חֵלֶק שֵׁנִי שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת עַל חֵלֶק יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן א כְּבוֹד יְדִידִי הָרַב הַגָּאוֹן וכו' מו"ה יְהוּדָה לֵיב נ"י אבד"ק מַאֲקָאווֹא: מִכְתָּבוֹ הַיָּקָר הִגִּיעַנִי הַיּוֹם.

וְאַף כִּי הָעֵת טְרוּדָה מְאוֹד. בכ"ז לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ חָפַצְתִּי לַהֲשִׁיבוֹ עַל אֲתַר.

וְהוּא בְּדָבָר שֶׁבְּעִירָם יֵשׁ תַּקָּנָה עֲתִיקָה שֶׁלֹּא לִשְׁחֹוט שו"ב אֶחָד בְּלִי שו"ב עוֹמֵד עַל גַּבָּיו. וְעַתָּה פָּרַץ אֶחָד גְּדֵרָם וְשׁוֹחֵט לְבַדּוֹ.

ומעכ"ת הִזְהִירוּ ע"ז. וְהוּא הֵשִׁיב כִּי חֲתָנוֹ שֶׁלּוֹמֵד אֶצְלוֹ הִלְכוֹת שְׁחִיטָה עוֹמֵד עַל גַּבָּיו.

ומעכ"ת הוֹדִיעוֹ כִּי כָּל שֶׁלֹּא נָטַל קַבָּלָה עַל שו"ב אֵינוֹ רָאוּי לִהְיוֹת עוע"ג. וְגַם כִּי חֲתָנוֹ הוּא.

והשו"ב הַמָּרָה פִּיו וְשׁוֹחֵט לְבַדּוֹ עִם חֲתָנוֹ. וְחָפֵץ מעכ"ת לֵידַע דַּעְתִּי בָּזֶה מַה דִּין שְׁחִיטָתוֹ שֶׁל השו"ב הַלָּז הֵן לְשֶׁעָבַר הֵן לְהַבָּא.

וּמַה דִּין מוֹכְרֵי הַבָּשָׂר מִשְּׁחִיטָתוֹ. וּמֵאֵפֶס פְּנַאי אֶרְשׁוֹם בְּקוֹצֶר דַּעְתִּי בָּזֶה בע"ה.

גַּם לֹא אַאֲרִיךְ בְּהַעְתָּקַת לְשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים בַּאֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר עַל אׇזְנֵן שׁוֹמַעַת:. הִנֵּה מְבוֹאָר בַּיּוֹ"ד סי' א' סי"א שֶׁהָעוֹבֵר עַל חֵרֶם הַקָּהָל שְׁחִיטָתוֹ אֲסוּרָה.

וּכְבָר כָּתַב הַשָּׁ"ךְ שָׁם וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים דה"ה בְּסָתָם תַּקָּנַת הַקָּהָל בְּלִי חֵרֶם. וְהַדִּין עִמָּם דְּכָל תַּקָּנַת הַקָּהָל וַאֲפִילּוּ מִנְהָג טוֹב שֶׁנָּהֲגוּ הָוֵי כְּנֶדֶר וְכַמְּפוֹרָשׁ ר"פ מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ.

וּמְפוֹרָשׁ בַּיְרוּשַׁלְמִי שָׁם דְּהַיְינוּ מִשּׁוּם נֶדֶר. וְאִיתָא שָׁם בְּהֶדְיָא דה"ה כָּל מִנְהָג טוֹב ע"ש: וְהִנֵּה זֶה פָּשׁוּט שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ תַּקָּנָה זֹאת אֵין מוֹעִיל מַה שֶּׁיַּעֲמוֹד אִישׁ אַחֵר עַל גַּבָּיו שֶׁאֵינוֹ שו"ב מֻמְחֶה.

הֵן מִצַּד עִנְיַן הַתַּקָּנָה וּלְשׁוֹנָהּ כְּפִי לְשׁוֹן מעכ"ת בְּמִכְתָּבָם שֶׁלֹּא יִשְׁחֹוט שו"ב בְּלֹא חֲבֵירוֹ. מוּבָן הַדָּבָר שֶׁחֲבֵירוֹ הָיְינוּ שֶׁוְּתָפוֹ וַחֲבֵירוֹ בְּמִלְאכֶת השו"ב.

וְאַף לפמ"ש הַתּוֹסָ' בְּסֻכָּה ל"ט ע"א דַּחֲבֵירוֹ קָאֵי נָמֵי עַל ע"ה ועכו"מ. בכ"ז בִּנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

וּבְלְשׁוֹן בנ"א וַדַּאי מוּבָן דְּקָאֵי עַל חֲבֵירוֹ שו"ב. וּבַר מִן דִּין הָא קיי"ל בִּנְדָרִים נ"ה וּבַיּוֹ"ד סי' רי"ח דִּבְנֵדָרִים הוֹלְכִים אַחַר כַּוָּנָתוֹ וְאִם טָעַן צָמֵר וְהִזִּיעַ וְאָמַר קוֹנָם צָמֵר עוֹלֶה עָלַי כַּוָּנָתוֹ לֶאֱסוֹר עַל עַצְמוֹ רַק הַטְּעִינָה ע"ש.

וה"ה בנ"ד שֶׁהַכַּוָּנָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שְׁנַיִם מְעִידִים עַל הֶכְשֵׁר הַסַּכִּין וְהַשְּׁחִיטָה וּבְדִיקַת הָרִיאָה. וְאִם עֲדַיִן בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ בָּקִי בָּהֶם.

עַרְבָהּ עַרְבָא צְרִיךְ. וְאֵין לוֹמַר שֶׁיּוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁהוּא בָּקִי.

ז"א דכ"ז שֶׁלֹּא נָטַל קַבָּלָה מֵחָכָם עֲדַיִן הוּא בְּחֶזְקַת אֵינוֹ בָּקִי. וכדקיי"ל דִּלְדִידָן שֶׁנָּהֲגוּ לְיִטּוֹל קַבָּלָה דִּלְיכָּא רוֹב מְצוַיִּין בְּמִי שֶׁאֵין לוֹ קַבָּלָה.

וְיֵשׁ לִי אֲרִיכוּת דְּבָרִים בס"ד בְּעִנְיַן אֻמְדַּן דַּעַת בִּנְדָרִים ואכ"מ. וע"ל סִימָן ס"ח בָּזֶה: וְגַם מִצַּד שֶׁהוּא חֲתָנוֹ יֵשׁ לְפַקְפֵּק טוּבָא.

כִּי יְסוֹד תַּקָּנַת כַּמָּה גְּדוֹלִים שֶׁלֹּא יִשְׁחֹוט אֶחָד הוּא מִצַּד שֶׁכְּבָר נִתְקַשּׁוּ כָּל הָרֹאשׁוֹנִים לָמָּה נֶאֱמַן אֶחָד עַל הַשְׁחִיטָה כֵּיוָן דְּאִתְחֲזִיק אִיסּוּרָא. וְלָזֶה הֶחְמִירוּ שֶׁיִּצְטָרְכוּ בֶּאֱמֶת שְׁנַיִם.

וא"כ לָא מְהַנֵּי קֻרּוֹבִים וְכִדְאִיתָא ספ"ק דר"ה דְּאַף בִּדְבַר אִיסּוּר פְּסוּלִים קֻרּוֹבִים לְעֵדוּת. וְאֶפְשָׁר דבכה"ג אַף קַבָּלָה ע"ע לָא מְהַנֵּי.

דְּרַק בְּמָמוֹן יָכוֹל לוֹמַר נֶאֱמָן עָלַי אַבָּא מִצַּד שֶׁמּוֹחֵל אֶת זְכוּתוֹ כִּדְאִיתָא בפ' זֶה בּוֹרֵר. אֲבָל בְּאִיסּוּר לֹא שַׁיָּיךְ זֶה.

אַף בְּזֶה נִרְאֶה עִיקָּר שֶׁאִם הַקָּהָל מִינּוּ לשו"ב שְׁנֵי חָתָן השו"ב אוֹ בְּנוֹ שֶׁפִּיר דָּמֵי. די"ל דס"ל שֶׁהַתַּקָּנָה הוּא מִטַּעַם שֶׁכָּתַב הח"ס סי' י"ג דְּמִדִּינָא צָרִיךְ הֶחָכָם לִרְאוֹת הַסַּכִּין קוֹדֶם שְׁחִיטָה וְרַק שֶׁמָּחֲלוּ עַל כְּבוֹדָם כמ"ש הָרֹא"שׁ פ"ק דְּחֻלִּין.

וּבְמָקוֹמוֹת הַנָּ"ל תִּקְנוּ שֶׁבְּמָקוֹם הֶחָכָם יִרְאֶה שו"ב הַשֵּׁנִי. וא"כ ש"ד אַף קָרוֹב.

ועוי"ל דְּאַף לְטַעַם דְּאֵין ע"א נֶאֱמָן. מ"מ לפמ"ש הַמַּרְדְּכַי פ"ק דְּחֻלִּין דְּמִי שֶׁהוּא נֶאֱמָן וְכָשֵׁר נֶאֱמָן אַף בְּאַתְחָזִיק אִיסּוּרָא ע"ש.

י"ל שֶׁעַל דַּעַת זֶה קִבְּלוּ ע"ע הַתַּקָּנָה שֶׁאִם יִהְיֶה עוֹד אֶחָד אַף שֶׁהוּא קָרוֹבוֹ בכ"ז הֵם אֶצְלָם כְּשֵׁירִים וְנֶאֱמָנִים כָּתַבְתִּי כ"ז לְלַמֵּד זְכוּת עַל קָצָת קֻהִלּוֹת שֶׁמַּעֲמִידִים שו"ב קְרוֹבִים. אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת לענ"ד רָאוּי לְהִתְרַחֵק מִזֶּה.

שֶׁקָּרוֹב הַדָּבָר שֶׁיְּחַפּוּ זֶה עַל זֶה. וְאַף דְּבִיבָמוֹת כ"ו ע"א קיי"ל דְּלָא חָיְישִׁינַן שֶׁאַב יְחַפֶּה עַל בְּנוֹ וּבֵן עַל אָבִיו הַיְינוּ שָׁם שֶׁהַשֵּׁנִי יֶחֱטָא וְהַמְחַפֶּה יִכָּשֵׁל שֶׁתִּטַּמֵּא אִשְׁתּוֹ עי"ז.

משא"כ בנ"ד שֶׁיְּחַפּוּ זע"ז. וְאַף לְהַיְרוּשַׁלְמִי שָׁם שֶׁבֵּיאֵר הַטַּעַם שֶׁאֵין אָדָם חוֹטֵא בִּשְׁבִיל בְּנוֹ וְאָחִיו.

הַיְינוּ רַק שָׁם שֶׁלֹּא יֶחֱטָא לְחַפּוֹת עַל בְּנוֹ שֶׁיּוּכַל לַחֲטוֹא אֲבָל לְחַפּוֹת עָלָיו הֵיכָא שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה הַדָּבָר שֶׁלֹּא יֵאָרַע לוֹ עִוָּנֶשׁ וְצַעַר וַדַּאי יְחַפֶּה. וַהֲרֵי בְּגֵט חָשְׁשׁוּ בְּגִיטִּין י"ז שֶׁלֹּא יְחַפֶּה עַל ב"א אַף שעי"ז אֶפְשָׁר שֶׁיִּטַּהֲרוּ וּוְלָדָהּ שֶׁהוּא מַמְזֵר.

וְגַם דְּמַתִּירָהּ לַבּוֹעֵל וְזֶה יֵשׁ לִדְחוֹת. וְאַף דְּבִכְתֻבּוֹת דַּף כ"ד אִיתָא דל"ח לְגוֹמְלִין.

בנ"ד אֵין זֶה מִצַּד גּוֹמְלִים רַק שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם קְרוֹבִים מְחֻפִּים זע"ז. וע' ע"ז ס"א ע"ב דְּבִמְיַרַּתַּת חָיְישִׁינַן לְגוֹמְלִין.

וע' קִדּוּשִׁין פ' ע"ב גַּבֵּי יִחוּד שֶׁלֹּא נִזְכַּר שָׁם חִילּוּק בֵּין קְרוֹבִים לְאֵינָם קְרוֹבִים וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לנ"ד. וע' טוטו"ד מה"ת סי' מ"ד שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ בְּכָל מ"ש בס"ד.

וּרְאָיָתוֹ מֵאָב וּבְנוֹ אֵינָהּ רְאָיָה דְּהָכָא יֵשׁ חֲשָׁשׁ חִיפּוּי משא"כ הָתָם. וַאֲקַצֵּר בְּזֶה כִּי בנ"ד א"צ לָזֶה שֶׁהוּא חֲתָנוֹ.

דְּהָא אֵין לוֹ קַבָּלָה. וּפָשׁוּט שֶׁאָסוּר לוֹ לִשְׁחֹוט בְּלִי שו"ב מֻמְחֶה עוע"ג: וְנִידּוֹן שְׁחִיטָתוֹ.

הִנֵּה הפר"ח תָּמַהּ לָמָּה יְהֵא אָסוּר בְּדִיעֲבַד דְּהָא הָרֹא"שׁ כָּתַב הַטַּעַם שֶׁהַקָּהָל יְכוֹלִים לְפַסֵּל שְׁחִיטַת אֲחֵרִים. וַהֲרֵי בְּתַקָּנָתָם לֹא נִזְכַּר כְּלַל שֶׁפּוֹסְלִים שְׁחִיטַת אֲחֵרִים רַק שֶׁגָּזְרוּ שֶׁלֹּא יִשְׁחֹוט רַק טָבַח הַקָּהָל.

וְגַם מוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר לָא מִיקָּרֵי. וְהָרֹא"שׁ כָּתַב שָׁם רַק בְּדֶרֶךְ קֶנֶס שֶׁרָאוּילְקוֹנְסוֹ.

וכ"ד התב"ש סי"ב סכ"ב וכ"נ דַּעַת הַשָּׁ"ךְ דְּבָעֵי שֶׁיִּפְסְלוּ שְׁחִיטַת אֲחֵרִים ע"ש ובפרמ"ג. ובנ"ד לֹא בֵּיאֵר מעכ"ת אִם בְּתַקָּנָתָם אָסְרוּ בְּפֵירוּשׁ שְׁחִיטַת אֶחָד: וְהִנֵּה הנו"ב מ"ק חי"ד סי' א' כָּתַב שֶׁאֵין דִּבְרֵי הפר"ח כִּדְאַיָּם לְהָקֵל נֶגֶד דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ וש"פ.

אֲבָל לֹא בֵּיאֵר הַטַּעַם וַהֲרֵי מ"מ סְבָרַת הפר"ח נְכוֹנָה. ובט"ז ובכרו"פ סי' א' ג"כ מוּכָח דס"ל דְּאָסוּר מִשּׁוּם דְּהָוֵי חֲשׁוּד לְאוֹתוֹ דָּבָר וכמ"ש הפמ"ג שָׁם.

וא"כ קָמָה תְּמִיהַת הפר"ח עַל כָּל הַגְּדוֹלִים הַנָּ"ל מַדּוּעַ יִקָּרֵא מוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר. וְהַשָּׁ"ךְ שָׁם נִרְאֶה שֶׁהֵבִין דְּהָרֹא"שׁ אַיְירֵי שֶׁפְּסָלוֹ בְּפֵירוּשׁ שְׁחִיטַת אֲחֵרִים וכ"ד התב"ש.

אָכֵן בָּרֹא"שׁ שָׁם אֵין נִזְכַּר זֶה כְּלָל בִּלְשׁוֹן הַתַּקָּנָה וכמ"ש הפר"ח שָׁם. וְרַק אַחַ"כ כָּתַב שֶׁהֲרֵי הַקָּהָל פָּסְלוּ שְׁחִיטַת הַכֹּל חוּץ מִשְּׁחִיטַת הַטַּבָּח בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִקָּפֵץ כָּל אָדָם וְיִשְׁחֹוט אַף שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה.

וְהוּא תָּמוּהַּ דְּהָא לֹא פְּסָלוֹ כְּלָל. וְצָרִיךְ לְדָחוֹק לְדַעַת הַשָּׁ"ךְ ותב"ש שֶׁקִּיצֵּר הָרֹא"שׁ בַּהֶעְתֵּק לְשׁוֹן הַתַּקָּנָה: ולענד"נ בְּדַעַת הָרֹא"שׁ דְּכֵינָן שֶׁגָּזְרוּ שֶׁלֹּא יִשְׁחֹוט אַחֵר מִצַּד שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁלֹּא יִשְׁחֹוט מִי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה.

וְאֶצְלָם לֹא נִקְרָא מֻמְחֶה רַק אוֹתוֹ שֶׁמִּינּוּהוּ הַקָּהָל. כִּי אִלּוּ הָיָה נִמְצָא עוֹד אֶחָד הָיוּ פּוֹרְטִים אוֹתוֹ.

א"כ מְבֹאָר שֶׁהֶחְמִירוּ עַל עַצְמָם שֶׁלֹּא לְהַאֲמִין עַל הַשְּׁחִיטָה רַק הַמֻּמְחֶה לְזֶה וכמ"ש התה"ד בסי' קע"ז שֶׁיֵּשׁ פּוֹסְקִים שֶׁלֹּא לִסְמֹךְ לְכַתְּחִלָּה עַל רֹוב מְצַוְּיִין א"ש מֻמְחִין. וְרַק שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁמִּי שֶׁהֻמְחָה כְּבָר אֵין לְהוֹצִיאוֹ מֵחֶזְקָתוֹ.

וְאֶפְשָׁר שֶׁתִּקְּנוּ כֵּן ע"פ דַּעַת הרא"מ הוּבָא בְּמָרְדְּכַי פ"ק דְּחֻלִּין דע"א נֶאֱמָן בִּשְׁחִיטָה דַּוְוקָא בְּמֻחְזָק לְכָשֵׁר וְנֶאֱמָן. וְהֵם קִבְּלוּ ע"ש שֶׁלֹּא לְהַחְזִיק לְנֶאֱמָן רַק הַמְּמֻנֶּה מֵהַקָּהָל.

ועי"ד סי' ס"ה סי"ד דְּבָעֵי בְּשׁוֹחֵט לְעַצְמוֹ שֶׁיִּהְיֶה מֻחְזָק בְּכַשְׁרוּת. ומִמֵּילָא אָסוּר לָהֶם לֶאֱכֹל מִשְּׁחִיטַת אֲחֵרִים כֵּינָן שֶׁאֶצְלָם אֵין נֶאֱמָנִים בָּזֶה כַּנַ"ל.

וּלְזֶה הַלָּשׁוֹן בָּרֹא"שׁ פָּסְלוּ וְלֹא אָסְרוּ. מִשּׁוּם דְּהָוֵי דְּרָרָא דַּחֲשַׁשׁ פָּסוּל בִּשְׁחִיטָה מִפְּנֵי שא"נ.

וּבָזֶה יֵשׁ לְבָאֵר דִּבְרֵי התה"ד הַנָּ"ל שֶׁצְּרִיכִים בֵּיאוּר ע"ש אַךְ אֲקַצֵּר: וּבְזֶה מְיֻשָּׁב מ"ש הָרֹא"שׁ דְּהָוֵי כְּמוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ בֵּיאוּר וכמ"ש הפר"ח ותב"ש. אֲבָל לפמ"ש י"ל דְּהִנֵּה זֶה פָּשׁוּט שֶׁאִם הוּא לְפָרָט אֶחָד מֵהַלְּכוֹת שְׁחִיטָה כְּגוֹן עַל פְּגִימָה בְּסַכִּין שׁוּב הוּא חָשׁוּד עַל כָּל הַלְּכוֹת שְׁחִיטָה.

וְאֵין שַׁיָּיְךְ לוֹמַר דְּרַק לְפָרָט זֶה הָוֵי מוּמָר. דמ"מ מִיקָּרֵי מוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר.

וְכֵן בְּכָל מִצְוֹת הַתּוֹרָה הָוֵי מוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר אַף בְּפָרָט אֶחָד מִן הַמִּצְוָה. וּבְפָרָט זֶה יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ וְאֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים אֲבָל הַדָּבָר בָּרוּר כמ"ש.

וְרַק בְּחֵלֶב וְדָם פְּלִיגִי בְּהוֹרָיוֹת י"א. אֲבָל בְּדָם וְדָם אוֹ חֵלֶב וְחֵלֶב כ"ע מוֹדוֹ.

וע' ר"פ כָּל הַנִּשְׁבָּעִים אַחַת שְׁבוּעַת הָעֵדוּת וכו'. וְהִנֵּה יָדוּעַ שִׁיטַת הָרַבֵּה פּוֹסְקִים דְּאַף בְּדָרְבָּנָן מִיקְרֵי מוּמָר.

וע' הוֹרָיוֹת י"א גַּבֵּי כִּלְאַיִם ואכמ"ל בָּזֶה. ולפ"ז י"ל דְּאַף בְּדָרְבָּנָן מִיקְרֵי מוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר.

וּלְזֶה הֵיכָא שֶׁתִּקְנוּ שֶׁלֹּא יִשְׁחוֹט רַק הַמְמֻנֶּה מֵהַקָּהָל מִפְּנֵי חֲשַׁשׁ אִיסּוּר בִּשְׁחִיטָה כמש"ל. וְקִבְּלוּ ע"ע לְנָהוֹג כְּחֲזוּמָרַת הַסּוֹבְרִים דְּבָעֵי מֻמְחֶה.

וכמ"ש בי"ד סי' ס"ה סע"ד דְּבָעֵי מֻחְזָק בְּכַשְׁרוּת בְּשׁוֹחֵט לְעַצְמוֹ. א"כ מִי שֶׁעוֹבֵר עַל תַּקָּנָה זוֹ הָוֵי כְּמוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר.

וּמַה בֵּין עוֹבֵר עַל תַּקָּנַת חֲז"ל שֶׁתִּקְנוּ כָּל יִשְׂרָאֵל. לְעֻבְדָּא עַל תַּקָּנַת עִירוֹ וְשֶׁקִּבֵּל ע"ע ג"כ אוֹתָהּ תַּקָּנָה.

וכדקיי"ל בח"מ סי' ד' שֶׁהַקָּהָל בְּעִירָם הֵם כב"ד לְכָל יִשְׂרָאֵל. וּבִפְרָט שֶׁקִּבֵּל ע"ע ג"כ כַּנַ"ל.

הֲרֵי הֵיקֵל בְּאִיסּוּר שְׁחִיטָה. וְאַף שֶׁהָאִיסּוּר קִבְּלוּ הֵם בְּעַצְמָם עֲלֵיהֶם.

וּשְׁחִיטָה הוּא מֻשְׁבָּע מֵהַר סִינַי. בכ"ז הָא אַדְּרַבָּא אִיסּוּר שֶׁאָדָם מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ חָמִיר לֵיהּ טְפֵי כִּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים.

[וְרַק שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק כֵּיוָן שֶׁלֹּא קִבְּלוּ עַתָּה הַתַּקָּנָה רַק הִיא מִשָּׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת]. וְלָזֶה קָרֵי לֵיהּ הָרֹא"שׁ שָׁם מוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר.

וְרַק כֵּיוָן דמ"מ יֵשׁ לְחַלֵּק קָצָת. לָזֶה צָרִיךְ ג"כ סְבָרַת קַנָּסָא.

וְכָתַב שָׁרָאוּי לְדַמּוֹתוֹ לְמוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר ע"ש וז"ב בְּדַעַת הָרֹא"שׁ. וְלֹא כְּמוֹ שֶׁהֵבִינוּ קְצָת אַחֲרוֹנִים מִפְּנֵי שֶׁעָבַר עַל הַחֵרֶם וְהַחֵרֶם הָיָה עַל הַשְׁחִיטָה מִיקְרֵי מוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר.

דְּמַה בְּכָךְ דמ"מ עָבַר רַק עַל אִיסּוּר חֵרֶם וְלֹא עַל אִיסּוּר שְׁחִיטָה. אֲבָל לפמ"ש א"ש בס"ד.

וְגַם הָא לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם אַף בְּמוּמָר לְדָבָר אֶחָד צָרִיךְ בְּדִיקַת סַכִּין. וְכָתְבוּ קְצָת אַחֲרוֹנִים דְּאַף בְּדִיעֲבַד מְעַכֵּב וע' י"ד סי' ב' בָּזֶה: וְכֵיוָן שֶׁנִּתְיַשְּׁבוּ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ אֲתַאן לְדִינָא שֶׁהָעִיקָּר כְּדַעַת הַט"ז וכרו"פ שֶׁשְּׁחִיטָתוֹ אֲסוּרָה אַף אִם לֹא אָסְרוּ בְּפֵירוּשׁ שְׁחִיטַת מִי שֶׁיַּעֲבוֹר עַל הַתַּקָּנָה וכמש"ל.

וכמ"ש הנוב"י בסי' א' שֶׁאֵין הפר"ח מַכְרִיעַ נֶגֶד כָּל הַפּוֹסְקִים וּבִפְרָט שֶׁסָּתַם כֵּן בשו"ע וְרַמָ"א בְּלִי שׁוּם חוֹלֵק. וְגַם בְּתְשׁוּבַת גִּינַּת וָרָדִים חי"ד כְּלָל א' סי' ב' הִכְרִיעַ ג"כ דְּלָא כהפר"ח ע"ש וְיֵשׁ לְפַלְפֵּל בִּדְבָרָיו רַק שֶׁאֵין פְּנַאי לָזֶה [וְדִבְרֵי הנו"ב שָׁם תְּמוּהִים לענ"ד דְּשָׁם אַיְירֵי שֶׁגָּזְרוּ בְּפֵירוּשׁ שֶׁמִּי שְׁיִּשְׁחוֹט לְבַדּוֹ טְרֵיפָה ע"ש.

וּבָזֶה גַּם הפר"ח מוֹדֶה כַּמְפוֹרָשׁ בִּדְבָרָיו שָׁם. וְלָמָּה הֲוָצְרַךְ לִכְתּוֹב שֶׁאֵין הפר"ח מַכְרִיעַ.

וְגַם מש"ש לְחַלֵּק בֵּין הִכְרִיזוּ בְּחֵרֶם לְתַקָּנָה בְּלֹא חֵרֶם. הֲלֹא כָּתַב הַשָּׁ"ךְ לְהֶדְיָא וש"פ דְּלָאו דַּוְוקָא בְּחֵרֶם וכמש"ל.

וְגַם מש"ש שֶׁיּוֹעִיל הַתָּרָה לְהַתִּיר לְמַפְרֵעַ. הֵיְינוּ לְדָבָרָיו שֶׁתָּלָה בְּמַה שֶׁתִּקְנוּ שֶׁאִם יִשְׁחֹוט לְבַדּוֹ יְהֵא טְרֵפָה.

אֲבָל בֶּאֱמֶת דַּעַת הָרֹא"שׁ דְּאַף בְּתַקָּנָה סְתָם טְרֵיפָה כמש"ל וּכְפַשְׁטוּת הַמְחַבֵּר וְאַחֲרוֹנִים. וא"כ לָא מְהַנֵּי הַתָּרָה כֵּיוָן דְּתָלֵי לָהּ בְּמוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר.

וּבָעֵת מַעֲשֶׂה הָיָה מוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר. וְלָזֶה לֹא מְהַנֵּי הַהֶיתֵּר לְמַפְרֵעַ.

וּבֶאֱמֶת זֶה צ"ע אִם אֶחָד הֶחְזַק לְעֻבָּר עַל נְדָרִים וְהִתִּירוּ לוֹ נְדָרָיו. אִם נִתְבַּטְּלָה גַּם הַחֲזָקָה שֶׁהֶחְזַק לַעֲבֹר עַל נְדָרִים אוֹ לֹא.

וְיֵשׁ לָדוּן בָּזֶה מִכַּמָּה דְּיוֹכְתֵי בַּשַּׁ"ס וּמֵאֵשָׁה נוֹדֶרֶת וְאֵינָהּ מְקַיֶּמֶת אַף אכ"מ וְגַם הַפְּנַאי אֵינוֹ מַסְפִּים]: עכ"פ בנ"ד שֶׁעָבַר בְּמֵזִיד עַל הַתַּקָּנָה ומעכת"ה הַתָּרָה בּוֹ וְלֹא שָׁמַע לְקוֹלָם. וַדַּאי שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ אַף שֶׁחֲתָנוֹ עוע"ג וכמש"ל.

רַק אִם לֹא הָיְתָה הַתַּקָּנָה בְּפִירוּשׁ שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל מִשְּׁחִיטַת אֶחָד. וְיֵשׁ הַרְבֵּה בָּשָׂר בָּעֵין מִשְּׁחִיטָתוֹ אֶפְשָׁר לִסְמֹךְ עַל התב"ש ונוב"י שֶׁהִתִּירוּ בְּהֶפְסֵד מְרֻבֶּה יעו"ש.

וְזֶה רַק אִם לֹא יַעֲמֹד בְּמִרְדּוֹ. אֲבָל אִם יִשְׁחֹוט עוֹד.

כְּבָר כָּתַב בִּשְׁאִילַת יַעֲבֵ"ץ ח"ב סי' כ"ד דכה"ג מִקְרֵי לְכַתְּחִלָּה וְאָסוּר לכ"ע אַף להפר"ח וע"ש שֶׁהֵבִיא ממהרי"ק וְאֵין הַפְּנַאי מַסְפִּים לְהַאֲרִיךְ בִּפְרָט זֶה. וְאָז וַדַּאי אָסוּר כָּל הַבָּשָׂר.

וּבִפְרָט בְּעִתִּים הַלָּלוּ אֲשֶׁר בעוה"ר נִמְצָאִים שׁוֹחֲטִים שֶׁאֵינָם הֲגוּנִים וְהַקַּצָּבִים עוֹמְדִים עֲלֵיהֶם בְּעֵת שְׁחִיטָה וּבְדִיקָה כַּאֲרָיוֹת. נְחוּצָה מְאוֹד הַתַּקָּנָה שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל רַק מִשְּׁנֵי שו"ב.

וְרָאוּי לְהַחְמִיר בָּזֶה. וכמ"ש הח"ס סי' י"ג.

וּמַה נְּעָנֵי אֲנַן אַבָּתְרֵ' אֲשֶׁר לֹא אִכַּשּׁוּר דָּרֵי מֵאָז וְעַד עַתָּה. וע' שְׁאִילַת יַעֲבֵ"ץ שָׁם.

וּלְבַד זֶה רָאוּי השו"ב לִקְנָס גָּדוֹל עֲבוּר שֶׁהֵעִיז לַעֲבֹר עַל הַתַּקָּנָה וּלְהַמְרוֹת פִּי ב"ד. וּבִפְרָט לפמש"ל שֶׁיֵּשׁ לְדַמּוֹתוֹ לְמוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר.

א"כ צָרִיךְ לְקַבֵּל ע"ע מַחֲדָשׁ דִּבְרֵי חֲבֵירוּת וְשֶׁלֹּא יָשׁוּב לְכִסְלָה. וְרָאוּי לְהַעֲבִירוֹ עַל אֵיזֶה מְשַׁךְ כְּפִי רְאוּת עֵינֵי ב"ד וְטוֹבֵי הָעִיר בְּעַד זֶה שֶׁהֶחְצִיף נֶגֶד ב"ד.

וּכְשֶׁיְקַיְּמִים כָּל אֵלֶּה אָז וְשָׁב וְרָפָא לוֹ. וְתָמֵהַּ אָנֹכִי עַל קְהִלָּה קְדוֹשָׁה כְּמַחֲנָם אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי כִּי רֻבָּם כְּכֻלָּם יְרֵאִים וּשְׁלֵמִים.

אֵיךְ נִמְצָאִים אֲנָשִׁים שֶׁאוֹכְלִים מִשְּׁחִיטָתוֹ. וְיִישַׁר כֹּחַ מעכ"ת וְכָל יִרְאֵי ד' שֶׁעָמְדוּ בַּפֶּרֶץ לְחַזֵּק תַּקָּנָה זוֹ: וְהַקַּצָּבִים שֶׁשָּׁחֲטוּ אֶצְלוֹ וּמָכְרוּ הַבָּשָׂר ג"כ נִרְאֶה שֶׁצְּרִיכִים לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת אִם יָדְעוּ הַתַּקָּנָה שֶׁבְּעִירָם.

וְהִתְרוּ בָּהֶם שֶׁאָסוּר לִשְׁחֹוט וְלִמְכֹּור. וְהֵם עָבְרוּ בִּשְׁאַט נָפֶשׁ.

א"כ ג"כ דִּינָם כְּמוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר כַּנַ"ל וַחֲשׁוּדִים לְהַכְשִׁיל בִּדְבַר אִיסּוּר ח"ו. וְאַף דְּלִסְבָרַת הָרֹא"שׁ שֶׁצְּרִיךְ לָזֶה מִטַּעַם קְנָס.

י"ל דְּרַק השו"ב יֵשׁ לִקְנְסוֹ שֶׁהוּא עָבַר עַל הַתַּקָּנָה וְשָׁחַט לְבַדּוֹ. משא"כ הַקַּצָּבִים.

כֵּינָן שֶׁלֹּא נִתְפָּרֵשׁ בְּתַקָּנָתָם שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל הַבָּשָׂר וכמש"ל. אָכֵן בֶּאֱמֶת לָאו עַכְבְּרָא גָּנַב וכו' וְהַקַּצָּבִים יֵשׁ לְקָנְסָם שֶׁסִּיְּיעוּ בִּדְבַר עֲבֵירָה.

וּלְזֶה רָאוּי שֶׁיְּקַבְּלוּ ד"ח בִּפְנֵי ב"ד וְיֵקָנְסוּ כְּפִי רְאוֹת עֵינֵי ב"ד. וְגַם דְּהָא חָזִינַן שֶׁהַפּוֹסְקִים אָסְרוּ הַבָּשָׂר שֶׁשְּׁחָטוֹ.

הֲרֵי שֶׁקָּנְסוּ הַקַּצָּב. כִּי לֹא חִילְקוּ הַפּוֹסְקִים בֵּין שׁוֹחֵט לְעַצְמוֹ לְשׁוֹחֵט לַאֲחֵרִים: וְגַם י"ל לפמש"ל שֶׁמּוּמָר מִיקְרֵי אַף בִּפְרָט אֶחָד.

א"כ כֵּינָן שֶׁהַטַּבָּח חָשׁוּד לַעֲבוֹר עַל לִפְנֵי עִוֵּר דְּרַבָּנָן לִמְכֹּור בָּשָׂראִיסּוּר הָוֵי חָשׁוּד גַּם לִמְכֹּור טְרֵיפָה. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א.

דְּהָא מְפֹרָשׁ בפ"ג דִּבְכוֹרוֹת שֶׁחָשׁוּד לִמְכֹּור דָּבָר קַל אֵינוֹ חָשׁוּד עַל הֶחָמוּר. וְלָא דָּמֵי כְּלָל לְמוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר שֶׁהִזְכַּרְנוּ וְכַמּוּבָן.

ובלא"ה הָא כְּבָר כָּתְבוּ הָרַמְבַּ"ם וְהַמְחַבֵּר בַּיּוֹ"ד סי' ס"ה סי"ד שֶׁאֵין לִקָּנוֹת בָּשָׂר רַק מִן הַמֻּוְחָזָק בְּכַשְׁרוּת. וְהוּא מְפֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס שֶׁאֵין נִיקַּח אֶלָּא מִן הַמֻּמְחֶה.

וְאֵיךְ נִקְרָאנוּ מֻוְחָזָק בְּכַשְׁרוּת כֵּינָן שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ לְקוֹל מוֹרִים וּמַחְצִיף לַעֲבֹור עַל דִּבְרֵי אב"ד דְּעִירוֹ בְּצֵירוּף בֵּית דִּינוֹ: וְהַכֵּלִים שֶׁבִּשְׁלוּ בָּהֶם הַבָּשָׂר. נִרְאֶה שֶׁמֻּוּתָּרִים כֵּינָן שֶׁלֹּא נִתְפָּרֵשׁ בְּתַקָּנָה שֶׁהַבָּשָׂר יְהִי אָסוּר.

[וְאַף אִם נִתְפָּרֵשׁ רָאִיתִי בפ"ת י"ד סי' רט"ז בְּשֵׁם שוּ"ת בְּרִית אַבְרָהָם שֶׁהַכֵּלִים מֻוּתָּרִים. וּבַאֲשֶׁר אֵין הַסֵּפֶר הַלָּז ת"י אֲקַצֵּר בָּזֶה] וְאִם מִצַּד דְּהָוֵי כְּמוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר.

כְּבָר כָּתַבְנוּ שֶׁהָרֹא"שׁ צֵירֵף לָזֶה דִּין קֹנָס ג"כ. וְאֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא חִידּוּשׁוֹ לֶאֱסֹור הַבָּשָׂר וְלֹא הַכֵּלִים.

וַהֲרֵי מָצִינוּ בְּקֹנָס כַּמָּה חִילּוּקִים וְכִדְאִיתָא בב"מ ד' צ' דַּיָּן שֶׁקָּנַסְתָּ עֲלֵיהֶם מְכִירָה ופירש"י שֶׁלֹּא תִּתְקַיֵּים מַחְשַׁבְתּוֹ. וה"נ סַגִּי בָּזֶה לֶאֱסֹור הַבָּשָׂר.

וּכְבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁמֻּוּתָּר לִמְכֹּור הַבָּשָׂר לְעִיר אַחֶרֶת. וְאַף שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה לע"ד ואכמ"ל בָּזֶה.

ועכ"פ הַכֵּלִים אֵין לֶאֱסֹור וְיֵשׁ לִסְמֹךְ בָּזֶה עַל הפר"ח ותב"ש שֶׁהִתִּירוּ בהפ"מ אַף הַבָּשָׂר וכמש"ל: וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לָדוּן לֶאֱסֹור כִּי החו"ד כָּתַב טַעַם לְדִין הָרֹא"שׁ לֶאֱסֹור הַבָּשָׂר מִשּׁוּם עֲבִיד לָא מְהַנֵּי. והח"ס סי' י"ג חָלַק עָלָיו דִּבְאִיסּוּר שֶׁבָּדָה מֵעַצְמוֹ לָא אָמְרִינַן הָכִי ע"ש שֶׁבֵּיאֵר דְּאַף בְּתַקָּנַת צִבּוּר הַדִּין כֵּן: ולענ"ד נִרְאֶה מִטַּעַם אַחֵר דְּהָא עִיקַּר הַתַּקָּנָה הוּא שֶׁלֹּא יִשְׁחֹוט לַאֲכִילַת יִשְׂרָאֵל.

אֲבָל עַל טְרֵיפוֹת אֵין נ"מ בָּזֶה. וא"כ אִם לֹא יֹאכְלוּ מִן הַבָּשָׂר.

מִמֵּילָא לֹא עָבַר כְּלָל עַל הַתַּקָּנָה. וְאִם חָשַׁב בְּעֵת מַעֲשֶׂה שֶׁשּׁוֹחֵט לַאֲכִילַת יִשְׂרָאֵל.

שְׁבְּנוֹדַאי צָרִיךְ כַּפָּרָה כִּדְיָלְפִינַן בְּקִדּוּשִׁין פ"א ע"ב מִקְרָא דוד' יִסְלַח לָהּ שֶׁאִם עָבְרָה עַל נִדָּרָהּ וְאַחַ"כ נִתְבָּרֵר שֶׁכְּבָר הוּפַר לָהּ ע"י בַּעֲלָהּ צְרִיכָה כַּפָּרָה. בכ"ז לֹא עָשָׂה עֲבֵירָה.

וְהָכָא עָדִיף טְפֵי. דְּשָׁם מְחֻסָּר מַעֲשֶׂה הַהַתָּרָה אוֹ הַהַפָּרָה.

ובכה"ג חַיָּיב כמ"ש הַתּוֹסָ' בְּמַכּוֹת ט"ו ע"ב וְגִיטִּין ל"ג ע"א. אֲבָל הָכָא דְּאֵין מְחַוְסֵר מַעֲשֶׂה רַק שוא"ת שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ הַבָּשָׂר.

וַודַּאי שֶׁלֹּא עָבַר כְּלָל עַל הַתַּקָּנָה: ולפ"ז וַודַּאי שְׁאָסוּר לֶאֱכֹל הַבָּשָׂר כִּי עי"ז גּוֹרֵם שֶׁיַּעַבְרוּ עַל הַתַּקָּנָה. וּכְעֵין נֶדֶר וּתְנַאי שֶׁאִם עָבַר עַל גּוּף הַנֶּדֶר אָסוּר לַעֲבוֹר אַחַ"כ עַל הַתְּנַאי.

וְכִדְאִיתָא בִּנְדָרִים ט"ו יעו"ש בַּסֶּוגְיָא. וְאַף דְּנִרְאֶה דְּרַק בְּמַתָּנָה עַל עַצְמוֹ שַׁיָּיךְ זֶה.

אֲבָל אִם יִתְלֶה תְּנָאוֹ בְּאִישׁ אַחֵר. וַודַּאי אֵין לְחַיֵּיב אֶת הָאִישׁ הַהוּא לְקַיֵּים הַתְּנַאי כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲבוֹר הַלָּה עַל נִדְרוֹ וּבִפְרָט זֶה יֵשׁ לִי אֲרִיכוּת בס"ד ואכ"מ.

ועי' סַנְהֶדְרִין ע"ג. אֲבָל בנ"ד הֲרֵי הַקַּצָּבִים פָּשְׁעוּ שֶׁנָּתְנוּ לוֹ לִשְׁחוֹט וא"כ הֵם הַגּוֹרְמִים לְהַכְשִׁילוֹ.

וְלָזֶה וַודַּאי מְחַוָּבִים שֶׁלֹּא לִמְכּוֹר הַבָּשָׂר לְיִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲבוֹר השו"ב עַל הַתַּקָּנָה. וע' תו' שַׁבָּת דַּף ד' ע"א וְעֵירוּבִין ל"ב ע"א.

וְאֵין זֶה מִצַּד עֲבִיד לָא מְהַנֵּי. דְּשַׁפִּיר הַשְׁחִיטָה הָוֵי שְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה.

אֲבָל בכ"ז אֲסוּרִים לְהַאֲכִיל לְיִשְׂרָאֵל כַּנ"ל. וּמִמֵּילָא מְבוֹאָר שֶׁהַכֵּלִים שֶׁכְּבָר בָּשְׁלוּ מֻוּתָּרִים.

כֵּיוָן שֶׁכְּבָר אָכְלוּ מִן הַבָּשָׂר א"כ לֹא יְתַוְקֵן הָאִיסּוּר עי"ז. ולפ"ז לֹא יְהֵא אָסוּר רַק אִם עֲדַיִין קַיֶּימֶת כָּל הַבְּהֵמָה הַנִּשְׁחֶטֶת וְלֹא אָכַל עֲדַיִין מִמֶּנָּה שׁוּם יִשְׂרָאֵל.

וּבִפְרָט זֶה יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ עוֹד אַךְ הַהֶכְרֵחַ לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע: סִיּוּמָא דְּמִילְתָא שֶׁכָּל יִרְאֵי ד' מְחַוָּבִים לַעֲמֹד בַּפֶּרֶץ לִהְיוֹת לְעֵזֶר בְּדָבָר זֶה שֶׁלֹּא יִשְׁחוֹט השו"ב הַלָּז עַד שֶׁיְּוַקְנַס ממעכ"ת בְּהַעֲבָרָה עַל שְׁנֵי חֲדָשִׁים וּכְפִי רְאוֹת עֵינָיו.

ויקבֵּל ע"ע דִּבְרֵי חֲבֵירוּת בִּפְנֵי ב"ד שֶׁיְּזָהֵר בְּכָל דָּבָר הַנּוֹגֵעַ לשו"ב וְיִשְׁמַע לְקוֹל מוֹרִים וְגַם יְפַיֵּס אֶת מעכ"ת. וְאָז וְשָׁב וְרָפָא לוֹ.

וְאִם יַעֲמֹד בְּמִרְדּוֹ בְּנוַדַּאי שְׁחִיטָתוֹ פִּיגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה. וּלְפִי שֶׁכָּתַב מעכ"ת שֶׁהוּא ש"צ ג"כ תָּמַהּ אֲנִי אֵיךְ בִּקְהִילָה קְדוֹשָׁה כָּזֹאת יִמָּצְאוּן אֲנָשִׁים שֶׁיִּשְׁמְעוּ תְּפִלַּת אִישׁ כְּזֶה שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ לְקוֹל מוֹרִים וּפוֹרֵץ גָּדֵר.

וּבָאוּ דְּבָרֵי בְּלִי סְדָרִים כִּי כְּתַבְתִּים בְּנַחִיצָה רַבָּה כִּי הַטִּרְדָּה קוֹדֶם חה"ס מְרֻבָּה מְאוֹד: סִימָן ב כְּבוֹד יְדִידִי הָרַב הַגָּאוֹן הַמְפֻרְסָם וכו' ע"ד כְּפַר ז' שֶׁמְּקֻדַּמַת דְּנָא הָיָה שַׁיָּיךְ לְיִשּׁוּב פ' בְּכָל דָּבָר ושו"ב אֶחָד לָהֶם.

וְאַף כְּשֶׁשִּׁלְמוּ מַס עטאט לְעִיר נ' ג"כ הי' כֵּן וְהָיוּ תַּחַת הַשְׁגָּחַת הָרַב דְּעִיר ס' לְכָל עִסְקֵי שו"ב וגו"ק. וְזֶה כְּחָמֵשׁ שָׁנִים נִתְקַבֵּל ר"מ לשו"ב בפ' בִּכְתָב כַּנַּהוּג וְהוּא שו"ב גַּם בז' כְּמִנְהָגָם תָּמִיד.

וּמִקָּרוֹב יָצְאָה פְּקוּדָה מֵהַמֶּמְשָׁלָה אֲשֶׁר יוֹשְׁבֵי פ' יְשַׁלְּמוּ עָטְאַט לְעִיר ס' וְיוֹשְׁבֵי ז' לְעִיר וו'. וְעַתָּה הָחֵל ר"ל שֶׁהוּא שו"ב בַּכְּפָר אַחֵר לִשְׁחוֹט בַּכְּפָר ז.

וְדָן מעכ"ת אִם מֻוָתָּר לוֹ לְהַשִּׂיג גְּבוּל השו"ב דפ'. הִנְנִי לְהָשִׁיב בְּקוֹצֶר מִפְּנֵי הַטִּרְדָּה בַּיָּמִים הק' הַלָּלוּ: א) הִנֵּה לִכְאוֹרָה מְפוֹרָשׁ בְּתוֹסָ' קִידּוּשִׁין נ"ט ע"א ובחו"מ סי' רל"ז ס"ב שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְלַמֵּד בְּבֵיתוֹ אָסוּר לְמְלַמֵּד אַחֵר לְהַשְׁכִּיר א"ע דְּהָוֵי עָנִי הַמְּהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה.

וּמְפוֹרָשׁ בַּתוֹסָ' שָׁם דה"ה לְכָל הַמְּשֻׁתַּכֵּר בְּשְׂכִירוּת אֶצֶל חֲבֵירוֹ יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם עָנִי הַמְּהַפֵּךְ וכ"ה בש"ע שָׁם ס"א. ומש"ש הַתּוֹסָ' בְּבֵיתוֹ הוּא לָאו דַּוְקָא כַּמְבֹאָר בַּמְּפָרְשִׁים וּבְמָקוֹם שָׁם (וְכָעֵת אֵינוֹ ת"י) שֶׁהַכַּוָּנָה שֶׁהַמַּלְמֵד כְּבָר כָּלָה זְמַנּוֹ וְרַק כְּשֶׁהוּא בְּבֵיתוֹ יֵשׁ בָּזֶה הוֹכָחָה שֶׁרוֹצֶה הבעה"ב לְהַחֲזִיקוֹ גַּם עַל זְמַן הַשֵּׁנִי.

אֲבָל אִם הַמְּלַמֵּד בְּבֵית עַצְמוֹ בֵּין הַזְּמַנִּים שׁוּב אֵין רְאָיָה שֶׁיִּשְׁכֹּור אוֹתוֹ. וְרַק כְּשֶׁהֲוֹשָׁוּוּ בְּפֵירוּשׁ וּכְמוֹ בִּמְכִירַת שָׂדֶה: ב) וְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' שָׁם צָרִיךְ בֵּיאוּר מַה חִידֵּשׁ הר"י שָׁם דִּין דְּמְלַמֵּד.

דְּמַאי שְׁנָא מִשְּׁאָר שְׂכִירוּת שֶׁכָּתְבוּ מִקּוֹדֶם. וּכְבָר הִקְשָׁה כֵּן המהרי"ט בחי'.

וְתֵירֵץ דהו"א כֵּינָן שי"ל שֶׁתַּלְמִיד זֶה טוֹב יוֹתֵר מֵאַחֵר הָוֵי כִּמְצִיאָה. לָזֶה אר"י דְּכֵינָן דְּטָרַח בּוֹ דָּמֵי לְמַרְחִיקִין מְצוּדַת דָּג ע"ש.

וּדְבָרָיו צ"ע דא"כ בְּכָל שְׂכִירוּת נֵימָא שבעה"ב זֶה עָדִיף טְפֵי מֵאַחֵר אוֹ הַמָּקוֹם טוֹב יוֹתֵר. וְכֵן בְּקִנְיַן שָׂדֶה יֹאמַר דְּשָׂדֶה זוֹ עֲדִיפָא לֵיהּ.

ועכצ"ל דְּבִשְׂכִיל זֶה לָא דָּמֵי לִמְצִיאָה. וְהַנִּרְאֶה בְּדַעַת הַתּוֹסָ' דְּהִנֵּה הישׁ"ש בפ' הָאוֹמֵר כָּתַב דְּלְהָכִי ל"ק דְּהָוֵי רָשָׁע בִּמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה לְעַצְמוֹ.

דְּמְשׁוּם מְצִוַת פו"ר לָא הָוֵי רָשָׁע ע"ש. וכ"כ שָׁם עוֹד אַחַ"כ גַּבֵּי מְלַמֵּד שֶׁיָּכוֹל בעה"ב לִשְׁכֹּור מְלַמֵּד שֶׁל חֲבֵירוֹ מִשּׁוּם דְּבִדְבַר מִצְוָה אֵין שַׂיָּךְ דִּין דְּעָנִי הַמְּהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה.

וְרַק שֶׁדָּחָה דא"כ יִשָּׁאֵר הבעה"ב הַשֵּׁנִי בְּלֹא מְלַמֵּד דְּאֵין דַּרְכּוֹ שֶׁל הבעה"ב לַחֲזוֹר אַחַר מְלַמֵּד במק"א. ולפ"ז בִּמְלַמֵּד שֶׁמַּשְׁכִּיר א"ע אֶצֶל בעה"ב שַׁפִּיר לֹא שַׂיָּךְ דִּין דְּעָנִי הַמְּהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה דְּהָא דַּרְכּוֹ שֶׁל מְלַמֵּד לַחֲזוֹר אַחַר בעה"ב כמ"ש הישׁ"ש שָׁם.

וְזֶה וַדַּאי הָוֵי דָּבָר מְצָוָה דְּהָא הַשָּׂכָר שְׁנוֹטֵל הָוֵי רַק שָׂכַר בַּטָּלָה אוֹ שָׂכַר שִׁימּוּר כִּדְאִיתָא בִּנְדָרִים ל"ז ע"ש בְּרַ"ן. וְהַלִּימּוּד שֶׁלּוֹמֵד הוּא מְקַיֵּם מִצְוָה בְּחִנָּם ע"ש.

וְכֵן חוֹשְׁבָם בב"ב ח' ע"ב בֵּין מְזַכֵּי הָרַבִּים. וּכְעֵין זֶה מָצִינוּ בח"מ סי' קנ"ו שֶׁלֹּא גָּזְרוּ חֶזְקַת יְשׁוּב עַל ת"ח.

וְכֵן הוּא בַּשַּׁ"ס ב"ב כ"ב ע"א. וכ"כ הק"ע בַּיְרוּשַׁלְמִי ר"פ הָאוֹמֵר דְּקָרֵי לֵיהּ זָרִיז וְנִשְׂכָּר מְשׁוּם דפו"ר הָוֵי דָּבָר מְצָוָה.

אַךְ לענ"ד אֵינוֹ מֻכְרָח דְּהָא קָרֵי שָׁם גַּם בְּקוֹנָה שָׂדֶה זָרִיז וְנִשְׂכָּר. ומש"ש הק"ע דְּגַם סְחוֹרָה הָוֵי מְצָוָה תָּמוּהַּ.

דא"כ לֵיכָּא כְּלָל לְדִין מְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה. אֲבָל הַכַּוָּנָה פָּשׁוּט דִּבְקִדּוּשִׁין וּבְשָׂדֶה י"ל דְּאַיְירֵי שֶׁעֲדַיִן לֹא הֶוְשָׁוּוּ כְּלָל עִם הָאִשָּׁה אוֹ בַּעַל הַשָּׂדֶה.

וְרַק שֶׁלְּחוּ לְדַבֵּר עִמָּהּ אוֹדוֹת זֶה וְאִם תַּחְפֹּץ יְקַדְּשֶׁהָ. ובכה"ג לֵיכָּא דִּין דְּמְהַפֵּךְ רַק בְּפְסִיקַת דָּמִים כַּמְפוֹרָשׁ בש"ע וּבָרַמְבַּ"ם פ"ט מֵהֲ"א הי"ז אִיתָא גַּבֵּי קִדּוּשִׁין שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן וְכָל הָעוֹשֶׂה דָּבָר זֶה וְכַיּוֹצֵא בּוֹ בְּשְׁאָר דִּבְרֵי מוּ"מ נִקְרָא רָשָׁע.

נִרְאֶה דַּעְתּוֹ דְּגַם בְּקִדּוּשִׁין שַׁיָּךְ דִּין רָשָׁע. וְכֵן הֵבִין הב"ש סִימָן ל"ה סק"כ.

אֲבָל לענ"ד י"ל הַכַּוָּנָה שֶׁהָעוֹשֶׂה זֶה בְּשְׁאָר מוּ"מ הָוֵי רָשָׁע. אֲבָל הָכָא לָא הָוֵי רָשַׁע רַק שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן דְּהָוֵי רַמַאי.

וְרַק מַיְיתֵי שֶׁחָמוּר כ"כ עַד שבמק"א נִקְרָא רָשָׁע. וכ"נ דִּלְהָכִי מַיְיתֵי שָׁם הָא דְּמוּ"מ.

אַף זֶה י"ל דְּמַיְיתֵי לְמוּ"מ מִשּׁוּם דְּבַשַּׁ"ס לֵיכָּא מְפוֹרָשׁ בְּקִדּוּשִׁין שֶׁנִּקְרָא רָשָׁע לְזֶה הֵבִיא מִמּוּ"מ. ועפ"ז מה' מְכִירָה ה"י וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר].

עכ"פ שָׁמַעְנוּ דְּבִדְבַר מִצְוָה לֵיכָּא דִּין מְהַפֵּךְ. וְכֵן מִסְתַּבֵּר דְּרַק בְּמָמוֹן אָסוּר לְהַשִּׂיג גְּבוּל אֲבָל בְּמִצְוֹת וַדַּאי כָּל הַקּוֹדֵם זָרִיז וְנִשְׂכָּר.

וא"כ הו"א דְּבְמִלְמֵּד לֵיכָּא דִּין מְהַפֵּךְ כֵּיוָן דְּהָוֵי דְּבַר מִצְוָה כמש"ל וְהַסְּבָרָא מִשּׁוּם דְּדָבַר מִצְוָה הָוֵי כְּמִצְיאָה [וּמִזֶּה נִרְאֶה דְּבְקִנְיַית אֶתְרוֹג לֵיכָּא דִּין דְּמְהַפֵּךְ אִם שְׁנֵיהֶם קוֹנִים לְעַצְמָם וְלֹא לְמִסְחָר.

וּכְעֵין זֶה קיי"ל דְּבְדָבַר מִצְוָה קוֹנֶה בְּמָעוֹת לְבַד וְהוּא מֵחֲזִילִין דַּף פ"ג] וּלְזֶה קָאָמַר ר"י דְּכֵיוָן שֶׁהוּא בְּבֵיתוֹ מִכָּבָר וְטָרַח טוּבָא והו"ל כְּנוֹדַאי שֶׁלּוֹ וּכְמוֹ בְּדָג בְּיָהֵיב סְיָיאָרָא וְלָזֶה אָסוּר אַף בְּמִלְמֵּד דְּהָוֵי דְּבַר מִצְוָה מִשּׁוּם דְּאַף בְּמִצְיאָה אָסוּר בכה"ג.

וּמְזֻקָּק ג"כ לְשׁוֹן בְּבֵיתוֹ: ג) עכ"פ בנ"ד לפ"ז יֵשׁ מָקוֹם לָדוּן אִם יֹאמְרוּ יוֹשְׁבֵי ז' שהשו"ב הַשֵּׁנִי נִרְאֶה לָהֶם יוֹתֵר הָגוּן. וא"כ הו"ל דְּבַר מִצְוָה שֶׁדָּרְךְ בנ"י לְהַדֵּר אַחַר שו"ב הַיּוֹתֵר הָגוּן.

וּמִמֵּילָא יִטְעֹן כֵּן השו"ב ג"כ שֶׁיּוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא הָגוּן יוֹתֵר. וְגַם דְּהָא הַשְׁחִיטָה בְּעַצְמָהּ הָוֵי מִצְוָה וּבְרָכָה.

וּמִצְוָה לְהַדֵּר אַחַר מִצְוָה וּבְרָכָה. וְלֵיכָּא דִּין דְּמְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה בְּזֶה לפ"ז: ד) אֲבָל ז"א דְּבֶאֱמֶת כ"ז שַׁיָּךְ בִּדְבַר מִצְוָה שֶׁהַמִּצְוָה הָעִיקָּר.

אֲבָל בְּמִצְוָה שְׁיֵּשׁ בָּהּ רִיווּחַ מָמוֹן וְהַמָּמוֹן הוּא הָעִיקָּר וַדַּאי שְׁיֵּשׁ בָּהּ מִשּׁוּם מְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה. וְיוֹתֵר מִזֶּה אָמְרִינַן בִּשְׁבוּעוֹת ל"ו דִּשְׁבוּעָה הָוֵי אִיסּוּרָא דְּאִית בָּהּ מָמוֹנָא וע"ש בַּתּוֹסָ'.

וא"כ בשו"ב פְּשִׁיטָא שֶׁהָעִיקָּר הוּא מְלָאכָה לְהַרְווִיחַ. וּבְמִלְמֵּד י"ל דקמ"ל רְבוּתָא אַף אִם הַמְלַמֵּד יָכוֹל לְהַרְוִיחַ בְּאוֹפָן אַחֵר.

וְרַק חֻפְצוֹ בְּמְלַמְּדוֹת כְּדֵי שֶׁיַּעֲסֹק ג"כ בַּתּוֹרָה. וא"כ הָוֵי ד"מ.

מ"מ אָסוּר הֵיכָא דְּטָרַח. וְגַם סְבָרָא דְּיוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא הָגוּן ג"כ אֵינָהּ סְבָרָא.

דא"כ גַּם מְלַמֵּד יְהֵא מֻוָּתָר לְהַשְׁכִּיר א"ע דְּהָא חָזִינַן שהבעה"ב מֻוָּתָר לְשַׁכְּוֹר מְלַמֵּד שֶׁל אַחֵר מִשּׁוּם דְּעָדִיף לֵיהּ כמ"ש הַתּוֹסָ'. וּפָשׁוּט דבנ"ד יֵשׁ לוֹ דִּין מְהַפֵּךְ כֵּיוָן שֶׁשָּׁחַט בז'.

כַּמָּה שָׁנִים. ולפמ"ש לְדַמּוֹתוֹ לְהָא דְּמְלַמֵּד שֶׁלָּמַד כְּבָר.

לפמש"ל בְּשֵׁם המהרי"ט דְּהָוֵי כְּטֹרַח וְדָמֵי לִמְצוּדַת הַדָּג. גָּרַע טְפֵי דְּהָוֵי כְּפִיסּוּק חַיּוּתָא [ובמהרי"ט בְּחִידּוּשָׁיו לִקַּדּוּשִׁין נִדְחַק מנ"ל אִיסּוּר עַל עָנִי מְהַפֵּךְ.

וּלְפֶלֶא שֶׁלֹּא רָאָה שֶׁהוּא מְפוֹרָשׁ בַּיְרוּשַׁלְמִי ר"פ הָאוֹמֵר מְקֹרָא דִּלְמַס מֵרַעֲהוּ חֶסֶד. וְגַם מִשְּׁאָר אַחֲרוֹנִים נֶעְלַם הַיְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה.

וע' שַׁבָּת ס"ג מַאי דְּדָרִישׁ שָׁם מִפָּסוּק זֶה וַאֲקַצֵּר]: ה) וְגַם אֵין לָדוּן מִצַּד שֶׁאֵינוֹ נוֹטֵל לְגַמְרֵי כָּל שְׁחִיטָתוֹ. דְּמִסְתָּמָא גַּם השו"ב דפ' שׁוֹחֵט קָצָת בז' וְגַם עכ"פ נִשְׁאַר לוֹ פ' בְּעַצְמָה.

ז"א דְּבָזֶה וַדַּאי אֵין חִילּוּק. וְאַטּוּ בְּמַרְחִיקִין מְצוּדַת הַדָּג מִי לָא אַיְירִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עוֹד מְצוּדוֹת בְּמָקוֹמוֹת אֲחֵרִים.

וְגַם בַּמְצוּדָה זוֹ אֶפְשָׁר שֶׁיָּצוּד זֶה מִקָּצָת וְזֶה מִקָּצָת ומ"מ אָסוּר. וּבַחֲנוּת וְרֵיחַיִם לֹא הֶוְתַּר רַק מִשּׁוּם דְּבְשֶׁלּוֹ עוֹשֶׂה.

אֲבָל בלא"ה הָוֵי אִיסּוּר אַף שֶׁבְּוַדַּאי יִקְנוּ מִקָּצָת אֵצֶל זֶה וּמִקָּצָת אֵצֶל זֶה וכ"כ בח"ס תח"מ סי' ע"ט וסי' קי"ח יעו"ש בְּאוֹרֶךְ. וְהָכָא נִרְאֶה דְּדָמֵי לִמ"ש הַאֲבִיאָסָף הוּבָא בְּמָרְדְּכַי שֶׁאִם הָיָה לוֹ חֲנוּת בְּמָבוֹי שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ שֶׁהַכֹּל עוֹבְרִים אֶצְלוֹ וּמֻכְרָחִים לִיקַּח אֶצְלוֹ.

אָסוּר חֲבֵירוֹ לַעֲשׂוֹת חֲנוּת דבכה"ג הָוֵי וַדַּאי פּוֹסֵק חַיָּתָא. וכ"כ רַשְׁ"י בב"ב כ"א ע"ב וְעוֹד רִאשׁוֹנִים בפי' יָהֵיב סְיָיְעָא שֶׁהַכַּוָּנָה שֶׁיּוֹדַע בְּוַדַּאי שֶׁיְּצוּדֶנּוּ.

וא"כ ה"נ אִם לֹא יִשָּׁחֵט שָׁם ר"ל. אֲזַי הָיָה שׁוֹחֵט אֶצְלָם בְּלִי סָפֵק ר"מ השו"ב דפ'.

והו"ל פּוֹסֵק חַיּוּתוֹ גָּמוּר. וע' שׁוּ"ת מַשְׁאַת בִּנְיָמִין סי' כ"ז בָּזֶה: ו) וְגַם אֵין לָדוּן דְּהַשְׁתָּא שֶׁיּוֹשְׁבֵי ז' מִשְׁלָמִים מַס עטאט לָעִיר וו'.

א"כ הו"ל שו"ב דְּהַכְפָּר הָאַחֵר שֶׁשַּׁיָּךְ ג"כ לָעִיר וו' כְּאִיתֵּיהּ בְּכָרְגָא דְּמָתָא דקיי"ל בב"ב כ"א ובח"מ סי' קנ"ו שֶׁאֵין יָכוֹל לְעַכֵּב. דכ"ז הוּא שָׁם בַּחֲנוּת שֶׁאֵין בָּזֶה דִּין דְּמְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה דְּבְשֶׁלּוֹ עוֹשֶׂה.

וְרַק אִי לֵיתָא בְּכָרְגָא מָצֵי מְעַכֵּב. וְהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּכָרְגָא הוּא מֵעִסְקֵי הָעִיר וּמַהֲרֵיוַח שֶׁלָּהֶם.

וְלָזֶה כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מְשֻׁלָּם. יָכוֹל לְעַכֵּב עָלָיו מִלְּהַרְווִיחַ שָׁם ע"ש בַּמְפָרְשִׁים שֶׁהוּא כֵּן.

משא"כ לְעִנְיַן מְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה. וְאִי מִשּׁוּם שהשו"ב דפ' אֵינוֹ בְּכָרְגָא דְּעִיר וו'.

זֶה אֵינוֹ שַׁיָּךְ כְּלָל. דְּמַס העטאט אֵינוֹ מִן הָרְוָוחִים רַק מִן הַדָּרִים בָּעִיר וְהַגָּלִיל לְצוֹרֶךְ הָרַב וְכַדּוֹמֶה.

וְכָעֵת מדד"מ פָּטוּר מִי שֶׁאֵינוֹ דָּר אַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵסֶק גָּדוֹל בָּעִיר וְכַיָּדוּעַ וּבְפֶרֶט דבלא"ה יָדוּעַ שהשו"ב אֵינוֹ מְשֻׁלָּם עֶטְאָט בְּשׁוּם מָקוֹם. וְאַף אִם הָיָה דָּר בז' לֹא הָיָה מְשֻׁלָּם עטאט.

וע' בְּחִידּוּשֵׁי הרמ"ה בב"ב כ"א שֶׁכָּתַב שֶׁאַף שֶׁאֵינוֹ מְשֻׁלָּם כְּרָגָא כֵּיוָן שֶׁהוּא מִבְּנֵי מָתָא א"י לְעַכֵּב עָלָיו. ובנ"ד כֵּיוָן שֶׁלְּכַתְּחִלָּה נִשְׁתַּעְבְּדוּ לוֹ בְּנֵי ז' לִשְׁחוֹט אֶצְלוֹ.

הֲרֵי הוּא קוֹדֵם וְלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁהֵם יְעַכְּבוּ עָלָיו: ז) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לָדוּן שֶׁכֵּינָן שֶׁעַתָּה מִשְׁלָמִים עֻטְאָט לָעִיר וו'. לָזֶה רוֹצִים בשו"ב שֶׁהוּא תַּחַת הַשְׁגָּחַת רַב דוו'.

דְּלְהָרַב דס' יוּכַל לוֹמַר אָסְיָא דְּמָגֵן שָׁוְיָא וכמ"ש הצ"צ סי' א' בהג"ה שָׁם. וְאַף שֶׁבֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ צָרִיךְ לְהַשְׁגִּיחַ עָלָיו בְּשָׁבִיל פ'.

בכ"ז יַחְפְּצוּ שְׁיִשָּׁאֵל בוו' שְׁאֵלוֹת הָרִיאָה שֶׁלָּהֶם. וְאַף דְּרַב נוֹטֵל רַק שְׂכַר בְּטֵילָה.

וְהוֹרָאָתוֹ בְּחִנָּם. בכ"ז מְזַדַּקֵּק יוֹתֵר לְאוֹתָם שֶׁמִּתְפַּרְנֵס מֵהֶם.

וְאַף שֶׁגַּם מִקּוֹדֶם שֶׁלְּמוּ עטאט לָעִיר נ' ובכ"ז שָׁאֲלוּ או"ה בס'. הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁהָיָה רָחוֹק מְאוֹד משא"כ עַכְשָׁיו.

אֲבָל ז"א. רֵאשִׁית דְּבָאֱמֶת אִם יַחְפְּצוּ אַנְשֵׁי ז.

יִשָּׁאֵל שְׁאֵלוֹת רִיאוֹת שֶׁלָּהֶם בוו'. וְעוֹד דְּנִוָּדַאי גַּם הָרַב דס' יַעֲנֶה לָהֶם כָּרָאוּי בִּשְׁבִיל טוֹבַת פ'.

דִּבְנִוָּדַאי נִיחָא לְהָרַב וְנִיחָא לְאַנְשֵׁי פ' שֶׁיִּתְפַּרְנֵס השו"ב שֶׁלָּהֶם בְּרִיווּחַ יוֹתֵר וְכִדְאִיתָא בב"ב מ"ג דְּנִיחָא לִבְנֵי הָעִיר שֶׁיַּסְפִּיקוּ הָעֲנִיִּים בְּרִוָּוחָא ע"ש. ומכ"ש בְּעוֹבֵד הָעִיר.

וּבְפָרָט בְּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁנָּהוּג שֶׁהַמּוֹרֶה נוֹטֵל שְׂכַר הוֹרָאָה. א"כ שׁוּב לָא הָוֵי אָסְיָא דְּמָגֵן בְּשׁוּם מָקוֹם [וּבֶאֱמֶת יֵשׁ לָדוּן לפמ"ש הַתֻּמִּים בְּהֶיתֵּר דְּמֵי הוֹרָאָה מִשּׁוּם דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי נִתְקַבֵּל בְּהָעִיר והו"ל כְּחֵלֶק מִשְׂכִּירוּתוֹ.

דְּזֶה שַׁיָּיךְ בָּעִיר שֶׁנִּתְקַבֵּל בָּהּ. אֲבָל מָה הֶיתֵּר יֵשׁ לִיקַּח דְּמֵי פָּסק וְהוֹרָאָה מֵאַנְשֵׁי עֲיָירוֹת אֲחֵרוֹת.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ] ועכ"פ יֵשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם מְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה וְאַף מִשּׁוּם פּוֹסֵק חֵינָהָא: ח) רַק מַה שֶׁיֵּשׁ לָדוּן בָּזֶה דכ"ז שַׁיָּיךְ אִם השו"ב מֵהַכָּפָר הָאַחֵר בָּא מֵעַצְמוֹ לִשְׁחוֹט בז'. אֲבָל אִם אַנְשֵׁי ז' דּוֹרְשִׁים אוֹתוֹ לִכְאוֹרָה לֵיכָּא מִשּׁוּם מְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה.

דְּאַף בִּשְׂכִירוּת קַרְקַע לְשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּאִיכָּא בִּשְׂכִירוּת דדב"מ: מ"מ אִם הַמַּשְׂכִּיר אֵינוֹ רוֹצֶה בּוֹ לֵיכָּא דדב"מ כַּמְבוֹאָר בסי' קע"ה. וְכֵן בְּמִלַּמֵּד שֶׁבְּבֵיתוֹ שַׁפִּיר יָכוֹל הבעה"ב לְשַׂכֵּר מִלַּמֵּד אַחֵר כַּמְבוֹאָר בְּתוֹסָ' ובש"ע סי' רל"ז.

וְגַם בְּמוֹכֵר קַרְקַע נִרְאֶה שֶׁאִם הַמּוֹכֵר בְּעַצְמוֹ חָזַר בּוֹ וְלֹא רָצָה לִמְכּוֹר לְהָרִאשׁוֹן שַׁפִּיר מֻוָּתָּר אַחֵר לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ. וְרַק בְּדִינָא דְּבַר מִצְרָא תִּקְנוּ חֲזַ"ל שֶׁאַף שֶׁהַמּוֹכֵר אֵינוֹ רוֹצֶה לִמְכְּרָהּ לְהַמִּצְרָן.

מ"מ הָוֵי הַלּוֹקֵחַ כְּשָׁלִיחַ שֶׁל הַמִּצְרָן כִּדְאִיתָא בב"מ ק"ח וּבְסִי' קע"ה. אֲבָל בִּמְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה כָּתְבוּ כָּל הַפּוֹסְקִים שֶׁאֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ.

וְכֵן מְפֻרָשׁ בַּשַּׁ"ס בְּקִידּוּשִׁין נ"ט שֶׁאִם עָשָׂה עֲשׂוּי לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דבכה"ג הָוֵי ג"כ רָשָׁע כמש"ל. א"כ מְבוֹאָר שֶׁבְּזֶה לֹא עֲשָׂאוּהוּ חֲזַ"ל כְּשָׁלִיחַ וְרַק הָרִאשׁוֹן אִיסּוּרָא עֲבַד.

וְעַל הַמּוֹכֵר גַּם בְּבַר מִצְרָא אֵין שׁוּם חִיּוּב כְּמְבוֹאָר בַּפּוֹסְקִים. וא"כ שַׁפִּיר בְּמְהַפֵּךְ אִם הַמּוֹכֵר אֵינוֹ רוֹצֶה שָׁרִי לִקְנוֹת.

וּבִפְרָט שֶׁכָּל עִיקַּר טַעַם מְהַפֵּךְ הוּא מִפְּנֵי שֶׁפָּסַק דָּמָיו וּמוּכָן לְקַחְתּוֹ אֲבָל כְּשֶׁחָזַר שׁוּב לָא הָוֵי פְּסִיקָה. וכ"כ הישׁ"ש פ' הָאוֹמֵר שֶׁם שֶׁאִם הָעִירוֹנִים שָׁלְחוּ אַחֲרָיו וְאָמְרוּ שֶׁרוֹצִים דַּוְוקָא בּוֹ מֻתָּר ע"ש.

וְהוּא כִּדְבָרֵינוּ. וא"כ הָכָא אִם יֹאמְרוּ אֲנַשֵׁי ז' שֶׁחֻפְּצִים יוֹתֵר בשו"ב מֵהַכְּפָר הָאַחֵר.

לֹא יְהֵא בּוֹ אִיסּוּר דְּמְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה: ט) אֲבָל בָּאֱמֶת לענ"ד אֲנַשֵׁי ז' מְשֻׁעְבָּדִים לשו"ב דפ'. דִּכְבָר בֵּאֲרנוּ במק"א בַּאֲרוּכָה בס"ד שֶׁכָּל גָּלִיל הַמְּשֻׁוָּתָף יַחַד אֵין יְכוֹלִים לְהַפְרֵד זֶה מִזֶּה לְעִנְיַן לְקִיחַת שו"ב.

דְּזֶה הָוֵי קַלְקוּל הָרַבִּים שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִיקַּח שו"ב הָגוּן. וְגַם כְּשֶׁלֹּא יְהִי פַּרְנָסָה להשו"ב לֹא תִּהְיֶה דַּעְתּוֹ צְלוּלָה.

וְיָדוּעַ מ"ש רַבֵּינוּ יוֹנָה כַּמָּה צָרִיךְ יִשּׁוּב הַדַּעַת וְדַעְתָּא צְלִילוּתָא לשו"ב. וּבָזֶה אֵין חִלּוּק בֵּין יוֹשְׁבֵי הָעִיר אוֹ הַכְּפָרִים.

וכ"כ הח"ס חח"מ סי' ס"א דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי נִשְׁתַּתְּפוּ מִתְּחִלָּה בְּיִשּׁוּב זֶה. ומ"ש הח"ס חא"ח סי' קצ"גשֶׁאִם יוֹשְׁבֵי הַכְּפָרִים אֵינָם מִתּוֹשָׁבֵי הָעִיר פְּטוּרִים מִכָּל מַסֵּי הָעִיר.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּאַיְירֵי שָׁם שהי' לָהֶם שו"ב וּמִקָּוֶה וְכָל דָּבָר בפ"ע וְלֹא נֶהֱנוּ מֵהָעִיר בְּשׁוּם דָּבָר. משא"כ כָּאן ע"ז אָנוּ דָּנִין שֶׁיִּשְׁתַּתְּפוּ אֶצֶל שו"ב אֶחָד: י) וא"כ כְּשֶׁקִּיבְּלוּ אֶת ר"מ לשו"ב בפ' נִשְׁתַּעְבְּדוּ גַּם בְּנֵי ז' לִשְׁחֹוט אֶצְלוֹ.

וְאַף שֶׁלֹּא חָתְמוּ עַל כְּתָב שֻׁלּוֹ. בכ"ז כֵּיוָן שֶׁשָּׁחֲטוּ אֶצְלוֹ הֲרֵי הִסְכִּימוּ עָלָיו וּכְדִין שֶׁוּתָּפִים דקיי"ל בסי' קע"ו סעי' י' דְּסַגִּי בְּהֶסְכֵּם לְמַעֲשָׂיו.

וכ"כ הָאַחֲרוֹנִים בח"מ סי' קס"ג וסי' רל"א שֶׁבְּכָל צָרְכֵי רַבִּים הַדִּין כֵּן. וּבִפְרָט דְּהָכָא וַדַּאי לֹא עָשׂוּ בְּלֹא יְדִיעָתָם.

א"כ הֲרֵי נִשְׁתַּעְבְּדוּ לוֹ להשו"ב לִשְׁחֹוט אֶצְלוֹ כֻּלָּם. וְאַף אִם כָּלָה זְמַן הַמְּבוֹאָר בַּכְּתָב שֻׁלּוֹ.

יָדוּעַ כְּבָר מ"ש הח"ס חא"ח סי' ר"ו לְעִנְיַן רַב וה"ה לְעִנְיַן שו"ב שֶׁאָסוּר לְהַשִּׂיג גְּבוּלוֹ אַף אַחַר כְּלוֹת מְשַׁךְ שֻׁלּוֹ. וְגַם דְּהָא כְּבָר כָּתַב הָעֲקָרִי דִּינִים וּבְבָאֵר יִצְחָק חי"ד סי' ג' בְּאוֹרֶךְ שֶׁאֵין מְסַלְקִין שו"ב כְּמוֹ רַב וש"צ.

א"כ בְּוַוַדַּאי שֶׁאָסוּרִים לִשְׁחֹוט אֵצֶל אַחֵר כָּל זְמַן שר"מ הַנָּ"ל יְהִי שו"ב בפ'. וּנְהִי שֶׁאִם יָצָא שו"ב זֶה וְיִצְטָרְכוּ לשו"ב אַחֵר.

יֵשׁ מָקוֹם לָדוּן שֶׁיּוּכְלוּ לְחַלֵּק מפ'. דבכה"ג נִרְאֶה שֶׁהַמִּנְהָג בְּפוֹלִין לֵילֵךְ אַחַר דִּינָא דְּמַלְכוּתָא בַּחֲלֻקַּת הַגְּלִילוֹת לְרַבָּנִים כְּפִי תַּשְׁלוּמֵי הָאִטְאט.

וְעַד פֹּה הָיָה זֶה יוֹצֵא מִן הַכְּלָל בִּשְׁבִיל שֶׁהָיְתָה עִיר נ' רְחוֹקָה מְאוֹד. אֲבָל עַתָּה י"ל שֶׁיּוּכַל הָרַב דוו' לִיקַּח שו"ב לְגָלִיל שֶׁלּוֹ וְגַם ז' בְּכְלָל.

וְכֵיוָן שֶׁהַמַּלְכוּת הִפְרִידָם הֲרֵי הֵם מֻפְרָדִים. ועח"מ סי' קנ"ו לְעִנְיַן מַס דְּמְהַנֵּי הַפְּרָדַת הַמַּלְכוּת ועי' שוּ"ת הָרַשְׁבָּ"א סי' תרס"ד וה"ה אֶצְלֵינוּ לְעִנְיַן רַבָּנוּת וְלָא תָּלֵי בְּבֵית הַחַיִּים.

וכ"כ בְּשׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מ"ק ח"ב סי' ל"ד. וע"ש סי' ל"ג.

וַעֲדַיִן אֵינֶנִּי קוֹבֵעַ מַסְמְרוֹת בָּזֶה וּלְכִי תִּיתֵי נְחַכֵּם לָהּ. אֲבָל כָּל זְמַן שר"מ שו"ב שָׁם.

בְּנוֹדַאי הוּא שו"ב גַּם בַּכְּפָר ז': עכ"פ הַיּוֹצֵא מִזֶּה אֲשֶׁר לְבַד שֶׁיֵּשׁ אִיסּוּר עַל ר"ל שֶׁלֹּא לִשְׁחֹוט בז' מִצַּד הַשָּׂגַת גְּבוּל וּפִיסּוּק חַיּוּתָא שֶׁל ר"מ מפ'. אֶלָּא שֶׁאָסוּר לִבְנֵי ז' לִשְׁחֹוט אֵצֶל שו"ב אַחֵר.

זוּלַת אֵצֶל השו"ב מפ'. וְכִמְעַט שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לָדוּן שֶׁיּוּכַל ר"מ לְתָבְעוֹ מֵהֶם בְּעַד מַה שֶׁשָּׁחֲטוּ אֵצֶל אַחֵר עַד עַתָּה.

ועכ"פ לְהַבָּא חֲלִילָה חֲוֹלִין הוּא לְעוֹסֵק בִּמְלֶאכֶת הַקּוֹדֶשׁ שו"ב שֶׁיַּשְׁגִּיחוּ גְּבוּל זא"ז. וְלִבְנֵי ז' שֶׁיַּעַשְׂקוּ שָׂכַר עָנִי ר"מ הַנָּ"ל: סִימָן ג לְהָרַב הַגָּאוֹן הַנָּ"ל ע"ד אֲשֶׁר חָפֵץ מעכ"ת לְדַעַת דַּעְתִּי בִּדְבַר אֲנָשִׁים שִׁדְּרוּ בַּכְּפָר וְהָיָה לָהֶם שו"ב אֶצְלָם.

וְעַתָּה נִגְּרְשׁוּ מִן הַכְּפָר. וְנִכְנְסוּ כֻּלָּם לָדוּר בָּעִיר וְחָפֵץ השו"ב שֶׁלָּהֶם לִשְׁחֹוט לָהֶם כַּמִּקְדָּם.

והשו"ב הַקְּבוּעִים בָּעִיר מוֹחִים בַּעֲדוֹ מִשּׁוּם הַשָּׂגַת גְּבוּל מִטַּרְדוֹתַי כָּעֵת לֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ. אָכֵן נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁאֵין יָכוֹל לִשְׁחֹוט אֶצְלָם דְּכָל הַנִּכְנָס לָדוּר בָּעִיר נִכְנָס ע"ד לְהִשְׁתַּתֵּף בְּכָל צָרְכֵי בְּנֵי הָעִיר.

וְאַטּוּ אִם יוֹצֵא אֶחָד מֵעִיר אַחַת לְעִיר אַחֶרֶת יוּכַל לִשְׁחֹוט אֵצֶל השו"ב שֶׁבְּעִירוֹ הַקּוֹדֶמֶת וְכֵן יֶתֶר צָרְכֵי הַקְּהִילָה. וְאַף שהשו"ב הַקּוֹדֵם שְׁלָהֶם יֵשׁ לוֹ כְּתָב מִגְּרֵי הַכְּפָר שֶׁיִּשְׁחֲטוּ אֶצְלוֹ כָּל הַמִּצְטָרֵךְ לָהֶם.

בכ"ז יָדוּעַ שכ"ז הִתְחַיְּבוּ רַק בִּהְיוֹתָם עוֹד בַּכְּפָר הַהוּא וְלֹא בְּצֵאתָם לְמָקוֹם אַחֵר. וְכֵן דָּרְךְ בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁכֵּיוָן שֶׁיּוֹצֵא מֵהָעִיר נִפְטָר מִכָּל שִׁעְבּוּדֵי צָרְכֵי הַקְּהִילָה אַף שֶׁחָתַם עַל הַכְּתָבִים וְהַהִסְכָּמוֹת שֶׁלָּהֶם שֶׁנַּעֲשׂוּ לְכַמָּה שָׁנִים.

וְאֵין לְדַמּוֹת זֶה לָהָא דְּאִיתָא בב"ב כ"ב דְּמַעֲלְמָא אָתוּ וּלְעָלְמָא יְזַבְּנוּ וכדקיי"ל בח"מ סי' קנ"ו ס"ז שֶׁאֵין יְכוֹלִים לְעַכֵּב עַל אֲחֵרִים הַבָּאִים לְיוֹם הַשּׁוּק וְעוֹסְקִים עִם בְּנֵי עֲיָרוֹת הַמִּתְקַבְּצִים לְיוֹם הַשּׁוּק דְּשָׁם אֵין הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁנִּגְרָר אַחַר מְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן רַק מִצַּד שֶׁאֵין זֶה נִקְרָא פִּיסּוּק חַיּוֹת לִבְנֵי הָעִיר.

לְפִי שֶׁמִּתְקַבְּצִים לְיוֹם הַשּׁוּק הֵם בָּאִים אַדַּעְתָּא דְּהָכִי שֶׁיִּסְחֲרוּ זֶה עִם זֶה ג"כ וְלָאו דַּוְוקָא עִם בְּנֵי הָעִיר. כִּי כָּל הַמִּתְקַבְּצִים הֵם אוֹרְחִים וְאֵין שַׁיָּכִים לְהָעִיר כְּלָל.

וכ"כ בחי' הרמ"ה בב"ב שָׁם שֶׁהַבָּאִים לִקְנוֹת בַּשּׁוּק בָּאִים עַל דַּעַת כֵּן שֶׁיִּקְנוּ מִן הַמּוֹכְרִים הַבָּאִים מִמְּקוֹמוֹת אֲחֵרִים. וְלָזֶה דַּוְוקָא בְּיוֹם הַשּׁוּק כִּי בְּלֹא יוֹם הַשּׁוּק בָּאִים הַקּוֹנִים רַק עַל דַּעַת לִקְנוֹת מִבְּנֵי הָעִיר כִּי אֵין עוֹלֶה עַל דַּעְתָּם שֶׁיִּמְצְאוּ אָז מוֹכְרִים מֵעִיר אַחֶרֶת.

וְלָזֶה קיי"ל דְּאַף אִם נִמְצְאוּ אָסוּר לָהֶם לִמְכֹּר וז"ב. אֲבָל בנ"ד שֶׁהֵם נַעֲשִׂים תּוֹשָׁבִים קְבוּעִים בָּעִיר.

מֻוָּטָל עֲלֵיהֶם כָּל צָרְכֵי הַקְּהִילָה וְאֵין לָהֶם רְשׁוּת לְהִשָּׁמֵט וְלִשְׁחֹוט אֵצֶל שו"ב אַחֵר: וּבְפָרָט לְפִי מַה שֶּׁבֵּאַרְתִּי בַּאֲרֻכָּה בס"ד בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' ל"ו שֶׁאֵין לְךָ קִלְקוּל גָּדוֹל מִזֶּה שֶׁקְּצָת בְּנֵי הָעִיר יִהְיֶה לָהֶם שו"ב מְיֻחָד.

וְיכוֹלִים לָכֻוף זא"ז שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם רַק שו"ב כּוֹלֵל לְכָל הָעִיר: וְאֵין לְדַמּוֹת זֶה לָהָא דְּתִשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א וְהוּבָא בח"מ סי' קס"ג ס"ג שֶׁאִם שָׂמוּ מַס עַל כָּל אֶחָד וְהִתְחִילוּ לִגְבּוֹת וְאַחַ"כ מֵת אֶחָד מֵהֶם אוֹ הֶעָנִי.

חַיָּיב לְשַׁלֵּם כְּפִי הַשּׁוּמָא הָרִאשׁוֹנָה. ובשו"ע לֹא הֵבִיא הָא שָׁמַּת.

וּבָרַשְׁבָּ"א שָׁם אַיְירֵי שֶׁמֵּת] וא"כ נַיְמָא דה"ה הָכָא כְּשֶׁיָּצָא כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּיב שָׁם בְּשִׁעְבּוּד זֶה לִשְׁחֹוט אֵצֶל השו"ב שֶׁלָּהֶם. שׁוּב לֹא נִפְטַר מֵחִיּוּבוֹ.

אֲבָל ז"א דְּשָׁם אַיְירֵי בְּמַס שֶׁכְּבָר נִתְחַיְּבוּ לְשֶׁעָבַר. לְזֶה אָמְרִינַן שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּיב לְשַׁלֵּם.

משא"כ בנ"ד שֶׁבְּכָל שָׁעָה הוּא מִתְחַדֵּשׁ וְכִדְאִיתָא בח"מ שָׁם מִתְּשׁוּבַת הָרֹא"שׁ שֶׁמִּי שֶׁבָּא לְעִיר אַחֵר שֶׁכְּבָר הוּשַׁם הַמַּס. אִם הַמַּס תּוֹעֶלֶת הַבָּאִים ג"כ חַזַי חַיָּיב לִיתֵּן.

וְעוֹד דְּהָתָם אָמְרִינַן שֶׁנִּתְחַיֵּיב וְנִשְׁתַּעְבֵּד לָהָעִיר שֶׁדָּר בָּהּ וְהֵם תּוֹבְעִים אוֹתוֹ שֶׁיִּשָּׂא בָּעֹול עִמָּהֶם. אֲבָל בנ"ד שֶׁנִּתְבַּטֵּל הַיִּשּׁוּב לְגַמְרֵי.

פָּשׁוּט שֶׁאֵין כָּאן שׁוּם תְּבִיעָה. אָכֵן בֶּאֱמֶת א"צ לְכָל זֶה וכמש"ל שֶׁכֵּיוָן שֶׁבָּא לָדוּר בְּעִיר אַחֶרֶת שׁוּב חָל עָלָיו שִׁעְבּוּדָם לְצָרְכֵי הַקְּהִילָה שֶׁבְּעִיר הַהִיא וּמְחֻיָּב לִשְׁחֹוט אֵצֶל השו"ב שֶׁבְּעִיר הַהִיא.

וְאַדַּעְתָּא דְּהָכִי נִשְׁתַּתְּפוּ וְנִתְיַישְּׁבוּ הַקְּהִילוֹת וכמ"ש בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' ל"ה ל"ו בס"ד: וְכֵן הָא דְּאִיתָא בְּמָרְדְּכַי פ"ק דב"ב וְהוּבָא לַהֲלָכָה בח"מ סי' קס"ג ס"ב שֶׁאִם הוּשַׁם מַס בָּעִיר אֵין יָכוֹל לִפְטוֹר א"ע מִמֶּנּוּ בְּצֵאתוֹ מִן הָעִיר.

ג"כ אַיְירֵי שֶׁכְּבָר הוּשַׁם הַמַּס עֲלֵיהֶם וְנִתְחַיְּבוּ בּוֹ ע"ש לְהֶדְיָא וכ"כ המהרי"ק שׁוֹרֶשׁ ב' בְּטַעַם דִּין זֶה וְאַף שֶׁכָּתַב הסמ"ע שָׁם בְּשֵׁם התה"ד סי' שמ"ב שֶׁאַף אִם הוּשַׁם הַמַּס תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם אַחַר שֶׁיָּצָא ג"כ חַיָּיב לְשַׁלֵּם.

הָא כְּבָר נִתְבָּאֵר בתה"ד שָׁם שֶׁהִיא תַּקָּנַת הַקְּהִילוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבְרְחוּ מִי שֶׁיִּתְוַדַּע לָהֶם שֶׁהַשַּׂר רוֹצֶה לְהָשִׂים מַס עַל הָעִיר יעו"ש. אֲבָל מִדִּינָא אֵין חַיָּיב רַק מִי שֶׁהָיָה בָּעִיר בְּעֵת שֶׁהוּשַׁם הַמַּס וּכְבָר נִשְׁתַּעְבֵּד כמ"ש המהרי"ק שָׁם.

ועי' במבי"ט סי' שע"ז שֶׁכָּתַב ג"כ טַעַם לַמִּנְהָג שֶׁפּוֹרֵעַ מַס בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּבְסִי' קפ"א כָּתַב מִנְהָג אֶצְלָם שֶׁאַף שֶׁיָּצָא פּוֹרֵעַ יע"ש.

וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בְּדְבָרִים אֵלּוּ כִּי בְּמַסִּים כְּבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁכְּלָל גָּדוֹל הוּא לֵילֵךְ אַחַר הַמִּנְהָג. אֲבָל בנ"ד הַמִּנְהָג פָּשׁוּט שֶׁכָּל הַבָּא לָגוּר בְּעִיר אֵינוֹ חוֹלֵק מֵהָעִיר בְּשׁוּם דָּבָר.

וכ"כ בְּחַוּת יָאִיר סי' קנ"ז בְּפִשְׁיטוּת שֶׁאִם יָצָא מִן הָעִיר נִפְטַר מִכָּל שִׁעְבּוּדֵי וְצָרְכֵי הָעִיר: וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לוֹמַר שֶׁיִּטְעֹון השו"ב מֵהַכְּפָר דִּנְהִי שֶׁנִּתְחַיְּבְתֶּם לִשְׁחֹוט אֵצֶל השו"ב בָּעִיר שֶׁבָּאתֶם לָדוּר בָּהּ.

בכ"ז הֲלֹא נִתְחַיַּיבְתֶּם גַּם לִי. וישַׁלְּמוּ לוֹ ג"כ דְּמֵי הַשְׁחִיטָה וּכְהָא דְּבִכְתֻבוֹת דַּף ק"א שֶׁאִם נִתְחַיֵּיב לָהּ בְּמְזוֹנוֹת וְנִשֵּׂאת נוֹתֵן לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת.

וְכֵן קִיי"ל שָׁם בִּכְתֻבוֹת ק"ג בְּמֵי שֶׁשָּׁכַר רֵיחַיִם מֵחֲבֵירוֹ שֶׁיִּטְחֹון לוֹ בִּשְׂכָרוֹ וְאַחַ"כ הֶעֱשִׁיר הַמַּשְׂכִּיר וְלֹא הֻזְקַרְךְ לָזֶה. יָכוֹל לוֹמַר לוֹ טְחוֹן וְזַבֵּין טְחוֹן וְאוֹתֵיב.

וְהֵיכָא שֶׁיֵּשׁ לְהַשּׂוֹכֵר מַה לִטְחֹון שֶׁל אֲחֵרִים כּוֹפִין אוֹתוֹ עַל מִדַּת סְדוֹם שֶׁיִּטְחֹון לַאֲחֵרִים וּלְהַמַּשְׂכִּיר יִתֵּן דְּמֵי הַטְּחִינָה. וכ"ה לַהֲלָכָה בָּרַמְבַּ"ם ובח"מ סי' שי"ח.

וא"כ ה"ה בנ"ד אַף שא"צ לִשְׁחִיטָתוֹ מ"מ הַהֶכְרֵחַ עֲלֵיהֶם לְשַׁלֵּם לוֹ. כִּי טְחוֹן וְזַבֵּין טְחוֹן וְאוֹתֵיב לֹא שַׁיָּיךְ.

דְּאַף אִם יִרְבּוּ לִשְׁחֹוט בכ"ז לֹא יוּכְלוּ לִשְׁחֹוט אֶצְלוֹ רַק אֵצֶל השו"ב הַקְּבוּעִים בָּעִיר. וּכְמוֹ בְּמְזוֹנוֹת דְּכֵינָן דְּלִית לָהּ תַּרְתֵּי כְּרֵסֵי צָרִיךְ לְשַׁלֵּם לָהּ כִּדְאִיתָא בַּשַּׁ"ס שָׁם.

אַף שֶׁאִם חָלְתָה וּמִטַּעַם הָרוֹפְאִים אֵין לָהּ לֶאֱכֹל מְאוּמָה אֲזַי פָּטוּר מִלִּיתֵּן לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת דְּהָא לָא אִיצְטְרִיכָא כַּמְבֹאָר בָּרַמָ"א בח"מ סי' ס'. בכ"ז הֵיכָא שֶׁצְּרִיכָה רַק שֶׁיֵּשׁ לָהּ מָמָקוֹם אַחֵר חַיָּיב לְשַׁלֵּם לָהּ:אֲבָל בֶּאֱמֶת לֹא דָּמֵי כְּלָל דְּהָא גַּם בְּהַהֶךְ דְּרֵיחַיִם דַּעַת הַתּוֹסָ' שָׁם שֶׁאִם אֵין לְהַשּׂוֹכֵר מַה לִטְחֹון לַאֲחֵרִים.

וְהַמַּשְׂכִּיר אֵין לוֹ מָקוֹם עַל הַקֶּמַח שֶׁיִּטָּחֵן. אֲזַי יוּכַל לְבַטֵּל הַשְׂכִּירוּת.

וְכָתַב הט"ז בח"מ סי' שי"ח שֶׁכֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְהַמְחַבֵּר. וא"כ ה"ה הָכָא יָכוֹל לְבַטֵּל הַשְׂכִּירוּת שֶׁשָּׂכַר אֶת השו"ב הַקּוֹדֵם כֵּינָן דְּאֵין לוֹ מַה לִשְׁחֹוט אֶצְלוֹ.

וְאַף לְדַעַת הָרֹא"ש וש"פ שָׁם דס"ל שא"י לַחֲזוֹר בּוֹ. מ"מ הָכָא דְּהָוֵי מַכַּת מְדִינָה שֶׁגָּרְשׁוּ מִן הַכְּפָרִים וְנִדְאֵי שֶׁיּוּכְלוּ לַחֲזוֹר בָּהֶם מִשְׂכִּירוּת השו"ב וכדקיי"ל בסי' שכ"א ע"ש בסמ"ע ממהר"מ פַּאֲדוּוא וּבִנְתִיבוֹת שָׁם ועס"י של"ד בָּזֶה.

וּבְשִׁיטָה זוֹ אִם הַמַּשְׂכִּיר יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ בְּהַהֶךְ דְּרֵיחַיִם וּבְכָל כה"ג יֵשׁ לִי לְהַאֲרִיךְ הַרְבֵּה אַךְ אכ"מ כִּי בנ"ד פָּשׁוּט שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם שׁוּם חִיּוּב. וְגַם אֵין הַפְּנַאי גּוֹרֵם כָּעֵת לְהַאֲרִיךְ.

וּכְבָר בֵּיאֵר הַנְּתִיבוֹת ר"ס של"ד הַטַּעַם שֶׁפָּסַק מָהָרָ"ם שֶׁאִם גָּזַר הַמּוֹשֵׁל שֶׁלֹּא יִלְמְדוּ חַיָּיב הבעה"ב לְשַׁלֵּם כָּל הַשָּׂכָר וְאִם בָּרְחוּ מֵחֲמַת שִׁינּוּי אֲוִיר פָּטוּר יעו"ש. ועכ"פ בַּחֲזָרָה קָאֵי כמ"ש הָרַמָ"א סי' שכ"א.

וְכֵן הִסְכִּים בח"ס חח"מ סי' קס"א לַהֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה. וְאֵינוֹ כָּעֵת ת"י.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה הַרְבֵּה וְגַם בְּדִבְרֵי המהר"מ הַנַּ"ל בִּגְזֵרַת הַמּוֹשֵׁל כִּי תֵּרוּץ הַנְּתִיבוֹת שָׁם דָּחוּק. אַךְ בנ"ד א"צ לָזֶה כִּי פָּשׁוּט שֶׁלֹּא שְׂכָרוּהוּ רַק בְּעוֹד הֶיוֹתָם בְּיִשּׁוּב הַהוּא וְלֹא בְּצֵאתָם לְמָקוֹם אַחֵר.

וּכְדֶרֶךְ כָּל מְשָׁרְתֵי הַקְּהִילָה שֶׁמִּי שֶׁיּוֹצֵא מִן הַמָּקוֹם. שׁוּב אֵין לוֹ שִׁעְבּוּד עָלָיו מִמְּשָׁרְתֵי הַקְּהִילָה הַקּוֹדֶמֶת.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ג"כ מִסֵּוּגְיָא דִּסְפִינָה זוֹ וְיַיִן זֶה בבב"מ ע"ט ובח"מ סי' שי"א. וכ"ז בֵּאַרְנוּ לְעִנְיַן שֶׁיְּוַפְטְרוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁמַּהַכְפָּר מִשְׂכִּירוּת שֶׁל שו"ב שֶׁלָּהֶם.

ומכ"ש אם כְּבָר כָּלָה זְמַן שֶׁבִּכְתָב שֶׁלּוֹ דְּוַדַּאי פְּטוּרִים. דְּהָא אֵין לוֹ טַעֲנָה עֲלֵיהֶם רַק מִצַּד דקיי"ל שֶׁאֵין מְסַלְּקִין שו"ב מֵאוֹמַנְתּוֹ וּכְמוֹ שכ' באו"ח סי' נ"ג.

אֲבָל בכה"ג שֶׁאֵין מְסַלְּקִים אוֹתוֹ כְּדֵי לְזַקֵּף אַחֵר. רַק שֶׁנִּתְבַּטֵּל הַמָּקוֹם מִמֵּילָא וַדַּאי אֵין לוֹ עֲלֵיהֶם שׁוּם טו"מ.

וּבְגוּף הַשְׁחִיטָה כְּבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁצְּרִיכִים לִשְׁחוֹט אֵצֶל שו"ב הַקְּבוּעִים בָּעִיר בְּלִי שׁוּם הוֹרָאַת הֶיתֵּר בָּעוֹלָם. והשו"ב שֶׁיִּשְׁחוֹט זוֹלָתָם.

הוּא גּוֹזָלָם וּמַשִּׁיג גְּבוּלָם: סִימָן ד מַה שֶּׁעוֹרֵר כת"ר עַל חִיבּוּרִי סי' מ"א מהד"מ סי' ל"ג בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרֹא"ש שֶׁהִטְרִיף בִּשְׁנֵי קָנִים אַף הֵיכָא שֶׁדַּרְכּוֹ בְּכָךְ. הִנֵּה תְּשׁוּבַת הָרֹא"ש הַהִיא הֻבְאתִי בְּחִיבּוּרִי שָׁם אוֹת ז.

אָכֵן שָׁם לֹא נִמְצָא כְּלָל הָא דְּאַף שֶׁדַּרְכּוֹ בְּכָךְ טְרֵיפָה. וְרַק הד"מ הוֹסִיף זֶה מִדַּעְתּוֹ.

וּכְבָר חָלְקוּ ע"ז הָאַחֲרוֹנִים ע' פר"ח ותב"ש וכרו"פ בסי' ל"ג: ומ"ש עַל מ"ש בְּסִימָן הַנַּ"ל אוֹת ה' דְּשׁוֹרֶשׁ כְּאֶצְבַּע הָוֵי כְּטַרְפָּא דְּאָסָא. דְּהָא אֶצְבַּע הָוֵי פָּחוֹת מט"ד.

הִנֵּה יָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ סוֹבְרִים דט"ד הָוֵי כְּצִפּוֹרֶן אֲגוּדָל. וּלְדִידְהוּ הָוֵי כְּאֶצְבַּע שַׁפִּיר כט"ד דְּהָא מְבֹאָר בָּאַחֲרוֹנִים דְּשׁוֹרֶשׁ כְּאֶצְבַּע הַיְינוּ כְּרֹחַב אֲגוּדָל בְּמָקוֹם הָרָחָב.

וְזֶה רָחָב יוֹתֵר מֵהַצִּיפּוֹרֶן שֶׁשָּׁם מַתְחִיל לְהִתְקַצֵּר קְצָת. וכ"נ לְהֶדְיָא בַּשָּׁ"ך סי' ל"ה ס"ק כ"א דְּבְאֶצְבַּע יֵשׁ שִׁיעוּר כט"ד ע"ש וּבְאַחֲרוֹנִים שָׁם.

וְרַק לְשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דט"ד בָּעֵי כִּשְׁנֵי אֲגוּדָלִים כָּתַב התב"ש סי' ל"ה ס"ק נ"ב והב"א שָׁם דִּכְאֶצְבַּע הָוֵי פָּחוֹת מט"ד ע"ש לְהֶדְיָא כֵּן. וּלְזֶה כָּתַבְתִּי בְּחִיבּוּרִי שָׁם דְּכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ לְדַעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים שִׁיעוּר ט"ד בְּשָׁוְרְשָׁם.

לְזֹאת הֻקַּלּוּ כֵּיוָן דבלא"ה הַרְבֵּה פּוֹסְקִים מְקִילִים בְּיָתֵר וּנְרָדָא. וְכֵן הֻקַּל הַשָּׁ"ך בס"ק כ"א כְּשֶׁיֵּשׁ תּוֹאַר וֶרֶד בְּכָאֶצְבַּע ע"ש: מ"ש מעכ"ת לְהַקְשׁוֹת אַדְּמַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס בְּחֻלִּין כ"ז עַד כַּמָּה לִישְׁחוֹט וְלֵיזִיל.

דְּדִילְמָא מַיְירֵי כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי קָנִים וּבָעֵי לְכַתְּחִלָּה לִשְׁחוֹט ג' סִימָנִים. לְדַעְתִּי אֵין שַׁיָּךְ לְקָרוֹא זֶה ג' סִימָנִים.

דְּהַשְּׁנֵי קָנִים סִימָן אֶחָד הוּא. ומ"ש כת"ר עַל מש"ש בָּאוֹת ב' דְּאַף דְּמִיטַּרְפָא בְּרֹוב אֶחָד.

מ"מ בִּשְׁחִיטָה בָּעֵינַן רֹוב שְׁנֵיהֶם. וְהִקְשָׁה דְּהָא בְּחֻלִּין כ"ט מַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס מִטְּרֵיפוֹת עַל שְׁחִיטָה.

לק"מ דְּשָׁם מַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס מקו"ח דְּכֵיוָן דִּבְמֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה הָוֵי שְׁחִיטָה וְאֵין בָּהּ חַיּוּת. כ"ש דְּלְיָהֲוֵי טְרֵיפָה ע"ש בַּשַּׁ"ס דְּאִיתָא קו"ח כָּזֶה.

ומ"ש עוֹד עַל מ"ש בָּאוֹת ב' לְהַקְשׁוֹת עַל הז"ש בְּשֵׁם הע"י דממ"נ כָּשֵׁר אִם תָּפַס הַקָּנֶה. וְכָתַב כת"ר דהע"י לְטַעְמוֹ דְּבָעֵי בִּשְׁחִיטָה רֹוב נִרְאֶה לָעֵינַיִם משא"כ בִּטְרֵיפוֹת.

הִנֵּה ס' ע"י אֵינוֹ ת"י. אָכֵן דִּבְרֵי כת"ר תְּמוּהִים דְּהָא הַטַּעַם שֶׁהֶחְמִירוּ לְהַצְרִיךְ רֹוב נִרְאֶה.

הוּא שֶׁמָּא לֹא יְדַקְדֵּק יָפֶה בִּמְדִידַת הָרֹוב אוֹ שֶׁמָּא נִתְרַחֵב הַחָתָךְ קָצָת עט"ז סי' כ"א וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים וא"כ בנ"ד בְּשׁוֹחֵט קָנָה אֶחָד לֹא שַׁיָּיךְ זֶה. וְכָשֵׁר ממ"נ שֶׁאִם הוּא רֹוב הֲרֵי שָׁחַט רֹוב.

וְאִם אֵינוֹ רֹוב הֲרֵי חֲצִי קָנָה פָּגוּם כָּשֵׁר. וְנִתְרַחֵב הַחָתָךְ לֹא שַׁיָּיךְ בְּקָנָה שָׁלֵם וז"ב: סִימָן ה כְּבוֹד הה"ג וכו' ע"ד הַמָּקוֹם ג' הָרָחוֹק מֵעִיר ט' שִׁשָּׁה עָשָׂר וְוִיְיאָרְסָט וּמֵעִיר זא' שִׁשָּׁה וּמֵס שֶׁקּוֹרִים אִטְאַט מִשְׁלָמִים אַנְשֵׁי ג' לְעִיר ט'.

וְעַד עַתָּה שׁוֹחֲטִים שָׁם שׁוֹחֲטֵי ז' וט' וּבְשָׁנָה הָעֲבָרָה שָׁחַט גַּם השו"ב מם' הַסָּמוּךְ לְשָׁם. וְלִפְנֵי אֵיזֶה שָׁנִים הָיָה נוֹסֵעַ לְשָׁם שו"ב מא' עִם הַמַּחֲנֶה שֶׁעָמְדָה אָז שָׁם.

וְהָיָה שׁוֹחֵט לָהֶם. וְכָעֵת עוֹמֵד מַחֲנֶה הַנַּ"ל בְּעִיר זָע' וַחֲפָצִים השו"ב דְּשָׁם לִיסַּע עִם הַקַּצָּבִים שֶׁלָּהֶם לִשְׁחֹוט בְּעַד הַמַּחֲנֶה שֶׁעָמְדָה שָׁם עַד כֹּה.

וְהִנֵּה לְמַעֲשֶׂה קָשֶׁה לְהָשִׁיב בָּזֶה בַּאֲשֶׁר הוּא דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְצָרִיךְ לִשְׁמוֹעַ דִּבְרֵי הַצַּד הַשֵּׁנִי. וְרַק מִפְּנֵי כְּבוֹד מעכ"ת אָשִׁיב בְּקִצָּרָה לַהֲלָכָה וְלֹא לְמַעֲשֶׂה עפ"י דִּבְרֵי מעכ"ת לְבַדּוֹ בְּמִכְתָּבוֹ: וְאִם יָבוֹאוּ דִּבְרֵי הַצַּד הַשֵּׁנִי בְּאֵיזֶה שִׁינּוּי אָז נָחֵם לָהּ בִּרְצוֹת ה'.

וּבַאֲשֶׁר בִּיקֵּשׁ לְהָשִׁיב לוֹ תֵּיכֶף לְזֹאת אֶרְשׁוֹם בְּקִיצּוּר הַנַּ"ל בְּזֶה כִּי טִרְדוֹתַי מְרֻבּוֹת כָּעֵת: הִנֵּה כת"ר הֵבִיא בְּמִכְתָּבוֹ מְבוּכַת הָאַחֲרוֹנִים בָּמָּה שֶׁבְּכַמָּה מְקוֹמוֹת מְבֹאָר דְּתוֹךְ הַתְּחוּם הָוֵי כְּעִיר עַצְמָהּ.

וְגַבֵּי נְדָרִים קיי"ל בִּנְדָרִים נ"ו דְּנוֹדֵר מֵעִיר מֻוָתָּר לִיכָּנֵס לְתוֹכָהּ. וְכֵן לְעִנְיַן גֵּט אֵין כּוֹתְבִים הַנָּהָר שֶׁבְּתוֹךְ הַתְּחוּם.

וְהַשָּׁךְ כָּתַב דִּבְנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בנ"א. וּכְבָר הִקְשׁוּ עָלָיו הָאַחֲרוֹנִים דְּהָא הַשַּׁ"ס בִּנְדָרִים שָׁם יָלִיף לָהּ מִקְּרָא דּוֹמְדוּתָם מִחוּץ לָעִיר.

וכת"ר כָּתַב כִּי הָאֲנָשִׁים הַנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ הַתְּחוּם הָוֵי כְּמוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר. וְלָזֶה תְּחוּם עִיר מְקֻלָּט קוֹלֵט.

אֲבָל הָאֲוִיר לָא הָוֵי כְּעִיר וּלְזֶה מֻוָתָּר לִיכָּנֵס בִּתְחוּם הָעִיר. וְלִדְבָרָיו אִם נָדַר מִיּוֹשְׁבֵי הָעִיר אָסוּר בְּיוֹשְׁבִים בְּתוֹךְ הַתְּחוּם.

אֲבָל ז"א דִּלְבַד שֶׁאֵין שׁוּם סְבָרָא לְחַלֵּק בָּזֶה. תִּיקְשֵׁי דא"כ מַה מַּיְיתֵי הַשַּׁ"ס בִּנְדָרִים נ"ו רְאָיָה מִקְּרָא דִּבְהִיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ.

די"ל דְּזֶה הָיָה בְּתוֹךְ הַתְּחוּם ובכ"ז כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הָיָה שָׁם נִקְרָא כְּאִלּוּ הָיָה בְּתוֹךְ הָעִיר. וְכֵן בְּגִט אִם דָּר בְּתוֹךְ תְּחוּם הָעִיר קיי"ל שֶׁאֵין כּוֹתְבִין שֶׁעוֹמֵד בָּעִיר.

רַק קָצָת אַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ לִכְתֹּוב סָמוּךְ לָעִיר. וְעוֹד יֵשׁ כַּמָּה רְאָיוֹת נֶגֶד זֶה.

וְכֵן יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ וְלִדְחוֹת דִּבְרֵי אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים שֶׁדִּבְּרוּ בְּתֵירוּץ קַוּשְׁיָא זוֹ אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לָזֶה: והנלע"ד הָעִיקָּר בָּזֶה דְּבָאֱמֶת לְכָל מִילֵּי הַתְּחוּם הָוֵי כְּחוּץ לָעִיר וְכִדְיָלִיף הַשַּׁ"ס מִקְּרָא דּוֹמְדוֹתָם.

וְכֵן מִסְתַּבֵּר דְּאַטּוּ בִּשְׁבִיל שֶׁתִּקְנוּ חַז"ל לְעִנְיַן שַׁבָּת שֶׁיּוּכְלוּ לֵילֵךְ אַלְפַּיִם אַמָּה נֹאמַר דְּהָוֵי כְּהָעִיר. וְגַם דְּהָא הַרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל דמה"ת הָוֵי י"ב מִיל.

וְנִימָא ג"כ דְּהָוֵי כְּעִיר. וְהָא דִּבְעָרֵי מִקָּלָט תְּחֻמָּהּ קוֹלֵט.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהָאֲלָפִים שָׁחוּץ לָעִיר מִיקְּרֵי מַחֲנֶה לְוִיָּה שֶׁשַּׁיָּךְ לְעָרֵי הַלְוִיִּם. וְכִדְאִיתָא בְּמַכּוֹת י"ב וּבִזְבָחִים קט"ז דְּיָלִיף מִקְּרָא מֵוֹשְׁמְתִי לְךָ מָקוֹם מְקוֹמְךָ שֶׁמַּחֲנֶה לְוִיָּה קוֹלֵט יעו"ש.

והתוי"ט שָׁם נִדְחַק דְּיָלִיף מִדְּמַעֲט מִקְּרָא שֶׁלֹּא יָדוּר שָׁם. וּלְבַד דְּלָא מוּכָח כְּלָל מִזֶּה.

הִנֵּה יִקָּשֶׁה בַּסֶּוּגְיָא דְּמַכּוֹת שָׁם מִקַּמֵּי דְּיָדַע לְהַהִּ דְּרָשָׁא הו"ל לְהַקְשׁוֹת מנ"ל דְּתְחוּם קוֹלֵט. וּמְפוֹרָשׁ בְּיַלְקוּט פ' מַסְעֵי בְּשֵׁם סִפְרֵי זוּטָא דְּיָלְפִינַן לָהּ מִקְּרָא דְּמִגְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ.

וּבֶאֱמֶת‌ּתְחוּם דְּהָכָא אֵינוֹ תְּחוּם שַׁבָּת רַק גְּבוּל שֶׁנִּיתַּן לְעָרֵי מִקְלָט וכמש"ל דְּהַיְינוּ מַחֲנֶה לְוִיָּה. דְּהָא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם פי"ג מה' שְׁמִיטָּה וְיוֹבֵל שְׁנוֹתְנִין לָהֶם אֶלֶף אַמָּה לַמִּגְרָשׁ וְאַלְפַּיִם לְשָׂדוֹת וּכְרָמִים.

וְכָל הג' אַלְפַּיִם קוֹלְטִים. וּמִדַּת אַלְפַּיִם לֹא הֻזְכַּר כְּלָל לְעִנְיָן זֶה.

וּתְחוּם הַיְינוּ תַּרְגּוּם שֶׁל גְּבוּל כַּיָּדוּעַ. וְכָל גְּבוּל שֶׁל עִיר נִקְרָא תְּחוּם ובמק"א הֶאֱרַכְתִּי בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַנַּ"ל וּבְכָל עִנְיָן זֶה ואכ"מ.

וְכֵן צ"ל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן בפ' מַסְעֵי דס"ל שֶׁהָעִיר וְהַמִּגְרָשִׁים וְהַשָּׂדוֹת הָיוּ רַק אַלְפַּיִם. וע"כ צ"ל דְּתְחֻמָּהּ קוֹלֵט אֵינוֹ תְּחוּם שַׁבָּת רַק הַגְּבוּל הַשַּׁיָּךְ לָעִיר.

עכ"פ לְגַבֵּי שְׁאָר מִילֵּי פְּשׁוּט שֶׁאֵין הַתְּחוּם כְּגוּף הָעִיר. וְרַק בְּחֻלִּין ק"י לְעִנְיַן חֻמְרֵי מָקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם הֶחֱמִירוּ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וְכֵן לְכָל עִנְיְנֵי תַּקָּנוֹת וּמִנְהֲגֵי הָעִיר.

מִפְּנֵי שֶׁעִיקַּר טַעַם דְּנוֹתְנִין עָלָיו חֻמְרֵי הַמָּקוֹם הוּא מִפְּנֵי הַמַּחֲלוֹקֶת. וּבְתוֹךְ הַתְּחוּם שְׁכִיחִי אֲנָשִׁים מֵעִיר זוֹ.

וּלְזֹאת בְּתוֹךְ הַתְּחוּם יֵשׁ לָחוּשׁ לְמַחֲלוֹקֶת טְפֵי: וְהָרַמְבַּ"ם בֶּאֱמֶת לֹא הֵבִיא כְּלָל דִּין דְּתוֹךְ הַתְּחוּם לְעִנְיַן חֻמְרֵי מָקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם. וּלְפָלֵא שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁוּ הַמְפָרְשִׁים בָּזֶה.

וְנִרְאֶה דַּעְתּוֹ דְּבֶאֱמֶת קָשֶׁה טוּבָא דִּבְפָסְחִים נ"א מְבֹאָר דִּבְיִשּׁוּב לֹא יַעֲשֶׂה וּבַמִּדְבָּר יַעֲשֶׂה ע"ש לְעִנְיַן יו"ט שֵׁנִי שֶׁל גָּלִיּוֹת וְלֹא הֻזְכַּר כְּלָל הַחִילּוּק בֵּין תּוֹךְ הַתְּחוּם לְחוּץ לַתְּחוּם. וְהָרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת שָׁם הִרְגִּישׁ בָּזֶה וְנִדְחַק דְּיִשּׁוּב קָרֵי לְתוֹךְ הַתְּחוּם.

וְהוּא דּוֹחֵק גָּדוֹל לענ"ד דְּאַטּוּ הַשָּׂדוֹת וּכְרָמִים שָׁחוּץ לָעִיר מִיקְּרֵי מִדְבָּר. ובב"ק פ"ג קָרֵי לָהּ יִשּׁוּב כְּרָמִים.

וְכֵן בְּקִדּוּשִׁין נ"ז מְמַעֵט הַשַּׁ"ס מִדַּבֵּר מִשָּׂדֶה ע"ש אַלְמָא דְּשָׂדֶה לָאו הַיְינוּ מִדְבָּר: וְלָזֶה נִרְאֶה דְּהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ יִשּׁוּב כְּפִשּׁוּטוֹ דְּאַף שָׂדוֹת וּכְרָמִים בִּכְלַל. דְּכֵינָן שֶׁבְּנֵי אָדָם מִשְׁתַּמְּשִׁים שָׁם.

מְצוּיִים שָׁם עוֹבְרִים וְשָׁבִים וְשַׁיָּךְ דִּין אַל יִשָּׂנֶה מִפְּנֵי הַמַּחֲלוֹקֶת. וְרַק בַּמִּדְבָּר שֶׁאֵין בנ"א מְצוּיִים שָׁם שָׂרֵי.

וּבְחֻלִּין ק"י דְּקָאָמַר חוּץ לַתְּחוּם הָוֵי. הַיְינוּ שֵׁם דְּרַק בְּסוּרָא לֹא אָכְלוּ כַּחֲלִי.

וְלָזֶה שָׂרֵי חוּץ לִתְחוּמָהּ שֶׁל עִיר שֶׁשָּׁם שׁוּב לֹא נָהֲגוּ מִנְהָג זֶה. וּתְחוּם לָא קָרֵי לְמִדַּת אַלְפַּיִם אַמָּה רַק לִגְבוּל הָעִיר מַה שֶּׁהָיָה שַׁיָּיְךְ לָהָעִיר וכמש"ל שֶׁזֶּהוּ לְשׁוֹן תְּחוּם.

וּכְעֵין דְּאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת נ"ד בָּבֶל וְכָל פַּרְוָוֹדֶהָא נָהוּג כְּרַב נְהַרְדְּעָא וְכֹל פַּרְוָוֹדֶהָא נָהוּג כִּשְׁמוּאֵל. וּכְעֵין שֶׁיֵּשׁ אֶצְלֵנוּ גְּבוּלִים וּכְפָרִים הַשַּׁיָּיְכִים לְכָל עִיר.

וְכֵן מָצִינוּ בַּמִּקְרָא שֶׁקּוֹרֵא חֶבְרוֹן לִבְנוֹתֶיהָ יעו"ש גַּבֵּי כָּלֵב. דְּהָא חֶבְרוֹן גּוּפָא הָיְתָה עִיר מִקְלָט וְכִדְאִיתָא בְּמַכּוֹת דַּף י' ע"א דְּרַק פַּרְוָוֹדֶהָא נָתְנוּ לְכָלֵב.

וְלָזֶה לֹא הֻוְצְרְךְ הָרַמְבַּ"ם לְהָבִיא זֶה דְּנִוָּדַאי אֵין שַׁיָּיְךְ לִיתֵּן עָלָיו חוּמְרֵי הַמָּקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם רַק בְּמָקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִים שָׁם מִנְהָג הַהוּא וְלֹא חוּץ לִגְבוּל הַמָּקוֹם הַהוּא. וְגַבֵּי יו"ט שֵׁנִי שֶׁנּוֹהֵג בְּכָל הַגּוֹלָה לָזֶה אָסוּר בִּמְלָאכָה בְּכָל הַיִּישׁוּב דעכ"פ יִשְׁנוּ בִּגְבוּל תְּחוּם אֵיזֶה מָקוֹם.

וְרַק בַּמִּדְבָּר דְּלָא שְׁכִיחִי אֲנָשִׁים שָׂרֵי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה: אָכֵן בנ"ד לְעִנְיַן רַב וְשׁוֹחֵט כְּבָר נָהֲגוּ אֶצְלֵינוּ שֶׁכָּל עִיר יֵשׁ לָהּ גְּלִיל מְכַפְּרִים הַשַּׁיָּיְכִים לָהּ. וְכָל בָּתֵּי דִּינִין שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל דָּנִים לְמִי שֶׁרוֹצֶה לִשְׁחוֹט בִּכְפָרִים כְּמַשִּׂיג גְּבוּל.

וְהַגְּבוּל בְּמִדִּינַת רוּסְיָא נוֹהֲגִים ע"פ רֹוב שֶׁשַּׁיָּיְךְ לַמָּקוֹם הַשַּׁיָּיְךְ לְשָׁם לְהַקָּרָאֶפְקָא. וּבְפוֹלִין נִרְאֶה שֶׁדָּנִים זֶה כְּפִי הַמָּקוֹם שֶׁשַּׁיָּיְךְ לְהַמַּס הַנִּקְרָא אַטְאַט לְפִי שֶׁהוּא נַעֲשָׂה ג"כ עַל צָרְכֵי הָעִיר.

וְאַף שֶׁמִּבֹּוְאָר בַּפּוֹסְקִים שֶׁתָּלוּי לְאֵיזֶה בֵּית הַחַיִּים הֵם שַׁיָּיְכִים. בכ"ז אֶצְלֵינוּ אֵין הַמִּנְהָג כֵּן.

וכ"כ בְּשׁוּאֵל וּמֵשִׁיב מ"ק ח"ב סי' ל"ג ל"ד שֶׁתָּלוּי הַכֹּל כְּפִי חֻקֵּי הַמַּלְכוּת כִּי כֵן הַמִּנְהָג אֶצְלֵינוּ. וּבְחִיבּוּרִי ח"א סי' ל"ו בֵּאַרְתִּי בס"ד שֶׁכָּל צִיבּוּר יְכוֹלִים לָכֹוף זא"ז שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם רַב ושו"ב אֶחָד לְכֻלָּם.

וְעַל דַּעַת זֶה נִתְיַישֵׁב הַצִּיבּוּר בְּכָל מָקוֹם יעו"ש. וְכֵן עַכְשָׁיו שֶׁהַכְּפָרִים שַׁיָּיְכִים לְעִיר מְיֻחֶדֶת ג"כ נִשְׁתַּתְּפוּ אַדַּעְתָּא דְּהָכִי.

וא"כ וַדַּאי אֵין רְשׁוּת לשו"ב אַחֵר לְהַשִּׂיג גְּבוּל: וְרָאִיתִי שמעכ"ת הֵבִיא בְּשֵׁם טוטו"ד סי' ס"א שֶׁכָּתַב ג"כ שֶׁזֶּה תָּלוּי כְּפִי שֶׁשַּׁיָּיְכִים ע"פ חוֹק הַמֶּמְשָׁלָה. וְהִקְשָׁה עָלָיו שֶׁסְּבָרָא זוֹ מְבֹוְאֶרֶת בְּרַשְׁבָּ"א ח"ב סי' ת"מ וְשָׁם מְדַבֵּר רַק לְעִנְיַן מִסִּים וְלֹא לָעִנְיַן אַחֵר.

וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר הִגִּיד לִי כת"ר זֶה פא"פ הִגַּדְתִּי לוֹ שֶׁתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א זוֹ מוּבֵאת בש"ע. וְהוּא בְּרַמָ"א בסי' קנ"ו ס"ז.

וט"ס שָׁם שֶׁמְּצַוִּיִּן סי' תרס"ו וְהוּא סִימָן תרס"ד וכ"ה בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה שָׁם סק"ו וְהֵיא הִיא הַתְּשׁוּבָה שבח"ב סי' ת"מ מִלָּה בְּמִלָּה יעו"ש. אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵין זֶה שַׁיָּיְךְ לנ"ד כְּלָל דְּשָׁם אִיְירִי רַק לְעִנְיַן מִסִּים.

וּלְזֶה הֵשִׁיב שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַמִּסִּים הֵם מִצַּד שֶׁהוּא חוֹק הַמֶּמְשָׁלָה לָזֶה אֵין יְכוֹלִים לְהַטִּיל עַל מִי שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בּוֹ מִצַּד הַמֶּמְשָׁלָה בְּעִיר הַהִיא אֲבָל לְעִנְיַן עִנְיָנִים אֲחֵרִים לֹא דִּבֵּר הָרַשְׁבָּ"א שָׁם כְּלָל.

וְאַף לְעִנְיַן מִסִּים סְיֵּים הָרַשְׁבָּ"א שבכ"ז הַכֹּל תָּלוּי בְּמִנְהָג יעו"ש. וּבָאֱמֶת לְעִנְיַן צָרְכֵי הָעִיר יֵשׁ לָדוּן שֶׁיְּהֵא חַיָּיב תֵּיכֶף בְּבוֹאוֹ דְּהָא הוּא צָרִיךְ ג"כ לְרַב ולשו"ב בְּעֵת שִׁבְתּוֹ שָׁם.

וְאַטוּ אַכְסָנַאי יוֹכֵל לְהָבִיא עִמּוֹ שו"ב וְלִשְׁחֹוט לְעַצְמוֹ בְּעִיר אַחֶרֶת. ועכ"פ בִּשְׁלֹשִׁים יוֹם סַגִּי כְּמוֹ לְכָל עִנְיְנֵי צָרְכֵי צְדָקָה כדקיי"ל בי"ד סי' רנ"ז ס"ו דְּהָאִידָּנָא נָהֲגוּ דְּסַגִּי לְכָל דָּבָר שְׁלֹשִׁים יוֹם: וְהִנֵּה הח"ס חא"ח סי' קצ"ג כָּתַב שֶׁבְּנֵי הַכְּפָרִים שֶׁהֵם מֵאַנְשֵׁי הַקְּהִילָּה צְרִיכִים לִישָׁא בָּעֹול כָּל דָּבָר עִם אַנְשֵׁי הָעִיר אַף שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שו"ב ומִקְוֶה בפ"ע.

אֲבָל הַבָּאִים מִמְּקוֹמוֹת אֲחֵרִים פְּטוּרִים מכ"ד. ולפ"ז בנ"ד שֶׁהַקַּצָּבִים הַבָּאִים עִם הַפֶּוולְקִין הֵם מֵעֲיָרוֹת אֲחֵרוֹת.

יוּכְלוּ לְיקַח שו"ב כִּרְצוֹנָם. וְאַדְּרַבָּא אֶפְשָׁר יְהוּ חַיָּיבִים לִשְׁחֹוט דַּוְוקָא אֵצֶל שו"ב שֶׁל עִירָם.

אֲבָל ז"א דְּיָדוּעַ דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי מְקַבְּלִים רַב ושו"ב בְּכָל עִיר שֶׁכָּל הַבָּאִים וְעוֹבְרִים וְשָׁבִים יִשְׁחֲטוּ אֵצֶל השו"ב וְיִשְׁאֲלוּ הוֹרָאוֹת אֵצֶל הָרַב וְאַדַּעְתָּא דְּהָכִי נִתְיַסְּדוּ הַקְּהִילוֹת. וּפָשׁוּט שֶׁאִם יַעֲשֶׂה אֶחָד עֵסֶק בָּשָׂר בְּעִיר אַחֶרֶת עַל מֶשֶׁךְ קָצָר.

בכ"ז יִצְטָרֵךְ לִשְׁחֹוט אֵצֶל השו"ב דְּשָׁם. וּבָזֶה אָזְלִינַן בָּתַר מִנְהָגָא שֶׁתָּפְסוּ אֶצְלֵינוּ בְּמֻוחְלָט שֶׁכָּל הַשּׁוֹחֵט דָּבָר הַטָּעוּן שְׁחִיטָה בִּגְבוּל שֶׁל אַחֵר מִיקְרֵי הַשָּׁגַת גְּבוּל.

וְאַטוּ אִם יַעֲמִיד אִישׁ מֵעִיר אַחֶרֶת בָּשָׂר להאנ"ח שֶׁבָּעִיר כְּבוֹדוֹ. יִתֵּן כת"ר רְשׁוּת שֶׁיָּבִיא עִמּוֹ שׁוֹחֵט לִשְׁחֹוט עֲבוּר האנ"ח.

וְהַיְסוֹד לְמִנְהָג זֶה נִרְאֶה כִּי כֵּיוָן שעכ"פ צָרִיךְ לְבָשָׂר כָּשֵׁר לִפְעָמִים כְּשֶׁבָּא לְשֵׁם וְאַף שֶׁאֵינוֹ דָּר שָׁם בְּקֶבִיעוּת. אוֹ אֲנָשָׁיו וּמְשָׁרְתָיו צְרִיכִים לִפְעָמִים לְבָשָׂר כָּשֵׁר.

וא"כ זֶה לָהֶם טוֹבָה שֶׁיַּחֲזִיקוּ בָּעִיר שו"ב הָגוּן שֶׁיּוּכְלוּ לִסְמֹוךְ עָלָיו. וְזֶה א"א רַק אִם תְּהֵא שַׁיֶּכֶת לוֹ כָּל הַכְנָסַת הַשְׁחִיטָה שֶׁבְּאוֹתוֹ מָקוֹם וכמ"ש בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' ל"ו בס"ד.

וְלַזֶּה אֵין יְכוֹלִים לְהַשִּׂיג גְּבוּלוֹ בָּזֶה וְהָעִיקָּר מִצַּד הַמִּנְהָג. וכ"כ הַשָּׁ"דּ סי' רמ"ה לְעִנְיַן רַב שֶׁיְּכוֹלִים לְמָחוֹת מִצַּד הַמִּנְהָג אַף שֶׁמִּדִּינָא א"י לִמְחוֹת ע"ש.

וה"ה הָכָא בשו"ב. ומכ"ש בְּמָקוֹם שֶׁשְּׁכִירוּת הָרַב הוּא מהשו"ב: וּבָאֱמֶת דִּבְרֵי הח"ס שָׁם צל"ע לְכְאוֹרָה דְּכֵיוָן שֶׁהַכְּפָרִים הֵם מְגִלִּיל הָעִיר א"כ מַה לִּי בְּזֶה שֶׁהַיּוֹשְׁבִים שָׁם הֵם מֵעִיר אַחֶרֶת.

וצ"ל שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שו"ב בפ"ע וְכֵן כָּל דָּבָר. א"כ אֵינָם שַׁיָּיכִים כְּלָל לְגָלִיל הַהוּא.

וְגַם אוּלַי לֹא הָיָה הַמִּנְהָג כֵּן בְּמָקוֹמוֹ. אָכֵן לפ"ז קָשֶׁה לָמָּה יִתְחַיְּבוּ הַיּוֹשְׁבִים שָׁם אִם הֵם מֵאוֹתָהּ הָעִיר.

וְאַטוּ אִם יָשְׁבוּ בְּעִיר אַחֶרֶת יִתְחַיְּבוּ לְשַׁלֵּם גַּם לְעִיר מוֹלַדְתָּם. וצ"ל דִּישִׁיבָתָם בַּכְּפָרִים הָהֵם הָיְתָה דֶּרֶךְ עֲרַאי.

וכ"נ לְהֶדְיָא מִדְּבָרָיו שָׁם שֶׁהָיוּ מוּכָנִים בְּכָל עֵת לָצֵאת מִשָּׁם וְלָזֶה נִגְרָרִים אַחַר עִיקַּר מְקוֹמָם. אֲבָל אִם דָּרִים בְּעִיר אַחֶרֶת לְהִשְׁתַּקֵּעַ.

וַדַּאי נִפְטְרוּ בְּעִיר מוֹלַדְתָּם מִכָּל דָּבָר: הַיּוֹצֵא מִדְּבָרֵינוּ שֶׁהַמָּקוֹם ג' שַׁיָּיְךְ רַק לט' שֶׁמְּשַׁלְּמִים שָׁם הַמַּס וְרַק כֵּיוָן שֶׁמִּכְּבָר שׁוֹחֲטִים שָׁם שׁוֹחֲטֵי זא' ג"כ וּמַרְאִים סַכִּינִים לְהָרַב דְּשָׁם. י"ל שֶׁאַדַּעְתָּא דְּהָכִי נִתְיַשְּׁבוּ שָׁם בג' וְקִבְּלוּ ע"ע הָרַב דזא' לְפִי שֶׁהוּא סָמוּךְ לָהֶם.

וּמְחֻלּוֹ הָרַב והשו"ב דט' עַל זְכוּתָם. וע"מ כֵּן נִתְקַבְּלוּ הָרַב והשו"ב דזא' שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם זְכוּת זֶה וְיֵשׁ לָדוּן בָּזֶה אִם יְזַדְּמֵן שֶׁיִּקָּחוּ בזא' רַב ושו"ב אַחַר שֶׁיּוּכְלוּ אָז לַחֲזוֹר בָּהֶם אֲנָשֵׁי ט'.

אוֹ עכ"פ אֲנָשֵׁי ג' יוּכְלוּ לַחֲזוֹר בָּהֶם וְלִשְׁחוֹט אֲצֶל השו"ב דט'. ועכ"פ כְּשֶׁיִּקָּחוּ שו"ב חָדָשׁ בט' יוּכַל לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ מַסְכִּים עַל מְחִילַת השו"ב הַקּוֹדֵם.

ובמק"א דִּבַּרְתִּי בָּזֶה וּבַאֲשֶׁר אֵין נוֹגֵעַ לְעִנְיָנֵינוּ אֲקַצֵּר. כִּי עכ"פ נִרְאֶה שֶׁמִּמְּקוֹם אַחֵר לֹא יוּכְלוּ לְהַשִּׂיג גְּבוּלָם.

וְאַף שֶׁמִּכְּבָר שָׁחַט שו"ב מֵעִיר א'. בכ"ז יוּכְלוּ לוֹמַר שֶׁאָז לֹא הִקְפִּידוּ ע"ז.

וּכְעֵין הָא דִּכְתָבוּת דַּף ס"ו לְאָחִיךְ הָיִיתִי רוֹצֶה לִיתֵּן וכו'. אוֹ שֶׁאֶפְשָׁר שָׁחַט בְּאַלְמוּת וְלֹא הִסְכִּימוּ ע"ז כְּלָל:אָכֵן מַה שֶּׁיֵּשׁ לָדוּן בָּזֶה דְּבֶאֱמֶת הַלְּאַגְעָר לְפִי שֶׁהֻזַּד לִי אֵינוֹ בְּתוֹךְ כְּפָר ג' מַמָּשׁ.

וְרַק סָמוּךְ לְשֵׁם חוּץ לַתְּחוּם שַׁבָּת. וא"כ י"ל שֶׁאֵין שַׁיָּיְךְ לט' אוֹ לזא' רַק הַכְּפָר.

אֲבָל הַלְּאֶגְעָר שֶׁהוּא יִשּׁוּב חָדָשׁ זֶה אֵיזֶה שָׁנִים שֶׁבָּאִים לְשֵׁם האנ"ח בְּכָל קַיִץ. בְּזֶה אֵין שׁוּם קְבִיעוּת לְמִי שַׁיָּיְךְ.

וְאַף ע"י חֹק הַמֻּמְשָׁלָה לֹא הֻזְכַּר זֶה. כִּי מאחב"י אֵין גָּרִים בִּתְדִירוּת עַל הַמָּקוֹם הַהוּא בְּאוֹפֶן שֶׁנֵּדַע לְאֵיזֶה עִיר מְשַׁלְּמִים מַס שָׁקוֹרִין אטאט.

וְכֵן לֹא נִתְבָּרֵר לְאֵיזֶה שו"ב שַׁיָּיְכִים. וּמַה שֶּׁהֶחֱזִיקוּ שׁוֹחֲטֵי ט' וזא' עַד כֹּה.

אֵין זֶה שׁוּם טַעֲנָה וּזְכוּת. וּבִפְרָט כִּי הַחוֹכְרִים שֶׁמַּעֲמִידִים הַבָּשָׂר מִתְחַלְּפִים כְּמַעַט בְּכָל שָׁנָה.

וְיָכוֹל הַחוֹכֵר לִיקַּח לוֹ שו"ב אֵיזֶה שֶׁיִּבְחַר. וְאַף יִשּׁוּב גָּמוּר אִם יִתְיַשֵּׁב מֵחָדָשׁ.

כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יְבוֹרַר לְאֵיזֶה עִיר שַׁיָּיְךְ. וְנִדַּאי שֶׁיּוּכְלוּ בְּנֵי הַיִּשּׁוּב הַהוּא לִשְׁחוֹט אֲצֶל מִי שֶׁיִּרְצוּ.

וְהַשּׁוֹחֵט יִרְאֶה סַכִּינוֹ לְאֵיזֶה רַב שֶׁיִּרְצֶה. כֵּיוָן שֶׁמָּקוֹם זֶה אֵינוֹ שַׁיָּיְךְ לְרַב מְיֻחָד.

וְאֵין שַׁיָּיְךְ לוֹמַר בָּזֶה כָּל הַקָּרוֹב קוֹדֵם. וְרַק לַעֲבוֹר דֶּרֶךְ עִירוֹ יֵשׁ לוֹמַר דְּהָוֵי בְּזָיוֹן לְחָכָם הָעִיר שֶׁעָבַר בְּתוֹכָהּ.

אוֹ מִשּׁוּם אֵין מַעֲבִירִין עה"מ ואכמ"ל בָּזֶה. וא"כ בנ"ד י"ל שֶׁתָּלוּי רַק בְּדַעַת הַחוֹכְרִים מוֹכְרֵי הַבָּשָׂר.

וּמִטַּעַם זֶה הִגַּדְתִּי בע"פ למעכ"ת שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְדַעְתִּי שֶׁמְּוֻתָּר לִשְׁחוֹט שָׁם. ובכ"ז אֵינִי אוֹמֵר דַּעְתִּי לְמַעֲשֶׂה עַד שֶׁנֵּדַע טַעֲנוֹת הַצַּד הַשֵּׁנִי.

וְאָז נוּכַל לְבָרֵר לְמַעֲשֶׂה אַיְ"ה: סִימָן ו כְּבוֹד יְדִידִי וכו' הגאבד"ק אָסְטְרָאווּא נ"י: ע"ד המוכ"ז הַקָּצָב שֶׁפֵּעַם יָצָא רִינּוּן שֶׁשָּׁחַט עֵגֶל פָּחוֹת מח' יָמִים וְאָסְרוּ אָז ב"ד הַבָּשָׂר. וְעַתָּה נִתְבָּרֵר בְּעֵדִים כְּשֵׁרִים שֶׁשָּׁחַט עֵגֶל בֶּן ה' יָמִים וּמָכַר בְּשָׂרוֹ וּכְבָר נֶאֱכַל.

וְהוּא אִישׁ עָנִי וְגַם יֵשׁ חֲשַׁשׁ שֶׁיְּעַגֵּן אִשְׁתּוֹ וְיֶלֶד לִמְדִינַת הַיָּם. וּלְזֹאת בְּיִקֵּשׁ מעכ"ת לְהוֹדִיעוֹ דַּעְתִּי בָּזֶה.

וְשָׂמַחְתִּי מְאוֹד אֲשֶׁר מעכת"ה עוֹמֵד בַּפֶּרֶץ לִשְׁמוֹר אֶת הָעָם מֵאֲכִילַת סְפֵק אִיסּוּר: וְהִנֵּה לֹא בֵּיאֵר מעכ"ת אִם הָיָה בְּמַזִּיד אוֹ בְּשׁוֹגֵג. וְאַף כִּי לִכְאוֹרָה אֵין נ"מ.

דִּכְבָר כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה סי' תרל"ב הוּבָא בשו"ע סי' קי"ט סי"ז דא"נ לוֹמַר שׁוֹגֵג הָיִיתִי. בכ"ז נִרְאֶה דְּהַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן.

וכמ"ש הָרֹא"שׁ כְּלָל כ' סי' כ"ט בִּתְשׁוּבָה. וְכֵן קיי"ל בחו"מ סי' ל"ד דְּאַף דְּמַיְיתִי בִּסְעִיף ה' דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א שא"י לוֹמַר שֶׁהָיָה שׁוֹגֵג וְאָנוּס.

בכ"ז קי"ל בִּסְעִיף כ"ד שֶׁבְּדָבָר שֶׁקָּרוֹב שֶׁהָיָה שׁוֹגֵג נֶאֱמָן. וְכֵן קיי"ל לְעִנְיַן הָנְהוּ קָבוֹרָאֵי וּלְעִנְיַן לֹא תַּחְמֹד דְּלָא מַשְׁמַע לְהוּ אִיסּוּרָא.

וה"נ לְפִי דִּבְרֵי המוכ"ז הוּא קָנָה הָעֵגֶל מִנָּכְרִי אֲשֶׁר הִגִּיד לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ ח' יָמִים. וְגַם הָיוּ לוֹ ח' שִׁינַּיִם שֶׁזֶּהוּ מִן סִימָנֵי ח' יָמִים וְיָדוּעַ שֶׁהַטַּבָּחִים לָא מַשְׁמַע לְהוּ אִיסּוּרָא בָּזֶה.

וְאַף בְּמָקוֹם שֶׁהָרַבָּנִים מַזְהִירִים עַל זֶה הֵם חוֹשְׁבִים שֶׁזֶּה רַק חוּמְרָא בְּעָלְמָא וְלֹא מִן הַדִּין. וא"כ אֵין לְדוּנוֹ רַק כְּשׁוֹגֵג.

וְכִדְאִיתָא גַּבֵּי הָנֵי קָבוֹרָאֵי בְּסַנְהֶדְרִין דַּף כ"ו שֶׁהָעוֹנֶשׁ שֶׁמַּעֲנִישִׁים אוֹתָם חוֹשְׁבִים שֶׁהוּא רַק לְכַפָּרָה בְּעָלְמָא ע"ש: וְהִנֵּה מעכ"ת כָּתַב שֶׁדִּינוֹ מְפוֹרָשׁ בסי' קי"ט סט"ו נִרְאֶה מִזֶּה שֶׁהוּא מֵזִיד. אֲבָל רָחוֹק לוֹמַר שֶׁנִּתְבָּרֵר זֶה בְּעֵדִים שֶׁהָיָה מֵזִיד.

וְהִנֵּה עכ"פ נִתְבָּרֵר מִזֶּה שֶׁאֵינֶנּוּ זָהִיר בְּמַעֲשָׂיו. וּכְבָר כָּתְבוּ הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"שׁ שָׁם שֶׁבְּטָבַח נִידּוֹן עַל שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד לְפִי שֶׁעָלָיו סוֹמְכִים וּמְחֻוָּיב לְהִזָּהֵר יוֹתֵר.

ובמק"א הֶאֱרַכְתִּי בְּכִגּוֹן זֶה. וּסְבָרָא זוֹ מְבֹאָרֶת בתו' גִּיטִּין ל"ה ע"א ד"ה לֹא הָיוּ דְּהֵיכָא שֶׁנָּתְנוּ פִּקָּדוֹן לַנִּפְקָד מְחֻוָּיב בְּיוֹתֵר בִּשְׁמִירָה וְנֶעֱנַשׁ אַף עַל שְׁבוּעָה בְּשׁוֹגֵג וְלָא אָמְרִינַן שֶׁהוּא אָנוּס בִּשְׁבוּעָה.

כֵּיוָן שֶׁסָּמְכוּ עָלָיו. וּבִסְבָרָא זוֹ יֵשׁ לְיַישֵׁב כַּמָּה סְתִירוֹת בְּעִנְיַן אִי שִׁכְחָה הָוֵי אוֹנָס אוֹ פְּשִׁיעָה.

וְאֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לְהַאֲרִיךְ כִּי המוכ"ז עוֹמֵד עָלַי לְכַלּוֹת מַעֲשַׂי. וע"ל סי' ס"ט בָּזֶה: ועכ"פ כֵּיוָן שֶׁנִּרְאֶה שֶׁאֵינוֹ מֵזִיד גָּמוּר.

נִרְאֶה שא"צ תְּשׁוּבָה הַמְבֹאָרֶת בְּשַׁ"ס וּפוֹסְקִים לָלֶכֶת לְמָקוֹם שֶׁאֵין מַכִּירִים וכו'. וְסַגִּי בְּקַבָּלַת דִּבְרֵי חֲבֵירוּת בִּפְנֵי ג' וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה שָׁם בְּעִנְיָן זֶה וְהוּבְאָה בב"י יו"ד סי' קי"ט.

וּבְפָרָט בנ"ד דְּהָוֵי שעה"ד. וְגַם הֲלֹא דַּעַת הרא"מ הוּבָא בפר"ח סי' קי"ט דְּבָעֵי לְעִנְיַן הַעֲבָרָה שֶׁיַּעֲבוֹר ג' פְּעָמִים.

אם כִּי בִּדְבָרָיו יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ אַךְ עכ"פ צָרִיךְ לְהָקֵל יֵשׁ כָּאן. וְכֵן הִישׁ"ש פג"ה לֹא הֶחְמִיר כ"כ בְּפַעַם רִאשׁוֹן ע"ש.

ובנ"ד נִרְאֶה שֶׁפַּעַם הָרִאשׁוֹן לֹא נִתְבָּרֵר בְּבֵירוּר שֶׁהָיָה פָּחוֹת מִבֶּן ח' רַק יָצָא רִינּוּן עָלָיו. וְגַם הָא דַּעַת המהריב"ל דְּבַדְּרַבָּנָן א"צ הַתְּשׁוּבָה הַמְבֹאָרֶת בַּשַּׁ"ס.

ובנ"ד יָדוּעַ דַּעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים דְּהָוֵי רַק דְּרַבָּנָן. וַאֲפִ כִּי הפר"ח הִשִּׂיג עָלָיו בסי' קי"ט.

מ"מ יֵשׁ מָקוֹם לִדְבָרָיו. וְאֵין הַפְּנַאי מַסְפִּים לְבָאֵר זֶה.

וּמֵרֹוב טִרְדָּתִי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר. וּלְמַעֲשֶׂה אִם יַסְכִּים מעכת"ה לִדְבָרַי וְאִם כְּפִי רְאוּת עֵינַי מעכ"ת לֹא תְּהִי תְּשׁוּבַת המוכ"ז שֶׁל רַמָּיוּת וְלֹא יָשׁוּב עוֹד לְכִסְלָה.

יוּכַל לָשׁוּב וְלַעֲסֹק בְּעֵסֶק מְכִירַת בָּשָׂר כָּשֵׁר רַק שֶׁיְּקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה שֶׁיִּהֵא זָהִיר לִדְרֹושׁ וְלַחְקֹור הֵיטֵיב כַּדִּין וּכְפִי שֶׁיְּצַוֶּה עָלָיו מעכת"ה. וְגַם יַטִּילוּ עָלָיו אֲשֶׁר מֻשָּׁךְ שְׁנֵי חֲדָשִׁים לֹא יִשְׁחֹוט שׁוּם עֵגֶל עַד שֶׁיָּבִיא עֵד כָּשֵׁר לִפְנֵי השו"ב שֶׁהוּא בֶּן ח' יָמִים.

אוֹ שהשו"ב לֹא יִסְתַּפֵּק בּוֹ כְּלָל לְפִי רְאוּת עֵינָיו: סִימָן ז א) ע"ד מ"ש לְהִסְתַּפֵּק אִם מֻוָתָּר לָמוּל בְּסַכִּין שֶׁל ע"ז כְּמוֹ שֶׁמֻּוָתָּר לִשְׁחֹוט בּוֹ. וְכָתַב דְּכֵינָן דְּמִצְוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ יְהֵא מֻוָתָּר לָמוּל.

וְגַם דְּהָא בְּמִילָה עַצְמָהּ בְּלֹא פְּרִיעָה לֹא נִגְמְרָה הַמִּצְוָה כְּלָל. וְלָזֶה דָּן דְּשָׁרֵי אַף לְכַתְּחִלָּה.

וְאַף לְהָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב שֶׁלִּשְׁחֹוט בּוֹ אָסוּר לְכַתְּחִלָּה. הֵיכָנוּ מִשּׁוּם דמ"מ יֵשׁ קָצַת תִּיקּוּן.

משא"כ בְּמִילָה. וְהִנֵּה בְּעִנְיַן מִצְוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ אֵין רְצוֹנִי לְהַאֲרִיךְ בַּאֲשֶׁר כְּבָר הֶאֱרִיכוּ הָאַחֲרוֹנִים הַרְבֵּה בָּזֶה.

ובמ"ש שֶׁמִּילָה בְּלֹא פְּרִיעָה לָא הָוֵי הֲנָאָה שֶׁלֹּא נִגְמְרָה הַמִּצְוָה כְּלָל. אֵינוֹ נִרְאֶה דְּהָא כְּבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּלְהָכִי שָׁרֵי לָמוּל בְּשַׁבָּת בב' מוֹהֲלִים מִשּׁוּם דְּמִילָה לְחוּדָהּ ג"כ הָוֵי מִצְוָה כְּשֶׁגּוֹמֵר אַחַר הַפְּרִיעָה.

וע' ש"א סי' נ"ט ונו"ב מ"ת חא"ח סי' כ"ב. וְגַם מ"ש מִדַּעַת הָרַמְבַּ"ם.

הֲלֹא כְּבָר כָּתַב הַשַּׁ"ךְ סי' י' סק"ג וסי' קמ"ב סק"ה דְּטַעַם הָרַמְבַּ"ם דְּאָסַר לְכַתְּחִלָּה הוּא מִשּׁוּם גִּיעוּלֵי עכו"מ. וכ"נ בָּרַמָּ"א שָׁם: ב) אָכֵן נִרְאֶה דבנ"ד פָּשׁוּט שֶׁאָסוּר לְכַתְּחִלָּה מִפְּנֵי שֶׁמָּאוּס לְגָבוֹהַּ וְכִדְאִיתָא בע"ז מ"ז לְעִנְיַן צָמֶר נָעֱבָד לְצִיצִית וְהָכִי קיי"ל בא"ח סי' י"א ס"ח וּבְסִי' תקנ"ד סי"א וסי' תקפ"ו ס"ג לְעִנְיַן שׁוֹפָר וסי' תרמ"ט ס"ג לְעִנְיַן לוּלָב דְּאַף דְּבִדְיעֲבַד יָצָא מִשּׁוּם דְּלָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ אוֹ מִשּׁוּם שֶׁהָאֲשֵׁירָה נִתְבַּטְּלָה וְהַוְתְּרָה בַּהֲנָאָה.

מ"מ אָסוּר לְכַתְּחִלָּה מִשּׁוּם שֶׁמָּאוּס לִדְבַר מִצְוָה. וכ"כ התו' בְּסֻוכָּה ל"ב ע"א דְּלְהָכִי אָסוּר בְּסַנְדָּל שֶׁל חֲלִיצָה שֶׁל ע"ז שֶׁבָּטְלָה.

מִשּׁוּם מֵיאוּס לִדְבַר מִצְוָה. וְאֵין לְחַלֵּק דְּרַק דָּבָר שֶׁהוּא גּוּף הַמִּצְוָה כְּמוֹ תְּכֵלֶת שֶׁל צִיצִית וד' מִינִים שֶׁל לוּלָב שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁמָּאוּס אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לַעַ"ז.

אֲבָל בנ"ד שֶׁהַסַּכִּין אֵינוֹ גּוּף הַמִּצְוָה רַק שֶׁמָּלִין בּוֹ. אֵין שַׁיָּיךְ זֶה.

ז"א דְּהָא הַשּׁוֹפָר לִתְקִיעָה אֵין הַשּׁוֹפָר גּוּף הַמִּצְוָה רַק הַתְּקִיעָה וּבכ"ז כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בסי' תקפ"ו דְּאָסוּר לְכַתְּחִילָּה מִפְּנֵי שֶׁמָּאוּס וכ"כ התו' בְּכַמָּה דּוּכְתֵי. וְכֵן מוּכָח לְהֶדְיָא בע"ז מ"ז דְּבָעֵי הַשַּׁ"ס שָׁם ג"כ קַרְנָיו מַהוּ לַחֲצוֹצְרוֹת שׁוֹקוֹ לַחֲלִילִים וּבְנֵי מֵעָיו לְפֹאָרוֹת.

וְקָאָמַר שָׁם דְּאִי עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלִי לָא תִּיבְעֵי לָךְ דְּוַדַּאי אָסוּר. הֲרֵי מְבֹאָר דְּאַף לְנִימֵי הַכִּנּוֹר דְּהַיְינוּ פֹּאָרוֹת ג"כ מְאִיס אַף שֶׁאֵין זֶה כְּלִי שָׁרֵת וְרַק שֶׁמְּנַגֵּן עַל יְדֵיהֶם.

וְשָׁם מְדַמֶּה הַשַּׁ"ס דְּבַר מִצְוָה לְקָרְבָּן. וּכְמוֹ דְּאָסוּר בְּמַכְשִׁירֵי קָרְבָּן ה"נ בְּמַכְשִׁירֵי מִצְוָה.

וכ"כ הַטַּ"ז בסי' קנ"ד סק"ח דִּמְנוֹרוֹת שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶם לַעַ"ז אָסוּר לְהַדְלִיק בָּהֶם בביהכ"נ. וְאַף שֶׁעִיקַּר הוּא הַנֵּר הַדּוֹלֵק: וע"ש בחי' רעק"א: ג) וְהִנֵּה הַתּוֹסָ' בְּסֻכָּה וְיֵבָמוֹת נִתְקַשׁוּ לָמָּה מְכַסִּין בַּעֲפַר עִיר הַנִּדַּחַת דְּמַשְׁמַע לְכַתְּחִלָּה.

וְנִדְחֲקוּ דִּבְכִיסּוּי אֵין שַׁיָּיְדִלּוֹמַר מְאִיס. וְהוּא דּוֹחֵק גָּדוֹל דְּמַה לִּי מִצְוָה זוֹ אוֹ אַחֶרֶת.

וְגַם בְּכִיסּוּי נֶאֱמַר שֶׁלֹּא יְהוּ מִצְוֹת בְּזוּיוֹת עָלָיו. אָכֵן לענ"ד נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּמְאִיס שַׁיָּיְדִ רַק בְּדָבָר שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ עֲבֵירָה וְנִשְׁתַּמֵּשׁ לַעַ"ז.

אֲבָל עִיר הַנִּדַּחַת אַף שֶׁטָּעוּן שְׂרֵיפָה. מ"מ לֹא נַעֲשָׂה בּוֹ אִיסּוּר רַק גזה"כ הוּא לְהַצְרִיכוֹ שְׂרֵיפָה.

וְלָזֶה לֹא שַׁיָּיְדִ בְּזֶה סְבָרָא דְּמְאִיס. וְכֵן הַתּוֹסָ' בְּעַצְמָם הִרְגִּישׁוּ בְּחִילּוּק זֶה שֶׁכָּתְבוּ דאת"ל שֶׁמֻּוָתָּר לְכַסּוֹת בַּעֲפַר ע"ז כְּמוֹ בַּעֲפַר עה"נ ע"ש.

רַק שֶׁלֹּא נִרְאֶה לָהֶם לְחַלֵּק בָּזֶה. וְכֵן מוּכָח מֵהַתּוֹ' חֻלִּין ק"מ ע"א שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ בְּבֶהֱמַת עִיר הַנִּדַּחַת אִם הִקְדִּישָׁהּ וְהִקְרִיבָהּ אִם עָלָה הַקָּרְבָּן.

וְקָשֶׁה תִּיפּוֹק לֵיהּ דְּמָאוּס לְגָבוֹהַּ כְּמוֹ שְׁאָר נָעֳבָדָה בָּהּ עֲבֵירָה. וְשָׁם אַפִּילּוּ בְּדִיעֲבַד פָּסוּל שֶׁאִם עָלָה יֵרֵד כְּדִין נֶעֱבָד וכדקיי"ל בִּזְבָחִים פ"ד ע"א.

וְכֵן בְּמַכְשִׁירֵי קָרְבָּן דְּהָא פירש"י בע"ז מ"ו ע"ב דְּיָלְפִינַן מַכְשִׁירֵי קָרְבָּן בְּנֶעֱבָד מֵאֶתְנָן ע"ש. וְאֶתְנָן אָסוּר אַף בְּדִיעֲבַד וְכַמְבֹאָר שָׁם וְקָרְבָּן וּמַכְשִׁירֵי קָרְבָּן בְּאֶתְנָן כְּתִיבִי בְּחַד קְרָא ע"ש בַּסּוּגְיָא.

וע"כ מוּכָח כמש"ל דְּנִכְסֵי עִיר הַנִּדַּחַת לָא מִיקְּרֵי מְאִיס. ומַה שפירש"י בְּסַנְהֶדְרִין קי"ב ע"ב שֶׁקְּדְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת אֵין קְרֵבִים מִשּׁוּם דְּמְאִיסוּתָא הוּא לְהַקְרִיב קָרְבְּנוֹת שֶׁל רְשָׁעִים הַלָּלוּ שֶׁהֻזְדְּחוּ.

אֵין הַכַּוָּנָה מִצַּד שֶׁהֵם שֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת רַק מִצַּד זָבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה וְכִדְמַסִּיק הַשַּׁ"ס שָׁם הַטַּעַם בָּזֶה [וקצ"ע שָׁם דלפ"ז צ"ל דְּרַק קָדָשִׁים שֶׁל הָרְשָׁעִים יָמוּתוּ וְלֹא שֶׁל צַדִּיקִים וּסְתִימוּת לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס וְהָרַמְבַּ"ם לֹא מַשְׁמַע כֵּן.

וְגַם דר"ל דְּקָאָמַר שָׁם הַטַּעַם מִשּׁוּם מָמוֹן בְּעָלִים אַיְירֵי אַף בְּשֶׁל צַדִּיקִים. וּמַשְׁמַע דר"י ור"ל אַיְירוּ בְּחַד גַּוְונָא.

וְזֶה נַדַּאי אֵין לוֹמַר דְּקָרֵי זֶבַח רְשָׁעִים עַל דֶּרֶךְ אוֹי לָרָשָׁע וְאוֹי לִשְׁכֵנוֹ דְּלֹא מָצִינוּ זֶה. וּלְשׁוֹן רַשְׁ"י מוֹכִיחַ לְהֶדְיָא דְּרַק שֶׁל רְשָׁעִים יָמוּתוּ.

וְכֵן מוּכָח לְהָדְיָא בְּסַנְהֶדְרִין מ"ז ע"א יעו"ש. ועפ"ז נִרְאֶה לְיַשֵּׁב מ"ש בִּירוּשַׁלְמִי פ"י דְּסַנְהֶדְרִין דר"י אָמַר שֶׁמּוֹעֲלִין בְּקָדְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת ורל"א אֵין מוֹעֲלִין.

וְהַקְּשָׁה המל"מ בפי"ד מה' אֲבָל דְּהָא ר"י ס"ל דְּיָמוּתוּ מִשּׁוּם דְּזָבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה. וקיי"ל דְּחַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין.

וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה דְּהִנֵּה הָא דְּיָמוּתוּ מְבֹאָר בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם מִשּׁוּם דְּהָוֵי תּוֹעֵבָה גַּם הַדָּמִים מֵהַקְּרָבָן. אֲבָל בלא"ה הול"ל שֶׁיִּרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב ע"ש.

וְהִנֵּה אִם יָשׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה לָא הָוֵי תּוֹעֵבָה. וְרַק לר"י דס"ל בְּסַנְהֶדְרִין מ"ז ע"א דְּכֵינָן שֶׁנִּדְחָה יִדְחֶה.

שׁוּב אֵין יְכוֹלִים לְהַקְרִיבוֹ. וְגַם אֵין עוֹמֵד שֶׁיִּתְכַּפֵּר בְּאַחֵר.

דְּהָא אֵין מְעַנְּנִים דִּינָם עַד שֶׁיַּקְרִיבוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶם. וְגַם דְּהָא אֵין לָהֶם נְכָסִים שֶׁנִּכְסֵיהֶם אוֹבְדִים.

וצ"ע אִם הִקְנוּ לָהֶם אַחֵ"כ אִם אוֹבְדִים ג"כ. וא"כ בכה"ג וַדַּאי שֶׁיִּרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ דְּלִעְנַיִן דְּמֵיהֶם לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר כֵּינָן דְּאִידְּחִי אִידְּחִי.

דְּהָא דְּמֵיהֶם לֹא בָּאוּ לָעוֹלָם עֲדַיִן. וע' מל"מ פ"ג מה' שְׁגָגוֹת ה"ז שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה אִם הַדָּמִים נִדָּחִים וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בִּדְבָרָיו אַדְּ אכ"מ.

וְלָזֶה ס"ל לר"י שַׁפִּיר דְּמוֹעֲלִים. דְּרַק בְּחַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת שֶׁאֵין לָהֶם סְבָרָא שֶׁיִּמָּלְטוּ מִן הַמִּיתָה.

בָּזֶה קיי"ל שֶׁאֵין מוֹעֲלִים: אֲבָל הָכָא שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיָּשׁוּבוּ בַּעֲלֵיהֶם בִּתְשׁוּבָה וַיְהִי דִּינָם בִּרְעִיָּיה כמש"ל. שַׁפִּיר מוֹעֲלִים גַּם הַשְׁתָּא כְּדִין כָּל הַנִּדּוֹנִים בִּרְעִיָּיה כִּדְאִיתָא בִּמְעִילָה י"ג.

וְנִרְאֶה דְּלָהָכִי חָשִׁיב בִּמְעִילָה שָׁם כָּל חַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת בִּפְרָט שֶׁאֵין מוֹעֲלִים בָּהֶם כְּדֵי לְמָעוּטֵי בכה"ג דְּאַף שֶׁיָּמוּתוּ. מ"מ מוֹעֲלִים בָּהֶם.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכמ"ל]. שׁוּב מָצָאתִי שהתו"ח ס"פ כִּיסּוּי הַדָּם כָּתַב ג"כ לְחַלֵּק בֵּין עה"נ לַעַ"ז דבעה"נ לֹא שַׁיָּיךְ מְאִיס.

וָתָ"ל שֶׁכְּבָר נִתְּי לְדַעְתּוֹ הג'. רַק שֶׁבְּדִבְרֵינוּ נִתְבָּאֵר יוֹתֵר בס"ד: ד) וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב דִּבְהֵמָה בְּרִיאָה אָסוּר לִשְׁחוֹט לְכַתְּחִלָּה בְּסַכִּין שֶׁל ע"ז.

דמ"ש הַשָּׁ"ךְ מִשּׁוּם גִּיעוּל דָּחוּק שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָרַמְבַּ"ם לְשַׁנּוֹת לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס שֶׁמְּפֹרָשׁ בּוֹ שֶׁמֻּתָּר לִשְׁחוֹט אַף לְכַתְּחִלָּה. וּמִמֵּילָא נֵדַע דְּאַיְירֵי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמְּשׁוּ בּוֹ דְּבַר אִיסּוּר וְכִדְמוּקִי לָהּ הַשַּׁ"ס שָׁם בְּהֶדְיָא.

אֲבָל לפמ"ש י"ל שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם דס"ל דִּשְׁחִיטָה מִצְוָה הִיא וכמ"ש הכרו"פ סי' י' בָּזֶה. וְאָסוּר לְכַתְּחִלָּה מִשּׁוּם דִּמְאִיס.

ור"נ דְּקָאָמַר דְּמֻתָּר לִשְׁחוֹט לְכַתְּחִלָּה. י"ל דְּלָא ס"ל סְבָרָא דִּמְאִיס וכמ"ש התו' בְּסֶוֹכָּה ל"ב דְּרָבָא לָא ס"ל סְבָרָא דִּמְאִיס אָסוּר לְמִצְוָה.

וס"ל כְּרַב דִּימִי דס"ל דר"ל מִיבְּעֵי לֵיהּ לְעִנְיַן אִי יֵשׁ דִּיחוּי אֵצֶל מִצְוֹת. וְלֹא לָעִנְיַן מְאִיס ע"ש דְּאִיכָּא תְּרֵי לִישָׁנֵי בָּזֶה.

וע' יְבָמוֹת ק"ד שֶׁכָּתְבוּ בְּאוֹפֶן אַחֵר. ועכ"פ שָׁמַעְנוּ דִּלְרַב דִּימִי לָא ס"ל כְּלָל לר"ל סְבָרָא דְּמְאִיס לְעִנְיַן מִצְוָה.

אֲבָל הָרַמְבַּ"ם שֶׁפּוֹסֵק שְׁנִּרְאֶה וְנִדְחֶה חוֹזֵר וְנִרְאֶה כְּרַב לְגַבֵּי ר"י וכמ"ש בפ"ג מה' שְׁגָגוֹת וע"ש בכ"מ ולח"מ. וכ"כ הַגְּרָ"א סי' תרמ"ו סק"ד דְּהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק אֵין דִּיחוּי אֵצֶל מִצְוֹת מִטַּעַם הַנַּ"ל.

וע"כ צ"ל דס"ל כְּלִישָׁנָא קַמָּא דר"ל מיבע"ל בע"ז מ"ז לְעִנְיַן מְאִיס לְצוֹרֶךְ מִצְוָה. וכ"פ בַּפִּ"א מה' צִיצִית שְׁצָּמֶר נָעֱבָד פָּסוּל לְצִיצִית דְּמְאִיס וְלָזֶה פּוֹסֵק שְׁאָסוּר לְכַתְּחִלָּה.

וְרָבָא דְּמַשְׁמַע בְּחֻלִּין שָׁם דס"ל שְׁמַּוּתָּר לְכַתְּחִלָּה. לְטַעְמוֹ דס"ל דמיבע"ל לְעִנְיַן דִּיחוּי כַּנַ"ל.

וה"נ י"ל דס"ל לר"נ אָמַר רַבָּה בַּר אֲבָהוּ [וּבִזְבָחִים ע"ד ע"א אִיתָא דְּפָרִיךְ רָבָא לר"נ אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ מִמִּשְׁנָה דְּהָתָם דְּזִבְחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ יָמוּתוּ. דְּנִימָא דְּאִיסּוּרָא מִית.

וּמְשַׁנֵּי ר"נ דס"ל כר"א דְּבֶאֱמֶת שָׁרֵי בכה"ג. וְקָשֶׁה דהו"ל לְתָרוּצֵי דְּכֵיוָן דְּאִידְּחִי אִידְּחִי כְּדַאִיתָא הָתָם ע"ג ע"ב.

וע"כ צ"ל דס"ל דְּאֵינוֹ נִדְחֶה לְגַמְרֵי. אַף שָׁם אָמַר מִשְׁמֵיהּ דְּרַב.

וְרַב לְטַעְמֵיהּ דס"ל בְּיוֹמָא ס"ד בע"ח אֵינָן נִדְחִין. וְגַם דבלא"ה אִיתָא בְּיוֹמָא שָׁם דְּרַב ס"ל כר"א.

אַף בתו' כָּתְבוּ שָׁם די"ל דס"ל כְּרַבָּנָן ואכמ"ל בָּזֶה ובמק"א בֵּאַרְנוּ בס"ד]: ה) ועפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁקָּשָׁה טוּבָא לָמָּה הִשְׁמִיטוּ הָרִי"ף וטוש"ע הָא דְּמְכַסִּין בַּעֲפַר עִיר הַנִּדַּחַת. דְּהָא נ"מ לְעִנְיַן שְׁאָר אה"נ.

וּכְבָר הִקְשָׁה זֶה בפמ"ג בְּמִשְׁבְּצוֹת ס"ס כ"ח. וְכֵן תִּתְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' בְּסֻכָּה ל"ב ושמ"פ לָמָּה מְכַסִּין לְכַתְּחִלָּה דְּהָא מָאוּס אָסוּר לִדְבַר מִצְוָה וְאַף שְׁתִּרְצֵנוּ זֶה לְמַעְלָה.

מ"מ הֲרֵי כָּתְבוּ התו' דה"ה לַעַ"ז. וְנִרְאֶה דַּעְתָּם דְּכֵיוָן שֶׁהָאִיסּוּר נִצְמַח מִכֹּחַ אִיסּוּר ע"ז וְהַתּוֹרָה הַטְּעִינְתּוּ שְׁרֵיפָה כְּמוֹ ע"ז עַצְמָהּ.

שַׁיָּיךְ בָּזֶה מְאִיס. וְכֵן תָּנֵי בְּסֻכָּה אֲשֵׁירָה ועה"נ בַּהֲדָדֵי מִשּׁוּם דְּבָנֵי חֲדָא בִּיקְתָּא נִינְהוּ.

וא"כ הָדָרָא קֻוּשְׁיַת התו' לְדֻכְתָּהּ לָמָּה מְכַסִּין בַּעֲפָרָה. ולפמ"ש י"ל דְּרָבָא דְּקָאָמַר בְּחֻלִּין פ"ט שֶׁמְּכַסִּין מִפְּנֵי דְּמְצוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ.

לְטַעְמֵיהּ אָזֵיל דְּלָא ס"ל סְבָרָא דְּמְאִיס לְעִנְיַן מִצְוָה וכמש"ל מֵהַתּוֹ' בְּסֻכָּה שָׁם. אֲבָל אֲנַן קיי"ל דְּמְאִיס אָסוּר לְמִצְוָה וכמש"ל.

וְלָזֶה הִשְׁמִיטוּ הָרִי"ף והטוש"ע דִּין זֶה. וְאַף דנ"מ לְעִנְיַן דִּיעֲבַד.

מ"מ דִּין זֶה כֵּיוָן דְּלָא נִזְכַּר בַּשַּׁ"ס לֹא הֵבִיאוּ. וְגַם דְּבְדִיעֲבַד ג"כ לָא גָּרַע מְכַסֶּהוּ הָרוּחַ שא"צ לְגַלּוֹתוֹ וְרַק נ"מ אִם נִתְגַּלָּה שֶׁאֵינוֹ מָצוּי כ"כ.

לָזֶה לֹא הֵבִיאוּ דִּין זֶה. וְהָרַמְבַּ"ם שֶׁהֵבִיא דִּין זֶה בפי"ד מה' שְׁחִיטָה הַיְינוּ כמ"ש הלח"מ שָׁם מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נֶאֱסַר כְּלָל.

לְפִי שֶׁמְּחֻוַסַּר תְּלִישָׁה: ו) והכ"מ כָּתַב שָׁם הַטַּעַם מִשּׁוּם מִצְוֹת לָאו לְיַהֲנוֹת נִיתְּנוּ. וְנִרְאֶה הָעִיקָּר כְּפֵירוּשׁ הלח"מ דְּהָא בְּחֻלִּין שָׁם כִּדְפָרִיךְ הַשַּׁ"ס וְאַמַּאי אִיסּוּרֵי הֲנָאָה נִינְהוּ פירש"י דס"ד דְּאַיְירִי בְּאֵפֶר שְׂרֵיפָתָהּ.

וְאָסוּר מִשּׁוּם לֹא יִדְבַּק כִּדְאִיתָא בַּפְּסָחִים כ"ז ע"ב. וּמְשַׁנֵּי זְעֵירִי לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לַעֲפַר עֲפָרָהּ מִפְּנֵי שֶׁמְּחֻוַסַּר תְּלִישָׁה.

וְרָבָא דְּאָמַר מִצְוֹת לָאו לְיַהֲנוֹת מְפָרֵשׁ לָהּ דְּאַיְירִי בְּאֶפְרָהּ. ומ"ש שָׁם בְּרַשִׁ"י אֲפִילּוּ בְּעָפָר עֲפָרָהּ נָמֵי מֻוָתָּר נִרְאֶה דט"ס הוּא.

וצ"ל אֲפִילּוּ בְּאֶפְרָהּ נָמֵי מֻוָתָּר]. וא"כ הָרַמְבַּ"ם שֶׁסָּתַם וְלֹא כָּתַב שֶׁמְּכַסִּין בְּאֵפֶר עה"נ רַק בְּעָפָר עה"נ מַשְׁמַע דִּמְפָרֵשׁ בְּעָפָר מַמָּשׁ.

וְלָזֶה לֹא כָּתַב הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּלָאו לְיַהֲנוֹת נִיתְּנוּ דנ"מ לְעִנְיַן אֵפֶר ע"ז וּשְׁאָרֵי אה"נ וכמ"ש בַּפִּ"א מה' שׁוֹפָר הַטַּעַם דְּלָאו לְיַהֲנוֹת נִיתְּנוּ לְעִנְיַן שׁוֹפָר. וס"ל דִּבְאֵפֶר עה"נ וע"ז בֶּאֱמֶת אָסוּר מִשּׁוּם דִּמְאִיס וכמש"ל.

וְהָרִי"ף והטוש"ע לֹא הֵבִיאוּ דִּין דַּעֲפַר עה"נ. מִשּׁוּם דְּהָא דִּמְחֻוַסַּר תְּלִישָׁה שַׁיָּיךְ רַק בעה"נ.

וְזֶה אֵינוֹ נוֹהֵג בזה"ז. משא"כ אִי נַיְמָא הַטַּעַם מִשּׁוּם לָאו לְיַהֲנוֹת.

אֲזַי נ"מ בזה"ז לְעִנְיַן שְׁאָר אה"נ. וְכֵן הִקְשָׁה הפרמ"ג בְּמִשְׁבְּצוֹת שהו"ל לְהָבִיא בִּשְׁבִיל זֶה דִּין דעה"נ.

ולפמ"ש א"ש. אֲבָל הָרַמְבַּ"ם שַׁפִּיר מַיְיתֵי כָּל הַדִּינִים אַף שֶׁאֵינָם נוֹהֲגִים בזה"ז.

ולפ"ז מַה שֶּׁהֵבִיא הפרמ"ג שָׁם בְּשֵׁם המהרי"ט וכ"כ התב"ש דִּמְכַסִּין בְּאֵפֶר שֶׁל ע"ז צ"ע לְמַעֲשֶׂה. וְנִרְאֶה עִיקָּר שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם דִּמְאִיס וכמ"ש: ולפ"ז צ"ל דְּאַף דְּמִיקְרֵי שֶׁל עה"נ מְאִיס לְגָבוֹהַּ.

מ"מ אֵינוֹ בְּכָלַל נָעֳבָד. וּלְזֶה בְּדִיעֲבַד שַׁפִּיר כָּשֵׁר.

וְלָזֶה נִסְתַּפְּקוּ התו' בְּחֻלִּין ק"מ דִּבְדִיעֲבַד יֵיוְכַשֵּׁר קָרְבָּן מִבְּהֶמַת עה"נ. וְכֵן מוּכָח בע"ז שָׁם דְּאַף דְּבָעֵי ר"ל אִי שֶׁל ע"ז מָאוּס לְמִצְוָה כְּמוֹ דִּמְאַוֵּס לְקָרְבָּן.

ומ"מ קיי"ל דְּזֶה רַק לְכַתְּחִילָּה. אַף דִּלְקָרְבָּן פָּסוּל אַף דִּיעֲבַד.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ מְדַמֶּה זֶה רַק לְאֶסּוֹר מִדְּרַבָּנָן וְלֹא מה"ת. וא"כ י"ל דה"ה בעה"נ מִדְּמִינָּן לָהּ לְנָעֳבָד רַק מִדְּרַבָּנָן.

וְכֵן הָא דְּגֵרוֹת וּמְנוֹרוֹת שֶׁל ע"ז לביהכ"נ דקיי"ל בסי' קנ"ד דְּאָסוּר. פָּשׁוּט שֶׁזֶּה רַק מִדְּרַבָּנָן: ז) ועפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב ג"כ מַה שֶּׁנִּתְקַשּׁוּ הַפּוֹסְקִים עַל הָרִי"ף שֶׁהִשְׁמִיט הָא דְּמֻוָתָּר לִשְׁחוֹט בְּסַכִּין שֶׁל ע"ז וְלֹא הֵבִיאָה כְּלָל בְּהִלְכוֹתָיו וְנִדְחֲקוּ בָּזֶה.

ולפמ"ש י"ל דְּהָרי"ף ס"ל כמש"ל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּלִכְתְּחִלָּה אָסוּר בְּכָל גַּוְונָא מִשּׁוּם דְּמָאנֵס. וְדִיעֲבַד ס"ל כְּהָרא"ש בפ"ק דְּחֻלִּין דְּשָׁרֵי אַף בִּמְסֻוָּכֶנֶת.

וְלָזֶה לֹא הֻזְצְרַךְ לְהָבִיא מֵימְרָא זוֹ כְּלָל. וּלְהָבִיא וּלְבָאֵר שֶׁמָּוָתָר בְּדִיעֲבַד.

אֵין דַּרְכּוֹ בְּכָךְ לְהָבִיא דִּינִים מִדַּעְתּוֹ מַה שֶּׁלֹּא נִזְכַּר בַּשַּׁ"ס. וְלֹא הֵבִיא דִּין דְּלַחְתּוֹךְ בָּהּ בָּשָׂר.

דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהָבִיא הַמֵּימְרָא כְּמוֹ שֶׁהֵיא בַּשַּׁ"ס לָזֶה הִשְׁמִיטָהּ לְגַמְרֵי. וְגַם דְּבָאֱמֶת הוּא פָּשׁוּט דְּלִקְלְקֵל מָוָתָר.

וְעִיקַּר הָרְבוּתָא הוּא שֶׁמָּוָתָר לִשְׁחוֹט. וְלָזֶה בֵּיאֵר ג"כ דמ"מ אָסוּר לַחְתּוֹךְ.

וע"ז קָאֵי רָבָא לְבָאֵר שֶׁאֵינוֹ דָּבָר כּוֹלֵל בְּכָל מָקוֹם. אֲבָל כֵּיוָן דְּלָא מָצֵי לַאֲתוּיֵי דִּין דְּמָוָתָר לִשְׁחוֹט.

מִמֵּילָא א"צ לְהָבִיא כָּל הַמֵּימְרָא. וְרַק הָרַמְבַּ"ם דס"ל דְּבִמְסֻוָּכֶנֶת אָסוּר בְּדִיעֲבַד.

לָזֶה הֵבִיא דִּין זֶה לְבָאֵר דְּבִבְרִיאָה אָסוּר רַק לְכַתְּחִלָּה וּבִמְסֻוָּכֶנֶת אָסוּר בְּדִיעֲבַד. וְהָרא"ש אַף דס"ל שֶׁבְּדִיעֲבַד מָוָתָר אַף בִּמְסֻוָּכֶנֶת.

מ"מ הֵבִיא דִּין זֶה מִשּׁוּם דס"ל דְּמָוָתָר לִשְׁחוֹט לְכַתְּחִלָּה וּלְטַעְמֵיהּ אָזֵיל דס"ל בפ"ג דמ"ק סי' ק"ג שֶׁלְּחֻמְרָא יֵשׁ דִּיחוּי אֵצֶל מְצוֹת הֵיכָא שֶׁהַדָּבָר בְּיָדוֹ. וא"כ ס"ל כְּרַב דִּימִי בע"ז מ"ז שֶׁהַבַּעְיָא דר"ל הִיא לְעִנְיַן דִּיחוּי.

וְלָא ס"ל סְבָרָא דְּמֵאִיס כְּלָל וכמש"ל. וְלָזֶה מָוָתָר לְכַתְּחִלָּה לִשְׁחוֹט.

וּבָזֶה מְבֹאָר שֶׁלֹּא הֵבִיא הָרא"ש דִּין דְּצָמֵר נָעֶבֶד פָּסוּל לַתְּכֵלֶת לֹא בע"ז וְלֹא בהל' צִיצִית. מִשּׁוּם דְּלָא ס"ל סְבָרָא זוֹ.

וְרַק לפ"ז יִקָּשֶׁה עַל הָרא"ש לָמָּה הִשְׁמִיט ס"פ כִּיסּוּי הַדָּם מֵימְרָא דְּמַכְסִין בַּעֲפַר עִיר הַנִּדַּחַת. וצ"ל טַעְמָא מִשּׁוּם דְּעִיר הַנִּדַּחַת אֵינוֹ נוֹהֵג בזה"ז.

וְאַף דנ"מ לְעִנְיַן שְׁאָר אֵפֶר וְעָפָר דע"ז. בכ"ז לֹא הֵבִיאוּ מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ מְפֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס.

וְיוֹתֵר נִרְאֶה דְּהָרא"ש ס"ל דְּמָוָתָר לִשְׁחוֹט דְּהָוֵי רַק מִצְוָה רְצוֹנִית וְלֹא חִיּוּבִית וּכְמוֹ שֶׁיָּבוֹאוּ לְהַלָּן בְּדַעַת טוש"ע וש"פ: ח) וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה בְּבֵיאוּר דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מה' שׁוֹפָר ובפ"ח מה' לוּלָב וּבְבֵיאוּר דִּבְרֵי ש"פ.

אַךְ מִטַּרְדוֹתַי לֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ כִּלְבָבִי. אֲבָל עכ"פ נִרְאֶה פָּשׁוּט לְדִינָא שֶׁאָסוּר לָמוּל לְכַתְּחִלָּה מִשּׁוּם דְּמָאִיס.

וְאַף דְּגַבֵּי שְׁחִיטָה פָּסְקוּ הַמְחַבֵּר וש"פ שֶׁמָּוָתָר לְכַתְּחִלָּה. הַיְינוּ מִשּׁוּם דס"ל דִּשְׁחִיטָה לָא מִיקְרֵיָא מִצְוָה לְעִנְיַן זֶה לְפִי שֶׁהִיא מִצְוָה רְצוֹנִית וְכִמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים סְבָרָא זוֹ.

וְכֵן מָצִינוּ שֶׁבְּכָל הַמִּצְוֹת נֶאֱמַר זֶה אֵלַי וְאַנְוֵהוּ שֶׁיְּהַדֵּר הַמִּצְוָה בִּכְלִי נָאֶה. וּבִשְׁחִיטָה מָצִינוּ דְּבְכָל שׁוֹחֲטִין אַף בִּקְרוּמִית שֶׁל קָנֶה וְאַף לְכַתְּחִלָּה וְלֹא נִזְכַּר כְּלָל שֶׁיְּהֵא בָּזֶה הִידּוּר מִצְוָה.

וְהַיְינוּ מִטַּעַם הַנַּ"ל שֶׁאֵין זֶה מִצְוָה חִיּוּבִית. ומ"ש הב"ח בי"ד ר"ס ו' שֶׁלְּכַתְּחִלָּה שׁוֹחֲטִין רַק בְּסַכִּין וְשֶׁכָּל הַקּוֹדֵם בַּמִּשְׁנָה דְּחֻלִּין ט"ו קוֹדֵם לַחֲבִירוֹ.

כְּבָר חָלְקוּ עָלָיו כָּל הָאַחֲרוֹנִים. וע' תב"ש שָׁם בָּזֶה.

וְדַעַת הַבַּ"ח נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לָהּ מָקוֹם לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם דס"ל דִּשְׁחִיטָה מִצְוָה הִיא וכמש"ל. והתב"ש הִקְשָׁה שָׁם לָמָּה לֹא אָמְרִינַן גַּבֵּי גֵּט שֶׁשָּׁנִינוּ בַּכֹּל כּוֹתְבִין בִּדְיוֹ בְּסַם וכו' שֶׁכָּל הַקּוֹדֵם בַּמִּשְׁנָה קוֹדֵם לִכְתִיבָה.

וְעַל הַכֹּל כּוֹתְבִין עַל הָעֲלֵה. וְאֵלּוּ דְּבָרִים יוֹצֵא אָדָם י"ח בְּפֶסַח בְּחִטִּים וּבִשְׁעוֹרִים וכו'.

וּבְחֻלִּין לְעוֹלָם שׁוֹחֲטִין בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה. וְנִימָא בְּכָל הָנָהוּ שֶׁכָּל הַקּוֹדֵם יֵשׁ לְהַקְדִּימוֹ.

וע"כ שֶׁאֵין קְפִידָא בָּזֶה. וְנִדְחַק לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁקָּשָׁה ע"ז מֵהָא דִּפְסָחִים ל"ט גַּבֵּי מָרוֹר שֶׁמּוּכָח שֶׁיֵּשׁ לְהַקְדִּים אֶת הַקּוֹדֵם בַּמִּשְׁנָה.

ולענ"ד פָּשׁוּט דְּרַק גַּבֵּי מִצְוָה שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיֵּשׁ דִּין קְדִימָה. אֲבָל לֹא בִּדְבַר הָרְשׁוּת וכמש"ל.

וְלָזֶה בְּגֵט דְּהָוֵי ג"כ מִצְוָה רְצוֹנִית וְלֹא חִיּוּבִית. לָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה דִּין קְדִימָה מִשּׁוּם דְּלֵיכָּא בָּזֶה הִיְדּוּר מִצְוָה.

וְגַבֵּי מַצָּה נִרְאֶה דְּבָאֱמֶת יֵשׁ דִּין קְדִימָה לְהַשְּׁנוּיִים בַּמִּשְׁנָה תְּחִלָּה דְּנַנְדַּאי עָדִיף לֵיקַח מַצָּה שֶׁל חִטִּים מִשֶּׁל שְׂעוֹרִים. וְכֵן קיי"ל בסי' תנ"ג שֶׁלְּכַתְּחִלָּה יֵשׁ לֵיקַח חִטִּים לְמַצָּה.

ובח"י שָׁם סק"ב הִרְגִּישׁ שֶׁיֵּשׁ לְהַקְדִּים מִשּׁוּם שֶׁשָּׁנוּי בַּמִּשְׁנָה קוֹדֶם. וְדָחָה דְּהַמִּשְׁנָה שִׁנְּאָה כְּסֵדֶר הַכָּתוּב.

וּתְמַהֲנִי דמכ"ש שֶׁיֵּשׁ לְהַקְדִּים מַה שֶּׁמֻּקְדָּם בַּפָּסוּק דְּהָוֵי מְשֻׁבָּח יוֹתֵר וְהוּא הִיְדּוּר מִצְוָה ואכמ"ל בָּזֶה. וְגַם י"ל דְּתָנֵי מִקּוֹדֶם הָאָבוֹת שֶׁל הַתְּבוּאוֹת חִטִּים וּשְׂעוֹרִים.

וְאַחַ"כ כֻּסְמִין שֶׁהוּא מִין חִטִּים כִּדְאִיתָא שָׁם בְּסֶוּגְיָא וְגַם מִין שְׂעוֹרִים כמ"ש התו' שָׁם וְאַחַ"כ תָּנֵי שִׁיפּוֹן וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל שֶׁהֵם מִין שְׂעוֹרִים כִּדְאִיתָא בַּשַּׁ"ס שָׁם. וְגַם מַה שֶּׁהִקְשָׁה מִלְּעוֹלָם שׁוֹחֲטִין תָּמוּהַּ דְּנוַדַּאי עָדִיף לִשְׁחֹוט בַּיּוֹם מִלִּשְׁחֹוט בַּלַּיְלָה.

עכ"פ פַּשְׁטוּת דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים מְבֹאָר דִּשְׁחִיטָה לָא מִיקָּרְיָא מִצְוָה לְעִנְיַן הִיְדּוּר מִצְוָה. וּמִמֵּילָא לֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה מֵאִיסִי.

אֲבָל מִילָּה דְּהָוֵי מִצְוָה גְּמוּרָה וְאָמְרִינַן בָּהּ בְּשַׁבָּת קל"ג דְּבָעֵי הִיְדּוּר מִצְוָה שַׁפִּיר שַׁיָּיךְ בָּזֶה דִּין מְאִיס. וְאָסוּר לָמוּל בְּסַכִּין שֶׁל ע"ז: ט) ומ"ש הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מה' צִיצִית ובש"ע סי' י"א ס"ח דְּמִשְׁתַּחֲוֶה לַבְּהֵמָה צַמָּרָהּ פָּסוּל לְצִיצִית.

אֵין לְהַקְשׁוֹת מַזֶּה עַל מַה שֶּׁכָּתְבוּ דִּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם אָסוּר רַק לְכַתְּחִלָּה. דְּזֶה שַׁיָּיךְ בְּמִצְוָה חִיּוּבִית לַעֲשׂוֹתָהּ שָׁעָה אַחַת בָּזֶה שַׁיָּיךְ לְחַלֵּק בֵּין לְכַתְּחִלָּה וּבֵין דִּיעֲבַד.

וּכְמוֹ בְּשׁוֹפָר וּבַחֲלִיצָה וְלוּלָב וְכִיסּוּי וְכַדּוֹמֶה. אֲבָל צִיצִית שֶׁחִיּוּבוֹ בְּכָל עֵת שֶׁלּוֹבֵשׁ בֶּגֶד שֶׁל אַרְבַּע כְּנָפוֹת.

כֵּינָן שֶׁאָסוּר לְכַתְּחִילָה לַעֲשׂוֹת צִיצִית מִצֶּמֶר שֶׁל נָעֱבָד. וַדַּאי שֶׁמְּחֻוָּיב בְּכָל רֶגַע לְהָסִיר הַצִּיצִית שֶׁנַּעֲשׂוּ מִצֶּמֶר זֶה וְלַעֲשׂוֹת צִיצִית אֲחֵרִים.

ועכ"פ לִפְשׁוֹט הַבֶּגֶד. דְּהָא בְּכָל רֶגַע שֶׁלָּבוּשׁ הַבֶּגֶד הָוֵי לְכַתְּחִילָה.

וּבִפְרָט לפמ"ש הַפּוֹסְקִים דְּשְׁהִיָּיה בַּבֶּגֶד הָוֵי כִּלְבִישָׁה ע' תוס' מכות כ"א ע"ב וש"א סי' ל"ב בָּזֶה. וְלָזֶה סָתְמוּ הָרַמְבַּ"ם וְהַמְחַבֵּר דִּין זֶה בִּלְשׁוֹן פָּסוּל דְּלָא מַשְׁמַע לָזֶה כְּלָל שֶׁיִּהְיֶה מֻוָּתָר לִלְבּוֹשׁ צִיצִית מִצֶּמֶר זֶה.

וא"ל דְּמַשְׁמַע לָהּ הֵיכָא שא"א בְּעִנְיָן אַחֵר. וכמ"ש הַפּוֹסְקִים בְּכַמָּה דּוּכְתֵי דְּכָל שְׁעַת הַדְּחָק כְּדִיעֲבַד דָּמֵי.

ז"א דְּזֶה שַׁיָּיךְ רַק בִּדְבַר אִיסּוּר שֶׁאָסוּר לְכַתְּחִילָה אוֹ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ רַק מִצַּד הִידּוּר. אֲבָל בנ"ד שֶׁיֵּשׁ בְּזֶה סְבָרָא דְּמֵאִיס לְגָבוֹהַּ מִצַּד אִיסּוּר נָעֱבָד וְיֵשׁ שׁוֹרֶשׁ לְזֶה מִן הַתּוֹרָה דְּיָלְפִינַן לָהּ מִקְּרָבָן.

וַדַּאי דְּאָסוּר לְכַתְּחִילָה בְּכָל גַּוְונָא אַף שא"א לְקַיֵּים הַמִּצְוָה בְּאוֹפָן אַחֵר. וְעוֹד דְּגַבֵּי צִיצִית לֹא שַׁיָּיךְ זֶה כְּלָל.

דְּהָא אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא יִלְבּוֹשׁ כְּלָל הַבֶּגֶד שֶׁל ד' כְּנָפוֹת דְּהָא אֵינוֹ מְחֻוָּיב בְּזֶה וכדקיי"ל בפ' הַתְּכֵלֶת ובש"ע סי' כ"ד ס"א. וְאַף אִם אֵין לוֹ בֶּגֶד אַחֵר יָכוֹל לַעֲשׂוֹת הַקְּרָנוֹת עֲגֻלּוֹת שֶׁלֹּא יִתְחַיֵּיב בְּצִיצִית.

שׁוּב רָאִיתִי שכ"כ המג"א בסי' תקפ"ו סק"ו דְּהָא דְּצָמֶר נָעֱבָד פָּסוּל לְצִיצִית הוּא רַק לְכַתְּחִילָה ע"ש. וָתָ"ל שֶׁכְּוַונָתִי לְדַעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה.

רַק שֶׁלֹּא בֵּיאֵר הַדְּבָרִים. ולפמש"ל הַדְּבָרִים מְבֹאָרִים בס"ד.

וּבָאֱמֶת שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרַ"ן בע"ז מ"ז ע"א דְּפָסוּל דְּמֵאִיס הוּא אַף בְּדִיעֲבַד ע"ש שֶׁחוֹלְקִים עַל הָרַאֲבָ"ד בָּזֶה. וכ"נ דַּעַת התו' בְּסֻכָּה ל"ב וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

אַךְ אכ"מ דבנ"ד גַּבֵּי מִילָה לֹא שַׁיָּיךְ זֶה דִּבְדִיעֲבַד וַדַּאי יָצָא דְּהָא הַסַּכִּין אֵינוֹ גּוּף הַמִּצְוָה. וְרַק בְּגוּף הַמִּצְוָה כְּגוֹן בְּלוּלָב וְשׁוֹפָר שֶׁל ע"ז שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁלֹּא יָצָא: י) וּבָאֱמֶת פַּשְׁטוּת הַשַּׁ"ס וּפוֹסְקִים מַשְׁמַע דְּאַף הָא דְּמִצְוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ הוּא ג"כ רַק בְּדִיעֲבַד.

אֲבָל לְכַתְּחִילָה אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן. וְכֵן מוּכָח בתו' ע"ז מ"ז ד"ה מִי שֶׁכָּתְבוּ דר"ל שַׁפִּיר ס"ל כְּרָבָא דְּקוֹדֶם בִּיטּוּל אָסוּר לְכַתְּחִילָה וּבְדִיעֲבַד יָצָא.

וְרַק לְאַחַר בִּיטּוּל מיבע"ל אִי מְאִיס. וּמַשְׁמַע לְהֶדְיָא דְּקוֹדֶם בִּיטּוּל לָא הָוֵי הַטַּעַם מְשׁוּם מְאִיס.

דְּהָא מיבע"ל אִי שַׁיָּיךְ מְאִיס לְעִנְיַן מִצְוֹת. וע"כ שֶׁאָסוּר לְכַתְּחִילָה מְשׁוּם דְּהָוֵי אִיסּוּרֵי הֲנָאָה וְרַק בְּדִיעֲבַד יָצָא דְּמִצְוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ.

וכ"נ בתו' סֻכָּה ל"ב ע"ש. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ וּלְבָאֵר הַשִּׁיטוֹת בָּזֶה.

אַף אֵין הָעֵת מַסְפֶּמֶת לָזֶה. וְשׁוּב רָאִיתִי שכ"כ המל"מ פ"א מה' אישׁוּת הֲ"א: סִימָן ח מ"ש לְהַקְשׁוֹת עַל התב"ש סי' כ"א סק"ב שֶׁכָּתַב דִּלְרַשִׁ"י י"ל דְּבָעֵינַן בִּשְׁחִיטָה מִדְּאוֹרַיְיתָא רֹוב הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם.

וְהַקְשָׁה כְּבוֹדוֹ דְּבְיוֹמָא ל"ב ע"ב פָּרִיךְ הַשַׁ"ס קְרָצוֹ בְּכַמָּה וּמְשַׁנֵּי בְּרוֹבשִׁים ופירש"י שִׁיעוּר שְׁחִיטָה מְצֻוָּמָצָם. וְהִנֵּה כִּדְבָעֵי בְּכַמָּה.

וַדַּאי לֹא ס"ד שֶׁשָּׁחַט כָּל הַסִּימָנִים. דא"כ מַה מַּיְרֵק הָאַחֵר.

וְגַם א"ל דְּאֶפְשָׁר שֶׁיִּשְׁחוֹט חֲצִי סִימָנִים דא"כ הו"ל עֲבוֹדָה בְּאַחֵר. וע"כ צ"ל דְּבָעֵי אִם שָׁחַט רֹוב הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם כַּדִּין וּמְשַׁנֵּי שֶׁשָּׁחַט רֹוב מְצֻוָּמָצָם.

וְאַף דְּמִדְּרַבָּנָן בָּעֵינַן רֹוב הַנִּרְאֶה מ"מ הָכָא בכה"ג שֶׁהוּא זָרִיז הַקִּילּוּ. וּמִמֵּילָא מוּכָח דְּהָוֵי רַק דְּרַבָּנָן עכ"ד.

וּלְדַעְתִּי ז"א דְּלִדְבָרָיו עִיקָּר חָסֵר מִן הַסֵּפֶר דהו"ל לְהַשַׁ"ס לְפָרֵשׁ דְּמֵחֲדָשׁ בְּתֵירוּצוֹ דְּאַיְירֵי בְּרֹוב מְצֻוָּמָצָם. וְעוֹד דְּהָא לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה רֻבּוֹ שֶׁל אֶחָד כָּמוֹהוּ בְּחֻלִּין כ"ז דְּאַיְירֵי בְּחֻלִּין כִּדְאִיתָא בְּדַף כ"ט שָׁם.

אַיְירֵי בְּרֹוב הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם. וְסֵיפָא שָׁם רֹוב שְׁנַיִם דְּאַיְירֵי בְּקָדָשִׁים כִּדְאִיתָא בְּדַף כ"ט שָׁם וּמַיְיתִי לָהּ מֵהָא דְּקָרָצוֹ ע"ש.

לְדִבָרָיו מַיְירֵי בְּרֹוב מְצֻוָּמָצָם. וְזֶה וַדַּאי א"א לוֹמַר.

וְלָזֶה נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁהַשַׁ"ס מְפָרֵשׁ הַמִּשְׁנָה מִשּׁוּם שי"ל שֶׁשָּׁחַט הַחֲצִי מִשּׁוּם דִּשְׁחִיטָה לָאו עֲבוֹדָה הִיא וּכְשֵׁירָה בְּאַחֵר וכמ"ש התו' שָׁם ד"ה א"כ שֶׁאָסוּר מִדְּרַבָּנָן. והו"א שֶׁהִתִּירוּ לְאַחֵר לִגְמוֹר כְּדֵי שֶׁיּוּכַל הכה"ג לְמַהֵר לְקַבֵּל כָּל הַדָּם.

ומ"מ שׁוֹחֵט הַחֲצִי דְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּעַצְמוֹ עוֹשֶׂה אוֹ אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ שֶׁשּׁוֹחֵט הכה"ג כָּל הַסִּימָנִים וּמַיְרֵק אַחֵר קָאֵי עַל הַוְּוֹרִידִין כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין כ"ט דלכ"ע בְּקָדָשִׁים צָרִיךְ לִשְׁחוֹט אַף הַוְּוֹרִידִין.

וּלְזֶה מְפָרֵשׁ הַשַׁ"ס דְּקָרָצוֹ הָוֵי בְּרוֹב שְׁנַיִם מִשּׁוּם דַּחֲצִי לָאו כְּלוּם הוּא. וְלִשְׁחוֹט כָּל הַסִּימָנִים.

לֹא יַסְפִּיק לְמַהֵר לְקַבֵּל כָּל הַדָּם. וְגַם דְּעַל הַוְּוֹרִידִין אֶפְשָׁר דְּלֹא נִקְרָא מֵירוּק שְׁחִיטָה.

וְיוֹתֵר נִרְאֶה לוֹמַר דְּהַהִּ דְּקָרָצוֹ בְּכַמָּה שׁוֹאֲלִים דֶּרֶךְ פֵּירוּשׁ הָאֲמוֹרָאִים הַמְּתָרְצִים. וּכְעֵין שֶׁכָּתְבוּ התו' בב"מ כ"א ע"א וב"ב כ"ב ע"ב ד"ה וְכַמָּה וְעוֹד בכ"מ בַּשַׁ"ס: וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שֶּׁרָאִיתִי בשעה"מ פ"א מה' שְׁחִיטָה שֶׁהִקְשָׁה בְּקִדּוּשִׁין נ"ז ע"ב דְּקָאָמַר ר"י מִשּׁוּם ר"מ דְּיָלִיף חשנב"ע בְּמַה מָּצִינוּ מַה שֶּׁלִּי בְּשֶׁלָּךְ אָסוּר וכו' ופֵירֵשׁ רַשַׁ"י דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה וְהִקְשָׁה דְּהָא ר"מ בִּפְסָחִים כ"ב יָלִיף אִיסּוּר הֲנָאָה לחשנב"ע מֵאוֹתוֹ אַתָּה מַשְׁלִיךְ וכו'.

וְנִשְׁאַר בְּקוּשְׁיָא וּבְמַקְנֶה נִדְחַק בָּזֶה. ונלע"ד דלק"מ דְּלִכְאוֹרָה תָּמוּהַּ לפירש"י שָׁם הֵיכִי יָלִיף אִיסּוּר הֲנָאָה בחשנב"ע מִשְּׁחוּטֵי חוּץ בְּמַה מָּצִינוּ.

לפירש"י שָׁם שֶׁהָאִיסּוּר בַּשֵּׂ"ח מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁאַר אִיסּוּר מְעִילָה ע"ש. וא"כ מַה שֶּׁשּׁוֹחֵט בַּחוּץ אֵינוֹ מוֹסִיף אִיסּוּר רַק שֶׁאֵינוֹ מַתִּיר הָאִיסּוּר הַקּוֹדֵם דגזה"כ הוּא שֶׁאִיסּוּר שֶׁאֵינָהּ זְבוּחָה אֵינוֹ נִיתָּר רַק בִּשְׁחִיטָה.

וְאִיסּוּר קָדָשִׁים אֵינוֹ נִיתָּר רַק בִּשְׁחִיטָה בִּפְנִים כָּרָאוּי וּבְזָרִיקָה וע' רֵישׁ מְעִילָה. וא"כ מַהִיכִי תִּיתֵי לוֹמַר דבחשנב"ע עוֹד נוֹסָף אִיסּוּר הַנָּאָה עי"ז שֶׁנִּשְׁחַט בְּפָנִים כֵּיוָן דְּבַשֵּׂ"ח לֹא מָצִינוּ שֶׁנִּיתְנוֹסֵף אִיסּוּר עי"ז: אֲבָל בֶּאֱמֶת הַכַּוָּנָה פְּשׁוּטָה לפירש"י דְּיָלִיף דְּכִי הֵיכִי דְּהָוֵי גזה"כ שֶׁיִּשְׁחֲטוּ קָדָשִׁים בִּפְנִים וְאִם שְׁחָטָם בַּחוּץ לֹא תּוֹעִיל הַשְׁחִיטָה לְהַתִּיר אִיסּוּר קָדָשִׁים.

ה"נ בְּחֻלִּין הָוֵי גזה"כ לִשְׁחוֹט בַּחוּץ. וְאִם שָׁחַט בִּפְנִים אֵינוֹ מוֹעִיל לְהַתִּיר אִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ זְבוּחָה.

וְיָלִיף מִזֶּה רַק לְאִיסּוּר אֲכִילָה וַהֲנָאָה בָּעִי לְמֵילַף מִקְרָא דְּאוֹתוֹ. וְהָא דפירש"י בַּהֲנָאָה זֶה רַק בַּשֵּׂ"ח שֶׁשָּׁם הָאֱמֶת כֵּן כְּדִין קָדָשִׁים שֶׁאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה.

אֲבָל לֹא דְּבָעֵי לְמֵילַף מִינָּהּ אִיסּוּר הֲנָאָה. וְנִרְאֶה דְּנָקִיט רַשׁ"י אִיסּוּר הֲנָאָה דְּהָוֵי רְבוּתָא טְפֵי.

וְעוֹד מִשּׁוּם דְּבַאֲכִילָה נִרְאֶה דבלא"ה יְהֵא אָסוּר בַּשֵּׂ"ח מִשּׁוּם כָּל שֶׁתִּעַבְתִּי כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין קט"ו. וצ"ע עַל התו' בְּקִדּוּשִׁין שָׁם דְּמַשְׁמַע מִדִּבְרֵיהֶם שֶׁיְּהֵא מֻוָּתָר שַׁ"ח אַף בַּאֲכִילָה ע"ש.

וְנִרְאֶה שֶׁגַּם כַּוָּנָתָם שָׁם רַק דְּמִשּׁוּם לְתָא דְּקָדָשִׁים אֵין כָּאן אִיסּוּר בַּשֵּׂ"ח. אֲבָל מֵהָא דְּכָל שֶׁתִּעַבְתִּי לָא אַיְירוּ בָּהּ.

וּבֶאֱמֶת קָשֶׁה גַּם בחשנב"ע ל"ל נַילִיף אִיסּוּר אֲכִילָה מִכָּל שֶׁתִּעַבְתִּי. ומכ"ש לְמַאי דְּאָמְרִינַן בְּחֻלִּין קי"ד דְּיֵאָסֵר מֵחֲמַת זֶה גַּם בַּהֲנָאָה מֵהָא דר' אֲבָהוּ אר"א ע"ש.

וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּדָמֵי לְהָא דְּחוֹרֵשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר בְּחֻלִּין קט"ו. דְּבַתּוֹ' שָׁם מְבֹאָר הַסְּבָרָא מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר כ"כ ע"ש.

וּבַשֵּׂ"ח וחשנב"ע בְּנוֹדַאי נִיכָּר טְפֵי וּכְהָא דְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ וְשִׁילּוּחַ הַקֵּן ע"ש בתו'. וְהַנִּרְאֶה דְּהָא דְּכָל שֶׁתִּעַבְתִּי לֹא שַׁיָּיךְ רַק בָּמָה שֶׁיֵּשׁ עָלָיו אַזְהָרַת לָאו.

אֲבָל לֹא בְּלָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה וְאֵין מְפֹרָשׁ הָאַזְהָרָה בּוֹ. וה"נ חשנב"ע הָוֵי רַק מִכְּלַל עֲשֵׂה כִּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין שָׁם בְּרִיחוּק מָקוֹם אַתָּה זוֹבֵחַ וא"א זוֹבֵחַ בְּקֵרוּב מָקוֹם.

וּבְמַה מָצִינוּ לֹא שַׁיָּיךְ לְמֵילַף זֶה מִשֵּׂ"ח. דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּאִיכָּא לָאו כֵּיוָן שֶׁבְּזֶה תָּלוּי עִיקַּר דִּין כָּל שֶׁתִּעַבְתִּי כַּנַ"ל.

וְשׁוּב רָאִיתִי בְּמַקָּנָה שֶׁהִרְגִּישׁ בְּהָא דְּכָל שֶׁתִּעַבְתִּי וְנִדְחַק מְאוֹד ע"ש. ולענ"ד כמ"ש.

עכ"פ דִּבְרֵי רַשׁ"י מְיֻשָּׁבִים דְּלָא יָלְפִינַן בְּמַה מָצִינוּ מִשֵּׂ"ח רַק לְאִיסּוּר אֲכִילָה וּלְאִיסּוּר הֲנָאָה בָּעֵי שַׁפִּיר לְמֵילַף מִקְרָא דְּאוֹתוֹ כִּדְאִיתָא בִּפְסָחִים שָׁם וְכִדְמַסְקִינַן בְּקִדּוּשִׁין שָׁם בַּסֻּוגְיָא גּוּפָהּ.

רַק דְּהַשַּׁ"ס לֹא שַׁבְקִיהּ לְמֵילְתֵיהּ וּפָרִיךְ לָהּ. וְכֵן ע"כ צ"ל לפי' התו' שָׁם בְּקִדּוּשִׁין דג"כ לָא יָלְפִינַן בְּמַה מָצִינוּ רַק אִיסּוּר אֲכִילָה ע"ש.

ולפמ"ש קְרוֹבִים דְּבְרֵי רַשְׁ"י לְפִי התו' שָׁם. רַק מְחֻלָּקִים בְּדִין אִם מוֹעִיל הַשְׁחִיטָה בַּחוּץ לְהַתִּיר אִיסּוּר מְעִילָה.

וְהַדְּבָרִים בְּרוּרִים לענ"ד: סִימָן ט א) נִשְׁאַלְתִּי מֵעִיר אִירְקוּטָסְק ע"י טעלעגראמא אִי מֻוָתָּר לִקְנוֹת בָּשָׂר כָּשֵׁר מִקַּצָּבִים שֶׁמּוֹכְרִים בְּפַרְהֶסְיָא בָּשָׂר בְּשַׁבָּת כַּמָּה פְּעָמִים. וְהִנֵּה הֵשַׁבְתִּי ע"י ט"ג בְּקוֹנָצ שֶׁאָסוּר לִקְנוֹת מֵהֶם.

וּפֹה אֲבָאֵר דְּבָרַי. הִנֵּה פָּשׁוּט בַּשַׁ"ס פ"ק דְּחֻלִּין וּבַפּוֹסְקִים שֶׁמּוּמָר לְחַלֵּל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא הוּא חָשׁוּד עַל נְבֵילוֹת וּטְרֵיפוֹת ג"כ.

וכ"ז בְּמִידֵי דְּאוֹרָיְיתָא. אֲבָל אִם חִילֵּל שַׁבָּת בִּדְרַבָּנָן יָדוּעַ דַּעַת הַבֵּית הִלֵּל וְעוֹד אַחֲרוֹנִים דְּהָוֵי מוּמָר.

אָכֵן הפר"ח וְעוֹד אַחֲרוֹנִים חָלְקוּ עָלָיו וְהָעִיקָּר כְּדִבְרֵיהֶם. ולפ"ז הָיָה מָקוֹם לוֹמַר דבנ"ד לֹא עָבַר רַק עַל מַקָּח וּמִמְכָּר בְּשַׁבָּת דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן מִשּׁוּם מִמְצוֹא חֵפְצְךָ אוֹ שֶׁמָּא יִכְתּוֹב כִּדְאִיתָא בְּבֵיצָה ל"ו ע"ב וְלֹא נַעֲשָׂה חָשׁוּד לכה"ת כֻּוֻלָּהּ.

אָכֵן נִרְאֶה דכ"ז לְעִנְיַן דְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל לְעִנְיַן דְּרַבָּנָן נִרְאֶה דְּנוֹדַאי הָוֵי מוּמָר לכה"ת וְכֵן מֻוְכָּרַח מִסֻּוְגְיָא דְּעֵירוּבִין ס"ט דְּאִיתָא שָׁם דְּמוּמָר לְחַלֵּל שַׁבָּת בִּדְרַבָּנָן הָוֵי כְּנָכְרִי לְעִנְיַן בֵּיטּוּל רְשׁוּת ע"ש בְּרַשְׁ"י ותו' וּשְׁאָר רִאשׁוֹנִים וְכֵן קיי"ל באו"ח סי' שפ"ה וּמִזֶּה הֵבִיא הב"ה רְאָיָה דְּאַף בִּדְרַבָּנָן הָוֵי מוּמָר לכה"ת.

וְהִקְשָׁה הפר"ח שָׁם דְּשָׁאנִי בִּיטּוּל רְשׁוּת דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן אֲבָל לֹא לְדְאוֹרַיְיתָא דְּהָא קיי"ל בסי' קי"ט דְּחָשׁוּד לִדְרַבָּנָן אֵינוֹ חָשׁוּד לִדְאוֹרַיְיתָא. וְהִנֵּה בַּסֻּוְגְיָא שָׁם מַשְׁמַע שֶׁאִם לֹא הָיָה נַעֲשֶׂה מוּמָר לְכָל הַתּוֹרָה.

לֹא הָיָה דִּינוֹ כְּנָכְרִי לְעִנְיַן זֶה וְאַף דִּלְעִנְיַן שַׁבָּת הָוֵי מוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר וְאֵין דִּינוֹ כְּנָכְרִי רַק כְּשֶׁנַּעֲשָׂה מוּמָר לכה"ת כֻּוֻלָּהּ. וְלָזֶה הֵוְצְרְךָ רַב אַשִׁי שָׁם לוֹמַר דס"ל דְּשַׁבָּת חֲמִירָא כָּעַכּוּ"ם וְאַף דרנב"י שָׁם מַשְׁמַע דְּלָא ס"ל הָכִי מ"מ הָא קיי"ל כְּרַב אַשִׁי לְגַבֵּי רנב"י.

וא"כ אִי נֵימָא דְּבִדְרַבָּנָן לֹא נַעֲשָׂה מוּמָר לכה"ת. לָמָּה דִּינוֹ כְּנָכְרִי לְעִנְיַן בִּיטּוּל רְשׁוּת.

וְאַף דְּלָא הָוֵי מוּמָר לכה"ת לְאִיסּוּרִים שֶׁל תּוֹרָה רַק לְאִיסּוּרֵי דְּרַבָּנָן. מ"מ הָוֵי כְּנָכְרִי לְעִנְיַן בִּיטּוּל רְשׁוּת: ב) וְהַסְּבָרָא בָּזֶה נִרְאֶה דְּהָא עִיקַּר הַטַּעַם שֶׁהִצְרִיכוּ חֲז"ל לִשְׁכּוֹר רְשׁוּת מִן הַנָּכְרִי הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יָדוּרוּ עִמּוֹ שֶׁמָּא יִלְמוֹד מִמַּעֲשָׂיו כְּדִאִיתָא בְּעֵירוּבִין דַּף ס"ב.

וְלָזֶה מִי שֶׁהוּא מוּמָר לכה"ת אֲזַי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּלְמְדוּ מִמַּעֲשָׂיו דְּכֵינָן שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו אֵינָם ע"פ הַתּוֹרָה מַזִּיק מְאוֹד הַהִתְקָרְבוּת לְאִישׁ כְּזֶה כִּי הַהֶרְגֵּל לִרְאוֹת אִישׁ עוֹבֵר עַל חֻקֵּי הַתּוֹרָה בְּתַדִּירוּת מֵבִיא לִידֵי קַלּוּת רֹאשׁ בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה.

וְגַם כִּי בְּנוֹדַאי לֹא יִמָּלֵט שֶׁלֹּא יְדַבֵּר עִמּוֹ אוֹדוֹת זֶה וְיָטִיל סְפֵקוֹת בְּלִבּוֹ. וְלָזֶה אַף אִם הוּא מוּמָר לְכָל דִּבְרֵי סוֹפְרִים ג"כ יֵשׁ חֲשַׁשׁ זֶה.

וְאַדְרַבָּא בִּכְגוֹן זֶה עָשׂוּ חֲכָמִים חִיזּוּק יוֹתֵר מִשֶּׁל תּוֹרָה. כִּי בָּזֶה יָקֵל בְּעֵינָיו יוֹתֵר לִלְמֹד מִמַּעֲשָׂיו וּלְהִלְעִיג עַל דִּבְרֵי חֲז"ל ח"ו.

אָכֵן אִם הוּא מוּמָר רַק לְדָבָר אֶחָד א"כ אֵינוֹ עוֹשֶׂה בִּתְדִירוּת נֶגֶד הַתּוֹרָה. לָזֶה אֵין שַׁיָּיְךְ לָחוּשׁ שֶׁיִּלְמֹד מִמַּעֲשָׂיו וְגַם כִּי מִי שֶׁהוּא מוּמָר לכה"ת ע"כ שֶׁאֵינוֹ מוּמָר לְתַיְאָבוֹן.

רַק מִצַּד שֶׁאֵינוֹ מַחֲזִיק זֶה לְחַטָּא כְּלָל וְכוֹפֵר בְּתוֹרָה אוֹ בְּדִבְרֵי חֲכָמִים. וּמִמֵּילָא יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיַּלְעִיג בִּפְנֵי שְׁכֵנָיו עַל הַתּוֹרָה אוֹ עַל דִּבְרֵי חֲז"ל וְיִלְמְדוּ מִמֶּנּוּ.

וְעַל כְּגוֹן זֶה נֶאֱמַר הַרְחֵק מִפֶּתַח בֵּיתָהּ. וְשָׁאנִי מִינוּת דְּמָשְׁכָא.

אֲבָל מִי שֶׁמּוּמָר לְדָבָר אֶחָד אֵין חֲשָׁשׁ כ"כ שֶׁיִּלְמְדוּ מִמֶּנּוּ וְכַנַ"ל: ג) וּבֶאֱמֶת בְּפוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָחוּשׁ יוֹתֵר שֶׁיִּלְמְדוּ מִמַּעֲשָׂיו יוֹתֵר מִן נָכְרִי. כִּי הַנָּכְרִי כְּבָר אָנוּ מְרֻוָחָקִים מִמֶּנּוּ ע"פ דִּין בְּכָל דָּבָר.

וְגַם כִּי הַנָּכְרִי אֵין דַּרְכּוֹ לְהָסִית אֶת שְׁכֵנוֹ. כִּי הוּא מִנְהָג אֲבוֹתָיו בְּיָדוֹ כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין י"ג.

משא"כ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל אֵין מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ כ"כ. וְגַם דַּרְכּוֹ לְהִלְעִיג וְצָרִיךְ לְהִזָּהֵר מִמֶּנּוּ יוֹתֵר.

וְכֵן אִיתָא בְּשַׁבָּת דַּף קט"ז אר"ט אֲפִילּוּ אָדָם רוֹדֵף אַחֲרָיו לְהָרְגוֹ וְנָחָשׁ רָץ אַחֲרָיו לְהַכִּישׁוּ נִכְנָס לְבֵית עכו"מ וְאֵין נִכְנָס לְבָתֵּיהֶן שֶׁל אֵלּוּ שֶׁהַלָּלוּ מַכִּירִין וְכוֹפְרִין וְהַלָּלוּ אֵין מַכִּירִין וְכוֹפְרִין וכו'.

א"ר יִשְׁמָעֵאל וכו' וַעֲלֵיהֶם אָמַר הַכָּתוּב הֲלֹא מְשַׂנְאֶיךָ ד' אֶשְׂנָא וגו'. וּמִזֶּה קָשֶׁה לִי עַל דִּבְרֵי התו' עֵירוּבִין ס"א ע"ב ד"ה הַדָּר שֶׁכָּתְבוּ שֶׁהַגְּזֵרָה הָיְתָה בִּשְׁבִיל עַכּוּ"ם שֶׁמָּא יִלְמַד מִמַּעֲשָׂיו וְלֹא מִשּׁוּם צָדוֹקִי וְכוּתִי וְאַגַּב שֶׁאָסְרוּ בעכו"מ אָסְרוּ נָמֵי בְּכוּתִי וְלָזֶה לֹא הֶחֱמִירוּ יוֹתֵר מִבְּעַכּוּ"ם לְהַצְרִיךְ שְׁכִירוּת בְּיָחִיד אַף שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּד עַל שפ"ד.

וְקָשֶׁה דְּהָא אַדְרַבָּא אִיתָא בְּשַׁבָּת קט"ז שֶׁיּוֹתֵר יֵשׁ לְהִתְרַחֵק מִן הַצָּדוֹקִים מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ לְהִתְרַחֵק מֵעַכּוּ"ם וע"ש בפירש"י בְּשַׁבָּת דְּקָאֵי עַל הַצָּדוֹקִים. וְאוּלַי י"ל דְּהָא אִיתָא בְּעֵירוּבִין שָׁם הַטַּעַם שֶׁכְּשֶׁיִּצְטָרֵךְ לִשְׁכּוֹר יַחֲשׁוֹב הָעַכּוּ"ם שֶׁעוֹשֶׂה לוֹ כְּשָׁפִים וְלֹא יַשְׂכִּיר לוֹ.

וּמִמֵּילָא יִתְרַחֵק מִשָּׁם. וְהִנֵּה זֶה שַׁיָּיְךְ רַק בָּעַכּוּ"ם.

אֲבָל יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינוֹ מוֹדֶה בְּעֵירוּב אוֹ צָדוֹקִי. יוֹדֵעַ הֵיטֵיב דִּינֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא תַּקָּנְתָּא דְּרַבָּנָן וַיַּשְׂכִּיר לוֹ וְלֹא יָחוּשׁ לִכְשָׁפִים.

וְהַיְינוּ שֶׁכָּתְבוּ התו' שֶׁתַּקָּנַת שְׁכִירוּת רְשׁוּת עִיקָּרָהּ נִתְקְנָה בִּשְׁבִיל עַכּוּ"ם. אֲבָל בְּגוּף הַחֲשָׁשׁ שֶׁיִּלְמְדוּ מִמַּעֲשָׂיו יֵשׁ לָחוּשׁ בְּצָדוֹקִי יוֹתֵר.

וְזֶה דּוֹחֵק לוֹמַר דִּבְשַׁבָּת קט"ז אַיְירֵי בְּצָדוֹקִים שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים לְהָסִית אֲחֵרִים דְּהָא קָאֵי שָׁם אַהָא דְּסִפְרֵי צָדוֹקִים דְּמַשְׁמַע דְּאַיְירֵי בִּסְתָם צָדוֹקִים. וְהָעִיקָּר נִרְאֶה דְּהָא ר"ג ס"ל דְּצָדוֹקִי אֵינוֹ כָּעַכּוּ"ם וְכֵן קיי"ל לַהֲלָכָה בסי' שפ"ה וְהַטַּעַם כָּתְבוּ הַמְפָרְשִׁים שֶׁאַף שֶׁאֵינָם נִזְהָרִים בְּדִבְרֵי חֲז"ל.

מ"מ הֵם כַּאֲנוּסִים בָּזֶה שֶׁמַּעֲשֶׂה אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם לָזֶה אֵין חֲשָׁשׁ כ"כ שֶׁיִּלְמְדוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם וכמ"ש הב"י שָׁם בסי' שפ"ה לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה כִּי מ"ש התו' בְּעֵירוּבִין ס"ט ע"א שְׁנִזְהָרִים בְּמִילֵי דְּרַבָּנָן הוּא דָּחוּק.

וְגַם רְאָיַת התו' מִנִּדָּה ל"ג צ"ע דְּשָׁם אַיְירֵי רַק בְּנָשִׁים. אֲבָל לֹא בְּכָל הַצָּדוֹקִים שֶׁמְּלֹא כָּל הַשַּׁ"ס שֶׁעָשׂוּ כְּנֶגֶד דִּרְשׁוּת חֲז"ל.

וּכְבָר הוֹכִיחַ הב"י שָׁם דְּהָרַמְבַּ"ם לָא ס"ל סְבָרַת התו' בָּזֶה ע"ש. וְהָא דְּאִיתָא בְּשַׁבָּת קט"ז שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְרַחֵק מִן הַצָּדוֹקִים צ"ל דס"ל כמ"ד הָכָא דְּצָדוֹקִי הֲרֵי הוּא כְּעַכּוּ"ם.

וּלְזֶה אֶפְשָׁר דְּמַשְׁמַע לְהַתּוֹ' כֵּיוָן דר"ג ס"ל דְּצָדוֹקִי אֵינוֹ כְּעַכּוּ"ם שׁוּב לָא מְסַתַּבֵּר דת"ק יַחְמִיר בּוֹ יוֹתֵר מֵעַכּוּ"ם ואכמ"ל בָּזֶה. וְהָעִיקָּר נִרְאֶה דְּצָדוֹקִים דְּשַׁבָּת קט"ז הַיְינוּ הָאֲדוּקִים בע"ז.

וְכֵן אִיתָא בְּהוֹרָיוֹת י"א דְּצָדוֹקִי הוּא העוע"ז ע"ש. ובע"ז כ"ו ע"ב קָרֵי לי' מִין ע"ש.

וְהוּא פְּלוּגְתָּא שָׁם אִי לְהַכְעִיס הָוֵי מִין ואכמ"ל בָּזֶה: ד) עכ"פ שָׁמַעְנוּ שֶׁאִם עוֹבֵר עַל אִיסּוּרֵי דְּרַבָּנָן שֶׁל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא נַעֲשָׂה מוּמָר לְדִבְרֵי סוֹפְרִים לכה"ת כֻּלָּהּ. וְכֵן מוּכָח לְהֶדְיָא בפר"ח בקו"א לְסִימָן ב' שֶׁעִיקַּר יְסוֹד סְבָרָתוֹ מַה שֶּׁחוֹלֵק עַל הבה"י הוּא מִצַּד שֶׁהִקְשָׁה שָׁם דְּהָא קיי"ל דְּחָשׁוּד לְדַרַבָּנָן אֵינוֹ חָשׁוּד לְדָאוֹרָיְיתָא.

וּמְבוֹאָר דְּבִדְרַבָּנָן מוֹדָה דְּהָוֵי חָשׁוּד לכה"ת. והתב"ש בסי' ב' ס"ק כ"ח כָּתַב דְּלֵית הִילְכְתָא כַּסְּוּגְיָא דְּעֵירוּבִין דְּהַהִיא אָזְלָא אַלִּיבָּא דר' יְהוּדָה.

ור"י ס"ל לְחַד גִּירְסָא בְּהוֹרָיוֹת דַּף י"א דְּאַף בְּמוּמָר מִדְּרַבָּנָן בְּדָבָר הַמְּפֻרְסָם לָרַבִּים מִיקְּרֵי מוּמָר לכה"ת. וְשָׁם קיי"ל כת"ק דְּלָא הָוֵי מוּמָר בִּדְרַבָּנָן.

וּדְבָרָיו תְּמוּהִים דְּהָא הָכָא קיי"ל בשו"ע או"ח סי' שפ"ה דְּאַף בִּדְרַבָּנָן מִיקְּרֵי מוּמָר וְהָא דְּהוֹרָיוֹת י"א לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לְהָא דְּעֵירוּבִין דִּבְהוֹרָיוֹת שָׁם אַיְירֵי בְּכֹלְאַיִם דְּרַבָּנָן. וּבָזֶה בְּוַדַּאי לָא הָוֵי מוּמָר לכה"ת כֻּלָּהּ אַף בִּדְרַבָּנָן.

אֲבָל בְּמוּמָר לְאִיסּוּרֵי שַׁבָּת בִּדְרַבָּנָן הָוֵי מוּמָר לכה"ת כֻּלָּהּ דְּשַׁבָּת חֲמִירָא כָּעַכּוּ"ם כִּדְאָמַר רַב אַשִׁי בְּעֵירוּבִין שָׁם ס"ט ע"ב וּבְחֻלִּין דַּף ה'. וְדִבְרֵי התב"ש צ"ע: ה) וּמִמֵּילָא אֶתְאֵן לנ"ד דְּאַף אִינֵימָא דְּלָא כהב"ה וְלָא הָוֵי מוּמָר לְדָאוֹרָיְיתָא כֵּיוָן שֶׁלֹּא עָבַר רַק עַל מָקָח וּמִמְכָּר דְּהָוֵי דִּרַבָּנָן.

מ"מ הָא הָוֵי מוּמָר לִדְרַבָּנָן. וּבְבָשָׂר כָּשֵׁר אִיכָּא מִילֵּי טוּבָא דְּהָוֵי רַק מִדְּרַבָּנָן כְּגוֹן בְּדִיקַת הָרֵיאָה דקיי"ל בי"ד סי' ל"ט שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן.

וּמִדְּאוֹרַיְיתָא מוֹקְמִינַן לָהּ אַחֶזְקָתָהּ דְּהָוְיָא מֵרוֹב כְּשֵׁירוֹת. וא"כ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁשָּׁחַט וְלֹא בָּדַק כְּגוֹן שֶׁאָמַר להשו"ב שֶׁרוֹצֶה לְמָוְכְּרָהּ לְנָכְרִים.

וְעַתָּה מוֹכֵר לְיִשְׂרָאֵל מִבְּשַׂר הַזֶּה. וְכֵן בְּדִינֵי נִיקּוּר יֵשׁ הַרְבֵּה דְּבָרִים שֶׁאֵינָם רַק מִצַּד חוּמְרָא דְּרַבָּנָן עי"ד סי' ס"ד וּבְרֹאשׁוֹנִים שָׁם.

וְכֵן לְעִנְיַן בָּשָׂר שֶׁשָּׁהָה ג' יָמִים דְּהָוֵי רַק מִדְּרַבָּנָן. וְכֵן בְּבָשָׂר שֶׁנִּתְעַלֵּם מִן הָעַיִן דְּהָוֵי ג"כ רַק חֲשַׁשׁ דְּרַבָּנָן.

עַל כָּל אֵלֶּה הוּא חָשׁוּד וְאָסוּר לִקָּנוֹת מִמֶּנּוּ וּלְהַאֲמִין לוֹ עַל זֶה. וְזֶה בְּנוֹדַאי אֵין לוֹמַר שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַטַּבָּח אִישׁ בּוּר אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהוּא דְּרַבָּנָן וְחוֹשֵׁב שֶׁבְּדִיקַת הָרֵיאָה וש"ד הַכֹּל מִדְּאוֹרַיְיתָא דא"כ חוֹשֵׁב ג"כ שֶׁמִּקָּח וּמִמְכָּר הָוֵי ג"כ דְּאוֹרַיְיתָא.

וְהָעִיקָּר שֶׁאֵין מַשְׁגִּיחִים עַל סְבָרָא זוֹ כִּי אָנוּ מַחֲזִיקִים שֶׁיּוֹדְעִים כָּל יִשְׂרָאֵל מָה הוּא דְּרַבָּנָן וּמָה הוּא דְּאוֹרַיְיתָא וְכֵן מוּכָח בַּשִּׁטוּת הַשַּׁ"ס וְהַפּוֹסְקִים דקיי"ל דְּחָשׁוּד לִדְרַבָּנָן אֵינוֹ חָשׁוּד לְדְאוֹרַיְיתָא.

וְלֹא חִילְקוּ אִם הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא דְּרַבָּנָן אוֹ שֶׁהוּא סוֹבֵר שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְיתָא. וכ"כ הַפּוֹסְקִים לְעִנְיַן מִיגּוֹ שֶׁאֵין ב"ד דּוֹרְשִׁים ע"ז אִם הבע"ד בַּר הָכִי לָדַעַת טַעֲנַת הַמִּיגּוֹ וע' שַׁ"ךְ ח"מ סי' נ"ו ס"ק וע' גִּיטִּין נ"ד בְּעִנְיָן זֶה ואכמ"ל בָּזֶה: ו) וְהַסְּבָרָא דְּמוּמָר בִּדְרַבָּנָן בְּאִיסּוּר שַׁבָּת הוּא מוּמָר לכה"ת בְּאִיסּוּרִים דְּרַבָּנָן.

נִרְאֶה דְּכֵיוָן דְּשַׁבָּת חֲמִירָא כְּעַכּו"ם וְאָמְרִינַן שֶׁכֵּיוָן שֶׁעָבַר עַל חִילּוּל שַׁבָּת הֲרֵי הוּא חָשׁוּד עַל כָּל הַתּוֹרָה וְכָעַכּו"ם. מְמֵילָא ה"ה בִּדְרַבָּנָן כֵּיוָן שֶׁיָּדוּעַ שֶׁאִיסּוּר שַׁבָּת קַל עָלָיו מכ"ש שֶׁיְּקַלּוּ בְּעֵינָיו דִּבְרֵי סוֹפְרִים בִּשְׂאָר מִצְוֹת.

וּכְמוֹ שֶׁאִיסּוּרֵי תּוֹרָה דְּשַׁבָּת חֲמוּרִים מִכָּל הַמִּצְוֹת עַד שֶׁנַּעֲשָׂה חָשׁוּד לְכָל הַתּוֹרָה. כֵּן אִיסּוּרֵי דְּרַבָּנָן דְּשַׁבָּת ג"כ חֲמוּרִים מִשְּׂאָר אִיסּוּרִים וְנַעֲשָׂה חָשׁוּד לכה"ת בִּדְרַבָּנָן.

וְאַף דְּרַשְׁ"י כָּתַב בְּחֻלִּין דַּף ה' דִּלְהָכִי חָשִׁיב שַׁבָּת כע"ז מִפְּנֵי שֶׁכּוֹפֵר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וא"כ כֵּיוָן שֶׁלֹּא עָבַר רַק אַדְּרַבָּנָן.

לֹא שַׁיָּיךְ סְבָרָא זוֹ. מ"מ נִרְאֶה דְּסְבָרָא זוֹ לָאו דַּוְוקָא דא"כ ל"ל בְּפַרְהֶסְיָא.

וְעוֹד דְּהָא קיי"ל באה"ע סי' קכ"ג דְּמוּמָר ליה"כ הָוֵי ג"כ מוּמָר לכה"ת. וְגַבֵּי יה"כ לֹא שַׁיָּיךְ סְבָרָא זוֹ.

וע"כ צ"ל שֶׁהַטַּעַם דְּשַׁבָּת חֲמִירָא לְכָל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל הַמִּצְוֹת. וְכֵן יה"כ חָמוּר לְכָל יִשְׂרָאֵל.

וּבְדִין יה"כ בֶּאֱמֶת צ"ע טוּבָא ואכמ"ל בָּזֶה. וע' תב"ש סי' ב' סט"ז בָּזֶה.

ועכ"פ מִמֵּילָא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים דְּשַׁבָּת נַעֲשָׂה חָשׁוּד לְדִבְרֵי סוֹפְרִים לכה"ת. וְיָרְדוּ חֲזַ"ל לְסוֹף דַּעַת הַבְּרִיּוֹת דְּרַק בְּפַרְהֶסְיָא חֲמִירָא לֵהוּ שַׁבָּת טוּבָא וְלֹא בְּצִינְעָא: ז) וְעוֹד נִרְאֶה וְהוּא עִיקָּר דְּהָא קיי"ל בְּהוֹרָיוֹת י"א ובש"ע י"ד סי' ב' וסי' קנ"ח דְּמוּמָר לְהַכְעִיס דִּינוֹ כְּצָדוֹקִי וּמִין אַף דְּהוּא מוּמָר רַק לְדָבָר אֶחָד.

וּבְמוּמָר לד"א סְתָם וְלֹא יָדַעְנוּ אִם הוּא לְתֵיאָבוֹן אוֹ לְהַכְעִיס אִיתָא שָׁם שֶׁאִם אוֹכֵל שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְאָכְלָם לְתֵיאָבוֹן מוּכָח שֶׁהוּא לְהַכְעִיס ור"י ס"ל בַּשַּׁ"ס שָׁם דְּאַף בְּכֹלְאַיִם דְּרַבָּנָן הָוֵי מוּמָר לְהַכְעִיס כֵּיוָן דְּמְפַרְסֵם אִיסּוּרָא.

מְבֹאָר מִזֶּה דְּכָל דְּמְפַרְסָם הָאִיסּוּר וְנִיכָּר שֶׁהוּא לְהַכְעִיס הָוֵי מוּמָר לכה"ת. וצ"ע טוּבָא עַל הָרַמְבַּ"ם וטוש"ע בי"ד סי' קנ"ח וח"מ סי' תכ"ה שֶׁכָּתְבוּ אוֹכֵל נְבֵילוֹת אוֹ לוֹבֵשׁ כִּלְאַיִם לְהַכְעִיס.

וְהָא קיי"ל דַּאֲפִילּוּ סְתָמָא הָוֵי ג"כ לְהַכְעִיס. וְאַף לָמַ"ד דְּמוּמָר לְהַכְעִיס לָא הָוֵי מִין מְפָרֵשׁ הָכִי הַבָּרַיְיתָא כמ"ש התו' בע"ז כ"ו ע"ב ד"ה וְחַד.

וצ"ל דְּאַיְירֵי בִּנְבֵילָה הָרָאוּי לַאֲכִילָה כמ"ש התו' שָׁם. אֲבָל עֲדַיִן קָשֶׁה ל"ל הֵבִיאוּ דִּין זֶה דְּמוּמָר בִּסְתָם בְּאוֹכֵל שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים הָוֵי לְהַכְעִיס.

וְאֶפְשָׁר לוֹמַר ע"פ מַה דְּאִיתָא בַּשַּׁ"ס שָׁם דמ"ד דְּלְהַכְעִיס הָוֵי מִין ס"ל דְּהָא דְּתַנְיָא דְּאוֹכֵל יַתּוּשׁ אוֹ פַּרְעוֹשׁ הָוֵי מוּמָר הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִיטְעַם טַעְמָא דְּאִיסּוּרָא ע"ש. וא"כ גַּם בְּאוֹכֵל שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים י"ל כֵּן.

וּכְבָר הִקְשׁוּ זֶה בתו' שָׁם ד"ה הָתָם וְנִדְחֲקוּ בָּזֶה ע"ש. וְלָזֶה ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דְּבָרַיְיתוֹת פְּלִיגִי בִּסְבָרָא זוֹ.

וְהוּא פּוֹסֵק כְּהַךְ בָּרַיְיתָא מִשּׁוּם דס"ל לַהֲלָכָה דְּלְהַכְעִיס הָוֵי מִין כמ"ש בפי"א מה' גְּזֵילָה ובפ"ד מה' רוֹצֵחַ וּכְבָר עָמַד בתבו"ש סי' ב' סקי"ח עַל סְתִירַת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכמ"ל: ח) עכ"פ מַשְׁמַע דְּמוּמָר לְהַכְעִיס הָוֵי מוּמָר לכה"ת וְאַף שֶׁאֵינוֹ מוּמָר רַק מִצַּד שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עַל אִיסּוּר זֶה כְּלָל ע"ש בתב"ש.

וְקָשֶׁה טוּבָא עַל הטוש"ע שֶׁלֹּא כָּתְבוּ בס' קי"ט דִּין זֶה דְּמוּמָר לְהַכְעִיס אַף בד"א הָוֵי חָשׁוּד לְכָל הַתּוֹרָה. וכ"כהתב"ש שָׁם בסי' ב' סקי"ח לְדַעַת רַשְׁ"י וְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁהוּא חָשׁוּד עַל הַכֹּל.

וע' רַמְבַּ"ם פ"ג מה' מעה"ק ה"ד שֶׁכָּתַב דְּהָוֵי רַק מוּמָר לד"א וע"ש בלח"מ פ"ב ה' שְׁגָגוֹת. וְנִרְאֶה כַּוָּנָתוֹ שָׁם דְּרַק לְעִנְיָן שֶׁאֵינוֹ שָׁב מִיְּדִיעָתוֹ לָא מִיקְרֵי מוּמָר בְּהֶחְלֵט לְכָל הַתּוֹרָה.

אֲבָל חָשׁוּד הָוֵי וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ. וְלָזֶה נִרְאֶה דְּגַם בְּשַׁבָּת אִם עָבַר בְּפַרְהֶסְיָא מוּכָח מִזֶּה דְּהָוֵי כְּלְהַכְעִיס וְאַף שֶׁנִּרְאֶה שֶׁעוֹבֵר רַק לְתֵיאָבוֹן.

מ"מ כֵּיוָן שֶׁהִפְקִיר א"ע כ"כ לְחַלֵּל אִיסּוּר חָמוּר שֶׁל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא מוּכָח שֶׁהוּא מוּמָר לְהַכְעִיס וְאֵינוֹ מַקְפִּיד כְּלָל עַל אִיסּוּר. וּלְזֶה הָוֵי מוּמָר לְכָל הַתּוֹרָה.

וּמִמֵּילָא דה"ה בִּדְרַבָּנָן שַׁיָּיךְ זֶה וְכַמּוּבָן. וּבָהָא דְּמוּמָר לְחַלֵּל שַׁבָּת מַשְׁמַע אַף לְתֵיאָבוֹן וכמ"ש התב"ש סי' ב' וְהַהֶכְרֵחַ לִקְצֹר בְּמָקוֹם שי"ל: ט) וְהִנֵּה אַחֲרֵי כּוֹתְבֵי הֶרְאָה לִי חָכָם אֶחָד בְּשׁוּ"ת ח"ס חאה"ע ח"א סי' כ"ב שֶׁכָּתַב דְּמוּמָר לְחַלֵּל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא אַף דְּהָוֵי מוּמָר לכה"ת.

זֶה רַק לְעִנְיַן דְּלָא הָוֵי בֶּן בְּרִית וּבַר זְבִיחָה. אֲבָל אֵינוֹ חָשׁוּד לִשְׁאָר אִיסּוּרִים.

ולע"ד דְּבָרָיו מַרְפְּסִין אִיגָּרָא דְּהָא מְפֹרָשׁ בש"ע סי' קי"ט ס"ז שֶׁמִּי שֶׁהוּא מוּמָר לַעַ"ז אוֹ לְחַיְלוּל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא הֲרֵי הוּא חָשׁוּד לְכָל הַתּוֹרָה. ובב"י שָׁם הֵבִיא שכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה.

וְכֵן פָּסְקוּ כָּל הָאַחֲרוֹנִים הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה וכ"כ הָרַמְבַּ"ן בִּתְשׁוּבָה סי' ק"ע. וְגַם אֵיךְ שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיִּהְיֶה מוּמָר לכה"ת וְיִהְיֶה נֶאֱמָן.

וּמַה שֶׁהֵבִיא שָׁם הח"ס מֵהָא דְּגַבֵּי חָשׁוּד לְדָבָר חָמוּר חָשׁוּד לְקַל כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁזֶּה רַק מִמִּין אֵיסּוּר אֶחָד. הוּא ג"כ תָּמוּהַּ שֶׁזֶּה נֶאֱמַר רַק בִּשְׁאָר אִיסּוּרִים וְלֹא גַּבֵּי שַׁבָּת וכ"ה בב"י סי' קי"ט: י) ועפ"ז יֵשׁ לְבָאֵר סוּגְיָא דְּעִירוּבִין ס"ט דרנב"י אָמַר שְׁמוּעָה לְחַלֵּל שַׁבָּת הָוֵי כְּכוֹפֵר רַק לְעִנְיַן בִּיטּוּל רְשׁוּת אֲבָל אֵינוֹ חָשׁוּד לכה"ת.

וְרַב אַשִׁי אָמַר דְּשַׁבָּת חֲמִירָא כְּעַכּו"ם וְנַעֲשָׂה חָשׁוּד לכה"ת. וְקָשֶׁה טוּבָא הֵיכִי פְּלִיג רנב"י עַל בָּרַיְיתָא מְפוֹרֶשֶׁת דְּמַיְיתֵי רַב אַשִׁי שָׁם וּבְחֻלִּין דַּף ה'.

וכ"ה פַּשְׁטוּת הַשַּׁ"ס בכ"מ. ועפמ"ש י"ל דרנב"י ס"ל דְּאַף שְׁנַעֲשָׂה מוּמָר מ"מ אֵינוֹ חָשׁוּד וְכִסְבָרַת הח"ס שֶׁהִזְכִּירָנוּ.

וְרַב אַשִׁי ס"ל שְׁנַעֲשָׂה חָשׁוּד ג"כ וכמש"ל. וקיי"ל כְּרַב אַשִׁי כמ"ש הַפּוֹסְקִים בסי' קי"ט וכמש"ל: יא) וְעוֹד נִרְאֶה דְּהִנֵּה כְּבָר כָּתַב הָרַמְבַּ"ן בְּפֵירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה פָּרָשָׁה אֱמוֹר כ"ג כ"ד דְּאַף שֶׁמַּקָּח וּמִמְכָּר וְטִילְטוּל מְוקָצֶה בְּשַׁבָּת הָוֵי דְּרַבָּנָן.

מ"מ זֶה רַק כְּשֶׁעוֹשֶׂה כֵּן בְּמִקְרֶה. אֲבָל כְּשֶׁעוֹסֵק בְּמִסְחָר וַעֲבוֹדָה כָּל הַיּוֹם אַף שֶׁלֹּא עָשָׂה מְלָאכָה דְּאוֹרָיְיתָא וְאֵינוֹ חַיָּיב סְקִילָה בְּשַׁבָּת אוֹ מַלְקוּת בי"ט מ"מ עוֹבֵר עַל מ"ע דְּשָׁבְיתָה.

שֶׁזֶּהוּ לְשׁוֹן שְׁבִיתָה שֶׁיִּשְׁבּוֹת מִטֹּרַח וַעֲבוֹדָה וּדְבָרָיו בְּרוּרִים לְמֵבִין. וא"כ הָאִישׁ הַזֶּה שֶׁעוֹמֵד כָּל הַיּוֹם בְּשַׁבָּת וְעוֹסֵק בִּמְכִירַת בָּשָׂר.

הֲרֵי הוּא עוֹבֵר עַל מ"ע דְּאוֹרָיְיתָא בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּות וַהֲרֵי הוּא מוּמָר לְדָאוֹרָיְיתָא בְּאִיסּוּר שַׁבָּת. וְזֶה דּוֹחֵק לוֹמַר דמ"מ לָא חֲשִׁיד עַל ל"ת דְּנֶבֵילָה וּטְרֵיפָה.

וְגַם דְּהָא י"ל דַּעֲשֵׂה חֲמִיר מל"ת שֶׁהֲרֵי דּוֹחֶה ל"ת. וע' יְבָמוֹת ז ע"א וְחִיבּוּרִי ח"א סי' ס"ב מ"ש בָּזֶה.

וְרָאִיתִי בפ"ת בַּיּו"ד סי' ב' שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם ס' מִשְׁנַת חֲכָמִים לְחַלֵּק בֵּין עֲשֵׂה לל"ת לְעִנְיַן חָשׁוּד וְאֵין סֵפֶר הַזֶּה ת"י לָזֹאת אֲקַצֵּר בָּזֶה וע' בפמ"ג לאו"ח בא"א סי' ל"ז ובתב"ש סי' ב' סקי"ח מ"ש לְעִנְיַן מוּמָר בְּמִצְוַת עֲשֵׂה וַאֲקַצֵּר בָּזֶה: יב) וְהִנֵּה כָּל זֶה כָּתַבְתִּי בְּאִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה יוֹתֵר רַק שֶׁעוֹסֵק בְּמַקָּח וּמִמְכָּר.

אֲבָל בֶּאֱמֶת בְּלִי סָפֵק שֶׁעוֹשֶׂה כַּמָּה מְלָאכוֹת שֶׁנּוֹשֵׂא הַמַּפְתְּחוֹת לִפְתֹּחַ חֲנוּתוֹ וְקוֹצֵב הַבָּשָׂר בַּקַּרְדֹּום לַעֲשׂוֹת חֲלָקִים שָׁוִים דְּהָוֵי כִּמְחַתֵּךְ. וְגַם מֵבִיא הַבָּשָׂר מִבֵּית הַמִּטְבָּחַיִם לַחֲנוּת וְעוֹד מְלָאכוֹת הַרְבֵּה הַשַּׁיָּיכִים לָזֶה.

וְיָדוּעַ שֶׁאִישׁ שֶׁעוֹשֶׂה זֹאת נַעֲשָׂה לוֹ הַשַּׁבָּת כְּהֶפְקֵר וּבְלִי סָפֵק מְעַשֵּׁן בְּשַׁבָּת ג"כ. וְאֵין שַׁיָּיךְ כְּלָל לוֹמַר שֶׁחָשׁוּד רַק אַדְּרַבָּנָן: יג) וּבַר מִן כָּל דִּין נִרְאֶה שֶׁכָּל פְּרָטֵי הַדִּינִין הַלָּלוּ הָיוּ בִּזְמַן הַשַּׁ"ס שֶׁהָיָה מוֹרָא שָׁמַיִם עַל כָּל אָדָם.

וְאַף מִי שֶׁהָיָה חָשׁוּד עַל דָּבָר לֹא הָיָה מָקוֹם לְחָשְׁדוֹ עַל אִיסּוּרִים אֲחֵרִים חֲמוּרִים מִזֶּה אֲבָל עַתָּה יָדוּעַ כִּי אֲנָשִׁים כְּאֵלֶּה שֶׁפָּרְקוּ מֵעֲלֵיהֶם עֹול שָׁמַיִם בְּפַרְהֶסְיָא כְּבָר נַעֲשָׂה הַכֹּל לִפְנֵיהֶם כְּהֶיתֵּר וְחָשׁוּד עַל כָּל הַתּוֹרָה.

וּכְעֵין זֶה חִילְקוּ בַּשַּׁ"ס בְּגִיטִּין נ"ד בֵּין אַתָּרָא דְּקִילָא לְהוּ שְׁבִיעִית אוֹ חֲמִירָא לְהוּ. וְכֵן קיי"ל בי"ד סי' קי"ט ס"ה וְנִתְבָּאֵר בָּאַחֲרוֹנִים שָׁם שֶׁתָּלוּי לְפִי הָעִנְיָן וְהַזְּמַן אִי קִיל לְהוּ הָאִיסּוּר אוֹ חָמוֹר ע"ש.

וּלְהָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה יָדַעְנוּ דְּקִיל לְהוּ כָּל הָאִיסּוּרִים וּמַבִּיטִים עַל הַנִּזְהָר מֵהֶם בְּעַיִן בּוֹז. וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לִסְמוֹךְ עֲלֵיהֶם.

וכ"כ הַשָּׁ"ךְ בי"ד סי' ב' ס"ק כ"ד בְּשֵׁם שוּ"ת רַבֵּינוּ בְּצַלְאֵל לְחַלֵּק בֵּין צָדוֹקִים שֶׁבַּזְּמַן הַשַּׁ"ס לַצָּדוֹקִים שֶׁבִּזְמַנּוֹ. וכ"כ הַבַּיִת הַלֵּל הוּבָא בתב"ש סי' ב' סְעִיף י"ב ובבה"ט סק"ד שבזה"ז אַף מוּמָר לְתֵיאָבוֹן אֵין לִסְמוֹךְ עָלָיו בְּשׁוּם דָּבָר אִיסּוּר.

וְכָתַב התב"ש שָׁם שֶׁרָאוּי לָחוּשׁ לִדְבָרָיו. וּבִזְמַנֵּינוּ אָנוּ רוֹאִים זֶה בְּחוּשׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה שֶׁעוֹסְקִים בְּפַרְהֶסְיָא בְּמִסְחָר וְקִנְיָן בְּשַׁבָּת.

חֲשׁוּדִים עַל כָּל דָּבָר אִיסּוּר. שׁוּב בְּמֶשֶׁךְ שָׁנָה אַחַר כּוֹתְבִי כָּל זֶה מָצָאתִי בְּשוּ"ת ח"ס חח"מ סי' קצ"ה שֶׁכָּתַב ג"כ שֶׁהַפּוֹתֵחַ חֲנוּתוֹ בְּשַׁבָּת חָשׁוּד עַל כָּל דָּבָר ע"ש וָאָ"ל שֶׁכְּוַנְתִּי לְדַעְתּוֹ הק': סִימָן י כְּבוֹד יְדִידִי הרה"ג וכו' ע"ד השו"ב אֲשֶׁר שָׁחַט ט' כְּבָשִׂים וג' עֲגָלִים.

וּבָדַק סַכִּינוֹ בֵּין שְׁחִיטָה לִשְׁחִיטָה כְּדָרְךְ הַשּׁוֹחֲטִים וְלֹא הִרְגִּישׁ מְאוּמָה. רַק אַחַר שְׁחִיטָה אַחֲרוֹנָה הִרְגִּישׁ אֵיזֶה פְּגִימָה וְשִׁפְשֵׁף הַסַּכִּין עַל הַיָּד וְעַל הַמַּטְלִית וּבָדַק שֵׁנִית וְלֹא הִרְגִּישׁ מְאוּמָה וּבָאוֹ לְבֵיתוֹ בָּדַק שֵׁנִית וְהִרְגִּישׁ שֵׁנִית פְּגִימָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהִרְגִּישׁ מִקּוֹדֶם וְרָאָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם נְקֻדָּה שְׁחוֹרָה מֻחֲלוּדָה עַל חוֹד הַסַּכִּין.

וּבְדָרְךְ הֲלִיכָתוֹ לְבֵיתוֹ שָׁהָה עֵרֶךְ מְעַט פָּחוֹת מֵרְבִיעַ שָׁעָה וְהָאֲרִיךְ כת"ר בְּטוּב טַעַם וּבִיקֵּשׁ לָדַעַת דַּעְתִּי בָּזֶה. וְהִנֵּה בַּאֲשֶׁר אֲנִי טָרוּד מְאוֹד לֹא אַאֲרִיךְ וְאָשִׁיב בְּקוֹצֶר אֶת הנלע"ד בָּזֶה: א) הִנֵּה חֲלוּדָה יָדוּעַ שא"א שֶׁתִּתְהַוֶּה בְּרֶגַע אַחַת וּצְרִיכָה אֵיזֶה זְמַן לָזֶה מִשֶּׁיַּתְחִיל הַסַּכִּין לְהֶחֱלִיד.

וּכְעֵין זֶה אִיתָא בב"מ כ"ט ע"ב שֶׁהַמּוֹצֵא כְּלֵי כֶּסֶף וּנְחוֹשֶׁת מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִפְרָקִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲלוּ חֲלֵדָה בַּקַּרְקַע. וּמְבוֹאָר דְּאַף בְּקַרְקַע מ"מ אֵין עוֹלָה חֲלוּדָה רַק בְּאֵיזֶה מֶשֶׁךְ זְמַן.

וְהִנֵּה לֹא נִתְבָּאֵר בְּאֵיזֶה זְמַן אֶפְשָׁר שֶׁתָּבוֹא חֲלֵדָה. וְרַשִׁ"י פֵּירֵשׁ לִפְרָקִים וְלֹא בֵּיאֵר כַּמָּה שִׁיעוּר פְּרָקִים.

וּבִבְרָכוֹת נ"ט ע"ב אִיתָא דְּלִפְרָקִים הָוֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם. אֲבָל הָכָא אֵין נִרְאֶה שֶׁיְּהֵא הַכַּוָּנָה כֵּן.

דא"כ הו"ל לְפָרוֹשֵׁי בַּמִּשְׁנָה כְּמוֹ דְּמָקָרֵשׁ גַּבֵּי סְפָרִים וּכְסוּת. וְזֶה בְּנַדַּאי אֵין לוֹמַר שֶׁסּוֹמֵךְ אַהָא שֶׁהִזְכִּיר מִקּוֹדֶם בִּסְפָרִים וּכְסוּת שְׁלֹשִׁים יוֹם.

וּבָרַמְבַּ"ם ובח"מ סי' רס"ז סי"ט לֹא נִזְכַּר כְּלָל דִּין זֶה דְּרַק לִפְרָקִים מִשְׁתַּמֵּשׁ. רַק אִיתָא שָׁם שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶסֶף בְּצוֹנֵן וּבִנְחֹשֶׁת בְּחַמִּין וּבְקַרְדֳּמוֹת בָּרַךְ וכו'.

וְהוּא בָּרַיְיתָא בב"מ ל' ע"א. וְהִנֵּה רַשִׁ"י פֵּירֵשׁ בַּמִּשְׁנָה דְּקָתָנֵי מִשְׁתַּמֵּשׁ לְצָרְכָּן אֲבָל לֹא לְשַׁחֲקָן.

לְצָרְכָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַפְּשׁוּ מִשְׁתַּמֵּשׁ לִפְרָקִים אֲבָל לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ זְמַן אָרֹךְ שֶׁלֹּא יְשַׁחֲקוּ. ולפ"ז צ"ל דְּמְפָרֵשׁ דְּהָא דְקָתָנֵי בַּבָּרַיְיתָא דְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּצוֹנֵן הַיְינוּ דְּאַף לִפְרָקִים אֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ רַק בְּצוֹנֵן וּבְחַמִּין אֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ כְּלָל.

[והב"י הֵבִיא בסי' רס"ז בְּשֵׁם נ"י וּלְפֶלֶא שֶׁכֵּן פירש"י בְּמָקוֹמוֹ] ולפ"ז קָשֶׁה לָמָּה לֹא הֵבִיאוּ הַפּוֹסְקִים דִּין הַמְבֹרָאָר בַּמִּשְׁנָה. וצ"ל דְּהָרַמְבַּ"ם וש"פ מְפָרְשִׁים שֶׁכְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲלֶה חֲלֵדָה צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ תָּמִיד בִּכְלֵי כֶּסֶף וּנְחוֹשֶׁת וּבַרְזֶל.

וּדְקָאָמַר בַּמִּשְׁנָה לְצָרְכָן אֲבָל לֹא לְשַׁחֲקָן מְפָרֵשׁ לָהּ בְּבָרַיְיתָא כָּל אֶחָד כְּפִי טִבְעוֹ זֶה בְּצוֹנֵן וְזֶה בְּחַמִּין וְזֶה בָּרַךְ. וּדְקָאָמַר בַּמִּשְׁנָה לִשְׁחָקָן אַף דְּשֶׁל כֶּסֶף בְּחַמִּין מַשְׁחִירָן י"ל דְּזֶה ג"כ מִיקְרֵי שַׁחְקָן שֶׁנִּפְחָתִים מַעֲרָכָם.

וְלָזֶה הֵבִיאוּ רַק דִּבְרֵי הַבָּרַיְיתָא. ולפ"ז יֵהֵא מוּכָח לְדַעְתָּם שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁמִּתַּעֲלֶה חֲלֵדָה אַף בְּשָׁעָה קְטַנָּה.

דאלת"ה לָא הו"ל לְהַתִּיר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ רַק לִפְרָקִים שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ לַחֲלֵדָה וכפירש"י. וְאֵין לוֹמַר דְּכֵינָן שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שָׁם גַּבֵּי טַלִּית וְגַבֵּי כְּלֵי עֵץ שֶׁשִּׁוְּטָחָה וּמִשְׁתַּמֵּשׁ לְצָרְכָהּ ה"ה בְּכֻלְּהוּ וּמִמֵּילָא נִשְׁמַע שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ כֵּן לִפְרָקִים כְּפִי שֶׁדְּרוּשׁלְצָרְכָהּ שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה חֲלֵדָה.

כִּי זֶה דָּוחָק דְּכָל כה"ג הו"ל לְהַפּוֹסְקִים לְפָרוֹשֵׁי: ב) אֲבָל קָשֶׁה לוֹמַר שֶׁיַּחֲלוֹקוּ הַפּוֹסְקִים בְּטֶבַע וּמְצִיאוּת. וְעוֹד קָשֶׁה דְּהִנֵּה בב"מ דַּף כ"ו ע"א מוּקִי הָא דְּמָצָא בַּכּוֹתֶל דִּשְׁתִיךְ טְפֵי וּלְהָכִי יָכוֹל לוֹמַר שֶׁל אֱמוֹרִיִּים הוּא.

ופירש"י שֶׁהֶעֱלוּ חֲלֵדָה רַבָּה וְכֻלֵּי הַאי לָא שָׁבֵיק לְהוּ. וּבַטּוּר ובש"ע ח"מ סי' ר"ס הַלָּשׁוֹן שֶׁהֶעֱלוּ חֲלֵדָה וְלֹא נִזְכַּר חֲלוּדָה רַבָּה.

ולפ"ז מַשְׁמַע מִדְּבְרֵיהֶם דְּכָל חֲלֵדָה נַעֲשֵׂית בְּמֶשֶׁךְ זְמַן אָרֹךְ מְאוֹד. וּלְדַעַת רַשׁ"י מַשְׁמַע דַּחֲלוּדָה נַעֲשֵׂית בִּזְמַן קָצָר וְרַק חֲלוּדָה רַבָּה נַעֲשֶׂה בִּזְמַן אָרֹךְ.

וְזֶה הָוֵי הִיפּוּךְ מִמַּה שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּדִבְרֵיהֶם שֶׁהִזְכִּירוּ גַּבֵּי כְּלֵי כֶּסֶף וּנְחוֹשֶׁת. וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה דְּהִנֵּה הטוש"ע שָׁם כָּתְבוּ דְּבָעֵינַן שֶׁיַּעֲלוּ חֲלֵדָה וְגַם יְהֵא מֻנָּח בְּעוֹמֶק כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נִיכָּר שֶׁהוּא מַטְמוֹן יָשָׁן.

וְהִקְשָׁה הַשָּׁ"דְּ שָׁם דְּלָמָּה הֶרְכִּיבוּ פירש"י וְהָרַמְבַּ"ם דְּהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ דִּשְׁתִיךְ טְפֵי שֶׁמֻּנָּח בְּעוֹמֶק. וְרַשׁ"י מְפָרֵשׁ שֶׁמִּתַּעֲלֶה חֲלֵדָה.

וְכָתַב דְּסִפּוּקֵי מְסַפְּקָא לֵיהּ הֲלָכָה כְּמִי וְלָזֶה הִצְרִיךְ שְׁנֵיהֶם. וְהוּא תָּמוּהַּ דְּכָל כה"ג הו"ל לְפָרוֹשֵׁי דנ"מ טוּבָא לְדִינָא אִם הוּא מֻחֲמַת סָפֵק.

וְעוֹד דבלא"ה אָמְרִינַן בָּזֶה המע"ה וכמ"ש הסמ"ע שָׁם סק"א. וְיֵשׁ לָדוּן בָּזֶה מִצַּד ס"ס בְּמָמוֹן ואכ"מ.

וְהַנְּתִיבוֹת נִדְחַק לְיַשֵּׁב קֻושְׁיַּית הַשָּׁ"דְּ וּדְבָרָיו דְּחוּקִים ע"ש. והנלע"ד בָּזֶה בְּפִשְׁיטוּת דְּבָאֱמֶת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מִסְתַּבְּרִים כִּי אִם מֻנָּח מִלְּמַעְלָה וְנִיכָּר שֶׁהוּא מַטְמוֹן חָדָשׁ.

וַדַּאי דְּאֵין שַׁיָּיְךְ לוֹמַר שֶׁהוּא שֶׁל אֱמוֹרִיִּים. וְאַף שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲלוּדָה.

מ"מ לַחֲלוּדָה א"צ זְמַן אָרוּךְ כָּזֶה מִשֶּׁל אֱמוֹרִיִּים וְרַק מִצַּד הַסְּבָרָא דְּלָא שְׁבִיק כֻּלֵּי הַאי. אֲבָל הָכָא שֶׁנִּיכָּר שֶׁהוּא מַטְמוֹן חָדָשׁ הֲרֵי חָזִינַן דְּשָׁבִיק.

וְהִנֵּה כְּשֶׁמְּוַנָּח בְּעוֹמֶק נִרְאֶה דמ"מ אִם אֵין בּוֹ חֲלוּדָה מוּכָח שֶׁהוּא מַטְמוֹן חָדָשׁ. דְּיָשֵׁן א"א שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה בּוֹ חֲלוּדָה וְלָזֶה הִצְרִיכוּ הטוש"ע תַּרְוַיְיהוּ.

וּמְיֻוָּשָׁב בָּזֶה שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ שְׁצָרִיךְ חֲלוּדָה רַבָּה דְּהָא אִיתָא בַּשַּׁ"ס דִּשְׁתִיתִי טְפֵי אֲבָל לפמ"ש י"ל דִּמְפָרְשֵׁי שְׁתִיתִי טְפֵי כְּהָרַמְבַּ"ם. רַק מַצְרִיכִים חֲלוּדָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא הוֹכָחָה שֶׁהוּא מַטְמוֹן חָדָשׁ כַּנַ"ל.

וּמִמֵּילָא מְיֻוָּשָׁב גַּם קֻוּשְׁיָיתֵינוּ דְּשַׁפִּיר קָאָמְרִי הטוש"ע שא"א שֶׁלֹּא יְהֵא חֲלוּדָה עַל דָּבָר הַמְּוֻנָּח זְמַן רַב. אֲבָל וַדַּאי אֶפְשָׁר שְׁתַּעֲלֶה חֲלֵדָה בִּזְמַן מוּעָט.

וּמְיֻוָּשָׁב שַׁפִּיר קֻוּשְׁיָיתֵינוּ מִדִּבְרֵי הטוש"ע אַהֲדֵי. אֲבָל מ"מ קָשֶׁה לוֹמַר שֶׁיַּחֲלוֹקוּ בְּמְצִיאוּת וְכַנַ"ל: ג) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּמַעֲלָה חֲלֵדָה בִּזְמַן קָצָר מֵהָא דְּאִיתָא בְּשַׁבָּת ק"ב ע"ב שֶׁתּוֹקְפֵי יְרִיעוֹת חוֹקְרִין גַּוְמָא לְהַצְנִיעַ בָּהּ מַחֲטֵיהֶן וְאַבָּיֵי אָמַר כֵּיוָן דְּמִשַּׁתְּכִי לָא עָבְדִי הָכִי ופירש"י לְפִי שֶׁמַּחְלִידִין הַמְּחָטִים וַהֲרֵי לֹא הָיוּ מַשְׁהִין הַמְּחָטִים שָׁם זְמַן אָרוּךְ כִּי בְּכָל יוֹם הֲוָצְרְכוּ לָהֶם לִמְלַאכְתָּם וע"כ צ"ל שֶׁמַּחְלִידִים בִּזְמַן קָצָר.

וְיֵשׁ לִדְחוֹת דְּרַק בְּקַרְקַע וּבְדָבָר דַּק כְּמַחַט יֵשׁ לָחוּשׁ שְׁתַּעֲלֶה חֲלֵדָה בִּזְמַן קָצָר. אֲבָל בִּלֹּא סִיבָּה אֵין דֶּרֶךְ שְׁתַּעֲלֶה חֲלֵדָה רַק בִּזְמַן גָּדוֹל.

וּכְעֵין זֶה כָּתַב הַדַּעַת קְדוֹשִׁים בסי' י"ח שֶׁאִם יַנִּיחַ הַסַּכִּין בִּרְטִיבוּת כָּל הַלַּיְלָה יַעֲלֶה עָלָיו חֲלֵדָה. וְהָכָא נָמֵי הַתּוֹקְרִים חֲזָקִים לְהַנִּיחַ מַחֲטֵיהֶן בַּגַּוְמָא כָּל הַלַּיְלָה עַד לְמָחָרָתוֹ שֶׁיִּצְטָרְכוּ לִמְלַאכְתָּן: ד) והכרו"פ בסי' י"ח סק"כ כָּתַב שֶׁבִּשְׁנֵי יָמִים יֵשׁ לָחוּשׁ לַחֲלוּדָה והתב"ש שָׁם בְּסָעִיף טַ"ז כָּתַב שֶׁבִּשְׁלֹשָׁה יָמִים יֵשׁ לָחוּשׁ וּרְאָיָתָם מֵהָא דקיי"ל שֶׁשּׁוֹחֲטִין ביו"ט וְאַף ביו"ט שֵׁנִי שֶׁאַחַר שַׁבָּת בְּסַכִּין שֶׁנִּבְדַּק מעי"ט וְהוּבָא דִּבְרֵיהֶם בְּכָל הָאַחֲרוֹנִים וּמַשְׁמַע מִזֶּה דְּיוֹתֵר מג' יֵשׁ לָחוּשׁ לַחֲלוּדָה.

אַךְ י"ל דְּאֶפְשָׁר שֶׁיַּעֲלֶה חֲלֵדָה. אֲבָל אֵינוֹ וַדַּאי שֶׁיַּעֲלֶה חֲלֵדָה בִּזְמַן זֶה.

וּבֶאֱמֶת לפמ"ש המג"א סי' תצ"ח סק"ב שֶׁאַחַר הַשְּׁחִיטָה מֻוָּתָּר לִבְדֹּק ביו"ט א"כ י"ל שֶׁסּוֹמֵךְ עַל הַבְּדִיקָה לְאַחַר שְׁחִיטָה. וְאַף שֶׁבַּסַּכִּין שֶׁאֵינוֹ בָּדוּק אָסוּר לִשְׁחוֹט וְלִסְמוֹךְ עַל בְּדִיקָתוֹ אַחַ"כ.

בכ"ז בכה"ג שֶׁהוּא בָּדוּק. רַק שֶׁחוֹשְׁשִׁין שֶׁיַּעֲלֶה חֲלֵדָה י"ל דְּשָׁרֵי.

וְגַם דְּהָא א"א בְּאוֹפֶן אַחֵר וְהָוֵי כְּדִיעֲבַד כִּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים דְּכָל דא"א בְּאוֹפֶן אַחֵר כְּדִיעֲבַד דָּמֵי וּלְבַד זֶה רְאָיָתָם צ"ע דְּהָא חֲלוּדָה נִרְאֵית לָעַיִן וְשַׁפִּיר יָכוֹל לִרְאוֹת ביו"ט אִם יֵשׁ עָלָיו חֲלוּדָה. וְאַף דִּבְדִיקַת הַסַּכִּין מִפְּגִימָה אָסוּר לִסְמוֹךְ עַל רְאוּת עֵינָיו.

מ"מ בַּחֲלֵדָה וַדַּאי דְּשָׁרֵי וְכֵן קָשֶׁה עַל התב"ש שֶׁכָּתַב בְּסָעִיף י"ט שֶׁהֵיכָא שֶׁשָּׁהָה הַסַּכִּין זְמַן רַב אַחַר שְׁחִיטָה וּמָצְאוּ פָּגוּם כָּשֵׁר שְׁתּוֹלִין בַּחֲלֵדָה. וְקָשֶׁה דְּהָא מַרְאֶה חֲלוּדָה נִרְאֵית לָעַיִן.

וצ"ל שֶׁיֵּשׁ חֲלוּדָה שֶׁאֵין נִרְאִית לָעַיִן. וְאוּלַי בְּהַתְחָלַת הַחֲלוּדָה אֵין נִרְאֶה עֲדַיִן לָעַיִן רוֹאֶה ובכ"ז נִרְגָּשׁ בִּבְדִיקַת הַצִּיפּוֹרֶן.

וְעוֹד קָשֶׁה דְּאֵינְיָמָא דְּאֶפְשָׁר שֶׁיַּעֲלֶה חֲלוּדָה וְאֵינָהּ נִרְאֶה לָעַיִן רַק נִרְגָּשׁ פְּגִימָה. א"כ לָמָּה חֵלֶק הָרִשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת עַל הָרֹאֶ"ה בבה"ב שֶׁם שֶׁכָּתַב שֶׁאִם שָׁהָה הַסַּכִּין אֵיזֶה זְמַן תָּלִינַן שֶׁנִּפְגַּם מֵעַצְמוֹ.

וְכָתַב הָרַשְׁבָּ"א דְּאֵין דֶּרֶךְ סַכִּין לִיפָּגֵם מֵעַצְמוֹ. וּלְדִבְרֵי התב"ש וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ אַחֲרָיו שַׁפִּיר אֶפְשָׁר שֶׁיִּפָּגֵם ע"י חֲלוּדָה וְהַחֲלוּדָה אֵין נִרְאֵית.

וע' תב"ש סק"ל שֶׁכָּתַב שֶׁמִּרְגְּלָא בְּפִי הַשּׁוֹחֲטִים שֶׁדֶּרֶךְ הַסַּכִּין לִיפָּגֵם מֵעַצְמוֹ. וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ הִכְרִיעַ נְגֶד הָרַשְׁבָּ"א שֶׁכָּתַב שא"א שֶׁיִּפָּגֵם מֵעַצְמוֹ וְלֹא הֵבִיא כְּלָל דַּעְתּוֹ בָּזֶה.

וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה שֶׁצָּדְקוּ יַחְדָּיו כִּי בֶּאֱמֶת פְּגִימָה מַמָּשׁ א"א שֶׁיִּפָּגֵם מֵעַצְמוֹ רַק מֵחֲלוּדָה אֶפְשָׁר שֶׁיִּפָּגֵם אַף שֶׁלֹּא נִרְאֵית הַחֲלוּדָה לָעַיִן כ"כ. וְהַחִילּוּק בֵּין זֶה לָזֶה כִּי חֲלוּדָה הוּא דָּבָר שֶׁעוֹלֶה עַל הַסַּכִּין בְּמָקוֹם אֶחָד וּמִמֵּילָא יֵשׁ לוֹ מָרְשָׁא שֶׁמַּרְגִּישִׁים בָּהּ מִשְּׁנֵי צִדְדֵי הַחֲלוּדָה.

וע"ג הַחֲלוּדָה מַמָּשׁ אֵין שׁוּם הֶרְגֵּשׁ וְיַרְגִּישׁ בַּמָּרְשָׁא רִאשׁוֹנָה שֶׁלְּצַד יָדוֹ בְּהוֹלָכָה וּבְשֵׁנִית בַּהוֹבָאָה. וּפְגִימָה הִיא שֶׁנַּעֲשֵׂית חָרִיץ קָטָן בְּחוֹךְ הַסַּכִּין וְהַמָּרְשָׁא שֶׁבַּצְּדָדִין הֵם מִן הַסַּכִּין בְּשֶׁבִיל שֶׁהַצִּיפּוֹרֶן נוֹפֶל לְתוֹךְ הֶחָרִיץ וְהַפְּגָם.

וּכְשֶׁיּוֹצֵא מֵהַפְּגָם מִתְעַכֵּב קְצָת עַל הַמָּרְשָׁא. וְלָזֶה מַרְגִּישׁ בְּהוֹלָכָה בַּמָּרְשָׁא הַשֵּׁנִית וּבַהוֹבָאָה בַּמָּרְשָׁא רִאשׁוֹנָה שֶׁלְּצַד יָדוֹ.

וּמְיֻשָּׁב בָּזֶה ג"כ דִּבְרֵי הכו"פ והתב"ש דִּבְמָשְׁךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים חָיְישִׁינַן לִפְגִימָה שע"י חֲלוּדָה וַאֲקַצֵּר: ה) וְהִנֵּה דִּבַּרְתִּי עִם שׁוֹחֲטִים בְּקִיאִים וְהִגִּידוּ לִי שֶׁיִּקָּרֶה לִפְעָמִים שֶׁיַּעֲלֶה חֲלוּדָה בְּמָשְׁךְ שָׁעָה אִם לֹא יְקַנַּח הַסַּכִּין אַחַר שְׁחִיטָה וְיַנִּיחֶנּוּ עִם לַחְלוּחִית הַדָּם.

וְאִם קִנְּחוֹ הַסַּכִּין אַף אִם לֹא נִתְקַנַּח יָפֶה יָפֶה בכ"ז רָחוֹק שֶׁיַּעֲלֶה חֲלוּדָה בִּזְמַן קָצָר כָּזֶה. וְגַם אֵין כָּל הַסַּכִּינִים שָׁוִים כִּי לֹא כָּל הַבַּרְזִלִּים שָׁוִים לְעִנְיָן זֶה וְיֵשׁ בַּרְזֶל שֶׁמַּעֲלֶה חֲלוּדָה בְּנָקֵל.

וְלִכְאוֹרָה מִדִּבְרֵי הד"ק שֶׁהוּבָא לְמַעְלָה שֶׁהִצְרִיךְ שֶׁיְּהֵא מֻנָּח בִּרְטִיבוּת כָּל הַלַּיְלָה מוּכָח דְּלָא כְּדִבְרֵי הַשּׁוֹחֲטִים הַנַּ"ל וּלְדַעְתִּי נִרְאֶה עִיקָּר שֶׁאֵין לְהַגְבִּיל זֶה בִּזְמַן מֻגְבָּל. וְזֶה תָּלוּי בְּטִיב הַבַּרְזֶל וְגַם בְּאֵיכוּת הַלַּחְלוּחִית.

וְכֵן לֹא כָּל הָעִתִּים שָׁוִים. וְזֶה וַדַּאי שֶׁבַּסַּכִּין מְקֻנָּח כְּמַעַט א"א שֶׁיַּעֲלֶה חֲלוּדָה בְּמָשְׁךְ קָצָר: ו) ולפ"ז בנ"ד שֶׁקִּינַּח הַסַּכִּין אַחַר שְׁחִיטָה אַחֲרוֹנָה וּמָצָא חֲלוּדָה בְּפָחוֹת מֵרְבִיעַ שָׁעָה הֲרֵי אָזְמִדַּן דַּעְתָּא שֶׁבְּוַדַּאי הָיְתָה הַחֲלוּדָה מִכְּבָר קוֹדֶם שְׁחִיטַת הָרִאשׁוֹנָה.

וְעַל כָּרְחֵינוּ לוֹמַר שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה. וַהֲרֵי כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת בַּבַּיִת הָרִאשׁוֹן שַׁעַר רִאשׁוֹן וְהוּבָא בתב"ש שָׁם ס"ק ל"ד דְּהֵיכָא שֶׁבָּדַק אַחַר שְׁחִיטָה וּמָצָא יָפֶה וְהִנִּיחוֹ בְּמָקוֹם הַמֻּצְנָע וְאַחַר זְמַן נִמְצֵאת פְּגִימָה שְׁחִיטָתוֹ אֲסוּרָה דְּכֵינָן שֶׁאֵין סִיבָּה יְדוּעָה לִתְלוֹת בָּהּ הַפְּגִימָה אֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי וְאָמְרִינַן שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה כֵּינָן שֶׁבָּדַק בְּמָהִירוּת שֶׁזֶּה יֵאָרַע לִפְעָמִים שֶׁבְּמָהִירוּת לֹא יַרְגִּישׁ בַּפְּגִימָה בְּשֶׁבִיל שֶׁלֹּא נָתַן לֵב אוֹ שֶׁצִּפָּרְנוֹ דִּלֵּג עַל מְקוֹם הַפְּגִימָה.

וְעוֹד שֶׁאֵין כָּל הַצִּפָּרְנַיִם שָׁוִים אַף בְּאָדָם אֶחָד וְעוֹד שֶׁלִּפְעָמִים נִדְבָּק דָּבָר עַל הַסַּכִּין וְלִפְעָמִים יִכְנֹס הַדָּם בַּפְּגִימָה וְיִקָּרֵשׁ בְּתוֹכָהּ וְאֵין נִרְגֶּשֶׁת הַפְּגִימָה וְאַתַּ"כ כְּשֶׁיִּנָּעֵר מֵהַסַּכִּין הַדָּם יַרְגִּישׁ הַפְּגִימָה.

וְכֵן אִירַע לְהָרָאָבָ"ד ז"ל מַעֲשֶׂה כְּעֵין זֶה עכת"ד. הֲרֵי שֶׁהֵבִיא כַּמָּה סִיבּוֹת שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה וְאַף שֶׁאֵין כָּאן שׁוּם הוֹכָחָה שֶׁהָיְתָה הַפְּגִימָה מִקּוֹדֶם.

וְאַף הבה"ב שָׁם לֹא חָלַק רַק מִשּׁוּם דס"ל שֶׁדֶּרֶךְ הַסַּכִּין לִיפָּגֵם מֵעַצְמוֹ וְהָרַשְׁבָּ"א חוֹלֵק עָלָיו. וְהַמָּרְדְּכַי וְרָאָבָ"ן שֶׁהִכְשִׁירוּ בָּזֶה טַעְמָם מִשּׁוּם דְּהָוֵי מִילְּתָא דְּלָא רַמְיָא וְאֶפְשָׁר נָגַע בַּסַּכִּין בְּאֵיזֶה דָּבָר וְנִפְגַּם בּוֹ וְלָאו אַדַּעְתֵּיהּ וכמ"ש התב"ש שָׁם ס"ק כ"ט.

אֲבָל בנ"ד בַּחֲלוֹדָה שְׁיוֹתֵר מִסְתַּבֵּר שֶׁהָיְתָה מִכְּבָר וְאֵין כָּאן שׁוּם סְבָרָא לִתְלוֹת בָּהּ. נִרְאֶה דלכ"ע אֲסוּרָה הַשְּׁחִיטָה וְתָלִינַן שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה.

וּבִפְרָט בְּהַבְּדִיקָה שֶׁבֵּין שְׁחִיטָה לִשְׁחִיטָה שֶׁמִּנְהַג הַשּׁוֹחֲטִים לִבְדּוֹק רַק חֲדָא בְּדִיקָה אַסִּוְּפָרָא. וְקָרוֹב הַדָּבָר מְאוֹד שֶׁלֹּא יַרְגִּישׁוּ בַּפְּגִימָה דַּקָּה וּבִפְרָט אִם הִיא נוֹטָה קְצָת לְצַד אֶחָד כַּיָּדוּעַ לִבְקִיאִים וּכְבָר צָוְוחוּ הָאַחֲרוֹנִים עַל מִנְהָג זֶה.

וְגַם דְּהָא בּוֹדְקִין בְּעוֹד הַסַּכִּין לַח מִן הַדָּם וְשַׁפִּיר יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהַדָּם כִּיסָּההַפְּגִימָה וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּשֵׁם הָרָאָבָ"ד: וְגַם בְּדִיקָה אַחֲרוֹנָה שֶׁקִּנּוּחַ הַסַּכִּין וְכֵן בִּבְדִיקָה שֶׁקּוֹדֶם שְׁחִיטָה רִאשׁוֹנָה י"ל שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה וּבָדַק בִּמְהִירוּת.

וְגַם כִּי יָדוּעַ לִבְקִיאִים אֲשֶׁר נְקֻדּוֹת חֲלוֹדָה שֶׁעַל הַחֹד מִטָּעוּת הֵן וְיֵשׁ הַרְבֵּה שׁוֹחֲטִים שֶׁאֵין מַרְגִּישִׁים בָּהֶם תֵּיכֶף: ז) וְנִרְאֶה רְאָיָה לָזֶה מֵהָא דְּאִיתָא בִּפְסָחִים דַּף ז' ע"א בַּפַּת מְעֻפָּשׁ שֶׁנִּמְצָא בְּפֶסַח אָמְרִינַן דְּעִיפּוּשָׁהּ מוֹכִיחַ שֶׁהוּא חָמֵץ.

ופירש"י דְּאַף שֶׁבָּדַק אֶת הֶחָמֵץ אוֹר לי"ד כַּדִּין אָמְרִינַן דְּהָוֵי חָמֵץ. הֲרֵי מְפֹרָשׁ דְּכֵינָן שֶׁיֵּשׁ הוֹכָחָה שֶׁנַּעֲשָׂה הָעִיפּוּשׁ מִכְּבָר תָּלִינַן שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה.

וְאַף דִּבְרֵשׁ"י ד"ה אִי הָכִי מַשְׁמַע שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם בָּדַק רַק אָמְרִינַן מִסְתָּמָא בָּדַק ע"ש. נִרְאֶה דְּהַיְינוּ מִשּׁוּם דִּמְפָרֵשׁ שָׁם דְּקָאֵי עַל תֵּיבָה וּבְזֶה אֶפְשָׁר שֶׁשָּׁכַח לִבְדּוֹק בַּתֵּיבָה הַהִיא.

אֲבָל בטוש"ע ס"ס תמ"ו אִיתָא דְּקָאֵי עַל בַּיִת. וּבַבַּיִת הֲרֵי יָדוּעַ שֶׁבָּדַק [ובמג"א שָׁם סק"ו הֵבִיא ג"כ מֵרַשׁ"י דִּמְסְתָמָא בָּדַק] וְאִי קָאֵי שָׁם כְּשֶׁלֹּא בָּדַק כָּל כה"ג הו"ל לְפָרוּשֵׁי.

וע"כ צ"ל דְּאָמְרִינַן אֵימוֹר לֹא בָּדַק יָפֶה. וה"ה הָכָא בנ"ד כֵּינָן שֶׁהַחֲלוּדָה מוֹכַחַת שֶׁנַּעֲשָׂה מִכְּבָר.

אָמְרִינַן שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה וּבִפְרָט דִּבְבְדִיקַת הַסַּכִּין בְּנָקֵל לִטְעוֹת כמש"ל בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א משא"כ בִּבְדִיקַת חֲמֵץ: ח) וּכְעֵין זֶה אִיתָא ג"כ בְּבֵיצָה דַּף ז' דְּאִיתָא שָׁם אָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא בָּדַק בְּקִינָּה שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין מעי"ט וְלֹא מָצָא בָּהּ בֵּיצָה וּלְמָחָר הִשְׁכִּים וּמָצָא מֻוּתֶּרֶת לְפִי שֶׁאֵינָהּ יוֹלֶדֶת בַּלַּיְלָה וַהֲלֹא בָּדַק אֵימַר לֹא בָּדַק יָפֶה וַאֲפִילּוּ בָּדַק יָפֶה אֵימַר יָצְתָה רֻובָּהּ וְחָזְרָה.

אַלְמָא דְּהֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר תָּלִינַן שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה ומכ"ש בִּבְדִיקַת סַכִּין כמש"ל. וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק דְּהָתָם א"א כְּלָל שֶׁתֵּלֵד בַּלַּיְלָה משא"כ הָכָא אוּלַי עַל צַד מִקְרֶה רָחוֹק אֶפְשָׁר

שֶׁתִּתְהַוֶּה חֲלַוְדָּה בְּמָשָׁךְ קָצָר מ"מ הָעִיקָּר נִרְאֶה כַּנַ"ל דמנ"ל לְהָקֵל וְלִתְלוֹת בָּזֶה בְּמָקוֹם סָפֵק בִּשְׁחִיטָה שֶׁיֵּשׁ חֶזְקַת אִיסּוּר.

וְעוֹד דְּהָא זֶה יָדוּעַ לָנוּ שֶׁאִפְשָׁר שֶׁיִּקָּרֶה שֶׁלִּפְעָמִים לֹא יַרְגִּישׁ אָדָם בִּפְגִימָה דַּקָּה. רַק דְּלָא שְׁכִיחַ זֶה כ"כ.

וְהָא שֶׁיַּעֲלֶה חֲלַוְדָּה בִּזְמַן קָצָר כְּזֶה הוּא טְפֵי לָא שְׁכִיחַ כַּיָּדוּעַ. וא"כ יֵשׁ לָנוּ לְהַחְמִיר מִסָּפֵק כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ חֶזְקַת אִיסּוּר.

וְכֵן אִיתָא בְּבֵיצָה שָׁם דְּסִפְנָא מֵאַרְעָא יוֹלֶדֶת גַּם בַּלַּיְלָה. וְכָתְבוּ התו' שָׁם בד"ה כִּי דמ"מ שְׁכִיחַ טְפֵי שֶׁתֵּלֵד בַּיּוֹם.

וְכֵן פירש"י שָׁם דְּרֻבָּא יוֹלְדוֹת בַּיּוֹם. ומ"מ קָאָמְרִינַן שָׁם בַּשַּׁ"ס שֶׁאִם בָּדַק מבעו"י וְלֹא מָצָא אֲסוּרָה וּפָרִיךְ אֵימַר יָצְתָה רֻבָּהּ וְחָזְרָה וּמְשַׁנֵּי שֶׁזֶּה לֹא שְׁכִיחַ.

וְקָשֶׁה דְּהָא גַּם בַּלַּיְלָה לָא שְׁכִיחַ כמ"ש התו'. וע"כ צ"ל דְּהָוֵי סָפֵק בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין כמ"ש התו' שָׁם לָזֶה אָסוּר מִסָּפֵק דְּכֵיוָן דְּהָוֵי מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא נָגֵד מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא הו"ל סָפֵק הַשָּׁקוּל כַּנַ"ל וְאָסוּר בדשיל"מ: ט) וְהִנֵּה רַשְׁ"י פֵּירֵשׁ בֶּאֱמֶת כֵּן דְּהָא דְּיוֹלֶדֶת בַּלַּיְלָה שְׁכִיחַ טְפֵי מִיצְּתָה רֻבָּהּ וְחָזְרָה.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא לָמָּה לִי זֶה דְּהָא אַף אִם שְׁנֵיהֶם שָׁוִים ג"כ הָוֵי סְפֵיקָא לְחוּמְרָא בדשיל"מ וְכִדְמוּכָח בְּרַשְׁ"י גּוּפֵיהּ שֶׁפֵּירֵשׁ דִּלְהָכִי בְּלֹא בָּדַק מֻתֶּרֶת מִשּׁוּם דְּרֻבָּא יוֹלְדוֹת בַּיּוֹם וכמש"ל. וְנִרְאֶה דְּרַשְׁ"י רוֹצֶה לְפָרֵשׁ אַלִּיבָּא דכ"ע אַף לְפִי סֻגְיָא דְּבֵיצָה דַּף ג' ע"ב וּלְרַב פָּפָּא שָׁם דס"ל דְּאַף בדשיל"מ הָוֵי סְפֵיקָא לְקֻלָּא ע"ש דְּרַק רַב אַשִׁי מַסִּיק לִסְבָרָא זוֹ בָּתַר הָכִי.

וּלְזֶה פירש"י דְּיוֹלֶדֶת בַּלַּיְלָה שְׁכִיחַ טְפֵי. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּהָא דְּסָפֵק בדשיל"מ ואכ"מ.

ועוי"ל דְּהָא דפירש"י דְּרֹוב יוֹלְדוֹת בַּיּוֹם הוּא מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ כָּאן חֶזְקַת אִיסּוּר דְּנַיְמָא הַשְׁתָּא הוּא דְּיָלְדָה וְכִדְאִיתָא כה"ג בְּכַמָּה דּוּכְתֵי דְּאוֹקְמָא אַחֶזְקַת מְעֻבָּרֶת וְהַשְׁתָּא יָלְדָה. וכ"כ הַמָּרְדְּכַי ר"פ אֵין צָדִין דְּסָפֵק מוּכָן אָסוּר הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ חֶזְקַת אִיסּוּר.

וּבְבֵיאוּר דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי הַלָּלוּ יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ ואכ"מ. וּכְבָר דִּבְּרוּ הָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה.

וְהָא דְּפֵירֵשׁ רַשְׁ"י שֶׁיּוֹלֶדֶת בַּלַּיְלָה שְׁכִיחַ טְפֵי הַיְינוּ כמש"ל שֶׁרוֹצֶה לְפָרֵשׁ אַף לָמַ"ד סָפֵק מוּכָן מֻתָּר אַף הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ חֶזְקָה הַמְסַיַּעַ לְאִיסּוּר. וּכְכָל סְפֵיקָא דְּרַבָּנָן דְּשָׁרֵי אַף בְּחֶזְקַת אִיסּוּר ע' אַחֲרוֹנִים בַּיּו"ד סי' ק"י בָּזֶה.

וְכֵן ס"ל לר"ג בְּבֵיצָה כ"ד ע"א שֶׁסָּפֵק מוּכָן מֻתָּר. אֲבָל לְמַאי דקיי"ל כְּרַב אַשִׁי שֶׁסָּפֵק דשיל"מ אָסוּר וַדַּאי שא"צ כְּלָל לוֹמַר דְּיוֹלֶדֶת בַּלַּיְלָה שְׁכִיחָא טְפֵי וְכַנַ"ל.

אָכֵן עַל הָר"ן קָשֶׁה טוּבָא שָׁכָתַב שָׁם לְהֶדְיָא דִּלְהָכִי בָּעֵינַן סְבָרָא שֶׁרֹוב יוֹלְדוֹת בְּיוֹם מִשּׁוּם דְּסָפֵק דשיל"מ אָסוּר וְאַחַ"כ כָּתַב דִּלְהָכִי בְּבֶדֶק אָסוּר מִשּׁוּם דְּיָצְתָה וַחֲזָרָה הָוֵי מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְיוֹלֶדֶת בְּלַיְלָה הָוֵי מִיעוּטָא.

וְקָשֶׁה דְּלָמָּה לִי זֶה הָא אַף אִם שְׁנֵיהֶם שָׁוִים אָסוּר בדשיל"מ וּמָצָאתִי בְּמַאירִי שֶׁכָּתַב בֶּאֱמֶת שֶׁשְּׁנֵיהֶם שָׁוִים דְּהָוֵי רַק מִיעוּטָא וְאָסוּר מִשּׁוּם סָפֵק דשיל"מ וְתָ"ל שֶׁכִּוַּנְתִּי לְדַעְתּוֹ

הג'. וְאוּלַי רוֹצֶה הָרָ"ן לְיַשֵּׁב לפמ"ש הָרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת פ' כֵּיצַד צוֹלִין לְדַעַת הָרִי"ף דְּרַב ס"ל סָפֵק בדשיל"מ מֻתָּר ע"ש.

נִרְאֶה קָצָת בְּבֵיצָה כ"ד ע"ב דְּרַב מְפָרֵשׁ דִּבְרֵי ר"ג וּמַשְׁמַע דס"ל כְּוָותֵיהּ דְּסָפֵק מוּכָן מֻתָּר. וְהָכָא אָזְלָא סֵוגְיָא אַלִּיבָּא דר' יוֹסֵי בֶּן שָׁאוּל אָמַר רַב.

לְזֶה כָּתַב דְּהָא דְּיוֹלֶדֶת בַּלַּיְלָה שְׁכִיחָא טְפֵי וְזֶה דּוֹחֵק גָּדוֹל. וְעוֹד אֶפְשָׁר לוֹמַר לפמ"ש הנוב"י בְּכַמָּה דְּוכְתֵי דִּלְעִנְיַן טַלְטוּל לָא מִיקְרֵי דשיל"מ לְפִי שֶׁצָּרִיךְ עַתָּה לְטַלְטְלוֹ וְכֵן לְמָחָר לָזֶה כָּתַב הָרָ"ן דְּיוֹלֶדֶת בַּלַּיְלָה שְׁכִיחַ טְפֵי וּמִתּוֹרַת נַדַּאי אָסְרִינַן לָהּ וְלֹא מִתּוֹרַת סָפֵק וְאָסוּר אַף בְּטַלְטוּל.

וג"ז אֵינוֹ כִּי לְבַד שֶׁרָחוֹק לוֹמַר כֵּן בְּכַוָּנַת הָרָ"ן. הִנֵּה יִקָּשֶׁה מנ"ל לְהָרָ"ן בֶּאֱמֶת שֶׁזֶּה שְׁכִיחַ טְפֵי כֵּיוָן דְּבַשַּׁ"ס י"ל שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם סָפֵק בדשיל"מ.

וצ"ל דְּמַשְׁמַע לֵיהּ שֶׁאָסוּר אַף בְּטַלְטוּל מִדְּסָתַם וְאָמַר שֶׁאָסוּרָה וְהוּא דּוֹחֵק וְכֵן דּוֹחֵק לוֹמַר דְּמַשְׁמַע לְהוּ לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס דְּקָאָמַר דר"י לָא שְׁכִיחַ דְּטְפֵי לָא שְׁכִיחַ מִלֵּידַת לַיְלָה וְדִבְרֵי הָרָ"ן צ"ע לִכְאוֹרָה: י) וּבְבְכוֹרוֹת דַּף ח' ע"א הַגִּירְסָא בָּזֶה אֵימַר לֹא בָּדַק יָפֶה וַהֲלֹא בָּדַק יָפֶה אֵימַר יָצְתָה רֻובָּהּ וְחָזְרָה.

מַשְׁמַע מִזֶּה שֶׁאֵין לָנוּ לָחוֹשׁ שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה. וּלְפָלֶא שֶׁלֹּא הִתְעוֹרְרוּ הַמְפָרְשִׁים עַל שִׁינּוּי הַגִּירְסָא בְּזֶה מַהָא דְּבֵיצָה.

וְלִכְאוֹרָה רָצִיתִי לוֹמַר בָּזֶה דְּהִנֵּה בְּנִדָּה דַּף ס"א ע"א אִיתָא שֶׁאִם הָיָה מֻוחְזָק טֻומְאָה בְּאֵיזֶה מָקוֹם וּבָדַק וְלֹא מָצָא ס"ל לַחֲכָמִים שֶׁטָּהוֹר ור"מ ס"ל שֶׁהוּא בְּטֻומְאָתוֹ עַד שֶׁיְּוַדַּע לְךָ טֻומְאָה הֵיכָן הִיא. וּמִיְּתֵי ר"מ שָׁם עֻובְדָּא שֶׁבָּדְקוּ וְלֹא מָצְאוּ וְאַחַ"כ מָצְאוּ ע"י אֵיזֶה מְקֻרֶה.

וְהֵשִׁיבוּ חֲכָמִים מִשָּׁם רְאָיָה אֵימַר לֹא בָּדַק כָּל צָרְכּוֹ. נִרְאֶה מִזֶּה דר"מ ס"ל שֶׁאֵין סוֹמְכִין עַל בְּדִיקָה נֶגֶד הַחֲזָקָה וְרַבָּנָן ס"ל שֶׁסּוֹמְכִין.

וְרַק בְּעֻובְדָּא דְּמַיְיתֵי ר"מ ס"ל שֶׁבֶּאֱמֶת הַבּוֹדֵק פָּשַׁע וְלֹא בָּדַק כָּרָאוּי וא"כ י"ל דְּסֵוגְיָא דִּבְכוֹרוֹת רוֹצֶה לְיַשֵּׁב אַף אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן דס"ל שֶׁסּוֹמְכִין עַל הַבְּדִיקָה. וּבְבֵיצָה אָזֵיל לר"מ.

וכ"כ התו' בְּפֶסַחִים דַּף י' ע"א ד"ה עַל דלר"מ ס"ל שֶׁאֵין סוֹמְכִין עַל מַה שֶּׁלֹּא מָצָא בִּבְדִיקָתוֹ בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה מֻוחְזָק שֶׁהָיָה שָׁם חָמֵץ. וְאָמְרִינַן שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה: יא) וְיוֹתֵר נִרְאֶה דְּהִנֵּה בִּבְכוֹרוֹת דַּף כ"ה ע"ב דרחב"א אר"י ס"ל שֶׁאִם נִתְעָרֵב בַּעַל מוּם בִּתְמִימִים וּבָדַק וְלֹא מָצָא מוּם בְּשׁוּם אֶחָד מֵהֶם מֻוּתָּרִים כֻּלָּם לְרַבָּנָן דְּר"מ דְּאָמְרִינַן אֵימוֹר מוּם עוֹבֵר הָוֵי וְאִיתַּסִּי.

וּמַשְׁמַע אַף שֶׁאוֹמֵר שֶׁהָיָה מוּם קָבוּעַ מ"מ אָמְרִינַן שֶׁלֹּא רָאָה הַמּוּם יָפֶה וְהָיָה רַק מוּם עוֹבֵר. וְהַטַּעַם דס"ל לר' יוֹחָנָן לִסְמֹךְ טְפֵי עַל בְּדִיקָה אַחֲרוֹנָה נִרְאֶה לְפִי שֶׁעַתָּה כְּבָר יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ כָּאן בע"מ וּמְעַיֵּין הֵיטֵב.

וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא. ע"כ צ"ל שֶׁבַּתְּחִלָּה לֹא בָּדַק הֵיטֵב.

ולפ"ז י"ל דְּגַם לְרַבָּנָן אָמְרִינַן אֵימַר לֹא בָּדַק יָפֶה. וְרַק גַּבֵּי קֶבֶר שֶׁאָבַד שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ כָּאן קֶבֶר אָמְרִינַן שֶׁבְּוַודַּאי בָּדַק הֵיטֵב וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵק יָפֶה.

ולפ"ז י"ל דְּשִׁינּוּי הַגִּירְסָא דְּבֵיצָה וּבְכוֹרוֹת הַנָּ"ל תַּלְיָא בִּפְלוּגְתָּא דרחב"א ור"א אַלִּיבָּא דר' יוֹחָנָן בִּבְכוֹרוֹת כ"ה שָׁם. דְּרַב אַסִּי ס"ל שָׁם דְּגַם לְרַבָּנָן לָא תָּלִינַן שֶׁמּוּם עוֹבֵר הָיָה וְנִתְרַפֵּא כֵּינָן שֶׁאוֹמֵר שֶׁהָיָה מוּם קָבוּעַ.

וּמִמֵּילָא ה"ה הָכָא לָא אָמְרִינַן אֵימַר לֹא בָּדַק יָפֶה. וְאַלִּיבֵּיהּ אָזְלָא סוּגְיָא דְּבְכוֹרוֹת דַּף ח'.

וְסוּגְיָא דְּבֵיצָה אָזְלָא אַלִּיבָּא דרחב"א דס"ל שָׁם דִּלְרַבָּנָן תָּלִינַן שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה וְהָיָה רַק מוּם עוֹבֵר. וה"ה הָכָא.

וּדְמַסִּיק הַשַּׁ"ס בְּבֵיצָה וַאֲפִילּוּ בָּדַק יָפֶה אֵימַר יָצְתָה רֵוָקָּה וְחָזְרָה. י"ל שֶׁרוֹצֶה לְיַשֵּׁב גַּם אַלִּיבָּא דְּרַב אַסִּי כמש"ל: יב) וְלִכְאוֹרָה לפ"ז יֵשׁ לְצַדֵּד לַהֲלָכָה דְּלָא אָמְרִינַן בנ"ד אֵימַר לֹא בָּדַק הַסַּכִּין יָפֶה.

דְּהִנֵּה לפמש"ל דִּלְרַבָּנָן דְּר"מ לָא ס"ל סְבָרָא דְּתָלִינַן שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה. יֵשׁ לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁלֹּא הֵבִיאוּ הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם הָא דְּפְסָחִים דַּף ז' בְּפַת מְעֻוָּפֶשׁ שֶׁנִּמְצָאבְּפֶסַח.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דס"ל שֶׁעִיקַּר הָרְבוּתָא הוּא מִצַּד שֶׁבָּדַק שָׁם מֵחָמֵץ. וּלְזֶה ס"ל דְּזֶה אָתְיָא רַק אַלִּיבָּא דר"מ דס"ל הַאי סְבָרָא.

אֲבָל רַבָּנָן דר"מ דְּלָא ס"ל הַאי סְבָרָא. לֹא חָיְישִׁינַן לָזֶה.

וּלְדִידְהוּ עַל כָּרְחֵינוּ נֶאֱמַר שֶׁהוּא מַצָּה וְנִתְעַפְּשָׁה בְּפֶסַח מֵאֵיזֶה סִיבָּה אַף דְּלָא שְׁכִיחַ וְאָזְלִינַן בָּתַר בָּתְרָא וְכִדְאִיתָא הָתָם בַּסֶּוגְיָא וּכְבָר כָּתַב המג"א ס"ס תמ"ו מֵהַתּוֹ' דְּנָדָה דַּף נ"ו דְּאַף בְּגַוְמָא אָמְרִינַן שֶׁמָּצָא בִּבְדִיקָתוֹ.

וּבִפְרָט דְּהָכָא הָוֵי הַבְדִּיקָה לְשֵׁם מְצָוָה וְגַם יָדַע שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בַּבַּיִת בְּחָמֵץ וּבְוַודַּאי בָּדַק יָפֶה. וְלָזֶה ס"ל לְהָרִי"ף וְרַמְבַּ"ם דִּלְרַבָּנָן לָא ס"ל הַאי דִּינָא דְּפְסָחִים דַּף ז' אִם בָּדַק.

וְאִם לֹא בָּדַק פָּשׁוּט שֶׁאָסוּר דְּהָא חָמֵץ הָיָה מָצוּי שָׁם וְלֹא שַׁיָּיךְ לְמֵיזַל בָּתַר בָּתְרָא. וְלָזֶה לֹא הֵבִיאוּ דִּין זֶה כְּלָל.

וְלָזֶה לֹא הֵבִיא הָרַמְבַּ"ם ג"כ הָא דרחב"א דְּבְכוֹרוֹת דַּף כ"ה שֶׁהִזְכִּירוּ מִשּׁוּם דס"ל כְּרַב אַסִּי שָׁם דִּלְרַבָּנָן לָא אָמְרִינַן שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה. וּדְרַב אַסִּי לֹא הַוְצְרִךְ לְהָבִיא דְּהָא ע"כ אַיְירֵי שֶׁבָּדַק כֻּלָּם וּמְצָאָן תְּמִימִים דְּהָא כָּל בְּהֵמָה לְקָרְבָּן צְרִיכָה בִּיקּוּר.

וא"כ אֵין כָּאן רְבוּתָא כְּלָל. דְּרַבִּי וְרַשְׁבָּ"ג דְּפְלִיגִי שָׁם גַּבֵּי קֶבֶר שֶׁאָבַד.

הַיְינוּ רַק אִי צָרִיךְ לְבָדּוֹק כָּל הַשָּׂדֶה. וְהָכָא שֶׁנִּבְדְּקוּ כֻּלָּם אֵין מַה לָחוּשׁ.

וְאַף דְּאִיתָא שָׁם דְּדַרְכָּן לִיפּוֹל בָּהֶם מוּם מִשּׁוּם דְּמִנַּגְחִי. מ"מ הָא הַקָּרְבָּן צָרִיךְ בִּיקּוּר קוֹדֶם הַהַקְרָבָה מַמָּשׁ.

ולפ"ז יִהְיֶה זֶה תָּלוּי אִי כָּל קָרְבָּנוֹת בָּעֵי בִּיקּוּר אוֹ רַק פֶּסַח. וע' פְּסָחִים צ"ו וַעֲרָכִין דַּף י"ג ופ"ג דְּתָמִיד וּבָרַמְבַּ"ם פ"א מה' תו"מ ה"ט וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ.

וְגַם הָא דְּנִמְצָא קֻבָּר לֹא הֵבִיא הָרַמְבַּ"ם ועמש"ל סי' י"ז בָּזֶה. וְגַם הָא דְּבָדַק בְּקִינָּה שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין לֹא הֵבִיא הָרַמְבַּ"ם.

וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דס"ל שֶׁבְּזֶה דְּאָמְרִינַן שֶׁאֵינָהּ יוֹלֶדֶת בַּלַּיְלָה נִשְׁתַּנּוּ הַטְּבָעִים וְאֶפְשָׁר שֶׁיִּקָּרֶה שֶׁתֵּלֵד בַּלַּיְלָה. וא"כ הָוֵי סָפֵק אִי יָצְתָה רֻובָּהּ אוֹ נוֹלְדָה בַּלַּיְלָה.

דְּהָא אֵימוֹר לֹא בָּדַק יָפֶה לָא ס"ל הָרַמְבַּ"ם כַּנַ"ל והוו"ל סָפֵק בדשיל"מ. ולפ"ז בנ"ד לָא נֵימָא אֵימַר לֹא בָּדַק יָפֶה.

כֵּינָן דקיי"ל כְּרַב אַסִּי אר"י אֲלִיבָּא דְּרַבָּנָן וְכַנַ"ל: יג) אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּעִיקַּר סְבָרָא דְּרַבָּנָן הֵיא מִשּׁוּם שי"ל שֶׁעוֹרֵב אוֹ עַכְבָּר נָטַל הַטֻּמְאָה כִּדְאִיתָא בְּנִדָּה דַּף ס"א וּבְבְכוֹרוֹת כ"ה. וס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דלרחב"א בְּבְכוֹרוֹת שָׁם בֶּאֱמֶת ת"ק אָתֵי אַף כְּרַבָּנָן דְּר"מ.

ומ"מ אֲסוּרִים כֻּלָּם מִשּׁוּם שֶׁאֵין בָּמָה לִתְלוֹת. ור' יוֹסֵי ס"ל דְּאָמְרִינַן אֵימוֹר הָיָה מוּם עוֹבֵר.

וְהָרַמְבַּ"ם פָּסַק בֶּאֱמֶת כת"ק דר' יוֹסֵי בפ"ג מהא"מ הי"ב שֶׁאֲסוּרִים כֻּלָּם וּמַשְׁמַע לְהֶדְיָא דְּלָא מְהַנֵּי בְּדִיקָה מִדְּלָא פֵּירֵשׁ זֶה. וּמִמֵּילָא בְּעָלְמָא הֵיכָא שֶׁאֵין בָּמָה לִתְלוֹת לָא אָמְרִינַן אֵימַר לֹא בָּדַק יָפֶה.

וּדְאָמְרִינַן בִּבְיצָה אֵימַר לֹא בָּדַק יָפֶה. הַיְינוּ רַק אִם אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה אֲבָל אִם בָּרִי לוֹ שֶׁבָּדַק יָפֶה לָא אָמְרִינַן הָכִי.

וּלְזֶה מַסִּיק וַאֲפִילּוּ בָּדַק יָפֶה אֵימוֹר יָצְתָה רֻובָּהּ. וּדְלָא קָאָמַר תֵּיכֶף סְבָרָא דְּיָצְתָה רֻובָּהּ.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהָוֵי מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא וְלָזֶה עָדִיף לְמֵימַר שֶׁמָּא לֹא בָּדַק יָפֶה כְּשֶׁאֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן: יד) ומ"מ אֵינוֹ עִנְיָן לנ"ד דְּבִבְדִיקַת סַכִּין וַודַּאי יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א במה"ב כמש"ל וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק דְּהָתָם בִּבְיצָה א"א כְּלָל שֶׁתֵּלֵד בַּלַּיְלָה.

משא"כ הָכָא אַף שֶׁבְּקִיאִים אוֹמְרִים שא"א שֶׁתַּעֲלֶה חֲלֵזוֹנָה בִּזְמַן קָצָר כָּזֶה מ"מ לֹא נִתְבָּאֵר זֶה בְּדִבְרֵי חֲז"ל וְאֵינוֹ חֹק קָבוּעַ. וְאֶפְשָׁר יִקָּרֶה שֶׁיַּעֲלֶה חֲלֵזוֹנָה בַּזְּמַן כָּזֶה.

מ"מ נִרְאֶה דְּיוֹתֵר שְׁכִיחַ שֶׁיִּטְעֶה בִּבְדִיקַת הַסַּכִּין וְלֹא יַרְגִּישׁ בִּפְגִימָה מֵהָא שֶׁיַּעֲלֶה חֲלֵזוֹנָה בְּמְהֵרָה. וּבְפָרָט כִּי חֲלוּדָה אוֹמְרִים בְּקִיאִים שֶׁקָּרוֹב יוֹתֵר לִטְעוֹת וְשֶׁלֹּא לְהַרְגִּישׁ בָּהּ וְכֵן רָאִיתִי בְּעַצְמִי שׁוֹחֵט שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ בַּחֲלֵזוֹנָה אַף שֶׁבָּדַק כַּמָּה פְּעָמִים וּבֶאֱמֶת הָיָה שָׁם פְּגִימָה גְּדוֹלָה.

וְשׁוֹחֵט אַחֵר הִרְגִּישׁ בָּהּ תֵּיכֶף וְגַם הוּא בְּעַצְמוֹ הִרְגִּישׁ כְּשֶׁהֶרְאוּ לוֹ הַחֲלֵזוֹנָה: טו) וְעוֹד דְּהָכָא בנ"ד מוּכָח שֶׁהַפְּגִימָה הָיְתָה מִקּוֹדֶם שֶׁהֲרֵי הִרְגִּישׁ בְּמָקוֹם זֶה פְּגִימָה תֵּיכֶף אַחַר שְׁחִיטָה אַחֲרוֹנָה וּמוּכָח שֶׁזֶּה הָיָה מֵהַחֲלוּדָה.

רַק אַ"כ כְּשֶׁשְּׁפָשֵׁף עַל הַמַּטְלִית. שׁוּב לֹא הִרְגִּישׁ בְּשָׁבִיל שֶׁאוּלַי נִשְׁאַר עַל מָקוֹם הַהוּא קוֹרֶט דָּם קָרוּשׁ אוֹ מִסִּיבָּה אַחֶרֶת לֹא הִרְגִּישׁ בַּבְּדִיקָה הַשֵּׁנִית דְּהָא כָּתַב הנו"ב חאה"ע סי' מ"ו דקיי"ל כְּרַבִּי דְּקֻבָּר שֶׁנִּמְצָא הוּא קֻבָּר שֶׁאָבַד.

וְאַף לָרַשְׁבָּ"ג דְּלָא ס"ל בִּפְסָחִים דַּף י' שֶׁנִּמְצָא הוּא שֶׁאָבַד הַיְינוּ רַק מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן בִּבְכוֹרוֹת כ"ה ע"ב שֶׁדֶּרֶךְ לְקַבֵּר מֵתִים בַּשָּׂדוֹת. אֲבָל בנ"ד אֵין דֶּרֶךְ לְהַמָּצֵא פְּגִימוֹת.

וְאָמְרִינַן כָּאן נִמְצְאָה הַפְּגִימָה כָּאן הָיְתָה גַּם מִקּוֹדֶם. וּמִמֵּילָא שׁוּב אֲסוּרִים כָּל הַנִּשְׁחָטִים דְּזֶה וַדַּאי א"א לוֹמַר שֶׁבְּעֵת הִתְעַסְּקוּתוֹ בִּשְׁחִיטָה עָלְתָה חֲלוּדָה.

כִּי חֲלוּדָה עוֹלָה רַק כְּשֶׁמֻּנָּח הַסַּכִּין בְּלִי הִשְׁתַּמְּשׁוּת. וע"כ צ"ל שֶׁהָיְתָה הַחֲלֻדָּה קוֹדֶם שְׁחִיטָה רִאשׁוֹנָה: טז) וְהִנֵּה לִכְאוֹרָה יֵשׁ לוֹמַר דְּוַדַּאי הַחֲלֻדָּה אֵינָהּ נַעֲשֵׂית בְּבַת אַחַת רַק מְעַט מְעַט.

וּבְתְחִילָּה אֵינָהּ נִרְגֶּשֶׁת כְּפְגִימָה רַק אַחַ"כ מִתְחַזֶּקֶת וְנַעֲשֵׂית כְּפְגִימָה. וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א במה"ב שַׁעַר א' שְׁלִדַּעַת הָרִאָ"ה שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּפָּגֵם סַכִּין מֵעַצְמוֹ.

ע"כ צ"ל שֶׁהַפְּגִימָה מַתְחֶלֶת בְּכָל שֶׁהוּ שֶׁאֵינוֹ נִרְגָּשׁ וְאַחַ"כ בְּהֶמְשֵׁךְ הוֹלֶכֶת וּמִתְגַּדֶּלֶת ע"ש. וה"ה הָכָא בַּחֲלֻדָּה.

וא"כ אֶפְשָׁר אַף שֶׁהַתְּחָלַת הַחֲלֻדָּה הָיְתָה מִכְּבָר. בכ"ז כִּפְגִימָה לֹא נַעֲשֵׂית עַד עַתָּה.

וְלָזֶה לֹא הִרְגִּישׁ בָּהּ מִקּוֹדֶם. וְגַם אַחַר שְׁחִיטָה אַחֲרוֹנָה שֶׁנִּדְמָה לוֹ הֶרְגֵּשׁ בְּזֶה הַמָּקוֹם.

אֶפְשָׁר הָיָה זֶה מִפְּנֵי שֶׁאָז כְּבָר הַחֲלָה הַחֲלֻדָּה לְהִתְחַזֵּק לָזֶה נִדְמָה לוֹ כְּהֶרְגֵּשׁ. וּבַאֲשֶׁר לֹא נִתְחַזְּקָה לְגַמְרֵי שׁוּב לֹא הִרְגִּישׁ בָּהּ אַחַר הַשְּׁפְשׁוּף.

וְכַיָּדוּעַ שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ אֵיזֶה שִׁינּוּי בְּסַכִּין נִדְמֶה בַּתְּחִילָּה כַּפְּגִימָה וְאַחַר הַשְּׁפְשׁוּף שׁוּב אֵינוֹ נִרְגָּשׁ. וְאַף דְּגַבֵּי מִקְוֶה שֶׁנִּמְצָא חָסֵר קיי"ל דְּכָל טָהֳרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ ע"ג טְמֵאוֹת וְאָמְרִינַן רֵישׁ נִדָּה מְשׁוּם דע"כ חָסֵר וַאֲתַאי וְגַם שֶׁיֵּשׁ לְהַטְמֵא חֶזְקַת טֻמְאָה מ"מ בנ"ד אֵין שַׁיָּךְ זֶה דַּהֲרֵי בָּדַק הַסַּכִּין וְלֹא נִמְצָא בּוֹ פְּגִימָה.

וְאֵין לָנוּ לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא בָּדַק יָפֶה כָּל זְמַן שֶׁאֵין הוֹכָחָה בְּרוּרָה לָזֶה. וַהֲרֵי אָנוּ סוֹמְכִין תָּדִיר לְכַתְּחִילָּה עַל בְּדִיקָתֵינוּ אַף כְּשֶׁהָיָה מִתְּחִילָּה לְהַסַּכִּין חֶזְקַת פָּגוּם.

וְאַחַ"כ הַשְּׁחִיזוּ. וּכְעֵין זֶה כָּתְבוּ התו' בְּנִדָּה שָׁם וּבְחֻלִּין דַּף י' ד"ה סַכִּין שֶׁהִקְשׁוּ מֵהָא דְּמִקְוֶה עַל הָא דאר"ח שֶׁאִם שִׁיבֵּר עֶצֶמוֹת כָּשֵׁר דְּתָלִינַן שֶׁבָּעֶצֶם נִפְגְּמָה וְתֵירְצוּ דְּשָׁאנֵי בְּמִקְוֶה דְּאָמְרִינַן חָסֵר וַאֲתַאי וְעוֹד דְּהָכָא עֶצֶם וַדַּאי פּוֹגֵם.

וה"ה בנ"ד הַרֵי בָּדַק וַדַּאי וְלֹא מָצָא פְּגִימָה. וּבְגוּף סְבָרָא דְּחָסֵר וַאֲתַאי יֵשׁ לְחַלֵּק ג"כ וַאֲקַצֵּר.

וע' תו' נִדָּה ב' ע"ב ד"ה הָתָם. וְגַם מש"ל שְׁמָה שֶׁהִרְגִּישׁ מִקּוֹדֶם הָיְתָה זֹאת הַחֲלֻדָּה.

יֵשׁ לִדְחוֹת ג"כ דְּאַף לְרַבִּי דס"ל מַה שֶּׁנִּמְצָא הוּא שֶׁאָבַד. מ"מ הָכָא כֵּיוָן שֶׁאַחַר שֶׁשְּׁפְשֵׁף בָּדַק וְלֹא מָצָא.

הַרֵי נִתְבָּרֵר שֶׁאָז לֹא הֵזִרְגִּישָׁה עֲדַיִן הַחֲלֻדָּה: יז) אָכֵן בָּאֱמֶת אַף שֶׁלִּפְלִפּוּלָא בְּעָלְמָא הַסְּבָרָא נְכוֹנָה. אֲבָל לְדִינָא נלע"ד כִּי קָשֶׁה לוֹמַר כֵּן כִּי הֲלֹא הִכְרַחְנוּ לְמַעְלָה מִדִּבְרֵי התב"ש שֶׁחֲלוּדָה אֶפְשָׁר שֶׁיַּרְגִּישׁוּ בָּהּ בְּצִיפּוֹרֶן אַף קוֹדֶם שֶׁנִּרְאֵית לָעַיִן.

וא"כ עַתָּה שֶׁנִּרְאָה לְעַיִן נְקֻדָּה שְׁחוֹרָה קָרוֹב יוֹתֵר שֶׁהָיְתָה מֻרְגֶּשֶׁת מִכְּבָר. וּבִפְרָט שֶׁכָּתַב מעכ"ת שֶׁהָיְתָה מֻרְגֶּשֶׁת יוֹתֵר מִפְּגִימָה.

נִרְאֶה מִזֶּה שֶׁהָיְתָה זְמַן רַב. כִּי אִם הִתְחִילָה לִהְיוֹת מֻרְגֶּשֶׁת בְּרֶגַע זוֹ הָיָה מֻרְגָּשׁ רַק כַּפְּגִימָה דַּקָּה מְאוֹד כַּמּוּבָן.

וְזֶה דּוֹמֶה לְהָא דְּאָמְרִינַן בב"ב צ"ו ע"א שֶׁאִם נַעֲשָׂה חַלָּא סְיִפְתָּקָא הַיְינוּ חֹומֶץ חָזָק מוּכָח שֶׁנַּעֲשָׂה חֹומֶץ מִכְּבָר וּלְזֶה עַתָּה נִתְחַזֵּק יוֹתֵר ע"ש. וה"ה הָכָא.

וְגַם כִּי עִיקַּר סְבָרָא שֶׁהַחֲלוּדָה עוֹבֵר אֵיזֶה זְמַן עַד שֶׁתְּהֵא מֻרְגֶּשֶׁת לֹא בָּרוּר כ"כ בִּפְרָטוּת. וְעוֹד וְהוּא הָעִיקָּר כִּי טֶבַע הַחֲלֻדָּה לְהִתְהַוּוֹת בְּמֶשֶׁךְ רַב וְהַרְבֵּה שׁוֹחֲטִים אֵין מַרְגִּישִׁים בָּהּ.

וְרָאִיתִי שׁוֹחֲטִים מֻמְחִים אֲשֶׁר אֵין סוֹמְכִים עַל בְּדִיקָתָם בְּצִיפּוֹרֶן בֵּין שְׁחִיטָה לִשְׁחִיטָה. וּמַבְּיטִים לְבַד זֶה בְּעֵינָם עַל הַחֹוד.

וְיָשָׁר הַדָּבָר בְּעֵינַי וְכֵן רָאוּי לִנְהֹוג. וְכַיָּדוּעַ שֶׁאִם יֵשׁ פְּגִימָה נִיכֶּרֶת לָעַיִן וּבְדִיקָה זוֹ מוּבֵאת בַּשַּׁ"ס חֻלִּין י"ח ע"ב דְּבָדְקִי בְּעֵינָא.

וְאַף שֶׁעַל בְּדִיקָה זוֹ לְבַדָּהּ אָסוּר לִסְמֹוךְ וְחָלִילָה לְהָקֵל בָּזֶה כִּי בָּחַנְתִּי וּמָצָאתִי פְּגִימוֹת שֶׁהַחֲרִגּוּשׁ בְּצִיפּוֹרֶן וְלֹא נִרְאוּ לָעַיִן אַף לַשּׁוֹחֲטִים מֻמְחִים. וּדְלֹא כְּיֵשׁ שׁוֹחֲטִים שֶׁמְּקִילִים בָּזֶה לִסְמֹוךְ עַל רְאִיַּית עַיִן לְחוּד.

וְהוּא נֶגֶד דִּינָא דִּגְמָרָא וְכָל הַפּוֹסְקִים. אֲבָל בְּיַחַד עִם בְּדִיקַת צִיפּוֹרֶן הוּא נָכוֹן מְאוֹד.

ועי"ז שַׁפִּיר נִיכָּר אִם יֵשׁ שָׁם רוֹשֶׁם חֲלֻדָּה. כִּי עַל חֲלוּדָה יוֹתֵר טוֹב לִבְדֹּוק בִּרְאִיַּית עַיִן מִבְּצִיפּוֹרֶן:יח) וְעוֹד נִרְאֶה דְּהִנֵּה בַּגּוּף עִנְיַן חֲלוּדָה יֵשׁ לְהָעִיר דְּהָא בֶּאֱמֶת בְּגוּף הַסַּכִּין אֵין שׁוּם פְּגִימָה.

וְהַחֲלֻדָּה הוּא דָּבָר נוֹסָף שֶׁעָלָה בְּאֵיזֶה מָקוֹם עַל הַחֹוד. וְלָמָּה יִפָּסֵל זֶה בַּפְּגִימָה.

אַף י"ל דְּכֵינָן שֶׁיֵּשׁ מֻרְשָׁא בְּהַחֲלוּדָה שֶׁאוֹגֶרֶת הַצִּיפּוֹרֶן. הָוֵי כְּעִיקּוּר שֶׁנִּשְׁחָטִים הַסִּימָנִים בְּדָבָר פָּגוּם.

וְאַטּוּ אִם יִשְׁחֹוט בִּשְׁנֵי סַכִּינִים בְּיַחַד בְּקֻצוֹתָם לְרָחְבָּם נֹאמַר שֶׁכְּשֵׁירָה. דִּבְוַדַּאי טְרֵיפָה דְּהָא קָצָה הַסַּכִּין הַשֵּׁנִי הָוֵי כִּפְגִימָה.

וְכֵן קיי"ל בְּחֻלִּין דַּף י"ח ע"א שֶׁבִּשְׁנֵי שִׁינַּיִם אֵין שׁוֹחֲטִין כִּי הַהֶפְרֵשׁ שֶׁבֵּינֵיהֶם הָוֵי כִּפְגִימָה. וה"ה הָכָא וְרָאִיתִי בְּבֶדֶק הַבַּיִת בְּשַׁעַר הַשֵּׁנִי שֶׁכָּתַב גַּבֵּי סַכִּין דְּדָמֵי לְסַאסְאָה שֶׁמַּרְגֶּשֶׁת בָּהּ צִיפּוֹרֶן אעפ"כ כְּשֵׁירָה לְפִי שֶׁאֵינוֹ מִגּוּף הַסַּכִּין וְאֵינָהּ פְּגִימָה כְּלָל אֶלָּא כְּשֶׁמְּחַדְּדִין הַסַּכִּין בְּיוֹתֵר עוֹלָה עַל חֲוָדָהּ כְּמִין חוּט אֶחָד וְאוֹתוֹ חוּט מְסַכְּסֵךְ וְדוֹמֶה לְרָאשֵׁי שְׂבָלִים וְלִפְעָמִים מִסְתַּלֵּק מִן הַסַּכִּין וְלָזֶה כָּשֵׁר שֶׁאֵינָן פְּגִימוֹת אֶלָּא מִתּוֹךְ דַּקּוּתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ חוּט הוּא מְסַכְּסֵךְ כָּךְ עכ"ד.

וְכָתַב עָלָיו הָרַשְׁבָּ"א במה"ב שָׁם הַחוּט שֶׁאָמַר שֶׁאֵינוֹ מִגּוּף הַסַּכִּין לָא יָדְעִינַן מַאי אִי נוֹסָף מִן הַמַּשְׁחֶזֶת עַל הַסַּכִּין וּמִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ אֵינוֹ מְעַכֵּב. אוֹ בָּא לוֹמַר שֶׁכֵּיוָן שֶׁלִּפְעָמִים נוֹפֵל הַחוּט מֵעַל הַסַּכִּין אע"פ שֶׁעַכְשָׁיו יֶשְׁנוֹ רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ אֵינוֹ וְלֹא פָּגַע וְלֹא נָגַע בַּסִּימָנִים עכ"ד.

נִרְאֶה מְבֹאָר לְכְאוֹרָה מִדִּבְרֵיהֶם שֶׁאִם יֵשׁ אֵיזֶה דָּבָר עַל חוּד הַסַּכִּין שֶׁפּוֹגֵם בכ"ז כָּשֵׁר. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּהָא בְּכָל שׁוֹחֲטִין אַף בְּצוֹר וּזְכוּכִית וּשְׁאָר דְּבָרִים וּבְכֻלָּם פְּגִימָה פּוֹסֶלֶת.

א"כ אִם מֻנָּח אֵיזֶה דָּבָר עַל הַחוּד הֲרֵי שׁוֹחֲטִים בְּאוֹתוֹ דָּבָר וּפְגִימָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ. ומ"ש הָרַשְׁבָּ"א שֶׁמִּין בשא"מ אֵינוֹ מְעַכֵּב.

אֵינוֹ מוּבָן דְּהָא קיי"ל דְּמִין בשא"מ חוֹצֵץ טְפֵי מִמִּינוֹ כִּדְאִיתָא בְּיוֹמָא דַף נ"ח וּבְכַמָּה דֻּכְתֵי. וּבֶאֱמֶת הָכָא לֹא שַׁיָּךְ חֲצִיצָה כְּלָל דְּאַטו גזה"כ הוּא לִשְׁחוֹט בְּסַכִּין דַּוְוקָא הָא בְּכָל שׁוֹחֲטִין.

וְאוּלַי כַּוָּנַת הָרַשְׁבָּ"א לְהָא דְּאִיתָא בִּזְבָחִים דַּף ג' דְּמִינַהּ מַחֲרִיב בַּהּ דְּלָאו מִינַהּ לָא מַחֲרִיב בָּהּ. אֲבָל ג"ז צ"ע דְּלֹא שַׁיָּךְ כְּלָל לְהַהִּ דְּהָכָא סְבָרָא זוֹ.

וְכֵן מ"ש הָרַשְׁבָּ"א שֶׁכֵּיוָן שֶׁעוֹמֵד הַחוּט לִינָּטֵל מִן הַסַּכִּין הָוֵי כְּאִלּוּ אֵינוֹ הוּא ג"כ תָּמוּהַּ. דְּאַף דְּאָמְרִינַן בִּפְסָחִים דַּף פ"ה וּבְחֻלִּין דַּף ע"ג ע"א דְּכָל הָעוֹמֵד לַחְתּוֹךְ כְּחָתוּךְ דָּמֵי וְלִקְצוֹץ כְּקָצוּץ דָּמֵי.

מ"מ הָכָא לֹא שַׁיָּךְ זֶה לענ"ד דמ"מ הֲרֵי שׁוֹחֵט הַסְּימָנִים בְּאוֹתוֹ הַחוּט וְהוּא פָּגוּם. וְיֵשׁ לְהָבִיא רְאָיוֹת לָזֶה אַדּ א"צ כִּי זֶה פָּשׁוּט לענ"ד.

וְאוּלַי בֶּאֱמֶת כּוֹתֵב הָרַשְׁבָּ"א כָּל סְבָרוֹת הַלָּלוּ לְדַעַת הָרֹאֹ"ה לוֹמַר שֶׁדְּבָרָיו דְּחוּיִם. וע"ש בְּסוֹף דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שָׁם במה"ב.

וּפַשְׁטוּת דִּבְרֵי הָרֹאֹ"ה מַשְׁמַע דס"ל שֶׁאֵינָהּ פְּגִימָה אוֹגֶרֶת. רַק בִּשְׁבִיל שֶׁהַחוּט אֵינוֹ מְגוּף הַסַּכִּין לָזֶה נִרְאֶה לְבוֹדֵק כְּעֵין הֶרְגֵּשׁ פְּגִימָה: יט) וְעוֹד ק"ל טוּבָא עַל דִּבְרֵי הָרֹאֹ"ה וְהָרַשְׁבָּ"א דְּאֵינֶימָא שֶׁחוּט זֶה אֵינוֹ מְגוּף הַסַּכִּין וְהוּא דָּבָר נוֹסָף עַל הַסַּכִּין א"כ הו"ל חֲלָדָה דְּהָא הַסְּימָנִים נִשְׁחָטִים בְּחוּט זֶה וְהַסַּכִּין מְכַסֶּה אֶת הַחוּט וְלָא עָדִיף מִשּׁוֹחֵט תַּחַת מַטְלִית הַדָּבוּק דְּהָוֵי חֲלָדָה.

וא"ל דְּכֵיוָן שֶׁהַחוּט דָּבוּק הֵיטֵב עִם הַסַּכִּין הָוֵי כְּגוּף אֶחָד ז"א דְּהָא כָּל הָעוֹמֵד לַחְתּוֹךְ כְּחָתוּךְ דָּמֵי. וְגַם דְּהָא מַשְׁמַע מִדִּבְרֵיהֶם שֶׁעִיקַּר הַהֶיתֵּר הוּא מִצַּד שֶׁאֵינוֹ מְגוּף הַסַּכִּין וְסוֹפוֹ לִינָּטֵל וְאֵין לוֹמַר דְּכֵיוָן שֶׁהַחוּט בְּעַצְמוֹ אֵין בְּכוֹחוֹ לַחְתּוֹךְ הַסְּימָנִים רַק ע"י גּוּף הַסַּכִּין.

לָזֶה נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ נִשְׁחָט בְּסַכִּין. דז"א כִּי הָעִיקָּר תָּלוּי בְּמַה שֶׁמַּגִּיעַ לַסְּימָנִים.

וַהֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חוּט בַּרְזֶל דַּק שא"א לַחְתּוֹךְ בּוֹ וְעוֹשֶׂה לוֹ בֵּית יָד גָּדוֹל שֶׁיּוּכַל לְהַחְזִיק בּוֹ וְלִדְחֹק עָלָיו כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לַחְתּוֹךְ בּוֹ הַסְּימָנִים. הֲרֵי וַדַּאי דְּמִיקָּרֵי שֶׁשּׁוֹחֵט בְּחוּט הַבַּרְזֶל.

וע' חֻלִּין ל"א גַּבֵּי אִיזְמֵל קָטָן. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דס"ל לָהָרֹאֹ"ה שֶׁהַחוּט אֵינוֹ עַל גּוּף חוֹד הַסַּכִּין רַק מְצִידּוֹ וְכֵן טָבַע הַסַּכִּינִים שֶׁלִּפְעָמִים יִתְהַוֶּה ע"י הַשְׁחָזָה כְּמוֹ חוּט עַל צַד הַחוֹד וַאֲקַצֵּר.

וְאַף שֶׁכָּתְבוּ קָצַת אַחֲרוֹנִים דְּהֵיכָא שֶׁמְּגֻלָּה מְקוֹם הַשְׁחִיטָה לָא מִיקָּרֵי חֲלָדָה. מ"מ בנ"ד שֶׁכָּל הַדָּבָר הַשּׁוֹחֵט מְכֻוָּן עַל פְּנֵי כֵּן לוֹ נִרְאֶה דְּהָוֵי חֲלָדָה: עכ"פ לפ"ז גַּם גַּבֵּי חֲלוּדָה אַף שֶׁאֵינוֹ נִרְגָּשׁ כִּפְגִימָה מ"מ יֵשׁ לָחוּשׁ לַחֲלָדָה כֵּיוָן שֶׁהַסְּימָנִים נִשְׁחָטִים בַּחֲלֻדָּה שֶׁהִיא עַל

הַחֹד לפמש"ל דְּאַף בְּמַשֶּׁהוּ שֶׁעַל חֹד הַסַּכִּין יֵשׁ לָחוּשׁ לַחֲלָדָה בָּמָּה שֶׁהַסַּכִּין הוּא עַל הַמַּשֶּׁהוּ.

וְאַף אִי נִימָא שֶׁאִם יֵשׁ חֲלוּדָה עַל גַּב הַסַּכִּין אֵין לָחוּשׁ לַחֲלָדָה כמ"ש הָאַחֲרוֹנִים מִשּׁוּם שֶׁהוּא מַשֶּׁהוּ בְּעָלְמָא מ"מ כְּשֶׁהַחֲלוּדָה עַל הַחֹד וְשׁוֹחֶטֶת בַּחֲלֻדָּה וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ לַחֲלָדָה בָּמָּה שֶׁהַסַּכִּין עַל הַחֲלֻדָּה: כ) אַף בֶּאֱמֶת יֵשׁ לִדְחוֹת דְּהַחֲלֻדָּה אֵינוֹ דָּבָר נִפְרָד כְּלָל וְאֵין בַּחֲלֻדָּה מַמָּשׁוּת שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר לְהַפְרִידָהּ מֵהַסַּכִּין.

וְאֵין שַׁיָּיךְ כְּלָל לוֹמַר שֶׁשּׁוֹחֶטֶת בַּחֲלֻדָּה. דְּהָא אֵין אֶפְשָׁרוּת כְּלָל שֶׁתַּעֲמֹד הַחֲלֻדָּה לְבַדָּהּ.

וּלְזֶה הוּא דָּבָר אֶחָד עִם הַסַּכִּין. וְלֹא שַׁיָּיךְ בְּזֶה סְבָרָא דְּהָעוֹמֵד לְקָצוּץ כְּקָצוּץ דָּמֵי שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

וְאַף דקיי"ל בפ"י דְּמַקָּוֹאוֹת מ"ב שֶׁפֶּחָמִים שֶׁעַל הַקֻּוְמְקוּם חוֹצֵץ בִּטְבִילָה וְכֵן קיי"ל בַּיו"ד סי' ק"כ סי"ג שֶׁחֲלוּדָה שֶׁעַל הַכְּלִי חוֹצֶצֶת בִּטְבִילָה. מ"מ לְעִנְיַן שְׁחִיטָה לֹא שַׁיָּיךְ זֶה דְּהָכָא לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל דִּין חֲצִיצָה כמש"ל.

וְגַם דִּין חֲלָדָה אֵין כָּאן לְפִי שֶׁעִיקַּר הַשְּׁחִיטָה הוּא בְּגוּף הַסַּכִּין כִּי הַחֲלוּדָה אֵין בָּהּ מַמָּשׁ. וה"ז דּוֹמֶה כְּאִלּוּ הָיָה אָבָק דָּבוּק עַל חֹד הַסַּכִּין.

דְּבוַדַּאי לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁשּׁוֹחֶטֶת בְּהָאָבָק וְהַסַּכִּין מְכַסֶּה עַל הָאָבָק וְיהֵא כַּחֲלָדָה. וּלְבַד זֶה כְּבָר צִדְּדוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּהֵיכָא שֶׁהַדָּבָר הַמְכַסֶּה הַסַּכִּין הוֹלֵךְ עִם הַסַּכִּין יַחַד בְּהוֹלָכָה וְהוֹבָאָה לָא מִיקָרֵי חֲלָדָה.

אַף כִּי לענ"ד לֹא נִרְאֶה כֵּן אַף בנ"ד בלא"ה אֵין חֲשָׁשׁ כמש"ל. וְגַם דְּהַחֲלוּדָה הִיא רַק עַל מַשֶּׁהוּ מִן חֹד הַסַּכִּין וַאֲקַצֵּר כא) נָשׁוּב לנ"ד דְּכֵינָן שֶׁהַחֲלוּדָה נִרְגֶּשֶׁת הֵיטֵב יוֹתֵר מִפְּגִימָה וְגַם נִרְאֶה לָעַיִן נָקֻדָּה שְׁחוֹרָה.

קָשֶׁה לְהַתִּיר אֶת הַנִּשְׁחָטִים בְּסַכִּין זֶה כֵּינָן דְּהָוֵי סָפֵק בִּשְׁחִיטָה. וְרַק אִם בָּדַק בֵּין שְׁחִיטָה לִשְׁחִיטָה בִּרְאִיַּית עַיִן ג"כ לְבַד בְּדִיקַת טֵרְפָה.

אֲזַי יֵשׁ לְהַתִּיר וכמש"ל שֶׁחֲלוּדָה נִרְאֵית לָעַיִן תֵּיכֶף וּשְׁחִיטָה אַחֲרוֹנָה בלא"ה יֵשׁ לְהַחְמִיר בָּהּ וכמ"ש כַּמָּה אַחֲרוֹנִים לְהַחְמִיר בִּנְמְצָא פְּגִימָה וְעָבְרָה בְּשִׁפְשׁוּף עַל הַיָּד. ומכ"ש בנ"ד שֶׁשִּׁפְשֵׁף גַּם עַל הַמַּטְלִית.

וְזֶהוּ דָּבָר בָּרוּר שֶׁעַל הַמַּטְלִית אֶפְשָׁר לְהַעֲבִיר פְּגִימָה דַּקָּה. וּמִמֵּילָא כֵּינָן שֶׁאֵין אָנוּ תּוֹלִין הַהֶרְגֵּשׁ שֶׁאַחַר שְׁחִיטָה אַחֲרוֹנָה בְּדָבָר נִדְבָּק: הֲדַר דִּינָא לְמֵימַר שֶׁהָיָה זֶה הֶרְגֵּשׁ הַחֲלוּדָה וכדקיי"ל כְּרַבִּי דס"ל בִּפְסָחִים ד' י' קֶבֶר שֶׁנִּמְצָא הוּא קֶבֶר שֶׁאָבַד וכמ"ש הנו"ב מ"ק חאה"ע סי' מ"ו שֶׁרוֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל דַּהֲלָכָה כְּרַבִּי.

וְאַף לָרַשְׁבָּ"ג י"ל דְּהָכָא מוֹדֶה דְּהָא אָמְרִינַן בִּבְכוֹרוֹת כ"ה ע"ב דְּרַשְׁבָּ"ג לָא אָמַר רַק בַּשָּׂדֶה שֶׁדַּרְךְ לִקְבּוֹר שָׁם לִפְעָמִים מֵתִים. אֲבָל הָכָא וַדַּאי דְּלָא שְׁכִיחַ שֶׁיִּפְגֹּם הַסַּכִּין אַחַר שְׁחִיטָה.

וְהָרָאָיָה דַּהֲרֵי אִם נֶאֱבַד הַסַּכִּין אַחַר הַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁירָה שְׁחִיטָתוֹ. וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִפְגַּם הַסַּכִּין בָּעוֹר.

וּמוּכָח שֶׁהָיְתָה הַחֲלוּדָה מִקּוֹדֶם וְלֹא הִרְגִּישׁ בָּהּ אַחַר הַשִּׁפְשׁוּף. וּמִמֵּילָא מוּכָח שֶׁהָיְתָה קוֹדֶם שְׁחִיטָה רְאשׁוֹנָה כמש"ל שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּסַכִּין לַשְׁחִיטָה א"א שֶׁתַּעֲלֶה עָלָיו חֲלוּדָה.

וְאַף שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א במה"ב לְהַקְשׁוֹת עַל הָרֹאשׁ"ה שֶׁכָּתַב שֶׁסָּכִין נִפְגַּם מֵעַצְמוֹ דמ"מ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנַּעֲשְׂתָה הַפְגִימָה מֵעַצְמָהּ וְנִשְׁלְמָה בָּעֵת גְּמַר הַשְׁחִיטָה. הֵיְינוּ רַק בִּפְגִימָה מַמָּשׁ.

אֲבָל בַּחֲלוּדָה לֹא שַׁיָּךְ זֶה כמש"ל. ולפמש"ל דְּאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ שֶׁכַּוָּונַת הָרֹאשׁ"ה ג"כ עַל חֲלוּדָה.

תִּתְיַשֵּׁב בְּזֶה בֶּאֱמֶת קֻושְׁיַּית הָרַשְׁבָּ"א עַל הָרֹאשׁ"ה וּמִטַּרְדוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: כב) וְעוֹד יֵשׁ לָדוּן דְּכֵינָן דְּמַחְזִיקִין שֶׁהַהֶרְגֵּשׁ שֶׁאַחַר שְׁחִיטָה אַחֲרוֹנָה הָיָה מֵהַחֲלוּדָה. א"כ כֵּינָן שֶׁאַחַר הַשִּׁפְשׁוּף לֹא הִרְגִּישׁ בָּהּ.

הֲרֵי חָזִינַן דְּאִיתְרָעִי חֻזְקַת הַרְגָּשָׁתוֹ לְגַבֵּי חֲלוּדָה זוֹ. וְשׁוּב אֵין רְאָיָה מִבְּדִיקוֹתָיו שֶׁבָּדַק הַסַּכִּין בֵּין שְׁחִיטוֹת הַקּוֹדְמוֹת.

וְאַף דִּלְגַבֵּי פְּגִימוֹת וַחֲלוּדוֹת אֲחֵרוֹת לֹא נִתְקַלְקְלָה חֻזְקַת הַרְגָּשָׁתוֹ וכמ"ש מעכ"ת שֶׁהוּא מֻוְחָזָק לְמַרְגִּישׁ כָּרָאוּי וּבָעֵינַן שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים לְהַעֲבִירוֹ מֵחֶזְקָתוֹ וּכְמוֹ חֲזָרָה דְּשׁוֹר הַמּוּעָד וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ.

אֲבָל לְגַבֵּי הַאי חֲלוּדָה. וַדַּאי י"ל דְּאִיתְּרַע חֻזְקַת הַרְגָּשָׁתוֹ.

וּכְעֵין דקיי"ל בב"מ דַּף י"ז ובח"מ סי' ע"ט שֶׁהַוְחָזַק כַּפָּרָן לְאוֹתוֹ מָמוֹן שְׁדָנִין עָלָיו אַף דְּלִשְׁאָר דְּבָרִים אֵין מַחֲזִיקִין אוֹתוֹ כַּפָּרָן. וע' שַׁבָּת דַּף ס"א לְעִנְיַן קָמֵיעַ מֻמְחֶה.

וְזֶה נ"מ טוֹבָא לְדִינָא לְעִנְיַן אִם שו"ב לֹא הִרְגִּישׁ בַּפְּגִימָה אַחַר שְׁחִיטָה. ושו"ב אַחֵר הִרְגִּישׁ בָּהּ וְשָׁחַט בּוֹ מִקּוֹדֶם אֵיזֶה בְּהֵמוֹת.

דְּנִיחוּשׁ שֶׁמָּא הָיְתָה הַפְּגִימָה מִקּוֹדֶם וְלֹא הִרְגִּישׁ בָּהּ כֵּינָן דְּאִיתְּרַע הַרְגָּשָׁתוֹ לְגַבֵּי פְּגִימָה זוֹ וְאֶפְשָׁר לְצַדֵּד לְהָקֵל די"ל שֶׁנִּתְיַגְּעָה עַתָּה יָדוֹ מֵרוֹב הַשְׁחִיטוֹת לָזֶה לֹא הִרְגִּישׁ וְהַשְׁתָּא הוּא דְּאִיתְּרַע וְאֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

אֲבָל בנ"ד דבלא"ה רַגְלַיִם לַדָּבָר שֶׁהַחֲלוּדָה נַעֲשְׂתָה מִכְּבָר כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַחֲלוּדָה וּכְמוֹ שֶׁהֶאֱרַכְנוּ בס"ד בָּזֶה. וְגַם כִּי עֲלוּלִים לִטְעוֹתבְּהַרְגָּשָׁתָהּ.

נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר בנ"ד לָחוּשׁ לָזֶה. וְלָזֶה לענ"ד אֵין לְהַכְשִׁיר שְׁחִיטוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת רַק אִם בָּדַק בֵּין שְׁחִיטָה לַשְׁחִיטָה גַּם בִּרְאִיַּית עַיִן לְבַד הַבְּדִיקָה בַּצִּיפּוֹרֶן וכמש"ל בע"ה: כג) וְיָדַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ לָדוּן בָּזֶה לְהָקֵל מִצַּד ס"ס דְּשֶׁמָּא נַעֲשֵׂית הַחֲלוּדָה אַחַר כָּל הַשְׁחִיטוֹת.

וְאַף אִם הָיְתָה הַחֲלוּדָה מִקּוֹדֶם שֶׁמָּא לֹא הָיְתָה נִרְגֶּשֶׁת עַד עַתָּה וכמש"ל לְצַדֵּד שֶׁהַחֲלוּדָה אֵינָהּ מֻרְגֶּשֶׁת בַּתְּחִילָּה. וְאַף שֶׁבֵּאַרְנוּ שע"פ רֹוב חֲלוּדָה נַעֲשֵׂית מִכְּבָר.

מ"מ הָא דַּעַת הַתּוֹסָ' בִּכְתֻבוֹת דַּף ט' דְּאָמְרִינַן ס"ס בִּמְקוֹם רֹוב. וכ"כ הַתּוֹסָ' בְּיֶתֶר בֵּיאוּר בְּנִדָּה דַּף י"ח ועמ"ש בָּזֶה לְקַמָּן בסי' נ"ו אוֹת י"ד.

וְגַם דבנ"ד לְעִנְמַת זֶה יֵשׁ רֹוב שֶׁרֹוב הַשּׁוֹחֲטִים מַרְגִּישִׁים הַחֲלוּדָה בִּבְדִיקָתָם אִם רַק יֵשׁ הִיא מֻרְגֶּשֶׁת. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וּלְצַדֵּד עוֹד צְדָדִים לְהָקֵל.

.

אֲבָל הָעִיקָּר לענ"ד לְהַחְמִיר כמש"ל בַּאֲשֶׁר הַנִּסָּיוֹן מוֹרֶה כֵּן וְכַנַּ"ל. וּכְמוֹ בַּדִּין אָמְרוּ חֲזַ"ל שֶׁצָּרִיךְ לַעֲמֹל לָדוּן דִּין אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ.

וְהַיְינוּ לְחָדוּר לְאַמִּיתַּת הָעִנְיָן וְלֹא כְּפִי חִיצוֹנִיּוֹת טַעֲנוֹת הבע"ד וכמ"ש הַתּוֹסָ' בְּשַׁבָּת דַּף י' לְאַפּוֹקֵי דִּין מְרֻמֶּה. כֵּן בְּהוֹרָאַת או"ה מֻוָּטָל עַל כָּל מוֹרֶה שֶׁיְּהֵא נוֹכֵחַ הָאֱמֶת דַּרְכּוֹ.

וְכֵן מְשַׁנֵּי בְּכַמָּה תְּשׁוּבוֹת מֵהָרַאשׁוֹנִים כְּעֵין זֶה: כד) וְהִנֵּה עַל קֻוּשְׁיָא שֶׁהִקְשֵׁיתִי בָּאוֹת ט' עַל הָרָ"ן פ"ק דְּבֵיצָה. תֵּירֵץ מַשְׁכִּיל אֶחָד דְּהָא הָרָ"ן כָּתַב שָׁם דְּכֵינָן דְּסָפֵּנָא מֵאַרְעָא בַּלַּיְלָה אֶפְשָׁר דְּיָלְדָה בַּלַּיְלָה.

ומ"מ עַל הָרוֹב אֵינָהּ יוֹלֶדֶת אֶלָּא בְּיוֹם כִּי הֵיכִי עַל הָרוֹב לָא סָפֵּנָא מֵאַרְעָא אֶלָּא בְּיוֹם. וא"כ אֵינִימָא שֶׁיָּלְדָה בַּלַּיְלָה יְהֵא הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּסָפֵּנָא מֵאַרְעָא לְבֵיצָה זוֹ בַּלַּיְלָה.

וְזֶה ג"כ רַק מִיעוּט כמ"ש הָרַ"ן. וְלָזֶה אֵינִימָא דְּיָלְדָה בַּלַּיְלָה וְיָצְאָה רֻבָּהּ וְחָזְרָה שָׁווּ אַהֲדֵי.

הָוֵי תָּלִינַן טְפֵי שֶׁיָּצְתָה רֻבָּהּ דְּטְפֵי עָדִיף לוֹמַר שֶׁיָּצְתָה עַכְשָׁיו מִן הָרוֹב מִשֶּׁנֹּאמַר שֶׁיָּצְתָה אֵיזֶה יָמִים מִקּוֹדֶם מִן הָרוֹב. וְאוֹקֶמָא אַחֶזְקָתָהּ שֶׁלֹּא יָצְתָה מִן הָרוֹב עַד יוֹם שֶׁעָבַר.

וְכָל כַּמָּה שֶׁאֶפְשָׁר לִתְלוֹת בְּאִיחוּר הַזְּמַן תָּלִינַן. וְהִנֵּה אַף כִּי לִכְאוֹרָה אָמַר דְּבַר חֲכָמָה.

אֲבָל בֶּאֱמֶת שָׁגָה בְּכַוָּנַת הָרָ"ן כִּי אֵין כַּוָּנַת הָרָ"ן כְּלָל שֶׁאִם סָפֵּנָא מֵאַרְעָא בַּלַּיְלָה יוֹלֶדֶת הַבֵּיצָה בַּלַּיְלָה. דמנ"ל לְהָרָ"ן זֶה.

וְגַם לָמָּה לוֹ לְחַדֵּשׁ זֶה. וְעוֹד דא"כ הו"ל לְהָרָ"ן לוֹמַר כֵּיוָן דְּסָפֵּנָא מֵאַרְעָא בַּלַּיְלָה יָלְדָה בְּלֵילְיָא.

וְלָמָּה אָמַר אֶפְשָׁר דְּיָלְדָה בְּלֵילְיָא. וְכֵן אַחַ"כ כָּתַב שֶׁרֻבָּן יוֹלְדוֹת בְּיוֹם כִּי הֵיכִי שֶׁרֻבָּן סְפֵּנָא מֵאַרְעָא בַּיּוֹם.

והול"ל מִשּׁוּם וְלֹא כִּי הֵיכִי. אֲבָל כַּוָּנַת הָרָ"ן פְּשׁוּטָה דְּבַשַּׁ"ס שָׁם אִיתָא שֶׁכֹּל שֶׁתִּשְׁמִיתוֹ בַּיּוֹם נוֹלָד בַּיּוֹם וְשֶׁתַּשְׁמִישׁוֹ בַּלַּיְלָה נוֹלָד בַּלַּיְלָה.

כֹּל שֶׁתַּשְׁמִישׁוֹ בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה נוֹלָד בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה. וּמְפָרֵשׁ הַשַּׁ"ס תַּשְׁמִישׁוֹ בַּיּוֹם זוֹ תַּרְנְגֹולֶת.

וְאַחַ"כ מַסִּיק הַשַּׁ"ס דְּסָפֵּנָא מֵאַרְעָא יוֹלֶדֶת בַּלַּיְלָה. וְקָשֶׁה דא"כ הֵיכִי כָּיֵיל דְּבָרַיְיתָא דְּכֹל שֶׁתַּשְׁמִישׁוֹ בַּיּוֹם נוֹלָד בַּיּוֹם הָא תַּרְנְגֹולֶת תַּשְׁמִישָׁהּ בַּיּוֹם.

ומ"מ יוֹלֶדֶת בַּלַּיְלָה אִי סְפֵּנָא מֵאַרְעָא. וְלָזֶה כָּתַב הָרָ"ן וכ"כ הַמְּאִירִי דְּסָפֵּנָא מֵאַרְעָא גַּם בַּלַּיְלָה וְלָזֶה יוֹלֶדֶת בַּלַּיְלָה.

וְכַוָּנַת הַבָּרַיְיתָא שֶׁהַבֵּיצָה שֶׁנּוֹלַדְתְּ מִתַּשְׁמִישׁ זָכָר אֵינוֹ אֶלָּא בְּיוֹם מִשּׁוּם שֶׁתַּשְׁמִישׁוֹ בַּיּוֹם. אֲבָל בֵּיצָה שֶׁנּוֹלַדְתְּ מִסְּפֵּנָא מֵאַרְעָא שַׁפִּיר נוֹלֶדֶת גַּם בְּלַיְלָה מִשּׁוּם דְּסָפֵּנָא מֵאַרְעָא גַּם בַּלַּיְלָה.

וְהָוְיָא הַתַּרְנְגוֹלֶת בִּכְרָט זֶה בִּדְסָפְנָא מַאַרְעָא כְּמוֹ כָּל שֶׁתַּשְׁמִישׁוֹ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה שֶׁיּוֹלֶדֶת בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה. וּמְפֹרָשׁ הַשַּׁ"ס אָדָם וְכָל דְּדָמֵי לֵיהּ.

וּפָשׁוּט שֶׁאֵין הַכַּוָּנָה שֶׁמִּתַּשְׁמִישׁ שֶׁל לַיְלָה נוֹלַד בַּלַּיְלָה וּמִיּוֹם נוֹלַד בְּיוֹם. שֶׁהַחוּשׁ מֵעִיד הַהֵיפּוּךְ.

וְרַק הַכַּוָּנָה שֶׁכְּמוֹ שֶׁהַטֶּבַע בָּהֶם לְשַׁמֵּשׁ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה כֵּן טִבְעָם לְיַלֵּד בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה. וכ"כ הַמְּאִירִי שָׁם לְהֶדְיָא שֶׁאַף שֶׁשִּׁימֵּשׁ בַּלַּיְלָה.

מ"מ כֵּינָן שֶׁטֶּבַע מִינוֹ לְשַׁמֵּשׁ בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה יוֹלֵד ג"כ בְּיוֹם וּבַלַּיְלָה. וא"כ ה"ה בִּדְסָפְנָא מַאַרְעָא אַף אִם סָפְנָא בַּיּוֹם.

מ"מ אָפְשָׁר שֶׁתֵּלֵד בַּלַּיְלָה. כֵּינָן שֶׁטֶּבַע הַתַּרְנְגוֹלֶת דְּסִפְנָא בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה.

וְרַק הֲוִקְשָׁה לְהָרָ"ן דא"כ לָמָּה אָמְרִינַן דְּאַף בְּסִפְנָא מַאַרְעָא יוֹלְדוֹת רֻבָּן בַּיּוֹם כִּדְמוֹכַח מֵהַשַּׁ"ס דִּנְקֵט דַּוְוקָא בָּדָק. וּלְזֶה כָּתַב שֶׁרֻבָּן סוֹפְנוֹת בַּיּוֹם וְלָזֶה רֻבָּן יוֹלְדוֹת בַּיּוֹם.

דְּהָא חָזִינַן שֶׁטֶּבַע הַלְּיָדָה אָזֵיל בָּתַר טֶבַע הַתַּשְׁמִישׁ. אֲבָל וַדַּאי אַף דְּסָפְנָא בַּיּוֹם מ"מ אָפְשָׁר שֶׁתֵּלֵד בַּלַּיְלָה.

ועפ"ז מְדֻיָּקְדָּק לְשׁוֹן הָרָ"ן. וְזֶה בָּרוּר.

וא"כ הָדָרָא קֻשְׁיָיתִי לְדֻכְתָּהּ: כה) וְגַם גּוּף הַסְּבָרָא אֵינָהּ שֶׁהֲרֵי כְּבָר כָּתַב הָרַ"ן בפ"ק דְּחֻלִּין שֶׁאִם א"א לוֹמַר שֶׁהַדָּבָר נַעֲשָׂה בְּרֶגַע זוֹ. וְעַל כָּרְחֵינוּ לוֹמַר שֶׁנַּעֲשָׂה מִקּוֹדֶם אֵיזֶה מָשָׁךְ.

שׁוּב אֵין כָּאן חֻזְקָה וְאָסוּר לְמַפְרֵעַ אַף מִזְּמַן גָּדוֹל. וְאֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁנִּתְלָה שֶׁיָּצְתָה מֵחֻזְקָתָהּ בְּאֵיחוּר הַזְּמַן ע"ש.

וא"כ ה"ה הָכָא כֵּינָן שעכ"פ יָצְתָה מִן הָרוֹב. שׁוּב אֵין נ"מ לוֹמַר מָתַי יָצְתָה מִן הָרוֹב.

וּבִכְרָט דְּהָכָא חֻזְקַת מְעֻבָּרֶת מְסַיַּיעַ וְנַיְמָא דְּהַשְׁתָּא הוּא דְּיָלְדָה בְּסוֹף הַלַּיְלָה דְּהָא אַיְירֵי בַּשַּׁ"ס שֶׁהִשְׁכִּים וּמָצָא בְּעוֹד לַיְלָה וכפירש"י וְהָרָ"ן שָׁם שֶׁהִשְׁכִּים קוֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר. וְשַׁפִּיר י"ל שֶׁיָּלְדָה בְּרֶגַע זוֹ.

וְהָוְיָא חֻזְקָה אַלִּימְתָּא לוֹמַר שֶׁיָּלְדָה בַּלַּיְלָה מִלּוֹמַר שֶׁיָּצְתָה רֻבָּהּ בַּיּוֹם וְהָוְיָא כִּילּוּדָה. וְאַחַ"כ חָזְרָה.

וְזֶה בָּרוּר. וְעוֹד יֵשׁ לִדְחוֹת זֶה אַף לֹא אַאֲרִיךְ בַּאֲשֶׁר בלא"ה הַכַּוָּנָה בָּךְ"ן כמש"ל.

וע' בְּעִנְיָן זֶה בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב סי' תק"ג סק"ג סק"ד: סִימָן יא מַעֲשֶׂה בָּא לְפָנַי בְּאֶוְנָא עֶלְיוֹנָה שֶׁדַּרְכָּהּ לִהְיוֹת כְּפוּפָה קְצָת בְּרֹאשָׁהּ בִּשְׁבִיל שֶׁמְּוַנַּחַת סְבִיב הַגַּרְגֶּרֶת. וְהָיְתָה הַכְּפוּפָה הַהִיא שֶׁקּוֹרִים השו"ב.

קאפעלוש.

דְּבוּקָה יַחַד וּסְרוּכָה בְּסִירְכָא קְצָרָה. והשו"ב הִפְרִיד בְּאֶצְבָּעוֹ וְקִילֵּף קְרוּמֵי הַסִּירְכָא שָׁם.

וּבְצִבֵּץ בְּמָקוֹם אֶחָד בְּצַד אֶחָד. וּבְצַד הַשֵּׁנִי לֹא בְּצִבֵּץ.

וְהַכְּפִיפָה נִשְׁאֲרָה כְּפוּפָה. רַק קָצָת נִתְפַּשֵּׁט וְלֹא נִשְׁאַר דָּבוּק כְּמוֹ שֶׁהָיָה.

וְאָמַרְתִּי לְרַשּׁוֹם מַה שֶּׁהוֹרִיתִי בָּזֶה: נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁאֵינוֹ רַק סִירְכָא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וּכְבָר הֻזְכַּר דִּין זֶה בסי' ל"ט ס"ט בְּסִירְכָא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.

וְרַק בְּמַקְמִיט מֻחֶמֶת הַסִּירְכָא הֵבִיא הָרַמ"א שָׁם לְהַחְמִיר. וְגַם בָּזֶה כָּתַב הנוב"י שֶׁאִם כָּרְתוּ הַסִּירְכָא וְהַקֶּמֶט נִשְׁאַר כָּשֵׁר.

דְּהָא חָזִינַן שֶׁהַקֶּמֶט אֵינוֹ מֻחֶמֶת הַסִּירְכָא וְאֵין סוֹפוֹ לִינָּתֵק. רַק שהתב"ש וּדְעִימֵיהּ הֶחֱמִירוּ מִשּׁוּם דְּסִרְכָא וְקֶמֶט הָוֵי תַּרְתֵּי לְרֵיעוּתָא.

וא"כ בנ"ד שֶׁהַקֶּמֶט נִשְׁאַר אַף לְאַחַר שֶׁעָבְרָה הַסִּרְכָא כָּשֵׁר לכ"ע דְּהָכָא לָא הָוֵי תר"ל כֵּינָן שֶׁמָּצוּי לִהְיוֹת רֹאשׁ אֶחָד הָעֶלְיוֹנָה כְּפוּפָה קְצָת בְּרֹאשָׁהּ מִצַּד שֶׁמַּוְנַחַת אֵצֶל הַגַּרְגֶּרֶת. וְאֵינוֹ מֻחֶמֶת רֵיעוּתָא שֶׁבְּרִיאָה.

וכ"כ הלבש"ר סי' ל"ט ס"ק קכ"ט שֶׁקֶּמֶט שֶׁבַּתּוֹלָדָה אֵינוֹ רֵיעוּתָא. וְאַף שֶׁקְּצָת נִתְפַּשֵּׁט שֶׁלֹּא נִשְׁאַר דָּבוּק כְּמוֹ שֶׁהָיָה.

בכ"ז לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁהָיָה סוֹפוֹ לִינָּתֵק. דְּדַוְוקָא כְּשֶׁהָאוּנָה עוֹמֶדֶת בְּיוֹשֶׁר וְהַסִּירְכָא הִקְמִיטָה אוֹתָהּ.

אֲבָל כְּשֶׁהָאוּנָא בְּטִבְעָהּ נִמְשֶׁכֶת לִזְקוֹף כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה וּמְמֵילָא תִּנָּתֵק הַסִּרְכָא. אֲבָל בנ"ד כֵּינָן דְּהָוֵי כָּפוּף בלא"ה.

רַק שֶׁאֵינוֹ דָּבוּק מַמָּשׁ. וְהַסִּרְכָא הִדְבִּיקָהּ הַכְּפִיפָה יַחַד.

לֹא שַׁיָּיךְ שֶׁתִּמָּשֵׁךְ הַכְּפִיפָה אֶת הַסִּרְכָא לְנַתְּקָהּ וְזֶה בָּרוּר לְמֵבִין. וע' תב"ש סי' ל"ט ס"ק נ"ב ובלבש"ר שָׁם ס"ק קכ"ו שֶׁכָּל הַטְּעָמִים שֶׁהוּבְאוּ שָׁם בְּדִין סִרְכָא עַל קמט אֵינָם שַׁיָּיכִים הָכָא כ"כ.

וכמ"ש ג"כ הלבש"ר שָׁם דְּבְקֶמֶט בְּתוֹלָדָה לֹא שַׁיָּיכִים כָּל הַטְּעָמִים יע"ש. וְהִנֵּה לְטַעַם דְּהָוֵי תר"ל.

זֶה לָא הָוֵי רֵיעוּתָא כַּנַ"ל כֵּינָן שֶׁחָזַר לִמְקוֹמוֹ. וְגַם דַּרְכּוֹ לִהְיוֹת כָּפוּף בַּמָּקוֹם זֶה.

וְטַעַם שֶׁסּוֹפוֹ לְהִתְנַתֵּק. ג"כ כְּבָר בֵּאַרְנוּ דְּלֹא שַׁיָּיךְ הָכָא.

וְטַעַם שֶׁאֵינוֹ מֵניף עַל הַלֵּב וְהָוֵי כְּאָטוּם. נִרְאֶה דְּהָכָא אֵינוֹ שַׁיָּיךְ ג"כ כֵּינָן שֶׁדֶּרֶךְ הָאוּנָא לִהְיוֹת כְּפוּפָה בְּמָקוֹם זֶה.

וְכִי בִּשְׁבִיל שֶׁנִּכְפְּפָה מְעַט יוֹתֵר. בִּשְׁבִיל זֶה נַחְשְׁבֶנָּה כְּאָטוּם.

וע"ע סי' קל"ה בָּזֶה: וְכֵינָן דְּלֹא שַׁיָּיךְ הָכָא כָּל הָנֵי טַעְמֵי נִשְׁאַר הַדִּין כְּמוֹ כָּל סִרְכָא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם שא"צ לַהֲסִירָהּ כְּלָל. וכדקיי"ל בסי' ל"ט ס"ט וכמ"ש הנו"ב סי' י"ב שֶׁכֵּן עִיקָּר.

וְדִינוֹ כְּדִין סִרְכָא תְּלוּיָה. וּכְבָר כָּתְבוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּאַף אִם לֹא עָבְרָה בְּמִיעוּךְ כְּשֵׁרָה.

וא"כ הָכָא אַף שֶׁמִּצַּד אֶחָד לֹא עָבְרָה הַסִּרְכָא כָּרָאוּי מ"מ כָּשֵׁר. וּבִפְרָט הָכָא שֶׁהָיְתָה דְּבוּקָה יַחַד וְאֵינָהּ סִרְכָא גְּמוּרָה.

דְּאֶפְשָׁר שֶׁכֵּן נַעֲשָׂה מִצַּד סְמִיכוּת הַכְּפִיפָה זֶה לָזֶה וְהַיְינוּ רִיבּוּיהּ. וְרַק כְּשֶׁהִפְרִידוּ נִתְרַחֵב קְצָת.

וּכְדָרְךְ כָּל דָּבָר אִם יַחְתְּכוּ אוֹתוֹ יִתְרַחֵב קְצָת כִּי צַד אֶחָד נִמְשָׁךְ לְכָאן וְאֶחָד לְכָאן. וְכֵן בנ"ד הַדֶּבֶק הָיָה בְּתוֹלָדָה וְרַק כְּשֶׁהִפְרִידוּ בְּאֶמְצַע נִתְרַחֵב קְצָת.

וּבִפְרָט שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת הַבִּצְבּוּץ בְּמִשְׁמוּשׁ יַד הַבּוֹדֵק שֶׁקָּלַף קְרוֹב הַסְּרָכָא. ולפמ"ש הַפּוֹסְקִים דְּלֹרַשֵּׁ"י דְּאֵין סְרָכָא בְּלֹא נֶקֶב.

מ"מ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם סוֹתֶמֶת הַסְּרָכָא לְפִי שֶׁמִּתְחַזֶּקֶת בַּאֲחִיזָתָהּ בְּמָקוֹם הַשֵּׁנִי. ה"ה הָכָא אַף שֶׁלֹּא עָבְרָה בַּמָּקוֹם הַשֵּׁנִי וְנֶאֱמַר דְּשָׁם הוּא הַנֶּקֶב.

מ"מ בְּמָקוֹם הַשֵּׁנִי כֵּיוָן שֶׁהַכְּפִיפָה הִיא בְּתוֹלָדָה כַּנַ"ל. וּלְפִי מַה שֶּׁצִּדַּדְתִּי דְּלָאו סְרָכָא הִיא כְּלָל דְּהָוֵי כְּמוֹ כְּסִדְרָן דְּהַיְינוּ רִיבּוּיהּ.

בְּנוֹדַּאי א"ש. וְלָזֶה הֶקְלְתִּי בָּזֶה בהפ"מ: וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שק"ל בִּמְנָחוֹת דַּף י' ע"ב בְּרַשֵּׁ"י ד"ה לְעָוְבָדָהּ בִּכְלִי שֶׁכָּתַב שֶׁעוֹבֵד בִּשְׁמֹאל כְּאָשָׁם מְצוֹרָע דִּכְתִיב בֵּיהּ שְׂמֹאל.

וּתְמֵהֲנִי דְּהָא הָכָא לָא קָאֵי עַל אָשָׁם מְצוֹרָע. רַק עַל כָּל אָשָׁם שֶׁזְּרִיקָתוֹ בִּכְלִי מְשׁוּם דְּלָא כְּתִיב בֵּיהּ אֶצְבַּע וכפירש"י בְּדַף כ"ו ע"א וּבְזָבָחִים דַּף י"א ע"א וכ"כ הַתּוֹסָ' בְּסֶוּגְיַין ד"ה וַהֲרֵי: סִימָן יב מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי שֶׁהָיְתָה סִירְכָא מַאֲנָא הָעֶלְיוֹנָה מֵחִיתּוּךְ לְמַטָּה מֵחֲצָיְין לְאַנָּא אֶמְצָעִית לְחוּדָהּ.

וְגַם הָיָה סִירְכָא מֵאֲנָא אֶמְצָעִית לְשֶׁוְמָן וּמִסִּירְכָא זוֹ הָלַךְ חוּט לַסִּירְכָא שֶׁמֵּאַנָּא לְאַנָּא כַּנַ"ל. וְהִנֵּה הַסִּירְכָא לְשֶׁוְמָן עָבְרָה בְּמִיעוּךְ הַנָּהוּג.

וְכֵן הַסְּרָכָא הַשֵּׁנִית עָבְרָה מֵעַל אֲוְנָא הָאֶמְצָעִית וְלֹא בִּצְבֵּץ וְרַק בְּצַד אֲוְנָא הָעֶלְיוֹנָה נִקְרָעָה הַסִּירְכָא עִם הַקְּרוּם בְּהוֹצָאַת הָרֵיאָה מֵהַבְּהֵמָה. עַד שֶׁהָיָה א"א לֵידַע אִם הָיְתָה עוֹבֶרֶת הַסְּרָכָא שָׁם אוֹ לֹא.

וְאֶרְשׁוֹם מַה שֶּׁעָלָה בְּרַעְיוֹנִי בְּעֵת הוֹרָאָתִי בס"ד: וְהִנֵּה מֵהַסִּירְכָא שֶׁלְּשׁוּמָן אֵין מַה לָחוּשׁ כֵּיוָן שֶׁעָבְרָה. וְאַף שֶׁהָיָה דָּבוּק בְּחוּט לַסִּירְכָא הַשֵּׁנִית.

אֵין זֶה כ"א סִירְכָא כְּפוּלָה מִסִּירְכָא לְסִירְכָא שֶׁאֵין בָּזֶה חֲשָׁשׁ כֵּיוָן שֶׁעִיקַּר הַסִּירְכָא עָבְרָה וְכַמְבֹאָר בסי' ל"ט ס"ד וע"ש בַּשָּׁ"דּ. וּבְנִידּוֹן סִירְכָא הַשֵּׁנִית.

הִנֵּה לְשִׁיטַת תוס' דְּטַעַם סִירְכָא מִשּׁוּם סוֹפָהּ לְהִתְפָּרֵק נִרְאֶה שֶׁכֵּיוָן שֶׁעָבְרָה מִן הַחוּד א"כ לֹא הָיָה נִשְׁרָשׁ כָּאן בְּחֹזֶק. וְאִם הָיְתָה מִתְפָּרֶקֶת בְּחַיֵּי הַבְּהֵמָה לֹא הָיָה נַעֲשָׂה נֶקֶב תַּחְתֶּיהָ בְּמָקוֹם זֶה.

וְרַק בְּצַד שֶׁאֵצֶל אֲוְנָא עֶלְיוֹנָה יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהָיְתָה מִתְפָּרֶקֶת. וְאוּלַי עָמְדָה שָׁם בְּחֹזֶק בְּאוֹפָן שֶׁהָיָה נַעֲשָׂה שָׁם נֶקֶב.

אֲבָל ז"א דְּהָא הָוֵי סְפֵיקֵי טוּבָא. רֵאשִׁית דְּהָא דַּעַת הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים שֶׁמֵּחִיתּוּךְ לְחוּד הָוֵי כְּסִדְרָן וּכְבָר הֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ זֶה הַמִּשְׁכָּנוֹת יַעֲקֹב סי' ט"ו מִמַּה רִאשׁוֹנִים.

וְאַף לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּהָוֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן דִּילְמָא הָיָה מִתְפָּרֵק רַק מִצַּד זֶה שֶׁעָבַר בְּמִיעוּךְ. וְהַדַּעַת נוֹתֶנֶת כֵּן דְּכָאן שֶׁעָבַר בְּנָקֵל הָיָה מִתְפָּרֵק ג"כ מִקּוֹדֶם.

וּמִמֵּילָא הָיָה נִשְׁאָר בְּצַד הַשֵּׁנִי כְּסִרְכָא תְּלוּיָה. וְאַף אִם הָיָה בְּחֵיֵי הַבְּהֵמָה מִתְפָּרֵק גַּם מִצַּד הַשֵּׁנִי.

דְּיִלְמָא גַּם שָׁם הָיָה עוֹבֵר בְּמִיעוּדְ אִלּוּ הָיָה קַיָּים לְפָנֵינוּ. וּלְשִׁיטַת רַשְׁ"י דְּהַחֲשָׁשׁ הוּא מִשּׁוּם נֶקֶב.

ג"כ אִיכָּא טוּבֵי סְפֵיקֵי דְּיִלְמָא הָיָה עוֹבֵר בְּמִיעוּדְ וְהָוֵי רַק מֵחֲמַת לֵיחוֹת. וְאַף אִם לֹא הָיָה עוֹבֵר.

דְּיִלְמָא הָוֵי כְּסִדְרָן וְשַׁפִּיר סוֹתֵם. וְאַף אִם לָא הָוֵי כְּסִדְרָן.

מ"מ כֵּיוָן דְּעַל הַחוֹד עָבַר בְּמִיעוּדְ וְרַק עַל הַחִיתּוּדְ נִקְרַע. וְשָׁם אַף אִם הָוֵי נֶקֶב י"ל לפמ"ש קָצָת רִאשׁוֹנִים הַטַּעַם דִּכְסִדְרָן כָּשֵׁר מִפְּנֵי שֶׁהָאֲוִנָּא הַשֵּׁנִית סוֹתֶמֶת הַנֶּקֶב.

א"כ ה"ה בְּנֶקֶב גָּמוּר. וְעוֹד הָא כָּתְבוּ קָצָת רִאשׁוֹנִים וְהוּבְאוּ בְּיֶתֶר בֵּיאוּר בתב"ש סי' ל"ט ס"ז דְּלְהָכִי סִרְכָא כְּסִדְרָן כְּשֵׁירָה לְפִי שֶׁכְּשֶׁיּוֹצֵא הַלֵּיחוֹת דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב מִתְחַזֵּק ע"י הָאֲוִנָּא שֶׁאֲצָלָהּ וְנִקְרָשׁ וְנַעֲשֶׂה קְרוּם.

וְכֵיוָן שֶׁסּוֹפוֹ לִיסָּתֵם וְגַם נִסְתְּמָה בְּקְרוּם שַׁפִּיר הָוֵי סְתִימָה ע"ש. וא"כ י"ל שֶׁאַף כְּשֶׁיִּסְרוּדְ לְחוּד אוֹ לְגַב.

אִם נִבְדַּק שָׁם וְעָבְרָה בְּמִיעוּדְ. שַׁפִּיר אֵין לָחוּשׁ לְשִׁיטָה זוֹ לְצַד הַסִּרְכָא שֶׁדָּבוּק בֵּין הַחִיתּוּכִים.

וְיוֹתֵר מִזֶּה כָּתַב הב"י סי' ל"ט בְּשֵׁם בהע"ט דְּאַף דְּמַפְקָא זִקָּא כְּשֵׁירָה בִּכְסִדְרָן. והתב"ש שָׁם סק"ז חָלַק עַל הב"י וְדַעְתּוֹ שֶׁכַּנָּונַת הָעִיטּוּר כמ"ש הי"ש סי' כ"ה שֶׁאִם חָתַדְ הַסִּירְכָא בְּסַכִּין סָמוּדְ לָרִיאָה וּמַפְקָא זִקָּא כָּשֵׁר כֵּיוָן דְּמֵעִיקָּרָא הָיָה סָתוּם.

אֲבָל לֹא כְּשֶׁמַּפְקָא זִקָּא מֵעִיקָּרָא. וְהִנֵּה חָכָם עָדִיף מִנָּבִיא כִּי כ"ה לְהֶדְיָא הַלָּשׁוֹן בָּעִיטּוּר כִּי מִתְפָּרְקֵי וְנִפְקָא לָהּ כְּשֵׁירָה וְהַיְינוּ כַּנַ"ל.

וְנִרְאֶה שֶׁזּוֹהִי כַּנָּונַת הב"י ג"כ דְּמַפְקָא זִקָּא אַחַר הֲסָרַת הַסִּרְכָא רַק שֶׁקִּיצֵּר בִּלְשׁוֹנוֹ ובפמ"ג בִּפְתִיחָה לסי' ל"ט נִרְאֶה ג"כ שֶׁלֹּא רָאָה גּוּף דִּבְרֵי בה"ע בָּזֶה. ועכ"פ בנ"ד יֵשׁ לְצָרֵף זֶה לְסָפֵק כֵּיוָן שֶׁסָּתוּם בְּסִרְכָא.

ועפ"ז יֵשׁ לְדַחוֹת מַה שֶׁדִּקְדֵּק הָרֹאֹ"שׁ פא"ט מִלְּשׁוֹן רַשְׁ"י שפי' שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן בְּאוּנוֹת חִיצוֹנוֹת וְלֹא פֵּירֵשׁ מֵחִיתּוּדְ לְגַב אוֹ לְחוּד. וְהוֹכִיחַ מִזֶּה דס"ל דְּהָוֵי כְּסִדְרָן בכה"ג.

והיש"ש סי' כ"ה נִדְחַק לְדַחוֹת דִּקְדּוּק זֶה וּדְבָרָיו דְּחוּקִים ע"ש. אֲבָל לפמש"ל י"ל דְּבֶאֱמֶת הָוֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן.

רַק אִם עָבְרָה מַעַל הַגַּב אוֹ מֵעַל הַחוֹד בְּמִיעוּדְ. שׁוּב אֵין חוֹשְׁשִׁין לְצַד הַשֵּׁנִי וְהָוֵי כְּסִדְרָן.

וְלָזֶה נָקִיט רַשְׁ"י הַחִיצוֹנוֹת מִשּׁוּם דִּלְשׁוֹן הַשַּׁ"ס לֵית לְהוּ בְּדִיקוּתָא מַשְׁמַע שֶׁאֵין מוֹעִיל בְּדִיקָה כְּלָל לִשְׁנֵי הַצְּדָדִים. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ.

ועכ"פ בנ"ד יֵשׁ לְהָקֵל בהפ"מ כַּנַ"ל: וּכְעֵין זֶה הוֹרִיתִי בְּרִיאָה שֶׁהָיְתָה בָּהּ סִירְכָא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּמֵהַסִּירְכָא הַזֹּאת יָצְאָה סִירְכָא אֶל שׁוּמָן הַלֵּב. וְהִנֵּה הַבּוֹדֵק חָתַךְ אֶת הַסִּירְכָא שֶׁמִּמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּאֶמְצַע כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַעֲבִירָהּ.

וְצַד אֶחָד עָבַר בְּמִיעוּךְ הַנָּהוּג כָּרָאוּי. וְצַד הַשֵּׁנִי נִקְרַע הַמָּקוֹם וְלֹא נוֹדַע אִם הָיְתָה עוֹבֶרֶת כָּרָאוּי אוֹ לֹא.

וְהַסִּירְכָא לְהַשְּׁוּמָן הָיְתָה קְרוֹבָה יוֹתֵר אֶל הַצַּד שֶׁלֹּא בְּצָבֵץ. וְצִדַּדְתִּי ג"כ כֵּיוָן שֶׁאָנוּ נוֹהֲגִים דְּסִירְכָא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם א"צ מִיעוּךְ.

וא"כ אַף שֶׁצַּד אֶחָד מִמֶּנָּה נִקְרַע אֵין לָחוּשׁ. וְהַסִּירְכָא שֶׁלְּשׁוּמָן הֲרֵי הִיא כְּסִירְכָא כְּפוּלָה שֶׁהֵיקֵל הב"י בסי' ל"ט מִטַּעַם ס"ס וְהוּבָא בַּשָּׁ"ךְ סקי"ז.

וּבִפְרָט שֶׁהָיְתָה קְרוֹבָה לְמָקוֹם שֶׁלֹּא בְּצָבֵץ. וא"כ אַף אִם אֵינָהּ מֵהַסִּרְכָא רַק מִגּוּף הָרֵיאָה נֵיזַל בָּתַר קְרוֹב שֶׁבָּאָה מִצַּד זֶה שֶׁקְּרוֹבָה אֵלָיו וְשָׁם עֲבָרָה כָּרָאוּי.

וְיָדוּעַ דְּהֵיכָא דְּלֵיכָּא רֹוב כְּנֶגֶד. אָזְלִינַן בָּתַר קְרוֹב.

וּכְעֵין זֶה כָּתַב הב"י סי' ל"ט וְהוּבָא בפמ"ג בסי' ל"ט בש"ד ס"ק לָדוּן בְּסִירְכָא מִצַּד קְרוֹב. וְאַף אִם הָיְתָה סְרוּכָה לְצַד הַשֵּׁנִי.

שָׁמָּא הָיְתָה עוֹבֶרֶת גַּם שָׁם: סִימָן יג מַעֲשֶׂה בְּרִיאָה שֶׁהָיָה בָּהּ מֻרְסָא. וְעַל הַמֻּרְסָא הָיָה כְּמוֹ נִגְלָד.

וְהַמַּרְאָה הי' שָׁחוֹר. וְגַם הָיָה בְּתוֹךְ הַמֻּרְסָא נָקֻב פָּתוּחַ.

וּבְתוֹךְ הַמֻּרְסָא נִמְצָא תּוֹלָע הַנִּקְרָא בְּפִי הַבּוֹדְקִים מעטליצע וַאֲבָאר דִּין זֶה בס"ד בְּקוֹנְטְרֵס: הִנֵּה נִגְלָד עַל מַרְאָה שָׁחוֹר לִכְאוֹרָה הָוֵי תר"ל לְפִי דַּעַת כַּמָּה אַחֲרוֹנִים וּבְפְרָט בְּמִקּוֹם מֻרְסָא. אֲבָל בֶּאֱמֶת הַמַּרְאָה.

אֵין לַחְשׁוֹב לְרֵיעוּתָא. כִּי בְּכָל מֻרְסָא הַמַּרְאָה שָׁחוֹר מֵחֲמַת צְרִירַת הַמֻּגְלָא.

וְכָל כה"ג לָא מִיקְרֵי שִׁינּוּי מַרְאֶה כדקיי"ל בסי' ל"ח ס"ג. וּמֻרְסָא לָא מִיקְרְיָא רֵיעוּתָא לְצָרֵף לְנִגְלָד פְּוּרְתָּא דְּהָוֵי רֵיעוּתָא כָּל דְּהוּ.

רַק מַה שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁהַקְּרוּם שֶׁבְּמָקוֹם הַנִּגְלָד הוּא דַּק מְאוֹד. וּבַמֻּרְסָא נִמְצָא תּוֹלָע שֶׁנִּקְרָא תּוֹלָע הַכָּבֵד שֶׁהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים מַחְמִירִים בּוֹ שֶׁבָּא מֵחַיִּים.

א"כ נֵימָא דְּהָוֵי כְּקוֹץ וּמַחַט וְנִיחוּשׁ שֶׁנִּיקֵב מֵחַיִּים וְהִבְרִיא וְעָלָה קְרוּם מֵחֲמַת מַכָּה. אַף ז"א דִּכְבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בסי' ל"ג וסי' מ"ח וְכֵן הֶאֱרִיךְ בָּזֶה בלבש"ר סוֹף ה' טְרֵיפוֹת הָעֲצָמוֹת דְּשָׁמָּא הִבְרִיא לָא אָמְרִינַן רַק בְּמָקוֹם שֶׁכְּבָר נִיקַּב עוֹר אֶחָד.

וּלְדַעַת הַשָּׁ"ךְ סי' ל"ג ס"ק כ"א וּדְעִימֵיהּ בְּעֵינַן שֶׁיְּהֵא גַּם מִקְצָת בָּעוֹר הַשֵּׁנִי וְגַם דַּעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים דִּבְרִיאָה לֹא שַׁיָּךְ הַחֲשָׁשׁ דְּשָׁמָּא הִבְרִיא וע' בלבש"ר בסי' ל"ו סק"ד בְּאוֹרֶךְ בָּזֶה. וְהָכָא לֵיכָּא שׁוּם רֵיעוּתָא.

וְהַנִּגְלָד וַדַּאי לָא דָּמֵי לְקוֹרֶט דָּם. וְרַק י"ל שֶׁהַנִּגְלָד הי' שָׁם מִקּוֹדֶם אוֹ נַעֲשָׂה אַחַ"כ כְּמוֹ כָּל נִגְלָדִים שֶׁבְּרִיאָה.

וְהַקְּרוּם הַתַּחְתּוֹן דַּק בְּיוֹתֵר לְפִי שֶׁתַּחְתָּיו מַוְגְלָא וְאֵין שָׁם בָּשָׂר בְּמַה שֶׁיִּתְחַזֵּק הַקְּרוּם. וְלָא גָּרַע תּוֹלָע מִמַּחַט בְּרִיאָה דקיי"ל בס"ס ל"ו דל"ח שֶׁמָּא הִבְרִיא.

וְאַף בְּנִיקּוּב קָרוֹב הַתַּחְתּוֹן בְּמַחַט יֵשׁ מְקִילִים דל"ח שֶׁהִבְרִיא הָעֶלְיוֹן ע"ש בָּאַחֲרוֹנִים. רַק י"ל דְּשָׁם שָׁאנֵי שֶׁיֵּשׁ בְּדִיקָה שֶׁאֵינוֹ מְבַצְבֵּץ.

משא"כ בְּמֻוְרְסָא הַמַּוְגְלָא סוֹתֵם וְאֵין בְּדִיקָה מוֹעֶלֶת. אֲבָל בכ"ז אֵין כָּאן מָקוֹם לָחוּשׁ לְהַבְרִיא וכמש"ל.

ומכ"ש לפמ"ש הַפּוֹסְקִים שֶׁדַּרְכּוֹ הַתּוֹלָע לִנְקוֹב לאח"ש לְבַקֵּשׁ חֲמִימוּת. אֲבָל מַחַיִּים שֶׁהֲרִיאָה מְרַחֶפֶת אֵין דַּרְכּוֹ לִנְקוֹב ועש"ך סי' ל"א סק"ז.

א"כ ה"ה בנ"ד אֵין לָחוּשׁ לְנִיקּוּב מַחַיִּים:וּמַה שֶּׁיֵּשׁ נָקֵב פָּתוּחַ כְּבָר בַּאֲרָנוּ בס"ד בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' נ"ב שֶׁאַף בְּתוֹלָע שֶׁנִּקְרָא מעטליצא תּוֹלִין שֶׁנִּיקֵּב לְאַחַר שְׁחִיטָה. וְכַאֲשֶׁר כְּבָר בָּא לְפָנַי כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁרָאוּ עַיִן בְּעַיִן שֶׁהַמַּעַטְלִיצָא נִיקְּבָה לְאַחַר שְׁחִיטָה.

וְיֵשׁ בַּעֲלֵי הוֹרָאָה מְחֻוְסָרֵי בְּקִיאוּת בָּזֶה. וּמַפְסִידִים עַל חִנָּם מָמוֹן יִשְׂרָאֵל.

וּכְבָר בֵּאַרְתִּי בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' מ"ז בס"ד עַד כַּמָּה צָרִיךְ לָחוּשׁ לְהֶפְסֵד. וְעוֹד נִרְאֶה רְאָיָה לִדְבָרַי שָׁם דְּהָא דַּעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים שֶׁגַּם בִּשְׁאָר אֵבָרִים כְּגוֹן בְּכָרַס וְדַקִּין וּבַקְּוָרְקְבָן תּוֹלִים ג"כ שֶׁהַתּוֹלָע פֵּירֵשׁ לְאַחַר שְׁחִיטָה וכמ"ש הַשָּׁ"ךְ סי' ל"ו סקי"ז ובס"ס מ"ט בש"ע.

וְגַם בַּמּוֹחַ רָצָה הב"י בסי' ל"א לְהָקֵל ע"ש. א"כ הֲרֵי חֲזַינַן שֶׁבְּכָל מִינֵי תּוֹלָעִים תּוֹלִים זֶה.

וְאַף דִּבְכָרֵס הַתּוֹלָעִים בָּאִים מֵעַלְמָא שֶׁהַבְּהֵמָה אָכְלָה אוֹתָם כִּדְאִיתָא בש"ע סי' מ"ח ס"ב: בכ"ז לָא חָיְישִׁינַן לְנִיקּוּב מַחַיִּים. וְעִיקַּר סְבָרַת הַמַּחְמִירִים בְּמַעְטְלִיצָא הוּא מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ בְּתוֹלָדָה מֵהָרִיאָה.

רַק בָּאוּ מֵהַכָּבֵד. וּמַה יַּעֲנוּ בְּתוֹלְעֵי כָּרֵס וְדַקִּין כמש"ל דג"כ אָתוּ מֵעַלְמָא.

וא"ל דְּשָׁם הָוֵי ס"ס שֶׁמָּא גָּדַל מֵהַפֶּרֶשׁ וְאַף אִי אָתָא מֵעַלְמָא שֶׁמָּא נִיקֵּב לאח"ש. ז"א דְּהַכֹּל סָפֵק אֶחָד אִם נָקֵב מַחַיִּים אוֹ לאח"ש.

וְלִכְאוֹרָה י"ל דְּהָוֵי בְּמַעְטְלִיצָא ס"ס לְהַחְמִיר שֶׁמָּא נִכְנַס מֵהַכָּבֵד דֶּרֶךְ הָרִיאָה וְנִתְרַפֵּא. וְאַף אִם נִכְנַס דֶּרֶךְ הַסְּמְפוֹן שֶׁמָּא נִיקֵּב נָקֵב זֶה מַחַיִּים.

אֲבָל ז"א דְּוַודַּאי תָּלִינַן דְּסִמְפוֹנָא נְקִיט וַאֲתָא כְּמוֹ בְּמַחַט לְפִי שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לִיכָּנֵס וְגַם כִּי הָרִיאָה מְרַחֶפֶת וְקָשֶׁה לִיכָּנֵס וּלְנַקְּבוּ מַחַיִּים מִבַּחוּץ. וּבְפָרָט שֶׁעִיקַּר סְבָרָא דְּתָלִינַן לאח"ש.

הוּא מִפְּנֵי חֻזְקַת הֶיתֵּר. וא"כ אֵין לָנוּ לָחוּשׁ כְּלָל לְנָקֵב מַחַיִּים.

וּבְפָרָט לפמש"ל דִּבְרִיאָה ל"ח שֶׁמָּא הִבְרִיא. ועפר"ח ובתב"ש סי' ל"ג ס"ק י"ג י"ד בָּזֶה.

וְעַל נָקֵב זֶה בְּעַצְמוֹ לֹא שַׁיָּיךְ לַעֲשׂוֹת ס"ס כַּמּוּבָן. וְאִם נָבוֹא לַעֲשׂוֹת ס"ס לְהַחְמִיר נוּכַל לַעֲשׂוֹת גַּם בְּמַחַט שֶׁמָּא נִכְנַס מִבַּחוּץ.

וְאַף אִם נִכְנַס דֶּרֶךְ הַסְּמִפּוֹן. שֶׁמָּא נִיקַּב סְמִפּוֹן לַחֲבִירוֹ דְּטָרֵיפָה.

וּכְבָר כָּתַב הָרַ"ן פא"ט דְּלָא מַחֲזִיקִין רֵיעוּתָא לוֹמַר שֶׁנִּיקַּב הַמַּחַט סְמִפּוֹן לַחֲבִירוֹ אוֹ שֶׁנִּכְנַס מִבַּחוּץ וה"ה בְּתוֹלָע. וְהָעִיקָּר כמ"ש בְּחִיבּוּרִי שָׁם שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁתּוֹלָע מעטליצא מָצוּי הַרְבֵּה בְּרִיאָה יוֹתֵר מִן הַתּוֹלָע הַדַּק שֶׁקּוֹרִים מוּרָנָא.

וְאֵין לָחוּשׁ לְנֶקֶב מֵחַיִּים כְּלָל וּלְהַחְזִיק רֵיעוּתָא. וכ"כ התב"ש סי' ל"ו ס"ק ל"ג דְּהוּא חֲזָקָה אַלִּימְתָּא שֶׁלֹּא נִיקְּבָה מֵחַיִּים וְכָל דְּאֶפְשָׁר לְמִיתְלֵי תָּלֵינַן ע"ש: רַק זֶה רָאִיתִי לְבָאֵר אֶת אֲשֶׁר לֹא נִתְבָּאֵר בְּחִיבּוּרִי שָׁם כָּרָאוּי.

כִּי לִפְעָמִים נִיכָּר לַמֵּבִין שֶׁהַנֶּקֶב הוּא נָקֵב יָשָׁן כְּגוֹן שֶׁנִּיכָּר שֶׁהַמֻּגְלָא בְּתוֹךְ הַנֶּקֶב יְבֵישָׁה אוֹ שֶׁיֵּשׁ סָבִיב הַנֶּקֶב כְּמוֹ שָׂפָה וְכַדּוֹמֶה. וְכָל שֶׁנִּרְאֶה לְעַיִן הַבּוֹדֵק כְּמוֹ נָקֵב יָשָׁן יֵשׁ לְהַטְרִיף.

וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בסי' ל"ו ס"ה דְּכָל הֵיכָא שֶׁנִּיכָּר שֶׁנַּעֲשָׂה מֵחַיִּים אֵין תּוֹלִין בְּשׁוּם דָּבָר. וְכֵן נִתְבָּאֵר בְּבֵית אֶפְרַיִם סי' ל"ו וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים לְהַחְמִיר בְּמָקוֹם שֶׁנִּיכָּר שֶׁהַנֶּקֶב יָשָׁן.

וּבְיוֹתֵר צָרִיךְ לָשִׂים לֵב בְּנִקְבֵי הַמַּעַטְלִיצָא שֶׁמָּצוּי זֶה. וְכֵן יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּשֶׁהַתּוֹלָע נִמְצָא עָמֹק וְתַחְתָּה מֻגְלָא.

דבלא"ה יֵשׁ מַחְמִירִין בְּזֶה אַף בְּמוּרָנָא. אַף לִפְעָמִים נִרְאֶה כְּמוֹ מֻגְלָא קָשֶׁה תָּחוּב בַּנֶּקֶב.

וּבֶאֱמֶת הוּא הַתּוֹלָע תָּחוּב רֹאשׁוֹ בַּנֶּקֶב והו"ל מִקְצָתוֹ תּוֹךְ הַנֶּקֶב שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בְּפִשְׁיטוּת וְצָרִיךְ לָשִׂים לֵב לָזֶה: וְאִם נִמְצָא הַנֶּקֶב בְּתוֹךְ הַנִּגְלָד וְתַחְתָּיו נִמְצָא תּוֹלָע מַעַטְלִיצַע. הִנֵּה כְּבָר הֵבִיא הפמ"ג סי' ל"ו בשפ"ד שֶׁיֵּשׁ מַחְמִירִין וכ"פ הבי"א סנ"ט שָׁם.

ובס"ק ע' הֵבִיא שֶׁיֵּשׁ מַחֲלוֹקֶת בָּזֶה וְהִכְרִיעַ כְּהַמַּחְמִירִין. אָכֵן הלבש"ר ס"ק מ"ד נִרְאֶה דס"ל כְּהַמְקִילִים.

וכ"נ עִיקָּר לענ"ד דְּמַה שַּׁיָּכוּת נָקֵב הַתּוֹלָע לְהַנִּגְלָד. ומ"ש הב"א שע"י שֶׁנִּיקַּב שָׁם נִיטָּל קְרוּם הַתַּחְתּוֹן לענ"ד הוּא רָחוֹק.

דְּהָא בְּמָקוֹם הַנֶּקֶב אֵין שָׁם קְרוּם כְּלָל. וּבְמָקוֹם הַנִּגְלָד אֵין שָׁם רֵיעוּתָא.

וְשֶׁנֶּאֱמַר שֶׁהַתּוֹלָע יָצָא מֵחַיִּים וְאָכַל אֶת הַקְּרוּם הָעֶלְיוֹן בְּאֵיזֶה שֶׁטַח. זֶה וַדַּאי א"א לוֹמַר.

אָכֵן בכ"ז בְּתוֹלָע מעטליצא כֵּיוָן דבלא"ה יֵשׁ מַחְמִירִים צָרִיךְ לְהִתְיַישֵׁב בָּזֶה. וְהַכֹּל לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַמּוֹרֶה שֶׁאִם נִרְאֶה שֶׁהַנֶּקֶב חָדָשׁ וְיוֹצְאָה דֶּרֶךְ שָׁם מֻגְלָא לַחָה.

וְהַתּוֹלָע בְּתוֹךְ הַנֶּקֶב אוֹ סָמוּךְ מַמָּשׁ. אֲזַי יֵשׁ לִתְלוֹת דְּלִאַחַר שְׁחִיטָה פָּרִישׁ אִם הוּא הפ"מ.

וּבִפְרָט שֶׁכְּבָר כָּתַב התב"ש סי' ל"ו ס"ק כ"ז שֶׁהַמּוּרָנָא אֵין לָהּ תּוֹאַר מְיֻוָּחָד וְכָל הַתּוֹלָעִים נִקְרָאִים בְּשֵׁם זֶה יעו"ש. וְהוּא כִּדְבָרֵינוּ בְּחִיבּוּרִי סי' י"ב: סִימָן יד וְאַגַּב אָעִיר בְּמַה שֶׁנִּמְצָא לִפְעָמִים נְקֵבִים בְּרִיאָה וְנִיכָּר לַבּוֹדְקִים שֶׁהֵם נִקְבֵי מוּרָנָא וְהֵם יָפִים וּבְרִיאִים בְּלִי שׁוּם מֻגְלָא וּצְרִירַת דָּם וְרַק שֶׁנִּיקַּב וּמְבַצְבֵּץ.

וּכְבָר כָּתַב התב"ש סי' ל"ו סט"ו והב"א שָׁם שֶׁאַף שֶׁהַבּוֹדְקִים אוֹמְרִים שֶׁמַּכִּירִים שֶׁהֵם נִקְבֵי הַמּוּרָנָא אֵין לְהָקֵל אִם לֹא נִמְצָא שׁוּם מוּרָנָא. וְהַנִּרְאֶה שֶׁאִם כְּבָר שָׁהָה זְמַן גָּדוֹל

לְאַחַר שְׁחִיטָה וְיֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁהַמּוֹרְנוֹת אָזְלוּ לְעָלְמָא יֵשׁ מָקוֹם לְצַדֵּד לְהָקֵל בהפ"מ ושעה"ד דְּהָא כְּבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּסִימָן ל"ו דְּהֵיכָא שֶׁנִּמְצָא מוּרָנָא בְּרִיאָה בְּמָקוֹם אַחֵר תָּלֵינַן שֶׁהַמּוּרָנָא מֵהַנֶּקֶב הַנִּמְצָא אָזַיל לְעָלְמָא עש"ך ועתב"ש ס"ק כ"ז.

הֲרֵי שֶׁדַּרְכּוֹ בְּכָךְ וא"כ לָמָּה לֹא נִסְמוֹךְ עַל בְּקִיאוּת הַבּוֹדְקִים. וְגַם יֵשׁ הוֹכָחָה.

דְּאִי מֵחַיִּים הָיָה נִיכָּר אֵיזֶה צְרִירוֹת דָּם אוֹ סִירְכָא וּכְבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּלָהָכִי אֵין חוֹשְׁשִׁים בְּמַחַט בְּרִיאָה לְנַיְקֵב וְהִבְרִיא שֶׁהָיָה לוֹ לְהִסְתָּרֵךְ לְאֵיזֶה מָקוֹם עתב"ש סי' ל"ג סקי"ג. אַף בנ"ד י"ל שֶׁהוּא תּוֹךְ ג' יָמִים וְלֹא הִסְפִּיק לְהַגְלִיד פִּי הַמַּכָּה.

אַף בכ"ז הו"ל לְהָיוֹת אֵיזֶה הֶיכֵּר. וַהֲרֵי כְּבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בסי' נ' דְּכָל הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ רַגְלַיִם לַדָּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה לְאַחַר שְׁחִיטָה.

לכ"ע תָּלֵינַן שֶׁנַּעֲשָׂה לְאַחַר שְׁחִיטָה אַף שֶׁיֵּשׁ רֵיעוּתָא לְפָנֵינוּ וע' טַ"ז ס"ס מ"ח וְשָׁ"ך סי' נ' סק"ג שֶׁפָּסְקוּ כֵּן. ועש"ך ס"ס נ"ה בָּזֶה וְנִתְבָּאֵר שָׁם שֶׁמַּמָּה פּוֹסְקִים הֵקֵילוּ בְּכָל סָפֵק לְהַעֲמִיד עַל חֶזְקָתוֹ וּכְבָר הֶאֱרִיכוּ בָּזֶה הָאַחֲרוֹנִים.

וְגַם דְּהָא מָצִינוּ שֶׁסּוֹמְכִים עַל אֻמְדַּן דַּעַת אַף בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת כִּדְאִיתָא בב"ק דַּף צ' ע"ב וּבְסַנְהֶדְרִין ע"ח שֶׁאוֹמְדִין הָאֶבֶן וְאֶגְרוֹף אִם הָיָה רָאוּי לְהָמִית אוֹ לְהַזִּיק נָזָק כָּזֶה ע"ש. וְכֵן כָּאן אוֹמְדִים אִם הַנֶּקֶב נַעֲשָׂה מֵחַיִּים אוֹ לֹא וּנְהִי דמ"מ זֶה נִכְנָס בְּגֶדֶר דָּבָר הַצָּרִיךְ בְּקִיאוּת אֲשֶׁר כְּבָר הֶוְסְכַּם בַּפּוֹסְקִים שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִים.

מ"מ מִידֵי סָפֵק לֹא יָצָא וְשַׁפִּיר הָוֵי רַגְלַיִם לַדָּבָר וכמש"ל. וְיוֹתֵר מִזֶּה תָּלֵינַן בְּשִׁגְרוֹנָא וְלֹא בִּנְפִילָה אַף שֶׁשִּׁגְרוֹנָא אֵין מָצוּי כ"כ וְגַם הָא מִדִּינָא דִּגְמָרָא יֵשׁ לִסְמוֹךְ עַל הַקָּפָה נָקֵב לְנָקֵב וְאַף שֶׁאָנוּ אֵין בְּקִיאִים בָּזֶה.

בכ"ז כָּתַב הַשָּׁ"ך שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ עוֹד צַד הֶיתֵּר יֵשׁ לִסְמוֹךְ עַל הַקָּפָה. וְאַף שֶׁהָאַחֲרוֹנִים חָלְקוּ ע"ז.

בכ"ז בכה"ג שֶׁיֵּשׁ אֻמְדַּן דַּעַת וּבְקִיאוּת הַבּוֹדְקִים שֶׁנַּעֲשָׂה לאח"ש וע"י הַקָּפָה ג"כ יֵשׁ לָדוּן לענ"ד לְצַדֵּד לְהָקֵל הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ קְצָת מָקוֹם לִתְלוֹת ג"כ בְּסַכִּין אוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה בַּצְּלָעוֹת הַבְּהֵמָה בְּעֵת הוֹצָאַת הָרֵיאָה.

וְאַף שֶׁאֵין בָּרוּר שֶׁהֶעֱבִיר הַסַּכִּין שָׁם. בכ"ז יֵשׁ לְצָרֵף יַחַד לִסְמוֹךְ לְהָקֵל אִם שָׁהָה זְמַן הַרְבֵּה שֶׁקָּרוֹב דְּאָזְלוּ הַתּוֹלָעִים לְעָלְמָא.

וְאוֹתָן תּוֹלָעִים שֶׁבָּרֵיאָה כְּבָר נִתְקַשּׁוּ וְכַמְבֹאָר בָּאַחֲרוֹנִים: וּכְעֵין זֶה יֵשׁ לָדוּן הֵיכָא שֶׁנִּמְצָא בְּרֵיאָה שֶׁטַּח שֶׁחָסֵר בּוֹ שְׁנֵי הַקְּרוּמִים. וְאֵין שָׁם שׁוּם רֵיעוּתָא.

אֶפְשָׁר לִתְלוֹת שֶׁנִּקְרְעוּ הַקְּרוּמִים שָׁם מֵחֲזָק הַנְּפִיחָה כְּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים ר"ס ל"ו דְּתָלֵינַן שֶׁנָּפְחוּ יוֹתֵר מִכְּפִי שֶׁנָּפוּחַ בְּחַיֵּי הַבְּהֵמָה. וְהַדֶּרֶךְ כְּשֶׁנִּקְרָע מֵחֲמַת חֹזֶק נְפִיחָה שֶׁאֵין נִשְׁאַר שׁוּם דִּלְדּוּל קְרוּם בַּמָּקוֹם הַהוּא.

וְהַבּוֹדְקִים בְּקִיאִים בָּזֶה. וְהַיְינוּ אִם כְּבָר נָפְחוּ הָרֵיאָה קוֹדֶם שֶׁמָּצְאוּ זֶה.

וְגַם שֶׁנִּשְׁמָע אֵיזֶה קוֹל בְּעֵת הַנְּפִיחָה כִּי הַדֶּרֶךְ כְּשֶׁנִּקְרָע מֵחֲמַת נְפִיחָה מַשְׁמִיעַ קוֹל. וְאִם אֵין כָּאן הַנּוֹפֵחַ אוֹ שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת בְּאֵיזֶה סִיבָּה שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ הַקּוֹל בְּעֵת שֶׁנִּקְרַע.

אֲזַי ג"כ אֶפְשָׁר לִתְלוֹת בָּזֶה בשעה"ד והפ"מ אִם נִיכָּר לְעֵינֵי הַבְּקִיאִים שֶׁדֶּרֶךְ לְהֵיעָשׂוֹת קֶרַע בְּצוּרָה זוֹ ע"י חוֹזֶק הַנְּפִיחָה: וְהַכֹּל מִטַּעַם שֶׁהִזְכִּירנוּ שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת לאח"ש. דְּכֵינָן שֶׁאֵין כָּאן שׁוּם רֵיעוּתָא.

רַגְלַיִם לַדָּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה לאח"ש וְנִשְׁחֲטָה הַוְתִּרָה. וכמ"ש התב"ש סי' ל"ו ס"ק ל"ג דְּחֶזְקַת הֶיתֵּר זוֹ חֶזְקָה אַלִּימְתָּא הִיא: וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שקנ"ל בִּמְנָחוֹת דַּף ק"ח ע"א בפירש"י ד"ה וּמֻוָתָּר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁהֵבִיא ממ"ק דַּף ט"ז דְּיַקְרִיב חַטָּאת זוֹ עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כה"ג שֶׁמַּקְרִיב בְּכָל יוֹם ובמ"ק שֶׁמפירש"י דְּקָאֵי עַל עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט בְּיוֹם חִינּוּכוֹ: וכ"ה פַּשְׁטוּת הַכָּתוּב שָׁם דְּקָאֵי עַל יוֹם בּוֹאוֹ לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ דְּהַיְינוּ חִינּוּכוֹ.

וְהָכָא י"ל ג"כ דְּקָאֵי עַל עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁמֵּבִיא כה"ג בְּיוֹם חִינּוּכוֹ כִּדְאִיתָא בִּמְנָחוֹת דַּף ע"ח. וס"ל דְּקָאֵי קְרָא דְּיִחֶזְקֵאל עַל כה"ג וְלֹא עַל כֹּהֵן הֶדְיוֹט.

אֲבָל מַה שפירש"י דְּקָאֵי עַל חֲבִיתֵי כה"ג צ"ע טוּבָא: סִימָן טו ע"ד וַרְדָּא שֶׁהָיָה חָסֵר רֹאשָׁהּ. וְהַשּׁוֹרֶשׁ הָיָה לוֹ תּוֹאַר וַרְדָּא וְשִׁיעוּר טַרְפָּא דְּאָסָא.

וּבְשֹׁמֵאל בְּדָרָא נִמְצָא חֲתִיכַת וַרְדָּא בְּכִיס. וְזֶה יוּכַל לְהַשְׁלִים הַחִסָּרוֹן.

וּכְבָר שַׁפִּיר חָזֵי כת"ר שהתב"ש והב"א סי' ל"ה הֵבִיאוּ בְּשֵׁם הר"צ לְהַטְרִיף בְּזֶה מִשּׁוּם דְּאִיכָּא ג' רֵיעוּתוֹת. חָסֵר קֻצָּת וַרְדָּא.

וְיֶתֶר וַרְדָּא. וְיֶתֶר כִּיס.

וְרַק הֵבִיא שֶׁהַמֵּאִיר נְתִיבִים סי' מ"א וְשוּ"ת נֶפֶשׁ חַיָּה הֶקֵילוּ בָּזֶה וְכָתְבוּ דהר"צ לֹא הֶחְמִיר בְּזֶה רַק הֵיכָא שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁלָמַת הַוֶּרֶד אֲבָל לֹא הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ תּוֹאַר וֶרֶד כַּשִּׁיעוּר. וכת"ר פִּלְפֵּל בְּדִבְרֵיהֶם וְחֵפֶץ לָדַעַת דַּעְתִּי בָּזֶה.

הִנֵּה סְפָרִים הַנָּ"ל וְכֵן שוּ"ת ב"א שֶׁהֵבִיא אֵינָם אֶצְלִי. וּבִלְעֲדֵי זֹאת אִם בָּאנוּ לְדַקְדֵּק בְּכָל סִפְרֵי הַשּׁוּ"ת אֵין אָנוּ מַסְפִּיקִין וְאֵין דַּרְכִּי בְּכָךְ כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה אֶת חִיבּוּרִי הַנִּדְפָּס.

וּלְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ג"כ אֵין מָקוֹם בַּאֲשֶׁר יְסוֹדֵי הַסְּבָרוֹת בְּזֶה הֵם הַכֹּל בָּאַחֲרוֹנִים וּלְמַעֲשֶׂה אֲנִי נוֹהֵג לְהָקֵל שֶׁהֲרֵי מְפוֹרָשׁ בָּרַמָ"א סי' ל"ה סוֹף ס"ב שֶׁכָּשֵׁר אַף אִם חָסֵר רֹאשָׁהּ לְגַמְרֵי. וּכְבָר כָּתַב הפרמ"ג שָׁם בש"ד סקכ"א דְּהָא שֶׁמַּצְרִיכִים צִירוּף הַיְינוּ אִם אֵין בְּשׁוֹרֶשׁ תּוֹאַר וֶרֶד בִּלְעֲדֵי הַחֲתִיכָה יעו"ש ובש"ד ס"ק י"ח.

וכ"כ בב"א ס"ק ק"כ) וְאַף כִּי דִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ בְּסוֹף סקי"ח לֹא מַשְׁמַע כֵּן: מ"מ הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר כֵּן. וְגַם דְּבָאֱמֶת נִרְאֶה שֶׁהַשָּׁ"ךְ הֵבִין דִּבְרֵי הר"צ דְּאַיְירֵי שֶׁחָסַר מִשִּׁיעוּר וַרְדָּא ובכ"ז מְהַנֵּי לְהַשְׁלִימָהּ בַּחֲתִיכָה.

וּלְבַד זֶה הֲרֵי דַּעַת הָרַמָ"א לְהַכְשִׁיר בְּשִׁינְּתָה תָּוָאָרָהּ לְגַמְרֵי ע' בט"ז סק"ו וּבְמִשְׁבְּצוֹת שָׁם. וְכֵן בֵּאַרְתִּי בְּחִיבּוּרִי סי' מ"ה שֶׁחֲזַרְתִּי זוֹ אֵין לָהּ יְסוֹד בַּשַּׁ"ס לְשִׁיטַת רַשִּׁ"י.

וְגַם יֵשׁ לְפָרֵשׁ שֶׁחָסַר חֲצִי הַוַּרְדָּא כֻּלָּהּ וְאֵין שָׁם שׁוֹרֶשׁ שָׁלֵם. וְלָזֶה כָּתַב הַשָּׁ"ךְ בסקי"ח שע"י צֵירוּף הֲוֵי תּוֹאַר וֶרֶד.

וְגַם דהר"צ הֶחְמִיר בְּזֶה מִשּׁוּם שֶׁמַּחְמִיר בִּשְׁנֵי כִּיסִים בְּיָמִין וְלָזֶה קָרֵי לָהּ רֵיעוּתָא. אֲבָל לְדִידַן דְּמִקִּילִין בָּזֶה כְּהַמַּהַרְשָׁ"ל ומ"ב וש"פ.

לָא הָוֵי רֵיעוּתָא. וּבִפְרָט בנ"ד דְּהָוֵי בְּדָרָא א"כ לָא הָוֵי ג' רֵיעוּתוֹת דהב"א ס"ק ק"כ הֵבִיא דְּהָרֵיעוּתָא הִיא דְּהָוֵי יְתֵרָת מִקַּמָּא שֶׁיֵּשׁ מִטְּרִיפִין.

וְאַף די"ל דְּהָוֵי כִּיתֶרֶת וֶרֶד כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ לְהַחֲתִיכָה צוּרַת וַרְדָּא וע"ש בב"א ובלבש"ר בָּזֶה. מ"מ הָא דַּעַת הַט"ז וְכַמָּה אַחֲרוֹנִים דִּיתֶרֶת וֶרֶד בְּשִׂמְאל כְּשֵׁירָה.

וְנִרְאֶה דְּאַף לְהַשָּׁ"ך דְּמַחְמִיר בִּיתֶרֶת וֶרֶד בְּשִׂמְאל. הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ פּוֹסְקִים דס"ל שֶׁאִם נִמְצֵאת הַוַּרְדָּא בְּשִׂמְאל כְּשֵׁירָה וְכַמְבֹאָר בָּרֹאשׁוֹנִים.

וְלָזֶה אִם נִמְצֵאת בְּשִׂמְאל שֵׁם וּוַרְדָּא עָלֶיהָ וְהָוְיָא לָהּ כִּיתֶרֶת וּוַרְדָּא. אֲבָל אִם נִמְצֵאת בְּדָרֵי א"כ אֵין זֶה מְקוֹמָהּ כְּלָל.

שַׁפִּיר הָוֵי רַק יְתֵרָת בְּדָרֵי וּכְשֵׁירָה לכ"ע. וְרַק הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ לָהּ צוּרַת וֶרֶד צוּרָתָהּ מוֹכְחָה עָלֶיהָ שֶׁהִיא וּוַרְדָּא וְלֹא יְתֵרָת בְּדָרֵי.

אֲבָל בנ"ד שֶׁאֵין לָהּ תּוֹאַר וֶרֶד רַק בְּקָצֶהוּ. שַׁפִּיר הָוֵי יְתֵרָת בְּדָרֵי.

וּבֶאֱמֶת צע"ק דְּהָא כָּתַב הַשָּׁ"ך דְּ ססקי"ז שֶׁאִם יֵּשׁ לָהּ כִּיס אַף שֶׁאֵין לָהּ תּוֹאַר וֶרֶד הָוֵי יְתֵרָת וֶרֶד ע"ש. וא"כ לָמָּה הֻזְקַרְךְ הר"צ לוֹמַר דְּהָוֵי ג' רֵיעוּתוֹת דְּהָא סַגִּי בָּזֶה שֶׁיֵּשׁ יְתֵרָת וְכִיס.

וצ"ל דְּהֻזְקַרְךְ לָזֶה כִּי הֵיכִי דְּלָא נֵימָא לְצָרֵף הַחֲתִיכָה לַוַּרְדָּא וְלֵיכָּא יְתֵרָת אוֹ דְּהָכָא שָׁאנֵי שֶׁאֵינָהּ כְּמוֹ יְתֵרָת גְּמוּרָה רַק כְּמוֹ חֲתִיכָה בּוֹלֶטֶת וְכַיָּדוּעַ לְבָקִיאִים שֶׁהָרְגִילוּת הוּא לִהְיוֹת בְּאוֹפֶן זֶה.

וע"ל סי' ד' בְּשִׁיעוּר ט"ד בָּזֶה: וַהֲרֵי יֵשׁ לָנוּ כַּמָּה שִׁיטוֹת לְהַכְשִׁיר שִׁיטַת הָרֹאשׁוֹנִים הַמַּכְשִׁירִים בְּחָסְרָה הַוַּרְדָּא. וְאַף לְהָאוֹסְרִים.

מ"מ רֻבָּם מַכְשִׁירִים בְּשִׁינְּתָה תָּוְאָרָהּ וא"כ לֹא אִיכְפַּת לָן כְּלָל בָּזֶה שֶׁחָסַר רֹאשׁ הַוַּרְדָּא [ולפ"ז ג"כ נִרְאֶה דְּאֵין שַׁיָּיְךְ לוֹמַר יָתֵר וּוַרְדָּא בְּמַה שֶׁיֵּשׁ כְּעֵין וּוַרְדָּא בְּשִׂמְאל בַּדָּרֵי כֵּינָן שֶׁלְּשִׁיטַת פּוֹסְקִים אֲלוּ אֵין צוּרָה מְיֻחֶדֶת לְוַוַרְדָּא דַּוְוקָא.

וּמִמֵּילָא אֵין לָנוּ לָדוּן לִיתֶרֶת וּוַרְדָּא רַק כְּשֶׁנִּמְצֵאת בְּמָקוֹם הַוַּרְדָּא בְּיָמִין וְלֹא בַּשְּׂמאל. וְאֶפְשָׁר שֶׁלָּזֶה הִכְשִׁיר הט"ז בִּיתֶרֶת וֶרֶד בְּשִׂמְאל מִפְּנֵי דס"ל בסק"ו שֶׁהָרַמָ"א מַסִּיק לְהַכְשִׁיר בְּשִׁינּוּי צוּרָה.

וְהַשָּׁ"ך שֶׁפּוֹסֵל לְטַעְמֵיהּ דְּמְפָרֵשׁ שָׁם דְּהָרַמָ"א קָאֵי רַק עַל הַחִילּוּפִים וְלֹא עַל שִׁינּוּי צוּרָה ע"ש ובפמ"ג וב"א. אַף יְקַשֶּׁה לפ"ז לָמָּה מַכְשִׁיר הט"ז בְּיָמִין בְּאֵין לוֹ צוּרַת וֶרֶד וְגַם דהט"ז בְּעַצְמוֹ כָּתַב הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁכָּל יְתֵרָת ל"א כְּנָטוּל רַק כְּשֶׁהוּא בִּמְקוֹמוֹ יעו"ש].

וְאַף לְהָאוֹסְרִים בְּשִׁינְּתָה תָּוְאָרָהּ. מ"מ י"ל דבנ"ד שֶׁיֵּשׁ לָהּ תּוֹאַר וֶרֶד בְּשָׁוְרְשָׁהּ שַׁפִּיר דָּמֵי וכמ"ש הָרַמָ"א בֶּאֱמֶת כמש"ל.

וְאַף אֵינֶימָא דְּזֶה שֶׁחָסַר רֹאשָׁהּ מִיקְרֵי שִׁינּוּי תּוֹאַר מ"מ נֶאֱמַר לְהַשְׁלִים ע"י הַחֲתִיכָה שֶׁבַּשְּׂמאל. וְאֵין לְהַחְמִיר בִּכְגוֹן זֶה וּלְהַפְסִיד מָמוֹן יִשְׂרָאֵל.

וּבִשְׁבִיל יָתֵר כִּיס כְּבָר הֶאֱרִיכוּ הַפּוֹסְקִים לְבָרֵר שֶׁאֵין לָחוּשׁ לְחוּמְרָא זוֹ וּסְבָרַת התב"ש מִשּׁוּם דְּתָלֵינַן שֶׁהָיְתָה יְתֵרֶת וְאִיְתְמוֹחֵי אִיְתְמוּחַ דְּחוּקָה. דל"ד לַכּוֹלְיָא דְּשָׁם הַקְּרוּם הוּא מִגּוּף הַכּוֹלְיָא משא"כ כִּיס הוּא חִיצוֹנִי.

ועי' בב"א שֶׁדָּחָה ג"כ זֶה. ובנ"ד בלא"ה לֹא שַׁיָּךְ זֶה לְפִי שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁהַכִּיס נֶחֱלַק כְּמוֹ שֶׁנֶּחְלְקָה הַנּוֹרָדָא ועכ"פ הֲרֵי אָנוּ רוֹאִים אֶת הַחֲתִיכָה שֶׁבַּכִּיס.

וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ יוֹתֵר מִכְּפִי שֶׁהוּא עַתָּה: וּבֶאֱמֶת הָא אִיכָּא חֻזְקַת כַּשְׁרוּת וְכֵיוָן שֶׁהוּא סָפֵק אִם הָיָא יְתֵרֶת בְּדָרֵי אוֹ יְתֵרֶת דְּנוֹרָדָא נוֹקְמָא אַחֻזְקַת כַּשְׁרוּת וְנִיזִיל בָּתַר רֹוב כְּשֵׁירוֹת. וא"ל דְּהַכִּיס הוּא רַגְלַיִם לַדָּבָר שֶׁהוּא יְתֵרֶת וְוָרֶד ז"א.

דְּהָא בֶּאֱמֶת מָצִינוּ יָתֵר כִּיס בְּלִי שׁוּם אֻוְנָא ג"כ וא"כ אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ חֵלֶק אֻוְנָא ג"כ וְכֵיוָן דעכ"פ יֵשׁ כָּאן שִׁינּוּי דְּאַף אִם הִיא יְתֵרֶת וְוָרֶד הוּא שִׁינּוּי גָּדוֹל מִכְּפִי הָרָגִיל א"כ טְפֵי עָדִיף לִתְלוֹת הַשִּׁינּוּי לְהַכְשִׁיר מִלְּהַטְרִיף: סִימָן טז ע"ד רֵיאָה שֶׁהָיְתָה הָאֻוְנָא הָאֲרֻכָּה וְעָבָה צָמְקָה וּקְטַנָּה מֵהָאֶמְצָעִית וְהָאֶמְצָעִית הָיְתָה גְּדוֹלָה מִכְּפִי שֶׁדַּרְכָּהּ תָּמִיד וְהַיְינוּ שהארו"ע נִתְכַּוְּצָה בְּרָחְבָּהּ וְעָבְיָהּ אֲבָל בְּאָרְכָּהּ הָיְתָה שָׁוָה לְהָאֶמְצָעִית וּבְתוֹךְ הָאֻוְנָא הִגִּיעַ רוּחַ כְּשֶׁנָּפְחוּ הָרֵיאָה וְהַוּגְבְּהָה עַל פְּנֵי כֻּלָּהּ רַק לֹא שָׁבָה לִבְרִיָּתָהּ וְהָיְתָה מְלֵיאָה מֻוָּגָלָא כַּיָּדוּעַ שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ צָמְקָה.

והארו"ע הָיְתָה דְּבוּקָה בְּשׁוֹרֶשׁ שֶׁלָּהּ לְהָאוּמָא יוֹתֵר מִכְּפִי שְׁדַּרְכָּהּ תָּמִיד וְהַצִּימּוּק הָיָה רַק מִמָּקוֹם שֶׁהִתְחִילָה לְהִתְפָּרֵד מֵהָאוּמָא וְרֹוב הָיָה נִצְמָק כִּי הָרֹוב הָיָה פָּרוּד. והארו"ע הָיְתָה סְרוּכָה מִבַּבָּהּ לְהָאֶמְצָעִית וּמִקֹּמָא לְשֻׁמָּן הַלֵּב וְעָבְרָה הַסְּרָכָא בַּמִּיעוּךְ הַנָּהוּג: הִנֵּה מַה שהארו"ע קְטַנָּה מֵהָאֶמְצָעִית כְּבָר כָּתְבוּ הַמְּהַרְשָׁ"ל וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים שֶׁאֵין לָחוּשׁ לְזֶה וּבִפְרָט בְּצָמְקָה שי"ל שֶׁהִיא קְטַנָּה מִצַּד הַצִּימּוּק וְלֹא שֶׁהוּא חָלִיף.

וּמִמֵּילָא נִרְאֶה דְּזֶה לָא הָוֵי רֵיעוּתָא לְצָרֵף הַסְּרָכָא לְתַרְתֵּי לְרֵיעוּתָא דְּכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת הַהִתְקַטְּנוּת בְּצִימּוּק כ"ע מוֹדוֹ שֶׁאֵין כָּאן חֲשָׁשׁ חָלִיף וְאַף שֶׁיֵּשׁ לָדוּן מִצַּד דְּצָמְקָה דְּהָוֵי רֵיעוּתָא וכמ"ש הלב"ש בסי' ל"ו דְּהָוֵי רֵיעוּתָא כָּל דְּהוּ וְעִם סְרָכָא דְּהָוְיָא רֵיעוּתָא גְּדוֹלָה מִצְּטָרֶפֶת וְהָוֵי תר"ל.

וּבֵיאֵר הַטַּעַם דְּנְהִי שֶׁאֵינוֹ מֵעִיד עַל נָקֵב מ"מ מְעַכֵּב הַמִּיעוּךְ. אָכֵן הִנֵּה הלב"ש מְדַמֶּה לָהּ שָׁם לְסִירְכָא מִתּוֹךְ הַטִּיגְּרֵי שֶׁמַּחְמִיר הט"ז בְּזֶה אַף דְּלָא הָוֵי רֵיעוּתָא וּכְבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בהפ"מ בִּדְבוּקָה מִתּוֹךְ הַטִּיגְּרֵי אִם עָבְרָה בְּמִיעוּךְ.

ועב"א בתר"ל סט"ו ובר"א שָׁם סקכ"א. וא"כ ה"ה בְּצִימּוּק מִקְצָת כֵּיוָן שֶׁכָּל מְקוֹר הַחֻמְרָא שֶׁל הלב"ש בְּזֶה הוּא מִטִּיגְּרֵי כַּנַ"ל.

וּבֶאֱמֶת יֵשׁ מָקוֹם לְחַלֵּק בֵּין טִיגְּרֵי לְצָמְקָה וַאֲקַצֵּר: אָכֵן בְּצָמְקָה רֹוב אֻוְנָא הִגִּיעַ דַּעַת הבה"ג לְהַטְרִיף. וְאַף לְהַמְקִילִין מ"מ הָא הָוֵי רֵיעוּתָא לְצָרֵף לְהַסִּירְכָא דְּלֵיהֱוֵי תר"ל.

וְגַם דְּהָא מְבֹאָר בָּאַחֲרוֹנִים לְהַטְרִיף כְּדַעַת הבה"ג. אָכֵן מַה שֶּׁנִּרְאֶה לְצַדֵּד בנ"ד דְּכֵיוָן דְּהָאֻוְנָא הָיְתָה דְּבוּקָה בְּשׁוֹרְשָׁהּ לְאוּמָא יוֹתֵר מִדַּרְכָּהּ וְשָׁם לֹא הָיְתָה צָמְקָה וְאִם הָיְינוּ מְצָרְפִים חֲתִיכַתָהָאֻוְנָא מֵהַתְּחָלַת שָׁוְרְשָׁהּ עִם הַמְּעַט שֶׁלֹּא צָמְקָה מִגּוּף הָאֻוְנָא בְּמָקוֹם שֶׁכְּבָר הִתְחִילָה לְהִתְפָּרֵד מֵהָאוּמָא הָיָה בְּיַחַד רֹוב הָאֻוְנָא וְנִמְצָא שֶׁצָּמְקָה רַק מִקְצָת הָאֻוְנָא.

וְיָדוּעַ שֶׁלְּכָל דָּבָר חוֹשְׁבִין הָאֲוֹנָא לִפְרוּדָה. אַף שֶׁדִּבּוּקָה כֻּלָּהּ אִם נִמְצָא סָדָק אוֹ סְמִפּוֹן מְיֻחָד וְכִמְבֹלְאָר בַּפּוֹסְקִים.

ומכ"ש בנ"ד שֶׁרֻבָּהּ פְּרוּדָה. וּבְצָמְקָה מִקְצָת פְּשׁוּט דְּלָא הָוֵי רֵיעוּתָא כמש"ל.

וְאַף דִּבְאוֹרֶךְ הָאֲוֹנָא הָיְתָה צָמְקָה רֻבָּהּ. מ"מ מַה שֶּׁהָיָה דָּבוּק מֵהָאֲוֹנָא בְּשָׁוְרשָׁהּ הָיָה רָחָב וְעָב יוֹתֵר מֵעֲלִיוֹנָה שֶׁל הָאֲוֹנָא.

וְגַם מְעַט מֵהָאֲוֹנָא בְּמָקוֹם פְּרִידָתָהּ מֵהָאוּמָא ג"כ לֹא הָיָה נִצְמָק וּבְיַחַד הָיָה רֹוב בְּעֹרֶךְ כֻּלָּהּ וְזֶה נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁרֹוב הָאֲוֹנָא אֵין מְשַׁעֲרִים בְּאֲוִרכָּהּ רַק בְּעֹרֶךְ כֻּלָּהּ יַחַד בְּעָבְיָהּ וְרָוְחָבָהּ דְּהָא בֶּאֱמֶת הבה"ג כָּתַב דַּוְקָא צָמְקָה כָּל הָאֲוֹנָא וְרַק התב"ש כָּתַב בס"ק פ"ד דבכה"ת הָוֵי רֻבָּהּ כְּכֻלָּהּ וה"ה הָכָא וכמ"ש מָהַרְשָׁ"ל לְעִנְיַן צָמְקָה הָרֵיאָה דה"ה רֻבָּהּ ע"ש.

וא"כ אֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא חִידּוּשׁוֹ דְּבָעֵינַן רֹוב מַמָּשׁ בְּצֵירוּף כָּל עֹובִי הָאֲוֹנָא וְכָל רָוְחָבָהּ וְאֻרְכָּהּ. וְאַף דְּגַבֵּי גַּרְגֶּרֶת קיי"ל ר"ס ל"ד שֶׁאֵין מְצָרְפִין רֹוב עֹובִי הַטַּבָּעוֹת לְשִׁעוּר רֹוב יעו"ש בַּפּוֹסְקִים.

הָתָם שָׁאנֵי דקיי"ל רֹוב חֲלָלָהּ וע' תב"ש סי' כ"א סק"ו וּבְאַחֲרוֹנִים בָּזֶה. וְאַף שי"ל כִּי קוֹדֶם שֶׁצָּמְקָה הָיְתָה עֲבָה גַּם לְמַעְלָה וְהָיָה שָׁם רֹוב אֲוֹנָא רַק עַתָּה שֶׁצָּמְקָה נִרְאֶה שֶׁמִּלְמַטָּה עֲבָה יוֹתֵר.

נִרְאֶה שז"א דְּהָא כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּצָמְקָה מִיעוּטָהּ כָּשֵׁר. והו"ל לְפָרֵשׁ שֶׁמְּשַׁעֲרִין הַמִּיעוּט כְּפִי שֶׁהָיְתָה קוֹדֶם הַצִּימּוּק.

כִּי אֶפְשָׁר עַתָּה שֶׁצָּמְקָה נִרְאֶה שֶׁהוּא מִיעוּט וּבֶאֱמֶת הוּא רֹוב. ועכצ"ל דִּכְפִי הַשְׁתָּא מְשַׁעֲרִינַן.

וְהָעִנְיָן כֵּיוָן דְּעִיקַּר הַסְּבָרָא הוּא שֶׁהַמִּיעוּט נִגְרָר אַחַר הָרֹוב כמ"ש התב"ש ס"ק פ"ד. וא"כ הַשְׁתָּא שֶׁהַמִּיעוּט נִצְמָק נִימָא שֶׁהַמִּיעוּט הַזֶּה נִגְרָר אַחַר רֹוב שֶׁלֹּא נִצְמָק וְיָשׁוּב לִבְרִיָּתוֹ.

וְלִכְאוֹרָה י"ל שֶׁלְּטַעַם שֶׁכָּתַב שָׁם התב"ש בשמ"ח סְעִיף ל"ג ול"ד ובס"ק פ"ג בתב"ש דְּבָעֵינַן שֶׁרֹוב הָאֲוֹנָא יָנִיף עַל הַלֵּב. א"כ הָכָא שֶׁקּוֹדֶם הִצְמִיקָה הָיָה רֹוב הֲרֵי רֹוב הָאֲוֹנָא שָׁבַת מִמְּלַאכְתּוֹ.

ולפ"ז נִרְאֶה שֶׁדִּין זֶה תָּלוּי בִּשְׁנֵי הַטְּעָמִים הַנַּ"ל בְּהָא דְּרֻבָּהּ כְּכֻלָּהּ. בכ"ז נִרְאֶה בָּרוּר לְהָקֵל כֵּיוָן שֶׁכָּל עִיקַּר דִּין צָמְקָה אֲוֹנָא הוּא רַק מהבה"ג.

וְרֹוב הַפּוֹסְקִים לֹא הִזְכִּירוּ דִּין זֶה וְגַם גּוּף דִּין דְּרֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ אַף שהתב"ש כָּתַב כֵּן מ"מ יֵשׁ לָדוּן דְּדַוְקָא צָמְקָה כָּל הָאֲוֹנָא. וְכָל שֶׁיֵּשׁ כְּטַרְפָּא דְּאָסָא שֶׁלֹּא צָמְקָה.

שַׁפִּיר הֲרֵי יֵשׁ שִׁעוּר אֲוֹנָא שֶׁמְּנִיפָה עַל הַלֵּב. וכ"כ הפמ"ג בסי' ל"ו בְּמִשְׁבְּצוֹת סק"כ לְצַדֵּד לְהַכְשִׁיר בְּנִשְׁאָר כט"ד שֶׁלֹּא צָמְקָה.

וא"כ בנ"ד וַודַּאי כָּשֵׁר. וְגַם דהתב"ש בסקפ"ד כָּתַב בְּהֶחְלֵט הַסְּבָרָא דְּהַמִּיעוּט נִגְרָר אַחַר הָרֹוב וא"כ אַף דְּמִקּוֹדֶם צָמְקָה רֹוב הָאֻוְנָא מ"מ הַשְׁתָּא כְּפִי שֶׁכְּבָר צָמְקָה שַׁפִּיר נִימָא שֶׁהַמִּיעוּט הַצְּמוּק נִגְרָר אַחַר רֹוב שֶׁאֵינוֹ צְמוּק.

וְכֵן בְּכָל שִׁיעוּרֵי תּוֹרָה אִם נַצְמְקוּ אָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא כִּדְאִיתָא בְּשַׁבָּת צ"א וּמְנָחוֹת נ"ד ע"ש: ועוי"ל דְּלְטַעַם שֶׁאֵינוֹ מֵנִיף עַל הַלֵּב י"ל דְּזֶה שַׁיָּיךְ רַק אִם אֵין בּוֹ רוּחַ כְּלָל וּכְמוֹ אָטוּם בְּרִיאָה ע"ש בתב"ש סקפ"ג.

אֲבָל בנ"ד שֶׁנִּכְנַס רוּחַ בְּאֻוְנָא וּכְמוֹ בְּרוֹב הַצְּמוּקוֹת וְרַק אֵינָהּ עוֹלָה בִּנְפִיחָה כָּרָאוּי. בְּזֶה י"ל דְּלֹא שַׁיָּיךְ טַעַם זֶה.

וְעוֹד יֵשׁ לְצַדֵּד בנ"ד מִצַּד הַמַּוּגְלָא שֶׁבְּאֻוְנָא. שֶׁאִלּוּ הָיוּ מְסִירִים הַמַּוּגְלָא אֶפְשָׁר הָיְתָה חוֹזֶרֶת לִבְרִיָּיתָהּ.

וּכְבָר הֵבִיא התב"ש בסקפ"ג בְּשֵׁם בֵּית לֶחֶם שֶׁרַבָּנִים הִכְשִׁירוּ בכה"ג וְרַק הוּא חָלַק עֲלֵיהֶם שֵׁם. ולענ"ד אֵין דְּבָרָיו מֻכְרָחִים דְּכֵיוָן שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם אָטוּם.

שַׁפִּיר אִם מוֹצְאִים מַוּגְלָא כָּשֵׁר וּכְמוֹ בְּאָטוּם. וְאַף שֶׁחָלִילָה לִי לַחֲלוֹק לְמַעֲשֶׂה עַל התב"ש.

אָכֵן הָכָא בנ"ד יֵשׁ לְצָרֵף זֶה לְקֻלָּא. וּבִפְרָט שֶׁכֵּן דַּעַת הָרַבָּנִים שֶׁהֵבִיא בְּסֵפֶר בֵּית לֶחֶם.

שׁוּב מָצָאתִי שֶׁהַבַּיִת אֶפְרַיִם בסי' ל"ו ס"ק רכ"א פְּקֻפֵּק ג"כ בְּדִין זֶה עַל התב"ש וְצִיְּדַד שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְהָקֵל בְּמַוּגְלָא. רַק סַיֵּם שבכ"ז אֵין לָזוּז מִדִּבְרֵי התב"ש.

וְכֵן מָצָאתִי שָׁם בס"ק רי"ח רי"ט שֶׁהֶאֱרִיךְ לְבָאֵר שֶׁבְּדִין צָמְקָה אֻוְנָא בָּעֵינַן שֶׁאֵינָהּ עוֹלָה בִּנְפִיחָה כְּמוֹ אָטוּם. כֵּיוָן שֶׁעִיקַּר הַטַּעַם הוּא מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ מֵנִיף עַל הַלֵּב וְהֵבִיא שֶׁכֵּן מְפֹרָשׁ בכה"ג הַלָּשׁוֹן שֶׁאֵין נִכְנָס בָּהּ הָרוּחַ ע"ש.

וא"כ פָּשׁוּט דבנ"ד יֵשׁ לְהָקֵל. וּבֶאֱמֶת יֵשׁ לְצַדֵּד לְהָקֵל לְמַעֲשֶׂה בשעה"ד בִּכְגוֹן זֶה בְּצָמְקָה אֻוְנָא.

כֵּיוָן דבלא"ה יֵשׁ בְּזֶה כַּמָּה צְדָדִים דְּרֹוב פּוֹסְקִים לֹא ס"ל דִּין זֶה. עכ"פ בנ"ד נִרְאֶה דְּלָא הָוֵי תר"ל וּכְשֵׁירָה: סִימָן יז שו"ב אָמַר שֶׁבִּבְדִיקַת פָּנִים הִרְגִּישׁ סִרְכָא בְּאֻוְנָא עֶלְיוֹנָה שֶׁל יָמִין.

וְקָרוֹב לְנַוַּדַּאי הָיְתָה עַל הַחֹוד. וְאַחַ"כ כְּשֶׁהוֹצִיא הַקֶּצֶב הָרִיאָה לֹא נִמְצָא הַסִּירְכָא כְּלָל.

וְעַל הַחֹוד הָיָה שָׁלֵם וְיָפֶה וְלֹא הָיָה שָׁם בִּצְבוּץ. וְרַק כִּשְׁנֵי אֲצְבָּעוֹת לְצַד קַמָּא נִמְצָא כְּעֵין חָתַךְ אוֹ קֶרַע.

וּלְמַעְלָה מֵהַחָתָךְ וּבְצִידּוֹ נִיכָּר שֶׁנִּתְלַשׁ מִכָּאן אֵיזֶה קְרוּם כִּי הָיָה תָּלוּי קְצָת קְרוּם שָׁם. וְהָיָה הַקְּרוּם רָחָב יוֹתֵר מִכְּפִי הַחָתָךְ הַלָּז.

וְהַחָתָךְ יוֹתֵר נִרְאֶה שֶׁנַּעֲשָׂה בְּסַכִּין אַף א"א לְהַחְלִיט זֶה. וְאֶפְשָׁר ג"כ שֶׁנַּעֲשָׂה ע"י קֶרַע.

וְסָמוּךְ לַמָּקוֹם הַהוּא נִמְצָא עַל הַחֹוד סִרְכָא תְּלוּיָה. אַף לֹא הָיָה לָהּ שַׁיָּיכוּת עִם מְקוֹם הַקֶּרַע: א) וְהִנֵּה לִכְאוֹרָה יֵשׁ לָדוּן זֶה לְנַוַּדַּאי.

דְּהָא אִם הָיָה סָפֵק לוֹ בְּאֵיזֶה מָקוֹם הָיְתָה הַסִּרְכָא. ה"ז סָפֵק שָׁקוּל.

וא"כ כְּשֶׁאוֹמֵר שֶׁקָּרוֹב אָצְלוֹ לְנַדַּאי שֶׁהַסְּרָכָא הָיְתָה עַל הַחֹוד. הֲרֵי בְּזִכְרוֹנוֹ קָבוּעַ עַל צַד הָרָוֹב כֵּן.

וְנִיזּוֹל בָּזֶה בָּתַר רֻבָּא. וְלִכְאוֹרָה רָצִיתִי לוֹמַר שֶׁגַּם הַגָּדַת עֵד הוּא ע"צ הָרֹוב.

דְּהָא אֶפְשָׁר שֶׁשָּׁכַח אֵיזֶה פְּרָט וְכַדּוֹמֶה. וְרַק בְּעֵדוּת שְׁנֵי עֵדִים הוּא בְּהֶחְלֵט כִּי אָז מְדַקְדְּקִים הַרְבֵּה בְּעֵדוּתָם.

וע' תשב"ץ ח"א סי' פ"א בְּאוֹרֶךְ הַסַּבָּר הַחִילּוּק בֵּין ע"א לִשְׁנֵי עֵדִים. וּכְעֵין זֶה בְּגִיטִּין ג' ע"א בְּתוֹסְ' ד"ה הָכָא וד"ה אַטּוּ דְּבְאֶחָד לָא מְהַנֵּי יָדַעְתִּי וּבִשְׁנַיִם מְהַנֵּי.

וְהַחִילּוּק הוּא ג"כ כַּנַ"ל ואכמ"ל בָּזֶה. וא"כ כְּשֶׁעֵדוּתוֹ אֵינָהּ בְּהֶחְלֵט ה"ז רֹוב מִן הָרֹוב וְאֵין זֶה רֹוב גָּמוּר.

וְכֵן מָצִינוּ שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּעֵד נֶגֶד הָרֹוב אִי מְהַנֵּי. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּהָא השו"ב נֶאֱמָן גַּם לְהַטְרִיף שֶׁהוּא נֶגֶד הָרֹוב מִשּׁוּם שֶׁהוּא בְּיָדוֹ.

וא"כ הֲרֵי נֶאֱמָנוּתוֹ בְּהֶחְלֵט גָּמוּר וְלֹא מְצַד רֹוב. וא"כ נֹאמַר בנ"ד דְּהֲוֵי רֹוב מִן יְדִיעָתוֹ.

וְגַם דְּהָכָא אִם הָיָה מַגִּיד בְּבָרֵי שֶׁהָיְתָה עַל הַחֹוד. לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁהַנֶּאֱמָנוּת מִצַּד הָרֹוב כֵּיוָן שֶׁרָאָה בְּחוּשׁ מְקוֹם הַסְּרָכָא.

אַךְ ז"א דמ"מ י"ל דְּאָמַר בְּדַדְמֵי וכמ"ש בתשב"ץ שָׁם. אָכֵן לפמש"ל שֶׁבְּדָבָר שֶׁבְּיָדוֹ נֶאֱמָנוּתוֹ בְּהֶחְלֵט קָשֶׁה כַּנַ"ל.

אֲבָל בֶּאֱמֶת מְבֹאָר בַּתוֹסְ' פְּסָחִים ט' ע"א ד"ה ואת"ל שֶׁקָּרוֹב לְנַדַּאי שֶׁאֲכָלַתּוּ הַחֻלְדָּה. ובכ"ז קָרֵי לָהּ הַשַּׁ"ס שָׁם סָפֵק.

וכ"כ הַתּוֹסְ' בע"ז מ"א ע"ב ד"ה וַאֲנַן דְּאַף בְּסָפֵק הָרָגִיל ג"כ אֵין מוֹצִיא מִידֵי חֲזָקַת וּנַדַּאי אִיסּוּר. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דמ"מ לָא הֲוֵי רֹוב גָּמוּר.

וּכְעֵין זֶה אִיתָא בְּנִדָּה י"ח ע"ב לְחַלֵּק בֵּין רֹוב גָּמוּר לְשֶׁאֵינוֹ גָּמוּר וע"ש בתד"ה לְמָעוּטֵי וד"ה מִיעוּטָא. וְאַף דְּבָחֻלִּין כ"ט מְבֹאָר דְּהֵיכָא דְּבָעֵינַן רֹוב.

סַגִּי בְּרֹוב מְצַוְּמָצָם וכ"ה בְּשַׁ"ס וּפוֹסְקִים בכ"מ. וְרַק התב"ש כָּתַב בסי' כ"א לְדַעַת רַשְׁ"י שי"ל דְּבָעֵינַן רֹוב הַנִּיכָּר מה"ת.

מ"מ נִרְאֶה דכ"ז בְּרֻבָּא דְּאִיתָא קָמָן. אֲבָל בְּרֻבָּא דְּלֵיתָא קָמָן בָּעֵינַן רֹוב גָּמוּר.

וְגַם כֵּיוָן שעכ"פ אֵינָהּ יְדִיעָה גְּמוּרָה לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לוֹמַר רֹוב בָּזֶה. וע"ל סי' קל"ג בָּזֶה: וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה שי"ל שֶׁהַסְּיָרָא הָיְתָה בִּמְקוֹם הַקֶּרַע דְּהָא אָמְרִינַן בִּפְסָחִים ט' שֶׁאִם נִכְנַס תִּינוֹק לַבַּיִת עִם כְּכָר וְנִמְצְאוּ פֵּירוּרִים אָמְרִינַן שֶׁהַפֵּירוּרִים הֵם מֵהַכְּכָר.

וְרַק בְּעַכְבָּרִים אָמְרִינַן שֶׁאֵין דַּרְכָּם לְפָרֵר. וא"כ גַּם הָכָא כֵּיוָן שֶׁנִּמְצָא קְרוּם שֶׁנִּיכָּר שֶׁנַּעֲשָׂה אֵיזֶה קֶרַע שָׁם.

נֶאֱמַר שֶׁנִּשְׁאַר זֶה מֵהַסְּרָכָא שֶׁהָיְתָה שָׁם וְנִקְרָעָה בְּהוֹצָאַת הָרֵיאָה אוֹ ע"י סַכִּין. וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְתָלוֹת שֶׁהָיָה כָּאן אֵיזֶה סִירְכָא תְּלוּיָה אוֹ קְרוּם נוֹסָף וְזֶהוּ שֶׁנִּקְרַע ע"י סַכִּין אוֹ בְּהוֹצָאַת הָרֵיאָה.

בכ"ז תָּלִינַן שֶׁנַּעֲשָׂה מֵחֲמַת הַסִּירְכָא דְּבוּקָה שָׁהָיְתָה שָׁם וְכִדְתָנֵי פִּירוּרִים בַּכְּפָר שֶׁהִכְנִיס לַשֵּׁם: ג) וְלִכְאוֹרָה י"ל שֶׁזֶּה תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרַשְׁבָּ"ג בִּפְסָחִים דַּף י' בְּאָבַד קֶבֶר בַּשָּׂדֶה וְאַח"כ נִמְצָא שָׁם קֶבֶר דְּרַבִּי ס"ל שֶׁהוּא הַקֶּבֶר שֶׁאָבַד וְרַשְׁבָּ"ג ס"ל תִּבָּדֵק כָּל הַשָּׂדֶה.

וה"נ בנ"ד לְרַבִּי נִימָא דְּהַיְינוּ הַסִּירְכָא שְׁנֶּאֱבְדָה. וְאַף לָרַשְׁבָּ"ג י"ל דְּרַק שָׁם לִחוּמְרָא חָיְישׁ אֲבָל לְקֻלָּא וּנְדַאי מוֹדֶה דְּלָא אָמְרִינַן הָכִי.

וענו"ב מ"ק חאה"ע סי' מ"ו מ"ש בְּעִנְיָן זֶה אִי הֲלָכָה כְּרַשְׁבָּ"ג אוֹ כְּרַבִּי. ולנ"ד אֵין נ"מ דְּגַם רַשְׁבָּ"ג י"ל דְּמוֹדֶה.

וְעוֹד דְּהָא כָּתְבוּ הַתּוֹסְ' בִּפְסָחִים י' ע"ב ד"ה מִפְּנֵי דְּכֵיוָן שֶׁרֻּבָּלִים לַדָּבָר שֶׁהַפֵּירוּרִים הֵם מִן הַכְּפָר גַּם רַשְׁבָּ"ג מוֹדֶה ע"ש. וא"כ ה"נ בנ"ד הָוֵי רֻבָּלִיםלְדָבָר שֶׁזּוֹהִי הַסִּירְכָא שְׁנֶּאֱבְדָה.

כֵּיוָן שֶׁבְּכָל הַשֶּׁטַח הַהוּא אֵין שׁוּם רוֹשֶׁם מִסִּירְכָא כְּלָל. לָזֶה יוֹתֵר קָרוֹב לוֹמַר שֶׁזּוֹ הִיא הַסִּירְכָא: אָכֵן נִרְאֶה דְּבֶאֱמֶת רַשְׁבָּ"ג הוּא מַחְמִיר מִסָּפֵק.

וּמְפוֹרָשׁ בִּבְכוֹרוֹת כ"ה ע"ב הַטַּעַם מִשּׁוּם דִּשְׁכִיחַ שֶׁיִּקָּבְרוּ שָׁם עוֹד מֵתִים. לָזֶה חוֹשְׁשִׁים שֶׁזֶּה שֶׁמְּצָאוֹ הוּא קֶבֶר אַחֵר.

וע' בנו"ב חאה"ע סי' מ"ו מ"ש בָּזֶה. וא"כ גַּם בנ"ד יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק שֶׁמָּא כָּאן הָיְתָה סִירְכָא תְּלוּיָה.

וְהַסִּירְכָא דְּבוּקָה הָיְתָה עַל הַחוֹד. ומש"ל דְּהָוֵי רַגְלַיִם לַדָּבָר יֵשׁ לִדְחוֹת דְּשַׁפִּיר מָצוּי שֶׁסִּירְכָא קַלָּה כְּשֶׁתַּעֲבוֹר ע"י הוֹצָאַת הָרִיאָה וְכַדּוֹמֶה לֹא יִשָּׁאֵר מִמֶּנָּה שׁוּם שׁוֹרֶשׁ וְאֵינָהּ מְבַצְבֶּצֶת כְּלָל.

וְגַם דְּהָא בְּכָכָר דַּעַת הַטּוּר בְּאוֹ"ח סי' ת"ל דְּרַק כְּשֶׁבִּיטֵּל אָמְרִינַן דְּזֶהוּ שֶׁאָבַד זֶהוּ שֶׁנִּמְצָא. אֲבָל בְּלֹא בִּיטֵּל חָיְישִׁינַן לְאַחַר כָּרַשְׁבָּ"ג.

וא"כ מְבֹאָר דְּאַף בְּרַגְלַיִם לַדָּבָר הָוֵי סָפֵק לָרַשְׁבָּ"ג. וְרַק בִּדְרַבָּנָן מְקִילִים כְּרַבִּי.

עכ"פ בְּרִיאָה שֶׁשְּׁכִיחַ סְרָכוֹת תְּלוּיוֹת. שַׁפִּיר י"ל שֶׁכָּאן הָיְתָה ס"ת.

וּבִפְרָט שֶׁנִּמְצְאָה סָמוּךְ לְמָקוֹם זֶה ס"ת. הֲרֵי מוּכָח שֶׁיֵּשׁ בְּאֵוְנָא זוֹ ס"ת.

וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְדַמּוֹת זֶה לְהַנִּיחַ מָנָה שֶׁל מע"ש וּמָצָא מָאתַיִם בִּפְסָחִים דַּף יוֹד. וּבְבֵיצָה ד"י דקיי"ל שֶׁכֻּלָּם חֻלִּין.

וה"נ כֵּיוָן שֶׁנִּמְצְאוּ ב' סְרָכוֹת. נִימָא דְּלָאו הַיְינוּ הַסִּירְכָא שֶׁהִנִּיחַ.

וְהַהִיא כְּבָר הוּסְרָה. אֲבָל ז"א דְּשָׁם עִיקַּר הַסְּבָרָא כמ"ש הַתּוֹסְ' בְּבֵיצָה שָׁם שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהַנִּיחַ חֻלִּין אֵצֶל מע"ש.

וע"כ תָּלִינַן שֶׁנָּטַל המע"ש וְהִנִּיחַ חֻלִּין. אֲבָל בנ"ד אֵין שַׁיָּיךְ זֶה.

וְאֵין הוֹכָחָה מהס"ת שֶׁנִּמְצֵאת לְסִרְכָא הַשֵּׁנִית. אֲבָל כֵּיוָן דְּחָזִינַן שֶׁבְּרִיאָה זוֹ נִמְצָאִים סְרָכוֹת תְּלוּיוֹת.

שַׁפִּיר יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק גַּם בְּזֹאת שֶׁהוּסְרָה: ד) ולפ"ז הָוֵי ס"ס סָפֵק שֶׁמָּא הָיְתָה הַסְּרָכָא עַל הַחֹוד וְעָבְרָה כָּרָאוּי. וְאַף אִם הַסְּרָכָא הָיְתָה עַל מָקוֹם זֶה דְּחָזֵינַן כְּעֵת שֶׁנִּקְרַע.

מ"מ שֶׁמָּא אִם הָיָה הַשו"ב מְמַעֲכָהּ הָיְתָה עוֹבֶרֶת בְּמִיעוּךְ כָּרָאוּי. וְכָאן נִקְרַע ע"י הַעֲבָרַת הַסַּכִּין.

אוֹ בְּהוֹצָאַת הָרִיאָה מִגּוּף הַבְּהֵמָה וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים קֶרַע בַּגּוּף הָרִיאָה בְּמָקוֹם זֶה. וּבִפְרָט שֶׁלְּפִי דִּבְרֵי הַשו"ב הָיְתָה סְרָכָא קַלָּה וְדַקָּה.

וּלְפִי אֻמְדַּן דַּעְתּוֹ הָיְתָה עוֹבֶרֶת בְּמִיעוּךְ כָּרָאוּי. וְאַף אֵינִימָא דְּהָוֵי רַגְלַיִם לַדָּבָר שֶׁהַסְּרָכָא הָיְתָה בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצָא הַקֶּרַע.

מ"מ הָא כְּבָר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בִּכְתֻבּוֹת ט' ע"א ד"ה ואבע"א דְּאַף דְּרָצוֹן הָוֵי רֹוב. מ"מ כֵּיוָן דְּלָא הָוֵי רֹוב גָּמוּר.

שַׁפִּיר מְצָרְפִינַן הָא דְּאוֹנָס לס"ס ע"ש. וּבִפְרָט דבנ"ד השו"ב אוֹמֵר שֶׁקָּרוֹב לְוַדַּאי אֶצְלוֹ שֶׁהַסְּרָכָא הָיְתָה עַל הַחֹוד.

וא"ל דְּהָוֵי ס"ס מִשֵּׁם אֶחָד. דְּהוּא סָפֵק אֶחָד אִם הַסְּרָכָא שֶׁרָאָה השו"ב הָיְתָה סְרָכָא גְּמוּרָה אוֹ רַק לֵיחָה בְּעָלְמָא שֶׁעוֹבֶרֶת בְּמִיעוּךְ.

ז"א דְּכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ סָפֵק בְּמִקּוֹמָהּ. הו"ל ס"ס גָּמוּר וכמ"ש הַפּוֹסְקִים בְּכַמָּה דְּוּכְתֵי.

וְכֵן מָצִינוּ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים ס"ס כְּזֶה גַּבֵּי סְרָכוֹת בכ"מ. וכ"כ הב"י גַּבֵּי סְרָכָא כְּפוּלָה בסי' ל"ט ע"ש בש"ע ס"ה וּבְאַחֲרוֹנִים בְּזֶה דְּהָוֵי ס"ס שֶׁמָּא הַסְּרָכָא אֵינָהּ מֵהָרִיאָה וְאִם הִיא מֵהָרִיאָה שֶׁמָּא עִיקָּרָהּ בְּצַד הַשֵּׁנִי ע"ש ובפמ"ג בש"ד סקי"ז בָּזֶה.

וְעוֹד דִּכְבָר בֵּאַרְתִּי בְּחִיבּוּרִי ח"א בס"ד בְּסִימָן נ' שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְהָקֵל בְּסְרָכָא לְשַׁוְּמָן שֶׁנֶּאֶבְדָה הָרִיאָה קוֹדֶם שֶׁהֶעֱבִירוּ הַסְּרָכָא ע"ש שֶׁבֵּאַרְנוּ שֶׁאִם יֵשׁ עוֹד צַד לְהָקֵל יֵשׁ לְהָקֵל לְמַעֲשֶׂה. וא"כ בנ"ד שֶׁיֵּשׁ צַד גָּדוֹל לְהָקֵל וְלוֹמַר שֶׁהַסְּרָכָא הָיְתָה עַל הַחֹוד וּכְמַאֲמַר השו"ב שֶׁכֵּן קָרוֹב בְּעֵינָיו.

וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בהפ"מ. וְגַם דִּלְפִי דִּבְרֵי השו"ב רֹוב סְרָכוֹת דַּקוֹת כְּאֵלּוּ עוֹבְרוֹת בַּמִּיעוּךְ.

וְיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הָרֹוב בִּכְגוֹן זֶה וְכִדְמוּכָח בְּכַמָּה דְּוּכְתֵי. וַאֲקַצֵּר כִּי רָשַׁמְתִּי רַק הָעוֹלֶה עַל רַעְיוֹנַי בְּעֵת שֶׁבָּא מַעֲשֶׂה לְיָדִי: ו) וּבְגוּף פְּלֻגְתָּא דְּרַבִּי וְרַשְׁבָּ"ג צָרִיךְ לְהָבִין סְבָרַת מַחֲלֹקְתָּם.

וְנִרְאֶה דְּרַבִּי ס"ל דְּהָא שָׁדֶה זוֹ הָיְתָה בְּחֶזְקַת טָהֳרָה לְבַד מִמְּקוֹם הַקֶּבֶר. וְרַק כְּשֶׁנֶּאֱבַד הַקֶּבֶר חָשְׁשׁוּ לְטַמְאוֹתָהּ מִשּׁוּם סְפֵק קֶבֶר.

אֲבָל כְּשֶׁנִּמְצָא שָׁם קֶבֶר. מוֹקְמִינַן כָּל הַשָּׂדֶה בְּחֶזְקַת טָהֳרָה כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה.

וְעוֹד דְּאַף שֶׁאִפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה קֶבֶר שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ מ"מ הָכָא שֶׁמְּחֻזָּק לָנוּ בְּקֶבֶר יָדוּעַ. וַדַּאי אִלּוּ הָיָה שָׁם עוֹד קֶבֶר הָיוּ יוֹדְעִים מִמֶּנּוּ.

וּכְעֵין זֶה כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּנָזִיר ס"ה ע"א ד"ה אֶחָד שֶׁאִם אֶחָד יָדוּעַ וְנִקְבַּר בְּכַוָּנָה שָׁם. הָיוּ יְדוּעִים כֻּלָּם ע"ש.

וַעֲתוּס' כְּתֻבוֹת כ' ע"ב ד"ה טְמֵאוֹת שֶׁכָּתְבוּ לְדַעַת רַשִׁ"י שֶׁכְּשֶׁקּוֹבְרִין מֵת. יָדוּעַ לְכָל שֶׁנִּקְבַּר שָׁם.

וְהַתּוֹסָ' חוֹלְקִין ע"ש וְיֵשׁ לְחַלֵּק. וְעוֹד דְּהָכָא אֵינִימָא שֶׁיֵּשׁ עוֹד קֶבֶר.

ה"ז נֶגֶד הַחֲזָקָה שֶׁהַוְחְזָקָה הַשָּׂדֶה בִּטְהוֹרָה. וּלְזֶה אֵין לָנוּ לָחוּשׁ.

וְכֵן אָמְרִינַן בִּכְתֻבוֹת כ' ע"ב דְּמִסְפֵּיקָא לָא מַחְזִקִינַן טֻמְאָה מִשּׁוּם דְּעִילָּה מָצְאוּ וְטִיהֲרוּ א"י. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' שָׁם וְרַשִׁ"י בְּנָזִיר ס"ה ע"ב שֶׁמָּצְאוּ צָלַע שֶׁל מֵת וְתָלוּ בָּזֶה הַחֲזָקַת הַטֻּמְאָה.

הֲרֵי מְבֹאָר שֶׁאַף שֶׁהַוְחְזַק שָׁם טֻמְאָה. מ"מ כֵּיוָן שֶׁנִּמְצְאָה טֻמְאָה שָׁם.

תָּלֵינַן שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה הַוְחְזָקָה הַטֻּמְאָה וְלָא יוֹתֵר. וְרַשְׁבָּ"ג סָבַר דְּכָאן לֵיכָּא חֲזָקַת טָהֳרָה מְבֹורֶרֶת עַל שְׂאָר הַשָּׂדֶה.

דְּאִם הַקֶּבֶר הַנִּמְצָא אֵינוֹ זֶה שֶׁאָבַד. א"כ יֵשׁ עֲדַיִן מָקוֹם טָמֵא.

וְהַךְ דְּעִילָּה מָצְאוּ וְטִהֲרוּ א"י. נִרְאֶה דְּשָׁם לֹא הָיָה קֶבֶר בָּרוּר.

וְרַק שֶׁהָיוּ מַחֲזִיקִים שֶׁיֵּשׁ שָׁם טֻמְאָה וְלֹא יָדְעוּ לָמָּה. וּכְשֶׁמָּצְאוּ הַצֶּלַע תָּלוּ בּוֹ.

וְיוֹתֵר נִרְאֶה מִשּׁוּם דְּהָוֵי סָפֵק טֻמְאָה בר"ה וְלָזֶה תָּלוּ בְּצֶלַע זֶה. וְכִדְאִיתָא בְּנִדָּה ס' ע"א גַּבֵּי שְׁנֵי שְׁבִילִין דְּבִסְפֵּק טֻמְאָה בר"ה תָּלֵינַן יעו"ש.

אֲבָל הָכָא בַּשָּׂדֶה מַשְׁמַע דְּאַיְירֵי שֶׁהוּא רה"י וּסְפֵיקוֹ טָמֵא. וְעוֹד יֵשׁ לָדוּן בָּזֶה שֶׁיִּבָּטֵל מָקוֹם הַטָּמֵא בְּרֹוב הַשָּׂדֶה הַטָּהוֹר.

וְכֵיָן דְּאֵינוֹ נִיכָּר לָא הָוֵי קָבוּעַ. וְרַק שֶׁאֵין בָּטֵל מִשּׁוּם דְּקַרְקַע הָוֵי דָּבָר חָשׁוּב וְאֵינוֹ בָּטֵל וְכִדְאִיתָא בְּגִיטִּין נ"ד ע"ב ע"ש בְּרַשִׁ"י.

אָכֵן זֶה הָוֵי רַק מִדְּרַבָּנָן כַּיָּדוּעַ. וּכְשֶׁמָּצְאוּ קֶבֶר אֶחָד שׁוּב הו"ל סָפֵק דְּרַבָּנָן וּלְקֻלָּא.

וְרַשְׁבָּ"ג ס"ל דְּכֵיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְבָרֵר וְלִבְדֹּוק כָּל הַשָּׂדֶה. לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר דְּלֵיבָּטֵל וְכֵן לְטַהֵר הַסָּפֵק.

וּכְמוֹ בֵּית הַפְּרָס שֶׁטָּמֵא מִסָּפֵק וְאַף סָפֵק בֵּית הַפְּרָס טָמֵא אַף דְּהָוֵי ס"ס. וע' רַמְבַּ"ם ספי"ח מהאה"ט.

וְהַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁאֶפְשָׁר לְבָדְקוֹ כִּדְאִיתָא בפ"י מה' טו"מ. וְכֵן בפ"ח מה' טו"מ קיי"ל בְּשָׂדֶה שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר דַּעֲפָרָהּ טָמֵא שָׁמָּא נָדוֹשׁ הַקֶּבֶר וּכְמוֹ בֵּית הַפְּרָס וע' שעה"מ פ"י מה' מְקֻוָאוֹת כְּלָל ג' שֶׁיֵּשׁ מַחֲלוֹקֶת אִם אָמְרִינַן סד"ר לְקֻלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר לְבָרֵר.

וְהַשָּׂ"ךְ בסי' ק"י הִכְרִיעַ לְקֻלָּא וע"ש בָּאַחֲרוֹנִים בָּזֶה. וּמִבֵּית הַפְּרָס מַשְׁמַע שֶׁמַּחְמִירִים ואכמ"ל בָּזֶה.

ועכ"פ י"ל דְּהַיְינוּ פְּלֻגְתָּא דְּרַבִּי וְרַשְׁבָּ"ג הָכָא. וְעִנְיַן בִּיטּוּל שֶׁהִזְכַּרְנוּ יֵשׁ לִדְחוֹת דְּהָא עֲצָמוֹת הַמֵּת אֵינָם בְּטֵלִים.

וְרַק הֶעָפָר בָּטֵל. וְהֶעָפָר אֵינוֹ טָמֵא בְּעַצְמוּתוֹ.

רַק מִפְּנֵי חֲשַׁשׁ תַּעֲרוֹבוֹת עֲצָמוֹת כַּשְּׁעוֹרָה ואכמ"ל בָּזֶה. אַחַר זְמַן רַב מָצָאתִי בחו"ד סי' ק"י סק"ו שֶׁהִקְשָׁה בְּהָא דְּקֶבֶר שֶׁאָבַד שֶׁיְּבַטֵּל ואכמ"ל בִּדְבָרָיו.

וְהָעִקָּר כמש"ל בס"ד: עכ"פ בנ"ד גַּבֵּי רֵיאָה לָא שַׁיְיכִי כָּל הָנֵי סְבָרוֹת דְּהָא הַבְּהֵמָה הָיָה לָהּ בְּחַיֶּיהָ חֻזְקַת כְּשֵׁרוֹת. רַק דְּאִיתְּרַע כְּשֶׁמָּצָא הַבּוֹדֵק הַסִּירְכָא.

אֲבָל אֵין זֶה רַק סָפֵק דְּשֶׁמָּא תַּעֲבוֹר בְּמִיעוּךְ. וְגַם אֶפְשָׁר לְבָרֵר לֹא שַׁיָּיךְ הָכָא כַּמּוּבָן.

וְגַם לָא הָוֵי כִּסְפֵק טֻמְאָה ברה"י. וּלְזֶה שַׁפִּיר יֵשׁ לְהָקֵל: סִימָן יח א) בָּא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי שֶׁהַבּוֹדֵק הִתְחִיל לְהַעֲבִיר סִירְכָא וּכְשֶׁאָחַז הַסִּירְכָא לְהַעֲבִירָהּ נִתְלַשׁ קְרוּם הָרֵיאָה שֶׁתַּחַת הַסִּירְכָא עִם הַסִּרְכָא שֶׁעָלֶיהָ.

וְאַחַ"כ קִלֵּף הַסִּירְכָא מֵעַל קְרוּם הָרֵיאָה שֶׁנִּקְלַף מֵהָרֵיאָה וְעָבְרָה הַסִּירְכָא כָּרָאוּי רַק לְבִדּוּק בְּפוֹשְׁרִין א"א וְהַנָּה הַבּוֹדְקִי' רָצוּ לְדַמּוֹת זֶה לִמ"ש בְּשׁו"ת גִּבְעַת שָׁאוּל סי' מ"ט וְהוּבָא בָּאַחֲרוֹנִים הֵיכָא שֶׁנִּקְרַע קְרוּם הָרֵיאָה וְעַל הַקְּרוּם יֵשׁ סִירְכָא.

שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל לְהַעֲבִיר הַסִּירְכָא מֵעַל הַקְּרוּם הַקָּלוּף וּבְדִיקַת פּוֹשְׁרִין בהפ"מ לֹא מְעַכְּבָא. אֲבָל בֶּאֱמֶת הוּא טָעוּת דְּכֵיוָן שֶׁהַסִּירְכָא קָלְטָה עִמָּהּ קְרוּם הָרֵיאָה.

הֲרֵי זֶה אוֹת שֶׁיָּצְאָה מִן גּוּף הָרֵיאָה וְאֵינוֹ קְרוּם בְּעָלְמָא. ומכ"ש לִשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים שֶׁטַּעַם טְרֵיפוּת סִירְכָא הוּא מִשּׁוּם שֶׁסּוֹפָהּ לְהִתְפָּרֵק וְלִנָּקוֹב הָרֵיאָה דבנ"ד וַדַּאי טְרֵיפָה דְּהָא חָזֵינַן שֶׁנִּתְפָּרְקָה הַסִּירְכָא עִם הַקְּרוּם שֶׁל רֵיאָה.

וְלִתְלוֹת שֶׁהֶעֱבִיר בְּכֹחַ זֶה וַדַּאי לֹא שַׁיָּיךְ. כֵּיוָן שֶׁהַסָּפֵק בְּגוּף הָעֲבָרַת הַסִּירְכָא וְחָזֵינַן שֶׁלֹּא עָבְרָה.

וְאַף דְּבִסִירְכָא שֶׁעָבְרָה וְאַחַ"כ בָּדְקוּ הָרֵיאָה בְּפוֹשְׁרִין וּבְצָבְצָה. יֵשׁ מְקִילִים לִתְלוֹת בְּמִשְׁמוּשׁ יָדָא דְּטַבָּחָא וכמ"ש הַבַּ"ח הוּבָא בפמ"ג וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים.

הַיְינוּ רַק הָתָם דְּכֵיוָן שֶׁעָבְרָה הַסִּירְכָא בְּמִיעוּךְ שׁוּב אֵין כָּאן רֵיעוּתָא וְהַבְּדִיקָה הִיא רַק לְחוּמְרָא וְשַׁפִּיר תָּלִינַן בְּמִשְׁמוּשׁ. אֲבָל הָכָא שֶׁאָנוּ דָּנִין עַל גּוּף הַסִּירְכָא שֶׁלֹּא עָבְרָה וְהֶחְזְקָה הַסִּירְכָא לְפָנֵינוּ בָּזֶה לָא תָּלִינַן.

וה"ז דּוֹמֶה לַסִּירְכָא שֶׁנֶּאֱבְדָה דְּמַטָּרְפִינַן. וע' בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' נ'.

וְהָכָא גָּרַע טְפֵי דְּחָזֵינַן שֶׁקָּלְטָה קְרוּם הָרֵיאָה. וְגַם הָא כְּבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאֵין לְהוֹרוֹת כְּסְבָרַת הב"ח לִתְלוֹת בַּסִּירְכָא בְּמִשְׁמוּשׁ יָד וְכֵן עִיקָּר.

וּבִפְרָט אֲצָלֵינוּ שֶׁקּוֹלְפִים הַסִּירְכָא חֲלִילָה לְהָקֵל בָּזֶה דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא בָּדְקוּ בְּפוֹשְׁרִים קָרוֹב לָחוּשׁ שֶׁהַסִּירְכָא קָלְטָה כָּל שֶׁהוּ מִקְּרוּם הָרֵיאָה וְלֹא עָבְרָה כָּרָאוּי. וְרַק בְּנִתְמַעֲכָה הַסִּירְכָא בֵּין יָדָיו בָּזֶה רָצָה הב"ח לְהָקֵל מִשּׁוּם דְּחָזֵינַן שֶׁאֵינָהּ סִירְכָא רַק רִיר בְּעָלְמָא.

וְהַפּוֹסְקִים הָאַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ דְּהֵיכָא שֶׁנֶּחְלְקוּ שְׁנֵי עֵדִים אֶחָד אוֹמֵר עָבְרָה הַסְּירָכָא וְאֶחָד אוֹמֵר לֹא עָבְרָה טְרֵיפָה וְאִם שְׁנֵיהֶם אוֹמְרִים עָבְרָה וְרַק אֶחָד אוֹמֵר שֶׁבִּצְבֵּץ אֲזַי כְּשֵׁירָה. ולפמש"ל יֵשׁ לָדוּן שֶׁאִם עָבְרָה בַּקְלִיפָּה אֲזַי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִבְדַּק בְּפוֹשְׁרִים יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁלֹּא עָבְרָה בִּשְׁלֵימוּת רַק קָלְטָה קְצָת קְרוּם הָרֵיאָה.

וע' חִיבּוּרִי סי' נ' ונ"א בָּזֶה וְכִמְדֻמֶּה שֶׁכֵּן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאֲצִלֵּינוּ שְׁקוֹלְפִים הַסְּירָכָא הָוֵי הַבְדֵּקָה בְּפוֹשְׁרִין לְעִיכּוּבָא רַק שֶׁלֹּא בֵּיאֲרוּ הַטַּעַם ולפמ"ש הַדָּבָר נָכוֹן בִּסְבָרָא. ואכמ"ל בָּזֶה: ב) עכ"פ בנ"ד יֵשׁ לְהַחְמִיר כַּנַ"ל.

וּמַה שאח"כ עָבְרָה הַסְּירָכָא מֵעַל הַקְּרוּם שָׁנִתְלַשׁ. י"ל דְּהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁמַּחֲזִיק הַקְּרוּם בְּיָדוֹ אַחַת וְהַסְּירָכָא בְּיָדוֹ אַחַת לָזֶה נִקְלָפָה הַסְּירָכָא.

וְאַף קְרוּם הָרֵיאָה בְּעַצְמָהּ יָכוֹל לְהַפְרִיד בְּאוֹפֶן כָּזֶה לִשְׁנַיִם וְכַיָּדוּעַ לִבְקִיאִים שֶׁקְּרוּם הָעֶלְיוֹן לִפְעָמִים מִתְחַלֵּק בְּעָוְבְיוֹ לִשְׁנַיִם. אֲבָל בְּעוֹד הַקְּרוּם עַל הָרֵיאָה הָיָה נִקְלָט עִם הַסְּירָכָא בְּיַחַד וּכְמוֹ שֶׁרָאִינוּ.

וְגַם בַּחַיִּים הָיָה סוֹפוֹ לְהִתְפָּרֵק כֵּן. וְאַף דִּבְעֻבְדָּא דהג"ש כָּתַב לְהָקֵל וְלֹא חָשַׁשׁ לִסְבָרָא זוֹ.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּכֵינָן דְּחָזִינַן שֶׁנִּפְרְדָה הַסְּירָכָא מִקְּרוּם הָרֵיאָה. וְחָזִינַן שֶׁאֵינוֹ מֻחְמַת נֶקֶב וְרַק הָוֵי קְרוּם נוֹסָף.

אֵין לָנוּ לְהַחְזִיק רֵיעוּתָא וְלוֹמַר שֶׁבְּעוֹדוֹ דָּבוּק לְרֵיאָה הָיָה קוֹלֵט אֶת הַקְּרוּם. משא"כ בנ"ד שֶׁרָאִינוּ שֶׁקָּלְטָה הַקְּרוּם.

ובלא"ה כְּבָר פִּקְפֵּק הלבו"ש עַל הג"ש דְּאֶפְשָׁר שֶׁבִּהְיוֹת הַקְּרוּם בְּלֹא בָּשָׂר נֶקֶל יוֹתֵר לְהַעֲבִיר הַסְּירָכָא. וּכְשֶׁהַקְּרוּם דָּבוּק לַבָּשָׂר אֲזַי הַסְּירָכָא מִתְחַזֶּקֶת יוֹתֵר.

וְרַק מִכָּל מָקוֹם הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים מְקִילִים כהג"ש מִשּׁוּם שֶׁאֵין לָנוּ לְהַחְזִיק רֵיעוּתָא כֵּינָן דמ"מ חָזִינַן שֶׁעָבְרָה הַסְּירָכָא. אֲבָל בנ"ד דְּחָזִינַן שֶׁמִּתְחִילָּה לֹא עָבְרָה וַנַדַּאי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ דִּלְהָכִי עָבְרָה כָּעֵת מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ דָּבוּק לְרֵיאָה.

וְגוּף הַהַעֲבָרָה מִן הַקְּרוּם אַחַר שֶׁנִּתְלַשׁ הַקְּרוּם מֵהָרֵיאָה. אַף בְּעֻבְדָּא דהג"ש.

ג"כ צָרִיךְ עִיּוּן טוּבָא וּבְקִיאוּת אִם עָבְרָה הַסְּרָכָא וְלֹא קָלְטָה מֵהַקְּרוּם אַף מַשֶּׁהוּ. כִּי כְּשֶׁדָּבוּק עַל הָרֵיאָה אַף בְּלֹא בְּדִיקַת פּוֹשְׁרִין אֶפְשָׁר לִבְחוֹן הֵיטֵב בְּמַרְאִית עַיִן.

אֲבָל בְּקְרוּם לְחוּד קָשֶׁה לְהַעֲמִיד עַל מַרְאִית הָעַיִן בְּדָבָר כָּזֶה: ג) וּדְאָמְרִינַן בְּחֻלִּין נ"ו גַּבֵּי קְרוּם שֶׁל מוֹחַ רַב שֵׁיזְבִי בָּדִיק בְּשִׁימְשָׁא. אֲנַן לָא קיי"ל הָכִי לְדִידַן דקיי"ל שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִים בִּבְדִיקָה.

וְעוֹד דְּשָׁם מַשְׁמַע שֶׁלֹּא הָיָה מוֹצִיא הַמּוֹחַ מִתּוֹךְ הַקְּרוּם וְרַק גַּבֵּי בְּדִיק בְּמַיָּא פירש"י שֶׁהוֹצִיא הַמּוֹחַ ע"ש. וּלְזֶה שַׁפִּיר הָיָה נִיכָּר אַף נֶקֶב מַשֶּׁהוּ וּבִפְרָט דְּשָׁם הַמּוֹחַ לָבָן וְנִיכָּר יוֹתֵר בְּקְרוּם שֶׁעָלָיו נֶקֶב מַשֶּׁהוּ שֶׁנִּרְאֶה הַלַּבְנוּנִית שֶׁל מוֹחַ.

וּלְזֶה גַּבֵּי בְּהֵמָה קיי"ל שֶׁבְּקִיאִין בִּבְדִיקָה ע"י רְאִיַּית עֵינֵינוּ וכמ"ש התו"ח בְּחֻלִּין שָׁם ובתב"ש סי' ל'. וְיֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּבִקְרוּם לְחוּד אֶפְשָׁר לִבְדּוֹק בִּרְאִיַּית עַיִן עוֹד יוֹתֵר מִכְּפִי שֶׁהוּא עַל הָרֵיאָה.

לְפִי שֶׁאֶפְשָׁר לְהִסְתַּכֵּל נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ וְיִרְאֶה אַף נָקֵב מַשֶּׁהוּ. וְהַיְנוּ בְּדִיק בְּשִׁימְשָׁא.

וע' חֻלִּין י"ח ע"ב לְעִנְיַן פְּגִימַת סַכִּין דְּאִיכָּא ג"כ דְּבְדִיק בְּשִׁימְשָׁא. וַאֲנִי מִסְתַּפֵּק בָּזֶה תָּמִיד הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ לָנוּ סָפֵק בְּרִיאָה אִם יֵשׁ כָּאן נָקֵב.

כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ סָפֵק בִּצְבוּיץ אוֹ שֶׁנֶּחְלְקוּ הַבּוֹדְקִים אִם בִּצְבִּיץ אוֹ לֹא. וְכֵן הֵיכָא שא"א לִבְדּוֹק בְּפוֹשְׁרִין כְּגוֹן עַל צָמְקָה אוֹ טִינָרִי וְכַדּוֹמֶה.

וְכֵן הֵיכָא שֶׁיּוֹצֵא זֵיעָה וְאָנוּ מְסֻפָּקִים אִם הוּא מִצַּד שֶׁנִּיקְּבָה הָרֵיאָה אוֹ שֶׁהוּא מֵעוֹרְקִים שֶׁבֵּין קְרוּם לִקְרוּם. אוֹ שֶׁמַּזַּעַת הָרֵיאָה בְּמָקוֹם זֶה מֵחֲזֶלֶשֶׁת הַמָּקוֹם בְּלִי שׁוּם נָקֵב וּכְמוֹ אָדָם שֶׁמַּזִּיעַ אַף שֶׁלֹּא נִיקַּב הַקְּרוּם וְהוּבְאוּ בָּאַחֲרוֹנִים סְפֵיקוֹת הַלָּלוּ.

וְנִימָא שֶׁנִּבְרַר כָּל זֶה ע"י שֶׁנִּסְיר הַקְּרוּם מֵעַל הָרֵיאָה וְנִרְאֶה לְנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ אִם יֵשׁ נָקֵב מַשֶּׁהוּ. וּבִפְרָט בִּזְמַנֵּינוּ שֶׁיֵּשׁ זְכוּכִיּוֹת הַמַּגְדִּילוֹת לָעַיִן הָאָדָם אֶת כָּל דָּבָר כַּמָּה פְּעָמִים מִכְּפִי שֶׁהוּא.

וַדַּאי שֶׁאֶפְשָׁר לְבָרֵר עי"ז. וְאַף שֶׁלְּחֻמְרָא אֵין רְאָיָה מִבְּדִיקָה זוֹ.

שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁנַּעֲשָׂה הַנָּקֵב ע"י קְלִיפַּת הַקְּרוּם. אֲבָל לְקֻלָּא הֵיכִי שֶׁלֹּא יִמְצְאוּ שָׁם שׁוּם נָקֵב נַכְשִׁירֵנוּ.

וּפְרָט זֶה דּוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת וְאכמ"ל בָּזֶה. וּבְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ צְדָדִים לְהָקֵל נלענ"ד שֶׁיֵּשׁ לְצָרֵף סְבָרָא זוֹ לִבְדּוֹק בְּאוֹפָן הַנַּ"ל ע"י זְכוּכִית מַגְדֶּלֶת: ד) וּבְדֶרֶךְ כְּלָל רָאִיתִי בָּזֶה שַׁעֲרוּרִיָּה שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה דְּבָרִים הַצְּרִיכִים בְּדִיקָה בִּרְאִיַּית עַיִן עַל מַשֶּׁהוּ: וְיֵשׁ מוֹרִים אֲשֶׁר מִזְקְנָתָם אוֹ מֵחֻלְשָׁתָם נֶחְלְשָׁה רְאִיָּתָם ובכ"ז מַעֲמִידִים הוֹרָאָתָם עַל בְּדִיקַת רְאָיָתָם.

וּבוֹשִׁים לוֹמַר שֶׁצָּרִיךְ לִקְרוֹא אִישׁ שֶׁעֵינוֹ בְּרִיאָה וּרְאָיָתוֹ טוֹבָה. וַהֲרֵי רַב אַשִׁי לֹא בוֹשׁ לְהַכְנִיף כָּל טַבָּחֵי דְּמָתָא כְּדֵי לְהָקֵל מֵעָלָיו מַשָּׂא הַהוֹרָאָה.

וְכֵן יֵשׁ הַרְבֵּה דְּבָרִים בְּרִיאָה וּבִשְׁאָר דְּבָרִים הַצְּרִיכִים בְּקִיאוּת וִידִיעָה רַבָּה בָּזֶה. ובכ"ז בְּעִתִּים הַלָּלוּ כָּל מִי שֶׁנָּטַל טַלִּית לְהוֹרוֹת.

וְאַף ע"י אֶמְצָעִים שֶׁאֵינָם מְהֻגָּנִים כַּאֲשֶׁר מָצוּי בְּדוֹרוֹתֵינוּ בעו"ה. יוֹרֶה יוֹרֶה.

וְחֶרְפָּה לוֹ לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בָּזֶה וְצָרִיךְ לִשְׁאוֹל לְגָדוֹל מִמֶּנּוּ: וְכֵן בִּנְתִינַת קַבָּלוֹת לשו"ב רָאִיתִי רַבָּנִים שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל בְּטִיב הַשְׁחָזַת סַכִּין וְהַבְּחִינָה בָּזֶה. ובכ"ז נוֹתֵן קַבָּלָה לשו"ב וּבוֹשׁ לוֹמַר אֵינִי יוֹדֵעַ וְגוֹרֵם עי"ז מִכְשׁוֹלִים רַבִּים.

כַּאֲשֶׁר עֵינִי רָאוּ וְלֹא זָר שו"ב אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שׁוּם הַרְגָּשָׁה וְכַאֲשֶׁר הוֹדָה לִי בְּעַצְמוֹ ע"ז. וְהִנֵּיחַ מִלַּעֲסֹק בִּמְלֶאכֶת השו"ב אַחֲרֵי שֶׁהֶרְאִיתִיו שֶׁאֵין לוֹ הַרְגָּשָׁה.

וְהָיָה לוֹ כְּתְבֵי קַבָּלָה מִכַּמָּה רַבָּנִים אֲשֶׁר נִתְּנוּ לוֹ זֶה מִקָּרוֹב. וַהֲרֵי כַּמָּה נְבֵילוֹת הָאֲכִיל בְּתוֹךְ שָׁנָה זוֹ שֶׁעָסַק בִּשְׁחִיטוֹת ע"פ כְּתָבִים שֶׁלָּהֶם.

וְהָיָה רָאוּי לִמְנוֹת רַבָּנִים מְיֻחָדִים בְּכָל גָּלִיל אֲשֶׁר יִהְיוּ יְדוּעִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בְּקִיאוּת בְּטִיב הַעֲמָדַת סַכִּין וְהַרְגָּשָׁה טוֹבָה. וְהֵם יִתְּנוּ כְּתָבִי קַבָּלָה לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה לַעֲסֹק בִּמְלֶאכֶת שו"ב וּבְלֹא כְּתָבָם לֹא יִקָּחוּ שׁוּם שו"ב.

אֲבָל מַה לַּעֲשׂוֹת כִּי הִגִּיעַ הַזְּמַן אֲשֶׁר אָמְרוּ חֲז"ל שֶׁלֹּא יוּכַל אִישׁ לוֹמַר לַחֲבֵירוֹ אֲנִי גָּדוֹל מִמְּךָ וְכָל אֶחָד מִתְנַשֵּׂא לִהְיוֹת גְּדוֹל הַדּוֹר וְכִמְסַפֵּר הַמּוֹרִים כֵּן מִסְפָּר הַגְּאוֹנִים. וְגַם פָּשְׁתָה הַמִּסְפַּחַת לִקְנוֹת כְּהֻנַּת הַשו"ב ע"י כֶּסֶף לָרַבִּים וְלִיחִידִים.

וְאַף לִיחִידִים הַמְבֹאָרִים בְּתַעֲנִית דַּף י'. ועי"ז תָּפוּג תּוֹרָה וְיִרְבֶּה הַמְכְשׁוֹל.

וְזֶה יוֹתֵר גָּרוּעַ מֵהַפִּרְצָה שֶׁנַּעֲשָׂה בעוה"ר לִקְנוֹת רַבָּנוּת בְּכֶסֶף בְּאוֹפַנִּים בְּזוּיִם. וְאוּלַי עֲבֵירָה גּוֹרֶרֶת עֲבֵירָה.

וְהָרַב שֶׁהוֹצִיא כַּסְפּוֹ עַל רַבָּנוּתוֹ רוֹצֶה לְמַלֹּאוֹת חֶסְרוֹנוֹ מהשו"ב והשו"ב מֵהַקַּצָּבִים. וּמְקוֹר הַקִּלְקוּל הוּא מִפִּרְצַת הַדּוֹר שֶׁהַוְשִׁפַּל קֶרֶן התוה"ק וְאֵין לְלוֹמְדֵי תּוֹרָה בְּמַה לְהִתְפָּרְנֵס.

וְהָעֲנִיּוּת מַעֲבִיר ע"ד וע"ד קוֹנוֹ. וּכְמַאֲמַר הַמִּדְרָשׁ בב"ר פָּרָשָׁה פ' עַל פָּסוּק שִׁמְעוּ זֹאת הַכֹּהֲנִים וְהַקְשִׁיבוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל.

שֶׁכְּשֶׁיַּעֲמִיד הקב"ה בְּדִין אֶת הַכֹּהֲנִים ות"ח לָמָּה לֹא עָסְקוּ בַּתּוֹרָה יָשִׁיבוּ שֶׁבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁמִים בָּזֶה שֶׁלֹּא נָתְנוּ לָהֶם מַתְּנוֹת כְּהֻנָּה וְלֹא הִסְפִּיקוּ מֵחְסוּרָם ע"ש. וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר בִּדְבָרִים כָּאֵלּוּ וְגַם הַמְּעַט שֶׁגִּילִיתִי הוּא מֵרֹב צַעֲרִי עַל פִּרְצַת הַדּוֹר בְּעִנְיָנִים הַלָּלוּ שֶׁבָּהֶם תָּלוּי עִיקָּרֵי הַדָּת.

וְאוּלַי יְהִי תּוֹעֶלֶת לְאִישׁ אֶחָד וּכְמַאֲמַר הָרַמְבַּ"ם בְּהַקְדָּמַת המו"נ. וְעָלֵינוּ לְחַכּוֹת עַד כִּי יָבוֹא גּוֹאֵל צֶדֶק וְאָז נִזְכֶּה לִרְאוֹת בְּהַעֲמָדַת הַדָּת עַל תָּלוּ וּבְקֶרֶן אוֹר הָאֱמֶת: ה) ומש"ל לְהַחְמִיר בנ"ד הַיְינוּ רַק בַּסִּירְכָא שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן.

אֲבָל בְּסִירְכָא מֵאֲנָא לַדּוֹקָן אוֹ לְשַׁוְמָן הַפְּרִיסָה שֶׁמְּדִינָא דִּגְמָרָא וְהָרַאשׁוֹנִים הִיא כְּשֵׁרָה וְרַק אָנוּ מַחְמִירִין בָּזֶה. וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל אַף בכה"ג.

אִם עָבְרָה הַסִּרְכָא אַחַ"כ מֵעַל הַקְּרוּם. וּלְפִי רְאוּת הָעַיִן נִשְׁאַר הַקְּרוּם שָׁלֵם בְּלִי שׁוּם פְּקִפּוּק בְּכָל הַשֶּׁטַח שֶׁתַּחַת הַסִּירְכָא.

וּכְבָר בֵּאַרְנוּ בח"א סי' נ' שֶׁאַף בְּסָפֵק עָבְרָה אוֹ לֹא עָבְרָה יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל בְּסִירְכוֹת הַלָּלוּ: סִימָן יט בָּא מַעֲשֶׂה לְיָדִי בְּשָׁתֵי אוֹנוֹת שֶׁהָיוּ סְרוּכוֹת זל"ז כְּסִדְרָן ע"י קְרוּם וְהָיָה חַלּוֹן וּפֵירוּד אֵצֶל הַמָּחֳלַת חִיתּוּךְ הָאוּנוֹת מֵהָעֲרוּגָהוְהַקְּרוּם הַנַּ"ל עָלָה בִּנְפִיחָה כַּאֲשֶׁר נָפְחוּ הַיטֵב.

וְהָיָה נִיכָּר שֶׁבְּעֵת הַנְּפִיחָה הַגְּבוֹהָה הַקְּרוּם שֶׁעַל גַּבֵּי הָאֲוִנָּא בְּשֶׁטַח אֲצַבַּע וְיוֹתֵר אֵצֶל הַחֹוד. וְהִנֵּה השו"ב נִסְתַּפְּקוּ שֶׁאוּלַי הוּא קְרוּם שֶׁקּוֹרִין טִילָא שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁאַף שֶׁעוֹלֶה בִּנְפִיחָה כָּשֵׁר לְפִי שֶׁדָּנִין שֶׁהוּא מִגּוּף הָרֵיאָה רַק שֶׁלֹּא הִסְפִּיק לְיַבֵּשׁ שָׁם בָּשָׂר.

וְאַף שֶׁמְּבֹאָר בַּפּוֹסְקִים דְּהֵיכָא שֶׁיֵּשׁ חַלּוֹן לָא אָמְרִינַן הָכִי רָצוּ לְתָלוֹת הַחַלּוֹן בְּמִשְׁמוּשׁ יָדָא וְכַדּוֹמֶה שֶׁנַּעֲשָׂה אַחַר הַשְּׁחִיטָה. וְהִנֵּה לְתָלוֹת הַחַלּוֹן אַחַר הַשְּׁחִיטָה הוּא טָעוּת.

דְּכֵינָן דְּאָמְרִינַן שֶׁהוּא קֵרוּם הָרֵיאָה א"כ הו"ל לְהָיוֹת הָרֵיאָה פְּתוּחָה בְּמָקוֹם הַחֹלִּין כֵּינָן שֶׁנִּקְרַע הַקֵּרוּם וַהֲלֹא בָּדְקוּ שָׁם בְּפוֹשְׁרִין וְלֹא בְּצָבֵּץ וע"כ שֶׁהָיָה פָּתוּחַ שָׁם מֵחַיִּים. ועכ"פ מֻכְרָח שֶׁאֵין זֶה קֵרוּם הָרֵיאָה רַק סִירְכָא.

וא"כ יֵשׁ לְהַטְרִיחַ מִפְּנֵי שֶׁעוֹלֶה בִּנְפִיחָה וּכְהַסְכָּמַת הַפּוֹסְקִים דְּסִירְכָא כְּסִדְרָן שֶׁעוֹלֶה בִּנְפִיחָה טְרֵיפָה: אָכֵן אָמַרְתִּי לְהָקֵל מִצַּד דְּחָזִינַן שע"י הַנְּפִיחָה מִתַּגְבָּה הַקֵּרוּם ע"ג הָאַוְּנָא וּמִשָּׁם נִכְנָס הָרוּחַ לְתוֹךְ הַקֵּרוּם וְעוֹלֶה בִּנְפִיחָה.

וְהִנֵּה אִינִימָא שֶׁזֶּה קֵרוּם הָרֵיאָה. א"ש שֶׁמִּתַּגְבָּה הַקֵּרוּם הָרֵיאָה גַּם ע"ג הָאַוְּנָא וְנִמְשָׁךְ לְבֵין הַחִיתּוּכִים.

אֲבָל אִי נֵימָא שֶׁאֵינוֹ קֵרוּם הָרֵיאָה רַק סִירְכָא. וּמַה שֶּׁעוֹלֶה בִּנְפִיחָה הוּא לְפִי שֶׁיֵּשׁ נֶקֶב בְּרֵיאָה בְּמָקוֹם הַסִּירְכָא.

א"כ לֹא הָיָה מִתַּגְבָּה הַקֵּרוּם שע"ג הָאַוְּנָא אַחֲרֵי כִּי הָרוּחַ בָּא מֵהַנֶּקֶב שֶׁבְּתוֹךְ הַסִּירְכָא. וּכְבָר הֶחֱלִיטוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁאִם הַסִּירְכָא מֻחֶמֶת נֶקֶב אֲזַי הַסִּירְכָא עוֹמֶדֶת עַל הַנֶּקֶב וְלֹא בְּמֶרְחָק מֵהַנֶּקֶב.

וע"כ נִרְאֶה דְּהָכָא יֵשׁ נֶקֶב ע"ג הָאַוְּנָא וּמִשָּׁם מִתְפַּשֵּׁט הָרוּחַ לְתוֹךְ הַסִּירְכָא וְהַקֵּרוּם שֶׁמִּתַּגְבָּה ע"ג הָאַוְּנָא אֵינוֹ קֵרוּם הָרֵיאָה רַק קֵרוּם נוֹסָף וּמֵהַקֵּרוּם הַזֶּה מִתְפַּשֵּׁטֶת הַסִּירְכָא. וא"כ הֲרֵי נִרְאֶה לָעַיִן שֶׁהַסִּירְכָא אֵינָהּ מֵהָרֵיאָה רַק מִקֵּרוּם נוֹסָף.

וּכְמוֹ קֵרוּם דְּרִיְינוּס שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים. וְאַף הַמַּחְמִירִים בְּמִיעוּךְ הַסִּירְכוֹת וּקְלִיפָתָם.

מ"מ בכה"ג מוֹדוֹ שֶׁיֵּשׁ לְהַכְשִׁיר כִּי נִרְאֶה לָעַיִן שֶׁאֵינוֹ רַק קֵרוּם נוֹסָף. וּמַה שֶּׁיֵּשׁ נֶקֶב תַּחַת הַקֵּרוּם מִלְּמַעְלָה עַל הָאַוְּנָא.

כֵּינָן שֶׁהוּא רָחוֹק כְּאֶצְבַּע וְיוֹתֵר מִמָּקוֹם הַסִּירְכָא אֵין בָּזֶה חֲשַׁשׁ וּכְמוֹ שֶׁהִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁין לְבִצְבּוּץ שֶׁבְּהִתְפַּשְּׁטוּת רָחוֹק מִמָּקוֹם הַסִּירְכָא וּבְמֶרְחָק כְּזֶה כ"ע מוֹדוֹ. וְאִי מִשּׁוּם הַנֶּקֶב בְּעַצְמוֹ.

הִנֵּה יֵשׁ לִתְלוֹת בְּחֹוזֶק הַנְּפִיחָה. כִּי לְפִי דִּבְרֵי הַשו"ב נָפְחוּ הָרֹבֶה מְאוֹד שָׁם בְּשָׁבִיל סִירְכָא אַחֶרֶת.

וְגַם הִכּוּ שָׁם הַשו"ב בְּיָדָם כְּדֵי שֶׁתַּעֲלֶה בִּנְפִיחָה יוֹתֵר. וְאַף שֶׁהָאַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ שֶׁאֵין לִתְלוֹת בִּצְבּוּץ בְּהַכָּאַת יָד הַבּוֹדֵק בכ"ז בכה"ג דְּאִיכָּא חֹוזֶק נְפִיחָה וְהַכָּאַת הַיָּד שַׁפִּיר יֵשׁ לִתְלוֹת.

וְגַם י"ל דע"כ לֹא כָּתְבוּ זֶה רַק שֶׁבִּצְבּוּץ בִּמְקוֹם סִירְכָא לְהַמְקִילִים לִתְלוֹת בְּמִשְׁמוּשׁ יָדָא דְּטַבָּחָא. וְכַדּוֹמֶה בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ בְּדִיקָה.

אֲבָל כָּאן שֶׁתַּחַת קֵרוּם נוֹסָף א"צ בְּדִיקַת פּוֹשְׁרִין. שַׁפִּיר תָּלִינַן אַף בְּהַכָּאַת יָד וְחֹוזֶק נְפִיחָה כַּנַ"ל.

וּכְעֵין מ"ש הַשָּׁ"ךְ לְחַלֵּק בְּזֶה בסי' ל"ו סק"ט יעו"ש וּבָאַחֲרוֹנִים שָׁם. וּבָאֱמֶת הַדַּעַת נוֹתֶנֶת שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת בְּהַכָּאַת יָד הֵיכָא שֶׁמַּכִּים בְּעֵת שֶׁנּוֹפְחִים הָרֵיאָה.

כִּי ע"י הַנְּפִיחָה מַתְחִיל הַקְּרוּם לְהִתְגַּבֵּה וּכְשֶׁמַּכֶּה אָז ע"ג הַקְּרוּם שׁוֹבֵר הַקְּרוּם וּמְנַקְּבוֹ ע"י שֶׁהַקְּרוּם מָתוֹחַ וּמְגֻבָּה קְצָת. וְגַם כִּי הַכּוֹחוֹת מִתְנַגְּדִים כִּי הַנּוֹפֵחַ מַגְבִּיהַּ הַקְּרוּם לְמַעְלָה בִּנְפִיחָתוֹ.

וְהַמַּכָּה מַשְׁפִּילוֹ לְמַטָּה. ועי"ז נִשְׁבָּר וּמִתְקָרֵעַ קְצָת.

וְרַק כְּשֶׁמַּכֶּה בְּלֹא נְפִיחָה אָז יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר שֶׁלֹּא לִתְלוֹת בָּזֶה: וְהִנֵּה הֲסִירוֹתִי הַקְּרוּם הַלָּז וְנִתְבָּרֵר שֶׁהַסִּירְכָא עֲלֻתָה לְמַעְלָה ע"ג הָאֲוִנָּא בְּשֶׁטַח רָחָב. וּבִמְקוֹם הַסִּירְכָא הָיָה שָׁלֵם וְיָפֶה וְלֹא בְּצִבְּץ כְּלָל וְרַק ע"ג הָאֲוִנָּא בְּמֶשֶׁךְ יוֹתֵר מִכְּאֶצְבַּע מִמְּקוֹם הַסִּירְכָא הַיְינוּ מֵחוֹד הָאֲוִנָּא הָיָה בְּצִבּוּץ.

וְנִתְבָּרֵר שֶׁמַּהַנֶּקֶב הַזֶּה יָצָא הָרוּחַ וְהַקְּרוּם הַנּוֹסָף וְנִכְנַס הָרוּחַ מִשָּׁם לְתוֹךְ הַסִּירְכָא וְהוֹרֵיתִי לְהַכְשִׁיר מִטְּעָמִים שֶׁנִּתְבָּאֲרוּ בס"ד כִּי הָיָה הפ"מ. וְגַם כִּי כְּבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּשֵׁם הבל"י סי' מ"ח שִׁבְעָתַיִם הַלָּלוּ כָּל בְּהֵמָה גַּסָּה הֲוֵי הפ"מ אִם לֹא שֶׁיָּדוּעַ שֶׁאֵין כָּאן הפ"מ.

וְרָאוּי לְכָל מוֹרֶה וּבוֹדֵק לָשִׁית לֵב בְּעֵת שֶׁרוֹאִים סִירְכָא שֶׁעוֹלֶה בִּנְפִיחָה לְהָסִיר הַסִּירְכָא כִּי אוּלַי עֶצֶם מְקוֹם הַסִּירְכָא שָׁלֵם וְיָפֶה וְהָרוּחַ נִכְנָס מֵהַהִתְפַּשְּׁטוּת מִמֶּרְחָק וְהַיְינוּ אִם אֶפְשָׁר לִתְלוֹת שָׁם בְּאֵיזֶה דָּבָר לְפִי הָעִנְיָן.

וְצָרִיךְ לָזֶה מְתִינוּת וְיִשּׁוּב הַדַּעַת וּבְקִיאוּת הֵיטֵיב בְּטִיב הָעִנְיָן כָּרָאוּי. וְכֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁרוֹאִים בְּצִבּוּץ צָרִיךְ לְהַבְחִין הֵיטֵיב מֵאֵיזֶה מָקוֹם הוּא הַבְּצִבּוּץ.

כִּי לִפְעָמִים הַבְּצִבּוּץ אֲתָא מֵרָחוֹק. וְנִרְאֶה לִכְאוֹרָה שֶׁהוּא כָּאן.

וְהַמּוֹרֶה הַמְעַיֵּן וְשׁוֹקֵל הֵיטֵיב כָּל דָּבָר בְּבוֹאוֹ לְפָנָיו לְמַעֲשֶׂה וְלֹא יוֹרֶה בְּדֶרֶךְ הָעֲבָרָה בְּעָלְמָא וּלְהַרְאוֹת גָּדְלוֹ שא"צ לְהִתְיַישֵּׁב הַרְבֵּה וְיִהְיֶ' כַּנַּ"ל לש"ש לִמְצוֹא הָאֱמֶת. אֲזַי יַבְחִין הֵיטֵיב בִּדְבָרִים הַלָּלוּ שֶׁמָּצוּי הַרְבֵּה פְּעָמִים שֶׁאֶפְשָׁר לְהַצִּיל עי"ז מִלְּהַפְסִיד מָמוֹן יִשְׂרָאֵל עַל חִנָּם: וְכֵן בְּכָל סִירְכָא כְּסִירְכָן שֶׁעוֹלֶה בִּנְפִיחָה נְהִי דְּנִדַּאי שֶׁיֵּשׁ לְהַטְרִיף וְאַף שֶׁהֵבִיאוּ אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים שֶׁיֵּשׁ מְקִילִין וּבְתִפְאֶרֶת לְמֹשֶׁה סי' ל"ט מְסַוְּפֵק בָּזֶה.

וְכֵן בלב"ש סי' ל"ט ס"ק ק"א כָּתַב שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְצַדֵּד לְקוּלָא. בכ"ז הָעִיקָּר הוּא שֶׁטְּרִיפָה וְכַהֶסְכֵּם רֹוב הָאַחֲרוֹנִים וְזֶה גָּרַע מִנֶּקֶב תַּחַת הַסִּרְכָא דְּשָׁם חָזִינַן שֶׁהַסִּירְכָא סָתְמָה הַנֶּקֶב.

וי"ל דְּהָוֵי סְתִימָה מְעַלְיָא. אֲבָל הָכָא חָזִינַן שֶׁלֹּא סְתָמָהּ.

מ"מ הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לִתְלוֹת שֶׁנַּעֲשָׂה זֶה מֵחֲזָק הַנְּפִיחָה אוֹ שֶׁמָּשְׁכוּ קְצָת בְּכֹחַ הָאוּנוֹת זוֹ מִזּוֹ ועי"ז אֶפְשָׁר שֶׁנַּעֲשָׂה נֶקֶב תַּחַת הַסִּרְכָא כְּשֶׁמְּשָׁכוֹ הַסִּרְכָא וְכַדּוֹמֶה בְּכָל אוֹפֶן שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לִתְלוֹת לְפִי אֻמְדַּן דַּעַת הַמּוֹרֶה יֵשׁ לְהָקֵל כָּאן שֶׁהַסִּרְכָא אֵינוֹ רֵיעוּתָא.

אֲבָל בְּסִרְכָא שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן חָלִילָה לְהָקֵל בָּזֶה וְזֶה גָּרַע מִנִּתְלָשָׁה הַסִּרְכָא לְגַמְרֵי: סִימָן כ א) בְּקִצֵּה הָעֲרוּגָה הַשְּׂמָאלִית לְמַעְלָה הַיְינוּ נֶגֶד הָאֲוִנָּא הָעֶלְיוֹנָה הַשְּׂמָאלִית מַמָּשׁ אֵצֶל הַחֹוד הָיָה סָרוּחַ לַצְּלָעוֹת וְהָיָה דָּבוּק מַמָּשׁ כְּרוֹחַב אֶצְבַּע אֲגוּדָל.

וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר הוֹצִיאוּ הָרִיאָה נִמְצָא כִּי נִקְרַע שָׁם קְרוּם הָרִיאָה כִּי בַּאֲשֶׁר הַמָּקוֹם דָּחוּק לֹא הָיָה יָכוֹל הַקֶּצֶב לְהַפְרִיד הֵיטֵיב קְצָת מִבְּשַׂר הַצֵּלָע אֶל הָרִיאָה וְקָרַע הָרִיאָה וְאֶרְשֹׁם מַה שֶּׁעָלָה בְּרַעְיוֹנִי בָּזֶה לְמַעֲשֶׂה בע"ה.

וְהִנֵּה פָּשׁוּט שֶׁלְּמַעְלָה בַּעֲרוּגָה הָוֵי כְּאֻנָּא לְעִנְיַן סִירְכָא לַדּוֹפֶן כִּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים סי' ל"ט. וא"כ מִדִּינָא דִּגְמָרָא כְּשֶׁיָּרָה בְּלִי שׁוּם בְּדִיקָה וְאַף לִקְצָת רֹאשׁוֹנִים דס"ל דְּבָעֵינַן סְרִיךְ וְסָבִיךְ.

י"ל דְּהָכָא דְּהָוֵי דָּבוּק הָוֵי כִּסְבִיךְ וּמִמֵּילָא כְּשֶׁנִּקְרָעָה הָרִיאָה בְּמָקוֹם זֶה אֵין בָּזֶה חֲשָׁשׁ. וְנִרְאֶה דְּאַף לְדִידַן שֶׁכָּתַב הָרַמָ"א בסי' ל"ט שֶׁהַמִּנְהָג לְהַחְמִיר בִּסְרָכוֹת לַדּוֹפֶן לְבָדָקָן.

מ"מ כֵּינָן דְּאֵינָהּ אֶלָּא חוּמְרָא יְתֵירָה נָגֶד כָּל הַפּוֹסְקִים וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בִּסְפֵקָהּ. וה"נ הָוֵי סָפֵק דְּאֶפְשָׁר אִם הָיְתָה הַסִּירְכָא לְפָנֵינוּ הָיְתָה עוֹבֶרֶת בְּמִיעוּךְ וְהָוֵי רַק כִּסְפֵק מִנְהָג אוֹ סָפֵק בְּחֻמְרָא דְּרַבָּנָן דְּהָוֵי לְהָקֵל.

וְאַף לפמ"ש הַפּוֹסְקִים טַעַם הַחֻמְרָא מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן סָבִיךְ לַבָּשָׂר וְאֵין אָנוּ בְּקִיאִים מַה נִּקְרָא סָבִיךְ. מ"מ הָכָא הָוֵי טוֹבֵי סְפֵיקֵי דְּשַׁמָּא הֲלָכָה כמ"ד דְּסַגִּי בְּסָרִיךְ.

וְאַף אִי בָּעֵינַן סָבִיךְ שַׁמָּא גַּם זֶה הָוֵי סָבִיךְ. וְאַף אִם אֵינוֹ סָבִיךְ.

מ"מ שַׁמָּא הָיְתָה עוֹבֶרֶת בְּמִיעוּךְ: ב) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לוֹמַר דְּהָא דְּסַגִּי בִּסְרִיךְ אֵין לְצָרֵף לְסָפֵק כְּלָל כֵּינָן שֶׁאָנוּ נוֹהֲגִים לְהַחְמִיר כמ"ד דְּבָעֵינַן סָבִיךְ דִּלְהָכִי אָנוּ מַחְמִירִין מִפְּנֵי שֶׁאֵין בְּקִיאִין מַהוּ סָבִיךְ וכמ"ש בתב"ש ס"ק ע"ב בָּזֶה וְהָא דְּשַׁמָּא הָיָה סָבוּךְ י"ל דְּהָוֵי סְפֵק חֶסְרוֹן יְדִיעָה וְאֵין לְצָרְפוֹ.

וְהִנֵּה בִּתְשׁוּבַת גְּאוֹנֵי בָּתְרָאֵי סי' ל"ג כָּתַב הַבַּ"ח לְהַכְשִׁיר בְּסִירְכָא לְמַכָּה בַּדּוֹפֶן שֶׁנִּקְרָעָה מִשּׁוּם דְּמִדִּינָא א"צ בְּדִיקָה. וְעוֹד דְּהָוֵי ס"ס שֶׁמָּא הַסִּרְכָא מִן הַדּוֹפֶן.

וְאַף אִם הִיא מֵהָרִיאָה שֶׁמָּא הָיְתָה עוֹבֶרֶת ע"י מִיעוּךְ. ולענ"ד קָשֶׁה לְהָקֵל ע"פ ס"ס זֶה דא"כ גַּם בְּסִירְכָא לְשֶׁוָּמָן הַלֵּב וּלְגַרְגֶּרֶת וּלְטַרְפֵּשׁ וְכַדּוֹמֶה נָקֵל ג"כ אִם נֶאֱבְדָה אוֹ נִקְרְעָה מִשּׁוּם ס"ס זֶה.

וְזֶה לֹא מָצִינוּ וּבְחִיבּוּרִי ח"א סי' נ' צִדַּדְתִּי בֶּאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְהָקֵל בְּסִירְכָא לְשֶׁוָּמָן שֶׁנֶּאֱבְדָה בְּלִי מִיעוּךְ. אָכֵן לֹא לְמַעֲשֶׂה יעו"ש.

וְגַם כִּי שָׁם בֶּאַרְתִּי הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁהַסִּירְכוֹת לְשֶׁוָּמָן מְצוּיוֹת בְּרִיאָה וְרֻבָּן מֻחָמֹת לֵיחוֹת. וְסִירְכוֹת לַדּוֹפֶן אֵינָן מְצוּיוֹת כ"כ וְלֹא שַׁיָּךְ סְבָרָא זוֹ.

וְנִרְאֶה דְּהִנֵּה לִכְאוֹרָה דַּעַת הַבַּ"ח שָׁם צ"ע שֶׁכָּתַב מִתְּחִלָּה לְהַכְשִׁיר מִשּׁוּם דְּסִרְכָא לַדּוֹפֶן כְּשֶׁיָּרָה. וַהֲלֹא הב"ח בְּעַצְמוֹ בַּקּוּנְטְרֵס אַחֲרוֹן סי' ל"ט סכ"ט כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר אֲצָלֵינוּ בְּסִירְכָא לַדּוֹפֶן אַף בְּהֶפְסֵד מְרֻבֶּה וּמִסְתָּמָא קָאֵי גַּם עַל מַכָּה בַּדּוֹפֶן דְּהָא הִסְכִּים שָׁם לִמ"ש במהרי"ו שֶׁהַמִּנְהָג לְהַטְרִיף הַכֹּל.

וְשָׁם קָאֵי עַל מַכָּה בַּדּוֹפֶן וכמ"ש גַּם הָרַמָ"א בסי"ח: ג) וּלְזֶה נִרְאֶה שְׁשְׁנֵי הַטְּעָמִים שֶׁבַּתְּשׁוּבָה שָׁם הֵם אֶחָד דְּמִשּׁוּם שֶׁסִּירְכָא מִדּוֹפֶן כְּשֶׁיָּרָה מִדִּינָא דִּגְמָרָא לְזֶה יֵשׁ לִסְמֹךְ

עַל ס"ס כָּזוֹ. וא"כ י"ל דְּרַק הב"ח שֶׁכָּתַב בקו"א שָׁם דְּמִדִּינָא מֻוָתָּר רַק הָוֵי כִּדְבָרִים הַמֻּוָתָּרִים וַאֲחֵרִים נָהֲגוּ בָּהֶם אִיסּוּר.

אוֹ דְּחַכְמֵי אַשְׁכְּנַז הֶחְמִירוּ בָּזֶה בִּמְקוֹם רַבִּיתָא גְּזֵרָה אַטוּ מָקוֹם שְׁאֵינָהּ רַבִּיתָא. כֵּינָן דְּהָוֵי רַק חוּמְרָא בְּעָלְמָא לָזֶה הֵיקֵל בס"ס כָּזֶה.

אֲבָל לְדִידַן לפמ"ש התב"ש בס"ק ע"ב שֶׁטַּעַם הַחֻמְרָא מִפְּנֵי שֶׁאֵין בְּקִיאִין מַה נִּקְרָא סְבִיךְ י"ל דְּאֵין לְהָקֵל אַף בכה"ג. אֲבָל ז"א דהב"ח בְּתִשּׁוּבָה שָׁם אַיְירֵי בְּמַכָּה בַּדּוֹפָן.

וּבָזֶה כָּתַב הַבַּ"ח בסי' ל"ט סכ"ו דְּנָקְטִינַן כְּהַתּוֹ' וְהַמָּרְדְּכִי בְּשֵׁם ר"י שֶׁפּוֹסְקִים כַּאֲבִימִי דְּאַף בְּמַכָּה בַּדּוֹפָן לָא מְהַנֵּי בְּדִיקָה ע"ש. וא"כ אָסוּר מִדִּינָא.

וצ"ל דְּמַה שֶּׁצִּיְּדוּ שָׁם מִתְּחִלָּה מֵהָא דְּמִדִּינָא כָּשֵׁר הַיְינוּ רַק מְשׁוּם שֶׁסּוֹמֵךְ עַל מ"ש אַחַ"כ דְּהָכָא אִיכָּא עוֹד צַד לְהָקֵל מִפְּנֵי שֶׁנִּקְרָעָה הַסִּירְכָא וְאֶפְשָׁר הָיְתָה עוֹבֶרֶת בְּמִיעוּךְ. ועוי"ל דְּהָכָא שַׁפִּיר אָמְרִינַן הס"ס דִּבְמַכָּה בַּדּוֹפָן אַף לְהַמַּחְמִירִים בָּזֶה כַּנַ"ל.

מ"מ שַׁפִּיר מָצוּי שֶׁתִּהֵא הַסִּירְכָא מִן הַדּוֹפָן בכה"ג. וְהָוֵי ס"ס גָּמוּר וְלָא דָּמֵי לִשְׁאָר סְרָכוֹת לְשׁוּמָן וְגַרְגֶּרֶת וְכַדּוֹמֶה וכמ"ש הָרַאשׁוֹנִים שְׁיּוֹתֵר מָצוּי שֶׁתִּקָּלֵט הָרֵיאָה לַדּוֹפָן כְּשֶׁיֵּשׁ מַכָּה מִמַּה שֶּׁתִּקָּלֵט לִשְׁאָר מְקוֹמוֹת אַף כְּשֶׁיֵּשׁ מַכָּה שָׁם וְהוּבְאוּ בסי' ל"ט וב"י: וּבֶאֱמֶת נִרְאֶה דְּשַׁפִּיר יֵשׁ לְצָרֵף סָפֵק דְּשֶׁמָּא הוּא סַבִּיךְ דְּכֵינָן שֶׁאָנוּ תּוֹפְסִין שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִים א"כ הָוֵי חֶסְרוֹן יְדִיעָה לְכָל הָעוֹלָם.

וּכְבָר כָּתְבוּ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דבכה"ג שַׁפִּיר מְצָטָרְפִין לס"ס. גַּם סְבָרַת הַפּוֹסְקִים דְּסַגִּי בְּסִרְיךְ יֵשׁ לְצָרֵף ג"כ לס"ס דְּהָא הַמְחַבֵּר בסי' ל"ט פּוֹסֵק דְּסַגִּי בְּסָרֵיךְ וּבָרַמָ"א אֵין הֶכְרֵחַ שֶׁפּוֹסֵק כמ"ד דְּבָעֵינַן סָבִיךְ דְּהָא סְתָמָא כָּתַב שֶׁהַמְּנָהָג לְהַחְמִיר וכ"כ בד"מ בְּשֵׁם מהרי"ו ובמהרי"ו ג"כ לֹא כָּתַב טַעַם עַל חוּמְרָא זוֹ.

וא"כ י"ל שֶׁאֵין הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁאֵין בְּקִיאִין רַק מִצַּד גְּזֵרָה אוֹ דְּהָוֵי דְּבָרִים הַמֻּוָתָּרִים וְנָהֲגוּ בָּהֶם אִיסּוּר וכמ"ש הַבַּ"ח בקו"א. וְכָל הֵיכָא שֶׁאָנוּ יְכוֹלִים שֶׁלֹּא לְאַפּוֹשֵׁי פְּלוּגְתָּא בֵּין הַשּׁוּ"ע וְהָרַמָ"א עָדִיף טְפֵי וְגַם כִּי אִם הָיָה הַטַּעַם מִשּׁוּם דס"ל דְּבָעֵינַן סָבִיךְ וא"א בְּקִיאִים.

כָּל כה"ג הו"ל לְהָרַמָ"א לְפָרוֹשֵׁי וכמ"ש בְּכַמָּה דְּוכְתֵי הֵיכִי שֶׁהֶחְמִירוּ מִפְּנֵי חֶסְרוֹן בְּקִיאוּת וְגַם דנ"מ לְדִינָא דלפ"ז הֵיכָא דְּסָרֵיךְ הָוֵי וַדַּאי טְרֵיפָה. וְהֵיכָא שֶׁלְּפִי רְאוּת עֵינֵינוּ הָוֵי סָבִיךְ וְרַק מַחְמִירִים מִפְּנֵי שֶׁאֵין בְּקִיאִין הָוֵי רַק סָפֵק טְרֵיפָה וְזֶה נ"מ לְמִילֵי טוֹבֵי.

וע"כ צ"ל שֶׁטַּעַם הָרַמָ"א מִפְּנֵי גְּזֵרָה אוֹ מִנְהָג וכמש"ל. וּבִפְרָט דְּבֶאֱמֶת יֵשׁ ס"ס בְּכָל אוֹפָן שֶׁמָּא הֲלָכָה דְּסָרֵיךְ כָּשֵׁר וְשֶׁמָּא הוּא סָבִיךְ וְרַק הַמִּנְהָג לְהַחְמִיר בְּזֶה וּמִמֵּילָא כֵּינָן שֶׁאֵינוֹ רַק מִנְהָג מְשׁוּם גְּזֵרָה הָוֵי רַק דְּרַבָּנָן.

וא"כ הֵיכִי שֶׁנֶּאֱבַד וְיֵשׁ כָּאן סָפֵק שֶׁמָּא הָיְתָה עוֹבֶרֶת בְּמִיעוּךְ שַׁפִּיר כָּשֵׁר דְּהָוֵי סָפֵק דְּרַבָּנָן וּסְפֵק מִנְהָג לְהָקֵל. וְעוֹד נִרְאֶה לְהוֹכִיחַ דְּטַעַם הַמִּנְהָג אֵינוֹ מְשׁוּם שֶׁאֵין בְּקִיאִים דְּהָא הָרַמָ"א כָּתַב בְּדֶרֶךְ כְּלָל שֶׁנּוֹהֲגִין לְהַחְמִיר בְּכָל הַחֲלוּקִים שֶׁנִּזְכְּרוּ בסי' ל"ט מסי"ח עַד סוֹף הַסִּימָן וְהַיְינוּ אַף בְּמַכָּה בַּדּוֹפָן וְשָׁם לָא בָּעֵינַן סָבִיךְ וְלֹא שַׁיָּךְ סְבָרָא דְּאֵין בְּקִיאִין בָּזֶה.

אָכֵן בֶּאֱמֶת בד"מ סי' ל"ט ס"ק כ"ה נִרְאֶה לְהַדְיָא שֶׁטַּעַם הַחֲזָקָה מִפְּנֵי שֶׁמַּחֲמִירִים כְּשִׁיטַת הב"י לְדַעַת הָרֹא"ש שָׁם דְּאַף בְּמָקוֹם רִיבִּיתָא מַחְמִרִינַן כְּרַב נְחֶמְיָ' דְּבָעֵי בְּדִיקָה וְאֵין בְּקִיאִין בִּבְדִיקָה זוֹ רַק כְּשֶׁעוֹבֶרֶת בְּמִיעוּךְ הָוֵי הַבְדִיקָה לְחוּמְרָא וכמ"ש הָאַחֲרוֹנִים.

וְשַׁפִּיר הָוֵי טַעַם אֶחָד לְחוּמְרָא דְּסִירְכָא לַדּוֹפָן וּלְחֻזְקָה דְּמַכָּה בַּדּוֹפָן. וְרַק בְּסִירְכָא כְּסִדְרָן אֵין מַחְמִירִין.

אַף שהב"י כָּתַב שָׁם לְהַחְמִיר גַּם בָּזֶה לְשִׁיטָה זוֹ ואכמ"ל בָּזֶה. ומ"מ מַשְׁמַע בד"מ שָׁם שֶׁאֵינוֹ רַק מִנְהָג לְחוּמְרָא.

וְלֹא שֶׁתָּפְסוּ כֵּן לְדִינָא יעו"ש: ד) וְלִכְאוֹרָה בנ"ד יֵשׁ לָדוּן לְהַחְמִיר מִצַּד דְּהָוֵי בִּקְצֵה הָרִיאָה סָמוּךְ לְחוּד וקיי"ל בסי' ל"ט ס"כ דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא סִירְכָא בְּשִׁיפּוּלֵי הָרִיאָה לַדּוֹפָן טְרֵיפָה וְהוּא מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הוּבָא בַּטּוּר.

וא"כ אַף מִדִּינָא דְּגְמָרָא אֲסוּרָה וְהָוֵי סְפֵיקָא דְּאוֹרָיְיתָא וּכְכָל סִירְכָא שֶׁנֶּאֱבָדָה וכמש"ל דְּלָא מְקִילִינַן בכה"ג. אֲבָל בֶּאֱמֶת גַּם הָא לָא תַּבְרָא דְּהָא כָּתַב הַטּוּר בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הַסִּירְכָא בָּאָה מִבִּפְנִים מִקָּמָא וְלֹא מִגַּבָּהּ וְלַסִּירְכָא מִקָּמָא וְלָא מְהַנֵּי סְתִימַת הַדּוֹפָן.

ולפ"ז אֵין זֶה רַק סָפֵק שֶׁמָּא עִיקַּר הַסִּירְכָא מַתְחֶלֶת מִפְּנִים. וְשׁוּב הָוֵי ס"ס שֶׁמָּא הַסִּירְכָא מִגַּבָּהּ וְהַדּוֹפָן סוֹתֵם.

וְאַף אִם הִיא מִקָּמָא שֶׁמָּא הָיְתָה עוֹבֶרֶת ע"י מִיעוּךְ וה"ז דּוֹמֶה למ"ש הַשָּׁ"ךְ בסי' פ"ג וּבִשְׁאָר דֻּכְתֵי דְּהֵיכִי דְּהָוֵי ס"ס בִּדְאוֹרָיְיתָא וְסָפֵק אֶחָד בִּדְרַבָּנָן שַׁפִּיר יֵשׁ לְהָקֵל. וְהָאַחֲרוֹנִים הֶעֱרוּ מָקוֹר לָזֶה מתו' פְּסָחִים ט' ע"ב ואכמ"ל בָּזֶה.

וה"נ הָוֵי ס"ס בִּדְאוֹרָיְיתָא וְסָפֵק אֶחָד בִּדְרַבָּנָן לְפִי מִנְהָגֵינוּ לְהַחְמִיר וְכַנַּ"ל. וְעוֹד יֵשׁ לְצָרֵף דְּהָא דַּעַת הַפַּרְדֵּס לְרַשְׁ"י זַ"ל סִי' רי"ז וְהָרוֹקֵחַ סִי' שפ"ז בְּשֵׁם רַבֵּינוּ גֵּרְשׁוֹם זַ"ל וּבְכֹל בּוֹ סִי' ק"א ובאו"ז סִי' תי"א שֶׁהַסִּירְכָא מִשִּׁיפּוּלֵי אֻנְּא לַדּוֹפָן כְּשֵׁירָה ע"ש.

וְאַף דהב"י הִכְרִיעַ כְּהָרַשְׁבָּ"א י"ל דְּהַיְינוּ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֵבִיא בב"י רַק דַּעַת הַכֹּל בּוֹ לְהָקֵל. וְנִרְאֶה שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי יֶתֶר הַפּוֹסְקִים.

אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁמָּצִינוּ חֶבֶל רִאשׁוֹנִים הַנַּ"ל הַמְקִילִים וְנִדְאֵי שֶׁיֵּשׁ לְצָרֵף דַּעְתָּם עכ"פ לס"ס. וּנְהִי דַּאֲנַן מַחְמִרִינַן בְּכָל גַּוְונָא.

מ"מ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ סָפֵק שֶׁמָּא הָיְתָה עוֹבֶרֶת בְּמִיעוּךְ וְכָשֵׁר אַף לְמִנְהָגֵינוּ שַׁפִּיר יֵשׁ לְהָקֵל. וא"ל דְּהָא הָוֵי ס"ס לְחוּמְרָא שֶׁמָּא הַסִּרְכָא מִבִּפְנִים וְאַף אִם הִיא מִגַּבָּהּ שֶׁמָּא לֹא הָיְתָה עוֹבֶרֶת בְּמִיעוּךְ וַאֲסוּרָה לְפִי מִנְהָגֵינוּ לְהַחְמִיר בָּזֶה.

ז"א דמ"מ הָוֵי סָפֵק אֶחָד בִּדְרַבָּנָן וס"ס בִּדְאוֹרָיְיתָא וּבִפְרָט כְּשֶׁנִּצְרָךְ שִׁיטַת הַסּוֹבְרִים לְהַכְשִׁיר בְּשִׁיפּוּלֵי כַּנַ"ל: ה) וּבֶאֱמֶת גּוּף דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א צְרִיכִים בֵּיאוּר דְּלָמָּה נָחוּשׁ שֶׁהַסִּירְכָא בָּאָה מִבִּפְנִים כֵּיוָן שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁהַסִּירְכָא עוֹמֶדֶת מִגַּבָּהּ וַהֲרֵי מָצִינוּ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּתְשׁוּבָה סִי' קע"ד וְהוּבָא בש"ע סִי' ל"ט לַהֲלָכָה שֶׁאִם יֵשׁ סִרְכָא מֵאַוְנָא לְאַוְנָא וְעוֹמֶדֶת בְּשִׂפַּת הָאַוְנָא וּכְשֶׁנִּפּוּחָה הַרְבֵּה נִרְאֶה שֶׁהִיא בְּחִיתּוּךְ וּכְשֶׁאֵין נְפוּחָה כ"כ נִרְאֶה

שֶׁהִיא בְּגַב וּפָסַק שָׁם הָרַשְׁבָּ"א שְׁכִשֶּׁיָּרָה מִשּׁוּם דְּרוֹב בְּהֵמוֹת כְּשֵׁירוֹת וְהָעֲמִידָה בְּחֶזְקַת הֶיתֵּר וְאָמְרִינַן שֶׁבְּחַיֵּי הַבְּהֵמָה נְפוּחָה הָרֵיאָה הַרְבֵּה ע"ש.

ולפ"ז קָשֶׁה כֵּיוָן דעכ"פ הַסִּרְכָא עוֹמֶדֶת סָמוּךְ לְחוּד א"כ נִיחוּשׁ שֶׁמָּא עִיקַּר הַסִּירְכָא הִיא מֵחוֹד אוֹ מֵהַגַּב וּכְמוֹ דְּחָיְישִׁינַן בְּסִירְכָא לַדּוֹפָן. וא"ל דְּסִרְכָא כְּסִדְרָן לָא מִיקְּרֵי רֵיעוּתָא כְּלָל.

משא"כ לְדוֹפָן הָוֵי רֵיעוּתָא וְרַק שֶׁדּוֹפָן סוֹתֵם וְלָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה רוֹב כְּשֵׁירוֹת. דעכ"פ נָקֵב יֵשׁ כָּאן וְיָצְאָה מִכְּלַל רוֹב.

ז"א דְּהָא כְּבָר כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו בְּחֻלִּין מ"ח דְּבְסִרְכָא לַדּוֹפָן אִיכָּא סָפֵק שֶׁמָּא בָּאָה מִצַּד נָקֵב שֶׁבַּדּוֹפָן אוֹ הִיא לֵיחוֹת בְּעָלְמָא וא"כ לֹא הֲוְחָזְקָה רֵיעוּתָא כְּלָל וע' חִיבּוּרִי ח"א סי' נ' בְּעִנְיָן זֶה.

וא"כ מוּכָח שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹמַר שֶׁהַסִּרְכָא בָּאָה מִמָּקוֹם אַחֵר רַק אָמְרִינַן שֶׁהַסִּרְכָא עִיקַּר מְקוֹמָהּ בְּמָקוֹם שֶׁהִיא. וְעוֹד דא"כ אֵיזֶה שִׁיעוּר בָּזֶה וּמַה נִּקְרָא שִׁיפּוּלֵי.

ובתב"ש וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים סי' ל"ט תְּפְסוּ הַלָּשׁוֹן בְּמָקוֹם שֶׁמְּשַׁפֵּעַ וְהוֹלֵךְ מַשְׁמַע מִדִּבְרֵיהֶם שֶׁזֶּה נִקְרָא שִׁיפּוּלֵי. וְקָשֶׁה דְּכֵיוָן שֶׁהוּא רָחוֹק מִן הַחוֹד אֵיךְ שַׁיָּיךְ לָחוּשׁ בָּזֶה שֶׁבָּאָה הַסִּירְכָא מִבִּפְנִים.

וע"ק מ"ש בשו"ע סי' ל"ט ס"כ וְהוּא בב"י לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א דְּסִירְכָא בְּשִׁפּוּלֵי וְעוֹלָה לְגַב הָאֲוִנָּא וְנִסְרְכָה מִשָּׁם לַדּוֹפָן אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא יעו"ש. וְקָשֶׁה דְּכֵיוָן דְּחָיְישִׁינַן שֶׁהַסִּרְכָא מִקַּמָּא.

א"כ מַה שַּׁיָּיךְ בָּזֶה לֵילֵךְ בָּתַר רוֹב וְאַטּוּ אִם תְּהֵי סִרְכָא מִקַּמָּא וַתְּהִי גַּם מִגַּבָּהּ נַיְמָא בָּזֶה ג"כ לֵילֵךְ בָּתַר רוֹב וְזֶה לֹא מָצִינוּ כְּלָל: ו) וְהִנֵּרְאֶה בָּזֶה דְּהִנֵּה הָרַשְׁבָּ"א בתה"א בַּיִת ב' שַׁעַר ג' וּבְתְשׁוּבָה סי' קס"א כָּתַב דְּלָזֶה סִרְכָא מְשִׁיפּוּלֵי לַדּוֹפָן טְרֵיפָה מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא מִבִּפְנִים בָּאָה וכ"כ הַטּוּר בְּשֵׁמוֹ.

וּבְתְשׁוּבָה סי' קי"ב וסי' קס"ב כָּתַב הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁשָּׁם אֵינוֹ מָצֹר הֶחָזֶה וּפוֹנֶה לְחַלֵּל לָזֶה אֵין הַדּוֹפָן סוֹתֵם ע"ש וְהַדְּבָרִים סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה. אֲבָל בֶּאֱמֶת הַדְּבָרִים פְּשׁוּטִים דְּהֵיכָא שֶׁהַסִּרְכָא עוֹמֶדֶת בְּשִׁפּוּלֵי אֵצֶל הַחוֹד מַמָּשׁ בָּזֶה יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהַסִּרְכָא הוֹלֶכֶת מִקַּמָּא אוֹ מֵחִיתּוּךְ הָאֲוִנָּא וְעָלְתָה לְמַעְלָה עַל הַחוֹד עַד שֶׁנִּרְאֶה שֶׁיּוֹצֵאת מִשִּׁיפּוֹל סָמוּךְ לְחוּד וּבָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ לְהַתִּיר מִשּׁוּם רוֹב בְּהֵמוֹת כְּשֵׁירוֹת.

דְּבִסְרִכָא כְּסִדְרָן דְּאָמְרִינַן שֶׁמִּתּוֹךְ רְבִיצָתָם יַחַד הַדֶּרֶךְ שֶׁיִּסְרְכוּ אֲוִנָּא לַחֲבִירְתָּהּ וְכִמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים שֶׁפִּיר אָמְרִינַן דְּרוֹב בְּהֵמוֹת כְּשֵׁירוֹת וּבְהֵמָה זוֹ לֹא יָצְאָה בְּשׁוּם דָּבָר מִכְּלַל הָרוֹב.

וְכֵן קיי"ל בסי' ל"ז גַּבֵּי בוּעָא בְּשִׁיפּוּלֵי דְּבָעֵינַן שֶׁלֹּא יְהֵא חוּט בָּשָׂר מַקִּיף רַק שֶׁיְּהֵא בְּשִׁיפּוּלֵי מַמָּשׁ אֵצֶל הַחוֹד ע"ש. אֲבָל בְּסִרְכָא לַדּוֹפָן שֶׁאֵין זֶה מָצוּי שֶׁיִּסָּרֵךְ לַדּוֹפָן וְרַק כְּשֶׁנִּסְרַךְ אָמְרִינַן שֶׁהַדּוֹפָן סוֹתֵם.

ועכ"פ יָצְאָה מִכְּלַל רוֹב בְּהֵמוֹת כֵּיוָן שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לְהִסְתָּרֵךְ לָזֶה הָוֵי סְפֵיקָא לְחוּמְרָא. וְאַף שי"ל שֶׁהַסִּרְכָא מִן הַדּוֹפָן.

מ"מ רֵיעוּתָא יֵשׁ כָּאן כֵּינָן שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לְהִסְתָּרֵךְ. וְהִנֵּה כ"ז שַׁיָּיךְ כְּשֶׁפָּרוּךְ סָמוּךְ לְחוּד מַמָּשׁ.

אֲבָל כְּשֶׁפָּרוּךְ רָחוֹק קְצָת מִן הַחוּד. שׁוּב לֹא שַׁיָּיךְ לָחוּשׁ שֶׁבָּאָה מִבִּפְנִים.

וּבָזֶה כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁכְּשֶׁהָאֻנָּא מַתְחֶלֶת לְשַׁפֵּעַ שׁוּב אֵינָהּ נִדְחֶקֶת אֶל הַדֹּפֶן וְאֵינָהּ בְּמֶצַר הֶחָזֶה. וּלְזֶה בסי' קי"ב וקס"ב דְּאַיְירִי שֶׁהַסִּירְכָא מִתְפַּשֶּׁטֶת מִן הַשִּׁיפּוּל עַל הַגַּב.

וְאִין כָּאן חֲשַׁשׁ שֶׁבָּאָה מִבִּפְנִים כֵּינָן שֶׁהִיא רְחוֹקָה מִן הַחוּד. ע"כ כָּתַב הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁאֵין הַמָּקוֹם צַר וְאֵין הַדֹּפֶן סוֹתֵם.

וּבְסי' קס"א ובתוה"א אַיְירִי שֶׁעוֹמֶדֶת הַסִּרְכָא בְּשִׁיפּוּל סָמוּךְ לְחוּד לָזֶה כָּתַב הַטַּעַם שֶׁמָּא בָּאָה מִבִּפְנִים. וּלְזֶה שַׁפִּיר כָּתַב הב"י שֶׁלְּדַעַת הבעה"ע דְּאָזְלִינַן בְּסִרְכָא בָּתַר רֻוָּבָא גַּם בָּזֶה אָזְלִינַן בָּתַר רֻוָּבָא דְּלָא גָּרַע שִׁיפּוּל הָאֻנָּא מִן הָאוּמָא שֶׁשָּׁם וַדַּאי הַמָּקוֹם רָחָב וְאֵינוֹ סוֹתֵם ובכ"ז כָּתַב הבעה"ע דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻוָּבָא וְזֶה בָּרוּר לענ"ד וְהָאַחֲרוֹנִים לֹא הִרְגִּישׁוּ בָּזֶה וְקִיצְּרוּ בַּדָּבָר וְהוּא נ"מ טוֹבָא לְדִינָא: עכ"פ לפ"ז בנ"ד טַעַם מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ בַּמֵּיצַר לֹא שַׁיָּיךְ הָכָא.

דִּלְמַעְלָה בְּקְצֵה הָעֲרוּגָה שֶׁכְּנֶגֶד קְצֵה אֻנָּא הָעֶלְיוֹנָה הַשְּׁמָאלִית אֵינוֹ מְשַׁפֵּעַ וְהוֹלֵךְ רַק שָׁוֶה בְּגָבְהוֹ עַד הַחוּד. וְלֹא שַׁיָּיךְ רַק הַטַּעַם לָחוּשׁ שֶׁמָּא בָּאָה הַסִּרְכָא מִבִּפְנִים.

וא"כ הו"ל ס"ס וכמש"ל. וּמִכָּל הָלִין הוֹרִיתִי לְהָקֵל בהפ"מ: סִימָן כא כְּבוֹד יְדִידִי הָרַב הַגָּאוֹן הַמְפֻרְסָם וכו' מו"ה יוֹסֵף נ"י אבד"ק סָעֲרֶאֶצֶק: ע"ד אֲשֶׁר בָּא לִפְנֵי מעכ"ת רֵיאָה עִם בָּשָׂר בְּלֵוִי עַל נִגְלַד וּכְשֶׁקִּלְפוּ הב"ב בִּצְבִצָה שָׁם וְצִיְּדוּ מעכ"ת לְהַחְמִיר וְחֵפֶץ לָדַעַת דַּעְתִּי הַקְּלוּשָׁה בָּזֶה בַּאֲשֶׁר שָׁמַע שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁמְּקִילִין בָּזֶה.

וְהֶאֱרִיךְ בְּדִבְרֵי חָכְמָה. וְהִנֵּה לֹא בֵּיאֵר כתר"ה אִם נִקְלַף בְּנַחַת אוֹ בְּחָזְקָה.

וְכֵן אִם הַבִּצְבּוּץ הוּא רַק בְּמָקוֹם אֶחָד אוֹ עַל רֹוב הַשֶּׁטַח שֶׁתַּחַת הַבָּשָׂר בְּלֵוִי וּמִטַּרְדוֹתַי לֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ וְגַם כִּי נוֹשֵׂא הָעִנְיָן אֵינוֹ דּוֹרֵשׁ זֶה. וְרַק אֶרְשֹׁם אֶת הנלע"ד בְּדִין זֶה לְמַעֲשֵׂה בע"ה בְּקוֹצֶר בְּשׁוּרֵשׁ הַדִּין: א) הִנֵּה מִצַּד תר"ל לענ"ד אֵין מָקוֹם לֶאֱסוֹר כִּי כְּבָר כָּתְבוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים שֶׁנִּגְלַד פֶּוּרְתָּא לָא הָוֵי רֵיעוּתָא כְּלָל וכ"כ בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' מ"ו בע"ה.

וְגַם בָּשָׂר בְּלֵוִי דַּעַת כַּמָּה אַחֲרוֹנִים שֶׁאֵינָהּ רֵיעוּתָא. וְהָא שֶׁנִּקְרַע בְּמִשְׁמוּשׁ יַד הַטַּבָּח וַדַּאי שֶׁאֵינָהּ רֵיעוּתָא כִּי זֶה אֵינָהּ רֵיעוּתָא מַחַיִּים שֶׁיִּצְטָרֵף לְרֵיעוּתָא אַחֶרֶת וְדֶרֶךְ הָרֵיאוֹת כֵּן לְיַקְּרֵעַ בְּמִשְׁמוּשׁ יָד וכדקיי"ל בְּחֻלִּין מ"ו ע"ב בְּרַשֵּׁ"י ותו' ובש"ע סי' ל"ז ס"ו דְּתָלֵינַן בְּמִשְׁמוּשׁ יָד אַף בְּבוּעָא דְּהָוֵי רֵיעוּתָא לכ"ע מ"מ לָא מִיקְּרֵי תר"ל.

וכ"ה דַּעַת התב"ש בסי' ל"ו סי"א ובשמ"ח שָׁם ס"ק כ"ב. וכ"כ הפמ"ג בְּמִשְׁבְּצוֹת סי' ל"ז ס"ק י"ז.

והלב"ש שָׁם בס"ק ל"ד ל"ה כְּתָב דְּהָוֵי רֵיעוּתָא כָּל דְּהוּ. וּדְבָרָיו צ"ע לענ"ד דמנ"ל זֶה לַעֲשׂוֹתָהּ רֵיעוּתָא כֵּינָן דְּכָל הַפּוֹסְקִים סָתְמוּ דְּכָשֵׁר אַף בְּבוּעָא וַהֲרֵי יֵשׁ מִי שֶׁסּוֹבֵר דְּגַם בְּסִירְכָא שֶׁעֲבָרָה תָּלֵינַן בְּמִשְׁמוּשׁ וְהֵבִיא זֶה הלב"ש שָׁם סקל"ד.

וְשָׁם וּנְדַאי הָוֵי רֵיעוּתָא. ובכ"ז לֹא דָּיְינִינַן לָהּ לתר"ל.

וְאַף להלב"ש שָׁם הֲרֵי כָּתַב דְּהָוֵי רֵיעוּתָא כ"ד. וְנִגְלַד פּוּרְתָּא וְנִדְאי דְּלָא הָוֵי טְפֵי מֵרֵיעוּתָא כ"ד וְלָא מִצְטָרְפִי.

וַאֲקַצֵּר כִּי זֶה בָּרוּר שֶׁאֵין כָּאן תר"ל. וְכֵן מוּכָח בס' הַפַּרְדֵּס לְרַשְׁ"י ז"ל דְּנִגְלַד לָא הָוֵי רֵיעוּתָא וְהוּבָא בְּחִיבּוּרִי סי' מ"ז אוֹת ה' וְיֵשׁ לְדָחוֹת קְצָת דְּהַפַּרְדֵּס לָא ס"ל סְבָרָא דתר"ל: ב) וְאַף שֶׁכָּתַב התב"ש שָׁם סי"א ובשמ"ח ס"ק כ"ב דְּהֵיכָא שֶׁצָּרִיךְ בְּדִיקָה אֵין תּוֹלִין בְּמִשְׁמוּשׁ יָד.

וְזֶה פָּשׁוּט דְּהָא מ"מ אֵין כָּאן בְּדִיקָה וְלָא עָדִיף מִנֶּאֱבָדָה בְּלִי בְּדִיקָה דְּטָרִיפָה הֵיכָא שֶׁהַבְּדִיקָה מְעַכֵּב. וּבְנִגְלַד הָא קיי"ל בסי' ל"ו ס"ב דְּבָעֵי בְּדִיקָה וְדַעַת הַטַּ"ז שָׁם וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים שֶׁהַבְּדִיקָה מְעַכֵּב.

מ"מ בנ"ד לְכְאוֹרָה יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל דְּהָא הָוֵי רַק נִגְלַד פּוּרְתָּא. וּבְנִגְלַד פֻּוְרְתָּא דַּעַת הַשַּׁ"ךְ דְּלָא בָּעֵי בְּדִיקָה כְּלָל.

וְאַף לִשְׁאָר אַחֲרוֹנִים שֶׁמַּחֲמִירִים לְהַצְרִיךְ בְּדִיקָה. מ"מ כָּתְבוּ דְּבְדִיעֲבַד אֵינוֹ מְעַכֵּב.

וכמ"ש הלב"ש סי' ל"ו סקי"ח בְּדַעַת התב"ש דְּבְנִגְלַד פֻּוְרְתָּא וְיֵשׁ עָלָיו דָּבָר הַמְעַכֵּב הַבְּדִיקָה כָּשֵׁר. וּבֶאֱמֶת דִּבְרֵי הלב"ש תְּמוּהִים דְּהָא כָּתַב התב"ש בסי' ל"ו ס"א דמ"מ בָּעֵי בְּדִיקָה בִּרְאִיַּית עַיִן וּמִשְׁמוּשׁ יָד שֶׁלֹּא נִיקַּב רַק קְרוּם הָעֶלְיוֹן וְזֶה מְעַכֵּב בְּדִיעֲבַד.

וכ"כ הלב"ש שָׁם בס"ק ג' בִּשְׁמוֹ. וא"כ כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו דָּבָר הַמְעַכֵּב הַבְּדִיקָה הֲרֵי א"א לִבְדּוֹק אַף בִּרְאִיַּית עַיִן וּמִשְׁמוּשׁ יָד.

וְאֵין לוֹמַר דְּאַיְירֵי שֶׁמְּעַכֵּב רַק בְּדִיקַת נְפִיחָה וְלֹא בְּדִיקַת רְאִיַּית עַיִן. דל"ל להלב"ש לְדָחוֹק כֵּן וּלְאוֹקְמֵי דִּבְרֵי התב"ש שָׁם רַק בְּנִגְלַד רֻבּוֹ.

לֵימָא דְּאַיְירֵי בְּכָל גַּוְונָא וְשַׁפִּיר אַיְירֵי התב"ש אַף בְּנִגְלַד פּוּרְתָּא. וּכְמוֹ שֶׁנִּרְאֶה בֶּאֱמֶת מִפַּשְׁטוּת לְשׁוֹנוֹ שָׁם דְּקָאֵי אַף עַל נִגְלַד פֻּוְרְתָּא דְּאַיְירֵי בּוֹ שָׁם מֵעִיקָּרָא ע"ש.

וְנִרְאֶה שהלב"ש הֵבִין כמ"ש הַשּׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב במ"ת ח"ר סי' ל"א בְּטַעַם התב"ש בְּדִין זֶה דְּהָא דִּרְאִיַּית עַיִן מְעַכֵּב בְּדִיעֲבַד הוּא רַק בְּתוֹרַת קָנָס. דְּכֵינָן שֶׁהָיָה יָכוֹל לִבְדּוֹק וְלֹא בָּדַק אָסוּר וּכְמוֹ רֵיאָה שֶׁנֶּאֱבָדָה בְּלִי בְּדִיקָה.

וּמִמֵּילָא הֵיכָא דא"א כְּלָל לִבְדּוֹק וַנְדַאי כָּשֵׁר. וכ"כ השו"מ שָׁם בֶּאֱמֶת לְדִינָא.

ולפ"ז יֵשׁ רְאָיָה לִדְבָרָיו מהלב"ש שֶׁהֵבִין כֵּן בְּדַעַת התב"ש. וא"כ בנ"ד שֶׁעָשָׂה כָּל אֶפְשָׁרוּתוֹ לִבְדּוֹק רַק שֶׁנִּקְרַע בְּמִשְׁמוּשׁ יָד.

שַׁפִּיר כָּשֵׁר. וְזֶה וַנְדַאי א"ל שֶׁנִּקְנְסוּ בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא קָלַף בְּנַחַת שֶׁלֹּא יִקָּרַע.

דְּהָא אֶפְשָׁר שֶׁהָיָה דָּבוּק בְּחוֹזֶק וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְקַלּוֹף בְּנַחַת. וּבְפָרָט לְדַעַת הלב"ש דְּהַבְּדִיקָה דִּרְאִיַּית עַיִן אֵינוֹ מְעַכֵּב בְּדִיעֲבַד.

דְּהָא כָּתַב בסקי"ח דִּבְנִגְלַד פֻּוְרְתָּא וְנִקְרַע בְּמִשְׁמוּשׁ יָד טְרֵיפָה מִצַּד דְּהָוֵי תר"ל. וְלֹא מְשׁוּם שֶׁחָסַר בְּדִיקָה דְּהַבְּדִיקָה אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת ע"ש.

וכ"נ מִדְּהִקְשָׁה בסקל"ה עַל התב"ש דְּמַשְׁמַע קָצָת בִּדְבָרָיו דְּקָאֵי עַל נִגְלַד לְהַטְרִיף שֶׁלֹּא נִתְלֶה בְּמִשְׁמוּשׁ מִשּׁוּם שֶׁצָּרִיךְ בְּדִיקָה. וּמַשְׁמַע שָׁם בִּדְבָרָיו לְהֶדְיָא דִּבְנִגְלַד פֶּוּרְתָּא אֵין הַבְּדִיקָה מְעַכֶּב ע"ש: ג) אֲבָל בֶּאֱמֶת נלע"ד לְהַטְרִיף בנ"ד דְּבֶאֱמֶת דִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ שֶׁכָּתַב בסק"ב שֶׁנִּיקֵּב עוֹר עֶלְיוֹן א"צ בְּדִיקָה וְאַחֲרָיו נִמְשְׁכוּ הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים צע"ג.

דבבה"ג שֶׁמְּמַנּוּ מְקוֹר הַדִּין לְהַצְרִיךְ בְּדִיקָה בִּנְגִלַד מוּכָח לְהֶדְיָא דְּגַם בְּנִיקֵּב צָרִיךְ בְּדִיקָה. וְזֶה לְשׁוֹן הבה"ג בה' טְרֵיפוֹת רַב וּשְׁמוּאֵל וְרַב אַסִּי דְּאָמְרִי קְרָמָא עִילָּאָה וְהוּא דְּאִינְּקִיב תַּתָּאָה.

אֲבָל אִינְּקִיב עִילָּאָה בְּלֹא תַּתָּאָה כְּשֵׁירָה דְּאָמַר רַבָּה רֵיאָה דְּאִיגְּלִיד כַּאֲהִינָא סְוָמָקָא כְּשֵׁירָה וְהוּא דְּלָא מַפְקָא זִיקָא עכ"ל. וְהִנֵּה פָּשׁוּט דמ"ש וְהוּא דְּלָא מַפְקָא זִיקָא הוּא הוֹסָפַת הבה"ג וְלֹא דְּגָרִיס כֵּן בַּשַּׁ"ס.

וְכֵן הֵבִין הָרֹא"שׁ פא"ט שֶׁכָּתַב עַל הבה"ג דְּבַשַּׁ"ס לֹא מַשְׁמַע כֵּן. דִּסְתָם כָּשֵׁר מַשְׁמַע אַף בְּלִי בְּדִיקָה.

הֲרֵי שֶׁהֵבִין שֶׁהוּא הוֹסָפַת הבה"ג מִסְּבָרָא דְּנַפְשִׁיהּ. וְכֵן בָּרָ"ן שָׁם כָּתַב זֶה בְּשֵׁם הבה"ג יעו"ש לְהֶדְיָא.

וכ"כ כָּל הַפּוֹסְקִים דִּין זֶה בְּשֵׁם הבה"ג. וא"כ ע"כ צ"ל דְּזֶה קָאֵי עַל עִיקַּר דִּין אִינְּקִיב עִילָּאָה דְּאַיְירִי בָּהּ וְלֹא עַל הָא דְּאִיגְּלֵד כַּאֲהִינָא שֶׁזֶּה הֵבִיא רַק לִרְאָיָה וְאֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיּוֹסִיף ע"ז וְהוּא דל"מ זִיקָא.

וא"כ מְבֹאָר דְּגַם בְּנִיקֵּב הָעֶלְיוֹן בָּעֵי בְּדִיקָה [וְאַף אִי נֵימָא דְּגָרִיס כֵּן הבה"ג בַּשַּׁ"ס. מוּכָח ג"כ זֶה.

דְּכֵינָן דְּמַיְיתֵי מַהָא דְּרַבָּה רֵאָיָה עַל אִינְּקִיב עִילָּאָה. א"כ דַּיּוֹ לַבָּא מה"ד לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן וּבָעֵי בְּדִיקָה] וּמִמֵּילָא אַזְדּוֹ לְהוּ כָּל הַחִילּוּקִים שֶׁחִילְּקוּ התב"ש ולב"ש וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים בֵּין נִגְלַד רֻבּוֹ לְנִגְלַד פֶּוּרְתָּא.

דְּהָא מְקוֹר חִילּוּקָם הוּא ממ"ש הבה"ג הָא דְּלָא מַפְקָא זִיקָא רַק עַל רֵיאָה דְּאִיגַּלְּדָא כַּאֲהִינָא. אֲבָל לפמ"ש שֶׁכָּתַב זֶה עַל אִינְּקִיב עִילָּאָה שׁוּב אֵין כָּאן חִילּוּק כְּלָל.

ומ"ש הַפּוֹסְקִים זֶה עַל הָא דְּאִיגַּלְּדָא נִרְאֶה שֶׁלֹּא דִּקְדְּקוּ בְּזֶה מִשּׁוּם דְּלָא מַשְׁמַע לְהוּ שׁוּם סְבָרָא לְחַלֵּק בָּזֶה. וַהֲרֵי כָּתַב הָרֹא"שׁ הַטַּעַם שֶׁכֵּינָן שֶׁנִּשְׁתַּנִּית מִבְּרִיָּיתָהּ וְהַקְּרוּם הַתַּחְתּוֹן דַּק חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נִיקֵּב.

וּסְבָרָא זוֹ שַׁפִּיר שַׁיְיכָא גַּם בְּנִיקֵּב הָעֶלְיוֹן והתב"ש כָּתַב בשמ"ח סק"ה לְחַלֵּק דְּהַקְּרוּם שֶׁסְּבִיב הַנָּקֵב מַחֲזִיקוֹ. וְזֶה צ"ע דמ"מ יֵשׁ כָּאן שִׁינּוּי מִבְּרִיָּיתוֹ וְהַקְּרוּם הַתַּחְתּוֹן הוּא דַּק: ד) וְהִנֵּה עֲדַיִין יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל בנ"ד דמ"מ אֵינוֹ מְעַכֵּב בְּדִיעֲבַד בכה"ג שֶׁעָשָׂה כָּל מַה שֶּׁבְּאֶפְשָׁרוּתוֹ לִבְדּוֹק וכמש"ל בְּשֵׁם השו"מ דְּהָא בלא"ה פְּקָפְקוּ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים עַל הַדִּין שֶׁחִיְּדֵשׁ הבה"ג בָּזֶה מַה שֶּׁלֹּא נִזְכַּר בַּשַּׁ"ס.

וְגַם י"ל דהבה"ג לְטַעְמוֹ שֶׁמַּצְרִיךְ נְפִיחָה בְּכָל רֵיאָה וּכְבָר נִתְקַשָּׁה בָּזֶה התב"ש ר"ס ל"ו וע"ש מ"ש בָּזֶה. וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מֵהָא דקיי"ל בַּנּוֹשֶׁט שֶׁאִם נִיקֵּב קְרוּם אֶחָד ע"י חוֹלִי כָּשֵׁר וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הִבְרִיא.

וְכָתְבוּ התו' בְּחֻלִּין כ"ח שֶׁנִּיקַּר שֶׁלֹּא שָׁלַט הַחֻלִּי בָּעוֹר הַחִיצוֹן וְדִקְדְּקוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאִם נִיקַּר שֶׁשָּׁלַט אָסוּר לְפִי שֶׁאֵין בְּדִיקָה לְחִיצוֹן מִנֶּקֶב. ועט"ז סי' ל"ג ס"ו וְאַחֲרוֹנִים שָׁם.

וְיוֹתֵר מִזֶּה כָּתַב הט"ז שָׁם בס"ק י"ח שֶׁאִם שָׁלְטָה הַלָּקוּתָא בְּרוֹב עוֹר הַחִיצוֹן וְלֹא בְּכֻלּוֹ כָּשֵׁר וְכֵן קיי"ל גַּבֵּי קֻרְקְבָן. וְקָשֶׁה טוּבָא דא"כ לֹא נִשְׁאַר מִן הַחִיצוֹן שֶׁלֹּא שָׁלַט בּוֹ הַלָּקוּתָא רַק עוֹר דַּק.

וְנִיחוּשׁ לְנֶקֶב כְּמוֹ בְּרִיאָה. וַהֲרֵי אֵין לוֹ בְּדִיקָה.

וּכְבָר כָּתַב הַטַּ"ז בסי' ל"ט סק"ו דְּהַבְּדִיקָה מְעַכֶּבֶת בְּנִגְלַד וְכָל שֶׁכֵּן הוּא דְּהָא בְּרִיאָה נִשְׁאַר עכ"פ קְרוּם אֶחָד שָׁלֵם. וְהָכָא נִשְׁאַר מֵהַחִיצוֹן רַק מְעַט.

וּמוּכָח מִזֶּה דִּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר בְּלֹא בְּדִיקָה. אַדְּ י"ל דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁנִּיקַּר שֶׁלֹּא שָׁלַט הַחֻלִּי בְּאוֹתוֹ מְקֻצָּת.

וְזֶה מוֹכִיחַ שֶׁהוּא שָׁלֵם משא"כ בְּרִיאָה שֶׁאֵין שׁוּם הוֹכָחָה. אֲבָל לפ"ז נִיחוּשׁ שֶׁמָּא נַעֲשָׂה ע"י קוֹץ אוֹ מַחַט.

דְּהָא כָּתַב הַטַּ"ז בס"ס מ"ט לְהַחְמִיר בְּקֻרְקְבָן בְּסָפֵק קוֹץ וְהוֹכִיחַ מסי' ל"ג ס"ד. וא"כ ה"ה הָכָא נֵימָא כֵּן וּבִפְרָט כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִיקַּר שׁוּם חֻלִּי.

נֵימָא שְׁנַּעֲשָׂה זֶה מַחֲמַת קוֹץ [וּבָאֱמֶת קַוּשְׁיַית הט"ז מֵהָא דסי' ל"ג ס"ד צ"ע דְּשָׁם אַיְירֵי בְּנִיקַּב עוֹר הַפְּנִימִי. וְשָׁם מָצוּי לִינָּקֵב ע"י קוֹצִים שֶׁאוֹכֶלֶת הַבְּהֵמָה וְלָזֶה חָיְישִׁינַן לַקּוֹץ.

אֲבָל בסי' מ"ט אַיְירֵי בְּנִיקַּב עוֹר הַחִיצוֹן שֶׁל קֻרְקְבָן ע"ש. וּמִבַּחוּץ אֵין מָצוּי שֶׁיִּנָּקֵב ע"י קוֹץ.

וְאַף שֶׁמִּתְפַּלְּשִׁין בָּעָפָר מ"מ אֵין מָצוּי כ"כ וצ"ל דס"ל להט"ז שג"ז מָצוּי וַאֲקַצֵּר] וְנִרְאֶה לְחַלֵּק דְּרַק בַּוָּשֶׁט חָיְישִׁינַן לְקוֹץ שֶׁמָּצוּי שָׁם קוֹצִים שֶׁאוֹכַלְתָּן. וְכֵן בְּקֻרְקְבָן חוֹשֵׁשׁ הט"ז מִפְּנֵי שֶׁמִּתְפַּלְּשֶׁת בְּעָפָר וְכִדְאִיתָא בסי' נ"א בָּאַחֲרוֹנִים וּלְטַעְמוֹ שָׁם בסק"ה ע"ש.

אֲבָל בְּרִיאָה לָא שְׁכִיחַ מַחַט כְּלָל וְלָזֶה אֵין לָחוּשׁ לְמַחַט. דְּמִבַּחוּץ ג"כ הוּא מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא.

שׁוּב רָאִיתִי בלב"ש סי' ל"ו סק"ד שֶׁהֶחְמִיר בְּרִיאָה בְּסָפֵק מַחַט ע"ש. ולענ"ד י"ל כמש"ל ואכמ"ל בָּזֶה.

ועכ"פ בנ"ד אֵין לָחוּשׁ לְמַחַט כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְפָנֵינוּ נִגְלַד אֵיזֶה שֶׁטַח. דְּמִמַּחַט הָיָה נִגְלַד רַק מַשֶּׁהוּ.

וּלְקוֹץ ג"כ אֵין לָחוּשׁ הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ שֶׁטַח נִגְלַד. וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין וֶשֶׁט לְרֵיאָה דְּהָרֵיאָה מְרַחֶפֶת תָּמִיד וְהָרוּחַ מִתְפָּרֶץ לָצֵאת.

לָזֶה יֵשׁ לָחוּשׁ טְפֵי לְנִיקַּב עוֹר הַתַּחְתּוֹן. וכ"כ הַשָּׁ"דּ סי' מ"ח ס"ק ל"ב דִּלְהָכִי לָא מְהַנֵּי בְּרִיאָה מַה שֶׁנִּרְאֶה שֶׁהַקְּרוּם שָׁלֵם ע"ש.

וְנִרְאֶה שֶׁלָּזֶה לְחַד לִישָׁנָא בַּשַּׁ"ס מִטָּרְפִינַן בְּנִיקַּב הָעֶלְיוֹן בְּרִיאָה. מִפְּנֵי שֶׁמְּרַחֶפֶת תָּמִיד.

משא"כ בַּגְּוִשָּׁט וְקֻוְרְקְבָן. מ"מ יֵשׁ לָדוּן דבנ"ד יֵשׁ לְהָקֵל וְלִתְלוֹת בְּמִשְׁמוּשׁ יְדָא דְּטַבָּחָא וכמש"ל.

וּבְפֶרָט שכ"כ הלב"ש לְהָדְיָא בסקל"ה. וְרַק שֶׁכָּתַב דְּהָוֵי תר"ל.

וְכֵיוָן דקיי"ל דְּלָא הָוֵי רֵיעוּתָא מִמֵּילָא יֵשׁ לְהָקֵל וְנִרְאֶה שע"ז סָמְכוּ הַמְקִילִין שֶׁהֵבִיא מעכ"ת: ה) אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּהָא וּנְדַאי כֵּיוָן שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁיֵּשׁ נָקֵב בְּעוֹר הָרֵיאָה: א"כ מְחֻיָּבִים אֲנַחְנוּ לִרְאוֹת הֵיטֵב עַד הֵיכָן מַגִּיעַ הַנָּקֵב.

וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר לָנוּ שֶׁנִּשְׁאַר שָׁם קְרוּם הַתַּחְתּוֹן שָׁלֵם הֲרֵי זוֹ טְרֵיפָה. שֶׁהֲרֵי רָאִינוּ שֶׁנִּקְּבָה הָרֵיאָה וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בחי' שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּחַל מֵחַיִּים דָּבָר הַמַּטְרִיף צְרִיכִים אָנוּ לֵידַע בְּבֵירוּר שֶׁלֹּא נִטְרְפָה וַהֲבָאתִיו בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' נ'.

וְהָכָא גָּרַע טְפֵי שֶׁאָנוּ רוֹאִים נָקֵב בְּבֵירוּר וְאֵיךְ נָקֵל לוֹמַר שֶׁלֹּא נִיקַּב רַק הָעֶלְיוֹן. וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ סְבָרַת התב"ש שֶׁהִצְרִיךְ בְּדִיקָה בִּרְאִיַּית עַיִן שֶׁהַתַּחְתּוֹן שָׁלֵם וְכָתַב שֶׁהוּא מְעַכֵּב וְהַיְינוּ שֶׁצָּרִיךְ עכ"פ שֶׁלִּפְי רְאוּת הָעַיִן לֹא יְהֵא נִיקַּב הַקְּרוּם הַתַּחְתּוֹן.

וְכֵן מוּכָח מהתב"ש בְּעַצְמוֹ דְּהָא התב"ש דַּעְתּוֹ בסי' ל"ו סק"א שֶׁלֹּא הִצְרִיכוּ הַפּוֹסְקִים בְּדִיקָה רַק בְּנִגְלַד רֻבּוֹ וְלֹא בְּנִגְלַד פֶּוּרְתָּא אוֹ נִיקַּב. וְרַק מִסְּבָרָא דְּנַפְשֵׁיהּ כָּתַב שָׁם דמ"מ צָרִיךְ לִרְאוֹת בְּעֵינָיו שֶׁיֵּשׁ שָׁם קְרוּם הַתַּחְתּוֹן וְאִם לֹא רָאָה זֶה מְעַכֵּב וּטְרֵיפָה.

וּלְדַעַת השו"מ שֶׁזֶּה רַק בְּתוֹרַת קֶנֶס הוּא תָּמוּהַּ דְּמַה שַּׁיָּךְ לִקְנוֹס בָּזֶה דְּהָא לֹא מָצִינוּ קֶנֶס רַק הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ תַּקָּנַת חֲכָמִים לִבְדּוֹק וְהוּא עָבַר עַל תק"ח וכדקיי"ל ברס"י ל"ט לְעִנְיַן אִם לֹא בָּדַק הָרֵיאָה וְכָתַב שָׁם בפמ"ג בש"ד סק"ו דה"ה מִי שֶׁעָבַר עַל חֲזָקַת בה"ג וְלֹא נָפַח הָרֵיאָה.

דְּכֵיוָן שֶׁקִּבְּלוּ עַל עַצְמֵינוּ חֲזָקַת בה"ג הָוֵי כְּעוֹבֵר עַל תק"ח וּמְבַטֵּל אִיסּוּר ע"ש וכ"ה בתב"ש סי' ל"ט ס"ב ובשמ"ח שָׁם סק"ה. רַק הלב"ש שָׁם סקי"ב חוֹלֵק ע"ז וּמַתִּיר.

אֲבָל בְּנִגְלַד פֶּוּרְתָּא דְּלִדַעַת התב"ש א"צ בְּדִיקָה מֵהֵיכִי תֵּיתֵי לְהַחְמִיר אַף בְּדִיעֲבַד מִתּוֹרַת קֶנֶס כֵּיוָן שֶׁאֵין תַּקָּנַת חֲכָמִים בָּזֶה. וְעוֹד דְּהָא מִשּׁוּם קֶנֶס דַּעַת התב"ש בסי' ל"ט ס"ד לְהַתִּיר בְּשׁוֹגֵג בהפ"מ וְגַם בְּמֵזִיד דַּעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים לְהָקֵל וּלְחַלֵּק בֵּין לוֹ לַאֲחֵרִים.

וְכָאן סָתַם התב"ש שֶׁמְּעַכֵּב בְּדִיעֲבַד. .

וּמוּכָח מִזֶּה שֶׁכַּוָּנַת התב"ש כמש"ל בס"ד שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ נָקֵב צָרִיךְ לִרְאוֹת עַד הֵיכָן הוּא שׁוֹלֵט. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא רָאִינוּ שֶׁיֵּשׁ כָּאן לְפִי רְאוֹת עֵינֵינוּ קְרוּם הַתַּחְתּוֹן ה"ז בִּכְלַל נִיקְּבָה הָרֵיאָה וְדִין זֶה הוּא בִּכְלַל מ"ש התב"ש סי' ל"ט ס"ג שֶׁיֵּשׁ רֵיעוּתוֹת שֶׁאִם לֹא בָּדַק טְרֵיפָה ע"ש ובפמ"ג שָׁם בש"ד סק"ח וְדִבְרֵי השו"מ הַנַּ"ל תְּמוּהִים לענ"ד: ו) וּבְזֶה מְיֻשָּׁב מַה שֶׁהִקְשָׁה הלב"ש בסק"ג ע"ז ממ"ש הַשָּׁ"דְּ בסי' מ"ח סקל"ב דִּבְרֵיאָה בְּלֹא נְפִיחָה יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיֵּשׁ נָקֵב וְאֵינוֹ נִיכָּר דְּהַשָּׁ"דְּ קָאֵי שָׁם עַל מַחַט בְּרֵיאָה וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ מַחַט לְפָנֵינוּ וַדַּאי חָיְישִׁינַן.

אֲבָל הָכָא שֶׁבֶּאֱמֶת אֵין רָאוּי לְהַחֲזִיק רֵיעוּתָא מִקְּרוּם לִקְרוּם וּכְמוֹ שֶׁאֵין מַחֲזִיקִין בַּגְּוִשָּׁט וְקֻוְרְקְבָן וביה"כ. וְרַק כֵּיוָן שֶׁרוֹאִים נָקֵב צְרִיכִים אָנוּ לָדַעַת עַד הֵיכָן מַגִּיעַ הַנָּקֵב.

וּלְזֶה סַגִּי אִם לְפִי רְאוֹת הָעַיִן שָׁלֵם הַקְּרוּם הַתַּחְתּוֹן וְרוֹאִים שֶׁהַנָּקֵב הוּא רַק בָּעֶלְיוֹן. וְאַף שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ נָקֵב דַּק בַּתַּחְתּוֹן שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר בכ"ז אֵין לָנוּ לְהַחְזִיק רֵיעוּתָא מִקְּרוּם לִקְרוּם כֵּיוָן שֶׁהַנָּקֵב שֶׁלְּפָנֵינוּ אֵינוֹ מַגִּיעַ רַק עַד קְרוּם הַתַּחְתּוֹן.

וְאֵין לָנוּ לָחוֹשׁ עוֹד כְּמוֹ שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁין בְּכָל הָרֵיאָה שֶׁמָּא יֵשׁ בָּהּ נָקֵב וְאֵינוֹ נִיכָּר דְּהָא הַשָּׁ"ד בסי' מ"ח כָּתַב זֶה אַף הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ הַשֵּׁנִי קְרוּמִים. וְכֵן הוּא מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שע"י פּוֹשְׁרִין מְבַצְּבֵץ וּלְמַרְאִית עַיִן אֵינוֹ נִיכָּר כְּלָל.

ועכצ"ל דְּבְלֹא שׁוּם רֵיעוּתָא אֵין לָנוּ לָחוֹשׁ לָזֶה וה"ה הָכָא כֵּיוָן שֶׁלְּמַרְאִית עַיִן יֵשׁ כָּאן קְרוּם הַתַּחְתּוֹן שׁוּב אֵין רֵיעוּתָא כְּלָל וּלְשִׁיטַת הלב"ש דְּנִגְלַד פֻּוָּרְתָּא הָוֵי רֵיעוּתָא יְקֵשָׁה בֶּאֱמֶת זֶה וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב וַאֲקַצֵּר.

וְגַם לפמ"ש הַשָּׁ"ד בסי' מ"ח בְּדַעַת הָרֹא"שׁ דבביה"כ א"צ בְּדִיקָה אִם יֵשׁ נָקֵב. הַיְינוּ כְּשֶׁתָּחוּב הַמַּחַט בְּמִקְצָת הָעוֹר וְאָמְרִינַן דְּאִי הָוֵי נָקוּב מעל"ע הָיָה תָּחוּב הַמַּחַט מעל"ע.

ועפמ"ג שָׁם שָׁכַתַב ג"כ שֶׁיֵּשׁ אוֹמֵד הַדַּעַת וע' בַּ"ח סי' ל"ג ס"ק ט"ז וסקכ"ב וּבָאַחֲרוֹנִים סי' מ"ח ואכמ"ל בָּזֶה: ולפ"ז שָׁמַעְנוּ דְּבְדִיקַת רְאִיַּית עַיִן אוֹ נְפִיחָה מְעַכֵּב אַף בְּדִיעֲבַד וְאַף אִם עָשָׂה כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר מ"מ בָּעֵינַן שֶׁיִּרְאֶה שֶׁאֵין הַנָּקֵב שׁוֹלֵט בְּקְרוּם תַּחְתּוֹן וְאֵין הַטַּעַם מִשּׁוּם קָנָס כְּמוֹ שֶׁהֵבִין השו"מ שֶׁהֵבֵאנוּ.

וְכֵן כָּל מַה שֶּׁפִּלְפֵּל שָׁם אִי מַחֲזִיקִין רֵיעוּתָא מִקְּרוּם לִקְרוּם אֵין שַׁיָּיךְ לְכָאן וכמש"ל: ז) ולפ"ז בנ"ד וַדַּאי קוֹדֶם שֶׁקִּלַּף הַבָּשָׂר בְּלֵוִי א"א לְרְאוֹת הֵיטֵיב שֶׁיֵּשׁ קְרוּם הַתַּחְתּוֹן ע"פ כָּל הַשָּׁטַח הַנִּגְלָד וְרַק רוֹאִים שֶׁחָסֵר שָׁם קְרוּם אֲבָל אֶפְשָׁר שֶׁחָסַר גַּם הַתַּחְתּוֹן וא"כ כְּשֶׁנִּקְרַע מֵחֲמַת חֹזֶק הַקִּלִּיפָּה שׁוּב א"א לְרְאוֹת שָׁם אִם יֵשׁ קְרוּם הַתַּחְתּוֹן וּבְדִיקָה זוֹ מְעַכֶּבֶת וּטְרֵיפָה כַּנַ"ל.

וְרַק אִם אוֹמֵר השו"ב שֶׁאַף קוֹדֶם שֶׁקִּלַּף קְרוּם הַשְּׁלִישִׁי רָאָה מִבַּעַד הַקְּרוּם שֶׁקְּרוּם הַתַּחְתּוֹן הָיָה שָׁלֵם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרַע אַחַ"כ בְּזֶה יֵשׁ לְהָקֵל. וּלְזֶה צָרִיךְ דְּקַדּוּק וּמְתִינוּת הַרְבֵּה וּבְחִיבּוּרִי סי' מ"ז הֵקַלְתִּי בִּכְגוֹן זֶה כְּשֶׁלֹּא הָיָה נִרְאֶה שׁוּם נִגְלָד תַּחַת הַקְּרוּם.

אֲבָל בְּנִגְלָד שֶׁפִּיר צָרִיךְ בְּדִיקָה וְכַנַ"ל. אָכֵן מ"ש השו"מ שָׁם שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִין בִּרְאִיַּית עַיִן וּמִשְׁמוּשׁ ז"א כִּי א"צ רַק שֶׁלְּפִי רְאוּת עֵינֵינוּ אֵין הַנָּקֵב שׁוֹלֵט בִּשְׁנֵי הַקְּרוּמִים וְלֹא יוֹתֵר וּכְמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ.

וְכֵן מוּכָח מהתב"ש שֶׁהִזְכִּיר הַבְּדִיקָה בִּרְאוּת עַיִן וְלֹא כָּתַב שֶׁאֵין בְּקִיאִים בָּזֶה אָכֵן אִם לֹא רָאָה שֶׁיֵּשׁ מִתַּחַת לִקְרוּם שְׁלִישִׁי נִגְלָד אֲזַי אַף אִם קָצַת נִגְלָד אַחַ"כ כְּשֶׁהֶסִירוֹ אִם אֶפְשָׁר לְתְלוֹת שֶׁנַּעֲשָׂה הַנִּגְלָד בְּקִלִּיפַּת הַקְּרוּם נוֹסָף.

שַׁפִּיר תָּלִינַן וְזֶה תָּלוּי בִּרְאוּת עֵינֵי הַבּוֹדֵק הַבָּקִי בָּזֶה אִם אֶפְשָׁר לִתְלוֹת:סִימָן כב וּבְהִיוֹתִי עוֹסֵק בְּעִנְיָן זֶה אָמַרְתִּי לְבָאֵר בְּמַה שֶׁמָּצוּי בְּעִתִּים הַלָּלוּ הַרְבֵּה נְקֻדּוֹת אֲדֻמּוֹת וְנִרְאִים כְּמוֹ נְקָבִים אַף אֵינוֹ מְבַצְּבֵץ.

וא"א לְהַעֲמִיד עַל חוּשׁ הָרְאוּת אִם יֵשׁ שָׁם בְּתוֹךְ הַגַּוָּמָא קְרוּם כִּי הוּא דַּק מְאוֹד וְעָמֹק קָצָת וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנִּקְבוּ שְׁנֵי הַקְּרוּמִים וְרַק הַמָּקוֹם לָקוּי לְזֶה אֵינוֹ מְבַצְּבֵץ כַּיָּדוּעַ שֶׁבְּלָקוּתָא אֵין נִכְנָס הָרוּחַ כ"כ: א) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לוֹמַר שֶׁאֵין לָנוּ לְהַחְזִיק רֵיעוּתָא וכדקיי"ל בְּעָלְמָא

דְּלָא מַחְזְקִינַן רֵיעוּתָא וְאַף בְּבוּעָא שֶׁהוּא מָקוֹם רָעוּעַ קיי"ל דְּתַלִּינַן בְּמִשְׁמוּשׁ יָדָא דְּטַבָּחָא עט"ז סי' ל"ו סק"ז וסי' ל"ז ס"ו.

ומכ"ש הָכָא דְּהָא בּוּעָא הָוֵי רֵיעוּתָא לְעִנְיַן תר"ל. וּמַרְאֶה אָדֹום לָא הָוֵי רֵיעוּתָא כמו"ש הנו"ב סי' י' לְדַעַת רַשָּׁ"י.

וְגַם הנו"ב שֶׁהֶחְמִיר שָׁם הוּא הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּאִיתָא בַּשַּׁ"ס דְּהָדְרָא בָּרְיא וּמַשְׁמַע דְּהָוֵי לָקוּתָא. וא"כ אֵינוֹ מוֹכִיחַ שֶׁנִּיקַּב רַק שֶׁהוּא מָקוֹם לָקוּי.

ובב"א סי' ל"ח סקמ"ח ובתר"ל שָׁם ס"ק ס"ז הִשִּׂיג עָלָיו וְכָתַב הַטַּעַם שֶׁהַסִּרְכָא שָׁעַל הַמַּכָּה מוֹכַחַת שֶׁהָאַדְמִימוּת הוּא צְרִירַת דָּם מֵחֲמַת מַכָּה. וְהָכָא דְּלֵיכָּא עוֹד רֵיעוּתָא אֵין לָחוּשׁ לָזֶה וְנִתְלָה דְּהָוֵי רַק גַּוְמָא וְלֹא נָקֵב.

וּכְבָר כָּתַב התב"ש סי' ל"ז ס"ה דְּבוּעָא עַל קמט טְרֵיפָה וּמַרְאֶה אָדֹום עַל קמט כְּשֵׁירָה דְּקֶמֶט דַּרְכּוֹ לְהַאֲדִים. וכ"כ הב"א בתר"ל סס"א.

וא"כ גַּם בנ"ד י"ל שֶׁהָאַדְמִימוּת הוּא בִּשְׁבִיל הַגַּוְמָא. וְאַף דקיי"ל בסי' ל"ו ס"ד דְּנָקֵב אָדֹום הוּא רְאָיָה שֶׁנַּעֲשָׂה מַחַיִּים.

זֶה רַק בְּמָקוֹם דְּחָזִינַן שֶׁיֵּשׁ נָקֵב לְפָנֵינוּ. אֵין לָנוּ לִתְלוֹת שֶׁהָיָה שָׁם מִקּוֹדֶם מַרְאֶה אָדֹום וְנַעֲשָׂה אַחַ"כ נָקֵב מִמִּשְׁמוּשׁ יָד אוֹ מִמּוּרַנָא.

אֲבָל בנ"ד שֶׁאֵין מְבַצְּבֵץ שַׁפִּיר נִימָא שֶׁאֵינוֹ רַק גַּוְמָא וְקֶמֶט וְהַקְּרוּם שָׁלֵם. וְאַף לפמש"ל דְּהָעִיקָּר כהתב"ש שֶׁבְּנִגְלַד פּוּרְתָּא צָרִיךְ לְרָאוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּבֵירוּר שָׁם קְרוּם הַתַּחְתּוֹן וְזֶה מְעַכֵּב מ"מ זֶה דַּוְוקָא כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁנִּגְלַד קְרוּם הָעֶלְיוֹן בְּנוֹדַאי אֲבָל הָכָא י"ל שֶׁקְּרוּם הָעֶלְיוֹן ג"כ שָׁלֵם וְאֵין זֶה רַק גַּוְמָא: ב) אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּהָא חָזִינַן שֶׁיֵּשׁ לְפָנֵינוּ נָקֵב בְּרִיאָה וְאֵין לָנוּ בֵּירוּר אִם יֵּשׁ שָׁם קְרוּם רַק מִצַּד שֶׁאֵינוֹ מְבַצְּבֵץ וְזֶה אֵינוֹ בֵּירוּר לְפִי שֶׁיָּדוּעַ שֶׁבִּמְקוֹם לָקוּתָא לֹא יְבַצְּבֵץ אַף אִם יֵּשׁ נָקֵב מַמָּשׁ.

וּכְבָר בָּחַנְתִּי לַעֲשׂוֹת שָׁם נָקֵב בְּמַחַט בְּתוֹךְ הַנָּקֵב הַהוּא ובכ"ז לֹא בִּצְבֵּץ. וְכַמָּה פְּעָמִים נִזְדַּמֵּן שֶׁהָיוּ דּוֹחֲקִים הַמָּקוֹם הַהוּא בַּיָּד וְהָיָה מְבַצְּבֵץ וְגַם יָצָא מִשָּׁם לַחְלוּחִית ובכ"ז כְּשֶׁנָּפְחוּ הָרֵיאָה וְלֹא דָּחֲקוּ בַּיָּד לֹא בִּצְבֵּץ וְהַיְינוּ מִפְּנֵי שֶׁהַלָּקוּתָא סָתְמָה וְלֹא נִכְנַס הָרוּחַ שָׁם.

וְאַף שֶׁבְּטֶבַע הָרֵיאָה שֶׁאַף בְּמָקוֹם בָּרִיא אִם יִדָּחֲקוּ יְבַצְּבֵץ וְאַחַ"כ בְּלֹא דְּחִיקָה לֹא יְבַצְּבֵץ. וצ"ל שֶׁהַבִּצְבּוּץ הַקּוֹדֵם לֹא הָיָה מִצַּד שֶׁנִּיקְּבָה הָרֵיאָה.

רַק בִּשְׁבִיל קְלִישׁוּת הַקְּרוּמִים שֶׁיֵּשׁ שָׁם נְקָבֵי הַזִּיעָה שֶׁקּוֹרִים נְקָבֵי הַפַּארעֶס שֶׁהֵם טְבָעִיִּים בְּכָל אֲבְרֵי הַבָּעֲלֵי חַיִּים. וּמִזֶּה רְאָיָה לְהַמְקִילִים בְּרֵיאָה הַמַּזַּעַת טִיפֵּי דָּם ואכ"מ וע' לבש"ר סי' ל"ט ס"ק ר"ג.

אוֹ אֶפְשָׁר שֶׁמִּצַּד שֶׁמִּתְגַּבָּה קְרוּם הָעֶלְיוֹן מֵהַתַּחְתּוֹן יוֹצֵא מִשָּׁם כְּעֵין רוּחַ ע"י הַדְּחִיקָה וְלָזֶה מְבַצְּבֵץ. מ"מ בנ"ד אֵין שַׁיָּיךְ זֶה כִּי כָּאן רוֹאִים בִּצְבּוּץ גָּדוֹל כְּעֵין נָקֵב מַמָּשׁ וְגַם הֲרֵי יוֹצֵא לַחְלוּחִית לֹא כְּעֵין זֶיעָה.

וְגַם אֵין לְצַדֵּד דְּכֵינָן דְּעִיקַּר טְרִיפַת נָקֵב בְּרִיאָה הוּא מִצַּד שֶׁהָרוּחַ יוֹצֵא וְאֵינוֹ מְרַחֵף עַל הַלֵּב כָּרָאוּי. א"כ הָכָא שֶׁאֵינוֹ מְבַצְּבֵץ הֲרֵי חָזַינַן שֶׁאֵין הָרוּחַ יוֹצֵא וְשַׁפִּיר נַתִּיר אַף אֵינְמָא שֶׁיֵּשׁ שָׁם נָקֵב.

וּכְעֵין שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים גַּבֵּי פְּגִימָה בְּסַכִּין שֶׁאִם רוֹאִים פְּגִימָה וְאֵין מַרְגִּישִׁים אוֹתָהּ אַבְשָׁרָא וַאֲטַוְפְרָא. אֲזַי אָמְרִינַן שֶׁגַּם הבע"ח לֹא יַרְגִּישׁ ג"כ בִּשְׁחִיטָתוֹ וְכָשֵׁר.

וּמָצָאתִי בלבש"ר סי' ל"ט ס"ק ר"ג שֶׁהִרְגִּישׁ בִּסְבָרָא זוֹ לְעִנְיָנוֹ שָׁם. אֲבָל בנ"ד אֵין זֶה שַׁיָּיךְ כְּלָל דְּרַק אִם אֵין הָרוּחַ יוֹצֵא מִצַּד קַטְנוּת הַנָּקֵב בְּזֶה שַׁיָּיךְ לוֹמַר סְבָרָא זוֹ.

אֲבָל בנ"ד שֶׁהַלָּקוּחָא סוֹתֶמֶת וְנִדַּאי דִּטְרִיפָה דְּלָא עֲדִיף מִקְרוּם מֵחֲמַת מַכָּה דְּלָא הָוֵי סְתִימָה. וע' שוּ"ת עוֹנֶג י"ט סי' ע"ב שֶׁכָּתַב ג"כ דִּסְבָרָא זוֹ שַׁיָּיךְ רַק הֵיכָא דְּהָוֵי סְתִימָה דְּמֵעִיקָּרָא.

וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְבָרֵר זֶה ע"י שֶׁיְּקַלְּפוּ הַקְּרוּם הָעֶלְיוֹן מִלְּמַעְלָה מֵעַל הַגֻּמָּא וְיִרְאוּ אִם יֵשׁ נָקֵב בּוֹ וְאַף אִם יֵשׁ נָקֵב בּוֹ בכ"ז יִרְאוּ אָז אֶת הַקְּרוּם הַתַּחְתּוֹן אִם הוּא שָׁלֵם בְּמָקוֹם הַהוּא. כִּי אָז לֹא יְהִי הַנָּקֵב עָמֹק כ"כ.

אֲבָל בָּאֱמֶת אֵין תּוֹעֶלֶת בִּבְדִיקָה זוֹ כִּי ע"פ רֹוב הַנָּקֵב עָמֹק. וְאַף אַחַר קְלִיפַּת הַקְּרוּם נִשְׁאַר כְּמוֹ נָקֵב וא"א לְהַכִּיר אִם יֵשׁ שָׁם קְרוּם תַּחְתּוֹן.

וְגַם כִּי בִּשְׁבִיל הַלָּקוּחָא מִתְדַּבֵּק הַקְּרוּם אֶל הַבָּשָׂר וַיְהִי נָקֵב בָּעוֹר הָעֶלְיוֹן מִצַּד שֶׁנִּשְׁאַר הַקְּרוּם בְּגֻמָּא. וְכֵן לְקֻלּוֹף הַבָּשָׂר מִתַּחַת מְקוֹם הַגֻּמָּא וְלִרְאוֹת אִם יִשָּׁאֵר נָקֵב בַּקְּרוּמִים ג"כ א"א.

כִּי בִּשְׁבִיל הַלָּקוּחָא מִתְדַּבֵּק הַקְּרוּם בְּבָשָׂר עַד שֶׁבִּמְקוֹם הַגֻּמָּא יִתְקַלֵּף הַקְּרוּם עִם הַבָּשָׂר. וִיהִי תָּדִיר נָקֵב בְּקְרוּם בְּמָקוֹם הַגֻּמָּא.

וְכָל זֶה בָּחַנְתִּי כַּמָּה פְּעָמִים: ג) וְהִנֵּה כְּשֶׁבָּא עִנְיָן זֶה לְפָנַי בְּפְעָמִים הָרִאשׁוֹנִים הָיִיתִי בּוֹחֵן בְּאֹפֶן זֶה אֲשֶׁר מִקֹּדֶם הָיִיתִי מַבִּיט הֵיטֵיב אֶל תּוֹךְ הַנָּקֵב בְּעַיִן בּוֹחֶנֶת וע"י זְכוּכִית מַגְדֶּלֶת.

וְאִם הָיִיתִי רוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ שָׁם קְרוּם הָיִיתִי מַכְשִׁיר וְאִם הָיָה נִיכָּר שֶׁאֵין שָׁם קְרוּם הָיִיתִי מַטְרִיף. וְאִם הָיָה הַנָּקֵב דַּק וְעָמֹק כ"כ עַד שֶׁבִּלְתִּי אֶפְשָׁר לִרְאוֹת שָׁם.

אוֹ שֶׁהָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁר לְהַבְחִין בִּרְאִיַּית הָעַיִן אִם יֵשׁ שָׁם קְרוּם אָז הָיִיתִי עוֹשֶׂה נָקֵב ע"י מַחַט דַּק בְּתוֹךְ הַגֻּמָּא וְאִם הָיָה מְבַצְּבֵץ הָיִיתִי מַכְשִׁיר. כִּי הֲרֵי נִתְבָּרֵר שֶׁאֵין הַלָּקוּחָא סוֹתֵם.

וְאִם לֹא בְּצָבֵץ הָיִיתִי מַטְרִיף כִּי זֶה מוֹרֶה שֶׁאֵין מוֹעִיל שָׁם הַבְּדִיקָה. וְהָיִיתִי נִזְהָר מְאוֹד לַעֲשׂוֹת נָקֵב דַּק שֶׁלֹּא לְהַכְנִיס רַק רֹאשׁ הַמַּחַט.

כִּי אִם יַעֲמִיקוּ הַנָּקֵב אָזַי תַּעֲבוֹר הַמַּחַט אֶת הַלָּקוּחָא וְשׁוּב לֹא תִּסְתֹּם הַנָּקֵב. וְכֵן צָרִיךְ לְזָהֵר שֶׁיַּעֲשׂוּ נָקֵב בַּמַּחַט.

כִּי לִפְעָמִים יַכְנִיסוּ הַמַּחַט בַּגֻּמָּא. וְרֹאשׁ הַמַּחַט יַקְמִיט הָרִיאָה שָׁם אֲבָל לֹא יִכָּנֵס בִּפְנִים.

וַיַּטְרִיף בְּחִנָּם. וְזֶה אֶפְשָׁר לְהַרְגִּישׁ בְּעֵת מַעֲשֶׂה אִם נִיקַּב הַקְּרוּם בְּמַחַט שֶׁנִּשְׁמָע כְּמוֹ קוֹל כָּל שֶׁהוּא אִם יָשִׂים רַעְיוֹנָיו הֵיטֵיב לָזֶה.

וְהִצַּעְתִּי זֶה אָז לִפְנֵי הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק מהריט"ל זצ"ל בעהמ"ח שוּ"ת עוֹנֶג יו"ט וְאָמַר יִישַׁר. אֲבָל אַחַ"כ הִנַּחְתִּי מִלַּעֲשׂוֹת כֵּן בַּאֲשֶׁר צָרִיךְ לָזֶה זְהִירוּת גְּדוֹלָה שֶׁלֹּא לְהַעֲמִיק הַמַּחַט יוֹתֵר מֵעֹובִי הַלָּקוּתָא.

וְכֵן בַּעֲשַׂיַּת הַנָּקֵב וְהוּא דָּבָר קָשֶׁה מְאוֹד. וְרַק בִּהְיוֹתִי עוֹד בִּימֵי חָרְפִּי שֶׁהָיוּ חוּשֵׁי חֲזָקִים וְטוֹבִים וְדַעְתִּי צְלוּלָה בְּלֹא הֶמּוֹן טְרָדוֹת יָכוֹלְתִּי לְכַוֵּן זֶה אֲבָל לֹא אַחַ"כ.

ומכ"ש לְמָסוֹר לָרַבִּים בְּדִיקָה זוֹ וַוַדַּאי א"א כִּי בְּנָקֵל לְהַכְשִׁיר הַטְּרֵיפָה כַּנַ"ל. וְעוֹד יֵשׁ בְּדִיקָה בָּזֶה הַיְדוּעָה לַבּוֹדְקִים לְהַנִּיחַ בְּפוֹשְׁרִין ועי"ז מִתְרַכֵּךְ מְקוֹם הַלָּקוּתָא וּמִתְפַּזֵּר צְרִירוֹת הַדָּם שָׁשָׁם וְאִם יֵשׁ שָׁם נָקֵב מְבַצְבֵּץ.

אֲבָל ג"ז דָּבָר קָשֶׁה כִּי א"א לְכַוֵּן הַפּוֹשְׁרִין וְשִׁיעוּר הַשְׁרָיָה וְקָרוֹב שֶׁיִּתְקַלְקֵל עי"ז וּלְהַפְסִיד מָמוֹן יִשְׂרָאֵל כִּי עכ"פ הַקְּרוּם שָׁם אִם יֶשְׁנוֹ הוּא רַךְ וְחַלָּשׁ וע"י עֵסֶק כָּל שֶׁהוּ אֶפְשָׁר שֶׁיִּפָּסֵק: ד) וְרָאִיתִי בְּשׁוּ"ת זַיִת רַעֲנָן ח"ב בְּהַשְׁמָטוֹת לחי"ד שֶׁהֶאֱרִיךְ לְהָקֵל בְּעִנְיָן זֶה ולענ"ד אֵין בִּדְבָרָיו טַעַם נָכוֹן לְהָקֵל בְּדָבָר חָמוּר כָּזֶה.

דמש"ש דִּבְנִיקֵב קְרוּם הָעֶלְיוֹן אֵין הַבְּדִיקָה רַק חוּמְרָא בְּעָלְמָא הִנֵּה כְּבָר בֵּאַרְנוּ בס"ד בְּסִימָן הַקּוֹדֵם שֶׁהַבְּדִיקָה בָּזֶה בְּרִיאָה וּמִשְׁמוּשׁ הוּא לְעִיכּוּבָא כמ"ש התב"ש. ומ"ש בְּהַשְׁמָטוֹת שָׁם עַל תְּשׁוּבָה זוֹ דמ"ש השמ"ח בְּשֵׁם הר"צ דְּבִנְקֻדּוֹת אֲדֻמּוֹת אִם לֹא בָּדַק אַחַר נְקָבִים טְרֵיפָה.

אֶפְשָׁר דְּאַיְירֵי שֶׁלֹּא בָּדַק אַף בִּרְאָיָה וּמִשְׁמוּשׁ. זֶה תָּמוּהַּ דְּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּהָכָא בָּדַק בְּמִשְׁמוּשׁ וּרְאָיָה.

וז"א דְּהָא בִּנְקָבִים אֵלּוּ א"א זֶה מִצַּד שֶׁהֵם עֲמֻקִּים וְאֵין רוֹאִים כְּלָל פְּנִימִיּוּת הַנָּקֵב. וְאִם אֵינוֹ עָמֹוק וּלְפִי מַרְאִית עַיִן יֵשׁ שָׁם קְרוּם וַוַדַּאי דְּכָשֵׁר.

וְגַם מַה שֶּׁפִּלְפֵּל שָׁם אִם חוֹשְׁשִׁין שֶׁקֹּורֶט הַדָּם סוֹתֵם הַנָּקֵב ג"כ אֵינוֹ שַׁיָּיךְ לנ"ד דְּזֶה שַׁיָּיךְ רַק אִם בְּמַרְאִית עַיִן אֵין שָׁם נָקֵב וְיֵשׁ שָׁם ק"ד חוֹשְׁשִׁין שֶׁסָּתַם הַנָּקֵב וְכֵן אָמְרִינַן בַּוֶּשֶׁט שֶׁבָּעוֹר הַחִיצוֹן אֵין נִיכָּר הַנָּקֵב כ"כ מִפְּנֵי אַדְמִימוּתוֹ.

אֲבָל הָכָא אֵין כָּאן קֹורֶט דָּם רַק לָקוּתָא וְחוֹשְׁשִׁין שֶׁיֵּשׁ כָּאן נָקֵב בְּקְרוּם וְרַק אֵינוֹ מְבַצְבֵּץ מִפְּנֵי שֶׁהַלָּקוּתָא סוֹתֶמֶת בְּפְנֵי הָרוּחַ וְכָל דְּבָרָיו שָׁם אֵין שַׁיָּיכִים לנ"ד. ועכ"פ גַּם הוּא לֹא הֵקֵיל שָׁם כְּשֶׁרוֹאִים בִּרְאוּת עַיִן וּבְמִשְׁמוּשׁ שֶׁיֵּשׁ שָׁם קְרוּם וכמש"ש בְּתְשׁוּבָתוֹ בָּאוֹת א' ד"ה ולפ"ז וּבְהַשְׁמָטָה שָׁם אוֹת א': ה) וְהִנֵּה בְּשׁוּ"ת הרי"מ חי"ד סי' ב' כָּתַב שֶׁזֶּה אֵין לָחוּשׁ שֶׁנִּכְנַס טִיפַּת דָּם בַּנָּקֵב דְּהָא מְפֹורָשׁ בַּשַּׁ"ס שֶׁנִּיקֵב הָעֶלְיוֹן כָּשֵׁר אַלְמָא דְּלֹא חָיְישִׁינַן לָזֶה אַף שֶׁקְּרוּם הַתַּחְתּוֹן נִרְאֶה אָדֹום.

רַק אִי נִצְרַר הַדָּם שָׁם יֵשׁ לְהַטְרִיף דְּהָוֵי כְּקֹורֶט דָּם בְּמָקוֹם שֶׁנִּיקֵב קְרוּם הָעֶלְיוֹן וכדקיי"ל בס"ס מ' שֶׁנִּצְרַר הַדָּם הָוֵי כְּקֹורֶט דָּם. וְלָזֶההוֹרָה לְהַטְרִיף אִם לֹא שֶׁנִּיחוּ בְּפוֹשְׁרִין וְיִתְלַבֵּן הַמָּקוֹם וְלֹא יְבַצְבֵּץ אֲזַי יַכְשִׁירוּ ע"ש.

ולענ"ד הִיא חוּמְרָא יְתֵירָה דְּזֶה אֵין שַׁיָּיךְ לִקְרֹוא נִצְרַר הַדָּם רַק שֶׁהַבָּשָׂר שָׁם לָקוּי וְנִתְהַפֵּךְ לְאֶדֹום כְּעֵין דָּם וְכַיָּדוּעַ לִבְקִיאִים. וְגַם דַּחֲשַׁשׁ דְּקֹורֶט דָּם שַׁיָּיךְ רַק בְּנָקֵב מֵחֲמַת קוֹץ וּמַחַט וְלֹא מֵחֲמַת חֹולִי וכ"כ בְּזַיִת רַעֲנָן.

ובנ"ד אֵין שַׁיָּיךְ לָחוּשׁ לְקוֹץ כַּמּוּבָן לְפִי הָעִנְיָן שֶׁאֵין שַׁיָּיךְ שֶׁיִּוָּנְקְבוּ נְקָבִים דַּקִּים הַרְבֵּה כָּאֵלֶּה ע"י קוֹץ מִבַּחוּץ. ובז"ר שָׁם כָּתַב שֶׁלַּזֶּה אֵין לָחוּשׁ לַקּוֹץ מִפְּנֵי שֶׁהַקּוֹרֶט דָּם אֵינוֹ עַל הַקְּרוּם רַק בַּבָּשָׂר.

ולפמ"ש א"צ לָזֶה ובִּפְרָט דְּבֶאֱמֶת אֵין כָּאן קוֹרֶט דָּם כְּלָל רַק לָקוּתָא כמש"ל. ועכ"פ הֲרֵי כָּתַב שָׁם הרי"מ דְּכֵינָן שֶׁרוֹאִים נָקֵב ע"כ צָרִיךְ בְּדִיקָה אִם יֵשׁ שָׁם קְרוּם הַמַּחְתּוֹן רַק שֶׁצְּיָדֵד לוֹמַר שֶׁיּוֹעִיל נְפִיחָה.

ולפמש"ל שֶׁיָּדוּעַ לִבְקִיאִים שֶׁבִּמְקוֹם בָּשָׂר לָקוּי אֵין הָרוּחַ נִכְנָס. א"כ אֵין כָּאן בְּדִיקַת נְפִיחָה וּטְרִיפָה: ו) וְיֵשׁ עוֹד אֹופֶן לִבְדּוֹק נְקָבִים הַלָּלוּ שֶׁדּוֹחֲקִין בְּאֶצְבַּע עַל מְקוֹם הַנָּקֵב כַּמָּה פְּעָמִים בְּעֵת שֶׁהָרִיאָה אֵינָהּ נְפוּחָה כִּי אָז כְּשֶׁמַּשְׁמֵשׁ בְּנַחַת וְיִדְחֹק קְצָת אֵין לָחוּשׁ שֶׁיִּפָּסֵק הַקְּרוּם.

ועי"ז מִתְמָרֶסֶת הַלָּקוּתָא וּצְרִירַת הַדָּם וְהַקְּרוּם שֶׁדָּבוּק שָׁם מִתְפָּרֵד מֵהַבָּשָׂר וּמִתַּגְבָּה מֵעַל הַבָּשָׂר. וּכְנוֹפְחִין אַחַ"כ הָרִיאָה נַעֲשֶׂה כְּמוֹ נָפַח עַל הַמָּקוֹם הַהוּא מִקְּרוּם הָרִיאָה שֶׁהַוּגְבְּהָה וְאָז רוֹאִין אִם יֵשׁ שָׁם בִּקְרוּם נָקֵב אוֹ לֹא.

וְזֶה בְּדִיקָה טוֹבָה וְנַעֲשֵׂית לִפְנֵי כַּמָּה פְּעָמִים ע"י שו"ב בָּקִי וְגַם אֲנִי בְּעַצְמִי עָשִׂיתִי כֵּן כַּמָּה פְּעָמִים וְעָלְתָה בְּיָדֵינוּ. אֲבָל לֹא בְּכָל נָקֵב יִכְשַׁר זֶה כִּי לִפְעָמִים הַקְּרוּם דָּבוּק הֵיטֵיב וְלֹא יוֹעִיל זֶה.

וְגַם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁלִּפְעָמִים יִדְחֹק קְצָת בְּכֹחַ וע"י שֶׁהַמָּקוֹם שָׁם לָקוּי וְנֶחְלַשׁ יִפָּסֵק הַקְּרוּם שָׁם: ז) הַיּוֹצֵא מִדְּבָרֵינוּ בְּנִקְוּדּוֹת אֲדֻמּוֹת הַלָּלוּ בְּדִיקָתָן מְעַכֶּבֶת. וְהַיְנוּ אוֹ שֶׁיִּתְבָּרֵר ע"פ רְאוּת עַיִן שֶׁיֵּשׁ שָׁם קְרוּם אוֹ ע"י נְפִיחָה וְשֶׁיִּתְבָּרֵר שֶׁהַלָּקוּתָא אֵין סוֹתֶמֶת שָׁם בִּפְנֵי הָרוּחַ וכמש"ל בִּבְדִיקָה ע"י מַחַט אוֹ ע"י פּוֹשְׁרִין.

וּלְזֶה צָרִיךְ לִנָּהוֹג לִרְאוֹת מִקּוֹדֶם וּלְעַיֵּן הֵיטֵיב אִם יֵשׁ שָׁם קְרוּם בִּפְנִים וע"י שֶׁיָּשִׂימוּ יָד תַּחַת הַמָּקוֹם הַהוּא יֻוְגְבַּהּ הַמָּקוֹם הַהוּא וְיִתְרָאֶה הַמָּקוֹם יוֹתֵר לְעַיִן. וְגַם ע"י דְּחִיקָה בְּנַחַת בְּאֶצְבָּעוֹתָיו בִּשְׁנֵי צִדְדֵי הַנָּקֵב מֵרָחוֹק יֻוְגְבַּהּ ג"כ מְקוֹם הַנָּקֵב קְצָת וְיוּכַל לִרְאוֹת.

וְאִם אֶפְשָׁר לְהַבִּיט ע"י זְכוּכִית מַגְדֶּלֶת אָז וַדַּאי יוֹתֵר טוֹב. וְאִם הַנָּקֵב דַּק וְעָמֹק כ"כ עַד שא"א לִרְאוֹת פְּנִימִיּוּתוֹ אוֹ שא"א לוֹ לְהַחֲלִיט בִּרְאִיָּיתוֹ אִם יֵשׁ שָׁם קְרוּם אוֹ לֹא אֲזַי יְצַוֶּה להשו"ב לְקַלֵּף הַקְּרוּם הָעֶלְיוֹן מִסָּבִיב הַנָּקֵב וְאָז אֶפְשָׁר יִתְרָאֶה לָעַיִן פְּנִימִיּוּת הַנָּקֵב וְאִם גַּם אָז לֹא יִתְרָאֶה אוֹ שֶׁרוֹאֶה שָׁם רַכָּה וַחֲלוּשָׁה וא"א לְקַלֵּף קְרוּם הָעֶלְיוֹן לְבַדּוֹ כִּי תִּקָּרַע הָרִיאָה עי"ז.

אֲזַי יִנָּסֶה לְמַשְׁמֵשׁ בְּאֶצְבָּעוֹ בְּנַחַת מְאוֹד עַל מָקוֹם הַהוּא בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ נְפוּחָה. וְאַחַ"כ יִנָּפַח הָרִיאָה וְאִם יֻוְגְבַּהּ הַקְּרוּם עַל הַמָּקוֹם הַהוּא יִרְאֶה אִם יֵשׁ בּוֹ נָקֵב אוֹ לֹא.

וְאִם לֹא יֻוְגְבַּהּ הַמָּקוֹם אוֹ שֶׁהַמָּקוֹם חַלָּשׁ וְיָרֵא שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה נָקֵב ע"י מִשְׁמוּשׁוֹ בְּנַחַת. יְקַלֵּף הַבָּשָׂר מִתַּחְתָּיו וְיִרְאֶה אִם נִשְׁאַר הַקְּרוּם שָׁלֵם בְּמָקוֹם זֶה וְאַף שֶׁכָּתַבְתִּי שֶׁאַף שֶׁהַקְּרוּם שָׁלֵם שָׁם יְתַקְלֵף ג"כ עִם הַבָּשָׂר לְפִי שֶׁדָּבוּק שָׁם בְּחֹזֶק לַבָּשָׂר בכ"ז תּוֹעִיל בְּדִיקָה זוֹ אִם יִשָּׁאֵר הַקְּרוּם שָׁלֵם.

וְאִם ג"ז לֹא יוֹעִיל יַטְרִיף. וּבְדִיקַת פּוֹשְׁרִין שֶׁהִזְכַּרְנוּ ג"כ יוּכַל לַעֲשׂוֹת רַק שֶׁצָּרִיךְ לִיזָּהֵר מְאוֹד בָּזֶה וכמש"ל אַךְ זֶה יוֹתֵר טוֹב מִקְלִיפַּת הַבָּשָׂר שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

וּבְדִיקַת הַמַּחַט שֶׁהִזְכַּרְנוּ אַף כִּי הִיא בְּדִיקָה טוֹבָה כמש"ל בכ"ז קָשֶׁה לְמָסְרָהּ לָרַבִּים וּלְהַעֲמִיד ע"ז כִּי קָשֶׁה לְהַבְחִין שֶׁלֹּא יִנָּקוֹב בַּמַּחַט יוֹתֵר מִן עוֹמֶק הַלָּקוּתָא וּמִי מֵפִיס כַּמָּה עוֹמֶק הַלָּקוּתָא כִּי שָׁמָּא הוּא רַק עוֹבִי מַשֶּׁהוּ.

וְיָדַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ רַבָּנִים מְקִילִים בִּבְדִיקַת נְפִיחָה בְּעָלְמָא וּכְדַעַת הַזַּיִת רַעֲנָן הַנָּ"ל. אֲבָל לענ"ד לְפִי מַה שֶׁיָּדַעְתִּי טִיב נְקָבִים הַלָּלוּ אֲשֶׁר בְּחַנְתִּים לְמֵאוֹת יֵשׁ בָּזֶה טְרֵיפוֹת גְּמוּרָה דְּאוֹרָיְיתָא רֵיאָה שֶׁנִּיקְּבָה וְחָלִילָה לְהָקֵל כֵּן.

וכ"ז רַק בִּנְקָבִים אֲדֻמּוֹת אֲבָל אִם הַמָּקוֹם לָבָן וּכְכָל מַרְאֵה הָרֵיאָה שַׁפִּיר אֶפְשָׁר לִבְדּוֹק ע"י נְפִיחָה כִּי הֲרֵי אֵין שָׁם לָקוּתָא שֶׁתִּסְתּוֹם רַק צָרִיךְ לְעַיֵּן הֵיטֵיב אִם אֵין שָׁם אַדְמוּמִית מַשֶּׁהוּ בְּמָקוֹם הַנָּקֵב: ח) וְאִם הַנָּקֵב מְבַצְבֵּץ תֵּיכֶף כְּשֶׁבָּא לְפָנֵינוּ בְּוַדַּאי שֶׁיֵּשׁ לְהַטְרִיף וְאֵין שַׁיָּיְךְ לִתְלוֹת בְּמִשְׁמוּשׁ יָדָא דְּטַבָּחָא וכ"כ הַזַּיִת רַעֲנָן שָׁם שֶׁאֵין לִתְלוֹת בְּמִשְׁמוּשׁ יָד לְפִי שֶׁרָחוֹק לוֹמַר שֶׁנִּזְדַּמֵּן שֶׁנַּעֲשָׂה הַנָּקֵב מְכַוָּן בְּתוֹךְ הַנָּקֵב שֶׁהָיָה מְקוֹדָם כִּי הֲרֵי עכ"פ הָיָה כָּאן הַנָּקֵב מֵחַיִּים רַק אָנוּ רוֹצִים לִתְלוֹת שֶׁהָיָה בְּתוֹכוֹ קְרוּם וְנִפְסַק עַתָּה ע"י מִשְׁמוּשׁ.

וְאַף דִּבְבוֹעֵא תָּלִינַן בְּמִשְׁמוּשׁ יָד כדקיי"ל בסי' ל"ז הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּשָׁם אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא הָיָה כְּלָל שׁוּם נָקֵב מֵחַיִּים משא"כ בנ"ד. וְרַק הֵיכָא שֶׁנִּקְרַע מְקוֹם הַנָּקֵב לְגַמְרֵי וּלְפִי רְאוּת עַיִן אֶפְשָׁר שֶׁאִם הָיָה שָׁלֵם הָיוּ יְכוֹלִים לִרְאוֹת הֵיטֵיב אִם יֵשׁ שָׁם קְרוּם אָז אֶפְשָׁר לְהָקֵל בהפ"מ דלפ"ז אֵינוֹ רַק כְּמוֹ גַּוְמָא שֶׁנִּקְרְעָה דְּבְוַדַּאי אֵין לָנוּ לָחוּשׁ שֶׁהָיָה שָׁם נָקֵב כֵּינָן שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהָיוּ שָׁם שְׁנֵי הַקְּרוּמִים כֵּינָן שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁאֵין הַמָּקוֹם עָמֹק.

וכ"ז כְּשֶׁבְּצְבֵּץ תֵּיכֶף לְפָנֵינוּ אֲבָל אִם תֵּיכֶף לֹא בְּצְבֵּץ וְרַק לְפִי שֶׁאֵין אָנוּ סוֹמְכִים עַל נְפִיחָה לְחוּד כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר וְרָצָה לִבְדּוֹק עוֹד הַבְּדִיקוֹת שֶׁהִזְכַּרְנוּ וּבְתוֹךְ כָּךְ נִזְדַּמֵּן שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ שָׁם בְּכֹחַ גָּדוֹל וְאַחַ"כ מְבַצְבֵּץ שָׁם בְּנָקֵב אֶפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בהפ"מ דְּהָא עִיקַּר הַחֶשְׁשׁ הוּא שֶׁמָּא יֵשׁ כָּאן נָקֵב רַק שֶׁהַלָּקוּתָא סוֹתֶמֶת בִּפְנֵי הָרוּחַ.

וְהָכָא חָזַינַן שֶׁאֵין הַלָּקוּתָא סוֹתֶמֶת וְהָוֵי כְּמוֹ בְּדִיקַת מַחַט שֶׁהִזְכַּרְנוּ וְזֶה וַדַּאי אֵין לָחוּשׁ שֶׁבְּמִשְׁמוּשׁ נִיקַּב כָּל עוֹבִי בְּשַׂר הַלָּקוּי דְּזֶה הָיָה נִיכָּר וע"י מִשְׁמוּשׁ רָגִיל שֶׁיִּתְקָרַע הַקְּרוּם לְבַדּוֹ.

וְאַף שֶׁהוּא מָקוֹם מְצֻמְצָם מ"מ נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת לְפִי שֶׁשָּׁם הַקְּרוּם דָּק וְחַלָּשׁ. וּבְנָקֵל הוּא נִפְסָק שָׁם וְהַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן: ט) וְיֵשׁ עוֹד צַד לְהָקֵל בָּזֶה אִם הַנָּקֵב הוּא בֵּין חִיתּוּכֵי הָאוּנוֹת אוֹ עַל גַּב הָאוּנוֹת נֶגֶד הַדּוֹפֶן.

דְּבָזֶה יֵשׁ לָדוּן מִצַּד ס"ס סָפֵק שֶׁמָּא הַקְּרוּם שָׁלֵם בְּנָקֵב. וְאַף אִם אֵינוֹ שָׁלֵם שֶׁמָּא סוֹפוֹ שֶׁל נָקֵב זֶה לִיסָּתֵם ע"י סִירְכָא שֶׁיַּעֲלֶה מִשָּׁם לְאַוְנָא שְׁכִּנְגְּדָהּ אוֹ לַדּוֹפֶן.

וכמו"ש הָרַ"ן בפא"ט בְּשֵׁם הָרֹאֹ"ה שֶׁהַנְּקָבִים שֶׁסּוֹפָן לִיסָּתֵם ע"י סִירְכָא הֵם כְּשֵׁרִים מִתְּחִלָּתָן וְאֵינָהּ טְרֵיפָה שֶׁחוֹזֶרֶת לְהַכְשִׁירָהּ רַק שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִים בָּהֶם וְהָוֵי סָפֵק חֶסְרוֹן יְדִיעָה לְכָל הָעוֹלָם שֶׁמְּצָטָרֵף לס"ס.

וּנְהִי שֶׁאֵין זֶה ס"ס גְּמוּר דְּהָא דַּעַת הָרַ"ן ורא"ה דַּעַת יְחִידִית. וש"פ פְּלִיגִי עֲלָהּ וע' שו"ת עֹנֶג יו"ט סי' ע"ג.

בכ"ז אִם נִפָּחוּהָ הֵיטֵיב כַּמָּה פְּעָמִים וְלֹא בִּצְבֵּץ וְגַם א"א לִבְדֹּק בְּדִיקוֹת שֶׁהִזְכַּרְנוּ לְמַעְלָה בְּשִׁבִּיל אֵיזֶה סִיבָּה אוֹ שֶׁבָּדְקוּ וְנָפַל לַבּוֹדֵק אֵיזֶה סָפֵק בָּזֶה אֲזַי יֵשׁ לְצָרֵף סְבָרָא דס"ס הַנַּ"ל וּלְהַכְשִׁיר.

רַק הָעִיקָּר שעכ"פ בְּדִיקַת הַנְּפִיחָה תְּהֵא יָפָה יָפָה. כִּי ע"פ רֹב בְּמָקוֹמוֹת הַלָּלוּ אֵין עוֹלָה בִּנְפִיחָה כָּרָאוּי וְצָרִיךְ לִנְפּוֹחַ הֵיטֵיב וְיִרְאֶה שֶׁתְּהֵא כָּל הָאֲוִנָּא הַהִיא נְפוּחָה הֵיטֵיב.

וְהֶאֱרַכְתִּי אַף שֶׁהַדְּבָרִים פְּשׁוּטִים בַּאֲשֶׁר הוּא דָּבָר מָצוּי וְהַרְבֵּה אֵינָם בְּקִיאִים בָּזֶה וְלָזֶה לֹא הֶאֱרַכְתִּי בִּרְאָיוֹת וּפִלְפּוּל עַל פְּרָטֵי הַדְּבָרִים לְמַעַן יָרוּץ כָּל קוֹרֵא בּוֹ: י) וְלִפְעָמִים אֶפְשָׁר לְבָרֵר ע"י שֶׁיִּתְפּוֹס בְּיָדָיו הַמָּקוֹם שֶׁמִּשְּׁנֵי צִידֵי הַנְּקֻדָּה מֵרָחוֹק קְצָת וְלִדְחֹק מְעַט בְּנַחַת ועי"ז יִתְרָאֶה שֶׁהַקְּרוּם שֶׁסְּבִיב הַנְּקֻדָּה מִתַּגְבָּה וְנוֹפֵל וְזֶה מוֹרֶה שֶׁיֵּשׁ שָׁם נֶקֶב בְּקִרּוּמֵי הָרֵיאָה.

אוֹ שֶׁיִּתְרָאֶה שֶׁהַלְּיחוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַנֶּקֶב אוֹ הָרוֹק שֶׁעַל הַנֶּקֶב תּוֹסֵס וּמִתַּגְבָּה לְמַעְלָה בַּאֲשֶׁר יֵשׁ שָׁם נֶקֶב וְרַק הַלָּקוּתָא סוֹתֵם שֶׁלֹּא יִכָּנֵס הָרוּחַ וּלְזֶה אֵינוֹ מְבַצְבֵּץ בִּנְפִיחָה: וְאַגַּב אַזְכִּיר שֶׁכַּמָּה פְּעָמִים נִמְצְאוּ שְׁיָשׁ עַל הָרֵיאָה בָּשָׂר נִרְקָב וְהוּא דּוֹמֶה קְצָת לְמַרְאֶה מַה שֶּׁנִּמְצָא פְּעָמִים עַל הָרֵיאָה שהשו"ב קוֹרִין פְּרָאנְצוּיָזִין וּכְשֶׁמְּסִירִים הַבָּשָׂר הַנִּרְקָב נִשְׁאַר שָׁם כְּמוֹ גֻּוָמָא קְטַנָּה אוֹ אֵיזֶה גוּמּוֹת וְאֵינָם מְבַצְבְּצִים.

וּבֶאֱמֶת יֵשׁ שָׁם נֶקֶב רַק הַמָּקוֹם לָקוּי וְאֵין נִכְנָס לְשָׁם הָרוּחַ כָּרָאוּי. וְהַבְּחִינָה לָזֶה אוֹ שֶׁיִּדְחֹק בְּנַחַת מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים וְכַנַּ"ל וְאָז יִרְאֶה שֶׁמְּבַצְבֵּץ הַמָּקוֹם.

אוֹ שֶׁיְּקַלְּוֵף הַבָּשָׂר מִתַּחַת הַמָּקוֹם הַהוּא וְיִרְאֶה שֶׁאֵין שָׁם קְרוּם. וּמִי שֶׁהוּא בָּקִי יַכִּיר תֵּיכֶף שֶׁבְּתוֹךְ הַגֻּוָמָא הוּא מַרְאֶה בָּשָׂר וְלֹא קְרוּם.

אַךְ בכ"ז צָרִיךְ לִבְחֹן כַּנַּ"ל כִּי לִפְעָמִים מְקַלְקֵל הַמָּקוֹם נִרְאֶה שֶׁהוּא כְּמַרְאֶה בָּשָׂר וּבֶאֱמֶת יֵשׁ שָׁם קְרוּם. וכ"ז בָּחַנְתִּי וְרָאִיתִי כַּמָּה פְּעָמִים: סִימָן כג כַּמָּה פְּעָמִים בָּא לְפָנַי סִירְכָא מַרְיָאָה לְשֻׁשָּׁמָן וּבַקָּצָה הַסִּירְכָא אֵצֶל הָרֵיאָה יֵשׁ כְּמוֹ עוֹרֵק וְגִיד דַּק וְהָעוֹרֵק הַזֶּה נִקְלָף־יַחַד עִם הַסִּירְכָא אֲבָל אֵינוֹ סָר לְגַמְרֵי מֵהָרֵיאָה רַק הוּא מִתְפַּשֵּׁט עַל הָרֵיאָה וּכְשֶׁקּוֹלְפִין אוֹתוֹ מֵעַל הָרֵיאָה נִכְנָס אַחַ"כ עָמֹק לְתוֹךְ הָרֵיאָה וא"א לְקַלְּפוֹ מִשָּׁם כְּלָל: וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל דְּהָא כְּבָר כָּתַב הלבש"ר וְעוֹד כַּמָּה אַחֲרוֹנִים שא"צ רַק שֶׁתִּסּוּר הַסִּירְכָא מִמְּקוֹמָהּ.

אֲבָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה נֶקֶב רָחוֹק מֵעִיקַּר מְקוֹמָהּ לֹא אִיכְפַּת לָן. וה"נ הֲרֵי בִּמְקוֹם הַסִּירְכָא נִקְלְפָה הַסִּירְכָא וְהָעוֹרֵק הֵיטֵב וּמַה לָּנוּ שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט אַחַ"כ לְמֵרָחוֹק.

אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּהָכָא חָזֵינַן שֶׁהוּא רֹאשׁ סִימְפּוֹן שֶׁיָּצָא מֵהָרֵיאָה וְנִיקֵּב הַקְּרוּם. וְרֹאשׁוֹ גָּדֵל וְנִתְפַּשֵּׁט וְנִדְבַּק עַל הָרֵיאָה וּמֵרֹאשׁוֹ נִסְרַךְ לְהַשֻּׁמָּן.

וא"כ נְהִי דְּהַסִּרְכָא בְּעַצְמָהּ לָאו כְּלוּם הִיא דְּהָא בְּמָקוֹם שֶׁנִּסְתָּרְכָה אֵין שָׁם נֶקֶב. אֲבָל הַלֹּא מ"מ חָזֵינַן שֶׁהַסִּמְפּוֹן יָצָא לַחוּץ וּמֵוֹשְׁכָּב ע"ג הָרֵיאָה וא"כ נִיקְּבָה הָרֵיאָה.

וְלִכְאוֹרָה י"ל כֵּינָן דקיי"ל שֶׁסְּמִפּוֹן שֶׁנִּיקַּב נֶגֶד הַבָּשָׂר אָמְרִינַן שֶׁהַבָּשָׂר סוֹתְמוֹ וְכִדְאִיתָא בְּחֻלִּין מ"ז ע"ב ובש"ע סי' ל"ו וה"נ נֵימָא שֶׁהַסְּמִפּוֹן נִיקַּב בְּרֹאשׁוֹ וְרֹאשׁוֹ דָּבוּק לְרֵיאָה וְנֵימָא דְּבְשַׂר הָרֵיאָה סוֹתְמוֹ.

אֲבָל ז"א דְּהָכָא הַנָּקֵב בְּרֵיאָה הוּא בְּמָקוֹם שֶׁהַסְּמִפּוֹן יוֹצֵא מֵהָרֵיאָה וְלֹא מִצַּד שֶׁהַסְּמִפּוֹן נָקוּב וְהַסְּמִפּוֹן וַדַּאי שֶׁאֵינוֹ סוֹתֵם נָקֵב הָרֵיאָה. וְגַם נִרְאֶה דְּרַק בְּשַׂר הָרֵיאָה שֶׁבְּפָנִים שֶׁאֵין לוֹ קְרוּם וְהוּא רַךְ וּסְפוֹגִי אָמְרִינַן שֶׁנִּכְנָס לְתוֹךְ נָקֵב שֶׁבַּסְּמִפּוֹן וְסוֹתְמוֹ.

אֲבָל הָכָא שֶׁהַסְּמִפּוֹן הוּא לְמַעְלָה עַל הָרֵיאָה וְהָרֵיאָה מְכֻוָּסָה בַּקְּרוּמִים שֶׁלָּהּ וַדַּאי דְּלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁסּוֹתֵם הַנָּקֵב: וְאֵין לוֹמַר שֶׁהַסְּמִפּוֹן שֶׁיּוֹצֵא מֵרֵיאָה הַיְינוּ רְבִיתֵיהּ וְהָוֵי כְּמוֹ יוֹתֶרֶת הַיּוֹצֵאת מִן הָרֵיאָה דְּזֶה בְּוַדַּאי אֵינוֹ.

כִּי הַסְּמִפּוֹנוֹת דַּרְכָּם לִהְיוֹת מְכֻוָּסִים בִּקְרוּם הָרֵיאָה וְלֹא לָצֵאת לַחוּץ. וְלָא דָּמֵי לְיוֹתֶרֶת שֶׁהֲרֵי הַיּוֹתֶרֶת בְּעַצְמָהּ מְכֻוָּסָה בִּקְרוּם שֶׁל רֵיאָה וְאֵין כָּאן נָקֵב.

וְאִם הַסְּמִפּוֹן הַיּוֹצֵא מְכֻוָּסָה עַל פְּנֵי כֻּלּוֹ בִּקְרוּם הָרֵיאָה וְגַם עַל קָצֵהוּ יֵשׁ קְרוּם רֵיאָה אֶפְשָׁר לְצַדֵּד שֶׁדִּינוֹ כְּיוֹתֶרֶת דְּהָא יֵשׁ יוֹתֶרֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סְמִפּוֹן. וְרַק שָׁם יֵשׁ הַרְבֵּה בָּשָׂר סָבִיב הַסְּמִפּוֹן וְכָאן אֶפְשָׁר לֹא הִסְפִּיק עֲדַיִן הַבָּשָׂר לְגַדֵּל סְבִיבָיו אֲבָל זֶה צָרִיךְ דִּקְדּוּק גָּדוֹל שֶׁיְּהֵא הַקְּרוּם שָׁלֵם סְבִיבוֹ.

וְגַם בלא"ה אִם הוּא מִגַּבּוֹ יֵשׁ בָּזֶה לָדוּן דִּין יוֹתֶרֶת מִגַּבּוֹ וְכֵן מִקֹּמָא וּבִכְרָט אִם הוּא סָרוּחַ יֵשׁ לָדוּן בָּזֶה מִשּׁוּם תר"ל לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּהָוֵי כה"ג תר"ל. וַאֲקַצֵּר בַּאֲשֶׁר הוּא דָּבָר רָחוֹק שֶׁיְּהֵא מְכֻוָּסָה בִּקְרוּם כָּרָאוּי וְאִם אֵינוֹ מְכֻוָּסָה בִּקְרוּם אֲזַי אַף שֶׁאֵינוֹ סָרוּחַ לְמָקוֹם אַחֵר ג"כ יֵשׁ לְהַטָּרִיף.

דְּאַף דְּהָוֵי רַק כְּסִירְכָא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם מ"מ הֲרֵי יֵשׁ נָקֵב בְּרֵיאָה בְּמָקוֹם שֶׁהַסְּמִפּוֹן יוֹצֵא וכמש"ל. וְהַבָּקִי בָּזֶה יוֹדֵעַ שֶׁכְּשֶׁמְּזַדְּמֵן בְּאוֹפֶן שֶׁהִזְכַּרְנוּ נִרְאֶה בַּעֲלִיל שֶׁהַסִּימְפּוֹן יוֹצֵא עָמֹק מִתּוֹךְ הָרֵיאָה וְיֵשׁ שָׁם נָקֵב בְּרֵיאָה.

וְלָזֶה צָרִיךְ כָּל בּוֹדֵק אוֹ מוֹרֶה לָשִׂים לֵב בְּבוֹא לְפָנָיו סִירְכָא כָּזוֹ שֶׁמִּתְקַלֵּף מֵעַל גַּבֵּי הָרֵיאָה כְּעֵין חוּט וְגִיד קָשֶׁה. וּלְעֵיּוֹן הֵיטֵיב אִם אֵינוֹ יוֹצֵא מִגּוּף הָרֵיאָה מֵאֵיזֶה מָקוֹם וְכַנַּ"ל: וְאַף שֶׁהַפּוֹסְקִים כָּתְבוּ דְּסִירְכָא הַנַּעֲשֵׂית מֵחֲמַת נָקֵב דַּרְכָּהּ לְהִסְתָּרֵךְ מִמָּקוֹם הַנָּקֵב מַמָּשׁ בכ"ז אֵינוֹ שַׁיָּיךְ לנ"ד.

דְּהָכָא הַסִּרְכָא בֶּאֱמֶת אֵינָהּ מֵחֲמַת נָקֵב וְרַק הַלִּיחוֹת קְלָטָהּ אֶת קָצָה הַסְּמִפּוֹן שֶׁנִּדְבַּק שָׁם. ובכ"ז טְרֵיפָה מִצַּד שֶׁנִּקְּבָה הָרֵיאָה בְּמָקוֹם שֶׁיּוֹצֵא הַסְּמִפּוֹן וְכַנַּ"ל.

ועוי"ל דְּהַפּוֹסְקִים כָּתְבוּ זֶה רַק עַל צַד הָרוֹב אֲבָל הֵיכָא דְּחָזֵינַן לְהֶדְיָא שֶׁהַסִּירְכָא נִמְשֶׁכֶת מִנָּקֵב שֶׁבְּרֵיאָה בְּמָקוֹם רָחוֹק קָצָת וְוַדַּאי שֶׁטְּרֵיפָה הַסִּירְכָא. רַק בְּצִבּוּץ תָּלִינַן שֶׁנַּעֲשָׂה מֵחֲזָק הַקְּלִיפָּה וְכַדּוֹמֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא בְּהֵמָה זוֹ מִן הָרוֹב שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ בְּכָךְ: סִימָן כד וּבְהָיוֹתִי בְּעִנְיַן הִתְפַּשְּׁטוּת הַסִּרְכָא אָמַרְתִּי לְבָאֵר מַה שֶּׁרָאִיתִי בְּשׁו"ת עֵין יִצְחָק חי"ד סי' ח' שֶׁכָּתַב דְּאַף דְּהֵיכָא שֶׁמְּבַצְבֵּץ תַּחַת הַסִּירְכָא אוֹ סָמוּךְ לָהּ בְּהִתְפַּשְּׁטוּתָהּ וְיֵשׁ לִתְלוֹת בְּמִשְׁמוּשׁ יָדָא אוֹ בְּחֻזְקַ הַנְּפִיחָה לָא תָּלִינַן אֶצְלֵינוּ שֶׁקֻּלְפִּין הַסִּירְכָא מ"מ אִם נִמְצָא

בְּרִיאָה הַהִיא עוֹד מָקוֹם שֶׁמְּבַצְּבֵץ וְשָׁם ג"כ יֵשׁ לִתְלוֹת בְּמִשְׁמוּשׁ יָד אוֹ בְּחוֹזֶק הַנְּפִיחָה דְּשָׁם וַדַּאי דְּתָלֵינַן כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיְתָה שָׁם שׁוּם סִירְכָא.

מִמֵּילָא תָּלֵינַן גַּם כָּאן. כֵּיוָן דְּחָזֵינַן שֶׁרִיאָה זוֹ עֲלוּלָה לִינָּקֵב מְחֻזָּק נְפִיחָה אוֹ מִשְׁמוּשׁ א"כ לָא הָוֵי הַבְּצְבּוּץ רֵיעוּתָא כְּלָל וּכְבָר כ' הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאָצְלֵינוּ הַבְּדִיקָה תַּחַת הַסִּרְכָא הִיא רַק לְחוּמְרָא וְהָוֵי כְּנֶאֱבָד בְּלִי בְּדִיקָה שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל עכת"ד: ונלע"ד שֶׁזֶּה שַׁיָּיךְ רַק כְּשֶׁהַסִּיר הַסִּרְכָא בְּנַחַת וְרָאָה בִּרְאוּת עַיִן שֶׁנִּשְׁאַר שָׁם קְרוּם הָרִיאָה כָּרָאוּי וְרַק טֶרֶם שֶׁבָּדַק שָׁם אִם יְבַצְּבֵץ אֵירַע שֶׁנָּפַח בְּחוֹזֶק גָּדוֹל יוֹתֵר מִכְּפִי הָרָאוּי עַד שֶׁנִּקְרָעָה בְּהָרִיאָה בְּמָקוֹם אַחֵר אוֹ מְשַׁמֵּשׁ שָׁם יָד הַטַּבָּח בְּאוֹפֶן שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת בּוֹ וּכְדִין הַמְבוֹאָר בס' ל"ו ס"ה בְּאֵיזֶה מִשְׁמוּשׁ יֵשׁ לִתְלוֹת.

אֲבָל אִם תֵּיכֶף אַחַר הֲסָרַת הַסִּרְכָא נִרְאֶה הַבְּצְבּוּץ בְּאוֹפֶן שֶׁלֹּא רָאָה כְּלָל הַמָּקוֹם הַהוּא וְגַם לֹא מְשַׁמֵּשׁ שָׁם אַחַר הֲסָרַת הַסִּירְכָא אָז וַדַּאי שֶׁאֵין לִתְלוֹת בְּשׁוּם דָּבָר דְּהָא אֶפְשָׁר שֶׁהַסִּרְכָא לֹא עָבְרָה כְּלָל רַק קָלְטָה עִמָּהּ קְרוּם הָרִיאָה אֲשֶׁר מִשָּׁם מְבַצְּבֵץ וְעִיקַּר הַקִּוּלָּא בְּנֶאֱבָדָה הָרִיאָה בְּלִי בְּדִיקַת הַבְּצְבּוּץ הוּא רַק כְּשֶׁעָבְרָה הַסִּרְכָא כַּהֲוָגָן וְחָזֵינַן שֶׁהוּא קְרוּם בְּעָלְמָא מֵחֲמַת לֵיחוֹת וּכְעֵין קְרוּם דְּרֵיְינוּס וכמ"ש הָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה.

אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁלֹּא רָאָה שֶׁעָבְרָה הַסִּרְכָא מֵעַל הַקְּרוּם וְאֶפְשָׁר שֶׁקְּלָטָהּ קְרוּם הָרִיאָה וא"כ אֵינָהּ קְרוּם בְּעָלְמָא רַק סִרְכָא שֶׁיָּצְאָה מִתּוֹךְ הָרִיאָה אָז אֵין לְהַכְשִׁיר בְּנֶאֱבָדָה וְגַם אֵין שַׁיָּיךְ לִתְלוֹת בְּשׁוּם דָּבָר כְּלָל.

וַהֲרֵי אִם קָרַע הַסִּרְכָא בְּיָדַיִם ג"כ אָנוּ מְטָרִיפִין וְאֵין תּוֹלִים בְּשׁוּם דָּבָר אַף שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁקָּרַע בְּיָדַיִם וְהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁאֵין יָדוּעַ שֶׁעָבְרָה וכמ"ש הָאַחֲרוֹנִים שֶׁסְּפֵק עָבְרָה טְרֵיפָה. וּבַאֲרַתִּי זֶה בַּאֲשֶׁר עִי"ז נִיתַּן מָקוֹם לַמּוֹרִים לִטְעוֹת שֶׁיִּתְלוּ בְּמִשְׁמוּשׁ יַד הַבּוֹדֵק בְּעֵת שֶׁקִּלַּף הַסִּירְכָא אוֹ בְּחוֹזֶק הַנְּפִיחָה בְּעֵת קִלִּיפַת הַסִּרְכָא וְזֶה טָעוּת כִּי עכ"פ צָרִיךְ לֵידַע בְּבֵירוּר שֶׁעָבְרָה הַסִּרְכָא כָּרָאוּי וְנִשְׁאַר הַמָּקוֹם שָׁלֵם וְיָפֶה.

וְרַק אִם אַחַ"כ נִתְחַדֵּשׁ דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לִתְלוֹת בּוֹ אָז אַף אִם יְבַצְּבֵץ אֶפְשָׁר לִתְלוֹת בּוֹ וּכְעֵין זֶה קיי"ל בי"ד סי' י"ח שֶׁאִם שָׁחַט בְּסַכִּין בְּדוּקָה וְנֶאֱבַד הַסַּכִּין וְלֹא בָּדְקוּ אַחַר שְׁחִיטָה כָּשֵׁר וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִפְגַּם ובכ"ז אִם בָּדְקוּ וּמָצְאוּ פָּגוּם לָא תָּלֵינַן שֶׁנִּפְגַּם בַּמַּפְרֶקֶת אוֹ בְּסוֹף הַשְּׁחִיטָה מַמָּשׁ בַּבָּשָׂר וּבָעוֹר.

וְאִם שִׁיבֵּר בּוֹ עֲצָמוֹת אוֹ נָפַל עַל קַרְקַע קָשֶׁה עַל חֻדּוֹ תְּלֵינַן שַׁפִּיר וְכֵן אִם נָחְתַּךְ בַּמַּפְרֶקֶת הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים מַכְשִׁירִים ע"ש וּבְשׁוּ"ת מְקוֹם שְׁמוּאֵל סי' צ"ג בָּזֶה: וְגַם בְּגוּף הַדִּין לענ"ד צָרִיךְ עִיּוּן טוֹבָא לְהַכְשִׁיר דְּהָא אֲנַן קיי"ל בסי' ל"ו שֶׁאֵין בְּקִיאִין בַּהֲקָפָה.

ומכ"ש לִתְלוֹת לְקִוּלָּא בְּסִירְכָא לְפִי מִנְהָגֵינוּ שֶׁקּוֹלְפִים הַסִּירְכָא. וְהַגָּאוֹן הַנָּ"ל פִּלְפֵּל שָׁם מִצַּד תַּרְתֵּי לְרֵיעוּתָא.

וּבֶאֱמֶת לענ"ד הַבְּצְבּוּץ הוּא גִּילּוּי מִילְּתָא שֶׁלֹּא עָבְרָה הַסִּירְכָא כָּרָאוּי וְאֵין מוֹעִיל מַה שֶׁבִּרְאִיַּית עַיִן הַקְּרוּם שָׁלֵם כִּי יָדוּעַ שא"א לִרְאוֹת נָקֵב דַּק בְּרִיאָה שֶׁמְּבַצְּבֵץ בּוֹ. וּבְקִלִּיפַּת סִירְכָא שֶׁהִיא קִוּלָּא יְתֵירָה וַדַּאי יוֹתֵר רָאוּי לִתְלוֹת שֶׁהַסִּרְכָא קָלְטָה מֵשָּׁהוּ מִקְּרוּם הָרִיאָה דְּהָא מְדִינָא הַסִּירְכָא מוֹכַחַת עַל נָקֵב כדקיי"ל שֶׁאֵין סִירְכָא בְּלֹא נָקֵב וְאַף לְשִׁיטַת התו' חֲזָקָה שֶׁתִּתְפָּרֵק וְתִקָּלוֹט קְרוּם הָרִיאָה.

וְלָזֶה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר שָׁאֵין שָׁם נָקֵב וְשֶׁלֹּא קָלְטָה קְרוּם הָרֵיאָה הֲרֵי הִיא טְרֵיפָה. רַק כְּשֶׁעָבְרָה בְּקִלִּיפָה בְּנַחַת וְרָאוּ בְּרִאִיַּת עַיִן שֶׁהַקְּרוּם שָׁלֵם מְקִילִין בהפ"מ בְּנֶאֱבָדָה קוֹדֶם שֶׁבָּדְקוּ בְּפוֹשְׁרִין מִשּׁוּם שָׁאִם יֵשׁ שָׁם נָקֵב אוֹ שֶׁקּוֹלֵט הַקְּרוּם אֲזַי יוֹתֵר מָצוּי שֶׁיִּהְיֶה הַנָּקֵב נִרְאֶה לָעַיִן.

אֲבָל כְּשֶׁאָנוּ רוֹאִין שֶׁמְּבַצְבֵּץ שׁוּב אֵין לָנוּ לִתְלוֹת בְּשׁוּם דָּבָר וְרַק כְּשֶׁקָּרַע בְּמָקוֹם הַסְּרָכָא בַּיָּדַיִם אֲזַי הָוֵי כְּנֶאֱבָדָה. וְהַדָּבָר בָּרוּר כמ"ש בס"ד שֶׁאֵין לְהָקֵל בָּזֶה: וְהַגָּאוֹן הַנָּ"ל שְׁלִיטָ"א לֹא הֵיקֵל רַק כְּשֶׁהָיָה הַבְּצָבוּץ בְּמָקוֹם הַהִתְפַּשְׁטוּת שֶׁל הַסִּירְכָא שֶׁשָּׁם הַחֻמְרָא הוּא רַק מִצַּד תר"ל שֶׁהַבְּצָבוּץ סָמוּךְ לְסִרְכָא וכמש"ש הַסְּבָרָא מִצַּד סְמִיכוּת הַמָּקוֹם ע"ש בִּלְשׁוֹנוֹ שֶׁמְּפוֹרָשׁ כֵּן.

אֲבָל אִם בְּצָבֵץ בְּמָקוֹם גּוּף הַסִּירְכָא וַדַּאי שֶׁאֵין לְהָקֵל וכמש"ל: וע' נִדָּה ס"ח ע"א דְּאִיתָא שָׁם שֶׁאִם בָּדְקָה בִּשְׁבִיעִי שֶׁל נִדָּה שַׁחֲרִית וּמָצְאָה טְמֵאָה וְאַחַר יָמִים בָּדְקָה וּמָצְאָתָ טְמֵאָה רַב אָמַר זָבָה וַדַּאי וְלֵוִי אָמַר זָבָה מִסָּפֵק.

וּמַשְׁמַע אַף אִם בָּדְקָה אַחַר זְמַן גָּדוֹל שֶׁכְּבָר עָבַר זְמַן וְוֶסְתָּהּ הַשֵּׁנִי. מ"מ מַחְזִקִינַן לָהּ לְמַעְיָן פָּתוּחַ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִפְסִיקָה בְּטָהֳרָה.

וְאַף שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁהִפְסִיקָה כְּדֶרֶךְ כָּל הַנָּשִׁים שֶׁאֵין רוֹאוֹת תָּדִיר מ"מ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר שֶׁהִפְסִיקָה בְּטָהֳרָה הִיא וַדַּאי טְמֵאָה. וְטַעְמוֹ שֶׁל לֵוִי נִרְאֶה מִשּׁוּם דְּבִימֵי זִיבָה הִיא בְּחֶזְקַת טָהֳרָה כִּדְאִיתָא בְּדַף ל"ט.

וְרַב ס"ל כֵּיוָן דמ"מ הוּא מֵעֵין אֶחָד מַחֲזִיקִין אוֹתָהּ בְּטֻמְאָה. וּבֶאֱמֶת י"ל שֶׁזֶּה רַק כְּשֶׁמְּצָאָהּ א"ע טְמֵאָה בְּתוֹךְ יְמֵי זִיבָה.

אֲבָל כְּשֶׁמְּצָאָהּ טְמֵאָה בִּימֵי נִדָּה שֶׁל הַוֶּסֶת הַשֵּׁנִי אֵינָהּ זָבָה וּנְדַאי אַף לְרַב. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וְנִרְאֶה דְּרַב לְטַעְמֵיהּ בְּקִדּוּשִׁין ע"ט דְּאָמַר הֲרֵי הִיא בּוֹגֶרֶת לְפָנֵינוּ ע"ש בְּסֶוּגְיָא ואכמ"ל בָּזֶה.

ועכ"פ כ"ש בנ"ד שֶׁיֵּשׁ סִירְכָא לְפָנֵינוּ וְהוּחַל דָּבָר הַמַּטְרִיף כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו תּוֹלִין שֶׁהַבְּצָבוּץ נַעֲשָׂה ע"י הַסִּירְכָא וְכַנַּ"ל. וע' חִיבּוּרִי ח"א סי' נ' בָּזֶה.

וה"ז דּוֹמֶה לְטַבֵּל וְנִמְצָא דָּבָר חוֹצֵץ אַף שֶׁנִּתְעַסֵּק כָּל הַיּוֹם בְּאוֹתוֹ הַמִּין לֹא עָלְתָה לוֹ טְבִילָה ע' חֻלִּין י' ע"א. וְכֵן בְּמִקְוֶה שֶׁנִּמְצְאוּ חֲסֵרָה שֶׁלֹּא עָלְתָה טְבִילָה כדקיי"ל בִּנְדָּה ב' ע"ב.

ובש"ע סי' ר"א סע"א מַשְׁמַע אַף שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לִתְלוֹת הַחִסָּרוֹן וע"ש סָעִיף ס"ה. וְגַם הַלֹּא יֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁנֶּחְסַר בִּטְבִילָתוֹ וּכְדִתְנַן בפ"ז דְּמִקְוָאוֹת שע"י טְבִילָה מִתְחַסֶּרֶת הַמִּקְוֶה.

וְאַף אִי נֵימָא דְּשָׁם עָלְתָה טְבִילָה אִם יֵשׁ דָּבָר בָּרוּר לִתְלוֹת בּוֹ הַחִסָּרוֹן. מ"מ בנד"ד.

גָּרַע דְּשָׁם הֶחְזְקָה הַמִּקְוֶה כְּשֵׁרָה. אֲבָל הָכָא הָיְתָה סִרְכָא לְפָנֵינוּ וְהַבְּצָבוּץ מוֹכִיחַ שֶׁלֹּא עָבְרָה.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה הַרְבֵּה אַף מַרְפְּיוֹן כֹּחִי כָּעֵת הֶהְכְרֵחַ לְקַצֵּר. ועכ"פ לְמַעֲשֶׂה בָּרוּר לְהַחְמִיר בנ"ד.

רַק אִם בִּצְבִּיץ בְּהִתְפַּשְּׁטוּת שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם גּוּף הַסְּרִיָּרָא אֲזַי יֵשׁ לְצַדֵּד לְהָקֵל. וְכִמְבֹלְוָאָר בְּדִבְרֵי הַגְּאוֹן הַנַּ"ל בס' עֵין יִצְחָק.

וְעַתָּה יָצָא לָאוֹר סֵפֶר שוּ"ת מֵשִׁיב דָּבָר וְרָאִיתִי בחי"ד סי' ט"ז שֶׁכָּתַב בְּקוֹצֶר שֶׁאֵין לְהָקֵל בְּעוֹבָדָא דְּעֵין יִצְחָק הַנַּ"ל רַק אִם עָבְרָה הַסְּרִיָּרָא בְּהַפְשָׁטָה קַלָּה וְלֹא בְּקוֹשִׁי. וְהִנֵּה גַּם בְּעֵין יִצְחָק שָׁם מַיְיתִי שֶׁקִּלָּפוּהָ בְּנַחַת.

אֲבָל לענ"ד הָעִיקָּר כמש"ל שֶׁבַּגּוּף מְקוֹם הַסְּרִיָּרָא אֵין לְהָקֵל כְּלָל רַק כְּשֶׁנִּקְרַע הַמָּקוֹם בְּיָדַיִם וְלֹא לִתְלוֹת בְּמִקְרֶה בְּעָלְמָא. וּכְשֶׁנִּקְרַע ג"כ הוּא רַק כְּשֶׁנִּקְלַף כָּרָאוּי וְרָאָה בְּמַרְאִית עַיִן שֶׁהַקְּרוּם שָׁלֵם שָׁם: וּבִפְרָט בְּעִתִּים הַלָּלוּ אֲשֶׁר יֵשׁ הַרְבֵּה בּוֹדְקִים שֶׁרוֹצִים לְהַרְאוֹת אֻמָּנוּתָם לִפְנֵי הַקַּצָּבִים וְכוֹחָא דְּהֶתֵּירָא עָדִיף לְהוּ וּמִגְדָּלִים צִפָּרְנֵיהֶם וְחוֹתְכִים הַסְּרִיָּרָא מִמְּקוֹמָהּ בְּצִיפּוֹרֶן וְקוֹרִים לָזֶה קְלִיפָה אוֹי לָעֵינַיִם שֶׁכָּךְ רוֹאוֹת רַק זֹאת הִיא שֶׁעָמְדָה לָנוּ כִּי ע"פ רֹוב אִם יַחְתּוֹךְ הַסְּרָכָא מִמְּקוֹמָהּ לֹא יִנָּצֵל מֵאַחַת מֵאֵלֶּה אוֹ שֶׁיִּשָּׁאֵר אֵיזֶה שׁוֹרֶשׁ מֵהַסְּיִרָכָא אוֹ שֶׁיִּגַּע לִקְרוּם הָרֵיאָה וִיבַצְבֵּץ.

אֲבָל אִם יִפְתְּחוּ פֶּתַח שֶׁל קֻוֹלָא אַף כְּחֻדּוֹ שֶׁל מַחַט אַף אִם יְבַצְבֵּץ תַּחַת הַסְּיִרָכָא. אֲזַי יִהְיוּ דִּינֵי סְרָכוֹת רַק מִשּׁוּם דְּרוּשׁ וְקַבֵּל שָׂכָר כִּי בְּכָל רֵיאָה יִמָּצֵא מָקוֹם שֶׁמְּבַצְבֵּץ שע"כ צָרִיךְ לִתְלוֹת זֶה בְּאֵיזֶה דָּבָר.

וְאִם לֹא יִמְצְאוּ יוֹכֵל לְנַסּוֹת לְהַעֲבִיר יָדוֹ אוֹ לִדְחֹק בְּכֹחַ וְכַדּוֹמֶה וִיבַצְבֵּץ וְאָז יַכְשִׁיר בִּשְׁבִיל שֶׁיִּמָּצֵא עִילָּה כָּל דְּהוּ לִתְלוֹת גַּם בְּמָקוֹם הַסְּרָכָא. כִּי לֹא יִמָּלֵט שֶׁהֶחֱזִיק בְּיָדוֹ בְּמָקוֹם הַסְּרָכָא בְּעֵת הַעֲבָרָתָהּ וְכַדּוֹמֶה.

וְלָזֶה חָלִילָה לְהָקֵל בָּזֶה. וּבְדָרְךְ כְּלָל מְחַוָּבִים הַמּוֹרִים לְהַשְׁגִּיחַ בְּעִתִּים הַלָּלוּ עַל הַבּוֹדְקִים עַל שָׁלֹשׁ אֵלֶּה כִּי יַעֲשׂוּ לְהָרֵיאָה.

רִאשִׁית שֶׁלֹּא יַחְתְּכוּ וְיַעֲקְרוּ הַסְּרָכָא מִמְּקוֹמָהּ רַק שֶׁיַּעֲשׂוּ דֶּרֶךְ קְלִיפָה שֶׁהַסְּרָכָא תִּתְקַלֵּף מִמְּקוֹמָהּ וּקְצָת מִמָּקוֹם הַסָּמוּךְ לָהּ וְהַיְינוּ אוֹ שֶׁיַּתְחִיל לְקַלֵּף קְרוּם סָמוּךְ לְהַסְּיִרָכָא וְיִקַּלֵּף בְּיַחַד עִם הַסְּיִרָכָא וְזֶה הַצַּד הַיּוֹתֵר טוֹב.

אוֹ שֶׁיְּקַלֵּף הַסְּרָכָא וְתֵלֵךְ קְצָת גַּם מֵעַל מָקוֹם הַסָּמוּךְ לָהּ. שֵׁנִית שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר שׁוּם שׁוֹרֶשׁ בְּמָקוֹם הַסְּרָכָא כִּי בעוה"ר מְקִילִים בָּזֶה.

וְגַם כְּשֶׁמּוֹצְאִים אוֹמְרִים שֶׁהוּא קְרוּם הָרֵיאָה שֶׁהַוְגַבָּה קְצָת ע"י מִשְׁמוּשׁ יָדַיִם וְזֶה שֶׁקֶר בֵּימִינָם וְצָרִיךְ לָזֶה בְּקִיאוּת גָּדוֹל לְהַבְחִין זֶה. שְׁלִישִׁית שֶׁבְּעֵת בְּדִיקַת הַפּוֹשְׁרִין שֶׁאַחַר הֶסָּרַת הַסְּרָכָא יְנַפְּחוּ הָרֵיאָה כָּרָאוּי כִּי הַרְבֵּה פְּעָמִים מְזַלְזְלִים בָּזֶה.

וּלְכָל הַפָּחוֹת תְּהֵא הָאֻוְנָא שֶׁבָּהּ הֶסָּרַת הַסְּרָכָא נְפוּחָה הֵיטֵיב וְלֹא יְהֵא בָּהּ שׁוּם גֻּוְמָא וְרִפְיוֹן מִצַּד מִיעוּט הַנְּפִיחָה. וכ"ז כָּתַבְתִּי לְפִי מַה שֶׁנִּסִּיתִי וְרָאִיתִי בְּעֵינַי.

וּלְבַד זֶה צָרִיךְ לְהַשְׁגִּיחַ הֵיטֵיב לְצַיֵּן מְקוֹם הַסְּרָכָא וּבְיוֹתֵר שֶׁבְּעֵת הֶסָּרַת הַסְּרָכָא תִּהְיֶה הָרֵיאָה נְפוּחָה. כִּי כְּשֶׁמְּסִירִים כְּשֶׁאֵינָהּ נְפוּחָה אֲזַי כְּשֶׁנּוֹפְחִים מִשְׁתַּנֶּה מַצַּב הַמָּקוֹם וא"א לְצַמְצֵם הַמָּקוֹם.

וְאַחַ"כ הַבּוֹדֵק אוֹמֵר שֶׁהַבְּצְבּוּץ אֵינוֹ עַל מְקוֹם הַסְּרָכָא וְהַקֻּצָּב עוֹנֶה אָמֵן בְּקוֹל רָם. וּכְשֶׁהַבּוֹדֵק רוֹצֶה לָצֵאת יְדֵי כֻּלָּם אוֹמֵר שֶׁהַדָּבָר בְּסָפֵק אֶצְלוֹ וְהַמּוֹרֶה בְּחֻפְצוֹ לְהָקֵל כַּנָּהוּג

תּוֹפֶס זֶה לָדוּן כְּאִלּוּ עָבְרָה הַסִּרְכָּא וְנֶאֱבְדָה בְּלֹא בְּדִיקָה אַף דְּלָא דָּמֵי כְּלָל לִכְפָעָמִים כִּי נִיכָּר לְמַרְאִית עַיִן שֶׁנִּיטְלָה הַסִּרְכָּא מִמְּקוֹם הַבִּצְבּוּץ וְדַי בָּזֶה.

וּמַרְפְּיוֹן כּוֹחִי כְּעֵת אֲקַצֵּר: סִימָן כה עַל הָאוּמָא הָיָה בְּמָקוֹם אֶחָד בָּשָׂר בְּלֵוִי וּכְשֶׁקִּלְפוֹ הַבּוֹדֵק נִשְׁאַר מָקוֹם אֶחָד נִגְלָד. וּבַקָּצֶה אֶחָד מֵהַנִּגְלָד יָצָא חוּט אֶחָד שֶׁהָיָה נִיכָּר שֶׁנִּכְנַס עָמֹק לְתוֹךְ הָרִיאָה.

וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לַהֲסִירוֹ מֵהָרִיאָה אִם לֹא שֶׁיִּנָּקֵבֶנָּה. וְהִנֵּה אַף שֶׁכָּתַבְתִּי בְּחִיבּוּרִי סִי' מ"ז שֶׁקִּלְפַּת בָּשָׂר בְּלֵוִי אֵינוֹ מְעַכֵּב וְשֶׁאֶפְשָׁר לִתְלוֹת בְּחֹזֶק הַקִּלְיפָּה אֲבָל בנ"ד שֶׁהָיָה הַחוּט אָרוֹךְ וְאֵין שַׁיָּךְ כְּלָל לוֹמַר שֶׁנַּעֲשָׂה מֵחֲזָק הַקִּלְיפָּה.

א"כ ה"ז סִירְכָא. אָכֵן עֲדַיִן הֲרֵי דִּינוֹ רַק כְּסִרְכָא תְּלוּיָה.

וְאַף אִי נִימָא שֶׁהַבָּשָׂר בְּלֵוִי צָרִיךְ שֶׁיְּקַלֵּף מֵעַל הָרִיאָה בכ"ז הֲלֹא בנ"ד נִקְלַף יָפֶה רַק שֶׁנִּשְׁאַר חוּט שֶׁהָרִיאָה הָיְתָה סְרוּכָה לְהַבָּשָׂר בְּלֵוִי א"כ לָא גָּרַע מִסִּרְכָא תְּלוּיָה אוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם דְּנָהֲגִינַן שא"צ לַהֲסִירָהּ כְּלָל.

אָכֵן בֶּאֱמֶת ז"א דְּכֵינָן שֶׁיֵּשׁ נִגְלָד. א"כ בְּמָקוֹם הַחוּט אֵין יָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ קְרוּם כֵּינָן שֶׁיּוֹרֵד לְעֻמָּק הָרִיאָה וְיָדוּעַ שֶׁבְּנִגְלָד צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לְמַרְאִית הָעַיִן קְרוּם הַתַּחְתּוֹן וְאַדְרַבָּא בנ"ד נִרְאֶה יוֹתֵר שֶׁאֵין שָׁם קְרוּם.

וְשׁוּב אַחַר הַבְּדִיקָה הֵיטֵב רָאִיתִי כִּי בְּצַד שֶׁהַחוּט יוֹצֵא שָׁם פְּתוּחָה הָרִיאָה אֵצֶל הַקְּרוּם הַמַּקִּיף הַנִּגְלָד בְּצַד הַהוּא וּבְדִחִיקַת אֶצְבַּע קָצַת הֶחְכַּר שָׁם בִּצְבּוּץ ג"כ וְנִיכָּר שֶׁהַבָּשָׂר בְּלֵוִי הָיָה נַעֲשָׂה מֵחֲמַת מַכָּה מִמָּקוֹם זֶה וְנִתְפַּשֵּׁט עַל סְבִיבוֹתָיו.

וְאֵין לַעֲשׂוֹת ס"ס שֶׁמָּא הָיָה הַבָּשָׂר בְּלֵוִי מִקּוֹדֶם שֶׁנַּעֲשָׂה הַנֶּקֶב וְהַסִּרְכָא והו"ל סָפֵק שֶׁמָּא הַסִּרְכָא אֵינָהּ מֵחֲמַת נֶקֶב וּמַה שֶּׁנִּרְאֶה פָּתוּחַ זֶה נַעֲשָׂה מְחֲזָק הַקִּלְיפָּה וְאַף אִם הַנֶּקֶב הי' מֵחַיִּים מ"מ שֶׁמָּא הָיָה הַבָּשָׂר בְּלֵוִי מִקּוֹדֶם והו"ל סְתֵימָה דְּמֵעִיקָּרָא שֶׁדַּעַת הָרַבֵּה רִאשׁוֹנִים דְּהָוֵי סְתֵימָה.

זֶה אֵינוֹ דבנ"ד לֹא שַׁיָּךְ כְּלָל לִתְלוֹת בְּחֹזֶק הַקִּלְיפָּה כִּי הַסִּרְכָא מוֹכִיחָה עַל זֶה שֶׁיֵּשׁ כָּאן רֵיעוּתָא מֵחַיִּים וּבִפְרָט שֶׁנִּיכָּר שֶׁהַסִּרְכָא יוֹרֶדֶת לָעֻמָּק הָרִיאָה וְגַם שֶׁהַכּוֹתֶל שֶׁסְּבִיב הַנִּגְלָד בְּצַד שֶׁל הַסִּרְכָא פָּתוּחַ.

וּבִפְרָט דְּהָוֵי ס"ס לְאִיסּוּרָא שֶׁמָּא הַנֶּקֶב מֵחַיִּים וְהַבָּשָׂר בְּלֵוִי נַעֲשָׂה אַח"כ וְאַף אִם נַעֲשָׂה מִקּוֹדֶם שֶׁמָּא הֲלָכָה כְּהַפּוֹסְקִים דְּסְתֵימָה דְּמֵעִיקָּרָא לָא מְהַנֵּי וּפוֹסְקִים אֵלּוּ הֵם הָרוֹב. וּבִפְרָט דְּהָא הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים ס"ל שֶׁמְּעַכֵּב שֶׁיִּהְיֶא תַּחַת בָּשָׂר בְּלֵוִי שָׁלֵם וְיָפֶה וְנוֹסָף עַל כָּל זֶה דְּבְמַרְאִית הָעַיִן הָיָה נִיכָּר שֶׁהַנֶּקֶב מֵחַיִּים וּלְזֶה יֵשׁ לְהַחְמִיר: וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שק"ל כָּעֵת בשטמ"ק בב"ק י"ד ע"ב שֶׁהִקְשָׁה אַהָא דְּאוֹקֵי שָׁם בְּיַתְמֵי קוֹשְׁיַית התו' שָׁם דְּהָא רַב וּשְׁמוּאֵל ס"ל שִׁעְבּוּדָא לָאו דְּאוֹרַיְיתָא וְתֵירֵץ דְּמִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר וְקָשֶׁה לִי דְּהָא מְפֹרָשׁ בְּקִדּוּשִׁין י"ג ע"ב דס"ל לִשְׁמוּאֵל דְּמִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה לָאו כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר וע' שַׁ"ךְ בחו"מ סי' ל"ט שֶׁהוֹכִיחַ דְּגַם רַב ס"ל הָכִי.

וְהַתּוֹ' תֵּירְצוּ עַל קֻושְׁיָא הַנַּ"ל דְּאַיְירִי כְּשֶׁעָמַד בַּדִּין וע"ז קָשֶׁה ממ"ש התו' בד"ה ש"מ דְּמַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס לָמָּ"ד שִׁעְבּוּדָא דְּאוֹרַיְיתָא וְהָא כֵּינָן דְּאַיְירִי כְּשֶׁעָמַד בַּדִּין א"כ קָשֶׁה לכ"ע

וְזֶה יֵשׁ לְדָחוֹת וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וְאכ"מ: סִימָן כו בְּאֶוְנָא עֶלְיוֹנָה שֶׁל יָמִין הָיָה הַקֶּרוּם בְּמָקוֹם אֶחָד תָּלוּי.

וְנִיכָּר שֶׁנִּקְרַע מֵעַל הָרִיאָה. וְגַם הָיָה תָּלוּי שָׁם חוּט עָב.

וְהָיָה קָרוּעַ הַמָּקוֹם וּמְבַצְבֵּץ עַל פְּנֵי כֻּלּוֹ. והשו"ב אוֹמֵר שֶׁהִרְגִּישׁ בִּבְדִיקַת פָּנִים שָׁם סִירְכָא שֶׁנִּפְסְקָה בְּהַעֲבָרַת יָדוֹ.

וְהִנֵּה לְכְאוֹרָה רָחוֹק לֵאמֹר שֶׁיִּקָּרַע הַסִּירְכָא בְּהַעֲבָרַת יָדוֹ כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ שׁוּם עִיכּוּב בְּהַעֲבָרַת יָדוֹ רַק שֶׁנִּפְסְקָה כְּלַאֲחַר יָד וַהֲרֵי השו"ב מַעֲבִיר יָדוֹ בְּנַחַת שֶׁלֹּא יִנָּתֵק הַסִּירְכָא. וְעוֹד שֶׁאַף אִסְנִיתּוּק הַסִּירְכָא גָּרַם זֶה הַקֶּרַע.

אֶפְשָׁר נִקְרַע זֶה בְּהוֹצָאַת הָרִיאָה שֶׁהַמָּקוֹם הוּא בְּמֵיצַר הֶחָזֶה וְיִקָּרֶה לִפְעָמִים שֶׁיִּקָּרַע שָׁם כְּשֶׁמִּסְתַּבְּכִּ בְּעַצְמוֹת הֶחָזֶה. וְגַם אֶפְשָׁר שֶׁהָיְתָה בְּמָקוֹם שֶׁכְּנֶגֶד שֶׁוְמָן הַפְּרִיסָה בְּשִׁיפּוּלֵי וְהַקֶּרוּם הַנִּקְרָע מֵעַל הָרִיאָה הָיָה ג"כ בְּמָקוֹם הַהוּא.

וא"כ יֵשׁ לָדוּן שֶׁאַף אִם לֹא הָיְתָה עוֹבֶרֶת הַסִּרְכָא הֲרֵי כָּתְבוּ הָרַאשׁוֹנִים הוּבְאוּ בֵּיתָהּ יוֹסֵף סי' ל"ט שֶׁהַשֶּׁוְמָן שָׁם סוֹתֵם וְדִינוֹ כְּסִרְכָא לְדוֹנָן וּנְהִי דְּנָהֲגִינַן לְהַחְמִיר וּלְמַעֲדִּ אַף בְּסִרְכָא לְדוֹנָן. בכ"ז יֵשׁ לְהָקֵל בְּסָפֵיקוֹ והו"ל ס"ס וכמ"ש הַפּוֹסְקִים בסי' פ"ג וְהַשָּׁ"דּ בִּכְלָלֵי ס"ס דְּסָפֵק אֶחָד בִּדְאוֹרָיְיתָא וְסָפֵק אֶחָד בִּדְרַבָּנָן שַׁפִּיר הָוֵי ס"ס.

וְאַף דְּהָוֵי בְּשִׁיפּוּלֵי וקיי"ל בסי' ל"ט דְּבָזֶה לָא אָמְרִינַן שֶׁהַדּוֹנָן סוֹתֵם. וא"כ ה"ה בְּשֶׁוְמָן הַפְּרִיסָה.

בכ"ז יֵשׁ לָדוּן דְּהָא הַפַּרְדֵּס לְרַשִּׁ"י זַ"ל סי' רי"ז וּבְרוֹקֵחַ סי' שפ"ג בְּשֵׁם רַבֵּינוּ גֵּרְשׁוֹם וּבְכֹלְבּוֹ סי' ק"א ובאו"ז סי' תי"א מְקִילִים בְּשִׁיפּוּלֵי ג"כ וּבַכֹּלְבּוֹ שָׁם מֵיקֵל אַף בְּחוֹד וְחִיתּוּדְּ וכ"נ בַּפַּרְדֵּס לְהָקֵל בַּחוֹד.

וְאַף לְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁמַּחְמִיר בְּשִׁיפּוּלֵי הוּא רַק מֵחֲמַת סָפֵק שֶׁמָּא הוֹלֶכֶת הַסִּרְכָא מִקְּמָא ע' בַּטּוּר וב"י שֶׁמְּפוֹרָשׁ כֵּן. וא"כ בנ"ד יֵשׁ לְהָקֵל מִצַּד ס"ס וכמש"ל וּבִקְרָט בְּסִרְכָא שֶׁנִּפְסְקָה בְּהַעֲבָרַת יַד הַבּוֹדֵק שֶׁהַרְבֵּה רַאשׁוֹנִים מְקִילִים.

אָכֵן בנ"ד הָיָה נִיכָּר שֶׁהַחוּט שֶׁהָיָה תָּלוּי הוּא הַסִּרְכָא שֶׁנִּפְסְקָה וְהָיָה נִיכָּר שֶׁהָיָה קָשֶׁה מְאוֹד לַהֲסִירוֹ מִשָּׁם אִם לֹא נִקְרַע הַמָּקוֹם וְכַיָּדוּעַ לִבְקִיאִים וְלֹא הָיָה שַׁיָּיְדּ כְּלָל לַעֲשׂוֹת סָפֵק מִזֶּה שֶׁמָּא הָיָה עוֹבֵר ע"י מִיעוּדּ.

וְגַם הַקֻּלָּא שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַפְּרִיסָה לֹא הָיָה שַׁיָּיְדּ כ"כ. כִּי הָיָה נוֹטָה יוֹתֵר לְצַד שֶׁמִּקְּמָא שֶׁל הָרִיאָה וְאֶוְמְדַן דַּעַת הוּא שֶׁהַבּוֹדֵק הֶעֱבִיר יָדוֹ שָׁם בְּמְהֵירוּת וּבְכֹחַ.

וְלָזֶה נִפְסְקָה הַסִּירְכָא וְנִקְרְעָה. וְיֵשׁ כַּמָּה בּוֹדְקִים שֶׁמַּעֲבִירִים יָדָם בְּמְהֵירוּת וּמִפְרָקִים כַּמָּה סְרָכוֹת אֲשֶׁר אַחַ"כ לֹא נוֹדַע מְקוֹמָם אַיּוֹ.

וּבְדָרְדְּ כְּלָל מִי שֶׁהוּא בָּקִי בְּטִיב רֵיאָה וּסְרָכוֹת אֵין שַׁיָּיְדּ לְגַבֵּב סְפֵיקוֹת וְקוּלּוֹת נֶגֶד הַמְּוֹרָגָּשׁ לוֹ בְּעַיִן שִׂכְלוֹ וּבְקִיאוּתוֹ וְעַל כְּגוֹן זֶה נֶאֱמַר אֵין לַדַּיָּן אֶלָּא מַה שֶׁעֵינָיו רוֹאוֹת. וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ הָא דְּאִיתָא דְּרַב אַשִׁי מְכַנֵּף לְכֻלֵּי טַבָּחֵי דְּמָתָא.

דְּקָשֶׁה לְכְאוֹרָה ל"ל קִיבֵּץ חַכְמֵי הָעִיר. אֲבָל הַכַּוָּונָה כִּי בְּגוּף הַדִּין הָיָה בָּטוּחַ בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל בּוֹ.

אֲבָל הָיָה יָרֵא שֶׁמָּא חָסֵר לוֹ אֵיזֶה יְדִיעָה בְּטָבַע הָרִיאָה וּבְקִיאוּת בְּשִׁינּוּיִם שֶׁלָּהּ. וְלָזֶה קִיבֵּץ הַטַּבָּחִים כֻּלָּם שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיֵּשׁ לְאֶחָד בְּקִיאוּת בִּפְרָט אֶחָד מַה שֶּׁשְּׁאָרָם לֹא יָדְעוּ.

וְעַתָּה רַבּוּ הַמּוֹרִים בְּטְרֵיפוֹת הָרִיאָה מִמַּה שֶׁרּוֹאִים בְּסִפְרֵי הָאַחֲרוֹנִים וּמְדַמִּים לְעַנְיָן אֲשֶׁר אֵינוֹ שַׁיָּיךְ לָזֶה כְּלָל: סִימָן כז בְּשִׁיפּוּלֵי הָאֲוִנָּא הָאֲרֻכָּה וְעָבָה הָיָה קְרוּם כְּמַרְאֵה בָּשָׂר. וּכְפִי שֶׁמָּצוּי בְּשִׁיפּוּלֵי הָרֵיאָה.

וּבְיוֹתֵר מָצוּי כְּזֶה בְּשִׁיפּוּלֵי הָאֲוֹמוֹת וּכְבָר מוּבָא זֶה בָּאַחֲרוֹנִים. וְהִנֵּה מִקְרוּם זֶה יָצָאָה סְרָכָא לְשֶׁוְמָן הַלֵּב וּכְשֶׁאוֹחֲזוֹ הַסְּרָכָא הָיָה נִמְשָׁךְ הַקְּרוּם הַדָּבוּק לְשִׁיפּוּלֵי הָאֲוִנָּא עִמָּהּ בְּרוֹחַב יוֹתֵר מֵאֶצְבַּע.

אֲבָל עֶצֶם הַסְּרָכָא הָיָה רַק כְּחוּט. וְנֶחְלְקוּ הַבּוֹדְקִים אִם צָרִיךְ לְהָסִיר כָּל הַקְּרוּם הַנִּמְשָׁךְ עִם הַסְּרָכָא אוֹ רַק אֶת הַחוּט הַדָּבוּק.

כִּי הַבּוֹדֵק חָצָה הַחוּט לִשְׁנַיִם בְּעָוְבְיוֹ וּמָשַׁךְ חֲצִי אֶחָד לְכָאן וַחֲצִי אֶחָד לְכָאן בָּאוֹפֶן שֶׁכָּל הַסְּרָכָא כְּבָר עֲבָרָה מִמְּקוֹמָהּ. אֲבָל נִשְׁאַר הַקְּרוּם עוֹד בִּצְדָדִים כַּנַ"ל.

וְגַם תַּחַת גּוּף מְקוֹם הַסְּרָכָא נִשְׁאַר ג"כ עוֹד מֵהַקְּרוּם הַנַּ"ל כְּרוֹחַב קֶשׁ. אַף שֶׁחוּט הַסְּרָכָא עָבַר מֵעַל הַקְּרוּם בְּמָקוֹם הַלָּז וְעָמַד מִן הַצַּד כַּנַ"ל: וְהִנֵּה בַּגּוּף דִּין אֵיזֶה נִקָּרָא סִירְכָא וְאֵיזֶה נִקָּרָא הִתְפַּשְׁטוּת כְּבָר הֶאֱרִיכוּ הָאַחֲרוֹנִים הַרְבֵּה.

וע' לבש"ר סי' ל"ט ס"ק קמ"ו וס"ק קצ"ח. וְהָעִיקָּר מַה שֶּׁרָאוּי לְתַפּוֹס מִדִּבְרֵיהֶם אֲשֶׁר כָּל שֶׁמַּגְבִּיהִים הַסִּירְכָא וְנִיכָּר שֶׁנִּמְשָׁךְ עִמָּהּ כְּעֵין קְרוּם הַדָּבוּק לְרֵיאָה צָרִיךְ לְהָסִירוֹ כִּי כָּל זֶה נִקָּרָא סִרְכָא.

אֲבָל כְּשֶׁהַקְּרוּם אֵינוֹ עוֹלֶה עִם הַסְּרָכָא. אַף שֶׁבְּקַלִּיפַּת הַסְּרָכָא נִקְלָף מֵעַל הָרֵיאָה זֶה נִקָּרָא רַק הִתְפַּשְׁטוּת וְכִמְדֻמֶּה שֶׁכֵּן נוֹהֲגִים כָּל הַבּוֹדְקִים וְהַמּוֹרִים הַבְּקִיאִים.

וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ ממ"ש הָרַשְׁבָּ"א הוּבָא בַּטּוּר וב"י סי' ל"ט וכ"פ בש"ע שָׁם בְּלִי חוֹלֵק שֶׁסְּרָכָא מִשִּׁיפּוּלֵי לַדְּוָקִן טְרֵיפָה. וְנִתְבָּאֵר הַטַּעַם בַּטּוּר וב"י מִפְּנֵי שֶׁסְּפֵק שֶׁמָּא הַסְּרָכָא הוֹלֶכֶת מִפְּנֵים הָרֵיאָה יעו"ש.

הֲרֵי דס"ל שֶׁאַף שֶׁלְּמַרְאִית הָעַיִן הַסִּירְכָא יוֹצֵאת רַק מִשִּׁיפּוּלֵי. מ"מ י"ל שֶׁעִיקָּרָהּ יָצְאָה מִפְּנִים הָרֵיאָה וְשָׁם הִיא דְּבוּקָה בְּרֵיאָה וְעָלְתָה עַל הַשִּׁיפּוּלֵי וְשָׁם יָצָא וְנִדְבְּקָה בְּשֶׁוְמָן הַלֵּב.

וקו"ח לִשְׁאָרֵי סְרָכוֹת שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁעִיקַּר הַסְּרָכָא הִתְחִילָה בְּסָמוּךְ לְמָקוֹם שֶׁהִתְחִיל הַחוּט לָצֵאת מֵהָרֵיאָה וְלִידָּבֵק לְמָקוֹם אַחֵר. וְנִרְאֶה שֶׁלָּזֶה דַּעַת הַפְּרִדֵּס לְרַשֵּׁ"י סי' רי"ז וְהַכְּלְבּוֹ סי' ק"א וְהָרוֹקֵחַ סי' שפ"ג בְּשֵׁם רַבֵּינוּ גֵּרְשׁוֹם והאו"ז סי' תי"א לְהָקֵל בְּשִׁיפּוּלֵי ג"כ מִשּׁוּם דס"ל דְּעִיקַּר הַסְּרָכָא הוּא בְּמָקוֹם שֶׁיּוֹצֵאת מִן הָרֵיאָה.

אֲבָל בֶּאֱמֶת גַּם דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א הִיא כֵּן וְרַק הָרַשְׁבָּ"א חוֹשֵׁשׁ בְּסִרְכָא בְּשִׁפּוּלֵי שֶׁמָּא הִיא מִקְּמָא לְפִי שֶׁבְּחוֹד א"א לְהַבְחִין הֵיטֵיב לְהֵיכָן נוֹטָה עִיקַּר הַסִּירְכָא וְאֶפְשָׁר נוֹטָה לְמִקְּמָא

וּלְזֶה אַף שֶׁנִּקְרָא שִׁיפּוּלֵי בְּרִיאָה כְּשִׁיעוּר ד' אֲצְבָעוֹת לְעִנְיַן בּוּעָא בְּשִׁיפּוּלֵי אֲבָל הָכָא מִיקְרֵי שִׁיפּוּלֵי רַק בְּשִׁיפּוּלֵי מַמָּשׁ.

וע"ל סי' כ' מ"ש בָּזֶה בס"ד. ולפ"ז כֵּיוָן שֶׁהַקְּרוּם הַמְּגֻבָּהּ מִכֹּחַ הַסְּרָכָא נִקְרָא סְרָכָא גַּם בנ"ד צָרִיךְ לְהָסִיר כָּל הַקְּרוּם שֶׁבְּשִׁיפּוּלֵי הָאֲוִנָּא: אֲבָל בֶּאֱמֶת נִרְאֶה שז"א דְּהָכָא כֵּיוָן שְׁמְצַוִּים קְרוּמִים כְּאֵלֶּה בְּרִיאָה א"כ אֵין לָנוּ לְתְלוֹת שֶׁהַקְּרוּם נַעֲשָׂה מֵחֲמַת מַכָּה.

וְרַק שֶׁהָיָה שָׁם מְמַיְלָא וּכְעֵין דקיי"ל בַּקְּרוּמִים שֶׁבְּשִׁיפּוּלֵי הָאוּמָא בַּמְּקוֹמוֹת שֶׁקּוֹרִים הַעֲקָלֶ"ף וכמ"ש הח"ס סי' ל"ה. וא"כ הַסְּרָכָא הִיא רַק מֵהַקְּרוּם הַזֶּה.

וְיֵשׁ לָדוּן שֶׁאֵינָהּ סְרָכָא כְּלָל כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מֵהָרִיאָה. וְכֵן יֵשׁ מְקִילִים הֵיכָא שֶׁמִּדְלְדּוּלֵי הָרִיאָה שֶׁהֵם אֲדֻמִּים נִסְרָךְ לְמָקוֹם אַחֵר.

וְאַף אִי נִימָא לָחוּשׁ לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים שֶׁטַּעַם אִיסּוּר סְרָכָא הוּא מִשּׁוּם שֶׁסּוֹפוֹ לְהִתְפָּרֵק וְגַם בָּזֶה נָחוּשׁ שֶׁהָיְתָה מִתְפָּרֶקֶת עִם הַקְּרוּם. בכ"ז בנ"ד שֶׁעֲבְרָה הַסְּרָכָא מֵהַקְּרוּם אַף שֶׁהַקְּרוּם נִשְׁאַר אֶצֶל הָרִיאָה.

מ"מ הֲרֵי חָזִינַן שֶׁהַסְּרָכָא לֹא פָּרְקָה אֶת הַקְּרוּם וּכְמוֹ דְּמַכְשְׁרִינַן בְּכָל סְרָכָא מה"ט בְּקָלִיפָּה וּמִיעוּךְ לְדִידָן. ובכ"ז נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר שֶׁבְּמָקוֹם עֶצֶם הַסְּרָכָא לֹא יִשָּׁאֵר מְאוּמָה אַף מֵהַקְּרוּם.

אֲבָל מֵהַצְּדָדִין נִרְאֶה שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהָסִיר אַף שֶׁמְּגֻבָּהּ מִכֹּחַ הַסְּרָכָא כֵּיוָן שֶׁנִּיכָּר שֶׁאֵינוֹ מֵהַסְּרָכָא רַק קְרוּם שֶׁמָּצוּי לִהְיוֹת בְּרִיאָה. וְאַף בְּמָקוֹם גּוּף הַסְּרָכָא יֵשׁ לָדוּן לְהָקֵל בשעה"ד אַף אִם נִשְׁאַר הַקְּרוּם הֵיכָא שֶׁהַמּוֹרֶה וְהַבּוֹדֵק בְּקִיאִים הֵיטֵב שֶׁהוּא קְרוּם הַמָּצוּי בְּשִׁיפּוּלֵי הָרִיאָה.

וע' בְּסִימָן שאח"ז. סִימָן כח א) כַּמָּה פְּעָמִים בָּא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי שֶׁהָרִיאָה דְּבוּקָה לְשֶׁוָּמָן הַגַּרְגֶּרֶת אוֹ לְשֶׁוָּמָן שֶׁדָּבוּק בַּשִּׁדְרָה וְיוֹרֵד בֵּין הָעֲרוּגוֹת שֶׁמְּקִילִין בְּכָל זֶה.

אוֹ שֶׁדָּבוּק לְשֶׁוָּמָן שֶׁתּוֹלֶה עַל הַדּוֹפָן שֶׁקּוֹרִין שֶׁוָּמָן הַפְּרִיסָה שֶׁדִּינוֹ כְּדוֹפָן כמ"ש הבעה"ע הוּבָא בב"י סי' ל"ט. וּנְהִי שֶׁאָנוּ מַחְמִירִין בְּכָל אֵלֶּה כְּשֶׁסְּרִיךְ כְּמוֹ שֶׁמַּחְמִירִין בִּסְרִיךְ לַדּוֹפָן.

מ"מ כְּשֶׁדְּבוּק יֵשׁ לְהָקֵל. וְכֵן יֵשׁ עוֹד דְּיִבּוּקִים שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁהַמִּנְהָג לְהָקֵל כִּמְבוֹאָר בַּפּוֹסְקִים וע' בב"א בקו"ה לסי' ל"ט בְּאוֹרֶךְ בָּזֶה מסי' י"ד עַד סי' כ'.

וְרֹב פְּעָמִים יֵשׁ קְרוּם דַּק בֵּין הַשֶּׁוָּמָן וְהָרִיאָה וְהַשֶּׁוָּמָן דָּבוּק לִקְרוּם וְהַקְּרוּם לָרִיאָה. וְהִנֵּה בָּזֶה כָּתַב התב"ש סי' ל"ט סכ"ה לְהַחְמִיר שֶׁדִּינוֹ כְּסִירְכָא.

וכ"כ שָׁם בתב"ש סקל"ה שֶׁכָּל שֶׁאֵין דָּבוּק מַמָּשׁ לְרִיאָה בְּלִי שׁוּם הֶפְסֵק. דִּינוֹ כְּסִרְכָא ע"ש.

וכ"כ בב"א סי' ל"ט סָעִיף ע"ה וס"פ וע"ש בְּרֹאשׁ אֶפְרַיִם מ"ש בָּזֶה: ב) ולענ"ד דִּבְרֵיהֶם צ"ע דְּהָא עִיקַּר מַה שֶּׁאָנוּ מְקִילִין לְקַלּוֹף הֲסִירְכוֹת וּלְהַכְשִׁיר אִם נִשְׁאַר שָׁלֵם כְּבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים מִשּׁוּם שֶׁזֶּה מוֹרֶה שֶׁאֵין זֶה סְרָכָא רַק קְרוּם דָּבוּק עַל הָרִיאָה כְּעֵין קְרוּם דְּרַיְינוּס.

אַךְ קָרוּם דְּרָיִינוּס הָיָה עַל כֻּלָּהּ וְזֶה אֵינוֹ רַק עַל מְקֻצָּתָהּ. וא"כ לפ"ז אִם אָנוּ רוֹאִים קָרוּם שְׁלִישִׁי אוֹ בָּשָׂר בָּלוּי פָּרוּשׁ עַל הָרֵיאָה.

וּמִזֶּה יוֹצֵאת סִירְכָא לְמָקוֹם אַחֵר פָּשׁוּט שֶׁאֵין זֶה סִרְכָא. כִּי הֲלֹא אָנוּ רוֹאִים שֶׁאֵינָהּ יוֹצְאָה מִגּוּף הָרֵיאָה כ"א מֵהַקָּרוּם נוֹסָף.

וְרַק אָנוּ מַחְמִירִים לַהֲסִירָהּ מִשּׁוּם שֶׁמָּא נִכְנֶסֶת הַסִּירְכָא דֶּרֶךְ הַקָּרוּם הַנּוֹסָף לְתוֹךְ הָרֵיאָה. וְגַם דְּהָא בלא"ה קיי"ל בס"ס ל"ט שֶׁצָּרִיךְ לְהָסִיר כָּל בָּשָׂר בָּלוּי וְלִרְאוֹת אִם תַּחְתָּיו שָׁלֵם וְיָפֶה.

וכ"כ התב"ש סי' ל"ה סמ"ב לְהֶדְיָא שֶׁאִם נִסְרַךְ מִקָּרוּם דְּרָיִינוּס לְמָקוֹם אַחֵר כָּשֵׁר וכ"כ בְּמִשְׁבְּצוֹת שָׁם ס"ק י"ד. וְאַף שהב"א שָׁם הֶחְמִיר קָצָת.

מ"מ בר"א שָׁם מְצַדֵּד לְהָקֵל. וכ"כ בסי' ל"ט סָעִיף נ"ט לְהַכְשִׁיר בְּסִירְכָא מִבָּשָׂר בָּלוּי לְפִי שֶׁרוֹאִין שֶׁאֵין הַסִּירְכָא מֵהָרֵיאָה.

וּבְקָרוּם דְּרִיִינוּס הֶחְמִיר בסי' ל"ה לְפִי שֶׁהַקָּרוּם הָיָה דָּבוּק עַל כָּל הָרֵיאָה וְדָמֵי לְסִרְכָא שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן ע"ש בר"א שכ"כ: ג) ולפ"ז בנ"ד בְּשֶׁוְּמָן שֶׁדָּבוּק לָרֵיאָה וּבֵינְתַיִם יֵשׁ קָרוּם נִרְאֶה דְּקִיל טְפֵי. דְּלָא גָּרַע מִסִּרְכָא גְּמוּרָה שֶׁיּוֹצֵאת מִקָּרוּם נוֹסָף שֶׁעַל הָרֵיאָה דְּמַכְשְׁרִינַן וכמש"ל.

וא"ל שֶׁהַקָּרוּם אֵינוֹ מֵהָרֵיאָה רַק מֵהַשֶּׁוְּמָן ז"א. דלפ"ז קָשֶׁה טְפֵי לָמָּה הֶחְמִיר התב"ש בָּזֶה דְּהָא דָּבוּק גּוּף הַשֶּׁוְּמָן לְרֵיאָה כֵּינָן שֶׁהַקָּרוּם הוּא מֵהַשֶּׁוְּמָן.

וְגַם דְּלָא מְסַתַּבֵּר לוֹמַר כֵּן כִּי עַל הָרֵיאָה מָצוּי קְרוּמִים וְלֹא עַל הַשֶּׁוְּמָן. וּבְפָרָט דהתב"ש אַיְירֵי בסי' ל"ט סכ"ה בַּדָּבוּק לַגַּרְגֶּרֶת וְעַל הַגַּרְגֶּרֶת וַדַּאי שֶׁאֵין קָרוּם.

וא"כ לֹא גָּרַע מֵאִם הָיְתָה סִירְכָא מִקָּרוּם נוֹסָף שֶׁעַל הָרֵיאָה לְהַגַּרְגֶּרֶת שֶׁהָיינוּ מַכְשִׁירִים בָּזֶה וכנַ"ל וְאִם כִּי שֶׁאֵין לְהַכְשִׁיר לְהֶדְיָא בְּסִרְכָא גְּמוּרָה לְפִי שֶׁיֵּשׁ מַחְמִירִים בָּזֶה וכמ"ש הב"א. וְגַם בסי' ל"ט בְּבָשָׂר בָּלוּי הַקֵּל רַק לַדְּוָקָא.

מ"מ וַדַּאי שֶׁאֵין לְהַחְמִיר בִּשְׁבִיל זֶה בְּמָקוֹם שֶׁהִכְשִׁירוּ דְּבוּקָה: ד) ולפ"ז נִרְאֶה דְּגַם בְּדָבוּקָה לְשׁוּמָן הַלֵּב שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים לְהַחְמִיר. מ"מ אִם יֵשׁ קָרוּם תַּחַת הַשֶּׁוְּמָן יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל וכמש"ל.

דְּהָוֵי כְּסִרְכָא מִן הַשֶּׁוְּמָן לְקָרוֹם הַפָּרוּס עַל הָרֵיאָה וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק וְגַם כִּי יֵשׁ מַחְמִירִין כמש"ל. מ"מ הָא בלא"ה יֵשׁ מְקִילִין בְּדָבוּקָה כמ"ש בְּמָרְדְּכַי וְכֵן יֵשׁ כַּמָּה גְּאוֹנִים שֶׁהֵקִילוּ בְּדָבוּקָה וּכְמוּבָא בב"י סי' ל"ט וע"ש בד"מ.

וע' ב"א בקו"ה לסי' ל"ט מסי' י"ד עַד סי' כ' שֶׁהֶאֱרִיךְ לְבָאֵר דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים בָּזֶה וְצִיְּדַד שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְהָקֵל לְדַעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים. וְלָזֶה בכה"ג וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל.

וְאַף שֶׁצָּרִיךְ לְקַלְּפוֹ וְלִרְאוֹת שֶׁתַּחְתָּיו שָׁלֵם וְיָפֶה דְּלָא עָדִיף מִבָּשָׂר בָּלוּי דְּעָלְמָא וכמש"ל. מ"מ אִם יֵשׁ בְּצָבוּץ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם יְכוֹלִים לִתְלוֹת בְּחֹזֶק הַקְּלִיפָּה וכמ"ש בְּחִיבּוּרֵי ח"א סי' מ"ז בס"ד לְגַבֵּי בָּשָׂר בָּלוּי ע"ש.

וְגַם אִם נִצְטַנֵּן הַשֵּׁנִי כְּגוֹן שֶׁשָּׁהֲתָה הָרִיאָה קְצָת בְּמָקוֹם קַר אֲזַי יֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁנִּתְקַשָּׁה הַשֵּׁנִי וכדקיי"ל דְּקָרִירֵי מְטָרְשִׁי. לָזֶה לֹא נִקְלַף כָּרָאוּי וְהֶוְצְרַךְ לְקִלּוּף קְצָת בְּחֹזֶק וְנַעֲשָׂה בְּצָבוּץ.

וְכֵן לִפְעָמִים הַשֵּׁנִי שֶׁתָּלוּי הַרְבֵּה מַכְבִּיד וְתוֹלֶה לְמַטָּה בְּעֵת הַקְּלִיפָּה וְגוֹרֵם לַעֲשׂוֹת נֶקֶב. וּבְדִיבּוּקִים שֶׁרֹוב הָרִאשׁוֹנִים מְקִילִים יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל וְלִתְלוֹת בכה"ג אַף אִם אֵין שָׁם קְרוּם בֵּינְתַיִם ומכ"ש אִם יֵשׁ קְרוּם וכמש"ל.

ומכ"ש בְּשֶׁשָּׁם שְׁקוֹרִין שׁוֹשֶׁן הַפְּרִיסָה שכ' הבעה"ע שֶׁדִּינוֹ כְּדִלְעֵיל כמש"ל וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת בְּכָל דָּבָר דבלא"ה מַה שֶּׁאָנוּ מַצְרִיכִין לְמַעֲכוֹ הוּא רַק חוּמְרָא וּכְמוֹ כָּל סִירְכָא לַדִּוּפָן וְלֹא אַאֲרִיךְ בָּזֶה מִטִּרְדוֹתַי רַק בָּאתִי לְעוֹרֵר שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְהָקֵל בְּזֶה.

וּבִפְרָט דְּאַף בִּסְרָכוֹת גְּמוּרוֹת לְשֶׁשָּׁם יֵשׁ רֹאשׁוֹנִים שֶׁמְּקִילִים וכמ"ש הב"י סי' ל"ט. וע' חִיבּוּרִי סי' נ' מ"ש בָּזֶה.

וְכֵן מְצַדֵּד לְהָקֵל בִּשְׁאֵילַת יַעֲבֵ"ץ סי' קמ"ו בִּסְרָכוֹת הַלָּלוּ ומכ"ש בכה"ג דְּהָוֵי דְּבוּקָה: ה) וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק דְּדַוְקָא כְּשֶׁסְּרָכָא יוֹצְאָה מִן הַקְּרוּם נוֹסָף בָּזֶה הֵיקֵל התב"ש לְפִי שֶׁרוֹאִים שֶׁהַסְּרָכָא אֵינָהּ יוֹצֵאת מִן גּוּף הָרִיאָה אֲבָל הָכָא כָּל הַקְּרוּם דָּבוּק לְשֶׁשָּׁם.

א"כ נִרְאֶה כְּסִירְכָא דְּהַקְּרוּם הוּא כֻּלּוֹ כְּסִירְכָא רְחָבָה הַסְּרוּכָה לְשֶׁשָּׁם מִן הָרִיאָה. וְאַף אִם הַקְּרוּם מִתְפַּשֵּׁט עַל הָרִיאָה יוֹתֵר מִכְּפִי הַשֶּׁשָּׁם שֶׁעָלָיו.

מ"מ יֵשׁ לָדוּן זֶה כְּהִתְפַּשְּׁטוּת מֵהַסִּירְכָא וּכְמוֹ בְּכָל הַסִּירְכוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם הִתְפַּשְּׁטוּת מְחוּץ לַסִּירְכָא. ובב"א סי' ל"ה ס"ק קנ"ב רוֹצֶה לוֹמַר סְבָרָא זוֹ גַּם עַל סִרְכָא מִבְּשַׂר בְּלֵוִי ע"ש.

בכ"ז פַּשְׁטוּת לְשׁוֹן התב"ש שָׁם שֶׁכָּתַב שֶׁאִם נִדְבַּק לַדִּוּפָן כְּשֵׁירָה מַשְׁמַע אַף אִם נִדְבָּקָה כָּל הָרִיאָה לָא אָמְרִינַן שֶׁכָּל הַקְּרוּם חָדָא סִירְכָא רְחָבָה הִיא וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּחָזֵינַן שֶׁהַקְּרוּם הוּא כְּדֶרֶךְ כָּל קְרוּם נוֹסָף שֶׁנִּמְצָא לִפְעָמִים עַל הָרִיאָה וְאֵינוֹ כְּסִרְכָא.

וכה"ג מְפַלְּגִינַן בסי' ל"ט ס"ד בֵּין קְרוּם שֶׁקּוֹרִין טִילָא לְסִירְכָא. וְאַף דְּלְדַעַת התב"ש בלא"ה שַׁפִּיר כְּשֵׁירָה דְּהוּא מַצְרִיךְ בס"ס ל"ט שֶׁיִּקָּלְפוּ הַבָּשָׂר בְּלֵוִי כָּרָאוּי וְלִרְאוֹת שֶׁיִּהְיֶה שָׁלֵם וְיָפֶה.

וְאִם נִדְבַּק בְּחֹזֶק דַּעְתּוֹ לְהַחְמִיר. וא"כ הָכָא כְּשֶׁנִּקְלַף הַקְּרוּם מִמֵּילָא עָבְרָה הַסִּירְכָא.

בכ"ז נִרְאֶה דְּבִקְרוּם נוֹסָף בְּעָלְמָא. מוֹדֶה התב"ש שֶׁאִם נִקְרַע בְּקִלְקוּפָתוֹ יֵשׁ לְהַכְשִׁיר.

וא"כ כֵּיוָן שֶׁכָּתַב שֶׁאִם סָרוּחַ הַקְּרוּם לְמָקוֹם אַחֵר א"צ מִיעוּחַ. מִמֵּילָא אַף שֶׁלֹּא נִקְלַף הַקְּרוּם כָּרָאוּי ג"כ אֵינוֹ מְעַכֵּב וּכְשֵׁירָה ועב"א סי' ל"ה ס"ק קנ"א: ו) ולפ"ז יֵשׁ לְהוֹרוֹת שֶׁאִם נִיכָּר שֶׁהַקְּרוּם הוּא כְּכָל קְרוּמִים הַמְּצוּיִים לִהְיוֹת עַל הָרִיאָה וְהַשֶּׁשָּׁם הוּא שֶׁנִּדְבַּק אֶל הַקְּרוּם.

אֲזַי יֵשׁ לְצַדֵּד לְהָקֵל אִם קָלְפוּ הַשֶּׁשָּׁם עִם הַקְּרוּם וְנִמְצָא בְּצָבוּץ תַּחְתָּיו דבלא"ה יֵשׁ מְקִילִים בִּדְבוּקָה. וְיֵשׁ לִתְלוֹת בְּחֹזֶק הַקְּלִיפָּה אוֹ בְּצִינּוּן וְהִתְקַשּׁוּת הַשֶּׁשָּׁם אוֹ בְּכוֹבֶד הַשֶּׁשָּׁם.

וכמש"ל דְּהָעִיקָּר דְּגַם בכה"ג מִיקָּרֵי דְּבוּקָה וְלֹא סְרוּכָה [וּבֶאֱמֶת רָאוּי לְיַזֵּהֵר לַחְתּוֹךְ הַשֶּׁוְמָן מִלְּמַעְלָה קוֹדֶם שֶׁיְּקַלְּפוּהוּ מֵעַל הָרֵיאָה כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁאֵר אֵצֶל הָרֵיאָה אַךְ מְעַט וְלֹא יַכְבִּיד עַל הָרֵיאָה].

אֲבָל אִם נִיכָּר שֶׁהַקְּרוּם הוּא מִצַּד הַשֶּׁוְמָן וּכְמוֹ שֶׁנִּמְצָא לִפְעָמִים קְרוּם עַל שֶׁוְמָן אוֹ שֶׁהוּא כְּעֵין סִירְכָא. ומכ"ש אִם אֵין קְרוּם רַק תַּחַת הַשֶּׁוְמָן שֶׁזֶּה הוֹלְכָה גְּמוּרָה שֶׁהוּא כְּעֵין סִירְכָא שֶׁמְּדַבֶּקֶת הַשֶּׁוְמָן לְהָרֵיאָה אֲזַי יֵשׁ לְהַחְמִיר: ז) וְנִרְאֶה דִּבְדִבּוּק לְשֶׁוְמָן הַגַּרְגֶּרֶת ע"י קְרוּם וְאַף בִּסְרוּכָה מַמָּשׁ אִם הִיא בְּמָקוֹם הַמְבֹלָאָר בשו"ע בסי' ל"ט ס"ז וּבָאַחֲרוֹנִים שָׁם שֶׁדִּבּוּקָה לַגַּרְגֶּרֶת כְּשֵׁירָה אֲזַי גַּם בָּזֶה כְּשֵׁירָה.

דְּהָא כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים הַטַּעַם שֶׁהַגַּרְגֶּרֶת קָשֶׁה וְאֵינוֹ סוֹתֵם. וְקָשֶׁה טוֹבָא דְּהָא בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכּוֹ בְּכָךְ שַׁפִּיר כְּשֵׁירָה אִם דְּבוּקָה וכמ"ש הַפּוֹסְקִים.

וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ בְּכָךְ. א"צ לְטַעַם שֶׁקָּשֶׁה דְּאַף אֵבֶר רַךְ אֵינוֹ סוֹתֵם.

וּמָצָאתִי בִּלְבוּשֵׁי שְׁרָד סי' ל"ט ס"ק פ"ז שֶׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה וְכָתַב שֶׁצָּרִיךְ לְטַעַם זֶה כְּדֵי לְהַטְרִיף בִּסְרוּכָה דְּהָא בְּעָלְמָא מַכְשְׁרִינַן אַף בִּסְרוּכָה הֵיכָא דְּהַיְינוּ רִיבִּיתָא כְּמוֹ בַּדּוֹפָן אוֹ בְּסִרְכָא כְּסִדְרָן וְכַדּוֹמֶה וְאַף לְשִׁיטַת רַשְׁ"י דְּאֵין סִירְכָא בְּלֹא נָקֵב מִשּׁוּם דְּהָוֵי סְתִימָה.

אֲבָל גַּרְגֶּרֶת שֶׁהוּא קָשֶׁה לָא הָוֵי סְתִימָה. אֲבָל סְרוּכָה לְשֶׁוְמָן הַגַּרְגֶּרֶת כְּשֵׁירָה וְלָא גָּרַע מִשֶּׁוְמָן שֶׁתּוֹלֶה עַל הַצְּלָעוֹת שֶׁהִכְשִׁיר הבעה"ע בַּסְּרוּכָה מִשּׁוּם דְּהַיְינוּ רִיבִּיתָא וכמש"ל.

וְרַק שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ לְהַחְמִיר לְהַצְרִיךְ מִיעוּךְ וּמִשְׁמוּשׁ. כֵּיוָן שֶׁעִיקַּר הַקֻּלָּא מִשּׁוּם שֶׁהַשֶּׁוְמָן סוֹתְמוֹ.

א"כ לָא עֲדִיפָא מִסִּירְכָא לַדּוֹפָן שֶׁאָנוּ נוֹהֲגִין לְהַצְרִיכוֹ מִיעוּךְ וכדקיי"ל בסי' ל"ט סי"ח. אָכֵן כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא חוּמְרָא מִצַּד מִנְהָג יֵשׁ לְצַדֵּד לְהָקֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ עוֹד אֵיזֶה צֵירוּף לְהָקֵל.

וְכֵן כְּשֶׁסָּרוּךְ לְשֶׁוְמָן הַפְּרִיסָה ג"כ יֵשׁ לְהוֹרוֹת כֵּן וכמש"ל שֶׁדִּינוֹ ג"כ כִּסְרוּךְ לַדּוֹפָן. וְכֵן בְּסָפֵק יֵשׁ צַד לְהָקֵל ע"ל סי' כ' מ"ש בָּזֶה בס"ד.

וע' חִיבּוּרִי ח"א סי' נ' נ"ג ונ"ד לְעִנְיַן סְרָכוֹת לְשֶׁוְמָן. וע' בְּמָרְדְּכַי שֵׁילְהֵי חֻלִּין שֶׁמַּטְרִיף בְּסָרוּךְ לְשֶׁוְמָן הַגַּרְגֶּרֶת: ח) וּבְגוּף הַדִּין בְּסִירְכָא שֶׁיּוֹצֵאת מִקְּרוּם נוֹסָף אוֹ מִבְּשַׂר בְּלֵוי נלע"ד עִיקַּר שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל דְּלָא גָּרַע מִסִּירְכָא כְּפוּלָה דקיי"ל לְהַכְשִׁיר בסי' ל"ט ס"ד.

ע"ש בַּשָּׁ"ךְ שֶׁהִכְשִׁיר אַף בְּנִדְבַּק לְמָקוֹם אַחֵר. וע' ח"ס חי"ד סי' ל"ז וע' בָּאַחֲרוֹנִים בָּזֶה.

וְכָתַב שָׁם הב"י הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁהַסִּרְכָא אֵינוֹ מֵהָרֵיאָה רַק מִן הַסִּרְכָא שֶׁכְּסִדְרָן ע"ש. וע' חִיבּוּרִי ח"א סי' נ"ג.

וה"ה הָכָא שֶׁנִּיכָּר שֶׁהַסִּירְכָא יוֹצֵאת מִן הַקְּרוּם וְהַבָּשָׂר בְּלֵוי שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים. וְאַף רֵיעוּתָא לָא הָוֵי לְדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים וע' חִיבּוּרִי סי' מ"ז בָּזֶה וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק.

אָכֵן לְדִינָא יֵשׁ לָדוּן לְהָקֵל בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ עוֹד צַד לְהָקֵל:סִימָן כט ט) וע"פ סְבָרָא הַנַּ"ל נִרְאֶה לָדוּן לְהָקֵל אִם יֵשׁ סִירְכָא בְּשִׁיפּוּלֵי אֻנְּא וּדְבוּקָה לְדַלְדּוּל שֶׁתָּלוּי בְּשִׁיפּוּלֵי אוּמָא.

דְּהִנֵּה מִבֹּואָר בד"מ סי' ל"ט וְהוּבָא לַמַּעֲשֶׂה בְּכָל הָאַחֲרוֹנִים שֶׁהַדִּלְדּוּלִים שַׁיֵּשׁ לָהֶם מַרְאֶה בָּשָׂר אֵין לָהֶם דִּין סִירְכָא כְּלָל.

וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים לְהָקֵל אַף אִם נִסְרְכוּ הַדִּלְדּוּלִים זֶה לָזֶה. וּכְבָר הֶאֱרִיךְ בָּזֶה בְּשוּ"ת עוֹנֶג יו"ט סי' ס"ט ע"ש.

אָכֵן בְּנִדְבְּקָה סִירְכָא לְדִלְדּוּל הוּבָא בְּאַחֲרוֹנִים לְהַחְמִיר. ולפמ"ש יֵשׁ לְהָקֵל דְּכֵינָן דְּחָזֵינַן שֶׁהַסִּרְכָא לֹא נִדְבְּקָה לְרֵיאָה רַק לְדִלְדּוּל שֶׁהוּא מָצוּי עַל הָרֵיאָה.

א"כ אֵין לָהּ דִּין סִרְכָא דְּבוּקָה כְּלָל. רַק שֶׁצָּרִיךְ שֶׁלְּצַד הַסִּירְכָא יְמַעֲכוּ וְיִרְאוּ שֶׁהַמָּקוֹם שָׁלֵם וְאֵינוֹ מְבַצְבֵּץ כִּי יֵשׁ לָחוֹשׁ שֶׁיֵּשׁ שָׁם נֶקֶב וְלָזֶה נִדְבְּקָה לְמָקוֹם אַחֵר וּפָגְעָה בְּהַדִּלְדּוּל.

אֲבָל הַדִּלְדּוּל א"צ מִיעוּךְ כְּלָל. וא"ל דמ"מ לִשְׁיטַת התו' שֶׁטַּעַם טְרֵיפוּת סִירְכָא הוּא מִשּׁוּם שֶׁמָּא תִּתְפָּרֵק נִיחוּשׁ גַּם הָכָא שֶׁמָּא תִּתְפָּרֵק ז"א דְּכֵינָן שֶׁהַסִּרְכָא עָבְרָה בַּמִּיעוּךְ לֹא חָיְישִׁינַן לָזֶה.

וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ מַכְשִׁירִין בְּכָל סְרָכוֹת שֶׁעוֹבְרִים בְּמִיעוּךְ וּקְלִיפָה וּבִפְרָט דְּהַדִּלְדּוּל הוּא רַךְ וכמ"ש הב"א סי' ל"ט סָעִיף ק"ב וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים שֶׁדֶּרֶךְ הַדִּלְדּוּלִים שֶׁנִּימּוֹחִים בְּפוֹשְׁרִים: י) וְעוֹד נִרְאֶה דְּהָא כַּמָּה רִאשׁוֹנִים ס"ל דְּמֻחְזָק לְחוּד וּמִגַּב לְגַב הָוֵי כְּסִדְרָן עב"י סי' ל"ט.

וּמִמֵּילָא דְּמִשְּׁיפּוּלֵי הָאַוְנָא לְשִׁיפּוּלֵי הָאוּמָא שֶׁאָצְלָהּ הָוֵי ג"כ כְּסִדְרָן. שׁוּב רָאִיתִי שכ"כ לְהֶדְיָא הב"י בסי' ל"ט בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן דִּלְשִׁיטָה זוֹ כָּשֵׁר אַף מִשְּׁיפּוּלֵי לְשִׁיפּוּלֵי ע"ש.

נִרְאֶה דְּהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּמִגַּב לְגַב הָוֵי כְּסִדְרָן ס"ל הַטַּעַם שֶׁמָּא תִּתְפָּרֵק. דִּלְטַעַם שֶׁאֵין סִירְכָא בְּלֹא נֶקֶב א"כ קָשֶׁה דְּהָא מ"מ יֵשׁ נֶקֶב וְהַסִּרְכָא הִיא קְרוּם מֻחֲמֶת מַכָּה וְאֵינוֹ סוֹתֵם.

וּבְשִׁלְמָא מַחְיְתוּךְ לְחִיתּוּךְ ס"ל שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁמְּוַנָּחִים זֶה עַל זֶה סוֹתֵם הַבָּשָׂר הַנֶּקֶב וְלֹא גָּרַע מִד�ּוְקָא סוֹתֶמֶת דְּכָשֵׁר. וְגַם שי"ל שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁמְּוַנָּחִים זע"ז נִסְרָכִים זֶה לָזֶה אַף בְּלֹא נֶקֶב.

וְכַמְּבֹואָר בָּראשׁוֹנִים סְבָרוֹת אֵלּוּ אֲבָל מִגַּב לְגַב לֹא שַׁיְיךְ זֶה. וע"כ צ"ל דס"ל הַטַּעַם שֶׁמָּא תִּתְפָּרֵק.

שׁוּב רָאִיתִי שכ"כ הָרַן"ן בפא"ט לְהֶדְיָא ע"ש. וְאַף דְּהָרֹא"ש שָׁם הֵבִין בְּדַעַת רַשְׁ"י לְהַכְשִׁיר מִגַּב לְגַב צ"ל דס"ל דְּהֵיכָא שֶׁאֵין סוֹפוֹ לְהִתְפָּרֵק הָוֵי סְתִימָה מְעַלְיָא שֶׁהַסִּרְכָא הוֹלֶכֶת וּמִתְחַזֶּקֶת וכ"כ שָׁם בחי' אנ"ש בָּרָן"ן שָׁם.

וּבֶאֱמֶת הָעִיקָּר כמ"ש הב"י בסי' ל"ט דְּרַשְׁ"י ס"ל לֶאֱסוֹר מִגַּב לְגַב ע"ש. וא"כ כָּשֵׁר בנ"ד ממ"נ.

דִּלְטַעַם שֶׁאֵין סִרְכָא בְּלִי נֶקֶב כָּשֵׁר דְּהָא עָבְרָה הַסִּירְכָא בְּמִיעוּךְ הַנָּהוּג וְלֹא בִּצְבֵּץ שָׁם וְאֵין כָּאן נֶקֶב וְהוּא רַק קְרוּם בְּעָלְמָא. וְהַדִּלְדּוּל יָדוּעַ שֶׁהוּא מָצוּי וְאֵינוֹ מֻחֲמַת נֶקֶב.

וּלְשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁמָּא תִּתְפָּרֵק כָּשֵׁר בלא"ה דְּהָא הָוֵי כְּסִדְרָן מִשְּׁיפּוּלֵי לְשִׁיפּוּלֵי כַּנַ"ל. וְכֵן מֻכְרָח לוֹמַר לְדַעַת הַדַּעַת קְדוֹשִׁים וְהָעוֹנֶג י"ט שֶׁהֶקֵילוּ בְּדִלְדּוֹלִים הַסְּרוּכִים זֶה לָזֶה.

דְּקָשֶׁה טוּבָא דְּנִהְי שֶׁאֵינוֹ מֻחֲמַת נֶקֶב. מ"מ נִיחוּשׁ שֶׁמָּא תִּתְפָּרֵק.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דִּלְשִׁיטָה זוֹ מִיקְרֵי כְּסִדְרָן בכה"ג. וְעוֹד נִרְאֶה דע"פ רֹוב כְּשֶׁהַדִּלְדּוּלִים סְרוּכִים אֲזַי הַסִּרְכָּא אֲרֻכָּה בְּיוֹתֵר וְלֵיכָּא חֲשַׁשׁ שֶׁמַּחֲמַת נְפִיחָה תִּתְפָּרֵק.

אַךְ ז"א דא"כ נָתַתָּ דְּבָרֶיךָ לְשִׁיעוּרִין. וְגַם יֵשׁ לַעֲשׂוֹת בָּזֶה ס"ס כַּמְבֹאָר לְמֵבִין.

וְלָזֶה נלע"ד שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל אִם הַסִּרְכָּא עֲבָרָה בְּנָקֵל בְּמִיעוּךְ בְּעָלְמָא. ומכ"ש אִם הַדִּלְדּוּל נִסְרָךְ לְשֶׁוְמָן אוֹ לַדּוֹפֶן נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְהָקֵל אִם מִתְמַעֵךְ הַדִּלְדּוּל בְּאֶמְצַע ע"י מִשְׁמוּשׁ בֵּין הָאֶצְבָּעוֹת דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא תִּתְפָּרֵק וְכַמּוּבָן וכמ"ש הָאַחֲרוֹנִים.

וּבַאֲשֶׁר אֶחֱשׁוֹב כִּי בְּלִי סָפֵק דִּבְּרוּ בָּזֶה הָאַחֲרוֹנִים וְאֵין לִי פְּנַאי לְחַפֵּשׂ אַחֲרֵיהֶם לְזֹאת בָּזֶה: יא וְעוֹד יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַכְשִׁיר אַף אִם לֹא בָּדְקוּ הַסִּרְכָּא הַדְּבוּקָה לַדִּלְדּוּל. דְּהִנֵּה בְּכָל סִרְכָּא תְּלוּיָה כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּלָהָכִי כְּשֵׁרָה מִשּׁוּם שֶׁאִם הָיְתָה מַחֲמַת נָקֵב הָיְתָה נִדְבֶּקֶת לְמָקוֹם אַחֵר וְלָזֶה בְּסִרְכָּא דְּבוּקָה אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁהוּא מַחֲמַת נָקֵב.

וְגַם זֶה אֵינוֹ רַק סָפֵק כְּמִבֹּואָר בַּפּוֹסְקִים. ע' יו"ד סי' פ"א וּבַשָּׁ"ךְ שָׁם.

דְּהָא אֶפְשָׁר שֶׁהִיא מַחֲמַת לֵיחוֹת בְּעָלְמָא. וַעֲדַיִן קָשֶׁה דְּנִימָא כֵּיוָן דְּנִשְׁחֲטָה הֲוְתָרָה.

וצ"ל כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו דְּכֵיוָן שֶׁהוּחַל מֵחַיִּים דָּבָר הַמַּטְרִיף צָרִיךְ בֵּירוּר שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה. וה"נ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ סִרְכָּא לְפָנֵינוּ צָרִיךְ לְבָרֵר שֶׁאֵינָהּ מַחֲמַת נָקֵב ועמ"ש בָּזֶה בְּחִיבּוּרִי סי' נ'.

וא"כ לפ"ז בנ"ד שי"ל שֶׁהַדִּלְדּוּל נִתְחַבֵּר אֶל הַסִּירְכָּא בַּאֲשֶׁר שְׁנֵיהֶם תְּלוּיִם יַחַד נִסְתַּבְּכוּ זֶה לָזֶה. אֵין זֶה הוּחַל דָּבָר הַמַּטְרִיף.

וְאַף דְּהָא גַּם בַּסְּרִיךְ לְשׁוּמָן וּשְׁאָר מְקוֹמוֹת מִיקְרֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. אַף שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהַשֶּׁוְמָן נִדְבָּק לְסִרְכָּא תְּלוּיָה.

מ"מ הָכָא עָדִיף טְפֵי כִּי הַדִּלְדּוּלִים דַּרְכָּם לְיַסֵּרְךָ אַל חוּט הַתָּלוּי סָמוּךְ לוֹ. משא"כ שֶׁוְמָן וּשְׁאָר אֵיבָרִים אֵין דַּרְכָּם כ"כ לְיַסֵּרְךָ.

וכמ"ש הַפּוֹסְקִים שֶׁרַק רֵיאָה דַּרְכָּהּ לְיַסֵּרְךָ. וְאֵינָנִי אוֹמֵר כֵּן לְמַעֲשֶׂה וּלְזֹאת אַקְצֵר בָּזֶה רַק עוֹרַרְתִּי שֶׁיֵּשׁ סְבָרָא לְהָקֵל בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ עוֹד צַד לְהָקֵל: סִימָן ל לְעִנְיַן סְרָכוֹת שֶׁנִּמְצָא בָּהֶם דָּם אָבִיא מַה שֶּׁבָּא לְפָנַי מַעֲשֶׂה כ"פ בָּעוֹף שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹכוֹ חֲתִיכָה מְלֵיאָה דָּם קָרוּשׁ וּקְרוּם סָבִיב.

וְכֵן לִפְעָמִים נִמְצָא חֲתִיכָה קְרוּשָׁה כְּעֵין מַרְאֶה כָּבֵד. אֲבָל לֹא בִּמְקוֹם הַכָּבֵד.

וְהוֹרִיתִי בָּזֶה לְהֶיתֵר. כִּי לְמַאי נָחוּשׁ לָהּ.

אִם מִשּׁוּם יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד. הִנֵּה לָא מִבָּעְיָא לְהַסּוֹבְרִים שֶׁיִּתֶּר כְּנָטוּל הַיְינוּ דְּהָוֵי כְּנִיטַּל מְקוֹמָהּ.

דְּנוֹדַאי אֵין חֲשָׁשׁ כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ דָּבוּק בִּמְקוֹם מָרָה וְחִיּוּתָא. אֶלָּא אַף לִשְׁאָר שִׁיטוֹת כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ בִּמְקוֹם כָּבֵד וְאֵין לוֹ צוּרַת כָּבֵד כָּרָאוּי.

אֵין שַׁיָּךְ כְּלָל לוֹמַר יֶתֶר כְּנָטוּל. וּכְעֵין דְּמָצִינוּ בסי' ל"ה גַּבֵּי יְתֶרֶת וּנְרָדָא שֶׁאִם יֵשׁ לָהּ צוּרַת אֱוֹנָא אֵין זֶה יְתֶרֶת וְנֶרֶד.

רַק שְׁבָּיְמִין יֵשׁ מַחְמִירִים מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְקוֹמָהּ ע"ש. וּכְעֵין זֶה נִמְצָא לִפְעָמִים בָּעוֹף חֲתִיכָה בְּצוּרַת לֵב.

וְגַם בָּזֶה אֵין לְהַחְמִיר כְּלָל. כִּי אֵין זֶה נִקְרָא יֶתֶר לֵב.

כִּי אַף שֶׁיֵּשׁ לָהּ צוּרַת לֵב. אֲבָל בְּפָנִים אֵין לוֹ חֲלָלִים כְּמוֹ בְּלֵב וְכֵן אֵין לוֹ שְׁאָר צוּרַת הַלֵּב.

רַק הוּא חֲתִיכַת בָּשָׂר אֲשֶׁר חִיצוֹנִיּוּתוֹ דּוֹמֶה לַלֵּב. ומ"ש הבאה"ט סי' מ' בְּשֵׁם הדמש"א לְהַטְרִיף בִּשְׁנֵי לְבָבוֹת.

אוּלַי הָיָה שָׁם גַּם הַשֵּׁנִי עִם חֲלָלִים כְּדַרְכּוֹ לֵב. וּבֶאֱמֶת יֵשׁ מָקוֹם לָדוּן שֶׁאַף אִם יֵשׁ בּוֹ חֲלָלִים.

אִם אֵין בּוֹ דָּם כְּמוֹ בְּלֵב. ג"כ יְהֵא כָּשֵׁר.

וּכְעֵין מ"ש הפר"ח בסי' מ"ז שֶׁלֹּא נִקְרָא יֶתֶר בִּבְנֵי מֵעַיִם רַק כְּשֶׁנִּכְנַס בּוֹ הַפֶּרֶשׁ יעו"ש. וְאֶפְשָׁר לְחַלֵּק מִטַּעַם שֶׁבֵּיאֵר שָׁם שֶׁאִם אֵין הַפֶּרֶשׁ יוֹרֵד שָׁם אָזַי הוּא וְרִיד הַיּוֹרֵד מִן הַכָּבֵד שֶׁמָּצוּי כֵּן.

אֲבָל בנ"ד כֵּינָן שֶׁאֵינוֹ מָצוּי לֹא שַׁיָּךְ זֶה: וְדָם קָרוּשׁ בַּגּוּף בֶּאֱמֶת מָצוּי הַרְבֵּה פְּעָמִים. וְנִרְאֶה שֶׁזֶּה מִתְקַבֵּץ מֵחֲמִימוּת שֶׁבַּגּוּף.

וְנִפְלַט מִדֹּפֶן וּמֵאֲבָרִים הַפְּנִימִים שֶׁמְּזִיעִים וּמִתְקָרֵשׁ שָׁם מֵרֹב חֹם וְנַעֲשֶׂה קְרוּם סָבִיב. וּמִזֶּה אֲנִי דָּן לְצַדֵּד לְהָקֵל בְּסִירְכָא לְרֵיאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אַדְמוּמִית.

שי"ל שֶׁאֵין הַדָּם בָּא מֵהָרֵיאָה רַק שֶׁנַּעֲשָׂה קְרוּם לְסִרְכָא. וְאַחַ"כ מֵחֲמִימוּת שֶׁבַּגּוּף נִבְלָע בָּהּ זִיעַת הָאֲבָרִים וְנַעֲשָׂה אָדֹם.

אוֹ שֶׁמִּקּוֹדֶם נַעֲשָׂה הַקְּרוּם אֵצֶל הַשֶּׁזֶף עִם דָּם בְּתוֹכוֹ מֵהַדָּם שֶׁנִּתְקַבֵּץ בַּגּוּף. וְאַחַ"כ נִסְרַךְ לְרֵיאָה.

וְכֵן מָצוּי הַרְבֵּה פְּעָמִים שֶׁנִּמְצָא בַּגּוּף עוֹף חוּטִים תְּלוּיִם בְּדֹפֶן וּבְשְׁאָר אֵבָרִים וּבְשִׁדְרָה שֶׁמְּלֵאִים כְּמוֹ דָּם וְזִיעָה אֲדֻמָּה וְזֶה רָאִיתִי בְּעֵינַי הַרְבֵּה פְּעָמִים. וְרַק כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁהַדָּם בָּא מֵהָרֵיאָה.

כְּגוֹן שֶׁהֵסִירוּ הַסִּירְכָא וַעֲדַיִן יוֹצֵא דָּם מֵהָרֵיאָה. אָזַי מוּכָח שֶׁהוּא מֵהָרֵיאָה.

וצ"ל דְּגַם הט"ז בסי' ל"ז סק"ד שֶׁכָּתַב לְהַטְרִיף בְּסִירְכָא שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דָּם. אַיְירֵי בכה"ג שֶׁמּוּכָח שֶׁהַדָּם מֵהָרֵיאָה.

אוֹ שֶׁהָיָה מָלֵא דָּם סָבִיב סָמוּךְ לָרֵיאָה וְלֹא עַל פְּנֵי כָּל הַסִּרְכָא שֶׁמִּזֶּה מוּכָח ג"כ שֶׁבָּא מֵהָרֵיאָה וכ"נ לְשׁוֹן הַט"ז שָׁם [וְאַף אִם נִיכָּר שֶׁבָּא מֵהָרֵיאָה. יָדוּעַ מ"ש הַשְּׁאֵילוֹת שְׁמוּאֵל סי' נ"ז שֶׁיֵּשׁ עוֹרְקִים עַל הָרֵיאָה שֶׁמֵּהֶם בָּא הַדָּם וְלֹא מִגּוּף הָרֵיאָה.

וּכְבָר קָבְעוּ בָּהּ מַסְמְרוֹת כַּמָּה אַחֲרוֹנִים בִּסְבָרָא זוֹ. וְהוּא בָּרוּר לְבָקִי בְּטִיב הָרֵיאָה.

וּבִפְרָט בְּצָמְקָה וְכֵן בְּשִׁפּוּלֵי הָאֲוִמּוֹת מָצוּי בלא"ה שֶׁיּוֹצֵא זִיעָה מֵהָרֵיאָה כְּשֶׁדּוֹחֲקִים מְעַט בַּיָּד. בְּלִי שׁוּם עֲשַׂיַּת נָקֵב.

וא"כ גַּם כְּשֶׁהוּא תַּחַת סִרְכָא. אֵין לָדוּן זֶה לְהוֹכָחָה שֶׁיֵּשׁ נָקֵב.

ואכמ"ל בְּזֶה רַק הָעִירוֹתַי לְעוֹרֵר לֵב הַמְעַיְּנִין. וע' שוּ"ת עוֹנֶג יו"ט סי' ע"ב בָּזֶה]: וְהִנֵּה אַף שֶׁכָּתַב הָעוֹנֶג יו"ט שָׁם וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים לְהָקֵל בְּזִעְזָעָה תַּחַת בְּלִוִי.

אָכֵן צָרִיךְ לְהַשְׁגִּיחַ הֵיטֵב עַל הַבְּדִיקָה בְּפוֹשְׁרִינְקִי ע"פ רֹוב נִמְצָא בָּשָׂר בְּלִוִי עִם זִעְזָעָה עַל מָקוֹם שֶׁנִּצְמָק קֶצֶת וְאֵין הָרוּחַ נִכְנָס שָׁם כָּרָאוּי. וְרָאִיתִי זֶה בְּעֵינַי שֶׁבָּדַק הַשו"ב אֶת הַמָּקוֹם הַהוּא כַּמָּה פְּעָמִים וְלֹא בְּצְבֵּץ.

אֲבָל כַּאֲשֶׁר שַׂמְתִּי לֵב הֵיטֵיב הִכַּרְתִּי מָקוֹם שֶׁמְּבַצְבֵּץ קֶצֶת. וּבְדַחֲיקָה קָלָה מִן הַצַּד נִרְאֶה הַבְּצְבּוּץ.

וּמֵאוֹתוֹ הַמָּקוֹם יָצְאָה ג"כ זִיעָה. וע"פ רֹוב נִיכָּר הַמָּקוֹם שָׁם שֶׁהוּא אָדֹם וְעָמֹק קֶצֶת.

וּנְהִי שֶׁאִם הָיָה נִמְצָא בִּצְבּוּץ תַּחַת בָּשָׂר בְּלִוִי כְּבָר כָּתַבְנוּ בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' מ"ז שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְתָלוֹת בְּחֻזְקַ הַקְּלִיפָּה וע"ל סי' כ"א. אֲבָל כְּשֶׁיּוֹצֵאת שָׁם זִיעָה הֲרֵי זֶה רֵיעוּתָא הַמּוֹכִיחָה עַל נָקֵב.

וְאֵין שַׁיָּיךְ לְתָלוֹת הַבִּצְבּוּץ בְּקְלִיפָּה. וְזֶה גָּרַע מַבּוּעָא דקיי"ל בס"ס ל"ז דְּתָלִינַן בָּהּ בְּמִשְׁמוּשׁ יְדָא דְּטַבָּחָא.

וְהָעִיקָּר בְּעִנְיָנִים כָּאֵלּוּ שֶׁהַמּוֹרֶה יִזָּהֵר לְהַשְׁגִּיחַ בְּעַצְמוֹ וְלֹא יִסְמֹךְ עַל דִּבְרֵי השו"ב. כִּי הָרֶגֶל השו"ב מְבִיאוֹ שֶׁסּוֹמֵךְ עַל אֻמְדַּן דַּעְתּוֹ וְאֵינוֹ יוֹרֵד לְעֹמֶק הַדָּבָר: וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שקי"ל בב"ק כ"ט ע"ב דְּאִיתָא שָׁם דר' יוֹחָנָן ס"ל בּוֹר בר"ה חַיָּיב מִשּׁוּם שֶׁהוּא סְתָם מִשְׁנָה בְּדַף נ' וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בד"ה אֶלָּא דְּאָפְשָׁר דס"ל דְּאַף בְּבוֹר בִּרְשׁוּתוֹ חַיָּיב דְּאִיכָּא דס"ל הָכִי בפ' הַפָּרָה.

וְתָמוּהַּ לִי דְּהָא גַּם זֶה סְתָם מִשְׁנָה שָׁם בְּדַף מ"ט ע"ב דְּחַיָּיב ע"ש בְּרַשְׁ"י ותו'. וע' דַּף נ"א ע"א שֶׁנִּדְחַק ר' יוֹחָנָן לְאוֹקֶמָא מַתְנִיתִין שָׁם לָמֶ"ד בּוֹר בִּרְשׁוּתוֹ פָּטוּר וְקָשֶׁה דְּהָא סְתָם תַּנָּא לְעֵיל דְּחַיָּיב.

וְיֵשׁ לְיַישֵׁב קֻושְׁיָיתֵינוּ עַל הַתּוֹסָ' וְלִישֵׁב ג"כ הַגֵּירְסָא שֶׁלָּפָנֵינוּ בַּבָּרַיְיתָא מ"ט ע"ב בר"ה וּפְתָחוֹ לרה"י שֶׁהַמַּהַרְשָׁ"א מָחַק שָׁם גֵּירְסָא זוֹ. ואכמ"ל בָּזֶה: סִימָן לֹא אֲשֶׁר מָצוּי מְאֹד בְּבֵר אַוְזוֹת בּוּעוֹת בִּבְנֵי מֵעַיִם בִּימֵי הַקַּיִץ.

וּבְתוֹךְ הב"מ נִמְצָאִים תּוֹלָעִים וּפִיהֶם תָּחוּב תּוֹךְ הַבּוּעָה לַחוּץ. רַק שֶׁקְּרוּם מַקִּיף מִבַּחוּץ וּמְבֹלָאָר בפמ"ג וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים דְּטָרֵיפָה.

דְּהַתּוֹלָעִים נִקְּבוּ מֵעֵבֶר לְעֵבֶר וּמִזֶּה נַעֲשָׂה הַבּוּעָה. וְהַקְּרוּם הוּא מֵחֲמַת מַכָּה וְאֵינוֹ קְרוּם.

וּבַאֲשֶׁר הוּא דָּבָר מָצוּי עַד שֶׁאִם נַטְרִיף כַּנַ"ל יִהְיוּ רֻבָּם טְרֵיפוֹת. לְזֹאת אָמַרְתִּי לְבָרֵר דִּין זֶה בְּקִצָּרָה מַה שנלע"ד בָּזֶה: הִנֵּה מִצַּד הַבּוּעוֹת בְּעַצְמָן אֵין כָּאן שׁוּם חֲשָׁשׁ כְּשֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁהַקְּרוּם עַל הַבּוּעוֹת שָׁלֵם כָּרָאוּי וְכַמְבֹלָאָר בָּאַחֲרוֹנִים.

וּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם בַּתַּרְנְגוֹלוֹת שֶׁמָּצוּי בּוּעוֹת גְּדוֹלוֹת בב"מ מְלֵיאוֹת מֻגְלָא וְהַמֻּגְלָא מַגִּיעַ עַד תּוֹךְ הב"מ בְּלִי שׁוּם הֶפְסֵק קְרוּם וְרַק לְמַעְלָה קְרוּם שֶׁעַל הַבּוּעוֹת שָׁלֵם כָּרָאוּי וּמַכְשִׁירִים. וּמִזֶּה זֶה ג"כ בָּאַחֲרוֹנִים סי' מ"ו.

וְאֵין דָּנִין זֶה לִקְרוּם מֵחֲמַת מַכָּה. וּמַה שֶּׁהַוּגְבַּהּ הַקְּרוּם שֶׁעַל הַמֻּוּגְלָא וְנִתְרַחֵב מְאֹד אָנוּ דָּנִין שֶׁהוּא מִצַּד שֶׁנִּלְקֶה קְצָת וְהִתְחִיל לְהִתְקַבֵּץ מֻוּגְלָא.

וְהַמֻּוּגְלָא קָשֶׁה וּדְחֻקָּה הַקְּרוּם לְחוּץ עַד שֶׁהַוּגְבַּהּ קְצָת. וְכָל שֶׁהַוּגְבַּהּ הַקְּרוּם נִתְרַבְּתָה הַמֻּוּגְלָא עַד שֶׁנִּתְרַחֵב כ"כ כְּפִי שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ: וּכְעֵין זֶה מְפֹרָשׁ בְּרַדְבָ"ז לְהֶדְיָא בח"ג סי' תע"ז בְּכַרְכַּשְׁתָּא שֶׁהָיְתָה נְקוּבָה לַחוּץ כְּפִי עֹובִי כָּל הָעוֹר.

רַק מִלְּמַעְלָה הָיָה בּוֹלֵט כְּעֵין חֲטוֹטָרוֹת וְהָיָה שָׁלֵם כָּרָאוּי. וְהִכְשִׁיר מִצַּד שֶׁאֵינוֹ קְרוּם מֵחֲמַת מַכָּה.

רַק קְרוּם הַכַּרְכַּשְׁתָּא שֶׁהַוּגְבַּהּ ע"י הַמֻּוּרְסָא. וּמִבִּפְנִים נִיקַּב ג"כ ע"י הַמֻּוּגְלָא שֶׁבַּמֻּוּרְסָא ע"ש.

וֶהֱבִיאוֹ הפר"ח ס"ס מ"ו לַהֲלָכָה ג"כ. וה"ה בִּבְנֵי מֵעַיִם נִימָא הָכִי וְכַנַ"ל וז"ב.

וְכָל בּוּעָא וְטִינָרִי שֶׁבְּרִיאָה הֵם כָּךְ. שֶׁהַוּגְבַּהּ קְרוּם הָרִיאָה וְנִמְתַּח וְנִתְרַחֵב ע"י הַמֻּוּגְלָא.

וְרַק בנ"ד שֶׁהַתּוֹלָע תָּחוּב רֹאשׁוֹ בְּתוֹךְ הַבּוּעָא דָּנִין שֶׁנִּיקַּב מעל"ע. וְהַקְּרוּם הוּא מֵחֲמַת מַכָּה.

וכ"כ הפמ"ג ס"ס מ"ו בְּמִשְׁבְּצוֹת: וְהִנֵּה בְּתוֹלָעִים הַנִּמְצָאִים בְּדַקִּין כָּתַב הַשָּׁ"ךְ סי' ל"א סק"ז דְּרַק בְּרִיאָה שֶׁמְּרַחֶפֶת תָּמִיד אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁנִּיקַּב מֵחַיִּים. וְכֵן בַּקְּוָרְקְבָן שֶׁקְּרוּמָיו קָשִׁים וְעָבִים.

אֲבָל בְּמוֹחַ לֹא שַׁיָּךְ כ"ז וְחָיְשִׁינַן שֶׁמָּא נִיקַּב וְאֵין בְּקִיאִין בַּבְּדִיקָה. וְכָתַב שָׁם הדגמ"ר דלפ"ז בְּכָרֵס וְדַקִּין אִם נִמְצָא תּוֹלַעַת טְרֵיפָה.

אֲבָל הפמ"ג שָׁם כָּתַב דִּבְכָרֵס וְדַקִּין אֵין קְרוּמָם רַךְ וְדַק כְּמוֹ בְּמוֹחַ וְלָזֶה כְּשֵׁירָה לְהַשָּׁ"ךְ. וּבְסִי' ל"ו סקי"ז כָּתַב הַשָּׁ"ךְ בְּשֵׁם בה"ג וְרָאָבָ"ן וְאוה"ד דִּבְכָרֵס וְדַקִּין אַף אִם נִקְּבוּ הַתּוֹלָעִים תָּלִינַן שֶׁנִּקְּבוּ לְאַחַר שְׁחִיטָה.

וְהִנֵּה מש"ש הַשָּׁ"ךְ בְּשֵׁם האו"ה תָּמוּהַּ. דהאו"ה בִּכְלָל נ"א כָּתַב רַק דְּתוֹלָעִים בְּכָרֵס וְדַקִּין אָמְרִינַן דְּמִינְּיהּ קָא רָבוּ.

אֲבָל לֹא נִזְכַּר כְּלָל שָׁם הֵיכָא שֶׁנִּיקַּב דְּנִתְלָה שֶׁנַּעֲשָׂה לאח"ש. וְדִין זֶה הוּבָא בש"ע סי' מ"ח ס"ב.

והט"ז כָּתַב שָׁם בסק"ג דְּכָשֵׁר אַף בְּנִיקַּב. וע"ש בפמ"ג שכ' שהפר"ח מַחְמִיר.

וּבֶאֱמֶת הוּא מֵיקַל בסי' ל"א סק"ח ע"ש. וצ"ל שֶׁהוּא ט"ס בפמ"ג.

וצ"ל שֶׁדַּעַת הַשָּׁ"ךְ והפר"ח לְהָקֵל. אָכֵן בבה"ג מְפֹרָשׁ בה' טְרֵפוֹת דִּבְכָרֵס תָּלִינַן.

וְהָרָאָבָ"ן אֵינוֹ ת"י. וְכֵן מְפֹרָשׁ בְּאֶשְׁכּוֹל ה' טְרֵיפוֹת דְּתָלִינַן בְּכָרֵס.

וכ"ה דַּעַת הב"י בסי' ל"א דְּאַף בַּמּוֹחַ יְהֵא כָּשֵׁר כְּמוֹ בְּרִיאָה רַק דְּמָסַר לְהָקֵל נֶגֶד הַפּוֹסְקִים הַמַּחְמִירִים בַּמּוֹחַ. וּמִמֵּילָא מְבֹאָר דְּרַק בְּמוֹחַ הֶחְמִיר שֶׁהַקְּרוּם דַּק בְּיוֹתֵר וְכַמְּבֹאָר בפר"ח שָׁם וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים.

וכ"ה דַּעַת הכרו"פ שָׁם לְהָקֵל: עכ"פ נִתְבָּאֵר שֶׁדַּעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים לְהָקֵל אַף בְּנִמְצָא נָקוּב לְאַחַר שְׁחִיטָה כְּמוֹ בְּרִיאָה. וּמִמֵּילָא מְבֹאָר דִּכְמוֹ בְּרִיאָה כָּשֵׁר אַף בְּנִמְצָא בְּבוּעָא כדקיי"ל בסי' ל"ז ס"ו שֶׁכָּשֵׁר אַף אִם נִיקְּבָה דְּתָלְינַן בְּמִשְׁמוּשׁ יְדָא דְּטַבָּחָא.

וּכְבָר כָּתַב הַגְּבַעְתִּי שָׁאוּל סי' ס"ה וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים דה"ה בְּתוֹלָע שֶׁנִּמְצָא בְּבוּעָא כָּשֵׁר אַף אִם נִקְּבָה הַבּוּעָא יעו"ש. וכ"כ הב"א סי' ל"ו סנ"ט.

וא"כ ה"ה בַּשְּׁאָר אֵבָרִים וּבִפְרָט בְּדַקִּין שֶׁיָּדוּעַ שֶׁמָּצוּי שָׁם בּוּעוֹת בְּלֹא תּוֹלָעִים. א"כ אַף אִם הַתּוֹלָע תָּחוּב בַּבּוּעָא.

אֵין שַׁיָּיךְ לָחוּשׁ שֶׁנִּיקַּב מֵעֵבֶר לְעֵבֶר וְהִבְרִיא: דְּרַק בַּנְּוָשֶׁט חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הִבְרִיא מִשּׁוּם דְּאַכְלָא בּוֹ וּפַעְיָא בּוֹ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁחָזַר הַמַּחַט לַאֲחוֹרָיו אֲבָל בִּשְׁאָר אֵבָרִים אֵין שַׁיָּיךְ זֶה כְּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים בסי' מ"ח.

וְאַף הַמַּחְמִירִים שָׁם בַּהֶמְסֵס. כָּתְבוּ הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ כ"א קְרוּם אֶחָד.

וְכֵיוָן שֶׁנִּתְחַב בּוֹ הַמַּחַט שׁוּב. נִשְׁאַר הַקְּרוּם דַּק מְאוֹד וְיֵשׁ לָחוּשׁ לְהַבְרִיא.

אֲבָל בביה"כ שֶׁיֵּשׁ לוֹ ב' קְרוּמִים אֵין לָחוּשׁ ע"ש. וא"כ ה"ה בְּדַקִּין שֶׁמְּבֹאָר בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם ג"כ שְׁנֵי קְרוּמִים.

וְגַם בַּהֶמְסֵס קיי"ל בסי' מ"ח ס"ז שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בהפ"מ וע"ש בַּשָּׁ"ך. וְאַף שי"ל דְּתוֹלָע שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חִיּוּת יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁחָזַר לְתוֹךְ הָאֵבָר מֵעַצְמוֹ.

וְרַק בְּמַחַט בָּעֵינַן סְבָרָא דְּבַנְּוָשֶׁט אָכְלָה וּפַעְיָא בּוֹ. לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר מֵעַצְמוֹ.

אֲבָל ז"א דא"כ הֵיכִי מַכְשְׁרִינַן בְּתוֹלָע שֶׁנִּיקַּב מֵעֵבֶר לְעֵבֶר וְתָלִינַן לְאַחַר שְׁחִיטָה. וַהֲלֹא אִם הָיָה נִמְצָא הַתּוֹלָע שֶׁלֹּא נִיקַּב מעל"ע הָיִינוּ מַטְרִיפִים שֶׁמָּא הִבְרִיא וְאִם נִיקַּב נַכְשִׁיר אֶתְמָהָה כְּלַפֵּי לְיָיא.

וְנִרְאֶה דְּשֶׁמָּא הִבְרִיא חָיְישִׁינַן רַק בְּמַחַט שֶׁדַּרְכּוֹ לִנְקֹוב בְּחֻזְקַת יוֹתֵר וְיוֹתֵר. אֲבָל תּוֹלָע אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִנָּקֵב יוֹתֵר.

וּבֶאֱמֶת בְּדַקִּין יֵשׁ מַכְשִׁירִין אַף בְּמַחַט בְּתָחוּב בְּמִקְצָת רַק לְמַעֲשֶׂה הֶחְמִירוּ. עט"ז סי' מ"ו סק"ד בְּזֶה שֶׁכָּתַב הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁהָרָ"ן מַחְמִיר אַף בְּנִמְצָא מִשּׁוּם די"ל דְּאוֹכְלִין וּמַשְׁקִין דְּחָקוּהָ.

אֲבָל בַּתּוֹלָע שֶׁאֵין שַׁיָּיךְ סְבָרָא זוֹ שֶׁיִּדְחָקוּהוּ אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין. כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ חִיּוּת.

בְּזֶה אַף הָרָ"ן מוֹדֶה דְּכָשֵׁר וְלָא חָיְישִׁינַן לְנָקֵב מַשֶּׁהוּ אוֹ לִשְׁמָא הִבְרִיא. וַהֲרֵי בְּרִיאָה כָּשֵׁר בַּתּוֹלָע שֶׁנִּמְצָא בְּבוּעָא כמ"ש הַפּוֹסְקִים וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הִבְרִיא: וְגַם יֵשׁ לְצָרֵף שִׁיטַת הָרֹאֹ"ה וְהָרָאָבָ"ן וְהַפְּרִדְּס לְרַשֹּׁ"י ז"ל והבעה"ע בְּדִינֵי וְשֶׁט דס"ל דְּהָא דְּקְרוּם מֻחֲמַת מַכָּה אֵינוֹ קְרוּם הוּא רַק בְּרִיאָה וְוֶשֶׁט.

אֲבָל בִּשְׁאָר אֵבָרִים שַׁפִּיר הָוֵי קְרוּם. וּלְזֶה אַף אִם הִבְרִיא הָוֵי קְרוּם.

וְאַף שֶׁהַפּוֹסְקִים דָּחוּ דִּבְרֵי הָרֹאֹ"ה. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁגַּם דַּעַת רַשֹּׁ"י בַּפְּרִדְּס הוּא כֵּן בס"ס רי"ד יֵשׁ לְצָרֵף זֶה עכ"פ הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ עוֹד צְדָדִים לְהָקֵל.

וע' תו' חֻלִּין נ' ע"ב שֶׁכָּתְבוּ לְדַעַת רַשְׁ"י לָחוּשׁ בַּהֶמְסֵס שֶׁמָּא הִבְרִיא. ולפמ"ש לָא ס"ל לְרַשְׁ"י הָכִי.

וּבְתוֹסְ' שַׁבָּת ל"ו ע"א כָּתְבוּ זֶה בְּשֵׁם ר"י לְדַעַת רַשְׁ"י. אֲבָל רַשְׁ"י בְּעַצְמוֹ פֵּירֵשׁ שָׁם כְּפִשׁוּטוֹ שֶׁלְּפִי שֶׁהַדּוֹפֶן דַּק מְאוֹד אֵינוֹ סוֹתֵם ע"ש וע' שוּ"ת בָּעֵי חַיֵּי סי' ס"ט מַה שֶּׁצִּיְּדֵד בָּזֶה בְּדַעַת הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם: וְעִיקַּר סְבָרַת הָאַחֲרוֹנִים דְּבוּעָא הָוֵי כְּקוֹרֶט דָּם הוּא נִפְלָא.

דְּהָא בּוּעֵי שְׁכִיחֵי טוּבָא בְּדַקִּין שֶׁל עוֹפוֹת. וְאַף בְּלֹא תּוֹלָעִים.

וְהֵיכִי שַׁיָּיךְ לְקָרוֹא זֶה קוֹרֶט דָּם. וְאִינִימָא דְּהָוֵי כְּקוֹרֶטְדָּם יֵשׁ לֶאֱסוֹר אַף בְּנִמְצָא כמ"ש הפמ"ג סי' מ"ו סק"ד בְּמִשְׁבְּצוֹת לְעִנְיַן מַחַט.

וּבְפֶרֶט שֶׁהֲרֵי אָנוּ רוֹאִים שֶׁקְּרוּם הַבּוּעָא הוּא חָזָק כִּשְׁאָר קְרוּם הַדַּקִּין. וְאֵינוֹ נִרְאֶה כְּלָל כִּקְרוּם מֻחָמַת מַכָּה.

וּמֵהֵיכִי תֵּיתֵי לְהַחֲזִיק רֵיעוּתָא. וְהֵיכָא שֶׁהַבּוּעוֹת הֵם בְּדַקִּים בַּמָּקוֹם שֶׁמְּחֻוָּבָרִים הַדַּקִּים אֶחָד לַחֲבֵירוֹ בְּעִיגּוּל הֶהָדָרָא דְּכַנְּתָא.

יֵשׁ עוֹד מָקוֹם לְהָקֵל דַּאֲפִילּוּ אִם נִיקַּב סוֹתֵם חֲבֵירוֹ כדקיי"ל בַּשַּׁ"ס ובשו"ע סי' מ"ו. וְזֶה וַדַּאי א"ל שֶׁהַבּוּעָא מְעַכֶּבֶת הַסְּתִימָה.

[וּבֶאֱמֶת לְדַעְתִּי הַבּוּעָא מוֹכַחַת שְׁאֵינוֹ קְרוּם מֻחָמַת מַכָּה. כִּי הַבּוּעָא נַעֲשֵׂית מִצַּד הַכְּאֵב שֶׁבַּדַּקִּין וּמִתְקַבֵּץ הַלֵּיחוֹת וּמִתְנַפֵּחַ וּמִתַּגְבָּה שָׁם הַמָּקוֹם.

אֲבָל כְּשֶׁכְּבָר נִיקַּב וְאַחַ"כ עוֹלֶה קְרוּם קָלוּשׁ מֻחָמַת מַכָּה. בְּזֶה הַקְּרוּם הוּא שָׁוֶה וְאֵינוֹ גָּבוֹהַּ כְּלָל.

כִּי אֵין לוֹ חִיּוּת וְלֵיחוֹת שֶׁיְּגַבֵּהּ עי"ז. אַף ז"א דמ"מ י"ל שֶׁבְּרֹאשׁ הַבּוּעָא נַעֲשָׂה נָקֵב דַּק וְשָׁם עָלָה קְרוּם מֻחָמַת מַכָּה.

וְכֵן מוּכָח מֵהָא דקיי"ל בְּרִיאָה דְּסִרְכָא עַל בּוּעָא הָוֵי תר"ל שֶׁשְּׁנֵיהֶם מְעִידִים עַל נָקֵב בְּרִיאָה. וְלָא אָמְרִינַן דְּמִזֶּה שֶׁנַּעֲשָׂה בּוּעָא מוּכָח שֶׁאֵינוֹ קְרוּם מֻחָמַת מַכָּה.

וְהַיְינוּ כמש"ל דמ"מ י"ל שֶׁהָיָה כָּאן נָקֵב כָּל שֶׁהוּ]: וּלְזֹאת נלע"ד שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בָּזֶה אַף אִם הַתּוֹלָעִים תְּחוּבִים בְּבוּעוֹת. וְגַם כִּי אִם נָבוֹא לְהַטְרִיחַ.

יְהִיוּ רֻבָּן טְרֵיפוֹת בִּימֵי הַקַּיִץ כַּיָּדוּעַ לְכָל מוֹרֶה רָגִיל. אָכֵן כ"ז רַק כְּשֶׁעוּר הַבּוּעָא שָׁלֵם וְיֵשׁ לוֹ מַרְאֶה הַדַּקִּין.

אוֹ אַף קָצָת מְשֻׁנֶּה אַף עָב כָּרָאוּי. אֲבָל לִפְעָמִים הַבּוּעוֹת כְּמַרְאֶה זְכוּכִית וּכְשֶׁדּוֹחֲקִין קָצָת בֵּין הָאֶצְבָּעוֹת נִפְקָעַת הַבּוּעָא וְנֶאֱבֶדֶת.

וּבְתוֹךְ זֶה תָּחוּב תּוֹלָע. זֶה בְּוַדַּאי אָסוּר כִּי נִיכָּר לְהֶדְיָא שֶׁאֵינוֹ קְרוּם גָּמוּר רַק קְרוּם מֻחָמַת מַכָּה וְאֵין בּוֹ מַמָּשׁ.

וְאַף אִם הוּא מִקְּרוּם הַדַּקִּין מ"מ יֵשׁ לָדוּן דְּהָוֵי נִתְמַסְמֵס. כֵּינָן שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מַרְאִיתוֹ וּמִתְמַסְמֵס בֵּין הָאֶצְבָּעוֹת אֵין לְךָ נִתְמַסְמֵס וּבָשָׂר שֶׁהָרוֹפֵא גּוֹרְדוֹ גָּדוֹל מִזֶּה וְהָוֵי טְרֵיפָה גְּמוּרָה.

וְזֶה מָצוּי בְּבַר אַוָּזוֹת. וְצָרִיךְ הַמּוֹרֶה לְהַשְׁגִּיחַ ע"ז.

וְאִם יֵשׁ בּוּעָא כָּזֹאת וְאֵין תָּחוּב שָׁם תּוֹלָע. צָרִיךְ לִרְאוֹת אִם נָקוּב שָׁם אוֹ לֹא.

וְאִם נִמְצָא שָׁם שָׁלֵם יֵשׁ לְהַכְשִׁיר. כִּי י"ל שֶׁהַבּוֹעֵא עָלְתָה עַל הַקֶּרוּם מֵחֲמַת אֵיזֶה חֲלִישׁוּת אוֹ מַכָּה וְכַדּוֹמֶה.

ועכ"פ צָרִיךְ הַמּוֹרֶה לָשִׂים לֵב אֶל הַבּוּעוֹת אִם הַקֶּרוּם שָׁעֲלֵיהֶם שָׁלֵם וְיָפֶה וּכְמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בס"ד: סִימָן לֵב כְּבוֹד יְדִידִי הרה"ג וכו' ע"ד טְחוֹל שֶׁל שׁוֹר שֶׁנִּמְצָא בְּסַוְמְכִיהּ נָקֵב שֶׁנִּיכָּר שֶׁהוּא מִתְּחִילַּת בְּרִיָּיתוֹ וּכְעוּבְדָא הַמּוּבָא בט"ז סי' מ"ג.

וְנִתְעָרֵב בְּאַחֵר וְאֵין נִיכָּר מֵאֵיזֶה שׁוֹר הוּא. וּמֵהַבְּשַׂר כְּבָר נִמְכַּר הַרְבֵּה וְנִתְבַּשֵּׁל וְגַם הָיָה בע"ש.

וְהִתִּיר מעכ"ת. וְנִמְצָא מְעַרְעֵר עַל הוֹרָאָתוֹ פְּשׁוּט שֶׁאֵין מַמָּשׁ בְּדִבְרֵי הַמְעַרְעֵר.

ומעכ"ת כַּתּוֹרָה עָשָׂה דְּהָא כַּמָּה אַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ עִם הַט"ז לְדִינָא לְהָקֵל בכה"ג: וּבְפָרָט בנ"ד דְּעָדִיף טוּבָא דְּהָא עכ"פ הָוֵי סְפֵיקָא דְּדִינָא. וְכֵיוָן שֶׁנִּתְעָרֵב חַד בְּחַד הו"ל סָפֵק בְּגוּפוֹ וְסָפֵק בְּתַעֲרוֹבוֹת וְלֹא נוֹדַע הַסָּפֵק קוֹדֶם הַתַּעֲרוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ מְקִילִים וְכִמְבוֹאָר בס"ס ק"י וע"ש בָּאַחֲרוֹנִים.

וּבְזֶה כְּבָר פָּסַק הַשָּׁ"ךְ בִּכְלָלֵי ס"ס דְּשָׁרֵי בהפ"מ. וְעוֹד דְּאַף הַשָּׁ"ךְ שֶׁחוֹלֵק בנה"כ עַל הַט"ז וּמַחְמִיר בָּזֶה.

כָּתַב שָׁם עִיקַּר הַטַּעַם שֶׁמָּא נִיקַּב מֵחֲמַת חֻלְיִי וְאַח"כ נִתְרַפֵּא. וכ"כ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים הַמַּחְמִירִים.

וא"כ בנ"ד הו"ל סָפֵק בְּגוּפוֹ וְסָפֵק בְּתַעֲרוֹבוֹת וְכָשֵׁר בהפ"מ כמש"ל. וא"כ לכ"ע כָּשֵׁר בָּזֶה: ועוי"ל דְּהָא שְׁנֵי בְּהֵמוֹת הַלָּלוּ שֶׁנִּתְעָרְבוּ אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שָׁוּוֹת.

וע"כ אַחַת מֵהֶן יוֹתֵר גְּדוֹלָה מֵהַשֵּׁנִית. וא"כ אִם הַקָּטָן הוּא הָאִיסּוּר.

הֲרֵי הוּא בָּטֵל בְּרֹוב לְשִׁיטַת הַשָּׁ"ךְ בסי' ס"ו וּבְסִי' ק"י לְדַעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים. וא"כ הַקָּטָן מֻוָּתָּר ממ"נ.

שֶׁאִם הוּא הֶיתֵּר הֲרֵי הוּא מֻוָּתָּר. וְאִם הוּא אָסוּר.

הֲרֵי כְּבָר נִתְבַּטֵּל. וכדקיי"ל בסי' ק"ב שֶׁבְּהֵמָה שְׁלֵימָה לָא מִיקְרֵי חֲתִיכָה הָרְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד וְכֵן בָּשָׂר חַי ע"ש.

וְרַק הַחֲשָׁשׁ הוּא שֶׁמָּא הַגְּדוֹלָה הִיא שֶׁטְּחוֹל שֶׁלָּהּ נָקוּב. וא"כ הָוֵי סְפֵיקֵי טוּבָא.

שֶׁמָּא הַקְּטַנָּה הַנְּקוּבָה. וַאֲפִילּוּ אִם הַגְּדוֹלָה.

שֶׁמָּא הוּא מִתְּחִילַּת בְּרִיָּיתוֹ וְכָשֵׁר לכ"ע. ובכה"ג קִיל מִסָּפֵק בְּגוּפוֹ וּבְתַעֲרוֹבוֹת דְּעָלְמָא.

דְּשָׁם יֵשׁ מַחְמִירִים מִשּׁוּם דממ"נ יֵשׁ כָּאן אַחַת אֲסוּרָה אִם נִתְפּוֹס הַסָּפֵק הָרִאשׁוֹן לְאִיסּוּר. אֲבָל בנ"ד יֵשׁ צַד לוֹמַר שֶׁהַכֹּל מֻוָּתָּר.

וְאַף שֶׁהַשָּׁ"ךְ בִּכְלָלֵי ס"ס אוֹת ט' הֶחְמִיר בְּנֶאֱבַד אֶחָד. מ"מ הוּבָא שָׁם בפמ"ג וְעוֹד אַחֲרוֹנִים שֶׁיֵּשׁ מְקִילִים בָּזֶה.

דְּעִיקַּר סְבָרַת הַמַּחְמִירִים בְּסָפֵק בְּגוּפוֹ וְסָפֵק בְּתַעֲרוֹבוֹת. הוּא מִצַּד דְּהַסָּפֵק הוּא בְּשֵׁנִי גּוּפִים ע"ש בַּשָּׁ"דּ אוֹת א'.

וְהָכָא הָוֵי רַק גּוּף אֶחָד לְעִנְיַן הָאִיסּוּר. ונ"ד עָדִיף מִנֶּאֱבַד שֶׁהֲרֵי הָאִיסּוּר יֶשְׁנוֹ.

וְרַק שֶׁנַּעֲשָׂה הֶיתֵּר. וע' שַׁ"דּ שָׁם אוֹת ד וְאַחֲרוֹנִים שָׁם.

וע' פמ"ג בַּפְּתִיחָה לה' תַּעֲרוֹבוֹת וּבְבֵית יִצְחָק סִימָן מ"ח לְעִנְיַן אִי בָּטֵל קָטָן בְּגָדוֹל. ואכמ"ל בָּזֶה בַּאֲשֶׁר כִּי בנ"ד פָּשׁוּט שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל כַּנַ"ל: סִימָן לג כְּבוֹד יְדִידִי הרה"ג וכו' מו"ה מֹשֶׁה שַׁפִּירָא נ"י ע"ד מַה שֶּׁבָּא לְפָנָיו בֵּית הַכּוֹסוֹת שֶׁהָיָה תָּחוּב בַּרְזֶל שֶׁקּוֹרִין דראט בַּקְלִיפּוֹת שֶׁקּוֹרִין פליטערלאך וּשְׁנֵי קְצוֹתָיו יָצְאוּ לְפָנִים לְחַלֵּל.

וּמִבַּחוּץ הָיָה נָפוּחַ וְסָרוּחַ לְטַרְפֵּשׁ. וְכַאֲשֶׁר חָתַךְ הַנָּפוּחַ מָצָא שֶׁהָיָה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד מְקוֹם הַבַּרְזֶל מַכָּה מְלֵיאָה מֻגְלָא.

וְכַאֲשֶׁר הֵסִיר הַמֻּגְלָא וְהַמַּכָּה. נִשְׁאַר הַבָּשָׂר שֶׁתַּחְתָּיו שָׁלֵם וְיָפֶה.

וְכֵן בְּכָל מְקוֹם הַנָּפוּחַ אֵין שׁוּם רֵיעוּתָא בַּבָּשָׂר שֶׁלְּמַטָּה. וְהוֹרָה כת"ר לְהַתִּיר.

וְנִמְצְאוּ מְעַרְעֲרִים עָלָיו ממ"ש הח"ס סי' ל"ג לְהַחְמִיר בְּזֶה אַף בהפ"מ. לְזֹאת חָפֵץ לָדַעַת דַּעְתִּי בָּזֶה.

וּבַאֲשֶׁר הַדָּבָר נָחוּץ לְשָׁעָה לָדַעַת אִם לֶאֱכֹל הַבָּשָׂר. לְזֹאת הִנְנִי מֵשִׁיב עַל אֲתַר: הִנֵּה בְּסִירְכָא מביה"כ לְטַרְפֵּשׁ וְנִמְצָא מַחַט בִּפְנִים וְתָחוּב בַּפִּלִיטְעֶרְלָאךְ כְּבָר כָּתַב הח"ס בְּעַצְמוֹ שָׁם סי' ל"ג לְהָקֵל.

וְאַף בְּתָחוּב מִקְצָת בַּבָּשָׂר. אִם הַבָּשָׂר שֶׁלְּמַעְלָה שָׁלֵם וְיָפֶה וְאֵין שָׁם קוֹרֶט דָּם וְאַדְמוּמִית מִבַּחוּץ וְאֵין נִיכָּר שׁוּם שְׁבִיל לַחוּץ וְהַבָּשָׂר אֵינוֹ מְקֻלְקָל כְּלָל.

אֲזַי נלע"ד שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל. וְאַף שֶׁיֵּשׁ אַחֲרוֹנִים מַחְמִירִים.

מ"מ הֲרֵי הכרו"פ סי' מ"א מֵיקֵל. וְכֵן רָאִיתִי בְּשׁוּ"ת מַאֲמַר מָרְדְּכַי מִמָּהָרָ"ם מִקֶּלִיווֶא שֶׁהֵבִיא דַּעַת כַּמָּה גְּדוֹלִים וּגְאוֹנִים שֶׁהֵקֵלוּ בָּזֶה.

וְהֵבִיא שֶׁגַּם הַשְּׁלָ"ה וְהָעוֹלְלוֹת אֶפְרַיִם כָּתְבוּ לְהָקֵל. וְאַף שֶׁהוּא רוֹצֶה לוֹמַר שָׁם שֶׁהַתְּשׁוּבָה מֵהֶם הִיא מְזֻיֶּפֶת.

אֲבָל דְּבָרָיו אֵינָם מֻכְרָחִים כְּלָל ע"ש. וְיסוֹד הַמַּחְמִירִים בָּזֶה הוּא מ"ש הצ"צ סי' מ"ט שֶׁהַסִּרְכָא הָוְיָא כְּקוֹרֶט דָּם.

ולענ"ד ז"א. דְּקוֹרֶט דָּם מוֹכִיחַ שֶׁנִּיקַּב לַחוּץ ועי"ז נַעֲשָׂה שָׁם הַקּוֹרֶט דָּם.

אֲבָל סִירְכָא מוֹרֶה רַק עַל לָקוּתָא וְלֹא עַל נָקֵב מְפֻלָּשׁ. וְאַף דִּבְרִיאָה חוֹשְׁשִׁים בְּסִירְכָא לַנָּקֵב.

הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁהַקְּרוּמִים שָׁם דַּקִּים. וְלֹא שַׁיָּךְ כְּלָל לוֹמַר שֶׁמִּצַּד שֶׁנִּלְקֵה מְקֻצָּתוֹ נִתְרַבָּה הַלֵּיחוֹת וְנַעֲשָׂה סִרְכָא.

וע"כ שֶׁנִּלְקֵה כָּל עוֹבִי הַקְּרוּמִים. וּכְבָר פִּלְפְּלוּ שָׁם הַפּוֹסְקִים דְּנִתְלָה הַסִּרְכָא בְּנִיקּוּב קְרוּם הָעֶלְיוֹן.

אֲבָל בנ"ד שֶׁקֹּרוּם הביה"כ הוּא עָב. שַׁפִּיר י"ל שע"י הַכְּאֵב שֶׁנִּיקֵּב הַמַּחַט קְצָת מִבִּפְנִים יָצְאָה הַלֵּיחוֹת לַחוּץ וְנִסְתָּרֵךְ לְטַרְפֵּשׁ וְכַיָּדוּעַ שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קְצָת לָקוּתָא נִמְצָא שָׁם לֵיחוֹת.

וכ"כ הכו"פ וְכֵן הֶחְלִיט לַהֲלָכָה הַגָּאוֹן מָהָרָ"ל צוֹנֵץ בה' טְרֵיפוֹת שֶׁלּוֹ: וּמַה שֶּׁהֵבִיא הצ"צ רְאָיָה מִלְּשׁוֹן הָרַמָ"א ס"ס מ"א בְּשֵׁם בְּדִיקוֹת יְשָׁנִים שֶׁכָּתַב שֶׁבְּנִסְרַךְ צָרִיךְ לִבְדּוֹק אַחַר מַחַט. וע"כ הַכַּוָּנָה שֶׁטְּרֵיפָה אַף שֶׁאֵינוֹ מֵעֵבֶר לְעֵבֶר.

דבמעל"ע פְּשִׁיטָא שֶׁאָסוּר. כְּבָר דָּחָה זֶה הפמ"ג ס"ס מ"א שי"ל הַכַּוָּנָה שֶׁאָסוּר אַף בְּלֹא קוֹרֶט דָּם מִבַּחוּץ.

וּבֶאֱמֶת י"ל בִּפְשׁוּטוֹ דקמ"ל שֶׁצָּרִיךְ בְּדִיקָה אַחַר זֶה. מִפְּנֵי שֶׁנִּמְצָא לִפְעָמִים שֶׁיִּהְיֶה מַחַט מֵעֵבֶר לְעֵבֶר.

וְגַם כְּבָר כָּתַב הַבֵּית אֶפְרַיִם בְּשׁוּ"ת שֶׁבְּסוֹף הַסֵּפֶר סי' ל' שֶׁאֵין כַּוָּנַת הָרַמָ"א לְהַבְּדִיקוֹת יְשָׁנִים שֶׁהֵבִיא הצ"צ. וּמַה שֶּׁהֵבִיא הב"א שָׁם רְאָיָה מבד"י שֶׁהוּבְאוּ בת"ח.

יֵשׁ לִדְחוֹת ג"כ שֶׁהַכַּוָּנָה שֶׁנִּמְצָא הַמַּחַט בְּאוֹפֶן הַמַּטְרִיף ע"ש. וְהִנֵּה הצ"צ שָׁם והנו"ב סי' ט"ו כָּתְבוּ דְּנִתְחַב שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַסִּרְכָא אוֹ הַקּוֹרֶט דָּם קִיל מִנִּמְצָא עַל הַפֶּרֶשׁ.

כִּי בְּנִתְחַב אָמְרִינַן כָּאן נִמְצָא כָּאן הָיָה וְכֵינָן דְּלֵיכָּא קוֹרֶט דָּם מִבַּחוּץ מוּכָח שֶׁלֹּא נִיקֵּב לַחוּץ וכדקיי"ל בסי' מ"ח. אֲבָל בְּנִמְצָא חָיְישִׁינַן שֶׁנִּיקֵּב מעל"ע וְיָצָא מֵחֲמַת נִעְנוּעַ.

ולענ"ד זֶה קָשֶׁה טוּבָא דִּבְנִמְצָא עַל הַפֶּרֶשׁ טִפֵּי מִסְתַּבֵּר לוֹמַר כ"נ כָּאן הָיָה. דְּהָא דַּרְכָּם לְהִמָּצֵא בַּפֶּרֶשׁ כִּי נִכְנְסוּ דֶּרֶךְ הַוֶּשֶׁט.

ולפמש"ל דְּסִרְכָא אֵינוֹ כק"ד. יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל בהפ"מ אַף בְּנִסְרַךְ נֶגֶד הַמַּחַט וְהַמַּחַט תָּחוּב בְּפִלְיטָעֶרְלַאדְ וְאַף בַּבָּשָׂר קְצָת לְאָוְרְכוֹ: וְהִנֵּה אִם יֵשׁ מָכָּה בביה"כ כָּתַב הט"ז סי' מ"ח סקי"ד דְּהָוֵי כְּקוֹרֶט דָּם.

וְנִרְאֶה שֶׁכָּתַב זֶה רַק בַּנִּמְצָא דְּאֵירֵי בָּהּ הט"ז שָׁם. אֲבָל בְּתָחוּב וְהַמָּכָּה אֵינָהּ כְּנֶגֶד הַמַּחַט.

וְנִדְאִי כְּשֶׁיֵּרָה לְדַעַת הצ"צ הַנַּ"ל דְּלָא גָּרַע מק"ד. ולפ"ז אִם הַמָּכָּה אֵינָהּ כְּנֶגֶד הַמַּחַט כְּשֶׁיֵּרָה.

וְאַף כְּשֶׁיֵּשׁ סִרְכָא עַל הַמָּכָּה. תָּלִינַן שֶׁהַסִּרְכָא נַעֲשֵׂית מִלֵּיחוּת שֶׁל הַמָּכָּה כֵּינָן שֶׁאֵינוֹ נֶגֶד הַמַּחַט.

וְכָשֵׁר אַף להצ"צ ונו"ב שֶׁהֶחְמִירוּ בְּנִמְצָא. וּכְמוֹ בְּרִיאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סִרְכָא מֵאוּמָא לַדּוֹפָן וְיֵשׁ מַכָּה בַּדּוֹפָן.

דְּתָלִינַן שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהַמַּכָּה שֶׁבַּדּוֹפָן. אַלְמָא שֶׁדֶּרֶךְ מַכָּה לִגְרוֹם סִרְכָא.

וְאַף הח"ס שָׁם לֹא הֶחְמִיר רַק בְּנִמְצָא עַל הַפֶּרֶשׁ ע"ש. אֲבָל בְּתָחוּב שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַמַּכָּה וְהַסִּרְכָא אֲזַי מוֹדֶה גַּם הח"ס דְּכָשֵׁר.

וְכֵן הֵבִיא שָׁם מִקּוֹדֶם הַחִילּוּק בֵּין נִמְצָא לְתָחוּב. וכ"כ הבה"ט ר"ס מ"ח לְהַכְשִׁיר בְּיַבֶּלֶת בְּקֵיבָה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַמַּחַט ע"ש בְּשֵׁם השבו"י.

וא"כ בנ"ד כְּשֶׁיָּרָה בהפ"מ לכ"ע. וּכְעֵין זֶה הִכְשִׁיר הַשּׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מ"ת ח"ד סי' ל"ה ע"ש שֶׁהֶקֵּיל עוֹד יוֹתֵר מִזֶּה: אָכֵן לפמש"ל שֶׁהָעִיקָּר דְּסִרְכָא אֵינָהּ כק"ד יֵשׁ לָדוּן לְהָקֵל אַף אִם הוּא נֶגֶד הַמַּחַט.

כֵּיוָן שֶׁהַמַּחַט תָּחוּב בְּפִלְיִטְעָרְלָאָךְ. וְשֵׁם הַבָּשָׂר שָׁלֵם וְיָפֶה.

רַק מִלְמַעְלָה לְצַד חוּץ יֵשׁ מָקוֹם א"כ נִימָא כ"נ כָּאן הָיָה. ומנ"ל לְהַחְזִיק רֵיעוּתָא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְלוֹמַר שֶׁנִּיקַּב לַחוּץ וְנִתְרַפֵּא הַבָּשָׂר מִבִּפְנִים.

וּמִבַּחוּץ נִשְׁאֲרָה הַמַּכָּה. וְרַק לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּסִרְכָא הָוֵי כק"ד אַף שֶׁהִיא רַק מִבַּחוּץ.

לָזֶה גַּם בְּמַכָּה י"ל כֵּן. אֲבָל לְהַסּוֹבְרִים דְּסִרְכָא אֵינָהּ כק"ד.

גַּם מַכָּה בכה"ג שֶׁבִּפְנִים שָׁלֵם וְיָפֶה ג"כ לָא הָוֵי כק"ד. וְזֶה מָצוּי בְּאֵיבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מַכּוֹת וְלֹא נִיקְּבוּ מעל"ע.

וכ"כ בכרו"פ סי' מ"א לְצַדֵּד לְהָקֵל אַף אִם אִם נָפוּחַ קְצָת נֶגֶד הַמַּחַט וְסִרְכָא ע"ג נָפוּחַ. וְיֵשׁ לְצָרֵף ג"כ שִׁיטַת הָרָאָבָ"ן וְהָרֹאֹ"ה והבעה"ע וְהַפַּרְדֵּס לְרַשְׁ"י זַ"ל וְהוּבְאָה שִׁיטָה זוֹ גַּם בְּאֶשְׁכּוֹל ה' טְרֵיפוֹת שֶׁבְּכָל מָקוֹם אָמְרִינַן דִּקְרוּם מֵחֲמַת מַכָּה הָוֵי קְרוּם.

וְרַק בְּרִיאָה וְוַשָּׁט אֵינוֹ קְרוּם ע"ש. וּמְבוֹאָר שָׁם לְהֶדְיָא דְּבִבְנֵי מֵעַיִם הָוֵי קְרוּם.

וא"כ גַּם בנ"ד אַף אִי נִיחוּשׁ שֶׁנִּיקַּב וְנִתְרַפֵּא. מ"מ הָוֵי שַׁפִּיר סְתִימָה וּכְשֵׁירָה.

אַךְ לְמַעֲשֶׂה, קָשֶׁה לְהָקֵל בכה"ג בְּמַכָּה וְסִרְכָא נֶגֶד הַמַּחַט. אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ עוֹד אֵיזֶה צְדָדִים לְהָקֵל.

כִּי בְּמָקוֹם מַכָּה יֵשׁ לָחוּשׁ מְאוֹד לְבָשָׂר שֶׁהָרוֹפֵא גּוֹרְדוֹ שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִים בָּזֶה כדקיי"ל בסי' נ' וְהָוֵי נִתְמַסְמֵס. אָכֵן בנ"ד פָּשׁוּט שֶׁיָּפֶה הוֹרָה מעכ"ת.

וּבְפָרָט דהח"ס לֹא הֶחְמִיר רַק לְטַעְמוֹ שֶׁמַּחְמִיר שָׁם מְאוֹד אַף בְּסִרְכָא בְּלֹא מַחַט יעו"ש. אֲבָל לְדִידַן דקיי"ל כְּהַמְקִילִים שַׁפִּיר כְּשֵׁירָה.

[וְנוֹדַע לִי שֶׁכָּתְבוּ ג"כ לְהַגָּאוֹן אבד"ק קַאֲוָנָא שְׁלִיטָ"א וְהִסְכִּים ג"כ לְהַכְשִׁיר]: סִימָן לד עַל קֻרְקְבָן הָיָה נָפוּחַ גָּדוֹל. וְנִרְאֶה שֶׁהָיָה מֵחֲמַת חֹלִי וּמַכָּה כִּי הָיָה מָלֵא מֻגְלָא וּפֵרֵשׁ.

וְהַמֻּגְלָא הִגִּיעָה עַד חֲלַל הַקֻּרְקְבָן. וּבְאֶמְצַע הַנָּפוּחַ הָיָה בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת כְּעֵין נִגְלַד וְהַקְּרוּם הָיָה דַּק וּמְשֻׁנֶּה בְּמַרְאִיתוֹ.

וּכְשֶׁלְּקָחוּהוּ לְמַשְׁמֵשׁ בְּיָד נִקְרַע תֵּיכֶף. וְנִרְאֶה שֶׁבִּשְׁבִיל הַנָּפוּחַ אֵין בּוֹ שׁוּם חֲשָׁשׁ.

אִם הַקְּרוּם שֶׁעַל הַנָּפוּחַ שָׁלֵם וְיָפֶה. וְאַף שֶׁנִּתְגַּדֵּל הַקֻּרְקְבָן וְנִתְרַחֵב מְאוֹד.

יָדוּעַ שֶׁכֵּן הַדֶּרֶךְ בַּמַּכָּה מֵחֲמַת רִיבּוּי הַמֻּגְלָא מִתְרַחֵב וּמִתְפַּשֵּׁט הַקְּרוּם. וְכֵן הוּא כָּל בּוּעוֹת שֶׁבְּאֵבָרִים.

וְרַק עַל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהַקְּרוּם דַּק וְנִשְׁתַּנָּה יֵשׁ לָדוּן שֶׁנִּתְמַסְמֵס הַקְּרוּם כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מַרְאִיתוֹ וְגַם נִקְרַע בְּמִשְׁמוּשׁ וְכִדְאִיתָא בי"ד סי' נ' ס"ג בכה"ג וע"ש בָּאַחֲרוֹנִים. אוֹ דְּהָוֵי קְרוּם מֵחֲמַת מַכָּה.

וְאַף לְשִׁיטַת הָרַ"ה וּשְׁאָר רִאשׁוֹנִים דס"ל דְּקֵרוּם מֵחֲמַת מַכָּה אֵינוֹ אָסוּר רַק בַּנְּוָשֶׁט דְּאַכְלָא וּפַעְיָא בּוֹ וְכֵן בְּרִיאָה שֶׁמֵּחֲמַת שֶׁמִּתְנַפַּחַת תָּמִיד יִקָּרַע הַקֵּרוּם. בכ"ז בנ"ד כֵּיוָן דְּחָזִינַן שֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה הוֹלֵךְ וּמִתְנַפֵּחַ מֵחֲמַת שֶׁהַמֻּגְלָא וְהַפְּסוֹלֶת דּוֹחֲקִים אֶת הַקֵּרוּם.

וְהַמַּאֲכָל שֶׁאוֹכֶלֶת מוֹסִיף לִדְחֹק אֶת הַמֻּגְלָא לְמַעְלָה. יֵשׁ לָחוּשׁ ג"כ שֶׁיִּסָּתֵר הַקֵּרוּם מֵחֲמַת מַכָּה וּבִפְרָט שֶׁיּוֹתֵר נִרְאֶה שֶׁהוּא קֵרוּם הַקֵּוֹרְקָבָן וְנִתְמַסְמֵס.

וְאַף הַסּוֹבְרִים שָׁם דִּבְשִׁינּוּי מַרְאֶה לְחוּד לָא הָוֵי נִתְמַסְמֵס. מ"מ עִם לָקוּתָא כ"ע מוֹדוֹ.

עפמ"ג סי' מ"ג בְּמִשְׁבְּצוֹת סק"ה בְּאוֹרֶךְ בָּזֶה. וכ"כ הנו"ב מ"ק חי"ד סי' י"ג י"ד שֶׁשִּׁינּוּי מַרְאֶה עַל הָאֲבַעְבּוּעַ יֵשׁ לָחוּשׁ לְנִתְמַסְמֵס יעו"ש.

וְאַף כִּי בִּדְבָרָיו יֵשׁ לָדוּן דְּבָאֲמֶת בָּאֲבַעְבּוּעַ ע"פ רֹב מִשְׁתַּנֶּה מַרְאֶה הַבָּשָׂר מֵחֲמַת חֹולִי שֶׁמִּשְׁתַּנֶּה שָׁם מַרְאֶה הַדָּם כַּיָּדוּעַ. וּבִפְרָט בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֻגְלָא הַמַּרְאָה מִשְׁתַּנֶּה מֵחֲמַת הַמֻּגְלָא.

וכדקיי"ל בי"ד סי' ל"ח גַּבֵּי רֵיאָה שֶׁאִם יֵשׁ שָׁם מֻגְלָא אֵין לְהַטְרִיף מֵחֲמַת שִׁינּוּי מַרְאֶה. בכ"ז בנ"ד כֵּיוָן שֶׁהַקֵּרוּם נִתְפַּשֵּׁט וְנִתְרַחֵב כ"כ וּבְמָקוֹם זֶה הוּא דַּק מְאוֹד וְלִקּוּי וְגַם נִקְרַע בְּמִשְׁמוּשׁ הַיָּד.

בָּזֶה בְּנוֹדַאי י"ל דְּהָוֵי נִתְמַסְמֵס וְהִטְרַפְתִּיו: סִימָן לָהּ בָּא לְפָנַי עוֹף שֶׁבְּמָקוֹם הַבּוּקָא דְּאַטְמָא הָיָה בּוֹלֵט לִפְנִים אֵיזֶה דָּבָר. וּבָדַקְתִּי וְרָאִיתִי שֶׁהַבּוּקָא דְּאַטְמָא עִם הָאֲסִיתָא נִשְׁמְטוּ מִמְּקוֹמָם וְנִכְנְסוּ לִפְנִים.

וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לָדוּן שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַבּוּכָנָא דְּבוּקָה בַּאֲסִיתָא. מָה אִיכְפַּת לָנוּ שֶׁהָאֲסִיתָא נִשְׁמְטָה וְנִכְנְסָה לִפְנִים.

וְאַף דמ"מ הֲרֵי נִשְׁמְטָה הַבּוּקָא מִמְּקוֹמָהּ. בכ"ז י"ל שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהָיוּ יְכוֹלִים לְהַדְבִּיקָהּ בְּמְקוֹמָהּ וְהָיְתָה חַיָּה.

וּכְדִין כָּל טְרֵיפוֹת דְּהֵיכָא דְּהָוֵי מְהַנֵּי רְפוּאָה לָא הָוֵי טְרֵיפָה כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין דַּף נ"ד דְּאִי בָּדְרִי לַהּ סַמָּא הָוֵי חַיֵּי כְּשֵׁירָה. וְנִרְאֶה דִּלְהָכִי בְּנִשְׁמַט בְּלֹא אִיעַכּוּל כָּשֵׁר מִדִּינָא דִּגְמָרָא.

וְרַק מִשּׁוּם שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִים מַהוּ אִיעַכּוּל הֶחְמִירוּ. ע' יו"ד סי' נ"ה.

מִשּׁוּם דִּבְלֹא אִיעַכּוּל אִי בְּדָרִי לַהּ סַמָּא הָוֵי חַיֵּי. וְאַף דְּמִבּוֹאָר בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁאִם נִשְׁבְּרָה הָאֲסִיתָא הָוֵי כַּנִּשְׁמָט.

זֶה רַק כְּשֶׁנִּשְׁבְּרָה וְנִבְקְעָה אָמְרִינַן שֶׁהַבּוּכָנָא נִתְנַדְנְדָה עי"ז מִמְּקוֹמָהּ וְהָוֵי כְּנִשְׁמְטָה וכמ"ש הָאַחֲרוֹנִים סְבָרָא זוֹ אֲבָל בנ"ד שֶׁהַבּוּכָנָא דְּבוּקָה הֵיטֵב בַּאֲסִיתָא. וְרַק שֶׁכָּל הָאֲסִיתָא נִפְרְדָה מֵעַצְמוֹת הַגּוּף וְנִכְנְסָה לִפְנִים.

אֶפְשָׁר שֶׁהָיָה שָׁב לִמְקוֹמוֹ וְהָיָה מִתְחַבֵּר שָׁם. ועכ"פ ע"י רְפוּאָה הָיָה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת כֵּן וְכַנַּ"ל: וְיֵשׁ לְהָבִיא קְצָת רְאָיָה מִדְּאָמְרִינַן בְּחֻלִּין נ"ד דלר' יוֹחָנָן דְּאָמַר אֵלּוּ טְרֵיפוֹת דַּוְוקָא מְמַעֲטִינַן דָּבָר מַתְנָא בְּבוּקָא דְּשָׁף מִדְּזֻכְתָּא דְּאַף דְּדָמֵי לִנְטוּלָה מ"מ כְּשֵׁירָה.

וְקָשֶׁה ל"ל לְאוֹקְמָא בְּגַוְונָא שֶׁיַּחֲלוֹק עַל הָא דר"מ. נִימָא דִּמְמַעֵט בכה"ג שֶׁנִּשְׁמְטָה גַּם הָאֲסִיתָא.

דְּנַדַּאי דָּמֵי לִנְטוּלָה ומ"מ כְּשֵׁירָה כַּנַ"ל. וע"כ צ"ל דִּלְרַב מִתַּנָּא גַּם בכה"ג טְרֵיפָה.

וְעוֹד יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה דְּלָמָּה מַיְיתֵי שָׁם הָא דְּרַב מַתָּנָא הו"ל לְאֵתוּיֵי הָא דְּאִיתָא בְּחֻלִּין נ"ז דִּשְׁמוּטַת יָרֵךְ טְרֵיפָה. ועו"ק דְּהָא ר' יוֹחָנָן גּוּפֵיהּ קָאָמַר בְּדַף נ"ז ע"ב דִּשְׁמוּטַת יָרֵךְ טְרֵיפָה.

וְהֵיכִי קָאָמַר הָכָא דִּכְשֵׁירָה. וְכֵן הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' בְּדַף נ"ז ע"א ד"ה שְׁמוֹטַת.

וּמַה שֶּׁכָּתְבוּ הַתּוֹסְ' שָׁם דְּאַיְירֵי דְּאִיעַכּוּל נִיבֵּיהּ וכמ"ש הַתּוֹסְ' בְּדַף מ"ג ע"א ד"ה הָנָךְ דר"י מוֹדָה דִּטְרֵיפָה בְּאִיעְכּוּל. דָּחוּק קָצָת לענ"ד.

דְּכָל כה"ג הו"ל לר' יוֹחָנָן לְפָרֵשׁ בְּדִבָּרָיו דְּאַיְירֵי בְּאִיעֲכּוּל. כֵּיוָן דְּאָמַר הָתָם דְּאִלּוּ טְרֵיפוֹת דַּוְוקָא אֲבָל לפמ"ש י"ל דִּשְׁמוּטַת יָרֵךְ הַיְינוּ שֶׁנִּשְׁמְטָה הַקּוּלִית עִם הָאֲסִיתָא ועפ"ז יֵשׁ לְיַישֵׁב קֻוּשְׁיַית תוס' בְּדַף מ"ג ד"ה הָנָךְ שֶׁהִקְשׁוּ לר"יִדְלָא ס"ל דְּרַב מַתָּנָא.

מַאי נִינְהוּ י"ח טְרֵיפוֹת. ולפמ"ש י"ל דַּחֲשִׁיב שְׁמוֹטַת יָרֵךְ בְּגַוְונָא שֶׁהִזְכִּירנוּ.

וּמְיֻוָּשָׁב ג"כ מַה שֶּׁהִקְשׁוּ התו' בְּדַף נ"ז ד"ה שְׁמוֹטַת לָמָּה קָרֵי לָהּ שֵׁם שְׁמוּטָה. וּבְדַף נ"ד בּוּקָא דְּשָׁף מִדְּוָכְתָּא.

וּמַה שֶּׁתֵּרְצוּ הַתּוֹסְ' דְּאַיְירֵי בְּאִיעְכּוּל נִיבֵּיהּ. צ"ע דְּהָא גַּם בְּאַפְּסִיק נִיבֵּיהּ נוֹפֵל לְשׁוֹן שְׁמוּטָה כַּמּוּבָן: אֲבָל לפמ"ש א"ש דִּשְׁמוּטָה קָרֵי מַה שֶּׁנִּשְׁמַט כָּל אֵבֶר הַיָּרֵךְ עִם הָאֲסִיתָא: ועפ"ז נִרְאֶה דְּהָא דְּאָמְרִינַן בְּחֻלִּין כ"א נִיטַל הַיָּרֵךְ וְחָלָל שֶׁלָּהּ נִיכָּר נְבֵילָה.

וְקָאָמְרִינַן הֵיכִי דָּמֵי חָלָל שֶׁלָּהּ נִיכָּר כְּגוֹן שֶׁרְבוּצָה וְנִרְאֵית חַסִירָה. וע"ש בפירש"י שֶׁנִּדְחַק מְאוֹד בְּפֵירוּשׁ דָּבָר זֶה.

וַעֲדַיִין אֵינוֹ מוּבָן דְּמַה צָּרִיךְ פֵּירוּשׁ לָזֶה דְּהָא יָדוּעַ שֶׁיָּרֵךְ נִקְרָא כָּל הָרֶגֶל. וּמִמֵּילָא אִם נִיטַל נִיכָּר הַחַסָּרוֹן לפירש"י.

וְאִם הַכַּוָּונָה שֶׁנִּיטַל כָּל הַבָּשָׂר ג"כ כפירש"י שָׁם. הו"ל לְפָרוּשֵׁי הָכִי שֶׁנִּיטַל הַיָּרֵךְ עִם הַבָּשָׂר.

וּכְהָא דְּאָמְרִינַן הָתָם נִשְׁבְּרָה מַפְרֶקֶת וְרוֹב בָּשָׂר עִמָּהּ. ולפמ"ש א"ש דְּהַכַּוָּונָה שֶׁנִּיטַל הַיָּרֵךְ עִם הָאֲסִיתָא.

וְהַיְינוּ דִּמְפָרֵשׁ שֶׁנִּרְאֵית חַסִירָה. שֶׁכְּשֶׁנִּיטְלָה הָאֲסִיתָא נַעֲשָׂה נֶקֶב וְחַסָּרוֹן בְּגוּף הַבְּהֵמָה.

וְיֵהֵא נִרְאֶה הַחַסָּרוֹן אַף כְּשֶׁהִיא רְבוּצָה. וּלְגִירְסָא דְּאִיתָא בְּחֻלִּין ל"ב וְנָדָה כ"ד נִיטָּל יֶרֶךְ וְחָלָל שֶׁלָּהּ נִרְאֶה פֵּירוּשִׁי יוֹתֵר מֻוכְרָח.

כִּי לָשׁוֹן שֶׁנִּיטַל הֶחָלָל אֵין לוֹ בֵּיאוּר כְּלָל. אֲבָל לפמ"ש א"ש שֶׁהָאֲסִיתָא מִיקְרֵי חָלָל שֶׁל הַיָּרֵךְ לְפִי שֶׁהַיָּרֵךְ תָּקוּעַ בַּחֲלַל הָאֲסִיתָא.

וְדִמְפָרֵשׁ הַשַּׁ"ס הֵיכִי דָּמֵי. הַכַּוָּונָה שֶׁלֹּא נִפְרַשׁ שֶׁנִּשְׁבְּרוּ צִידֵי הָאֲסִיתָא בְּאוֹפָן שֶׁלֹּא נִשְׁאַר שָׁם חָלָל.

אֲבָל גּוּף הָאֲסִיתָא בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת. לָזֶה מְפָרֵשׁ הַשַּׁ"ס דְּאַיְירֵי שֶׁנִּיטְלָה לְגַמְרֵי וְנִיכָּר הַחַסָּרוֹן בַּגּוּף.

ועפ"ז יֵשׁ לְיַישֵׁב ג"כ קֻוּשְׁיַית הַתּוֹסָ' בְּחַוּלִּין ל"ב ע"ב שֶׁהִקְשׁוּ מַאי פָּרִיךְ הַשַּׁ"ס שָׁם דְּלִיחְשׁוֹב בְּטָרֵיפוֹת הָא דְּנִיטַּל הַיָּרֵךְ וְחָלָל שָׁלָה נִיכָּר. דְּהָא כְּבָר נִמְנָה בי"ח טָרֵיפוֹת בְּהֵמָה שֶׁנִּחְתְּכוּ רַגְלֶיהָ.

ולפמ"ש א"ש דְּשָׁאנֵי הָכָא שֶׁנִּשְׁמְטָה הָאֶסְיָתָא. שי"ל דְּהָתָם הָיָה אֶפְשָׁר לְחַבֵּר הָאֶסְיָתָא לַגּוּף וּבְדָרֵי לָהּ סַמָּא וְחַיֵּי וְשַׁפִּיר הָוֵי טָרֵיפוֹת בפ"ע.

וְאַף דִּבְשָׁף מִדֶּוְכְתֵּיהּ בָּעֵינַן אִיעַכּוּל נִיבֵיהּ. מ"מ בנ"ד טָרֵיפָה אַף דְּלָא אִיעַכּוּל.

דְּכֵיוָן שֶׁנִּשְׁמְטָה כָּל הָאֶסְיָתָא. אֵין שַׁיָּיךְ כְּלָל לוֹמַר שֶׁיֵּשׁ מַמָּשׁוּת בְּנִיבִים הַמְחֻבָּרִים לְהָאֶסְיָתָא שֶׁכְּבָר נִשְׁמְטָה מֵהַגּוּף.

וּכְעֵין זֶה כָּתַב הָרָ"ן פא"ט שֶׁכְּשֶׁנִּיטַּל הַיָּרֵךְ טָרֵיפָה אַף אִם לֹא אִיעַכּוּל נִיבֵי' רַק נִפְסְקוּ דְּכֵיוָן שֶׁנִּיטַּל הַיָּרֵךְ שׁוּב לֹא יִתְחַבְּרוּ. וְהָאַחֲרוֹנִים נָחְלְקוּ בְּכַוָּנָתוֹ אִם אֲיִירֵי שֶׁהַיָּרֵךְ תָּלוּי בַּגּוּף רַק שֶׁאֵין עוֹר וּבָשָׂר חוֹפִין רֻבּוֹ.

אוֹ שֶׁנִּיטַּל לְגַמְרֵי וְאכמ"ל בָּזֶה. וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדֵּק מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו בְּחַוּלִּין נ"ז דבכה"ג טָרֵיפָה.

שֶׁכָּתַב דְּמַה שֶּׁאָסַר ר"י בְּיִרֵךְ כְּנֶגְדּוֹ הִתִּיר בְּיָד. וְיָד הַיְינוּ עֻצָּם הַמְחֻבָּר עִם הָעֻצָּם הַגּוּף שֶׁנִּשְׁמַט מִן הַשִּׁדְרָה עכ"ל.

מַשְׁמַע מִזֶּה שֶׁמְּפָרֵשׁ הָרַשְׁבָּ"א הָא דְּשָׁמוּטַת הַיָּרֵךְ שֶׁנִּשְׁמְטָה גַּם הָאֶסְיָתָא שֶׁהִיא הַדְּבוּקָה בְּעֻצָּם עַל הַשִּׁדְרָה: אָכֵן בֶּאֱמֶת נִרְאֶה שֶׁאֵין לָנוּ לְחַדֵּשׁ טָרֵיפוֹת מִדַּעְתֵּינוּ. וְאַדְרַבָּה מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י וְתוֹסָ' וּשְׁאָר רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים שֶׁהֵבֵאתִי שֶׁלֹּא פֵּירְשׁוּ כֵּן הָא דְּשָׁמוּטַת יֶרֶךְ וְהָא דְּנִיטַּל הַיָּרֵךְ וְחָלָל שָׁלָה.

מוּכָח דְּלָא ס"ל דְּלִיהֲוֵי טָרֵיפָה בכה"ג. וְגַם דְּבֶאֱמֶת אֵין שַׁיָּיךְ לְפָרֵשׁ בְּזֶה הָא דְּשָׁמוּטַת יֶרֶךְ.

דבנ"ד הָוֵי שְׁבוּרָה וְלֹא שָׁמוּטָה. דְּהָא נִשְׁבְּרָה הָאֶסְיָתָא מֵחִיבּוּרָהּ בְּעֻצָּם הַגּוּף שֶׁדָּבוּק לַשִּׁדְרָה.

וְכֵן מִסְתַּבֵּר דְּהָא דנ"ד הוּא רַק שֶׁעֻצָּם הַגּוּף שֶׁדָּבוּק לַשִּׁדְרָה נִשְׁבַּר מִשְּׁנֵי צְדָדִין. אֲבָל הַיָּרֵךְ וְהָאֶסְיָתָא שְׁלֵימִים וְיָפִים.

וא"כ וַדַּאי י"ל שֶׁהָיָה חוֹזֵר וּמִתְחַבֵּר הַשָּׁבָר. אִלּוּ לֹא הָיְתָה הָעוֹף אוֹ הַבְּהֵמָה הוֹלֶכֶת וּמְנַדְנֶדֶת רַגְלָהּ.

וְכֵן אִלּוּ הָוּוּ בְּדָרֵי לָהּ סַמָּא הָוֵי חַיֵּי. וכ"כ הַפּוֹסְקִים בְּטַעַם דְּנִפְסַק נִיבֵיהּ כְּשֵׁירָה.

מִשּׁוּם שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְעַכְּלוּ הָיָה חוֹזֵר וּמִתְחַבֵּר. וְלֹא מָצִינוּ טָרֵיפוֹת כְּשֶׁנִּשְׁבַּר עֻצָּם שֶׁדָּבוּק לַשִּׁדְרָה.

וּנְהִי דְּאִם נִיטַּל לְגַמְרֵי וַדַּאי דְּלָא עָדִיפָא מֵאִלּוּ נִיטַּל הַיָּרֵךְ וְנִשְׁאֲרָה הָאֶסְיָתָא דְּטָרֵיפָה לְדִידַן דְּמַחְמְרִינַן בכה"ג אַף בְּנִפְסְקוּ הַנִּיבִים. אֲבָל כְּשֶׁיֵּשְׁנָם מְחֻבָּרִים לְפָנֵינוּ וְעוֹר וּבָשָׂר חוֹפִין כָּרָאוּי.

וְרַק שֶׁנִּשְׁבַּר צִידֵי הָעֶצֶם מִמָּקוֹם חִיבּוּרוֹ. נִרְאֶה שֶׁאֵין חֲשָׁשׁ בָּזֶה.

וְאֵין לְךָ אֶלָּא מַה שֶּׁמָּנוּ חֲכָמִים בִּטְרֵיפוֹת. וְאַף שֶׁקָּשֶׁה לְהָקֵל בְּדָבָר שֶׁלֹּא נִמְצָא בַּפּוֹסְקִים.

אֲבָל הַסְּבָרָא נוֹתֶנֶת שֶׁהִיא כְּשֵׁירָה. וְכִדְמוּכָח מִפִּשְׁטוּת דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהִזְכִּירוּ שֶׁנִּדְחֲקוּ בְּפֵירוּשָׁא דִּשְׁמוּטַת הַיָּרֵךְ.

וּקְצָת רִאשׁוֹנִים פֵּירְשׁוּ דְּאַיְירֵי בְּשֶׁמּוֹטַת הַיָּרֵךְ מֵהַשּׁוּק וְלֹא פֵּירְשׁוּ כַּנַ"ל. מַשְׁמַע דבכה"ג אֵינוֹ בִּכְלַל הַטְּרֵיפוֹת.

וְזֶה נִדְאֵי דּוֹחֵק לוֹמַר שֶׁהָיָה פָּשׁוּט לָהֶם דִּטְרֵיפָה. דְּכָל כה"ג הו"ל לְפָרוּשֵׁי.

וְעוֹד דְּזֶה אֵינוֹ נִקְרָא שְׁמוּטָה רַק שְׁבוּרָה. וְלֹא מָצִינוּ שֶׁיְּחַשְּׁבוּ שֶׁבֶר זֶה בִּכְלַל טְרֵיפוֹת דִּשְׁבוּרָה.

ומש"ל מחי' הָרַשְׁבָּ"א אֵינָהּ רְאָיָה כְּלָל. דְּהָא הָרַשְׁבָּ"א מְפָרֵשׁ שָׁם דִּשְׁמוּטַת יֶרֶךְ הַיְינוּ בּוּקָא דְּשָׁף וְאִיעְכּוּל נִיבְיָה.

וא"כ לָאו הַיְינוּ שֶׁנִּשְׁמְטָה הָאַסִיתָּא. ומ"ש שֶׁנִּשְׁמַט מִן הַשִּׁדְרָה.

הַכַּוָּנָה שֶׁקּוֹרֵא לְעֶצֶם הַגּוּף שִׁדְרָה. לְפִי שֶׁהוּא עֶצֶם שֶׁאֵלָיו מְחֻבָּר חוּט הַשִּׁדְרָה.

וְכֵן מַסִּיק הָרַשְׁבָּ"א שָׁם דִּשְׁמוּטַת יָד דָּמֵי לִשְׁמוּטַת גַּף שֶׁהוּא עֶצֶם הַמְּחֻבָּר לַגּוּף. אַלְמָא דְּאַיְירֵי בְּבוּקָא דְּשָׁף וְלֹא שֶׁנִּשְׁמְטָה גּוּף הָאַסִיתָּא.

וְעוֹד דְּזֶה לָא מִיקָּרֵי שְׁמוּטָה רַק שְׁבוּרָה כַּנַ"ל: ומ"מ לְמַעֲשֶׂה אֵין לְהַכְשִׁיר בָּזֶה. דְּהָא כֵּינָן שֶׁנִּכְנַס הָעֶצֶם לִפְנִים ע"י שֶׁנִּשְׁבַּר וּמִתְנַדְנֵד אָנָה וָאָנָה.

א"כ דָּמֵי לְמַחַט וְקוֹץ בַּחֲלַל הַגּוּף דְּטְרֵיפָה דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקַּב אֶחָד מֵאֵבָרִים הַפְּנִימִים. וְכִדְאִיתָא בסי' נ"ד לְעִנְיַן נִשְׁבַּר הַצֶּלַע דְּחָיְישִׁינַן לָזֶה.

וְאַף לְהַפּוֹסְקִים הַמְצַדְּדִים שָׁם לְהָקֵל. הַיְינוּ רַק שָׁם שֶׁאֵין דָּבָר הַדּוֹחֵק אֶת הַצֶּלַע מִבַּחוּץ לִפְנִים.

וּלְזֶה אֵין לָנוּ לָחוּשׁ לָזֶה. וכ"כ הָרַ"ן בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א סְבָרָא זוֹ לְחַלֵּק בֵּין קוֹץ לְצֶלַע שֶׁנִּשְׁבַּר ע"ש.

אֲבָל בנ"ד הָעוֹף בְּדֶרֶךְ הֵילּוּכוֹ דּוֹחֵק אֶת הָרֶגֶל לִפְנִים לְתוֹךְ הַגּוּף וְאַף אִם אֵינוֹ הוֹלֵךְ עַל הָרֶגֶל הַשְּׁמוּטָה. בכ"ז לֹא יִמָּלֵט שֶׁיִּגַּע בָּהּ בָּאָרֶץ.

וְכֵן בִּרְבִיצָתוֹ עַל הָאָרֶץ דּוֹחֵק הָרֶגֶל לִפְנִים. וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁפָּגַע בְּאֵיזֶה אֵבֶר בְּפָנִים.

וְאַף שֶׁאֵין בּוֹ עוֹקֶץ ג"כ יֵשׁ לָחוּשׁ. וּבְפָרָט שֶׁהַיֶּרֶךְ הוּא אָרוֹךְ וְנִכְנַס עָמֹק לְתוֹךְ הַגּוּף.

וא"א לְבָדוֹק אֶת אֵבָרִים הַפְּנִימִים כֻּלָּם. דְּלָא הָוֵי כְּמָקוֹם יָדוּעַ שֶׁאָנוּ בְּקִיאִים בִּבְדִיקָה כַּמְבֹאָר בסי' ל"ג.

וכ"כ הַפּוֹסְקִים בסי' נ"ג שֶׁאִם עָבְרָה הַמַּכָּה מֵעֵבֶר לַצְּלָעוֹת טְרֵיפָה ע"ש. ולפ"ז הָוֵי רַק סְפֵק טְרֵיפָה שֶׁמָּא נִיקְּבוּ אֵבָרִים הַפְּנִימִים.

ונ"מ לְעִנְיַן תַּעֲרוֹבוֹת וְעוֹד כַּמָּה פְּרָטִים: סִימָן לוֹ ע"ד שָׁרָצָה כת"ר לְהַחְמִיר שֶׁיֶּחָתְכוּ צַד הַפָּנִים מִן הָאֲחוֹרִים עַד הַטַּבּוּר. הִפְרִיז עַל הַמִּדָּה.

כֵּינָן שֶׁאוֹפֶן הַנִּיקּוּר אֶחָד הוּא גַּם מֵהַטַּבּוּר וָהָלְאָה עַד מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא הָוְדְּ שֶׁטָּעָלִין. יֵשׁ לָנוּ לְהַנִּיחַ מִנְהַג מְקוֹמוֹתֵינוּ שֶׁחוֹתְכִים עַד מָקוֹם הַהוּא.

וְאַף שֶׁלְּחֶם הַפָּנִים הֶעְתִּיק בְּשֵׁם הסמ"ע שֶׁרָאוּי לְהַחְמִיר וְלַחְתּוֹךְ עַד הַטַּבּוּר כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְתְּכוּ יוֹתֵר מִכְּפִי הָרָאוּי. בכ"ז הֲלֹא רָאִינוּ שֶׁלֹּא קִבְּלוּ תַּקָּנָתוֹ בִּמְדִינָתֵינוּ.

וְלָא עָדִיפָא מְתַקָּנוֹת חֲז"ל הֵיכָא דְּלֹא פָּשְׁטָה. וְאַף שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בע"ז ל"ו דמ"מ צָרִיךְ לְבַטְּלָהּ ע"י ב"ד.

הַיְינוּ הֵיכָא שֶׁעָשׂוּ תַּקָּנָה גְּמוּרָה. אֲבָל הָכָא לֹא מָצִינוּ כְּלָל שֶׁיִּתַּקֵּן כֵּן הסמ"ע תַּקָּנָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

וְרַק כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְהַזְהִיר שֶׁלֹּא יַחְתְּכוּ רַק עַד הַטַּבּוּר. וְיֵשׁ לָנוּ כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁמָּצִינוּ בִּמְחַבְּרִים שֶׁכָּתְבוּ שֶׁרָאוּי לְהַזְהִיר אוֹ לְהַחְמִיר וְלֹא תָּפְסוּ חֲזוּמָרָתָם וְלֹא נָהֲגוּ כֵּן.

וְכֵן בְּסִפְרֵי הַנִּיקּוּר בָּאַחֲרוֹנִים לֹא הֵבִיאוּ זֶה לְמַנְהָג. וְלָזֶה לענ"ד אֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה.

רַק צָרִיךְ לְהַשְׁגִּיחַ אִם יוֹדְעִים הַטַּבָּחִים לְנַקֵּר הַבָּשָׂר שָׁם וּכְעֵין זֶה כָּתַב שָׁם הלה"פ שֶׁיֵּשׁ לֶאֱסֹור שֶׁלֹּא לֶאֱכֹול כְּלָל בְּשַׂר אֲחוֹרַיִם. ובכ"ז אוֹכְלִים בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת ע"י נִיקּוּר: וּבְבָשָׂר שֶׁבֵּין צָלַע י"ב לְצָלַע י"ג פָּשׁוּט כמ"ש מעכ"ת שֶׁאִם יְכוֹלִים לְנַקְּרוֹ כָּרָאוּי אֵין שׁוּם חֲשָׁשׁ בָּזֶה.

וּכְבָר כ' המ"ב דְּאַף עַל מַה שֶּׁמַּנִּיחִים הַצֶּלַע הי"ג לַאֲחוֹרַיִם אֵין טַעַם נָכוֹן. ומ"ש הנו"ב בְּלִשׁוֹנוֹ בֵּין צָלַע י"א לי"ב נִרְאֶה שֶׁדַּעַת הנו"ב כְּרַשׁ"י דְּרַק צָלַע אֶחָד נִידּוֹן כְּחָזֶה.

וְאַף לְהַתּוֹסָ' י"ל כמ"ש הלב"ש דְּלְעִנְיַן נִשְׁתַּבְּרוּ חֲשִׁיב רַק צָלַע אֶחָד כְּחָזֶה וּלְזֶה שַׁפִּיר כָּתַב שֶׁהַדּוֹקֵן אֵינוֹ רַק י"א צְלָעוֹת. כֵּינָן שֶׁצָּרִיךְ לְהַנִּיחַ אַחַת מִצַּלְעוֹת גְּדוֹלוֹת לְצַד הָאֲחוֹרַיִם.

שׁוּב רָאִיתִי בפ"ת סי' ס"ד שֶׁהֵבִיא שֶׁהַשָּׁיְבַּתְּ צִיּוֹן סי' כ"ז פֵּירֵשׁ כֵּן. וְאֵינוֹ ת"י: ומ"ש מעכ"ת לְיַיְשֵׁב קֻושְׁיַּית הלב"ש שֶׁהִקְשָׁה דְּהָא אִיכָּא י"ט חֻלְיוֹת.

דאה"נ כִּדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת כ"ח חֻלְיָא קַטַּנְּהִשְׁבַּשְׁדָּרָה. הִנֵּה בֶּאֱמֶת תָּמוּהַּ דְּהָא בַּמִּשְׁנָה ספ"ק דְּאָהָלוֹת חֲשִׁיב רַק י"ח חֻלְיוֹת.

וְהַנִּרְאֶה דְּחֻלְיָא קַטַּנָּה הַיְינוּ קִילְבּוֹסָת שֶׁנִּזְכַּר בַּשַּׁ"ס שַׁבָּת קנ"ב וְחֻלִּין צ"ג וְכַמָּה דּוּכְתֵי. ופירש"י בְּחֻלִּין שָׁם שֶׁהוּא עֶצֶם קָטָן שֶׁמֻּנָּח עַל מְקוֹם הַקּוּלִית אֵצֶל חֻלְיַית הָאַלְיָה.

וְהוּא בְּסוֹף הַשִּׁדְרָה. וְנִרְאֶה שֶׁהוּא כְּעֵין שְׁתֵּי חֲצָאֵי חֻלְיוֹת בְּיַחַד וְנִמְנִים לִשְׁנֵי אֵבָרִים.

וְנִכְלָלִים בִּשְׁלֹשָׁה שֶׁבְּקַטְלִית דְּקָחָשִׁיב בספ"ק דְּאָהָלוֹת וע' פירש"י בְּשַׁבָּת שפי' דְּהַיְינוּ עֶצֶם שֶׁקּוֹרִין הַנְּקָא וְסוֹתֵר לְפֵירוּשׁוֹ בְּחֻלִּין צ"ג ואכמ"ל. וא"כ דִּבְרֵי הלב"ש נְכוֹנִים: אֲבָל עִיקַּר דִּבְרֵי הלב"ש וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים צ"ע.

דְּמֵי הַגִּיד לָנוּ שְׁשָׁוִים בְּזֶה אָדָם וּבְהֵמָה. דְּהָא בַּצְּלָעוֹת חָזַינַן שֶׁבִּבְהֵמָה יֵשׁ ט"ז.

וּבְאָדָם נִמְנָה רַק י"א בְּאֹהָלוֹת. וְאַף שי"ל שְׁשְׁתַּיִם הָרִאשׁוֹנוֹת נִמְנוּ בְּשִׁשָּׁה שֶׁבְּמַפְתֵּחַ הַלֵּב שֶׁהוּא הֶחָזֶה ע"ש.

בכ"ז הָאַחֲרוֹנוֹת לֹא נִמְנוּ. וְכֵן בְּסִפְרֵי הַטָּבַע לֹא נִמְנָה יוֹתֵר.

וְהוּא דָּבָר הַמִּתְבָּרֵר בְּחוּשׁ. וע"כ שֶׁאֵין לְדַמּוֹת בְּזֶה אָדָם וּבְהֵמָה.

וּכְמוֹ שֶׁמְּשֻׁוָּנָה בְּיָדָיו וְרַגְלָיו בְּמִסְפַּר הָאֵיבָרִים. כֵּן מְשֻׁוָּנָה בְּכָל גּוּפוֹ.

וּמִטַּרְדוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: סִימָן לז ע"ד אֶחָד הִנִּיחַ בָּשָׂר עַל הַקֶּרַח בְּלִי דָּבָר מַפְסִיק. וְשֻׁוָּמָן נָתַן בַּכְּלִי וְהִנִּיחַ הַכְּלִי עַל הַקֶּרַח.

וּלְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים בָּא לָקַחַת הַבָּשָׂר וּמָצָא כִּי הַבָּשָׂר לַח הֵיטֵב בְּצַד שֶׁהָיָה מֻנָּח עַל הַקֶּרַח: וְהַשֻּׁוָּמָן יָצָא מֵהַכְּלִי וְתָלוּי בֵּין הַקֶּרַח. רַק קְצֵה הַשֻּׁוָּמָן מֻנָּח בִּכְלִי.

וְאֵין יוֹדֵעַ מָתַי נָפַל מֵהַכְּלִי. וְשׁוֹאֵל אִם יֵשׁ לָהֶם דִּין בָּשָׂר שֶׁעָבַר עָלָיו ג"י בְּלִי מְלִיחָה וַהֲדָחָה: הִנֵּה בְּמְלִיחָה קיי"ל בסי' ס"ט ס"ד שֶׁאִם לֹא מָלַח רַק מִצַּד אֶחָד כָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד לְצוֹרֶךְ אוֹ הפ"מ וּבֵאֲרוּ הַפּוֹסְקִים שָׁם הַטַּעַם דְּלָא גָּרַע מֵחֲתִיכָה עֲבָה מְאוֹד שא"צ לְחָתְכָהּ לִשְׁנַיִם.

ולפ"ז נִרְאֶה דה"ה בַּהֲדָחָה שֶׁקּוֹדֶם מְלִיחָה לְהַטַּעַם שֶׁהוּא מְשׁוּם רִיכּוּךְ. סגי ג"כ בַּהֲדָחָה מִצַּד אֶחָד בְּדִיעֲבַד.

וְרַק לְפִי הַטַּעַם מְשׁוּם הַדָּם שֶׁעַל הַבָּשָׂר. צָרִיךְ לְהָדִיחַ מִשְּׁנֵי צְדָדִים.

וכ"כ הַשָּׁ"דּ שָׁם סק"ג שֶׁלְּטַעַם רִיכּוּךְ אַף אִם חָתַךְ הַבָּשָׂר אַחַר הֲדָחָה לִשְׁנַיִם א"צ לְהָדִיחַ כִּי כְּבָר נִתְרַכֵּךְ ע"ש. וּמִשְׁמַע אַף שֶׁחֲתָכָהּ בְּעָובְיָהּ לִשְׁנַיִם דְּמַאי שְׁנָא.

וּמִמֵּילָא נִשְׁמַע דִּבְבָשָׂר שֶׁהוּדַח תּוֹךְ ג"י מִצַּד אֶחָד שַׁפִּיר שָׁרֵי דְּהָא שָׁמְעִינַן דְּסַגִּי לְרַכֵּךְ הַבָּשָׂר בַּהֲדָחָה מִצַּד אֶחָד. וְאֵין לְחַלֵּק דְּבָשָׂר שֶׁשָּׁהָה ג"י נִתְיַבֵּשׁ הַבָּשָׂר טְפֵי.

וְצָרִיךְ לְרַכְּכוֹ יוֹתֵר מֵהָרִיכּוּךְ שֶׁקּוֹדֶם מְלִיחָה. דְּהֵיכָן מָצִינוּ זֶה.

וְגַם דְּהָא הֲדָחָה דְּקוֹדֶם מְלִיחָה הִיא מִדִּינָא דִּגְמָרָא. וְדִין בָּשָׂר שֶׁשָּׁהָה ג"י הוּא רַק חֻמְרַת הַגְּאוֹנִים.

וְלָזֶה נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בנ"ד שֶׁהַבָּשָׂר לַח מִצַּד אֶחָד ע"י הַקֶּרַח שֶׁהוֹלֵךְ וְנָמֵס תַּחַת הַבָּשָׂר שֶׁמֻּנָּח עָלָיו. וּכְעֵין זֶה כָּתַב הנו"ב מ"ת חא"ח סי' כ"ז לְהַכְשִׁיר אִם הֻדַּיחוּ אֲגָוָזוֹת מִצַּד אֶחָד תּוֹךְ ג"י.

וְרָאִיתִי בפמ"ג בש"ד סי' ס"ט סק"ג שֶׁכָּתַב ג"כ לְהָקֵל בהפ"מ בְּהֻדַּיחַ קוֹדֶם מְלִיחָה מִצַּד אֶחָד. ובכ"ז כָּתַב שָׁם שֶׁלְּעִנְיַן תּוֹךְ ג"י צָרִיךְ לְהָדִיחַ מִשְּׁנֵי צְדָדִים וְנִשְׁאַר בצ"ע.

ולענ"ד פָּשׁוּט שֶׁאֵין חִילּוּק בָּזֶה: וְהַשֻּׁוָּמָן שֶׁתָּלוּי בֵּין הַקֶּרַח וְנִתְלַחְלַח מֵחֲמַת הַקֶּרַח. לְכְאוֹרָה י"ל הַשְׁתָּא הוּא דְּנָפַל מֵהַכְּלִי לְאַחַר ג"י.

אֲבָל ז"א דְּהָא הָוֵי סָפֵק דְּרַבָּנָן וְנִיזַל לְקוּלָּא. דְּהָא הַשֻּׁוָּמָן יֵשׁ לוֹ חֲזָקַת הֶיתֵּר שֶׁהָיָה מֻנָּח לְמָלְחוֹ וּלְבַשְּׁלוֹ.

וְאַף שי"ל שֶׁעוֹמֵד לְהִשְׁתַּנּוֹת אִם לֹא יַדִּיחוּהוּ וְיֵאָסֵר בִּשְׁהִיַּית ג'י. אֲבָל עכ"פ חֶזְקַת אִיסּוּר אֵין לוֹ וְהָוֵי סָפֵק דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא.

וא"ל דְּאִתְּחֲזַק אִיסּוּר דָּם בַּחֲתִיכָה. וְנֵימָא אוֹקְמָא אַחֶזְקָתָהּ וְלֹא יוֹעִיל מְלִיחָה ג"כ.

ז"א דְּהָא הָיְתָה עוֹמֶדֶת לְהִשְׁתַּנּוֹת וְלָצֵאת ע"י מְלִיחָה. וְגַם דְּהַדָּם כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָצָא הָיָה בְּחֶזְקַת הֶיְתֵּר דְּהָוֵי דַּם אֲבָרִים שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ שֶׁמֻּתָּר כמ"ש הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין י"ד.

וּבִפְרָט שֶׁבְּשֶׁוְּמָן בלא"ה יֵשׁ אַחֲרוֹנִים מְקִילִים. לְזֶה יֵשׁ לְהַתִּיר גַּם הַשֶּׁוְּמָן בהפ"מ.

וּלְיֶתֶר שְׁאֵת צִוִּיתִי לְבַטְּלוֹ בְּרוֹב עשו"ת רעק"א סי' ל"ח: וע"ד מִי שֶׁמָּכַר בָּשָׂר בְּיוֹם ג' לִשְׁחִיטָתוֹ. וְהַקּוֹנֶה לֹא הֶכְשִׁירוֹ עַד שֶׁעָבְרוּ ג' יָמִים מִשְּׁעַת שְׁחִיטָתוֹ.

וְעַתָּה תּוֹבֵעַ הֶפְסֵדוֹ מֵהַמּוֹכֵר בְּאָמְרוּ שא"ל בְּפִירוּשׁ שֶׁהַיּוֹם נִשְׁחַט. נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁצָּרִיךְ לְשַׁלֵּם לוֹ דְּאֵין לְךָ אוֹנָאָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ.

וּמַה שֶּׁהֵבִיא כת"ר מִטּוֹעֶה בַּדִּין וְטִיהֵר פֵּירוֹתָיו. לָא דָּמֵי כְּלָל דְּשָׁם הָוֵי רַק כְּגוֹרֵם הֶיְזֵק בְּשֶׁל אֲחֵרִים.

אֲבָל כָּאן מִדִּין אוֹנָאָה אָתֵינַן עֲלָהּ. שֶׁהֲרֵבֵּה בנ"א מַקְפִּידִים שֶׁיִּהְיֶה הַבָּשָׂר בְּיוֹם רִאשׁוֹן לִשְׁחִיטָתוֹ.

וּבִפְרָט בנ"ד שֶׁנִּוַּדַּאי לֹא הָיָה קוֹנֶה אוֹתוֹ אִם יָדַע שֶׁהוּא יוֹם ג'. כֵּיוָן שֶׁדָּר בְּמָקוֹם רָחוֹק שֶׁלֹּא הִסְפִּיק הָעֵת לַהֲבִיאוֹ לְבֵיתוֹ וּלְהַכְשִׁירוֹ.

וְכֵן מָצִינוּ בסי' ט"ז גַּבֵּי אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ כְּשֶׁמְּכָרָם בְּיוֹם אֶחָד וְלֹא הוֹדִיעַ אֶת הַשֵּׁנִי הָוֵי מֶקַח טָעוּת. וְאַף דְּזֶה רַק בד' פְּרָקִים שִׁבְרֵי שֶׁצָּרִיךְ לִבּוֹ בַּיּוֹם.

מ"מ אִם פֵּירֵשׁ לוֹ שֶׁמֻּתָּר לְשָׁחֲטוֹ הַיּוֹם וע"ז קָנָהוּ. וְאַחַ"כ נִתְבָּרֵר שֶׁמָּכַר מִקּוֹדֶם אִמּוֹ לְאַחֵר לִשְׁחָטוֹ הַיּוֹם וַוַדַּאי דְּהָוֵי מק"ט.

וה"ה הָכָא וְגַם הָכָא שֶׁדָּר בְּמָקוֹם רָחוֹק. יָדוּעַ שֶׁיְּזוּמְשַׁךְ זְמַן רַב עַד שֶׁיַּכְשִׁירֶנּוּ וְדָמֵי לד' פְּרָקִי'.

וְאִם הַבָּשָׂר אֵינוֹ שָׁוֶה כְּלוּם שָׁם כמ"ש כת"ר. נִרְאֶה שֶׁהַהֶפְסֵד עַל הַמּוֹכֵר.

שֶׁהֲרֵי הַלּוֹקֵחַ לֹא עָשָׂה שׁוּם שִׁינּוּי בּוֹ וְעָשָׂה כְּפִי שֶׁעוֹמֵד לְכָךְ לְהוֹלִיכוֹ לְבֵיתוֹ וּלְמָלְחוֹ. וְדָמֵי לְזוֹרֵעַ פֵּירוֹת וְאֵינָךְ דסי' רל"ב.

וְרַק לְפִי הַמְבֹאָר בְּדִבְרֵי כת"ר שֶׁהַמּוֹכֵר טָעַן שֶׁלֹּא הִגִּיד לוֹ שֶׁהוּא מִיּוֹם א' לִשְׁחִיטָתוֹ. וְגַם טָעַן שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהוֹלִיכוֹ לְמָקוֹם רָחוֹק.

נִרְאֶה שֶׁאֵין לְחַיֵּיב אֶת הַמּוֹכֵר. כִּי הָיָה לַלּוֹקֵחַ לִשְׁאָלוֹ מָתַי נִשְׁחַט.

כִּי הֲלֹא יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא נִשְׁחַט בְּשָׁעָה זוֹ וּמִדְּלָא שְׁאָלוֹ מִסְתָּמָא חִשֵּׁב לַהֲדִיחוֹ תֵּיכֶף. וְגַם כִּי הָיָה לוֹ לַהֲדִיחוֹ מִסָּפֵק שֶׁמָּא הוּא יוֹם ג' לִשְׁחִיטָתוֹ.

וּלְזֶה בנ"ד יִשָּׁבַע הַמּוֹכֵר שֶׁלֹּא הִגִּיד לוֹ שֶׁהַיּוֹם נִשְׁחַט. וְאִם הַהֶפְסֵד הוּא מוּעָט פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה זְהוּבִים יְקַבֵּל בח'.

וּכְפִי מִנְהָגֵינוּ בָּזֶה עח"מ סי' פ"ח. וְעִנְיָן זֶה דּוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת וְאֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק: וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שֶּׁרָאִיתִי בכרו"פ סי' ע' שֶׁכָּתַב שֶׁקִּבָּלָה בְּיָדוֹ אֲשֶׁר קִרְקַע מְרֻוָּצָף בִּלְבָנִים דִּינוֹ כִּכְלִי שֶׁאֵינוֹ מְנַוָּקֵב.

וּמְרֻוָּצָף בַּאֲבָנִים הָוֵי כִּכְלִי מְנַוָּקֵב. ולענ"ד מְפֹרָשׁ כֵּן בְּעֵירוּבִין ד' פ"ח ע"א בתד"ה בֵּיב דְּמִיבְלָע בְּרִצְפָּה שֶׁל אֲבָנִים ע"ש.

וְיֵשׁ לְחַלֵּק קְצָת. וע' יו"ד סי' ר"א סָעִיף מ"ו שֶׁמְּבֹאָר שֶׁבַּאֲבָנִים אֵין מַיִם נִבְלָעִים בְּרִצְפָּה: וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא עַל הכרו"פ מֵהָא דְּאִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי פ"ד דְּסֻכָּה ה"ג שְׁאָבָן קָשֶׁה מִן הַלְּבֵנָה.

וְאִיךְ כָּתַב הכרו"פ שֶׁבְּאָבָן נִבְלָע יוֹתֵר. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּאַף שֶׁהַלְּבֵינָה אֵינָהּ קָשֶׁה כ"כ.

וְאֶפְשָׁר לְשַׁבְּרָהּ יוֹתֵר בְּנָקֵל מֵאֶבֶן. בכ"ז כָּל זְמַן שֶׁהִיא שְׁלֵימָה מְדֻבָּקִים חֶלְקֶיהָ יַחַד יוֹתֵר מִן הָאֶבֶן בַּאֲשֶׁר נֶעֱשְׂתָה ע"י גִּיבּוּל וְאַחַ"כ נִתְיַבְּשָׁה בְּכִבְשָׁן שֶׁל אֵשׁ.

ועוי"ל דִּנְהִי שֶׁהָאָבֶן אֵינָהּ בּוֹלַעַת כָּל כָּךְ. אֲבָל הֲלֹא הָרִצְפָּה מְחֻבָּרֶת מֵאֲבָנִים הַרְבֵּה.

וְקָשֶׁה לְחַבְּרָם יַחַד כָּרָאוּי וּבְהֶכְרֵחַ נִשְׁאַר אֵיזֶה חָלָל מַשֶּׁהוּ בֵּינֵיהֶם. ועי"ז מִיקְרֵי כִּכְלִי מְנַוָּקֵב.

משא"כ לְבֵנִים הֵם חֲלָקִים מְאוֹד וּמִתְחַבְּרִים יַחַד בְּרִצְפָּה בְּלִי שׁוּם פֵּירוּד. אֲבָל זֶה דּוֹחֵק כַּמּוּבָן וַאֲקַצֵּר.

וע"ל סי' ס"ו אוֹת כ"ה מ"ש בָּזֶה: סִימָן לח ב"ה יוֹם ה' ט"ז מ"א תרל"ד א) הִנֵּה בָּא לְפָנַי עֻוְבְדָּא בְּחֶלֶב שֶׁנִּרְאֶה בָּהּ לְאַחַר הַהַעֲמָדָה מַרְאֶה אַדְמוּמִית. וְהִנֵּה כְּבָר הֲוָזְכַּר עִנְיָן זֶה בָּאַחֲרוֹנִים הוּבְאוּ בבה"ט סי' פ"א בְּשֵׁם חִינּוּךְ ב"י וְשוּ"ת נַחֲלַת שִׁבְעָה מִשּׁוּם דָּם נָעְכָּר וְנַעֲשָׂה חֶלֶב.

וְהָכָא חָזִינַן שֶׁעֲדַיִן לֹא נָעְכָּר כָּל הַצּוֹרֶךְ. וְקַאי בְּאִיסּוּרוֹ מִשּׁוּם דָּם וְלָא מְהַנֵּי בִּיטּוּל בְּשִׁשִּׁים יעו"ש וְאֵין גּוּף הַסְּפָרִים הַנַּ"ל ת"י.

וְהִנֵּה זֶה כְּבָר מִכַּמָּה שָׁנִים נִתְקַשֵּׁיתִי דְּהָא אֲנַן קיי"ל בְּנִדָּה ט' כִּרְבָנָן דִּפְלִיגִי שָׁם אדר"מ דְּקָאָמַר דְּמֵתְאוֹ גְּמַלְתּוּ חוֹשֶׁשֶׁת מִשּׁוּם דָּם נָעְכָּר וְנַעֲשָׂה חֶלֶב. וְרַבָּנָן ס"ל דַּדֵּיהָ שְׁעָתָהּ מִשּׁוּם דְּאִיבָּרֵיהּ מִתְפָּרְקִין.

וְעַתָּה מָצָאתִי בְּשוּ"ת בִּנְיַן עוֹלָם סי' ל' שֶׁהִקְשָׁה כֵּן עֲלֵיהֶם וְנִשְׁאַר בְּקוּשְׁיָא וְדָחָה אוֹתָם לְדִינָא יעו"ש. וְאֵין לוֹמַר דְּאִיבָּרֵיהּ מִתְפָּרְקִין הוּא עִנְיָן מוֹסִיף עַל ר"מ.

אֲבָל גַּם רַבָּנָן ס"ל דְּדַם נָעְכָּר. דְּהָא בִּבְכוֹרוֹת ו' ע"ב קָאָמַר דְּחֶלֶב חִידּוּשׁ הוּא דְּהָא דָּם אָסוּר וְחֶלֶב מֻתָּר אַף שֶׁנֶּעְכָּר מִדָּם.

וְקָאָמַר הַנִּיחָא לר"מ אֲבָל לְרַבָּנָן דְּקָאָמְרוּ אֵיבָרֵיהּ מִתְפָּרְקִין מַאי א"ל. וּמִשַּׁנֵּי דְּהִיא גּוּפָא חִידּוּשׁ דְּכָל הַיּוֹצֵא מִן הַחַי אָסוּר.

הֲרֵי לְהָדְיָא דִּלְרַבָּנָן לָא ס"ל כְּלָל דְּדָם נָעְכָּר וְנַעֲשָׂה חֶלֶב: ב) וְהִנֵּה דְּלָא לִישַׁוְוִינְהוּ לְהַגְּאוֹנִים הַנַּ"ל כְּטוֹעִים בְּדָבָר פָּשׁוּט כָּזֶה. הָיָה נִרְאֶה לִי בְּיִשּׁוּב זֶה דְּבֶאֱמֶת תָּמוּהַּ לוֹמַר דְּרַבָּנָן יַחֲלוֹקוּ עַל זֶה.

דְּאֵיךְ יַכְחִישׁוּ הַחוּשׁ. דִּכְבָר הִסְכִּימוּ כָּל חַכְמֵי הָרוֹפְאִים שֶׁהֶחָלָב בָּא מִן הַדָּם.

וּבְפָרָט דקיי"ל כְּרַבָּנָן. וְנִדַּאי שֶׁלֹּא תְּהִי הַהֲלָכָה נֶגֶד הַחוּשׁ.

וְהַבְּנָיָן עוֹלָם בְּעַצְמוֹ הֵבִיא שָׁם דַּעַת הָרוֹפְאִים בָּזֶה שֶׁנַּעֲשָׂה הֶחָלָב מִמִּין הַדָּם. וּלְפָלֵא שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ בִּסְתִירָתוֹ בִּדְבָרָיו תכ"ד שֶׁהֵבִיא דַּהֲלָכָה כְּרַבָּנָן שֶׁאֵינוֹ בָּא מִן הַדָּם כְּלָל.

לְפִי הֲבָנָתוֹ בְּדַעְתָּם. וּבְעַצְמוֹ הֵבִיא בִּפְשִׁיטוּת שֶׁנִּדּוּעַ שֶׁחָלָב נַעֲשָׂה מִן הַדָּם.

יעו"ש בְּסוֹף הַתְּשׁוּבָה. וְכֵן צ"ע מֵהָא דְּשַׁבָּת קמ"ד גַּבֵּי חֵלֶב מִטַּמֵּא שפירש"י וְתוֹסְ' שָׁם בִּפְשִׁיטוּת לְדַעַת ר"ע וְרַבָּנָן דָּם נָעְכָּר וְנַעֲשָׂה חָלָב ע"ש.

וְקָשֶׁה אֵיךְ יִסְבְּרוּ תַּרְוַיְיהוּ דְּלָא כְּהִלְכָתָא. וְאַף דְּלַהֲלָכָה אֵינוֹ מֻכְרָח בְּדִבְרֵיהֶם: וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ דר"ע וְרַבָּנָן מְדַמִּים דָּם לְחָלָב רַק לְעִנְיַן דְּתַרְוַיְיהוּ מַשְׁקִים הַבָּאִים מִגּוּפָהּ.

וְכֵן מָצָאתִי בר"ש סוֹף מַכְשִׁירִין שפי' כֵּן וְדָחָה פירש"י ע"ש. וְכֵן פי' הַתּוֹסְ' בְּנִדָּה י"ט ע"ב ע"ש.

אֲבָל עַל פירש"י וְתוֹסְ' דִּבְשַׁבָּת קָשֶׁה. וּכְבָר הִתְעוֹרֵר בָּזֶה הנו"ב במ"ת חי"ד סי' ל"ה וְהֵבִיא מִזֶּה רְאָיָה שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לִפְסֹק כר"מ ע"ש.

אִיבָּרָא מש"ש לְהוֹכִיחַ ג"כ מִמִּשְׁנָה דְּנִדָּה דַּף ז' ע"ב דְּקָתָנֵי שֶׁמְּסַלְּקֶת מִדָּמִים עַד שֶׁתִּגְמֹל אֶת בְּנָהּ. מַשְׁמַע אֲפִילּוּ עַד ג' וד' שָׁנִים וְתַרְתֵּי ס"ל כ"ד חוֹדֶשׁ וְכָל זְמַן שֶׁמְּנִיקָה.

הוּא תָּמוּהַּ דא"כ ת"ק מַאן נִיהוּ דְּהָא ר"מ נָמֵי ס"ל עַד שֶׁתִּגְמֹל אֶת בְּנָהּ. וע"כ צ"ל דְּסֵיפָא ר"מ.

וּבִירוּשַׁלְמִי שָׁם מְפוֹרָשׁ לְהֶדְיָא דְּהֵיא פְּלוּגְתָּא דר"מ ור"י. ולר"י רַק עַד כ"ד חוֹדֶשׁ וְלֹא יוֹתֵר ע"ש.

וע' בְּאֵלְיָהוּ רַבָּא בַּמִּשְׁנָיוֹת שָׁם שֶׁמְּפָרֵשׁ ג"כ כֵּן. וע' ברע"ב ור"מ וז"ב]: ג) וְהִנֵּה בִּכְרִיתוּת דַּף י"ג אִיתָא שֶׁהִתִּירוּ לְמַגַּע טְמֵא מֵת לְהָנִיק אֶת בְּנָהּ וּבְנָהּ טָהוֹר וּפָרִיךְ אַמַּאי טָהוֹר הָא נִטְמָא מֵהֶחָלָב וכ"ת לָא אִיתַּכְשַׁר הָא אִיתַּכְשַׁר בְּטִיפָּה הַמְלֻכְלֶכֶת עַל הַדַּד.

אר"נ אר"א בַּר אַבּוּהּ שֶׁלֹּא הִנִּיחַ טִיפָּה מְלֻכְלֶכֶת עַל הַדַּד. וּפָרִיךְ רָבָא הָא מְקוֹם חָלָב מֵעַיִן הוּא דְּתְנַן חֵלֶב אִשֶּׁה מְטַמֵּא שֶׁלֹּא לְרָצוֹן בְּהֵמָה א"מ אֶלָּא לְרָצוֹן אֶלָּא אָמַר רָבָא ה"ט דִּבְנָהּ טָהוֹר מִשּׁוּם דְּהָוֵי ס"ס שֶׁמָּא לֹא יָנַק כְּשִׁיעוּר ואת"ל יָנַק שֶׁמָּא יְנָקוֹ בְּיוֹתֵר מִכְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס.

וּפָרִיךְ הַשַּׁ"ס עַל רָבָא דס"ל דְּחֵלֶב הָוֵי מֵעַיִן ול"צ הֶכְשֵׁר דְּהָא תְּנַן דְּחֵלֶב מְטַמֵּא בִּרְבִיעִית וְרָקוֹ וְזוֹבוֹ ומ"ר מְטַמְּאִין בכ"ש וְאִי מֵעַיִן הוּא לִיטַמֵּא בכ"ש כְּזוֹבוֹ וְרָקוֹ. וּמַסִּיק דְּלָא הָוֵי מֵעַיִן וְהָא דְּתְנַן דְּחֵלֶב מְטַמֵּא שֶׁלֹּא לְרָצוֹן לָאו דְּאָמַר דְּלָא נִיחָא לֵיהּ אֶלָּא בִּסְתָמָא וְאָמְרִינַן דַּעְתּוֹ שֶׁל תִּינוֹק קְרוֹבָה לְגַבֵּי חָלָב אֲבָל אָמַר דְּלָא נִיחָא לֵיהּ טָהוֹר.

וְהִנֵּה התו' בְּשַׁבָּת קמ"ד ע"א סד"ה לֹא לְרָצוֹן הִקְשׁוּ מַאי פָּרִיךְ בִּכְרִיתוּת י"ג הַאי חָלָב לָאו מֵעַיִן הוּא לָמָּה מְטַמֵּא שֶׁלֹּא לְרָצוֹן וּמוּקִי בִּסְתָמָא אֲבָל שֶׁלֹּא לְרָצוֹן אֵין מְטַמֵּא. דְּהָא כֵּיוָן דְּטַעְמָא מִשּׁוּם דְּדַם נָעְכָּר א"כ הָוֵי כְּדָם וְדָם מְטַמֵּא שֶׁלֹּא לְרָצוֹן וְנִשְׁאֲרוּ בְּקוּשְׁיָא.

וּתְמִיהֲנִי דהו"ל לְהַקְשׁוֹת שָׁם בִּגוּף הַסֻּגְיָא דְּמוֹכִיחַ מִדְּצָרִיךְ רְבִיעִית לֹא יִטַּמֵּא שֶׁלֹּא לִרְצוֹן דְּהָא דַּם מַגֵּפָתָה ג"כ בָּעֵי רְבִיעִית שָׁם בַּבָּרַיְיתָא וּמְטַמֵּא שֶׁלֹּא לִרְצוֹן כִּדְתָנַן בְּמַכְשִׁירִין פ"ו. וע"כ צ"ל דְּבִסְתָמָא לָא מִיקְרֵי שֶׁלֹּא לִרְצוֹן כֵּינָן שֶׁשְּׁמוֹ מַשְׁקֶה כִּדְיָלִיף מִקְּרָא דְּדַם חֲלָלִים וְכֵן בְּחֵלֶב מִקְּרָא דּוֹתַפְתַּח אֶת נוֹד הֶחָלָב בְּנִדָּה נ"ה ע"ב.

וְרַק הֵיכָא דְּקָאָמַר לְהֶדְיָא דְּלָא מַחְשִׁיב לֵיהּ לְמַשְׁקֶה וּמְבַטֵּל לֵיהּ וְלָא נִיחָא לֵיהּ בֵּיהּ אָז בְּנוֹדַאי גַּם דָּם אֵינוֹ מְטַמֵּא. וּבְדַם מַגֵּפָתָה אַיְירֵי ג"כ בִּסְתָמָא.

וְהָא דְּבָעֵי בִּכְרִיתוּת י"ג ע"ב בְּחָלָב טַעֲמָא דְּדַעְתּוֹ שֶׁל תִּינוֹק קָרוֹבָה אֵצֶל חֵלֶב. הַיְינוּ מְשׁוּם דְּחֵלֶב אִשֶּׁה מָאוּס הוּא לְאָכְלוֹ כִּדְאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת ס' וּסְתָמֵיהּ לְאִיבּוּד קָאֵי אִי לֹא דְּדַעְתּוֹ שֶׁל תִּינוֹק קָרוֹבָה.

משא"כ בַּדָּם דְּשַׁפִּיר חָזֵי לעכו"מ וְכַדּוֹמֶה. וְסֻגְיָא דִּכְרִיתוּת ס"ל כְּאִיבָּעֵית אֵימָא דִּבְשַׁבָּת שָׁם כמ"ש התו' שָׁם מִקּוֹדֶם דְּאַף דְּהַשַּׁ"ס בְּשַׁבָּת שָׁם מְפָרֵשׁ דְּשֶׁלֹּא לִרְצוֹן דְּזֵיתִים וַעֲנָבִים הַיְינוּ דְּלָא נִיחָא לֵיהּ וא"כ ה"ה בְּחֵלֶב דִּמְדַמּוּ לְהוּ הָתָם.

מ"מ סֻגְיָא דִּכְרִיתוּת אָתְיָא כהואבע"א שָׁם דְּמָפָרֵשׁ שֶׁלֹּא לִרְצוֹן בִּסְתָמָא וְכֵינָן שֶׁהוֹלֵךְ לְאִיבּוּד מַה שֶּׁנִּסְחַט מ' הַזֵּיתִים וַעֲנָבִים אַפְּקוּרֵי מַפְקַר לְהוּ. רַק התו' הִקְשׁוּ שָׁם ע"ז דא"כ חֵלֶב נָמֵי אָזֵיל לְאִיבּוּד וְהָוֵי כְּלָא נִיחָא לֵיהּ.

ולענ"ד י"ל דְּהַיְינוּ דְּמְשַׁנֵּי הַשַּׁ"ס מִשּׁוּם דְּדַעְתּוֹ שֶׁל תִּינוֹק קָרוֹבָה לְחָלָב וְלָזֶה כ"ז שֶׁלֹּא נֶאֱבַד שַׁפִּיר מִיקְרֵי מַשְׁקֶה וכמ"ש וז"ב. וְלָא עֲדִיפִי חֵלֶב וְדָם מִמַּיִם דְּהֵיכָא דְּלָא נִיחָא לֵיהּ וְלָא אַחְשְׁבִינְהוּ לָא הָוֵי מַשְׁקֶה כִּדְאִיתָא בְּבָבָא בָּתְרָא צ"ז וע"ש בתו' בָּזֶה.

אַךְ בָּזֶה י"ל וּלְיַיְשֵׁב ג"כ קֻוּשְׁיָתֵינוּ בְּסֻגְיָא דִּכְרִיתוּת הַנַּ"ל דְּשָׁאנֵי דָּם דְּיָלִיף מִקְּרָא דְּדַם חֲלָלִים וּסְתָמָא דְּדַם חֲלָלִים הָוֵי שֶׁלֹּא לִרְצוֹן. אֲבָל ז"א וְגַם הָא קְרָא אַיְירֵי בְּמַפֶּלֶת הָאוֹבִים וְזֶה הָוֵי שַׁפִּיר לְרָצוֹן: ד) ועפמ"ש יֵשׁ לְיַישֵׁב קֻוּשְׁיַית התו' בְּשַׁבָּת שָׁם קָמָ"ג ע"ב שֶׁהִקְשׁוּ לָמָּה לִי קְרָא דְּחֵלֶב מִיקְרֵי מַשְׁקֶה כֵּינָן דְּדָם נָעְכָּר וְנַעֲשָׂה חָלָב ע"ש שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בְּקֻוּשְׁיָא עַל רַשִׁ"י שָׁם.

ולפמ"ש א"ש דְּחֵלֶב גָּרַע דְּמָאוּס וְהֵ"א דְּלָא הָוֵי מַשְׁקֶה כְּלָל. וְקֻוּשְׁיָתָם בְּאֱמֶת תָּמוּהַּ.

דְּמַה לָּנוּ מַה שֶּׁהָיָה קוֹדֶם. כֵּינָן שֶׁעַכְשָׁיו הוּא עִנְיָן אַחֵר.

וְכֵן מְיֻשָּׁב בָּזֶה קֻוּשְׁיַית התו' בְּנִדָּה י"ט ע"ב שֶׁהִקְשׁוּ דִּבְשַׁבָּת קָמָ"ג קָאָמַר דְּחֵלֶב מְטַמֵּא מְשׁוּם שֶׁבָּא מִדַּם חֲלָלִים כפירש"י שָׁם. וְדַם נִדָּה אָמְרִינַן בְּנִדָּה שָׁם דְּלָא הָוֵי בִּכְלַל דַּם חֲלָלִים.

וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּחֵלֶב בָּא מֵעִיקַּר דָּם שֶׁבַּגּוּף כְּמוֹ דַּם מַגֵּפָתָה אֲבָל דַּם נִדָּה לָא עכ"ד התו'. וְהוּא תָּמוּהַּ לענ"ד דְּהָא מְפֹרָשׁ בְּנִדָּה ט' שֶׁהַחֵלֶב בָּא מִדַּם נִדּוֹת ע"ש וכ"כ הר"ש סוֹף מַכְשִׁירִין לְהֶדְיָא.

וְאָפְשָׁר כַּוָּנָתָם שֶׁהֶחָלָב נַעֲשָׂה מֵהַדָּם בְּעוֹדוֹ בְּתוֹךְ הָאֵיבָרִים. וּמִמֵּילָא לֹא נִשְׁאַר בָּהּ כ"כ הַרְבֵּה דָּם שֶׁיִּהְיֶה לָהּ דָּם נִדּוֹת וְהוּא דָּחוּק וְאַיְ"ה לְהַלָּן נְדַבֵּר בָּזֶה בל"נ.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּאַף דְּחֵלֶב שַׁפִּיר מִיקְרֵי מַשְׁקֶה מְשׁוּם דְּבָא מִדָּם וְלָא גָּרַע מִדָּם. מ"מ י"ל שֶׁדַּם נִדָּה אֵינוֹ מַשְׁקֶה מְשׁוּם דְּמְאַוֵּס וּמְזֹהָם מְאוֹד.

וּכְמוֹ בְּחֵלֶב גּוּפֵיהּ דְּבָעֵינַן קְרָא דְּמִיקְרֵי מַשְׁקֶה וְכַנַּ"ל מְשׁוּם דְּמְאִיס וְהוּא נָכוֹן בס"ד: ה) וְהִנֵּה רַשְׁ"י פִּי' בְּכְרִיתוּת י"ג דְּרָבָא דְּקָאָמַר שֶׁחֶלֶב מְטַמֵּא שֶׁלֹּא לְרָצוֹן מְשׁוּם דְּהָוֵי מֵעֵין הַיְינוּ כְּרוֹקוֹ וּמֵימֵי רַגְלָיו.

וְהַתּוֹ' הִקְשׁוּ ע"ז וּפֵירְשׁוּ דְּכֵיוָן דְּמְטַמֵּא שֶׁלֹּא לְרָצוֹן ע"כ מֵעֵין הוּא וְהָוֵי מַשְׁקֶה עכ"פ. דְּאִי אֵינוֹ מַשְׁקֶה אֵינוֹ מֵעֵין.

וְלֹא הָיָה מְטַמֵּא שֶׁלֹּא לְרָצוֹן ע"ש. וְהִנֵּה הַסַּוְגְיָא שָׁם קָשָׁה דְּמֵעִיקָּרָא מַאי קָסָבַר דְּקָאָמַר דְּמֵעֵין הוּא וּלְבַסּוֹף דְּמַסִּיק דְּלָאו מַעְיָן הוּא מַאי קָסָבַר וּבְאֵיזֶה סְבָרָא פְּלִיגִי ההו"א וְהַמַּסְקָנָא וְגַם התו' בְּשַׁבָּת קמ"ד נִתְקַשׁוּ מְאוֹד בְּסֵוְגְיָא הַנַּ"ל דְּמַאי מוֹכִיחַ מֵהָא דְּחֵלֶב בָּעֵי רְבִיעִית דְּאֵינוֹ מַעְיָן.

דְּהָא י"ל דִּלְהָכִי אֵינוֹ מְטַמֵּא בכ"ש מְשׁוּם שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר וְנִבְלָע כִּדְאִיתָא בְּנִדָּה נ"ו. ומש"ש התו' לְתָרֵץ דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר וְנִבְלָע לָא מִיקְרֵי מָעִין וּמֵעִיקָּרָא ס"ד דְּשַׁ"ס דְּחוֹזֵר וְנִבְלָע.

לְבַד שֶׁכְּבָר הִרְגִּישׁוּ בְּעַצְמָם שֶׁתָּמוּהַּ לוֹמַר כֵּן ע"ש. לענ"ד הוּא תָּמוּהַּ דְּהָא כְּבָר כ' התו' בְּעַצְמָם בִּכְרִיתוֹת שָׁם דְּהָא דס"ד דְּרָבָא דְּחָלֶב הָוֵי מֵעֵין הַיְינוּ לְאַחְשׁוּבֵיהּ מַשְׁקֶה וְלֹא לָעְנְיָן לְטַמֵּא כְּרוֹק ע"ש.

וא"כ מַה שַּׁיָּךְ לְחַלֵּק בָּזֶה בֵּין חוֹזֵר וְנִבְלָע אוֹ לֹא דְּהָא בְּטָמֵא מֵת לֹא שַׁיָּךְ כְּלָל דִּין מַעְיָנוֹת וכמ"ש התו' שָׁם עַל פירש"י ע"ש. וְזֶה צ"ע.

וְגַם מ"ש דס"ד דְּהַשַּׁ"ס דְּחוֹזֵר וְנִבְלָע הוּא תָּמוּהַּ דְּאֵיךְ יִטְעֶה בִּמְצִיאוּת בְּטֶבַע הָעִנְיָן. וְעוֹד קָשֶׁה לִי דא"כ תִּיקְשֵׁי לְרָבָא מִגּוּף הַמִּשְׁנָה דְּמַיְיתֵי דַּם מַגֵּפָתָהּ ג"כ מְטַמֵּא שֶׁלֹּא לְרָצוֹן.

וא"כ ע"כ ס"ד דְּדָם נָמֵי מִיקְרֵי מֵעֵין וְדָם בְּנוֹדַאי אֵינוֹ חוֹזֵר וְנִבְלָע וְאַף אֵינוֹ מִתְעַגֵּל וְיוֹצֵא כִּדְאִיתָא בְּנִדָּה י"ט ע"ב וּבְדַף ל"ד ע"ש בפירש"י לְעִנְיַן דַּם נִדָּה וְאֵין חִילּוּק בֵּין דַּם נִדָּה לְדַם מַגֵּפָתָהּ. וּבִכְרֵט לפירש"י דְּתָלֵי חֵלֶב בַּדָּם מִשּׁוּם שֶׁנֶּעְכָּר מִדָּם וכמש"ל.

וצע"ג בְּדִבְרֵי התו'. ועכ"פ הַסַּוְגְיָא צְרִיכָה בֵּיאוּר:ו) והנלע"ד בָּזֶה עפ"י שִׁיטַת רַשְׁ"י בְּשַׁבָּת קמ"ד שֶׁהַטַּעַם דְּמְטַמֵּא שֶׁלֹּא לְרָצוֹן מְשׁוּם דְּדָם נֶעְכָּר ונע"ח דְּזֶה הָוֵי ס"ד דְּרָבָא וְהַיְינוּ כר"מ דס"ל דְּדַם נִדּוֹת נֶעְכָּר.

וְהִנֵּה בְּנִדָּה ל"ד ע"ב מַרְבֶּה דַּם טוֹהַר שֶׁל מְצוֹרַעַת דְּמְטַמֵּא מַן וְלִנְקִיבָה אַף דְּאֵינוֹ מֵעֵין גָּמוּר דְּאֵינוֹ מִתְעַגֵּל וְיוֹצֵא מ"מ מְרַבֶּה לָהּ. וע"ש בתו' שֶׁהִקְשׁוּ דְּלִירְבֵּי שְׁאָר דְּבָרִים וְתֵירְצוּ דְּעָדִיף לְרַבּוּיֵי דָּם דְּמְטַמֵּא בְּמָקוֹם אַחֵר וְהוּא דָּחוּק.

וְגַם קָשֶׁה טוּבָא דא"כ מנ"ל לְאוֹקְמָא קְרָא דִּלְזָכָר בְּאִם אֵינוֹ עִנְיָן לִנְקֵיבָה לְדַם טוֹהַר כִּדְאִיתָא שָׁם ל"ד ע"ב. טְפֵי עָדִיף לְאוֹקְמָא לָזוּב בְּאוֹנֶס בְּזָכָר גּוּפֵיהּ דג"כ מְטַמֵּא טֻמְאָה חֲמוּרָה כְּשֶׁהוּא בְּרָצוֹן וְכֵן בִּרְאִיָּיה רִאשׁוֹנָה דְּמִיבְּעֵי לֵיהּ שָׁם וע"ש בתו' וְרָבָא ס"ל שָׁם בָּאֱמֶת דְּאֵינוֹ מְטַמֵּא ע"ש וא"כ לְרָבָא תִּיקְשֵׁי.

וְגַם מַה שֶּׁפֵּירְשׁוּ התו' דְּאִיבַּעְיָא לֵיהּ אִי הָוֵי מַעַיִן צ"ע לענ"ד דְּהָא בַּשַּׁ"ס שָׁם מַשְׁמַע שֶׁהוּא פָּשׁוּט כֵּן. וְגַם מַה שֶּׁכָּתְבוּ בתי' הַשֵּׁנִי דְּמִיבַּעְיָא לֵיהּ אִי נַיילִיף מִקְרָא דְּוַלַּזֶּכֶר ג"כ צ"ע דלפ"ז הַלָּשׁוֹן שֶׁבַּשַּׁ"ס אִי מַעְיָן הוּא אוֹ לֹא אֵין לוֹ בֵּיאוּר.

וְגַם לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס גַּבֵּי רַב וְלֵוִי אִי מַעְיָן אֶחָד הוּא אִי לָא מַשְׁמַע דְּמֵעַיִן הוּא. אֲבָל הנלע"ד דְּבֶאֱמֶת דַּם נִדָּה מֵעַיִן הוּא דְּהַכָּתוּב קָרָאוֹ מָקוֹר וְכִדְיָלִיף בַּתּוֹסָפְתָּא הוּבְאָה בתו' נִדָּה י"ט ובכ"מ.

רַק שֶׁאֵינוֹ מִתְעַגֵּל וְיוֹצֵא וְחוֹזֵר וְנִבְלָע וְלָא דָּמֵי לָרוֹק. וְלָזֶה מֵרַבִּי לְדַם טוֹהַר בִּמְצוֹרַעַת טְפֵי מִשְּׁאָר דְּבָרִים.

משא"כ זוֹב מִיבַּעְיָא לֵיהּ אִי הָוֵי מֵעַיִן אוֹ לֹא. אֲבָל זֶה פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּאֵיזוֹ חוֹזֵר וְנִבְלָע כִּדְאִיתָא בְּדַף נ"ו ע"א כַּנַ"ל.

וּלְזֶה ס"ד דְּרָבָא כֵּיוָן דְּחֵלֶב בָּא מִדַּם נִדָּה שֶׁנֶּעְכָּר הו"ל כְּדַם נִדָּה דְּהָוֵי מֵעַיִן ג"כ וְהַסְּבָרָא נוֹתֶנֶת דְּלָא בָּעֵי רָצוֹן. וכ"נ בַּתּוֹסָפְתָּא דְּשַׁבָּת שֶׁהֶבִיאוּהָ התו' בְּנִדָּה י"ט והר"מ ור"ש בְּשִׁילְהֵי מַכְשִׁירִין דְּבְכוּלְהוּ בָּעֵי שֶׁיִּהְיֶה לְשׁוֹן מַשְׁקֶה ע"ש.

וּבְדַם נִדָּה לָא מַיְיתֵי רַק לְשׁוֹן מָקוֹר. דְּקָשֶׁה מ"מ מנ"ל דְּמִיקְרֵי מַשְׁקֶה.

וּבְתו' נִדָּה מַשְׁמַע דְּיָלִיף מג"ש מִמַּיִם. אֲבָל בר"ש שָׁם הֶעְתִּיק קְרָא דְּמָקוֹר נִפְתָּח בִּלְשׁוֹן וְאוֹמֵר.

שֶׁהוּא עוֹד רְאָיָה מִשּׁוּם דִּכְתִיב שָׁם וּלְנִדָּה. וכ"נ הָאֱמֶת דְּמַעְתִּיק כּוּלֵיהּ קְרָא.

וְגַם אִי מִשּׁוּם מַיִם הַרְבֵּה פְּסוּקִים הָיָה מוֹצֵא בַּמַּיִם שֶׁנִּקְרְאוּ מָקוֹר וְהַיְינוּ כֵּיוָן שֶׁהוּא מֵעַיִן מְמֵילָא מִיקְרֵי מַשְׁקֶה וְכַנַ"ל. וס"ל לְרָבָא דְּהַיְינוּ טַעְמָא דְּמִטַּמֵּא שִׁלֹּא לְרָצוֹן וְכֵן בְּדַם מַגֵּפָתָהּ דְּהָוֵי ג"כ מֵעַיִן לס"ד.

וּלְזֶה שַׁפִּיר מַקְשֵׁי כֵּיוָן דס"ל דְּחֶלֶב הָוֵי מֵעַיִן מִשּׁוּם שְׁבָא מִדַּם נִדָּה הו"ל לְטַמּוֹיֵי בְּמַשְׁהוּ כְּמוֹ דַּם טוֹהַר שֶׁל מְצוֹרָע שֶׁנִּתְרַבָּה לְטַמֵּא כְּרוֹק: ז) וּמְיֻוָּשָׁב בָּזֶה שַׁפִּיר קֻוּשְׁיָתֵינוּ מִדָּם מַגֵּפָתָהּ דְּדַם מַגֵּפָתָהּ לָא אָתֵי מִדַּם נִדָּה וְאַף אִם הָוֵי מֵעַיִן לֹא מְטַמֵּא בכ"ש שֶׁאֵינוֹ מִתְעַגֵּל וְחוֹזֵר וְנִבְלָע כַּנַ"ל.

אֲבָל בְּחֵלֶב מַקְשֵׁי שַׁפִּיר. וְלָזֶה מַדְחֶה דע"כ חָלָב לָאו מֵעַיִן הוּא דְּלָא אָתֵי כְּלָל מִדַּם נִדּוֹת [אוֹ אַף דְּאָתֵי מִדַּם נִדּוֹת מ"מ הַדָּם מֵעִיקָּרוֹ נִמְשָׁךְ לְשָׁם עַד שֶׁאֵינוֹ מֵעַיִן כְּלָל וְרַק שֶׁלֹּא נִשְׁאַר מַה לָּצֵאת עוֹד לְדַם נִדָּה וכמש"ל אוֹת ג' ע"ש] וְאַיְירִי הָא דְּשֶׁלֹּא לְרָצוֹן בִּסְתָמָא.

וּמִמֵּילָא גַּם דַּם מַגֵּפָתָהּ דְּמַיְיתֵי מִינָּהּ אַיְירֵי נָמֵי בכה"ג בִּסְתָמָא וכמש"ל אוֹת ד' בס"ד. וְאֵין צ"ל כְּלָל סְבָרָא דְּמֵעַיִן מְטַמֵּא אַף שֶׁלֹּא לְרָצוֹן.

וְכֵן מַשְׁמַע בַּתּוֹסָפְתָּא דְּדַם אֵינוֹ מֵעַיִן דְּלָא מַיְיתֵי רַק קְרָא דְּמִיקְרֵי מַשְׁקֶה. וְהַיְינוּ דְּרַק דַּם נִדָּה הוּא מָקוֹר וּמֵעַיִן אֲבָל לֹא שְׁאָרֵי דָּמִים.

כִּי דַם נִדָּה מִתְקַבֵּץ בְּתוֹךְ הָרֶחֶם כַּיָּדוּעַ וְשָׁם הוּא הַמָּקוֹר משא"כ דַּם הָאֵיבָרִים. וְנִרְאֶה דְּלְמַסְקָנָא בֶּאֱמֶת ס"ל דְּחֵלֶב אֵינוֹ בָּא מִדַּם נִדָּה רַק מִדַּם הָאֵיבָרִים וְלָזֶה מְדַמֶּה בַּמִּשְׁנָה דְּמַכְשִׁירִין דְּמַיְיתֵי לָהּ בְּשַׁבָּת קמ"ד חָלָב לְדַם מַגֵּפָתָהּ וכפירש"י שָׁם דְּדָם נֶעְכָּר ונע"ח.

ול"ק מִמַּסְקָנָא דִּכְרִיתוּת וְכַנַּ"ל וְאַתְיָא כְּרַבָּנָן דְּר"מ. דלר"מ ע"כ אָתֵי מִדַּם נִדָּה וכמש"ל אֲבָל בָּאֵמֶת גַּם לְרַבָּנָן חָלָב נַעֲשָׂה מִדָּם וְרַק לֹא מִדַּם נִדָּה: ח) וּבְזֶה מְיֻיָּשֶׁב מַה שֶּׁפָּשׁוּט לְכֹל וְכֵן דַּעַת חַכְמֵי הָרְפוּאָה שֶׁחָלָב בָּא מִדָּם וכמש"ל דְּגַם רַבָּנָן ס"ל הָכִי.

וְאָפְשָׁר שֶׁזֶּהוּ כַּוָּנַת התו' בְּנִדָּה י"ט ע"ב שֶׁכָּתְבוּ דְּאָפְשָׁר דְּחָלָב בָּא מִדָּם אַחֵר שֶׁלֹּא מִדַּם נִדָּה יעו"ש רַק שֶׁנִּרְאֶה לָהֶם לְדוֹחַק. אַךְ ז"א.

דְּהָא מַשְׁמַע דְּהֵם כָּתְבוּ זֶה לר"מ ור"מ ע"כ ס"ל דְּאָתֵי מִדַּם נִדָּה ע"ש וכמש"ל אוֹת ו'. וּבְזֶה מְיֻיָּשֶׁב פירש"י בְּשַׁבָּת שָׁם שֶׁהֵבִיא קְרָא דְּוִתְפַּתֵּחַ נוֹד הֶחָלָב וְתַשְׁקֵהוּ דְּחֵלֶב מִיקְרֵי מַשְׁקֶה ע"ש.

וְהִקְשׁוּ התו' דְּכֵינָן דְּמָפָרֵשׁ לֵהּ אַלִּיבָּא דמ"ד דְּדָם נָעְכָּר ונע"ח א"כ לָמָּה לִי קְרָא דְּלָא גָּרַע מִדָּם ע"ש. ולפמ"ש א"ש דְּלָא אָתֵי מִדַּם נִדָּה לְרַבָּנָן רַק מִדַּם אֵיבָרִים וְהוּא מִשְׁתַּנֶּה בְּעוֹדָנוּ מַתְחִיל לָצֵאת אֶל הַמְּצִיאוּת וְאֵינוֹ בָּא כְּלָל לִכְלַל דָּם.

וְלָזֶה צָרִיךְ רְאָיָה שֶׁהוּא מַשְׁקֶה אֲבָל אִי אָתֵי מִדַּם נִדָּה א"כ הוּא מַעְיָן וְאַף אִם לֹא בָּא מֵעוֹלָם לִכְלַל דָּם מ"מ הָוֵי מַשְׁקֶה וכמש"ל דְּמַעְיַן מִיקְרֵי מַשְׁקֶה עכ"פ. וְעוֹד נִרְאֶה דְּרַק אִי אָתֵי מִדַּם הָאֵיבָרִים בָּעֵי קְרָא לְחֶלֶב דְּאַף דְּיָלְפִינַן מִקְּרָא דְּדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה דְּהָוֵי מַשְׁקֶה.

מ"מ י"ל דְּכֵינָן שֶׁנִּשְׁתַּנָּה לְמַשְׁקֶה אַחֵר בָּעֵי קְרָא לְמֵילַף דְּהָוֵי מַשְׁקֶה כֵּינָן דְּהָוֵי מְאִיס וְגַם י"ל דְּהָוֵי אוֹכֶל לַתִּינוֹק. וכ"כ בְּמָקוֹר חַיִּים בְּחִידּוּשָׁיו בִּכְרִיתוּת י"ג.

אֲבָל אִי בָּא מִדַּם נִדָּה וְהָוֵי מֵעֵין כְּדָיְלְפִינַן בַּתּוֹסֶפְתָּא דְּשַׁבָּת מִקְּרָא וכמש"ל א"כ שַׁפִּיר א"צ קְרָא אַחֲרִינָא לְחֶלֶב וְהוּא נָכוֹן בס"ד: ט) וּבְזֶה מְיֻיָּשֶׁב שַׁפִּיר דִּבְרֵי הנ"ש וְהַחִינּוּךְ ב"י הַנַּ"ל דְּגַם לְרַבָּנָן הֶחָלָב נַעֲשָׂה מִדָּם רַק שֶׁאֵינוֹ מִדַּם נִדָּה.

וּבְסֶוֹגְיָא דִּבְכוֹרוֹת הָכִי פֵּירוּשָׁא דְּקָאָמַר הַנִּיחָא לר"מ דְּדָם נָעְכָּר ונע"ח. פי' דִּלְדִידֵיהּ נַעֲשָׂה מִדַּם נִדָּה וְדַם נִדָּה מִתְקַבֵּץ בְּרֶחֶם בְּעוֹרְקָיו והו"ל דָּם כָּנוּס שֶׁחַיָּיבִים עָלָיו כָּרֵת.

משא"כ לְרַבָּנָן שֶׁנַּעֲשָׂה בְּתוֹךְ הָאֵיבָרִים בְּעוֹד שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ וכמש"ל. וְדָם הָאֵיבָרִים שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ מֻוּתָּר וְלֹא חָל עָלָיו שֵׁם אִיסּוּר כְּלָל בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁתַּנָּה לְחֶלֶב וְגַם בִּבְהֵמָה יֵשׁ דָּם נִדּוֹת אוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁהַכָּנוּעָה שֶׁנַּעֲשָׂה מִדָּם הַכָּנוּס וע' בְּשוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"ב סי' צ' בְּשֵׁם ס' יְהוֹשֻׁעַ דְּיֵשׁ דַּם נִדּוֹת לַבְּהֵמָה.

וּלְזֶה כְּשֶׁיֵּשׁ מַרְאֶה אַדְמוּמִית א"כ לֹא נִשְׁתַּנָּה לְגַמְרֵי והו"ל דָּם שֶׁפֵּירֵשׁ וְזֶה לֹא הֶוְתַּר כְּלָל. וּמְזֻקָּק בָּזֶה לְשׁוֹן רַשְׁ"י בִּבְכוֹרוֹת שָׁם ד"ה אָמַר מַר שֶׁדְּקָדֵק לְפָרֵשׁ שֶׁנַּעֲשָׂה מִדַּם נִדָּה וְגַם כָּתַב שֶׁהָאוֹכְלוֹ בְּכָרֵת.

וְאִי הָוֵי דַּם הָאֵיבָרִים אַף לְאַחַר שֶׁפֵּירֵשׁ אֵינוֹ כ"א בְּלָאו גְּרִידָא כִּדְאִיתָא בִּכְרִיתוּת כ"א. וּמָצָאתִי שֶׁהִרְגִּישׁ בנו"ב מ"ת חי"ד ס"ס ל"ה בפירש"י לְהוֹכִיחַ דְּדַם נִדָּה אֵינוֹ מִדַּם הָאֵיבָרִים ע"ש.

וּבְשוּ"ת בְּנְיַן עוֹלָם הִקְשָׁה לָמָּ"ד דָּם נָעְכָּר דְּהָא הָוֵי דָּם הָאֵיבָרִים שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ ע"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ וְלֹא הִרְגִּישׁ כְּלָל בפירש"י הַנַּ"ל. וְגַם נָעְלַם מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי הנב"י הַנַּ"ל וע"ש שָׁרוֹב דְּבָרָיו שָׁם מְבוֹאָרִים בנו"ב ובמג"א ר"ס רט"ז וְנָעְלַם מִמֶּנּוּ במחכ"ת שֶׁכְּבָר הִקְדִּימוֹ

המג"א בִּדְבָרָיו: י) וּבְזֶה יֵשׁ לְתָרֵץ דִּבְרֵי המג"א סִי' רט"ז סק"ג שֶׁכָּתַב דהרר"י דס"ל דְּמוֹסֵק שֶׁנַּעֲשָׂה מִדַּם בע"ח מֻוָתָּר.

טַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּיָלְפִינַן מֵחֵלֶב שֶׁמֻּוָתָּר מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁתַּנָּה הַדָּם וְנַעֲשָׂה חָלָב וה"נ נִשְׁתַּנָּה הַדָּם לְמוֹסֵק. וְהִקְשָׁה בַּעַל אוֹר חָדָשׁ בנו"ב שָׁם דְּהָא קיי"ל דְּאֵיבָרֵיהּ מִתְפָּרְקִין וְלָא אָמְרִינַן שֶׁדָּם נָעְכָּר ונע"ח.

וְתֵירֵץ הנו"ב שָׁם דהרר"י ס"ל דַּהֲלָכָה כר"מ. וְהוּא תָּמוּהַּ לענ"ד לוֹמַר שֶׁיִּפְסוֹק כר"מ בְּלִי שׁוּם טַעַם נֶגֶד כָּל הַפּוֹסְקִים.

וְלִכְאוֹרָה רָצִיתִי לוֹמַר דְּכַוָּנַת המג"א דְּלָמֵ"ד דָּם נָעְכָּר ונע"ח נֵילִיף דְּאָזְלִינַן בָּתַר מַעִיקָּרָא. וּמִמֵּילָא גַּם לְרַבָּנָן לָא אַשְׁכְּחַן דִּפְלִיגִי בְּהָא סְבָרָא.

אֲבָל ז"א. דמ"מ לְרַבָּנָן מנ"ל הָא סְבָרָא.

כֵּינָן דְּצָרִיךְ קְרָא לְהָכִי. וּמָצָאתִי בפמ"ג בא"ח שָׁם שכ"כ ע"ש.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דמ"מ יָלִיף שַׁפִּיר אַף לְרַבָּנָן. דְּהָא בָּא מִדַּם הָאֵיבָרִים שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ.

וְאַף לפמש"ל דְּלָא בָּא עֲדַיִן לִכְלַל אִיסּוּר מ"מ שַׁפִּיר יָלְפִינַן לָהּ שֶׁשִּׁינּוּי מוֹעִיל. וְרַק דְּהַשַּׁ"ס לֹא נָקִיט שָׁם לְחִידּוּשׁ.

דְּנִימָא דְּגַם בִּבְהֵמָה טְמֵאָה לִישְׁתְּרֵי. דמ"מ יֵאָסֵר מִשּׁוּם צִירָן וְרָוְטָבָן כִּדְפָרִיךְ בַּשַּׁ"ס שָׁם.

וְהָא דְּשָׁרֵי מַה שֶׁנִּשְׁתַּנָּה דָּם לְחֵלֶב י"ל מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִקְרָא עָלָיו שֵׁם דָּם בְּעֵת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אִיסּוּר דָּם וְכַנַ"ל: יא) ועפמש"ל אָמַרְתִּי לְבָאֵר דְּבַר אַגָּדָה בִּבְרָכוֹת י' ע"א דְּקָאָמַר כָּל גְּמוּלָיו שֶׁעָשָׂה דָּדִים בִּמְקוֹם בֵּינָה וְטַעְמָא מַאי א"ר יְהוּדָה שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל בִּמְקוֹם עֶרְוָה וְרַב מַתְנָא אָמַר שֶׁלֹּא יִינַק מִמְּקוֹם הַטִּינּוֹפֶת.

וְלִכְאוֹרָה הָעִנְיָן תָּמוּהַּ דְּמֵעִיקָּרָא פְּשִׁיטָא לֵיהּ שֶׁחֶסֶד הוּא שֶׁעָשָׂה דָּדִים בִּמְקוֹם בֵּינָה וּבָתַר הָכִי פָּרִיךְ טַעְמָא מַאי וְאֶפְשָׁר שע"ז גּוּפֵיהּ פָּרִיךְ מַהוּ הַחֶסֶד. אַף לפ"ז תָּמוּהַּ דְּקָאָמַר שֶׁלֹּא יִינַק מִמְּקוֹם הַטִּינּוֹפֶת וְכַדּוֹמֶה.

הול"ל שֶׁיִּינַק בִּמְקוֹם בֵּינָה שֶׁזֶּהוּ עִיקַּר הַחֶסֶד. וְעוֹד תָּמוּהַּ מַה שַּׁיָּךְ לְהַקְשׁוֹת לָמָּה לֹא עָשָׂה הַדָּדִים בִּמְקוֹם הָעֶרְוָה.

א"כ נִקְשֶׁה כֵּן בְּכָל אֵבְרלָמָּה לֹא נַעֲשָׂה בְּמָקוֹם אַחֵר. וְאֶפְשָׁר מִפְּנֵי שֶׁבִּבְהֵמָה הַדָּדִים סָמוּךְ לָעֶרְוָה.

גַּם מַחֲלוֹקֶת ר"י ור"מ ג"כ תָּמוּהַּ לִכְאוֹרָה בְּמַאי פְּלִיגִי. אֲבָל לפמ"ש א"ש בס"ד דְּכַוָּנַת הַשַּׁ"ס לְהַקְשׁוֹת לר"מ דס"ל דָּם נָעְכָּר ונע"ח וְהַיְינוּ דַּם נִדּוֹת כמש"ל.

וס"ד שֶׁהַדָּם מִתְקַבֵּץ בִּמְקוֹמוֹ בְּרֶחֶם וְאַחַ"כ נִמְשָׁךְ לְמַעְלָה אֶל הַדַּדִּים וּמַקְשֶׁה שַׁפִּיר דהו"ל לַעֲשׂוֹתָם סָמוּךְ לָעֶרְוָה וְיִינַק מִן הַמָּקוֹר בְּעַצְמוֹ וְיִהְיֶה הָעִנְיָן בְּנָקֵל יוֹתֵר שֶׁיִּהְיֶה הֶחָלָב קָרוֹב יוֹתֵר לָבוֹא.

כִּי כָּל דָּבָר יוֹתֵר טוֹב מִמְּקוֹרוֹ. וּכְמוֹ שֶׁבִּבְהֵמָה בֶּאֱמֶת כֵּן וְלָא פָּרִיךְ לָהּ לר"ש דְּאַיְירִי בָּהּ מִקּוֹדֶם דִּלְדִידֵיהּ לֹא קָשֶׁה כְּלָל דִּלְטַעְמֵיהּ אָזִיל דס"ל אֵיבָרֶיהָ מִתְפָּרְקִין בְּנִדָּה ט' ע"ש וְלֹא נַעֲשָׂה כְּלָל מִדָּם נִדּוֹת כַּנַ"ל.

וּלְזֶה שַׁפִּיר מָפֶרֶשׁ הַטַּעַם שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּמָקוֹם בִּינָה כְּדֵי שֶׁיִּמָּשֵׁךְ יוֹתֵר מִדָּם שֶׁבְּמָקוֹם בִּינָה שֶׁהוּא יוֹתֵר נָקִי וְנִזּוֹ וְעִיקַּר הַקֻּוּשְׁיָא לר"מ. וּסְתָמָא דְּגְמָרָא קָפְרִיךְ לָהּ.

אוֹ אֶפְשָׁר דְּגַם לר"ש פָּרִיךְ לְפָרֵשׁ מַהוּ הַחֶסֶד. רַק שֶׁהַמְתָרְצִים מִתְרַצִּים אַלִּיבָּא דכ"ע גַּם אַלִּיבָּא דר"מ וּמִמֵּילָא גַּם לר"ש מְיֻוָּשָׁב [ובצל"ח שָׁם רָאִיתִי דְּלָזֶה קָאָמַר שָׁם שֶׁאָמַר שִׁירָה כְּשֶׁדָּר בְּמֵעֵי אִמּוֹ מִשּׁוּם דְּמְעֻוָּבֶרֶת מְסֻוָּלֶקֶת דָּמִים כְּדֵי לְהָכִין לוֹ מְזוֹן דָּדָם נָעְכָּר ונע"ח ע"ש.

וְהוּא תָּמוּהַּ דְּהָא הַךְ דְּאָמַר שִׁירָה רַשְׁבַּ"י קָאָמַר לָהּ וְאִיהוּ ס"ל בְּנִדָּה ט' דְּאֵיבָרֶיהָ מִתְפָּרְקִין. וא"ל דְּגַם לְדִידֵיהּ הֶחָלָב בָּא מִדָּם שֶׁנִּתְקַבֵּץ בְּהְיוֹתָהּ מְעֻוָּבֶרֶת.

ז"א.

דא"כ תִּיקְשֵׁי מִסֹּוגְיָא דִּבְכוֹרוֹת הַנַּ"ל וְכַמּוּבָן] וּלְזֶה רַב יְהוּדָה תֵּירֵץ בְּפִשּׁוּטוֹ שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל בְּמָקוֹם עֶרְוָה. אֲבָל רַב מַתְנָא מְשַׁנֵּי שֶׁלֹּא יִינַק מִמָּקוֹם הַטִּינּוֹפֶת הַכְּנוּנָה כִּי דַּם נִדָּה מְזוֹהָם מְאוֹד כַּיָּדוּעַ רַק כְּשֶׁנִּמְשַׁךְ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה מִזְּדַכֵּךְ הַדָּם מְעַט מְעַט שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁמִּתְרַחֵק מִמְּקוֹרוֹ מִזְדַּכֵּךְ מֵחֶלְאָתוֹ וְזוֹהֲמָתוֹ וּלְכַנָּוָנָה זוֹ נַעֲשׂוּ הַדַּדִּים בְּמָקוֹם בִּינָה שֶׁיִּתְמַשֵּׁךְ דֶּרֶךְ כָּל גּוּפָהּ עַד שֶׁיִּהְיֶה נָקִי מִכָּל פְּסוֹלֶת [וּלְזֶה בֶּאֱמֶת מַרְגְּלָא בְּפִי כָּל שֶׁחֶלֶב אִשָּׁה מְטַמְטֵם הַלֵּב וְהַיְינוּ מִפְּנֵי שֶׁבָּא מִדַּם נִדָּה לר"מ וְהוּא מְזוֹהָם בְּיוֹתֵר.

וְלַהֲלָכָה כְּבָר הִשִּׂיג בַּאֲדָנָי פז ע"ז אֲבָל בכ"ז מָקוֹם יֵשׁ לוֹ. וְעוֹד נִרְאֶה דְּאַף לְרַבָּנָן דס"ל אֵיבָרֶיהָ מִתְפָּרְקִין וּבָא מִשְּׁאָר אֵיבָרִים כמש"ל מ"מ כָּל זְמַן שֶׁאֵיבָרֶיהָ מִפּוֹרְקִין אִם מֵינָקֶת אֶת בְּנָהּ אֲזַי מִדַּם הַנִּדָּה שֶׁהָיָה רָאוּי לִהְיוֹת נַעֲשָׂה עַתָּה חָלָב.

וּלְזֶה הוּא מְזוֹהָם וּמְטַמְטֵם הַלֵּב וּדְלָא כְּבַעַל אֲדָנָי פָּז סי' י"ז. וּרְאָיָתוֹ שָׁם מִנִּדָּה ט' אֵינָהּ כְּלוּם ע"ש ועכ"פ מִנְהַג יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה הִיא.

וְאֵין לְהַקְשׁוֹת ע"ז מִבְּכוֹרוֹת שָׁם דא"כ גַּם לְרַבָּנָן חֶלֶב אָתֵי מִדַּם נִדָּה. י"ל דְּבָטֵל בְּרֹוב שְׁאָר דָּם.

וְאַף דְּדָבָר הַמְעֹרָב מִתְּחִלַּת בְּרִיָּתוֹ לָא בְּטִיל הָכָא אֵינוֹ מְעֹרָב בִּתְחִלַּת בְּרִיָּתוֹ כִּי דַּם נִדָּה מִתְקַבֵּץ בְּתוֹךְ הָרֶחֶם וכמש"ל וְדַם הָאֵיבָרִים הֵם לְבַדָּם ועמ"ש בחי' לב"מ בס"ד בָּזֶה בַּאֲרֻכָּה בְּדִבְרֵי הַמָּרְדְּכַי] וּמִמֵּילָא לר"ש א"ש ג"כ שֶׁיִּינַק מִמָּקוֹם בִּינָה שֶׁהַדָּם נָקִי וְנִזּוֹ.

ועוי"ל דְּלָא פְּלִיגִי וְרַב יְהוּדָה מְשַׁנֵּי אַלִּיבָּא דר"ש ור"מ אַלִּיבָּא דר"מ. וּבְהָא גּוּפָא ג"כ ל"פ דְּגַם רַב מַתְנָא אֶפְשָׁר ס"ל כְּרַבָּנָן רַק מְתָרֵץ אַלִּיבָּא דר"מ: יב) ועפמ"ש יֵשׁ לְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיַת הכרו"פ סי' פ"א אֵיךְ הֶאֱכִיל אַבְרָהָם לְהַמַּלְאָכִים חֵלֶב כֵּיוָן דְּהָוֵי אמ"ה לְרַבָּנָן.

וּלְעַצְמִי יְיֻשַּׁבְתִּי דְּכְמוֹ שֶׁדָּם מִן הַחַי שָׁרֵי לב"נ כֵּן חֵלֶב וּמָצָאתִי בכרו"פ שְׁתֵּירֵץ כֵּן. אֲבָל לפמש"ל בלא"ה א"ש כֵּיוָן דְּחֵלֶב בָּא מִדָּם אַף לְרַבָּנָן א"כ לָא עָדִיף מִדָּם גּוּפֵיהּ דְּשָׁרֵי לב"נ.

וְהִנֵּה המג"א שָׁם כָּתַב דְּלָא יָלְפִינַן מֵחֵלֶב שֶׁשִּׁנּוּי מוֹעִיל דְּהָא אָמְרִינַן בִּבְכוֹרוֹת ו' חִידּוּשׁ הוּא. וְלִכְאוֹרָה דְּבָרָיו תְּמוּהִין דְּהָא קָאָמַר הָתָם דִּלְהָכִי בָּעֵי קְרָא דְּהַגָּמָל לֶאֱסוֹר חֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה מְשׁוּם דְּכֵינָן שֶׁחִידְּשָׁה הַתּוֹרָה דְּחֵלֶב מֻתָּר הוּא דְּמֻתָּר אַף בְּטֻמְאָה וא"כ י"ל דְּהִיא גּוּפָא יָלְפִינַן דְּאִי לָאו קְרָא דְּהַגָּמָל הוּא דְּחִידּוּשׁ הוּא בְּלִי טַעַם כְּלָל וּמִמֵּילָא גַּם בְּטֻמְאָה יְהֵא מֻתָּר.

וְלָזֶה אִצְטְרִיךְ קְרָא לֶאֱסוֹר בְּטֻמְאָה וּמִמֵּילָא נָדַע שֶׁאֵין זֶה מִצַּד חִידּוּשׁ וּגְזֵרַת הַכָּתוּב רַק בְּדָם הַתִּירָה הַתּוֹרָה מִשּׁוּם דְּנִשְׁתַּנָּה וְנַעֲשָׂה חֶלֶב וְתוּ לָא הָוֵי חִידּוּשׁ וְשַׁפִּיר יָלְפִינַן לְעָלְמָא. ועפ"ז נִרְאֶה לְיַשֵּׁב ג"כ דִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ בְּיו"ד סי' פ"א שֶׁכָּתַב דבאמה"ח לָא נֶאֱסַר רַק בָּשָׂר אֲבָל לֹא הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ כְּמוֹ בְּכָל טֻמְאָה וְלָזֶה מִימֵי חֵלֶב ג"כ מֻתָּר ע"ש וְתָמַהּ הפר"ח שָׁם עָלָיו דְּהָא אָמְרִינַן בִּבְכוֹרוֹת שָׁם דְּחֵלֶב חִידּוּשׁ הוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי מאמה"ח וְשָׁרֵי אַלְמָא דְּאַף הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ אָסוּר.

ולפמ"ש י"ל דְּהָא דְּקָאָמַר חִידּוּשׁ הוּא זֶה הוּא רַק קוֹדֶם דִּכְתִיב קְרָא בְּטֻמְאָה אֲבָל הַשְׁתָּא דִּכְתִיב בְּטֻמְאָה שַׁפִּיר אָמְרִינַן דְּטַעֲמָא דְּחֵלֶב מֻתָּר מִשּׁוּם דאמה"ח לָא נֶאֱסַר רַק בָּשָׂרוֹ וְתוּ לָאו חִידּוּשׁ הוּא. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מֵהַתּוֹ' דְּחֻלִּין דַּף ס"ד ד"ה שֶׁאִם שֶׁכָּתְבוּ לְהַקְשׁוֹת אַמַּאי הָוֵי חֵלֶב חִידּוּשׁ הָא הָוֵי חֵלֶב וּבֵיצָה וּדְבָשׁ הַרְבֵּה כְּתוּבִים וְתֵירְצוּ מִשּׁוּם דְּכָל חַדָּא מִינַּיְיהוּ אָתוּ מִן הַחַי בְּגַוְונָא אַחֲרִינָא ע"ש.

ולפמ"ש הַשָּׁ"ךְ קָשֶׁה כֵּינָן דִּכְתִיב קְרָא לֶאֱסוֹר בְּטֻמְאָה מִמֵּילָא נָדַע שבאמה"ח לָא נֶאֱסַר רַק בָּשָׂר וא"כ לָמָּה לִי קְרָא לֶאֱסוֹר בֵּיצַת עוֹף טְמֵא אוֹ לְהַתִּיר בֵּיצַת עוֹף טָהוֹר לְשִׁיטַת בה"ג שָׁם. וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּהַתּוֹ' אָזְלִי בְּשִׁיטַת הרא"מ שֶׁאוֹסֵר מֵימֵי חָלָב.

אַךְ ז"א דְּהוּא גּוּפָא תֵּירוּץ התו' דהו"א דְּבֵיצָה דָּמֵי טְפֵי לְבָשָׂר שֶׁל אמה"ח מֵחֵלֶב וְכֵן דָּבָשׁ. אֲבָל הַשְׁתָּא דִּכְתִיב בְּכוּלְהוּ גַּוְונֵי דְּשָׁרֵי שַׁפִּיר יָלְפִינַן מִינַּיְיהוּ דְּלָא נֶאֱסַר רַק בְּשַׂר אמה"ח וְכַנַ"ל.

וְאַחַ"כ רָאִיתִי בשו"מ ח"ב סי' צ' שֶׁהִקְשָׁה עַל הַשָּׁ"ךְ מִדִּבְרֵי התו' ולענד"נ כמש"ל: יג) אַךְ הִנֵּה הַפְּרִישָׁה בסי' פ"א הִקְשָׁה דְּמַאי קָאָמַר חִידּוּשׁ הוּא וְשָׁרֵי בְּטֻמְאָה הָא אמה"ח אִיסּוּר אֶחָד וְחֵלֶב טְמֵאָה שְׁנֵי אִיסּוּרִים.

וְתֵירֵץ דְּאֵין אמה"ח נוֹהֵג בְּטְמֵאִים. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא דלס"ד דְּקָאָמַר דְּדָם נָעְכָּר וְנַעֲשָׂה חֶלֶב הָוֵי ע"כ שְׁנֵי אִיסּוּרִים דְּדָם נוֹהֵג בְּטֻמְאָה.

וּכְבָר הִקְשָׁה זֶה בַּעַל אוֹר חָדָשׁ בנו"ב מ"ת חי"ד סי' ל"ה וְתֵירוּצוֹ שָׁם דָּחָה בְּעַצְמוֹ ע"ש ומכ"ש לפמש"ל דְּדָם נָדָה כָּנוּס וְעוֹמֵד. אֲבָל נִרְאֶה לְפָרֵשׁ בַּשַּׁ"ס כָּךְ.

דְּאִיתָא בִּבְכוֹרוֹת שָׁם דְּהֵ"א כֵּינָן דְּחֵלֶב חִידּוּשׁ הוּא דְּאַף דְּהָוֵי דָּם שָׁרֵי מִמֵּילָא אַף בְּטֻמְאָה מֻתָּר. וְלִכְאוֹרָה זֶה תָּמוּהַּ דְּהָא אַדְרַבָּא קיי"ל בְּעָלְמָא דְּחִידּוּשׁ לָא גָּמְרִינַן מִינֵּיהּ וְהָכָא הַסְּבָרָא אִיפְּכָא.

אֲבָל הַכַּוָּונָה דְּכֵינָן דְּחִידּוּשׁ הוּא ע"כ צ"ל הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁתַּנָּה הַדָּם וְנַעֲשָׂה חֶלֶב וּבָעֵת הַהִתְהַפְּכוּת אֵינוֹ רָאוּי כְּלָל לְמַאֲכָל וְלֹא תּוֹרַת דָּם וְלֹא תּוֹרַת חֶלֶב עָלָיו וּכְמוֹ בְּמוֹסֵק

שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁמִּתְהַפֵּךְ הַדָּם לְמוֹסֵק נַעֲשֶׂה כְּעָפָר ע"ש במג"א סי' רט"ז וכ"כ שָׁם הַגְּרָ"א בְּהָא דְּדַבֵּשׁ בְּשֵׁם הָרָ"ן.

וְכֵן מְפוֹרָשׁ סְבָרָא זוֹ בתו' חֻלִּין ס"ד ד"ה שֶׁאִם דְּהֵ"א דְּבֵיצַת טְמֵאָה מֻוּתֶּרֶת מִפְּנֵי שֶׁנּוֹצְרָה מש"ז וּכְמוֹ יָאלִי דַּחֲמֻרְתָּא. רַק שֶׁלְּבַסּוֹף דָּחוּ זֶה מִפְּנֵי שֶׁמְּעוֹרוֹת בַּגִּידִין וְהָוֵי כְּבָשָׂר וְהַכַּוָּנָה שֶׁמַּה שֶׁנַּעֲשָׂה אוֹכֶל מהש"ז הוּא בָּא מִכֹּחַ גּוּף הַטָּמֵא וא"כ בְּנוֹדַאי אָסוּר וּכְמוֹ וָלָד הַטָּמֵא שֶׁאֵין לוֹ הֶיתֵּר אַף אִם הוּא מַפְרִיס פַּרְסָה.

אֲבָל בְּמוֹסֵק וְכֵן בְּחָלָב הַנַּעֲשִׂים מִדָּם כֵּיוָן שֶׁכְּבָר בָּא הַדָּם שׁוּב אֵינוֹ מוֹשֵׁךְ שׁוּם כֹּחַ וְלֵיחוֹת מִן הַגּוּף רַק שֶׁבְּעַצְמוֹ מִשְׁתַּנֶּה לְמוֹסֵק וְחָלָב. וְלָזֶה כֵּיוָן שֶׁבָּאֶמְצַע אֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה כְּלָל שַׁפִּיר שָׁרֵי אַחַ"כ שֶׁזֶּה דּוֹמֶה לְאֶפְרוֹחַ הַבָּאָה מִבֵּיצַת טְרֵיפָה דְּשָׁרֵי כִּדְאִיתָא בִּתְמוּרָה ל"א מִשּׁוּם דְּכִי גְּבִיל עַפְרָא בְּעָלְמָא הוּא ע"ש וכמ"ש המג"א שָׁם.

וְכֵיוָן שֶׁהִגַּעְנוּ לְמִדָּה זוֹ שׁוּב לָא שָׁנֵי לַן בֵּין אִיסּוּר אֶחָד לִשְׁנֵי אִיסּוּרִין כֵּיוָן דְּהָוֵי בֵּינְתַיִם עַפְרָא בְּעָלְמָא והו"א דְּשָׁרֵי בְּטֵמְאָה. אֲבָל הַשְׁתָּא דִּכְתִיב לְאֶסּוֹר בְּטֵמְאָה ע"כ צ"ל דְּחֵלֶב חִידּוּשׁ הוּא באמה"ח וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁנַּעֲשָׂה כְּעָפָר.

וא"כ יָפֶה כָּתַב המג"א דא"א לְמֵילַף מִינָּהּ מִשּׁוּם דְּחִידּוּשׁ הוּא וְכַנַ"ל וְאֵין הַטַּעַם מִשּׁוּם שִׁינּוּי דְּאַדְרַבָּא נֵילִיף מִטְּמֵאָה לְאִיסּוּרָא דְּבָאֶמֶת אֵינוֹ נַעֲשָׂה כְּלָל עָפָר בְּעָלְמָא וּלְזֶה בְּטֵמְאָה אָסוּר. אָכֵן לפמש"ל דְּגַם לְרַבָּנָן דָּם נָעְכָּר ונע"ח א"ש בִּפְשִׁיטוּת טְפֵי דְּבְרֵי המג"א דְּהָא ע"כ א"ל הַכַּוָּנָה כמ"ש דְּמִדַּאֲסַר גַּבֵּי טְמֵאָה ע"כ הַטַּעַם מִשּׁוּם שִׁינּוּי.

דְּהָא באמה"ח כָּל הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ אָסוּר בֵּין חֵלֶב וּבֵין דָּם אִי לָא נָחֲתִינַן לִסְבָרָא שֶׁנַּעֲשָׂה בֵּינְתַיִם אֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה. אֲבָל מ"ש עַל הַשָּׁ"ד א"ש וְאֵינוֹ סוֹתֵר כְּלָל דְּבְרֵי המג"א לפמ"ש כַּמּוּבָן.

ועפמ"ש י"ל ג"כ מַה שֶּׁהִקְשָׁה הפרמ"ג סי' פ"א עַל הַפְּרִישָׁה הַנַּ"ל דְּלָמָּ"ד דאמה"ח נוֹהֵג בְּטְמֵאִים א"כ הָוֵי תְּרֵי אִיסּוּרֵי. ולפמש"ל א"ש כֵּיוָן דהו"א טַעְמָא מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מִקּוֹדֶם וְהָוֵי עַפְרָא בְּעָלְמָא.

א"כ הָוֵי שָׁרֵי אַף בְּטֵמְאָה וכמש"ל [וְרָאִיתִי אַחַ"כ בְּשוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"ב סי' ד' שֶׁהִקְשָׁה עַל הַשָּׁ"ד הַנַּ"ל וְהֶאֱרִיךְ וְלֹא רָאָה שֶׁכְּבָר הִרְגִּישׁ הפר"ח בָּזֶה ולפמ"ש א"ש בס"ד]: יד) וְהִנֵּה בתו' חֻלִּין ס"ד כָּתְבוּ דְּלְהָכִי אִצְטְרִיךְ קְרָא לְאֶסּוֹר בֵּיצַת טְמֵאָה מִשּׁוּם דהו"א כֵּיוָן שֶׁהֻתְּרָה בֵּיצָה אַף דְּהָוֵי אמה"ח הָוֵי חִידּוּשׁ והו"א דְּאַף בְּטֵמְאָה שָׁרֵי וּכְמוֹ גַּבֵּי חָלָבּבְּכוֹרוֹת שָׁם.

וְאַף דְּאִיכָּא תַּרְתֵּי קְרָאֵי בְּחָלָב וּבֵיצָה מִיקְרֵי חִידּוּשׁ מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּאִין מִן הַחַי בָּעִנְיָן אֶחָד וְכֵן גַּבֵּי דְּבַשׁ שֶׁל דְּבוֹרִים ע"ש. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה מתו' זֶה עַל הַשָּׁ"ד הַנַּ"ל דְּמַשְׁמַע לְהֶדְיָא מִדִּבְרֵיהֶם דְּגַם הַשְׁתָּא הָוֵי חִידּוּשׁ הָא דְּחָלָב.

וְכֵן הִקְשָׁה בְּשוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב שָׁם [אַף דְּלָאו קוּשְׁיָא הִיא דְּהַשָּׁ"ד כָּתַב מַה שֶּׁנִּרְאֶה לוֹ בְּפַשְׁטוּת הַסֵּוּגְיָא. וְהַתּוֹ' הָכָא י"ל דס"ל כהר"א מִמִּיץ].

אֲבָל בָּאֱמֶת דִּבְרֵי הַשָּׁ"ד נְכוֹנִים וְאַדְרַבָּא מִסְתַּיְּעִים מֵהַתּוֹ' הַנַּ"ל. דְּלִכְאוֹרָה דִּבְרֵיהֶם צְרִיכִים בֵּיאוּר במ"ש דְּחֵלֶב וּבֵיצִים הָיוּ חִידּוּשׁ אַף דְּהָוּוּ תַּרְתֵּי דְּמַאי שְׁנָא.

אֲבָל לפמ"ש הַשָּׁ"ךְ א"ש דְּאִי מֵחָלָב לְחוּדֵיהּ הו"א דְּרַק חָלָב דְּהָוֵי כְּמוֹ צִירָן וְהָוְטְבָן שָׁרֵי מִן הַחַי וְכִסְבָרַת הַשָּׁ"ךְ. אֲבָל בֵּיצָה דְּהָוֵי כְּמוֹ בָּשָׂר מִן הַחַי וּכְגוּף הַדָּבָר וכמ"ש התו' בְּחֻלִּין שָׁם בְּסוֹף דִּבְרֵיהֶם הו"א דְּאָסוּר לָזֶה צָרִיךְ קְרָא לְהַתִּיר וכ"כ הַשָּׁ"ךְ בסי' פ"ז סק"ט לְהֶדְיָא סְבָרָא זוֹ דְּשָׁאנֵי בֵּיצִים מֵחֵלֶב ע"ש וּלְזֶה הָוֵי שַׁפִּיר חִידּוּשׁ.

והו"א דְּשָׁרֵי אַף בְּטֻמְאָה. וְאִי כְּתִיב גַּבֵּי בֵּיצָה לְחוּדָהּ הֵ"א דַּוְוקָא בֵּיצַת טְמֵאָה אָסוּרָה מְשׁוּם דְּתִחְילָתָהּ אִיסּוּר וְסוֹפָהּ אִיסּוּר דלאח"כ כְּשֶׁתִּיעָשֶׂה אֶפְרוֹחַ יִהְיֶה ג"כ אָסוּר משא"כ חָלָב דְּכֵיוָן דְּאִישְׁתְּרִי אִישְׁתְּרִי: טו) ועפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁהִקְשֵׁיתִי זֶה כַּמָּה שָׁנִים עַל דִּבְרֵי התו' הַנַּ"ל מַהָא דְּחֻלִּין דַּף ס"ט דְּקָאָמַר הָתָם דְּאִבַּעְיָא לְהוּ בְּחָלָב בֶּן פְּקוּעָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֵבֶר יוֹצֵא דְּכֵיוָן דְּחֵלֶב הָוֵי אמה"ח וְשָׁרֵי ה"נ שָׁרֵי אוֹ דִילְמָא שָׁאנֵי הָכָא שֶׁאֵין הַיִּתֵּר לְאִיסּוּרוֹ.

וְנִשְׁאַר בְּתֵיקוּ. וְלִכְאוֹרָה תָּמוּהַּ דְּהָא בַּשַּׁ"ס דִּבְכוֹרוֹת שָׁם ס"ד דְּאַף בְּטֻמְאָה לִישְׁתְּרִי וכ"ש באמה"ח.

וע"כ צ"ל דְּהַשְׁתָּא דִּכְתִיב קְרָא בְּטֻמְאָה יָלְפִינַן מִטַּמְאָה לֶאֱסוֹר בְּאֵין תַּקָּנָה לְאִיסּוּרוֹ. וְזֶהוּ הַסָּפֵק בַּשַּׁ"ס שָׁם אִי דָּמֵי לַטֻּמְאָה אוֹ לָא דָּמֵי מִצַּד שֶׁהוּא אִיסּוּר אמה"ח בְּעַצְמוֹ וכמ"ש הָרַ"ן שָׁם.

וא"כ קָשֶׁה טוּבָא עַל התו' דִּלְדִבְרֵיהֶם הו"מ לְמִיפְשַׁט בַּעַיִן מִדִּכְתִיב קְרָא גַּבֵּי בֵּיצָה וְלָא אָמְרִינַן דְּשָׁאנֵי באמה"ח שֶׁיֵּשׁ הֶיתֵּר לְאִיסּוּרוֹ וּכְמוֹ גַּבֵּי חֵלֶב. וְאַף שֶׁכָּתְבוּ התו' דְּלָא הָוֵי גָּמְרִינַן מְהַדְּדֵי מְשׁוּם שֶׁאֵינָם בָּאִים מִן הַחַי בָּעִנְיָן אֶחָד.

מ"מ זֶה שַׁיָּךְ דַּוְוקָא אִי הָוֵי מֵחָלְקִינַן מִצַּד שֶׁטְּמֵאָה הָוֵי אִיסּוּר אַחֵר לְגַמְרֵי מאמה"ח בְּזֶה שַׁיָּךְ לוֹמַר דִּבְבֵיצָה הו"א דמ"מ חִידּוּשׁ הוּא. אֲבָל כֵּיוָן דְּהָתָם מֵחָלְקִינַן בֵּין יֵשׁ הֶיתֵּר לְאִיסּוּרוֹ אוֹ לֹא א"כ גַּם בְּבֵיצָה נֵימָא הָכִי כֵּיוָן דְּחָזִינַן דְּגַבֵּי חֵלֶב אָסְרָה תּוֹרָה כְּשֶׁאֵין תַּקָּנָה לְאִיסּוּרוֹ וְאֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא חִידּוּשׁוֹ.

וע"כ צ"ל דְּלֹא שַׁיָּךְ לְחַלֵּק מְשׁוּם סְבָרָא זוֹ. וְהֵיא קַוּשְׁיָא גְּדוֹלָה.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּאִי כְּתִיב חָלָב הו"א טַעְמָא מִשּׁוּם דְּצִיר אמה"ח שָׁרֵי וכמ"ש הַשָּׁ"ךְ כַּנַ"ל. אַף בלא"ה י"ל דְּהַשְׁתָּא דִּכְתִיב קְרָא דְּבֵיצָה שַׁפִּיר אָמְרִינַן דְּהַסְּבָרָא הוּא מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ הֶיתֵּר לְאִיסּוּרוֹ וְגַלִּי קְרָא שֶׁנֶּאֱמַר ע"כ סְבָרָא זוֹ.

ובכרו"פ סי' פ"א הִקְשָׁה עַל הַשָּׁ"ךְ הַנַּ"ל מִסַּוְגְיָא הַנַּ"ל דְּכֵיוָן דְּהַסְּבָרָא הוּא מִשּׁוּם דאמה"ח לָא נֶאֱסַר רַק בָּשָׂר וְלֹא צִירוֹ א"כ מַה חִילּוּק בֵּין יֵשׁ תַּקָּנָה לְאֵין תַּקָּנָה דְּהָא אמה"ח לָא נֶאֱסַר רַק בָּשָׂר. ולענ"ד לפמש"ל לק"מ בס"ד דִּלְכְאוֹרָה קָשֶׁה לָמָּה חֵלֶב טָרִיפָה אָסוּר וּכְבָר הִרְגִּישׁ בָּזֶה הָרַ"ן וְכָתַב מְשׁוּם שֶׁהוּא אִיסּוּר אַחֵר וְדָמֵי לַטֻּמְאָה ע"ש.

אֲבָל עֲדַיִן קָשֶׁה דְּהָא לר' יוֹחָנָן בְּחֻלִּין ק"ב ע"ב יָלִיף בָּשָׂר מִן הַחַי ג"כ מִקְּרָא דְּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵיפָה וְנָפִיק טְרֵיפָה וּבָשָׂר מִן הַחַי מֵחַד קְרָא. וא"כ מֵהֵיכִי תֵּיתֵי לְחַלֵּק בָּזֶה בֵּינֵיהֶם.

וע"כ צ"ל דמ"מ כֵּיוָן דְּגַלִּי קְרָא בְּטֻמְאָה לְאִיסּוּרָא יָלְפִינַן מְטַמְּאָה דִּלְחוּמְרָא מַקְשִׁינַן וּמִמֵּילָא יָלְפִינַן גַּם טְרֵיפָה מִזֶּה רַק מִיבַּעְיָא לְהַשַּׁ"ס בְּיוֹצֵא אִי אָמְרִינַן שֶׁהַסְּבָרָא דאמה"ח קִיל שֶׁהַוּתְּרָה בּוֹ חֶלְבּוֹ וה"ה צִירוֹ וכמ"ש הַשָּׁ"ךְ הַיְינוּ מְשׁוּם דְּיֵשׁ הֶיתֵּר לְאִיסּוּרוֹ.

וּמִמֵּילָא בְּיוֹצֵא אָסוּר חֶלְבּוֹ וְצִירוֹ אַף דְּגַם זֶה יָלְפִינַן לָהּ בְּרֵישׁ בְּהֵמָה הַמַּקְשָׁה מִקְּרָא דְּבָשָׂר בְּשָׂדֶה מ"מ מַקְשִׁינַן לְחוּמְרָא לַטַּמְאָה וּכְמוֹ גַּבֵּי טְרֵיפָה וְכַנַּ"ל. אוֹ דִּבְכָל אמה"ח לָא נָאֲסַר רַק בָּשָׂר וְלֹא צִיר וְחֶלֶב וְאַף בְּאֵין תַּקָּנָה לְאִיסּוּרוֹ וְלָא דָּמֵי לִטְרֵיפָה שֶׁהוּא אִיסּוּר אַחֵר וְכַנַּ"ל וז"ב.

וּמְיֻוָּשָׁב הֵיטֵיב קֻוּשְׁיַת הכרו"פ בס"ד: טז) ועפמ"ש י"ל קֻוּשְׁיַת הַפְּרִישָׁה הַנַּ"ל מנ"ל לְמֵימַר בְּטַמְאָה דְּשָׂרֵי דְּהָוֵי תְּרֵי אִיסּוּרֵי ולפמ"ש י"ל דְּכֵיוָן דבאמה"ח שָׂרֵי ע"כ גַּם בִּטְרֵיפָה שָׂרֵי דְּמַחַד קְרָא יָלְפִינַן לָהּ לר' יוֹחָנָן כַּנַּ"ל וּמֵהֵיכִי תֵּיתֵי לֵאֱסוֹר וְלָזֶה הָדַר יָלְפִינַן מִטְּרֵיפָה דְּשָׂרֵי אַף בִּתְרֵי אִיסּוּרֵי.

אַף זֶה רַק לר"י אֲבָל לֹא לר"ל דְּיָלֵיף בָּשָׂר מִן הַחַי מִקְּרָא אַחֲרִינָא בְּחֻלִּין ק"ב. וְנִרְאֶה דְּהִנֵּה בֶּאֱמֶת צָרִיךְ לְהָבִין אֵיךְ יֵאָסֵר חֵלֶב מְשׁוּם אמה"ח דְּהָא אמה"ח לָא מִיקְּרֵי רַק בָּשָׂר גִּידִין וַעֲצָמוֹת כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין ק"ב ובמה"ח לְחוּדֵיהּ אִצְטְרִיךְ קְרָא מְיֻוָּחָד אַף דְּנוֹדַאי אָתֵי מִכֹּחַ אמה"ח וה"נ חֵלֶב כֵּינָן דְּלֵיכָּא קְרָא לְאָסְרוֹ שַׁפִּיר שָׂרֵי.

וא"ל שֶׁזֶּה דּוֹמֶה לְחָלָב דְּאָמְרִינַן בְּחֻלִּין ק"ג דְּהָוֵי אמה"ח. ז"א דִּכְבָר כָּתַב הָרַמְבַּ"ם פֵּ"ה מה' מ"א ה"ב דְּאֵבֶר שֶׁאֵין בּוֹ עֶצֶם מִיקְּרֵי אֵבֶר וְלָמַד זֶה מֵחֵלֶב ע"ש במ"מ אֲבָל חֵלֶב לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לְקָרְאוֹ אֵבֶר.

וע"כ צ"ל דְּאִיסּוּרוֹ מְשׁוּם בָּשָׂר מִן הַחַי דְּהַיְינוּ שֶׁכָּל הַיּוֹצֵא מִן הַחַי אָסוּר. וְאֵין לוֹמַר דמ"מ אָסוּר חֵלֶב מְשׁוּם צִיר אמה"ח וְכֵן בָּשָׂר מִן הַחַי יֵשׁ בּוֹ אִיסּוּר רַק שֶׁאֵין בּוֹ לָאו דְּבְחֻלִּין דַּף ק"כ מַשְׁמַע שֶׁלּוֹקֶה עַל צִירָן וְרָטְבָן יעו"ש בַּסּוּגְיָא דְּעֲבִיד צְרִיכוּתָא מֵחָמֵץ וְחָלָב לִשְׁרָצִים וע"ש בתו' וע' רַמְבַּ"ם פ"ג מהמ"א הל"ו ע"ש במ"מ וצ"ע.

וע' תו' ע"ז ס"ז סד"ה אר"י דְּמִבּוֹאָר שֶׁלּוֹקֶה. וְעוֹד נִרְאֶה דְּהִנֵּה הָא דְּצָרִיךְ קְרָא לְבָשָׂר מִן הַחַי פירש"י מִשּׁוּם דְּנָפֶשׁ אֵין מַשְׁמָעוּתוֹ רַק אֵבֶר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חֲלִיפִין ע"ש וא"כ מִמֵּילָא אֵין שׁוּם סְבָרָא לֶאֱסוֹר הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ ומכ"ש לָמַ"ד בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ לָאו לְאֵיבָרִים עוֹמֶדֶת וְהָכִי קיי"ל א"כ לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁאָסוּר מְשׁוּם אמה"ח רַק מְשׁוּם בָּשָׂר.

וְאַף דְּהַתּוֹ' כָּתְבוּ בְּחֻלִּין ק"ב דְּגַם לָאו לַחֲתִיכַת בָּשָׂר עוֹמֶדֶת מ"מ הֶחָלָב הֲרֵי פֵּירֵשׁ. וכ"נ בפר"ח סי' ס"ב ובכרו"פ סי' פ"א וכ"כ בשו"מ מ"ק ח"ב סי' ל"ד: יז) ועפ"ז נִרְאֶה לְיַשֵּׁב הַקֻּוּשְׁיָא שֶׁהִזְכַּרְנוּ בָּאוֹת י"א אֵיךְ הֶאֱכִיל אַבְרָהָם חֵלֶב דְּהָא כְּבָר הִקְשָׁה הָרַשְׁבָּ"א בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן בְּחֻלִּין קכ"ט ע"ב [ומש"ש הָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה שֶׁהוּא ט"ס וּדְלָא כְּהָרֹאשׁ יוֹסֵף] לר' יוֹחָנָן דְּיָלֵיף בָּשָׂר מִן הַחַי מִקְּרָא דִּטְרֵיפָה מנ"ל בב"נ אִיסּוּר בָּשָׂר מה"ח דְּהָא לב"נ לֹא נֶאֱמַר קְרָא דִּטְרֵיפָה.

וְתֵירֵץ דְּהָכָא כְּתִיב נָפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר לָזֶה אִמְעִיט בָּשָׂר אֲבָל גַּבֵּי בֶּן נֹחַ כְּתִיב בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ וגו' לָזֶה עִיקַּר אִיסּוּרָא קָאֵי אַבָּשָׂר ע"ש. ובלח"מ פ"ט מה' מְלָכִים הקְשָׁה כֵּן וְתֵירֵץ וְלֹא זָכַר שכ"כ הָרַשְׁבָּ"א וְגַם מש"ש רְאָיָה דְּבָשָׂר מִן הַחַי אָסוּר בב"נ מֵהָא דר"א בְּחֻלִּין קכ"א לענ"ד אֵינָהּ רְאָיָה דְּהָתָם י"ל דְּבָשָׂר קָאֵי אַיִּשְׂרָאֵל ע"ש וְדוּק וְעוֹד יֵשׁ לִדְחוֹת אֲבָל הוֹכַחַת הָרַשְׁבָּ"א מֵהָא דְּדַף קכ"ט יוֹתֵר נְכוֹנָה וְגַם דְּהָתָם הָוֵי ר' יוֹחָנָן גּוּפֵיהּ] ולפ"ז כֵּינָן דְּבָשָׂר בב"נ נִלְמַד מִקְּרָא דְּבָשָׂר בְּנַפְשׁוֹ א"כ אֵין הָאִיסּוּר רַק מִצַּד הַנֶּפֶשׁ שֶׁבּוֹ וכמש"ל גַּבֵּי אֵבֶר וּמִמֵּילָא אֵין סְבָרָא לֶאֱסוֹר כָּל הַיּוֹצֵא מִן הַחַי דְּבַזֶּה אֵין נֶפֶשׁ דְּהוּא דָּבָר הַנִּפְרָד.

וְלָא מִיבַּעְיָא לְמָאן דְּשָׁרֵי דָּם מִן הַחַי. אֶלָּא אַף לְמָאן דְּאָסַר מ"מ י"ל דְּשָׁאנֵי דָּם שֶׁהוּא הַנֶּפֶשׁ: יח) ולפ"ז ע"כ צ"ל דְּסֵוגְיַין דִּבְכוֹרוֹת אָזְלָא אַלִּיבָּא דר' יוֹחָנָן דלר"ל דְּיָלִיף בָּשָׂר מִן הַחַי מִקְּרָא דְּנֶפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר וְכָתְבוּ הַמְפָרְשִׁים דלר"ל נֶפֶשׁ קָאֵי אַתַּרְוַיְיהוּ ע"ש א"כ מִמֵּילָא אֵין סְבָרָא לְאֱסוֹר דָּבָר הַיּוֹצֵא מִן הַחַי כֵּיוָן שֶׁאֵין בּוֹ נֶפֶשׁ וכמש"ל.

וּלְדִידֵיהּ ע"כ צ"ל כמ"ש הפרמ"ג לָמָּ"ד דְּנוֹהֵג בְּטְמֵאִים דס"ל כר"ש דְּאַתְּ לָא דְּרִישׁ וְלֵיכָּא קְרָא לְחָלָב טְמֵאָה. וּבְזֶה אֶפְשָׁר לְיַשֵּׁב ג"כ קוּשְׁיַת התו' בְּחֻלִּין ס"ד לָמָּה אִצְטְרִיךְ תְּרֵי קְרָאֵי בְּחָלָב וּבֵיצָה.

דִּבְבֵיצָה יֵשׁ בָּהּ קְצָת נֶפֶשׁ שֶׁהֲרֵי עָתִיד לְיִגָּדֵל מִמֶּנָּה אֶפְרוֹחַ. וּבָזֶה י"ל ג"כ קוּשְׁיַת הַשּׁוֹאֵל בנו"ב סי' ל"ו אַהָא דְּקָאָמַר הַשַּׁ"ס בִּבְכוֹרוֹת שָׁם דְּאַף אִי חָלָב אָסוּר מ"מ בב"ח אִיצְטְרִיךְ לַהֲנָאָה דְּאַפּוֹתִי קָשֶׁה לָמָּ"ד דְּיָלִיף מִלֹּא תְּבַשֵּׁל יַתִּירָא.

ולפמ"ש א"ש דְּאָזְלָא לר' יוֹחָנָן דְּיָלִיף בְּחֻלִּין קט"ו אִיסּוּר הֲנָאָה מג"ש. וא"כ י"ל דְּלָא אִצְטְרִיךְ ג"ש.

וְגַם י"ל קוּשְׁיַית בֶּן הַמְחַבֵּר שָׁם דנ"מ לְעִנְיַן חֲצִי זַיִת בָּשָׂר וַחֲצִי זַיִת חָלָב. וְהִנֵּה זֶה רַק לָמָּ"ד ח"ש מֻוָתָּר דְּלָמָּ"ד ח"ש אָסוּר א"כ אֵין נ"מ רַק לְמַלְקוּת וְזֶה בלא"ה קָשֶׁה לָמָּה לֹא מְשַׁנֵּי הַשַּׁ"ס הָכִי דְּהָא עַל חֵלֶב לָא לָקֵי וְעַל בב"ח לָקֵי.

וע"כ צ"ל דנ"מ לְמַלְקוּת לֹא רָצָה הַשַּׁ"ס לְתָרֵץ וכמ"ש הנו"ב שָׁם בְּהֶדְיָא דְּחֵלֶב אֵין בּוֹ רַק אִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ זָבוּחָה וּדְלֹא כמש"ל דְּיֵשׁ בּוֹ מַלְקוּת [וּבֶאֱמֶת י"ל דְּצָרְכָן שַׁפִּיר לוֹקֶה עָלָיו. ומ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּפֵ"ה מה' מ"א דְּאֵינוֹ לוֹקֶה עַל חֵלֶב וּבֵיצִים טְמֵאִים זֶהוּ מִפְּנֵי שֶׁאֵין הָאִיסּוּר מְשׁוּם צִיר רַק מְשׁוּם רִיבּוּיָא דְּהַגָּמָל וּבַת הַיַּעֲנָה כמ"ש הָרַמְבַּ"ם שָׁם.

אָכֵן אִי הָוְיָאסּוּר חָלָב מְשׁוּם צִיר הַיּוֹצֵא מִן אמה"ח בְּנוֹדַּאי הָוֵי לוֹקֶה דְּאַהְדְּרֵיהּ לְאִיסּוּרֵיהּ וכמ"ש התו' בע"ז ס"ז סד"ה אר"י. אֲבָל אִי הָוֵי אִיסּוּרֵיהּ רַק מְשׁוּם יוֹצֵא מִן הַחַי ע"כ לָא לָקֵי דְּאֵין בּוֹ רַק עֲשֵׂה דְּאֵינוֹ זָבוּחַ כמ"ש הנו"ב שָׁם] וא"כ מִמֵּילָא א"ש לפמש"ל דְּהַסּוּגְיָא אָזְלָא לר"י וְאִיהוּ ס"ל בְּיוֹמָא ע"ד חֲצִי שִׁיעוּר מה"ת.

וְאַף שֶׁבְּשׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב שָׁם כָּתַב דִּבְחָלָב לכ"ע ח"ש שָׁרֵי דְּבָרָיו תְּמוּהִין בְּעֵינַי דְּכֵיוָן דְּאֵיכָּא אִיסּוּרָא דְּאֵינוֹ זָבוּחַ לָמָּה יְהֵא מֻוָתָּר וְאַטּוּ כָּל שֶׁאֵין בּוֹ לָאו יְהֵא ח"ש מֻוָתָּר. וְלִדְבָרָיו לָמָּ"ד טַעַם כְּעִיקָּר דְּאוֹרָיְיתָא וְלֵית בֵּיהּ מַלְקוּת וְכַיָּדוּעַ שִׁיטוֹת הַפּוֹסְקִים בְּזֶה יְהֵא פָּחוֹת מִכַּזַּיִת רַק מִדְּרַבָּנָן.

וּבֶאֱמֶת י"ל דְּלֹא שַׁיְיךְ כְּלָל בָּזֶה ח"ש דְּהָא לָא כְּתִיב בָּהּ אַכִילָה. אַדְּ זֶה י"ל דְּהָא כְּתִיב וְזָבַחְתָּ וְאָכַלְתָּ.

וְכֵן מוּכָח בתו' שְׁבוּעוֹת כ"ד ע"א שֶׁהִקְשׁוּ אֵיךְ חָל אִיסּוּר אמה"ח עַל אִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ זָבוּחַ וְלִדְבָרָיו נֵימָא מִיגּוֹ דְּחָיֵיל אַחֲצִי שִׁיעוּר חָיֵיל אַכּוּלֵיהּ: יט) וּבְעִנְיָן הָא דְּבָשָׂר מִן הַחַי לב"נ שֶׁהִזְכַּרְנוּ הִנֵּה בֶּאֱמֶת תֵּירוּץ הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל בָּאוֹת ט"ז דָּחוּק דמ"מ כְּתִיב נֶפֶשׁ וּבָשָׂר וּמַאי שְׁנָא.

וְגַם לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס בְּסַנְהֶדְרִין נ"ט גַּבֵּי ב"נ הוּא רַק אמה"ח וְלֹא נִזְכַּר בָּשָׂר מִן הַחַי. וְנִרְאֶה דְּהִנֵּה צָרִיךְ לְהָבִין עִנְיָן הָא דְּקָאָמְרִינַן בְּהֵמָה לְאֵיבָרִים עוֹמֶדֶת אוֹ לֹא מַה סְּבָרָא הִיא זוֹ.

וְנִרְאֶה בָּזֶה דְּהַפְלוּגְתָּא הוּא דְּהִנֵּה לָעַפּוּ"ם סַגִּי בִּנְחִירָה וה"ה בְּכָל מִינֵי מִיתוֹת שֶׁיְּמִיתוּהָ וא"כ שַׁפִּיר יוּכְלוּ לַהֲמִיתָהּ בְּאוֹפֶן זֶה שֶׁיְּנַתְּחוּהָ וּבְנִיתּוּחַ זֶה תָּמוּת. אֲבָל בְּיִשְׂרָאֵל אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם עִנְיָן שֶׁיֵּחָתְכוּ מִמֶּנָּה שׁוּם אֵבֶר שֶׁיִּהְיֶה מֻוָתָּר קוֹדֶם שֶׁיִּשְׁחָטוּהָ וְגַם בִּשְׁחִיטָה גּוּפִיהּ אָסוּר לַחְתּוֹךְ כָּל הַמַּפְרֶקֶת [וְקָרוֹב לוֹמַר שֶׁזֶּה תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא אִי שָׁרֵי לַחְתּוֹךְ בִּשְׁחִיטָה הַמַּפְרֶקֶת אוֹ לֹא.

עי"ד סי' כ"ד ס"ה וע' סי' ס"ז. וע' חֻלִּין כ"ז דְּלָא לִישַׁוְוֵיהּ גִּיסְטָרָא וַאֲקַצֵּר.

וְרָאִיתִי בכרו"פ סי' ס"ב שכ' לְהַסְבִּיר זֶה דְּהַכַּוָּנָה דְּהָוֵי קָאֵי לְנַתְּחָהּ אִם לֹא הָיָה נֶאֱסַר אמה"ח. וְהוּא תָּמוּהַּ דְּמַה לִּי אִי הָוֵי קָאֵי מִקּוֹדֶם כֵּינָן דְּהַשְׁתָּא לֹא קָאֵי.

וְהָא רָאָיָה דְּלָמ"ד לָאו לְאֵיבָרִים מ"מ אָמַר רָבָא שֶׁאִם חִישֵׁב לְאָוְכְלָהּ אֲבָר אֲבָר מְהַנֵּי ע"ש וְאַבַּיֵי לָא פְּלִיג רַק מִשּׁוּם מִי אִיכָּא מִידִי יעו"ש בְּחֻלִּין ק"ב ע"ב בַּסֻּוגְיָא וְזֶה בָּרוּר. וְגַם מש"ש לְחַלֵּק בֵּין אֲבָר שֶׁנִּטְרַף בּוֹ ג"כ נִדְחֶה לפ"ז וְגַם י"ל עָלָיו מַסֻּוגְיָא דְּהָתָם דַּף ק"ג אֶלָּא שאכמ"ל בָּזֶה] וְזֶהוּ הַמַּחֲלוֹקֶת אִי מִיקְרֵי זֶה עוֹמֶדֶת לְאֵיבָרִים ע"י זֶה שֶׁרְאוּיָה לב"נ לְאֵיבָרִים וְכֵינָן שֶׁעוֹמֶדֶת לַחְתּוֹךְ אֵיזֶה אֲבָר שֶׁיִּהְיֶה מִמֵּילָא חָל הָאִיסּוּר עַל כָּל הָאֵיבָרִים שֶׁכֵּינָן שֶׁאֵינָהּ שְׁלֵימָה כְּבָר הִיא בִּכְלַל אֵיבָרִים.

אוֹ כֵּינָן שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל אֵינָהּ עוֹמֶדֶת לְאֵבָרִים כִּי צָרִיךְ שְׁחִיטָה מִיקְרֵי אֵינָהּ עוֹמֶדֶת לְאֵבָרִים. וְזֶה רַק בְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל בב"נ כ"ע מוֹדוֹ דְּלְאֵבָרִים עוֹמֶדֶת וְחָל הָאִיסּוּר אַף בְּעוֹדָהּ שְׁלֵימָה: כ) וְהִנֵּה אמה"ח אִיתָא בְּחֻלִּין ק"ג שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא בָּשָׂר גִּידִין וַעֲצָמוֹת אֲבָל בָּשָׂר לְחוּדֵיהּ לֹא.

וְהִנֵּה הַשָּׁ"דּ בסי' ס"ב כָּתַב בסק"ד דְּבָשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מאמה"ח אֵין חַיָּבִים עָלָיו רַק מִשּׁוּם בָּשָׂר מִן הַחַי יעו"ש. וְלִכְאוֹרָה הוּא תָּמוּהַּ דְּהָא כֵּינָן שהאמה"ח נֶאֱסַר אַף אִם אוֹכְלוֹ מִקְצָתוֹ עוֹבֵר עָלָיו וְכִמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים.

וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בְּפֵ"ה מהמ"א דְּאַף אֲבָר שֶׁכְּבָר בָּשָׂר וְאָכַל מִקְצָתוֹ כֵּינָן שֶׁאָכַל כַּזַּיִת עוֹבֵר עָלָיו ע"ש. דְּאִי צָרִיךְ דַּוְוקָא בְּשַׂר גִּידִין וַעֲצָמוֹת דְּאִיקְרֵי נָפֶשׁ א"כ הָוֵי צָרִיךְ דַּוְוקָא שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ בִּשְׁלֵימוּת.

וְדַעַת התו' בֶּאֱמֶת כֵּן בְּחֻלִּין צ"ו ע"ב ע"ש. אֲבָל הָרַמְבַּ"ם כָּתַב לְהֶדְיָא בְּפֵ"ה מה' מ"א הל"ב והל"ג דְּחַיָּיב אַף שֶׁאֵין הָאֵבָר שָׁלֵם יעו"ש.

וּבֶאֱמֶת מַשְׁמַע לְהֶדְיָא בְּרַמְבַּ"ם שָׁם דְּלָא כְּהַשָּׁ"דּ. וְז"ל הָרַמְבַּ"ם שָׁם הָאוֹכֵל מאמה"ח כַּזַּיִת לוֹקֶה וַאֲפִילּוּ אָכַל אֵבָר שָׁלֵם אִם יֵשׁ בּוֹ כַּזַּיִת חַיָּיב פָּחוֹת מִכַּזַּיִת פָּטוּר חָתַךְ מִן הָאֵבָר בָּשָׂר כִּבְרְיָיתוֹ וְגִידִים וַעֲצָמוֹת כַּזַּיִת וַאֲכָלוֹ לוֹקֶה אע"פ שֶׁאֵין בּוֹ בָּשָׂר אֶלָּא כ"ש.

אֲבָל אִם הִפְרִיד הָאֵבָר אַחַר שֶׁתְּלָשׁוֹ מִן הַחַי וְהִפְרִיד הַבָּשָׂר מִן הַגִּידִים וּמִן הָעֲצָמוֹת אֵינוֹ לוֹקֶה עַד שֶׁיֹּאכַל כַּזַּיִת מִן הַבָּשָׂר לְבַדּוֹ וְאֵין הָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִים מִצְטָרְפִים בּוֹ לְכַזַּיִת מֵאַחַר שֶׁשִּׁנָּה בִּבְרְיָיתוֹ עכ"ל.

הֲרֵי מַשְׁמַע לְהֶדְיָא שֶׁבַּבָּשָׂר לְחוּדֵיהּ חַיָּיב מִשּׁוּם אמ"ה וְלָא מִיחַיַּיב מִשּׁוּם בָּשָׂר מה"ח רַק הֵיכָא שֶׁפֵּירֵשׁ הַבָּשָׂר לְבַדּוֹ מִן הַחַי וְכַמְפֹרָשׁ בָּרַמְבַּ"ם שָׁם ה"ב וכ"מ שָׁם הל"ד ע"ש. וּלְדַעַת הַשָּׁ"דּ צָרִיךְ לְדָחוֹק דְּהַכַּוָּנָה שֶׁאָז יְהֵא חַיָּיב מִשּׁוּם בָּשָׂר מה"ח וצע"ק.

וְנִרְאֶה רְאָיָה לְדַעַת הַשָּׁ"ךְ מֵהָא דְּאָמְרִינַן בְּחֻלִּין ק"ג ע"א לְאַבַּיֵי דס"ל לר"י בְּהֵמָה לְאֵיבָרִים עוֹמֶדֶת וּלְאִיבָּעֵית אֵימָא גַּם ר"ל ס"ל הָכִי ע"ש. וא"כ חָל אִיסּוּר אֵבֶר בְּעוֹדוֹ חַי וְהַתּוֹלֵשׁ מִן הַחַי יְהֵא חַיָּיב שְׁנַיִם מְשׁוּם אמה"ח וּבָשָׂר מה"ח דע"כ לֹא הִצְרִיךְ הָרַמְבַּ"ם שֶׁיִּפְרֹשׁ אֵבֶר כִּבְרַיְיתוֹ רַק מְשׁוּם דס"ל בְּהֵמָה לָאו לְאֵיבָרִים עוֹמֶדֶת.

וּפַשְׁטוּת הַסּוגְיָא אֵינוֹ מוֹרֶה כֵּן. וּבְפָרָט לר"ל דְּיָלִיף תַּרְנוְיְיהוּ מַחַד קְרָא.

וְגַם צ"ע אֵיךְ חָל אִיסּוּר בָּשָׂר מה"ח עַל אִיסּוּר אמה"ח. וּבִשְׁלָמָא לר"ל גַּלִּי קְרָא אֲבָל לר"י קָשֶׁה.

וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּקָאֵי עַל בָּשָׂר שֶׁאֵינוֹ עַל אֵיבָרִים כְּלָל. כִּי נִרְאֶה שֶׁאֵין זֶה בְּמְצִיאוּת כְּלָל כִּי כָּל בָּשָׂר שַׁיָּיךְ לְאֵבֶר שֶׁהוּא עָלָיו.

וְאֶפְשָׁר כֵּיוָן דא"א זֶה בְּלֹא זֶה לָזֶה חָלִים שְׁנֵיהֶם וַאֲקַצֵּר. וכ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב אַחַר הָעִיּוּן בַּסּוגְיָא שָׁם וּדְלָא כְּדִבְרֵי הַשָּׁ"ךְ.

אַךְ פַּשְׁטוּת לְשׁוֹנוֹת הַמְפָרְשִׁים מוֹרִים כְּדִבְרֵי הַשָּׁ"ךְ. וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם תִּקְשֶׁה קַוּשְׁיַית התו' בְּחֻלִּין צ"ו דְּדִילְמָא אָתֵי לְחַיֵּיב עַל כָּל זַיִת וְזַיִת.

וּמָצָאתִי בְּרֹאשׁ יוֹסֵף שֶׁהִרְגִּישׁ שָׁם בָּזֶה וְהֶאֱרִיךְ ואכמ"ל וע' בפר"ח סי' ס"ב: כא) עכ"פ נִרְאֶה דְּאַף לְדַעַת הַשָּׁ"ךְ. מ"מ אִם אָכַל הַבָּשָׂר לְבַדּוֹ חַיָּיב מְשׁוּם חֲצִי שִׁיעוּר דְּהָא חֲזִי לְאִצְטְרוֹפֵי.

וְאַף שֶׁכְּבָר נִפְסְדָה צוּרַת הָאֵבֶר וְחָלְקוֹ בַּחוּץ קיי"ל דְּפָטוּר. כְּבָר הִרְגִּישׁ בָּזֶה הפרמ"ג בסי' ס"ב וְנִתְקַשָּׁה בָּזֶה עַל הַטּוּר וב"י שֶׁסָּתְמוּ בָּזֶה ע"ש ומש"ש מְשׁוּם בָּשָׂר מה"ח דָּחוּק כמ"ש בְּעַצְמוֹ.

וְהַיּוֹתֵר נִרְאֶה דַּחֲזִי לְאִצְטְרוֹפֵי לָאו דַּוְוקָא אֶלָּא דְּהָוֵי חֲזִי לְאִצְטְרוֹפֵי מִקּוֹדֶם וְאִיסּוּרָא קָאָכִיל אוֹ כמ"ש הרא"מ הוּבָא במל"מ פ"א מה' חו"מ דְּסָתָם אֲכִילָה בכ"ש וע"ש בפרמ"ג. וְהִנֵּה זֶה שַׁיָּיךְ רַק בְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל ב"נ שֶׁחַיָּיב בְּכָל שֶׁהוּ שֶׁלֹּא נֶאֱמְרוּ שִׁיעוּרִים לב"נ כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בה' מְלָכִים ולב"נ לכ"ע בְּהֵמָה לְאֵיבָרִים עוֹמֶדֶת וכמש"ל מִמֵּילָא חַיָּיב עַל בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מְשׁוּם אמ"ה.

וְרָאִיתִי בכרו"פ סי' ס"ב שֶׁכָּתַב בְּיִשּׁוּב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שב"נ חַיָּיב עַל במה"ח מִצַּד חֲצִי שִׁיעוּר ע"ש וּדְבָרָיו תְּמוּהִים לענ"ד דְּכֵיוָן דְּלָאו לְאֵיבָרִים עוֹמֶדֶת א"כ אֵיךְ יִתְחַיֵּיב עַל בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי וְכַמּוּבָן אֲבָל לפמש"ל דבב"נ לכ"ע לְאֵיבָרִים עוֹמֶדֶת א"ש [וְרָאִיתִי כַּמָּה שָׁנִים אַחַר כּוֹתְבִי זֶה בס' מִנְחַת חִינּוּךְ בְּהַשְׁמָטָה לְמִצְוָה תנ"ב שֶׁהִקְשָׁה עַל התו' שֶׁכָּתְבוּ דְּלָאו לַחֲתִיכַת בָּשָׂר עוֹמֵד מִסּוגְיָא דְּחֻלִּין ח' ע"ב דְּמַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס שֶׁהַסַּכִּין בּוֹלַעַ מֵאִיסּוּר אמה"ח וְנִימָא דס"ל לָאו לַחֲתִיכַת בָּשָׂר עוֹמֶדֶת.

ובמחכ"ת ז"א שֶׁהַטַּעַם הַפּוֹרֵשׁ מהאמה"ח נַעֲשָׂה כְּפֵירֵשׁ וכמש"ל שֶׁהַחֵלֶב הָוֵי כְּפֵירֵשׁ. וְרָאִיתִי בכרו"פ ר"ס ס"ב שֶׁכָּתַב שֶׁטַּעַם הַפּוֹרֵשׁ הָוֵי כְּאֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ וּדְבָרָיו צ"ע דְּאֵיךְ שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּהָוֵי כְּאֵבֶר.

אֲבָל פָּשׁוּט דְּהָוֵי כְּבָשָׂר שֶׁפֵּירֵשׁ כמש"ל כֵּיוָן דְּטַעַם כְּעִיקָּר הָוֵי כְּמִשֶּׁהוּ שֶׁפֵּירֵשׁ וְרַק אִיסּוּר דְּכָל הַיּוֹצֵא מִן הַטָּמֵא לֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁאֵין עָלָיו בְּמְקוֹמוֹ אִיסּוּר אמה"ח אֲבָל מְשׁוּם במה"ח וּנְדַאי אָסוּר דְּהָא פֵּירֵשׁ וְכַנַ"ל.

וְנָקִיט הַשַּׁ"ס לְשׁוֹן אמה"ח מְשׁוּם דְּלָמָּ"ד לְאֲבָרִים עוֹמֶדֶת אִיכָּא אִיסּוּר אבמה"ח. אֲבָל זֶה אֵין לוֹמַר דְּבוֹלֵעַ מִן הַקֻּנָּה שְׁנִחְתַּךְ וְהָוֵי כְּפֵירֵשׁ.

דְּהָא בָּעֵינַן שֶׁיִּפָּרֵשׁ הָאֵבָר כִּבְרִיָּיתוֹ כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּפֵ"ה מהמ"א. וְעוֹד דְּהַפְרִישָׁה וְהַבְלִיעָה בָּאִים כְּאֶחָד.

וְגַם י"ל דְּלָא מִיקְרֵי פֵּירֵשׁ וַאֲקַצֵּר כִּי הָעִיקָּר כמש"ל שֶׁהַטַּעַם הוּא כְּפֵירֵשׁ. וְהִנֵּה רַב אֶחָד גָּדוֹל בַּתּוֹרָה הִקְשָׁה עַל מש"ל דבב"נ לכ"ע לְאֲבָרִים עוֹמֶדֶת ממ"ש התו' בְּחֻלִּין ק"ג ע"א וְהָרַמְבַּ"ם פֵּ"ה מהמ"א דְּלְהָכִי חָל אמה"ח עַל טְרֵיפָה אַף דְּלָאו לְאֲבָרִים עוֹמֶדֶת מְשׁוּם דְּהָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף שֶׁאָסוּר לב"נ אַלְמָא דְּגַם לב"נ א"ע לְאֲבָרִים.

וְהֻשְׁבְתִּי לוֹ דְּזֶה אַיְירִי בְּבֶהֱמַת יִשְׂרָאֵל וא"כ אֵינָהּ עוֹמֶדֶת לְאֲבָרִים וְאַף לְרָבָא דס"ל בְּחֻלִּין ק"ב דִּמְהַנֵּי מַחֲשָׁבָה מ"מ הָכָא לָא מְהַנֵּי מַחֲשָׁבַת הב"נ כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ וְאַף אִינִימָא דְּלִיהַנֵּי מַחֲשָׁבַת אֲחֵרִים מ"מ בְּסִתָם וְנַדַאי דְּבְהֵמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל א"ע לְאֲבָרִים וע' חִיבּוּרִי ח"א סי' כ"ה בָּעִנְיָן זֶה אִי מְהַנֵּי מַחֲשָׁבָה שֶׁל אֲחֵרִים וְשֶׁל נָכְרִי] וּבַאֲשֶׁר כ"ז אֵינוֹ נוֹגֵעַ לנ"ד אֲקַצֵּר.

[אַחַר כַּמָּה שָׁנִים רָאִיתִי בתו' חֲדָשִׁים שֶׁעַל מִשְׁנָיוֹת פ"ק דְּנִדָּה שֶׁכָּתַב ג"כ לְהַקְשׁוֹת אֵיךְ יַחֲלוֹקוּ רַבָּנָן עַל ר"מ בְּמְצִיאוּת וַהֲלֹא יָדוּעַ הֶסְכֵּם הָרוֹפְאִים שֶׁהֶחָלָב בָּא מִדָּם וְכָתַב שֶׁהֶחָלָב בָּא מִן הַדָּם נִדָּה טֶרֶם שֶׁנַּעֲשָׂה דָּם כְּלָל.

וְהִנֵּה כְּבָר בֵּאַרְנוּ בס"דשֶׁהָעִיקָּר בָּא מִדָּם אֲבָרִים ומ"ש שָׁם עוֹד בְּסִבָּרַת רַבָּנָן ור"מ לְדַעְתּוֹ הוּא דָּחוּק וְרָחוֹק יעו"ש וַאֲקַצֵּר בָּזֶה]: כב) נָשׁוּב לְעִנְיָנֵינוּ אֲשֶׁר נלענ"ד אַף שֶׁבֵּאַרְנוּ שֶׁדִּבְרֵי הנ"ש וחב"י נְכוֹנִים דְּאַף לְרַבָּנָן דר"מ חֶלֶב בָּא מִן דָּם אָכֵן לֹא מִדָּם נִדָּה רַק מִדָּם הָאֵיבָרִים.

מ"מ מ"ש החב"י הַסְּבָרָא שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּמְצָא אַדְמִימוּת בְּחֶלֶב מוֹרֶה שֶׁעֲדַיִין לֹא נִתְהַפֵּךְ לְגַמְרֵי וּכְמוֹ שֶׁהוּבָא בפ"ת סי' פ"א לענ"ד אֵינוֹ מֻכְרָח דְּכֵיוָן שֶׁהֶחָלָב הוּא לְבַדּוֹ וְהַדָּם לְבַד הֲרֵי אָנוּ רוֹאִים שֶׁרַק מְעַט דָּם נִשְׁאַר שֶׁלֹּא נִתְהַפֵּךְ וּמַה שֶּׁנִּתְהַפֵּךְ נִתְהַפֵּךְ לְגַמְרֵי.

שׁוּב רָאִיתִי שכ"כ בפ"ת סי' פ"א שָׁם וְרַק אִם רוֹאִים שֶׁהַחֵלֶב בְּעַצְמוֹ יֵשׁ בּוֹ אַדְמוּמִית וא"א לְהַפְרִידוֹ בָּזֶה יֵשׁ סְבָרָא לוֹמַר שֶׁעֲדַיִין לֹא נִתְהַפֵּךְ לְגַמְרֵי וְיֵשׁ עֲדַיִין שָׁם דָּם עָלָיו וּכְבָר בֵּאַרְנוּ דְּלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּשָׁרֵי מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁתַּנָּה וְנַעֲשָׂה כְּעָפָר בֵּינְתַיִים.

וּבְאוֹפֶן כָּזֶה נִרְאֶה דְּאַף אִינִימָא שֶׁהַדָּם הוּא מֵאֵיזֶה מַכָּה שֶׁבַּגּוּף וְנִתְעָרֵב בְּחֶלֶב מ"מ הָא לָא יָדְעִינַן כַּמָּה נִתְעָרֵב וְאוּלַי אֵין כָּאן שִׁשִּׁים וַאֲנַן לָא סָמְכִינַן אַקִּפִּילָא בכה"ג. וְאַף דְּאִיתָא בַּתּוֹסֶפְתָּא פ"ד דְּאָהֳלוֹת שֶׁאִם רוֹצֶה לֵידַע אִם נִבְלָע בַּבֶּגֶד רְבִיעִית דָּם מְכַבֵּס הַבֶּגֶד בַּמַּיִם וּמֵבִיא עוֹד מַיִם כְּמִדָּה זוֹ וּמְעָרֵב רְבִיעִית דָּם וְאִם שָׁוִין זֶה לָזֶה טָמֵא ע"ש וְהוּבְאָה בתו' ב"ק ק"א ע"ב ד"ה רוֹאִין וּבְנִדָּה ס"ב ע"ב ד"ה אִם.

מ"מ נִרְאֶה דְּהָכָא אֵין שַׁיָּיךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן דְּהָא קיי"ל גַּבֵּי קָנֶה בסי' ל"ד וְגַבֵּי רֵיאָה בסי' ל"ו שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִין בַּהֶקֶפָּה. וְאַף שי"ל דִּבְמַרְאֶה שָׁאנֵי שֶׁגַּם אָנוּ בְּקִיאִים לְדַמּוֹת זֶה לָזֶה.

וְכֵן מוּכָח מֵהָא דְּאִיתָא בְּנִדָּה כ' ע"ב וְכֵן קיי"ל בסי' קפ"ח ס"ב שֶׁנֶּאֱמָנֶת אִשָּׁה לוֹמַר כָּזֶה רָאִיתִי וְאַבַּדְתִּיו. מ"מ נִרְאֶה דבנ"ד אֵין שַׁיָּיךְ הַקֶּפָּה דְּאֵין כָּל הַדָּמִים שָׁוִים בְּאַדְמוּמִית וְלֹא כָּל חֵלֶב שָׁוֶה בִּלְבַנּוֹנִינוּתוֹ וְלָזֶה א"א לְהַקִּיף בנ"ד.

וּבְתוֹ' דְּאָהֳלוֹת שָׁם י"ל שֶׁמֵּבִיא מֵאוֹתָם הַמַּיִם וּמֵאוֹתוֹ הַדָּם אוֹ שֶׁרָאוּ הַדָּם קוֹדֶם שֶׁנִּבְלַע בַּבֶּגֶד וּמַכִּירִים שֶׁזֶּה הַדָּם דּוֹמֶה לְאוֹתוֹ הַדָּם. אֲבָל בנ"ד לֹא רָאוּ הַדָּם קוֹדֶם שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֶלֶב וא"א לָנוּ לְשַׁעֵר אֵיזֶה הָיָה אַדְמוּמִיתוֹ וְיָדוּעַ שֶׁאַף בְּגוּף אֶחָד אֵין הַדָּמִים שָׁוִים בְּמַרְאֵיהֶם וע' כְּרִיתוֹת כ"ב בָּזֶה שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה מִינֵי דָּמִים וע' יוֹמָא נ"ו ע"ב הַאי חִיוָּר וְהַאי סֻמָּק: כג) וְלָזֶה נִרְאֶה דְּהֵיכָא שֶׁנִּרְאֶה לְעַיִן שֶׁהֶחָלֶב יֵשׁ לוֹ מַרְאֶה לָבָן כְּדַרְכּוֹ וְרַק שֶׁיֵּשׁ חוּטֵי דָּם בָּאֶמְצַע אוֹ עַל הַשּׁוּלַיִם בְּוַדַּאי שָׁרֵי וְאַף אִם כְּבָר עָמַד מעל"ע וְנִכְבַּשׁ יַחַד עִם הַדָּם כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ ס' נֶגֶד הַדָּם וְרַק צָרִיךְ לְהָסִיר הַדָּם וּלְהַשְׁלִיכוֹ.

וא"ל שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתְעָרֵב מִתְּחִלַּת בְּרִיָּיתוֹ לֹא בָּטֵל כמ"ש הֶמָּרְדְּכִי בְּחֻלִּין פ' הַזְּרוֹעַ דִּכְבָר פְּלִפְּלוּ בָּזֶה המל"מ והנו"ב מ"ת חי"ד סי' נ"ד נ"ה וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים. וּמְבֹאָר שָׁם דִּבְשִׁשִּׁים בְּטִיל בְּכָל גַּוְונָא כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם.

רַק אִם יֵשׁ רִיבּוּי דָּם עַד שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁאֵין שָׁם שִׁשִּׁים אָז אָסוּר אִם כְּבָר עָמַד מעל"ע. וְאִם לֹא עָמַד מעל"ע אֲזַי אִם אֶפְשָׁר לְהַפְרִיד הַדָּם וְוַדַּאי שֶׁהֶחָלֶב הַנִּשְׁאָר מֻוּתָּר וְאִם א"א לְהַפְרִיד אָסוּר.

וכ"כ בְּשׁוּ"ת נַחֲלַת שִׁבְעָה סי' כ' שֶׁבָּטֵל בְּשִׁשִּׁים. רַק שֶׁכָּתַב שא"א לְשַׁעֵר כַּמָּה דָּם נִתְעָרֵב בְּחֶלֶב ע"ש.

וְנִרְאֶה שֶׁזֶּה רַק בְּעֵרְבָּא דְּמַיְיתֵי שָׁם שֶׁהָיָה הֶחָלֶב מְעֹרָב בַּדָּם וְלֹא הָיָה נִיכָּר כְּלָל הַדָּם לְבַדּוֹ. וְרַק כְּשֶׁנִּצְטַנֵּן הֶחָלֶב רָאוּ שֶׁנִּשְׁקַע הַדָּם לְמַטָּה וְלָזֶה כָּתַב שֶׁחוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נִשְׁאַר הַרְבֵּה דָּם מְעֹרָב בֶּחָלֶב וְלֹא נִשְׁקַע לְמַטָּה יעו"ש.

אֲבָל הֵיכָא שֶׁרוֹאִין בֶּחָלֶב רַק חוּטֵי דָּם. נִרְאֶה דְּשַׁפִּיר שָׁרֵי הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ שִׁשִּׁים נֶגֶד הַדָּם אַף שֶׁשְּׁהָא מעל"ע.

וְקוֹדֶם מעל"ע שָׁרֵי בְּכָל גַּוְונָא לְהַפְרִיד הַדָּם מִן הֶחָלֶב. וְאַף בְּגַוְונָא דהנ"ש נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל אִם נִיכָּר שֶׁנִּשְׁאַר הֶחָלֶב לָבָן כְּפִי מַרְאִיתוֹ הַטִּבְעִית וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא מְעֹרָב בְּהַחֵלֶב עוֹד דָּם שֶׁלֹּא יְהֵא שִׁשִּׁים כְּנֶגֶד כֻּלּוֹ.

כִּי אָז הָיָה נִיכָּר בְּהַחֵלֶב שִׁינּוּי מַרְאֶה קָצָת. וְכֵן אִיתָא לְהֶדְיָא בִּשְׁבוּעוֹת דַּף ו' ע"א שֶׁאִם נָפְלוּ שְׁתֵּי טִיפּוֹת דָּם בְּכוֹס חֵלֶב נִיכָּר בְּהַחֵלֶב שִׁינּוּי מַרְאֶה וּקְצָת אַדְמוּמִית ע"ש.

וּבְדִבְרֵי הנ"ש שָׁם יֵשׁ עוֹד לְפַקֵּק וַאֲקַצֵּר בָּזֶה: סִימָן לט ע"ד שֶׁנִּמְצָא בַּבֵּיצָה דָּם וְנָתְנוּ קְצָת לוֹבֶן מִמֶּנָּה לְתוֹךְ שֶׁוְּמִשְׁמִין וּמְעַכּוֹ הַשֶּׁוְּמִשְׁמִין בְּאוֹפֶן שא"א לְהַפְרִיד הַבֵּיצָה וְאֵין שִׁשִּׁים נֶגֶד הַלּוֹבֶן בַּבֵּיצָה אִם מֻוּתָּר לְהוֹסִיף שֶׁוְּמִשְׁמִין עַד שֶׁיִּהְיֶה ס' אוֹ לְהוֹסִיף עוֹד בֵּיצָה שֶׁיִּבָּטֵל הַלּוֹבֶן בֵּיצָה בְּרוֹב.

מִטַּרְדוֹתַי אֶכְתּוֹב בְּקוֹצֶר מַה שנלע"ד בָּזֶה. וְנִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְהָקֵל וְלָחוּס עַל מָמוֹן יִשְׂרָאֵל דְּהָא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם והש"ע בסי' צ"ט ס"ו שֶׁעַל אִיסּוּר דְּרַבָּנָן שֶׁנִּתְעָרֵב מֻוָתָּר לְהוֹסִיף בְּיָדַיִם וְאַף לְהָרַמָ"א שֶׁמַּחְמִיר שָׁם כְּשִׁיטַת הַחוֹלְקִים כְּבָר כָּתַב הפמ"ג שָׁם בש"ד סק"ז בְּשֵׁם הכנה"ג שֶׁהוֹצִיא מִדִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ סי' פ"ד סק"מ וסי' קע"ו ס"ק כ"ח דְּסָפֵק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן מֻוָתָּר לְבַטֵּל אַף לְכַתְּחִלָּה.

וכ"כ הכרו"פ סי' צ"ט סק"י בִּפְשִׁיטוּת שֶׁסָּפֵק מֻוָתָּר לְבַטֵּל. וּבִיצָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דָּם כְּבָר הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים בסי' ס"ו שֶׁנִּקְרָא סָפֵק אִיסּוּר דְּבָכָל גַּוְונָא שֶׁנִּמְצָא הַדָּם יֵשׁ מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים בָּזֶה וְלָזֶה כָּתְבוּ שָׁם הַשָּׁ"ךְ וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים דְּבָטֵל בְּרוֹב בְּמִינוֹ וְנֶגֶד הַדָּם וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ שִׁשִּׁים.

וא"כ בנ"ד שַׁפִּיר שָׁרֵי לְהוֹסִיף עוֹד בֵּיצָה לְבַטֵּל בְּרוֹב. וְאַף דִּבְשֶׁוְּמִשְׁמִין אֵין ס' כְּבָר כָּתַב הפמ"ג בסי' ס"ו בש"ד סק"י דְּבָזֶה אַף הַשָּׁ"ךְ מוֹדֶה דְּאָמְרִינַן סָלֵק שָׁאֵינוֹ מִינוֹ וּבָטֵל בְּמִינוֹ בְּרוֹב אַף דִּבְסִי' צ"ח ס"ז חוֹלֵק עַל הָרַשְׁבָּ"א.

וע' בַּשָּׁ"ךְ סי' פ"ו סקי"ז שֶׁמְּצַיֵּין לְסִימָן צ"ח ס"ז מַשְׁמַע שֶׁמְּדַמֶּה זֶה לְדִין דְּהָתָם וְיֵשׁ לְדָחוֹת. ועכ"פ בנ"ד וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ לִסְמוֹךְ עַל הט"ז בָּזֶה.

וְכֵן נוֹהֲגִים לְהוֹרוֹת כהט"ז גַּבֵּי בֵּיצָה עִם דָּם. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת עַל התו' בֵּיצָה ד' ע"ב שֶׁהִקְשׁוּ שָׁם בְּעִיגּוּל שֶׁנָּפְלָה בּוֹ תְּרוּמָה כֵּינָן דְּאַיְירֵי בִּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן נִבְטְלָה לְכַתְּחִלָּה וְתֵרְצוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִיקָּר מה"ת.

וְקָשֶׁה דמ"מ כֵּינָן שֶׁכָּל עִיגּוּל הוּא סָפֵק אִם נִתְעָרֵב שָׁם תְּרוּמָה כְּלָל. א"כ הו"ל סָפֵק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וּמֻוָתָּר לְבַטְּלוֹ לְכַתְּחִלָּה.

וי"ל דְּרַק בְּסָפֵק בְּדָבָר אֶחָד. אֲבָל הָכָא הַסָּפֵק עַל כָּל עִיגּוּל וְעִיגּוּל והו"ל כְּבָא לִישָׁאֵל בְּבַת אַחַת דקיי"ל שֶׁאָסוּר בְּכָל סָפֵק אַף דְּרַבָּנָן וע' חִיבּוּרִי ח"א סי' כ"ג בְּאוֹרֶךְ בָּזֶה בס"ד ואכמ"ל בִּפְרָט זֶה.

וְנִרְאֶה שֶׁאַף אִם נָתְנוּ הַבֵּיצָה לְתוֹךְ דָּבָר חָרִיף כְּמוֹ שֶׁדֶּרֶךְ לִיתֵּן לְתוֹךְ בְּצָלִים וְלִכְתּוֹשׁ יַחַד וְאַחַ"כ לִיתֵּן הַכֹּל לְתוֹךְ דָּגִים מ"מ מֻוָתָּר לְהוֹסִיף. וְלָא אָמְרִינַן דְּנַעֲשָׂה נְבֵילָה דְּיֵשׁ לְצָרֵף שִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּבִשְׁאָר אִיסּוּרִים לָא אָמְרִינַן דְּנַעֲשָׂה נְבֵילָה.

וְגַם הָא כָּתַב הַשָּׁ"ךְ סי' כ"ב ס"ק י"ד דְּבִמְלִיחָה לֹא נַעֲשָׂה נְבֵילָה מִשּׁוּם דְּעִיקַּר טַעַם דנ"נ הוּא גְּזֵרָה אַטּוּ בב"ח. ובב"ח רַק דָּרֶךְ בִּישּׁוּל אָסְרָה תּוֹרָה ע"ש.

ולפ"ז גַּם בְּדָבָר חָרִיף לֹא נֵימָא דְּנַעֲשָׂה נְבֵילָה. וְקָשֶׁה עַל הַשָּׁ"ךְ שָׁסָתַם בסי' צ"ו בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וְכָתַב גַּבֵּי דָּבָר חָרִיף שֶׁנַּעֲשָׂה נְבֵילָה וְלֹא הִזְכִּיר סְבָרָא זוֹ שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְהָקֵל כַּנַ"ל ואכמ"ל בָּזֶה.

ועכ"פ בְּבֵיצָה דבלא"ה הָוֵי סְפֵיקֵי טוּבָא יֵשׁ לְהָקֵל בכה"ג. וּבַאֲשֶׁר שֶׁהוּא דָּבָר מָצוּי.

וְיֵשׁ בָּזֶה רֹוב פְּעָמִים הֶפְסֵד לַעֲנִיִּים וּמְנִיעַת עוֹנֶג שַׁבָּת רָשַׁמְתִּי זֶה. לְפִי שֶׁהַרְבֵּה מוֹרִים מַחְמִירִים בְּכָגוֹן זֶה: וְהִנֵּה רָאִיתִי מִי שֶׁהוֹרָה לְהַחְמִיר בְּכָל רוֹשָׁם שֶׁנִּמְצָא בַּבֵּיצָה אַף שֶׁאֵינוֹ אָדֹום וְאַף בְּלָבָן גָּמוּר וּכְמוֹ שֶׁמָּצוּי בְּבֵיצִים וּבֶאֱמֶת אֵין לְאֱסֹור רַק בְּמַרְאֶה אָדֹום כַּדָּם.

וּבְמַרְאֶה שָׁחוֹר נִרְאֶה דְּאַף דקיי"ל בִּנְדָּה כ' דִּשְׁחוֹר אָדֹום הוּא אֶלָּא שֶׁלָּקָה מ"מ הָא בָּעֵינַן שָׁחוֹר גָּמוּר כִּדְיוֹ. וְכֵן גַּבֵּי רֵיאָה קיי"ל הָכִי עי"ד סי' ל"ח.

וּנְהִי דְּגַבֵּי דַּם נִדָּה וְגַבֵּי רֵיאָה מַחְמִרִינַן בְּמַרְאוֹת מִפְּנֵי שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִים כ"כ בְּמַרְאֶה אָדֹום וְשָׁחוֹר. אֲבָל בְּדַם בֵּיצִים דְּהָוֵי סְפֵיקֵי טוּבָא וְגַם הָוֵי דְּרַבָּנָן לְדַעַת הָרִבְּה פּוֹסְקִים נלע"ד שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל וְאֵין לֶאֱסֹור רַק כְּשֶׁאָדֹום כַּדָּם אוֹ שָׁחוֹר כִּדְיוֹ.

וְנִרְאֶה דְּאַף שֶׁמָּצִינוּ בִּכְרִיתוּת כ"ב שֶׁיֵּשׁ בַּגּוּף דָּם שָׁחוֹר וּבְוַדַּאי אֵינוֹ שָׁחוֹר כִּדְיוֹ מ"מ דַּם נִדָּה אֵינוֹ שָׁחוֹר וע' נִדָּה י"ט לְעִנְיַן יַלְפוּתָא דְּמַרְאוֹת דָּמִים ובמק"א הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה. וְלָזֶה אִצְטְרִיךְ הַשַּׁ"ס בִּנְדָּה כ' לְטַעַם שֶׁאָדֹום הוּא אֶלָּא שֶׁלָּקָה וְקִים לְהוּ שֶׁדָּם אָדֹום כְּשֶׁלּוֹקֶה מִתְהַפֵּךְ לְשָׁחוֹר כִּדְיוֹ.

וְכֵן גַּבֵּי רֵיאָה בְּחֻלִּין מ"ז ע"ב. וּמִמֵּילָא בנ"ד כֵּיוָן שֶׁיָּדַעְנוּ שֶׁטֶּבַע הַדָּם שֶׁנִּמְצָא בְּבֵיצָה לִהְיוֹת אָדֹום אֵין לֶאֱסֹור כְּשֶׁהוּא שָׁחוֹר עַד שֶׁיִּהְיֶא שָׁחוֹר כִּדְיוֹ וּכְמוֹ בְּדַם נִדָּה כמש"ל.

שׁוּב רָאִיתִי בְּשׁוּ"ת טוּב טַעַם וְדַעַתמַהְדּוּרָא ג' סי' רס"ג שֶׁכָּתַב שְׁטִיפָה שְׁחוֹרָה בַּבֵּיצָה יֵשׁ לֶאֱסֹור לְפִי שֶׁשָּׁחוֹר אָדֹום הוּא. ולענ"ד צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶא שָׁחוֹר כִּדְיוֹ וכמש"ל.

וְגַם רָאִיתִי שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁאִם אֵינוֹ לֹא שָׁחוֹר וְלֹא אָדֹום כַּדָּם יֵשׁ לְהַתִּיר וְהַיְינוּ כמש"ל בע"ה שֶׁצָּרִיךְ אָדֹום מַמָּשׁ: וְכֵן מַה שֶּׁנִּמְצָא לִפְעָמִים בַּבֵּיצָה כְּעֵין קוֹרֶט קָטָן שֶׁל בָּשָׂר וְיֵשׁ לוֹ מַרְאֶה בָּשָׂר ג"כ.

הִנֵּה אִם יֵשׁ עָלָיו מַרְאֶה אָדֹום נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לֶאֱסֹור כִּי נִרְאֶה שֶׁהַדָּם נִדְבַּק בְּהַקּוֹרֶט הַלָּז אוֹ שֶׁהִתְחִיל לְהִתְרַקֵּם וּלְהֵעָשׂוֹת בָּשָׂר וְהָוֵי תְּחִלַּת רִיקּוּם. וְאַף דְּגַבֵּי נִדָּה אִיתָא בִּנְדָּה כ"א ובש"ע סי' קפ"ח ס"ג שֶׁדָּם שֶׁנִּמְצָא עַל חֲתִיכָה טְהוֹרָה.

הַיְינוּ כְּמְפוֹרָשׁ שָׁם הַטַּעַם שֶׁאֵין דָּרְךְ לִרְאוֹת דָּם בַּחֲתִיכָה. אֲבָל בנ"ד אַדְּרַבָּא הַדָּרְךְ שֶׁמִּהַדָּם מִתְרַקֵּם וְנַעֲשֶׂה בָּשָׂר.

וְגַם אִם נֹאמַר שֶׁהַבָּשָׂר אֵינוֹ מִצַּד רִיקּוּם. וְכֵן מִסְתַּבֵּר יוֹתֵר שֶׁאֵין דָּרְךְ הָרִיקּוּם בְּאֹופֶן זֶה.

וּכְשֶׁמַּתְחִיל לְהִתְרַקֵּם מִתְקַלְקֶלֶת הַבֵּיצָה וְנַעֲשֶׂה שִׁינּוּי בְּכָל הַחֶלְבּוֹן. בכ"ז מנ"ל שֶׁאֵין דָּרְךְ שֶׁתִּדְבַּק הַטִּיפַּת דָּם בְּקוֹרֶט שֶׁל בָּשָׂר שֶׁנִּמְצָא שָׁם.

אָכֵן אִם אֵין אַדְמוּמִית בַּבָּשָׂר רַק כְּמַרְאֶה בָּשָׂר נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁיֵּשׁ לְהַתִּיר. וְאַף שֶׁכָּתַב הט"ז סי' ס"ו סק"א שֶׁכְּשֶׁמִּתְרַקֵּם הָאֶפְרוֹחַ שׁוּב אֵין נִמְצָא דָּם שָׁם וע"ש בפמ"ג.

זֶה נַעֲשָׂה רַק בַּסּוֹף כְּשֶׁנִּגְמַר רִיקּוּם הָאֶפְרוֹחַ אֲבָל לֹא בַּתְּחִלָּה וְהַנְּסָיוֹן מוֹרֶה שֶׁאַף כְּשֶׁהָאֶפְרוֹחַ כְּמְעַט נִגְמַר בכ"ז הַבֵּיצָה מְלֵיאָה דָּם. ועכ"פ בכה"ג שֶׁיֵּשׁ קוֹרֶט כְּעֵין בָּשָׂר בַּבֵּיצָה וְאֵינוֹ אָדֹום יֵשׁ לְהַתִּיר בְּפִשִׁיטוּת וּלְיֶתֶר זְהִירוּת רָאוּי לְהַשְׁלִיךְ הַקּוֹרֶט וְלֶאֱכֹול שְׁאָר הַבֵּיצָה: סִימָן מ א) ע"ד אֶחָד שֶׁהוּא מְשָׁרֵת בְּאַכְסַנְיָא שֶׁל נָכְרִי וּפְעָמִים הוּא מְזֻכָּרָח לְהַשְׁגִּיחַ בְּבֵית הַמִּבְשָׁלוֹת וּמְזַדְּמֵן לוֹ לָקַחַת כַּף שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ חָלָב וּלְנַעֵר בִּקְדֵרָה שֶׁל בָּשָׂר וּפְעָמִים אֵינוֹ נָקִי ג"כ וְהָאֲרִיךְ בִּדְבָרִים נְכוֹנִים.

וְתוֹכֶן דְּבָרָיו דְּהָא יֵשׁ בִּקְדֵרָה שִׁשִּׁים וְאֵין כָּאן אִיסּוּר רַק מִצַּד בִּיטּוּל אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה. וּלְזֶה יֵשׁ לִסְמֹוךְ עַל מ"ש הַמָּרְדְּכִי רֵישׁ בֵּיצָה בְּשֵׁם רַשְׁבָּ"ם דְּהָא דְּאֵין מְבַטְּלִין הוּא רַק

בְּמִידֵי דַּאֲכִילָה וְכֵן הֵבִיא הב"ח ס"ס תרכ"ו בְּשֵׁם הַמָּרְדְּכַי וַאֲגוּדָה ובנ"ד אֵין כָּאן רַק אִיסּוּר בִּישׁוּל בב"ח וְשָׁרֵי לְבַטֵּל וְהֵבִיא שֶׁגַּם הרעק"א כָּתַב בחי' לי"ד סי' פ"ז דְּאֶפְשָׁר שֶׁבְּבִישׁוּל בב"ח לֹא שַׁיָּךְ אִיסּוּר דְּאֵין מְבַטְּלִין: ב) וְהִנֵּה טָרֵם אֲבָאֵר פְּרָט זֶה אִי שַׁיָּךְ בַּזֶּה אֵין מְבַטְּלִין אִיסּוּר אַפְלָא עַל כת"ר שֶׁלֹּא הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמָ"א סי' פ"ז ס"ו שֶׁאָסוּר לַחְתּוֹת אֵשׁ תַּחַת קְדֵירַת נָכְרִי כִּי לִפְעָמִים מְבַשְּׁלִים חָלָב וְאַחַ"כ בָּשָׂר והו"ל מְבַשֵּׁל בב"ח.

ובנ"ד שֶׁמַּגִּיס הַקְּדֵירָה הו"ל מְבַשֵּׁל כדקיי"ל בפ"ק דְּשַׁבָּת לְעִנְיַן שַׁבָּת דְּמַגִּיס הֲוָה כְּמְבַשֵּׁל. וה"ה לְעִנְיַן בָּשָׂר בְּחָלָב.

וְזֶה אָסוּר אַף אִם הָיָה הַכַּף שֶׁל בָּשָׂר. וְאֶפְשָׁר לֹא חָשַׁשׁ כְּבוֹדוֹ לְהָבִיא זֶה מִפְּנֵי שֶׁהַשָּׁ"ךְ כָּתַב שָׁם בסקי"ח בְּסוֹף דְּבָרָיו שֶׁלֹּא רָאָה נִזְהָרִין בָּזֶה.

וְהֵבִינוּ הפרמ"ג והכרו"פ שָׁם דְּקָאֵי עַל דִּבְרֵי הָרַמָ"א הַנַּ"ל. וא"כ אֵין לָחוּשׁ לָזֶה.

אֲבָל לענ"ד במח"כ לֹא כֵּיוְונוּ יָפֶה. וְהַשָּׁ"ךְ כָּתַב זֶה עַל מַה שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַמָּרְדְּכַי שֶׁאָסוּר לְבַשֵּׁל בִּקְדֵירָה שֶׁל נָכְרִי בְּבֵית יִשְׂרָאֵל שֶׁמָּא יַחְתֶּה וְשֶׁיְּהֵא לְהַשְׁפָּחוֹת שֶׁבְּבֵית יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי קְדֵירוֹת ע"ז כָּתַב דְּאֵין נִזְהָרִין בָּזֶה דְּהָוֵי חוּמְרָא בְּעָלְמָא וּגְזֵרָה רְחוֹקָה שֶׁאַף אִם יַחְתֶּה שֶׁמָּא אֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ.

וּנְהִי דְּלִכַּתְּחִלָּה נִרְאֶה דְּאָסוּר גְּזֵרָה אַטוּ בֶּן יוֹמוֹ. מ"מ לֹא שַׁיָּךְ לִגְזוֹר שֶׁמָּא יַחְתֶּה וְגַם לֹא מָצִינוּ גְּזֵרָה כָּזוֹ שֶׁנָּחוּשׁ לְבַשֵּׁל בְּבֵיתוֹ בִּשְׁבִיל זֶה וְאַטוּ אָסוּר לְנָכְרִי לְבַשֵּׁל לְעַצְמוֹ בְּשַׁבָּת בְּבֵית יִשְׂרָאֵל שֶׁמָּא יַחְתֶּה הַיִּשְׂרָאֵל וְזֶה בָּרוּר.

וְזוֹהִי דַּעַת רַמָ"א ג"כ דְּבָאֱמֶת בַּהַגָּמָ"ר בפ"ג דע"ז וְהוּבָא בד"מ ר"ס פ"ז וּבְתוֹרַת חַטָּאת כְּלָל ע"ו כָּתוּב כמ"ש הַשָּׁ"ךְ בִּשְׁמוֹ שֶׁלֹּא יְבַשְּׁלוּ בִּקְדֵירַת נָכְרִי בְּבֵית יִשְׂרָאֵל שֶׁמָּא יַחְתֶּה וְרַק הָרַמָ"א בהג"ה שִׁינָּה הַלָּשׁוֹן וְכָתַב שֶׁאָסוּר לְחַתּוֹת תַּחַת קְדֵירַת נָכְרִי וְהַיְינוּ שֶׁהָאִיסּוּר הַזֶּה נִרְאֶה לוֹ דְּהָוֵי אִיסּוּר גָּמוּר לְדִינָא.

אֲבָל הַגְּזֵרָה דְּשֶׁמָּא יְחַתֶּה לֹא נִרְאֵית לוֹ וְאֵין נִזְהָרִין בָּזֶה. לָזֶה לֹא הֵבִיאָה בש"ע וְזֶה בָּרוּר בְּכַוָּנַת הָרַמָ"א וְהַשָּׁ"ךְ.

וא"כ קָם דִּינָא בנ"ד שֶׁאָסוּר לְנָעֵר קְדֵירָה שֶׁל נָכְרִי בְּכַף דְּהָוֵי מְבַשֵּׁל וְאַף אִם כְּבָר נִתְבַּשֵּׁל כְּמַאֲכַל בֶּן דְּרוֹסַאי דִּבְשַׁבָּת כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּמַגִּיס לָא הָוֵי כְּמְבַשֵּׁל ע' או"ח סי' רנ"ג בב"י וּבְסִי' שי"ח בָּאַחֲרוֹנִים ובמ"מ פ"ט מה' שַׁבָּת שֶׁיֵּשׁ פְּלוּגְתָּא בָּזֶה מ"מ בבב"ח כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁיֵּשׁ בִּישׁוּל אַף בְּנִתְבַּשֵּׁל כמב"ד וְאַף בְּבִישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל הִסְכִּימוּ שֶׁאָסוּר וע' כרו"פ ופרמ"ג בסי' פ"ז וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים שָׁם וח"ס סי' פ"ב בָּזֶה: ג) וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה עַל דִּבְרֵי הָרַמָ"א וְהַמָּרְדְּכַי הַנַּ"ל דְּהָא קיי"ל סְתָם כֵּלִים שֶׁל נָכְרִים אֵינָן ב"י וא"כ לָמָּה כָּתְבוּ שֶׁעוֹבֵר בְּחִיתּוּי עַל לֹא תְבַשֵּׁל וצ"ל דְּלָאו דַּוְוקָא לֹא תְבַשֵּׁל רַק עַל אִיסּוּר בִּישׁוּל דְּאַף באב"י הָא קיי"ל בְּסוֹף ע"ז גְּזֵרָה אב"י אַטוּ בַּת יוֹמָא.

וּכְבָר הִכְרִיעַ הָרַשְׁבָּ"א בתה"א ומה"ב שַׁעַר ד' דִּגְזֵרָה זוֹ אִיכָּא אַף בְּבָשָׂר וְחָלָב אַף דְּהֻתֵּרָא בָּלַע ע"ש. וּמַה לִּי אִיסּוּר בִּישׁוּל אוֹ אִיסּוּר אֲכִילָה.

וְגַם דְּהָא עִיקַּר טַעַם דִּכְלֵי נָכְרִי סְתָמָן אב"י הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהָוֵי ס"ס שֶׁמָּא לֹא נִשְׁתַּמְּשׁוּ בְּיוֹמוֹ וְאַף אִם נִשְׁתַּמְּשׁוּ שֶׁמָּא נִשְׁתַּמְּשׁוּ בְּדָבָר הַפּוֹגֵם בְּעַיִן אוֹ שֶׁאֵינוֹ נ"ט. וּבְחָלָב לֹא שַׁיָּיךְ זֶה אַף שי"ל דְּשֶׁמָּא עֵירְבוּ בְּחָלָב דָּבָר הַפּוֹגֵם בכ"ז אָסוּר דְּגְזֵרָה אַטוּ ב"י כמש"ל.

שׁוּב רָאִיתִי בְּחִידּוּשֵׁי רעק"א לְהָקֵל מִצַּד דְּסְתָם אב"י וּדְבָרָיו צ"ע לענ"ד וכמש"ל: ד) אָכֵן עַדַיִן יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל וּכְבָר הִרְגִּישׁ בָּזֶה הח"ס ס"ס צ"ב כִּי יֵשׁ כָּאן כַּמָּה סְפֵיקוֹת שֶׁמָּא לֹא הִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ חָלָב וְאַף אִם הִשְׁתַּמְּשׁוּ שֶׁמָּא יֵשׁ ס' נֶגֶד הַבָּלוּעַ בַּקְּדֵירָה דְּהָא דְּמִשַּׁעֲרִינַן נֶגֶד כָּל הַקְּדֵירָה הוּא רַק חוּמְרָא מִסָּפֵק דְּלָא יָדְעִינַן כַּמָּה בָּלַע וְלֹא מִדִּינָא.

וְאַף אִם אֵין ס' שֶׁמָּא אֵינוֹ ב"י וְשֶׁמָּא נָתַן בְּחָלָב דָּבָר הַפּוֹגֵם בָּעַיִן. אוֹ נִשְׁתַּמֵּשׁ אַחַר הֶחָלָב בְּדָבָר הַפּוֹגֵם.

וְלָזֶה צ"ל דְּגַם הַחִיתּוּי עַצְמוֹ הָוֵי רַק חוּמְרָא בְּעָלְמָא. אֲבָל בכ"ז נִרְאֶה שֶׁכָּתַב זֶה הָרַמָ"א לְאִיסּוּר שֶׁצָּרִיךְ לִנְהֹג כֵּן.

ומ"ש הַשָּׁךְ שֶׁאֵין נִזְהָרִים בָּזֶה פְּשׁוּט דְּקָאֵי עַל מַה שֶׁהֵבִיא לָחוּשׁ שֶׁמָּא יְחַתֶּה. דאלת"ה הו"ל לְהָבִיא זֶה בִּתְחִילַּת דְּבָרָיו עַל הָרַמָ"א.

ומ"ש הכרו"פ דְּבִבְלוּעַ בִּכְלֵי לֵיכָּא אִיסּוּר בִּשּׁוּל. כְּבָר חָלְקוּ עָלָיו הָאַחֲרוֹנִים וְהִסְכִּימוּ שֶׁיֵּשׁ אִיסּוּר בִּישּׁוּל בָּזֶה וְאֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ועשו"ת רעק"א סי' פ"ד וח"ס סי' צ"ז: ה) עכ"פ בנ"ד נִרְאֶה כֵּיוָן שֶׁהוּא מְשָׁרֶת בְּקִבִּיעוּת בְּבֵית הַנָּכְרִי בְּוַדַּאי יוֹכַל לָדַעַת אִם בִּשְּׁלוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם חָלָב בְּקְדֵירָה הַהִיא אוֹ לֹא.

וּכְבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בי"ד סי' קכ"ב דְּאַף כְּלֵי נָכְרִי אִם יָכוֹל לְבָרֵר אִם הוּא ב"י צָרִיךְ לִשְׁאוֹל רַק נֶחְלְקוּ אִם הַנָּכְרִי נֶאֱמָן ע"ז ע"ש בט"ז וְשָׁ"ךְ. וְאִם יוֹדֵעַ שֶׁבִּשְּׁלוּ בּוֹ בַּיּוֹם חָלָב פָּשׁוּט שֶׁאָסוּר לְנַעֵר הַקְּדֵירָה וְאַף אִם אֵינוֹ ב"י נִרְאֶה שֶׁאִם יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא בִּשְּׁלוּ דָּבָר הַפּוֹגֵם וַדַּאי דְּאָסוּר דְּגְזֵרָה אב"י אַטוּ ב"י וכמש"ל.

ומש"ל מהח"ס שֶׁיֵּשׁ סָפֵק שֶׁמָּא יֵשׁ ס' נֶגֶד הַבָּלוּעַ בַּקְּדֵירָה בֶּאֱמֶת אֵין לְצָרֵף סָפֵק זֶה דא"כ יְהֵא מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל קְדֵירָה שאב"י דְּהָא יֵשׁ סָפֵק שֶׁמָּא יֵשׁ ס' נֶגֶד הַבָּלוּעַ. וע"כ צ"ל שֶׁאָסְרוּ בְּכָל גַּוְונָא גְּזֵרָה אַטוּ ב"י וז"ב.

וא"כ בנ"ד שֶׁאֵין כָּאן סָפֵק מִדָּבָר הַפּוֹגֵם כִּי יוֹדֵעַ הוּא שֶׁלֹּא בִּישְּׁלוּ בּוֹ אַחַר הֶחָלָב תַּבְשִׁיל אַחֵר וַדַּאי שֶׁאָסוּר לְנַעֵר הַקְּדֵירָה אִם לֹא שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁמְּיֻחָד לְהַנָּכְרִי קְדֵירָה לְתַבְשִׁילֵי בָּשָׂר לְבַד אוֹ שֶׁבִּשְּׁלוּ אַחַר הֶחָלָב תַּבְשִׁיל אַחֵר שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה נ"ט בַּר נ"ט.

והרעק"א כָּתַב בסי' פ"ז דְּסָפֵק שֶׁמָּא בִּישֵּׁל דָּבָר הַפּוֹגֵם אֵינוֹ שַׁיָּיךְ לְעִנְיַן בִּישּׁוּל וּדְבָרָיו צ"ע דְּוַדַּאי דָּבָר הַפָּגוּם אֵין בּוֹ אִיסּוּר בִּישּׁוּל בב"ח כִּי דֶּרֶךְ בִּישּׁוּל אָסְרָה תּוֹרָה. עוֹד כָּתַב שָׁם הרעק"א דְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְבַשֵּׁל אֶת הַבָּלוּעַ בְּקְדֵירָה וְהוּא תָּמוּהַּ כִּי הַחִיתּוּי הוּא כְּדֵי לְבַשֵּׁל וְכֵיוָן שֶׁהַקְּדֵירָה כְּבָר פָּלְטָה לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל אֶת הֶחָלָב הַבָּלוּעַ בָּהּ הֲרֵי הוּא מְבַשֵּׁל בב"ח.

וְנִרְאֶה כַּוָּנָתוֹ שָׁם לְעִנְיַן בִּישּׁוּל שְׁאָר דְּבָרִים בִּקְדֵירַת נָכְרִי שֶׁכָּתַב הַשָּׁ"ךְ שָׁם שֶׁאָסוּר ג"כ מִצַּד שֶׁבָּלוּעַ מִכְּבָר בב"ח. וּבָזֶה כַּוָּנָתוֹ רַק לְבַשֵּׁל הַתַּבְשִׁיל שֶׁמִּתְבַּשֵּׁל עַתָּה וְלֹא הַבָּלוּעַ מבב"ח שֶׁנִּפְלַט וְנִתְעָרֵב בְּתַבְשִׁיל זֶה וכ"נ לְהֶדְיָא בִּלְשׁוֹנוֹ שֶׁל הרעק"א שָׁם.

אֲבָל ג"ז אֵינוֹ דְּכִיוָן דְּנִתְעָרֵב יַחַד עִם הַתַּבְשִׁיל לֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה לְחַלֵּק וְלוֹמַר שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ לָזֶה וְלֹא לָזֶה וּמִלְּשׁוֹן הרעק"א שָׁם מְבֹאָר שֶׁהַבִּין שֶׁהַבִּישׁוּל הוּא בְּעוֹדוֹ בָּלוּעַ בִּכְלִי וע"ז שַׁפִּיר קָאָמַר הרעק"א שֶׁאֵינוֹ מְכַוְּנִין לְבַשֵּׁל הַכְּלִי יעו"שבְּלִשׁוֹנוֹ.

וַעֲדַיִן צ"ע זֶה דְּהָא כְּבָר נִתְעָרֵב הַבָּלוּעַ עִם הַתַּבְשִׁיל בִּתְחִילַּת בִּישׁוּלוֹ. וְיֵשׁ לְיַישֵׁב וַאֲקַצֵּר כִּי אֵין נ"מ לנ"ד שֶׁמְּבַשֵּׁל בְּקֻדָּרַת בָּשָׂר.

וְגַם מש"ש בְּעוֹבְרֵי דְּרָכִים א"א לָהֶם לְיָזְהֵר לֹא הֻבְּנְתִּי דְּאַטּוּ עוֹבְרֵי דֶּרֶךְ מְזֻכָּרָחִים לַחְתּוֹת אֵשׁ תַּחַת קֻדָּרַת נָכְרִי וְאִם מְבַשְּׁלִים לְעַצְמָם וּמִמֵּילָא מִתְבַּשֵּׁל קֻדָּרַת הַנָּכְרִי בָּזֶה וַדַּאי יֵשׁ לָדוּן מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוְּנִין: יֵשׁ לְצַדֵּד דְּאַף בְּקֻדָּרָה שֶׁאֵינוֹ ב"י יֵשׁ אִיסּוּר ו) וְלִכְאוֹרָה בְּיִשּׁוּל בב"ח דְּאוֹרָיְיתָא לפמ"ש הָרַ"ן סוֹף ע"ז שֶׁהַבִּלּוּעַ בִּכְלִי שאב"י אֵינוֹ פָּגוּם כ"כ שֶׁלֹּא יְהֵא רָאוּי לַגֵּר וְשַׁפִּיר יֵשׁ עָלָיו אִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא לְעִנְיַן נוֹתָר רַק שֶׁהַטַּעַם הַיּוֹצֵא אַחַר מעל"ע לַתַּבְשִׁיל פּוֹגֵם אֶת הַתַּבְשִׁיל יעו"ש.

א"כ כְּשֶׁמְּבַשֵּׁל בָּשָׂר בְּקֻדָּרָה שֶׁל חָלָב אוֹ לְהֵיפּוּךְ. תֵּיכֶף כְּשֶׁנִּבְלַע הֶחָלָב בְּקֻדָּרָה מִתְבַּשֵּׁל בְּמְקוֹמוֹ הַבָּלוּעַ בְּקֻדָּרָה וְשָׁם הוּא אֵינוֹ פָּגוּם וְשַׁפִּיר הו"ל בָּשָׂר בְּחָלָב.

וּכְעֵין זֶה הִקְשָׁה הֲמָרְדְּכַי הוּבָא בתה"ד סי' קפ"ג דְּנַיְמָא שֶׁהֶחָלָב הַנִּבְלָע בְּקֻדָּרָה בַּתְּחִילָּה יַעֲשֶׂה נְבֵילָה וְיֵאָסֵר הַתַּבְשִׁיל וְלֹא יוֹעִיל טְעִימַת קַפִּילָא. רַק מְשַׁנֵּי דְּכָל הַנִּמְצָא בַּקֻּדָּרָה הָוֵי מְקֻלָּשָׁר יַחַד עִם הַנִּבְלָע בְּקֻדָּרָה וְלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיַּעֲשֶׂה נְבֵילָה לְבַדּוֹ.

אֲבָל בנ"ד שַׁפִּיר י"ל כַּנַ"ל. אַף לפמ"ש הרעק"א בִּתְשׁוּבָה סי' ר"ז לְהוֹכִיחַ דְּבָעֵינַן דַּוְוקָא שֶׁיִּתְּנוּ הַבָּשָׂר וְחָלָב טַעַם זֶה בָּזֶה יעו"ש.

א"כ הָכָא אַף שֶׁהֶחָלָב נו"ט בְּבִלּוּעַ שֶׁבַּקֻּדָּרָה מ"מ הַבָּלוּעַ אֵינוֹ נוֹתֵן בְּהַחֵלֶב רַק טַעַם פָּגוּם וע"ז נֶאֱמַר דֶּרֶךְ בִּישּׁוּל אָסְרָה תּוֹרָה וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וְאֵין הָעֵת מַסְפֶּקֶת: ז) עכ"פ בנ"ד אַף אִם לֹא הָיָה הַכַּף מֵחֵלֶב.

אִם רַק בִּשְּׁלוּ בְּהַקֻּדָּרָה חָלָב וְלֹא בִּשְּׁלוּ דָּבָר הַפּוֹגֵם בֵּינְתַיִים וְעַתָּה מְבַשְּׁלִים בָּשָׂר. וַדַּאי שֶׁאָסוּר לְנַעֵר הַקֻּדָּרָה דְּהָוֵי מְבַשֵּׁל וְאַף כְּשֶׁהַקֻּדָּרָה אב"י אָסוּר וכמש"ל מִשּׁוּם גְּזֵרָה דְּהָא הו"ל מְבַשֵּׁל מַמָּשׁ.

וְרַק אִם יֵשׁ לְהַנָּכְרִי קֻדָּרָה מְיֻחֶדֶת לְבָשָׂר. וא"כ אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא בִּישְּׁלוּ בּוֹ חָלָב כְּלָל.

בָּזֶה צָרִיךְ לְבָרֵר אִם מֻתָּר לוֹ לְנַעֵר בְּכַף חוֹלֶבֶת ב"י כְּשֶׁיֵּשׁ ס' בַּקֻּדָּרָה: סִימָן מא ח) וְהִנֵּה מ"ש כְּבוֹדוֹ לִסְמֹךְ עַל מ"ש הֲמָרְדְּכַי דְּהָא דְּאֵין מְבַטְּלִין אִיסּוּר הוּא רַק בְּמִידֵּי דַּאֲכִילָה וַהֲנָאָה וְהָכָא הָוֵי רַק אִיסּוּר בִּישּׁוּל.

לְדַעְתִּי אֵין לִסְמֹךְ עַל זֶה דְּפַשְׁטוּת כָּל הַפּוֹסְקִים בי"ד סי' צ"ט מְבֹאָר דְּלָא ס"ל לְחַלֵּק בָּזֶה וְלֹא הֵבִיאוּ כְּלָל בש"ע וּמְפָרְשִׁים דִּיעָה זוֹ. וכ"כ הפמ"ג בסי' צ"ט בש"ד סקי"א בְּפִשְׁיטוּת שֶׁאָסוּר לְבַטֵּל לְכַתְּחִילָּה אַף לְעִנְיַן בִּישּׁוּל בב"ח.

וּכְבָר הֵבִיא כת"ר בְּעַצְמוֹ הֵירוּשַׁלְמִי רפ"ב דְּכִלְאַיִם דְּמַיְיתֵי לָהּ לְעִנְיַן אִיסּוּר כִּלְאֵי זְרָעִים וְהוּבָא יְרוּשַׁלְמִי זֶה בְּהַגָּרָ"א סי' צ"ט סקי"ג. וּכְבוֹדוֹ דָּחָה רְאָיָה זוֹ.

וּלְהַלָּן יְבֹאַר שֶׁהִיא רְאָיָה בְּרוּרָה וְנוֹכִיחַ עוֹד זֶה לְהַלָּן אַיָּ"ה. וְעוֹד דְּהָא אַף הַמָּרְדְּכַי וַאֲגַוְדָּה שֶׁהֵבִיא הב"ח ס"ס תרכ"ו דְּלֹא שַׁיָּיךְ אֵין מְבַטְּלִין אִיסּוּר רַק בַּאֲכִילָה וַהֲנָאָה.

כָּתְבוּ לְהֶדְיָא שָׁם דְּזֶה רַק מִשּׁוּם דְּאֵין מְבַטְּלִין אִיסּוּר הוּא רַק דְּרַבָּנָן יעו"ש בְּלִשּׁוֹנָם בב"ח שָׁם. וְזוֹהִי ג"כ דַּעַת הָרַשְׁבָּ"ם שֶׁבְּמָרְדְּכַי רֵישׁ בֵּיצָה ועב"ח סי' תק"ז בָּזֶה.

וְהַטַּעַם נִרְאֶה דְּלְהָכִי אָסְרוּ לְבַטֵּל דא"כ יִשְׁהֶה כָּל הָאִיסּוּרִים עַד שֶׁיִּזְדַּמֵּן לוֹ לְבַטְּלָם וְלֹא יִפָּרֵשׁ מִשּׁוּם אִיסּוּר שֶׁבַּתּוֹרָה. וְגַם יֵשׁ לָחוּשׁ לְתַקָּלָה.

וּכְעֵין שֶׁאָסְרוּ גִּידּוּלֵי תְּרוּמָה מִשּׁוּם שֶׁמָּא יִשְׁהֶה כִּדְאִיתָא בְּשַׁבָּת י"ז ע"ב. אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ לַאֲכִילָה וַהֲנָאָה.

לֹא שַׁיָּיךְ גְּזֵרָה זוֹ. וְאִם כֵּן מְבֹאָר דְּלְהַפּוֹסְקִים.

דְּסְבִירָא לְהוּ שֶׁאָסוּר לְבַטֵּל מִדְּאוֹרַיְיתָא. לֹא שַׁיָּיךְ חִילּוּק זֶה.

וְאַף דְּיסוֹד הַדִּין הוּא מִזָּרוּעַ בְּשִׁילֵה. מִכָּל מָקוֹם מנ"ל לְחַלֵּק בָּזֶה וְכִדְמוּכָח מִלְּשׁוֹן הַמָּרְדְּכַי הַנַּ"ל דְּרַק אִי נִימָא דְּהָוֵי מִדְּרַבָּנָן כָּתַב חִילּוּק זֶה ע"ש.

וא"כ מְבֹאָר שֶׁהַסּוֹבְרִים דְּהָוֵי דְּאוֹרַיְיתָא לָא ס"ל סְבָרָא זוֹ. וְאַף הַסּוֹבְרִים דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן רֻבָּם לָא ס"ל סְבָרָא זוֹ: ט) כ"ז כָּתַבְתִּי לְפִי הֲבָנַת כְּבוֹדוֹ בְּדִבְרֵי הַמָּרְדְּכַי הַנַּ"ל וּכְפִי שֶׁהֵבִין הב"ח בסי' תק"ז וּבִשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים בסי' תרכ"ו בְּכַוָּנָתוֹ.

אָכֵן בְּשֻׁלְטֵי גִּבּוֹרִים פֶּ"ה דע"ז כָּתַב שֶׁכַּוָּנַת הָרַשְׁבָּ"ם שֶׁבְּמָרְדְּכַי רֵישׁ בֵּיצָה דְּהָא דְּאִיתָא שָׁם דְּהֵיכָא דְּמִיקְּלָא קָלֵי אִיסּוּרֵיהּ שָׁרֵי לְבַטֵּל לְכַתְּחִלָּה זֶה דַּוְוקָא בְּמִידֵי דְּלָאו בַּר אֲכִילָה.

אֲבָל בְּמִידֵי דַּאֲכִילָה אָסוּר לְבַטֵּל אַף אִי לֵיתֵיהּ בְּעֵינֵיהּ יעו"ש. וּמִמֵּילָא מְבֹאָר דְּהֵיכָא דְּאִיתָא בְּעֵינֵיהּ אָסוּר לְבַטֵּל אַף שֶׁאֵינוֹ מִידֵי דַּאֲכִילָה.

והב"ח סי' תק"ז נִרְאֶה שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי השלט"ג מִדְּלָא הֵבִיאוּ. וְהַמָּרְדְּכַי וְהָאַגַוְדָּה שֶׁהֵבִיא הב"ח בסי' תרכ"ו נִרְאֶה כַּוָּנָתָם דְּהִנֵּה שָׁם אִיתָא דְּרַק בְּמִידֵי דַּאֲכִילָה וַהֲנָאָה אֵין מְבַטְּלִין.

אֲבָל גַּבֵּי סְכָךְ פָּסוּל מְצוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ ע"ש. הַכַּוָּנָה כֵּיוָן שֶׁאֵין כָּאן עִנְיַן אִיסּוּר וְהֶיתֵּר רַק אָנוּ מְדַבְּרִים בְּעִנְיַן קִיּוּם מִצְוַת סֻכָּה.

א"כ אֵין עַל הַסְּכָךְ פָּסוּל שֵׁם אִיסּוּר כְּלָל. דְּהָא שַׁפִּיר מֻתָּר לֵיהָנוֹת בּוֹ וְלַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכּוֹ.

וְרַק סֻכָּה מִצְוָתָהּ כָּךְ שֶׁיְּהֵא הַסְּכָךְ מִמִּינִים מְיֻחָדִים. וְסִגְיָ שֶׁיְּהֵא רֹוב מִמִּינִים הַלָּלוּ כדקיי"ל דְּרֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ.

רַק בָּעֵינַן שֶׁיְּהֵא הָרֹוב וְהַמִּיעוּט מְעֹרָב דבלא"ה אֵין מִצְטָרֵף הַפָּסוּל וְהֶכְשֵׁר וּמָקוֹם הַסְּכָךְ פָּסוּל אֵין עָלָיו שֵׁם סֻכָּה. וה"ז דּוֹמֶה לִשְׁאָר מִצְוֹת הַתּוֹרָה דְּרֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ.

וְשָׁרֵי לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִלָּה. וּכְמוֹ בְּמִקְוֶה שֶׁמֻּתָּר לַעֲשׂוֹת לְכַתְּחִלָּה רֻבָּהּ מִמַּיִם כְּשֵׁירִים וּמִיעוּטָהּ מִפְּסוּלִים כִּדְאִיתָא בְּמַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת וּבָרַמְבַּ"ם פ"ד מה' מִקְוָאוֹת.

וְכֵן לְעִנְיַן מֵי פֵּירוֹת קיי"ל בפ"ז דְּמִקְוָאוֹת דְּנָתַן סְאָה וְנָטַל סְאָה כָּשֵׁר וְאִיתָא בִּיבָמוֹת פ"ב עַד רֻבָּהּ. וְלָא הָוֵי מְבַטֵּל אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה.

וְהַיְינוּ כמש"ל דְּאַיִן נוֹפֵל ע"ז שֵׁם אִיסּוּר כִּי כֵן הוּא שִׁיעוּר הַמְּצָנָה שֶׁל טְבִילָה בְּמִקְוֶה. וְקָרוֹב לָזֶה כָּתַב הָרַ"ן בפ"ק דְּסֻכָּה והט"ז בסי' תרכ"ו בְּתֵירוּץ הָרִאשׁוֹן: י) וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ כַּוָּנַת הַיְרוּשַׁלְמִי בְּפֵ"ה דִּתְרוּמוֹת ה"ב דְּמַקְשֶׁה שָׁם לָמָּה אִם הוֹסִיף תְּרוּמָה לְבַטָּלָה אָסוּר וּבְמִקְוֶה אִם נָתַן סְאָה וְנָטַל סְאָה כָּשֵׁר עַד רֻבָּהּ.

וְנִרְאֶה כַּוָּנַת הַקּוּשְׁיָא דְּהָא אִם בִּיטֵּל בְּמֵזִיד אָסוּר. וּמְשַׁנֵּי תַּמָּן הָיָה בּוֹ רֹוב וְאֶת מְרֻבֶּה עָלָיו וְהוּא כָּשֵׁר בְּרֹם הָכָא כָּל סְאָה וּסְאָה צְרִיכָה מֵאָה סְאָה.

ופי' הפ"מ דְּשָׁם שָׁרֵי לִיתֵּן אַף בְּמִתְכַּוִּין מִפְּנֵי דְּכָל סְאָה וּסְאָה אֵין פּוֹסֶלֶת הַמִּקְוֶה עַד רֻבּוֹ: משא"כ בַּתְּרוּמָה כָּל סְאָה צְרִיכָה מֵאָה כְּנֶגְדָּהּ. וּפֵירוּשׁוֹ תָּמוּהַּ לענ"ד דמ"מ הַקּוּשְׁיָא בְּמִקּוֹמָהּ עוֹמֶדֶת דְּלָמָּה שָׁרֵי לְבַטֵּל לְכַתְּחִלָּה.

וְאַטּוּ יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ בִּשְׁאָר אִיסּוּרִים שֶׁבָּטֵל בְּרֹוב שָׁרֵי לְבַטֵּל וּלְהוֹסִיף הָאִיסּוּר בְּהֶיתֵּר עַד רֻבּוֹ מִפְּנֵי שֶׁאֵין הַהֶיתֵּר נֶאֱסָר כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ רֹוב הֶיתֵּר. אֲבָל הַכַּוָּנָה כמ"ש שֶׁמְּצוֹת מִקְוֶה שֶׁיִּהְיֶה רֻבָּהּ מַיִם כְּשֵׁרִים.

וְלָזֶה כְּשֶׁנּוֹתֵן סְאָה רִאשׁוֹנָה וְנוֹטֵל סְאָה הֶכְשֵׁר הַמִּקְוֶה הוּא מִצַּד הָרֹוב. וְכֵן כְּשֶׁמּוֹסִיף מֵי פֵּירוֹת ג"כ קַיָּם הָרֹוב וְאֵין עָלָיו שֵׁם אִיסּוּר כְּלָל.

אֲבָל תְּרוּמָה שֵׁם אִיסּוּר עָלֶיהָ כִּי כָּל סְאָה צְרִיכָה מֵאָה כְּנֶגְדָּהּ. וא"צ לְהִצְטָרְפוּת סְאָה הַקּוֹדֶמֶת.

אֲבָל בְּמִקְוֶה אֵין שַׁיָּךְ לִפְסֹל מִקְוֶה בַּת מ' סְאָה עַד שֶׁיִּהְיוּ כ' סְאָה מֵי פֵּירוֹת. וּבְאִיסּוּר יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ ג"כ שֵׁם אִיסּוּר עַל כָּל חֲתִיכָה וְכָל חֲתִיכָה צְרִיכָה רֹוב כְּנֶגְדָּהּ.

אֲבָל בְּמִקְוֶה הַפָּסוּל מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהּ שִׁיעוּר מִקְוֶה וְכַנַּ"ל: יא) וּבְזֶה מְיֻשָּׁב קֻוּשְׁיַת התו' בְּיבָמוֹת פ"ב ע"ב ד"ה אר"י וּבְכַמָּה דְּוּכְתֵי לָמָּה פָּסוּל בְּנָתַן סְאָה וְנָטַל סְאָה בְּרֻבּוֹ נֵימָא קַמָּא קַמָּא בְּטִיל.

דְּהָכָא בְּאֶמֶת לָאו מִדִּין בִּיטּוּל אָתֵינַן עֲלָהּ דְּהָא אֵין מְבַטְּלִין אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה וְכִדְמַקְשֶׁה הַיְרוּשַׁלְמִי כַּנַּ"ל. וְרַק מִצַּד שֶׁכָּךְ הוּא שִׁיעוּרָהּ שֶׁל מִקְוֶה שֶׁיִּהְיֶה רֹוב מַיִם כְּשֵׁרִים.

וא"כ לֹא שַׁיָּךְ כָּאן קַמָּא קַמָּא בְּטִיל. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דא"כ הֵיכִי קָאָמַר הַשַּׁ"ס בְּיבָמוֹת שָׁם לְחַד שִׁינּוּיָא דְּסַגֵּי בְּמֻחֱצָה מַיִם כְּשֵׁרִים לר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם דָּמִים שְׁאוּבִים דְּרַבָּנָן.

וְקָשֶׁה דְּהָא מ"מ שִׁיעוּר מִקְוֶה הוּא בְּרֹוב מַיִם כְּשֵׁרִים וּמַה מְּהַנֵּי מֻחֱצָה. אֲבָל בֶּאֱמֶת הַדָּבָר נָכוֹן דְּלִכְאוֹרָה קֻוּשְׁיַת הַשַּׁ"ס שָׁם צ"ע דְּאַטּוּ לר' יוֹחָנָן לָא בָּעֵי בִּדְרַבָּנָן בִּיטּוּל בְּרֹוב.

הָא לָא קָאָמַר שָׁם רַק הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ סָפֵק לְאֵיזֶה נָפַל מְקִילִינַן בִּדְרַבָּנָן בְּלֹא רֹוב. וּמַאי מַקְשֶׁה מִמִּקְוֶה.

אֲבָל הַכַּוָּנָה פְּשׁוּטָה דְּגַם הָכָא יֵשׁ סָפֵק אִם הַסְּאָה שֶׁנָּטַל הָיְתָה מִמֵּי הַמִּקְוֶה אוֹ מִן הַשְּׁאוּבִין וּמֵי פֵּירוֹתיעו"ש בתוד"ה נָתַן. וּבְפֶרֶט לְהַגִּירְסָא בְּמֻחָזֹת ל' ע"ב דר' יוֹחָנָן ס"ל דַּהֲלָכָה כְּר"ש שְׁזוּרֵי רַק בְּמְסֻכָּן ותרומ"ע שֶׁל דָּמַאי.

וּמִמֵּילָא מוּכָח דס"ל דַּהֲלָכָה כַּחֲכָמִים דר"ש שְׁזוּרֵי בר"ה י"ג ע"ב דס"ל דְּאֵין בֵּיצָה ע"ש. וע"ש בתו' בְּמֻחָזֹת ובר"ה שָׁם לְעִנְיַן הַגִּירְסָא בָּזֶה.

וא"כ כֵּיוָן דְּאֵין בֵּירָה הָוֵי סָפֵק מַה הִיא הַסְּאָה שֶׁנָּטַל וְכַנ"ל. וְשַׁפִּיר מַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס דְּבִדְרַבָּנַן לֹא נַצְרִיךְ רוֹב לר"י.

וּמְשַׁנֵּי דְּבָאֱמֶת ל"צ רוֹב. וּבְתֵירוּץ בָּתְרָא קָאָמַר דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁאָמְרִינַן שֶׁאֲנִי אוֹמֵר ופירש"י דְּהָכָא לֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁאֲנִי אוֹמֵר דְּמַיָּא מֵיבַלְבְּלֵי וְלֵיכָּא לְמֵימַר חָזַר וּנְטָלָהּ.

הַכַּוָּנָה דְּאַף שֶׁאֵין בֵּירָה מ"מ א"א לוֹמַר שֶׁכָּל הַסְּאָה הִיא אוֹתָהּ הַסְּאָה שֶׁנָּתַן בְּתוֹכָהּ. וְרַק עַל רוֹב אוֹ מִיעוּט יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק וְלֹא עַל כֻּלָּהּ וכ"ה לְשׁוֹן רַשְׁ"י בר"ה י"ג ע"ב בְּפֵירוּשׁוֹ עַל אֵין בֵּירָה שֶׁהַסָּפֵק הוּא עַל הָרוֹב וְלֹא עַל כֻּלָּהּ.

משא"כ בִּשְׁתֵּי קֻפּוֹת שַׁפִּיר י"ל שֶׁנָּפְלָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ תְּרוּמָה וְאַף דְּבִזְבָחִים דַּף פ' מַשְׁמַע דְּאִי אֵין בֵּירָה יֵשׁ לְסָפֵק וְלוֹמַר שֶׁלָּקַח כֻּלּוֹ רַק מִמִּין אֶחָד יעו"ש לָא דָּמֵי לְהָכָא דְּהָוֵי סְאָה שְׁלֵימָה ע"ש בפירש"י.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה וּבְעִנְיַן בְּרֵירָה וע' תּוֹ' חֻלִּין קל"ה ע"ב וְגִיטִּין מ"ז ע"ב ואכמ"ל בָּזֶה ועטו"א בר"ה י"ג וּבְאַבְנֵי שׁוֹהַם שָׁם. ומפרש"י הַנָּ"ל מוּכָח כְּפֵירוּשִׁי בס"ד דְּרַק לְשִׁינּוּיָא בָּתְרָא הֲוָצְרַךְ לוֹמַר דא"א שֶׁיִּקַּח הַסְּאָה שֶׁנָּתַן.

אֲבָל לְשִׁינּוּיָא קַמָּא וּלְהַמַּקְשָׁן הַיְינוּ טַעְמָא דל"צ רֻבָּא מִשּׁוּם שֶׁתּוֹלִין שֶׁנָּטַל מַה שֶׁנָּתַן. ועפמ"ש מְיֻשָּׁב קֻשְׁיַּית התו' שָׁם בד"ה דְּלָא נִקְשׁוֹל דְּהָא מְפוֹרָשׁ בְּכַמָּה מִשְׁנָיוֹת בְּמַקְוָאוֹת דְּבִשְׁאוּבִין בָּעֵי רוֹב כְּשֵׁרִים.

וְהִיא תְּמִיהָה עֲצוּמָה גַּם עַל הַמַּקְשָׁן לָמָּה מַקְשֶׁה מֵהָא דפ"ז דְּמַקְוָאוֹת בְּנָתַן סְאָה וְנָטַל סְאָה וְהֲוָצְרַךְ לְהָבִיא דִּבְרֵי ר' יוֹחָנָן עַד רֻבּוֹ. הָא הָוֵי מָצֵי לְהַקְשׁוֹת מִכַּמָּה מִשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמִים שָׁם שֶׁמְּפוֹרָשׁ דְּבָעֵי רוֹב וכמ"ש התו'.

וצ"ל שֶׁהַתּוֹ' הִקְשׁוּ עַל הַתְּרַצֵּן לְפִי שֶׁעַל הַמַּקְשָׁן י"ל דְּבָעֵי לְאַקְשׁוֹיֵי מדר"י אדר"י. אָכֵן לפמ"ש א"ש בס"ד דְּנוֹדַאי בְּעָלְמָא בָּעֵי רֻבָּא בִּדְרַבָּנַן לכ"ע.

וְרַק הָכָא שי"ל שֶׁנָּטַל אוֹתָהּ סְאָה שֶׁנָּתַן מַקְשֶׁה לר"י. וּמְשַׁנֵּי דְּבָאֱמֶת ל"צ רֻבָּא ואבע"א שָׁאנֵי הָכָא דְּאִיכָּא לְמֵימַר שֶׁאֲנִי אוֹמֵר וְהַיְינוּ כמש"ל.

וע' חי' הָרַמְבַּ"ן בִּיבָמוֹת שָׁם ובתוה"א בְּשַׁעַר הַתַּעֲרוֹבוֹת שֶׁהֵבִיא דְּבָרָיו וַאֲקַצֵּר. וכ"נ בְּנִימּוּקֵי יוֹסֵף שֶׁפֵּירֵשׁ כֵּן.

וע' בבעה"נ בְּשַׁעַר הַמַּיִם: יב) נָשׁוּב לְעִנְיָנֵינוּ דְּהֵיכָא שֶׁשִּׁיעוּר הַמִּצְוָה רֻבָּהּ כְּכֻלָּהּ שַׁפִּיר שָׁרֵי לְכַתְּחִלָּה. וְכֵן לְעִנְיַן שְׁחִיטָה אַף דְּמִצְוָה לִשְׁחוֹט כָּל הַסִּימָנִים מ"מ שָׁרֵי לְכַתְּחִלָּה לִשְׁחוֹט רֻבָּם וכדקיי"ל בי"ד סי' כ"א וְלָא אָמְרִינַן דְּהָוֵי מְבַטֵּל אִיסּוּר.

וְכֵן בַּחֲצִיצָה בְּמִיעוּט וְאֵינוֹ מַקְפִּיד שָׁרֵי לְטָבֵּל לְכַתְּחִלָּה וע' תּוֹ' קִידּוּשִׁין כ"ה וְנִדָּה ס"ו לְעִנְיַן ביה"ס וְכָל הָרָאוּי לְבֵירָה וכו' וְכֵן בְּכַמָּה דְּבָרִים שֶׁבַּתּוֹרָה. וּבְסֻוָּכָה סַגִּי שֶׁיִּכָּנֵס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְכַתְּחִלָּה בְּסֻוָּכָה כ"ח.

וה"ה הָכָא בַּסְּכָךְ פָּסוּל לָא מִיקָּרֵי זֶה בִּיטּוּל אִיסּוּר. וּמְיֻשָּׁב בָּזֶה מַה שֶּׁקָּשָׁה טוּבָא וְנִלְאוּ בָּהּ כָּל חַכְמֵי לֵב דְּהָא נִיכָּר הָאִיסּוּר וּבְנִיכָּר לֹא שַׁיָּיךְ בִּיטּוּל.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּלָאו מִשּׁוּם בִּיטּוּל גְּמוּר אָתֵינַן עֲלָהּ כִּי אֵינוֹ דָּבָר אִיסּוּר. רַק מִשּׁוּם רֻוחַ כְּכֻלּוֹ.

וְזוֹהִי כַּוָּנַת הַמָּרְדְּכַי שֶׁהֵבִיא הב"ח ס"ס תרכ"ו דְּרַק בְּמִידֵי דַּאֲכִילָה וַהֲנָאָה שַׁיָּיךְ בָּזֶה אֵין מְבַטְּלִין מִשּׁוּם דְּשֵׁם אִיסּוּר עָלָיו. אֲבָל בִּדְבַר מִצְוָה שֶׁאֵינוֹ לַהֲנָאָה לֹא שַׁיָּיךְ שֵׁם אִיסּוּר עָלָיו וּבְזֶה לֹא גָּזְרוּ.

וְיֵשׁ לְבָאֵר הָא דְּנָקְטִ הַמָּרְדְּכַי דְּאֵין מְבַטְּלִין הָוֵי דְּרַבָּנָן דְּאִם הָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא אֶפְשָׁר שֶׁגָּזְרוּ זֶה אַטּוּ זֶה. אוֹ אֶפְשָׁר לָמְדוּ מִזְּרוֹעַ בְּשִׁילָה דְּהָוֵי ג"כ מִצְוָה לַעֲשׂוֹת כֵּן.

ואכמ"ל בָּזֶה בַּאֲשֶׁר הַדְּבָרִים נְכוֹנִים בְּעַצְמוּתָם כמ"ש בס"ד: יג) ובאו"ה כְּלָל כ"ד דִּין י' נִרְאֶה שֶׁפִּירֵשׁ כַּוָּנַת הָרַשְׁבָּ"ם שֶׁבְּמָרְדְּכַי רֵישׁ בֵּיצָה דְּדַוְקָא הֵיכָא שֶׁנֶּהֱנָה מִן הָאִיסּוּר כְּשֶׁמִּתְבַּטֵּל אֲזַי שַׁיָּיךְ אִיסּוּר דְּאֵין מְבַטְּלִין.

אֲבָל הֵיכָא שֶׁאֵין הָאִיסּוּר בְּעֵינֵיהּ אֵין שַׁיָּיךְ הָא דְּאֵין מְבַטְּלִין יעו"ש. ומַיְיתֵי עֲלָהּ שָׁם דְּלְהָכִי שָׁרֵי לְהַגְעִיל כֵּלִים אַף שֶׁאֵין מְבַטְּלִין אִיסּוּר.

מ"מ הָא אֵין עוֹשֶׂה שׁוּם דָּבָר בַּמַּיִם שֶׁפָּלַט בָּהֶן הָאִיסּוּר וְאֵינוֹ נֶהֱנָה מִן הָאִיסּוּר יעו"ש. הֲרֵי מְפוֹרָשׁ ג"כ שֶׁאֵין הַכַּוָּנָה לוֹמַר דְּבִדְבַר אִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ בַּר אֲכִילָה מֻוָּתָּר לְבַטְּלוֹ לְכַתְּחִלָּה.

רַק הַכַּוָּנָה שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנָה מִמֶּנּוּ א"כ אֵינוֹ גּוֹרֵם בְּבִיטּוּלוֹ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאִיסּוּר. וּבְיֶתֶר בֵּיאוּר כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּתְשׁוּ' סי' תצ"ה דְּכָל שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהַכְשִׁיר הַדָּבָר וְלֹא לְבַטֵּל הָאִיסּוּר לֵיהָנוֹת מִמֶּנּוּ שַׁפִּיר שָׁרֵי.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. והב"ח בא"ח סי' תק"ז וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים נִרְאֶה שֶׁלֹּא רָאוּ דִּבְרֵי או"ה ושלט"ג הַנ"ל: יד) וְהִנֵּה כְּבוֹדוֹ הֵבִיא הַיְרוּשַׁלְמִי רפ"ב דְּכִלְאַיִם שֶׁשַּׁיָּיךְ אֵין מְבַטְּלִין בְּכָל דָּבָר.

דְּאִיתָא שָׁם סְאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רֹובַע זֶרַע מִמִּין אַחֵר מֻוָּתָּר לְהוֹסִיף עַל הַסְּאָה כְּדֵי שֶׁיְּהֵא פָּחוֹת מֵרֻובָּע לִסְאָה. ומַקְשֶׁה הַיְרוּשַׁלְמִי לֹא כֵן אר"י ר"א בְּשֵׁם ר"י כָּל הָאִיסּוּרִין שֶׁרִיבָּה עֲלֵיהֶן בְּשׁוֹגֵג מֻוָּתָּר בְּמֵזִיד אָסוּר תַּמָּן אֶת מְרַבֶּה לְבַטֵּל אִיסּוּר תּוֹרָה בְּרֹם הָכָא אַתְּ מַרְבֶּה לְבַטֵּל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן הֲרֵי מְבוֹאָר שֶׁיֵּשׁ בִּיטּוּל אִיסּוּר אַף בְּכִלְאֵי זְרָעִים שֶׁמֻּוָּתָּר בַּאֲכִילָה וְאָסוּר רַק לִזְרֹועַ.

וְרַק מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ אִיסּוּר גְּמוּר רַק מִפְּנֵי מה"ע לָזֶה שָׁרֵי לְבַטֵּל אֲבָל בְּעָלְמָא אָסוּר. וְתִיְּרֵץ כְּבוֹדוֹ דְּמִשְּׁנֵי דַּעֲדִיפָא מִינָּהּ דא"ש גַּם בִּדְבַר אֲכִילָה.

וְהִנֵּה ז"א דְּאִי נִימָא דְּאֵין מְבַטְּלִין לֹא שַׁיָּיךְ בְּאִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ בְּמִידֵי דַּאֲכִילָה. א"כ אֵין הַתְחָלָה לְקֻושְׁיַית הַיְרוּשַׁלְמִי.

וְגַם אֵיךְ יֹאמַר הַיְרוּשַׁלְמִי דָּבָר כְּזֶה לָתֵת מָקוֹם לִטְעוֹת שֶׁיְּהֵא אִיסּוּר דְּאֵין מְבַטְּלִין גַּם בְּכִגוֹן זֶה. ועכצ"ל דְּשַׁיָּיךְ הָא דְּאֵין מְבַטְּלִין בְּכָל דְּבַר אִיסּוּר וכמש"ל דְּגַם הָרַשְׁבָּ"ם וְהַמָּרְדְּכַי לֹא כִּוְונוּ לָזֶה וכמ"ש השלט"ג והאו"ה וְכַנַ"ל.

וּכְבָר הוּבָא יְרוּשַׁלְמִי זֶה בְּהַגָּרָ"א סי' צ"ט. אֲבָל לֹא לָעִנְיָן זֶה: טו) וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה כְּבוֹדוֹ בְּמִכְתָּבוֹ מִיְּרוּשַׁלְמִי זֶה עַל הַשָּׁ"ך י"ד סי' ס"ו סקי"א שֶׁכָּתַב דְּדַם בֵּיצִים אַף שֶׁאָסוּר רַק מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן מ"מ אָסוּר לְבַטְּלוֹ לְכַתְּחִילָּה.

וְהָא מְפֹרָשׁ בִּירוּשַׁלְמִי הָכָא דְּשָׁרֵי לְבַטֵּל אִיסּוּר שֶׁהוּא רַק מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. הִנֵּה בֶּאֱמֶת אֵין כָּאן הַתְחָלַת קֻוּשְׁיָא דְּהָא הַשָּׁ"ך אַיְירֵי לְעִנְיַן לְעָרְבוֹ לְכַתְּחִילָּה.

וְהַיְרוּשַׁלְמִי אַיְירֵי לְעִנְיַן לְהוֹסִיף עַל הַתַּעֲרוֹבוֹת וכדקיי"ל בי"ד סי' צ"ט לְהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּהָא שְׁמְוָתָר לְבַטֵּל אִיסּוּר דְּרַבָּנָן הַיְינוּ רַק לְהוֹסִיף אֲבָל לֹא לְבַטֵּל לְכַתְּחִילָּה יעו"ש. וְכֵן דְּקָדֵק הַיְרוּשַׁלְמִי בִּלְשׁוֹנוֹ אֶת מְרַבֶּה לְבַטֵּל.

וְדִבְרֵי הַשָּׁ"ך שָׁם מְוֻכְרָחִים בב"י שָׁם וּבְרַמָ"א ס"ס ס"ו שָׁם וְהוּא מֵהָרַשְׁבָּ"א בתוה"א שֶׁכָּתַב דְּדַם דָּגִים אֵין אוֹסֵר תַּעֲרֻבְתּוֹ. וּמְבֹאָר דְּלְכַתְּחִילָּה לְעָרֵב אָסוּר.

אָכֵן לְדַעְתִּי כְּשֶׁנָּבִין כַּוָּנַת הַיְרוּשַׁלְמִי אֵין כָּאן עִנְיָן כְּלָל לְבִיטּוּל אִיסּוּר. וְיִתְיַשֵּׁב ג"כ מַה שֶּׁקָּשָׁה לְהַפּוֹסְקִים שֶׁמַּתִּירִים לְבַטֵּל בְּהוֹסָפָה אִיסּוּר דְּרַבָּנָן לָמָּה מְדַקְדֵּק כָּאן לוֹמַר שֶׁנֶּאֱסַר מִפְּנֵי מה"ע.

אֲבָל הַכַּוָּנָה דְּהִנֵּה התוי"ט כָּתַב רפ"ב דְּכִלְאַיִם דִּלְהָכִי מְהַנֵּי שָׁם בִּיטּוּל אַף שֶׁנִּיכָּר הָאִיסּוּר. מִשּׁוּם דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא מֻוָּתָר לִזְרֹעַ הֵיכָא שֶׁלֹּא עֵירֵב בְּכַוָּנָה.

וְרַק מִדְּרַבָּנָן אָסוּר מִפְּנֵי מה"ע. וְהֵיכָא שֶׁבָּטֵל תּוֹ לֵיכָא מִשּׁוּם מה"ע.

ולפ"ז נִרְאֶה כַּוָּנַת הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁמַּקְשֶׁה דְּכִינָן דְּבָעֲלָמָא אָסוּר לְבַטֵּל אִיסּוּר. א"כ הֵיכִי שָׁרֵינַן הָכָא לְהוֹסִיף בְּיָדַיִם דִּנְהִי הֵיכָא שֶׁכְּבָר נִתְבַּטֵּל שׁוּב לֵיכָא מה"ע.

מ"מ בְּשָׁעַת הַבִּיטּוּל יֵשׁ מַרְאִית הָעַיִן שְׁיִּחְשְׁבוּ שֶׁמְּבַטֵּל דְּבַר אִיסּוּר בְּיָדַיִם. וע"כ צ"ל כֵּן דאלת"ה כָּל דָּבָר שֶׁאָסוּר מִפְּנֵי מה"ע.

יְעָרְבֵנּוּ בִּשְׂאָר דְּבָרִים וְיהֵא מֻוָּתָר. וע"כ כמ"ש שע"ז גּוּפָא יֵשׁ חֲשָׁשׁ מַרְאִית עַיִן.

וְהַיְינוּ דְּמַקְשֶׁה הַיְרוּשַׁלְמִי. וּמְשַׁנֵּי דְּשָׁאנֵי הָכָא שֶׁמַּרְבֶּה מִפְּנֵי מה"ע.

דְּקָדֵק בִּלְשׁוֹן מִפְּנֵי. כִּי בֶּאֱמֶת עִיקַּר חֲשָׁשׁ מה"ע הוּא בִּשְׁעַת זְרִיעָה.

כִּי קוֹדֶם זְרִיעָה אֵין שָׁם מה"ע. כִּי מִי יֹאמַר שֶׁרוֹצֶה לִזְרָעָם שָׁמָּא יֹאכְלֵם.

וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בכ"מ בכה"ג ע' חֻלִּין מ"א דְּאָמְרִינַן שֶׁיֹּאמְרוּ לְנַקֵּר חֲצִירוֹ הוּא צָרִיךְ. ובע"ז ט"ו אֵימוֹר לִשְׁחִיטָה זַבְּנָהּ.

וע' יְרוּשַׁלְמִי דִּשְׁבִיעִית הוּבָא בתו' גִּיטִּין ס"א ד"ה מַשְׁאֶלֶת. וְאַף בִּזְרָעִים שֶׁאֵין נֶאֱכָלִים הָרוֹאֶה יֹאמַר שֶׁבִּשְׁעַת זְרִיעָה יְלַקֵּט אֶת הָרֹובַע זְרָעִים אֲחֵרִים מִתּוֹךְ הַסְּאָה וְיוֹתֵר.

וּמַה שֶּׁמּוֹסִיף כָּעֵת עַל הַסְּאָה הוּא בִּשְׁבִיל שֶׁצָּרִיךְ לוֹ יוֹתֵר מִמִּין זֶה. וְלָזֶה שָׁרֵי שַׁפִּיר לְהוֹסִיף עַל הַסְּאָה כִּי בִּשְׁעַת הַהוֹסָפָה אֵין כָּאן מַרְאִית הָעַיִן כַּנַ"ל.

וּבִשְׁעַת זְרִיעָה כְּבָר נִתְבַּטֵּל וְשׁוּב לֵיכָא מה"ע. וְלָחוֹשׁ לְאֶחָד שֶׁיִּרְאֶה בִּשְׁעַת הַהוֹסָפָה וְיִרְאֶה בִּשְׁעַת הַזְּרִיעָה זֶה וַדַּאי לֹא וּמִמֵּילָא מְבֹאָר דְּבְמִידֵי דַּאֲכִילָה שֶׁיָּדוּעַ שֶׁעוֹמֵד לֶאֱכֹל

וּנְדַאי אָסוּר לְעָרְבוֹ בְּיָדַיִם אַף שֶׁאָסוּר רַק מִשּׁוּם מה"ע דע"ז גּוּפָא יֵשׁ אִיסּוּר מה"ע וכמש"ל: וְשַׁפִּירְכָתַב הַשָּׁ"ךְ וְכַנַ"ל.

וְאֵין שַׁיָּיךְ לנ"ד הַמַּחֲלוֹקֶת בְּהָא דִּבְחַדְרֵי חֲדָרִים אָסוּר אוֹ מֻתָּר וְכַמּוּבָן: טז) עכ"פ יֵשׁ רְאָיָה מִירוּשַׁלְמִי הַנַ"ל שֶׁאָסוּר לְבַטֵּל אַף בְּאִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ לַאֲכִילָה. וְכֵן מוּכָח לְהֶדְיָא מֵהַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה פ"ה דִּתְרוּמוֹת ה"ב שֶׁמַּקְשֶׁה עַל מַקְוֶה לָמָּה שָׁרֵי לְהוֹסִיף וּלְבַטֵּל לְכַתְּחִילָּה.

דְּמַאי קֻוּשְׁיָא דְּהָתָם הָוֵי רַק לְעִנְיַן מִצְוַת טְבִילָה וּמִצְוַת טְבִילָה לָאו לְיהָנוֹת נִיתְּנָה וְכִדְאִיתָא בר"ה כ"ח ע"א. וּדְקָאָמַר שָׁם בִּימוֹת הַחַמָּה הָוֵי נָהֳנָה.

הַיְינוּ שָׁם שֶׁאָסַר אֶת הַמַּעְיָן עַל עַצְמוֹ בַּהֲנָאָה. אֲבָל הָכָא הַשְּׁאוּבִין וְהַמֵּי פֵּירוֹת מֻתָּר לְרַחֵץ בָּהֶם וְרַק לֹא יָצָא יְדֵי טְבִילָה וְעוֹד טֻמְאָתוֹ עָלָיו.

וּלְעִנְיַן זֶה שַׁפִּיר נֵימָא דְּלָאו לְיהָנוֹת נִיתְּנָה. וע"כ צ"ל כמ"ש דִּבְכָל אִיסּוּרִים שַׁיָּיךְ הָא דְּאֵין מְבַטְּלִין.

וְרַק הַיְרוּשַׁלְמִי מְשַׁנֵּי שֶׁאֵין עָלָיו שֵׁם אִיסּוּר רַק מִצַּד שִׁיעוּר מִקְוֶה וכמש"ל בְּאוֹרֶךְ בס"ד וְשָׁזוֹהִי כַּוָּנַת הַמָּרְדְּכִי לְעִנְיַן סָכָךְ. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה עוֹד וַאֲקַצֵּר יז) וְהִנֵּה בְּדִבְרֵי התוי"ט שֶׁהִזְכִּירְנוּ שֶׁכָּתַב הַטַּעַם שֶׁבָּטֵל פָּחוֹת מְרֻבָּע בִּסְאָה מִשּׁוּם שֶׁאֵין חַיָּיב בְּכֹלְאַיִם רַק בִּמְעֻרָב בְּכַוָּנָה לִזְרוֹעַ.

צ"ע טוּבָא דמנ"ל זֶה. ועוק"ל טוּבָא לפ"ז ממ"ש הָרַמְבַּ"ם רפ"ב מה' כִּלְאַיִם שֶׁאִם לֹא פִּיחֵת מְרֻבָּע לִסְאָה וְזָרַע לוֹקֶה.

וְקָשֶׁה כֵּיוָן דְּהָוֵי רַק מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן א"כ לָמָּה לוֹקֶה. וְזֶה בְּנוֹדַאי אֵין לוֹמַר שֶׁלּוֹקֶה הַכַּוָּנָה מַכַּת מַרְדּוּת וְכַמּוּבָן.

שׁוּב מָצָאתִי בתו' רעק"א בַּמִּשְׁנָיוֹת פ"ב דִּכְלְאַיִם שֶׁהִקְשָׁה כֵּן עַל הָרַמְבַּ"ם וְנִשְׁאַר בְּקֻוּשְׁיָא וָתָ"ל שֶׁכְּנוֹנְתִי לִדְבָרָיו הק'. וּבְתִפְאֶרֶת יְרוּשָׁלַיִם רָצָה לְיַיֵּשֵׁב קֻוּשְׁיָתוֹ שָׁם.

אֲבָל במחכ"ת אֵין לִדְבָרָיו יְסוֹד ע"ש. וְלִכְאוֹרָה עָלָה ע"ד לוֹמַר בְּטַעַם הַדָּבָר שֶׁפָּחוֹת מְרֻבָּע בָּטֵל.

דְּהִנֵּה לְפִי מַה דקיי"ל כר' יאֹשִׁיָּ' דְּבָעֵי בְּכֹלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁיִּזָּרְעֵם בְּמַפּוֹלֶת יָד נִרְאֶה שֶׁגַּם כֹּלְאֵי זְרָעִים בָּעֵינַן שֶׁיִּזָּרְעֵם בְּמַפּוֹלֶת יָד. וּמָצָאתִי שכ"כ הכ"מ לְהֶדְיָא ספ"ד דִּכְלְאַיִם.

וְכָל הֵיכָא שֶׁאֵינוֹ זוֹרֵעַ בְּמַפּוֹלֶת יָד הָוֵי דִּרְבָּנָן. וְאַף דִּבְכֹלְאֵי הַכֶּרֶם כָּתַב הָרַ"ן בפ' רֵאשִׁית הַגֵּז דְּלְעִנְיַן אִיסּוּר שֶׁיֵּאָסֵר בַּהֲנָאָה מוֹדֶה ר' יאֹשִׁיָּה שא"צ דַּוְוקָא בְּמַפּוֹלֶת יָד.

וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם אָסוּר אַף בְּמִין אֶחָד וכמ"ש הכ"מ בְּפֵ"ה מה' כִּלְאַיִם ה"ז וְהֵבִיא שָׁם מַהָרָאָבָ"ד ג"כ דל"צ לְעִנְיַן אִיסּוּר מַפּוֹלֶת יָד. מ"מ כ"ז בְּכֹלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּלְמַד מִקָּרָא דְּהַמְלֵאָה הַזֶּרַע כִּדְאִיתָא בְּפָסָחִים כ"ה ובכ"ד.

אֲבָל בְּכֹלְאֵי זְרָעִים דְּלֵיכָּא קְרָא אֵין אִיסּוּר בְּלֹא מַפּוֹלֶת יָד רַק מִדְּרַבָּנָן וכ"ה דַּעַת הכ"מ ספ"ד מה' כִּלְאַיִם ע"ש שֶׁכָּתַב דְּהָוֵי רַק מִדְּרַבָּנָן. וצל"ע טוּבָא דִּבְרֵי הכ"מ רפ"ה מה'

כִּלְאַיִם שֶׁכָּתַב שֶׁלְּעִנְיַן כִּלְאֵי זְרָעִים א"צ מַפּוֹלֶת יָד וְהֵבִיא רְאָיָה מֵהָא דְּהָיְתָה זְרוּעָה חִטִּים לֹא יִזָּרֵעֶנָּה שְׂעוֹרִים וְהוּא סוֹתֵר דִּבְרֵי עַצְמוֹ שֶׁכָּתַב בספ"ד שכ"ז הָוֵי רַק דְּרַבָּנָן.

וְגַם רְאָיוֹתָיו צ"ע דְּכָל מִשְׁנָיוֹת דְּכִלְאַיִם מָלֵא מִזֶּה שא"צ מַפּוֹלֶת יָד. וְכָל דִּינֵי עֲרוּגָה יוֹכִיחוּ.

וְרַק שי"ל שכ"ז הוּא מִדְּרַבָּנָן וכמש"ל: יח) ועפ"ז נ"ל לְיַיֵּשֵׁב קֻוּשְׁיַּית התו' בְּשַׁבָּת פ"ד ע"ב עַל רַשֵׁ"י שֶׁכָּתַב שָׁם דְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם הָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא וְכִלְאֵי זְרָעִים דְּרַבָּנָן וְהִקְשׁוּ התו' דְּהָא כִּלְאֵי זְרָעִים הָוֵי ג"כ דְּאוֹרָיְיתָא.

והמל"מ רֵישׁ ה' כִּלְאַיִם הִקְשָׁה דְּרַשֵׁ"י עַצְמוֹ כָּתַב בְּקִדּוּשִׁין ל"ט ע"א דְּכִלְאֵי זְרָעִים דְּאוֹרָיְיתָא. ולפמ"ש א"ש דְּנוֹדַאי אִם זוֹרֵעַ בְּמַפּוֹלֶת יָד הָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא רַק בְּשַׁבָּת שָׁם אַיְירֵי גַּבֵּי עֲרוּגָה שֶׁאֵינוֹ בְּמַפּוֹלֶת יָד רַק שֶׁסְּמוּכִים זֶה לָזֶה וע"ז כָּתַב שַׁפִּיר רַשֵׁ"י דְּכִלְאֵי זְרָעִים הָוֵי דְּרַבָּנָן בכה"ג.

וְרַק כִּלְאֵי הַכֶּרֶם הָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא אַף שֶׁלֹּא בְּמַפּוֹלֶת יָד מִשּׁוּם דְּיָלְפִינַן לָהּ מִקְּרָא דְּהַמְּלֵאָה הַזֶּרַע כמש"ל וְרַק לְמַלְקוּת צָרִיךְ מַפּוֹלֶת יָד. וְזֶה נָכוֹן בע"ה: יט) עכ"פ כֵּינָן שֶׁשָּׁמַעְנוּ שֶׁבִּכְלְאֵי זְרָעִים שֶׁלֹּא בְּמַפּוֹלֶת יָד הָוֵי דְּרַבָּנָן.

א"כ י"ל דְּהֵם אָמְרוּ לֶאֱסוֹר בָּזֶה: וְהֵם אָמְרוּ לְהַתִּיר כְּשֶׁנִּתְעָרֵב פָּחוֹת מֵרֻבָּע בְּסָאָה. וְהַטַּעַם נִרְאֶה לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ הַתְּבוּאָה לְהִתְעָרֵב בְּעֵת קְצִירָה וְדִישָׁה וְכִדְאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמִכְנֵס ע"ש בְּמָקוֹם.

לָזֶה לֹא הִטְרִיחוּ לְבָרֵר וְשִׁיְּערוּ עַד רֹבַע כִּי יוֹתֵר מִזֶּה מוּכָח שֶׁעֵירְבוּ בְּיָדַיִם. וכ"ז דַּוְקָא כְּשֶׁזּוֹרֵעַ בְּסָתָם.

אֲבָל אִם לוֹקֵחַ שְׁנֵי מִינִים בְּיָדוֹ מֵהַתְּבוּאָה הַמְעֹרֶבֶת בְּפָחוֹת מֵרֻבָּע לִסְאָה וְזוֹרְעָם בְּמַפּוֹלֶת יָד בְּיַחַד וַדַּאי דְּלָקֵי. וְהִנֵּה אַף שֶׁלִּכְאוֹרָה הַדָּבָר נָכוֹן בְּטַעַם הַדִּין.

אֲבָל דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם עֲדַיִן לֹא נִתְיַישְּׁבוּ דמ"מ לָמָּה לָקֵי כֵּינָן שֶׁזּוֹרֵעַ שֶׁלֹּא בְּמַפּוֹלֶת יָד. וְכֵן קָשֶׁה לִי טוּבָא עַל הַשטמ"ק בב"ב דַּף צ"ד שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם עֲלִיּוֹת הר"י דְּהָא דְּרֹבַע בִּסְאָה יְמַעֵט הוּא מִדְּאוֹרָיְיתָא.

וצע"ג דְּהָא זֶה רַק מִדְּרַבָּנָן כמש"ל וְכַמְבוֹאָר בִּירוּשַׁלְמִי שֶׁהוּא מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן: כ) וְהַנִּרְאֶה לוֹמַר דְּהִנֵּה מְבוֹאָר בְּכַמָּה דִּיּוּכְתֵי בְּעִנְיַן כִּלְאַיִם שֶׁעִיקַּר דִּין כִּלְאַיִם תָּלוּי לְפִי מַרְאִית הָעַיִן שֶׁאִם נִרְאֶה כְּתַעֲרוֹבוֹת זְרָעִים ה"ז בִּכְלַל כִּלְאַיִם.

וכ"כ הָרַמְבַּ"ם לְהֶדְיָא בפ"ג מה' כִּלְאַיִם ה"ה שֶׁכָּל שֶׁנִּרְאִים כְּמִין אֶחָד לֹא חָשְׁשׁוּ לָהֶן לְכִלְאַיִם לְפִי שֶׁאֵין הוֹלְכִין בַּכִּלְאַיִם אֶלָּא אַחַר מַרְאִית הָעַיִן. וכ"כ בפ"ב ה"ז וה"ח שֶׁאִם צָמַח אֶחָד מכ"ד מִמִּין אַחֵר יְמַעֵט מִפְּנֵי מה"ע וְאִם נִיכָּר שֶׁלֹּא זָרַע זֶה מִדַּעַת א"צ לְמַעֵט ע"ש.

הַכַּוָּנָה הַכֹּל כַּנַ"ל. וא"כ י"ל שֶׁזֶּה בִּכְלַל שִׁיעוּרֵי חֲכָמִים שֶׁשִּׁיְּערוּ כִּי עַד אֶחָד מכ"ד אֵין נִיכָּר כ"כ.

וְאֶחָד בכ"ד כְּבָר נִיכָּר הוּא. וְלָזֶה כְּשֶׁזּוֹרְעָם הוּא כִּלְאַיִם דְּאוֹרַיְיתָא וְשַׁפִּיר לוֹקֶה כֵּינָן שֶׁלְּמַרְאִית הָעַיִן יֵהֵא נִיכָּר שֶׁהֵם כִּלְאַיִם.

ובכ"ז כָּתַב הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁלָּזֶה מֻזְהָר לְהוֹסִיף מִפְּנֵי שֶׁמַּרְבֶּה לְבַטֵּל מִפְּנֵי מה"ע. הַכַּוָּנָה שֶׁאֵין דּוֹמֶה לִשְׁאָר מְבַטֵּל אִיסּוּר שֶׁיֵּשׁ כָּאן אִיסּוּר רַק שֶׁמְּבַטְּלוֹ.

אֲבָל הָכָא הָוֵי כְּמֵסִיר הָאִיסּוּר וּמַכְשִׁירוֹ שֶׁלֹּא יְהֵא כָּאן כְּלָל דְּכֵינָן שֶׁלֹּא יְהֵא כִּלְאַיִם לְמַרְאִית הָעַיִן שׁוּב אֵין כָּאן דִּין כִּלְאַיִם כְּלָל וְלָאו מִשּׁוּם בִּיטּוּל אָתֵינַן עֲלָהּ. ובכ"ז כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בפ"ב ה"ו וְהוּא מֵהַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁאִם נִתְכַּוְּנוּ לְעָרֵב אוֹ לִזְרֹעַ אָסוּר דְּאֵין לְךָ מה"ע גָּדוֹל מִזֶּה כֵּינָן שֶׁמְּעָרֵב בְּיָדַיִם.

וְהָא שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם שֶׁלּוֹקֶה צ"ל לפמש"ל בְּשֵׁם הכ"מ דְּאַיְירֵי שֶׁכְּשֶׁזּוֹרֵעַ הַתְּבוּאָה הַמְעֹרֶבֶת מְזַדְּמֵן לוֹ לִזְרֹעַ שְׁנֵי הַמִּינִים בְּמַפּוֹלֶת יָד. וְהַיְינוּ שֶׁבָּרוּר שֶׁכְּשֶׁיִּקַּח מִלֹּא יָדוֹ מִתְּבוּאָה הַמְעֹרֶבֶת יְזַדֵּמֵן שָׁם גַּם מִמִּין הַשֵּׁנִי.

והו"ל בְּמַפּוֹלֶת יָד. וְיֵשׁ לְהָעִיר בְּזֶה מֵהָא דְּיֵשׁ בֵּילָה ואכ"מ.

ועכ"פ בְּדֶרֶךְ זֶה יֵשׁ מָקוֹם לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ושטמ"ק שֶׁהִזְכַּרְנוּ. וְאוּלַי נִכְלָל זֶה בִּכְלַל כָּל הַשְּׁיעוּרִים דְּהָוֵי הל"מ.

רַק טַעַם הַשְּׁיעוּר הוּא מִפְּנֵי מה"ע וּכְמוֹ כָּל דִּינֵי כִּלְאַיִם וכמש"ל. אֲבָל זֶה אֵין לוֹמַר אֲשֶׁר אִם יְהֵא רוֹבַע בִּסְאָה אֲזַי הָוֵי פְּסִיק רֵישָׁא שא"א שֶׁלֹּא יִהְיוּ שְׁנֵי מִינִים בְּמַפּוֹלֶת יָד וּלְזֶה לוֹקֶה.

אֲבָל בְּפָחוֹת מְרֻבָּע לָא הָוֵי פס"ר. ז"א דְּהָא מְפוֹרָשׁ בִּירוּשַׁלְמִי שֶׁמַּרְבֶּה מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן.

וְעוֹד מִכַּמָּה טְעָמִים א"א לוֹמַר כֵּן. שׁוּב הִגִּידוּ לִי שֶׁהַתִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל כָּתַב בֶּאֱמֶת כֵּן שֶׁהוּא בִּכְלַל שִׁיעוּרִים הל"מ וְהוּא הל"מ דְּבָעֵי רוֹבַע לִסְאָה.

וְעַיַּנְתִּי בּוֹ וְרָאִיתִי שֶׁכֵּן הוּא בִּדְבָרָיו. אַךְ לֹא בֵּיאֵר לפ"ז דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהִזְכַּרְנוּ דְּאִיתָא שָׁם שֶׁהוּא מִפְּנֵי מה"ע.

וְשָׁם הֵבִיא אַחַ"כ הַיְרוּשַׁלְמִי וְכָתַב שֶׁמְּבַטֵּל מִקּוֹדֶם כְּדֵי שאח"כ כְּשֶׁיִּצְמַח לֹא יְהֵא נִרְאֶה שֶׁבְּכַוָּנָה זְרָעָן. וְלִדְבָרָיו אֵין זֶה מִשּׁוּם זֶה רַק מִצַּד הַשְּׁיעוּר שֶׁהוּא הל"מ וּכְבָר תָּמַהּ קְצָת שָׁם בְּנוֹ עָלָיו בָּזֶה ע"ש.

וּבֶאֱמֶת עִיקַּר הַסְּבָרָא דָּחוּק שֶׁיְּהֵא זֶה בִּכְלַל הל"מ: כא) וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה דְּהִנֵּה בב"ב צ"ג ע"ב אִיתָא שֶׁהַמּוֹכֵר פֵּירוֹת לַחֲבֵירוֹ מְקַבֵּל עָלָיו רוֹבַע טִינּוֹפֶת לִסְאָה וְקָאָמַר שָׁם ר"ה שֶׁאִם בָּא לְנַפּוֹת מְנַפֶּה כֻּלּוֹ.

וּפָרִיךְ שָׁם מֵהָא דִּכְלְאַיִם דְּסָגֵי בְּמִיעוּט. וּמְשַׁנֵּי דְּכֵינָן דְּאַיְירֵי רַק בְּרוֹבַע סָגֵי בְּמִיעוּט מִשּׁוּם חוּמְרָא דִּכְלְאַיִם.

הֲרֵי מְבֹאָר שֶׁדֶּרֶךְ בנ"א שֶׁלֹּא לְהַקְפִּיד אִם מִתְעָרֵב בִּתְבוּאָתוֹ מִין אַחֵר אַף עַפְרוּרִית עַד רוֹבַע וְהוּא בָּטֵל לְהַתְּבוּאָה. וְשָׁם צ"ד ע"א כָּתְבוּ התו' ד"ה סְאָה דְּכֹל שֶׁדֶּרֶךְ בנ"א לְהָסִיר הָוֵי כִּלְאַיִם.

וּבְיֶתֶר בֵּיאוּר כָּתַב בשטמ"ק שָׁם שֶׁכֵּיוָן דְּאוֹרְחַיְיהוּ בְּהָכִי הָוֵי כְּמִין אֶחָד וְלָא מִיקְרֵי כִּלְאַיִם. וכ"כ הָרַמְבַּ"ן בְּחִידּוּשָׁיו שָׁם דִּבְכִלְאַיִם בָּתַר חֲזוּתָא וּקְפִידָא דְּאִינָשֵׁי אָזְלִינַן.

וכ"כ רַשְׁ"י בְּשַׁבָּת פ"ד ע"ב דִּבְכִלְאַיִם אֲהֵיכְּרָא קָפֵיד קְרָא דְּלָא לֶיהֱוֵי עִירְבּוּב. וּלְזֶה כֵּיוָן שֶׁכַּוָּנָתוֹ לִזְרֹעַ רַק מִין אֶחָד וכמ"ש הכ"מ בפ"ב ה"ו מה"כ בְּכַוָּנַת הַיְרוּשַׁלְמִי וְהָרַמְבַּ"ם.

מִמֵּילָא הַמִּין הַמְעֹרָב בָּטֵל לְגַבֵּיהּ דְּהָוֵי כִּפְסוֹלֶת וְעַפְרוּרִית כֵּיוָן דְּלָא נִיחָא לוֹ כְּלָל בָּזֶה. וּכְעֵין דְּאִיתָא בְּשַׁבָּת דַּף ע"ד דְּאוֹכֶל מִתּוֹךְ אוֹכֶל מִיקְרֵי אוֹכֶל מִתּוֹךְ פְּסוֹלֶת ע"ש בתוד"ה הָיוּ.

וְהֵיכָא שֶׁיֵּשׁ יוֹתֵר מִכְּפִי שֶׁדָּרְךְ לְהִתְעָרֵב וּלְהַקְפִּיד אֲזַי מִיקְרֵי זֶה כִּלְאַיִם. וּמַה דְּגַבֵּי כִּלְאַיִם הַשִּׁיעוּר פָּחוֹת מְרֻבָּע וְגַבֵּי מֻכָּר רוֹבַע.

כְּבָר כָּתַב הָרַמְבַּ"ן בְּחִידּוּשָׁיו והשטמ"ק בְּשֵׁם הָרָ"ן דְּלִזְרִיעָה אוֹרְחָא לְקַח פֵּירוֹת יָפִים וְלָזֶה מַקְפִּיד עַל רוֹבַע שָׁלֵם. ובשטמ"ק כָּתַב דְּרוֹבַע הָוֵי שְׁכִיחַ וְלָא שְׁכִיחַ וּפָחוֹת מְרֻבָּע שָׁכִיחַ טוּבָא.

וְלָזֶה בְּכִלְאַיִם בָּעֵינַן שְׁכִיחַ טוּבָא. [וְהִנֵּה בשטמ"ק כָּתַב שָׁם שֶׁמַּחֲמַת סָפֵק הֶחְמִירוּ בְּכִלְאַיִם.

אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם א"א לוֹמַר כֵּן דְּהָא כָּתַב שָׁלוֹקֶה. וצ"ל מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן שֶׁיְּהֵא הַדֶּרֶךְ כֵּן לְהִמָּצֵא בְּכָל ועכ"פ בְּרוֹב תְּבוּאוֹת.

אֲבָל גַּבֵּי מוֹכֵר סַגִּי בְּמֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה ג"כ. וְיֵשׁ לְהָעִיר בָּזֶה מִדִּין רוֹב בְּמָמוֹן ואכמ"ל בָּזֶה] עכ"פ כֵּיוָן שֶׁעִיקַּר הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁבָּטֵל לְגַבֵּי הַזֶּרַע הַמְרֻבָּה.

א"כ אֵין זֶה מְצַד בִּיטּוּל בְּרוֹב רַק מִצַּד שֶׁזֶּה נִקְרָא זֶרַע עִם פְּסוֹלֶת. כֵּיוָן דְּלָא נִיחָא לוֹ בְּתַעֲרוֹבוֹת זֶה וכמ"ש הכ"מ בפ"ב מה"כ ה"ו דְּבָעֵינַן שֶׁיְּכַוֵּין לִזְרֹעַ רַק הַמִּין הַמְרֻבָּה.

אֲבָל בְּמָכַוֵּין לִזְרֹעַ שְׁנֵי הַמִּינִים אֲזַי הָוֵי זוֹרֵעַ כִּלְאַיִם אַף בְּחִטָּה אַחַת כמ"ש הָרַמְבַּ"ם שָׁם וְהוּא מִיְּרוּשַׁלְמִי שָׁם. וְהַיְינוּ כמ"ש דְּכֵיוָן שֶׁחוֹשֵׁב לִזְרֹעוֹ שׁוּב לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיְּבַטֵּל.

וְגַם י"ל דְּהָוֵי פְּסִיק רֵישָׁא דְּנִיחָא לוֹ. אֲבָל בְּמָכַוֵּין לַמִּין הַמְרֻבָּה הָוֵי פס"ר דְּלֹא נִיחָא לוֹ.

וְגַם מִיקְרֵי לָא אֶפְשָׁר וְלָא מְכַוֵּין כמ"ש התו' בְּפָסָחִים כ"ה ע"ב דְּטוֹרַח מְרֻבָּה מִיקְרֵי לָא אֶפְשָׁר ע"ש. אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ רוֹבַע שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִהְיוֹת כֵּן.

שׁוּב לָא מִיקְרֵי זֶה מִין אֶחָד עִם פְּסוֹלֶת רַק תַּעֲרוֹבוֹת שְׁנֵי מִינִים וְנִיכָּר שֶׁהוּא כִּלְאַיִם. וְלֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לוֹמַר שֶׁמְּכַוֵּין לְמִין אֶחָד.

וּפְסִיק רֵישָׁא דְּלֹא נִיחָא שַׁיָּיךְ כְּשֶׁיֵּשׁ כָּאן שְׁנֵי מְלָאכוֹת וְרוֹצֶה בְּאַחַת וְלֹא בְּאַחֶרֶת. אֲבָל לֹא בְּמִלָּאכָה אַחַת שֶׁרוֹצֶה רַק בְּחֵלֶק מִמֶּנָּה.

וה"נ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ רוֹבַע לִסְאָה מִיקְרֵי זֶה כִּלְאַיִם וּכְשֶׁזּוֹרֵעַ הֲרֵי זוֹרֵעַ כִּלְאַיִם וְלֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לוֹמַר שֶׁמְּכַוֵּין לְמִין אֶחָד. וְיֵשׁ לְדַמּוֹת זֶה לִמְלָאכָה שא"צ לְגוּפָהּ וְזֶה לֹא שַׁיָּיךְ רַק גַּבֵּי שַׁבָּת דְּבָעֵינַן מְלֶאכֶת מַחֲשֶׁבֶת.

וְעוֹד נִרְאֶה דְּכֵיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְמַעֵט וּבְרוֹבַע לִסְאָה הַטּוֹרַח מוּעָט לְמַעֵט וְרַק בְּפָחוֹת מְרֻבָּע הַטּוֹרַח מְרֻבֶּה. וּלְזֶה כְּשֶׁהַטּוֹרַח מוּעָט מִיקְרֵי זֶה אֶפְשָׁר וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מְמַעֵט הֲרֵי הוּא זוֹרֵעַ כִּלְאַיִם בְּכַוָּנָה.

וְהָא שֶׁפּוֹסֵק הָרַמְבַּ"ם דְּבְרוֹבַע לוֹקֶה וְלָא בָּעֵי יוֹתֵר מְרֻבָּע. נִרְאֶה מִשּׁוּם דס"ל כְּלִישָׁנָא דב"ב שָׁם דְּרַב הוּנָא דְּיָנָא קָאָמַר וכמש"ש הָרַשְׁבָּ"ם ובשטמ"ק וְרַמְבַּ"ן דְּלָמָ"ד דְּיָנָא לֹא קָשֶׁה כְּלָל מֵהָא דְּכִלְאַיִם: כב) עכ"פ שָׁמַעְנוּ דְּפָחוֹת מְרֻבָּע שֶׁדָּרְךְ לְהַמָּצֵא בִּסְאָה מִיקְרֵי זֶה מִין אֶחָד לְגַמְרֵי.

וכ"כ בשטמ"ק בב"ב שָׁם לְהֶדְיָא. וְרַק בְּרוֹבַע נִיכָּר הַתַּעֲרוֹבוֹת וּמִיקְרֵי כִּלְאַיִם שֶׁכָּל עִיקָּר כִּלְאַיִם הוּא לְפִי רְאוּת עֵין הָרוֹאִים וכמש"ל.

וְהַיְינוּ דְּקָאָמַר הַיְרוּשַׁלְמִי בפ"ב דְּכִלְאַיִם שֶׁלָּזֶה מֻוָּתָּר לְהוֹסִיף וְלָא הָוֵי כְּמְבַטֵּל אִיסּוּר דְּהָכָא מַרְבֶּה לְבַטֵּל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. פֵּירוּשׁ שֶׁהַהוֹסָפָה אֵינוֹ מִצַּד שֶׁהָאִיסּוּר יְבַטֵּל וְרַק שעי"ז יִסְתַּלֵּק הָאִיסּוּר לְגַמְרֵי שֶׁעִיקַּר אִיסּוּר כִּלְאַיִם תָּלוּי בְּמַרְאִית הָעַיִן כַּנַ"ל וְכֵיוָן שֶׁבְּמַרְאִית הָעַיִן לָא יְהִי כִּלְאַיִם שׁוּב אֵין כָּאן אִיסּוּר כְּלָל.

וה"ז דּוֹמֶה לִמ"ש הָר"ן בפ"ב דע"ז וְהָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה סי' תצ"ה דְּכָל הֵיכָא שֶׁמְּכַוִּין לְהַגְעִיל וּלְהַכְשִׁיר וּלְהוֹצִיא הָאִיסּוּר מִן הַהֶיתֵּר לָא מִיקְרֵי זֶה מְבַטֵּל אִיסּוּר יעו"ש. וּבְזֶה מְיֻשָּׁב דְּלָא תִּיקְשֵׁי מֵהַיְרוּשַׁלְמִי עַל שִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן אָסוּר ג"כ לְהוֹסִיף וּלְבַטֵּל.

וְהַגְּרָ"א בסי' צ"ט כָּתַב בֶּאֱמֶת לְהוֹכִיחַ מִכָּאן דְּשָׁרֵי לְהוֹסִיף. אֲבָל לפמ"ש א"ש שֶׁאֵין הַכַּוָּנָה מִצַּד שֶׁהוּא דְּרַבָּנָן רַק מִצַּד שֶׁהָאִיסּוּר בְּרוֹבַע בִּסְאָה הוּא מִצַּד שֶׁלְּמַרְאִית הָעַיִן הוּא כִּלְאַיִם.

וּבְשֶׁכְּבִיל זֶה יֵשׁ עָלָיו אִיסּוּר כִּלְאַיִם דְּאוֹרָיְיתָא וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ"ג מה"כ ה"ה לְהֶדְיָא שֶׁאֵין הוֹלְכִים בַּכִּלְאַיִם אֶלָּא אַחַר מַרְאִית הָעַיִן. וּלְזֶה קָאָמַר שַׁפִּיר שֶׁמֻּוָּתָּר לְהוֹסִיף כִּי עי"ז מִסְתַּלֵּק הָאִיסּוּר לְגַמְרֵי כִּי אֵין תַּעֲרוֹבוֹת לְמַרְאִית הָעַיִן וְאֵין בּוֹ שׁוּב אִיסּוּר כִּלְאַיִם.

וְלָאו מִתּוֹרַת בִּיטּוּל אָתֵינַן עֲלָהּ. רַק שֶׁמְּהַפֵּךְ הָאִיסּוּר לְהֶיתֵּר.

אֲבָל בֶּאֱמֶת אַף בְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן אָסוּר לְהוֹסִיף לְבַטְּלוֹ. וּמִמֵּילָא סָרָה הַקּוּשְׁיָא מֵעַל הַשָּׁ"ךְ סי' ס"ו ג"כ: כג) וְהִנֵּה בַּיְרוּשַׁלְמִי פְּסָחִים פ"ג ה"ב אַהָא דְּתָנַן בָּצָק שֶׁבְּסִידְקֵי עֲרִיבָה א"צ לְבַעֵר וְאִם יֵשׁ כַּזַּיִת צָרִיךְ לְבַעֵר בָּעֵי שָׁם הַיְרוּשַׁלְמִי אִם דַּי בְּמִיעוּט מִכְּזַיִת אוֹ צָרִיךְ לְבַעֵר כֻּלּוֹ.

וְהִקְשָׁה הש"ק שָׁם דְּלִיקְשׁוֹט מפ"ב דְּכִלְאַיִם דְּבְרוֹבַע לִסְאָה סָגֵי בְּמִיעוּט. וְתֵירֵץ דְּשָׁם הָוֵי רַק מִדְּרַבָּנָן מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן.

וְשׁוּב הִקְשָׁה לְהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּהָכָא אֲיִירֵי שֶׁבִּיטֵּל חֲמֵצוֹ וְהָוֵי ג"כ דְּרַבָּנָן. וְתֵירֵץ דְּהַיְרוּשַׁלְמִי ס"ל דְּלָא מְהַנֵּי בִּיטּוּל לְחָמֵץ יָדוּעַ.

וְהִנֵּה לפמש"ל דְּבִכְלְאַיִם הָוֵי המה"ע דְּאוֹרָיְיתָא וְלָאו מִשּׁוּם מה"ע דְּרַבָּנָן הָדְרָא קַוּשְׁיַית הש"ק לְדִוּכְתָּא. וְנִרְאֶה דְּבֶאֱמֶת כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ רוֹבַע לִסְאָה הָוֵי כִּשְׁנֵי מִינִים כמש"ל וְלֹא בָּטֵל

זֶה לְגַבֵּי זֶה וְרַק כְּשֶׁמִּיעֵט מְרֻבָּע אָז בָּטֵל הַשְּׁאָר וְהָוֵי כִּפְסוֹלֶת וְשָׁרֵי לְזָרְעוֹ כְּשֶׁמְּכַוְּנִין רַק לְמִין אֶחָד.

וּכְבָר בֵּיאַרְנוּ שֶׁאֵין זֶה בְּתוֹרַת בִּיטּוּל בְּרֹוב רַק מִצַּד שֶׁזֶּה נִקְרָא מִין אֶחָד לְגַמְרֵי. וְלָזֶה בב"ב צ"ד גַּבֵּי מוֹכֵר קיי"ל דְּאִם יֵשׁ יוֹתֵר מֵרֻבַּע מְנַפֶּה אֶת כֻּלּוֹ דְּכֵיוָן דִּבְשָׁעָה שֶׁמְּמַעֵט הָוֵי כִּמְבַטֵּל עַכְשָׁיו הַמּוֹתָר וְלָאו כָּל כְּמִינֵיהּ לְבַטֵּל עַכְשָׁיו פְּסוֹלֶת לְאַחַר הַמְּכִירָה.

משא"כ בְּכִלְאַיִם וְכַנַּ"ל. וּמֵיָּשָׁב הֵיטֵב הַסְּבָרָא דְּלָא מַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס רַק לְלִישָּׁנָא דְּקָנָסָא וְלָא לְלִישָּׁנָא דְּדִינָא וכמש"ש הָרַשְׁבָּ"ם ובשטמ"ק וְרַמְבַּ"ן.

וְזוֹהִי דַּעַת הָרַמְבַּ"ם כמש"ל דְּלְהָכִי פָּסַק דְּבְרֻבַּע לִסְאָה לוֹקֶה וְלֹא הֲבִיא דְּבְיוֹתֵר מֵרֻבַּע יָבוֹר מְשׁוּם דס"ל דְּהָא דְּמְשַׁנֵּי הַשַּׁ"ס בב"ב שָׁם דְּמְשׁוּם חוּמְרָא דְּכִלְאַיִם אָסוּר בְּרֻבַּע הוּא רַק לְלִישָּׁנָא דְּקָנָסָא כַּנַּ"ל.

וְאִיהוּ פָּסַק כְּלִישָּׁנָא דְּדִינָא מְשׁוּם שֶׁלְּלָשׁוֹן זֶה א"צ לְדָחוֹק בְּהָא דְּכִלְאַיִם כְּתֵירוּץ הַשַּׁ"ס בב"ב שָׁם. וְגַם פַּשְׁטוּת הַסֻּגְיָא בִּירוּשַׁלְמִי בפ"ב דְּכִלְאַיִם שֶׁהוּא דִּין גָּמוּר וְלֹא מְשׁוּם חוּמְרָא דְּכִלְאַיִם יעו"ש.

וא"כ ע"כ צ"ל דְּהָא דִּבְמוֹכֵר מְנַפֶּה כֻּלּוֹ הָוֵי מְשׁוּם דִּינָא וְלֹא מְשׁוּם קְנָסָא וְכַנַּ"ל: כד) אֲבָל בְּחָמֵץ שַׁפִּיר מִסְתַּפֵּק הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ שָׁעַת בִּיעוּר חָמֵץ. א"כ אֵין בְּיָדוֹ לְבַטֵּל עַכְשָׁיו הֶחָמֵץ כֵּיוָן שֶׁנִּתְחַיֵּיב בְּהַשְׁבָּתָתוֹ וְצָרִיךְ לְבַעֵר כֻּלּוֹ.

אוֹ י"ל דְּכֵיוָן דְּאָמְרִינַן שֶׁמִּתְבַּטֵּל לַעֲרֵיבָה וְהָוֵי כְּעֵץ דְּעָלְמָא וּכְמוֹ כֹּופֶת שָׁאוֹר שֶׁיִּחֲדָהּ לִישִׁיבָה בִּפְסָחִים מ"ה ע"ב א"כ הַיְינוּ הַשְׁבָּתָתוֹ וְשַׁפִּיר סַגִּי בְּמִיעוּט בְּעָלְמָא. ולפ"ז צ"ל דְּאַיְירִי קוֹדֶם זְמַן אִיסּוּרוֹ בַּהֲנָאָה.

שֶׁאִם נֶאֱסַר כְּבָר בַּהֲנָאָה פָּשׁוּט שא"י לְבַטְּלוֹ לַעֲרֵיבָה דְּלֵיהֲוֵי כְּעֵץ. דמ"מ הֲרֵי הוּא נֶהֱנֶה מִזֶּה שֶׁמְּחַזֵּק בּוֹ הָעֲרֵיבָה כֵּיוָן שֶׁמְּבַטְּלוֹ מֵעַכְשָׁיו.

וכ"נ בש"ע סי' תמ"ב ס"ח דְּאַיְירִי קוֹדֶם הָאִיסּוּר ע"ש במג"א סקי"ב ובט"ז סק"ז ובח"י שָׁם וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים ואכמ"ל בָּזֶה. שׁוּב רָאִיתִי בְּשוּ"ת רעק"א סי' ר"ח שֶׁיֵּשֵׁב קֻוּשְׁיַת הש"ק קָרוֹב לָזֶה אַךְ דְּבָרֵינוּ מְבֹאָרִים יוֹתֵר בס"ד ע"ש בד"ה וְעִיקָּר.

וְשָׁם מָצָאתִי ג"כ שֶׁפֵּירֵשׁ הַיְרוּשַׁלְמִי דִּכְלְאַיִם כמש"ל בְּיִשּׁוּב דִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ דְּהַמִּיעוּט אוֹ הַתּוֹסָפָת אֵינוֹ מִצַּד בִּיטּוּל וְרַק מִצַּד שֶׁנִּסְתַּלֵּק אִיסּוּר מה"ע יעו"ש בד"ה וְאַךְ מ"מ. אָכֵן נִתְקַשָּׁה שָׁם בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב לוֹקֶה וְכָתַב שֶׁהָיָה לוֹ אֵיזֶה הוֹכָחָה דְּלָא קיי"ל כְּהַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁכָּתַב דְּהַטַּעַם מְשׁוּם מה"ע וְלֹא בְּיֹאֵר שׁוּם טַעַם בָּזֶה.

וְכֵן נִתְקַשָּׁה שָׁם לָמָּה לֹא הֵבִיא הָרַמְבַּ"ם תֵּירוּץ הַשַּׁ"ס בב"ב צ"ד דְּהָא דְּבְרֻבַּע יְמַעֵט הוּא רַק מְשׁוּם חוּמְרָא דְּכִלְאַיִם ע"ש. ולפמ"ש מְיֻיָּשָׁב הַכֹּל בס"ד: כה) עכ"פ נִשְׁמַע מִכָּל הָלִין שֶׁאֵין לִסְמֹךְ כְּלָל עַל סְבָרָא זוֹ.

וְאָסוּר לְבַטֵּל כָּל אִיסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה אַף דְּלָאו מִידֵי דַּאֲכִילָה וַהֲנָאָה וּכְגוֹן בִּיְשׁוּל בב"ח וְכִלְאֵי זְרָעִים: דמ"מ גּוֹרֵם לַעֲשׂוֹת אִיסּוּר וכמש"ל שכ"ה פַּשְׁטוּת כָּל הַפּוֹסְקִים וְהָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה. וְכַמְּפוֹרָשׁ בפמ"ג סי' צ"ט בָּזֶה.

וְגַם אֵין לָדוּן עִפְמ"ש הרעק"א בִּתְשׁוּבָה סִי' ר"ז דבב"ח לֹא שַׁיָּיךְ דִּין בִּיטּוּל אִיסּוּר. דְּהָא מַסִּיק שָׁם בְּעַצְמוֹ שֶׁמִּכָּל הַפּוֹסְקִים מוּכָח שֶׁאָסוּר לְבַטֵּל.

וְרַק לֹא בֵּיאֵר שָׁם טַעַם הַדָּבָר וְנִשְׁאַר בצ"ע מֵהָא דְּנִדָּה ס"א שכ' הַתּוֹסָ' דְּכֹלְאַיִם אֵין בָּהֶם דִּין בִּיטּוּל דְּהָוֵי הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר וְכָךְ אִיסּוּרוֹ דֶּרֶךְ תַּעֲרוֹבוֹת: ובב"ח בָּטֵל מִפְּנֵי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בִּישּׁוּל בְּכָךְ כמ"ש הָרֹא"שׁ שָׁם.

ולענד"נ דְּלָא דָּמֵי. דבב"ח יֵשׁ דְּרָרָא דְּאִיסּוּרָא בִּשְׁעַת הַתַּעֲרוֹבוֹת שֶׁמְּבַשֵּׁל בב"ח.

וּלְזֶה אַף שֶׁאֵינוֹ נ"ט וְאֵינוֹ דֶּרֶךְ בִּישּׁוּל. מ"מ הֲרֵי גּוֹרֵם לְאִיסּוּר שֶׁיּוֹתֵר כֵּינָן שֶׁהַדָּבָר הַנִּתְחָב וְנִתְעָרֵב בְּעַצְמוֹ אָסוּר אַף אַחַ"כ.

וּכְמוֹ כַּף שֶׁתְּחָבוֹ לַקְּדֵירָה אַף שֶׁיֵּשׁ ס' מ"מ הַכַּף עַצְמוֹ אָסוּר. ומכ"ש בָּשָׂר בְּעַיִן.

וְיֵשׁ לִי לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה אַדּ אכ"מ. וּלְקַמָּן יִתְבָּאֵר דְּהָכָא עכ"פ אֵין לְבַטֵּל מִשּׁוּם גְּזֵרָה שֶׁמָּא יְהֵא לִפְעָמִים הַהֶיתֵּר מוּעָט:סִימָן מב כו) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לָדוּן בנ"ד מִצַּד שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין לְבַטֵּל הָאִיסּוּר שֶׁכַּוָּנָתוֹ רַק לְהָגִיס הַקְּדֵירָה וְלֹא לְהַפְלִיט מַה שֶּׁבַּכַּף.

וּכְבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בי"ד סִי' פ"ד וסִי' צ"ט דְּבֵאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין לְבַטֵּל שָׁרִי וּבְפָרָט בְּבִלּוּעַ בְּכֹלִי כְּבָר כָּתַב הכרו"פ בסִי' צ"ט סק"ד דְּלֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה אֵין מְבַטְּלִין כִּי גָּלוּי לְכָל שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֲנָאָה בָּזֶה יעו"ש ובפרמ"ג.

וְהוּא מְבֹאָר בְּרַשְׁבָּ"א בתוה"א בֵּית ד' שַׁעַר ד' וע"ש בבד"ה ומשמה"ב בְּאוֹרֶךְ. וּמְבֹאָר שָׁם דבכה"ג וּנְדַאי אֵינוֹ מְכַוֵּין וְשָׁרֵי.

ולפ"ז אֵין לְהַתִּיר רַק בְּכַף נָקִי אֲבָל מְלֻכְלָךְ בְּחֶלֶב אָסוּר דְּהָא אֶפְשָׁר לְנַקּוֹתוֹ. וּכְבָר כָּתַב הט"ז סִי' צ"ט סק"ז וסִי' קל"ז סק"ד דְּרַק אִם א"א בְּעִנְיָן אַחֵר שָׁרִי בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין.

וְגַם דְּלְעָרֵב אִיסּוּר בְּעַיִן כ"ע מוֹדוֹ שֶׁאָסוּר כַּמְּבֹאָר בְּרַשְׁבָּ"א בתוה"א שָׁם וּבְשׁוּ"ת מהר"מ מֵרוּטֶנְבּוּרְג סִי' ק"צ וְאַף בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין לְבַטֵּל ע"ש. וְהִנֵּה השעה"מ פט"ו מהמ"א הֵבִיא רְאָיָה מִתּוֹסָ' דִּפְסָחִים דַּף ל' וְהָרָ"ן שָׁם דס"ל שֶׁאָסוּר אַף בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין כִּדְאָמְרִינַן שָׁם בַּשַּׁ"ס דְּרַב אָמֵר קְדֵירוֹת בְּפֶסַח יִשָּׁבְרוּ וּמַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס נְהִי דִּלְרַב מב"מ בְּמַשֶּׁהוּ מ"מ נַשְׁהֵינוּ וְנַעֲבִיד שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ.

וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן הָא אֵין מְבַטְּלִין אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה. וְקָשֶׁה הָא אֵינוֹ מְכַוֵּין לְבַטֵּל רַק לְבַשֵּׁל וכמ"ש בָּזֶה הָרַשְׁבָּ"א בתוה"א ובמה"ב שָׁם.

וְהִקְשָׁה מַזֶּה עַל הָרָ"ן שֶׁכָּתַב בְּעַצְמוֹ בפ"ב דע"ז דְּשָׁרֵי לְבַטֵּל בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין וְנִשְׁאַר בְּקֻוּשְׁיָא. וְהַנִּרְאֶה בְּזֶה דְּכֵיוָן דִּבְפֶסַח אָסוּר בְּמַשֶּׁהוּ אַף בְּאֵינוֹ מִינוֹ.

א"כ זֶה שֶׁמַּשֶּׁהֶה עַד אחה"פ לְבַשֵּׁל בָּהֶם הָוֵי כְּמִתְכַּוֵּין לְבַטֵּל שֶׁמַּשֶּׁהֶה לְבַשֵּׁל בָּהֶם בְּעֵת שֶׁיִּבְטֵל הָאִיסּוּר. אֲבָל בְּעָלְמָא י"ל שֶׁגַּם הַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן ס"ל דְּשָׁרֵי בְּאֵין מִתְכַּוֵּין וכמ"ש הָרַ"ן בֶּאֱמֶת בפ"ב דע"ז.

והמהר"מ מר"ב בִּתְשׁוּבָה סִי' ק"צ כָּתַב בֶּאֱמֶת הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין לְבַטֵּל רַק לְבַשֵּׁל. וְהָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת לֹא רָצָה בָּזֶה שָׁם.

מִשּׁוּם דְּס"ל בתוה"א דְּבְאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁפַע אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִשְׁתַּמֵּשׁ כְּשֶׁלֹּא יְהֵא ס' ואב"י גְּזֵרָה אַטוּ בַּת יוֹמָא. יעו"ש שכ"כ שָׁם בְּשֵׁם הָרָאָבָ"ד.

ועפ"ז מְיֻשָּׁב ג"כ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן הַנָּ"ל כַּמּוּבָן: כז) וְעוֹד נִרְאֶה דְּבָאֱמֶת צָרִיךְ לְהָבִין מַה חִילּוּק בֵּין מִתְכַּוֵּין לְשֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין וְכֵן מ"ש הט"ז דְּהַיְינוּ דַּוְקָא הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר מנ"ל חִילּוּק זֶה וא"ל דְּהַיְינוּ מְשׁוּם דקיי"ל דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּין מֻותָּר כר"ש וּבָעֵי לָא אֶפְשָׁר כִּדְאִיתָא בִּפְסָחִים כ"ה דְּבָעֵי לְחַד לִישָׁנָא לָא אֶפְשָׁר וְלָא מִכַּוֵּין.

ז"א דְּהָא כָּתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דְּהַיְינוּ כְּשֶׁאֵינוֹ פְּסִיק רֵישָׁא. וְהָכָא הָוֵי פס"ר וְאָסוּר לכ"ע וכ"כ הַתּוֹסָ' בְּשַׁבָּת כ"ט גַּבֵּי מוֹכְרֵי כְּסוּת דְּבָעֵי שֶׁלֹּא יְהֵא פס"ר.

וּבְפֶרֶט לְהָרָאָבָ"ד וש"פ דס"ל שָׁאָסוּר לְבַטֵּל מִדְּאוֹרַיְיתָא. דְּנִוָּדַאי אָסוּר בפס"ר.

וְנִרְאֶה הַטַּעַם דְּהָוֵי פס"ר דְּלֹא נִיחָא לי'. וס"ל דְּשָׁרֵי אַף בְּשָׁאָר אִיסּוּרִים.

וְהָכָא לָא נִיחָא לי' שֶׁיִּפָּלֵט הָאִיסּוּר וְיִתְעָרֵב בְּהֶיתֵּר. ועפ"ז מְיֻשָּׁב שַׁפִּיר קַוּשְׁיַת השעה"מ שֶׁהִזְכִּירָנוּ עַל הַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן.

דְּבִפְסָחִים שָׁם אָזִיל אַלִּיבָּא דְּרַב. וְרַב ס"ל בִּכְתֻבּוֹת דַּף ו' כר' יְהוּדָה דְּדָבָר שא"מ אָסוּר.

וְלָזֶה הֻזְכְּרוּ הַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן לְתָרֵץ בְּאוֹפָן אַחֵר. וְאַף לְהַסּוֹבְרִים דְּהָא דְּאֵין מְבַטְּלִין הוּא דְּרַבָּנָן.

מ"מ אַף בִּדְרַבָּנָן ס"ל לר"י דדשא"מ אָסוּר כְּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים. ועת"ו שַׁבָּת מ"א ע"ב וְיוֹמָא ל"ה.

ומ"ש הַמָּהָרָ"ם מר"ב בְּתְשׁוּבָה הַטַּעַם שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין צ"ע לפ"ז. וצ"ל שֶׁעִיקַּר טַעְמוֹ שָׁם מְשׁוּם דְּהָוֵי רַק מַשֶּׁהוּ וכמש"ש מִקּוֹדֶם וְלָא מִיקָּרֵי בִּיטּוּל כְּלָל כִּי אֵין בּוֹ מַמָּשׁ וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּהַסַּבָּר זֶה בתה"א ומה"ב שָׁם.

ועוי"ל בָּזֶה. ועכ"פ נִתְיַשְּׁבוּ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן.

וכ"ע ס"ל דְּשָׁרֵי בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין. וּלְזֶה כָּתַב הט"ז דְּבָעֵי לֹא אֶפְשָׁר דְּבְאֶפְשָׁר א"כ מִיחָזֵי דְּהָוֵי פס"ר דְּנִיחָא לי' כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה בְּאוֹפָן שֶׁלֹּא יְהֵא אִיסּוּר.

וכ"כ המהר"מ מר"ב בְּתְשׁוּ' שָׁם לְהֶדְיָא דְּהֵיכָא דְּאֶפְשָׁר בְּהַגְעָלָה אָסוּר אַף שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין ע"ש: כח) אַדְּ לפ"ז יִקְשֶׁה עמ"ש הָרָ"ן בפ"ב דע"ז וְהָרִיבָ"שׁ סי' שמ"ט דְּלְהָכִי שָׁרֵי לְהַגְעִיל כֵּלִים בְּנֵי יוֹמָן אַף שֶׁמְּבַטֵּל הָאִיסּוּר מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין לְבַטְּלוֹ.

וְקָשֶׁה דְּהָא הָוֵי פס"ר דְּנִיחָא לֵיהּ. דְּהָא נִיחָא לֵיהּ שֶׁיִּיפָּלֵט הָאִיסּוּר לְתוֹךְ הַמַּיִם כְּדֵי שֶׁיְּבוּכְשַׁר הַכְּלִי.

ועו"ק עַל הָרַ"ן דְּהָא הָרָ"ן כָּתַב בפ' שְׁמוֹנָה שְׁרָצִים דְּהָא דִּמְקִילִינַן בפס"ר דְּלֹא נִיחָא. זֶה רַק בְּשַׁבָּת דְּבָעֵינַן מְלֶאכֶת מַחֲשֶׁבֶת אֲבָל בְּשָׁאָר אִיסּוּרִים אָסוּר אַף בפס"ר אַף אִי לָא נִיחָא וכ"ה דַּעַת הָרֹא"שׁ.

ולפ"ז קָשֶׁה עַל הָרַ"ן שֶׁכָּתַב בפ"ב דע"ז דְּלְהָכִי שָׁרֵי לָתֵת מַיִם אוֹ שֵׂכָר בִּכְלֵי יַיִן מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין לְבַטֵּל הָאִיסּוּר. וְהָא הָוֵי פס"ר.

וְהִנֵּה לפמ"ש הָרַ"ן פ' הָאוֹרֵג בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א דְּהֵיכָא שֶׁעוֹשֶׂה מְלֵאכֶת הֶיתֵּר בְּיַחַד עִם מְלֶאכֶת הָאִיסּוּר שַׁפִּיר שָׁרֵי אַף אִי הָוֵי פס"ר. ע"ש שֶׁהֵבִיא רְאָיָה מֵהַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁאִם נָעַל בֵּיתוֹ בַּעֲדוֹ וְיֵשׁ שָׁם צְבִי מֻוָתָּר וְכֵן הֶעֱלָה תִּינוֹק וְדָגִים מִן הַנָּהָר מֻוָתָּר [וְהוּא בַּשַׁ"ס דִּילַן בִּמְנָחוֹת ס"ד ע"א.

וְחִידּוּשׁ שֶׁלֹּא הֵבִיא הָרַ"ן סְוָגְיָא דְּהָתָם דְּאִיכָּא פְּלוּגְתָּא בָּזֶה לְפִטּוֹר אַף אִם הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לַדָּגִים. וצ"ל שֶׁמֵּבִיא רְאָיָה לְהַתִּיר לְכַתְּחִילָּה] וא"כ הָכָא ג"כ א"ש דְּכֵיוָן שֶׁעוֹשֶׂה דְּבַר הֶיתֵּר וּמִמֵּילָא נַעֲשֶׂה הָאִיסּוּר שָׁרִי.

אָכֵן בֶּאֱמֶת לֹא דָּמֵי דְּהָתָם מְלֶאכֶת הַנְעִינָה וְהַצִּידָה הִיא בְּהֶיתֵּר ג"כ. אֲבָל כָּאן מְלֶאכֶת הַבִּיטּוּל אֵינוֹ בְּשָׁבִיל הַהֶיתֵּר כְּלָל.

דְּמִי לָא עָסְקִינַן שֶׁאֵין בִּכְלִי שׁוּם בָּלוּעַ רַק הַיַּיִן שֶׁהֶחֱזִיק בּוֹ. וְגַם דְּהָא הָרַ"ן בְּעַצְמוֹ חוֹלֵק עַל הָרַשְׁבָּ"א שָׁם בִּסְבָרָא זוֹ ע"ש [וע"פ סְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל יֵשׁ לְיַישֵׁב דִּבְרֵי הרעק"א שֶׁהִזְכִּירָנוּ לְמַעְלָה שֶׁכָּתַב דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין כְּשֶׁחוֹתֶה תַּחַת הַקְּדֵירָה.

וְהַיְינוּ כְּשֶׁמְּבַשֵּׁל שְׁאָר דְּבָרִים וכמש"ל בסי' הַקּוֹדֵם]: כט) וּבְיִשּׁוּב קֻוּשְׁיָיתֵינוּ הָרִאשׁוֹנָה נִרְאֶה דְּהָא כָּתַב הָרַ"ן בפ"ב דע"ז הַסְּבָרָא שֶׁמְּבַטֵּל אִיסּוּר מִיקְּרֵי רַק כְּשֶׁרוֹצֶה לְבַטְּלוֹ וְלֵיהָנוֹת מִמֶּנּוּ.

אֲבָל בְּהַגְעָלָה עִיקַּר חֶפְצוֹ לְהַגְעִיל הַכְּלִי וּלְהַכְשִׁירוֹ וְהַמַּיִם יֵלְכוּ לְאִיבּוּד. נִרְאֶה הַסְּבָרָא דְּלָא מְשׁוּם שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין נָגְעוּ בָּהּ.

רַק מִצַּד דְּהֵיכָא שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהַפְלִיט הָאִיסּוּר לְהַכְשִׁיר הַכְּלִי אֵין זֶה בִּכְלַל מְבַטֵּל כְּלָל וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה סי' תצ"ה בְּאוֹרֶךְ ע"ש וַהֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לְהָא דקיי"ל בְּשַׁבָּת קמ"ה שֶׁאִם חוֹלֵב אוֹ סוֹחֵט לְאִיבּוּד לָא הָוֵי מְפָרֵק.

וע' ריב"ש סי' שצ"ד שֶׁבֵּיאֵר הַסְּבָרָא בָּזֶה. וְכֵן בְּשָׂכָר וּמַיִם אֵינוֹ מְבַטֵּל הַיַּיִן כִּי אֵינוֹ נ"ט בָּהֶם.

רַק הַטַּעַם כָּלֶה בַּמַּיִם וּבְשָׂכָר כמ"ש הָרַ"ן שָׁם מִתְּחִילָּה. אַדְּ זֶה דּוֹחֵק בִּלְשׁוֹן הָרַ"ן שָׁם כִּי מְפוֹרָשׁ כָּתַב שָׁם בְּתֵירוּץ הַשֵּׁנִי שֶׁהַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ מְכַוְּנִין וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁכָּלָה ע"ש.

וְכֵן בְּשׁו"ת מהר"מ מר"ב סי' ק"צ כָּתַב לְהֶדְיָא הַטַּעַם שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוְּנִין לְהַפְלִיט רַק לְבַשֵּׁל דְּשָׁרֵי. וּבֵיאֵר דְּהַיְינוּ טַעְמָא דְּהַגְעָלָה ע"ש.

וְגַם דְּהָא אִיכָּא דֻּכְתֵּי טוּבֵי שֶׁמְּקִילִין בִּשְׁבִיל שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוְּנִין לְבַטֵּל אַף דְּהָוֵי פס"ר. וְרַק הַתֵּירוּץ עַל הַגְעָלָה א"ש.

וְנִרְאֶה דס"ל לְהָרַ"ן דִּבְשָׂכָר וּמַיִם לָא הָוֵי פס"ר. דְּהָא תֵּיכֶף כְּשֶׁמַּכְנִיס הַשָּׂכָר וְהַמַּיִם לַכְּלִי אֵין נִפְלָט הַיַּיִן.

רַק כְּשֶׁשּׁוֹהֶה שָׁם אֵיזֶה עֵת. וא"כ בְּשָׁעַת הַנְּתִינָה לָא הָוֵי פס"ר דְּהָא יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מֵהַכְּלִי טֶרֶם שֶׁיִּפְלֹט הַיַּיִן.

וְאַחַ"כ נִפְלָט הַיַּיִן וּמִתְבַּטֵּל מִצַּד שֶׁהוּא שוא"ת שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא הַמַּיִם וְהַשָּׂכָר. וּבְכָגוֹן זֶה הָוְיָא הֲנָאָה הַבָּאָה לְאָדָם בְּעַל כָּרְחוֹ דקיי"ל בִּפְסָחִים כ"ה ע"ב דְּשָׁרֵי לר"ש.

וְכָתַב הפנ"י שָׁם דבשוא"ת שָׁרִי אַף אִי הָוֵי פס"ר יעו"ש [וְלָזֶה כָּתַב הַטַּ"ז בסי' צ"ט וסי' קל"ז דְּבְאֵינוֹ מִתְכַּוְּנִין שָׁרִי רַק בְּלֹא אֶפְשָׁר וְהַיְינוּ לְלִישָׁנָא דְּבָעֵי הָתָם לָא אֶפְשָׁר וְלָא מִכַּוְּנִין וְלֹא אֶפְשָׁר כְּבָר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' שָׁם דְּהַיְינוּ הֵיכָא שְׁצָרִיךְ טוֹרַח גָּדוֹל ע"ש שֶׁהוֹכִיחוּ כֵּן מֵהַשַּׁ"ס.

וּלְזֶה כָּתַב המהר"מ מר"ב סי' ק"צ דְּהֵיכָא דְּאֶפְשָׁר בְּהַגְעָלָה אָסוּר. וי"ל דְּתָלִי במ"ש הַשָּׁ"ךְ בסי' ק"ב סק"ח שֶׁיֵּשׁ מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים לְעִנְיַן דשיל"מ אִי הַגְעָלָה מִיקְרֵי טוֹרַח גָּדוֹל.

אַךְ יֵשׁ לְחַלֵּק דדשיל"מ לָא בָּעֵי טוֹרַח כ"כ כְּמוֹ לְעִנְיַן אֵין מִתְכַּוְּנִין. ובלא"ה הָכָא הָוֵי פס"ר.

וּיבֹואַר לְהַלָּן אַיָּ"ה] וְכֵן מ"ש הָרִיבָ"שׁ בסי' שמ"ט שֶׁמְּוֻתָּר לִיתֵּן חֵלֶב בֵּין הַנְּסָרִים שֶׁל הַכְּלִי ג"כ לָא הָוֵי פס"ר. דְּהָא אֵינוֹ מַבְלִיעַ תֵּיכֶף בְּיֵין רַק כְּשֶׁיִּשְׁהֶה קְצָת.

וא"כ בְּיָדוֹ לְהוֹצִיא הַיַּיִן מֵהַכְּלִי תּוֹךְ זְמַן הַפְּלִיטָה. וְשׁוּב לָא הָוֵי פס"ר.

רַק הַנָּאָה הַבָּאָה לְאָדָם בע"כ: ל) וְהָא דְּבַיּוֹ"ד סי' פ"ד וְהוּא מתה"ד סי' קע"א לְעִנְיַן חִטִּים מְתֻלָּעִים שֶׁמְּוֻתָּר לְטַחֲנָם כְּבָר כָּתַב התה"ד שָׁם וְהוּבָא בַּשָּׁ"ךְ סי' פ"ד סק"מ שֶׁאֵין זֶה מְבַטֵּל אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה דְּסָפֵק הוּא אִם יִתְעָרֵב שָׁם אִיסּוּר.

כִּי אֶפְשָׁר שֶׁיִּבְרְחוּ הַתּוֹלָעִים מֵחֲמַתנְדנוּד הָרֵיחַיִם. וְגַם אֵינוֹ מְכַוְּנִין לְבַטֵּל ע"ש.

הַרֵי שֶׁהִקְדִּים הַסְּבָרָא שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּבְרְחוּ וְלָא הָוֵי פס"ר כְּלָל. והרעק"א בִּתְשׁוּבָה סי' ע"ז הִרְגִּישׁ ג"כ בָּזֶה וְכָתַב שהתה"ד לֹא סָמַךְ עַל סְבָרָא דְּאֵינוֹ מְכַוְּנִין לְבַד רַק צְיָרֵף עוֹד סְבָרָא לָזֶה.

וָתָ"ל שֶׁכְּוַנְתִּי לְדַעְתּוֹ הק'. אֲבָל הוּא לֹא בְּיֹאֵר שָׁם הַסְּבָרָא מַדּוּעַ הֲוָצְרַךְ לְטַעַם אַחֵר כֵּיוָן שֶׁדִּין זֶה מֻסְכָּם דְּבְאֵינוֹ מִתְכַּוְּנִין לֵיכָא דִּין דְּאֵין מְבַטְּלִין אִיסּוּר אָכֵן לפמ"ש א"ש שֶׁצָּרִיךְ עוֹד טַעַם דְּלָא לֵיהֱוֵי פס"ר.

ומ"ש בסי' פ"ד ס"ח בְּדָבָשׁ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נְמָלִים יְחַמְּמֶנּוּ שֶׁיֵּוֹתַּךְ הַדְּבַשׁ וִיסַנְּנוּ. וְנִתְבָּאֵר שָׁם בב"י וש"פ הַטַּעַם שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לְבַטֵּל רַק לְתַקֵּן הַדְּבַשׁ.

כְּבָר כָּתְבוּ הפר"ח באו"ח סי' תמ"ז והרעק"א בִּתְשׁוּבָה סי' ע"ז והכרו"פ סי' פ"ד הַכַּוָּנָה שֶׁרְצוֹנוֹ לְהַתִּיךְ הַדְּבַשׁ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְסַנְּנוֹ וּלְהַפְרִיד הַנְּמָלִים מֵהַדְּבַשׁ. וּדְבָרָיו בְּרוּרִים עפמש"ל מֵהָרָ"ן דפ"ב דע"ז דְּכָל הֵיכָא שֶׁמְּכַוְּנִין לְהַכְשִׁיר הַכְּלִי לָא מִיקְרֵי מְבַטֵּל אִיסּוּר וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בַּתְּשׁוּבָה סי' תצ"ה בְּאוֹרֶךְ ע"ש וּבָרִיבָ"שׁ סי' שמ"ט.

וְגַם י"ל שֶׁמְּחַמֵּם הַדְּבַשׁ רַק שֶׁיֵּוֹתַּךְ וְלֹא שֶׁתִּהֶא הַיָּד סוֹלֶדֶת בּוֹ. וא"כ אֵין לָחוּשׁ לִפְלִיטַת הַנְּמָלִים אוֹ שֶׁיִּמְחֶה אַחַת מֵהֶם.

וְאַף אִם יִזְדַּמֵּן כֵּן. בכ"ז לָא הָוֵי פס"ר כִּי לְהַתִּיךְ הַדְּבַשׁ א"צ לְחִימּוּם גָּדוֹל כ"כ.

וְהָא דבאו"ח סי' תנ"ג לְעִנְיַן טְחִינַת חִטִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מְצֻוָּמָחִים. י"ל ג"כ כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל לִיקַּח קֶמַח אַחֵר לְפֶסַח לָא מִיקְרֵי פס"ר.

וּכְעֵין הָא דְּסָוְכָה ל"ג דְּהֵיכָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ הוֹשַׁעְנָא אַחֲרִיתָא לָא מִיקְּרֵי מְתַקֵּן מָנָא יעו"ש. ועשו"ת רעק"א סי' ע"ז מַה שֶּׁנִּתְקַשָּׁה בָּזֶה וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בִּדְבָרָיו ואכמ"ל בָּזֶה.

ועפר"ח סי' תנ"ג: לא) וְהִנֵּה בכ"ז יֵשׁ עוֹד כַּמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁהֻקְשׁוּ הֵיכָא שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין לְבַטֵּל אַף דְּהָוֵי פס"ר. ועט"ז סי' פ"ד סק"ט לְעִנְיַן עֲשִׂיַּית י"ש מִקֶּמַח מְתוּלָע וְעוֹד בְּכַמָּה דְּוֵכְתֵי.

וְנִרְאֶה שֶׁכָּל הַפּוֹסְקִים הַלָּלוּ לָא ס"ל כְּהָרָ"ן וְהָרא"ש לְעִנְיַן פס"ר דְּלֹא נִיחָא. רַק ס"ל כְּהַפּוֹסְקִים הַחוֹלְקִים עֲלֵיהֶם וס"ל דְּאַף בְּשֶׁאָר אִיסּוּרִים מֻוָתָּר בפ"ר דְּלֹא נִיחָא.

וע' בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' י"ח מ"ש בְּעִנְיָן זֶה. וְאַף לְהַסּוֹבְרִים כְּהָרָ"ן וְהָרא"ש דְּבְשָׁאָר אִיסּוּרִים אָסוּר בפס"ר דְּלֹא נִיחָא.

י"ל דס"ל דְּהָא דְּאֵין מְבַטְּלִין אִיסּוּר הָוֵי מִדְּרַבָּנָן. וּבִדְרַבָּנָן ס"ל דְּשָׁרֵי בפס"ר כמ"ש קְצָת פּוֹסְקִים.

וְאַף שהמג"א סי' שי"ד סק"ה הֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ דְּאַף בִּדְרַבָּנָן אָסוּר פס"ר. מ"מ הֲרֵי כָּתַב שָׁם דִּלְעִנְיַן הוֹצָאָה בְּכַרְמְלִית י"ל דלכ"ע שָׁרֵי בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין לְהוֹצִיא אַף דְּהָוֵי פס"ר.

מְשׁוּם דְּבְלֹא כַּוָּנָה לֹא שַׁיָּךְ לִגְזוֹר שֶׁמָּא יוֹצִיא לר"ה. וּבְעִיקַּר הַגְּזֵרָה לֹא גָּזְרוּ בכה"ג ע"ש.

וא"כ ה"ה בנ"ד י"ל דְּבְלֹא כַּוָּנָה לֹא אָסְרוּ כְּלָל לְבַטֵּל אִיסּוּר. דְּכֵיוָן דְּעִיקַּר הַטַּעַם שֶׁמָּא יִשְׁהֶה וְיֹאכְלֶנּוּ בְּעַיִן וכמש"ל.

וְזֶה לֹא שַׁיָּךְ בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין. וְאַף דְּהָוֵי פס"ר.

וְאֵין אָסוּר רַק אוֹ בפס"ר דְּנִיחָא דְּהָוֵי כְּמִתְכַּוֵּין. אוֹ כְּשֶׁעוֹשֶׂה מַעֲיָן מְלָאכֶת שַׁבָּת דְּאוֹרָיְיתָא וכמ"ש הַפּוֹסְקִים דמשאצל"ג אַף דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן מ"מ חֲמִיר מִשְּׁאָר דְּרַבָּנָן.

וְעוֹד נִרְאֶה דבפס"ר דְּלֹא נִיחָא אַף לְהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּבְשָׁאָר אִיסּוּרִים אָסוּר: מ"מ בִּדְרַבָּנָן מוֹדוּ כ"ע דְּשָׁרֵי דבכה"ג וַדַּאי לֹא שַׁיָּךְ לְמֵיגְזַר מִידֵי. וע"ז הַיְסוֹד נִבְנוּ כָּל הַדִּינִין שֶׁהַזְכִּירוּ גַּבֵּי בִּיטּוּל כְּשֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין.

וְרַק לְהָרָ"ן הֻצְרַכְנוּ לְיַיְשֵׁב לְמַעְלָה בְּאוֹפֶן אַחֵר כִּי הוּא כָּתַב זֶה בפ"ב דע"ז אַף לְהָרָאָב"ד דס"ל דְּאָסוּר לְבַטֵּל מִדְּאוֹרַיְיתָא יע"ש. וס"ל בפי"ד דְּשַׁבָּת דְּבְשָׁאָר אִיסּוּרִים אָסוּר אַף פס"ר דְּלֹא נִיחָא וְכֵן דַּעַת הָרִיבָ"ש סי' שצ"ד: לב) ועפמ"ש מְיֻוָּשָׁב מַה שֶּׁקָּשָׁה טוּבָא דְּהָא עִיקַּר הַדִּין דְּאֵין מְבַטְּלִין אִיסּוּר נִלְמַד מִזְּרוֹעַ בְּשִׁילָה כִּמְבוֹאָר בַּפּוֹסְקִים וערש"י וְתוֹסְ' חֻלִּין צ"ט.

וְשָׁם אֵינוֹ מְכַוֵּין לְבַטֵּל. אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּשָׁם הָוֵי פס"ר כֵּיוָן שֶׁמִּתְבַּשֵּׁל בְּיַחַד.

וְגַם לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין לְבַטֵּל רַק לְבַשֵּׁל. דְּהָא אֶפְשָׁר לוֹ לְבַשֵּׁל הַזְּרוֹעַ לְבַד וְהָאֵיל לְבַד.

וּמַה שֶּׁנּוֹתֵן בַּקְּדֵירָה בְּיַחַד. הו"ל עוֹשֶׂה הָאִיסּוּר בְּיָדַיִם כְּשֶׁמְּבַשֵּׁל הָאֵיל בְּיַחַד עִם הַזְּרוֹעַ.

וְגַם דְּשָׁם נִיחָא לִי' מִפְּנֵי שֶׁמִּצְנָתוֹ בְּכָךְ. וַאֲקַצֵּר: סִימָן מג לג) עכ"פ לִכְאוֹרָה לפ"ז הִי' אֶפְשָׁר לְהַתִּיר בנ"ד דְּהָא אֵינוֹ מִתְכַּוְּנִין לְבַטֵּל רַק לְנַעֵר הַקְּדֵירָה.

אֲבָל ז"א דְּהָא כְּבָר כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בתוה"א שַׁעַר ד' בַּיִת ד' דְּרַק בְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁפַע הִתִּירוּ לְפִי שא"א לָבוֹא לִידֵי אִיסּוּר כְּלָל. אֲבָל בלא"ה אָסוּר אַף שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוְּנִין לְבַטֵּל דְּגָזְרִינַן שֶׁמָּא לֹא יְהֵא שִׁיעוּר בִּיטּוּל יעו"ש שֶׁהֵבִיא כֵּן בְּשֵׁם הָרָאָבָ"ד ג"כ וכ"כ בִּתְשׁוּבָה סי' רכ"ב ע"ש.

וּבְזֶה מְיֻשָּׁב בְּפְשִׁיטוּת קוּשְׁיַית השעה"מ פט"ו מהמ"א עַל הָר"ן דְּהַיְינוּ דְּמַשְׁמַע הָרָ"ן שָׁם דְּהָוֵי מַשֶּׁהוּ וְהָוֵי מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁפַע. וע"ז סָמַךְ המהר"מ מר"ב בִּתְשׁוּבָה סי' ק"צ דְּהָוֵי מַשֶּׁהוּ.

וא"כ בנ"ד דְּלָא הָוֵי מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁפַע שֶׁיֵּשׁ לִגְזוֹר שֶׁיִּתְחַב הַכַּף לִקְדֵירָה שֶׁלֹּא יְהֵא שָׁם שִׁשִּׁים נָגְדָּהּ. לָזֶה וּוַדַּאי אָסוּר אַף שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוְּנִין.

ולפמ"ש הנו"ב סי' כ"ו בחי"ד דְּלְעָרֵב בְּיָדַיִם אָסוּר בלא"ה. א"כ גַּם בנ"ד אָסוּר.

אַךְ הוֹכָחָתוֹ שָׁם הִיא מֵהָא דְּאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקְדֵירָה אִם אֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁפַע אַף שֶׁאֵין מְכַוְּנִין לְבַטֵּל. וּדְבָרָיו צ"ע דְּאַדְּרַבָּא מְפֹרָשׁ בְּרַשְׁבָּ"א שָׁם דְּבִכְלִי לֵיכָּא כְּלָל דִּין בִּיטּוּל אִיסּוּר.

מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ מְכַוְּנִין לְבַטֵּל רַק לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלִי. וְלֹא אָסְרוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלִי רַק שֶׁמָּא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּשֶׁיְּהֵא הַהֶיתֵּר מוּעָט וְלֹא יְהֵא בּוֹ כְּדֵי לְבַטֵּל.

הָרֵי מְפֹרָשׁ לְהֵיפּוּךְ בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָאָבָ"ד. שׁוּב מָצָאתִי בְּנַחֲלַת צְבִי מהפ"ת סי' צ"ט שֶׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה עַל הנו"ב וְאַף דְּיֵשׁ לְחַלֵּק דְּשָׁם הַגְּזֵרָה עַל אוֹתָהּ הַכְּלִי שֶׁאִם נַתִּיר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ.

יִשְׁתַּמֵּשׁ אַף אִם לֹא יְהֵא בְּהֶיתֵּר ס'. משא"כ הָכָא הַגְּזֵרָה מִשּׁוּם כְּלִי אַחֵר.

בכ"ז אֵין נִרְאֶה לְחַלֵּק. דְּהָכָא נָמֵי יְנַעֵר אוֹתָהּ הַקְּדֵירָה עַצְמָהּ בְּפַעַם אַחֵר אַף כְּשֶׁלֹּא יְהֵא בַּתַּבְשִׁיל שִׁשִּׁים נֶגֶד הַכַּף.

וּקְצָת נִרְאֶה כֵּן בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א סי' רכ"ב שֶׁכָּתַב דִּין מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁפַע אַף בְּאִיסּוּר בְּעֵין ע"ש שֶׁהֵבִיא מֵהָא דְּמָגוּרָה שֶׁפִּינָּה גַּבֵּי תְּרוּמָה. וַאֲקַצֵּר: לד) וְעוֹד נִרְאֶה דבנ"ד הָוֵי פס"ר דְּנִיחָא לֵיהּ.

דְּהָא אִם לֹא יִפְלוֹט הַכַּף הֶחָלָב לְתוֹךְ הַקְּדֵירָה וְלֹא יִתְבַּטֵּל בס'. א"כ כְּשֶׁיִּוָּבְלֵע הַבָּשָׂר בַּכַּף בְּשָׁעָה שֶׁמְּנַעֵר הַקְּדֵירָה.

יִתְבַּשֵּׁל הֶחָלָב שֶׁבָּלוּעַ בַּכַּף בְּיַחַד עִם הַבָּשָׂר הַבָּלוּעַ בַּכַּף. והו"ל מְבַשֵּׁל בב"ח מַמָּשׁ.

וּכְעֵין זֶה כָּתַב הַמָּרְדְּכִי ס"פ גִּיד הַנָּשֶׁה. וע"כ צ"ל שֶׁתָּקְפָה פּוֹלֵט הַכַּף לְתוֹךְ הַקְּדֵירָה וּמִתְבַּטֵּל בס'.

וּכְעֵין שֶׁכָּתַב הַמָּרְדְּכִי שָׁם דְּהָוֵי מְקֻשָּׁר עִם מַה שֶּׁבַּקְּדֵירָה. וא"כ נִיחָא לֵיהּ שֶׁיִּפְלוֹט הַכַּף אֶת הֶחָלָב כְּדֵי שֶׁיִּתְבַּטֵּל וְלֹא יַעֲבוֹר עַל אִיסּוּר בִּישׁוּל בב"ח: לה) וּבֶאֱמֶת נִרְאֶה דבנ"ד יֵשׁ חֲשָׁשׁ אִיסּוּר בִּישׁוּל בב"ח גָּמוּר דְּהָא קיי"ל בי"ד סי' צ"ד ס"ג שֶׁאִם תָּחַב כַּף חוֹלֶבֶת לַקְּדֵירָה בָּשָׂר אָסוּר הַכַּף אַף אִם יֵשׁ ס'.

וְהִקְשׁוּ הָאַחֲרוֹנִים שָׁם דְּהָא הֲוְגְעַל הַכַּף וּפָלַט הֶחָלָב שֶׁבּוֹ לִקְדֵירָה. וְתֵירְצוּ דְּבַהַגְעָלָה בָּעֵינַן שֶׁיַּעֲלוּ הָרְתִיחוֹת בַּקְדֵירָה.

וְהָכָא לֹא דִּקְדֵּק בְּזֶה וְאָפְשָׁר לֹא עָלוּ הָרְתִיחוֹת כָּרָאוּי וְלֹא פָּלַט הַכַּף כָּל הַבָּלוּעַ בּוֹ וְנַעֲשָׂה הַבָּלוּעַ בּוֹ נְבֵילָה יעו"ש בב"י וט"ז ופמ"ג. וע' בְּמִשְׁבְּצוֹת ס"ס צ"ג מ"ש עוֹד בָּזֶה.

וא"כ גַּם בנ"ד וַדַּאי א"א שֶׁיְּדַקְדֵּק לְנַעֵר דַּוְקָא בְּעֵת שֶׁעוֹלִים הָרְתִיחוֹת. וא"כ נִשְׁאָר בָּלוּעַ בַּכַּף וְזֶה מִתְבַּשֵּׁל עִם טַעַם הַבָּשָׂר שֶׁנִּבְלַע בּוֹ והו"ל מְבַשֵּׁל בב"ח.

וּבְפָרָט לפמ"ש הַפַּלְתִּי בסי' צ"ד סק"ה שֶׁכָּל הַבָּלוּעַ בַּכַּף נַעֲשָׂה נְבֵילָה תֵּיכֶף כְּשֶׁתּוֹחֲבוֹ בַּקְדֵירָה ע"ש. א"כ ה"ה הָכָא תֵּיכֶף עוֹבֵר עַל בִּישׁוּל בב"ח.

אַךְ דְּבָרָיו שָׁם צ"ע לענ"ד דְּהָא תֵּיכֶף כְּשֶׁמַּתְחִיל לִבְלֹעַ פּוֹלֵט ג"כ וּמִתְעָרֵב תֵּיכֶף עִם כָּל הַקְּדֵירָה וּבָטֵל בס' וְלֹא שַׁיָּךְ נַעֲשָׂה נְבֵילָה בָּזֶה. וכ"כ הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין ק"ח ע"ב ד"ה שֶׁנָּפַל לְעִנְיַן הַגְעָלָה שֶׁפּוֹלֵט תֵּיכֶף ע"ש.

וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַפַּלְתִּי דְּקָאֵי לְשִׁיטַת רַשְׁ"י בתו' שָׁם שֶׁמְּקוּדָּם בּוֹלֵעַ וְאַח"כ פּוֹלֵט. ועפמ"ג ר"ס צ"ב בָּזֶה.

ועכ"פ בנ"ד וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ אִיסּוּר בִּישׁוּל בב"ח מַה שֶּׁבָּלוּעַ בַּכַּף כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁאֵין מַעֲלֶה רְתִיחוֹת כָּרָאוּי לְהַגְעָלָה. וּלְשִׁיטַת הכרו"פ הַנַּ"ל הָוֵי וַדַּאי בִּישׁוּל בב"ח מִצַּד שֶׁמְּקוּדָּם בּוֹלֵעַ כַּנַ"ל: לו) ועפ"ז יֵשׁ לִדְחוֹת מש"ל סִימָן מ' בְּשֵׁם הח"ס ס"ס צ"ב שֶׁיֵּשׁ לְהַתִּיר לְחַתּוֹת תַּחַת קְדֵירָה בָּשָׂר שֶׁל נָכְרִי שֶׁמָּאֵישׁ ס' נֶגֶד הַבָּלוּעַ בְּקְדֵירָה.

דְּהָא בִּימֵיהֶם הָיוּ סְתָם קְדֵירוֹת שֶׁל חֶרֶס וְאֵינָם יוֹצְאִים מִידֵי דֹּפִים לְעוֹלָם. וא"כ ע"כ נִשְׁאַר מְעַט חָלָב בָּלוּעַ בַּקְדֵירָה וְחַיָּיב עָלָיו מִשּׁוּם בִּישׁוּל בב"ח.

וְאַף שֶׁהַבָּשָׂר שֶׁבַּקְדֵירָה מְקֻשָּׁר עִם הַבָּלוּעַ בְּקְדֵירָה כמ"ש הַמָּרְדְּכִי ס"פ גה"נ. מ"מ הַיְינוּ שֶׁהַבְּלוּעַ שֶׁנִּפְלַט מִיקְרֵי תֵּיכֶף מְעֹרָב עִם כָּל הַתַּבְשִׁיל וּבָטֵל בס'.

אֲבָל מְעַט הֶחָלָב שא"א שֶׁיִּוָּפְלַט מִקְּדֵירָה שֶׁל חֶרֶס. הוּא אֵינוֹ מִתְבַּטֵּל בְּתַבְשִׁיל וְעוֹמֵד בפ"ע וְיֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם בִּישׁוּל בב"ח.

וְדָמֵי לְנוֹתֵן בָּשָׂר בְּחָלָב וְיֵשׁ ס' נֶגֶד הַבָּשָׂר ובכ"ז חַיָּיב מִשּׁוּם בִּישׁוּל בב"ח עַל הַבָּשָׂר שֶׁעוֹמֵד בפ"ע. וְאַף שהרעק"א בְּתִשׁוּ' סי' פ"ג כָּתַב דלהרמב"ן ובה"ע אֵין זֶה בב"ח כֵּיוָן שֶׁהַבָּשָׂר אֵינֶנּוּ נ"ט בְּחָלָב כִּי מִתְבַּטֵּל בְּשִׁשִּׁים יע"ש.

מ"מ הָא כָּתַב שָׁם דְּהַטּוּר לָא ס"ל הָכִי. וכ"כ בְּסִימָן פ"ז דִּשְׁאָר פּוֹסְקִים לֹא ס"ל הָכִי.

וּבֶאֱמֶת לענ"ד יֵשׁ לִדְחוֹת רְאָיוֹת הרעק"א מֵהָרַמְבַּ"ן דְּהָרָ"ן כָּתַב זֶה בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן רַק לְעִנְיַן נ"ט בַּר נ"ט שֶׁהַטַּעַם קָלוּשׁ מִצַּד עַצְמוּתוֹ. אֲבָל הֵיכָא שֶׁהַטַּעַם אֵינוֹ קָלוּשׁ רַק שֶׁמִּתְבַּטֵּל בס'.

זֶה נִקְרָא שַׁפִּיר דֶּרֶךְ בִּשּׁוּל שנו"ט זֶה בָּזֶה. וְעוֹד דְּהָא הַטַּעַם יוֹצֵא מִקּוּדָּם לְהַסָּמוּךְ לוֹ וְאַח"כ מִתְפַּשֵּׁט בְּכָל הַתַּבְשִׁיל.

וְאַף דְּלָא אָמְרִינַן חנ"נ. הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁסּוֹפוֹ לְהִתְפַּשֵּׁט בְּכָל הַתַּבְשִׁיל בְּלִי שׁוּם הֶפְסֵק מַשֶּׁהוּ וְכִמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים.

וע' ח"ס חי"ד סי' צ"ז מַה שֶּׁבַּיְאֵר לְחַלֵּק בֵּין חֲתִיכָה אַחַת לְהַרְבֵּה חֲתִיכוֹת ואכמ"ל בָּזֶה. אֲבָל עכ"פ בְּשָׁעָה שֶׁהַקְּדֵירָה בּוֹלַעַת קְצָת מִטַּעַם הַבָּשָׂר.

אֲזַי טַעַם הֶחָלָב וְהַבָּשָׂר נוֹתְנִים טַעַם זֶה בָּזֶה. וְאַף שֶׁהַמְּקְצָת טַעַם הֶחָלָב שֶׁנִּפְלַט מִתְפַּשֵּׁט אַחַ"כ בְּכָל הַתַּבְשִׁיל וּבָטֵל בס'.

מ"מ בְּרֶגַע רִאשׁוֹנָה יֵשׁ כָּאן דֶּרֶךְ בִּישׁוּל וְחַיָּיב מִשּׁוּם בִּישׁוּל בב"ח וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה: לז) עוֹד יֵשׁ לָדוּן בנ"ד לפמ"ש המג"א סי' תנ"א סקכ"ד וְהוּבָא בפמ"ג בי"ד סי' צ"ד שֶׁהַכַּף שֶׁנִּתְחַב מְקְצָתוֹ בּוֹלֵעַ בְּכֻלּוֹ וְאֵינוֹ פּוֹלֵט רַק מִמְּקְצָת הַתָּחוּב.

א"כ בנ"ד יֵשׁ אִיסּוּר בִּישׁוּל בב"ח עַל קְצָה הַכַּף שֶׁחוּץ לַקְּדֵירָה. שֶׁאַף שֶׁהַכַּף פּוֹלֵט וּבָטֵל בס'.

אֲבָל אֵינוֹ פּוֹלֵט רַק מִמְּקְצָת הַתָּחוּב. וּמַה שֶּׁלְּמַעְלָה מִתְבַּשֵּׁל ע"י טַעַם הַבָּשָׂר שֶׁנִּבְלַע בּוֹ וְכַנַ"ל.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ג"כ אַךְ מְקֻוָּצָר הַפְּנַאי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: לח) סִיּוּמָא דְּמִילְתָא לנ"ד שֶׁאָסוּר לְנַעֵר בְּכַף קְדֵירָה שֶׁל בָּשָׂר שֶׁל נָכְרִי מִצַּד מ"ש הָרַמָ"א סי' פ"ז שֶׁאָסוּר לַחְתּוֹת אֵשׁ תַּחַת קְדֵירַת נָכְרִי. וּמַגִּיס הָוֵי מְבַשֵּׁל.

וְרַק אִם יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לְהַנָּכְרִי קְדֵירָה מְיֻוָּחָד לְבָשָׂר לְבַד. אָזַי י"ל שֶׁלֹּא בִּשְּׁלוּ בָּהּ חָלָב כְּלָל וְשָׂרִי.

אָכֵן אִם הַכַּף שֶׁל חָלָב ב"י אָזַי אָסוּר בְּכָל גַּוְונָא מִפְּנֵי בִּישׁוּל הַבָּלוּעַ שֶׁבַּכַּף קוֹדֶם שֶׁפּוֹלֵט וכמש"ל. אוֹ מִצַּד שֶׁאֵינוֹ פּוֹלֵט הַכֹּל כְּשֶׁאֵינוֹ מַעֲלֶה רְתִיחוֹת כָּרָאוּי.

אוֹ מִצַּד שֶׁנִּבְלַע הַבָּשָׂר בְּכָל הַכַּף וְאֵינוֹ פּוֹלֵט רַק מֵחֵלֶק הַנִּתְחָב לַקְּדֵירָה. וְאִם מִצַּד בִּיטּוּל אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְמַעְלָה בס"ד.

וְנִרְאֶה שֶׁבַּכַּף שֶׁאֵינָהּ שֶׁל חָלָב אֲפִלּוּ לְהַתִּיר בשעה"ד לְנַעֵר אַף אִם יָדוּעַ בְּבֵירוּר שֶׁמְּיֻוָּחָד הַקְּדֵרָה לְבָשָׂר. כִּי י"ל דְּאֻמְדָּנָא הוּא אֲשֶׁר בְּאַכְסַנְיָא יֵשׁ קְדֵירוֹת מְיֻוָּחָדִים לְכָל דָּבָר בִּשְׁבִיל הַסֵּדֶר וּנְקִיּוּת.

וְאַף אִם נִתְבַּשֵּׁל בּוֹ חָלָב. אוּלַי יֵשׁ בָּזֶה כְּבָר זְמַן רַב וּכְבָר בִּשְּׁלוּ בּוֹ דְּבָרִים אֲחֵרִים אֵיזֶה פְּעָמִים וְנִקְלַשׁ הַטַּעַם.

וְעוֹד סְפֵיקוֹת כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וּבִפְרָט כִּי אֶצְלֵינוּ מְבַשְּׁלִים ע"פ רֹוב בְּקְדֵירוֹת שֶׁל מַתָּכוֹת.

וּבָזֶה יֵשׁ ג"כ הַסָּפֵק שֶׁמָּא כְּבָר נִתְבַּטְּלָה פְּלִיטָתוֹ בס' אוֹ עַכְשָׁיו יֵשׁ ס' וכמ"ש הח"ס ס"ס צ"ב דְּמַה דְּמְשַׁעֲרִינַן כְּנֶגֶד כֻּלּוֹ הוּא חוּמְרָא. וְאַף שֶׁכָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁכֵּיוָן שְׁטוּחִים בָּטוּחַ לָבָן יֵשׁ לָהֶם דִּין כְּלֵי חֶרֶס.

בכ"ז יֵשׁ מְקוֹלִים בָּזֶה. וְגַם יֵשׁ לָדוּן שֶׁהַנִּבְלָע בְּהַמַּתָּכוֹת שֶׁפִּיר נִפְלָט רַק הַנִּבְלָע בְּהַטִּיחַ לָבָן נִשְׁאַר קְצָת כְּמוֹ בִּכְלֵי חֶרֶס.

וְשָׁם הָוֵי רַק מַשֶּׁהוּ בְּעָלְמָא כִּי הַטִּיחַ הוּא דַּק מְאוֹד וְהָוֵי כְּמוֹ כְּלִי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁפַע שֶׁנִּבְלַע בּוֹ מַשֶּׁהוּ בְּעָלְמָא וְכַמְבֹאָר בתוה"א שַׁעַר ד' וּבְשׁוּ"ת הָרַשְׁבָּ"א סי' רכ"ב בָּזֶה. וְלֹא בָּאתִי בָּזֶה לְהוֹרוֹת קָוְלָא לְמַעֲשֶׂה לְעִנְיַן קְדֵירוֹת שֶׁל מַתָּכוֹת כִּי אכ"מ.

בכ"ז כָּתַבְתִּי זֶה לְצָרַף לְהָקֵל בנ"ד בְּגַוְונָא שֶׁכָּתַבְנוּ דבלא"ה יֵשׁ צְדָדִים לְהָקֵל וכמש"ל: סִימָן מד לט) וְהִנֵּה לְעֵיל בס' מ' קִצַּרְתִּי קְצָת בְּעִנְיַן בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל בְּבָשָׂר בְּחָלָב לְזֹאת אֲבָאֵר כָּאן. דְּהִנֵּה הכרו"פ בסי' פ"ז הֶחְלִיט דבב"ח בָּלוּעַ בִּכְלִי אֵין בּוֹ אִיסּוּר בִּישׁוּל.

וְהֵבִיא ראי' מִגִּיעוּלֵי מִדִּין דְּאִיתָא בַּשַּׁ"ס דְּאַיְירִי בִּכֵלִים בְּנֵי יוֹמָן. וַהֲרֵי בְּכָל הַכֵּלִים צְוּתָה תּוֹרָה לְהַגְעִיל.

וא"כ בִּכְלִי הַבָּלוּעַ מבב"ח הֲרֵי הוּא מְבַשֵּׁל בב"ח. וע"כ צ"ל דְּבִבְלּוּעַ לֵיכָּא בִּישּׁוּל כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִתְבַּשֵּׁל.

וּדְבָרָיו תְּמוּהִים לענ"ד דְּהָא עִיקַּר הַסְּבָרָא דבב"ח יֵשׁ בִּישּׁוּל אַחַר בִּישּׁוּל הוּא מִצַּד שֶׁאַף שֶׁהַבָּשָׂר כְּבָר נִתְבַּשֵּׁל וְכֵן הֶחָלָב. עכ"ז כְּשֶׁמִּתְבַּשְּׁלִים בְּיַחַד שַׁפִּיר הָוֵי מְבַשֵּׁל בב"ח שֶׁאָז מִתְקַשְּׁרִים זֶה בָּזֶה ע"י בִּישּׁוּל.

אֲבָל כְּשֶׁכְּבָר נִתְבַּשְּׁלוּ הַבָּשָׂר וְהֶחָלָב בְּיַחַד. שׁוּב שַׁפִּיר י"ל אֵין בִּישּׁוּל אַחַר בִּישּׁוּל כְּמוֹ בְּשַׁבָּת.

וכ"כ הח"ס לְהֶדְיָא סי' פ"ב. וְכֵן הוֹכִיחַ הפמ"ג בְּמִשְׁבְּצוֹת סי' ק"ה ססק"ב מַהַגָּהַת או"ה ע"ש.

וא"כ הָכָא שהבב"ח הַבָּלוּעַ מִתְבַּשֵּׁל ע"י הַהַגְעָלָה בַּמַּיִם שַׁפִּיר אֵין בָּזֶה בִּישּׁוּל בב"ח. אֲבָל אִם יְבַשֵּׁל בְּקִדֵּרָה זוֹ בָּשָׂר אוֹ חָלָב אֲזַי בְּוַודַּאי עוֹבֵר עַל בִּישּׁוּל בב"ח.

כִּי הֲלֹא מְבַשֵּׁל הַבָּשָׂר שְׁנוֹתֵן כָּעֵת בְּקִדֵּרָה. עִם הֶחָלָב שְׁמֻבְלָע כְּבָר בַּקִּדֵּרָה.

וְאַף שֶׁכְּבָר נֶאֱסַר מִשּׁוּם בב"ח. בכ"ז לֹא פָקַע מִמֶּנּוּ שֵׁם חָלָב כָּל זְמַן שֶׁלֹּא בָּטֵל בס' וְיֵשׁ בּוֹ בנ"ט וכ"כ בְּשוּ"ת רעק"א ס"ס פ"ד.

וּכְעֵין זֶה כָּתַב הפר"ח סי' צ"ד סק"ד שֶׁבָּשָׂר הַבָּלוּעַ כְּבָר בְּחָלָב. בכ"ז אִם מוֹסִיפִים לְהַבְלִיעַ בּוֹ חָלָב.

לוֹקֶה עַל בִּישּׁוּלוֹ אַחַ"כ וְהַדְּבָרִים בְּרוּרִים. וְכֵן מְבוֹאָר בְּשוּ"ת רעק"א סי' ר"ז שֶׁבָּלוּעַ בִּכְלִי יֵשׁ עָלָיו אִיסּוּר בִּישּׁוּל בב"ח.

וְאַף שֶׁמִּתְחִילָה נִרְאֶה כְּמִסְתַּפֵּק בָּזֶה. מ"מ מַסִּיק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בִּישּׁוּל ע"ש.

וכ"נ בב"י סי' צ"ג וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים במ"ש בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי בעה"ע ע"ש. וע' שוּ"ת רעק"א סי' פ"ג.

וּמַה לָּנוּ לְהָבִיא רְאָיוֹת מֵאַחֲרוֹנִים אַחֲרֵי שֶׁהַגְמָ"ר וְרַאֲבְי"ה וְהָרַמָ"א שֶׁהֵבִיאָם ס"ל הָכִי שֶׁכָּתְבוּ שֶׁאָסוּר לַחְתּוֹת אֵשׁ תַּחַת קִדֵּירַת נָכְרִי. וּסְבָרַת הכו"פ תִּפּוֹן עַל בִּישּׁוּל שְׁאָר דְּבָרִים בַּקִּדֵּירָה.

שֶׁבַּזֶּה אֵין לָחוּשׁ לְבִישּׁוּל הַבָּלוּעַ וְכַנַ"ל: וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דמ"מ כְּשֶׁחוֹתָהּ אוֹ מְנַעֵר הַקִּדֵּירָה כְּבָר נִתְבַּשֵּׁל הַתַּבְשִׁיל כְּמַאֲכַל בֶּן דְּרוֹסַאי. וְשׁוּב הו"ל בִּישּׁוּל אַחַר בִּישּׁוּל בָּשָׂר וְחָלָב שֶׁכְּבָר נִתְבַּשְּׁלוּ יַחַד.

ז"א דִּכְתָב כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דבב"ח בָּעֵינַן בִּישׁוּל כָּל צָרְכּוֹ. וְכָל שֶׁלֹּא נִתְבַּשֵּׁל כל' צָרְכּוֹ חַיָּיב עַל בִּישׁוּלוֹ מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל וְכִלְשׁוֹן הַשַּׁ"ס בְּחֻלִּין ק"ח ע"ב שֶׁאַחֲרִים אוֹכְלִים אוֹתוֹ מֵחֲמַת בִּישׁוּלוֹ ופירש"י שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ.

וע' בפמ"ג בְּפָתִיחָה לה' בב"ח בָּזֶה: מ) והפמ"ג סי' פ"ז בש"ד סקי"ח כָּתַב דבב"ח בָּלוּעַ בְּקַדֵּרָה אִם יֵוָּפְלֵט לַחוּץ וְיִתְבַּשֵּׁל אֵין בָּזֶה מִשּׁוּם בִּישׁוּל בב"ח. מִפְּנֵי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בִּישׁוּל בָּכָךְ.

נִרְאֶה דַּעְתּוֹ דְּגַם בָּזֶה יֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל. רַק שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בִּישׁוּל בָּכָךְ.

וְקָשֶׁה דא"כ לָמָּה כָּתַב אַחַ"כ דְּמְבַשֵּׁל הַבָּשָׂר בְּקַדֵּרָה שֶׁל חָלָב הָוֵי דֶּרֶךְ בִּישׁוּל. כֵּיוָן דִּלְבַשֵּׁל הַבָּלוּעַ בִּכְלִי אֵינוֹ דֶּרֶךְ בִּישׁוּל.

וְגַם דְּהָא וַדַּאי בִּישֵּׁל הַבָּשָׂר עִם מַיִם. ובכ"ז מִיקְרֵי בִּישׁוּל עִם הַבָּלוּעַ בְּקַדֵּרָה.

דְּהָא בָּשָׂר לְבַדּוֹ אֵינוֹ בִּישׁוּל רַק טִיגּוּן כַּיָּדוּעַ. וא"כ נֵימָא דה"ה בָּלוּעַ בב"ח כְּשֶׁמְּתַבַּשֵּׁל ע"י מַיִם שֶׁמְּבַשֵּׁל בַּקְּדֵרָה לֵיהֲוֵי כִּמְבַשֵּׁל בב"ח.

אֲבָל עִיקַּר הַסְּבָרָא כמש"ל שֶׁכֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִתְבַּשְּׁלוּ הַבָּשָׂר וְהֶחָלָב בְּיַחַד שׁוּב אֵין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל. וְאוּלַי גַּם כַּוָּנַת הפמ"ג הוּא כֵּן דְּבִישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל כָּזֶה לָא מִיקְרֵי בִּישׁוּל.

אָכֵן בסי' ק"ה בְּמִשְׁבְּצוֹת ססק"ב כָּתַב מהאו"ה דְּבַחֲתִיכָה שֶׁנִּתְבַּשְּׁלָה בְּחָלָב שׁוּב אֵין בָּהּ אִיסּוּר בִּישׁוּל. וְעַל מש"ש דַּחֲתִיכָה כְּבוּשָׁה בְּחָלָב יֵשׁ בָּהּ אִיסּוּר בִּישׁוּל.

כָּתַב הפמ"ג שָׁם שצ"ע. וְהַיְינוּ דְּהַסְּבָרָא כמש"ל דְּכֵיוָן שֶׁכְּבָר נִתְאַחֲדוּ הֶחָלָב וְהַבָּשָׂר יַחַד ע"י הַכְּבִישָׁה.

שׁוּב הַבִּישׁוּל אֵינוֹ מוֹסִיף מְאוּמָה בְּהִתְאַחֲדוּתָם. וְאַטּוּ אִם טִיגֵּן בָּשָׂר בַּחֶמְאָה לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים שֶׁטִּיגּוּן הָוֵי דְּרַבָּנָן.

נֵימָא שֶׁאִם אַחַ"כ יְבַשֵּׁל הַבָּשָׂר הַמְּטֻגָּן בַּמַּיִם יְהֵא חַיָּיב מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל. וּסְבָרַת ההגש"ד נִרְאֶה שֶׁהִתְאַחֲדוּת שע"י בִּישׁוּל הִיא יְתֵירָה הַרְבֵּה מֵהִתְאַחֲדוּת שע"י כְּבִישָׁה ועוי"ל בָּזֶה וַאֲקַצֵּר כִּי אכ"מ: מא) וּבְחֻלִּין ק"ח ע"ב אִיתָא חֲצִי זֵית בָּשָׂר וַחֲצִי זֵית חֵלֶב רַב אָמַר לוֹקֶה עַל אֲכִילָתוֹ וְאֵינוֹ לוֹקֶה עַל בִּישּׁוּלוֹ.

ממ"נ אִי מְצָטָרְפִין אַבִּישּׁוּל נָמֵי לִילְקֵי וְאִי לֹא מְצָטָרְפִין אַאֲכִילָה נָמֵי לָא לִילְקֵי. לְעוֹלָם לֹא מְצָטָרְפִין וּבָבָא מִיּוֹרֶה גְּדוֹלָה.

וְלַוֵי אָמַר אַף לוֹקֶה עַל בִּישּׁוּלוֹ וְכֵן תָּנֵי לַוֵי בְּמַתְנִיתָא כְּשֵׁם שֶׁלּוֹקֶה עַל אֲכִילָתוֹ כָּךְ לוֹקֶה עַל בִּישּׁוּלוֹ. נִרְאֶה מִזֶּה שֶׁאַף שֶׁכְּבָר נִתְבַּשְּׁלוּ הַבָּשָׂר וְהֶחָלָב יַחַד בְּיוֹרָה גְּדוֹלָה.

בכ"ז חַיָּיב עַל בִּישּׁוּלָם לְלַוֵי וְהָכִי קיי"ל. וְאַף לְרַב דס"ל אֵינוֹ לוֹקֶה.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דס"ל דְּבָעֵינַן לְעִנְיַן אִיסּוּר בב"ח שֶׁיְּהֵא כְּשִׁיעוּר מִן הַבָּשָׂר לְבַד וּמִן הֶחָלָב לְבַד וכפירש"י שָׁם. וְרַק לְעִנְיַן אֲכִילָה מְצָטָרְפִין כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִקְרָא עֲלֵיהֶם שֵׁם אִיסּוּר בב"ח בְּיוֹרָה גְּדוֹלָה.

אֲבָל לְעִנְיַן אִיסּוּר בִּישׁוּל שֶׁמְּבַשְּׁלָם עוֹד הַפַּעַם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה כָּעֵת בְּכָל אֶחָד כַּשִּׁיעוּר. דְּלְעִנְיַן בִּישׁוּל אֵין נ"מ בָּזֶה שֶׁמְּקוֹרָם הָיָה כַּשִּׁיעוּר וְכַמּוּבָן.

וא"כ מוּכָח לְהֶדְיָא דְּאַף שֶׁכְּבָר נִתְבַּשְּׁלוּ הבב"ח יַחַד בכ"ז יֵשׁ אִיסּוּר בִּישׁוּל. אָכֵן רַשׁ"י פֵּירֵשׁ שָׁם דְּלִצְדָדִין קָאָמַר רַב.

וּדְקָאָמַר אֵינוֹ לוֹקֶה עַל בִּישׁוּלוֹ הַיְינוּ בַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וַחֲצִי זַיִת חָלָב שֶׁלֹּא נִתְבַּשְּׁלוּ עֲדַיִן ע"ש. הֲרֵי מְבֹאָר דְּמִשּׁוּם דבכה"ג אֵין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל.

לָזֶה פירש"י דְּאַיְירִי שֶׁלֹּא נִתְבַּשְּׁלוּ עֲדַיִן כְּלָל: מב) וְלִכְאוֹרָה אֵין רְאָיָה מפירש"י דְּהָא רַשׁ"י פֵּירֵשׁ שָׁם הַסְּבָרָא דְּלְרַב אֵין מְצָטָרְפִין מִשּׁוּם שכ"א הֶיְתֵּר בפ"ע וא"א לְקַרְוָא עֲלֵיהֶם שֵׁם אִיסּוּר עַד שֶׁיִּהְיֶה שִׁיעוּר כַּזַּיִת מִכָּל אֶחָד.

אֲבָל בְּבָא מִיּוֹרֶה גְּדוֹלָה שֶׁהָיָה שָׁם שִׁיעוּר מִכָּל אֶחָד. כְּבָר נִקְרָא שֵׁם אִיסּוּר בב"ח עֲלֵיהֶם וּמְצָטָרְפִים ע"ש.

וא"כ י"ל דְּאַף לְעִנְיַן בִּישׁוּל חַיָּיב אִם בָּא מִיּוֹרֶה גְּדוֹלָה דְּשַׁפִּיר יֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל אַף אִם כְּבָר נִתְבַּשְּׁלוּ יַחַד. וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר נִקְרָא שֵׁם אִיסּוּר עֲלֵיהֶם שַׁפִּיר מְצָטָרְפִין לַהֲדָדִי.

וְהַסְּבָרָא י"ל דְּכֵיוָן דבב"ח מִדְּאוֹרַיְיתָא טַעַם כְּעִיקָּר. א"כ הָוֵי הַחֲצִי זַיִת חֵלֶב שֶׁמְּבֻלָּע מִבָּשָׂר כְּבָשָׂר.

וא"כ יֵשׁ כָּאן כַּזַּיִת בָּשָׂר. וְכֵן הַחֲצִי זַיִת בָּשָׂר שֶׁמְּבֻלָּע מֵחָלָב הָוֵי כְּחָלָב דְּטַעַם כְּעִיקָּר וַהֲרֵי כָּאן כְּזַיִת חֵלֶב.

וּבְפָרָט דְּהָא חֲתִיכָה נע"נ. וְלָזֶה פירש"י דְּהָא דְּאֵין לוֹקֶה עַל בִּישׁוּלוֹ אַיְירֵי שֶׁלֹּא נִתְבַּשְּׁלוּ כְּלָל עֲדַיִן.

וּמִמֵּילָא מְבֹאָר שֶׁיֵּשׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל אַף אִם כְּבָר נִתְבַּשְּׁלוּ יַחַד. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א מִכַּמָּה טְעָמִים וְהָעִיקָּר כמש"ל דבכה"ג חַיָּיב מִשּׁוּם בִּישׁוּל.

וּבְתוֹסֶפְתָּא פ"ג דְּמַכּוֹת מְפוֹרָשׁ דְּלִוֵי אַיְירֵי בְּלֹא נִתְבַּשְּׁלוּ כְּלָל ע"ש: מג) עכ"פ בְּחוֹתָהּ אוֹ מַגִּיס בְּקֻדֵּירָה שֶׁל נָכְרִי שֶׁמְּבַשְּׁלִים בָּהּ בָּשָׂר יֵשׁ חֲשַׁשׁ מְבַשֵּׁל בב"ח מִפְּנֵי הֶחָלָב הַבָּלוּעַ בַּקֻּדֵּירָה.

וְאַף שֶׁכְּבָר נִתְבַּשֵּׁל עִם בָּשָׂר. בכ"ז עַתָּה כְּשֶׁחוֹזֵר וּמִתְבַּשֵּׁל עִם הַבָּשָׂר שֶׁמְּבַשֵּׁל כָּעֵת.

שַׁפִּיר הָוֵי מְבַשֵּׁל בב"ח כמש"ל דְּמִשּׁוּם שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל עִם בָּשָׂר לֹא בָּטֵל מִמֶּנּוּ שֵׁם חָלָב וְכֵן בְּבָשָׂר וכמ"ש הרעק"א בִּתְשׁוּבָה סי' פ"ד. וְכֵן אִם הַכַּף בֶּן יוֹמוֹ מֵחָלָב ג"כ יֵשׁ חֲשַׁשׁ בִּישׁוּל בב"ח עַל הֶחָלָב שֶׁבַּכַּף קוֹדֶם שֶׁפּוֹלֵט הֶחָלָב וּמִתְבַּטֵּל בַּקֻּדֵּירָה וכמש"ל.

וְאַף שֶׁאָפְשָׁר שֶׁבַּכַּף נִבְלַע בּוֹ מִכְּבָר גַּם בָּשָׂר: בכ"ז יֵשׁ עַל הֶחָלָב הַבָּלוּעַ בּוֹ אִיסּוּר בִּישׁוּל בב"ח עִם הַבָּשָׂר שֶׁבַּקֻּדֵּירָה כָּעֵת וְכַנַ"ל. וז"ב: מד) וּבֶאֱמֶת לְשִׁיטַת הַטּוּר א"ח סי' שי"ח וש"פ הוּבְאוּ בב"י שָׁם דס"ל שֶׁאַף אִם נִתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ ג"כ יֵשׁ בִּישׁוּל אִם נִצְטַנֵּן מִבִּישׁוּל הָרִאשׁוֹן.

שַׁפִּיר י"ל דְּבָחֻלִּין ק"ח ע"ב שַׁפִּיר קָאֵי הָא דְּלוֹקֶה עַל בִּישׁוּלוֹ גַּם עַל בָּא מִיּוֹרֶה גְּדוֹלָה. וְאַיְירֵי שֶׁנִּצְטַנֵּן.

וְלֹא נִצְטָרֵךְ לוֹמַר דִּלְצָדָדִין קָאָמַר רַב כפירש"י שָׁם. וְאַף לְהָרַמְבַּ"ם בפ"ט מה' שַׁבָּת וש"פ דס"ל שֶׁאֵין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל.

בכ"ז הָא מְבֹרָאָר מִדְּבָרָיו שָׁם שֶׁאַף שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כְּמַאֲכַל בֶּן דְּרוֹסַאי בכ"ז הַגּוֹמֵר בִּישׁוּלוֹ חַיָּיב מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל ע"ש בַּמֻּפְרָשִׁים. וכ"כ הב"י סי' שי"ח בְּדַעְתּוֹ.

וא"כ הַמְבַשְּׁלוֹ עַד כְּמַאֲכַל ב"ד חַיָּיב וְהַגּוֹמֵר בִּישׁוּלוֹ ג"כ חַיָּיב. וא"כ בב"ח ג"כ שֶׁפִּיר י"ל שֶׁבִּיּוֹרָה הַגְּדוֹלָה נִתְבַּשֵּׁל כְּמַאֲכַל ב"ד וְאַחַ"כ גָּמַר בִּישׁוּלוֹ וּבָהָא פְּלִיגִי רַב וְלֵוִי.

וְלֹא נִצְטָרֵךְ לוֹמַר לִצְדָדִין קָאָמַר. וְזֶה וַדַּאי אֵין לוֹמַר דבב"ח בָּעֵינַן דַּוְוקָא כָּל צָרְכּוֹ.

וְעַל בִּישׁוּל כְּמַאֲכַל ב"ד פָּטוּר. דְּוַדַּאי חַיָּיב כְּמוֹ דַּחֲשִׁיב מְבַשֵּׁל גַּבֵּי שַׁבָּת.

וכ"כ הפר"ח סי' פ"ז ס"ק ג' דִּמְבַשֵּׁל כמאב"ד חַיָּיב בב"ח. והפמ"ג הִקְשָׁה עָלָיו בִּפְתִיחָה לה' בב"ח דְּהָא רַשְׁ"י פֵּירֵשׁ שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ.

אֲבָל הָרִיטְבָ"א פֵּירֵשׁ בֶּאֱמֶת שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כמב"ד וְחוֹלֵק עַל רַשְׁ"י ע"ש. וּבְתוֹסָפְתָּא פ"ג דְּמַכּוֹת הַלָּשׁוֹן כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נֶאֱכָל מֵחֲמַת בִּישׁוּלוֹ.

מַשְׁמַע שֶׁנֶּאֱכָל לְכָל אָדָם. וצ"ל לְהָרִיטְבָ"א דְּקָאֵי שֶׁנֶּאֱכָל לְשׁוּם אָדָם וְהַיְינוּ כמאב"ד.

ולפ"ז י"ל דהפר"ח סוֹבֵר כְּהָרִיטְבָ"א. וּבֶאֱמֶת א"צ לָזֶה.

די"ל כמש"ל דִּמְבַשֵּׁל כמאב"ד חַיָּיב וְהַגּוֹמֵר בִּישׁוּלוֹ ג"כ חַיָּיב וּכְמוֹ גַּבֵּי שַׁבָּת כמש"ל: מַה) ועפ"ז נִרְאֶה לְבָאֵר הָא דִּבְחֻלִּין ק"ח בָּתַר הָא דְּחַיָּיב בַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וַחֲצִי זַיִת חָלָב חַיָּיב עַל בִּישׁוּלוֹ קָתָנֵי בְּבָרַיְיתָא וּבְאֵיזֶה בִּישׁוּל אָמְרוּ בְּבִישׁוּל שֶׁאֲחֵרִים אוֹכְלִים אוֹתוֹ מֵחֲמַת בִּישׁוּלוֹ.

וְקָשָׁה דְּמַה שַׁיָּיכוּת דִּין זֶה בְּשִׁיעוּר בִּישׁוּל לַדִּין שֶׁחַיָּיב בַּחֲצִי זַיִת. והו"ל לְמִיתְנֵי בְּאַפֵּי נַפְשֶׁהּ לְעִנְיַן שִׁיעוּר בִּישׁוּל בב"ח.

וְהִנֵּה בַּתּוֹסָפְתָּא דְּמַכּוֹת פ"ג קָתָנֵי דְּהַמְבַשֵּׁל חֲצִי זַיִת בָּשָׂר וח"ז חֵלֶב חַיָּיב וּכְשֶׁם שֶׁחַיָּיב עַל בִּישׁוּלוֹ חַיָּיב עַל אֲכִילָתוֹ. כַּמָּה יְבַשֵּׁל וְיִהְא חַיָּיב כָּל שֶׁנֶּאֱכָל מֵחֲמַת בִּישׁוּלוֹ.

וְזֶה א"ש דְּקָתָנֵי דִּין חִיּוּב מַלְקוּת עַל בִּישׁוּל בב"ח וּמְפָרֵשׁ שִׁיעוּר הַכְּמוֹת וְשִׁיעוּר הָאֵיכוּת. אֲבָל הָכָא דְּקָתָנֵי כְּשֶׁם שֶׁחַיָּיב עַל אֲכִילָתוֹ וכו' נִרְאֶה מִזֶּה דְּלָאו הַיְינוּ תּוֹסָפְתָּא דְּמַכּוֹת.

רַק קָאֵי עַל הַבָּא מִיּוֹרָה גְּדוֹלָה. וּלְהָכִי פְּשִׁיטָא לֵיהּ טְפֵי אֲכִילָתוֹ מִבִּישׁוּלוֹ.

מִשּׁוּם דְּבַאֲכִילָה אַף רַב מוֹדֶה. וא"כ קָשָׁה דְּהָא הָוֵי בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל.

אֲבָל לפמ"ש א"ש בס"ד דִּלְהָכִי מַסִּיק הַבָּרַיְיתָא דְּמִשּׁוּם מְבַשֵּׁל חַיָּיב עַד שֶׁיִּתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ. וְשַׁפִּיר מַשְׁכַּחַת לָהּ שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בְּיוֹרָה גְּדוֹלָה כמאב"ד וְנֶאֱסַר מִשּׁוּם בב"ח.

וְשׁוּב נָטַל מִמֶּנּוּ ח"ז בָּשָׂר וח"ז חֶלֶב וְגָמַר בִּישׁוּלָם וְחַיָּיב שֵׁנִית מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל בב"ח. וְלָזֶה קָאָמְרָה הַבָּרַיְיתָא שַׁפִּיר דִּכְשֶׁם שֶׁחַיָּיב עַל אֲכִילָתוֹ חַיָּיב עַל בִּישׁוּלוֹ.

וְאֵצ"ל לִצְדָדִין קָתָנֵי. וְגַם דִּבְלִשּׁוֹן כְּשֶׁם אֵין שַׁיָּיךְ כ"כ לוֹמַר לִצְדָדִין כַּמּוּבָן.

אֲבָל בַּתּוֹסֶפְתָּא דְּמַכּוֹת דְּקָתָנֵי מִקּוֹדֶם דִּין בִּישׁוּל. שַׁפִּיר נָקִיט כְּשֵׁם שֶׁחַיָּיב וכו' מְשׁוּם דְּבִישׁוּל פָּשׁוּט יוֹתֵר.

דְּבַאֲכִילָה י"ל דַּאֲכִילָה דְּבָשָׂר וּשְׁתִיָּה דְּחָלָב לָא מִצְטָרְפִי וּכְמוֹ דקיי"ל ביה"כ בְּיוֹמָא ע"ג ע"ב. לְזֶה קָאָמַר דְּמִצְטָרְפִין.

וְנִרְאֶה עוֹד דִּבְמַכּוֹת דְּקָתָנֵי כַּמָּה יְבַשֵּׁל וְיֹהֵא חַיָּיב. קָתָנֵי כָּל שֶׁנֶּאֱכָל מֵחֲמַת בִּישׁוּלוֹ.

וְהַכַּוָּנָה אַף שֶׁנֶּאֱכָל רַק לְמִקְצָת בנ"א כְּגוֹן לֶבֶן דְּרוֹסַאי וַחֲבֵירָיו. דְּלְחִיּוּב סַגִּי בְּהָכִי וּכְמוֹ בְּשַׁבָּת.

אֲבָל הָכָא דְּקָאֵי עַל הַבָּא מִיּוֹרֶה גְּדוֹלָה. קָאָמַר וּבְאֵיזֶה בִּישׁוּל אָמְרוּ.

פי' בְּאֵיזֶה בִּישׁוּל אֶפְשָׁר שֶׁיְּהֵא חַיָּיב בְּזֶה אַף שֶׁכְּבָר נִתְבַּשֵּׁל עכ"פ כמאב"ד. וְקָאָמַר בְּבִישׁוּל שֶׁאֲחֵרִים אוֹכְלִים אוֹתוֹ מֵחֲמַת בִּישׁוּלוֹ.

ופירש"י שֶׁנִּכָּרִים אוֹכְלִים. וְהַיְינוּ שֶׁרָאוּי לְכָל אָדָם מִפְּנֵי שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ.

וְנָקִיט נָכְרִים מִפְּנֵי שֶׁאָסוּר לְיִשְׂרָאֵל בַּאֲכִילָה. וְטָעוּן טְעִימַת קַפִּילָא כְּמוֹ בְּחֻלִּין צ"ח.

וְכֵן קָרֵי הַשַּׁ"ס בְּחֻלִּין קכ"ט ע"ב לְנָכְרִים בִּלְשׁוֹן אֲחֵרִים ע"ש מו) וְלִכְאוֹרָה י"ל דְּאַף דִּבְשַׁבָּת חַיָּיב בכמאב"ד. מ"מ בב"ח פָּטוּר עַד שֶׁיְּבַשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ.

דִּבְשַׁבָּת תָּלוּי בְּדַעְתּוֹ וְכֵיוָן דְּאַחְשְׁבָה לְבִישׁוּלוֹ וְחָשַׁב לְבַשֵּׁל רַק כמאב"ד שַׁפִּיר חַיָּיב דְּשָׁם מְלֶאכֶת מַחֲשֶׁבֶת בָּעֵינַן. וְגַם י"ל דְּהָא יָלִיף לָהּ מִמִּשְׁכָּן שֶׁהָיָה שָׁם מְבַשֵּׁל סַמָּנִים.

וּבְסַמָּנִים שֶׁלֹּא הֻזְצְרְכוּ לַאֲכִילָה בְּיִשְׁלוּם רַק בְּעֵרֶךְ שְׁלִישׁ בִּישׁוּלוֹ שֶׁיִּקָּלוֹט הַמַּרְאֶה מֵהֶם וְלֹא יוֹתֵר אֲבָל בב"ח דִּכְתִיב בִּקְרָא לְהֶדְיָא לֹא תְבַשֵּׁל. וְגַם אִיסּוּר אֲכִילָה נִכְלָל בִּלְשׁוֹן בִּישׁוּל כִּדְאִיתָא בַּשַּׁ"ס.

לְזֶה אָמְרִינַן שֶׁצָּרִיךְ בִּישׁוּל שֶׁרָאוּי לַאֲכִילָה לְכָל אָדָם. וְאַף אִם חָפֵץ לֶאֱכוֹל מִקּוֹדֶם.

בָּטְלָה דַּעְתּוֹ וְלָא מְהַנֵּי מַחֲשָׁבָה. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּהָא בְּשַׁבָּת חַיָּיב מְבַשֵּׁל כמאב"ד אַף שֶׁדַּעְתּוֹ לִגְמוֹר בִּישׁוּלוֹ וְכִמְבוֹאָר בַּפּוֹסְקִים.

וְגַם דְּמִסַּמָּנִים שַׁפִּיר יֵשׁ לִלְמוֹד שֶׁיְּבַשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ. וּכְמוֹ בְּסַמָּנִים מְבַשֵּׁל כָּל צָרְכָּם לִצְבִיעָה.

כִּי כָּל דָּבָר שִׁיעוּר צָרְכּוֹ לְפִי הָעִנְיָן שֶׁמִּתְבַּשֵּׁל בִּשְׁבִילוֹ. וּלְזֹאת נִרְאֶה שֶׁאֵין לְחַלֵּק בֵּין שַׁבָּת לבב"ח.

וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּאַף הַסּוֹבְרִים בְּשַׁבָּת דְּאֵין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל. מ"מ אִם יִקַּח בָּשָׂר מְבֻשָּׁל כְּבָר וְיִקַּח מַיִם שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ בפ"ע וִיבַשְּׁלֵם יַחַד זֶה עִם זֶה.

י"ל דְּשַׁפִּיר חַיָּיב מְשׁוּם בִּישׁוּל וכמש"ל גַּבֵּי בב"ח. מְשׁוּם שָׁעָתָה ע"י בִּישׁוּלוֹ יִתְאַחֲדוּ הַבָּשָׂר וְהַמַּיִם וּמִיקְרֵי מְבַשֵּׁל.

אַף י"ל דְּיָלְפִינַן מִמִּשְׁכָּן. וְשָׁם אֵין דֶּרֶךְ בִּישׁוּל כְּלָל לְבַשֵּׁל סַמָּנִים שֶׁכְּבָר נִתְבַּשְּׁלוּ.

כִּי בְּבִישׁוּל שְׁנִי לֹא יְצַבְּעוּ כַּהוֹגֶן. אֲבָל בב"ח דְּלָאשַׁיְּיךְ זֶה.

לָזֶה כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דכ"ע מוֹדוֹ דְּיֵשׁ בְּיִשּׁוּל אַחַר בִּישּׁוּל וכמ"ש הפמ"ג בסי' פ"ז בש"ד סקי"ח: מז) וּבֶאֱמֶת קָשֶׁה לִי טוּבָא לפמ"ש הב"י סי' שי"ח בְּשֵׁם הַסָּמָ"ק וְהַטּוּר לְדַעַת רַשִׁ"י דְּאַף אִם נִתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ ג"כ חַיָּיב מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל אִם נִצְטַנֵּן כְּבָר וּמִצְטַמֵּק וְיָפֶה לוֹ.

וא"כ גַּם בב"ח נַיְמָא הָכִי. וְלָמָּה קָאָמַר הָכָא שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב רַק עַד שֶׁיִּתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ.

וְאִינְיָמָא כִּפְשׁוּטוֹ דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ פָּטוּר וְלָא דָּמֵי לְשַׁבָּת הָנֵי א"ש. דְּמְפָרֵשׁ שִׁעוּר הַבִּישּׁוּל שֶׁיְּהֵא חַיָּיב ומ"מ בָּתַר הָכִי אִם נִצְטַנֵּן וְחוֹזֵר וּמְבַשֵּׁל ג"כ חַיָּיב.

אֲבָל לפמש"ל הַכַּוָּנָה שֶׁחַיָּיב עַד כמאב"ד וְחַיָּיב ממאב"ד עַד גְּמַר בִּישּׁוּלוֹ. א"כ הו"ל לְמִיתְנֵי שֶׁחַיָּיב לְעוֹלָם.

וְדוֹחֵק לוֹמַר מִשּׁוּם דִּבְנִתְבַּשֵּׁל כ"צ בָּעֵי צִינּוּן. משא"כ בְּנִתְבַּשֵּׁל כמאב"ד וכמ"ש בב"י שָׁם.

כֵּיוָן דמ"מ יֵשׁ אוֹפֶן לְהִתְחַיֵּיב בְּבִישּׁוּל אַחַר בִּישּׁוּל. וְגַם בְּפַשְׁטוּת הַשַּׁ"ס בְּבֵיצָה י"ב דְּאָמְרִינַן שֶׁהַמְבַשֵּׁל גִּיד בְּחָלָב ביו"ט חַיָּיב עַל בִּישּׁוּלוֹ מִשּׁוּם מַבְעִיר וּמִשּׁוּם מְבַשֵּׁל ביו"ט וּמִשּׁוּם מְבַשֵּׁל בב"ח.

מַשְׁמַע דְּחִיּוּב בִּישּׁוּל ביו"ט וּבִישּׁוּל בב"ח בַּהֲדָדֵי קָאָתוּ. וְהַיְינוּ בכמאב"ד שֶׁזֶּהוּ שִׁעוּר בִּישּׁוּל בְּשַׁבָּת ויו"ט.

וְאַף דְּמִשּׁוּם מַבְעִיר חַיָּיב תֵּיכֶף בְּהַבְעָרָתוֹ. מ"מ בִּישּׁוּל מַשְׁמַע דִּבְחַד גַּוְונָא הוּא.

אַף י"ל דְּאַיְירִי שֶׁעָמַד שָׁם גִּיד בְּחָלָב וְהוּא נָתַן אֶת הָאוֹר דְּחַיָּיב מִשּׁוּם מַבְעִיר. וְחַיָּיב נָמֵי מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל כִּדְאִיתָא בְּבֵיצָה ל"ד.

וְכָל אֶחָד בָּא בְּמוֹעֲדוֹ. עַל בִּישּׁוּל ביו"ט כְּשֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כמאב"ד.

וְעַל בִּישּׁוּל בב"ח כְּשֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ. וְלָא הָנֵי הַתָּרַאת סָפֵק שֶׁמָּא לֹא יִתְבַּשֵּׁל.

כֵּיוָן שֶׁעוֹמֵד לְהִתְבַּשֵּׁל אִם לֹא יַעֲשׂוּ מַעֲשֶׂה לְעַכֵּב הַבִּישּׁוּל. וכמ"ש הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין ל"ג ע"א דְּהֵיכָא דְּבָעֵינַן קוּם וַעֲשֵׂה לָא הָנֵי הַתָּרַאת סָפֵק וע' תוס' מכות ט"ו ע"ב.

עכ"פ קָשֶׁה כַּנַ"ל. וְדוֹחֵק לוֹמַר דבב"ח הָנֵי מִצְטַמֵּק וְרַע לוֹ.

וְגַם דְּיֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּמִצְטַמֵּק וְרַע לוֹ חַיָּיב בב"ח. וְרַק בְּשַׁבָּת פָּטוּר מִשּׁוּם דְּהָנֵי מְקַלְקֵל ופס"ר דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ.

כִּי חָפֵץ רַק לְחַמְּמוֹ אֲבָל לֹא לְבַשְּׁלוֹ ואכמ"ל בָּזֶה. וּכְעֵין זֶה קָשֶׁה לִי בְּדִבְרֵי הָרֹאֹ"שׁ פ"ב דע"ז סי' ל"ב שֶׁכָּתַב די"א שֶׁאִם בִּישֵּׁל נָכְרִי כמאב"ד אָסוּר מִשּׁוּם בִּישּׁוּלֵי עַכּו"ם אַף שֶׁגָּמְרוּ יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם דְּאֵין בִּישּׁוּל אַחַר בִּישּׁוּל.

וְדָחָה הָרֹאֹ"שׁ דְּהָא דְּאָמְרוּ בָּזֶה דכמאב"ד הָנֵי בִּישּׁוּל. הוּא רַק לְהָקֵל וְלֹא לְהַחְמִיר וְקַוְלָא הוּא גַּבֵּי שְׁלָקוֹת נָכְרִים ע"ש.

וְקָשֶׁה דְּהָא הָרֹאֹ"שׁ בְּעַצְמוֹ ס"ל בפ"ג דְּשַׁבָּת סִימָן י"א שֶׁאִם כְּבָר נִתְבַּשֵּׁל כמאב"ד וְגָמַר הַבִּישּׁוּל כָּל צָרְכּוֹ חַיָּיב מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל וכמ"ש הב"י בְּשֵׁמוֹ ג"כ ר"ס שי"ח ע"ש. וא"כ יֵשׁ בָּזֶה בִּישּׁוּל אַחַר בִּישּׁוּל מִדִּינָא.

וְדוֹחֵק לוֹמַר הַסְּבָרָא מִשּׁוּם דְּבָעֵי שָׁם צִיּוּוּן. וצ"ל דבע"ז קָאֵי לְהַפּוֹסְקִים דס"ל שֶׁאַחַר שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כמאב"ד לֵיכָּא שׁוּב דִּין בִּישׁוּל וְהוּבְאוּ בב"י שָׁם ועוי"ל ואכמ"ל: מח) וּבִישׁוּב זֶה נִרְאֶה לפמ"ש הַטּוּר בסי' שי"ח דְּרַק בְּתַבְשִׁיל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מָרָק יֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל אֲבָל לֹא בְּדָבָר יָבֵשׁ.

ולפ"ז י"ל שֶׁהַבִּישׁוּל הוּא רַק עַל הַמָּרָק וְלֹא עַל הַדָּבָר גּוּשׁ שֶׁבְּמָרָק. וּלְזֶה בב"ח נְהִי שֶׁבַּחֵלֶב יֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל אֲבָל בִּבְשָׂר אֵין שַׁיָּךְ בִּישׁוּל אח"ב לכ"ע.

וְלַזֶּה אֵין חַיָּיב עַל בִּישׁוּלוֹ כִּי אֵינוֹ מְבַשֵּׁל רַק הֶחָלָב לְבַדּוֹ. ולפ"ז יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר שֶׁאַף בב"ח הַבָּלוּעַ ע"י בִּישׁוּל בִּקְדֵירָה אִם כְּבָר נִצְטַנֵּן יְהֵא בּוֹ אִיסּוּר בִּישׁוּל ע"י מַיִם.

כִּי אֵינוֹ רַק טַעַם בָּלוּעַ וְלֹא דָּבָר גּוּשׁ. אַדְּ נִרְאֶה שז"א דמ"מ אֵין זֶה דָּבָר לַח דְּנַיְמָא שֶׁיִּהֵא בּוֹ בִּישׁוּל אח"ב.

וְהָא גַּם בְּכָל דָּבָר יֵשׁ לַחְלוּחִית וכמ"ש הָרֹאשׁ"ש פ"ג דְּשַׁבָּת אוֹת י"ז. וע"ש בק"נ אוֹת ל"ח שֶׁהַלַּחְלוּחִית שֶׁבַּבָּשָׂר מִתְבַּשֵּׁל ע"ש.

וע"כ צ"ל דמ"מ לְעִנְיַן בִּישׁוּל אח"ב בָּעֵינַן דָּבָר לַח וְצָלוּל מַמָּשׁ וכמ"ש הרא"מ הוּבָא בַּטּוּר וב"י סי' שי"ח. [ולפ"ז י"ל דְּגַבֵּי שַׁבָּת בכה"ג אֵין הַדָּבָר גּוּשׁ מִצְטָרֵף לְהַמָּרָק לְעִנְיַן שִׁיעוּר גְּרוֹגָרוֹת ואכמ"ל בָּזֶה]: מט) עכ"פ נִתְבָּאֵר מִדְּבָרֵינוּ.

דְּשַׁפִּיר יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּהָא דְּקָאָמַר לֵוִי שֶׁחַיָּיב עַל בִּישׁוּלוֹ. מָצֵי קָאֵי אַף עַל הַבָּא מִיּוֹרֶה גְּדוֹלָה וּכְשֶׁהִשְׁלִים בִּישׁוּלוֹ כָּל צָרְכּוֹ שֶׁמִּקּוְדָם הָיָה רַק כמאב"ד וא"כ יֵקָשֶׁה לָמָּה פירש"י דְּלִצְדָדִין קָאָמַר רַב.

וְנִרְאֶה דְּכַוָּנַת רַשׁ"י לֹא לִצְדָדִין מַמָּשׁ רַק דְּהָא דְּחַיָּיב עַל אֲכִילָתוֹ הוּא רַק בְּבָא מִיּוֹרֶה גְּדוֹלָה וְהָא דְּאֵין חַיָּיב עַל בִּישׁוּלוֹ הוּא בְּכָל גַּוְונָא אַף בְּבָא לְבַשֵּׁל מִתְּחִילָּה. אֲבָל שַׁפִּיר מָצֵי אַיְירֵי גַּם בָּבָא מִיּוֹרֶה גְּדוֹלָה וּכְגוֹן שֶׁלֹּא נִתְבַּשֵּׁל רַק כמאב"ד כמש"ל.

וּבָאֱמֶת לִצְדָדִין מַמָּשׁ דָּחוּק מְאוֹד לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס דְּפַשְׁטוּת הַלָּשׁוֹן מַשְׁמַע דְּקָאֵי עַל אוֹתוֹ חֲצִי זַיִת שֶׁחַיָּיב עַל אֲכִילָתוֹ. ולפמ"ש א"ש.

וכ"ז כְּשֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כ"צ אֲבָל כְּשֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כמאב"ד וְאַחַ"כ גָּמְרוּ כ"צ חַיָּיב אַף בְּיָבֵשׁ בְּלֹא מָרָק כמ"ש הב"י בסי' שי"ח ע"ש: נ) וכ"ז לִשִׁיטַת רַשׁ"י שֶׁבִּישׁוּל הוּא כָּל צָרְכּוֹ. אָכֵן לפמ"ש הָרִיטְבָ"א בְּחֻלִּין דבב"ח הָוֵי בִּישׁוּל כמאב"ד וּלְשִׁיטַת הָרַשְׁבָּ"א בחי' פ' כִּירָה גַּבֵּי שַׁבָּת וש"פ שָׁם דְּאַחַר שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כמאב"ד שׁוּב אֵין בּוֹ בִּישׁוּל.

א"כ ע"כ צ"ל דְּלִצְדָדִין קָאָמַר לְגַמְרֵי. וְהָא דְּקָאָמַר רַב דא"ח עַל בִּישׁוּלוֹ וְלֵוִי אָמַר חַיָּיב קָאֵי עַל בָּשָׂר וְחָלָב שֶׁלֹּא נִתְבַּשְּׁלוּ כְּלָל וְהוּא דּוֹחֵק גָּדוֹל כמש"ל.

וְהַנִּרְאֶה דְּהִנֵּה מְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים דְּהֵיכָא דְּיֵשׁ אִיסּוּר בִּישׁוּל דְּאוֹרַיְיתָא אָסוּר לְהַשְׁהוֹת בְּשַׁבָּת וְהֵיכָא דְּהָוֵי רַק דְּרַבָּנָן מֻוָתָּר. ע' בָּרֹאשׁוֹנִים פ' כִּירָה ובב"י סי' שי"ח וּבְהַגָּהָ"א שָׁם.

וְהִנֵּה הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו פ' כִּירָה שֶׁהֵבִיא דַּעַת רַב הַאי גָּאוֹן וְהַסְּפִים לְדָבָרָיו דס"ל שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כמאב"ד שׁוּב אֵין בּוֹ בִּישּׁוּל מִדְּאוֹרַיְיתָא פּוֹסֵק שָׁם שֶׁמֻּוָתָּר לְהַשְׁהוֹת אַף בְּמִצְטַמֵּק וְיָפֶה לוֹ ע"ש.

וא"כ רַב דס"ל בְּשַׁבָּת ל"ח מִצְטַמֵּק וְיָפֶה לוֹ אָסוּר לְהַשְׁהוֹת. ע"כ ס"ל דְּיֵשׁ בִּישּׁוּל אַף אַחַר שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל כמאב"ד ע"ש שֶׁנִּרְאֶה כֵּן בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א.

וא"כ הָכָא דְּאַיְירֵי רַב. שַׁפִּיר רַב לְטַעְמֵיהּ דס"ל שֶׁיֵּשׁ בִּישּׁוּל אַחַר בִּישּׁוּל.

וְשַׁפִּיר קָאָמַר שֶׁאַף שֶׁבָּא מִיּוֹרֶה גְּדוֹלָה אִלּוּ הָיָה כַּזַּיִת בְּכָל אֶחָד הָיָה חַיָּיב עַל בִּישּׁוּלוֹ. וה"נ ס"ל לְלֵוִי.

וּבָרַיְיתָא דְּמַיְיתֵי הַשַּׁ"ס שָׁם צ"ל דְּהַיְינוּ בָּרַיְיתָא שֶׁבַּתּוֹסְפְתָּא פ"ח דְּחֻלִּין ופ"ג דְּמַכּוֹת דְּאַיְירֵי לְעִנְיַן מַלְקוּת עַל בִּישּׁוּל בב"ח לְכַתְּחִילָּה. וְאוּלַי צ"ל בָּאֱמֶת כְּשֵׁם שֶׁלּוֹקֶה עַל בִּישּׁוּלוֹ כָּךְ לוֹקֶה עַל אֲכִילָתוֹ כִּדְאִיתָא בַּתּוֹסְפְתָּא שָׁם דְּשָׁם אַיְירֵי מִקּוֹדֶם בְּדִין בִּישּׁוּל וכמש"ל.

וְלֵוִי מַיְיתֵי רְאָיָה מִינָּהּ דְּסָגֵי בַּחֲצִי זַיִת מִכָּל אֶחָד. וְיֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה עוֹד לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ן בפ' כִּירָה שָׁם וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: נא) והכרו"פ סי' פ"ז הֵבִיא עוֹד רְאָיָה שֶׁבָּלוּעַ אֵין בּוֹ בִּישּׁוּל מֵהָא דְּבָסִי' צ"ב בְּטִיפַּת חָלָב שֶׁנּוֹעַר הַקְּדֵירָה וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לְבִישּׁוּל בב"ח.

וְהִנֵּה כְּבָר כָּתְבוּ שָׁם בסי' צ"ב הַמְפָרְשִׁים כַּמָּה תֵּירוּצִים וְחִילּוּקִים ע"ז דלק"מ וְלֹא אַאֲרִיךְ בָּזֶה. והישועו"י בסי' פ"ז כָּתַב רְאָיָה ממ"ש הָרַמְבַּ"ן שֶׁלָּזֶה לֹא הִגְעִילוּ בְּמִלְחֶמֶת סִיחוֹן וְעוֹג מִפְּנֵי שֶׁהַוּתַּר לָהֶם כָּתְלֵי דַּחֲזִירֵי.

וְקָשֶׁה דמ"מ הָיָה לְהַגְעִיל בִּשְׁבִיל הבב"ח הַבָּלוּעַ שֶׁכְּשֶׁיִּבְשַׁל בַּכֵּלִים הָהֵם יִהְיֶה מְבַשֵּׁל בב"ח. וע"כ צ"ל שֶׁאֵין בְּבִלּוּעַ מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל בב"ח.

ולע"ד אֵינָהּ רְאָיָה די"ל שֶׁבְּכֵלִים הַיְדוּעִים שֶׁהֵם בְּנֵי יוֹמָן מִבָּשָׂר אוֹ חָלָב לֹא בִּישְׁלוּ בָּהֶם בְּיוֹמוֹ בָּשָׂר אוֹ חָלָב. וְלֹא הֻזְרְכוּ לְהַגְעִילָם כִּי הָיוּ יְכוֹלִים לְבַשֵּׁל בְּיוֹמוֹ מַאֲכָל אַחֵר.

וְגַם כִּי הֲלֹא יָדוּעַ שֶׁבַּמִּדְבָּר לֹא הָיָה מָצוּי לָהֶם כ"כ בָּשָׂר וְחָלָב וְעִיקַּר אֲכִילָתָם הָיָה מִן. וְעִיקַּר הַהַגְעָלָה הֻזְרְכָה מִשּׁוּם בְּלִיעַת אִיסּוּר בב"ח וּשְׁאָר אִיסּוּרִים שעי"ז אָסוּר לְבַשֵּׁל בָּהֶם כָּל דָּבָר.

ועפ"ז י"ל קַוּשְׁיַית הַמְפָרְשִׁים הֵיכִי יָלִיף הַשַּׁ"ס טַעַם כְּעִיקָּר מִגִּיעוּלֵי מִדִּין הָא י"ל שֶׁהִגְעִילוּ מִפְּנֵי בב"ח דְּהָוֵי טע"כ לכ"ע ואכמ"ל בָּזֶה: נב) וּבֶאֱמֶת בְּכַמָּה אַחֲרוֹנִים מַשְׁמַע דס"ל דבב"ח שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ בְּיַחַד ג"כ יֵשׁ בִּישּׁוּל אַחַר בִּישּׁוּל לכ"ע.

וכ"נ דַּעַת הַהַגְמָ"ר וְהָרַמָ"א סי' פ"ז אַף אֵין זֶה נִצְרָךְ לנ"ד כמש"ל דִּלְעִנְיַן לְבַשֵּׁל בָּשָׂר אוֹ חָלָב שַׁפִּיר הָוֵי בִּישּׁוּל לכ"ע עִם בב"ח שֶׁכְּבָר נִתְבַּשֵּׁל. [וע' כרו"פ סי' צ"ב סק"ד שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם מַהַר"י ל"ס אֲשֶׁר הַלַּחְלוּחִית מִתְבַּשֵּׁל תֵּיכֶף וע"ש מ"ש בַּתּוֹסְפְתָּא דְּחֻלִּין פ"ח.

ולענ"ד בָּרוּר שֶׁהוּא ט"ס בַּתּוֹסֶפְתָּא שָׁם וצ"ל כַּמָּה יִתְבַּשֵּׁל ויהֵא חַיָּיב וְכֵן הַגִּירְסָא לְהֶדְיָא בַּתּוֹסֶפְתָּא דְּמַכּוֹת פ"ג ע"ש] וע' בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב סי' ל"ח שֶׁכָּתַב דבב"ח אַף שֶׁכְּבָר נִתְבַּשְּׁלוּ יַחַד יֵשׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל.

וְהֵבִיא שָׁם שכ"כ גַּם הָאֲלִיהוּ זוּטָא סי' תרע"ג וְאֵינוֹ ת"י. וכ"כ הפמ"ג בַּיו"ד סי' צ"ט בְּמִשְׁבְּצוֹת ס"ק י"א שֶׁכֵּן עִיקָּר שֶׁיֵּשׁ בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל בב"ח אַף שֶׁמְּקוֹרָם נִתְבַּשְּׁלוּ יַחַד ע"ש:סִימָן מה כְּבוֹד ידי"נ הָרַב הַגָּאוֹן וכו' מו"ה יַעֲקֹב נ"י אבד"ק פִּיקֶעלִי: ע"ד מ"ש מעכ"ת לְיַיְשֵׁב קֻוּשְׁיַּית רעק"א בי"ד סי' צ"ו לָמָּה לֹא הוֹכִיחַ הָרַשְׁבָּ"א דְּבַחֲתָךְ צָנוֹן בְּסַכִּין לָא סַגִּי בְּקִלִּיפָה מֵהָא דְּאִיתָא דְּסַגִּי בִּטְעִימָה וע"כ צָרִיךְ לִטְעֹם עַל פְּנֵי כֻּלּוֹ דְּשָׁמָא בָּלַע בְּמָקוֹם אֶחָד יוֹתֵר.

וא"כ הֲרֵי זֶה קִלִּיפָה. וע"כ צ"ל דְּבָעֵי נְטִילָה.

וְכָתַב מעכ"ת דְּבְרַאשִׁית חַיִּתּוּכוֹ פּוֹלֵט יוֹתֵר וְאַחַ"כ כְּשֶׁנִּתְמַעֵט הַבָּלוּעַ בְּסַכִּין שׁוּב פּוֹלֵט פָּחוֹת. וְלָזֶה סַגִּי אִם יִטְעֹם בְּמָקוֹם שֶׁהִתְחִיל לַחְתּוֹךְ וְלֹא יְהִי שָׁם טַעַם דכ"ש שֶׁלֹּא יְהִי אַחַ"כ עכ"ד.

ולענ"ד י"ל דְּכָל מַה שֶׁחוֹתֵךְ יוֹתֵר מִתְחַמֵּם הַסַּכִּין יוֹתֵר מֵחֲרִיפוּת הַצָּנוֹן. ומכ"ש לפמ"ש הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין ק"ח ע"ב ד"ה שֶׁנָּפַל בְּשֵׁם רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל שֶׁקִּלְקְלָם שֶׁשָּׁבַע מִלְּבָלְעַ אֵינוֹ פּוֹלֵט.

א"כ גַּם בנ"ד אֵין אָנוּ יוֹדְעִים מָתַי שָׁבַע הַסַּכִּין מִלְּבָלְעַ מִן הַצָּנוֹן. וְאַף שֶׁמְּבוֹאָר בשו"ע סי' צ"ו ס"ד לְעִנְיַן לִימּוֹנִישׁ וְדָגִים מְלוּחִים שֶׁמְּוַתְּרִים אַף שֶׁחִתְּכוּם בְּסַכִּין שֶׁל עַכּוּ"ם דמ"מ נִתְבַּטֵּל טַעַם הַסַּכִּין בָּרִאשׁוֹנִים וְהֵם בְּטֵלִים בְּתוֹךְ הַנֶּחֱתָכִים אַחַ"כ ע"ש.

הֲרֵי מְבֹאָר שֶׁכָּל שֶׁחוֹתֵךְ יוֹתֵר פּוֹלֵט פָּחוֹת. י"ל דְּשָׁם אֵיירֵי שֶׁחָתַךְ הַרְבֵּה מְאוֹד וּכְבָר הִסְפִּיק לְהִתְחַמֵּם הֵיטֵב וְלִפְלוֹט הַכֹּל כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לוֹ לִפְלוֹט משא"כ בְּחוֹתֵךְ צָנוֹן אֶחָד: וְעוֹד נִרְאֶה דְּהָא כְּשֶׁחוֹתֵךְ הַצָּנוֹן אֵינוֹ מְצַמְצֵם לַחְתּוֹךְ בְּקָצֶה אֶחָד מִן הַסַּכִּין כָּל הַצָּנוֹן.

וְאֶפְשָׁר שֶׁהוֹלִיךְ וְהֵבִיא קְצָת הַסַּכִּין בְּאֹפֶן שֶׁלְּמַעְלָה חָתַךְ בְּמִקְצָת סַכִּין וּלְמַטָּה חָתַךְ בְּמִקְצָת מֵהַקּוֹדֶם וּמִקְצָת מִשְּׁאָר הַסַּכִּין. אוֹ אוּלַי הוֹלִיךְ שָׁם חֵלֶק מֵהַסַּכִּין יוֹתֵר גָּדוֹל מִמַּה שֶׁהוֹלִיךְ בְּרִאשִׁית הַחֲתָךְ וּפָלַט יוֹתֵר.

דְּהָא אַף בִּכְלֵי רִאשׁוֹן קיי"ל דְּלָא פָּלַט רַק מִמִּקְצַת הַכְּלִי שֶׁתָּחַב בּוֹ וְלָא אָמְרִינַן שֶׁפָּלַט מִכֻּלּוֹ וכ"ש בְּדָבָר חָרִיף. וְאַף אִם יֹאמַר בָּרִי לִי שֶׁלֹּא חָתַכְתִּי רַק בְּקָצֶה אֶחָד מֵהַסַּכִּין.

אֵינוֹ נֶאֱמָן דְּהָוֵי מִילְּתָא דְּלָא רְמָיָא. וְאַף לְשִׁיטַת הַשָּׁ"ךְ סי' צ"ד ס"ק כ"ח וּבְסִי' צ"ו סק"ח דְּמְהַנֵּי בְּסַכִּין בָּרִי לִי.

הַיְינוּ לְעִנְיַן שֶׁיֹּאמַר שֶׁבָּרִי לוֹ שֶׁלֹּא חָתַךְ רַק בְּחֵלֶק כָּזֶה מֵהַסַּכִּין וְלֹא יוֹתֵר. אֲבָל לְהַבְחִין וְלוֹמַר שֶׁחֵלֶק זֶה עָבַר כֻּלּוֹ עַל פְּנֵי הַצָּנוֹן בְּכָל מַשֶּׁהוּ מִמְּקוֹם הַחֲתָךְ זֶה וַדַּאי א"א לוֹמַר כֵּן.

אִם לֹא בְּאֹפֶן שֶׁפָּסְקוּ בְּבַת אַחַת. וע' בְּחִיבּוּרִי שוּ"ת ד"מ ח"א סי' מ"ג מ"ש בְּעִנְיָן זֶה בס"ד: וְהַשָּׁ"ךְ סי' צ"ו סק"כ וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים שָׁם נִתְקַשּׁוּ בָּהָא דְּהִתִּירוּ לִימּוֹנִישׁ מִשּׁוּם שֶׁנִּתְבַּטֵּל הַטַּעַם דְּלָמָּה לֹא אָמְרִינַן גַּבֵּי צָנוֹן שֶׁחָתְכוּ דַּק דַּק שֶׁנִּתְבַּטֵּל הַטַּעַם.

ולענ"ד לפמש"ל דְּלֹא נִתְבַּטֵּל הַטַּעַם רַק בְּרִיבּוּי חֲתִיכוֹת. א"כ בַּצָּנוֹן שֶׁחֲתָכוֹ דַּק דַּק לֹא שַׁיָּיךְ כ"כ רִיבּוּי שֶׁיִּוָּבְטֵל בְּרֹוב.

וּמָצָאתִי בכרו"פ שכ"כ. אָכֵן לְשׁוֹן הַשִּׁבְלֵי לֶקֶט שֶׁהוּבָא בב"י סי' צ"ו דְּרַק רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי נֶאֶסְרוּ ע"ש צ"ע לפ"ז וּבֶאֱמֶת לְשׁוֹנוֹת שְׁאָר הַפּוֹסְקִים לֹא מַשְׁמַע דְּרַק רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי.

וכ"נ עִיקָּר דְּאִי נַיְמָא דְּדַוְוקָא רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי. א"כ נַיְמָא דִּשְׁלִישִׁי מֻוָתָּר לַחְתּוֹךְ לְכַתְּחִילָּה וְזֶה בְּנוֹגֵעַ אֵינוֹ דא"כ מַה קָּאָמַר בַּשַּׁ"ס חֻלִּין קי"ב ע"א ובש"ע ס"ס צ"ו שֶׁאִם חָתַךְ לְפֶת בְּסַכִּין בֵּין כָּל חֲתִיכַת צְנוֹן הַצְּנוֹן מֻוָתָּר יעו"ש.

וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּפַעַם שְׁלִישִׁי בלא"ה מֻוָתָּר לַחְתּוֹךְ לְכַתְּחִילָּה. וע"כ צ"ל כמש"ל דְּרִאשׁוֹן וְשֵׁנִי לָאו דַּוְוקָא.

ולפמ"ש הַשָּׁ"ךְ שָׁם לְחַלֵּק בֵּין צָנוֹן לְלִימוֹנִישׁ א"ש דְּרִאשׁוֹן וּשְׁנִי דַּוְוקָא וְלֹא יִקְשֶׁה מֵהָא דְּפִתְּיךְ בָּהּ לִיפְתָּא. וּמִזֶּה רְאָיָה לְהַשָּׁ"ךְ.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ: וְהִנֵּה לפמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בתה"א הַטַּעַם שֶׁהַסַּכִּין אוֹסֵר מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ מַשֶּׁהוּ עָלָיו בְּעַיִן. א"כ שַׁפִּיר י"ל שֶׁבְּרִאשִׁית הַחִיתּוּךְ מִתְקַנֵּחַ וְנִבְלָע יוֹתֵר וְכִסְבָרַת מעכ"ת.

וכ"כ הָאַחֲרוֹנִים לְעִנְיַן לִימוֹנִישׁ דִּלְהָכִי ס"ל לְהַשִּׁבְלֵי לֶקֶט שֶׁנִּתְבַּטֵּל הַטַּעַם בָּרִאשׁוֹנִים מִפְּנֵי שֶׁנִּתְקַנֵּחַ מַה שֶּׁהָיָה בְּעַיִן. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דא"כ הֲדַר יִקְשֶׁה מֵהָא דְּפִתְּיךְ בָּהּ לִיפְתָּא כמש"ל דְּתִיפּוֹק לֵיהּ שֶׁכְּבָר נִתְקַנֵּחַ.

וע"כ צ"ל שֶׁהַשַּׁמְנוּנִית קָרוּשׁ עַל הַסַּכִּין כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א שָׁם. וְלָזֶה בַּצָּנוֹן שֶׁהוּא דָּבָר חָרִיף מִתְחַמֵּם הַשַּׁמְנוּנִית הַקָּרוּשׁ וְנִימַס וְנִבְלָע בְּצָנוֹן אֲבָל בִּשְׁאָר דְּבָרִים אֵינוֹ מִתְחַמֵּם כְּלָל וְנִשְׁאַר קָרוּשׁ.

וְרַק בָּעֵי הֲדָחָה כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א שָׁם מִשּׁוּם שֶׁנָּגַע בְּשַׁמְנוּנִית שֶׁעַל הַסַּכִּין. וא"כ שַׁפִּיר י"ל כמש"ל שֶׁכָּל שֶׁחוֹתֵךְ יוֹתֵר מִתְחַמֵּם יוֹתֵר וְנִבְלָע יוֹתֵר וּכְעֵין זֶה אִיתָא בתו' ובש"ע סי' י' ס"ג לְחַלֵּק בֵּין שָׁחַט טְרֵיפָה פַּעַם אַחַת לִשְׁחֹט כַּמָּה פְּעָמִים.

וְכֵן אִיתָא בְּחֻלִּין ח' ע"ב דְּכִי חָיְימָא בְּסוֹף שְׁחִיטָה. אַךְ שָׁם י"ל שֶׁהַחֲמִימוּת הוּא מִצַּד יְצִיאַת נַפְשָׁהּ.

וכ"נ מֵהָא דְּלֹא מְהַנֵּי הֲדָחָה לְסַכִּין כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת שֶׁהַשַּׁמְנוּנִית הַקָּרוּשׁ עַל הַסַּכִּין אֵינוֹ מִתְקַנֵּחַ בְּנָקֵל. רַק ע"י שִׁיפָּה וּנְעִיצָה בְּקַרְקַע אוֹ כְּשֶׁמִּתְחַמֵּם וְנָמֵס כמש"ל.

וע' בפמ"ג סי' י' בְּאוֹרֶךְ בְּעִנְיָן זֶה: וּבֶאֱמֶת נִרְאֶה דְּגוּף דָּבָר זֶה הָוֵי סָפֵק אִם הַצָּנוֹן בּוֹלֵעַ תֻּיכֶף בְּרִאשִׁית הַחֲתִיכָה כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לִבְלוֹעַ מִן הַסַּכִּין אוֹ שֶׁבּוֹלֵעַ מְעַט וְאַחַ"כ עוֹד מְעַט. וְאִם בּוֹלֵעַ מְעַט מְעַט.

שַׁפִּיר אֶפְשָׁר שֶׁלְּבַסּוֹף בּוֹלֵעַ יוֹתֵר מִבְּתְחִילָּה וּמִסָּפֵק אָסְרִינַן כֻּלּוֹ דְּהָוֵי בְּכֻלָּל לֹא יָדְעִינַן כַּמָּה נָפַק מִינֵּיהּ. וְלָזֶה לָא מְהַנֵּי טְעִימָה בְּמָקוֹם אֶחָד דְּשָׁמָּא הַמָּקוֹם הָאַחֵר בָּלַע יוֹתֵר.

וְלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיִּבְלַע מֵחֲתִיכָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִשֶּׁיִּבְלַע מִקְּטַנָּה. כֵּיוָן שעכ"פ אֵינוֹ נִבְלָע בְּיוֹתֵר מִכְּדֵי נְטִילָה אוֹ קְלִיפָּה.

וּבְקוֹשְׁיַית הרעק"א נִרְאֶה די"ל דִּלְעִנְיַן טְעִימָה סַגִּי בִּגְרִידָה דִּבְצִיר מִקְּלִיפָּה כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין קי"ב ובש"ע סי' צ"ו. וא"ל בְּיִשּׁוּב קוֹשְׁיַית רעק"א דְּאַיְירִי שֶׁחָתַךְ בְּאֶמְצַע הַצְּנוֹן וא"כ טְעִימַת צַד אֶחָד סַגִּי לְבָרֵר עַל צַד הַשֵּׁנִי דז"א דלהרשב"א לְטַעְמֵיהּ דס"ל הַטַּעַם מִשּׁוּם שַׁמְנוּנִית בְּעַיִן י"ל דִּבְצַד אֶחָד הָיָה בְּעַיִן יוֹתֵר וּבְצַד הַשֵּׁנִי פָּחוֹת: וְעוֹד נִרְאֶה בְּעִנְיָן זֶה דְּלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא לְמַאי דקיי"ל בְּחֻלִּין ח' דְּלִיבֵּן סַכִּין וְשָׁחַט כְּשֵׁרָה דְּחִידּוּדָהּ קוֹדֶם לְלִיבּוּנָהּ וביה"ש מִירְנוּח רָנוּח.

א"כ לָמָּה אָמְרִינַן שׁוֹחֵט בְּסַכִּין שֶׁל עַכּו"ם קוֹלֵף דְּהָא אֵינוֹ בּוֹלֵעַ כְּלָל מִן הַצְּדָדִים דביה"ש מִירְנוּח רָנוּח וְאַף בְּעֵת הַחֲתִיכָה אֵינוֹ בּוֹלֵעַ וְאַף דביה"ש רוֹתֵחַ מ"מ הֲרֵי חִידּוּדָהּ קוֹדֵם לְלִיבּוּנָהּ וּרְתִיחַת הַסַּכִּין אֵינוֹ פּוֹעֵל עַל הַבָּשָׂר עַד שֶׁהַחִידּוּד מְחַתֵּךְ וְהַחֲתָךְ מִתְרַחֵב.

וא"כ ה"ה הָכָא אֵין מַסְפִּיק רְתִיחוֹת ביה"ש לִפְעֹל עַל הַסַּכִּין עַד שֶׁנֶּחְתַּךְ וּמִתְרַחֵב. וּתְהֵא חִידּוּדָהּ קוֹדֶם לִרְתִיחָתָהּ וּבְלִיעָתָהּ.

וא"ל דְּאַף שֶׁמִּתְרַחֵב מ"מ ביה"ש מָלֵא דָּם רוֹתֵחַ וְהַדָּם בּוֹלֵעַ. דא"כ יְהֵא הַדָּם בִּמְקוֹם קְלִיפָּה וְלֹא יִצְטָרֵךְ לִקְלוֹף הַבָּשָׂר וא"ל דְּבָאֱמֶת הָא סֵוְגְיָא דְּסַכִּין ש"ע לָא ס"ל הָא דְּלִיבֵּן סַכִּין דְּהָא אִיכָּא פְּלֻגְתָּא בָּזֶה בְּדַף י"ז ע"ב וְהָרי"ף וְהָרַמְבַּ"ם בֶּאֱמֶת לֹא פָּסְקוּ כִּשְׁמוּאֵל בָּזֶה [ועפ"ז הָוֵי א"ש הָא דְּמַיְירֵי הַשַּׁ"ס בְּחֻלִּין שָׁם הָא דְּשׁוֹחֵט בְּסַכִּין שֶׁל עַכּו"ם דְּקָשֶׁה דְּהָא הָכָא אַיְירֵי בְּדִינֵי שְׁחִיטָה וְלֹא בְּדִינֵי או"ה מִבְּלִיעַת אִיסּוּר.

וְדֵוָקְתֵּיהּ הוּא בפ' כָּל הַבָּשָׂר. אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּמַיְירֵי לָהּ מִשּׁוּם דִּפְלִיגָא אַהָא דְּלִיבֵּן סַכִּין דִּלְעִיל מִינָּהּ] דְּהָא שְׁמוּאֵל גּוּפֵיהּ ס"ל בְּדַף קי"א ע"ב דְּסַכִּין שֶׁשָּׁחַט בָּהּ אָסוּר לַחְתּוֹךְ בָּהּ רוֹתֵחַ.

וְצָרִיךְ קְלִיפָּה בְּדִיעֲבַד אִם חָתַךְ לפירש"י שָׁם דִּבְצוֹנֵן בָּעֵי הַדָּחָה ע"ש. וּכְעֵין שֶׁהוֹכִיחוּ התו' בְּדַף ח' ע"ב ד"ה וְהִלְכְתָא לְפֵירוּשָׁם דְּקָאֵי אַסַּכִּין ע"ש.

וְגַם דְּאִינְימָא שֶׁהָאִיסּוּר הוּא רַק מַה שֶּׁנִּדְבַּק בְּעַיִן בְּזֶה אֵין חִילּוּק בֵּין רוֹתֵחַ לְצוֹנֵן. וּבֶאֱמֶת יֵשׁ בָּזֶה סְתִירָה בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ מפ"ק דְּחֻלִּין למ"ש בפ' כָּל הַבָּשָׂר וע' בָּזֶה בְּלֶחֶם חֲמוּדוֹת ובכרו"פ סי' י' ואכמ"ל בָּזֶה.

וא"כ תִּיקְשֵׁי מִדְּשְׁמוּאֵל אַדְּשְׁמוּאֵל: וְנִרְאֶה דְּנָהֲי שֶׁחִידּוּד הַסַּכִּין קוֹדֶם לְלִיבּוּנוֹ הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁפּוֹעֵל בְּחִידּוּדוֹ. אֲבָל הַבָּשָׂר שֶׁהוּא נִפְעָל מֵהַסַּכִּין.

שַׁפִּיר מַבְלִיעַ בְּסַכִּין אוֹ בּוֹלֵעַ מִמֶּנּוּ מִצַּד רְתִיחַת הַבָּשָׂר. ומכ"ש לפמ"ש רַשְׁ"י בְּחֻלִּין ח' ד"ה חִידּוּד שָׁאנֵי דְּבִשְׁבִיל חִידּוּד הַסַּכִּין אֵינֶנּוּ רוֹתֵחַ שָׁם כ"כ ע"ש.

א"כ בְּבָשָׂר לֹא שַׁיָּיךְ זֶה. וְהָא שָׁאוֹסֵר נָגֵד כָּל רוֹתֵחַ הַסַּכִּין אַף דְּמַרְנוּח קָא רָנוּח.

י"ל דְּהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִגַּע בִּצְדָדִים בְּעֵת הַחֲתִיכָה. וּכְעֵין זֶה כָּתַב הָרָאָבָ"ד הוּבָא בָּרֹא"שׁ וְרַ"ן פ"ק דְּחֻלִּין דְּלָזֶה בָּעֵי בְּדִיקָה אַתְּלַת רוּחָתָא מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ נִזָּהָר שֶׁלֹּא יִגַּע בַּצְּדָדִין.

אֲבָל זֶה דּוֹחֵק לוֹמַר דְּלִדַעַת הַפּוֹסְקִים דס"ל שֶׁהָאִיסּוּר מִשּׁוּם הַטּוּחַ שֶׁיֵּשׁ בְּעַיִן עַל הַסַּכִּין א"כ אַף שֶׁגּוּף הַסַּכִּין אֵינוֹ נוֹגֵעַ בכ"ז הַטּוּחַ נוֹגֵעַ. דְּנִוָּדַאי הַטּוּחַ אֵיבּוֹ מַמָּשׁוּת כ"כ.

וְגַם בַּפְּגִימָה שֶׁכָּתְבוּ קְצָת רִאשׁוֹנִים שֶׁמִּצַּד שֶׁבּוֹלֶטֶת נוֹגַעַת בִּצְדָדִים דָּחוּ הָרִאשׁוֹנִים וְכָתְבוּ שֶׁהוּא דּוֹחַק ומכ"ש בנ"ד. ועפ"ז יֵשׁ לָדוּן הַרְבֵּה בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים עפמש"ל שֶׁאֵין זֶה רַק מִצַּד סָפֵק וְגַם יֵשׁ לְתָרֵץ בְּזֶה הַרְבֵּה קֻשְׁיוֹת בְּשִׁיטָה זוֹ ובש"ע סי' י'.

ואכמ"ל בָּזֶה: אַחַ"כ מָצָאתִי בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בְּחֻלִּין ח' שֶׁהִרְגִּישׁ בְּזֶה לָמָּה סַכִּין נָאֶסַר דְּהָא מַרְנוּחַ רְנוּחַ. וְתֵירֵץ כמש"ל מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר שֶׁלֹּא יִגַּע בַּצְּדָדִין ומַיְיתִי דִּבְרֵי הָרַאֲבַ"ד הַנַּ"ל ג"כ.

וָתָ"ל שֶׁכְּוַנְתִּי לְדַעַת הָרִאשׁוֹנִים. רַק בָּזֶה לֹא הֵעִיר הָרַשְׁבָּ"א שָׁם דְּנִימָא הַחִידּוּד קוֹדֶם לְרָתִיחָה.

וְנִרְאֶה שֶׁהָיָה פָּשׁוּט לוֹ לְחַלֵּק בֵּין סַכִּין לְבָשָׂר כמש"ל. וּמְבוֹאָר בָּרַשְׁבָּ"א שָׁם דְּאַף לְעִנְיַן שַׁמְנוּנִית בְּעַיִן שֶׁעַל הַסַּכִּין ג"כ שַׁיָּיךְ לוֹמַר מַרְנוּחַ רְנוּחַ.

וְנִרְאֶה שֶׁלָּזֶה לֹא הִקְשָׁה מַהָא דְּחִידּוּדָהּ קוֹדֶם לְלִיבּוּנָהּ. מִשּׁוּם דְּלְעִנְיַן הַשַּׁמְנוּנִית בְּעַיִן שֶׁעַל הַחוֹד אֵין שַׁיָּיךְ זֶה.

וּבְגוּף דִּין מַרְנוּחַ רְנוּחַ י"ל דְּרַק בְּבֵית הַשְּׁחִיטָה נֶאֱמְרָה וְלֹא בַּחֲתִיכַת שְׁאָרֵי דְּבָרִים וכפירש"י בְּחֻלִּין מ"ה ע"א ד"ה נִסְדְּקָה ע"ש דִּבְקָנָה הַחֲתָךְ מִתְרַחֵב לְפִי שֶׁהַצַּוָּאר מוֹשֵׁךְ לְכָאן וְהָרֵיאָה לְכָאן וה"ה בַּוֶּשֶׁט: ועכ"פ לפ"ז שׁוּב אֵין סָבָרָא לוֹמַר שֶׁבִּתְחִילַּת הַחֲתָךְ יִבָּלַע יוֹתֵר דְּאֶפְשָׁר בַּתְּחִילָּה לֹא נָגַע כ"כ בִּצְדָדִים וְאַחַ"כ נָגַע יוֹתֵר.

וְגַם כִּי כָּל מַה שֶּׁחוֹתֵךְ יוֹתֵר נִכְנָס הַסַּכִּין יוֹתֵר בְּעוֹמֶק הַצָּנוֹן וְיוֹתֵר קָרוֹב שֶׁיִּגַּע שָׁם הַסַּכִּין בְּצִדְדֵי הַחֲתָךְ. וְגַם כִּי שֶׁהַדּוֹחַק נַעֲשָׂה יוֹתֵר שָׁם.

וערש"י חֻלִּין כ' ע"ב ד"ה שֶׁהוּא מַחֲלִיד וּבְתוֹ' שָׁם שֶׁעֶצֶם אֵינוֹ מִתְרַחֵב כ"כ כִּשְׂאָר בַּיִת דִּשְׁחִיטָה. וְלָזֶה הָעֶצֶם מְכַסֶּה הַסַּכִּין וְהָוֵי חֲלָדָה ע"ש.

וי"ל דִּבְצָנוֹן דְּהָוֵי דָּבָר קָשֶׁה ג"כ אֵינוֹ מִתְרַחֵב. וּבְעוֹמֶק נִדְחַק הַסַּכִּין יוֹתֵר מִבִּתְחִילָּה: ומ"ש מעכ"ת לְהִסְתַּפֵּק בְּחוֹתֵךְ בָּצָל בְּסַכִּין וְחֵלֶק אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן.

אִם הַחֲלָקִים בּוֹלְעִים בְּשָׁוֶה וְגַם הַקָּטָן כְּשֶׁנּוֹפֵל לַקְּדֵירָה צָרִיךְ ס' נֶגֶד מֶחֱצָה מָקוֹם הַסַּכִּין. אוֹ שֶׁבּוֹלֵעַ לְפִי עֵרֶךְ גָּדְלוֹ בְּכָל הַבָּצָל.

וְנִרְאֶה שֶׁסְּפֵיקוֹ לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים שֶׁכָּל הַבָּצָל אוֹ הַצָּנוֹן אֲסוּרִים וְהוּבְאוּ בָּרַמָ"א סי' צ"ו ס"א. דְּאִם אֵינוֹ בּוֹלֵעַ רַק כְּדֵי נְטִילָה.

א"כ אֵין נ"מ בְּגוֹדֶל הַחֲתִיכָה. וְכֵן אֵינִימָא שֶׁהַסַּכִּין אֵינוֹ פּוֹלֵט רַק מַה שֶּׁעָלָיו בְּעַיִן אוֹ לְדַעַת קְצָת פּוֹסְקִים מַה שֶּׁמִּבְלָע בִּקְלִיפָּתוֹ.

ג"כ אֵין נ"מ בִּסְפֵיקוֹ שֶׁל מעכ"ת. וצ"ל שֶׁסְּפֵיקוֹ לְדַעַת הַסּוֹבְרִים שֶׁנִּפְלַט מִכָּל הַסַּכִּין וְשֶׁנִּבְלָע בְּכָל הַצָּנוֹן וְהַבָּצָל.

ולפ"ז אֵין נ"מ לְמַעֲשֶׂה. שֶׁאָנוּ מְקִילִים בְּזֶה בְּדִיעֲבַד כַּמְבוֹאָר בְּרַמָ"א שָׁם וע' בַּשָּׁ"ךְ וְאַחֲרוֹנִים שָׁם.

אָכֵן יֵשׁ נ"מ לְעִנְיַן כְּשֶׁחָתַךְ בְּסַכִּין רוֹתֵחַ דָּבָר רוֹתֵחַ דלכ"ע פּוֹלֵט כֻּלּוֹ ומַבְלִיעַ בְּכֻלּוֹ: וְנִרְאֶה פָּשׁוּט. שֶׁמַּבְלִיעַ לְפִי עֵרֶךְ גּוֹדֶל הַחֲתִיכָה.

דַּהֲרֵי אִם הִתְחִיל לַחְתּוֹךְ הַצְּנוֹן אוֹ הָרוֹתֵחַ וְהִנִּיחַ בְּאֶמְצַע בְּאוֹפֶן שֶׁנִּשְׁאַר עוֹד קְצָת מְחֻבָּר. נִרְאֶה וַדַּאי שֶׁמִּצְטָרֵף כָּל הַצְּנוֹן אוֹ הָרוֹתֵחַ לְשִׁשִּׁים נֶגֶד הַסַּכִּין.

וְאַף מַה שֶּׁתַּחַת מְקוֹם הַחֲתָךְ. וְהֵיינוּ מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן שֶׁהַטַּעַם מִתְפַּשֵּׁט בְּכָל הַצְּנוֹן וּכְמוֹ בְּכָל דָּבָר רוֹתֵחַ וְכֵן בִּקְדֵירָה בְּנִיעֵר וְכִיסָּה.

וא"כ מְבֹאָר שֶׁנִּבְלַע בַּחֲתִיכָה לְפִי עֵרֶךְ גּוֹדֶל הַחֲתִיכָה וכדקיי"ל בְּכָל דָּבָר שֶׁמְּשַׁעֲרִין לְפִי עֵרֶךְ הַמְּדֻמָּע. וא"כ כְּשֶׁגָּמַר לַחְתּוֹךְ הַצְּנוֹן אוֹ הָרוֹתֵחַ וַדַּאי שֶׁמְּשַׁעֲרִין לְפִי עֵרֶךְ הַנִּבְלָע לְפִי גּוֹדֶל הַחֲתִיכָה.

וּמַה לִּי כְּשֶׁחָתַךְ בְּבַת אַחַת אוֹ כְּשֶׁחָתַךְ אַחַ"כ. וְזֶה וַדַּאי לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁכְּשֶׁחָתַךְ בְּבַת אַחַת לֹא הִסְפִּיק עֲדַיִן לְהִתְפַּשֵּׁט: סִימָן מו לְהָרַב הַגָּאוֹן הַנָּ"ל: א) ע"ד אֲשֶׁר הֵבִיא מעכ"ת בְּשֵׁם הַיְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בי"ד סי' ק"א שֶׁהֵבִיא רְאָיָה לְהַפּוֹסְקִים דְּכָבֵשׁ שָׁלֵם מִיקְרֵי חֲתִיכָה הָרְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד מִפְּסָחִים פ"ח דְּאִיתָא שָׁם חֲמִשָּׁה שֶׁנִּתְעָרְבוּ עוֹרוֹת פִּסְחֵיהֶם וְנִמְצָא יְבֹלֶת בְּאֶחָד מֵהֶם כֻּלָּם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה וּפְטוּרִים מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי.

וְקָשֶׁה דְּלִיבְטִיל הַפָּסוּל בְּרֹוב וְיִהְיוּ כֻּלָּם מֻתָּרִים. וע"כ צ"ל מִשּׁוּם דְּכָבֵשׁ שָׁלֵם הָוֵי ג"כ חהר"ל.

וְכֵן מוּכָח מִזֶּה דְּאֵינָהּ מְבֻשֶּׁלֶת ג"כ הָוֵי רְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד. וע"ז הִקְשָׁה מעכ"ת דְּהָא כָּתְבוּ התו' וּשְׁאָר רִאשׁוֹנִים בִּיבָמוֹת פ"א ע"ב דְּקָדָשִׁים שֶׁאֵין רְאוּיִים אֶלָּא לַכֹּהֲנִים לָא מִיקְרֵי חהר"ל.

וְרַשִׁ"י כ' שָׁם דְּבָטֵל מִשּׁוּם הֶפְסֵד מְרֻבֶּה א"כ ה"ה הָכָא לָא הָוֵי חהר"ל וְגַם דְּהָא אִיכָּא הֶפְסֵד מְרֻבֶּה. וְלָזֶה כָּתַב דְּלָזֶה לֹא בָּטֵל מִשּׁוּם דְּהָוֵי קָבוּעַ בכה"ג כמ"ש הַשָּׁ"ךְ בסי' ק"י סקי"ד וְהוֹכִיחַ מִזֶּה מעכ"ת דְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן מִיקְרֵי אֵינוֹ רָאוּי מה"ת דְּהָא אִיתָא שָׁם דְּקוֹדֶם זְרִיקָה מִיקְרֵי לָא חָזֵי לַאֲכִילָה בִּשְׁעַת זְרִיקָה.

אַף שֶׁכָּתְבוּ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דבכה"ג הָוֵי קָבוּעַ רַק מִדְּרַבָּנָן. וא"כ מִדְּאוֹרַיְיתָא בָּטֵל בְּרֹוב.

וְכֵן לְהַיְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב ג"כ מוּכָח זֶה דְּהָא חהר"ל הָוֵי דְּרַבָּנָן עכ"ד: ב) וְהִנֵּה יָפָה הִתְעוֹרֵר מעכ"ת בָּזֶה. אֲבָל בֶּאֱמֶת אַדְּרַבָּא מִזֶּה תִּיקְשֵׁי עוֹד עַל הָרִאשׁוֹנִים הַנַּ"ל דְּהָא מוּכָח מִזֶּה דְּאַף בְּקָדָשִׁים הָוֵי חהר"ל.

וְכֵן הִקְשָׁה הַחָזוֹת דַּעַת בסי' ק"א וְהַבַּיִת מֵאִיר בְּשַׁעַר הַקָּבוּעַ וְהַבַּיִת יִצְחָק בְּפָתַח הַשַּׁעַר. וא"א לוֹמַר שֶׁמְּכֻוָּנִים נֶעֱלְמוּ דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים הַלָּלוּ: וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה דְּרַק בְּכֹהֲנִים דְּמִשֻּׁלְחָן גָּבוֹהַּ קָזָכוּ כָּתְבוּ התו' דְּלָא מִיקְרֵי רְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד שֶׁאֵין מַחֲזִיקִים טוֹבָה זֶה לָזֶה.

אֲבָל בְּפֶסַח שֶׁמְּמוֹנָם הוּא שַׁפִּיר רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד שֶׁיִּכְבְּדוּ אֶת אֶחָד מֵחֲבוּרָתָם בַּחֲתִיכָה וּמָנָה יָפָה. וּלְשִׁיטַת רַשִׁ"י ג"כ לק"מ דְּרַשִׁ"י כָּתַב שָׁם זֶה רַק לְשִׁיטָתוֹ דס"ל דְּלָא אָמְרִינַן חֲתִיכָה רְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד רַק בְּאִיסּוּרֵי הֲנָאָה כְּהָא דע"ז ע"ד.

וס"ל דְּפְלִיגָא עַל הַמִּשְׁנָה דפ' גה"נ ע' בחי' הָרַשְׁבָּ"א בִּיבָמוֹת פ"א וְחֻלִּין ק' וּבָרָ"ן שָׁם שכ"כ בְּדַעַת רַשִׁ"י. וְהָכָא הָוֵי רַק מִשּׁוּם דְּהָוֵי כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְנוֹת וְהַקִּילוּ בָּזֶה בהפ"מ יעו"ש בחי' רַשְׁבָּ"א.

וא"כ א"ש דְּהַהִ דִּפְסָחִים ס"ל כְּמַתְנִיתִין דפ' גה"נ דַּחֲתִיכָה רְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד לֹא בָּטְלָה אַף בְּאִיסּוּרֵי אֲכִילָה. וְהָרַשְׁבָּ"א בחי' שֹׁם וְהָרַ"ן שֹׁם שֶׁכָּתְבוּ דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי רַק לְזִכְרֵי כְּהֻנָּה לָא מִיקְּרֵי רְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד.

עֲלֵיהֶם בלא"ה קָשֶׁה מֵהָא דִּפְסָחִים דְּהָא הֵם כָּתְבוּ שָׁם דְּכֶבֶשׁ שָׁלֵם לָא הָוֵי חהר"ל וּלְשִׁיטָתַיְיהוּ ע"כ צ"ל דְּבִפְסָחִים אֵין הַטַּעַם מִשּׁוּם חהר"ל. וּבֶאֱמֶת יֵשׁ מָקוֹם לְחַלֵּק גַּם לְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן דְּשָׁם הָאִיסּוּר מִצַּד הַגּוּף שֶׁזָּרִים וְנָשִׁים אֲסוּרִים בְּקָדָשִׁים אֲלוּ משא"כ הָכָא כָּל יִשְׂרָאֵל מֻזְהָרִים בְּפֶסַח.

וְרַק פֶּסַח זֶה נֶאֱכָל לְמִנּוּיוֹ לְפִי שֶׁהוּא שֶׁלָּהֶם וְהַתּוֹרָה אָסְרָה לָהֶם לִמְכּוֹר אוֹ לִיתֵּן לְאַחֵר. אֲבָל מִתְּחִלָּה הָיוּ יְכוֹלִים כָּל יִשְׂרָאֵל לְהַמְנוֹת עָלָיו.

וַהֲרֵי מְבֹאָר בְּהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן שָׁם דִּבְשַׂר שְׁלָמִים שֶׁמֻּזְהָר אַף לְזָרִים שַׁפִּיר מִיקְּרֵי רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד אַף שֶׁאָסוּר לִטְמֵאִים וַעֲרֵלִים. ועכצ"ל דְּכֵיוָן שֶׁאֵין הָאִיסּוּר עַל הַגּוּף רַק מִצַּד סִיבָּה מִקְּרֵית שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּגוֹן שֶׁנִּטְמָא אוֹ שֶׁלֹּא מָל שַׁפִּיר מִיקְּרֵי זֶה רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד.

וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק. בכ"ז נִרְאֶה כמ"ש.

וְכֵן מָצָאתִי בכרו"פ סי' ק"א שֶׁהִקְשָׁה בִּפְסָחִים פ"ט דְּלִיבְּטֵיל הֶחָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל פֶּסַח בֵּין שֶׁל שְׁלָמִים. וְתֵירֵץ שָׁם דְּאַף דְּחָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלָמִים לָא הָוֵי רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ רָאוּי רַק לַכֹּהֲנִים מ"מ שֶׁל פֶּסַח שֶׁרָאוּי לִבְנֵי חֲבוּרָה מִיקְּרֵי רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד יעו"ש וְלֹא בֵּיאֵר הַסְּבָרָא.

וע"כ צ"ל כמ"ש וְאֶצְטַמֵּיד לְהוּ דְּבְרֵי הַגְּאוֹנִים הַנ"ל: ג) ומ"ש מעכ"ת דבכה"ג הָוֵי קָבוּעַ. אֱמֶת שכ"ה דַּעַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א.

אֲבָל התו' בְּנָזִיר י"ב וּבְגִיטִּין ס"ד וְהָרָ"ן שָׁם והר"ש מִקִּינּוּן בס' הַכְּרִיתוּת ס"ל דְּלָא הָוֵי קָבוּעַ אַף מִדְּרַבָּנָן. וְהֵבִיא שִׁיטָה זוֹ בפרמ"ג בסי' ק"י בש"ד ס"ק י"ד.

וְהָא דִּבְנָזִיר י"ב דְּאָסוּר בְּכָל הַנְּשִׂים ס"ל דְּהָוֵי רַק קָנָס עַל שֶׁהִכְנִיס א"ע לְסָפֵק. וּדְפָרִיךְ מַקְנִים הוּא ג"כ בְּתוֹרַת קָנָס.

אֲבָל הָכָא גַּבֵּי פֶּסַח לֹא שַׁיָּיךְ זֶה שֶׁיִּקְנוֹס לִמְנוֹעַ מֵהֶם מִצְוַת אֲכִילַת פֶּסַח. וְגַם דְּהָא כָּתְבוּ התו' שָׁם דְּלָא קָנְסִינַן רַק לְדִידֵיהּ שֶׁהוּא פָּשַׁע וְלֹא לְעָלְמָא ע"ש.

וה"ה הָכָא הֲרֵי נִתְעָרְבוּ הָעוֹרוֹת בָּעֲזָרָה. וְאֶפְשָׁר שֶׁפָּשְׁעוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם הָעוֹסְקִים בַּעֲזָרָה אוֹ שֶׁפָּשַׁע רַק אֶחָד מִן הַמְּנוּיִין וְלָמָּה יִקְנְסוּ כָּל הַמְּנוּיִים.

וע' דה"י א' כ"ג וּבְרַשִׁ"י שָׁם ודה"י ב' כ"ט ול"ה שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ מַפְשִׁיטִים אֶת הַפְּסָחִים וּשְׁאָר קָרְבָּנוֹת. וּבְחִיבּוּרֵי הִלְכוֹת לְוִיִּם הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה בס"ד.

ובלא"ה אִיתָא בְּגִיטִּין נ"ג דְּקָנָסָא מִקָּנָסָא לָא יָלְפִינַן לִשְׁמוּאֵל וקיי"ל כְּוָותֵיהּ שָׁם. וע' שַׁ"ךְ ח"מ ר"ס שֶׁפֵּ"ה שפ"ו בָּזֶה.

וּדְפָרִיךְ בְּנָזִיר מִקִּינִּין. י"ל דְּבָעֵי לְאוֹקְמָא דר"י דְּהָתָם אַף לְרַב דְּיָלִיף קָנָסָא מִקָּנָסָא.

משא"כ לְדִינָא לָא קיי"ל הָכִי ובב"ק קי"ז נָחְלְקוּ רַב יוֹסֵף ורהב"ח אִי יָלְפִינַן קָנָסָא מִקָּנָסָא. וְקָשֶׁה שֶׁלֹּא הוּבָא שָׁם דְּהָוֵי פְּלֻגְתָּא דְּרַב ושְׁמוּאֵל וְיֵשׁ לְיַיְשֵׁב ואכמ"ל בָּזֶה.

ועכ"פ זֶה נִרְאֶה דְּהָכָא לֹא שַׁיָּךְ טַעַם קָנָס כמש"ל. וע' גִּיטִּין נ"ד ע"א גַּבְרָא לִכְפוֹרֵי קָמְכַוִּין נַאֲנַן נִיקוּם וְנִקְנְסֵיהּ.

וְהַבַּיִת יִצְחָק בְּפֶתַח הַשַּׁעַר וְהַבַּיִת מֵאִיר בְּשַׁעַר הַקָּבוּעַ כָּתְבוּ לְהוֹכִיחַ מִסֵּוּגְיָא דִּפְסָחִים דְּלִשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּכֶבֶשׁ שָׁלֵם אוֹ אֵינוֹ מְבֻוָּשָׁל לָא הָוֵי חהר"ל צ"ל דְּהָוֵי קָבוּעַ אַף בְּאֵין נִיכָּר הָאֵיסּוּר.

וּבֶאֱמֶת א"א לוֹמַר כֵּן דְּהָא התו' ס"ל דְּלָא הָוֵי קָבוּעַ וּבִיבָמוֹת פ"א ע"ב כָּתְבוּ דְּכֶבֶשׁ לָא הָוֵי רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד. וְכֵן הָרָ"ן ס"ל דְּכֶבֶשׁ שָׁלֵם לָא הָוֵי חהר"ל כמש"ל וס"ל בְּגִיטִּין ס"ד דְּלָא הָוֵי קָבוּעַ.

ע"ש שֶׁכָּתַב דְּאָזְלִינַן בְּנָשִׁים בָּתַר רֻבָּא. וְלִבְסוֹף שָׁם דְּלָא נָקִיט טַעַם זֶה.

נָקִיט רַק חַד מִתְּרֵי וּתְלָתָא טַעְמֵי ע"ש בִּלְשׁוֹנוֹ. וכ"נ בָּרָ"ן פ' גה"נ דַּף צ"ה יעו"ש.

וְהַבַּיִת יִצְחָק שָׁם כָּתַב לְיַשֵּׁב דְּשָׁם הָוֵי אֶפְשָׁר לְבָרֵר שֶׁיָּבִיאוּ כֻּלָּם פֶּסַח אֶחָד בִּתְנַאי. וּתְמֵהֲנִי דְּהָא מַסְקִינַן בַּשַּׁ"ס בִּפְסָחִים פ"ט דְּלָא אֶפְשָׁר לְמֶעְבַּד הָכִי ע"ש.

והחוו"ד בסי' ק"א שֶׁהִקְשָׁה מֵהָא דִּפְסָחִים וְלֹא הִזְכִּיר כְּלָל סְבָרַת קָבוּעַ. נִרְאֶה דְּלְטַעְמֵיהּ אָזִיל בסי' ק"י סק"ג דס"ל דבכה"ג לָא הָוֵי קָבוּעַ לכ"ע אֲבָל כְּבָר חָלְקוּ שְׁאָר אַחֲרוֹנִים עָלָיו בָּזֶה: ד) וְהִנֵּה החוו"ד שָׁם הִקְשָׁה מֵהָא דְּקוֹדֶם זְרִיקָה חַיָּיבִים לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי לָמָּה חַיָּיבִים לְיַבֵּשׁ בְּרֻבָּא וְהָוֵי חֲזִי לַאֲכִילָה בִּשְׁעַת זְרִיקָה.

וא"ל מִשּׁוּם דָּם שֶׁנִּתְעָרֵב בַּדָּם. הָא מִשְׁנָה מְפֹרֶשֶׁת בִּזְבָחִים אִם לֹא נִמְלַךְ וְנָתַן כָּשֵׁר.

וע"כ צ"ל שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם חהר"ל עכ"ד. ולענ"ד ז"א דְּהָא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם פ"ב מה' פסוה"מ הכ"ג דְּרַק בְּדַם הַתַּמְצִית אוֹ בְּנִיתָּנִין לְמַטָּה שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַּנִּיתָּנִין לְמַעְלָה לֹא נִמְלַךְ כָּשֵׁר.

אֲבָל בְּבַעֲלֵי מוּמִין בִּתְמִימִים פָּסוּל אַף בְּלֹא נִמְלַךְ. וע"ש בלח"מ שֶׁתָּמַהּ מנ"ל לְהָרַמְבַּ"ם זֶה.

ולענ"ד מְקוֹרוֹ מֵהָא דִּזְבָחִים ע"ג ע"ב דְּאָמַר רָבָא דְּהֵיכָא דַּאֲמוּר רַבָּנָן דְּלָא נַקְרִיב מִשּׁוּם דְּלָא בָּטֵל אִם הִקְרִיב אֵינוֹ מְרַצֶּה ע"ש דְּמַסְיק הָכִי מִשּׁוּם דְּנִדְחָה וְאֵינוֹ חוֹזֵר וְנִרְאֶה. וְגוּף עִנְיָן זֶה דּוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת לְבָאֵר לָמָּה בֶּאֱמֶת בְּדַם תַּמְצִית וְנִיתָּנִין לְמַעְלָה כָּשֵׁר בְּלֹא נִמְלַךְ וּכְבָר הִרְגִּישׁ בָּזֶה בְּקֶרֶן אוֹרָה ע"ט ע"ב וְלֹא הֶעֱלָה אֲרוּכָה ע"ש: ה) אָכֵן בלא"ה בְּגוּף הַדָּבָר לֹא יָדַעְתִּי לָמָּה לֹא נִפְרַשׁ הַשַּׁ"ס כִּפְשׁוּטוֹ שֶׁאִם נוֹדַע קוֹדֶם זְרִיקָה חַיָּיבִים בְּפֶסַח שֵׁנִי לְפִי שֶׁאָסוּר לִזְרוֹק וכדקיי"ל שֶׁיִּשְׁפְּכוּ לְאַמָּה.

וְאַף דִּלְשׁוֹן רַשִׁ"י שָׁם מַשְׁמַע דִּמְפָרֵשׁ שֶׁעָבְרוּ וְזָרְקוּ. בכ"ז הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּכֶבֶשׁ שָׁלֵם אוֹ אֵינוֹ מְבֻוָּשָׁל לָא הָוֵי חהר"ל.

י"ל דִּמְפָרֵשׁ כִּפְשׁוּטוֹ. וכ"נ בָּרַמְבַּ"ם שֶׁמְּפָרֵשׁ כֵּן.

וְלֹא קָאָמַר שֶׁאֵין זוֹרְקִין מִשּׁוּם דְּנָקִיט כִּלְשׁוֹן הַבָּרַיְיתָא דְּאַיְירֵי בְּחִיּוּב פֶּסַח שֵׁנִי. וּבֶאֱמֶת תָּמוּהַּ לָמָּה לֹא הִקְשָׁה בְּפִשׁוּטוֹ מֵהָא דְּכֻלָּם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה.

וּכְמוֹ שֶׁדִּקְדְּקוּ שְׁאָר מְפָרְשִׁים שֶׁהִזְכִּירוּ: ו) [וְהִנֵּה הַחוו"ד שָׁם בסי' ק"א תָּמַהּ עַל קֻוּשְׁיַת הכרו"פ דְּלִיבְּטִיל חָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל פֶּסַח בְּרוֹב. דְּכֵיוָן דְּהַסָּפֵק עַל גּוּף הַדָּבָר וְאֵינוֹ בָּא מִכֹּחַ תַּעֲרוֹבוֹת לֹא שַׁיָּיךְ בִּיטּוּל בְּרוֹב.

וּמַיְיתֵי רְאָיָה מֵחֻלִּין י"ב דְּפָרִיךְ הַשַּׁ"ס ר"מ הֵיכִי אָכִיל בִּישְׁרָא. אַף דְּרוֹב כְּשֵׁירוֹת ור"מ מוֹדֶה דְּבָטֵל בְּרוֹב.

וע"כ צ"ל דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁהַסָּפֵק עַל כָּל בְּהֵמָה אִם הִיא כְּשֵׁירָה אוֹ טְרֵיפָה עכ"ד. ולענ"ד דְּבָרָיו תְּמוּהִים דְּהָא דְּבָטֵל בְּרוֹב לר"מ הַיְינוּ מְשׁוּם דְּמוֹדֶה בְּרֻבָּא דְּאִיתָא קָמָן כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין י"א.

אֲבָל רֹוב כְּשֵׁירוֹת מִיקְרֵי רֻבָּא דְּלֵיתָא קָמָן כִּדְמוֹכַח בַּסּוּגְיָא שָׁם דְּרֻבָּא דְּעָלְמָא מִיקְרֵי לֵיתָא קָמָן וְלָא ס"ל לר"מ. וּלְהָכִי מַקְשֶׁה לר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּט טְרֵיפוֹת הֵיכִי אָכִיל בִּישְׁרָא.

וּמַה שַּׁיָּיךְ לְהַקְשׁוֹת שֶׁיְּבַטֵּל בְּרוֹב. אֲבָל לְרַבָּנָן בֶּאֱמֶת בָּטֵל בְּרוֹב.

וּמִמֵּילָא אָמְרִינַן כָּל דְּפָרִישׁ מֵרֻבָּא פָּרִישׁ]. וע"ל אוֹת כ"ה כ"ו: ז) וּבְגוּף קֻוּשְׁיַת הָאַחֲרוֹנִים הַנַּ"ל נִרְאֶה דְּעַל שִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּאֵינוֹ מְבֻטָּשׁ לָא הָוֵי חהר"ל וַדַּאי לק"מ.

דְּהִנֵּה מָצִינוּ גַּבֵּי דשיל"מ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיָּבוֹא הַהֶיתֵּר מְמֵילָא. וְאִם מְחֻסַּר מַעֲשֶׂה צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא מְצָוָה לַעֲשׂוֹת הַמַּעֲשֶׂה וְכִדְאִיתָא בִּנְדָרִים נ"ט.

וּכְבָר הֶאֱרִיכוּ הַפּוֹסְקִים בָּזֶה עי"ד סי' ק"ב. וְכֵן מָצִינוּ לר"ש דְּכָל הָעוֹמֵד לִזְרוֹק כְּזָרוּק דָּמֵי קיי"ל בְּמְנָחוֹת ק"א וּכְרִיתוּת כ"ד דְּהַיְינוּ רַק הֵיכָא שֶׁמְּצָוָה לִזְרוֹק אוֹ לִכְפּוֹת.

וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב הכ"מ דס"ל כר"ש וע' שעה"מ פ"ד מה' גֵּירוּשִׁין וְאַחֲרוֹנִים באהע"ז סי' קכ"ד. וּבְחֵלֶק רִאשׁוֹן סל"ג בֵּאַרְנוּ בְּעִנְיָן זֶה בס"ד ואכ"מ.

עכ"פ שָׁמַעְנוּ שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁמְּצָוָה לַעֲשׂוֹתוֹ חוֹשְׁבִים אוֹתוֹ כְּאִלּוּ כְּבָר נַעֲשָׂה משא"כ הֵיכָא שֶׁאֵין מְצָוָה הָוֵי מְחֻסַּר מַעֲשֶׂה. וְכֵן בדשיל"מ כָּתַב הָרָ"ן בִּנְדָרִים נ"ב הַטַּעַם דְּהָוֵי כְּהֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר.

הֲרֵי מְבֹאָר דְּלְעִנְיַן בִּיטּוּל הָוֵי מַה שֶּׁעָתִיד לָבוֹא מֵאֵלָיו אוֹ ע"י מְצָוָה הָוֵי כְּאִלּוּ כְּבָר נַעֲשָׂה. וא"כ י"ל דה"ה בְּאֵינוֹ מְבֻטָּשׁ לָא הָוֵי חהר"ל לְפִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה.

וְאַף שאח"כ יְבַשְּׁלֻנּוּ מ"מ מִי יֵימַר שֶׁיְּבַשְּׁלֻנּוּ דְּאֶפְשָׁר שֶׁיַּאֲכִילֻנּוּ לִכְלָבִים וְכַדּוֹמֶה. וְלָזֶה בְּפֶסַח שֶׁמְּצָוָתוֹ בְּצָלִי וְגַם בִּשְׁאָר קָדָשִׁים כְּתִיב לְמָשְׁחָה כְּדַרְךְ שֶׁהַמְּלָכִים אוֹכְלִים וּמְצָוָה לְאָכְלָם מְבֻטָּשִׁים.

ועי' תו' חֻלִּין קל"ב ע"ב ומל"מ פ"ט מה' מעה"ק ה"י וע' מְנָחוֹת צ"ט ע"ב. לָזֶה שַׁפִּיר הָוֵי חהר"ל אַף בְּאֵינוֹ מְבֻטָּשׁ דְּכֵיוָן דְּהָוֵי מְצָוָה לְבַשְּׁלוֹ אוֹ לִצְלוֹתוֹ כְּצָלוּי דָּמֵי.

וְלָזֶה בְּפֶסַח הָוֵי חהר"ל. וכ"כ הַפּוֹסְקִים בי"ד סי' קי"א דְּבָעָתִיד לְהִתְעָרֵב מִצְטָרְפִים לְבַטֵּל.

וְרַק שָׁם נֶחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים אִי רַק בִּדְרַבָּנָן מִצְטָרְפִים אוֹ אַף בִּדְאוֹרָיְיתָא וְגַם גְּבוּל עָתִיד לְהִתְעָרֵב צָרִיךְ בֵּיאוּר. ובנ"ד א"צ לָזֶה וכמש"ל: ח) וּבְהָא דְּכֻבָּשׁ שָׁלֵם נִרְאֶה ג"כ דְּהַסְּבָרָא כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִיתֵּן לִפְנֵי הָאוֹרְחִים כְּבָשׁ שָׁלֵם.

וְנִרְאֶה שֶׁיְּסוֹד הַסְּבָרָא הוּא כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין כ"ח דִּבְעוֹף צָרִיךְ לִשְׁחוֹט הַוְרִידִין שֶׁצּוֹלֵהוּ כֻּלּוֹ כְּאֶחָד. וּבִבְהֵמָה א"צ מִפְּנֵי שֶׁדֶּרֶךְ לְנַתְּחָהּ אֵבֶר אֵבֶר.

הֲרֵי דִּבְבְהֵמָה אֵין דֶּרֶךְ לְבַשְּׁלָהּ כֻּלָּהּ כְּאֶחָד. וּבָזֶה מְבֹאָר הָא דְּבַטּוּר אִיתָא הַלָּשׁוֹן כָּבֵשׁ אוֹ אֲגוּז שָׁלֵם.

ובש"ע הִשְׁמִיט אֲגוּז וְכָתַב רַק כָּבֵשׁ. וְהַיְינוּ כמ"ש דְּרַק בְּהֵמָה אִיתָא בַּשַּׁ"ס שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ בְּכָךְ.

וְגַם בַּטּוּר נִרְאֶה דְּרַק אֲגוּז שֶׁהוּא עוֹף גָּדוֹל לֹא הָיָה דַּרְכָּם אָז לְצָלוֹת כֻּלּוֹ כְּאֶחָד אֲבָל בְּעוֹף קָטָן מוּדֶה. וְכֵן מוּכָח בטוש"ע דִּנְקִיט שָׁם דְּתַרְנְגֹלֶת בְּנוֹצָתָהּ לָא הָוֵי חהר"ל.

מַשְׁמַע דְּאַף שֶׁהִיא שְׁלֵימָה אִם נִיטְּלָה נוֹצָתָהּ הָוֵי חהר"ל. וְהַיְינוּ כמש"ל דְּתַרְנְגֹלֶת דַּרְכָּהּ לִצְלוֹתָהּ שְׁלֵימָה.

וְהָעִיקָּר שֶׁזֶּה תָּלוּי בְּמִנְהָג. וּמִמֵּילָא שַׁפִּיר מְיֻיּשָׁב דְּפָסַח שָׁלֵם מִיקָּרֵי לכ"ע חהר"ל כֵּיוָן שֶׁמִּצְוָתוֹ לִצְלוֹתוֹ שָׁלֵם א"כ דַּרְכּוֹ בְּכָךְ.

וּפַשְׁטוּת לְשׁוֹנוֹת הַשַּׁ"ס נִרְאֶה שֶׁהָיוּ נוֹתְנִים אוֹתוֹ שָׁלֵם לִפְנֵי הַחֲבוּרָה וְהֵם חוֹתְכִים מִמֶּנּוּ וְאוֹכְלִין. וכ"כ הָרַמְבַּ"ם בפט"ז מהמ"א ה"ט ובש"ע סי' ק"י ס"א שֶׁעִיקַּר דָּבָר חָשׁוּב וְרָאוּי לְהִתְכַּבֵּד תָּלוּי בְּמִנְהָג הַמְּקוֹמוֹת יעו"ש.

וְכֵן מָצִינוּ לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן דַּחֲתִיכָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִדַּאי וְאֵבָרִים שְׁלֵמִים לָא הָוֵי חהר"ל. ומ"מ קיי"ל דְּאֵבְרֵי בע"מ שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּאֵבְרֵי עוֹלָה לָא בָּטְלִי בִּזְבָחִים ע"ז וכ"פ הָרַמְבַּ"ם.

וְהַטַּעַם מְשׁוּם דְּהָוֵי חהר"ל וכמ"ש הכרו"פ בסי' ק"א. הֲרֵי דְּאֵבָרִים שְׁלֵמִים ג"כ הָוֵי רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד.

ועכצ"ל הַטַּעַם מְשׁוּם דְּעוֹלוֹת דַּרְכָּן בְּכָךְ כְּדִתְנַן בִּשְׁקָלִים פ"ז מ"ג יעו"ש. וְכֵן אִיתָא שָׁם דְּלַאֲכִילָה דֶּרֶךְ לַחְתּוֹךְ לַחֲתִיכוֹת וְלֹא לְאֵבָרִים.

וּבִשְׁעַת הָרֶגֶל שֶׁהַבָּשָׂר מְרֻבֶּה דְּרָכָן לַחְתּוֹךְ לְאֵבָרִים אַף לַאֲכִילָה יעו"ש. וְאָז וַדַּאי לכ"ע הָוֵי אֵבָרִים חהר"ל כֵּיוָן שֶׁדַּרְכָּן בְּכָךְ.

וְנִרְאֶה דְּהָא דקיי"ל שָׁם בִּירוּשַׁלְמִים זִבְחֵי שְׁלָמִים קָאֵי גַּם עַל אֵבָרִים מִדְּלָא מְפָרֵשׁ דִּין אֵבָרִים בִּירוּשַׁלְמִים. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּעוֹלָה הָוֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ חוּץ לָעֲזָרָה.

וּשְׁלָמִים תָּמִיד מְרֻבִּים בִּירוּשָׁלַיִם וְדַרְכָּן לְבַשְּׁלָם אֵבָרִים שְׁלֵמִים וּכְמוֹ בִּשְׁעַת הָרֶגֶל בְּכָל מָקוֹם. וְלָזֶה לֹא בֵּיאֵר שֶׁאֵבָרִים בִּירוּשָׁלַיִם הָוֵי נְבֵלוֹת וְרַק בְּגִבּוּלִין אִיתָא זֶה שָׁם: ט) וּבָאֻמָּת כָּל הַתֵּירוּצִים הַנַּ"ל דְּחוּקִים וְאֵין בָּהֶם דַּי לְיַיְשֵׁב קֻוּשְׁיָא גְּדוֹלָה כָּזוֹ.

וְאַף אִי נֵימָא דְּהָוֵי חהר"ל. מ"מ כָּל כה"ג הו"ל לְהַשַּׁ"ס לְפָרוֹשֵׁי.

וְגַם דְּהָא כְּבָר הִקְשָׁה הַיְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב סי' ק"י שֶׁאִם נִשְׂרַף אֶחָד יֹאכְלוּ הַנּוֹתָרִים. וְתֵירֵץ דְּבָעֵי עִיבּוּר צוּרָה.

וַעֲדַיִן קָשֶׁה דהו"ל לְהַשֵּׁ"ס לִפְרוּשֵׁי שֶׁאִם קָרָה כֵּן שֶׁנִּשְׂרַף אֶחָד יֹאכְלוּ הַשְּׁאָר. וְגַם לִפְנֵי זְרִיקָה יִקָּשֶׁה כמ"ש מעכ"ת דְּהָא הָוֵי רַק דְּרַבָּנָן וְנִידּוֹן מֵהָכָא דְּאֵינוֹ רָאוּי מִדְּרַבָּנָן מִיקְרֵי אֵינוֹ רָאוּי מה"ת.

וְכֵן הִקְשָׁה הַבַּיִת מֵאִיר בְּשַׁעַר הַקָּבוּעַ. וְשָׁם הֵבִיא רְאָיָה דְּאֵינוֹ רָאוּי מִדְּרַבָּנָן לַאֲכִילָה מִיקְרֵי רָאוּי מה"ת מִפְּסָחִים פ"א דלר' יוֹסֵי אִם שָׁחֲטוּ וְזָרְקוּ עַל שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם וְאַחַ"כ רָאֲתָה פְּטוּרָה מִפֶּסַח שֵׁנִי דְּאֵינָהּ מְטַמְּאָה לְמַפְרֵעַ רַק מִדְּרַבָּנָן.

הֲרֵי דְּאַף דְּמִדְּרַבָּנָן הָיְתָה טְמֵאָה בִּשְׁעַת זְרִיקָה מ"מ הָוֵי זְרִיקָה רְאוּיָה. ולענ"ד שָׁם ס"ל דִּלְעִנְיַן פֶּסַח לֹא הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם שכ"ה לִשּׁוֹן רַשְׁ"י שָׁם לְהֶדְיָא דִּלְגַבֵּי פֶּסַח טָהוֹרִין מְעַלְיָא הָוו ע"ש.

וְהַיְינוּ דְּלָא הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם כְּלָל. וּכְעֵין זֶה כָּתַב הצל"ח שָׁם לְחַד תֵּירוּצָא דלר' יוֹסֵי שֶׁזָּב מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ מִדְּרַבָּנָן.

מֻוָּתָּר לֶאֱכוֹל הַפֶּסַח דְּלָא הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בָּזֶה. ועוי"ל דְּהָכָא כֵּיוָן שֶׁבִּשְׁעַת זְרִיקָה לֹא הָיָה עָלֶיהָ שׁוּם טֻמְאָה רַק כְּשֶׁרָאֲתָה אַחַ"כ גָּזְרוּ שֶׁכָּל מַה שֶׁנַּגְעָה בָּהֶם יִטְמְאוּ לְמַפְרֵעַ.

א"כ בִּשְׁעַת זְרִיקָה הָיְתָה טְהוֹרָה גְּמוּרָה וּרְאוּיָה לַאֲכִילָה. וְלָא דָּמֵי לְהָיְתָה טְמֵאָה וְלֹא נוֹדַע לָהּ שֶׁאָז הִיא טְמֵאָה מַמָּשׁ בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה.

וּבְשִׁיטָה זוֹ יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ הַרְבֵּה בְּעִנְיַן דְּרַבָּנָן וּדְאוֹרָיְיתָא בְּקִדָּשִׁים ואכ"מ: י) אֲבָל הנלע"ד שֶׁעִיקַּר קֻוּשְׁיָא זוֹ לק"מ וּבְחִנָּם נִתְחַבְּטוּ כָּל הַגְּדוֹלִים הַלָּלוּ בָּזֶה. דְּבִיטּוּל שַׁיָּיךְ בְּדָבָר אִיסּוּר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּרוֹב הֱיוֹתֵר דְּאָמְרִינַן שֶׁהָאִיסּוּר נִתְהַפֵּךְ לְהֱיוֹתֵר כִּי הַמִּיעוּט הוֹלֵךְ אַחַר הָרֹוב.

אֲבָל הֵיכָא שֶׁאַף אַחַר הַבִּיטּוּל א"א שֶׁהַמִּיעוּט יְהֵא כְּמוֹ הָרֹוב אָז וַדַּאי לֹא שַׁיָּיךְ כָּאן דִּין בִּיטּוּל. וה"נ הָא כָּל פֶּסַח מֵאֵלּוּ הַפְּסָחִים אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לְמִנּוּיוֹ.

וַחֲבוּרָה אַחַת אֲסוּרָה לֶאֱכוֹל מִפֶּסַח שֶׁל חֲבוּרָה הַשֵּׁנִית. א"כ גַּם אִם נִבַּטֵּל הַפֶּסַח הַבַּעַל מוּם בכ"ז לֹא יוּכְלוּ לֶאֱכֹלוֹ כְּמוֹ אַרְבַּע הַפְּסָחִים בַּאֲשֶׁר הָאַרְבַּע פְּסָחִים בְּעַצְמָם אֵינָם שָׁוִים וְנֶאֱכָלִים לַחֲבוּרוֹת שׁוֹנוֹת.

וְלָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל בִּיטּוּל בָּזֶה. וְהָא דְּאָמְרִינַן בִּזְבָחִים ע"ח בְּפִיגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא שֶׁנִּתְעָרְבוּ דְּאִיסּוּרִים מְבַטְּלִים זא"ז.

הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁאִם יְבַטֵּל מִיעוּט פִּיגּוּל בְּרֹוב נוֹתָר וְטָמֵא כמ"ש התו' שָׁם. אַף שֶׁהַנּוֹתָר וְהַטָּמֵא אֲסוּרִים כ"א מִשָּׁם אַחַר בכ"ז י"ל שֶׁזִּית פִּיגּוּל יְבַטֵּל חֶצְיוֹ בְּזִית נוֹתָר וְחֶצְיוֹ בְּזִית טָמֵא וְשַׁפִּיר יְהֵא דִּינָם כִּמְבַטֵּל.

וְרַק שא"א לְבָרֵר אֵיזֶה הַחֲצִי בְּטֵלָה בָּזֶה וְאֵיזֶה בְּזֶה. וּכְעֵין זֶה כָּתַב הכרו"פ סי' צ"ח דְּכִלְאַיִם שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחָמֵץ פָּרַח אִיסּוּר כִּלְאַיִם וְנִקְרָא עָלָיו שֵׁם אִיסּוּר חָמֵץ.

אֲבָל בנ"ד לֹא שַׁיָּיךְ זֶה כְּלָל. וְגַם דְּשָׁם בָּטֵל לְעִנְיַן מַלְכוּת שֶׁשְּׁאָר הָאִיסּוּרִים אֵין בָּהֶם מַלְכוּת שֶׁל אִיסּוּר זֶה.

וכ"כ הכרו"פ סי' צ"ח וְהַשַּׁעַר אֶפְרַיִם דְּרַק לְעִנְיַן מַלְכוּת הוּא: יא) ועפ"ז מְיֻשָּׁב מַה שֶּׁקָּשֶׁה טוּבָא מֵהָא דפ"ב דְּעָרְלָה מ"ג דְּתָנַן הָתָם הָעָרְלָה מַעֲלָה אֶת הַכִּלְאַיִם וּמְצַיֵּיר כְּגוֹן שֶׁנָּפְלָה עָרְלָה לְמָאתַיִם הֶיתֵּר וְאַחַ"כ נָפְלָה סְאָה וְעוֹד כִּלְאַיִם.

וּמְבֹאָר שָׁם בְּרַמְבַּ"ם ור"ש וְהוּא מִירוּשַׁלְמִי דְּדַוְוקָא בכה"ג שֶׁכְּבָר בָּטְלָה הָעָרְלָה. וע' רַמְבַּ"ם וְרָאָבָ"ד פט"ז מהמ"א בָּזֶה.

וְקָשֶׁה כֵּיוָן דקיי"ל דְּאִיסּוּרִים מְבַטְּלִים זא"ז. וְאַף שֶׁגַּם הַמְבַטֵּל אָסוּר מ"מ אָמְרִינַן שֶׁהָאִיסּוּר הַמִּתְבַּטֵּל כְּמַאן דְּלֵיתָא דָּמֵי.

א"כ ה"נ יִבָּטְלוּ הַכִּלְאַיִם וְהָעָרְלָה זא"ז וְלֶיהֱוֵי כְּמַאן דְּלֵיתָא. ולפמ"ש א"ש דְּאֵין הַסְּבָרָא דְּהָוֵי כְּמַאן דְּלֵיתָא.

וְרַק שֶׁמִּתְהַפֵּךְ לִהְיוֹת כְּהַמְבַטֵּל. וְלָזֶה כֵּיוָן שֶׁהָעָרְלָה לֹא נִתְבַּטְּלָה עֲדַיִן וְנֶאֱסְרוּ כָּל הַפֵּירוֹת.

א"כ אַף שֶׁשָּׁם אִיסּוּר כִּלְאַיִם בָּטֵל. בכ"ז אָסוּר בַּהֲנָאָה כְּהַמְבַטֵּל.

אָכֵן זֶה יֵשׁ לִדְחוֹת דְּגַם בְּאִיסּוּרִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ אָסְרוּ לְאָכְלוֹ וכמ"ש הכרו"פ סי' צ"ח. ובלא"ה הָא פָּסַק הָרַמְבַּ"ם פי"ח מה' פסוה"מ שֶׁאִיסּוּרִין אֵין מְבַטְּלִין זא"ז ואכמ"ל בָּזֶה וע' אַחֲרוֹנִים בי"ד סי' צ"ח וּבְשוּ"ת שַׁעַר אֶפְרַיִם סי' נ"ג נ"ד בָּזֶה.

וְזֶה נָדַאי אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁהַבַּעַל מוּם יִתְבַּטֵּל לְעִנְיָן זֶה שֶׁיְּהֵא מֻתָּר לְמִנּוּיוֹ כִּשְׁאָר הַפְּסָחִים. ז"א דבבע"מ בֶּאֱמֶת בָּטֵל כָּל עִנְיַן מִנּוּיָן כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ פֶּסַח כְּלָל.

וְהָעִיקָּר דְּהַמְבַטְּלִין אֵינָם דּוֹמִים בְּהֶתֵּירָן זֶה לְזֶה לְפִי שכ"א נֶאֱכָל רַק לְמִנּוּיוֹ. וְלֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל רוֹב בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁהָרוֹב בְּעַצְמוֹ אֵינָם שָׁוִים כְּלָל זל"ז: יב) וְיֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּעִנְיָן זֶה מֵהָא דְּמָנָחוֹת כ"ג לְעִנְיַן אִי בָּתַר בָּטֵל אוֹ בָּתַר מְבַטֵּל אָזְלִינַן.

דְּמִסְּוּגְיָא הַנָּ"ל מוּכָח שֶׁהַבָּטֵל נֶהְפַּךְ לִהְיוֹת כְּמְבַטֵּל. וע' בְּכוֹרוֹת כ"ב בְּעִנְיָן זֶה.

וּבַאֲשֶׁר עִיקַּר סֻגְיָא דְּמָנָחוֹת הַנָּ"ל הוּא רַק לְעִנְיַן מִין בְּמִינוֹ ע"ש וְגַם מְקֻצָּר הַפְּנַאי אֲקַצֵּר בָּזֶה. וְגַם יֵשׁ לְהָעִיר מִדִּבְרֵי הָרֹאֹ"שׁ פ' גה"נ שֶׁהָאִיסּוּר שֶׁנִּתְבַּטֵּל נֶהְפַּךְ לִהְיוֹתֵר.

ועב"י י"ד סי' ק"ט שֶׁהָרַשְׁבָּ"א וְעוֹד פּוֹסְקִים חוֹלְקִים ע"ז ואכמ"ל בָּזֶה: יג) [וְרָאִיתִי בְּשוּ"ת עוֹנֶג יו"ט סי' ד' שֶׁתִּירֵץ עַל קֻשְׁיַּית החוו"ד מֵהָא דְּנִמְצָא יַבֶּלֶת. דע"כ אֵין מוֹעִיל בֵּיטוּל רַק לְסַלֵּק הָאִיסּוּר שֶׁיֵּשׁ עַל דָּבָר הַבָּטֵל.

אֲבָל לֹא לְעִנְיַן שְׁיַשִּׁיג הַדָּבָר הַבָּטֵל הַמַּעֲלָה שֶׁיֵּשׁ בְּמְבַטֵּל. וְלָזֶה הָכָא לָא מְהַנֵּי הַבִּיטּוּל שעי"ז יַשִּׂיג הַפֶּסַח הַבַּעַל מוּם הַמַּעֲלָה כְּכָל קָרְבַּן פֶּסַח שֶׁיּוֹעִיל לוֹ זְרִיקָתוֹ לְהַתִּירוֹ בַּאֲכִילָה.

וְהֵבִיא שָׁם רְאָיָה מֵרַשְׁ"י מְנָחוֹת כ"ג שֶׁפֵּירֵשׁ דְּאַף שֶׁהַשִּׁירַיִם בְּטֵלִים בְּטֵבֶל. בכ"ז לָא מְהַנֵּי הַבִּיטּוּל רַק דְּלֶיהֱוֵי כְּמַאן דְּלֵיתָא אֲבָל לֹא שֶׁיִּתְהַפֵּךְ לְטֵבֶל וְיהֵא כְּרִיבָּה סָלְתָהּ עכ"ד.

ולענ"ד אַף שֶׁעָצָם הַסְּבָרָא נְכוֹנָה מְאוֹד. אֲבָל בנ"ד אֵין זֶה מוֹעִיל כְּלָל לְתָרֵץ הַקּוּשְׁיָא.

דְּאַטוּ החוו"ד מַקְשֶׁה שֶׁגַּם הַחֲבוּרָה שֶׁהַפֶּסַח הבע"מ הוּא שֶׁלָּהּ תֵּצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבַת פֶּסַח זֶה וּנְדַאי אֵינוֹ. דְּהַבַּעַל מוּם לֹא יִתְהַפֵּךְ לִהְיוֹת קָרְבָּן כָּשֵׁר.

רַק הַקּוּשְׁיָא שֶׁיִּסְתַּלֵּק הָאִיסּוּר מִן הַבַּעַל מוּם וְיִהְיֶה מֻתָּר בַּאֲכִילָה כְּמוֹ שְׁאָר הַפְּסָחִים. וּלְזֶה א"צ שׁוּם מַעֲשֶׂה וּמַעֲלָה.

וּכְמוֹ שֶׁהֵבִיא בְּעַצְמוֹ מֹרַשׁ"י דִּמְנָחוֹת דְּהָוֵי כְּמַאן דְּלֵיתָא. וְאַף שֶׁהֶיְתֵּר הַפְּסָחִים בָּא ע"י מַעֲשֶׂה הַזְּרִיקָה.

בכ"ז שַׁפִּיר עַכְשָׁיו הֵם מֻתָּרִים וְיִתְבַּטֵּל הבע"מ לִהְיוֹת מֻתָּר ג"כ. וּכְעֵין זֶה קיי"ל בִּמְנָחוֹת שָׁם דְּטָבָל שֶׁל מִנְחָה בָּטֵל בְּשִׁירַיִם שֶׁל מִנְחָה אַחֶרֶת.

אַף שֶׁהַשִּׁירַיִם הֲוּתְרוּ ע"י הֶרֶמֶת הַקֹּמֶץ. וְהַטָּבָל שֶׁנִּתְעָרֵב עֲדַיִן מְחֻסָּר מַעֲשֶׂה זוֹ.

בכ"ז אָמְרִינַן שֶׁבָּטֵל כֵּיוָן שֶׁעַכְשָׁיו עַל הַשִּׁירַיִם יֵשׁ שָׁם הֶיְתֵּר. וְכֵן בְּטָבָל דְּעָלְמָא אִי לָאו טַעְמָא דדשיל"מ וּכְהֶיְתֵּרוֹ כָּךְ אִיסּוּרוֹ הָוֵי בָּטֵל בְּרוֹב.

חֻלִּין ע' ע"ז ע"ג ע"ב וּבַתּוֹ' שָׁם. אַף דְּהַחוֹלִין הֲוּתְרוּ ע"י מַעֲשֶׂה הַפְּרָשַׁת הַתְּרוּמָה.

בכ"ז בָּטֵל הַטָּבָל וְהַיְינוּ כמש"ל דמ"מ הַשְׁתָּא הוּא הֶיְתֵּר וְנֶהְפַּךְ הַטָּבָל לִהְיוֹת הֶיְתֵּר. וְכֵן נְבֵילָה בִּשְׁחוּטָה דְּהָוֵי כְּאִלּוּ נִשְׁחֲטָה שֶׁהֲרֵי הֻתַּר הַבָּשָׂר ע"י שְׁחִיטָה.

וא"כ ה"ה הָכָא בִּפְסָחִים שַׁפִּיר הִקְשׁוּ שֶׁיִּהְוּ מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה וְלֹא יָצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. וּבְגוּף הַסְּבָרָא שֶׁל הַגְּאוֹן הַנָּ"ל יֵשׁ לִי ג"כ לְפַלְפֵּל אַף אכ"מ]: יד) והנלע"ד עוֹד בְּיִשּׁוּב קֻשְׁיַּית הָאַחֲרוֹנִים הַנָּ"ל.

דְּהִנֵּה בִּזְבָחִים ע"ז תְּנַן שֶׁאִם נִתְעָרְבוּ אֵבְרֵי בַּעֲלֵי מוּמִים בְּאֵבְרֵי תְּמִימִים רא"א אִם קָרַב רֹאשׁ אֶחָד יִקָּרְבוּ כָּל הָרָאשִׁים כֻּלָּם. וחכ"א אֲפִילּוּ קָרְבוּ כֻּלָּם חוּץ מֵאֶחָד יָצָא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה.

וְקָשֶׁה טוּבָא לָמָּה לֹא יְבַטְּלוּ בְּרוֹב. וְהַתּוֹ' כָּתְבוּ בִּזְבָחִים ע"ז ע"ב ד"ה הָא שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְנוֹת.

וְקָשֶׁה לְדִידַן דקיי"ל דְּרַק שִׁשָּׁה דְּבָרִים לָא בָּטְלִי. ובכ"ז קיי"ל דְּאֵבָרִים בָּאֵבָרִים לָא בָּטְלִי.

וְרָאִיתִי בכרו"פ סי' ק"א שֶׁכָּתַב הַטַּעַם דְּהָוֵי חֲתִיכָה הָרְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד. דְּאַף הָרָאוּי לְמִזְבֵּחַ שַׁיָּיךְ בּוֹ רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד יעו"ש.

ולענ"ד צ"ע טוּבָא דְּבִשְׁלָמָא גַּבֵּי הֶדְיוֹט שַׁיָּיךְ דַּחֲתִיכָה קְטַנָּה אֵינָהּ רְאוּיָה לִיתֵּן לִפְנֵי אוֹרֵחַ וּגְדוֹלָה רְאוּיָה. אֲבָל לְגָבוֹהַּ אֲפִילּוּ כַּזַּיִת מְחֻוָּיב לְהַקְטִירוֹ לְגָבוֹהַּ וְאֵין שַׁיָּיךְ בָּזֶה חֲשִׁיבוּת כְּלָל.

וַהֲרֵי אַף בַּאֲכִילַת כֹּהֲנִים כָּתְבוּ התו' דְּלָא הָוֵי חהר"ל מִפְּנֵי דְּמִשֻּׁלְחָן גָּבוֹהַּ קָזָכוּ וכמש"ל. וא"ל דא"כ אַף בְּקָדָשִׁים קַלִּים לֹא יְהֵא שַׁיָּיךְ חהר"ל.

כֵּינָן שֶׁאַף כַּזַּיִת מִצְוָה לֶאֱכֹל וְלֹא לְהַנִּיחוֹ לֵיעָשׂוֹת נוֹתָר. ז"א דְּשָׁם הַמִּצְוָה מֻוטָּלֶת עַל הַבְּעָלִים.

וְאִם יִרְצֶה לְכַבֵּד בְּזֶה אֵיזֶה אוֹרֵחַ. יֵבוֹשׁ לְכַבְּדוֹ בְּכַזַּיִת בָּשָׂר רַק בַּחֲתִיכָה הָרְאוּיָה לְכָךְ.

אֲבָל בְּעוֹלָה אַף כַּזַּיִת בע"כ יַעֲלֶה לְגָבוֹהַּ: טו) וְהַנִּרְאֶה דְּהִנֵּה תְּנַן בִּזְבָחִים ע"ח ע"א נִתְעָרֵב בְּדָם פְּסוּלִים יִשָּׁפֵךְ לָאַמָּה בְּדַם הַתְּמְצִית יִשָּׁפֵךְ לָאַמָּה ר"א מַכְשִׁיר. אִם לֹא נִמְלַךְ וְנָתַן כָּשֵׁר.

וּמְפוֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס ע"ט ע"ב הַטַּעַם דְּגָזְרִינַן מִיעוּט פְּסוּלִים אַטּוּ רֹוב וּר"א ס"ל דְּלָא גָּזְרִינַן. וּר"פ קָאָמַר שָׁם דר"א ס"ל דְּרַק בְּדַם הַתְּמְצִית לָא גָּזַר דְּלָא שְׁכִיחַ שֶׁיְּהֵא רֹוב נֶגֶד דַּם הַנֶּפֶשׁ.

וּבְמִשְׁנָה ע"ט ע"ב אִיתָא דַּם תְּמִימִים בְּדַם בַּעֲלֵי מוּמִין יִשָּׁפֵךְ לָאַמָּה כּוֹס בְּכוֹסוֹת ר"א אוֹמֵר אִם קָרַב כּוֹס אֶחָד יִקָּרְבוּ כָּל הַכּוֹסוֹת וחכ"א אֲפִילּוּ קָרְבוּ כֻּלָּן כְּאֶחָד מֵאֶחָד מֵהֶן יִשָּׁפֵךְ לָאַמָּה. הַגִּיתָּנִין לְמַטָּה בְּנִיתָּנִין לְמַעְלָה רא"א יִתֵּן לְמַעְלָה וְרוֹאֶה אֲנִי הַתַּחְתּוֹנִים כְּאִלּוּ הֵם מַיִם וחכ"א יִשָּׁפֵךְ לָאַמָּה.

וְאִם לֹא נִמְלַךְ וְנָתַן כָּשֵׁר. ונלע"ד בָּרוּר דְּגַם בָּאֵבָרִים הָא דְּלָא בָּטֵיל הוּא מִשּׁוּם גְּזֵרָה אַטּוּ רֹוב בַּעֲלֵי מוּמִין.

דְּמַאי שְׁנָא מִדָּם וְגַם חָזִינַן דִּתְנַן לָהּ בְּמִשְׁנָתֵינוּ זֶה אַחַר זֶה. וְאַף דִּלְרַב זַבִּיד שָׁם לָא ס"ל לר"א הַהִ גְּזֵרָה.

וא"כ קָשֶׁה ל"ל אִם קָרַב אֶחָד מֵהֶם. י"ל מִשּׁוּם דִּלְהַקְרִיב כֻּלָּם כְּאֶחָד מֵאִיסִי לְגָבוֹהַּ וּכְמוֹ בְּדָם בְּכוֹס בְּכוֹסוֹת קָאָמַר ר"א ג"כ אִם קָרַב אֶחָד.

וּבְנִתְעָרֵב לְהֶדְיָא שָׁרֵי לִזְרֹק בְּבַת אַחַת דְּכֻלָּן שֶׁאֵינוֹ זוֹרֵק דַּם פָּסוּל לְבַדּוֹ לָא מֵאִיסִי כמ"ש הַתּוֹסָ' ע"ז ע"ב ד"ה בְּדָם וע"ט ע"ב ד"ה בְּמַאי. ובלא"ה אִיתּוֹתַב רַב זַבִּיד בַּשַּׁ"ס שָׁם.

ולפ"ז נִרְאֶה דְּהָא דִּתְנַן בְּדַף ע"ז אֶבְרֵי חַטָּאת בְּאֶבְרֵי עוֹלָה יָצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה וְלָא בָּטְלֵי הוּא ג"כ מִטַּעַם גְּזֵרָה זוֹ. וה"ה אֶבְרֵי עוֹלָה בְּאֶבְרֵי חַטָּאת אַף דְּחַטָּאת לָא הָוֵי חהר"ל כמ"ש התו' בִּיבָמוֹת פ"א ע"ב.

מ"מ לֹא בָּטֵל מִשּׁוּם גְּזֵרָה: טז) וְהָא דלר"א בָּעֵי אִם קָרַב אֶחָד נִרְאֶה יוֹתֵר דס"ל לר"א דְּדָבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְנוֹת לֹא בָּטֵל. וְאַף דִּבְלִיטְרָא קְצִיעוֹת בִּתְרוּמוֹת פ"ד וּזְבָחִים ע"ג ס"ל לר"א דְּבָטֵל.

שָׁם הָוֵי כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְנוֹת וְגַם רַק בִּדְרַבָּנָן כִּדְאִיתָא בַּשַּׁ"ס שָׁם. אֲבָל בִּדְאוֹרָיְיתָא וְאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְנוֹת ס"ל דְּלָא בָּטֵל.

וְלָזֶה אִם קָרַב רֹאשׁ אֶחָד תָּלִינַן שֶׁקָּרַב הַפָּסוּל. וכ"נ בתו' זְבָחִים ע"ז ע"ב ד"ה הָא שֶׁכָּתְבוּ בְּפִשְׁיטוּת דְּהַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְנוֹת וְהַיְינוּ אַף לר"א ע"ש.

ולר"פ דס"ל דְּגַם ר"א ס"ל הַהִ גְּזֵרָה. י"ל דְּכֵינָן דְּבָעֵינַן דַּוְוקָא שֶׁכְּבָר קָרַב אֶחָד שׁוּב אֵין מָקוֹם לִטְעוֹת.

דְּגַם אִם נִתְעָרֵב אֵבֶר אֶחָד שֶׁל עוֹלָה בִּשְׁנֵי אֵבָרִים שֶׁל בַּעֲלֵי מוּמִין וּכְבָר קָרְבוּ מִזֶּה שְׁנֵי אֵבָרִים. שַׁפִּיר שָׁרֵי לר"א לְהַקְרִיב הַשְּׁלִישִׁי לְכַתְּחִילָּה.

וְאַדְּרַבָּא הָכָא עָדִיף טְפֵי דְּאָמְרִינַן כָּל דְּפָרִישׁ מֵרֻבָּא פָּרִישׁ וּכְבָר קָרְבוּ הַבְּעֲלֵי מוּמִין. וְאַף לְמַאי דְּאִיתָא בַּשַּׁ"ס דלר"א מַקְרִיב שְׁנַיִם שְׁנַיִם.

י"ל דבכה"ג שָׁרֵי אַף בְּאֶחָד. ועכ"פ לְגָזוֹר וַדַּאי אֵין מָקוֹם.

וְרַבָּנָן ס"ל דְּמִכָּל מָקוֹם אָסוּר מִשּׁוּם גְּזֵרָה. דְּכֵינָן דְּקוֹדֶם שֶׁקָּרַב הָיוּ כֻּלָּם אֲסוּרִים.

כְּבָר נִדְחוּ מֵהַקְרָבָה. וּבִשְׁחוּטִין יֵשׁ דִּיחוּי כִּדְאִיתָא בִּזְבָחִים ע"ג.

וְגַם י"ל דס"ל דְּאַף מִשּׁוּם גְּזֵרָה אָסוּר אַף בְּקֶרֶב אֶחָד מֵהֶם. וְכֵן מֻכְרָח לוֹמַר לְפִי מַה שֶּׁפָּסְקוּ הָרַמְבַּ"ם וטוש"ע י"ד סי' ק"י דְּנָפַל אֶחָד מֵהֶם תּוֹלִים שֶׁהָאֵיסוּר נָפַל.

וְהַיְינוּ כר"א כִּדְאִיתָא בִּזְבָחִים ע"ד. וְגַבֵּי אֵבָרִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ פָּסַק הָרַמְבַּ"ם בפ"ו מה' פסה"מ כְּרַבָּנָן דר"א.

וּכְבָר הִרְגִּישׁוּ הַפּוֹסְקִים בָּזֶה. וְהָרָאָב"ד וְהָרַשְׁבָּ"א כָּתְבוּ בֶּאֱמֶת לִפְסֹק דְּלָא מְהַנֵּי נָפְלָה אַחַת דְּלָא כר"א ע' תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א סי' שכ"ה.

וע"כ צ"ל כמ"ש דְּלְרַבָּנָן ג"כ תּוֹלִים בְּעָלְמָא בְּאִיסּוּר. רַק הָכָא הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁנִּדְחוּ אוֹ מִשּׁוּם גְּזֵרָה כמש"ל.

וּמָצָאתִי בכ"מ פ"ז מה' ע"ז ה"י שכ"כ. וע' בכ"מ פט"ו מה' תְּרוּמוֹת ה"ב ושעה"מ פ"ד מה' ק"פ.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ הַרְבֵּה בִּדְבָרָיו שָׁם ואכ"מ. וּלְרַבָּנָן דְּבָרִיְתָא בְּדַף ע"ז בִּזְבָחִים אִיתָא שָׁם בַּסֻּגְיָא הַטַּעַם מִשּׁוּם דבע"מ מֵאִיסִי לַמִּזְבֵּחַ ע"ש.

וע' מְנָחוֹת מ"ח ע"א דְּיִקְשֶׁה ל"ל מְשַׁנֵּי שָׁם דִּבְאֵבָרִים הַטַּעַם מִשּׁוּם גְּזֵרָה וְשֶׁכְּבָר נִדְחוּ כמש"ל וּכְמוֹ שֶׁתֵּרְצוּ התו' שָׁם ד"ה חֵטְא עַל קֻוּשְׁיָתָם שָׁם מִדָּם פְּסוּלִים. וי"ל דַּעֲדִיפָא מְשַׁנֵּי ועוי"ל דְּכֵינָן שֶׁבְּיָדוֹ לָא הָוֵי דָּחוּי וַאֲקַצֵּר יז) עכ"פ שָׁמַעְנוּ דְּקָדָשִׁים שֶׁנִּתְעָרְבוּ אַחַר שְׁחִיטָה פְּסוּלִים בִּכְשֵׁרִים לָא בָּטְלִי מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם גְּזֵרָה.

וא"כ מְיֻשֶּׁבֶת קֻוּשְׁיַת הַמְפָרְשִׁים הַנַּ"ל מֵהָא דִּפְסָחִים בִּפְשִׁיטוּת. דִּלְהָכִי יָצְאוּ כֻּלָּם לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה מִשּׁוּם דְּלָא בָּטְלִי.

וּבָזֶה מְיֻשָּׁב ג"כ קֻוּשְׁיַת הַיְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בסי' ק"י בְּזֶה דְּכֵינָן שֶׁנִּשְׂרַף פֶּסַח אֶחָד נִתְלָה שֶׁנִּשְׂרַף הבע"מ וְיֹאכְלוּ הַנִּשְׁאָרִים. ולפמ"ש א"ש דִּבְקָדָשִׁים לָא מְהַנֵּי זֶה לְרַבָּנָן דר"א וכמש"ל.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ עוֹד בָּזֶה אַף מִקּוֹצֶר הַפְּנַאי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: יח) ומ"ש מעכ"ת לְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיַת התו' בִּזְבָחִים ע"ב עַל רַשְׁ"י שפי' בִּיבָמוֹת פ"א הַטַּעַם דַּחֲתִיכָה טְמֵאָה בִּטְהוֹרוֹת בָּטְלָה מִשּׁוּם הֶפְסֵד מְרֻבֶּה. דְּהָא מָצִינוּ דְּאִיסּוּרֵי הֲנָאָה ג"כ לָא בָּטְלִי.

וְכָתַב מעכ"ת לְתָרֵץ דְּמִלְּשׁוֹן רַשְׁ"י בִּיבָמוֹת מַשְׁמַע דְּבָעֵי תַּרְתֵּי הֶפְסֵד מְרֻבֶּה וְהֶפְסֵד קָדָשִׁים. לְדַעְתִּי הָא דְּנָקִיט רַשְׁ"י הֶפְסֵד קָדָשִׁים הוּא מִשּׁוּם דְּאֵיירֵי בְּקָדָשִׁים דְּהָא כָּתַב

מְפֹרָשׁ שָׁם פ"א ע"ב ופ"ב ע"א דִּלְהָכִי טְהוֹרָה בְּחֻלִּין לֹא בָּטְלָה מִשּׁוּם דְּאָפְשָׁר לְמִכּוֹר לְכֹהֵן.

וּלְדִבְרֵי מעכ"ת קָשֶׁה דְּתִיפּוֹק לֵיהּ דְּלֵיכָּא הֶפְסֵד קָדָשִׁים. וְגַם דְּנִרְאֶה עִיקָּר מַה שֶּׁהִכְרִיחַ לְרַשִׁ"י לְפָרֵשׁ כֵּן מִדְּלָא נָקִיט טְמֵאָה בְּחֻלִּין וכמ"ש התו' לְהֶדְיָא בִּיבָמוֹת פ' ע"ב ד"ה דִּבְרֵי דִּלְרַשִׁ"י לֹא בָּטְלָה.

וְכֵן פירש"י בַּסֻּוגְיָא פ"ב ע"א דִּטְהוֹרָה בִּטְהוֹרוֹת עֲדִיפָא לֵיהּ דְּהָוֵי רְבוּתָא טְפֵי. וְאִי נֵימָא שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם הֶפְסֵד קָדָשִׁים.

וא"כ אַף טְמֵאָה לֹא בָּטְלָה. א"כ אַדִּרַבָּא בְּטֻמְאָה הָוֵי רְבוּתָא טְפֵי דְּלָא בָּטְלָה אַף דְּאִיכָּא הֶפְסֵד מְרֻבֶּה.

וּלְדִבְרֵי מעכ"ת יִקְשֶׁה לָמָּה נָקִיט רַשִׁ"י כְּלָל סָבָרָא דְּהֶפְסֵד מוּעָט. וְנִרְאֶה דְּרַשִׁ"י נָקִיט בִּלְשׁוֹנוֹ הֶפְסֵד קָדָשִׁים לִרְבוּתָא דהו"א דְּבְקָדָשִׁים שְׁאֵינָם מָמוֹנוֹ שֶׁל כֹּהֵן רַק מְשֻׁלְחַן גָּבוֹהַּ קָזָכוּ לָא שַׁיְיכָא כְּלָל סָבָרָא דְּהֶפְסֵד מְרֻבֶּה דְּרַק לְגַבֵּי הֶדְיוֹט שַׁיָּיךְ חֲשַׁשׁ הֶפְסֵד וְלֹא לְגַבֵּי גָּבוֹהַּ.

לְזֶה קמ"ל דְּאַף בְּקָדָשִׁים חוֹשְׁשִׁים לְהֶפְסֵד. וּבִזְבָחִים ע"ב דְּעָבִיד צָרִיכוּתָא לְהִיפּוּךְ דְּנִיחוּשׁ בְּקָדָשִׁים לְהֶפְסֵד טְפֵי מִבְּהֶדְיוֹט.

שָׁאנֵי שָׁם בְּקָדָשִׁים חַיִּים שֶׁיֵּעוֹפְסְדוּ שֶׁלֹּא יִקָּרְבוּ כְּלָל לַמִּזְבֵּחַ. משא"כ הָכָא שֶׁלֹּא יִפָּסְלוּ רַק מֵאֲכִילָה.

וְגַם י"ל דְּבָאֱמֶת יֵשׁ סָבָרָא לְכָאן וּלְכָאן. וְיֵשׁ לְהָעִיר מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת בַּשַּׁ"ס ואכמ"ל בָּזֶה.

ועפמ"ש מְיֻשָּׁב הָא דְּנָקִיט טְמֵאָה בַּחֲתִיכוֹת חַטָּאת טְהוֹרוֹת וְלֹא בְּחֻלִּין כְּמוֹ בְּסֵיפָא ולפמ"ש א"ש דִּסְבָרַת הֶפְסֵד מְרֻבֶּה בְּקָדָשִׁים הָוֵי רְבוּתָא וַאֲקַצֵּר: יט) ועפמש"ל דְּטַעַם דְּרַבָּנָן בָּאֲבָרִים דְּלָא בָּטְלִי הוּא מִשּׁוּם גְּזֵרָה.

נִרְאֶה לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי התו' זְבָחִים ע"ד ע"א ד"ה רַב שֶׁהִקְשׁוּ שָׁם מַה קָּאָמַר רַב דְּאָמַר כר"א הָא טַעְמָא דר"א מִשּׁוּם דְּדָרִישׁ מִקְרָא דִּבְתַעֲרוֹבוֹת מְרַצֶּה אַף בע"מ כִּדְאִיתָא בְּיוֹמָא ס"ד. וְתֵירְצוּ דְּקָרָא אִצְטְרִיךְ לְחַד בְּחַד וְהַשַּׁ"ס מַיְיתֵי לָהּ דְּכֵינָן דְּהַכָּתוּב הִתִּיר כָּךְ אֵין רָאוּי לְהַחְמִיר מִדְּרַבָּנָן לְגָבוֹהַּ.

וְדִבְרֵיהֶם צע"ג דמ"מ קָשֶׁה מַאי קָאָמַר שָׁם דְּרַב ס"ל כר"א. דְּשָׁאנֵי בדר"א דְּגָזְלָה הַכָּתוּב לְהָקֵל בָּזֶה.

משא"כ בְּטַבַּעַת שֶׁל עַכּוּ"ם. ולפמ"ש י"ל דְּבָאֱמֶת ר"א ס"ל ג"כ טַעַם דִּגְזֵרָה כִּדְאָמַר ר"פ בְּדַף ע"ט.

וְרַק בְּאָבְרֵי בע"מ שֶׁמִּן הַתּוֹרָה מְרַצֶּה אַף חַד בְּחַד לר"א. לָזֶה ס"ל דעכ"פ בְּקֻרֵב אֶחָד מֵהֶם לֹא נִגְזוֹר מִדְּרַבָּנָן דְּכֵינָן שֶׁיַּקְרִיב שְׁנַיִם שֶׁנַּיִם כִּדְקָאָמַר הָתָם א"כ מִדְּאוֹרַיְיתָא שַׁפִּיר דָּמֵי דְּהָוֵי חַד בְּחַד וְרַק מִדְּרַבָּנָן יֵשׁ לִגְזוֹר.

וְכֻלֵּי הַאי לָא הֶחֱמִירוּ לִגְזוֹר. וְרַק בְּשֶׁלֹּא קָרֵב אַף אֶחָד מֵהֶם גָּזְרוּ אַטּוּ אִם יְהֵא הָרוֹב שֶׁל בע"מ דבכה"ג לֹא מְרַצֶּה מִדְּאוֹרַיְיתָא.

וְהִנֵּה כ"ז הֲוָצְרַכְנוּ בְּקַדָּשִׁים דְּשַׁיְיכָא הַךְ גְּזֵרָה כמש"ל. אֲבָל בְּעָלְמָא וּכְגוֹן בְּטַבַּעַת שֶׁל עַכּוּ"ם דְּלָא שַׁיְיכָא הַךְ גְּזֵרָה.

בִּפְשִׁיטוּת תָּלִינַן לר"א שֶׁנֶּאֱבַד הָאִיסּוּר. וּבָזֶה מְדֻיָּקָדָק לְשׁוֹן התו' שֶׁדִּקְדְּקוּ בִּלְשׁוֹנָם לְהַחְמִיר לְגָבוֹהַּ.

וְהַיְינוּ דְּלְגָבוֹהַּ שָׁהָיָה שַׁיְיךְ לְהַחְמִיר מִשּׁוּם גְּזֵרָה כַּנַ"ל. ומ"מ לֹא הֶחְמִירוּ.

אֲבָל לְהֶדְיוֹט דְּלָא שַׁיְיךְ הַךְ גְּזֵרָה. לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לְהַחְמִיר: כ) וְהִנֵּה הלח"מ הִקְשָׁה בפ"ג מה' שְׁגָגוֹת ה"ח עַל הָרַמְבַּ"ם שֶׁפּוֹסֵק דבע"ח אֵינָן נִדְחִין וּפוֹסֵק כְּרַבָּנָן דר"א שֶׁאַף אִם קָרְבוּ כָּל הָרָאשִׁין חוּץ מֵאֶחָד יָצָא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה.

וּבְיוֹמָא ס"ד אִיתָא דְּלִרַב צ"ל כר"א דְּבָם מְמַעֵט דבע"מ ע"י תַּעֲרוֹבוֹת מְרַצֶּה. וְתֵירֵץ דס"ל כמ"ש התו' שָׁם דְּלִרַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין ס"ל בָּזֶה כר"א דמה"ת מְרַצֶּה.

וּדְבָרָיו צ"ע לענ"ד דְּכָל כה"ג הו"ל לְהָרַמְבַּ"ם לְפָרוּשֵׁי דמה"ת מְרַצֶּה בְּכָל תַּעֲרוֹבוֹת אַף חַד בְּחַד. כֵּיוָן שֶׁזֶּה מְפוֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס.

וצ"ל דְּכֵיוָן דקיי"ל דְּשִׁחוּטִין נִדְחִין. מִמֵּילָא אֵינוֹ מְרַצֶּה אַף מה"ת כִּדְאִיתָא בִּזְבָחִים ע"ג ע"ב וכמש"ל אֲבָל לענ"ד נִרְאֶה בְּיִשּׁוּב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בִּפְשִׁיטוּת.

דְּהִנֵּה רַב יָלִיף שָׁם דבע"ח אֵין נִדְחִין מִקְּרָא דְּמַשְׁחָתָם בָּהֶם מוּם בָּם. הָא עָבַר מוּמָם יִרְצוּ.

ור' יוֹחָנָן יָלִיף מִמַּשְׁחָתָם בָּהֶם בָּהֶם הוּא אִם עָבַרמוּמָם יִרְצוּ אֲבָל בְּעָלְמָא בע"ח נִדְחִין. וְרַב מוֹקֵי בָּהֶם לְמַעֵט דִּבְתַעֲרוֹבוֹת יִרְצוּ.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּהָא מַשְׁחָתָם בָּהֶם דָּרְשִׁינַן בִּתְמוּרָה כ"ח ע"ב לְנִרְבָּע וְנֶעֱבָד. וּבְנִרְבָּע וְנֶעֱבָד לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל שֶׁיַּעֲבוֹר אִיסּוּרָם.

וא"כ לֹא שַׁיָּיךְ כָּאן כְּלָל דְּרָשָׁא דר' יוֹחָנָן. וצ"ל דר"י ס"ל כְּהַאי תַּנָּא דְּדָרִישׁ בִּתְמוּרָה שָׁם נִרְבָּע וְנֶעֱבָד מִמִּן הַבְּהֵמָה וּקְרָא דְּמַשְׁחָתָם אַיְירִי רַק בְּבַעַל מוּם.

וְלָמָּ"ד דְּמַשְׁחָתָם אָתֵי לְנִרְבָּע וְנֶעֱבָד צ"ל דְּבָהֶם אָתֵי לְחַלֵּק דְּלָא נֵימָא שֶׁאֵינוֹ פָּסוּל עַד שֶׁיִּהֵא מַשְׁחָתָם וּמוּם. וְיֵשׁ לְתָלוֹת זֶה בְּהָא דְּאִי בָּעֵינַן אוֹ לְחַלֵּק.

וא"ש דר' יִשְׁמָעֵאל דְּדָרִישׁ מַשְׁחָתָם לנרו"נ בִּתְמוּרָה שָׁם לְטַעְמֵיהּ אָזֵיל בִּזְבָחִים ק"ז ע"א דס"ל שָׁם דְּבָעֵינַן אוֹ לְחַלֵּק ע"ש בתו'. וע' שְׁבוּעוֹת כ"ז ע"ב ואכמ"ל בָּזֶה.

וְהַתוֹ' בְּחֻלִּין כ"ג ע"א ד"ה כִּי כָּתְבוּ דכ"ע ס"ל דִּקְרָא דְּמַשְׁחָתָם אַיְירִי בנרו"נ ע"ש. וְדִבְרֵיהֶם צ"ע מִסֻּגְיָא דְּהָכָא.

וצ"ל דְּבָהֶם דָּרְשִׁינַן לבע"מ וְדָחוּק. וְאַף לְדִבְרֵיהֶם הִנֵּה כָּתְבוּ שָׁם דְּלָמָּ"ד דנרו"נ מַמְעִיטוֹ מִמִּן הַבְּהֵמָה אִצְטְרִיךְ מָשְׁחָתָם לַאֲקוּשֵׁי לבע"מ דְּחָל עָלָיו מַעְשַׂר בְּהֵמָה ע"ש.

וא"כ בָּהֶם יַתֵּרָא הוּא דְּלְחַלֵּק ל"צ דְּהָא יָדְעִינַן מִמִּן הַבְּהֵמָה שנרו"נ פָּסוּל לְבַדּוֹ. ועפ"ז י"ל דִּבְרֵי התו' הַנַּ"ל דְּלָהָכִי דָּרִישׁ בְּיוֹמָא בָּהֶם לבע"מ באא"ע דלנרו"נ אֵין לְדָרְשׁוֹ דהו"ל לְכָתְבוֹ גַּבֵּי קְרָא דְּמִן הַבְּהֵמָה שֶׁשָּׁם עִיקַּר אִיסּוּר נרו"נ וְהָכָא בָּא לְהַתִּיר בְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה כַּנַ"ל וַאֲקַצֵּר.

ולפ"ז הו"מ הַשַּׁ"ס לְשַׁנּוֹיֵי עַל רַב בִּפְשִׁיטוּת דס"ל לְרַב כְּתַנָּא דְּבֵי ר"י דְּמָשְׁחָתָם אָתֵי לנרו"נ. וצ"ל דְּבָעֵי לְאוֹקְמָא דְּרַב אַף כְּאִידָךְ תַּנָּא.

וּמִמֵּילָא שַׁפִּיר י"ל ג"כ דְּרַב ס"ל כְּרַבָּנָן דר"א. וס"ל דְּמָשְׁחָתָם אָתֵי לנרו"נ.

רַק דְּמָשַׁנֵּי דס"ל כר"א מִשּׁוּם דְּהָכִי אִיתָא ג"כ בִּזְבָחִים ע"ד דס"ל לְרַב כר"א בָּזֶה. וְגַם דְּבָעֵי לְשַׁנּוּיֵי דְּאַף לְדַעַת ר"י דְּדָרִישׁ מָשְׁחָתָם עַל בַּעַל מוּם.

ג"כ יֵשׁ לִדְחוֹת וְלִדְרוֹשׁ מְבֻהָם כדר"א דְּמַרְצֶה בְּתַעֲרוֹבוֹת: כא) וּמִמֵּילָא מְיֻוָּשָׁבִים שַׁפִּיר דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּהָרַמְבַּ"ם פָּסַק בפ"ג מהא"מ ה"ו דְּמַעֲטִינַן נִרְבָּע וְנֶעֱבָד מִמָּשְׁחָתָם. וא"כ לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לְמֵעֵט מִזֶּה שֶׁיִּדְחוּ בְּעָלְמָא בע"ח וְכֵן לְעִנְיַן תַּעֲרוֹבוֹת דְּהָא בְּרוֹבֵעַ וְנִרְבָּע אִיתָא בִּזְבָחִים ע"ז דְּאַף ר"א מוֹדֶה שֶׁאֵינוֹ מְרַצֶּה.

וּלְזֶה שַׁפִּיר פָּסַק כְּרַב דבע"ח אֵין נִדְחִין וּכְרַבָּנָן דר"א. וּבַאֲשֶׁר הֶאֱרַכְתִּי הַרְבֵּה הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ עוֹד לְהַאֲרִיךְ: כב) וּבְגוּף דִּבְרֵי התו' הַנַּ"ל שֶׁכָּתְבוּ דְּלִרַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין ס"ל ג"כ דְּתַעֲרוֹבוֹת מְרַצֶּה קָשֶׁה דא"כ לְרַבָּנָן דְּבָרַיְיתָא נָמֵי נֵימָא דְּלָא יִקָּרְבוּ הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן.

ומנ"ל לְהַשַּׁ"ס בִּזְבָחִים ע"ז דס"ל לְרַבָּנָן דְּאֵינוֹ מְרַצֶּה מה"ת. וְנִרְאֶה הַטַּעַם דְּבָרַיְיתָא בִּזְבָחִים ע"ז אִיתָא דִּבְרוֹבֵעַ וְנִרְבָּע לכ"ע לֹא יִקָּרְבוּ ובבע"מ פְּלִיגִי ר"א וְרַבָּנָן.

מַשְׁמַע דְּלָא יִקָּרְבוּ דְּרַבָּנָן הָוֵי דְּוּמְיָא דְּלָא יִקָּרְבוּ דְּרוֹבֵעַ וְנִרְבָּע דְּהָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא אַף לר"א. וְעוֹד דר"א קָאָמַר שָׁם הַטַּעַם שֶׁרוֹאִים אֶבְרֵי בע"מ כְּאִלּוּ הֵם עֵצִים.

וּפָרִיךְ הַשַּׁ"ס שָׁם דְּהָא טַעַם ר"א הוּא מִשּׁוּם דְּמַרְצֶה בְּתַעֲרוֹבוֹת מה"ת. וּמְשַׁנֵּי דִּלְדִבְרֵיהֶם דְּרַבָּנָן קָאָמַר דס"ל דְּאֵין מְרַצֶּה בְּתַעֲרוֹבוֹת דמ"מ לִיהְווֹ כְּעֵצִים.

וְאִי נֵימָא דִּלְרַבָּנָן ג"כ מְרַצֶּה בְּתַעֲרוֹבוֹת. א"כ לְמָאן קָאָמַר ר"א הָא דִּלְשֵׁם עֵצִים.

כֵּינָן דְּהָוֵי רַק חוּמְרָא מִדְּרַבָּנָן. וּמִזֶּה הוֹכִיחַ הַשַּׁ"ס דִּלְרַבָּנָן דְּבָרַיְיתָא ס"ל דְּאֵין מְרַצֶּה מִדְּאוֹרַיְיתָא.

וְרַק רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין כָּתְבוּ התו' דְּאָפְשָׁר ס"ל כר"א דְּמַרְצֶה מה"ת: כג) וּמָצָאתִי בשעה"מ פ"ג מה' ק"פ שֶׁהַקֻּשָׁה קַוְשְׁיַיתִינוּ עַל התו' דְּיוֹמָא דְּלָמָּה לֹא נֵימָא דְּרַבָּנָן דְּבָרַיְיתָא ג"כ ס"ל בָּזֶה כר"א דְּמַרְצֶה מה"ת.

וְתֵירֵץ מִשּׁוּם דְּהַשַּׁ"ס קָאָמַר הָכִי בִּזְבָחִים ע"ז ע"ב דְּרַבָּנָן פְּלִיגִי בָּזֶה עַל ר"א. וְהֵבִיא שָׁם שֶׁהָרִיטְבָ"א בְּחִידּוּשָׁיו כָּתַב בֶּאֱמֶת דְּרַבָּנָן דְּבָרַיְיתָא ס"ל ג"כ כר"א דְּמִן הַתּוֹרָה מְרַצֶּה בְּתַעֲרוֹבוֹת.

וְהִקְשָׁה עָלָיו השעה"מ דְּהָא בִּזְבָחִים ע"ז מְפֹרָשׁ דְּרַבָּנָן פְּלִיגִי בָּזֶה עַל ר"א וּבָם בָּהֶם לָא דָּרְשִׁי וְנִשְׁאַר בצ"ע. ולענ"ד רְאָיָיתוֹ מֵהַשַּׁ"ס תָּמוּהַּ דְּאַדְּרַבָּא עַל הַשַּׁ"ס גּוּפָא תִּיקְשֵׁי מנ"ל דִּפְלִיגִי בָּזֶה עַל ר"א וכמש"ל.

וְכֵן עַל הָרִיטְבָ"א לק"מ דְּהָרִיטְבָ"א כָּתַב זֶה שָׁם לְרַב. דע"כ ס"ל כר"א דְּמַרְצֶה מה"ת.

וְלָזֶה כָּתַב הָרִיטְבָ"א דִּלְדִידֵיהּ י"ל דְּגַם רַבָּנָן ס"ל הָכִי. אֲבָל לר' יוֹחָנָן דס"ל בע"ח נִדְחִין שַׁפִּיר י"ל דְּאֵינוֹ מְרַצֶּה בְּתַעֲרוֹבוֹת.

וא"צ לִדְחוֹק דְּרַבָּנָן ס"ל דְּרַק מִדְּרַבָּנָן לֹא יִקָּרְבוּ. וְלָזֶה אָמְרוּ בַּשַּׁ"ס דס"ל דְּאֵין מְרַצֶּה.

אֲבָל לפמ"ש מְיֻוָּשָׁב בס"ד דְּהַשַּׁ"ס מוֹכִיחַ דְּרַבָּנָן ס"ל דְּאֵין מְרַצֶּה כמש"ל. וְהָרִיטְבָ"א כְּבָר כָּתַב שָׁם דְּאַף דְּמַשְׁמַע דְּלָא יִקָּרְבוּ דְּרַבָּנָן הָוֵי דְּוִמְיָא דְּלָא יִקָּרְבוּ דְּרוֹבֵעַ וְנִרְבָּע.

מ"מ הָוֵי הָא כִּדְאִיתָא וְהָא כִּדְאִיתָא. וְכֵן הָא דְּלִשָּׁם עֲצִים אֶפְשָׁר לִדְחוֹק דְּקָאָמַר ר"א דְּלָא מִסְתַּבְּרוּ חֲכָמִים בָּזֶה כֵּינָן דְּאֶפְשָׁר שֶׁיַּעֲלוּ לְשֵׁם עֲצִים.

ומ"מ סֵוגְיָא דְּזָבָחִים ע"ז אָזְלָא לר' יוֹחָנָן דְּלִדְיֵדְיהּ שַׁפִּיר נִימָא דְּלִרַבָּנָן אֵין מְרַצֶּה וא"צ לִדְחוֹק כ"כ. וְעוֹד דְּהָא מ"ד דְּמָשְׁחָתָם אַיְירֵי בְּנִרְבַּע וְנֶעֱבָד א"כ ע"כ דס"ל דבע"מ בְּתַעֲרוֹבוֹת אֵין מְרַצֶּה.

וכמש"ל דבנרו"נ כ"ע מוֹדוֹ שֶׁאֵינוֹ מְרַצֶּה וּבָהֶם אִצְטְרִיךְ לְחַלֵּק כמש"ל וּבָם בָּהֶם לָא דָּרִישׁ. וְלָזֶה נָקִיט הַשַּׁ"ס בְּזָבָחִים ע"ז בִּפְשׁוּטוֹ דְּרַבָּנָן נָמֵי הָכִי ס"ל.

אֲבָל בָּאֱמֶת שַׁפִּיר י"ל דס"ל לְרַבָּנָן דְּבָרַיְיתָא דְּמְרַצֶּה מה"ת וכמ"ש הָרִיטְבָ"א: כד) וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לפ"ז מַהָא דְּיבָמוֹת פ"א ע"ב דַּחֲתִיכָה חַטָּאת טְמֵאָה בְּטֵילָה בִּטְהוֹרוֹת. וְלָא גָּזְרִינַן אַטּוּ רוֹב טְמֵאוֹת.

וְכֵן בַּמִּשְׁנָה פ"ב דְּעָרְלָה יִקְשֶׁה כֵּן. וְנִרְאֶה דְּרַק בַּעַל מוּם דִּשְׁכִיחַ בְּקָדָשִׁים כְּדְאִיתָא בִּבְכוֹרוֹת כ"ה ע"ב וְגַם דְּהָא טְרֵיפוֹת הָוֵי מִיעוּט הַמָּצוּי כַּיָּדוּעַ דִּלְהָכִי תִּקְּנוּ לִבְדּוֹק הָרִיאָה וּלְזֶה שַׁפִּיר גָּזְרוּ.

וְכֵן בִּשְׁאָרֵי פְּסוּלִים הַמְּצוּיִים. אֲבָל טֻמְאָה בַּמִּקְדָּשׁ לָא שְׁכִיחָא כְּדְאִיתָא בְּיוֹמָא כ"ב שֶׁקָּשָׁה עֲלֵיהֶם טָהֳרַת כֵּלִים בַּמִּקְדָּשׁ יוֹתֵר מִשְּׁפִיכוּת דָּמִים.

וְכֵן מָצִינוּ בְּכַמָּה דֻּכְתֵי בַּשַּׁ"ס שֶׁכֹּהֲנִים זְהִירִים מְאוֹד בְּטֻמְאָה. וכ"כ הַתּוֹסָ' בִּפְסָחִים פֵּ"ה ע"א ד"ה מִשּׁוּם שֶׁטֻּמְאָה הָיְתָה חֲמוּרָה אַף לָרְשָׁעִים.

וע' תוס' סַנְהֶדְרִין מ"ח ד"ה מְשַׁמְּשָׁיו. וְכֵן אִיתָא בַּחֲגִיגָה כ"ד שֶׁעַל טֻמְאַת קָדָשִׁים אַף ע"ה נֶאֱמָנִין.

וּבְזָבָחִים ע"ח גַּבֵּי נִתְעָרֵב דָּם פְּסוּלִים דפירש"י רוֹבֵעַ וְנִרְבָּע אוֹ נִשְׁחַט חוּץ לִזְמַנּוֹ וּמְקוֹמוֹ. ומ"מ גָּזְרִינַן אַטּוּ רוֹב פְּסוּלִים.

הָא מַשְׁמַע שָׁם בַּשַּׁ"ס ע"ט ע"ב דְּמִיקַּרֵי מִילְּתָא דִּשְׁכִיחָא. וְגַם י"ל שֶׁהַתַּעֲרוֹבוֹת גּוּפָא לָא שְׁכִיחָא בְּטֻמְאָה לְפִי שֶׁנִּזְהָרִים לְהַרְחִיק קָדָשִׁים טְמֵאִים מִן הַטְּהוֹרִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְמְאוּ זא"ז.

משא"כ בִּשְׁאָר פְּסוּלִים. וְאַף שֶׁיֵּשׁ פְּסוּלִים שֶׁטְּמֵאִים ג"כ וּכְדִתְנַן בִּפְסָחִים ק"כ.

מ"מ זֶה הָוֵי רַק טֻמְאָה דְּרַבָּנָן. וּמַשְׁמַע שָׁם דְּמִטַּמֵּא רַק יָדַיִם וְלֹא קָדָשִׁים אֲחֵרִים וע' פְּסָחִים ט"ו ע"ב.

וְכֵן אִיתָא בְּשַׁבָּת י"ג ע"א בּוֹא וּרְאֵה עַד הֵיכָן פָּרְצָה טָהֳרָה בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא שָׁנִינוּ לֹא יֹאכַל הַטָּהוֹר עִם הַטְּמֵאָה וכו' הֲרֵי שֶׁהָיוּ נִזְהָרִים מְאוֹד בְּטֻמְאָה וְאֵין מָקוֹם לִגְזוֹר גְּזֵירוֹת בָּזֶה. ומכ"ש גַּבֵּי קָדָשִׁים: כה) וְהִנֵּה אַחַ"כ הִקְשָׁה לִי הגאבד"ק פיקעלי נ"י אֵיזֶה קֻושְׁיוֹת עַל מש"ל אוֹת ו' וְיִשַּׁבְתִּים וְאֵין מִכְתָּבִי הַלָּז ת"י כָּעֵת.

וְעַתָּה נִדְפַּס חִיבּוּרוֹ הַנַּעֲלֶה דַּלְתֵי תְּשׁוּבָה ח"ב וְרָאִיתִי שָׁם בסי' ק"א סק"ד שֶׁהֵבִיא דְּבָרִי בָּזֶה. וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁדִּבְרֵי שָׁם נְכוֹנִים בס"ד.

רַק ע"ז הִקְשָׁה שָׁם עוֹד הג' הַמְחַבֵּר ממ"ש הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה סי' רע"ב דְּלָא אָמְרוּ שֶׁבָּטֵל בְּרוֹב רַק כְּשֶׁאֵין הָאִיסּוּר נִיכָּר וּבִדְאִיכָּא וַדַּאי רוֹב בְּהֶיתֵּר אוֹ שֶׁנִּסְתַּפֵּק אִם פֵּירֵשׁ מִן הַהֶיתֵּר כְּגוֹן דט' חֲנוּיוֹת דִּבְנִמְצָא הָלַךְ אַחַר הָרוֹב.

וּמוּכָח מִזֶּה דְּבָעֵינַן שֶׁיְּהֵא הָרוֹב הֶיתֵּר מְבֹרָר לְפָנֵינוּ כְּמוֹ בט' חֲנוּיוֹת וְלֹא כְּשֶׁיֵּשׁ סָפֵק לְפָנֵינוּ עַל כאו"א עכ"ד. ובמחכ"ת הַמְעַיֵּן בַּגּוּף תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א יִרְאֶה שֶׁאֵין זֶה שַׁיָּךְ לנ"ד.

דְּשָׁם הִקְשָׁה לוֹ אֶחָד לָמָּה חַיָּיב אָשָׁם תָּלוּי בִּשְׁתֵּי חֲתִיכוֹת לִיבַטֵּיל הֶחָלָב בְּרוֹב הֶיתֵּר וְהוֹכִיחַ דְּאַיְירִי בִּשְׁתֵּיהֶן שָׁווֹת. וע"ז הֵשִׁיב דְּבָעֵינַן דַּוְוקָא שֶׁלֹּא יְהֵא הָאִיסּוּר נִיכָּר וְשֶׁיְּהֵא וַדַּאי רוֹב וְכִדְמַסִּיק שָׁם שֶׁיִּהוּ שְׁנֵי חֲתִיכוֹת שֶׁל הֶיתֵּר וְאַחַת שֶׁל אִיסּוּר.

אֲבָל לֹא אַיְירִי כְּלָל שָׁם לְעִנְיַן אִם יֵּשׁ סָפֵק עַל כאו"א. וְכֵן מְפֹרָשׁ בפמ"ג דבכה"ג בָּטֵל ג"כ בְּרוֹב וְהוּבָא ג"כ בְּדַלְתֵי תְּשׁוּבָה שָׁם.

ומש"ש הָרַשְׁבָּ"א דְּאַיְירִי שֶׁאֵיזֶהוּאִיסּוּר נִיכָּר. חוֹזֵר למש"ש מִקּוֹדֶם שֶׁאִם נִיכָּר אֵיזֶה חֲתִיכָה הִיא שֶׁל חֵלֶב לֹא שַׁיָּךְ דִּין בִּיטּוּל ע"ש: כו) וְעוֹד רָאִיתִי בַּסֵּפֶר הַנַּ"ל לְעִנְיַן מש"ל דְּאִיתָא בְּחֻלִּין י"א דר"מ מוֹדֶה בְּרֻבָּא דְּאִיתֵיהּ קַמָּן.

שֶׁהִקְשָׁה שָׁם דְּלֵיתָא זֶה בְּחֻלִּין שָׁם. רַק כ"כ התו' בִּבְכוֹרוֹת י"ט.

לְדַעְתִּי הוּא מְפֹרָשׁ שָׁם דְּבָעֵי הַשַּׁ"ס מִנַּלַן דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וּפָרִיךְ הָא כְּתִיב אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת. וּמְשַׁנֵּי רֻבָּא דְּאִיתָא קַמָּן לָא מִיבַּעְיָ' לַן כִּי קָא מִיבַּעְיָא לַן רֻבָּא דְּלֵיתֵיהּ קַמַּן כְּגוֹן קָטָן וּקְטַנָּה.

ופירש"י דְּפְלִיגִי רַבָּנָן עַל ר"מ בִּיבָמוֹת דַּף ס"א. וְשָׁם הוּא הַמָּקוֹר הָא דְּאָמְרִינַן בְּעָלְמָא דר"מ חָיֵישׁ לְמִיעוּטָא.

וּמִמֵּילָא מְפֹרָשׁ דְּלָא פְּלִיג ר"מ רַק עַל רֻבָּא דְּלֵיתָא קַמָּן דְּהַיְינוּ קָטָן וּקְטַנָּה. אֲבָל בְּאִיתָא קַמָּן אֵין חִילּוּק בַּאֲשֶׁר הוּא פָּסוּק מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה.

וְלָזֶה נָקוּט הַשַּׁ"ס כְּגוֹן קָטָן וּקְטַנָּה מִשּׁוּם דְּבָזֶה פְּלִיג ר"מ. ועפ"ז יֵשׁ לְבָאֵר הָא דְּקָאָמַר הַשַּׁ"ס שָׁם מנה"מ דַּאֲמוּר רַבָּנַן זִיל בָּתַר רֻבָּא.

וְקָשֶׁה טוּבָא דְּהָא מִדְּאוֹרַיְיתָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וּמַאי קָאָמַר הַשַּׁ"ס דַּאֲמוּר רַבָּנַן. וְגַם מַה מַּקְשֶׁה מִקְּרָא דְּאַחֲרֵי רַבִּים דִּילְמָא הָא גּוּפָא בָּעֵי אִי יָלְפִינַן מֵהָכָא דְּהָא אֶפְשָׁר לוֹמַר דגזה"כ הוּא רַק בְּדַיָּנִים לִילֵךְ אַחַר הָרוֹב וְלֹא בְּעָלְמָא.

ועו"ק לָמָּה נָקוּט כְּגוֹן קָטָן וּקְטַנָּה וְלָא נָקַט מִילְּתָא דְּאַיְירִינַן בָּהּ בְּחֻלִּין בְּרוֹב כְּשֵׁירוֹת. וּבְיוֹתֵר קָשֶׁה עַל לְשׁוֹן רַשְׁ"י שֶׁכָּתַב דְּפְלִיגִי רַבָּנַן עַל ר"מ.

דְּלָמָּה לוֹ לְהַזְכִּיר מַחְלוֹקֶת ר"מ וְרַבָּנַן והו"ל לְפָרֵשׁ בְּקִוצֶר דְּלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הוּא סָרִיס אוֹ הִיא אַיְילוֹנִית. אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּקָאֵי עַל רַבָּנַן דְּר"מ.

וְהַמַּקְשָׁן לֹא הֵבִין כֵּן וְסָבַר דְּקָאָמַר דְּהָוֵי רַק מִדְּרַבָּנַן. וע"ז מַקְשֶׁה וְהָא זֶה נִלְמַד מִן הַתּוֹרָה.

וּמְשַׁנֵּי דְּקָאֵי עַל רֵוּבָא דְּלִיתֵיהּ קַמַּן כְּגוֹן קָטָן וּקְטַנָּה. וּדְקָאָמַר רַבָּנָן הַיְינוּ רַבָּנָן דְּר"מ.

וְזֶהוּ כַּוָּנַת רַשְׁ"י בְּדִקְדּוּק לְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ. וְכֵן מוּכָח בִּיבָמוֹת קי"ט דס"ד דר"מ פְּלִיג אַף בְּאִיתֵיהּ קַמַּן.

וְהִקְשׁוּ התו' דְּהָא מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת. אֲבָל לפמ"ש א"ש בס"ד דְּסָלְקָא דַּעְתַּיְהוּ דְּרַק בְּדַיָּנִים גזה"כ הוּא כֵּן דבלא"ה לֹא יִתְבָּרֵר שׁוּם דִּין.

וְגַם כִּי בְּדָבָר הַתָּלוּי בַּשֵּׂכֶל י"ל שֶׁדַּעַת רַבִּים עֲדִיפָא. אֲבָל לְעִנְיַן בִּיטּוּל אִיסּוּר בְּרוֹב אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא נִלְמוֹד מִזֶּה.

וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הג' הַמְחַבֵּר שָׁם עַל הפמ"ג שֶׁכָּתַב בְּשַׁעַר הַתַּעֲרוֹבוֹת בְּלָשׁוֹן סָפֵק אִם ר"מ מוֹדֶה בְּרוֹב דְּאִיתֵיהּ קַמַּן דַּהֲלֹא כָּתְבוּ התו' בְּבְכוֹרוֹת י"ט בִּפְשִׁיטוּת כֵּן. הִנֵּה בֶּאֱמֶת בִּיבָמוֹת דַּף קי"ט וּבִבְכוֹרוֹת י"ט מַשְׁמַע לְהֶדְיָא דר"מ פְּלִיג אַף בִּדְאִיתֵיהּ קַמַּן וְכֵן הֵבִינוּ התו' בִּיבָמוֹת שָׁם ד"ה כְּגוֹן.

וְרַק בְּתֵירוּצָם כָּתְבוּ שָׁם וְשֶׁמָּא לָאו דַּוְוקָא נְקֵיט ט' חֲנוּיוֹת וכו' ע"ש. הֲרֵי דְּגַם לְהַתּוֹ' הָיָה סָפֵק בַּדָּבָר.

וּלְזֶה כָּתַב הפרמ"ג בְּלָשׁוֹן אוּלַי. אָכֵן בֶּאֱמֶת הוּא רַק בס"ד דְּסֵוְגְיָא שָׁם דִּלְרַבָּנָן ג"כ לָא אָזְלִינַן בָּתַר רֵוּבָא רַק בְּאִיתֵיהּ קַמַּן.

אֲבָל לְמַסְקָנָא שָׁם דְּמַיְיתֵי מֵהָא דְּקָטָן וּקְטַנָּה דְּרַבָּנָן ור"מ פְּלִיגִי בְּלַיְתֵיהּ קַמַּן. מִמֵּילָא מוּכָח דִּבְאִיתֵיהּ קַמַּן גַּם ר"מ מוֹדֶה.

וְהַתּוֹ' שָׁם הִקְשׁוּ עַל הס"ד דְּסֵוְגְיָא שָׁם דְּהָא כְּתִיב אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת. וע"ז כָּתְבוּ וְשֶׁמָּא לָאו דַּוְוקָא נְקֵיט ט' חֲנוּיוֹת.

אָכֵן סֵוְגְיָא דְּחֻלִּין אָזְלָא אַלִּיבָּא דֶּאֱמֶת וּכְפִי הַמַּסְקָנָא בִּיבָמוֹת שָׁם וכמש"ל. וּבְתוֹ' יְבָמוֹת ס"ז ע"ב כָּתְבוּ בִּפְשִׁיטוּת בד"ה אֵין דִּבְרֵיהֶם דְּאִיתֵיהּ קַמָּן כ"ע מוֹדוֹ דְּלָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא ע"ש: סְיָמָן מז ע"ד מַה שֶּׁהִקְשָׁה עַל שִׁיטַת הָרָ"ן בפג"ה דְּפֵירֵשׁ בְּפָנֵינוּ מִן הַקָּבוּעַ אָמְרִינַן מה"ת דְּמֵרֵוְבָּא פָּרִישׁ וְרַק מִדְּרַבָּנָן הָוֵי כְּקָבוּעַ.

דא"כ לָמָּה תַּנְיָא בַּתּוֹסְפְתָּא דְּטָהֳרוֹת הוּבְאָה בר"ש שָׁם פֶּ"ה מ"ב ט' שְׁרָצִים וּצְפַרְדֵּעַ אֶחָד וּפֵירֵשׁ אֶחָד מֵהֶם לרה"ר סְפֵיקוֹ טָהוֹר. נֵיזִיל בָּתַר רֵוּבָא כִּדְקָתָנֵי שָׁם בְּנִמְצָא.

וְהֵבִיא שֶׁהִקְשָׁה כֵּן הרעק"א בְּשׁוּ"ת הַחֲדָשׁוֹת סי' ק"ח וְנִשְׁאַר בצ"ע וְאֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁהָרָ"ן מְפָרֵשׁ הַכַּוָּנָה שֶׁפֵּירֵשׁ ע"י אָדָם. וּבְלָקַח מִן הַקָּבוּעַ כ"ע מוֹדוֹ דְּהָוֵי כְּמֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה.

וְכֵן מִסְתַּבֵּר דְּהָא אַיְירֵי בְּשָׁרָצִים מֵתִים וכדפירש"י בִּכְתֻבּוֹת ט"ו דְּחֵי אֵינוֹ מְטַמֵּא. וא"כ ע"כ פֵּירֵשׁ ע"י אַחֵר.

וְאַף דְּאֶפְשָׁר שֶׁפֵּירֵשׁ ע"י עַכְבָּר אוֹ חָתוּל וְכַדּוֹמֶה דְּהָוֵי כְּנִמְצָא כַּמְבוֹאָר בפ"ק דִּפְסָחִים וּבָרָ"ן פג"ה שָׁם. אַף הָרָ"ן י"ל דְּמְפָרֵשׁ דְּפֵירֵשׁ ע"י אָדָם.

וּפֵירֵשׁ מְפָרֵשׁ דְּקָאֵי עַל הָאָדָם הַנּוֹגֵעַ שֶׁהוּא פֵּירֵשׁ אֶחָד מֵהֶם לרה"ר וְשָׁם נָגַע בּוֹ. וּפֵירֵשׁ הוּא מִבְּנִין הַכָּבֵד פֹּעַל יוֹצֵא: וּבֶאֱמֶת פֵּירֵשׁ לָפָנֵינוּ ע"כ מַיְירֵי שֶׁבְּעֵת שֶׁפֵּירֵשׁ עֲדַיִין נִיכָּר הָאִיסּוּר כִּי אִם אֵינוֹ נִיכָּר שׁוּב לָא הָוֵי קָבוּעַ מִדְּאוֹרַיְיתָא לכ"ע.

וְהָכָא אִם נִיכָּר בְּעֵת שֶׁפִּירֵשׁ מָה הוּא שֶׁרֶץ אוֹ צְפַרְדֵּעַ. א"כ אֵין כָּאן סָפֵק.

וע"כ צ"ל שֶׁלָּקַח אָדָם מִן הַקֶּבוּעַ בַּלַּיְלָה וְכַדּוֹמֶה בְּאוֹפָן שֶׁלֹּא רָאָה בְּעַצְמוֹ מָה הוּא נוֹטֵל. וּנְטָלוֹ ע"י פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ וְכַדּוֹמֶה וְהוֹצִיאוֹ לר"ה וְשָׁם נָגַע בּוֹ.

וקמ"ל רְבוּתָא דְּאַף שֶׁאִם נָגַע בּוֹ בְּעוֹדוֹ ברה"י הָיָה טָמֵא. מ"מ עַכְשָׁיו שֶׁהוֹצִיאוֹ לר"ה וְשָׁם נָגַע הֲרֵי הוּא טָהוֹר.

וְגַם קמ"ל שֶׁהוֹצִיא לרה"י טָמֵא וְאֵין הָרְשׁוּת מְשַׁנָּה. וְלָא נֵימָא דְּכֵיוָן דְּקֶבוּעַ חִידּוּשׁ.

אֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא חִידּוּשׁוֹ וְרַק בִּמְקוֹמוֹ יֵשׁ לוֹ דִּין קֶבוּעַ וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר: וְעִיקַּר נִרְאֶה בְּקֻושְׁיָא זוֹ דְּבֶאֱמֶת יָדוּעַ דַּעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים דְּקֶבוּעַ מִיקְרֵי רַק הֵיכָא שֶׁנִּיכָּר הָאִיסּוּר. אֲבָל אִם אֵין נִיכָּר הָאִיסּוּר לָא הָוֵי קֶבוּעַ רַק מִדְּרַבָּנָן.

וְהִנֵּה בְּכָל קֶבוּעַ אַף שֶׁאֶחָד מֵהֶם זָז קְצָת מִמְּקוֹמוֹ. מ"מ וַדַּאי לֹא בָּטְלָה קְבִיעוּתוֹ בִּשְׁבִיל זֶה כֵּיוָן שעכ"פ נִיכָּר הָאִיסּוּר בִּמְקוֹמוֹ.

וְהִנֵּה בְּתִשְׁעָה שְׁרָצִים וּצְפַרְדֵּעַ אֶחָד בְּוַדַּאי נִיכָּר אֵיזֶהוּ שֶׁרֶץ וכמש"ל. דאלת"ה לָא הָוֵי קֶבוּעַ מִן הַתּוֹרָה כַּנַ"ל.

וְאַף שפרש"י בִּכְתֻבוֹת ט"ו דְּאַיְירִי בְּצָב שֶׁהוּא דּוֹמֶה לִצְפַרְדֵּעַ. נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁהוּא דּוֹמֶה קְצָת עַד שֶׁאֶפְשָׁר לִטְעוֹת.

אֲבָל וַדַּאי שֶׁאַחַר הַהִסְתַּכְּלוּת נִיכָּר הֵיטֵיב. וּבְבִינַת אָדָם שַׁעַר הַקֶּבוּעַ סי' ג' הֵבִין בְּדַעַת רַשְׁ"י שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר כְּלָל.

וז"א לענ"ד וְכַנַ"ל. וא"כ הָכָא כְּשֶׁפִּירֵשׁ אֶחָד מֵהֶם לר"ה וַדַּאי אִם הָיוּ מִסְתַּכְּלִים בּוֹ הֵיטֵב הָיוּ יוֹדְעִים מָה הוּא.

שֶׁרֶץ אוֹ צְפַרְדֵּעַ. וְרַק אַחַר שֶׁנָּגְעוּ בּוֹ שָׁם לֹא הִסְפִּיקוּ לִרְאוֹתוֹ עַד שֶׁנֶּאֱבַד וא"כ לֹא יָצָא מִכְּלַל קֶבוּעַ כֵּיוָן שֶׁנִּיכָּר הָאִיסּוּר.

וְשַׁפִּיר מוֹדֶה הָרָן"ן דְּהָוֵי קֶבוּעַ מה"ת בכה"ג. וְאַף דִּבְקִדּוּשִׁין דַּף ע"ג אִיתָא דְּהֵיכָא דְּאָזֵיל לְגַבָּהּ הָוֵי כְּפִירֵשׁ.

הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִשְׁאַר שָׁם בְּקִבְיעוּת וְהָוֵי כְּנֶיֶּיד וְלָא מִיקְרֵי קֶבוּעַ כְּלָל. אֲבָל כְּשֶׁנִּקְבַּע בִּמְקוֹמוֹ שַׁפִּיר הָוֵי קֶבוּעַ.

וע' נָזִיר י"ב גַּבֵּי אִשָּׁה הָדָרָא לְנִיחוּתָא. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּסִבָּרָא זוֹ.

ועכ"פ מֻיְשָׁבֶת שַׁפִּיר קֻושְׁיַית הרעק"א עַל הָרָן"ן מִתּוֹסְפְתָּא הַנַּ"ל. ובט' חֲנוּיוֹת אֵין שׁוּם הֶיכֵּר בְּעֶצֶם הַבָּשָׂר אִם הוּא מִכְּשֵׁרָה אוֹ טְרֵיפָה.

וְרַק הַחֲנוּיוֹת יְדוּעוֹת בְּאֵיזֶה מֵהֶן מוֹכְרִים בָּשָׂר כָּשֵׁר וּבְאֵיזוֹ טְרֵיפָה. וְלָזֶה כְּשֶׁפִּירֵשׁ בָּשָׂר מֵהַחֲנוּיוֹת לְחוּץ תֵּיכֶף בְּצֵאתוֹ מֵהַחֲנוּת אֵין שׁוּם הֶיכֵּר עָלָיו מֵאֵיזֶה מָקוֹם נִלְקַח וְאֵין נִיכָּר הָאִיסּוּר.

וְשׁוּב לָא הָוֵי קֶבוּעַ מה"ת. וְאָמְרִינַן דְּמֵרֻבָּא פָּרִישׁ: סִימָן מח ע"ד מַה שֶּׁנִּתְעָרְבוּ הַרְבֵּה רֵיאוֹת שֶׁל כְּבָשִׂים יַחַד וְאַחַ"כ נִמְצָא כֶּבֶשׂ אֶחָד טְרֵיפָה וְנִטְרַף ע"י סִרְכָא לְשֶׁוֹמֶן.

וְהָרִיאוֹת הָיוּ מְחֻוָּרִים עֲדַיִן עִם הַכָּבֵד וְחָצַר הַכָּבֵד וְעִם הַלֵּב. וְכֵן נִתְעָרְבוּ הַבְּנֵי מֵעַיִם ג"כ: הִנֵּה רֵיאָה לְבַדָּהּ מַשְׁמַע בְּחֻלִּין מ"ט ע"א דְּלָא הָוֵי חֲתִיכָה רְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד דְּאִיתָא שָׁם שְׁנִקְרֵאת רֵיאָה שְׁמְאִירָה אֶת הָעֵינַיִם.

וּמוֹכִיחַ הַשַּׁ"ס שֶׁזֶּה רַק ע"י סַמָּנִים דאר"ה ב"ר יְהוּדָה אֲוָוזָא בְּזוּזָא וְרֵיאָה דִּידַהּ בְּאַרְבָּעָה. וּמוּכָח שֶׁאֵינוֹ לְאָכְלָהּ כְּמוֹתשֶׁהִיא רַק ע"י סַמָּנִים.

וְקָשֶׁה לָמָּה נָקִיט סְתָמָא שֶׁרֵיאָה בד' והו"ל לְפָרֵשׁ שֶׁהָרֵיאָה עִם סַמָּנִים בד'. וְלָזֶה נִרְאֶה שֶׁבִּימֵיהֶם לֹא הָיָה דַּרְכָּם לֶאֱכֹל הָרֵיאָה לְבַדָּהּ רַק עִם סַמָּנִים לָזֶה כִּדְנָקִיט רֵיאָה סְתָם מִמֵּילָא יָדוּעַ לַכֹּל שֶׁהַכַּוָּונָה עִם סַמָּנִים.

וּמוּכָח מִזֶּה שֶׁאֵינָהּ חהר"ל. וְאַף שֶׁרְאוּיָה ע"י סַמָּנִים הָא כְּבָר כָּתַב הפרמ"ג סי' ק"א בש"ד סקי"ב שֶׁכָּל שֶׁרְאוּי לְהִתְכַּבֵּד ע"י דָּבָר אַחֵר לֹא מִיקְרֵי חהר"ל.

וְכֵן מוּכָח בִּנְדָרִים נ"ד דְּאִיתָא שָׁם בְּנֵי מֵעַיִם אוֹכְלִיהֶן לָאו בַּר אִינָשׁ. וּכְבָר כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו בְּחֻלִּין דַּף ט' ע"א דְּרֵיאָה הָוֵי ג"כ בִּכְלַל בְּנֵי מֵעַיִם.

וע' י"ד סי' ע"ה בט"ז וְאַחֲרוֹנִים שָׁם. וְאַף לְהַפּוֹסְקִים דְּרֵיאָה לָאו בִּכְלַל מֵעַיִם.

מ"מ י"ל דְּבָזֶה מוֹדוֹ שֶׁרֵיאָה אֵין רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד דְּבַמְּצִיאוֹת לֹא יַחֲלוֹקוּ וְגַם כִּי מַשְׁמַע כֵּן פַּשְׁטוּת הַשַּׁ"ס בְּחֻלִּין כמש"ל. וּמָצָאתִי שכ"כ בס' לֵב ארי' בְּחֻלִּין שָׁם שְׁרֵיאָה הָוֵי בִּכְלַל ב"מ לְעִנְיָן זֶה.

רַק שֶׁבַּסּוּגְיָא דְּחֻלִּין לֹא דִּקְדֵּק כ"כ כמש"ל. וְלִכְאוֹרָה אֶפְשָׁר לְדַקְדֵּק בְּהֵיפּוּךְ דְּהָא בֶּאֱמֶת בָּעֵי הַשַּׁ"ס לְמֵימַר שֶׁהַכַּוָּונָה לַאֲכִילָה.

רַק דְּדַיְיק מִדְּקָאָמַר שֶׁהָרֵיאָה יְקָרָה מֵהָאַוָּוז בְּעַצְמוֹ מוּכָח שֶׁהַכַּוָּונָה ע"י סַמָּנִין. וּמִמֵּילָא מוּכָח דבלא"ה ס"ד שַׁפִּיר שֶׁרְאוּיָה לַאֲכִילָה.

אֲבָל אֵינָהּ רָאָיָה די"ל דס"ד שְׁמְאִירָה הָעֵינַיִם אַף בְּלֹא סַמָּנִים ובכ"ז אֵינָהּ רְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד. וְאַטוּ כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֹשׁוּם רְפוּאָה מִיקְרֵי רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד זֶה בְּנוֹגֵעַ אֵינוֹ.

וְכַמָּה דְּבָרִים חוֹשֵׁב הַשַּׁ"ס שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֹשׁוּם רְפוּאָה לְאֵיזֶה דָּבָר ובכ"ז נִדְאִי דְּלָא מִיקְרֵי רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד בִּשְׁבִיל זֶה. וְאַף דְּנָקִיט הַשַּׁ"ס שָׁם רַק רֵיאָה שֶׁל אַוָּוז.

נִרְאֶה דְּנָקִיט זֶה לְפִי שֶׁרוֹצֶה לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁהָרֵיאָה חֲשׁוּבָה יוֹתֵר מִגּוּף הַבַּעַל חַי הַהוּא. וְזֶה שַׁיָּיךְ רַק בְּעוֹף.

וְאַף שֶׁהַזְּמַנִּים נִשְׁתַּנּוּ בְּכַמָּה פְּרָטִים וכמ"ש הַטַּ"ז סי' ק"א דְּהָדְרָא דְּכַוָּנְתָּא שֶׁל עֵגֶל הָוֵי חהר"ל. מ"מ נִרְאֶה שֶׁגַּם לְדִידַן לָא הָוֵי חהר"ל וּכְפִי שֶׁאָנוּ רוֹאִין מִנְּהַג בנ"א.

שׁוּב רָאִיתִי בפמ"ג סי' ק"י בש"ד סקל"ד שֶׁכָּתַב כֵּן ע"ש: אָכֵן הָרֵיאָה כְּשֶׁהִיא בְּיַחַד עִם הַלֵּב וְהַכָּבֵד נִרְאֶה דְּהָוֵי חהר"ל דְּאִיתָא בְּחֻלִּין דַּף קי"א דְּקָרִיבוּ קַנְיָא בְּקֻוקְיָא ופרש"י שָׁם שֶׁהָיָה הַקָּנֶה עִם הָרֵיאָה וְהַכָּבֵד.

הֲרֵי שֶׁכָּבְדוּ בָּזֶה אוֹרַח הָגוּן. אַךְ י"ל שֶׁזֶּה הָיָה רַק בִּזְמַן הַשַּׁ"ס שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לְאָוְכְלָם יַחַד כְּדְאִיתָא הָתָם.

אֲבָל אֶצְלֵינוּ שֶׁצְּרִיכִים אָנוּ עַל כָּרְחֵנוּ לְהַפְרִידָם וְלִצְלוֹת הַכָּבֵד לְבַדּוֹ וְאַחַ"כ לְבַשְּׁלוֹ. שׁוּב לָא מִצְטָרְפִי לְעִנְיַן שֶׁיְּהֵא נֶחְשָׁב חהר"ל.

וְרַק שי"ל שֶׁהַכָּבֵד לְבַדּוֹ יְהֵא חהר"ל אִם הוּא גָּדוֹל דְּהָא כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים בסי' ק"א דְּאַף כָּבֵד שֶׁל אַוָּז אִם הוּא שָׁמֵן מִיקְרֵי רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד. וּמִמֵּילָא לפ"ז יֵשׁ לֶאֱסֹור גַּם הָרֵיאוֹת דְּהָא כָּתַב הפרמ"ג בסי' ק"א בְּמִשְׁבְּצוֹת סק"ח דְּאַף לְשִׁיטַת הַשָּׁ"ך וְעוֹד אַחֲרוֹנִים הַחוֹלְקִים עַל הַט"ז סי' ק"י סק"ה וס"ל דִּכְשֶׁיֵּשׁ חֲתִיכָה רְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד וַחֲתִיכָה שֶׁאֵין רְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד וּשְׁנֵיהֶם מְגוּף אֶחָד יֵשׁ לְהַתִּיר אוֹתָהּ שא"ר לְהִתְכַּבֵּד.

מ"מ הֵיכָא שֶׁהַחֲתִיכוֹת דְּבוּקִים יַחַד כ"ע מוֹדוֹ שֶׁהַכֹּל אָסוּר. דְּהָוֵי כְּחוּכָא אִם נֹאמַר שֶׁחֲתִיכָה אַחַת יְהֵא מִקְצָתָהּ מֻוּתָּר וּמִקְצָתָהּ אָסוּר.

וּבִפְרָט דְּהָא הט"ז שָׁם מַחְמִיר אַף בִּשְׁנֵי חֲתִיכוֹת: אֲבָל לענ"ד נִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ מֻכְרָח. דִּסְבָרָא דְּחוּכָא אִיכָּא נָמֵי אַף בִּשְׁנֵי חֲתִיכוֹת כְּשֶׁהֵם מִגּוּף אֶחָד.

וְכֵן אִיתָא בְּעֵירוּבִין ע"ו ע"א גַּבֵּי שְׁנֵי בָּתִּים ע"ש בפירש"י וּבְנִדָּה דַּף ס' וּבְחִיבּוּרִי ח"א סי' כ"ג הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה בס"ד. וְכֵינָן דִּבְסִי' ק"י הִכְרִיעוּ הָאַחֲרוֹנִים כְּהַשָּׁ"ך בנה"כ שָׁם שֶׁאַף בִּשְׁנֵי חֲתִיכוֹת מִגּוּף אֶחָד שָׁרֵי.

דְּכֵינָן דחהר"ל מִדְּרַבָּנָן הֶקֵּילוּ חַז"ל בָּזֶה. א"כ ה"ה כְּשֶׁהֵם מְחֻבָּרִים יַחַד דְּמַאי שְׁנָא.

וְהָכָא אִם יִהְיוּ הַכְּבֵדִים נִפְרָדִים מֵהָרֵיאוֹת וְיֶאֱסְרוּ כָּל הַכְּבֵדִים. יְהִי ג"כ כְּחוּכָא שֶׁהָרֵיאוֹת מֵאוֹתָם כְּבָשִׂים עַצְמָם אָנוּ מַתִּירִין וְכֵן שְׁאָר דְּבָרִים קְטַנִּים וְהַכְּבֵדִים נֶאֱסָר.

וע"כ צ"ל כמ"ש הנה"כ דְּהֶקֵּילוּ בְּדִרַבָּנָן בכה"ג. וּבְיָאוּר הַסְּבָרָא נִרְאֶה כְּעֵין מ"ש הַדְּרִישָׁה באו"ח סי' שצ"ג דִּלְהָכִי בְּעֵירוּב לָא חָיְישִׁינַן לְחוּכָא מִשּׁוּם דְּבְעֵירוּב הֶקֵּילוּ יוֹתֵר מִשְּׁאָרֵי אִיסּוּרִים דְּרַבָּנָן.

אֲבָל בֶּאֱמֶת קָשֶׁה לוֹמַר כֵּן דִּבְעֵירוּב מָצִינוּ בַּשַּׁ"ס שֶׁהֶקֵּילוּ. אֲבָל בחהר"ל מנ"ל לְהָקֵל יוֹתֵר מִשְּׁאָרֵי דְּרַבָּנָן.

וְגַם כְּבָר הִקְשֵׁיתִי בְּחִיבּוּרִי סי' כ"ג עַל הַדְּרִישָׁה מֵהָא דְּעֵירוּבִין דַּף ע"ו. וּלְזֶה נִרְאֶה עִיקָּר בָּזֶה דְּבֶאֱמֶת לענ"ד לֹא שַׁיָּךְ חֲשַׁשׁ שֶׁיְּהֵא כְּחוּכָא.

רַק הֵיכָא שֶׁאָנוּ מְקִילִים בְּאֵיזֶה דָּבָר מִסָּפֵק וְכֵן מְקִילִים בְּדָבָר שֶׁנִּי מִסָּפֵק וְהַקּוֹלוֹת סָתְרִי אַהֲדָדֵי. וְאֵין לָנוּ שׁוּם סְבָרָא וְטַעַם שֶׁלֹּא יִהְיוּ סוֹתְרִים זל"ז וּכְמוֹ גַּבֵּי שְׁנֵי שְׁבִילִין בִּכְתֻבּוֹת כ"ז וּבְנִדָּה ס' וְכֵן הָא דְּעֵירוּבִין ע"ו.

אֲבָל בנ"ד שַׁפִּיר יֵשׁ טַעַם נָכוֹן שֶׁחֲתִיכָה שא"ר לְהִתְכַּבֵּד בְּטֵילָה בְּרוֹב. וחהר"ל אֵינָהּ בְּטֵילָה.

וְאֵין שַׁיָּךְ בָּזֶה חֲשַׁשׁ חוּכָא כְּלָל. וכ"כ הָרִיטְבָ"א בְּחִידּוּשָׁיו בְּעֵירוּבִין ע"ו דִּלְהָכִי אָמְרִינַן בִּשְׁנַיִם שֶׁהִנִּיחוּ עֵירוּבָן בבה"ש וְאֶחָד נֶאֱכַל עֵירוּבוֹ בה"ש אוֹ שְׁנֵיהֶם דְּהָוֵי עֵירוּב.

אַף דְּהָוֵי כְּחוּכָא. מ"מ יִתְלֶה הַשּׁוֹמֵעַ שֶׁמִּקְצָת ביה"ש יוֹם וּמִקְצָתוֹ לַיְלָה.

וְכֵינָן שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְיַשֵּׁב שֶׁלֹּא יְהֵא כְּחוּכָא שׁוּב אֵין חוֹשְׁשִׁים לָזֶה. וע' חִיבּוּרִי ח"א סי' כ"ג אוֹת ה' ו' מ"ש בָּזֶה.

וא"כ ה"ה הָכָא. וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק קְצָת מ"מ נִרְאֶה בָּרוּר כמש"ל.

וא"כ נִרְאֶה דבנ"ד יֵשׁ לְהַתִּיר עכ"פ הָרִיאוֹת. וּבְפָרָט דְּהָא יֵשׁ לְצָרֵף שִׁיטַת הַפּוֹסְקִים שֶׁחַתִּיכָה בָּשָׂר חַי לָא מִיקְרֵי חהר"ל.

וּנְהִי שֶׁלְּמַעֲשֶׂה אָנוּ מַחְמִירִין. מ"מ בנ"ד שַׁפִּיר יֵשׁ לְצָרֵף זֶה ולפ"ז גַּם הַכָּבֵד אֵינוֹ רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד [אַף לפמ"ש שֶׁהַחֲשָׁשׁ מִשּׁוּם חוּכָא.

א"כ כֵּיוָן דמ"מ אָנוּ אוֹסְרִים הַכָּבֵד. שׁוּב הַחֲשָׁשׁ בְּמָקוֹמוֹ עוֹמֵד].

וּבְפָרָט דבנ"ד גַּם בְּגוּף הָאִיסּוּר יֵשׁ סָפֵק כַּיָּדוּעַ שֶׁכָּל סִירְכוֹת הֵם סְפֵק טְרֵיפָה כדקיי"ל בַּיו"ד סי' פ"א. וּבְפָרָט בְּסִרְכָא לְשַׁוְמָן וכמ"ש בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' נ' ונ"ד בע"ה: וְהֶהָדָרָא דְּכַוְתָא שְׁנִתְעָרְבָה נִרְאֶה דְּאַף שֶׁכָּתַב הַטַּ"ז בסי' ק"א דְּהָדָרָא דְּכַוְתָא שֶׁל עֶגֶל הָוֵי בְּזַמַּנֵּינוּ חהר"ל.

מ"מ שֶׁל כֶּבֶשׂ אֵינָהּ רְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד דְּהָא מִדִּין הַשַּׁ"ס קיי"ל דִּבְנֵי מֵעַיִם אוֹכְלִיהֶן לָאו בַּר אִינָשׁ הוּא. וְרַק הט"ז כָּתַב שֶׁבְּזַמַּנֵּינוּ הָוֵי שֶׁל עֶגֶל חהר"ל.

וְהַבּוּ דְּלָא לְהוֹסִיף עָלָהּ. וְרַק שֶׁל עֶגֶל וְלֹא שֶׁל כֶּבֶשׂ.

וכ"נ הָעִנְיָן לְפִי הַזְּמַן ג"כ. וְעוֹד נִרְאֶה דְּכֵיוָן שֶׁהַכַּוְתָא עוֹדָהּ עִם הֶפְרֵשׁ וַדַּאי דְּלָא הָוֵי חהר"ל דְּלָא גָּרַע מְרַגְּלִים וְרֹאשׁ שֶׁלֹּא נִחָרְכוּ דקיי"ל בסי' ק"א ס"ג דְּלָא הָוֵי חהר"ל מִשּׁוּם דְּמֻחֲזָק מַעֲשֶׂה גָּדוֹל.

ומכ"ש הָכָא שֶׁלְּנַקּוֹת הַפֶּרֶשׁ צָרִיךְ טוֹרַח הַרְבֵּה. וְאַף שֶׁכָּתַב הט"ז סק"ו שֶׁאִם לֹא הוֹצִיאוּ הַבְּנֵי מֵעַיִם מִבֶּטֶן הָעוֹף מ"מ מִיקְרֵי חהר"ל.

שָׁם הוּא טוֹרַח מוּעָט. אֲבָל לְנַקּוֹת הֶפְרֵשׁ הוּא טוֹרַח גָּדוֹל.

וְגַם כִּי עִם הַפֶּרֶשׁ הוּא מָאוּס בְּיוֹתֵר. וְאַף בְּשֶׁל עֶגֶל נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל לְעֵת הַצּוֹרֶךְ בכה"ג דְּלָא הָוֵי חהר"ל.

וּבְפָרָט שֶׁיֵּשׁ צֵירוּף שִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּחַיְ לָא הָוֵי חהר"ל: וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שֶּׁקָּשָׁה לִי בפירש"י בִּנְדָרִים דַּף י"א ד"ה דְּתָנַן שֶׁפֵּירֵשׁ שָׁם דר"מ מוֹכִיחַ דְּבָעֵי תְּנַאי כָּפוּל מִדְּלָא כְּתִיב רַק אִם לֹא יַעַבְרוּ לְחוּד וּמִמֵּילָא נִשְׁמַע הֵן מִכְּלָל לָאו שֶׁאִם יַעַבְרוּ יֵוָתֵן לָהֶם אֶרֶץ הַגִּלְעָד.

וְהוּא תָּמוּהַּ דְּהָא מְפוֹרָשׁ בַּסֶּוְגְיָא דְּקִדּוּשִׁין דַּף ס"א שֶׁהַלִּימּוּד הוּא מִדְּלָא כְּתִיב אִם יַעַבְרוּ לְחוּד. וּמִכְּלָל הֵן נִשְׁמַע לָאו וע"ש בפירש"י.

וְכֵן מֻכְרָח דְּאִי הָוֵי אָמַר אִם לֹא יַעַבְרוּ לְחוּד לָא הָוֵי יָדְעִינַן כְּלָל שֶׁרוֹצָה לִיתֵּן לָהֶם אֶרֶץ גִּלְעָד. וְהַמְפֹרָשׁ בִּנְדָרִים נִרְאֶה שֶׁרָצָה לְיַשֵּׁב לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס מִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן.

דִּלְפִי הַסֶּוְגְיָא דְּקִדּוּשִׁין צ"ל מִכְּלָל הֵן אַתָּה שׁוֹמֵעַ לָאו. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א וְהַשַּׁ"ס נָקִיט לָהּ בִּנְדָרִים שָׁם לְפִי מַה דְּאַיְירִי הָתָם.

וְהַכֹּל בְּכְלָל מִכְּלָל הֵן אַתָּה שׁוֹמֵעַ לָאו. וכ"ה בְּרַשׁ"י שְׁבוּעוֹת ל"ו ע"א ד"ה וְהָא.

וצ"ע: סִיָּמָן מט ב"ה י"ב שֶׁבָּט תרל"ו א) בְּחֻלִּין ח' ע"ב תוד"ה הַשּׁוֹחֵט וכו' ע"ש שֶׁהוֹכִיחוּ דְּשׁוֹחֵט בְּסַכִּין עכו"מ אַיְירֵי בְּבֶן יוֹמוֹ. דאלת"ה לִפְשׁוֹט מֵהָכָא בע"ז ס"ח גַּבֵּי עַכְבְּרָא בְּשִׁיכְרָא דְּרַב ס"ל נטל"פ אָסוּר.

דְּהָא סְתָם כֵּלִים אב"י כִּדְמוֹכַח בע"ז ל"ה דִּדְבַשׁ מֻוָתָּר וְשֶׁמֶן אָסוּר וְשׁוּב הִתִּירוּ מְשׁוּם נטל"פ. וע"כ צ"ל דִּדְבַשׁ פּוֹגֵם בְּעַיִן משא"כ שֶׁמֶן לָא הָוֵי רַק מְשׁוּם כְּלִי עַכּו"ם שאב"י.

וְזֶה כַּמָּה שָׁנִים שָׁמַעְתִּי לְהַקְשׁוֹת בְּשֵׁם הַגָּאוֹן ר"ל זצ"ל מִקָּאֶלוֹוְאַרִיעַ דְּכֵיוָן שֶׁיִּשְׁחִילּוּק בֵּין פּוֹגֵם בְּעַיִן לְפוֹגֵם אַחַ"כ בְּכֵלִי. א"כ אֵין הוֹכָחָה כְּלָל דְּאַיְירֵי בְּבֶן יוֹמוֹ.

דְּשַׁפִּיר אַיְירֵי באב"י וס"ל דְּאָסוּר. ומ"מ לָא פְּשִׁיט גַּבֵּי עַכְבְּרָא בְּשִׁיכְרָא דְּשָׁם פּוֹגֵם בְּעַיִן וי"ל דְּמֻוָתָּר וכמ"ש בְּעַצְמָם לְחַלֵּק בֵּין דָּבָשׁ לְשֶׁמֶן.

וְהִיא קֻוּשְׁיָא עֲצוּמָה. וְשׁוּב רָאִיתִי שֶׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה בִּתְבוּאוֹת שׁוֹר שָׁם בְּבְכוֹר שׁוֹר בחי' ע"ש.

וְעַתָּה הַעִירֵנִי אֶחָד מְלֻוְמְדֵי לָמַד לְהַקְשׁוֹת כַּנַ"ל. וְנָתַתִּי לִבִּי לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵיהֶם וְהֵשַׁבְתִּי לוֹ דְּהָא בע"ז ל"ה ע"ב פְּלִיגִי רַב וּשְׁמוּאֵל בְּטַעְמָא דְּשֶׁמֶן דְּרַב ס"ל דָּנִיאֵל גָּזַר עָלָיו וּשְׁמוּאֵל ס"ל זְלִיפָתָן שֶׁל כֵּלִים אוֹסַרְתָּן ונטל"פ אָסוּר.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא דְּנִרְאֶה מִזֶּה דְּרַב ס"ל דְּמִדִּינָא הָוֵי שָׁרֵי וְהַיְינוּ דנטל"פ מֻוָתָּר. וא"כ תִּיקְשֵׁי דְּלִיְפְשׁוֹט מִינַּהּ גַּבֵּי עַכְבְּרָא בְּשִׁיכְרָא בע"ז ס"ז דִּמְסַפְּקָא לי' לְהַשַּׁ"ס אִי ס"ל נטל"פ מֻוָתָּר אוֹ אָסוּר.

וְעוֹד מִכָּל שֶׁכֵּן נִפְשׁוֹט לָהּ כַּנַ"ל. וְגַם קָשֶׁה לפירש"י בִּפְסָחִים שֶׁכָּתַב דְּרַב ס"ל נטל"פ אָסוּר ע"ש.

לָזֶה נִרְאֶה דְּרַב ס"ל דְּמַאן דְּאָסַר אָסַר בְּכוּלְּהוּ וּמַאן דְּשָׁרֵי שָׁרֵי בְּכוּלְּהוּ. וְכֵן מַשְׁמַע לְהֶדְיָא בע"ז ס"ז ע"ב דְּפָרִיךְ מִכְּלָל דְּאִיכָּא לָמֵ"ד נטל"פ אָסוּר.

ופי' התו' דְּהַיְינוּ כְּשֶׁפּוֹגֵם בְּעַיִן וּמְשַׁנֵּי ר"מ הִיא ע"ש. וּמַיְיתִי לָהּ מִגִּיעוּלֵי עַכּו"ם דְּהָוֵי טַעַם לִפְגָם.

וְתִיקְשֵׁי לְכְאוֹרָה דְּהָתָם הָוֵי מַשְׁבִּיחַ בְּעַיִן. וע"כ צ"ל דְּלָא ס"ל לר"מ חִילּוּק זֶה.

וּבָאֱמֶת צ"ע שָׁם מנ"ל לְהֶפְשְׁטָן דר"מ אַיְירֵי גַּם בכה"ג בְּפוֹגֵם בְּעַיִן. עכ"פ נִרְאֶה דְּרַב דְּיֵיק דְּכֵיוָן דְּשָׁרֵינַן דְּבַשׁ וס"ל לְמַתְנִיתִין דנטל"פ מֻוָתָּר.

א"כ גַּם שֶׁמֶן מֻוָתָּר מִן הַדִּין דְּאֵין לְחַלֵּק. וְלָזֶה הֻזְקְרַךְ לְטַעְמָא דְּדָנִיאֵל גָּזַר עָלָיו.

אֲבָל שְׁמוּאֵל ס"ל לְחַלֵּק בֵּין פּוֹגֵם בְּעַיִן לְפוֹגֵם אַחַ"כ כמ"ש התו' בְּחֻלִּין שָׁם. וּלְזֶה שַׁפִּיר הוֹכִיחוּ התו' דְּאַיְירֵי בְּבֶן יוֹמוֹ.

דאלת"ה לִיפְשׁוֹט מִינַּהּ לְרַב לְטַעְמַיְיהּ דְּלָא מְחַלֵּק בֵּין פְּגָם בְּעַיִן לְאִינּוּ בְּעַיִן כַּנַ"ל. ומ"מ שַׁפִּיר הוֹכִיחוּ דְּסְתָם כֵּלִים שֶׁל עַכּו"ם אֵינָן בְּנֵי יוֹמָן דְּהָא בְּמְצִיאוּת לֹא יַחֲלוֹקוּ.

וְכֵיוָן דְּמוּכָח מִדְּשְׁמוּאֵל דְּשֶׁמֶן אֵינוֹ פּוֹגֵם בְּעַיִן. ע"כ צ"ל גַּם לְרַב דְּהָא דְּשָׁרֵי הוּא מְשׁוּם סְתָם כֵּלִים שֶׁל נָכְרִים אב"י כַּנַ"ל וּמְיוּשָׁבִים הֵיטֵיב דִּבְרֵי התו' בס"ד: ב) וּבִסְבָרַת מַחֲלוֹקֶת

רב וּשְׁמוּאֵל נְרָאֶה דְּלַטַּעְמַיְיהוּ אָזְלִי: וְנַקְדִּים לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁהִקְשִׁיתִי לְמַעְלָה מַאי מַיְיתֵי מר"מ דנטל"פ אָסוּר אַף בְּפוֹגֵם בְּעַיִן כֵּיוָן דְּיָלֵיף מִגִּיעוּלֵי עַכּוּ"ם.

וצ"ל דְּכֵיוָן דְּטַעַם דר"ש דְּמַתִּיר הוּא מִשּׁוּם דְּיָלֵיף מֵרָאוּיָה לַגֵּר ע"ש. א"כ זֶה קָאֵי אַף בְּפוֹגֵם בְּעַיִן וע"כ דר"מ גַּם בכה"ג אָסַר.

אֶלָּא דְּתִיקְשֵׁי לפ"ז עכ"פ מנ"ל לר"מ הָא דְּמִגִּיעוּלֵי מִדִּין לֵיכָּא לְמֵילַף רַק בְּפָגַם אַחַ"כ. וְגַם קָשֶׁה מַאי מַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס שָׁם לר"ש מגעו"מ וְאוֹקְמָא בְּבַת יוֹמָא לֵימָא דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּפוֹגֵם אַחַ"כ.

וצ"ל דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּאַיְירֵי ר"ש בְּכָל גַּוְונָא כְּמוֹ ר"מ. וְגַם הָא דְּקָאָמַר הַשַּׁ"ס שָׁם לר"מ דְּקַדְּרָה ב"י א"א דְּלָא פָּגְמָה פֻּרְתָּא.

צָרִיךְ מוּבָן דְּיַחֲלוֹקוּ בְּמְצִיאוּת אִי פָּגְמָה אִי לָא. וְנִרְאֶה דְּהָא בֶּאֱמֶת לְכְאוֹרָה י"ל דְּנוֹקְמָא אַחֶזְקָתָהּ שֶׁעֲדַיִן לֹא נִפְגַּם וְלָמָּה נֹאמַר סְתָם כֵּלִים שֶׁל עַכּוּ"ם אֵינוֹ ב"י.

אַךְ י"ל דְּהָוְיָא חֲזָקָה עֲשׂוּיָה לְהִשְׁתַּנּוֹת דְּהָא בְּוַדַּאי פָּגְמָה לְבַסּוֹף. וכמ"ש התו' בְּכַמָּה דְּוֻכְתִּין וכ"כ המהרי"ט בְּאוֹרֶךְ בח"א סי' י"א וסי' נ"א ע"ש לְעִנְיַן חֲזָקַת קַטָּנוֹת שֶׁסּוֹפוֹ לְהַגְדִּיל.

וְאַף דְּאֶפְשָׁר שֶׁיְּבַשֵּׁל בִּכְלִי בְּתוֹךְ מעל"ע תַּבְשִׁיל אַחֵר וּמִמֵּילָא לֹא יִפָּגֵם כִּמְבוֹאָר בַּפּוֹסְקִים. מ"מ כְּשֶׁיַּעֲמוֹד כְּמוֹ שֶׁהוּא.

סוֹפוֹ לִיפָּגֵם. וְזֶה דּוֹמֶה לְמַקֶּוֶה שֶׁחִסְּרָה שֶׁהוּבָא במהרי"ט שָׁם מִתְּשׁוּבַת הָרָ"ן ע"ש.

אֶלָּא דלפ"ז תִּיקְשֵׁי דא"כ חֲזָקַת חַי נָמֵי כֵּיוָן שֶׁסּוֹף אָדָם לָמוּת לֵיכָּא חֲזָקַת חַי דְּהָא עכ"פ יָמוּת. ועט"ז י"ד סי' שצ"ז: ג) וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה בְּהֶקְדֵּם מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הָאַחֲרוֹנִים מַאי קָאָמַר לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא קְדֵרָה בַּת יוֹמָא דְּהָא קיי"ל סְתָם כֵּלִים שֶׁל עַכּוּ"ם אב"י.

וּבְפִשּׁוּטוֹ י"ל הַכַּוָּנָה בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא ב"י. אֶלָּא דְּתִיקְשֵׁי אַכַּתִּי דא"כ מַאי קָאָמַר דא"א דְּלָא פָּגְמָה פֻּרְתָּא.

דְּיִלְמָא לֹא אָסְרָה תּוֹרָה רַק בְּיָדוּעַ שֶׁבִּשְּׁלוּ בָּהּ דָּבָר חָרִיף שֶׁמַּשְׁבִּיחַ וְכֵן הִקְשָׁה בְּשׁוּ"ת פמ"א סי' ס"ד שֶׁמָּא יְבַשְּׁלוּ בָּהּ דָּבָר חָרִיף ע"ש. גַּם באו"ח הִקְשָׁה כְּעֵין זֶה בִּפְסָחִים מ"ד דְּיָלֵיף מִינָּהּ טַעַם כְּעִיקָּר: דְּיִלְמָא דַּוְוקָא לְעִנְיַן בָּשָׂר בְּחָלָב הַצְּרִיכָה תּוֹרָה הַגְעָלָה דְּשָׁם לכ"ע טכ"ע דְּאוֹרָיְיתָא.

וע"כ צ"ל דְּבְכָל גַּוְונָא אַיְירִי קְרָא. וא"כ הָדְרָא קוּשְׁיָא לְדִבְרֵי כַּנַ"ל.

וְהַנִּרְאֶה עפמ"ש הָרַשְׁבָּ"א וְהוּבָא בפרמ"ג בַּיו"ד סי' ק"ה בְּמִשְׁבְּצוֹת סק"ג דְּהָא דְּמַחְזְקִינַן אִיסּוּרָא מִזְּמַן לִזְמַן זֶה רַק אִם ע"כ נַעֲשָׂה זֶה אֵיזֶה רֶגַע מְקוֹרָם כְּמוֹ בְּמְקֶוֶה דְּחָסֵר וַאֲתַאי. אֲבָל אִם אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּעַכְשָׁיו מַמָּשׁ נַעֲשָׂה זֶה.

יֵשׁ לָנוּ לְהַעֲמִיד עַל חֲזָקָתוֹ וְלוֹמַר הַשְׁתָּא הוּא דְּנָפַיל אוֹ דְּנִטְרְפָה. וְהִנֵּה ר"ש ס"ל רֵישׁ נִדָּה דְּאַף בְּמְקֶוֶה דְּחָסֵר וַאֲתַאי לָא אָמְרִינַן הֲרֵי חָסֵר לְפָנֶיךָ וכמ"ש התו' שָׁם ג' ע"א ד"ה וּשְׁנֵיהֶם ע"ש.

מְבֹאָר דְּלָא ס"ל סְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל: ד) וּבְטַעַם דִּסְתָם כֵּלִים אב"י כ' התו' בע"ז ל"ח ע"ב וְהַפּוֹסְקִים מְשׁוּם ס"ס. שֶׁמָּא לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדָבָר הָאָסוּר אוֹ שֶׁהָיָה פּוֹגֵם מֵעִיקָּרוֹ וְעוֹד שֶׁמָּא אֵינוֹ ב"י ע"ש.

אֲבָל אִי נוֹקְמָא אַחֲזָקָה דְּלָא הָיְתָה פְּגוּמָה. א"כ הו"ל לְמֵיסַר כַּנַ"ל.

וא"ל דְּהָא סוֹפוֹ לִיפָּגֵם כַּנַ"ל דא"כ תִּיקְשֵׁי מֵחֲזָקַת חַי כַּנַ"ל. וְהַנִּרְאֶה לְחַלֵּק כִּסְבָרַת הפרמ"ג הַנָּ"ל דְּבֶאֱמֶת אַף שֶׁסּוֹפוֹ לִהְיוֹת כֵּן מ"מ הַשְׁתָּא שַׁפִּיר מוֹקְמִינַן אַחֲזָקָתוֹ שֶׁעֲדַיִן אֵינוֹ כֵּן.

וְלָא גָּרַע מִכְּבָר נִמְצָא כֵּן לְפָנֵינוּ דמ"מ אָמְרִינַן הַשְׁתָּא הוּא דְּנַעֲשָׂה כֵּן כַּנַ"ל. אַף כ"ז שַׁיָּיךְ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ נַעֲשָׂה מְעַט מְעַט מִקּוֹדֶם וְכַנַ"ל.

אֲבָל אִם נַעֲשָׂה מְעַט מְעַט. הֲרֵי כְּבָר הִתְחִיל מִקּוֹדֶם לֵיעָשׂוֹת כֵּן וְלֵיכָּא לְאוֹקְמָא אַחֲזָקָה.

וּלְזֶה שַׁפִּיר מוֹכִיחַ ר"מ מגיעו"מ דנטל"פ אָסוּר כֵּינָן דְּאָסְרָה הַתּוֹרָה כְּלֵיהֶם אַף דְּהָוֵי ס"ס כַּנַ"ל. וְאִי נטל"פ מֻוָתָּר הו"ל לְמֵישְׁרֵי כִּדְאָמְרִינַן לְדִידַן בִּשְׁבִיל זֶה סְתָם כְּלֵיהֶם אב"י.

וַעֲדַיִן י"ל דמ"מ מוֹקְמִינַן אַחֲזָקַת שֶׁאֵינוֹ פָּגוּם וְלָזֶה אָסְרָה תּוֹרָה מִסְּפֵיקָא. וְהַיְינוּ דְּמְשַׁנֵּי לר"ש דאר"ח בְּרֵירָה דְּרַב הוּנָא לֹא אָסְרָה הַתּוֹרָה אֶלָּא קֹדֶרָה בַּת יוֹמָא.

פי' שֶׁעִיקַּר הָאִיסּוּר הוּא מְשׁוּם בַּת יוֹמָא. רַק דְּהִגְעִילוֹ כֻּלָּם מְסָפֵק מְשׁוּם חֲזָקָה כַּנַ"ל.

וע"ז מַדְחֶה ר"מ דְּבַת יוֹמָא נָמֵי א"א דְּלָא פָּגְמָה פֻּרְתָּא. פי' דע"כ אֵין הַכְּלִי נִפְגָּם אַחַר מעל"ע בְּפַעַם אַחַת.

רַק הַפָּגָם מַתְחִיל אַחַר הַבִּישּׁוּל מְעַט מְעַט. וא"כ לֵיכָּא חֲזָקָה כְּלָל כֵּינָן שֶׁכְּבָר הִתְחִילָה לְהִשְׁתַּנּוֹת וכמש"ל.

וְלֹא מְשׁוּם דְּגַם בִּשְׁבִיל פְּגָם זֶה רָאוּי לְהַתִּיר. אֲבָל ר"ש לְטַעְמֵיהּ אָזִיל דס"ל רֵישׁ נִדָּה דְּאַף בכה"ג דְּחָסֵר וַאֲתַאי וְהִתְחִיל מִקּוֹדֶם ג"כ ס"ל שַׁפִּיר חֲזָקָה דְּמֵעִיקָּרָא כַּנַ"ל.

וּלְזֶה שַׁפִּיר אָסְרָה תּוֹרָה מְשׁוּם חֲזָקָה כַּנַ"ל. [וּבֶאֱמֶת וַדַּאי לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁכְּבָר הִתְחִילָה הַלִּיחָה הַטִּבְעִית לְהִתְחַסֵּר בְּעוֹדוֹ בְּחַיָּיו וְכִמְבֹאָר כֵּן בְּסִפְרֵי הַטָּבַע.

דמ"מ אֵין זֶה עִנְיָן כְּלָל לְעִיקַּר שִׁינּוּי מֵחַיִּים לָמוּת כַּמּוּבָן וַאֲקַצֵּר]: ה) [ועפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁהִקְשָׁה הַמָּקוֹר חַיִּים בסי' תמ"ז ס"ק י"ב עַל פירש"י בִּפְסָחִים דַּף ל' שֶׁפֵּירֵשׁ דְּלָהָכִי קְדֵירוֹת בְּפֶסַח יִשָּׁבְרוּ מְשׁוּם דנטל"פ בְּפֶסַח אָסוּר דְּהָא רַב דס"ל נטל"פ אָסוּר ע"כ ס"ל קְדֵירָה בַּת יוֹמָא א"א דְּלָא פָּגְמָה פֻּרְתָּא.

וא"כ כֵּינָן דְּחָמֵץ קוֹדֶם פֶּסַח הָוֵי הֶתֵּירָא. הו"ל סָרוּחַ מֵעִיקָּרָא וּבָזֶה כ"ע מוֹדוֹ דְּשָׁרֵי כִּדְאִיתָא בע"ז ס"ז.

וּבְשׁו"ת רעק"א סי' קפ"ג הוֹסִיף הַגָּאוֹן ר"ב זצ"ל לְהַקְשׁוֹת מֵהָא דְּדָגִים שֶׁעָלוּ בַּקְּעָרָה דְּלִישְׁתְּרֵי דְּכֵינָן דְּהֶתֵּירָא בָּלַע הָוֵי כְּסָרוּחַ מֵעִיקָּרָא וּבָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ גַּם תֵּירוּץ המקו"ח עַל קֻושְׁיָיתוֹ מִקְּדֵירוֹת בְּפֶסַח.

וע"ש ברעק"א מַה שֶּׁפִּלְפֵּל בָּזֶה. ולפמש"ל א"ש דְּבָאֳמֶת כ"ע מוֹדוֹ דְּקִדֵּירָה בַּת יוֹמָא אֵינָהּ פּוֹגֶמֶת כָּל כָּךְ שֶׁיִּהֵא כְּסָרוּחַ.

וְרַק הַכַּוָּנָה שֶׁהַטַּעַם מַתְחִיל לִפְגֹּם מְעַט וכמש"ל. וּבְגוּף הַקֻּוּשְׁיָא הַנַּ"ל יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ ואכ"מ]: ו) וְלִכְאוֹרָה עֲדַיִן קָשֶׁה לר"ש דמ"מ הָוֵי ס"ס שֶׁמָּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדָבָר הַמֻּותָּר וְאַף אִי בְּדָבָר הָאָסוּר שֶׁמָּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדָבָר הַפּוֹגֵם בְּעַיִן.

וְאַף די"ל דִּכְלֵי עַכּו"ם חֶזְקָתָם נִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶם דְּבַר אִיסּוּר דְּרֻבָּם מְבַשְּׁלִים בָּשָׂר וּשְׁאָרֵי דְּבָרִים. מ"מ תִּיקְשֵׁי שֶׁיֵּשׁ לְסַפֵּק אִם נִתְבַּשֵּׁל בּוֹ דָּבָר הַמֻּותָּר אוֹ פּוֹגֵם בְּאוֹתוֹ יוֹם.

וצ"ל דְּכֵיוָן דעכ"פ נִתְבַּשֵּׁל בּוֹ פַּעַם אֶחָד דְּבַר אִיסּוּר מוֹקְמִינַן לָהּ בְּחֶזְקַת אִיסּוּר. וּבָאֳמֶת הוּא סָפֵק אֶחָד אִם נִתְבַּשֵּׁל בּוֹ דָּבָר הַמֻּותָּר בְּאוֹתוֹ יוֹם דְּמִמֵּילָא אֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ לְהָאִיסּוּר.

אֶלָּא שֶׁבְּפוֹסְקִים ותו' מְבוֹאָר זֶה לִשְׁנֵי סְפֵיקוֹת ע"ש. אֲבָל מ"מ חֶזְקַת אִיסּוּר אִיכָּא כַּנַ"ל.

אֲבָל מַה שֶּׁנִּרְאֶה עוֹד בָּזֶה דְּבָאֳמֶת מַשְׁמַע דְּאָסְרָה תּוֹרָה סְתָמָא כָּל הַכֵּלִים אַף אוֹתָם שֶׁיֵּשׁ לְסַפֵּק אִם מֵעוֹלָם בִּישְּׁלוּ בָּהֶם דְּבַר אִיסּוּר. וְקָשֶׁה דהו"ל ס"ס וְכַנַ"ל.

וְנִרְאֶה דְּכֵיוָן דְּרוֹב עַכּו"ם מְבַשְּׁלִים דְּבַר אִיסּוּר וְכֵן רוֹב כֵּלֵיהֶם כֵּן. לָא הָוֵי ס"ס גָּמוּר וכמ"ש התו' בְּכְתֻבּוֹת ט' ע"א ד"ה ואבע"א דְּסָפֵק אוֹנֶס לָא הָוֵי סָפֵק מִשּׁוּם דְּרוֹב בְּרָצוֹן.

וְהִנֵּה הפנ"י הִקְשָׁה שָׁם לְשִׁיטַת הָרַשְׁבָּ"א דס"ס מִטַּעַם רוֹב. א"כ מ"מ הו"ל רֻבָּא דְּסָמוֹךְ מִיעוּטָא דְּאוֹנֶס לְפַלְגָא דְּאֵינוֹ תַּחְתָּיו.

וְתֵירֵץ בַּקּוּנְטְרֵס אַחֲרוֹן דִּלְרַבָּנָן ס"ל מִיעוּטָא כְּמַאן דְּלֵיתָא דָּמְיָא וְאֵינוֹ מִצְטָרֵף כְּמוֹ דְּלָא מִצְטָרֵף לַחֲזָקָה. וְהִנֵּה נִרְאֶה דְּאַף ר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא מ"מ בְּדִין ס"ס וַדַּאי מוֹדֶה דְּהָוֵי כְּמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא דְּלָא חָיֵישׁ ר"מ.

וא"כ לְדִידֵיהּ אַף בכה"ג הָוֵי ס"ס כֵּיוָן דר"מ מַחְשִׁיב הַמִּיעוּט שַׁפִּיר. וא"כ שַׁפִּיר הָוֵי ס"ס אַף בכה"ג וּכְקֻוּשְׁיַית הפנ"י.

וְדוֹחֵק לוֹמַר דמ"מ לָא הו"ל כְּמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא. וּמִמֵּילָא מְבוֹאָר שַׁפִּיר דר"מ לְטַעְמֵיהּ דס"ל חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא וא"כ הו"ל שַׁפִּיר ס"ס.

וְקָשֶׁה אַכַּתִּי מגיעו"מ כַּנַ"ל. וצ"ל דְּאָסְרָה תּוֹרָה נטל"פ אַף בְּפוֹגֵם בְּעַיִן.

אֲבָל ר"ש לְטַעְמֵיהּ אָזַיל דְּמוֹקֵים לָהּ אַחֲזָקָתֵיהּ: וּלְעִנְיַן שֶׁמָּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הֶיתֵּר אָזַיל בָּתַר רֻבָּא כַּנַ"ל. וְאַף דְּבִיבָמוֹת ס"ז ע"ב קָאָמַר דר"ש ס"ל חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא.

זֶה רַק בְּדֶרֶךְ ואבע"א ע"ש וּמְיֻשָּׁב הַכֹּל. וּבְלָאו שִׁיטַת הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל א"ש יוֹתֵר דְּנִוָּדַאי תְּלִי זֶה בִּפְלֻגְתָּא דְּר"מ וְרַבָּנָן וַאֲקַצֵּר.

וע' בְּשֵׁב שְׁמַעְתָּתָא ש"א פי"ח בְּעִנְיָן זֶה: ז) עכ"פ נִתְבָּאֵר דְּהַהּ דְּסָתָם כֵּלִים תָּלִי אִי אָמְרִינַן חֲזָקָה דְּמֵעִיקָּרָא אַף שֶׁעָשׂוּי לְהִשְׁתַּנּוֹת אוֹ לֹא וְהִנֵּה בְּקִדּוּשִׁין ע"ט פְּלִיגִי רַב וּשְׁמוּאֵל בְּקֻדֵּשָׁה עַצְמָהּ וּבָגְרָה אִי הָוֵי קִדּוּשִׁין דְּרַב אָמַר הֲרֵי בּוֹגֶרֶת לְפָנֶיךָ וּשְׁמוּאֵל ס"ל דְּהָוֵי סָפֵק.

וא"כ ס"ל לְרַב דְּאָזְלִינַן בָּתַר לְבַסּוֹף. וְכָתְבוּ התו' שָׁם דְּלֵיכָּא חֶזְקַת נְעָרוֹת דְּעָשׂוּי לְהִשְׁתַּנּוֹת ע"ש.

וא"כ לָא אָזְיָל בָּתַר חֶזְקָה דְּמֵעִיקָּרָא וְשַׁפִּיר ע"כ ס"ל דְּסְתָם כֵּלִים שֶׁל עַכּו"ם אב"י. אַף יֵשׁ לְחַלֵּק דְּשָׁם כְּבָר הֵיא בּוֹגֶרֶת לְפָנֵינוּ וע"ש בְּמָקוֹם מ"ש בָּזֶה דְּמֵהָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה שא"צ שֶׁתִּהֵא בּוֹגֶרֶת לְפָנֵינוּ וַאֲקַצֵּר: ח) אֲבָל בְּעַצְם סְבָרַת הַחִילּוּק בֵּין פּוֹגֵם בְּעַיִן לְפוֹגֵם אַחַ"כ נִרְאֶה דְּתָלֵי במ"ש הָרַשְׁבָּ"א הוּבָא בַּפּוֹסְקִים סי' ק"ג בְּטַעַם דנטל"פ מֻוָתָּר אַף שֶׁרָאוּי עֲדַיִן לַגֵּר מִשּׁוּם דְּמִן הַדִּין מִיבְּטִיל בְּרֻבָּא אַף שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ דִּכְתִיב אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת.

רַק מִשּׁוּם שְׁנוֹתֵן טַעַם אֵינוֹ בָּטֵל. אֲבָל כָּאן שֶׁהַטַּעַם פָּגוּם שַׁפִּיר בָּטֵל.

וְהָרֹאֶ"ה חוֹלֵק עָלָיו וס"ל דְּטַעֲמָא פָּגוּם שֶׁבִּכְלִי הוּא כְּעָפָר בְּעָלְמָא. וְהִנֵּה לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א שַׁפִּיר יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דמ"מ אֵינוֹ בָּטֵל בְּרֹוב כֵּינָן שֶׁעֲדַיִן רָאוּי לַגֵּר.

משא"כ בְּפוֹגֵם בְּעַיִן שֶׁצָּרִיךְ לְשַׁעֵר כְּנֶגֶד כֻּלּוֹ. וְאַף שֶׁהָרַשְׁבָּ"א כ"כ גַּם לְעִנְיַן פּוֹגֵם בְּעַיִן וע"ש בְּרַן"ן ובב"י סי' ק"ג.

מ"מ יֵשׁ לוֹמַר ג"כ כַּנַ"ל. וְיוֹתֵר נִרְאֶה לְחַלֵּק כְּהַ דְּדַוְוקָא בְּפוֹגֵם בְּעַיִן שֶׁלֹּא נִקְרָא עָלָיו שֵׁם אִיסּוּר בְּעוֹדוֹ פָּגוּם רַק בְּשָׁעַת הַתַּעֲרוֹבוֹת פּוֹגֵם בּוֹ וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה מִתְבַּטֵּל ג"כ.

משא"כ בְּבִלּוּעַ בִּכְלִי שֶׁנִּפְגַּם שֶׁהַכְּלִי לֹא הַוּתְרָה עי"ז כֵּינָן שֶׁלֹּא נִפְסַל מִלְּגֵר וְנִקְרָא שֵׁם אִיסּוּר עָלָיו בְּעוֹדוֹ פָּגוּם. לָזֶה אַף אַחַ"כ אָסוּר וְאֵינוֹ בָּטֵל בְּרֹוב רַק בנ"ט.

וּכְעַיִן מ"ש הַפּוֹסְקִים שֶׁדְּבָרִים הַפְּגוּמִים מֵעִיקָּרָם וַאֲסָרָתַם הַתּוֹרָה. אֵין מוֹעִיל לָהֶם נטל"פ כֵּינָן שֶׁכָּךְ אִיסּוּרָם.

אֲבָל לְשִׁיטַת הָרֹאֶ"ה לֹא שַׁיָּךְ זֶה וְכֵן לְשִׁיטַת הָרַ"ן שכ' הַטַּעַם שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיֵּהָנֶה מִטַּעַם הָאִיסּוּר. וְהִנֵּה לפ"ז לָמָ"ד מִין בְּמִינוֹ בְּמַשֶּׁהוּ לֹא שַׁיָּךְ סְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א.

וְצָרִיךְ לִהְיוֹת אָסוּר וּכְעַיִן סְבָרַת הַפּוֹסְקִים שֶׁכָּתְבוּ דִּבְכָל דְּאָסוּר בְּמַשֶּׁהוּ אַף נטל"פ אָסוּר. וע' תוס' פְּסָחִים ל' ע"א.

וְהִנֵּה רַב וּשְׁמוּאֵל ס"ל בע"ז ע"ג ע"ב דמב"מ בְּמַשֶּׁהוּ. וְלָזֶה לָא ס"ל לְרַב כְּלָל הַחִילּוּק בֵּין פּוֹגֵם בְּעַיִן לִכְלִי אב"י כַּנַ"ל.

וּשְׁמוּאֵל ס"ל דְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה סָבְרָה דְּיֵשׁ חִילּוּק. אֲבָל ר"י נְשִׁיאָה הִתִּיר מִשּׁוּם דְּאֵין חִילּוּק כַּנַ"ל.

וְיוֹתֵר נָכוֹן לפמ"ש התו' בע"ז ל"ו ע"א ד"ה בְּשִׁלְמָא דְּגַם לִשְׁמוּאֵל הָיָה עִיקַּר הָאִיסּוּר מִשּׁוּם חֲתָנוּת ע"ש. וְנִרְאֶה דר"מ יִסְבּוֹר דמב"מ בְּמַשֶּׁהוּ.

ור"ש לְטַעְמֵיהּ שֶׁהֵבִיא הָרַ"ן בִּנְדָרִים נ"ב דס"ל דמב"מ בָּטֵל. אַף צ"ע דְּהַתּוֹ' כָּתְבוּ בַּפְּסָחִים ל' בְּחַד תֵּירוּצָא לְרַב לְחַלֵּק בֵּין פּוֹגֵם בְּעַיִן לִכְלִי ע"ש.

וצ"ל דְּהַתּוֹ' בְּחֻלִּין אָזְלִי לְאִידָךְ תֵּירוּצָא. שׁוּב מָצָאתִי קוּשְׁיָא הַנַּ"ל עַל התו' דְּחֻלִּין בכרו"פ ס' ק"ג ס"ק ה'.

וְגַם נִתְקַשָּׁה בְּהָא דע"ז שֶׁהִקְשׁוּ דְּיָלִיף מגיעו"מ וְכֵן אִידָךְ מִנְּבֵילָה. וְתֵירוּצוֹ שָׁם שכ' דְּאַלִּיבָּא דֶּאֱמֶת לֵיתָא לְחִילּוּק זֶה הוּא דָּחוּק כַּמּוּבָן.

וְגַם דְּקָשָׁה מתו' פְּסָחִים שכ"כ אַלִּיבָּא דֶּאֱמֶת. ומש"ש הכרו"פ דְּרַק מִשּׁוּם חוּמְרָא דְּחָמֵץ.

תְּמַהֲנִי דא"כ הו"ל לְהַתּוֹ' לְתֵרֵץ בַּפְּשִׁיטוּת דְּשָׁאנֵי פֶּסַח דַּחֲמִיר: ט) וּבְעֶצֶם הָרְאָיָה שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' וְהַפּוֹסְקִים מע"ז ל"ז דְּסָתָם כְּלֵיהֶם אב"י צ"ע לִכְאוֹרָה דְּהָא בְּהָא דְּזִלִּיפָתָם שֶׁל כֵּלִים אוֹסַרְתָּן פֵּירְשׁוּ הַתּוֹסָ' פְּלִיטַת כֵּלִים כִּדְאָמְרִינַן לְקַמָּן אוֹ מוֹלְגָן בְּמֵי זַתִּים.

וְרַק שֶׁלְּשׁוֹן זִילּוּף מַשְׁמַע לְשׁוֹן שְׁפִיכָה ע"ש. וְהִנֵּה דַּעְתָּם שָׁם נִרְאֶה כפירש"י שָׁם דַּף ע"ה שֶׁדַּרְכָּם הָיָה לְבַשֵּׁל הַזֵּיתִים.

והו"ל בָּלוּעַ גָּמוּר. אֶלָּא שלפ"ז צ"ע דְּהָא לְקַמָּן ל"ח ע"ב קָאָמַר מִשְׁחָא שְׁלִיקָא אָסוּר וּמְדַחֵי לָהּ דנטל"פ מֵוָתָּר ע"ש.

וא"כ מַאי קָטָעֵי הָא הַיְינוּ מַתְנִיתִין ודר"י נְשִׁיאָה. וְכֵן הִקְשׁוּ הָאַחֲרוֹנִים.

וְנִרְאֶה לְפָרֵשׁ דְּבֶאֱמֶת וַדַּאי לֹא כָּל הַזֵּיתִים הָיוּ מְבַשְּׁלִים וְכַיָּדוּעַ. רַק כֵּינָן שֶׁלִּפְעָמִים מְבַשְּׁלִים.

הו"ל סָפֵק עכ"פ שֶׁמָּא בִּישְׁלוֹ. אֲבָל כֵּלִים שֶׁלָּהֶם הֵם בְּחֶזְקַת אִיסּוּר וְכַנַּ"ל.

אַךְ הָא עֲדַיִן יֵשׁ ס"ס שֶׁמָּא נִתְבַּשֵּׁל הֶיתֵּר אוֹ דָּבָר הַפּוֹגֵם. וצ"ל כמש"ל דְּכֵינָן דְּהַשְׁתָּא ס"ד דנטל"פ אָסוּר.

לֵיכָּא סְפֵיקָא כְּלָל דְּוַדַּאי בִּישְׁלוּ בִּכְלֵיהֶם פַּעַם אֶחָד דְּבַר אִיסּוּר כַּנַּ"ל. וְהַיְינוּ דְּשָׁרוּ לֵהּ מִשּׁוּם דנטל"פ מֵוָתָּר.

וְסָבַר רַב שֵׁשֶׁת דְּדַוְוקָא בְּסָפֵק מְבֻשָּׁל דְּיֵשׁ סָפֵק שֶׁמָּא לֹא נִתְבַּשֵּׁל וְאִם נִתְבַּשֵּׁל שֶׁמָּא לֹא הָיָה בֶּן יוֹמוֹ. אֲבָל בְּוַדַּאי נִתְבַּשֵּׁל אָסוּר.

וע"ז קָאָמַר לֵיהּ דמ"מ מֵוָתָּר דַּעֲדַיִן יֵשׁ ס"ס שֶׁמָּא נִתְבַּשֵּׁל דָּבָר הַמֵּוָתָּר אוֹ דָּבָר הַפּוֹגֵם כַּנַּ"ל. אַךְ בֶּאֱמֶת ז"א דְּאַכַּתִּי אֵיכָא ס"ס דְּאֵיךְ וַדַּאי לָנוּ שֶׁבִּישְׁלוּ בַּכְּלֵי הַהוּא דְּבַר אִיסּוּר.

דְּהָא שַׁפִּיר י"ל שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כְּלֵי מְיֻחָד לְבַשֵּׁל זֵיתִים וְעוֹד יֵשׁ לִדְחוֹת. וצ"ל דְּסָמְכוּ עַל מ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם ד"ה בִּשְׁלָמָא דְּגַם לִשְׁמוּאֵל עִיקַּר הָאִיסּוּר הָיָה מִשּׁוּם חַתָּנוּת.

וּמְיֻשָּׁב קַוּשְׁיַת הַמָּהַרְשָׁ"א שָׁם ל"ח ע"ב שֶׁהִקְשָׁה ל"ל חִילְקוּ בְּדַף ל"ו שָׁם ג"כ בֵּין פּוֹגֵם בְּעַיִן לִכְלִי. וא"כ לפ"ז וַדַּאי אֵין הוֹכָחָה דְּסָתָם כֵּלִים אב"י.

וְגַם תִּקְשֶׁה לָמָּה תָּלֵי הַשַּׁ"ס הֶתֵּירָא בנטל"פ מֵוָתָּר. וְנִרְאֶה דְּנִרְאֶה לְהוּ דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֹוב כֵּלִים שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם אִיסּוּר וְרַק שֶׁהַסָּפֵק הוּא מִשּׁוּם שֶׁמָּא הוּא דָּבָר הַפּוֹגֵם.

וא"כ זֶה תָּלוּי בנטל"פ. אֲבָל מ"מ אֵין לְהוֹכִיחַ מִזֶּה לְעִנְיַן סְתָם כֵּלִים: י) וְהִנֵּה מש"ש הַתּוֹסָ' לְבַסּוֹף מִשּׁוּם שְׁפִיכַת כֵּלִים לִכְאוֹרָה אֵין לָזֶה מוּבָן כְּלָל.

וּבְתוֹסָ' רי"ד כָּתַב דע"כ אֲיִירֵי בְּצוֹנֵן דְּבִמְבֻשָּׁל הָא קָאָמַר לְקַמָּן מִשְׁחָא שְׁלִיקָא. וְקָשֶׁה דְּהָא צוֹנֵן אֵינוֹ בּוֹלֵעַ.

וְנִרְאֶה שֶׁדַּעְתָּם לָחוּשׁ מִשּׁוּם כְּבִישָׁה שֶׁהֲרֵי עָמְדוּ בִּכְלֵיהֶם יוֹתֵר מִמַּעַל"ע. וּקְיי"ל בְּסִי' ק"ה דְּכָבוּשׁ בִּכְלִי אָסוּר ע"ש.

אֶלָּא שֶׁלְּפ"ז קְ"ל טוּבָא מָה הוֹכָחָתָם דְּסְתָמָן אב"י. דְּהִנֵּה הַטַּ"ז הִקְשָׁה שָׁם דְּהָא עִיקַּר הָאִיסּוּר בְּסוֹף מַעַל"ע.

וְאָז נִפְגַּם הַטַּעַם בַּכְּלִי כְּבָר ע"ש. וְא"כ י"ל דְּמַעִיקָּרָא אָסְרוּ דְּס"ל נִטַל"פ אָסוּר.

וְא"כ גַּם כָּבוּשׁ בִּכְלִי אִיסּוּר אָסוּר. וְאַחַ"כ הִתִּירוּ דְּנִטַל"פ מֻוָתָּר.

וְהָכָא הוֹ"ל וּנְדַאי אֵינוֹ ב"י כֵּיוָן שֶׁשָּׁהָה הַשָּׁמֶן בְּתוֹכוֹ מַעַל"ע כַּנַ"ל. וּבָזֶה מְיֻשָּׁבִים דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁפָּסַק דְּסְתָם כְּלֵיהֶם הָוֵי בְּנֵי יוֹמָן.

דְּהוּא מְפָרֵשׁ הַסֵּוּגְיָא כַּנַ"ל. וְהַמְפָרְשִׁים נִדְחָקוּ בִּדְבָרָיו.

עכ"פ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' קָשִׁים לִכְאוֹרָה. שׁוּב רָאִיתִי בְּכרו"פ סִי' ק"ה סק"א שֶׁכָּתַב ג"כ הַטַּעַם בְּשֶׁמֶן מִשּׁוּם כָּבוּשׁ.

וְהִקְשָׁה עַל הַתּוֹסָ' כְּקֻשְׁיָתֵינוּ הַנַּ"ל. וְתֵירוּצוֹ דָּחוּק ע"ש.

וצ"ע שֶׁלֹּא הֵבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' ל"ה ע"ב וְכֵן לֹא רָאָה דִּבְרֵי תוֹס' רי"ד שֶׁהִזְכִּירָנוּ. אֲבָל כְּבָר כָּתַב הַחוו"ד שֶׁשִּׁיטַת הַתּוֹסָ' הוּא דְּשֶׁמֶן הָוֵי דָּבָר חָרִיף כַּמְפוֹרָשׁ בְּפִסְקֵי תוֹס' שָׁם.

וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה דְּהָא מְשַׁוֵּי לֵיהּ לִשְׁבָח וְנִדְחַק בָּזֶה. כְּבָר יְיֻשַּׁב זֶה בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב בְּטוּב טַעַם ע"ש סִי' ק"ג וקכ"ב: יא) וְהִנֵּה לְפמ"ש לְחַלֵּק לְפִי סְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א בֵּין פּוֹגֵם בְּעַיִן לִפְגּוֹם בִּכְלִי.

וְהִקְשִׁינוּ לְפ"ז לִשְׁמוּאֵל דְּס"ל מב"מ בְּמַשֶּׁהוּ. אֵיךְ ס"ל דְּנִטַל"פ מֻוָתָּר.

לִכְאוֹרָה י"ל דְּס"ל דְּבָמִינוֹ אָסוּר. וְרַק בְּאֵינוֹ מִינוֹ דְּהָוֵי בנ"ט.

אוֹקֶמָא אַדִּינָא דְּהֵיכָא דְּלֵיכָּא טַעַם בָּטֵל בְּרוֹב וְשַׁפִּיר שָׁרֵי נִטַל"פ. וְלָזֶה שָׁמֶן מֻוָתָּר.

דְּהָא שֶׁמֶן וּנְדַאי הָוֵי מבשא"מ דְּשֶׁמֶן שֶׁל אִיסּוּר עַצְמוֹ לֵיכָּא. וְהָכִי אִיתָא בַּפְּסָחִים ל' ע"א דְּרַב אָמַר קְדֵירוֹת בְּפֶסַח יִשְׁבְּרוּ וּפרש"י דְּנִטַל"פאָסוּר.

וְהֵיכִי מְשׁוּם דְּס"ל דְּמב"מ לְאחה"פ בְּמַשֶּׁהוּ. וּפָרִיךְ וְלֵיעָבֵד שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ וּמְשַׁנֵּי גְּזֵרָה אַטּוּ בְּמִינוֹ.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר דְּמֻוָתָּר. וְקָאָמַר דְּלְטַעְמֵיהּ אָזֵיל דְּס"ל כר"ש דְּמֻוָתָּר לְאַחַר פֶּסַח ע"ש.

אַלְמָא דְּאִי הָוֵי ס"ל בְּמִינוֹ בְּמַשֶּׁהוּ הָוֵי מוֹדֶה לְרַב. וּמְפוֹרָשׁ כִּדְבָרֵינוּ.

וּבִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב סִי' קכ"ב רָאִיתִי שֶׁנִּדְחַק בָּזֶה וְהִקְשָׁה דְּשְׁמוּאֵל מַשְׁמַע הָכָא דְּס"ל נִטַל"פ אָסוּר וּבע"ז ס"ל דְּמֻוָתָּר. אֲבָל הַדָּבָר פָּשׁוּט כמ"ש.

אַךְ לְפ"ז קָשֶׁה טוּבָא מַאי שְׁנָא דְּנָקִיט רַב קְדֵירוֹת בְּפֶסַח דְּהָא כָּל אִיסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה דִּינָם בְּמִינוֹ בְּמַשֶּׁהוּ לְרַב וּבשא"מ בנ"ט. וְנִיגְזוֹר נָמֵי הָכִי לִסְבָרָתוֹ.

וע"כ צ"ל דְּרַב ס"ל הַטַּעַם כְּשִׁיטַת הָרֹאֹ"ה דנִטַל"פ הָוֵי כְּעַפְרָא בְּעָלְמָא. וְא"כ אֵין שַׁיָּיךְ לְחַלֵּק בֵּין בְּעַיִן לִכְלִי כַּנַ"ל.

וְגַם בְּמִינוֹ דִּבְמַשָּׁהוּ מ"מ נטל"פ מֵוָתָר. וְרַק בְּפֶסַח דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה כַּמְבוֹאָר שָׁם.

ס"ל דנטל"פ אָסוּר ג"כ מִשּׁוּם חוּמְרָא דְּחָמֵץ. וְלֹא בִּשְׁאָר אִיסּוּרִים.

וא"כ מוּכָח דְּרַב לָא ס"ל הַחִילּוּק בֵּין בְּעַיִן לִפְגּוֹם בִּכְלִי. וְשַׁפִּיר הוֹכִיחוּ הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין ח' לְדִידֵיהּ דְּאַיְירֵי בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא ב"י.

וצ"ל שֶׁחוֹלְקִים כָּאן עַל תֵּירוּץ הַתּוֹסָ' שָׁם בִּפְסָחִים שֶׁחִילְּקוּ כֵּן לְרַב וס"ל הַחִילּוּק כמש"ל. אֲבָל שְׁמוּאֵל ס"ל הַטַּעַם כְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א.

וּמִטַּרְדוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: סִימָן נ ע"ד שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּמִבַטֵּל אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה אִם כִּינּוּן לְבַטֵּל אֵיזֶה אִיסּוּר וּבְטָעוּת בְּיִטֵּל אִיסּוּר אַחֵר. אִם זֶה מִיקְרֵי מְבַטֵּל אִיסּוּר בְּשׁוֹגֵג שֶׁיִּהְיֶא מֵוָתָר בְּדִיעֲבַד.

וְהֵבִיא בְּשֵׁם אָבִיו הה"ג נ"י לִפְשׁוֹט זֶה משטמ"ק ב"ק דַּף ה' שֶׁכָּתַב דְּבַבּוֹשֶׁת חַיָּיב בְּנִתְכַּוֵּן לְבַיֵּישׁ אֶת זֶה וּבְיֵישׁ אֶת זֶה. וּבְמָטַמֵּא וּמְדַמֵּעַ וּמְנַסֵּךְ פָּטוּר בכה"ג אַלְמָא דְּמִיקְרֵי שׁוֹגֵג.

וּלְדַעְתִּי אֵין רְאָיָה מִשָּׁם. דְּכַוָּנַת השטמ"ק דְּהֵיכִי שֶׁכִּינּוּן לְטַמֵּא וּלְדָמֵעַ פֵּירוֹתָיו שֶׁל זֶה וְטִימֵּא פֵּירוֹתָיו שֶׁל זֶה פָּטוּר דְּהָא לֹא נִתְכַּוֵּן לְהַזִּיק אֶת זֶה.

והו"ל לְגַבֵּי זֶה הָאִישׁ שׁוֹגֵג גָּמוּר. משא"כ בִּמְבַשֵּׁל אִיסּוּר שֶׁעִיקַּר הַקֶּנֶס מִפְּנֵי שֶׁרָצָה לְבַטֵּל הָאִיסּוּר.

וּלְהָכִי כָּתַב הט"ז בי"ד סי' צ"ט וְהִסְכִּימוּ עִמּוֹ הָאַחֲרוֹנִים דְּאוֹמֵר מֵוָתָר הָוֵי שׁוֹגֵג. דְּכֵינָן שֶׁלֹּא כִּינּוּן לַעֲשׂוֹת אִיסּוּר לָא קָנְסִינַן לֵיהּ.

וא"כ הֵיכָא שֶׁרָצָה לְבַטֵּל אִיסּוּר. שַׁפִּיר קָנְסִינַן.

וּמַה לָּנוּ שֶׁרָצָה לְבַטֵּל אִיסּוּר אַחֵר. וּכְעֵין זֶה אִיתָא גַּבֵּי קָרְבָּן רֵישׁ הוֹרָיוֹת ובכ"מ דְּהֵיכָא דְּלָא הָוֵי שָׁב מִיְּדִיעָתוֹ פָּטוּר מִקָּרְבָּן דְּלָא מִיקְרֵי שׁוֹגֵג גָּמוּר בכה"ג.

וה"ה הָכָא הֵיכָא שֶׁהָאִיסּוּר שֶׁרָצָה לְבַטֵּל אֵינוֹ קַל יוֹתֵר מֵאִיסּוּר הַשֵּׁנִי. הֲרֵי זֶה אֵינוֹ שָׁב מִיְּדִיעָתוֹ.

וְהָוֵי כְּמֵזִיד גַּם לְעִנְיָן זֶה [וא"ל דְּהָוֵי מָצֵי השטמ"ק לְתָרֵץ דִּבְבוֹשֶׁת חַיָּיב בְּנִתְכַּוֵּן לְהַזִּיק אַף שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לְבַיֵּישׁ כדקיי"ל בב"ק כ"ז. דה"נ אִם רַק רָצָה לְהַזִּיקוֹ אַף ע"י הֶיזֵּק אַחֵר ג"כ חַיָּיב וְכַסְּבָרָא שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

אַךְ הומ"ל בְּאוֹמֵר מֵוָתָר דִּבְבוֹשֶׁת וְנִדְאִי דְּחַיָּיב כֵּינָן שֶׁנִּתְכַּוֵּן לְבַיֵּישׁוֹ. אֲבָל בִּמְטַמֵּא וְאֵינָךְ פָּטוּר דְּהָוֵי שׁוֹגֵג כמ"ש הַטַּ"ז וְכַנַ"ל] וְאַף לָמַ"ד בְּהוֹרָיוֹת י"א דְּדַוְוקָא מוּמָר פָּטוּר מִקָּרְבָּן וְהַיְינוּ שֶׁנִּתְחַזֵּק בַּעֲבֵירָה.

אֲבָל בְּפַעַם אֶחָד אֵינוֹ פָּטוּר. וְלָא ס"ל דְּרָשָׁא דְּשָׁב מִיְּדִיעָתוֹ.

וכ"פ הָרַמְבַּ"ם וע' מל"מ פ"ג מה' שְׁגָגוֹת ה"ז בְּאוֹרֶךְ בָּזֶה. וע' במה"פ בִּירוּשַׁלְמִי פ"ח דִּתְרוּמוֹת הֵ"א.

מ"מ נִרְאֶה דבנ"ד שַׁפִּיר מִיקְרֵי מֵזִיד כֵּינָן דְּחָזֵינַן שֶׁעָשָׂה הָאִיסּוּר וּבִיטְּלוֹ. רַק שֶׁעָלָה בְּיָדוֹ אִיסּוּר אַחֵר: וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה מִמָּנָחוֹת מ"ט דְּפָרִיךְ עָלָה דְּפִיגְּלוּ בְּשׁוֹגֵג פְּטוּרִין וּפִיגּוּלָן פִּיגּוּל הֵיכִי דָּמֵי אִילֵימָא דְּיָדַע דְּחַטָּאת הִיא וּמְחַשֵּׁב לְשֵׁם שְׁלָמִים מֵזִיד הוּא.

אֶלָּא דְּסָבוּר שֶׁהִיא שְׁלָמִים ש"מ דַּעֲקִירָה בְּטָעוּת הָוְיָא עֲקִירָה וּמְשַׁנֵּי בְּאוֹמֵר מֵחָתָר. וְקָשֶׁה לָמָּה נָקִיט שֶׁסָּבוּר שֶׁהוּא שְׁלָמִים.

הָא אַף אִם סָבוּר שֶׁהוּא עוֹלָה אוֹ פֶּסַח וְכַדּוֹמֶה וְנִתְכַּוֵּן לְשֵׁם שְׁלָמִים ג"כ מִיקְרֵי שׁוֹגֵג. וג"כ הָוְיָ עֲקִירָה בְּטָעוּת.

וע"כ צ"ל דבכה"ג מִיקְרֵי ג"כ מֵזִיד כֵּינָן שעכ"פ רָצָה לַעֲשׂוֹת עֲבֵירָה. וא"ל דבכה"ג לָא מִיקְרֵי עֲקִירָה בְּטָעוּת.

דא"כ לָמָּה לְאַבַּיֵי לְאוֹקְמָא בְּאוֹמֵר מֵחָתָר. הָא הָוְיָ מָצֵי לְאוֹקְמָא בכה"ג שֶׁסָּבוּר שֶׁהוּא עוֹלָה וְכַדּוֹמֶה.

וע"כ צ"ל כמ"ש דבכה"ג הָוְיָ כְּמֵזִיד. אַף יֵשׁ לִדְחוֹת דְּבֶאֱמֶת הָוְיָ מָצֵי לְאוֹקְמֵי בכה"ג: אָכֵן יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה מִירוּשַׁלְמִי פֵּ"ה דְּגִיטִּין ה"ה דְּבָעֵי שָׁם אִם הַמְטַמֵּא הָיָה סָבוּר שֶׁמְּוּתָּר לְטַמְּאוֹת תְּרוּמָה אִי חַיָּיב.

וּפְשִׁיט מִכֹּהֲנִים שֶׁפִּגְּלוּ דע"כ הָא דְּשׁוֹגְגִין פְּטוּרִים אַיְירֵי בְּאוֹמֵר מֵחָתָר. ומ"מ פְּטוּרִים.

וְקָשֶׁה דְּהָוְיָ מָצֵי לְאוֹקְמָא שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁהִיא עוֹלָה וְשָׁחַט לְשֵׁם שְׁלָמִים וּבֶאֱמֶת הוּא חַטָּאת. וע"כ צ"ל דבכה"ג מִיקְרֵי מֵזִיד.

וא"ל דְּכֵינָן דמ"מ רָצָה לַעֲבוֹר עַל אִיסּוּר שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ א"כ הֲרֵי הוּא בְּאִיסּוּר זֶה מֵזִיד גָּמוּר: דְּהָא גַּם בנ"ד רָצָה לַעֲבוֹר עַל אִיסּוּר שֶׁלֹּא לְבַטֵּל אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה. וַהֲרֵי הוּא מֵזִיד בְּפָרָט זֶה דְּמַה לִי אִיסּוּר זֶה וּמַה לִי אַחֵר.

אָכֵן נִרְאֶה דְּהַיְרוּשַׁלְמִי שָׁם לָא מוּקֵי לָהּ בְּשׁוֹחֵט שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ כִּדְמוּקֵי הַשַּׁ"ס בְּמָנָחוֹת. רַק מוּקֵי לָהּ בְּמְפַגֵּל מַמָּשׁ שֶׁשּׁוֹחֵט ע"מ לִזְרֹק שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ כפירש"י בְּגִיטִּין שָׁם.

וְקָאָמַר שָׁם מִקּוֹדֶם אִי כְּסָבוּר שֶׁהוּא חֻלִּין וְיֵשׁ פִּיגּוּל בְּחֻלִּין. פי' דְּכֵינָן שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁהוּא חֻלִּין א"כ אֵין שַׁיָּיךְ כְּלָל שֶׁיַּחְשׁוֹב לְפַגֵּל.

וּמְשַׁנֵּי שֶׁסָּבוּר שֶׁמְּוּתָּר לְפַגֵּל. וְהַיְינוּ שֶׁיָּדַע שֶׁהוּא קָדָשִׁים רַק הָיָה חוֹשֵׁב שֶׁמְּוּתָּר לַחֲשׁוֹב שֶׁיִּזְרוֹק הַדָּם לְמָחָר.

וְכֵן מוּכָח דאלת"ה תִּיקְשֵׁי דְּהָא שַׁפִּיר מַשְׁכַּחַת לָהּ שֶׁסָּבוּר שֶׁהוּא חוֹלִין דקיי"ל בִּזְבָחִים מ"ו ע"ב שֶׁפָּסוּל מְשׁוּם מְתַעֵסֵק ומ"מ הוּא שׁוֹגֵג. וְאַף דִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה שֶׁפִּיגְּלוּ.

לֹא מַשְׁמַע דְּקָאֵי עַל פָּסוּל מְתַעֵסֵק. מ"מ הָא בְּמָנָחוֹת מ"ט מוֹקְמִינַן הַמִּשְׁנָה בְּפָסוּל דְּשְׁלָא לִשְׁמָהּ.

וּמְתַעֵסֵק ג"כ הָוְיָ מִדִּין שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ שֶׁצָּרִיךְ לְשֵׁם בֶּן הַבָּקָר. וע"כ צ"ל דְּהַיְינוּ דְּפָרִיךְ הַיְרוּשַׁלְמִי דְּאֵין פִּיגּוּל בְּחֻלִּין.

הַכַּוָּנָה דְּהַיְרוּשַׁלְמִי מַשְׁמַע לֵיהּ לְשׁוֹן פִּיגּוּל דְּהָוֵי פִּיגּוּל מַמָּשׁ חוּץ לִזְמַנּוֹ. וְלָזֶה פָּרִיךְ דְּלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיִּפָּגֵל בְּעֵת שֶׁסּוֹבֵר שֶׁהוּא חֻלִּין.

[וְרָאִיתִי בח"ס חי"ד סי' פ"ח שֶׁכָּתַב דְּלַאֲבַיֵּי דְּמוֹקֵי לָהּ בְּמְנָחוֹת מ"ט בְּאוֹמֵר מֵוֹתָר טְפֵי עָדִיף לְפָרֵשׁ דְּאַיְירֵי בְּפִיגּוּל מַמָּשׁ וכפירש"י בְּגִיטִּין. וְרַק לְפִי הס"ד שָׁם מוּקֵי לָהּ בְּשׁוֹחֵט חַטָּאת לְשֵׁם שְׁלָמִים.

וְהַיְינוּ כמש"ל בס"ד בְּכַוָּנַת הַיְרוּשַׁלְמִי. אֲבָל בֶּאֱמֶת דִּבְרֵי הח"ס תְּמוּהִים דְּבִמְנָחוֹת שָׁם מְפוֹרָשׁ בְּדִבְרֵי אַבַּיֵי דְּמוֹקֵי לָהּ בְּשׁוֹחֵט חַטָּאת לְשֵׁם שְׁלָמִים וְאוֹמֵר מוֹתָר.

וְעוֹד יֵשׁ לְפַקְפֵּק בְּדִבְרֵי הח"ס שָׁם ואכ"מ] ובש"ק שָׁם נִתְקַשָּׁה דְּדִילְמָא בֶּאֱמֶת אֵין פִּיגּוּלוֹ פִּיגּוּל בְּשׁוֹגֵג. וְלֹא רָאָה דְּבִמְנָחוֹת מ"ט מַיְיתֵי בָּרַיְיתָא דְּקָתָנֵי בְּהֶדְיָא שֶׁפִּיגּוּלוֹ פִּיגּוּל ע"ש.

ועכ"פ אֵין רְאָיָה לנ"ד מֵהַיְרוּשַׁלְמִי. וְהִנֵּה עֲדַיִין י"ל דְּהָוֵי מָצֵי לְאוֹקְמָא כְּשֶׁשָּׁבוּר שֶׁהוּא שְׁלָמִים וּשְׁחָטוֹ לְשֵׁם חַטָּאת וְלִזְרוֹק דָּמוֹ לְמָחָר.

וא"כ רָצָה לְפַגֵּל שְׁלָמִים. וְנִמְצָא שֶׁבֶּאֱמֶת הוּא חַטָּאת.

וע"כ צ"ל דבכה"ג מִיקְרֵי מֵזִיד. דמ"מ הֵזִיד בַּעֲבֵירַת פִּיגּוּל.

וְאֵין לְחַלֵּק מִשּׁוּם דְּהָכָא גּוּף הַקָּרְבָּן הַמִּתְפַּגֵּל אֶחָד הוּא. משא"כ בנ"ד נִתְחַלֵּף לוֹ בַּחֲתִיכַת אִיסּוּר אַחֵר.

דמ"מ מֵזִיד הוּא בְּאִיסּוּר מְבַטֵּל אִיסּוּר. וְרַק שֶׁיֵּשׁ לְצַדֵּד הֵיכָא שֶׁהָאִיסּוּר הָרִאשׁוֹן קַל מֵהַשֵּׁנִי שֶׁנִּתְבַּטֵּל דְּהָוֵי בכה"ג שָׁב מִיְּדִיעָתוֹ.

דְּאִיסּוּר חָמוּר כְּזֶה לֹא הָיָה רוֹצֶה לְבַטְּלוֹ. אֲבָל בֶּאֱמֶת נִרְאֶה שֶׁאֵין חִילּוּק כִּי בְּדִין כָּל הָאִיסּוּרִים בְּטֵלִים.

וא"כ אֵין כָּאן רַק עֲבֵירַת בִּיטּוּל אִיסּוּר. וּבְזֶה אֵין חִילּוּק בֵּין חָמוּר לְקַל.

רַק בֵּין דְּאוֹרָיְיתָא וּדְרַבָּנָן. וְשַׁפִּיר הָוֵי מֵזִיד בָּזֶה: וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָעִיר מֵהָא דְּאִיתָא בִּמְנָחוֹת ס"ד ע"א אִי אָזְלִינַן בָּתַר מַחֲשַׁבְתּוֹ אוֹ בָּתַר מַעֲשָׂיו.

דְּהָכָא בְּמַעֲשָׂיו הוּא שׁוֹגֵג וְרַק בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ הוּא מֵזִיד. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּהָתָם מִדִּינָא דְּאוֹרָיְיתָא אָתֵינַן עֲלָהּ.

משא"כ הָכָא אָתֵינַן עֲלָהּ מִדִּין קָנָס וְשֶׁלֹּא יְהֵא חוֹטֵא נִשְׂכָּר. וְשַׁפִּיר מִסְתַּבֵּר לְקָנְסוֹ אַף בכה"ג דמ"מ הֵזִיד לַעֲבוֹר עַל אִיסּוּר בִּיטּוּל אִיסּוּר.

וְכֵן בְּכָל דָּבָר דְּקָנְסִינַן מֵזִיד. קָנְסִינַן גַּם בכה"ג: וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה שֶׁזֶּה תָּלוּי בְּטַעַם אִיסּוּר הַמֵּזִיד.

שֶׁאִם הַטַּעַם דְּבְמֵזִיד לֹא בָּטֵל כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְבַטֵּל כָּל הָאִיסּוּרִים וְיִשְׁהוּ הָאִיסּוּרִים לְכָךְ. א"כ בנ"ד נִרְאֶה שֶׁבָּטֵל.

דְּהָא לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיְּבַטֵּל כָּל הָאִיסּוּרִים. כִּי הֲלֹא אָז נִפְסוֹק לוֹ שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל.

אֲבָל אֵינִימָא שֶׁטַּעַם הָאִיסּוּר בְּמֵזִיד הוּא מִשּׁוּם קָנָס. י"ל דְּגַם בנ"ד קָנְסִינַן לֵיהּ עַל שֶׁרָצָה לְבַטֵּל אִיסּוּר.

וא"כ י"ל דְּאַף בִּתְרֵי גּוּפֵי נַקָּנָסָנוּ עַל שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ לַעֲשׂוֹת אִיסּוּר ולפי"ז כֵּיוָן‌דקיי"ל בְּגִיטִּין נ"ג שֶׁהַקָּנָס בְּמֵזִיד הוּא מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵלֵךְ כָּל אֶחָד וְיטַמֵּא טָהֳרוֹת שֶׁל חֲבֵירוֹ וְכֵן בְּאִינָךְ שָׁם.

וּבְמִידֵי דְּבָדִילִי מִינָּהּ לָא קָנְסִינַן כ"כ ע"ש בַּסֶּוּגְיָא. וְהוּא הַטַּעַם בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁאָסְרוּ בְּמֵזִיד.

א"כ בנ"ד שַׁפִּיר בָּטֵל. דְּלֹא שַׁיָּיךְ בכה"ג לִגְזוֹר שֶׁיְּבַטֵּל כָּל הָאִיסּוּרִים.

וכ"נ לְשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים בַּטּוּר סי' צ"ט וב"י ודרו"פ שָׁם שֶׁהַטַּעַם דְּבְמֵזִיד לֹא בָּטֵל הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יְבַטְּלוּ כָּל הָאִיסּוּרִים: וְלָזֶה אָסוּר רַק לְמִי שֶׁנִּתְבַּטֵּל בִּשְׁבִילוֹ שֶׁלֹּא יָדַע מִזֶּה. וע' פר"ח סי' צ"ט ס"ק י"ג מַחֲלוֹקֶת מָהַרְשָׁ"ל והפר"ח בָּזֶה.

ומ"מ י"ל דבנ"ד שֶׁרָצָה לְבַטֵּל אִיסּוּר יְהֵא אָסוּר לכ"ע. דְּכֵיוָן דְּהָוֵי מֵזִיד אָמְרִינַן דְּלָא פְּלוּג.

וּכְמוֹ לָמֶ"ד הֶיזֵּק נִיכָּר שְׁמוֹ הֶיזֵּק. וְשׁוֹגֵג פָּטוּר כְּדֵי שֶׁיּוֹדִיעַ.

אָמְרִינַן דְּפָטוּר בְּכָל גַּוְונָא אַף אִם נַעֲשָׂה בִּפְנֵי רַבִּים דְּלֹא שַׁיָּיךְ לִגְזוֹר שֶׁמָּא לֹא יוֹדִיעַ. וכ"כ הש"ק בִּירוּשַׁלְמִי בְּגִיטִּין שָׁם דְּלָא פְּלוּג רַבָּנַן.

וה"נ הָכָא י"ל דְּחַיְּיבוֹ בְּכָל מֵזִיד וְלָא פְּלוּג בְּתַקָּנָתָם. וּכְעֵין זֶה כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין נ"ג ע"א ד"ה שֶׁלֹּא יְהֵא דִּכְעֵין מֵזִיד הָוֵי כְּמֵזִיד וְחַיָּיב.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם לָא פְּלוּג. וכ"ש בנ"ד דְּהָוֵי מֵזִיד גָּמוּר.

וע' פר"ח סי' צ"ט ס"ק י"א שֶׁקָּרוֹב לְמֵזִיד פָּטוּר. ומ"מ לָא דָּמֵי לנ"ד יעו"ש: וְהִנֵּה קָשֶׁה לפ"ז מַאי בָּעֵי הַיְרוּשַׁלְמִי בְּגִיטִּין פֶּ"ה ה"ה אִי אָמַר מַוּתָּר הָוֵי כְּשׁוֹגֵג.

פְּשִׁיטָא דְּהָוֵי כְּשׁוֹגֵג דְּהָא לֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה לִגְזוֹר שֶׁיֵּלֵךְ כאו"א וְיטַמֵּא. וצ"ל דְּהַיְינוּ דמיבע"ל אִם הַקָּנָס הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵלֵךְ וְיטַמָּא.

אוֹ רַק שֶׁקּוֹנְסִים אוֹתוֹ עַל שֶׁעָבַר עֲבֵירָה וְשֶׁהִכְפִּיד אֶת חֲבֵירוֹ. כִּי בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם לֹא נִזְכַּר בְּדִבְרֵי ר"י הַטַּעַם שֶׁלֹּא יְהֵא כאו"א הוֹלֵךְ וּמְטַמֵּא רַק סְתָם מִשּׁוּם קָנָס.

וּלְזֶה אֶפְשָׁר שֶׁקָּנְסוּ אוֹתוֹ שֶׁהָיָה לוֹ לִלְמוֹד. וכדס"ל לְרָבָא בְּמַכּוֹת ז' דְּאוֹמֵר מַוּתָּר הוּא קָרוֹב לְמֵזִיד.

וְעוֹד אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּהַבַּעְיָא קָאֵי אַלִּיבָּא דר' יְהוּדָה כְּרַבִּי דס"ל בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם דְּהֶיזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר שְׁמוֹ הֶיזֵּק וְחַיָּיב מִדִּינָא וּבְשׁוֹגֵג פָּטוּר כְּדֵי שֶׁיּוֹדִיעַ. ומיבע"ל בְּאוֹמֵר מַוּתָּר אִי גָּזְרִינַן שֶׁלֹּא יוֹדִיעַ.

וכ"ז דּוֹחֵק. וְכֵן דּוֹחֵק לוֹמַר דְּמִסְתַּפֵּק הַיְרוּשַׁלְמִי אִי חַיְּיבוּ בְּאוֹמֵר מַוּתָּר מִשּׁוּם לָא פְּלוּג וכמש"ל.

דְּהָא אוֹמֵר מַוּתָּר הָוֵי שַׁפִּיר בִּכְלַל שׁוֹגֵג וְלֹא בִּכְלַל מֵזִיד. וְלֹא שַׁיָּיךְ לָא פְּלוּג בָּזֶה.

אַף י"ל דְּכֵינָן שֶׁעוֹשֶׂה בְּכַוָּנָה הָוֵי כְּמַזִּיד וכמ"ש הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין נ"ג ד"ה לָא דבכה"ג הָוֵי כְּמַזִּיד: וּבָאֱמֶת נִרְאֶה בְּבֵיאוּר הַיְרוּשַׁלְמִי שָׁם דְּלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא מַאי מיבע"ל הָכָא לְעִנְיַן אוֹמֵר מֻוּתָּר טְפֵי מִבְּעָלְמָא ועו"ק דִּנְהִי דְּסָבוּר שֶׁמֻּוּתָּר לְטַמְאוֹת תְּרוּמָה.

מ"מ הֲרֵי יוֹדֵעַ שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל תְּרוּמָה טְמֵאָה. וא"כ כֵּיוָן לְהַזִּיק אֶת חֲבֵירוֹ.

והול"ל שֶׁסָּבוּר שֶׁמֻּוּתָּר לֶאֱכֹל תְּרוּמָה טְמֵאָה דְּהָא הַקָּנָס אֵינוֹ עַל מַה שֶּׁטִּימֵּא תְּרוּמָה רַק עַל מַה שֶּׁהִזִּיק אֶת חֲבֵירוֹ. וְכֵן בְּפִיגּוּל קָשֶׁה דִּנְהִי שֶׁסָּבוּר שֶׁמֻּוּתָּר לְפַגֵּל בַּקּוֹדֶשׁ.

מ"מ מַשְׁמַע שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהַזָּבַח מִתְפַּגֵּל עי"ז וְנִפְסָל. וְכֵן מוֹכִיחַ הַלָּשׁוֹן לְפַגֵּל.

וְלָא קָאָמַר לַחֲשׁוֹב מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ. מַשְׁמַע שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁנַּעֲשָׂה פִּיגּוּל.

וְעוֹד קָשֶׁה דְּהַתּוֹסָ' בִּבְכוֹרוֹת כ"ג ע"א כָּתְבוּ דְּאוֹמֵר מֻוּתָּר אָפְשָׁר הָוֵי כְּשׁוֹגֵג. וְכֵן הַטַּ"ז וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים בַּיו"ד סי' צ"ט פְּלִפְלוּ בְּזֶה אִי אוֹמֵר מֻוּתָּר הָוֵי כְּשׁוֹגֵג לְעִנְיָן זֶה.

וְתָמוּהַּ ל"ל הֵבִיאוּ אֶת דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי הַלָּלוּ הַמְפֹרָשִׁים בְּדִין זֶה: וְלָזֶה נלע"ד שֶׁכַּוָּנַת הַיְרוּשַׁלְמִי הוּא לְהִסְתַּפֵּק אִי בָּעֵינַן דַּוְוקָא שֶׁיְּהֵא שׁוֹגֵג גָּמוּר כְּגוֹן שֶׁסָּבוּר שֶׁהוּא חֻלִּין אוֹ שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁהֵם שֶׁלּוֹ וְלֹא שֶׁל חֲבֵירוֹ.

אֲבָל אִם הַטָּעוּת הוּא רַק בְּזֶה שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁמֻּוּתָּר לְטַמְאוֹת תְּרוּמָה. אֲבָל יוֹדֵעַ שֶׁמַּזִּיק חֲבֵירוֹ.

אָפְשָׁר שֶׁחַיָּיב. וְכֵן פירש"י בְּגִיטִּין נ"ג ע"א מְזִידִין שֶׁיּוֹדְעִין שֶׁהַזָּבַח מִתְפַּגֵּל עי"ז.

אוֹ דִּילְמָא גַּם בכה"ג פָּטוּר. דְּכֵינָן שֶׁעִיקַּר חִיּוּב מַזִּיד הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵלֵךְ כאו"א וִיטַמֵּא שֶׁל חֲבֵירוֹ.

וְהָכָא שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁאָסוּר לְטַמְאוֹת תְּרוּמָה. א"כ י"ל שֶׁכְּשֶׁיֵּדַע שֶׁיֵּשׁ אִיסּוּר כָּפוּל בָּזֶה.

לֹא יַעֲבֹור ע"ז וְלֹא יִטַּמֵּא. וְגַם די"ל דְּהָוֵי מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא שֶׁלֹּא יָדַע מֵאִיסּוּר טֻמְאַת תְּרוּמָה.

וְלֹא גָּזְרוּ רַבָּנָן בָּזֶה. וּפְשִׁיט לָהּ מִפִּיגּוּל דְּאַיְירִי בְּאוֹמֵר שֶׁמֻּוּתָּר לְפַגֵּל שֶׁפָּטוּר אַף שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהַזָּבַח מִתְפַּגֵּל עי"ז וּמַפְסִיד אֶת חֲבֵירוֹ.

וְהַיְינוּ לְפִי שֶׁאֵין שַׁיָּיךְ בָּזֶה לִגְזוֹר שכאו"א יְפַגֵּל קָרְבַּן חֲבֵירוֹ וכמש"ל. וְהִנֵּה לְהַגִּיד שֶׁהוּא שׁוֹגֵג נִרְאֶה דְּבִדְבַר אִיסּוּר כְּגוֹן בִּמְבַשֵּׁל בְּשַׁבָּת אוֹ בִּמְבַטֵּל אִיסּוּר שַׁפִּיר נֶאֱמָן לוֹמַר שׁוֹגֵג הָיִיתִי.

וּלְהָכִי אָמְרִינַן בָּזֶה בְּגִיטִּין נ"ד ע"ב וּבְשַׁבָּת ל"ח ע"א סְבָרָא דְּאָתֵי לְאִיעָרוֹמֵי שֶׁיְּהֵא מַזִּיד וְאָמַר שֶׁהוּא שׁוֹגֵג. וְהַיְינוּ לְפִי שֶׁנֶּאֱמָן עַל עַצְמוֹ.

אֲבָל בְּמַזִּיק אֶת חֲבֵירוֹ נִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר שׁוֹגֵג אֲנִי. וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א לְעִנְיַן שְׁבוּעָה.

וְהוּבָא בש"ע ח"מ סי' ל"ד ס"ה. וְדַוְוקָא הֵיכָא שֶׁקָּרוֹב הַדָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה בְּשׁוֹגֵג: אֶפְשָׁר לְהַאֲמִינוֹ שֶׁהָיָה שׁוֹגֵג וְכִדְאִיתָא שָׁם סְעִיף כ"ד.

דאלת"ה כָּל מְטַמֵּא וּמְדַמֵּעַ יִפְטֹור א"ע בָּזֶה. וְגַם לְהַשְׁבִּיעוֹ לֹא יוּכַל דְּהָא אֵין הַנִּיזָּק טוֹעֵן בָּרִי שֶׁהָיָה מַזִּיד.

וְרַק הֵיכָא דְּלֵיכָּא עֵדִים שַׁפִּיר י"ל שֶׁפָּטוּר מִטַּעַם מִיגּוֹ שֶׁהָיָה כּוֹפֵר לְגַמְרֵי. וּבִפְרָט לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּגַם בַּקְנָס דְּרַבָּנָן פָּטוּר הַמּוֹדֶה.

א"כ בלא"ה הֲרֵי הוּא מוֹדֶה בְּקִנָּס כֵּיוָן דְּלֵיכָּא סָהֲדֵי. וְלֹא מַשְׁכַּחַת לָהּ אוֹמֵר מֵעַתָּה רַק שהי' נִיכָּר בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה לְהָעֵדִים שֶׁהוּא אוֹמֵר מֵעַתָּה.

וְלָזֶה אֵין לִפְשׁוֹט אוֹמֵר מֵעַתָּה בִּמְבַטֵּל אִיסּוּר אוֹ בִּמְבַשֵּׁל בְּשַׁבָּת וְכַדּוֹמֶה מֵהַהִּ דְּמְטַמֵּא. דְּשָׁם כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱמָן עַל עַצְמוֹ.

יֵשׁ לָחוּשׁ דְּאָתֵי לְאִיעֲרוֹמֵי דְּאַף שֶׁיִּרְאוּ שֶׁנָּתַן הָאִיסּוּר בְּיָדַיִם לְתוֹךְ הַהֶיתֵּר. יֹאמַר שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁמֻּתָּר.

וּבַאֲמִתְּלָא זוֹ אֵיכָא לְאִישְׁתְּמוֹטֵי טְפֵי. אֲבָל בְּמַזִּיק לַחֲבֵירוֹ שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר שׁוֹגֵג הָיִיתִי כמש"ל.

שַׁפִּיר קָאָמַר הַיְרוּשַׁלְמִי דְּאוֹמֵר מֻתָּר הָוֵי שׁוֹגֵג. דְּהָא כָּל שׁוֹגֵג דְּפָטוּר ע"כ צ"ל דְּאַיְירֵי שֶׁהָיָה נִיכָּר לְהָעֵדִים בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה שׁוֹגֵג.

וּכְדִפְשִׁיט מִפִּיגּוּל לִכְאוֹרָה הָוֵי מָצֵי לְמֵידְחֵי דְּאַיְירֵי שֶׁהָיָה שׁוֹגֵג גַּם בִּפְרָט זֶה שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁאֵין נִפְסָל הַקָּרְבָּן כְּלָל ע"י מַחְשַׁבְתּוֹ. וְלֹא נִתְכַּוְּנוּ לְהַזִּיקוֹ אֲבָל ז"א דא"כ אַמַּאי תָּנֵי עֲלָהּ פִּיגּוּלָן פִּיגּוּל.

דְּהָא כֵּיוָן שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁהַקָּרְבָּן יִשָּׁאֵר חַטָּאת וִיכַפֵּר עַל בְּעָלָיו כְּפִי שֶׁהוּא. א"כ אֵינוֹ חוֹשֵׁב לְגַמְרֵי לְשֵׁם שְׁלָמִים רַק לְשֵׁם חַטָּאת.

וְלָא דָּמֵי לְחוֹשֵׁב לִשְׁמוֹ וְשָׁלֹא לִשְׁמוֹ. דְּהָתָם בְּשָׁעָה שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ חוֹשֵׁב לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְכִדְאִיתָא בִּפְסָחִים ס' דְּתָלֵי לָהּ אִי בִּגְמַר דְּבָרָיו נִתְפָּס אוֹ תְּפֹס לָשׁוֹן רִאשׁוֹן.

וְהָכָא בְּשָׁעָה שֶׁחוֹשֵׁב לְשֵׁם שְׁלָמִים חוֹשֵׁב שֶׁבֶּאֱמֶת יְהֵא חַטָּאת. וְזֶה נַדַּאי לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שְׁטוּעָה וְסוֹבֵר שֶׁשְּׁלָמִים יִכְפְּרוּ כְּמוֹ חַטָּאת: וּבְזֶה מְיֻשָּׁב מַה שְּׁקָשָׁה טוּבָא אַהָא דְּתָנֵי עֲלָהּ פִּיגּוּלָן פִּיגּוּל דְּפְשִׁיטָא דְּאַטּוּ בִּשְׁבִיל שֶׁהוּא שׁוֹגֵג לֹא יְהֵא פִּיגּוּל.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דקמ"ל שֶׁשּׁוֹגְגִין הַכַּוָּנָה שֶׁאוֹמֵר מֻתָּר לְפַגֵּל אֲבָל יוֹדֵעַ שֶׁיִּתְפַּגֵּל הַזֶּבַח. דְּאִי סוֹבֵר שֶׁהַזֶּבַח אֵין מִתְפַּגֵּל וְיִשָּׁאֵר חַטָּאת כְּדִינוֹ.

א"כ אֵינוֹ פִּיגּוּל כְּלָל וכמש"ל. וּמְיֻשָּׁב ג"כ הָא דְּלָא מְפָרֵשׁ לָהּ הַשַּׁ"ס בִּפְשִׁיטוּת דְּאַיְירֵי בְּמִחַשֵּׁב לִזְרֹק הַדָּם לְמָחָר.

ולפמ"ש א"ש דא"כ מַאי קמ"ל דְּפִיגּוּלָן פִּיגּוּל בְּאוֹמֵר שֶׁאִם יִזְרֹק לְמָחָר יְהֵא הַקָּרְבָּן כָּשֵׁר. פְּשִׁיטָא דְּהָוֵי פִּיגּוּל בכה"ג.

וְלָזֶה מוּקִי לָהּ בְּמַחֲשָׁבַת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ. וקמ"ל בָּזֶה דְּאַיְירֵי שֶׁאוֹמֵר מֻתָּר לַחְשׁוֹב אֲבָל יוֹדֵעַ שֶׁיִּפָּסֵל.

ומ"מ פְּטוּרִים וכמש"ל. דְּאִי אוֹמֵר מֻתָּר גָּמוּר וְהַזֶּבַח כָּשֵׁר.

שׁוּב לָא הָוֵי שְׁלֹא לִשְׁמָהּ וכמש"ל. וכ"נ מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה שֶׁפִּגְּלוּ מִדְּלָא קָתָנֵי שֶׁחָשְׁבוּ חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ חוּץ לִמְקוֹמוֹ אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ דְּבֶאֱמֶת הַכֹּל בִּכְלַל לְחַיֵּיב בְּמֵזִיד וְלָמָּה נָקִיט לְשׁוֹן פִּיגּוּל שֶׁנִּקְרָא בְּכָל דֻּכְתָּא בַּשַּׁ"ס רַק עַל מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ.

וע"כ צ"ל דְּקָתָנֵי שֶׁפִּגְּלוּ כְּדֵי לְהוֹרוֹת עַל הַדִּיּוּק שֶׁאַף הַשּׁוֹגְגִין יָדְעוּ שֶׁמְּפַגְּלִין. רַק שֶׁשִּׁגְּגָתָן הָיְתָה בְּאוֹמֵר מְוּתָּר וְהַיְינוּ כמש"ל [וְלִכְאוֹרָה י"ל דקמ"ל בְּמַאי דְּקָתָנֵי פִּיגּוּלָן פִּיגּוּל דְּלָא נַיְמָא דְּבִשּׁוֹגֵג הָוֵי פִּיגּוּל בְּטָעוּת וְלָא לֵיהֱוֵי פִּיגּוּל.

וּכְמוֹ בְּהֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת דְּלָא הָוֵי הֶקְדֵּשׁ. וַהֲרֵי ס"ל לְהָרָאָב"ד בַּפ"א מה' אִיסּוּרֵי הַמִּזְבֵּחַ שֶׁאִם הִקְדִּישׁ בַּעַל מוּם לַמִּזְבֵּחַ מִצַּד שֶׁהָיָה סוֹבֵר שֶׁמְּוּתָּר לְהַקְדִּישׁוֹ.

הָוֵי הֶקְדֵּשׁ טָעוּת וְאֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ. וְרַק הָרַמְבַּ"ם ס"ל שָׁם דְּהָוֵי הֶקְדֵּשׁ וּמֵחֲלֵוקְתָּם תְּלוּיָה בְּחִילּוּפֵי גִּרְסָאוֹת בְּסֵוְגְיָא דִּתְמוּרָה י"ז ע"א.

ועכ"פ שַׁפִּיר י"ל דקמ"ל דְּהָכָא הָוֵי פִּיגּוּל אַף בְּאוֹמֵר מְוּתָּר. וּלְהָכִי קָתָנֵי נָמֵי בַּמִּשְׁנָה שֶׁפִּיגְּלוּ לְהוֹרוֹת דְּהָוֵי פִּיגּוּל אַף בְּשׁוֹגֵג.

אֲבָל הוּא דּוֹחֵק דְּדַוְוקָא בְּהֶקְדֵּשׁ שַׁיָּיךְ זֶה. אֲבָל בְּמַחֲשֶׁבֶת פִּיגּוּל אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ לֹא שַׁיָּיךְ זֶה.

דְּהָא אַף בְּמֵזִיד אֵין קִיּוּם לְמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה מַחֲטָאת שְׁלָמִים אוֹ שֶׁיּוּכַל לִזְרֹק אוֹ לֶאֱכֹל חוּץ לִזְמַנּוֹ. וְרַק גזה"כ הוּא שֶׁאִם חָשַׁב נִפְסַל הַזֶּבַח.

וּמַה לִּי שׁוֹגֵג אוֹ מֵזִיד. וע' ב"מ קט"ו בתוד"ה וְחַיֵּיב דְּאוֹמֵר מְוּתָּר הָוֵי טָעוּת.

וע' יְרוּשַׁלְמִי פ"ב דִּתְרוּמוֹת ה"א ואכמ"לבָּזֶה]. ועפ"ז מְיֻיָּשָׁב שַׁפִּיר מַה שֶּׁלֹּא הֵבִיאוּ הַפּוֹסְקִים בי"ד סי' צ"ט מִיְּרוּשַׁלְמִי דְּגִיטִּין רְאָיָה דְּאוֹמֵר מְוּתָּר הָוֵי שׁוֹגֵג.

דְּשָׁם גַּבֵּי בִּיטּוּל אִיסּוּר גָּרַע שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ לְאִיעָרוֹמֵי וכמש"ל וכ"כ הט"ז כְּעֵין זֶה שָׁם סק"ח [וְהִנֵּה הָרַמְבַּ"ם כָּתַב בְּפ"ה מה"ת דְּתוֹרֶם מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר וְאוֹמֵר מְוּתָּר הָוֵי כְּמֵזִיד. וְהִקְשָׁה המל"מ מִזֶּה עַל דִּבְרֵי הט"ז הַנָּ"ל ע' בפט"ו מהמ"א ה' כ"ה.

ובח"ס סי' פ"ח נִרְאֶה שֶׁלֹּא רָאָה דְּבָרָיו. וְהוּבָא ג"כ בפמ"ג סי' צ"ט.

וְכָתַב בח"ס שָׁם וכ"כ שְׁאָר מְפָרְשִׁים דמ"מ נִתְכַּוְּנִין לְחַסֵּר אֶת הַכֹּהֵן וְלִתְרֹם מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה. ולפמש"ל מוּכָח מִן הַיְּרוּשַׁלְמִי דבכה"ג מִיקְרֵי שׁוֹגֵג.

אַף י"ל דְּהָכָא לָאו מִדִּין מַזִּיק אָתֵינַן עֲלָהּ. דְּהָא הָוֵי מָמוֹן שֶׁאֵין לוֹ תּוֹבְעִים.

וְרַק רָאִינוּ שֶׁתָּרַם בְּעֵין רָעָה וכמש"ל בָּזֶה]: וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה לְדַמּוֹת זֶה לְהָא דְּאִיתָא בִּכְרִיתוֹת י"ט דְּהֵיכָא דְּאִשְׁתּוֹ נִדָּה וַאֲחוֹתוֹ בַּבַּיִת וּבָא עַל אַחַת וא"י אֵיזֶה מֵהֶן ר"א מְחַיֵּיב דממ"נ חַיָּיב חַטָּאת ור"י פּוֹטֵר דְּבָעִינַן שֶׁיֵּדַע עַל אֵיזֶה חַטָּא מֵביא הַקָּרְבָּן וְיָלִיף לָהּ מִקְּרָא: וּמַסְקִינַן שָׁם דְּהַיְינוּ בְּחַד גּוּפָא אֲבָל בִּתְרֵי גּוּפֵי הָוֵי מִתְעַסֵּק וּפָטוּר לכ"ע.

וע"ש בַּסֵּוְגְיָא וְרַשֵּׁ"י וְתוֹסְ' וּבְתוֹסְ' שַׁבָּת ע"ב ע"ב וע"ג ע"א וְתִמְצָא כֵּן דבכה"ג הָוֵי מִתְעַסֵּק גָּמוּר לכ"ע. וע' סַנְהֶדְרִין ס"ב ע"ב בְּתוֹסְ' ואכמ"ל בָּזֶה.

ועכ"פ בנ"ד י"ל דְּהֵיכָא שֶׁבִּיטֵּל אוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁרָצָה לְבַטְּלוֹ וְרַק טָעָה שֶׁלֹּא יָדַע אֵיזֶה אִיסּוּר הוּא. בָּזֶה דָּיְנִינַן לֵיהּ כְּמֵזִיד וכמש"ל.

וְאַף ר"י דס"ל שָׁם דְּפָטוּר הַיְינוּ מִשּׁוּם דגזה"כ הוּא דְּבָעֵינַן שֶׁיֵּדַע בַּמֶּה חָטָא. משא"כ בנ"ד.

וְגַם דְּשָׁם אַיְירִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל עַל אֵיזוֹ בָּא. אֲבָל אִם בִּיטֵּל דָּבָר שֶׁלֹּא כִּיוֵּן אֵלָיו לְעָרְבוֹ וּלְבַטְּלוֹ זֶה נִקְרָא מִתְעַסֵּק גָּמוּר וְלֹא עָשָׂה שׁוּם אִיסּוּר.

וְאַף אַבַּיֵי דס"ל בִּכְרִיתוּת שָׁם וּבְשַׁבָּת ע"ב דְּנִתְכַּוֵּין לַחִתּוּךְ תְּלוּשׁ וְחָתַךְ מְחֻבָּר חַיָּיב דְּהָא אִיכַּוִּין לַחֲתִיכָה. כְּבָר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּהַיְינוּ שֶׁנִּמְצָא מְחֻבָּר.

אֲבָל אִם נִתְכַּוֵּין לִתְלוֹשׁ וְחָתַךְ אֶת הַמְחֻבָּר וְהַתָּלוּשׁ נִשְׁאַר. הָוֵי מִתְעַסֵּק גָּמוּר.

וכ"כ רַשׁ"י שָׁם לְעִנְיַן מִתְעַסֵּק בַּעֲרָיוֹת. וא"כ ה"ה בנ"ד מִיקְרֵי מִתְעַסֵּק לְעִנְיַן זֶה.

וא"כ אֵין רְאָיָה מֵהַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהִזְכִּירוּ דְּשָׁם דְּאַיְירִי בְּגוּף אֶחָד בְּנוֹדַאי חַיָּיב. אֲבָל בִּתְרֵי גוּפֵי הָוֵי מִתְעַסֵּק וּפָטוּר.

וְהֵיכָא שֶׁבִּיטֵּל אוֹ טִימֵּא הַגוּף שֶׁרָאָה. וְרַק שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁהוּא אִיסּוּר אַחֵר.

יֵשׁ לָדוּן דְּמִיקְרֵי מֵזִיד וְחַיָּיב. וּכְהָא דְּאָמְרִינַן בב"ק ס"ב ע"א שֶׁאִם סָבַר שֶׁהוּא שֶׁל כֶּסֶף וְהִזִּיקוֹ וְנִמְצָא שֶׁל זָהָב חַיָּיב שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לְהַזִּיק בַּיָּדַיִם.

וה"ה הָכָא שֶׁעוֹשֶׂה בְּיָדַיִם וְיוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ אִיסּוּר. וּכְעֵין מ"ש הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין נ"ג דְּטִימֵּא בְּיָדַיִם הָוֵי כְּמֵזִיד.

אֲבָל בְּרוֹצֶה לִיקַּח חֲתִיכָה זוֹ וְלָקַח חֲתִיכָה אַחֶרֶת. וַנְדַאי דְּהָוֵי מִתְעַסֵּק וכמש"ל.

וּבִפְרָט אִם לֹא נִיחָא לֵיהּ בְּהָאַחֶרֶת כְּגוֹן שֶׁמְּשֻׁנָּה בְּטַעְמָהּ וְכַדּוֹמֶה. וְאִי לָא נִיחָא לֵיהּ בַּחֲתִיכָה זוֹ.

י"ל דְּאַף בַּחֲתִיכָה אַחַת יְהֵא פָּטוּר בְּטוֹעֶה. וּלְפִי הַטַּעַם שֶׁהִזְכִּירוּ דְּבְמֵזִיד לֹא בָּטֵל מִשּׁוּם שֶׁיְּבַטְּלוּ לְכַתְּחִילָּה כָּל הָאִיסּוּרִים.

י"ל דְּאַף בְּגוּף אֶחָד ג"כ בָּטֵל בְּגַוָּונָא דנ"ד דְּלֹא שַׁיָּיךְ הַאי טַעְמָא. וְלָא דָּמֵי לְהַהוּא דְּנִדָּה וַאֲחוֹתוֹ.

דְּהָתָם דִּינָא דְּאוֹרָיְיתָא הוּא לְעִנְיַן קְרָבָן. משא"כ הָכָא וַאֲקַצֵּר: סִימָן נא בע"ז מ"ד ע"ב שָׁאַל פְּרוֹקְלוֹס אֶת ר"ג שֶׁהָיָה רוֹחֵץ בְּמֶרְחָץ אַפְרוֹדִיטֵי הָא כְּתִיב וְלֹא יִדְבַּק וגו'.

א"ל אֵין מְשִׁיבִין בַּמֶּרְחָץ וּכְשֶׁיָּצָא א"ל אֲנִי לֹא בָּאתִי בִּגְבוּלָהּ הִיא בָּאָה בִּגְבוּלִי אֵין אוֹמְרִים מֶרְחָץ נַעֲשָׂה נוֹי לְאַפְרוֹדִיטֵי אֶלָּא אַפְרוֹדִיטֵי נַעֲשָׂה נוֹי לַמֶּרְחָץ. דָּבָר אַחֵר אִם נוֹתְנִין לְךָ מָמוֹן הַרְבֵּה אִי אַתָּה נִכְנָס לָעַכּוּ"ם שֶׁלְּךָ עָרוֹם וּבַעַל קֶרִי וּמַשְׁתִּין בְּפָנָיהָ זוֹ עוֹמֶדֶת עַל הַבִּיב וכו'.

ופירש"י דְּאֵין אוֹמְרִים הִיא תְּשׁוּבָה אַחֶרֶת. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דהול"ל דָּבָר אַחֵר כְּמוֹ בָּתַר הָכִי גַּבֵּי אִם נוֹתְנִין לְךָ מָמוֹן וכו'.

וּמָצָאתִי בחי' הָרִיטְבָ"א שֶׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה וּמְתָרֵץ מִשּׁוּם שֶׁשְּׁנֵי הַתְּשׁוּבוֹת הֵם בָּעִנְיָן אֶחָד. וְהוּא דּוֹחֵק כַּמּוּבָן.

וְלוּלֵא פירש"י יֵשׁ לְפָרֵשׁ שֶׁתְּשׁוּבָה אַחַת הִיא דִּלְפִי שֶׁבָּנוּ מִקּוֹדֶם הַמָּרְחָץ וְאַח"כ הֵבִיאוּ לַשֵּׁם אֶת הָאֶפְרוֹדִיטִי. מִמֵּילָא מוּכָח שֶׁאַפְרוּדִיטִי נַעֲשָׂה נוֹי לַמָּרְחָץ.

וְזֶהוּ לְשׁוֹן אוֹמְרִים. שֶׁבְּעֵת שֶׁעָשׂוּ שָׁם הָאֶפְרוֹדִיטִי.

ע"כ שֶׁעֲשָׂאוּהָ לְנוֹי לַמָּרְחָץ. כִּי בְּעֵת שֶׁעָשׂוּ הַמָּרְחָץ עוֹד לֹא הָיְתָה הָאַפְרוּדִיטִי שָׁם.

אָכֵן בְּסֵוְגְיָא שָׁם מַשְׁמַע כפירש"י דְּאָמְרִינַן שָׁם ארחב"י אר"א תְּשׁוּבָה גְּנוּבָה הֻשְׁיבוֹ וַאֲנִי אוֹמֵר אֵינָהּ גְּנוּבָה. וּמְפָרֵשׁ אַבַּיֵי דְּגְנוּבָה מֵהָכָא שֶׁאָמַר שֶׁאֵינוֹ בָּא בִּגְבוּלָהּ.

וּבָאֱמֶת אַף אִם בָּא בִּגְבוּלָהּ שָׁרֵי כֵּינָן שֶׁאֵינוֹ מַחֲזִיק טוֹבָה עַל הֲנָאָתוֹ. וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁאֵינָהּ גְּנוּבָה דר"ג שֶׁלֹּא בְּטוֹבָה כְּטוֹבַת אֲחֵרִים דָּמֵי.

וְרַבָּה בַּר עֻוְלָא אָמַר מֵהָכָא דְּאָמַר אֵין אוֹמְרִים מָרְחָץ נַעֲשָׂה נוֹי לְאַפְרוֹדִיטִי. וּבָאֱמֶת אַף אִם נַעֲשָׂה נוֹי שָׁרֵי דְּהָא הָאוֹמֵר בַּיִת זֶה לַעַ"ז שָׁרֵי.

וַאֲנִי אוֹמֵר אֵינָהּ גְּנוּבָה דִּנְהִי דְּלָא מִיתְסַר נוֹי מִיהָא אִיכָּא. ופירש"י כֵּינָן שֶׁהָרְחִיצָה נוֹי לָעַכּוּ"ם אָסוּר לְיַפּוֹת עַכּוּ"ם.

הֲרֵי מַשְׁמַע לְהֶדְיָא שֶׁשְּׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת הֵן וכפירש"י. וְהָדְרָא קוּשְׁיָא לָמָּה לֹא קָאָמַר דָּבָר אַחֵר הָכָא: וְהִנֵּה רַשְׁ"י פֵּירֵשׁ שֶׁבָּאָה בִּגְבוּלֵי שֶׁגּוֹזֶלֶת הָרַבִּים שֶׁהַמָּרְחָץ נַעֲשָׂה לָרַבִּים.

וְקָשֶׁה דְּהָא חָזִינַן שֶׁהָאִיסּוּר הוּא מִשּׁוּם נוֹי כִּדְאָמַר לְבַסּוֹף דְּהָא הַמָּרְחָץ בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ נֶאֱסָר כִּדְאִיתָא בַּסֵּוְגְיָא וא"כ מַה תּוֹעֶלֶת בִּסְבָרָא שֶׁגּוֹזֶלֶת הָרַבִּים. מ"מ אָסוּר לְיַפּוֹת אֶת עַכּוּ"ם.

וְנִרְאֶה לְיַשֵּׁב דְּהִנֵּה התו' כָּתְבוּ בד"ה וְכִי נַעֲשָׂה דְּמִדְּרַבָּנָן אָסוּר לֵיהָנוֹת מֵהַמָּרְחָץ מִשּׁוּם נוֹי וְהָאִיסּוּר הוּא הַהֲנָאָה ע"ש. וּבְדַף מ"ח ע"ב תְּנַן שֶׁאָסוּר לַעֲבוֹר תַּחַת ע"ז וְאִם גּוֹזֶלֶת הָרַבִּים מֻוּתָּר.

ופירש"י דְּהַהִוא טֻמְאָה הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן. וְהֵיכָא שֶׁגּוֹזֶלֶת הָרַבִּים לָא גָּזְרוּ רַבָּנָן.

וּבְרִיטְבָ"א בְּחִידּוּשָׁיו שָׁם כָּתַב שֶׁהָרַמְבַּ"ן מְפָרֵשׁ הַטַּעַם מִשּׁוּם אִיסּוּר הֲנָאָה. ומ"מ שָׁרֵי בְּגוֹזֶלֶת הָרַבִּים דְּהָוֵי רַק דְּרַבָּנָן ע"ש.

וע' תו"ח שָׁם וּבַפּוֹסְקִים בי"ד סי' קמ"ב בָּזֶה. וא"כ הָכָא נָמֵי כֵּינָן שֶׁגּוֹזֶלֶת הָרַבִּים לָא גָּזְרוּ רַבָּנָן.

אָכֵן לפירש"י שֶׁהָאִיסּוּר מִשּׁוּם יְפוּי ע"ז קָשֶׁה דְּיִפּוּי ע"ז נִרְאֶה וַדַּאי שֶׁאָסוּר מִן הַתּוֹרָה. דְּהָוֵי כְּמוֹ מְכַבֵּד וּמְרַבֵּץ וּמַלְבִּישׁ וּמַנְעִיל שֶׁעוֹבֵר בל"ת כִּדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין ס' ע"ב.

וְהַנִּרְאֶה בְּדַעַת רַשְׁ"י דְּהִנֵּה תְּנַן בְּדַף מ"ז ע"ב הִכְנִיס עַכּוּ"ם לַבַּיִת וְהוֹצִיאָהּ ה"ז מֻוּתָּר מַשְׁמַע דְּבְשָׁעָה שֶׁהָעַכּוּ"ם בְּתוֹכָהּ אָסוּר הַבַּיִת. וְקָשֶׁה לָמָּה הָכָא מֻוּתָּר מִשּׁוּם שֶׁאֶפְרוֹדִיטִי נַעֲשָׂה נוֹי לְמָרְחָץ.

הָא מ"מ אָסוּר הַבַּיִת. וּכְבָר הִרְגִּישׁ בָּזֶה בחי' הָרִיטְבָ"א וְכָתַב שֶׁאֶפְרוֹדִיטִי לֹא עָמְדָה בְּגוּף בֵּית הַמָּרְחָץ רַק הַמָּרְחָץ הָיָה בְּחָצֵר.

והע"ז בְּחֶדֶר אַחֵר. וכפירש"י ד"ה אַפְרוֹדִיטֵי שֶׁהַמֶּרְחָץ עוֹמֵד בַּחֲצֵירָהּ.

וְהוּא דּוֹחֵק גָּדוֹל. וְגַם דְּפַשְׁטוּת הַמִּשְׁנָה מַשְׁמַע שֶׁהָיְתָה בְּתוֹךְ הַמֶּרְחָץ עַצְמוֹ כִּדְקָתָנֵי שֶׁעוֹמֶדֶת עַל הַבִּיב וכו'.

וּבְמִשְׁנָה דַּף ט"ז ע"א מַשְׁמַע שֶׁהָיָה מָקוֹם מְיֻחָד שהע"ז עוֹמֶדֶת שָׁם דְּקָתָנֵי הָתָם הִגִּיעַ לְכִיפָּה שע"ז עוֹמֶדֶת שָׁם. וְזֶה קָאֵי עַל בִּנְיַן מֶרְחֲצָאוֹת ע"ש.

וצ"ל שֶׁזֶּה הָיָה בְּתוֹךְ הַמֶּרְחָץ וְכִדְמַשְׁמַע הָכָא. ועו"ק דְּהָא פירש"י בְּדַף ט"ז ע"א שֶׁדַּרְכָּם הָיָה לְהַעֲמִיד ע"ז בְּבָתֵּי מֶרְחֲצָאוֹת.

וא"כ הָיָה בִּנְיַן הַמֶּרְחָץ מִתְּחִילָּה עַל דַּעַת לְהַעֲמִיד שָׁם ע"ז. והו"ל כְּבוֹנָה לְכַתְּחִילָּה לְשֵׁם ע"ז וְשַׁפִּיר אָסוּר.

וּמַאי קָאָמַר שֶׁהִיא בָּאָה בִּגְבוּלִי. ועוק"ל מַה מְּדַמָּה הַשֵּׁ"ס זֶה לְאוֹמֵר בַּיִת זֶה לַע"ז.

דְּהָא הָכָא בּוֹנָה מִתְּחִילָּה ע"ד לְהַעֲמִיד שָׁם ע"ז: וְהַגְּרָאָה דְּבָאֱמֶת יֵשׁ בָּזֶה שְׁנֵי טְעָמִים לֶאֱסוֹר. מְשׁוּם נֶהֱנֶה מע"ז.

וּמְשׁוּם נוֹי לַע"ז. וְהַגָּה נֶהֱנֶה מע"ז לֹא שַׁיָּיךְ כ"כ דְּהָא מע"ז עַצְמָהּ אֵינוֹ נֶהֱנֶה.

וּמַה שֶּׁאָסוּר לְיַכְּנֵס לַבַּיִת שֶׁהִכְנִיסוּ בּוֹ ע"ז כִּדְתָנַן בְּדַף מ"ז ע"ב. הוּא רַק דְּרַבָּנָן ע"ש בַּתּוֹסָ' ד"ה ה"ג הֶעֱמִיד וּבְחִ' הָרִיטְבָ"א שָׁם.

וְאַף דפירש"י שָׁם שֶׁהֶעֱמִידָהּ לְפִי שָׁעָה. הַכַּוָּנָה שֶׁלֹּא הִקְצָה לַבַּיִת לְכָךְ.

וה"נ הַמֶּרְחָץ עָשׂוּי לִרְחוֹץ בּוֹ. וְרַק מִנְהָגָם לְהַעֲמִיד שָׁם ע"ז.

וְלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁהַבִּנְיָן נִבְנָה בִּשְׁבִיל זֶה. וְנִרְאֶה דְּהָכָא בְּמֶרְחָץ אַפְרוֹדִיטֵי הָיְתָה הע"ז עוֹמֶדֶת בְּעֶצֶם הַמֶּרְחָץ וְכִדְקָתָנֵי עוֹמֶדֶת ע"פ הַבִּיב.

וּבְכָל מֶרְחֲצָאוֹת הָיְתָה עוֹמֶדֶת בְּכִיפָּה מְיֻחֶדֶת כִּדְתָנַן בְּדַף ט"ז. וְלָזֶה קָרֵי לָהּ בָּאָה בִּגְבוּלוֹ.

לְפִי שֶׁכָּאן שִׁינּוּי מֵהַמְּנָהָג. וְלָזֶה נִקְרֵאת גּוֹזֶלֶת הָרַבִּים לְפִי שֶׁהָרַבִּים יֵשׁ לָהֶם זְכוּת לְרַחֵץ בַּמֶּרְחָץ וּבְאֵיסּוּר דְּרַבָּנָן לֹא גָּזְרוּ בִּמְקוֹם גָּזֵל הָרַבִּים כפירש"י בְּדַף מ"חע"ב וכמש"ל.

וְלָזֶה הֲוּפַר לְיַכְּנֵס לְהַמֶּרְחָץ בְּעוֹד שהע"ז בָּהּ. וְלָא מִיקְרֵי נֶהֱנֶה.

וְזוֹהִי תְּשׁוּבַת ר"ג הָרַאשׁוֹנָה שֶׁבָּאָה בִּגְבוּלוֹ. וּמַה שפירש"י שֶׁהַמֶּרְחָץ עוֹמֵד בַּחֲצֵירָהּ.

נִרְאֶה שֶׁהֻקְשָׁה לוֹ עַל שֶׁקּוֹרְאָהּ שֶׁל אַפְרוֹדִיטֵי. מַשְׁמַע שֶׁמְּשַׁמֶּשֶׁת לוֹ וּטְפֵילָה לוֹ.

וּבֶאֱמֶת אַפְרוֹדִיטֵי טָפֵל לַמֶּרְחָץ כִּדְקָתָנֵי בַּמִּשְׁנָה שֶׁנַּעֲשָׂה נוֹי לְמֶרְחָץ. וּלְזֶה פירש"י שֶׁהָיָה חָצֵר מְיֻחָד עֲבוּרָהּ.

וּבְחָצֵר הַהוּא נִבְנָה הַמֶּרְחָץ. וְנִרְאֶה שֶׁגַּם זוּלַת הַמֶּרְחָץ עָמְדָה הע"ז הַזֹּאת בָּחָצֵר הַהוּא בְּאֵיזֶה בַּיִת אוֹ בְּחָצֵר.

אַךְ בַּמֶּרְחָץ הֶעֱמִידוּ ג"כ אֶת הַצֶּלֶם הַזֶּה. וּבְפִ' הַמִּשְׁנָה לְהָרַמְבַּ"ם בֵּיאֵר שֶׁהָיְתָה הָעֲבוֹדָה לַכּוֹכָב נוֹגַהּ.

וְיָדוּעַ שֶׁהָיוּ לָהֶם כַּמָּה הֵיכָלוֹת לַכּוֹכָבִים שׁוֹנִים: אָכֵן עֲדַיִן נִשְׁאַר חֲשַׁשׁ נוֹי ע"ז. וּלְזֶה הֵשִׁיב עוֹד שֶׁבֶּאֱמֶת אֵין הַמֶּרְחָק נוֹי לְאַפְרוֹדִיטֵי רַק אַפְרוֹדִיטֵי נוֹי לַע"ז.

כִּי מֶרְחָק אֵינוֹ דָּבָר שֶׁל נוֹי. רַק אַדְרַבָּא הֵמָּה חָשְׁבוּ לְפָאֵר אֶת הַמֶּרְחָק בע"ז שֶׁלָּהֶם.

וּמְיֻוָּשָׁב שַׁפִּיר פירש"י שֶׁבֶּאֱמֶת הֵם שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת נִפְרָדוֹת. תְּשׁוּבָה רִאשׁוֹנָה לְעִנְיַן שֶׁלֹּא יְהֵא נֶהֱנֶה מע"ז.

וּתְשׁוּבָה הַשֵּׁנִית לְעִנְיַן נוֹי ע"ז. וּלְזֶה לֹא אָמַר עַל הַשֵּׁנִית לָשׁוֹן דָּבָר אַחֵר לְפִי שֶׁשְּׁתֵּי הַתְּשׁוּבוֹת דְּרוּשׁוֹת לוֹ לְבָאֵר סִיבַּת הַהֶיתֵּר.

אוּלָם תְּשׁוּבָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁעוֹמֶדֶת עַל הַבִּיב וְאֵינוֹ נוֹהֵג בָּהּ מִנְהַג אֱלֹהוּת הִיא תְּשׁוּבָה כּוֹלֶלֶת עַל הַכֹּל כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ ע"ז כְּלָל. וְלָזֶה אָמַר דָּבָר אַחֵר לְפִי שֶׁתְּשׁוּבָה זוֹ אֵינָהּ צְרִיכָה לִתְשׁוּבוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת.

ועפ"ז מְיֻוָּשָׁב ג"כ קֻוּשְׁיַית הַתּוֹסָ' ד"ה וְכִי נַעֲשָׂה שֶׁהִקְשׁוּ עַל פירש"י שֶׁפֵּירֵשׁ סִיבַּת הָאִיסּוּר שֶׁמְּמַיְּפָה הע"ז. דְּהָא פְּרוֹקְלוֹס שֶׁאֵלּוּ מְקָרָא דְּלָא יִדְבַּק וְהַיְינוּ מֵאִיסּוּר הֲנָאָה.

וְאֵיךְ שַׁיָּיךְ שֶׁיָּשִׁיב לוֹ תְּשׁוּבָה עַל אִיסּוּר יְפוּי. ולפמ"ש א"ש דְּבֶאֱמֶת הֵשִׁיב לוֹ עַל אִיסּוּר הֲנָאָה תְּשׁוּבָה הָרִאשׁוֹנָה.

רַק כְּדֵי שֶׁלֹּא יָשׁוּב לִשְׁאוֹל אוֹתוֹ עַל אִיסּוּר נוֹי. הִקְדִּים לוֹ תְּשׁוּבָה הַשֵּׁנִית ג"כ: וְעוֹד נִרְאֶה דְּהָא ע"כ אַיְירֵי הָכָא שֶׁלֹּא הָיָה מֶרְחָק אַחֵר בְּלֹא ע"ז.

שֶׁאִם הָיָה מֶרְחָק אַחֵר. לֹא הָיָה ר"ג רוֹחֵץ בּוֹ.

וְכִדְאִיתָא בְּדַף מ"ח ע"ב שֶׁאַף אִם גּוֹזֶלֶת הָרַבִּים מ"מ אִם יֵשׁ לוֹ דֶּרֶךְ אַחֶרֶת אָסוּר לַעֲבוֹר תַּחַת הע"ז ע"ש. ור"ג הי' אִסְטָנִיס וְלֹא הי' לוֹ בְּאֶפְשָׁרוּת שֶׁלֹּא לִרְחֹץ וְכִדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת ט"ז ע"ב.

וא"כ הָוֵי לָא אֶפְשָׁר וְלָא מִכַּוֵּין דְּנוַדַּאי לֹא הָיָה מְכַוֵּין לְיַפּוֹת ע"ז. וא"כ נוַדַּאי שָׁרֵי בְּכָל גַּוְונָא אַף אִם הַמֶּרְחָק הוּא נוֹי וְכִדְאִיתָא בִּפְסָחִים כ"ה ע"ב.

וְאַף לפמ"ש הָרִיטְבָ"א בְּדַף מ"ח דְּאִי אִיכָּא דֶּרֶךְ אַחֵר מִיקָּרֵי נֶהֱנֶה לְכַתְּחִלָּה. מ"מ הָכָא דְּלֵיכָּא מֶרְחָק אַחֵר.

נוַדַּאי דְּשָׁרֵי. וּבְדַף י"ב ע"א גַּבֵּי יָשַׁב לוֹ קוֹץ דְּאָסוּר אִם נִרְאֶה כְּמִשְׁתַּחֲוֶה מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן.

הָכָא אֵינוֹ נִרְאֶה כְּמַיְּפֶה הע"ז כְּלָל שֶׁהֲרֵי יָדוּעַ לְכָל שֶׁבָּא לַשֵּׁם לִרְחֹץ וְלֹא לְכַבְּדָהּ. משא"כ הָתָם שֶׁאֵין הֵיכֵּר כְּלָל: וְהִנֵּה לְשִׁיטַת רַשְׁ"י שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם יְפוּי ע"ז.

י"ל דְּרַק הֲנָאָה הַבָּאָה לְאָדָם בע"כ אָמְרִי' בִּפְסָחִי' דְּשָׁרֵי בְּלֹא אֶפְשָׁר וְלֹא מְכַוֵּין וְאַף בְּאֶפְשָׁר וְלֹא מְכַוֵּין שָׁרֵינַן שָׁם. וְהַיְינוּ דְּלָא מִיקְרֵיָא הֲנָאָה כְּלָל כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בָּהּ.

אֲבָל יְפוּי ע"ז י"ל דְּאָסוּר אַף בכה"ג. דמ"מ הוּא מְיַפֶּה ע"ז.

וּבֶאֱמֶת לְמַאי דְּאָמְרִינַן בְּסַנְהֶדְרִין דְּשֶׁלֹּא בְּטוֹבַת ר"ג כִּבְטוֹבַת אֲחֵרִים דָּמֵי. כִּי הוּא כָּבוֹד לָהֶם שר"ג נֶהֱנָה מֵהֶם.

הַרֵי הוּא מְהַנֶּה אוֹתָם בָּזֶה. וְהוּא כְּעֵין הָא דקיי"ל לְעִנְיַן קִדּוּשִׁין דְּבְאָדָם חָשׁוּב אַף אִם הוּא מְקַבֵּל מֵהָאִשָּׁה הָוֵי כְּנוֹתֵן לָהּ.

א"כ עי"ז הַרֵי הוּא מְהַנֶּה לָהֶם. אֲבָל זֶה נִכְנָס בִּגְדֶר הֲנָאָה שֶׁבָּאָה בע"כ וְאֵינָהּ הֲנָאָה וְכַנַ"ל.

וְנִרְאֶה דְּבֶאֱמֶת יִפּוּי שֶׁעוֹשֶׂה בע"כ אֵינוֹ יִפּוּי כְּלָל. כִּי כָּל כָּבוֹד הוּא רַק הַנַּעֲשֶׂה בִּרְצוֹן בְּעָלָיו וְלֹא הַנַּעֲשֶׂה בע"כ שֶׁל הַמְכַבֵּד.

אֲבָל הֲנָאָה הִיא הֲנָאָה עכ"פ. וא"כ נְהִי דְּהַהֲנָאָה שֶׁבָּאָה לר"ג הִיא בע"כ וְאֵינָהּ הֲנָאָה.

אֲבָל הַהֲנָאָה שֶׁמְּקַבֶּלֶת הע"ז מֵהֲנָאַת ר"ג אֵינָהּ בע"כ. כִּי הֵם מְכַוְּנִים לָזֶה וְרוֹצִים בָּהּ.

וא"כ עִיקַּר הַקֻּשְׁיָא מִנּוֹי אֵינָהּ רַק מִצַּד שהע"ז וְכוֹמְרִים שֶׁלָּהּ מְקַבְּלִים אֶת זֶה שר"ג רוֹחֵץ בְּמֶרְחָץ הע"ז וְגוֹרֵם לָהּ נוֹי וְכָבוֹד וַהֲנָאָה וְרוֹצִים בָּזֶה וְכִדְאָמְרִינַן דְּהָוֵי כִּבְטוֹבַת אֲחֵרִים. וא"כ הַכֹּל מִמָּקוֹר אֶחָד מִצַּד הַהֲנָאָה.

וְלָזֶה כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' שֶׁאַף לִסְבָרָא דְּנוֹי. הָאִיסּוּר הוּא מִצַּד הַהֲנָאָה ע"ש וכמש"ל.

וְעוֹד נִרְאֶה לְחַדֵּשׁ דבע"ז אָסוּר אַף הֵיכָא דְּבָאָה בע"כ וְלָא מְכַוְּנִין מִשּׁוּם דִּכְתִיב בָּהּ וְלֹא יִדְבַּק מְאוּמָה וכמ"ש הַפּוֹסְקִים ג"כ לְהַחְמִיר בָּהּ בִּשְׁאָר דְּבָרִים בְּרֵיחַ וּבְמַשֶּׁהוּ מִשּׁוּם דִּמְאוּמָה כְּתִיב. וה"ה הָכָא.

וּמְיֻשָּׁב קֻשְׁיַּית הָרַאשׁוֹנִים בחי' הָרִיטְבָ"א בע"ז י"ג ומ"ח וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. וְהַשְׁתָּא א"ש דְּבִשְׁאֵלַת פְּרוֹקְלוֹס מִקְרָא דַּוְלָא יִדְבַּק נִכְלְלָה גַּם הַסְּבָרָא דְּנוֹי.

וכמש"ל שֶׁיְּסוֹדָהּ מִצַּד דִּכְתִיב בע"ז מְאוּמָה וְאָסוּר אַף בְּלֹא מְכַוְּנִין. וּלְזֶה הֵשִׁיב לוֹ ר"ג שְׁתֵּי הַתְּשׁוּבוֹת וכמש"ל.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ וּמְקֻוָּצָר הַפְּנַאי הַכָּרֵחַ לְקַצֵּר: סִימָן נב ע"ד מ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו בְּקִדּוּשִׁין נ"ו לְהַקְשׁוֹת לָמָּה הַמְקַדֵּשׁ בְּעֶרְלָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת הָא כָּל אִיסּוּרֵי הֲנָאָה אֶפְרָן מֻוָתָּר. וא"ל דְּאַיְירִי שֶׁאֵין שו"פ בְּאֶפְרוֹ.

דְּהָא קָתָנֵי בַּתּוֹסְפְתָּא הַמְקַדֵּשׁ בַּאֲשֵׁירָה וּפֵירוֹתֶיהָ בעה"נ וְיוֹשְׁבֶיהָ בְּמַרְקוּלִיס וּבְמַה שֶׁעָלֶיהָ וכ"ד שֶׁחָל אִיסּוּר ע"ז עָלָיו כֵּוָן אע"פ שֶׁמְּכָרָן וְקִידֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אַלְמָא אַף שֶׁאֵלּוּ מִן הַנִּשְׂרָפִים וְיֵשׁ בְּאֶפְרָן יוֹתֵר מש"פ.

מ"מ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עכ"ד. וְהִקְשָׁה השעה"מ פ"ג מה' חו"מ דְּהָא גַּבֵּי ע"ז קיי"ל שֶׁאֶפְרָן אָסוּר כְּדִתְנַן סוֹף תְּמוּרָה וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' שָׁם מִשּׁוּם דִּכְתִיב לֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ.

וא"כ ה"ה בעה"נ דְּשָׁם כְּתִיב הַאי קְרָא. וכ"ה בְּחֻלִּין פ"ט לְהֶדְיָא דְּפָרִיךְ אַהָא דְּקָאָמַר מְכַסִּין בַּעֲפַר עה"נ וְהָא אה"נ נִינְהוּ.

ופירש"י שָׁם דס"ד בְּאֵפֶר שְׂרִיפָתָהּ: וְהִנֵּה בֶּאֱמֶת מֻחָלִּין שָׁם אֵין רְאָיָה דבעה"נ אֶפְרָן אָסוּר. וְאַף דְּרַשִׁ"י פֵּירֵשׁ כֵּן שָׁם.

בכ"ז בְּפִשּׁוּטוֹ יֵשׁ לְפָרֵשׁ דס"ד דְּהַשַּׁ"ס שָׁם דְּאַיְירִי בְּעָפָר תָּלוּשׁ שֶׁמְּנָחַ בְּבָתֵּי עה"נ. ופירש"י צ"ע לָמָּה דָּחַק לְפָרֵשׁ דְּקָאֵי עַל הָאֵפֶר.

וְאִי מִשּׁוּם דְּקָרָא דְּלָא יְדַבֵּק כְּתִיב בעה"נ. הַנֵּה בְּזֶה לָאו כ"ע מוֹדוֹ שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם זֶה דְּהָא כְּבָר הֵבִיא השעה"מ שָׁם ובפ"ז מה' ע"ז שֶׁיֵּשׁ פּוֹסְקִים דס"ל דְּאֵפֶר ע"ז אָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן.

וּמִמֵּילָא י"ל דִּבְעִיר הַנִּדַּחַת אֶפְרָן מֻוָתָּר. וכ"נ פַּשְׁטוּת לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס סוֹף תְּמוּרָה חוּץ מֵעֲפַר אֲשֵׁירָה מַשְׁמַע דְּרַק אֲשֵׁירָה.

וְאַף שֶׁיֵּשׁ לִדְחוֹת מִשּׁוּם דְּאַיְירִי שָׁם בַּאֲשֵׁירָה שֶׁל עַכּוּ"ם כִּדְאִיתָא בַּשַּׁ"ס שָׁם. ועה"נ לָא שַׁיְיכָא בעכו"מ.

וְנָקִיט שֶׁל עַכּוּ"ם לְרִבּוּתָא כמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם דהו"א שֶׁתִּבָּטֵל כמ"ש הַתּוֹסָ' בִּפְסָחִים כ"ז ע"ב דְּלֵיהֱוֵי כְּנִשְׁתַּבְּרָה מֵאֵלֶיהָ. אָכֵן בֶּאֱמֶת בְּחִנָּם הֵבִיא השעה"מ מֵהָא דְּחֻלִּין פ"ט.

דְּמִגּוּף הַתּוֹסָפְתָּא שֶׁהֵבִיא הָרַשְׁבָּ"א שָׁם מוּכָח דעה"נ דָּמֵי לַאֲשֵׁירָה. דְּאִיתָא שָׁם דְּכֻלְּהוּ שֶׁאִם קִידֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן אֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת.

וְהַיְינוּ דַּחֲלִיפִין אֲסוּרִים כִּדְאִיתָא בע"ז נ"ד מִקָּרָא דְּוָהָיִית חֵרֶם יעו"ש. אַף עֲדַיִין יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין חֲלִיפִין לְאֶפְרָן וְכַמּוּבָן.

וכ"נ בְּרַשְׁבָּ"א שָׁם שֶׁדִּימָּה זֶה לִסְאָה פֵּירוֹת שֶׁל עֲרֵלָה. נִרְאֶה דס"ל דעה"נ וְעָרְלָה אִיסּוּרָם שָׁוֶה: וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה דְּלִכְאוֹרָה יֵשׁ לִי תְּמִיהָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ עַל הָרִיטְבָ"א שֶׁכָּתַב בְּחִידּוּשָׁיו בע"ז מ"ט לְעִנְיַן אָפָה בְּגַחֶלֶת וְהִסִּיק תַּנּוּר בַּעֲצֵי אֲשֵׁרָה דְּכָל הַנִּשְׂרָפִין אֶפְרָן מֻוָתָּר.

וְהוּא נִפְלָא דְּהָא מְפֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס חוּץ מֵעֲצֵי אֲשֵׁירָה. וְהַנִּרְאֶה לְפוּם רִיהֲטָא בְּיִשּׁוּב דַּעְתּוֹ דְּהִנֵּה הָא דְּכָל הַנִּשְׂרָפִים וכו' הוּא בָּרַיְיתָא בְּסוֹף תְּמוּרָה וּבִפְסָחִים כ"ז.

אֲבָל בִּירוּשַׁלְמִי פ"ג דְּעָרְלָה ה"ג אִיתָא זֶה בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן. ועפ"ז מְיֻוָּשָׁב קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' בִּפְסָחִים כ"ז שֶׁהִקְשׁוּ הָא אֵפֶר לָא גָּרַע מִנִּשְׁתַּבְּרָה מֵאֵלֶי' דְּמֻוָתָּר.

וְכַנָּוָנָתָם שֶׁיִּקְשֶׁה מֵהַבָּרַיְיָ' לר"ל דס"ל הָכִי בע"ז מ"א. אֲבָל לְגִירְסַת הַיְרוּשַׁלְמִי א"ש דר"י לְטַעְמֵיהּ בע"ז מ"א דס"ל עַכּוּ"ם שֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה מֵאֵלֶיהָ אֲסוּרָה.

לְזֶה ס"ל אֵפֶר אֲשֵׁירָה אָסוּר. אֲבָל לר"ל בֶּאֱמֶת מֻוָתָּר.

ועפ"ז מְיֻוָּשָׁבִים שַׁפִּיר דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א הַנָּ"ל מִקֻּוְשְׁיָתִי וְכֵן הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל מִקֻּוְשְׁיַת השעה"מ. די"ל שֶׁהָרִיטְבָ"א רוֹצֶה לְיַשֵּׁב סוּגְיָא דע"ז מ"ט וְכֵן הָרַשְׁבָּ"א רוֹצֶה לְיַשֵּׁב הַתּוֹסָפְתָּא אַלִּיבָּא דכ"ע אַף לר"ל.

וְאֶפְשָׁר שֶׁהָיְתָה הַגִּירְסָא לִפְנֵיהֶם גַּם בַּשַּׁ"ס דִּילָן ר' יוֹחָנָן בְּסוֹף תְּמוּרָה. אַף יוֹתֵר נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם אַף לר"י שֶׁאֶפְרָן יְהֵא מֻוָתָּר.

דְּהִנֵּה הָרִיטְבָ"א כָּתַב בחי' בע"ז מ"ב ע"א דְּאַף לר' יוֹחָנָן הֵיכָא שֶׁשָּׁחַק ע"ז וְזָרָה לָרוּחַ בָּטֵל לְגַמְרֵי דְּהַנִּכְרֵי מִתְיָאֵשׁ מִמֶּנָּה וּמֵאִיסּוּרָהּ וּמְבַטְּלָהּ. וְהָא דְּפָרִיךְ שָׁם מדר' יוֹסִי דְּשׁוֹחֵק וְזוֹרֶה לָרוּחַ.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּשָׁם שָׁחֲקָה שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הָעַכּוּ"ם. והו"ל כְּיֵאוּשׁ שֶׁלֹּא מִדַּעְתֵּיעו"ש.

ולפ"ז שָׁמַעְנוּ דְּהָא דְּאִיתָא בַּשַּׁ"ס דְּאֶפְרָן אָסוּר. הַיְינוּ רַק שֶׁנִּשְׂרְפָה שֶׁלֹּא בִּפְנֵי עַכּוּ"ם.

אֲבָל אִם שְׂרָפָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ"ם. בְּטֵלָה וְשָׁרֵי: ועפ"ז מְיֻשָּׁבִים דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בִּפְשִׁיטוּת דְּשַׁפִּיר יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּהַמְקַדֵּשׁ בְּפֵירוֹת אֲשֵׁירָה יִהְיוּ קְדוּשִׁין קְדוּשִׁין.

דְּהָא יְכוֹלָה לִשְׂרֹף בִּפְנֵי עַצְמוֹ"ם וְיִהְא אֶפְרָן מֻוָתָּר. וְהָרַשְׁבָּ"א שָׁם לֹא קָאֵי עַל עִיר הַנִּדַּחַת רַק עַל אֲשֵׁירָה דַּחֲשִׁיב לָהּ שָׁם בַּתּוֹסֶפְתָּא וַעֲדַיִין קָשֶׁה דְּהָא כְּבָר זָכְתָה הָאִשָּׁה.

וע"ז בְּיַד יִשְׂרָאֵל אֵין לָהּ בִּיטוּל. אַדְּ כְּבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּזֶה הָוֵי רַק מִדְּרַבָּנָן.

וְאֶפֶר ע"ז הוּא מִדְּרַבָּנָן כמש"ל. וא"כ הָוֵי תְּרֵי דְּרַבָּנָן.

וּבְתְרֵי דְּרַבָּנָן כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בחי' בְּקִדּוּשִׁין נ"ח דְּמְקֻוָּדֶשֶׁת באה"נ. וְכֵן י"ל לפמ"ש הָרָ"ן רפ"ג דע"ז בְּחַד תֵּירוּצָא דְּבִשְׁבְרֵי שְׁבָרִים אַף ר' יוֹחָנָן מוֹדֶה דְּנִשְׂתַּבְּרָה מֵאֵלֶיהָ שָׁרֵי וְלָא אָסַר רַק בִּשְׁבָרִים גְּדוֹלִים ע"ש.

וא"כ מכ"ש בְּנִשְׂרְפָה לְאֶפֶר דְּשָׁרֵי. וְרַק הָאִיסּוּר הָכָא שֶׁכְּבָר זָכְתָה הָאִשָּׁה.

וְזֶה הָוֵי דְּרַבָּנָן כמש"ל. וּבָאֶפֶר הָוֵי תְּרֵי דְּרַבָּנָן וּמְקֻוָּדֶשֶׁת לְהָרַשְׁבָּ"א כַּנַ"ל: וְעוֹד י"ל דְּהָא קיי"ל בי"ד סי' קמ"ו דְּמְשַׁמְּשֵׁי וְנוֹיֵי עַצְמוֹ"ם בְּטֵלִים אַף כְּשֶׁזָּכָה בָּהֶם הַיִּשְׂרָאֵל [וְרַק הב"ח חוֹלֵק שָׁם] וא"כ י"ל דְּהָרַשְׁבָּ"א מַקְשֶׁה מִבְּיָמוֹס וּמַה שֶּׁעָלֶיהָ דְּאִיתָא בַּתּוֹסֶפְתָּא שָׁם דְּהָוֵי רַק מְשַׁמְּשִׁים וְנוֹיֵי הע"ז וְשַׁפִּיר בְּטֵלִים אַף בְּיַד יִשְׂרָאֵל.

וְגַם דְּהָא כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּסֵוָכָּה כ"ט דְּסָתָם אֲשֵׁירָה אֲיֻרֵי בִּמְשַׁמְּשִׁים שהע"ז תַּחְתֶּיהָ יעו"ש. [וּדְבָרָיו צ"ע קָצָת ואכמ"ל בָּזֶה].

וא"כ גַּם מֵאֲשֵׁירָה הָוֵי רְאָיָה דְּהָא מְשַׁמְּשִׁים בְּטֵלִים בְּיַד יִשְׂרָאֵל ג"כ. וְעוֹד דְּהָא כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בחי' בְּקִדּוּשִׁין נ"ח דְּתִקְרוֹבֶת ע"ז אָסוּר בַּהֲנָאָה רַק מִדְּרַבָּנָן.

וא"כ בְּעוֹרוֹת לְבוּבִין ויי"נ הָוֵי אֶפְרָן תְּרֵי דְּרַבָּנָן וּמְקֻוָּדֶשֶׁת כַּנַ"ל. וְעוֹד יֵשׁ לָדוּן דְּאַף שע"ז וְכָל הַבָּאִים מִכּוֹחָהּ תּוֹפְסִים דְּמֵיהֶן.

מ"מ אִם שָׂרַף הַדָּמִים. אֶפְרָן מֻוָתָּר: סִימָן נג א) ע"ד חֲתִיכַת דָּג שֶׁנָּפְלָה לְקֵדֵירָה שֶׁל בָּשָׂר עִם מָרָק רוֹתֵחַ וְהוֹצִיאוּהָ תֵּיכֶף וְאֵין שִׁשִּׁים בַּקֵּדֵירָה נֶגֶד הַחֲתִיכָה.

הִנֵּה לִכְאוֹרָה יֵשׁ לֶאֱסוֹר דְּהָא כָּתְבוּ הַט"ז והד"מ בסי' קט"ז שֶׁאַף בְּשִׁשִּׁים אֵינוֹ בָּטֵל כֵּיוָן דְּהָוֵי חֲשַׁשׁ סַכָּנָה. וּנְהִי שֶׁהָאַחֲרוֹנִים חָלְקוּ עֲלֵיהֶם וּמְקִילִים לְהַתִּיר בס'.

מ"מ בכה"ג דְּלֵיכָּא ס' וַדַּאי דְּאָסוּר דְּהָא אַף בְּאִיסּוּר קיי"ל שֶׁצָּרִיךְ ס' נֶגֶד כֻּלּוֹ מִשּׁוּם דְּלָא יָדְעִינַן כַּמָּה נָפֵיק מִינֵּיהּ וְכִדְאִיתָא בְּחֻלִּין צ"ז ובי"ד סי' צ"ח. וקו"ח בַּחֲשַׁשׁ סַכָּנָה דַּחֲמִירָא סַכַּנְתָּא מֵאִיסּוּרָא.

אָכֵן כְּבָר צִיְּדַד הח"ס סי' ק"א דְּכֵיוָן שֶׁהָרַמְבַּ"ם לֹא הֵבִיא דִּין זֶה מַשְׁמַע דס"ל שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ הַטְּבָעִים. וּנְהִי דמ"מ אָסוּר כֵּיוָן שֶׁהִסְכִּימוּ לֶאֱסוֹר וְהָוֵי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן.

מ"מ יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל שִׁיטַת הָרָאָבָ"ד הוּבָא בחי' הָרַשְׁבָּ"א חֻלִּין צ"ו דְּהֵיכִי דְּלָא יָדְעִינַן כַּמָּה נָפֵק סַגִּי בְּאוֹמֶד יָפֶה. וְהִנֵּה בָּזֶה עֲדַיִין לֹא יָדַעְנוּ כַּמָּה הוּא הָאוֹמֶד יָפֶה.

וּמִי בָּקִי בָּזֶה. וְגַם דא"כ בְּכָל דָּבָר הַנֶּאֱסָר מִצַּד דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן נֵימָא הָכִי דְּסַגִּי בְּאוֹמֶד יָפָה וְזֶה לֹא מָצִינוּ: ב) אָכֵן בֶּאֱמֶת גּוּף הַדָּבָר צ"ע טוּבָא כֵּיוָן דְּהַטַּעַם בָּזֶה מִשּׁוּם דְּקָשֶׁה לְרֵיחָא וּלְצָרַעַת כִּדְאִיתָא בִּפְסָחִים ע"ו ע"ב ע"ש בפירש"י.

א"כ לָמָּה קָרוּ לָהּ סַכָּנָה. וַהֲלֹא יֵשׁ בַּשַּׁ"ס הַרְבֵּה דְּבָרִים שֶׁקָּשִׁים לְכַמָּה מִינֵי מַחֲלוֹת.

ומ"מ לֹא מָצִינוּ שֶׁיְּהֵא אִיסּוּר בָּזֶה וְלָדוּן בָּזֶה דִּינֵי בִּיטּוּל כְּמוֹ בְּכָל הָאִיסּוּרִים. וּבִפְרָט חוֹלִי צָרַעַת שֶׁאֵינָהּ מַחֲלָה מְסֻוָּכֶנֶת ר"ל.

וּנְהִי דְּנַדַּאי אָסוּר לֶאֱכֹל כָּל דָּבָר הַמַּזִּיק לְאֵיזֶה מַחֲלָה מִשּׁוּם וְנִשְׁמַרְתֶּם לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם. מ"מ אֵין שַׁיָּיךְ לִקְבּוֹעַ דִּין מְיֻחָד עַל דָּג עִם בָּשָׂר רַק דִּין כּוֹלֵל וּכְהָא דבח"מ סי' תכ"ו.

וְגַם דְּבָאֱמֶת יֵשׁ הַרְבֵּה דְּבָרִים דְּאִיתָא בַּשַּׁ"ס שֶׁקָּשֶׁה לְאֵיזֶה מַחֲלָה. בכ"ז עוֹשִׂים זֹאת מִצַּד שֶׁיֵּשׁ לָזֶה רְפוּאָה אוֹ שֶׁהוּא חֲשַׁשׁ בְּעָלְמָא.

וּכְעֵין זֶה אִיתָא בְּהוֹרָיוֹת י"ג ע"ב שֶׁחוֹשֵׁב כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁקָּשִׁים לִשְׁכְּחָה. וְקָשֶׁה ל"ל פָּסְקוּ הַפּוֹסְקִים לְדִינָא שֶׁאָסוּר לְאָכְלָם אוֹ לַעֲשׂוֹתָם דְּהָא קיי"ל בִּמְנָחוֹת צ"ט שֶׁהַמַּשְׁכֵּחַ דָּבָר אֶחָד מִתַּלְמוּדוֹ עוֹבֵר בְּלָאו אִם מְשַׁכֵּחַ בְּמֵזִיד מִצַּד שֶׁיּוֹשֵׁב וּמְסִירוֹ מִלִּבּוֹ.

וא"כ אִם אוֹכֵל דָּבָר הַמְשַׁכֵּחַ הֲרֵי גּוֹרֵם בְּמֵזִיד שֶׁיִּשְׁכַּח תַּלְמוּדוֹ. וע"כ צ"ל דְּאֵינוֹ רַק חֲשַׁשׁ שֶׁיַּזִּיק וְאָפְשָׁר שֶׁלֹּא יַזִּיק.

אוֹ שֶׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת לְעִנְיַן זֶה דָּבָר הַמּוֹעִיל לְזִכָּרוֹן וְכִדְאִיתָא בְּהוֹרָיוֹת שָׁם אֵיזֶה דְּבָרִים. וְכֵן בְּשַׁבָּת דַּף צ' בְּצִיפּוֹרֶת כְּרָמִים שֶׁמּוֹעִיל לְחָכְמָה ע"ש וְאָפְשָׁר שֶׁמּוֹעִיל לְחָכְמָה וְלֹא לְזִכָּרוֹן] וּמָצִינוּ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל קִשּׁוּאִין קָשִׁים כַּחֲרָבוֹת לַגּוּף.

ובכ"ז מֻוָּתָר לְאָכְלָם. וְכֵן אִיתָא בִּבְרָכוֹת מ"ד שֶׁטָּחוֹל קָשֶׁה לַמַּעַיִם ובכ"ז לֹא מָצִינוּ שֶׁיְּהֵא אָסוּר לֶאֱכֹל טָחוֹל.

וְכֵן אִיתָא בְּגִיטִּין ס"ט ע' וְשַׁבָּת ק"ט כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁקָּשִׁים לַחֲלָאִים שׁוֹנִים. ובכ"ז לֹא נִזְכַּר בַּפּוֹסְקִים שֶׁיְּהֵא אָסוּר לְאָוְכְלָם.

וְנִרְאֶה הָעִנְיָן שֶׁהוּא רַק מִצְוָה דְּרַךְ כְּלָל שֶׁיִּשְׁמוֹר כ"א אֶת נַפְשׁוֹ מִדָּבָר שֶׁיּוּכַל לְהַזִּיק לִבְרִיאוּתוֹ. וְהַכֹּל לְפִי הָעֵת וְהָאָדָם.

וְהָרַמְבַּ"ם בפ"ד מה' רוֹצֵחַ מֵבִיא רַק דְּבָרִים הַכּוֹלְלִים שֶׁנִּזְכָּרִים בַּשַּׁ"ס הַשַּׁיָּיכִים בְּכָל עֵת. וְלָזֶה לֹא הֵבִיא הָא דְּדָג עִם בָּשָׂר לְפִי שֶׁהוּא דָּבָר פְּרָטִי שֶׁמּוּבָא בַּשַּׁ"ס שֶׁמַּזִּיק לְאֵיזֶה חוֹלִי.

וְאֵין שַׁיָּיךְ לְפָרְטוֹ. וְרַק בְּדֶרֶךְ כְּלָל שֶׁבְּכָל עֵת צָרִיךְ לְיַזֵּהֵר מִדָּבָר שֶׁבְּדַרְכֵי הָרְפוּאָה מַזִּיק לְגוּפוֹ.

וּבָאֱמֶת מוּכָח לְהַדְיָא בָּרַמְבַּ"ם פ"ט מה' מ"א הכ"ג דְּמֻוָּתָר דָּג עִם בָּשָׂר שֶׁהֲרֵי כָּתַב שָׁם דָּג שֶׁצָּלָאוֹ עִם בָּשָׂר אָסוּר לְאָכְלוֹ בְּחָלָב. מַשְׁמַע לְהַדְיָא דְּלַאֲכָלוֹ בְּעַצְמוֹ מֻוָּתָר.

וכ"נ דַּעַת הָרִי"ף שֶׁהֵבִיא זֶה ג"כ בפ' גִּיד הַנָּשֶׁה וְלֹא הֵבִיא דִּבְרֵי מַר ב"ר אַשֵׁי הַחוֹלֵק עָלָיו: ג) וְגוּף הַדָּבָר שֶׁכָּתְבוּ כַּמָּה פּוֹסְקִים בִּלְשׁוֹנָם שֶׁדָּג עִם בָּשָׂר הָוֵי סַכָּנְתָא וְכֵן אִיתָא לָשׁוֹן זֶה בְּמָרְדְּכַי.

הוּא תָּמוּהַּ לענ"ד דְּלָא נִזְכַּר זֶה בַּשַּׁ"ס כְּלָל רַק שֶׁקְּשָׁה לְרִיחָא וּלְצָרַעַת וּבִשְׁנֵיהֶם אֵין חֲשַׁשׁ סַכָּנָה. וכ"ה הַלָּשׁוֹן בטוש"ע סי' קט"ז שֶׁצָּרִיךְ לִיזָּהֵר בְּדָג עִם בָּשָׂר מִפְּנֵי שֶׁקְּשֶׁה לְצָרַעַת.

וְלֹא נִזְכַּר לְשׁוֹן אִיסּוּר כְּלָל. אַךְ בטוש"ע או"ח סי' קע"ג אִיתָא הַלָּשׁוֹן ע"ז דַּחֲמִירָא סַכַּנְתָּא מֵאִיסּוּרָא.

וצ"ל דְּשָׁם כָּתְבוּ זֶה אַגַּב שִׁיטָּפָא לְפִי שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה חֲשַׁשׁ חוֹלִי. וְאַף דְּאִיתָא בִּכְתֻבוֹת ס"א דְּרַב אַשִׁי חֲזָא דְּרוּחַ צָרַעַת פָּרְחָא עֲלַיְיהּ וְנָתַן לְמַר זוּטְרָא לֶאֱכוֹל מִמַּאֲכַל הַמֶּלֶךְ ע"ש.

ופירש"י שָׁם שֶׁרָאָה שֶׁפָּרְחָה עַל מַר זוּטְרָא. וּמְבוֹאָר שֶׁהוּא חוֹלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה שֶׁהֲרֵי נָתַן לוֹ מַאֲכַל טְרֵיפָה.

וּבְרַשִׁ"י שָׁם אִיתָא שֶׁהָיָה הַמַּאֲכָל שֶׁל חֲזִיר ע"ש. וכ"כ בשטמ"ק שָׁם בְּשֵׁם הָרֹאֹ"ה דְּהָיָה בּוֹ סַכָּנָה.

מ"מ יֵשׁ לְחַלֵּק דְּהָא שָׁם אִיתָא שֶׁרָאָה דַּחֲנוֹר אֲפִיָּה דְּמַר זוּטְרָא מֵחֲמַת רְעָבוֹן וְהַצָּרַעַת ג"כ רָאָה שֶׁהִתְחִילָה לִפְרוֹחַ בּוֹ מֵחֲמַת רְעָבוֹן. וְכֵן מְבוֹאָר בשטמ"ק שָׁם.

וְזֶה וּוַדַּאי הָוֵי סַכָּנָה דְּהָוֵי כְּחוֹלִי בַּוָּלְמוּס חָזָק דְּהָוֵי סַכָּנָה כִּדְאִיתָא בְּיוֹמָא דַּף פ"ג. ובלא"ה הָא אִיתָא בשטמ"ק שָׁם עוֹד פֵּירוּשׁ שֶׁרָאָה שֶׁפָּרְחָה צָרַעַת עַל הַמַּאֲכָל.

וְעוֹד יֵשׁ שָׁם פֵּירוּשׁ שֶׁהַמַּאֲכָל הי' מַאֲכָל כָּשֵׁר ע"ש. וְזֶה נִרְאֶה בָּרוּר דְּצָרַעַת לָא הָוֵי חוֹלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה.

וּמָצִינוּ גַּבֵּי עֻוְזָּיָהוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁחָיָה כַּמָּה שָׁנִים בְּבֵית הַחָפְשִׁית: ד) וְרִיחָא וַוַדַּאי אֵין שַׁיָּיךְ בָּזֶה סַכָּנָה. וְהַטּוּר בסי' קט"ז הִשְׁמִיט הָא דְּדָג עִם בָּשָׂר קָשֶׁה לְרִיחָא.

וְאָפְשָׁר לוֹמַר טַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּאִיתָא בִּבְרָכוֹת מ"ד ע"ב א"ר יִצְחָק אָסוּר לֶאֱכוֹל יָרָק חַי קוֹדֶם ד' שָׁעוֹת וארי"י אָסוּר לְסַפֵּר עִם אָדָם שֶׁאָכַל יָרָק חַי קוֹדֶם ד' שָׁעוֹת מִשּׁוּם שֶׁקָּשֶׁה לְרִיחַ הַפֶּה ע"ש. וְשָׁם אִיתָא דְּרַב אַשִׁי וְאַמֵּימָר לָא ס"ל הָא דר' יִצְחָק.

וּמוּכָח מִזֶּה דְּלָא חָיְישִׁינַן לְרִיחָא דקיי"ל כְּרַב אַשִׁי בְּזֶה שֶׁהֲרֵי לֹא הוּבָא דִּין זֶה דְּיָרָק חַי בַּפּוֹסְקִים. וכ"כ בתו' ר"י חָסִיד בִּבְרָכוֹת שָׁם דקיי"ל כְּאָמֵימָר וְרַב אַשִׁי דְּלָא ס"ל הָא דר' יִצְחָק.

וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁיַּחֲלוֹקוּ בַּמְצִיאוּת וְיִסְבְּרוּ ר"א וְאָמֵימָר שֶׁאֵינוֹ קָשֶׁה לְרִיחָא. וּמֵהָכָא ג"כ מוּכָח שֶׁבִּדְבָרִים כְּאֵלּוּ אֵינוֹ אִיסּוּר גָּמוּר רַק זְהִירוּת בְּעָלְמָא.

ומ"ש קָצָת אַחֲרוֹנִים ראי' מֵהָא דְּכִילְכִית בְּאֵילְפָּס בְּחֻלִּין צ"ז כְּבָר כָּתְבוּ הח"ס וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים לְיַשֵּׁב זֶה: ה) וְעוֹד י"ל בְּטַעַם דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרִי"ף דס"ל שֶׁמֻּתָּר דָּג עִם בָּשָׂר כמש"ל. דְּהִנֵּה רָבָא מִפַּרְזִיקָיָא הִתִּיר בִּפְסָחִים ע"ו ע"ב לֶאֱכוֹל דָּג שֶׁנִּצְלָה עִם בָּשָׂר.

רַק עִם חָלָב אָסְרוּ: וּמָר בַּר רַב אָשֵׁי קָאָמַר שָׁם שֶׁאָסוּר לֶאֱכָלוֹ. וּלְזֶה אַף דקיי"ל דְּהִילְכְתָא כְּמַר ב"ר אַשִׁי בְּכָל הַשַּׁ"ס כִּדְאִיתָא בְּרַשִׁ"י ותו' בְּחֻלִּין ע"ז וְסַנְהֶדְרִין כ"ט וּבְכַמָּה דֻּכְתֵי.

מ"מ הָכָא דְּרָבָא מִפַּרְזִיקָיָא הוֹרָה כֵּן לְהַלָּכָה לְמַעֲשֶׂה. ומַר ב"ר אַשִׁי אָמְרָהּ רַק לְמֵימְרָא בְּעָלְמָא וְלֹא בְּהוֹרָאָה לְמַעֲשֶׂה.

פְּסִקינַן כְּרָבָא מִפַּרְזִיקָא דַּהֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה עֲדִיפָא. וְכֵן אִיתָא בְּכַמָּה דּוּכְתֵי דְּמַעֲשֶׂה רַב: וּכְבָר פִּלְפְּלוּ הָאַחֲרוֹנִים אִי אָמְרִינַן זֶה הֵיכָא שֶׁהוּא נֶגֶד הַכְּלָלִים הַקְּבוּעִים.

וע' יַד מַלְאָכִי סי' תכ"ג תכ"ד בְּאוֹרֶךְ בָּזֶה. וּפִשְׁטוּת הַדְּבָרִים מַשְׁמַע דְּמַעֲשֶׂה רַב אַף נֶגֶד הַכְּלָל הַקְּבוּעַ דבלא"ה א"צ כְּלָל לִסְבָרָא דְּמַעֲשֶׂה רַב.

וְאֵין הָעֵת מַסְפֶּמֶת לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. ועכ"פ בנ"ד דְּלָא הָוֵי מִצַּד אִיסּוּר רַק מִצַּד חֲשַׁשׁ חוֹלִי וס"ל לְרָבָא מִפַּרְזִיקָא שֶׁאֵין בְּדָבָר עִם בָּשָׂר חֲשַׁשׁ חוֹלִי י"ל דְּבָזֶה לֹא שַׁיָּךְ הַכְּלָל דַּהֲלָכָה כְּמַר ב"ר אַשִׁי.

וּבִפְרָט דְּחָזִינַן דִּבְהָא דְּקָשֵׁי לְרֵיחָא לָא קיי"ל כְּמַר ב"ר אַשִׁי וכמש"ל מִמֵּילָא גַּם בְּהָא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲשַׁשׁ חוֹלִי אָמְרִינַן מַעֲשֶׂה רַב מַה שֶּׁהוֹרָה רָבָא מִפַּרְזִיקָא לְהָקֵל. וְעוֹד דְּהָא כָּתְבוּ התו' בְּיוֹמָא דַּף פ"ג ע"א שֶׁדַּעַת רַבֵּינוּ הַאי וְרַבֵּינוּ גֵּרְשׁוֹם דְּאֵין הֲלָכָה כְּמַר ב"ר אַשִׁי רַק בְּמֵיפַךְ שְׁבוּעָה וְאוֹדִיתָא ע"ש.

וּנְהִי דַּאֲנַן לָא קיי"ל הָכִי. מ"מ יֵשׁ לְצָרֵף זֶה לנ"ד.

ועוי"ל דְּהָא בלא"ה לְדַעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים לָא קיי"ל בְּדִין זֶה שֶׁנִּצְלוּ בְּתַנּוּר אֶחָד כְּמַר ב"ר אַשִׁי וכמ"ש הָרַמָ"א בסי' קט"ז ס"ב דִּבְדִיעֲבַד מֻוָתָּר. וּמִמֵּילָא לְדַעְתָּם שַׁפִּיר י"ל שֶׁאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ גַּם בְּדִין זֶה דס"ל שֶׁיֵּשׁ לֶאֱסוֹר בָּשָׂר וָדָג מִשּׁוּם דְּקָשֶׁה לְצָרַעַת.

וְכֵן מָצִינוּ בְּכַמָּה דּוּכְתֵי דְּהֵיכָא שֶׁנִּדְחוּ דִּבְרֵי הָאָמוֹרָא בִּפְרָט אֶחָד. אָמְרִינַן שֶׁכָּל דְּבָרָיו אֵינָם אֲלִיבָּא דְּהִילְכְתָא.

וְעוֹד דְּהָא הָרָ"ן פ' גה"נ גָּרַס בִּפְסָחִים רַב אַשִׁי וְלֹא מַר ב"ר אַשִׁי וְכֵן הַגִּירְסָא בהג"מ פ"ט מהמ"א ובאו"ה כְּלָל ל"ט דכ"ז. וְרַק בְּרֹאשׁ"ש פֶּ"ה דע"ז הַגִּירְסָא מַר ב"ר אַשִׁי: ו) עכ"פ שָׁמַעְנוּ שֶׁהָרַמְבַּ"ם וְהָרִי"ף וְרַשְׁ"י לָא ס"ל דִּין זֶה.

וּכְבָר בֵּאֲרְנוּ שֶׁיֵּשׁ לְדַעְתָּם טַעַם וְיסוֹד. וְגַם הטוש"ע שֶׁהֵבִיאוּ דִּין זֶה י"ל שֶׁזֶּה הוּא רַק לְזְהִירוּת בְּעָלְמָא כִּי אֵין בָּזֶה חֲשַׁשׁ סַכָּנָה כְּלָל אַף לְדִבְרֵי מַר ב"ר אַשִׁי.

וּבִפְרָט דְּבִזְמַנֵּינוּ יָדוּעַ שֶׁאֵין בָּזֶה חֲשַׁשׁ חוֹלִי וְנִשְׁתַּנּוּ הַטְּבָעִים וכמ"ש הח"ס סי' ק"א. וכ"כ המג"א לְהֶדְיָא בסי' קע"ג סק"א שֶׁבִּזְמַנֵּינוּ אֵין בָּזֶה סַכָּנָה יעו"ש.

ומש"ש הח"ס שֶׁנֶּאֱסַר מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן. הוּא תָּמוּהַּ לענ"ד דְּכֵינָן שֶׁאֵין בְּזֶה אִיסּוּר וּגְזֵרַת חֲז"ל.

רַק הוּא נִצְמַח מִצַּד מ"ע וְנִשְׁמַרְתֶּם לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם. א"כ אִם יָדוּעַ שֶׁאֵינוֹ מַזִּיק בְּוַדַּאי אֵין בְּזֶה שׁוּם אִיסּוּר.

וְיֵשׁ הַרְבֵּה דְּבָרִים שֶׁהֵם סַם הַמָּוֶת וּמַזִּיקִים לַגּוּף. ובכ"ז יֵשׁ עֵת שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם לִרְפוּאָה לְאֵיזֶה חוֹלִי.

וּלְפִי דְּבָרָיו נִימָא שֶׁהוּא אָסוּר מִצַּד דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן. אֲבָל הַדָּבָר כמ"ש.

וכ"כ התו' גַּבֵּי גִּילּוּי בע"ז דַּף ל"ה ע"א דְּהֵיכָא שֶׁאֵין מָצוּי נְחָשִׁים שֶׁאֵין לֶאֱסוֹר גִּילּוּי מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן. והפר"ח וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים הֵבִינוּ הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּמָצִינוּ בַּשַּׁ"ס שֶׁחִילְקוּ לְהָקֵל הֵיכָא שֶׁאֵין שַׁיָּךְ חֲשַׁשׁ נָחָשׁ.

וּבְאֶמֶת א"צ לָזֶה. וע' חִיבּוּרֵי ח"א סי' כ"ח מ"ש בָּזֶה.

ועוי"ל דְּשָׁאנֵי גִּילּוּי שֶׁגַּם הַיּוֹם יֵשׁ נְחָשִׁים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֲבָל הֵיכָא שֶׁנִּשְׁתַּנָּה הַטֶּבַע לְגַמְרֵי פָּשׁוּט שֶׁאֵין חֲשָׁשׁ.

וְיֵשׁ מוֹרִים שֶׁתּוֹקְסִים לְהָקֵל בִּשְׁבִיל כְּבוֹד שַׁבָּת ע"פ הָא דְּאִיתָא שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דָּבָר רָע. וּלְדַעְתִּי זֶה טָעוּת בְּיָדָם דִּסְבָרָא זוֹ שַׁיָּיךְ רַק גַּבֵּי רוּחַ רָעָה כְּגוֹן בְּזוּגוֹת בִּפְסָחִים דַּף ק"י וְכַדּוֹמֶה.

וְכֵן גַּבֵּי מַיִם שֶׁבִּשְׁכוּנַת הַמֵּת שֶׁבְּסי' של"ט. וְכֵן גַּבֵּי תְּקוּפָה.

עש"ע או"ח סי' תנ"ה. אֲבָל הָכָא שֶׁלְּפִי הַמְּבוֹאָר בְּשַׁ"ס הוּא דָּבָר הַמַּזִּיק בְּטֶבַע.

לֹא שַׁיָּיךְ סְבָרָא זוֹ. וּכְעֵין הָא דְּאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין ל"ט וּפְסָחִים ח' דְּהֵיכָא דְּשִׁכִיחַ הֶזֵּיקָא לָא אָמְרִינַן שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִיזּוֹקִין.

וְכֵן קיי"ל בְּמָרוֹר דְּבָעֵינַן חֲרוֹסֶת מִשּׁוּם קָפָא. וְלָא אָמְרִינַן שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דָּבָר רָע.

וְרַק גַּבֵּי רוּחַ רָעָה שֶׁאֵינוֹ בְּטֶבַע אָמְרִינַן סְבָרָא זוֹ. וְגַם זֶה הוּא רַק קוֹדֶם שֶׁחָל חֲשַׁשׁ הַסַּכָּנָה וכמ"ש הָאַחֲרוֹנִים שָׁם דְּאַיְירִי בְּמֵת בְּשַׁבָּת.

אֲבָל הֵיכָא שֶׁמֵּת בע"ש פָּשׁוּט שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּמַּיִם שֶׁבַּבַּיִת הַהוּא אַף בְּשַׁבָּת. ומכ"ש הָכָא שֶׁבְּטֶבַע מַזִּיק דָּבָר זֶה לְרֵיחָא וּלְצָרַעַת.

וְנִדְאִי שֶׁאַף בְּשַׁבָּת לֹא תִּשְׁתַּנֶּה הַטֶּבַע בָּזֶה וז"ב. וּבְגוּף הַדָּבָר דְּשׁוֹמֵר מִצְוָה יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ מֵהָא דִּבְרָכוֹת דַּף ג' דְּאִיתָא שָׁם שֶׁאָסוּר לְהִתְפַּלֵּל בְּחֲוָרְבָּה וְאִיתָא שָׁם חַד טַעְמָא מִפְּנֵי מַזִּיקִין.

וְכֵן הָא דקיי"ל בפ"ק דְּחֻלִּין שֶׁלֹּא יִשְׁחוֹט בַּקָּנֶה אִיתָא בב"ר פנ"ו הַטַּעַם מִשּׁוּם רוּחַ רָעָה. וע' בתב"ש וְאַחֲרוֹנִים בי"ד סי' ו' ואכמ"ל בָּזֶה.

וְרַק מִסְּבָרוֹת שֶׁכָּתַבְנוּ יֵשׁ לְצַדֵּד לְהָקֵל לענ"ד: ז וְכֵן מַשְׁמַע לְהֶדְיָא בְּחֻלִּין קי"א ע"ב דְּאִיתָא שָׁם דִּפְלִיגִי רַב וּשְׁמוּאֵל בְּדָגִים שֶׁעָלוּ בַּקֵּעָרָה אִי מֻוָתָּר לְאָכְלָם בְּכוּתָּח וְאִיתָא שָׁם דִּשְׁמוּאֵל נָתָנָם לר' אֶלְעָזָר לֶאֱכוֹל.

מַשְׁמַע לְהֶדְיָא דְּלָא חָשׁוּ כְּלָל לְזֶה שֶׁנִּבְלַע טַעַם הַבָּשָׂר בְּדָגִים וְיֵאָסֵר לְאָכְלָם אַף בְּלֹא כּוּתָּח. וְזֶה לָא הָוֵי נ"ט בַּר נ"ט.

דְּהָא טַעַם הַבָּשָׂר נִבְלָע בְּדָגִים. וכפירש"י שָׁם שֶׁאָסוּר לֶאֱכוֹל חָלָב בְּקֵעָרָה שֶׁנִּבְלַע בָּהּ בָּשָׂר דְּהָוֵי חַד טַעַם.

וא"ל דְּטַעַם בְּעָלְמָא קִיל טְפֵי וְלֵיכָּא סַכָּנָה. דְּנִרְאֶה דַּאי דְּרֵיחָא בְּעָלְמָא קִיל טְפֵי מִבְּלִיעַת טַעַם.

ומ"מ אָסַר לָהּ מַר ב"ר אַשִׁי. אַלְמָא דְּכָל הָנֵי אָמוֹרָאֵי לָא ס"ל כְּמַר ב"ר אַשִׁי.

וְכֵן אִיתָא שָׁם בְּרַשׁ"י דְּדָגִים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם בָּשָׂר אָסוּר לְאָכְלָם עִם כּוּתָּח. מַשְׁמַע לְהֶדְיָא דְּבִפְנֵי עַצְמָם מֻוָתָּר לְאָכְלָם.

וְזֶה דּוֹחֵק לוֹמַר דְּלָא אַיְירִי בְּאִיסּוּר סַכָּנָה. דְּהָא הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה אַשְׁמְעִינַן הָכָא.

וְדִיּוּק זֶה יֵשׁ לְדַקְדֵּק מִמַּמָּה פּוֹסְקִים שֶׁהוּבְאוּ בִּי"ד סִי' צ"ה שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ שָׁם דְּהָוֵי סַכָּנָה. וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר בְּאֵר שֶׁבַע סִי' ל"ה שֶׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה.

וְכָתַב דְּרַשְׁ"י וְכָל הָנְהוּ פּוֹסְקִים שֶׁהֵבִיאוּ דִּין זֶה ס"ל דְּרַק בְּצָלִי הָוֵי סַכָּנָה וְלֹא בְּבִישׁוּל. וְהוּא דּוֹחֵק לְחַלֵּק בְּכָךְ: ח) וְהִנֵּה עוֹד כָּתַב הב"ש שָׁם לְתָרֵץ דְּהָתָם לָא אַיְירֵי בְּאִיסּוּר סַכָּנָה וכמש"ל.

וְהֵבִיא רְאָיָה מֵהַמְחַבֵּר שֶׁפָּסַק בִּי"ד סִ' צ"ז דְּדָגִים שֶׁנִּצְלוּ בְּתַנּוּר אֶחָד עִם בָּשָׂר אָסוּר לְאָכְלָן בְּחָלָב: מַשְׁמַע דִּלְבַדָּן מֻוָתָּרִים הֵם. וּבְסִי' קט"ז פּוֹסֵק בש"ע שְׁאָסוּר דָּג עִם בָּשָׂר.

וע"כ צ"ל הַכַּוָּנָה מְשׁוּם דִּבְסִי' צ"ז לָא אַיְירֵי בָּזֶה. וּכְבָר כָּתַבְנוּ שֶׁאֵין לוֹמַר כֵּן דְּמְשׁוּם דְּלָא אַיְירֵי בָּזֶה יִתְּנוּ מָקוֹם לְטָעוֹת וּלְהַתִּיר דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה.

ומ"ש מֵהַמְחַבֵּר. לענ"ד לק"מ דְּהָא הַמְחַבֵּר סִי' קט"ז בָּאֱמֶת לֹא אָמַר בְּהֶחְלֵט רַק לְכַתְּחִלָּה כָּתַב שֶׁצָּרִיךְ לְיָזֵהֵר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בָּשָׂר וָדָג בְּיַחַד מִפְּנֵי שֶׁקָּשֶׁה לְצָרַעַת.

אֲבָל אִיסּוּר גָּמוּר ס"ל שֶׁאֵין בּוֹ וּמִטַּעֲמִים שֶׁבַּאַרְנוּ. וְגַם לֹא אָסַר רַק בָּשָׂר וָדָג בְּיַחַד.

אֲבָל לֹא בְּלִיעַת טַעַם: ט) וְהִנֵּה רַמָ"א בסי' קט"ז כָּתַב שֶׁאֵין לִצְלוֹת דָּג וּבָשָׂר בְּתַנּוּר אֶחָד מִיהוּ בְּדִיעֲבַד מֻוָתָּר. וּמְקוֹרוֹ מאו"ה כְּלָל ל"ט שֶׁכָּתַב שָׁם דְּאֵין אָסוּר רַק אִם נִבְלַע בְּדָג גּוּף שַׁמְנוּנִית הַבָּשָׂר.

אֲבָל בִּשְׁבִיל רֵיחָא אוֹ טַעַם מִכְּלִי אֵין לָחוּשׁ. וְהֵבִיא רְאָיָה ממ"ש הָרַמְבַּ"ם דְּדָגִים שֶׁנִּצְלוּ עִם בָּשָׂר אָסוּר לְאָכְלָן בְּחָלָב אֲבָל לְבַדָּן מַשְׁמַע דְּמֻוָתָּר וְכֵן הֵבִיא מֵהָא דְּדָגִים שֶׁעָלוּ בַּקְּעָרָה.

וְהַדָּבָר תָּמוּהַּ דְּכֵינָן שֶׁפּוֹסֵק כְּרַב אַשִׁי [כ"ה גִּירְסַת האו"ה שָׁם דִּין כ"ז] בִּפְסָחִים ע"ו. א"כ יֵשׁ לֶאֱסֹר אַף בְּנִצְלוּ בְּתַנּוּר אֶחָד דְּהָא רַב אַשִׁי אָסַר שָׁם אַף בְּדִיעֲבַד.

וְהַגְּרָ"א כָּתַב בְּטַעַם הָרַמָ"א מִשּׁוּם דְּרֵיחָא מֻוָתָּר בְּדִיעֲבַד כִּדְאִיתָא בסי' ק"ח. אֲבָל בד"מ מְפֹרָשׁ מְקוֹרוֹ מאו"ה דְּבְרֵיחַ לֵיכָּא סַכָּנָה.

וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דס"ל דַּהֲלָכָה כְּרָבָא מִפַּרְזִיקָיָא מִכָּל הַהוֹכָחוֹת שֶׁבַּאַרְנוּ. אַף ס"ל דְּרָבָא פְּלִיג עַל ר"א רַק בָּזֶה דְּבָרֵיחָא אֵין חֲשָׁשׁ סַכָּנָה.

אֲבָל בְּגוּף הַדָּבָר שָׁדָּג עִם בָּשָׂר יֵשׁ חֲשָׁשׁ סַכָּנָה מוֹדָה לר"א. וּלְמַעֵט בְּמַחֲלוֹקֶת עָדִיף.

אַף ז"א דבאו"ה שָׁם דִּין כ"ז מַשְׁמַע שֶׁפּוֹסֵק כְּרַב אַשִׁי. ועו"ק דמנ"ל לְחַדֵּשׁ זֶה וְלוֹמַר דְּרָבָא ס"ל הַךְ סְבָרָא דְּיֵשׁ חֲשָׁשׁ סַכָּנָה בָּזֶה: י) וְלָזֶה לענ"ד הָעִיקָּר בָּזֶה דְּהָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְרַשְׁ"י לָא ס"ל כְּלָל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה אוֹ חֲשָׁשׁ חוֹלִי.

אוֹ מְשׁוּם דס"ל כְּרָבָא מִפַּרְזִיקָיָא מִכָּל הַטְּעָמִים שֶׁבַּאַרְנוּ אוֹ מְשׁוּם שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ הַטְּבָעִים וכמ"ש המג"א סִי' קע"ג וּכְעֵין זֶה כָּתְבוּ התו' במ"ק דַּף י"א וּבְיוֹמָא דַּף ע"ז וְעוֹד בְּכַמָּה דֻּכְתֵי. וְהִנֵּה הב"ש שָׁם כָּתַב שֶׁדַּעַת הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְרַשְׁ"י הוּא דְּרַק בְּבָבֶל הָיָה זֶה חֲשָׁשׁ סַכָּנָה וְלָא בִּשְׁאָרֵי מְדִינוֹת.

אוֹ דס"ל דְּרַק בְּמִין דָּג שֶׁקּוֹרִין בִּינִיתָא הָוֵי סַכָּנָה לֹא בִּשְׁאָר דָּגִים וּכְעֵין מ"ש הַתּוֹסָ' בְּמ"ק י"א לְעִנְיַן לִשְׁתּוֹת מַיִם אַחַר דָּגִים שֶׁכָּתְבוּ דְּהַשַּׁ"ס אַיְירֵי רַק בְּמִין בִּינִיתָא. וּמִין זֶה אֵינוֹמָצוּי בִּמְדִינוֹתֵינוּ.

וּסְבָרָא זוֹ כָּתַב ג"כ הח"ס שֶׁהִזְכַּרְנוּ וְלֹא רָאָה שֶׁהִקְדִּימוֹ הב"ש. וְהִנֵּה גַּם לְפִי סְבָרָא זוֹ יֵשׁ לְהַתִּיר אֶצְלֵינוּ.

אַךְ לענד"נ הָעִיקָּר כמש"ל. כִּי יָדוּעַ דֶּרֶךְ הָרַמְבַּ"ם לְהָבִיא הַכֹּל אַף מַה שֶּׁנּוֹגֵעַ לַמְּדִינָה אַחַת אוֹ לְמִין אֶחָד כְּיָון שֶׁהָאִיסּוּר נִזְכַּר בַּשַּׁ"ס: יא) והב"ש שָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי הַמָּהַרְשָׁ"ל שֶׁכָּתַב שֶׁהָרַמְבַּ"ם בְּרֹוב חָכְמָתוֹ בִּרְפוּאָה יָדַע שֶׁבְּרִיסַ אֵין חֲשַׁשׁ סַכָּנָה.

וְהִקְשָׁה ע"ז דְּהָא כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בפ"י מה' שְׁחִיטָה שֶׁכָּל הַטְּרֵיפוֹת הַמֻּזְכָּרִים בַּשַּׁ"ס אַף שֶׁלְּפִי דַּרְכֵי הָרְפוּאָה שֶׁבְּיָדֵינוּ אֶפְשָׁר שֶׁתִּחְיֶה מ"מ אָסוּר לְאָכְלָם דִּכְתִיב ע"פ הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ. וְהִקְשָׁה דְּכֵיוָן דְּגַבֵּי אִיסּוּרָא הֶחְמִיר לֶאֱסֹור אַף שֶׁלְּפִי דַּרְכֵי הָרְפוּאוֹת אֶצְלֵינוּ אֵינָהּ טְרֵיפָה.

כ"ש בְּמָקוֹם סַכָּנָה דַּחֲמִירָא סַכַּנְתָּא מֵאִיסּוּרָא. וּדְבָרָיו תְּמוּהִים לענ"ד דְּגַבֵּי אִיסּוּר כֵּיוָן שֶׁהַתּוֹרָה אֲסָרַתּוּ לְעוֹלָם אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיִּשְׁתַּנֶּה הַדִּין כְּשֶׁתִּשְׁתַּנֶּה הַטֶּבַע.

וְהַתּוֹרָה לֹא תִּשְׁתַּנֶּה. אֲבָל בְּזֶה שֶׁאֵינוֹ אִיסּוּר רַק מִצַּד שֶׁצָּרִיךְ לְיָזֵהר מִדָּבר הַמַּזִּיק.

כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מַזִּיק בַּדּוֹר זֶה אוֹ בִּמְדִינָה זוֹ. וַדַּאי שֶׁמֻּוָתָּר.

וּכְעֵין מ"ש לְעֵיל דִּלְהָכִי לָא הָוֵי דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן וע' שוּ"ת בְּשָׂמִים רֹאשׁ סי' רנ"ט מ"ש בָּזֶה וַאֲקַצֵּר: יב) עכ"פ לְמַעֲשֶׂה נִרְאֶה לענ"ד פָּשׁוּט דִּנְהִי דְּנוֹדַאי אָסוּר לְבַשֵּׁל בָּשָׂר עִם דָּגִים כְּמִפֹּרָשׁ בטוש"ע שֶׁצָּרִיךְ לְיָזֵהר מִזֶּה.

וְכֵן אִם בִּיְשְׁלוּ לְהֶדְיָא בָּשָׂר עִם דָּגִים וְנוֹדַאי שֶׁאָסוּר. כֵּיוָן שֶׁבִּשְׁאַט נָפְשׁ עָבְרוּ עַל דִּין מְפֹרָשׁ בטוש"ע.

וְגַם כִּי יֵשׁ בָּזֶה חֲשַׁשׁ חוֹלִי ר"ל. אֲבָל כְּהָא דנ"ד שֶׁנָּפַל חֲתִיכָה דָּג לְתוֹךְ קְדֵירָה שֶׁל בָּשָׂר וֶהֱסִירוּהָ מֵהַקְּדֵירָה.

שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה סָפֵק שָׁמָּא יֵשׁ שִׁשִּׁים נֶגֶד הַטַּעַם דְּנָפַק מִן הַדָּג. וְגַם יֵשׁ בְּזֶה הֶפְסֵד וּמְנִיעַת כְּבוֹד שַׁבָּת.

בְּנוֹדַאי שֶׁיֵּשׁ לִסְמוֹךְ עַל הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְרַשְׁ"י דְּלָא ס"ל לֶאֱסֹור דָּג עִם בָּשָׂר. וְעַל המג"א וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ שֶׁבִּזְמַנֵּינוּ אֵין שׁוּם חֲשַׁשׁ חוֹלִי בְּזֶה שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ הַטְּבָעִים וְיֵשׁ לְזֶה יְסוֹד בתו' מ"ק י"א וְיוֹמָא ע"ז וְחֻלִּין מ"ז וּשְׁאָר דְּוכְתֵי.

וְכֵן עַל סְבָרַת הב"ש דְּרַק בְּבָבֶל יֵשׁ בָּזֶה חֲשַׁשׁ חוֹלִי אוֹ דְּרַק בְּמִין בִּינִיתָא הָוֵי סַכָּנָה וְלֹא בִּשְׁאָר מִינִים. וְלִסְבָרָא זוֹ הִסְכִּים הח"ס שָׁם.

וְיֵשׁ לְזֶה יְסוֹד בתו' מ"ק דַּף י"א. וּלְזֶה יֵשׁ לְהָקֵל בְּמָקוֹם מְנִיעַת כְּבוֹד שַׁבָּת בִּפְשִׁיטוּת: יג) וְהִנֵּה כְּשֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ דָּגִים וּבָשָׂר כָּתַב הַתִּפְאֶרֶת לְמֹשֶׁה לֶאֱסֹור הַכֹּלִי.

והנלע"ד שֶׁאֵין לֶאֱסֹור לְגַמְרֵי. רַק לְהַשְׁהוֹת מעל"ע דִּכְשֶׁהֶטְעַם פָּגוּם שׁוּב אֵין בּוֹ סַכָּנָה.

וְלִכְאוֹרָה י"ל דְּרַק בְּאִיסּוּר שֶׁלֹּא נֶאֱסַר רַק כְּשֶׁנּוֹתַן טַעַם לִשְׁבָח שֶׁיֵּהָנֶה מֵהָאִיסּוּר. בָּזֶה שָׁרִי כְּשֶׁנִּפְגַּם הַטַּעַם.

אֲבָל בְּסַכָּנְתָּא דְּקִים לָן שֶׁטַּעַם הַמְעוֹרָב מִבָּשָׂר וְדָגִים מַזִּיק לָאָדָם. בָּזֶה אֵין חִילּוּק בֵּין טַעַם מְשֻׁוָּבָח לְטַעַם פָּגוּם.

אֲבָל בָּאֵמֶת ז"א דְּכֵינָן שֶׁנִּפְגַּם הַטַּעַם שׁוּב לָא מִיקְרֵי טַעַם אוֹתוֹ הַדָּבָר כְּלָל רַק כְּעֵץ בְּעָלְמָא וַהֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ נִשְׁתַּנָּה הַדָּבָר לְגַמְרֵי. וְלָא מִיבַּעְיָא לְשִׁיטַת הָרֹאֹ"ה בְּבֶדֶק הַבַּיִת שֶׁהַטַּעַם שֶׁבַּקְדֵירָה שאב"י הָוֵי כְּעִפְּרָא בְּעָלְמָא דְּוַדַּאי שָׁרֵי גַּם בְּסַכָּנְתָּא.

אֶלָּא אַף לְהָרַשְׁבָּ"א שָׁם שֶׁכָּתַב דְּלָא הָוֵי כְּעִפְּרָא. מ"מ הֲרֵי ס"ל שָׁם שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם וְאָבַד טַעְמוֹ.

שֶׁהֲרֵי כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א שָׁם שֶׁהַטַּעַם בָּטֵל בְּרֹוב וא"צ שִׁשִּׁים נָגְדּוֹ מִשּׁוּם דְּהָוֵי כְּמִין בְּמִינוֹ שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן שׁוּם טַעַם בְּתַעֲרֻבְתּוֹ. וּבֵיאֵר שָׁם שֶׁלָּזֶה מֻוָּתָר מִדְּאוֹרַיְיתָא לְבַשֵּׁל בִּקְדֵירָה שאב"י לְפִי שֶׁהַטַּעַם יִתְבַּטֵּל בְּרֹוב בִּשְׁעַת בִּישּׁוּל.

[וְרָאִיתִי בכו"פ סי' פ"ז ס"ק ט"ו שֶׁכָּתַב. לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַמָּהָרִי"ל שֶׁהִצְרִיךְ לְהַגְעִיל הַקְּדֵירָה שֶׁבִּישְּׁלוּ בָּהּ אֵפֶר כִּירָה מִשּׁוּם שֶׁהָאֵפֶר בָּלוּעַ מִבְּשַׂר וְחָלָב.

וְהִקְשׁוּ עָלָיו דְּהָא אֵפֶר פּוֹגֵם. וְתֵירֵץ הכרו"פ דְּכֵינָן שֶׁנִּבְלַע בְּאֵפֶר בָּשָׂר וְחָלָב שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ יַחַד עַל הַכִּירָה.

שׁוּב הוּא אָסוּר אַף כְּשֶׁנִּפְגַּם מִפְּנֵי דבב"ח אָסוּר אַף שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ אֲכִילָתָן כִּדְאִיתָא בִּפְסָחִים כ"ד ע"ב. וּתְמַהֲנִי דְּהָכָא כְּשֶׁבִּלּוּעַ בִּכְלִי שׁוּב לֹא יִתֵּן טַעַם וְשַׁפִּיר בָּטֵל בְּרֹוב.

וְכָאן אֵין שַׁיָּיךְ לֶאֱסֹור הַכְּלִי כְּמוֹ שֶׁאָסוּר כְּלִי שֶׁל אִיסּוּר שאב"י. דְּשָׁם הַטַּעַם גְּזֵרָה אַטּוּ ב"י כִּדְאִיתָא בַּע"ז דַּף ע"ו.

וְהָכָא לֹא שַׁיָּיךְ לְגָזוֹר אַטּוּ בְּלוּעָה מִטַּעַם מַשְׁבִּיחַ. דְּלָא מָצִינוּ גְּזֵרָה זוֹ כְּלָל וּמְפֹרָשׁ בסי' ק"ג בִּקְדֵירָה שֶׁבָּלְעָה מֵאִיסּוּר פָּגוּם מֻוָּתֶרֶת.

וּכְעֵין זֶה כָּתְבוּ התו' בע"ז שָׁם דְּאֵין הַכְּלִי אִיסּוּר רַק כְּשֶׁנִּקְרָא שֵׁם אִיסּוּר עָלָיו. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה אַךְ אֲקַצֵּר בַּאֲשֶׁר בְּגוּף סְבָרַת הכרו"פ בְּזֶה כְּבָר חָלְקוּ עָלָיו הָאַחֲרוֹנִים וע' בחוו"ד סי' ק"ג סק"א בָּזֶה.

] וְאַף דְּבְאִיסּוּר גָּזְרוּ שֶׁאֵינוֹ ב"י אַטּוּ ב"י. מ"מ בְּסַכָּנְתָּא לֹא מָצִינוּ שֶׁיִּגְזְרוּ גְּזֵירוֹת.

וְכָל אָדָם נִזְהָר מִדָּבָר הַמַּזִּיק לוֹ: יד) וְאַף שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר דְּאַף שֶׁנִּפְגַּם הַטַּעַם מ"מ הָאֳרֶז לֹא יָצָא מִמֶּנּוּ. בכ"ז נלע"ד שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל דבלא"ה דִּבְרֵי התפל"מ צ"ע דַּהֲרֵי כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּלֹא חָיְישִׁינַן בָּזֶה לִבְלִיעַת כְּלִי.

ועט"ז סי' צ"ה סק"ג בָּזֶה וּבְאַחֲרוֹנִים שָׁם. וּמַה שֶׁחִילֵּק התפל"מ בֵּין מַה שֶׁבָּלַע טַעַם בָּשָׂר לְחוּד אוֹ טַעַם בָּשָׂר וְדָגִים יַחַד.

צ"ע לענ"ד דְּמַאי שְׁנָא כֵּינָן דקיי"ל דְּטַעַם כְּעִיקָּר. וְעוֹד דַּהֲרֵי עִיקַּר מַה שֶּׁאָסוּר לְבַשֵּׁל בִּקְדֵירַת אִיסּוּר הוּא מִשּׁוּם שֶׁאֵין בָּמָה שֶׁבַּקְדֵירָה שִׁשִּׁים נֶגֶד כָּל הַקְּדֵירָה.

וּלְשַׁעַר נֶגֶד מַה שֶּׁבָּלְעָה לָא יָדְעִינַן כַּמָּה בָּלְעָה. וּכְבָר כָּתַב הפמ"ג בְּהַנְהָגַת האו"ה דעכ"פ יֵשׁ שְׁלֹשִׁים פְּעָמִים נֶגֶד הַכְּלִי.

וְהִנֵּה בנ"ד א"צ לְבַטֵּל רַק אֶת הַטַּעַם שֶׁנִּבְלַע מֵהַמּוּעָט מֵהֶם אוֹ הַבָּשָׂר אוֹ הַדָּגִים. דְּמִמֵּילָא שׁוּב לֵיכָּא אֶרֶס.

וְשַׁפִּיר יֵשׁ שִׁשִּׁים בְּמַה שֶּׁבַּקְדֵרָה נֶגְדּוֹ. וא"ל דְּכֵינָן שֶׁכְּבָר נִתְאַחֲדוּ הַטְּעָמִים וְנַעֲשָׂה הַטַּעַם אַרְסִי לָא מְהַנֵּי בִּיטּוּל רַק כְּשֶׁיְּבַטֵּל כָּל הַטַּעַם.

ז"א דְּהָא כְּבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים לְהָקֵל כְּשֶׁנָּפַל בָּשָׂר לְתוֹךְ דָּגִים הַמִּתְבַּשְּׁלִים לְהוֹסִיף עַד שִׁשִּׁים. אַלְמָא אַף שֶׁכְּבָר נִבְלַע טַעַם הַבָּשָׂר בְּדָגִים.

בכ"ז מְהַנֵּי בִּיטּוּל נֶגֶד הַבָּשָׂר לְחוּד. וה"ה בנ"ד.

וּלְבַד כָּל אֵלֶּה הֲרֵי הח"ס בסי' ק"א הֵיקֵל לְגַמְרֵי בְּטַעַם דָּגִים וְאַף בְּמָרָק דָּגִים שֶׁנִּשְׁפַּךְ לְשׁוּמָן. וּבְפָרָט לְפִי מַה שֶּׁצִּדַּדְנוּ בס"ד לְמַעְלָה לְהָקֵל בְּכְלַל עִנְיָן זֶה נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁיֵּשׁ לְהוֹרוֹת לְהַשָּׁהוֹת הַכְּלִי מעל"ע וְשֶׁלֹּא לְהַטְרִיחַ כְּלָל בְּהַגְעָלָה ומכ"ש בִּכְלִי שא"א בְּהַגְעָלָה: סִימָן נד בע"ה מ"ח תרל"ב בְּרַמָ"א יו"ד סי' ק"ח ס"א הֵבִיא דִּיעָה שֶׁאֵין חֲשָׁשׁ בַּאֲפַיַּית פַּת אִיסּוּר וְהֶיְתֵּר יַחַד וּכְגוֹן חָמֵץ עִם מַצָּה.

וּמְקוֹרוֹ מֵהַמָּרְדְּכִי בְּחֻלִּין ס"פ גה"נ סי' תרס"ו שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם אֲבִי הָעֶזְרִי לְהוֹכִיחַ דְּרִיחָא לָאו מִילְּתָא לְעִנְיַן שֶׁמְּוַתָּר לֶאֱפוֹת חָמֵץ וּמַצָּה בְּיַחַד מֵהָא דְּמָנָחוֹת דַּף צ"ד דְּאִיתָא שָׁם דלה"פ נֶאֱפָה שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם דְּכְתִיב וְשַׂמְתָּ אוֹתָם יָכוֹל אַף שְׁתֵּי הַלֶּחֶם כֵּן ת"ל אוֹתָם וְלֹא שְׁתֵּי הַלֶּחֶם.

וּמִדְּלָא פָּרִיךְ וְאֵימָא לְמָעוּטֵי לַחְמֵי תּוֹדָה אַלְמָא דְּלַחְמֵי תּוֹדָה נֶאֱפוֹת בְּיַחַד. וְשָׁם הָיָה חָמֵץ וּמַצָּה.

וְגַם לֹא מָצִינוּ תַּנָּא אוֹ אָמוֹרָא דְּלִישְׁתְּמִיט וּלְאַשְׁמוֹעִינַן דְּבָעִינַן ב' תַּנּוּרִים עכ"ד הַמָּרְדְּכִי. וְקָשֶׁה לִי טוּבָא דמ"מ תִּיקְשֵׁי דְּנֵימָא שֶׁמְּמַעֵט לַחְמֵי תּוֹדָה.

ועו"ק דְּאַף אִם לֹא מְמַעֵט לַחְמֵי תּוֹדָה וְנֶאֱפוֹת בְּיַחַד. מ"מ מַאן לֵימָא לָן שֶׁכָּל הָאַרְבָּעִים חַלּוֹת נֶאֱפוֹת בְּיַחַד.

דְּיִלְמָא כָּל מִין שֶׁבְּתוֹדָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֶשֶׂר חַלּוֹת נֶאֱפָה לְבַדּוֹ. וְעוֹד דְּדִילְמָא כֵּינָן דְּלָא מִימְּעֲטוּ לַחְמֵי תּוֹדָה.

יֵשׁ לָהֶם דִּין אֶחָד עִם לה"פ שֶׁנֶּאֱפָה שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם. משא"כ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם נֶאֱפָה אַחַת אַחַת כְּדְאִיתָא הָתָם.

אַף זֶה י"ל דְּהָא קיי"ל בְּמָנָחוֹת ע"ו שֶׁאִם עָשָׂה אַרְבַּע חַלּוֹת לְתוֹדָה יָצָא. וא"כ אִם נֶאֱפוֹת שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם מוּכָח שֶׁאָפוּ מַצָּה וְחָמֵץ בְּיַחַד.

ועו"ק דְּבֶאֱמֶת כֵּינָן דְּמְמַעֵט מֵאוֹתָם דְּדַוְקָא לה"פ נֶאֱפָה שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם. מִמֵּילָא מִימְּעֲטוּ כָּל מִינֵי מְנָחוֹת שֶׁאֵינָן נֶאֱפוֹת שְׁתַּיִם.

וְדָנְקִיט הַשַּׁ"ס שָׁם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם. הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּמִרְבֶּה שָׁם מִקְרָא דְּיִהְיֶה שְׁשְׁתֵּי הַלֶּחֶם נִילּוֹשׁוֹת אַחַת אַחַת כְּמוֹ לה"פ והו"א שֶׁהֲוַקַּשׁ ג"כ ללה"פ לְעִנְיַן שֶׁנֶּאֱפָה שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם.

לָזֶה קָאָמַר דְּאִימְּעִיט מֵאוֹתָם. אֲבָל לַחְמֵי תוֹדָה לָא סָלִיק אַדַּעְתָּא כְּלָל לְהַשְׁווֹת: וְעוֹד נִרְאֶה פְּשׁוּט דִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם בְּלָאו קְרָא הו"א שֶׁיֵּאָפוּ שְׁתֵּיהֶן בְּתַנּוּר אֶחָד.

לָזֶה מְמַעֵט שֶׁיֵּאָפוּ כ"א לְבַדָּהּ. ולפ"ז ה"הַבְּלַחְמֵי תוֹדָה נֵימָא כֵּן שֶׁיֵּאָפוּ א' א'.

וְגַם קָשֶׁה דְּמִיהֶיהָ נַרְבֶּה גַּם לַחְמֵי תוֹדָה שֶׁיָּלוּשׁוּ א' א'. וְלֹא מָצִינוּ בַּשַּׁ"ס דִּין זֶה.

וּבְפָרָט דְּהָא חָזִינַן בְּמָנָחוֹת ע' ע"ב דְּיָלִיף הַשַּׁ"ס שָׁם מִתְּבִיאוֹ דִּכְתִיב בִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם לְהַקִּישׁ לָזֶה לַחְמֵי תוֹדָה. וּדְרִישׁ תְּהֶיֶינָה ג"כ לְלַחְמֵי תוֹדָה.

א"כ מַשְׁמַע דְּדָמֵי לִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם. וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה עִיקָּר דְּרַק שְׁתֵּי הַלֶּחֶם ולה"פ שֶׁנֶּאֶפוּ בִּפְנִים וְהֵם ק"ק חִילְקָה תּוֹרָה בְּסֵדֶר לִישָׁתָם וַאֲפִיָּתָם.

וְאַף דְּלִישָׁתָם הָיְתָה בְּחוֹל. מ"מ כְּבָר הָיוּ קְדוֹשִׁים בַּכְּלִי כַּיָּדוּעַ.

אֲבָל לַחְמֵי תוֹדָה שֶׁנֶּאֶפוּ בְּחוֹל וְכִדְאִיתָא בִּפְסָחִים דַּף ל"ח ע"ב שֶׁנֶּאֶפוּ לְמִכּוֹר בְּשׁוּק ע"ש. לָזֶה אֵין סְבָרָא לוֹמַר דְּקָאֵי ע"ז קְרָאֵי בְּדִינֵי לִישָׁה וַאֲפִיָּה.

כֵּיוָן שֶׁבְּעֵת לִישָׁה וַאֲפִיָּה אֵין עֲלֵיהֶם עֲדַיִן קְדֻשָּׁה כְּלָל. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ ועכ"פ רְאָיַת אֲבִי הָעֶזְרִי מֵהָכָא שֶׁנֶּאֶפוּ חָמֵץ וּמַצָּה בְּיַחַד צ"ע טוּבָא לענ"ד: וְהִנֵּה לְעִנְיַן הָא דִּמְנָחוֹת שֶׁהִזְכַּרְנוּ בֶּאֱמֶת צ"ע אֵיךְ דִּין שְׁאָרֵי מְנָחוֹת אִם ג"כ צָרִיךְ לֶאֱפוֹת אַחַת אַחַת דְּמִימַעֲטוּ מֵאוֹתָם אוֹ לֹא.

וּפַשְׁטוּת הַסֻּגְיָא נִרְאֶה שֶׁדִּינָם כְּמוֹ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם דְּמִרְבֵּינַן מִיהֵיהּ לְלִישָׁה וּמִמַּעֵט מֵאוֹתָם לַאֲפִיָּה. וא"ל דְּמִמַּעֲטִינַן שֶׁיֵּאָפוּם כֻּלָּם בְּיַחַד וְלֹא שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם.

ז"א דִּלְקֻלָּא וּלְחוּמְרָא לְחוּמְרָא דָּרְשִׁינַן שֶׁנֶּאֶפוֹת אַחַת אַחַת. וְעוֹד דְּדָמְיָא דִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם דְּשָׁם ע"כ צ"ל דְּנֶאֶפוֹת א' א' כֵּיוָן דְּלֵיכָּא אֶלָּא שְׁתַּיִם.

וכ"כ הָרַמְבַּ"ם בפי"ג מה' מעה"ק ה"ג לְעִנְיַן מַעֲשֶׂה הַחֲבִיתִּים שֶׁנַּעֲשָׂה אַחַת אַחַת. וְלֹא הֻרְאָה הכ"מ מָקוֹר לְדִין זֶה.

וְנִרְאֶה הַטַּעַם כמש"ל דְּכֻלְּהוּ מְנָחוֹת מִרַבֵּינַן מִיהֵיהּ וּמִמַּעֲטִינַן מֵאוֹתָם. ובמל"מ שָׁם נִדְחַק מְאוֹד בְּמָקוֹר הַדִּין וְגַם נִשְׁאַר בְּקֻשְׁיָא מנ"ל דְּנֶאֱפוֹת אַחַת אַחַת.

ולפמ"ש א"ש בס"ד. וְהֵבִיא שָׁם שֶׁבִּשְׁעָרֵי כנה"ג דִּיבֵּר בָּזֶה וְאֵין ת"י ס' כנה"ג עַל או"ח וְלֹא הַשְׁעָרֵי.

וּלְפֶלֶא שֶׁלֹּא הֵעִיר המל"מ בְּדִין שְׁאָרֵי מְנָחוֹת וּלְחַמֵּי תוֹדָה לְעִנְיַן זֶה: סִימָן נה ע"ד אֲשֶׁר בִּסְבִיבוֹתָם מְצוּיִים אֲנָשִׁים שֶׁסּוֹחֲרִים בְּאַרְנָבוֹת מֻתּוֹת וּבְצִפֳּרִים שֶׁקּוֹרִים קאראפאטוועס מֻתִּים לְמָוְכָרָם לְנָכְרִים לַאֲכִילָה וְתָמַהּ כְּבוֹדוֹ דְּהָא אָסוּר לִסְחוֹר בִּדְבָרִים טְמֵאִים וּבִנְבֵילוֹת וּטְרֵיפוֹת כְּדִתְנַן פ"ז דִּשְׁבִיעִית.

הִנֵּה בִּדְבַר הָאַרְנָבוֹת כְּבָר דִּבֵּר בָּזֶה הנו"ב מ"ת חי"ד סי' ס"ב וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים וְצִדְּדוּ לְהַתִּיר בִּשְׁבִיל שֶׁהָעִקָּר הוּא הָעוֹר שֶׁל הָאַרְנֶבֶת וְאַגַּב מוֹכֵר הַבָּשָׂר. אֲבָל בְּצִפֳּרִים הַנַּ"ל אֵין שַׁיָּךְ הֶיתֵּר זֶה.

וּבֶאֱמֶת בְּעִתִּים הַלָּלוּ נִתְרַבּוּ הָעֲסָקִים בִּדְבָרִים הַטְּמֵאִים וּנְבֵילוֹת וּכְמוֹ הַקִּבְּלָנִים הַמַּעֲמִידִים בְּשַׂר חֲזִיר לְאַנְשֵׁי חַיִל וְכֵן הַמַּעֲמִידִים בָּשָׂר לאנ"ח וְקוֹנִים נְבֵילוֹת וּטְרֵיפוֹת וְנוֹתְנִים לְהאנ"ח. וְכֵן יֵשׁ סוֹחֲרִים בְּדָגִים טְמֵאִים וְשַׁמְנָם.

וְלִכְאוֹרָה אֵין לָזֶה הֶיתֵּר. וְעוֹד יֵשׁ הַרְבֵּה עֲסָקִים כָּאֵלֶּה.

וְכִמְעַט לֹא יוֹעִיל לִמְחוֹת בָּהֶם וּכְגוֹן זֶה מִצְוָה שֶׁלֹּא לוֹמַר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נִשְׁמָע. וְקוֹרֵא אֲנִי ע"ז מַאֲמַר הַנָּבִיא כֵּן יֹאכְלוּ בנ"י לַחְמָם טָמֵא בַּגּוֹיִם: וְהִנֵּה כְּדֵי לִפְתּוֹחַ בְּהַצָּלָה וּזְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל אַזְכִּיר מַה שֶּׁיִּשַּׁבְתִּי מִכְּבָר דִּבְרֵי הָרַאֲבְי"ה בָּזֶה.

דְּהִנֵּה הַמָּרְדְּכַי ר"פ כָּל שָׁעָה כָּתַב בְּשֵׁם רַאֲבְי"ה שֶׁמֻּתָּר לִסְחוֹר בְּדָבָר טָמֵא וּרְאָיָתוֹ מֵהָא דְּחֻלִּין ק"ז שְׁמַיִם רִאשׁוֹנִים הֶאֱכִילוּ בְּשַׂר חֲזִיר אַלְמָא שְׁיִשְׂרָאֵל מָכַר בְּשַׂר חֲזִיר לַאֲכִילָה. וּכְבָר כָּתַב הב"י סי' קי"ז שֶׁאֵין הֲלָכָה כְּרַאֲבְי"ה וְדָחָה רְאָיָתוֹ ע"ש.

וַהֲרֵי כָּל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עָלָיו. וּבְהַגָּהַת מהרל"ח כָּתַב שָׁם בְּשֵׁם הכנה"ג לְתָרֵץ דְּאַיְירִי הָרַאֲבְי"ה לִסְחוֹרָה לְמִשְׁוֹתַ עוֹרוֹת וְכַדּוֹמֶה.

וְהוּא תָּמוּהַּ דֶּה אַיְתִי רְאָיָה מֵחֻלִּין דְּשָׁרֵי אַף לְמִכּוֹר לַאֲכִילָה. וְאֵין סֵפֶר כנה"ג ת"י.

וְאוּלַי מְפָרֵשׁ שֶׁקָּנָה לְמִשְׁוֹתַ עוֹרוֹת וְשׁוּב הו"ל כְּנִזְדַּמְּנוּ וּמֻתָּר לְמִכּוֹר אַף לַאֲכִילָה. אֲבָל ג"ז אֵינוֹ דְּמִדְּמַיְיתֵי מֵהָא דְּחֻלִּין מַשְׁמַע פָּשׁוּט שֶׁמֻּתָּר.

וְעוֹד דְּכָל כה"ג הו"ל לְרַאֲבְי"ה לְפָרוֹשֵׁי. ועכ"פ מִצְוָה לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הָרַאֲבְי"ה שֶׁלֹּא יִהְיוּ נֶגֶד הַמִּשְׁנָה דפ"ז דִּשְׁבִיעִית וְסַוְגִּיַּת הַשַּׁ"ס דִּפְסָחִים כ"ג: וְהַנִּרְאֶה לענ"ד דְּהִנֵּה בִּירוּשַׁלְמִי פ"ז דִּשְׁבִיעִית הל"א אִיתָא דַּהֲלָכָה כר' יְהוּדָה דס"ל שָׁם שֶׁאִם אֵין אוֹמַנְתּוֹ בְּכָךְ מֻתָּר לִסְחוֹר בָּהֶם.

וכ"ה בִּירוּשַׁלְמִי פ"ג דְּסַנְהֶדְרִין הל"ה. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה מַזֶּה עַל הַפּוֹסְקִים שֶׁפָּסְקוּ כַּחֲכָמִים.

אָכֵן כְּבָר כָּתַב הָאוֹר זָרוּעַ בסי' ש"ל דְּהַיְרוּשַׁלְמִי קָאֵי עַל הָא דר"י דְּגַבֵּי שְׁבִיעִית בפ"ג דְּסַנְהֶדְרִין דְּאָמַר שָׁם ג"כ לְעִנְיַן לִסְחוֹר בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית דְּדַוְקָא כְּשֶׁאֵין לוֹ אֻמָּנוּת אֶלָּא הוּא. וּמַיְיתִי שָׁם הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁמְּפָרֵשׁ הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁעַל שְׁבִיעִית הַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת לָזֶה הַתִּירוּ חֲז"ל.

אֲבָל בִּדְבָרִים טְמֵאִים אֵין הַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת. והר"ש בפ"ז דִּשְׁבִיעִית מְפָרֵשׁ דר"י קָאֵי רַק עַל שְׁבִיעִית וְלֹא עַל דְּבָרִים טְמֵאִים.

וְזֶה דּוֹחֵק גָּדוֹל כַּמּוּבָן. אֲבָל בֶּאֱמֶת פְּשִׁטוּת הַיְרוּשַׁלְמִי מַשְׁמַע שֶׁפּוֹסֵק כר' יְהוּדָה דפ"ז דִּשְׁבִיעִית.

וְרַק דְּמַיְיתֵי דר"י לְטַעְמֵיהּ אָזֵיל בפ"ג דְּסַנְהֶדְרִין שֶׁמַּצְרִיךְ ג"כ שֶׁלֹּא יְהֵא לוֹ אֻמָּנוּת אֶלָּא הוּא. וְשָׁם קָאָמַר ר"י אֵימָתַי דְּהָוֵי לְפָרֵשׁ כִּדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין כ"ה וא"כ הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ.

וּמִמֵּילָא ס"ל לִירוּשַׁלְמִי דַּהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ גַּם בַּמִּשְׁנָה דפ"ז דִּשְׁבִיעִית לְעִנְיַן סְחוֹרָה בנו"ט. ולענ"ד זֶהוּ טַעַם הָרַאֲבְי"ה שֶׁפּוֹסֵק דְּמֻתָּר לִסְחוֹר בְּדָבָר טָמֵא כֵּיוָן שֶׁאֵין אוֹמַנְתּוֹ בְּכָךְ: וּמַיְיתֵי מֵהָא דְּחֻלִּין שג"כ לֹא הָיְתָה אוֹמַנְתּוֹ בְּכָךְ דְּהָא הָיָה מְבַשֵּׁל גַּם בָּשָׂר כָּשֵׁר כְּדִאִיתָא שָׁם.

וּבְבִיאוּרֵי הַגְּרָ"א בפ"ז דִּשְׁבִיעִית מ"ד אִיתָא ג"כ שֶׁמְּפָרֵשׁ הַיְרוּשַׁלְמִי כהאו"ז הַנַּ"ל דַּהֲלָכָה כר"י קָאֵי אַהָא דְּסַנְהֶדְרִין וּמְפָרֵשׁ דר"י וְרַבָּנָן אָזְלִי לְטַעְמַיְיהוּ בפ"ג דְּסַנְהֶדְרִין וּבָעֵי הַיְרוּשַׁלְמִי דְּנַיְמָא לפ"ז דַּהֲלָכָה כר"י גַּם לְעִנְיַן סְחוֹרָה בְּכָל דְּבָרִים אֲסוּרִים וּמְשַׁנֵּי דְּרַק בִּשְׁבִיעִית פָּסְקוּ כר"י מִשּׁוּם שֶׁהַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת ע"ש.

ופי' הפ"מ שָׁם תָּמוּהַּ מְאוֹד שֶׁכָּתַב שֶׁחִילּוּק זֶה אֵינוֹ שַׁיָּיְךְ לְכָאן רַק לפ"ד דִּשְׁבִיעִית וּמְפָרֵשׁ דַּהֲלָכָה כר"י קָאֵי עַל מְשַׁחֵק בְּקוּבְיָא. וְכֵן הָא דְּבָעֵי בִּירוּשַׁלְמִי אוּף הָכָא כֵּן הַכֹּל שַׁיָּיְךְ לפ"ד וכ"כ הפ"מ בפ"ג דְּסַנְהֶדְרִין.

וְהָא דְּמַיְיתֵי הָא דַּהֲלָכָה כר"י שַׁיָּיְךְ לפ"ג דְּסַנְהֶדְרִין. וְהוּא תָּמוּהַּ מְאוֹד שֶׁמְּשַׁבֵּשׁ סֵוּגְיָא שְׁלֵימָה וּמְחַלְּקָהּ לַחֲלָקִים וְגַם גּוּף פֵּירוּשׁוֹ תָּמוּהַּ וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בִּדְבָרָיו.

וְהָעִיקָּר לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים כְּרַבָּנָן דר"י לְפָרֵשׁ הַיְרוּשַׁלְמִי כפי' האו"ז וְהַגְּרָ"א הַנַּ"ל: והר"ש בפ"ז דִּשְׁבִיעִית והב"י בי"ד סי' קי"ז הֵבִיאוּ סוֹף דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל שֶׁמְּחַלֵּק בֵּין הַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת וּבֵין שֶׁאֵינָהּ אוֹנֶסֶת.

וּמְפָרֵשׁ דְּקָאֵי אַרַבָּנָן דְּלָהָכִי הִתִּירוּ לַצַּיָּדִים וְלֹא לַאֲנָשִׁים דְּעָלְמָא מִשּׁוּם שֶׁהַמַּלְכוּת הָיְתָה אוֹנֶסֶת אֶת הַצַּיָּדִים לְשַׁלֵּם מַס. וְכָתַב הב"י דְּאַף הָאִידָּנָא שֶׁאֵין אֲוֹנְסִים הַצַּיָּדִים עַל הַמַּס בכ"ז מֻוּתָּרִים דְּלָא פְּלוּג רַבָּנַן בְּתַקָּנָתָם.

וּדְבָרָיו צ"ע לענ"ד דא"כ מנ"ל לְהַתִּיר בְּכָל אָדָם בְּנִזְדַּמְּנוּ לוֹ וְכֵן מְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה שָׁם גַּבֵּי בְּכוֹר וּשְׁבִיעִית דְּהָא לֹא הֻזְהַר רַק לַצַּיָּדִים בִּשְׁבִיל שֶׁהַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת אוֹתָם. וְאַף דבשו"ע סי' קי"ז הִזְכִּיר רַק צַיָּיד וכ"כ הרע"ב פ"ז דִּשְׁבִיעִית דִּשְׁאָר כָּל אָדָם אֲסוּרִים.

מ"מ הָעִיקָּר שֶׁמֻּתָּר לְכָל אָדָם בְּנִזְדַּמֵּן כַּמְּבֹאָר בְּכָל הַפּוֹסְקִים וְהוּבְאוּ בב"י שָׁם ג"כ. ועו"ק דְּהָא בִּפְסָחִים כ"ג ע"א אִיתָא דְּיָלְפִינַן אִיסּוּר סְחוֹרָה מִקְּרָא דִּיהְיוּ וְהַהֻיתֵּר בְּנִזְדַּמְּנוּ יָלְפִינַן מַלְכָּם ע"ש.

וְאִם הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁהַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת א"כ אֵין שַׁיָּיְךְ לִלְמֹד מִקְּרָא. וּבִפְרָט לפמ"ש הב"י דְּלָא פְּלוּג רַבָּנַן תָּמוּהַּ דְּהָא יָלִיף לָהּ מִקְּרָא.

וצ"ל דס"ל דְּאִיסּוּר סְחוֹרָה הָוֵי דְּרַבָּנַן וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא וכמ"ש כַּמָּה פּוֹסְקִים. וְגַם בֵּיאוּרוֹ בְּהַיְרוּשַׁלְמִי צ"ע דִּלְשׁוֹן קַוּוְשַׁיִּית הַיְרוּשַׁלְמִי אוּף הָכָא כֵּן.

לֹא מַשְׁמַע דְּקָאֵי לְהַקְשׁוֹת שֶׁיְּהֵא מֻוּתָּר גַּם בְּאֵינוֹ צַיָּיד. רַק צָרִיךְ לְפָרְשׁוֹ כהאו"ז וְהַגְּרָ"א דְּנַיְמָא שֶׁהֲלָכָה כר"י גַּם בְּכָל דְּבָרִים הָאֲסוּרִים.

וְעוֹד דְּמַה יַּעֲנֶה הב"י לְסֵוּגְיַית הַיְרוּשַׁלְמִי פ"ג דְּסַנְהֶדְרִין ה"ה דְּאִיתָא שָׁם ג"כ זֶה. וְשָׁם לֹא הֻזְכְּרוּ כְּלָל דִּבְרֵי רַבָּנַן דְּדַוְוקָא צַיָּיד ע"ש.

וע"כ הָעִיקָּר כְּפֵירוּשׁ האו"ז לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים הַנַּ"ל: אֲבָל בְּאֱמֶת גַּם פֵּירוּשָׁם דָּחוּק לענ"ד דְּמַה שַׁיָּיְךְ לְחַלֵּק בָּזֶה שֶׁהַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת בְּהָא דַּהֲלָכָה כר"י. דְּהָא וַדַּאי דר"י גּוּפֵיהּ אֵין טַעְמוֹ בִּשְׁבִיל שֶׁהַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת דְּהָא מַתִּיר גַּם בִּשְׁאָר דְּבָרִים טְמֵאִים.

וא"כ לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר הֲלָכָה כר"י. רַק הו"ל לְחַדֵּשׁ וְלוֹמַר שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁהַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת שָׂרֵי לִסְחוֹר בְּכָל דָּבָר הָאָסוּר דְּהָא לפ"ז גַּם בִּשְׁאָר דְּבָרִים אֲסוּרִים יְהֵא מֻתָּר לִסְחוֹר לר"י בְּמָקוֹם שֶׁהַמַּלְכוּת אֲוֹנֵסֶת גַּם עֲלֵיהֶם.

והו"ל לְהַיְרוּשַׁלְמִי לְמֵימַר דְּהֵיכָא שֶׁהַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת שָׂרֵי. וּלְזֶה מְפָרֵשׁ הָרַאֲבְי"ה דְּהַיְרוּשַׁלְמִי בְּסַנְהֶדְרִין פ"ג ה"ה קָאֵי אַהָא דר' שִׁמְעוֹן דְּקָאָמַר שָׁם בַּתְּחִלָּה הָיוּ קוֹרִין אוֹתָן אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית מִשֶּׁרבּוּ הָאֲוֹנָסִים וכו'.

וּמְפָרֵשׁ הַשַּׁ"ס בְּסַנְהֶדְרִין דַּף כ"ו ע"א הָאֲנָסִים הַיְינוּ אַרְנוֹנָא. וְזֶהוּ דְּקָאָמַר הַיְרוּשַׁלְמִי דְּמִתְּחִלָּה הַיְינוּ כְּשֶׁאֵין הַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת.

וּלְבַסּוֹף כְּשֶׁהַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת. וּמְפָרֵשׁ הַיְרוּשַׁלְמִי שָׁם בָּזֶה ג"כ שִׁתֵּי הַבָּרָיְתוֹת דְּמַיְיתֵי שָׁם אַלִּיבָּא דר"י חֲדָא לְחוּמְרָא וַחֲדָא לְקֻלָּא דְּתָלֵי ג"כ בָּזֶה דִּבְמָקוֹם שֶׁהַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת הֵקֵילוּ ע"ש.

וְהָא דְּקָאָמַר הַיְרוּשַׁלְמִי אַהָא דַּהֲלָכָה כר"י אוֹף הָכָא כֵּן. פֵּירוּשׁוֹ בְּנִיחוּתָא דַּהֲלָכָה כר"י בָּהָא דְּסָחוֹרָה בְּפֵירוֹת שְׁבִיעִית דפ"ג דְּסַנְהֶדְרִין וּבָהָא דפ"ז דְּשְׁבִיעִית גַּבֵּי שְׁאָר דְּבָרִים הָאֲסוּרִים.

אוֹ דְּמְפָרֵשׁ הָרַאֲבְי"ה דְּהַיְרוּשַׁלְמִי פָּרִיךְ אוֹף הָכָא כֵּן עַל תֵּרֵי לִישָׁנֵי דְּאַלִּיבָּא דר"י שָׁם דְּאִיךְ אֶפְשָׁר שֶׁיִּפְסֹק ר' אֶלְעָזָר כִּתְרֵי לִישָׁנֵי דר"י וּלְזֶה מְשַׁנֵּי דְּהָנֵי לִישָׁנֵי לָא פְּלִיגִי. רַק כָּאן בִּמְקוֹם אוֹנֶס וְכָאן בְּמָקוֹם שֶׁאֵין אוֹנֶס.

וְהָא דְּמַיְיתֵי הָרַאֲבְי"ה רְאָיָה מֵהָא דָּמִים רִאשׁוֹנִים הֶאֱכִילוּ בְּשַׂר חֲזִיר הוּא רַק לִרְאָיָה שֶׁגַּם שַׁ"ס דִּילַן ס"ל הַיְרוּשַׁלְמִי בָּזֶה לַהֲלָכָה. וְאַף שֶׁיֵּשׁ לִדְחוֹת.

מ"מ יוֹתֵר נָכוֹן לְהַתָּאִים הַבַּבְלִי עִם הַיְרוּשַׁלְמִי. כ"נ בִּישׁוּב דַּעַת הָרַאֲבְי"ה שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְסוֹד מוּסָד בַּיְרוּשַׁלְמִי.

אֲבָל כָּל הַפּוֹסְקִים לֹא ס"ל הָכִי כַּנַ"ל: וְהִנֵּה נֶחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים בְּאִיסּוּר סְחוֹרָה בְּאִיסּוּרִים אִי הָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא אוֹ דְּרַבָּנָן והנו"ב סִי' ס"ג הֶחְלִיט דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן כְּדַעַת הַגְּלְיוֹן תו' שֶׁהוּבָא בַּפּוֹסְקִים.

וּבֶאֱמֶת נִרְאֶה דַּעַת הר"ש והב"י והרע"ב שֶׁהִזְכִּירוּ ג"כ דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן. דְּבִדְאוֹרָיְיתָא אֵין שַׁיָּיךְ לְחַלֵּק בֵּין אִם יֵּשׁ אוֹנֶס מִצַּד הַמַּס אוֹ לֹא.

וכ"כ רַשָּׁ"י ותו' בְּסַנְהֶדְרִין כ"ו וְהָרַאֲבְ"ד פ"א מה' שְׁמִיטָּה וְיוֹבֵל דְּמַה שֶׁהִתִּירוּ לַחֲרוֹשׁ בִּשְׁבִיעִית מִפְּנֵי אוֹנֶס הַמַּלְכוּת. הוּא רַק בִּשְׁבִיעִית דְּרַבָּנָן ע"ש.

וע' חִיבּוּרֵי ח"א סִי' כ"ח בָּזֶה. וּבְשׁוּ"ת הָרַשְׁבָּ"א ח"ג סִי' רכ"ג כָּתַב ג"כ לְהֶדְיָא דְּהָוֵי רַק מִדִּבְרֵיהֶם ע"ש.

והפר"ח סִי' קי"ז ס"ק הוֹכִיחַ מח"א סִי' ש"א דְּהָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא. וּלְפֶלֶא שֶׁלֹּא הֵרְגִּישׁ שֶׁבְּסִימָן רכ"ג כָּתַב שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶם.

וְהוּא בְּעַצְמוֹ מַיְיתֵי שָׁם תְּשׁוּבָה זוֹ אַף מְבִיאָה מהב"י שֶׁהֵבִיא רַק בְּקִוצֶר דְּהֵיכָא שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדוֹ מֻתָּר לִיקַּח דָּבָר הָאָסוּר ג"כ. וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב בְּדוֹחַק דְּהָרַשְׁבָּ"א שָׁם קָאֵי שֶׁקּוֹנֶה

הַחֲזִיר לְמָכְרוֹ לְעֶבֶד עוֹרוֹת בְּשׁוּמָנוֹ וְהָאִיסּוּר דְּרַבָּנָן הוּא אִיסּוּר גִּידוּל חֲזִירִים כמ"ש התו' בב"ק בְּדַף פ"ב ע"ב ד"ה לֹא יְגַדֵּל.

אֲבָל ז"א דְּזֶה לָא מִיקָּרֵי גִּידוּל כְּשֶׁמּוֹכְרוֹ תֵּיכֶף וְגַם בָּרַשְׁבָּ"א שָׁם מַשְׁמַע לְהֵיפּוּךְ ע"ש. וע"כ צ"ל דְּאַף דְּמַיְיתֵי בְּסִימָן ש"א סֵוּגְיָא דִּפְסָחִים דְּיָלִיף לָהּ מִקְּרָא מ"מ ס"ל דְּהָוֵי רַק אַסְמַכְתָּא וּכְדַעַת הַפּוֹסְקִים שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

וּבְדַעַת הב"י מֻוְכָרַחְתִּים אָנוּ לוֹמַר כֵּן מִדְּכָתַב דְּלָא פְּלוּג חַזַ"ל בְּתַקָּנָתָם וכמש"ל. וְאִי הָוֵי אִיסּוּר תּוֹרָה בְּנַדַּאי לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּלָא פְּלוּג לְהָקֵל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין צוֹרֶךְ.

וכ"נ בְּדַעַת הָאֲוָרָחוֹת חַיִּים שֶׁהוּבָא בב"י שֶׁהִתִּיר בְּמַצִּיל מִיָּדוֹ. וכ"נ דַּעַת הָרַמָ"א בסי' קי"ז שֶׁהֵבִיא בְּהֶחְלֵט דִּין הָרַשְׁבָּ"א שֶׁמְּוַתֵּר לִגְבוֹת בְּחוֹבוֹ דְּהָוֵי כְּמַצִּיל מִיָּדוֹ וכ"פ כָּל הָאַחֲרוֹנִים וּמְקוֹרוֹ מִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל: וּמְדַמֶּה לָהּ שָׁם לְהַהִיא דְּרִישׁ ע"ז דְּשָׁרֵי לְפִרְעוֹ מֵהֶם הֵיכָא דְּהָוֵי כְּמַצִּיל מִיָּדָם.

וְאִי הָוֵי אִיסּוּר תּוֹרָה אֵיךְ שַׁיָּיךְ לְהָקֵל הֵיכָא דְּהָוֵי כְּמַצִּיל מִיָּדָם. והפר"ח ר"ס קי"ז והח"ס סי' ק"ד ק"ז כָּתְבוּ דְּהָוֵי מה"ת וְהַתּוֹרָה מְסָרָהּ לַחֲכָמִים בְּאֵיזֶה לְהָקֵל וּבְאֵיזֶה לְהַחְמִיר.

וְהוּא דּוֹחֵק גָּדוֹל לְחַדֵּשׁ זֶה כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִזְכַּר בַּשַּׁ"ס. וְגַבֵּי מְלֶאכֶת חוה"מ שֶׁנִּזְכַּר לָשׁוֹן זֶה בַּחֲגִיגָה דַּף י"ח.

הִסְכִּימוּ שָׁם רֹוב הַפּוֹסְקִים דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן: ועכ"פ הר"ש וְהָרַשְׁבָּ"א וְגִלְיוֹן תו' והאו"ח והב"י וְהָרַמָ"א והרע"ב והנו"ב ס"ל דְּהָוֵי מִדְּרַבָּנָן. וּסְבָרַת חִילּוּקִים הַלָּלוּ נִרְאֶה שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵד אִם יִמָּנַע מִזֶּה הִתִּירוּ כְּגוֹן שֶׁכְּבָר נִזְדַּמְּנוּ לוֹ בְּצִידָתוֹ וַהֲרֵי הֵם כְּבָר שֶׁלּוֹ.

אוֹ שֶׁנִּתְנַבְּלָה בְּהֶמְתּוֹ. וְכֵן בִּפְרִיעַת חוֹב שֶׁאִם לֹא יְקַחֵם יֹאבַד חוֹבוֹ.

וְיוֹתֵר מִזֶּה כָּתַב הפר"ח סי' קי"ז סקי"ד בְּשֵׁם שוּ"ת שַׁי לְמוֹרָא שֶׁאִם נָכְרִי נוֹתֵן מַתָּנָה לְיִשְׂרָאֵל דָּבָר טָמֵא מֻוָּתָּר לְקַבְּלוֹ דְּאִי לָא עָבֵיד לֵיהּ נְיָיחַ נַפְשׁוֹ לָא הֲוָה יָהֵיב לֵיהּ וְהָוֵי הֶפְסֵד יעו"ש. וה"ז דּוֹמֶה לִמְלֶאכֶת חוה"מ שֶׁהֻתַּר בְּדָבָר הָאָבֵד.

וְכֵן בְּמָקוֹם וּמָמְכָּר הִתִּירוּ לִמְכּוֹר בחוה"מ הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵד מִן הַקֶּרֶן כַּמְבֹאָר בסי' תקל"ט בשו"ע. וע"ש וּבְאַחֲרוֹנִים שֶׁהֵקִילוּ אִם שַׁיָּירוֹת עוֹבְרוֹת בחוה"מ וּבְיָרִיד דְּהָוֵי כְּדָבָר הָאָבֵד שֶׁאַחַר הֶחָג לֹא יְהִי זֶה.

וּכְבָר הֵעִיר בָּזֶה קְצָת הַשּׁוֹאֵל בנו"ב סי' ס"ג לְדַמּוֹת לחוה"מ. אֲבָל הנו"ב דָּחָה שָׁם דְּבָרָיו דחוה"מ שָׁאנֵי שֶׁאִם לֹא יִסְחוֹר יִצְטָרֵךְ לְיַשֵּׁב בָּטֵל אֲבָל בנ"ד יוּכַל לַעֲסֹק בְּדָבָר שֶׁל הֶיתֵּר ע"ש.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. וע' חִיבּוּרִי ח"א סי' כ"ח מַה שֶּׁבֵּאַרְתִּי בְּדִין אִם אֶפְשָׁר לְהָקֵל לִסְמֹךְ עַל דַּעַת יָחִיד בְּשָׁעַת הַדְּחָק והפ"מ וה"ה בנ"ד.

וּמִטִּרְדוֹתַי אֲקַצֵּר כִּי חָפַצְתִּי רַק לְבָאֵר שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ צַד קֻלָּא בָּזֶה בְּאֵיזֶה פְּרָטִים מוּטָב יִהְיוּ שׁוֹגְגִים בְּכַמָּה פְּרָטִים בָּזֶה. וּכְעֵין מ"ש הנו"ב שָׁם סי' ס"ג לְעִנְיַן הַסּוֹחֲרִים בְּאַרְנָבוֹת מֵתִים שֶׁרָאוּי לְהַעֲלִים עַיִן מִן הָעוֹשִׂים כֵּן ע"ש.

וְכָל הַמֵּשִׂים לֵב לְמַצָּב הַכְּלָל. יָתֵר לִבּוֹ בִּרְאוֹתוֹ אֶת עֹנִי אחב"י וְכָל מְקוֹרוֹת הַפַּרְנָסָה דָּלְלוּ וְחָרְבוּ וַאֲנָשִׁים לְמֵאוֹת יַחֲזִיקוּ בַּעֲנַף עֵסֶק אֶחָד: וּמִמֵּילָא גַּם אֶחָד מֵהֶם לֹא יַרְוִיחַ.

וּמַמָּשׁ קִיּוּם אֲוָמָתֵינוּ בָּעוֹלָם וּפַרְנָסָתָם תָּלוּי בְּנֵס לָרוֹאֶה בְּעַיִן בּוֹחֶנֶת. וד' יְרַחֵם עַל עַמּוֹ וְיַזְכֵּנוּ לִרְאוֹת בִּישׁוּעָתוֹ בב"י וע' שו"ת רעק"א סי' ע"ד שֶׁצִּיְּדוּ לְהָקֵל לִסְחוֹר בִּטְרִיפוֹת מַחֲמַת סִירְכָא ע"ש: וּבְמֶשֶׁךְ שָׁנָה אַחַר כּוֹתְבִי כָּל זֶה הֶרְאָה לִי חָכָם אֶחָד שֶׁבְּסֵפֶר בִּגְדֵי יֶשַׁע מֵהַשָּׁלָ"ה ז"ל עַל הַמָּרְדְּכַי כָּתַב ג"כ לְיַשֵּׁב דַּעַת הָרַאֲבְי"ה שֶׁפּוֹסֵק כר' יְהוּדָה דִּשְׁבִיעִית.

וּדְמַיְיתִי מֵהָא דְּחֻלִּין הַיְינוּ לִרְאָיָה שֶׁהֲלָכָה כר"י וְשָׂמַחְתִּי שֶׂזָּכִיתִי לְכַוֵּן בְּתוֹכָן כַּוָּנַת רַאֲבְי"ה לְדַעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה. אֲבָל לֹא בֵּיאֵר שׁוּם יְסוֹד לָמָּה נִפְסַק כר"י.

כִּי מֵהָא דְּחֻלִּין בֶּאֱמֶת אֵין רְאָיָה וּכְמוֹ שֶׁהִקְשָׁה הב"י. וְגַם לֹא הֵבִיא כְּלָל הַיְרוּשַׁלְמִי וְגַם מָפְרֵשׁ דר"י מַתִּיר רַק בְּצַיָּיד לְפִי שֶׁמְּשַׁלֵּם מַס מִצִּידָתוֹ לָזֶה הִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים.

וז"א דְּהָא רַאֲבְי"ה סְתָמָא נָקִיט שֶׁמְּוַתֵּר לִסְחוֹר בִּדְבָרִים טְמֵאִים. וּמַשְׁמַע אַף בְּסוֹחֵר שֶׁאֵינוֹ צַיָּיד.

וְגַם הו"ל לְחַלֵּק בֵּין מָקוֹם שֶׁמְּשַׁלְּמִים מַס לְמָקוֹם שֶׁאֵין מְשַׁלְּמִין. וע' לח"מ פ"ח מהמ"א הי"ז ובב"י סי' קי"ז.

גַּם מש"ש בַּבְּגְדֵי יֶשַׁע שֶׁגַּם הָרַמְבַּ"ם מֵיקֵל בְּצַיָּיד. לענ"ד א"א לוֹמַר כֵּן וְהִרְגִּישׁ בְּעַצְמוֹ שָׁם שֶׁהוּא דּוֹחֵק.

וְלֹא אַאֲרִיךְ בִּדְבָרָיו. וְדַי לִי שֶׁמָּצָאתִי שֶׁצִּיְּדוּ ג"כ לוֹמַר דַּהֲלָכָה כר"י: סִימָן נו ע"ד אִשָּׁה שֶׁהָרוֹפֵא תָּחַב לָהּ שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל זְכוּכִית לִבְדּוֹק בָּזֶה בִּפְנִים אִם יֵשׁ מַכָּה בַּמָּקוֹר וּמִסְתַּפֵּק כְּבוֹדוֹ אִם יֵשׁ לְטָמְאָה מִצַּד דקיי"ל דא"א לִפְתִיחַת הַקֶּבֶר בְּלֹא דָּם.

הִנֵּה דַּעַת הנו"ב מ"ת חי"ד סי' ק"כ לְהַחְמִיר בְּכִגּוֹן זֶה. וְאַף הח"ס סי' קע"ט שֶׁמְּקַיֵּל קָצָת בָּזֶה.

לֹא הִתִּיר רַק בְּהַכְנָסַת אֶצְבַּע. אֲבָל בְּהַכְנָסַת כְּלִי שֶׁמַּגַּעַת עַד הַמָּקוֹר גַּם הוּא מַחְמִיר יעו"ש.

אָכֵן בַּאֲשֶׁר בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ מָצוּי הַדָּבָר מְאוֹד מִפְּנֵי חֲלִישׁוּת שֶׁיָּרְדָה לָעוֹלָם. וְכֵן מִצַּד הַהֶרְגֵּל לִדְרוֹשׁ אֵצֶל הָרוֹפְאִים עַל כָּל דָּבָר קָטָן.

וְאִם נָבוֹא לְהַחְמִיר בְּזֶה יְהֵא מִזֶּה קִלְקוּל גָּדוֹל כִּי כַּמָּה נָשִׁים לֹא יוּכְלוּ לִיטָּהֵר לְבַעֲלֵיהֶן בְּרוֹב הָעִתִּים. וּלְזֹאת אֶרְשׁוֹם בְּקוֹנְצָר מַה שנלענ"ד בָּזֶה: א) הִנֵּה בְּגוּף דִּין אִם אֶפְשָׁר לִפְתִיחַת הַקֶּבֶר בְּלֹא דָּם פְּלִיגִי ר' יְהוּדָה וְרַבָּנָן בְּנִדָּה דַּף כ"א.

וְרַבָּנָן ס"ל דְּאֶפְשָׁר לפה"ק בְּלֹא דָּם. וּכְפִי פֵּשְׁטוּת הַכְּלָל שֶׁבְּיָדֵינוּ קיי"ל כְּרַבָּנָן נֶגֶד ר"י.

וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם פ"ה מהא"ב הי"ג כְּרַבָּנָן וְכֵן פָּסַק הָאוֹר זָרוּעַ סי' שמ"ג דְּיָחִיד וְרַבִּים הֲלָכָה כְּרַבִּים. וְכָתַב דְּרַק גַּבֵּי לֵידַת וָלָד אוֹ נֵפֶל אָמְרִינַן דא"א בְּלֹא דָּם אֲבָל בַּחֲתִיכָה וְכַדּוֹמֶה אֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם.

וְכֵן הֵבִיאוּ התו' בִּכְרִיתוּת דַּף י' ע"א שכ"ה דַּעַת הַשְּׁאִלְתּוֹת לַהֲלָכָה. וּמַשְׁמַע שָׁם בתו' שֶׁדַּעְתָּם ג"כ דַּהֲלָכָה כְּרַבָּנָן.

וְכֵן פְּסַק הרע"ב בפ"ג דְּנָדָה דַּהֲלָכָה כְּרַבָּנָן דר"י בְּזֶה וכ"ה פַּשְׁטוּת דַּעַת הַיְרוּשַׁלְמִי רפ"ג דְּנָדָה דְּאֶפְשָׁר לפה"ק בְּלֹא דָּם וע"ש במה"פ בָּזֶה. וְכֵן מֻכְרָח דְּהָא הָוֵי מַחְלוֹקֶת וְאַחַ"כ סְתָם לְמַאי דְּמוּקֵימְנַן"ס בְּדַף כ"ב מַתְנִיתִין דְּהַמַּפְלֶת דָּגִים וַחֲגָבִים כְּרַבָּנָן דר"י ע"ש וכ"ה פַּשְׁטוּת הַסְּוּגְיָא בְּנִדָּה ל"ז לְעִנְיַן אִי לֵידָה סוֹתֶרֶת יעו"ש דְּמַשְׁמַע דְּאֶפְשָׁר שֶׁתְּהֵא לֵידָה בְּלֹא דָּם וע"ש בתוד"ה רָבָא שֶׁנִּדְחֲקוּ בָּזֶה.

וְנִרְאֶה שֶׁכֵּן הִיא דַּעַת הָרִי"ף שֶׁהֲרֵי לֹא הֵבִיא כְּלָל בְּהִלְכוֹת נִדָּה הָא דא"א לפה"ק בְּלֹא דָּם. וְאַף שֶׁהָרָן"ן בה' נִדָּה הֵבִיא עַל מ"ש הָרִי"ף דְּכָל יוֹלֶדֶת בָּעֵי ז' נְקִיִּים הָא דא"א לפה"ק בַּלַ"ד.

אֲבָל בְּרִי"ף אֵינוֹ מֻכְרָח. וְעוֹד דְּהָא גַּם הָרַמְבַּ"ם כָּתַב הָא דִּלְדִידַן בָּעֵי כָּל יוֹלֶדֶת ז"נ אַף דס"ל שֶׁאֶפְשָׁר לפה"ק בַּלַ"ד.

וְכֵן מִסְתַּבֵּר וְכַיָּדוּעַ שֶׁדֶּרֶךְ הָרַמְבַּ"ם לְיַמֵּשׁ אַחַר דַּעַת הָרִי"ף. וְכֵן הוּא דַּעַת הר"א מִמִּיץ בְּסֵפֶר יְרֵאִים סִימָן קצ"ב שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא דְּמַשְׁמַעַת לֵידָה יַבֶּשְׁתָּא יע"ש הֲרֵי דס"ל דְּאֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם.

ומ"מ כָּתַב דִּלְדִידַן מַחֲמִירִינַן שֶׁכָּל יוֹלֶדֶת הָוְיָא יוֹלֶדֶת בְּזוֹב: ב) וְאַף הָרָאָבָ"ד וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָן"ן וְהָרֹא"ש וְהַטּוּר וב"י שֶׁפָּסְקוּ שא"א לפה"ק בְּלֹא דָּם. מ"מ כָּתְבוּ כֻּלָּם לְחַלֵּק דְּרַק בְּוָלָד אוֹ בַּחֲתִיכָה גְּדוֹלָה אָמְרִינַן הָכִי.

אֲבָל בַּחֲתִיכָה קְטַנָּה לָא שָׁיְיכָא סְבָרָא זוֹ וְהוֹכִיחוּ זֶה מֵהָא דְּתָנַן שֶׁהַמַּפֶּלֶת כְּעֵין קִלִּיפּוֹת וּשְׁעָרוֹת וַיַּבְחוּשִׁין אֲדֻמִּים אִם לֹא נִימּוֹחוּ טְהוֹרָה. וְכֵן הוֹכִיחוּ הַטּוּר והב"י סי' קפ"ח מֵהָא דְּאִיתָא בְּנִדָּה כ"א ע"ב שֶׁרוֹאָה בִּשְׁפוֹפֶרֶת טְהוֹרָה אַלְמָא דְּאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יְהֵא דָּם עַל הַשְּׁפוֹפֶרֶת.

וְלָזֶה פָּסַק הטוש"ע שָׁם שֶׁחֲתִיכָה שֶׁעֲוָבְיָהּ כִּשְׁפוֹפֶרֶת אֶפְשָׁר שֶׁתֵּצֵא בְּלֹא דָּם. רַק כָּתַב הב"י ובש"ע שָׁם שֶׁכֵּינָן שֶׁאֵין יָדוּעַ לָנוּ כַּמָּה עוֹבִי שְׁפוֹפֶרֶת.

לָזֶה אָנוּ מְשַׁעֲרִים רַק בִּשְׁפוֹפֶרֶת הַקָּנָה דָּק שֶׁבַּדַּקִּים: וְהַשְּׁאִלְתּוֹת שְׁאִילְתָא פ"ה וְהָאֶשְׁכּוֹל בה' נִדָּה סי' מ' כָּתְבוּ דְּהַמַּפֶּלֶת קוֹדֶם מ' יוֹם אֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם. וּלְאַחַר אַרְבָּעִים יוֹם א"א בְּלֹא דָּם.

וּמִיַּשֵּׁב בָּזֶה הַסְּתִירָה מֵהָא דִּכְרִיתוֹת דַּף י' דְּאִיתָא שָׁם דְּרָבָא ס"ל אֶפְשָׁר לפה"ק בַּלַ"ד וּבְנִדָּה דס"ו ס"ל דא"א בְּלֹא דָּם. וּלְזֶה תֵּירֵץ דְּבִכְרִיתוּת שָׁם מְפוֹרָשׁ דְּאַיְירִי קוֹדֶם מ' וּבְנִדָּה אַיְירִי לְאַחַר מ'.

וְהָרֹא"שׁ וְעוֹד פּוֹסְקִים נִתְקַשּׁוּ בְּדִבְרֵי הַשְּׁאִילְתּוֹת הַנַּ"ל מֵהָא דְּנִדָּה ס"ו. וְלֹא רָאוּ בְּפָנִים שֶׁהַשְּׁאִילְתּוֹת בְּעַצְמוֹ מַקְשֶׁה וּמְתָרֵץ כַּנַ"ל.

וּמְבוֹאָר שָׁם שֶׁגּוֹרֵס כֵּן לְהֶדְיָא בִּכְרִיתוּת י' לְחַלֵּק בֵּין קוֹדֶם מ' לְאַחַר מ' ע"ש. וכ"ה דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו בְּנִדָּה כ"ב ע"ב ע"ש.

אָכֵן בתוה"ב שַׁעַר מַפְלֶ֫ת וְיוֹלֶ֫דֶת חוֹלֵק ע"ז ע"ש. וְנִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש שֶׁמַּשְׁמַע לֵיהּ דִּבְנִדָּה ס"ו אֲיִירֵי בְּהִפִּילָה אַף קוֹדֶם מ'.

אֲבָל ז"א וְאַדְּרַבָּא מוּכָח דְּאֲיִירֵי לְאַחַר מ' דְּקָאָמַר רָבָא שָׁם קִשְׁתָּה שְׁנַיִם וּבַשְּׁלִישִׁי הִפִּילָה תֵּשֵׁב שִׁבְעָה נְקִיִּים קָסָבַר אֵין קִישּׁוּי לִנְפָלִים וא"א לפה"ק בְּלֹא דָּם. וְאִי אֲיִירֵי קוֹדֶם מ' יוֹם א"כ א"צ כְּלָל לַסְּבָרָא דְּאֵין קִישּׁוּי לִנְפָלִים.

דְּהָא לָא הָוֵי וָלָד כְּלָל. וְלֹא מִימַּעַט קִישּׁוּי רַק מֵחֲמַת וָלָד כִּדְאִיתָא בְּדַף ל"ז ע"ב וע"ש בְּסוֹגְיָא ל"ח ע"א דִּמְפוֹרָשׁ ג"כ דְּהָא דְּאֵין קוֹשֶׁי לִנְפָלִים דְּאֲיִירֵי אַחַר מ' יוֹם.

וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרֹא"ש שָׁם עוֹד מֵחֲתִיכָה. הִנֵּה הָאוֹר זָרוּעַ סי' שמ"ג כָּתַב בֶּאֱמֶת בְּדַעַת הַשְּׁאִלְתּוֹת דְּרַק בְּוָלָד אָמְרִינַן סְבָרָא דא"א בְּלֹא דָּם אֲבָל בַּחֲתִיכָה קיי"ל כִּרְבָנָן דְּאֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם ע"ש.

וְכָל הַפּוֹסְקִים לֹא רָאוּ דִּבְרֵי האו"ז. לָזֶה נִדְחֲקוּ בְּדַעַת הַשְּׁאִילְתּוֹת.

אֲבָל הָאֶשְׁכּוֹל מְחַלֵּק בֵּין חֲתִיכָה גְּדוֹלָה לִקְטַנָּה: ג) וְהִנֵּה עוֹבִי הַשְּׁפוֹפֶרֶת אַף שֶׁלֹּא נִתְפָּרֵשׁ בַּשַּׁ"ס. מ"מ נִרְאֶה כֵּיוָן שֶׁהַשַּׁ"ס וְהָרִאשׁוֹנִים נָקְטוּ סְתָם שְׁפוֹפֶרֶת מַשְׁמַע דְּאֲיִירֵי בְּשְׁפוֹפֶרֶת בֵּינוֹנִית וְלֹא דַּק שֶׁבְּדַקִּים דְּכָל כה"ג הו"ל לְפָרוּשֵׁי.

וּבְפָרָט לְשִׁיטַת הַשְּׁאִלְתּוֹת וְהָאֶשְׁכּוֹל דס"ל דְּקוֹדֶם מ' יוֹם לָא מִיקְרֵי פה"ק וְיָדוּעַ שֶׁגַּם אָז אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה הַשָּׁפִיר עָב כְּאֶצְבַּע. וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּכֵיוָן דְּהָוֵי רַק מַיָּא בְּעָלְמָא אֵינוֹ צָרִיךְ לפה"ק כ"כ כִּי יָכוֹל לְהִתְכַּוֵּון בְּצֵאתוֹ.

וע' בְּאֶשְׁכּוֹל ה' נִדָּה דְּמַשְׁמַע כֵּן. וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה דְּאַף בְּעָב כְּאֶבְרוֹ שֶׁל אָדָם ג"כ אֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם דְּהָא קיי"ל בְּנִדָּה ס"ו דְּבוֹדְקִים ע"י שְׁפוֹפֶרֶת עִם מְכָחוֹל וְהַפּוֹסְקִים כָּתְבוּ בסי' קפ"ז שֶׁיּוּכְלוּ לִבְדּוֹק ע"י שֶׁיַּעֲשׂוּ מִמּוֹךְ וּבֶגֶד כְּמוֹ אֵבֶר בְּעוֹבִי וּבְאוֹרֶךְ וַיַּכְנִיסוּהוּ לַפָּנִים ע"ש.

הֲרֵי דְּאֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם. וְהִנֵּה יֵשׁ לִדְחוֹת דְּשָׁם אֵין מַכְנִיסִין לַמָּקוֹר רַק לַמָּקוֹם שֶׁהָאֵבֶר נִכְנָס בְּשָׁעַת בִּיאָה כִּדְאִיתָא בַּפּוֹסְקִים ובש"ע שָׁם וּכְבָר כָּתַב הָרַמְבַּ"ם פֶּ"ה מה' א"ב שֶׁאֵינוֹ נִכְנָס רַק לַפְּרוֹזְדוֹר וְלַלּוּל שֶׁבֵּין פְּרוֹזְדוֹר לַעֲלִיָּה ע"ש: ד) אָכֵן לפ"ז קָשֶׁה מַאי מַקְשׁוּ הַטּוּר וב"י מֵרֹאשׁ בְּשְׁפוֹפֶרֶת דְּהָא בָּזֶה כָּתַב ג"כ הָרַמְבַּ"ם בַּפֶּ"ה מהא"ב הט"ז שֶׁהַכְנִיסָה הַשְּׁפוֹפֶרֶת לַפְּרוֹזְדוֹר.

וְאַף שֶׁהָרֹא"ש כָּתַב שָׁם רפ"ג דִּנְדָּה שֶׁהַכְנִיסָה הַשְּׁפוֹפֶרֶת עַד הַמָּקוֹר. מ"מ מַשְׁמַע שֶׁלֹּא הַכְנִיסָה לְתוֹךְ הַמָּקוֹר רַק עַד הַמָּקוֹר.

וְהֵיְינוּ ג"כ עַד הַלּוּל שֶׁמִּמֶּנּוּ וְלִפְנִים נִמְצָא דָּם הַחֲדָר כִּדְאִיתָא בְּנִדָּה י"ז ע"ב. וּבֶאֱמֶת הוּא מָקוֹם אֶחָד דְּהָא קיי"ל בְּנִדָּה מ"א ע"ב שֶׁלְּמַעְלָה מִמָּקוֹם שֶׁהַשָּׁמֶשׁ דָּשׁ אֵין דַּם נִדָּה מְטַמֵּא.

וְרַק כְּשֶׁיָּרַד הַדָּם לְמָקוֹם דִּישָׁה מְטַמֵּא וְשָׁם נִקְרָא בֵּית הַחִיצוֹן וְהֵיְינוּ לְמַטָּה מֵהַשִּׁינַיִם ע"ש. וכ"פ הָרַמְבַּ"ם וש"פ.

וע' בָּזֶה בִּירוּשַׁלְמִי פ"ו דִּיבָמוֹת הֵ"א וע' בנוב"י מ"ת חאה"ע סי' כ"ג ואכמ"ל בָּזֶה. וא"כ אֵין בָּזֶה פְּתִיחַת הַמָּקוֹר רַק שֶׁמַּכְנִיס הַשְּׁפוֹפֶרֶת עַד שֶׁהַשָּׁמֶשׁ דָּשׁ.

וּמִמֵּילָא כְּשֶׁנִּכְנַס הַדָּם לִשְׁפוֹפֶרֶת אֵינוֹ מְטַמֵּא. דִּלְמַעְלָה מֵאוֹתוֹ מָקוֹם אֵין הַדָּם טָמֵא כַּנַ"ל.

וְתֵיכֶף כְּשֶׁיּוֹרֵד הַדָּם מִשָּׁם הוּא נִכְנָס לִשְׁפוֹפֶרֶת וְשׁוּב טָהוֹר מִצַּד חֲצִיצָה אוֹ מִצַּד שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ בְּכָךְ לִרְאוֹת בִּשְׁפוֹפֶרֶת וּכְפִי שִׁיטוֹת הַפּוֹסְקִים בְּטַעַם דִּין זֶה. עכ"פ לפ"ז אֵין זֶה שַׁיָּךְ כְּלָל לִפְתִיחַת הַמָּקוֹר דְּהַמָּקוֹר לֹא נִפְתַּח כְּלָל ע"י הַשְׁפוֹפֶרֶת: ה) אָכֵן הַמַּשְׁאִת בִּנְיָמִין סי' מ"ט כָּתַב דְּרוֹאֶה בַּשְׁפוֹפֶרֶת אַיְרֵי שֶׁהִכְנִיסָהּ הַשְׁפוֹפֶרֶת לַמָּקוֹר.

וְאַף שֶׁכְּמַעַט בִּלְתִּי אֶפְשָׁרוּת לַעֲשׂוֹת כֵּן. מ"מ מִיבַּעְיָא לר' יִרְמְיָה בכה"ג מַאי.

וּכְמוֹ דְּמִיבַּעְיָ' לר"י בְּכַמָּה דְּוּכְתֵי בכה"ג בב"ב כ"ד וּבְחֻלִּין ע'. וּלְפָלֵא שֶׁלֹּא הֵבִיא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב שֶׁהִכְנִיסָהּ לְפִרוּזְדוֹר וכמש"ל.

וּבֶאֱמֶת נִרְאֶה דַּעַת המ"ב מְיֻכָּרַחַים מֵהַפּוֹסְקִים הַנַּ"ל שֶׁהִקְשׁוּ ע"ז מֵהָא דא"א לפה"ק בַּל"ד וכמש"ל. וְעוֹד נִרְאֶה דְּבֶאֱמֶת לֹא מְסַתַּבֵּר כְּלָל לוֹמַר שֶׁתִּטָּהֵר הָאִשָּׁה כְּשֶׁיּוֹצֵא הַדָּם ע"י הַשְׁפוֹפֶרֶת בְּשִׁבִיל שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לִרְאוֹת בַּשְׁפוֹפֶרֶת רַק אִם יוֹצֵא הַדָּם ע"י הַשְׁפוֹפֶרֶת מִגּוּף הַמָּקוֹר וְשַׁיָּךְ אֵין דַּרְכָּהּ בְּכָךְ.

אֲבָל בְּשֶׁכְּבָר יָצָא הַדָּם מֵהַמָּקוֹר. וְרַק כְּשֶׁיָּצָא לְמַטָּה מֵהַשִּׁינַיִם פָּגַע בַּשְׁפוֹפֶרֶת וְיָצָא עִם הַשְׁפוֹפֶרֶת.

וַדַּאי שֶׁאֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ בְּכָךְ. וּמָצָאתִי בסד"ט סי' קפ"ח שֶׁכָּתַב ג"כ כִּסְבָרָא זוֹ ע"ש.

וְרַק מִשּׁוּם טַעַם דַּחֲצִיצָה שַׁיָּךְ לְטַהֵר אַף בְּאוֹפֶן זֶה אִם הַדָּם בְּתוֹךְ הַשְׁפוֹפֶרֶת. אֲבָל כְּשֶׁהַדָּם עַל גַּבֵּי הַשְׁפוֹפֶרֶת אֵין שַׁיָּךְ לְטַהֵר.

וְלָזֶה ע"כ צ"ל שֶׁהַשְׁפוֹפֶרֶת נִכְנָס לַמָּקוֹר כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים הַנַּ"ל וכהמ"ב הַנַּ"ל. אֲבָל הַשְׁפוֹפֶרֶת שֶׁבּוֹדֶקֶת בּוֹ אִשָּׁה שֶׁרוֹאֶה מֵחֲמַת תַּשְׁמִישׁ.

כְּבָר הוֹכִיחַ המ"ב שָׁם בִּרְאָיוֹת בְּרוּרוֹת שא"צ לְהַכְנִיסָהּ לְמָקוֹר. רַק לַמָּקוֹם שֶׁהַשָּׁמֶשׁ דָּשׁ וּכְפַשְׁטוּת לְשׁוֹן הַפּוֹסְקִים בָּזֶה: ו) וְעוֹד נִרְאֶה דְּהִנֵּה הַמָּקוֹר הוּא הַחֶדֶר כַּמְבֹאָר בְּנִדָּה י"ז ע"ב ע"ש בפירש"י וּבְרַמְבַּ"ם פ"ה מהא"ב וּשְׁאָר פּוֹסְקִים.

וְהַחֶדֶר הוּא לְפָנִים מֵהַפְּרוּזְדוֹר וּלְמַטָּה מֵהָעֲלִיָּה כִּדְאִיתָא שָׁם וּכְשֶׁהַדָּם יוֹצֵא מִן הַחֶדֶר שֶׁהוּא הַמָּקוֹר נִכְנָס לְקַרְקַע הַפְּרוּזְדוֹר כִּדְאִיתָא בְּנִדָּה דַּף י"ח ע"א וע"ש בְּרַשׁ"י. וְהַיְינוּ לְפִי שֶׁהַפְּרוּזְדוֹר גָּבוֹהַּ יוֹתֵר מִן הַחֶדֶר.

וּפֶתַח הַמָּקוֹר לַפְּרוּזְדוֹר הוּא לְמַטָּה מִמְּקוֹם הַלּוּל שֶׁמִּפְּרוּזְדוֹר לָעֲלִיָּה. וא"כ כְּשֶׁתּוֹחֶבֶת הָאֶצְבַּע אוֹ הַשְׁפוֹפֶרֶת לַפְּרוּזְדוֹר.

אַף שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ לְתוֹךְ הַלּוּל. מ"מ כְּבָר הִגִּיעַ כְּנֶגֶד פִּי הַמָּקוֹר דְּהַיְינוּ פֶּתַח שֶׁמֵּחֶדֶר לַפְּרוּזְדוֹר.

וכ"כ הַפּוֹסְקִים שֶׁפֶּתַח הַחֶדֶר לַפְּרוּזְדוֹר הוּא לְמַטָּה וכפירש"י בְּנִדָּה י"ח ע"א שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא שֶׁהַחֶדֶר נָמוּךְ וְשָׁוֶה לַפְּרוּזְדוֹר. וְהַיְינוּ לְקַרְקַע הַפְּרוּזְדוֹר וְלֹא לְגַגּוֹ וְהַלּוּל הוּא בְּגַג הַפְּרוּזְדוֹר יעו"ש.

וּבָזֶה א"ש הָא דְּאִיתָא בַּשַּׁ"ס בְּנֶדֶה מ"א ע"ב שֶׁעַד הַשִּׁנַּיִם מִיקָּרֵי חוּץ וּמִן הַשִּׁנַּיִם לְפָנִים נִקְרָא פָּנִים. וְכָתְבוּ הב"י סי' קצ"ו וְהַמַּשְׁאֵת בִּנְיָמִין סי' מ"ט שֶׁהַכֹּל הוּא בִּפְרוֹזְדוֹר.

וּמִקְצָת פְּרוֹזְדוֹר נִקְרָא חוּץ וּמִקְצָתוֹ פָּנִים. וְהוּא תָּמוּהַּ דמנ"ל לְחַלֵּק בְּמָקוֹם אֶחָד בֵּין חֵלֶק מִמֶּנּוּ לְחֵלְקוֹ הַשֵּׁנִי.

אֲבָל לפמ"ש א"ש שֶׁהַטַּעַם הוּא לְפִי שֶׁשָּׁם הוּא כְּבָר לְמַעְלָה מִפֶּתַח הַמָּקוֹר לָזֶה נִקְרָא פָּנִים. וְאַף שֶׁנִּרְאֶה מֵהַשַּׁ"ס שֶׁפֶּתַח הַחֶדֶר הוּא לְמַטָּה מֵהַשִּׁנַּיִם.

מ"מ י"ל שֶׁנִּמְשַׁךְ קְצָת לְמַעְלָה עַד כְּנֶגֶד הַשִּׁנַּיִם. רַק הַדָּם כְּשֶׁהוּא שׁוֹתֵת הֲרֵי הוּא יוֹרֵד בְּתַחְתִּית הַפֶּה לְקַרְקַע הַפְּרוֹזְדוֹר.

ולפ"ז א"ש הַכֹּל שֶׁהַתַּשְׁמִישׁ ג"כ מַגִּיעַ כְּנֶגֶד פֶּתַח הַמָּקוֹר שֶׁהִזְכַּרְנוּ. וְכֵן בְּדִיקַת חוֹרִין וּסְדָקִין וּבְדִיקַת שְׁפוֹפֶרֶת לָרוֹאֶה מֵחֲמַתתַּשְׁמִישׁ הַכֹּל מַגִּיעַ עַד כְּנֶגֶד פֶּה הַמָּקוֹר.

וע' בְּסֵפֶר מַעֲשֶׂה טוֹבִיָּה בְּשַׁעַר גַּן נָעוּל מ"ש בִּפְרָטֵי נִיתּוּחַ הָאֲבָרִים בָּזֶה. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כִּי צָרִיךְ לָזֶה בְּקִיאוּת בְּנִיתּוּחַ כמ"ש הַמַּשְׁאֵת בִּנְיָמִין סי' מ"ט.

אָכֵן שִׁיטַת הַפּוֹסְקִים נְכוֹנִים יוֹתֵר ע"פ סְבָרָא זוֹ: ז) וּבֶאֱמֶת בלא"ה קָשֶׁה לִי טוּבָא עַל הַפּוֹסְקִים הַנַּ"ל מַה מַּקְשׁוּ מֵהָא דְּשְׁפוֹפֶרֶת וּמֵחֲתִיכָה. דְּהָא שַׁפִּיר י"ל דא"א לפה"ק בַּל"ד.

וְהָכָא הֲרֵי יֵשׁ דָּם בְּהַשְׁפוֹפֶרֶת וְהַחֲתִיכָה רַק שֶׁהַדָּם טָהוֹר מִצַּד חֲצִיצָה אוֹ שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לִרְאוֹת כֵּן [וּבַחֲתִיכָה י"ל שֶׁהַדָּם נִכְנָס בִּבְקָעִים מִבַּחוּץ. וע' טַ"ז סי' קפ"ח שֶׁכָּתַב דְּגַם מִבַּחוּץ ג"כ אָמְרִינַן שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ בְּכָךְ.

וְכֵן מוּכָח בחי' הָרַשְׁבָּ"א וּבְאֶשְׁכּוֹל ה' נִדָּה שֶׁכָּתְבוּ לְחַלֵּק בֵּין אֶצְבַּע לִשְׁפוֹפֶרֶת דְּאֶצְבַּע הָוֵי מִין בְּמִינוֹ וְאֵינוֹ חוֹצֵץ. אַלְמָא דְּאַיְירֵי שֶׁהַדָּם מִבַּחוּץ וּכְמוֹ בְּאֶצְבַּע] ועפ"ז יֵשׁ לְתָרֵץ קֻוּשְׁיַּית הָרַאשׁוֹנִים אַהָא דְּאָמַר רָבָא בְּדַף ס"ו דא"א לפה"ק בַּל"ד דְּהָא בְּדַף כ"ב קָאָמַר דכ"ע אֵין דַּרְכָּהּ לִרְאוֹת בַּחֲתִיכָה.

וְהִקְשׁוּ דְּהָא מ"מ א"א לפה"ק בַּל"ד. וְנִדְחֲקוּ לוֹמַר דְּבֶאֱמֶת אִיהוּ לָא ס"ל הָכִי.

ולפמ"ש א"ש בִּפְשִׁיטוּת דְּאַף שא"א בְּלֹא דָּם. מ"מ טְהוֹרָה דְּאֵין דַּרְכָּהּ בְּכָךְ.

וְהָא דְּדַף ס"ו י"ל שֶׁדַּרְכָּהּ בְּכָךְ לִרְאוֹת דָּם עִם וָלָד. שׁוּב רָאִיתִי בסד"ט וּבְחַוַּת דַּעַת סי' קפ"ח שֶׁהִרְגִּישׁוּ בָּזֶה.

ומש"ש הח"ד שהב"י חָזַר בּוֹ בש"ע וְלֹא ס"ל לְחַלֵּק בְּשִׁיעוּר שְׁפוֹפֶרֶת. תְּמַהֲנִי דְּהָא מְפוֹרָשׁ בש"ע ס"ס קפ"ח שֶׁבִּשְׁפוֹפֶרֶת דַּק אֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם ע"ש: ח) וְאֶפְשָׁר לְיַשֵּׁב שֶׁקֻּוּשְׁיַּית הַטּוּר וב"י הוּא דְּכֵינָן שֶׁדָּרָךְ לָצֵאת דָּם בְּעֵת פְּתִיחַת הַמָּקוֹר.

א"כ אֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ שֶׁל אִשָּׁה לִרְאוֹת דָּם בַּחֲתִיכָה אוֹ בַּשְּׁפוֹפֶרֶת. דְּהָא שַׁפִּיר דַּרְכָּהּ בְּכָךְ.

וע"כ צ"ל דְּאַיְירֵי בַּחֲתִיכָה וּשְׁפוֹפֶרֶת קְטַנָּה בְּאוֹפֶן שֶׁאֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם: וּלְזֶה אַף כְּשֶׁיּוֹצֵא דָּם שַׁפִּיר יֵשׁ לְטַהֵר מִפְּנֵי שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ בְּכָךְ. אָכֵן לְטַעַם חֲצִיצָה לֹא תִּכּוֹן סְבָרָא זוֹ.

וְהִנֵּה בַּחֲתִיכָה כְּבָר כָּתְבוּ הָאֶשְׁכּוֹל וְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ דְּהָוֵי מב"מ וּבִשְׁפוֹפֶרֶת אִם הַדָּם בַּחוּץ לֹא שַׁיָּךְ חֲצִיצָה: ט) אֲבָל פַּשְׁטוּת דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"שׁ מַשְׁמַע כמש"ל דְּגַבֵּי שְׁפוֹפֶרֶת לָא קָשֶׁה לְהוּ כְּלָל מֵהָא דא"א לפה"ק בַּל"ד מְשׁוּם דס"ל כמש"ל שֶׁהַדָּם יָרַד לִשְׁפוֹפֶרֶת ומ"מ אֵינוֹ מְטַמֵּא מְשׁוּם חֲצִיצָה אוֹ שֶׁאֵין דֶּרֶךְ.

וְרַק בַּחֲתִיכָה נִתְקַשּׁוּ וְכָתְבוּ מְשׁוּם דס"ל שֶׁהוּא דַּם חֲתִיכָה וְלֹא דַּם נְדָּה. וּלְהָכִי מְפָרֵשׁ רָבָא פְּלֻגְתָּא דַּחֲתִיכָה אַף דִּלְדִידֵיהּ ס"ל שא"א בַּל"ד.

מ"מ נ"מ לְעִנְיַן רוֹאָה בְּשִׁפּוֹפֶרֶת שֶׁטְּהוֹרָה ע' בְּרֹא"שׁ פ"ג שֶׁכָּתַב כֵּן וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב בְּשַׁעַר מַפָּלֶת וְיוֹלֶדֶת. וְכֵן מוּכָח לְהֶדְיָא בְּהָרֹא"שׁ וְרַשְׁבָּ"א שָׁם שֶׁנִּתְקַשּׁוּ מִדְּרָבָא אַדְּרַבָּא וְכַנַ"ל.

וְהִקְשָׁה הב"י עַל הָרֹא"שׁ סי' קפ"ח דְּמַאי קֻשְׁיָא הָא י"ל דְּאַיְירֵי בַּחֲתִיכָה קְטַנָּה וּכְמוֹ שְׁפוֹפֶרֶת. וְנִדְחַק מְאוֹד לוֹמַר דְּבָעֵי הָרֹא"שׁ לְיַשֵּׁב אַף אֵינִימָא דְּאַיְירֵי בַּחֲתִיכָה גְּדוֹלָה וְהוּא תָּמוּהַּ דְּהָא תֵּירוּץ הָרֹא"שׁ שָׁם דְּרָבָא קָאָמַר אַלִּיבָּא דמ"ד אֶפְשָׁר פה"ק בַּל"ד וְלֵיכָּא לָא ס"ל הוּא דְּוַחַק גָּדוֹל.

וּטְפֵי א"ש לוֹמַר דְּאַיְירֵי בַּחֲתִיכָה קְטַנָּה דְּוַמְיָא דִּשְׁפוֹפֶרֶת דְּאַיְירֵי בָּהּ. אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּהָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"שׁ לָא ס"ל כְּלָל הַחִלּוּק בֵּין חֲתִיכָה גְּדוֹלָה לִקְטַנָּה.

וּמִשְׁפוֹפֶרֶת לָא קָשֶׁה לְהוּ כְּלָל וכמש"ל דְּהָא שַׁפִּיר יָצָא דָּם וּמ"מ אֵינוֹ מְטַמֵּא בַּשְּׁפוֹפֶרֶת וכ"ה דַּעַת הָרָאָבָ"ד בבעה"נ. וְרַק בְּמַפָּלֶת שְׁעָרוֹת וּקְלִיפּוֹת וְיַבְחוּשִׁין כָּתְבוּ הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"שׁ פ"ג ס"ג שֶׁבִּדְבָרִים קְטַנִּים כְּאֵלֶּה אֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר א"א לפה"ק בַּל"ד.

וְזֶה מֻכְרָח דְּהָא גַּם בַּדָּם טָהוֹר נִפְתַּח הַמָּקוֹר. ומ"מ אֵין חוֹשְׁשִׁין לְדָם טָמֵא בִּשְׁבִיל פה"ק.

אֲבָל כָּל שֶׁיֵּשׁ עָלָיו שֵׁם חֲתִיכָה שׁוּב אֵין חִלּוּק בֵּין גְּדוֹלָה לִקְטַנָּה וּכְפַשְׁטוּת הַסֻּגְיָא דַּף כ"א דְּפְלִיג ר' יְהוּדָה בַּחֲתִיכָה וְלֹא חִלֵּק בֵּין גְּדוֹלָה לִקְטַנָּה. וְכֵן מוּכָח בָּרֹא"שׁ רפ"ג שֶׁהִקְשָׁה עַל הַשְּׁאִלְתּוֹת דס"ל דְּמַפָּלֶת קוֹדֶם מ' יוֹם אֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם דְּהָא אָמְרִינַן הָכָא דְּאַף בַּחֲתִיכָה ס"ל לר"י דא"א בְּלֹא דָּם וְנִשְׁאַר בְּקֻשְׁיָא.

וּלְדַעַת הַטּוּר וב"י שֶׁמְּחַלְּקִים בֵּין חֲתִיכָה גְּדוֹלָה לִקְטַנָּה לק"מ די"ל דס"ל לְהַשְּׁאִלְתּוֹת שֶׁקּוֹדֶם מ' הָוֵי כַּחֲתִיכָה קְטַנָּה. וּכְבָר הִרְגִּישׁ בָּזֶה בְּמַעֲדַנֵּי יו"ט שָׁם.

וְהֵבִיא ע"ז דִּבְרֵי הב"י בסי' קפ"ח שֶׁהִקְשָׁה עַל הָרֹא"שׁ. וּדְבָרָיו תְּמוּהִים דהב"י קָאֵי עַל דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ פ"ג ס"ב.

אֲבָל לֹא עַל דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הַלָּלוּ. אֲבָל הָעִיקָּר לענ"ד כמש"ל דְּלָא ס"ל לְהָרֹא"שׁ כְּלָל לְחַלֵּק בֵּין חֲתִיכָה גְּדוֹלָה לִקְטַנָּה וְהָאֶשְׁכּוֹל מְתָרֵץ בֶּאֱמֶת קֻשְׁיַּית הָרֹא"שׁ ע"פ חִלּוּק זֶה.

וְיֵשׁ בְּשִׁיטָה זוֹ ואכמ"ל כִּי הוּא עִנְיָן רָחָב מְאוֹד: י) וּבֶאֱמֶת צָרִיךְ לְהָבִין דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"שׁ וּשְׁאָר רִאשׁוֹנִים לָמָּה לֹא הִקְשׁוּ אַהָא דְּשְׁפוֹפֶרֶת מֵהָא דא"א לפה"ק בַּל"ד וּכְמוֹ שֶׁהִקְשׁוּ הַטּוּר וב"י. ומש"ל בְּטַעְמָם מִסָּתָם שֶׁהֲרֵי יָצָא דָּם בַּשְּׁפוֹפֶרֶת.

עֲדַיִן אֵינוֹ מַסְפִּיק דְּכָל כה"ג הו"ל לְפָרוּשֵׁי. וּבִפְרָט כֵּיוָן שֶׁהִקְשׁוּ זֶה גַּבֵּי חֲתִיכָה הו"ל לְפָרֵשׁ דִּבְרֵיהֶם דְּגַבֵּי שְׁפוֹפֶרֶת לֹא קָשֶׁה מְשׁוּם שי"ל סְבָרָא הַנַּ"ל.

וְלָזֶה נלע"ד שֶׁהָיָה פְּשׁוּט לְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרִא"שׁ דְּלָא שַׁיְיכָא סְבָרָא דא"א לפה"ק בַּל"ד רַק כְּשֶׁנִּפְתַּח הַקֶּבֶר מִבִּפְנִים ע"י שֶׁמִּתְעוֹרֵר אֵיזֶה דָּבָר לָצֵאת מִשָּׁם כְּגוֹן וָלָד אוֹ חֲתִיכָה וְכַדּוֹמֶה וְזֶה גּוֹרֵם שֶׁיִּתְעוֹרֵר הַדָּם ג"כ לָצֵאת.

אֲבָל ע"י מַה שֶּׁפּוֹתְחִין הַקֶּבֶר מִבַּחוּץ. אֵין מִתְעוֹרֵר הַדָּם שֶׁבִּפְנִים כְּלָל.

וְאֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם. וא"ש הָא דְּשְׁפוֹכָּרת כְּפְשׁוּטוֹ.

וצע"ג עַל הַטּוּר וב"י מֵהֵיכָן הָיָה פָּשׁוּט לָהֶם כ"כ דְּאַף פה"ק מִבַּחוּץ א"א בַּל"ד כְּדֵי לְהַקְשׁוֹת מֵהָא דְּשְׁפוֹכָּרת. וְאַדְרַבָּא יֵשׁ לְהוֹכִיחַ לְהֶיפּוּךְ מִדְּלָא מָצִינוּ בַּשַּׁ"ס סְבָרָא זוֹ רַק גַּבֵּי חֲתִיכָה וְגַבֵּי נָפַל בְּנִדָּה כ"א ול"ח וס"ו וּבִכְרִיתוּת י'.

והו"ל לְהַשַּׁ"ס לְאַשְׁמוֹעִינַן בִּפְשִׁיטוּת שֶׁאִם פָּתְחוּ הַקֶּבֶר בְּאֵיזֶה דָּבָר א"א בְּלֹא דָּם. וע"כ צ"ל דְּבַפְתִיחָה מִבַּחוּץ בֶּאֱמֶת טְהוֹרָה דְּאֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם: יא) וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִבְּדִיקַת הָאִשָּׁה שֶׁהִצְרִיכוּ בְּחוֹרִין וּסְדָקִין כִּדְאִיתָא בְּנִדָּה דַּף ה' וְדַף י"ב ע"א דְּמַשְׁמַע שֶׁאֵין קַפְדָּא אַף אִם תַּגִּיעַ בְּאֶצְבָּעָהּ לְתוֹךְ הַמָּקוֹר וכמ"ש הַפּוֹסְקִים בסי' קצ"ו שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתִּבְדּוֹק בְּעוֹמֶק כְּפִי אֶפְשָׁרוּתָהּ ועכ"פ לְמָקוֹם שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ דָּשׁ.

וְאַף שהב"י בסי' קצ"ו נָחֵלַק ע"ז בכ"ז הָעִיקָּר הוּא כֵּן כמ"ש המעיו"ט פֶּרֶק בָּתְרָא דְּנִדָּה ס"ה אוֹת י'. וע"ש בְּלֶחֶם חֲמוּדוֹת וע' בָּאַחֲרוֹנִים סי' קצ"ו בָּזֶה.

וְכֵן מוּכָח מִמִּשְׁנָה דְּחֻלִּין דַּף ע"א שֶׁאֶפְשָׁר לְהַכְנִיס הַיָּד לְתוֹךְ הָרֶחֶם. וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין יָדָהּ לְיַד חֲבִירְתָּהּ.

אִם לֹא שֶׁנֶּאֱמַר דְּבְעוֹבִי אֶצְבַּע לָא מִיקְרֵי פה"ק לְעִנְיָן זֶה וכמש"ל. וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִמַּה שֶׁכָּתְבוּ כַּמָּה פּוֹסְקִים וְהוּבְאוּ בסי' ק"צ שֶׁהַרְגָּשַׁת פְּתִיחַת פִּי הַמָּקוֹר אֵינָהּ הַרְגָּשָׁה וּטְהוֹרָה.

וְלָא אָמְרִינַן דא"א לפה"ק בְּלִי דָּם. וע"כ הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן שֶׁיָּצָא מִבִּפְנִים אֵיזֶה דָּבָר לְחוּץ.

אֲבָל בְּגַוְונָא אַחֲרִינָא לָא. דְּהָא בְּנוֹדַאי אֵין שַׁיָּךְ לְחַלֵּק בֵּין נִפְתַּח מְעַט לְהַרְבֵּה.

דְּלָא תּוּכַל לְהַרְגִּישׁ זֹאת. שׁוּב רָאִיתִי שכ"כ בְּשְׁאִילַת יַעֲבֵ"ץ ח"ב סס"ה ע"ש.

וכ"כ הַבַּיִת מֵאִיר וְעוֹד אַחֲרוֹנִים בסי' קצ"ד שֶׁנֶּחְלְקוּ שָׁם עַל הנ"ש שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ לפה"ק אַף שֶׁלֹּא יָצָא מְאוּמָה. וע' בפ"ת שָׁם בְּשֵׁם הַתְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה ומהכרו"פ וְעוֹד אַחֲרוֹנִים שָׁם שֶׁחָלְקוּ עַל הנ"ש מִטְּעָמִים אֲחֵרִים מַשְׁמַע דִּבְגוּף הַסְּבָרָא מוֹדוֹ להנ"ש ע"ש וַאֲקַצֵּר.

וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּמַה שֶּׁתּוֹחֵב דָּבָר מִבַּחוּץ לִפְנִים הָוֵי כְּמוֹ יְצִיאָה מִפְּנִים לַחוּץ. דְּלָא דָּמֵי כְּלָל כַּמּוּבָן.

וְכֵן מוּכָח דַּעַת הסמ"ע שֶׁהוּבְאָה בְּמַשְׂאַת בִּנְיָמִין סי' מ"ט שֶׁאַף אִם תּוֹחֶבֶת אֶצְבָּעָהּ וְהַמִּכְחוֹל בְּיַחַד לְתוֹךְ פִּי הַמָּקוֹר. מ"מ טְהוֹרָה אִם לֹא רָאֲתָה דָּם יעו"ש לְהֶדְיָא.

אַלְמָא דס"ל דִּבְעוֹבִי אֶצְבַּע לָא אָמְרִינַן דא"א לפה"ק בַּל"ד: יב) וְכֵן נִרְאֶה לְהוֹכִיחַ לְשִׁיטַת הָרָנָ"ה בְּבֵעַל הַנֶּפֶשׁ בְּהַשָּׁגוֹתָיו לְשַׁעַר הַפְּרִישָׁה וּמֵהַתּוֹ' רי"ד פ"ג דִּנְדָּה שֶׁכָּתְבוּ דר"י פְּלִיג אַף בְּמַפָּלֶת כְּמִין קִלְיפּוֹת וּשְׁעָרוֹת וס"ל דא"א לפה"ק בַּל"ד אַף בִּדְבָרִים קְטַנִּים מְאוֹד.

וְכָתַב הָרָ"ן ה שָׁם וְה אַף לְדַעַת הַשְּׁאִלְתּוֹת דס"ל שֶׁהַמַּפֶּלֶת קוֹדֶם אַרְבָּעִים אֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם ע"ש. וְקָשֶׁה טוּבָא עַל שִׁיטָה זוֹ מַה יַּעֲנוּ בְּהָא דִּשְׁפוֹפֶרֶת שֶׁנִּתְקַשׁוּ בָּזֶה הַטּוּר וְהב"י כֵּיוָן דס"ל שֶׁאַף בַּחֲתִיכָה קְטַנָּה א"א בַּל"ד.

וע"כ צ"ל כמש"ל אוֹ דס"ל שֶׁפְּתִיחַת הַקֶּבֶר מִצַּד חוּץ שַׁפִּיר אֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם. אוֹ מִצַּד דְּשַׁפִּיר יָצָא דָּם ומ"מ הִיא טְהוֹרָה לְפִי שֶׁרָאֲתָה הַדָּם בַּשְּׁפוֹפֶרֶת וְזֶה בָּרוּר בע"ה.

וּמִזֶּה נִשְׁמַע שֶׁדַּעַת שְׁאָר הָרֹאשׁוֹנִים ג"כ הָכִי דְּהָא בְּזֶה לֹא מָצִינוּ מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים. וְדִבְרֵי הַטּוּר וב"י צ"ע לענ"ד:יג) וּלְפִי שִׁיטַת הַפּוֹסְקִים הַנַּ"ל שֶׁהוֹכִיחוּ מֵהָא דְּרוֹאֶה בִּשְׁפוֹפֶרֶת דְּבָעוֹבִי שְׁפוֹפֶרֶת לֹא שַׁיָּיךְ הָא דא"א לפה"ק בַּל"ד: נִרְאֶה לְהוֹכִיחַ דְּאַף בְּעוֹבִי אֶצְבַּע אֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם.

דְּהִנֵּה הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו בְּנִדָּה דַּף כ"א ע"ב כָּתַב שֶׁאִם תְּחָבָהּ אֶצְבַּע לְפָנִים וְהוֹצִיאָה דָּם מִן הַמָּקוֹר טְמֵאָה דִּבְשַׂר הָאֶצְבַּע הָוֵי מִין בְּמִינוֹ וְאֵינוֹ חוֹצֵץ. וכ"כ הָאֶשְׁכּוֹל בְּהִלְכוֹת נִדָּה סִימָן מ'.

וְהָאֶשְׁכּוֹל בְּעַצְמוֹ מֵביא שָׁם ג"כ מִדְּבָעֵי ר' יִרְמְיָה מר"ז הָרוֹאֶה בִּשְׁפוֹפֶרֶת מַהוּ. לְהוֹכִיחַ שֶׁיֵּשׁ חִילּוּק בֵּין חֲתִיכָה גְּדוֹלָה לְקַטַּנָּה לְעִנְיַן פְּתִיחַת הַקֶּבֶר ע"ש.

וַהֲרֵי מְבֹאָר בְּדִבְרֵיהֶם שֶׁהָאֶצְבַּע מַגִּיעַ לַמָּקוֹם שֶׁהַשְּׁפוֹפֶרֶת מַגִּיעַ. וּלְשׁוֹן הָרַשְׁבָּ"א מַשְׁמַע לְהֶדְיָא שֶׁהָאֶצְבַּע מַגִּיעַ לַמָּקוֹר.

וְדִלְאֹ כהח"ס סי' קע"ט שֶׁהֶחְלִיט שֶׁהָאֶצְבַּע אֵינוֹ מַגִּיעַ לַמָּקוֹר. וּמִמֵּילָא מוּכָח דס"ל לְהָאֶשְׁכּוֹל וּלְהָרַשְׁבָּ"א דִּבְעוֹבִי אֶצְבַּע שַׁפִּיר אֶפְשָׁר בְּלֹא דָּם.

וְכֵן מְפֹרָשׁ לְהֶדְיָא בַּמִּשְׁנָה חֻלִּין ע"א ע"א שֶׁהֶחֱיָה הוֹשִׁיטָהּ יָדָהּ לִפְנִים וְנָגְעָה בְּעִוָּבָר דְּהָוֵי טֻמְאָה בְּלוּעָה אִם לֹא שֶׁסּוֹפוֹ לָצֵאת ע"ש בַּסֶּוּגְיָא. הֲרֵי מְפֹרָשׁ שֶׁיְּכוֹלָה לְהַגִּיעַ יָדָהּ לִפְנִים תּוֹךְ הַמָּקוֹר.

וּבְזֶה מְיֻשָּׁב מַה שֶׁהִקְשֵׁינוּ לְדַעַת הַפּוֹסְקִים הַנַּ"ל לָמָּה לֹא פֵּירֵשׁ הַשַּׁ"ס שִׁיעוּר עֹנִבִי הַשְּׁפוֹפֶרֶת. אֲבָל לפמ"ש י"ל שֶׁיָּדוּעַ שעכ"פ אֵינוֹ עָב יוֹתֵר מֵאֶצְבַּע אוֹ הָאֵבֶר.

וְכֵן מוּכָח מִדְּלָא חָיְישִׁינַן לְבִיאַת כָּל אָדָם שֶׁמָּא יַגִּיעַ לַמָּקוֹר וְיָצָא דָּם דְּכֵיוָן שֶׁלְּדַעְתָּם אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ בְּאֶצְבַּע לַמָּקוֹר וכמש"ל. וְכֵן בְּדִיקַת הָאִשָּׁה הוּא ג"כ בְּאֶצְבַּע: יד) וּבְגוּף דִּין דא"א לפה"ק בְּלֹא דָּם כָּתַב הָרָאָבָ"ד בבעה"נ בְּשַׁעַר תְּיִקּוּן הַוְּסָתוֹת דְּזֶה רַק מִצַּד רֹוב שֶׁרוֹב דָּמִים שֶׁבָּאִשָּׁה טְמֵאִים.

וְדָנִין רֹוב זֶה כְּנִדְאִי וְאַף לְקֻלָּא דְּהָא אִיתָא בְּנִדָּה כ"א ע"ב שֶׁעַל רֹוב זֶה מְבִיאָה קָרְבָּן וְנֶאֱכָל. אֲבָל נִדְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיָּצָא ע"י פה"ק רַק דָּם טָהוֹר.

וְהָרָ"ן ה חוֹלֵק עָלָיו שָׁם וס"ל שֶׁהַכְּוָנָה שא"א בְּלֹא דָּם טָמֵא. וְהִנֵּה לְהָרָאָבָ"ד נִרְאֶה דְּהֵיכָא שֶׁיֵּשׁ עוֹד סָפֵק.

יֵשׁ לַעֲשׂוֹת מִזֶּה ס"ס לְדַעַת התו' בְּכְתֻבּוֹת דַּף ט' דְּאַף בְּמָקוֹם רֹוב אָמְרִינַן ס"ס. וְאַף דְּשָׁם אִיְּירִי בְּרוֹב רָצוֹן שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר כַּמְבֹאָר שָׁם בתו'.

מ"מ הֲרֵי כְּבָר כָּתְבוּ התו' בְּנִדָּה י"ח ע"א ד"ה שֶׁלְּיָא דְּאַף בְּכָל רֹוב אָמְרִינַן ס"ס מְשׁוּם דְּמְצָרְפִינַן מִיעוּטָא לְמֶחֱצָה שֶׁל סָפֵק הַשֵּׁנִי וְהָוְיָא רֻבָּא וּכְהָא דְּחֻלִּין ע"ז שֶׁמְּצָרְפִין מִיעוּטָא דְּנִדְמֶה לְמֶחֱצָה נְקֵיבוֹת.

וְכֵן קָבַע מַסְמְרוֹת בָּזֶה בסד"ט סי' קפ"ז ס"ק ט"ו וע"ש סי' קפ"ג סק"ג בָּזֶה [וְרַק מַה שֶּׁהֵבִיא מֵהַשָּׁ"ך סי' נ"ג שֶׁהֵיכִי שֶׁשְּׁכִיחַ לְאִיסּוּר לָא אָמְרִינַן ס"ס והסד"ט חוֹלֵק עָלָיו. לענ"ד י"ל דְּהֵיכָא שֶׁהָאִיסּוּר הַשָּׁכִיחַ הוּא נֶגֶד שְׁנֵי הַסְּפֵקוֹת וַדַּאי דְּלָא אָמְרִינַן ס"ס] וּכְבָר כָּתַב הַכְּרֵתִי וּפְלֵתִי בְּבֵית הַסָּפֵק שֶׁגַּם הָרָאָבָ"ד פ"ט מה' טֻמְאַת מֵת הי"א וְכֵן הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה ס"ל דְּאָמְרִינַן ס"ס בִּמְקוֹם רֹוב ע"ש.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּפָרָט זֶה וּבְדִבְרֵי הכ"מ שָׁם. אַךְ אֵין הָעֵת מַסְפֶּקֶת מֵרֹוב טָרְדוֹתַי כִּי לענ"ד מש"ש הכ"מ גַּבֵּי עֻבְדָּא דְּשִׁפְחָתוֹ שֶׁל מֵצִיק בִּפְסָחִים דַּף ט' דְּרֹוב נָשִׁים וָלָד מְעַלְיָא יָלְדוּ תָּמוּהַּ דְּהָא שָׁם אַיְירֵי שֶׁהִפִּילָה דָּבָר וְאֵין יָדוּעַ אִם נִגְמַר צוּרָתוֹ.

וְכֵיוָן שֶׁהִפִּילָה וְלֹא יָלְדָה כָּרָאוּי. הֲרֵי יָצְאָה מִכְּלַל הָרֹוב.

וְרָאִיתִי בסד"ט ס"ס קפ"ח רָצָה לוֹמַר כְּעֵין סְבָרָא זוֹ לְעִנְיַן הַמּוֹצֵאת קְרָטִין דְּלָא נַיְמָא שֶׁרֹוב דָּמִים שֶׁל אִשָּׁה טְמֵאִים דְּהָא יָצְאָה מִכְּלַל הָרֹוב וְרָאֲתָה קְרָטִין וְלֹא דָּם. וְלֹא הֵבִיא דִּבְרֵי הכ"מ הַנָּ"ל.

וְשׁוּב דָּחָה דְּאֵין לוֹמַר כֵּן דְּהָא אָמְרִינַן בְּנִדָּה כ"א לר"י בְּמַפֶּלֶת חֲתִיכָה שֶׁרֹוב חֲתִיכוֹת הֵם שֶׁל דָּמִים טְמֵאִים הֲרֵי אַף שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לִרְאוֹת בַּחֲתִיכָה מ"מ אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא. וּדְבָרָיו תְּמוּהִים במחכ"ת דְּהָא הָרֹוב הוּא ע"ז בְּעַצְמוֹ שֶׁרֹוב הַחֲתִיכוֹת הֵם שֶׁל מִינֵי דָּמִים טְמֵאִים.

וא"כ מַה שַּׁיָּךְ לְכָאן הָא שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לִרְאוֹת חֲתִיכָה. וּסְבָרָתֵינוּ נִרְאֶה בְּרוּרָה אַף שֶׁדּוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת לְבָרֵר זֶה ואכ"מ: עכ"פ שָׁמַעְנוּ דְּאָמְרִינַן לְדַעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים ס"ס בִּמְקוֹם רֹוב וְשֶׁכֵּן הוּא דַּעַת הָרָאָבָ"ד לְפִי הֲבָנַת הכרו"פ הַנָּ"ל.

וא"כ גַּם בִּפְתִיחַת הַקֶּבֶר אַף שא"א בְּלֹא דָּם מ"מ לְדַעַת הָרָאָבָ"ד שֶׁהוּא רַק מִצַּד רֹוב. אִם יֵשׁ עוֹד סָפֵק שַׁפִּיר מִצְטָרֵף לס"ס.

וכ"נ מַסְקָנַת דַּעַת הסד"ט ס"ס קפ"ח יעו"ש בִּדְבָרָיו: טו) וְעַתָּה נָשׁוּבָה נָא לִרְאוֹת בנ"ד מַה דִּינָן שֶׁל הַנָּשִׁים שֶׁנִּבְדָּקוֹת ע"י הָרוֹפְאִים בְּאֶצְבַּע אוֹ ע"י שְׁפוֹפֶרֶת. הִנֵּה דַּעַת הָרי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהַסֵּפֶר יְרֵאִים וְהָאוֹר זָרוּעַ וְהַשְּׁאִלְתּוֹת לְדַעַת הָאוֹר זָרוּעַ והרע"ב שֶׁאֲפִשָּׁר לִפְתִיחַת הַקֶּבֶר בְּלֹא דָּם.

וְאַף לְדַעַת הָרָאָבָ"ד וְהָאֶשְׁכּוֹל וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"ש וְהָרָ"ן שֶׁפָּסְקוּ דא"א לפה"ק בְּלֹא דָּם. מ"מ כְּבָר הוֹכַחְנוּ דִּבְאֶצְבַּע לָא מִיקְרֵי פה"ק לְעִנְיָן זֶה.

וְיָדוּעַ דְּהַשְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל הָרוֹפְאִים אֵין עֻבְיָהּ אַף כַּחֲצִי אֶצְבַּע. וְעוֹד י"ל לְדַעַת הַפּוֹסְקִים הַלָּלוּ שבפה"ק מִצַּד חוּץ לָא אָמְרִינַן הָא דא"א בְּלֹא דָּם וכמש"ל.

א"כ פָּשׁוּט שֶׁאֵין חֲשָׁשׁ בנ"ד. וְהוּא דָּבָר מִסְתַּבֵּר מְאוֹד לענ"ד.

וּבִפְרָט שֶׁכְּבָר הוֹכַחְנוּ שֶׁכֵּן דַּעַת הָרָזָ"ה ותו' רי"ד. וְאַף לְדַעַת הַטּוּר והב"י שֶׁחִלְקוּ בֵּין חֲתִיכָה גְּדוֹלָה לְקַטַנָּה כְּעֵין שְׁפוֹפֶרֶת.

מ"מ אֶפְשָׁר שֶׁהַשְׁפּוֹפֶרֶת שֶׁל הָרוֹפֵא אֵינָהּ גְּדוֹלָה יוֹתֵר מֵהַשְׁפּוֹפֶרֶת שֶׁהַוָּזֵר בַּשֵּׁ"ס וּבְפָרָט לפמש"ל לְהוֹכִיחַ דְּאַף בְּעוֹבְי אֶצְבַּע אֵין לָחוּשׁ: טז) וְעוֹד יֵשׁ לָדוּן עפמש"ל לְבָאֵר דְּאַף שא"א בְּלֹא דָּם מ"מ י"ל שֶׁהַדָּם נִכְנָס לְתוֹךְ הַשְׁפּוֹפֶרֶת אוֹ נִדְבַּק מִבַּחוּץ עַל הַשְׁפּוֹפֶרֶת ומ"מ טָהוֹרָה מִשּׁוּם שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִרְאוֹת בַּשְׁפּוֹפֶרֶת אוֹ מִשּׁוּם חֲצִיצָה ושכ"כ הסד"ט והחו"ד.

א"כ גַּם בנ"ד אִם לֹא בָּדְקָה אֶת הַשְׁפּוֹפֶרֶת שֶׁל הָרוֹפֵא אַחַר שֶׁהוֹצִיאָהּ מֵאוֹתוֹ מָקוֹם. שַׁפִּיר יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק שֶׁמָּא יָצָא הַדָּם בְּאוֹפֶן זֶה.

וּלְשִׁיטַת הָרָאָבָ"ד שֶׁהִזְכַּרְנוּ דס"ל דְּהַגְּהָ דא"א לפה"ק בְּלֹא דָּם הוּא רַק מִצַּד שֶׁרֹוב דָּמִים טְמֵאִים. אֲבָל וַדַּאי אִיכָּא מִיעוּט שֶׁיּוֹצֵא ע"י פה"ק רַק דָּם טָהוֹר.

א"כ יֵשׁ כָּאן ס"ס שֶׁמָּא יָצָא דָּם טָהוֹר וְאַף אִם יָצָא דָּם טָמֵא שֶׁמָּא יָצָא בָּאוֹפֶן הַנִּזְכָּר שֶׁהִיא טָהוֹרָה מִטַּעַם הַנַּ"ל. אוֹ י"ל ס"ס שֶׁמָּא הַשְׁפּוֹפֶרֶת הִיא כַּחֲתִיכָה קְטַנָּה וְכִשְׁפּוֹפֶרֶת הַמְּוַזָּר בַּשֵּׁ"ס שֶׁאֶפְשָׁר לְהַכְנִיסוֹ בְּלֹא דָּם וְלֹא יָצָא דָּם כְּלָל.

וְאַף אֵינִימָא שֶׁהוּא גָּדוֹל וְיָצָא דָּם שֶׁמָּא יָצָא דָּם טָהוֹר. ולפ"ז אַף בְּלֹא סְבָרַת הָרָאָבָ"ד יֵשׁ ג"כ ס"ס שֶׁמָּא הַשְׁפּוֹפֶרֶת קְטַנָּה וְלֹא יָצָא דָּם.

וְאַף אִם יָצָא דָּם שֶׁמָּא יָצָא בְּאוֹפֶן שֶׁטְּהוֹרָה שֶׁהִזְכַּרְנוּ. וְאַף דְּהָוֵי חֶסְרוֹן יְדִיעָה בְּשִׁיעוּר הַשְׁפּוֹפֶרֶת הֲרֵי כְּבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בַּיו"ד סי' צ"ח דְּחֶסְרוֹן יְדִיעָה לְכָל הָעוֹלָם שַׁפִּיר מְצָרְפִינַן לס"ס.

ובלא"ה סְבָרָתֵינוּ שֶׁמִּצַּד חוּץ לָא מִיקְרֵי פה"ק לְעִנְיָן זֶה נִרְאֶה בָּרוּר שֶׁיֵּשׁ לְצָרֵף לְסָפֵק עכ"פ. וְגַם כִּי הוֹכָחָתֵינוּ לְמַעְלָה דְּאַף בִּכְעֹנְבִי אֶצְבַּע לָא מִיקְרֵי פה"ק לְעִנְיָן זֶה הִיא בְּרוּרָה לענ"ד.

וְגַם גּוּף הַדִּין יֵשׁ בּוֹ מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים כמש"ל וְאִלּוּ רָאוּ דִּבְרֵי האו"ז הַנַּ"ל מ"ש לְחַלֵּק בֵּין וָלָד לַחֲתִיכָה לֹא הָיוּ נִדְחָקִים כ"כ לְחַלֵּק בֵּין חֲתִיכָה גְּדוֹלָה לְקַטַנָּה: יז) עכ"פ מִכָּל הַטְּעָמִים הַנַּ"ל נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בנ"ד וְלִטָּהֵר הַנָּשִׁים שֶׁנִּבְדָּקוֹת ע"י רוֹפֵא בְּיָד אוֹ בִּכְלִי.

וְכֵן אֲנִי מוֹרֶה וּבָא הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה ולענ"ד הִיא הֲלָכָה בְּרוּרָה בְּלִי פְּקָפּוּק. אַמַּ"כ רָאִיתִי בְּשוּ"ת עוֹנֶג יו"ט סי' פ"ד שֶׁכָּתַב שֶׁמִּנְהַג הָרוֹפְאִים שֶׁמַּכְנִיסִים פִּי הַמָּקוֹר לְתוֹךְ הַשְׁפּוֹפֶרֶת ועי"ז בּוֹדְקִים אִם יֵשׁ מַכָּה בַּמָּקוֹר וְאֵין נִפְתָּח הַמָּקוֹר כְּלָל ע"י הַשְׁפּוֹפֶרֶת.

ולענ"ד אַף אִם נִפְתָּח יֵשׁ לְהָקֵל וכמש"ל. וְשָׁם הֵיקֵל ג"כ בִּסְפוֹג שְׁנוֹתֶנֶת בַּמָּקוֹר מִשּׁוּם שֶׁנּוֹתַנְתָּהּ ע"י שְׁפּוֹפֶרֶת וְתָלִינַן שֶׁאַף אִם רָאֲתָה דָּם בפה"ק רָאֲתָה בִּשְׁפּוֹפֶרֶת אוֹ בִּסְפוֹג שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ בְּכָךְ וּטְהוֹרָה.

וְהַיְינוּ כמש"ל בס"ד. וְעוֹד כָּתַב שָׁם לְעִנְיַן הַסְפוֹג לַעֲשׂוֹת ס"ס כְּעֵין פְּרָט אֶחָד מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה בס"ד.

וְעָשָׂה סָפֵק מֵהָא דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּאֶפְשָׁר לפה"ק בַּל"ד. .

אַף שֶׁלֹּא הֵבִיא רַק דַּעַת הָרַמְבַּ"ם לְחוּד. וא"כ מכ"ש לפמש"ל שֶׁכֵּן דַּעַת הָרִבְּה פּוֹסְקִים בְּוַדַּאי דְּהָוֵי ס"ס וכמש"ל.

וְכֵן יֶתֶר הַדְּבָרִים נִתְבָּאֲרוּ בִּדְבָרֵינוּ הַדָּבָר בְּיֶתֶר בֵּיאוּר בע"ה. ועכ"פ הֲרֵי שָׁמַעְנוּ שֶׁדַּעְתּוֹ ג"כ לְהָקֵל בָּזֶה וְכַנָּנָתִי בע"ה לְדַעְתּוֹ הק' וְנִתְבָּאֵר בִּדְבָרֵינוּ יוֹתֵר בס"ד:סִימָן נז כְּבוֹד יְדִידִי הָרַב הַגָּאוֹן הַמְפֻרְסָם וכו' מהו' יוֹסֵף נ"י אבד"ק סְעֶרַאצַ'ק: ע"ד אֲשֶׁר הִקְשָׁה עַל הַחמו"ד שֶׁהוּבָא בפ"ת ס"ס קצ"ז שֶׁכָּתַב דְּהָא דקיי"ל שֶׁמַּחֲמַת אֹונֶס מֻוָתֶּרֶת לִטְבּוֹל בְּיוֹם ח' בְּיוֹם הַיְינוּ רַק אִם הָאוֹנֶס הוּא לְכָל הַנָּשִׁים שֶׁבָּעִיר.

וְהִקְשָׁה מעכ"ת דְּהָא הָרַמְבַּ"ם בְּפֵ"ה מהא"ב כָּתַב דְּחוֹלָה ג"כ מֻוָתֶּרֶת לִטְבּוֹל בְּיוֹם וְזֶה אֵינוֹ אוֹנֶס לְכָל נְשֵׁי הָעִיר. הִנֵּה אַף כִּי אֵין דַּרְכִּי לְהַאֲרִיךְ בְּנוֹגֵעַ לְסָפְרֵי הָאַחֲרוֹנִים וְדַי לָנוּ אִם נִזְכֶּה לְהָבִין דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים.

בכ"ז בַּאֲשֶׁר הוּא נוֹגֵעַ לְדִינָא אֶרְשׁוֹם הָעוֹלֶה עַל רַעְיוֹנַי בָּזֶה. רַק בְּקוֹצֶר כִּי אֲנִי טָרוּד כָּעֵת מְאוֹד.

וְגַם כִּי אֵינֶנִּי בְּמַצָּב בְּרִיאוּתִי כָּעֵת בעוה"ר: וְהִנֵּה טַעְמוֹ שֶׁל הַחֲמוּדִי דָּנִיֵּאל לֹא יָדַעְנוּ. וְנָיְחֵזֵי אֲנַן בע"ה.

הִנֵּה בְּנִדָּה ס"ז ע"ב אִיתָא אר"ח בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב נְדָה בֵּין בִּזְמַנָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ אֵינָהּ טוֹבֶלֶת אֶלָּא בַּלַּיְלָה מִשּׁוּם סֶרֶךְ בִּתָּהּ. אַתְקִין רַב אִידִי בְּנַרְשׁ לְמִיטְבָּל בְּיוֹמָא דְּתָמְנָיָא מִשּׁוּם אַרְיָוָתָא ראב"י בְּפַפּוּנְיָא מִשּׁוּם גַּנָּבֵי ר"י בְּפֶוְמְבְּדִיתָא מִשּׁוּם צִינָּה רָבָא בְּמָחוֹזָא מִשּׁוּם אֲבֶלָאֵי.

וְקָשֶׁה לְכְאוֹרָה ל"ל אָמַר הַשַּׁ"ס בִּפְשִׁיטוּת שֶׁמַּחֲמַת אֹונֶס מֻוָתָּר וּכְעֵין הָא דְּאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת ד' ע"ב לְעִנְיַן בְּתוּלָה נִישֵּׂאת בִּרְבִיעִי. וְגַם לָמָּה חָשִׁיב כָּל הָנֵי תַּקָּנוֹת.

וְנִרְאֶה שֶׁמִּזֶּה הוֹכִיחַ הַחמו"ד דְּאַשְׁמוּעִינַן דְּרַק הֵיכָא דְּהָוֵי אוֹנֶס כּוֹלֵל לְכָל נְשֵׁי הָעִיר הִתִּירוּ וְלֹא בְּאוֹנֶס פְּרָטִי. ולפ"ז קָשֶׁה טוּבָא עַל הָרַמְבַּ"ם מנ"ל לְהַתִּיר גַּם בְּחוֹלֶה דְּהָוֵי אוֹנֶס פְּרָטִי.

וְהַסְּבָרָא לְחַלֵּק בָּזֶה נְכוֹנָה מְאוֹד דְּבֶאֱמֶת כְּבָר אָמְרוּ חֲזַ"ל בכה"ג בִּפְסָחִים ל"ז ובמ"ק י"ד יֹאמְרוּ כָּל הַסְּרִיקִין אֲסוּרִים וּסְרִיקֵי בַּיְיתוֹס מֻוָתָּרִין. כִּי מִי יָדַע שֶׁטַּעַם הַהֶיתֵּר לְאִשָּׁה זוֹ הוּא בִּשְׁבִיל אוֹנְסָהּ.

וְאִיכָּא סֶרֶךְ בִּתָּהּ. אֲבָל בְּאוֹנֶס כּוֹלֵל מִתְפָּרְסֵם הַדָּבָר בָּעִיר שֶׁהִתִּירוּ לִטְבּוֹל בַּיּוֹם בִּשְׁבִיל הָאוֹנֶס וְלֵיכָּא סֶרֶךְ בִּתָּהּ לְפִי שֶׁהַדָּבָר מְפֻרְסָם לַכֹּל.

וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ הַלָּשׁוֹן אִתְקִין דהול"ל הִתִּיר. אֲבָל הַכַּוָּנָה שֶׁעָשׂוּ תַּקָּנָה קְבוּעָה בָּזֶה שֶׁיִּטְבְּלוּ בְּיוֹם ח' כְּדֵי שֶׁיִּתְפָּרְסֵם הַדָּבָר וְלֹא יְהִי חֲשַׁשׁ סֶרֶךְ בִּתָּהּ.

וְגַם י"ל שֶׁחָשְׁשׁוּ שֶׁבִּשְׁבִיל פַּחַד אַרְיָוָתָא וְגַנָּבֵי וַאֲבוּלָאֵי תְּהֵא מְהוּמָה לְבֵיתָהּ וְלֹא תִּטְבּוֹל כָּרָאוּי. וְכֵן מִשּׁוּם צִינָּה לֹא תִּטְבּוֹל כָּרָאוּי.

וְגַם דְּבַגַּנָּבֵי וַאֲבוּלָאֵי אִיכָּא חֲשַׁשׁ עֲבֵירָה וְיִחוּד אוֹ חֲשַׁשׁ סַכָּנָה. וְלָזֶה אָסַר לְגַמְרֵי לִטְבּוֹל בַּלַּיְלָה ועי"ז נִתְפָּרְסֵם הַדָּבָר וְהַטַּעַם.

אֲבָל כְּשֶׁהָאוֹנֵס הוּא רַק לְאִשָּׁה זוֹ. שֶׁפִּיר שַׁיָּיךְ גְּזֵרָה דִּסְרַךְ בִּתָּהּ.

ובשו"ע בֶּאֱמֶת הִשְׁמִיט דִּין דְּחוֹלֶה. וְאוּלַי טַעְמָם כמש"ל דְּלָא ס"ל דִּין זֶה מְשׁוּם דְּבַשֵּׁ"ס לֹא מַשְׁמַע כֵּן.

ולפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי החמו"ד שֶׁכָּתַב זֶה עַל הש"ע דְּמוּכָח שֶׁדַּעְתּוֹ דְּבָעֵי דַּוְוקָא אוֹנֵס לְכָל הַנָּשִׁים וְחוֹלֵק עַל הָרַמְבַּ"ם: אָכֵן בֶּאֱמֶת א"ש סְבָרַת החמו"ד אַף לְהָרַמְבַּ"ם דְּהָא קיי"ל במ"ק י"ד וְחֻלִּין ק"ז וּבֵיצָה ט' דְּהֵיכָא שֶׁיֵּשׁ הוֹכָחָה מִצַּד גּוּף הָעִנְיָן עַד שֶׁאֵין מָקוֹם שֶׁיִּטְעֶה הָרוֹאֶה לֹא חָשׁוּ לְמַרְאִית הָעַיִן.

וּכְמוֹ הָא דְּאִיזּוּרוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו וְשׁוֹבָכוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו. וְרַק הֵיכָא שֶׁאֵין נִיכָּר זֶה מִגּוּף הַמַּעֲשֶׂה חָיְישִׁינַן למה"ע יעו"ש.

וּכְעֵין זֶה קיי"ל בי"ד סי' פ"ז דְּחֵלֶב שְׁקֻדִּים הֵיכָא שֶׁמַּנִּיחִין שְׁקֻדִּים בְּתוֹכָם מֻוָּתָּר לֶאֱכוֹל עִם בָּשָׂר מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׁקֻדִּים מוֹכִיחִים וְלֵיכָא מְשׁוּם מה"ע. וא"כ ה"ה בנ"ד הֵיכָא שֶׁהָאִשָּׁה חוֹלָה וְנִיכָּר אוֹנְסָהּ בְּגוּפָהּ שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לָלֶכֶת בַּלַּיְלָה.

אֲזַי לֹא שַׁיָּיךְ חֲשַׁשׁ דִּסְרַךְ בִּתָּהּ דְּשַׁפִּיר תַּכִּיר וְתֵדַע שֶׁהִתִּירוּ לָאָמָּה לִטְבּוֹל בְּיוֹם מִפְּנֵי חָלְיָהּ. אֲבָל הֵיכָא שֶׁאֵין נִיכָּר בְּגוּפָהּ הָאוֹנֶס כְּגוֹן שֶׁאֵין לָהּ פְּנַאי לֵילֵךְ בְּלַיְלָה אוֹ שֶׁמְּפַחֶדֶת לֵילֵךְ בַּלַּיְלָה בְּחוּץ וְכַדּוֹמֶה בְּזֶה בְּוַדַּאי לֹא הִתִּירוּ מִשּׁוּם אוֹנֶס דַּעֲדַיִן יֵשׁ לִגְזוֹר מִשּׁוּם סָרָךְ בִּתָּהּ וְרַק הֵיכָא שֶׁהָאוֹנֶס הוּא לְכָל נְשֵׁי הָעִיר בָּזֶה מֻוָּתָּר לְפִי שֶׁמַּתִּירִין לְכָל נְשֵׁי הָעִיר לִטְבּוֹל בְּיוֹם וּמִתְפַּרְסֵם הַדָּבָר וְהַטַּעַם וְלֵיכָא סָרָךְ בִּתָּהּ כַּנַ"ל.

וְהָרַמְבַּ"ם לָמַד זֶה דְּכֵינָן דְּאַשְׁכְּחַן בַּשַּׁ"ס דְּהֵיכָא שֶׁאֵין חֲשַׁשׁ סָרָךְ בִּתָּהּ הִתִּירוּ. וּמִמֵּילָא ה"ה בָּזֶה.

וְלָא אָמְרִינַן דְּלָא פְּלוּג וכמ"ש בס"ד בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' כ"ח אוֹת י"א י"ג דְּהֵיכָא שֶׁמָּצִינוּ שֶׁחִילְקוּ חֲז"ל בְּתַקָּנָתָם וְהֶקֵּילוּ בְּמָקוֹם אֶחָד שׁוּב יְכוֹלִים אָנוּ לָדוּן מִזֶּה עַל מָקוֹם אַחֵר ול"א דְּלָא פְּלוּג בְּתַקָּנָתָם ע"ש וּבְסִי' ס"ו.

וּבֶאֱמֶת אִי לָא אַשְׁמוֹעִינַן הַשַּׁ"ס שֶׁהֵקֵּילוּ בְּאוֹנֶס מִפֻּרְסָם הו"א דְּלָא פְּלוּג בְּתַקָּנָתָם. וְכֵן מָצִינוּ בִּיבָמוֹת ל"ו ומ"א דְּאָמְרִינַן שֶׁלֹּא תַּחֲלוֹץ דְּשָׁמָּא יִתְבָּרֵר שֶׁלֹּא הַוְצְרְכָה חֲלִיצָה וְלֹא יוּכְלוּ לְהַתִּירָהּ לְכְהֻנָּה שֶׁיֹּאמְרוּ חֲלוּצָה נִשֵּׂאת לְכֹהֵן.

וְלֹא יוֹעִיל הַכְרָזָה דְּאִיכָּא דְּשָׁמַע בְּהָא וְלָא שָׁמַע בְּהָא. וה"נ י"ל שֶׁלֹּא יוֹעִיל הַפְּרְסוּם שֶׁהֻזְּתַר מֵחֲמַת אוֹנֶס.

מְשׁוּם דְּהָא אִיכָּא דְּשָׁמַע בְּהָא וְלָא שָׁמַע בְּהָא. קמ"ל דְּכָל הָנְהוּ אָמוֹרָאֵי הִתִּירוּ.

וְהַטַּעַם י"ל כמ"ש המהרי"ט ח"א סי' ק"ג דְּהֵיכָא שֶׁהַהַכְרָזָה וְהַפְּרְסוּם הוּא בִּשְׁעַת עֲשִׂיַּת הַמַּעֲשֶׂה שַׁפִּיר מָהֲנֵי. וְזֶהוּ לְשׁוֹן אַתְקִין שֶׁהִתְקִינוּ וּפְרְסְמוּ זֶה וכמש"ל.

וע' מל"מ פֶּ"ה מה' יְבוּם הי"ז מ"ש בְּעִנְיָן אִי מוֹעִיל הַכְרָזָה ובמהרי"ט ח"א סי' ס"ו בָּזֶה: ועפ"ז נִתְיַישֵּׁב מַה שֶׁהִקְשָׁה כת"ר מֵהָא דקיי"ל בסי' קצ"ז לְעִנְיַן לִטְבּוֹל בע"ש וּלְעִנְיַן הַרְחֵק הַחֲפִיפָה מֵהַטְּבִילָה שֶׁאִם יֵשׁ קֻצָּת אוֹנֶס בַּדָּבָר מֻוָּתָּר.

דְּשָׁם הָוֵי חוּמְרָא שֶׁחָזַ"ל הֶחְמִירוּ בְּתַקָּנָתָם וְלֹא מִצַּד מַרְאִית הָעַיִן. וּלְזֶה כֵּיוָן דְּמָצִינוּ בַּשַּׁ"ס שֶׁהֵקִילוּ בְּזֶה הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר.

מַמִּילָא אָנוּ לְמֵידִין לְכָל אוֹנֶס שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל. וכמ"ש בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' כ"ח דְּהֵיכָא שֶׁמָּצִינוּ שֶׁהֵקִילוּ חָזַ"ל בשעה"ד שׁוּב אָנוּ לְמֵדִין בְּכָל שעה"ד.

וּבְמָקוֹם שֶׁמָּצִינוּ שֶׁהֵקִילוּ הֵיכָא דְּלֹא שַׁיָּיךְ טַעַם הַתַּקָּנָה. ג"כ שׁוּב יְכוֹלִים אָנוּ לִלְמוֹד מִזֶּה לְהָקֵל בְּמָקוֹם דְּלָא שַׁיְּיכָא הַתַּקָּנָה יעו"ש.

וְכֵן צ"ל בְּהָא דְּכְתֻבּוֹת ג' ע"א דְּאִיתָא שָׁם דְּהֵיכָא דְּטָרִיחַ לֵיהּ מֻוָתָּר לִישָּׁא בְּשֵׁנִי. וְקָשֶׁה דְּנֵימָא דְּלָא פְּלוּג חָזַ"ל בְּתַקָּנָתָא.

ולפמ"ש א"ש דְּכֵיוָן דְּמָצִינוּ שְׁמַחֲמַת אוֹנֶס מֻוָתָּר הֵיכָא שֶׁמֵּת אָבִיו שֶׁל חָתָן אוֹ אִמָּהּ שֶׁל כַּלָּה מִשּׁוּם דְּלֵיכָּא דְּטָרַח לְהוּ דְּלָא שַׁיְּיכָא תַּקָּנָה דְּשָׁקְדוּ. מִזֶּה לָמְדוּ דְּהֵיכָא דְּטָרִיחַ לֵיהּ ג"כ מֻוָתָּר לִישָּׁא בְּשֵׁנִי.

וּלְזֶה בנ"ד לְעִנְיַן לִטְבּוֹל בַּיּוֹם לֹא מָצִינוּ שֶׁהֵקִילוּ בשעה"ד רַק מָצִינוּ שֶׁהֵקִילוּ הֵיכָא דְּלֹא שַׁיָּיךְ הַטַּעַם דְּסָרֵךְ בִּתָּהּ וכמש"ל לָזֶה אֵין לְהָקֵל רַק הֵיכָא שֶׁהָאוֹנֶס הוּא לְכָל הַנָּשִׁים שֶׁבָּעִיר דבכה"ג דְּמִתְפָּרְסֵם הַדָּבָר וְכַנַ"ל: ומ"ש מעכ"ת לְהַקְשׁוֹת ממ"ש הפ"ת סי' קצ"ז סק"ג בְּשֵׁם החמו"ד דִּבְיוֹצֵא לַדָּרֵךְ אֶפְשָׁר שֶׁמֻּוָתָּר לִטְבּוֹל בְּיוֹם ח'.

הֲרֵי שֶׁהִתִּיר אַף שֶׁאֵין הָאוֹנֶס לְכָל נְשֵׁי הָעִיר. הִנֵּה לפמש"ל דְּהָרַמְבַּ"ם דִּנְקֵט חוֹלֶה פְּלִיג בָּזֶה עִם שְׁאָר פּוֹסְקִים.

א"כ י"ל דְּלָזֶה כָּתַב החמו"ד בִּלְשׁוֹן אֶפְשָׁר. לְפִי שֶׁמְּקוֹם מִצְוָה יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הָרַמְבַּ"ם לְהָקֵל בְּכָל אוֹנֶס ושעה"ד.

וְאִי נֵימָא דְּהָרַמְבַּ"ם וש"פ לָא פְּלִיגִי וכמש"ל. אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּבָאֱמֶת הָא אָסוּר לְשַׁמֵּשׁ בְּיוֹם וְהֵיא טוֹבֶלֶת רַק בִּשְׁבִיל שְׁאָרֵי מִינֵי קֻורְבָה וכדקיי"ל בסי' קפ"ד שֶׁגַּם בָּזֶה יֵשׁ מְצְוָה כְּשֶׁיּוֹצֵא לַדָּרֵךְ.

וְשׁוּב לֹא שַׁיָּיךְ הַחֲשָׁשׁ דְּסָרֵךְ בִּתָּהּ דְּשַׁפִּיר תֵּדַע הַבַּת שֶׁהַבַּעַל הוֹלֵךְ לְדַרְכּוֹ וְלֹא טָבְלָה לַשֶּׁמֶשׁ. ועוי"ל בְּכַנָּוָנָתוֹ שֶׁאֶפְשָׁר לְצוֹרֶךְ מִצְוָה הֻקַּל לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הָרָזָ"ה וְהָרֹאֹ"ה שֶׁהִתִּירוּ לִטְבּוֹל לְכַתְּחִלָּה בְּיוֹם ח': כ"ז כָּתַבְתִּי לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי החמו"ד.

אָכֵן לְדִינָא נלע"ד עִיקָּר דְּלָא כהחמו"ד דְּפַשְׁטוּת לְשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים מַשְׁמַע דִּבְכָל אוֹנֶס שָׁרֵי לִטְבּוֹל בְּיוֹם ח' אַף בְּאוֹנֶס שֶׁל אִשָּׁה אַחַת וְאַף שֶׁאֵין הָאוֹנֶס נִיכָּר בְּגוּפָהּ. וכ"ה לְהֶדְיָא הַלְּשׁוֹן בתוה"א לְהָרַשְׁבָּ"א בְּשַׁעַר הַטְּבִילָה שֶׁאִם יָרִיאָה מֻחֶמֶת צִינָּה וְכַדּוֹמֶה בְּאֵיזֶה אוֹנֶס יְכוֹלָה לִטְבּוֹל בְּיוֹם ח'.

וְכֵן לְשׁוֹן הש"ע סי' קצ"ז ס"ד הוּא ג"כ בִּלְשׁוֹן יָחִיד וּמַשְׁמַע שָׁרַק הִיא יָרִיאָה מִצִּינָּה וְלֹא כָּל נְשֵׁי הָעִיר. וְנִרְאֶה דִּמְפָרְשִׁי דְּהָא דְּאִיתָא בַּשַּׁ"ס שֶׁתִּיקְנוּ לִטְבּוֹל בַּיּוֹם לֹא הָיְתָה תַּקָּנָה כּוֹלֶלֶת כֹּל נְשֵׁי הָעִיר.

רַק הִתְקִין וְהוֹדִיעַ שֶׁהָאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ אוֹנֶס כָּזֶה יְכוֹלָה לִטְבּוֹל בַּיּוֹם. וְהִזְכִּיר הָאוֹנֶס הַהוּא בִּפְרָט בַּאֲשֶׁר בְּעִיר הַהִיא הָיָה מָצוּי אוֹנֶס זֶה.

ועי"ל דְּרִבּוּתָא קמ"ל שֶׁעָקַר תַּקָּנַת חֲז"ל לְגַמְרֵי וְהִתִּיר לְכָל הַנָּשִׁים שֶׁבָּעִיר לִטְבּוֹל בְּיוֹם ח'. דהו"א דִּנְהִי שֶׁמְּוָתָּר בִּמְקוֹם אוֹנֶס.

הַיְינוּ רַק בְּאוֹנֶס שֶׁקָּרָה לְאִשָּׁה אַחַת בְּמִקְרֶה. אֲבָל הֵיכָא שֶׁהָאוֹנֶס קָבוּעַ בָּעִיר לְכָל נָשֵׁי הָעִיר נֵימָא שֶׁאֵין רָאוּי לַעֲקוֹר וּלְבַטֵּל לְגַמְרֵי תַּקָּנַת חֲז"ל.

וּכְעֵין זֶה אִיתָא בִּכְתֻבּוֹת ג' ע"ב דְּמִשּׁוּם גְּזֵירָה לָא עָקְרִינַן תַּקָּנְתָּא דְּרַבָּנָן וְאִם הָאוֹנֶס בָּא בְּמִקְרֶה וְלֹא בְּקִבְיעוּת שָׂרֵי לְהָקֵל וע"ש בתוד"ה אִיסְפַּרְנָוָא ובשטמ"קשָׁם. וְלָזֶה קמ"ל דְּכָל הָנָהוּ אָמוֹרָאֵי הֵקֵילוּ בִּמְקוֹם אוֹנֶס אַף לְכָל נָשֵׁי הָעִיר.

וע' תוי"ט פֶּ"ה דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי מ"ב ד"ה וּתְנַאי בְּפֵירוּשׁ לְשׁוֹן הַתַּקִּין: וְלָזֶה נלע"ד לְמַעֲשֶׂה לְהָקֵל בִּמְקוֹם אוֹנֶס בְּכָל גַּוְונָא. וּבִפְרָט דִּלְדִידַן דְּכוּלְּהוּ סָפֵק זָבוֹת נִינְהוּ כָּתְבוּ הָרָנָ"ה וְהָרֹאֶ"ה בבה"ב לְהָקֵל אַף לְכַתְּחִלָּה לִטְבּוֹל בְּיוֹם ח'.

וְאַף דְּלָא קיי"ל הָכִי. מ"מ יֵשׁ לְצָרֵף דַּעְתָּם בִּמְקוֹם אוֹנֶס.

וְהֵיכָא שֶׁלֹּא תָּבוֹא אֵצֶל בַּעֲלָהּ עַד הַלַּיְלָה בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהָקֵל כְּשֶׁיֵּשׁ קְצָת סִיבָּה לְהָקֵל וכמ"ש התו' בְּנִדָּה ס"ז ע"ב. וע' בח"ס סי' קצ"ז מ"ש ג"כ לְצַדֵּד לְהָקֵל בִּטְבִילָה בְּיוֹם.

וּמַה שֶּׁהֵקִילוּ בִּגְזֵירַת חֲז"ל בָּזֶה בִּמְקוֹם אוֹנֶס כְּגוֹן בִּטְבִילָה בְּיוֹם ח' וּלְעִנְיַן טְבִילָה בע"ש. וְלֹא מָצִינוּ שֶׁהֵקִילוּ כֵּן בִּשְׁאָר גְּזֵירוֹתֵיהֶם וְאַדְּרַבָּה אָמְרִינַן לָא פְּלוּג רַבָּנַן.

נִרְאֶה הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהָכָא אִיכָּא דְּרָרָא דְּבִיטּוּל מִצְוָה אִם נַחְמִיר עָלֶיהָ דעי"ז לֹא תִּטְבּוֹל הַיּוֹם כְּלָל וְתִמְנַע מִפו"ר. וּכְבָר הֶחֱמִירוּ חֲז"ל הַרְבֵּה בָּזֶה כִּדְאִיתָא בְּעֵירוּבִין ס"ג ע"ב.

וְכֵן בִּכְתֻבּוֹת דַּף ג' גַּבֵּי לִינָּשֵׂא בִּשְׁלִישִׁי ג"כ שַׁיָּיךְ טַעַם זֶה. משא"כ בִּשְׁאָרֵי גְּזֵירוֹת חֲז"ל.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה מִכַּמָּה דְּוּכְתֵי בַּשַּׁ"ס אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק לָזֶה כָּעֵת. וּקְצָת בֵּאַרְנוּ בָּזֶה בע"ה בח"א סי' כ"ח: אַחֲרֵי כּוֹתְבִי כ"ז מָצָאתִי בְּשׁוּ"ת רַמָ"א סי' כ"א שֶׁהִרְגִּישׁ בָּמָה שֶׁדִּקְדַּקְנוּ בַּלָּשׁוֹן אַתְקִין.

וְכָתַב ג"כ שֶׁהַכַּוָּנָה שֶׁהִתְקִין שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ בְּאוֹפֶן אַחֵר רַק שֶׁיִּטְבְּלוּ דַּוְוקָא בְּיוֹם ח'. וְכָתַב שָׁם הַטַּעַם לְפִי שֶׁכְּשֶׁיֵּלְכוּ בַּלַּיְלָה יִצְטָרְכוּ לָקַחַת עִמָּם בְּנֵי אָדָם וְנֵרוֹת כְּדֵי לְהַנָּצֵל מִגַּנָּבֵי וְאַרְיָוָתָא וְאַבּוּלַאי וְיִתְפָּרְסֵם עִנְיַן טְבִילָתָם.

לָזֶה תִּיקֵּן שֶׁיֵּלְכוּ בַּיּוֹם וְיוּכְלוּ לְהַסְתִּיר טְבִילָתָן מִשּׁוּם צְנִיעוּת. ולענ"ד הוּא דּוֹחֵק דְּהָא גַּבֵּי מִשּׁוּם צִינָּה לֹא שַׁיָּיךְ זֶה דְּהָא אָפְשָׁר שֶׁיְּחַמְּמוּ הַמַּיִם.

וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁחָשַׁשׁ שע"י שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בְּחִימּוּם הַבַּיִת וְהַמַּיִם יִתְפָּרְסֵם הַדָּבָר. אוֹ חָשַׁשׁ שֶׁיִּטְבְּלוּ בְּצוֹנְנִים ועי"ז לֹא תִּטְבּוֹל כָּרָאוּי אוֹ תָּבוֹא לִידֵי סַכָּנָה.

ולפמש"ל נִתְבָּאֵר הַדָּבָר יוֹתֵר בע"ה וע' בה"ג ה' נִדָּה שֶׁמְּפוֹרָשׁ שָׁם דְּאַף בְּאוֹנֶס שֶׁל הָאִשָּׁה לְבַדָּהּ מֻוָּתֶּרֶת ג"כ לִטְבּוֹל בַּיּוֹם. וְכִדְבָרֵינוּ בס"ד: סִימָן נח הִנֵּה בש"ע סי' קצ"ח סל"ו וסי' ר"א סְעִיף ס"ו קיי"ל שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהוּ מֵי הַמְּקֻוֶה גְּבוֹהִים מִמַּעַל לְטִיבּוּרָהּ כַּזֶּרֶת.

וְכָתַב הַלְּבוּשֵׁי שָׂרָד וְהוּבָא בפ"ת שָׁם ג"כ דְּהַיְינוּ ח' גּוֹדְלִים אוֹ י"ב גּוֹדְלִים כַּיָּדוּעַ שֶׁיֵּשׁ זֶרֶת שֶׁהוּא שְׁלִישׁ אַמָּה וְיֵשׁ שֶׁהוּא חֲצִי אַמָּה. וְכָתַב הלב"ש לְהַחְמִיר בָּזֶה דְּהָא לְדַעַת הַשַּׁ"ךְ ס"ק מ"ט לֹא עָלְתָה טְבִילָה אִם שָׁחָתָה יוֹתֵר מִדַּאי.

וְאִם אֵין הַמַּיִם כַּשִּׁעוּר הַנָּ"ל צְרִיכָה לִשְׁחוֹת יוֹתֵר מִדַּאי וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה שֶׁמִּמֶּנּוּ מְקוֹר דִּין זֶה וְהוּבָא בב"י שָׁם. וְהִנֵּה הָעוֹלָם אֵין נִזְהָרִים בָּזֶה הַשִּׁעוּר.

וְגַם כִּי הוּא בִּלְתִּי אֶפְשָׁר דְּהָא יֵשׁ נָשִׁים גְּבוֹהוֹת בְּקוֹמָה. וְאִם נַעֲשֶׂה הַמְּקוָה שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם זֶרֶת מֵעַל לְטַבּוּר לְנָשִׁים בַּעֲלוֹת קוֹמָה א"כ יְהִי לְנָשִׁים שִׁפְלוֹת הַקּוֹמָה מִמַּעַל לְרֹאשָׁן.

וְלֹא יוּכְלוּ לִטְבּוֹל כָּרָאוּי מִצַּד שֶׁיִּפְחֲדוּ לִטְבּוֹל וְכַיָּדוּעַ טֶבַע הָאָדָם לִפְחוֹד כְּשֶׁהַמַּיִם גְּבוֹהִים יוֹתֵר מְקוֹמָתוֹ. וקיי"ל בְּנִדָּה ס"ז ובש"ע סי' קצ"ח סל"ג דְּהֵיכָא שֶׁמְּפַחֶדֶת אָסוּר לִטְבּוֹל.

וְאַף שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת מַדְרֵיגוֹת רְחָבוֹת בַּמְּקוָה וְהַקַּטָּנוֹת בְּקוֹמָה יַעַמְדוּ עַל הַמַּדְרֵיגָה. בכ"ז הוּא דָּבָר קָשֶׁה לְצַמְצֵם.

וְגַם כִּי אָנוּ רוֹאִין שֶׁאֵין מְדַקְדְּקִים בָּזֶה כ"כ וְחָלִילָה לוֹמַר עַל עַם קָדוֹשׁ שֶׁמְּזַלְזְלִין בִּטְבִילָה ח"ו. והלב"ש שָׁם כָּתַב שֶׁאִם אֵין בַּמְּקוָה שִׁעוּר זֶה תַּשְׁכִּיב א"ע בְּמְקוָה כְּעֵין דַּף.

ולענ"ד דָּבָר זֶה קָשֶׁה לְמָסְרוֹ לָנָשִׁים. כִּי צָרִיךְ שֶׁתִּשְׁכַּב עַל קַרְקַע הַמְּקוָה דַּוְוקָא.

וְאֵין מוֹעִיל שֶׁתַּשְׁכִּיב עַצְמָהּ בַּאֲלַכְסוֹן בְּאֶמְצַע הַמַּיִם כִּי בְּזֶה קָרוֹב שֶׁתָּבוֹא לִידֵי מִכְשׁוֹל. שׁוּב מָצָאתִי שכ"כ הַלְּבוּשֵׁי שְׂרָד בְּחִידּוּשָׁיו לה' נִדָּה ס"ק ר"א שֶׁבְּאֶמְצַע הַמַּיִם א"א שֶׁתַּשְׁכִּיב א"ע.

וְצָרִיךְ שֶׁתַּשְׁכִּיב עַל הַקַּרְקַע. ולענ"ד גַּם ע"ז קָשֶׁה לִסְמוֹךְ לְכַתְּחִלָּה.

וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה סי' תתי"ח לְהֶדְיָא שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא לֹא תִּשְׁתַּטַּח כָּרָאוּי עַל קַרְקַע הַמְּקוָה. וְרָאִיתִי בלבש"ר שָׁם סק"כ שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּשִׁעְוּר זֶרֶת הַנִּזְכָּר בְּרַשְׁבָּ"א בְּזֶה אִם הוּא טֶפַח אוֹ שְׁלִישׁ אַמָּה אוֹ חֲצִי אַמָּה וְעָשָׂה פְּשָׁרָה שָׁם שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרָה גּוֹדְלִין.

וְהִנֵּה פְּשָׁרָתוֹ תָּמוּהַּ דְּאַטּוּ סָפֵק מָמוֹן הוּא שֶׁבְּסָפֵק אָמְרִינַן שֶׁיַּחֲלוֹקוּ. אֲבָל בֶּאֱמֶת במחכ"ת לֹא רָאָה תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א סי' תתק"י שֶׁמְּבוֹאָר לְהֶדְיָא דְּזֶרֶת הָוֵי שְׁנֵי טְפָחִים וּמֶחֱצָה.

וְהַיְינוּ עֲשָׂרָה גּוֹדְלִים. וְקוֹרֵא אֲנִי עַל הלבש"ר מַאֲמָרָם חָכָם עָדִיף מִנָּבִיא שֶׁכִּיְוֵן לְשִׁעְוּר י' גּוֹדְלִים אַף שֶׁטָּעְמוֹ תָּמוּהַּ כַּנַּ"ל: והחכ"א כָּתַב לַהֲלָכָה שֶׁצָּרִיךְ שָׁלֹשׁ טְפָחִים מֵעַל הַטְּבוּר.

וְלֹא רָאָה דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל: וְלָזֶה כְּדֵי לְלַמֵּד זְכוּת עַל אֲשֶׁר לֹא נָהֲגוּ לְדַקְדֵּק בְּשִׁעְוּר זֶה בְּצַמְצוּם. נלע"ד דְּבֶאֱמֶת הָא כְּבָר הִקְשָׁה הַטַּ"ז בסי' קצ"ח ס"ק ל"ח לָמָּה לְדַעַת הי"א לֹא עָלְתָה טְבִילָה אִם שָׁחָתָה בְּיוֹתֵר בִּשְׁבִיל שֶׁמִּתְקַמֵּט הַבָּשָׂר.

הֲלֹא הַמַּיִם מַקִּדִּימִים לְתוֹךְ הַקְּמָטִים. וְתֵירֵץ שֶׁהַחֲשָׁשׁ הוּא שֶׁמָּא יִתְהַוּוּ הַקְּמָטִים בְּבָשָׂר קוֹדֶם שֶׁנִּכְנַס לַמַּיִם.

וְאַחַ"כ לֹא יִכָּנְסוּ הַמַּיִם לַקְּמָטִים לְפִי שֶׁנִּדְבְּקוּ בְּחֹזֶק וְלָזֶה כָּתַב הט"ז שֶׁאִם תַּכְנִיס א"ע מִקּוֹדֶם בַּמַּיִם עַד צַוָּארָהּ. שׁוּב אֵין חֲשָׁשׁ אִם תִּשְׁחֶה בְּיוֹתֵר קָצָת.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּהָא לְעוֹלָם כְּשֶׁטּוֹבֶלֶת הִיא מַכְנֶסֶת מִקּוֹדֶם גּוּפָהּ עַד הַצַּוָּאר וְאַחַ"כ רֹאשָׁהּ. וא"כ הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ הָא דְּלֹא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה אִם שָׁחָתָה בְּיוֹתֵר לְדַעַת הי"א.

וצ"ל דְּאַיְירֵי כְּגוֹן שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁטָּבְלָה לֹא הִשְׁפִּילָה א"ע לְתוֹךְ הַמַּיִם כְּדֶרֶךְ גְּדִילָתָהּ וַעֲמִידָתָהּ רַק כָּפְפָה רֹאשָׁהּ וְגוּפָהּ וְשָׂחָתָה לְפָנֶיהָ עַל פְּנֵי הַמַּיִם. ועי"ז אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְהַוּוּ קְמָטִים לְמַעְלָה מִן הַמַּיִם קוֹדֶם שֶׁיַּגִּיעוּ הַמַּיִם לְתוֹכָם.

אֲבָל אִם הִיא מַשְׁפֶּלֶת א"ע לְתוֹךְ הַמַּיִם כְּמוֹ שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת. רַק רֹאשָׁהּ כּוֹפֶפֶת מְעַט.

אָז נַעֲשִׂים הַקְּמָטִים בְּחֵלֶק הַגּוּף שֶׁכְּבָר מְכֻוָּסָה בַּמַּיִם וְכַמּוּבָן. וְשַׁפִּיר עָלְתָה לָהּ טְבִילָה אַף אִם אֵין בַּמַּיִם הַשִּׁיעוּר שֶׁקָּצַב הָרַשְׁבָּ"א.

וְאַף שֶׁהַשָּׁ"ד בנה"כ כָּתַב דְּהָכָא לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁהַמַּיִם מַקְדִּימִין לְפִי שֶׁהַקְּמָטִים מִתְדַּבְּקִים בְּחֹזֶק וְאֵין חִיבּוּר לַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָם עִם מֵי הַמִּקְוֶה. מ"מ כְּבָר בֵּאֲרנוּ בס"ד בסי' ס"א שֶׁהָעִיקָּר לענ"ד כהט"ז דְּאַף שֶׁדָּבוּק בְּחֹזֶק מ"מ מוֹעִיל מַה שֶּׁהַמַּיִם מַקְדִּימִין.

וְהִנֵּה הַטַּ"ז כָּתַב שֶׁרָאוּי וְנָכוֹן לְהַנְהִיג כֵּן שֶׁהַנָּשִׁים יַכְנִיסוּ מִקּוֹדֶם גּוּפָם עַד הַצַּוָּאר כְּדֵי שֶׁאַף אִם יִשְׁחוּ בְּיוֹתֵר מ"מ לָא יְהֵי חֲשַׁשׁ בִּטְבִילָתָם. כִּי בֶּאֱמֶת אַף שֶׁיְּהֵי שִׁיעוּר הַמַּיִם כְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א בכ"ז אֶפְשָׁר שֶׁתִּשְׁחֶה יוֹתֵר מִדַּאי בִּכְרִיעָה פִּתְאוֹמִית.

וּלְפִי מַה שֶּׁבֵּאַרנוּ שֶׁכַּוָּנָתוֹ רַק שֶׁלֹּא יִטְבְּלוּ בִּכְפִיפַת הַגּוּף וְהַשְׁכָּבַת חֵלֶק גּוּף שֶׁמִּמַּעַל לַמַּיִם. רַק בְּהַשְׁפָּלַת הַגּוּף וּכְפִיפַת הָרֹאשׁ וְהָעֹרֶף.

וְכֵן הוּא אוֹפֶן הַטְּבִילָה אֲצָלֵינוּ. א"כ שׁוּב אֵין חֲשָׁשׁ אַף אִם יִהְיוּ הַמַּיִם פְּחוּתִים מִזֶּרֶת מִמַּעַל לְטַבּוּר וְכַנַּ"ל.

וכ"כ הסד"ט לְהֶדְיָא בסי' קצ"ח ס"ק ע"ג שֶׁאִם אֵין בְּמֵי הַמִּקְוֶה כְּשִׁיעוּר זֶרֶת מִמַּעַל לְטַבּוּר יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הט"ז דְּסַגִּי בָּמָה שֶׁתַּכְנִיס מִקּוֹדֶם בַּמַּיִם אֶת גּוּפָהּ עַד צַוָּארָהּ. וּלְפָלֵא עַל הלבש"ר שֶׁהֶחְמִיר בַּדָּבָר כ"כ וְלֹא הִזְכִּיר דַּעַת הַטַּ"ז בָּזֶה וְכָתַב שֶׁאִם אֵין בַּמַּיִם שִׁיעוּר הַנַּ"ל תִּטְבֹּל בְּהַשְׁכָּבַת גּוּפָהּ.

וּכְבָר הִזְכַּרְנוּ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א שֶׁבְּאוֹפֶן כָּזֶה יֵשׁ חֲשַׁשׁ גָּדוֹל. וּבִפְרָט הֵיכָא שֶׁהַמַּיִם מְרֻבִּים שֶׁטָּבַע הַמַּיִם לְהַגְבִּיהַּ הַגּוּף.

וְלֹא תוּכַל לְהַשְׁכִּיב א"ע עַל הַקַּרְקַע כָּרָאוּי. וְגוּף הַדָּבָר הוּא חוּמְרָא דְּהָא הָעִיקָּר הוּא כְּהַפּוֹסְקִים דס"ל שֶׁאַף אִם שָׂחָתָה בְּיוֹתֵר עָלְתָה לָהּ טְבִילָה.

וכ"נ דַּעַת הש"ע סי' קצ"ח סל"ה וכ"כ הסד"ט ס"ק ע"ו שָׁם. וּבִפְרָט דְּהָא הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים ס"ל דְּכָל הָנְהוּ הֲלָכוֹת דִּבְנָדָה דַּף ס"ז הֵם רַק לִטְהָרוֹת וּכְבָר כָּתַב הַשָּׁ"ד סקי"ג שֶׁבְּמָקוֹם דְּלָא אֶפְשָׁר יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל שִׁיטָה זוֹ.

וְאַף לְהַיֵּשׁ מִי הָאוֹמֵר שֶׁהוּבָא בש"ע דְּלֹא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה. מ"מ הָא דַּעַת הַטַּ"ז שָׁם דְּהֵיכָא שֶׁהַמַּיִם מַקְדִּימִים וּכְגוֹן הֵיכָא שֶׁהִכְנִיסָה מִקּוֹדֶם גּוּפָהּ לַמַּיִם עַד צַוָּארָהּ כ"ע מוֹדוֹ דְּעָלְתָה לָהּ טְבִילָה.

וְגוּף שִׁיטָה זוֹ דְּלֹא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה צ"ע טוּבָא דְּהָא אִיתָא בַּתּוֹסֶפְתָּא בפ"ח דְּמַקְוָאוֹת וְהוּבָא לַהֲלָכָה בְּרַמְבַּ"ם ובש"ע סי' ר"א סָעִיף ס"א הַכּוֹפֵת יָדָיו וְרַגְלָיו וְיָשַׁב לוֹ בְּאַמַּת הַמַּיִם אִם נִכְנְסוּ הַמַּיִם דֶּרֶךְ כֻּלּוֹ עָלְתָה לוֹ טְבִילָה.

וְאַף שהב"י הֵבִיא לְפָרֵשׁ שֶׁצָּרִיךְ לִבְדּוֹק. מ"מ הָא חָזִינַן שֶׁמּוֹעִיל בְּדִיקָה.

וְהַגְּרָ"א בסי' קצ"ח ס"ק מ"ב הֵבִיא רְאָיָה מִתּוֹסֶפְתָּא זוֹ דְּסַגִּי אַף אִם הַמַּיִם מְרֻוָּדִים יעו"ש: אָכֵן לפמש"ל בְּסִימָן ס"א לְיַשֵּׁב קֻושְׁיַת הַטַּ"ז דמ"מ לְעִנְיַן בֵּית הַסְּתָרִים אֵין מוֹעִיל סְבָרָא זוֹ שֶׁהַמַּיִם מַקְדִּימִין לְפִי שֶׁשָּׁם לָאֲיבוֹאוּ הַמַּיִם וְרַק שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא רָאוּי לְבִיאַת מַיִם.

וע"י מַה שֶּׁיִּתְהַוּוּ לֹא יְהֵא הביה"ס רָאוּי לְבִיאַת מַיִם כְּלָל יעו"ש. א"כ הָדַר קֻושְׁיָא לְדַוְקָתָא עַל מַה שֶּׁאֵין מְדַקְדְּקִים בְּשִׁיעוּר הַמַּיִם וְכַנַּ"ל.

וְאַף שֶׁהָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה כָּתַב שע"י שֶׁתִּשְׁחֶה בְּיוֹתֵר יִתְהַוּוּ קָמָטִים בְּבִטְנָהּ וְיַרְכוֹתֶיהָ. צ"ל כַּוָּנָתוֹ דִּבְבִטְנָהּ קָאֵי עַל הַטַּבּוּר שֶׁשָּׁם הָוֵי ג"כ בֵּית הַסְּתָרִים וְיַרְכוֹתֶיהָ קָאֵי עַל מָקוֹם דִּיבּוּקָן וכמ"ש הַפּוֹסְקִים בָּזֶה דְּזֶה הָוֵי ביה"ס ועב"י סי' קצ"ח שֶׁהֵבִיא לְשׁוֹנוֹת הָרִאשׁוֹנִים בָּזֶה.

ולפ"ז אֵין מוֹעִיל כְּלָל מַה שֶּׁתַּכְנִיס א"ע בַּמַּיִם עַד צַוָּארָהּ. דמ"מ יֵשׁ לָחוּשׁ שהביה"ס יִתְהַוֶּה בְּאוֹפָן שֶׁלֹּא יְהֵא רָאוּי לְבִיאַת מַיִם.

ובביה"ס אֵין הַמַּיִם מַקְדִּימִין: אֲבָל בָּאֻמָּת נלע"ד שֶׁאֵין הַשִּׁיעוּר דְּזֶרֶת מִמַּעַל לְטַבּוּר לְעִיכּוּבָא כְּלָל. דצ"ל דְּהָרַשְׁבָּ"א אַיְירִי הָכָא בַּזֶּרֶת שֶׁהוּא רַק טֶפַח וּכְדַעַת הַבַּיִת הִלֵּל בְּלִשּׁוֹן זֶרֶת וְהוּבָא בְּלִבּוּשֵׁי שְׁרָד בה' נִדָּה סק"ר.

וְאַף שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה בח"ב סי' רכ"ד שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם עַד חֲצִי הֶחָזֶה. י"ל דְּהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁשִּׁיעוּר זֶרֶת כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהוּא עַל צַד הַפָּחוֹת.

וְעַל צַד הַהִיפּוּךְ וְהַחֻמְרָא צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא עַד חֲצִי הֶחָזֶה. וְכֵן מוּכָח מִדְּאָמְרִינַן בְּנִדָּה דַּף ס"ז שֶׁהָאִישׁ נִרְאֶה כְּמוֹסֵק זֵתִים.

וּמַיְיתִי לָהּ שָׁם דְּהַיְינוּ לְעִנְיַן טְבִילָה דֶּרֶךְ גְּדִילָתוֹ. ופירש"י שָׁם שֶׁלְּעִנְיַן בֵּית הָעֶרְוָה צָרִיךְ לָשׁוּחַ כְּמִי שֶׁמְּלַקֵּט זֵתִים עַל הָאָרֶץ ע"ש.

הֲרֵי שֶׁצָּרִיךְ לָשׁוּחַ הַרְבֵּה בְּעֵת טְבִילָתוֹ. וְאַף אִם יִהְיוּ הַמַּיִם רַק עַד הַטַּבּוּר.

ג"כ לֹא יִצְטָרֵךְ לָשׁוּחַ יוֹתֵר מִכְּפִי שֶׁשּׁוֹחֶה בְּעֵת שֶׁמְּלַקֵּט פֵּירוֹת מֵהַקַּרְקַע. וְאַף שֶׁשָּׁאָר רַאשׁוֹנִים מְפָרְשִׁים הָא דִּכְמוֹסֵק זֵתִים דְּקָאֵי לְעִנְיַן בֵּית הַשְּׁחִי בְּשָׁעָה שֶׁמְּלַקֵּט זֵתִים מֵהָאִילָן.

מ"מ בַּגּוּף דִּין זֶה שֶׁרַשַּׁאי לָכֹוף וְלִשְׁחוֹת כ"כ בְּעֵת טְבִילָתוֹ לֹא מָצִינוּ דִּפְלִיגִי עַל רַשְׁ"י. וְאִי לָא ס"ל דִּין זֶה הו"ל לְהוֹכִיחַ מִזֶּה שֶׁאֵין הַפֵּירוּשׁ כִּדְבָרָיו.

וְכֵן אִיתָא שָׁם שֶׁהָאִשָּׁה נִרְאֵית כִּמְנִיקָה אֶת בְּנָהּ. וְכָתְבוּ התו' שָׁם בד"ה פִּתְחָהּ שֶׁהוּא לְעִנְיָן הַגְּבָהַת הַדַּד מֵעַל הֶחָזֶה.

וְרַשְׁ"י פי' דְּקָאֵי לְעִנְיַן בֵּית הָעֶרְוָה. ומוּכָח מִזֶּה ג"כ שֶׁכּוֹפֶפֶת א"ע הַרְבֵּה עַד שֶׁנִּפְתַּח קְצָת בֵּית הָעֶרְוָה.

וְאַף לפי' הַתּוֹסָ' מוּכָח ג"כ שֶׁכּוֹפַפְתָּ א"ע לְמַטָּה מִמְּקוֹם דַּדִּים. וְזֶה הוּא פָּחוֹת מִשִּׁיעוּר חֲצִי אַמָּה מִמַּעַל לְטַבּוּר כַּמּוּבָן.

וְגַם כֵּיוָן שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁהַתּוֹ' קוֹרִים חָזֶה אֶת הַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הַדַּדִּים. א"כ חֲצִי הֶחָזֶה יַעֲלֶה ג"כ פָּחוֹת מִשִּׁעוּר חֲצִי אַמָּה מִמַּעַל לְטַבּוּר: וְעוֹד דְּהָא הי"א דְּלָא עָלְתָה טְבִילָה הוּא התשב"ץ בְּשֵׁם הָרָאָבָ"ד שֶׁהוּבָא בב"י.

וְהוּא בתשב"ץ ח"א סי' י"ז. וְשָׁם כָּתַב דְּסַגִּי שֶׁיְּהֵא גֹּובַהּ הַמַּיִם מְעַט יוֹתֵר מֵאַמָּה וּמֶחֱצָה לְפִי שֶׁהַנָּשִׁים הֵם קְצָרוֹת יוֹתֵר מֵהָאֲנָשִׁים.

וְהַשִּׁעוּר הַשָּׁוֶה לְכָל בנ"א הוּא שֶׁיִּהְיוּ בַּמְקֻוֶה יוֹתֵר מֵחֲצִי קוֹמָתוֹ עַד קָרוֹב לִשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי קוֹמָתוֹ. וְכָתַב שָׁם שֶׁשִּׁעוּר זֶה הוּא קָרוֹב לְשִׁעוּר הָרַשְׁבָּ"א זֶרֶת מִמַּעַל לְהַטַּבּוּר וְשָׁדַעְתּוֹ מְכַוֶּנֶת לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א ע"ש.

וּבָאֱמֶת יֵשׁ הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל כִּי יָדוּעַ אֲשֶׁר אַמָּה וַחֲצִי גּוֹבֶה אוֹ קָרוֹב לִשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי קוֹמַת הָאָדָם הוּא פָּחוֹת מִכְּפִי עֶשְׂרָה גּוֹדְלִים מִמַּעַל לְטַבּוּר. וע"כ צ"ל שֶׁשִּׁעוּר הָרַשְׁבָּ"א אֵינוֹ בְּדַוְקָא.

וְרַק עַל צַד הַקֵּרוּב וּבְעֵרֶךְ. וכ"נ מהתשב"ץ שֶׁכָּתַב שֶׁכְּשֶׁרָה הַמְקֻוֶה כְּשֶׁגְּבוֹהָה יוֹתֵר מֵאַמָּה וַחֲצִי.

אַף שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ קְצָת נָשִׁים גְּבוֹהוֹת הַקּוֹמָה. וְהוּ"ל לְפָרֵשׁ שֶׁהֵם לֹא יִטְבְּלוּ עַד שֶׁיּוֹסִיפוּ עֲבוּרָם מַיִם בְּגוֹבַהּ.

וע"כ צ"ל שֶׁאֵין הַשִּׁעוּר בְּצִמְצוּם וּבְדַוְקָא. וְרַק ע"צ הַקֵּרוּב וְכַנַ"ל: וּבֶאֱמֶת הוּא דָּבָר קָשֶׁה לְכַוֵּן הַשִּׁעוּר כִּי לֹא כָּל הַנָּשִׁים שָׁוֹות בְּקוֹמָה.

וְאִם יִהְיוּ הַמַּיִם יוֹתֵר מֵהַשִּׁעוּר. אֲזַי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁתִּזְקֹוף בְּיוֹתֵר דג"כ לְדַעַת הי"א לֹא עָלְתָה טְבִילָה וְאַף שֶׁאָנוּ מְצוּיִם לָהּ שֶׁתִּשְׁחֶה קְצָת.

מ"מ א"א לְהָעוֹמֶדֶת עָלֶיהָ לִרְאוֹת אֵיךְ הִיא שׁוֹחָה תַּחַת הַמַּיִם וְגַם כִּי כְּשֶׁהַמַּיִם עַד צַוָּאר הָאִשָּׁה אֲזַי ע"כ רֹוב הַמַּיִם מַגְבִּיהִים קְצָת גּוּפָהּ. וא"א לָהּ לַעֲמֹוד עַל הַקַּרְקַע בְּעֵת טְבִילָתָהּ כָּרָאוּי וּבְאֹופֶן כָּזֶה לֹא תִּטְבֹּול כָּרָאוּי וכמש"ל וכמ"ש ג"כ הלבש"ר ס"ק ר"א.

וְאַף דְּאָמַר רַב יוֹסֵף בְּיוֹמָא ע"ח שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתַּעֲמֹוד הָאִשָּׁה עַד צַוָּארָהּ בַּמַּיִם וּמַשְׁמַע דְּשָׁרֵי בכה"ג י"ל דְּבֶאֱמֶת לְהָכִי דָּחֵי הַשַּ"ס שָׁם דְּלֵית הֵילְכְתָא כְּוָותֵיהּ. וְלַעֲשׂוֹת מַדְרֵיגוֹת בְּתוֹךְ הַמְקֻוֶה שֶׁיַּעַמְדוּ עֲלֵיהֶם הַנָּשִׁים הַקְּצָרוֹת.

אֵיזֶה מִסְפַּר הַמַּדְרֵגוֹת אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה שָׁם כִּי לֹא כָּל הַקּוֹמוֹת שָׁוֹות. וְגַם כִּי צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא רֹוחַב הַמַּדְרֵגָה ד' טְפָחִים כדקיי"ל בסי' קצ"ח.

וְאֵיפוֹא נִמְצָא מִקְוֶה רְחָבָה כָּזוֹ שֶׁיּוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת בָּהּ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה מַדְרֵיגוֹת רְחָבוֹת כָּאֵלֶּה. וע"כ צ"ל שֶׁהַשִּׁעוּר הַלָּז אֵינוֹ לְעִכּוּבָא רַק עַל צַד הַקֵּרוּב וְכַנַ"ל: אָכֵן לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כְּשִׁעוּר הַנִּזְכָּר בְּרַשְׁבָּ"א ובשו"ע שֶׁיְּהֵא זֶרֶת הַיְנוּ ב' טְפָחִים וַחֲצִי מִמַּעַל לַטַּבּוּר וְחָלִילָה לְהָקֵל בָּזֶה.

וְכֵן לַעֲשׂוֹת מַדְרֵגָה אַחַת לְמַטָּה רְחָבָה ד' טְפָחִים שֶׁהַנָּשִׁים הַקְּצָרוֹת יַעַמְדוּ עָלֶיהָ. וְעֹובִי הַמַּדְרֵיגָה יְהֵא בְּעֵרֶךְ ב' אוֹ ג' גּוֹדְלִים.

וְיֵשׁ נָשִׁים קְצָרוֹת בְּיוֹתֵר אֲשֶׁר לָהֶן יַעֲלוּ הַמַּיִם מֵעַל לְרֹאשָׁן. וּמִצַּד שֶׁמְּפַחֲדוֹת לִיכָּנֵס בְּמַיִם עֲמֻקִּים הַדָּרְךְ שֶׁהָאִשָּׁה הָעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶן מַחֲזֶקֶת אוֹתָן בִּידֵיהֶם.

וְלָזֶה צָרִיךְ לְהַזְהִיר הָאִשָּׁה הַמַּשְׁגַּחַת ע"ז שֶׁתַּזְהִיר אוֹתָן הַנָּשִׁים שֶׁיָּשׁוּחוּ קֻצָּת בְּמַיִם אַף דבלא"ה הַמַּיִם מֵעַל לְרֹאשָׁן כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ הביה"ס רְאוּיִם לְבִיאַת מַיִם כַּמְבֹאָר בַּשַּׁ"ס ובש"ע סי' קצ"ח סל"ה. וְכֵן צָרִיךְ לְהַזְהִיר שֶׁהָאִשָּׁה שֶׁמַּחֲזֶקֶת אֶת הַטּוֹבֶלֶת תַּטְבִּיל מְקוֹדָם יָדָהּ בְּמְקוֹמָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא חֲצִיצָה וכדקיי"ל בסי' קצ"ח סכ"ח.

וּבְשָׁעַת טְבִילָתָהּ לֹא תֶּאֱחֹז בָּהּ כ"כ בְּחֹזֶק וכמש"ש קֻצָּת אַחֲרוֹנִים לְהַחְמִיר בָּזֶה. וְיוֹתֵר טוֹב לַעֲשׂוֹת מַדְרֵיגָה עֲבוּר הַנָּשִׁים הַקְּצָרוֹת כִּי קָשֶׁה לְהִזָּהֵר בְּכָל זֶה.

וְגַם דְּאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא תִּשְׁחֶה כָּרָאוּי. כִּי לְפִי שֶׁכָּל גּוּפָהּ בְּמַיִם אַף בִּזְקִיפָתָהּ.

לֹא תֵּדַע לְדַקְדֵּק בָּזֶה וְגַם הָאִשָּׁה הָעוֹמֶדֶת ע"ג אֵינָהּ יְכוֹלָה לִרְאוֹת אִם הִיא שׁוֹחָה בְּתוֹךְ הַמַּיִם כַּדִּין. וּבָזֶה הַחֲשָׁשׁ יוֹתֵר גָּדוֹל מֵהַחֲשַׁשׁ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א אִם הַמַּיִם מוּעָטִים.

כִּי כְּשֶׁהַמַּיִם מוּעָטִים וּצְרִיכָה לִשְׁחוֹת יוֹתֵר מִדַּאי י"ל שֶׁהַמַּיִם מַקְדִּימִים כמש"ל מהט"ז. אֲבָל כְּשֶׁטּוֹבֶלֶת בִּזְקִיפָה וְלֹא נִתְגַּלּוּ כְּלָל עֲדַיִן אֵיזֶה חֶלְקֵי בֵּית הַסְּתָרִים.

יֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁלֹּא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה כְּלָל. וְגַם כִּי כַּאֲשֶׁר הַמַּיִם עַד רֹאשָׁן.

יִקָּשֶׁה לָהּ לְהַחְזִיק גּוּפָהּ בַּמַּיִם כָּרָאוּי ע"פ דִּין כַּיָּדוּעַ טָּבַע הַמַּיִם שֶׁמַּגְבִּיהִים גּוּף הָאָדָם כְּשֶׁהֵם מְרֻבִּים וְלֹא תּוּכַל לִטְבֹּל כָּרָאוּי וכמש"ל. וְגַם כִּי מְפַחֶדֶת קֻצָּת וְלֹא תִּטְבֹּל כָּרָאוּי.

ועכ"פ כְּשֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם עַד רֹאשָׁן צָרִיךְ לְהַזְהִירָם שֶׁיַּעֲמְדוּ כָּרָאוּי שֶׁלֹּא יַגְבִּיהַּ גּוּפָם לְמַעְלָה וְשֶׁיָּשׁוּחוּ קֻצָּת כַּדִּין בְּתוֹךְ הַמַּיִם בִּשְׁעַת הַטְּבִילָה: וְכֵן רָאוּי לְכָל מוֹרֶה לְהַזְהִיר אֶת הָאִשָּׁה הַמַּשְׁגַּחַת עַל הַטְּבִילָה שֶׁתַּשְׁגִּיחַ שֶׁהַנָּשִׁים הַטּוֹבְלוֹת יַפְרִידוּ בֵּהְיוֹתָם בְּמְקוֹמָהּ אֶת אֶצְבְּעוֹת רַגְלֵיהֶן כְּדֵי שֶׁיִּכָּנְסוּ בָּהֶם מַיִם.

כִּי טָבַע אֶצְבְּעוֹת הָרַגְלַיִם לִהְיוֹת מְהֻדָּקִים זֶה עַל זֶה. וְרָאוּי שֶׁיִּהְיֶא עכ"פ הַמַּיִם מַקְדִּימִין שָׁם וְשׁוּב לֹא יְהֵא חֲצִיצָה וכמש"ל וּבְסִי' ס"א בָּזֶה.

וְרָצִיתִי לְיַשֵּׁב עפ"ז דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב בפ"ב מה' מִקְוָאוֹת שֶׁאִם נִכְנְסוּ צְרוֹרוֹת וְקֶסֶמִים בְּסִדְקֵי רַגְלֶיהָ מִלְּמַטָּה חוֹצְצִים. וְהִקְשָׁה הכ"מ דְּהָא מְפֹרָשׁ בַּתּוֹסָפְתָּא פ"ח דְּאֵין חוֹצְצִים.

וְתֵירֵץ מִשּׁוּם דְּקָתָנֵי לָהּ שָׁם בְּשֵׁם ר"ע. מַשְׁמַע דְּרַבָּנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ.

וְהוּא תָּמוּהַּ שֶׁיְּחַדֵּשׁ זֶה הָרַמְבַּ"ם מִדַּעְתּוֹ לְדָחוֹת סְתָמָא דְּתוֹסָפְתָּא מֵהֲלָכָה. וְעוֹד כָּתַב הכ"מ דר"ע ס"ל שא"צ שבה"ס יִהְיוּ רְאוּיִם לְבִיאַת מַיִם.

וַאֲנַן קיי"ל שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִן. וְהוּא דְּוֹחֵק ג"כ דא"כ ל"ל לר"ע לְמִינְקַט סִדְקֵי הָרֶגֶל.

הול"ל דֶּרֶךְ כְּלָל שא"צ רָאוּי לְבִיאַת מַיִם. אֲבָל לפמש"ל י"ל דְּהַתּוֹסָפְתָּא אַיְירֵי שֶׁנִּכְנְסוּ אַחַ"כ בְּתוֹךְ הַמַּיִם לָזֶה אֵינוֹ חוֹצֵץ.

אֲבָל ז"א דְּהָא בַּתּוֹסָפְתָּא מַסִּיק שָׁם הַטַּעַם שֶׁהוּא כְּבֵית הַסְּתָרִים. הֲרֵי שֶׁהַטַּעַם הוּא כמ"ש הב"י דס"ל לר"ע שא"צ שֶׁיִּהְיֶא רָאוּי לְבִיאַת מַיִם.

ובב"י ובכ"מ לֹא הֻעְתִּיק סוֹף דִּבְרֵי ר"ע. וְהִנֵּה הַחכ"א וְאַחֲרָיו נִמְשְׁכוּ עוֹד אַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ שֶׁצָּרִיךְ לְהַזְהִיר שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ צְרוֹרוֹת וְקֶסֶמִים בְּמְקוֹמָהּ בֵּין אֶצְבְּעוֹת רַגְלֶיהָ.

וְהָרְאוּ הַמָּקוֹר לְדִין הַמְבֹאָר בסי' קצ"ח סמ"ב. ובמחכ"ת לֹא הֻעְתִּיקוּ יָפֶה.

דבש"ע אַיְירִי כְּשֶׁנִּכְנְסוּ הַצְּרוֹרוֹת קוֹדֶם שֶׁנִּכְנְסָה לַמְּקוֹמָהּ. וְכֵן נִרְאֶה בְּרַמְבַּ"ם וּבַתּוֹסָפְתָּא יעו"ש.

אֲבָל לְאַחַר שֶׁנִּכְנְסָה לַמְּקוֹמָהּ שׁוּב אֵין חֲשָׁשׁ דְּהַמַּיִם מַקְדִּימִין כַּנַ"ל. וְאַף שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁלֹּא תִּטְבֹּל בְּטֵיט מִפְּנֵי שֶׁנִּכְנַס בֵּין אֶצְבְּעוֹתֶיהָ וְחוֹצֵץ וע' סי' קצ"ח סל"ג.

זֶה רַק בְּטֵיט שֶׁנִּדְבַּק מְאוֹד ע"ש וכמש"ל בסי' ס"א אֲבָל לֹא בִּצְרוֹרוֹת וְקַסְמִים שֶׁאֵינָם נִדְבָּקִים. וְגַם בְּטֵיט הַקָּשֶׁה שֶׁמַּהֲרֵא"שׁ בפ' בָּתְרָא דְּנִדָּה דְּהָא הַמַּיִם מַקְדִּימִין.

וְכָתַבְתִּי זֶה בַּאֲשֶׁר הוּא דָּבָר בִּלְתִּי אֶפְשָׁר לִיזָּהֵר שֶׁלֹּא יִכָּנֵס שׁוּם דָּבָר בְּמִקְוֶה לְתוֹךְ הָאֲצָבָעוֹת אוֹ לְשָׁאָר סְדָקִים שֶׁיֵּשׁ בְּגוּף הָאָדָם וְכַיָּדוּעַ אֲשֶׁר בַּמַּיִם נִמְצָאִים צְרוֹרוֹת וַעֲשָׂבִים וַיַּבְחוּשִׁים וְכַדּוֹמֶה וא"א כְּלָל לִיזָּהֵר בָּזֶה.

אַךְ הָעִיקָּר שֶׁאֵין חֲשָׁשׁ בָּזֶה מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מַקְדִּימִין. אֲבָל קוֹדֶם שֶׁנִּכְנֶסֶת לַמְּקוֹמָה צְרִיכָה לִבְדּוֹק הֵיטֵב בֵּין אֶצְבָּעוֹת רַגְלֶי'.

וְזֶה צָרִיךְ כְּשֶׁעוֹמֶדֶת סָמוּךְ מַמָּשׁ לְמֵי הַמְּקוֹמָה. כִּי בְּדֶרֶךְ הִילּוּכָהּ מִמְּקוֹם הַחֲפִיפָה עַד הַמְּקוֹמָה.

אֶפְשָׁר שֶׁיִּכָּנֵס אֵיזֶה דָּבָר לְתוֹךְ הָאֲצָבָעוֹת אוֹ לְתוֹךְ סְדָקֵי רַגְלֶיהָ מִלְּמַטָּה. וְצָרִיךְ לְהַזְהִיר ע"ז שֶׁיַּשְׁגִּיחוּ ע"ז הֵיטֵב: וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שקו"ל בְּסַנְהֶדְרִין מ"ה ע"ב בתוד"ה אֵין לוֹ שֶׁהִקְשׁוּ אַהָא דְּמַיְיתֵי שָׁם דְּתַנָּאֵי פְּלִיגִי אִי בָּעֵינַן קְרָא כְּדִכְתִיב מֵהָא דְּמְצוֹרָע שֶׁאֵין לוֹ בֹּוהֶן יָד וָרֶגֶל.

וְהִקְשׁוּ דְּדִילְמָא שָׁאנֵי הָכָא דִּכְתִיב תִּהְיֶה דְּדָרְשִׁינַן מִינָּהּ בְּמָנָחוֹת לְעַכֵּב כָּל מִילֵּי. וְקָשֶׁה לִי טוּבָא דְּהָא מֵעִיקָּרָא מוֹכִיחַ הַשַּׁ"ס מֵהָא דְּעִיר הַנִּדַּחַת דס"ל לר"י ור"ע דְּבָעֵינַן קְרָא כְּדִכְתִיב.

וְעַל זֶה קָאָמַר הַשַּׁ"ס תַּנָּאֵי הִיא וּמַיְיתֵי מדר"א ור"ש דס"ל דְּלָא בָּעֵינַן קְרָא כְּדִכְתִיב. וכ"נ בְּרַשִּׁ"י שָׁם שֶׁמְּדַקְדֵּק לְפָרֵשׁ כֵּן ע"ש.

וכה"ג אִיתָא בְּקִדּוּשִׁין דַּף נ"ז ע"א דְּמַיְיתֵי תַּנָּאֵי הִיא מִתַּנָּא דְּבֵי ר"י דְּפָלִיג עַל ר"י ור"ש דְּמַיְיתֵי שָׁם מִקּוָּה. וְכֵן אִיתָא כה"ג בכ"ד בַּשַּׁ"ס.

וְגַם גּוּף קֻשְׁיָיתָם צְרִיכָה בֵּיאוּר דְּהָא שָׁם קָאֵי אַהָא דְּנִקְטָעָה יַד הָעֵדִים. וְשָׁם כְּתִיב ג"כ תִּהְיֶה.

וְזֶה קָשֶׁה ג"כ בַּסּוּגְיָא שָׁם דְּפָרִיךְ עָלָהּ מֵהָא דְּאַתָּה יָכוֹל לַהֲמִיתוֹ בְּכָל מִיתָה שֶׁאַתָּה יָכוֹל דְּדִילְמָא הָכָא שָׁאנֵי דִּכְתִיב תִּהְיֶה. וְכָל סוּגְיָא דְּהָתָם צְרִיכָה בֵּיאוּר.

וְגַם צָרִיךְ לְבָאֵר הַחִילּוּק בֵּין עֵדִים גִּדְמִים לְנִקְטָעָה. אַךְ לְבָרֵר שִׁיטַת קְרָא כְּדִכְתִיב דּוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת ואכ"מ: סִימָן נט כְּבוֹד יְדִידִי הרה"ג וכו' מו"ה יוֹסֵף אַבְרָהָם נ"י מו"צ דק' אֶסְטְרָאוֶוא ע"ד שְׁאֵלָתוֹ בְּאִשָּׁה שֶׁטָּבְלָה בַּנָּהָר וַחֲבִירְתָהּ עוֹמֶדֶת ע"ג וּכְשֶׁעָלְתָה רָאֲתָה חֲבִירְתָהּ שֶׁעָלוּקָה שֶׁקּוֹרִין פיאווקא דְּבוּקָה עַל יְרֵיכָהּ וְהִיא לֹא הִרְגִּישָׁה.

וְהִפְרִישַׁתָּה חֲבִירְתָהּ מִמֶּנָּה בְּחֹזֶק וְיָצָא דָּם הַרְבֵּה. וּבְלֵילָה שִׁמְּשָׁה עִם בַּעְלָהּ וּלְמָחָר מָצְאָה דָּם הַרְבֵּה עַל כֻּתָּנְתָּהּ.

וְנִשְׁאַל כת"ר אִם יְכוֹלָה לִתְלוֹת הַדָּם בְּמַכַּת הָעֲלוּקָה. וְכָתַב מעכ"ת שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת וּכְהָא דְּרִיבְדָּא דְּכוֹסִילְתָּא תּוֹךְ ג' יָמִים.

אָכֵן נִסְתַּפֵּק בְּגוּף הַטְּבִילָה דְּהָעֲלוּקָה הִיא חֲצִיצָה. וְרַק צִיְּדָד דְּהָא קיי"ל שֶׁטּוֹבְלִין בְּדָבָר שֶׁבְּרִיָּתוֹ מִן הַמַּיִם וַעֲלוּקָה בְּרִיָּתָהּ מִן הַמַּיִם.

רַק נִסְתַּפֵּק לפמ"ש בְּגִלְיוֹן הרש"א דְּדָבָר שֶׁבְּרִיָּתוֹ מִן הָרָקָק אֵין טוֹבְלִין בּוֹ. א"כ אֶפְשָׁר עֲלוּקָה ג"כ בְּרִיָּתָהּ מֵרָקָק.

וְעוֹד צִיְּדָד לוֹמַר שֶׁיַּעֲלֶה לָהּ טְבִילָה מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מַקְדִּימִין עכ"ד. וְיָפֶה הִתְעוֹרֵר מעכ"ת בְּכָל צְדָדֵי הַסָּפֵק שֶׁיֵּשׁ לְהָעִיר בָּזֶה.

וְהִנְנִי לְהוֹדִיעוֹ דַּעְתּוֹ בָּזֶה אַךְ בְּקוֹצֶר מֵעֹנֶם טִרְדוֹתַי: א) וְהִנֵּה מִצַּד שֶׁבְּרִיָּתוֹ מִן הַמַּיִם נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּלָא מְהַנֵּי וְהָוֵי חֲצִיצָה דְּלָא עָדִיפָא מִכְּפוּר וְשֶׁלֶג שֶׁבְּוַדַּאי נַעֲשָׂה מִן הַמַּיִם. ובכ"ז קיי"ל דְּבָעֵינַן שֶׁיִּרַסֵּק עַד שֶׁיִּהְיוּ לְמַיִם כמ"ש הַשָּׁ"ךְ בסי' ר"א ס"ק ע"א ובשו"ע א"ח סי' ק"ס סי"ב וע"ש במג"א ס"ק ט"ז.

וּבְזֶה מְיֻשָּׁב קֻוּשְׁיַּת הב"י סי' ר"א והתוי"ט פ"ו דְּמַקָּאוֹת מ"ז ובפ"ב דְּיָדַיִם מ"ב לָמָּה חוֹצֵץ דָּבָר שֶׁבְּרִיָּתוֹ מִן הַמַּיִם. הָא כָּשֵׁר כֻּלּוֹ לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ מִקְוֶה.

ולפמ"ש א"ש דְּאֵינוֹ כָּשֵׁר רַק כְּשֶׁרִסְּקוֹ וְנַעֲשָׂה מַיִם. וכ"כ בהג"ה בא"ח סי' ק"ס ס"י דְּבָדָבָר שֶׁבְּרִיָּתוֹ מִן הַמַּיִם טוֹבְלִין דַּוְוקָא אִם רִיסְּקָן דְּלָא עָדִיף מִשֶּׁלֶג וְשׁוּב רָאִיתִי במג"א סי' קס"ב סקי"ז שֶׁכָּתַב ג"כ בְּיִשּׁוּב קֻוּשְׁיָא הַנַּ"ל כמש"ל.

וכ"נ מפירש"י בְּזָבָחִים כ"ב שֶׁפֵּירֵשׁ אַהָא דְּמַטְבִּילִין בְּעֵינוֹ שֶׁל דָּג שְׁנִימּוֹק שֶׁוָּמָן הָעַיִן שֶׁל דָּג בְּחוֹרוֹ ע"ש. מִשְׁמַע דְּדַוְוקָא כְּשֶׁנִּימּוֹק: וְנִרְאֶה דְּאַף רַבֵּינוּ שֶׁמָּרִיהּ דס"ל שֶׁטּוֹבְלִין בְּשֶׁלֶג כְּמוֹת שֶׁהוּא בְּמָרְדְּכַי ס"פ בָּמָה טוֹמְנִין וכמ"ש בש"ע סי' ר"א.

ס"ל דְּהַיְינוּ דַּוְוקָא שֶׁלֶג שעכ"פ הוּא לַח וּסְפוּגִי וְהָאוֹחֵז בּוֹ מִתְלַחְלֵחַ. וְגַם מֵחֹם הַגּוּף א"א שֶׁלֹּא יִפָּשֵׁר בְּמַשֶּׁהוּ סְבִיבוֹת הַגּוּף.

אֲבָל בְּרִיַּת הַמַּיִם כְּמוֹ עֲלוּקָה שֶׁנִּכְנֶסֶת בְּעוֹמֶק קְצָת לְגוּף הָאָדָם. וַדַּאי שֶׁחוֹצֶצֶת.

דְּבָעֵינַן טְבִילָה בְּדָבָר נוֹזְלִי וְלֹא בַּגּוּשׁ: ב) וּבֶאֱמֶת גּוּף הַדָּבָר צ"ע מנ"ל שֶׁטּוֹבְלִין בְּדָבָר גּוּשׁ וּמִצְטָרֵף לְמִקְוֶה. הָא מַיִם כְּתִיב.

וַהֲרֵי בְּחֻלִּין ק"כ בָּעֵי קְרָא לְמַשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהַפְּרִי אִי הָוֵי כְּפֵירֵי. וְנִרְאֶה דְּרַק בְּמַשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהַפְּרִי בָּעֵי קְרָא מִשּׁוּם שֶׁהָעִיקָּר הוּא הַפְּרִי: וּכְשֶׁנִּשְׁתַּנָּה לְמַשְׁקֶה שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לָשׁוּב לְהֵעָשׂוֹת פְּרִי.

וּבְחָלָב וְאֵינָךְ מִשּׁוּם דַּאֲכִילָה כְּתִיב בְּהוּ כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין ק"כ וע"ש בַּתּוֹסָ'. אֲבָל בְּדָבָר שֶׁבְּרִיָּתוֹ מִן הַמַּיִם.

שַׁפִּיר יָכוֹל לָשׁוּב וּלְהֵעָשׂוֹת מַיִם. לְזֶה הָוֵי בְּכְלַל מַיִם.

אֲבָל עֲדַיִן קָשֶׁה דְּהָא דָּגִים א"א לַעֲשׂוֹת מֵהֶם מַיִם ובכ"ז טוֹבְלִין בָּהֶם כִּדְאִיתָא בִּזְבָחִים כ"ב. וְלוֹחֵק לוֹמַר שֶׁזֶּה דַּוְוקָא בְּעֵינוֹ שֶׁל דָּג שְׁנִימּוֹק כפירש"י שָׁם.

דְּנִרְאֶה פְּשִׁטוּת הַשַּׁ"ס דְּנָקִיט עֵינוֹ שֶׁל דָּג לְפִי שֶׁאֶפְשָׁר לִטְבּוֹל בּוֹ כְּמוֹ בְּמִקְוֶה. אֲבָל אֵין שָׁם שׁוּם לַחְלוּחִית שֶׁל מַיִם.

משא"כ בְּדָגִים עכ"פ יֵשׁ עֲלֵיהֶם לַחְלוּחִית שֶׁל מַיִם אַף לְהַפּוֹסְקִים דְּלָא בָּעֵי רִיסְקוֹ. וְהָא דְּנָקִיט הַשַּׁ"ס בִּזְנָבְחִים כ"ב יַבְחוּשִׁים אֲדֻמִּים וְלֹא נָקֵט דָּגִים.

נִרְאֶה הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁהַיַּבְחוּשִׁים רָגִיל יוֹתֵר שֶׁיִּהְיוּ בְּמָקוֹם הַטְּבִילָה וְשֶׁיִּתְהַפְּכוּ כָּל הַמַּיִם לְיַבְחוּשִׁים כְּשֶׁמִּתְעַפְּשִׁים הַמַּיִם. אֲבָל כֻּלּוֹ דָּגִים לָא שְׁכִיחַ.

וְנִרְאֶה דְּהִנֵּה המג"א כָּתַב בסי' קס"ב סקי"ז דְּאַף לְהַפּוֹסְקִים דִּבְשֶׁלֶג לָא בָּעֵינַן רִיסּוּק. מ"מ בְּדָבָר שֶׁבְּרִיָּתוֹ מִן הַמַּיִם מוֹדֶה דְּבָעֵינַן רִיסּוּק.

וְצָרִיךְ לְהָבִין סְבָרָתוֹ. וְנִרְאֶה שֶׁדַּעְתּוֹ כמש"ל דְּבֶאֱמֶת הָא בַּתּוֹרָה מַיִם כְּתִיב.

וְרַק שֶׁלֶג שֶׁדַּרְכּוֹ לֶשּׁוּב וּלְהֵעָשׂוֹת מַיִם הָוֵי כְּמוֹ מַיִם. אָכֵן יַבְחוּשִׁים וְדָגִים שֶׁאֵין סוֹפָן לְהֵיעָשׂוֹת מַיִם.

בָּעֵי רִיסְקָן שֶׁיִּהֶא נוֹזָלִין כְּמַיִם: ג) וְנִרְאֶה רְאָיָה בְּרוּרָה לָזֶה מִסֶּוּגְיָא דִּמְנָחוֹת כ"א ע"א דְּאִיתָא שָׁם אָמַר זְעִירִי אר"א דָּם שֶׁבִּישְׁלוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו יָתֵיב רָבָא וְקָאָמַר לַהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי הִקְפָּה אֶת הַדָּם וַאֲכָלוֹ אוֹ שֶׁהִמְחָה אֶת הַחֵלֶב וּגְמָעוֹ חַיָּיב.

ל"ק כָּאן שֶׁהִקְפָּה בָּאוּר כָּאן שֶׁהִקְפָּה בַּחַמָּה בְּאוּר לָא הָדַר בַּחַמָּה הָדַר. ופירש"י דַּהֲדַר לְהֵיוֹת צָלוּל כְּמוֹת שֶׁהָיָה.

הֲרֵי מְפֹרָשׁ דְּהָעִיקָּר תָּלוּי בָּזֶה שֶׁסּוֹפוֹ לִהְיוֹת צָלוּל כְּמוֹ שֶׁהָיָה. וּבְחַוְלִין ק"כ פירש"י עַל הִקְפָּה אֶת הַדָּם שֶׁהִקְרִישׁוּ עַל הָאוֹר.

וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' דְּהָא מוֹקְמִינַן לָהּ בִּמְנָחוֹת בְּהַקָּפָה בַּחַמָּה. וּבְאוֹר פָּטוּר.

וְנִרְאֶה דְּהִנֵּה הַשַּׁ"ס מַקְשֶׁה שָׁם בִּשְׁלָמָא הַקָּפָה דָּם כֵּינָן דְּאַקְפֵּיהּ אַחְשׁוֹבֵי אַחְשְׁבֵיהּ אֶלָּא הִמְחָה אֶת הַחֵלֶב וּגְמָעוֹ אֲכִילָה כְּתִיב בֵּיהּ וְהָא לָאו אֲכִילָה הוּא. אר"ל א"ק נָפֶשׁ לְרַבּוֹת הַשּׁוֹתֶה.

וְהִנֵּה קָשֶׁה טוּבָא נ"ל לְמֵימַר דְּאַחְשְׁבֵיהּ וְגַם לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס וְהָא לָאו אֲכִילָה הוּא. הול"ל וְהָא שְׁתִיָּה הוּא.

וּכְעֵין לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס בְּיוֹמָא ע"ו ע"א שֵׁכָר שְׁתִיָּה הוּא וְקָרֵיהּ רַחֲמָנָא וְאָכַלְתָּ ועו"ק קְוֹשְׁיַת הַתּוֹסְ' שָׁם דְּהָא קיי"ל שֶׁכָּל זָכָר שְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה. וְהַתּוֹסְ' תֵּירְצוּ שָׁם דְּזֶה דַּוְקָא בְּמִילֵּי דִּשְׁתִיָּה וְלֹא בְּמִידֵּי דַּאֲכִילָה דְּמַמְחֵי לָהּ וְשָׁתֵי.

ולענ"ד תֵּירוּצָא צָרִיךְ מוּבָן דְּאַדְּרַבָּא מַשְׁקֶה הַבָּא מֵחֲמַת אֹוכֶל מִסְתַּבֵּר טְפֵי לְקָרְאָהּ אֲכִילָה. וְכֵן מוּכָח בַּסֶּוּגְיָא דְּיוֹמָא ע"ו וּשְׁבוּעוֹת כ"ב דְּמַיְיתֵי רְאָיָה דִּשְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה מִדִּכְתִיב וְאָכַלְתָּ וַחֲשִׁיב יַיִן וְשֵׁכָר וּמַדְחֶה דְּשָׁתֵי לֵיהּ ע"י אֲנִיגְרוֹן וְהַיְינוּ מַיָּא דְּסִילְקָא ע"ש.

ופירש"י בִּבְרָכוֹת ל"ה ע"ב וּבְיוֹמָא ע"ו מַיִם שֶׁשְּׁלָקוֹ בָּהֶם תְּרָדִין. וְהַיְינוּ הַמַּיִם לְבַדָּם בְּלֹא הַתְּרָדִין וְכִדְאִיתָא לְשׁוֹן זֶה בִּבְרָכוֹת ל"ט ע"א וְשָׁם הַכַּוָּנָה הַמַּיִם לְבַדָּם וְכִדְאִיתָא בַּפּוֹסְקִים.

וּמַה שפירש"י בְּשָׁבוּעוֹת כ"ג תַּבְשִׁיל שֶׁל תְּרָדִין. הַכַּוָּנָה ג"כ עַל הַמַּיִם כֵּן פירש"י בִּבְרָכוֹת ל"ט ג"כ.

עכ"פ מְבֹאָר דְּכֵינָן שֶׁהַמַּיִם נִתְבַּשְּׁלוּ עִם דְּבַר מַאֲכָל וְנִבְלַע בָּהֶם הַטַּעַם שֶׁל הָאֹכֶל. שַׁיָּיךְ לִקְרוֹא זֶה אֲכִילָה יוֹתֵר מִשְּׁתִיָּית מַשְׁקֶה גָּמוּר.

וא"כ כ"ש בְּאֹכֶל שֶׁנִּמְחָה. וּבְנִדָּה ל"ב כָּתְבוּ התו' דקמ"ל דְּחֵלֶב מְהַוְּתָךְ שְׁמִיהּ חָלָב וְאֵין לָזֶה מוּבָן לִכְאוֹרָה דְּבַוַּדַּאי אֵין מִתְּוַרֶּץ כְּלָל קֻוּשְׁיָיתָם עַל הַשַּׁ"ס.

דְּמַאי מַקְשֶׁה הָא שְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה:ד) וְנִרְאֶה בֵּיאוּר הַדְּבָרִים דְּהִנֵּה הַתּוֹסָ' הִקְשׁוּ בְּפְסָחִים כ"ד ע"ב דְּכֵינָן דְּמוּקִי הַשַּׁ"ס לְבָרַיְיתָא בְּמְנָחוֹת כ"א בְּהַקָּפָה בַּחַמָּה. א"כ לָמָּה חַיָּיב בְּהִמְחָה חֵלֶב הָא אוֹכֵל חֵלֶב חַי פָּטוּר דְּהָוֵי שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתָן כִּדְאִיתָא הָתָם.

וְתֵרְצוּ דְּלִצְדָדִין קָתָנֵי וְהַמְחָה אַיְירֵי ע"י הָאוּר וְהוּא דּוֹחַק. וְנִרְאֶה שֶׁעִיקַּר קֻוּשְׁיַית הַשַּׁ"ס הוּא בְּחֵלוֹן דְּהָוֵי שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתָן.

דְּחֵלֶב דַּרְכּוֹ לְאָכְלוֹ וְלֹא לִשְׁתּוֹתוֹ. וְכֵן בְּנִבְלַת עוֹף טָהוֹר וְאֵינָךְ הַכַּוָּנָה כֵּן הוּא.

(וְכִדְאִיתָא בְּפְסָחִים כ"ד ע"ב שֶׁמַּשְׁקֶה הַבָּא מִן אוֹכֶל מִיקְּרֵי שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתוֹ. וּבְחֵלוֹן מְדַמֶּה לְהוּ לַהֲדָדֵי.

וּכְבָר הֶאֱרִיכוּ בָּזֶה הַשַּׁעַר אֶפְרַיִם סי' ס"ט והח"צ סי' כ' ובפנ"י בְּפִסַק חָדָשׁ וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים) וע"ז קָאָמַר דְּהַנָּפָשׁ מְרַבֶּה שׁוֹתָה. וְלָזֶה כִּדְמַקְשֶׁה קָאָמַר בִּשְׁלָמָא הַקָּפָה דָּם אַף שֶׁדַּרְכּוֹ בִּשְׁתִיָּה מ"מ הָא אַחְשְׁבָה לַאֲכִילָה.

וְכִדְתַנְיָא בַּתּוֹסֶפְתָּא דְּטָהֳרוֹת פ"ב הוּבְאָה בַּיְרוּשַׁלְמִי פ"ב דמע"ש ופ"ח דְּיוֹמָא דָּם שֶׁקָּרֵשׁ אֵינוֹ אוֹכֵל עַד שֶׁיַּחְשׁוֹב עָלָיו אַלְמָא דְּמַהֲנֵי מַחֲשָׁבָה לַעֲשׂוֹתוֹ אוֹכֶל וְדַרְכּוֹ בְּכָךְ וּל"א בָּטְלָה דַּעְתּוֹ אֵצֶל כָּל אָדָם.

אֲבָל גּוֹמַע חָלָב הָא לָאו אֲכִילָה הִיא: וּמְשַׁנֵּי נָפָשׁ לְרַבּוֹת הַשּׁוֹתָה. וא"כ אֵין הַקֻּוּשְׁיָא מִצַּד דִּשְׁתִיָּה לָאו בְּכְלַל אֲכִילָה רַק מִצַּד דְּלָאו אֲכִילָה הִיא וּמְדֻוָּקְדָּק לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס בס"ד.

וְזֶהוּ כַּוָּנַת הַתּוֹסָ' בְּנִדָּה ל"ב שֶׁהִזְכִּירוּ דקמ"ל דְּחֵלֶב מְהַוְּתָךְ הָוֵי חָלָב. וְנִרְאֶה לפ"ז דִּמְרַבֶּה קְרָא שׁוֹתָה אַף חֵלֶב חַי.

דְּרַק בַּחֲתִיכַת חֵלֶב אֵין דֶּרֶךְ לְבַשְּׁלוֹ כְּשֶׁהוּא חַי אֲבָל כְּשֶׁנִּימַס וַיְהִי לְמַיִם אֵין חִילּוּק בֵּין חַי לִמְבֻשָּׁל: ה) וְלָזֶה נִרְאֶה דִּלְהָכִי נָקִיט רַשׁ"י בְּחֵלוֹן שָׁם שֶׁהַקָּפָה הַדָּם בָּאוֹר. דְּמִקַּמֵּי דְּיָדַע דְּרָשָׁא דְּנָפָשׁ לְרַבּוֹת שׁוֹתָה.

א"כ הָא דְּהִמְחָה אַיְירֵי ע"י הָאוּר. דְּאִי בְּחָלָב חַי א"כ לָמָּה מַקְשֶׁה מֵהָא דְּמַחְוֵי הָוֵי שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתוֹ.

תִּיפּוֹק לֵיהּ דְּחֵלֶב חַי הָוֵי שֶׁלֹּא כד"א. וע"כ אַיְירֵי ע"י הָאוּר.

וְהַקָּפָה דָּם אַיְירֵי ג"כ ע"י הָאוּר. וס"ל דְּהָעִיקָּר תָּלוּי אִם דֶּרֶךְ אֲכִילָתוֹ בְּכָךְ.

וְלֹא אִם הַשִּׁינּוּי הוּא בְּאֹפֶן שֶׁיָּשׁוּב לִהְיוֹת כַּמִּקְדָּם אוֹ לֹא. אָכֵן כִּדְמַסִּיק דְּנָפָשׁ לְרַבּוֹת שׁוֹתָה.

שֶׁפִּיר אַיְירִי הָא דְּהִמְחָה אַף בַּחַמָּה כמש"ל דְּמִתְרַבֵּי בְּכָל עִנְיָן מִנֶּפֶשׁ. וא"כ ה"ה הַקָּפָה דָּם.

דְּעִיקַּר הָא דְּחַיָּיב עַל דָּם קָרוּשׁ יָלְפִינַן לָהּ בִּירוּשַׁלְמִי פ"ב דמע"ש ופ"ח דְּיוֹמָא ה"ג מִדִּכְתִיב בִּקְרָא לְשׁוֹן אֲכִילָה גַּבֵּי דָּם. וע"ש בַּמְפָרְשִׁים שֶׁמַּסְקְנַת הַיְרוּשַׁלְמִי דְּיָלִיף לָהּ מִזֶּה.

וְרַק לְגַבֵּי טַוְמָאָה בָּעֵי מַחֲשָׁבָה ע"ש שֶׁכֵּן עִיקַּר בְּפֵירוּשׁ הַיְרוּשַׁלְמִי (וע' במ"מ פ"ז מהמ"א הט"ז שֶׁכָּתַב דְּלְהָכִי אֵין לוֹקֶה עַל חוּטֵי דָּם דְּדָם הָוֵי רַק צָלוּל וְלֹא חוּטִים וּקְרוּמִים. וְקָשֶׁה לְכְאוֹרָה דְּנֵימָא דְּלְהָכִי נָקִיט לְשׁוֹן אֲכִילָה בַּדָּם לְרַבּוֹת חוּטִים וּקְרוּמִים.

וצ"ל דְּטָפֵי מִסְתַּבֵּר דְּאָתֵי לְרַבּוֹת דָּם קָרוּשׁ. אֲבָל בִּפְשׁוּטוֹ נִרְאֶה דְּשָׁאנֵי חוּטִים שֶׁהַחוּט לֹא נַעֲשָׂה מִן דָּם וְרַק שֶׁכָּנוּס וּבָלוּעַ בּוֹ דָּם וְדָמֵי לְטַעַם כְּעִיקָּר שֶׁאֵינוֹ לוֹקֶה.

וְלָזֶה כ' הָרַמְבַּ"ם שָׁם דְּהָוֵי כַּחֲצִי שִׁיעוּר מִשּׁוּם שֶׁאֵין כָּאן דָּם בְּעַיִן וְאֵין בּוֹ שִׁיעוּר וּמַמָּשׁוּת דָּם. וע' מל"מ פי"ג מה' שְׁגָגוֹת בָּזֶה ואכמ"ל) וְלָזֶה כִּיָּון דְּחָזִינַן דְּמִרַבֶּה הַכָּתוּב מִנֶּפֶשׁ אַף דְּהָוֵי שֶׁלֹּא כד"א כָּל כָּךְ כמש"ל.

א"כ ה"ה אֲכִילָה דְּכְתִיב גַּבֵּי דָּם מְרַבֶּה כְּשֶׁהַקָּרִישׁ בַּחַמָּה דַּהֲדַר לְמִילְּתֵיהּ וְאַף דְּהָוֵי חַי. אֲבָל הַקָּרִישׁ בְּאוֹר דְּלָא הָדַר לָא מַרְבִּינַן דְּלֵיכָּא קְרָא לָזֶה.

וּמוֹקְמִינַן בְּמִסְתַּבֵּר. וְרַק בְּדִבְרֵי הַמַּקְשֶׁה דְּסָלִיק אַדַּעְתִּין' דְּקָפִיד קְרָא טוּבָא עַל דֶּרֶךְ אֲכִילָתוֹ.

מִסְתַּבֵּר לֵיהּ טָפֵי לְאוֹקְמָא קְרָא בְּהַקָּפָה בְּאוֹר דְּהָוֵי טָפֵי דֶּרֶךְ אֲכִילָה. וּלְמַסְקָנָא דְּחָזִינַן דְּקְרָא מְרַבֶּה שׁוֹתֶה אַף דְּלָא הָוֵי כ"כ דֶּרֶךְ אֲכִילָתוֹ.

א"כ בַּדָּם מִסְתַּבֵּר טָפֵי לְרַבּוֹת הַקָּפָה בַּחַמָּה דְּהָדַר וְלֹא נִשְׁתַּנָּה כ"כ מִבְּרִיָּתוֹ: ו ועפמ"ש מֵיְוֵשָׁב קוּשְׁיַית הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין ק"כ ד"ה אֶלָּא שֶׁהִקְשׁוּ דְּמַאי פָּרִיךְ עַל הִמְחָה אֶת הֶחָמֵץ דַּאֲכִילָה כְּתִיב בֵּיהּ.

הֲלֹא מ"מ אָסוּר בַּהֲנָאָה. וְהַתּוֹסָ' תִּרְצוּ דְּאֵין כָּרֵת בַּהֲנָאָה.

אֲבָל כְּבָר נִתְקַשָּׁה הַמַּגִּיהַ במל"מ פ"ג מה' שְׁגָגוֹת דמ"מ תִּיקְשֵׁי לְמַאי דס"ד דְּהַתּוֹסָ' בִּפְסָחִים כ"א ע"ב דְּיֵשׁ כָּרֵת בַּהֲנָאָה. והשעה"מ פ"א מהחו"מ נִדְחַק בָּזֶה וְיֵשׁ לְפַלְפֵּל בִּדְבָרָיו ואכ"מ.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּעִיקַּר קְרָא דְּנֶפֶשׁ אִיצְטְרִיךְ דְּלָא נֵימָא דְּהָוֵי שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתָן. וְרַשִׁ"י בִּפְסָחִים ל"ה ע"א פֵּירֵשׁ בָּאֱמֶת טַעְמָא דְּאֵין יוֹצֵא י"ח מַצָּה בְּהִמְחָהוּ מִשּׁוּם דְּהָוֵי שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתָן (ועי' מל"מ פ"ה מה' יסוה"ת שֶׁנִּסְתַּפֵּק במ"ע אִי בָּעֵי דֶּרֶךְ אֲכִילָתָן.

וְלֹא הֵבִיא פירש"י דְּהָכָא). וּדְקָאָמַר הַשַּׁ"ס בְּחֻלִּין ק"כ הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּלָא הָוֵי לֶחֶם עֹנִי.

כְּבָר כָּתְבוּ התו' שָׁם דהומ"ל מִשּׁוּם דַּאֲכִילָה כְּתִיב בָּהּ. וּבֶאֱמֶת הוּא דְּוֹחֵק גָּדוֹל דל"ל לְהַשַּׁ"ס לְחַפֵּשׂ סְבָרוֹת אֲחֵרוֹת.

וְנִרְאֶה מִשּׁוּם דְּאִלְיְבָּא דְּאֵמֶת בָּעֵינַן לְהַאי טַעְמָא דְּכֵינָן דְּגַלִּי קְרָא נֶפֶשׁ לְחַיֵּיב בְּחָמֵץ א"כ נֵילֵיף מֵהֶקִּישָׁא דְּלָא תֹּאכַל חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת שֶׁיּוֹצֵא בכה"ג י"ח מַצָּה וְכִדְיָלְפִינַן כְּעֵין זֶה בִּפְסָחִים ל"ה ע"א וְשָׁם ע"ב.

וְלָזֶה אִיצְטְרִיךְ טַעַם דְּלֶחֶם עֹונִי. ולפ"ז דִּבְרֵי רַשְׁ"י בִּפְסָחִים שָׁם צ"ע.

שׁוּב רָאִיתִי שֶׁכְּבָר נִתְקַשָּׁה בָּזֶה הנו"ב במ"ת חי"ד סי' ל"ד וְנִדְחַק בָּזֶה ע"ש: ז) וְנִרְאֶה סְבָרַת רַשְׁ"י וְתוֹסָ' דְּלְעִנְיַן שֶׁלֹּא כד"א לֹא שַׁיָּיךְ לַאֲקוּשֵׁי מַצָּה לְחָמֵץ. דא"כ נַקִּישׁ ג"כ דְּתִיסְגֵּי בְּמַצָּה בַּהֲנָאָה כְּמוֹ בְּחָמֵץ.

וע"כ צ"ל דְּאַף שֶׁהַתּוֹרָה הֶחֱמִירָה בְּחָמֵץ בכ"ז בַּמַּצָּה אֲכִילָה בָּעֵינַן. וה"ה לְעִנְיָן זֶה.

וְהִנֵּה התו' בִּפְסָחִים כ"א ע"ב ד"ה כ"מ כָּתְבוּ דלר"א דס"ל כ"מ דכ' לֹא תֹּאכְלוּ אָסוּר בַּהֲנָאָה א"כ גַּם בַּהֲנָאָה יִתְחַיֵּיב כָּרֵת. וְתֵירוּצָם לְחַלֵּק בֵּין אוֹכַל לְתֹאכְלוּ דָּחוּק.

וְלָזֶה נִרְאֶה יוֹתֵר דְּבָאֱמֶת אִין ה"נ כמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם דַּהֲנָאָה בְּכָרֵת. וּמַה שֶּׁהִקְשׁוּ דְּלֵימָא דְּהַיְינוּ דְּאִיכָּא בֵּין ר"א לְחַזְקָנְ'.

י"ל דַּחֲדָא נָקִיט. ועוי"ל דְּגַם לְחַזְקָנְ' י"ל דְּגַלִּי קְרָא דְּלָא יֹאכַל דְּכָל אֲכִילָה דִּבְחָמֵץ אִיְּירִי בַּהֲנָאָה וא"כ גַּם לְדִידֵיהּ הֲנָאָה בְּכָרֵת.

וּכְעֵין זֶה כ' הַתּוֹסָ' בִּפְסָחִים כ"ח ע"ב ד"ה וְחַד דְּלְחַזְקִיָּה גַּלִּי קְרָא דְּלָא יֹאכַל דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה תּוֹךְ זְמַנּוֹ וה"ה דְּלִפְנֵי זְמַנּוֹ ע"ש. וע' בְּחִיבּוּרִי סי' כ"ד.

וְהִנֵּה ריבָּ"ל ור' יוֹנָתָן וְרַב פָּפָּא בִּפְסָחִים כ"ד מְבוֹאָר דס"ל דְּאַף לָא יֹאכַל לָא מַשְׁמַע הֲנָאָה. וְרַק יָלְפִי מִקְּרָאֵי אַחֲרִינִי שָׁם לְמֵיסַר הֲנָאָה בִּשְׁאָר אִיסּוּרִים ע"ש.

וּלְדִידְהוּ וַדַּאי דְּאֵין כָּרֵת בַּהֲנָאָה כַּמּוּבָן. וְנִרְאֶה בְּדַעַת רַשְׁ"י דְּלָמָ"ד דְּאֵין כָּרֵת בַּהֲנָאָה.

כִּדְמַרְבֶּה מְנָפֶשׁ אֶת הַשּׁוֹתֶה שֶׁחַיָּיב כָּרֵת. ע"כ הַיְינוּ מִשּׁוּם דַּחֲשִׁיב כַּאֲכִילָה גְּמוּרָה.

ולפ"ז יֵשׁ לִלְמוֹד מִזֶּה בְּהֶקִּישָׁא דְּשִׁבְעַת יָמִים שֶׁהִזְכַּרְנוּ שֶׁיּוֹצֵא בָּזֶה ג"כ י"ח מַצָּה. אֲבָל אִינֵימָא דְּיֵשׁ כָּרֵת בַּהֲנָאָה.

י"ל דְּמַרְבֶּה שׁוֹתֶה מִשּׁוּם דְּלָא גָּרַע מַהֲנָאָה וְכִסְבָרַת הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין שָׁם. אֲבָל בְּמַצָּה דְּבָעֵי אֲכִילָה לֹא שַׁיָּיךְ לְמֵילַף מֵהֶקִּישָׁא וכמש"ל.

וְלָזֶה בִּפְסָחִים ל"ה שַׁפִּיר פירש"י הַטַּעַם בַּמַּצָּה מִשּׁוּם דְּלָא הָוֵי כד"א מִשּׁוּם דס"ל דַּהֲלָכָה כר"א בְּהָא דְּכָל לֹא תֹאכַל אַף הֲנָאָה בַּמַּשְׁמָע. וא"כ הֲנָאָה בְּכָרֵת אוֹ אַף אִי הֲלָכָה כְּחַזְקָנְ' גַּם כֵּן הֲנָאָה בְּכָרֵת כמש"ל.

וְלָזֶה פֵּירֵשׁ אַלִּיבָּא דְּהִלְכְתָא. אֲבָל הַשַּׁ"ס דְּחֻלִּין ק"כ נָקַט טַעְמָא דְּלֶחֶם עֹונִי דא"ש לכ"ע כמש"ל.

וְאַף דְּהַמַּקְשֶׁה אַכַּתִּי לֹא יָדַע רִיבּוּיָא דְּנֶפֶשׁ. מ"מ נָקִיט הַמַּקְשֶׁה טַעַם דְּאָתֵי אַף לְפִי הַמַּסְקָנָא.

וְגַם כֵּיוָן דעכ"פ קָתָנֵי שֶׁחַיָּיב אִם גְּמָעוֹ. הֲרֵי מוּכָח שֶׁיֵּשׁ לְתַנָּא אֵיזֶה רִיבּוּי ע"ז.

וְתִיקְשֵׁי דְּנַיְלַךְ בְּהֶקֵּישָׁא. וְלָזֶה נָקִיט טַעְמָא דְּלֶחֶם עֹונִי דְּלָא תִּיקְשֵׁי וכמש"ל: ח) ועוי"ל דְּכֵיוָן דר"ל מְשַׁנֵּי לָהּ נֶפֶשׁ לְרַבּוֹת הַשּׁוֹתָה.

ור"ל ס"ל כְּחִזְקִיָּ' בְּחֻלִּין קט"ו. דְּיָלִיף שָׁם אִיסּוּר הֲנָאָה בב"ח מְבַשֵּׁל מְבֻוָּשָׁל.

וּמַקְשֶׁה ר"י כְּעוּרָה זוֹ שֶׁשָּׁנָה רַבִּי דְּיָלִיף מִלֹּא תֹאכְלֻנּוּ וּמַדְחֶה דמ"מ לֹא נֵדַע אִיסּוּר הֲנָאָה ע"ש. הֲרֵי מְפֹרָשׁ דס"ל דְּלָא תֹאכְלֻנּוּ לָא מַשְׁמַע הֲנָאָה וְהַיְינוּ כְּחִזְקִיָּ'.

וּלְחִזְקִיָּ' אֵין כָּרֵת בַּהֲנָאָה. וא"כ מְרַבֶּה שׁוֹתֶה דְּלֵיהֱוֵי כַּאֲכִילָה.

וְלָזֶה הֻצְרַךְ הַשַּׁ"ס לוֹמַר הַטַּעַם מִשּׁוּם לֶחֶם עֹונִי וכמש"ל. ולפמש"ל דְּגַם לְחִזְקִיָּ' יֵשׁ כָּרֵת בַּהֲנָאָה י"ל דְּרַשִּׁ"י פֵּירֵשׁ בִּכְסָחִים ל"ה דְּקָאֵי שָׁם אַלִּיבָּא דר"ל.

ור"ל ס"ל כְּחִזְקִיָּ' כַּנַ"ל. דִּלְרִיבָּ"ל ור"י ור"פ דְּיָלְפִי בִּכְסָחִים אִיסּוּר הֲנָאָה מִקְּרָאֵי אַחֲרִינִי בְּאֹם אֵינוֹ עִנְיָן לְכָל אִיסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה.

א"כ גַּם בב"ח בִּכְלַל. וא"כ כֵּיוָן דס"ל כְּחִזְקִיָּה ס"ל דְּיֵשׁ כָּרֵת בַּהֲנָאָה.

לָזֶה שַׁפִּיר פירש"י הַטַּעַם בְּמַצָּה מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ דֶּרֶךְ אֲכִילָה. וְשׁוֹתֶה נִתְרַבָּה מִשּׁוּם הֲנָאָה כַּנַ"ל.

וְאַף דְּמַקְשֶׁה שָׁם לר"פ ור"פ יָלִיף לָהּ בְּדַף כ"ד באא"ע. מ"מ גַּם ר"פ אַיְירִי שָׁם אַלִּיבָּא דר"ל ע"ש.

אֲבָל סֻגְיָא דְּחֻלִּין נָקְטָא טַעְמָא דא"ש לכ"ע כַּנַ"ל. וַאֲקַצֵּר:ט) ועכ"פ שָׁמַעְנוּ דְּהֵיכָא דְּנִשְׁתַּנָּה בְּאֹופֶן דַּהֲדַר לִבְרְיָתוֹ.

לָא הָוֵי שִׁינּוּי וּשְׁמוֹ עָלָיו. וְהֵיכָא דְּלָא הָדַר לָא הָוֵי שְׁמוֹ עָלָיו.

וּכְעֵין זֶה קיי"ל בב"ק ס"ו גַּבֵּי גָּזֵל דְּשִׁינּוּי הַחוֹזֵר לִבְרְיָתוֹ לָא הָוֵי שִׁינּוּי. וה"ה הָכָא בְּמַיִם אַף לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּשֵׁלֶג מֻוָתָּר לִטְבּוֹל בּוֹ בְּלִי רִיסּוּק.

הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁחוֹזֵר לִבְרְיָתוֹ וְשֵׁם מַיִם עָלָיו. אֲבָל דָּבָר שֶׁבִּרְיָתוֹ מִן הַמַּיִם כְּגוֹן יַבְחוּשִׁים וְדָגִים שֶׁאֵין חוֹזֵר לִבְרְיָתוֹ.

בָּעֵי רִיסּוּק דְּאֵין שָׁם מַיִם עֲלֵיהֶם. ומב"ק ס"ו אֵין רְאָיָה כ"כ לנ"ד כַּמּוּבָן.

וְשָׁם מְהַנֵּי שִׁינּוּי הַשֵּׁם ע"ש: וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לפ"ז מַאי קָאָמַר הַשַּׁ"ס בְּחֻלִּין ק"כ דְּמַשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵחָדָשׁ וּשְׁבִיעִית יָלְפִינַן מִנְּבֵילָה וְחֵלֶב וְאִינָךְ. דְּשָׁאנֵי בְּחֶלֶב וּנְבֵילָה שֶׁאַף שֶׁהִמְחָהוּ בכ"ז הַדַּר לִבְרְיָתוֹ שֶׁיִּקָּרֵשׁ וַיְהִי דָּבָר גּוּשׁ וּכְדָרֶךְ כָּל דָּבָר שֶׁמִּן שֶׁחוֹזֵר וְנִקְרֵשׁ.

וְאַף צִיר וְרוֹטֶב ג"כ נִקְפָּא וְנִקְרֵשׁ. אֲבָל מַשְׁקֶה שֶׁל פֵּירוֹת אֵינוֹ חוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרִי.

אֲבָל בֶּאֱמֶת בלא"ה יֵשׁ חִילּוּק דְּבְחֶלֶב וּנְבֵילָה הוּא גּוּף הָאִיסּוּר שְׁנִּמְחָה משא"כ בְּפֵירוֹת חָדָשׁ וּשְׁבִיעִית וכמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם ק"כ ע"ב ד"ה הֵיכָא. וּכְבָר הֶאֱרִיכוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּעִנְיָן זֶה וּבְיִחוּד הפנ"י בִּפְסַק חָדָשׁ.

וּלְבָאֵר שִׁיטָה זוֹ צָרִיךְ אֲרִיכוּת גָּדוֹל ואכ"מ: י) וְיֵשׁ לָדוּן בָּזֶה מִדִּבְרֵי הָרָן"ן ס"פ אֵין מַעֲמִידִין וְהָרֹא"ש פ' שְׁלשָׁה שֶׁאָכְלוּ סי' ל"ה לְעִנְיַן רַגְלֵי הַדְּבוֹרִים שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ לְדָבַשׁ וְהַמּוֹסֵק שֶׁנַּעֲשָׂה מִדָּם דְּאָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא.

אַלְמָא דְּכָל דָּבָר שֶׁנִּשְׁתַּנָּה דְּאָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא. וא"כ תִּיקְשֵׁי לָמָּה בְּמַיִם שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ לְשֶׁלֶג וְלַדָּגִים וְיַבְחוּשִׁין אָזְלִינַן בָּתַר מֵעִיקָּרָא.

וע' מג"א סי' רט"ז סק"ג שֶׁהִקְשָׁה ע"ז מִבְּכוֹרוֹת ו' דְּבָעֵי הַשַּׁ"ס לְאֶסּוֹר חֵלֶב מְשׁוּם דְּדָם נָעְכָּר וְנַעֲשָׂה חֶלֶב. אַלְמָא דְּאָזְלִינַן בָּתַר מֵעִיקָּרָא.

וּכְבָר כָּתַב שָׁם הַגְּרָ"א שֶׁהָרָ"ן יֵשֵׁב זֶה מִשּׁוּם שֶׁבַּבְּתֵּיהֶם מַסְרִיחַ וְנַעֲשָׂה כְּעָכָּר ע"ש. וא"כ בנ"ד א"ש דְּאָזְלִינַן בָּתַר מֵעִיקָּרָא דְּהָווּ מַיִם.

וּלְעִיל סי' ל"ח הֶאֱרַכְתִּי בְּעִנְיָן זֶה הַרְבֵּה בס"ד וּבְסֵוְגְיָא דִּבְכוֹרוֹת הַנַּ"ל ואכ"מ: עכ"פ נִרְאֶה לְדִינָא דְּדָבָר שֶׁבְּרֵיָּתוֹ מִן הַמַּיִם אִם טָבְלוּ בּוֹ לֹא עָלְתָה לוֹ טְבִילָה עַד שֶׁיִּתְרַסֵּק וַיְהִי לְדָבָר נוֹזְלִי. שׁוּב רָאִיתִי בנו"ב מ"ת חא"ח סי' נ"ז שֶׁכָּתַב ג"כ לְעִנְיָן מֶלַח וּכְפוֹר שֶׁאַף שֶׁחָשׁוּב כַּמַּיִם מ"מ אֵין טוֹבְלִים בּוֹ עַד שֶׁיִּמַּס וַיְהִי לַמַּיִם דְּהָא וְרָחֲצוּ בַּמַּיִם כְּתִיב.

וְרַק בְּשֶׁלֶג יֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁטּוֹבְלִים בּוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא לַח יעו"ש. וְהַיְינוּ כמש"ל בס"ד.

ומכ"ש לְעִנְיַן יַבְחוּשִׁים וְדָגִים שֶׁאֵין סוֹפוֹ לְהַזּוֹר לְמַיִם כַּנַּ"ל וְזֶה בָּרוּר בס"ד: יא) וּבְסוֹטָה ט"ו ע"ב אִיתָא דְּבָעֵי בְּסוֹטָה כְּלִי חֶרֶס חֲדָשָׁה דִּבְרֵי ר' יִשְׁמָעֵאל וְיָלִיף לָהּ כְּלִי כְּלִי מִמְּצוֹרָע. וּבְמְצוֹרָע יָלִיף דֵּומְיָא דְּמַיִם חַיִּים שֶׁלֹּא נַעֲשְׂתָה בָּהֶן מְלָאכָה.

וה"ה דְּבָעֵינַן בְּסוֹטָה מַיִם חַיִּים לר"י. וּפָרִיךְ מַה לְמְצוֹרָע שֶׁטָּעוּן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנֵי תוֹלָעַת אָמַר רַבָּה א"ק בִּכְלִי חֶרֶס כְּלִי שֶׁאָמַרְתִּי לְךָ כְּבָר.

אָמַר רָבָא ל"ש שֶׁלֹּא נִתְאַכְּמוּ פָּנָיו אֲבָל נִתְאַכְּמוּ פָּסוּל דֵּומְיָא דְּמַיִם מַה מַּיִם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ אַף כְּלִי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה. בָּעֵי רָבָא נִתְאַכְּמוּ וְהֶחְזִירָן לַכִּבְשָׁן וְנִתְלַבְּנוּ מַהוּ כֵּיוָן דְּאִיְּדְחוֹ אִיְּדְחוֹ אוֹ כֵּיוָן דַּהֲדוּר הֲדוּר וּפְשִׁיט מֵעֵץ אֶרֶז שֶׁהִפְשִׁיל בּוֹ קֻנְפָּתוֹ דִּפְסִיל ר"א אַף דַּהֲדַר וּמַפְשִׁיט וּמְשַׁנֵּי דְּאִיקְּלוּף אִיקְּלוּפֵי.

וְהִנֵּה לִכְאוֹרָה קָשֶׁה מִסֵּוְגְיָא זוֹ דְּמַשְׁמַע שֶׁסְּתָם מַיִם בָּעֵינַן שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה מַרְאֵיהֶן כְּלָל וכ"ש גּוּפָן. וא"כ לָמָּה בְּמִקְוֶה כָּשֵׁר כְּשֶׁנִּשְׁתַּנָּה לְיַבְחוּשִׁין וְדָגִים.

והפמ"ג באו"ח בְּמִשְׁבְּצוֹת סי' ק"ס סקי"א הִקְשָׁה לָמָּה כָּשֵׁר בַּיַּבְחוּשִׁין דְּהָא נִשְׁתַּנָּה מַרְאִיתוֹ. וצ"ל דְּקֻוְשְׁיָתוֹ לְדַעַת הַטּוּר דִּפְסִיל לנט"י אַף בְּנִשְׁתַּנָּה מֵחֲמַת עַצְמָן.

אֲבָל לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּכָשֵׁר לק"מ כַּמּוּבָן. אָכֵן לפמ"ש דְּאַיְירֵי שֶׁנִּתְרַסֵּק וְנַעֲשָׂה מַיִם א"ש.

וְאַף דְּמִיבְּעֵי לֵיהּ לְרָבָא בְּסוֹטָה שָׁם הֵיכָא דְּנִדְחָה וְשׁוּב הָדַר לְכְמוֹ שֶׁהָיָה מִקּוֹדֶם. הַיְינוּ רַק הָתָם גַּבֵּי מִצְוָה שֶׁיֵּשׁ דִּיחוּי אֵצֶל מִצְוֹת וְשַׁיָּיךְ לוֹמַר כֵּיוָן דְּאִיְּדְחִי אִיְּדְחִי.

משא"כ גַּבֵּי מִקְוֶה. וכמ"ש הַתּוֹסָ' בְּנִדָּה ס"ו וְקִדּוּשִׁין כ"ה דִּלְהָכִי ל"צ לְכַתְּחִלָּה בִּיאַת מַיִם בְּבֵית הַסְּתָרִים מִשּׁוּם דְּלָאו מִצְוָה הִיא ע"ש.

ועפמ"ש יֵשׁ לְיַישֵׁב מַה שֶׁפָּסַק הָרַמְבַּ"ם בפ"ג מה' סוֹטָה דִּמְהַנֵּי הַחֲזָרָה לַכִּבְשָׁן. וְהִקְשָׁה הכ"מ דְּהָא הָוֵי אִיבַּעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא.

והמל"מ כָּתַב שָׁם דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל כמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם דְּזֶה הָוֵי רַק דְּרַבָּנָן. וְהוּא דּוֹחֵק דְּכָל כה"ג הו"ל לְהָרַמְבַּ"ם לִפְרוּשֵׁי דְּהָא דְּנִתְאַכְּמוּ פָּנָיו הוּא דְּרַבָּנָן.

וְהָרַמְבַּ"ם כְּלָל זֶה יַחַד עִם הָא דְּלָא נָעֲשְׂתָה מְלָאכָה ע"ש. הֲרֵי מוּכָח דס"ל דְּהָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא כְּמוֹ נָעֲשְׂתָה בּוֹ מְלָאכָה.

אֲבָל לפמ"ש י"ל דס"ל דְּכֵינָן דקיי"ל בְּמִקְוֶה שֶׁכָּשֵׁר כָּל שֶׁבְּרִיָּיתוֹ מִן הַמַּיִם כְּשֶׁנִּתְרַסֵּק וְנַעֲשָׂה כְּמַיִם הֲרֵי מְבוֹאָר דְּאָמְרִינַן בְּמַיִם כֵּינָן דַּהֲדַר הָדַר. וּכְלִי מְדַמֶּה לְמַיִם.

וְדַיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּרָבָא מיבע"ל שָׁם לר' יִשְׁמָעֵאל דְּאַיְירִי בָּהּ בַּסֶּוּגְיָא שָׁם.

ור"י לְטַעְמֵיהּ דס"ל ברפ"ז דְּמִקְוָאוֹת שֶׁשָּׁלֵג אֵינוֹ מִצְטָרֵף לְמִקְוֶה וכ"ש דָּבָר שֶׁבְּרִיָּיתוֹ מִן הַמַּיִם. וְהַיְינוּ אַף כְּשֶׁנִּתְרַסֵּק וְנַעֲשָׂה מַיִם לְהַפּוֹסְקִים דס"ל דִּבְשֶׁלֵּג בָּעֵי רִיסּוּק ע' מָרְדְּכַי ס"פ בָּמָה טוֹמְנִין.

ועח"ס חי"ד סי' ר"א וסי' רי"ג בָּזֶה. וא"כ ס"ל דִּבְמַיִם כה"ג פָּסוּל.

אַךְ הַסָּפֵק שֶׁל רָבָא הוּא דְּאָפְשָׁר שֶׁכֵּינָן שֶׁהֶחֱזִירוֹ לַכִּבְשָׁן הו"ל כְּמִי שֶׁבָּאוּ פָּנִים חֲדָשׁוֹת לְכָאן וכמ"ש הַתּוֹסָ' בִּזְבָחִים צ"ו ע"א. וּמֵיָּושָׁב קֻוּשְׁיַּית הַתּוֹסָ' שָׁם ד"ה אֶלָּא שֶׁהִקְשׁוּ מַאי מיבע"ל הָכָא הָא פָּנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן.

ולפמ"ש א"ש דמ"מ מיבע"ל דְּאֶפְשָׁר נֵילַף מַמַּיִם שֶׁפָּסוּל בכה"ג. ועכ"פ לְדִידַן דְּמַכְשְׁרִינַן בְּשֶׁלֵּג וּדְבָרִים שֶׁבְּרִיָּיתָם מִן הַמַּיִם כְּשֶׁנִּתְרַסְּקוּ.

מִמֵּילָא שַׁפִּיר הָכָא ג"כ מְהַנֵּי הַחֲזָרָה לַכִּבְשָׁן. וְלָזֶה פָּסַק הָרַמְבַּ"ם דְּמָהַנֵּי.

וְעוֹד יֵשׁ לָדוּן דְּהָוֵי תְּרֵי סְפֵיקֵי דְּהָא דְּיֵשׁ דִּיחוּי אַצֶּל מִצְוֹת ג"כ סְפֵיקָא הוּא בע"ז מ"ז ע"א ואכמ"ל בָּזֶה. וְגַם י"ל דְּהָא דְּנִרְאֶה וְנִדְחֶה אֶיְפְשׁוֹט בְּסֶוְכָּה ל"ג בְּדָבָר שֶׁבְּיָדוֹ ע"ש בתו' וּבְתוֹ' בְּסוֹטָה שָׁם ד"ה נִתְאַכְּמוּ וּבְחִיבּוּרִי ח"א סי' ל' ואכמ"ל בָּזֶה: יב) וּבֶאֱמֶת צ"ע טוּבָא לְהַסּוֹבְרִים שֶׁטּוֹבְלִים בְּשֶׁלֵּג כְּמוֹ שֶׁהוּא הָא אָמְרִינַן הָכָא דָּמִים מִיקְרֵי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה.

וצ"ל כמש"ל דְּכֵינָן שֶׁהַשֶּׁלֵּג יָשׁוּב מִמֵּילָא לִהְיוֹת מַיִם לָא מִיקְרֵי שִׁינּוּי כְּלָל. ועוי"ל דס"ל דְּדָבָר שֶׁדַּרְכּוֹ בְּכָךְ לָא מִיקְרֵי שִׁינּוּי כְּלָל.

וּכְהָא דִּבְכוֹרוֹת ו' ע"ב דְּמְבוֹאָר דְּכֵינָן שֶׁדָּם נָעְכָּר וְנַעֲשָׂה חָלָב הָוֵי כְּדָם כֵּינָן שֶׁדַּרְכּוֹ בְּכָךְ. וּמֵיָּושָׁב בָּזֶה קֻוּשְׁיַּית המג"א סי' רט"ז מֵהַהִּ דִּבְכוֹרוֹת עַל הָא דְּדָבַשׁ יעו"ש.

דְּשָׁאנֵי גַּבֵּי דְּבָשׁ שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ בְּכָךְ. שׁוּב רָאִיתִי שֶׁכָּתַב כְּעֵין סְבָרָא זוֹ הַמָּקוֹר חַיִּים סי' תס"ז סק"ד וַאֲקַצֵּר: יג) וּלְעִנְיַן מש"ל דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּנִתְאַכְּמוּ הָוֵי מה"ת לפ"ז תִּיקְשֵׁי קֻוּשְׁיוֹת הַתּוֹסָ' בְּסוֹטָה ד"ה וּמַה דְּהָא מַי מִקְוֶה שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן מַחֲמַת מֵי צֶבַע כָּשֵׁר.

וְגַם דְּהָא בע"ז ל"ז ע"ב מַסְקִינַן דְּלָא יָלְפִינַן מַה מַּיִם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ. וְנִרְאֶה דְּהִנֵּה הָרַמְבַּ"ם כָּתַב בפ"ג מה' סוֹטָה שֶׁהַכְּלִי נִרְאֶה כִּבְלָוִי מֵרוֹב יָמִים.

וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁנִּתְאַכְּמוּ. וְרַשְׁ"י בְּסוֹטָה פִּירֵשׁ שֶׁנִּתְאַכְּמוּ ע"י הָאוּר.

וא"כ הו"ל לְהָרַמְבַּ"ם לְהַזְכִּיר בְּפֵירוּשׁ דִּין זֶה. וְנִרְאֶה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּבֶאֱמֶת אִם נִתְאַכֵּם ע"י הָאוּר אֵין לִלְמֹד מִמַּיִם.

דָּמִים ע"י הָאוּר לָא מִיקְרֵי נִשְׁתַּנּוּ כְּלָל דמ"מ שֵׁם מַיִם עֲלֵיהֶם. ובע"ז ל"ז דְּקָאָמְרִינַן נִשְׁתַּנּוּ מִבְּרִיָּתָן ע"י הָאוּר.

הַיְינוּ בְּגַוְונָא שֶׁאָפְשָׁר כְּגוֹן שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם עוֹד אֵיזֶה דָּבָר מַאֲכָל וְכַדּוֹמֶה. וְגַם י"ל דְּזֶה הָוֵי כְּבָר בִּכְלַל נַעֲשָׂה מְלָאכָה דְּיָלִיף לָהּ מִקְּוָדֶם שֶׁפָּסוּל בִּכְלִי חֶרֶס לְסוֹטָה.

וְרַק הָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ שֶׁהַוְשָׁחַר הַחֶרֶס מֵעַצְמוֹ מֵרֹוב יָמִים וְכַדּוֹמֶה וְלֹא בִּשְׁבִיל סִיבָּה חִיצוֹנִית. וּבַיְרוּשַׁלְמִי קָרֵי לָהּ מַפּוּחָם מַשְׁמַע מִזֶּה שֶׁנַּעֲשָׂה ע"י הָאוֹר מִלְּשׁוֹן פֶּחָם.

וצ"ל דְּכָל שֶׁחוֹר קָרוּי כָּךְ. וְכֵן בִּירוּשַׁלְמִי פ"ק דְּתַעֲנִית ה"ו ובב"ר פל"ו אִיתָא יָצָא חַם מַפּוּחָם.

אַף שֶׁלֹּא הָיָה מֻחֲמַת הָאוּר. ובלא"ה יֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּדִבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי דְּסוֹטָה כִּי שָׁם לֹא הִזְכִּיר חֲזָרָה לַכִּבְשָׁן.

אַךְ אכ"מ. וְלָזֶה יָלִיף מִמַּיִם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ לְפִי שָׁמַיִם אֵין לָהֶם מַרְאֶה מְיֻוָּחָד וְכָל הַמַּרְאוֹת כְּשֵׁירִין בָּהֶם וְאַיְקָרוֹ מַיִם.

וא"כ אֵין בָּהֶם שִׁינּוּי. אֲבָל שִׁינּוּי מַרְאֶה שע"י דָּבָר אַחֵר כְּמוֹ מֵי צָבַע וְהַדַּחְתְּ כֵּלִים לָא מִיקְרֵי שִׁינּוּי כְּלָל.

כֵּינָן שֶׁאֵינוֹ פּוֹעֵל עַל עֶצֶמוּת הַמַּיִם ע' בתוי"ט פ"ז דְּמִקְוָאוֹת פ"ג. משא"כ בְּיַיִן וּמוֹהֵל שֶׁזֶּה מִתְעָרֵב בְּעֶצֶם הַמַּיִם וּפוֹעֵל בְּעַצְמוּת מֵי הַמִּקְוֶה.

ולפמ"ש הטוש"ע בא"ח ר"ס ק"ס דָּמִים שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶם פְּסוּלִים יֵשׁ לְפַלְפֵּל מִסֶּוּגְיָא זוֹ. וע"ש בט"ז ומג"א וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים.

וּבָרַמְבַּ"ם פֶּ"ה מה' ב"מ הי"ב כָּתַב בְּמֵי כִּיּוֹר שֶׁלֹּא יִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן ע"ש. וְהַטַּעַם הוּבָא בב"י או"ח ר"סק"ס בְּשֵׁם הָרֹאֹ"ה דְּיָלִיף לָהּ מַמַּיִם יַתִּירָא ע"ש ולפ"ז מְיֻוָּשָׁב קֻוּשְׁיַית הַתּוֹסָ' דְּסוֹטָה הַנַּ"ל דִּבְכִיּוֹר בֶּאֱמֶת פָּסוּל שִׁינּוּי מַרְאֶה דַּחֲמִיר מִמִּקְוֶה.

וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר. וְקֻוּשְׁיַית התו' מע"ז ל"ז לענ"ד לק"מ דְּשָׁם דְּמַסִּיק דְּאַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא לֹא מְשׁוּם דְּלָא ס"ל דְּרָשָׁא דְּמַה מַיִם.

רַק דְּלָא ס"ל דִּקְרָא דְּאוֹכֶל בְּכֶסֶף אָתֵי לְלַמּוֹד. עַל בֵּישׁוּלֵי נָכְרִים.

אֲבָל בְּעָלְמָא וַדַּאי דָּרְשִׁינַן דָּרַשׁ זֶה. שׁוּב רָאִיתִי בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף סי' ק"ס שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה וְכָתַב לְיַיֵּשֵׁב קֻוּשְׁיַית התו' ע"פ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּבַכִּיּוֹר פָּסוּל שִׁינּוּי.

וְגַם דָּחָה קֻוּשְׁיָתָם מע"ז כמשכ"ל בס"ד וע"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה ואכמ"ל: יד) וּבְגוּף קֻוּשְׁיַית הַתּוֹסָ' בְּסוֹטָה שֶׁהִקְשׁוּ דְּהָא מֵי כִּיּוֹר כְּשֵׁירִים מִמֵּי מִקְוֶה. וּמֵי מִקְוֶה כְּשֵׁירִים בְּשִׁינּוּי מַרְאֶה.

לענ"ד צ"ע. וְכֵן פירש"י שֶׁפֵּירֵשׁ שָׁם דְּיָלִיף כְּלִי חֶרֶס מִמַּיִם שֶׁבְּסוֹטָה ג"כ צ"ע טוּבָא.

דְּהָא כֵּינָן דְּדָרְשִׁינַן מִבִּכְלִי חֶרֶס דְּהַיְינוּ כִּכְלִי חֶרֶס הַכָּתוּב בְּמְצוֹרָע. א"כ בָּעֵי מַמָּשׁ כִּכְלִי חֶרֶס שֶׁבְּמְצוֹרָע.

וּבְמְצוֹרָע שַׁפִּיר דָּרְשִׁינַן מַה מַּיִם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ דְּשָׁם בָּעֵינַן מַיִם חַיִּים. וא"כ מִמֵּילָא יָלְפִינַן מִמְּצוֹרָע לְסוֹטָה דְּבָעֵי כְּלִי חֶרֶס שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה.

וְלֹא הֵבַנְתִּי לָמָּה לְרַשֵׁ"י דְּיָלְפִינַן מִמַּיִם שֶׁבְּסוֹטָה. וְקוֹשְׁיַית הַתּוֹסָ' נִרְאֶה ג"כ שֶׁיְּסוֹדָהּ רַק עַל זֶה שֶׁהַלִּימוּד הוּא מִמַּיִם שֶׁל סוֹטָה יעו"ש בִּלְשׁוֹנָם לְהֶדְיָא.

וְזֶה צ"ע לענ"ד דְּהָא זֶה נִלְמַד מִמַּיִם חַיִּים שֶׁבַּמְצוֹרָע כַּנַ"ל. ולפ"ז מֻכְרָח דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהָא דְּנִתְאַכְּמוּ הָוֵי פְּסוּל דְּאוֹרָיְיתָא.

וַאֲקַצֵּר. וְגוּף דִּבְרֵי התו' צע"ק דמנ"ל דִּבְמַיִם חַיִּים פּוֹסֵל שִׁינּוּי מַרְאֶה.

וצ"ל דִּמְפָרְשִׁי כְּרַשֵׁ"י דְּנִשְׁתַּנָּה מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר דְּנִתְאַכְּמוּ בְּאוֹר. וּמְפוֹרָשׁ בפ"ח דְּפָרָה מי"א דְּנִשְׁתַּנָּה מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר לָא הָוֵי מַיִם חַיִּים.

ולפ"ז צ"ל דְּגַם לְהָרַמְבַּ"ם אַיְירֵי שֶׁנִּתְאַכְּמוּ מֵחֲמַת הָאוּר. ומ"ש שֶׁנִּרְאֶה בָּלוּי מֵרֹוב יָמִים.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דס"ל דְּלָאו דַּוְקָא מֵחֲמַת הָאוּר רַק מֵאֵיזֶה דָּבָר שֶׁהוּא הָוֵי שִׁינּוּי כֵּיוָן דְּלָא הָוֵי מֵחֲמַת עַצְמוֹ. וע' בִּרְכֵּי יוֹסֵף סי' ק"ס בְּאוֹרֶךְ בְּעִנְיָן זֶה.

וְיֵשׁ לְפַלְפֵּל הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה. אַדְּ אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק וְגַם כִּי אכ"מ: טו) וְעַיֵּין מל"מ פ"ג מה' סוֹטָה שֶׁתָּמַהּ עַל הכ"מ שֶׁכָּתַב דְּהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק כר' יִשְׁמָעֵאל דְּהָא לְמַאי דְּמַסִּיק דְּיָלִיף מִבִּכְלִי חֶרֶס א"כ א"ש אַף לְרַבָּנָן.

וכ"כ התוי"ט פ"ב דְּסוֹטָה ג"כ ע"ש. ולענ"ד צָדְקוּ דִּבְרֵי הכ"מ דא"כ נֵילִיף מַיִם דִּבְסוֹטָה מִכְּלֵי חֶרֶס מַה כְּלֵי שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בּוֹ מְלָאכָה.

וּכְמוֹ דְּיָלִיף כְּלֵי מְמַיִם לְעִנְיַן שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה וכפירש"י שָׁם דְּיָלִיף מִמַּיִם דְּסוֹטָה. וּבֶאֱמֶת נִרְאֶה דְּאַף ר"י דס"ל דְּמֵי כִּיּוֹר הָוֵי מֵי מְעָיִן.

ג"כ יָלִיף מִבִּכְלֵי חֶרֶס. דְּהָא הַלִּימוּד מִמְּצוֹרָע מַדְחֶה הַשַּׁ"ס מַה לְּמְצוֹרָע שֶׁכֵּן טָעוּן עֵץ אֶרֶז וכו'.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דהג"ש אֵינוֹ מֻוּפְנֶה כְּלָל. וע' במל"מ שָׁם בָּזֶה.

וע"כ צ"ל דְּיָלִיף דְּבָעֵי חֲדָשָׁה מִבִּכְלֵי חֶרֶס כִּדְרַבָּה. וַהֲדַר יָלִיף מַיִם מִכְּלֵי חֶרֶס דְּבָעֵי שֶׁלֹּא נַעֲשְׂתָה מְלָאכָה.

וְשַׁפִּיר הִקְשָׁה הכ"מ. וְרָאִיתִי בְּתוֹסָ' רעק"א בַּמִּשְׁנָיוֹת שֶׁהִקְשָׁה דְּנִימָא בִּכְלֵי ול"ל בִּכְלֵי חֶרֶס.

ולענ"ד פָּשׁוּט דהו"א דְּקָאֵי עַל כְּלֵי שָׁרֵת דְּאַיְירִי בְּהוּ מֵעִיקָּרָא בפ' בַּמִּדְבָּר. וְלֹא נִצְטָרֵךְ לוֹמַר דְּקָאֵי עַל כְּלֵי חֶרֶס דבפ' מְצוֹרָע.

וְגַם דִּכְתִיב מֵעִיקָּרָא מַיִם קְדוֹשִׁים וְדָרְשִׁינַן בְּסִפְרֵי שֶׁקְּדוֹשִׁים בִּכְלֵי ע"ש. וְרָאִיתִי בְּתִפְאֶרֶת יְרוּשָׁלַיִם שֶׁכָּתַב דהו"א דְּקָאֵי עַל כְּלֵי שבפ' שְׁמִינִי.

ובמחכ"ת ז"א דְּהָא פ' מְצוֹרָע סָמוּךְ יוֹתֵר לפ' נָשָׂא שֶׁשָּׁם אֲמוּרָה פ' סוֹטָה: טז) וְהַנִּרְאֶה בְּיִשּׁוּב קֻוּשְׁיַית הכ"מ עַל הָרַמְבַּ"ם דס"ל דִּפְלוּגְתָּא דר"י וְרַבָּנָן בְּמֵי כִּיּוֹר אֵין מְקוֹרָהּ מֵהָכָא. רַק פְּלִיגִי בְּאֵיזֶה דָּרָשׁ בְּפָרָשַׁת מֵי כִּיּוֹר אוֹ בהל"מ.

וּמַיְיתֵי לָהּ הָכָא דְּמִמֵּילָא לְרַבָּנָן לֹא שַׁיָּיךְ לְהַקִּישׁ בְּסוֹטָה כְּלֵי לְמַיִם. כֵּיוָן דְּלָא בָּעֵי בְּמֵי כִּיּוֹר מַיִם חַיִּים.

וּבְסוֹטָה כְּתִיב מַיִם קְדוֹשִׁים וְדָרְשׁוּ בְּסִפְרֵי דְּהַיְינוּ מֵי כִּיּוֹר. ולפ"ז י"ל דְּאַף דְּדָרְשִׁינַן בִּכְלֵי חֶרֶס דְּקָאֵי עַל כְּלִי שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בּוֹ מְלָאכָה דְּוֻמְיָא דְּמְצוֹרָע מ"מ לֹא שַׁיָּיךְ לְהַקִּישׁ בְּסוֹטָה הַמַּיִם לִכְלֵי כֵּיוָן דִּכְתִיב לְהָדְיָא מַיִם קְדוֹשִׁים.

וּמְבֹאָר הַכְּנָוָנָה עַל מֵי כִּיּוֹר. וְהַיְינוּ כְּדִין מֵי כִּיּוֹר שֶׁכְּשֵׁרִים לְרַבָּנָן בְּכָל הַמֵּימוֹת.

וְשָׁם יֵשׁ אֵיזֶה דְּרָשׁ לְרַבּוֹת כָּל הַמֵּימוֹת: יז) וְאֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁזֶּה תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי וראב"ש בְּיוֹמָא ל"ב דְּהִנֵּה אִיתָא בִּפְסָחִים ק"ט בַּמַּיִם בְּמֵי מְקֻוֶה. ופירש"י שָׁם וּבַחֲגִיגָה י"א מִדִּכְתִיב בְּפֶתַח קָאֵי עַל מַיִם יְדוּעִים וּמְמַעֵט שְׁאוּבִין.

וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' בַּחֲגִיגָה דְּזֶה מַמְעִיט מִמַּעְיָן וּבוֹר וְתֵירוּצָם דָּחוּק. וּבְעֵירוּבִין ד'.

פירש"י דְּאָתֵי לְאוֹרוֹיֵי דל"צ מַיִם חַיִּים. וְקָשָׁה דא"כ ל"ל לִכְתּוֹב בַּמַּיִם בְּבַעַל קֶרִי דִּכְתָב לְמָדָה בתו"כ פ' מְצוֹרָע דְּרַק גַּבֵּי זָב בָּעֵי מַיִם חַיִּים.

וְגַם מַה לִּימּוּד הוּא זֶה. דְּהָא י"ל דְּגַלֵּי קְרָא בָּזֶה וה"ה בְּכָל מָקוֹם דִּכְתִיב מַיִם בָּעֵי מַיִם חַיִּים.

וְהָעִיקָּר נלע"ד כפירש"י דִּפְסָחִים. וְקָאֵי עַל קְרָא דְּמַעְיָן וּבוֹר דְּיָלִיף שָׁם בתו"כ דִּמְרַבֶּה כָּל מֵימוֹת יעו"ש וּמְמַעֵט שְׁאוּבִין.

וּמָצָאתִי שכ"כ הרמ"ל בְּהַתּוֹרָה וְהַמְּצָוָה פ' מְצוֹרָע ע"ש. וְהִנֵּה בפ' אַחֲרֵי כְּתִיב וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ.

וּפְלִיגִי רַבִּי וראב"ש בְּיוֹמָא ל"ב אִי קָאֵי עַל קִידּוּשׁ אוֹ עַל טְבִילָה. וְהִנֵּה אִי קָאֵי עַל קִידּוּשׁ.

א"כ נִדְרוֹשׁ בַּמַּיִם ג"כ בַּמַּיִם הַיְדוּעִים וְקָאֵי עַל קְרָא דְּמַעְיָן וּבוֹר. וּמְבֹאָר שֶׁכָּשֵׁר לְקִידּוּשׁ כָּל מֵימוֹת.

וְאִינִימָא דְּקָאֵי עַל טְבִילָה. א"כ כֵּיוָן דִּבְקִידּוּשׁ כְּתִיב מַיִם לְחוּד בפ' תִּשָּׂא.

י"ל דְּבָעֵי מַיִם חַיִּים. וְאַף דבפ' פְּקוּדֵי כְּתִיב בְּמַיִם.

זֶה י"ל דְּקָאֵי עַל הַמַּיִם שֶׁנִּזְכְּרוּ שָׁם קוֹדֶם שֶׁנִּתְּנוּ בַּכִּיּוֹר. אֲבָל בפ' אַחֲרֵי לֹא נִזְכְּרוּ כְּלָל מֵי כִּיּוֹר.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וְגַם לְבָאֵר דַּעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב בפ"ב מה' עֲבוֹדַת יה"כ דְּקָאֵי הַאי קְרָא עַל טְבִילָה וְאַחַ"כ בפ"ג כָּתְבוּ עַל שְׁנֵיהֶם דְּבָעוּ קִידּוּשׁ וּטְבִילָה בִּמְקוֹם קָדוֹשׁ. וְנִרְאֶה דְּבָעֵי קְרָא לְקִידּוּשׁ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ דהו"א כֵּיוָן דְּקִידּוּשִׁים דכה"ג ביה"כ קִילִי טְפֵי שֶׁאֵינוֹ מְחַלֵּל עֲבוֹדָה כמ"ש הָרַמְבַּ"ם שָׁם וּבַפֵּ"ה מה' ב"מ.

הו"א דְּקִילִי ג"כ דְּסַגִּי שֶׁיְּקַדֵּשׁ בְּחוּץ. לָזֶה בָּעֵי קְרָא.

ולראב"ש דְּיָלִיף לָהּ מֵהֵיקֵישָׁא לְקִידּוּשׁ בְּיוֹמָא שָׁם. י"ל דְּכֵיוָן דְּיָלִיף שָׁם קִידּוּשׁ מקו"ח ע"ש.

א"כ פָּשׁוּט דְּבָעֵי קִידּוּשׁ כְּמוֹ קִידּוּשׁ כָּל הַכֹּהֲנִים דְּבָעֵי שֶׁיְּהֵא בִּפְנִים כִּדְאִיתָא בִּזְבָחִים כ' ע"ב. וְקָשָׁה דלפ"ז נֵילִיף ג"כ שֶׁיְּחַלֵּל עֲבוֹדָה בכה"ג מקו"ח.

אַךְ ז"א דְּזֶה נִלְמַד מִקְּרָא בִּזְבָחִים י"ט ע"ב שֶׁאֵינוֹ מְעַכֵּב ע"ש. וּבַאֲשֶׁר אכ"מ אֲקַצֵּר: סִימָן ס יח) וּבְגוּף דִּין דָּבָר שֶׁבְּרֵיָתוֹ מִן הַמַּיִם נִרְאֶה דְּזֶה רַק בְּדָבָר שֶׁנִּבְרָא מִן הַמַּיִם מַמָּשׁ וְלֹא בְּדָבָר שֶׁנִּבְרָא מִן הָרָקִ֫ק וכמ"ש בַּגִּלְיוֹן מֶהַרְשָׁ"א שֶׁהֵבִיא מעכ"ת.

וְנִרְאֶה בֵּיאוּר הָעִנְיָן דִּרְקִ֫ק עִנְיָנוֹ מַיִם וְעָפָר וכפירש"י בְּחֻלִּין כ"ז ע"ב. וְהַיְינוּ מַיִם הַמְעֹרָבִין עִם טִיט הַנָּרוֹק.

וְנִרְאֶה שֶׁהוּא לְשׁוֹן רִקִּ֫ק שֶׁהֶעָפָר שֶׁבּוֹ הוּא נָרוֹק וכ"כ בפי' הָרַמְבַּ"ם סִפ"ב דְּמִקְוָאוֹת שֶׁהַטִּיט יֵהֵא רָקִיק. וע' עָרוּךְ עֵרֶךְ רַק מ"ש בָּזֶה.

וְטִיט הַנָּרוֹק מַשְׁלִים וְאֵין טוֹבְלִין בּוֹ. ולפ"ז י"ל שֶׁעוֹפוֹת מַשְׁלִימִים לְשִׁעוּר מִקְוֶה.

וְיֵשׁ לִדְחוֹת דְּהָעוֹף לָא עָדִיף מִן הַטִּיט הַנָּרוֹק בְּעַצְמוֹ שֶׁאִם הָיָה מִתְיַבֵּשׁ וְלֹא הָיָה נָרוֹק כַּשִּׁעוּר הַמְבֹאָר סִפ"ב דְּמִקְוָאוֹת אֲזַי לֹא הָיָה מַשְׁלִים. וא"כ הָכָא שֶׁנִּתְיַבֵּשׁ וְנִתְהַפֵּךְ לִבְשַׂר עוֹף.

וַדַּאי שֶׁאֵינוֹ מַשְׁלִים. דְּלֹא יֵהֵא אֶלָּא גּוּשׁ טִיט וְעָפָר כָּזֶה.

ולפ"ז נִרְאֶה דְּלֹא כָּל דָּבָר הַנִּמְצָא בַּמַּיִם יֵשׁ לְדוּנוֹ שֶׁבְּרֵיָתוֹ מִן הַמַּיִם. וְרַק מַה דְּאַשְׁכְּחַן מְפֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס כְּמוֹ יַבְחוּשִׁין אֲדֻמִּים וְדָגִים.

מְשׁוּם דְּיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנִּבְרָא מִן הָרָקִ֫ק הַיְינוּ מִתַּעֲרוֹבוֹת מַיִם וְעָפָר. וּבִפְרָט הַשְּׁרָצִים שֶׁבְּמַיִם כְּמוֹ עֲלוּקָה וְדוֹמֵיהֶם שעפ"י רֹוב שׁוֹכְנִים בְּתַחְתִּית הַמַּיִם וּבֵין הַבְּצָאוֹת.

וּנְדַאי נִרְאֶה שֶׁנִּבְרְאוּ מִן הָרָקִ֫ק. וְטַעַם שֶׁטִּיט הַנָּרוֹק מְצְטָרֵף נִרְאֶה מְשׁוּם דְּכָל מַיִם א"א שֶׁלֹּא יֵהֵא מְעֹרָב בָּהֶם מַשֶּׁהוּ עָפָר וּבִפְרָט דִּכְתִיב אַךְ מַעְיָן וּבוֹר לְרַבּוֹת כָּל מֵינֵי מֵימוֹת כְּדָרְשִׁינַן בתו"כ.

וא"א שֶׁלֹּא יֵהֵא מְעֹרָב קְצָת חוֹל וְעָפָר. וא"כ אֵיךְ אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר כַּמָּה עָפָר יֵשׁ בָּהֶם.

וְלָזֶה לָמְדוּ שֶׁמִּצְטָרֵף לַמַּיִם. וההל"מ עַל שִׁעוּר מ' סְאָה כָּךְ הָיְתָה שֶׁיְּהִי בְּצֵרוּף הֶעָפָר הַמְעֹרָב בַּמַּיִם וְנֶחְלְקוּ הַתְּנָאִים בסִפ"ב דְּמִקְוָאוֹת עַד כַּמָּה יֵהֵא נָרוֹק שֶׁיִּצְטָרֵף וְיֵחָשֵׁב כַּמַּיִם.

וכ"כ הֶעָרוּךְ עֵרֶךְ טִיט דְּטִיט הַנָּרוֹק הַיְינוּ מַיִם עֲכוּרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם תַּעֲרוֹבוֹת טִיט וְעָפָר. וּמִמֵּילָא י"ל דְּדָגִים וְיַבְחוּשִׁין נִבְרָאִים רַק מִן הַמַּיִם לְבַדָּם.

וְהַשְּׁרָצִים נִבְרָאִים מִמַּיִם עֲכוּרִים עִם הַתַּעֲרוֹבוֹת טִיט שֶׁבָּהֶם. וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ עִנְיַן בֵּינִיתָא דְּבֵי כְּרָבָא דְּבְמַכּוֹת ט"ז ע"ב שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסְ' שָׁם שֶׁאַף שֶׁהוּא דָּג מ"מ כֵּיוָן שֶׁנִּמְצָא בַּיַּבָּשָׁה אָסוּר מְשׁוּם שֶׁרֶץ.

וְהוּא תְּמוּהַּ כֵּיוָן דמ"מ נִבְרָא מִן הַמַּיִם לָמָּה נֶאֱסַר אוֹתוֹ. אֲבָל לפמ"ש י"ל שֶׁזֶּה הוֹכָחָה שֶׁנִּבְרָא מִן הָרָקִ֫ק.

לָזֶה אָסוּר דְּהָוֵי כְּשֶׁרֶץ. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁזֶּהוּ הַחִלּוּק בֵּין דָּגִים טְמֵאִים לְטְהוֹרִים וכמ"ש הָרַמְבַּ"ן פ' שְׁמִינִי שֶׁהַטְּמֵאִים שׁוֹכְנִים בְּתַחְתִּית הַמַּיִם וּבַעֲכוּרִים.

וְהַטְּהוֹרִים שׁוֹכְנִים מִלְּמַעְלָה בְּמַיִם צְלוּלִים ע"ש. אֲבָל ז"א דא"כ נֵימָא דְּהָא דְּמַטְבִּילִין בְּעֵינוֹ שֶׁל דָּג הוּא רַק בְּטָהוֹר: יט) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה מֵהָא דְּאִיתָא בע"ז ל"ט ע"א דְּטִינָא דְּבַב נַהֲרָא לָא מְרַבֵּי דָּג טָמֵא.

מַשְׁמַע שֶׁדָּג טָמֵא נִבְרָא מִן הַטִּיט. אַךְ ז"א דְּהָא בֶּאֱמֶת דָּג טָמֵא פָּרָה וְרָבָה כִּדְאִיתָא בע"ז מ' ע"א וּבְכוֹרוֹת ד'.

וְאֵינוֹ נִבְרָא מֵחָדָשׁ בְּכָל עֵת. וְרַק הַכַּוָּנָה שֶׁהַדָּגִים אֵין לָהֶם מְזוֹן בְּטִיט הַנָּהָר הַהוּא וְאֵין לָהֶם בְּמַה לִיגָּדֵל וְלִרְבּוֹת שָׁם.

וְאַף דְּמַסְקִינַן בְּעֵירוּבִין כ"ז סע"ב שֶׁדָּגִים אֵינָם גִּידּוּלֵי קַרְקַע. ופירש"י שָׁם שֶׁאֵין נִיזּוֹנִים מִן הַקַּרְקַע מַמָּשׁ.

מ"מ י"ל שֶׁהַדָּגִים טְמֵאִים אֵינָם סוֹבְלִים אֶת קַרְקַע הַנָּהָר הַהוּא. וְגַם י"ל דִּבְעֵירוּבִין אַיְירֵי בְּדָגִים טְהוֹרִים.

אֲבָל דָּגִים טְמֵאִים שֶׁשּׁוֹכְנִים בְּתַחְתִּית הַמַּיִם כמש"ל נִיזּוֹנִים מִן הַקַּרְקַע ג"כ. וּבְרַשְׁ"י סֻכָּה י"ח ע"א מַשְׁמַע דְּאַיְירִי בִּשְׁקָצִים וּרְמָשִׂים שֶׁהֵם כְּעֵין דָּג טָמֵא וְנִבְרָאִים בֶּאֱמֶת מִן הַטִּיט ע"ש.

וכ"נ דאלת"ה מַאי קָאָמַר שָׁם דְּהָאִידָּנָא דְּשָׁפְכִי לְהָתָם נְהַר גַּמְדָּא וּנְהַר אִיתָן אֲסִירָא. ופירש"י שֶׁהֵם מְגַדְּלִים שְׁקָצִים וְיוֹרְדִים לְאוֹתוֹ נָהָר.

מַשְׁמַע שֶׁכֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִבְרְאוּ בְּנָהָר אַחֵר. שַׁפִּיר מִתְקַיְּימִים בְּנָהָר זֶה.

אַךְ י"ל שֶׁבֶּאֱמֶת אֵין מִתְקַיְּימִים. ובכ"ז יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנִּתְעָרְבוּ בּוֹ בְּעֵת צִידַת הַדָּגִים הַטְּהוֹרִים גַּם הַטְּמֵאִים שֶׁיָּרְדוּ מֵאוֹתָן הַנְּהָרוֹת בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה.

וּפַשְׁטוּת לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס ופירש"י מַשְׁמַע דְּמַגְדֵּל הַטִּיט שְׁקָצִים עכ"פ. א"כ ה"ה עֲלוּקָה.

ולפמ"ש בְּטַעַם טִיט הַנָּרוֹק צ"ע לָמָּה אֵין מַטְבִּילִין בַּטִּיט הַנָּרוֹק הַמְעֹרָב עִם מַיִם קְצָת ע' תוס' סֻכָּה י"ט ע"ב. דְּמֵי נָתַן גְּבוּל לַמַּיִם כַּמָּה יְהוּ עֲכוּרִים.

וצ"ל דְּכֵיוָן שֶׁכְּבָר יֵשׁ שֵׁם טִיט עָלָיו וְלֹא שֵׁם מַיִם עֲכוּרִים. שׁוּב אֵין טוֹבְלִים בּוֹ.

וּלְזֶה הַשִּׁיעוּר הוּא שֶׁתִּשְׁתֶּה פָּרָה מִמֶּנּוּ כִּדְאִיתָא בִּזְבָחִים כ"ב שָׁאז שֵׁם מַיִם עָלָיו. ואכמ"ל בָּזֶה.

ועפ"ז י"ל דַּעֲלוּקָה נִבְרְאָה מִן הָרֶקֶק. וכ"נ בע"ז י"ב ע"ב דת"ר לֹא יִשְׁתֶּה בַּלַּיְלָה מִנְּהָרוֹת וּמֵאֲגַמִּים שֶׁמָּא יִבְלַע עֲלוּקָה.

וְלֹא הִזְכִּיר מַעְיָן. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּמֵעַיִן הוּא מַיִם צְלוּלִים בְּיוֹתֵר וְרָחוֹק שֶׁיִּמָּצֵא בּוֹ עֲלוּקָה.

ובח"מ סי' תכ"ז כָּתַב מִן הַבְּאֵרוֹת וּמִן הָאֲגַמִּים. וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה שִׁנָּה מִלְּשׁוֹן הַשַּׁ"ס.

וְהָרַמְבַּ"ם פי"א מה' רוֹצֵחַ וּבְרַמָּ"א בי"ד סי' קט"ז ס"ה כָּתְבוּ הַלָּשׁוֹן מִן הַנְּהָרוֹת וְכִדְאִיתָא בַּשַּׁ"ס. וְכֵן הֻגַּד לִי שֶׁעֲלוּקָה נִמְצֵאת ע"פ רֹוב בַּאֲגַמִּים: סִימָן סא כ) וְהִנֵּה בנ"ד הָעִיר מעכ"ת דְּהָא הַמַּיִם מְקֻדָּמִים.

וְהוּא מְפֹרָשׁ בַּמִּשְׁנָה פ"ז דְּמַקְוָאוֹת מ"ז הַטְבִּיל בּוֹ אֶת הַמִּטָּה אע"פ שֶׁרַגְלֶיהָ שׁוֹקְעוֹת בַּטִּיט הֶעָבֶה טָהוֹרָה מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מְקַדְּמִים. ופי' הרע"ב שֶׁאֵינוֹ נָרוֹק וְאֵין מַטְבִּילִין בּוֹ.

וַהֲרֵי הַטִּיט חוֹצֵץ כפירש"י בְּשַׁבָּת ס"ה ע"א דְּטִיט שֶׁבְּמַיִם חוֹצֵץ וכ"כ בְּנִדָּה ס"ז רע"א ע"ש. הֲרֵי מְבֹוָאָר דְּאַף בְּדָבָר חוֹצֵץ מ"מ אִם הַמַּיִם מְקַדְּמִים עָלְתָה לוֹ טְבִילָה.

אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דהר"ש פֵּירֵשׁ שָׁם שֶׁהַמַּיִם מַקְדָּמִים לְאוֹתָן הַגֻּמּוֹת לְכַרְעֵי הַמִּטָּה וּבַמַּיִם הֲוָטְבְּלוּ וְאֵין כָּאן חֲצִיצָה דְּאֵין חוֹצֵץ אֶלָּא טִיט הַיָּוֵן וְטִיט הַיּוֹצְרִים עכ"ל. הֲרֵי מְפֹרָשׁ דְּבְדָבָר חוֹצֵץ לָא מְהַנֵּי מַה שֶׁהַמַּיִם מְקַדְּמִים.

וְכֵן הוֹכִיחַ הב"י סי' קצ"ח מִדִּבְרֵי הר"ש הַנַּ"ל ע"ש. וְנִרְאֶה שֶׁגַּם דַּעַת הרע"ב כֵּן וס"ל דְּטִיט הֶעָבֶה אֵין חוֹצֵץ וּכְדַעַת הָרֹא"ש: וְעוֹד דלפמ"ש הרע"ב לְפָרֵשׁ שֶׁהַמַּיִם מְקַדְּמִים הַיְינוּ שֶׁהָרַגְלַיִם טָבְלוּ בְּמַיִם קוֹדֶם שֶׁהִגִּיעוּ לַטִּיט.

א"כ אֵין נ"מ בַּחֲצִיצַת הַטִּיט כְּלָל. וּכְבָר תָּמַהּ התוי"ט ספ"ב דְּמַקְוָאוֹת עַל הרע"ב בָּזֶה דְּהָא בָּעֵי טְבִילָה בְּכָל הַכְּלִי כְּאַחַת.

וּבֶאֱמֶת כְּבָר כָּתַב הָרָ"ן בְּשַׁבָּת שָׁם לְדַעַת רַשְׁ"י דְּטִיט הַנָּהָר אֵין חוֹצֵץ רַק בְּאָדָם וְלֹא בְּמִטָּה. וְהוֹכִיחַ מִמִּשְׁנָה זוֹ דְּמְהַנֵּי מַה שָּׁמַיִם מְקַדְּמִים.

הֲרֵי לְהֶדְיָא דְּלָא מְהַנֵּי הַקֶּדֶם מַיִם בְּדָבָר חוֹצֵץ. ובב"י סי' קצ"ח כָּתַב בְּדַעַת רַשְׁ"י הַנַּ"ל שֶׁיֵּשׁ שָׁם טִיט הַיָּוֵן.

ועי' יו"ד סי' קצ"ח סל"ג וּבַשָּׁ"דּ שָׁם ס"ק מ"ז דְּטִיט הֶעָבֶה הָוֵי כְּמוֹ טִיט הַיָּוֵן. וּבֶאֱמֶת כֵּיוָן דְּתָנַן בפ"ט דְּמַקְוָאוֹת דְּטִיט יָוֵן הוּא טִיט שֶׁבְּבוּרוֹת.

א"כ בְּכָל מָקוֹם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהוּא טִיט יָוֵן דְּהַיְינוּ בּוֹר וְגַם בְּנָהָר יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיֵּשׁ בָּאֶמְצַע הַנָּהָר בּוֹרוֹת שֶׁהַנָּהָר עוֹבֵר עַל פָּנֵיהֶם ובכ"ז הַמַּיִם אֵין מִתְעָרְבִים כַּיָּדוּעַ. וְיֵשׁ לְדָחוֹת: כא) וְכֵן נִרְאֶה בְּתוֹסֶפְתָּא פ"ו דְּמַקְוָאוֹת הוּבְאָה בר"ש פ"ט מ"ז טְבוּעַת נְתוּנָה בִּלְבֵינָה שֶׁל טִיט טוֹפֵחַ וְהִטְבִּילָהּ טְהוֹרָה וְאִם הָיָה טִיט הַיָּוֵן וַחֲבֵירָיו כְּאִלּוּ לֹא טָבְלָה.

לָגִין שֶׁהוּא מָלֵא מַיִם טְמֵאִים (גי' הר"ש שְׁאוּבִין) וְנָתוּן עַל פִּיו טִיט טוֹפֵחַ אִם הָיוּ מַיִם שׁוֹקְעִין בַּטִּיט וְהִטְבִּילָן טָהוֹר וְאִם הָיָה טִיט הַיָּוֵן וַחֲבֵירָיו כְּאִלּוּ לֹא טָבַל. וְהוּבָא לַהֲלָכָה בָּרַמְבַּ"ם פ"ג מה"מ ה"כ.

הֲרֵי מְבֹוָאָר שֶׁבְּדָבָר הַחוֹצֵץ לָא מְהַנֵּי מַה שָּׁמַיִם טוֹפְחִים. וְאַף דְּשָׁם אַיְירֵי לְעִנְיַן הַשָּׁקָה וּכְדִתְנַן בפ"ט מ"ב שֶׁאֵין מַטְבִּילִים אוֹתָם ע"ש בר"ש ורע"ב.

מ"מ הַכֹּל טַעַם אֶחָד הוּא מִפְּנֵי שֶׁנִּדְבָּק וְחוֹצֵץ. וְכֵן מְפֹרָשׁ בַּמִּשְׁנָה שָׁם פ"ט מ"ב שֶׁשְּׁאָר כָּל הַטִּיט מַטְבִּילִין בּוֹ כְּשֶׁהוּא לַח.

משא"כ בְּגֵץ יוֹנֵי וַחֲבֵירָיו. וְכָתַב שָׁם התוי"ט דְּהַיְינוּ כְּשֶׁהוּא לַח כַּשִּׁעוּר הַמְבֹוָאָר בספ"ב.

וְשָׁם מְבֹוָאָר הַטַּעַם שֶׁמַּטְבִּילִים בְּמַיִם וָטִיט מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מְקַדְּמִים. הֲרֵי מְבֹוָאָר דְּבְדָבָרִים הַחוֹצְצִים לָא מְהַנֵּי סְבָרָא דָּמִים מְקַדָּמִים.

וכ"כ הב"י סי' קצ"ח בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְהַסְּמָ"ג דְּטִיט הַיָּוֵן וַחֲבֵירָיו אַף לַחִים חוֹצְצִים. וְתָמַהּ שָׁם עַל הַטּוּר שֶׁכָּתַב דְּדַוְוקָא יְבֵשִׁים ע"ש ואכמ"ל בָּזֶה.

ועכ"פ נִתְבָּרֵר דִּבְדָבָר הַחוֹצֵץ אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁהַמַּיִם מְקַדְּמִין. וְהָרָאָב"ד כָּתַב בפ"ג מה"מ דְּהַמַּיִם שׁוֹקְעִים בְּטִיט וְהָוֵי טִיט שֶׁאֵינוֹ עָבֶה.

נִרְאֶה דַּעְתּוֹ דְּטִיט עָבֶה חוֹצֵץ וְאֵין מַטְבִּילִין. וּבְבַעֲלֵי הַנֶּפֶשׁ הֵבִיא בְּעַצְמוֹ מֵהָא דְּמִטָּה דְּטִיט עָבֶה אֵין חוֹצֵץ בְּכֵלִים.

וצ"ל דְּהָכָא לְעִנְיַן הַשָּׁקָה בָּעֵי שֶׁלֹּא יְהֵא טִיט עָבֶה. וְלָזֶה כָּתַב זֶה גַּבֵּי לָגִין וְלֹא גַּבֵּי טַבַּעַת הַקּוֹדֶם לוֹ.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ: כב) אָכֵן כ"ז בֵּאַרְנוּ לְעִנְיַן חֲצִיצָה גְּמוּרָה. אֲבָל אִם נוֹגֵעַ אָדָם בָּאָדָם אוֹ בַּכְּלִי הַנִּטְבָּלִים מְבֹאָר פ"ח דְּמִקְוָאוֹת וּבְרַמְבַּ"ם וש"ע סי' קצ"ח סכ"ח שֶׁאִם קָדְמוּ מֵי מִקְוֶה עָלְתָה לָהֶם טְבִילָה אַף אִם אָחֲזוּ בָּהֶם בְּחֹוזֶק וּבְכֹחַ.

וע' סִדְרֵי טָהֳרָה שָׁם ס"ק נ"ז וס"ק ס"א שֶׁאִם קָדְמוּ מֵי מִקְוֶה כָּשֵׁר אַף אִם הֶחֱזִיקוּ בָּהֶם בְּכֹחַ גָּדוֹל וְדִיבּוּק חָזָק ע"ש. וא"כ בנ"ד אַף שֶׁהָעֲלוּקָה אוֹחֶזֶת בְּאָדָם בְּחֹוזֶק.

בכ"ז הֲרֵי הַמַּיִם קָדְמוּ לָהּ וְשַׁפִּיר אֵינָהּ חוֹצֶצֶת. וְהִנֵּה הַטַּ"ז הִקְשָׁה בסי' קצ"ח ס"ק ל"ח לָמָּה בְּשֶׁחָתָה אוֹ זָקְפָתָה יוֹתֵר מִדַּאי לֹא עָלְתָה טְבִילָה הָא הַמַּיִם מְקַדְּמִין.

וְתֵירֵץ בנה"כ דמ"מ ע"י הַקְּמָטִים לֹא יִהְיוּ הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַקְּמָטִים מְחֻבָּרִים לַמִּקְוֶה כְּלָל. אֲבָל הָתָם הַמַּיִם שֶׁבִּרְגְלֶיהָ מְחֻבָּרִים לַמִּקְוֶה שֶׁהֲרֵי רַגְלֶיהָ נוֹגְעוֹת בְּקַרְקָעִית הַמִּקְוֶה עכ"ד.

נִרְאֶה כַּוָּנָתוֹ שֶׁכֵּיוָן שֶׁמְּהַדֶּקֶת הַקְּמָטִים זֶה לָזֶה. ה"ז מַפְסִיק בֵּין הַמִּקְוֶה לְתוֹךְ הַקְּמָטִים.

וְתֵיתִי לִי שֶׁכַּוָּנָתִי לְקֻשְׁיַית הט"ז וְתֵירוּץ הנה"כ מִדַּעְתָּא דְּנַפְשַׁאי. אֲבָל לפמש"ל דְּאַף בְּדִיבּוּק חָזָק ג"כ שָׁרֵי כְּשֶׁהַמַּיִם מַקְדִּימִין.

א"כ לָא הָוֵי הֶפְסֵק כְּלָל מַה שֶּׁדִּיבְּקָה הַקְּמָטִים בְּזִקִּיפָתָהּ אוֹ שֶׁחֲיָיתָהּ. וְהָדְרָא קֻשְׁיַית הט"ז לְדֻכְתָּא.

וְכִמְעַט שֶׁחִילּוּק הַשָּׁ"ךְ אֵין לוֹ מוּבָן. וְהָעִיקָּר כמ"ש הַטַּ"ז שֶׁהַחֲשָׁשׁ הוּא שֶׁתַּדְבִּיק הַקְּמָטִים קוֹדֶם שֶׁהִקְדִּימוּ הַמַּיִם: כג) וְהִנֵּרְאֶה בְּזֶה עוֹד דְּבֶאֱמֶת לִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא לָמָּה בֵּית הַסְּתָרִים צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִם לְבִיאַת מַיִם מִדְּאוֹרַיְיתָא.

הָא לָא הָוֵי רַק מִיעוּט. וְלָא גָּרַע מֵחֲצִיצָה גְּמוּרָה עַל הַגּוּף שֶׁמִּיעוּטוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ מה"ת.

וצ"ל שֶׁבֶּאֱמֶת אֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן. וּמִדְּאוֹרַיְיתָא לָא הָוֵי חֲצִיצָה.

רַק כְּשֶׁיֵּשׁ דָּבָר חוֹצֵץ עַל חֲצִי הַגּוּף וּבֵית הַסְּתָרִים מִצְטָרֵף לְרֹוב. בְּזֶה אָמְרִינַן שֶׁאִם אֵינוֹ רָאוּי לְבִיאַת מַיִם מִצְטָרֵף לָרֹוב וְחוֹצֵץ.

וְאֶפְשָׁר עוֹד לְחַלֵּק בֵּין חֲצִיצָה לְרָאוּי לְבִיאַת מַיִם. דְּרַק דָּבָר הַמֻּנָּח עַל הַגּוּף בָּטֵל לַגּוּף כְּשֶׁהוּא רַק מִיעוּט.

אֲבָל כְּשֶׁאֵינוֹ רָאוּי כְּלָל לְבִיאַת מַיִם מִצַּד שֶׁקֻּרְצַת שְׁפָתֶי' וְאֵינוֹ יָכוֹל לָבוֹא לְתוֹךְ הַפֶּה אוֹ שֶׁהַדְּבִיקָה בֵּין שחי' וְאֵינָם יְכוֹלִים הַמַּיִם לָבוֹא שָׁם אֲזַי לֹא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה. וְלִכְאוֹרָה ז"א דְּכֵיוָן דְּמַקְפִּיד עָלָיו א"כ אֵינוֹ בָּטֵל לְהַגּוּף.

וְרַק הַטַּעַם דְּטְבִילַת רֹוב הַגּוּף הָוֵי כְּכֻלּוֹ. וא"כ ה"ה אִם אֵינוֹ רָאוּי לְבִיאַת מַיִם.

אַךְ י"ל דא"כ תִּיסְגֵּי בִּטְבִילַת רֹוב הַגּוּף. וע"כ צ"ל דגזה"כ הוּא שֶׁיִּטְבֹּול כָּל גּוּפוֹ כדקיי"ל בתו"כ דְּיָלִיף מַה בִּיאַת שִׁמְשׁוֹ כֻּלּוֹ כְּאֶחָד אַף רְחִיצָתוֹ בַּמַּיִם כֻּלּוֹ כְּאֶחָד וְהוּבָא דָּרַשׁ זֶה בבב"י ר"ס קצ"ח.

וא"כ בָּעֵי כֻּלּוֹ מַמָּשׁ. וְרַק דהל"מ שֶׁמִּיעוּטוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ כִּדְאִיתָא בְּעֵירוּבִין דַּף ד' וּבְכַמָּה דֻּכְתֵי.

וְהַיְינוּ רַק לְעִנְיַן חֲצִיצָה. אֲבָל בִּיאַת מַיִם אוֹקְי בְּאַתְּרָהּ דְּבָעֵי כָּל גּוּפוֹ: וְרַק בֵּית הַסְּתָרִים גַּלֵּי קְרָא שֶׁאֵינוֹ מְעַכֵּב אֲבָל בָּעֵי רַק שֶׁיְּהֵא רָאוּי לְכָךְ.

וּמְעַכֵּב מִיעוּטוֹ ג"כ. דְּמַה שֶּׁאֵינוֹ רָאוּי לְבִיאַת מַיִם גָּרַע מֵחֲצִיצָה.

דְּהָוֵי כְּמוֹ אִם הוֹצִיא אֵבֶר חוּץ לַמַּיִם בִּשְׁעַת טְבִילָה שֶׁבְּוַודַּאי לֹא עָלְתָה טְבִילָה דְּהָא בָּעֵינַן שֶׁיִּטְבֹּול כֻּלּוֹ כְּאֶחָד כַּנַ"ל: כד) ועוי"ל דְּהִנֵּה יָדוּעַ שִׁיטַת הַגְּאוֹנִים וכ"ה דַּעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים שֶׁחֲצִיצָה בְּרוֹב שֵׁעָר חוֹצֵץ מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּלָא כְּהָרַמְבַּ"ם ועב"י סי' קצ"ח.

וְהַטַּעַם כָּתַב הָרָ"ן ספ"ב דִּשְׁבוּעוֹת מִשּׁוּם דְּאִיכָּא תְּרֵי קְרָאֵי חַד לְשַׁעֲרוֹ וְחַד לִבְשָׂרוֹ. וְכָל חַד וְחַד בְּאַפֵּי נַפְשֵׁיהּ הוּא רֵוחַ ע"ש.

וצ"ל בְּדַעְתּוֹ דְּהָא רֹוב דַּחֲצִיצָה הוּא הל"מ כִּדְאִיתָא בַּשַּׁ"ס בכ"מ. וס"ל דההל"מ נֶאֱמְרָה סְתָם עַל הַמְּפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה שֶׁצָּרִיךְ בִּטְבִילָה לְהִתְכַּסּוֹת בַּמַּיִם.

וְלָזֶה ס"ל דְּקָאֵי עַל שֵׂעָר לְבַד וְעַל בְּשָׂרוֹ לְבַד מִדְּלָא כְּלָלָם הַכָּתוּב בְּמִלָּה אַחַת. אוֹ מִדְּלָא פֵּירֵשׁ בהל"מ דְּקָאֵי עַל כָּל הַגּוּף עִם שְׂעָרוֹ.

וְהִנֵּה לפ"ז י"ל כֵּינָן דְּבֵית הַסְּתָרִים יָלְפִינַן דְּבָעֵי רָאוּי לְבִיאַת מַיִם מִקְּרָא דְּכָל בְּשָׂרוֹ כמ"ש הַתּוֹסָ' בְּקִדּוּשִׁין כ"ה ד"ה כָּל הָרָאוּי. א"כ הָרֹוב דבהל"מ קָאֵי עַל בֵּית הַסְּתָרִים כֵּינָן דְּיָלִיף לָהּ מִתֵּיבָה מִיּוֹתֶרֶת.

וְלָזֶה ביה"ס בָּעֵי רָאוּי לְבִיאַת מַיִם מה"ת אַף דְּהָוֵי רַק מִיעוּט הַגּוּף. וְרָאִיתִי בנו"ב מ"ת חי"ד סי' קל"ה שֶׁכָּתַב דְּמִרַבֵּינַן ביה"ס דְּבָעֵי רָאוּי לְבִיאַת מַיִם מִבְּשָׂרוֹ.

וְכָל אִיצְטְרִיךְ לְמַיִם שֶׁכָּל גּוּפוֹ עוֹלֶה בָּהֶם. וְהֵבִין כֵּן בִּדְבְרֵי הַתּוֹסָ' סֻוכָּה ו' ע"ב.

ובמחכ"ת מ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם דְּאִיצְטְרִיךְ בְּשָׂרוֹ לביה"ס כִּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין כ"ה הַכַּוָּנָה לְמַעֵט ביה"ס דל"צ בִּיאַת מַיִם כִּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין כ"ה מַה בְּשָׂרוֹ מֵאֲבָרַאי אַף כֹּל מֵאֲבָרַאי וז"ב. וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הַשּׁוֹאֵל שָׁם דְּאִצְטְרִיךְ כָּל לְמַיִם שֶׁכָּל גּוּפוֹ עוֹלֶה.

נִרְאֶה דְּהַיְינוּ הַהּ דְּרָשָׁא דקמ"ל שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּטְבֹּול כָּל גּוּפוֹ בְּאוֹפָן שֶׁיְּהֵא רָאוּי לְבִיאַת מַיִם. דְּעִיקַּר הָא שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּטְבֹּול כָּל גּוּפוֹ כְּאֶחָד יָלְפִינַן מֵהֶיקֵּשָׁא לְבִיאַת שְׁמְשׁוֹ וכמש"ל.

וע' טו"א בַּחֲגִיגָה י"א מ"ש בָּזֶה וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ. שׁוּב רָאִיתִי שהמהר"מ מִלּוּבְלִין והפנ"י בְּסֻוכָּה ו' הֵבִינוּ בְּכַוָּנַת הַתּוֹסָ' כְּדַעַת הנו"ב הַנַּ"ל.

ולענ"ד עִיקַּר כמש"ל. וְקֻושְׁיַית הפנ"י שָׁם דְּהָא בְּקִדּוּשִׁין יָלִיף לָהּ מִבְּשָׂרוֹ דְּזָב.

לק"מ לענ"ד דמ"מ הֲדַר כְּתֻבָּה קְרָא בְּבַעַל קֶרִי ג"כ. וְאַף אִי לֵיכָּא לְמִפְרַךְ.

מ"מ הָוֵי בִּכְלַל כָּל פָּרָשָׁה שֶׁנֶּאֱמְרָה וְנִשְׁנֵית וכו'. וְכֵן צ"ל בְּמַה שֶׁכָּתוּב בְּשָׁרוֹ בַּתּוֹרָה בְּכַמָּה דִּוּכְתֵי.

ובפנ"י שָׁם רָאִיתִי שֶׁהִרְגִּישׁ ג"כ בְּקֻושְׁיָא דביה"ס הָוֵי רַק מִיעוּט ע"ש שֶׁכָּתַב כְּתֵירוּצֵינוּ הָרִאשׁוֹן. והפנ"י כְּתַב שָׁם דִּבְסֵוָכָה מַיְיתֵי קְרָא דְּמְצוֹרָע.

ולענ"ד צָרִיךְ לְהַגִּיהַּ שָׁם קְרָא דְּבַעַל קֶרִי וְכִדְאִיתָא בִּפְסָחִים ק"ט וַחֲגִיגָה י"א וְעֵירוּבִין ד'. וְיֵשׁ לְפַלְפֵּל הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה בְּכָל שְׁלֹשֶׁת הַתֵּירוּצִים שֶׁכָּתַבְנוּ אַךְ בַּאֲשֶׁר שאכ"מ אֲקַצֵּר: כה) עכ"פ לפ"ז יֵשׁ מָקוֹם לְיַשֵּׁב קֻושְׁיַית הט"ז הַנַּ"ל דְּמַה שֶׁהִקְדִּימוֹ הַמַּיִם לְמָקוֹם שֶׁהִדְבִּיק אֵינוֹ מוֹעִיל לָזֶה שֶׁנַּעֲשָׂה תּוֹךְ ביה"ס אֵינוֹ רָאוּי לְבִיאַת מַיִם.

דְּהָא אֶפְשָׁר אַף שֶׁמְּקוֹדֶם לֹא שָׁחֲתָה כ"כ וְלֹא הִדְבִּיקָהּ כ"כ בֵּית הַסְּתָרִים שֶׁלָּהּ. בכ"ז אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ הַמַּיִם לְכָל ביה"ס וְרַק שֶׁהָיָה רָאוּי לְבִיאַת מַיִם.

וְהַמַּיִם קָדְמוּ רַק לְהַתְחָלַת מְקוֹם הביה"ס וְלֹא לְתוֹךְ ביה"ס. וּכְמוֹ בְּקָרָצָה שִׁפְתוֹתַי' שֶׁאַף אִם לֹא קָרָצָה רַק הֶחֱזִיקָה שִׁפְתוֹתַי' בְּדַיְבּוּק בֵּינוֹנִי כדקיי"ל בסי' קצ"ח סל"ח.

בכ"ז אֵין הַמַּיִם נִכְנָסִים לְתוֹךְ פִּיהָ. ומ"מ עָלְתָה לָהּ טְבִילָה לְפִי שֶׁרָאוּי לָבוֹא.

וא"כ אַמַּ"כ כְּשֶׁשָּׁחֲתָה בְּיוֹתֵר אוֹ שֶׁקָּרָצָה שִׁפְתוֹתֶיהָ בְּיוֹתֵר בְּעֵת טְבִילָתָהּ הֲרֵי אֵינוֹ רָאוּי לְבִיאַת מַיִם. ומַה מּוֹעִיל מַה שֶׁהִקְדִּימוּ הַמַּיִם בַּשְּׂפָתַיִם עַצְמָם אוֹ בְּהַתְחָלַת דִּיבּוּק ביה"ס שֶׁלָּהּ.

וע' נו"ב מ"ת חי"ד סי' קל"ה ד"ה ומַה שֶׁהִמְצִיא שֶׁדַּעַת הַשּׁוֹאֵל שביה"ס אֵין נִכְנָס שָׁם מַיִם יעו"ש. וְזֶה נִרְאֶה בָּרוּר בְּיִשּׁוּב קֻושְׁיַית הט"ז הַנַּ"ל בס"ד.

שׁוּב רָאִיתִי בסד"ט סי' קצ"ח סקכ"ג שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם שוּ"ת זִכְרוֹן יוֹסֵף סי' י"ד שֶׁהִקְשָׁה קֻושְׁיָתֵינוּ הַנַּ"ל. דְּהָא ביה"ס הָוֵי מִיעוּט הַגּוּף וְתֵירֶץ תֵּירוּצֵינוּ הַשֵּׁנִי דְּבִיאַת מַיִם שָׁאנֵי.

והסד"ט חוֹלֵק עָלָיו וס"ל דְּבֶאֱמֶת ביה"ס אֵינוֹ מְעַכֵּב מה"ת רַק כְּשֶׁמְּצְטָרֵף לְרֹוב הַגּוּף כְּתֵירוּצֵי הָרִאשׁוֹן. וָתָ"ל שֶׁכְּוַונָתִי לְדַעַת הַגְּדוֹלִים הַלָּלוּ וְיֵשׁ לִי לְפַלְפֵּל בְּדִבְרֵיהֶם וְלִיְישֵׁב קֻושְׁיַית הסד"ט עַל תֵּירוּץ הַנַּ"ל אַךְ אכ"מ בַּאֲשֶׁר אֵינוֹ נוֹגֵעַ לְעִנְיָנֵינוּ: כו) עכ"פ כֵּיוָן שֶׁבֵּאַרְנוּ דְּהֵיכָא שֶׁהַמַּיִם מְקַדְּמִים אֵין חוֹצֵץ אַף בְּדִיבּוּק חָזָק.

א"כ הָעֲלוּקָה אַף שֶׁנִּדְבֶּקֶת בְּחֹזֶק מ"מ אֵינָהּ חוֹצֶצֶת כֵּיוָן שֶׁהַמַּיִם הִקְדִּימוֹ. אָכֵן עֲדַיִין צ"ע בְּזֶה דְּאֶפְשָׁר טָבַע הָעֲלוּקָה לִתְחוֹב פִּיהָ לְתוֹךְ הַבָּשָׂר לְעָמְקוֹ.

וְשָׁם לֹא הִקְדִּימוּ הַמַּיִם. אוֹ אֶפְשָׁר בִּינִיקָתָהּ אֶת הַדָּם הֵזִדָּחוּ הַמַּיִם שֶׁעַל פִּיהָ ע"י הַדָּם.

וְשׁוּב אֵין שָׁם מִי מְקֻוֶּה שֶׁיְּחַבְּרוּ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה עִם כָּל הַמְּקֻוֶּה. וְכִמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים שֶׁזֶּהוּ הַטַּעַם שֶׁמְּהַנֵּי מַיִם מֻקְדָּמִים.

וְגַם דעכ"פ פּוֹתַחַת פִּיהָ וּבִינִיקָתָהּ מַעֲבֶרֶת הַמַּיִם שֶׁעַל הַבָּשָׂר בְּמָקוֹם הַהוּא. וא"כ אֵין שָׁם מִי מְקֻוֶּה.

וּלְזֶה קָשֶׁה לְהַעֲמִיד ע"ז. וּבְסִי' קצ"ח סמ"ז קיי"ל בְּכִנִּים שֶׁדְּבוּקִים בַּבָּשָׂר שֶׁאִם לֹא הֻסַּרְתָּם לֹא עָלְתָה טְבִילָה ע"ש בַּשָּׁ"ךְ.

אַף י"ל דְּהָכָא שָׁאנֵי שֶׁקָּדְמוּ הַמַּיִם כַּנַ"ל. וְגַם דְּהָא כָּתַב שָׁם הסד"ט בְּשֵׁם ההגש"ד דְּזֶה רַק בְּמִין כִּינִּים הַלָּלוּ אֲבָל שְׁאָר כִּינִּים וּפַרְעוֹשִׁים אֵין נִדְבָּקִים כ"כ בְּחֹוזֶק אַף שֶׁהֵם נוֹשְׁכִים.

וא"כ י"ל דה"ה עֲלוּקָה. אַךְ בכ"ז קָשֶׁה לְהָקֵל בָּזֶה וכמש"ל טַעַם הַדָּבָר: כז) וְחָקַרְתִּי אֵצֶל רוֹפֵא אֵיךְ הָעֲלוּקָה יוֹנֶקֶת הַדָּם וְהִגִּיד לִי כִּי יֵשׁ לָהּ כְּמִין אַרְבָּעָה קַרְנַיִם סְבִיבוֹת פִּיהָ אֲשֶׁר הֵמָּה חֲלוּלִים.

וּמְהַדֶּקֶת הַקַּרְנַיִם אֶל בְּשַׂר הָאָדָם. ועי"ז מִתְרַחֲבִים וּמִתְרוֹקֵן הָאֲוִיר שֶׁבָּהֶם.

וְשׁוּב מַעֲמִידָהּ אוֹתָם עַל הַבָּשָׂר ועי"ז נִכְנָס הַבָּשָׂר לְתוֹךְ הַקַּרְנַיִם כְּמוֹ שֶׁנִּכְנָס לְתוֹךְ הַכְּלִי שֶׁקּוֹרִין באנקעס. ועי"ז נֶאֱחֶזֶת הֵיטֵיב בְּבָשָׂר הָאָדָם.

וְאַחַ"כ נוֹשֶׁכֶת בְּפִיהָ עַד שֶׁמַּגַּעַת לִמְקוֹם הַדָּם וְיוֹנֶקֶת הַדָּם בְּפִיהָ. ולפ"ז לְבַד הַחֲשָׁשׁ שֶׁהִזְכַּרְנוּ שֶׁבְּמָקוֹם נְשִׁיכָתָהּ אֵין שָׁם מַי מְקֻוֶּה וְשֶׁהַדָּם מַעֲבִיר.

הִנֵּה מֵהַבָּשָׂר שֶׁנִּכְנָס לְתוֹךְ הַקַּרְנַיִם מִתְקַנְּחִים הַמַּיִם ע"י מַה שֶּׁמְּהַדֶּקֶת מִקּוֹדֶם שָׁם הַקַּרְנַיִם. וְגַם אַחַ"כ שֶׁנִּמְשַׁךְ הַבָּשָׂר לְתוֹכָם יָדוּעַ טֶבַע הַמַּיִם שֶׁעוֹלִים לְמַעְלָה בְּמָקוֹם שֶׁנִּתְרוֹקֵן הָאֲוִיר.

וא"כ נִשְׁאַר שָׁם הַבָּשָׂר יָבֵשׁ. ולפ"ז נִדְחָה גַּם הַקּוֹלָא דְּכֹל שֶׁבְּרִיָּתוֹ מִן הַמַּיִם.

כֵּיוָן שֶׁהַבָּשָׂר שֶׁנִּכְנָס לְתוֹךְ הַקַּרְנַיִם מְגֻלֶּה בִּפְנִים וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ בַּקַּרְנַיִם. כִּי כֵן הֻזַּד לִי שֶׁאֵין נְקֻלָּט הַבָּשָׂר בְּכָל הָעֹמֶק וּכְמוֹ בְּכֵלִים שֶׁקּוֹרִין באנקעס ג"כ.

וּכְבָר כָּתַב הֶמָּרְדְּכִי ובב"י סי' ר"א דעכ"פ בָּעֵי שֶׁהַשֶּׁלֶג וְכֵן דָּבָר שֶׁבְּרִיָּתוֹ מִן הַמַּיִם יִגְּעוּ בְּכָל הַגּוּף כְּמוֹ מַיִם: כח) וַעֲדַיִן יֵשׁ לָדוּן דְּאֶפְשָׁר נִדְבְּקָה הָעֲלוּקָה אַחַר שֶׁכְּבָר הָיָה כָּל גּוּפָהּ בַּמַּיִם.

וְאַף דקיי"ל דְּנִמְצָא עָלֶיהָ דָּבָר חוֹצֵץ לֹא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה הַיְינוּ הֵיכָא שֶׁלֹּא עִיְּינָה קוֹדֶם טְבִילָה. אֲבָל בנ"ד שֶׁחָפְפָה וְעִיְּינָה כַּדִּין עָלְתָה לָהּ טְבִילָה כדקיי"ל בְּנִדָּה ס"ו ובשו"ע סי' קצ"ט.

אֲבָל ז"א דְּהָכָא אֶפְשָׁר שֶׁנִּדְבְּקָה הָעֲלוּקָה בַּנָּהָר קוֹדֶם טְבִילָה. ובכה"ג קיי"ל דְּלָא עָלְתָה טְבִילָה דְּאוֹקֵי בְּחֶזְקַת טָמֵא.

וְאַף דְּהָוֵי סָפֵק דְּרַבָּנָן דְּהָא מִעוּט הַמַּקְפִּיד חוֹצֵץ רַק מִדְּרַבָּנָן. כְּבָר כָּתַב הסד"ט בס"ס קצ"ט דְּהֶחְמִירוּ בְּסָפֵק זֶה מִשּׁוּם גְּזֵרָה דְּרוֹב הַמַּקְפִּיד.

וּלְשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּסָפֵיקָא דְּרַבָּנָן אָסוּר הֵיכָא דְּאִתַּחְזַק אִיסּוּרָא א"ש בלא"ה. וְהִנֵּה בנ"ד יֵשׁ צְדָדִים הַרְבֵּה לְהֶתֵּירָא.

רִאשִׁית שֶׁמָּא נִדְבְּקָה הָעֲלוּקָה אַחַר שֶׁכְּבָר טָבְלָה כָּל גּוּפָהּ. וְאַף אִם נִדְבְּקָה מִקּוֹדֶם שֶׁמָּא הִקְדִּימוּ הַמַּיִם וְלֹא הָעֲבִירָה בְּפִיהָ הַמַּיִם מֵהַמָּקוֹם הַהוּא לכה"פעַד שֶׁטָּבְלָה.

וְאַף שֶׁכְּבָר הִפְרִישׁוּ אֶת הָעֲלוּקָה וְיָצָא דָּם הַרְבֵּה. י"ל שֶׁהִתְחִילָה לִינֹק הַדָּם אַחַר שֶׁכְּבָר טָבְלָה כָּל גּוּפָהּ.

וְאַף אִם הִתְחִילָה מִקּוֹדֶם. שֶׁמָּא הָעֲלוּקָה בְּרִיָּיתָהּ מִן הַמַּיִם וְלֹא מִן הָרֶקֶק.

וְהָוְיָא כְּמַיִם אֵינִימָא שא"צ רִיסּוּק וּכְשִׁיטַת הָרַב ר' שְׁמָרְיָ' וְהַמְחַבֵּר בסי' קצ"ח ס"ל גַּבֵּי שְׁלֹגֶ. אֲבָל ז"א דְּסָפֵק שֶׁמָּא נִדְבְּקָה אַחַר הַטְּבִילָה וְשֶׁמָּא נִדְבְּקָה מִקּוֹדֶם וְרַק הִתְחִילָה לִינֹק אַחַ"כ.

הוּא סָפֵק אֶחָד אִם חָצְצָה קוֹדֶם טְבִילָה אוֹ אַחַר טְבִילָה. וְגַם דְּבֶאֱמֶת בְּלִי סָפֵק תֵּיכֶף אַחַר הַטְּבִילָה יָצְאָה מֵהַמַּיִם: וְכֵינָן שֶׁיָּצָא הַרְבֵּה דָּם נִיכָּר שֶׁכְּבָר נִדְבְּקָה אֵיזֶה מֶשֶׁךְ קוֹדֶם הַטְּבִילָה.

וּלְבַד זֶה כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ לְפָנֵינוּ דָּבָר חוֹצֵץ וְגַם הָיְתָה בְּחֶזְקַת טֻמְאָה. לָא מְהַנֵּי אַף כַּמָּה סְפֵיקוֹת כדקיי"ל בכה"ג רֵישׁ נִדָּה וּבְחֻלִּין י' ע"א ע"ש בתוד"ה סַכִּין וּבִנְדָּה תוד"ה הָתָם.

וְהָכָא גָּרַע טְפֵי שֶׁהָרִיעוּתָא נוֹלְדָה בָּאָדָם. וְלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר מִקָּוֶה אַתַּרְעֵי ע"ש בתו' ובמק"א דְּבַרְנוּ בְּדִבְרֵי תו' הַלָּלוּ ואכ"מ.

וְגַם בְּסָבָרָא דְּבְרִיָּיתוֹ מִן הַמַּיִם כְּבָר בֵּאַרְנוּ בְּאוֹרֶךְ שֶׁהָעִיקָּר לְדִינָא שֶׁצָּרִיךְ רִיסּוּק. וּבְפָרָט בנ"ד שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם בְּרִיָּיתוֹ מִן הַמַּיִם מַמָּשׁ וכמש"ל.

וּלְזֶה אֵין לְהָקֵל לענ"ד וּצְרִיכָה טְבִילָה אַחֶרֶת אַף אִם כְּבָר שִׁמְּשָׁה עִם בַּעֲלָהּ: סִימָן סב כט) וּמַה שֶׁנִּסְתַּפֵּק כתר"ה לְעִנְיַן אִם יְכוֹלִים לִתְלוֹת הַדָּם שֶׁמָּצְאָה לְמָחָר בְּמַכַּת הָעֲלוּקָה. פָּשׁוּט דְּיכוֹלָה לִתְלוֹת כֵּינָן שֶׁרָאִינוּ מַכָּה זוֹ מוֹצִיאָה דָּם שֶׁהָרֵי יָצָא דָּם הַרְבֵּה כְּשֶׁהֻסִירוֹ הָעֲלוּקָה.

וכדקיי"ל בְּנִדָּה נ"ח ובש"ע סי' ק"צ שֶׁתּוֹלִין בְּמַכָּה שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁתִּגְלַע וְתוֹצִיא דָּם. וְיָדוּעַ שֶׁלְּמַכַּת הָעֲלוּקָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תַּחְבּוּלָה לַעֲצוֹר הַדָּם.

ומ"ש כת"ר רְאָיָה מֵרִיבְדָּא דְּכוּסִילְתָּא שֶׁתּוֹךְ ג' יָמִים אֵינוֹ חוֹצֵץ כִּדְאִיתָא בְּנִדָּה ס"ז. הִנֵּה אֵין מְשָׁם רְאָיָה לַשִּׁיטוֹת כָּל הָרִאשׁוֹנִים שֶׁפֵּירְשׁוּ שָׁם שֶׁהַגֶּלֶד שֶׁעוֹלֶה עַל הַמַּכָּה אוֹ דָּם הַנִּקְרָשׁ שָׁם תּוֹךְ ג"י אֵינוֹ חוֹצֵץ וּלְאַחַר ג"י חוֹצֵץ ע"ש בפירש"י וְרֹאשׁ ור"ש פ"ט דְּמִקְוָאוֹת ובטוש"ע סי' קצ"ח ס"ט.

וְרַק הָרָאָב"ד כָּתַב בפ"ב מה' מִקְוָאוֹת שֶׁרִיבְדָּא דְּכוּסִילְתָּא שׁוֹפַעַת דָּם כָּל ג' יָמִים. אֲבָל כְּבָר כָּתַב הכ"מ שָׁם והב"י סי' קצ"ח שֶׁעֵינֵינוּ רוֹאוֹת שֶׁאֵין שׁוֹפֵעַ אַף חֲצִי הַיּוֹם.

וְגַם אֵיךְ נִדְמֶה מִדַּעְתֵּינוּ עֲלוּקָה לְרִיבְדָּא דְּכוּסִילְתָּא. כִּי בְּרִיבְדָּא דְּכוּסִילְתָּא מְכַוְּונִים לְהַקִּיז דָּם בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ עוֹרֶק שֶׁל דָּם וְלָזֶה שׁוֹפֵעַ הַרְבֵּה.

משא"כ בַּעֲלוּקָה שֶׁעָמְדָה עַל הַיְרֵךְ שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁאֵין בְּאוֹתוֹ מָקוֹם עוֹרֶק דָּם כְּלָל. ולפ"ז אַף לְהָרָאָב"ד אֵינוֹ שׁוֹפֵעַ דָּם.

וְדִבְרֵי הָרַאֲבַ"ד והכ"מ הַנָּ"ל בְּאֶמֶת צָרִיךְ בֵּיאוּר. דְּהָא יָדוּעַ דְּהַקָּזַת דָּם דְּרִיבְדָּא דְּכוּסִילְתָּא אִם יַנִּיחוּ הַדָּם לְקַלֵּחַ אֲזַי יָצָא כָּל דָּם שֶׁבַּגּוּף וְכִדְאִיתָא בְּשַׁבָּת קכ"ט שֶׁדַּרְכָּם הָיָה לְהוֹצִיא כָּל הַדָּם בְּהַקָּזָה וּלְהַנִּיחַ רְבִיעִית דָּם.

וְנִרְאֶה הַכַּוָּנָה שֶׁל הָרָאָב"ד שֶׁאַף שֶׁעָשׂוּ אֵיזֶה תַּחְבּוּלָה לַעֲצוֹר הַדָּם. בכ"ז כָּל ג"י נוֹבֵעַ הַדָּם מִמְּקוֹרוֹ.

וְרַק כְּשֶׁמַּגִּיעַ לַפֶּה הַמַּכָּה נָעְצַר בִּשְׁבִיל הַדָּבָר שֶׁעָשׂוּ לַעֲצוֹר הַדָּם. ועי"ז מִתְרַכֵּךְ הַגֶּלֶד שֶׁעַל הַמַּכָּה בִּשְׁבִיל הַדָּם שֶׁנּוֹבֵעַ מִלְּמַטָּה.

וא"כ לק"מ עַל הָרָאָבָ"ד מ"ש הכ"מ שֶׁאַף חֲצִי יוֹם אֵינוֹ שׁוֹפֵעַ. דממ"נ אִם לֹא עָצְרוּ הַדָּם אֲזַי יִקָּלַח עַד שֶׁיֵּצֵא כָּל הַדָּם.

וְאִם יַעַצְרוּ הַדָּם לֹא יִקָּלַח כְּלָל. וְכַנִּוֹנַת הָרָאָבָ"ד רַק שֶׁכָּל ג"י מִתְרַכֵּךְ הַדָּם הַקָּרוּשׁ אוֹ הַגֶּלֶד ע"י נְבִיעַת הַדָּם וְהַשְׁפָּעָתוֹ.

ועכ"פ בנ"ד נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת מִטַּעַם שֶׁכָּתַבְנוּ. דְּהָא עכ"פ רָאִינוּ שֶׁהוֹצִיאָה הַמַּכָּה דָּם וְשַׁפִּיר אֶפְשָׁר שֶׁתִּגָּלַע וְתוֹצִיא דָּם.

וּבְפָרָט דִּלְפִי הַנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי מעכ"ת לֹא עָשׂוּ שׁוּם דָּבָר כְּדֵי לַעֲצוֹר הַדָּם: סִימָן סג להרה"ג הַנָּ"ל בְּעִנְיָן הַנָּ"ל מ"ש מעכ"ת שֶׁיֵּשׁ דֵּיעוֹת הַסּוֹבְרִים דְּלָא בָּעֵי רִיסּוּק בַּשֶּׁלֶג. וּמִמֵּילָא ה"ה בִּבְרִיָּיתוֹ מִן הַמַּיִם.

הִנֵּה גַּם אָנֹכִי הֵבֵאתִי זֶה בְּקֶונְטְרֵסִי. וְרַק בַּאֲרָתִי שֶׁהָעִיקָּר כמ"ש המג"א סי' קס"ב דִּבִּרְיָיתוֹ מִן הַמַּיִם הַכֹּל מוֹדִים דְּבָעֵי רִיסּוּק.

וּמִינָּהּ לָא אַזּוּז. כִּי מֵהֵיכָן נִלְמוֹד לְהַתִּיר טְבִילָה שֶׁלֹּא בְּמַיִם.

דְּהָא מַיִם כְּתִיב בַּתּוֹרָה וכמוש"ש שכ"כ הנ"ב סי' נ"ז ג"כ: וכת"ר הֵבִיא בְּשֵׁם עֲצֵי אַלְמֻגִּים שֶׁהוֹכִיחַ מִזְּבָחִים כ"ב דל"צ רִיסּוּק מִדְּלָא פָּרִיךְ הַשַּׁ"ס הֵיכִי דָּמֵי אִי דְּרִיסְקָן וכו'. הִנֵּה סֵפֶר הַנָּ"ל אֵינוֹ ת"י.

אֲבָל דְּקָדּוּקוֹ לענ"ד לק"מ דְּהַשַּׁ"ס מַקְשֶׁה עַל תְּחִלַּת דִּבְרֵי ר"ל דְּקָאָמַר כָּל הַמַּשְׁלִים וּפָרִיךְ אפי' בְּעֵינַיְיהוּ. פֵּירוּשׁ כָּל הַמְּקֻוֶה מֵהֶם ג"כ כְּשֵׁרָה.

וְלָמָּה לוֹ לְהַקְשׁוֹת מֵרִיסּוּק שֶׁזֶּה יִקְשֶׁה רַק מִסֵּיפָא דְּדִבְרֵי ר"ל דְּקָאָמַר אֲבָל לֹא לִרְבִיעִית. וּכְעֵין קֻוּשְׁיַית הַשַּׁ"ס שָׁם מִטִּיט הַנָּרוֹק.

וְגַם מ"ש כת"ר בְּשִׁמּוֹ דִּבְכִיּוֹר טוֹבָא בַּמַּיִם כְּתִיבִי. תָּמוּהַּ דְּגַם בְּמְקֻוֶה כְּתִיבִי טוּבָא בְּמַיִם.

וע' חֻלִּין פ"ד וּבְקֶונְטְרֵסִי הָרִאשׁוֹן בְּעִנְיָן זֶה. וְגַם כְּבָר הִקְשָׁה כת"ר בְּעַצְמוֹ דְּהָא מְפוֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס דִּלְכִיּוֹר מַשְׁלִים.

וְאַף שֶׁזֶּה י"ל מִשּׁוּם דִּבְכִיּוֹר בָּעֵי שִׁיעוּר לד' כֹּהֲנִים. וכ"כ בְּקֶרֶן אוֹרָה שָׁם.

אַךְ בלא"ה הָעִיקָּר כמ"ש דְּלָא מוּכָח מֵהָתָם מִידִי: ומ"ש כת"ר לִתְמֹהַּ עַל המג"א שֶׁכָּתַב בסי' קס"ב בְּדַעַת הב"י דְּבָעֵי רִיסּוּק. וְדַעַת הב"י נִרְאֶה לְהֵיפּוּךְ.

וְרָצָה כת"ר לַעֲשׂוֹת ט"ס. הִנֵּה אִם בָּאנוּ לַעֲשׂוֹת ט"ס נִרְאֶה פָּשׁוּט שצ"ל במג"א.

וּלְיַיְשֵׁב קֻוּשְׁיַית הב"י צ"ל וכו'. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁתֵּירוּץ הב"י לְחַלֵּק בֵּין טְבִילָה לַמִּיעוּט דָּחוּק כמ"ש התי"ט הוּבָא במג"א שָׁם.

וְכֵן פַּשְׁטוּת הַפּוֹסְקִים גַּבֵּי יָדַיִם מַשְׁמַע שֶׁפּוֹסְקִים כת"ק דְּרַשְׁבָּ"ג אַף שהב"י בסי' קס"ב לֹא כ"כ. וּבֶאֱמֶת נִרְאֶה שהמג"א כ"כ בְּדַעַת הב"י מִפְּנֵי שֶׁסָּתַם בש"ע וְלֹא בֵּיאֵר שֶׁבִּרְיָיתוֹ מִן הַמַּיִם אֵין חוֹצֵץ.

מַשְׁמַע לְהמג"א דַּהֲדַר בֵּיהּ ממ"ש בב"י בָּזֶה. וְאַף דִּבְסִי' ק"ס כָּתַב לְחַלֵּק בֵּין טְבִילָה לִנְטִילָה.

מ"מ הָכָא כָּתַב עִיקַּר דַּעְתּוֹ בָּזֶה. וּכְמוֹ שֶׁסִּיֵּים שֶׁכֵּן יֵשׁ לְהוֹרוֹת.

וְכֵן מ"ש בי"ד סי' ר"א בְּשֶׁלֹּא סְתָם. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁכַּוָּנָתוֹ בְּרִיסּוּק ע' בִּרְכֵי יוֹסֵף שָׁם וכ"נ דַּעַת המג"א בסי' קס"ב אַף דִּבְסִי' ק"ס לֹא כ"כ.

וְיָדוּעַ דֶּרֶךְ מְפָרְשֵׁי הַפּוֹסְקִים שֶׁמַּעֲמִיסִים לִפְעָמִים כַּוָּנָה רְחוֹקָה כְּדֵי שֶׁיַּסְכִּימוּ הַדְּבָרִים לַהֲלָכָה. וכ"כ הַמְפָרְשִׁים בכ"מ עַל הָרַמָ"א בְּהַגָּהוֹתָיו עַל הַשּׁוּ"ע וְכֵן בסמ"ע עַל הַשּׁוּ"ע שֶׁעָשׂוּ כֵּן בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי הש"ע: וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה כת"ר דְּהָא בְּשֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים כ"ע מוֹדוֹ שא"צ רִיסּוּק.

וא"כ ה"ה בִּבְרֵיָתוֹ מִן הַמַּיִם. וּלְזֶה בנ"ד שֶׁהָעֲלוּקָה אֵינָהּ רַק לְהַשְׁלִים שִׁפּוּר עָלְתָה טְבִילָה.

ז"א לענ"ד דְּהָא טִיט הַנָּרוֹק קיי"ל שֶׁאַף שֶׁמַּשְׁלִים בכ"ז אֵין מַטְבִּילִים בּוֹ כמ"ש הַתּוֹסָ' בְּסֵוָכָה י"ט ע"ב מִמִּשְׁנָה ספ"ב דְּמִקְוָאוֹת. וְאַף דְּאִיתָא בַּמִּשְׁנָה שָׁם שֶׁאִם הַמַּיִם צָפִים עַל הַטִּיט מַטְבִּילִים בּוֹ.

כְּבָר כָּתַב הרע"ב שָׁם הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מַקְדִּימִין. וּדְבָרָיו בְּרוּרִים דְּכֵינָן דקיי"ל שֶׁאֵין מַטְבִּילִין בּוֹ.

מַה לִּי אִם הַטִּיט בְּצַד הַמַּיִם מַה לִּי תַּחַת הַמַּיִם. וּמִמֵּילָא דה"ה שֶׁלֹּג וְכָל הָנָהוּ דְּתָנֵי בַּחֲדָא מַחְתָּא רפ"ז דְּמִקְוָאוֹת עִם טִיט הַנָּרוֹק אַף שֶׁמַּשְׁלִימִין אֵין מַטְבִּילִין בָּהֶם וה"ה בִּבְרֵיָתוֹ מִן הַמַּיִם.

וּלְזֶה בנ"ד בַּעֲלוּקָה אָנוּ צְרִיכִים לִסְבָרָא דְּהַמַּיִם מַקְדִּימִין. ומ"ש הַמָּהַרְשָׁ"א בְּסֵוָכָה י"ט דִּלְרַשְׁ"י קָשֶׁה ל"ל נָקִיט הַשַּׁ"ס שֶׁלֹּג וּלְהַתּוֹ' נִיחָא אֵין כַּוָּנָתוֹ מִשּׁוּם דִּבְשֶׁלֹּג מַטְבִּילִין.

דְּמַאי שְׁנָא מִטִּיט הַנָּרוֹק. אֲבָל כַּוָּנָתוֹ דִּלְרַשְׁ"י שֶׁעִיקַּר הוֹכָחַת הַשַּׁ"ס שָׁם הוּא מִמִּשְׁנָה דרפ"ז דְּמִקְוָאוֹת דְּקָתָנֵי שֶׁמַּשְׁלִימִין ע"ש בְּרַשְׁ"י קָשֶׁה דִּלְינְקוֹט שֶׁלֹּג דְּקָתָנֵי בַּמִּשְׁנָה שָׁם בְּרֵישָׁא קוֹדֶם טִיט הַנָּרוֹק.

אֲבָל לְהַתּוֹ' שָׁם שֶׁהוֹכָחַת הַשַּׁ"ס הוּא מִמִּשְׁנָה דספ"ב דְּמִקְוָאוֹת א"ש דְּנָקִיט טִיט הַנָּרוֹק. מִשּׁוּם דְּשָׁם אֲיֵירֵי רַק בְּטִיט אֲבָל לְדִינָא וַדַּאי דה"ה לְשֶׁלֹּג שֶׁאֵין מַטְבִּילִין.

וּבָזֶה א"ש ג"כ דְּקִדּוּק הַחת"ס חי"ד סי' ר' וּשְׁאָר מְפָרְשִׁים לָמָּה נָקִיט הַשַּׁ"ס בִּזְבָחִים כ"ב טִיט וְלֹא שֶׁלֹּג וְאִינָךְ. ולפמ"ש א"ש מִשּׁוּם שֶׁדִּין טִיט נִזְכַּר בַּתְּחִלָּה בספ"ב דְּמִקְוָאוֹת.

וְשֶׁלֹּג וְאִינָךְ נִזְכָּרִים ברפ"ז דְּמִקְוָאוֹת. וכ"כ הנוב"י מ"ת חא"ח סי' נ"ז בְּדִבְרֵי בֶּן הַמְחַבֵּר דְּכָל הָנָהוּ שֶׁמַּשְׁלִימִים אֵין טוֹבְלִים בָּהֶם ע"ש.

וְכָעֵת הֻבִיאוּ לִפְנֵי סֵפֶר חָדָשׁ שְׁמוֹ חוֹקֵר לְדַעַת וְרָאִיתִי שֶׁכָּתַב שֶׁטּוֹבְלִים בָּהֶם. אֲבָל לֹא כָּתַב שׁוּם טַעַם וּרְאָיָה.

וְהָעִיקָּר שֶׁאֵין טוֹבְלִים בָּהֶם: וּבְגוּף קוּשְׁיַית הַמָּהַרְשָׁ"א הַנַּ"ל לָמָּה לֹא נָקִיט הַשַּׁ"ס בְּסֵוָכָה שֶׁלֹּג. נִרְאֶה לְתָרֵץ דִּלְכְאוֹרָה צָרִיךְ לְהָבִין הָא דְּמַיְיתֵי בְּסֵוָכָה רְאָיָה מִטִּיט הַנָּרוֹק לְסֵוָכָה.

דְּהָא שִׁיעוּרִין הל"מ ובהל"מ אֵין דָּנִין מַה מָּצִינוּ וג"ש וקו"ח וְגַם אֵין מְדַמִּין בַּהֲלָכוֹת זל"ז. וּכְבָר תָּמַהּ בִּירוּשַׁלְמִי פ"ז דִּבְרָכוֹת ע"ז הָאֵיךְ לָמַד סְוָכָה מִטִּיט הַנָּרוֹק וְהִנֵּה התו' הִקְשׁוּ בְּסְוָכָה שָׁם עַל רַשִׁ"י שֶׁפֵּירֵשׁ דְּבַאֲויר פָּחוֹת מג' אֵין יְשָׁנִים תַּחְתָּיו.

דְּהָא בְּכָל סְוָכָה יֵשׁ אֲוִיר בַּסְּכָךְ דְּהָא בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ כּוֹכְבֵי חַמָּה נִרְאִים. וא"כ אֵיךְ יְשָׁנִים.

וְלֹא תִּרְצוּ מְאוּמָה: וְהַנִּרְאֶה בְּיִשּׁוּב כ"ז עפמש"ל דְּבֶאֱמֶת מִדִּינָא אֵין שׁוּם מָקוֹם לְצָרֵף טִיט הַנָּרוֹק לִטְבִילָה דְּהָא מַיִם כְּתִיב בַּתּוֹרָה. וּבְשִׁלְמָא שֶׁלֹּג וְאֵינָךְ י"ל מִשּׁוּם שֶׁבָּאִים מִמַּיִם וְסוֹפָן לִהְיוֹת מַיִם כמש"ל.

אֲבָל בְּטִיט מַאי אִיכָּא לְמֵימַר. וְרַק חָזַ"ל הוֹכִיחוּ מֵהָא שֶׁטּוֹבְלִים במ' סְאָה בְּכָל מֵימוֹת שֶׁבָּעוֹלָם אַף שֶׁאֵין לְךָ מַיִם שֶׁלֹּא יְהוּ בָּהֶם חוֹל וְחֶלְקֵי עָפָר.

בכ"ז מִצְטָרֵף. וּמוּכָח שֶׁהֶעָפָר מִצְטָרֵף כָּל זְמַן שֶׁמְּעוֹרָב עִם הַמַּיִם כֵּיוָן שֶׁדַּרְכּוֹ בְּכָךְ.

וְלָזֶה שִׁיעֲרוּ חָזַ"ל שֶׁכָּל זְמַן שֶׁפָּרָה שׁוֹחָה וְשׁוֹתָה מִמֶּנּוּ שֵׁם מַיִם עָלָיו וְשַׁפִּיר מִצְטָרֵף. ובכ"ז אֵין טוֹבְלִים בְּטִיט הַנָּרוֹק לְבַד דְּשֵׁם מַיִם הָוֵי עָלָיו רַק כְּשֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַיִם ג"כ.

אֲבָל כְּשֶׁאֵין שָׁם מַיִם כְּלָל אֲזַי שֵׁם טִיט עָלָיו. וּבְכָל מַיִם אִם הָיוּ נִיכָּרִים חֶלְקֵי הֶעָפָר שֶׁבָּהֶם לְבַדָּם.

לֹא הָיוּ טוֹבְלִים בָּהֶם אַף שֶׁפָּרָה שׁוֹחָה וְשׁוֹתָה. וְהִנֵּה בְּסְוָכָה בֶּאֱמֶת אֲוִיר הָיָה לוֹ לִפְסוֹל כֵּיוָן שֶׁאֵין שָׁם סְכָךְ.

ומ"ש הַתּוֹסָ' דבכ"מ פָּחוֹת מג' הָוֵי כְּלָבוּד. לענ"ד נִרְאֶה דְּבָזֶה לֹא מָצִינוּ כְּלָל דִּין לָבוּד.

דְּנִהְיוּ דְּהָוֵי כְּלָבוּד אֲבָל הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁיְּהֵא כְּמְכֻוָּסָה בִּסְכָךְ כָּשֵׁר. וְגַם דְּהָא הָאֲוִיר הו"ל כְּבָר עָשׂוּי.

וְיֵשׁ מָקוֹם לִפְסוֹל מִשּׁוּם תולמ"ה. אֲבָל הַטַּעַם הוּא כֵּיוָן שֶׁמָּצִינוּ שֶׁסְּוָכָה א"א בְּלֹא אֲוִיר דְּהָא בָּעֵי שֶׁיִּרְאוּ כּוֹכְבֵי חַמָּה.

וא"כ מוּכָח דְּהָאֲוִיר שַׁפִּיר מִצְטָרֵף. וּמִמֵּילָא כֵּיוָן שֶׁאֵין שִׁיעוּר לְהָאֲוִיר אָמְרִינַן דְּכָשֵׁר עַד ג"ט שֶׁזֶּה מָצִינוּ מָקוֹם חָשׁוּב בִּשְׁאָר דִּוכְתֵי.

וְגַם דְּהָא מָצִינוּ שֶׁרֹחַב הָאָדָם הוּא אַמָּה. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּיוֹמָא ל"א דְּהַיְינוּ כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ.

נִמְצָא דְּעָרוּם הָוֵי פָּחוֹת מֵאַמָּה. וא"כ בג"ט יָכוֹל לִשְׁכַּב רֹוב גּוּף הָאָדָם כַּמּוּבָן.

וְלָזֶה אָסוּר בַּאֲוִיר ג"ט דהו"ל מָקוֹם חָשׁוּב בפ"ע. וְלָזֶה מַיְיתֵי שַׁפִּיר הַשַּׁ"ס רְאָיָה מִטִּיט הַנָּרוֹק שֶׁעִיקַּר הַטַּעַם שֶׁמִּצְטָרֵף הוּא ג"כ מִצַּד שא"א לַמַּיִם בְּלֹא עָפָר כמש"ל.

ומ"מ אֵין טוֹבְלִין בּוֹ בפ"ע. וא"כ ה"ה הָכָא שֶׁעִיקַּר לִימּוּד צֵירוּף הָאֲוִיר הוּא מִצַּד שֶׁאֵין לְךָ סְוָכָה בְּלִי אֲוִיר.

ג"כ אֵין יְשִׁינִים תַּחְתָּיו. וּמֵיָּשַׁב בָּזֶה דְּלָא מַיְיתֵי שֶׁלֹּג וְאֵינָךְ דְּלָא דָּמוּ כְּלָל לָאֲוִיר.

כֵּיוָן שֶׁטַּעְמָם הוּא מִצַּד שֶׁהֵם תּוֹלְדוֹת הַמַּיִם. וּבְסְוָכָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ נְקָבִים קְטַנִּים יְשִׁינִים תַּחְתֵּיהֶם.

מִפְּנֵי שֶׁהֵם בִּכְלַל סֻוכָּה שֶׁדִּינָהּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵי בָּהּ אֲוִיר קָצָת. וְהַנְּקָבִים עִם הַסְּכָךְ נִקְרָאִים בְּיַחַד סֻוכָּה.

וּבָזֶה עֲדִיפָא מִטִּיט הַנָּרוֹק. וּמְיֻוָּשָׁב הַכֹּל בס"ד.

וְגַם דְּהָא עכ"פ רֹוב גּוּפוֹ תַּחַת הַסְּכָךְ כֵּיוָן שֶׁצִּלָּתָהּ מְרֻבָּה מֵחַמָּתָהּ. אֲבָל לִישֵׁן תַּחַת הָאֲוִיר לְבַדּוֹ אָסוּר.

דְּבַאֲוִיר פָּחוֹת מג' מַשְׁכַּחַת שֶׁיְּהֵא רֹוב גּוּפוֹ בָּאָדָם כָּחוּשׁ. וְכֵן אִם נִצְרָךְ לָזֶה הַנְּקָבִים שֶׁבַּסְּכָךְ.

יְהֵי רֹוב גּוּפוֹ תַּחַת אֲוִיר: ומ"ש כת"ר לְבָאֵר שֶׁעֲלוּקָה בְּרְיָיתָהּ מִן הַמַּיִם. וְאַף אִם הִיא מִן הָרָקָק ג"כ סַגִּי.

לְדַעְתִּי קָשֶׁה לְהַעֲמִיד ע"ז כָּל זְמַן שֶׁלֹּא מָצִינוּ בְּדִבְרֵי חֲז"ל שֶׁבְּרְיָיתָהּ מִן הַמַּיִם. וּמִידֵי סָפֵק עכ"פ לָא נָפְקָא וכמ"ש בְּקֶונְטְרֵיסִי.

וּבִפְרָט לפמש"ש שֶׁיּוֹתֵר יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר שֶׁנִּבְרֵאת מִן הַטִּיט. וְנִרְאֶה דְּהָא דְּנָקִיט בִּזְבָחִים כ"ב יַבְחוּשִׁין אֲדֻמִּים.

הוּא מִפְּנֵי דְּהָנְהוּ שֶׁאֵינָם אֲדֻמִּים אֵין בְּרְיָיתָם מִן הַמַּיִם וע' חֻלִּין ס"ז שֶׁלֹּא נִזְכַּר שָׁם אֲדֻמִּים. וְאֶפְשָׁר בַּיַּיִן אֵינָם אֲדֻמִּים וע' נִדָּה כ"א בַּמִּשְׁנָה שָׁם.

ועכ"פ בנ"ד הָוֵי סָפֵק. וּסְפֵק זֶה גָּרַע דְּהָוֵי חֶסְרוֹן יְדִיעָה.

וּמִי שֶׁהוּא בָּקִי יְבָרֵר זֶה לָנוּ: ומ"ש כת"ר עַל מ"ש דְּהָעֲלוּקָה עוֹקֶצֶת וּמַעֲבֶרֶת הַמַּיִם וּלְהָכִי לָא מְהַנֵּי סְבָרָא דְּהַמַּיִם מַקְדִּימִים. וְכָתַב כת"ר דא"כ הָוֵי מָקוֹם עָמֹק והו"ל בֵּית הַסְּתָרִים וּבָזֶה תְּלִינַן לְקֻולָּא כדקיי"ל בסי' קצ"ח סכ"ו.

וְהִנֵּה לְבַד שֶׁהֲלָכָה זוֹ עֲמוּמָה וע"ש בְּהַגְרָ"א שֶׁנִּשְׁאַר בצ"ע. הִנֵּה בנ"ד אֵין זֶה ביה"ס כְּלָל.

וְכִי כָּל מָקוֹם שֶׁנִּגְלַד עוֹר הָאָדָם מֵאֵיזֶה נְשִׁיכָה וְכַדּוֹמֶה נִקְרָא ביה"ס. וְכֵן מוּכָח מֵהָא דְּחֵץ הַתָּחוּב בְּסוֹף מְקָוָאוֹת ובש"ע סי' קצ"ח סי"א ע"ש וּבָאַחֲרוֹנִים ומ"ש שֶׁהַקְּרָנַיִם שֶׁל הָעֲלוּקָה הֵם מַשֶּׁהוּ בְּעָלְמָא.

הִנֵּה לֹא מָצִינוּ חִילּוּק בַּחֲצִיצָה בֵּין רַב לְמַעַט. וְגַם הַקְּרָנַיִם נִרְאִים לָעַיִן.

וא"צ לְזִכּוּכִית מַגְדֶּלֶת כמ"ש כת"ר ולפמ"ש בְּמִכְתָּבִי הַקּוֹדֵם אוֹפָן יְנִיקָתָהּ מִן הַדָּם אֵין כָּאן מָקוֹם עָמֹק כְּלָל: ומ"ש כת"ר שֶׁיֵּשׁ כָּאן סָפֵק שֶׁמָּא נִדְבְּקָה אַחַר טְבִילָה. וְכֵיוָן דְּהָוֵי רַק מִיעוּט הַמַּקְפִּיד דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן כְּבָר הִכְרִיעוּ השבו"י סי' ס"ט וְהַזִּכָּרוֹן יוֹסֵף דְּסָפֵיקוֹ לְקֻולָּא.

הִנֵּה סְפָרִים הַנָּ"ל אֵינָם ת"י רַק הסד"ט סי' קצ"א הֵבִיאוּ וְחָלַק עָלָיו. וְכֵן הוּבָא בפ"ת שָׁם ס"ק ט"ז.

אֲבָל נִרְאֶה שָׁם שֶׁהֵם מְדַבְּרִים בְּסָפֵק אִם הַדָּבָר הַחוֹצֵץ הוּא בַּמָּקוֹם שֶׁצָּרִיךְ רָאוּי לְבִיאַת מַיִם אוֹ לֹא. וְלָזֶה כָּתְבוּ לְהָקֵל דס"ל סד"ר לְקֻולָּא אַף בְּאִתְּחָזַק.

אֲבָל בנ"ד שֶׁיֵּשׁ דָּבָר חוֹצֵץ לְפָנֵינוּ וְהָוֵי תַּרְתֵּי לְרֵיעוּתָא חֶזְקַת טֻמְאָה וַחֲצִיצָה לְפָנֵינוּ. וַנְדַאי לֹא עָלְתָה טְבִילָה אַף בְּמִיעוּט כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין דַּף י' וכדקיי"ל בְּפוֹסְקִים סי' קצ"ח וז"ב.

וּלְבַד זֶה כְּבָר כָּתַבְתִּי שֶׁיּוֹתֵר קָרוֹב שֶׁנִּדְבְּקָה קוֹדֶם הַטְּבִילָה. כֵּיוָן שֶׁהִסְפִּיקָה לִינֹק עַד שָׁפַךְ דָּם.

כִּי בְּלִי סָפֵק תֵּיכֶף אַחַר הַטְּבִילָה יָצְאָה הָאִשָּׁה מִן הַמַּיִם. וְקוֹדֶם הַטְּבִילָה שָׁהֲתָה קְצָת כְּדֵי שֶׁתִּרְאֶה חֲבִירְתַּהּ שֶׁעוֹמֶדֶת כָּרָאוּי לִטְבִילָה: ומ"ש כת"ר דְּשָׁלֹשׁ סְפִיקוֹת מְהַנֵּי אַף בְּחֶזְקַת אִיסּוּר.

כְּבָר כָּתַבְתִּי דְּהָכָא דְּאִיכָּא תַּרְתֵּי לְרֵיעוּתָא גָּרַע טְפֵי וְלָא מְהַנֵּי אַף כַּמָּה סְפִיקוֹת כמ"ש הַתּוֹסָ' רֵישׁ נִדָּה וְחֻלִּין. וְהָכָא גָּרַע מִמְּקוָה שֶׁחָסְרָה.

דְּשָׁם יֵשׁ לַמְּקוָה חֶזְקַת שְׁלֵימָה דְּהָוֵי חֶזְקַת הַגּוּף. וְהָכָא לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר כ"כ חֶזְקָה עַל הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא נִדְבְּקָה בָּהּ הָעֲלוּקָה.

וע' שָׁב שְׁמַעְתָּתָא שְׁמַעְתָּא ג' בְּאוֹרֶךְ בְּעִנְיָן זֶה וְגַם דְּהָעִיקָּר שֶׁאֵין כָּאן ג' סְפִיקוֹת וכמ"ש דִּבְרֵיַּת הַמַּיִם בָּעֵי רִיסּוּק. וְהָכָא אֵין מַיִם מַקְדִּימִין שֶׁהָעֲלוּקָה הָעֲבֵירָה הַמַּיִם.

וְלָזֶה לענ"ד קָשֶׁה לְהָקֵל אַף בְּשִׁמְשָׁה. דְּקֻלָּא דְּשִׁמְשָׁה הָוֵי רַק הֵיכָא דְּהָוֵי רַק חוּמְרָא בְּעָלְמָא.

אֲבָל לֹא הֵיכִי שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר מִדִּינָא. זוֹלַת זֶה מָצָא פְּלִפּוּל מעכ"ת חֵן בְּעֵינַי כִּי דְּבָרָיו נְכוֹחִים בְּשֵׂכֶל יָשָׁר רַק מִטַּרְדוֹתַי לֹא אוּכַל לְפַלְפֵּל בָּהֶם כָּעֵת: סִימָן סד כְּבוֹד יְדִידִי הה"ג הַמְפֻרְסָם וכו' בַּדָּבָר אֲשֶׁר חָפֵץ מעכ"ת לְדַעַת דַּעְתִּי אוֹדוֹת הַמְּקוָה אֲשֶׁר בְּעִירוֹ שֶׁמַּמְשִׁיכִים מַיִם לְתוֹכָהּ מִן בְּאֵר דֶּרֶךְ סִילוֹנִים שֶׁל בַּרְזֶל הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע וּטְמוּנִים בָּאָרֶץ.

וּבַאֲשֶׁר טֶבַע הַמַּיִם שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִהְיוֹת גְּבוֹהִים יוֹתֵר מִכְּפִי גָּבְהָם בַּבְּאֵר אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ בָּאוּ וְיִצְטָרְכוּ לַעֲשׂוֹת הַמְּקוָה עֲמֻקָּה מְאוֹד לְזֹאת עוֹשִׂים רִצְפָּה בְּאֶמְצַע גּוֹבַהּ הַמְּקוָה וְהַמְּקוָה תִּהְיֶה עַל הָרִצְפָּה וימַלְאוּהָ בְּמַיִם שְׁאוּבִים וְיַעֲשׂוּ נְקָבִים בְּרִצְפָּה לְחַבֵּר עִם הַמְּקוָה הַתַּחְתּוֹנָה.

וּכְדֵי שֶׁלֹּא יָשׁוּבוּ הַמַּיִם לְהַבְּאֵר דֶּרֶךְ הַסִּילוֹנוֹת וכמש"ל טֶבַע הַמַּיִם. רוֹצִים לַעֲשׂוֹת בַּרְזָא שֶׁקּוֹרִים קָרָאן בְּפָתַח הַסִּילוֹן לְהַמְּקוָה כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לִסְגּוֹר אוֹ לִפְתּוֹחַ בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצוּ.

וְהַסִּילוֹן בְּמָקוֹם הַבַּרְזָא יֹוצֵא לְתוֹךְ הַמְּקוָה מֵהַכֹּתֶל בְּאוֹרֶךְ טֶפַח וּמֻחֲצָה וְשָׁם קָבוּעַ הַבַּרְזָא שֶׁקּוֹרִים קָרָאן. ומעכ"ת שַׁפִּיר חָזֵי בְּשוּ"ת חֲתַם סוֹפֵר סי' רי"ח שֶׁכָּתַב דְּבַרְזָא אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה דְּלָא הָוֵי כְּלִי.

וא"כ אֵיזֶכָּאן חֲשָׁשׁ לוֹמַר שֶׁהֲוָיַת הַמְּקוָה ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. וּבְגוּף דִּין סִילוֹנוֹת ג"כ הֵבִיא מעכ"ת דקיי"ל בַּיו"ד ס' ר"א סמ"ח דְּשָׁרֵי כְּשֶׁמְּחֻבָּר לַקַּרְקַע.

וְהִנֵּה המוכ"ז נָחוּץ לְדַרְכּוֹ וְעוֹמֵד עָלַי לְכַלּוֹת מַעֲשַׂי כִּי הַדָּבָר נָחוּץ לָהֶם לָדַעַת. וְאָנֹכִי טָרוּד מְאוֹד כָּעֵת כַּאֲשֶׁר תְּחֻזֶּינָה עֵינֵי המוכ"ז לִזֹאת לֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ רַק אוֹדִיעוֹ אֶת

הנלע"ד בָּזֶה בְּשָׁעָה זוֹ לְדִינָא: א) וְהִנֵּה הח"ס הֵבִיא שָׁם שֶׁהַשׁוֹאֵל כָּתַב דִּלְהָרַמְבָּ"ם דס"ל פ"ט מה' כֵּלִים דְּכָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בפ"ע ה"ז מְקַבֵּל טֻמְאָה א"כ גַּם בַּרְזָא מְקַבֵּל טֻמְאָה.

רַק לְהָרָאָבָ"ד דס"ל שָׁם דְּכָל שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ בפ"ע אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה ה"נ בַּרְזָא אֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ בפ"ע. וע"ז כָּתַב הח"ס דְּגַם לְהָרַמְבַּ"ם בְּעִינַן שֶׁיְּהֵא שֵׁם כְּלִי עָלָיו וכמ"ש התוי"ט ספי"א דְּכֵלִים דִּלְהָכִי אִיתָא שָׁם שֶׁהַקְּדֵירָה שֶׁל נָזֶם טְמֵאָה מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בֵּית קִיבּוּל.

דבלא"ה אַף דִּכְלֵי מַתָּכוֹת פְּשׁוּטֵיהֶן טְמֵאִים מ"מ הָא לָאו כְּלִי הוּא. וְלָזֶה בַּרְזָא שג"כ אֵינָנּוּ כְּלִי תַּשְׁמִישׁ בפ"ע מַה לִּי שְׁמוֹ עָלָיו אוֹ לֹא וּלְזֶה הוּא טָהוֹר לכ"ע עכ"ד.

ולענ"ד במחכת"ה צָדְקוּ דִּבְרֵי הַשׁוֹאֵל דִּלְהָרַמְבָּ"ם כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בפ"ע טָמֵא דהו"ל פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת. וּבַקְּדֵירָה אִם לֹא הָיָה לָהּ בֵּית קִיבּוּל כְּעֵין קְדֵירָה לֹא הָיְתָה נִקְרֵאת קְדֵירָה וְלֹא הָיָה לָהּ שֵׁם בפ"ע.

רַק הָיָה נִקְרָא חֵלֶק מֵהַנָּזֶם וְלֹא שֵׁם בפ"ע. וְלֹא הָיָה כְּלִי כְּלָל.

אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בפ"ע ה"ז כְּלִי בפ"ע וז"ב בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְכַנָּוָנַת התוי"ט. וְהַכַּנָּוָנָה דְּבֶאֱמֶת אֵינוֹ קָרוּי קְדֵירָה רַק שֶׁעָשׂוּי כְּקְדֵירָה וכ"ה לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה שָׁם נָזֶם הֶעָשׂוּי כְּקְדֵירָה מִלְּמַטָּה וכ"ה בפי' הָרַמְבַּ"ם שָׁם.

וא"כ אֵין לָהּ שֵׁם בפ"ע כְּלָל. וא"כ הָכָא שֶׁהַבַּרְזָא יֵשׁ לָהּ שֵׁם בפ"ע וַדַּאי דִּמְקַבֵּל טֻמְאָה לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וכמ"ש הָרַב הַשׁוֹאֵל: ב) וּבֶאֱמֶת גַּם דִּבְרֵי הָרַב הַשׁוֹאֵל שָׁם ג"כ אֵינָם נְכוֹנִים כִּי לענ"ד בָּרוּר דְּהַבַּרְזָא מְקַבֵּל טֻמְאָה אַף לְדַעַת הָרָאָבָ"ד.

דְּהִנֵּה לִכְאוֹרָה דַּעַת הָרָאָבָ"ד דְּבָעֵי שֶׁיְּהֵא מְשְׁתַּמֵּשׁ בפ"ע תָּמוּהַּ. דְּהָא מָצִינוּ הַרְבֵּה כֵּלִים אֵינָם מְשַׁמְּשִׁים בפ"ע ומ"מ מְקַבְּלִים טֻמְאָה וְכִדְאִיתָא בְּפֶרֶק י"א דִּכֵלִים מ"ד דְּהַפִּין וְהַפֻּוָרְנָא טְמֵאִים.

וְהַיְינוּ כָּל אֶחָד בפ"ע. וּפִין הוּא הַחֵלֶק מֵהַמַּנְעוּל שֶׁנִּכְנָס לְתוֹךְ הַפֻּוָרְנָא.

וּפֻוָרְנָא הוּא הַחֵלֶק הַמְקַבֵּל אֶת הַפִּין וּעי"ז נִנְעָל הַדֶּלֶת ע"ש בַּמְפָרְשִׁים. וע' שַׁבָּת דַּף פ"א וּבַתּוֹ' שָׁם וּבְכֵלִים פי"ג מ"ו וברא"ש שָׁם לְעִנְיַן אִי פִּין לְבַדּוֹ מְטַמֵּא ואכמ"ל בָּזֶה.

ועכ"פ שָׁמַעְנוּ דְּאַף שֶׁהַפֻּוָרְנָא אֵינָהּ מְשַׁמֶּשֶׁת בְּלֹא פִּין וְכֵן פִּין בְּלֹא פֻּוָרְנָא בכ"ז מְטַמְּאִים. וְגַם דְּהָא הַמַּנְעוּל כֻּלּוֹ אֵינוֹ תַּשְׁמִישׁ בְּלֹא דֶּלֶת לְבַיִת אוֹ לַכְּלִי.

וְכֵן אִיתָא שָׁם פי"א מ"ה דְּעַקְרָב שֶׁל פְּרוּמְבְּיָא טָמֵא וְהַיְינוּ הַבַּרְזֶל שֶׁנִּכְנָס לְתוֹךְ פֶּה שֶׁל הַבְּהֵמָה וְקָשׁוּר לְהַפְּרוֹמַבְיָא וְיָדוּעַ שֶׁהַבַּרְזֶל הַזֶּה בְּלֹא הַפְּרוּמַבְיָא אֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ כְּלוּם. וא"כ אֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ בפ"ע.

וְכֵן שָׁם פי"א מ"ב גַּבֵּי הַנֶּגֶר וְהַמַּנְעוּל וּפוֹתָהּ וְצִיר וְצִינּוֹר דְּקָאָמַר שָׁם שֶׁטְּהוֹרִין מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשׂוּ לְקַרְקַע הֲרֵי מְבוֹאָר דִּבְלֹא זֶה הָיוּ מְטַמְּאִין וַהֲרֵי כָּל אֵלֶּה אֵין מְשַׁמְּשִׁים בפ"ע רַק עִם הַדֶּלֶת.

וְכֵן בפי"ד מ"ד גַּבֵּי הַטְּמֵאִים שֶׁבָּעֲגָלָה חֲשִׁיב שָׁם הַסּוֹמֵךְ וְהַמַּחְגֵּר שֶׁכָּל אֵלֶּה אֵין מְשַׁמְּשִׁין בפ"ע יעו"ש בְּרַמְבַּ"ם שֶׁהֵם שֶׁל בַּרְזֶל וּמְטַמְּאִים. הֲרֵי מְפֹרָשׁ דְּמְטַמֵּא אַף שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ

בפ"ע רַק שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בפ"ע: ג) אֲבָל בְּאֻמָּת דִּבְרֵי הָרַאֲב"ד נְכוֹנִים וְכַוָּנָתוֹ דְּוַודַּאי רֹוב הַכֵּלִים אֵין לָהֶם תַּשְׁמִישׁ בפ"ע רַק בְּצֵירוּף עוֹד אֵיזֶה דָּבָר.

וְאַף כְּלֵי קִיבּוּל. תַּשְׁמִישׁוֹ בְּצֵירוּף הַדָּבָר שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים בְּתוֹכוֹ.

וְלֹא שַׁיָּךְ כְּלָל לְחַלֵּק בָּזֶה. וְכֵן כְּלֵי בִּישׁוּל צָרִיךְ לָזֶה תַּנּוּר וְאֵשׁ וְעֵצִים וְדָבָר הַמִּתְבַּשֵּׁל וְכַדּוֹמֶה.

אֲבָל הַכַּוָּנָה שֶׁאָנוּ צְרִיכִים אֲשֶׁר בַּדָּבָר שֶׁהַכְּלִי מְשַׁמֵּשׁ לֹא יִצְטָרֵךְ לְשִׁיתּוּף עוֹד אֵיזֶה דָּבָר. וּכְמוֹ כְּלֵי קִיבּוּל שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ מְקַבֵּל בְּלִי עֶזְרַת עוֹד אֵיזֶה דָּבָר.

וְהַדָּבָר שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים בְּתוֹכוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה פְּעֻלַּת הַקִּיבּוּל רַק פְּעֻלַּת הַכְנִיסָה לְתוֹךְ כְּלֵי קִיבּוּל. וְכֵן הַפִּין וְהַפֻּוּרְנָא.

הַפִּין עוֹשֶׂה פְּעֻלַּת הַכְנִיסָה לְתוֹךְ הַפֻּוּרְנָא. וְהַפֻּוּרְנָא מְקַבֵּל הַפִּין ג"כ בְּעַצְמוֹ.

וְכֵן הַנֶּגֶר וּפוֹתָהּ וְאֵינְךְ כָּל אֶחָד עוֹשֶׂה תּוֹעַלְתּוֹ בְּלִי עֵזֶר זוּלָתוֹ. רַק שֶׁהַכֵּלִים הַמִּשְׁתַּתְּפִים עִמּוֹ עוֹשִׂים פְּעֻלּוֹת מְיֻחָדוֹת וְכֻלָּם יַחַד מְבִיאִים תּוֹעֶלֶת מְיֻחָד בְּיַחַד.

וְכֵן עַקְרָב שֶׁל פְּרוּמְבְּיָא. פְּעֻלַּת הַכְנָסָה לְתוֹךְ פֶּה הַבְּהֵמָה אֵין עוֹשֶׂה רַק הָעַקְרָב.

וְהַפְּרוֹמְבְּיָא עוֹשֶׂה פְּעֻלָּה אַחֶרֶת. רַק שֶׁזֶּה בִּלְאֹ זֶה אֵין תּוֹעֶלֶת לִכְלַל הַדָּבָר.

אֲבָל גַּבֵּי נָזֶם בספי"א דְּכֵלִים שֶׁהַגַּרְגִּירִים מַהֲאֶשְׁכּוֹל שֶׁבְּנָזֶם אֵינָן מְטַמְּאִין. לְפִי שֶׁהָאֶשְׁכּוֹל בְּיַחַד הוּא תַּכְשִׁיט וְהַיְינוּ בְּהִשְׁתַּתְּפוּת כָּל הַגַּרְגִּירִים יַחַד.

אֲבָל גַּרְגִּיר אֶחָד לְבַדּוֹ אֵינוֹ תַּכְשִׁיט. וְלָזֶה לָא מִיקְרֵי כְּלִי לְפִי שֶׁשִּׁמּוּשׁ הַתַּכְשִׁיט אֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ לְבַדּוֹ רַק בְּהִשְׁתַּתְּפוּת כָּל הַגַּרְגִּירִים וְהָוֵי כִּכְלִי שֶׁל פְּרָקִים שֶׁכָּל פֶּרֶק בפ"ע אֵינוֹ מִטַּמֵּא כְּדִתְנַן בפי"א דְּכֵלִים מ"ז ע"ש בָּרַמְבַּ"ם.

וְזֶה בָּרוּר בְּכַוָּנַת הָרָאָבָ"ד. וְצִינּוֹרָא אֵינָהּ מְטַמְּאָה לְהָרַמְבַּ"ם גַּבֵּי נָזֶם בספי"א דְּכֵלִים מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ שֵׁם בפ"ע.

כִּי צִינּוֹרָא נִקְרָא כָּל מַתָּכוֹת אָרֹךְ קָצָת וְדַק כַּיָּדוּעַ בְּכַמָּה דּוּכְתֵי בַּשַּׁ"ס. כְּמוֹ בְּיוֹמָא י"ב זָר שֶׁהָפַךְ בְּצִינּוֹרָא וּכְתֻבּוֹת ס"ז צִינּוֹרָא דְּדַשָּׁא ובכ"מ עוֹד.

וּכְעֵין מ"ש הָרַמְבַּ"ם פי"א מ"ו דְּלָהָכִי פִּיקָה אֵין מְטַמְּאָה לְפִי שֶׁלִּשְׁוֹן פִּיקָה נוֹפֵל עַל כָּל פֶּלֶךְ וכו' יעו"ש: ועכ"פ לפ"ז מְבוֹאָר דְּאַף לְהָרָאָבָ"ד הַבַּרְזָא מְקַבֵּל טֻמְאָה דְּהָא מְלֵאכֶת סְתִימַת הַנֶּקֶב מְשַׁמֵּשׁ הַבַּרְזָא בפ"ע בְּלִי שׁוּם צֵירוּף כְּלִי אַחֵר.

וּמִיקְרֵי שַׁפִּיר מְשַׁמֵּשׁ בפ"ע. וְזָכִינוּ לַדִּין שֶׁבֵּין לְהָרַמְבַּ"ם בֵּין לְהָרָאָבָ"ד הַבַּרְזָא מְקַבֵּל טֻמְאָה דְּלָא כהח"ס הַנַּ"ל.

וְאִם כִּי אֵינֶנִּי רָאוּי לַחֲלֹק עָלָיו. בכ"ז תּוֹרָה אֱמֶת כְּתִיב בָּהּ וְאֵין מַשּׂוֹא פָּנִים בַּדָּבָר.

וְעוֹד נִרְאֶה דִּבְבַרְזָא שֶׁקּוֹרִים קָרָאן הח"ס מוֹדֶה דִּמְקַבֵּל טֻמְאָה. דְּהָא וַודַּאי יֵשׁ שֵׁם כְּלִי עָלָיו כִּי הוּא עָשׂוּי כִּכְלִי בפ"ע כַּיָּדוּעַ: ד) וְעוֹד נִרְאֶה אֲשֶׁר הַקָּרָאן נִקְרָא כְּלִי קִיבּוּל.

כִּי בְּעֵת שֶׁסּוֹגְרִים אוֹתוֹ יְכוֹלִים לְקַבֵּל בּוֹ מַיִם. וְאַף שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁפּוֹתְחִים אוֹתוֹ אֵינוֹ מְקַבֵּל מְאוּמָה.

מ"מ הַרִי הוּא כִּכְלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּרְזָא שֶׁכְּבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּין כְּלִי אַף שֶׁהוּא נָקוּב כֵּיוָן שֶׁדַּרְכּוֹ בְּכָךְ לִהְיוֹת סָתוּם בְּבַרְזָא וְכִדְאִיתָא באו"ח סי' קנ"ט ס"ה וענוב"י מ"ת חי"ד סי' קמ"ב ובח"ס סי' קצ"ח ור"ו.

וא"כ בָּזֶה וַדַּאי כ"ע מוֹדוֹ שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה אַף שֶׁאֵין לוֹ שֵׁם בפ"ע. וּכְמוֹ בְּנֶזֶם ספי"א דְּכֵלִים שֶׁהָעֲשׂוּי כְּקַדֵּירָה מְטַמֵּא אַף שֶׁמִּתְּחִילָּה לֹא נַעֲשָׂה לְקַבֵּל.

וְכָאן בֶּאֱמֶת נַעֲשָׂה מִתְּחִילָּה לְקַבֵּל הַמַּיִם. וְהַיְינוּ שֶׁיַּעֲצוֹר אֶת הַמַּיִם בְּתוֹכוֹ וְלֹא יַנִּיחֵם לָצֵאת הַחוּצָה: ה) אָכֵן בנ"ד י"ל דְּאֵינוֹ מְטַמֵּא מִפְּנֵי שֶׁעֲשׂוּי לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע וּכְדִתְנַן בפי"א דְּכֵלִים מ"ב.

וְהִנֵּה הח"ס שָׁם הֵבִיא זֶה וְכָתַב שֶׁתְּהֵא עֲשָׂיָיתוֹ מוֹכַחַת שֶׁהוּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע. ובנ"ד לֹא שַׁיָּךְ זֶה דְּאֵין בְּמַעֲשֵׂה הַבַּרְזָא שׁוּם הוֹכָחָה ע"ז.

אֲבָל לענ"ד צ"ע מנ"ל להח"ס זֶה דְּפַשְׁטוּת לְשׁוֹנוֹת שַׁ"ס וּפוֹסְקִים מַשְׁמַע דְּבָעֵינַן רַק שֶׁיְּהֵא עָשׂוּי מִתְּחִילָּה לַקַּרְקַע. אֲבָל לֹא שֶׁתְּהֵא עֲשָׂיָיתוֹ מוֹכַחַת ע"ז.

וכ"נ דַּעַת הנו"ב מ"ת חי"ד סי' קל"ז שכ"כ לְעִנְיַן יְתֵידוֹת וּמַסְמְרוֹת דְּמַסֵּר וַדַּאי אֵין מַעֲשָׂיו מוֹכִיחִים. וכ"כ שָׁם לְהֶדְיָא דִּיתֵידוֹת שֶׁקּוֹנִים בַּחֲנוּת וְנַעֲשׂוּ שֶׁכָּל מִי שֶׁיִּקָּנֵם יַעֲשֶׂה בָּהֶם מַה שֶּׁיִּצְטָרֵךְ מִיקְרֵי ג"כ נַעֲשׂוּ לְשַׁמֵּשׁ הַקַּרְקַע כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל דַּעַת הַקּוֹנֶה.

הַרִי מְבֹאָר לְהֶדְיָא שֶׁאֵין מַעֲשֵׂיהֶם מוֹכִיחִים. וּבֶאֱמֶת זֶה מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹסֶפְתָּא דְּכֵלִים שֶׁאִם אֻמָּן עוֹשֶׂה זַגִּין לַבְּהֵמָה וּלְדִלְתוֹת אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא.

וְאִם רֻבָּם קוֹנִים לְדָלָתוֹת הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים עַד שֶׁיַּפְרִישֵׁם לִבְהֵמָה יעו"ש. הַרִי מְפוֹרָשׁ דְּלָא כהח"ס וְלָא בָּעֵינַן שֶׁיְּהֵא הַמַּעֲשֶׂה מוֹכִיחַ.

וּמִזֶּה קָשֶׁה גַּם עַל הנו"ב במש"ש לְעִנְיַן יְתֵידוֹת שֶׁנִּקָּנִים בַּחֲנוּת ואכמ"ל בָּזֶה. וכ"נ פַּשְׁטוּת לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם רְפ"י גַּבֵּי מַסֵּר שֶׁקָּבְעוּ בַּכּוֹתֶל.

וכ"כ הר"ש פי"ב דְּכֵלִים מ"ג הַטַּעַם בְּאֻנְקְלֵי בַּכּוֹתֶל שֶׁצִּינּוֹרוֹת שֶׁל בַּרְזֶל שֶׁקְּבוּעִים בַּכּוֹתֶל לִתְלוֹת בְּגָדִים טְהוֹרִים מִפְּנֵי שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים עִם הַקַּרְקַע וּמַשְׁמַע אַף שֶׁאֵין מַעֲשָׂיו מוֹכִיחִים וּכְכָל צִינּוֹרָא שֶׁל בַּרְזֶל.

וּבְפֶרֶט כִּי אוּנְקְלָאוֹת יֵשׁ כַּמָּה מִינִים כִּדְאִיתָא בַּמִּשְׁנָה שָׁם. וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ צוּרָה מְיֻחֶדֶת.

ומ"ש הח"ס רְאָיָה מתוי"ט פ"ח דְּכֵלִים מ"ט שֶׁכָּתַב דְּפֻרְנָא טְהוֹרָה שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע וּפִתְחָה מִן הַצַּד כְּדֵי שֶׁיַּכְנִיסוּ הַקְּדֵירוֹת דֶּרֶךְ שָׁם לְהַעֲמִידָם עַל רִצְפַּת הַקַּרְקַע. משא"כ תַּנּוּר וְכִירָה מַעֲמִידִים הַקְּדֵירוֹת עַל גַּבָּן וּפִתָּחָן עַל גַּבָּן.

וְהוֹכִיחַ מִזֶּה הח"סדְּבָעֵי שֶׁיְּהֵא מַעֲשֵׂיהֶן מוֹכִיחַ שֶׁנַּעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע. לענ"ד אֵינוֹ מוּכָח כְּלָל.

וְרַק בֵּיאֵר מַעֲשֵׂי הַפֻּרְנָא כִּי עי"ז יָדוּעַ מַה נִּקְרָא פֻּרְנָא. וְהַשִּׁימּוּשׁ עִם הַקַּרְקַע אֵין הַכַּוָּנָה כְּמוֹ בְּעָלְמָא שֶׁהַכְּלִי מְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע וּמִתְחַבֵּר לַקַּרְקַע.

אֲבָל הַכַּוָּנָה כִּי הַפֻּוְרָנָא אֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ כְּלָל כִּי הַקְּדֵירוֹת מַעֲמִידִים עַל רִצְפַּת הַקַּרְקַע. וְהַפֻּוְרָנָא הוּא רַק מְחִיצָה וְכִיסּוּי עַל הַקְּדֵירוֹת וְהָאֵשׁ.

וְלָזֶה אִם יֵשׁ לוֹ לִיזְבֵּז טָמֵא מִפְּנֵי שֶׁאָז מַעֲמִידִים הַקְּדֵירָה עַל הַפֻּוְרָנָא וְהָרַמְבַּ"ם פט"ו מה"כ ה"י פֵּירֵשׁ לִיזְבֵּז דּוֹפֶן ע"ש. וְהַיְינוּ שֶׁאִם יֵשׁ לוֹ דּוֹפֶן וְאֵינוֹ פָּתוּחַ מִצִּידוֹ.

בע"כ יָשִׁימוּ הַקְּדֵירָה עַל גַּבָּהּ. והתוי"ט כָּתַב בְּשֵׁם מהר"מ שֶׁאִם יֵשׁ לָהּ לִיזְבֵּז עָשׂוּי לְטַלְטְלָהּ לִפְעָמִים וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע.

וְהוּא דּוֹחֵק דְּהָא מ"מ שִׁימּוּשׁוֹ עִם הַקַּרְקַע. וְהַגְּרָ"א בְּפֵירוּשׁוֹ שָׁם כָּתַב דְּהָנֵי תַּנָּאֵי לָא ס"ל כְּלָל טַעֲמָא דְּמְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע.

רַק מְשׁוּם דְּלָא הָוֵי כְּלִי וְאִם יֵשׁ לוֹ לִזְבֵּז הָוֵי כְּלִי. וְזֶה מְסְתַּבֵּר יוֹתֵר.

ועכ"פ אֵין הוֹכָחָה מִכָּאן דְּבָעֵינַן מַעֲשָׂיו מוֹכִיחִים. וּמִלְּשׁוֹן מהר"מ הַנַּ"ל מוּכָח ג"כ כֵּן.

דלהח"ס הו"ל לְמֵימַר דְּאֶפְשָׁר לְטַלְטֵל וּמִמֵּילָא אֵין מַעֲשָׂיו מוֹכִיחִים. וְיֵשׁ לִדְחוֹק דה"נ כַּוָּנָתוֹ כֵּן הוּא אֲבָל הָעִיקָּר כמש"ל.

ובח"ס עַצְמוֹ סי' קס"ח אוֹת י"ג וּבְסִי' ר"ה מַשְׁמַע לְהֶדְיָא דְּלָא בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ מַעֲשָׂיו מוֹכִיחִים ע"ש. וכ"נ דִּין צִינּוֹר וְסִילּוֹנוֹת שֶׁהֻזְכְּרוּ בַּשַּׁ"ס ב"ב ס"ה ע"ב וּבַפּוֹסְקִים וּבִיו"ד סי' ר"א סמ"ח שֶׁבְּוַדַּאי אֵין לָהֶם צוּרָה מְיֻחֶדֶת אוֹתָם שֶׁמַּנִּיחִים עַל הַקַּרְקַע.

וְכֵן מְפֹרָשׁ בִּירוּשַׁלְמִי פ"ג דְּגִיטִּין ה"א וְהוּא מִתּוֹסֶפְתָּא דְּכֵלִים שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה שֶׁאִם עָשָׂה זוּגִים אֶחָד לַקַּרְקַע וְאֶחָד לַבְּהֵמָה טְמֵאִים עַד שֶׁיַּפְרִישֵׁם בְּטָהֳרָה וְהַיְינוּ שֶׁיְּפָרֵשׁ אֵיזֶה לְקַרְקַע ע"ש בַּמְּפָרְשִׁים.

הֲרֵי לְהֶדְיָא שֶׁאֵין לָזֶה שֶׁלְּקַרְקַע צוּרָה מְיֻחֶדֶת: ו) וְרָאִיתִי בנו"ב מ"ת חי"ד סי' קל"ז שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרֹא"ש שֶׁכָּתַב שֶׁהַגְּדוֹלִים שֶׁפְּסָלוֹ מְקוֹמָה הַבָּאָה ע"י סִילּוֹנוֹת שֶׁל מַתָּכוֹת אֶפְשָׁר דְּהַיְינוּ שְׁמוּנָחִים ע"ג קַרְקַע וְלֹא נִתְחַבְּרוּ לְקַרְקַע וְאֵין בְּטֵלִים לַקַּרְקַע וּמְקַבְּלִים טֻמְאָה.

אֲבָל אִם נִתְחַבְּרוּ בְּבִנְיָן לְקַרְקַע אוֹ שֶׁמְּמֻנָּחִים תּוֹךְ הַקַּרְקַע. נִתְבַּטְּלוּ לַקַּרְקַע וּטְהוֹרִים.

וְהִקְשָׁה הנו"ב דְּהָא הָרֹא"ש הֵבִיא שָׁם מִקּוֹדֶם מִשְׁנָה דפי"א דְּכֵלִים שֶׁכָּל שֶׁנַּעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה אַף קוֹדֶם שֶׁנִּתְחַבֵּר לַקַּרְקַע וְאִיךְ כָּתַב שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה. וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁאֵלּוּ הַגְּדוֹלִים ס"ל שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְחַבֵּר לַקַּרְקַע מַמָּשׁ.

דא"כ הו"ל לְהָרֹא"ש לוֹמַר דְּסָבְרִי הַגְּדוֹלִים שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה. וְלָזֶה כָּתַב שֶׁכַּוָּנַת הָרֹא"ש דְּהֵיכָא שֶׁמּוּנָּחִים ע"ג קַרְקַע מְקַבְּלִים טֻמְאָה אִם לֹא נַעֲשׂוּ לְשֵׁם כָּךְ.

וְלָזֶה הֶחְמִירוּ אַף בְּנַעֲשָׂה לְשֵׁם כָּךְ גְּזֵרָה אַטּוּ לֹא נַעֲשָׂה לְשֵׁם כָּךְ. דְּמַאן מֵפִיס.

וּמִיַּשֵּׁב עפ"ז דִּבְרֵי הַטּוּר שֶׁכָּתַב סְתָם דְּמְחֻבָּר לְקַרְקַע אֵינוֹ מק"ט ע"ש. ובמחכ"ת דְּבָרָיו תְּמוּהִים דְּכַוָּנַת הָרֹא"ש פְּשׁוּטָה דְּהַגְּדוֹלִים ס"ל דְּלָא מִיקְּרֵי נַעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע רַק הֵיכָא שֶׁנַּעֲשָׂה לְהִתְחַבֵּר בַּקַּרְקַע ע"י בִּנְיָן בְּחִיבּוּר גָּמוּר.

אֲבָל אִם נַעֲשָׂה לְהַנִּיחוֹ ע"ג קַרְקַע לֹא מִיקְרֵי כְּלָל לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע. וְשַׁפִּיר מְקַבֵּל טֻמְאָה אַף בְּשָׁעָה שֶׁמְּוַנֵּחַ ע"ג קַרְקַע.

וְהַךְ דפי"א דְּכֵלִים אַיְירֵי כְּשֶׁנַּעֲשָׂה לְהִתְחַבֵּר לַקַּרְקַע בְּבִנְיָן יעו"ש. וז"ב בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ.

וּבֶאֱמֶת מִסְתַּבֵּר כֵּן. דְּהֵיכָן מָצִינוּ שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁמְּוַנֵּחַ ע"ג קַרְקַע יִתְבַּטֵּל לְקַרְקַע אַף שֶׁלֹּא נִתְחַבֵּר.

ואכמ"ל בָּזֶה: ז) אָכֵן בכ"ז קָשֶׁה לְהָקֵל מִטַּעַם שֶׁנַּעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע דְּהָא זֶה מִיקְרֵי חֲקָקוֹ וּלְבַסּוֹף קָבָעוֹ לפמש"ל שֶׁהַקֶּרֶאן נִקְרָא כְּלִי קִיבּוּל. וַחֲקָקוֹ וּלְבַסּוֹף קָבָעוֹ קיי"ל בב"ב ס"ה שֶׁפּוֹסֵל הַמְּקוֹמָה וא"כ הָוֵי כְּלִי וּמְקַבֵּל טֻמְאָה.

וּמַשְׁמַע פְּשָׁטוּת הַשַּׁ"ס דְּאַף שֶׁחֲקָקוֹ כְּדֵי לְקָבְעוֹ בַּקַּרְקַע. מ"מ הָוֵי כְּלִי.

וְקָשֶׁה דַּהֲרֵי נַעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע וע"כ צ"ל כמש"ל דִּכְלִי קִיבּוּל שָׁאנֵי וכמ"ש התו' שָׁם וּשְׁאָר רִאשׁוֹנִים דְּאַיְירֵי שֶׁחָטַט בּוֹ בֵּית קִיבּוּל אוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְבַזְבְּזִים. וְהַשַּׁ"ס מַיְיתֵי שָׁם ע"ז מִדַּף שֶׁל נַחְתּוֹמִים וּמוּקִי לָהּ הַשַּׁ"ס בִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת וְדָיֵיק מִינָּהּ דְּרַבָּנָן מְטַמְּאִין אַף בְּקָבָעוֹ וּלְבַסּוֹף תִּיקְנוּ.

וּכְבָר נִתְקַשּׁוּ בָּזֶה כָּל הָאַחֲרוֹנִים דְּהָא קיי"ל דְּכֹל הֶעָשׂוּי לְשַׁמֵּשׁ עִם קַרְקַע טָהוֹר. וְהָכָא בְּקָבָעוֹ וּלְבַסּוֹף תִּיקְנוּ אוֹ חֲקָקוֹ מְטַמְּאִים רַבָּנָן.

וְרַק בְּשְׁאִיבָה דְּרַבָּנָן הִכְשִׁירוּ בְּקָבָעוֹ וּלְבַסּוֹף חֲקָקוֹ: וְיַעֲוִין בנו"ב סי' קמ"ב וח"ס סי' קצ"ח ור"ה וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים בְּאוֹרֶךְ בָּזֶה. ועכ"פ בנ"ד דְּהָוֵי כְּלִי וַדַּאי שֶׁאֵין לְהָקֵל בִּשְׁבִיל שֶׁעָשָׂאוֹ עַל מְנָת לְחַבֵּר בְּסִילּוֹן הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע: ח) וּבִישׁוּב קֻוּשְׁיָא הַנַּ"ל נלע"ד דְּהִנֵּה תְּנַן בְּכֵלִים פ"כ מ"ה דְּכוֹפֶת וּמַחְצֶלֶת אִם קְבָעָם בִּנְדָבָה וּבְקוֹרוֹת וְלֹא בָּנָה עֲלֵיהֶם אוֹ בָּנָה עֲלֵיהֶם וְלֹא קְבָעָם טְמֵאִים: וְאִם קְבָעָם וּבָנָה עֲלֵיהֶם טְהוֹרִים.

וְקְבָעָם כ' הָרַמְבַּ"ם בפ' כ"ו מה' כֵּלִים הֵ"א דְּהַיְינוּ בְּמַסְמֵר וע"ש בכ"מ. וע' תּוֹסָפְתָּא הוּבְאָה בר"ש שָׁם ואכמ"ל בָּזֶה.

וְכֵן מַיְיתֵי הר"ש שָׁם מִתּוֹסָפְתָּא לְעִנְיַן כִּסֵּא. הֲרֵי מְפֹרָשׁ דְּאַף אִם הָיָה כְּבָר כְּלִי בָּטֵל לְגַבֵּי קַרְקַע אִם קְבָעוֹ וּבָנָה עָלָיו וְאִם לֹא עָשָׂה שְׁתִיהֶם אֵינוֹ בָּטֵל וַהֲרֵי הוּא כְּלִי כְּמוֹ שֶׁהָיָה דְּלָא מִיקְרֵי חֵלֶק מֵהַבִּנְיָן רַק כְּלִי בפ"ע שֶׁחִיבְּרוֹ לְבִנְיָן.

וּכְמוֹ עֲרִיבָה שֶׁקְּבָעָה בְּכוֹתֶל בְּכֵלִים פ"כ מ"ד שֶׁטְּמֵאָה ע"ש. וְהָא דְּתָנַן בפי"א דְּכֵלִים דְּהֵיכָא שֶׁנַּעֲשׂוּ לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע טְהוֹרִים.

הַיְינוּ כְּשֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ לְדָבָר תָּלוּשׁ כְּלָל רַק לְצוֹרֶךְ קַרְקַע. וּכְמוֹ דְּחָשֵׁיב שָׁם דֶּלֶת נֶגֶר וּמַנְעוּל וְצִיר וְקוֹרָה שֶׁכָּל אֵלֶּה אֵין מְשַׁמְּשִׁין לְדָבָר תָּלוּשׁ כְּלָל וְרַק לְצוֹרֶךְ קַרְקַע וּלְזֶה אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה וְכֵן הַלָּשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה שָׁם שֶׁנַּעֲשׂוּ לַקַּרְקַע.

וּבְפוּרְנָה דפ"ח דְּכֵלִים כְּבָר בֵּאֲרוּ לְמַעְלָה שֶׁהַכַּוָּונָה שָׁם שֶׁהַתַּשְׁמִישׁ הִיא בְּקַרְקַע עַצְמָהּ וְלֹא בִּכְלִי וְשֶׁלָּזֶה פִּתְחָהּ בְּצִידָהּ. וְדֶרֶךְ כְּלָל בְּקַרְקַע יֵשׁ שְׁנֵי סִיבּוֹת לְטַהֵר.

אַחַת כְּשֶׁאֵינוֹ תַּשְׁמִישׁ לְתָלוּשׁ רַק לְקַרְקַע. וּכְמוֹ כְּלִי שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הָעֵץ שֶׁטָּהוֹר.

וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם רפ"ט מה' כֵּלִים. וְהַשֵּׁנִית כְּשֶׁמַּחוֹבֵר לְקַרְקַע וּבָטֵל לְגַבֵּי קַרְקַע.

וּבָזֶה צָרִיךְ שֶׁיִּקְבַּע וְיִבְנֶה עָלָיו וְכַנַּ"ל. וכ"נ בְּרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב הָא דְּמִשַּׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע וּמְשַׁמֵּשׁ אֶת הָעֵץ בַּהֲדֵי.

מְבֹאָר שֶׁהַכַּוָּנָה כמ"ש שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַקַּרְקַע וְלֹא בְּתָלוּשׁ: ט) וְנִרְאֶה דְּזֶה רַק בִּכְלֵי שֶׁרָאוּי לְתַשְׁמִישׁ בְּעַצְמוֹ. אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְתַשְׁמִישׁ בְּעַצְמוֹ כְּלָל וְאֵין עָלָיו שֵׁם כְּלִי כְּלָל רַק כְּשֶׁמְּחַבְּרִים אוֹתוֹ לְכוֹתֶל אוֹ לַקַּרְקַע אָזַי שֵׁם כְּלִי עָלָיו.

אָזַי אֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה. כֵּינָן שֶׁאֵין עָלָיו שֵׁם כְּלִי רַק בְּהִצְטָרְפוּת הַמְּחֻבָּר וּמְחֻבָּר.

אֵינוֹ מְטַמֵּא. וּבָזֶה מְיֻשָּׁב מ"ש הר"ש בפי"ב דְּכֵלִים מ"ג שֶׁאֲוִנְקְלֵי שֶׁבַּכּוֹתֶל שֶׁתּוֹלִין בּוֹ כֵּלִים טָהוֹר מִפְּנֵי שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע.

ולפמש"ל דְּבָעֵי שֶׁהַתַּשְׁמִישׁ יְהֵא לִמְחֻבָּר. קָשֶׁה דְּהָכָא מְשַׁמֵּשׁ לִתְלוּשׁ.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דַּאֲוִנְקְלֵי הוּא צִינּוֹרָא שֶׁל מַתֶּכֶת. וְאֵין עָלָיו שֵׁם כְּלִי כְּלָל וכדקיי"ל ספי"א דְּכֵלִים גַּבֵּי צִינּוֹרָא שֶׁל נֶזֶם וכמש"ל בָּזֶה.

וכ"כ בנו"ב סי' קל"ז ד"ה וכ"ז שֶׁמַּסְמְרוֹת אֵינָם כְּלִי כְּלָל וְאֵין מְטַמְּאִין אַף אִם נַעֲשׂוּ לִתְלוּשׁ. וְרַק כְּשֶׁנִּקְבַּע בַּכּוֹתֶל חָל עָלָיו שֵׁם כְּלִי.

וְכֵינָן שֶׁזֶּה רַק בְּהִצְטָרְפוּת הַמְּחֻבָּר לָזֶה אֵינוֹ מְטַמֵּא. וְכָל עוֹד שֶׁלֹּא נִתְחַבֵּר אֵינוֹ כְּלִי.

וְגַם דְּכֵינָן שֶׁעוֹמֵד לְכָךְ הו"ל כְּגָלְמֵי כְּלִי מַתֶּכוֹת שֶׁצָּרִיךְ עוֹד לִגְמַר מְלָאכָה [וְאֶפְשָׁר עוֹד לוֹמַר שֶׁאֲוִנְקְלֵי שֶׁנִּקְבַּע בַּכּוֹתֶל וּמְקֻצָּתוֹ נִכְנָס בְּתוֹךְ הַכּוֹתֶל. זֶה נִקְרָא קָבָעוֹ וּבָנָה עָלָיו דְּהָא יֵשׁ עָלָיו כּוֹתֶל.

וּבָנָה עָלָיו אֵינוֹ דַּוְקָא שֶׁבָּנָה אַחַר שֶׁנִּתְּנוֹ. רַק אַף שֶׁקְּבָעוֹ תַּחַת הַבִּנְיָן ג"כ טָהוֹר כִּדְתַנְיָא בַּתּוֹסְפְתָּא הוּבְאָה בר"ש פ"כ דְּכֵלִים מ"ה שֶׁמַּפָּץ שֶׁקְּבָעוֹ בְּמַסְמֵר לְמַטָּה מִן הַקּוֹרָה טָהוֹר וְעַל הַקּוֹרָה בָּעֵי שֶׁיִּתֵּן מַעֲזִיבָה.

וְהַיְנוּ מִשּׁוּם שֶׁהַקּוֹרָה שע"ג דָּמֵי כִּבְנָה עָלָיו אַף שֶׁהַקּוֹרָה הָיְתָה מֻנַּחַת מִכְּבָר] וְהָרַמְבַּ"ם בפי' הַמִּשְׁנָה בפי"א דְּכֵלִים מ"ב כָּתַב דְּלֹהָכִי אֲלוּ שֶׁנַּעֲשׂוּ לַקַּרְקַע טְהוֹרִים מִפְּנֵי שֶׁמְּחֻבָּר לַקַּרְקַע כְּקַרְקַע: וְלִכְאוֹרָה זֶה נֶגֶד דְּבָרֵינוּ שֶׁכָּתַבְנוּ שֶׁהַכַּוָּנָה מִפְּנֵי שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַקַּרְקַע וְשָׁכֵן מוּכָח בָּרַמְבַּ"ם בְּחִיבּוּרוֹ.

וי"ל שֶׁזֶּה ג"כ כַּוָּנָתוֹ שֶׁמְּחֻבָּר לַקַּרְקַע כְּקַרְקַע וְכֵן הַמְּשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע כְּקַרְקַע. אוֹ שֶׁכַּוָּנָתוֹ עַל מַה שֶּׁמְּזֻכָּר שָׁם בַּמִּשְׁנָה פּוֹתָהּ ופי' הָרַמְבַּ"ם תְּמוּנַת כּוֹס מִבַּרְזֶל יַעֲשֶׂה וִיחַבֵּר בָּאָרֶץ וְיַזְרִכַּב בּוֹ הַצִּיר.

וא"כ הֲרֵי הוּא כִּכְלֵי קִיבּוּל. וּלְזֶה קָאָמַר דמ"מ כֵּינָן שֶׁמְּחֻבָּר לָאָרֶץ וְעָלָיו עָפָר וְהַדֶּלֶת ה"ז כְּקָבָעוֹ וּבָנָה עָלָיו וְטָהוֹר.

וְלָזֶה מַסִּיק הָרַמְבַּ"ם שָׁם שֶׁלָּזֶה אֵינוֹ מְטַמֵּא אֲפִילּוּ קִבֵּל הַהַרְכָּבָה. וְקָאֵי עַל הַפּוֹתָהּ.

אַךְ ז"א דְּהָא כָּתַב בְּחִיבּוּרוֹ רפ"ט דְּכֵלִים דְּאַף פּוֹתָהּ אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה אַף קוֹדֶם שֶׁנִּקְבַּע בְּקַרְקַע וע"כ צ"ל דְּאֵינוֹ כְּלִי קִיבּוּל וצ"ל כמ"ש מִקּוֹדֶם בָּזֶה. וכ"נ לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם

בפיה"מפ"כ דִּכְלִים מ"ד שֶׁכָּתַב שֶׁמְּחַזְּבָר לְקַרְקַע כְּקַרְקַע בְּעָשׂוּי לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע וְהַכַּוָּנָה כמש"ל: י) וּלְזֶה שַׁפִּיר מַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס לְרַבָּנָן דִּמְטַמְּאִין בְּדַף שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁחִיְּבָרוֹ לְקַרְקַע וס"ל דְּהַחִיבּוּר לְבַדּוֹ אֵינוֹ מְבַטֵּל לַקַּרְקַע א"כ ה"ה בִּקְבָעוֹ וּלְבַסּוֹף חֲקָקוֹ.

כֵּיוָן שֶׁהַקְּבִיעוּת אֵינוֹ מְבַטֵּל שֶׁיְּהֵא נֶחְשָׁב כַּקַּרְקַע. הֲרֵי הַחֲקִיקָה בּוֹ מְשַׁוֵּי לָהּ כְּלִי וְלֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל הָכָא סְבָרָא שֶׁנַּעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע כֵּיוָן שֶׁמְּשַׁמְּשִׁין בּוֹ בִּדְבָרִים תְּלוּשִׁים כַּנַ"ל.

וּמְשַׁנֵּי דְּשָׁאנֵי שְׁאוּבִין דְּהָוֵי דִּרַבָּנָן וְהַקִּילוּ וּלְבַסּוֹף חֲקָקוֹ לוֹמַר דְּבָטֵל לַקַּרְקַע בִּקְבִיעוּת לְחוּד וְלָא מִיקְרֵי וְרַק בַּחֲקָקוֹ וּלְבַסּוֹף קְבָעוֹ שֶׁיֵּשׁ עָלָיו תּוֹרַת כְּלִי בְּתָלוּשׁ בָּזֶה לֹא מִסְתַּבֵּר לוֹמַר שֶׁיְּבַטֵּל בִּקְבִיעוּת לְחוּד.

דְּהָא לְעִנְיַן טֻמְאָה אֵין עוֹלֶה מִטֻּמְאָתוֹ אֶלָּא בְּשִׁינּוּי מַעֲשֶׂה וְאַף בְּטֻמְאָה דְּרַבָּנָן. וְכִדְאִיתָא בְּשַׁבָּת נ"ח ע"ב דִּלְהָכִי לָא מְהַנֵּי בַּזּוּג שֶׁל בְּהֵמָה שֶׁקְּבָעוֹ בְּדֶלֶת ע"ש.

אֲבָל בִּקְבָעוֹ וּלְבַסּוֹף חֲקָקוֹ כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ בֵּית קִיבּוּל אָמְרִינַן דְּבָטֵל וְנַעֲשָׂה כְּחֵלֶק מֵחֶלְקֵי הַקַּרְקַע: יא) ועפ"ז מְיֻיָּשָׁב מַה שֶּׁנִּתְקַשּׁוּ שָׁם הָאַחֲרוֹנִים בְּהָא דַּאֲבִיק בְּמִקְוָאוֹת פ"ו וּבְיוֹתֵר הָאֲרִיךְ בָּזֶה הח"ס בסי' קצ"ח וסי' ר"ה דְּאִיתָא שָׁם שֶׁהָאֲבִיק עוֹשֶׂה הַמַּיִם שֶׁבּוֹ שְׁאוּבִין אַף שֶׁנַּעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ הַקַּרְקַע.

וְהִרְגִּישׁ קֻוּשְׁיָא זוֹ התוי"ט בפי"א דִּכְלִים מ"ב ובפ"ו דְּמִקְוָאוֹת מ"י וְנִשְׁאַר בְּקֻוּשְׁיָא. אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּבֶאֱמֶת בכה"ג שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ לְהַכְנִיס מַיִם לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לוֹמַר שֶׁיְּבַטֵּל לְקַרְקַע כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו שֵׁם כְּלִי וְכַנַ"ל.

וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב בפיה"מ פ"כ מ"ד שֶׁמְּחַזְּבָר לְקַרְקַע אֵין מְטַמֵּא כְּשֶׁנַּעֲשָׂה כָּךְ בִּמְחַזָּבָר אוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע וּכְרִבָּנָן דְּדַף. כַּוָּנָתוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה בִּמְחַזָּבָר בְּחוֹקֵק סֶלַע שֶׁמְּחַזָּבָר מֵעִיקָּרוֹ וְהָוֵי כְּחוֹקֵק בְּקַרְקַע וכ"כ בפיה"מ פֶּ"ה דְּפָרָה מ"ז ע"ש.

וּבְנַעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע הַיְינוּ כמש"ל שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ בִּמְחַזָּבָר וְלֹא בְּתָלוּשׁ. והח"ס סי' קצ"ח אות ז נִתְקַשָּׁה בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַלָּלוּ.

ולענ"ד פָּשׁוּט כמש"ל. ור"ש דְּמִטַּהֵר בַּאֲבִיק מִפְּנֵי שֶׁעָשׂוּי לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע וְהוּבָא בר"ש שָׁם.

י"ל דס"ל כר"א דְּדַף דְּמִטַּהֵר וס"ל דְּבִקְבִיעוּת לְחוּד בָּטֵל לְגַבֵּי קַרְקַע. ומ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּפֵירוּשׁוֹ שָׁם שֶׁהָאֲבִיק כְּלִי הוּא לְהָיוֹתוֹ נִתָּךְ בָּאָרֶץ וְזֶהוּ אֲמָרָם מִמֶּנּוּ בַּתּוֹסֶפְתָּא שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע.

פָּשׁוּט שֶׁאֵינוֹ נִתִּינַת טַעַם עַל הֱיוֹתוֹ כְּלִי דְּהָא בַּתּוֹסֶפְתָּא נֶאֱמַר זֶה בְּדִבְרֵי ר"ש שֶׁמְּטַהֵר בִּשְׁבִיל זֶה וס"ל דְּלָא הָוֵי כְּלִי. וְרַק כַּוָּנַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁאֵינוֹ מְחַזָּבָר לָאָרֶץ מֵעִיקָּרוֹ וּכְמוֹ שׁוֹקֶת בְּסֶלַע כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּפֵירוּשׁוֹ בַּפָּרָה פֶּ"ה מ"ז.

רַק הָיָה תָּלוּשׁ וְנִיתַּךְ וְנִתְחַבֵּר אַחַ"כ לָאָרֶץ. וּמַיְיתִי רְאָיָה מִלְּשׁוֹן הַתּוֹסֶפְתָּא שֶׁנַּעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע.

מְבֹוָאָר שֶׁהָיָה תָּלוּשׁ מִקַּרְקַע. ובתוי"ט פ"ו דְּמַקְנָאוֹת הֵבִיא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּנוֹסַח יוֹתֵר מְחֻוָּקָן בָּזֶה ע"ש.

וְעוֹד נִרְאֶה דְּגַם ר"ש דְּתוֹסָפְתָּא ס"ל כְּרַבָּנָן דְּדַף. וְרַק ס"ל דְּמַה שֶּׁהַמַּיִם הוֹלְכִים מֵהַמְּקוָה דֶּרֶךְ הָאָבִיק מִיקְרֵי זֶה ג"כ תַּשְׁמִישׁוֹ בְּמְחֻבָּר כִּי הַמַּיִם נִקְרָאִים מְחֻבָּרִים דְּהָא מְהַנֵּי בְּמְקוָה הַשָּׁקָה דְּהָוֵי כִּזְרִיעָה כִּדְאִיתָא בִּפְסָחִים ל"ד וה"נ מִיקְרוּ הַמַּיִם מְחֻבָּרִים וְתַשְׁמִישׁוֹ בַּמְחֻבָּר וּכְעֵין זֶה קיי"ל בע"ז מ"ז שֶׁהַמַּיִם נִקְרָאִים מְחֻבָּרִים וְאֵינָם נֶאֱסָרִים.

וְרַבָּנָן ס"ל דְּכִשְׁהָמִים נִכְנָסִים בִּכְלִי מִיקְרוּ שְׁאוּבִים וּתְלוּשִׁים וְהַיְינוּ תְּלִישָׁה דִּידְהוּ וּכְשֶׁיּוֹצֵא אַחַ"כ מֵהַכְּלִי לַמְקוָה הָוֵי הֲוָיָיתוֹ ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה וע' יו"ד סי' ר"א ס"ז וּבְאַחֲרוֹנִים שָׁם בְּזֶה שֶׁאִם מְחֻבָּר לְמְקוָה נִטְהַר ע"י הַשָּׁקָה ואכמ"ל בָּזֶה.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ עוֹד בְּבֵיאוּר שִׁיטַת קָבְעוּ וּלְבַסּוֹף חֲקָקוֹ בְּיִשּׁוּב קֻושְׁיַת הָאַחֲרוֹנִים לָמָּה סָתְמוּ הַפּוֹסְקִים דְּלָא הָוֵי כְּלִי אַף לְגַבֵּי דְּאוֹרָיְיתָא דְּהָא בב"ב ס"ו אָמְרִינַן שֶׁזֶּה רַק בְּשֶׁאִיבָה דְּרַבָּנָן ואכמ"ל בָּזֶה: יב) וְהִנֵּה הנו"ב סי' קל"ז כָּתַב דְּסִילּוֹנוֹת שֶׁמְּחֻבָּרִים לַקַּרְקַע בָּעֵינַן שֶׁתְּהֵא תְּחִילַת עֲשִׂיָּתָן לְחַבְּרָם בְּקַרְקַע.

וְנִתְקַשָּׁה מַזֶּה עַל הַטּוּר וש"ע וְכֵן הַגְּדוֹלִים שֶׁהֵבִיא הָרֹא"שׁ שֶׁסָּתְמוּ דְּאִם הַסִּילּוֹנוֹת מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע שַׁפִּיר דָּמֵי שֶׁנִּתְבַּטְּלוּ לַקַּרְקַע וְלֹא בֵּאֲרוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיַּעֲשׂוּם מִתְּחִילָּה לְקַרְקַע. ולפמש"ל הֵם שְׁנֵי דְּבָרִים.

כִּי אִם הַסִּילּוֹנוֹת אֵינָם כְּלִי קִיבּוּל וְרַק שֶׁמְּקַבְּלִים טֻמְאָה מִצַּד הֱיוֹתָם כְּלִי מַתָּכוֹת שֶׁפְּשׁוּטֵיהֶן טְמֵאִים אָזַי אִם נַעֲשׂוּ מִתְּחִילָּה לַקַּרְקַע אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה. לְפִי שֶׁנַּעֲשׂוּ לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע כִּי בַּקַּרְקַע אֵינָם מְשַׁמְּשִׁים לְדָבָר תָּלוּשׁ.

בַּאֲשֶׁר הַמַּיִם שֶׁעוֹבְרִים דֶּרֶךְ הַסִּילּוֹן הֵם מְחֻבָּרִים כמש"ל. כִּי כֵּינָן שֶׁאֵינוֹ כְּלִי קִיבּוּל.

לָא מִיקְרוּ תְּלוּשִׁים בְּעָבְרָם דֶּרֶךְ הַסִּילּוֹן. אָכֵן אִם הַסִּילּוֹן הָוֵי כְּלִי קִיבּוּל אוֹ שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה מִתְּחִילָּה לְכָךְ.

אָזַי מוֹעִיל בִּיטּוּל לַקַּרְקַע וְהַיְינוּ כְּשֶׁקָּבְעוּ וּבָנָה עָלָיו. אוֹ שֶׁטָּמְנוּ בְּאֶרֶץ שֶׁהַקַּרְקַע שֶׁעָלָיו הָוֵי כִּבְנָיָה עָלָיו כמש"ל.

ולפ"ז צ"ע עַל הָרַמָ"א בסי' ר"א סמ"ח שֶׁכָּתַב שֶׁאֵין חִילּוּק בֵּין טָמוּן תַּחַת הַקַּרְקַע אוֹ לֹא. וְאוּלַי הַכַּוָּנָה שֶׁכֵּינָן שֶׁמְּוּנָּח תּוֹךְ הַקַּרְקַע וְיֵשׁ עָפָר סָבִיב כֻּוָּתְלֵי הַסִּילּוֹן הָוֵי כִּבְנָיָה עָלָיו.

וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דס"ל דְּכֵינָן שֶׁהַמַּיִם עוֹבְרִים תָּדִיר דֶּרֶךְ הַסִּילּוֹן וְהַמַּיִם מִיקְרֵי מְחֻבָּרִים כמש"ל כֵּינָן דְּאִיְירֵי בְּצִינּוֹר שֶׁאֵין לוֹ בַּיִת קִיבּוּל. לָזֶה בָּטֵל לְגַבֵּי קַרְקַע דְּהָוֵי כְּטָמוּן תַּחַת דָּבָר מְחֻבָּר וּכְמוֹ בְּנוֹתֵן מַעֲזִיבָה ע"ג מַפָּץ דְּתָנַן בְּכֵלִים פ"כ שֶׁבָּטֵל לְגַבֵּי קַרְקַע [ומ"ש הָרַמְבַּ"ן בְּתְשׁוּבָה סי' רכ"ז וְכֵן הָרֹא"שׁ בְּתְשׁוּבָה כְּלָל ל"א ס"ז וּבִפְסָקָיו לְהוֹכִיחַ דִּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע כְּקַרְקַע מֵהַ דרפי"א דְּכֵלִים הַיְינוּ דְּאִי מְחֻבָּר לַקַּרְקַע לֹא הָיָה כְּקַרְקַע אֲזַי אַף אוֹתָם שֶׁנַּעֲשׂוּ לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע הָיוּ טְמֵאִים וכמש"ל בְּכַוָּנַת פיה"מ לְהָרַמְבַּ"ם שָׁם] וְיָדַעְתִּי כִּי יֵשׁ סְתִירוֹת קָצָת לָזֶה בִּלְשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב אַךְ אכמ"ל בָּזֶה: יג)

וּמִמֵּילָא נִתְבָּאֵר דבנ"ד שֶׁהַקַּרְקַע הוּא כְּלִי קִיבּוּל כמש"ל וְנִדַּאי דְּמִקַּבֵּל טֻמְאָה וְאַף שֶׁעֲשָׂאוֹ כְּדֵי לַחֲבֵרוֹ לְסִילּוֹן שֶׁבְּתוֹךְ הַקַּרְקַע.

בכ"ז לֹא בָּטֵל לְקַרְקַע כֵּינָן שֶׁלֹּא בָּנָה עָלָיו וְהָוֵי רַק כְּקַבָּעוֹ לְחוּד וכמש"ל דְּלָא בָּטֵל וְגַם לָא מִיקְרֵי עֲשׂוּי לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע. כֵּינָן שֶׁהַמַּיִם בָּאִים בּוֹ וְנַעֲשִׂים שְׁאוּבִים וּתְלוּשִׁים.

וְאַף שְׁמָהּ שֶׁכָּתַב מעכ"ת שֶׁיֵּשׁ חוֹשְׁשִׁים שֶׁכְּשֶׁיְּשִׁימוּ הַקַּרְקַע בְּהַצִּינּוֹר יְהִי הַצִּינּוֹר כְּלִי קִיבּוּל. זֶה אֵינוֹ חֲשָׁשׁ דְּהָכָא הַצִּינּוֹר כְּבָר בָּטֵל לְגַבֵּי קַרְקַע כֵּינָן שֶׁהוּא טָמוּן בְּקַרְקַע וְהָוֵי זֶה כְּקַבָּעוֹ וּבָנָה עָלָיו וכמש"ל.

וא"כ לֹא נַעֲשָׂה שׁוּב כְּלִי ע"י קְבִיעוּת הַקַּרְקַע. אָכֵן לפמש"ל שֶׁהַקַּרְקַע בְּעַצְמוֹ מִיקְרֵי כְּלִי קִיבּוּל א"כ הָוֵי הֲנָיָתוֹ ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה וכמש"ל דְּמַה שֶּׁהַמַּיִם נֶעְצָרִים בַּמְקוֹמָהּ ע"י שֶׁהַקַּרְקַע עוֹמֵד כְּנֶגְדָּם מִיקְרֵי ג"כ הֲנָיָתוֹ ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה וכמ"ש הָרֹא"שׁ וְהוּבָא בש"ע סי' ר"א סְעִיף נ'.

וְגַם אַחַ"כ כְּשֶׁיּוֹרִידוּ הַמַּיִם לַמְקוֹמָהּ דֶּרֶךְ הַקַּרְקַע יְהִי ג"כ הֲנָיָתוֹ ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. כֵּינָן שֶׁלֹּא נִבַּטֵּל מִתּוֹרַת כְּלִי ע"י חִיבּוּרוֹ לְהַסִּילּוֹן וכמש"ל.

וע"ל אוֹת ט"ז מ"ש בָּזֶה: יד) וּמַה שֶּׁיֵּשׁ לָדוּן בָּזֶה לְהֶיתֵּר דְּהָא תַּחַת הַקַּרְקַע יֵשׁ ג"כ שִׁיעוּר מְקוֹמָהּ. וּמַיִם שֶׁבַּמְקוֹמָהּ זוֹ אֵין הֲנָיָתָם ע"י הַקַּרְקַע: וְרַק הַמַּיִם שֶׁבַּמְקוֹמָהּ הָעֶלְיוֹנָה נֶעְצָרִים ע"י הַקַּרְקַע.

וא"כ י"ל שֶׁנִּטְהָרִים בְּהַשָּׁקָה לַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים דְּהָוֵי כְּמְקוֹמָהּ טְהוֹרָה סְמוּכָה לַמְקוֹמָהּ פְּסוּלָה שֶׁנִּכְשֶׁרֶת ע"י הַשָּׁקָה כדקיי"ל בְּמִקְוָאוֹת בְּכַמָּה דֻּכְתֵי ובש"ע סי' ר"א. וקיי"ל בְּסָעִיף מ"ט שָׁם דְּאַף אִם בָּא ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה מְהַנֵּי הַשָּׁקָה וְחִיבּוּר לְמְקוֹמָהּ כָּשֵׁר.

וְאַף לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁהוּבָא בש"ע שָׁם שְׁאֵינָם מְחַלְּקִים בְּכָךְ. וס"ל דְּלָא מְהַנֵּי חִיבּוּר בכה"ג.

י"ל דְּרַק שָׁם שֶׁנִּמְשְׁכוּ הַמַּיִם דֶּרֶךְ דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה לְמָקוֹם אַחֵר וְשָׁם רוֹצִים לִטְבּוֹל הָוֵי כְּמְקוֹמָהּ בפ"ע שֶׁנַּעֲשָׂה ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. רַק שֶׁבָּאנוּ לְהַכְשִׁירוֹ מִצַּד הַשָּׁקָה בְּמְקוֹמָהּ כְּשֵׁרָה.

וְלָזֶה כֵּינָן שֶׁהַהַשָּׁקָה הוּא דֶּרֶךְ דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. לָא מִיקְרֵי הַשָּׁקָה.

אֲבָל בנ"ד שֶׁהַמְקוֹמָהּ הָעֶלְיוֹנָה מְחֻבָּרֶת הֵיטֵב לַתַּחְתּוֹנָה. רַק שֶׁלּוּלֵא הַקַּרְקַע הָיוּ הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים יוֹצְאִים דֶּרֶךְ הַסִּילּוֹן.

בָּזֶה י"ל דְּשַׁפִּיר נִכְשָׁרָה ע"י הַשָּׁקָה. וְעוֹד דְּכֵינָן שֶׁהַמְקוֹמָהּ הַזֹּאת הִיא לְמַעְלָה עַל הֶכְשֵׁירָהּ הָוֵי מַמָּשׁ כְּמְקוֹמָהּ אַחַת: טו) אָכֵן נִרְאֶה לְדִינָא בנ"ד שֶׁאֵין הַהַשָּׁקָה מוֹעֶלֶת.

כֵּינָן שֶׁבִּשְׁעַת הַהַשָּׁקָה ג"כ עִקַּר עֲמִידַת הַמַּיִם הוּא ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. וַהֲרֵי עִקַּר סְבָרַת הַהַשָּׁקָה דְּהָוֵי כִּזְרִיעָה וּכְמוֹ שֶׁנִּתְחַבְּרוּ הַמַּיִם לְקַרְקַע כָּעֵת.

וא"כ לָא עֲדִיפִי מַיִם מְחֻבָּרִים מַמָּשׁ שֶׁאִם עָמְדָתָם ע"י דָּבָר המק"ט פְּסוּלִים לִטְבּוֹל בָּהֶם. וּבְשִׁלָּמָא אִם נִתְהַוּוּ מִקּוֹדֶם ע"י דהמק"ט.

שַׁפִּיר מוֹעִיל הַשָּׁקָה שֶׁנַּעֲשָׂהכְּמוֹ שֶׁנִּתְחַבְּרוּ כָּעֵת לָאָרֶץ. וְזֶה נִתְהַוָּה בְּלֹא דָּבָר המק"ט.

משא"כ בנ"ד שֶׁגַּם בָּעֵת הַהַשָּׁקָה הֲנָוָיָתָם ע"י דָּבָר המק"ט. וְלָא דָּמֵי לְמַטְבִּיל כְּלִי בְּתוֹךְ כְּלִי דְּהַמַּיִם לָא הָווּ שְׁאוּבִין מִפְּנֵי שֶׁמְּחֻבָּרִין לְמַקְוֶה.

אַף דְּסוֹף סוֹף הֵם תּוֹךְ הַכְּלִי. דְּהָתָם אֵין הֲנָוַית הַמַּיִם ע"י הַכְּלִי.

וְלָא מִיקְרֵי שְׁאוּבִים כְּלָל כֵּיוָן שֶׁהֵם מְעֹרָבִים יַחַד עִם מֵי הַמַּקְוֶה. וְאַטּוּ בִּשְׁבִיל שֶׁהִכְנִיסוּ כְּלִי בְּתוֹךְ הַמַּקְוֶה יִקָּרְאוּ הַמַּיִם שע"ג הַכְּלִי תְּלוּשִׁים.

וְהַיְינוּ לְפִי שֶׁהַמַּיִם שֶׁבְּכְלִי מְחֻבָּרִים יַחַד עִם הַמַּיִם שֶׁסְּבִיבוֹ שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע. וְאֵין לְדַמּוֹת זֶה לְהָא דְּנָדָרִים ס"ט ע"ב בְּקַנִּים וּמוּפָר לִיכִי בְּבַת אַחַת דְּאָמְרִינַן כָּל שֶׁאֵינוֹ בזא"ז בב"א אֵינוֹ.

וְהָכָא יֶשְׁנוֹ בזא"ז שֶׁאִם הָיְתָה הֲנָיַת הַמַּיִם ע"י דָּבָר המק"ט. וְאַחַ"כ הֶשֵּׁיקָם הֲוֻכְשְׁרוּ.

וְנִימָא דה"ה בב"א הֲוֻכְשְׁרוּ. דז"א דְּהָכָא הַהַשָּׁקָה הִיא תַּקָּנָה לְמַה שֶּׁנִּתְהַנָּוָה ע"י טֻמְאָה.

וְאֵין שַׁיָּיךְ תַּקָּנָה לְמַה שֶּׁעוֹדָנּוּ לְפָנֵינוּ וכמש"ל. וה"ז דּוֹמֶה לְטוֹבֵל וְשֶׁרֶץ בְּיָדוֹ וע' נְדָרִים ע"ו ע"א וּבָרָ"ן שָׁם בָּזֶה.

וע' נְדָרִים כ"ט בָּרָ"ן לְעִנְיַן הָא דְּחוֹזְרוֹת וּמְקַוָּדְשׁוֹת לְבַר פְּדָא בְּכָל עֵת שֶׁפּוֹדָאן דְּדָמֵי ג"כ לנ"ד. וְאֵין הָעֵת מַסְכֶּמֶת לְהַאֲרִיךְ.

וְעִיקָּר נִרְאֶה שֶׁאֵין מוֹעִיל הַשָּׁקָה בכה"ג וכ"נ בְּסִעִיף נ' גַּבֵּי זְחִילָה ע"ש: טז) וְעוֹד יֵשׁ חֲשָׁשׁ בנ"ד שֶׁכְּשֶׁיָּנְקוּ לִפְעָמִים הַמַּקְוֶה הַתַּחְתּוֹנָה וְיָבִיאוּ מַיִם חֲדָשִׁים לְתוֹכָהּ ע"י הַקַּרְאָן. אֲשֶׁר לְצוֹרְךְ זֶה עוֹשִׂים הַקַּרְאָן.

אָזַי יָבוֹאוּ הַמַּיִם ע"י הַקַּרְאָן שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה כמש"ל. וְלִכְאוֹרָה י"ל שִׁבְעַת שֶׁפּוֹתְחִין הַקַּרְאָן שׁוּב אֵין לוֹ בֵּית קִיבּוּל וְנִבְטָל מִתּוֹרַת כְּלִי וכמ"ש הח"ס סי' קצ"ח אוֹת ז וסי' ר"ו שֶׁכְּלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בַּרְזָא כְּשֶׁמְּסִירִים הַבַּרְזָא שׁוּב אֵין לוֹ תּוֹרַת כְּלִי וְהֵבִיא שָׁם מהבי"א ג"כ.

וְאַף שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁמַּה שֶּׁיּוֹצֵא תְּחִלָּה בִּשְׁפִיכָה רִאשׁוֹנָה בִּשְׁעַת הֲסָרַת הַבַּרְזָא מִיקְרֵי מִכֹּחַ כְּלִי מ"מ בנ"ד י"ל שֶׁאֵינוֹ מַזִּיק לְהַמַּקְוֶה. כִּי הַמַּיִם שֶׁנִּתְקַבְּצוּ בְּהַקַּרְאָן עַצְמוֹ אַף דְּהָווּ שְׁאוּבִין כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִפְתַּח מ"מ אֵינוֹ פּוֹסֵל הַמַּקְוֶה דְּהָא לֵית בְּהוּ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין.

וְאִם נָחוּשׁ שֶׁכָּל הַמַּיִם שֶׁנִּתְקַבְּצוּ בְּסִילּוֹן קוֹדֶם שֶׁפָּתַח הַקַּרְאָן יוֹצְאִים בְּיַחַד בְּעֵת פְּתִיחָתוֹ וְזֶה הָוֵי הֲנָיָה ע"י טֻמְאָה וּבָהֶם יֵשׁ ג' לֻגִּין. ז"א דְּזֶה לָא מִיקְרֵי הֲנָיָה ע"י טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְהַנָּוָה רוֹב הַמַּקְוֶה.

וְרַק בְּשְׁאוּבִין נִפְסֶלֶת מִקְוֶה בג' לֻגִּין. אֲבָל לֹא בַּהֲנָיָה ע"י טֻמְאָה.

וְזֶה מוּכָח מִמַּה דְּכָתַי בְּמִקְוָאוֹת וּפוֹסְקִים סי' ר"א. וְעוֹד דְּזֶה לָא מִיקְרֵי הֲנָיָה ע"י טֻמְאָה.

כִּי הֲיִצִיאָה לַמַּקְוֶה אֵינוֹ ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה כִּי זֶה נַעֲשָׂה ע"י פְּתִיחַת הַבַּרְזָא שֶׁמְּבַטְּלוֹ מִתּוֹרַת כְּלִי כמש"ל. וְרַק בְּסִילּוֹן נֶעֱצַר מִקּוֹדֶם וְלֹא יָצָא לַמַּקְוֶה בִּשְׁבִיל הַבַּרְזָא.

אָכֵן בֶּאֱמֶת נִרְאֶה דז"א. דְּרַק בִּכְלִי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ נָקֵב מִלְּמַטָּה וְסָתוּם בְּבַרְזָא.

בָּזֶה כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁכְּשֶׁמְּסִירִים הַבַּרְזָא נִבְטָל מִתּוֹרַת כְּלִי. אֲבָל בְּקַרְאָן הָוֵי כְּמוֹ כְּלִי עִם דֶּלֶת.

שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁפּוֹתְחִין הַדֶּלֶת כֵּינָן שֶׁהַדֶּלֶת עוֹדֶנּוּ תָּלוּי עַל צִירָיו אֵין מִתְבַּטֵּל מִתּוֹרַת כְּלִי לְפִי שֶׁדַּרְכּוֹ בְּכָךְ. וא"כ תְּהִי כָּל הַנְּוַיִת הַמְקֻוֶה ע"י דָּבָר המק"ט.

וּבְזֶה עֲדַיִן יֵשׁ לָדוּן דְּנִבְטַל מִתּוֹרַת כְּלִי בְּעֵת הַפְּתִיחָה. וְלָא דָּמֵי לִכְלִי עִם דֶּלֶת כְּמוֹ תֵּיבָה שֶׁפְּתָחָהּ בְּצִידָּה בפי"ט וכ"ד דִּכְלִים.

דְּשָׁם מְשִׁימִים דָּבָר יָבֵשׁ וְשַׁפִּיר יְכוֹלִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ אַף כְּשֶׁנִּפְתַּח הַדֶּלֶת. משא"כ בְּדָבָר שֶׁנַּעֲשָׂה לְדָבָר לַח.

שא"א לְהַחְזִיק בּוֹ אַף כָּל שֶׁהוּ מַיִם אִם נִפְתַּח מִצִּידוֹ. וְגַם דִּיכוֹלִים לְהוֹצִיא הַבַּרְזָא לְגַמְרֵי מִתּוֹךְ הַקֻּרְאָן.

וַאֲקַצֵּר בְּזֶה כִּי לענ"ד בלא"ה יֵשׁ לָחוּשׁ מִפְּנֵי הַטַּעַם הַקּוֹדֵם: יז) מַסְקָנָא דְּמִילְתָא לָא שְׁאֵין לַעֲשׂוֹת קֻרְאָן שָׁם בְּמִקְוֶה אַף אִם נַעֲשָׂה מִתְּחִילָּה כְּדֵי לַחֲבֵרוֹ לְסִילּוֹן שֶׁבְּאֶרֶץ. וְכֵן יִרְאוּ לַעֲשׂוֹת שֶׁלֹּא יִכָּנֵס הַסִּילּוֹן לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה בְּאוֹרֶךְ רַק יֵרְדוּ הַמַּיִם מֵהַסִּילּוֹן לַמִּקְוֶה סָמוּךְ לַכּוֹתֶל הַמִּקְוֶה.

וּכְפַשְׁטוּת לְשׁוֹן הָרֹא"ש בְּתְשׁוּבָה כְּלָל ל"א ס"ז שֶׁהַגְּדוֹלִים הֶחְמִירוּ שֶׁיִּהְיֶה כָּל הַסִּילּוֹן טָמוּן בְּאֶרֶץ. וע' ב"י סי' ר"א בָּזֶה.

וּבְפָרָט לפמש"ל דְּמַעִיקַּר הַדִּין בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶה טָמוּן בְּאָרֶץ כְּדֵי שֶׁיִּבָּטֵל לַקַּרְקַע. וְאִם חוֹשְׁשִׁים שֶׁיַּזִּיקוּ הַמַּיִם לַכּוֹתֶל הַמִּקְוֶה.

אֲזַי יַדְבִּיקוּ בְּסוֹף הַסִּילּוֹן שֶׁל מַתָּכוֹת דַּף קָטָן שֶׁל עֵץ. וְעָלָיו יָרְדוּ הַמַּיִם.

וכדקיי"ל בסי' ר"א סמ"ח וע' ח"ס סי' קצ"ט וסי' רי"ד בָּזֶה וְנָקֵב הַסִּילּוֹן יִסָּתְמוּ בַּפְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ אוֹ בְּבִנְיָן: וּכְשֶׁיִּצְטָרְכוּ לְנַקּוֹת מִקְוֶה הַמְּחוּתָנָה יִפְתְּחוּ אָז הַסִּילּוֹן. וְכֵינָן שֶׁעוֹשִׂים כָּעֵת מִקְוֶה לְכַתְּחִילָּה.

רָאוּי לַעֲשׂוֹת בְּאוֹפֶן שֶׁלֹּא יְהִי שׁוּם פְּקָפּוּק וַחֲשָׁשׁ כְּלָל בְּדָבָר חָמוּר כָּזֶה. וְאֵין לָהֶם לָחוּשׁ לָזֶה שֶׁיְּהִי טוֹרַח לִפְתּוֹחַ הַסִּילּוֹן בְּעֵת שֶׁיִּצְטָרְכוּ לוֹ אַחַר כַּמָּה שָׁנִים.

וְיוֹתֵר טוֹב לְסָתְמוֹ מִצַּד הַשֵּׁנִי בְּמָקוֹם הַבְּאֵר שֶׁמְּמַנּוּ יוֹצְאִים הַמַּיִם לְהַמִּקְוֶה. וּמִטַּרְדוֹתַי לֹא יָכוֹלְתִּי לְבָרֵר כָּל פְּרָט וּפְרָט עַל מְכוֹנוֹ בַּאֲרִיכוּת אַךְ לַהֲלָכָה נלע"ד עִיקַּר כמ"ש.

וּלְקָמָן סִימָן ק"ל בַּאֲרִנוּ בס"ד שבשעה"ד יֵשׁ לְהָקֵל בְּקֻרְאָן ע"ש: סִימָן סה ע"ד הַמִּקְוֶה שֶׁבְּעִירָם שֶׁנַּעֲשֵׂית בְּאוֹפֶן כָּזֶה אֵיךְ שֶׁעוֹמֵד כְּלִי גָּדוֹל וּמֵהַכְּלִי יוֹרֵד צִינּוֹר שֶׁל בַּרְזֶל לְתוֹךְ מַעְיָן. וּמֵהַמַּעְיָן עוֹלֶה צִנּוֹר שֵׁנִי שֶׁל בַּרְזֶל לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה וּמַגִּיעַ עַד צַד הַחִיצוֹן שֶׁל כּוֹתֶל הַמִּקְוֶה וְכוֹתֶל הַמִּקְוֶה הוּא שֶׁל חוֹמָה.

וְצִינּוֹר זֶה אֵינוֹ מְחֻבָּר לְצִינּוֹר הָרִאשׁוֹן. וְצִינּוֹר הָרִאשׁוֹן מַגִּיעַ בְּעוֹמֶק הַמַּעְיָן יוֹתֵר מִכְּפִי הַתְּחָלַת צִינּוֹר הַשֵּׁנִי.

וע"י כְּלִי שֶׁנִּקְרָא פלומפ מַמְשִׁיכִים מַיִם לְתוֹךְ כְּלִי גָּדוֹל הַנָּ"ל וְהַמַּיִם יוֹרְדִים דֶּרֶךְ הַצִּינּוֹר לְתוֹךְ הַמַּעְיָן וְשׁוּב עוֹלִים הַמַּיִם דֶּרֶךְ הַצִּינּוֹר הַשֵּׁנִי לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה עַד שֶׁנִּתְמַלֵּא שִׁעוּר מִקְוֶה וְאַחַ"כ מוֹרִידִים לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה מַיִם חַמִּין דֶּרֶךְ צִינּוֹר אַחֵר לְחַמֵּם הַמִּקְוֶה.

וְרַב אֶחָד כְּשֶׁהֶרְאוּ לוֹ מְקוֹמָהּ זוֹ צְוָה לַעֲשׂוֹת נְקָבִים בְּצִינּוֹר הַשֵּׁנִי וְגַם צְוָה לְהַעֲמִיד בְּתוֹךְ הַמְּקוֹמָהּ אַרְגַּז שֶׁל עָפָר וְטִיט אֲצֶל הַנָּקָב שֶׁיּוֹרְדִים הַמַּיִם כְּדֵי שֶׁיִּפְלוּ הַמַּיִם מִקּוֹדֶם עַל הֶעָפָר וּמִשָּׁם יוֹרְדִים וּמִתְפַּשְׁטִים לְתוֹךְ הַמְּקוֹמָהּ.

וּבִיקֵּשׁ כְּבוֹדוֹ לָדַעַת דַּעְתִּי בְּמְקוֹמָהּ זוֹ אִם כְּשֵׁרָה הִיא. וְהִנֵּה בַּאֲשֶׁר אֵינֶנִּי בְּמָצָב בְּרִיאוּתִי כָּרָאוּי וְגַם מִטְּרְדוֹתַי הַמְּרֻבּוֹת לֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ רַק אָרְשׁוֹם בְּקוֹצֶר מַה שנלע"ד בָּזֶה לַהֲלָכָה בס"ד וַאֲבָאֵר ג"כ לְעִנְיַן מַה שֶּׁסּוֹתְמִין נָקֵב הַמְּקוֹמָהּ בְּבַרְזָא שֶׁל נְחוֹשֶׁת וְכֵן מַה שֶּׁנִּזְחָלִים הַמַּיִם מֵהַמְּקוֹמָהּ דֶּרֶךְ הַצִּינּוֹר לְהַמְּעַיְּן כְּפִי שֶׁכָּתַב כְּבוֹדוֹ: א) הִנֵּה לְכְאוֹרָה רֵאשִׁית עֲשִׂיַּית מְקוֹמָהּ זוֹ הוּא בְּפִסּוּל כִּי הַפְּלוּמְפָּ יָדוּעַ שֶׁעוֹלִים הַמַּיִם ע"י בַּרְזֶלִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה וְהָוֵי הֶנְוָיָתוֹ ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה וְכַמְבֹאָר בְּזֶה כְּבָר בָּאַחֲרוֹנִים.

וְנוֹסָף ע"ז שֶׁבְּתוֹךְ הַכְּלִי גָּדוֹל נַעֲשׂוּ הַמַּיִם שְׁאוּבִים אִם אֵין בּוֹ נָקֵב בְּשׁוּלָיו הַמְבַטְּלוֹ מִתּוֹרַת כְּלִי. וְכֵן כְּשֶׁיּוֹרְדִים הַמַּיִם דֶּרֶךְ הַצִּינּוֹר הָוֵי ג"כ הֶנְוָיתוֹ ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת.

כִּי נִרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁהַצִּינּוֹר אֵינֶנּוּ מְחֻבָּר לַקַּרְקַע וְכַמְבֹאָר בַּיּוֹ"ד סי' ר"א סמ"ח שֶׁאִם הוּא מְחֻבָּר לַקַּרְקַע אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה ועמש"ל סי' ס"ד בָּזֶה: אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵין בָּזֶה חֲשָׁשׁ דְּהָא כְּשֶׁיּוֹרְדִים הַמַּיִם לְתוֹךְ הַמַּעְיָן הֵם נִכְשָׁרִים וכדקיי"ל בַּיּוֹ"ד סי' ר"א סט"ו שֶׁבַּמְקוֹמָהּ כְּשֵׁרָה אַף אִם רַבּוּ מַיִם שְׁאוּבִים עַל הַמְּקוֹמָהּ אֵין פּוֹסְלִים אוֹתוֹ וְהוּא מְפֹרָשׁ במס' מִקְוָאוֹת בְּכַמָּה דֻּכְתֵּי שֶׁשְּׁאוּבִים נִכְשָׁרִים ע"י הַשָּׁקָה לְמְקוֹמָהּ כְּשֵׁרָה.

וכ"ה בַּיּוֹ"ד סי' ר"א סנ"ג וְלֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה הֶנְוָיתוֹ ע"י דָּבָר המקב"ט כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ כָּאן שִׁיעוּר מְקוֹמָהּ וְרַק מַיִם הַלָּלוּ נוֹסָפִים עַל מֵי הַמְּקוֹמָהּ. וְהַיְנוּ רַק כְּשֶׁיֵּשׁ בְּהַמַּעְיָן שִׁיעוּר מְקוֹמָהּ דבלא"ה כְּבָר נִתְבָּאֵר בסי' ר"א ס"מ שֶׁיֵּשׁ מַחְמִירִין וְשֶׁכֵּן נָהֲגִינַן לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה: ב) וּמַה שאח"כ הוֹלְכִים הַמַּיִם לְמְקוֹמָהּ דֶּרֶךְ צִינּוֹר שֶׁל מַתֶּכֶת וּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו שֶׁהַצִּינּוֹר אֵינוֹ טָמוּן תַּחַת הַקַּרְקַע וא"כ הו"ל דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁאֵין בָּזֶה חֲשָׁשׁ כֵּינָן שֶׁהַצִּינּוֹר כָּלֶה אֲצֶל צַד חִיצוֹן שֶׁל כּוֹתֶל הַמְּקוֹמָהּ.

וא"כ הַמַּיִם יוֹרְדִים לְתוֹךְ הַמְּקוֹמָהּ דֶּרֶךְ הַחוֹר שֶׁבַּכּוֹתֶל הַמְּקוֹמָהּ וְשׁוּב לָא מִיקְרֵי הֶנְוָיתוֹ ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. וּכְבָר כָּתַב הח"ס חי"ד ס"ס.

קצ"ט וסי' ר"א שֶׁלְּעִנְיַן שֶׁלֹּא יְהֵא הֶנְוָיתוֹ ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה א"צ הַמְּשָׁכָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. דְּרַק לְעִנְיַן שְׁאוּבִים נֶאֱמַר שִׁיעוּר זֶה.

וְגַם דְּנִרְאֶה דְּעוֹבְדֵי כּוֹתֶל לְבֵנִים וַדַּאי יֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. וְאַף שֶׁכָּתַב הח"ס סי' רי"ד שֶׁצָּרִיךְ לְחַבֵּר סִילּוֹן שֶׁל עֵץ מְשֻׁוָּפָע לְהַצִּינּוֹר שֶׁל מַתָּכוֹת שֶׁלֹּא יִרְאוּ הַמַּיִם שֶׁבַּצִּינּוֹר שֶׁל מַתָּכוֹת אֶת אֲוִיר מֵי הַמְּקוֹמָהּוְהָוֵי אֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי וְיִהְיֶה כְּאִלּוּ יוֹרֵד מֵהַצִּינּוֹר לְמְקוֹמָהּ וַהֲנָיָתוֹ ע"י דָּבָר המקב"ט.

בנ"ד לֹא שַׁיָּךְ זֶה דְּשָׁם אֲוִירֵי שֶׁהַצִּינּוֹר הוֹלֵךְ מִלְמַעְלָה מֵהַגַּג לְמַטָּה לְתוֹךְ הַמְּקוֹמָהּ וְשַׁפִּיר רוֹאִים הַמַּיִם חֲלַל הַמְּקוֹמָהּ וְעוֹמְדִים לְפוֹל שָׁם משא"כ בנ"ד שֶׁהַצִּינּוֹר מֻנָּח אֲצֶל כּוֹתֶל הַמְּקוֹמָהּ וְהַמַּיִם אֵין רוֹאִין חֲלַל הַמְּקוֹמָהּ כְּלָל: ג) וּבֶאֱמֶת דִּבְרֵי הח"ס בָּזֶה צ"ע לענ"ד דַּאֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי לֹא נֶאֱמַר רַק כְּשֶׁאֵין הַמַּיִם בְּתוֹךְ מְחִיצוֹת אֲחֵרוֹת וְהָאֲוִיר שַׁיָּךְ לְהַכְּלִי.

אֲבָל בנ"ד שֶׁהַמַּיִם עוֹדָם בְּתוֹךְ הַצִּינּוֹר וּמְחִיצוֹת הַצִּינּוֹר מַקִּיפִים אֶת הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ. אַף שֶׁהַצִּינּוֹר פָּתוּחַ מ"מ לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁהֵם בַּאֲוִיר מִקְוֶה.

וְכֵן מְפֹרָשׁ בפירש"י בַּזְּבָחִים כ"ה ע"ב שֶׁכָּתַב בד"ה חוּצָה לָהּ אע"פ שֶׁכְּנֶגֶד אֲוִירָהּ כְּשֵׁרִין שֶׁעֲדַיִן לֹא פֵּירְשׁוּ מִן הַצִּינּוֹר וַאֲפִילּוּ אֲוִיר אֵין כָּאן עכ"ל וְקָאֵי שָׁם עַל צֵירֵף הֶחָבִיּוֹת לַזִּינּוֹק ע"ש. הֲרֵי מְבֹאָר דְּכָל עוֹד שֶׁהַמַּיִם בַּחֲלַל הַצִּינּוֹר אֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁאֲוִיר הֶחָבִיּוֹת כְּחָבִיּוֹת וה"ה הָכָא.

וְאַף אִם הַצִּינּוֹר נִכְנָס לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה מ"מ כֵּיוָן שֶׁמְּקַף מְחִיצוֹת הַצִּינּוֹר אֲזַי הָאֲוִיר שֶׁבַּצִּינּוֹר אֵין שַׁיָּךְ לַמִּקְוֶה רַק לַצִּינּוֹר. וְאֵין לְהוֹכִיחַ מֵהָא דפ"ח דְּכֵלִים מ"י ומספ"י דְּכֵלִים דבכה"ג הוֹלְכִים אַחַר אֲוִיר כְּלִי הַחִיצוֹן הֵיכָא שֶׁאֵין שׁוּלַיִם לְהַפְּנִימִי.

דְּהִלְכוֹת טֻמְאָה שֶׁאנֵי דגזה"כ הוּא שֵׁם שֶׁכְּלִי שֶׁנָּקוּב כְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה יוֹצֵאת הַטֻּמְאָה דֶּרֶךְ שָׁם וְלָא חָשִׁיב כְּלִי כְּלָל וְגַם צָמִיד פְּתִיל אֵינוֹ חוֹצֵץ בִּכְלִי חֶרֶס וע"ש בר"ש. וְאַדְרַבָּא יֵשׁ לְדַקְדֵּק שָׁם מִדְּבָעֵי שָׁם טַעְמָא שֶׁהַטֻּמְאָה יוֹצֵאת אַלְמָא דבלא"ה שַׁפִּיר הו"א דְּמִיקְרֵי תּוֹךְ תּוֹכוֹ אַף שֶׁהַשּׁוּלַיִם נְקוּבִים וְאָזְלִינַן בָּתַר מְחִיצוֹת כְּלִי הַפְּנִימִית.

וְיֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּזֶה עוֹד מֵהָא דְּגִיטִּין דַּף ע"ט ע"ב ובאה"ע סי' קל"ט סְעִיף י'. אַף אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּים לְהַאֲרִיךְ.

וכ"נ מֵהָא דקיי"ל נִיצּוֹק אֵינוֹ חִיבּוּר לְטָהֳרָה ופירש"י בע"ז ע"ב ע"א שֶׁיּוֹרֵד הַקִּילּוּחַ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה אֵינוֹ מִצְטָרֵף לְעִנְיַן מִקְוֶה יעו"ש. וְקָשֶׁה דְּנֵימָא אֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי דְּהָא רַשְׁ"י ס"ל בִּזְבָחִים דַּף כ"ה דְּאַף אֲוִיר שֶׁלְּמַעְלָה מִן הַכְּלִי הָוֵי כִּכְלִי וע' חִיבּוּרֵי ח"א סי' צ"ז בָּזֶה.

וע"כ צ"ל דְּאַיְירִי שֶׁהַנִּיצּוֹק הוּא מִתּוֹךְ צִינּוֹר וְכַנַ"ל דל"א בָּזֶה אֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי. אַף י"ל דְּנָהֵי דְּהַנִּיצּוֹק הָוֵי כְּמִי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַכְּלִי.

מ"מ הַגּוּפָא הַמְחֻבָּרֶת ע"י הַנִּיצּוֹק אֵינָהּ חִיבּוּר ע"ש בפירש"י. אַף בלא"ה אֵין שַׁיָּךְ לְדַמּוֹת נִיצּוֹק לְהַהִּ דַּאֲוִיר כְּלִי וע' תוּ' גִּיטִּין ט"ז ע"א ד"ה הַנִּיצּוֹק וַאֲקַצֵּר: ד) וּבָאֻמֶּת צ"ע טוּבָא אַהָא דְּאִיתָא בַּזְּבָחִים כ"ה ע"ב דְּאָמְרִינַן אֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי לְעִנְיַן הֲנָיָתוֹ ע"י טָהֳרָה לְקִידּוּשׁ אֵפֶר פָּרָה וה"ה אֲוִיר מִקְוֶה כְּמִקְוֶה יעו"ש דְּמֵחַד קְרָא יָלֵיף לָהּ שָׁם.

דְּהָא קיי"ל בַּחֲגִיגָה דַּף י"ט וְחוֹלִין ל"א ע"ב דְּאֵין מַטְבִּילִים בַּמַּיִם שֶׁבַּאֲוִיר. וְכָתְבוּ שָׁם רַשְׁ"י ותו' דְּהָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא.

וְכֵן בְּקִידּוּשׁ הָא בָּעֵינַן כְּלִי לְקִידּוּשׁ ע' סוֹטָה דַּף ט"ז. וא"כ מַה שַּׁיָּךְ לוֹמַר אֲוִיר מִקְוֶה כְּמִקְוֶה דְּהָא בְּעוֹד הַמַּיִם בַּאֲוִיר פְּסוּלִים לִטְבִילָה.

וְהַמִּקְוֶה מְתֻהָּה מֵהֶם רַק כְּשֶׁיּוֹרְדִים לְקַרְקַע הַמִּקְוֶה. וְאָז שׁוּב אֵין הֲנָיָתָם ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה: ה) וְלִכְאוֹרָה י"ל דְּכֵיוָן דַּאֲוִיר מִקְוֶה כְּמִקְוֶה שׁוּב מֻוָתָּר לְהַטְבִּיל בַּמַּיִם שֶׁבַּאֲוִיר דְּלָא מִיקְרֵי זֶה טְבִילָה בַּאֲוִיר.

וְרַק בַּמַּיִם שֶׁבַּאֲוִיר הָאָרֶץ לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר דְּהָוֵי כְּמֻנָּח כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ. וְאַף דקיי"ל בִּזְבָחִים דַּף פ"ז דַּאֲוִיר מִזְבֵּחַ כְּמִזְבֵּחַ אַף שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ הָתָם שָׁאנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה בְּמִכְנָון לְקַדֵּשׁ

כָּל הַקָּרֵב עָלָיו כמ"ש בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' צ"ז דְּכָל דָּבָר קָבוּעַ שַׁיָּךְ הָאֲוִיר לְהַרְשׁוֹת שֶׁתַּחְתָּיו.

וּכְעֵין זֶה קיי"ל גַּבֵּי שַׁבָּת דְּרְשׁוּת הַיָּחִיד אֲוִירוֹ עוֹלֶה עַד לָרָקִיעַ דְּכֵינָן שֶׁנִּתְיַחֵד הָרְשׁוּת וְנִקְבַּע לְיָחִיד שַׁיָּךְ לוֹ כָּל הָאֲוִיר ואכמ"ל בָּזֶה. וְלָזֶה קיי"ל שֶׁאֵין מַטְבִּילִין בַּמַּיִם שֶׁבַּאֲוִיר הָאָרֶץ.

אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דַּהֲרֵי מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹסֶפְתָּא פ"ד דְּמִקְוָאוֹת וְהוּבְאָה בר"ש שָׁם פ"ד מ"ד שֶׁאִם הָיוּ מַיִם מ' סְאָה עַל הַגַּג וְאַחַ"כ יָרְדוּ הַמַּיִם מִן הַגַּג לְתוֹךְ הַבַּיִת אֵין מַטְבִּילִין בַּאֲוִיר בְּדַרְךְ יְרִידָתָן עַד שֶׁיֵּרְדוּ לְקַרְקַע הַבַּיִת ע"ש בר"ש שָׁפִּירֵשׁ כֵּן.

הַרֵי מְפוֹרָשׁ שֶׁאַף שֶׁבַּיִת יֵשׁ לָהּ מְחִיצוֹת וְגַם קיי"ל דְּבֵיתָא כְּמַאן דְּמַלְיָא דָּמֵי כִּדְאִיתָא בְּשַׁבָּת דַּף ה' מ"מ לָא אָמְרִינַן אֲוִיר בַּיִת כְּבַיִת דָּמֵי. וְאֵין מַטְבִּילִין בָּאֲוִיר.

וְהַיְינוּ כפירש"י בְּחֻלִּין ל"א שגזה"כ הוּא שֶׁאֵין מַטְבִּילִין בָּאֲוִיר. וּכְבָר פֵּירֵשׁ הכ"מ ספ"ט מה' מִקְוָאוֹת שֶׁזֶּה נִלְמַד מִקְרָא דְּמַעְיָן וּבוֹר יעו"ש.

וּלְפָלְא עַל הָרַמְבַּ"ם שֶׁלֹּא הֵבִיא תּוֹסֶפְתָּא הַנַּ"ל. וְאוּלַי הָיָה זֶה לוֹ פָּשׁוּט שֶׁאֵין לְחַלֵּק בֵּין בַּיִת לְשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת אוֹ אֶפְשָׁר כֵּינָן דְּמַיְיתֵי שָׁם שֶׁאִם שְׁנֵי רָאשֵׁי הַגַּל נוֹגְעִים בָּאָרֶץ מ"מ אֵין מַטְבִּילִין בְּכִיפָּה שֶׁהוּא בָּאֲוִיר.

וַהֲרֵי יֵשׁ שָׁם שְׁנֵי מְחִיצוֹת הַמַּיִם מִשְּׁנֵי צְדָדִים. ומ"מ לָא אָמְרִינַן שֶׁאֲוִיר הַקַּרְקַע כְּקַרְקַע.

וּמְמֵילָא ה"ה בְּבַיִת. וְיוֹתֵר נִרְאֶה דס"ל דְּהָוֵי כְּזוֹחֲלִין וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם שָׁם בספ"ט מה"מ הַטַּעַם אַהָא דְּאֵין מַטְבִּילִין בָּאֲוִיר.

וע"ש בכ"מ בָּזֶה. ועכ"פ מִדִּבְרֵי הר"ש שֶׁהִזְכַּרְנוּ מְבֹאָר לְהֶדְיָא כמ"ש וְלֹא מָצִינוּ חוֹלֶק עָלָיו: ו) וְלִכְאוֹרָה רָצִיתִי לוֹמַר דְּרַק גַּבֵּי קִידּוּשׁ אָמְרִינַן בִּזְבָחִים שָׁם דַּאֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי מִשּׁוּם דְּשָׁם שַׁפִּיר אֶפְשָׁר לְקַדֵּשׁ אַף בַּמַּיִם שֶׁבַּאֲוִיר כְּלִי.

משא"כ בְּמִקְוֶה שֶׁאֵין טוֹבְלִים בַּמַּיִם שֶׁבַּאֲוִיר וכמש"ל. וְלִכְאוֹרָה מַשְׁמַע כֵּן בְּפָרָה פ"ו מ"ג שֶׁאִם נִמְצָא סְפוֹג בִּכְלִי שֶׁל מֵי חַטָּאת זוֹלֵף הַמַּיִם עַד שֶׁמַּגִּיעַ לִסְפוֹג.

אַלְמָא שֶׁכְּשֵׁרִים הַמַּיִם מִפְּנֵי שֶׁהֵם בַּאֲוִיר הַכְּלִי. וְאַף דְּאָמְרִינַן בְּיוֹמָא דַּף נ"ח ע"א דְּלְהָכִי אֵין הַסְּפוּג חוֹצֵץ מִפְּנֵי שֶׁמְּחַלְחֵל וְהַמַּיִם מֻבְלָעִים בִּסְפוֹג וְנוֹגְעִים גַּם בְּשׁוּלֵי הַכְּלִי.

הַיְינוּ רַק מִשּׁוּם שֶׁאִם הָיָה הַסְּפוֹג חוֹצֵץ מִמֵּילָא אֵין כָּאן אֲוִיר כְּלִי רַק אֲוִיר סְפוֹג. אֲבָל הָרֵי מ"מ אֵין הַמַּיִם הַמְקֻוָּדָּשִׁים נוֹגְעִים בְּשׁוּלֵי הַכְּלִי רַק הֵם בַּאֲוִיר הַכְּלִי דָּמִים שֶׁבַּסְּפוֹג הֵם פְּסוּלִים כִּדְאִיתָא בַּמִּשְׁנָה שָׁם.

וְאַף דְּמִין בְּמִינוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ כִּדְאִיתָא בְּיוֹמָא שָׁם. מ"מ הָרֵי הֵם רַק בָּאֲוִיר.

וְגַבֵּי קִידּוּשׁ דַּם קָדָשִׁים בִּכְלִי שָׁם א"ש דְּשָׁם קִדֵּישׁ אַף בַּאֲוִיר כִּדְאִיתָא בַּזְּבָחִים כ"ה ע"ב. אֲבָל בְּמֵי חַטָּאת קָשֶׁה.

וע"כ צ"ל דְּגַם בְּמֵי חַטָּאת מֻוָּתָּר לְקַדֵּשׁ בַּאֲוִיר כְּלִי: ז) אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּהָא פירש"י לְהֶדְיָא בְּיוֹמָא שָׁם דְּבָעִינַן שֶׁיִּהוּ הַמַּיִם נוֹגְעִים בַּכְּלִי. והר"ש בפ"ו דְּפָרָה שָׁם פֵּירֵשׁ מִשְּׁנָה זוֹ אַחַר שֶׁנִּתְמַלְּאוּ יעו"ש שֶׁחוֹלֵק עַל פירש"י בְּזֶה וכ"נ בָּרַמְבַּ"ם פ"ט מה' פָּרָה ה"ה.

וְאַף שֶׁהַמַּיִם הַבְּלוּעִים בִּסְפוֹג שֶׁהֵם פְּסוּלִים מַפְסִיקִים. מ"מ לֹא קָשֶׁה לפירש"י דמ"מ מִיקְרֵי נוֹגְעִים בִּכְלִי כֵּיוָן שֶׁנּוֹגְעִים בְּדֶרֶךְ הַכְּלִי וְדֶרֶךְ הַכְּלִי מַגִּיעִים עַד הַשּׁוּלַיִם וְאֵין דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין הַמַּיִם לְשׁוּלַיִם דמב"מ אֵינוֹ חוֹצֵץ.

וְלָזֶה לָא מִיקְרֵי זֶה מַיִם שֶׁבַּאֲוִיר. אֲבָל בַּאֲוִיר וַדַּאי שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁים.

וּכְפַשְׁטוּת סֵוּגְיָא דִּזְבָחִים כ"ה. וְנִרְאֶה לְהוֹכִיחַ זֶה לְשִׁיטַת רַשׁ"י מַהָא דִּתְנַן בְּפֵ"ה דְּפָרָה מ"ז שֶׁאִם עָשָׂה עֲטָרָה מִטִּיט לִכְלִי אֵין הַמַּיִם שֶׁכְּנֶגֶד הָעֲטָרָה מִתְקַדְּשִׁים לְפִי שֶׁלֹּא מִיקְרֵי אֶל כְּלִי.

רַק אִם הָעֲטָרָה נִיטֶלֶת עִם הַכְּלִי אֲזַי הִיא כְּלִי מַמָּשׁ ע"ש. וְקָשֶׁה טוּבָא לְשִׁיטַת רַשׁ"י בִּזְבָחִים כ"ה ע"ב שֶׁאֲוִיר כְּלִי שֶׁלְּמַעְלָה מִמְּחִיצוֹת הַכְּלִי הָוֵי ג"כ כִּכְלִי א"כ שֶׁפִּיר יִתְקַדְּשׁוּ הַמַּיִם שֶׁכְּנֶגֶד עֲטָרֶת הַכְּלִי דְּהָא הָוֵי בַּאֲוִיר כְּלִי.

וע"כ צ"ל כמש"ל שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁים בַּמַּיִם שֶׁבַּאֲוִיר הַכְּלִי. וְאַף דְּהָכָא לֵיכָּא חֲצִיצָה דְּהָא הָוֵי מב"מ וְגַם דְּהָא הַמַּיִם שֶׁבַּכְּלִי כְּשֵׁרִים לְחַטָּאת מ"מ אֵין מְקַדְּשִׁים בָּהֶם מִפְּנֵי שֶׁאֵין נוֹגְעִים בַּדֶּרֶךְ הַכְּלִי וכמש"ל.

וע' מ"ש בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' צ"ז לְעִנְיַן גּוּדֶשׁ הַכְּלִי. [וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֵירוּשׁוֹ שָׁם וּבְחִיבּוּרוֹ פ"ו מה' פָּרָה ה"ה מְפָרֵשׁ הָא דַּעֲטָרָה דְּקָאֵי עַל שׁוֹקֶת שֶׁבְּסֶלַע וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בִּדְבָרָיו ואכ"מ.

וּלְפָלֵא שהתוי"ט לֹא הֵבִיא פֵּירוּשׁוֹ]. וְכֵן הוּא לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה בְּפֵ"ה דְּפָרָה מ"ז שֶׁאִם נִיקַּב הַשּׁוֹקֶת מִלְּמַטָּה וּפְקָקָהּ בִּסְמַרְטוּט הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ פְּסוּלִין מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן עֲגֻלִּים כֶּלִי.

וּפֵירְשׁוּ שָׁם הר"ש והרע"ב שֶׁאֵין הַכְּלִי מְסַבֵּב אֶת הַמַּיִם לְפִי שֶׁבָּטֵל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי. וכ"כ הָרַמְבַּ"ם שָׁם שֶׁאֵין הַמַּיִם נָחִים בְּהֶיקֵּף כְּלִי ע"ש.

הֲרֵי מְפוֹרָשׁ לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּגְעוּ הַמַּיִם בְּדֶרֶךְ כְּלִי הַמְחֻבָּרִים לְשׁוּלַיִם כְּפִי פֵּירוּשׁ הָרַאשׁוֹנִים שָׁם כַּנַ"ל וע"ש בְּהַגְרָ"א שֶׁכָּתַב שֶׁאִם נִיקַּב בְּצַד הַכְּלִי כְּשֵׁרִים הַמַּיִם אַף שֶׁלְּמַעְלָה מִן הַנֶּקֶב וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ: עכ"פ לפ"ז שֶׁהוֹכַחְנוּ שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁים בְּמַיִם שֶׁבַּאֲוִיר כְּלִי א"כ הָדָרָא קַשְׁיְתֵּינוּ בְּהָא דִּזְבָחִים כ"ה לְדֶרֶךְ הָא דְּאַף שֶׁאֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי מ"מ בְּמַה שֶׁיָּרְדוּ הַמַּיִם לְשׁוּלֵי הַכְּלִי מֵעַצְמָם בְּלֹא דָּבָר המק"ט שַׁפִּיר הָוֵי הֲנָיָיתוֹ בְּטָהֳרָה:ח) וְהַנִּרְאֶה בְּזֶה דְּבֶאֱמֶת אֵין הַכַּוָּנָה דַּאֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי דִּבְזָבְחִים שָׁם לְעִנְיַן הֶכְשֵׁר הַמִּילּוּי.

רַק הַכַּוָּנָה דְּהָוֵי כְּאִלּוּ כְּבָר נִפְסַק מֵהַמַּעְיָן וְנִכְנַס בְּתוֹךְ הַכְּלִי. וְכֵן הוּא לְשׁוֹן רַשׁ"י שָׁם בד"ה מַיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ.

וְז"ל שָׁם דְּכֵיוָן שֶׁהִגִּיעוּ מַיִם כְּנֶגֶד אֲוִירָהּ הֲרֵי הֵן כְּמֻוָּנָחִים בְּתוֹכָהּ וּפָסַק לָהּ חִיּוּתַיְיהוּ וַאֲנַן מַיִם חַיִּים אָל כְּלִי בָּעֵינַן לְקִידּוּשׁ עכ"ל. וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר נִפְסַק מֵהַחִיּוּת שׁוּב אֵינוֹ כָּשֵׁר לְמַלֹּא מִמֶּנּוּ.

ומ"ש רַשׁ"י שָׁם שֶׁלֹּא יִתֵּן כְּלִי לְתוֹךְ אֲוִירָהּ וְיֹאחֲזֶנּוּ בְּיָדוֹ לְקַבֵּל בּוֹ הַקִּילּוּחַ לְקִידּוּשׁ וְאַף לֹא חוּצָה לָהּ לְמַעְלָה מֵאֲוִירָהּ כְּנֶגֶד אֲוִירָהּ עכ"ל. הַכַּוָּנָה שֶׁיַּעֲמִיד הַכְּלִי אַחַר שֶׁכְּבָר הִגִּיעַ הַקִּילּוּחַ כְּנֶגֶד פִּי הֶחָבִית כְּנֶגֶד אֲוִירָהּ כְּדֵי לְקַלֵּט מֵי הַקִּילּוּחַ הַזֶּה דְּכֵיוָן דַּאֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי הֲרֵי נִפְסַק חִיּוּתוֹ כַּנַ"ל וְשׁוּב אֵינָם מַיִם חַיִּים.

וְרַק כְּשֶׁיּוֹרֵד הַקִּילּוּחַ בְּבַת אַחַת אֶל הַכְּלִי בְּכַוָּנָה לְשֵׁם קִידּוּשׁ בָּזֶה מִיקְרֵי מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי. אֲבָל הָתָם אַיְירֵי שֶׁהֶעֱמִידוּ הֶחָבִיּוֹת שֶׁלֹּא בְּכַוָּנַת קִידּוּשׁ וְכַמְבוֹאָר בְּרַשִׁ"י שָׁם.

וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר הִגִּיעַ הַקִּילּוּחַ נֶגֶד אֲוִיר הֶחָבִיּוֹת הָוֵי נִפְסָק חִיּוּתוֹ וְלָא מְהַנֵּי מַה שֶׁהֶעֱמִיד אַחַ"כ כְּלִי לְקַבְּלוֹ. וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר קֶרֶן אוֹרָה שֶׁהִקְשָׁה בִּזְבָחִים שָׁם עַל רַשִׁ"י דְּלָמָּה לֹא מְהַנֵּי מַה שֶׁמַּכְנִיס שָׁם כְּלִי דְּהָא קיי"ל בב"מ דַּף ק"ב שְׁאִם הִקְדִּים הַכְּלִי שׁוּב לָא מִיקְרֵי אֲוִיר חָצֵר.

וְשַׁפִּיר קוֹנָה בַּעַל הַכְּלִי. ובמחכ"ת כַּוָּנַת רַשִׁ"י שֶׁהֵבִיא הַכְּלִי אַחַר שֶׁכְּבָר הִגִּיעַ הַקִּילּוּחַ נֶגֶד אֲוִיר הֶחָבִיּוֹת יעו"ש וכמש"ל בס"ד: ט) ולפ"ז מוּכָח מפירש"י כְּסִבָּרָתֵינוּ דְּקָשָׁה לָמָּה לְרַשִׁ"י לְפָרֵשׁ הַטַּעַם שֶׁנִּפְסַק מֵחִיּוּתוֹ.

הול"ל מִשּׁוּם שֶׁיֵּרְדוּ בַּאֲוִיר הֶחָבִיּוֹת שֶׁלֹּא לְדַעַת מֵי חַטָּאת וַהֲרֵי הֵם כְּמוֹ בְּגוּף הֶחָבִיּוֹת. וְזֶה פָּשׁוּט שֶׁאֵין לִשְׁאוֹב מַיִם מִכְּלִי וְאַף שֶׁהָיוּ מַיִם חַיִּים.

דְּהָא נִתְמַלֵּא שֶׁלֹּא בְּכַוָּנַת מִילּוּי לְחַטָּאת. וקיי"ל בפ"ז ופ"ח דְּפָרָה דְּמֵי חַטָּאת צְרִיכִים שְׁמִירָה מִשָּׁעַת מִילּוּי עַד אַחַר הַקִּידּוּשׁ דִּכְתִיב לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה וע"ש בְּרַמְבַּ"ם וְרַשִׁ"י.

וְאַף שי"ל דַּחֲדָא נָקִיט רַשִׁ"י. מ"מ הוּא דּוֹחֵק דְּמִילּוּי בִּכְלִי שֶׁלֹּא לְדַעַת הוּא פָּסוּל בִּפְשִׁיטוּת.

וְאַף שֶׁכָּתַב הר"ש פ"ט דְּפָרָה מ"ג שֶׁמְּוּתָּר לִיתֵּן מֵי חַטָּאת מִכְּלִי לִכְלִי אַחֵר. מ"מ זֶה רַק כְּשֶׁנִּתְמַלֵּא בַּתְּחִילָּה לְשֵׁם חַטָּאת.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּבָאֱמֶת אֵין זֶה כְּמוֹ שֶׁנִּתְמַלֵּא בִּכְלִי. וְרַק הוּא מִצַּד שֶׁנִּפְסַק מֵחִיּוּתוֹ וכמש"ל.

אֲבָל אִם לֹא הָיָה צָרִיךְ מַיִם חַיִּים. הָוֵי סָגֵי שַׁפִּיר בְּמַה שֶׁיַּגִּיחַ הַכְּלִי תַּחַת הַקִּילּוּחַ לְשֵׁם מֵי חַטָּאת.

כִּי עִיקַּר הַמִּילּוּי נִקְרָא בְּשָׁעָה שֶׁמַּגִּיעַ לְשׁוּלֵי הַכְּלִי וכמש"ל: י) ולפ"ז הָא דְּאִיתָא בַּזְּבָחִים שָׁם נָתַן יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ עֲלֵי יְרָקוֹת כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ מַיִם לְחָבִיּוֹת פְּסוּלִין מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן הֲוָיָתוֹ בְּטָהֳרָה.

וְקָאָמַר עֲלָהּ אר"ח אר"י זֹאת אוֹמֶרֶת אֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי דָּמֵי. הַכַּוָּנָה דְּכֵיוָן שֶׁהִגִּיעוּ הַמַּיִם לַאֲוִיר הֶחָבִיּוֹת כְּבָר נִפְסַק חִיּוּתָם.

וְכֵיוָן שֶׁהֻפְסַק זֶה נַעֲשָׂה ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. א"כ הַמַּיִם פְּסוּלִים ממ"נ.

דְּאִם נֵיזִיל בָּתַר שְׁעַת יְרִידַת הַמַּיִם לְשׁוּלֵי הֶחָבִיּוֹת שֶׁיֵּרְדוּ בְּטָהֳרָה. הֲרֵי בָּאוּ מֵהָאֲוִיר שֶׁכְּבָר נִפְסַק חִיּוּתָם וְלָא הָוֵי מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי.

וְאִם נֵיזִיל בָּתַר מַה שֶׁמְּקַלְּחִים מֵהַמַּעְיָן שֶׁהוּא מַיִם חַיִּים וְיוֹרְדִים מִשָּׁם לְהַכְּלִי. הֲרֵי זֶה הַקִּילּוּחַ בָּא ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה.

וְזֶהוּ שפירש"י שָׁם בד"ה זֹאת אוֹמֶרֶת דְּאִינִימָא אֲוִיר לָאו כִּכְלִי. א"כ לָא הָוֵי הַנָּיָתוֹ ע"י דָּבָר המקב"ט דְּהָא הַמַּיִם בָּאִים מִן הָאֲוִיר וְהָוֵי כְּנוֹתֵן יָדוֹ בְּצִינּוֹר מָשׁוּךְ מִן הַקִּילּוּחַ עָשָׂר אַמּוֹת.

הַכַּוָּנָה שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַמַּיִם בָּאֲוִיר וְנִמְשָׁכִין מִן הַמַּעְיָן הָוֵי מַיִם חַיִּים. וְאַחַ"כ כְּשֶׁיּוֹרְדִים הַמַּיִם לְשׁוּלֵי הַכְּלִי הָוֵי שֹׁפִיר הֲוָיָתוֹ בְּטָהֳרָה וכמש"ל: יא) וּבָזֶה יֵשׁ לְבָאֵר דִּבְרֵי התו' בְּפִסְחִים ל"ד ע"ב שֶׁכָּתְבוּ דְּמֵי חַטָּאת שֶׁבַּכְּלִי מִיקְרֵי תְּלוּשִׁים אַף שֶׁמְּחֻבָּרִים.

וְאֵין לָזֶה בֵּיאוּר. ולפמ"ש א"ש דְּכַוָּנָתָם שֶׁהַקִּילּוּחַ מְחֻבָּר לְמַעְיָן וכמש"ל.

ובפנ"י בְּפִסְחִים שָׁם כָּתַב לְבָאֵר פירש"י וּדְבָרָיו דְּחוּקִים מְאוֹד מִכַּמָּה טְעָמִים. וּבְיוֹתֵר מש"ש דְּכָשֵׁר אִם הַקְּדִים מַיִם לְעָפָר אוֹ עָפָר לַמַּיִם וְהֵבִיא כֵּן מִסּוֹטָה ט"ז.

וְשָׁם אִיתָא זֶה רַק לר"ש דְּלָא דְּרִישׁ חִיּוּתָן בִּכְלִי ע"ש. וְרַבָּנָן ס"ל שָׁם בֶּאֱמֶת דְּעָפָר קוֹדֵם לַמַּיִם פָּסוּל.

וע' מָהַרְשָׁ"א בְּסוֹטָה שָׁם וַאֲקַצֵּר]. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּסֵוּגְיָא דִּזְבָחִים שָׁם וְכֵן לְבָאֵר מַה שֶּׁקָּשָׁה לִי טוּבָא לָמָּה לֹא הֵבִיא הָרַמְבַּ"ם הָא דְּחָבִיּוֹת שֶׁמְּנֻקָּבוֹת תַּחַת הַזִּינּוֹק דְּמַיְיתֵי הַשַּׁ"ס שָׁם אַדְּאֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לְהַאֲרִיךְ: יב) עכ"פ שָׁמַעְנוּ שֶׁכָּל עִיקָּר הוֹכָחַת הַשַּׁ"ס בִּזְבָחִים דַּאֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי הוּא רַק בְּמֵי חַטָּאת שֶׁצָּרִיךְ שֶׁלֹּא יֻוְפְסַק מֵחִיּוּתוֹ עַד שֶׁיֵּרֵד לְשׁוּלֵי הַכְּלִי.

אֲבָל גַּבֵּי מִקְוֶה שא"צ מַיִם חַיִּים. בְּזֶה שַׁפִּיר לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר אֲוִיר מִקְוֶה כְּמִקְוֶה מְשׁוּם דְּאָסוּר לִטְבֹּל בַּאֲוִיר וכפירש"י בַּחֲגִיגָה י"ט שֶׁלֹּא אָמְרָה תּוֹרָה שֶׁיַּעֲשׂוּ מִקְוֶה בַּאֲוִיר וכמש"ל.

וא"כ עִיקַּר הֲוָיַית הַמִּקְוֶה הוּא בָּעֵת שֶׁיּוֹרֵד לְשׁוּלֵי הַמִּקְוֶה וְקַרְקָעָה. וְשַׁפִּיר הָוֵי הֲוָיָתוֹ בְּטָהֳרָה.

וְאַף שֶׁאֵינִי כַּדֵּי לַחֲלֹק עַל הח"ס. בכ"ז לענ"ד הַדְּבָרִים בְּרוּרִים מִכָּל הָנֵי טַעְמֵי שֶׁכָּתַבְנוּ וְרַק לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָבָ"ד דס"ל דא"צ הֲוָיָה בְּטָהֳרָה רַק לְזָב דְּבָעֵי מַיִם חַיִּים.

לְדִידְהוּ שַׁפִּיר יֵשׁ לְדַמּוֹת דִּין מִקְוֶה לְדִין מֵי חַטָּאת לְעִנְיַן אֲוִיר וַאֲקַצֵּר כִּי גַּם בָּזֶה יֵשׁ מָקוֹם לְחַלֵּק: יג) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר שא"צ כְּלָל לְחַבֵּר סִילּוֹן שֶׁל עֵץ לְהַצִּינּוֹר שֶׁל מַתֶּכֶת. דְּכֵיוָן שֶׁהַצִּינּוֹר אֵינוֹ מַגִּיעַ לַקַּרְקַע הַמִּקְוֶה.

מִיקְרֵי שַׁפִּיר הֲוָיָתוֹ בְּטָהֳרָה בְּמַה שֶׁעוֹבֵר דֶּרֶךְ הָאֲוִיר לַמִּקְוֶה. וַהֲרֵי מְפוֹרָשׁ בש"ע סי' ר"א סמ"ח שֶׁצָּרִיךְ לְחַבֵּר סִילּוֹן שֶׁל עֵץ.

אֲבָל בֶּאֱמֶת א"ש דְּתֵיכֶף כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַקִּילּוּחַ הָרִאשׁוֹן לְקַרְקַע הַמִּקְוֶה. שׁוּב הַמַּיִם שֶׁבְּגוֹבַהּ הַקִּילּוּחַ עַד הַצִּינּוֹר הֵם בְּמִקְוֶה מַמָּשׁ כִּי הֲלֹא אֵין הֶפְסֵק אֲוִיר בֵּינְתַיִם.

וא"כ הָוֵי הֲוָיָתוֹ ע"י דָּבָר המקב"ט כִּי הַקִּילּוּחַ נוֹגֵעַ לְהַצִּינּוֹר מַמָּשׁ. וְלָזֶה צָרִיךְ לְחַבֵּר סִילּוֹן שֶׁל עֵץ כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הֶפְסֵק בֵּין הַצִּינּוֹר שֶׁל מַתֶּכוֹת לְהַמִּקְוֶה.

אֲבָל מְשֻׁוָּפָּע א"צ וּכְמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בס"ד: יד) וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה עַל דְּבָרֵינוּ מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ שֶׁכָּתַב בְּהִלְכוֹת מִקְוָאוֹת סי' י"ב שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת סִילּוֹן שֶׁל עֵץ בְּסוֹף הַצִּינּוֹר שֶׁל מַתָּכוֹת אוֹ שֶׁפִּי הַצִּינּוֹר שֶׁל מַתֶּכֶת לֹא יַגִּיעַ עַל אֲוִירוֹ שֶׁל מִקְוֶה רַק יִשָּׁאֵר פִּי הַצִּינּוֹר חוּץ לַמִּקְוֶה מְשׁוּם דַּאֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי וְהֵבִיא הַךְ דִּזְבָחִים שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

וּמַשְׁמַע לְכָאוֹרָה דס"ל שֶׁכְּשֶׁמַּגִּיעַ לָאֲוִיר הַמְּקֹוָה מִיקְרֵי הֲנָוָיָתוֹ ע"י דָּבָר המק"ט. דאלת"ה לָמָּה לִיהּ לַאֲתוּיֵי הָא דַּאֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי דהול"ל כִּפְשׁוּטוֹ שֶׁכֵּיוָן שֶׁיּוֹרְדִים הַמַּיִם מֵהַצִּינּוֹר לִשׁוּלֵי הַמְּקֹוָה.

מְמֵילָא הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים הַסְּמוּכִים לְצִינּוֹר וּדְבוּקִים בְּקִילּוּחַ הַמַּיִם לְשׁוּלֵי הַמְּקֹוָה הָוֵי הַנָּוָיָתָן ע"י דָּבָר המק"ט וכמש"ל שֶׁזֶּהוּ הַפָּסוּל בָּזֶה. וּלְפָלֵא שֶׁלֹּא הֵבִיא הח"ס דִּבְרֵי הָרֹא"ש הַנָּ"ל: טו) אֲבָל בָּאֵמֶת הָרוֹאֶה בְּדִבְרֵי הָרֹא"ש בְּעַיִן בּוֹחֶנֶת יִרְאֶה דלק"מ וְאַדְרַבָּא עוֹד מוּכָח כְּדָבָרֵינוּ בס"ד דְּהָא הָרֹא"ש כָּתַב שָׁם שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּאוֹפֶן שֶׁהַצִּינּוֹר לֹא יַגִּיעַ עַל אֲוִירוֹ שֶׁל מְקֹוָה.

וְהֵבִיא ע"ז סֵוגְיָא דִּזְבָחִים דְּבָעֵי אֲוִיר שֶׁסּוֹפוֹ לָנוּחַ אִי כְּמֻנָּח דְּמִי וְדַפְשָׁטָה מְקַבֶּלֶת דָּם מִמְּזָרָק וּמַיְיתִי ג"כ הָא דְּמַיְיתִי הַשַּׁ"ס רְאָיָה מִנָּתָן יָדוֹ שֶׁיַּעַבְרוּ הַמַּיִם לְחָבִיּוֹת וּמַסִּיק וְז"ל מוּכָח בְּהֶדְיָא דַּאֲפִילּוּ הֶעֱבִיר הַמַּיִם עַד הֶחָבִית ע"י דָּבָר המק"ט לָא מִיפַּסְלִי אִם לֹא שֶׁיַּגִּיעַ אוֹתוֹ דָּבָר המק"ט עַד אֲוִיר הַכְּלִי עכ"ל.

הֲרֵי שֶׁלֹּא הֵבִיא זֶה לְהוֹכָחָה דַּאֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי. וּבְזֶה הָוֵי סַגִּי בִּרְאָיָה דְּמִזָּרָק לְחוּד.

וְעִיקַּר רְאָיָתוֹ שֶׁאִם לֹא הִגִּיעַ מַמָּשׁ לַאֲוִיר כְּלִי סַגִּי בְּמַשֶּׁהוּ הֶפְסֵק וְתוּ לָא מִיקְרֵי הֲנָוָיָתוֹ ע"י דָּבָר המקב"ט. אֲבָל כְּשֶׁמַּגִּיעַ לַאֲוִיר הַכְּלִי בָּזֶה וַדַּאי לָא מִיקְרֵי הֲנָיָה ע"י דָּבָר המק"ט רַק כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַקִּילּוּחַ לְשׁוּלֵי הַמְּקֹוָה וכמש"ל.

וְלֹא הִזְכִּיר זֶה הָרֹא"ש מִשּׁוּם דְּלָא נָחִית לְהָכִי. ונ"מ רַק אִם יָרַד מְעַט מֵהַצִּינּוֹר לַמְּקֹוָה וְנִפְסַק הַקִּילּוּחַ קוֹדֶם שֶׁהִגִּיעוּ הַמַּיִם לְשׁוּלֵי הַמְּקֹוָה.

אָז זֶה הַמְּעַט לָא מִיקְרֵי הֲנָיָה ע"י דָּבָר המקב"ט וכמש"ל דְּכֵיוָן שֶׁאֵין רָאוּי לְהַטְבִּיל בַּאֲוִיר מְמֵילָא הָוֵי הַיְרִידָה מִן הָאֲוִיר לְשׁוּלֵי הַמְּקֹוָה הֲנָיָה בְּטָהֳרָה. וְלָזֶה לֹא נָחִית כְּלָל הָרֹא"ש שָׁם.

וְכֵן בשו"ע סְעִיף מ"ח מֵבִיא דִּבְרֵי הָרֹא"ש שֶׁאִם הַמַּיִם נוֹפְלִים מֵהַצִּינּוֹר עַל שְׂפַת הַמְּקֹוָה מִבַּחוּץ מִיקְרֵי הֲנָוָיָתוֹ ע"י טָהֳרָה. וְלֹא הֵבִיא הַצַּד הַשֵּׁנִי שֶׁאִם הַצִּינּוֹר מַגִּיעַ לָאֲוִיר מִיקְרֵי הוי' ע"י דָּבָר המק"ט.

וְהַיְינוּ כמש"ל שֶׁזֶּה לֹא נִזְכַּר כְּלָל בְּדִבְרֵי הָרֹא"ש. וְלָזֶה נלע"ד עִיקַּר כמ"ש בס"ד:טז) עכ"פ בנ"ד אֵין שׁוּם חֲשָׁשׁ פְּסוּל בְּמְקֹוָה זוֹ אִם רַק יֵשׁ בְּמַעְיָן שִׁיעוּר מְקֹוָה.

וְאַף אִם הַצִּינּוֹר הוֹלֵךְ קָצָת בְּשִׁיפּוּעַ ג"כ אֵין חֲשָׁשׁ מִשּׁוּם שֶׁהַמַּיִם רוֹאִים פְּנֵי הַמְּקֹוָה וּכְמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְהָרַב שֶׁצִּוָּה לַעֲשׂוֹת נְקָבִים בְּצִינּוֹר נִרְאֶה שֶׁחָשַׁשׁ לַהֲנָיָתוֹ ע"י דָּבָר המקב"ט.

וּכְבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁאֵינוֹ כְּלוּם. וְגַם הַתַּקָּנָה אֵינָהּ תַּקָּנָה דְּרַק כְּלִי קִיבּוּל שֶׁנִּיקָּב בָּטֵל מִמֶּנּוּ תּוֹרַת כְּלִי.

אֲבָל בִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִין שְׁמוֹ עָלָיו וּמִשְׁתַּמֵּשׁ לִמְלַאכְתּוֹ שֶׁהֲרֵי עוֹבְרִים הַמַּיִם יָפֶה דֶּרֶךְ הַצִּינּוֹר הַזֶּה וַדַּאי שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה. וְרַק גַּבֵּי סִילּוֹנוֹת שֶׁל עֵץ נִזְכַּר בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁיַּעֲשׂוּ בָּהֶם נְקָבִים.

כְּדֵי שֶׁאִם יִסְּטוּ הַמַּיִם בָּהֶם בֵּית קִיבּוּל. לֹא יְהִי עֲלֵיהֶם תּוֹרַת כְּלִי מִצַּד הַנְּקָבִים שֶׁבָּהֶם.

אֲבָל בִּכְלִי מַתָּכוֹת לָא שַׁיָּיךְ זֶה כמ"ש הח"ס סי' ר"א וע"ש שֶׁכָּתַב ג"כ שא"צ לַעֲשׂוֹת נְקָבִים בְּצִינּוֹרוֹת: יז) וּמַה שֶּׁצִּוָּה הָרַב לְהַעֲמִיד בְּמִקְוֶה אַרְגַּז עִם עָפָר וְטִיט שֶׁיֵּרְדוּ הַמַּיִם מִן הַצִּינּוֹר עַל הָאַרְגָּז וּמִשָּׁם לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה.

נִרְאֶה טַעְמוֹ כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לְהַמַּיִם הַמְּשָׁכָה עַל עָפָר כדקיי"ל בסי' ר"א סמ"ו. וְהִנֵּה חָשַׁב לְתַקֵּן וְקִילְקֵל הַרְבֵּה דְּהָא הָאַרְגָּז הָוֵי כְּלִי.

וְהַמַּיִם שֶׁיּוֹרְדִים דֶּרֶךְ הַכְּלִי הו"ל שְׁאוּבִים דְּאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יְחַטְּטוּ הַמַּיִם בְּהֶמְשֵׁךְ הַזְּמַן חָלָל בְּתוֹךְ הֶעָפָר והו"ל בֵּית קִיבּוּל וכדקיי"ל בסי' ר"א ס"ח. וּכְבָר הֶחֱמִיר בְּזֶה הַרְבֵּה בנו"ב מ"ת סי' קל"ט וְאַף בְּדִיעֲבַד.

וא"ל שֶׁכֵּיוָן שֶׁבִּיטְּלוּ הֶעָפָר שָׁם לְהַכְּלִי וּלְהַמְּקוֶה בָּטְלָה מִתּוֹרַת כְּלִי. דז"א דְּרַק בְּנוֹתֵן עָפָר ע"ג קַרְקַע שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁבִּטְּלוֹ שָׁם וְהָוֵי כְּקַרְקַע כִּדְאִיתָא בְּאָהֳלוֹת פט"ו וּבְסֻכָּה דַּף ד'.

אֲבָל בִּכְלִי לֹא שָׁמַעְנוּ שֶׁיִּבַּטֵּל. וּמִשְׁנָה מְפוֹרֶשֶׁת הִיא בִּכֵּלִים פ"כ שֶׁכְּלִי לֹא בָּטְלָה לְקַרְקַע עַד שֶׁיִּקָּבְעֶנָּה וְיִבְנוּ עָלֶיהָ ע"ש ועמש"ל ס' ס"ד בָּזֶה.

וְלָזֶה צָרִיךְ לְהָסִיר הָאַרְגָּז מִשָּׁם. וְאַף שֶׁנַּעֲשָׂה נָקֵב בְּשׁוּלֵי הָאַרְגָּז מ"מ אֵין כְּדַאי לְהַשְׁהוֹתוֹ שָׁם מִכַּמָּה טְעָמִים וְגַם כִּי יֵשׁ מָקוֹם לָחוּשׁ שֶׁהֶעָפָר שֶׁבִּטְּלוֹ שָׁם יְהֵא סְתִימָה לְהַנָּקֵב.

וע' יו"ד סי' ר"א ס"ז. וְכֵן מְפוֹרָשׁ בפ"ד דְּמִקְוָאוֹת מ"ג שֶׁאִם נִכְבַּשׁ עָפָר בְּבֵית קִיבּוּל וְנִתְבַּטֵּל שָׁם בְּטַל קִיבּוּלוֹ וע' ב"י סי' ר"א מ"ש בָּזֶה בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וְסָפָר יְרֵאִים.

וא"כ ה"ה הָכָא כֵּיוָן שֶׁנִּכְבַּשׁ עָפָר בְּתוֹךְ הַנָּקֵב וְנִתְבַּטֵּל שוב הו"ל כְּלִי קִיבּוּל כֵּיוָן דְּחָזֵינַן שֶׁעָפָר מִתְבַּטֵּל לִכְלִי וַאֲקַצֵּר. וענו"ב מ"ת סי' קמ"ב: יח) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לָדוּן דְּהָוֵי ג"כ ע"י אַרְגַּז זֶה הֲוָיָתוֹ ע"י דָּבָר המקב"ט וְהָוֵי פָּסוּל דְּאוֹרָיְיתָא אַף י"ל דְּכֵיוָן שֶׁגַּם בְּלֹא הָאַרְגָּז הָיוּ בָּאִים הַמַּיִם לַמִּקְוֶה לָא מִיקְרֵי זֶה הֲוָיָתוֹ ע"י דָּבָר המק"ט וכדקיי"ל בסי' ר"א סל"ה ע"ש: וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת ע"ז מפירש"י בִּזְבָחִים כ"ה ע"ב ד"ה זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁכָּתַב שָׁם דְּאִם נֶאֱמַר דַּאֲוִיר כְּלִי לָאו כִּכְלִי לָא מִיקְרֵי הֲוָיָה ע"י דָּבָר המק"ט כֵּיוָן שֶׁיּוֹרֵד מִן הָאֲוִיר וְהָוֵי כְּנוֹתֵן יָדוֹ בְּצִינּוֹר מָשׁוּךְ מִן הַקִּילּוּחַ עָשָׂר אַמּוֹת.

וְקָשֶׁה טוּבָא לָמָּה נָקִיט בְּצִינּוֹר דְּהָא בכה"ג אַף אִם נוֹתֵן יָדוֹ בְּתוֹךְ הַצִּינּוֹר סָמוּךְ לְקָצֵהוּ שֶׁלְּצַד הַכְּלִי אוֹ לְהַמְּקוֶה ג"כ כָּשֵׁר. דְּהָא אַף בְּלֹא יָדוֹ הָיוּ הַמַּיִם יוֹרְדִים לַמִּקְוֶה דֶּרֶךְ הַצִּינּוֹר וְזֶה לֹא מַקְרֵי הֲוָיָה ע"י דָּבָר המקב"ט כַּנַ"ל.

וע"כ צ"ל דס"ל לְרַשְׁ"י דְּאַף בכה"ג מִיקְרֵי הֲוָיָה בְּטֵוְמְאָה. אֲבָל בָּאֱמֶת ז"א דמפירש"י שָׁם בד"ה נָתַן יָדוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם וְז"ל קִילּוּחַ הַיּוֹרֵד מֵהֵר מְעֻוָּקָם שֶׁמִּשַּׁפֵּעַ וְעוֹלֶה וְאֵין הַקִּילּוּחַ יוֹרֵד לְחָבִיּוֹת וְנָתַן יָדָיו לְמַעְלָה מֵרֹאשׁ הַצִּינּוֹר לַעֲשׂוֹת כְּעֵין מַרְזֵב כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ הַמַּיִם דֶּרֶךְ יָדוֹ לְחָבִית עכ"ל.

הֲרֵי שֶׁדִּקְדֵּק וְכָתַב שֶׁבְּלֹא יָדָיו לֹא הָיָה הַקִּילּוּחַ יוֹרֵד לְחָבִיּוֹת. וּמִשְׁמַע שֶׁאִם גַּם בלא"ה הָיָה יוֹרֵד לְחָבִיּוֹת.

לָא מִיקָרֵי הֲוָיָה ע"י דָּבָר המקב"ט. ומ"ש רַשִׁ"י שֶׁמַּנִּיחַ יָדוֹ בַּצִּינּוֹר נִרְאֶה הַכַּוָּנָה שֶׁמַּנִּיחַ יָדוֹ בְּקָצֶה הַצִּינּוֹר כְּדֵי שֶׁיֵּרֵד הַקִּילּוּחַ לְתוֹךְ הֶחָבִיּוֹת וּכְגוֹן שֶׁהַקִּילּוּחַ מְעֻוָּקָם וּכְעֵין שפירש"י גַּבֵּי נָתַן יָדוֹ.

וע"י יָדוֹ מַטֶּה אֶת הַקִּילּוּחַ שֶׁיֵּרֵד לְחָבִיּוֹת אַף שֶׁעֲדַיִן רָחוֹק עָשָׂר אַמּוֹת. וּבְלֹא יָדוֹ הָיָה הַצִּינּוֹר מְקַלְּחַ לְצַד אַחֵר.

כֵּן מֻוכְרָחִים אָנוּ לְפָרֵשׁ בְּדִבְרֵי רַשִׁ"י. ובנ"ד יֵשׁ לָדוּן שֶׁהָאַרְגַּז יְהֵא דֵּינוֹ כִּכְלִי אֲדָמָה וַאֲקַצֵּר: וּמַה שֶּׁרָצָה הָרַב לְתַקֵּן ע"י הָאַרְגָּז שֶׁיְּהֵא כְּהַמִּשְׁכָּה הוּא ג"כ טָעוּת כִּי הַמִּשְׁכָּה הוּא דַּוְוקָא ע"ג קַרְקַע עוֹלָם וְלֹא עַל עָפָר שֶׁבִּכְלִי ועכ"פ צָרִיךְ לְהָסִיר הָאַרְגָּז מִשָּׁם: סִימָן סו יט) וּמַה שֶּׁיֵּשׁ לָדוּן עוֹד בְּמִקְוֶה זוֹ דְּהִנֵּה הח"ס כָּתַב בסי' ר"ג ורי"ב שֶׁאֶצְלָם עָשׂוּ מִקְוֶה בְּאוֹפֶן שֶׁשָּׁפְכוּ שְׁאוּבִים לְתוֹךְ מִקְוֶה אַחַת עַד שֶׁמִּמִּקְוֶה הַהִיא יָרְדוּ לַמִּקְוֶה הַשֵּׁנִית.

וְכָתַב שָׁם שֶׁלְּדַעַת הַשַּׁ"ךְ בסי' ר"א סקמ"א וס"ק קי"ב יֵשׁ לְהַחְמִיר וְלֶאֱסֹור בְּמִקְוֶה כָּזוֹ. אַךְ כְּבָר חָלַק הנו"ב עַל הַשַּׁ"ךְ בָּזֶה וּלְזֶה מַכְשִׁיר לְכַתְּחִלָּה ע"ש.

והנו"ב מ"ת סי' קמ"א הֵבִיא דִּבְרֵי הַשַּׁ"ךְ בסקמ"א שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יְרֻחָם שֶׁאִם נָתְנוּ שְׁאוּבִים לַמַּעְיָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מ' סְאָה וְהָלְכוּ אוֹתָן הַמַּיִם לַמִּקְוֶה רִיקָנִית שֶׁמַּתִּירִין לִטְבּוֹל בּוֹ. וְדִקְדֵּק הַשַּׁ"ךְ דְּמַשְׁמַע שֶׁיֵּשׁ אוֹסְרִין וּלְזֶה טוֹב לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה.

וְתָמַהּ הנו"ב שָׁם דְּהָא מְפֹרָשׁ בְּרַבֵּינוּ יְרֻחָם שָׁם אַחַ"כ שֶׁיֵּשׁ אוֹסְרִין וְהוּבָא בַּשַּׁ"ךְ ס"ק קי"ב שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁאִם חִיבֵּר מִקְוֶה שָׁאוּב לְמִקְוֶה כָּשֵׁר ע"י נֶקֶב כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד וְאַחַ"כ נִפְסַק הַחִיבּוּר נִסְתַּפְּקוּ הַמְפָרְשִׁים שֶׁאֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁחוֹזֵר לִפְסוּלוֹ כְּמוֹת שֶׁהָיָה.

וְעוֹד תָּמַהּ הנו"ב שָׁם עַל גּוּף חוּמְרָא זוֹ דְּהָא מְפֹרָשׁ בפ"ו דְּמִקְוָאוֹת מ"ג וְהוּבָא לַהֲלָכָה בסי' ר"א סנ"ה שֶׁכָּשֵׁר אַף שֶׁנִּפְסַק כמ"ש הַשַּׁ"ךְ ס"ק קי"כ וְלָזֶה דָּחָה דִּבְרֵי הָאוֹסְרִים מֵהֲלָכָה וְהִסְכִּים עִמּוֹ הח"ס שָׁם: כ) ולענ"ד דִּבְרֵי הַשַּׁ"ךְ וְרַבֵּינוּ יְרֻחָם נְכוֹנִים.

דמ"ש הַשַּׁ"ךְ בס"ק מ"א לְדַקְדֵּק מִלְּשׁוֹן יֵשׁ מַתִּירִים שֶׁיֵּשׁ אוֹסְרִים וְלֹא הֵבִיא הָא דס"ק קי"ב צָדְקוּ דְּבָרָיו מְאוֹד. דְּהָא י"ל דְּרַק שָׁם שֶׁהַמִּקְוֶה הָיָה מְקוֹדָם פָּסוּל וְאַחַ"כ הֻכְשַׁר ע"י הַחִיבּוּר וְהַשָּׁקָה עִם מִקְוֶה כָּשֵׁר דֶּרֶךְ נֶקֶב.

לָזֶה שַׁפִּיר י"ל שֶׁכְּשֶׁנִּפְסַק חוֹזֵר לִפְסוּלוֹ אֲבָל הָכָא שֶׁהַשְּׁאוּבִין כְּשֶׁיָּרְדוּ לַמִּקְוֶה כְּבָר הֻכְשְׁרוּ וְהֵם בִּכְלַל כָּל מֵי הַמִּקְוֶה וְנִתְעָרְבוּ עִמָּם. שַׁפִּיר י"ל שֶׁאַף שֶׁהָלְכוּ מִשָּׁם לְמִקְוֶה רִיקָנִית ג"כ לֹא יְחַזְרוּ לִפְסֹול אַף שֶׁנִּפְסְקוּ מִמִּקְוֶה הֶכְשֵׁירָה דְּהָוֵי כְּאִלּוּ הִמְשִׁיכוּ מַיִם מִמִּקְוֶה לְמִקְוֶה.

וְלָזֶה הֻצְרַךְ הַשַּׁ"ךְ לְדַקְדֵּק מִלְּשׁוֹן יֵשׁ מַתִּירִין שֶׁיֵּשׁ אוֹסְרִין וְזֶה בָּרוּר בְּדַעַת הַשַּׁ"ךְ וְלֹא כהנוב"י שֶׁדִּימָּה זֶה לָזֶה בִּפְשִׁיטוּת. וַהֲרֵי מוּכָח כֵּן מהרי"ו בְּעַצְמוֹ שֶׁהֵבִיא דַּעַת הַיֵּשׁ מַסְתַּפְּקִים גַּבֵּי מִקְוֶה שָׁאוּב שֶׁנִּתְחַבֵּר לְכָשֵׁר וְנִפְסַק.

וְלֹא הֵבִיא דַּעְתָּם גַּבֵּי דִּין דָּמִים שְׁאוּבִים שֶׁנָּתְנוּ לַמִּקְוֶה וְהָלְכוּ מִשָּׁם לְמִקְוֶה רִיקָנִית שֶׁדִּין זֶה נִזְכַּר מְקוֹדָם ברי"ו שכ וע"כ צָרִיךְ לְחַלֵּק כמש"ל לְדַעַת הַשַּׁ"ךְ: כא) וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הנו"ב עַל הָרַבֵּינוּ יְרֻחָם מֵהָא דקיי"ל שֶׁאַחַר הַהֶפְסֵק כְּשֵׁירָה הַמִּקְוֶה.

וְזֶה קָשֶׁה גַּם עַל הַשָּׁ"דּ שֶׁהֵבִיא בס"ק קי"ב דַּעְתּוֹ לַהֲלָכָה. נלע"ד בָּזֶה דְּהִנֵּה קָשֶׁה עַל הַשָּׁ"דּ שֶׁהֵבִיא שָׁם דִּבְרֵי ר"י וְז"ל ור"י כָּתַב שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ הַמְפָרְשִׁים אִם נִשְׁאַר הַשָּׁאוּב בְּהֶכְשֵׁירוֹ אוֹ כֵּיוָן שֶׁנִּסְתַּם הַנָּקֵב חוֹזֵר לִפְסוּלוֹ עכ"ל.

וְקָשֶׁה טוּבָא דְּהָא אַיְירֵי הש"ע שָׁם בסנ"ב בְּמִקְוֶה פְּסוּלָה מִן הַתּוֹרָה כמ"ש הַשָּׁ"דּ שָׁם ס"ק ק"ט. וּשְׁאוּבִין הָוֵי רַק דְּרַבָּנָן לְדַעַת הב"י אַף בְּכֻלּוֹ שָׁאוּב כמ"ש הַשָּׁ"דּ שָׁם ס"ק י"ז.

וצ"ל דס"ל לְרַבֵּינוּ יְרֻוחָם דְּכֻלּוֹ שָׁאוּב הָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא וּכְיָדוּעַ שֶׁהוּא תַּלְמִיד הָרֹא"שׁ וס"ל כְּהָרֹא"שׁ דס"ל הָכִי. וְכֵן מוּכָח מִדְּמַצְרִיךְ הרי"ו בִּנְתִיב כ"ו ח"ה לְעִנְיַן שָׁאוּב שֶׁיִּהְיֶה מְחֻבָּר כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד.

וע"כ ס"ל דְּהָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא. דִּבְדִרַבָּנָן סַגִּי בְּכִשְׁעָרָה וכדקיי"ל בסי' ר"א סנ"ג.

וְהַשָּׁ"דּ לֹא הֵבִיא זֶה לְדַעַת הַמְחַבֵּר. רַק לְדִינָא שָׁאנוּ פּוֹסְקִים דְּהָוֵי מה"ת כמ"ש הָרַמָ"א בְּסָעִיף ג'.

וּמִמֵּילָא י"ל דְּרַק בְּפְסוּל דְּאוֹרָיְיתָא ס"ל לְהַיֵּשׁ מִסְתַּפְּקִים לְהַחְמִיר כְּשֶׁנִּפְסַק שֶׁחָזַר לִפְסוּלוֹ דְּכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ עַל הַמַּיִם פְּסוּל עַצְמִי לֹא הֶוְכְּשְׁרוּ ע"י הַשָּׁקָה לְעוֹלָם. אֲבָל בְּפְסוּל דְּרַבָּנָן שַׁפִּיר אָמְרִינַן דְּכֵיוָן שֶׁהֶוְכְּשְׁרָה שָׁעָה אַחַת ע"י הַשָּׁקָה שׁוּב לֹא גָּזְרוּ רַבָּנָן שֶׁיַּחֲזוֹר לִפְסוּלוֹ.

וּמַה שֶׁהֵבִיא הנו"ב רְאָיָה מֵהָא דפ"ו דְּמִקְוָאוֹת מ"ג ובש"ע סנ"ה. לענ"ד אֵין מֻכְרָח כְּלַל שָׁם לוֹמַר שֶׁכְּשֶׁנִּפְסַק אֵין חוֹזֵר לִפְסוּלוֹ.

וּמַה שֶׁהֵבִיא מֵהַשָּׁ"דּ ס"ק ק"כ ג"כ אֵינוֹ מֻכְרָח. וְשָׁם כָּתַב רַק שֶׁצָּרִיךְ שֶׁהַמַּיִם לֹא יִהְיוּ זוֹחֲלִין אֲבָל לֹא שֶׁיֵּיבָּסֵק לְגַמְרֵי כִּי אִם יֵיבָּסֵק שׁוּב אֵין בָּהּ שִׁיעוּר מִקְוֶה דְּאַיְירֵי שָׁם בְּמִקְוֶה שֶׁל עֶשְׂרִים סְאָה וּמְבֹאָר שָׁם שֶׁהַטּוֹבֵל עָלֶתָה לוֹ טְבִילָה ע"י שֶׁנִּתְחַבֵּר לְהַשָּׁאוּב.

וְהָא דִּתְנַן שָׁם הַמִּקְוָאוֹת טְהוֹרִין. הַיְינוּ בְּשָׁעַת חִיבּוּרָן.

דְּאַחַר שֶׁהֶוְּפְסְקוּ לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר טְהוֹרִין דְּהָא שְׁנַיִם מֵהֶם הָיוּ גַּם מִקְוֶה טְהוֹרִין רַק שֶׁאֵין בָּהֶם כַּשִּׁיעוּר. וְדוֹחֵק לוֹמַר דקמ"ל שֶׁלֹּא נִפְסְלוּ בְּחִיבּוּר הַשְּׁאוּבִין וע"ש בר"ש.

וְהָא דִּמְבֹאָר בַּמְחַבֵּר סנ"ה שֶׁנִּטְהֲרוּ הַשְּׁאוּבִין אַף כְּשֶׁנִּפְסְקוּ. י"ל דִּלְטַעְמֵיהּ אָזִיל דס"ל דְּכֻלּוֹ שָׁאוּב דְּרַבָּנָן וּלְזֶה אֵינוֹ חוֹזֵר לִפְסוּלוֹ וכמש"ל.

וע' מהרי"ק שׁוֹרֶשׁ קנ"ו שֶׁמְּפָרֵשׁ דְּאַיְירֵי בְּמַעְיָן דְּלָא מִיפְסָל בְּזוֹחֲלִין וע' בב"י בָּזֶה וַאֲקַצֵּר. ועכ"פ הֲרָאתִי בע"ה שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְדַעַת הַמַּחְמִירִים שֶׁהֵבִיא הרי"ו וְהַשָּׁ"דּ.

וא"כ יֵשׁ לָחוּשׁ לָזֶה: כב) וְעוֹד נִרְאֶה דְּהָא דסי' ר"א בַּשָּׁ"דּ ס"ק מ"א בְּנָתַן שְׁאוּבִים לַמִּקְוֶה וְהָלְכוּ מִשָּׁם לַמִּקְוֶה רֵיקָנִית לָא דָּמֵי כְּלָל לְהָא דְּהֶוְפְסַק שֶׁהִזְכִּרנוּ. דְּשָׁם הָיָה עַל הַמִּקְוֶה שֵׁם פָּסוּל מִתְּחִילָּה.

אֲבָל כָּאן הֲרֵי הֶוְכְּשְׁרוּ הַמַּיִם כְּשֶׁיָּרְדוּ לַמַּעְיָן. וְעַתָּה בָּאוּ בְּהַמְשָׁכָה לַמִּקְוֶה הַשֵּׁנִית.

וּמַה שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁחָזְרוּ לִפְסוּלָן וכמש"ל. ומ"ש הרי"ו יֵשׁ מַתִּירִים דְּמַשְׁמַע שֶׁיֵּשׁ פּוֹסְלִין נִרְאֶה כַּוָּנָתוֹ לְדַעַת הָרָאָבָ"ד דס"ל בְּהָא דְּנָטַל סְאָה וְנָתַן סְאָה דקיי"ל עַד רֻבּוֹ בִּיבָמוֹת דַּף פ"ב דְּקָאֵי גַּם עַל מַיִם שְׁאוּבִים.

וא"כ הָכָא שֶׁהָלְכוּ לַמְּקוֹמָה הַשֵּׁנִית עי"ז שֶׁמּוֹרִיד לָרִאשׁוֹנָה שְׁאוּבִין ה"ז כְּנָתַן סְאָה וְנָטַל סְאָה. וְאַף שֶׁלְּהָרַמְבָּ"ם צָרִיךְ לְחַלֵּק בֵּין אִם נָטַל בְּיָדַיִם וּבֵין שֶׁיָּרְדוּ מֵעַצְמָן ע"י הַשְׁפִּיכָה וכמ"ש הכ"מ בפ"ד מה"מ ה"ז ובב"י סי' ר"א וְהֵבִיא כֵּן מֵהָרַמְבַּ"ן פ' הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת.

אֲבָל הָרָאָבָ"ד בְּבַעֲלֵי הַנֶּפֶשׁ בְּשַׁעַר הַמַּיִם לָא ס"ל סְבָרָא זוֹ. וּכְבָר דִּיבֵּר בָּזֶה הח"ס בסי' רי"ד וְהִסְבִּיר דְּבָרָיו ע"ש.

וְהָרַבִּינוּ יְרֻחָם הֵבִיא שָׁם מִקּוֹדֶם דְּנָתַן סְאָה וְנָטַל סְאָה הָוֵי רַק עַד רֻבּוֹ אַף בִּשְׁאוּבִים. וְאַחַ"כ בְּסוֹף דְּבָרָיו שָׁם הֵבִיא דִּשְׁאוּבִים כָּשֵׁר אַף בְּיוֹתֵר מֵרֻבּוֹ.

וְקָשֶׁה דְּבָרָיו אַהֲדָדֵי. וצ"ל שֶׁמִּתְחִילָּה הֵבִיא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרָאָבָ"ד וְאַחַ"כ הֵבִיא דַּעַת הָרֹא"שׁ וְהָכִי ס"ל וְלָזֶה הֵבִיאוּ בָּאַחֲרוֹנָה [וּמָצָאתִי בב"י סי' ר"א שֶׁהִקְשָׁה דִּבְרֵי הרי"ו אַהֲדָדֵי וְנִשְׁאַר בְּקֻשְׁיָא ולענד"נ כמ"ש בס"ד] וּלְזֶה הֵבִיא גַּבֵּי דִּין שְׁאוּבִין שֶׁשָּׁפַךְ בַּמְּקוֹמָה וְיָרְדוּ לַמְּקוֹמָה רִיקָנִית רַק דַּעַת הַיֵּשׁ מַתִּירִין לְפִי דס"ל כְּדַעַת הָרֹא"שׁ שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

וּלְפָלְא עַל הנו"ב שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה מַחֲלוֹקֶת וְשֶׁהָרָאָבָ"ד ס"ל לִפְסֹל בכה"ג. וְגַם עַל הַשָּׁ"ךְ קָשֶׁה שֶׁהֲוָצְרָךְ לְדַקְדֵּק מִלְּשׁוֹן הרי"ו שֶׁיֵּשׁ פּוֹסְלִין וְלֹא וְלֹא הֵבִיא שֶׁדַּעַת הָרָאָבָ"ד כֵּן וּבְפָרָט שהתשב"ץ ח"א סי' י"ז כָּתַב ג"כ שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר כְּדַעַת הָרָאָבָ"ד: אָכֵן בֶּאֱמֶת ז"א דְּהָא הָרַבִּינוּ יְרֻחָם אַיְירֵי שָׁם בְּמַעְיָן וּבְמַעְיָן לֹא שַׁיָּךְ כְּלָל דִּין דְּנָתַן סְאָה וְנָטַל סְאָה דְּהָא בְּמַעְיָן ס"ל להר"י שָׁם דְּאַף בְּכָל שֶׁהוּ אֵין פּוֹסְלִים בּוֹ שְׁאוּבִין.

וא"צ שֶׁיְּהֵא בּוֹ מִקּוֹדֶם שִׁיעוּר מְקֻוֶה. וא"כ לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר עַד רֻבּוֹ.

וּמִמֵּילָא אַף הַמַּיִם שֶׁיָּרְדוּ לַמְּקוֹמָה הָרִיקָנִית הֲוֻכְשְׁרוּ. וְזֶה מֻכְרָח דאלת"ה הָיָה לוֹ לִפְסֹל גַּם הַמַּעְיָן בְּעַצְמוֹ מִשּׁוּם שֶׁיָּצְאוּ רֹב מֵימָיו לְהָרִיקָנִית.

וכ"כ הָרָאָבָ"ד בבעה"נ לְהֶדְיָא בְּשַׁעַר הַמַּיִם לְחַלֵּק בָּזֶה בֵּין מָעִין לְמְקֻוֶה: כג) וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה דְּהִנֵּה הָרַבִּינוּ יְרֻחָם כָּתַב שָׁם טַעַם הַפּוֹסְלִים בִּשְׁאוּבִין בְּנָטַל סְאָה וְנָתַן סְאָה עַד רֻבּוֹ מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן.

וְהִנֵּה בְּמַעְיָן שֶׁהוֹסִיפוּ עָלָיו שְׁאוּבִים כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים וְהוּבְאוּ בַּשָּׁ"ךְ ס"ק מ"ב שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁנּוֹתוֹסְפוּ הַמַּיִם אֵינוֹ מְטַהֵר בְּזוֹחֲלִין רַק בְּאַשְׁבּוֹרֶן. וְאַף שֶׁנִּטְהֲרוּ הַמַּיִם ע"י חִיבּוּרָם לְמַעְיָן.

מ"מ אֵין דִּינָם כְּמַעְיָן רַק כַּמְּקוֹמָה שֶׁנַּעֲשֵׂית מֵחָדָשׁ. וא"כ הַמַּיִם שֶׁבַּמְּקוֹמָה הָרִיקָנִית אֵין דִּינָם כְּמַעְיָן.

וְכֵיוָן שֶׁנִּפְסְקוּ מִן הַמַּעְיָן יֵשׁ בָּזֶה ג"כ חֲשַׁשׁ מַרְאִית הָעַיִן שֶׁהַמַּיִם שֶׁבַּמְּקוֹמָה הָרִיקָנִית כֻּלָּם שְׁאוּבִין וְאֵין לָהֶם שׁוּם חִיבּוּר לְהַמְּעַיֵּן לְהַכְשִׁירָם. וְלָא עֲדִיפָא מִמְּקוֹמָה שֶׁנָּתְנוּ לְתוֹכָהּ שְׁאוּבִים וְהָלְכוּ לַמְּקוֹמָה אַחֶרֶת רִיקָנִית שֶׁפָּסוּל לְדַעַת הָרָאָבָ"ד כמש"ל.

וּמְבוֹאָר שַׁפִּיר שֶׁלָּזֶה כָּתַב הַשָּׁ"ךְ לְדַקְדֵּק מִלְּשׁוֹן יֵשׁ מַתִּירִין שֶׁיֵּשׁ פּוֹסְלִים וְלֹא הֵבִיא הַיֵּשׁ פּוֹסְלִין דְּגַבֵּי מְקוֹמָה שֶׁנִּפְסְקָה. כִּי מָעִין עָדִיף וכמש"ל.

וְגַם דְּהָתָם הָיוּ מְקוֹדֶם שְׁאוּבִים גְּמוּרִים וְרַק הֲוֻכְשְׁרוּ ע"י הַחִיבּוּר וְהַהַשָּׁקָה. וְהָכָא כְּבָר הֲוֻכְשְׁרוּ בְּמַעְיָן וְיָרְדוּ לְהַמְּקוֹמָה בְּהָכְשֵׁר.

וְהָא דְּתָנַן בפ"ו דְּמַקְוָאוֹת מ"ח שֶׁמְּמַלֵּא בַּכָּתֵף וְנוֹתֵן לָעֲלִיּוֹן עַד שֶׁיֵּרְדוּ לַתַּחְתּוֹן מ' סְאָה ס"ל לְהָרָאָב"ד שֶׁיָּצְאוּ הַמֻּחֲצָה מִגּוּף הַמִּקְוֶה כַּמְבוֹאָר בַּבַּעַל הַנֶּפֶשׁ בְּשַׁעַר הַמַּיִם בָּזֶה: ולפ"ז כֵּיוָן שֶׁבֵּאַרְנוּ שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְחַוְמֶרֶת הַשָּׁ"ך בס"ק קי"ב וס"ק מ"א.

א"כ בנ"ד יֵשׁ לָחוּשׁ לְהַחְמִיר כְּהַשָּׁ"ך כֵּיוָן שאח"כ נִפְסָקֶת הַמִּקְוֶה מֵהַמַּעְיָן: כד) אֲבָל בֶּאֱמֶת נִרְאֶה שֶׁאֵין חֲשָׁשׁ. דְּרַק בְּמִקְוֶה שְׁאוּבִין וְחִבְּרוּהָ לַמִּקְוֶה.

כְּשֶׁיָּרָה הֶחֱמִירוּ הרי"ו וְהַשָּׁ"ך דְּכֵיוָן שֶׁנִּפְסְקָה חֲזָרָה לַפְּסוּלָה. וְכֵן בַּמַּעְיָן שֶׁאֵין בּוֹ שִׁיעוּר מִקְוֶה וְנָתְנוּ בּוֹ שְׁאוּבִים וְיָרְדוּ הַשְּׁאוּבִים לַמִּקְוֶה רִיקָנִית.

בָּזֶה ג"כ אֵין דִּין מֵעֵין בַּמַּיִם שֶׁבְּרִיקָנִית וַהֲרֵי רֻבָּם שְׁאוּבִים וְיֵשׁ לָחוּשׁ לְדַעַת הָרָאָב"ד דס"ל דבכה"ג פָּסוּל דְּהָוֵי כְּנָתַן סְאָה וְנָטַל סְאָה וְכֵיוָן שֶׁנִּפְסְקָה מִן הַמַּעְיָן פְּסוּלָה. אָכֵן בנ"ד שֶׁיֵּשׁ בַּמַּעְיָן מ' סְאָה שַׁפִּיר יֵשׁ לְהַכְשִׁיר הַמִּקְוֶה הָרֵיקָנִית אַף לְהָרָאָב"ד כְּמוֹ בְּהָא דְּעֵלְיוֹן וְתַחְתּוֹן שֶׁהִזְכַּרְנוּ דְּתָלִינַן שֶׁיָּצְאוּ הַמֻּחֲצָה מִמַּיִם שֶׁיֵּשׁ בַּמַּעְיָן.

וּבְפָרָט דִּבְוַדַּאי יֵשׁ בְּמַעְיָן יוֹתֵר מִשִּׁיעוּר מִקְוֶה. וּלְזֶה שַׁפִּיר הָוֵי רֻבּוֹ בְּהֶכְשֵׁר בְּמִקְוֶה הָרֵיקָנִית וְאַף שֶׁיָּצְאוּ לְמִקְוֶה רֵיקָנִית קָצָת יוֹתֵר מִשִּׁיעוּר מִקְוֶה.

וע' בָּזֶה בבעה"נ בְּשַׁעַר הַמַּיִם. ולפ"ז יֵשׁ לְדַקְדֵּק שֶׁלֹּא לְהוֹרִיד מַיִם לְשֵׁם הַרְבֵּה יוֹתֵר מִכְּפִי שִׁיעוּר מִקְוֶה אִם לֹא שֶׁגַּם בְּמַעְיָן יֵשׁ הַרְבֵּה יוֹתֵר מִשִּׁיעוּר מִקְוֶה כְּדֵי לָצֵאת יְדֵי כָּל הַשִּׁיטוֹת.

וכ"כ הב"י מהתשב"ץ הַנ"ל הוּבָא בַּשָּׁ"ך ס"ק ס"ג שֶׁרָאוּי לְהַחְמִיר כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁהֶחְמִיר אַף בִּשְׁאוּבִין לְהַצְרִיךְ בְּנָטַל סְאָה וְנָתַן סְאָה עַד רֻבּוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַכְנִיס א"ע בְּמַחֲלוֹקֶת. וּמִמֵּילָא ה"ה שֶׁצָּרִיךְ לְהַחְמִיר כְּהָרָאָב"ד וְרַבִּינוּ יְרֻחָם כמ"ש התשב"ץ שָׁם.

והח"ס חָשַׁשׁ בְּעַצְמוֹ בסי' רי"ד לְדַעַת הָרָאָב"ד ע"ש. וכ"כ בְּדִבְרֵי אֱמֶת סוֹף קוֹנְטְרֵס שְׁלִישִׁי לָחוּשׁ לְדַעַת הָרָאָב"ד ע"ש: אָכֵן לְדִינָא נִרְאֶה דבנ"ד אֵין שַׁיָּךְ כ"כ חֲשַׁשׁ זֶה.

דְּהִנֵּה עִיקַּר הַחֲשָׁשׁ הוּא לְשִׁיטַת הָרָאָב"ד כמש"ל. וְדַעַת הָרָאָב"ד בבעה"נ הוּבְאָה בב"י סי' ר"א ובב"ח שָׁם סכ"ו וּבַשָּׁ"ך ס"ק צ"ו שֶׁאִם נִמְשְׁכוּ שְׁאוּבִין לְמִקְוֶה שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה הַיְינוּ שֶׁלֹּא בִּידֵי אָדָם כְּשֶׁיָּרָה הַמִּקְוֶה אַף אִם כֻּלָּם שְׁאוּבִים.

ובנ"ד הֲרֵי הַמַּיִם נִמְשָׁכִין מֵעַצְמָן דֶּרֶךְ הַצִּינּוֹר לְמִקְוֶה. וְאַף שֶׁהַשְּׁאוּבִין יוֹרְדִים לַמַּעְיָן בְּכֹחַ אָדָם הַמּוֹשֵׁךְ מֵהַפְּלֻמְפָּף.

מ"מ מֵהַמַּעְיָן לַמִּקְוֶה נִמְשָׁךְ אַחַ"כ מֵעַצְמוֹ. וְאַף שֶׁנִּמְשָׁךְ דֶּרֶךְ דָּבָר המקב"ט.

מ"מ הֲרֵי הַסִּילּוֹן כֻּלָּה אֵצֶל כּוֹתֶל הַמִּקְוֶה וְהַמַּיִם נִמְשָׁכִים דֶּרֶךְ כּוֹתֶל לְבָנִים שֶׁל הַמִּקְוֶה וְרוֹחַב כּוֹתֶל לְבָנִים וַדַּאי יֵשׁ בּוֹ שְׁלִשָּׁה טְפָחִים. וּלְבָנִים הָוֵי כְּקַרְקַע לְעִנְיָן זֶה שֶׁנִּבְלָעִים בּוֹ מַיִם קָצָת לְהַפּוֹסְקִים שֶׁהוּבְאוּ בסי' ר"א סמ"ו שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיּוּכְלוּ מַיִם לִיבָּלַע בְּמָקוֹם הַהַמְשָׁכָה: כה) [ובש"ע שָׁם בִּסְעִיף מ"ו אִיתָא וְהוּא מֵהַמָּרְדְּכִי שֶׁבְּרִצְפָּה שֶׁל אֲבָנִים אֵין מַיִם נִבְלָעִים.

וצ"ע דְּהַתּוֹ' כָּתְבוּ בְּעֵירוּבִין פ"ח ע"א סד"ה בֵּיב שֶׁנִּבְלָעִים. אָכֵן מַשְׁמַע שָׁם בתו' שֶׁלְּרַשִׁ"י שַׁפִּיר אֵין נִבְלָעִים.

ובכרו"פ ס"ס ע' כָּתַב שֶׁקַּבָּלָה בְּיָדוֹ דְּרִצְפַּת לְבָנִים הָוֵי כִּכְלִי שֶׁאֵינוֹ מְנַוְּקֵב וְרִצְפַּת אֲבָנִים הָוֵי כִּכְלִי מְנַוְּקֵב. וע"ל ס"ס ל"ז.

וּלְפָלְא שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ מֵהַהִּ דְּהָכָא וּמַהַהִּ דְּעֵירוּבִין. ומ"ש דִּלְבֵנִים הָוֵי כִּלְי שֶׁאֵינוֹ מְנַוְּקֵב.

י"ל דְּזֶה רַק בְּדָם וּמֶלַח שֶׁהוּא עָב וְקָשֶׁה לִיבָּלַע. אֲבָל לֹא מַיִם בְּעָלְמָא.

וַהֲרֵי בְּקַרְקַע אִיתָא בסי' ס"ט סט"ז דְּהָוֵי כִּכְלִי שֶׁאֵינוֹ מְנַוְּקֵב. וְגַבֵּי מִקְוֶה אִיתָא שָׁם דְּרָאוּי לִיבָּלַע.

וע"כ צְרִיכִים אָנוּ לְחַלֵּק בֵּין מַיִם לְדָם וּמֶלַח. וע' ח"ס סי' רי"א שֶׁהָיָה מַעֲשֶׂה שֶׁנִּבְלְעוּ הַמַּיִם בְּרִצְפָּה שֶׁל אֲבָנִים.

וצ"ל שֶׁלֹּא כָּל הָרְצָפוֹת שָׁווֹת. וּלְפָלְא שֶׁלֹּא הֵעִיר הח"ס מֵהַהִּ דסמ"ו.

וְיוֹתֵר נִרְאֶה דְּגַבֵּי מְלִיחָה בָּעֵינַן שֶׁיִּבָּלַע תֵּיכֶף כְּמוֹ כְּלִי מְנַוְּקֵב שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ תֵּיכֶף. אֲבָל בְּמִקְוֶה וְהַהִּ דְּעֵירוּבִין סַגִּי כְּשֶׁבּוֹלֵעַ בְּהֶמְשֵׁךְ זְמַן וַאֲקַצֵּר].

וְעוֹד דְּהָא דַּעַת הַשְּׁאִלְתּוֹת וְהָרַמְבַּ"ם וְרוֹב הַפּוֹסְקִים דְּהָוֵי הַמְשָׁכָה אַף ע"ג דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בּוֹלֵעַ וכמ"ש הב"י וכ"כ בש"ע סמ"ו לְדִינָא. וא"כ נְהִי שֶׁאָנוּ מַחְמִירִים כְּהָרָאָבַ"ד לְעִנְיַן נָטַל סְאָה וְנָתַן סְאָה.

מ"מ מִמֵּילָא יֵשׁ לָנוּ לִסְמוֹךְ ג"כ עַל הָרָאָבַ"ד דס"ל דבכה"ג הָוֵי הַמְשָׁכָה וְאַף עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בּוֹלֵעַועכ"פ לְהָרָאָבַ"ד הָוֵי ממ"נ כָּשֵׁר [וְלִכְאוֹרָה לפ"ז הָיָה מָקוֹם לָמָּה שֶׁצִּוָּה הָרַב הַלָּז לְהַעֲמִיד אַרְגַּז עָפָר כְּדֵי שֶׁיְּוַמְּשְׁכוּ עַל עָפָר.

אֲבָל ז"א דְּזֶה רַק עַל קַרְקַע שֶׁרָאוּי לִיבָּלַע וְהָוֵי הַמַּיִם כְּאִלּוּ נוֹבְעִים מִתַּמְצִית הַקַּרְקַע כמ"ש הַמָּרְדְּכַי בְּטַעַם הַדִּין וְהוּבָא בב"י ג"כ. אֲבָל כְּשֶׁהֶעָפָר מֻנָּח בְּאַרְגָּז וְהָאַרְגָּז עוֹמֵד עַל רִצְפַּת הַמִּקְוֶה.

וַדַּאי דְּלֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל סְבָרָא זוֹ שֶׁהַרֵי אַף גּוּף רִצְפַּת הַמִּקְוֶה אֵינָהּ בּוֹלַעַת. וְלָא מִיקְרֵי הַמְשָׁכָה לְדַעַת הרא"מ וְהַמָּרְדְּכַי וז"ב]: סִיּוּמָא דְּמִילְתָא שֶׁהַמִּקְוֶה כְּשֵׁירָה בנ"ד וּבְפָרָט שהח"ס כָּתַב בִּפְשִׁיטוּת שֶׁאָצְלָם הָיוּ עוֹשִׂים כֵּן בְּלִי חֶשְׁשׁ.

וְהָאֱמֶת כִּי לַעֲשׂוֹת לְכַתְּחִלָּה הָיִיתִי מְפַקְפֵּק בָּזֶה וכמ"ש התשב"ץ ח"א סי' י"ז שֶׁלְּכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לָצֵאת יְדֵי כָּל הַשִּׁיטוֹת. וכ"כ הח"ס בְּבַעַצְמוֹ בסי' רי"ד.

מ"מ בְּמִקְוֶה שֶׁכְּבָר עֲשׂוּיָה אֵין שׁוּם חֶשְׁשׁ לִטְבּוֹל בָּהּ וְכַאֲשֶׁר בֵּאַרְנוּ בעה"י. וּמַה שֶּׁמּוֹרִידִים אַחַ"כ מַיִם חַמִּים לַמִּקְוֶה אֵין חֶשְׁשׁ.

דְּנַדַּאי רָחוֹק לוֹמַר שֶׁהַמַּיִם חַמִּים יִהְיוּ מְרֻבִּים מֵהַמַּיִם שֶׁבַּמִּקְוֶה שֶׁאָז יְהֵא חֶשְׁשׁ בְּזֶה לְדַעַת הָרָאָבַ"ד בבעה"נ: סִימָן סז כו) ומ"ש שֶׁהַמִּקְוֶה מִתְמַלֵּאת מַיִם יוֹתֵר גְּבוֹהַּ מֵהַחוֹר שֶׁבָּאִים הַמַּיִם מֵהַמַּעְיָן כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם כְּשִׁיעוּר לִטְבִילָה בְּגוֹבַהּ הָאָדָם.

וְאַף שֶׁשִּׁיעוּר מִקְוֶה יֵשׁ אַף לְמַטָּה מִן הַחוֹר. כִּי הַמִּקְוֶה רְחָבָה.

וְהַמַּיִם זוֹחֲלִים קְצָת דֶּרֶךְ הַחוֹר לַחוּץ. לְדַעְתִּי צָרִיךְ לִסְתּוֹם הֵיטֵב הַחוֹר בִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ שֶׁלֹּא יִזָּחֲלוּ הַמַּיִם.

כִּי עי"ז יֵשׁ עַל הַמְּקֻוֶה חֲשַׁשׁ זוֹחֲלִין וכדקיי"ל בסי' ר"א ס"נ. וקיי"ל שָׁם לְהַחְמִיר אַף אִם יֵשׁ שִׁיעוּר מְקֻוֶה עַד הַסָּדָק שֶׁמִּמֶּנּוּ זוֹחֲלִים הַמַּיִם.

וּבְפָרָט דבנ"ד א"א לְטָבְלוֹ אִם יִהְיוּ מַיִם רַק עַד הַנָּקֵב כִּי לֹא יִהְיֶה עָמֹק כָּרָאוּי וּכְבָר כָּתְבוּ אֵיזֶה פּוֹסְקִים דבכה"ג לָא מִיקְרֵי שִׁיעוּר מְקֻוֶה. וְגַם בָּא מִמַּעְיָן לָא מִיקְרֵי בנ"ד כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ.

וְגַם דַּהֲרֵי כְּבָר נִפְסַק מֵהַמַּעְיָן ע"ש בַּשָּׁ"דּ ס"ק ק"ח וּבְמָעִיל צְדָקָה סי' ל"ט. וַאֲקַצֵּר כִּי זֶה פָּשׁוּט.

ולפה"נ בנ"ד הַזְּחִילָה נִיכֶּרֶת כֵּיוָן שֶׁיּוֹדְעִים מִזֶּה וע"ש סְעִיף נ"א ובח"ס סי' רי"א: כז) וע"ד שֶׁכָּתַב שֶׁבַּמְּקֻוֶה יֵשׁ נָקֵב שֶׁמּוֹצִיאִים דֶּרֶךְ שָׁם הַמַּיִם כְּשֶׁרוֹצִים לְנַקּוֹתָהּ וְסוֹתְמִים אַחַ"כ הַנָּקֵב בְּבַרְזָא שֶׁל נְחוֹשֶׁת.

הִנֵּה כָּכָה עוֹשִׂים בְּכַמָּה עֲיָרוֹת. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא דְּהָא הַבַּרְזָא הָוֵי פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת וּמְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וְהָוֵי הֲוָיַית הַמְּקֻוֶה ע"י דָּבָר המקב"ט וכדקיי"ל בְּסָעִיף נ' שֶׁאִם הַמַּיִם מִתְעַכְּבִים בַּמְּקֻוֶה ע"י דָּבָר המקב"ט פְּסוּלָה.

וְנִרְאֶה שֶׁסּוֹמְכִים עַל מ"ש הח"ס בסי' רי"ח דְּבַרְזָא אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דִּכְבָר בֵּאַרְנוּ בס"ד לְמַעְלָה בסי' ס"ד דְּבַרְזָא מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה.

וְרַק שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל מִצַּד שֶׁנַּעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ הַקַּרְקַע. וְאַף שהח"ס כָּתַב שָׁם שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהִי מוּכָן מִמַּעֲשֵׂה הַכְּלִי שֶׁנַּעֲשֵׂית לְשַׁמֵּשׁ הַקַּרְקַע.

מ"מ כְּבָר בָּרַרְנוּ בס"ד בְּסִימָן הַנַּ"ל שז"א וא"צ הוֹכָחָה מִמַּעֲשָׂיו: כח) אֲבָל לענ"ד קָשֶׁה לְסִמּוֹךְ גַּם ע"ז בַּאֲשֶׁר כִּי הָרֹא"ש בְּהִלְכוֹת מִקְוָאוֹת הֵבִיא דַּעַת יֵשׁ גְּדוֹלִים שֶׁמַּחְמִירִים שֶׁאַף אִם נַעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ הַקַּרְקַע מ"מ מְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיְּחַבְּרֶנּוּ לַקַּרְקַע.

וְאַף שהנו"ב בסי' קל"ז פֵּירֵשׁ דִּבְרֵיהֶם בְּאֹפֶן אַחֵר. אֲבָל כְּבָר בָּרַרְנוּ בס"ד בְּסִימָן הַנַּ"ל שֶׁהָעִיקָּר בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי הָרֹא"ש כמש"ל.

וְנִרְאֶה מִדִּבְרֵי הַמְחַבֵּר בסי' ר"א סְעִיף מ"ח שֶׁסּוֹתֵם לְהַחְמִיר כְּדִבְרֵיהֶם שֶׁהֲרֵי כָּתַב שָׁם שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא הַצִּינּוֹר מְחֻבָּר לַקַּרְקַע. וּלְזֶה רָאוּי לְהַחְמִיר בָּזֶה ג"כ שֶׁיְּהֵא מְחֻבָּר לַקַּרְקַע.

וְעוֹד דְּרוֹב הַבְּרָזוֹת יֵשׁ לָהֶם בֵּית קִיבּוּל מִלְמַטָּה וְהוּא נַעֲשָׂה כְּפִי שֶׁהֻגַּד לִי כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַכְנִיס שָׁם כְּלֵי מְלַאכְתּוֹ בְּשָׁעָה שֶׁעוֹשִׂים הַבַּרְזָא. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ בְּסִימָן הַנַּ"ל דִּבְכְלֵי קִיבּוּל לָא מְהַנֵּי מַה שֶׁנַּעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע וְרַק צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא מְחֻבָּר וְקָבוּעַ בְּקַרְקַע.

וְגַם דְּלָאו כ"ע דִּינָא גְּמִירִי וְאֶפְשָׁר שֶׁיִּקְחוּ בַּרְזָא שֶׁהָיְתָה כְּבָר מוּכָנָת שֶׁנַּעֲשֵׂית לְצוֹרֶךְ דָּבָר תָּלוּשׁ. וּלְזֶה רָאוּי לְתַקֵּן שֶׁהַבַּרְזָא יְהֵא מְחֻבָּר לַקַּרְקַע בְּשַׁלְשֶׁלֶת שֶׁל בַּרְזֶל בְּאֹפֶן שֶׁיּוּכְלוּ לִפְתֹּחַ וְלִסְתֹּם.

ובכ"ז צָרִיךְ לִסְתֹּם בַּנְּחֹשֶׁת אוֹ עוֹפֶרֶת אֶת הַבֵּית קִיבּוּל אִם נִמְצָא שָׁם לְמַטָּה כַּנַ"ל בַּאֲשֶׁר בלא"ה הָוֵי חֲקָקוֹ וּלְבַסּוֹף קְבָעוֹ דְּפָסוּל אַף אִם יְחַבְּרֶנּוּ לְקַרְקַע אַחַ"כ. וְקִצַּרְתִּי בָּזֶה בַּאֲשֶׁר כְּבָר בָּרַרְנוּ זֶה בע"ה בְּסִימָן הַנַּ"ל.

ועמש"ל סי' ק"ל בָּזֶה שבשעה"ד כָּשֵׁר בִּלֹא חִיבּוּר: כט) וְהִנֵּה לִפְעָמִים צְרִיכִים לִסְתּוֹם בְּצִדְדֵי קַרְקָעִית הַמִּקְוֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּלְעוּ הַמַּיִם בַּקַּרְקַע וְיֵשׁ שֶׁסּוֹתְמִים בְּשַׂקִּים וּבִבְלוֹאֵי סְחָבוֹת וּבַאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן שֶׁקּוֹרִים פאקולע"ס.

וְזֶה אָסוּר כִּי הַשַּׂקִּים וְהַסְּחָבוֹת מְקַבְּלִים טֻמְאָה דעכ"פ יֵשׁ בָּהֶם שָׁלֹשׁ אֲצְבָּעוֹת. וא"כ הָוֵי הֶחָצִיתוֹ ע"י דָּבָר המקב"ט.

[וְהִנֵּה צָרִיךְ לְבָרֵר לָמָּה בְּמִקְוֶה מֻוָתָּר לַעֲשׂוֹתָהּ ע"י שִׁבְרֵי כֵּלִים. וְגַבֵּי סֻוכָּה דקיי"ל שֶׁאֵין מְסַכְּכִין בְּדָבָר המקב"ט אִיתָא בְּסֻוכָּה דַּף ט"ז ע"א דְּאַף בַּבְלָאֵי כֵּלִים אֵין מְסַכְּכִין כֵּינָן שֶׁבָּאוּ מִדָּבָר המקב"ט וְאֵין הָעֵת מַסְכֶּמֶת לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה].

וַאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן ג"כ מְקַבֵּל טֻמְאָה כִּדְאִיתָא בְּסֻוכָּה י"ב ע"ב וְכֵן אִי תְּרֵי וְלָא דָּיֵיק מְסֻוָּפָק הַשַּׁ"ס שָׁם אִם מְקַבֵּל טֻמְאָה. וְלָזֶה וּוַדַּאי אָסוּר לִסְתּוֹם בְּזֶה נִקְבֵי הַמִּקְוֶה.

וּמִטַּרְדוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: ל) וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שק"ל בתו' מְגִילָּה כ"ח ע"ב ד"ה שֶׁאֲפִילּוּ שֶׁכָּתְבוּ אַהָא דְּרוֹאָה טִיפַּת דָּם כְּחַרְדָּל יוֹשֶׁבֶת ז"נ. וְלָא קַשְׁיָא מַהָא דְּאָמַר בְּנִדָּה דַּף ס"ו ובפ' יוֹצֵא דֹּופֶן דַּף מ"ג שֶׁאֲפִילּוּ כְּעֵין חַרְדָּל טָמֵא דְּשָׁמָּא הָתָם לָא מַיְירֵי לְהַצְרִיכָהּ שִׁבְעָה נְקִיִּים אֶלָּא לְהֵיוֹת נִדָּה דְּאוֹרָיְיתָא עכ"ד.

וּתְמַהֲנִי דִּבְנִדָּה דַּף ס"ו לֵיתָא זֶה כְּלָל. וְאַף בְּדַף מ"ג אֵין נִזְכָּר זֶה וְרַק בַּמִּשְׁנָה דַּף מ' תְּנַן לָהּ.

וְנִרְאֶה שט"ס הוּא בתו' וצ"ל בְּדַף ט"ז וְהוּא בְּדַף ט"ז ע"ב דְּאִיתָא שָׁם שָׁמָּא תִּרְאֶה טִיפַּת דָּם כְּחַרְדָּל ע"ש. וּמְיֻשָּׁב ג"כ שֶׁהִזְכִּירוּ כַּסֵּדֶר הַשַּׁ"ס מִקּוֹדֶם הָא דְּדַף ט"ז וְאַח"כ הָא דְּדַף מ"ג.

וּבְהָא דְּדַף מ"ג נלע"ד שצ"ל דַּף מ' ע"א. וְאוּלַי נָקְטוּ מ"ג מִשּׁוּם דְּאִיכָּא פְּלוּגְתָּא שָׁם בַּשַּׁ"ס.

אֲבָל ז"א דְּטִפֵּי הו"ל לְהָבִיא מִסְּתָם מִשְׁנָה. וְגַם דְּשָׁם אַיְירֵי רַק בְּזָב וְלֹא בַּזָּבָה וּבַמִּשְׁנָה קָאֵי גַּם עַל זָבָה.

וְתֵירוּץ התו' צָרִיךְ ג"כ בֵּיאוּר שֶׁכָּתְבוּ בִּלְשׁוֹן שָׁמָּא. וַהֲלֹא זֶה פָּשׁוּט שֶׁלֹּא מָצִינוּ שֶׁתְּהֵא צְרִיכָה ז"נ בִּרְאִיָּה אַחַת אַף בְּיוֹתֵר מִכַּחַרְדָּל.

וְכֵן כָּתְבוּ התו' שָׁם בְּעַצְמָם בְּסוֹף דִּבְרֵיהֶם בִּפְשִׁיטוּת ע"ש. וְלִכְאוֹרָה י"ל בְּכַוָּנָתָם דִּלְעִנְיַן זָבָה שֶׁצְּרִיכָה ז"נ אֶפְשָׁר שֶׁאֵין מְטַמְּאָה בְּכָל שָׁהוּ לָמֶ"ד בְּדַף מ"ג דְּבָעֵינַן בְּזָב כַּחֲתִימַת פִּי הָאַמָּה.

וְרַק לְעִנְיַן נִדָּה סַגִּי בְּכָל שָׁהוּ. וְנִדָּה לָא בָּעְיָא ז"נ.

וְלָזֶה הִקְשׁוּ אַח"כ בִּפְשִׁיטוּת דְּהֵיכִי אַשְׁכְּחַן כה"ג בִּדְאוֹרָיְיתָא שְׁמִשַּׁהוּ יִצְטָרֵךְ ז"נ כֵּינָן דִּבְזָבָה לָא אַיְירֵי. וְהַחִילּוּק בֵּין נִדָּה לִזֵיבָה נִרְאֶה דְּמַשְׁמַע לְהוּ מִדְּיָלִיף בת"כ וּבְנִדָּה מ"א ע"ב מִקְרָא דְּיִהְיֶה לְרַבּוֹת פּוֹלֶטֶת ש"ז דְּמְטַמְּאָה.

וְאִיתָא שָׁם בְּסוּגְיָא דַּף מ"ב ע"א דְּמַרְבֵּינַן פּוֹלֶטֶת דְּהָוְיָא כָּרוֹאָה לְטַמֵּא בְּכָל שָׁהוּ. אַלְמָא דְּגַם נִדָּה הָוֵי בְּכָל שָׁהוּ דְּהַאי יִהְיֶה כְּתִיב גַּבֵּי נִדָּה וְלֹא גַּבֵּי זָבָה.

אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דִּמְפֹרָשׁ בִּפְסָחִים דַּף ס"ז ע"ב דִּלְמָ"ד דְּבָעֵי בְּזָב כַּחֲתִימַת פִּי הָאַמָּה ס"ל דה"ה בְּבַעַל קֶרִי ע"ש. וא"כ אֵין חִילּוּק בֵּין זִיבָה וְנִדָּה וּבַעַל קֶרִי וּפוֹלֶטֶת ש"ז.

וְכֵן פירש"י בְּנִדָּה שָׁם. וְנִרְאֶה לפ"ז דְּגָרְסִינַן בתו' דַּף מ"ב.

וְכַנָּוָתָם לְהָא דְּאִיתָא שָׁם דְּפוֹלֶטֶת מְרַבְּינַן מִקְרָא דְּיִהְיֶה דְּהָוֵי כָּרוֹאֶה לְטַמֵּא בְּמַשֶּׁהוּ. וּמִמֵּילָא דה"ה נִדָּה דְּאַיְירִי בָּהּ קְרָא כמש"ל.

וה"ה זִיבָה שֶׁאֵין חִילּוּק בָּזֶה בֵּין זִיבָה לְנִדָּה. וּדְלֹא הֵבִיאוּ מֵהַמִּשְׁנָה דְּדַף מ' וּכְמוֹ שֶׁהֵבִיאוּ התהר"י בִּבְרָכוֹת ר"פ אֵין עוֹמְדִין בֶּאֱמֶת מִמִּשְׁנָה זוֹ ע"ש.

י"ל מִשּׁוּם דְּבַמִּשְׁנָה אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּקָאֵי רַק עַל זָב וְלֹא עַל זָבָה. וּכְמוֹ שֶׁרָצָה לוֹמַר כֵּן בֶּאֱמֶת בְּשׁוּ"ת שָׁב יַעֲקֹב סי' ל"ז הוּבָא בסד"ט סי' קפ"ג סק"ד ע"ש.

וְאֵין סֵפֶר שֵׁ"י ת"י וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה הַרְבֵּה ואכ"מ: לֹא) וַעֲדַיִן י"ל דְּמַשְׁמַע לְהַתּוֹ' דר"ז נְקִיט בָּזֶה תְּרֵי חוּמְרֵי הָאַחַת שֶׁטְּמֵאָה אַף בִּכְחַרְדָּל. וְהַשֵּׁנִית שֶׁיּוֹשֶׁבֶת ז"נ עַל רְאָיָה אַחַת.

וכ"נ בָּרָ"ן פ"ב דִּשְׁבוּעוֹת שֶׁהֵבִין כֵּן. רַק כָּתַב שָׁם שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁחוֹשְׁשִׁין שֶׁנִּתְקַבֵּץ זֶה בְּבֵית הַחִיצוֹן בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים ע"ש וע' תהר"י בִּבְרָכוֹת ר"פ א"ע שֶׁהֵבִינוּ שֶׁהָרְבּוּתָא מִצַּד שֶׁהוּא כְּמַרְאֶה חַרְדָּל וְהוּא תָּמוּהַּ.

וּמָצָאתִי שֶׁכְּבָר תָּמַהּ עָלָיו[במעיו"ט דִּנְדָּה פ' בָּתְרָא ובל"ח ספ"ב שָׁם]. וּלְזֶה כָּתְבוּ שֶׁאֵין לְהַקְשׁוֹת דְּהָא מְפֹרָשׁ דִּכְחַרְדָּל טְמֵאָה.

דְּשֶׁמָּא י"ל דְּזֶה רַק לְעִנְיַן נִדָּה וְלֹא לָעִנְיָן זִיבָה. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּאָפְשָׁר קיי"ל כמ"ד דְּזָב בָּעֵי כַּחֲתִימַת פִּי הָאַמָּה וְזָבָה אִיתְּקֵשׁ לְזָב בִּקְרָא דִּלְזָכָר וְלִנְקֵיבָה כִּדְאִיתָא בִּנְדָּה דַּף ל"ב ע"ב.

אֲבָל נִדָּה לָא אִיתְּקֵשָׁא. וְכֵן מְבֹאָר בִּנְדָּה מ"א ע"ב דְּבָעֵינַן תְּרֵי קְרָאֵי לְנִדָּה וְזִיבָה דִּמְטַמֵּא בַּפָּנִים כִּבְחוּץ וְלֹא יָלְפִי מֵהֲדָדֵי.

וְכֵן אִיתָא בְּדַף ל"ב לְעִנְיַן קְטַנָּה. וְרַק הַשַּׁ"ס מוֹכִיחַ לְנִדָּה מִשּׁוּם דא"א לְזִיבָה בְּלֹא נִדָּה ע"ש.

וּבְתוֹ' שָׁם ד"ה צְרִיכִי הִקְשׁוּ ל"ל תְּרֵי קְרָאֵי לְזָכָר וְלִנְקֵיבָה. הָא בְּדַף מ"א מַצְרִכִינַן קְרָא לְנִדָּה דִּמְטַמְּאָה בַּפָּנִים כִּי הֵיכִי דְּלָא נֵילַף מִזָּב שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בַּפָּנִים וְנִשְׁאֲרוּ בְּתֵימָא.

ולענ"ד י"ל דְּרַק זָבָה הֻקְשָׁה לְזָב וְלֹא נִדָּה והו"ל לְהַתּוֹ' לַאֲתוּיֵי מִדְּאִצְטְרִיךְ שָׁם קְרָא לְזָבָה. וְכֵן אִיתָא בְּדַף נ"ד ע"ב דְּבָעֵי קְרָא לְדַם נִדָּה דִּמְטַמֵּא אַף דִּמְפֹרָשׁ שָׁם גַּבֵּי זָבָה בִּקְרָא דִּלְזָכָר וְלִנְקֵיבָה ע"ש נ"ה ע"ב וע"ש בתו' נ"ד ע"ב ד"ה דָּם.

וְשָׁם אִיצְטְרִיךְ תְּרֵי קְרָאֵי מִשּׁוּם דְּמִסְתָּבָרָא הו"א שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁיָּצָא לַחוּץ דְּזֶה מִיקְּרֵי רְאָיָה. וְלָזֶה הֻזְקַרְךְ קְרָא דְּבִבְשָׂרָהּ שֶׁמְּטַמְּאָה בְּפָנִים בִּנְדָּה וְזִיבָה.

וּבְזָב כָּתְבוּ התו' בְּדַף מ"ג ע"ב ד"ה עַד דְּאִצְטְרִיךְ קְרָא דְּלָא נֵילֵיף בְּצַד הַשָּׁוֶה מְכֻוָּלְהוּ ע"ש. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ.

ועכ"פ שָׁמַעְנוּ דְּזָבָה וְנִדָּה לָא יָלְפִי מְהַדְדֵי וְכַמְבֹאָר בַּסֵּוגְיָא דְּדַף ל"ב ומ"א ונ"ד. וְלָזֶה שַׁפִּיר י"ל דְּאַף דקיי"ל דְּמְטַמְּאָה בְּמַשֶּׁהוּ.

זֶה רַק בְּנִדָּה אֲבָל לֹא בְּזִיבָה. וְאַף דבש"ז יָלְפִינַן מִזָּב כִּדְאִיתָא בִּפְסָחִים ס"ז.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּזָב וש"ז אִיתַּקְּשׁוּ אַהֲדָדֵי כִּדְאִיתָא הָתָם וּבְנִדָּה ל"ד ע"ב. אֲבָל נִדָּה לָא אִיתַּקְּשָׁא וְכַנַ"ל.

וְכֵן מַשְׁמַע בתו' נ"ב ע"ב ד"ה שָׁלֹשׁ שֶׁשִּׁיעוּר רְאָיָה הוּא כְּגְרִיס. וְשָׁם אַיְירֵי לְעִנְיַן זִיבָה.

וְכֵן דְּקָדֵק בסד"ט סי' קפ"ג ע"ש. וְהַיְינוּ כמש"ל דְּלְעִנְיַן זִיבָה י"ל דְּבָעֵי מה"ת שִׁיעוּר וכמ"ש הַשָּׁב יַעֲקֹב כַּנַ"ל.

וְזֶהוּ שֶׁכָּתְבוּ התו' בַּמְּגִילָּה דמה"ת מְטַמֵּא בְּמַשֶּׁהוּ רַק בְּנִדָּה. וְהֶחְמִירוּ בָּזֶה אַף בְּזִיבָה.

וע"ז הִקְשׁוּ דעכ"פ הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁתִּצְטָרֵךְ ז"נ ע"י כְּחַרְדָּל. דְּבְרִאָיָה גְּדוֹלָה אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁנִּתְקַבֵּץ בג"י כמ"ש התו' בְּדַף נ"ב ע"ב.

אֲבָל בִּכְחַרְדָּל לֹא מָצִינוּ וּבִפְרָט דְּבָעֵי כַּשִּׁיעוּר. וְתֵרְצוּ דְּמַשְׁכַּחַת לָהּ בְּסוֹתֶרֶת.

וְנִרְאֶה דַּעְתָּם דִּבְסוֹתֶרֶת סָגֵי בְּמַשֶּׁהוּ לכ"ע. וְכֵן מַשְׁמַע בְּנִדָּה כ"ב ע"א דפירש"י שָׁם דְּרַב הוּנָא דס"ל שָׁם דש"ז מְטַמֵּא רַק כַּחֲתִימַת פִּי הָאַמָּה הַיְינוּ בְּשִׁיעוּרָא ע"ש.

וְקָאָמְרִינַן שָׁם לְדִידֵיהּ דְּלָהָכִי ש"ז סוֹתֵר מִשּׁוּם שא"א בְּלֹא צַחְצוּחֵי זִיבָה ע"ש. וְקָשֶׁה דְּהָא אֵין שָׁם זִיבָה כְּשִׁיעוּר חֲתִימַת פִּי הָאַמָּה וְלָמָּה סוֹתֵר.

וְזֶה בְּוַדַּאי א"ל דְּבָעֵי שֶׁיִּרְאֶה כ"כ ש"ז שֶׁיִּהֵא בְּצִיְחצוּחֵי זִיבָה כְּשִׁיעוּר. דְּאַטּוּ יָדְעִינַן כַּמָּה צִיְחצוּחֵי זִיבָה יֵשׁ בָּהּ.

וע"כ צ"ל כמש"ל דְּלְעִנְיַן סְתִירָה סָגֵי בְּכָל שֶׁהוּ לכ"ע. וְהַטַּעַם י"ל דְּכֵינָן דְּכְתִיב בִּקְרָא דְּבְעֵי שֶׁיִּהוּ כָּל ז' יָמִים נְקִיִּים לְגַמְרֵי.

וְלֹא יְהֵא שׁוּם טֻמְאָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם כִּדְאִיתָא בְּדַף ל"ג ע"ב ובכ"מ. לָזֶה סוֹתֵר אַף בְּמַשֶּׁהוּ.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וְלִישֵׁב מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת ע"ז מֵאֵיזֶה סֻוגְיוֹת. אַךְ אֶקְצַר כִּי אֵין נ"מ לְדִינָא.

ועכ"פ בֵּאַרְנוּ קְצָת דִּבְרֵי התו' דְּמְגִילָּה לְחוֹמֶר הַקֻּוּשְׁיָא: סִימָן סח בע"ה טֵבֵת תרל"ז ש"צ ושו"ב אֶחָד נִכְתַּב בְּכָתַב הִתְקַשְּׁרוּתוֹ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן וְקִיבֵּל עַל עַצְמוֹ באו"ש ובת"כ בפ"מ שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲקֹר דִּירָתוֹ מֶשֶׁךְ שִׁשָּׁה שָׁנִים וְאִם יַעֲבֹור וְיַעֲקֹור דִּירָתוֹ בְּתוֹךְ מֶשֶׁךְ הַנַּ"ל אֲזַי יְהֵא אָסוּר שְׁחִיטָתוֹ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְגַם תְּפִלָּתוֹ תִּהְיֶה תּוֹעֵבָה וְקִבֵּל וְאָסַר הֲנָאַת שְׁחִיטָתוֹ וַהֲנָאַת קוֹלוֹ בְּקוֹנָם כְּהֶקְדֵּשׁ ע"ד רַבִּים לְכָל יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁיַּעֲבֹור ע"ז.

וּבְפֵירוּשׁ אָמַר בזה"ל הִנְנִי אוֹסֵר הֲנָאַת שְׁחִיטָתִי הַיְינוּ יָדִי לִשְׁחִיטָתִי וַהֲנָאַת קוֹלִי הַיְינוּ פִּי לְקוֹלִי אֲנִי אוֹסֵר בְּקוֹנָם כְּהֶקְדֵּשׁ לְכָל יִשְׂרָאֵל וע"ד רַבִּים בְּאוֹפָן שֶׁאֵין לוֹ הַתָּרָה בְּאִם אַעֲקֹור דִּירָתִי בִּלְתִּי עַל אוֹפָן הַנַּ"ל אוֹ בִּרְשִׁיוֹן אֲנָשִׁי קְהִילָּתֵינוּ עכ"ל הַכְּתָב.

וּבְשָׁנָה שִׁשִּׁית נָסַע הש"ץ לְעִיר אַחֶרֶת וְגָמַר שָׁם עִמָּהֶם וְקִיבֵּל מֵהֶם כָּתַב וְהִתְפַּלֵּל וְשָׁחַט שָׁם וְקִיבֵּל הַכְנָסָה הַכֹּל כש"צ קָבוּעַ רַק לֹא נִכְנַס עֲדַיִן לְשֵׁם עִם ב"ב. וְאוֹמֵר הש"צ שֶׁהוֹרָה הֶיתֵּר לְעַצְמוֹ מִפְּנֵי שֶׁכָּתוּב בַּכְּתָב שֶׁבְּנֵי הָעִיר מְחֻיָּבִים לְהַחֲזִיק לוֹ מְשׁוֹרֵר.

וְהֵם לֹא קַיְּמוּ כְּפִי הִתְחַיְּבוּתָם. וְגַם אוֹמֵר שֶׁלֹּא אָמַר בְּפֵירוּשׁ הַגֶּוֶסָּח הַמְבֹאָר בַּכְּתָב שֶׁאָמַר בְּפֵירוּשׁ.

וְהַכְּתָב הוּא כת"י רַב הָעִיר והש"ץ חָתוּם עָלָיו וּשְׁאָרֵי בע"ב. וְאַנְשֵׁי הָעִיר אֵין זוֹכְרִים זֶה.

אֲבָל זֶה זוֹכְרִים שֶׁעָשָׂה ת"כ בפו"מ עִמָּהֶם. וְאָמַרְתִּי לְבָרֵר פְּרָטֵי הַדְּבָרִים בס"ד: א) וְהִנֵּה לְכְאוֹרָה לְשׁוֹן דִּירָה מַשְׁמָעוּתוֹ שֶׁיְּדוּר שָׁם עִם ב"ב וְכִדְאִיתָא בבב"ב ח' וּמְפוֹרָשׁ כֵּן בי"ד סי' רי"ז סל"ב וּבְסִי' רי"ח ס"ו.

וכ"ה בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. וא"כ ה"נ עֲקִירַת דִּירָה הָוֵי ג"כ הַכַּוָּנָה שֶׁיַּעֲקוֹר דִּירָתוֹ עִם ב"ב.

וכ"ז שֶׁלֹּא יָצָא עִם ב"ב. לֹא עָבַר עַל הִתְקַשְּׁרוּתוֹ.

אֲבָל לענ"ד יֵשׁ לָדוּן בָּזֶה דְּהָכָא עִיקַּר הַכַּוָּנָה שֶׁלֹּא יִתְקַבֵּל לש"צ בְּעִיר אַחֶרֶת. דְּאַטּוּ אִם ב"ב יָדוּרוּ בְּעִירָם וְהוּא יָשַׁב בְּעִיר אַחֶרֶת תָּמִיד.

יְקֻוַּם בְּזֶה הִתְקַשְּׁרוּתָם: ב) וּבִנְדָרִים נ"ה ע"ב תְּנַן אָמַר קוֹנָם צָמֶר עוֹלֶה עָלַי מֻוּתָּר לְהִתְכַּסּוֹת וכו' טָעַן וְהִזִּיעַ וְהָיָה רֵיחוֹ קָשֶׁה כו' ע"ש וּבְסֵוְגְיָא. הֲרֵי מְפוֹרָשׁ דְּאָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנַת הַנּוֹדֵר וְלֹא בָּתַר לְשׁוֹנוֹ.

דְּהָא בִּסְתָמָא מַשְׁמָעוּתוֹ הָוֵי אוֹ בֵּין לְהִתְכַּסּוֹת בֵּין לְלָבּוֹשׁ אוֹ לְבִישָׁה לְחֻוָּדָא ע"ש בְּרַ"ן שִׁתֵּי הַסְּבָרוֹת. ומ"מ אָמְרִינַן שֶׁאִם יֵשׁ הוֹכָחָה אָזְלִינַן בָּתַר דַּעְתּוֹ.

וא"כ ה"נ וַדַּאי לֹא הָיְתָה הַכַּוָּנָה עַל עֲקִירַת דִּירָתוֹ עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ דַּוָוקָא. כִּי עִיקַּר הַתְּנַאי הָיָה שֶׁלֹּא יִתְקַבֵּל לש"צ ושו"ב בְּעִיר אַחֶרֶת.

א"כ בָּזֶה שֶׁקִּיבֵּל הַכְּתָב וְהִתְחִיל בִּמְלַאכְתּוֹ וְקִיבֵּל הַכְנָסָה כְּבָר עָבַר עַל הַתְּנַאי. וְאֵין לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּדַוָוקָא שָׁם דמ"מ בִּלְשׁוֹן עוֹלֶה עָלַי אֵיפָא מִשְּׁמַעְוָתָא דְּתַרְוַיְיהוּ לְבִישָׁה וְכִיסּוּי.

וְאַף לְתַנָּא דְּמַתְנִיתִין שָׁם דְּבִסְתָמָא מַשְׁמַע לְבִישָׁה לְחוּד כמ"ש הָרַ"ן שָׁם. מ"מ כִּדְאִיכָּא הוֹכָחָה שַׁפִּיר יֵשׁ לְפָרֵשׁ לְשׁוֹנוֹ כֵּן גַּם עַל טְעִינָה.

אֲבָל הָכָא עֲקִירַת דִּירָה מַשְׁמַע דַּוָוקָא לַעֲקוֹר לְגַמְרֵי. ז"א דה"נ יֵשׁ לוֹמַר דַּעֲקִירַת דִּירָה הַכַּוָּנָה שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יַעֲקוֹר דִּירָתוֹ.

וְאֵין לְךָ עֲקִירַת דִּירָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ שֶׁנִּתְקַבֵּל שָׁם לְגַמְרֵי וְהִתְחִיל בִּמְלַאכְתּוֹ. וּבְפָרָט לְפִי דִּבְרֵי אַנְשֵׁי הָעִיר הַהִיא שֶׁעָשָׂה ת"כ ג"כ.

וְהָא קיי"ל בח"מ סי' קס"ג ס"ב בַּהַגָּהָה שֶׁאִם יָדַעְנוּ שֶׁרוֹצֶה לְקַבֵּעַ בָּעִיר הָוֵי תֵּיכֶף כְּאַנְשֵׁי הָעִיר ע"ש. וּמְקוֹרוֹ מִשּׁ"ס דב"ב ז' דְּקָנָה בֵּית דִּירָה ע"ש.

וא"כ מִיקְרֵי שַׁפִּיר הַגְּמָר עֲקִירַת דִּירָה דְּאֵין לְךָ גִּילּוּי דַּעַת גָּדוֹל מִזֶּה. וְאַף בְּשָׂכָר דִּירָה לי"ב חֹדֶשׁ י"א שָׁם בסי' קס"ג דְּהָוֵי כִּבְנֵי הָעִיר.

וכ"ש בְּעוֹשֶׂה כְּתָב עַל שְׁלֹשָׁה שָׁנִים שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהוּא לְהִשְׁתַּקֵּעַ שָׁם: ג) וא"ל דְּכֵינָן שֶׁנִּתְקַשֵּׁר בְּעִירוֹ מְקוֹמָם בת"כ וּבְכָל חוֹמֶר לֹא חָל כְּלָל הַכְּתָב וְהַגְּמָר שֶׁעָשָׂה בְּעִיר אַחֶרֶת. וא"כ מִמֵּילָא לָא מִיקְרֵי עֲקִירַת דִּירָה.

ז"א דְּלָא מִיבַּעְיָא לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ן הוּבָא בָּרָ"ן ר"פ הַמְגָרֵשׁ דִּבְמַתָּנָה ע"מ שֶׁלֹּא תִּנָּשֵׂא וְנִישֵּׂאת דְּאֵין הַנִּישׂוּאִים חָלִים מ"מ עָבְרָה עַל תְּנָאָהּ ע"ש. וא"כ ה"נ אַף שֶׁהַגְּמָר בָּטֵל.

מ"מ הוּא עָבַר עַל תְּנָאוֹ. אֶלָּא אַף לְשִׁיטַת התו' שָׁם דַּף פ"ג ד"ה וְעָמְדָה וְכֵן בָּרָ"ן שָׁם דְּלָא מִיקְרֵי הַעֲבָרָה עַל הַתְּנַאי.

זֶה דַּוְוקָא בְּלִשּׁוֹן נִישּׂוּאִין שֶׁהַכַּוָּנָה כְּדִין נִישּׂוּאֵי תּוֹרָה שֶׁתִּקָּרֵא אִשְׁתּוֹ בְּדִין. משא"כ בַּעֲקִירַת דִּירָה כֵּינָן שֶׁהַטְּמִין הַכְּתָב בְּצִלְחָתוֹ וְגָמַר בְּדַעְתּוֹ לְקַבּוֹעַ שָׁם דִּירָתוֹ.

וַדַּאי עָבַר עַל תְּנָאוֹ וּמַה בְּכָךְ שֶׁהוּא בְּאִיסּוּר. וְזֶה דּוֹמֶה לְמַתָּנָה וְתוֹלֶה בַּאֲכִילַת בְּשַׂר חֲזִיר וְכַדּוֹמֶה.

וְאַף דְּאַנְשֵׁי הָעִיר הָיוּ מְבַטְּלִים הִתְקַשְּׁרוּתוֹ כְּשֶׁיִּתְוַדַּע כִּי עפ"ז יֵאָסֵר בִּשְׁחִיטָה וְקוֹלוֹ לַהֲנָאָה כַּמְבֹאָר בְּהַכְּתָב כַּנַ"ל. מ"מ הוּא עָקַר דִּירָתוֹ: ד) וְעוֹד הָיָה נִרְאֶה אִי לָא מִיקְרֵיָא עֲקִירַת דִּירָה מַמָּשׁ.

מ"מ י"ל דְּאָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ כְּדִתְנַן ס"פ קוֹנָם הָיָה מְסָרֵב בּוֹ לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת וְאָמַר קוֹנָם בֵּיתְךְ שֶׁאֲנִי נִכְנָס טִיפַּת צוֹנֵן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם מֻוּתָּר לִיכָּנֵס לְבֵיתוֹ וְלִשְׁתּוֹת טִיפַּת צוֹנֵן שֶׁלֹּא נָדַר כ"א מֵאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה.

וְכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים דמ"מ בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אָסוּר ע' פירש"י וְרָ"ן נְדָרִים כ"א. וְאַף דְּלִישָּׁנָא לָא מַשְׁמַע הָכִיוְכֵן תְּנַן שָׁם ס"ג ע"ב גַּבֵּי עַד שֶׁיְּהֵא הַפֶּסַח דְּמַשְׁמָעוּתוֹ עַד שֶׁיָּצָא.

מ"מ מֻוּתָּר בְּיַיִן דְּאָזְלִינַן בָּתַר אֻומְדָּנָא ע"ש. אַלְמָא שֶׁהוֹלְכִים נֶגֶד מַשְׁמָעוּת הַלָּשׁוֹן.

וְאַף לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן הוּבָא בָּרָ"ן שָׁם דְּלֵית הִילְכְתָא כר"י בְּהָא. מ"מ הָא כָּתַב הַטַּעַם שָׁם מְשׁוּם דְּלֵיכָּא הוֹכָחָה גְּמוּרָה כְּמוֹ הַךְ דְּדַף נ"ה ע"ב ע"ש.

וּמְבֹאָר דִּבְהוֹכָחָה גְּמוּרָה וַדַּאי אָזְלִינַן בָּתַר דַּעְתּוֹ וְכַוָּנָתוֹ. אֶלָּא שֶׁבְּזֶה י"ל דמ"מ בְּדוֹחֵק יֵשׁ לְפָרֵשׁ עַד שֶׁיְּהֵא עַד הַגָּעַת הַפֶּסַח.

אָכֵן מֵהָא דְּעַד שֶׁיְּהֵא הַצּוֹם קָשֶׁה דְּהָא ע"כ אוֹכֵל מִבְּעוֹד יוֹם וכמ"ש הָרַ"ן שָׁם. הֲרֵי דְּאָזְלִינַן בָּתַר דַּעְתּוֹ אַף שֶׁהוּא בְּפֵירוּשׁ נֶגֶד לְשׁוֹנוֹ: אֶלָּא שֶׁבְּזֶה יֵשׁ מָקוֹם לְחַלֵּק דע"כ לֹא אָמְרוּ רַק הֵיכָא שעכ"פ נִכְלָל הַדָּבָר שֶׁבְּדַעְתּוֹ בְּלָשׁוֹן שֶׁהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו.

כְּמוֹ בֵּיתְךְ שֶׁאֲנִי נִכְנָס וְטִיפַּת צוֹנֵן וכו' דְּנִוַדַּאי יֵשׁ בִּכְלָל זֶה אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה מְרֻוָּבָּה. וְכֵן עַד שֶׁיְּהֵא הַצּוֹם דְּנִוַדַּאי יֵשׁ בִּכְלָל עַד יוֹם עֶרֶב יוה"כ.

וְרַק שֶׁמִּצַּד דְּאָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ אָנוּ מַתִּירִים לוֹ קְצָת אַף שֶׁהוּא בִּכְלַל לְשׁוֹנוֹ. אֲבָל הָכָא דְּפֵירֵשׁ עֲקִירַת דִּירָה.

וְאִם נֹאמַר דְּאֵין בִּכְלָל זֶה מַה שֶּׁגָּמַר עִם עִיר אַחֶרֶת. א"כ לֹא נָדַר כְּלָל ע"ז וְלֹא שַׁיָּךְ לְמֵיזַל בָּזֶה בָּתַר כַּוָּנָתוֹ.

וה"ז דּוֹמֶה לְהָא דִּנְדָרִים כ"ד ע"ב דְּלָא תָּלִינַן דַּחֲזָא קִינָּא דְּשׁוּמְשְׁמֵי וַאֲסִיק לְהוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם. וְהַכַּוָּנָה דְּאַף אִם אוֹמֵר בְּפֵירוּשׁ שֶׁכֵּיוָן לָזֶה.

לָא מְקַבְּלִינַן מִינֵּיהּ לְפִי שֶׁמִּסְתָּמָא נִשְׁבָּע עַל דַּעַת לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם ע"ש בְּרֹאשִׁ"י וּבְפֵי' הָרֹא"שׁ: ה) וּכְעֵין סְבָרָא זוֹ מְבוֹאָר בט"ז י"ד סי' רי"ח בְּמַה שֶׁהִשִּׂיג עַל הָרַשְׁבָּ"ץ שֶׁכָּתַב שֶׁאִם נָדַר שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה יַיִן לְמִכּוֹר שֶׁאָסוּר לוֹ לְמִכּוֹר אַף אֶת הֶעָשׂוּי מִכְּבָר מִשּׁוּם דְּאָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ.

וְהֵשִׁיב הט"ז דע"כ. לָא אָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ רַק כְּשֶׁאֵינוֹ סוֹתֵר הַלָּשׁוֹן לְגַמְרֵי וְיֵשׁ לְהַעֲמִיס זֶה בִּלְשׁוֹנוֹ.

כְּמוֹ גַּבֵּי קוֹנָם צָמֵר עָלַי דְּאַף דְּמִסְתָּמָא מַשְׁמַע לְבִישָׁה. מ"מ יֵשׁ לְפָרֵשׁ עַל טְעִינָה.

אֲבָל הָכָא בְּפֵירוּשׁ אָמַר שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה. משא"כ בְּעָשׂוּי כְּבָר.

דְּהָא בָּעֵינַן פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִין. וּמָצָאתִי במהרי"ט סי' ז' וְיוֹתֵר מְפוֹרָשׁ בִּדְבָרָיו סי' נ"ה שֶׁבֵּיאֵר שָׁם לְהֶדְיָא דע"כ לֹא הִתִּירוּ לְיַלֵּד אַחַר כַּוָּנָתוֹ אַף שֶׁהוּא נֶגֶד הוֹצָאַת שְׁפָתָיו רַק לְהַתִּיר אֲבָל לֹא לֶאֱסוֹר כֵּיוָן שמ"מ לֹא הוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו.

וּבֵיאֵר שָׁם ג"כ שֶׁצָּמֵר עוֹלֶה הַטַּעַם דְּשַׁפִּיר מְפָרְשִׁינַן לִישָׁנָא דְּעוֹלָה אַתַּרְוַיְיהוּ ע"ש. וב"ה שֶׁכִּוַּנְתִּי לְדַעְתּוֹ הק'.

וְאַף שֶׁהַשָּׁ"ךְ בנה"כ יִישֵׁב דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ. לֹא כָּתַב רַק מִטַּעַם שֶׁהִזְכִּיר בִּדְבָרָיו לִמְכּוֹר.

א"כ י"ל דְּיַעֲשֶׂה לָאו דַּוְקָא ע"ש. אֲבָל בֶּאֱמֶת דִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ צ"ע בָּזֶה.

וְלִדְבָרָיו לָמָּה אָמַר יַעֲשֶׂה כְּלָל לֵימָא שֶׁלֹּא יִמְכּוֹר. אֲבָל לִמְכּוֹר דְּקָדֵק לְמַעֵט שֶׁלְּעַצְמוֹ יַעֲשֶׂה וכמ"ש המהרי"ט סי' ז' ע"ש.

וְאַדְּרַבָּא נִרְאֶה דְּשַׁפִּיר הִקְפִּיד רַק שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה מֻחְדָּשׁ. אֲבָל לֹא שֶׁיַּפְסִיד אֶת מַה שֶׁיֵּשׁ כְּבָר תַּחַת יָדוֹ: ו) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָעִיר בְּזֶה ממ"ש הָרָ"ן ר"פ אַרְבָּעָה נְדָרִים דְּבְקוֹנָם שֶׁלֹּא יִפְחֹת מִסֶּלַע וכו' מֻוָּתָּר לִמְכּוֹר אַף בְּפָחוֹת מג' דְּנָרִים אַף שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לג' דִּינָרִים.

אֲבָל לֹא יִמְכּוֹר בְּשֶׁקֶל כֵּיוָן שֶׁעִיקַּר מַשְׁמָעוּת נִדְרָם אֵינוֹ אֶלָּא לְכָךְ. וי"א דְּאַף בכה"ג שָׁרֵי ע"ש.

וא"כ מְבוֹאָר לְלִישָׁנָא קַמָּא דְּאָסְרִינַן אַף שֶׁלֹּא הוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו. אֲבָל ז"א דְּהָא מ"מ יֵשׁ בִּכְלַל מָאתַיִם מָנֶה.

שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר שֶׁלֹּא יִפְחֹת מִסֶּלַע. מִמֵּילָא לֹא יִמְכּוֹר בְּשֶׁקֶל.

וְאַדְּרַבָּא ממ"ש הָרָ"ן דִּבְפָחוֹת מג' דְּנָרִים שָׁרֵי לכ"ע דְּהָוֵי דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב מְבוֹאָר דְּלָא אָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ בְּמָקוֹם שא"א לְהַעֲמִיס כֵּן בִּלְשׁוֹנוֹ בְּשׁוּם עִנְיָן. וְאֶפְשָׁר דְּתָלֵי בִּפְלוּגְתָּא דְּעַד שֶׁיְּהֵא הַצּוֹם דס"פ קוֹנָם שֶׁהִזְכַּרְנוּ לְמַעְלָה.

עכ"פ אֵין רְאָיָה להרשב"צ מִזֶּה. וְשׁוּב רָאִיתִי במח"א ה' נְדָרִים סי' י"ח שֶׁהִשִּׂיג ג"כ עַל הָרַשְׁבָּ"ץ וְהֵבִיא שָׁם הַךְ דְּפָחוֹת מִסֶּלַע רַק שֶׁחָסֵר שָׁם ע"ש: ז) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה לְהָרַשְׁבָּ"ץ מֵהָא מ"ג בְּאוֹמֵר קוֹנָם שָׁדַי שֶׁאֲנִי חוֹרֵשׁ בָּהּ.

שֶׁאִם אֵין דַּרְכּוֹ לַחֲרוֹשׁ. הוּא וְכָל אָדָם אֲסוּרִים וכ"ה דַּעַת וְרֹוב הַפּוֹסְקִים שָׁם דְּלָא כְּהָרא"ש.

וא"כ הֲרֵי מְבוֹאָר דְּאַף דִּלְשׁוֹנוֹ מְפוֹרָשׁ רַק אֲנִי. מ"מ אָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ אַף לֶאֱסוֹר נֶגֶד מַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ וְשׁוּב רָאִיתִי במהרי"ט סי' נ"ה שֶׁהֵבִיא רְאָיָה נֶגֶד הָרַשְׁבָּ"ץ מֵהָא דְּלָא אֶחֱרוֹשׁ בְּפָרָתְךָ שֶׁאִם דַּרְכּוֹ לַחֲרוֹשׁ בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּל אָדָם מֻוָתָּרִים אַף שֶׁנֶּהֱנָה בַּחֲרִישָׁתָהּ מ"מ אֵין בְּמַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ רַק הוּא בְּעַצְמוֹ כמ"ש הָרַ"ן שָׁם.

אַלְמָא דְּלָא אָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָה נֶגֶד הַלָּשׁוֹן. וּתְמִיהֵנִי דְּאַטּוּ מִשְׁפַּט הַלָּשׁוֹן יִשְׁתַּנֶּה מִפְּנֵי שֶׁדֶּרֶךְ הָאִישׁ הַהוּא לַחֲרוֹשׁ בְּעַצְמוֹ.

וְכַוָּנַת הָרַ"ן שָׁם דְּכֵינָן דְּדַרְכּוֹ לַחֲרוֹשׁ בְּעַצְמוֹ. בְּנוֹדַּאי בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר לָא אַסִּיק אַדַּעְתֵּיהּ לֶאֱסוֹר עַל עַצְמוֹ חֲרִישַׁת אֲחֵרִים.

רַק מַה שֶּׁיַּחֲרוֹשׁ בְּעַצְמוֹ כְּדַרְכּוֹ. וְשַׁפִּיר מַתְאִים בָּזֶה הַכַּוָּנָה עִם הַלָּשׁוֹן א"כ אַדְּרַבָּא אַדְּפָרֵיךְ המהרי"ט מֵרֵישָׁא לְסֵיְּעֵיהּ לְהָרַשְׁבָּ"ץ מִסֵּיפָא כמש"ל.

וְכֵן מְדֻיָּקָדָק שָׁם בִּלְשׁוֹן הָרַ"ן שֶׁבְּרֵישָׁא כָּתַב דְּאָזְלִינַן בָּתַר לְשׁוֹנוֹ. וּבְסֵיפָא כָּתַב דְּאָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מֵחֲרִישָׁתָהּ: ח) וְכֵן עוֹד רְאָיָה ממ"ש הָרַ"ן ספ"ק דִּנְדָרִים דְּבְאוֹמֵר קוֹנָם פִּי מְדַבֵּר עִמָּךְ.

נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר יֵאָסֵר פִּי לְדִיבּוּרִי ע"ש. אַף י"ל דְּזֶה לָמֶ"ד אֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה וְכִדְאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת נ"ח ע"ב].

וכ"כ בְּדַף ט"ז ע"ב דְּבְמַקְדִּישׁ מַעֲשֶׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר יְקֻדְּשׁוּ יָדֶיהָ לְעוֹשֵׂיהֶם כֵּינָן שֶׁהִזְכִּיר הַיָּדַיִם. אַף שֶׁנִּרְאֶה דְּמַיְירֵי שֶׁאָמַר בְּלָשׁוֹן.

מַעֲשֵׂי יְדֵי אִשְׁתּוֹ. הֲרֵי דְּאָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ אַף שֶׁהַלָּשׁוֹן אֵינוֹ מוֹרֶה כֵּן.

וְכֵן יֵשׁ רְאָיָה מֵהָא דִּנְדָרִים ט"ז לִישָׁנָא דְּאִיתָקֵל לֵיהּ וכו' ע"ש. וְהַנִּרְאֶה בְּנֶדֶר דְּבָרִים אֵלּוּ דְּאָזְלִינַן בָּתַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

וּכְמוֹ בְּנִדְרֵי הַבַּאי דִּמְפָרְשִׁים דְּבָרָיו נֶגֶד לְשׁוֹנוֹ לְפִי שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בנ"א לְדַבֵּר וְלָא גָּרַע מֵאוֹמֵר עַל נָזִיר נָזִיק וְעַל נָדָר קֶונֵּס וּשְׁאָרֵי כִּינּוּיִם דְּאָסוּר כֵּינָן שֶׁדַּעְתּוֹ לִנְזִירוּת וְדֶרֶךְ בנ"א לְדַבֵּר כֵּן.

וְרַק בְּאֵין מִתְכַּוְּנִין לְנֶדֶר אוֹ נְזִירוּת. אָז בְּאוֹמֵר בִּלְשׁוֹן נָזִיר אוֹ נָדַר כָּרָאוּי לָא מְהַנֵּי לֵיהּ דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב כְּלָל בָּזֶה וְכִדְאִיתָא בִּנְדָרִים כ"ה וְדַף כ"ח גַּבֵּי נִדְרֵי אֱונָסִין ע"ש לְהֶדְיָא.

אֲבָל בְּאוֹמֵר בִּלְשׁוֹן כִּינּוּי אִם אֵינוֹ מְכַוְּנִין לִנְזִירוּת. וּנְדַאי לָאו מִידֵּי הוּא.

וְזֶהוּ כַּוָּנַת התו' רֵישׁ נָזִיר ד"ה נָזִיר שֶׁחִילְּקוּ כֵּן בֵּין כִּינּוּיִן לִשְׁאָרֵי לְשׁוֹנוֹת ע"ש וכ"ה בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם. וע' תוי"ט מַה שֶּׁתָּמַהּ עַל התו' דְּהָא בָּעֵי פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים כְּדִתְנַן בִּתְרוּמוֹת.

וע' בִּבְרֵכַת רֹאשׁ שֶׁבְּיֹאר דְּאַיְירֵי בְּאוֹמֵר סְתָם לָמָּה שֶׁיִּפְּרֹשׁ הַלָּשׁוֹן וְכִדְאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי הָכִי לְהֶדְיָא: ט) וְלִכְאוֹרָה שָׁם מְבוֹאָר לְהֵיפּוּךְ שֶׁאִם אֵינוֹ מִתְכַּוְּנִין לִנְזִירוּת אַף בְּאוֹמֵר נָזִיר לָא מְהַנֵּי וּכְקוֹרָא בְּתוֹרָה ע"ש בִּירוּשַׁלְמִי וְהָכִי תְּנַן רֵישׁ תְּרוּמוֹת שֶׁאִם רָצָה לוֹמַר תְּרוּמָה וְאָמַר מַעֲשֵׂר לֹא אָמַר כְּלוּם.

וכ"ה בְּפִסְחִים דַּף ס"ג וְכֵן הוּא בִּשְׁבוּעוֹת כ"ו ע"ב לְבַטֵּא בִּשְׁפָתַיִם וְלֹא שֶׁגָּמַר בְּלִבּוֹ לְהוֹצִיא פַּת חִטִּין וְהוֹצִיא פַּת שְׂעוֹרִים. וּכְבָר נִתְקַשּׁוּ התו' בִּשְׁבוּעוֹת שָׁם מֵהָא דִּנְדָרִים כ"ח דְּאָמְרִינַן בְּאוֹמֵר הַיּוֹם דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָן דְּבָרִים וְתֵרְצוּ דְּשָׁם הָוֵי רַק בע"ה ע"ש.

אֲבָל עֲדַיִן ק"ל מֵהָא דִּנְדָרִים כ"ה דְּלָא תָּלֵינַן בְּקִינָּא דְּשׁוּמְשְׁמֵי וּמַשְׁמַע אַף בת"ח. וְכֵן בִּשְׁבוּעוֹת כ"ט גַּבֵּי צִיפּוֹרָא רַבָּא וְאַסִּיק שְׁמִיהּ גַּמְלָא.

וּכְמוֹ שֶׁבֵּיאֵר הָרָ"ן וְהָרֹא"ש שָׁם דבכה"ג לָא מְהֵימְנִינַן לֵיהּ וְגָרַע מֵחֲרְמוֹ שֶׁל יָם. וּבֶאֱמֶת כְּבָר הִקְשָׁה הָרָ"ן בִּשְׁבוּעוֹת שָׁם עַל תֵּירוּצָם.

וְתֵירֵץ לְחַלֵּק דְּדַוְקָא בִּתְרוּמוֹת וּשְׁבוּעוֹת שָׁם שֶׁטָּעָה בִּלְשׁוֹנוֹ שר"ל תְּרוּמָה וְטָעָה וְאָמַר מַעֲשֵׂר. אֲבָל בְּכִינּוּן לְהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו כְּמוֹ שֶׁהוֹצִיא.

רַק בְּלִבּוֹ כִּינּוּן לְעִנְיָן אַחֵר. אָנוּ דָּנִין אַחַר מוֹצָא שְׂפָתָיו וכ"כ בָּרָ"ן בִּנְדָרִים כ"ח.

וכ"כ הַתּוֹסָ' בְּפִסְחִים ס"ג לְהֶדְיָא לְחַלֵּק דְּדַוְקָא הָתָם מִשּׁוּם דְּטָעָה בְּדִיבּוּרוֹ. אֲבָל בְּעָלְמָא דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב לֹא הָוְיִין דְּבָרִים ע"ש.

וְכֵן תֵּרְצוּ בְּתֵירוּץ אֶחָד בַּעֲרָכִין דַּף ה' ע"א ע"ש. וְכֵן בִּשְׁבוּעוֹת שָׁם תֵּירְצוּ התו' אַחַ"כ דְּרַק מִשּׁוּם דְּפַת סְתָם מַשְׁמָעוּת פַּת חִטִּים אֲבָל בְּעָלְמָא לֹא.

[וּבָעֲרָכִין שָׁם תֵּרְצוּ מִקּוֹדֶם דְּלֹא אָמַר כְּלוּם דְּבִתְרוּמוֹת. הַיְינוּ רַק מַה שֶׁהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו.

אֲבָל מַה שֶּׁכִּינָּן בְּלִבּוֹ שַׁפִּיר חָל ע"ש ויבוֹאַר לְהַלָּן אַיְ"ה]. וְלִכְאוֹרָה דִּבְרֵיהֶם תְּמוּהִים מֵירוּשַׁלְמִי שֶׁהִזְכִּירוּ שֶׁמְּבוֹאָר דְּאַף שֶׁרְצוֹנוֹ לְהוֹצִיא לְשׁוֹן נְזִירוּת.

מ"מ כֵּינָן שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לִיזּוֹר. לָאו כְּלוּם הוּא וּכְקוֹרֵא בַּתּוֹרָה.

וְאוּלַי יֵשׁ לְחַלֵּק דְּבָעֵינַן דַּוְקָא שֶׁהָיָה רְצוֹנוֹ לְהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו לְמַשְׁמָעוּת אִיסּוּר וְנֶדֶר כְּמוֹ בִּנְדָרִים כ"ח שֶׁרְצוֹנוֹ שֶׁהָאֻנָּס יִשְׁמַע שֶׁנָּדַר. וְכֵן בכ"מ שֶׁרְצוֹנוֹ לְהוֹצִיא הַדָּבָר כְּדֵי שֶׁיָּחוּל אֵיזֶה פְּרָט מִמֶּנּוּ.

בְּזֶה אָמְרִינַן דְּהָוֵי דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב וְלָא הָוְיִין דְּבָרִים. אֲבָל כְּשֶׁעִיקַּר הַדָּבָר הָיָה בְּלִי שׁוּם כַּוָּנָה וַדַּאי לָאו כְּלוּם הוּא.

וּבְנָזִיר כ' ע"א גַּבֵּי עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ שֶׁנָּזַר שְׁתַּיִם. פי' התו' בְּחַד תֵּירוּצָא שֶׁמַּכְחִישׁ הָעֵדִים.

ולפ"ז קָשֶׁה טוּבָא דְּהָא מָצִי לְמֵימַר שֶׁבְּלִבּוֹ לֹא כִּינּוּן לִנְזִירוּת. וא"כ לָמָּה נֶאֱמָנִים לְחַיְּבוֹ.

וְכִדְאָמְרִינַן בִּכְרִיתוּת י"ב גַּבֵּי נָזִיר טָמֵא דְּמָצִי לְמֵימַר נִשְׁאַלְתִּי ע"ש. וה"נ אִיתָא בְּסִפְרָא פ' וַיִּקְרָא דִּיבּוּרָא דְּחוֹבָה פ"ז דְּאִם אָמְרוּ לוֹ נָדַרְתָּ וְאָמַר תְּנַאי הָיָה לִי בְּלִבִּי נֶאֱמָן וכ"ה בַּתּוֹסָפְתָּא דְּטָהֳרוֹת הוּבְאָה בר"ש פֶּ"ה דְּטָהֳרוֹת מ"ט ע"ש.

אִיבְּרָא דְּהָרָאָבָ"ד בתו"כ שָׁם כָּתַב דְּהַכַּוָּנָה תְּנַאי הָיָה בְּלִבִּי וְנִשְׁאַלְתִּי לְחָכָם וְהִתִּיר לִי. דאלת"ה הָוְיִין דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב ע"ש.

מְבֹאָר דס"ל דְּלָא מְהַנֵּי תְּנַאי בְּלִבּוֹ. וְהַיְינוּ כמש"ל דְּכִינָּן שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיָה לְהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לְשׁוֹן אִיסּוּר.

שׁוּב לָא מְהַנֵּי תְּנַאי שֶׁבְּלִבּוֹ. אֲבָל שַׁפִּיר יָכוֹל לוֹמַר שֶׁלֹּא כִּינּוּן כְּלָל בָּזֶה.

וכ"ה בִּירוּשַׁלְמִי פ"ח דְּנָזִיר דְּנָאֳמָן לְהַכְחִישׁ הָעֵד וּבָרַמְבַּ"ם ספ"ט מה' נְזִירוּת. וצ"ל דְּאַיְירֵי הָכָא שֶׁהָעֵדִים הֵעִידוּ שֶׁאָמַר בִּפְנֵיהֶם בְּפֵירוּשׁ שֶׁדַּעְתּוֹ לְהַזִּיר מַמָּשׁ וּכְהַהִיא דְּהוֹגִיעוּהוּ בַּתּוֹסְפְתָּא ובת"כ שָׁם ע"ש.

אֶלָּא דַּעֲדַיִין צ"ע דִּבְרֵי התו' מֵהָא דִּכְרִיתוּת י"ב דִּבְיָדוֹ לִישָׁאֵל עַל נְזִירוּתוֹ וְאַף ר"מ מוֹדֶה ע"ש. ובמק"א הֶאֱרַכְתִּי בְּעִנְיָן זֶה בס"ד ואכ"מ.

וע' רַמְבַּ"ם פ"ב מה' שְׁבוּעוֹת הי"ב ובכ"מ שָׁם: י) וּמִתֵּירוּץ הַשֵּׁנִי דְּבַתּוֹ' שְׁבוּעוֹת כ"ו מְבֹאָר דְּאִם הָיָה פֵּירוּשׁ פַּת סְתָם כָּל מִינֵי פַּת. אָז אַף אִי הָוֵי כַּוָּנָתוֹ רַק עַל פַּת חִטִּים.

מ"מ אָסוּר בְּכָל מִינֵי פַּת. וְדַוָקָא הָכָא מִשּׁוּם דְּסְתָם פַּת הָוֵי שֶׁל חִטִּים.

וְלִכְאוֹרָה צ"ע דְּהָא מ"מ אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ עַל פַּת חִטִּים. וצ"ל דְּזֶה לָא מִיקְרֵי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ וְגָרַע מִצֶּמֶר עוֹלָה עָלַי.

וּבְהָא דְּעַד שֶׁיְּהֵא הַצּוֹם י"ל דְּבֶאֱמֶת לָא ס"ל כר"י וכמ"ש הָרַמְבַּ"ן שָׁם כַּנַ"ל. וע' בלח"מ פ"ב מה' שְׁבוּעוֹת בְּשֵׁם ר"י בֶּן לֵב שֶׁנִּתְקַשָּׁה בְּדִבְרֵי תוס' הַלָּלוּ ע"ש.

וְרַק מַה שֶּׁנִּתְקַשָּׁה שָׁם הלח"מ מֵהָא דְּצִיפּוֹרָא רַבָּא דִּשְׁבוּעוֹת כ"ט. דְּבָרָיו תְּמוּהִים במחכ"ת.

דְּאַדְרַבָּא הָא מַסְקִינַן שָׁם דְּלָא תָּלֵינַן בְּצִיפּוֹרָא רַבָּא. וְאָזְלִינַן בְּכִי הָא בָּתַר פֻּמְּיהּ וְלָא בָּתַר דַּעְתֵּיהּ ע"ש לְהֶדְיָא.

וְהַמָּהָר"י בֶּן לֵב נִרְאֶה שֶׁנִּתְקַשָּׁה רַק מֵהָא דְּתוֹרָה וּשְׁתֵּי תּוֹרוֹת וּמִצְוַת צִיצִית ע"ש וז"ב. וע' בַּיּו"ד סי' ר"י בב"ח וְשָׁ"ךְ שֶׁאִם אָמַר פַּת סְתָם.

שַׁפִּיר מִיתְּסַר בְּכוּלְּהוּ פַּת. וְזֶה תָּלוּי בְּשִׁיטוֹת הָרַאשׁוֹנִים בְּקֻוּשְׁיוֹת התו' שֶׁהִזְכַּרְנוּ וע' חַוּוֹת יָאִיר סי' ט"ו בָּזֶה וע' תו' שְׁבוּעוֹת כ"ג וַאֲקַצֵּר.

וּבֶאֱמֶת גַּם בְּטָעָה וְאָמַר פַּת סְתָם צ"ע דְּלֵיהֱוֵי כְּהָא דִּנְדָרִים כ"ו בְּאָמַר כֻּלְּכֶם וְנִמְצָא אָבִיו בֵּינְתַיִם דְּשָׁרוּ כֻּלְּהוּ וּלְרָבָא אַף בְּמַעֲמִיד דְּבָרָיו ע"ש בָּרָ"ן. וה"נ נִימָא הָכִי דְּלִישְׁתְּרֵי אַף בְּפַת חִטִּים.

וְצָרִיךְ לְדָחוֹק דמ"מ יֵשׁ בְּמַשְׁמָעוּת פַּת פַּת חִטִּים לְחוּד ג"כ. אֲבָל שָׁם בְּכֻלְּכֶם נִכְלָל רַק כֻּלָּם מַמָּשׁ: אֶלָּא דְּתִקְשֵׁי מִפּוֹרֶט וְהוֹלֵךְ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וכו' ע"ש.

וְרָאִיתִי בִּידוֹת נְדָרִים סי' ר"י שֶׁנִּתְקַשָּׁה דְּלָמָה יְהֵא שָׁרֵי בְּאוֹמֵר פַּת שְׁעוֹרִים. דְּהָא פַּת מַשְׁמַע שַׁפִּיר פַּת חִטִּים וּמַה לָּנוּ בְּמַה שֶּׁסַּיֵּם בְּתֵיבַת שְׁעוֹרִים.

ובמחכ"ת הוּא תָּמוּהַּ. וּמְפֹרָשׁ בְּנָזִיר ט' בְּנָזִיר מִן הַגְּרוֹגֶרֶת וּמִן הַדְּבֵילָה דְּלָא הָוֵי נָזִיר לב"ה.

וב"ש ס"ל שָׁם דְּרוֹצֶה לִישָׁאֵל. ולב"ה הָוֵי נֶדֶר וּפִתְחוֹ עִמּוֹ.

וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין טוֹעֶה אוֹ לֹא כֵּיוָן דְּאָזְלִינַן בָּתַר דִּבּוּרוֹ וַאֲקַצֵּר: יא) והנלע"ד בְּבֵיאוּר דְּבָרִים הַלָּלוּ דְּהָא קיי"ל. בִּנְדָרִים הֹלֵךְ אַחַר לְשׁוֹן בנ"א.

וְלָזֶה כִּינּוּיִין הָוֵי נָדָר דְּאוֹרָיְיתָא כמ"ש הָרַ"ן רִישׁ נְדָרִים. וְכֵן בְּיָדוֹת וְכֵן בְּכָל מִילֵי שֶׁדַּרְכּוֹ בְּנֵי אָדָם לְדַבֵּר כֵּן.

ה"ז כְּאוֹמֵר בְּפֵירוּשׁ. וְלָזֶה בְּנִדְרֵי הֶבַאי ג"כ אָזְלִינַן בָּתַר לְשׁוֹן בנ"א.

לְפִי שֶׁדַּרְכּוֹ לְדַבֵּר כֵּן. וְכֵן בכ"מ שֶׁיֵּשׁ אֻמְדָּנָא דְּמוּכָח עַל כַּוָּנָתוֹ.

צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הַלָּשׁוֹן מַה שֶׁהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו סוֹבֵל לְפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ בְּאוֹפָן שֶׁנֹּאמַר שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ בנ"א לְדַבֵּר כֵּן בִּמְקוֹם אֻמְדָּנָא כָּזֹאת. וּכְמוֹ בִּנְדָרִים דַּף פ"ד דְּאָמְדִינַן דַּעְתָּהּ דְּמֵהָתִירָא אָסְרָה נַפְשָׁהּ.

וְכֵן בְּנָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו וְאוֹמֵר אֶהֱא אוֹ תְּפוּס בְּשְׂעָרוֹ וְאוֹמֵר אֶהֱא נָזֶה וְאִינָךְ שָׁם. וְלָזֶה בְּאוֹסֵר פֵּירוֹת דַּוְוקָא בְּאֹנֶס מְהַנֵּי כְּשֶׁחוֹשֵׁב בְּלִבּוֹ הַיּוֹם.

שֶׁאָז הָוֵי אֻמְדָּנָא דְּמוּכָח וְהַדֶּרֶךְ אָז לְדַבֵּר כֵּן. אֲבָל לֹא בְּמָקוֹם אַחֵר.

וְכֵן בְּפַת כִּיָּן שֶׁאֵין שׂוּם דֶּרֶךְ לִקְרוֹא פַּת חִטִּים פַּת סְתָם. אָסוּר בְּכוּלְּהוּ אִם כִּיְּוֵן לְהוֹצִיא פַּת סְתָם וכמש"ל בְּשֵׁם הב"ח וּשְׁאָר פּוֹסְקִים.

רַק שֶׁדַּעַת התו' דְּפַת חִטִּים מִיקְרֵי פַּת סְתָם. וּמִמֵּילָא מְבֹאָר הָא דְּעַד שֶׁיִּהְיֶה הַצּוֹם וְאִינָךְ כִּיָּן שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בנ"א לְדַבֵּר.

וְכֵן בְּהָא דְּקוֹנָם טִיפַּת צוֹנֵן בֵּיאֲרוּ בִּנְדָרִים כ"א דְּצַדִּיקִים אוֹמְרִים מְעַט וכו' ע"ש וּבְרַשְׁ"י וְרָ"ן וְרֹאֹ"ש וְהוּא דֶּרֶךְ הַפְּלָגָה. וְכֵן מְבֹאָר הָא דְּנַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר יִקָּדְשׁוּ יָדֶיהָ לְעוֹשֵׂיהֶם וְאִינָךְ שֶׁהִזְכִּירוּ.

לְפִי שֶׁדַּרְכּוֹ בנ"א כֵּן לְדַבֵּר בְּקוֹצֶר וּלְכַוְּנִין בְּאוֹפָן הַמּוֹעִיל. וְכֵן גַּבֵּי שָׁדַי שֶׁאֲנִי חוֹרֵשׁ בָּהּ ג"כ הַדֶּרֶךְ לִקְרוֹת שְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ בִּלְשׁוֹן אֲנִי.

אִם לֹא בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכּוֹ לַחֲרוֹשׁ בְּעַצְמוֹ דְּנִדַּאי לָא אַסִּיק אַדַּעְתַּיְהּ כְּלָל עַל שְׁלוּחוֹ. וְהַיְינוּ דְּאָמְרִינַן בְּנָזִיר ט' דְּנוֹזֵר מִן הַבָּשָׂר הֵ"א דְּמוֹעִיל מִשּׁוּם דְּאוֹרְחָא בִּבְשָׂרָא וַחֲמָרָא ע"ש בְּתוֹסָ'.

וְהַיְינוּ דְּהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר לְשׁוֹן בנ"א וכמ"ש. וְהוּא מַמָּשׁ כְּהָא שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּלָא אָזְלִינַן בָּתַר דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב רַק הֵיכָא שֶׁהַדָּבָר מוּכָח וְגָלוּי לַכֹּל וּכְמוֹ שֶׁהָאֱרִיךְ בָּזֶה המהרי"ט סי' מ"ה.

וה"נ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה גָּלוּי לְכָל שֶׁזֶּהוּ כַּוָּנָתוֹ. אוֹ שֶׁאֵינוֹ גָּלוּי רַק שֶׁלְּשׁוֹנוֹ סוֹבֵל פֵּירֵשׁ זֶה בִּפְשִׁיטוּת.

כְּמוֹ הַנּוֹדֵר בְּעַצְמוֹ וְאוֹמֵר שֶׁכִּיְּוֵן בְּעֶצֶם שֶׁהִנִּיחַ לוֹ בִּנְדָרִים דַּף כ' וְכֵן קָרְבָּנוֹת מְלָכִים וְאִינָךְ דְּהָתָם. שֶׁזֶּהוּ דָּבָר שֶׁסּוֹבֵל לְשׁוֹנוֹ בְּלִי שׂוּם דּוֹחַק.

וא"צ לָזֶה לְאֻמְדָּן דַּעַת הַשּׁוֹמְעִים. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין זֶה מְפוֹרָשׁ בִּלְשׁוֹנוֹ.

צָרִיךְ לָזֶה דֶּרֶךְ לְשׁוֹן בנ"א כַּנַ"ל. וְזֶה בָּרוּר.

אָכֵן בְּמָקוֹם שֶׁלְּשׁוֹנוֹ מוּכָח מַמָּשׁ הַהֵיפּוּךְ מִכַּוָּנָתוֹ. בָּזֶה אֵין מוֹעִיל כְּלָל שׂוּם אֻמְדָּנָא וְהוֹכָחָה.

זֶה כְּלָלוּת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בָּזֶה מְבֹאָרִים כָּל הַסְּוָגְיוֹת עַל מְכוֹנָם בע"ה: יב) וְהִנֵּה הָרֹא"שׁ כָּתַב בִּנְדָרִים בפי' וּבְפֶסָקָיו ס"פ קוֹנָם דִּבְקוֹנָם בֵּיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס טִיפַּת צוֹנֵן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם מֻוּתָּר אַף בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּיה.

כִּי מַה שֶּׁהוֹצִיא בְּפִיו לֹא כִּיוֵּן לֶאֱסוֹר וּמַה שֶּׁכִּיוֵּן לֶאֱסוֹר לֹא הוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו. וְשָׁאנִי מְקוֹנָם שֶׁהִיא נֶהֱנֵית.

שֶׁאִישׁוּת בִּכְלַל הֲנָאָה הִיא ע"ש. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דִּבְכְלַל טִיפַּת צוֹנֵן הָוֵי וַוַדַּאי שְׁתִיָּה ג"כ.

וְדוֹחֵק לְחַלֵּק בֵּין צוֹנֵן לְחַמִּין. וְכֵן בִּכְלַל כְּנִיסַת הַבַּיִת לֶאֱכוֹל בְּבֵיתוֹ וְלִשְׁתּוֹת בְּבֵיתוֹ.

וְשׁוּב רָאִיתִי במהרי"ט סי' נ"ה שֶׁנִּתְקַשָּׁה בָּזֶה. וְכָתַב שֶׁבֶּאֱמֶת כַּוָּנַת הָרֹא"שׁ חוּץ לְבֵיתוֹ.

וְיֵישֵׁב בָּזֶה מַה שֶּׁהִקְשׁוּ עָלָיו מֵהַתּוֹסָפְתָּא ע"ש. וְהוּא דָּחוּק מְאוֹד.

וְגַם דְּמַה יַּעֲנֶה עַל טִיפַּת צוֹנֵן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם. וְנִרְאֶה שֶׁהֶבִין המהרי"ט דְּקָאָמַר תַּרְוַיְיהוּ בַּהֲדֵי לְבֵיתְךָ כי' טִיפַּת כו'.

אֲבָל מְבֹאָר דְּאוֹ אוֹ קָתָנֵי. וע' במהרי"ט סי' ק"י שֶׁמִּתְבָּאֵר מִדְּבָרָיו שָׁם ג"כ בְּדַעַת הָרֹא"שׁ דְּלָא שָׁרֵי רַק חוּץ לְבֵיתוֹ שכ' שָׁם לְדַעְתּוֹ שֶׁיִּשַּׁמְּשָׁנּוּ חוּץ לְבֵיתוֹ ע"ש.

וּלְפֶלֶא שאח"כ הִקְשָׁה עַל הָרֹא"שׁ מֵהַתּוֹסָפְתָּא [וּבְעִיקַּר קֻושְׁיָא זוֹ הִקְדִּימוּהוּ הַפּוֹסְקִים ע' כ"מ פ"ח מה' נְדָרִים] וַהֲלֹא לְפִי הֲבָנָתוֹ בְּהָרֹא"שׁ ל"ק מֵהַתּוֹסָפְתָּא וכמ"ש בסי' נ"ה. וְרָאִיתִי במל"מ פֶּ"ה מה' שְׁבוּעוֹת שֶׁהִרְגִּישׁ בִּסְתִירַת דְּבָרָיו מסי' נ"ה לסי' ק"י וְלֹא הִרְגִּישׁ שֶׁבִּסִימָן ק"י סוֹתֵר א"ע בִּדְבָרָיו כַּנַ"ל.

אֲבָל נִרְאֶה שהמהרי"ט הֵבִין בַּתּוֹסָפְתָּא דִּבְתוֹךְ הַמִּשְׁתֶּה אָסוּר אַף בִּכְנִיסָה לְבֵיתוֹ בְּלִי אֲכִילָה ע"ש שֶׁמִּבֹּאָר כֵּן לְהֶדְיָא בִּלְשׁוֹנוֹ. וְהַיְינוּ דִּנְתְקַשָּׁה בָּזֶה.

וּבְסִי' נ"ה הֵבִין כִּפְשׁוּטוֹ דְּאֵינוֹ אָסוּר בְּתוֹךְ הַמִּשְׁתֶּה רַק בַּאֲכִילָה וְכֵן עִיקָּר. עכ"פ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ קָשִׁים כַּנַ"ל: יג) וְהַנִּרְאֶה לְחַלֵּק דס"ל לְהָרֹא"שׁ דְּדַוְוקָא הָכָא שֶׁיֵּשׁ לִכְלוֹל הַדָּבָר בְּתוֹךְ לְשׁוֹנוֹ מַמָּשׁ.

כְּמוֹ אִישׁוּת שֶׁהוּא בִּכְלַל הֲנָאָה שֶׁנִּוַּדַּאי רָאוּי לִקְרוֹת כְּלָלוּת הָאִישׁוּת בְּגֶדֶר הֲנָאָה. וּכְמוֹ גַּבֵּי צֶמֶר עוֹלֶה עָלַי דְּשַׁפִּיר יָכוֹל לִקְרוֹת טְעִינַת הַצֶּמֶר בִּלְשׁוֹן עוֹלֶה כַּנַ"ל וְכַמְּבֹאָר במהרי"ט שָׁם סי' נ"ה.

וְכֵן גַּבֵּי שֶׁאֲנִי חוֹרֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לְפָרֵשׁ לְשׁוֹנוֹ עַל הֲנָאַת הַחֲרִישָׁה כמש"ל. אֶלָּא שֶׁלְּדַעַת הָרֹא"שׁ שָׁם הוּא מֻוּתָּר לְפִי דְּלָא אַסִּיק אַדַּעְתַּיְיהּ לֶאֱסוֹר חֲרִישַׁת עַצְמוֹ כֵּינָן שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ בְּכָךְ.

וְגַם כִּי י"ל דִּשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ וְשַׁפִּיר מִיקְרֵי אֲנִי. אֲבָל הָכָא הַכְּנִיסָה לַבַּיִת עִם הָאֲכִילָה הֵם שְׁנֵי דְּבָרִים נִפְרָדִים.

וְכֵן טִיפַּת צוֹנֵן עִם אֲכִילַת סְעוּדָה שֶׁאֵין זֶה מֵעִיקְרֵי הַסְּעוּדָה לִשְׁתּוֹת צוֹנֵן. וְגַם עכ"פ אֵין בִּכְלָל זֶה אֲכִילָה וּשְׁתִיַּית חַמִּין וְדוֹמֵיהֶם.

וְלָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ לְפָרֵשׁ לְשׁוֹנוֹ ע"ז. וּמַה שֶּׁהִקְשׁוּ עָלָיו מֵהַתּוֹסָפְתָּא.

הִנֵּה בַּתּוֹסֶפְתָּא שֶׁלְּפָנֵינוּ ספ"ד מְפוֹרָשׁ דְּמוֹתַרלִיכְנֵס בְּבֵיתוֹ וְלִרְחוֹץ בְּצוֹנֵן לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת. וא"כ י"ל שֶׁהָיָה כֵּן הַגִּירְסָא לִפְנֵי הָרֹא"ש זַ"ל.

וּבְהָא דְּבְתוֹךְ הַמִּשְׁתֶּה אָסוּר. י"ל בִּפְשִׁיטוּת דְּאַיְירֵי שֶׁכֵּיוָן בֶּאֱמֶת שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ מֵמֵּשׁ.

לְפִי שֶׁכֵּן הַדֶּרֶךְ כְּשֶׁעוֹשִׂים מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה שֶׁאַף מִי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לֶאֱכוֹל שָׁם בכ"ז מְכַבֵּד אֶת בַּעַל הַמִּשְׁתֶּה וְנִכְנָס לְבֵיתוֹ וְיוֹשֵׁב שָׁם. וא"כ פָּשׁוּט שֶׁכַּוָּנָתוֹ לָזֶה.

וְאַשְׁמוֹעִינַן דְּלְאַחַר הַמִּשְׁתֶּה מֻוּתָּר. וְלָזֶה לָא נָקִיט גַּבֵּי הַהִּ בָּבָא רַק בֵּיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס וְלֹא טִיפַּת צוֹנֵן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם.

וא"צ כְּלָל לְדוֹחֲק שֶׁל המהרי"ט בָּזֶה. וְנִרְאֶה דְּגַם בְּטִיפַּת צוֹנֵן הַדִּין כֵּן בְּמִשְׁתֶּה בְּנוֹ שֶׁיָּדוּעַ שֶׁכֵּן הַדֶּרֶךְ לִטְעֹם קְצָת בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה לִכְבוֹד בְּעָלָיו.

וכה"ג אִיתָא בב"ב קמ"ה שֶׁשָּׁתָה כּוֹס שֶׁל חֲמִין בְּבֵית חָמְיו ע"ש. ולפ"ז אַדְּרַבָּא דְּבְרֵי הָרֹא"ש מְסֻתְּבְּרִים בְּיוֹתֵר וּמְכֻוָּנִים לַהֲלָכָה מֵהָא דִּשְׁבוּעוֹת כ"ו.

וְאַף דְּשָׁם פָּסְקִינַן שֶׁאִם הוֹצִיא בְּכַוָּנָה אָסוּר בְּמַה שֶׁהוֹצִיא מִפִּיו כמש"ל בָּזֶה בְּשֵׁם הַבַּ"ח וְשָׁ"דּ סי' ר"י. נִרְאֶה דְּאֶפְשָׁר לְחַלֵּק עפמש"ל כֵּיוָן דְּהָכָא אֲוִמְדָּנָא דְּמוּכָח שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לֶאֱסוֹר כְּנִיסָה לַבַּיִת וְטִיפַּת צוֹנֵן לָזֶה שַׁפִּיר שָׁרֵי כַּנַ"ל.

אֲבָל לֶאֱסוֹר אֵין מוֹעִיל הָאֲוִמְדָּנָא נָגֶד לְשׁוֹנוֹ מֵמֵּשׁ. וּבֶאֱמֶת אֵין סְתִירָה מְפוֹרֶשֶׁת לְדִבְרֵי הָרֹא"ש גַּם בִּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים כִּי גַּם בָּרָ"ן אֵין הֶכְרֵעַ בְּדַעְתּוֹ בָּזֶה.

וְכֵן בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּקָדְקוּ מִלְּשׁוֹנוֹ שֶׁכָּתַב שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּין זֶה אֶלָּא שֶׁלֹּא יֹאכַל וְיִשְׁתֶּה ע"ש בפ"ח מה"נ. אֲבָל בֶּאֱמֶת י"ל דְּכַוָּנָתוֹ שֶׁכֵּן כַּוָּנַת הַנּוֹדֵר אֲבָל לֹא שֶׁבֶּאֱמֶת אָסוּר בָּזֶה.

וְרַק שֶׁלֹּא בֵּיאֵר הַדָּבָר לְפִי שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הָרַמְבַּ"ם לְהַעְתִּיק לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה כַּיָּדוּעַ. וְכֵן בְּרַשֵּׁ"י נְדָרִים כ"א ע"ב יֵשׁ ס"א לִגְרוֹס דְּמֻוָּתָר בַּאֲכִילָה ע"ש.

וּכְבָר הֵבֵאתִי שֵׁשׁ גִּירְסָא כֵּן בַּתּוֹסֶפְתָּא: יד) וּבְנָזִיר ל"א גַּבֵּי שׁוֹר שֶׁחוֹר שֶׁיָּצָא מִבֵּיתִי רִאשׁוֹן דְּמוּקֵי אַבַּיֵּי שָׁם דְּקָאָמַר אִילּוּ יָדַעְנָא דְּנָפֵיק לָבָן הָיִיתִי אוֹמֵר לָבָן וס"ל לב"ש שָׁם דְּהָוֵי הֶקְדֵּשׁ ולב"ה דְּלָא הָוֵי הֶקְדֵּשׁ ע"ש.

הֲרֵי מְבֹאָר דלב"ה אַף שֶׁכַּוָּנָתוֹ עַל כָּל שֶׁיָּצָא רִאשׁוֹן בכ"ז כֵּיוָן שֶׁבִּשְׁפָתָיו הוֹצִיא לְהֵיפּוּךְ אָזְלִינַן בָּתַר לְשׁוֹנוֹ. וְלִכְאוֹרָה תִּיקְשֵׁי מֵהָא דְּמָנְחוֹת דַּף ק"ג וּבְנָזִיר ט' ע"ב גַּבֵּי מִנְחָה מִן הַשְּׁעוֹרִים וְכֵן בַּחֲצִי עִשָּׂרוֹן דְּשַׁפִּיר חַיָּיב בְּמִנְחָה שְׁלֵימָה ע"ש.

אֲבָל הַדָּבָר מְבֹאָר עפמש"ל דְּכָאן יֵשׁ אֲוִמְדָּנָא לַשּׁוֹמְעִים שֶׁרוֹצֶה לְהָבִיא מִנְחָה וְרַק שֶׁטּוֹעֶה שֶׁרוֹצֶה לְהָבִיא מִן הַשְּׁעוֹרִים. אֲבָל בְּטָעוּת הֶקְדֵּשׁ שׁוֹר.

אֵין בָּזֶה שׁוּם אֲוִמְדָּנָא כִּי אֶפְשָׁר רוֹצֶה לְהַקְדִּישׁ רַק הַשָּׁחוֹר וְלֹא הַלָּבָן. וְדָמֵי לְהָא דִּשְׁבוּעוֹת שר"ל פַּת חִטִּים וְאָמַר שְׂעוֹרִים.

אֲבָל ב"ש ס"ל דְּאַף בְּלִי שׁוּם אֲוִמְדָּנָא אָזְלִינַן בָּתַר דַּעְתּוֹ וְכַוָּנָתוֹ. וּלְטַעְמַיְיהוּ דס"ל בְּדַף ט' כר"מ דְּאֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה וְאַף דְּאָמַר בְּפֵירוּשׁ נָזִיר מִבְּשָׂרָהּ ע"ש.

וכ"כ התו' לְהֶדְיָא בַּעֲרָכִין ה' ע"א דלר"מ דְּאֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה ה"ה גַּבֵּי טָעָה וְאָמַר עַל מַעֲשֵׂר תְּרוּמָה אָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ ע"ש לְהֶדְיָא. וע' תוס' נָזִיר ט' ע"א מַה שֶׁחִילְקוּ אַלִּיבָּא דר"מ בֵּין הַהִּ דְּעֵרֶךְ כְּלִי לְהַהִ דְּנָזִיר מִן הַגְּרוֹגֶרֶת מְשׁוּם דְּשָׁם לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל נְזִירוּת.

וְהוּא כְּעֵין הָא דִּמְחַלֵּק שָׁם בַּסּוּגְיָא בֵּין שְׁעוֹרִים לַעֲדָשִׁים לר' יוֹחָנָן ע"ש: ומ"מ בִּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר דְּפְסָחִים ס"ג י"ל שַׁפִּיר דְּאָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתָן. כֵּיוָן דְּבְדִיבּוּרוֹ לֹא אָמַר כְּלוּם מוּכָח שֶׁבְּוַדַּאי לָא מִיקְרֵי לְבַטָּלָה: טו) ועפמ"ש יֵשׁ לְיַישֵׁב ג"כ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ דְּנָדָרִים מֵהַתּוֹסָפְתָּא שֶׁהִקְשׁוּ עָלָיו.

די"ל דְּתוֹסָפְתָּא אָתְיָא כר"מ דְּאֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה. וא"כ אָמְרִינַן דְּאָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ וְאָסוּר בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אַף שֶׁלֹּא הוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו כמש"ל בְּשֵׁם הַתּוֹסָ' דַּעֲרָכִין.

אֲבָל הָרֹא"שׁ פּוֹסֵק כְּרַבָּנָן דְּר"מ בָּזֶה. ועפ"ז מְיֻשָּׁבִים ג"כ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ץ שֶׁנִּתְקַשּׁוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁהִזְכִּירוּ.

דְּהָא מְפֹרָשׁ כָּאן דְּאָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ אַף נֶגֶד לְשׁוֹנוֹ. וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ דַּעַת הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת כ"ג ע"א שֶׁכָּתְבוּ דְּבְאוֹמֵר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל וְכֵיוָן בְּלִבּוֹ רַק עַל פַּת חִטִּים וּשְׂעוֹרִים וְכֻסְמִין אָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ ע"ש.

וְהוּא נֶגֶד דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים וכמש"ל. וּכְבָר עָמַד בָּזֶה בְּחִדּוּשׁ יָאִיר סי' ט"ו.

אֲבָל הַדָּבָר מְבֹאָר כמ"ש דְּכֵיוָן דְּאָמַר לֹא אוֹכַל. א"כ הוּא דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר והו' שְׁבוּעַת שָׁוְא.

וְאָמְרִינַן דְּאֵין מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה וְאָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ. וּסְתָם מִשְׁנָה דְּהָתָם כר"מ.

וּכְבָר יָרַד הַחו"י שָׁם בְּעַצְמוֹ לִסְבָרָא זוֹ רַק שֶׁהֻקְשָׁה לוֹ לְשׁוֹן הַתּוֹסָ' דְּמַיְיתוּ מֵהָא דְּדָבָרִים שֶׁבַּלֵּב הָווּ דְּבָרִים הֵיכָא שֶׁאֵין סוֹתֵר דְּבָרָיו. אֲבָל לפמ"ש י"ל שֶׁכִּיְּונוּ למ"ש הַתּוֹסָ' בִּכְתֻבּוֹת ע' ע"ב ד"ה אֶלָּא דְּאַף לר"מ לָא אָמְרִינַן רַק מַה שֶּׁיֵּשׁ לְתַקֵּן דִּיבּוּרוֹ בְּתִיקּוּן מִלָּה בְּעָלְמָא כְּמוֹ גַּבֵּי אוֹמֵר יְקֻדְּשׁוּ יָדַי לְעוֹשֵׂיהֶם.

אֲבָל הֵיכִי שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹסִיף עַל דְּבָרָיו. וּבְלִי הוֹסָפָה א"א כְּלָל לְכַוְּונָן כֵּן בִּדְבָרָיו.

אָז גַּם ר"מ מוֹדֶה ע"ש. וְכֵן הָכָא בֵּיאֲרוּ דְּאַף דְּסָתָם מִשְׁנָה בְּקִדּוּשִׁין מ"ט דְּאַף שֶׁהָיָה בְּדַעְתָּהּ לְהִתְקַדֵּשׁ עכ"פ מ"מ דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב לָא הָווּ דְּבָרִים ע"ש.

וּמַשְׁמַע דְּמַיְירֵי הֵיא דְּוַמְיָא דִּידִיהּ. דְּהוּא כְּשֶׁהִתְנָה ע"מ שֶׁהוּא כֹּהֵן.

בְּוַדַּאי יָדַע בְּעַצְמוֹ שֶׁאֵינוֹ כֹּהֵן וְכֵן אֵינָהּ שָׁם. וע"כ צ"ל דמ"מ כְּיָוְונוּ בְּכָל עִנְיָן לר"מ דְּאֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה [וער"ן נְדָרִים כ"ד ע"ב שֶׁכָּתַב כְּעֵין סְבָרָא זוֹ גַּבֵּי נִדְרֵי הֶבַאי לְהֵיפּוּךְ כֵּיוָן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁאֵין עִנְיָן לִתְנָאוֹ.

בע"כ כְּיָוְונוּ לְהַבְּאֵי ע"ש. זֶה דַּוְוקָא שָׁם דְּדֶרֶךְ בנ"א לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹן הֶבַאי.

אֲבָל הָכָא אָמְרִינַן לְהֵיפּוּךְ לְקַיֵּים הַקִּדּוּשִׁין וּכְמוֹ בכ"מ כַּנַ"ל]. וּמַשְׁמַע דְּאַיְירֵי שֶׁאַף הֵיא יָדְעָה בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה שֶׁאֵינוֹ כֹּהֵן וְכֵן בְּאֵינָהּ.

ומ"מ אָמְרינַן דְּאֵינָהּ מְקַוְּדָּשֶׁת כֵּיוָן שֶׁהַכַּוָּנָה מַמָּשׁ נֶגֶד הַדִּבּוּר. אֲבָל הָכָא בְּאוֹמֵר שֶׁלֹּא אוֹכַל וּבְלִבּוֹ פַּת שְׁעוֹרִים וכו'.

שַׁפִּיר אָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ לר"מ כַּנַ"ל. אֶלָּא שְׁמִתּוֹ' דַּעֲרָכִין שֶׁהִזְכַּרְנוּ מְבֹאָר מִתֵּירוּצָם הָרִאשׁוֹן דְּאַף לְהֵיפּוּךְ מִלְּשׁוֹנוֹ אָמְרינַן.

אֲבָל בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהִזְכַּרְנוּ ס"ל לְהַתּוֹסָ' כְּתֵירוּצָם בָּתְרָא שָׁם דְּדַוְקָא בְּטָעָה ע"ש. וּבִנְדָרִים כ"ח גַּבֵּי יֵאָסְרוּ כָּל פֵּירוֹת וְחוֹשֵׁב הַיּוֹם.

אָמְרינַן דְּדַוְקָא מִשּׁוּם אֲוִנְסָא. וא"כ תִּקְשֵׁי דְּתֵיפּוֹק לֵיהּ דבלא"ה נִתְלָה בְּהַיּוֹם כִּי הֵיכִי דְּלָא לֶיהֱוֵי נֶדֶר שָׁוְא.

וְכַדִּין אוֹסֵר כָּל פֵּירוֹת. ועש"ך י"ד סי' רל"ב סקל"ב דְּמוּקִי בֶּאֱמֶת דְּכָל פֵּירוֹת לָאו דַּוְקָא.

אֲבָל הוּא דָּחוּק. וְהָעִיקָּר הוּא דְּשָׁאנֵי הָכָא שֶׁהוּא נוֹדֵר בִּשְׁבִיל הָאַנָּס וּמַדִּירוֹ עַל דַּעְתּוֹ.

וְלָא מְהַנֵּי כְּלָל דַּעַת הַנּוֹדֵר ע"ש בְּרִיטְבָ"א ונ"י בה' נְדָרִים בָּזֶה. וְלָזֶה בָּעֵי טַעְמָא מִשּׁוּם אֲוִנְסָא ע"ש: טז) וּבְהַהֵ דר"מ קָשֶׁה לִי מִכָּבָר בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם פ"ו מה' עֵרָכִין שֶׁפָּסַק הַמַּקְדִּישׁ עַצְמוֹ מְקַוְּדָּשׁ לְדָמָיו ע"ש.

דִּבְגִיטִּין ל"ט מוּקֵי לָהּ כר"מ וְשָׁם פ"א ה"ג פָּסַק דְּלָא כר"מ גַּבֵּי פָּחוֹת מִבֶּן חוֹדֶשׁ וְעֵרֶךְ כְּלִי. וְרָאִיתִי במל"מ פ"ו שָׁם שֶׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה וְנִשְׁאַר בְּקֻשְׁיָא.

וּבֶאֱמֶת הַדָּבָר צ"ע דְּנִרְאֶה דְּאַף לר"מ כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר לוֹמַר דִּלְמִיהֱוֵי עַם קָדוֹשׁ קָאָמַר שָׁם גַּבֵּי עֶבֶד. א"כ אֵין דְּבָרָיו לְבַטָּלָה.

וּמַאי מְשַׁנֵּי שָׁם דְּאָתְיָא כר"מ. וְהָיָה נִרְאֶה לוֹמַר לְהֵיפּוּךְ דְּמוּקִי לִדְרַב כר"מ דְּמָפָרֵשׁ כָּל הָאֶפְשָׁרוּת לְיַשֵּׁב לְשׁוֹנוֹ שֶׁלֹּא יְהֵא לְבַטָּלָה.

אֲבָל לְרַבָּנָן מְפָרְשֵׁי לְדָמָיו אַף שא"כ דְּבָרָיו שֶׁאָמַר שֶׁגּוּפוֹ יְהֵא הֶקְדֵּשׁ הָוֵי לְבַטָּלָה. וְהָיָה מְיֻשָּׁב בָּזֶה קֻוּשְׁיַית הַתּוֹסָ' שָׁם שֶׁהִקְשׁוּ דְּמַשְׁמַע בַּעֲרָכִין ה' דס"ל לִדְרַב כר"מ וְנִדְחֲקוּ בָּזֶה.

ולפמ"ש א"ש. אֶלָּא דְּסֵיפָא דְּדָיֵיק דְּאָתְיָא כר"מ מַשְׁמַע כפירש"י.

וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁהָרַמְבַּ"ם הָיְתָה לוֹ כָּאן גִּירְסָא אַחֶרֶת. ועי' חִיבּוּרִי ח"א סי' נ"ז בָּזֶה: יז) נָשׁוּב לְעִנְיָנֵינוּ דְּלָא מִינַּבְּעָא לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"ץ שֶׁהִזְכַּרְנוּ דְּמָפָרְשִׁים אַף נֶגֶד לְשׁוֹנוֹ וְאָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ.

א"כ וְנִדְאֵי בָּרוּר הַכַּוָּנָה בנ"ד דְּלָא לַעֲקִירַת דִּירָה דַּוְקָא רַק שֶׁיִּגְמוֹר עִם עִיר אַחֶרֶת וּכְהַהֵ דנ"ד. אֶלָּא אַף לְדַעַת שְׁאָר פּוֹסְקִים דְּבָעֵינַן שֶׁיְּהֵא בִּכְלַל לְשׁוֹנוֹ וּבִפְרָט לְדַעַת הָרֹא"ש שֶׁהִזְכַּרְנוּ דְּמֻוָּתָר בְּכוּלְּהוּ.

מ"מ הָכָא כְּבָר בֵּאַרְנוּ דְּשַׁפִּיר מִיקְרֵי הַגְמָר עֲקִירַת דִּירָה בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. וכמש"ל שֶׁבָּזֶה אָזְלִינַן אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

וא"כ וְנִדְאֵי עָבַר עַל הַתְּנַאי וְחָל הָאִיסּוּר עָלָיו. וא"ל שכ"ז שֶׁלֹּא עָקַר דִּירָתוֹ הָיָה בְּדַעְתּוֹ לַחֲזוֹר אַף שֶׁגָּמַר שָׁם.

וּכְדָרְךְ הָעוֹלָם בְּעִנְיָנִים כָּאֵלּוּ שע"פ רֹוב נִשְׁאָרִים אַחַ"כ בִּמְקוֹמָם. לֹא כֵן הוּא כִּי כָּאן כָּתְבוּ לוֹ שֶׁיָּבוֹא וְהֵשִׁיב כִּי כְּבָר הוּא נִשְׁאַר שָׁם וְאֵין לוֹ עוֹד שׁוּם רַעְיוֹן לָשׁוּב לִמְקוֹמוֹ.

ובכה"ג בְּנוֹגֵעַ מִיקְרֵי עֲקִירַת דִּירָה. וְגַם כִּי אוֹמְרִים שֶׁכְּבָר שָׂכַר אָז דִּירָה:סִימָן סט יח) וְרַק שֶׁיֵּשׁ לָדוּן בָּזֶה מִצַּד שֶׁהוֹרָה הֶיתֵּר לְעַצְמוֹ שֶׁהָאִיסּוּר בָּטֵל כמש"ל.

וא"כ הו"ל נִדְרֵי שְׁגָגוֹת שֶׁאַף שֶׁהוּא שׁוֹגֵג בִּשְׁעַת הַתְּנַאי ג"כ לֹא חָל הַנֶּדֶר. וּכְדִתְנַן בְּנִדָּרִים כ"ה ע"ב שֶׁאֲנִי אוֹכֵל וְשֶׁאֲנִי שׁוֹתֶה וְשָׂכַח וְאָכַל וְשָׁתָה מֻוּתָּר ע"ש.

דְּבָעֵינַן הָאָדָם בִּשְׁבוּעָה שֶׁבִּשְׁעַת חֲלוּת הַשְּׁבוּעָה יְהֵא בְּדַעְתּוֹ וּרְצוֹנוֹ. וּמַשְׁמַע שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיֵּדַע בְּעֵת מַעֲשֶׂה שֶׁחָלָה עָלָיו הַשְּׁבוּעָה וְהַנֶּדֶר.

א"כ הָכָא שֶׁהוֹרָה הֶיתֵּר לְעַצְמוֹ וְהָיָה סָבוּר שֶׁלֹּא יֵאָסֵר כְּלָל קוֹלוֹ וּשְׁחִיטָתוֹ. הָוֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת מַמָּשׁ.

ובשטמ"ק לִנְדָרִים אִיתָא בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א לְפָרֵשׁ הַךְ דְּשָׁאֲנִי אוֹכֵל וְשָׁאֲנִי שׁוֹתֶה הַיְינוּ שֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ מַה שֶּׁיֹּאכַל וְשָׂכַח וְאָכַל שֶׁאֵין בּוֹ בַּל יַחֵל ע"ש. וא"כ מְבֹאָר שֶׁדַּעְתּוֹ דְּבָשָׂגַג בְּתְנַאי לְעָתִיד שַׁפִּיר אָסוּר.

וְכֵן הוּבָא שָׁם דַּעַת קָצָת רִאשׁוֹנִים גַּבֵּי שְׁבוּעָה לְחַלֵּק בֵּין עָבַר לֶעָתִיד ע"ש. אֲבָל דַּעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים אֵינוֹ כֵּן רַק דְּבְכָל גַּוְונָא שָׁרֵי.

וְגַם גּוּף דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א צ"ע דְּמַה נ"מ בָּבָל יַחֵל דְּהָא בְּכָל לָאוִים שֶׁבַּתּוֹרָה בְּשׁוֹגֵג אֵינוֹ לוֹקֶה. וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּאַשְׁמוּעִינַן לְעִנְיַן דא"צ כַּפָּרָה כְּלָל אַף כַּפָּרַת שׁוֹגֵג.

אוֹ דנ"מ לְעִנְיַן אִם הָיָה הַדָּבָר שֶׁל אַחֵר. וְהִטְעוּ וּמְכָרוֹ לוֹ.

דקיי"ל בְּבְכוֹרוֹת ובח"מ סי' רל"ד דְּבְאִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא אַף בְּשׁוֹגֵג פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. וּבְאִיסּוּר נָדַר קמ"ל דְּחַיָּיב דְּלָא עָבַר כְּלָל עַל הָאִיסּוּר דְּבָעֵי הָאָדָם בִּשְׁבוּעָה.

אֶלָּא שֶׁעֲדַיִין צ"ע דְּהָא בַּשַּׁ"ס שָׁם מְדַמֵּי שְׁבוּעוֹת לִנְדָרִים. וּבִשְׁבוּעַת בִּיטּוּי קיי"ל בִּשְׁבוּעוֹת כ"ז דְּבִשְׁגָגָתָהּ חַיָּיב קָרְבָּן.

וְאוּלַי ס"ל לְהָרִיטְבָ"א כְּדַעַת הָרָ"י"צ שָׁם בשטמ"ק דְּבִשְׁבוּעָה לְהַבָּא אָסוּר. וַעֲדַיִין קָשֶׁה דְּהָאָדָם בַּשְּׁבוּעָה מַשְׁמַע בִּשְׁעַת חֲלוֹת הַשְּׁבוּעָה.

וּבָאֱמֶת קָשֶׁה לִי כֵּינָן דְּעִיקַּר שְׁגָגוֹת כְּתִיב בִּשְׁבוּעָה וכמש"ש בשטמ"ק דְּהָא דְּמַדְמֵי שְׁבוּעוֹת לִנְדָרִים לָאו דַּוְוקָא דְּעִיקַּר כְּתִיב בִּשְׁבוּעוֹת ע"ש. וכ"כ הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת כ"ח ע"ש.

וא"כ אֵיךְ אֶפְשָׁר דְּבִנְדָרִים יְהֵא מֻוּתָּר יוֹתֵר מִבִּשְׁבוּעוֹת עַצְמָם. וע' רַשְׁ"י שְׁבוּעוֹת כ"ח ע"ב ד"ה וְתָנֵי עֲלָהּ שֶׁהִקְשָׁה ג"כ עַל פִּי' הָרִיטְבָ"א שֶׁהִזְכִּירוּ וכמש"ל: יט) אָכֵן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בפ"ד מה' שְׁבוּעוֹת שֶׁאִם הָיָה שׁוֹגֵג בְּתְנַאי.

לֹא מִיפְטָר מִשּׁוּם נִדְרֵי שְׁגָגוֹת. וע"ש שֶׁגּוֹרֵס בְּסֵוּגְיָא דִּשְׁבוּעוֹת לְהֵיפּוּךְ מִגֵּירְסָא דְּרַשְׁ"י ותו'.

וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ גִּירְסַת הָרַ"צ שֶׁהִזְכִּירָנוּ ג"כ. דאלת"ה תִּיקְשֵׁי עֲלֵיהּ מִסּוּגְיָא דִּשְׁבוּעוֹת שֶׁהִזְכִּירָנוּ.

אֶלָּא שֶׁהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ גַּם בִּנְדָרִים ג"כ דכה"ג לָא מִיקְרֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת. וְהָא דְּשָׁאנֵי אוֹכֶל מְפָרֵשׁ כפי' הָרִיטְבָ"א שֶׁהִזְכִּירָנוּ שֶׁשָּׁגַג בַּנֶּדֶר גּוּפֵיהּ וכ"כ לְהֶדְיָא בפ"ג מה"ש הל"ו ע"ש.

וברפ"ד מה' נְדָרִים כָּתַב שֶׁבִּנְדָרִים הוּא כְּמוֹ בִּשְׁבוּעוֹת ע"ש שֶׁלֹּא בֵּיאֵר כְּלָל רַק סָמַךְ עמ"ש בה"ש. וא"כ מְפוֹרָשׁ כֵּן.

אֲבָל עַל הָרַ"צ קָשֶׁה דְּמַחֲלֵק בֵּין נְדָרִים לִשְׁבוּעוֹת וּבִשְׁבוּעוֹת כ"ח ע"ב מְפוֹרָשׁ דְּמַיְיתֵי אַהָא דִּשְׁבוּעוֹת שְׁגָגוֹת אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא מֵהָא דִּנְדָרִים ע"ש. וּלְפֵירוּשׁוֹ מַאי מַיְיתֵי דְּהָא לָא דָּמֵי כְּלָל.

וע' במהרי"ט ח"א סי' י"ט בָּזֶה. עכ"פ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרִיטְבָ"א לֶאֱסוֹר בִּשְׁגָגָה דְּתַנַּאי אַף בִּנְדָרִים.

וא"כ בנ"ד יֵשׁ מָקוֹם לָחוּשׁ לְשִׁיטָתָם. אִיבָּרָא לְדִינָא דַּעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים אֵינוֹ כֵּן רַק דְּשָׁרֵי בְּכָל גַּוְונָא ע' יו"ד סי' רל"ט בָּזֶה: כ) אֶלָּא שֶׁעֲדַיִין יֵשׁ לָדוּן בְּגוּף הַדָּבָר אִי אוֹמֵר מֻוָתָּר מִקְרֵי אָנוּס אוֹ שׁוֹגֵג בָּזֶה.

דְּהִנֵּה בְּמַכּוֹת דַּף ז' ט' פְּלִיגִי אַבַּיֵי וְרַבָּה אִי אוֹמֵר מֻוָתָּר אָנוּס הוּא אוֹ קָרוֹב לְמֵזִיד. וְגַבֵּי שַׁבָּת וְחֵלֶב קיי"ל דְּאוֹמֵר מֻוָתָּר חַיָּיב קָרְבָּן דְּהָוֵי שׁוֹגֵג.

וע' תו' בְּמַכּוֹת ז' ע"ב וְשַׁבָּת דַּף ע"ב ד"ה בְּאוֹמֵר מֻוָתָּר נִתְקַשּׁוּ בָּזֶה. וְתֵירְצוּ דְּשָׁאנֵי גָּלוּת דִּכְתִיבִי טוּבָא בִּשְׁגָגָה.

וַעֲדַיִין קָשֶׁה לִי לְדַעַת אַבַּיֵי וְרַב חִסְדָּא בְּמַכּוֹת ט' דְּאוֹמֵר מֻוָתָּר אָנוּס הוּא א"כ לָמָּה חַיָּיב קָרְבָּן. וּמְבֹאָר שָׁם דְּמִסְבָרָא הָוֵי אָנוּס בְּלָאו קְרָא דִּשְׁגָגָה.

וְהַתּוֹס' הִקְשׁוּ שָׁם לר' מֵהָא דְּקְרֵי לָהּ מֵזִיד בְּדַף ז'. וְתֵירְצוּ דמ"מ כֵּיוָן שֶׁעוֹשֶׂה בְּרָצוֹן קָרְאוּ מֵזִיד.

ולפמ"ש תִּקְשֶׁה אַכַּתִּי דל"ל קְרָא כְּלָל כֵּיוָן דְּאָנוּס הוּא וצ"ל דְּלָאו דַּוְקָא אָנוּס רַק דְּהָוֵי כְּשׁוֹגֵג גָּמוּר וּפָטוּר מִמִּיתָה דְּאַיְירִי בָּהּ הָתָם [וכ"כ התו' בְּשַׁבָּת ס"ח ע"ב ד"ה אֲבָל לְהֶדְיָא ע"ש] וְשַׁפִּיר אִיצְטְרִיךְ קְרָא דְּאַף דְּבָכָל עֲבֵירוֹת שֶׁבְּתוֹרָה חַיָּיב כַּנַ"ל.

הָכָא פָּטוּר. וּרְאָיָה בְּרוּרָה דְּבָכָל עֲבֵירוֹת חַיָּיב.

מֵהָא דִּשְׁגִגַת הוֹרָאָה שֶׁמְּפוֹרָשׁ בַּפָּרָשָׁה שֶׁחַיָּיבִים קָרְבָּן. וּמֵהָתָם יָלְפִינַן לְכָל דִּוְכְתָּא.

וְגַבֵּי גָּלוּת אִיצְטְרִיךְ מִמִּילָא קְרָא לְמָעוּטֵי. וְגוּף הַדִּין דְּאוֹמֵר מֻוָתָּר יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה בכ"מ בְּשַׁ"ס וּפוֹסְקִים ועי"ד סי' צ"ט ובט"ז שָׁם ובאה"ע סי' קע"ח ס"ג בָּרַמָ"א וּבָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה.

וע' ח"ס חי"ד סי' פ"ח בָּזֶה. אַף אכמ"ל כִּי עִיקַּר מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְבָרֵר הוּא לְעִנְיַן שְׁבוּעָה וְנֶדֶר וְלֹא לָעִנְיָן שְׁאָר דְּבָרִים: כא וְהִנֵּה הַסְּבָרָא נִרְאֶה דִּבְשַׁבָּת מְבֹאָר דְּפְלִיגִי מֻוָתָּבז וְרַבָּנָן בְּדַף ס"ח בְּתִינוֹק שֶׁנִּשְׁבָּה אִי חַיָּיב אִי לֹא.

וּפְלִיגִי בָּהּ נָמֵי רַב וּשְׁמוּאֵל וְר"י וְר"ל ע"ש. וּפִירֵשׁ"י טַעְמָא דְּמוֹנְבַז מִשּׁוּם דְּאוֹמֵר מֻוָתָּר אָנוּס.

וּבְתוֹסְ' הִקְשׁוּ דְּהָא טַעְמֵיהּ מִקְרָא ע"ש. וּבָאֱמֶת קָשֶׁה לפירש"י דא"כ הֵכִיר וּלְבַסּוֹף שָׁכַח נָמֵי.

וְנִרְאֶה הַסְּבָרָא דְּבָאֱמֶת יֵשׁ סְתִירוֹת הַרְבֵּה בָּזֶה דבא"ח סי' ק"ח מְבוֹאָר דְּשִׁכְחָה הָוֵי אוֹנֶס וּבְסִי' תקכ"ז ג"כ ע"ש. וְכֵן מְבוֹאָר בב"ק כ"ו ע"ב.

וּבְיו"ד סי' רל"ב סי"ב מְחַלֵּק בֵּין הָיָה לוֹ פְּנַאי לְלֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי ע"ש בהג"ה בסי"ב וע' ח"מ סי' קמ"ג ובקצה"ח שָׁם ג"כ בְּעִנְיָן זֶה. ובח"מ סי' רצ"א גַּבֵּי שׁוֹמֵר מְבוֹאָר דְּבְשָׁכַח מָקוֹם שֶׁהִנִּיחוֹ כֹּל לָא יָדַעְנָא פְּשִׁיעוּתָא הוּא וְכִדְאִיתָא בב"מ מ"ב וע' ח"מ סי' כ"א.

וּבְשַׁבָּת ד' וְעֵירוּבִין ל"ב הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' מֵהָא דְּפָסְחִים נ"ט וְתַרְצוּ דְּבְשַׁבָּת פָּשַׁע דְּאַף דְּהָוֵי בְּשׁוֹגֵג מ"מ הו"ל לְאַסּוּקֵי אַדַּעְתַּיהּ וּבְהָא דְּפָסְחִים לֹא פָּשַׁע. וּבְהָא דְּפָסְחִים ג"כ אַיְירֵי בְּשָׁכַח לְהָבִיא מִקּוֹדֶם.

וּבְחִי' מהרא"ל צוֹנֵץ לְשַׁבָּת תֵּירֵץ דְּבְשַׁבָּת עֲבִיד מַעֲשֶׂה והו"ל לְאַסּוּקֵי אַדַּעְתַּיהּ וְזֶה דָּחוּק וְגַם דְּהָא בִּשְׁבוּעָה ג"כ קָעֲבִיד מַעֲשֶׂה וְאָמְרִינַן לִיבֵּיהּ אַנְסֵיהּ. וע' שׁוּ"ת מהר"מ מֵרוֹטֶנְבּוּרְג סי' תרנ"ד.

ועי' נ"י ס"פ כֵּיצַד הָרֶגֶל בְּעִנְיָן זֶה. וְנִרְאֶה בֵּירוּר הַדְּבָרִים דְּכָל הֵיכָא דְּהָוֵיָא מִילְּתָא דְּרַמְיָא עֲלֵיהּ מֵעִיקָּרָא אִי שָׁכַח הָוֵי פּוֹשֵׁעַ.

אֲבָל מִילְּתָא דְּלָא רַמְיָא לָא הָוֵי פּוֹשֵׁעַ וּכְעֵין הַהִ דְּשִׁבּוּעוֹת מ"א ובח"מ סי' פ"א. וְגַם הָא בְּמִילְּתָא דְּלָא רַמְיָא גַּם אַחַ"כ אֵינוֹ נֶאֱמָן כְּעִנְיָן בָּרִי לִי שֶׁשָּׁחַטְתִּי יָפֶה בי"ד סי' א' ס"ג וּבְכָל כה"ג כִּמְבוֹאָר בַּפּוֹסְקִים.

וּלְזֶה גַּבֵּי שׁוֹמֵר שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ לִשְׁמוֹר הַדָּבָר הו"ל מִילְּתָא דְּרַמְיָא וְהָוֵי פְּשִׁיעָה. וְכֵן שַׁבָּת דְּכְתִיב זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁנִּצְטַוָּוה עַל הַזְּכִירָה לָזֶה מִיקְרֵי פּוֹשֵׁעַ כְּשֶׁשּׁוֹכֵחַ וְלֹא אָנוּס.

וְכָל כה"ג. רַק בְּתִינוֹק שֶׁנִּשְׁבָּה דְּלָא יָדַע מִקּוֹדֶם כְּלָל.

בָּזֶה ס"ל לְמוֹנְבַז ור"י ור"ל דְּפָטוּר דְּהָוֵי שֹׁפִיר אָנוּס. וּמְיֻשָּׁב בָּזֶה ג"כ דִּבְרֵי התו' דְּשַׁבָּת ד' שֶׁהִזְכִּירוּ דְּשָׁאנֵי שַׁבָּת דִּכְתִיב זָכוֹר וּמוּטָל עָלָיו לִזְכּוֹר וְהָוֵי פּוֹשֵׁעַ כְּשֶׁשּׁוֹכֵחַ וְכַנַּ"ל.

ובלא"ה לק"מ די"ל דְּבִפְסָחִים נ"ט אַיְירֵי בְּנֶאֱנַס מִלְּהָבִיא קׇרְבָּנוֹ וע' בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' מ"ג מ"ש בְּעִנְיַן מִילְּתָא דְּלָא רַמְיָא [וְאַחַר זְמַן רַב בָּא לִידֵי שׁוּ"ת שְׁבוּת יַעֲקֹב וּמָצָאתִי שֶׁחִילֵּק כְּעֵין זֶה בח"ב סי' קמ"ח אַף שֶׁאֵינוֹ כֵּן]: כב) ולפ"ז בִּשְׁבוּעָה שֹׁפִיר אָמְרִינַן לִיבֵּיהּ אַנְסֵיהּ כְּשֶׁנִּשְׁבַּע הָכִי אָמַר רַב.

וְכִדְאִיתָא בִּשְׁבוּעוֹת כ"ו ע"א מִשּׁוּם דְּהָוֵי מִילְּתָא דְּלָא רַמְיָא והו"ל כְּאָנוּס כַּנַּ"ל. משא"כ בְּנִשְׁבַּע לְהַבָּא הו"ל מִילְּתָא דְּרַמְיָא כִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִים וְחַיָּיב.

רַק בְּתוֹלָה בְּתַנָּאֵי הִיא מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים שֶׁהִזְכִּירוּ אִם הַתְּנַאי מִיקְרֵי ג"כ מִילְּתָא דְּרַמְיָא. וְכֵן ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם כֵּיוָן דְּמֻחֲמָתוֹ יֵאָסֵר בְּאִיסּוּרוֹ.

וּלְדַעַת שְׁאָר פּוֹסְקִים ס"ל דְּהָוְיָא מִילְּתָא דְּלָא רַמְיָא כֵּינָן שֶׁגּוּף הַדָּבָר אֵינוֹ אָסוּר וא'. לְהַזְהִיר בּוֹ כְּלָל כִּדְאִיתָא בִּנְדָרִים ט"ז כִּי לֹא זָהִיר בִּתְנַאי וכו' ע"ש.

ולר"י דְּאָסַר שָׁם הוּא רַק דְּרַבָּנָן וע"ש בַּסַּוְגְיָא וְרָ"ן. ולפ"ז בְּאוֹמֵר מֻוּתָּר דְּמִילְּתָא דְּלָא רַמְיָא הִיא עָלֶיהָ כֵּינָן דְּהוּא אֵינוֹ בַּר הָכֵי לֵידַע בֵּירוּר הַדִּין.

וַדַּאי מִיקְרֵי אָנוּס גַּבֵּי שְׁבוּעָה. וְאַף דִּבְעָלְמָא חַיָּיב קָרְבָּן בְּאוֹמֵר מֻוּתָּר הַיְינוּ כמ"ש דְּשָׁם יָלְפִינַן מֵהוֹרָאַת ב"ד.

אֲבָל הָכָא שַׁפִּיר מְמַעֲטִינַן מֵהָאָדָם בִּשְׁבוּעָה. וְהָא דְּמְמַעֲטִינַן בְּהוֹרָיוֹת ח' ע"ב ב"ד מִבִּיטּוּי שְׁפָתַיִם מְשׁוּם דְּהָוֵי בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד.

צ"ל דא"צ לְטַעַם זֶה רַק לְאֵינָךְ שֵׁם. אֲבָל בְּבִיטּוּי בלא"ה י"ל דהו"ל כַּאֲנוּסִים בִּשְׁבוּעָה כמש"ל.

אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין ב"ד לְאוֹנֶס הָאָדָם עַצְמוֹ. אַף ז"א דְּכֵינָן שֶׁלֹּא עָשָׂה הָאָדָם אִיסּוּר כְּלָל עַל יְדֵיהֶם לְפִי דִּשְׁבוּעוֹת שְׁגָגוֹת מֻוּתָּרוֹת.

א"כלֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לְחַיּוּבִינְהוּ. דְּהָא בָּעֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ עַל פִּיהֶם.

וְכֵן כָּתַב המהרי"ט סי' י"ט דְּאוֹמֵר מֻוּתָּר מִיקְרֵי שַׁפִּיר נִדְרֵי שְׁגָגוֹת: כג) וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה לְהָבִיא רְאָיָה לְהֵיפּוּךְ דְּאוֹמֵר מֻוּתָּר לָא מִיקְרֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת. מֵהָא דִּנְדָרִים פ"ט ע"ב שֶׁאָסַר הֲנָאַת הָעוֹלָם אִם יִשָּׂא אִשָּׁה קוֹדֶם שֶׁיִּלְמֹד וְשַׁבְּשֵׁיהּ רַב אֶחָא בר"ה וְאַנְסְבוּהּ אִיתְּתָא ופי' הָרָ"ן וְהָרֹא"ש וְהַתּוֹ' שֶׁהִטְעוּ וא"ל שֶׁיִּהֵא מֻוּתָּר אַחַ"כ לִיהָנוֹת מִן הָעוֹלָם ע"ש.

וְנִתְקַשָּׁה כְּבָר המהרי"ט בסי' י"ט דְּהָא הו"ל נִדְרֵי שְׁגָגוֹת וְאַמַּאי מַסִּיק שָׁם דְּבָעֵי הַתָּרָה. וְתֵירֵץ דְּשִׁבְשֵׁיהּ שֶׁאֵינוֹ אָסוּר רַק יוֹם אֶחָד וְלֹא לְעוֹלָם.

וַעֲדַיִין צ"ע לענ"ד דמ"מ הו"ל שְׁגָגָה דְּלָא יָדַע שֶׁיִּהֵא אָסוּר לְעוֹלָם עי"ז. וְאֵין לְךָ אָנוּס יוֹתֵר מִזֶּה.

וְגַם כִּי דּוֹחֵק הוּא בְּדִבְרֵי הָרָ"ן וְהָרֹא"ש ע"ש. אֲבָל אִם נֹאמַר דְּאוֹמֵר מֻוּתָּר לָא הָוֵי אָנוּס לְעִנְיָן זֶה.

כֵּינָן שֶׁיּוֹדֵעַ גּוּף הַנֶּדֶר רַק שֶׁסָּבוּר שֶׁמֻּוּתָּר הוּא. א"כ א"ש דְּבָעֵי הַתָּרָה.

וכ"נ לְהָבִיא רְאָיָה מִנָּזִיר י"א דִּתְנַן יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁיֵּשׁ נְזִירוּת אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהַנָּזִיר אָסוּר בְּיַיִן ה"ז אָסוּר. וְאִי אָמְרַתְּ דְּאוֹמֵר מֻוּתָּר אָנוּס נְהִי דִּבְנָזִיר הָוֵי גזה"כ דְּסַגִּי כְּשֶׁנָּזַר בַּחֲדָא כִּדְאִיתָא בַּסַּוְגְיָא.

מ"מ לָא גָּרַע מִנִּדְרֵי שְׁגָגוֹת דהו"ל שׁוֹגֵג בכה"ג. וְכִדְמַסִּיק שָׁם בַּסַּוְגְיָא דְּגַם בְּנָזִיר שַׁיָּיךְ הָנְהוּ אַרְבַּע נְדָרִים ע"ש.

וע"כ צ"ל דְּאוֹמֵר מֻוּתָּר לָא הָוֵי שׁוֹגֵג לְעִנְיַן זֶה. וְשָׁם בְּסֵיפָא ג"כ סָבוּר הָיִיתִי שֶׁחֲכָמִים מַתִּירִין לִי מִפְּנֵי שֶׁאֵין אֲנִי יָכוֹל לַחְיוֹת אֶלָּא בְּיַיִן וכו'.

וּמַסִּיק בַּשַּׁ"ס בְּשִׁינּוּיָא קַמָּא דלת"ק הָוֵי אָסוּר. וְתִיקְשֵׁי דהו"ל נִדְרֵי שְׁגָגוֹת.

וע"כ צ"ל כמ"ש: כד) אָכֵן שָׁם בְּשִׁינּוּיָא בָּתְרָא מַסִּיק דִּפְלִיגִי ת"ק ור"ש בִּנְדָרֵי אֲוָנָסִין אִי בָּעֵי שְׁאֵלָה. ופירש"י בְּלִישָׁנָא בָּתְרָא דהו"ל לְיַבֵּיהּ אַנָּסֵיהּ שֶׁסָּבוּר שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים ע"ש.

וא"כ מְבֹאָר לְהִיפּוּךְ דְּשַׁפִּיר מִקְרֵי אֹנֶס. וכ"ה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם פ"א מה' נְזִירוּת הט"ו דִּבְסָבוּר שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים הָוֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת.

אֶלָּא דלפ"ז קָשֶׁה טוּבָא דא"כ מַאי שְׁנָא רֵישָׁא מִסֵּיפָא. וְהָרָאָבָ"ד שָׁם הִשִּׁיג וְכָתַב דְּהָוֵי נִדְרֵי אֲוָנָסִין.

וְנִרְאֶה כַּוָּנָתוֹ למ"ש דְּהַיְינוּ הַחִילּוּק בֵּין רֵישָׁא לְסֵיפָא דְּאִי מִשּׁוּם שְׁגָגָה א"כ רֵישָׁא נָמֵי: ועו"ק לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּמַעִיקָּרָא מַאי ס"ד דְּהַשַּׁ"ס דְּהָא הו"ל נִדְרֵי שְׁגָגוֹת. וא"כ אַדְּרַבָּא מוּכָח מִדַּעַת הָרָאָבָ"ד וְכֵן דַּעַת התו' שָׁם דִּמְפָרְשִׁי מַחֲמַת אֹנֶס דְּלָא הָוֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת בכה"ג.

וְגַם בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה דְּנִדְאי ס"ל דְּאוֹמֵר מֻוָּתָּר לָא הָוֵי שׁוֹגֵג וּלְהָכִי בְּרֵישָׁא אָסוּר. וְרַק בְּסֵיפָא דְּסָבוּר שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ.

אֲבָל יוֹדֵעַ שֶׁנֶּאֱסַר בִּנְזִירוּתוֹ בַּכֹּל. א"כ אֵין זֶה אוֹמֵר מֻוָּתָּר רַק שֶׁשָּׁגַג בְּדַעַת הַחֲכָמִים.

וה"ז דּוֹמֶה לְשׁוֹגֵג מִצַּד אַחֵר כְּמוֹ שֶׁהִכְּתָה אֶת בְּנֵי וְשֶׁגָּנְבָה כִּיסֵי בִּנְדָרִים כ"ה. וְשַׁפִּיר מִיקְרֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת: כה) וּבִנְדָרִים פ"ז ע"ב תְּנַן יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁיֵּשׁ מְפִירִין אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה נֶדֶר ר"מ אוֹמֵר לֹא יָפֵר וחכ"א יָפֵר.

ופירש"י שא"י שֶׁזֶּה נֶדֶר גָּמוּר. ומ"מ לר"מ פּוֹשֵׁעַ הוּא דהו"ל לְהָפֵר ממ"נ וא"כ מְבֹאָר דִּפְלִיגִי בְּאוֹמֵר מֻוָּתָּר אִי מִיקְרֵי שׁוֹגֵג אוֹ פּוֹשֵׁעַ.

דְּהַקָּם יֵשׁ לוֹ דִּין נֶדֶר דְּהָא הַקָּם יֵשׁ לוֹ שְׁאֵלָה. וּשְׁתִיקָה בְּיוֹם שָׁמְעוֹ הוּא כְּדִין הַיָּקֵם וְאַף דְּלִשְׁתִיקָה אֵין מוֹעִיל שְׁאֵלָה.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דגזה"כ הוּא דַּוְוקָא בְּיוֹם שָׁמְעוֹ. אֲבָל אִי הָוֵי בְּטָעוּת וּנְדַאי לָאו שְׁמִיעָה הוּא.

וא"כ מוּכָח דקיי"ל כַּחֲכָמִים דְּאוֹמֵר מֻוָּתָּר אָנוּס הוּא. אָכֵן לפי' הָרָ"ן שָׁם בפי' הָרִאשׁוֹן דִּמְפָרֵשׁ דלכ"ע א"י לְהָפֵר אַחַ"כ.

א"כ מְבֹאָר דְּלָא מִיקְרֵי אָנוּס בכה"ג. רַק דְּהוּא מְפָרֵשׁ שָׁם שֶׁסָּבוּר שֶׁהַנֶּדֶר אֵין מוֹעִיל לוֹ הֲפָרָה ע"ש.

אֲבָל נִרְאֶה דְּלָא דָּמֵי לְנֶדֶר. דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם יוֹם שְׁמִיעָה וּפְלִיגִי אִי מִיקְרֵי מִקָּצָת שְׁמִיעָה כְּכָל שְׁמִיעָה ע"ש בְּרַ"ן וּבְסֵוְגְיָא שָׁם.

וְהָא רָאָיָה דְּשׁוֹתֵק ע"מ לְמִיקַט מַסְקִינַן בְּדַף ע"ט דְּלֹא יָפֵר אַף שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לְקַיֵּים ע"ש. וְנִרְאֶה מִזֶּה דְּאֵין זֶה דּוֹמֶה לְהָקֵם.

וְהָעִיקָּר תָּלוּי אִי מִיקְרֵי שְׁמִיעָה אוֹ לֹא. דְּהָא בְּאֹנֶס גָּמוּר ג"כ א"י לְהָפֵר אַחַ"כ כִּדְאָמְרִינַן בְּדַף ע"ו גַּבֵּי שַׁבָּת דְּאַף שֶׁאָנוּס הוּא בְּתַקָּנַת חֲכָמִים שֶׁלֹּא לְהָפֵר.

מ"מ א"י לְהָפֵר אַחַ"כ וְכִדְפָשְׁטִינַן מִינָּהּ נָמֵי בְּדַף ע"ט לְעִנְיַן ע"מ לְמֵיקַט ע"ש: כו) וְכֵן הָא דְּנָזִיר י"א שֶׁהִזְכִּירוּ נְרָאֶה לִדְחוֹת דְּכֵיוָן דקיי"ל בְּנָזִיר אַף שֶׁנָּזַר מֵאַחַת מֵהֶן ה"ז נָזִיר וְדָרְשִׁינַן לָהּ בְּדַף ד' מִקְּרָא.

וּמְפוֹרָשׁ בָּרַמְבַּ"ם פ"א מה"נ דְּאַף כְּשֶׁאוֹמֵר בְּפֵירוּשׁ שֶׁלֹּא הָיָה בְּדַעְתּוֹ רַק לא' מֵהֶם. מ"מ ה"ז נָזִיר.

א"כ מְבֹאָר מִזֶּה דְּבְעִנְיָן זֶה הָוֵי גזה"כ דְּהָוֵי נָזִיר. אַף דְּבָכָל נְדָרִים בכה"ג וּנְדַאי לָא הָוֵי נֶדֶר דְּבָעֵי פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים וכמש"ל.

וּבְפָרָט כְּשֶׁאוֹמֵר כֵּן בְּפֵירוּשׁ. וְהִנֵּה עִיקַּר טַעַם נְדָרֵי שְׁגָגוֹת הוּא מִצַּד דְּלִיבֵּיהּ אַנְסֵיהּ וְאֵין פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִוים וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם פ"ד מה' נְדָרִים ע"ש.

וא"כ כֵּיוָן דְּגַלִּי קְרָא בכה"ג בְּנָזִיר דְּלָא בָּעֵי פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים. וּנְדַאי אָסוּר אַף שֶׁפָּבוּר לְהִיוֹת מֻוּתָּר בְּיֵין.

רַק בְּסֵיפָא שֶׁפָּבוּר שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים. ס"ד דְּהַשַּׁ"ס בְּשִׁינּוּיֵי קַמָּאֵי דְּזֶה הָוֵי ג"כ בִּכְלַל זֶה כְּנוֹזֵר מֵאֶחָד מֵהֶן.

וּבְשִׁינּוּיָא בָּתְרָא לפירש"י וְהָרַמְבַּ"ם מַסִּיק דְּלָא דָּמֵי. דְּזֶה מִיקְּרֵי שׁוֹגֵג מִצַּד אַחֵר וְלֹא בְּגוּף הַנְּזִירוּת לְאֱסוֹר בְּדָבָר אֶחָד וְלִהְיוֹת מֻוּתָּר בַּאֲחֵרִים.

רַק שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁיֵּאָסֵר בכ"ד וְאַחַ"כ יַתִּירוּ לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶם. וְזֶה מִיקְּרֵי שַׁפִּיר גַּם בִּנְזִירוּת שׁוֹגֵג.

זֶה נִרְאֶה בָּרוּר בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם. וְדַעַת הַתּוֹסָ' וְהָרָאָבָ"ד דִּמְפָרְשִׁי.

מִשּׁוּם נִדְרֵי אֳנָסִין. נִרְאֶה ג"כ דְּשַׁפִּיר ס"ל דְּאוֹמֵר מֻוּתָּר הָוֵי שׁוֹגֵג.

רַק דס"ל דְּהָכָא לָא מְהַנֵּי זֶה כֵּיוָן דגזה"כ הוּא דְּסַגִּי שֶׁיַּזִּיר בא' מֵהֶם. וּכְמוֹ שצ"ל אַף לְהָרַמְבַּ"ם בְּשִׁנּוּיֵי קַמָּאֵי דְּבַשַּׁ"ס שָׁם כמש"ל.

וּבְבִרְכַּת רֹאשׁ רָאִיתִי שֶׁכָּתַב דְּבָאֱמֶת אִם נָזַר מִן הַחֲרָצָנִים וְאָמַר שֶׁאִם יָדַע שֶׁאָסוּר בְּכֻלָּן לֹא הָיָה נוֹזֵר. הָוֵי כְּנִדְרֵי שְׁגָגוֹת.

ולענ"ד אֵינוֹ כֵּן דְּמַשְׁמַע דגזה"כ הוּא בָּזֶה בְּכָל גַּוְונָא וכמש"ל מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם. וְגַם זִיל בָּתַר טַעְמָא דְּבָעֵינַן פִּיו וְלִבּוֹ.

וּבָזֶה גַּלִּי קְרָא דְּלָא בָּעֵינַן וכמש"ל. וּבְגוּף הַדָּבָר יֵשׁ מָקוֹם עִיּוּן אִי מִיקְּרֵי שׁוֹגֵג אוֹ אוֹנֵס וְכֵן בְּדִבְרֵי התו' שָׁם ואכ"מ.

וע' מהרי"ט חיו"ד סי' כ"ז בְּעִנְיָן זֶה. עכ"פ כֵּיוָן שֶׁאֵין לָנוּ רְאָיָה דְּאוֹמֵר מֻוּתָּר לָאו שׁוֹגֵג.

הַדָּרָן לְכֻלָּן בְּכָל מָקוֹם דְּהָוֵי שׁוֹגֵג וכמש"ל: כז) וְהֵהִיא דְּנָדָרִים פ"ט דְּשַׁבְּשִׁיהּ ר"א בר"ה וְאַנְּסַבֵּיהּ. נִרְאֶה לְיַשֵּׁב עפמ"ש הַשָּׁ"ךְ בַּיּוֹ"ד סי' רל"ט סקל"ג דְּלָא מִיקְּרֵי שׁוֹגֵג רַק אִם בָּרוּר לוֹ הַדָּבָר בְּדַעְתּוֹ.

אֲבָל אִם אֵין בָּרוּר לוֹ הַדָּבָר לָא מִיקְּרֵי שׁוֹגֵג. וא"כ ה"נ בנ"ד י"ל דְּרַב אָחָא לֹא פָּסַק לֵיהּ בְּבֵירוּר שֶׁיִּהְיֶה מֻוּתָּר.

וְגַם דְּנִרְאֶה שֶׁהָיָה אָז עֲדַיִן בְּגֶדֶר תַּלְמִיד דְּהָא אַתְיָיה אַחַ"כ לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּלָא יָאלִי לְמִישְׁרֵי בְּדֶוְכְתָּא דְּרַבֵּיהּ כִּדְאִיתָא בְּדַף ח' ע"ב.

וא"כ הָוֵי כְּהָא דְּרֵישׁ הוֹרָיוֹת שֶׁכְּשֶׁאֵין שָׁם מֻוְפְלָא שבב"ד הַיָּחִיד חַיָּיב אִם עָשָׂה ע"י הוֹרָאָתָם וְכֵן בְּהוֹרָאַת תַּלְמִיד לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לִסְמוֹךְ עֲלֵיהֶם ע"ש. וה"נ הוֹרָה לוֹ ר"א הַיְתֵר קֻצָּת בְּדֶרֶךְ סָפֵק לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לְהוֹרוֹת הֲלָכָה בְּמָקוֹם רַבּוֹ.

וְלָזֶה הֲוָצְרַךְ אַחַ"כ הֵיתֵר. וּבְהָא דמהרי"ט סי' י"ט דְּמַיְירֵי שֶׁחֲכָמִים הוֹרוּ לוֹ הֵיתֵר.

נִרְאֶה שֶׁהַחֲכָמִים הָיוּ רְאוּיִם לִסְמוֹךְ עֲלֵיהֶם: כח) וּרְאָיָה מְפוֹרֶשֶׁת דְּאוֹמֵר מֻוְתָּר הָוֵי אָנוּס בְּשִׁבּוּעָה מִשֶּׁבָּת ס"ט וּשְׁבוּעוֹת כ"ו דְּאָמְרִינַן שָׁם אֵיזֶהוּ שִׁגְגַת שְׁבוּעַת בִּיטּוּי לְשֶׁעָבַר בְּאוֹמֵר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁשִּׁבּוּעָה זוֹ אֲסוּרָה אֲבָל א"י שֶׁחַיָּיבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן.

ופירש"י דְּאִי בְּנִתְעַלְּמָה מִמֶּנּוּ אַזְהָרַת שְׁבוּעָה אֵין לְךָ אוֹנֶס בִּשְׁעַת שְׁבוּעָה כָּזֶה ע"ש. וְכֵן מְבֹאָר מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שָׁם רַק שֶׁכָּתְבוּ דְּסַגִּי שֶׁיַּדָּעָנָה בְּאִיסּוּר עֲשֵׂה וּמַיְיתוּ מֵהָא דְּתַלְמִידֵי דְּרַב דְּבָעֵי שֶׁיִּסְבְּרוּ שֶׁהוּא הֵיתֵר גָּמוּר ע"ש שֶׁכֵּן כַּנָּוָנָתָם בָּזֶה.

וְלֹא לְמַעֵט אוֹמֵר מֻוְתָּר דא"כ ל"ל כְּלָל שֶׁיָּדַע שֶׁאָסוּר ע"ש וכ"ה בְּרַמְבַּ"ם ג"כ וז"ב. רַק שצ"ל שֶׁהָיָה הַדָּבָר בָּרוּר לוֹ לְהֵיתֵר וְלֹא כְּמִסְתַּפֵּק וכמש"ל בְּשֵׁם הַשָּׁ"ךְ.

וע' בפנ"י בְּשַׁבָּת שָׁם עַל פירש"י שֶׁבִּיאֵר ג"כ דְּאוֹמֵר מֻוְתָּר הָוֵי אָנוּס וּמִימְעָט מֵהָאָדָם בִּשְׁבוּעָה וַאֲקַצֵּר. וכ"ה דַּעַת הָרִיטְבָ"א בחי' בְּשַׁבָּת שָׁם דְּהָוֵי אָנוּס וכ"כ הָרַמְבַּ"ם לְהֶדְיָא פ"א מה"ש הל"י דְּאוֹמֵר מֻוְתָּר לִיְשָׁבֵע בְּשֶׁקֶר הָוֵי אָנוּס ע"ש: כט) אָכֵן הָרַמְבַּ"ן וְהָרָ"ן בְּחִידּוּשֵׁיהֶם כָּתְבוּ לְהֶדְיָא דְּאוֹמֵר מֻוְתָּר לָאו אָנוּס הוּא בִּשְׁבוּעָה.

וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו שָׁם בְּשַׁבָּת. וע"כ לָא מִימְעִיט רַק הֵיכָא דְּסָבוּר שֶׁנִּשְׁבַּע בֶּאֱמֶת ע"ש.

וְאוֹמֵר מֻוְתָּר חַיָּיב כְּמוֹ בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִים וְהָוֵי שׁוֹגֵג גָּמוּר לְחַיֵּיב קָרְבָּן ע"ש. וְהָא דְּנָקַט הַשַּׁ"ס בִּשְׁבוּעָה בְּיוֹדֵעַ שֶׁשְּׁבוּעָה זוֹ אֲסוּרָה.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּבָעֵי דֵּומְיָא דְּלִהַבָּא ע"ש בְּדִבְרֵיהֶם. וּבְחִי'הָרָ"ן הֵבִיא כֵּן גַּם בְּשֵׁם הָרֹאֹ"ה דְּהָוֵי שׁוֹגֵג ע"ש.

וא"כ רַבּוֹ דִּיעוֹת הַפּוֹסְקִים דְּאוֹמֵר מֻוְתָּר לָאו אוֹנֶס הוּא. וְנֶעְלַם כ"ז מהפנ"י הַנַּ"ל וּלְפֶלֶא עַל המהרי"ט ג"כ שֶׁלֹּא הִזְכִּירָם וְגַם מֵהַבָּרָכַת רֹאשׁ נֶעְלְמוּ שֶׁכָּתַב בְּנָזִיר י"א בִּפְשִׁיטוּת דְּהָוֵי אָנוּס.

וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ דַּעַת הָרָאָבָ"ד שֶׁחָלַק עַל הָרַמְבַּ"ם בְּהָא דְּנָזִיר י"א וְכָתַב דְּלָא הָוֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת רַק אֲוֹנָסִין וכמש"ל בָּזֶה. וּבָזֶה מְבֹאָר בִּפְשִׁיטוּת הָא דִּנְדָרִים פ"ט דְּשִׁבְשֵׁיהּ וְאַנְּסַבֵּיהּ לפי' הָרָ"ן וְהָרֹאֹ"ש שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

דְּהָרָ"ן לְטַעְמֵיהּ כמש"ל וְכֵן הָרֹאֹ"ש וְהַתּוֹסָ' שָׁם ס"ל הָכִי: ל) וְהִנְרְאֶה דְּאַף לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּאוֹמֵר מֻוְתָּר לָא הָוֵי אָנוּס בִּשְׁבוּעָה. זֶה דַּוְוקָא בְּאוֹמֵר שֶׁמֻּוְתָּר לִיְשָׁבֵע בְּשֶׁקֶר.

אֲבָל כְּשֶׁטּוֹעֶה בְּאֵיזֶה פְּרָט וְסָבוּר שֶׁבְּאוֹפֶן זֶה יְהֵא מֻתָּר לוֹ. שֹׁפִיר מִיקְרֵי שׁוֹגֵג וּכְמוֹ בְּנָזִיר י"א שֶׁסָּבוּר שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים.

דְּהָא עִיקַּר הַסְּבָרָא כָּתְבוּ בָּרַמְבַּ"ן וְרַשְׁבָּ"א דְּבָעֵי שֶׁיְּהֵא אָנוּס בְּגוּף הַשְּׁבוּעָה. משא"כ כָּאן שֶׁיּוֹדֵעַ הַשְּׁבוּעָה ע"ש.

וְהִנֵּה זֶה שַׁיָּיךְ דַּוְוקָא בִּנְשְׁבַּע לִשְׁעָבַר וְסָבוּר שֶׁהוּא מֻתָּר. אֲבָל בִּנְשְׁבַּע לְהַבָּא.

וּבִשְׁעַת הַתְּנַאי שֶׁאָז חֲלוֹת הַשְּׁבוּעָה סָבוּר שֶׁבְּאוֹפֶן כָּזֶה לֹא תָּחוּל שְׁבוּעָתוֹ אוֹ יְהֵא מֻתָּר בָּהּ וַדַּאי הָוֵי אָנוּס גָּמוּר. וּמַה בֵּין זֶה לְמִי שֶׁהָיָה שֶׁסָּבוּר שֶׁגְּנֻבָה אִשְׁתּוֹ כִּיסּוֹ.

וְכֵן כְּשֶׁלֹּא יָדַע שֶׁאָבִיו וְאָחִיו בְּתוֹכָם דִּנְדָרִים כ"ה. וְדַוְוקָא גַּבֵּי נִשְׁבָּע לִשְׁעָבַר אֵינוֹ אָנוּס בִּשְׁבוּעָתוֹ שֶׁהָרֵי יָדַע שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר רַק שֶׁסָּבוּר שֶׁמֻּתָּר לַעֲשׂוֹת כֵּן.

וְהוּא נָכוֹן. וְהַיְינוּ דִּנְדָרִים פ"ט י"ל ג"כ דְּאַיְירֵי דְּשִׁבְשֵׁיהּ שֶׁיִּהְיֶה מֻתָּר לַעֲבוֹר עַל שְׁבוּעָתוֹ וְלֹא שֶׁהוֹרָה לוֹ הֶיתֵּר מִצַּד אַחֵר.

וְלָזֶה הֲוָצְרַךְ לְהַתִּירוֹ אַתַּ"כ. וּמַה שֶּׁלֹּא הִטְעָה אוֹתוֹ בְּאוֹפֶן שֶׁלֹּא יֵצְרַךְ הַתָּרָה כְּלָל.

י"ל שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל. אוֹ שֶׁיּוֹתֵר נָכוֹן שֶׁיְּהֵא צָרִיךְ הַתָּרָה כְּדֵי שֶׁיּוֹתֵר בְּבֵירוּר.

וְגַם דְּהָא בְּהָנְהוּ אַרְבָּעָה נְדָרִים אִיכָּא מ"ד בְּדַף כ"ב דְּבָעוּ הַתָּרָה וּפְלִיגִי בָּהּ תַּנָּאֵי נָמֵי בְּנָזִיר י"א ע"ב ע"ש. וּבָזֶה מְבֹאָר מ"ש הָרֹאֶ"ה בחי' הָרַ"ן בְּשַׁבָּת דְּבָעֵי דֻּמְיָא דִּלְהַבָּא דְּיָדַע עִיקַּר שְׁבוּעָה.

אֲשֶׁר לְכְאוֹרָה אֵין לוֹ מוּבָן. ולפמ"ש א"ש דְּבִלְהַבָּא שַׁפִּיר אוֹמֵר מֻתָּר בכה"ג הָוֵי אָנוּס: לא) [וע' בְּשוּ"ת רשד"מ חי"ד סי' פ"א שֶׁכָּתַב שֶׁמִּי שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁמִּין זֶה מֵהַבְּגָדִים לֹא נִכְנַס בִּכְלַל הַשְּׁבוּעָה וְלָזֶה עָבַר.

מִיקְרֵי שׁוֹגֵג בִּשְׁבוּעָה וְהָאָדָם בִּשְׁבוּעָה אָמַר רַחֲמָנָא פְּרָט לְאָנוּס אוֹ לְמֻטְעֶה. ע"ש בְּסוֹף הַתְּשׁוּבָה.

וּתְמִיהֵנִי דְּהָא לכ"ע לֹא שַׁיָּיךְ לְמֵעוּטֵי שׁוֹגֵג רַק בִּשְׁעַת הַשְּׁבוּעָה אוֹ חֲלוֹת הַשְּׁבוּעָה. אֲבָל לֹא בִּשְׁבוּעָה דִּלְהַבָּא וְשָׁגַג בִּשְׁבוּעָה.

וְשַׁ"ס מְפֹרָשׁ הוּא בְּדַף כ"ו דְּחַיָּיב בִּלְהַבָּא בְּהֶעְלֵם שְׁבוּעָה וְעִיקַּר חִיּוּבוֹ הוּא בָּזֶה ע"ש. וְאַף אִם הָיָה בִּשְׁעַת הַשְּׁבוּעָה כְּבָר הֶאֱרִכְנוּ לְבָאֵר בִּכְגוֹן זֶה דְּסָבוּר שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל הַשְּׁבוּעָה אִי מִיקְרֵי שׁוֹגֵג.

וְשָׁם בְּנִידּוֹן דהרשד"מ לָא הו"ל לְהָבִיא כְּלָל הָא דְּהָאָדָם בִּשְׁבוּעָה. וְרַק כֵּיוָן שֶׁהַשְּׁאֵלָה הָיְתָה אִם לְהַעֲנִישׁוֹ עַל שֶׁעָבַר עַל הַסְּכָמָה וּבָזֶה כֵּיוָן שֶׁשּׁוֹגֵג הָיָה אֵין שַׁיָּיךְ לְהַעֲנִישׁוֹ אַף שֶׁבְּדִינֵי שָׁמַיִם שַׁפִּיר חַיָּיב קָרְבָּן.

וְזֶה בָּרוּר לענ"ד]: לב) וּבִירוּשַׁלְמִי רפ"ג דִּשְׁבוּעוֹת אִיתָא נִיחָא שֶׁאוֹכַל וְשֶׁלֹּא אוֹכַל שֶׁאֹכַל לְתִי וְשֶׁלֹּא אֹכַל לְתִי מַהְנַן קַיָּימִין אִם בְּיָדוּעַ שֶׁאֹכַל וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא אֹכַל שְׁבוּעַת שֶׁקֶר הוּא. וְאִם סָבוּר שֶׁאֹכַל וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא אֹכַל רָבָא ב"ר יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב בְּשׁוֹגֵג בְּקָרְבָּנָהּ וּבְמֵזִיד בְּקָרְבָּנָהּ.

אֲבָל סָבוּר הָיִיתִי שֶׁאֵין בּוֹ שְׁבוּעָה מֻוְתָּר אֶלָּא בְּמֵזִיד בָּהּ וּבְשׁוֹגֵג בְּקָרְבָּנָהּ. וְלֹא כֵּן אר"א בְּשֵׁם ר"י מֵזִיד בְּחֵלֶב וְשׁוֹגֵג בְּקָרְבָּן מַתְרִין בֵּיהּ וְלוֹקֶה וּמֵבִיא קָרְבָּן לֵית יְכִיל דְּמַר ר' לֹא בְּשֵׁם ר' לְעֵזָר כָּךְ מַשִּׁיב ר"י לר"ע מָצִינוּ דָּבָר שֶׁחַיָּיבִין בִּזְדוֹנוֹ מְשׁוּם שְׁבוּעַת שֶׁקֶר וּבְהֶעְלֵמוֹ מְשׁוּם בִּיטּוּי.

וִיתִיבִינְהוּ ר"ע מָצִינוּ דָּבָר שֶׁחַיָּיבִין בִּזְדוֹנוֹ משושש"ק וּמֵבִיא קָרְבָּן. אֶלָּא כִּינַּן קַיָּימִין בְּבָרִי לוֹ שֶׁאָכַל וְנִשְׁבַּע וְנִמְצָא שֶׁלֹּא אָכַל לֹא בְּאוֹמֵר אֵין זוֹ שְׁבוּעָה.

תַּמָּן בְּאוֹמֵר אֵין זוֹ שְׁבוּעָה בְּרַם הָכָא בְּיוֹדֵעַ בָּהּ שֶׁשְּׁבוּעָה הִיא אֶלָּא שֶׁהוּא בְּטוֹעֶה בְּדָבָר אַחֵר ע"כ וע"ש בפ"מ מַה שֶּׁנִּדְחַק בְּפֵירוּשׁוֹ וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁהוּא דּוֹחֵק. וּבִפְרָט נִדְחַק בְּהָא דּוֹאָם סָבוּר שֶׁאָכַל וכו' וְכֵן בְּהָא דְּוִיתִיבִינְהוּ ר"ע ע"ש.

וְגַם מ"ש לְבַסּוֹף דִּבְסָבוּר שֶׁאָכַל פַּת חִטִּים וּבֶאֱמֶת אָכַל פַּת שְׁעוֹרִים הָוֵי שׁוֹגֵג וְחַיָּיב. הוּא תָּמוּהַּ דְּמַאי שְׁנָא מֵאִם סָבוּר שֶׁאָכַל וּבֶאֱמֶת לֹא אָכַל כְּלָל אוֹ שֶׁטָּעָה בְּמִין שֶׁנִּשְׁבַּע.

דְּהַכֹּל אֶחָד הוּא. וְכֵן כָּתַב לְהֶדְיָא הָרִיטְבָ"א בהל' נְדָרִים בְּסֵוגְיָא דְּנִדְרֵי שְׁגָגוֹת דְּאַף אִם שָׁכַח הַמִּין שֶׁאָכַל.

ג"כ מִיקְרֵי אָנוּס וּפָטוּר ע"ש. וְהֵבִיא שָׁם ג"כ קֻצָּת מִירוּשַׁלְמִי זֶה.

ומ"ש במה"פ דְּדָמֵי לְהָא דְּהֶעְלֵם שְׁבוּעָה וְהֶעְלֵם חֵפֶץ דְּשַׁ"ס דִּילַן דַּף כ"ו וּבִיאֵר שָׁם לְהַבָּא וה"ה לְעֵבֶר. במחכ"ת ז"א דְּדַוְקָא לְהַבָּא הוּא חַיָּיב עַל הֶעְלֵם שְׁבוּעָה מִשּׁוּם דְּהָא דְּמַעֲטִינַן אָנוּס הוּא דַּוְקָא בְּשָׁעַת חֲלוֹת הַשְּׁבוּעָה וְלֹא בְּשָׁעַת קִיּוּמָהּ.

אֲבָל לְשֶׁעָבַר וַדַּאי פָּטוּר וכ"כ הָרִיטְבָ"א שָׁם וז"ב. וא"כ צְרִיכִים אָנוּ לְבָאֵר הַיְרוּשַׁלְמִי.

ועכ"פ לָמַדְנוּ מֵהַיְרוּשַׁלְמִי לְפִי פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל הפ"מ דְּאוֹמֵר מֻוְתָּר אָנוּס הוּא. וְכֵן הֵבִיא הָרִיטְבָ"א שָׁם בחי' לְשַׁבָּת ס"ט רְאָיָה מִירוּשַׁלְמִי בָּזֶה וְכִיוֵּן לִירוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל.

וא"כ תִּיקְשֵׁי מִירוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל עַל דַּעַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן ורא"ה דס"ל דְּאוֹמֵר מֻוְתָּר שׁוֹגֵג הוּא וכ"נ דַּעַת הָרָאָבָ"ד כמש"ל: לג) וְהַנִּרְאֶה בְּבֵיאוּר הַיְרוּשַׁלְמִי דְּמַקְשֶׁה הָכִי. אִי בְּמֵזִיד גָּמוּר.

שְׁבוּעַת שֶׁקֶר הוּא. וְאִי כְּסָבוּר שֶׁאָכַל וְנִשְׁבַּע שֶׁאָכַל ר"ב בר"י וכו' אֲבָל סָבוּר הָיִיתִי שֶׁאֵין בּוֹ שְׁבוּעָה מֻוְתָּר.

וְהוּא לְקַמָּן פ"ד סוֹף הל"ב. וְהַכַּוָּנָה דְּשָׁם קָאֵי עַל שְׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁסּוֹבֵר הָעֵד דִּבְמֻוְשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים לֵיכָּא תּוֹרַת שְׁבוּעָה כְּלָל.

וְלָא דָּמֵי לְאוֹמֵר מֻוְתָּר לְגַמְרֵי דְּשָׁם עכ"פ יוֹדֵעַ הוּא שֶׁנִּשְׁבַּע רַק שֶׁסָּבוּר שֶׁמֻּוְתָּר. אֲבָל כָּאן סָבוּר שֶׁאֵין כָּאן שְׁבוּעָה כְּלָל כֵּינָן שֶׁאַחַר אוֹמְרָהּ.

וְזֶה אָנוּס גָּמוּר וּכְעֵין שֶׁחִלַּקְנוּ לְמַעְלָה. וּמְבֹאָר הַלָּשׁוֹן אֵין בּוֹ שְׁבוּעָה.

וּמִמֵּילָא גַּם הָכָא הָוֵי אָנוּס וּפָטוּר. אֶלָּא בְּשׁוֹגֵג בְּקָרְבָּן וכדר"א וכו' וְכִדְמוּקִי לָהּ בְּשַׁבָּת ס"ט בְּשִׁגְגַת קָרְבָּן וּמַקְשֶׁה דא"כ דִּלְקַמָּן הל"ה כִּדְמַקְשֶׁה ר"ע לר"י שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב גַּם לְעַבֵּר וְהֵשִׁיב לוֹ ר"י דא"כ מָצִינוּ שְׁבוּעַת שֶׁקֶר וּבִיטּוּי בְּחַד מִילְּתָא.

וְהַיְינוּ נָמֵי כְּשֵׁינוּיָא דר' יִצְחָק בַּשַּׁ"ס דִּילַן דַּף כ"ו ע"ש. והפ"מ במחכ"ת שָׁם לֹא יָרַד לָזֶה.

וְלָזֶה כָּתַב דִּלֵית יְכִיל. הוּא רַק אַשְׁגְּרַת לִישָׁנָא דְּהָכָא.

ולפמ"ש א"ש בס"ד. וע"ש שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת מְהֻפָּךְ מַה שֶּׁמְּבֹאָר אַחַ"כ שָׁם צ"ל מְקוֹדָם וּכְסֵוּגְיַין בְּדַף כ"ו וְהַמֵּבִין יָבִין.

עכ"פ מַיְיתֵי הָכָא דְּאִם תֹּאמַר דְּשִׁגְּגַת קָרְבָּן שְׁמָהּ שְׁגָגָה א"כ גַּם לר"י מָצִינוּ זֶה בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת. דְּשָׁם וּוַדַּאי חַיָּיב קָרְבָּן עַל לְשֶׁעָבַר דְּלִיתָא כְּלָל בִּלְהַבָּא.

וְאִם שָׁגַג בְּקָרְבָּן וְהֶזִּיד בְּלָאו דִּשְׁבוּעַת שֶׁקֶר. וַוַדַּאי חַיָּיב גַּם מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שֶׁקֶר.

וְאַף דִּמְמַעֵט בְּדַף כ"ה מִבִּיטּוּי מֵאַחַת מֵאֵלֶּה. הַיְינוּ דַּוְוקָא מִקָּרְבָּן וְלֹא מִלָּאו דְּשֶׁקֶר.

וּבִפְרָט דְּהָוֵי אַתְּרֵי מִילֵּי זֶה עַל הַמֶּזִיד דְּלָאו וְזֶה עַל שׁוֹגֵג דְּקָרְבָּן. אֶלָּא ע"כ צ"ל דִּשְׁגָגָה דְּקָרְבָּן לָאו שְׁמָהּ שְׁגָגָה.

וְכִדְאָמְרִינַן בְּשַׁבָּת ס"ט לְאַבַּיֵי דְּבָעֵי שְׁיִשְׁגּוֹג בְּלָאו שֶׁבָּהּ. וא"כ אַף דִּשְׁבוּעַת עֵדוּת חַיָּיב גַּם עַל זְדוֹנָהּ.

מ"מ כֵּיוָן שֶׁאֵין הַקָּרְבָּן בָּא עַל שִׁגְגַת קָרְבָּן רַק בְּצֵירוּף הַמֶּזִיד. שַׁפִּיר מַמְעִיט מֵאַחַת מֵאֵלֶּה.

וע' תוס' שְׁבוּעוֹת ל"ז ע"א ד"ה הֶזִיד שֶׁכָּתְבוּ דְּבִשְׁבוּעַת עֵדוּת א"א כְּלָל שְׁיִלְקֶה שְׁיְכוֹלִים לוֹמַר שָׁכַחְנוּ ע"ש. ולענ"ד דִּבְרֵיהֶם צ"ע דא"כ גַּם בִּשְׁבוּעַת שֶׁקֶר לֹא מָצִינוּ מַלְקוּת דְּיָכוֹל לוֹמַר שָׁכַחְתִּי והו"ל אָנוּס כמש"ל וְכֵן בְּכָל שְׁבוּעָה דִּלְשֶׁעָבַר.

וע"כ צ"ל דְּאֶפְשָׁר כְּשֶׁיָּדוּעַ שְׁיּוֹדֵעַ כְּגוֹן שֶׁהָיָה תָּיְכָף אַחַ"כ אוֹ שֶׁהוֹדָה בִּשְׁעַת הַתְּרָאָה שְׁיּוֹדֵעַ. וְזֶה לָא מִיקָּרֵי לוֹקֶה עַל פִּיו דהו"ל כְּגִילּוּי מִילְּתָא.

דאלת"ה לָמָּ"ד דְּבָעֵי שֶׁיַּתִּיר עַצְמוֹ לְמִיתָה נִימָא נָמֵי דְּהָוֵי כְּנֶהֱרָג ע"פ. אַף מִשְּׁבוּעַת שֶׁקֶר יֵשׁ לְחַלֵּק דְּשָׁם אַף אִם הוּא אָנוּס בַּדָּבָר.

מ"מ כֵּיוָן שֶׁעֵדִים מְעִידִים וּמֻתָּרִים בּוֹ שֶׁהוּא שֶׁקֶר. אָסוּר לוֹ לִישָׁבַע.

משא"כ בְּעֵדוּת דְּאַף שֶׁהָעֵדִים מְעִידִים. מ"מ הוּא שַׁפִּיר נִשְׁבָּע שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עַתָּה הָעֵדוּת אִם שָׁכַח.

וע' כְּרִיתוּת י"ב ע"ב ובמהרי"ט ח"א סי' י"ד וְשַׁעַר מִשְׁפָּט סי' צ"ב סק"א שֶׁפֵּירֵשׁ ג"כ דְּמָצֵי לְמֵימַר שָׁכַחְתִּי. אֲבָל בתו' יְשֵׁינִים שָׁם מְבֹאָר לְהֵיפּוּךְ ע"ש.

ובמק"א בֵּאַרְתִּי בְּזֶה בס"ד וע' כְּתֻבּוֹת ל"ג דְּאָמְרִי אִשְׁתַּלְיָין. וְהַתּוֹ' בִּשְׁבוּעוֹת ל"ז נִרְאֶה שֶׁכָּתְבוּ זֶה עַל צַד הָרוֹב: לד) וּמְתָרֵץ הַיְרוּשַׁלְמִי כִּינֵּן קַיָּימִין בְּבָרִי לוֹ שֶׁאָכַל וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא אָכַל [כצ"ל] בְּאוֹמֵר אֵין זוֹ שְׁבוּעָה [כצ"ל]תַּמָּן בְּאוֹמֵר אֵין בּוֹ שְׁבוּעָה [כצ"ל וכ"ה הַגִּירְסָא בֶּאֱמֶת לְעֵיל בדר' בָּא] בְּרַם הָכָא בְּיוֹדֵעַ בָּהּ שֶׁשְּׁבוּעָה הִיא אֶלָּא שֶׁטּוֹעֶה בְּדָבָר אַחֵר.

פי' שֶׁמְּחַלֵּק הַיְרוּשַׁלְמִי כְּמוֹ שֶׁחִלַּקְנוּ לְמַעְלָה בֵּין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהִיא שְׁבוּעָה רַק שֶׁסָּבוּר שֶׁמֻּתָּר לִישָׁבַע לַשֶּׁקֶר. דְּזֶה לָא הָוֵי אָנוּס רַק שׁוֹגֵג לְפִי שֶׁאֵין שִׁגְגָתוֹ בְּגוּף הַשְּׁבוּעָה כמש"ל.

וּבֵין כְּשֶׁהוּא שׁוֹגֵג בְּגוּף הַשְּׁבוּעָה די"ל דבכה"ג אֵין בָּהּ תּוֹרַת שְׁבוּעָה כְּלָל. וּכְגוֹן בְּמֵוֹשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים כמש"ל דְּאָז הָוֵי שַׁפִּיר אָנוּס בִּשְׁבוּעָה.

וּלְזֶה מוּקִי הַיְרוּשַׁלְמִי דִּשְׁבוּעַת בִּיטּוּי לְשֶׁעָבַר מַשְׁכַּחַת לָהּ בְּאוֹמֵר מֵוֹתָּר לִישָׁבַע לְשַׁקֵּר לְשֶׁעָבַר. וְיוֹתֵר נִרְאֶה לִגְרוֹס לְהַיְפּוּךְ בְּהָא דר' בָּא.

אֵין זֶה שְׁבוּעָה. וכ"ה הַגֵּירְסָא לְקַמָּן פ"ד הל"ב [וְשָׁם הַגֵּירְסָא אֵין שְׁבוּעָה זוֹ.

וצ"ל אֵין זוֹ שְׁבוּעָה]. וְהַיְינוּ כמ"ש דבכה"ג סָבוּר שֶׁאֵינָהּ שְׁבוּעָה.

וְהָכָא גָּרְסִינַן אֵין בּוֹ שְׁבוּעָה. פי' דס"ל בכה"ג אֵין אִיסּוּר שְׁבוּעָה.

ועוי"ל שֶׁלֹּא לְשַׁנּוֹת הַגִּירְסָא. וְהַכַּוָּנָה לֹא בְּאוֹמֵר אֵין זוֹ שְׁבוּעָה כְּמוֹ הָתָם.

דְּהָתָם פָּטוּר. אֲבָל הָכָא אַיְירֵי בְּיוֹדֵעַ שֶׁהִיא שְׁבוּעָה וכו' וְהַכֹּל כַּנַ"ל.

ועכ"פ מִתְבָּאֵר דְּאוֹמֵר מֵוֹתָּר שׁוֹגֵג הוּא וְהַיְינוּ כפי' התו' בְּשַׁבָּת ס"ט ע"ב. וְרַק שֶׁצִּיְּירוּ התו' שָׁם בְּיָדַע לָהּ בַּעֲשֵׂה.

מְשׁוּם דס"ל דְּהָוֵי אָנוּס. אֲבָל לְדַעַת שְׁאָר פּוֹסְקִים שֶׁהִזְכִּירוּ א"ש בִּפְשִׁיטוּת בְּאוֹמֵר מֵוֹתָּר ע"ש בָּרַמְבַּ"ן וְרַשְׁבָּ"א וְרָ"ן.

וְהָא דְּבַשַּׁ"ס דִּילַן מוּקֵי לָהּ בְּדַדָּף כ"ו בְּיוֹדֵעַ שֶׁשְּׁבוּעָה אֲסוּרָה. כְּבָר יִישְׁבוּ הָרַמְבַּ"ן וְהָרֹאָ"ה כמש"ל.

וְעוֹד נִרְאֶה דְּלְרַב חִסְדָּא דְּאָמַר בְּמַכּוֹת ט' דְּאוֹמֵר מֵוֹתָּר אָנוּס. אַף דְּלִשְׁאָר אִיסּוּרִים הוּא לָאו דַּוְוקָא כמש"ל.

מ"מ לְעִנְיַן שְׁבוּעָה נִרְאֶה דְּלִדְיָדְיהּ וַדַּאי מִיקְרֵי אָנוּס ג"כ. וא"כ י"ל דר"נ דְּאָמַר הָכִי בִּשְׁבוּעוֹת כ"ו מוּקֵי לָהּ אַלִּיבָּא דכ"ע אַף לר"ח וְכֵן רַב שָׁם בְּדַדָּף ל"א ע"ב.

וע' שַׁבָּת ס"ח ע"ב דלפירש"י שָׁם מְבֹאָר דְּלָא ס"ל לְרַב אוֹמֵר מֵוֹתָּר אָנוּס הוּא. אַף הַתּוֹסָ' חוֹלְקִים שָׁם ובמק"א כָּתַבְתִּי בָּזֶה: לה) וְלִכְאוֹרָה הָיָה אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּהַיְרוּשַׁלְמִי ס"ל דְּבֶאֱמֶת חַיָּיב אַף בְּסָבוּר שֶׁאָכַל וְנִשְׁבַּע כֵּן דְּלָא כְּהַשַּׁ"ס דִּילָן.

וְכֵן רָאִיתִי בנוע"י שפי' כֵּן. וְנִרְאֶה רְאָיָה לָזֶה מֵהַיְרוּשַׁלְמִי פ"ג דִּנְדָרִים הל"ב דְּאִית תְּנֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת מֵוֹתָּרִים שְׁבוּעוֹת שְׁגָגוֹת אֲסוּרִים ע"ש.

וְהַטַּעַם נִרְאֶה מְשׁוּם דגזה"כ הוּא דְּחַיָּיב עַל שִׁגְגַת בִּיטּוּי לְשֶׁעָבַר בְּהֶעְלֵם שְׁבוּעָה. וְהָא דְּדָרְשִׁינַן הָאָדָם פְּרָט לְאָנוּס.

מוּקֵי לָהּ לְאָנוּס גָּמוּר אוֹ בְּאוֹמֵר אֵין זוֹ שְׁבוּעָה כַּמְבֹאָר הָכָא בִּירוּשַׁלְמִי. אֲבָל קָשֶׁה דְּהָא בִּנְדָרִים תְּנַן לְהֶדְיָא בְּדַדָּף כ"ה אִם אָכַלְתִּי וְאִם שָׁתִיתִי.

וְהַיְינוּ לְשֶׁעָבַר. וְעִיקַּר הֶתֵּירָא דִּשְׁגָגָה יָלְפִינַן לָהּ מִשְּׁבוּעָה וכמ"ש הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת כ"ח ע"ב וּשְׁאָר רִאשׁוֹנִים דְּהַיְינוּ מְשׁוּם הָאָדָם בִּשְׁבוּעָה.

וא"כ כ"ש בִּשְׁבוּעָה גּוּפָא דְּשָׁרֵי בכה"ג. וְהָא דִּירוּשַׁלְמִי דְּאָסוּר.

הַיְינוּ מִדְּרַבָּנָן כמ"ש הָרֹא"שׁ בְּדַף כ"ד גַּבֵּי שְׁבוּעוֹת הַבַּאי ע"ש. אוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּעוֹת שָׁוְא כמש"ש הָרָן"ן גַּבֵּי הַבַּאי.

וְלִכְאוֹרָה י"ל דְּדַוְוקָא גַּבֵּי נֶדֶר שֶׁתּוֹלֶה לֶאֱסוֹר דָּבָר אִם אָכַל כְּבָר. א"כ כְּשֶׁסָּבוּר שֶׁלֹּא אָכַל.

הוּא טוֹעֶה בְּגוּף הַנֶּדֶר שֶׁבֶּאֱמֶת אֵינוֹ רוֹצֶה לְקַבְּלוֹ עַל עַצְמוֹ. משא"כ בִּשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל.

שֶׁהוּא כְּטוֹעֶה מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר כמש"ל. אֲבָל ז"א דְּמַשְׁמַע דְּהַיְרוּשַׁלְמִי אַיְירֵי שָׁם בִּשְׁבוּעוֹת דְּוִמְיָא דִּנְדָרִים.

וְגַם דבכה"ג לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר אֲסוּרוֹת. לְפִי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁבַּע סָבוּר שֶׁנִּשְׁבַּע בֶּאֱמֶת.

וְאַחַ"כ כְּשֶׁנִּזְכַּר כְּבָר עָבַר. וְהָיָה צ"ל חַיָּיב.

וְהַיְינוּ בְּקָרְבָּן כַּנַ"ל. וְלָזֶה ע"כ צ"ל כמ"ש דְּהַיְינוּ רַק דְּרַבָּנָן.

וְכֵן מוּכָח מִקֻּוְשְׁיַית הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהִזְכִּירוּ וְאִם כְּסָבוּר שֶׁאָכַל וכו' רָבָא בְּשֵׁם ר"י וכו' וכמש"ל. וְגַם יוֹתֵר נָאוֹת לוֹמַר דל"פ הַיְרוּשַׁלְמִי אַשַּׁ"ס דִּילַן.

ועפמ"ש הָרֹא"שׁ בְּתְשׁוּבָה הוּבָא בב"י סי' רל"ב דְּבִשְׁבוּעוֹת שׁוֹגֵג עוֹנֶשׁ מִיהָא אִיכָּא. מְבֹאָר בְּפִשְׁיטוּת יְרוּשַׁלְמִי דִּנְדָרִים שֶׁהִזְכִּירוּ.

וְאַף הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין ל"ה וּשְׁבוּעוֹת כ"ו שֶׁכָּתְבוּ דְּלֵיכָּא עוֹנֶשׁ. הַיְינוּ רַק לְמַאי דְּתָנֵי מַוְתָּרִים ע"ש.

עכ"פ נִתְבָּאֵר הַיְרוּשַׁלְמִי לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּאוֹמֵר מַוְתָּר שׁוֹגֵג הוּא בִּשְׁבוּעָה. וּלְדַעַת הָרִיטְבָ"א צָרִיךְ לְבָאֵר בְּאוֹפֶן אַחֵר וְהַמַּשְׁכִּיל יָבִין.

ועפמ"ש מְבֹאָר ג"כ הַךְ דִּנְדָרִים פ"ט. דְּשָׁם שֶׁבְּשַׁיָּה לוֹמַר דבכה"ג חָל הַנֶּדֶר וְשָׁיְיהֵא מַוְתָּר מִצַּד אַחֵר.

וְלָזֶה הֶוְצְרַךְ הַתָּרָה: לו) וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה לְהָעִיר מַהָא דְּגִיטִּין ל"ה ע"א דְּלָא מִשְׁבִּיעִינַן אַלְמָנָה מִשּׁוּם דְּמוֹרְיָא הֶתֵּירָא ע"ש וְאִי נַיְמָא דְּאוֹמֵר מַוְתָּר אָנוּס הוּא א"כ שַׁפִּיר אֵינָהּ עוֹבֶרֶת עַל הַשְּׁבוּעָה. וְגַם מַה יוֹעִיל מַה שֶׁנּוֹדֶרֶת כֵּינָן שֶׁסְּבוּרָה שֶׁמַּוְתֶּרֶת והו"ל נִדְרֵי שְׁגָגוֹת.

וְגַם דְּמְבֹאָר שָׁם דְּהַיְינוּ מִשּׁוּם חוּמְרָא דִּשְׁבוּעָה כמ"ש התו' שָׁם ד"ה דְּמוֹרְיָא. ולפמ"ש אַדְּרַבָּא אֵין עָלֶיהָ עוֹנֶשׁ דְּהָוְיָא שׁוֹגֶגֶת.

אַךְ נִרְאֶה דְּשָׁם הַכַּוָּנָה דְּמוֹרְיָא הֶתֵּירָא עפ"י שֶׁכָּלָה וְלֹא בְּדִין גָּמוּר בְּבֵירוּר. וכמש"ל דְּבָעֵי שֶׁיְּהֵא הַדָּבָר מְבֹרָר לוֹ.

וּכְעֵין דְּאָמְרִינַן בב"מ דַּף ו' דְּמִסְפֵּק מָמוֹן לָא פָּרְשִׁי וּמוֹרֵי הֶתֵּירָא משא"כ בִּשְׁבוּעָה. וְהַיְינוּ שֶׁהַדָּבָר מְסֻפָּק לוֹ.

וְכֵן כָּאן. וְיוֹתֵר מִזֶּה כָּתְבוּ התו' שָׁם ד"ה לֹא דִּבְשִׁכְחָה מְקוֹם הַפְּקָדוֹן ג"כ לָא מִיקַּרְיָא אֲנוּסָה דהו"ל לְאַסּוּקֵי אַדַּעְתָּהּ שֶׁתָּבוֹא לִידֵי שְׁבוּעָה ע"ש.

וְהַיְינוּ כִּדְאָמְרִינַן בב"מ דַּף מ"ב כֹּל לָא יָדַעְנָא פְּשִׁיעוּתָא הוּא וכמש"ל לְחַלֵּק בֵּין שִׁכְחָה דְּשׁוֹמֵר לִשְׁאָר שֻׁכּחוֹת: לז) נָשׁוּב לנ"ד דְּאַף אִם נֹאמַר דְּאוֹמֵר מֻוָתָּר אָנוּס הוּא. מ"מ הָכָא שְׁאֵינוֹ בַּר הָכִי שְׁיּוֹרֶה לְעַצְמוֹ בְּבֵירוּר.

רַק שֶׁהוֹרָה הֶיתֵּר לְעַצְמוֹ בְּסָפֵק. וְהָרְאָיָה שאח"כ בֶּאֱמֶת הֶרְאָה הַכְּתָב וּבָא לָדוּן עָלָיו.

וְהִגִּיעָה נַפְשׁוֹ לִשְׁאוֹל ע"פ ד"ת אִם עָבַר עַל הָאִיסּוּר אוֹ לֹא. וְגַם מוֹדָה בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּל הַזְּמַן שֶׁבֵּינְתַיִם הָיָה כָּמוּס בְּלִבּוֹ לִמְצֹוא מָקוֹם לְהַרְאוֹת לְהָרַב הַכְּתָב וְלִשְׁאוֹל עַל הָאִיסּוּר שֶׁבּוֹ.

וְכֵן מָצָאתִי בְּשוּ"ת מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב חי"ד סי' ס' שֶׁהוֹרָה בְּאֶחָד שֶׁחָשַׁד אֶת חֲבֵירוֹ. וְנָדַר לְצָדָקָה שֶׁהָאֱמֶת כִּדְבָרָיו.

וּפָסַק דְּכֵינָן שְׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּבֵירוּר לָא מִיקָּרֵי אָנוּס ע"ש וְהֵבִיא רְאָיָה ג"כ מֵהַתּוֹ' בְּגִיטִּין ל"ה גַּבֵּי פְּקָדוֹן וכמש"ל בס"ד. והו"ל לְהָבִיא גַּם הָא דְּמוֹרֶיָא הֶתֵּירָא כַּנַ"ל.

וע"ש שֶׁהִקְשָׁה בְּהָא דְּיָבְמוֹת ל"ג גַּבֵּי ור"ח שֶׁקּוֹרֵי מְשַׁקֵּר. ל"ל מְשַׁנֵּי לִיבֵּיהּ אַנְסִיהּ.

וּלְפָלֶא שֶׁלֹּא הֻרְגִּישׁ שֶׁכְּבָר הֵעִירוּ מִזֶּה הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת כ"ו ע"א ע"ש. עכ"פ לְדִינָא הַדָּבָר בָּרוּר כמ"ש דְּלֵיכָּא לְהַתִּיר בנ"ד מִשּׁוּם שְׁבוּעוֹת שְׁגָגוֹת: סִימָן ע לח) וְנִשְׁאַר לָנוּ עוֹד מָקוֹם בָּזֶה מַה שֶׁאוֹמֵר שֶׁלֹּא אָמַר כֵּן בְּפֵירוּשׁ מֵעוֹלָם.

וְהִנֵּה לְבַד מַה שֶׁקָּשֶׁה לְהַאֲמִין שֶׁלֹּא אָמַר כֵּן. אַחַר שֶׁהָרַב זַ"ל כָּתַב בכת"י שֶׁאָמַר כֵּן.

בְּנוֹדַאי הֶחְמִיר עָלָיו לוֹמַר בְּפֵירוּשׁ. וְאַף שבת"כ הַדֶּרֶךְ לִכְתּוֹב בת"כ בפ"מ אַף שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בפ"מ.

בְּזֶה כְּבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁנַּעֲשָׂה כְּאִלּוּ מְקֻבָּל עַל עַצְמוֹ הַדָּבָר בְּחוֹמֶר אִיסּוּר ת"כ. אֲבָל כָּאן שֶׁאוֹסֵר פִּיו וְיָדוֹ בְּקוֹנָם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל בִּתְנַאי לֹא שַׁיָּיךְ זֶה.

וּבְנוֹדַאי הִצְרִיכוּ לוֹמַר בְּפִיו וּבִפְרָט שֶׁכְּבָר הִכַּרְנוּ שְׁאֵין לְהַעֲמִיד כ"כ עַל זִכְרוֹנוֹ וְדַעְתּוֹ. וא"ל דְּאִם נִתְלֶה שְׁאֵינוֹ זוֹכֵר.

א"כ הו"ל שׁוֹגֵג. כְּבָר נִתְבָּאֵר דְּשׁוֹגֵג בָּעֵי בִּשְׁעַת חֲלוּת הַנֶּדֶר.

וְהֶיתֵּר זֶה לֹא עָלָה ע"ד כְּלָל בְּשָׁעָה שֶׁעָקַר מִמְּקוֹמוֹ רַק שֶׁהוֹרָה לְעַצְמוֹ מִצַּד שֶׁלֹּא הֶחֱזִיקוּ מְשׁוֹרְרִים לוֹ וכמש"ל. וְגַם דְּהָא גַּם אַנְשֵׁי הָעִיר חָתְמוּ ע"ז וְלִיהֲווֹ כְּעֵדִים עָלָיו בָּזֶה.

אֶלָּא שֶׁבְּזֶה יֵשׁ לָדוּן דהו"ל נוֹגְעִים בַּדָּבָר אָז. וְגַם יֵשׁ לְעַיֵּן בְּעֵדוּת בִּשְׁטָר בְּאִיסּוּרִים אִי הָוֵי עֵדוּת.

ואכמ"ל בָּזֶה: לט) אֲבָל לענ"ד יֵשׁ מָקוֹם לְהַחְמִיר בְּזֶה מִצַּד שֶׁאוֹמְרִים קֻצַּת שֶׁזּוֹכְרִים בְּפֵירוּשׁ שֶׁנַּעֲשָׂה ת"כ בפו"מ בִּשְׁעַת הַכְּתָב. וְרֹוב הַפּוֹסְקִים ס"ל דת"כ הָוֵי כִּשְׁבוּעָה.

וא"כ אַף אִם נִתְפּוֹס שֶׁלֹּא אָמַר בְּפֵירוּשׁ הַלָּשׁוֹן הַמְבֹואָר בַּכְּתָב מ"מ בְּנוֹדַאי נָתַן הת"כ לְקַיֵּים כָּל הַנֶּאֱמָר בַּכְּתָב. א"כ חָלָה עָלָיו הַשְׁבוּעָה דְּלָא גָּרַע מֵאוֹמֵר הֲרֵינִי כָּזֶה וְנָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו אוֹ אַהָא לְחוּד וְדוֹמֵיהֶם.

דקיי"ל רֵישׁ נָזִיר שֶׁהוּא נָזִיר. וְהָא אַף אִם לֹא הָיָה נִכְתַּב הַכְּתָב כְּלָל רַק הָיָה נוֹתֵן ת"כ לְקַיֵּים כְּפִי הַכְּתָב שֶׁיִּכְתּוֹב הָרַב אַחַ"כ.

הָיָה ג"כ חָל כְּעִנְיַן כָּל שְׁבוּעָה דִּלְהַבָּא. וּכְבָר בֵּיְאֲרוּ המהרי"ט וש"פ דְּלֵיכָּא בִּשְׁבוּעָה מִשּׁוּם אַסְמַכְתָּא.

אֶלָּא דַּעֲדַיִין צ"ע דְּהָא לְאֶסּוֹר עַל אֲחֵרִים א"א בִּשְׁבוּעָה רַק בְּקוֹנָם. וְכֵן מְבֹאָר בִּלְשׁוֹן הַכְּתָב.

ות"כ לָא הָוֵי רַק כִּשְׁבוּעָה וּכְרִיתַת בְּרִית. וא"כ אֵין זֶה שַׁיָּיְךְ רַק לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ וְלֹא לֶאֱסוֹר עַל אֲחֵרִים פִּיו וְיָדוֹ.

אֲבָלהָא כָּתַב הָרַמְבַּ"ם דְּגַם בִּשְׁבוּעָה צָרִיךְ לְיָזֵהֵר כְּשֶׁאָסַר עַל חֲבֵירוֹ וּפָסְקוּ הַמְחַבֵּר בסי' רל"ו ס"ג וע"ש בָּאַחֲרוֹנִים. ובט"ז בֵּיאֵר שָׁם דְּהָוֵי כְּיָד לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּנֶדֶר בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה בִּלְשׁוֹן נֶדֶר הָוֵי יָד.

וְכֵן עָלָה עַל דַּעְתִּי בַּתְּחִילָּה. אַדְּ יֵשׁ לְפַקְפֵּק בָּזֶה דְּלֹא שַׁיָּיְךְ זֶה בִּתְנַאי וכ"ש בת"כ וַאֲקַצֵּר.

וע"ש סי' רל"ו בְּהַגְהָ"א. וְעוֹד נִרְאֶה דְּהָא כְּבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּבִשְׁבוּעָה בְּכָתַב אַף שֶׁלֹּא כָּתַב בְּעַצְמוֹ רַק חָתַם ע"ז.

עכ"פ צָרִיךְ אֲמַתְלָא לִדְבָרָיו אִם אוֹמֵר שֶׁלֹּא נִשְׁבַּע בפו"מ וא"כ הָכָא מַאי אֲמַתְלָא יֵשׁ כָּאן. וְגַם דְּהָא קיי"ל בסי' רל"ב סי"ב וְהוּא מִתּוֹסֶפְתָּא דִּטְהָרוֹת דְּאִם אַחַר שֶׁעָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ אָמַר תְּנַאי הָיָה בְּלִבִּי אֵינוֹ נֶאֱמָן ע"ש.

וה"נ אֵינוֹ נֶאֱמָן עַתָּה לוֹמַר שֶׁלֹּא אָמַר כֵּן בְּפֵירוּשׁ אַחַר שֶׁכְּבָר עָבַר ע"ז. וְגַם כְּבָר פִּקְפֵּק הרשד"ם סי' פ' בְּגוּף הָאֲמַתְלָא ע"ש.

וְגַם שֶׁאֵין כָּאן אֲמַתְלָא מְבֹרֶרֶת לָזֶה. וְיוֹתֵר נִרְאִים הַדְּבָרִים שֶׁנַּעֲשָׂה כֵּן בפו"מ אוֹ שֶׁקָּרָא הַכְּתָב לְכָל הַפָּחוֹת וכמ"ש בְּכִגּוֹן זֶה בַּחֲתָם סוֹפֵר סי' רכ"ז: מ) וְעוֹד נִרְאֶה דְּאַף אִם נֹאמַר שֶׁנֶּאֱמָן עַל עַצְמוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא אָמַר בְּפֵירוּשׁ.

דְּכָל אָדָם נֶאֱמָן עַל עַצְמוֹ כְּמַאָה עֵדִים בְּאִיסּוּרִים. וּמִמֵּילָא יְכוֹלִים כָּל הָעוֹלָם לִסְמֹךְ עָלָיו וְלֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ וּכְמוֹ בְּכָל הָאִיסּוּרִים שֶׁנֶּאֱמָן אַף לַאֲחֵרִים.

מ"מ אַנְשֵׁי הָעִיר שֶׁחָתְמוּ בְּעַצְמָם עַל הַכְּתָב שֶׁמְּבֹאָר בּוֹ שֶׁבְּפֵירוּשׁ אָמַר כֵּן. וְעַתָּה אֵינָם זוֹכְרִים אִם אָמַר אוֹ לֹא.

וּנְדַאי נִרְאֶה דְּשָׁוּוּ אַנַּפְשַׁיְיהוּ חד"א. דע"כ לֹא כָּתַב התה"ד סי' שכ"ו דְּלָא הָוֵי חד"א.

רַק כְּשֶׁטּוֹעֵן בָּרִי שֶׁלֹּא נִשְׁבַּע בפו"מ וְנוֹתֵן אֲמַתְלָא לִדְבָרָיו ע"ש. אֲבָל כָּאן שֶׁאֵינָם זוֹכְרִים.

וַנְדַאי לָא סַגִּי בְּמַה שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁלֹּא אָמַר כֵּן בְּפֵירוּשׁ. כֵּיוָן שֶׁהֵם חָתְמוּ א"ע עַל הָאָמוּר שֶׁאָמַר כֵּן בְּפֵירוּשׁ.

דְּהָא וּנְדַאי אִם הָיוּ גַּם עַתָּה זוֹכְרִים שֶׁאָמַר בְּפֵירוּשׁ. הָיוּ אֲסוּרִים בִּשְׁחִיטָתוֹ וְקוֹלוֹ.

וְגַם הָא חָזֵינַן שֶׁזּוֹכְרִים שֶׁהָיָה ת"כ בפ"מ. וְהַדַּעַת נוֹתֵן שֶׁבְּוַדַּאי נִדְבַּר אָז בְּפֵירוּשׁ שֶׁיִּכְתְּבוּ אִיסּוּר בִּכְתָב עַל שְׁחִיטָתוֹ אִם יַעֲבֹר.

וְרַגְלַיִם לַדָּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה הָאִיסּוּר כָּרָאוּי. עכ"פ נִרְאֶה דִּלְבָנֵי הָעִיר הַחֲתוּמִים עַל הַכְּתָב וַדַּאי אֵין רָאוּי לֵיהָנוֹת מִשְּׁחִיטָתוֹ וְקוֹלוֹ: מא) וְלֹא נִשְׁאַר לְפָנֵינוּ לָדוּן לְהַתִּירוֹ רַק מִצַּד שֶׁטּוֹעֵן שֶׁלֹּא הֶחֱזִיקוּ לוֹ שְׁנֵי מְשׁוֹרְרִים כְּפִי הַמְבֹאָר בַּכְּתָב.

וְלִכְאוֹרָה הוּא הֵיתֵר בָּרוּר כדקיי"ל בסי' רל"ו ס"ו שֶׁשְּׁנַיִם שֶׁנִּשְׁבְּעוּ זל"ז אִם אֶחָד עָבַר גַּם הַשֵּׁנִי מֻזָּהָר. וְזֶה נִדְאֶה דל"ד נִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם.

אֶלָּא אַף אִם אֶחָד נִשְׁבָּע וְלֹא הַשֵּׁנִי. מ"מ אִם עָבַר א' עַל הַתְּנַאי מֻזָּהָר הַשֵּׁנִי.

וּבִפְרָט שֶׁכָּאן עָשׂוּ ת"כ יַחַד כמש"ל וא"כ גַּם הֵם נִשְׁבְּעוּ. אֲבָל בֶּאֱמֶת עֲדַיִן הַדָּבָר צ"ע כִּי לְבַד שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר הַדָּבָר בֵּירוּר גָּמוּר שֶׁלֹּא הֶחֱזִיקוּ לוֹ מְשׁוֹרְרִים אֶלָּא דְּאַף אִם לֹא הֶחֱזִיקוּ נִרְאֶה דְּהִנֵּה יָדוּעַ עִנְיַן הַהַחְזָקָה הוּא שֶׁאִיזֶה בע"ב נוֹתְנִים יָמִים קְבוּעִים לֶאֱכֹל.

וּכְשֶׁבָּא מְשׁוֹרֵר הוֹלֵךְ הש"ץ אוֹ שׁוֹלֵחַ אַחֵר לְבַקֵּשׁ זֶה מֵאִיזֶה אֲנָשִׁים. וְלָזֶה טוֹעֵן שֶׁלֹּא הָיוּ לְהַמְשׁוֹרְרִים כָּל הַיָּמִים.

וְהֶוְצְרֵךְ לִיתֵּן בְּעַצְמוֹ אֵיזֶה יָמִים לָהֶם לֶאֱכֹל. וא"כ אַף שֶׁנִּתְחַיְּבוּ לְהַחְזִיק מְשׁוֹרְרִים.

הֲלֹא אֵינוֹ מוּטָל הַדָּבָר עַל הַיְחִידִים שֶׁבְּקִשָּׁם הש"צ. רַק עַל כְּלָלוּת הָעִיר.

וְהָיָה לוֹ לִתְבֹּעַ לְרָאשֵׁי הַקָּהָל וזט"ה שֶׁיְּקַיְּמוּ לוֹ תְּנָאָם. וְהֵם יָטִילוּ עַל מִי שֶׁיִּהְיֶה חַיָּב לְהַחֲזִיקָם.

וא"כ אֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁלֹּא קִיְּמוּ בְּנֵי הָעִיר תְּנָאָם. אַחַר כִּי לֹא תָּבַע זֶה מזט"ה אוֹ בַּאֲסִיפָה.

וְרַק הָלַךְ בְּעַצְמוֹ לְאֵיזֶה יְחִידִים. וְהַיְחִידִים לֹא הָיוּ מְחֻיָּבִים כְּלָל.

וּפָשׁוּט שֶׁאִם לֹא תָּבַע מֵהֶם דְּלָא מִיקְרֵי שִׁינּוּי. ועס"ס רל"ו בָּזֶה בְּעִנְיַן אִם הָיָה אָנוּס בַּזְּמַן ע"ש בט"ז ונה"כ.

וְאַדְרַבָּא קָרוֹב לוֹמַר שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא תָּבַע מזט"ה. מָחַל ע"ז הַתְּנַאי.

וי"ל שֶׁיָּכוֹל לִתְבֹּעַ אַחַ"כ מֵהֶם בְּעַד זֶה. אֲבָל לֹא לְבַטֵּל הַהִתְקַשְּׁרוּת בִּשְׁבִיל זֶה.

ומ"ש הנוב"י מ"ק חי"ד סי' ס"ח שֶׁאַף שֶׁלֹּא תָּבְעוּ זא"ז מִיקְרֵי ג"כ שֶׁעָבְרוּ שְׁנֵיהֶם עַל הַתְּנַאי וּבְטְלוּ הַשְּׁבוּעָה ע"ש. זֶה דַּוְקָא כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם הִתְחַיְּבוּ.

אֲבָל לֹא כְּשֶׁאֶחָד מְחֻיָּב וְהַשֵּׁנִי שָׂתַק וְלֹא תָּבַע וכמ"ש בח"מ סי' ע"ג ע"ש בסמ"ע ס"ק י"ט וּבַשָּׁ"ךְ שָׁם. וּבִפְרָט דִּלְפִי הָעִנְיָן אֵין עִיקַּר הַדָּבָר תָּלוּי בָּזֶה.

כִּי בְּעַצְמוֹ אוֹמֵר שֶׁאָז הָיָה זֶה מְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן. וְכָל מַה שֶּׁהָיוּ רוֹצִים לְהַתְנוֹת עִמּוֹ הָיָה מַסְכִּים.

וּבְנוֹדַאי הָיָה מַסְכִּים שֶׁיִּתֵּן גַּם בְּעַצְמוֹ אֵיזֶה יָמִים לְהַמְשׁוֹרְרִים. וּכְמוֹ שֶׁחִלֵּק הט"ז ס"ס רל"ו בֵּין דָּבָר שֶׁעִיקַּר הַדָּבָר תָּלוּי בּוֹ אוֹ לֹא.

אָכֵן אִם הָיָה מִתְבָּרֵר שֶׁלֹּא הֶחֱזִיקוּ לוֹ שְׁנֵי מְשׁוֹרְרִים וְשֶׁתָּבַע זֶה בְּעֵת אֲסִיפָה אוֹ מזט"ה וְלֹא עָנוּ לוֹ. אָז בְּנוֹדַאי בָּטְלָה הַהִתְקַשְּׁרוּת וְהַתְּנַאי שֶׁהִתְנָה בְּאִיסּוּר כַּמְבֹאָר ס"ס רל"ו שָׁם.

וע' שו"ת עבוה"ג סימן ו' שֶׁכָּתַב ג"כ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּתְבַּע: סִימָן עא מב) וְהִנֵּה אָמַרְתִּי כְּדֵי שֶׁלֹּא לְיַרֵד לַדּוֹחֲקִים וּסְפֵיקוֹת. לְהַתִּיר נִדְרוֹ ע"פ הַתָּרַת חָכָם.

אַךְ קָשֶׁה לִמְצוֹא לוֹ פֶּתַח. כִּי יָדוּעַ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁבְּאוֹפֶן כָּזֶה לֹא הָיָה נוֹדֵר מֵעִיקָּרוֹ אַף אִם הָיָה מִתְבַּטֵּל עי"ז הַדָּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה אָז כִּמְבֹלְאָר בַּפּוֹסְקִים.

ובנ"ד אָמַר בְּעַצְמוֹ שֶׁכֵּיוָן שֶׁזֶּה הָיָה מְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן. הָיָה מְקַבֵּל כָּל מַה שֶׁהָיוּ מַתְנִים עִמּוֹ וְהָיָה מִתְרַצֶּה בְּכָל אוֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה.

וְאַף כִּי בָּזֶה וּוַדַּאי לֹא הָיָה מִתְרַצֶּה שֶׁיַּעֲבֹור אַחַ"כ עַל הַתְּנַאי וְיֵאָסֵר לְכָל הָעוֹלָם. אֲבָל זֶהוּ נוֹלָד גָּמוּר וְלָא שְׁכִיחַ כְּלָל שֶׁיַּעֲבֹור עַל שְׁבוּעָתוֹ וְיֵאָסֵור א"ע.

וְאֵין פּוֹתְחִין בְּנוֹלָד. וְלִכְאוֹרָה אֶפְשָׁר לְהַתִּיר לוֹ בִּתְנַאי נוֹלָד כִּדְאָמְרִינַן בְּנָזִיר ל"ב ובש"ע סי' רכ"ח סי"ג.

אֶלָּא שֶׁעֲדַיִן צ"ע דְּשָׁם פירש"י שֶׁהָיוּ מְשַׁקְּרִים לוֹ וְאוֹמְרִים שֶׁחָרַב כְּבָר הַבַּיִת וכ"ה בש"ע. וּכְבָר כ' הַשָּׁ"ךְ שָׁם דְּהֵיכָא דְּלֹא שַׁיָּיךְ זֶה לֹא מְהַנֵּי ע"ש.

וה"נ כֵּיוָן דְּלָא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁבִּשְׁעַת הַנֶּדֶר יֹאמְרוּ לוֹ שֶׁכְּבָר עָבַר עָלָיו. א"כ לֹא שַׁיָּיךְ זֶה.

וְאַף לפי' הַתּוֹסָ' שָׁם שֶׁבְּנֵי אָדָם יְעוֹרְרוּהוּ אוּלַי יֶחֱרַב בהמ"ק טָרֶם כְּלוֹת הַנְּזִירוּת. הִנֵּה בנ"ד וּוַדַּאי אִם הָיוּ מְעוֹרְרִים אוֹתוֹ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ מִטַּעַם שֶׁמָּא יַעֲבֹור עָלָיו.

וּוַדַּאי לֹא הָיָה מְבַטֵּל הָעִנְיָן בִּשְׁבִיל חֲשַׁשׁ זֶה. כִּי כָּל אָדָם בָּטוּחַ בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא יַעֲבֹור.

וּבְפָרָט שֶׁהִשִּׂיג עי"ז טוֹבָה גְּדוֹלָה כמש"ל. וַעֲדַיִן יֵשׁ מָקוֹם עפמ"ש בָּרַמָ"א שָׁם סי"ג שֶׁאִם יִתְחָרֵט מֵעִיקָּרוֹ מִכֹּחַ הַנּוֹלָד.

שַׁפִּיר מַתִּירִים לוֹ. וא"כ הָכָא אִם נִתְפַּוֵּס שֶׁנֶּאֱסַר עי"ז פִּיו וְיָדוֹ לְכָל יִשְׂרָאֵל.

וּוַדַּאי הוּא מִתְחָרֵט מֵעִיקָּרוֹ עַל הַנֶּדֶר. וְטוֹב לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה נוֹדֵר כְּלָל.

וְאַף אִם לֹא הָיָה מַשִּׂיג הַמָּקוֹם הַזֶּה אָז. בכ"ז הָיָה מֻוָּתָּר לְכָל יִשְׂרָאֵל וְיוּכַל לִמְצוֹא מָקוֹם בְּהֶמְשֵׁךְ הַזְּמַן: מג) אֶלָּא שֶׁעֲדַיִן צ"ע לפמ"ש הָרַמְבַּ"ם פ"ו מה"ש וְהוּבָא בב"י סי' רכ"ח אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטַת נוֹלָד רַק כְּשֶׁנִּתְפַּכְּחָה דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי מִצַּד הַנּוֹלָד וּמִתְחָרֵט מֵעִיקָּרוֹ אֲבָל אִם לֹא הָיָה רוֹצֶה בְּהַנּוֹלָד שֶׁנַּעֲשָׂה וְרוֹצֶה בַּנֶּדֶר שֶׁיִּתְקַיֵּים לֹא מְהַנֵּי ע"ש.

וְעִיקַּר מְקוֹר סְבָרָא דְּמְהַנֵּי חֲרָטָה מִצַּד נוֹלָד נִרְאֶה שֶׁהוּא מִשֵּׁ"ס דְּנָזִיר ל"ב שֶׁהִזְכִּירוּ בְּתַנַּאי נוֹלָד. וּמְיֻוָּשָׁב מַה שֶּׁנִּתְקַשָּׁה הב"י שָׁם ל"ל הֵבִיא הָרַמְבַּ"ם הַךְ דְּתַנַּאי נוֹלָד.

וְאַף דְּשָׁם וַדַּאי הָיוּ רוֹצִים שֶׁלֹּא יֶחֱרַב הבהמ"ק וְיִתְקַיְּימוּ נְזִירוּתָם. אַךְ עִיקַּר סְבָרָתוֹ תָּלוּי שָׁם בְּמַה שֶׁנִּתְהַפְּכָה דַּעְתָּם לְגַמְרֵי.

וְכֵיוָן שֶׁאִם הָיוּ מְעוֹרְרִים אוֹתָם בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה בַּחֲשַׁשׁ חֻרְבָּן הָיוּ מִתְחָרְטִים וְלֹא נוֹזְרִים כפי' התו' שֶׁהִזְכִּירוּ. א"כ עַכְשָׁיו וַדַּאי מִתְחָרְטִים לְגַמְרֵי עַל נְזִירוּתָם.

וע' בד"מ שָׁם שֶׁכָּתַב שכ"ה דַּעַת הַמָּרְדְּכַי וש"פ דְּלָא כהב"י. וא"כ בנ"ד וַדַּאי שֶׁלֹּא נֶהֶפְכָה דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי בַּחֲרָטָה בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר.

וְיוֹתֵר הָיָה רוֹצֶה שֶׁלֹּא הָיָה עוֹבֵר כְּלָל עַל נִדְרוֹ וְהָיָה נִשְׁאָר עַל מְקוֹמוֹ כְּבַתְּחִלָּה. וְאַף שֶׁיֵּשׁ עוֹד מָקוֹם עִיּוּן בָּזֶה בְּשִׁיטוֹת הַפּוֹסְקִים אִי צָרִיךְ חֲרָטָה מֵעִיקָּרָא לְבַד הַנּוֹלָד אַף אֲקַצֵּר.

כִּי רְצוֹנִי לְבָרֵר אִם יִמְצָא לוֹ הֶיתֵּר בְּבֵירוּר בְּלִי שׁוּם פְּקָפּוּק: מד) וּבָאֱמֶת צ"ע אִי פּוֹתְחִין בַּתְּנַאי נוֹלָד וּבַחֲרָטָה דְּמֵעִיקָּרָא. א"כ מַאי מַיְיתֵי הַשַּׁ"ס בִּנְדָרִים ס"ד מֵהָא דְּמֹשֶׁה רַבֵּינוּ.

דְּיֹלְמָא פָּתַח לוֹ בַּחֲרָטָה מֵחֲמַת נוֹלָד. וְגַם שַׁפִּיר שַׁיָּיךְ שָׁם לְפִתּוֹחַ בִּתְנַאי נוֹלָד.

וְצָרִיךְ לְדָחוֹק דְּמַשְׁמַע לֵיהּ לִישָׁנָא דְּקָרָא כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁבְּלָשׁוֹן זֶה הִתִּיר לוֹ שְׁבוּעָתוֹ. וְכֵן בִּנְדָרִים כ"ג גַּבֵּי ריב"י דַּאֲמַר אַדַּעְתָּא דְּמָחֵי לִי קָצָרָא לָא נִדְרִי וּפָרִיךְ דְּהָוֵי נוֹלָד ע"ש.

צ"ל ג"כ דְּפָרִיךְ מִשּׁוּם דְּלִישָׁנָא מַשְׁמַע שֶׁפָּתַח בְּנוֹלָד עַצְמוֹ וְלֹא בַּחֲרָטָה מֵחֲמַת נוֹלָד. שׁוּב רָאִיתִי בכ"מ פ"ו מה"ש שֶׁנִּתְקַשָּׁה מֵהָא דְּדַף ס"ד וְנִדְחַק מְאוֹד ע"ש.

וְגַם מש"ש הלח"מ דָּחוּק. וּבִפְרָט דְּאַסַּיְתִי תִּקְשֶׁה מֵהָא דְּתְנַאי נוֹלָד.

והכ"מ נִדְחַק בְּמָקוֹר דְּבְרֵיהָרַמְבַּ"ם. וּמְקוֹרוֹ מֵהָא דְּנָזִיר ל"ב כמש"ל.

וְעוֹד נִרְאֶה לְיַשֵּׁב הָא דִּנְדָרִים כ"ג דְּהָתָם אַיְיְרִי בר' יִשְׁמָעֵאל ב"ר יוֹסִי. וְאִיהוּ ס"ל לְעֵיל כ"א ע"ב דְּאֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה ע"ש בְּרַ"ן.

וְכֵן מוּכָח הָכָא שֶׁנִּצְטַעֵר לְמָצוֹא פֶּתַח לְנִדְרוֹ. וא"כ שַׁפִּיר אַף בַּחֲרָטָה מֵחֲמַת נוֹלָד לָא שָׁרִינַן [וּלְפִי הַסְּבָרַת הָרַמְבַּ"ם שָׁם דְּאִי לָא בָּעֵי הַדָּבָר שֶׁנּוֹלַד לָא שָׁרִינַן לֵיהּ.

א"כ בלא"ה לק"מ מִשָּׁם דְּנַוַדַּאי לָא נִיחָא לֵיהּ דְּלִימַחוּהוּ קָצָרָא. אַף מִתְנַאי נוֹלָד יִקָּשֶׁה.

ולפמ"ש א"ש] וּבָזֶה נִרְאֶה לְיַשֵּׁב ג"כ הַךְ דְּבַדַּף ס"ד דס"ל לר"א דְּאֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה וּכְהָא דר"ג ע"ז ע"ב: מַה) וְעוֹד נִרְאֶה בָּזֶה דְּהִנֵּה הָרָן"ן וְהָרֹא"שׁ הִקְשׁוּ שָׁם דְּהָא מֹשֶׁה נָדַר לְיִתְרוֹ שֶׁלֹּא יֵצֵא מִמִּדְיָן בִּשְׁבִיל צִפּוֹרָה.

וא"כ מַה מּוֹעִיל פֶּתַח דְּמֵתוּ הָאֲנָשִׁים. וְתֵירְצוּ דְּעִיקַּר הַנֶּדֶר הָיָה בִּשְׁבִיל דָּתָן וַאֲבִירָם ע"ש.

וְהוּא דְּוֹחֵק עָצוּם כַּמּוּבָן. וּבְשׁוּ"ת הָרַמְבַּ"ן סי' רנ"ה כ' שֶׁהָיוּ ב' נְדָרִים.

א' שֶׁלֹּא יֵצֵא מִמִּדְיָן בִּשְׁבִיל צִפּוֹרָה וא' בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יָרַד לְמִצְרַיִם. וְלָזֶה הוֹעִיל הַפֶּתַח.

וּלְהָרַאשׁוֹן כֵּינָן דְּלָא הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ עַצְמִית לְנֶדֶר זֶה רַק שֶׁלֹּא יַעֲזוֹב אוֹתָהּ. לָזֶה מוֹעִיל חֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא.

וּמְחַדֵּשׁ דִּין דְּכָל נֶדֶר שֶׁאֵינוֹ רַק בְּדֶרֶךְ קֶנֶס. סַגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא.

וְהוּא דָּחוּק לְחַדֵּשׁ שְׁנֵי נְדָרִים שֶׁלֹּא מָצִינוּ זֶה כְּלָל. וְגַם תֵּירוּץ הָרָן"ן דָּחוּק כַּמּוּבָן.

וּמַה שֶּׁנִּרְאֶה בָּזֶה דְּבָאֱמֶת לֹא נָדַר מֹשֶׁה רַק שֶׁלֹּא יֵצֵא מִמִּדְיָן בִּשְׁבִיל צִפּוֹרָה אִשְׁתּוֹ. ומ"מ וּנַדַּאי הָיָה מוֹצִיא אֶת מִצְרַיִם מִן הַכְּלָל שֶׁהָרֵי רָאוּי לֵילֵךְ לְשָׁם לְבַקֵּר אֶת אָחִיו בנ"י.

וְרַק בִּשְׁבִיל יִרְאָתוֹ מִדָּתָן וַאֲבִירָם נָדַר לְגַמְרֵי. וְהִנֵּה עַתָּה בְּפֶתַח דְּכִי מֵתוּ הָאֲנָשִׁים הֻתַּר לָרֶדֶת לְמִצְרַיִם.

וַעֲדַיִן לֹא הָיָה מֻוָתָּר לִילֵךְ אַחַ"כ עִם יִשְׂרָאֵל לַמִּדְבָּר בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם. אַךְ הָא קִיי"ל נָדָר שֶׁהֶוּתֵּר מִקְצָתוֹ הֶוּתֵּר כֻּלּוֹ וא"כ מִמֵּילָא הֶוּתַּר בַּכֹּל.

אֲבָל הָרַמְבַּ"ן כָּתַב וְהוּבָא בָּרָ"ן דַּף כ"ז דְּדַוְקָא בְּנִיתַּר ע"י פֶּתַח אֲבָל בַּחֲרָטָה לֹא הֶוּתַּר כֻּלּוֹ ע"ש. וא"כ א"ש דִּלְהָכִי לֹא אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁהֶוּתַּר לְמַרע"ה ע"י חֲרָטָה דְּמַעִיקָּרָא בִּשְׁבִיל הַנּוֹלָד דא"כ לֹא הֶוּתַּר לוֹ כָּל הַנָּדָר.

וּלְזֶה שַׁפִּיר מוֹכִיחַ דְּפוֹתְחִין בְּנוֹלָד. וְאַף דהרי"ו כ' הוּבָא בב"י סי' רכ"ט דְּבָנָדָר ע"ד חֲבֵירוֹ ל"א הֶוּתַּר מִקְצָתוֹ הֶוּתַּר כֻּלּוֹ.

הַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁכָּל הַנָּדָר תָּלוּי בְּדַעַת חֲבֵירוֹ. וְעוֹד נִרְאֶה דְּהָכָא הִסְכִּים יִתְרוֹ לְהַתָּרַת הַנָּדָר.

וְגַם דְּלְטַעַם הַיְרוּשַׁלְמִי מִשּׁוּם כָּל הַיּוֹצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה בְּהָא דְּהֶוּתַּר מִקְצָתוֹ נִרְאֶה דְּאֵין חִילּוּק והרי"ו לֹא כָּתַב רַק לְאִידָךְ טַעְמָא מִשּׁוּם דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא נָדַר. וע' ישועו"י בה' נְדָרִים בְּתְשׁוּבַת בְּנוֹ זצ"ל.

וּבֶאֱמֶת קָשֶׁה אַכַּתִּי דְּהָא שַׁפִּיר אִיכָּא לְמִשְׁרֵי בִּתְנַאי נוֹלָד שֶׁנִּצְטַוָּה מִפִּי הקב"ה וְשֶׁיִּגָּאֲלוּ יִשְׂרָאֵל עַל יָדוֹ וְיִקַּבְּלוּ הַתּוֹרָה. וצ"ל דְּדָיֵיק מִלְּישָׁנָא דְּקָרָא כִּי מֵתוּ וגו' דְּמַשְׁמַע דְּרַק בִּשְׁבִיל זֶה הֶוּתַּר נִדְרוֹ.

וּבְשוּ"ת הָרַמְבַּ"ן סי' רנ"ה כ' דְּלִנְדֹּר שֶׁלֹּא יֵצֵא מִמְּדָיָן לָא הו"ל חֲרָטָה דְּמַעִיקָּרָא בִּשְׁבִיל שֶׁנִּצְטַוָּה לֵילֵךְ לְמִצְרַיִם דְּלָא נִתְחָרֵט לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה נוֹשֵׂא אֶת צִפּוֹרָה ע"ש. וּתְמֵיהֲנִי דְּנִנְדַּאי לֹא הָיָה נוֹשְׂאָהּ.

כְּדֵי לְקַיֵּים מִצְוַת הקב"ה וְלִגְאוֹל יִשְׂרָאֵל וְכִדְמָצִינוּ אַחַ"כ שֶׁפֵּירֵשׁ מִמֶּנָּה מֵעַצְמוֹ כִּדְאִיתָא בְּשַׁבָּת פ"ז בִּשְׁבִיל הַנְּבוּאָה. וּבֶאֱמֶת צ"ע בָּזֶה דְּהָא הָוֵי אָנוּס ע"פ הַדִּיבּוּר דְּלָא גָּרַע מֵעִיקְּבוּ נָהָר בְּדַף כ"ז דְּהָוֵי נִדְרֵי אֱונָסִין וְכֵן בְּנָזִיר י"א ע"ב ע"ש בתו'.

וצ"ל מִשּׁוּם דְּלֹא בַּשָּׁמַיִם הִיא. אַךְ ז"א דְּהָא הָיָה זֶה קוֹדֶם מ"ת.

וְגַם הָא ע"פ נָבִיא מֻוְחָזָק מְשַׁנִּין לִפְעָמִים כִּדְאִיתָא בִּיבָמוֹת צ' גַּבֵּי אֵלִיָּהוּ בְּהַר הַכַּרְמֶל. ובמד"ר בֶּאֱמֶת אִיתָא שהקב"ה א"ל שֶׁיֹּאמַר לְיִתְרוֹ שֶׁבְּעַל הַשְּׁבוּעָה הִתִּיר לוֹ שְׁבוּעָתוֹ וַאֲקַצֵּר בָּזֶה.

וְהָעִיקָּר נִרְאֶה דְּעִיקַּר יַלְפוּתָא דר"א הוּא מִדִּכְתִיב קָרָא שא"ל הקב"ה לְמֹשֶׁה כִּי מֵתוּ וגו' וַנְדַאי אַתָּא לְאוֹרוֹיֵי דבכה"ג שָׁרֵינַן נִדְרָא. וכה"ג מָצִינוּ בְּכַמָּה דְּוכְתֵי שֶׁמְּדַקְדֵּק מִיִּתּוּרָא דִקְרָא: מו) וַעֲדַיִן נִשְׁאַר לָנוּ מָקוֹם בנ"ד לְהַתִּיר נִדְרוֹ עפמ"ש הָרַמְבַּ"ן בְּשוּ"ת הַמְיֻחָסוֹת סי' רנ"ה וְהוּבָא בב"י סי' רכ"ח דְּבִנְוֹדַר מִבָּשָׂר וְיַיִן אִם יַעֲבוֹר עֲבֵירָה פְּלוֹנִית וְעָבַר עָלֶיהָ שַׁפִּיר מָצֵי לַעֲשׂוֹת פֶּתַח מִזֶּה וְלָא הָוֵי נוֹלָד שֶׁהַיֵּצֶר עָשׂוּי לְתִקּוּף בּוֹ וְהוּא דָּבָר הַמָּצוּי.

וְהָוְיָא כְּהָא דְּדִבְיתְהוּ דְּאַבַּיֵי בִּנְדָרִים כ"ג שֶׁפּוֹתְחִין מִגּוּף הַנָּדָר. וכ"ש לְמִי שֶׁמֻּרְגָּל בָּזֶה.

וּכְהָא דְּאַבַּיֵי דְּלָא מַקְשֶׁה וְהָא נוֹלָד הוּא מִשּׁוּם דִּשְׁכִיחַ שֶׁתַּעֲבוֹר עַל דַּעְתּוֹ ע"ש. וא"כ גַּם בנ"ד שַׁפִּיר נִפְתַּח לוֹ פֶּתַח שֶׁאִם יָדַע שֶׁיִּצְרוֹ יִתְקָפְנּוּ לַעֲבוֹר עַל הָאִיסּוּר וּנַדַּאי לֹא הָיָה נוֹדֵר אַף שעי"ז לֹא הָיָה מִתְקַבֵּל בָּעִיר הַלָּז כִּי טוֹב לוֹ מִלְּהֵאָסֵר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל כַּנַ"ל.

אֶלָּא שֶׁהַדָּבָר צ"ע אֵיךְ אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת הֶיתֵּר מִזֶּה דְּנִרְאֶה שֶׁהוּא נוֹלַד דְּכָל יִשְׂרָאֵל אוֹקְמָא אַחֶזְקַת כְּשֵׁרוֹת. וַהֲרֵי בְּחוֹלֶה כָּתַב הָרַמְבַּ"ן שָׁם בסי' רע"ג דְּרוֹב חוֹלִים לְחַיִּים וְהָוֵי מִיתָה נוֹלָד ע"ש.

וכ"ש הָכָא דְּאִיכָּא רֻבָּא וַחֲזָקָה. וַהֲרֵי מְפוֹרָשׁ בִּנְדָרִים ס"ה בַּמִּשְׁנָה דְּעָשָׂה תְּשׁוּבָה הָוֵי נוֹלָד ע"ש בַּסְּוּגְיָא.

אַף דְּיָדוּעַ מ"ש הָרַמְבַּ"ם שֶׁנֶּפֶשׁ יִשְׂרָאֵל רוֹצָה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה ומכ"ש לַעֲבוֹר עֲבֵירָה דְּנוֹדַאי הָוֵי נוֹלָד גָּמוּר. וְיוֹתֵר נִרְאֶה שֶׁעִיקַּר יְסוֹד הָרַמְבַּ"ן שָׁם בִּשְׁבִיל שֶׁהָיָה מֻוְרָגָל בַּעֲבֵירָה זוֹ וְכַנִּרְאֶה מִלְּשׁוֹנוֹ שָׁם וכמ"ש עָבַר עֲבֵירָה וְשָׁנָה נַעֲשָׂה לוֹ כְּהֶיתֵּר אֲבָל בַּתְּחִלָּה וַדַּאי הָוֵי נוֹלָד: מז) וַעֲדַיִן יֵשׁ מָקוֹם לפמ"ש הָרַמְבַּ"ן שָׁם אַחַ"כ דְּבִנְדָר שֶׁהוּא רַק מִשּׁוּם קֹנָס וְאֵין הַכָּוָנָה בּוֹ מִצַּד עַצְמוֹ.

סַגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא ע"ש. וא"כ שַׁפִּיר ה"נ בנ"ד לִיסַּגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא.

וְהוּא מַמָּשׁ כְּהַהִיא דְּהָרַמְבַּ"ן שֶׁהִתִּיר לוֹ אַף שֶׁבִּרְצוֹנוֹ הָיָה שֶׁלֹּא הָיָה עוֹבֵר הָעֲבֵירָה וְהָיָה מְקַיֵּים נִדְרוֹ ע"ש בַּשְּׁאֵלָה. אָכֵן הַדָּבָר צ"ע טוּבָא דְּהִנֵּה רְאָיַת הָרַמְבַּ"ן הוּא שָׁם מֵהָא דְּמֹשֶׁה רַבֵּינוּ שֶׁנָּדַר לְיִתְרוֹ שֶׁלֹּא יָצָא מִמִּדְיָן.

דע"כ לֹא הֻזְקַר בְּפֶתַח דְּמֵתוּ הָאֲנָשִׁים רַק בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא ע"ש. וצ"ע לענ"ד דמנ"ל בִּפְשִׁיטוּת שֶׁהָיוּ שְׁנֵי נְדָרִים.

דְּשַׁפִּיר י"ל דְּהָוֵי נֶדֶר אֶחָד וּמִשּׁוּם שֶׁהֻזְקַר מִקְצָתוֹ כמש"ל. וְגַם הָא בְּאַרְנוּ לְמַעְלָה דְּמִשּׁוּם הַנְּבוּאָה שַׁפִּיר הו"ל חֲרָטָה דְּמֵעִיקָּרָא.

וְכֵן מַה שֶּׁהֵבִיא מִצִּדְקִיָּהוּ שָׁם תְּמִיהֵנִי דְּנוֹדַאי הָיְתָה הַשְׁבוּעָה בְּכַוָּנָה עֶצְמִיּוּת שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת לְשׁוּם אָדָם וְאֵין בָּהּ שׁוּם קֹנָס. גַּם מַה שֶּׁהִקְשָׁה וְכִי נִתְחָרֵט צִדְקִיָּה עַל שֶׁנִּשְׁבַּע וַהֲלֹא הָיָה נ"נ חוֹתֵךְ רֹאשׁוֹ.

צ"ע דא"כ תִּיפּוֹק לֵיהּ דהו"ל נִדְרֵי אֱוָנָסִין. וּכְבָר הִרְגִּישׁ הָרַמְבַּ"ן בְּעַצְמוֹ בְּזֶה בסי' רע"ג וּבֵיאֵר דְּלֹא הָיָה חוֹשֵׁשׁ אָז מֵהֲרִיגָה ע"ש.

וְאַף שֶׁגּוּף סְתִירַת דְּבָרָיו יֵשׁ לְיַישֵׁב קְצָת דְּכַוָּנָתוֹ שָׁם שֶׁאַף שֶׁאִם לֹא נִשְׁבַּע הָיָה הוֹרְגוֹ. בכ"ז בִּשְׁעַת הַשְׁבוּעָה לֹא כִּיוֵּן מֵחֲמַת אֹונֶס רַק נִשְׁבָּע בִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב ע"ש בִּדְבָרָיו וְתִמְצָא כֵּן.

אֲבָל מִמֵּילָא לק"מ קֻושְׁיָיתוֹ דְּשַׁפִּיר מִתְחָרֵט עַל מַה שֶּׁנִּשְׁבַּע לוֹ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם. וְאַף שֶׁהָיָה מֻוכְרָח לִישָׁבַע מִצַּד חֲשַׁשׁ הֲרִיגָה.

אֲבָל אָז לֹא הָיְתָה חָלָה הַשְׁבוּעָה כְּלָל. וְזֶה וַדַּאי א"ל שֶׁכֵּיוָן שמ"מ הָיָה צָרִיךְ לִישָׁבַע לָא הָוֵי הַתָּרָה.

דְּעִיקַּר הַהַתָּרָה הוּא עַל כַּוָּנָתוֹ וְדַעְתּוֹ וכמ"ש לִבְּךָ עֵלָךְ. ע"ש בְּרַ"ן כ"א ע"ב שפי' בְּשָׁעָה שֶׁנָּדַרְתָּ.

וְעוֹד הֵבִיא רְאָיָה מֵהָא דְּגִיטִּין ל"ה דְּפָרְכִינַן בְּאַלְמָנָה שֶׁתִּלֵּךְ לְחָכָם וְיַתִּיר לָהּ. וְאַמַּאי הָא לֵיכָּא חֲרָטָה דְּמֵעִיקָּרָא כִּי אֵינָהּ מִתְחָרֶטֶת ע"ז שֶׁנָּטְלָה עי"ז כְּתֻבָּתָהּ.

וע"כ דְּסַגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא בכה"ג. וְהִנֵּה בְּגוּף הַקּוּשְׁיָא הוּא מְתוּרָץ עפמ"ש הָרָ"ן בִּנְדָרִים ס"ה שֶׁאַף שֶׁבֶּאֱמֶת לֹא תְּהֵא מֻוְתֶּרֶת מ"מ חָיְישִׁינַן שֶׁתּוֹרָה לְעַצְמָהּ הֶיְתֵּר וּתְהֵא סְבוּרָה שֶׁמֻּוְתֶּרֶת ע"ש.

וא"כ ה"נ נִימָא הָכִי. וְאַף שֶׁלִּכְאוֹרָה צ"ע דְּהָא בלא"ה אָמְרִינַן שָׁם דְּמוֹרְיָא הֶתֵּירָא מ"מ אָמְרִינַן שֶׁתִּתְחַפֵּשׂ לָצֵאת גַּם חֲשַׁשׁ אִיסּוּר שֶׁנִּרְאֶה לָהּ.

אֶלָּא שי"ל דְּהָכָא אֵינָהּ יוֹדַעַת כְּלָל שֶׁצָּרִיךְ לְהַתִּיר בִּפְנֵי הַיְתוֹמִים: ולפ"ז נִדְחָה תֵּירוּצֵינוּ. דְּהָכָא שֶׁהֶחָכָם שׁוֹאֵל אוֹתָהּ אִם מְתַחֶרֶטֶת מֵעִיקָּרוֹ.

בְּנוֹדַּאי לֹא תְּשַׁקֵּר. דְּאִם תְּשַׁקֵּר מַה מּוֹעִיל הַתָּרָתָהּ וכמ"ש בש"ע סי' רכ"ח ס"ז.

אֶלָּא שֶׁבֶּאֱמֶת צ"ע לָמָּה לֹא פָּרִיךְ בְּגִיטִּין שָׁם הָנִיחָא לָמָ"ד אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה דְּלָמָ"ד אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה אֵיךְ יַתִּיר לָהּ הֶחָכָם. אַדְּ י"ל דְּשָׁם פָּרִיךְ לר"ה.

ור"ה ס"ל בִּנְדָרִים כ"א פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה. וּבְזֶה הָיָה מְיֻשָּׁב קוּשְׁיַית הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין שָׁם ד"ה לִיחוּשׁ שֶׁהִקְשׁוּ מַאי פָּרִיךְ לר"ה לִיפְרֹךְ אַמַּתְנִיתִין ע"ש.

ולפמ"ש א"ש בס"ד דְּבַמַּתְנִיתִין שָׁם אִיתָא הִתְקִין ר"ג הַזָּקֵן. ור"ג ס"ל בִּנְדָרִים ע"ז אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה ע"ש [וְאַף שי"ל דְּשָׁם ר"ג אַחַר] וְלָזֶה לק"מ אַמַּתְנִיתִין.

משא"כ אר"ה שַׁפִּיר מַקְשֶׁה לְטַעְמֵיהּ כַּנַ"ל. וּלְהָרַמְבַּ"ן צ"ל דְּאַף לָמָ"ד אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה מ"מ בְּנָדָר שֶׁהוּא בְּקֹנֶס פּוֹתְחִין כֵּיוָן דְּסַגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא: מח) אָכֵן צָרִיךְ לְהָבִין הָא דְּקָאָמַר דְּלְיָחוּשׁ שֶׁמָּא תִּשְׁאַל לְחָכָם.

וע"כ הַכַּוָּנָה שֶׁהַחֲשָׁשׁ שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁיַּדִּירוּהָ תִּסְמוֹךְ ע"זשאח"כ תִּשְׁאַל לְחָכָם וְתִדּוֹר בְּשֶׁקֶר. וא"כ קָשֶׁה טוּבָא מַאי שַׁיָּיךְ שְׁאֵלָה כֵּיוָן שְׁמְקוּדָּם נָדְרָה ע"ד זֶה.

א"כ א"א לִמְצוֹא לָהּ פֶּתַח. וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה דְּהָא אָמְרִינַן בַּסֶּוּגְיָא שָׁם דְּמוֹרְיָא הֶתֵּירָא וּלְזֶה נִמְנְעוּ לְהַשְׁבִּיעָהּ וא"כ קָשֶׁה מַה מּוֹעִיל הַנֶּדֶר.

וְנִרְאֶה כמש"ל ס"ס ס"ט שֶׁאֵין הַהֶיְתֵּר בָּרוּר לָהּ. וּלְזֶה אַף שֶׁבְּשָׁעָה זוֹ תָּקֵל לְעַצְמָהּ אֲבָל לְאֶסּוֹר עַצְמָהּ לְעוֹלָם לֹא תִּרְצֶה כִּי לִבָּהּ נוֹקְפָהּ לִהְיוֹת כָּל יָמֶיהָ בְּאִיסּוּר.

וּבְזֶה מְיֻשָּׁב מַה שֶּׁהִקְשׁוּ התו' שָׁם שֶׁתָּדוּר עַל כְּכָר וְתֹאכְלֶנּוּ בְּפָנֵינוּ וְתַרְצוּ דְּאֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת רַק לַנֶּדֶר שֶׁעוֹמֶדֶת בְּאִיסּוּר כָּל יָמֶיהָ וְאֵין לָזֶה מוּבָן. אֲבָל לפמ"ש א"ש.

ולפ"ז שַׁפִּיר פָּרִיךְ שֶׁכֵּיוָן שֶׁמּוֹעִיל הַתָּרַת חָכָם. א"כ הִיא שַׁפִּיר מוֹרְיָא הֶתֵּירָא לְיִדּוֹר.

וּסְבוּרָה שֶׁעֲדַיִן תִּתְיַישֵּׁב בְּדַעְתָּהּ אִם הוֹרָאַת הֶיְתֵּר שֶׁלָּהּ נָאוֹת אוֹ לֹא וְאִם יְהֵא לִבָּהּ נוֹקְפָהּ תּוֹכַל לִשְׁאוֹל עַל הַנֶּדֶר. וא"כ אֵין לָהּ חֲשַׁשׁ עֲמִידַת כָּל יָמֶיהָ בְּאִיסּוּר.

וּמְיֻשָּׁב שַׁפִּיר קוּשְׁיַית הָרַמְבַּ"ן הַנַּ"ל דְּשַׁפִּיר חוֹשֶׁבֶת שֶׁאִם יְהֵא לִבָּהּ נוֹקְפָהּ עַל הוֹרָאַת הֶיְתֵּר שֶׁלָּהּ אָז תִּתְחָרֵט עַל נִדְרָהּ בְּלֵב שָׁלֵם וְגַם עַל קַבָּלַת כְּתֻבָּתָהּ תִּתְחָרֵט וְיֵשׁ לָהּ פֶּתַח גָּמוּר שֶׁאִם הָיְתָה יוֹדַעַת שֶׁזֶּה גְּזֵרָה ת"י לֹא הָיְתָה נוֹדֶרֶת [וְאֵין זֶה בִּכְלַל אוֹמֵר מֻוְתָּר שֶׁהִזְכִּירוּ לְמַעְלָה.

כִּי הוּא טָעוּת מִצַּד אַחֵר וְגַם אֵינוֹ מְבֹרָר וכמש"ל] ועפמ"ש דְּקַוּשְׁיַת הַשַּׁ"ס שֶׁתִּמְצָא פָּתַח לְנִדָּרָהּ. נִרְאֶה לְיַיְשֵׁב קַוּשְׁיַת ה"ר יְהוֹנָתָן הוּבָא בְּגֶרֶשׁ יְרָחִים שֶׁיְּדִירוּהָ בִּנְזִירוּת שִׁמְשׁוֹן שֶׁאֵין לָהּ הַתָּרָה.

ולפמ"ש א"ש עפמ"ש המבי"ט והובא במהרי"ט שע"י פָּתַח וַחֲרָטָה דְּמֵעִיקָּרָא מוֹעִיל שַׁפִּיר הַתָּרָה לנ"ש דְּהָוֵי נֶדֶר טָעוּת ע"ש וא"כ ה"נ שַׁפִּיר מוֹעִיל הַתָּרָה כַּנַ"ל. וּבֶאֱמֶת בלא"ה לק"מ דְּהָא שַׁפִּיר י"ל דְּנִיחָא לָהּ לִהְיוֹת נְזִירָה כָּל יָמֶיהָ וְרַק בְּפֵירוֹת שֶׁצְּרִיכָה לֶאֱכוֹל אָמְרִינַן דְּנִוָּדַאי לָא נִיחָא לָהּ וְגַם דְּהָא דנ"ש פְּלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי בְּנָזִיר ה' ע"ב.

וְעוֹד נִרְאֶה לפמ"ש הָרַמְבַּ"ן שֶׁהִזְכִּרְנוּ שֶׁבְּדָבָר שֶׁהוּא מִשּׁוּם קָנָס סַגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא. נִרְאֶה דְּאַף בנ"ש שֶׁנָּדַר בְּתוֹרַת קָנָס.

ג"כ מוֹעִיל כֵּינָן שֶׁאֵין הַכַּוָּנָה מִצַּד עַצְמוּת הנ"ש. וְזֶה נִרְאֶה נָכוֹן לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן שֶׁהִזְכִּרְנוּ: מט) וּבֶאֱמֶת צ"ע דְּכֵינָן דְּבָעֵינַן בְּכָל נֶדֶר חֲרָטָה דְּמֵעִיקָּרָא כִּמְבֹרָאר בַּפּוֹסְקִים.

וְהַטַּעַם צ"ל מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן שֶׁבִּשְׁעַת הַנֶּדֶר יְהֵא בְּטָעוּת. וְכֵינָן שֶׁמִּתְחָרֵט מֵעִיקָּרָא אִיגְּלִי מִילְּתָא שֶׁלֹּא נָדַר בְּלֵב שָׁלֵם וְכִדְאָמְרִינַן בִּנְדָרִים כ"א לִבְּךָ עָלָךְ פי' בְּשָׁעָה שֶׁנָּדַרְתָּ ע"ש בְּר"ן וּבִנְדָרִים הָעִיקָּר תָּלוּי בְּכַוָּנָה שֶׁל הַנּוֹדֵר וּבָעֵינַן פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים.

רַק הַחִילּוּק שֶׁאִם הִרְגִּישׁ בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה שֶׁאֵין פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים בָּטֵל לְגַמְרֵי כמש"ל. וְאִם נִתְבָּרֵר לוֹ אַח"כ שֶׁלֹּא נָדַר בְּלֵב שָׁלֵם אָז צָרִיךְ הַתָּרַת חָכָם.

אֲבָל אִם מִתְחָרֵט מֵעַכְשָׁיו אֵינוֹ מוֹעִיל כֵּינָן שֶׁמֵּעִיקָּרָא נָדַר בְּלֵב שָׁלֵם. וא"כ צ"ע מַה סָּבָרָא יֵשׁ בְּנֶדֶר מֻחָמַת קָנָס שֶׁתּוֹעִיל חֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא כֵּינָן שמ"מ נָדַר בְּלֵב שָׁלֵם וְרַעְיוֹן נָכוֹן.

וְלִכְאוֹרָה רָצִיתִי לוֹמַר שֶׁבְּגַוְונָא דְּאַיְירִי הָרַמְבַּ"ן שֶׁנָּדַר מִבְּשַׂר וְיַיִן אִם יַעֲבֹר עֲבֵירָה פְּלוֹנִית הַנֶּדֶר חָל בִּשְׁעַת קִיּוּם הַתְּנַאי הַיְינוּ עֲשַׂיַּית הָעֲבֵירָה וַאֲנַן קיי"ל דְּגַם בִּשְׁעַת חָלוּת הַנֶּדֶר בָּעֵינַן הָאָדָם בִּשְׁבוּעָה וּמִימַעְטוּ נִדְרֵי שְׁגָגוֹת וכמש"ל.

וְהַטַּעַם בִּנְדָרֵי שְׁגָגוֹת דְּבָעֵי פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים ע' בְּרַמְבַּ"ם וש"פ. וא"כ מְבֹרָאר דְּגַם בִּשְׁעַת חָלוּת הַנֶּדֶר אָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ.

ולפ"ז שַׁפִּיר י"ל דִּבְנֶדֶר שֶׁמֻּחָמַת קָנָס בִּתְנַאי סַגִּי בַּחֲרָטָה מִשְּׁעַת קִיּוּם הַתְּנַאי וְלֹא בַּחֲרָטָה לְמַפְרֵעַ דְּכֵינָן שֶׁמִּתְבָּרֵר שֶׁלֹּא הָיָה לִבּוֹ נָכוֹן בִּשְׁעַת חָלוּת הַנֶּדֶר שַׁפִּיר מַתִּירִין לוֹ נִדְרוֹ. אֶלָּא שלפ"ז צ"ע מַאי מַיְיתֵי הָרַמְבַּ"ן מֵהָא דְּמֹשֶׁה וְצִדְקִיָּה וְאַלְמָנָה דְּשָׁם חָל הַנֶּדֶר תֵּיכֶף בִּשְׁעַת נִדְרָם.

וְכֵן בְּאַלְמָנָה שֶׁנּוֹדֶרֶת אִם נָהֲגֵיתִי מִכְּתֻבָתִי ע"ש. וְאִם כְּבָר נָהֲגֵית נָאֱסֶרֶת תֵּיכֶף: נ) וְכֵן ק"ל טוּבָא עַל שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ן מֵהָא דִּנְדָרִים כ"ג גַּבֵּי דִּבְיתְהוּ דְּאַבַּיֵי דְּשָׁרֵי לֵיהּ רַב יוֹסֵף מִשּׁוּם דְּאִי יָדְעָתְּ דְּעָבְרָתְּ וכו' וּפָרִיךְ וּמִי שָׁרֵי כה"ג וכו' וּמַיְיתֵי אִלּוּ הָיִיתְּ יוֹדַעַ שֶׁעוֹבֶרֶת וכו' וְהִתִּירוּ ר' יוֹסֵי ע"ש וְהוּא נִפְלָא לְדַעְתּוֹ דְּהָא הָוֵי רַק נָדַר בְּתוֹרַת קָנָס ול"ל כְּלָל לְאַשְׁכּוֹחֵי פֶּתַח.

וְגַם מַאי פָּרִיךְ מִי שָׁרֵי כה"ג כֵּינָן דְּסַגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא. וַהֲלֹא הַפּוֹסְקִים הוֹכִיחוּ דְּבָעֵי חֲרָטָה מֵעִיקָּרָא.

דאלת"ה ל"ל לְהַחֲכַם לִשְׁאוֹל כְּלָל לְהַנּוֹדָר אִם הוּא מִתְחָרֵט. דְּכֵינָן שֶׁבָּא לִשְׁאוֹל מִמֵּילָא מוּכָח שֶׁמִּתְחָרֵט.

אֶלָּא ע"כ דְּבָעֵי מֵעִיקָּרָא. וע' בָּךְ"ן שָׁם כ"א ע"א שכ"כ.

וא"כ הָכָא דְּסַגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא. ל"ל פֶּתַח כְּלָל.

וצ"ל דְּאַף לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן מ"מ מוֹדָה דִּלְמָ"ד דְּאֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה. וְאַף בְּנֶדֶר שֶׁמַּחֲמַת קֹנֶס ג"כ אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה.

וְזֶה דְּלָא כמש"ל לְדַעְתּוֹ. ולפ"ז א"ש דְּהָכָא ר' יוֹסֵי לְטַעְמֵיהּ לְעֵיל כ"א ע"ב דְּאָמַר ריב"י מְשׁוּם אָבִיו שא"ל לָאָדָם אִלּוּ הָיוּ י' בנ"א וכו'.

וְכָתַב הָרָ"ן שָׁם שֶׁאֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה ע"ש. וא"כ ה"נ לָא סַגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא.

וְכֵן אַבַּיֵּי וְרַב יוֹסֵף צ"ל כמ"ש הָרַ"ן שָׁם כ"ב סע"ב גַּבֵּי ר"ס ור"נ שֶׁהֶחְמִיר עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לִהְיוֹת נִיתָּר בַּחֲרָטָה ע"ש וְאַף שֶׁהָרַמְבַּ"ן הֵבִיא הָנָהוּ עוֹבְדֵי בְּהֶלְכוֹת נְדָרִים שֶׁלּוֹ בפ' ר"א ע"ש. י"ל מְשׁוּם הָא דְּשָׁמְעִינַן מִינָּהּ חִידּוּשׁ דִּין שֶׁפּוֹתְחִין מִגּוּף הַנֶּדֶר.

וְגַם דְּהָא נ"מ אִם הִתִּיר הֶחָכָם בְּאוֹפֶן זֶה וְלֹא מֵחֲמַת הַחֲרָטָה. לָא הָוֵי הַתָּרָה בְּטָעוּת וּמוֹעֶלֶת שַׁפִּיר.

שׁוּב רָאִיתִי בב"ח סי' רכ"ח ס"ז וס"י שֶׁהִתְעוֹרֵר לְהַקְשׁוֹת עַל הָרַמְבַּ"ן מֵהָא דְּאַבַּיֵּי כַּנַ"ל וְנִדְחַק מְאוֹד. וְלַהֲלָכָה נִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ מַסְכִּים לְהָרַמְבַּ"ן הַנַּ"ל ע"ש: נא) וְכֵן יֵשׁ לְהָעִיר מֵהָא דְּיִפְתָּח וּקְצָת הוּבָא בְּרַשְׁ"י ותו' תַּעֲנִית ד' ע"א וּמְפוֹרָשׁ יוֹתֵר בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא ס"פ בְּחֻקּוֹתַי שֶׁאָמְרָה אֵלֶּךְ לְסַנְהֶדְרִין שֶׁמָּא יִמְצְאוּ פֶּתַח לְנִדְרֵךְ וְהָלְכָה וְלֹא מָצְאוּ פֶּתַח ע"ש.

וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ן לָא בָּעֵי פֶּתַח כְּלָל. דְּכֵינָן דְּלֹא הָיָה הַנּוֹדֵר מְכַוֵּין לְעַצְמוֹ שֶׁל נֶדֶר סַגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא דְּהָא לֹא נָדַר רַק בְּשׁוּבוֹ בַּשָּׁלוֹם מִן הַמִּלְחָמָה.

וּבָזֶה אֵין לְחַלֵּק בֵּין נֶדֶר בְּעֵת צָרָה לְנֶדֶר אַחֵר. אַדְּ אֶפְשָׁר דְּהַיְינוּ דְּקָאָמַר בָּתַר הָכִי שָׁם שֶׁהֶעֱלִים הקב"ה מֵהֶם הַהֲלָכָה שֶׁלֹּא יִמְצְאוּ פֶּתַח לְנִדְרוֹ ע"ש.

וְאֵין הַלָּשׁוֹן מְבֹרְאָר אֵיזוֹ הֲלָכָה הֶעֱלִים מֵהֶם. וְלָא הול"ל רַק שֶׁהֶעֱלִים מֵהֶם הַפֶּתַח.

אֲבָל למ"ש י"ל שֶׁהֶעֱלִים מֵהֶם דבכה"ג סַגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא. וְלָזֶה בִּקְשׁוּ פֶּתַח וְלֹא מָצְאוּ.

אַדְּ בלא"ה ג"כ י"ל שֶׁהֶעֱלִים מֵהֶם דְּסַגִּי בְּפֶתַח מִגּוּף הַנֶּדֶר כְּהָא דְּאַבַּיֵּי בִּנְדָרִים כ"ג. וה"נ הומ"ל אִם יָדַע שֶׁתֵּצֵא בְּתוֹ לֹא הָיָה נוֹדֵר.

וּבִפְשׁוּטוֹ י"ל שֶׁנֶּעֱלְמָה מֵהֶם הַהֲלָכָה שֶׁהַנֶּדֶר אֵינוֹ חָל עָלֶיהָ מִצַּד שֶׁאֵין מַקְרִיבִים אָדָם וּכְמוֹ שֶׁאָמְרָה לוֹ בְּעַצְמָהּ מִקֹּדֶם ע"ש. וע"ש בְּעָנָף בְּשֵׁם ז"ר וע"ש פְּלוּגְתָּא דר"י ורשב"ל וַאֲקַצֵּר: נב) וְעוֹד יֵשׁ לְהָעִיר בְּזֶה מֵהָא דִּכְתֻבּוֹת ר"פ הַמַּדִּיר דְּאָמַר שְׁמוּאֵל דְּאַף בְּסָתָם יַמְתִּין ל' יוֹם שֶׁמָּא יִמְצָא פֶּתַח לְנִדְרוֹ וּפָרִיךְ מֵהַמַּדִּיר אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִּטְעוֹם וכו' וְכָתְבוּ התו' דס"ד כְּשֶׁתָּלָה בְּתַשְׁמִישׁ וכ"ה בַּיְרוּשַׁלְמִי.

וּמַשְׁמַע דְּגַם הָכָא בָּעֵי פֶּתַח לְנִדְרוֹ. וַהֲלֹא נֶדֶר הַתַּשְׁמִישׁ אֵינוֹ עֶצֶם הַנֶּדֶר וא"כ קָשֶׁה תִּטְעוֹם מֵהַפֵּירוֹת וְתֵאָסֵר בְּתַשְׁמִישׁ וְאַח"כ יוּכַל לְהַתִּיר בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא.

דע"כ צ"ל שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהַתִּיר נִדְרוֹ וּמִתְחָרֵט רַק שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא פֶּתַח. אֶלָּא שצ"ע דא"כ תִּיקְשֵׁי אִי פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה לכ"ע לִיפָּתֵחַ בַּחֲרָטָה דְּמֵעִיקָּרָא.

וְאֶפְשָׁר דַּעַת הָרַמְבַּ"ן לְפָרֵשׁ שֶׁמִּתְּינוּ ל' יוֹם שֶׁמָּא יִתְרַצֶּה לְהַתִּיר נִדְרוֹ וְיִתְחָרֵט וּמִמֵּילָא יִמְצָא פֶּתַח לְנִדְרוֹ. וְהַכַּוָּנָה אַף בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא.

וְעוֹד יֵשׁ לְיַשֵּׁב בְּאֵיזֶה דְּרָכִים. אָכֵן פַּשְׁטוּת לְשׁוֹנוֹת רַשְׁ"י ותו' שָׁם וְכֵן בָּרָ"ן נִרְאֶה דבכה"ג בָּעֵי פֶּתַח יע"ש בַּסֶּוּגְיָא שָׁם דַּף ע"א ע"א וע"ב וכ"נ דַּעַת הַפּוֹסְקִים שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ סְבָרָא זוֹ רַק סָתְמוּ דִּבְרֵיהֶם בְּכָל נְדָרִים בְּשָׁוֶה.

וְכֵן בש"ע לֹא הֵבִיא סְבָרָא דְּהָרַמְבַּ"ן אַף שֶׁהֵבִיאָה בב"י. וְהֵבִיא שָׁם ג"כ דְּהָרַשְׁבָּ"א וְהָרַשְׁבָּ"ץ ס"ל הָכִי ע"ש.

וכ"נ קָצַת מִלְּשׁוֹן הָרֹא"שׁ פ' נַעֲרָה וּבַטּוּר סי' רכ"ח ובש"ע שָׁם ס"ד וּבְשֶׁבִּיל שֶׁיֵּשׁ לְדָחוֹת אֲקַצֵּר. אַף פַּשְׁטוּת הַלָּשׁוֹן שָׁם מוֹרֶה דְּהַנֶּדֶר שֶׁנָּדַר שֶׁלֹּא יַעֲבִירוּהוּ עַל דַּעְתּוֹ לֹא הָיָה בּוֹ כַּוָּנָה עָצְמִיִּת ע"ש: נג) וּסְבָרַת הָרַמְבַּ"ן נִרְאֶה דִּכְבָר עִנְיַן הַתָּרַת נְדָרִים לְפִי שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר דַּעַת הַנּוֹדֵר בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר אִם הָיָה בְּלֵב שָׁלֵם.

וְלָזֶה בְּנֶדֶר שֶׁאֵינוֹ בְּכַוָּנָה עַצְמִיִּת עַל הַנֶּדֶר רַק לְכַוָּנָה אַחֶרֶת. וּכְמוֹ בְּדָרְךְ קֶנֶס שֶׁאִם יַעֲשֶׂה כָּךְ וְכָךְ הוּא נוֹדֵר בְּכָךְ וְכָךְ.

א"כ אַדְרַבָּא מְבֹאָר מִדְּבָרָיו שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ בְּנִדְרוֹ וְיוֹתֵר חָפֵץ שֶׁלֹּא יִהְיֶה כֵּן וְלֹא יִהְיֶה חָל הַנֶּדֶר כְּלָל. וא"כ שַׁפִּיר אֵין חָל הַנֶּדֶר בְּלֵב שָׁלֵם כמש"ל וְדָמֵי לְנִדְרֵי שְׁגָגוֹת.

וְלָזֶה סָגִי בַּחֲרָטָהדְּהַשְׁתָּא. וְאֵין הַכַּוָּנָה שְׁיְּסוֹד הַתָּרַת הֶחָכָם תִּהְיֶה עַל הַחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא.

דְּנִדְאֵי לָא מְהַנְיָא רַק הַיְסוֹד הוּא שֶׁלֹּא נָדַר בְּלֵב שָׁלֵם כַּנַ"ל. וַחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא דְּבָעֵי הָרַמְבַּ"ן הַכַּוָּנָה שֶׁאִם אֵינוֹ מִתְחָרֵט עַתָּה א"כ לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לְהַתִּיר לוֹ וכמ"ש הָרַ"ן וְהָרֹא"שׁ בְּדַף כ"א ע"ב בָּזֶה שֶׁכֵּיוָן שֶׁבָּא לִיּשָׁאֵל עַל הַנֶּדֶר ע"כ מִתְחָרֵט מֵעַכְשָׁיו וְגַם נִרְאֶה שֶׁכֵּיוָן שֶׁעַכְשָׁיו אֵינוֹ מִתְחָרֵט כְּלָל.

מוּכָח מִמֵּילָא שֶׁגַּם בִּשְׁעַת חֲלוּת הַנֶּדֶר הָיָה לִבּוֹ שָׁלֵם בַּדָּבָר וּכְמוֹ עַכְשָׁיו: נד) עכ"פ בנ"ד אַף שֶׁלְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן שַׁפִּיר אֶפְשָׁר לְהַתִּיר אַף בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא. אָכֵן סְתִימַת לְשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים מַשְׁמַע דְּלָא ס"ל הָכִי וכמש"ל.

וְקָשֶׁה לְסָמוֹךְ ע"ז לְמַעֲשֶׂה וְגַם הָרַמְבַּ"ן נִרְאֶה שֶׁלֹּא כְּתַבָּהּ רַק לִסְנִיף. וְאַף שֶׁהָרַשְׁבָּ"ץ סָמְכָה לְמַעֲשֶׂה הוּבָא בב"י.

בכ"ז הִשְׁמִיט זֶה בש"ע. רַק מַה שֶּׁנִּרְאֶה דְּאַף שֶׁבֵּאֲרנוּ שֶׁעִּבְּירַת הָאִיסּוּר הוּא וַוַדַּאי נוֹלָד גָּמוּר.

נִרְאֶה שכ"ז דַּוְקָא אִם עָבַר בְּמֵזִיד גָּמוּר. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁהָיָה לוֹ בְּזֶה אֵיזֶה הוֹרָאַת הֶיְתֵּר כמש"ל לָא מִיקְרֵי נוֹלָד.

שֶׁזֶּה שְׂכִיחַ הוּא לבנ"א קַלֵּי הַדַּעַת לְהוֹרוֹת הֶיְתֵּר לְעַצְמָם ע"פ דַּעְתָּם הַנְּקַלָּה לִפְעָמִים. וּלְזֶה י"ל דְּשַׁפִּיר מָצֵינַן לִפְתּוֹחַ לוֹ מִזֶּה.

וְעוֹד נִרְאֶה דְּאַף דְּלָא הָוֵי חֲרָטָה דְּמֵעִיקָּרָא מֵחֲמַת נוֹלָד רַק כְּשֶׁנִּהְפְּכָה דַּעְתּוֹ כמש"ל. מ"מ מֵהַשְׁתָּא וּלַדַּאי הוּא מִתְחָרֵט כַּנַ"ל.

וא"כ שַׁפִּיר מָצֵינַן לַעֲשׂוֹת פֶּתַח מֵהַחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא וְלוֹמַר שֶׁאִם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיִּתְחָרֵט אַחַ"כ לֹא הָיָה נוֹדֵר. וּכְעֵין דְּעָבְדִינַן בַּחֲרָטָה דְּמֵעִיקָּרָא וְכַמְבֹאָר בש"ע סי' רכ"ח.

וּכְבָר אָמְרוּ בִּירוּשַׁלְמִי הַתְּהוּת מְצוּיָה בבנ"א ומכ"ש בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא שֶׁיּוֹתֵר מָצוּי. וּמַה לָּנוּ אִם הַחֲרָטָה מֵחֲמַת נוֹלָד אוֹ מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר.

וּכְמוֹ דְּאָמְרִינַן בִּירוּשַׁלְמִי ר"פ ר"א הָעֲנִיוּת מְצוּיָה וְלָא הָוֵי נוֹלָד. וּבָזֶה נִדַּאי אֵין נ"מ אִם נַעֲשָׂה עָנִי ע"י מִקְרֶה רָחוֹק אוֹ ע"י מִקְרֶה קָרוֹב כֵּיוָן שֶׁגּוּף הָעֲנִיוּת מְצוּיָה.

וה"נ בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא שַׁפִּיר עָבְדִינַן מִינָּהּ פֶּתַח אַף אִי הָוֵי מֵחֲמַת נוֹלָד. וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ כַּוָּנַת הַיְרוּשַׁלְמִי רפ"ט דִּנְדָרִים.

ר' יוֹחָנָן פָּתַח וַתְּהִי וְאֵילוּלֵי דּוּ תְּהֵא הוּא אָתֵי וּתְהוּת לֹא כְּנוֹלָד הוּא א"ר הַיְלָא הַתְּהוּת מְצוּיָה. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא מַאי פָּרִיךְ עַל ר' יוֹחָנָן טְפֵי מִכָּל מ"ד דְּפוֹתְחִין בַּחֲרָטָה.

ועו"ק דְּמַה שַּׁיָּיךְ לְהַקְשׁוֹת עַל חֲרָטָה. דְּכֵיוָן שֶׁזֶּהוּ גּוּף הַהֶיתֵּר מִצַּד שֶׁמִּתְחָרֵט מֵעִיקָּרָא א"כ לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּהָוֵי נוֹלָד.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דר"י הָיָה פּוֹתֵחַ בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא כִּי אִלּוּ לֹא הָיָה מִתְחָרֵט עַכְשָׁיו לֹא הָיָה בָּא לִישָׁאֵל וכ"ה בק"ע שָׁם. וע"ז מַקְשֶׁה דַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא הוּא נוֹלָד וְאֵין פּוֹתְחִין וכמש"ל שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת מִזֶּה פֶּתַח.

וּמְשַׁנֵּי דְּהַתְּהוּת מְצוּיָה: נה) וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ דַּעַת רַשְׁ"י בְּעֵירוּבִין ס"ד וּנְדָרִים ע"ז שפי' הָא דְּפוֹתְחִין בַּחֲרָטָה וְאֵין פּוֹתְחִין הַיְינוּ אִם ב"ד פּוֹתְחִין לוֹ אִם יִתְחָרֵט אוֹ שֶׁיִּפְתַּח מֵעַצְמוֹ. הַכַּוָּנָה שֶׁאִם ב"ד פּוֹתְחִין לוֹ.

א"כ מְבַקְּשִׁים לוֹ פֶּתַח לְמַפְרֵעַ וַחֲרָטָה דְּמֵעִיקָּרָא. אֲבָל אִם מֵעַצְמוֹ אוֹמֵר שֶׁמִּתְחָרֵט הוּא חֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא.

וע"ש שֶׁכָּתַב שֶׁהֶחָכָם עוֹקְרוֹ אע"פ שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא לוֹ טַעַם עֲקִירָה וְאֵין לוֹ בֵּיאוּר ועפמ"ש א"ש. וכ"נ דַּעַת הַיֵּשׁ גְּדוֹלִים שֶׁהוּבָא בְּמָרְדְּכַי וְהוּבָא בב"י ג"כ דְּסִגֵּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא.

וְכֵן הוּא פַּשְׁטוּת לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס. לִבְּךָ עָלָךְ.

כַּדּוֹ תְּהֵית. וְנִרְאֶה דְּאַף לְשִׁיטַת הר"י בְּכוֹר שׁוֹר שֶׁבְּמָרְדְּכַי שָׁם דְּבָעֵי פֶּתַח.

מוֹדָה שַׁפִּיר דְּסִגֵּי בְּפֶתַח שֶׁיֵּעָשׂוּ ע"י חֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא כמש"ל. וְכַמְבֹאָר בש"ע סי' רכ"ח שֶׁיֵּעָשׂוּ מֵהַחֲרָטָה פֶּתַח לָצֵאת יְדֵי דַּעַת ר"י בְּכוֹר שׁוֹר ע"ש.

וכ"נ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם שָׁם בפ"ו מה' שְׁבוּעוֹת שֶׁאוֹמֵר שֶׁנִּחַמְתִּי וְאִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁאֲנִי מִצְטַעֵר וכו' לֹא הָיִיתִי נִשְׁבָּע אִלּוּ הָיָה דַּעְתִּי בְּעֵת הַשְּׁבוּעָה כְּמוֹ שֶׁהוּא עַתָּה לֹא הָיִיתִי נִשְׁבָּע וְהֶחָכָם אוֹ הַגָּדוֹל מֵהַשְּׁלשָׁה אוֹמֵר לוֹ וּכְבָר נִיחַמְתָּ וְהוּא א"ל הֵן וכו' מִי שֶׁנִּשְׁבַּע וְלֹא נִיחַם וּבָא לב"ד לְקַיֵּים שְׁבוּעָתוֹ אִם רָאוּ ב"ד שֶׁהֶיתֵּר שְׁבוּעָה זוֹ גּוֹרֵם לְמַצָּוָה וּלְשָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וכו' פּוֹתְחִין לוֹ פֶּתַח ונו"נ עִמּוֹ בַּדָּבָר וכו' עַד שֶׁיִּתְנַחֵם אִם נִיחַם בְּדִבְרֵיהֶם מַתִּירִין לוֹ ע"ש.

וְכָתַב הב"י שֶׁהָרַמְבַּ"ם ס"ל כפירש"י דְּאֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה הַכַּוָּנָה דְּאֵין פּוֹתְחִין לוֹ פֶּתַח רַק שֶׁיִּפְתַּח בְּעַצְמוֹ שֶׁמִּתְחָרֵט וּפוֹסֵק כֵּן. וְרַק בַּאֲשֶׁר כַּמָּה מִשְׁנָיוֹת יֵשׁ שֶׁפּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה לָזֶה הִכְרִיעַ שֶׁבִּדְבַר מִצְוָה פּוֹתְחִין לוֹ ע"ש.

ולענ"ד הוּא נִפְלָא שֶׁהָרַמְבַּ"ם יַעֲשֶׂה הַכְרָעָה כָּזוֹ מִדַּעְתּוֹ וְיִפְסֹק דְּלָא כְּמַאן. וְגַם דְּפַשְׁטוּת הַסְּוּגְיוֹת מוֹרִים דְּפוֹתְחִים בַּחֲרָטָה מַעַצְמוֹ כְּהָא דְּלִבְּהּ עָלָךְ וְאִינָךְ.

ופירש"י שָׁם בֶּאֱמֶת קָשֶׁה הַבִּיאוּר ואכמ"ל בָּזֶה אֲבָל לפמ"ש מְבֹאָרִים דְּבָרָיו שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה אַף בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא. וְעוֹשִׂין מִמֶּנָּה פֶּתַח.

וְיֵשׁ פֶּתַח שֶׁעוֹשִׂים ע"י דָּבָר שֶׁנּוֹלַד אַח"כ אֶצְלוֹ וְרַק דְּהָוֵי דָּבָר מָצוּי. וְהָנָהוּ תְּרֵי גַּוְונֵי הֵיתֵר נַקְטִינְהוּ שָׁם רפ"ו מה"ש ע"ש.

וְהָכָא מְפָרֵשׁ לְהוּ ג"כ אוֹ שֶׁמִּתְחָרֵט מֵחֲמַת צַעַר עַכְשָׁיו וּפוֹתְחִין לוֹ בָּזֶה אוֹ שֶׁפּוֹתְחִין לוֹ בְּדָבָר שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ לוֹ עַכְשָׁיו. וכ"ז כְּשֶׁבָּא מֵעַצְמוֹ.

וּמִמֵּילָא מוּכָח שֶׁמִּתְחָרֵט עַכְשָׁיו כמש"ל. אָכֵן בְּמִי שֶׁבָּא לְפָנֵינוּ לְקַיֵּם שְׁבוּעָתוֹ.

אִם יֵשׁ בָּהּ דָּבָר מְצָוָה אָנוּ מְחַפְּשִׂים עָלָיו דְּרָכִים לְהוֹרוֹת לוֹ שֶׁיִּתְחָרֵט עַכְשָׁיו כְּדֵי שֶׁנַּתִּיר לוֹ. וְאָז לֹא יוֹתֵר לוֹ רַק ע"י הַחֲרָטָה לְפִי שֶׁלֹּא נִתְחַדֵּשׁ לוֹ דָּבָר.

וְכֵן מוֹרֶה לְשׁוֹנוֹ בְּסוֹף דְּבָרָיו שָׁם שֶׁאוֹמֵר לֹא נִחַמְתִּי וְרוֹצֶה אֲנִי בְּזֶה וכו'. מַשְׁמַע לְהֶדְיָא דְּעַכְשָׁיו ג"כ הוּא רוֹצֶה: נו) ועפ"ז מְבֹאָרִים מְאוֹד דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁהִזְכַּרְנוּ שֶׁלֹּא מָצִינוּ מָקוֹר לְדָבָרָיו לְחַלֵּק בֵּין דָּבָר מִצְוָה לש"ד בְּעִנְיָן זֶה וְיָדוּעַ דַּרְכּוֹ שֶׁלֹּא לְהָבִיא רַק דָּבָר הַמְפֹרָשׁ.

ומ"ש הב"י שֶׁהוּא מִשּׁוּם דְּאִיתָא בַּמִּשְׁנָיוֹת דפר"א דְּפוֹתְחִין וְאִיהוּ ס"ל אֵין פּוֹתְחִין. לְבַד שז"א כמש"ל.

הִנֵּה גַּם מִמִּשְׁנָיוֹת הַנַּ"ל אֵין הֶכְרֵעַ. דְּשַׁפִּיר יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּאֵיירֵי שֶׁבְּעַצְמוֹ פּוֹתֵחַ לוֹ פְּתָחִים הַנַּ"ל רַק דקמ"ל דְּשַׁפִּיר הָוֵי פֶּתַח.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּהַוְקָשָׁה לְהָרַמְבַּ"ם דְּכֵינָן דקיי"ל פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה פי' דְּבַחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא עוֹשִׂין פֶּתַח. א"כ מַה נ"מ בְּכָל הָנְהוּ דְּתָנַן בפר"א דְּאַשְׁמוֹעִינַן דְּפוֹתְחִין בְּכָל הָנְהוּ.

דל"ל כְּלָל לָזֶה דְּכֵינָן שֶׁבָּא לִיְשָׁאֵל ע"כ הוּא מִתְחָרֵט עַכְשָׁיו וכמש"ל בְּשֵׁם הָרָ"ן וְהָרֹא"ש וא"כ נִפְתַּח בַּחֲרָטָה כַּנַ"ל. וְלָזֶה בֵּיאֵר הָרַמְבַּ"ם דְּכָל הָנְהוּ מִשְׁנָיוֹת אֵיירֵי שֶׁרוֹצִים לְקַיֵּם שְׁבוּעָתוֹ וְרַק ב"ד נו"נ עִמּוֹ לְהַתִּיר לוֹ.

וא"כ קָשֶׁה ל"ל לָהֶם לְהַכְנִיס א"ע לָזֶה. וְדוֹחֵק לוֹמַר מִשּׁוּם דר"נ דְּהַמְקַיֵּם כְּאִלּוּ הִקְרִיב קָרְבָּן.

דמ"מ עָדִיף טְפֵי לְקַיֵּם וְכִדְאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי דר"י הֲוָה שָׁרֵי וְהָוֵי מְקַיֵּם ע"ש. וְלָזֶה בֵּיאֵר הַדָּבָר שכ"ז אֵיירֵי בִּדְבַר מִצְוָה שֶׁמֻּטָּל עַל ב"ד לְחַפֵּשׂ דְּרָכִים לְהַתִּיר לוֹ נִדְרוֹ וּשְׁבוּעָתוֹ.

וא"ל של"ל לְבַקֵּשׁ פְּתָחִים. יֹאמְרוּ לוֹ שֶׁמֻּטָּל עָלָיו לְהִתְחָרֵט וּלְהַתִּיר נִדְרוֹ מִפְּנֵי הַדָּבָר מִצְוָה שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה.

דְּנִרְאֶה מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם דְּאַיְירֵי בְּגַוְונָא שֶׁאֵינוֹ מִתְנַחֵם אִם לֹא בְּהַרְבּוֹת עָלָיו דְּבָרִים וּפְתָחִים כַּנַ"ל. וְאַף לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּבָעֵי חֲרָטָה דְּמֵעִיקָּרָא.

הַיְינוּ דַּוְוקָא לְטַעְמַיְיהוּ דְּסַגִּי בַּחֲרָטָה לְחוּד בְּלִי פְּתַח. אֲבָל אִם עוֹשֶׂה מִן הַחֲרָטָה פְּתַח נִרְאֶה בָּרוּר דְּאַף בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא עוֹשֶׂה מִמֶּנָּה פֶּתַח וכמש"ל מֵהַיְרוּשַׁלְמִי וְאוּלָם אֵינִי כְּדַאי לְחַדֵּשׁ עִנְיָן שֶׁלֹּא מָצָאתִי מְפוֹרָשׁ בַּפּוֹסְקִים.

וע' בתו' רי"ד ר"פ אַרְבָּעָה נְדָרִים מַה שֶּׁבֵּיאֵר בְּאוֹרֶךְ עִנְיָן דְּפוֹתְחִין בַּחֲרָטָה לְשִׁיטַת רַשְׁ"י שָׁם. וּלְדַעַת הב"י שֶׁהִזְכַּרְנוּ גַּם דַּעַת הָרַמְבַּ"ם כֵּן ע"ש דְּבָרִים נְכוֹנִים.

וְרַק שֶׁמְּבֹאָר מִשָּׁם שֶׁאֵין זֶה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם. כִּי הוּא בֵּיאֵר עִנְיַן פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה כְּשֶׁבָּא לְפָנֵינוּ וְאוֹמֵר שֶׁהוּא מִתְחָרֵט מֵעַכְשָׁיו וּפוֹתְחִין לוֹ שֶׁיִּתְחָרֵט לְמַפְרֵעַ ע"ש.

וְהָרַמְבַּ"ם בֵּיאֵר כְּשֶׁבָּא לְקַיֵּם שְׁבוּעָתוֹ. וְהַיְינוּ כמש"ל שֶׁאִם הוּא מִתְחָרֵט מֵעַכְשָׁיו וְרוֹצֶה לְהַתִּיר אֵין לָנוּ לְבַקֵּשׁ פְּתָחִים הַרְבֵּה וַאֲקַצֵּר: נז) עכ"פ בנ"ד אַף אִם נֹאמַר שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת פֶּתַח מִן חֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא וְגַם שֶׁלֹּא נֶהֱפְכָה דַּעְתּוֹ מִכֹּל וָכֹל ע"י הַנּוֹלָד כַּנַ"ל וְגַם נֹאמַר דְּלָא כְּהָרַמְבַּ"ן הַנַּ"ל.

בכ"ז בנ"ד נִרְאֶה דְּלָאו נוֹלָד הוּא כֵּיוָן שֶׁלֹּא עָשָׂה זֶה בְּמֵזִיד גָּמוּר רַק בְּהוֹרָאַת הֶיתֵּר וכמש"ל. וְעוֹד נִרְאֶה דְּאַף אִם נֹאמַר דְּלָא כְּהָרַמְבַּ"ן דְּבִנְדְרֵי קֹנָס סַגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא.

מ"מ בְּכָל נִדְרֵי תְּנַאי סַגִּי בַּחֲרָטָה מִשְּׁעַת קִיּוּם הַתְּנַאי וְחָלוּת הַנֶּדֶר וּכְמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּאוֹרֶךְ. כֵּיוָן שֶׁעִיקַּר מְקוֹר הַהֶיתֵּר דְּהָוֵי כִּנְדְרֵי שְׁגָגוֹת.

וּמְבֹאָר הֵיטֵיב בִּלְשׁוֹן תו' רי"ד ר"פ אַרְבָּעָה נְדָרִים ע"ש. וְזֶהוּ שִׁיטַת המבי"ט וְהֶחֱזִיק בָּהּ בְּנוֹ המהרי"ט דְּנֶדֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פֶּתַח א"צ הַתָּרָה רַק מִדְּרַבָּנָן דְּהָוֵי כְּנֶדֶר טָעוּת.

וְרַק שֶׁבַּתּוֹ' רי"ד בֵּיאֵר שָׁם לְהֶדְיָא דְּהָוְיָא דְּאוֹרַיְיתָא שגזה"כ הוּא לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ שֶׁבְּעַצְמוֹ אֵינוֹ מְיַחֵל רַק ע"י אֲחֵרִים ע"ש. אֲבָל עכ"פ הֶחָכָם שַׁפִּיר מַתִּיר לוֹ ע"י חֲרָטָה מִשְּׁעַת חָלוּת הַנֶּדֶר אוֹבְּפֶתַח שֶׁמְּבִיאוֹ לְהִתְחָרֵט עַל חָלוּת הַנֶּדֶר.

והו"ל כְּנִדְרֵי שְׁגָגוֹת כַּנַ"ל. וְאַף שֶׁבֵּאַרְנוּ לְמַעְלָה שֶׁיֵּשׁ פּוֹסְקִים דס"ל דְּתָלֵי רַק בְּשָׁעַת הַנֶּדֶר מַמָּשׁ מ"מ רֹוב הַפּוֹסְקִים לָא ס"ל הָכִי כמש"ל.

וְאַף שֶׁמְּבֹאָר בְּנִדְרוֹ שֶׁנָּדַר ע"ד רַבִּים. מ"מ הָא קיי"ל דְּבִרְשׁוּת שֶׁל הַצִּבּוּר הַהוּא שֶׁנָּדַר ע"ד וְגַם לִדְבַר מִצְוָה מַתִּירִים לכ"ע וְכַמְּבֹאָר בסי' רכ"ח סכ"א.

וְלִיקַּח ש"ץ ושו"ב הָגוּן הָוֵי וַדַּאי דְּבַר מִצְוָה וּכְמוּבָא בְּאַחֲרוֹנִים ערשד"ם חי"ד סי' קי"ד: וּבִפְרָט בְּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁקָּשֶׁה לִמְצוֹא ש"ץ ושו"ב הָגוּן כַּיָּדוּעַ. וְעוֹד נִרְאֶה שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ פַּרְנָסָה אַחֶרֶת.

וְאִם יֵאָסֵר לִהְיוֹת ש"צ ושו"ב אֵין לוֹ מַמָּה לְהִתְפַּרְנֵס. אֵין לְךָ דָּבָר מִצְוָה יוֹתֵר מִזֶּה.

וְגַם שֶׁקָּרוֹב לְהַכְשִׁיל הָרַבִּים עי"ז כַּמּוּבָן. וּמַה שֶּׁמְּבֹאָר בְּנִדְרוֹ בְּאוֹפֶן שֶׁאֵין לוֹ הַתָּרָה.

כְּבָר מְבֹאָר בסי' רכ"ט ס"ד שֶׁיִּשְׁאַל עַל זֶה שֶׁאָמַר שֶׁלֹּא יַתִּירֻנּוּ וְאַחַ"כ יִשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ. וּלְדַעַת הַשָּׁ"ךְ שָׁם בס"ז א"צ כְּלָל לָזֶה כֵּיוָן שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן בְּאוֹפֶן שֶׁאֵין לוֹ הַתָּרָה וְהָוֵי כְּמוֹ הִתְנָה דס"ז שָׁם.

וע' ח"ס חיו"ד ס"ס רכ"א מש"ש וְיֵשׁ לְחַלֵּק מֵהָא דנ"ד וַאֲקַצֵּר: נח) אֶלָּא שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ לְעַיֵּן כֵּיוָן שֶׁאָסַר הֲנָאַת יָדוֹ וּפִיו עַל כָּל יִשְׂרָאֵל א"כ הו"ל נוֹגְעִים בַּדָּבָר וכמ"ש בַּטּוּר סי' רכ"ח שֶׁמִּי שֶׁאָסַר הֲנָאָתוֹ עַל בְּנֵי הָעִיר אֵינוֹ נִשְׁאַל לְחָכָם שֶׁבְּעִיר ע"ש.

וע' בב"י שֶׁחוֹלֵק ע"ז וע"ש בב"ח וְשָׁ"דּ שֶׁהִסְכִּימוּ לְדַעַת הַטּוּר וְהָרַמְבַּ"ן לְהַחְמִיר. אָכֵן כְּבָר כ' הרלב"ח סי' נ"ז הוּבָא בַּשָּׁ"דּ ג"כ שֶׁבְּאוֹסֵר הֲנָאָתוֹ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל שָׁרִי לְהַתִּיר לְכַתְּחִילָּה ג"כ ע"ש.

וּרְאָיָה מֵהָא דִּנְדָרִים פ"ט ע"ב שֶׁאָסַר כָּל הֲנָאוֹת הָעוֹלָם עַל עַצְמוֹ וְנִשְׁאַל לְרַב חִסְדָּא. וְהָא בכה"ג מְבוֹאָר בב"י ר"ס רכ"ח דג"כ אָסוּר וַאֲקַצֵּר.

אָכֵן מֵאוֹתָהּ הָעִיר שְׁרוּצִים לְקַחְתּוֹ עַתָּה לש"ץ ושו"ב נְרָאֶה וַדַּאי שֶׁלֹּא יַתִּירוּ מֵהֶם לוֹ כִּי הֵם וַדַּאי כְּנוֹגְעִים בַּדָּבָר. וּרְאָיָה בְּרוּרָה לְהרלב"ח דא"כ כָּל הֶקְדֵּשׁ לֹא יְהֵא לוֹ הַתָּרָה דהו"ל נוֹגְעִים בַּדָּבָר כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁאָסוּר לָהֶם לִיהָנוֹת מִמֶּנּוּ.

וְהַתִּינַח בְּהֶקְדֵּשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ פִּדְיוֹן י"ל שֶׁאֶפְשָׁר לִיהָנוֹת ע"י פִּדְיוֹנוֹ. אֲבָל בְּהֶקְדֵּשׁ שֶׁאֵין לוֹ פִּדְיוֹן לֹא יוֹעִיל שְׁאֵלָה.

וְזֶה מְפוֹרָשׁ בכ"מ דִּמְהַנֵּי. וְעִיקַּר הַלִּימוּד דְּבִשְׁאֵלָה הוּא בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ גַּבֵּי שְׁחוּטֵי חוּץ בִּנְדָרִים ע"ח.

וּבֶאֱמֶת צ"ע לִסְבָרַת הרלב"ח שָׁם דְּכֵיוָן שֶׁאָסַר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל הָוֵי כְּדִיעֲבַד. א"כ אִם אָסַר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל חוּץ מג' אֲנָשִׁים אָסוּר לְכַתְּחִילָּה לִישָׁאֵל רַק אֵצֶל אוֹתָם ג' אֲנָשִׁים.

וא"כ בִּתְרוּמָה וְחָלָה דִּמְבוֹאָר בַּשַּׁ"ס נְדָרִים נ"ט ובכ"מ דִּמְהַנֵּי שְׁאֵלָה. נִימָא שֶׁצָּרִיךְ דַּוְוקָא שְׁאֵלָה אֵצֶל כֹּהֲנִים וְלֹא אֵצֶל יִשְׂרְאֵלִים כִּי הֵם כְּנוֹגְעִים בַּדָּבָר שעי"ז תַּחֲזוֹר לִהְיוֹתֵר לְזָרִים.

וְאַף דְּהָדְרָא לְטִיבְלָא. מ"מ הָא אֶפְשָׁר לְהַפְרִישׁ מִמָּקוֹם אַחֵר וְזֶה יְהֵא מֻוָתָּר.

וצ"ל דְּזֶה לָא מִיקְרֵי הֲנָאָה כֵּיוָן שעכ"פ יִצְטָרְכוּ לֶאֱסוֹר בְּמָקוֹם אַחֵר כַּנַ"ל. וא"ל דא"כ בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ יִשְׁאֲלוּ לַכֹּהֲנִים שֶׁהֵם אֵינָם נוֹגְעִים שֶׁהֲרֵי הֵם מֻוָתָּרִים גַּם אַחַ"כ לֶאֱכֹל בַּקָּדָשִׁים.

ז"א כִּי אַחַ"כ מִשֶּׁוְלְחַן גָּבוֹהַּ קָזָכוּ וְאֵין זֶה הֲנָאָה. וְגַם כִּי יֵשׁ חוֹמֶר הַרְבֵּה בְּדִינֵי אֲכִילַת קָדָשִׁים.

וְגַם כִּי גּוּף הַבְּהֵמָה אָסוּרָה לָהֶם בַּהֲנָאָה וְרַק הָאֲכִילָה בְּבָשָׂר הֻתַּר לָהֶם מִצַּד הַמְּצָוָה. וּלְפִי סְבָרָא זוֹ יֵשׁ לִדְחוֹת קֻוּשְׁיָתֵינוּ גַּם מַחֲלָה וּתְרוּמָה.

וּבְעִנְיָן זֶה יֵשׁ לְהָעִיר ג"כ מֵהָא דב"ב ע"ד ע"א עַכְשָׁיו שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי מִי מֵיפַר לִי וְאָמְרוּ דְּכָל אַבָּא וכו' שֶׁהָיָה לוֹ לְהַתִּיר ע"ש. וְקָשֶׁה דְּהָא הַנָּדָר הוּא לְעִנְיַן גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל וא"כ הו"ל נוֹגֵעַ בְּדָבָר וְאָסוּר לְכַתְּחִילָּה לְהַתִּיר.

וע"כ צ"ל שֶׁכֵּיוָן שא"א לְהַתִּירוֹ רַק מִיִּשְׂרָאֵל וְלֹא מַלְאָךְ. כִּי לֹא בַּשָּׁמַיִם הִיא שֶׁלְּזֶה אָמַר מִי מֵיפַר לִי מֻוָתָּר לְהַתִּיר אַף נוֹגֵעַ בַּדָּבָר.

וא"כ מוּכָח דְּהֵיכָא שא"א ע"י אַחֵר מֻוָתָּר אַף לְכַתְּחִילָּה לְהַתִּיר. וְנָדַר מֹשֶׁה רַבֵּינוּ שֶׁהֻתַּר לוֹ.

הקב"ה בְּעַצְמוֹ שֶׁאנִי וְגַם שֶׁהָיָה קוֹדֶם מ"ת. וּבַמִּדְרָשׁ אִיתָא שא"ל הקב"ה שֶׁיֹּאמַר לְיִתְרוֹ שֶׁבְּעַל הַשְּׁבוּעָה הִתִּיר לוֹ הַשְּׁבוּעָה.

וְהָעִיקָּר נִרְאֶה שֶׁהַלִּימּוּד הוּא רַק מִמַּה שֶׁהַזְכַּר בַּכָּתוּב טַעַם כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים וגו' וכמש"ל בָּזֶה. וּבָהָא דב"ב ע"ד י"ל שֶׁבֶּאֱמֶת כְּבָר הֻזְטַחְנוּ שֶׁלֹּא יְכֹלֶה זֶרַע יִשְׂרָאֵל וְאִם יִתְמַהְמֵהּ חַכֵּה לוֹ וְהַכֹּל אֶחָד לָנוּ וְהָעִיקָּר לָנוּ לִצְפּוֹת עַל יְשׁוּעַת ד' שֶׁיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ הַגָּדוֹל בָּעוֹלָם וכמ"ש עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ.

וְלָזֶה אָמְרוּ שֶׁהָיָה לרבב"ח לְהַתִּיר הַנֶּדֶר וּלְהוֹרוֹת שֶׁאֵין כַּוָּנָתֵינוּ לְטוֹבָתֵינוּ רַק לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. וְאֵין אֲנַחְנוּ נוֹגְעִים בַּדָּבָר.

אֶלָּא שֶׁקָּשֶׁה לָמָּה קָאָמַר שָׁם שֶׁטָּעוּתוֹ הָיָה מִשְּׁבוּעַת הַמַּבּוּל נֵימָא דִּבְהָא גּוּפָא טָעָה שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בַּדָּבָר. וצ"ל שֶׁזֶּה הָיָה פְּשׁוּט שֶׁלֹּא יִטְעֶה בָּזֶה ואכמ"ל בְּדִבְרֵי דְּרוּשׁ.

וע' חֲגִיגָה י' ע"א נִשְׁבַּעְתִּי וְחוֹזַרְנִי בִּי וּבְתוֹסְ' בב"ב שָׁם: נט) מַסְקָנָא דְּמִילְּתָא שֶׁצָּרִיךְ לְהַתִּיר נִדְרוֹ בִּשְׁלֹשָׁה ע"י שֶׁיֹּאמַר שֶׁאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיְּזַדְּמֵן לוֹ לַעֲבוֹר עַל נִדְרוֹ בְּאֵיזֶה הוֹרָאַת הֶיְתֵּר כָּזֶה ועי"ז יֵאָסֵר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

לֹא הָיָה אוֹסֵר א"ע בְּאוֹפֶן כָּזֶה. וְשֶׁגַּם עַכְשָׁיו מִתְחָרֵט מֵהַיּוֹם עַל נִדְרוֹ וְעַל שֶׁעָבַר וְגָרַם שֶׁיָּחוּל אִיסּוּרוֹ.

וַיַּעֲשֶׂה זֶה בְּהֶסְכֵּם אַנְשֵׁי הָעִיר שֶׁאָסַר עַל דַּעְתָּם. וּמִקּוֹדֶם יַתִּיר הַנֶּדֶר שֶׁקִּיבֵּל ע"ע שֶׁלֹּא יְהֵא הַתָּרָה לְנִדְרוֹ וכמש"ל.

וְיֵקַח ג' אֲנָשִׁים לְהַתִּירוֹ שֶׁלֹּא יִהְיוּ מֵאַנְשֵׁי הָעִיר שֶׁרוֹצִים עַתָּה בּוֹ שֶׁיִּהְיֶה שָׁם ש"ץ ושו"ב דְּהָווּ נוֹגְעִים בַּדָּבָר וכמש"ל: סִימָן עב בע"ה חֲנֻכָּה תרל"ט נִשְׁאַלְתִּי בְּמֵי שֶׁחָלַם לוֹ בַּחֲנֻכָּה שֶׁנָּדַר לְהִתְעַנּוֹת לְמָחָר תַּעֲנִית נְדָבָה.

וַאֲבָרֵר מַה שֶׁעָלָה בְּרַעְיוֹנִי בס"ד: א) הִנֵּה בְּנִידּוּי בַּחֲלוֹם קיי"ל בִּנְדָרִים ח' שֶׁצָּרִיךְ לְהַתִּיר. וּבְנֶדֶר בַּחֲלוֹם דַּעַת הָרָן"ן וְהָרֹא"ש שא"צ לְהַתִּיר.

וְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים שֶׁצָּרִיךְ עֲשָׂרָה לְהַתִּיר וְהוּבָא דַּעְתָּם בי"ד סי' ר"י וְאָמַרְתִּי לְבָרֵר יְסוֹד הַדִּין בָּזֶה. דְּהִנֵּה בִּנְדָרִים שָׁם אִיתָא בְּנִידּוּי שֶׁצָּרִיךְ לְהַתִּיר בַּעֲשָׂרָה.

וכ' הָרָן"ן וְהָרֹא"ש שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁנִּתְנַדָּה בִּשְׁלִיחוּת הַמָּקוֹם. הֲרֵי מְפֹרָשׁ דְּרַק סָפֵק נִידּוּי יֵשׁ כָּאן וְהַיְינוּ מִשּׁוּם די"ל שֶׁהַחֲלוֹם הוּא דְּבָרִים בְּטֵלִים כִּדְאָמְרִינַן בְּעָלְמָא דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין.

וְאַף לְעִנְיַן אִיסּוּרָא אָמְרִינַן כֵּן בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ל' לְעִנְיַן מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וכ"נ בַּסֶּוּגְיָא שָׁם דְּקָאָמְרִינַן דִּבְשַׁמְתּוּהוּ וְשָׁרוּ לֵיהּ בַּחֲלוֹם צָרִיךְ לְהַתִּיר דא"א בְּלֹא דְּבָרִים בְּטֵלִים וְשָׁמָּא הַהַתָּרָה דְּבָרִים בְּטֵלִים וא"כ שַׁפִּיר י"ל שֶׁהַנִּידּוּי הָוֵי ג"כ דְּבָרִים בְּטֵלִים.

וְזֶה א"ל דְּדַוְוקָא כְּשֶׁיֵּשׁ ב' דְּבָרִים אָמְרִינַן כֵּן וְלֹא בְּדָבָר אֶחָד. דְּהָא כְּלָלָא אָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת נ"ה שא"א בְּלֹא דְּבָרִים בְּטֵלִים.

וא"כ קָשֶׁה הַאֵיךְ הָוֵי אִם לֹא חָלַם לוֹ רַק הַנִּידּוּי. וצ"ל דְּהָוֵי דְּבָרִים בְּטֵלִים זֶה הָאִישׁ שֶׁנִּידָּהוּ שֶׁבֶּאֱמֶת לֹא נִידָּהוּ זֶה הָאִישׁ רַק מִן הַשָּׁמַיִם נִידּוּהוּ.

וַעֲדַיִן י"ל דל"ש זֶה רַק הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ לְקַיֵּם דָּבָר אֶחָד מֵחֲלוֹמוֹ. אֲבָל כָּאן אִם נֹאמַר שֶׁהַנִּידּוּי בָּטֵל מַהוּ עִיקַּר הַחֲלוֹם: ב) וְכֵן נִרְאֶה מוּכָח דק"ל טוּבָא לְדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים בי"ד סי' של"ד הָרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"ש וְהָרַשְׁבָּ"א וְשְׁאָרָם דִּבְנִידּוּי אָזְלִינַן בְּסִפֵּיקוֹ לְקֻלָּא.

וענו"ב מ"ת חי"ד סי' קמ"ו שכ' שֶׁמָּצָא מְצִיאָה בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א. וּבֶאֱמֶת מְפֹרָשׁ הוּא בַּטּוּר סי' של"ד ובב"י שָׁם.

וְכֵיוָן דְּכָאן אֵינוֹ אֶלָּא סָפֵק נִידּוּי נִיזִּיל לְקֻלָּא כַּנַ"ל ולפמ"ש י"ל דְּכֵיוָן דְּלֹא חָלַם לוֹ רַק עִנְיָן זֶה. א"כ לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר כֵּן כַּנַ"ל.

אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דִּכְבָר כָּתַב התשב"ץ ח"ב סי' קכ"ח קכ"ט שֶׁיֵּשׁ ב' מִינֵי חֲלוֹמוֹת ע"י שֵׁד וע"י מַלְאָךְ וְכִדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת פ' הָרוֹאֶה כָּאן ע"י מַלְאָךְ כָּאן ע"י שֵׁד. וְלָזֶה חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא חֲלוֹם זֶה הוּא ע"י מַלְאָךְ וּכְמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ כָּאן בִּלְשׁוֹן הָרָ"ן וְהָרֹא"ש רַק בְּדֶרֶךְ אֶפְשָׁר.

וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהוּא מִן הַשָּׁמַיִם ע"ש. וא"כ אֵינוֹ רַק סָפֵק.

וְהָדָרָא קוּשְׁיָא לְדֶוְכְתָּא לְמַאי נִיחוּשׁ לָהּ. וְהָיָה נִרְאֶה דְּבֶאֱמֶת ל"ח לָהּ.

רַק לְהַצִּילוֹ מֵעֹונֶשׁ יְעָצוּהוּ חֲזַ"ל שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל לְהַתִּירוֹ וְכִדְאִיתָא בָּרָ"ן שָׁם גַּבֵּי יָהֵיב שְׁלָמָא לְהָגֵּין מִיסּוּרִין ע"ש. אֶלָּא שצ"ע עַל הָרַ"ן שכ' שָׁם לְהִסְתַּפֵּק אִם צָרִיךְ לִנְהֹוג בּוֹ דִּינֵי נִידּוּי וְהָא קיי"ל סָפֵק נִידּוּי לְהָקֵל.

ובלא"ה א"א לוֹמַר שֶׁאִם נִתְנַדָּה בַּחֲלוֹם כֻּלּוֹ חֲלוֹם צוֹדֵק וְאֵין בּוֹ דְּבָרִים בְּטֵלִים כְּלָל. דְּהָא א"אלַחֲלוֹם בִּלֹּא דְּבָרִים בְּטֵלִים קָאָמְרִינַן מַשְׁמַע דא"א כְּלָל.

וְכֵן מְפֹרָשׁ בְּזֹוהַר פ' חַיֵּי שָׂרָה ע"פ וְאַבְרָהָם זָקֵן שֶׁיֵּשׁ חֲלוֹמוֹת שֶׁכֻּלָּם כְּדַיְּבִים וּשְׁקָרִים שְׁמוֹדִיעִים הַחִיצוֹנִים לְהַנְּשָׁמָה וְיֵשׁ חֲלוֹמוֹת שְׁמוֹדִיעִים לָהּ ע"י מַלְאָךְ וְהֵם אֲמִיתִים וְרַק אַחַ"כ מִתְדַּבְּקִים הַחִיצוֹנִים וּמְעָרְבִים דְּבָרִים בְּטֵלִים בָּזֶה ע"ש שֶׁמְּבֹאָר שֶׁכָּל הַחֲלוֹמוֹת הֵם כֵּן וע' עוֹד מַזֶּה בְּזֹוהַר פ' וַיֵּשֶׁב ע"פ וַיַּחֲלוֹם יוֹסֵף.

וְהַיְינוּ כְּדִאיתָא בפ' הָרוֹאֶה דְּרָמֵי קְרָאֵי דְּהַחֲלוֹמוֹת שָׁוְא יְדַבְּרוּ וּמְשַׁנֵּי כָּאן ע"י מַלְאָךְ כָּאן ע"י שֵׁד. וְנִרְאֶה ע"פ מַה שֶּׁרָאִיתִי בְּסִפּוּרְנוֹ פ' מִקֵּץ ע"פ וּפַרְעֹה חֹולֵם שפי' שֶׁהָיָה חוֹלֵם עוֹד דְּבָרִים וְהֵם הָיוּ דְּבָרִים בְּטֵלִים וּבְתוֹכָם חָלַם חֲלוֹם זֶה ע"ש וְזֶה נָכוֹן מְאוֹד.

וְאִם יִקָּשֶׁה לָמָּה לֹא סִיְּפֵר הַכֹּל לְיוֹסֵף. וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁיָּדַע בְּעַצְמוֹ שֶׁהֵם דְּבָרִים בְּטֵלִים.

י"ל שֶׁשָּׁכַח דְּבָרִים בְּטֵלִים הָהֵם וּכְדֶרֶךְ הָעוֹלָם לִפְעָמִים שֶׁשּׁוֹכְחִים קְצָת מֵחֲלוֹמָם. וא"כ גַּם בנ"ד י"ל שֶׁחָלַם לוֹ עוֹד אֵיזֶה דָּבָר וְשָׁכַח.

וּמִמֵּילָא מְבֹאָר דְּהָא דְּהִתִּירוּהוּ בַּחֲלוֹם הָוֵי סָפֵק כמש"ל דְּאֶפְשָׁר כֻּלּוֹ חֲלוֹם צוֹדֵק וְהָיוּ דְּבָרִים בְּטֵלִים אֲחֵרִים וּשְׁכָחָם. וכ"ה לְהֶדְיָא לְשׁוֹן רַשְׁ"י וְהָרֹא"ש בִּבְנָדָרִים ח' שֶׁמָּא הַהֶיתֵּר דְּבָרִים בְּטֵלִים.

הָרִי שֶׁאֵינוֹ רַק סָפֵק. וְקָשֶׁה דְּהָא א"א אָמְרִינַן.

וְזֶה א"ל שֶׁהַהֶיתֵּר עִיקָּר וְהַנִּידּוּי בָּטֵל דז"א דְּאִם לֹא נִתְנַדָּה מַה הִתִּירוּ לוֹ. וְדָחוּק לוֹמַר שֶׁהוֹרוּ לוֹ שֶׁקִּירְבוּהוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמְחָלוֹ לוֹ עַל דְּבָרִים שֶׁהָיָה חַיָּיב נִידּוּי וְלָזֶה הֶרְאוּ לוֹ הֶיתֵּר זֶה וְהַנִּידּוּי דְּבָרִים בְּטֵלִים הֵם.

ועכ"פ מְפֹרָשׁ כמש"ל דִּבְהִתִּירוּהוּ הָוֵי סָפֵק וְלֹא נוֹדַאי: ג) וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דע"כ לָא אָמְרִינַן סָפֵק נִידּוּי לְהָקֵל רַק בְּנִידּוּי אָדָם כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּמִיְּחָסוֹת סי' רס"ג שֶׁהוּא דְּרַבָּנָן וְנִמְסַר לַחֲכָמִים לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר ע"ש אֲבָל בְּנִידּוּי מִן הַשָּׁמַיִם י"ל דְּנוֹדַאי חָיְישִׁינַן לִסְפֵיקוֹ דְּנִלְמַד מִנְּזִיפָה דְּמִרְיָם וְהָוֵי כִּדְאוֹרָיְיתָא.

וְאַף דְּדִינֵי נִידּוּי לֹא מָצִינוּ מה"ת מ"מ הָא מָצִינוּ בָּהּ הֶסְגֵּר וְהֶבְדֵּל מִשְּׁאָרֵי בנ"א. וּמִדְּנִצְטָרְעָה י"ל דְּדִין מְנֻוָּדָה כְּמִצּוֹרָע.

וה"נ מַשְׁוִינַן לְהוּ בר"פ אֵלּוּ מְגַלְּחִין בְּכַמָּה דְּבָרִים. וְגַם י"ל דְּכֵיוָן דְּעִיקַּר הַנִּידּוּי הָוֵי מה"ת וּמִן הַשָּׁמַיִם שַׁפִּיר מַחְמְרִינַן אַף בִּסְפֵיקוֹת פְּרָטֵי דִּינִים דְּהָוֵי מה"ת.

וּכְעֵין הָא דק"ש סָפֵק קָרָא דְּחוֹזֵר וְקוֹרֵא בִּבְרָכוֹתֶיהָ וע' תּוֹ' בְּרָכוֹת כ"א ובמג"א סי' ס"ו. וְכֵן בְּעָלְמָא לְעִנְיַן סד"א וע"י גִּילְגּוּל נִמְשָׁךְ לְדִרְבָּנָן וּכְבָר הֶאֱרִיכוּ הָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה.

וּלְפִי שֶׁלֹּא הָיָה בָּרוּר לְהָרָ"ן סְבָרָא זוֹ אִי מִיקְרֵי דְּאוֹרָיְיתָא בכה"ג נִסְתַּפֵּק אִם צָרִיךְ לְנַהֵג דִּינֵי נִידּוּי כַּנַ"ל. אָמְנָם בְּעִיקַּר הַנִּידּוּי י"ל כמש"ל שֶׁלֹּא חָשׁוּ רַק לְהַצִּילוֹ מֵעֹנֶשׁ: ד) וּבָזֶה ק"ל עַל הָרַמְבַּ"ם פ"ז מה' ת"ת שֶׁלֹּא הֵבִיא שָׁם דִּין דְּהִתִּירוּ לוֹ בַּחֲלוֹמוֹ דְּתַלְיָנַן בִּדְבָרִים בְּטֵלִים וְרַק מַיְיתֵי הַךְ דְּיוֹדֵעַ מִי נִיְּדָהוּ.

וְאֶפְשָׁר לֹא הָיָה זֶה בְּגִירְסָתוֹ וּכְמוֹ שֶׁמְּשֻׁנֶּה גִּירְסָתוֹ שָׁם בְּדִין הָעֲשָׂרָה יע"ש בכ"מ. וכ"נ מִדְּאִיצְטְרִיךְ לְהָא דְּיָדַע מִי נִיְּדָה אוֹתוֹ סְבָרָא דְּלָא לִישְׁרֵי לֵיהּ דִּלְהָכִי לָא שַׁוְּיוּהוּ שָׁלִיחַ.

וְקָשָׁה דִּלְיָמָא דְּהַיְינוּ דְּבָרִים בְּטֵלִים הָאִישׁ שֶׁרָאָה וכמש"ל סְבָרָא זוֹ. וְהָא רַב אַשִׁי א"ל לְתַרְוַיְיהוּ בַּשַּׁ"ס בִּנְדָרִים שָׁם.

וּלְזֶה אֶפְשָׁר דְּהָרַמְבַּ"ם בֶּאֱמֶת לֹא הָיָה גּוֹרֵס דִּין הַשֵּׁנִי. אֲבָל הוּא דָּחוּק כֵּיוָן דְּהָרִי"ף גָּרִיס לָהּ.

וְאִם נֶאֱמַר מִשּׁוּם דְּזִיל בָּתַר טַעְמָא דְּדְבָרִים בְּטֵלִים וְהַכֹּל בִּכְלַל. ז"א דא"כ הו"ל לְמִינְקַט הַךְ דְּשָׁרוּ לֵיהּ דְּאַהָא אִיתְמַר הַאי טַעְמָא בַּשַּׁ"ס.

וְגַם אֵין דֶּרֶךְ הָרַמְבַּ"ם כֵּן לְהַשְׁמִיט דִּין מְפֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס בִּשְׁבִיל סְבָרָא בְּעָלְמָא: ה) וְלִכְאוֹרָה י"ל הָא דל"ק בְּיוֹדֵעַ מִי נִיְּדָהוּ מִשּׁוּם דְּבָרִים בְּטֵלִים עפמ"ש הַחָתָם סוֹפֵר סי' רכ"ב דְּלֹא שַׁיָּיךְ זֶה רַק בְּדָבָר נִפְרָד מִגּוּף הָעִנְיָן כְּמוֹ הַהַתָּרָה מֵהַנִּידּוּי אֲבָל לֹא מַה שֶּׁשַּׁיָּיךְ לְגוּף הַנֶּדֶר כְּמוֹ בְּאוֹמֵר שֶׁיֵּאָסֵר בְּמַצָּה מְבֻוָּשֶׁלֶת בְּפֶסַח זֶה ע"ש.

וה"נ כֵּיוָן שעכ"פ צָרִיךְ לִהְיוֹת מִי שֶׁיְּנַדֶּה א"כ ה"ז כְּגוּף הַדָּבָר. אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵינוֹ דּוֹמֶה דְּשָׁם שַׁיָּיךְ זֶה לְגוּף הַנֶּדֶר וכמ"ש החת"ס שָׁם דעכ"פ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ אִם רַק בְּפֶסַח זֶה אוֹ לְעוֹלָם.

משא"כ כָּאן דְּהָיָה אֶפְשָׁרוּת שֶׁיִּשְׁמַע קוֹל שֶׁמְּנַדִּים אוֹתוֹ. וְשַׁפִּיר י"ל שֶׁהָאִישׁ שֶׁרָאָה הוּא דְּבָרִים בְּטֵלִים.

וּסְבָרַת הח"ס שָׁם קצ"ע דְּאַטּוּ אִם הָיָה אוֹמֵר בְּפֶסַח לְחֻדָּא מַשְׁמַע לְעוֹלָם וא"כ א"צ לְפֵירוּשׁ כְּלָל. וְשַׁפִּיר י"ל דְּהָזֶה הו"ל דְּבָרִים בְּטֵלִים.

ומכ"ש לפמש"ש הח"ס הַטַּעַם דְּהָוֵי דְּבַר מִצְוָה עי"ש. א"כ שַׁפִּיר טְפֵי מִסְתַּבֵּר לְמֵימַר שֶׁיָּדוּר לְעוֹלָם וְלֹא עַל פֶּסַח זֶה לְבַד.

אֲבָל בֶּאֱמֶת לפמש"ל הַסְּבָרָא דְּהָוֵי רַק סָפֵק וּבְנִידּוּי חָשׁוּ רַק לְהוֹצִיאוֹ מֵעוֹנָשׁ נִידּוּי וְשַׁמְתָּא שָׁם מִיתָה כִּדְאִיתָא במ"ק ט"ז. משא"כ בְּנָדָר הָוֵי רַק אִיסּוּרָא.

וְאַף דְּסָפֵק נְדָרִים קיי"ל לְהַחְמִיר. מ"מ הָכָא אִיכָּא ס"ס שֶׁמָּא לֹא נָדַר כְּלָל וְכוּלּוֹ דְּבָרִים בְּטֵלִים.

וְאַף אִם הוּא נָדַר גָּמוּר. מ"מ שֶׁמָּא כֻּלּוֹ נָדַר גָּמוּר.

וּמִתְהַפֵּךְ ג"כ שֶׁמָּא כֻּלּוֹ נָדַר וְאַף א"ת שֶׁהַזֶּה הוּא בָּטֵל שֶׁמָּא כֻּלּוֹ בָּטֵל. ובס"ס שַׁפִּיר לָא חָיְישִׁינַן וא"ש דִּינוֹ שֶׁל הח"ס וְלֹא מִטַּעְמֵיהּ: ו) ולפ"ז בְּנִידּוּי י"ל ג"כ ס"ס שֶׁמָּא כֻּלּוֹ בָּטֵל.

וְאַף אִם הוּא קַיָּם שֶׁמָּא גַּם הַהֶיתֵּר מִן הַשָּׁמַיִם הוּא. וא"ל דְּשָׁם סְבָרָא שֶׁהַהֶיתֵּר בָּטֵל דאלת"ה לְמָה הֶרְאוּהוּ כְּלָל.

די"ל שֶׁהֶרְאוּ לוֹ שֶׁהָיָה רָאוּי לְהִתְנַדּוֹת וּכְהָא דפ' הָרוֹאֶה וס"פ הַפָּרָה דְּהֶסְפֵּד מוֹרֶה שֶׁחָסוּ עָלָיו וּפָטְרוּהוּ וּכְעֵין שֶׁשָּׁלַח שב"ש לְחוֹנִי הַמְעַגֵּל אִלְמָלֵא חוֹנִי אַתָּה וכו' אִלְמָלֵא תּוֹדוֹס אַתָּה וכו' [וכה"ג הֵבִיא בתשב"ץ סי' קנ"ט בְּשֵׁם חָכָם אֶחָד שֶׁרָאָה אַחֵר עָלָיו שֶׁהִתְרָה בּוֹ שֶׁאִם לֹא יִקַּבֵּעַ עִתִּים לַתּוֹרָה יְנַדֵּהוּ.

וּבְיִקֵּשׁ שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ. וְהַיְינוּ שֶׁהֶרְאוּ לוֹ שֶׁרָאוּי לְנִידּוּי] עכ"פ קָשֶׁה דהו"ל ס"ס ג"כ בְּהַאי נִידּוּי.

וְנִרְאֶה לוֹמַר דְּכֵיוָן דְּשַׁמְתָּא שָׁם מִיתָה וְהָוֵי כְּסַכָּנְתָא דַּחֲמִירָא מֵאִיסּוּרָא וּבִכְרָט בְּנִידּוּי מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁחוֹשְׁשִׁין לְעוֹנָשׁ כמש"ל. שַׁפִּיר מַחְמִרִינַן אַף בס"ס וכדקיי"ל בסי' קי"ו בַּיּוֹ"ד לְעִנְיַן סַכָּנָה וְכִדְאִיתָא בְּחֻלִּין ט' בְּזֶה וע"ש בָּאַחֲרוֹנִים.

וְהָא דְּמִקִּילִינַן בְּסָפֵק בְּנִידּוּי. הַיְינוּ בְּדִינֵי הַנִּידּוּי שֶׁאֵין בָּזֶה חֲשַׁשׁ מִיתָה רַק כְּעוֹבֵר עַל אִיסּוּר דְּרַבָּנָן.

אֲבָל גּוּף הַנִּידּוּי לְעִנְיַן שֶׁיִּצְטָרֵךְ הֶיתֵּר הוּא חָמוּר מְאוֹד כַּנַ"ל. ועש"ך סי' ר"ח ס"ק י"ד שכ' ג"כ שֶׁגּוּף הַנִּידּוּי דְּאוֹרַיְיתָא וְרַק פְּרָטֵי דִּינָיו דְּרַבָּנָן: ז) ובנו"ב סי' קמ"ו בחי"ד נִתְקַשָּׁה הוּא וַחֲתָנוֹ זצ"ל ממ"ש הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה סי' תקצ"א ותה"ד סי' רפ"א לְהַחְמִיר בְּסָפֵק חֵרֶם וְנִדְחַק לוֹמַר דְּהַיְינוּ מִצַּד שְׁבוּעָה וְנֶדֶר ע"ש.

וְלִסְבָרַת הַשָּׁ"ךְ מְיֻיָּשָׁב בִּפְשִׁיטוּת דְּשָׁם אֵיירֵי הָרַשְׁבָּ"א ותה"ד לְעִנְיַן לַעֲבוֹר עַל גּוּף הַחֵרֶם וּבְזֶה הָוֵי סָפֵיקוֹ לְחוּמְרָא. משא"כ בַּנּוֹגֵעַ לְדִינֵי הַמְנֻדֶּה כַּנַ"ל.

וְאַף אִי הָוֵי גּוּף הַחֵרֶם מִדְּרַבָּנָן וּמִדִּבְרֵי קַבָּלָה כמ"ש הנו"ב שָׁם מ"מ סְפֵיקוֹ לְחוּמְרָא כמש"ל מִשּׁוּם שֶׁעוֹנְשׁוֹ גָּדוֹל [וְאַף דְּכָל הָעוֹבֵר עַל דִּבְרֵי חֲז"ל חַיָּיב מִיתָה וְכִדְאִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי רֵישׁ בְּרָכוֹת דְּחָמוּר ד"ס מד"ת בָּזֶה.

מ"מ אֵינוֹ דּוֹמֶה לְשַׁמְתָּא וְחֵרֶם וְכַמְבוֹאָר במ"ק י"ז. דאל"כ מָה הוֹסִיפוּ בְּשַׁמְתָּא דְּהָא בלא"ה עָבַר עַל דִּבְרֵי חֲז"ל].

וּבְזֶה יִהְיֶה מָקוֹם לְהַחְמִיר גַּם בְּסָפֵק ח' דרגמ"ה שֶׁהֵקִיל בּוֹ בנו"ב מ"ת חאה"ע סי' ח' מִטַּעַם הַנִּזְכָּר. ולפ"ז אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁנַּחְמִיר בְּדִינָיו מִצַּד דְּעִיקָּרוֹ מה"ת כמש"ל.

דְּבָאֱמֶת הָוֵי דְּרַבָּנָן וְרַק מִצַּד חֹומֶר הָעוֹנֶשׁ חֲמִיר סְפֵיקוֹ כַּנַ"ל. אָכֵן בַּגּוּף תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א שָׁם מְפֹרָשׁ הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאָסוּר הוּא כִּשְׁבוּעָה וְכֵן בתה"ד שָׁם מְבֹאָר מִשּׁוּם דְּהָוֵי כְּנֶדֶר וע"ש.

ומ"ש הָרָ"ן לְהַסְתַּפֵּק בְּנִידּוּהוּ בַּחֲלוֹם אִם צָרִיךְ לִנְהֹוג דִּיני נִידּוּי. צ"ל כמש"ל דְּנִידּוּי מִן הַשָּׁמַיִם הָוֵי כִּדְאוֹרָיְיתָא וְרָאוּי לוֹ לְהַחְמִיר.

אוֹ שי"ל דְּכֵיוָן שֶׁהוּא עוֹנֶשׁ מִן הַשָּׁמַיִם רָאוּי לוֹ לָחוּשׁ לִנְהֹוג נִידּוּי כְּדֵי שעי"ז יִתְכַּפֵּר לוֹ. וּסְפֵיקוֹ י"ל ע"פ הָא דְּאִיתָא במ"ק ט"ו דְּמִסְתַּפֵּק הַשַּׁ"ס אִי מְנֻוָּדָה לַשָּׁמַיִם קִיל אוֹ חָמִיר יעו"ש וּסְבָרַת הַסָּפֵק נִרְאֶה די"ל דְּקִיל מִשּׁוּם דְּדִיני מְנֻוָּדָה הֵם רַק דְּרַבָּנָן אֲבָל מה"ת לֹא.

אוֹ י"ל דַּחֲמִיר מְנֻוָּדָה לַשָּׁמַיִם שֶׁרָאוּי לְהַחְמִיר עָלָיו בְּיוֹתֵר: ח) וְאִם נֹאמַר דְּמְנֻוָּדָה לַשָּׁמַיִם יֵשׁ לוֹ דִּין מְנֻוָּדָה גָּמוּר וְגַם נִתְפּוֹס כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים בי"ד סי' של"ד דְּסָפֵק מְנֻוָּדָה לְחוּמְרָא ע"ש בַּטּוּר שֶׁהֵבִיא דַּעַת י"א כֵּן.

[וּלְפָלֵא עַל הנו"ב שֶׁלֹּא הֵבִיא דַּעְתָּם כְּלָל] יֵשׁ לְיַישֵׁב קֻוּשְׁיָיתֵינוּ הָא דל"ק גַּבֵּי יָדַע מִי נִיְדָּהוּ מִשּׁוּם דְּבָרִים בְּטֵלִים. דְּהָא לפ"ז בְּנִידּוּהוּ בַּחֲלוֹם אַף דְּהָוֵי סָפֵק מ"מ צָרִיךְ לִנְהֹוג דִּין מְנֻוָּדָה כַּנַ"ל.

וְזֶה שַׁיָּיךְ רַק בְּסָפֵק אֶחָד אֲבָל בס"ס וַדַּאי שָׁרֵי דְּאֵינוֹ רַק אִיסּוּר. וְזֶה שַׁיָּיךְ רַק לְעִנְיַן דִּיני מְנֻוָּדָה.

אֲבָל מ"מ לְעִנְיַן הַתָּרָה צָרִיךְ לָחוּשׁ לְסַכָּנַתָהָעוֹנֶשׁ כמש"ל. וא"כ בְּהִתִּירוּהוּ בַּחֲלוֹם דְּהָוֵי ס"ס כַּנַ"ל א"צ לִנְהֹוג דִּיני מְנֻוָּדָה.

וְרַק לְהַתִּיר צָרִיךְ כַּנַ"ל. וא"כ מֻיָּישָׁב דְּנָקִיט גַּבֵּי יָדַע מִי נִיְדָּהוּ טַעְמָא דְּלָא שַׁוְיוּהָ שָׁלִיחַ לְהַתִּיר.

כִּי הֵיכִי דְּלָא לֶיהֱוֵי רַק חַד סָפֵק וְיִצְטָרֵךְ לִנְהֹוג דִּיני מְנֻוָּדָה. משא"כ אִינִימָא טַעְמָא דְּשָׁמָא דְּבָרִים בְּטֵלִים הֵם.

הו"ל ס"ס וא"צ לִנְהֹוג דִּיני מְנֻוָּדָה כַּנַ"ל: ט) וּלְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּמָקִילִינַן בְּסָפֵק מְנֻוָּדָה וְנֶאֱמַר דְּגַם כָּאן א"צ לִנְהֹוג דִּיני מְנֻוָּדָה כַּנַ"ל. מ"מ י"ל דְּלְהָכִי נָקִיט טַעְמָא דְּלָא שַׁוְיוּהָ שָׁלִיחַ מִשּׁוּם דנ"מ לְעִנְיַן נֶדֶר בַּחֲלוֹם כְּשֶׁהִדִּירוֹ אַחֵר.

שי"ל דְּכֵיוָן שֶׁנַּעֲשָׂה שָׁלִיחַ לֶאֱסֹור יִהְיֶה הַנֶּדֶר תָּלוּי בְּדַעְתּוֹ ג"כ לְהַתִּיר אַף ע"פ ג' וּכְכָל נוֹדֵר ע"ד חֲבֵירוֹ. וְלֹא יִדּוֹן כְּנָדוּר מִן הַשָּׁמַיִם לְהִצְטָרֵךְ עֲשָׂרָה.

וְאַף אֵינִימָא דְּאָפְשָׁר הָוֵי דְּבָרִים בְּטֵלִים. מ"מ הו"ל ס"ס לְקוּלָּא כַּנַ"ל.

אֲבָל אִי טַעְמָא מִשּׁוּם דְּלְהָכִי לָא הָוֵי שָׁלִיחַ שַׁפִּיר לָא הָוֵי סָפֵק כְּלָל. וא"כ הו"ל רַק חַד סָפֵק.

וְסָפֵק נְדָרִים לְהַחְמִיר וכמש"ל. וְלָזֶה הִצְרִיךְ הָרַשְׁבָּ"א בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים עֲשָׂרָה לְהַתִּיר.

וְהָרַשְׁבָּ"א לְשִׁיטָתוֹ דס"ל בִּמְיֻחָסוֹת סִי' רס"ג שֶׁסָּפֵק בְּדִינֵי מְנֻוָּדֶה לְקוּלָּא ע"ש. וּלְזֶה ס"ל דְּנֶדֶר בַּחֲלוֹם צָרִיךְ הֶיתֵּר וּמְיֻשָּׁב סֵוּגְיָא הַנַּ"ל.

ולפ"ז יֵהֵא מוּכָח דְּלָא כַּשַּׁ"ךְ סִי' ר"י שכ' דְּגַם בְּנֶדֶר אִם הִתִּירוֹ בַּחֲלוֹם בָּעֵי הַתָּרָה וּמִסְתָּרָא נִרְאֶה כְּדַעַת הַשַּׁ"ךְ דְּדַוְוקָא בְּנִידּוּי י"ל דְּהָוֵי סָפֵק כמש"ל שי"ל שֶׁהֶרְאוּ לוֹ שֶׁרָאוּי לְנִידּוּי. אֲבָל בְּנֶדֶר מַה שַּׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁהִדִּירוּהוּ מִן הַשָּׁמַיִם וְהִתִּירוּהוּ דְּאִם צָרִיךְ הוּא לְנָהוֹג אִיסּוּר בְּדָבָר זֶה לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ.

וְאִם א"צ א"כ מַה תּוֹעֶלֶת בַּחֲלוֹמוֹ. וע"כ צ"ל שעכ"פ הַהַתָּרָה הָוֵי דְּבָרִים בְּטֵלִים וְאֵין כָּאן סָפֵק כְּלָל וְרָצִיתִי לָדוּן בָּזֶה מִצַּד ס"ס בדשיל"מ דְּהָא נְדָרִים הָוּו דשיל"מ כִּדְאִיתָא בִּנְדָרִים נ"ט.

וא"כ בְּנֶדֶר אַף בס"ס יֵשׁ לְהַחְמִיר. אַף ז"א דְּעִיקַּר טַעְמָא דִּנְדָרִים הָוּו דשיל"מ הוּא מִשּׁוּם דְּמִצְוָה לְהַתִּירוֹ כִּדְאִיתָא בִּנְדָרִים נ"ט ע"א.

אֲבָל בְּהִדִּירוּהוּ מִן הַשָּׁמַיִם לָאו מִצְוָה לְהַתִּירוֹ. דא"כ לֹא הָיוּ מַדִּירִין אוֹתוֹ כָּנַ"ל.

וְהָוֵי כְּנוֹדֵר בְּעֵת צָרָה. וכ"כ הרעק"א סִי' ס"ה בכה"ג דְּהֵיכָא דְּלֵיכָּא מִצְוָה לְהַתִּיר לָא הָוֵי דשיל"מ וכ"כ הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים: י) וַעֲדַיִן קָשֶׁה עַל הָרֹא"שׁ שֶׁפָּסַק בפ' וְאֵלּוּ מְגַלְּחִין בִּבְעָיוֹת דְּבִמְנֻוָּדֶה לְקוּלָּא.

וּבְתְשׁוּבָה כְּלָל ח' פָּסַק דְּנוֹדֵר בַּחֲלוֹם לָאו כְּלוּם הוּא וא"כ הֲדַר תִּקְשֶׁה קוּשְׁיָיתֵינוּ. וְהַנִּרְאֶה דְּבֶאֱמֶת קָשֶׁה טוּבָא דְּהָא נִידּוּי הָוֵי דשיל"מ וְגַם מִצְוָה לְהַתִּירוֹ וְהַיְינוּ שֶׁיֵּעָשֶׂה תְּשׁוּבָה שֶׁיַּתִּירוּהוּ.

וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּזֶה מִיקְרֵי ע"י טוֹרַח הַרְבֵּה. דְּהָא גַּם נֶדֶר צָרִיךְ לְמְצֹוא לוֹ פֶּתַח חֲרָטָה.

וא"כ נַחְמִיר בִּסְפֵיקוֹ מֵהָא טַעְמָא. וּבְשִׁלְמָא לִסְבָרַת הצל"ח דְּבְטֵלְטוּל ל"ש לוֹמַר דשיל"מ לְפִי שֶׁהַטֵּלְטוּל שֶׁיְּטַלְטֵל עַכְשָׁיו לֹא שַׁיָּךְ לְהַנִּיחוֹ לְמָחָר.

י"ל ג"כ הָכִי בְּכָל הָנָהוּ דמ"ק ט"ו שָׁם דמ"מ עַד שֶׁנַּתִּיר לוֹ לֹא יִנְעֹול סַנְדָּל וְכֵן אִינָךְ דְּהָתָם. אֲבָל אִם לֹא נַתְפּוֹס כֵּן קָשֶׁה.

וְגַם בלא"ה ע"כ צ"ל דִּבְנֶדֶר אֵין שַׁיָּךְ זֶה. דא"כ גַּם בִּנְדָרִים נֹאמַר דְּלָא הָוֵי דשיל"מ בכה"ג בְּנוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר.

דְּלְמָחָר יִזְדַּמֵּן לוֹ בָּשָׂר אַחֵר. וצ"ל דְּכֵינָן שֶׁיָּכוֹל לְהַתִּיר נִדְרוֹ תֵּיכֶף הָוֵי שַׁפִּיר בְּכָל גַּוְונָא דשיל"מ אַף להצל"ח.

וא"כ נֵימָא ה"נ בְּנִידּוּי. וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּאַיְירֵי דַּוְקָא בְּנִתְנַדָּה לִזְמַן וא"א לְהַתִּירוֹ בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ.

וצ"ל דְּדַוְקָא בְּמַעֲשֶׂה מַחְמִרינַן בדשיל"מ. אֲבָל לֹא בִּסְפֵיקָא דְּדִינָא וּלְהָכִי פָּסְקוּ בְּתִיקוּ לְקוּלָּא בְּנִידּוּי וכ"כ בפר"ח סִי' תצ"ז וּבְשַׁאֲגַת ארי' סִי' צ' וֶהֱבִיאָם הרעק"א סִי' ס"ה בִּתְשׁוּבָה דְּבִסְפֵיקָא דְּדִינָא הָוֵי לְקוּלָּא אַף בדשיל"מ.

וא"כ שַׁפִּיר בְּסָפֵק בְּמַעֲשֶׂה וַדַּאי יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּנִידּוּי. ועפ"ז מְיֻשָּׁב קוּשְׁיַת הנוב"י וַחֲתָנוֹ עַל תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהִזְכַּרְנוּ בִּפְשִׁיטוּת וְזֶה נָכוֹן מְאוֹד בס"ד דְּשָׁם הָוֵי סָפֵק בְּמַעֲשֶׂה לְהָכִי פָּסְקוּ לְהַחְמִיר דהו"ל דשיל"מ.

אֲבָל בַּגּוּף תְּשׁוּבַת רַשְׁבָּ"א וּתה"ד מִבֹּוקָאר הַטַּעַם מִשּׁוּם שְׁבוּעָה וְנֶדֶר וכמש"ל. ועכ"פ מְיֻיָּשָׁב מִמֵּילָא בנ"ד בְּנִידּוּהוּ בַּחֲלוֹם דְּוַדַּאי מִצָּוָה לְהַתִּיר והו"ל דשיל"מ.

לָזֶה צָרִיךְ הַתָּרָה וְיָחוּשׁ לְנִידּוּי. וְאִי נִימָא דְּנִידּוּי מִשָּׁמַיִם חָמִיר מִשְּׁאָר מְנֻוָּדֶה.

צָרִיךְ לְנָהֹוג כָּל דִּינֵי מְנֻוָּדֶה כַּנַ"ל. וְהִנֵּה בס"ס בדשיל"מ רָבוּ הַמַּתִּירִים וע' ט"ז ונה"כ יו"ד סי' ט"ו וסי' ק"י ס"ח ובשעה"מ פ"א מהיו"ט ה"כ שֶׁהָאֲרִיךְ בָּזֶה.

וא"כ קָשֶׁה בְּהַתִּירוּהוּ בַּחֲלוֹם הָא הו"ל ס"ס כַּנַ"ל. וצ"ל דְּבֶאֱמֶת לָא נְחִית בְּסֻוגְיִין לְעִנְיַן אִי צָרִיךְ לְנָהֹוג דִּינֵי נִידּוּי מִשּׁוּם דְּלָא אֶתְבָּרַר לָן אִי חֲמִיר מִשְּׁאָר מְנֻוָּדֶה אוֹ קִיל כִּדְאִיתָא במ"ק ט"ו וכמש"ל וְרַק אָמְרוּ שֶׁצָּרִיךְ הַתָּרָה וְזֶה שַׁיָּיךְ גַּם בס"ס לְהַנָּצֵל מֵעוֹנֶשׁ כמש"ל וּלְזֶה קָאָמַר גַּבֵּי יָדַע מִי נִידָּהוּ טַעְמָא אַחֲרִינָא כִּי הֵיכִי דְּלָא לֵיהֱוֵי ס"ס וְיִתְחַיֵּיב לְנָהֹוג דִּין מְנֻוָּדֶה לַשָּׁמַיִם עכ"פ בְּמַאי דִּפְשִׁיטָא לָן שעכ"פ צָרִיךְ עֲטִיפָה וְאָסוּר בִּשְׁאִילַת שָׁלוֹם כִּדְאִיתָא במ"ק ט"ו לְהֶדְיָא.

וּבֶאֱמֶת צל"ע מ"ש הָרָ"ן שצ"ע אִם צָרִיךְ לְנָהֹוג דִּינֵי מְנֻוָּדֶה. דְּהָא מְפֹרָשׁ בְּסוּגִין שֶׁמֻּוָּתָּר לִשְׁאוֹל בִּשְׁלוֹם אֲחֵרִים.

וְאוּלַי שֶׁכֵּיוָן שֶׁזֶּה גּוּפוֹ הָוֵי כְּקִצָּת הֵיתֵר לְנִידּוּיוֹ ומכ"ש לפירש"י שֶׁזֶּהוּ הִתִּירוּ. לְהָכִי הִתִּירוּ לוֹ לִשְׁאוֹל שָׁלוֹם וְדָחוּק.

ועוי"ל בָּזֶה וַאֲקַצֵּר [וְאִם נִידָּהוּ אֶחָד י"ל שֶׁהֶרְאוּ לוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְנָהֹוג כְּדִין מְנֻוָּדֶה מֵאָדָם וְלֹא מִשָּׁמַיִם]: יא) ועפ"ז אֶפְשָׁר לְיַשֵּׁב הָרַמְבַּ"ם שֶׁהִקְשִׁינוּ עָלָיו שֶׁלֹּא הֵבִיא הָא דְּשָׁרוּ לֵיהּ בַּחֲלוֹם. דְּנִרְאֶה דְּהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ כִּפְשׁוּטוֹ דְּהָוֵי וַדַּאי נִידּוּי כְּשֶׁנִּידּוּהוּ בַּחֲלוֹם וְלָאו סָפֵק הוּא כְּלָל וְרַק בְּהִתִּירוּ לוֹ הָוֵי סָפֵק מִשּׁוּם הָא דִּכְשֵׁם שא"א לְבַר בְּלִי תֻּבָּן וכו'.

וְהִנֵּה רַב אַשִׁי בִּנְדָרִים שָׁם לְטַעְמֵיהּ בְּבֵיצָה דַּף ד' דס"ל דְּסָפֵק בדשיל"מ אַף בִּדְרַבָּנָן מַחְמִרִינַן. אֲבָל הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מהיו"ט ה"כ לֹא הֵבִיא כְּלָל דִּבְרֵי רַב אַשִׁי וע"ש בלח"מ שכ"כ דְּלָא כהה"מ.

וְנִרְאֶה בִּפְשׁוּטוֹ שֶׁפָּסַק כְּאִינָךְ אָמוֹרָאֵי שָׁם דְּלָא ס"ל סְבָרָא דדשיל"מ רַק לְעִנְיַן בִּיטּוּל וְלֹא לָעִנְיַן סָפֵק. דְּכֵיוָן דְּעִיקַּר הַסְּבָרָא הוּא עַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאֵיסּוּר וכו' וְזֶה שַׁיָּיךְ בְּבִיטּוּל דעכ"פ הָאֵיסּוּר נֶאֱכָל.

משא"כ בְּסָפֵק די"ל דְּאֵין כָּאן אֵיסּוּר כְּלָל. וְהוֹכִיחַ זֶה מִדְּאָמְרִינַן בְּעֵירוּבִין מ"ה ע"ב גַּבֵּי תְּחוּמִין סָפֵק דִּבְרֵיהֶם לְהָקֵל וְכֵן בְּדַף ל"ד בְּשַׁבָּתָ אַף דְּהָוֵי דשיל"מ כִּדְאִיתָא בְּבֵיצָה ל"ט.

וּכְבָר הִרְגִּישׁוּ התו' בְּעֵירוּבִין שָׁם וְנִדְחֲקוּ בָּזֶה דמ"מ סָפֵק עֵירוּב לְהָקֵל. וְהוּא דָּחוּק.

וְלָזֶה הִכְרִיעַ הָרַמְבַּ"ם דְּבָהָא אֵין הֲלָכָה כְּרַב אַשִׁי. וְכֵן הוֹכִיחַ הפר"ח סי' ק"ב מֵהָא דְּמָנָחוֹת ס"ח גַּבֵּי חָדָשׁ דר"פ ור"ה בדר"י מְקִילִי בְּסָפֵק בַּחוּ"ל אַף דַּהֲוָה דשיל"מ.

וע' בצל"ח רֵישׁ בֵּיצָה שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה. וְהָא דְּסָפֵק מוּכָן אָסוּר כְּבָר כָּתְבוּ הָרֹאשׁוֹנִים רֵישׁ בֵּיצָה מִשּׁוּם דְּהָוֵי כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה.

וְלָזֶה לָא מַיְיתֵי הָרַמְבַּ"ם הַךְ דְּרַב אַשִׁי דְּהַוּתַּר בַּחֲלוֹמוֹ דִּלְדִידֵיהּ בֶּאֱמֶת שָׁרֵי בכה"ג דס"ל סָפֵק נִידּוּי לְהָקֵל אַף בְּסָפֵק בְּמַעֲשֶׂה [וּבְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל יֵשׁ עוֹד לְפַלְפֵּל וע' במ"מ ולח"מ שָׁם ובצל"ח שָׁם וַאֲקַצֵּר] ועוי"ל דְּאַף הָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּהָוֵי סָפֵק.

וְרַק רַב אַשִׁי ס"ל דס"ס בדשיל"מ נָמֵי אָסוּר וּלְהָכִי מוּקֵי בְּבֵיצָה ד' בָּרַיְיתָא בְּסָפֵק יו"ט ומ"מ נִתְעָרְבָה בַּאֲחֵרוֹת אֲסוּרוֹת אַף דִּלְהָרַמְבָּ"ם הָוֵי ס"ס בכה"ג ע' שַׁ"ךְ יו"ד סי' ק"י ופר"ח שָׁם. אֲבָל דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דס"ס בדשיל"מ מֻוָתָּר כמ"ש הפר"ח והשעה"מ פ"א מהי"ט ה"כ בְּדַעְתּוֹ וּלְהָכִי לֹא הֵבִיא שָׁם אוֹקִימְתָּא דְּרַב אַשִׁי.

וְכֵן הָכָא לֹא הֵבִיא הַאי דִּינָא דְּהִתִּירוּהוּ בַּחֲלוֹם דהו"ל ס"ס בדשיל"מ וכמש"ל. אֲבָל חַד סְפֵיקָא שַׁפִּיר אִית לֵיהּ דְּמַחְמִרִינַן בדשיל"מ וכמ"ש הה"מ שָׁם בְּדַעְתּוֹ וְכָל הָאַחֲרוֹנִים שָׁם וְעַיְּנְךָ זֶה דּוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת ואכ"מ: יב) עכ"פ נִתְבָּרֵר לָנוּ מכ"ז דְּנִידּוּהוּ בַּחֲלוֹם הָוֵי רַק סָפֵק שֶׁמָּא הוּא מֵחֲלוֹמוֹת הַצּוֹדְקִים.

וּכְשֶׁהִתִּירוּהוּ בַּחֲלוֹמוֹ הָוֵי ס"ס כַּנַ"ל. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּאוֹקֶמָא לְגַבְרָא בְּחֶזְקַת כַּשְׁרוּת וְשָׁאֵינוֹ מְגֻוָּדֶה.

ומכ"ש לפמ"ש הנו"ב חאה"ע סי' ל"ח דִּבְיֵשׁ לוֹ חֶזְקַת הֶיְתֵּר ל"א סָפֵק דשיל"מ לְחוּמְרָא. וּבְשִׁלְמָא אִינְיָמָא דְּהַהֶיְתֵּר אֵינוֹ רַק לְהַצִּיל מִסָּפֵק עוֹנֶשׁ א"ש.

אֲבָל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה שֶׁהוּא נִידּוּי גָּמוּר שֶׁסָּתַם כֵּן גַּבֵּי שְׁאָרֵי הִלְכוֹת נִידּוּי. וְגַם הָרָ"ן נִסְתַּפֵּק בָּזֶה כַּנַ"ל.

וְלִכְאוֹרָה רְאָיָה לָזֶה מֵהָא דִּסְפֵק נְזִירוּת לְהָקֵל אַף דְּהָוֵי דשיל"מ. אַף שָׁם טַעְמָא אַחֲרִינָא הוּא כִּדְאִיתָא בִּנְדָרִים י"ט.

וּבֶאֱמֶת הנו"ב שָׁם לֹא הֶחְלִיט בְּעַצְמוֹ כֵּן ע"ש. וכ"נ ממ"ש הָרַ"ן פ' אֵין צָדִין דבדשיל"מ לָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא.

וכ"ש בָּתַר חֶזָקָה דְּגָרַע מֵרֻבָּא. וע' מל"מ פ"ג מה' מְעִילָה ה"ו מ"ש בָּזֶה וְשָׁם הֵבִיא דַּעַת המבי"ט סי' נ"א דְּרַק בְּאַתַּחְזִיק אִיסּוּרָא לָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא בדשיל"מ ע"ש.

מ"מ נִרְאֶה דְּאַף רֻבָּא בכה"ג עָדִיף מֵחֶזָקָה. וא"כ י"ל כמ"ש דִּבְנִידּוּי טַעְמָא מִשּׁוּם דשיל"מ.

וְאַף שֶׁתָּלוּי בְּדַעַת אֲחֵרִים וּכְבָר כ' הלח"מ פ"ה מה"נ הט"ז דִּבְנֶאֱסָר מֵאַחַר שֶׁהִדִּירוֹ לָא מִיקָּרֵי דשיל"מ וכ"כ הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים. זֶה רַק שָׁם שֶׁעָלָיו אֵין מְצָוָה לְבַקֵּשׁ הֶיתֵּר וְגַם אֵין בְּיָדוֹ כְּלָל.

אֲבָל הָכָא שַׁפִּיר הָוֵי בְּיָדוֹ שֶׁכְּשֶׁיָּשׁוּב מֵחֶטְאוֹ מַתִּירִין לוֹ. וְאַף אִם לֹא יִרְצֶה מִי שֶׁנִּידָּהוּ לְהַתִּירוֹ יוּכְלוּ אֲחֵרִים לְהַתִּירוֹ וְאַף ג' הֶדְיוֹטוֹת לְדַעַת קָצָת פּוֹסְקִים ע' סי' של"ד.

וְהָא חָזִינַן דְּגַבֵּי נְדָרִים מִיקָּרֵי דשיל"מ אַף שֶׁתָּלוּי בג' אֲחֵרִים וְאֵינוֹ בְּיָדוֹ כְּלָל. וע' שַׁבָּת מ"ו מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקְּקִי וכו' ובַתּוֹ' שָׁם.

וע' קִדּוּשִׁין ס"ב ע"ב דְּקָאָמְרִינַן דְּגֵר לָאו בְּיָדוֹ הוּא דָּמֵי יֵימַר דְּמִזְדַּקְּקִי לֵיהּ תְּלָתָא. וְקָשֶׁה מִנְּדָרִים כַּנַ"ל דבשיל"מ קיי"ל דְּהָוֵי בְּיָדוֹ כַּנַ"ל וְכִדְפָסְקִינַן בש"ע סי' ק"ב.

וְצָרִיךְ לְחַלֵּק בֵּין בְּיָדוֹ דבדשלב"ל לְבֵידוֹ דדשיל"מ. דבדשלב"ל בָּעֵינַן בְּיָדוֹ מַמָּשׁ.

וְגַם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין גֵּירוּת לְהֶיתֵּר נְדָרִים וע' יש"ש פ' הֶעָרֵל וַאֲקַצֵּר: יג) וְהִנֵּה בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ל' אִיתָא הָיָה מִצְטַעֵר עַל מָעוֹת שֶׁל אָבִיו הֵיכָן הֵם וא"ל בַּעַל הַחֲלוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי הֵם כָּךְ וְכָךְ הֵם וְשָׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵם דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין.

וְלִכְאוֹרָה צ"ל דְּגַם כָּאן הָוֵי סָפֵק כְּמוֹ בְּנִידּוּי וכ"כ המ"מ פ"י מה' זְכִיָּה דְּאַף דְּבָזֶה שֶׁהֶרְאוּ לוֹ הַמָּקוֹם הוּא חֲלוֹם צוֹדֵק. מ"מ מ"ש שֶׁל מע"ש הֵם שֶׁל פְּלוֹנִי הֵם הוּא דְּבָרִים בְּטֵלִים ע"ש.

וְהַיְינוּ כְּהַךְ סְבָרָא דְּנָדָרִים ח' שֶׁהִזְכִּירוּ שֶׁקְּצָתוֹ דְּבָרִים בְּטֵלִים וא"כ הו"ל סְפֵיקָא כַּנַ"ל. וְקָשָׁה גַּבֵּי מע"ש דהו"ל דשיל"מ כְּדַאִיתָא בב"מ נ"ג וכ"פ הָרַמְבַּ"ם ספ"ו מה' מע"ש דְּאַף חוּץ לִירוּשָׁלַיִם הָוֵי דשיל"מ וע"ש במל"מ וע' שטמ"ק בב"מ שָׁם בָּזֶה ואכמ"ל.

וא"כ נַחְמִיר הָכָא בִּסְפֵיקוֹ. וְאַף שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בב"מ ל"ח ע"א הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא שֶׁרֹוב מָעוֹת חֻלִּין הֵם ע"ש מ"מ הָא כָּתַב הָרַ"ן בפ' אֵין צָדִין דבדשיל"מ לָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא.

וְעָלָה עַל רַעְיוֹנִי לוֹמַר דִּלְהָכִי נָקִיט בַּבָּרַיְיתָא שָׁם לִישָׁנָא דְּמִצְטַעֵר עַל הַמָּעוֹת דְּכֵיוָן דְּהִרְהֵר בָּהֶם בַּיּוֹם לָזֶה חָלְמוּ לוֹ בַּלַּיְלָה וּלְזֶה מִסְתַּבְּרָא שֶׁחֲלוֹמוֹ אֵינוֹ מֵהַצּוֹדְקִים רַק מִן כֹּחַ הַמְדַמֶּה.

וּבְיוֹתֵר לְפִי הַגִּירְסָא בְּתוֹסָפְתָּא פֵּ"ה דמע"ש שֶׁהָיָה מִצְטַעֵר עַל מָעוֹת מע"ש שֶׁל אָבִיו. הַרֵי שֶׁחָשַׁב אוֹדוֹת מָעוֹת מע"ש וכ"ה הַגִּירְסָא בְּרִי"ף בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם.

וכ"נ בָּרַמְבַּ"ם פ"ו מה' מע"ש ה"ו שכ' שא"ל בַּחֲלוֹם שֶׁמָּעוֹת מע"ש שֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי הֵם וכו'. דְּקַדֵּק לוֹמַר שֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ שֶׁכְּבָר חָשַׁב אַנּוּדוֹתָם כְּהָא דְּתוֹסָפְתָּא הַנַּ"ל.

ובפ"י מה"ז כָּתַב ג"כ לָשׁוֹן הָיָה מִצְטַעֵר כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ לְפָנֵינוּ בַּשַּׁ"ס סַנְהֶדְרִין שָׁם. וְנִרְאֶה שֶׁהָיָה גִּירְסָתוֹ בַּשַּׁ"ס שָׁם שֶׁל פְּלוֹנִי הֵם ג"כ כְּהָא דְּמַיְיתֵי הָתָם.

וְלָזֶה מַיְיתֵי בה' זְכִיָּה הַךְ דְּסַנְהֶדְרִין. ובה' מע"ש הַךְ דְּתוֹסָפְתָּא.

שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ שֶׁלֹּא לְהוֹסִיף דְּבָרִים מִדַּעְתּוֹ. וְשׁוּב רָאִיתִי מְפוֹרָשׁ בִּירוּשַׁלְמִי פ"ד דמע"ש הל"ו דְּמַקְשֵׁי ר' יוֹנָה מִצְטַעֵר וְחָמִי וְאַתְּ אָמְרַתְּ הָכֵין [פי' שֶׁכֵּינָן שֶׁהֶרְאוּ לוֹ עַל מַה שֶׁמִּצְטַעֵר.

מוּכָח שֶׁחֲלוֹמוֹ צוֹדֵק וְאֵיךְ אַתָּה אוֹמֵר שד"ח לֹא מַעֲלִין ול"מ] ומְשַׁנֵּי ר' יוֹסֵי לֹא מִסְתַּבְּרָא דְּלָא בְּהַהוּא דְּלָא מִצְטַעֵר וְחָמִי בְּרַם הָכָא כַּמָּה דְּבַר נָשׁ הָוֵי הוּא חָלִים [פי' אַדַּרְבָּא דְּכֵיוָן שֶׁהִרְהֵר בָּזֶה בַּיּוֹם וְחָלַם לוֹ בַּלַּיְלָה.

אֵינוֹ מֵחֲלוֹמוֹת הַצּוֹדְקִים רַק מִכֹּחַ הַמְדַמֶּה וכ"פ בפ"מ שָׁם] הֲרֵי מְפוֹרָשׁ כִּדְבָרֵינוּ. וּבִירוּשַׁלְמִי שָׁם נִרְאֶה ג"כ הגי' כְּבַתּוֹסָפְתָּא.

דִּלְפָנֵינוּ בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם לֹא נִזְכַּר כְּלָל מע"ש רַק הֲרֵי שֶׁהָיָה מִצְטַעֵר ע"מ שֶׁל אָבִיו נִרְאֶה לוֹ בַּחֲלוֹם כו"כ הֵם וּבְמָקוֹם פְּלוֹנִי הֵם אֲתָא עֲוִבְדָּא קוֹמֵי רַבָּנָן אָמְרוּ ד"ח לֹא מַעֲלִין ול"מ. וְהוּא נִפְלָא דְּאֵיזֶה נ"מ לְדִינָא יֵשׁ בַּחֲלוֹמוֹ שֶׁהֻזְצַרְךְ לִשְׁאוֹל.

אֲבָל פָּשׁוּט דְּקִיצֵּר בִּלְשׁוֹנוֹ וְקָאֵי אַלְפָנָיו בַּיְרוּשַׁלְמִי שָׁם דְּאַיְירִי בְּעִנְיַן מע"ש עיי"ש וְקָאָמַר שֶׁאִם מִצְטַעֵר עַל מע"ש שֶׁל אָבִיו וְהֶרְאוּ לוֹ בַּחֲלוֹם כו"כ וכו'. פי' וְהֵם שֶׁל מע"ש שְׁמְבַקֵּשׁ כַּנַ"ל.

מ"מ הו"ל דְּבָרִים בְּטֵלִים. וב"ה שֶׁזָּכִיתִי לְכַוֵּן דַּעַת קְדוֹשִׁים.

ובמה"פ שָׁם כָּתַב דְּתֵירוּצָא דִּירוּשַׁלְמִי לָאו דַּוְוקָא דְּהָא בְּגִיטִּין נ"ב אר"מ ד"ח למול"מ אַף בְּלָאו הָרְהוּרֵי דְּיוֹמָא. ולק"מ דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּמִן הַדִּין צָרִיךְ לב"ד לִהְיוֹת אֲבִיהֶן שֶׁל יְתוֹמִים.

וְלַעֲבוֹר עַל ד"ת וּנַדַּאי אָסוּר לִשְׁמֹעַ לַחֲלוֹם. דְּהָא בָּעֵינַן לָזֶה נָבִיא מֻוְחָזָק כִּדְאִיתָא שִׁילְהֵי הַנֶּחֱנָקִין.

וע"כ נִתְלָה הַחֲלוֹם בַּחֲלוֹמוֹת הַבִּלְתִּי צוֹדְקִים. וְגַם מִי יֵימַר דְּגַם ר"מ לֹא הִרְהֵר אָז בְּעֵסֶק הַיְתוֹמִים וְאַפּוֹטְרוֹפּוֹס הַלָּז.

ובטוש"ע ח"מ ס"ס רנ"ה אִיתָא הָיָה פִּקָּדוֹן בְּיַד אֲבִיהֶן וְאֵינָן יוֹדְעִין אָנָּה הִנִּיחוֹ וא"ל בַּחֲלוֹמוֹ וכו' ד"ח ל"מ ול"מ. וי"ל ג"כ כמש"ל דְּכֵינָן שֶׁהָיוּ מְחַפְּשִׂים וּמְצַעֲרִים עַל הַפִּקָּדוֹן וְהִרְהֲרוּ בּוֹ.

לָזֶה אֵין חוֹשְׁשִׁין לַחֲלוֹמוֹ: יד) אֶלָּא דבכ"ז קָשֶׁה לְחַדֵּשׁ דִּין כָּזֶה דכ"ז דַּוְוקָא אַיְירִי בְּהִרְהֵר בַּיּוֹם. וְכָל כה"ג הו"ל לְהַפּוֹסְקִים לְפָרוֹשֵׁי וְלַאֲתוּיֵי דְּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי.

וְגַם דלפ"ז בְּנִידּוּהוּ בַּחֲלוֹם נָמֵי אִם עָסַק בַּיּוֹם בְּעִנְיָנֵי נִידּוּי ג"כ לֹא יִצְטָרֵךְ לְהַתִּיר נִידּוּיוֹ כְּלָל. ועו"ק בְּיוֹתֵר עַל הָרַמְבַּ"ם בה' זְכִיָּה וּכְגִי' שַׁ"ס דִּילַן שֶׁהָיָה מִצְטַעֵר עַל מָעוֹת אָבִיו.

וּמַה שַּׁיָּיכוּת מע"ש לְכָאן כֵּינָן שֶׁלֹּא הִרְהֵר מִזֶּה כְּלָל. ומכ"ש לפמ"ש הה"מ שָׁם שֶׁזֶּה שֶׁחָלַם הֵיכָן הֵם הוּא מֵחֲלוֹמוֹת הַצּוֹדְקִים וְכַנַ"ל הֲרֵי דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּאַף דְּהִרְהֵר בַּיּוֹם מ"מ הָוֵי חֲלוֹם צוֹדֵק כֵּינָן שֶׁנִּמְצָא כֵּן.

וְהוּא נֶגֶד הַיְרוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל. וּבְשִׁלְמָא בְּמָעוֹת שֶׁל פְּלוֹנִי י"ל דְּכֵינָן דמ"מ הָוֵי סָפֵק אַף בְּלֹא הִרְהֵר כמש"ל.

א"כ מִסְפֵּיקָא לָא מַפְקִינַן מֵחֶזְקָתוֹ כִּי כֵּינָן שֶׁמְּצָאָם הֲרֵי הֵם בְּחֶזְקָתוֹ והמע"ה. אֲבָל במע"ש דְּשֶׁל אִיסּוּר הֵם קָשֶׁה.

וּבְפָרָט למש"ל דְּהָוֵי דשיל"מ. וּבִדְרִישָׁה הֵבִיא בְּשֵׁם הַמָּרְדְּכִי דְּדַוְוקָא במע"ש אָמְרִינַן כֵּן וְלֹא בְּשֶׁל פְּלוֹנִי.

וק' דְּאַדְּרַבָּא בְּמָמוֹן חֲבֵירוֹ קיי"ל דהמע"ה משא"כ בְּאִיסּוּרָא: טו) והנלע"ד לְהוֹכִיחַ מִזֶּה דְּלָא כְּהָרָ"ן שכ' דל"א בָּתַר רֻבָּא בדשיל"מ. רַק דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא אַף בדשיל"מ וּכְמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ ג"כ המל"מ פ"ז מה' מְעִילָה וּבְשֵׁם המבי"ט שָׁם וכ"כ שְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים.

וּלְהָכִי מִדִּינָא כְּשֶׁמּוֹצֵא מָעוֹת יֵשׁ לִתְלוֹתָן בְּרֻבָּא דְּעָלְמָא שֶׁהֵם חֻלִּין וּכְהָא דְּמָעוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם וּבְהַר הַבַּיִת בב"מ כ"ו. וְכֵן תֵּיבָה שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ חֻלִּין וּמַעֲשֵׂר בִּפְסָחִים דַּף י' דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא.

וּלְזֶה ה"נ כֵּינָן דְּהָרוֹב מְסַיְּעַ לוֹמַר שֶׁהַחֲלוֹם בִּלְתִּי צוֹדֵק בִּפְרָט זֶה. אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא.

וּמְיֻשָּׁב בָּזֶה ג"כ דַּעַת הַמַּרְדְּכִי שֶׁהִזְכִּירוּ שֶׁכָּתַב דִּבְשֶׁל פְּקָדוֹן חָמִיר ממע"ש. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דִּבְשֶׁל פְּלוֹנִי לֹא שַׁיָּךְ לְמֵיזַל בָּתַר רֻבָּא.

וְגַם דְּאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרֹוב. וס"ל דְּלָא הָוֵי מֻוחְזָק כְּלָל כֵּינָן שֶׁתְּחִילַּת חֶזְקָתוֹ מִסָּפֵק.

וע' תוּ' כְּתֻבּוֹת כ' ע"א וב"מ ק' ע"א דְּבָעֵינַן תְּפִיסָה בְּטַעֲנַת וַדַּאי. וּבְפֶרָט שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהָיוּ לְאָבִיו מָעוֹת פִּקָּדוֹן.

וְכֵן מָצִינוּ בִּשְׁמוּאֵל שֶׁשָּׁאַל לְאָבִיו אָנָה הִנִּיחַ זוּזֵי דְּיַתְמֵי וְהֵשִׁיב לוֹ. אַף שָׁם י"ל שֶׁלֹּא הָיָה בַּחֲלוֹם דְּאִיתָא שָׁם שֶׁהָלַךְ לְבֵי קְבָרֵי לְשָׁאֲלוֹ ע"ש בִּבְרָכוֹת י"ח ע"ב: טז) ועפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב מַה שקי"ל ע"ד הַגְּאוֹנִים שֶׁהִצְרִיכוּ הֶיתֵּר בְּנֶדֶר בַּחֲלוֹם.

דמ"ש מֵהָא דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי דְּהָוֵי נָמֵי אִיסּוּרָא. ולפמ"ש מֵהַיְרוּשַׁלְמִי.

הַנָּ"ל א"ש וְאַדְּרַבָּא הָיָה רְאָיָה לְדַעְתָּם. אָכֵן לפמש"ל דְּפַשְׁטוּת סוּגְיָא דְּסַנְהֶדְרִין וּלְשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים לֹא מַשְׁמַע כֵּן א"כ קָשֶׁה כַּנַ"ל.

ולפמ"ש דְּשָׁאנֵי מע"ש דְּהָוֵי רֻבָּא חֻלִּין א"ש כַּנַ"ל. וְשׁוּב רָאִיתִי בשוש"י סי' רנ"ה שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם חי' הָרָ"ן לַסַּנְהֶדְרִין שֶׁהִקְשָׁה וְכִי עָדִיף חֲלוֹם מע"א שֶׁאֵין נֶאֱמָן לוֹמַר מע"ש הוּא כְּשֶׁאֵין לוֹ מְגוֹ.

וְתֵירֵץ דַּחֲלוֹם שָׁאנֵי דְּהָוֵי אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בַּנְבוּאָה. וְהֵבִיא שָׁם שֶׁהָרָ"ן לָמַד מִזֶּה לְנוֹדֵר בַּחֲלוֹם שֶׁאֵינוֹ כְּלוּם שֶׁהֲרֵי לֹא חָיְישִׁינַן לַחֲלוֹם אַף בְּמִילְתָא דְּאִיסּוּרָא.

ולפמ"ש קָשֶׁה דְּשָׁאנֵי מַעֲשֵׂר דְּהָוֵי רֻבָּא כַּנַ"ל. וְנִרְאֶה דְּהָרָ"ן לְטַעְמֵיהּ בפ' אֵין צָדִין דבדשיל"מ לָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וע"כ צ"ל דַּחֲלוֹם אֵינוֹ כְּלוּם.

אֲבָל לְדַעַת ש"פ דס"ל דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא שַׁפִּיר י"ל כַּנַ"ל. והשוש"י הִקְשָׁה עַל הָרַ"ן דְּהָא הָרָ"ן כָּתַב שָׁם דמע"ש הָוֵי כְּמוֹצִיא מָמוֹן מֻחְזָקְתוֹ.

וא"כ אֶפְשָׁר בְּאִיסּוּר שַׁפִּיר חָיְישִׁינַן לַחֲלוֹם [וּכְמוֹ שע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין] וְנִשְׁאַר בצ"ע. ולענ"ד לק"מ דְּרַק גַּבֵּי ע"א שַׁיָּךְ לְחַלֵּק בֵּין מָמוֹן לְאִיסּוּר דְּגַבֵּי מָמוֹן כְּתִיב ע"פ שְׁנַיִם עֵדִים וְגַבֵּי אִיסּוּר מְהֵימַן ע"א וכמ"ש התו' רֵישׁ גִּיטִּין דְּיָלִיף מֵוִסְפָּרָה ובמק"א הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה אֲבָל לְעִנְיַן חֲלוֹם לֹא שַׁיָּךְ חִילּוּק זֶה.

וְרַק דְּמֵעִיקָּרָא מַקְשֶׁה הָרָ"ן דְּלָא עָדִיף עכ"פ מע"א. וְאַדְּרַבָּא כָּתַב הַפְּרִישָׁה בְּשֵׁם הַמַּרְדְּכִי הוּבָא לְמַעְלָה דְּגַבֵּי חֲלוֹם מְהֵימְנִינַן טְפֵי בְּשֶׁל פְּלוֹנִי הֵם מִשֶּׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי ע"ש.

וְעוֹד כ' שָׁם השוש"י דְּלָזֶהכָּתַב הטוש"ע בְּגַוְונָא דְּהָיָה פִּקָּדוֹן לְיַשֵּׁב ק' הָרָ"ן דְּלָא עָדִיף מע"א. וְלָזֶה בְּהָיָה פִּקָּדוֹן וּנְדַאי הָוֵי מוֹעִיל ע"א כֵּינָן שעכ"פ יָדוּעַ שֶׁהָיוּ מָעוֹת פִּקָּדוֹן ת"י.

וּבַחֲלוֹם לָא מְהַנֵּי עכ"ד. ולענ"ד בָּרוּר דְּאַף בְּיָדוּעַ שֶׁהָיָה פִּקָּדוֹן לָא מְהַנֵּי ע"א.

וְלֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה מִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישָׁבַע מְשֻׁלָּם. דְּלָא הו"ל לְמִידַע.

וְאֵינִימָא דהו"ל משואיל"מ בכה"ג. א"כ גַּם בְּבָא ע"א וְאָמַר שֶׁל פְּלוֹנִי הֵם נֵימָא הָכִי.

וְלִכְאוֹרָה נ"ל דִּבְהָא תָּלוּי שִׁיטוֹת הַפּוֹסְקִים שֶׁנֶּחְלְקוּ אִי אַף בְּמוֹסֵר אֵינוֹ נֶאֱמָן ע"א אוֹ דִּבְמוּסָר נֶאֱמָן ע"א ע' בב"י וש"פ. וְאַדְרַבָּא בַּיְרוּשַׁלְמִי מְבוֹאָר דבכה"ג מְסְתַּבֵּר טְפֵי דְּאֵין הַחֲלוֹם כְּלוּם וכמש"ל.

ואכמ"ל בָּזֶה. וע' זֹהַר פ' וַיֵּשֶׁב דְּמַשְׁמַע דְּאַף הַחֲלוֹמוֹת הַצּוֹדְקִים הֵם ג"כ מֵהֶרְהוּרֵי דְּיוֹמָא.

וְכֵן מַשְׁמַע לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס אֵין מַרְאִין לָאָדָם אֶלָּא מֵהֶרְהוּרֵי וכו'". מַשְׁמַע שֶׁמַּרְאִין לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם וַאֲקַצֵּר: יז) וְהִנֵּה עכ"פ צְרִיכִין אָנוּ לְבָאֵר דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁעוֹמֵד נֶגֶד מַשְׁמָעוּת הַפּוֹסְקִים כמש"ל.

אָכֵן בֶּאֱמֶת צָרִיךְ לְהָבִין מַה מַּקְשֶׁה הַיְרוּשַׁלְמִי ר' יוֹנָה מִצְטַעֵר וְחָמֵי וכו' דְּמָה הוֹכָחָה יֵשׁ מִזֶּה שֶׁמִּצְטַעֵר. וְעִיקַּר הַהוֹכָחָה שֶׁהַחֲלוֹם צוֹדֵק הוּא רַק מִמַּה שֶׁכִּיְוֵן הַחֲלוֹם מְקוֹמָם וּמִסְפָּרָם וְלֹא מִמַּה שֶׁמִּצְטַעֵר.

וְצָרִיךְ לְדָחוֹק מִשּׁוּם דִּבְעִתּוֹ הֶרְאוּ לוֹ. וְנִרְאֶה כמש"ל דְּהַיְרוּשַׁלְמִי גָּרִיס כְּמוֹ בַּתּוֹסֶפְתָּא שֶׁהִזְכִּירוּ שֶׁהִצְטַעֵר עַל מע"ש שֶׁל אָבִיו.

וּלְזֶה שַׁפִּיר מַקְשֵׁי כֵּינָן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת מע"ש שֶׁל אָבִיו וְרָאָה כָּךְ בַּחֲלוֹמוֹ. לָמָּה נִתְלָה זֶה בִּדְבָרִים בְּטֵלִים.

וע"ז מְשַׁנֵּי ר' יוֹסִי דְּמִשּׁוּם דְּהִרְהֵר לָזֶה רָאָה כֵּן בַּחֲלוֹמוֹ. אֲבָל כְּשֶׁלֹּא הָיָה מְבַקֵּשׁ מָעוֹת מע"ש רַק מָעוֹת סְתָם אוֹ לֹא הָיָה מְבַקֵּשׁ כְּלָל.

א"צ לִסְבָרָא זוֹ דְּהִרְהוּר. דבלא"ה אֵין חֲלוֹמוֹ מוֹעִיל וְכַנַ"ל.

ולפ"ז הָיָה מָקוֹם לוֹמַר דְּבְיוֹדֵעַ שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת מע"ש שֶׁל אָבִיו וְגַם לֹא הִרְהֵר כְּלָל בָּזֶה וְחָלַם לוֹ כֵּן. שְׁיֵשׁ לָחוּשׁ לַחֲלוֹמוֹ.

וְאָפְשָׁר לוֹמַר דְּהַיְרוּשַׁלְמִי אָזֵיל שָׁם אַלִּיבָּא דְּרַבִּי דְּמַתְנִיתִין שָׁם אָתְיָא כְּוָותֵיהּ כַּמְבוֹאָר בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם. וס"ל דְּכֵינָן דא"ל אָבִיו שמע"ש שָׁם אַף בְּמָצָא מָנֶה בְּמָקוֹם מָאתַיִם וּמָאתַיִם בְּמָקוֹם מָנֶה הֲרֵי הֵם מע"ש ע"ש.

וע' בֵּיצָה דַּף י' בָּזֶה. אַלְמָא ס"ל דְּכֵינָן דְּהַוְחָזַק מע"ש בִּרְשׁוּתוֹ שׁוּב אֵין מוֹצִיאִין מֵחֲזָקַת מע"ש אִם נִמְצָא בְּמָקוֹם הַהוּא.

וה"נ יוֹתֵר תָּלִינַן במע"ש כֵּינָן שֶׁיּוֹדֵעַ שצ"ל מע"ש. אִם לֹא תָּלִינַן בְּהִרְהוּר לִבּוֹ.

משא"כ לְרַבָּנָן דקיי"ל כְּוָותַיְהוּ דְּהַכֹּל חֻלִּין ע"ש בָּרַמְבַּ"ם פ"ו מה' מע"ש. שַׁפִּיר גַּם בָּזֶה הָוֵי חֻלִּין [וּבֶאֱמֶת צ"ע דִּבְנוֹדַאי מע"ש וְסָפֵק חֻלִּין נִיתָּא אֵין סָפֵק מוֹצֵא מִידֵי וַדַּאי ול"ש לְמֵיזַל בָּתַר רֻבָּא.

אַף הָא מָצִינוּ דִּבְהִנִּיחַ מָאתַיִם וּמָצָא מָנֶה דִּלְרַבָּנָן הָוֵי חֻלִּין אַף דְּנוֹדַאי הָוֵי מע"ש כָּאן. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה בְּהָא דְּאִי כִּיס אֶחָד אוֹ ב' כִּיסִים וּבְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְרָאָבָ"ד בָּזֶה ואכ"מ].

וּבַיְרוּשַׁלְמִי שָׁם אִיתָא א"ר אָבִין מַאן דְּעָבַד יָאוּת עָבַד כר' יוֹסֵי וע"ש בפ"מ. וְקָשֶׁה דְּמַאי קמ"ל דְּמַאן דַּעֲבִיד כְּבָרַיְיתָא שַׁפִּיר עֲבִיד.

וְגַם מַאי רְבוּתָא הוּא וַעֲבִיד יָאוּת שֶׁלּוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ. וְלוּלֵא שֶׁאֵינִי כְּדַאי לְהַגִּיהַ הָיִיתִי אוֹמֵר דְּגָרְסִינַן עֶבֶד כר' יוֹנָה.

וְהָיָה כָּתוּב בר"ת כר"י. וְטָעָה הַמַּדְפִּיס וּפֵירֵשׁ כְּרַבִּי יוֹסִי.

וְהַיְינוּ אַף דְּבַבָּרַיְיתָא מְפוֹרָשׁ כר' יוֹסִי. מ"מ מִי שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לִפְנִים משוה"ד וּלְהִסְתַּלֵּק מִן הַסָּפֵק.

רָאוּי לוֹ לַעֲשׂוֹת כר' יוֹנָה לָחוֹשׁ וְלִנְהוֹג בָּהֶם דִּין מע"ש: יח) וְנָשׁוּב לנ"ד לְנוֹדֵר בַּחֲלוֹם. וְהִנֵּה בְּעָלְמָא אִם מְסֻפָּק לוֹ אִם נָדַר אוֹ לֹא כָּתַב בִּתְשׁוּבַת מבי"ט סי' רנ"ו וְהוּבְאָה בַּשָּׁ"ך סי' ר"ח דְּאָזְלִינַן לְחוּמְרָא דְּסָפֵק נְדָרִים לְהַחְמִיר.

וְהִנֵּה מְדִינָא בְּסָפֵק הו"ל לְאוֹקְמָא בְּחֶזְקַת הֶיתֵּר. וְאַף דסד"א הוּא.

מ"מ הו"ל רַק מִדְּרַבָּנָן לְהַחְמִיר כמ"ש התו' בִּכְתֻבּוֹת כ"ג וְיבָמוֹת ל'. וְאַף אֵינֵימָא דהו"ל דשיל"מ ג"כ אֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן.

וּבְשַׁ"ס וּפוֹסְקִים נִרְאֶה דהו"ל דִּין נֶדֶר גָּמוּר וְלֹא מֻחֲמַת סָפֵק. וְהַטַּעַם פי' הָרֹאֹ"שׁ בְּפֵירוּשׁוֹ דַּף י"ח ע"ב דְּסְתָם הַנּוֹדֵר דַּעְתּוֹ לֶאֱסוֹר מִדְּלָא שָׁתַק.

וְזֶהוּ מֵעֵין סְבָרָא דְּאֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה. אֶלָּא דִּבְזֶה אַף רַבָּנָן מוֹדוּ.

דְּרַק שָׁם פְּלִיגִי שֶׁצָּרִיךְ לְפָרֵשׁ נֶגֶד מַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ. משא"כ כָּאן שֶׁאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כֵּן.

ומכ"ש לפמ"ש הַפּוֹסְקִים דְּאַיְירֵי בְּאוֹמֵר עַתָּה שֶׁאָז כִּיוֵּן כְּמוֹ שֶׁיְּפָרְשׁוּ חֲכָמִים. אָמְרִינַן כַּוָּנָתוֹ כְּמוֹ שֶׁיְּפָרְשׁוּ לְקַיֵּים הַנֶּדֶר וע' סי' ר"ח בְּפוֹסְקִים וע' תוּ' עֲרָכִין ה' וּלְעֵיל בסי' ס"ח הֶאֱרַכְתִּי בס"ד.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא עַל הָרֹאֹ"שׁ מִסֻּגְיָא דִּנְדָרִים שָׁם דִּמְדַמֵּי לְמַקְדִּישׁ כּוֹי וְכֵן בִּכְרֵי שֶׁנִּגְנַב. דְּשָׁם לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל סְבָרָא זוֹ דְּהָא דְּבָרָיו לֹא הָיוּ לְבַטָּלָה עכ"פ כִּי אִם לֹא נִגְנַב הַכְּרֵי וְנִתְבָּרֵר הַדָּבָר לֹא הָיָה לְבַטָּלָה כֵּינָן שֶׁאָמַר עַל תְּנַאי.

וְכֵן בְּכוֹי י"ל כֵּן ואכמ"ל בָּזֶה: יט) ובטוש"ע שָׁם אִיתָא דִּבְרוֹב קוֹרִין בָּשָׂר מָלִיחַ לְקָדָשִׁים אֵינוֹ נֶאֱמָן לְפָרֵשׁ לְהָקֵל וְהִקְשָׁה הַשָּׁ"ך והב"י דִּבְנִדָּרִים אֵין הוֹלְכִים אַחַר הָרוֹב וא"כ אֲפִילּוּ מִיעוּט נָמֵי. וְזֶה קָשֶׁה דְּמַאי קַוּשְׁיָא דִּילְמָא לְעִנְיַן שֶׁלֹּא יְהֵא נֶאֱמָן בָּעֵי רוֹב.

אֲבָל בִּסְתָם כְּהַהִיא דסי' רי"ז שַׁפִּיר חָיְישִׁינַן לְחוּמְרָא אַף לַמִּיעוּט. וּבֶאֱמֶת הָעִיקָּר כמ"ש בְּהַגָּהַת הַפְּרִישָׁה דְּזֶה רַק לְעִנְיַן ע"ה שֶׁצָּרִיךְ הַתָּרָה וְלֹא בת"ח.

וּדְלֹא כַּשָּׁ"ך שֶׁחוֹלֵק עָלָיו. וְכֵן רָאִיתִי בְּהַגְּרָ"א שָׁם שֶׁהִסְכִּים לְהַפְּרִישָׁה.

וּבַשָּׁ"ך שָׁם כָּתַב דה"ה לְהֵיפּוּךְ בְּרוֹב קוֹרִין בָּשָׂר מָלִיחַ לְבָשָׂר שֶׁל ע"א אָזְלִינַן לְקֻלָּא וְהֵבִיא שכ"כ רַמְבַּ"ם פ"ב מה"נ. וּתְמִיהַנִי דִּבְרַמְבַּ"ם שָׁם מְפוֹרָשׁ דְּדַוְוקָא כְּשֶׁכָּל בְּנֵי הַמָּקוֹם קוֹרִין כָּךְ וְלֹא בְּרוֹב ע"ש לְשׁוֹנוֹ.

וְהוּא כְּמוֹ דְּאִיתָא בְּשַׁ"ס דַּף י"ט דג"כ מַשְׁמַע כֵּן. אֲבָל וַדַּאי לָא אָזְלִינַן לְקֻלָּא בָּתַר רֻבָּא וְכִדְאִיתָא בְּדַף נ"ג ע"ב וּבְסִי' רי"ז סי"ז.

וְלִסְבָרַת הָרֹא"שׁ הַנַּ"ל מְבֹוָאָר עוֹד דְּלָא נִיזְיַל בָּזֶה בָּתַר רֻוָּבָא דְּתָלֵינַן שֶׁנָּדַר בְּאֹופֶן הַמּוֹעִיל. וכה"ג אִיתָא בִּנְדָרִים פ"ד ע"א דְּמוֹכְחָא מִילְּתָא דְּעַל הֶתֵּירָא קָאָסְרָה נַפְשַׁהּ ע"ש.

וְרַק בִּמְפֹרָשׁ לְהֶדְיָא שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְקֻלָּא נֶאֱמָן כִּמְפֹרָשׁ בַּמִּשְׁנָה. וּבְעִנְיָן אִי אָזְלִינַן בָּתַר רֹוב בִּנְדָרִים אכמ"ל וע' לח"מ פ"ט הל"ה ופ"י הל"ט ובב"י וּפְרִישָׁה וט"ז וְשָׁ"דּ בָּזֶה: כ) ועכ"פ לפ"ז מְבֹוָאָר דְּלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר סָפֵק נְדָרִים לְהַחְמִיר רַק בְּאֹופֶן זֶה שֶׁאִם כַּוָּנָתוֹ לְהָקֵל יְבַטֵּל הַנֶּדֶר וְזֶה הִיפּוּךְ סְבָרַת הט"ז רס"י ר"ח ע"ש].

אֲבָל בנ"ד שֶׁמְּסֻפָּק אִם נָדַר כְּלָל. וְנִדַּאי לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר לְהַחְמִיר וּטְפֵי י"ל דְּנִנְקָמָא אַחֲזַקַת הֶיתֵּר וכמש"ל.

וְרַק מִדְּרַבָּנָן מַחְמִירִים עָלָיו כמ"ש התו' שֶׁהִזְכִּירוּ וְגַם דהו"ל דשיל"מ. וכ"נ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם שבפ"ט הל"ד כ' שֶׁאִם קְצָתָם קוֹרִים כָּךְ וּקְצָתָם כָּךְ סָפֵק נְדָרִים לְהַחֲמִיר וְאִם עָבַר אֵינוֹ לוֹקֶה.

ובפ"ב גַּבֵּי סָפֵק נְדָרִים לְהַחְמִיר שֶׁשָּׁם עִיקַּר הַדִּין ע"ש לֹא הִזְכִּיר כְּלָל שֶׁאִם עָבַר אֵינוֹ לוֹקֶה. אֲבָל הַדָּבָר כמ"ש שֶׁשָּׁם הוּא וַנִדַּאי נֶדֶר.

דְּמִן הַדִּין אוֹמְדִין דַּעְתּוֹ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהַחְמִיר כַּנַּ"ל. אָכֵן בפ"ט שעכ"פ אָסַר אֶת עַצְמוֹ מֵאֵיזֶה דָּבָר.

רַק שֶׁאָנוּ מְסֻפָּקִים מֵאֵיזֶה דָּבָר. הוּא כְּכָל הַסְּפֵיקוֹת שֶׁאֵין לוֹקִים עֲלֵיהֶם.

וְהָא דְּמַדְמֵי בִּנְדָרִים י"ט לְהַאי דִּכְרִי. נִרְאֶה דְּזֶה רַק לְעִנְיַן סָפֵק נְזִירוּת לְהָקֵל.

דְּשָׁם הָוֵי טַעְמָא דְּלָא נָחִית לְסָפֵיקָא וא"כ כָּל סָפֵק בְּכָלָל. וּבְסֶוּגְיָא שָׁם יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ.

וא"כ הָא דְּמַיְיתֵי המבי"ט סי' רנ"ו הַךְ דְּסָפֵק נְדָרִים לְהַחְמִיר לְעִנְיַן זֶה. אֵינוֹ שַׁיָּיכוּת כְּלָל.

רַק הָא דְּמַיְיתֵי מֵהָא דְּדַף נ"ג א"ש. ועכ"פ בְּנִדּוֹן דִּידִיהּ נִרְאֶה דְּהָוֵי לְהַחְמִיר רַק מִדְּרַבָּנָן.

וְאַף לְדַעַת הַסּוֹבְרִים סְפֵיקָא דְּאוֹרָיְיתָא לְחוּמְרָא מה"ת. שָׁאנֵי הָכָא דְּאִית לֵיהּ חֶזְקַת הֶיתֵּר כַּנַּ"ל: כא) וְהִנֵּה בְּנֶדֶר בַּחֲלוֹם אִם נָדוּן אוֹתוֹ לְנֶדֶר עַדַיִן י"ל שֶׁסָּפֵק הוּא שֶׁמָּא הוּא מֵחֲלוֹמוֹת שע"י שֵׁד הַבִּלְתִּי צוֹדְקִים כמש"ל.

אַךְ מ"מ יֵשׁ לְהַחְמִיר מִדְּרַבָּנָן כמש"ל. אָכֵן בלא"ה יָפֶה הִקְשָׁה הָרֹא"שׁ בִּתְשׁוּבָה דְּהָא אַף בְּהָקִיץ בָּעֵינַן פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים ומכ"ש בַּחֲלוֹם דְּנִנְדַּאי לָאו כְּלוּם הִיא וְגָרַע מִנְּדָרֵי אֱונָסִין.

וּצְרִיכִים אָנוּ לְהָבִין בֶּאֱמֶת דַּעַת הַגְּאוֹנִים וְהָרַשְׁבָּ"א בָּזֶה. והח"ס סי' רכ"ב כָּתַב הַטַּעַם דְּמִסְתָּמָא הִרְהֵר בְּלִבּוֹ כֵּן בַּיּוֹם.

וּבִדְבַר מִצְוָה הָוֵי קַבָּלָה בְּלֵב כְּנֶדֶר וְלָזֶה חוֹשְׁשִׁין לְהַצְרִיכוֹ הַתָּרָה. וְאִם כִּי הַסְּבָרָא נְכוֹנָה מְאוֹד.

אֲבָל אֵין זֶה כַּוָּנַת הָרַשְׁבָּ"א וְהַגְּאוֹנִים לענ"ד דְּהָא הָרַשְׁבָּ"א דְּמַיְיתֵי הב"י סי' ר"י אַיְירֵי לְהֶדְיָא בְּנֶדֶר בִּדְבַר הָרְשׁוּת ע"ש וּבִדְבַר הָרְשׁוּת לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּקַבָּלָה בְּלֵב כְּנֶדֶר. וְזֶה וַנִדַּאי א"ל דְּחָיְישִׁינַן שֶׁהוֹצִיא בְּיוֹם מִפִּיו וְגַם דא"כ לָמָּה הִצְרִיכוּ הַגְּאוֹנִים עֲשָׂרָה לְהַתִּירוֹ.

תִּסְגֵּי לָהּ בִּשְׁלֹשָׁה:וְנִרְאֶה שֶׁעִיקַּר הַחֲשָׁשׁ הוּא שֶׁהִדִּירוּהוּ מִן הַשָּׁמַיִם וכ"כ הָרַדְבַּ"ז ח"ד סי' צ"ט. וְנִרְאֶה דְּהָוֵי כְּמוֹ בְּקַבָּלַת הַתּוֹרָה שֶׁקִּבְּלוּ בִּשְׁבוּעָה עֲלֵיהֶם וְעַל בְּנֵיהֶם.

וְנִתְקַשּׁוּ בָּזֶה דְּאֵיךְ אֶפְשָׁר לְהַשְׁבִּיעַ הַנּוֹלָדִים אַחַ"כ וְכֵן קיי"ל בַּיּו"ד סי' רכ"ח דא"א לֶאֱסֹר בִּשְׁבוּעָה רַק בְּחֵרֶם וְנִידּוּי ע"ש סל"ה. וּבְמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא נִתְבָּאֵר תֵּירוּץ לָזֶה דְּהַנְּשָׁמוֹת הָיוּ שָׁם בְּהַר סִינַי וְכֵן אִיתָא בַּשַּׁ"ס שַׁבָּת קמ"ט ע"ב שְׁנַפְשׁוֹת הַגֵּרִים עָמְדוּ עַל הַר סִינַי וּפָסְקוּ זוֹהַמְתָּן ע"ש.

וּבְדִרּוּשַׁי בְּאַרְתִּי בָּזֶה הָא דְּאִיתָא בְּרֵישׁ ע"ז כְּלוּם כָּפִיתָ עֲלֵינוּ הַר כְּגִיגִית א"ל ז' מִצְוֹת שֶׁקִּבַּלְתֶּם הֵיכָן קִיַּמְתֶּם וכו'. וַעֲדַיִן קָשֶׁה ל"ל כָּפָה עֲלֵיהֶם הַר כְּגִיגִית אוּלַי הָיוּ מְקַבְּלִים מ"מ.

וְגַם כְּבָר אָמְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל הַלָּלוּ עוע"ז וְהַלָּלוּ עוע"ז בְּמִצְרַיִם. וְגַם עִנְיַן הַגֵּרִים וְהַכּוֹפְרִים.

וּבְאַרְתִּי דְּבָאֱמֶת הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁהָיָה הקב"ה עִם הַתּוֹרָה אֵצֶל הָאֻמּוֹת שֶׁיְּקַבְּלוּהָ. וְנִרְאֶה שֶׁנִּשְׁאֲלוּ נְשָׁמוֹת הָאֻמּוֹת בְּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן אִם מְקַבְּלִים עַל עַצְמָם הַתּוֹרָה לְשָׁמְרָהּ כְּשֶׁיֵּרְדוּ לעוה"ז לְתוֹךְ הַגּוּף וְלֹא קִבְּלוּהָ.

וְלָזֶה לֹא כָּפָה עֲלֵיהֶם הָהָר כִּי קַבָּלָה בְּאוֹנֶס אֵינָהּ קַבָּלָה. אֲבָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם נִתְרַצּוּ כִּי צוֹר חֲזָקָבוּ הוּא אאע"ה.

וְרַק בנ"י שֶׁבַּדּוֹר הַהוּא נִשְׁמוֹתֵיהֶם נִתְרַצּוּ וְהַגּוּפוֹת לֹא נִתְרַצּוּ. וְלָזֶה כָּפוּ הָהָר עֲלֵיהֶם.

וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּהָא דְּכוֹפִין עַד שֶׁיֹּאמַר רוֹצֶה אֲנִי בְּגֵט שֶׁהַנֶּפֶשׁ רוֹצָה לִשְׁמוֹעַ דִּבְרֵי חֲכָמִים. וּכְשֶׁכּוֹפִין הַגּוּף בְּיִסּוּרִין כְּבָר הַכֹּל בְּרָצוֹן גָּמוּר.

וְלָזֶה יֵשׁ נְשָׁמוֹת מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא נִתְרַצּוּ בְּאוֹתוֹ מַעֲמָד וְהֵם עַתָּה הַכּוֹפְרִים וְיוֹצְאִים מִן הַכְּלָל לְגַמְרֵי. וְיֵשׁ נְשָׁמוֹת מאו"ה שֶׁנִּתְרַצּוּ אָז.

וְהֵם עַתָּה הַמִּתְגַּיְּרִים ואכמ"ל בָּזֶה. עכ"פ לָזֶה הוֹעִילָה הַשְׁבוּעָה לְדוֹרוֹת לְפִי שֶׁנַּפְשׁוֹתֵיהֶם קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם.

וע' עֲקִידָה שַׁעַר צ"ט מ"ש בְּעִנְיָן זֶה וְהֵבִיא מִדְרָשׁ הַנָּ"ל. עכ"פ מוּכָח מִזֶּה שֶׁקַּבָּלַת הַנְּשָׁמָה הִיא קַבָּלָה גְּמוּרָה בְּנֶדֶר וּשְׁבוּעָה.

וְלָזֶה בְּנוֹדַר בַּחֲלוֹם אָמְרִינַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בַּעֲלוֹתָהּ הִדִּירוּהָ מִן הַשָּׁמַיִם כִּי הוֹרוּהָ שֶׁצְּרִיכָה נֶדֶר זֶה לְאֵיזֶה כַּפָּרַת חֵטְא וְכַדּוֹמֶה. וְיָפֶה כָּתַב בידו"נ סי' ר"י דְּהָוֵי כִּנְזִירוּת שִׁמְשׁוֹן דְּהָוֵי ע"י מַלְאָךְ וכפירש"י מכות כ"ב.

וה"נ הִדִּירוּהוּ ע"י מַלְאָךְ: כב) ולפ"ז קָשֶׁה לָמָּה מוֹעִיל הַתָּרָה כְּלָל הָא בנז"ש אֵין מוֹעִיל הַתָּרָה כְּלָל. וְהָיָה נִרְאֶה דְּדִינוֹ כִּמְקַבֵּל ע"ד הַמָּקוֹם וְכִדְאִיתָא בסי' רכ"ח סכ"ב שֶׁאוֹמֵר ע"ד הַמָּקוֹם כְּנוֹדֵר ע"ד רַבִּים.

וּבִשְׁבוּעוֹת כ"ט אִיתָא שֶׁהִשְׁבִּיעַ מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל ע"ד הַמָּקוֹם ע"ש. וּלְזֶה אֵין לוֹ הַתָּרָה.

אַךְ קָשֶׁה דא"כ יְהֵיֶה לוֹ הַתָּרָה לְדָבָר מִצְוָה. וְשׁוּב רָאִיתִי במהרי"ט ח"ב חי"ד סי' כ"ד שכ' ג"כ דנז"ש ע"י מַלְאָךְ הו"ל כְּתוֹלֶה בְּדַעַת הַמָּקוֹם וְנִתְקַשֶּׁה בָּזֶה דְּיוֹעִיל לְדָבָר מִצְוָה.

וְנִרְאֶה דנז"ש הֲוֵי הל"מ כִּדְאִיתָא בְּנָזִיר דַּף ד' ע"ב דְּגְמָרָא הוּא. וכ"כ המהרי"ט עַצְמוֹ שָׁם לְעִנְיַן שְׁאָרֵי דִּינָיו.

וה"ה לְעִנְיַן שְׁאֵלָה צ"ל כֵּן. ועכ"פ בנ"ד נִרְאֶה דְּכֵינָן שֶׁלֹּא הֶרְאוּ לוֹ בְּפֵירוּשׁ שֶׁמַּדִּירִים אוֹתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם וְרַק שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁנּוֹדֵר.

נִרְאֶה מִזֶּה שֶׁלֹּא הֶחְמִירוּ עָלָיו כ"כ כְּנָדוּר מִן הַשָּׁמַיִם רַק כְּנָדוּר מִפִּי עַצְמוֹ ע"ד הַמָּקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַתָּרָה כַּנַ"ל. וְגַם דההל"מ הוּא רַק בנ"ש וְלֹא בִּשְׁאָרֵי נְדָרִים.

וּלְזֶה שַׁפִּיר מָצֵי לְהַתִּיר בַּעֲשָׂרָה דְּכֹל בֵּי עַשְׂרָה שְׁכִינְתָּא שָׁרְיָא. משא"כ בְּקַבָּלַת הַתּוֹרָה וַדַּאי דְּחָלִילָה לֹא שַׁיָּיךְ זֶה דְּזֶה אָסוּר לְהַתִּיר דְּהָוֵי אִיסּוּרָא וְיָדוּעַ בְּפֵירוּשׁ שֶׁאֵין זֶה רְצוֹן הקב"ה שֶׁעַל דַּעְתּוֹ נִשְׁבְּעוּ כַּנַ"ל.

וְלָזֶה נִרְאֶה שֶׁאֵין לְהַתִּיר נֶדֶר בַּחֲלוֹם רַק בְּמָקוֹם צוֹרֶךְ אוֹ מִצְוָה לֹא זוּלַת. וְדַעַת הַסּוֹבְרִים בש"ע סי' ר"י בְּשִׁלְשָׁה וְהוּבָא בב"י מֵהָרַשְׁבָּ"א.

י"ל דס"ל כמש"ל דְּכֵינָן שֶׁהֶרְאוּ לוֹ כְּאִלּוּ נוֹדֵר בְּעַצְמוֹ בְּלִי שׁוּם מַדִּיר. מִסְתָּמָא תָּלוּ הַדָּבָר רַק בְּדַעְתּוֹ לֹא זוּלַת.

אוֹ שי"ל דס"ל כגי' הָרַמְבַּ"ם פ"ט מה' ת"ת גַּם גַּבֵּי נִידּוּי דְּסִגְּי בִּשְׁלִשָּׁה [וא"ל דְּשֶׁמָּא הָא שֶׁנָּדַר בְּעַצְמוֹ הָוֵי דְּבָרִים בְּטֵלִים. ז"א דְּלָא מִסְתַּבְּר שֶׁהַחֲלוֹם יְהֵא הַהֵיפּוּךְ מֵהָאֱמֶת.

וְגַם דא"כ הו"ל ס"ס כמש"ל]. ולפ"ז בְּנָדַר וְהִתִּירוּ לוֹ בַּחֲלוֹמוֹ.

וַדַּאי שָׁרֵי דְּהָוֵי ס"ס כמש"ל. וְלָא דָּמֵי לְנִידּוּי.

אַף עֲדַיִן י"ל כמש"ל גַּבֵּי נִידּוּי שֶׁהֶרְאוּ לוֹ שֶׁרָאוּי לִידָּוֹר כֵּן לְתַקָּנַת מַעֲשָׂיו. רַק שֶׁלֹּא הֶחֱמִירוּ עָלָיו לְהַדִּירוֹ מַמָּשׁ.

אֲבָל לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיִּתִּירוּ לוֹ נִדְרוֹ דְּמַה תּוֹעֶלֶת הוּא כְּלָל. בִּשְׁלָמָא בְּהַרְחָקָה דְּנִידּוּי שַׁיָּיךְ זֶה וְלֹא כָּאן וְאֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁמַּעֲלִין עָלָיו כְּאִלּוּ קַיֵּים וְנָדַר.

וְסִגְּי בְּקַבָּלָה כִּדְאִיתָא בְּתַעֲנִית דַּף כ"ג מִקְרָא דְּדָנִיֵּאל וְאַחַ"כ מַתִּירִים אוֹתוֹ וְדוֹחַק: כג) עכ"פ נִרְאֶה דכ"ז שַׁיָּיךְ בִּנְדָרִים דְּעָלְמָא. אֲבָל אִם נָדַר לְהִתְעַנּוֹת בְּשַׁבָּת אוֹ חֲנֻכָּה וּפוּרִים דהו"ל דָּבָר אִיסּוּר וַדַּאי אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁהִדִּירוּהוּ מִן הַשָּׁמַיִם.

דְּנוַדַּאי לֹא יָצוּוּ לוֹ לַעֲבוֹר עַל ד"ת וּכְהָא דְּסַנְהֶדְרִין נ"ט ע"ב שֶׁאֵין טְרִיפָה יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם. וּכְעֵין שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה בְּהָא דְּגִיטִּין נ"ב שֶׁלָּזֶה לֹא חָשַׁשׁ ר"מ לַחֲלוֹמוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיָה נָגֵד הַדִּין שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁגִּיחַ עַל נִכְסֵי יְתוֹמִים.

וְצָרִיךְ לָזֶה נָבִיא מֻוחְזָק כִּדְאִיתָא שִׁילְהֵי פ' הַנֶּחֱנָקִין לְעִנְיַן לַעֲבוֹר עַל ד"ת וּכְאֵלְיָהוּ בְּהַר הַכַּרְמֶל ע"ש. וְתָלִינַן שֶׁחֲלוֹם זֶה הוּא רַק מֵחֲלוֹמוֹת הַבְּלְתִי צוֹדְקִים כַּנַ"ל.

וא"צ שׁוּם הַתָּרָה. וא"ל שֶׁהַחֲנֻכָּה הָיָה דָּבָר בָּטֵל וְקִיבֵּל עָלָיו סְתָם.

ז"א דַּהֲרֵי הוּא עוֹמֵד בַּחֲנֻכָּה וְקִיבֵּל ע"ע אַחֵר מִנְחָה לְהִתְעַנּוֹת לְמָחָרְתּוֹ כַּדִּין. וְזֶה א"ל שֶׁעִיקַּר חֲלוֹמוֹ הָיָה שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו יוֹם לְהִתְעַנּוֹת.

וּשְׁאָר הַדְּבָרִים הָיוּ בְּטֵלִים. דְּהָא כָּתַב הח"ס סי' רכ"ב דְּלָא אָמְרִינַן זֶה בְּדָבָר נִפְרָד וְנִתְבָּאֵר לְמַעְלָה.

וְגַם סְבָרַת הח"ס מְשׁוּם הִרְהוּר הַיּוֹם. לֹא שַׁיָּיךְ בנ"ד כֵּינָן שֶׁהוּא דְּבַר עֲבֵירָה.

וְגַם דְּלָא חָל כְּלָל כַּמְבֹאָר בסי' רט"ו: כד) אָכֵן לפז"ק אַהָא דקיי"ל שֶׁמִּתְעַנִּין תַּעֲנִית חֲלוֹם בְּשַׁבָּת. דְּאֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁיִּרְאוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם חֲלוֹם שֶׁיִּגְרוֹם שֶׁיַּעֲבֹור עַל ד"ת עַל יָדוֹ.

וְהָא עִיקַּר הוֹרָאַת הַחֲלוֹמוֹת לְהוֹדִיעַ שֶׁיָּשׁוּבוּ בַּתְּשׁוּבָה. וע"כ צ"ל דְּתָלַינַן שהגז"ד חָמוּר כ"כ עַד שֶׁרָאוּי לוֹ לְהִתְעַנּוֹת בְּשַׁבָּת ע"ז.

אַף שֶׁאָסוּר. וא"כ גַּם בנ"ד נִימָא הָכִי שֶׁנִּצְרָךְ לוֹ לְהִתְעַנּוֹת אַף בַּחֲנֻכָּה.

וא"ל דְּהָוֵי סָפֵק. דְּהָא גַּם בַּחֲלוֹמוֹת הַלָּלוּ הָוֵי סָפֵק.

ומ"מ מִתְעַנֶּה בַּשַּׁבָּת. ועכ"פ אַף שֶׁלֹּא נֶאֱמַר שֶׁחַיָּיב לְהִתְעַנּוֹת מ"מ הַתָּרָה לְיִבְעֵי.

וְגַם י"ל דְּכֵינָן דְּחָזֵינַן שֶׁהַדִּירוּהוּ אַף בַּחֲנֻכָּה. א"כ אֵין לָנוּ לְהַתִּירוֹ מִשּׁוּם דְּבַר מִצְוָה זוֹ: אֲבָל בֶּאֱמֶת אַף אִם נָדַר בְּהָקִיץ כה"ג ג"כ לֹא חָל כַּמְפֹרָשׁ בְּתַעֲנִית י"ב וְכֵן קיי"ל בַּיו"ד סי' רט"ו.

וְאַף לְהַפּוֹסְקִים שֶׁאִם קִיבֵּל בִּלְשׁוֹן הֲרֵי עָלַי חָל אַף עַל חֲנֻכָּה וּפוּרִים ע' או"ח סי' תק"ע. מ"מ בִּלְשׁוֹן קַבָּלַת תַּעֲנִית הַכֹּל מוֹדִים דְּלָא חָל עַל חֲנֻכָּה וּפוּרִים כַּמְבֹאָר שָׁם בא"ח ובי"ד סי' רט"ו וע"ש בָּאַחֲרוֹנִים.

ובנ"ד הֲרֵי אָמַר רַק בִּלְשׁוֹן קַבָּלַת תַּעֲנִית וְלֹא בִּלְשׁוֹן נֶדֶר. ולכ"ע לֹא חָל בַּחֲנֻכָּה אַף בְּהָקִיץ ומכ"ש שֶׁאֵינוֹ כְּלוּם בַּחֲלוֹם.

וא"כ מִצַּד נֶדֶר אֵין כָּאן מָקוֹם לִדּוֹן כְּלָל. וְרַק שֶׁעֲדַיִן יִקָּשֶׁה כמש"ל שֶׁכֵּינָן שֶׁהֶרְאוּהוּ מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁצָּרִיךְ תַּעֲנִית לְיִהֶוי כְּכָל תַּעֲנִית חֲלוֹם שֶׁמִּתְעַנֶּה אַף בְּשַׁבָּת.

וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ סְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א שֶׁכָּתַב הַטַּעַם שֶׁיַּתִּירוּ שְׁלֹשָׁה כְּמוֹ גַּבֵּי הֲטָבַת חֲלוֹם. וְלִכְאוֹרָה מַה שַּׁיָּיכוּת הֲטָבַת חֲלוֹם לְהַתֵּרְתִּ נֶדֶר.

דְּאִם נִדּוֹן זֶה שֶׁהֶדִּירוּהוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָעֵי דַּעַת שְׁכִינָה. א"כ צָרִיךְ עֲשָׂרָה כְּמוֹ גַּבֵּי נִידּוּי [ובידו"נ כ' דְּלְהַכִּי אֶפְשָׁר לְהַתִּיר ע"י עֲשָׂרָה מִשּׁוּם דְּתָלַינַן שֶׁהוּא מִכֹּחַ הַמְדַמֶּה.

אֲבָל חֲלוֹם ע"י מַלְאָךְ א"י לְהַתִּיר כְּלָל וּתְמַיְהֵנִי דְּמַה מוֹעִיל הַהֶיתֵּר לפ"ז. דממ"נ בִּמְדַמֶּה א"צ הֶיתֵּר.

וּבַמַּלְאָךְ אֵין מוֹעִיל הֶיתֵּר. אֲבָל הַכַּוָּנָה כמש"ל הַטַּעַם דְּהָוֵי כְּדַעַת שְׁכִינָה כמ"ש הַפּוֹסְקִים גַּבֵּי נִדּוּי דְּבֵי עֲשָׂרָה שֶׁכִּינָּא שָׁרְיָא.

ובב"י סי' ר"י בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים מַיְתֵי מֵהָא דְּיוֹמָא פ"ז שֶׁשּׁוֹלֵחַ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים עַל קֶבֶר הַמֵּת לְפַיְּיסוֹ. זֶה צ"ע מַה שַּׁיָּיכוּת הוּא לְכָאן.

וְאוּלַי כַּוָּנָתוֹ דְּכֵינָן דְּמָצִינוּ בְּמָחָרָ אָדָם חַי צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה כִּדְאִיתָא בְּיוֹמָא דַּף פ"ז אֵין שׁוּרָה פְּחוּתָה מִשְּׁלֹשָׁה. וּבְמָחָרָ מֵת בָּעֵי עֲשָׂרָה.

אֶלָּא שֶׁבְּדָבָר שֶׁנּוֹגֵעַ אֶל הַנְּשָׁמָה כְּשֶׁמְּפְשָׁטָת מֵחֹמֶר בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן צָרִיךְ בְּמָקוֹם שְׁלֹשָׁה שֶׁל גּוּף עֶשְׂרָה. וא"כ ה"נ אַף דְּנֶדֶר בְּהָקִיץ סַגִּי בִּשְׁלֹשָׁה אֲבָל בְּנֶדֶר בַּחֲלוֹם שֶׁבֵּאַרְנוּ שֶׁהַנְּשָׁמָה קַבָּלָה זֶה עַל עַצְמָהּ בְּעֵי עֲשָׂרָה.

ועוי"ל בָּזֶה וַאֲקַצֵּר]. אֲבָל לפמש"ל י"ל דְּעִיקַּר הַחֲשָׁשׁ שֶׁהוֹרוּ לוֹ שֶׁיֵּשׁ עָלָיו אֵיזֶה גז"ד שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת עָלָיו.

אוֹ לִנְהֹג חוּמְרָא בְּאֵיזֶה פְּרָט שֶׁנָּדַר עָלָיו. וְלָזֶה סַגִּי כְּמוֹ בְּכָל חֲלוֹם רַע שֶׁהוֹרָאָתוֹ עַל גז"ד שֶׁיֵּשׁ עָלָיו.

דְּסַגִּי בַּהֲטָבַת חֲלוֹם. וה"נ סַגִּי בג' שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ נִדְרוֹ וְרַק דְּבַחֲלוֹם דְּעָלְמָא מַפְקִי לָהּ בִּלְשׁוֹן הַטָּבָה.

וְהָכָא בִּלְשׁוֹן הַתָּרָה כָּל אֶחָד לְפִי עִנְיָנוֹ: עכ"פ בנ"ד עֲדַיִן יֵשׁ מָקוֹם שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְהִתְעַנּוֹת בַּחֲנֻכָּה מִצַּד תַּעֲנִית חֲלוֹם וּבֶאֱמֶת הֲרֵי לֹא חָשְׁבוּ זֶה כְּלָל בסי' רפ"ח בַּחֲלוֹמוֹת שֶׁמְּוַתָּר לְהִתְעַנּוֹת עֲלֵיהֶם בְּשַׁבָּת:כה) וְהַנִּרְאֶה דְּבֶאֱמֶת לָא דָּמֵי דְּרַק בַּחֲלוֹם בְּעָלְמָא שֶׁרָאוּ חֲז"ל שֶׁנִּצְטָרֵךְ לְהִתְעַנּוֹת עָלָיו וְהִתִּירוּ לְהִתְעַנּוֹת בְּשַׁבִּילוֹ בַּשַּׁבָּת שָׁרֵי שַׁפִּיר.

אֲבָל בְּחָלַם לוֹ שֶׁיִּתְעַנֶּה. לָא עָדִיף מֵאִלּוּ בָּא לוֹ בְּהָקִיץ מַלְאָךְ אוֹ בַּת קוֹל וא"ל שֶׁיִּתְעַנֶּה בְּיָמִים הָאֲסוּרִים לְהִתְעַנּוֹת.

שֶׁבְּוַודַּאי אָסוּר לְהִתְעַנּוֹת. דְּבִכְגוֹן זֶה נָאֱמַר לֹא בַּשָּׁמַיִם הִיא כִּי א"א לְהַעֲמִיד ע"ז לַעֲבוֹר עַל ד"ת.

וְרַק בְּנָבִיא מֻוְחָזָק כְּאֵלִיָּהוּ שֶׁנִּבּוּאָתוֹ לֹא ע"י מַלְאָךְ רַק מֻוְשְׁפַּעַת מהקב"ה כְּבְיָכוֹל בְּעַצְמוֹ. וג"ז רַק לְמִיגְדַּר מִילְתָא עַיֵּין יְבָמוֹת פ"ט ע"ב וּבְתוֹ' שָׁם.

אֲבָל בלא"ה חוֹשְׁשִׁין יוֹתֵר שֶׁמְּשַׁקֵּר. וְאַף בִּדְרַבָּנָן הַדִּין כֵּן ע' רַמְבַּ"ם פ"ט מה' יסוה"ת הל"ד.

וּבִכְגוֹן זֶה לֹא הִתִּירוּ חֲז"ל לְשָׁמְעַ לְדִבְרֵי חֲלוֹמוֹת לַעֲבוֹר עַל דִּינֵי הַתּוֹרָה כִּי יָבוֹא מִזֶּה מְכְשׁוֹל גָּדוֹל חָלִילָה. וְלָזֶה נלע"ד דְּאַף לְדַעַת הב"ח בסי' רפ"ח דְּבְכָל חֲלוֹמוֹת אִם נַפְשׁוֹ עֲגוּמָה מֻוְתָּר לְהִתְעַנּוֹת בְּשַׁבָּת וכ"כ הט"ז שָׁם וע"ש במג"א.

מ"מ בַּחֲלוֹם זֶה אָסוּר לְהִתְעַנּוֹת דהו"ל כְּשׁוֹמֵעַ לַחֲלוֹמוֹת לַעֲבוֹר עַל ד"ת. וְאַף דְּאָמְרִינַן כָּל חֲלוֹם וְלָא טָוָוֹת בִּבְרָכוֹת נ"ה.

ופירש"י שֶׁחָלַם שֶׁשָּׁרוּי בְּתַעֲנִית. הֲרֵי שֶׁאֵינוֹ חֲלוֹם טוֹב.

זֶה רַק בְּיוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית כפירש"י שָׁם. וְלֹא שֶׁקִּיבֵּל תַּעֲנִית.

וַהֲרֵי בסי' רפ"ח לָא חֲשִׁיב רַק יוה"כ מֵחֲלוֹמוֹת שֶׁמִּתְעַנִּים וְלֹא שְׁאָרֵי תַּעֲנִיתִים. וְגַם הֲרֵי הֶעָרוּךְ מְפָרֵשׁ שָׁם לְהֵיפוּךְ דְּתַעֲנִית אֵין הַחֲלוֹם כְּלוּם ע"ש: כו) לָזֶה נ"ל דְּוַודַּאי אֵין לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ לְהִתְעַנּוֹת בַּחֲנֻכָּה.

וְאַף אִם יָתֵיב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ. כִּי חָלִילָה לִשְׁמְעַ לְדִבְרֵי חֲלוֹמוֹת לַעֲבוֹר עַל דִּין תּוֹרָה וְאַף דְּרַבָּנָן וְאַף עַל אִיסּוּר קַל.

וְרַק מִהְיוֹת טוֹב אָמַרְתִּי לְהַתִּיר בִּשְׁלֹשָׁה כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א וּמִצַּד הֲטָבַת חֲלוֹם כמש"ל. וְאִם לִבּוֹ נוֹקְפוֹ יִתְעַנֶּה יוֹם אֶחָד אַחַר חֲנֻכָּה.

וּבְנֶדֶר בְּעָלְמָא לפמ"ש שֶׁאֵינוֹ רַק סָפֵק וְגַם אֵין לָזֶה סֵמֶךְ גָּדוֹל. ג"כ הַתָּרָתוֹ רַק מִצַּד הַגְּנָּה מֵעוֹנֶשׁ וכמש"ל.

וְרָאִיתִי בט"ז או"ח סי' רפ"ח שֶׁכָּתַב דְּבְהַרְהַר בְּיוֹם א"צ לְהִתְעַנּוֹת בְּשַׁבָּת. ולענ"ד גַּם בַּחֲלוֹם אֲמִיתִי מַרְאִין לוֹ מֵהַרְהוּרֵי לִבּוֹ כִּדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת נ"ה וּבְזוֹהַר פ' וַיֵּשֶׁב וכמש"ל.

ובמג"א שָׁם כָּתַב בְּשֵׁם הכנה"ג שֶׁחֲלוֹם חֲבֵירוֹ לֹא יִתְעַנֶּה בְּשַׁבָּת. וצ"ע דְּאָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת נ"ה דַּחֲלוֹם חֲבֵירוֹ יוֹתֵר אֲמִיתִי מֵחֲלוֹמוֹת שֶׁל עַצְמוֹ ע"ש.

וְאוּלַי כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֶרְאוּ לוֹ בְּעַצְמוֹ. לֹא יוֹעִיל לוֹ הַתַּעֲנִית וְדוֹחֵק הוּא.

וְאֶפְשָׁר דְּעִיקַּר הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁנַּפְשׁוֹ עֲגוּמָה מִצַּד חֲלוֹמוֹ וְהַתַּעֲנִית עוֹנֶג לוֹ כמ"ש הַפּוֹסְקִים שָׁם. וְהָכָא שֶׁלֹּא רָאָה בְּעַצְמוֹ אֵין נַפְשׁוֹ עֲגוּמָה כ"כ וְלָזֶה אָסוּר לְהִתְעַנּוֹת וג"ז דָּחוּק.

וְאֵין ס' כנה"ג ת"י לְיַדַּע טַעְמוֹ בָּזֶה. אַחֲרֵי כּוֹתְבֵי בָּא לְיִדֵּי ס' שו"ת שִׁיבַת צִיּוֹן וְרָאִיתִי בסי' נ"ב שֶׁדִּיבֵּר בְּעִנְיָן זֶה וְכִנְוָנָתִי בְּקֻצָּת דְּבָרִים לְדַעְתּוֹ בס"ד וּמִטִּרְדוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: סִימָן עג לְחוּץ לַמְּדִינָה ע"ד ביהמ"ד שֶׁל שֶׁוְתָּפִין אֲשֶׁר שָׂכְרוּ לָהֶם רַב אֶחָד לְלַמֵּד עִמָּהֶם כַּחֲצִי שָׁעָה בַּבֹּקֶר וּכְשָׁעָה וַחֲצִי בְּעֶרֶב.

וְכָל הַיּוֹם הבהמ"ד סָגוּר כִּי אֵין אִישׁ. וְעַתָּה רוֹצֶה אֶחָד מֵהַשֻּׁתָּפִין לְקַבֵּעַ שָׁם שִׁיעוּר עִם נַעֲרֵי בנ"י בְּיוֹם בְּעֵת שֶׁהַבַּיִת הָיָה סָגוּר עַד כֹּה.

וּמִשִּׁיעוּרֵי הָרַב הַנָּ"ל לֹא יִגְרַע דָּבָר וְלֹא מִמַּשְׁכֻּרְתּוֹ. וְהָרַב הַנָּ"ל מוֹחֶה בְּאָמְרוֹ כִּי זֶה נֶגֶד כְּבוֹדוֹ שֶׁיָּבוֹא אַחַר לְלַמֵּד בבהמ"ד שֶׁהוּא לוֹמֵד בּוֹ עִם אֲחֵרִים.

וְאֵינוֹ יָכוֹל לְמַחֵל עַל כְּבוֹדוֹ בָּזֶה. וְחָפֵץ כְּבוֹדוֹ לָדַעַת דַּעְתִּי בָּזֶה.

וְהִנֵּה אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ מִי הוּא זֶה הָרַב הַלָּז. וְגַם כִּי רָאוּי בְּעִנְיָן זֶה לִשְׁמוֹעַ דִּבְרֵי שְׁנֵי הַצְּדָדִים.

בכ"ז לְמַעַן כְּבוֹדוֹ כִּי רַב הוּא. הִנְנִי לַחוּת דַּעְתִּי בְּמַה שֶׁהֻצַּע לְפָנַי.

וְאִם לְדִבְרֵי הַצַּד הַשֵּׁנִי יְהִי שִׁינּוּי בְּגוּף הַהַצָּעָה. מוּבָן הַדָּבָר כִּי אָז יִשְׁתַּנֶּה גַּם הַדִּין בָּזֶה.

וְדִבְרֵי לֹא יִהְיוּ לְמַעֲשֶׂה בְּזֶה רַק לַהֲלָכָה אִם הָיָה מַעֲשֶׂה כְּעֵין זֶה. וַאֲקַצֵּר בַּאֲמָרִים כִּי טִרְדוֹתַי מְרֻבִּים וְגַם אֲנִי רְפֵה אוֹנִים כָּעֵת.

ד' יְחַזְּקֵנִי לתו"ע ית"ש: הִנֵּה מ"ש בְּשֵׁם הָרַב שֶׁרֹאשׁ יְשִׁיבָה אֵין כְּבוֹדוֹ מָחוּל נִרְאֶה טַעְמוֹ מִשּׁוּם שֶׁמָּצִינוּ בַּשַּׁ"ס בְּתַעֲנִית דַּף כ"א ע"א וב"ב י"ב ע"ב וְהוֹרָיוֹת י"ד ע"א שֶׁנִּקְרָא הַהִתְמַנּוּת לְרֹאשׁ יְשִׁיבָה בְּשֵׁם מְלִיךְ ע"ש.

וּמְבֹאָר מִזֶּה שֶׁדּוֹמֶה לְמֶלֶךְ. אֲבָל בָּאֱמֶת ז"א דְּהָא סָתְמוּ הָרַמְבַּ"ם פֵּ"ה מה' ת"ת וְהטוש"ע סי' רמ"ב סל"ב שֶׁרַב מֻוְבְהָק שֶׁמָּחַל עַל כְּבוֹדוֹ כְּבוֹדוֹ מָחוּל.

וְלֹא חִילְּקוּ כְּלָל בֵּין רֹאשׁ יְשִׁיבָה לִשְׁאָר ת"ח. וְכֵן מוּכָח בַּשַּׁ"ס בְּקִדּוּשִׁין ל"ב ע"ב דְּאָמַר שָׁם הַטַּעַם שֶׁהָרַב יָכוֹל לְמַחֵל מִשּׁוּם דְּתוֹרָה דִּילֵיהּ הוּא.

וּבְזֶה אֵין חִילּוּק בֵּין רַב לְרֹאשׁ יְשִׁיבָה. וְכֵן אִיתָא שָׁם דְּרָבָא מָחַל עַל כְּבוֹדוֹ אַף שֶׁיָּדוּעַ שהי' רֹאשׁ יְשִׁיבָה אַחַר אַבַּיֵי.

וְאַף בִּימֵי אַבַּיֵי הִרְבִּיץ תּוֹרָה כִּדְאִיתָא בב"ב כ"ב ע"א. וְכֵן אִיתָא בְּקִדּוּשִׁין שָׁם שר"ג מָחַל עַל כְּבוֹדוֹ ור"ג הָיָה רֹאשׁ יְשִׁיבָה כִּדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת דַּף כ"ח ע"א שֶׁכָּל הַנְּשִׂיאִים הָיוּ אָז גַּם רָאשֵׁי הַיְשִׁיבָה כִּדְאִיתָא בְּהוֹרָיוֹת י"ג ע"ב.

וּבְקִדּוּשִׁין שָׁם אִיתָא שר' יְהוֹשֻׁעַ הֵבִיא רְאָיָה מֵאַבְרָהָם שֶׁמָּחַל עַל כְּבוֹדוֹ. וְקָשֶׁה לִכְאוֹרָה דְּהָא אַבְרָהָם הָיָה מֶלֶךְ כִּדְאִיתָא במד"ר פ' חַיֵּי שָׂרָה.

וצ"ל דְּלָאו דַּוְקָא מֶלֶךְ רַק הָיָה נָשִׂיא כְּדִכְתִיב נְשִׂיא אֱלֹקִים אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ. וּבֶאֱמֶת קָשֶׁה מַאי מַיְיתֵי מֵאַבְרָהָם דְּהָא שָׁם הָיוּ מַלְאָכִים וְאֵין חַיָּבִים בִּכְבוֹדוֹ.

וצ"ל דמ"מ כֵּיוָן שֶׁנִּדְמוּ לוֹ כַּאֲנָשִׁים הָיָה לָהֶם לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד. וְעוֹד שֶׁאִם אֵין כְּבוֹדוֹ מָחוּל.

אָז הָאֵיסּוּר גַּם עַל הָרַב בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא לִמְחֹל עַל כְּבוֹדוֹ. וְכֵן מוּכָח מֵהָא דְּמַיְיתֵי שָׁם ר"צ רְאָיָה מהקב"ה שֶׁמֵּשִׁיב רוּחוֹת וּמוֹרִיד מָטָר וכו'.

וְקָשֶׁה דְּמָה רְאָיָה הִיא זוֹ דְּמַה לָּנוּ לַעֲשׂוֹת לְזֶה וְכִי יֵשׁ בְּכֹחַ הָאָדָם שֶׁלֹּא לְקַבֵּל טוֹבוֹת שֶׁל הקב"ה. וּכְבָר נֶאֱמַר בַּעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה חַי.

אֲבָל לפמש"ל א"ש שֶׁהָרְאָיָה הִיא שֶׁאֵין אִיסּוּר לִמְחֹל עַל כְּבוֹדוֹ שֶׁהֲרֵי הקב"ה מָחַל עַל כְּבוֹדוֹ: וְלִכְאוֹרָה עֲדַיִן קָשֶׁה דְּהָא הקב"ה מְכֻוָּנָה אֶצְלֵינוּ בְּשֵׁם מֶלֶךְ כַּמְפֹרָשׁ בְּכַמָּה פְּסוּקִים וּמֶלֶךְ אֵין כְּבוֹדוֹ מָחוּל.

כִּדְאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת דַּף י"ז שֶׁאַגְרִיפַּס עָבַר מִלְּפָנֵי הַכַּלָּה וְשִׁבְּחוּהוּ חֲכָמִים וּפָרִיךְ מִכְּלָל דְּשַׁפִּיר עָבַד וְהָא מֶלֶךְ אֵין כְּבוֹדוֹ מָחוּל. מְבֹאָר שֶׁהָאֵיסּוּר עַל הַמֶּלֶךְ שֶׁלֹּא לִמְחֹל עַל כְּבוֹדוֹ.

וְנִרְאֶה לְחַלֵּק דְּהֵיכָא שֶׁהַמְּלוּכָה בָּאָה מִצַּד הַהֶסְכֵּם לְהַמְלִיךְ עֲלֵיהֶם אִישׁ זֶה. אַף כִּי הוּא כְּאַחַד הָאָדָם.

בָּזֶה אָמְרָה תּוֹרָה שׁוֹם תָּשִׂים שֶׁלֹּא יִמְחֹל עַל כְּבוֹדוֹ כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה אֵימָתוֹ עַל הָעָם דְּכֵיוָן שֶׁכְּבוֹד הַמְּלוּכָה נוֹתְנִים לוֹ הָעָם מֵרְצוֹנָם. צָרִיךְ הוּא לְהִזָּהֵר בִּכְבוֹדוֹ.

אֲבָל מִי שֶׁמַּלְכוּתוֹ הִיא עֶצְמִיֶּית מִצַּד שֶׁהוּא מֻוְפָּרָשׁ מִכָּל הָעָם וְנַעֲלֶה מֵהֶם בְּחָכְמָה וּנְבוּאָה. שַׁפִּיר דִּינוֹ כְּמוֹ רַב כֵּיוָן שֶׁמַּלְכוּתוֹ נִצְמַחַת מִצַּד גְּדֻלּוֹ בַּתּוֹרָה.

וְתוֹרָה דִּילֵיהּ הִיא. וּלְזֶה הקב"ה שֶׁמַּלְכוּתוֹ עֶצְמִיֶּית מִצַּד שֶׁבְּיָדוֹ הַכֹּל וְהוּא מָרוֹם וְנָשָׂא עַל כָּל בְּרוּאָיו.

מְמֵילָא הַכֹּל שָׁלוֹ. וְכֵן אִיתָא לְהֶדְיָא בְּקִדּוּשִׁין שָׁם ל"ב ע"א דְּמַיְיתֵי רְאָיָה מהקב"ה דְּרַב כְּבוֹדוֹ מָחוּל.

וּמְשַׁנֵּי שָׁאנֵי הקב"ה דכ"ע דִּילֵיהּ וְתוֹרָה דִּילֵיהּ ע"ש וַהֲיֵינוּ כמ"ש. וּבְזֶה מְיֻשָּׁב מַה שֶּׁקָּשָׁה טוּבָא דְּאִיתָא בַּמְּכִילְתָּא פ' יִתְרוֹ וְהוּבָא בְּרַשִׁ"י שָׁם שֶׁמֹּשֶׁה הָיָה עוֹמֵד וּמְשַׁמֵּשׁ לִפְנֵי חוֹתְנוֹ וְאַהֲרֹן וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְקָשֶׁה הֲרֵי מרע"ה הָיָה מֶלֶךְ כִּדְאִיתָא בִּזְבָחִים דַּף ק"ב ע"א וּבְכַמָּה דֻּכְתֵי וְאֵיךְ מָחַל עַל כְּבוֹדוֹ וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁנַּעֲשָׂה מֶלֶךְ אַחַ"כ. וְכֵן מָצִינוּ במרע"ה שֶׁהָיָה עָנָיו וּמָחַל תָּמִיד עַל כְּבוֹדוֹ.

וְכֵן מָצִינוּ שֶׁהָלַךְ בְּעַצְמוֹ לִקְרוֹא לְדָתָן וַאֲבִירָם. וְכֵן יִקָּשֶׁה עַל מ"ש הָרַמְבַּ"ן פ' בְּהַעֲלוֹתְךָ אֶלְדָּד וּמֵידָד שמרע"ה הֵשִׁיב לִיהוֹשֻׁעַ שֶׁהוּא מוֹחֵל עַל כְּבוֹדוֹ.

וְקָשֶׁה דְּהָא הָוֵי מֶלֶךְ. אֲבָל לפמ"ש א"ש דִּמְלוּכַת מרע"ה לֹא הָיְתָה כְּעֵין שְׁאָר מְלָכִים.

רַק מְלוּכָתוֹ הָיְתָה מִצַּד עַצְמוֹ שֶׁהָיָה אִישׁ הָאֱלֹקִים מֻפְרָשׁ וְנַעֲלֶה מִכָּל הָאָדָם. לְזֹאת יָאְתָה לוֹ הַמְּלוּכָה.

וְזֶהוּ כמ"ש בֵּי מְלָכִים יִמְלֹכוּ. וּלְזֶה שַׁפִּיר הָיָה יָכוֹל לִמְחֹל עַל כְּבוֹדוֹ כִּי תּוֹרָה דִּילֵיהּ הִיא כַּנַ"ל.

וְלָזֶה מְבֹאָר בִּזְבָחִים ק"ב שֶׁלֹּא נָתְנָה הַמְּלוּכָה לְזַרְעוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. וְהַיְינוּ בִּשְׁבִיל שֶׁמַּלְכוּתוֹ הָיְתָה רַק מִצַּד שֶׁנִּבְחַר לְמֶלֶךְ.

וְכֵיוָן שֶׁבָּנָיו לֹא הָיוּ בְּמַעֲלָה גְּדוֹלָה כַּאֲבִיהֶם לֹא הָיוּ רְאוּיִם לִמְלוֹךְ טָרֶם שֶׁנִּבְחֲרוּ מֵהָעָם: עכ"פ שֶׁמַּעְנוּ שֶׁרֹאשׁ יְשִׁיבָה וַדַּאי יָכוֹל לִמְחֹל עַל כְּבוֹדוֹ. וְלֹא ממרע"ה שֶׁלִּימֵּד תּוֹרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל.

ובכ"זמָחַל עַל כְּבוֹדוֹ כמש"ל. וּבְפָרָט לפמש"ל דְּאַף בְּמֶלֶךְ אִם מַלְכוּתוֹ הִיא מִכֹּחַ הַתּוֹרָה יָכוֹל לִמְחֹל עַל כְּבוֹדוֹ דְּתוֹרָה דִּילֵיהּ הִיא.

ועפ"ז נִרְאֶה לְיַיֵּשֵׁב קֻוּשְׁיַת התו' סַנְהֶדְרִין י"ט ע"א דְּאִיתָא שָׁם שֶׁמַּלְכֵי בֵּית דָּוִד דָּנִין וְדָנִין אוֹתָם. וְהִקְשׁוּ התו' דְּהָא אֵין מוֹשִׁיבִין מֶלֶךְ בְּסַנְהֶדְרִין מִשּׁוּם לֹא תַעֲנֶה עַל רַב וְתֵרְצוּ דְּאַיְירֵי בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת.

וְהִקְשׁוּ מֵהָא דָּוִד יָשַׁב לָדוּן אֶת נָבָל וְנִדְחֲקוּ בָּזֶה ע"ש. ולפמש"ל י"ל דְּבֶאֱמֶת כֵּיוָן שֶׁהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב לָדוּן וְנוֹתֵן רְשׁוּת לַעֲנוֹת עַל דְּבָרָיו אוֹ שֶׁנּוֹתֵן רְשׁוּת לַאֲחֵרִים לְהַגִּיד דַּעְתָּם קוֹדֶם לוֹ.

הֲרֵי מָחַל עַל כְּבוֹדוֹ. וצ"ל דְּמֶלֶךְ אֵין כְּבוֹדוֹ מָחוּל.

וְלָזֶה בְּמַלְכֵי בֵּית דָּוִד שֶׁהֵם בְּעַצְמָם הָיוּ דָּנִים מִפְּנֵי שֶׁעִיקַּר מַלְכוּתָם הָיְתָה בְּכֹחַ הַתּוֹרָה כְּמוֹ דהמע"ה שֶׁעָסַק תָּדִיר בַּתּוֹרָה וּבְהוֹרָאָה כִּדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת דַּף ד' ע"א. לְזֶה שַׁפִּיר יָכְלוּ לִמְחֹל עַל כְּבוֹדָם דְּתוֹרָה דִּילֵיהּ הִיא כַּנַ"ל.

משא"כ בְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. אַךְ ז"א דא"כ מַה מַּקְשֶׁה הַשַּׁ"ס שָׁם דַּף כ' מִדָּוִד שֶׁהָלַךְ אַחַר מַטַּת אַבְנֵר.

דְּהָא דָּוִד הָיָה יָכוֹל לִמְחֹל עַל כְּבוֹדוֹ. וְעוֹד יֵשׁ לִדְחוֹת זֶה מִכַּמָּה טְעָמִים.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ: וּלְבַד זֶה פָּשׁוּט שֶׁלְּשׁוֹן מֶלֶךְ דְּאִיתָא בַּשַּׁ"ס גַּבֵּי רֹאשׁ יְשִׁיבָה הִיא רַק בְּגֶדֶר הַשְׁאָלָה עַל פִּי הַכָּתוּב בֵּי מְלָכִים יִמְלֹכוּ. אֲבָל וַדַּאי שֶׁאֵין לוֹ דִּין מֶלֶךְ וְחָלִילָה לוֹמַר כֵּן.

וְעוֹד דְּרַאשׁ יְשִׁיבָה מִיקְרֵי רַק אָז שֶׁהָיְתָה יְשִׁיבָה כּוֹלֶלֶת לְכָל הַמְּדִינָה הַהִיא לְכָל הַחֵפֶץ לִלְמוֹד תּוֹרָה. אֲבָל לֹא מִי שֶׁשִּׁכּוֹר לִלְמוֹד עִם תַּלְמִידִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים.

וַאֲטוּ נֵימָא שֶׁכָּל מְלַמֵּד תִּינוֹקוֹת יְהֵא לוֹ דִּין רֹאשׁ יְשִׁיבָה: וּלְבַד זֶה הָא אָמְרִינַן בְּסַנְהֶדְרִין י"ט ע"ב דִּבְמִצָּוָה שֶׁפִּיר אַף מֶלֶךְ יָכוֹל לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ. וְאַף דְּשָׁם הוּא רַק לְדִבְרֵי ר' יְהוּדָה וְרַבָּנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ.

מ"מ הָא בְּסוֹטָה דַּף מ"א ע"ב אָמְרִינַן לָהּ אַלִּיבָּא דכ"ע. וּכְבָר הִקְשָׁה הַמַּהַרְשָׁ"א בְּסַנְהֶדְרִין י"ט ע"ב מֵהָא דְּסַנְהֶדְרִין אַהָא דְּסוֹטָה.

וְתֵירֵץ דִּבְסוֹטָה אָזֵיל ג"כ לר' יְהוּדָה. וְהִנֵּה לְבַד שֶׁהוּא דּוֹחַק הִנֵּה יִקְשֶׁה מַזֶּה עַל הָרַמְבַּ"ם שֶׁפּוֹסֵק כְּרַבָּנָן דר"י שֶׁלֹּא יַחֲלוֹץ וְגַבֵּי הָא דְּסוֹטָה פָּסַק בפ"ג מה' חֲגִיגָה הל"ד שֶׁיּוֹתֵר טוֹב שֶׁיַּעֲמוֹד בְּעֵת הַקָּהָל וְכִסְתָם מִשְׁנָה שָׁם.

שׁוּב מָצָאתִי שֶׁהִקְשָׁה כֵּן בתו' רעק"א בַּמִּשְׁנָיוֹת בסף"ז דְּסוֹטָה וְנִשְׁאַר בְּקֻשְׁיָא. ובמק"א הֶאֱרַכְתִּי בְּעִנְיָן זֶה וְאֵין לִי פְּנַאי כָּעֵת לְחַפֵּשׂ בְּאַמְתַּחַת כִּתְבֵי בָּזֶה: וְנִרְאֶה לְחַלֵּק דְּקְרִיאָה מְעַוֶּמֶד אֵינוֹ בִּזְיוֹן.

רַק שֶׁהוּא מְכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר כֻּלָּנוּ חַיָּבִים בִּכְבוֹדָהּ. אֲבָל חֲלִיצָה הוּא בִּזָּיוֹן שֶׁרוֹקֶקֶת בְּפָנָיו וכפירש"י שָׁם י"ט ע"ב וְכֵן יִבּוּם שֶׁגְּנַאי הוּא לוֹ שֶׁהוּא יָקִים שֵׁם אָחִיו.

וְגַם כִּי כְּלִי שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הֶדְיוֹט יִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ מֶלֶךְ וע' בִּירוּשַׁלְמִי פ"ב דְּסַנְהֶדְרִין בָּזֶה. וּכְמוֹ דְּמָצִינוּ בְּרַב שֶׁמָּחַל עַל כְּבוֹדוֹ מ"מ דֶּרֶךְ בִּזָּיוֹן אָסוּר כדקיי"ל בי"ד סי' רמ"ב סל"ב וה"ה הָכָא.

וּנְהִי דְּבַוַּדַּאי אַף הת"ח הַיּוֹתֵר גָּדוֹל חַיָּיב בַּחֲלִיצָה וְיִבּוּם. הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁרַק אָנוּ מְצֻוִּים לְכַבְּדוֹ.

אֲבָל לֹא מָצִינוּ שֶׁנִּצְטַוָּה לְסַבֵּב שֶׁיְּהִי מְכֻבָּד וְשֶׁתְּהֵי אִימָתוֹ עַל הַבְּרִיּוֹת. וְרַק בְּדָבָר מְגֻנֶּה לְכָל אָדָם דָּרְשׁוּ חֲז"ל בְּשַׁבָּת קי"ד שֶׁאָסוּר לת"ח מִשּׁוּם מַשְׁנִיאֵי אָהֳבוּ מוֹת.

וְלָזֶה בְּמִצְוַת חֲלִיצָה שֶׁאֵינוֹ מְגֻנֶּה לְכָל אָדָם גַּם הוּא מֻוָּתָר. אֲבָל מֶלֶךְ שֶׁצִּוְּתָה תּוֹרָה בְּפִירוּשׁ שֶׁמְּחֻוָּיב לְהַזְהִיר בְּכָל דָּבָר לִהְיוֹת אִימָתוֹ עֲלֵיהֶם וְצָרִיךְ לִהְיוֹת גָּבוֹהַּ מִכָּל הָעָם.

לְפָנָיו מִיקְרֵי זֶה בִּזָּיוֹן וְזֶה אָסוּר לוֹ. וְאַף דְּבִמְקוֹם מִצְוָה רַשַּׁאי לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ.

בכ"ז הֵיכָא דְּהָוֵי דֶּרֶךְ בִּזָּיוֹן אָסוּר לוֹ לִמְחוֹל. וְהַיְינוּ דְּאִיתָא בַּתּוֹסֶפְתָּא פ"ד דְּסַנְהֶדְרִין וּבִירוּשַׁלְמִי פ"ב דְּסַנְהֶדְרִין שֶׁהֵשִׁיבוּ חֲכָמִים לר' יְהוּדָא נִמְצֵאתָ פּוֹגֵם בִּכְבוֹדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ.

וְקָשֶׁה דְּהָא ר' יְהוּדָה אֵינוֹ מְחַיְּבוֹ לַחֲלוֹץ. וְרַק אָמַר שֶׁזָּכוּר לְטוֹב אִם חָלַץ וא"כ אֵינוֹ פּוֹגֵם בִּכְבוֹדוֹ.

אֲבָל לפמ"ש א"ש בס"ד דְּהַכַּוָּנָה שֶׁזֶּה הָוֵי דָּבָר בִּזָּיוֹן. ובכה"ג אַף בִּדָּבָר מִצְוָה א"י לִמְחוֹל.

אֲבָל בְּהָא דְּסוֹטָה שֶׁאֵינוֹ בִּזָּיוֹן רַק שֶׁמְּכַבֵּד הַתּוֹרָה בְּיוֹתֵר. בָּזֶה גַּם רַבָּנָן דר"י מוֹדוֹ דְּשָׁרֵי וּמִצְוָה לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ: [וְאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ עוֹד לְשׁוֹן הַתּוֹסֶפְתָּא וירוּשַׁלְמִי.

דעי"ז שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁאִם חָלַץ הוּא זָכוּר לַטּוֹב. ממ"נ נִפְגַּם כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ.

שֶׁאִם לֹא יַחֲלוֹץ יְהִי זֶה לוֹ לִפְגָם שֶׁלֹּא רָצָה לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ כְּדֵי לְקַיֵּים הַמִּצְוָה. וְאִם יַחֲלוֹץ יֵשׁ לוֹ בְּזָיוֹן הָרְקִיקָה.

ועפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם פ"ג מה' חֲגִיגָה ה"ד שֶׁכָּתַב שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּהַקְהֵל קוֹרֵא עוֹמֵד וְאִם רָצָה יָשַׁב. וְקָשֶׁה דְּהָא בַּמִּשְׁנָה בְּסוֹטָה דַּף מ' שָׁנִינוּ בְּהֵיפּוּךְ שֶׁקּוֹרֵא יוֹשֵׁב וְאַגְרִיפַּס קָרָא מְעֻמָּד וְשִׁבְּחוּהוּ חֲכָמִים.

אֲבָל לפמ"ש א"ש בס"ד דְּהַשְׁתָּא שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁאִם קָרָא עוֹמֵד הוּא מְשֻׁבָּח. מִמֵּילָא רָאוּי שֶׁיִּקְרָא עוֹמֵד כְּדֵי לַעֲשׂוֹת בְּאוֹפֶן הַמְּשֻׁבָּח.

שֶׁאִם לֹא יִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ בְּדָבָר זֶה יִהְא זֶה בְּעַצְמוֹ פְּגָם עַל שֶׁלֹּא רָצָה לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ בַּמָּקוֹם מִצְוָה. וְהוֹכִיחַ זֶה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָפְתָּא וְהַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהִזְכִּירוּ כמש"ל שֶׁאִם הוּא מְשֻׁבָּח כְּשֶׁיִּמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ.

מִמֵּילָא כְּשֶׁאֵינוֹ מוֹחֵל עַל כְּבוֹדוֹ בְּמָקוֹם מִצְוָה הָוֵי פְּגָם לוֹ. וְזֶה הוּא מְקוֹר דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַנַּ"ל]: וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה אַהָא דְּמֶלֶךְ אֵינוֹ דָּן.

הָא קיי"ל דְּמִצְוָה שָׁאנֵי. וְאַף לפמש"ל דְּהֵיכָא דְּהָוֵי בִּזָּיוֹן אֲפִילּוּ בְּמִצְוָה אֵינוֹ יָכוֹל לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ.

מ"מ תִּיקְשֵׁי לר' יְהוּדָה דס"ל דְּאַף בְּבִזָּיוֹן קַצָּת ג"כ מִצְוָה שָׁאנֵי כמש"ל. וְעוֹד דְּנִרְאֶה שֶׁזֶּה שֶׁיֹּאמְרוּ הַסַּנְהֶדְרִין לִפְעָמִים שֶׁלֹּא כִּדְבָרָיו בְּהוֹכָחָה מִן הַתּוֹרָה.

אֵין זֶה בִּזָּיוֹן כְּלָל וְזֶהוּ כְּבוֹד חֲכָמִים לִישָׁא וְלִיתֵּן בְּמִלְּחַמְתָּהּ שֶׁל תּוֹרָה. וּכְעֵין זֶה כָּתְבוּ התו' בִּשְׁבוּעוֹת ל' ע"ב דְּהַגָּדַת עֵדוּת לָא הָוֵי גְּנַאי כ"כ ע"ש.

וְנִרְאֶה דְּהָא דְּאָמְרִינַן מִצְוָה שָׁאנֵי הוּא רַק בְּמִצְוָה שא"א לַעֲשׂוֹתָהּ ע"י אֲחֵרִים וּכְגוֹן הָא דַּחֲלִיצָה וְיִבּוּם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין אָח אֶלָּא הוּא. אוֹ בִּקְרִיאָה מְעֻמָּד בְּהַקְהֵל שֶׁעִיקַּר מִצְוַת הַקְּרִיאָה אָז בַּמֶּלֶךְ.

אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר ע"י אַחֵר. בְּזֶה בְּוַדַּאי אֵין רָאוּי שֶׁיִּמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה הוּא הַמִּצְוָה הַזֹּאת.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ: עכ"פ שָׁמַעְנוּ דְּבְמָקוֹם מִצְוָה הֵיכִי שֶׁתָּלוּי רַק בְּמֶלֶךְ וְאֵין הַמִּצְוָה בִּזָּיוֹן לוֹ רַק שֶׁאֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ אֲזַי רָאוּי שֶׁיִּמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ. וּמִמֵּילָא בנ"ד מַה שֶּׁיִּלְמֹד אַחֵר בְּאוֹתוֹ בִּיהמ"ד בְּשָׁעָה אַחֶרֶת לִפְנֵי אֲנָשִׁים אֲחֵרִים שֶׁאֵין לוֹמְדִים עִם הָרַב הַקִּבּוּעַ.

אַף אִם נִתְפַּוֵּס שֶׁהוּא נֶגֶד כְּבוֹדוֹ. בכ"ז בִּזָּיוֹן וַדַּאי אֵינוֹ.

וּמִמֵּילָא בְּמָקוֹם מִצְוַת ת"ת רָאוּי וּמִצְוָה עַל הָרַב לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ. וכמש"ל בס"ד.

וּכְבָר אָמְרוּ חַז"ל שֶׁלִּוָּה זָכָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לְיִרַּשׁ כִּסֵּא הַמְּלוּכָה תַּחַת שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לְפִי שֶׁלֹּא הִקְפִּיד עַל כְּבוֹדוֹ בְּמָקוֹם מִצְוָה וּכְמוֹ שֶׁאָמַר וּנְקַלּוֹתִי עוֹד מִזֹּאת וגו'.

וּכְבָר כָּתַבְנוּ שֶׁבַּפְּרָט זֶה יֵשׁ קְצָת חִילּוּק בֵּין מַלְכֵי בֵּית דָּוִד לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. וע' רַמְבַּ"ם סוֹף ה' לוּלָב מ"ש בָּזֶה דְּבָרִים נֶחְמָדִים עַד כַּמָּה א"צ לְהַקְפִּיד עַל כְּבוֹד הַמְדֻמֶּה בְּמָקוֹם מְצְוָה.

וְגַם כְּבָר הוֹכַחְנוּ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם פ"ג מה' חֲגִיגָה שֶׁלְּכַתְּחִלָּה מְחֻיָּב לְמָחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ בְּמָקוֹם מִצְוָה כֵּיוָן שֶׁמָּצִינוּ בַּשַּׁ"ס שֶׁשִּׁבְּחוּהוּ חֲכָמִים ע"ז: וְהִנֵּה כ"ז כָּתַבְנוּ לְדִבְרֵי הָרַב שֶׁלָּהֶם שֶׁתָּפַס בְּפִשְׁיטוּת שֶׁהַלִּימוּד בְּאוֹתוֹ בִּיהמ"ד שֶׁהוּא לוֹמֵד בּוֹ הוּא נֶגֶד כְּבוֹדוֹ.

אֲבָל לְדַעְתִּי אֵין זֶה נֶגֶד כְּבוֹדוֹ כְּלָל וְאַדְרַבָּא יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר. וְאַף שֶׁלְּדַעְתִּי א"צ לָזֶה רְאָיָה.

מ"מ אָבִיא אֵיזֶה רְאָיוֹת לָזֶה דַּהֲרֵי מָצִינוּ בִּירוּשַׁלְמִי פֵּ"ה דְּסֻוָּכָה הֵ"א ובב"ר פצ"ח שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁהָיָה ר' יוֹחָנָן דּוֹרֵשׁ בְּקֵבִיעוּת וּבְאוֹתוֹ צִיבּוּר. הָיָה דּוֹרֵשׁ שָׁם מִקּוֹדֶם ר' לֵוִי.

ופי' הפ"מ שָׁם תָּמוּהַּ כמ"ש הש"ק שָׁם. וְאַף שֶׁפִּירְשׁוּ שָׁם הק"ע ובמת"כ שֶׁהָיָה זֶה מִפְּנֵי כְּבוֹד הַצִּיבּוּר שֶׁלֹּא יָשְׁבוּ בָּטֵל עַד שֶׁיָּבוֹא ר' יוֹחָנָן.

מ"מ מָצִינוּ שֶׁאֵין זֶה נֶגֶד כְּבוֹדוֹ. וְגַם בנ"ד וַדַּאי אִם לֹא יִלְמְדוּ עִם הַבַּחוּרִים יֵלְכוּ בְּטֵל.

וא"ל דבנ"ד אֶפְשָׁר לִלְמוֹד עִמָּם במק"א. משא"כ בְּהַהִ דִּירוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל.

ז"א דְּוַדַּאי קָשֶׁה לְהַשִּׂיג מָקוֹם לְלִימּוּד עִם בַּחוּרִים וּבִפְרָט בַּכְּרַכִּים הַגְּדוֹלִים. וְגַם צָרִיךְ הוֹצָאָה מְרֻבָּה.

וְאוּלַי ע"י הַהוֹצָאָה יְוגְרַם שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לָשֵׂאת בְּמַשָּׂא הַהוֹצָאָה וְיִתְבַּטֵּל הַדָּבָר ח"ו. וּמִי הוּא הַגֶּבֶר יָרֵא ד' אֲשֶׁר יַחְפֹּץ לִהְיוֹת לוֹ חֵלֶק בְּמַעֲמִידֵי וּמְבַטְּלֵי בהמ"ד ע' שַׁבָּת קי"ח ע"ב.

וּכְעֵין זֶה מָצִינוּ בְּעֵירוּבִין נ"ד ע"ב שֶׁאַהֲרֹן וּזְקֵנִים שָׁנוּ פִּרְקָן לְיִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה לָהֶם מרע"ה. אַדְּ שָׁם י"ל שֶׁכֵּיָן שֶׁשָּׁנוּ לָהֶם אוֹתוֹ פֶּרֶק מַמָּשׁ שֶׁלָּמַד מִקּוֹדֶם עִמָּם מֹשֶׁה וְכִדְאִיתָא הָתָם אֵין זֶה נֶגֶד כְּבוֹדוֹ.

אָכֵן מִירוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל יֵשׁ רְאָיָה לָזֶה. וְעוֹד יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיוֹת לָזֶה.

אֲבָל א"צ כִּי הוּא פָּשׁוּט:וְאַף שֶׁנִּרְאֶה שֶׁצָּרִיךְ לָזֶה רְשׁוּת הָרַב הַקִּבּוּעַ שֶׁלָּהֶם. כִּי אוּלַי יִמְצָא אֵיזֶה מִגְרַעַת בְּהַמְלַמֵּד אוֹ בְּאֵיזֶה תַּלְמִידִים.

וכ"כ הק"ע בַּיְרוּשַׁלְמִי שר"י נָתַן רְשׁוּת לִדְרוֹשׁ שָׁם קוֹדֶם שֶׁיָּבוֹא הוּא. אֲבָל אֵין מָקוֹם בְּרַאֹשׁ לוֹמַר שֶׁהָרַב יִמְחֶה בָּזֶה.

ומכ"ש לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ בָּזֶה. זֶה מֻוָּקְצֶה מִן הַדַּעַת.

וְאַדְרַבָּא יָדוּעַ כַּמָּה הֶחֱמִירוּ חֲזַ"ל בְּמַעֲכִב אֶת הָרַבִּים מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה. ע' יְרוּשַׁלְמִי פ"ג דמו"ק הֵ"א וּבְבָרָכוֹת י"ט וּבָרַמְבַּ"ם פ"ו מה' ת"ת הי"ב ובמג"א ס"ס קנ"ד ומכ"ש בְּבִיטּוּל תּוֹרָה.

וְרָאוּי שֶׁהָרַב יִתֵּן רְשׁוּת לִלְמוֹד שָׁם לְמַעַן הַגְדִּיל תּוֹרָה וּבִפְרָט בְּמָקוֹמָם אֲשֶׁר הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה הֵמָּה כַּעֲנָבִים בַּמִּדְבָּר. וְרָאוּי לְכָל יָרֵא ד' לְחַזְּקָם.

וְגַם רְשׁוּת הָרַב נִרְאֶה שא"צ רַק אִם רוֹצֶה לִלְמֹד עִם אוֹתוֹ הַצִּיבּוּר שֶׁהוּא לָמַד עִמָּהֶם וּכְהָא דר"י שֶׁהִזְכִּירָנוּ. אֲבָל בנ"ד שֶׁרוֹצֶה לִלְמֹד עִם בַּחוּרִים.

וּמַשְׁמַע שֶׁהַבַּחוּרִים אֵינָם לוֹמְדִים אֶצֶל הָרַב הַנַּ"ל. נִרְאֶה פָּשׁוּט שא"צ לִיטּוֹל רְשׁוּת מִמֶּנּוּ כְּלָל עַל זֶה.

וְכֵן נָהֲגוּ בְּמִדִינָתֵינוּ שֶׁקּוֹבְעִים שִׁיעוּרִים שׁוֹנִים בְּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וְאֵין עוֹלֶה עַל הָרַעְיוֹן כְּלָל שֶׁהָרַב יִמְחֶה בָּזֶה ח"ו. וְאַדְרַבָּא עוֹד יַחֲזִיק בְּיָדָם וְיֶאֱשַׁר כֹּחָם.

וְרַק כְּשֶׁמּוֹצֵא מִגְרַעַת בַּמַּלְמֶד אוֹ בְּדֶרֶךְ הַלִּימּוּד אָז עָלָיו לְגַלּוֹת אׇזְנוֹ הָעוֹסְקִים בָּזֶה לְמַעַן יְתַקְּנוּ הַדָּבָר בְּאׇפְנָן נָאוֹת: סִימָן עַד ע"ד אֲשֶׁר בִּיקֵּשׁ לָדַעַת דַּעְתִּי בְּהָא דקיי"ל בַּיו"ד סי' רמ"ב סט"ז שֶׁהַשּׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹם רַבּוֹ צָרִיךְ לוֹמַר שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי.

אִם זֶה דַּוְוקָא בְּרַבּוֹ מֻוְבָהָק אוֹ אַף שֶׁאֵינוֹ מֻוְבָהָק. וּכְבוֹדוֹ רוֹצֶה לָדוּן אֲשֶׁר אַף לְרַב דְּמָתָא צָרִיךְ ג"כ לִשְׁאוֹל בְּלָשׁוֹן זֶה כֵּינָן שֶׁקִּבְּלוּהוּ לְרַב לִבְנֵי עִירָם.

וְיֵשׁ מִי שֶׁמִּתְרִיס כְּנֶגְדּוֹ בָּזֶה. הִנֵּה מִטִּרְדוֹתַי וְגַם מֵחֲלִישׁוּת כֹּחִי כָּעֵת קָשֶׁה עָלַי לַהֲשִׁיבוֹ.

אַךְ בַּאֲשֶׁר נָהֶנֵיתִי מֵאֲשֶׁר עוֹד יִמְצְאוּ מַכְּבְּדֵי התוה"ק וְלוֹמְדֶיהָ וּלְדַקְדֵּק בִּפְרָטֵי דִינֵי כְּבוֹדָם. אֲשֶׁר בעוה"ר רוֹב בנ"א אֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל עַד כַּמָּה מְחֻיָּבִים בִּכְבוֹד ת"ח.

וְהַלְוַאי שֶׁלֹּא יָבוֹז אוֹתָם. לְזֹאת לָקַחְתִּי לִי עֵת לַהֲשִׁיבוֹ בְּקִצָּרָה: א) הִנֵּה בַּבְּרָכוֹת כ"ז ע"ב אִיתָא הַנּוֹתֵן שָׁלוֹם לְרַבּוֹ וְהַמַּחֲזִיר שָׁלוֹם לְרַבּוֹ גּוֹרֵם לַשְּׁכִינָה שֶׁתִּסְתַּלֵּק מִיִּשְׂרָאֵל.

ופירש"י שֶׁנָּתַן שָׁלוֹם לְרַבּוֹ כִּשְׁאַר כָּל אָדָם וְלֹא אָמַר שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁהֶחֱזִקָּה לוֹ מֵהָא דְּאָמְרִינַן בב"ק דַּף ע"ג כְּדֵי שְׁאִילַת שָׁלוֹם לְרַב.

וכ"כ התו' בד"ה וְהַנּוֹתֵן. וְכָתְבוּ עוֹד התו' שָׁם א"נ הַהוּא לְכַתְּחִילָּה קָאָמַר וּבְתַלְמִיד חָבֵר דְּשָׁרֵי כְּכָל הָנֵי דִּלְקַמָּן עכ"ל.

וְלִכְאוֹרָה מוּכָח מִזֶּה דְּדַוְוקָא לְרַב מֻוְבָהָק צָרִיךְ לִשְׁאוֹל בְּלָשׁוֹן זֶה דאלת"ה הו"ל לְתָרֵץ בְּפִשּׁוּטוֹ דבב"ק אַיְירֵי בְּרַב שֶׁאֵינוֹ מֻוְבָהָק. וְהָכָא אַיְירֵי בְּרַב מֻוְבָהָק.

וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ וְתַלְמִידֵי רַבֵּינוּ יוֹנָה שֶׁהֵבִיאוּ שָׁם מֵהַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁאֵין לִשְׁאוֹל כְּלָל בִּשְׁלוֹם רַבּוֹ מֵהָא דר"א לֹא רָצָה לִשְׁאוֹל בִּשְׁלוֹם ר' יוֹחָנָן. וְכֵן הֵבִיאוּ זֶה שְׁאָר פּוֹסְקִים וְקָשֶׁה דִּילְמָא זֶה דַּוְוקָא בְּרַב מֻוְבָהָק.

וע"כ צ"ל דִּפְשִׁיטָא לְהוּ שֶׁלְּרַב מֻוְבָהָק א"צ לִשְׁאוֹל בְּלָשׁוֹן זֶה. וכ"נ לְהֶדְיָא בש"ע סי' רמ"ב ס"ל שֶׁכָּתַב שֶׁכָּל הַדְּבָרִים שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁצָּרִיךְ לְכַבֵּד בָּהֶם אֶת רַבּוֹ.

זֶהוּ רַק בְּרַבּוֹ מֻוְבָהָק שֶׁרֹוב חָכְמָתוֹ מִמֶּנּוּ. וְזֶה קָאֵי גַּם עַל הָא דִּשְׁאִילַת שָׁלוֹם דְּבִסְעִיף ט"ז: ב) אָכֵן מִתֵּירוּץ הַשֵּׁנִי שֶׁבַּתּוֹ' בִּבְרָכוֹת שָׁם שֶׁכָּתְבוּ דְּגַם תַּלְמִיד חָבֵר צָרִיךְ לוֹמַר שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי.

מְבֹאָר לְהֶדְיָא דְּאַף לְרַב שֶׁאֵינוֹ מֻוְבָהָק. דְּהָא תַּלְמִיד חָבֵר פירש"י בְּעֵירוּבִין דַּף ס"ג ע"א דְּהַיְינוּ שֶׁלָּמַד מִמֶּנּוּ רַק דָּבָר אֶחָד.

וכ"כ הָרַמְבַּ"ם פֵּ"ה מה' ת"ת דְּתַלְמִיד חָבֵר הַיְינוּ שְׁאֵין רֹוב חָכְמָתוֹ מְמֻנּוּ. וּמִמֵּילָא מוּכָח דְּאַף לפירש"י שֶׁהֶבִיאוּ התו' שָׁם מִקּוֹדֶם ג"כ הַדִּין כֵּן.

דְּלָא מִסְתַּבֵּר לוֹמַר שֶׁשְּׁנֵי הַתֵּירוּצִים שֶׁבַּתו' יַחֲלוֹקוּ לְעִנְיַן דִּינָא. וְרַק דְּלָא מִסְתַּבֵּר לְרַשֵּׁ"י וש"פ לְאוֹקֵמֵי הַשַּׁ"ס בְּתַלְמִיד חָבֵר.

דְּכֵיוָן דְּנָקֵיט סְתָם תַּלְמִיד לְרַב מַשְׁמַע אַף בְּרַב מֻובְהָק. לָזֶה פֵּירְשׁוּ הָא דִּבְרָכוֹת שְׁנוֹתֵן שָׁלוֹם כִּשְׁאַר כָּל אָדָם.

אֲבָל בְּגוּף הַדִּין אֶפְשָׁר דְּמוֹדוֹ שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁאוֹל בְּלָשׁוֹן זֶה אַף לְרַב שֶׁאֵינוֹ מֻובְהָק. וכ"נ בְּתִפְאֶרֶת שְׁמוּאֵל עַל הָרֹא"שׁ בפ"ב דִּבְרָכוֹת אוֹת ז שֶׁכָּתַב שהג' ר' שַׁכְנָא הִגִּיהַ בְּשַׁ"ס דַּף י"ד וּפָגַע בּוֹ רַבּוֹ שֶׁאֵינוֹ מֻובְהָק.

מַשְׁמַע שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁלְּרַבּוֹ מֻובְהָק אֵין לִשְׁאוֹל בִּשְׁלוֹמוֹ כְּלָל. וְרַק לְרַב שֶׁאֵינוֹ מֻובְהָק שׁוֹאֲלִין בְּלָשׁוֹן שָׁלוֹם עָלֶיךָ כִּדְאִיתָא בב"ק דַּף ע"ג.

וְיֵשׁ לִדְחוֹת: ג) אָכֵן בְּפֵירוּשׁ הָא דְּתַלְמִיד חָבֵר הַרְבֵּה פּוֹסְקִים מְפָרְשִׁים שֶׁמְּקוֹדָם הָיָה רַבּוֹ מֻובְהָק וְאַחַ"כ נִתְחַכֵּם הַתַּלְמִיד וְנַעֲשָׂה כַּחֲבֵירוֹ. וכ"כ הָרַשְׁבָּ"ם ב"ב קנ"ח ע"ב וכ"כ המהרי"ק שׁוֹרֶשׁ קע"א וְהָרִיבָ"שׁ סי' רע"א לְפָרֵשׁ כֵּן.

וְנִרְאֶה לְהוֹכִיחַ קְצָת שֶׁגַּם התו' מְפָרְשִׁים כֵּן. דְּהִנֵּה התו' כָּתְבוּ בְּעֵירוּבִין ס"ג ע"ב דְּרַב חִסְדָּא הָיָה תַּלְמִיד חָבֵר שֶׁל ר"ה.

ובב"מ דַּף ל"ג ע"א אִיתָא דר"ח בָּעֵי מר"ה תַּלְמִיד וְרַבּוֹ צָרִיךְ לוֹ מַהוּ. א"ל אֲנָא ל"צ לָךְ אַתְּ צְרִיכַתְּ לִי.

ופירש"י שֶׁשָּׁמַע שְׁמוּעוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מִפִּי אֲחֵרִים. וְשָׁם קָאֵי עַל תַּלְמִיד שֶׁל רַב מֻובְהָק ע"ש.

וא"כ מַשְׁמַע דר"ח לָמַד רֹוב חָכְמָתוֹ מר"ה. רַק אַחַ"כ שָׁמַע שְׁמוּעוֹת גַּם מִפִּי אֲחֵרִים.

וְקָשֶׁה עַל התו' דְּעֵירוּבִין שֶׁכָּתְבוּ שֶׁהָיָה תל"ח שֶׁל ר"ה. וע"כ צ"ל דִּמְפָרְשִׁי כְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"ם וש"פ הַנָּ"ל דתל"ח הַיְינוּ שאח"כ נִתְחַכֵּם וְנַעֲשָׂה חֲבֵירוֹ.

וא"כ י"ל דמש"ה כָּתְבוּ שתל"ח צָרִיךְ לִשְׁאוֹל בִּשְׁלוֹם רַבּוֹ בְּלָשׁוֹן שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי. כֵּיוָן שעכ"פ הוּא רַבּוֹ מֻובְהָק.

אֲבָל לְרַב שֶׁאֵינוֹ מֻובְהָק שַׁפִּיר א"צ לִשְׁאוֹל בְּלָשׁוֹן זֶה. וכ"נ לְהֶדְיָא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בְּפֵ"ה מה' ת"ת שֶׁכָּתַב שֶׁכָּל דִּינִים הַלָּלוּ הֵם רַק בְּרַב שֶׁלָּמַד רֹוב חָכְמָתוֹ הֵימֶנּוּ.

וְשָׁם בהל"ה כָּתַב שֶׁלְּרַב צָרִיךְ לִשְׁאוֹל בִּלְשׁוֹן שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי. הֲרֵי מְפֹרָשׁ שֶׁלְּרַב שֶׁאֵינוֹ מֻובְהָק א"צ לִשְׁאוֹל בְּלָשׁוֹן זֶה.

וְכֵן הֲוָעְתְּקוּ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בש"ע סי' רמ"ב. וכ"נ בְּסֶבָרָא דְּהָא אָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת כ"ז שְׁתַּלְמִיד חָבֵר א"צ לִקְרוֹתוֹ רַבִּי דִּלְהָכִי אָמַר ר' יִרְמְיָה בַּר אַבָּא לְרַב מִי בַּדֶּלֶת וְלָא מִי בְּדֵיל מַר ע"ש.

וְכֵן בב"ב דַּף קנ"ח ע"ב דִּלְהָכִי אָמַר בֶּן עַזַּאי לר"ע שֶׁבָּאתָ לְחַלֵּק אֶת הַשָּׁוִין וְלֹא אָמַר שֶׁבָּא רַבִּי ע"ש. הֲרֵי שא"צ לִקְרוֹתוֹ רַבִּי אַף בְּפָנָיו.

וא"כ ה"ה בִּנְתִינַת שָׁלוֹם א"צ לוֹמַר לוֹ שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי: ד) וְכֵן מֻכְרָח לְשִׁיטַת רַשְׁ"י וְרַמְבַּ"ם וש"פ הָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתָם שֶׁמְּפָרְשִׁים הָא דְּאִיתָא בַּבְּרָכוֹת כ"ז שֶׁאֵין לִיתֵּן שָׁלוֹם לְרַבּוֹ. הַיְינוּ כְּדֶרֶךְ כָּל אָדָם.

אֲבָל לוֹמַר שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי מֻוָּתָּר כִּדְאִיתָא בב"ק ע"ג. וְהַהִיא בָּרַיְיתָא דִּבְרָכוֹת דְּקָתָנֵי שָׁם בַּבָּרַיְיתָא ג"כ הַמִּתְפַּלֵּל אֲחוֹרֵי רַבּוֹ מוּקִי לָהּ הַשַּׁ"ס דַּוְוקָא בְּרַבּוֹ מֻובְהָק אֲבָל תַּלְמִיד חָבֵר מֻוָּתָּר ע"ש כ"ז ע"ב.

וא"כ מוּכָח דְּכָל הָנָּהוּ דְּקָתָנֵי שָׁם בְּבָרַיְיתָא אַיְירֵי דַּוְוקָא בְּרַב מֻובְהָק שֶׁלָּמַד מִמֶּנּוּ רֹוב חָכְמָתוֹ. אַף לפ"ז קָשֶׁה דְּהָא קָתָנֵי שָׁם ג"כ הָאוֹמֵר דָּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ.

וּפֵירְשׁוּ הָרֹא"שׁ וְרַבֵּינוּ יוֹנָה שָׁם שֶׁאוֹמְרוֹ בְּשֵׁם רַבּוֹ. וְזֶה נִדְאִי שַׁיָּיךְ גַּם בְּרַב שְׁאֵינוֹ מֻובְהָק.

וא"כ מָצִינוּ דְּהַבָּרַיְיתָא אַיְירֵי גַּם בְּרַב שְׁאֵינוֹ מֻובְהָק. וּלְפִי פֵּירוּשׁ הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה בַּפֵּ"ה מה' ת"ת שֶׁאִם אוֹמֵר סְתָם יָדוּעַ שֶׁהוּא מֵרַבּוֹ.

שַׁפִּיר אַיְירֵי רַק בְּרַבּוֹ מֻובְהָק. אָכֵן לְפֵירוּשׁ הָרֹא"שׁ וור"י הַנַּ"ל קָשֶׁה כַּנַ"ל.

אַף ז"א דְּלִכְאוֹרָה אָסוּר זֶה גַּם בְּכָל אָדָם לְשַׁקֵּר וְלוֹמַר בִּשְׁמוֹ דָּבָר שֶׁלֹּא אָמְרוּ. וצ"ל מִשּׁוּם דְּמָצִינוּ בִּפְסָחִים קי"ב שֶׁאָמַר ר"ע לָרַשְׁבַּ"י כְּשֶׁבִּקֵּשְׁתָּ לִיחָנֵק הִתָּלֵה בְּאִילָן גָּדוֹל.

ופירש"י שָׁם שֶׁאִם רוֹצֶה שֶׁיִּתְקַבְּלוּ דְּבָרָיו יֹאמְרֵם בְּשֵׁם אָדָם גָּדוֹל. הֲרֵי שֶׁמֻּוָּתָּר לַעֲשׂוֹת כֵּן.

וְכֵן אִיתָא בְּגִיטִּין דַּף כ' ע"א וְדַף ע"ז ע"א דְּרָשָׁה מִשְׁמִיהּ דְּרַבִּי וְאַחַ"כ מִשְׁמִיהּ דְּרַבִּים כִּי הֵיכִי דְּלִיקַבְּלוּ מִינֵּיהּ ע"ש בְּרַשְׁ"י ותו'. וּלְזֶה קָאָמַר הָכָא שֶׁלּוֹמַר בְּשֵׁם רַבּוֹ דָּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִמֶּנּוּ אָסוּר.

אַף שֶׁמֻּוָּתָּר לְאָמְרוֹ בְּשֵׁם אַחֵר כִּי הֵיכִי דְּלִקַבְּלוּהוּ מִינֵּיהּ. וּמִמֵּילָא שַׁפִּיר י"ל דְּאַף בְּשֵׁם רַבּוֹ שְׁאֵינוֹ מֻובְהָק מֻוָּתָּר לוֹמַר דָּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִמֶּנּוּ כְּדֵי שֶׁיְּקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ: ה) אָכֵן נלע"ד לְחַדֵּשׁ בְּעִנְיָן זֶה שֶׁכָּל הַחִילּוּקִים שֶׁבֵּין רַב מֻובְהָק לְאֵינוֹ מֻובְהָק הוּא רַק אַחַ"כ כְּשֶׁאֵינוֹ לוֹמֵד עוֹד לִפְנֵי הָרַב הַהוּא.

בָּזֶה אָנוּ דָּנִין אִם לָמַד מִמֶּנּוּ רֹוב חָכְמָתוֹ אוֹ לֹא. וְכֵן בְּתַלְמִיד חָבֵר לְפֵירוּשׁ הָרַשְׁבָּ"ם ומהרי"ק וְרִיבָ"שׁ שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

ג"כאָמְרִין שֶׁאִם נִתְחַכֵּם אַחַ"כ וְנַעֲשָׂה חָכָם קָרוֹב לְרַבּוֹ שׁוּב א"צ לִנָּהוֹג בּוֹ כָּבוֹד כְּרַב מֻובְהָק. אֲבָל בְּשָׁעָה שֶׁעוֹדֶנּוּ לוֹמֵד לִפְנֵי רַבּוֹ צָרִיךְ לִנָּהוֹג בּוֹ כָּבוֹד כְּרַב מֻובְהָק.

וּבְוַדַּאי צָרִיךְ לְקָרְאוֹ בְּלָשׁוֹן רַבִּי וְלֹא בְּלָשׁוֹן נוֹכֵחַ כִּמְדַבֵּר עִם אֶחָד הָאָדָם. דְּהָא בְּשָׁעָה זוֹ הֲרֵי הוּא רַבּוֹ עכ"פ.

וְגַם דְּהָא אָפְשָׁר שֶׁיִּלְמֹוד אֶצְלוֹ הַרְבֵּה עַד שֶׁיִּהְיֶה רֹוב חָכְמָתוֹ מֵרַב זֶה. כִּי לְחָכְמָה אֵין שִׁיעוּר וַאֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּה כְּתִיב.

וְכֵן מָצִינוּ דְּרָבִינָא קָרֵי לְרַב אַשִׁי מַר בְּעֵירוּבִין ס"ג ע"א אַף דְּהָוֵי תַּלְמִיד חָבֵר כִּדְאִיתָא הָתָם. וַהֲרֵי אָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת כ"ז ע"ב שא"צ לוֹמַר לוֹ מַר וכ"כ התו' בַּעֲרָכִין ה' ע"א ד"ה וְהָא שְׁאֵין דֶּרֶךְ לוֹמַר לַחֲבֵירוֹ מַר.

וע"כ צ"ל דְּהָכָא אַיְירֵי שֶׁהָיָה זֶה בָּעֵת שֶׁלָּמַד לְפָנָיו לְפִי שֶׁרַב אַשִׁי הָיָה מַנְהִיג הַיְשִׁיבָה אָז כַּיָּדוּעַ. וּמִמֵּילָא שָׁצָרִיךְ לִשְׁאוֹל בִּלְשׁוֹן שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי וכמש"ל דִּבְמָקוֹם שֶׁקּוֹרְאוֹ רַבִּי צָרִיךְ לִשְׁאוֹל בִּשְׁלוֹמוֹ ג"כ בִּלְשׁוֹן זֶה.

אַף י"ל שֶׁכֵּינָן שֶׁהָיָה ר"א אָז רֹאשׁ יְשִׁיבָה וּמַנְהִיג הַדּוֹר הֻזְקַרְךְ לִקְרָאוֹ מַר אַף שֶׁהָיָה תַּלְמִיד חָבֵר. וְהִנֵּה מָצִינוּ במ"ק ט"ז ע"ב שֶׁרַבִּי קָרָא לר' חַיָּיא מַר אַף שֶׁהָיָה תַּלְמִידוֹ.

וְאַף לפמ"ש התו' בְּנִדָּה ד' ע"ב ד"ה מַאי לָאו שְׁלִשַׁת זְקֵנוּתוֹ הָיָה חֲבֵירוֹ שֶׁל רַבִּי. מ"מ הֲרֵי מָצִינוּ שֶׁקָּרָא לַחֲבֵירוֹ מַר.

וְאוּלַי מִפְּנֵי שֶׁרָצָה לְפַיְּסוֹ קָרָאוֹ מַר וּכְעֵין סְבָרָא שֶׁכָּתְבוּ התו' בַּעֲרָכִין שָׁם ע"ש. וּבֶאֱמֶת יֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה כַּמָּה סְתִירוֹת ע' פְּסָחִים שֶׁאָמַר ר"י לִבְרִיהּ מַר.

וע' עֵירוּבִין מ"ד ע"ב שֶׁאָמַר אַבָּיֵי לְרַבָּה וְאַתְּ לָא תִּסְבְּרָא. אַף שֶׁהָיָה רַבּוֹ מֻבְהָק בָּזֶה ואכמ"ל.

וכ"נ בָּרוּר דְּוַדַּאי לֹא מִסְתַּבֵּר שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁלּוֹמֵד אֶצְלוֹ לֹא יִקָּרֶאנּוּ רַבִּי. וְכֵן מָצִינוּ בְּסַנְהֶדְרִין ק"ו ע"ב שֶׁבַּתְּחִילָּה קָרָא דהמע"ה לַאֲחִיתֹפֶל רַבּוֹ וְאַחַ"כ קָרָאוֹ חֲבֵירוֹ וְאַחַ"כ תַּלְמִידוֹ.

וְאִיתָא בפ"ו דְּאָבוֹת שֶׁקָּרָא רַבּוֹ בִּשְׁבִיל דָּבָר אֶחָד שֶׁלָּמַד מִמֶּנּוּ. וְקָשֶׁה דא"כ אֵיךְ קָרָאוֹ אַחַ"כ חֲבֵירוֹ וְתַלְמִידוֹ.

וצ"ל דִּבְעֵת שֶׁלָּמַד מִמֶּנּוּ קָרָאוֹ רַבּוֹ וְאַחַ"כ קָרָאוּ חֲבֵירוֹ. לְפִי שֶׁהָיָה בֶּאֱמֶת חֲבֵירוֹ אוֹ תַּלְמִיד חָבֵר.

וְאַחַ"כ כְּשֶׁנִּתְחַכֵּם דהמע"ה וְלָמַד אֲחִיתֹפֶל מִמֶּנּוּ נַעֲשָׂה תַּלְמִידוֹ. וְכֵן אָמְרִינַן בִּנְדָּה י"ד ע"ב שֶׁבַּתְּחִילָּה הָיָה רַבִּי כָּפוּף לִפְנֵי ר' יוֹסִי.

וְאַחַ"כ כְּשֶׁנִּתְחַכֵּם רַבִּי אִלּוּ הָיָה ר"י קַיָּים הָיָה כָּפוּף לִפְנֵי רַבּוֹ וע"ש בתו' וּבְתוֹ' שַׁבָּת דַּף נ"א: ו) וכ"נ לְהוֹכִיחַ מֵהָא דְּאִיתָא בְּפְסָחִים דַּף ק"ח ע"א אָמַר אַבָּיֵי כִּי הֲוִינַן בֵּי רַבָּה הָוֵי זְגִינַן אַבִּירְכֵי דַּהֲדֵי כִּי אָתֵינַן לְבֵי רַב יוֹסֵף אָמַר לָא צְרִיכְיתוּ מוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמַיִם מַשְׁמַע מִזֶּה שֶׁהָיָה נוֹהֵג כָּבוֹד בְּרַב יוֹסֵף כְּמוֹ בְּרַבּוֹ.

וְרַב יוֹסֵף לֹא הָיָה רַבּוֹ מֻבְהָק כַּיָּדוּעַ שֶׁרַבָּה הָיָה רַבּוֹ מֻבְהָק. וכ"כ הַסֵּדֶר הַדּוֹרוֹת בח"ב אוֹת אֶלֶף שֶׁהָיָה תַּלְמִיד חָבֵר שֶׁל רַב יוֹסֵף וְהוֹכִיחַ מִדְּאָמַר לר"י בְּכַמָּה דֻּכְתֵּי אַתְּ אָמַרְתָּ לָן.

וְלָא אָמַר מַר אָמְרָה לָן. וּכְעֵין הוֹכָחַת הַשַּׁ"ס בִּבְרָכוֹת כ"ז ע"ב.

וע"כ צ"ל כמש"ל שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁלּוֹמֵד לְפָנָיו צָרִיךְ לִנְהוֹג בּוֹ כָּבוֹד אַף שֶׁאֵינוֹ רַבּוֹ מֻבְהָק. וְאַף דבלא"ה כָּתְבוּ הָרֹא"שׁ וּמָרְדְּכַי וכ"ה בטוש"ע סי' תע"ב דְּאַף אֵצֶל רַב שֶׁאֵינוֹ מֻבְהָק א"צ לְהָסֵב.

מ"מ הֲרֵי הוֹכִיחוּ זֶה מִדְּמַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס שָׁם מֵהָא דְּקָתָנֵי שְׁתַּלְמִיד אֵצֶל רַבּוֹ צָרִיךְ לְהָסֵב. וּדְחִיק לְאוֹקְמָא בִּשְׁנוֹלְיָא דְּנַגָּרֵי.

וְקָשֶׁה דהו"ל לְאוֹקְמָא בְּרַב שְׁאֵינוֹ מֻוְבְּהָק. וְהוֹכִיחוּ מִזֶּה שֶׁאַף בְּאֵינוּ מֻוְבְּהָק א"צ לְהָסֵב.

וְקָשֶׁה דהו"ל לְהוֹכִיחַ מֵהָא דְּאַבַּיֵי שֶׁפִּטְרוֹ רַב יוֹסֵף מִלְּהָסֵב אַף שֶׁהָיָה רַב שְׁאֵינוֹ מֻוְבְּהָק. וְזֶה נִזְכַּר בַּשַּׁ"ס שָׁם קוֹדֶם הָא דִּשְׁנוֹלְיָא דְּנַגָּרֵי.

וְגַם דְּשָׁם יֵשׁ לִדְחוֹת שֶׁדָּחוּק לְהַשַּׁ"ס לְאוֹקְמֵי לִסְתָם לְשׁוֹן תַּלְמִיד אֵצֶל הָרַב בְּרַב שְׁאֵינוֹ מֻוְבְּהָק דַּוְוקָא וכמש"ל דְּלְהָכִי לָא אוֹקְמָא לְהָא דב"ק דַּף ע"ג בְּרַב שא"מ. וּמָצָאתִי בב"ח סי' תע"ב שֶׁדָּחָה כֵּן בֶּאֱמֶת רְאָיַת הָרא"ש ע"ש.

וּלְזֶה דַּעֲדִיפָא מִינָּהּ מְשַׁנֵּי דְּאַיְירֵי בִּשְׁנוֹלְיָא דְּנַגָּרָא. וע"כ צ"ל כמש"ל דִּבְשָׁעָה שֶׁלּוֹמֵד לְפָנָיו צָרִיךְ לִנְהוֹג בּוֹ כָּבוֹד כְּמוֹ בְּרַב מֻוְבְּהָק וְלָזֶה לֹא הֵבִיאוּ רְאָיָה מֵהָא דְּאַבַּיֵי.

וְחָכָם אֶחָד הִקְשָׁה לִי דא"כ מַאי מַיְיתֵי הָרא"ש רְאָיָה. דִּילְמָא כֵּינָן דְּקָתָנֵי תַּלְמִיד אֵצֶל רַבּוֹ מַשְׁמַע לְהַשַּׁ"ס דְּאַיְירֵי בְּשָׁעָה שֶׁלּוֹמֵד לְפָנָיו.

וז"א דְּשַׁפִּיר מַשְׁמַע אַף בְּשָׁעָה שְׁאֵינוֹ לוֹמֵד לְפָנָיו רַק בְּמִקְרֶה אָכְלוּ יַחַד בְּלֵילֵי פְּסָחִים [וְאֶפְשָׁר שֶׁזֶּה הַחִילּוּק בֵּין לָשׁוֹן אֵצֶל רַבּוֹ לְלָשׁוֹן לִפְנֵי רַבּוֹ. וּבְתוֹ' בִּפְסָחִים שָׁם נִרְאֶה דְּגָרְסִי בִּפְנֵי רבו'.

וְנִרְאֶה דְּבִפְנֵי מַשְׁמָעוּתוֹ ג"כ כּוֹלֵל אַף בְּשָׁעָה שְׁאֵינוֹ לוֹמֵד אֶצְלוֹ רַק שֶׁהוּא בְּפָנָיו. וְלִפְנֵי רַבּוֹ מַשְׁמָעוּתוֹ בְּשָׁעָה שְׁלּוֹמֵד אֶצְלוֹ כִּי כֵן הוּא לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס בְּכַמָּה דּוּכְתֵי.

אֲבָל מִלְּשׁוֹן הש"ע בסי' תע"ב שֶׁכָּתַב לִפְנֵי רַבּוֹ מוּכָח דְּלָא ס"ל דְּקִדּוּק זֶה]. וְכֵן מוּכָח מִדַּעַת הב"ח ס' תע"ב וְהַמָּהָרָ"ל מִפְּרָאג שֶׁהֵבִיא הב"ח שָׁם וְהוּבָא בַּעַטָּרַת זְקֵנִים ג"כ שֶׁחוֹלֵק עַל הָרא"ש וס"ל דִּבְרַב שא"מ צָרִיךְ לְהָסֵב.

וא"כ יְקָשֶׁה עֲלֵיהֶם מֵהָא דְּאַבַּיֵי שֶׁהִזְכִּירָנוּ. וְאֵין לוֹמַר שֶׁרַב יוֹסֵף אָמַר זֶה לִשְׁאָר רַבָּנָן שֶׁלָּמְדוּ אָז לְפָנָיו שֶׁהָיָה רַבָּם מֻוְבְּהָק.

דְּהָא מְפֹשָׁטוּת הַלָּשׁוֹן מְבֹאָר לְהֶדְיָא דְּאַף אַבַּיֵי הָיָה בִּכְלַל זֶה. וע"כ צ"ל כמש"ל דִּבְשָׁעָה שֶׁלּוֹמֵד לְפָנָיו שָׁאנֵי: ז) וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מֵהָא דְּאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין ל"ג ע"א דְּאָמַר אַבַּיֵי שֶׁלִּפְנֵי רַב מֻוְבְּהָק צָרִיךְ לָקוּם כְּמִלֹּא עֵינָיו.

וּמַיְיתֵי עָלָה דְּאַבַּיֵי מִכְּי הָוֵי חָזֵי לְאוּדְנָא דְּחַמְרָא דְּרַב יוֹסֵף דְּאָתֵי הָוֵי קָאִים. וְקָשֶׁה טוּבָא דְּהָא אַבַּיֵי הָוֵי תַּלְמִיד חָבֵר לר"י וכמש"ל.

וּכְבָר הִקְשָׁה זֶה בְּסֵדֶר הַדּוֹרוֹת וְלֹא תֵּירֵץ כְּלוּם. ולפמש"ל א"ש בס"ד דְּזֶה הָיָה בְּשָׁעָה שֶׁלִּמֵּד לְפָנָיו: ח) וְהִנֵּה בַּבְּרָכוֹת ס"ב ע"א אִיתָא שר"ע נִכְנַס אַחַר ר"י לביהכ"ס וא"ל בֶּן עַזַּאי עַד כָּאן הֵעַזְתָּ פָּנֶיךָ בְּרַבְּךָ.

וְהֵשִׁיב תּוֹרָה הִיא וְלִלְמֹוד אֲנִי צָרִיךְ. וְאַחַ"כ אִיתָא שָׁם שב"ע נִכְנַס אַחַר ר"ע.

וא"ל ר"י ע"כ הֵעַזְתָּ פָּנֶיךָ בְּרַבְּךָ. וּמְבֹאָר שָׁם שב"ע לָמַד מֵהַנְהָגַת ר"ע בביהכ"ס אוֹתָם הַשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁלָּמַד ר"ע מר"י.

וְקָשֶׁה לָמָּה נִכְנַס ב"ע כֵּיוָן שֶׁכְּבָר שָׁמַע זֶה מר"ע בְּעַצְמוֹ. וא"ל שֶׁנִּכְנַס אוּלַי יִלְמֹד מִמֶּנּוּ אֵיזֶה דָּבָר חָדָשׁ דא"כ לָא הול"ל וְלָמַדְתִּי מִמֶּנּוּ ג' דְּבָרִים.

וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁרָצָה לָדַעַת אִם ר"ע עָשָׂה מַעֲשֶׂה כר' יְהוֹשֻׁעַ בָּזֶה. וע"כ צ"ל דְּעוֹבָדָא שב"ע נִכְנַס אַחַר ר"ע הָיְתָה קוֹדֶם שֶׁשָּׁמַע מר"ע הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנִּכְנַס אַחַר ר"י וּבַבָּרַיְיתָא קָתָנֵי לָהּ בְּרִישָׁא לְפִי סֵדֶר הַזְּמַנִּים דְּעוּבְדָּא דר"ע הָוֵי בְּרִישָׁא.

[וְגַם י"ל דְּנָקִיט לְפִי סֵדֶר זְמַן הַסִּיפּוּרִים]. אַךְ לפ"ז קָשֶׁה דא"כ לָמָּה אָמַר ב"ע לר"ע ע"כ הַעֲזַתְּ פָּנֶיךָ בְּרַבְּךָ הָא הוּא עַצְמוֹ כְּבָר הֵשִׁיב לר"י תּוֹרָה הִיא וְלִלְמֹד אֲנִי צָרִיךְ.

וצ"ל לְפִי שב"ע הָיָה תַּלְמִיד חָבֵר לר"ע. לָזֶה הֵיקֵל בָּזֶה לִיכָּנֵס כְּדֵי לִלְמֹד תּוֹרָה.

אֲבָל ר' יְהוֹשֻׁעַ הָיָה רַב מֻבְהָק לר"ע לָזֶה חָשַׁב ב"ע שֶׁלֹּא הָיָה רָאוּי לוֹ לִיכָּנֵס אַחֲרָיו. ור"ע הֵשִׁיב דמ"מ תּוֹרָה הִיא וְשָׁרֵי אַף בְּרַב מֻבְהָק.

וכ"נ מִדְּקָאָמַר ר"י לב"ע ע"כ הַעֲזַתְּ פָּנֶיךָ בְּרַבְּךָ. וְקָשֶׁה דְּהָא ר' יְהוּדָה הָיָה תַּלְמִידוֹ שֶׁל ר"ע כִּדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין דַּף פ"ו וּבְכַמָּה דֻּכְתֵי.

וְהֵיכִי קָאָמַר לֵיהּ רַבְּךָ דְּמַשְׁמַע וְלָא רַבִּי כִּדְדָיֵיק הַשַּׁ"ס כה"ג בִּיבָמוֹת ק"ה ע"ב. ולפמ"ש א"ש שֶׁזֶּה הָיָה בִּתְחִילַּת גַּדְלוּת ר"ע שֶׁעֲדַיִין לֹא לָמַד ר' יְהוּדָה לְפָנָיו כִּדְאִיתָא בִּיבָמוֹת ס"ד ע"ב שר"ע לָמַד עִם ר"י וַחֲבֵירָיו בְּסוֹף יָמָיו.

ולפמש"ל דְּבַשָּׁעָה שֶׁלּוֹמֵד לְפָנָיו אַף בְּרַב שֶׁאֵינוֹ מֻבְהָק דִּינוֹ כְּמֻבְהָק א"ש טְפֵי הָא דְּקָאָמַר לֵיהּ ר"י הַעֲזַתְּ פָּנֶיךָ בְּרַבְּךָ דְּאַיְירֵי בְּעֵת שֶׁהָיָה ב"ע לוֹמֵד לִפְנֵי ר"ע. לָזֶה קָרֵי לֵיהּ רַבּוֹ.

וּכְשֶׁסִּיפֵּר ר"ע לִפְנֵי ב"ע לֹא הָיָה לוֹמֵד לְפָנָיו. לָזֶה אָמַר ב"ע לר"ע ע"כ הַעֲזַתְּ פָּנֶיךָ וְכִדְדָיֵיק הַשַּׁ"ס נָמֵי בב"ב קנ"ח מִדְּקָאָמַר לֵיהּ שֶׁבָּאת דְּהָוֵי תַּלְמִיד חָבֵר.

ובכ"ז שָׁאַל ב"ע לר"ע ע"כ הַעֲזַתְּ. אַף שֶׁבְּעַצְמוֹ עָשָׂה כֵּן.

לְפִי שֶׁחָשַׁב דמ"מ יֵשׁ חִילּוּק קָצָת בֵּין רַב מֻבְהָק לְאֵינוֹ מֻבְהָק אַף בְּשָׁעָה שֶׁלּוֹמֵד לְפָנָיו. וּבְסֵדֶר הַדּוֹרוֹת כָּתַב דְּלָמָ"ד בִּירוּשַׁלְמִי פ"ק דר"ה ה"א דב"ע הָיָה חָבֵר וְתַלְמִיד לר"ע.

ס"ל שֶׁמִּקּוֹדֶם הָיָה חָבֵר וְאַח"כ תַּלְמִיד. וּפְלִיג עִם מ"ד שָׁם שֶׁהָיָה תַּלְמִיד וְחָבֵר.

וְהָרוֹאֶה בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם יִרְאֶה שז"א. וְלָא פְּלִיגִי שָׁם כְּלָל רַק דְּמַר דָּיֵיק מֵהָא שֶׁבָּאת לְחַלֵּק.

וּמַר דָּיֵיק מֵהָא דְּקָאָמַר הַלָּלוּ אוֹמְרִים ע"ש. וּבִירוּשַׁלְמִי פ"ג דְּשָׁקָלִים ה"א הַגִּירְסָא בְּתַרְוַיְיהוּ חָבֵר וְתַלְמִיד וע"כ צ"ל שֶׁאֵין שׁוּם חִילּוּק בַּלָּשׁוֹן.

וְהַכַּוָּנָה אַחַת שֶׁבְּתְחִילָּה הָיָה תַּלְמִיד וְאַח"כ נַעֲשָׂה חָבֵר. וּלְפֵירוּשׁ רָשׁ"י וְרַמְבַּ"ם דְּתַלְמִיד חָבֵר הַיְינוּ שֶׁאֵין רֹוב חָכְמָתוֹ הֵימֶנּוּ הַכַּוָּנָה שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁלָּמַד לְפָנָיו הָיָה תַּלְמִיד וְאַח"כ נַעֲשָׂה חָבֵר.

וְהַיְינוּ כמש"ל שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁלּוֹמֵד לְפָנָיו הֲרֵי הוּא כְּרַבּוֹ מֻבְהָק וְנִקְרָא תַּלְמִידוֹ מַמָּשׁ: ט) וּבֶאֱמֶת נִרְאֶה דִּבְזִקְנוּתוֹ שֶׁל ר"ע הָיָה תַּלְמִיד חָבֵר לר' יְהוֹשֻׁעַ דַּהֲרֵי אִיתָא בִּבְרָכוֹת דַּף

כ"ח ע"א שֶׁאָמַרלר"י נִתְפַּיְּסָתָּ כְּלוּם עָשִׂינוּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל כְּבוֹדְךָ לְמָחָר אֲנִי וְאַתָּה נַשְׁכִּים לְפִתְחוֹ.

הֲרֵי שא"ל אַתָּה וְלֹא מַר אוֹ רַבִּי. וכ"נ בְּסוֹטָה כ"ז ע"ב שֶׁאָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ עַל ר"ע וַהֲלֹא ר"ע תַּלְמִידְךָ וכו'.

וְקָשֶׁה שֶׁקָּרָאוֹ בִּלְשׁוֹן רַבִּי אַף שֶׁהוּא תַּלְמִידוֹ. וְגַם מ"ש שֶׁהוּא תַּלְמִיד ריב"ז כִּי הֲלֹא הָיָה תַּלְמִיד תַּלְמִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָיָה תַּלְמִיד ריב"ז כִּדְאִיתָא פ"ב דְּאָבוֹת וְכֵן אָמַר בְּסוֹטָה שָׁם עַל ר"י בֶּן הוֹרְקְנוֹס תַּלְמִיד תַּלְמִידְךָ לְפִי שֶׁהָיָה תַּלְמִידוֹ שֶׁל ר"ע ע"ש בפירש"י.

אֲבָל הַדָּבָר כמ"ש שֶׁהָיָה אָז כְּבָר תַּלְמִיד חָבֵר שֶׁל ר"י. וּמִשְׁנָה דְּסוֹטָה אִיתָא שָׁם שֶׁנִּשְׁנֵית בּוֹ בַּיּוֹם.

וְהַיְינוּ בְּיוֹם שֶׁמִּינוּ אֶת ראב"ע לְנָשִׂיא כִּדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת כ"ח ע"א. וּמְבֹאָר כמש"ל שֶׁאָז הָיָה ר"ע ת"ח שֶׁל ר"י.

ועפ"ז מְיֻשָּׁב מ"ש התוי"ט בספ"א דִּשְׁבִיעִית דַּהֲלָכָה כר"ע נֶגֶד ר"י מִשּׁוּם דַּהֲלָכָה כר"ע מַחֲבִירוֹ. וְהִקְשָׁה בתו' רֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן שָׁם דְּהָא ר"י הָוֵי רַבּוֹ דר"ע.

וְהֵבִיא כֵּן מתוי"ט פ"ג דִּכְרִיתוּת מ"ט. ולפמ"ש א"ש דר"ע הָיָה ת"ח שֶׁל ר"י.

וּבִכְרִיתוּת שָׁם אַיְירִי בְּיַלְדוּתוֹ שֶׁהָיָה עֲדַיִן תַּלְמִידוֹ כַּמְּבֹאָר שָׁם שֶׁשָּׁאַל אֶת ר"י כַּמָּה שְׁאֵלוֹת. וּבַשְּׁבִיעִית שָׁם מוּכָח שֶׁהָיָה זֶה בְּעֵת שֶׁהָיָה ת"ח שֶׁל ר"י דְּהָא הִזְכִּיר שָׁם אֶת ראב"ע קוֹדֶם ר"י ור"ע.

וְקָשֶׁה דְּהָא הֵם הָיוּ גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ כִּדְמוֹכַח בַּבְּרָכוֹת כ"ז ע"ב שֶׁהֵם הָיוּ רְאוּיִם לִהְיוֹת נְשִׂיאִים יוֹתֵר מראב"ע. וע"כ צ"ל שֶׁאָז הָיָה ראב"ע נָשִׂיא וְלָזֶה הִקְדִּימוּהוּ מִשּׁוּם כְּבוֹד נְשִׂיאוּתוֹ.

[וְזֶה דּוֹחֵק לוֹמַר שֶׁרַבִּי סִידֵּר כָּךְ לְפִי שראב"ע הָיָה נָשִׂיא. דְּהָא מָצִינוּ בְּכַמָּה דֻּכְתֵּי שראב"ע נִזְכַּר אַחַר ר"י ור"ע וכ"ה בִּכְרִיתוּת דַּף י"א.

וע"כ צ"ל שֶׁרַבִּי שָׁנָה הַמִּשְׁנָיוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיוּ שְׁגוּרוֹת בְּפִיהֶם מִכְּבָר. רַק בְּקִצָּתָם שִׁנָּה לִסְתּוֹם אוֹ לְפָרֵשׁ כְּדֵי לְהוֹרוֹת הֲלָכָה ואכמ"ל בָּזֶה].

וא"כ הֲרֵי כְּבָר הוֹכַחְנוּ שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנִּמְנָה ראב"ע לְנָשִׂיא הָיָה אָז ר"ע ת"ח שֶׁל ר"י. וְשַׁפִּיר כָּתַב התוי"ט דַּהֲלָכָה כר"ע מַחֲבִירוֹ.

ומש"ש הָרַמְבַּ"ם בְּפֵירוּשׁוֹ דַּהֲלָכָה כר"ע מִפְּנֵי שְׁיֵּשׁ בַּתּוֹסֶפְתָּא כִּדְבָרָיו. נִרְאֶה שֶׁבָּא לְיַשֵּׁב אַף אֵינֵימָא דר"י הָוֵי רַבּוֹ אָז.

אוֹ אַף דְּתַלְמִיד חָבֵר לָא מִיקְרֵי חֲבִירוֹ. וכ"נ מֵהָא דִּכְתֻבּוֹת פ"ד ע"ב דִּפְלִיגִי שָׁם ר"י ור"ל אִי ר"ט הָוֵי רַבּוֹ אוֹ חֲבִירוֹ.

וְקָשֶׁה דְּהָא אִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין ל"ג ע"א שֶׁאָמַר ר"ע לר"ט פָּטוּר אַתָּה. וּמוּכָח מִזֶּה שֶׁהָיָה תַּלְמִיד חָבֵר עכ"פ.

וּבְמַסֶּכֶת כַּלָּה מוּכָח ג"כ כֵּן. דְּשָׁם אִיתָא שֶׁקָּרָא אֶת ר"ע רַבִּי וְאַלּוּפִי ע"ש.

וְגַם קָשֶׁה אֵיךְ שַׁיָּיךְ שֶׁיַּחֲלוֹקוּ בִּמְצִיאוּת כִּי וַדַּאי יָדְעוּ אָז אִם הָיָה רַבּוֹ אוֹ לֹא. אֲבָל הַכַּוָּנָה כמש"ל דִּפְלִיגִי בְּתַלְמִיד חָבֵר אִם הָוֵי כְּרַבּוֹ לְעִנְיָן זֶה אוֹ כַּחֲבִירוֹ.

ועוי"ל דִּפְלִיגִי אִם בְּעֵת הַמַּחֲלוֹקֶת הַהִיא הָיָה ר"ט רַבּוֹ אוֹ חֲבִירוֹ וַאֲקַצֵּר]. וְלָזֶה בָּא הָרַמְבַּ"ם לוֹמַר דְּאַף לָמַ"ד תַּלְמִיד חָבֵר הָוֵי כְּרַבּוֹ ג"כ הֲלָכָה כר"ע בְּהָא [והתוי"ט שָׁם כָּתַב דְּהַתּוֹסְפְתָּא שֶׁהֵבִיא הָרַמְבַּ"ם בְּפֵירוּשׁוֹ הוּא הָא דְּאִיתָא שָׁם בִּירוּשַׁלְמִי דר"ש וראב"י אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד.

וְקָאֵי רַק עַל הָא דַּהֲלָכָה כְּר"ש ע"ש. וּדְבָרָיו תְּמוּהִים דְּהָא הָרַמְבַּ"ם כָּתַב לְהֵדָיָא דְּגַם כְּדִבְרֵי ר"ע יֵשׁ בַּתּוֹסְפְתָּא.

וְגַם דָּחוּק לוֹמַר שֶׁהָרַמְבַּ"ם יְכַוֵּן במ"ש תּוֹסְפְתָּא לְהַךְ דראב"י שֶׁהוּבָא בַּיְרוּשַׁלְמִי. וְגַם דִּכְבָר הִקְשָׁה בכ"מ ע"ז בפ"ג מה' שְׁמִיטָּה וְיוֹבֵל דְּהָא אֵין הֲלָכָה כְּשִׁיטָה.

וּלְדַעְתִּי כַּוָּנַת הָרַמְבַּ"ם לְהָא דְּקָתָנֵי בַּתּוֹסְפְתָּא רַפָּ"ק דְּשְׁבִיעִית נְטִיעָה שֶׁהִיא נִרְאֵית כַּזְּקֵנָה כְּזְקֵנָה. זְקֵנָה שֶׁנִּרְאֵית כִּנְטִיעָה כִּנְטִיעָה וְהוּבְאָה בִּירוּשַׁלְמִי ספ"ק דִּשְׁבִיעִית.

וְהַיְינוּ כר"ע דִּנְטִיעָה כִּשְׁמָהּ כְּפִי שֶׁנִּרְאֵית לבנ"א לִקְרָאָהּ נְטִיעָה וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכמ"ל]. ועפמש"ל יֵשׁ לְיַיְשֵׁב מ"ש הכ"מ פ"ב מה' תְּפִלָּה ה"ב דַּהֲלָכָה כר"ע מַחֲבִירוֹ לְגַבֵּי ר"ג ור"י.

וְהַקֻּשְׁיָה הַנַּחַל אֵיתָן שָׁם דְּהָא ר"ג ור"י הָיוּ רַבּוֹתָיו שֶׁל ר"ע. ולפמ"ש א"ש דלר"י הָיָה תַּלְמִיד חָבֵר בְּזִקְנוּתוֹ.

וְנִרְאֶה דְּגַם לר"ג הָיָה ת"ח וְכִדְמָצִינוּ בִּבְרָכוֹת כ"ח שֶׁהָיָה מִן הַחוֹלְקִים עַל ר"ג. וְרָצוּ לִמְנוֹת אֶת ר"ע לְנָשִׂיא תַּחַת ר"ג.

[וכ"נ בְּסֻכָּה כ"ג ע"א שֶׁעָשָׂה ר"ע סֻכָּה בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה בִּפְנֵי ר"ג אַף שר"ג פּוֹסֵל יעו"ש. וּבִפְנֵי רַבּוֹ בְּוַדַּאי לֹא הָיָה עוֹשֶׂה לְהַיְפּוּךְ מִדַּעְתּוֹ.

וְיֵשׁ לִדְחוֹת זֶה] וְהָא שָׁמָצִינוּ שֶׁקָּרָא ר"ע לר"ג בְּכַמָּה דֻּכְתֵּי רַבֵּינוּ ע' בְּרָכוֹת ל"ז ע"א. הַיְינוּ מִפְּנֵי שֶׁהָיָה ר"ג נָשִׂיא וְהַוְצָרַךְ לַחֲלוֹק לוֹ כָּבוֹד.

וְגַם ר' יְהוֹשֻׁעַ נָהַג בּוֹ כָּבוֹד כִּדְאִיתָא בספ"ג דר"ה וְכֵן מְבֹאָר בִּבְרָכוֹת כ"ז ע"ב. שׁוּב מָצָאתִי בְּיַד מַלְאָכִי סי' תרכ"א שֶׁהֵבִיא מהכנה"ג שֶׁכָּתַב שר"ע ת"ח שֶׁל ר' יְהוֹשֻׁעַ.

וְהוּא הִשִּׁיג עָלָיו מֵהָא דִּבְרָכוֹת ס"ב שֶׁקָּרְאוּ רַבָּךְ. ולפמש"ל מְיֻיָּשָׁב הַכֹּל בס"ד וְדִבְרֵי הכנה"ג נלע"ד בְּרוּרִים וָתָ"ל שֶׁכַּוָּנָתִי לְדַעְתּוֹ הק'.

וְאֵין ס' כנה"ג ת"י לָדַעַת טַעְמוֹ וּרְאָיָיתוֹ. אֲבָל כְּבָר נִתְבָּאֵר יָפֶה בע"ה בִּדְבָרֵינוּ: י) וְלָזֶה נִרְאֶה בָּרוּר דבת"ח הַמְמֻנֶּה עַל הַצִּיבּוּר לָדוּן וּלְהוֹרוֹת וְלִדְרוֹשׁ.

א"א שֶׁלֹּא יִלְמְדוּ מִמֶּנּוּ בְּנֵי עִירוֹ שׁוּם דָּבָר בְּהוֹרָאָה אוֹ בְּחִיּוּדּוּשֵׁי תּוֹרָה. וּבְוַדַּאי צְרִיכִים לִקְרֹאוֹ רַבִּי.

וְכַאֲשֶׁר כֵּן מִנְהָגָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל תְּפוּצוֹתֵינוּ. וּמִמֵּילָא שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר לוֹ שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי וְלֹא סְתָם שָׁלוֹם עָלֶיךָ וכמש"ל.

וְכֵן מוּכָח מִמַּה שֶׁבֵּאַרְנוּ לְמַעְלָה שֶׁלָּזֶה קָרָא ר"ע לר"ג רַבֵּינוּ לְפִי שֶׁהָיָה נָשִׂיא וּמַנְהִיג הַדּוֹר וְכֵן לְעִנְיַן הוֹרָאָה נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁאָסוּר לְתַלְמִיד חָכָם שֶׁבָּעִיר לְהוֹרוֹת בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם רַב שֶׁקִּבְּלוּהוּ עֲלֵיהֶם וְכַנַּ"ל וע' סי' רמ"ב בְּדִין זֶה לְעִנְיַן תַּלְמִיד חָבֵר וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה בְּכַמָּה פְּרָטִים אַךְ אכ"מ.

וְכֵן רָאִיתִי בְּאֵיזֶה תְּשׁוּבוֹת הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאֵין לְהוֹרוֹת בִּמְקוֹם רַב דָּמָתָא: וּמִמֵּילָא דה"ה לְעִנְיַן שְׁאִילַת שָׁלוֹם. וּבִפְרָט דְּפַשְׁטוּת דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בִּבְרָכוֹת דַּף כ"ז מַשְׁמַע שא"צ שֶׁיְּהִי רַב מֻבְהָק.

וְכֵן הֵבִאנוּ שֶׁכֵּן דַּעַת הַגָּאוֹן ר' שַׁכְנָא זצ"ל. [וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְחַלֵּק דְּרַק בִּזְמַנָּם שֶׁדִּבְּרוּ בִּלְשׁוֹן יָחִיד שָׁלוֹם עָלֶיךָ.

לָזֶה הֻזְרְכוּ לוֹמַר שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי. אֲבָל אָצְלֵינוּ שֶׁאוֹמְרִים בִּלְשׁוֹן רַבִּים שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם.

י"ל שא"צ לוֹמַר ש"ע רַבִּי. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת ע"ז מֵהָא דב"ק ע"ג דְּקָאָמַר שֶׁשְּׁאִילַת תַּלְמִיד לְרַב הָוֵי טְפֵי מֵרַב לְתַלְמִיד.

וְקָשֶׁה דְּהָא אָפְשָׁר שֶׁיֹּאמַר עֲלֵיכֶם בִּלְשׁוֹן רַבִּים. דז"א דְּאָפְשָׁר בִּימֵיהֶם לֹא הָיָה עֲדַיִן מִנְהָג זֶה לוֹמַר לְמִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בִּלְשׁוֹן רַבִּים.

משא"כ אָצְלֵינוּ. אַךְ בָּאֱמֶת ז"א.

וְכֵן מוּכָח מִכָּל הַפּוֹסְקִים שֶׁלֹּא חִילְקוּ בְּכָךְ. וּמִטִּרְדוֹתַי הַהֻכְרַחַ לְקַצֵּר]: סִימָן עה א) מַה שֶּׁעָלָה בְּרַעְיוֹנִי בְּשֶׁמַּעַ"צ שְׁנַת תרל"ו בְּיִשּׁוּב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם פֵּ"ה מה' ת"ת ה"ז.

דְּהִנֵּה אִיתָא בְּשַׁבָּת קנ"ב דא"ל רַבִּי לרשב"ח מִפְּנֵי מַה לֹא הִקְבַּלְנוּ פָּנֶיךָ בָּרֶגֶל כְּדָרָךְ שֶׁהִקְבִּילוּ אֲבוֹתַי לַאֲבוֹתֶיךָ. א"ל סְלָעִים נַעֲשׂוּ גְּבוֹהִים קָרוֹבִים נַעֲשׂוּ רְחוֹקִים מִשְׁתַּיִם נַעֲשׂוּ שָׁלֹשׁ מֵשִׂים שָׁלוֹם בַּבַּיִת בָּטֵל.

וְקָשֶׁה מַה תְּשׁוּבָה הִיא זוֹ. דְּכֵינָן דְּאָמְרִינַן בר"ה ט"ז וּבְסֻוכָּה כ"ז חַיָּיב אָדָם לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ בָּרֶגֶל וְיָלִיף לָהּ הָתָם מִקְרָא דְּלֹא חוֹדֶשׁ וְלֹא שַׁבָּת.

א"כ אֵיךְ אָפְשָׁר לְבַטֵּל מִצְוָה מִשּׁוּם דְּטִרְיחָא לֵיהּ מִילְּתָא. וְאַף אִם נֹאמַר דְּהָוֵי רַק דְּרַבָּנָן.

מ"מ יָדוּעַ אֲמָרָם ז"ל הָעֲוֹבֵר עַל דִּבְרֵי חֲזַ"ל חַיָּיב מִיתָה ור"ע מָסַר נַפְשׁוֹ ע"ז וְכַמְּבֹאָר בְּעֵירוּבִין כ"א גַּבֵּי נט"י. וְגַם הָא דְּקָאָמַר מֵשִׂים שָׁלוֹם בַּבַּיִת בָּטֵל.

תָּמוּהַּ דְּמַה שַׁיָּיכוּתוֹ לְכָאן. וְהִנֵּה הגרי"ב הִקְשָׁה בנו"ב מה"ת חא"ח סי' צ"ד עַל הטוש"ע שֶׁהִשְׁמִיט דִּין שֶׁחַיָּיבִים לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ.

וְהָרַמְבַּ"ם הֱבִיאוֹ בַּפֵּ"ה מה' ת"ת. וְתֵירֵץ הנו"ב שָׁם שֶׁחִיּוּב קַבָּלַת פְּנֵי הָרַב תָּלוּי בְּקַבָּלַת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה.

וּבִזְמַן שֶׁאֵין בהמ"ק קַיָּים פְּטוּרִים גַּם מִקַּבָּלַת פְּנֵי הָרַב וְכֵינָן שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בזה"ז הִשְׁמִיטוֹ הטוש"ע. ולפ"ז גַּם בנ"ד א"ש דְּבִשְׁבִיל שֶׁהוּא זָקֵן פָּטוּר מִלְּהַקְבִּיל פָּנָיו.

דְּהָא זָקֵן פָּטוּר מִלַּעֲלוֹת לָרֶגֶל כְּדִתְנַן רֵישׁ חֲגִיגָה: ב) אָכֵן הִנֵּה כָּל יְסוֹד סְבָרַת הנו"ב שָׁם הוּא מֵהָא דְּקִדּוּשִׁין ל"ג שֶׁאֵין רַשַּׁאי לַעֲמוֹד לִפְנֵי רַבּוֹ יוֹתֵר מִשַּׁחֲרִית וְעַרְבִית שֶׁלֹּא יְהֵא כְּבוֹדוֹ מְרֻוָּחָה מִכְּבוֹד שָׁמַיִם.

וא"כ ה"נ כֵּיוָן שֶׁעִיקַּר עֲלִיָּיתֵינוּ הָיָה בִּזְמַן שבהמ"ק קַיָּים לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת. לָזֶה עַכְשָׁיו אַף שֶׁשְּׁכִינָה לֹא זָזָה מִכּוֹתֶל מַעֲרָבִי.

מ"מ אֵין אָנוּ עוֹלִים לְקַבֵּל פָּנִים. א"כ כ"ש שֶׁלֹּא נְקַבֵּל פְּנֵי הָרַב כַּנַ"ל.

וְתֵירֵץ בָּזֶה ג"כ הָא דְּלָא מְחַיֵּיב לְקַבֵּל בְּחוֹלֹ שֶׁ וְשַׁבָּת. מִשּׁוּם שֶׁאָז אֵין מְקַבְּלִים פְּנֵי הַשְּׁכִינָה.

רַק לָמַד מִשּׁוּנַמִּית שֶׁרָאוּי לְקַבֵּל אֲבָל לֹא לְחַיֵּיב ע"ש. ולענ"ד דְּבָרָיו תְּמוּהִים דְּכֵיוָן דְּעִיקַּר יַלְפוּתָא הוּא מִשּׁוּנַמִּית דִּכְתִיב לֹא חֹלֶ שׁ וְלֹא שַׁבָּת.

א"כ כֵּיוָן דְּשָׁם אֵינוֹ חִיּוּב מנ"ל לְלַמּוֹד שֶׁמְּחַיֵּיב לְהַקְבִּיל. וְאִי מִשּׁוּם מוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמַיִם.

א"כ בלא"הנִילִיף מִזֶּה וכמ"ש אֶת ד' אֱלֹקֶ יךָ תִּירָא לְרַבּוֹת ת"ח. ומ"ש הנוב"י דְּגַלֵּי קְרָא שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁיֵּ שׁ מוֹסָף יֵ שׁ תּוֹסְפוֹת קְדֻוָּשָׁה וְיֵ שׁ תּוֹעֶ לֶת בְּקַבָּלַת פָּנָיו ע"ש.

לענ"ד צ"ע דְּאַטּוּ הַטַּעַם מִשּׁוּם תּוֹעֶ לֶת. הָא אֵינוֹ רַק מִשּׁוּם כָּבוֹד.

וּכְבָר אָמְרִינַן בַּחֲגִיגָה ה' ע"ב שֶׁ יֵּ שׁ מִצְוָה לְקַבֵּל פְּנֵי הָרַב אַף בְּכָל יוֹם וְיָלִיף לָהּ מִקְּרָא כִּי יִרְאָה חֲכָמִים וגו' יע"ש גַּבֵּי עֻוְבְדָּא דְּרַבִּי ור' חַיָּיא. וא"כ מ"ש חֹלֶ שׁ וְשַׁבָּת.

וּבֶאֱמֶת צ"ע לָמָּה נָקִיט חֹלֶ שׁ וְשַׁבָּת כֵּיוָן דִּבְכָל יוֹם מִצְוָה. וְאִי נֵימָא דִּבְכָל יוֹם אֵינוֹ חִיּוּב וּבְחוֹלֹ שׁ וְשַׁבָּת חִיּוּב נִיחָא.

אֲבָל הָא בֶּאֱמֶת פָּסְקִינַן דִּבְחוֹלֹ שׁ וְשַׁבָּת אֵינוֹ חִיּוּב וא"כ קָשֶׁה. וצ"ל שֶׁיָּדַע שֶׁלֹּא הָיָה דַּרְכָּהּ לְקַבֵּל פָּנָיו רַק בְּחוֹלֹ שׁ וְשַׁבָּת שֶׁהַמָּה יְמֵי בְּטֵילָה.

דבלא"ה אֲסוּרָה לְבַטֵּל מִמְּלַאכְתָּהּ דְּמַעֲשֶׂה יָדֶ יהָ לְבַעְלָהּ. ובר"ח אֲסוּרוֹת הַנָּשִׁים בִּמְלָאכָה כִּדְאָמְרִינַן בפרדר"א פמ"ה וְכִדְאִיתָא בְּמִגִּילָּה כ"ב ע"ב.

וע"ש בתו' וּבְתוֹ' ר"ה כ"ג ע"א וְשַׁבָּת כ"ד ע"ב בָּזֶה. גַּם מ"ש שֶׁהָעֲלִיָּה לָרֶגֶל בִּשְׁבִיל הַקָּרְבָּנוֹת תָּמוּהַּ דְּהָא וְלֹא יֵרָאוּ פָּנַי רֵיקָם כְּתִיב אֲבָל לֹא שֶׁעִיקַּר הָעֲלִיָּה תִּהְיֶה בִּשְׁבִיל הַקָּרְבָּן.

וְגַם לִדְבָרָיו לָמָּה נִקְבַּע הַזְּמַן בְּרֶגֶל וְלֹא בר"ח שֶׁיֵּ שׁ בּוֹ ג"כ קָרְבַּן מוּסָף וְכֵן בר"ה. וּבְיוֹתֵר תָּמוּהַּ דא"כ גַּם בִּזְמַן שבהמ"ק קַיָּים לָמָּה חַיָּיב לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ כֵּיוָן דבכה"ג גַּם בִּשְׁכִינָה פָּטוּר וְרַק מִשּׁוּם קָרְבָּן חַיָּיב.

וְאִם נֶאֱמַר דְּעוֹלָה לִלְמֹד הָוֵי כְּקָרְבָּן. א"כ גַּם הָאִידָּנָא נָמֵי דְּאַטּוּ מִשּׁוּם שֶׁחָרַב בהמ"ק יִפָּטֵר גַּם מִזֶּה.

וְהוּא דָּבָר תָּמוּהַּ מְאוֹד. אֲבָל בֶּאֱמֶת עִיקַּר הָעֲלִיָּה הוּא רַק לִיָּרְאוֹת פְּנֵי ד'.

וְעַתָּה אַף שֶׁשְּׁכִינָה לֹא זָזָה אֲבָל הֲרֵי כְּבָר אָמְרוּ שֶׁעָשָׂר מַסָּעוֹת נָסְעָה שְׁכִינָה בר"ה ל"א. וע"כ צ"ל שֶׁהַכַּוָּנָה בְּמַאֲמָרָם הַנַּ"ל שמ"מ שָׁם הַמָּקוֹם יוֹתֵר מֻוְכָּשָׁר וּמוּכָן וּכְמַאֲמָרָם בַּבְּרָכוֹת דַּף ל' ע"א תַּל שֶׁהַכֹּל פּוֹנִין לוֹ שְׁלֹזָה אָנוּ מִתְפַּלְּלִים נֶגֶד ביהמ"ק וְהַדְּבָרִים אֲרֻכִּים אֵין מְקוֹמָם פֹּה.

ומ"ש הנו"ב בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁהִזְכִּיר דִּין זֶה מִפְּנֵי שֶׁשַּׁיָּיְךְ בִּזְמַן שביהמ"ק קַיָּים. תָּמוּהַּ ג"כ דִּבְהִלְכוֹת ת"ת כָּתַב לָהּ בַּהֲדֵי שְׁאָרֵי כְּבוֹד הַתּוֹרָה ע"ש פֵּ"ה הל"ז וּמַשְׁמַע שֶׁשַּׁיָּיְךְ גַּם בזה"ז: ג) וּבְעִיקַּר הֶעָרַת הנו"ב לָמָּה יְקַבֵּל פָּנָיו בְּחֹלְשׁ וְשַׁבָּת דְּלָא יְהֵא כְּבוֹדוֹ מְרֻוָּחָה מִשֶּׁל שָׁמַיִם.

וְכֵן רָאִיתִי בס' יְדוֹת נְדָרִים סי' רמ"ב סט"ז שֶׁהֵבִיא לְהַקְשׁוֹת כֵּן בְּשֵׁם ס' בֵּית הִלֵּל בַּהַגָּהָה מִבְּנוֹ ע"ש. וְכָתַב דע"כ לֹא שַׁיָּיְךְ טַעַם זֶה רַק בְּמֵי שֶׁחַיָּיב בִּכְבוֹד שָׁמַיִם.

אֲבָל לֹא בְּנָשִׁים שֶׁפְּטוּרִים מֵעָלֶיהָ לָרֶגֶל. לָזֶה חַיָּיבִים אַף בְּחֹלְשׁ וְשַׁבָּת.

וַאֲנָשִׁים חַיָּיבִים רַק בָּרֶגֶל. וְלָזֶה נִתְקַשָּׁה דא"כ בזה"ז יְהֵא אָסוּר לְקַבֵּל פְּנֵי רַבּוֹ כֵּיוָן שֶׁאֵין ביהמ"ק קַיָּים.

וְתֵירֵץ דביהמ"ק בָּעֵי לֵינָה וְהָכָא אָזַיל וְאָתֵי בְּיוֹמֵיהּ כִּדְאִיתָא בְּסֻכָּה כ"ז. וּדְבָרָיו תְּמוּהִים במחכ"ת דְּהָא מ"מ הָוֵי כְּבוֹדוֹ מְרֻוָּחָה מִשֶּׁל שָׁמַיִם דבזה"ז אֵינוֹ עוֹלֶה לָרֶגֶל כְּלָל אַף בְּלֹא לֵינָה.

וְגַם מ"ש שֶׁיֵּהֵא אָסוּר ג"כ תָּמוּהַּ דְּהָא כָּתְבוּ התו' בְּקִדּוּשִׁין ל"ג דְּאֵינוֹ רַשַּׁאי הַכַּוָּנָה שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב. אֲבָל וַדַּאי מֻוָּתָּר וּמְצֻוֶּה קָעֲבִיד וכ"ה בש"ע שָׁם.

וְעִיקַּר סְבָרָתוֹ שבזה"ז שֶׁאֲנִי תָּמוּהַּ וכמש"ל דְּהָא אֵין הַמְּנִיעָה מִצִּידֵנוּ רַק מִצַּד שֶׁאֵין לָנוּ מָקוֹם לְקַבֵּל פְּנֵי הַשְּׁכִינָה בעוה"ר. והנו"ב הִסְבִּיר זֶה מִשּׁוּם שֶׁלֹּא זָזָה שְׁכִינָה כַּנַ"ל.

אֲבָל בִּידוֹת נְדָרִים לָא נְחִית לָזֶה ע"ש. ובלא"ה כְּבָר כָּתַבְנוּ שֶׁגַּם דִּבְרֵי הנו"ב צ"ע.

וְגַם מ"ש דְּנָשִׁים דִּפְטוּרוֹת לַעֲלוֹת לָרֶגֶל לֹא שַׁיָּיְךְ גַּבַּיְיהוּ הָא דִּמְרֻוָּחָה מִכְּבוֹד שָׁמַיִם. הוּא תָּמוּהַּ דְּאַדְרַבָּא הָא חָזִינַן שֶׁלֹּא נִתְחַיְּבוּ בִּכְבוֹד שָׁמַיִם וכ"ש בִּכְבוֹד הֶדְיוֹט.

וְרַק הָרְשׁוּת בְּיָדָהּ לְקַבֵּל פָּנָיו כְּמוֹ שֶׁהָרְשׁוּת בְּיָדָהּ לַעֲלוֹת לָרֶגֶל וּכְמוֹ אִשְׁתּוֹ שֶׁל יוֹנָה שֶׁעָלְתָה לָרֶגֶל כִּדְאִיתָא פ' הַמּוֹצִיא תְּפִילִּין. וע"פ דַּרְכּוֹ אֶפְשָׁר לוֹמַר כָּךְ וְלִישֵׁב ג"כ הָא דְּלָא נָקִיט ר' יִצְחָק חֹלְשׁ וְשַׁבָּת שֶׁנִּתְקַשּׁוּ כָּל הַמְפָרְשִׁים בָּזֶה.

וְגַם קוּשְׁיַית הפנ"י בר"ה ט"ז דְּהָא נָשִׁים פְּטוּרוֹת מִמ"ע שהזמ"ג ע"ש. דְּבֶאֱמֶת מִצְוָה יֵשׁ לְקַבֵּל בְּכָל יוֹם וכמש"ל מֵהָא דַּחֲגִיגָה דַּף ה'.

אָכֵן לְחִיּוּב לֹא נִלְמַד רַק בְּרֶגֶל כְּמוֹ בְּקַבָּלַת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה. וְזֶה רַק בְּאִישׁ אֲבָל בְּאִשָּׁה פְּטוּרָה אַף בְּרֶגֶל כַּנַ"ל.

וּמִצְוָה אִיכָּא גַּם בְּשֶׁאָר יָמִים אַף בְּאִשָּׁה דִּלְעִנְיַן מִצְוָה לָא הָוֵי הַזְּמַן גְּרָמָא. וְאַף כִּי אֵינָהּ מ"ע חִיּוּבִית רַק כְּשֶׁעוֹלֶה הוּא מִצְוָה וכמש"ל.

וא"כ בְּאִשָּׁה שָׁוֶה רֶגֶל וּשְׁאָר יָמִים. רַק שֶׁבְּשְׁאָר יָמִים א"א לָהּ לְיַבֵּטֵל מִמְּלָאכָה לָזֶה נְקֵט חֹלְשׁ וְשַׁבָּת.

משא"כ בַּאֲנָשִׁים כֵּינָן דְּגַלִּי קְרָא שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה לְקַבֵּל פְּנֵי הָרַב. מִמֵּילָא נִילַף לְחִיּוּבָא בְּרֶגֶל מֵהֵיקֵישָׁא דְּאֶת ד' אֱלֹקֶיךָ תִּירָא כַּנַ"ל: ד) אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּהָא בְּסֵוָכָה כ"ז אִיתָא מִכְּלָל דִּבְחוֹדֶשׁ וְשַׁבָּת מְחַיֵּיב אִינָשׁ לְאַקְבּוֹלֵי אַפֵּי רַבֵּיהּ ע"ש.

אַלְמָא שֶׁהוּא חִיּוּב. וְגַם עַל הָאֲנָשִׁים קָאָמַר.

ובר"ה ט"ז בֶּאֱמֶת הַגִּירְסָא מִכְּלָל דִּבְחוֹדֶשׁ וְשַׁבָּת אִיבְּעִי לַהּ לְמֵיזַל ע"ש. וְזֶה נָכוֹן לפמש"ל.

אֲבָל מֵהָא דְּסֵוָכָה יְקֻשָּׁה. וְגַם דִּבְרֵי הנו"ב הַנַּ"ל תְּמוּהִים מִגִּירְסָא דְּסֵוָכָה הַנַּ"ל אֲשֶׁר מִזֶּה נִרְאֶה כמ"ש הַמָּהַרְשָׁ"א בח"א בַּסֵּוָכָה שָׁם שר"י מוֹסִיף רֶגֶל וה"ה חוֹדֶשׁ וְשַׁבָּת ע"ש.

וְקֻשְׁיַית הנו"ב וב"ה הַנַּ"ל נִרְאֶה לְיַשֵּׁב דְּבֶאֱמֶת גַּם בְּכָל חוֹדֶשׁ אָנוּ מְקַבְּלִים פְּנֵי הַשְּׁכִינָה כִּדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין מ"ב אִלְמָלֵי לֹא זָכוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְהַקְבִּיל פְּנֵי אֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם פֵּ"א בְּחוֹדֶשׁ דְּיָם ע"ש.

רַק שֶׁנָּשִׁים פְּטוּרִים מִקִּידּוּשׁ לְבָנָה מִטַּעַם שֶׁאָכְלָה מֵעֵץ הַדַּעַת וְכַיָּדוּעַ. וְאַף שֶׁזֶּה אֵינוֹ בר"ח מַמָּשׁ.

הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁהַלְּבָנָה אֵינָהּ בר"ח. אֲבָל לְקַבֵּל פְּנֵי הָרַב שַׁפִּיר צָרִיךְ בר"ח.

וְגַם כִּי הוּא בלא"ה יוֹם בִּיטּוּל מְלָאכָה כַּנַ"ל וְשַׁבָּת ג"כ אָמְרִינַן בב"ק ל"ב בּוֹאוּ וְנֵצֵא לִקְרַאת שַׁבָּת מַלְכְּתָא. וְהוּא ג"כ עִנְיַן קַבָּלַת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה וע' בַּזֹּהַר.

וְכֵן לֶעָתִיד נֶאֱמַר וְהָיָה מִדֵּי חָדְשׁוֹ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ וגו' וְכִדְאִיתָא בַּיַּלְקוּט סוֹף יְשַׁעְיָה לְהֶדְיָא שֶׁיַּעֲלוּ לע"ל בְּכָל חוֹדֶשׁ וְשַׁבָּת ע"ש. וְרַק לַעֲלוֹת לביהמ"ק לֹא הִטְרִיחוּ בְּכָל שַׁבָּת דא"כ יִהְיוּ תָּמִיד בַּדֶּרֶךְ.

ולע"ל שֶׁיִּתְקַיְּמִים מִי אֵלֶּה כָּעָב תְּעוּפֶינָה יוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת כֵּן. וּבְעִיקַּר קִוּשְׁיָתָם נלע"ד דְּלָא דָּמֵי כְּלָל לַעֲלָיָה לָרֶגֶל.

דְּבֶאֱמֶת קַבָּלַת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה מִיקָּרֵי בְּכָל תְּפִלָּה בֹּקֶר וְעֶרֶב שֶׁעוֹמְדִים כְּמוֹ שֶׁעוֹמְדִים מִפְּנֵי הָרַב וְכִדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין ל"ג. וְכֵן בְּסַנְהֶדְרִין מ"ב קָאָמַר גַּבֵּי קִידּוּשׁ לְבָנָה הִלְכָךְ צָרִיךְ לְמֵימְרָא מְעֻמָּד וְהַיְינוּ כַּנַ"ל.

וַעֲלִיָּה לָרֶגֶל הוּא עִנְיָן נַעֲלֶה יוֹתֵר ואכמ"ל בָּזֶה. וא"כ אַף כְּשֶׁיִּקַּבֵּל בְּכָל יוֹם.

ג"כ אֵינוֹ מְרֻבֶּה מִכְּבוֹד שָׁמַיִם. וְרַק בְּחוֹדֶשׁ וְשַׁבָּת וְרֶגֶל הוּא חַיָּיב לְהַקְבִּיל כַּנַ"ל: ה) אֲבָל בֶּאֱמֶת הוּא דָּחוּק לוֹמַר כֵּן.

דְּפַשְׁטוּת הַלָּשׁוֹן מַשְׁמַע שֶׁרַק בָּרֶגֶל חַיָּיב לְהַקְבִּיל וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם לְהֶדְיָא בְּפֵ"ה מה' ת"ת הל"ז וְלֹא הִזְכִּיר כְּלָל חוֹדֶשׁ וְשַׁבָּת. וְרָאִיתִי בחי' הָרַשְׁבָּ"א בְּסֵוָכָה כ"ז שֶׁכָּתַב אַהָא דר' יִצְחָק דְּאַיְירֵי דְּלֵיתֵיהּ בְּמָתָא דְּאִי אִיתֵיהּ חַיָּיב בְּכָל יוֹם.

נִרְאֶה מִזֶּה שֶׁדַּעְתּוֹ כמש"ל בס"ד שֶׁקַּבָּלַת פְּנֵי הָרַב הִיא מִצְוָה תְּמִידִית. וְרַק שֶׁלֹּא הֶחֱמִירוּ כְּמוֹ שֶׁלֹּא הֶחֱמִירוּ לַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם בְּכָל יוֹם וכמש"ל.

וְאַחַ"כ כָּתַב שָׁם דִּבְחוֹרָשׁ וְשַׁבָּת בָּעִי לְמֵיזַל בְּתוֹךְ הַתְּחוּם [וע"ש שֶׁנִּרְאֶה שֶׁגּוֹרֵס בַּסֶּוֶכָּה אִיבְּעִי לֵיהּ לְמֵיזַל וּכְהַגִּירְסָא שבר"ה כמש"ל] וּבָרֶגֶל הַיְינוּ בחה"מ יֵלֵךְ אַף חוּץ לַתְּחוּם. וְלָזֶה נָקֵיט ר' יִצְחָק רֶגֶל מַאי דְּשָׁכִיחַ בֵּיהּ פְּשִׁיעוּתָא טְפֵי עכת"ד.

נִרְאֶה מִזֶּה מְפוֹרָשׁ דַּעְתּוֹ כמש"ל וּכְדַעַת הַמַּהַרְשָׁ"א שֶׁהִזְכַּרְנוּ. רַק שֶׁחִילֵּק בֵּין תּוֹךְ הַתְּחוּם לְחוּץ לַתְּחוּם וְזֶה צ"ע מנ"ל.

וצ"ל דְּיָלִיף מִכְּבוֹד שָׁמַיִם שֶׁבְּרֶגֶל חַיָּיב לֵילֵךְ לְמֵרָחוֹק. וּבְיוֹמָא ע"ח אִיתָא שֶׁהַהוֹלֵךְ לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ מֻוּתָּר לַעֲבוֹר בַּמַּיִם ביה"כ וְאַף לַחֲזוֹר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמְנַע ע"ש.

הֲרֵי מְבֹאָר שֶׁמִּצְוָה לְקַבֵּל פְּנֵי הָרַב אַף ביה"כ שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב לַעֲלוֹת לָרֶגֶל. אֲבָל לפמ"ש הָרַשְׁבָּ"א נִיחָא דְּזֶה אַיְירֵי בְּתוֹךְ הַתְּחוּם.

אַךְ בלא"ה י"ל כמש"ל דמ"מ מִצְוָה אִיכָּא אַף בְּכָל יוֹם כַּנַ"ל מֵהָא דַּחֲגִיגָה. וְכֵן קָאָמַר בְּיוֹמָא שָׁם לְהַקְבִּיל פְּנֵי אָבִיו.

וְזֶה לֹא נִמְצָא שֶׁחַיָּיב. וּבֶאֱמֶת י"ל דְּהָא הֶוְקֵּשׁ כְּבוֹד אָבִיו לִכְבוֹד הַמָּקוֹם וְיִתְחַיֵּיב לְקַבֵּל פָּנָיו בְּרֶגֶל.

אַךְ ביה"כ צ"ל דְּהָוֵי מִצְוָה בְּעָלְמָא וּכְמוֹ בְּקַבָּלַת פְּנֵי הָרַב כַּנַ"ל. וּבְחִ' הָרִיטְבָ"א בר"ה ט"ז מְפוֹרָשׁ יוֹתֵר דְּבָעִיר חַיָּיב בְּכָל יוֹם: וְחוּץ לָעִיר בְּמָקוֹם קָרוֹב חַיָּיב בְּשַׁבָּת וְחוֹדֶשׁ.

וּבְמָקוֹם רָחוֹק בְּכָל רֶגֶל. ור"י נָקִיט קָצָה הָאַחֲרוֹן לְפִי שֶׁדַּרְךְ לְהִתְעַצֵּל ע"ש.

וְנִרְאֶה מְקוֹר דְּבְרֵיהֶם מֵהָא דַּחֲגִיגָה ה' שֶׁמְּבֹאָר שֶׁמִּצְוָה לְקַבֵּל פָּנִים בְּכָל יוֹם. וּבְהָא דְּיוֹמָא ע"ח מְבֹאָר שֶׁמִּצְוָה לֵילֵךְ אַף דֶּרֶךְ נָהָר בְּתוֹךְ הַתְּחוּם.

וְכָאן בַּשַּׁ"ס דְּקָאָמַר הָא דְּאָזֵיל וְאָתֵי בְּיוֹמֵיהּ וכו' מַשְׁמַע דְּאַיְירֵי בְּחוּץ לַתְּחוּם ובחוה"מ כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א שָׁם. וְלָזֶה חִילְקוּ זֶה לִשְׁלֹשָׁה פְּרָטִים וּזְמַנִּים כַּנַ"ל.

אֲבָל דַּעַת הָרַמְבַּ"ם אֵינוֹ כֵּן שֶׁהוּא סָתָם וְכָתַב רַק בְּרֶגֶל וְלֹא יוֹתֵר. וצ"ל דס"ל בְּהָא בַּחֲגִיגָה וְיוֹמָא שֶׁאֵינָהּ רַק מִצְוָה רְצוֹנִית וְלֹא חִיּוּבִית.

וא"כ אַפַּתִּי תִּקְשֶׁהמַּחוֹדֶשׁ וְשַׁבָּת שֶׁהִזְכַּרְנוּ. וצ"ל כמש"ל.

וְגוֹרֵס בְּסֶוֶכָּה ג"כ אִיבְּעִי לָהּ לְמֵיזַל כְּמוֹ בר"ה. וְכַנִּרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁגּוֹרֵס כֵּן.

וָרְאִיתִי בפנ"י בר"ה ט"ז שֶׁהִרְגִּישׁ קְצָת בְּסוּגְיִן מֵהָא שֶׁלֹּא הִזְכִּיר ר"י חוֹדֶשׁ וְתֵירֵץ כמש"ל דְּרַק נָשִׁים שֶׁאֲסוּרוֹת בְּמְלָאכָה בר"ח ע"ש. וּתְמַהֲנִי דְּאַפַּתִּי תִּקְשֶׁה לָמָּה לֹא הִזְכִּיר ר' יִצְחָק שַׁבָּת וְכֵן הָרַמְבַּ"ם וע"ש בפנ"י.

ובפירש"י בַּסֶּוֶכָּה שָׁם מְבֹאָר שֶׁעִיקַּר הַחִיּוּב הוּא ביו"ט רִאשׁוֹן וְלֹא בחוה"מ דְּלָא כְּהָרַשְׁבָּ"א וְרִיטְבָ"א הַנַּ"ל יעו"ש שפי' כֵּן לְהֶדְיָא. וצ"ל טַעְמוֹ דְּהָוֵי כְּמוֹ עֲלִיָּה לִירוּשָׁלַיִם שֶׁמִּצְוָתוֹ עַל יו"ט רִאשׁוֹן וע' מג"א סי' ש"א סק"ז שֶׁכָּתַב דִּבְחוֹדֶשׁ וְשַׁבָּת הָוֵי מִצְוָה וּבָרֶגֶל חוֹב.

וְהַיְינוּ כמש"ל בס"ד וע"ש בפרמ"ג ומחה"ש שֶׁכָּתְבוּ דְּאַף שֶׁמְּצָוָה בְּכָל יוֹם לְקַבֵּל פְּנֵי הָרַב כְּדְאִיתָא בַּחֲגִיגָה וכ"כ המג"א סי' תקנ"ד סקי"ב. מ"מ נָקִיט בַּעַל הַשּׁוּנַמִּית חוֹדֶשׁ וְשַׁבָּת שֶׁכֵּן הָיָה דַּרְכָּהּ ע"ש.

ולפמש"ל א"ש טְפֵי קָצַת. ובפרמ"ג שָׁם הִרְגִּישׁ בְּסִתְירַת הַלָּשׁוֹן מר"ה לְסֵוְכָּה שֶׁהַעִירוֹתַי בָּאוֹת ד' וָתָ"ל שֶׁכְּוַונָתִי לְדַעְתּוֹ הק': ו) עכ"פ לפ"ז הַדַּר תִּיקְשֵׁי מָה הָיְתָה תְּשׁוּבַת רשב"ח לְרַבִּי קְרוֹבִים נַעֲשׂוּ רְחוֹקִים דְּהָא בְּרֶגֶל חַיָּיב לְהַקְבִּיל לכ"ע וְשָׁם אַיְירֵי לְהֶדְיָא בְּרֶגֶל ע"ש.

וְנִרְאֶה לְיַשֵּׁב ע"פ הָא דְּאִיתָא בְּסֵוְכָּה כ"ז ע"ב דְּפָרִיךְ אַהָא דְּאָמַר ר"א אִינָךְ מְשׁוֹבְתֵי הָרֶגֶל מַהָא דר' יִצְחָק וּמְשַׁנֵּי הָא דְּאָזַיל וְאָתֵי בְּיוֹמֵיהּ הָא דְּלָא אָזַיל וְאָתֵי בְּיוֹמֵיהּ. הֲרֵי דְּהֵיכָא דְּלָא אָתֵי בְּיוֹמֵיהּ אֵינוֹ מְחֻיָּב לְקַבֵּל פְּנֵי רַבּוֹ.

וא"כ י"ל שֶׁהֵשִׁיב לוֹ קְרוֹבִים נַעֲשׂוּ רְחוֹקִים. פי' וְלֹא אוּכַל לָשׁוּב בְּיוֹמוֹ לְבֵיתוֹ וּלְזֶה אֲנִי פָּטוּר כַּנַ"ל וא"ש בס"ד: ז) וְהִנֵּה הָרַמְבַּ"ם לֹא הִזְכִּיר כְּלָל הַחִילּוּק דְּאָזַיל וְאָתֵי בְּיוֹמֵיהּ וּכְבָר הִרְגִּישׁ בָּזֶה בכ"מ שָׁם.

וְכָתַב דס"ל דְּרַק לר"א קָאָמַר הָכִי וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ. וְצָרִיךְ לְהָבִין מנ"ל זֶה דְּנִרְאֶה דְּהַשַּׁ"ס סְתָמָא קָאָמַר.

וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה לענ"ד דְּהָא עִיקַּר טַעְמָא דר"א מִּוְשָׁמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ שֶׁצָּרִיךְ לְשַׂמֵּחַ אִשְׁתּוֹ וכפירש"י שָׁם. וְנִרְאֶה שֶׁזֶּה דַּוְוקָא לָמֵ"ד בר"ה ו' וּבְקִדּוּשִׁין ל"ד שֶׁאִשָּׁה בַּעְלָהּ מְשַׂמְּחָהּ וּמוּטָל עָלָיו לְשַׂמְּחָהּ.

אֲבָל לָמֵ"ד שֶׁהָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְחֻיֶּבֶת בַּשִּׂמְחָה. לֹא שַׁיָּיךְ זֶה כַּמּוּבָן.

וְהָרַמְבַּ"ם לְטַעְמֵיהּ שֶׁפּוֹסֵק בַּפֵּ"א מה' חֲגִיגָה שֶׁנָּשִׁים חַיָּיבוֹת בַּשִּׂמְחָה. וְהָרָאָבַ"ד הִשִּׂיג שָׁם עָלָיו דְּהָא קיי"ל שֶׁבַּעְלָהּ מְשַׂמְּחָהּ.

והכ"מ כָּתַב שָׁם שֶׁגַּם כַּוָּונַת הָרַמְבַּ"ם הוּא כֵּן. אֲבָל בָּאֱמֶת דַּעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁחַיָּיבוֹת בְּעַצְמָן בְּשִׂמְחָה וכר' זֵירָא בר"ה דַּף ו' וכ"כ הלח"מ פי"ד מה' מעה"ק ע"ש וּדְבָרָיו בְּרוּרִים.

וְלָזֶה לֹא הֵבִיא הָרַמְבַּ"ם הַחִילּוּק אִי אָזַיל וְאָתֵי בְּיוֹמֵיהּ אוֹ לֹא. וְזֶה נָכוֹן בס"ד.

ובמק"א הֶאֱרַכְתִּי בְּבֵיאוּר דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה [וְתָמוּהַּ לִי בָּזֶה דִּבְרֵי התו' בר"ה דַּף ו' ע"ב שֶׁהִקְשׁוּ מֵחֲגִיגָה ו' דְּאָמַר אַבַּיֵי דְּאִיכָּא מִיחַיְּיבָא בְּשִׂמְחָה. וְקָשֶׁה דְּהָא סוּגְיָא דר"ה שָׁם אָזְלָא אַלִּיבָּא דר"ז דס"ל שָׁם דְּלָא כְּאַבַּיֵי בָּזֶה.

וְאַבַּיֵי לְטַעְמֵיהּ דס"ל בַּעְלָהּ מְשַׂמְּחָהּ] ונלע"ד רְאָיָה לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם מֵהָא דְּאִיתָא בְּסֵוְכָּה י' ע"ב דר"ח וְרַבָּה בר"ה אִיקְּלַעוּ לְבֵי ר"ג וְלָנוּ שָׁם. ופירש"י שֶׁהָלְכוּ שָׁם מִשּׁוּם שֶׁחַיָּיב לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ בָּרֶגֶל וְכֵן אִיתָא בְּסֵוְכָּה כ"ו שֶׁלָּנוּ שָׁם ופירש"י שָׁם כֵּן ע"ש.

וְהַיְינוּ בַּשְּׁבִיל שר"ח וְרַבָּה בר"ה הָיוּ רְחוֹקִים מִשָּׁם כִּי הֵם הָיוּ בְּסוּרָא וְכִדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין י"ז סְתָם דַּיָּנֵי סוּרָא ר"ה ור"ח. וְרֵישׁ גּוֹלָה הָיָה בִּנְהַרְדָּעָא כַּיָּדוּעַ שֶׁשָּׁם הָיָה רַב נַחְמָן חֲתָנוֹ וְכִדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין ע' ע"ב.

וַהֲרֵי מְפֹרָשׁ שֶׁלָּנוּ שָׁם. וּבְנוֹדַאי לָא הָוֵי כִּדְאָזַיל וְאָתֵי בְּיוֹמֵיהּ.

וְגַם כִּי בַּדַּף כ"ו אִיתָא בְּשַׁבְּתָא דְּרִיגְלָא וא"כ לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לֵילֵךְ חוּץ לַתְּחוּם. ומכ"ש לפירש"י בְּסֵנְכָּה כ"ז דְּמַשְׁמַע שֶׁעִיקַּר הַמִּצְוָה ביו"ט רִאשׁוֹן ע"ש וכמש"ל וְגַם לְבַד זֶה מַשְׁמַע בְּמַכּוֹת ה' ע"א דְּסוּרָא רָחוֹק מִנְּהַרְדָּעָא דְּקָאָמַר חָזַינַן אִי מָצוּ אָתָא מִצַּפְרָא לְפַנְיָא מִסּוּרָא לְנְהַרְדָּעָא ע"ש.

הֲרֵי שֶׁלֵּילֵךְ וְלַחֲזוֹר בְּנוֹדַאי אִי אֶפְשָׁר. וע"כ צ"ל כמש"ל בס"ד דְּלָמָּ"ד דְּאִשָּׁה חַיֶּבֶת בְּשִׂמְחָה בְּעַצְמָהּ וְלֹא מִצַּד בַּעְלָהּ.

לֹא שַׁיָּךְ חִילּוּק זֶה. וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם נָשִׁים אָז.

דְּהָא ר"ח נָסִיב בַּר שֶׁתְּסַר כִּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין כ"ט ע"ב וְהִיא רְאָיָה נְכוֹנָה בס"ד: ח) וְהִנֵּה מַה שפירש"י דְּאַיְירֵי ביו"ט רִאשׁוֹן לִכְאוֹרָה צ"ע דל"ל לְדַחֲזוּקֵי. דִּטְפֵי א"ש אֵינִימָא דְּאַיְירֵי בחוה"מ.

וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּלִישָׁנָא דְּאָזַיל וְאָתֵי בְּיוֹמֵיהּ מַשְׁמַע שֶׁיּוֹצֵא בַּיּוֹם וְכִדְאָמְרִינַן לְעוֹלָם יֵצֵא אָדָם בְּכִי טוֹב וְיָבֹא בְּאוֹתוֹ יוֹם. וא"כ קָשֶׁה ל"ל שֶׁיָּבוֹא בְּאוֹתוֹ יוֹם.

דְּהָא בַּיּוֹם הַהוּא כְּבָר קַיֵּים מִצְוַת שִׂמְחָה בַּלַּיְלָה. וע' שַׁאֲגַת ארי' סי' ק"ב.

וּלְמָחָר יָבוֹא וִיקַיֵּים בִּשְׂאָר הַיּוֹם מִצְוַת שִׂמְחַת יו"ט. דְּהָא לָא בָּעֵי רַק חֲצִיוֹ לָכֶם.

וּכְבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּחֲצִיוֹ לָאו דַּוְוקָא. וּבְתִשׁוּבָה הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה בס"ד.

וע' פרמ"ג סי' רמ"ב בא"א. וּמִזֶּה הוֹכִיחַ רַשְׁ"י דְּאַיְירֵי ביו"ט רִאשׁוֹן שֶׁאָז אָסוּר לֵילֵךְ חוּץ לַתְּחוּם.

וע"כ בָּא מעיו"ט וכפירש"י שָׁם וְיִתְבַּטֵּל כָּל הַיּוֹם מִשִּׂמְחַת יו"ט. ובלא"ה לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁיָּצָא בְּשִׂמְחַת הַלַּיְלָה.

דְּלֵיל יו"ט רִאשׁוֹן אֵינוֹ מְחֻיָּב בְּשִׂמְחָה כִּדְאִיתָא בִּפְסָחִים דַּף ע"א ע"ש. וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר סֵדֶר מִשְׁנָה בַּפֵּ"ה מה' ת"ת שֶׁהֶאֱרִיךְ הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה.

ובענ"ד לֹא מָצָאתִי טַעַם בְּכָל דְּבָרָיו שָׁם ע"ש. וְלֹא רָצִיתִי לְהַאֲרִיךְ בִּדְבָרָיו.

רַק רָאִיתִי שֶׁהִקְשָׁה שָׁם דְּהָא ר"א גּוּפֵיהּ ס"ל דְּשִׂמְחַת יו"ט רְשׁוּת בְּבֵיצָה ט"ו וס"ל אוֹ כֻּלּוֹ לד' אוֹ כֻּלּוֹ לָכֶם וא"כ מַאי קָאָמַר שֶׁמְּחֻיָּב לְשַׂמֵּחַ אִשְׁתּוֹ. וְנִרְאֶה דְּזֶה לֹא שַׁיָּךְ רַק בַּאֲנָשִׁים אֲבָל בְּאִשָּׁה לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר כֻּלּוֹ לד'.

וא"כ מְחֻיָּב שֶׁפִּיר לְשַׂמְּחָהּ. וְעוֹד אֶפְשָׁר לוֹמַר דלר"א מַשְׁמַע לֵיהּ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ שֶׁיְּשַׂמְּחֶנָּה לְדָבָר מִצְוָה הַיְינוּ תַּשְׁמִישׁ וְכִלְשׁוֹן הַשַּׁ"ס הָרוֹצֶה שֶׁיִּהְיוּ בָּנָיו זְכָרִים יְשַׂמֵּחֶנָּה לְדָבָר מִצְוָה.

וּמְבֹאָר בָּזֶה אֲמָרָם דַּאֲתָא בְּיוֹמֵיהּ. הַיְינוּ שֶׁלֹּא יְצַטָּרֵךְ לָלוּן שָׁם: ט) ועפ"ז אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֲמָרָם מֵשִׁים שָׁלוֹם בַּבַּיִת בָּטֵל שֶׁהוּא נִפְלָא מַה שַׁיָּכוּת הוּא לִתְשׁוּבָתוֹ.

ועפמ"ש י"ל שֶׁמְּקוֹמוֹ הָיָה רָחוֹק כ"כ מִמָּקוֹם שֶׁל רַבִּי שֶׁלֹּא הָוֵי אָתְיָא בְּיוֹמֵיהּ בְּזִקְנוּתוֹ. אֲבָל הָיָה יָכוֹל לְיָצָא בַּבֹּקֶר וְלָבוֹא לְעֵת עֶרֶב.

וְהָיָה מְקַיֵּים מִצְוַת שִׂמְחַת בֵּיתוֹ בְּשִׂמְחָה לִדְבַר מִצְוָה כַּנַ"ל. לָזֶה א"ל שֶׁמַּשִּׂים שָׁלוֹם בַּבַּיִת בָּטֵל.

וא"כ עַל כָּרְחוֹ יִשְׂמָחֶנָּה בַּיּוֹם בִּשְׂאָרֵי שִׂמָּחוֹת. וְכֵינָן שֶׁקֵּרוֹבִים נַעֲשׂוּ רְחוֹקִים וְלָא אַתָּא בְּיוֹמֵיהּ.

לָזֶה הוּא פָּטוּר. וְהוֹסִיף שְׁתַּיִם נַעֲשׂוּ שְׁלֹשָׁה לְהוֹסִיף טַעַם דבכה"ג זָקֵן פָּטוּר מִלַּעֲלוֹת לָרֶגֶל ג"כ לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲלוֹת בְּרַגְלָיו כִּדְאִיתָא רֵישׁ חֲגִיגָה וּבָרַמְבַּ"ם פ"א מה' חֲגִיגָה ע"ש במל"מ.

ומ"ש סְלָעִים נַעֲשׂוּ גְּבוֹהִים נִרְאֶה שֶׁהוֹסִיף טַעַם ג"כ בָּזֶה דְּאָמְרִינַן בִּפְסָחִים ח' דְּאַף דְּשִׁלּוּחֵי מִצְוָה אֵין נִזּוֹקִים. מ"מ הֵיכָא דִּשְׁכִיחַ הֶזֵּיקָא שָׁאנֵי וְלָזֶה אָמַר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וגו' ע"ש.

וְלָזֶה אָמַר שֶׁעַכְשָׁיו נַעֲשׂוּ אֲצִלּוֹ הַסְּלָעִים גְּבוֹהִים וְיָרֵא שֶׁיִּפּוֹל עֲלֵיהֶם וּשְׁכִיחַ הֶזֵּיקָא וְלָזֶה פָּטוּר. וְאָמַר ג' טְעָמִים אֵיזֶה שֶׁיּוֹעִיל עכ"פ.

וְנָכוֹן בס"ד: וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שנ"ל בְּיִשּׁוּב קֻושְׁיַית מָהַרְשָׁ"א עַל פירש"י בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ס"ב ע"ב דפירש"י שָׁם בד"ה חֵלֶב וְחָלָב שְׁנֵי זֵתִים בִּשְׁנֵי יָמִים וְלֹא נוֹדַע לוֹ בִּנְתַיִם שֶׁחָטָא אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת כְּדִמְפָרֵשׁ טַעְמָא לְקַמָּן עכ"ל.

וְהִקְשָׁה הַמָּהַרְשָׁ"א דְּלֵיתָא כְּלָל לְקַמָּן שׁוּם טַעַם עַל זֶה. וּלְדַעְתִּי נִרְאֶה בָּרוּר דְּאֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת שֶׁבְּרַשׁ"י הוּא דִּיבּוּר בפ"ע.

וְקָאֵי אַהָא דְּאִיתָא שָׁם זִיבַּח וְקִיטֵּר וְנִיסַּךְ בְּהָעְלֵם אֶחָד אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. וְהַטַּעַם מְפָרֵשׁ הַשַּׁ"ס לְקַמָּן דַּף ס"ג ע"א.

וְהַמַּדְפִּיס טָעָה וְסָבַר שֶׁהוּא דִּיבּוּר אֶחָד וְלֹא נָתַן רִיוַח בֵּין הַדְּבֵקִים: סִימָן עו ב"ה אֱלוּל תרל"ד אֲשֶׁר כָּתַב מעכ"ת לְהָבִיא רְאָיָה לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם פ"י מה' ט"צ דְּקָצִיצַת בַּהֶרֶת הָוֵי ל"ת לְחוּד מֵהָא דְּמַכּוֹת כ"ב דְּמַקֶּשֶׁה ר' אַבָּהוּ דְּלֵיחְשׁוֹב קוֹצֵץ בַּהַרְתּוֹ.

וְאִי הָוֵי גַּם עֲשֵׂה קָשֶׁה מַאי פָּרֵיךְ. דִּילְמָא אָתְיָא מַתְנִיתִין כר"י דס"ל לָאו שֶׁקָּדְמוֹ עֲשֵׂה אֵין לוֹקִין עָלָיו.

וְהָכָא הָוֵי קָדְמָה עֲשֵׂה שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן. וְלֹא שֶׁיָּקוּץ בְּעַצְמוֹ.

וע"כ דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ לְהַשַּׁ"ס דְּבַקְצִיצַת בַּהֶרֶת לֵיכָא כְּלָל עֲשֵׂה אֶלָּא לָאו גְּרִידָא דְּהִשָּׁמֵר. וּמְיַשֵּׁב בָּזֶה קֻושְׁיַית המל"מ שָׁם שֶׁהִקְשָׁה עַל הָרַמְבַּ"ם מֵהָא דְּשַׁבָּת קל"ב דְּקָצִיצַת בַּהֶרֶת הָוְיָא עֲשֵׂה ול"ת:א) וְהִנֵּה מ"ש דִּילְמָא אָתְיָא מַתְנִיתִין כר"י.

כַּנַּוָּנָתוֹ כר"ל דס"ל הָכִי בְּמַכּוֹת דַּף ט"ו ע"ש. ור"י ס"ל דְּלוֹקִין [וע' בָּרַמְבַּ"ם פט"ז מה' סַנְהֶדְרִין ובכ"מ שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה חִילּוּפֵי גִּרְסָאוֹת] וְלִכְאוֹרָה תְּמֵהֲנִי מַה שַּׁיָּיךְ לוֹמַר דְּאַתְיָא כר"ל כֵּינָן דִּפְלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי הִיא וְתִיקְשֵׁי מַתְנִיתִין לְאִידָךְ.

וּבְנוֹדַאי לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר הָכָא ר' יוֹחָנָן תַּנָּא הוּא וּפְלִיג וע' תוס' כְּתֻבוֹת ח' ע"א. וּלְשִׁיטַת התו' בְּמַכּוֹת שָׁם דְּגַם ר"ל ס"ל דְּלָאו שֶׁקָּדְמוֹ עֲשֵׂה לוֹקִין עָלָיו בְּנוֹדַאי לק"מ.

אַף י"ל דְּכֵינָן דִּלְשִׁיטַת רַשְׁ"י שָׁם תָּלֵי הַךְ דְּקָדָמוֹ עֲשֵׂה בְּקִיְּימוֹ וְלֹא קִיְּימוֹ. וְהַהִיא תַּלְיָא בְּהַהְוָאַת סָפֵק אִי הָוֵי הַתְרָאָה כִּדְאִיתָא הָתָם.

וְהַהְוָאַת סָפֵק הָוְיָא פְּלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי כִּדְאִיתָא הָתָם דַּף ט"ז ע"א. א"כ י"ל דְּמַתְנִיתִין אָתְיָא כְּהַאי תַּנָּא.

אַף י"ל דְּמִידֵי הוּא טַעְמָא לר"ל. ור"ל מוּקִי בְּמַכּוֹת כ"א ע"ב מַתְנִיתִין כר"ע.

ור"ע ס"ל הַתְרָאַת סָפֵק שְׁמָהּ הַתְרָאָה דְּקָאָמַר בְּמַכּוֹת ד' ע"ב טַעְמָא דְּאֵינוֹ לוֹקֶה בְּנוֹתָר מִשּׁוּם לָאו שְׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה וְכִדְמוֹכִיחַ הַשַּׁ"ס בְּמַכּוֹת ט"ז מִדְּלָא קָאָמַר הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהָוֵי הַתְרָאַת סָפֵק. וא"כ ע"כ ס"ל לָאו שֶׁקְּדָמוֹ עֲשֵׂה לוֹקִין עָלָיו.

אָכֵן כְּבָר כָּתַב הַמַּהַרְשָׁ"א שָׁם דְּגָרְסִינַן ר' יַעֲקֹב וְכֵן מוּכָח בַּתּוֹסָ' שָׁם וּבְתוֹ' שְׁבוּעוֹת ד' ע"א יע"ש וְכֵן נִרְאֶה מִדְּהִזְכִּירוּ הַשַּׁ"ס אָמַר ר' יְהוּדָה. וע' תוס' ע"ז ס"ד ע"א שֶׁכָּתְבוּ דְּמוּכָח בפ"ב דְּמַכּוֹת דַּף כ"א דס"ל לר"ע לשאב"מ אֵין לוֹקִין עָלָיו.

וְהוּא תָּמוּהַּ. וצ"ל דט"ס הוּא וצ"ל בפ"ק דְּמַכּוֹת דַּף ד'.

וְכֵן מוּכָח מִסֻּוְגְיָא דִּשְׁבוּעוֹת שָׁם דְּקָאָמַר מִמַּאי דְּהַאי אֲבָל הַמּוֹתִיר בְּטָהוֹר ר' יַעֲקֹב הִיא וכו' וְאִי גָּרְסִינַן ר"ע. הָא הִיא סֵיפָא דְּאֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין.

וּמוֹקְמִינַן לְרֵישָׁא שָׁם דַּף י"ג ע"ב כר"ע ע"ש. וְגַם הַהִיא מִשְׁנָה גּוּפָא מוּקִי כר"ע שָׁם בַּסֻּוְגְיָא ע"ש.

וְיֵשׁ לְדָחוֹת דְּהַכַּוָּנָה דְּכֵינָן דְּלָא מוּכָח הַטַּעַם מִגּוּף הַמִּשְׁנָה לָא מִיקְרֵי סְתָמָא. וּבֶאֱמֶת קָצַת קָשֶׁה דְּאִי ר"י הִיא וְטַעְמָא מִשּׁוּם לָאו הַנִּיתָּק לַעֲשֵׂה.

הו"ל לְהַזְכִּיר מוֹתִיר לְבַסּוֹף אֲצֶל נוֹטֵל אֵם עַל הַבָּנִים דְּטַעְמָא נָמֵי מִשּׁוּם לָאו הנל"ע ור"י אַיְירֵי בָּהּ נָמֵי. וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב: ב) ולפמש"ל דְּמַתְנִיתִין דְּאֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין אָתְיָא כר"ע ור"ע ס"ל הַתְרָאַת סָפֵק שְׁמָהּ הַתְרָאָה.

יֵשׁ לְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיַּית הַתּוֹסָ' בְּמַכּוֹת ט"ו ע"ב ד"ה מִיָּדִי עַל ר"ל דס"ל לָאו שֶׁקְּדָמוֹ עֲשֵׂה אֵין לוֹקִין עָלָיו שֶׁהִקְשׁוּ שָׁם מִטַּמֵּא הַבָּא לַמִּקְדָּשׁ ע"ש. ולפמ"ש א"ש דְּמַתְנִיתִין אָתְיָא כר"ע אֲבָל ר"ל ס"ל דה"ס לֹא שְׁמָהּ הַתְרָאָה וְכַנַּ"ל.

וְאַדְּרַבָּא קָשֶׁה מַה סִּיְּעְתָּא מַיְּתֵי שָׁם מִמַּתְנִיתִין כֵּינָן דר"ע הִיא. אָכֵן גַּם בלא"ה קָשֶׁה דְּהָא עכ"פ פְּלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי הִיא.

וצ"ל שֶׁעִיקַּר הָרְאָיָה הִיא מִשּׁוּם דר"י ס"ל הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה. וא"ש ג"כ קֻוּשְׁיַּית התו' הַנַּ"ל אַף אִי גָּרְסִינַן ר' יַעֲקֹב.

די"ל דס"ל דְּמַתְנִיתִין אָתְיָא כר' יַעֲקֹב. וְנִרְאֶה לְהוֹכִיחַ מִכָּאן ג"כ דע"כ גָּרְסִינַן ר' יַעֲקֹב וְכֵן מֵהַךְ דִּשְׁבוּעוֹת שָׁם דְּהָא קָאָמַר ר"י בְּמַכּוֹת י"ז ע"א זוֹ דִּבְרֵי ר"ע סְתִימְתָּאָה וכו' וְהַכַּוָּנָה דְּלֵית הִלְכְתָא כְּהַאי סְתָמָא דִּיחִידָאָה אֲמָרָהּ.

וכ"מ שָׁם י"ח ע"ב ע"ש וכ"פ הָרַמְבַּ"ם פ"ג מה' בַּכּוּרִים ע"ש בכ"מ וכ"ה בְּכַמָּה דֻּכְתֵי ע' מְגִילָּה ב' ע"א וכ"ו ע"א וּכְתֻבּוֹת ק"א ע"ב וּבְכוֹרוֹת ל' ע"א וְעוֹד בכ"מ עַל דֶּרֶךְ זֶה. וא"כ אֵין רְאָיָה כְּלָל מִסְּתָם מִשְׁנָה זוֹ כֵּינָן דר"ע אֲמָרָהּ.

אֲבָל אֵינֵימָא דִּלְעִנְיַן לָאו שֶׁקֶדְמוֹ עֲשֵׂה לֹא מָצִינוּ ר"ע שֶׁיֹּאמַר דְּלוֹקִין שַׁפִּיר י"ל דְּמוֹכִיחַ מִסְתָּמָא. וּמִמֵּילָא מוּכָח גַּם מֵהָא דִּשְׁבוּעוֹת כֵּן.

וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְפַקְפֵּק בָּזֶה מ"מ יֵשׁ לְיַשֵּׁב כֵּן וע"ש בְּמַכּוֹת י"ז ע"א בְּסֵוְגְיָא ר"ע כר"ש ס"ל: ג) וְנִרְאֶה בָּזֶה לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁיֵּשׁ לְדַקְדֵּק בַּסֵּוְגְיָא דְּמַכּוֹת כ"א ע"ב דְּדָיֵיק ר' יוֹחָנָן מִדְּקָתָנֵי חוֹרֵשׁ בְּכֹלְאַיִם לוֹקֶה דְּמִחַפֶּה בְּכֹלְאַיִם לוֹקֶה.

וא"ל ר"ל אִי לָאו דְּקַלְסָךְ גַּבְרָא רַבָּא הו"א מַתְנִיתִין ר"ע הִיא דס"ל הַמְקַיֵּים בְּכֹלְאַיִם לוֹקֶה ע"ש. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּהָא ר"י ס"ל הַלָּכָה כִּסְתָם מִשְׁנָה וע"כ הַלָּכָה כֵּן אַף אִי אָתְיָא כר"ע.

וא"כ א"ש טְפֵי לְאוֹקָמָא כְּרַבָּנָן. ולפמש"ל א"ש דְּכֵינָן דְּכוּלֵיהּ פִּירְקִין ר"ע סְתִימְתָאָה הוּא כַּנַ"ל כִּי כָּל הַמִּשְׁנָיוֹת הֵם נִמְשָׁכִים בְּיַחַד בְּהַלְכוֹת מַלְקוּת יע"ש.

וא"כ אֵינָהּ סְתָם מִשְׁנָה כְּלָל וכמש"ל. אֲבָל הַשְׁתָּא דְּקַלְסָךְ גַּבְרָא רַבָּה ע"כ צ"ל דְּלָא אָתְיָא כר"ע רַק בְּרִישָׁא דְּאַיְירִי בְּמִסְפַּר הַלּוֹקִין.

אֲבָל בְּמִשְׁנָה זוֹ כְּבָר אֵינָם מִדְּבְרֵי ר"ע. ועפ"ז י"ל מ"ש הַתּוֹסָ' בע"ז ס"ד דְּמוֹכַח מֵהָכָא דר"ע ס"ל לשאב"מ אֵין לוֹקִין עָלָיו ע"ש.

וְתָמַהְתִּי לְמַעְלָה אוֹת א' עֲלֵיהֶם. ולפמ"ש א"ש דְּכֵינָן דְּמַתְנִיתִין אָתְיָא כר"ע עכ"פ גַּם לר' יוֹחָנָן וס"ל לְהַתּוֹ' דְּגַם הַהּ דְּהַחוֹרֵשׁ אָתְיָא כר"ע וּדְלֹא כמש"ל.

וְהִנֵּה בְּכֹלְאַיִם קָאָמַר בְּמַכּוֹת כ"א פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ וּמְפָרֵשׁ רַב בִּיבִי דְּדָוְקָא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּלָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה אֵין לוֹקִין עָלָיו כמ"ש הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת י"ז ע"א ע"ש. וְגַם לְרַב אַשִׁי דְּקָאָמַר שֶׁחַיָּיב עַל הַשְׁהָיָה עִיקַּר הַסְּבָרָא מִשּׁוּם שֶׁבָּא ע"י לְבִישָׁה כמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם.

וְנִרְאֶה שֶׁלָּזֶה נָקִיט הַלָּשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ לְהוֹרוֹת סְבָרָא זוֹ שִׁיעוּר הַשְׁהָיָה. וּמוּכָח מִזֶּה דלשאב"מ אֵין לוֹקִין עָלָיו.

וְלֹא הוֹכִיחוּ מִדַּף ד' ע"ב. דְּשָׁם יֵשׁ לְדָחוֹת קְצָת דְּיָלִיף לָהּ מִקְּרָא דְּכֹל כִּדְאִיתָא בְּמַכּוֹת י"ג ע"ב.

וְלַעֲשׂוֹת לָא דְּרִישׁ וּכְמוֹ לר"י דע"כ צ"ל דְּלָא דְּרִישׁ לַעֲשׂוֹת. א"נ י"ל כמ"ש הַמְפָרְשִׁים בְּשֵׁם מהרשש"ך דְּיָלְפִינַן מֵחַסִימָה כְּקוֹשְׁיַית הַתּוֹסָ' בב"מ צ' דְּגִילַּף מֵחַסִימָה עי"ש.

וע' סַנְהֶדְרִין ס"ה ע"א. אֲבָל מֵהָכָא מוּכַח שַׁפִּיר.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה: ד) וְעוֹד נִרְאֶה לְהוֹכִיחַ דְּגָרְסִינַן ר' יַעֲקֹב. דְּהָא מַשְׁמַע דס"ל דְּלָאו שנל"ע לוֹקִין עָלָיו מִדְּלָא קָאָמַר טַעְמָא דְּמוּתִיר אֵינוֹ לוֹקֶה מִשּׁוּם דְּהָוֵי לָאו הנל"ע.

וכ"נ לִכְאוֹרָה מִלְּשׁוֹן רַשְׁ"י בְּמַכּוֹת ד' ע"ב. ור"ע ס"ל לְהֶדְיָא בְּיוֹמָא ל"ו ע"א דְּלֵ"ת הנל"ע אֵין לוֹקִין עָלָיו ע"ש.

אַף בֶּאֱמֶת גַּם ר' יַעֲקֹב מוֹדֶה דְּאֵין לוֹקִין רַק שֶׁהַכְּתוּבָה שא"צ לְטַעַם זֶה. וְכֵן צ"ל בְּכְתוּבַת רַשְׁ"י שָׁם.

וְכֵן מַשְׁמַע לְהֶדְיָא בְּסֵוְגְיָא דִּתְמוּרָה ד' ע"ב ע"ש וכ"כ הַתּוֹסָ' שָׁם לְהֶדְיָא ע"ש וכ"נ בפירש"י שְׁבוּעוֹת ג' סע"ב ע"ש. וכ"מ ר"פ אֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין דְּפָרִיךְ א"ה לָאו הנל"ע נָמֵי.

וְכֵן מוּכָח בַּמִּשְׁנָה שָׁם י"ז ע"א דְּקָאָמַר שָׁם דְּאָתְיָא כר"ע כמש"ל וּבְסֵוְגְיָא דִּשְׁבוּעוֹת שָׁם וַאֲקַצֵּר. ועכ"פ רְאָיַת כְּבוֹדוֹ אֵינָהּ רְאָיָה.

וְכֵן מְפוֹרָשׁ בתו' חֻלִּין י"א ע"ב דלר"ע דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא לָא אַיְירִי קְרָא רַק בִּקְרוּם שֶׁל מוֹחַ מְגֻלֶּה וְנִיקְבוּ ע"ש. וְאַפַּתִּי קָשֶׁה שֶׁמָּא הָיָה טְרֵיפָה בְּאֵבֶר אַחַר וצ"ל דְּבָדְקִינַן לֵיהּ.

וא"כ ע"כ צ"ל דְּהַתְרָאַת סָפֵק שְׁמָהּ הַתְרָאָה וכמ"ש התו' שָׁם ד"ה וכ"ת ע"ש. אָכֵן לפמ"ש התו' הַסְּבָרָא בִּיבָמוֹת דַּף פ' ע"א דְּכֵינָן דְּאִינְגְלִי מִילְּתָא לָא הָוֵי הַתְרָאַת סָפֵק.

א"כ ה"נ לק"מ כַּמּוּבָן. וּבְתו' נִדָּה מ"ו ע"ב מַשְׁמַע כְּדַעַת התו' דְּחֻלִּין הַנַּ"ל.

וְגַם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הַךְ דִּיבָמוֹת דְּשָׁם עוֹשֶׂה הָעֲבֵירָה בְּנוֹדַאי רַק הַסָּפֵק אִם הוּא בַּר דַּעַת שֶׁיִּהֵא מְצַוֶּוה עָלָיו. וְשַׁפִּיר שַׁיָּיךְ אִינְגְלִי מִילְּתָא.

משא"כ בְּהָא דְּחֻלִּין דְּאֶפְשָׁר דִּטְרֵיפָה הוּא וְאֵינָהּ עֲבֵירָה כְּלָל דְּגַבְרָא קְטִילָא וצ"ע בָּזֶה. ועמל"מ פי"א מה' סַנְהֶדְרִין.

וע' תוס' כְּתֻבּוֹת ט"ו ע"א. ובלא"ה אֵין רְאָיַת כת"ר רְאָיָה דְּהָא כָּל הַקֻּוּשְׁיוֹת שָׁם בַּסֵּוְגְיָא דְּמַכּוֹת כ"ב הֵם לְרָבָא דְּמְשַׁנֵּי עַל קֻוּשְׁיַית עֻולָּא דְּאֵין חִילּוּק מְלָאכוֹת ליו"ט.

וְכָל הָנֵי אָמוֹרָאֵי דְּמְקַשׁוּ דְּלִילְקֵי עַל קוֹצִץ בַּהֶרֶת וְאִינָךְ רוֹצִים לְהוֹכִיחַ דְּתָנָא וְשַׁיַּיר וכמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם. וְרָבָא הָא ס"ל בְּמַכּוֹת ט"ו לְהֶדְיָא כר"י דְּלוֹקִין עַל לָאו שֶׁקְּדָמוֹ עֲשֵׂה וְכֵן ס"ל בִּיבָמוֹת ל"ו דר"י ור"ל הֲלָכָה כר"י.

וע' תּוּ' שַׁבָּת ע' ע"ב שכ' שֶׁכְּלַל זֶה דְּדַוְוקָא בְּנוֹהֵג בזה"ז. אֲבָל כְּבָר חֲלָקוֹ ע"ז רֹוב הַמְפָרְשִׁים.

וְכֵן מוּכָח מֵהַתּוֹ' בְּעַצְמָם ע' תוס' חֻלִּין כ"ט ע"ב ד"ה אָמַר. וְגַם לְהַגּוֹרְסִים רַבָּה בְּמַכּוֹת כ"א שָׁם.

הָא גַּם רַבָּה ס"ל הָתָם דַּף ט"ו כר' יוֹחָנָן וְכֵן עֻולָּא דְּמַקְשֶׁה לר"נ בְּדַף כ"א ס"ל שָׁם כר"י ע"ש. ובלא"ה אִם נָבוֹא לְהַקְשׁוֹת כְּקֻוּשְׁיַית יַקִּירִי א"כ עֲדַיִן קָשֶׁה דִּילְמָא אָתְיָא מַתְנִיתִין כְּלִישָׁנָא בָּתְרָא דְּשַׁבָּת קל"ב דס"ל דְּקַצִּיצַת בַּהֶרֶת הָוֵי ל"ת וַעֲשֵׂה.

וְאַף דִּכְבָר כָּתַבְתִּי דְּכֵינָן דְּאָמוֹרָאֵי אַיְירוּ בָּהּ לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר כֵּן. וה"נ הָנֵי לִישָׁנֵי אַלִּיבָּא דְּרָבָא נִינְהוּ שָׁם.

אֲבָל הָא כְּבָר כָּתַב המל"מ פ"י מה' ט"צ דְּבָרָיְיתוֹת פְּלִיגִי בְּהָא. וא"כ מַאי מַקְשֶׁה ר' אַבָּהוּ.

אָכֵן לפמש"ל דְּעִיקַּר הַקֻּוּשְׁיָא עַל רָבָא דְּמְשַׁנֵּי אֵין חִילּוּק מְלָאכוֹת לי"ט וְלָא ס"ל תְּנֵי וְשַׁיַּיר. א"ש דְּמַקְשֶׁה לְלִישָׁנָא קַמָּא דְּרָבָא דְּהָתָם.

אֲבָל לפ"ז בלא"ה א"ש דְּהָא רָבָא ס"ל ל"ת שֶׁקְּדָמוֹ עֲשֵׂה לוֹקִין וכמש"ל: ה) אֲבָל בֶּאֱמֶת כ"ז לְשִׁיטַת רַשְׁ"י דְּפְלִיגִי ר"י ור"ל בְּהַךְ דְּקָדָמוֹ עֲשֵׂה כַּנַ"ל. אָכֵן הָא הָרַמְבַּ"ם פָּסַק קַיְימוֹ וְלֹאקַיְימוֹ כַּמְבֹואָר בפי"ו מה' סַנְהֶדְרִין וּפ"א מה' נַעֲרָה.

וְאִיהוּ גָּרִיס כְּגִירְסַת הָרִי"ף כמ"ש בכ"מ שָׁם. וְגָרִיס הַנִּיחָא לָמָּ"ד קַיְימוֹ וְלֹא קַיְימוֹ וּמְפָרֵשׁ כפי' הבעה"מ וְהָרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת סוֹף מַכּוֹת דלכ"ע לָאו שֶׁקֶדֶמוֹ עֲשֵׂה לוֹקִין עָלָיו וְאַף לר"ל.

ולהבעה"מ עִיקַּר טַעַם ר"ל הוּא מִשּׁוּם הַתְרָאַת סָפֵק. וּמִמֵּילָא אֵין קֶוּשְׁיָא מֵהָא דְּדָמֵי לְלָאו דַּחֲסִימָה וְכַמּוּבָן ע"ש.

וְהוּא מֻכְרָח בַּסֶּוּגְיָא שָׁם וְלֹא כְּתֵירוּץ הָרִאשׁוֹן שֶׁל הבעה"מ שָׁם וּכְבָר דָּחָה אוֹתוֹ הָרַמְבַּ"ן שָׁם בלא"ה. וכ"כ הלח"מ בפי"ח מה' סַנְהֶדְרִין דְּהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ כפי' הבעה"מ ע"ש.

וְדִבְרֵי הכ"מ בַּפֵּ"א מה' נַעֲרָה שֶׁכָּתַב שֶׁהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק דְּלָאו שֶׁקֶדֶמוֹ עֲשֵׂה אֵין לוֹקִין עָלָיו הוּא תָּמוּהַּ. וכ"כ הלח"מ בפי"ח מה"ס שָׁם שֶׁהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק דְּלוֹקִין.

ולפ"ז אֵין שַׁיָּיךְ לְהָבִיא רְאָיָה לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם מֵהַהּ דְּמַכּוֹת כ"ב ע"א כֵּיוָן דִּלְדִידֵיהּ לֵיכָּא לָמָּ"ד דְּאֵין לוֹקִין בְּקֶדֶמוֹ עֲשֵׂה: ו) ומ"ש כתר"ה שֶׁהָעֲשֵׂה הוּא מִקְרָא דְּנָגַע צָרַעַת וגו' וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן. לֹא יָדַעְתִּי מִנַּיִן פָּשׁוּט לוֹ הַדָּבָר כ"כ.

וַהֲלֹא כְּבָר נִתְחַבְּטוּ התו' בְּשַׁבָּת קל"ב מַה הִיא הָעֲשֵׂה אִם לִשְׁמוֹר אוֹ לַעֲשׂוֹת ע"ש. וְהָעִיקָּר כְּתֵירוּצָם שָׁם דְּתְרֵי לַעֲשׂוֹת כְּתִיבִי.

דִּבְסִפְרֵי פ' תֵּצֵא דְּרִישׁ הַהּ דְּאַתָּה עוֹשֶׂה בְּסִיב שע"ג רַגְלוֹ מִלַּעֲשׂוֹת בָּתְרָא ע"ש. וְהָא דְּדָרִישׁ לָהּ בְּשַׁבָּת קל"ג מִלַּעֲשׂוֹת קָמָּא.

צ"ל דְּלָאו דַּוְקָא נָקִיט קָמָּא וְקִיְצְרוּ הַפָּסוּק וכמ"ש התו' בכ"מ כה"ג. וע' שַׁבָּת קכ"ו ע"ב וקל"ב ע"א בתוד"ה הַהִיא בכה"ג.

וּבָאֱמֶת צָרִיךְ לְהָבִין לָמָּה לֹא פֵּירְשׁוּ דְּהַאי עֲשֵׂה הַיְינוּ הַהוּא קְרָא דּוֹהוּבָא. וְהִנֵּה הָרַמְבַּ"ם בס' הַמִּצְוֹת מִצְוָה ק"א מָנָה מ"ע שֶׁהַמְצֹרָע יִהְיֶה טָמֵא בְּכָל דִּינָיו.

וְכַנּוֹנָתוֹ שָׁם נִרְאֶה שֶׁהַמִּצְוָה הִיא עָלֵינוּ בְּכֹלֶל שֶׁנִּנְהוֹג דִּינֵי טֻמְאַת מְצֹרָע וכמש"ש לְעִנְיַן טֻמְאַת נְבֵילָה וְזָב וּשְׁאָרֵי טֻמְאוֹת ע"ש. וְהָרַמְבַּ"ן חוֹלֵק עָלָיו בֶּאֱמֶת שָׁם בְּמִצְוָה צ"ו וס"ל שֶׁאֵין לַחֲשׁוֹב דִּינֵי טֻמְאוֹת לְמִצְוַת עֲשֵׂה.

וכ"כ הפר"ד בְּדָרְךְ מִצְוֹתֶיךְ שֶׁהָרַמְבַּ"ן אֵינוֹ חוֹשֵׁב מִצְוַת מְצֹרָע וכ"כ הַחִינּוּךְ בְּמִצְוָה קס"ט. וְהִנֵּה כ"ז שַׁיָּיךְ אִם נֶאֱמַר שהמ"ע הִיא לָדוּן דִּינֵי טֻמְאַת צָרַעַת.

אֲבָל אִם נֹאמַר שהמ"ע הִיא עַל גּוּף הַמְצֹרָע לָבוֹא אֶל הַכֹּהֵן. א"כ לָמָּה יַחֲלוֹק הָרַמְבַּ"ן ע"ז דְּנַנְדַּאי מ"ע גְּמוּרָה הִיא זוֹ.

וּפָקַחְתִּי עֵינִי וְרָאִיתִי בְּחִינּוּךְ שָׁם מִצְוָה קס"ט שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא כֵּן דהמ"ע הִיא עַל הַמְצֹרָע לָבוֹא אֶל הַכֹּהֵן ע"ש. וּכְבָר תָּמַהּ עָלָיו הפר"ד שָׁם בְּהַגָּהוֹתָיו דְּאִם הַכַּוָּנָה כֵּן לֹא הָיָה חוֹלֵק הָרַמְבַּ"ן וכמש"ל.

וָתָּ"ל שֶׁכַּוָּנָתִי לְדַעְתּוֹ הק'. וְדִבְרֵי הַחִינּוּךְ לְכָאוֹרָה סוֹתְרִים אֶת עַצְמָם שֶׁבְּמִצְוָה תקפ"ד כָּתַב לְהֶדְיָא שֶׁמִּילָּה דּוֹחָה צָרַעַת מִשּׁוּם דַּעֲשֵׂה דְּחֵי ל"ת ע"ש.

וְלִדְבָרָיו הָא הו"ל עֲשֵׂה ול"ת. וּבֶאֱמֶת צ"ע עַל הָרַמְבַּ"ם וְהָרַמְבַּ"ן ל"ל נִפְרַשׁ כפי' הַחִינּוּךְ שֶׁהַמִּצְוָה מֻוָטֶלֶת עַל הַמְצוֹרָע וְכֵן עַל תו' וְרַשִׁ"י דְּשַׁבָּת קל"ב שֶׁנִּדְחֲקוּ בְּבֵיאוּר הָעֲשֵׂה מַאֵיזֶה פָּסוּק הוּא.

וְקָשֶׁה דְּהָא מְפוֹרָשׁ בַּקָּרָא נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה וגו' וכמ"ש גַּם כת"ר: וְעוֹד נִרְאֶה בְּזֶה לפמ"ש הא"ע בְּבֵיאוּר הַתּוֹרָה עַל פָּסוּק וְהוּבָא שֶׁיְּבִיאוּהוּ אֲחֵרִים אַף בע"כ. וּבֶאֱמֶת לֹא נִמְצָא דָּרַשׁ זֶה בתו"כ.

רַק רִישׁ פ' מְצוֹרָע כְּתִיב עוֹד וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן גַּבֵּי טַהֲרָתוֹ וְשָׁם דָּרְשׁוּ בת"כ שֶׁלֹּא יִשְׁהֶא אוֹתוֹ וְהוּבָא בְּרַמְבַּ"ן עה"ת שָׁם ופי' כהא"ע ע"ש. וְנִרְאֶה הַכַּוָּנָה שֶׁאֵין מוּטָל עָלָיו הַמִּצְוָה בְּפָרָטוּת רַק שֶׁמֻּוָטָל הַמִּצְוָה בְּכָלָל לְהַזְהֵר בְּדִינֵי טֻוְמְאוֹת וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם וּמְמֵילָא הַחִיּוּב עַל כָּל יִשְׂרָאֵל לַהֲבִיאוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְלִשְׁאֹל עָלָיו אִם הוּא טָמֵא אוֹ טָהוֹר.

[וע' בְּהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה פ' תַּזְרִיעַ שֶׁכָּתַב דהת"כ מְפָרֵשׁ דְּוְהוּבָא קָאֵי עַל הַנֶּגַע וְלֹא עַל הָאָדָם דְּלָא כהא"ע ע"ש פ"ג סי' ע'] וְהָוֵי כְּמוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ אֲפִילּוּ בע"כ דְּקָאֵי עַל אֲחֵרִים וְנִרְאֶה שֶׁגַּם הַחִינּוּךְ כַּוָּנָתוֹ כֵּן שֶׁמֻּוָטָל עַל הָאָדָם לְהַרְאוֹת אֶל הַכֹּהֵן הַנֶּגַע לְמַעַן יֵדַע אִם הוּא טָמֵא אוֹ לֹא בַּאֲשֶׁר כִּי הַדָּבָר תָּלוּי בְּכֹהֵן בְּמַה שֶׁאוֹמֵר טָמֵא אוֹ לֹא וְכַמְבֹאָר בת"כ וּבַמִּשְׁנָה רפ"ג דִּנְגָעִים.

וְכֵן בְּנִגְעֵי בְּגָדִים וּבָתִּים דִּכְתִיב וְהֶרְאָה אֶת הַכֹּהֵן וְכָתַב שָׁם הַחִינּוּךְ כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם הַנַּ"ל שֶׁהַמִּצְוָה הִיא לְהִתְנַהֵג בְּדִינֵי טֻוְמְאוֹת הֶהֵם. וְלָזֶה צָרִיךְ לְיִשָּׁאֵל לַכֹּהֵן לֵידַע אִם הוּא טָמֵא אוֹ טָהוֹר.

וְאַזְדָּא לֵיהּ קֻוּשְׁיַת הפר"ד הַנַּ"ל עַל הַחִינּוּךְ. וְכַמּוּבָן: ח) וּבָזֶה מְיֻוָּשָׁב ג"כ דִּבְרֵי הַחִינּוּךְ שֶׁכָּתַב בְּמִצְוָה תקפ"ד דְּצָרַעַת הָוֵי ל"ת לְחוּדָהּ וְכֵן דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְרַשִׁ"י בְּשַׁבָּת שֶׁלֹּא כָּתְבוּ דהמ"ע הִיא מֵהַאי קְרָא.

דְּבֶאֱמֶת בְּמַה שֶׁהוּא קוֹצֵץ בַּהַרְתּוֹ אֵינוֹ מְבַטֵּל כְּלָל מ"ע הַהִיא. דְּאַטו מִי שֶׁהוּא טָמֵא בְּזוֹב אֵינוֹ רַשַּׁאי לְבַקֵּשׁ לוֹ רְפוּאָה שֶׁיִּתְרַפֵּא מִזּוֹבוֹ.

וְכֵן הַמְצוֹרָע אִם יְקַצֵּץ הַבַּהֶרֶת שַׁפִּיר מְקַיֵּים דִּינֵי טֻוְמְאָתוֹ. דְּהַשְׁתָּא יְטַהֲרֶנּוּ הַכֹּהֵן כֵּינָן שֶׁהָלְכוּ לָהּ סִימָנֵי טֻוְמְאָה.

וע"ז בָּאָה הל"ת שֶׁאָסוּר לוֹ לְקַצְּצָהּ. וא"כ אֵין הל"ת מַעְנִין הָעֲשֵׂה כְּלָל וְאֵין שַׁיָּיכִים זֶה לָזֶה.

וְרַק חָזַ"ל דָּרְשׁוּ מִתֵּיבַת לַעֲשׂוֹת דְּקָאֵי עַל קְצִיצַת בַּהֶרֶת שֶׁלֹּא יְקַצֵּץ. וְכֵן מְפוֹרָשׁ בְּחִינּוּךְ שָׁם מִצְוָה תקפ"ד כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִים תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת.

וְלֹא שֶׁיְּקַצְּצוּ הַבַּהֶרֶת. וְהַיְינוּ לָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה שֶׁהוּא עֲשֵׂה.

וְאַף שֶׁהַחִינּוּךְ גּוֹפֵיהּ צ"ל דְּלָא נָקְטָה לְהָכִי דְּהָא אִיהוּ ס"ל דְּהָוֵי ל"ת לְחוּד כַּנַ"ל. מ"מ מִינָּהּ נִשְׁמַע לְשִׁיטַת רַשִׁ"י ותו' בְּשַׁבָּת.

וְגַם לפירש"י שָׁם דְּיָלְפִינַן מִלַּעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יוֹרוּ. ג"כ הַכַּוָּנָה שֶׁיַּעֲשׂוּ כְּכָל אֲשֶׁר יוֹרוּ וְלֹא שֶׁיְּקַצְּצוּ.

וְהוּא לָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה. וכ"כ שָׁם בחי' הָרַשְׁבָּ"א לְהֶדְיָא בְּדַף קל"ג ע"א דְּהָוְיָא לָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה ע"ש: ט) וּמִמֵּילָא אַזְדָּא לָהּ רְאַיִת כתר"ה מֵהָךְ דְּמַכּוֹת כ"ב.

דְּכֵיוָן שֶׁעִיקַּר הָעֲשֵׂה הוּא מִלַּעֲשׂוֹת שֶׁהוּא מִיעוּט שֶׁאָסוּר לְקַצֵּץ. א"כ אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁהוּא לָאו הַנִּיתָּק לַעֲשֵׂה כַּמּוּבָן.

וְאַף לְדִבְרֵי כת"ר שֶׁהָעֲשֵׂה הוּא מִוְּהֶוְבָּא אֶל הַכֹּהֵן. לֹא הֵבַנְתִּי מַה שַׁיָּיךְ זֶה לְלָאו הנל"ע דְּאַטּוּ הָעֲשֵׂה הִיא הַיְפֶךְ הַלָּאו.

וְכִי אַחַר הַקְּצִיצָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַרְאוֹתוֹ לַכֹּהֵן. וְאִם נִתְפַּוֵּס שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל.

א"כ שׁוּב כְּבָר בִּיטֵּל הָעֲשֵׂה וְשַׁפִּיר לָקֵי. וְלָאו שֶׁקְּדָמוֹ עֲשֵׂה אֵינוֹ רַק כְּשֶׁבָּא לְתַקֵּן הַלָּאו וּכְמוֹ בְּלָאו דְּטָמֵא הַבָּא לַמִּקְדָּשׁ דְּאַף כְּשֶׁנִּכְנַס יֵשׁ הַמְּצָוָה לְשָׁלְחוֹ.

וְכֵן חָשַׁב הָרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת בְּמַכּוֹת כַּמָּה לָאוִין כָּאֵלֶּה יעו"ש. וּלְבַד זֶה לְדִבְרֵי כתר"ה נֵימָא שֶׁהַמֵּסִיר בַּדֵּי אָרוֹן אֵינוֹ לוֹקֶה דְּהָא כְּתִיב וַהֲבָאַת וגו' וְלֹא יָסוּרוּ וגו'.

והו"ל לָאו שֶׁקְּדָמוֹ עֲשֵׂה. וּבְמַכּוֹת שָׁם פָּרִיךְ ג"כ מִינָהּ.

אֲבָל הָעִיקָּר כמ"ש כִּי זֶהוּ אֵינוֹ עֲשֵׂה רַק נִכְלָל בִּכְלָלוּת הַמְּצָוָה וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם עַל כָּל הֲצִיווּיִם שֶׁבַּפָּרָשָׁה שֶׁאֵינָם רַק פְּרָטֵי מִצְוָה אַחַת. וְכֵן כָּאן גַּבֵּי טֻמְאַת צָרַעַת וְכַנַ"ל.

וְגַם הֲרֵי הַלָּאו שַׁיָּיךְ אַף מִשֶּׁנִּזְקַק לַטֻּמְאָה שֶׁכְּבָר הֶרְאָה אֶת הַכֹּהֵן וְהַוְחְלַט כמ"ש בְּסִפְרֵי שָׁם. אֲבָל הָעִיקָּר כמ"ש שֶׁהָעֲשֵׂה הִיא מִלַּעֲשׂוֹת כַּנַ"ל: י) וְעוֹד נִרְאֶה לִדְחוֹת רְאָיַת כת"ר לפמ"ש דהמ"ע הִיא מִקְרָא דְּנֶגַע צָרַעַת וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן.

דְּהִנֵּה יָדוּעַ דִּרְאָיַת נְגָעִים אֵינָהּ בַּלַּיְלָה וְלֹא בְּשַׁבָּת ויו"ט. וא"כ הו"ל מ"ע שהז"ג שֶׁהַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת בָּהּ.

וְהָרַמְבַּ"ם ס"ל רפ"א מה' תְּמוּרָה דַּעֲשֵׂה שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בַּכֹּל אֵינוֹ מְנַתֵּק לָאו הַשָּׁוֶה בַּכֹּל וּכְלִישָׁנָא אַחֲרִינָא שֶׁבְּרַשִׁ"י תְּמוּרָה ד' ע"ב ע"ש. וא"כ ה"נ לָא מִיקְּרֵי כְּלָל לָאו הנל"ע כֵּיוָן שֶׁהָעֲשֵׂה אֵינוֹ שָׁוֶה בַּכֹּל.

ועפ"ז אֶפְשָׁר לְיַשֵּׁב ג"כ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב דְּמִילָה דּוֹחָה צָרַעַת מִשּׁוּם עֲשֵׂה דּוֹחֶה ל"ת. דְּהָא בַּשַּׁ"ס אִיתָא דְּהָוֵי עֲשֵׂה ול"ת.

וּכְמוֹ שֶׁהִקְשָׁה המל"מ כַּנַ"ל. אֲבָל לפמ"ש י"ל דְּכֵיוָן דְּהָוֵי עֲשֵׂה שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בַּכֹּל שַׁפִּיר דָּחֵי אַף עֲשֵׂה ול"ת.

וְכִדְאִיתָא בְּנָזִיר נ"ח ע"ב. וְכֵן מַשְׁמַע בשטמ"ק בב"מ ל' ע"א דְּאַף דהל"ת שָׁוֶה בַּכֹּל.

מ"מ אִם הָעֲשֵׂה אֵינוֹ שָׁוֶה בְּכָל שַׁפִּיר דָּחֵי ע"ש שֶׁלָּזֶה נִדְחַק שָׁם לוֹמַר שֶׁהָאִשָּׁה מְוַזְּהֶרֶת עַל עֲשֵׂה דְּבָעוֹלָה לכה"ג ע"ש: יא) וְנִרְאֶה שֶׁזֶּה תָּלוּי בְּמַחֲלוֹקֶת הָרִיבָ"א בְּתוֹסְ' חֻלִּין קמ"א וּפְסָחִים מ"ז עִם הר"י מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּקִדּוּשִׁין ל"ד דִּלְשִׁיטַת הר"י מא"י דְּבַעֲשֵׂה ול"ת הָעֲשֵׂה מְחַזֵּק הַלָּאו וְאֵלִים הַלָּאו גּוּפֵיהּ וְאַף כְּשֶׁאֵין הָעֲשֵׂה מ"מ אֵין נִדְחֶה הל"ת ע"ש בְּקִדּוּשִׁין.

וא"כ אַף שֶׁהָעֲשָׂה אֵינוֹ שָׁוֶה בְּכָל מ"מ הַלָּאו מִתְחַזֵּק. משא"כ לִשִׁיטַת הָרִיבָ"א שהל"ת שַׁפִּיר נִדְחֵית וְרַק עִיקַּר הַטַּעַם מִשּׁוּם מַאי אֻולְמֵיהּ דְּהַאי עֲשֵׂה מֵהַאי עֲשֵׂה.

א"כ כְּשֶׁהָעֲשֵׂה אֵינָהּ שָׁוָה בְּכָל שַׁפִּיר נִדְחֵית. וְלָא עָדִיף מִתְּרֵי לָאוִי שֶׁמַּשְׁמַע בְּנָזִיר מ"ח שֶׁנִּדְחִים מִפְּנֵי עֲשֵׂה.

וכ"כ הפנ"י בִּכְתֻבּוֹת וכ"כ הַמְעַיֵּן הַחָכְמָה וְהוֹכִיחַ מֵהָא דִּיבָמוֹת דַּף כ' דְּבַאַלְמָנָה לכ"ג אִיכָּא לֹא יִקַּח וְלֹא יְחַלֵּל:יב) ועפ"ז יֵשׁ לְיַיְשֵׁב ג"כ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב דְּמִילָה דּוֹחֶה צָרַעַת מִשּׁוּם דַּעֲשֵׂה דּוֹחֶה ל"ת דְּבָאֱמֶת בָּזֶה פְּלִיגִי הָנֵי תְּרֵי לִישָׁנֵי בְּשַׁבָּת שָׁם אַלִּיבָּא דְּרָבָא אִי דָּחֵי עֲשֵׂה בכה"ג ל"ת אִי לֹא.

וְהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק בָּזֶה כְּלִישָׁנָא קַמָּא דְּשַׁפִּיר דָּחֵי. ועפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב קֻושְׁיַּית התו' בְּשַׁבָּת כ"ד וּבְיצָה ח' דִּבְשַׁבָּת שָׁם מַשְׁמַע דְּלָא ס"ל לְרָבָא די"ט הָוֵי עֲשֵׂה ול"ת מִדְּלָא קָאָמַר טַעְמָא דְּאֵין שׁוֹרְפִין קָדָשִׁים ביו"ט מִשּׁוּם הָכִי כִּדְאָמַר רַב אַשִׁי שָׁם.

וּבְיצָה ח' ע"ב ס"ל דְּהָוֵי עֲשֵׂה ול"ת ע"ש. וְהֵיא סְתִירָה גְּדוֹלָה.

אֲבָל עפמ"ש י"ל דְּהָא התו' הִקְשׁוּ בְּקִדּוּשִׁין ל"ד דמ"מ יִשְׂרְפוּ נָשִׁים שֶׁהֵם אֵין מִצְוות עַל מ"ע שהז"ג וְתֵירְצוּ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ עֲשֵׂה גַּם הַלָּאו אֲלִים. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה כֵּיוָן דְּמֵעִיקָּרָא ס"ד דְּלָא אֲלִים הַלָּאו וּכְשִׁיטַת הָרִיבָ"א הַנַּ"ל.

א"כ הו"ל לְהַקְשׁוֹת טְפֵי כֵּיוָן שֶׁאֵין הָעֲשֵׂה שָׁוֶה בְּכָל א"כ כ"ע לְיִשָּׁתְרוּ וכמש"ל שֶׁזֶּה תָּלוּי בָּזֶה. וצ"ל דְּשַׁפִּיר אַסִּיק אַדַּעְתֵּיהּ סְבָרָא דְּאֲלִים.

רַק ס"ד דמ"מ בְּנָשִׁים דְּלֵיכָּא בְּהוּ הָעֲשֵׂה כְּלָל מִמֵּילָא לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּאֲלִים הַלָּאו. וְתֵירֵץ דמ"מ אֲלִים.

וּלְזֶה י"ל דְּרָבָא לֹא רָצָה לוֹמַר דְּהָוֵי עֲשֵׂה ול"ת מִשּׁוּם דס"ל כִּסְבָרַת הָרִיבָ"א דהל"ת שַׁפִּיר נִדְחֶה. וּמִמֵּילָא הו"ל לְדָחוֹת לְגַמְרֵי כֵּיוָן שֶׁהָעֲשֵׂה אֵינָהּ שָׁוָה בַּכֹּל.

וּבְזֶה מְיֻיָּשַׁב ג"כ מַה שֶּׁיֵּשׁ לִתְמֹהַּ בֶּאֱמֶת עַל כָּל הָנֵי אָמוֹרָאֵי דְּיָלְפִי שָׁם מִקְּרָאֵי אַחֲרִינָא דְּהָא וְנִדְאֵי יֵשׁ ביו"ט מִצְוַת עֲשֵׂה. אֲבָל לפמ"ש א"ש.

וא"כ י"ל דְּסֻוגְיָא דְּשַׁבָּת כ"ד אָזְלָא אַלִּיבָּא דְּלִישָׁנָא קַמָּא בְּשַׁבָּת קל"ב אַלִּיבָּא דְּרָבָא. וְסֻוגְיָא דְּבֵיצָה ח' אָזְלָא לְלִישָׁנָא בָּתְרָא בְּשַׁבָּת שָׁם דְּמַחֲשִׁיב לָהּ בכה"ג לַעֲשֵׂה ול"ת.

וּבְזֶה מְיֻיָּשַׁב ג"כ קֻושְׁיַּית התו' בְּחֻלִּין קמ"א עַל שִׁיטַת הָרִיבָ"א. דְּשָׁם אַיְירֵי אַלִּיבָּא דְּרָבָא ע"ש וְאָזְלָא הַךְ סֻוגְיָא אַלִּיבָּא דְּלִישָׁנָא בָּתְרָא בְּשַׁבָּת שָׁם כַּנַ"ל.

ומ"מ הָרַמְבַּ"ם פָּסַק כִּסְתָמָא דְּסֻוגְיָא דִּפְסָחִים מ"ז וְשַׁבָּת כ"ד שָׁם. וְכֵן בְּשַׁבָּת קל"ב בָּתַר הָנֵי תְּרֵי לִישָׁנֵי סְתָם שָׁם בְּדַף קל"ג כְּלִישָׁנָא קַמָּא דְּרָבָא לָא ס"ל דיו"ט הָוֵי עֲשֵׂה ול"ת ע"ש: יג) רַק שֶׁעוֹמֵד לְנֶגְדֵּינוּ מ"ש הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מה' מִילָה ובפ"ב מה' יו"ט ומה' שׁוֹפָר דיו"ט הָוֵי עֲשֵׂה ול"ת וְלֹא נִדְחֵית מִפְּנֵי עֲשֵׂה ע"ש.

וְהִנֵּה מֵהַךְ דְּמִילָה וְשׁוֹפָר לֹא קָשֶׁה לִכְאוֹרָה דְּהָא מִילָה וְשׁוֹפָר הָעֲשֵׂה גּוּפָא אֵינָהּ שָׁוָה בְּכָל וְשַׁפִּיר לָא דָּחֲיָא. אַךְ מפ"ב מה' יו"ט גַּבֵּי שְׁרִיפַת קָדָשִׁים קָשֶׁה [וע"ש מ"ש בְּסֵפֶר קוֹבֶץ.

וּדְבָרָיו קָשִׁים מֵהָא דְּהִלְכוֹת מִילָה הַנָּ"ל] וְנִרְאֶה דְּלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא עַל הַתו' דְּקִדּוּשִׁין ל"ד. דְּהָא עֲשֵׂה דִּשְׂרִיפַת קָדָשִׁים הָוֵי מ"ע שהז"ג דְּהָא אֵין שׂוֹרְפִין קָדָשִׁים בַּלַּיְלָה וְאֵין נָשִׁים מִצְוּוֹת בּוֹ וְהָוֵי עֲשֵׂה שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בַּכֹּל.

וְנִרְאֶה שֶׁאַף שֶׁאֵינָם מִצְוּוֹת בּוֹ. מ"מ מֻוָּתָר לָהֶם לַעֲשׂוֹתוֹ כֵּיוָן שֶׁהָאֲנָשִׁים מְצֻוִּים וּכְמוֹ דְּמָצִינוּ בִּפְסָחִים נ"ט דְּכֹהֵן עוֹבֵר אַעֲשֵׂה דְּהַשְׁלָמָה כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה חֲבֵירוֹ הַפֶּסַח.

וְכֵן מַשְׁמַע בִּכְתֻבוֹת מ' גַּבֵּי וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה דְּהִיא אֵינָהּ מְצֻוָּוה ע"ז. ומ"מ קָאָמַר שֶׁהָעֲשֵׂה תִּדְחֶה הל"ת ע"ש.

וכ"כ בְּכַפּוֹת תְּמָרִים בְּיוֹמָא פ"ז וְהוֹכִיחַ כֵּן מַעֲשֶׂה דְּיִיבּוּם. רַק שֶׁהַהַפְלָאָה בִּכְתֻבוֹת כ"ד חוֹלֵק ע"ז.

וְכֵן הפנ"י בִּכְתֻבוֹת מ' וּבְמָק' הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה. וְעוֹד יָבוֹא אַיָּ"ה בל"נ בָּזֶה [וּמָצָאתִי בפנ"י שֶׁהַקָּשָׁה קַוּשְׁיָיתוֹ ובאו"ח תִּירֵץ כַּנַּ"ל.

וָתָ"ל שֶׁכְּנוֹנְתִּי לְדַעַת הַגְּדוֹלִים] ועפ"ז מְיֻיּשָׁב מַה שֶּׁהַקַּשֵּׁיתִי ל"ל הַקַּשׁוּ הַתּוֹסְ' בִּפְשִׁיטוּת שֶׁיִּדְחֶה הָעֲשֵׂה אֶת ל"ת וַעֲשֵׂה. ולפמ"ש א"ש דְּהָא גַּם עֲשֵׂה דִּשְׂרִיפַת קָדָשִׁים אֵינוֹ שָׁוֶה בַּכֹּל.

וְרַק גַּבֵּי נָשִׁים שַׁפִּיר מַקְשׁוּ התו'. וּלְשִׁיטַת הָרִיבָ"א שֶׁהִזְכִּירוּ בָּאֻמֶּת צ"ל דס"ל דְּכֵיוָן דְּהִיא אֵינָהּ מְצֻוָּוה לָא דָּחֲיָא הל"ת וּכְדַעַת הפנ"י וְהַפְלָאָה הַנָּ"ל: יד) וּבְזֶה מְיֻיּשָׁב ג"כ מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת בִּכְגוֹן זֶה בְּמִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ שֶׁאֵינָהּ דּוֹחָה יו"ט מִשּׁוּם דְּהָוֵי עֲשֵׂה ול"ת.

דמ"מ אֶפְשָׁר ע"י נָשִׁים דְּהָא קיי"ל דְּאִשָּׁה כְּשֵׁירָה לָמוּל. אֲבָל לפמ"ש א"ש.

וּלְבַד זֶה ג"כ לק"מ עמ"ש בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' ו' אוֹת ו' בָּזֶה. וּבְזֶה מְיֻיּשָׁב הַכֹּל בס"ד דְּרָבָא קָאָמַר טַעְמָא דְּהוּא לְבַדּוֹ וְלֹא מֵהָא דַּעֲשֵׂה ול"ת.

מִשּׁוּם דס"ל כְּהָרִיבָ"א הַנָּ"ל. וא"כ הו"ל לְהָעֲשֵׂה לִדְחוֹת הל"ת וְעָשֵׂה.

רַק מִשּׁוּם דְּהָעֲשֵׂה ג"כ אֵינָהּ שָׁוֶה בְּכָל כַּנַּ"ל. וְאַף דִּתְרוּמָה מֻוָּתָר לִשְׂרוֹף אַף בַּלַּיְלָה וְכִמְפֹרָשׁ בַּמִּשְׁנָה שָׁם דְּהָא אַיְירִינַן בְּהַדְלָקַת נֵר שַׁבָּת וכ"ה בַּיְרוּשַׁלְמִי שָׁם.

מ"מ כֵּיוָן דִּתְרוּמָה יָלְפִינַן מִקָּדָשִׁים דְּמִצְוָה הִיא לֹא עֲדִיפָא מִינָּהּ. אֲבָל עֲדַיִין קָשֶׁה דְּיִשְׂרְפוּ נָשִׁים וְכֵן גַּבֵּי מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ יָמוּלוּ נָשִׁים וְכַנַּ"ל.

וְלָזֶה הֲוָצְרַךְ לִדְרָשָׁא דְּהוּא לְבַדּוֹ. אֲבָל הָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּכֵיוָן דְּלָא מִיפַּקְּדָה.

אֵינָהּ רַשָּׁאָה לַעֲבוֹר עַל הל"ת בִּשְׁבִיל מַה שֶּׁמְּחֻוָּיבִים אֲחֵרִים לַעֲשׂוֹתָהּ. וְגַבֵּי אֲנָשִׁים שַׁפִּיר סַגִּי בְּטַעְמָא דַּעֲשֵׂה ול"ת.

וְכֵן בְּשַׁבָּת קל"ב בְּמִילָה בְּצַרְעַת דְּאַף דְּמִילָה הָוֵי עֲשֵׂה שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בַּכֹּל. מ"מ ס"ד דְּנָשִׁים יָמוּלוּ וְכַנַּ"ל.

וּבָזֶה פְּלִיגִי הָנֵי תְּרֵי לִישָׁנֵי וְכַנַּ"ל. ועוי"ל דְּהָא כָּתְבוּ התו' רֵישׁ שַׁבָּת וּבְעֵירוּבִין ל"ב דְּהֵיכָא שֶׁבָּא ע"י פְּשִׁיעָה לָא אָמְרִינַן לְאָדָם חֲטָא בִּשְׁבִיל שֶׁיִּזְכֶּה חֲבֵירָךְ.

וְזֶה כְּעֵין הָא דקיי"ל בְּעֵירוּבִין ק' דַּעֲשֵׂה דְּפְשִׁיעָה אֵינָהּ דּוֹחָה ל"ת וע"ש בתו'. וְלָזֶה הָרַמְבַּ"ם בפ"ג מהי"ט דְּאַיְירֵי בְּחַלָּה שֶׁנִּטְמֵאת דהו"ל עֲשֵׂה דְּפְשִׁיעָה.

לָזֶה לָא אָמְרִינַן לְנָשִׁים שֶׁיֶּחֱטְאוּ בִּשְׁבִיל הָאֲנָשִׁים. אֲבָל רָבָא אַיְירִי שָׁם בְּלֹא פְּשִׁיעָה בִּסְתָמָא וְלָזֶה הֲוָצְרַךְ לְטַעַם הַנַּ"ל.

וּמְיֻשָּׁב בָּזֶה דְּקָדוּק הַקּוּבֵּץ שָׁם ע"ש: טו) אַדְּ לפ"ז יִקְשֶׁה מִמִּילָה בְּצָרַעַת שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם דַּעֲשֵׂה דּוֹחֶה ל"ת. דְּהָא מִילָה נַמִּי אֵינָהּ שָׁוֶה בַּכֹּל.

וּמַאי שְׁנָא מִמִּילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ שֶׁכָּתַב הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהָוֵי עֲשֵׂה ול"ת כַּנַ"ל. וְאִם כִּי יֵשׁ עוֹד מָקוֹם לְיַשֵּׁב זֶה אַדְּ עִיקַּר הַדָּבָר אֵינוֹ נִרְאֶה לִי לוֹמַר דַּעֲשֵׂה דְּמְצוֹרָע מִיקְּרֵי אֵינוֹ שָׁוֶה בַּכֹּל.

דְּעִיקַּר הָעֲשֵׂה הוּא לִנְהוֹג דִּינֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה מַה שֶּׁיְּצַוֶּה הַכֹּהֵן בְּדִינוֹ. אָמְנָם לפמש"ל דְּהָעֲשֵׂה הוּא לָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה דְּתִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת.

י"ל דְּהָא כָּתַב הפנ"י בִּכְתָבוֹת דַּף מ' דבשוא"ת שַׁפִּיר עֲשֵׂה דּוֹחֶה עֲשֵׂה ע"ש. וְרַק הֵיכָא דְּאִיכָּא עֲשֵׂה ול"ת הָעֲשֵׂה מְחַזֵּק אֶת הל"ת וְאֵינוֹ נִדְחֶה.

וּכְבָר כָּתַב המל"מ בַּפֵּ"א מה' נַעֲרָה בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א סְבָרָא זוֹ ע"ש. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה עָלָיו מִפְּסָחִים נ"ט גַּבֵּי עֲשֵׂה דְּהַשְׁלָמָה דְּפָרִיךְ הַשַּׁ"ס מַאי אֻולְמָא דְּהַאי עֲשֵׂה מֵהַאי עֲשֵׂה.

וְהַנִּרְאֶה דְּכָל עֲשֵׂה שֶׁעִיקָּרָהּ בְּקוּם וַעֲשֵׂה אַף שֶׁנִּמְשַׁךְ מִמֶּנָּה שוא"ת מ"מ כְּבָר הִיא עֲשֵׂה גְּמוּרָה. אֲבָל מַה שֶּׁהוּא לָאו גָּמוּר הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה שַׁפִּיר נִדְחֶה.

וְלָזֶה בְּעוּלָה לכה"ג נִרְאֶה דַּעֲשֵׂה דְּאִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקַּח הוּא עֲשֵׂה גְּמוּרָה שֶׁהֲרֵי הכה"ג מֻכְרָח שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אִשָּׁה ביוה"כ. וְאַף שהמל"מ כָּתַב רֵישׁ ה' אִישׁוּת הִיפּוּךְ זֶה ע"ש.

מ"מ נִרְאֶה כַּנַ"ל. וכ"מ מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא המל"מ שָׁם בַּפֵּ"א מה' נַעֲרָה שֶׁכָּתַב עַל מְצֹרִי וַאֲדוֹמִי הַטַּעַם דְּהָוֵי לָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה.

וְגַבֵּי בְּעוּלָה לכ"ג כָּתַב מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ שָׁוֶה בְּכָל ע"ש. וְכֵן עֲשֵׂה דְּהַשְׁלָמָה נִרְאֶה שֶׁכֵּיוָן שֶׁבָּאָה הָעֲשֵׂה מְפֹרָשֶׁת לְהַשְׁלִים כָּל הַקָּרְבָּנוֹת בַּתָּמִיד.

הָוֵי קוּם וַעֲשֵׂה. וְלָא חָשִׁיב ל"ת רַק בְּמָקוֹם שֶׁאִם אֵינוֹ עוֹבֵר הל"ת אֵינוֹ מְקַיֵּם הָעֲשֵׂה.

וְאַטּוּ מִי שֶׁאֵינוֹ נוֹשֵׂא מִצְרִית וַאֲדוֹמִית מְקַיֵּם עֲשֵׂה. אֲבָל מִי שֶׁמַּקְרִיב הַתָּמִיד אַחַר כָּל הַקָּרְבָּנוֹת שַׁפִּיר מְקַיֵּם עֲשֵׂה.

וְכֵן הכה"ג כְּשֶׁלּוֹקֵחַ בְּתוּלָה. וְכֵן בְּשַׁבָּת ויו"ט הָוֵי בַּשְּׁבִיתָה שַׁפִּיר מ"ע כֵּיוָן דִּכְתִיבָא בִּלְשׁוֹן שְׁבִיתָה וְכַמּוּבָן.

וכ"כ הָרַמְבַּ"ן בְּפֵירוּשׁוֹ עה"ת פ' אֱמֹור שֶׁשְּׁבִיתָה בְּשַׁבָּת הִיא מ"ע וכ"כ התו' בְּשַׁבָּת ס"ט ע"א ד"ה דְּיָדַע: טז) וְהִנֵּה עִיקַּר מ"ע דִּבְצָרַעַת נִרְאֶה שֶׁהוּא כְּעֵין מ"ש הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מהמ"א דְּבִבְהֵמוֹת טְמֵאוֹת אִיכָּא לָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה דִּכְתִיב אוֹתָהּ תֹּאכְלוּ.

ומ"מ בסה"מ לָא חָשִׁיב הָרַמְבַּ"ם רַק מ"ע דְּלִבְדּוֹק בְּסִימָנֵי בְּהֵמוֹת טְהוֹרוֹת וּטְמֵאוֹת. וּכְבָר הִרְגִּישׁוּ בָּזֶה הַמְפָרְשִׁים ע"ש במ"מ ובלח"מ בפ"ב שָׁם וברלב"ח סי' פ"ו ג"כ.

ומש"ש הרלב"ח אֵין לוֹ מוּבָן לענ"ד ע"ש. אֲבָל הָעִיקָּר כִּי סְבָרַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁאֵין רָאוּי זֶה לְמַנּוֹת למ"ע בפ"ע מַה שֶּׁבָּא מִכֹּחַ דִּיּוּק הַפָּסוּק.

רַק מַה שֶּׁבָּא בְּתוֹרַת צִיווּי. וְלָזֶה כָּלַל בְּדִיקַת הַסִּימָנִים וְאִיסּוּר אֲכִילַת הַטְּמֵאִים במ"ע אַחַת.

וְכֵן כָּאן כְּלָלוֹ מִצְוַת טֻמְאַת וְטַהֲרַת מְצוֹרָע וְאִיסּוּר קְצִיצַת הַבַּהֶרֶת לְכָל פְּרָטֶיהָ בְּמִצְוָה אַחַת וז"ב. וְרַק שֶׁבְּזֶה חוֹלְקִים הָנֵי תְּרֵי לִישָׁנֵי דִּבְשַׁבָּת קל"ב.

דְּלִישָׁנָא קַמָּא ס"ל דִּבְמִצְוֹת מְצוֹרָע לֹא נִכְלָל רַק טֻמְאָה וְטָהֳרָה. וְאִיסּוּר הַקְּצִיצָה הוּא מִלַּעֲשׂוֹת וכמ"ש רַשִׁ"י ותו' בְּשַׁבָּת שָׁם.

וְלִישָׁנָא בָּתְרָא אוֹ דס"ל דְּהַכֹּל מִצְוָה אַחַת כַּנַ"ל. אוֹ דס"ל דְּגַם בכה"ג מִיקְּרֵי עֲשֵׂה.

וְלִישָׁנָא קַמָּא ס"ל דְּגַם בכה"ג מִיקְּרֵי ל"ת וְלָזֶה הָרַמְבַּ"ם ס"ל כְּלִישָׁנָא קַמָּא שכ"נלו פַּשְׁטוּת הָעִנְיָן וְגַם דִּבְרֵי הַסִּפְרִי מוֹרִים ע"ז דִּבְמִצּוֹת מְצוֹרָע לֹא שַׁיָּיךְ לִכְלוֹל זֶה: יז) וּבָזֶה יֵשׁ לְבָאֵר סְתִירַת דִּבְרֵי רָבָא שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

דְּתָלֵי בְּהָנֵי לִישָׁנֵי אִי כה"ג מִיקְּרֵי עֲשֵׂה אִי ל"ת וכמש"ל. ועפ"ז י"ל ג"כ מ"ש הָרִי"ף בב"מ דַּף ל' דִּבְכֹהֲנִים בְּטֻמְאָה הָוֵי עֲשֵׂה ול"ת.

וַחֲשִׁיב עֲשֵׂה דְּוִקְדַּשְׁתּוֹ. וְהוּא תֵּימָא שֶׁלֹּא כָּתַב עֲשֵׂה דְּקְדוֹשִׁים יִהְיוּ וכמ"ש רַשִׁ"י ותו' שָׁם וּקְרָא דְּוִקְדַּשְׁתּוֹ בֶּאֱמֶת קָאֵי עַל יִשְׂרָאֵל כִּדְדָרְשִׁינַן בִּיבָמוֹת פ"ח שֶׁיְּקַדְּשׁוּהוּ בַּעַל כָּרְחוֹ.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּבָעֵי שֶׁיְּהֵא קוּם וַעֲשֵׂה וְזֶה אָתֵי מֵוִקְדַּשְׁתּוֹ כִּדְדָרְשִׁינַן בִּיבָמוֹת פ"ח ע"ב שֶׁאִם לֹא רָצָה דָּפְנוֹ ע"ש. וְגַם לְדִבְרֵי רַשִׁ"י ותו' י"ל ג"כ דְּהִיא גּוּפָהּ הָוֵי מ"ע שֶׁיִּהְיֶה קָדוֹשׁ.

וכמש"ל לְעִנְיַן שְׁבִיתָה. אַךְ בֶּאֱמֶת קָשֶׁה טוּבָא עַל הָרִי"ף הַנַּ"ל דְּהָא הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' בב"מ שָׁם מִיְּבָמוֹת כ' ע"ב דְּמַסְקִינַן דְּהַהוּא דְּקְדוֹשִׁים יִהְיוּ לָא הָוֵי עֲשֵׂה וְכֵן קיי"ל בכ"מ בַּשַּׁ"ס.

וְתֵירְצוּ דְּרַק לְעִנְיַן אַלְמָנָה לכ"ג קָאָמַר הַשַּׁ"ס דְּלָא הָוֵי עֲשֵׂה מִשּׁוּם דְּקְדוֹשִׁים יִהְיוּ כְּתִיב גַּבֵּי טֻמְאָה בְּקָרָא וְכֵן חָשִׁיב לָהּ בְּנָזִיר נ"ח ע"א גַּבֵּי גִּילּוּחַ זָקָן ע"ש [ומ"ש בַּתּוֹסְ' שָׁם קָדוֹשׁ יִהְיֶה.

נִרְאֶה שֶׁהוּא ט"ס וצ"ל קְדוֹשִׁים יִהְיוּ וכ"ה בְּרַשִׁ"י שָׁם]. אֲבָל לפמ"ש הָרִי"ף דְּהָעֲשֵׂה הִיא מֵוִקְדַּשְׁתּוֹ.

א"כ הָדָרָא קוּשְׁיָא לְדַוְכְתָּא דְּהָא קְרָא דְּוִקְדַּשְׁתּוֹ כְּתִיבָא גַּבֵּי אַלְמָנָה וְאִינָךְ בפ' אֱמוֹר וּבְהֶדְיָא מַיְיתֵי לָהּ בִּיבָמוֹת פ"ח ע"ב גַּבֵּי נָשִׁים פְּסוּלוֹת ע"ש. וצ"ע לְעֵת הַפְּנַאי וּמִטַּרְדוֹתַי הַהֻכְרָחַ לְקַצֵּר: סִימָן עז ב"ה טֵבֵת תרל"ה בי"ד ס' רס"ח ס"ג הֵבִיא הַמְחַבֵּר שִׁיטַת התו' דְּגֵר צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה לְכַתְּחִלָּה וּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר בְּחַד וְרַק קַבָּלַת מִצְוֹת בָּעֵי בִּשְׁלֹשָׁה.

וְהֵבִיא ג"כ שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם דְּבָעֵי ג' לְעִיכּוּבָא. וְהִנֵּה הַתּוֹסְ' הוֹכִיחוּ דַּעְתָּם מֵהָא דְּאִיתָא בִּיבָמוֹת מ"ה ע"ב דְּמִי שֶׁנִּתְגַּיֵּר יִשְׂרָאֵל הָוֵי גֵּר דְּמִי לֹא טָבַל לְקִרְיוֹ אוֹ לְנִדּוּתָהּ.

אַלְמָא לָא בָּעֵי שְׁלֹשָׁה בִּטְבִילָה. וְרַק קַבָּלַת הַמִּצְוֹת בָּעֵי שְׁלֹשָׁה.

וְדִבְרֵיהֶם צ"ע דְּמַשְׁמַע שֶׁם שֶׁלֹּא קִבְּלוּ הַמִּצְוֹת בִּפְנֵי ג'. דְּהָא אִיתָא שָׁם דַּהֲווֹ קָרוּ לֵיהּ בַּר אַרְמָאָה אוֹ בַּר אֲרָמִית וְלֹא פֵּירְשׁוּ מִשּׁוּם דְּלָא טָבַל.

מַשְׁמַע שֶׁסָּבְרוּ שֶׁלֹּא עָשָׂה עֲדַיִן שׁוּם מַעֲשֶׂה גְּיִרוּת. וּמוּכָח דְּלָא בָּעֵי ג' אַף בְּקַבָּלַת מִצְוֹת.

וְהָרַמְבַּ"ן בְּחִידּוּשָׁיו בִּיבָמוֹת הִקְשָׁה ג"כ מִקִּדּוּשִׁין ס"ב ע"ב דְּאָמְרִינַן שָׁם דְּנָכְרִי לָא מִיקְרֵי בְּיָדוֹ לְהִתְגַּיֵּיר דְּמֵי יֵימַר דְּמִזְדַּקְקִי לֵיהּ תְּלָתָא. וּמוּכָח מִזֶּה דְּאַף בְּדִיעֲבַד מְעַכֵּב.

וְתֵירֵץ ע"ז ג"כ דְּקַבָּלַת מִצְוֹת בָּעֵינַן בִּפְנֵי ג'. וְזֶהוּ ג"כ תֵּירוּץ הַתּוֹסָ' בְּקִדּוּשִׁין ס"ב ע"ב ע"ש.

ולפמ"ש קָשֶׁה לוֹמַר כֵּן. ועו"ק דְּהָא שַׁפִּיר הָוֵי בְּיָדוֹ לְהַגִּיד לִפְנֵי שְׁלֹשָׁה שֶׁמְּקַבֵּל עַל עַצְמוֹ מִצְוֹת הַתּוֹרָה.

וּבְשִׁלְמָא לִרְאוֹת הַטְּבִילָה שַׁפִּיר י"ל שֶׁאֵינוֹ בְּיָדוֹ שֶׁהֲרֵי יְכוֹלִים תֵּיכָף לְהַפְנוֹת פְּנֵיהֶם לְצַד אַחֵר לְבַלְתִּי לִרְאוֹת טְבִילָתוֹ. אֲבָל בְּזֶה יוּכַל לְהַגִּיד זֶה בְּרֶגַע אַחַת לִפְנֵי ג'.

וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּלָא מִיקְרֵי ב"ד רַק כְּשֶׁהִזְמִינוֹ עַצְמָם לְכָךְ. וְהָא מָצִינוּ בב"ב קי"ד בִּשְׁלֹשָׁה שֶׁבִּקְּרוֹ חוֹלֶה בַּיּוֹם רָצוּ עוֹשִׁין דִּין וְאַף שֶׁבִּשְׁעַת שְׁמִיעַת הַצַּוָּאָה לֹא חָשְׁבוּ לִהְיוֹת דַּיָּנִים וְאַף אִם נִמְצְאוּ שָׁם בְּבֵית הַחוֹלֶה רַק לְבַקְּרוֹ כִּלְשׁוֹן הַשַּ"ס שָׁם וְלֹא נִתְכַּוְּונוּ לִהְיוֹת ב"ד.

בכ"ז מִיקְרֵי ב"ד. וע' תוס' בב"ב שָׁם.

וְרַק בְּהוֹדָאָה לְעִנְיָן שא"צ לוֹמַר כְּתוֹבוּ אִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין כ"ט ובח"מ סי' ל"ט דְּבָעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ ב"ד קְבוּעִים וְשֶׁיִּשְׁלְחוּ אַחֲרָיו וע"ש בַּמְפָרְשִׁים הַסְּבָרָא בָּזֶה. אֲבָל בְּעָלְמָא וַדַּאי דְּכָל שְׁלֹשָׁה הָווּ כב"ד: וְהַנִּרְאֶה בְּיִשּׁוּב זֶה דְּהִנֵּה אִיתָא בִּיבָמוֹת מ"ו ע"ב ארחב"א א"ר יוֹחָנָן גֵּר צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה מִשְׁפָּט כְּתִיב בֵּיהּ.

ופירש"י ע"ז מִשּׁוּם דִּכְתִיב בַּמִּדְבָּר ט"ו מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וגו'. וּתְמַהֲנִי לָמָּה נָקְטִ קְרָא אַחֲרִינָא מֵהַאי דְּדָרְשִׁינַן בַּגְּמָרָא מ"ז ע"א מִקְרָא וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ.

וְהַתּוֹסָ' ד"ה מִשְׁפָּט תָּפְסוּ שְׁנֵיהֶם. וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה.

וְאוּלַי לְשׁוֹן מִשְׁפָּט שֶׁבַּשַּ"ס דָּחָקָם דהו"ל לְמֵימַר דִּכְתִיב בּוֹ וּשְׁפַטְתֶּם אֲבָל הוּא דּוֹחֵק גָּדוֹל. וְאֶפְשָׁר הַוְקָשָׁה לָהֶם דְּמַאי קמ"ל ר' יוֹחָנָן דְּהָא בָּרַיְיתָא הִיא לְקַמָּן מ"ז ע"א.

וְלָזֶה פֵּירְשׁוּ דס"ל לר' יוֹחָנָן כְּרַב יְהוּדָה דְּדָרִישׁ בְּסַנְהֶדְרִין ז' ע"ב מִקְרָא דְּנִשְׁפַּטְתֶּם דְּרָשָׁא אַחֲרִינָא ע"ש. וְכֵן דְּרִישׁ שָׁם מֵהָא דִּסְמִיךְ קְרָא דִּשְׁמוֹעַ לַוְשְׁפַטְתֶּם שֶׁלֹּא יִשְׁמַע דִּבְרֵי בע"ד מִקּוֹדֶם ע"ש.

וּבֵין גֵּרוֹ דְּרִישׁ אֲפִילּוּ בֵּין תַּנּוּר לְכִירַיִם ע"ש. וְכֵן בְּסִפְרֵי רֵישׁ דְּבָרִים דְּרִישׁ מִינָּהּ וּבֵין גָּרוֹ שְׁכְנוֹ וְהַיְינוּ כַּנַ"ל.

וְלָזֶה הַוְצְרְכוּ ר' יוֹחָנָן לוֹמַר דמ"מ בָּעֵי ג' דְּמִשְׁפַּט כְּתִיב בֵּיהּ. וְכֵן בְּיַלְקוּט פ' דְּבָרִים מַיְיתֵי לָהּ בְּדָרְךְ מַחֲלוֹקֶת: ועפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב הָא דִּבְשִׁבוּעוֹת ל"א ע"א יָלִיף בַּבָּרַיְיתָא הָא דְּלָא יִשְׁמַע דִּבְרֵי בע"ד מִקְרָא דְּמִדְּבַר שָׁקֶר תִּרְחַק.

וְקָשֶׁה טוּבָא דְּתִיקְשֵׁי לְאָמוֹרָאֵי דִּבְסַנְהֶדְרִין ז' דְּיָלְפִי לָהּ מִקְּרָא דִּשְׁמוֹעַ. אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּעִיקַּר דְּרָשָׁא דִּבְסַנְהֶדְרִין ז הוּא מִדִּסְמִיךְ שַׁמּוּעַ לְוִשְׁפַּטְתֶּם.

וּבָרַיְיתָא דִּשְׁבוּעוֹת ל"א אָתְיָא כר' יְהוּדָה דְּיָלֵיף בִּיבָמוֹת מ"ז מִקְּרָא דְּוִשְׁפַּטְתֶּם לְעִנְיַן גֵּר שֶׁצָּרִיךְ ג'. ור' יְהוּדָה לְטַעְמֵיהּ דס"ל בִּיבָמוֹת ד' ע"א דְּסְמוּכִין בָּעֵי מוּכָח וּמֻוכָּנָה.

וְהָכָא אֵינוֹ מֻוכָּנָה דְּקָרָא דִּשְׁמוֹעַ אִצְטְרִיךְ לִדְרָשָׁא אַחֲרִינָא כִּדְאִיתָא בְּסִפְרֵי ע"ש. וְכֵן וּשְׁפַטְתֶּם צָדֶק דָּרְשִׁינַן בְּסַנְהֶדְרִין ז' לִדְרָשָׁא אַחֲרִינָא ע"ש.

וְאַף שֶׁהָרַמְבַּ"ם בפכ"א מה' סַנְהֶדְרִין מַיְיתֵי לְכוּלְּהוּ דְּרָשׁוֹת ע"ש. נִרְאֶה דס"ל דְּהָוֵי רַק אַסְמַכְתָּא ע"ש בכ"מ.

גַּם י"ל מִשּׁוּם דַּאֲנַן לָא פָּסְקִינַן כר' יְהוּדָה בְּהָא דְּסְמוּכִין. ור' יוֹחָנָן ס"ל דְּדָרְשִׁינַן סְמוּכִים.

וְכֵן מַשְׁמַע בְּסֵוָכָה דַּף מ' ע"ש: וְהַיּוֹתֵר נִרְאֶה בְּיִשּׁוּב דִּבְרֵי התו' דְּבֶאֱמֶת לענ"ד מַה שֶּׁצִּיְּינוּ הַמְצַיְּינִים בְּרַשִׁ"י ותו' עַל פָּסוּק מִשְׁפָּט אֶחָד בַּמִּדְבָּר ט"ו שֶׁהוּא מִשְׁפָּט דִּכְתִיב גַּבֵּי נְסָכִים. הוּא טָעוּת לענ"ד כִּי מַה עִנְיָן הוּא לְשָׁם.

וּכְבָר דָּרְשׁוּ חֲזַ"ל פָּסוּק זֶה בְּסִפְרֵי וְיִלְקוּט יעו"ש. אֲבָל נִרְאֶה בָּרוּר שֶׁזֶּהוּ הַפָּסוּק שֶׁבַּסּוֹף פ' אֱמוֹר מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר וגו' ע"ש.

וְנִרְאֶה שֶׁגָּרַם לָהֶם הַטָּעוּת מש"כ בְּרַשִׁ"י וְלַגֵּר. ובפ' אֱמוֹר אִיתָא כְּגֵר.

אֲבָל בָּרוּר שֶׁהוּא ט"ס וצ"ל כְּגֵר. וְגַם לְפִי הֲבָנָתָם דְּקָאֵי אַקְּרָא דפ' שָׁלַח.

ג"כ יֵשׁ שִׁינּוּי כִּי שָׁם כָּתוּב וּמִשְׁפָּט אֶחָד וז"ב. וּקְרָא דפ' אֱמוֹר אַיְירִי שַׁפִּיר גַּבֵּי דִּינִים וּמִינֵּיהּ דְּרִישׁ בְּסַנְהֶדְרִין ל"ב לְעִנְיַן דִּינִין ע"ש.

וְקוּשְׁטָא קָאֵי שֶׁכֵּן מָצָאתִי בְּיַלְקוּט שֶׁהֵבִיא מֵימְרָא דר' יוֹחָנָן בפ' אֱמוֹר עַל פ' זֶה ע"ש. וְכֵן מָצָאתִי בְּאַגֶּרֶת אֵלְיָהוּ לְהַגְּרָ"א זַ"ל שֶׁהֶעְתִּיק שָׁם דְּרָשָׁה זוֹ.

וכ"ה בְּרַשִׁ"י קִדּוּשִׁין ס"ב ע"ב לְהֶדְיָא מֵהַאי קְרָא מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר כָּאֶזְרָח ע"ש: וְהִנֵּה התו' כָּתְבוּ בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ב' ד"ה דִּבְרֵי הַכֹּל דמ"ד עֵירוּב פָּרָשִׁיּוֹת כְּתִיב כָּאן ס"ל דְּלָא יָלְפִינַן מִקְּרָא דְּמִשְׁפַּט אֶחָד רַק לְעִנְיַן לַאֲקוּשֵׁי ד"מ לד"נ אֲבָל לֹא ד"מ לַהֲדָדִי לְעִנְיַן שְׁלֹשָׁה.

וא"כ לָא אַיְירִי קְרָא כְּלָל מֵעִנְיַן שְׁלֹשָׁה. וְהוּא מֻוכְרָח אַלִּיבֵּיהּ דְּהָא לָא יָלֵיף מֻוּמְחִים מד"נ וכמ"ש התו' שָׁם יעו"ש.

וְלָמָּ"ד דְּאֵין עֵירוּב פָּרָשִׁיּוֹת כְּתִיב כָּאן וס"ל דְּבָעֵי ג'. ס"ל דְּיָלְפִינַן מִמִּשְׁפַּט אֶחָד לְעִנְיַן שְׁלֹשָׁה לַאֲקוּשֵׁי ד"מ לַהֲדָדִי.

וְכָתְבוּ שָׁם דר' יוֹחָנָן דס"ל בב"ק ק"ז דְּאֵין עֵירוּב פָּרָשִׁיּוֹת כָּאן. וּבִירוּשַׁלְמִי וְהָכָא ס"ל דְּבָעֵי ג'.

ע"כ ס"ל דְּיָלִיף מִמִּשְׁפַּט אֶחָד ע"ש. וְהַשְׁתָּא מְיֻוָּשָׁב שַׁפִּיר דר' יוֹחָנָן דְּרִישׁ מִקְרָא דְּמִשְׁפַּט דְּאָזִיל לְטַעְמֵיהּ דס"ל דְּיָלְפִינַן שְׁלֹשָׁה מֵהַאי קְרָא וְכַנַ"ל.

ור' יְהוּדָה ס"ל עֵירוּב פָּרָשִׁיּוֹת וְלָא יָלִיף מִינָּהּ לְעִנְיַן שְׁלֹשָׁה. וְלָזֶה הֻזְקַרְךְּ לִדְרוֹשׁ מִקְרָא דְּוִשְׁפַּטְתֶּם: ועפ"ז מְיֻוָּשָׁב קֻוּשְׁיַּית התו' בְּדַף מ"ה ע"ב גַּבֵּי הָא דְּאָמַר רִיבָ"ל מִי לָא טָבַל לְקִרְיוֹ שֶׁהִקְשׁוּ דְּהָא בָּעֵי ג'.

וְנִתְקַשׁוּ בָּזֶה כָּל הַפּוֹסְקִים. וְכָתְבוּ התו' שָׁם לְתָרֵץ כמ"ד דד"ת חַד נַמֵּי כָּשֵׁר.

רַק דָּחוּ דְּגַבֵּי אִשָּׁה לֹא שַׁיָּיךְ זֶה ע"ש וכ"ה בְּמָרְדְּכַי. וְהָיָה נִרְאֶה שֶׁזֶּה תָּלוּי בָּזֶה.

דלר"י דס"ל עֵירוּב פָּרָשִׁיּוֹת וְעִיקַּר לִימּוּדוֹ מֵוִשְׁפַּטְתֶּם"א כ ע"כ בָּעֵי ג' דַּוְוקָא. משא"כ לְמַאן דְּיָלִיף מִמִּשְׁפַּט א"כ לָמָּ"ד חַד נַמֵּי כָּשֵׁר דְּיָלִיף מִבְּצָדֶק תִּשְׁפֹּוט עֲמִיתֶךָ שַׁפִּיר ה"נ כָּשֵׁר.

וְרַק ר' יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ דְּבָעֵי ג' דַּוְוקָא כמ"ש התו'. אֲבָל קֻוּשְׁיָּתָם מֵאִשָּׁה תִּיקְשֵׁי.

אָכֵן לפמש"ל י"ל דְּהָכָא ס"ל עֵירוּב פָּרָשִׁיּוֹת וּמִמֵּילָא לֵיכָּא לְמֵילַף מִקְרָא דְּמִשְׁפַּט אֶחָד כַּנַ"ל. וּקְרָא דְּוִשְׁפַּטְתֶּם וגו' וּבֵין גְּרוּ.

ס"ל כר' יוֹחָנָן וְכִדְדָרְשִׁינַן לֵיהּ בְּסַנְהֶדְרִין ז' ע"ב וְכַנַ"ל. וּלְזֶה לָא בָּעֵי רִיבָ"ל ב"ד כְּלָל בְּגֵר וַאֲקַצֵּר: אָכֵן לְשִׁיטַת רַשִׁ"י בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם עֲדַיִן יִקְשֶׁה דְּלָא ס"ל כְּלָל שָׁם יַלְפוּתָא דְּמִשְׁפַּט לְעִנְיַן ג'.

וְנִרְאֶה דְּהִנֵּה לְשִׁיטַת רַשִׁ"י שָׁם מ"ד אֵין עֵירוּב פָּרָשִׁיּוֹת ס"ל חַד נַמֵּי כָּשֵׁר וְיָלִיף מִבְּצָדֶק תִּשְׁפֹּוט. אֲבָל גְּזֵילוֹת וַחֲבָלוֹת מוֹדֶה דְּבָעֵי ג' מה"ת יעו"ש בַּסַּוְגְיָא.

וא"כ ר' יוֹחָנָן דס"ל אֵין עֵירוּב פָּרָשִׁיּוֹת. ג"כ ס"ל דְּחַד כָּשֵׁר.

וס"ל לְרַשִׁ"י דְּשַׁ"ס דִּילַן פְּלִיג עַל הַיְרוּשַׁלְמִי. אֶלָּא דְּאַכַּתִּי תִּקְשֶׁה מֵהָא דְּגֵר וּכְמוֹ שֶׁהִקְשׁוּ התו' שָׁם.

אֲבָל בֶּאֱמֶת ס"ל לְרַשִׁ"י כמ"ש התו' כָּאן דְּלִגְזֵילוֹת וַחֲבָלוֹת מַקְשִׁינַן לָהּ. וְלֹא מְצַד לְקֻלָּא וּלְחוּמְרָא לְחוּמְרָא מַקְשִׁינַן דְּהָא אֵין בָּזֶה חוּמְרָא.

דְּחֻמְרָא דְּאָתְיָא לִידֵי קֻלָּא הוּא שֶׁאִם יִתְגַּיֵּיר בִּפְנֵי אֶחָד לֹא יִתְחַיֵּיב בְּמִצְוֹת. וע' פְּסָחִים כ"ז וְסֻוכָּה ל"ז לְעִנְיַן ק"ו שֶׁסּוֹפוֹ לְהָקֵל וע' שַׁבָּת קל"ו ע"ב בתו'.

אֶלָּא שֶׁהוּא דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ דִּקְרָא דְּמִשְׁפַּט אֶחָד אַיְירִי שָׁם מִקּוֹדֶם בַּחֲבָלוֹת שֶׁבֶר תַּחַת שֶׁבֶר וגו' ע"ש. וּלְזֶה שַׁפִּיר מַיְיתֵי ר"י מִקְרָא דְּמִשְׁפַּט דְּבָעֵי ג'.

אֲבָל מִקְרָא דְּוִשְׁפַּטְתֶּם לָא מָצֵי לַאֲתוּיֵי דְּהָתָם הָוֵי מְדַמֶּה לָהּ לְהוֹדָאוֹת וְהַלְוָאוֹת דְּסַגִּי בְּחַד וכמש"ל. וְגַם י"ל דְּהָוֵי יָלִיף צֶדֶק צֶדֶק מִבְּצָדֶק תִּשְׁפֹּוט עֲמִיתֶךָ.

ועוי"ל לפמ"ש התו' בְּקִדּוּשִׁין דַּף ס"ב ע"ב ד"ה גֵּר וכ"כ הנ"י בִּשְׁמַעְתִּין דְּלְהָכִי לָא בָּעֵי מֻוְמְחִין מְשׁוּם דִּכְתִיב לְדוֹרוֹתֵיכֶם א"כ מִסְתַּבֵּר טְפֵי לַאֲקוּשֵׁי לְהַלְוָאוֹת דְּסַגִּי בְּחַד וְגַם מֻוְמְחָה לֹא צָרִיךְ ע"ש בַּסַּוְגְיָא וע' סַנְהֶדְרִין ה' ע"א תוד"ה וְאִם.

וְלָזֶה אִצְטְרִיךְ לִקְרָא דְּמִשְׁפַּט: וּמְדַוְקְדֵק בָּזֶה הֵיטֵיב מַה שֶּׁרַשִׁ"י לֹא פִי' רַק מִקְרָא דְּמִשְׁפַּט וְתו' פֵּרְשׁוּ מִמִּשְׁפַּט וְגַם מֵוֹשְׁפַּטְתָּם. וְהַיְינוּ כמש"ל דִּלְשִׁיטַת רַשִׁ"י א"א כְּלָל לר' יוֹחָנָן לְמֵילַף מֵוֹשְׁפַּטְתָּם וְכַנַ"ל.

אֲבָל לְדַעַת התו' שֶׁפִּיר י"ל דְּיָלִיף מֵוֹשְׁפַּטְתָּם וְכַמּוּבָן. וְרַק שֶׁלְּשׁוֹן הַשַׁ"ס מִשְׁפָּט כְּתִיב בֵּיהּ הֲבִיאָם לְסָפֵק בָּזֶה.

וְלָזֶה הֲבִיאוּ התו' שְׁנֵיהֶם. וּבֶאֱמֶת פירש"י מֵוֹכְרָח דְּאִי מֵוֹשְׁפַּטְתָּם קָשֶׁה מַה חִידֵּשׁ לָן ר' יוֹחָנָן.

והול"ל הֲלָכָה כר' יְהוּדָה וְתו לָא. גַּם מַאי קָאָמַר ש"מ גֵּר צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּלָמָּ"ד אֵין עֵירוּב פָּרָשִׁיוֹת שַׁפִּיר יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר שא"צ שְׁלֹשָׁה אִם נֵילֵיף מֵוֹשְׁפַּטְתָּם. וְאֶפְשָׁר שֶׁגַּם דַּעַת ר' יְהוּדָה כֵּן.

דְּהָכִי מַשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ מִכָּאן אר"י וכו' בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ אֵינוֹ גֵּר. דהול"ל בִּפְנֵי שְׁנַיִם אֵינוֹ גֵּר דְּהָוֵי רְבוּתָא טְפֵי.

אוֹ סְתָמָא שֶׁלֹּא בִּפְנֵי ב"ד אֵינוֹ גֵּר דְּהָוֵי דָּבָר וְהִיפּוּכוֹ וְגַם דע"כ צ"ל שֶׁהָיוּ עֵדִים רוֹאִים אוֹתוֹ מִבַּחוּץ. אַךְ ז"א דנ"מ לְעַצְמוֹ אִם מְחֻוָּיב לִשְׁמוֹר הַמִּצְוֹת] וְאֵינִימָא דְּבִפְנֵי חַד סַגִּי א"ש לְשׁוֹנוֹ.

וּמַה שֶּׁהִקְשׁוּ התו' שָׁם דְּמַה שָּׁאַל לוֹ יֵשׁ לְךָ עֵדִים דא"כ הֲרֵי נִתְגַּיֵּיר בִּפְנֵיהֶם. לענ"ד לָא מִיקֵּרֵי ב"ד רַק כְּשֶׁנִּתְגַּיֵּיר לְדַעְתָּם אֲבָל לֹא כְּשֶׁרָאוּ אוֹתוֹ בְּאַקְרַאי בְּעָלְמָא.

וּכְמוֹ בְּדִין שג"כ צָרִיךְ כֵּן. וְהָעִיקָּר מַשְׁמַע שֶׁיְּקַבֵּל עַל עַצְמוֹ בִּפְנֵי ב"ד וכמ"ש התו' בְּעַצְמָם לְעֵיל מ"ה ע"ב: ומ"ש התו' והנ"י מַהָא דְּלִדְורוֹתֵיכֶם מְקוֹרָם מִסֵּוּגְיָא דִּכְרִיתוּת ט' דְּקָאָמַר דְּלָהָכִי מְקַבְּלִים בזה"ז בַּמְּדִינוֹת שֶׁמְּקַבְּלִים גֵּרִים ע"פ דִּינָא דְּמַלְכוּתָא גֵּר בְּלֹא קַרְבָּן מִשּׁוּם דִּכְתִיב לְדוֹרוֹתֵיכֶם.

וְלִכְאוֹרָה צ"ע מַה שַּׁיָּיךְ לִלְמוֹד זֶה מִלְּדוֹרוֹתֵיכֶם דְּאַטּוּ הוּא הֶכְרֵחַ שֶׁיֵּחָרֵב בהמ"ק וְלֹא יִהְיֶה קָרְבָּן וְכֵן מֻמְחִין. וּבְמָנָחוֹת פ"ד יָלִיף מִלְּדוֹרוֹתֵיכֶם לְעִנְיַן עוֹמֶר בִּשְׁבִיעִית וְשָׁם א"ש דְּהָא שְׁבִיעִית ע"כ תִּהְיֶה.

וְאַף לפמ"ש התו' שָׁם וּבְבְכוֹרוֹת י"ב ע"ב דְּדָרִישׁ שָׁם גַּבֵּי חַלָּה מִלְּדוֹרוֹתֵיכֶם שֶׁיֵּחָרֵב בִּשְׁבִיעִית אַף דְּאֶפְשָׁר בְּעִיסָּה הַקּוֹדֶמֶת. מ"מ א"ש לִימּוּד דִּלְדוֹרוֹתֵיכֶם כֵּיוָן שֶׁשְּׁבִיעִית עכ"פ תָּבוֹא.

אֲבָל הָכָא קָשֶׁה. וצ"ל דְּיָלִיף לָהּ מִיִּתּוּרָא דִקְרָא.

וא"כ קָשֶׁה מנ"ל לְמֵילַף אַף לְעִנְיַן מֻמְחִין דִּילְמָא רַק לְעִנְיַן קָרְבָּן שֶׁמְּבוֹאָר בְּהַאי קְרָא כְּדְיָלִיף לָהּ בִּכְרִיתוּת שָׁם מֵהָכָא. אֲבָל לֹא לָעִנְיָן שְׁלֹשָׁה מֻמְחִים דְּיָלְפִינַן לָהּ מִקְּרָא דֶּוֹשְׁפַּטְתָּם אוֹ מִקְּרָא דְּמִשְׁפַּט אֶחָד דבפ' אֱמוֹר.

וְדוֹחֵק לוֹמַר דִּלְדוֹרוֹתֵיכֶם בְּכָל גַּוְונָא מַשְׁמַע דא"כ נַיְמָא אַף כְּשֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ מָקוֹם לְטָבְּלוֹ נָמֵי תִּיסְגֵּי לֵיהּ אוֹ כְּשֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ מִי שֶׁיִּמּוֹל אוֹתוֹ. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּיוָן שמ"מ אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג.

לֹא שַׁיָּיךְ לְרַבּוֹת זֶה. ועפ"ז יִתְיַשֵּׁב מש"כ התו' בְּיִבָמוֹת מ"ו ע"ב לְעִנְיַן גֵּר שֶׁנִּכְרַת גִּיד שֶׁלּוֹ וְאֵין לוֹ מַה לָמוּל וְנִדְחֲקוּ לוֹמַר דְּלָא גָּרַע מֵאִשָּׁה.

ולפמ"ש א"ש דִּנְלַמֵּד מִלְּדוֹרוֹתֵיכֶם. וּכְשֶׁנּוֹלַד מָהוּל שָׁאנֵי דְּאֶפְשָׁר לְהַטִּיף דַּם בְּרִית.

אַף בֶּאֱמֶת נִרְאֶה לְחַלֵּק דְּלָא יָלְפִינַן מִלְּדוֹרוֹתֵיכֶם רַק בְּדָבָר שֶׁהוּא נִמְנָע מִצַּד הַדּוֹר כְּמוֹ שֶׁאֵין מֵזְמְחִים בַּדּוֹר וְכֵן קָרְבָּן. משא"כ לְעִנְיַן מִילָה וּטְבִילָה וְכַמּוּבָן.

וע' חִיבּוּרֵי ח"א סי' ו' אוֹת כ"ב כ"ג מ"ש בְּבֵיאוּר עִנְיַן דִּלְדוֹרוֹתֵיכֶם: וְהָיָה נִרְאֶה עפ"ז לְקַיֵּים גִּירְסַת הַסְּפָרִים שֶׁלְּפָנֵינוּ בתו' דְּמַיְיתֵי קְרָא דְּמִשְׁפַּט שֶׁכָּתוּב בפ' שְׁלַח וְשַׁפִּיר יָלִיף מִינֵּיהּ. דְּמֵהַנֵּהוּ קְרָאֵי יָלִיף בִּכְרִיתוּת ט' שָׁם כָּל דִּינֵי גֵּר יע"ש.

וא"כ שַׁפִּיר יָלְפִינַן מִלְּדוֹרוֹתֵיכֶם אַף לְעִנְיַן זֶה כֵּיוָן דְּקְרָאֵי אַיְירֵי בֵּיהּ הָתָם. וְעוֹד נִרְאֶה דבנו"ב מ"ת חא"ח סי' פ"ז נִתְקַשָּׁה שָׁם בְּהַאי קְרָא שֶׁכָּתוּב בּוֹ תְּרֵי לְדוֹרוֹתֵיכֶם ל"ל אִידָךְ לְדוֹרוֹתֵיכֶם וְתֵירֵץ שָׁם דְּהֵ"א דמ"מ אֵין לוֹ כָּל דִּינֵי גֵּר ע"ש.

וְהוּא דָּחוּק וְתָמוּהַּ דְּאַדְרַבָּא מִדִּכְתִיב בָּתַר לְדוֹרוֹתֵיכֶם מִשְׁפָּט אֶחָד אַלְמָא שֶׁאַף לְדוֹרוֹת יֵשׁ לוֹ מִשְׁפָּט אֶחָד. אֲבָל לפמ"ש א"ש דִּלְדוֹרוֹתֵיכֶם קַמָּא כְּתִיב גַּבֵּי וְעָשָׂה אִשֶּׁה רֵיחַ וגו' לְמֵימַר דְּקָרְבָּן אֵינוֹ מְעַכֵּב.

וּלְדוֹרוֹתֵיכֶם בָּתְרָא כְּתִיב גַּבֵּי מִשְׁפָּט לְמֵימַר דְּמֻזְמָחִים אֵינָם מְעַכְּבִים דְּיָלִיף לָהּ מִמִּשְׁפַּט. וע' נְדָרִים ע"ח וב"ב דְּיָלִיף הֲפָרַת נְדָרִים בְּהֶדְיוֹטוֹת מִקְּרָא דְּמוֹעֲדֵי ד' וְלָא יָלִיף מג"ש דִּלְדוֹרוֹתָם מִשְׁחוּטֵי חוּץ כִּדְאִיתָא הָתָם.

אֶלָּא ע"כ מִשּׁוּם דְּבָעֵי שֶׁיִּהְיֶה מְיֻוָּתָר. וְשָׁם אִיצְטְרִיךְ לְגוּפֵיהּ דְּלָא נֵימָא שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג רַק בַּדּוֹר הַהוּא ע"ש.

וּבֶאֱמֶת בְּסִפְרֵי נִדְרָשׁ הַאי לְדוֹרוֹתֵיכֶם לְעִנְיַן נָסָכִים גּוּפֵיהּ וְנִרְאֶה דְּאִצְטְרִיךְ מִשּׁוּם דִּכְתִיב מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם ע' קִדּוּשִׁין ל"ז ע"ב בְּסֵוגְיָא דְּמַשְׁמַע רַק בְּמוֹשְׁבוֹתֵיכֶם ואכמ"ל בָּזֶה: אֲבָל רַשִׁ"י בְּקִדּוּשִׁין ס"ב שַׁפִּיר לְטַעְמֵיהּ מַיְיתֵי קְרָא דפ' אֱמוֹר וְכָאן בִּיבָמוֹת נָפַל טָעוּת בפירש"י מִצַּד שֶׁבַּתּוֹ' כָּתוּב כֵּן וְכַנַ"ל] דלפירש"י בלא"ה א"ש דְּלָא בָּעֵי מֻזְמָחִים דַּאֲנַן פָּסְקִינַן כמ"ד עֵירוּב פָּרָשִׁיוֹת.

וְגֵר דְּבָעֵי ב"ד יָלְפִינַן מִקְּרָא דְּוַיִּשְׁפְּטֻם כר' יְהוּדָה. וּמִמֵּילָא יָדְעִינַן דְּסִגִּי בְּחַד כְּמוֹ בְּהוֹדָאוֹת וְהַלְוָואוֹת וְגַם לָא בָּעֵי מֻזְמָחִין וכמש"ל.

וְלָא בָּעֵי כְּלָל לִקְרָא דִּלְדוֹרוֹתֵיכֶם לְהָכִי. וְגַם י"ל דִּקְרָא מַשְׁמַע דְּאַיְירֵי בְּהוֹדָאוֹת וְהַלְוָאוֹת וְכַדּוֹמֶה דִּכְתִיב וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו וְגֵרְשִׁינַן בְּסַנְהֶדְרִין ז בֵּין בַּיִת לַעֲלִיָּה וְהַיְינוּ בְּעִנְיַן חֲלוֹקֶת אַחִים ע"ש בפירש"י.

וע' בְּעָרוּךְ עֵרֶךְ בֵּית עָלְיָה. וְהַיְינוּ יְרֻשׁוֹת דְּדִין אֶחָד לָהֶם כְּהוֹדָאוֹת וְהַלְוָאוֹת וכמ"ש התו' בְּסַנְהֶדְרִין ג' ע"א ד"ה שֶׁלֹּא: ועפ"ז מְיֻוָּשָׁב שַׁפִּיר קַוּשְׁיַית הָרַמְבַּ"ן מֵהָא דְּקִדּוּשִׁין ס"ב דְּשָׁם אַיְירֵי לר' יוֹחָנָן ע"ש.

וּלְזֶה שַׁפִּיר מַקְשֶׁה דר"י לְטַעְמֵיהּ דְּיָלִיף דְּצָרִיךְ ג' מִמִּשְׁפַּט דִּשְׁלִשָּׁה מְעַכֵּב כמש"ל וא"כ לָא הָוֵי בְּיָדוֹ. אֲבָל רַב אַסִּי וְרִיבָּ"ל דְּאָמְרִי בִּיבָמוֹת מ"ה מִי לָא טְבַלָה לְנַדּוּתַהּ וּלְקְרִיוֹ ס"ל דְּיָלְפִינַן ג' בְּגֵר מִקְרָא דְּוִשְׁפַּטְתֶּם.

וְאִיתַּקַּשׁ לְהוֹדָאוֹת וְהַלְוָאוֹת. וּלְזֶה שַׁפִּיר ג' לָא מְעַכְּבִי.

וְרִיבָּ"ל לְטַעְמֵיהּ בְּקִדּוּשִׁין ל' ע"א דְּדָרִישׁ סְמוּכִין בְּמִשְׁנֶה תּוֹרָה אַף שֶׁאֵינוֹ מֻוְפְנֶה וכמש"ל. וע' בְּרָכוֹת כ"א ע"ב דְּמוּכָח כֵּן דְּרִיבָּ"ל דְּדָרִישׁ שְׁנֵי דְּרָשׁוֹת מֵחַד סְמוּכִים.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דס"ל שא"צ מֻוְפְנֶה. וּבָזֶה יֵשׁ לְיַשֵּׁב הָא דְּאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין ס"ב שֶׁהִקְשָׁה רַב אַסִּי לר' יוֹחָנָן דְּהָא נָכְרִי הָוֵי בְּיָדוֹ לְהִתְגַּיֵּר וּמְשַׁנֵּי לֵיהּ דְּהָא א"ר יוֹחָנָן דְּבָעֵי ג' וּמִי יֵימַר דְּמִזְדַּקְקִי לֵיהּ ג'.

וְקָשֶׁה מַאי ס"ד דְּרַב אַסִּי וְכִי לֹא יָדַע דְּגֵר צָרִיךְ ג'. וּסְבָרָא דָּמֵי יֵימַר דְּמִזְדַּקְקִי ג"כ פְּשׁוּטָה בַּשַּׁ"ס בְּשַׁבָּת מ"ו ע"ב ע"ש.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּרַב אַסִּי פָּרִיךְ לְטַעְמֵיהּ דס"ל דג' אֵין מְעַכֵּב דְּקָאָמַר מִי לָא טְבַלָה לְנַדּוּתַהּ. וּמְשַׁנֵּי דמ"מ לר' יוֹחָנָן לָא תִּיקְשֵׁי דר"י לְטַעְמֵיהּ דס"ל דג' מְעַכֵּב:וְהִנֵּה סְבָרַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּבָדְיעֲבַד סַגִּי בְּלֹא ג' אֶפְשָׁר לוֹמַר מִשּׁוּם דס"ל דְּדָמֵי לְהוֹדָאוֹת וְהַלְוָאוֹת וס"ל שָׁם שְׁנַיִם שֶׁדָּנוּ דִּינֵיהֶם דִּין.

וּלְזֶה הָרַמְבַּ"ם לְטַעְמֵיהּ דס"ל שֶׁאֵין דִּינֵיהֶם דִּין ס"ל ג"כ שג' מְעַכֵּב בְּגֵר. וְהָרִי"ף הֵבִינוּ קָצָת הָרֹאשׁוֹנִים בְּדַעְתּוֹ בפ' הַחוֹלֵץ דס"ל דְּבָדְיעֲבַד הָוֵי גֵּר בְּלֹא ג'.

וְכֵן הֵבִין הָרַמְבַּ"ן שָׁם. אֲבָל בֶּאֱמֶת נלע"ד כַּוָּנַת הָרִי"ף דְּכֵיוָן דְּטָבַל לְקְרִיוֹ וְנוֹהֵג מִנְהַג יִשְׂרָאֵל בְּנוֹדַאי שֶׁנִּתְגַּיֵּר כַּדִּין.

וְכֵן מוּכָח מִלְּשׁוֹן הָרִי"ף שָׁם הוֹאִיל וְטָבַל לְקְרִיוֹ וְאִי לָאו גֵּר הוּא לֹא הָוֵי טְבִיל לְקְרִיוֹ. הָרִי מְפֹרָשׁ כמ"ש.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דִּבְנָכְרִי אֵין שַׁיָּיךְ כְּלָל טְבִילָה זוֹ דְּאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּקֶרִי. וּמִדִּין אֲנַן סָהֲדֵי אָתֵינַן עֲלָהּ.

וְזוֹהִי דַּעַת הָרַמְבַּ"ם ג"כ. ועב"י סי' רס"ח.

[וכ"א יָבִין כִּי כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ לֹא נֶאֶמְרוּ לְדִין וַהֲלָכָה כִּי בזה"ז וּבִמְדִינוֹתֵינוּ אֵינָם מְקֻבָּלִים גֵּרִים. וכ"ז רַק לִדְרָשָׁה נֶאֱמַר מִשּׁוּם דְּרוּשׁ וְקַבֵּל שָׂכָר].

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה אַךְ מִטִּרְדוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: סִימָן עח וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שֶׁקָּשָׁה לִי בְּהָא דקיי"ל בב"מ דַּף ס"ד שֶׁהַמַּלְוֶה לַחֲבֵירוֹ לֹא יָדוּר אֶצְלוֹ בְּחִנָּם וְלֹא יִשְׁכּוֹר מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת מִשּׁוּם דְּהָוֵי רִיבִּית וְכָתְבוּ שָׁם התו' ד"ה וְלֹא יִשְׁכּוֹר דְּלִשִׁיטַת רַשִׁ"י הָוֵי רִיבִּית דְּאוֹרָיְיתָא וְהֵבִיאוּ שָׁם מֵהָא דַּעֲרָכִין דַּף ל"א דְּאִיתָא שָׁם דְּדִין חֲזָרַת בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה הָוֵי רִיבִּית גְּמוּרָה וְהַתּוֹרָה הִתִּירָה ע"ש.

וק"ל טוּבָא דְּהָא קיי"ל בְּקִדּוּשִׁין דַּף מ"ח ובב"ק צ"ט ובע"ז י"ט דְּיֵשְׁנָהּ לִשְׁכִירוּת מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף. וְהַיְינוּ שֶׁכָּל רֶגַע וְרֶגַע שֶׁעוֹשֶׂה מְלַאכְתּוֹ אֶצְלוֹ אוֹ שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּדָבָר הַשָּׁכוּר לוֹ נַעֲשֶׂה חוֹב עָלָיו דְּמֵי שְׂכִירוּת אוֹתָהּ הָרֶגַע.

רַק זְמַן פְּרִעוֹן חוֹב זֶה הוּא לְבַסּוֹף דְּאֵין לִשְׁכִּירוּת אֶלָּא לְבַסּוֹף יעו"ש בְּסוּגְיוֹת הַנָּ"ל וּבְתוֹ' שָׁם בְּמָקוֹמוֹת הַנָּ"ל. וא"כ קָשֶׁה דְּהָא כָּתְבוּ התו' בב"מ ס"א ע"א וּכְתוּבוֹת מ"ו ע"א שֶׁאֵין רִיבִּית בְּפָחוֹת משו"פ.

וְכָתְבוּ הָרִיטְבָ"א וְהָרָ"ן דְּפָחוֹת מש"פ הָוֵי רַק מִדְּרַבָּנָן. וְקָשֶׁה דא"כ הָכָא כָּל רֶגַע שֶׁדָּר בְּבֵיתוֹ מִתְחַיֵּיב לוֹ פָּחוֹת מש"פ וְאֵין בְּזֶה אִיסּוּר רִיבִּית מִדְּאוֹרַיְיתָא.

וא"ל דְּלָא אָמְרִינַן שֶׁמִּתְחַיֵּיב פָּחוֹת פָּחוֹת מש"פ. ז"א דבע"ז י"ט ע"ב מוּכָח דְּאַף בְּפָחוֹת פָּחוֹת אָמְרִינַן הָכִי דְּאִיתָא שָׁם שֶׁאִם בָּנָה כִּיפָּה שֶׁל ע"ז שְׂכָרוֹ מֻתָּר דִּשְׁכִירוּת יֶשְׁנָהּ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף וְהָוֵי כְּאִלּוּ קִיבֵּל הַכֹּל בְּהֶיתֵּר כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִגְמַר.

וְאִימַת מִיְּתַסַּר בְּמַכּוֹשׁ אַחֲרוֹן הָא לֵית בּוֹ ש"פ. הֲרֵי מוּכָח דְּהָוֵי כְּאִלּוּ נִתְחַיֵּיב לוֹ פָּחוֹת פָּחוֹת מש"פ.

דְּנַדַּאי לֹא קָצְבוּ לוֹ כָּךְ וְכָךְ דְּנָרִים וּפָחוֹת מש"פ רַק חֶשְׁבּוֹן פְּרוּטוֹת שְׁלֵימוֹת. דְּאִינִימָא דְּלָא הָוֵי כְּאִלּוּ מְקַבֵּל פָּחוֹת פָּחוֹת מש"פ.

א"כ זִיכָּה בְּמַכּוֹשׁ אַחֲרוֹן בִּפְרוּטָה אַחֲרוֹנָה. והול"ל דִּפְרוּטָה אַחֲרוֹנָה אֲסוּרָה.

וע"כ צ"ל שֶׁזּוֹכֶה פָּחוֹת פָּחוֹת מש"פ. וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו בְּקִדּוּשִׁין דַּף מ"ח לְהֶדְיָא שֶׁזּוֹכֶה פָּחוֹת פָּחוֹת מש"פ הֵיכָא שֶׁיֶּשְׁנָהּ לִשְׁכִירוּת מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף ע"ש דְּדָיֵיק לָהּ מִקִּדּוּשִׁין.

וְעוֹד דִּבְבֵית כְּשֶׁדָּר בּוֹ בְּנַדַּאי נֶהֱנָה פָּחוֹת פָּחוֹת מש"פ: וּמֵהָא דְּבָתֵי עָרֵי חוֹמָה יֵשׁ לְדַחוֹת דְּהָא כְּשֶׁדָּר בַּבַּיִת הוּא דָּר בְּהֶיתֵּר כִּי הֲלֹא קָנָה הַבַּיִת. רַק כְּשֶׁהַמּוֹכֵר מַחֲזִיר לוֹ מְעוֹתָיו בְּסוֹף שָׁנָה אֲזַי נַעֲשָׂה מִמֵּילָא דִּירָתוֹ בַּבַּיִת כְּרִיבִּית בְּעַד מְעוֹתָיו.

וְאָז כְּבָר יֵשׁ אֶצְלוֹ שְׂכַר הַדִּירָה מִכָּל הַשָּׁנָה. רַק שֶׁעֲדַיִין קָשֶׁה לְשִׁיטַת התו' וְהָרֹא"שׁ דְּמֻוָּתָר לָקַחַת רִיבִּית פָּחוּת מש"פ אַף מִדְּרַבָּנָן כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הַשַּׁעַר מִשְׁפָּט בְּשַׁעַר דִּיעָה סי' קס"א דְּרִיבִּית קָרְקַע מֻוָּתָר לְגַמְרֵי לְדַעַת התו' וְרֹא"שׁ וְרִיב"שׁ.

וה"ה בפמש"פ דְּתַרְוַיְיהוּ מַמְעִיטוֹ מִכְּלָל וּפָרָט כמ"ש התו' בב"מ דַּף ס"א. דְּלָמָּה לֹא יִשְׁכֹּור בְּפָחוֹת וְלֹא יָדוּר בַּחֲצֵירוֹ בְּחִנָּם וכמש"ל.

וְכֵן קָשֶׁה עַל הָרַ"ן וְהָרִיטְבָ"א שֶׁכָּתְבוּ דפמש"פ אָסוּר מִדְּרַבָּנָן דְּלָא גָּרַע מֵרִיבִּית דְּבָרִים. וְקָשֶׁה דְּתִיפּוֹק לְהוּ דְּמוּכָח כֵּן מֵהָא דְּלֹא יִשְׁכֹּור מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת וְכַנַּ"ל.

[ובלא"ה קָשֶׁה דְּרִיבִּית דְּבָרִים נִרְאֶה דְּהָוֵי דְּאוֹרַיְיתָא וּכְבָר עָמַד בָּזֶה בְּשַׁעַר דִּיעָה ר"ס קס"א ע"ש שֶׁכָּתַב דס"ל דְּקָרָא הָוֵי אַסְמַכְתָּא וְהַקֹּשֶׁה עַל זֶה ע"ש]: וְלִכְאוֹרָה י"ל דְּאַף שֶׁאֵין רִיבִּית בפמש"פ. מ"מ כְּשֶׁלָּקַח פָּחוֹת פָּחוֹת מש"פ מִצְטָרְפִים.

וְאַף שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּאֵין מִצְטָרְפִים דְּהָא הָא דְּרִיבִּית אֵינָהּ בפמש"פ הוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי דְּמֵיָא דְּגָזַל כמ"ש התו' בִּכְתֻבוֹת דַּף מ"ו ע"א. וּבְגָזֵל כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דִּלְכַתְּחִילָּה אָסוּר לְגָזוֹל רַק כְּשֶׁגָּזַל שׁוּב אֵינוֹ בַּר הֲשָׁבָה כִּי פָּחוֹת מש"פ מָחַל תֵּיכָף.

וא"כ אֵין שַׁיָּיךְ שֶׁיִּצְטָרְפוּ יַחַד כְּשֶׁגָּזַל אַחַ"כ פמש"פ. וְרַק בְּמָעִילָה קיי"ל שֶׁמִּצְטָרֵף וְאַף לִזְמַן מְרֻבֶּה דְּיָלְפִינַן לָהּ בְּמָעִילָה דַּף י"ח ע"ב מִקְּרָא דְּתִמְעֹל מַעַל ע"ש.

וּבְתִרוּמָה נָמֵי דְּבָעֵי שָׁוֶה פְּרוּטָה כִּדְאִיתָא בִּפְסָחִים ל"ב. מ"מ אֵינוֹ מִצְטָרֵף כְּשֶׁאוֹכֵל פָּחוֹת פָּחוֹת מש"פ יעו"ש בְּמָעִילָה.

וּמִזֶּה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דִּבְעָלְמָא לֹא מִצְטָרֵף רַק בְּמָעִילָה גַּלִּי קְרָא. אַדְּ זֶה י"ל דְּזֶה רַק לְעִנְיַן אִיסּוּר.

אֲבָל בֵּין אָדָם לַחֲבִירוֹ דְּמִדִּין גְּזֵל אֲתַאן עָלָה שַׁפִּיר מִצְטָרֵף. וּלְעִנְיַן הִישָּׁבוֹן בֶּאֱמֶת חַיָּיב לְהָשִׁיב מִשֶּׁל הֶקְדֵּשׁ אַף פמש"פ דְּאִיתָא בב"מ נ"ה ע"ב דְּיָלִיף לָהּ מִקְּרָא.

וְרַק לְעִנְיַן קָרְבָּן וּמַלְקוּת בָּעֵינַן ש"פ. וְזֶהוּ בִּכְלַל שִׁיעוּרִין הל"מ.

וְגַלִּי קְרָא דְּמִצְטָרֵף אַף לִזְמַן מְרֻוָּחָה. וּמָצִינוּ דְּקָאֵי קְרָא עַל הל"מ ע' בְּכוֹרוֹת דַּף ט"ז ע"א וע' תּוּ' זְבָחִים דַּף ה' ע"ב ד"ה נִיתַּק.

אֲבָל בְּרִיבִּית לֹא שַׁיָּיךְ טַעְמָא דִּמְחִילָה דְּהָא בלא"ה נוֹתֵן לוֹ הָרִיבִּית מִדַּעְתּוֹ ומ"מ יוֹצְאָה בְּדַיָּינִים. וא"ל דְּאִינְיָמָא שְׁמִצְטָרֵף א"כ תִּקְשֶׁה קֻוּשְׁיַת התו' בִּכְתֻבּוֹת דַּף מ"ו דְּמַה מַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס בב"מ דַּף ס"א ל"ל לָאו בְּגָזֵל וְלָאו בְּרִיבִּית נַיְמָא דקמ"ל דְּאִצְטְרִיךְ לְעִנְיַן שֶׁמִּצְטָרֵף פָּחוֹת פָּחוֹת מש"פ.

די"ל דְּהַיְינוּ דִּמְשַׁנֵּי הַשַּׁ"ס שָׁם בב"מ דהו"א דְּדַוְוקָא גְּזֵל דְּהָוֵי בַּעַל כָּרְחוֹ וּמִמֵּילָא ג"כ מִצְטָרֵף יַחַד. וְכֵינָן שֶׁאָסוּר אַף שֶׁנּוֹתְנוֹ מִדַּעְתּוֹ לֹא שַׁיָּיךְ סְבָרָא דִּמְחִילָה וְשַׁפִּיר מִצְטָרֵף כַּנַ"ל: אָכֵן נִרְאֶה עִיקַּר דְּגַבֵּי גְּזֵל שַׁפִּיר מִצְטָרֵף וּבְרִיבִּית אֵין מִצְטָרֵף דְּהָא כְּבָר הָאֱרִיךְ הַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם בְּרֵישׁ הִלְכוֹת גְּזֵילָה לְהוֹכִיחַ דְּהָא דְּאֵין תּוֹרַת הֲשָׁבָה בפמש"פ הוּא מִצַּד שֶׁאֵין בּוֹ דִּין מָמוֹן וְלֹא מִשּׁוּם מְחִילָה.

וְהֵבִיא רְאָיָה מִגַּנָּב דְּלָא יָדַע דְּמַחֵיל וְעוֹד רְאָיוֹת ע"ש. וּמְבָאֵר דְּאַף שֶׁאֵין חַיָּיב לְהָשִׁיב בפמש"פ מ"מ נִקְרָא שֶׁיֵּשׁ תַּחַת יָדוֹ מִשֶּׁל אֲחֵרִים.

וּמִמֵּילָא הֵיכָא שֶׁבְּצֵירוּף יֵשׁ אֶצְלוֹ פְּרוּטָה שֶׁל חֲבֵירוֹ. הֲרֵי הוּא מְחֻיָּב לְהָשִׁיב.

וְכֵן מוּכָח מֵהָא דקיי"ל בב"ק דַּף כ' שֶׁאִם דָּר בְּבֵית חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ מְחֻיָּב לְשַׁלֵּם לוֹ שְׂכַר הַבַּיִת. וְקָשֶׁה דְּהָא הָוֵי גְּזֵל פָּחוֹת פָּחוֹת משו"פ דְּכָל רֶגַע הָוֵי פמש"פ כמש"ל.

וע"כ צ"ל דְּמִצְטָרֵף לִהְיוֹת מָמוֹן וְכַנַ"ל. אֲבָל רִיבִּית אֵין מִצְטָרֵף דְּהָא כָּתְבוּ התו' בב"מ דַּף ס"א ע"א הַטַּעַם שֶׁאֵין רִיבִּית בפמש"פ מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ מָמוֹן וּמְמַעֵיט מִכְּלָל וּפְרָט וּכְלָל.

וּלְכַתְּחִילָה ג"כ מֻוָּתָּר בפמש"פ לְשִׁיטַת התו' וכמש"ל. וְכֵינָן שֶׁלָּקַח הפמש"פ בְּהֶיתֵּר מִמֵּילָא אַף כְּשֶׁנִּצְטָרֵף אַח"כ לִפְרוּטָה.

אֵינוֹ מְחֻיָּב לְהָשִׁיב כֵּיוָן שֶׁלְּקָחוֹ בְּהֶיתֵּר. וְדָמֵי לְהָא דקיי"ל קַמָּא קַמָּא בָּטִיל.

וְעוֹד עֲדִיפָא מִינָּהּ דְּהָכָא עוֹשֶׂה לְכַתְּחִילָה בְּהֶיתֵּר. וְלֹא שַׁיָּיךְ צֵירוּף רַק בִּגְזֵילָה שֶׁלְּקָחוֹ בְּאִיסּוּר וּבְעַל כָּרְחוֹ שֶׁל בְּעָלִים וְכָל הֵיכָא דְּאִיתָא בִּרְשׁוּתָא דְּמָרָא קָאֵי וכמ"ש הַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם שָׁם.

אֲבָל בְּרִיבִּית שֶׁנּוֹתֵן לוֹ מִדַּעְתּוֹ וְלוֹקֵחַ בְּהֶיתֵּר שַׁפִּיר אֵינוֹ מִצְטָרֵף. וְאַף דְּגַם בְּרִיבִּית קָאֵי בִּרְשׁוּתָא דְּמָרֵיהּ כדקיי"ל בב"ק צ"ד וב"מ ס"ב וּתְמוּרָה דַּף ו'.

מ"מ כֵּיוָן שֶׁהַתֵּירָה הַתּוֹרָה לָקַחַת רִיבִּית פמש"פ מִמֵּילָא לָא קָאֵי כְּלָל בִּרְשׁוּת הַלּוָֹה דְּהָא קָנָה הַמַּלְוֶה בְּהֶיתֵּר. אֲבָל בֶּאֱמֶת נִרְאֶה דְּזֶה שַׁיָּךְ כְּשֶׁהָרִיבִּית הוּא רַק בפמש"פ וְאַחַ"כ הַלְוָה עוֹד בְּרִיבִּית פמש"פ בכה"ג וַדַּאי אֵין מִצְטָרֵף כַּנַ"ל.

אֲבָל אִם הַלּוָֹה בַּתְּחִילָּה בְּאוֹפֶן שֶׁיִּתֵּן לוֹ רִיבִּית סֶלַע פָּחוֹת משו"פ. שַׁפִּיר מִצְטָרֵף דְּמִיקָרֵי מָמוֹן כֵּיוָן שֶׁעַל דַּעַת כֵּן הִשְׁוָה עִמּוֹ שֶׁיִּתֵּן לוֹ מְעַט מְעַט.

וּמִמֵּילָא מְיֻשָּׁב קוּשְׁיָתֵינוּ דִּלְהָכִי לֹא יִשְׁכּוֹר מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת מִשּׁוּם דִּלְכַתְּחִילָּה עוֹשֶׂה כֵּן שֶׁיְּדוּר בְּבֵיתוֹ מֶשֶׁךְ גָּדוֹל. וּבָזֶה נִדְחָה רְאָיָתֵינוּ מֵהָא דְּדָר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ.

דְּשָׁם נִכְנַס ע"ד כֵּן לָדוּר שָׁם מֶשֶׁךְ גָּדוֹל וְכַנַ"ל וּמִקּוֹצֶר הַפְּנַאי אֶקְצֹר: וּכְעֵין זֶה יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בְּמְצִיאָה אִם מָצָא פמש"פ וְאַחַ"כ עוֹד פמש"פ וְנוֹדַע אַחַ"כ שֶׁהֵם שֶׁל אֶחָד. וְנִרְאֶה ג"כ שֶׁאִם־אִבְּדָם בְּבַת אַחַת וְהוּא מְצָאָם בְּבַת אַחַת רַק הַגְּבִיהַּ פָּחוֹת פָּחוֹת משו"פ.

בְּוַדַּאי חַיָּיב לְהָשִׁיב דְּאֵיכָא אֲשֶׁר תְּאַבֵּד וּמְצָאתָהּ כִּדְאִיתָא בב"מ דַּף כ"ז ע"א. וְאִם מְצָאָם בִּשְׁנֵי זְמַנִּים מְחֻלָּקִים.

וַדַּאי דְּלָא מִצְטָרְפִי דְּאַף מַאן דס"ל מִקְרָא דַּאֲשֶׁר תְּאַבֵּד ס"ל ג"כ קְרָא דּוּמְצָאתָהּ כִּדְאִיתָא בב"מ שָׁם ואכמ"ל בָּזֶה: וּבְזֶה ק"ל טוּבָא עַל הָא דְּרִיבִּית אֵינוֹ בפמש"פ דְּלָמָּה לֹא חָשִׁיב לָהּ בַּמִּשְׁנָה בב"מ דַּף נ"ה ע"א בְּהָא דְּחָמֵשׁ פְּרוּטוֹת הֵן.

וּלְשִׁיטַת הרמ"ה וש"פ דס"ל דמ"מ יֵשׁ אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא בפמש"פ. וְאַף לְהַסּוֹבְרִים דְּאָסוּר מִדְּרַבָּנָן.

א"ש דִּלְהָכִי לָא חָשִׁיב לָהּ וּכְמוֹ דְּלָא חָשִׁיב גָּזָל וּגְנֵיבָה. אֲבָל לְהַתּוֹ' וְהָרֹא"ש דס"ל שֶׁמֻּוָּתָּר קָשֶׁה.

וּמִקּוֹצֶר הַפְּנַאי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: סִימָן עט כְּבוֹד יְדִידִי הה"ג הַמְפֻוָּרְסָם וכו' מו"ה יוֹסֵף אַבְרָהָם נ"י מו"צ דק"ק אַסְטֶרָאוֹנָא: ע"ד מַה שֶּׁנִּמְצָא בס"ת שֶׁנִּטְשְׁטְשׁוּ בָּהּ הָרַבֵּה אוֹתִיּוֹת וּבֵינֵיהֶן גַּם שֵׁם אֱלֹקִים שֶׁאוֹתִיּוֹתֵיהֶם נִרְאִים כִּדְבוּקִים.

אֲבָל גּוּפֵי הָאוֹתִיּוֹת נִיכָּרִים בְּשַׁחֲרוּתָם וְאֵינָם דְּבוּקִים. לְפִי שֶׁהַדְיוֹ שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת שָׁחוֹר יוֹתֵר מֵהַדְיוֹ אוֹ הַפְּלָאסִין שֶׁמְּחַבְּרָם.

וְנִיכָּר גַּם עַל הָעַמּוּד שֶׁנִּגְלָל עָלָיו עַמּוּד זֶה שֶׁנִּקְלַט שָׁם דְּיוֹ מֵהַטְּשְׁטוּשִׁים הָאֵלֶּה וְנִיכָּר שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַכְּתִיבָה. רַק אַחַ"כ.

אַף לֹא נוֹדַע אִם זֶה נַעֲשָׂה מִדְּיוֹ שֶׁנָּפַל עַל הָאוֹתִיּוֹת וְאַחַ"כ נִגְלַל וְנִדְבָּק מֵהֶם עַל עַמּוּד שֶׁכְּנֶגְדּוֹ ג"כ. אוֹ נַעֲשָׂה מִמַּיִם שֶׁנָּפְלוּ עַל הָאוֹתִיּוֹת וְנִתְפַּשֵּׁט דְּיוֹ שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת לַחוּץ וְנַעֲשָׂה כְּמוֹ גִיפְלאסִין.

וְהַשְׁעָרַת הַסּוֹפֵר הוּא שֶׁנַּעֲשָׂה מִדְּיוֹ שֶׁנָּפַל שָׁם. וְהֶרְאוּ הָאוֹתִיּוֹת לְתִינוֹק דל"ח ול"ט וְקָרָא אוֹתָם כָּרָאוּי.

וּפִלְפֵּל מעכ"ת בְּחָכְמָה לְמְצוֹא הֶיתֵּר לְתַקֵּן הַשֵּׁם. וְחָפֵץ לָדַעַת דַּעְתִּי הַקְּלוּשָׁה בָּזֶה.

וְהִנְנִי לְהוֹדִיעוֹ מַה שנלע"ד בָּזֶה. אַף בְּקוֹצֶר כִּי טְרֻדוֹתַי מְרֻבּוֹת כָּעֵת: וְהִנֵּה כתר"ה שָׁלַח לִי לְמִבְחָן שְׁנֵי קְלָפִים מַה שֶּׁצִּיֵּיר הַסּוֹפֵר אֵיךְ שֶׁנִּתְהַוָּה הַדִּיבּוּק בְּאוֹתִיּוֹתֵיהֶם.

וּלְפָלֵא לִי שֶׁאֵין שְׁנֵי הַצִּיּוּרִים שָׁוִים. כִּי בְּצִיּוּר אֶחָד הֶהָא מִלְּמַטָּה פָּרוּד.

וְגַם לְמַעְלָה בֵּין הַקּוֹ הַשְּׂמָאלִי לַקּוֹ הָעֶלְיוֹן יֵשׁ הֶפְסֵק דַּק שֶׁאֵין בּוֹ דְּיוֹ כְּלָל. וְרַק הַקּוֹ הָעֶלְיוֹן דָּבוּק עִם הַיּוֹד וְהַהֶפְסֵק שֶׁבֵּינֵיהֶם אֵינוֹ שָׁחוֹר כ"כ כְּמוֹ גּוּף הָאוֹתִיּוֹת.

וְהַיּוֹד אַף שֶׁיֵּשׁ סְבִיבוֹ דְּיוֹ בכ"ז יֵשׁ לוֹ צוּרַת יוֹד אַף כְּשֶׁנִּצְרָף יַחַד הַהִתְפַּשְׁטוּת עִם גּוּף הַיּוֹד. וְרַק שֶׁדָּבוּק רֹאשׁוֹ עִם קוֹ הֶהָא וְקוֹ הַמֵּם סְתוּמָה.

וְהַמֵּם סְתוּמָה מִלֵּיאָה דְּיוֹ בְּפָנִים רַק אֵינוֹ שָׁחוֹר כ"כ. וּבְצוּרָה הַשֵּׁנִית דְּבוּקִים שְׁנֵי קָנֵי הַהֵא מִלְּמַטָּה.

רַק שֶׁדַּיּוֹ שֶׁל הַדְּיבּוּק אֵינוֹ שָׁחוֹר כְּמוֹ גּוּף הָאוֹת. וְכֵן קוֹ הַשְּׂמָאלִי דָּבוּק לַקּוֹ הָעֶלְיוֹן בְּמַשֶּׁהוּ בְּאוֹפֶן הַנַּ"ל.

וְהַיּוֹד צוּרָתוֹ כְּמוֹ בַּצִּיּוּר הָרִאשׁוֹן. רַק בֵּינוֹ וּבֵין הַמֵּם יֵשׁ קְצָת לַבְנוּנִית הַקֶּלֶף וְאֵינוֹ דָּבוּק כ"כ לְהַמֵּם.

וּבְתוֹךְ הַמֵּם סְתוּמָה יֵשׁ ג"כ קְצָת לַבְנוּנִית הַקֶּלֶף. וְאֵינוֹ מְכֻוָּסָה כֻּלּוֹ בְּדִיּוֹ.

וּלְפָלֵא שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ כת"ר בְּשִׁינּוּיִים שֶׁבֵּין שְׁנֵי הַצִּיּוּרִים הַנַּ"ל. וְאֶרְשׁוֹם מַה שנלע"ד בְּכָל אוֹפֶן מִפְּרָטִים הַנִּזְכָּרִים: א) וְהִנֵּה לְפִי הַתְּמוּנָה אֲשֶׁר בָּאוֹת הָא לְמַטָּה אֵין הַקּוִּים מְדֻיָּקִים לְגַמְרֵי.

וְכֵן בֵּין הַקּוֹ הַשְּׂמָאלִי לַקּוֹ הָעֶלְיוֹן יֵשׁ הֶפְסֵק מַשֶּׁהוּ. אֵין פְּקֻפּוּק כְּלָל שֶׁכָּשֵׁר.

וּמֻוָּתָר לְגָרְוֹר מַה שֶּׁנּוֹסָף עַל הָאוֹת מִצַּד הַטִּשְׁטוּשׁ. כֵּיוָן שֶׁצּוּרַת הָאוֹת לֹא נִתְקַלְקְלָה וְתִינוֹק דל"ח ול"ט קוֹרֵא אוֹתָהּ הָא.

וְגַם אֵין כָּאן חֲשַׁשׁ חֹק תּוֹכוֹת. כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ דָּבוּק לְגַמְרֵי.

וְעוֹד נִרְאֶה שֶׁאַף אִם דָּבוּק קְצָת קוֹ הַשְּׂמָאלִי לַקּוֹ הָעֶלְיוֹן. יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל לְתַקֵּן קְצָת לְהַפְרִיד הַדְּיבּוּק.

וְאַף דקיי"ל בש"ע י"ד סי' רע"ו סי"א שֶׁאִם נִדְבַּק הֶהָא וְדוֹמֶה לַחֵית מֻוָּתָר לִמְחֹק כָּל הָרֶגֶל מִשּׁוּם שֶׁכְּבָר נִפְקַע מִמֶּנּוּ הַקְּדֻשָּׁה כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשָׂה חֵית. וְגַם דְּהָוֵי מוֹחֵק ע"מ לְתַקֵּן.

אֲבָל אִם דָּבוּק רַק מְעַט. יֵשׁ לְסַפֵּק אִם מֻוָּתָר.

בכ"ז לענ"ד יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל שִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דס"ל שֶׁהֶא שֶׁנִּדְבַּק בְּקוֹ הָעֶלְיוֹן אֵינוֹ נִפְסָל וכ"ה דַּעַת הֶמָּרְדְּכִי וכ"כ המהרי"ק שׁוֹרֶשׁ ע"א ובתה"ד סי' ע"ב בְּשֵׁם התו' וכ"כ התשב"ץ ח"א סי' נ' נ"א ע"ש בְּאוֹרֶךְ וְכֵן הֶחְלִיט הַגְּרָ"א באו"ח בסי' ל"ב ס"ק נ"ד כְּהַמָּרְדְּכִי שְׁמָהּ שֶׁמַּפְרִידִין רֶגֶל שְׁמאל הוּא רַק לְמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר.

וכ"כ בִּשְׁאִילַת יַעֲבֵ"ץ ח"ב סי' כ"ז כ"ח הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה וְהֵבִיא כֵּן בְּשֵׁם מהרי"ט. וע"ש שֶׁפָּסַק לְהַפְרִיד הַדְּיבּוּק וְאַחַ"כ לְהַעֲבִיר קוֹלְמוֹס עַל רֶגֶל שְׂמאל וּלְהוֹסִף קְצָת עַל הָרֶגֶל הַשְּׂמָאלִי מְשׁוּם חֲשַׁשׁ חֹק תּוֹכוֹת ע"ש.

וּבֶאֱמֶת מְפוֹרָשׁ כֵּן בִּירוּשַׁלְמִי פ"ק דִּמְגִילָּה ה"ט דְּאִיתָא שָׁם שְׁבִתּוֹרָתָן שֶׁל רִאשׁוֹנִים הָיָה הַהֵא פָּתוּחַ וּפֵירְשׁוּ שָׁם שֶׁהָיָה פָּתוּחַ בֵּין רֶגֶל שְׁמָאלִי לַגַּג. וּמַשְׁמַע דִּבְתוֹרָתָן שֶׁל אַחֲרוֹנִים הַהֵא סָתוּם.

וכ"כ הָאוֹר זָרוּעַ לְהֶדְיָא סי' תקנ"ב ע"ש. שׁוּב רָאִיתִי שֶׁכְּבָר הֵבִיא אֶת הַיְרוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל התשב"ץ ח"ב סי' ע"ג וְהֵבִיא רְאָיָה מִזֶּה שֶׁאִם נוֹגֵעַ הָרֶגֶל מַשֶּׁהוּ לְגַגּוֹ כָּשֵׁר כָּל שֶׁהַתִּינוֹק קוֹרֵאוֹ הָא וְלָא חֵית ע"ש.

ובנ"ד יֵשׁ לְצָרֵף שִׁיטַת הַסָּמָ"ק וְהַכְּלְבּוֹ דס"ל שֶׁאִם נַעֲשָׂה אַחַ"כ לָא מִיקְרֵי חֹק תּוֹכוֹת וְשָׁרֵי לְהַפְרִיד. וע' שוּ"ת רד"ך סי' א' בְּאוֹרֶךְ בְּשִׁיטַת פּוֹסְקִים הַלָּלוּ.

ומ"מ שָׁרֵי לְמִחֹק בנ"ד הַדִּיבּוּק דְּהָא הַדִּיבּוּק לֹא נִכְתַּב בְּקַדֵּוּשַׁת הַשֵּׁם רַק נַעֲשָׂה מִנְּפִילַת דְּיוֹ אַחַ"כ וְשַׁפִּיר שָׁרֵי לַהֲסִירוֹ מִשָּׁם. רַק אִם הָיָה כּוֹתֵב לְכַתְּחִלָּה רֶגֶל שְׁמֹאל דָּבוּק.

הָיָה מָקוֹם לֶאֱסוֹר לְהַפְרִידוֹ: ב וְעוֹד דְּהָא פָּסַק בשו"ע או"ח סי' ל"ב ואה"ע סי' קכ"ה ס"ח שֶׁאִם נָפְלָה טִיפַּת דְּיוֹ עַל אוֹת וְהָאוֹת נִיכֶּרֶת לָא מִיקְרֵי חֹק תּוֹכוֹת. וּמַיְיתִי לָהּ בב"י מִדִּבְרֵי הַסְּמָ"ג וסה"ת וְהָרֹא"ש רַק הָרַמָ"א מַיְיתֵי באה"ע שָׁם דַּעַת מהרי"ק בְּשֵׁם יֵשׁ מַחְמִירִין לִפְסוֹל אַף אִם נִיכָּר הָאוֹת וְשֶׁכֵּן נוֹהֲגִים.

וּמְפוֹרָשׁ במהרי"ק שָׁם בְּשׁוֹרֶשׁ צ"ח דְּהַחֲזָקָא הִיא רַק בְּגֵט וְלֹא בסת"מ יעו"ש. וּלְבַד זֶה כְּבָר כָּתַב הג"פ שָׁם ס"ק ל"ז שבשעה"ד יֵשׁ לְהָקֵל בְּזֶה אַף בַּגֵּט ע"ש.

ובלא"ה כְּבָר כָּתַב הב"ח באה"ע סי' קכ"ה וש"פ שבסת"מ יֵשׁ לְהָקֵל יוֹתֵר מִבְּגֵט לְפִי שֶׁהַהֶפְסֵד יוֹתֵר גָּדוֹל. וְגַם דְּהָוֵי בִּזְיוֹן הסת"מ.

וּבְפָרָט בנ"ד דְּאִיכָּא קְדֻשַּׁת שֵׁם הַקָּדֹשׁ. ובנ"ד הָאוֹת נִיכָּר הֵיטֵיב שֶׁהַרֵי הַתִּינוֹק קוֹרֵאוֹ כָּרָאוּי.

וְאַף שהרד"ך בסי' א' חֵדֶר ל' כָּתַב שֶׁאִם נִדְבַּק הָאוֹת בִּפְנִים. מִיקְרֵי שֶׁאֵין הָאוֹת נִיכָּר.

כְּבָר הִשִּׂיג עָלָיו הג"פ שָׁם ס"ק ל"ב וס"ק ל"ז שֶׁלְּשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים מַשְׁמַע דְּלָא כְּוָותֵיהּ. ובנ"ד י"ל שֶׁאַף הרד"ך מוֹדֶה כֵּיוָן שֶׁנִּיכָּר גּוּף הָאוֹת מִצַּד שֶׁהוּא שָׁחוֹר יוֹתֵר.

וְאַף שהרעק"א בְּחִידּוּשָׁיו באו"ח סי' ל"ב כָּתַב שֶׁאִם נִדְבַּק בְּשֵׁם הֶהָא לְאַחַר כְּתִיבָה וְנַעֲשָׂה כְּעֵין חֵית וּמְחָקוֹ הַדִּיבּוּק הַזֶּה צָרִיךְ לִמְחֹק כָּל הָרֶגֶל שֶׁלֹּא יְהֵא חֹק תּוֹכוֹת ע"ש. הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁכָּתַב שָׁם לְצַדֵּד דְּהֵיכָא שע"י הַדְּיוֹ שֶׁנָּפַל דּוֹמֶה לְאוֹת אַחֵר גַּם הַסָּמָ"ק מוֹדֶה דְּהָוֵי חֹק תּוֹכוֹת ע"ש.

אֲבָל בנ"ד אַף אִם הוּא דָּבוּק קָצָת. מ"מ אֵינוֹ דּוֹמֶה לְחֵית כְּלָל וְנִיכָּר שֶׁהוּא הָא.

וּבְפָרָט לפמש"ל דְּכֵיוָן שֶׁנִּיכָּר הָאוֹת לָא הָוֵי חֹק תּוֹכוֹת כְּלָל. וְעוֹד דהרעק"א לֹא הֵבִיא שָׁם שִׁיטוֹת הַפּוֹסְקִים שֶׁהִזְכַּרְנוּ דס"ל שֶׁרֶגֶל הַהֵא שֶׁנָּגַע בְּגַגּוֹ כָּשֵׁר.

וְהַטַּעַם נִרְאֶה לְפִי שֶׁהָיָה כְּמוֹ חֵית מַמָּשׁ. וּכְבָר כָּתְבוּ המהרי"ק שׁוֹרֶשׁ ע"א וש"פ דְּאַף לְפִי שִׁיטַת הַמַּכְשִׁירִים מ"מ צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִגַּע כ"כ עַד שֶׁתִּינוֹק יִקָּרֵאנּוּ חֵית.

אֲבָל בנ"ד שֶׁנִּיכָּר שֶׁהוּא הָא נִרְאֶה דְּשַׁפִּיר דָּמֵי לִגְרֹר הַדִּיבּוּק מֵהֶרֶגֶל לְהַגַּג. וְאַדְרַבָּא אָסוּר לִמְחֹק הָרֶגֶל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אִיסּוּר מְחִיקַת הַשֵּׁם.

וְגַם בְּמְחִיקַת הַדָּבָק צָרִיךְ לְהַזָּהֵר שֶׁלֹּא לִמְחֹק מְאוּמָה מִגּוּף הַהֵא. וע' נו"ב מ"ק חי"ד סי' ע"ח מ"ש בָּזֶה וַאֲקַצֵּר.

וּבְפָרָט לפמ"ש הנו"ב סי' ס"ה דְּכֵינָן שֶׁהַדִּיבּוּק אֵינוֹ שָׁחוֹר כְּמוֹ הָאוֹת מִיקָּרֵי נִיכָּר הָאוֹת ע"ש בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה. וּלְהַלָּן יְבֹאַר זֶה בע"ה.

וְאַף דבנ"ד יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנָּפַל הַדְּיוֹ עַל הָאוֹתִיּוֹת לֹא הָיָה נִיכָּר הֶהָא כְּלָל. וְרַק אַחַ"כ כְּשֶׁנִּדְבַּק קְצָת דְּיוֹ מַזֶּה עַל הָעַמּוּד שֶׁכְּנֶגְדּוֹ וכמ"ש בְּהַשְׁאֵלָה.

נִתְמַעֵט כָּאן הַדְּיוֹ וְהַוֹּכַר הָאוֹת. מ"מ אֵין לָנוּ לְהַחְזִיק רֵיעוּתָא בְּזֶה וּבְפָרָט שעכ"פ יֵשׁ לָנוּ בָּזֶה צֵירוּף דַּעַת הַסְּמַ"ק וּדְעִימֵיהּ שֶׁהִזְכִּירָנוּ.

וְאַף הָרַדְבָ"ז ח"ב סי' תקצ"ו שֶׁהֶחְמִיר בְּהָא שֶׁנִּדְבַּק רַגְלוֹ לְגַגּוֹ אַף מַשֶּׁהוּ. מ"מ כָּתַב שָׁם שֶׁאִם נִדְבַּק אַחַר כְּתִיבָה יֵשׁ לְהָקֵל וּלְהַפְרִיד ע"ש.

וְגַם יֵשׁ לְצָרֵף שִׁיטַת הַלְּבוּשׁ הוּבָא בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁבְּעוֹד הַדְּיוֹ לַח מֻוָּתָּר לְהַסִּירוֹ וְלָא מִיקָּרֵי חֹק תּוֹכוֹתוֹהָכָא נִתְמַעֵט הַדְּיוֹ בְּעוֹדוֹ לַח. וְאַף שֶׁכָּל הָאַחֲרוֹנִים חָלְקוּ עַל הַלְּבוּשׁ.

מ"מ הָכָא דבלא"ה יֵשׁ כַּמָּה צְדָדִים לְהָקֵל שַׁפִּיר יֵשׁ לְצָרֵף דַּעְתּוֹ ג"כ: ג) וְהִנֵּה הָרַדְבָ"ז סי' תקצ"ו הִשִּׂיג עַל הר"י אַכְסַנְדְּרָנִי הַמּוּבָא בי"ד בב"י ובש"ע סי' רע"ו שֶׁכָּתַב דְּהֵיכָא שֶׁרָגֵל הָא שְׁבִשָּׁם דָּבוּק רַק מַשֶּׁהוּ בְּגַגּוֹ וְקוֹרְאִים אוֹתוֹ הַכֹּל הָא.

אֲזַי י"ל שֶׁאֵין לְמָחֲקוּ מִשּׁוּם דְּיֵשׁ עָלָיו קְדֻשַּׁת שֵׁם. וְתָמַהּ הָרַדְבָ"ז דְּכֵינָן שֶׁאֵינוֹ כְּצוּרַת הָא מַה לָּנוּ שְׁתִּינוֹק קוֹרְאוֹ הָא.

וְרָאִיתִי בְּיַד שָׁאוּל בי"ד סי' רע"ו שֶׁכָּתַב לְתָרֵץ דְּכֵינָן שְׁתִּינוֹק קוֹרְאוֹ הָא הֲרֵי יֵשׁ לוֹ קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם וְאָסוּר לְמוֹחֲקוֹ. וְאַף שֶׁהוּא פָּסוּל.

הַיְינוּ רַק מִצַּד דְּבָעֵינַן כְּתִיבָה תַּמָּה וּמֻקָּף גְּוִיל. וא"כ אֵין הַמְּחִיקָה בִּשְׁבִיל תִּיקּוּן הַשֵּׁם רַק בִּשְׁבִיל תִּיקּוּן הס"ת.

וְזֶה אָסוּר דְּלָא הֻוְתַּר לְמָחֹק הַשֵּׁם רַק בִּשְׁבִיל תִּיקּוּן הַשֵּׁם. וְשָׁמַח שָׁם מְאוֹד בָּזֶה יעו"ש.

ולענ"ד ז"א דְּהַפּוֹסְלִים בָּזֶה אֵינוֹ מִשּׁוּם כְּתִיבָה תַּמָּה דְּהָא רֹוב הַפּוֹסְקִים ס"ל שֶׁהַקַּפַּת גְּוִיל צָרִיךְ רַק מֵחוּץ לָהָאוֹת וְלֹא בִּפְנִים ע' סי' ל"ב סט"ו. וְהַפָּסוּל הוּא רַק מִשּׁוּם שֶׁאֵין זֶה צוּרַת הָא וְכִדְאִיתָא בִּמְנָחוֹת כ"ט ע"ב שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא שָׁם חָלָל שֶׁיְּהֵא הָרֶגֶל תָּלוּי וְכִמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים.

וא"כ שַׁפִּיר הִקְשָׁה הָרַדְבָ"ז דְּמַה מוֹעִיל שֶׁקּוֹרִין אוֹתוֹ הָא. וְהָעִקָּר נִרְאֶה שהריא"כ חָשַׁשׁ לְדַעַת התשב"ץ וּדְעִימֵיהּ דס"ל שֶׁכָּשֵׁר אַף כְּשֶׁנּוֹגֵעַ הָרֶגֶל בַּגַּג.

אָכֵן בתה"ד בִּפְסָקִים סי' ע"ב כָּתַב שֶׁהַסָּפֵק בָּזֶה הוּא מִפְּנֵי שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא דְּקִדּוּק ע"ש. וּבְסי' ע"א שָׁם כָּתַב שֶׁרָגֵל הָא שֶׁנָּגְעָה בַּגַּג פָּסוּל עַד שֶׁיְּתַקֵּן.

מַשְׁמַע דס"ל דְּמִיקָּרֵי שֶׁיֵּשׁ שָׁם אוֹת עַל הַהֵא. עכ"פ הֲרֵי גַּם הַמַּחְמִירִים בָּזֶה צְדָדוּ שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְהָקֵל לְהַפְרִיד וְהָרַדְבָ"ז שָׁם כָּתַב בְּפֵירוּשׁ שֶׁמֻּוָּתָּר לְהַפְרִיד כְּשֶׁנָּפַל אַחַ"כ.

והרלב"ח סי' א' צִיְּדַד ג"כ שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בָּזֶה. וְגַם צִיְּדַד שָׁם שֶׁנִּגִּיעָה בְּגוּף הָאוֹת מֻוָתָּר לְגַרְרָהּ וְלָא הָוֵי חֹק תּוֹכוֹת וְהֵבִיא זֶה בְּשֵׁם ה"ר מְנַחֵם ע"ש.

וּלְזֶה יֵשׁ לְהָקֵל בנ"ד. וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר סת"מ למהרש"ק סי' נ"ח שֶׁהֶחְמִיר בְּכִגּוֹן הָא דנ"ד שע"י רוֹק נִתְחַבֵּר הָרֶגֶל לַגַּג וְהַדָּבֵק לֹא הָיָה שָׁחוֹר כְּמוֹ גּוּף הָאוֹת.

ולענ"ד הָעִיקָּר כמש"ל וְאֵין הָעֵת מַסְפִּיק לְהַאֲרִיךְ בִּדְבָרָיו שָׁם. וְגַם לֹא רָאָה דִּבְרֵי הָרַדְבָ"ז הַנַּ"ל.

וע' ח"ס סי' רס"ז בָּזֶה: סִימָן פ ד) אָכֵן אִם הֶהָא שְׁנֵי רַגְלָיו מִלְּמַטָּה דְּבוּקִים לִכְאוֹרָה קָשֶׁה לְהָקֵל דְּהָא הָוֵי חֹק תּוֹכוֹת מַמָּשׁ. וְאַף שֶׁהַסְּמָ"ק וְהַכְּלְבּוֹ מְקִילִים שֶׁאִם נַעֲשָׂה לְאַחַר כְּתִיבָה מֻוָתָּר לְתַקְּנוֹ וְלָא הָוֵי חֹק תּוֹכוֹת.

מ"מ אֲנַן קיי"ל כְּהַסְּמָ"ג וסה"ת הַחוֹלְקִים עַל סְבָרָא זוֹ. וְגַם הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א וש"פ דס"ל כְּהַיְרוּשַׁלְמִי בָּזֶה לְחַלֵּק בֵּין קוֹדֶם גְּמַר כְּתִיבָה לְאַחַר הַגְּמָר.

מ"מ כָּתְבוּ הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים דְּהַיְינוּ רַק לְעִנְיַן נְגִיעַת אוֹת לְאוֹת וְלֹא לָעִנְיָן חֹק תּוֹכוֹת. וע' רד"ך סי' א' בָּזֶה וחי' רעק"א סי' ל"ב סי"ז בָּזֶה.

וכ"נ דַּעַת הַגְּרָ"א שָׁם ס"ק מ"ז דְּלָא ס"ל כְּהַסְּמָ"ק. וְכֵן מִסְתַּבֵּר דְּכֵיוָן שֶׁנָּפַל דְּיוֹ עַל הָאוֹת וְנִשְׁתַּנָּה צוּרָתוֹ.

הֲרֵי נִתְבַּטֵּל הָאוֹת לְגַמְרֵי והו"ל כְּטִיוּט דְּיוֹ עַל הַקֶּלָף. וּבִפְרָט בְּהָא שֶׁעִיקַּר צוּרָתוֹ הוּא שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חָלָל מִלְּמַטָּה כִּדְאִיתָא בִּמְנָחוֹת כ"ט ע"ב שְׁדוֹמֶה לָאַכְסַדְרָה ע"ש.

וּמִמֵּילָא כְּשֶׁגּוֹרֵר בָּאֶמְצַע וְנַעֲשָׂה אוֹת הֲרֵי הוּא חֹק תּוֹכוֹת מַמָּשׁ. וְרַק לְעִנְיַן נְגִיעָה אוֹת לְאוֹת מְחַלֵּק הַיְרוּשַׁלְמִי בְּזֶה לְהָקֵל אִם נַעֲשָׂה אַחַר כְּתִיבָה מִשּׁוּם שֶׁהֲרֵי הָאוֹת קַיָּם בְּצוּרָתוֹ וְהֶכְשֵׁירוֹ.

וְגַם מ"ש הַבֵּית מֵאִיר סי' קכ"ה דְּהָוֵי רַק מִדְּרַבָּנָן כְּבָר חָלְקוּ עָלָיו הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים בָּזֶה. וע' רד"ך סי' א' מ"ש בָּזֶה וע' חי' רעק"א סי' ל"ב סי"ז וְאֵין לָנוּ לְחַדֵּשׁ גְּזֵירוֹת מִדַּעְתֵּינוּ מַה שֶּׁלֹּא נִזְכַּר בַּשַּׁ"ס לְהֶדְיָא: ה) וְרַק יֵשׁ לָדוּן לְהָקֵל מִצַּד שֶׁהָאוֹת נִיכָּר וְתִינוֹק קוֹרְאוֹ הָא.

וּבִפְרָט לפמ"ש הנו"ב מ"ק חאה"ע סי' פ"ה שֶׁאִם הֶוְשְׁחַר הַקֶּלָף מַחֲמַת דְּיוֹ שֶׁנָּפַל עָלָיו וְאַחַ"כ כָּתְבוּ עָלָיו אוֹתִיּוֹת בִּדְיוֹ הַמַּשְׁחִיר יוֹתֵר וְנִיכָּרִים הָאוֹתִיּוֹת הֵיטֵיב יֵשׁ לְהַכְשִׁיר וְלָא מִיקְרֵי דְּיוֹ ע"ג דְּיוֹ.

וא"כ מכ"ש בנ"ד שֶׁלֹּא נִכְתַּב עָלָיו רַק אַחַ"כ נָפַל וְנִתְפַּשֵּׁט סְבִיב הָאוֹת. וְכֵן הֵבִיא מעכ"ת דִּבְרֵי הנו"ב הַלָּלוּ.

אָכֵן רְאַיִת הנו"ב שָׁם צ"ע שֶׁהֵבִיא רְאָיָה מֵהָא דקיי"ל שֶׁעוֹשִׂים דְּיוֹ מִקַּנְקַנְתּוּם עִם עֲפָצִים וְכוֹתְבִים עַל קֶלָף מְעֻוָּפָץ וּדְלֹא כר"ת בְּגִיטִּין י"ט בתו' דס"ל שֵׁם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין בְּדְיוֹ שֶׁל עֲפָצִים עַל קֶלָף מְעֻוָּפָץ שֶׁאֵין מֵי מֵילִין ע"ג מֵי מֵילִין.

אַלְמָא דְּכֵיוָן שֶׁהַדְּיוֹ מַשְׁחִיר יוֹתֵר מִשַּׁחֲרוּת הַקֶּלָף שַׁפִּיר דָּמֵי לִכְתּוֹב בּוֹ. וְהוּא תָּמוּהַּ דְּהָא כְּבָר כָּתְבוּ הָרֹא"שׁ וש"פ הַטַּעַם דְּרַק שֶׁל עֲפָצִים פָּסוּל מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה עִם עוֹד מִין

אַחֵר עִם קַנְקַנְתּוּם אוֹ גֻּוְמָא וְכַדּוֹמֶה וע' בִּיאוֹרִי הַגְּרָ"א סי' תרצ"א וְשוּ"ת מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב סי' ל"ז בְּאוֹרֶךְ בָּזֶה.

וּלְזֶה שַׁפִּיר הָוֵי כְּדִיוֹ ע"ג סְיָקְרָא דְּהָוֵי כְּתָב כִּדְאִיתָא בְּגִיטִּין י"ט מִשּׁוּם שֶׁהוּא מִין אַחֵר. וה"ה הָכָא שֶׁבְּדִיוֹ יֵשׁ מִין אַחֵר ג"כ לְבַד עֲפָצִים.

משא"כ הֵיכָא שֶׁהַדְּיוֹ הוּא מִמִּין אֶחָד. רַק שֶׁהָעֲלִיוֹן שָׁחוֹר יוֹתֵר מֵהַתַּחְתּוֹן.

וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי ר"ת בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁהַדְּיוֹ הוּא הַנַּעֲשֶׂה מִשְּׁרָף קְלִיפַּת הָעֵץ. וְקָשֶׁה דְּהָא מ"מ הוּא דְּיוֹ ע"ג עֲפָצִים שֶׁהֵם ג"כ קְצָת שָׁחוֹר.

וא"ל דס"ל לר"ת שֶׁכֵּיוָן שֶׁזֶּה שָׁחוֹר יוֹתֵר שַׁפִּיר מִיקְרֵי כְּתִיבָה. דא"כ מַה מַּקְשֶׁה מִמֵּי עֲפָצִים.

נִימָא שֶׁעוֹשֶׂה הַמֵּי עֲפָצִים חֲזָקִים יוֹתֵר מִכְּפִי שֶׁהַקְּלָף מְעֻבָּד בַּעֲפָצִים. וע"כ צ"ל דס"ל דכה"ג לָא מִיקְרֵי כְּתִיבָה.

וכ"כ הנו"ב בְּעַצְמוֹ שָׁם דלר"ת ס"ל דְּאַף שֶׁשָּׁחוֹר יוֹתֵר לָא מִיקְרֵי כְּתִיבָה. וא"כ קָשֶׁה כַּנַ"ל.

וע"כ צ"ל לְדַעַת ר"ת דְּכֵינָן שֶׁהַדְּיוֹ שֶׁכּוֹתֵב בּוֹ נַעֲשָׂה מִמִּין אַחֵר שַׁפִּיר מִיקְרֵי כְּתִיבָה אִם הוּא שָׁחוֹר יוֹתֵר. וא"כ ה"ה לִשְׁאָר פּוֹסְקִים שֶׁמַּכְשִׁירִים בְּדִיוֹ מֵעֲפָצִים י"ל ג"כ הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁמְּעֹרָב בּוֹ עוֹד מִין אַחֵר וכדקיי"ל דְּבָעֵינַן דַּוְוקָא שֶׁיִּהֵא בּוֹ עוֹד מִין: ו) וְכֵן אִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי פ"ב דְּגִיטִּין ה"ג דְּאִיתָא שָׁם לְעִנְיַן אִם כָּתַב בְּמֵי מֵילִין וְאַחַ"כ שָׁפַךְ עַל הַקְּלָף דְּיוֹ שֶׁאֵין בּוֹ עֲפָצִים הָוֵי כְּתָב לְעִנְיַן גֵּט וְרַק דְּמַמַּעֵט לָהּ מִקְּרָא וְכָתַב וְלֹא וְשָׁפַךְ.

וּבָעֵי שָׁם אִי הָוֵי כָּתַב לְעִנְיַן שַׁבָּת וּפְשִׁיט מַהָא דְּדִיוֹ ע"ג סְיָקְרָא הָוֵי כְּתָב וה"ה הָכָא. כֵּן פֵּירְשׁוּ שָׁם הק"ע והפ"מ.

הֲרֵי מְפֹרָשׁ שְׁדִיוֹ מִמִּין זֶה עַל דְּיוֹ מִמִּין אַחֵר שַׁפִּיר הָוֵי כְּתָב. וְשָׁם אַיְירֵי ע"כ בְּקַלָּף שֶׁאֵינוֹ מְעֻבָּף אוֹ בְּנָיָר.

דְּבְמְעֻבָּף אִם יִשְׁפּוֹךְ עָלָיו דְּיוֹ יַשְׁחִיר כָּל הַקְּלָף וְגַם דְּבָזֶה לָא הָוֵי בָּעֵי אִי הָוֵי כָּתַב לְגַבֵּי שַׁבָּת דְּפְשִׁיטָא שֶׁכְּתָב רִאשׁוֹן לָאו כְּלוּם הוּא דְּאֵין מֵילִין ע"ג מֵילִין וּכְמוֹ שֶׁתּוֹפֵס הַשַּׁ"ס בְּפַשְׁטוּת בְּדַף י"ט וּבְדַף כ'.

וע"כ אַיְירֵי שֶׁאֵינוֹ מְעֻבָּף וְכֵן אִיתָא לְהָדְיָא בְּגִיטִּין י"ט ע"ב שֶׁמֵּי מֵילִין נִבְלָעִים בַּנְּיָר עַד שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר כְּלָל. וְאַף שֶׁהַנְּיָר אֵינוֹ מְעֻבָּף ע"ש וּבְתוֹ' שָׁם.

והפ"מ כָּתַב דְּאַיְירֵי בַּקְּלָף מְעֻבָּף. וְהוּא תָּמוּהַּ לענ"ד.

וְהָעִיקָּר כהק"ע שָׁם דְּאַיְירֵי בְּנָיָר שֶׁאֵינוֹ מְעֻבָּף וע' בק"ע פי"ב דְּשַׁבָּת ה"ד. וצ"ע טוּבָא עַל הָרַמְבַּ"ם שֶׁלֹּא הֵבִיא כְּלָל הַהּ דְּינָא דְּהַשּׁוֹפֵךְ לֹא גַּבֵּי גֵּט וְלָא גַּבֵּי שַׁבָּת וְכֵן לֹא הֵבִיא הָא דְּאִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי שָׁם וְכָתַב וְלֹא הַמַּטִּיף ואכמ"ל בָּזֶה: ז) ומש"ש הנו"ב לְהוֹכִיחַ מדפירש"י דְּלְהָכִי אֵין מֵי מֵילִין ע"ג מֵי מֵילִין מִשּׁוּם שֶׁמַּרְאֶה הַכְּתָב וְהַקְּלָף שָׁוִין וְאֵינוֹ נִיכָּר.

וּמַשְׁמַע שֶׁאִם נִיקָּר שַׁפִּיר מֻיחָשָׁב כְּתָב. לענ"ד נִרְאֶה בָּרוּר דְּלָאו דַּוְקָא נָקִיט רַשִׁ"י שֶׁאֵינוֹ נִיקָּר דְּוַדַּאי נִיקָּר קְצָת וכמ"ש הנו"ב בְּעַצְמוֹ שָׁם לְשִׁיטַת ר"ת שֶׁהַדְּיוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה מִמֵּי עֲפָצִים נִיקָּר עַל הַקֻּלָּף אַף שֶׁמְּעֻוָּבָד בַּעֲפָצִים וְכֵן מֻכְרָח.

דְּאִינִימָא שֶׁאֵין נִיקָּר כְּלָל. א"כ מַה תּוֹעֶלֶת בְּמַה שֶׁרוֹשְׁמִים לְהָעֵדִים בְּמֵי מֵילִין בְּאֵין יוֹדְעִים לַחְתּוֹם ע"ש.

וא"ל דְּאַיְירֵי כְּשֶׁעֲדַיִן לַח וְנִיקָּר הַלֵּיחוֹת עַל הַקֻּלָּף. דא"כ לָמָּה נָקִיט מֵי מֵילִין לִינָּקוֹט מַיִם אוֹ רוֹק.

וְכֵן מְשַׁנֵּי שָׁם אַחַ"כ ר"פ בֶּאֱמֶת שֶׁרוֹשֵׁם בְּרוֹק. וע"כ צ"ל דְּהָכָא אַיְירֵי שֶׁהַמֵּי מֵילִין נִיקָּרִין מִצַּד שַׁחֲרוּתָן.

וְרַק כְּשֶׁנִּבְלָעִין לְגַמְרֵי שׁוּב אֵינוֹ נִיקָּר כִּדְאִיתָא שָׁם י"ט ע"ב. ופירש"י דבכ"ז לָא הָוֵי כָּתַב שֶׁאֵין זֶה הֵיכֵר גָּמוּר.

וּמִמֵּילָא מוּכָח מִזֶּה דְּאַף שֶׁנִּיקָּר. מ"מ כֵּיוָן שֶׁהוּא מִמִּין אֶחָד לָא הָוֵי כְּתָב.

וְכֵן מִסְתַּבֵּר דאלת"ה לָמָּה פְּשִׁיט שֶׁאֵין מֵי מֵילִין ע"ג מֵילִין. הָא וַדַּאי אֶפְשָׁר שֶׁיַּעֲשֶׂה הַמֵּי מֵילִין יוֹתֵר חֲזָקִים מֵהָרִאשׁוֹנִים.

וע"כ צ"ל דִּבְמִין אֶחָד אֵין חִילּוּק:ח) עוֹד כָּתַב הנו"ב שָׁם לְהוֹכִיחַ מֵהָא דְּאִיתָא באה"ע סי' קכ"ה ס"ח שֶׁיֵּשׁ מַחְמִירִים אִם נָפַל דְּיוֹ עַל אוֹת אַף שֶׁהָאוֹת נִיקָּר. וְהִקְשָׁה הח"מ דְּלְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה בלא"ה נָדַע מֵהָא דקיי"ל שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְרִיד הָאוֹתִיּוֹת שְׁנוֹגְעִים זל"ז אַף שֶׁנִּיקָּרִים הֵיטֵיב.

וְכָתַב הנו"ב דקמ"ל מִשּׁוּם דְּבִנְגִיעָה הוּא שָׁחוֹר כְּמוֹ גּוּף הָאוֹת. אֲבָל הָכָא אַיְירֵי שֶׁטִּיפַּת דְּיוֹ שֶׁנָּפְלָה אֵינָהּ שְׁחוֹרָה כְּמוֹ הָאוֹת וְנִיקָּר הָאוֹת.

וְזֶה מִיקָּרֵי מֻקָּף גְּוִיל כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ שָׁחוֹר כְּהָאוֹת. ומ"מ יֵשׁ לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה.

ומוּכָח דְּכָשֵׁר דִּיעֲבַד. וְעוֹד כָּתַב דְּהָא קיי"ל דְּמֻקָּף גְּוִיל בָּעֵינַן דַּוְקָא בְּשָׁעַת כְּתִיבָה.

אֲבָל נְגִיעָה שֶׁנַּעֲשָׂה אַחַ"כ אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת. וְגַם בָּעֵינַן דַּוְקָא שֶׁיִּגַּע לְאוֹת אַחֵר.

אֲבָל נָקֵב אֵינוֹ פּוֹסֵל כמ"ש הב"י בא"ח סי' ל"ב. וְהָכָא אֵין נוֹגֵעַ לְאוֹת אַחֵר וְגַם נַעֲשָׂה אַחַ"כ.

לָזֶה הֻצְרַךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה עכ"ד. וְהִנֵּה מַה שֶּׁכָּתַב דְּהָא שְׁנִיקָּר הָאוֹת הַיְינוּ מִפְּנֵי שַׁחֲרוּת הַדְּיוֹ.

לענ"ד לֹא מַשְׁמַע כֵּן בְּלְשׁוֹן הַפּוֹסְקִים. ובסה"ת סי' ר"ד הַלָּשׁוֹן שֶׁאֵין שְׁמָהּ עָלֶיהָ.

וְהוּבָא בב"י סי' ל"ב כְּגוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה מִבֵּית פא וְכַדּוֹמֶה. אֲבָל הַכַּוָּנָה כמ"ש הפר"ח באה"ע סי' קכ"ה שֶׁהַשִּׁינּוּי נַעֲשָׂה בָּאוֹת רַק מַה שֶּׁנִּתְעַבָּה יְרֵיכוֹ אוֹ קוֹצוֹ אוֹ שֶׁנִּמְצָא מִצִּידוֹ אֵיזֶה נָקֻדָּה אֲבָל נִשְׁאֲרָה צוּרַת הָאוֹת כַּדִּין יעו"ש.

אֲבָל אִם נִשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת שׁוּב אֵין מוֹעִיל אַף קְרִיאַת הַתִּינוֹק וכדקיי"ל בסי' ל"ב סט"ז. וכ"כ הפמ"ג בְּפִתְיחָה לסי' ל"ב בְּדִין חֹק תּוֹכוֹת דִּלְעִנְיָן זֶה אֵין מוֹעִיל קְרִיאַת הַתִּינוֹק ע"ש.

וּלְפֵירוּשׁ הנו"ב קָשֶׁה טוּבָא דְּכֵיוָן דס"ל שֶׁאִם הָאוֹת יוֹתֵר שָׁחוֹר מֵהַדְּיוֹ שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט סְבִיבוֹ. מִיקְּרֵי זֶה כְּתִיבָה.

א"כ אֵין הַהֶכְשֵׁר מִצַּד מָקוֹם נְפִילַת הַדְּיוֹ. רַק מִצַּד אֵיכוּת הַדְּיוֹ אִם הוּא שָׁחוֹר אוֹ לֹא.

וּלְשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים וּבְיִחוּד לְשׁוֹן הב"י באו"ח ואה"ע מְבֹאָר לְהֵיפּוּךְ. ומ"ש מִצַּד שֶׁנַּעֲשָׂה אַחֵר כְּתִיבָה.

הָא גַּבֵּי נְגִיעָה ג"כ אֵין חִילּוּק בְּגֵט וּמַחְמִירִינַן שָׁם בִּסְעִיף ו' בְּכָל גַּוְונָא וע' בב"י שָׁם. ומ"ש מִצַּד שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בָּאוֹת אַחֵר כַּנָּונַת הח"מ שָׁם מִצַּד קַל וָחוֹמֶר.

דְּהָא חֹק תּוֹכוֹת חָמִיר מִנְּגִיעָה כִּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים וכ"ה הַלָּשׁוֹן בח"מ ס"ק י"ב ע"ש. אַף י"ל דְּהָא גּוּפָא קמ"ל דִּבְגֵט אַף שֶׁנִּיכָּר הָאוֹת צָרִיךְ תִּיקּוּן וַאֲקַצֵּר: ט) עכ"פ לענ"ד אֵין רְאָיָה מִכָּל זֶה לְדִינוֹ שֶׁל הנו"ב וְאַדְרַבָּא פַּשְׁטוּת הַשַּׁ"ס בְּגִיטִּין י"ט דְּדִיוֹ ע"ג דְּיוֹ לָא הָוֵי כָּתַב לְעִנְיַן שַׁבָּת וְכֵן לְעִנְיַן מַעֲבִיר בְּקוּלְמוֹס דקיי"ל כְּרַבָּנָן דר"י בְּגִיטִּין דַּף כ' ע"א דְּלָא הָוֵי כְּתָב מַשְׁמַע דְּאַיְירֵי בְּכָל גַּוְונָא אַף שֶׁהַדְּיוֹ הַשֵּׁנִי שָׁחוֹר יוֹתֵר.

וּכְבָר הִרְגִּישׁ בָּזֶה הנו"ב בְּעַצְמוֹ שָׁם וְכָתַב לְחַלֵּק דְּהָתָם כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִכְתַּב שׁוּב לָא מִיקְּרֵי כְּתָב עֲלָיוֹן כָּתַב אַף שֶׁמַּשְׁחִיר יוֹתֵר. אֲבָל אִם הַקֶּלָף הֶוְשְׁחַר ע"י דְּיוֹ שֶׁנָּפַל עָלָיו וְאַח"כ כָּתַב עָלָיו בְּדְיוֹ הַמַּשְׁחִיר יוֹתֵר שַׁפִּיר הָוֵי כְּתָב.

וְזֶה צ"ע לענ"ד דְּמַאי שְׁנָא כֵּיוָן דְּדַיּוֹ ע"ג דְּיוֹ לָא מִיקְּרֵי כְּתָב. וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה רְאָיָה לְדָבָרָיו מֵהָא דקיי"ל בְּגִיטִּין י"ט ע"א שֶׁאֵין כּוֹתְבִים בְּעַד עֵדִים שא"י לַחְתּוֹם בְּמֵי אֵבֶר אַף שֶׁיִּכְתְּבוּ אַח"כ ע"ז בְּדְיוֹ מִמִּין אַחֵר וְיֵהֵא שָׁחוֹר יוֹתֵר אַלְמָא שֶׁאֵינוֹ כָּתַב אַף שֶׁכְּתָב הַשֵּׁנִי נִיכָּר יוֹתֵר.

וכ"כ הַטּוּר באה"ע סי' ק"ל שֶׁאִם כָּתְבוּ בְּמֵי אֲבָרָא אוֹ בְּמֵי עֲפָצִים עַל קֶלָף שֶׁאֵינוֹ מְעֻוָּפָּץ וְאַח"כ כָּתְבוּ הָעֵדִים ע"ז בְּדְיוֹ אֵינוֹ גֵּט וּפְסוּלָה לְכֹהֲנָּה. וע"ש בב"י הַטַּעַם מֵהָא דְּבָעֵי ר"ל מר"י בְּגִיטִּין י"ט אִי מֵוָתָר בְּדְיוֹ ע"ג סִיקְרָא וְהֵשִׁיב לוֹ וְכִי מִפְּנֵי שֶׁאָנוּ מְדַמִּין נַעֲשָׂה מַעֲשֶׂה.

וּבִירוּשַׁלְמִי הַלָּשׁוֹן וְכִי מִפְּנֵי שֶׁאָנוּ עֲסוּקִין בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת אָנוּ מַתִּירִין אֵשֶׁת אִישׁ [וְזֶה דְּלָא כפירש"י בְּגִיטִּין שָׁם שֶׁפֵּירֵשׁ דְּקָאֵי עַל שַׁבָּת ג"כ. וכ"פ הָרַמְבַּ"ם בפי"א מה"ש כְּהַיְרוּשַׁלְמִי וּכְבָר הֵעִיר בָּזֶה בש"ק ע"ש] הֲרֵי שֶׁהֶחְמִירוּ בְּגֵט שֶׁאַף כָּתַב מִמִּין אַחֵר לֹא יְהֵא כְּתָב מְסֻפָּק.

וא"כ קָשֶׁה אֵיךְ מוֹעִיל דְּיוֹ עַל קֶלָף מְעֻוָּפָּץ וּכְקוֹשְׁיַית הנו"ב הַנָּ"ל. וע"כ צ"ל דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁכָּל הַקֶּלָף הוּא כֵּן.

משא"כ הָכָא שֶׁכָּתַב בָּהֶם אוֹתִיּוֹת וְהָוֵי כְּתָב גָּמוּר וְכִסְבָרַת הנו"ב הַנָּ"ל. וְזֶה דּוֹחֵק לוֹמַר דְּבְגֵט מַחְמִירִים טְפֵי מבסת"מ.

דְּעִיקַּר הַחִילּוּק מַשְׁמַע מִשּׁוּם דִּבְשַׁבָּת בָּעֵינַן מְלָאכְת מַחֲשֶׁבֶת כמ"ש בַּמְפָרְשִׁים בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם. אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵינָהּ רְאָיָה דְּנִרְאֶה דְּלָזֶה מְהַנֵּי לר"ת הַכְּתִיבָה בִּדְיוֹ עַל קֶלֶף מְעַוֶּפֶץ מִשּׁוּם דס"ל דְּמֵי עֲפָצִים לָא הָוֵי דְּיוֹ כְּלָל.

וְרַק בְּגֵט כָּשֵׁר מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן רַק דָּבָר הַמִּתְקַיֵּם. אֲבָל בס"ת בָּעֵינַן דְּיוֹ דַּוְוקָא.

וְלָזֶה כָּשֵׁר דְּאַף אִם כָּתַב בְּמֵי עֲפָצִים אֵינוֹ כְּתָב כְּלָל בסת"מ. וּבְגֵט כָּשֵׁר כְּשֶׁכּוֹתֵב בִּדְיוֹ עַל קֶלֶף מְעַוֶּפֶץ אַף דְּמֵי עֲפָצִים כְּשֵׁרִים לַגֵּט כִּדְאִיתָא לְהֶדְיָא בְּגִיטִּין י"ט.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דִּבְגֵט בָּעֵינַן רַק דָּבָר שֶׁהוּא נִיכָּר וְשֶׁל קַיְימָא וְהָכָא נִיכָּר הַכְּתָב הֵיטֵיב. רַק בִּכְתָב ע"ג כְּתָב מַמָּשׁ הֶחְמִירוּ בְּגֵט אַף שֶׁנִּיכָּר וּכְמוֹ דְּיוֹ ע"ג סִיקְרָא.

וְהַיְינוּ דְּקָאָמַר ר"י בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁבְּאֵיסּוּר א"א רָאוּי לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לְחַשְׁבוֹ לִכְתָב גָּמוּר. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

ועכ"פ כֵּיוָן שֶׁאֵין רְאָיָה בְּרוּרָה לְדִינוֹ שֶׁל הנו"ב קָשֶׁה לְחַדֵּשׁ דִּין כְּזֶה נֶגֶד פִּשְׁטוּת הַשַּׁ"ס וְהַסְּבָרָא: י) אָמְנָם נִרְאֶה דִּנְהִי דִּלְעִנְיַן אִם כְּתָב עַל קֶלֶף שֶׁהֻוְשְׁחַר מִדְּיוֹ קָשֶׁה לְהָקֵל כהנו"ב. מ"מ לְעִנְיַן הָא דנ"ד וְכֵן בְּנִידּוֹן שֶׁל הנו"ב שַׁפִּיר יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה.

דְּהִנֵּה כְּשֶׁנּוֹפֶלֶת טִיפָּה דְּיוֹ לְתוֹךְ הָאוֹת יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי פְּסוּלִים. אֶחָד מִצַּד שֶׁאֵינוֹ מֻוקָּף גְּוִיל מִבִּפְנִים כִּי דַּעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים שֶׁצָּרִיךְ בִּפְנִים ג"כ הַקָּפַת גְּוִיל.

וְאֶחָד מִצַּד שֶׁנִּתְבַּטֵּל צוּרַת הָאוֹת ע"י שֶׁנִּתְמַלֵּא הֶחָלָל הַפְּנִימִי. וּכְשֶׁיְּגָרוֹר הַדְּיוֹ שֶׁבִּפְנִים וְיָשׁוּב הָאוֹת כְּבָרִאשׁוֹנָה.

הֲרֵי נַעֲשָׂה הָאוֹת ע"י חֹק תּוֹכוֹת שֶׁאֵין זֶה כְּתִיבָה כְּלָל. וְאַף שֶׁהָאוֹת נִכְתָּב כַּהוֹגֶן עַל הַקֶּלֶף בכ"ז עַתָּה שֶׁנִּתְמַלֵּא דְּיוֹ אֵין כָּאן אוֹת רַק טִיּוּט דְּיוֹ אוֹ אֵיזֶה צִיּוּר אַחֵר שֶׁאֵינוֹ אוֹת כְּלָל וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ אוֹת ע"י חֲקִיקַת הַתּוֹךְ.

וכ"כ הפמ"ג באו"ח ס"ק כ"ג. וְהִנֵּה גַּבֵּי מֻוקָּף גוי' הִסְכִּימוּ כָּל הַפּוֹסְקִים דִּמְהַנֵּי גְּרִירָה וְלֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה חֹק תּוֹכוֹת.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּלָא הָוֵי פָּסוּל בְּגוּפוֹ שֶׁל אוֹת דְּהָאוֹת נַעֲשָׂה כְּדִין וְאֵין בּוֹ שִׁינּוּי. וכ"כ הרעק"א בְּחִידּוּשָׁיו בסי' ל"ב סט"ז ע"ש בְּאוֹרֶךְ וכ"כ בפמ"ג בסי' ל"ב בְּכַמָּה דֻּכְתֵי.

וְכָתַב הפמ"ג בְּמִשְׁבְּצוֹת סי' ל"ב סק"ח דְּאַף מִבִּפְנִים הָאוֹת אִם נִיקַּב וְאֵינוֹ מֻוקָּף גְּוִיל דְּאִיכָּא דְּפָסְלִי כִּדְאִיתָא שָׁם סְעִיף ט"ו. מ"מ מְהַנֵּי שֶׁיְּגָרוֹר מִבִּפְנִים קְצָת מֵעֻבְיֵי הָאוֹת סָבִיב הַנִּקֻּב כְּדֵי שֶׁיְּהֵא מֻוקָּף גְּוִיל וְלָא מִיקְרֵי זֶה חֹק תּוֹכוֹת כֵּיוָן שֶׁגּוּף הָאוֹת נַעֲשָׂה כַּדִּין.

ובלא"ה רֹוב הַפּוֹסְקִים ס"ל דְּמִבִּפְנִים הָאוֹת לֵיכָּא כְּלָל דִּין דְּמֻוקָּף גְּוִיל ע"ש בסי' ל"ב סט"ו וְאַחֲרוֹנִים שָׁם. וְגַם רֹוב הַפּוֹסְקִים ס"ל דְּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אֵינוֹ מֻוקָּף גְּוִיל אַחַר גְּמַר הַכְּתִיבָה אֵינוֹ מְעַכֵּב כְּלָל וּכְהַיְרוּשַׁלְמִי דפ"ב דִּבְרָכוֹת וּמְגִילָּה.

וא"כ עכ"פ בנ"ד אֵין לִפְסֹל מִצַּד שֶׁאֵין מֻוקָּף גְּוִיל מִבִּפְנִים עי"ז שֶׁהֻוְשְׁחַר שָׁם מֵהַדְּיוֹ שֶׁנָּפַל שָׁם. דְּהָא שַׁפִּיר מְהַנֵּי לכ"ע לְגָרוֹר שָׁם מִבִּפְנִים וְכַנַּ"ל: יא) וּלְעִנְיַן מַה שֶּׁמִּתְבַּטֵּל צוּרַת הָאוֹת ע"י נְפִילַת הַדְּיוֹ.

נִרְאֶה שֶׁצָּדְקוּ דִּבְרֵי הנו"ב שֶׁזֶּה שַׁיָּיְךְ רַק כְּשֶׁהַדְּיוֹ שֶׁנָּפַל מַשְׁחִיר כְּמוֹ גּוּף הָאוֹת וְאֵין נִיכָּר כְּלָל גּוּף הָאוֹת וְשׁוּב אֵין שֵׁם הָאוֹת עָלָיו שֶׁהֲרֵי אֵין כָּאן לְפָנֵינוּ רַק טְיוּט דְּיוֹ אוֹ אֵיזֶה צוּרָה אַחֶרֶת.

אֲבָל הֵיכָא שֶׁגּוּף הָאוֹת מַשְׁחִיר יוֹתֵר וְנִיכָּר הֵיטֵיב לְעַיִן רוֹאֶה שֶׁזֶּהוּ הָאוֹת וְתִינוֹק קוֹרְאוֹ. א"כ הָוֵי שַׁפִּיר שְׁמוֹ עָלָיו וְלֹא נִתְבַּטְּלָה כְּלָל צוּרָתוֹ וְהַדְּיוֹ שֶׁנּוֹסַף עָלָיו גּוֹרֵם רַק שֶׁנַּעֲשָׂה הָאוֹת אֵינוֹ מֻקָּף גְּוִיל לְפִי שֶׁהַגְּוִיל שָׁם שָׁחוֹר.

אֲבָל אֵין שַׁיָּיְךְ לִקְרוֹת זֶה חֹק תּוֹכוֹת. כִּי א"צ בָּזֶה לְחֹק הַתּוֹךְ כְּדֵי לַעֲשׂוֹת צוּרַת הָאוֹת דְּהָא הָאוֹת נַעֲשָׂה כַּדִּין.

וְגַם עַתָּה נִיכָּר צוּרָתוֹ לְפָנֵינוּ וּשְׁמוֹ עָלָיו. וְאַף אִם נִתְחַבְּרוּ קָוֵי הֶהָא מִלְּמַטָּה וְנַעֲשָׂה צוּרָה אַחֶרֶת לְגַמְרֵי.

וְאִלּוּ הָיָה עוֹשֶׂה כֵּן מִתְּחִילָּה וַדַּאי פָּסוּל אַף אִם הַקָּו הַמְחַבֵּר הַקָּוִים הָיָה נַעֲשָׂה בְּדִיּוֹ שֶׁאֵינוֹ שָׁחוֹר כ"כ כְּמוֹ גּוּף הָאוֹת. הַיְינוּ לְפִי שֶׁנַּעֲשָׂה הָאוֹת בַּתְּחִילָּה בְּפָסוּל.

וה"ז כְּאִלּוּ לֹא כָּתַב הָא כְּלָל. אֲבָל הָכָא שֶׁנִּתְחַבֵּר אַחַ"כ ע"י דְּיוֹ שֶׁנָּפַל עַל הָאוֹת.

שַׁפִּיר י"ל דְּכֵיוָן שֶׁגּוּף הָאוֹת נִיכָּר. הֲרֵי לֹא נִתְבַּטֵּל צוּרַת הָאוֹת וּשְׁמוֹ עָלָיו.

וְרַק שֶׁנַּעֲשָׂה בְּלִי הַקַּפַּת גְּוִיל. וּבָזֶה אֵין קְפִידָא מִצַּד מַה שֶׁנִּרְאֶה כַּצּוּרָה אַחֶרֶת.

דְּהָא אַף כְּשֶׁנּוֹגְעִים שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת זֶה לָזֶה הֲרֵי ג"כ שְׁנֵיהֶם יַחַד הֵם כַּצּוּרָה אַחֶרֶת וְאֵין לָהּ צוּרַת אוֹת כְּלָל. ומ"מ שַׁפִּיר מְהַנֵּי הַפְרָדָה וּגְרִירָה וְלָא הָוֵי חֹק תּוֹכוֹת כֵּיוָן שֶׁנִּיכָּר צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת וּשְׁמָם עֲלֵיהֶם.

וה"ה הָכָא בנ"ד. ולפ"ז נְהִי שֶׁהוֹכַחְנוּ לְמַעְלָה שמ"ש הַפּוֹסְקִים גַּבֵּי נָפַל טִיפַּת דְּיוֹ שֶׁנִּיכָּר הָאוֹת.

כַּוָּנָתָם שֶׁלֹּא נִתְמַלֵּא כָּל הֶחָלָל וְכַדּוֹמֶה. מ"מ לְדִינָא שַׁפִּיר י"לכְּפִירוּשׁ הנו"ב דבכה"ג שֶׁנִּיכָּר הָאוֹת מִצַּד שֶׁהַדְּיוֹ שֶׁנָּפַל אֵינוֹ שָׁחוֹר כְּמוֹ גּוּף הָאוֹת.

ג"כ לָא הָוֵי חֹק תּוֹכוֹת וכמש"ל: יב) וְנִרְאֶה רְאָיָה לִסְבָרָא זוֹ מִירוּשַׁלְמִי פי"ב דְּשַׁבָּת פ"ד ופ"ב דְּגִיטִּין ה"ג וְהֵבֵאנוּ אוֹתוֹ לְמַעְלָה דְּאִיתָא שָׁם וְכָתַב וְלֹא הַשּׁוֹפֵךְ וּמַיְיתֵי עֲלָהּ אֵיךְ נַעֲשֶׂה כְּתָב בְּשִׁפִּיכָה שֶׁכּוֹתְבִים מִקּוֹדֶם בְּמֵי מֵילִין שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר וְאַחַ"כ שׁוֹפְכִים עָלָיו דְּיוֹ שֶׁאֵין בּוֹ עָפָץ וְהוּא קוֹלֵט מְקוֹם הַכְּתָב.

וּפֵירְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים שֶׁהַדְּיוֹ אֵין בּוֹ רַק קוֹמוֹס וְקַנְקַנְתּוּם ע"ש. וּמִשְׁמַע מִזֶּה דְּאִי לָאו קָרָא דְּמַמַּעֲט שְׁפִיכָה הו"א דְּהָוֵי כְּתִיבָה גְּמוּרָה לְעִנְיַן גֵּט אַף שֶׁהַדְּיוֹ נִשְׁפַּךְ עַל הַקֶּלָף שֶׁבְּתוֹךְ הָאוֹת וּסְבִיבוֹת הָאוֹת.

וּבְוַדַּאי שֶׁנַּעֲשָׂה שָׁחוֹר קְצָת דְּהָא שָׁם דְּיוֹ עָלָיו וַעֲפָצִים אֵין מְעַכְּבִים בְּדִיּוֹ. וַהֲרֵי לר"ת אֵין עוֹשִׂים כְּלָל דְּיוֹ מֵעֲפָצִים.

ומ"מ כֵּיוָן שֶׁהָאוֹתִיּוֹת נִיכָּרִים מִצַּד שֶׁשְּׁחוֹרִים יוֹתֵר מֵהַקֶּלָף שַׁפִּיר הָוֵי כְּתִיבָה. וְרַק דגזה"כ הוּא וְכָתַב וְלֹא הַשּׁוֹפֵךְ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּתְהַוּוּ הָאוֹתִיּוֹת בִּכְתִיבָה וְלֹא בִּשְׁפִיכָה [ובפ"מ פֵּירֵשׁ שָׁם דְּאַיְירֵי בְּקֶלָף מְעֻוָּפָץ וְלָזֶה בְּמֵי מֵילִין לֹא הָיָה נִיכָּר לְפִי שֶׁאֵין מֵי מֵילִין עַל מֵי מֵילִין.

וּדְבָרָיו תְּמוּהִים דְּבִקְלָף מְעֻוָּפָץ כְּשֶׁשִּׁשְׁפּוֹךְ עָלָיו אַחַ"כ דְּיוֹ יְהֵא כֵּן בְּלוּלוֹ שָׁחוֹר. וְעוֹד דְּהָא בְּכָל נְיָיר אֵין נִיכָּר כְּתָב בְּמֵי מילין כְּשֶׁנִּבְלָעִים בַּנְּיָיר וְכִדְאִיתָא בְּגִיטִּין י"ט ע"ב.

וְעוֹד דְּהָא בָּעֵי שָׁם בִּירוּשַׁלְמִי עָשָׂה כֵּן בְּשַׁבָּת מַהוּ. וּפְשִׁיט מֵהָא דְּדָיוֹ ע"ג סִיקָרָא הָוֵי כְּתָב וה"ה הָכָא ע"ש בפ"מ.

וְאִי אַיְירֵי בִּקְלָף מְעֻוָּפָץ פְּשִׁיטָא דְּלָא הָוֵי כְּתָב כְּלָל כדקיי"ל בַּשַּׁ"ס י"ט ע"א לִפְשׁוֹט זֶה מֵהָא דְּדָיוֹ ע"ג סִיקָרָא] וּמוּכָח מִזֶּה כִּסְבָרַת הנו"ב דבכה"ג מִיקְרֵי כְּתָב גָּמוּר אַף שֶׁהַקְּלָף ג"כ שָׁחוֹר מַחֲמַת דְּיוֹ.

וְאַף שֶׁיֵּשׁ לִדְחוֹת דְּרַק גַּבֵּי גֵּט הָוֵי כְּתָב מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן רַק שֶׁיִּהְיֶא כְּתָב שֶׁל קַיָּימָא וְאֵין דְּיוֹ וּשְׁאָר פְּרָטִים מְעַכֵּב כדקיי"ל בְּגִיטִּין י"ט וְכֵן גַּבֵּי שַׁבָּת מְלֵאכֶת מַחְשֶׁבֶת בָּעֵינַן משא"כ בסת"מ דְּבָעֵי דְּיוֹ.

מ"מ פַּשְׁטוּת הַיְרוּשַׁלְמִי מוֹרֶה שֶׁאֵין חִילּוּק בָּזֶה: יג) אַף בנ"ד יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁבְּעֵת שֶׁנָּפַל הַדְּיוֹ עַל הָאוֹת הָיָה תּוֹךְ הָאוֹת שָׁחוֹר כְּמוֹ גּוּף הָאוֹת. רַק אַחַ"כ כְּשֶׁנִּדְבָּק מִזֶּה קְצָת דְּיוֹ לְהָעַמּוּד שֶׁכְּנֶגְדּוֹ כַּמְבֹאָר בַּשְּׁאֵלָה נִשְׁאַר כָּאן דְּיֶהֱה קְצָת.

וְאַף שֶׁדַּעַת הַלְּבוּשׁ הוּבָא בב"ש באה"ע סי' קכ"ה ס"ק י"א וּבִשְׁאָר אַחֲרוֹנִים דְּבְעוֹדוֹ לַח לֵיכָּא דִּין דָּחַק תּוֹכוֹת. הַיְינוּ רַק כְּשֶׁמַּסִּיר כָּל טִיפַּת הַדְּיוֹ שֶׁנָּפְלָה.

אֲבָל הָכָא שֶׁנִּשְׁאַר מְקוֹם הַטִּיפָּה שָׁחוֹר. עֲדַיִין לֹא הֶוְכְּשַׁר הָאוֹת מִפְּסוּלוֹ שֶׁנִּפְסַל בָּעֵת נְפִילַת הַטִּיפָּה.

וּלְבַד זֶה כְּבָר חָלְקוּ הָאַחֲרוֹנִים עַל הַלְּבוּשׁ וְכָתְבוּ שֶׁאֵין לִסְמֹךְ ע"ז. וכ"כ הג"פ שָׁם ס"ק ל"ז שֶׁאֵין לְהָסִיר הַטִּיפָּה בְּעוֹדָהּ לַחָה רַק הֵיכָא שֶׁהָאוֹת נִיכָּר בלא"ה שֶׁיֵּשׁ מַחְמִירִין בַּגֵּט ע"ש.

וְלִכְאוֹרָה י"ל שֶׁנַּעֲמִיד הס"ת עַל חֶזְקַת כַּשְׁרוּתָהּ וְנַיְמָא שֶׁגַּם בְּעֵת שֶׁנָּפַל הַדְּיוֹ לֹא נִתְבַּטֵּל צוּרַת הָאוֹת. אֲבָל ז"א דְּכֵיוָן דְּאֵיכָּא רִיעוּתָא לְפָנֵינוּ וְרַגְלַיִם לַדָּבָר מִצַּד הַדְּיוֹ שֶׁנִּדְבַּק בְּצַד שֶׁכְּנֶגְדּוֹ אִיתְּרַע חֶזְקָתָהּ וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּדִינֵי חֲזָקָה.

אֲבָל הָאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ כָּאן יָדַיִם מוֹכִיחוֹת שֶׁמִּקּוֹדֶם הָיָה הַדְּיוֹ שֶׁנָּפַל שָׁחוֹר כְּכָל דְּיוֹ. וּקְצָת אֶפְשָׁר לְהַכִּיר זֶה בִּדְיוֹ שֶׁנִּמְצָא בְּצַד שֶׁכְּנֶגְדּוֹ אִם הוּא שָׁם שָׁחוֹר כָּרָאוּי אוֹ לֹא: יד) וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְצָרֵף לָזֶה שִׁיטַת הַסָּמָ"ק וּדְעִימֵיהּ דס"ל שֶׁאִם נָפְלָה טִיפַּת דְּיוֹ לְאַחַר כְּתִיבָה לָא הָוֵי חַק תּוֹכוֹת.

וְנַיְמָא דְּהָוֵי ס"ס. וְאַף שֶׁיֵּשׁ רַגְלַיִם לַדָּבָר שֶׁהַטִּיפָּה הָיְתָה שְׁחוֹרָה מִתְּחִילָּה.

מ"מ יֵשׁ לְצָרֵף זֶה לס"ס כמ"ש התו' בְּנִדָּה דַּף י"ח שֶׁאַף בְּמָקוֹם רוֹב אָמְרִינַן ס"ס וע' תו' כְּתֻבּוֹת דַּף ט' ובכ"מ וְרָאָבָ"ד פ"ט מה' טו"מ ובמק"א הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה. אֲבָל בֶּאֱמֶת לענ"ד אֵין לְצָרֵף כְּלָל שִׁיטָה זוֹ אַף לְסָפֵק כִּי כָּל הָאַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ לַהֲלָכָה כְּדַעַת הַסָּמָ"ג וסה"ת וְהָרֹא"שׁ הַחוֹלְקִים עָלָיו וכ"כ הג"פ סי' קכ"ה סקל"א שֶׁאֵין לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הַסָּמָ"ק לַהֲלָכָה וכ"כ הרעק"א בְּחִידּוּשָׁיו באו"ח סי' ל"ב סי"ז.

וְאַף שהג"פ בסקל"ב כָּתַב שֶׁצָּרִיךְ לְהַחְמִיר מִסָּפֵק כְּדַעַת הַסְּמַ"ק. הַיְינוּ מִשּׁוּם דס"ל שָׁם שֶׁהָרַשְׁבָּ"א וְרַמְבַּ"ן סוֹבְרִים כְּהַסָּמָ"ק.

אֲבָל הָעִיקָּר דְּלָא ס"ל הָכִי וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וּבֶאֱמֶת כָּל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל הַסָּמָ"ק וְגַם הַסָּמָ"ק בְּעַצְמוֹ נִרְאֶה דְּלָא ס"ל הָכִי לַהֲלָכָה.

דְּהִנֵּה מ"ש קְצָת אַחֲרוֹנִים שֶׁהָרַשְׁבָּ"א וְהָרַמְבַּ"ן וש"פ שֶׁפָּסְקוּ כְּהַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁמְּחַלֵּק גַּבֵּי מֻוקָּף גְּוִיל בֵּין נַעֲשָׂה בִּשְׁעַת כְּתִיבָה לְאַחַר כְּתִיבָה ס"ל ג"כ לְחַלֵּק בָּזֶה לְעִנְיַן חֹק תּוֹכוֹת וּכְדַעַת הַסְּמַ"ק.

זֶה בְּוַדַּאי אֵינוֹ דְּמֵהֵיכִי תֵּיתֵי לְהָקֵל בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁבִּירוּשַׁלְמִי לֹא נִזְכַּר זֶה רַק לְעִנְיַן נְגִיעָה וְכֵן מְפֹרָשׁ לְכָל רוֹאֶה דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים הַנַּ"ל דְּלָא ס"ל הָכִי גַּבֵּי חֹק תּוֹכוֹת וּכְבָר כ"כ הג"פ סי' קכ"ה והרעק"א בסי' ל"ב סי"ז וּבְאֶבֶן הָעוֹזֵר שָׁם סט"ו וז"ב: טו) ומ"ש הָאַחֲרוֹנִים דְּהַכֹּלְבּוֹ ס"ל כְּהַסָּמָ"ק.

הִנֵּה זֶה לְשׁוֹן הַכֹּלְבּוֹ בְּהִלְכוֹת גִּיטִּין. אֲבָל אִם נָפַל בָּהּ דְּיוֹ אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה הָאוֹת כְּתִקָּנָהּ אֵין לָחוּשׁ בָּזֶה וְהָרִי"ף ז"ל כָּתַב וּמוֹרֵנוּ רַבֵּינוּ בָּרוּךְ פְּסִיל לֵיהּ וְכֵן נָהֲגוּ הָעוֹלָם עכ"ל.

וְהֶוְעְתַּק לָשׁוֹן זֶה בב"י אה"ע סי' קכ"ה ע"ש. הֲרֵי מְפֹרָשׁ דס"ל כסה"ת לְפָסוֹל בָּזֶה וְשֶׁכֵּן נָהוּג.

וְהִנֵּה סֵפֶר הַסָּמָ"ק אֵינוֹ ת"י אֲבָל רָאִיתִי בְּסֵפֶר בָּרוּךְ שֶׁאָמַר בְּהִלְכוֹת מְחִיקָה לְשׁוֹן הַסָּמָ"ק וְז"ל הַבָּרוּךְ שֶׁאָמַר שָׁם. וְז"ל הַסָּמָ"ק אִם לֹא הָיְתָה מֻוקֶּפֶת גְּוִיל בִּתְחִילַּת עֲשִׂיָּתוֹ וְאַחַ"כ נָטַל הַדְּיוֹ הָוֵי כְּחֹק תּוֹכוֹת וּפָסוּל אֲבָל אִם כְּבָר נִכְתְּבָה כְּתִקָּנָהּ וְנָפַל הַדְּיוֹ עָלֶיהָ יִטְלְנָה כְּדְאָמַר בַּיְרוּשַׁלְמִי.

וּמִיהוּ גַּם בָּזֶה קָרָא בְּסֵפֶר הַתְּרוּמָה חֹק תּוֹכוֹת עכ"ל הַסָּמָ"ק. פכ"ל הב"ש.

הֲרֵי מְפֹרָשׁ שֶׁהַסָּמָ"ק בְּעַצְמוֹ הֵבִיא בְּסוֹף דַּעַת סֵפֶר הַתְּרוּמָה שֶׁפָּסוּל וּמַשְׁמַע שֶׁאֵינוֹ חוֹלֵק עָלָיו בְּהֶחְלֵט [וּלְבַד זֶה יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר שֶׁהַסָּמָ"ק אַיְירֵי ג"כ רַק בְּהַקָּפַת גְּוִיל וְלֹא כְּשֶׁנִּתְבַּטֵּל צוּרַת הָאוֹת וַאֲקַצֵּר] ובב"י אה"ע סי' קכ"ה מְבֹאָר שֶׁהַסָּמָ"ק מְסַיֵּים בְּשֶׁשּׁוֹנוֹ שֶׁכֵּן נָהֲגוּ כהסה"ת וְכִלְשׁוֹן הַכֹּלְבּוֹ הַנַּ"ל.

אַךְ בב"ח שָׁם סְעִיף ו' מְבֹאָר שֶׁזֶּהוּ מֵהַגָּהַת סְמַ"ק ע"ש. וְאֵין הַסָּמָ"ק ת"י לִרְאוֹת בִּדְבָרָיו.

ומעכ"ת הֵבִיא בְּשֵׁם סֵפֶר שִׁיחַ סוֹפֵר שֶׁהֶעְתִּיק לְשׁוֹן סֵפֶר בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהַלָּשׁוֹן מוֹכִיחַ דס"ל כְּהַסָּמָ"ק. הִנֵּה ס' שיח סוֹפֵר אֵינוֹ ת"י אֲבָל בְּסֵפֶר ב"ש אֵין נִמְצָא לָשׁוֹן זֶה כְּלָל וְאַדְרַבָּא מַיְיתֵי לְשׁוֹן הַסָּמָ"ק הַנַּ"ל דְּמֵבִיא בְּסוֹף דַּעַת סה"ת.

וּבְדִין נָפַל טִיפַּת דְּיוֹ מַיְיתֵי שָׁם דַּעַת הַסְּמָ"ג שֶׁפּוֹסֵל בְּנָפַל אַחַר כְּתִיבָה בְּלִי שׂוּם חוֹלֵק: טז) עוֹד הֵבִיא כת"ר דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי בְּהִלְכוֹת תְּפִילִּין ס"פ הַקּוֹמֵץ שֶׁכָּתַב לְעִנְיַן הָא דְּמֵוֹתָר לְתַקֵּן בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם וְז"ל וְדַוְוקָא דְּיוֹ שֶׁנָּטְפָה עַל הַשֵּׁם כְּהַהִיא דמ"ס וּדְלָא כפיר"י שֶׁמַּתִּיר כְּמוֹ כֵן לְהַפְרִיד הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל שֵׁם וְאֵין הַנִּידּוֹן דּוֹמֶה לִרְאָיָה דְּהָא כְּבָר נִתְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם כְּשֶׁנָּטְפָה עָלָיו הַדְּיוֹ וּמִצָּוָה הָיָה לְתַקְּנוֹ אֲבָל הָכָא הַפָּסוּל נַעֲשָׂה מִתְּחִילָּתוֹ וְלֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה עכ"ל.

וְרוֹצֶה מעכ"ת לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו דס"ל כְּהַסָּמָ"ק לְחַלֵּק בֵּין קוֹדֶם כְּתִיבָה לאח"כ בְּחֹק תּוֹכוֹת. וְהִנֵּה מעכ"ת רָאָה דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי בב"י י"ד סי' רע"ו שֶׁהֶעְתִּיק בְּקוֹצֶר.

אֲבָל הַמְעַיֵּן בְּמָרְדְּכַי שָׁם מִקּוֹדֶם וְכֵן בְּמָרְדְּכַי ה' ס"ת סי' תתקנ"ב ור"ס תתקנ"ג יִרְאֶה דְּקָאֵי שָׁם אַהָא דְּמַיְיתֵי שָׁם דִּיעוֹת שֶׁמְּוַקֵּף גְּוִיל רַק בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם וְכֵן מַיְיתֵי שָׁם שר"י הַתִּיר לְהַפְרִיד אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם שֶׁהַדְּבִיקָן מְשׁוּם דְּהָוֵי כְּדֵי לְתַקֵּן הַשֵּׁם.

וּמַיְיתֵי רְאָיָה מִמ"ס שֶׁמְּוַתָּר לִמְחֹק שָׁם בְּנָפְלָה טִיפַּת דְּיוֹ מְשׁוּם דְּהָוֵי תִּיקּוּן. וּמַיְיתֵי שָׁם ג"כ שהר"צ כָּתַב שֶׁאֵין לְתַקֵּן אִם נַעֲשָׂה שְׁלֹשָׁה דְּיבּוּקִים דְּהָוֵי כְּחֹק תּוֹכוֹת.

וְהַיְינוּ דְּמִדַּמֵּי לָהּ שָׁם לִנְמְצָא שָׁלֹשׁ טְעִיּוֹת בַּדַּף שֶׁצָּרִיךְ גְּנִיזָה דְּכֵינָן שֶׁאֵין מוֹעִיל הַפְרָדָה דְּהָוֵי חֹק תּוֹכוֹת וְצָרִיךְ לִמְחֹק כָּל הָאוֹת. מִמֵּילָא הָוֵי כְּשָׁלֹשׁ טְעִיּוֹת דְּהָוֵי כִּמְנֻמָּר אִם יִמְחֹק בג' מְקוֹמוֹת ע"ש בְּמָרְדְּכַי שֶׁזֶּהוּ כַּוָּנַת הר"צ וְטַעְמוֹ.

וְלָזֶה כָּתַב הַמָּרְדְּכַי הָכָא דְּאַף דְּאִיתָא במ"ס שֶׁמְּוַתָּר לִמְחֹק אֶת הַשֵּׁם. וּמַשְׁמַע אַף שֶׁנָּפַל עַל שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל שֵׁם.

הַיְינוּ רַק כְּשֶׁכְּבָר נִתְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם. וּנְהִי שֶׁצָּרִיךְ לְמָחֳקוּ מ"מ הֲרֵי יִכְתּוֹב אַחַ"כ בְּמָקוֹם הַהוּא אוֹתִיּוֹת שֶׁל שֵׁם וְיִזְכְּרוּ מִמֵּילָא גַּם אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּשְׁאֲרוּ שְׁלֵימִים וְגַם מָקוֹם הַשֵּׁם יִשָּׁאֵר מְקֻדָּשׁ.

לָזֶה מִיקְּרֵי מוֹחֵק ע"מ לְתַקֵּן. אֲבָל הֵיכָא שֶׁנִּדְבְּקוּ בְּעֵת כְּתִיבָה וְנַעֲשָׂה בְּפָסוּל א"כ לֹא חָלָה עָלָיו קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם כְּלָל כֵּינָן דְּבָאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם פָּסוּל כְּשֶׁאֵינוֹ מֻוְקָּף גְּוִיל.

וְלָזֶה אָסוּר לְתַקְּנוֹ דְּלָא מִיקְּרֵי מוֹחֵק ע"מ לְתַקֵּן. וכ"כ שָׁם בְּמָרְדְּכַי מִקּוֹדֶם שֶׁאִם עֵירֵב אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם מְסַלֵּק הַיְרִיעָה שא"א לְתַקֵּן וכ"כ אַחַ"כ שֶׁבְּשֵׁם אִם נָגְעוּ הָאוֹתִיּוֹת פָּסוּל בְּדִיעֲבַד יעו"ש שֶׁכֵּן כַּוָּנָתוֹ.

אֲבָל סְבָרַת הַסָּמָ"ק לָא ס"ל. וְיוֹתֵר נִרְאֶה דְּהַמָּרְדְּכַי מְפָרֵשׁ במ"ס שע"י הַדְּיוֹ שֶׁנָּפַל לֹא נִתְבַּטֵּל צוּרַת הָאוֹת.

וְלָזֶה כָּתַב שֶׁמִּצָּוָה לְתַקֵּן. משא"כ הֵיכָא שֶׁנַּעֲשָׂה בְּפָסוּל מִתְּחִלָּה.

וְכֵן פֵּירֵשׁ הג' ר"מ בָּנָעט זצ"ל בְּבֵיאוּרוֹ לְמָרְדְּכַי שָׁם. אֲבָל סְבָרַת הַסָּמָ"קנַדַּאי לָא ס"ל.

וּכְבָר פִּלְפְּלוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים בְּפֵירוּשׁ דִּבְרֵי מָרְדְּכַי הַלָּלוּ וַאֲקַצֵּר. וע' ח"ס סי' רס"ז.

בְּאוֹפֶן שֶׁנִּתְבָּאֵר בע"ה שֶׁכָּל הַפּוֹסְקִים לֹא ס"ל כְּהַסָּמָ"ק וְגַם הַסָּמָ"ק בְּעַצְמוֹ נִרְאֶה דְּלָא בְּרִירָא לֵיהּ הַאי מִלְּתָא וכמש"ל. וכ"נ מִמ"ש הַסָּמָ"ק הוּבָא בב"י סי' קכ"ה שֶׁאִם כָּתַב הָא בְּמָקוֹם דְּלֵית הָוֵי חֹק תּוֹכוֹת.

וְקָשֶׁה דְּהָא מִקּוֹדֶם נִכְתַּב הַדָּלִית בְּהֶכְשֵׁר וְאַחַ"כ עָשָׂה רֶגֶל הַשְּׁמֹאל וְכָשֵׁר בכה"ג לְהַסָּמָ"ק. וּכְבָר נִתְקַשָּׁה בָּזֶה הג"פ סי' קכ"ה ס"ק ל"א והרעק"א בסי' ל"ב סי"ז וְנִדְחֲקוּ בָּזֶה.

ולפמ"ש י"ל שֶׁבֶּאֱמֶת הַסָּמָ"ק ס"ל לַהֲלָכָה כהסה"ת שֶׁמֵּבִיא בְּסוֹף דְּבָרָיו. וּבַאֲשֶׁר אֵין סֵפֶר סָמָ"ק ת"י אֲקַצֵּר.

ועכ"פ אֵין לְצָרֵף סְבָרָתוֹ לס"ס. וְאַף שהרלב"ח סי' א' נִרְאֶה שֶׁתָּפַס זֶה לְסָפֵק וְכֵן הָרַדְבָ"ז סי' תקצ"ו שֶׁהִזְכִּירָנוּ.

וְכֵן רָאִיתִי בְּסֵפֶר סת"מ למהרש"ק זצ"ל שֶׁעָשָׂה מִזֶּה סָפֵק בְּאֵיזֶה תְּשׁוּבוֹת. אֲבָל הָעִיקָּר לענ"ד כַּנַ"ל.

וְרַק בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם בלא"ה לְהָקֵל רָאוּי לְצָרֵף סְבָרָא זוֹ כֵּיוָן שֶׁכָּל הָאַחֲרוֹנִים הַנַּ"ל נָתְנוּ לָזֶה מָקוֹם. ומ"ש כת"ר עוֹד לְצַדֵּד עפמ"ש הַבַּיִת מֵאִיר דָּחַק תּוֹכוֹת בכה"ג הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן.

הוּא קָשֶׁה לוֹמַר כֵּן וּלְחַדֵּשׁ גְּזֵירוֹת מִדַּעְתֵּינוּ וּכְבָר כָּתְבוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים כֵּן. וּבַאֲשֶׁר דבנ"ד לֵיכָּא סָפֵק הַשָּׁקוּל בָּזֶה כמש"ל לְזֹאת אֲקַצֵּר בָּזֶה: יז) וּלְזֹאת קָשֶׁה לְהָקֵל בנ"ד לִמְחֹק הַדִּיבּוּק שֶׁל רַגְלֵי הֵהָא זל"ז.

ומ"מ לִמְחֹק כָּל הֵהָא קָשֶׁה לְהַתִּיר. לְפִי שֶׁיֵּשׁ כָּאן אֵיזֶה צַד לְהַכְשִׁיר וְכַנַ"ל וְהָוֵי כְּמוֹחֵק אֶת הַשֵּׁם.

וּלְזֹאת נִרְאֶה לִנְהֹג כמ"ש הַבַּיִת אֶפְרַיִם סי' ס"א לִגְרֹם שֶׁיִּמְחַק הֵהָא מֵעַצְמוֹ ע"י נְיָיר לַח וְכַדּוֹמֶה וְלַעֲשׂוֹת זֶה ע"י קָטָן. וְיֵשׁ לָדוּן שֶׁמּוֹחֵק ע"מ לְתַקֵּן מִיקְרֵי אַף אִם נִפְסַל מֵחֲמַת סָפֵק.

אַךְ בכ"ז נָכוֹן לַעֲשׂוֹת כַּנַ"ל. וְהַיְינוּ שֶׁיִּמְחֹק ע"י גֶּרֶם הָרֶגֶל הַשְּׂמָאלִי כֵּוָלוֹ וְאַח"כ יוּכַל לִמְחֹק בְּעַצְמוֹ אֶת שְׁאָר הָאוֹת.

כ"א יִמְחֹק אֶת הַדִּיבּוּק שֶׁלְּמַטָּה מִקּוֹדֶם אֲזַי יְהֵא אָסוּר לִמְחֹק אֶת כָּל הֵהָא כִּי שֶׁמָּא אֵינוֹ חֹק תּוֹכוֹת מַמָּשׁ וְכַנַ"ל: יח) וכ"ז אִם רַגְלֵי הַהֵא מְחֻבָּרִים לְגַמְרֵי. אָכֵן אִם יֵשׁ בְּאֶמְצַע הֶפְסֵק מַשֶּׁהוּ.

נלע"ד לְהָקֵל לִגְרֹר הַדְּיוֹ שֶׁנָּפַל שָׁם וּלְהַכְשִׁיר. כִּי כְּבָר כָּתְבוּ כָּל הַפּוֹסְקִים שֶׁפָּרְטֵי דִּקְדּוּקֵי צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת אֵין מְעַכְּבִים אִם עִיקַּר הַצּוּרָה הוּא כַּדִּין.

וְלָזֶה הִכְשִׁירוּ הָאוֹתִיּוֹת הַלְּפוּפוֹת אוֹ שֶׁיֵּשׁ אֵיזֶה קוֹ מְיֻתָּר אוֹ שֶׁעָב אוֹ דַּק יוֹתֵר מִכְּרָאוּי כִּי כ"ז אֵינוֹ מְעַכֵּב. וְלָזֶה בְּהָא מְעַכֵּב רַק שֶׁיִּהְיֶה חָלָל מְתַחְתִּיתוֹ כִּדְאִיתָא בִּמְנָחוֹת כ"ט ע"ב.

אֲבָל כַּמָּה יְהֵא רוֹחַב הֶחָלָל אֵין בָּזֶה עִיכּוּב. וְהַדְּיוֹ שֶׁנּוֹסָף עַל רַגְלֵי הֵהָא לְצַד פְּנִים אֵין בּוֹ חֲשָׁשׁ כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה עי"ז צוּרַת הָאוֹת וְתִינוֹק קוֹרְאוֹ הָא.

וְהָוֵי כְּמוֹ הָאוֹתִיּוֹת הַלְּפוּפוֹת שֶׁכְּשֵׁירִים וע' ח"ס סי' רס"ה בָּזֶה. וְלָזֶה יִגְרֹר הֶיתֵּר שֶׁאֵין בָּזֶה קִדּוּשַׁת הַשֵּׁם רַק יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִגְרֹר קְצָת מִגּוּף רַגְלֵי הַהֵא שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ בִּקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם.

וְהִנֵּה אַחַר כּוֹתְבִי מָצָאתִי בְּשׁוּ"ת שו"מ מ"ק ח"ג סי' ר"ז שֶׁבָּא לְפָנָיו מַעֲשֶׂה כָּזֶה יעו"ש מ"ש בָּזֶה כִּי אֵין דְּבָרָיו מְבֹרָרִים שָׁם כָּרָאוּי וַאֲקַצֵּר: סִימָן פא יט) וְהִנֵּה אוֹת הַיּוֹד אַף שֶׁנִּתְוַסֵּף דְּיוֹ סְבִיבָיו בכ"ז עִם הַהוֹסָפָה יֵשׁ לוֹ ג"כ צוּרַת יוֹד וְהָאוֹת בְּעַצְמוֹ נִיכָּר ג"כ הֵיטֵיב מִצַּד שֶׁשָּׁחוֹר יוֹתֵר וממ"נ יֵשׁ לוֹ צוּרַת הָאוֹת וְלֹא נִפְסַל.

וּמִמֵּילָא מֻוָתָּר לִגְרֹר הַדְּיוֹ שֶׁנּוֹסַף סְבִיבָיו דְּלָא הָוֵי חֹק תּוֹכוֹת כֵּיוָן שֶׁשָּׁם הָאוֹת עָלָיו. וְרַק צָרִיךְ לִגְרֹר לְפִי שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה זֶה לִשְׁמָהּ שֶׁהֲרֵי נָפַל בִּלְי כַּוָּנָה: כ) וְעוֹד יֵשׁ חֲשָׁשׁ פָּסוּל

מִצַּד שֶׁהַיּוֹד דָּבוּק כָּל גַּוּוֹ לְגַג הֶהָא וַהֲרֵי כָּתַב הב"ח באה"ע סי' קכ"ה ס"ו וְהוּבָא במג"א סי' ל"ב ס"ק כ"ז שֶׁאַף שֶׁנִּגִּיעָה אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת מ"מ אִם נָגַע כָּל אוֹרֶךְ הָאוֹת פָּסוּל וְאֵין מוֹעִיל תִּיקּוּן דְּהָוֵי כְּחֹק תּוֹכוֹת.

אַךְ י"ל דְּהִנֵּה עִיקַּר טַעַם הב"ח שָׁם מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת עי"ז לְגַמְרֵי ע"ש. ובנ"ד לֹא נִשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת כְּלָל.

והפר"ח כָּתַב שָׁם עַל דִּבְרֵי הב"ח הַנַּ"ל וְלֵיתָא דְּהַיְינוּ דַּוְוקָא כְּשֶׁנִּשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת ע"י הַדְּבֵיקוּת. אֲבָל כְּשֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת יִגְרֹר וְשַׁפִּיר דָּמֵי וכ"ד הח"מ וְזֶה בָּרוּר עכ"ל.

וְלֹא יָדַעְתִּי מָה הִשִּׂיג עַל הב"ח דְּגַם הַבַּ"ח כַּנָּוָנָתוֹ כֵּן. רַק דִּנְקִיט דְּמִסְתָּמָא כְּשֶׁנִּדְבָּק כָּל אוֹרֶךְ הָאוֹת אֲזַי נִשְׁתַּנָּה צוּרָתוֹ.

וְדַעַת הח"מ שָׁם סק"ו ובב"ש סק"ו וסק"ח שֶׁתָּלוּי אִם תִּינוֹק יָכוֹל לְקָרוֹתוֹ וְכֵן עִיקָּר וְכִמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים. והב"ש שָׁם סק"ז הוֹכִיחַ ממ"ש הַפּוֹסְקִים דְּבְנָפַל טִיפַּת דְּיוֹ וְאֵין הָאוֹת נִיכֶּרֶת הָוֵי חֹק תּוֹכוֹת.

מַשְׁמַע שֶׁבְּדִיבּוּק שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת זוֹ לְזוֹ מֻוָּתָּר לְהַפְרִיד אַף כְּשֶׁאֵין נִיכָּר הָאוֹת. וְנִרְאֶה דמ"מ הֶחְמִירוּ בְּשֶׁאֵין תִּינוֹק קוֹרְאוֹ מִשּׁוּם דְּכֵיוָן שֶׁנִּשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת הָוֵי כְּכוֹתְבוֹ עַתָּה ע"י תִּיקּוּן והו"ל שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן שֶׁהֶחְמִירוּ בְּגֵט אוֹ מִשּׁוּם שֶׁצָּרִיךְ צִיּוּוּי הַבַּעַל וְכִמְבֹאָר בִּתְשׁוּבַת הָרֹא"שׁ בָּזֶה וְהוּבָא בָּאַחֲרוֹנִים שָׁם.

אֲבָל וַדַּאי שא"צ לִמְחֹק כָּל הָאוֹת דְּלָא הָוֵי חֹק תּוֹכוֹת כֵּיוָן שֶׁהַגְּרִירָה הִיא רַק בֵּין אוֹת לְאוֹת. וּבָזֶה חוֹלְקִים הח"מ וב"ש עַל הַבַּ"ח דְּקָרֵי לָהּ חֹק תּוֹכוֹת וְכֵן עִיקָּר.

וכ"נ דַּעַת הט"ז שֶׁכָּתַב שָׁם בסק"ו אַהָא שֶׁכָּתַב הָרַמָ"א שי"א שֶׁאֵין לְהַפְרִיד הָאוֹתִיּוֹת אִם נוֹגְעִין דְּהַיְינוּ דַּוְוקָא אִם דְּבוּקִים מַמָּשׁ וְלֹא בִּנְגִיעָה דַּקָּה. הֲרֵי מְפוֹרָשׁ שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁהַמְחַבֵּר שֶׁמַּתִּיר שָׁם לְהַפְרִיד וְכֵן הַיֵּשׁ מְקִילִין בְּרַמָ"א שָׁם מַתִּירִין אַף בִּדְבוּקִים מַמָּשׁ וְהַיְינוּ כמש"ל.

וְרַק מש"ש הט"ז שכ"כ הב"ח צ"ע דהב"ח אוֹסֵר לְתַקֵּן רַק מַצְרִיךְ לִמְחֹק כָּל הָאוֹת. וְאוּלַי הֵבִיא רַק שהב"ח עוֹשֶׂה חִילּוּק בָּזֶה.

והב"ש כָּתַב שהב"ח והט"ז קָיְימִי בְּחַד שִׁיטָתָא. ולפמ"ש ז"א: כא) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הב"ח מִסּוּגְיָא דְּשַׁבָּת ק"ה ע"ב דְּפָרִיךְ שָׁם הַשַּׁ"ס לָמָּה חַיָּיב בְּהַגִּיהַּ אוֹת אַחַת.

וּמְשַׁנֵּי שֶׁנָּטַל גַּוּוֹ שֶׁל חַיִּת וְנַעֲשָׂה שְׁנֵי זַיְינִין. ולהב"ח הול"ל בִּפְשִׁיטוּת שֶׁהָיוּ דְּבוּקִים שְׁנֵי אוֹתִיּוֹת עַל פְּנֵי כָּל אָרְכָּן וְהוּא הִפְרִידָן וְהֶוְכְשְׁרוּ שְׁנֵיהֶם.

דְּהָא גַּם בְּחֵית הָוֵי חֹק תּוֹכוֹת לְדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים ומ"מ כָּתְבוּ דִּבְשַׁבָּת חַיָּיב מִשּׁוּם כְּתִיבָה אַף בְּחֹק תּוֹכוֹת. וא"כ הו"מ לְשַׁנּוּיֵי הָכִי.

וע"כ צ"ל שֶׁכָּשֵׁר גַּם בלא"ה רַק שֶׁאֵינוֹ מֻקָּף גָּוִיל. וְתִיקּוּנוֹ לָא הָוֵי בִּכְלַל כְּתִיבָה רַק בִּכְלַל תִּיקּוּן מָנָא לְהַכְשִׁיר הס"ת ע"י שִׁיּוּרוֹר הַדָּבָק.

אֲבָל בֶּאֱמֶת לק"מ דבכה"ג לָא מִיקְרֵי הִגִּיהַּ אוֹת אַחַת דְּהָא עַתָּה שֶׁנִּדְבְּקוּ אֵין כָּאן שׁוּם אוֹת כֵּיוָן שֶׁשְּׁנֵיהֶם פְּסוּלִים וּבָטְלָה צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת. וּכְשֶׁמַּגִּיהַּ הוּא מַגִּיהַּ שְׁנֵי אוֹתִיּוֹת.

וְגַם לְבַד זֶה הָא שַׁפִּיר מְשַׁנֵּי בלא"ה וַאֲקַצֵּר. ועכ"פ הֵיכָא שֶׁהָאוֹת נְיקָּר לַתִּינוֹק וַדַּאי שֶׁמֻּוָתָּר לְהַפְרִיד אַף שֶׁנִּדְבַּק כָּל אוֹרֶךְ הָאוֹת.

ובנ"ד נְיקָּר הֵיטֵיב הָאוֹת. וּבִפְרָט שֶׁהַדָּבָק אֵינוֹ שָׁחוֹר כ"כ כְּמוֹ הָאוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה ג"כ צַד לְהָקֵל וכמש"ל.

וְגַם כָּאן אֵין כָּל אוֹרֶךְ הַיּוֹד דָּבוּק כִּי הַשִּׁיפּוּעַ לַקּוֹץ הַיְמִינִי אֵינוֹ דָּבוּק וְכֵן קוֹץ הַשְּׂמָאלִי: כב) וְהָמַם הִנֵּה בַּתְּמוּנָה אַחַת שֶׁשָּׁלַח מעכ"ת יֵשׁ קְצָת חָלָל בְּתוֹכוֹ מִקְּלָף נָקִי בְּלֹא שַׁחֲרוּת דְּיוֹ. וּבִתְמוּנָה הַשֵּׁנִית נִשְׁפַּךְ דְּיוֹ עַל כָּל חָלָל הַמֵּם.

וְהִנֵּה שִׁיעוּר הֶחָלָל בְּתוֹךְ הַמֵּם נִרְאֶה שֶׁהוּא כְּעֹנְבִי הַקּוּלְמוֹס כִּי צוּרַת הַמֵּם הוּא כָּף כְּפוּפָה עִם וָיו וְכַמְבֹאָר בְּבָרוּךְ שֶׁאָמַר ובש"פ. וְשִׁיעוּר חָלָל כָּף כְּפוּפָה מְבֹאָר בב"ש שֶׁיִּהְיֶא כְּעֹנְבִי קוּלְמוֹס.

ובב"י א"ח סי' ל"ב דִּין זֶה מֻקָּף בֵּין חֲצָאֵי עִיגּוּלִים וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה. וא"כ מְבֹאָר שֶׁגַּם חָלָל הַמֵּם הוּא כְּעֹנְבִי קוּלְמוֹס.

אָכֵן וַדַּאי שֶׁאֵין זֶה מְעַכֵּב וְכָל שֶׁיֵּשׁ שָׁם חָלָל קְצָת כָּשֵׁר. וכ"כ הָאַחֲרוֹנִים בְּדִין נָפַל טִיפַּת דְּיוֹ לְתוֹךְ הָאוֹת שֶׁאִם נָפַל לְמֵם אוֹ סָמַךְ וְנִתְעַבּוּ הַיְרִיכוֹת כָּשֵׁר וּמֻוָתָּר לְגָרְרוֹ מִבִּפְנִים לַעֲשׂוֹת שֶׁיִּהְיוּ עֹנְבֵי הַיְרִיכוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיוּ מִקּוֹדֶם כִּי אֵין זֶה חֹק תּוֹכוֹת כֵּיוָן שֶׁצּוּרַת הָאוֹת כָּרָאוּי.

וכ"כ הפמ"ג בא"ח סי' ל"ב ס"ק כ"ג וּבַפְּתִיחָה לסי' ל"ב לְהֶדְיָא. וכ"כ כָּל הַפּוֹסְקִים שֶׁפָּרְטֵי הַדִּינִים וְשִׁיעוּרִים שֶׁבְּצוּרַת הָאוֹתִיּוֹת אֵינָם לְעִיכּוּבָא.

וְרַק שֶׁיִּהְיֶא צוּרַת הָאוֹת בִּכְלָל כָּרָאוּי. ולפ"ז בנ"ד אִם יֵשׁ בַּחָלָל הַמֵּם אַף מַשֶּׁהוּ קְלָף נָקִי שֶׁאֵינוֹ שָׁחוֹר אָזַי הוּא כָּשֵׁר בִּפְשִׁיטוּת.

וְרַק צָרִיךְ לְגָרְרוֹ מִבִּפְנִים כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶא הָאוֹת כָּרָאוּי. וְגַם דְּהָא הַדְּיוֹ שֶׁנִּשְׁפַּךְ לֹא נִתְקַדֵּשׁ כְּדִין וְצָרִיךְ לְצַמְצֵם בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יְגָרְרוֹ מַשֶּׁהוּ מִגּוּף הָאוֹת שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ והו"ל מוֹחֵק אֶת הַשֵּׁם.

אָכֵן אִם אֵין שָׁם מַשֶּׁהוּ פָּנוּי מִדְּיוֹ. אֵין בְּיָדִי לְהָקֵל וכמש"ל בְּדִין הַהֵא אִם נִדְבְּקוּ רַגְלָיו לְמַטָּה.

וְזֹאת נִיתַּן לְבָאֵר אֲשֶׁר אַף אִם יֵשׁ דֶּבֶק בְּהָא וּבְמֵם רַק אֵינוֹ שָׁחוֹר כַּשִּׁיעוּר שֶׁאֶפְשָׁר לְהַכְשִׁיר אִם הָיָה כֵּן שַׁחֲרוּת גּוּפְהָאוֹת. אָזַי מֻוָתָּר לְגָרְרוֹ.

כִּי כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מַרְאֶה דְּיוֹ הֶכְשֵׁר לס"ת הֲרֵי לֹא נִשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת כְּלָל. וְדָמֵי לְטִיפַּת שַׁעֲוָה הַדְּבוּקָה עַל הָאוֹת דקיי"ל שֶׁמְּסִירָהּ וְכָשֵׁר: סִימָן פב כג) וַעֲדַיִן נִשְׁאַר לָנוּ לְבָאֵר מַה שֶּׁעוֹרֵר מעכ"ת שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁהַדְּיוֹ שֶׁנָּפַל נִדְבַּק גַּם עַל גּוּף אוֹת הַשֵּׁם וְהַדְּיוֹ הַזֶּה לֹא נִתְקַדֵּשׁ והו"ל כַּנִּדְבָּק עָלָיו עַפְרוֹת זָהָב שֶׁפָּסוּל עכ"ד.

וּבֶאֱמֶת גַּם בִּכְתָב ע"ג כְּתָב כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר וּכְמוֹ שֶׁהֵבִיא הב"י שִׁיטָה זוֹ באה"ע סי' קל"א וְהֵיא שִׁיטַת הר"ח וְהָרַשְׁבָּ"א בְּגִיטִּין י"ט. וא"כ גַּם הָכָא יֵשׁ לָחוּשׁ לָזֶה.

וְאֵינִימָא שֶׁיַּעֲבִיר עַתָּה בְּקוּלְמוֹס עַל הַשֵּׁם לִשְׁמָהּ הָוֵי הָאֶמְצָעִי כַּחֲצִיצָה בֵּין הַקֻּלָּף וּבֵין הַדְּיוֹ כִּי הל"מ הוּא שֶׁצָּרִיךְ לְכָתְחִלָּה בְּדִיוֹ עַל הַקֻּלָּף. ובפמ"ג סי' ל"ב בְּמִשְׁבְּצוֹת ס"ק ט"ו כָּתַב שֶׁזֶּה תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא דבאה"ע בסי' קל"א שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

ומהרש"ק בְּסֵפֶר סת"מ כָּתַב לֶאֱסֹור לכ"ע וְחוֹלֵק עַל הפמ"ג שֶׁתָּלָה זֶה בִּפְלוּגְתָּא הַנַּ"ל ע"ש בח"ב סי' ע"ז. וְכָתַב שָׁם הַטַּעַם דְּהָוֵי כְּקוֹרֵא בע"פ כֵּיוָן שֶׁמְּכֻוָּנָה בְּדִיוֹ שֶׁנִּפַּל שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ.

וְצִיְּדָד שֶׁגַּם הפמ"ג שֶׁכָּתַב דְּתָלֵי בְּהָא דסי' קל"א הַיְינוּ לְעִנְיַן קְדֻשַּׁת ס"ת אֲבָל לְעִנְיַן הָכְשֵׁר סת"מ מוֹדֶה דלכ"ע פָּסוּל דְּהָוֵי שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ. וְהֵבִיא רְאָיָה מִדְּקָאָמַר הַשַּׁ"ס בְּגִיטִּין כ' שֶׁאִם כָּתַב שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וְהֶעֱבִיר קֻלְמוֹס לִשְׁמָהּ בָּאנוּ לְמַחְלוֹקֶת ר"מ וְרַבָּנָן.

וְלָא נָקִיט כְּשֶׁכָּתְבוּ לִשְׁמָהּ וְהֶעֱבִיר קוּלְמוֹס שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ. אַלְמָא דְּבָזֶה כ"ע מוֹדוֹ שֶׁפָּסוּל.

וּכְתַב שָׁם שֶׁאַף שהנו"ב כָּתַב בסי' א' שֶׁכָּתַב עֶלְיוֹן בָּטֵל לַתַּחְתּוֹן וּמִמֵּילָא כָּשֵׁר בכה"ג. מ"מ הוּא חוֹלֵק עָלָיו וס"ל כִּדְעַת הַשּׁוֹאֵל שָׁם שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל: כד) ולענ"ד דְּבָרָיו אֵינָם מֻוכְרָחִים.

דמ"ש מִצַּד שֶׁקּוֹרֵא בע"פ וּכְמוֹ אִם הָאוֹתִיּוֹת מְכֻוָּסִים כֻּלָּם בְּשַׁעֲוָה אוֹ מַטְלִית וְכַדּוֹמֶה. לְדַעְתִּי הוּא תָּמוּהַּ דְּאַטּוּ לְעִנְיַן אִיסּוּר קְרִיאָה בע"פ צָרִיךְ דַּוְוקָא שֶׁיְּהֵא כָּתוּב לִשְׁמָהּ וּבְדִיוֹ עַל הַקֻּלָּף.

זֶה בְּוַדַּאי אֵינוֹ. וְאַף אִם יִכְתּוֹב בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּים וְכַדּוֹמֶה מֻוָּתָּר לִקְרוֹת מִזֶּה.

וְלָא הָוֵי כְּקוֹרֵא בע"פ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְפָנָיו צוּרַת אוֹתִיּוֹת. וְרַק שֶׁאֵין ע"ז קְדֻשַּׁת ס"ת.

וְהָכָא שְׁנִכְתַּב כַּדִּין וְיֵשׁ עָלָיו קְדֻשַּׁת ס"ת כמ"ש המהרש"ק שָׁם בְּעַצְמוֹ בְּדַעַת הפמ"ג. וַדַּאי אֵין קְפִידָא מַה שֶּׁנִּפַּל עָלָיו דְּיוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ לְעִנְיַן קְרִיאָה בע"פ.

וְכֵן קיי"ל שֶׁאִם מְכֻוָּסָה בְּשַׁעֲוָה כָּשֵׁר הס"ת. וְרַק הַתֵּיבוֹת הַמְכֻוָּסִים בְּשַׁעֲוָה אִם אֵין שָׁם הֶיכֵּר צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת אָסוּר לִקְרוֹת שָׁם דְּהָוֵי כְּקוֹרֵא בע"פ עַד שֶׁיָּסִיר הַשַּׁעֲוָה.

וע' שוּ"ת מִקּוֹם שְׁמוּאֵל סי' ג' שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה. וְהָא דְּפָסְלִינַן בְּזָרָק עַל הָאַזְכָּרוֹת זָהָב.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהָוֵי מִמִּין אַחֵר וּכְמוֹ סִיקָרָא ע"ג דְּיוֹ דְּהָוֵי כְּמוֹחֵק וּמְבַטֵּל הַדְּיוֹ כִּדְאִיתָא בְּגִיטִּין י"ט. וכ"כ הנ"י וְהוּבָא בב"י ר"ס ל"ב דְּלְהָכִי פָּסוּל מִפְּנֵי שֶׁכָּתָב עֶלְיוֹן מְבַטֵּל הַתַּחְתּוֹן וְהַיְינוּ כַּנַ"ל.

וְכָתַב שָׁם הב"י שֶׁאִם הֶעֱבִיר הַזָּהָב וְנִשְׁאַר הַדְּיוֹ כָּשֵׁר. וְרַק בְּאַזְכָּרוֹת אָסוּר לְהַעֲבִיר הַזָּהָב דְּהָוֵי כְּמוֹחֵק אֶת הַשֵּׁם.

וכ"ז שַׁיָּיךְ בְּמִין אַחֵר אֲבָל לֹא בְּדִיוֹ. דאלת"ה הו"ל לְאַשְׁמוֹעִינַן רְבוּתָא טְפֵי דְּאַף אִם כָּתַב עָלָיו בְּדִיוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ פָּסוּל דְּהָוֵי רְבוּתָא טְפֵי.

ומכ"ש זָהָב דְּהָוֵי מִין אַחֵר דכ"ע מוֹדוֹ דְּכָתַב עֶלְיוֹן הָוֵי כְּתָב. ומ"ש ל"ל פְּלִיגִי ר"י וְרַבָּנָן בְּהֶעֱבִיר קוּלְמוֹס שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ דְּהָוֵי כּוֹחָא דְּהֶיתֵּרָא לְרַבָּנָן.

הִנֵּה בֶּאֱמֶת בְּמַעֲבִיר קוּלְמוֹס לִשְׁמָהּ הָוֵי רְבוּתָא טְפֵי שֶׁפּוֹסְלִים בִּשְׁבִיל זֶה סת"ם וְגוֹנְזִים כַּמָּה שֵׁמוֹת. וּלְבַד זֶה י"ל דְּבָזֶה גַּם ר"י מוֹדֶה שֶׁכָּשֵׁר.

וְרַק בְּמַעֲבִיר לִשְׁמָהּ ס"ל דְּכָשֵׁר דס"ל דְּסָגֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה פְּעֻלָּה בְּהָאוֹתִיּוֹת לִשְׁמָהּ. אַף מהפמ"ג שֶׁהִזְכַּרְנוּ דְּתָלֵי לָהּ בְּהַהִ דסי' קל"א מוּכָח דְּלָא ס"ל הָכִי.

וְעוֹד דְּהָעִיקָּר כמ"ש הַשּׁוֹאֵל שָׁם דְּהַבָּרַיְיתָא נָקְטָא מִילְּתָא דִּשְׁכִיחָא. אֲבָל שְׁיַּעֲבִיר קוּלְמוֹס שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ הוּא דָּבָר רָחוֹק.

וְגַם דְּאִי לָא קָתָנֵי דְּהָא אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן וּכְמוֹ דְּלָא קָתָנֵי בִּפְשִׁיטוּת שֶׁכָּתַב שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ רַק נָקִיט שֶׁחָשַׁב לִכְתּוֹב יְהוּדָה. וּבְגוּף הַדִּין כְּבָר כָּתְבוּ הַתּוֹרֹת גִּיטִּין וְהַגֵּט מְקֻוָּשָׁר בסי' קכ"ה שֶׁאִם נָפַל טִפַּת דְּיוֹ עַל אוֹת כָּשֵׁר דְּדְיוֹ ע"ג דְּיוֹ לָא הָוֵי כָּתַב אַף שֶׁהַשֵּׁנִי הוּא שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ.

וּלְדַעַת שְׁאָר אַחֲרוֹנִים צ"ל דס"ל שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַשֵּׁנִי נִכְתַּב בְּמַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת מֵהָרִאשׁוֹן חָיְישִׁינַן גַּם לַשֵּׁנִי. וכ"כ בפ"ת בסה"ג אוֹת פ"ז: כה) וכ"נ פַּשְׁטוּת הַלָּשׁוֹן דְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים פִּ"ה דְּאִיתָא שָׁם שֶׁאִם נָפַל דְּיוֹ עַל אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם מֻוָּתָר לְמָחֳקוֹ וְהוּבָא לְשׁוֹן זֶה בְּכָל הַפּוֹסְקִים וְכָתְבוּ בְּטַעַם דִּין זֶה מִשּׁוּם דְּהָוֵי מוֹחֵק ע"מ לְתַקֵּן כִּי לִגְרוֹר אֵין מוֹעִיל דְּהָוֵי חֹק תּוֹכוֹת.

וע' ש"ע או"ח סי' ל"ב סי"ז וי"ד סי' רע"ו סי"א. וּפִלְפְּלוּ שָׁם הַפּוֹסְקִים בְּטַעַם הַדָּבָר אִי הָוֵי חֹק תּוֹכוֹת בכה"ג אוֹ לֹא.

וְקָשֶׁה דְּתִיפּוֹק לֵהּ מִשּׁוּם שְׁנִשְׁפַּךְ דְּיוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ עַל הָאוֹתִיּוֹת. ובש"ע או"ח שָׁם בֶּאֱמֶת הַלָּשׁוֹן שֶׁנָּפַל דְּיוֹ לְתוֹךְ הָאוֹת.

וְהוּא מִלְּשׁוֹן הָרֹא"ש וסה"ת. אֲבָל במ"ס שָׁם הַלָּשׁוֹן דְּיוֹ שֶׁנָּפַל עַל הַכְּתָב וכ"ה בי"ד סי' רע"ו סי"א דְּיוֹ שֶׁנִּשְׁפַּךְ עַל אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם וְכֵן הַלָּשׁוֹן בְּכַמָּה רִאשׁוֹנִים.

וּמוּכָח מִזֶּה שֶׁנָּפַל הַדְּיוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַשֵּׁם. וְהַסְּבָרָא כמ"ש הח"ס בחי"ד סי' רנ"ו דְּלָא מִסְתַּבֵּר לוֹמַר שֶׁהַדְּיוֹ יְהֵא חֲצִיצָה ע"ש.

וע' שוּ"ת מהר"מ שִׁיק סי' רנ"ז מַה שֶּׁהִקְשָׁה עַל הח"ס וַאֲקַצֵּר. וְאִי תֵּיקְשֵׁי מִזֶּה להפמ"ג שֶׁכָּתַב שֶׁתָּלוּי בְּשִׁיטוֹת הַפּוֹסְקִים דְּבָסִי' קל"א באה"ע.

דא"כ לָמָּה סָתְמוּ הַפּוֹסְקִים בָּזֶה. י"ל דְּהָכָא מְהַנֵּי לכ"ע שְׁיַּעֲבִיר הַקּוּלְמוֹס עָלָיו לִשְׁמָהּ.

דממ"נ הוּא כָּשֵׁר. דְּלִשְׁיטַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דִּכְתָב ע"ג כְּתָב לָא מְהַנֵּי אַף אִם הַשֵּׁנִי הוּא לִשְׁמָהּ וְהָרִאשׁוֹן שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ.

א"כ ה"ה הָכָא שֶׁהָרִאשׁוֹן לִשְׁמָהּ וְהַשֵּׁנִי שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וכמ"ש הפמ"ג. ומ"מ מֻוָּתָר לְהַעֲבִיר קוּלְמוֹס עוֹד הַפַּעַם וְלָא הָוֵי כְּמוֹחֵק הַשֵּׁם כמ"ש כָּל הַפּוֹסְקִים דְּשָׁרֵי כֵּיוָן שֶׁמּוֹסִיף מֵאוֹתוֹ הַמִּין דְּיוֹ לִשְׁמָהּ כְּדֵי לְיַפּוֹתוֹ וּלְתַקְּנוֹ.

וּלְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דס"ל שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ לִכְתָב ע"ג כְּתָב הֵיכָא שֶׁהַכְּתָב הָרִאשׁוֹן שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וְהַשֵּׁנִי לִשְׁמָהּ. א"כ נְהִי דְּנִימָא דה"ה דְּנִיחוּשׁ הֵיכִי שֶׁהַכְּתָב הַשֵּׁנִי שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ.

מ"מ שַׁפִּיר יְתֻקַּן אִם יַעֲבִיר עָלָיו עוֹד הַפַּעַם קוּלְמוֹס לִשְׁמָהּ. וְעוֹד עָדִיף טְפֵי דְּהֵיכָא שֶׁהָרִאשׁוֹן שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ י"ל דְּאַף שֶׁיֵּשׁ כְּתָב ע"ג כְּתָב בכה"ג.

מ"מ לֹא לִיהַנֵּי בָּזֶה. מִשּׁוּם שֶׁעִיקַּר ההל"מ הוּא לִכְתּוֹב עַל הַסֵּפֶר בִּדְיוֹ.

וכ"כ כָּל הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאִם כָּתַב בס"ת דְּיוֹ ע"ג סִיקָרָא פָּסוּל דְּאַף דְּהָוֵי כְּתָב מ"מ הֲרֵי לֹא נִכְתַּב הַדְּיוֹ עַל הַקְּלָף כְּדִין רַק עַל הַסִּיקָרָא. והפמ"ג סי' ל"ב בְּמִשְׁבְּצוֹת ס"ק ט"ו כָּתַב דְּגַם בכה"ג כָּשֵׁר וּדְבָרָיו צ"ע לענ"ד.

וע' ג"פ סי' קכ"ד ס"ק מ"ט וח"ס חי"ד סי' רנ"ו. וה"נ הֲרֵי עַל הַקְּלָף נִכְתַּב שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ.

וּמַה יּוֹעִיל זֶה שֶׁכָּתַב לְמַעְלָה לִשְׁמָהּ. וְכֵיוָן דס"ל לְהַפּוֹסְקִים הַנַּ"ל בָּזֶה כר"י דְּמְהַנֵּי וס"ל כְּרַב אֲחָא בְּגִיטִּין דַּף כ' דְּאַף לְרַבָּנָן י"ל דְּמְהַנֵּי בכה"ג.

וּמַשְׁמַע דה"ה בס"ת דְּאַיְירֵי בָּהּ רַבָּנָן ור"י דְּמַשְׁמַע דלר"א מוֹדוּ רַבָּנָן בָּזֶה לר"י וְרַק דְּלָא הָוֵי שֵׁם מִן הַמֻּבְחָר. וּלְרַב חִסְדָּא ס"ל כִּדְאִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי דְּלִדְבָרָיו דר"י קָאָמַר הָכִי.

וכ"נ לְהֶדְיָא בחי' הָרַשְׁבָּ"א שָׁם בְּשֵׁם הר"ח דלר"א ס"ל דְּלִרַבָּנָן הוּא רַק אֵינוֹ מִן הַמֻּבְחָר וּמִשּׁוּם זֶה אֵלִי וַאֲנִוהוּ. וְהָא דִּירוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל הוּא אַלִּיבָּא דר"ח יעו"ש.

א"כ כ"ש בנ"ד שֶׁנִּכְתַּב עַל הַקְּלָף לִשְׁמָהּ וְאַחַ"כ נִשְׁפַּךְ ע"ז שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ דְּוַדַּאי מְהַנֵּי לְהַעֲבִיר קוֹלְמַס לִשְׁמָהּ וְכָשֵׁר שַׁפִּיר לְכָל הַשִּׁיטוֹת. ובפמ"ג סי' ל"ב במ"ז ס"ק ט"ו כָּתַב רְבוּתָא טְפֵי שֶׁאִם כָּתַב אַזְכָּרוֹת בְּזָהָב וְכָתַב עֲלֵיהֶם בִּדְיוֹ לִשְׁמָהּ כָּשֵׁר.

אַךְ ז"א וּכְבָר כָּתַב כֵּן בְּעַצְמוֹ בסק"ב בְּשֵׁם הא"ר לִפְסֹל בָּזֶה. וע' מ"א שָׁם ס"ק ל"ח דְּמַשְׁמַע כהפמ"ג וע"ש בפמ"ג וע' ח"ס סי' רנ"ו מ"ש בָּזֶה וַאֲקַצֵּר.

אֲבָל בִּדְיוֹ בכה"ג דנ"ד כ"ע מוֹדוֹ דְּכָשֵׁר ממ"נ וכמ"ש. וְכֵן מוּכָח מִפְּשִׁטוּת כָּל הָאַחֲרוֹנִים גַּבֵּי סת"מ וְגַבֵּי גֵּט שֶׁאִם נִשְׁפַּךְ דְּיוֹ עַל הָאוֹת אֵינוֹ פָּסוּל בִּשְׁבִיל זֶה וְשָׁרֵי לְהַעֲבִיר קוֹלְמוֹס עָלָיו לִשְׁמָהּ: כו) וְהִנֵּה בְּסֵדֶר הַגֵּט סְעִיף פ"ז כָּתַב שֶׁאִם נִשְׁפַּךְ דְּיוֹ עַל הָאוֹת בְּעוֹדוֹ לַח אַף שֶׁלֹּא נִתְפַּשֵּׁט לַחוּץ פָּסוּל וְאִם כְּבָר נִתְיַבֵּשׁ הָאוֹת מֻוָתָּר לְגָרֵר הַטִּיפַּת דְּיוֹ וְיִשָּׁאֵר הָאוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה.

וּמְבוֹאָר מִזֶּה שֶׁפָּסוּל מִשּׁוּם שֶׁנָּפַל הַדְּיוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וְאַחֲרָיו נִמְשְׁכוּ הָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה. וְהוּבָא זֶה ג"כ בב"ש סי' קכ"ה סקי"א.

אָכֵן לענ"ד דְּבָרָיו צ"ע דְּהָא מְקוֹרוֹ הוּא מִדִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ כמ"שהב"ש שָׁם וכ"ה לְהֶדְיָא בְּסֵפֶר בִּרְכַּת הַמַּיִם שֶׁמְּפָרֵשׁ דְּבָרָיו שבסה"ג שכ"כ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ שֶׁכָּתַב לְחַלֵּק שֶׁאִם נָפַל דְּיוֹ עַל הַכְּתָב בְּעוֹד הַכְּתָב לַח אָסוּר לַהֲסִירוֹ וּכְשֶׁנִּתְיַבֵּשׁ הַכְּתָב מֻוָתָּר לַהֲסִירוֹ.

וְתָמְהוּ עָלָיו הב"ח וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים דְּמַאי שְׁנָא. דלהסמ"ק בְּכָל גַּוְונָא כָּשֵׁר ולהסה"ת שֶׁפּוֹסֵק הַלְּבוּשׁ כִּדְבָרָיו פָּסוּל בְּכָל גַּוְונָא: וְלָזֶה כָּתַב בַּעַל סה"ג שָׁם לְבָאֵר דְּבָרָיו דְּלָא אַיְירֵי שֶׁנָּפַל גַּם עַל תּוֹךְ הָאוֹת רַק כְּשֶׁנָּפַל עַל הָאוֹת מַמָּשׁ וְלֹא נִתְפַּשֵּׁט לְחוּץ.

וּמַיְיתִי רְאָיָה שָׁם מִדְּכָתַב הַלְּבוּשׁ בְּסוֹף דְּבָרָיו. וע' סי' ל"ב ס"ג בְּדִין אִם זָרַק עַפְרוֹת זָהָב שֶׁהוּא דּוֹמֶה לָזֶה עכ"ל.

מוּכָח מִזֶּה דְּאַיְירֵי שֶׁנָּפַל הַדְּיוֹ רַק עַל גּוּף הָאוֹת וּכְמוֹ בְּהָא דְּעַפְרוֹת זָהָב. ולענ"ד ז"א דְּהָא הַלְּבוּשׁ קָאֵי לְהֶדְיָא אַהָא דְּאִיתָא בשו"ע שָׁם סְעִיף ח' שֶׁנָּפַל טִיפַּת דְּיוֹ עַל הָאוֹת וּלְתוֹךְ הֶחָלָל כְּדְאִיתָא שָׁם שֶׁפָּסוּל מִשּׁוּם חֹק תּוֹכוֹת.

וע"ז כָּתַב לְחַלֵּק בֵּין לַח לְיַבֵּשׁ. וְאִם נָפַל רַק עַל גּוּף הָאוֹת וְלֹא לְחַלְּלוֹ.

לֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה חֹק תּוֹכוֹת. ומ"ש הַלְּבוּשׁ לְדַמּוֹת זֶה לְהָא דְּעַפְרוֹת זָהָב.

הַיְינוּ דְּכְמוֹ דקיי"ל הָתָם שֶׁאִם הֵסִיר הַזָּהָב מֵעַל הָאוֹת כָּשֵׁר לְפִי שֶׁנִּשְׁאַר הָאוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה וְלָא אָמְרִינַן דְּכֵיוָן שֶׁנִּפְסַל הָאוֹת כְּשֶׁנִּתְכַּסָּה בְּזָהָב שׁוּב אֵין לְהַכְשִׁירוֹ ע"י הֶסָּרַת הַזָּהָב שֶׁהֲרֵי אֵין זֶה כּוֹתֵב רַק מֵסִיר הַכִּיסּוּי.

אֶלָּא אָמְרִינַן כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁאַר הָאוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה הֲרֵי כְּבָר הֶוְכְּשֵׁר בַּכְּתִיבָה רִאשׁוֹנָה. וה"ה הָכָא הָא שֶׁאִם נַעֲשָׂה הָאוֹת ע"י חֹק תּוֹכוֹת פָּסוּל.

הַיְינוּ רַק אִם נָפַל הַדְּיוֹ בְּעוֹד הָאוֹת לַח וְנִתְעָרֵב וְנִתְפַּשֵּׁט יַחַד עִם הַדְּיוֹ שֶׁמִּגּוּף הָאוֹת וְאַחַ"כ כְּשֶׁמַּפְרִידוֹ וְגוֹרֵר בְּתוֹךְ הָאוֹת א"א לְהַשְׁאִיר הָאוֹת בְּצִמְצוּם עִם אוֹתוֹ הַדְּיוֹ שֶׁהָיָה בַּכְּתִיבָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה.

אָכֵן כְּשֶׁכְּבָר נִתְייַבֵּשׁ שע"י שֶׁמֵּסִיר הַדְּיוֹ שֶׁנָּפַל נִשְׁאַר הָאוֹת מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁהָיָה. אֵין זֶה רַק כְּמֵסִיר הַכִּיסּוּי שֶׁעָלָיו כ"נ בָּרוּר בְּכַוָּנַת הַלְּבוּשׁ.

ובכ"ז חוֹלֵק עָלָיו הב"ח וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים דְּשָׁאנֵי הָכָא שע"י שֶׁנָּפַל הַדְּיוֹ בְּתוֹךְ הָאוֹת נִתְבַּטֵּל צוּרַת הָאוֹת משא"כ בְּהַהִ דְּזָהָב. אֲבָל בְּנָפַל דְּיוֹ עַל גּוּף הָאוֹת וְלֹא בְּתוֹכוֹ.

שַׁפִּיר מוֹדָה הַלְּבוּשׁ שֶׁאֵין חֶשֶׁשׁ בָּזֶה וכמש"ל. וְאִלּוּ בָּא הַלְּבוּשׁ לְחַדֵּשׁ חוּמְרָא בְּדָבָר חָדָשׁ כָּזֶה הו"ל לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִזְכַּר זֶה בש"ע כְּלָל: כז) וְעוֹד נִרְאֶה דְּאַף אִם נֹאמַר שֶׁאִם הֶעֱבִיר קוֹלְמוֹס עַל הַשֵּׁם אוֹ עַל הַגֵּט שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ נִיחוּשׁ לִכְתֹּב הַשֵּׁנִי.

הַיְינוּ רַק כְּשֶׁעָשָׂה כֵּן בְּכַוָּנָה. אֲבָל כְּשֶׁנָּפַל דְּיוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה אֵינוֹ פּוֹסֵל.

דְּהָא קיי"ל דְּבָכָל דָּבָר שְׁצָרִיךְ כַּוָּנָה אֵין אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שְׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. וה"ה כְּשֶׁנַּעֲשָׂה שֶׁלֹּא בְּמִתְכַּוֵּין וכמ"ש התו' בִּיבָמוֹת פ"ג ע"ב ד"ה אֵין וברא"ש פ"ז דְּכִלְאַיִם דְּלָהָכִי בְּכִלְאַיִם אַף שֶׁנּוֹסַף מָאתַיִם מֵוּתָּר אִם לֹא נַעֲשָׂה בְּכַוָּנָה ע"ש.

וה"ה בנ"ד אֵין פּוֹסֵל הַדְּיוֹ שֶׁנָּפַל עַל הַשֵּׁם. דְּהָא בָּאֱמֶת קיי"ל דְּדְיוֹ ע"ג דְּיוֹ לָא הָוֵי כְּתָב.

וְרַק הֵיכָא שֶׁהַכְּתָב הַשֵּׁנִי נִכְתַּב בְּכַוָּנָה אַחֶרֶת מֵהַכְּתָב הָרִאשׁוֹן חָשְׁשׁוּ הַפּוֹסְקִים גַּם לַכְּתָב הַשֵּׁנִי מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁתַּנָּה בְּאוֹפֶן כַּוָּנָתוֹ. לָזֶה אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר כֵּן רַק כְּשֶׁכּוֹתֵב בְּפֵירוּשׁ בְּכַוָּנָה אַחֶרֶת.

וְלֹא כְּשֶׁנָּפַל דְּיוֹ סְתָם מִמֵּילָא וְכַנַ"ל. וְיֵשׁ לָדוּן ג"כ הֵיכָא שֶׁבָּא אַחֵר שֶׁאֵינוֹ בַּעַל הס"ת וְהֶעֱבִיר קוֹלְמוֹס שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ אִם יֵשׁ לָחוּשׁ.

דְּאֶפְשָׁר לָא מִיקְרֵי מַעֲשָׂה כְּלָל בִּכְתָב ע"ג כְּתָב ואכמ"ל בָּזֶה. אֲבָל בְּנָפַל דְּיוֹ סְבָרָתֵינוּ נְכוֹנָה לענ"ד.

וע' בָּזֶה בְּשׁוּ"ת רעק"א סי' ע' בְּעִנְיָן זֶה ובנו"ב מ"ק חא"ח סי' א' וַאֲקַצֵּר: כח) מַסְקָנָא דְּמִילְתָא בנ"ד שֶׁאַף אִם הַהֶא דָּבוּק קָצַת רַגְלוֹ הַשְּׂמָאלִית לְגַגּוֹ. כֵּיוָן שֶׁהַתִּינוֹק קוֹרְאוֹ הָא וְגַם מְקוֹם הַדִּיבּוּק אֵינוֹ שָׁחוֹר כְּמוֹ גּוּף הָאוֹת וְנִיכָּר גּוּף הַהֶא מֵוּתָּר לְגָרְרוֹ הַדִּיבּוּק וּלְהַפְרִידוֹ וּבְאוֹפֶן שֶׁיִּזָּהֵר שֶׁלֹּא יְגָרְרוֹ מְאוּמָה מִגּוּף הַהֶא.

וּלְיִתְרוֹן הַכְשֵׁר יֵשׁ לַעֲשׂוֹת כמ"ש הַשְׁאִילַת יַעֲבֵ"ץ סי' כ"ז לְהוֹסִיף אַחַ"כ מַשֶׁהוּ עַל רֶגֶל הַהֵא הַשְׁמָאלִי מִלְמַטָּה. וְאִם רַגְלֵי הַהֵא דְּבוּקִים מִלְמַטָּה בַּקַּו.

אֲזַי אִם יֵשׁ שָׁם מַשֶׁהוּ הֶפְסֵק מַרְאֶה לוֹבָן הַקֶּלֶף מֻוָתָּר לִגְרֹור אֶת הַדְּיוֹ שֶׁנּוֹסַף שָׁם מִבִּפְנִים עַל רַגְלֵי הַהֵא. וְרַק צָרִיךְ לִיזָּהֵר שֶׁלֹּא לִגְרֹור מַשֶׁהוּ מִגּוּף רַגְלֵי הֶהָא.

וְאִם דְּבוּקִים מַמָּשׁ וְאֵין שׁוּם הֶפְסֵק. וְהַדֶּבֶק אַף שֶׁאֵינוֹ שָׁחוֹר כְּמוֹ רַגְלֵי הַהֵא.

מ"מ הוּא שָׁחוֹר כ"כ שֶׁאִם הָיָה כֵּן כָּל הָאוֹת הָיֵינוּ מַכְשִׁירִים אוֹתוֹ. אֲזַי אַף שֶׁתִּינוֹק קוֹרְאוֹ הָא.

אָסוּר לְגָוְרְרוֹ וּלְהַפְרִידוֹ. וְיֵשׁ לְהוֹרוֹת לַעֲשׂוֹת כמ"ש הב"א לְמָחֲקוּ ע"י גֶּרֶם כְּגוֹן לְהַנִּיחַ שָׁם חֲתִיכַת נְיָיר לַח וְכַדּוֹמֶה.

וְאִם אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת כֵּן ע"י קֶטֶן אֲזַי הָיָה יוֹתֵר טוֹב וכמ"ש הב"א שָׁם. וְצָרִיךְ לִמְחֹוק גַּם גַּג הַהֵא אוֹ אַחַת מֵרַגְלָיו וְלֹא רַק הַדִּיבּוּק שֶׁמִּלְמַטָּה.

וְהַיּוֹד כֵּינָן שעכ"פ יֵשׁ עָלָיו צוּרַת יוֹד וְתִינוֹק קוֹרְאוֹ יוֹד. מֻוָתָּר לִגְרֹור סְבִיבוֹתָיו וּלְהַפְרִידוֹ מִן הַהֵא וְהָמֶם שֶׁדְּבוּקִים בּוֹ וְאַף שֶׁדָּבוּק ע"פ כָּל אָרְכּוֹ.

וְרַק יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִגְרֹור מַשֶׁהוּ מִגּוּף הָאוֹתִיּוֹת. וְהָמֶם סְתוּמָה אִם יֵשׁ בְּתוֹכָהּ מַשֶׁהוּ קֶלֶף מַרְאֶה לָבָן מֻוָתָּר לִגְרֹור בְּתוֹכוֹ כָּל הַדְּיוֹ שֶׁנָּפַל שָׁם רַק שֶׁלֹּא יִגְרֹור גּוּף הָאוֹת.

וְאִם כָּל חֲלָלוֹ מְכֻוָּסֶּה בִּדְיוֹ אַף שֶׁאֵינוֹ שָׁחוֹר כְּמוֹ גּוּף הָאוֹת וְתִינוֹק קוֹרְאוֹ מֵם. מ"מ אָסוּר לִגְרֹור בְּתוֹכוֹ אִם שַׁחֲרוּת הַדְּיוֹ שֶׁבְּתוֹכוֹ הוּא כ"כ עַד שֶׁאִם הָיָה כֵּן כָּל הָאוֹת הָיֵינוּ מַכְשִׁירִין אוֹתוֹ.

וְצָרִיךְ ג"כ לְמָחֲקוּ ע"י גֶּרֶם וכמש"ל בַּבֵּי הַהֵא. וְהַיְינוּ שֶׁיִּמְחֲקוּ ע"י גֶּרֶם אֶת גּוּף הָאוֹת וְלֹא הַדְּיוֹ שֶׁבְּתוֹכוֹ.

וְכֵינָן שֶׁיִּמְחֲקוּ ע"י גֶּרֶם צַד אֶחָד שֶׁל הַמֵּם שׁוּב יְהֵא מֻוָתָּר לִמְחֹוק אֶת הַשְּׂאָר בְּיָדַיִם וְכִמְבֹואָר בַּפּוֹסְקִים. דְּכֵינָן שֶׁאֵין לוֹ צוּרַת אוֹת שׁוּב אֵין עָלָיו קְדֻושַּׁת הַשֵּׁם.

וּמוֹחֲקוֹ ע"מ לְתַקְּנוֹ. וְאַחַר שֶׁיְּתַקֵּן אֶת כָּל הַשֵּׁם יַעֲבִיר בַּקּוּלְמוֹס עַל כָּל הַשֵּׁם לִשְׁמָהּ.

וְאַף דְּסַגִּי לְהַעֲבִיר בְּקוּלְמוֹס רַק עַל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֻכְשְׁרוּ בְּלִי מְחִיקָה רַק שֶׁנָּפַל עֲלֵיהֶם הַדְּיוֹ וְגָרְרוּ סְבִיבוֹתָם אוֹ בְּתוֹכָם כַּנַ"ל. בכ"ז טוֹב יוֹתֵר לְהַעֲבִיר קוּלְמוֹס עַל כֻּלּוֹ שֶׁלֹּא יְהֵא כְּמְגֻוָּמָר וּכְעֵין דְּאִיתָא בְּגִיטִּין נ"ד ע"ב בָּזֶה.

ועשו"ת רעק"א סי' ע' שֶׁכָּתַב דְּאַף בְּשֵׁם אֶחָד שַׁיָּיךְ סְבָרָא דִּמְגֻוָּמָר. וּכְבָר הִקְשׁוּ עָלָיו הָאַחֲרוֹנִים מִסּוּגְיָא דְּגִיטִּין הַנַּ"ל דְּמַשְׁמַע דְּדַוְוקָא בְּהַרְבֵּה שֵׁמוֹת שַׁיָּיךְ זֶה.

ובכ"ז יֵשׁ לָחוּשׁ לָזֶה כִּי יֵשׁ מָקוֹם לִדְבָרָיו. וּמֵרֹוב טִרְדוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: סִימָן פג כְּבוֹד ידי"נ הָרַב הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק וכו' מהו' חַיִּים חִזְקִיָּ' נ"י הגאבד"ק קָארְאָסוּבְּאָזָאר: ע"ד אֲשֶׁר עִרְעֵר רַב אֶחָד עַל אֲשֶׁר קָרָא מעכ"ת חִיבּוּרוֹ הַיָּקָר שַׁדֵּי חֶמֶד בַּאֲשֶׁר הֶעָלִים הַכְּפוּלִים מְשַׁעֵר הַסֵּפֶר מֻוָטָּלִים ע"פ רֹוב בְּבִזָּיוֹן וְיֵשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם בִּזָּיוֹן שֵׁם קוֹדֶשׁ וכמ"ש הַפּוֹסְקִים וּבְמִעִיל צְדָקָה סי' כ"ד שֶׁאַף שֶׁלֹּא נִכְתַּב הַשֵּׁם בְּקִדֻּושָּׁה מ"מ אָסוּר לְמָחֲקוּ וּלְבַזּוֹתוֹ.

וְהִצִּיעַ הָרַב הַמְעַרְעֵר שֶׁיִּקָּרֵא שָׁם חִיבּוּרוֹ בְּחֵלֶק הַשֵּׁנִי הַשְּׁדֵי חֶמֶד. וּלְפִי דַּעַת מעכ"ת אֵין בָּזֶה חֲשָׁשׁ וְחֵפֶץ מעכ"ת בְּצִדְקַת לִבּוֹ לָדַעַת גַּם דַּעְתִּי בָּזֶה: הִנֵּה מִטִּרְדוֹתַי כָּעֵת וְגַם בַּאֲשֶׁר בְּנִי שֶׁיִּחְיֶ' לאוי"ט חוֹלֶה כָּעֵת.

ד' יִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵימָה בִּמְהֵרָה. לֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ כָּרָאוּי.

וְגַם כִּי נוֹשֵׂא הָעִנְיָן אֵינוֹ דּוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת. לְזֹאת אָשִׁיב בְּקוֹצֶר דְּבָרִים לְמַעַן הַפִּיס דַּעְתּוֹ הק' וּלְהוֹצִיא הַחֲשָׁשׁ מִלִּבּוֹ הַטָּהוֹר.

וְהִנֵּה אִם בָּאנוּ לְתַקֵּן חֲשַׁשׁ זֶה. א"צ לְשַׁנּוֹת שֵׁם הַסֵּפֶר רַק לַעֲשׂוֹת נְקֻדָּה בַּשִּׁמְאל הַשִּׁין כְּדֵי שֶׁיִּקָּרֵאוּהוּ הַכֹּל בְּשִׁין שְׂמָאלִי.

אֲבָל לְדַעְתִּי אֵין בְּזֶה שׁוּם חֲשָׁשׁ. ומ"ש הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאָסוּר לִמְחֹק שֵׁם שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא בִּקְדֻשָּׁה.

הַיְינוּ רַק כְּשֶׁכָּתוּב עַל הוֹרָאַת שֵׁם הַקָּדוֹשׁ וּכְגוֹן שֶׁכָּתַב אֵיזֶה פָּסוּק וְכַדּוֹמֶה שֶׁלְּפִי הָעִנְיָן הוּא מוֹרֶה עַל שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאַף אִם כָּתַב בְּלַעַז מִלָּה הַמּוֹרָה בִּלְשׁוֹן לַעַז עַל שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ ג"כ אָסוּר לִבְזוֹתוֹ.

וע' חַוּת יָאִיר סי' ק"ו. וּבְהָכִי אַיְירִי בִּמְעִיל צְדָקָה שָׁם בִּפְסוּקִים הַכְּתוּבִים עַל כֹּותֶל ביהכ"נ ע"ש.

אֲבָל הֵיכָא שֶׁכְּתָבָהּ לְשֵׁם הוֹרָאָה אַחֶרֶת וְהוּא נִקְרָא בִּנְקֻדּוֹת אֲחֵרוֹת. וַדַּאי שֶׁאֵין עָלָיו קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם כְּלָל: וּרְאָיָה בְּרוּרָה לָזֶה מֵהָא דְּאִיתָא במ"ס פ"ד ה"ד כָּל שֵׁמוֹת הֶדְיוֹטוֹת שֶׁאוֹתִיּוֹתֵיהֶם אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הֲרֵי אֵלּוּ נִמְחָקִין.

וַחֲשִׁיב שָׁם שֵׁם אֱלֹקִים הֵיכִי דְּקָאֵי עַל הֶדְיוֹט. וְכֵן חוֹשֵׁב שָׁם כָּל הַשֵּׁמוֹת שֶׁיֵּשְׁנָם בַּתּוֹרָה וְהֵם שֶׁל חוֹל שֶׁכֻּלָּם נִמְחָקִים.

הֲרֵי מְפֹרָשׁ שֶׁאֵין חֲשָׁשׁ בָּזֶה. וְעוֹד דא"כ תֵּיבַת אֵל בְּסָגוֹל יְהֵא אָסוּר לִמָּחֵקוּ כְּשֶׁהוּא בְּלִי נְקֻדּוֹת.

וְכֵן תֵּיבַת אֵלֶּה בְּצֵירֶה הָאָלֶף הֵם כְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם שֶׁנִּכְתַּב חָסֵר. וע' פ"ת ר"ס רע"ו.

וְכֵן תֵּיבַת אֲדוֹנִי שֶׁיֵּשְׁנוֹ בַּתּוֹרָה חָסֵר. וְכֵן צְבָאוֹת כְּשֶׁיְּכַוְּונוּ בָּזֶה לַצְּבָאוֹת חַיִל אֲנָשִׁים.

כָּל אֵלּוּ וְנִדְאֵי שֶׁנִּמְחָקִין אַף שֶׁהֵם אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם. וה"ה בנ"ד.

וְכֵן קיי"ל במ"ס פֶּ"ה ה"ג וּבִירוּשַׁלְמִי פי"ב דְּשַׁבָּת הל"ה שֶׁאִם כָּתַב יְהוּדָה וְטָעָה וְהִשְׁמִיט הַדָּלֶ"ת מֻוָתָּר לְמָחֲקוֹ כֵּיוָן שֶׁלֹּא כָּתַב לְשֵׁם שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ רַק לְשֵׁם הֶדְיוֹט. ומַה שֶּׁלֹּא הוּבָא בַּפּוֹסְקִים דִּין זֶה דמ"ס וְכֵן דִּין שֶׁהִזְכַּרְנוּ לְמַעְלָה.

נִרְאֶה מִשּׁוּם שֶׁפְּשׁוּט הָיָה לָהֶם דְּכֵיוָן שֶׁכָּתְבוּ שֶׁשֵּׁם קוֹדֶשׁ אָסוּר לִמְחֹק. מִמֵּילָא מוּבָן דְּשֶׁל חוֹל שָׁרֵי.

וּבְסֵוֹגְיָא דְּשַׁבָּת דַּף ק"ד וּבְגִיטִּין דַּף כ' וְדַף נ"ד הוּבָא דִּין זֶה בְּלָשׁוֹן אַחֵר ע"ש. וְיוֹתֵר מִזֶּה אִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי פ"ק דְּמְגִילָּה ה"ט דר' יוֹסֵי ס"ל שֶׁשֵּׁם צְבָאוֹת נִמְחָק לְפִי שֶׁהוּא שֵׁם חוֹל

בְּמָקוֹם אַחֵר וּפָקְדוּ שְׁרֵי צְבָאוֹת וְרַק דַּאֲנַן קיי"ל דְּאֵינוֹ נִמְחָק כְּשֶׁנִּכְתַּב לְכַוָּנַת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ.

אֲבָל זֶה כ"ע מוֹדוֹ כְּשֶׁמְּכַוִּין לְשֵׁם חוֹל שֶׁמְּוַתָּר לְמָחֳקוֹ: [וּבָזֶה ק"ל עַל הַיְרוּשַׁלְמִי דא"כ גַּם שֵׁם אֱלֹקִים יְהֵא מֻוָּתָר לְמָחֳקוֹ דְּמָצִינוּ כָּזֶה שֵׁם חוֹל כְּמוֹ אֱלֹקִים לֹא תְקַלֵּל וְכֵן נָתַתִּיךְ אֱלֹקִים לְפַרְעֹה.

וְצָרִיךְ לְחַלֵּק דְּשֵׁם אֱלֹקִים עִיקָּרוֹ הוּא לְשֵׁם קוֹדֶשׁ. רַק בְּדֶרֶךְ הַשְׁאֲלָה הֲוֻשְׁאַל גַּם לבו"ד כְּשֶׁהוּא אָדוֹן וּמַנְהִיג.

אֲבָל צְבָאוֹת עִיקָּרוֹ הֲוֻנַּח לְשֵׁם חוֹל לִצְבָא אֲנָשִׁים רַק שֶׁבָּא בְּגֶדֶר הַשְׁאֲלָה לְשֵׁם קוֹדֶשׁ שֶׁהוּא אָדוֹן בַּצָּבָא שְׁלוֹ ע' חֲגִיגָה ט"ז ע"א וְדוֹחֵק. ובמ"ס רפ"ד הַגִּירְסָא הָיוּ מוֹחֲקִין צְבָאוֹת שֶׁהָיוּ נוֹהֲגִין בּוֹ חוֹל שֶׁנֶּאֱמַר וּפָקְדוּ שְׁרֵי צְבָאוֹת.

וּלְפִי גִּירְסָא זוֹ א"ש שֶׁהַכַּוָּנָה כִּפְשׁוּטוֹ שֶׁצְּבָאוֹת אֵינוֹ שֵׁם כִּינּוּי להבוי"ש. רַק שֶׁהוּא אָדוֹן לַצְּבָאוֹת שְׁלוֹ כִּדְאִיתָא בַּחֲגִיגָה ט"ז.

וא"כ צְבָאוֹת קָאֵי עַל צְבָאוֹתָיו וּבְרוּאָיו הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים. וּמַיְיתֵי שַׁפִּיר מִקְרָא דְּשָׁרֵי צְבָאוֹת דְּלָא קָאֵי צְבָאוֹת עַל הַשָּׂרִים רַק עַל צְבָאוֹת הַחַיִל וכ"נ בַּשַּׁ"ס דִּילַן בִּשְׁבוּעוֹת דַּף ל"ה ע"ב דְּאִיתָא שָׁם רי"א צְבָאוֹת כֻּלּוֹ נִמְחָק שֶׁלֹּא נִקְרָא צְבָאוֹת אֶלָּא עַל שֵׁם יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר וְהוֹצֵאתִי אֶת צִבְאוֹתַי וגו'.

הַכַּוָּנָה כט"ש דְּצְבָאוֹת לֹא קָאֵי עַל הקב"ה. וְכֵן מוֹכִיחַ הַלָּשׁוֹן באדר"נ פל"ד דְּאִיתָא שָׁם אר"י חֻלְקֵנוּ עַל צְבָאוֹת שֶׁנֶּאֱמַר וּפָקְדוּ שְׁרֵי צְבָאוֹת.

וְהַיְינוּ ג"כ כמ"ש. אֲבָל לְשׁוֹן הַיְרוּשַׁלְמִי א"א לְפָרֵשׁ כֵּן.

וְאֶפְשָׁר כַּוָּנָתוֹ דְּרַק תֵּיבָה שֶׁהִיא לְשֶׁבַח במק"א שַׁפִּיר אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁהוּא כִּינּוּי להבוי"ת. אֲבָל תֵּיבָה שבמק"א הִיא הוֹרָאָה לְמַדְרֵיגָה קַטָּנָה א"א לוֹמַר כֵּן.

וְהָכָא צְבָאוֹת הֵם מַדְרֵיגָה שֶׁתַּחַת הַשָּׂרִים. וּמֵאֶהְיֶה לֹא קָשֶׁה דְּהָכָא ג"כ הַפֵּירוּשׁ הוּא אֶהְיֶה שהבוי"ת נִצְחִי וְיִהְיֶה לְעוֹלְמֵי עַד וַאֲקַצֵּר בְּזֶה כִּי אכ"מ]: וְרָאִיתִי בתשב"ץ ח"א סי' קע"ז שֶׁנִּשְׁאַל עַל שֵׁמוֹת שֶׁל חוֹל שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹרָה אִם מֻוָּתָר לְמוֹחֲקָן וְהֵשִׁיב שֶׁמֻּוָּתָר לִמְחָקָן.

וְהֵבִיא שָׁם שֶׁגַּם הַסְּמָ"ג פָּסַק כֵּן שֶׁשָּׁם שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא מִדַּעַת מֻוָּתָר לִמְחָקוֹ. וְהֵבִיא התשב"ץ רְאָיָה שָׁם מֵהָא דְּאִיתָא בְּגִיטִּין דַּף כ' שֶׁאִם הָיָה צָרִיךְ לִכְתּוֹב הַשֵּׁם וְנִתְכַּוֵּן לִכְתּוֹב יְהוּדָה וְטָעָה וְלֹא הֵטִיל בּוֹ דָּלֶת אֵין הַשֵּׁם מִן הַמֻּבְחָר.

וּמַשְׁמַע שָׁם שֶׁאֵין בּוֹ קְדֻשָּׁה. וּלְפָלָא שֶׁלֹּא הֵבִיא הָא דמ"ס פ"ד שֶׁהִזְכִּירָנוּ שֶׁמְּפוֹרָשׁ שָׁם שֶׁשְּׁמוֹת שֶׁל חוֹל נִמְחָקִין.

וְכֵן הָא דְּפֵ"ה במ"ס וירושַׁלְמִי פי"ד דְּשַׁבָּת בְּכוֹתֵב יְהוּדָה וְהִשְׁמִיט הַדָּלֶת שֶׁמֻּוָּתָר לִמְחוֹק. וְכֵן רָאִיתִי בְּשוּ"ת הָרַדְבָּ"ז ח"א סי' ע"ז שֶׁנִּשְׁאַל בְּמִי שֶׁהֻוְצָרַךְ לִכְתּוֹב יְהוּדָה וְהִשְׁמִיט הַדָּלֶת אִם מֻוָּתָר לִמְחָקוֹ.

וְהֵשִׁיב שֶׁמֻּוָּתָר לִמְחָקוֹ. וְהֵבִיא רְאָיָה ג"כ מֵהָךְ דְּגִיטִּין דַּף כ' וכמ"ש התשב"ץ דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מִן הַמֻּבְחָר א"כ לֹא נִתְקַדֵּשׁ וּמֻּוָּתָר לִמְחָקוֹ.

וּלְפָלֵא שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ שָׁדִין זֶה מְפוֹרָשׁ בְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים פֶּ"ה הל"ג וּבִירוּשַׁלְמִי פי"ב דְּשַׁבָּת הל"ה שֶׁמָּוְתָּר לְמָחֳקוֹ. ועכ"פ הֲרֵי מְפוֹרָשׁ בתשב"ץ וְרַדְבָ"ז הַנָּ"ל כמש"ל שֶׁמָּוְתָּר לִמְחֹק שֵׁמוֹת שֶׁל חוֹל.

וכ"כ בהג"מ בְּשֵׁם הרא"מ שֶׁמָּוְתָּר לִמְחֹק שֵׁמוֹת שֶׁנִּכְתְּבוּ שֶׁלֹּא בִּקְדֻשָּׁה. וְשָׁם בתשב"ץ מַיְיתֵי ג"כ שֶׁיֵּשׁ בַּכְּתוּבִים שֵׁם שַׁדַּי שֶׁהוּא חוֹל וּמָּוְתָּר ג"כ לִמָּחֵקוּ יעו"ש.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בִּפְרָטֵי שֵׁמוֹת שֶׁל חוֹל שֶׁהֵבִיא שָׁם ואכ"מ. וע"ש מ"ש לְעִנְיַן שֵׁם עִמָּנוּאֵל וְצוּרִישַׁדַּי וע' במ"ס פ"ד ה"ח ואכ"מ.

וְאַף הַמַּחְמִירִים שֶׁלֹּא לִמְחֹק תֵּיבַת שָׁלוֹם וְשֶׁלֹּא לְכָתְבָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּזֶּה. הַיְינוּ רַק מִשּׁוּם שֶׁהַכַּוָּנָה עַל שָׁלוֹם וְהוּא שְׁמוֹ שֶׁל הקב"ה.

וְאַף אָדָם שֶׁנִּקְרָא שָׁלוֹם י"ל ג"כ שֶׁנִּקְרָא בִּשְׁבִיל הוֹרָאַת הַתֵּיבָה בִּמְכֻוָּן שֶׁלָּהּ. וּכְעֵין הָא דְּאִיתָא בְּסוֹטָה דַּף י' לְעִנְיַן שֵׁם שִׁמְשׁוֹן יעו"ש וּבַתּוֹ' שָׁם בָּזֶה.

וע' בָּאַחֲרוֹנִים באו"ח ס"ס פ"ד וּבְיו"ד ס"ס רע"ו בְּעִנְיַן שֵׁם שָׁלוֹם. אֲבָל אִם רָצָה לִכְתֹּוב תֵּיבַת שָׁלוֹם מִלְּשׁוֹן תַּשְׁלוּמִין אוֹ שֵׁם אָדָם שֶׁנִּקְרָא שָׁלוֹם בְּפַתָּח תַּחַת הַשִּׁין וַדַּאי שֶׁאֵין שׁוּם חֲשָׁשׁ בָּזֶה.

וְגַם בְּתֵיבַת שָׁלוֹם הָעִיקָּר הוּא דְּמֻוָּתָּר כַּמְּבוֹאָר בָּאַחֲרוֹנִים ס"ס רע"ו וּבָרַדְבָ"ז סי' ר"ב הוּבָא בפ"ת שָׁם. וכ"כ הַשָּׁ"דּ בסי' רע"ו סקי"ב שֶׁמָּוְתָּר לִמְחֹק שֵׁם שֶׁל חוֹל ע"ש: וְהִנֵּה בתשב"ץ שָׁם הֵבִיא רְאָיָה מֵהַיְרוּשַׁלְמִי פ"ג דְּסוֹטָה ה"י וּפ"ק דְּמְגִילָּה ה"ט דְּאִיתָא שָׁם דְּהַלְלוּיָהּ שֶׁאֵינוֹ נֶחֱלָק נִמְחָק לְפִי שֶׁלֹּא נִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם.

אַלְמָא דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא נִכְתַּב לְכַוָּנַת הַשֵּׁם מֻתָּר לִמְחֹק. ולענ"ד אֵינָהּ רְאָיָה דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ נֶחֱלָק וְנִכְתַּב בְּתֵיבָה אַחַת א"כ אֵין כָּאן אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם כְּלָל כִּי הִיא תֵּיבָה אַחֶרֶת לְגַמְרֵי.

וְאַטּוּ תֵּיבַת הָיָה יְהֵא בָּהּ קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם. וְאִדְּרַבָּא יֵשׁ לְדַקְדֵּק מִשָּׁם לְהֵיפּוּךְ דְּמַשְׁמַע שָׁם שֶׁאִם הָיָה נֶחֱלָק לֹא הָיָה נִמְחָק אַף שֶׁלֹּא נִתְקַדֵּשׁ.

אַלְמָא דְּכֵיוָן שֶׁכָּתוּב תֵּיבָה בפ"ע אָסוּר לִמָּחֵקוּ אַף שֶׁלֹּא נִכְתַּב לִקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּהַכַּוָּנָה שָׁם דְּלָהְכִי נֶחֱלַק כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶא נִיכָּר הַשֵּׁם לְבַדּוֹ וְשֶׁהוּא שְׁנֵי תֵּיבוֹת.

אֲבָל כְּשֶׁאֵינוֹ מְקֻדָּשׁוֹ. א"כ הוּא תֵּיבָה אַחַת וּלְזֶה אֵינוֹ נֶחֱלָק.

וּבֶאֱמֶת אִם טָעָה וְכָתְבוּ בִּשְׁתֵּי תֵּיבוֹת וּבְכָל זֶה לֹא נִתְכַּוְּנוּ לִכְתֹּוב הַשֵּׁם רַק שֶׁבְּטָעוּת עָשָׂה שָׁם הַרְחָקָה יוֹתֵר מִדַּאי. וְנִדַּאי שֶׁמֻּוָּתָּר לִמָּחֵקוּ וע' בתשב"ץ שָׁם לְעִנְיַן כְּסָיָה שֶׁנִּכְתַּב בִּשְׁתֵּי שִׁיטוֹת ואכמ"ל בָּזֶה.

ועכ"פ רְאָיַת התשב"ץ מֵהַיְרוּשַׁלְמִי צ"ע לענ"ד]: וְהִנֵּה לְכָאוֹרָה יֵשׁ לִדְחוֹת רְאָיַת התשב"ץ וְהָרַדְבָ"ז מֵהָא דְּגִיטִּין דַּף כ' בְּהֶוְצֵרֵךְ לִכְתֹּוב הַשֵּׁם וְנִתְכַּוְּנוּ לִכְתֹּוב יְהוּדָה וּמִמֵּילָא תִּדְחֶה גַּם רְאָיָתִינוּ לנ"ד מֵהָא דְּפֶ"ה דמ"ס הל"ג שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

דְּהִנֵּה הַמָּרְדְּכִי והג"מ הֵבִיאוּ רְאָיָה מִזֶּה שֶׁצָּרִיךְ לִכְתֹּוב אֶת הַשֵּׁם לְשֵׁם קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם. וְכָתַב הב"י סי' רע"ד שֶׁאֵינָהּ רְאָיָה כְּלָל דְּשָׁם נִתְכַּוְּנוּ לִכְתֹּוב תֵּיבַת יְהוּדָה שֶׁאֵינָהּ כְּתוּבָה בְּסֵפֶר בְּמָקוֹם הַהוּא וְהָוֵי כְּכוֹתֵב תֵּיבָה שֶׁאֵינָהּ מִן הַסֵּפֶר עכ"ד.

ולפ"ז י"ל דְּרַק שָׁם שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִכְתּוֹב תֵּיבָה שֶׁאֵינָהּ שַׁיֶּכֶת כְּלָל לְכָאן לָזֶה אֵין בּוֹ קְדֻשָּׁה כְּלָל. אֲבָל בְּכוֹתֵב תֵּיבָה שֶׁשַּׁיֶּכֶת לְכָאן וְיֵשׁ בָּהּ אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם.

אַף שֶׁכְּתָבָם לְכַוָּנָה אַחֶרֶת בכ"ז אָסוּר לִמְחָקָם. אֲבָל בָּאֱמֶת ז"א דְּהִנֵּה הַטַּ"ז בסי' רע"ו סק"א הִקְשָׁה עַל הב"י דְּאִם הַפָּסוּל מִשּׁוּם שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִכְתּוֹב תֵּיבָה שֶׁאֵין מְקוֹמָהּ כָּאן.

לָמָּה נָקִיט שֶׁהָיָה צָרִיךְ לִכְתּוֹב שֵׁם דְּהָא ה"ה בִּשְׁאָרֵי תֵּיבוֹת. וע"כ צ"ל דְּרַק בְּשֵׁם שַׁיָּךְ זֶה שֶׁצָּרִיךְ לִכְתְּבוֹ בְּפֵירוּשׁ לְשֵׁם קְדֻשָּׁה.

וְהַנִּרְאֶה דְּלִכְאוֹרָה בלא"ה דִּבְרֵי הַמַּרְדְּכַי תְּמוּהִים דע"כ לֹא נֶחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים רַק אִם צָרִיךְ לוֹמַר בְּפֵירוּשׁ שֶׁכּוֹתֵב לְשֵׁם קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם אוֹ לֹא. אֲבָל הֵיכָא שֶׁמְּכַוֵּן בְּפֵירוּשׁ לְשֵׁם תֵּיבָה אַחֶרֶת לְגַמְרֵי בְּוַדַּאי שֶׁפָּסוּל.

וּכְעֵין זֶה מָצִינוּ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּאַף אֵינִימָא שֶׁמִּצְנַת א"צ כַּוָּנָה. מ"מ אִם כִּוֵּן בְּפֵירוּשׁ שֶׁלֹּא לָצֵאת וַדַּאי שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא וה"ה הָכָא.

וא"כ קָשֶׁה מַה מַּיְתֵי רְאָיָה מֵהָא דְּנִתְכַּוֵּן לִכְתּוֹב יְהוּדָה שֶׁכִּוֵּן בְּפֵירוּשׁ לִכְתּוֹב תֵּיבָה אַחֶרֶת לְגַמְרֵי. וְזֶה קָשֶׁה גַּם עַל הב"י שֶׁנִּדְחַק לְדָחוֹת רְאָיַת הַמָּרְדְּכַי וְלֹא דָּחָה בִּפְשִׁיטוּת כמש"ל.

וְלָזֶה נִרְאֶה דְּבֶאֱמֶת זֶהוּ כַּוָּנַת הב"י שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִכְתּוֹב תֵּיבָה אַחֶרֶת לְגַמְרֵי. וא"כ כִּוֵּן בְּפֵירוּשׁ שֶׁלֹּא יִתְקַדֵּשׁ לִקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם.

וּמָצָאתִי בנה"כ בַּיּוֹ"ד שָׁם שֶׁכָּתַב ג"כ לִדְחוֹת רְאָיַת הַמָּרְדְּכַי דְּהָכָא אַף מַחֲשָׁבָה לֵיכָא וְכָתַב דהב"י הָוֵי מָצֵי לִדְחוֹת כֵּן רַק דַּעֲדִיפָא מִינָּהּ דְּחֵי דְּכִינָן שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִכְתּוֹב תֵּיבָה שֶׁאֵינָהּ בְּסֵפֶר א"כ פְּשִׁיטָא דַּאֲפִילּוּ מַחֲשָׁבָה לֵיכָא עכ"ד.

נִרְאֶה מִזֶּה שֶׁהִרְגִּישׁ קְצָת במש"ל אֲבָל דְּבָרֵינוּ מְבֹאָרִים יוֹתֵר בס"ד וְכֵן דִּבְרֵי הב"י מְיֻשָּׁבִים הֵיטֵיב שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהוֹכִיחַ דְּאַף אֵינִימָא דְּאַף מַחֲשָׁבָה לָא בָּעֵי לִקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם דְּנִימָא דְּסָתָמָא לִשְׁמָהּ קָאֵי כמ"ש הָרַדְבָּ"ז ח"א סי' ע"ז.

מ"מ הֵיכָא שֶׁחוֹשֵׁב בְּפֵירוּשׁ לְהֵיפוּךְ בְּוַדַּאי פָּסוּל לכ"ע. עכ"פ לפ"ז מְבֹאָר שֶׁאֵין עִיקַּר הַחִילּוּק שֶׁל הב"י מִצַּד שֶׁאֵין תֵּיבָה כָּזוֹ בַּמָּקוֹם הַהוּא.

רַק מִצַּד שֶׁנִּתְכַּוֵּן בְּפֵירוּשׁ לְשֵׁם חוֹל. וא"כ שַׁפִּיר אִיצְטְמִיד רְאָיַת התשב"ץ וְהָרַדְבָּ"ז וְכֵן רְאָיָתִינוּ מֵהָא דְּנִתְכַּוֵּן לִכְתּוֹב יְהוּדָה שֶׁהַכּוֹתֵב אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם בְּפֵירוּשׁ לְשֵׁם חוֹל מֻוָּתָּר לִמְחָקָן.

ולפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב ג"כ דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי שֶׁכָּתַב בָּזֶה בְּשֵׁם רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן בפ' הַתְּכֵלֶת. די"ל דר"ש ס"ל כְּשִׁיטַת הָרָזָ"ה שֶׁהֵבִיא הב"י בסי' תקפ"ט דְּלָמָּ"ד מִצְוֹת א"צ כַּוָּנָה אַף אִם צוֹוֵחַ שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָצֵאת מ"מ יֹוצֵא.

וה"ה הָכָא אַף שֶׁכּוֹתֵב לְשֵׁם חוֹל. כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ כָּאן לְשֵׁם קוֹדֶשׁ.

הָיָה לוֹ לְיַקְדֵּשׁ. וּלְזֶה שַׁפִּיר הוֹכִיחַ שא"צ לְקַדֵּשׁ בְּפֵירוּשׁ רַק סְתָמָא לִשְׁמָהּ קָאֵי יעו"ש בְּמָרְדְּכַי דְּמַשְׁמַע הָכִי.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה:וּלְכְאוֹרָה יֵשׁ לָדוּן וְלָחוֹשׁ בנ"ד מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן שֶׁיִּסְבְּרוּ שֶׁהוּא שֵׁם קוֹדֶשׁ וְיַחְשְׁבוּ שֶׁמֻּוָתָּר לִגְרֹם בְּזָיוֹן לְשֵׁם הַקּוֹדֶשׁ. אֲבָל ז"א דְּהָא קיי"ל שֶׁשְּׁמוֹת שֶׁל חוֹל מֻוָתָּר לִמְחָקָם.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁעִנְיָנָם מוֹכִיחַ עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם שֶׁל חוֹל וְלֵיכָּא מַרְאִית הָעַיִן. וכה"ג אִיתָא בר"פ אֵלּוּ מְגַלְּחִין שְׁמִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חָלוּק אֶחָד מֻוָתָּר לְכַבְּסוֹ בחוה"מ שֶׁאִיזּוּרוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו.

וְכֵן אִיתָא בִּכְרִיתוּת דַּף כ"א שֶׁדַּם דָּגִים אָסוּר מִשּׁוּם מה"ע וְאִם יֵשׁ בּוֹ קַשְׁקַשִּׁים שֶׁמּוֹכִיחִים שֶׁהוּא מִדָּגִים מֻוָתָּר. וְכֵן אִיתָא בַּיּוֹ"ד סי' פ"ז לְעִנְיַן בָּשָׂר עִם חָלָב שְׁקֵדִים שֶׁמֻּוָתָּר אִם מֻוּנָּח בּוֹ שְׁקֵדִים.

וּכְעִין זֶה אִיתָא בְּכִלְאַיִם פ"ב מ"ז דְּהֵיכָא שֶׁרֹאשׁ תּוֹר חִטִּים נִכְנָס בְּשֶׁל שְׁעוֹרִים מֻוָתָּר מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּסוֹף שָׁדֵהוּ וע"ש עוֹד בפ"ג מ"ג. וְאִיסּוּר כִּלְאַיִם הוּא אָסוּר כְּשֶׁיֵּשׁ מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן כַּמְבֹאָר בַּיְרוּשַׁלְמִי פ"ב דְּכִלְאַיִם וע"ש בר"ש ותוי"ט וכ"כ הָרַמְבַּ"ם.

ועמש"ל סי' מ"א בָּזֶה. וּכְעִין זֶה אִיתָא בְּפֵיאָה פ"ו מ"ג שֶׁכְּשֶׁנִּגְּדוּ הָעֹמֶר מוֹכִיחַ ע"ש.

וה"ה הָכָא הַתֵּיבוֹת שֶׁאָצְלוֹ מוֹכִיחִים שֶׁשָּׁדֵי זֶה לְפִי עִנְיָנוֹ הוּא חוֹל. וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מֵהָא דקיי"ל נִתְכַּוְּנוּ לִכְתּוֹב יְהוּדָה וְכָתַב הַשֵּׁם שֶׁמֻּוָתָּר לִמְחוֹק.

וְאַף שֶׁהָיָה צָרִיךְ לִכְתּוֹב שֵׁם אֶת הַשֵּׁם. וא"כ אֵין כָּאן הוֹכָחָה מֵעִנְיָנוֹ שֶׁהוּא חוֹל.

בכ"ז לָא חָיְישִׁינַן לְמַרְאִית הָעַיִן. אַדְּ י"ל דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּהָוֵי מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא וְלָא גָּזְרִינַן בָּזֶה.

וְעוֹד דְּהָתָם הָוֵי רַק לְשָׁעָה דְּהָא צָרִיךְ לְתַקְּנוֹ תֵּיכֶף וּלְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם כַּדִּין. וְלָזֶה אֵין שַׁיָּיךְ בָּזֶה מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן דִּבְשָׁעָה זוֹ יָדוּעַ הֵיטֵיב שֶׁהוּא חוֹל.

אֲבָל בנ"ד שֶׁהוּא לִזְמַן אָרֹךְ חָיְישִׁינַן. וְכֵן מָצִינוּ גַּבֵּי תַּקָּלָה שֶׁחִילְּקוּ בֵּין זְמַן מְרֻוָּחָה לִזְמַן מוּעָט.

וע' תוּ' ב"ק קט"ו ע"ב ד"ה אָתֵי ובש"ע יו"ד סי' נ"ז. וּלְגַבֵּי חֲשַׁשׁ מה"ע שַׁיָּיךְ חִילּוּק זֶה טְפֵי וְיֵשׁ לְהָבִיא הַרְבֵּה רְאָיוֹת לָזֶה וַאֲקַצֵּר.

אֲבָל מִשֶּׁמוֹת חוֹל שֶׁבַּתּוֹרָה שַׁפִּיר מוּכָח דבכה"ג לֵיכָּא מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן וכמש"ל. ובלא"ה נִרְאֶה דְּאֵין שַׁיָּיךְ לְחַדֵּשׁ גְּזֵרוֹת מִדַּעְתֵּינוּ כֵּינָן שֶׁלֹּא מָצִינוּ כָּזֶה בְּשַׁ"ס ופוֹסְקִים וכמ"ש הב"י באו"ח סי' י"ג.

וע' שַׁבָּת דַּף ק"כ ע"ב וַאֲקַצֵּר: וְלִכְאוֹרָה עֲדַיִין י"ל דִּבְהָא דְּנִתְכַּוְּנוּ לִכְתּוֹב יְהוּדָה שָׁרֵי לִמְחוֹק מִפְּנֵי שֶׁיִּכְתּוֹב בִּמְקוֹמוֹ שֵׁם קוֹדֶשׁ והו"ל מַעֲלִין בַּקּוֹדֶשׁ. וְכֵן בְּשֵׁמוֹת שֶׁל חוֹל שֶׁנִּמְחָקִין י"ל ג"כ דְּהַיְינוּ רַק לְצוֹרֶךְ.

אֲבָל לֹא לְהַנִּיחָם בְּבָזָיוֹן דְּהָא עכ"פ תּוֹרָה הִיא וְלָא גָּרַע מִשְּׁאָר תֵּיבוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה. וא"כ גַּם בנ"ד י"ל שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּנֵי שֶׁיָּבוֹא לִידֵי בְּזָיוֹן.

אֲבָל ז"א דְּוַדַּאי אָסוּר לְבַזּוֹת בַּיָּדַיִם כִּתְבֵי קוֹדֶשׁ. אָכֵן הָכָא אָנוּ תּוֹפְסִים שֶׁזֶּה הַשַּׁעַר אֵין לוֹ דִּין כִּתְבֵי קוֹדֶשׁ.

דַּהֲרֵי גַּם הַמְעַרְעֵר לֹא עֵרְעֵר רַק מִצַּד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם. א"כ וַדַּאי שֶׁאֵין חֲשָׁשׁ בָּזֶה כְּלָל כִּי מַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם אֵינוֹ מוֹסִיף קְדֻשָּׁה כְּלָל אַף לְהַמַּחְמִירִים בְּאִישׁ שֶׁשְּׁמוֹ שָׁלוֹם שֶׁלֹּא לִמְחֹק שְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִקְרָאוֹ בְּבֵית הַמֶּרְחָץ.

מ"מ הָכָא שֶׁנִּכְתַּב לְכַוָּנַת תֵּיבָה אַחֶרֶת לְגַמְרֵי וּלְקָרְאוֹ בִּנְקֻדּוֹת אֲחֵרוֹת וַדַּאי שֶׁאֵין חֲשָׁשׁ כְּלָל בְּזֶה וכמש"ל דְּהָא דנ"ד הָוֵי כְּמוֹ תֵּיבַת אֵל בְּסָגוֹל וְאֵלֶּה בְּצֵירֶה וְאֶהְיֶה וְכַדּוֹמֶה. וּבָאֱמֶת מָצִינוּ סְפָרִים שֶׁנִּקְרְאוּ בִּשְׁמוֹת הַקְּדֻשָּׁה כְּמוֹ סֵפֶר בֵּית אֱלֹקִים להמבי"ט זַ"ל וְכֵן סֵפֶר מַעֲרֶכֶת אֱלֹקוּת.

וְסֵפֶר קְנָאַת ד' צְבָאוֹת. וּבְשֵׁם שָׁלוֹם יֵשׁ הַרְבֵּה סְפָרִים.

וְאוּלַי נִזְהֲרוּ בַּשְּׁעָרִים שֶׁלָּהֶם שֶׁלֹּא יִתְגּוֹלְלוּ בְּבִזָּיוֹן אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה נָהוּג אָז כְּלָל לַעֲשׂוֹת שְׁנֵי שְׁעָרִים. וְהָיָה רָאוּי לפ"ז לְהַזְהִיר הַמַּדְפִּיסִים שֶׁיִּזָּהֲרוּ בְּהַדְפָּסַת סְפָרִים אֵלֶּה שֶׁלֹּא לְהַדְפִּיס שְׁעָרִים כְּפוּלִים.

וְכֵן שֶׁעַל גַּב הַסֵּפֶר לֹא יֻדְפַּס שָׁם הַסֵּפֶר כַּנָּהוּג בְּכַמָּה דְּפוּסִים כִּי זֶה נִמְחָק וְנִקְרָע בִּשְׁעַת כְּרִיכַת הַסֵּפֶר: עכ"פ נִתְבָּאֵר שֶׁכָּל תֵּיבָה שֶׁנִּכְתְּבָה לְכַוָּנָה אַחֶרֶת מֻוָתָּר לְמָחֳקָה אַף שֶׁהִיא מֵאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם ומכ"ש שֶׁאֵין לָחוּשׁ לַחֲשַׁשׁ רָחוֹק שֶׁיָּבוֹא לִידֵי בִּזָּיוֹן אוֹ גָּרַם מְחִיקָה.

וּלְזֶה אֵין שׁוּם חֲשָׁשׁ בָּמָה שֶׁקָּרָא מעכת"ה שֵׁם חִיבּוּרוֹ הַטָּהוֹר שַׁדַּי חֻמָּד. וְגַם מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן לֵיכָּא כִּי תֵּיבַת חֻמָּד מוֹכִיחַ עָלָיו שֶׁהוּא מִלְּשׁוֹן שָׂדֶה וְכִלְשׁוֹן הַכָּתוּב בִּישַׁעְיָ' ל"ב.

וְחָלִילָה למעכת"ה לְשַׁנּוֹת שֵׁם חִיבּוּרוֹ בִּשְׁבִיל זֶה אַחַר שֶׁכְּבָר יָצָא מוֹנִיטִין שֶׁלּוֹ וְנִתְפַּרְסֵם טָבְעוֹ בָּעוֹלָם בְּשֵׁם זֶה. וּבְפָרָט לפמש"ל שֶׁאִם יַחְפֹּץ לָחוּשׁ לָזֶה דַּי שֶׁיִּכְתּוֹב נְקֻדָּה בְּשִׂמְאל הַשִּׁין לְהוֹרוֹת שֶׁהוּא שִׁין שְׂמאל.

אַף גַּם זֶה אֵין צוֹרֶךְ וְכַנַּ"ל. וּבָאֱמֶת בְּדֶרֶךְ כְּלָל בלא"ה צָרִיךְ לְהַזְהִיר שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ הַשְּׁעָרִים לִידֵי בִּזָּיוֹן כִּי עכ"פ הֲלֹא כְּתוּבִים אַשּׁוּרִית ובלה"ק וְיֵשׁ בָּהֶם קְדֻשָּׁה כַּמְבֹאָר בַּסְּפָרִים.

וְיָדוּעַ שֶׁתְּמוּנַת הָאוֹתִיּוֹת ג"כ יֵשׁ בָּהֶם כַּמָּה צֵירוּפִים וְרָאוּי לְהַזָּהֵר הַרְבֵּה בְּכָל אוֹתִיּוֹת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי בִּזָּיוֹן. וּכְבָר הֶאֱרִיכוּ הָאַחֲרוֹנִים בִּדְבַר הַקֻּרְעָקְטִין הַנִּדְפָּסִים וְאַחַ"כ שׁוֹרְפִים אוֹתָם.

וע' רַמָ"א בַּיּוֹ"ד סי' רפ"ד ס"ב ובב"י סי' רפ"ג בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם בִּתְשׁוּבָה וּבָרַדְבָ"ז ח"ד סי' מ"ה שֶׁיֵּשׁ בִּכְתָב אַשּׁוּרִית קְדֻשָּׁה. וְרַק אִם הוּא סֵפֶר שֶׁכָּתְבוּ מִין הֲרֵי לָא גָּרַע מס"ת שֶׁמֻּוָתָּר לְשָׁרְפָן.

ובעוה"ר נִתְרַבּוּ כָּעֵת סִפְרֵי אֶפִּיקוֹרְסוּת וְדִבְרֵי עֲגָבִים הַנִּדְפָּסִים בלה"ק וּבִכְתָב אַשּׁוּרִית. וּבְוַדַּאי שֶׁאֵין בָּהֶם שׁוּם קְדֻשָּׁה.

אֲבָל שְׁאָר סְפָרִים הַנִּדְפָּסִים בלה"ק וּכְתָב אַשּׁוּרִית בְּוַדַּאי יֵשׁ בָּהֶם קְדֻשָּׁה. וּכְבָר דִּבְּרוּ הַמְחַבְּרִים לְעִנְיַן אִם הַמַּדְפִּיס הוּא נָכְרִי ואכמ"ל בָּזֶה.

וְאִם הָיְתָה יַד הָאֱמֶת תַּקִּיפָה הָיָה רָאוּי לִמְנוֹעַ מִלְּהַדְפִּיס סְפָרִים חִיצוֹנִים בלה"ק וּכְתָב אַשּׁוּרִית: סִימָן פד בע"ה. כְּבוֹד יְדִידִי הרה"ג וכו' מהו' אֶפְרַיִם שְׁרָגָא הַלֵּוִי הָרַב דק'

אוניעווא: ע"ד אֶחָד שֶׁמָּכַר עז לְנָכְרִי בְּחָשְׁבוּ שֶׁהִיא מְעֻוּבֶּרֶת וְעָשָׂה מְשִׁיכָה וְנָתַן דְּמֵי קְדִימָה וְאַחַ"כ נִתְגַּלָּה שֶׁאֵינָהּ מְעֻוּבֶּרֶת.

וּבָא הַקּוֹנֶה לִשְׁאוֹל אִם יָלְדָה וְהֵשִׁיב שֶׁאֵינָהּ מְעֻוּבֶּרֶת. ובכ"ז לֹא הֵשִׁיב הַקּוֹנֶה אֶת הד"ק וְלֹא בִּיטֵּל בְּפֵירוּשׁ הַמְּכִירָה רַק הָיְתָה אֵצֶל הַמּוֹכֵר כָּל הַמֶּשֶׁךְ בִּסְתָם מֵאָז הוּשְׁבָה לְבֵיתוֹ אַחַר הַמְּשִׁיכָה.

וְאַחַר אֵיזֶה חֳדָשִׁים נִתְעַבְּרָה וּמְכָרָהּ הַיִּשְׂרְאֵל לְנָכְרִי אַחֵר בַּכֶּסֶף וְצִוָּה לוֹ לְהוֹלִיכָהּ לַחוּץ לָעִיר לְקָנוֹתָהּ בְּמִשִׁיכָה אֲבָל הַנָּכְרִי לֹא הוֹלִיכָהּ רַק עַד פֶּתַח הַפָּתוּחַ לר"ה וְעַתָּה יָלְדָה זָכָר וְחֵפֶץ מעכ"ת לְדַעַת דַּעְתִּי הַקְּלוּשָׁה בָּזֶה אִם יֵשׁ הֶיתֵּר לְהַבְּכוֹר.

וְהִנֵּה כת"ר הָאֲרִיךְ הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה בְּדְבָרִים נְכוֹנִים. וְאָנֹכִי טָרוּד מְאוֹד וְלֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ כְּחֻפְצִי וְרַק אֶרְשֹׁם בְּקוֹצֶר הנלע"ד לְדִינָא.

וְגַם לְעִיַּן בְּדִבְרֵי כת"ר אֵין לִי פְּנַאי: א) הִנֵּה לִכְאוֹרָה בָּטְלָה מְכִירָה רִאשׁוֹנָה שֶׁהֲרֵי הַמּוֹכֵר גִּילָּה דַּעְתּוֹ שֶׁמּוֹכְרָהּ מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְעֻוּבֶּרֶת וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁתֵּלֵד זָכָר וְכִנְרְאֶה מִתּוֹךְ הַשְּׁאֵלָה שֶׁהִגִּיד לְהַקּוֹנֶה שֶׁהִיא מְעֻוּבֶּרֶת שֶׁהֲרֵי בָּא הַקּוֹנֶה אַחַ"כ לִשְׁאוֹל אִם יָלְדָה.

וְהָא קיי"ל בִּכְתֻבּוֹת צ"ז ובח"מ סי' ר"ז שֶׁאִם גִּילָּה דַּעְתּוֹ שֶׁמּוֹכְרָהּ בִּשְׁבִיל סִיבָּה פְּרָטִית. אִם נִתְבַּטְּלָה הַסִּיבָּה בָּטֵל הַמֶּקַח.

וְאַף שֶׁכָּתַב הָרַמָ"א שָׁם בְּסָעִיף ג' שֶׁבְּמִטַּלְטְלִין לָא מְהַנֵּי גִּילּוּי דַּעַת לְבַטֵּל הַמֶּקַח. הִנֵּה מְקוֹרוֹ מהג"א פי"א דִּכְתֻבּוֹת וְשָׁם מְפֹרָשׁ שֶׁהוּא רַק מִצַּד סָפֵק וְאֵין מוֹצִיאִין מִלּוֹקֵחַ.

וא"כ הָכָא שֶׁהָעֹז עָמְדָה בִּרְשׁוּת הַמּוֹכֵר הֲרֵי בָּטֵל הַמֶּקַח. וכת"ר רָצָה לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי ההג"א שֶׁהַסָּפֵק הוּא כֵּיוָן שֶׁעִיקַּר הַטַּעַם שֶׁמּוֹעִיל גִּילּוּי דַּעַת בְּקַרְקַע כָּתְבוּ התו' מִשּׁוּם דְּהָוֵי אֻמְדָּנָא דְּמוּכָח שֶׁלֹּא מָכַר רַק בְּאוֹפֶן זֶה.

וא"צ דִּינֵי תְּנַאי. וְלָזֶה בְּמִטַּלְטְלִין יֵשׁ סָפֵק אִם שַׁיָּךְ בָּהֶם אֻמְדָּנָא זוֹ אוֹ לֹא דְּאֶפְשָׁר דֶּרֶךְ הָעוֹלָם לִמְכּוֹר מִטַּלְטְלִין בְּכָל גַּוְונָא.

משא"כ קַרְקַע אֵין מוֹכֵר אָדָם רַק מֵחֲמַת אֵיזֶה אוֹנֶס. וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ סָפֵק בְּגוּף הָאֻמְדָּנָא מִמֵּילָא קָנָה קִנְיָן גָּמוּר דְּאֵין כָּאן אֻמְדָּנָא דְּמוּכָח.

וז"א דְּלִשּׁוֹן ההג"א מוֹכִיחַ דְּהָוֵי סָפֵק בְּדִין וְאֵין מוֹצִיאִין מֵהַמְּוֻחְזָק. וכ"כ הח"ס חח"מ סי' ק"ב שֶׁכַּוָּונַת ההג"א דְּהָוֵי סָפֵק גָּמוּר וְלֹא מִצַּד דְּלָא הָוֵי אֻמְדָּנָא דְּמוּכָח ע"ש.

וְהִנֵּה ההג"א כָּתַב שָׁם זֶה בְּשֵׁם הר"ח פ' הָאִוָּמָנִין. ובשטמ"ק פ' הָאִוָּמָנִין דַּף ע"ז ע"ב הֵבִיא זֶה בְּשֵׁם הר"ח וְכָתַב לְהֶדְיָא דְּהָוֵי סָפֵק וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

וּבָאֱמֶת בְּטוּר מַשְׁמַע דר"ח וְרַשְׁ"י ס"ל דִּבְמִטַּלְטְלִין לֵיכָּא כְּלָל דִּין דְּגִילּוּי דַּעַת ע"ש. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וּבְסִתְירַת דִּבְרֵי הר"ח שֶׁהוּבְאוּ בַּטּוּר סי' ר"ל ואכמ"ל בָּזֶה: ב) וע"פ סְבָרַת הח"ס הַנַּ"ל יֵשׁ לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים עַל הָרִי"ף שֶׁלֹּא הֵבִיא בָּעָיָא דְּבַשַּׁ"ס בב"מ ע"ז ע"ב בְּמָכַרְמָנָה בְּמָאתַיִם וְעָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי אִי בָּטֵל מִקָּח.

וּלְפִי סְבָרָא זוֹ א"ש דְּלֹא הֵבִיא זֶה מִשּׁוּם דְּכֵיוָן שֶׁהוּא סָפֵק בְּאֻמְדָּנָא מִמֵּילָא אֵין כָּאן אֻמְדָּנָא כְּלָל. דְּהָא שֶׁהַמֶּקַח בָּטֵל כִּדְעָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי הוּא רַק מִשּׁוּם אֻמְדָּנָא.

וּסְבָרָא זוֹ כְּתַב ג"כ הקצה"ח בסי' רנ"ג סק"ה. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת שֶׁהָיָה לוֹ לְהָבִיא הָא גּוּפָא דְּלָא בָּטֵל מִקָּח דְּאֵין דֶּרֶךְ הָרי"ף לְהָבִיא דָּבָר שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹסִיף מִסְּבָרָא אֵיזֶה דְּבָרִים.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וּבָהָא דבב"ב קמ"ח ע"ב בְּהַקְדִּישׁ וְהִפְקִיר וע' מהרי"ט חח"מ סי' כ' וַאֲקַצֵּר כִּי אֵין זֶה שַׁיָּיךְ לְעִנְיָנֵינוּ: ג) וּלְבַד זֶה נִרְאֶה דבנ"ד כ"ע מוֹדוֹ דְּמֵהֲנֵי גִּילּוּי דַּעַת. דְּהָא זֶה וַדַּאי כ"ע מוֹדוֹ דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא אֻמְדָּנָא דְּמוּכָח וְגָלוּי לְכָל הָעוֹלָם שֶׁעִיקַּר מְכִירָתוֹ הוּא בִּשְׁבִיל סִיבָּה זוֹ.

אֲזַי אִם בָּטְלָה הַסִּיבָּה בָּטֵל הַמְּכִירָה. וְרַק בְּגִילּוּי דַּעַת ס"ל להר"ח וההג"א דְּבְמַטַּלְטְלִין אָפְשָׁר ס"ל לַחֲז"ל דְּאֵין אֻמְדָּנָא בָּזֶה שֶׁכַּוָּנָתוֹ בָּזֶה לְעִיכּוּבָא.

כֵּיוָן שֶׁאִם הָיָה שׁוֹתֵק מִזֶּה לֹא הָיוּ יוֹדְעִים מֵעַצְמֵינוּ זֶה. אֲבָל בנ"ד שֶׁהַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁעִיקַּר הַמְּכִירָה הוּא בִּשְׁבִיל הָעֻבָּר וַאֲנַן סָהֲדֵי דִּלְעִיכּוּבָא אָמַר כֵּן כִּי יָדַעְנוּ שֶׁאֵין חֶפְצוֹ לְמָכְרָהּ כְּלָל אִם לֹא מִפְּנֵי חֲשַׁשׁ הָעֻבָּר.

הָוֵי אֻמְדָּנָא דְּמוּכָח וְגָלוּי לְכָל הָעוֹלָם וכ"ע מוֹדוֹ שֶׁבְּטֵל הַמִּקָּח. וכ"כ הַמָּרְדְּכִי פ' אַלְמָנָה נִיזּוֹנִית אַחַר שֶׁהֵבִיא דַּעַת הר"ח דְּבְמַטַּלְטְלִין הָוֵי סָפֵק אִי מְהַנֵּי גִּילּוּי דַּעַת כָּתַב שֶׁיֵּשׁ דְּבָרִים שא"צ אַף גִּילּוּי דַּעַת מִשּׁוּם דְּהָוֵי אֻמְדָּנָא דְּמוּכָח: אָכֵן י"ל שֶׁאֵין הָאֻמְדָּנָא מוֹכַחַת כ"כ.

דְּהָא כֵּיוָן שֶׁהָעֹז לֹא בִּיכְּרָה. סוֹף סוֹף תִּתְעַבֵּר וְיִצְטָרֵךְ לְמָכְרָהּ וְשַׁפִּיר נִיחָא לִי' בִּמְכִירָתָהּ.

וְרַק אִם הִי' יוֹדֵעַ שֶׁעֲדַיִן אֵינָהּ מְעֻבֶּרֶת לֹא הִי' מְמַהֵר כ"כ לְמָכְרָהּ. אֲבָל אַחַר שֶׁכְּבָר מְכָרָהּ י"ל דְּנִיחָא לֵיהּ בִּמְכִירָתָהּ.

ולפ"ז י"ל דְּהַגִּילּוּי דַּעַת ג"כ אֵינוֹ מוֹעִיל לְבַטֵּל הַמְּכִירָה. די"ל שֶׁגִּילּוּי דַּעְתּוֹ שֶׁמּוֹכְרָהּ מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְעֻבֶּרֶת.

וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁתֵּלֵד זָכָר. הָעִיקָּר מִפְּנֵי שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁתֵּלֵד זָכָר.

אֲבָל הָעִיבּוּר אֵינוֹ דַּוְוקָא כִּי הֲלֹא סוֹף סוֹף דַּרְכָּהּ לְהִתְעַבֵּר וּלְיַלֵּד. ומ"מ עֲדַיִן צ"ע דְּאֶפְשָׁר לָא נִיחָא לוֹ לִמְכּוֹר הַרְבֵּה קוֹדֶם עִיבּוּרָהּ.

כִּי שָׁמָּא יִמְכְּרֶנָּה בְּתוֹךְ כָּךְ לְיִשְׂרָאֵל. וְיִצְטָרֵךְ רָשׁוּת הַנָּכְרִי ע"ז.

וְעוֹד מִכַּמָּה טְעָמִים: ד) וְעוֹד יֵשׁ לָדוּן בָּזֶה דְּהָא הַלּוֹקֵחַ יָכוֹל לוֹמַר שֶׁלֹּא קָנָה רַק עַז מְעֻבֶּרֶת וְלֹא רֵיקָנִית. וְזֶה וַדַּאי הָוֵי מוּם בְּמִקָּח כְּשֶׁנִּמְצֵאת שֶׁאֵינָהּ מְעֻבֶּרֶת.

וא"ל שֶׁיִּהְא דִּינוֹ כְּקוֹנֶה שְׁנֵי דְּבָרִים בְּיַחַד שֶׁאִם אֵין כָּאן אֶלָּא דָּבָר אֶחָד מֵהֶם קוֹנֶה הָאֶחָד. ע' ח"מ סי' רט"ז וּבְאַחֲרוֹנִים שָׁם.

דְּהָכָא אֵינָם שְׁנֵי דְּבָרִים רַק שִׁינּוּי בְּגוּף הַדָּבָר שֶׁדֶּרֶךְ לְקָנוֹת עַז לַחֲלָבָהּ וּכְשֶׁמִּתְעַבֶּרֶת וְיוֹלֶדֶת אֲזַי יֵשׁ לָהּ חֵלֶב הַרְבֵּה. וְגַם כִּי יָכוֹל לוֹמַר שֶׁצָּרִיךְ הַנָּוֶלְד שֶׁלָּהּ לְגַדְּלוֹ וְלָזֶה קָנָה מְעֻבֶּרֶת.

וְלָזֶה נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁיָּכוֹל הַקּוֹנֶה לְבַטֵּל הַמְּכִירָה. וְאַף דבנ"ד הַמְּכִירָה הִיא כְּמוֹ הַעֲרָמָה וְיָדוּעַ שֶׁתִּשָּׁאֵר אַחַ"כ הָעֵז אֵצֶל הַמּוֹכֵר וא"כ אֵין נ"מ לְהַקּוֹנֶה אִם הִיא מְעֻבֶּרֶת אוֹ לֹא.

מ"מ כֵּיוָן שֶׁאָנוּ תּוֹפְסִים לְדִינָא שֶׁהִיא מְכִירָה גְּמוּרָה. וְגַם יָכוֹל לְתִבּוֹעַ אֶת הַנָּכְרִי בְּדִינֵיהֶם לְקַיֵּם הַקִּנְיָן.

מִמֵּילָא בְּנוֹגֵעַ בְּאוֹפֶן זֶה יַקְפִּיד הַנָּכְרִי ע"ז וְיִטְעֹון שֶׁלֹּא לָקַח רַק מְעֻוָּבֶּרֶת וְלֹא רֵיקָנִית. וא"ל דְּהָא רָאָה הַנָּכְרִי הָעֵז והו"ל לְבָחֳנָה אִם הִיא מְעֻוָּבֶּרֶת.

ז"א די"ל שֶׁסָּמַךְ עַל דִּבְרֵי הַיִּשְׂרְאֵל שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁהִיא מְעֻוָּבֶּרֶת. וּכְעֵין הָא דקיי"ל בסי' רל"ב סי"ז שֶׁכֵּיוָן שֶׁסָּמַךְ עַל דִּבְרֵי הַמּוֹכֵר לָא אָמְרִינַן שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהַבְחִינוֹ ע"ש.

וְעוֹד הָא לֹא שִׁילֵּם לוֹ דְּמֵי הַמִּקָּח. וּכְבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים ר"ס רל"ב שֶׁאִם עֲדַיִן לֹא שִׁילֵּם לָא אָמְרִינַן מִדְּלָא הִבְחִינוּ מָחַל ע"ש.

אַךְ ז"א דְּהָכָא הַמּוֹכֵר מֻוחְזָק. ועוי"ל שֶׁדָּבָר זֶה א"א לְהַבְחִין בְּרֵאשִׁית עִיבּוּרָהּ: סִימָן פה ה) אָמְנָם בְּגוּף דִּין זֶה י"ל דִּנְהִי דְּנֵימָא שֶׁהַמּוֹכֵר אוֹ הַלּוֹקֵחַ יְכוֹלִים לַחֲזוֹר בָּהֶם מִצַּד אֲוִמְדָנָא אוֹ מִצַּד מוּם בַּמִּקָּח.

מ"מ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא גִּילּוּ דַּעְתָּם שֶׁחוֹזְרִים בָּהֶם לֹא נִתְבַּטֵּל הַקִּנְיָן. וְהָכָא קָצַת הוֹכָחָה לָזֶה כִּי כְּשֶׁשָּׁאַל הַקּוֹנֶה אִם יָלְדָה וְהֵשִׁיב שֶׁאֵינָהּ מְעֻוָּבֶּרֶת.

לֹא אָמְרוּ שֶׁבָּטֵל הַמִּקָּח וְלֹא דָּרַשׁ הַקּוֹנֶה שֶׁיָּשִׁיב לוֹ עֵרְבוֹנוֹ. וּמוּכָח דְּהָוֵי נִיחָא לְהוּ שֶׁיִּהְיֶה הַמִּקָּח קַיָּם עכ"פ.

וְהִנֵּה בְּאֲוִמְדָנָא גַּבֵּי שְׁכִיב מְרַע דקיי"ל שֶׁאִם עָמַד חוֹזֵר מִשּׁוּם דְּאֲוִמְדָנָא הוּא שֶׁלֹּא נָתַן רַק מֵחֲמַת מִיתָה. קיי"ל שא"צ לַחֲזוֹר בְּפֵירוּשׁ רַק כֵּיוָן שֶׁעָמַד מִמֵּילָא בְּטֵלָה הַמַּתָּנָה כִּדְאִיתָא בב"ב פ' מִי שֶׁמֵּת ובח"מ סי' ר"נ ס"ב.

וְכֵן בִּשְׁטַר מַבְרֵחַת מַשְׁמַע לְהָדְיָא בִּכְתֻבּוֹת ע"ט שֶׁבָּטֵל מִמֵּילָא אַף אִם לֹא חָזְרָה בְּפֵירוּשׁ וּכְגוֹן שֶׁמֵּתָה מִקּוֹדֶם וְכַדּוֹמֶה. אֲבָל י"ל דְּזֶה רַק בְּאֲוִמְדָנָא דְּמוּכָח שֶׁגָּלוּי לְכָל הָעוֹלָם שֶׁדַּעְתּוֹ כָּךְ.

וכמ"ש התו' וְכָל הָרֹאשׁוֹנִים דְּלָזֶה הָוֵי בכה"ג דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב דְּבָרִים מִפְּנֵי שֶׁגָּלוּי לְכָל הָעוֹלָם דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי נָתַן לוֹ. וַאֲנַן סָהֲדֵי שֶׁכֵּן הוּא וְאֵין כָּאן אפי' מִיעוּט שֶׁיַּעֲשׂוּ נֶגֶד אֲוִמְדָנָא זוֹ.

אֲבָל הֵיכָא שֶׁאֵין אֲוִמְדָנָא בְּרוּרָה. רַק צָרִיךְ שֶׁיִּגְלֶה דַּעְתּוֹ מִקּוֹדֶם.

בָּזֶה צָרִיךְ חֲזָרָה אַחַ"כ. שֶׁזֶּה מוּכָח עַל תְּחִילָּתוֹ דְּהַגִּילּוּי דַּעַת הָיָה לְעַכּוּבָא אֲצָלוֹ וְכִתְנַאי גָּמוּר.

אֲבָל אִם לֹא חָזַר בּוֹ בְּפֵירוּשׁ אַחַ"כ. יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּנִיחָא לוֹ לְקַיֵּים הַמֶּכֶר בְּכָל גַּוְונָא וְלָזֶה לֹא הִתְנָה בְּפֵירוּשׁ: ו) וכ"נ רְאָיָה מֵהָא דקיי"ל בב"ב פ"ד ובח"מ סי' רל"ג דְּמוֹכֵר מִין זֶה וְנִמְצָא מִין אַחֵר אֵין כָּאן מֶכֶר וּשְׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לַחֲזוֹר וּבְמֶכֶר יָפָה וְנִמְצָא רָעָה הַלּוֹקֵחַ יָכוֹל לַחֲזוֹר וְלֹא הַמּוֹכֵר.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהָוֵי רַק מוּם בְּמִקָּח וְיָכוֹל הַלּוֹקֵחַ לוֹמַר שֶׁמִּתְרַצֶּה בְּמוּמוֹ. אַף דקיי"ל חֲזָקָה שֶׁאֵין אָדָם מִתְפַּיֵּיס בְּמוּמִין כִּדְאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת ע"ו.

מ"מ יָכוֹל לוֹמַר שֶׁמִּתְרַצֶּה בּוֹ. ומכ"ש בְּגִילּוּי דַּעַת שֶׁלֹּא כָּל אָדָם מַקְפִּיד ע"ז.

וַדַּאי שֶׁיָּכוֹל לְקַיֵּים מִקָּחוֹ. וְאַף דְּבִתְנַאי גָּמוּר בָּטֵל הַמִּקָּח מִמֵּילָא וא"צ שֶׁיַּחֲזוֹר בּוֹ.

מ"מ בְּגִילּוּי דַּעַת לְחוּד דְּמַהֲנֵי מִצַּד אֲוִמְדָּנָא כמ"ש התו'. צָרִיךְ דַּוְוקָא שֶׁיַּגְלֶה דַּעְתּוֹ אַחַ"כ שֶׁמַּקְפִּיד ע"ז.

וְכֵן בְּאוֹנָאָה יוֹתֵר מִשְּׁתוּת קיי"ל בסי' רכ"ז ס"ד שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַמִּתְאַנֶּה לֹא חָזַר בּוֹ הַמִּקָּח קַיָּם. וְאַף הַסּוֹבְרִים שָׁם שֶׁהַמְאַנֶּה יָכוֹל ג"כ לַחֲזוֹר.

הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁעַל אוֹנָאָה כָּזוֹ אֵין דֶּרֶךְ בנ"א לִמְחוֹל וְאֵינוֹ דֶּרֶךְ מִקָּח וּמִמָּכָר כְּלָל. וע' בָּזֶה במח"א הִלְכוֹת אוֹנָאָה סי' י"ב וַאֲקַצֵּר: ז) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה מֵהָא דקיי"ל בב"מ ע"ז ובח"מ סי' ק"צ דְּבָעַיֵּיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי שְׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לַחֲזוֹר וְאַף הַלּוֹקֵחַ.

אֶלָּמָא שֶׁאַף שֶׁהַמִּקָּח בָּטֵל מִצַּד שֶׁהַמּוֹכֵר גִּילָּה דַּעַת שֶׁצָּרִיךְ לְמָעוֹת. מ"מ יָכוֹל גַּם הַלּוֹקֵחַ לְבַטֵּל הַמִּקָּח.

וע"ש בסמ"ע סקי"א מ"ש בָּזֶה. אֲבָל בָּאֱמֶת אֵין רְאָיָה מִזֶּה.

דְּשָׁם גַּלִּי דַּעְתּוֹ אַחַר הַמְּכִירָה שֶׁמַּקְפִּיד עַל הַמָּעוֹת שֶׁהֲרֵי הוּא עָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי. וְאַדְרַבָּא מִשָּׁם רְאָיָה לְהֵיפוּךְ דְּהָא שָׁם אַיְירֵי דַּוְוקָא כְּשֶׁיָּדוּעַ שֶׁמָּכַר בִּשְׁבִיל שֶׁהָיָה דָּחוּק לְמָעוֹת וכדקיי"ל בסי' ק"צ סט"ו.

ומ"מ בָּעִינַן שֶׁיִּהֵא עָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי. אַף דְּיָדַעְינַן שֶׁמָּכַר בִּשְׁבִיל דּוֹחַק לַכֶּסֶף וְאֵין לְדַּ אֲוִמְדָּנָא גְּדוֹלָה מִזּוֹ.

מ"מ בָּעִינַן שֶׁיְּגַלֶּה דַּעְתּוֹ אַחַ"כ שֶׁרוֹצֶה לְבַטֵּל הַמֶּכֶר אִם לֹא יִתֵּן לוֹ. וְיֵשׁ לְדָחוֹת דְּכֵינָן שֶׁלֹּא גַּלִּי דַּעְתּוֹ בְּפֵירוּשׁ קוֹדֶם הַמֶּכֶר שֶׁמּוֹכֵר בִּשְׁבִיל כֶּסֶף לָזֶה צָרִיךְ עָיֵיל וְנָפֵיק.

דְּאַף שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵעַצְמֵינוּ זֶה. מ"מ אֶפְשָׁר גַּם בלא"ה הָיָה רוֹצֶה לְמִכּוֹר קַרְקַע זוֹ.

וכ"כ התו' בִּכְתֻבּוֹת צ"ז דְּגַבֵּי זַבִּין וְלָא אִצְטְרִיךְ לְזוּזֵי בָּעִינַן שֶׁיְּגַלֶּה דַּעְתּוֹ שֶׁמּוֹכֵר בִּשְׁבִיל כֶּסֶף ע"ש. וה"ה הָכָא.

וְכֵן מוּכָח מִדְּצָרִיךְ עָיֵיל וְנָפֵיק. דְּאִי מִשּׁוּם אֲוִמְדָּנָא א"כ סַגִּי שֶׁיַּחֲזוֹר בּוֹ כְּשֶׁלֹּא נָתַן לוֹ.

וע"כ צ"ל כמ"ש דְּבָעֵי גִּילּוּי דַּעַת. וְהָכָא שֶׁלֹּא גִּילָּה דַּעְתּוֹ מִקּוֹדֶם בָּעִינַן שֶׁיִּהֵא עָיֵיל וְנָפֵיק שְׁנֵי פְּעָמִים שֶׁמִּזֶּה יְהֵא הוֹכָחָה עַל תְּחִילָּתוֹ שֶׁמָּכַר רַק בִּשְׁבִיל הַכֶּסֶף: ח) וַעֲדַיִין יֵשׁ לְהוֹכִיחַ זֶה מִשָּׁם כִּי פַּשְׁטוּת הַשַּׁ"ס וּפוֹסְקִים בָּזֶה נִרְאֶה שֶׁצָּרִיךְ הַמּוֹכֵר אוֹ הַלּוֹקֵחַ לַחֲזוֹר בּוֹ בְּפֵירוּשׁ.

וְכָל זְמַן שֶׁאֵין חוֹזְרִין בָּהֶם הַמִּקָּח קַיָּם. וּלְהָכִי תָּלֵי שָׁם שֶׁמִּי שֶׁחוֹזֵר יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה ע"ש.

וְזֶה נ"מ טוּבָא לְעִנְיַן בַּעַל חוֹב שֶׁל הַקּוֹנֶה אוֹ הַמּוֹכֵר וְכֵן לְעִנְיַן אִם קִידֵּשׁ אִשָּׁה בְּזֶה וְכֵן לְעִנְיַן כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין שֶׁאֵינוֹ נִגְבֶּה אֶלָּא מִן הַקַּרְקַע. וְעוֹד לְעִנְיַן כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ נ"מ לָדַעַת אִם מֵת הַמּוֹכֵר אוֹ הַקּוֹנֶה קוֹדֶם חֲזָרָה אִם הַקַּרְקַע הָוֵי שֶׁל מוֹכֵר מִצַּד שֶׁהַמִּקָּח בָּטֵל מִמֵּילָא אוֹ הָוֵי שֶׁל קוֹנֶה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא בִּיטְּלוֹ הַמִּקָּח בְּפֵירוּשׁ.

וכ"כ המח"א הִלְכוֹת גְּזֵילָה סי' כ"ג שֶׁבְּכָל אוֹפָן דְּהָוֵי מָקוֹם טָעוּת לָא הָוֵי הַמָּעוֹת גָּזֵל ת"י כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּתְרַצֶּה בְּזֶה וְרַק בְּמוֹכֵראיסוּרֵי הֲנָאָה אוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שָׁלוֹ שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה כְּלוּם בְּזֶה אָמְרִינַן שֶׁהַמָּעוֹת הֵם גָּזֵל ת"י יעו"ש.

וְאִי נִימָא שא"צ חֲזָרָה רַק מִמֵּילָא הַמָּקוֹם בָּטֵל. א"כ הָוֵי הַמָּעוֹת גָּזֵל אֲצָלוֹ ועכ"פ פְּקָדוֹן.

וע"כ צ"ל דְּבָעֵי חֲזָרָה וכמש"ל. וְאַף דְּהָרָ"ן כָּתַב בפ' הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א דְּבָכָל כה"ג דְּגַלִּי דַּעְתּוֹ שֶׁמּוֹכָרָה מְשׁוּם אֵיזֶה דָּבָר אֵין הַלּוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּירוֹת רַק מוֹסְרִין לְשָׁלִישׁ עַד שֶׁיִּתְבָּרֵר שֶׁנִּגְמַר הַמָּקוֹם בְּהֶחְלֵט כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא כְּרִיבִית.

הַיְינוּ מְשׁוּם שֶׁאִם יַחֲזוֹר בּוֹ יִתְבַּטֵּל הַמָּקוֹם לְמַפְרֵעַ. אֲבָל בְּנוֹדַאי צָרִיךְ חֲזָרָה בְּפֵירוּשׁ.

וְכֵן אִיתָא בַּמְּגִילָה כ"ז ע"ב דְּאַף שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאֵין הַמּוֹכֵר מְגַלֶּה דַּעְתּוֹ שֶׁחוֹזֵר בּוֹ הַמָּקוֹם קַיָּים מ"מ קָרֵי לָהּ צַד אֶחָד בְּרִיבִית וְרִיבִית ע"מ לְהַחֲזִיר ע"ש וּמְשַׁלְשְׁלִין הַפֵּירוֹת כְּהָא דב"מ ס"ה ע"ב וְכֵן אִיתָא בב"מ שָׁם גַּבֵּי כְּשֶׁמַּתְנֶה לִכְשֶׁיְּהִיוּ לִי דָּמִים תַּחֲזִירֶהָ לִי ע"ש: ט) וְלִכְאוֹרָה מְפוֹרָשׁ בסמ"ע סי' רכ"ז סק"ח לְהֵיפוּךְ שֶׁהָרֵי כָּתַב שָׁם דְּלָהָכִי גַּבֵּי אוֹנָאָה אֵין יָכוֹל לַחֲזוֹר רַק הַמִּתְאַנֶּה וְגַבֵּי עֲיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי יְכוֹלִים שְׁנֵיהֶם לַחֲזוֹר.

מְשׁוּם דְּכֵיוָן דְּגַלִּי דַּעְתּוֹ בָּמָה דְּעֲיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי שֶׁלֹּא מָכְרָה רַק בִּשְׁבִיל דּוֹחַק. נִתְבַּטֵּל הַמָּקוֹם תֵּיכֶף כְּשֶׁלֹּא נָתַן הַמָּעוֹת.

וְאַף שאח"כ נִתְרַצָּה הַמּוֹכֵר. מ"מ כֵּיוָן שֶׁנִּתְבַּטֵּל הַמָּקוֹם יָכוֹל הַלּוֹקֵחַ לַחֲזוֹר בּוֹ.

אֲבָל בְּאוֹנָאָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא גִּילָה הַמִּתְאַנֶּה דַּעְתּוֹ שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בּוֹ עֲדַיִן הַמָּקוֹם קַיָּים עכ"ד. הָרֵי מְפוֹרָשׁ שֶׁאַף שֶׁלֹּא חָזַר בּוֹ בְּפֵירוּשׁ.

מ"מ כֵּיוָן שֶׁבִּיטוּל הַמָּקוֹם הוּא מִצַּד אֻמְדָּנָא. שוב א"צ שֶׁיַּחֲזוֹר בּוֹ בְּפֵירוּשׁ רַק מִמֵּילָא בָּטֵיל.

אָכֵן בֶּאֱמֶת נלע"ד הָעִיקָּר כמ"ש דְּבָעֵי חֲזָרָה. רַק בְּעֲיֵיל וְנָפֵיק ס"ל להסמ"ע שֶׁזֶּה שֶׁיּוֹצֵא וְנִכְנָס לִתְבוּעַ הַכֶּסֶף זֶה בְּעַצְמוֹ הוּא כְּצוֹוֵחַ וְאוֹמֵר שֶׁרַק עַל אוֹפָן זֶה מָכַר שֶׁדַּהוּ שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ בִּזְמַנּוֹ.

ובלא"ה אֵינוֹ רוֹצֶה לְמָכְרוֹ כְּלָל: י) וּבְעִיקַּר קֻוּשְׁיַּית הסמ"ע נלע"ד דְּלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁיּוֹעִיל גִּילּוּי דַּעְתּוֹ אַחַר הַמַּעֲשֶׂה וְלָמָּה יוֹעִיל הָא דְּעֲיֵיל וְנָפֵיק לְבַטֵּל הַמָּקוֹם כֵּיוָן שֶׁמִּקּוֹדֶם לֹא גִּילָה דַּעְתּוֹ כְּלָל שֶׁמּוֹכֵר רַק בִּשְׁבִיל דּוֹחֲקוֹ לַכֶּסֶף.

וְהָא בְּהַהֶ דְּכְתֻבוֹת צ"ז בְּזַבִּין וְלָא אִצְטְרִיךְ לְזוּזֵי כָּתְבוּ התו' וְכָל הָרֹאשׁוֹנִים דְּאַיְירֵי שֶׁגִּילָה דַּעְתּוֹ בְּשָׁעַת מְכִירָה שֶׁמּוֹכֵר בִּשְׁבִיל דּוֹחֲקוֹ לַכֶּסֶף. ועו"ק לָמָּה עֲיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי מְבַטֵּל הַמָּקוֹם אַף בְּמִטַּלְטְלִין משא"כ גִּילּוּי דַּעְתּוֹ קוֹדֶם הַמֶּכֶר כַּנַ"ל.

לָזֶה נִרְאֶה דְּהִנֵּה כְּבָר נִתְקַשּׁוּ התו' וְכָל הָרֹאשׁוֹנִים לָמָּה מְהַנֵּי גִּילּוּי דַּעַת לְבַטֵּל הַמָּקוֹם אוֹ קִדּוּשִׁין. הָא בָּעֵינַן כָּל דִּינֵי תְּנַאי וְלָא עָדִיפָא מֵאֵלּוּ הִתְנָה בְּפֵירוּשׁ.

וְתֵרְצוּ דְּכֵיוָן דְּאִיכָּא אֻמְדָּנָא דְּמוּכָח שֶׁדַּעְתּוֹ דַּוְוקָא עַל אוֹפָן זֶה הָוֵי כְּאִלּוּ הִתְנָה בְּכָל דִּינֵי תְּנַאי. וְרַק אִם מַתְנֶה בְּדָבָר שֶׁאֵין אֻמְדָּן דַּעַת כ"כ שֶׁיַּחְפֹּץ שֶׁהַתְּנַאי יְבַטֵּל הַמַּעֲשֶׂה.

בָּזֶה צָרִיךְ דִּינֵי תְּנַאי כְּגוֹן תְּנַאי כָּפוּל וְכַדּוֹמֶה. וְיֵשׁ כַּמָּה רִאשׁוֹנִים שֶׁלִּשׁוֹנָם סָתוּם בָּזֶה וְכִמְעַט אֵין מוּבָן עֻצָּם הַחִלּוּק.

אֲבָל כַּוָּנָתָם כְּמוֹ שֶׁהִסְבַּרְנוּ בס"ד: יא) וְהִנֵּה כָּל מִי שֶׁמּוֹכֵר דָּבָר הוּא קוֹבֵעַ מְחִיר וּמְדַבֵּר עִם הַלּוֹקֵחַ שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ תֵּיכֶף אוֹ בְּיוֹם מֻגְבָּל. וּבָזֶה אָנוּ מְסֻוָּפָקִים אִם כַּוָּנָתוֹ דַּוְוָקָא שֶׁאִם לֹא יִתֵּן לוֹ לַיּוֹם הַמֻּגְבָּל אָז תֵּיכֶף יִתְבַּטֵּל הַמֶּכֶר.

אוֹ שֶׁאֵינוֹ בְּדַוְוָקָא רַק שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ לְהַגְבִּיל זְמַן פֵּרָעוֹן וּכְמוֹ כָּל חוֹב וּמַלְוֶה. וְהַבֵּירוּר לָזֶה הוּא אִי חָזְיַנַן דְּעָיֵיל וְנָפֵיק הֲרֵי זֶה מוֹכִיחַ שֶׁמֶּכֶר רַק בִּשְׁבִיל צָוְרְכּוֹ לַכֶּסֶף.

וּלְזֶה הָא גּוּפָא הָוֵי בֵּירוּר לְמַפְרֵעַ שֶׁעַל תְּנַאי זֶה מָכְרוֹ וְנִתְבַּטֵּל הַמֶּקַח כְּשֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן הַמְּחִיר. וְכֵינָן שֶׁאָנוּ דָּנִים בְּזֶה כְּאִלּוּ הִתְנָה בְּפֵירוּשׁ הֲרֵי כֵּינָן שֶׁעָבַר הַלּוֹקֵחַ עַל הַתְּנַאי וְלֹא נָתַן הַמְּחִיר בָּטֵל הַמֶּקַח.

וְלָזֶה גַּם הַלּוֹקֵחַ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. אַף בכ"ז יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה לְפִי שֶׁהַמְּנִיעָה הָיְתָה מִצִּידוֹ שֶׁלֹּא קִיֵּים הַתְּנַאי.

אֲבָל בְּאוֹנָאָה יוֹתֵר מִשְּׁתוּת אֵין זֶה מִצַּד גִּילּוּי דַּעַת וּתְנַאי רַק חָזַ"ל אָמְדוּ דַּעַת כָּל אָדָם שֶׁאֵינוֹ מִתְרַצֶּה עַל מֶקַח שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אוֹנָאָה יוֹתֵר מִשְּׁתוּת. וְלָזֶה יָכוֹל לְבַטֵּל הַמֶּקַח.

ובכ"ז יֵשׁ מִיעוּט בנ"א שֶׁאֵין מַקְפִּידִים ע"ז וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּנוֹשֵׁא וְנוֹתֵן בֶּאֱמוּנָה. וּבְמוֹכֵר מֵחֲמַת דְּחָקוֹ וּבְקוֹנֶה כְּלִי תַּשְׁמִישׁוֹ שֶׁל אָדָם לְחַד שִׁיטְתָּא וְכֵן בַּחֲלִיפִין וּמוֹכֵר בְּדָמִים אַכְסָרָה וְכַמְבוֹאָר בסי' רכ"ז.

וְלָזֶה כְּשֶׁנּוֹדְעָה לוֹ הָאוֹנָאָה וְאוֹמֵר שֶׁמִּתְרַצֶּה בְּמֶקָּחוֹ. הֲרֵי גִּילָה דַּעְתּוֹ שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט שֶׁאֵין מַקְפִּידִים עַל אוֹנָאָה וְשַׁפִּיר קָנָה מִתְּחִילָּה.

וּבָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לוֹמַר שֶׁבָּטְלָה דַּעְתּוֹ אֵצֶל כָּל אָדָם. כִּי בְּנוֹדַאי יֵשׁ מִיעוּט שֶׁמִּתְרַצִּים כמש"ל וְיָכוֹל לוֹמַר אֲנִי מִן הַמִּיעוּט.

וּכְעֵין שֶׁכָּתְבוּ התו' בב"ב דַּף צ"ב. וְהָכָא עֲדִיפָא טְפֵי מֵהָתָם דְּהָכָא יָכוֹל לוֹמַר כֵּן אַף לְהוֹצִיא לְפִי שֶׁזֶּה תָּלוּי בְּדַעְתּוֹ עַכְשָׁיו כְּשֶׁנּוֹדַע לוֹ וְלֹא בְּעֵת הַמֶּכֶר.

משא"כ שָׁם צ"ל שֶׁקָּנָה לִשְׁחִיטָה בְּשָׁעַת מַעֲשֶׂה. וע' מהרי"ט חח"מ סי' כ' מ"ש בְּהַסְבָּר הָא דְּעָיֵיל וְנָפֵיק וַאֲקַצֵּר: יב) וְהִנֵּה בִּכְתֻבּוֹת פ"ה ע"ב ובח"מ סי' רצ"ז קיי"ל שֶׁאִם נִמְצָא חֵפֶץ אֵצֶל יְתוֹמִים.

וַאֲבִיהֶם לֹא הָיָה אָמוּד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֵפֶץ כָּזֶה. וְאֶחָד טוֹעֵן שֶׁהוּא הִפְקִידוֹ וְנוֹתֵן סִימָנִים.

מוֹצִיאוֹ מִיַּד הַיְתוֹמִים. וְכָתְבוּ התו' בִּכְתֻבּוֹת שָׁם הַטַּעַם דְּכֵינָן דְּלָא אָמִיד הָוֵיָא מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא וְלָא טָעֲנִינַן לְיַתְמֵי.

אֲבָל אִם הוּא חַי וְטוֹעֵן דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אָמוּד שַׁפִּיר נֶאֱמָן. וְהִקְשָׁה הַשָּׁ"ךְ בסי' רצ"ז דְּהָא קיי"ל דְּטָעֲנִינַן לְיַתְמֵי נֶאֱנְסוּ אַף דְּלָא שְׁכִיחָא.

וְתֵירֵץ המהרי"ט בח"א סי' ע"ג וסי' קי"ב דְּהָא דְּלָא אָמִיד הָוֵי לָא שְׁכִיחַ כְּלָל וַעֲדִיפָא מִנֶּאֱנָסוּ. וכ"כ הקצה"ח סי' ק"ח סק"ה לְחַלֵּק בֵּין לָא שְׁכִיחַ וּבֵין לָא שְׁכִיחַ כְּלָל.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּהָא בְּמָמוֹן אֵין הוֹלְכִים אַחַר הָרוֹב וְאֵיךְ נוֹצִיא מֵהַיְתוֹמִים דְּהָא וּוַדַּאי אֵיכָא מִיעוּטָא דְּלָא אַמִּידִי וּמ"מ יֵשׁ לָהֶם וכמ"ש יֵשׁ מִתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רַב. וְכֵן יִקָּשֶׁה לְהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּלָא טָעֲנִינַן נָאֳנְסוּ לְיַתְמֵי.

אָכֵן כְּבָר הִסְבִּיר זֶה הַתַּוְמֵים בִּכְלָלֵי מִיגּוֹ ס"ק מ"ו דְּכֵינָן דְּלָא שְׁכִיחָא הָוֵי רַק מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא. וּבְזֶה אַף בְּמָמוֹן אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא ע"ש.

וע' תּוֹמִים סי' ק"ח סק"ב בָּזֶה. ולפ"ז יִקָּשֶׁה לָמָּה יְהֵא נֶאֱמָן כְּשֶׁהוּא חַי וְטוֹעֵן בָּרִי הֵיכָא דְּלָא אַמִּיד.

הָא בכה"ג הוֹלְכִים בְּמָמוֹן אַחַר הָרוֹב: יג) וְנִרְאֶה לְיַשֵּׁב זֶה ע"פ מ"ש התו' בב"ק כ"ז ע"א וב"ב צ"ב ע"א בְּשֵׁם ר"ת דְּאַף לְרַב דס"ל הוֹלְכִים בְּמָמוֹן אַחַר הָרוֹב. מ"מ אִם הַמֻּחְזָק טוֹעֵן בָּרִי שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ.

ולפ"ז י"ל דה"ה לִשְׁמוּאֵל הֵיכָא דְּהָוֵי מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא ג"כ מוֹעִיל אִם טוֹעֵן טַעֲנַת בָּרִי שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט. וְכֵן מִסְתַּבֵּר דְּהָא עכ"פ הַמִּיעוּט יֶשְׁנוֹ בָּעוֹלָם וּמַדּוּעַ לֹא יוּכַל לִטְעוֹן שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט.

וְהִנֵּה זֶה כַּמָּה שָׁנִים הִקְשֵׁיתִי עַל שִׁיטַת ר"ת הַנ"ל דא"כ מַה פָּרִיךְ הַשַּׁ"ס בב"ב צ"ב ע"ב עַל רַב מִמְּשָׁנָה דִּכְתֻבּוֹת ט"ו בְּאוֹמֶרֶת בְּתוּלָה נְשָׂאתַנִי שֶׁצְּרִיכָה עֵידֵי הִינּוּמָא וְהָא רֹוב נָשִׁים בְּתוּלוֹת נְשָׂאוֹת. וּלְשִׁיטַת ר"ת לק"מ דְּהָכָא שֶׁאוֹמֵר בָּרִי שֶׁהָיְתָה אַלְמָנָה הֲרֵי זֶה אוֹמֵר בָּרִי שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט.

וְאַף בְּנִתְאָרְמְלָה מ"מ שַׁפִּיר י"ל דְּאַיְירֵי שֶׁהַיְתוֹמִים טוֹעֲנִין בָּרִי שֶׁהָיְתָה אַלְמָנָה מִקֹּדֶם. אַחַ"כ מָצְאתִי בחי' רעק"א עַל מִשְׁנָיוֹת ברפ"ג דב"ק שֶׁהִקְשָׁה קֻוּשְׁיָא זוֹ ובשטמ"ק בב"ב צ"ב ע"ב נִרְאֶה שֶׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה וְכָתַב דְּכֵינָן דְּרֹוב נָשִׁים בְּתוּלוֹת נְשָׂאוֹת הָוֵי טַעֲנַת הַבַּעַל כְּשֶׁמָּא.

וְכַוָּנָתוֹ נִרְאֶה מִשּׁוּם שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁתָּלוּי בְּזוּלָתוֹ משא"כ בְּהַךְ דר"פ הַמַּנִּיחַ שֶׁטּוֹעֵן שַׁקִּים לוֹ בְּנַפְשׁוֹ שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט וְהוּא דָּחוּק. וְהָעִיקָּר נִרְאֶה לְחַלֵּק דְּשָׁם הָוֵי בָּרִי וְשָׁמָּא דְּהָא הַמּוֹכֵר לֹא יוּכַל לוֹמַר בָּרִי שֶׁכַּוָּנַת הַלּוֹקֵחַ הָיְתָה עַל כַּד וְלֹא עַל חָבִית.

וּלְזֶה יָכוֹל לוֹמַר הַלּוֹקֵחַ שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט. משא"כ בְּאַלְמָנָה אוֹ בְּתוּלָה שֶׁגַּם הַבַּעַל טוֹעֵן בָּרִי וכמש"ל.

וכ"כ התו' בִּבְכוֹרוֹת כ' ע"א ד"ה ור"י דְּרַב לָא אָזֵיל בָּתַר רֻבָּא רַק הֵיכָא שֶׁטּוֹעֵן בָּרִי שֶׁהוּא מִן הָרוֹב ע"ש. וכ"כ הרעק"א שָׁם ג"כ לְחַלֵּק בָּזֶה: יד) וּבֶאֱמֶת תָּמוּהַּ מַה מּוֹעִיל בָּרִי שֶׁל הַלּוֹקֵחַ שֶׁהוּא קוֹרֵא לְחָבִית כד.

דְּהָא מ"מ הַמּוֹכֵר אוֹמֵר שֶׁהוּא קוֹרֵא לְכַד כַּד וּלְחָבִית חָבִית. ומנ"ל דְּנֵיזַל בָּתַר דַּעַת הַמֻּחְזָק.

וּבִשְׁלָמָא גַּבֵּי רֻבָּא לְרַדָיָא כָּתַב השטמ"ק בב"ב צ"ב דְּאָזְלִינַן בָּתַר דַּעַת הַלּוֹקֵחַ מִשּׁוּם שֶׁזֶּה תָּלוּי רַק בְּדַעְתּוֹ וְחָפְצוּ. אֲבָל כַּד וְחָבִית תָּלוּי בִּלְשׁוֹן הַמּוֹכֵר וְלוֹקֵחַ וְכַוָּנָתָם.

וְאָפְשָׁר לוֹמַר דְּכֵינָן שֶׁשְּׁנֵיהֶם יָדְעוּ שֶׁיֵּשׁ חִילּוּפֵי לְשׁוֹנוֹת בָּזֶה. הו"ל לְפָרֵשׁ בְּפֵירוּשׁ כַּוָּנָתוֹ.

וע"כ צ"ל שכ"א מֵהֶם נִתְרַצָּה עַל דַּעַת חֲבֵירוֹ. אֲבָל עֲדַיִן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם נִשְׁמָע.

וְלָזֶה מִי שֶׁהוּא מֻחְזָק יָכוֹל לְהַכְרִיחַ אֶת הַשֵּׁנִי שֶׁיַּעֲשֶׂה כְּדַעְתּוֹ וּלְשׁוֹנוֹ. וּכְעֵין זֶה כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים באה"ע סי' ל"ז בְּדַעַת הַשְּׁאֵלְתּוֹת שֶׁאִם קִדֵּשׁ סְתָם אַחַת מִבְּנוֹתֶיהָ סָמַךְ ע"ד הָאֲבאֵיזֶה שֶׁיִּתֵּן לוֹ ע"ש ובאב"מ שָׁם בָּזֶה.

ובמק"א הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה. וּמִמֵּילָא מְיֻשָּׁב ג"כ קוּשְׁיָא הַנַּ"ל דְּהָכָא כְּשֶׁאוֹמֵר שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט שֶׁקּוֹרִים לְחָבִית כַּד אֵינוֹ מִתְנַגֵּד לְהָרוֹב כִּי הֲלֹא עכ"פ הַמִּיעוּט יֶשְׁנוֹ בָּעוֹלָם.

וְגַם י"ל שֶׁהַשֵּׁנִי אַף שֶׁהוּא מֵהָרוֹב מ"מ נִתְרַצָּה לִסְמוֹךְ עַל דַּעַת הַשֵּׁנִי וכמש"ל. משא"כ בְּהָא דְּאַלְמָנָה וּבְתוּלָה שֶׁהִיא טוֹעֶנֶת בָּרִי שֶׁהִיא מִן הָרוֹב וּמִתְנַגֶּדֶת לְטַעֲנָתוֹ שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט: ולפ"ז יִקָּשֶׁה דבנ"ד כְּשֶׁהוּא חַי וְטוּעוּ יוֹד אֵד הָאֲוִמְדָּנָא שֶׁהוּא כְּרוֹב.

לֹא נַאֲמִינוֹ דְּהָא שֶׁכְּנֶגְדּוֹ וְטוֹעֵן ג"כ בָּרִי וּמַכְחִישׁוֹ וְהָרוֹב מְסַיְּעַ לוֹ. אֲבָל בֶּאֱמֶת הַדָּבָר נָכוֹן דְּהָא בְּגוּף הַדָּבָר שֶׁהַנִּפְקָד טוֹעֵן שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט הַמִּתְרוֹשְׁשִׁים וְיֵשׁ לָהֶם הוֹן רַב.

בַּזֶּה אֵין הַמַּפְקִיד מַכְחִישׁוֹ כְּלָל בְּבָרִי דְּהָא אֵין אָדָם יוֹדֵעַ מַטְמוֹנִיּוֹת שֶׁל חֲבֵירוֹ. וְרַק שֶׁטּוֹעֵן שֶׁהַחֵפֶץ הַזֶּה הוּא שֶׁלּוֹ שֶׁנָּתַן לוֹ בְּפִקָּדוֹן וּבְזֶה אֵין לוֹ שׁוּם רוֹב שֶׁיִּסַּיְּעוּ.

כֵּיוָן שֶׁבְּעִנְיָן הָאֲוִמְדָּנָא יֵשׁ לָנוּ לְהַאֲמִין לָזֶה שֶׁטּוֹעֵן בָּרִי שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַף דְּלָא אַמִּידִי. שֶׁהֲרֵי אֵין מִי שֶׁיַּכְחִישׁ אוֹתוֹ בָּזֶה.

וּמִמֵּילָא שַׁפִּיר יָכוֹל לִטְעוֹן שֶׁהַחֵפֶץ הוּא שֶׁלּוֹ. אֲבָל בְּאוֹמֶרֶת בְּתוּלָה נְשָׁאתַנִי.

הֲרֵי הִיא טוֹעֶנֶת בָּרִי שֶׁהִיא מִן הָרוֹב שְׁנִשְׁאוֹת בְּתוּלוֹת. וז"ב לענ"ד: טו) [וּבְחִידּוּשַׁי לִיבָּמוֹת כָּתַבְתִּי לְיַשֵּׁב קוּשְׁיָא הַנַּ"ל בְּאוֹפֶן אַחֵר.

דְּהָא קיי"ל דְּכֹל מוּם מְבַטֵּל מִקָּח וְהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁאֵין אָדָם מִתְפַּיֵּס בְּמוּמִין. וְדָרֵךְ בנ"א לְהַקְפִּיד ע"ז.

וְלָזֶה בְּדָבָר שֶׁאֵין דָּרֵךְ רוֹב בנ"א לְהַקְפִּיד ע"ז לָא מִיקְרֵי מוּם. וְכֵן מָצִינוּ בפ' הַמַּדִּיר שֶׁיֵּשׁ מוּמִין בָּאִשָּׁה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל בִּשְׁבִילָם הַקִּדּוּשִׁין.

וְכֵן בִּנְדָרִים דְּלָא קָפְדִי אִינָשֵׁי אַף אִם הוּא אוֹמֵר שֶׁמַּקְפִּיד עֲלֵיהֶם אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ וְכִדְאִיתָא שָׁם דַּף ע"ב ע"ב. וְלָזֶה ס"ל לְרַב הָכָא דְּכֵיוָן דְּרֻבָּא זָבְנִי לְרַדְיָא מִמֵּילָא מַה שֶּׁהַשּׁוֹר נִגָּחָן וְאֵינוֹ רָאוּי לְכָךְ הָוֵי מוּם בְּמִקָּח כֵּיוָן דְּרֻבָּא דְּאִינָשֵׁי קָפְדִי ע"ז.

וְיָכוֹל הַלּוֹקֵחַ לְבַטֵּל הַמִּקָּח. אֲבָל בְּעָלְמָא בֶּאֱמֶת מוֹדֶה רַב שֶׁאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרוֹב.

וְרַק דְּמַעִיקָּרָא ס"ד דְּהַשַּׁ"ס דְּרַב אָזִיל בָּתַר רֻבָּא בְּמָמוֹן לָזֶה מַקְשֶׁה לוֹ הַשַּׁ"ס כָּל הָנֵי קוּשְׁיֵי. אֲבָל אַח"כ מַסִּיק תַּנָּאֵי הִיא וּמַיְיתֵי עֲלָהּ דר' יוֹסִי ס"ל בְּקוֹנָה זֶרַע פִּשְׁתָּן וְלֹא צָמְחוּ שְׁחַיָּיב לְשַׁלֵּם דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא שְׁנִקְנָה לִזְרִיעָה.

וְאָמְרוּ לוֹ ס"ל הָתָם שֶׁהוֹלְכִין אַחַר רֹב אֲנָשִׁים שֶׁקּוֹנִין לְמַאֲכָל וּשְׁאָר דְּבָרִים. ות"ק ס"ל שֶׁאֵין הוֹלְכִין כְּלָל אַחַר הָרוֹב.

וְצָרִיךְ לְהָבִין בְּמַה פְּלִיגִי ר"י וְאָמְרוּ לוֹ. אֲבָל לפמ"ש א"ש דִּפְלִיגִי מַה מִיקְרֵי מוּם אִם מַה שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְרֹב אֲנָשִׁים אוֹ מַה שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְדָבָר שֶׁדָּרֵךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּרוֹב מִין זֶה.

אוֹ י"ל דמ"ד דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֹוב אִינָשֵׁי. ס"ל דְּהוֹלְכִין אַחַר הָרֹוב בְּמָמוֹן בְּכָל רֵובֵי דְּעָלְמָא.

וְרַב דְּנָקֵט בְּמִילְּתֵיהּ הָא דְּנִמְצָא נַגְחָן. מְבוֹאָר דס"ל שֶׁהוּא מִצַּד דְּהָוֵי מוּם וְלֹא מִצַּד דְּאָזְלִ[בְּכָל מָקוֹם בָּתַר רֵובָא] וּמִמֵּילָא א"ש הָא דר"פ הַמַּנִּיחַ דְּנָהֲגִי תָּלוּי זֶה אֵיךְ נִקְרָא בִּלְשׁוֹן רֹוב בנ"א וּכְמוֹ דקיי"ל בִּנְדָרִים בכה"ג.

מ"מ שַׁפִּיר יָכוֹל לוֹמַר קִים לִי שֶׁאֲנִי מִן הַמִּיעוּט. וּכְמוֹ דקיי"ל בִּנְדָרִים דַּף כ' שֶׁיָּכוֹל לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו וְלוֹמַר שֶׁכָּךְ הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ ע"ש.

דְּלְהוֹצִיא לָא אָזְלִינַן בְּמָמוֹן בָּתַר רֹוב אַף לְרַב אַלִּיבָּא דְּמַסְקָנָא דְּסוֹגְיָא וְכַנַ"ל. וְרַק אִם אֵינוֹ טוֹעֵן דְּקִים לִי שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט.

מִמֵּילָא צָרִיךְ לְיַלֵּךְ בָּזֶה אַחַר הָרֹוב אַף אַלִּיבָּא דְּשִׁמוּאֵל. דְּכֵינָן שֶׁנִּקְרָא כֵּן בִּלְשׁוֹן רֹוב בנ"א הָוֵי כְּאִלּוּ נִתְבָּרֵר שֶׁכָּךְ כְּיִוְונוּ וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לִשְׁאָר רֵובֵי דְּעָלְמָא וְכַמּוּבָן: טז) ועפ"ז מְיֻשָּׁב מַה שֶּׁקָּשָׁה בב"ב צ"ב ע"א דְּמַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס לְרַב מִמַּתְנִיתִין דְּזָרַע פִּשְׁתָּן.

וְקָשֶׁה דְּלִישַׁנֵּי דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֹוב אֲנָשִׁים שֶׁקּוֹנִים לִשְׁאָר דְּבָרִים. וּכְבָר הִרְגִּישׁ בָּזֶה הָרַשְׁבָּ"ם שָׁם וְנִדְחַק בָּזֶה ע"ש.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דמ"מ יְקֻשֶׁה עַל רַב דְּהָא רַב ס"ל דְּהָוֵי מוּם בכה"ג בְּשׁוֹר. וא"כ ה"ה בְּזָרַע פִּשְׁתָּן.

וְזֶה מוּכָח מִדְּנָקֵיט רַב בְּדִינוֹ הָא דְּשׁוֹר נַגְחָן. ולפמ"ש הב"ח ס"ס רל"ב דְּגַם בְּשׁוֹר רֹוב אֲנָשִׁים קוֹנִים לַאֲכִילָה א"ש זֶה בִּפְשִׁיטוּת כַּמּוּבָן שֶׁהֲוָצְרְךְ לוֹמַר דְּתַנָּאֵי הִיא.

וְגַם דְּמַהָא דר"פ הַמַּנִּיחַ מוּכָח כֵּן וְכַנַ"ל. וּבְגוּף דִּבְרֵי הַבַּ"ח צ"ע טוּבָא דְּהָכָא שָׁאנֵי שֶׁקּוֹנִים אַחַר שְׁחִיטָתוֹ לַאֲכִילָה.

וע' חֻלִּין ד' פ"ג שֶׁהָיוּ מִשְׁתַּתְּפִין בְּעוֹדוֹ חַי לַאֲכִילָה. וע' בְּקֶונְטְרֵס הַסְּפֵיקוֹת בקצה"ח כְּלָל שִׁשִּׁי מ"ש בָּזֶה וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ.

וּבָזֶה א"ש ג"כ הָא דְּאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת ט"ז ע"א בתו' יְשֵׁינִים ובעה"מ שֶׁפֵּירְשׁוּ דְּהָא דְּמַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס שָׁם דְּנִיזַל בָּתַר רֹוב נָשִׁים בְּתוּלוֹת נִשָּׂאוֹת הוּא אַף לִשְׁמוּאֵל מִשּׁוּם דְּכֵינָן דְּחֶזְקַת הַגּוּף מְסַיַּיעַ לְרֻבָּא הָוֵי כְּמוֹ בָּרִי וְשָׁמָּא ע"ש.

וְהַקֻּשְׁיָה בַּמִּלְחָמוֹת דְּהָא בב"ב צ"ב ע"ב פָּרִיךְ מִינָּהּ רַק לְרַב וְלֹא לִשְׁמוּאֵל. אֲבָל לפמ"ש א"ש דבב"ב אָזְלִינַן אַלִּיבָּא דס"ד דְּרַב אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא בְּכָל מָקוֹם בְּמָמוֹן לָזֶה שַׁפִּיר פָּרִיךְ לְרַב.

אֲבָל הָכָא דְּחָזַק לוֹמַר דְּאָזְלִינַן אַלִּיבָּא דס"ד. לָזֶה פֵּירְשׁוּ דְּפָרִיךְ אַף אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל.

וְהַיְינוּ כמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם מִשּׁוּם דְּאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת שָׁם דִּשְׁמוּאֵל ס"ל כר"ג דְּחֶזְקַת הַגּוּף אַלִּימָא טוּבָא. אֲבָל בב"ב לָא אַיְירִי בָּזֶה וְאָזְלָא סֵוגְיָא אַף אֵינִימָא דְּאָתְיָא מַתְנִיתִין כר' יְהוֹשֻׁעַ וּבְפֶרֶט דְּרַב ס"ל כר' יְהוֹשֻׁעַ בְּקִדּוּשִׁין דַּף ע"ה: יז) ועפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב מ"ש הטוש"ע ח"מ סי' רל"ב בְּנִמְצָא נַגְחָן שֶׁאִם הַלּוֹקֵחַ מֻחְזָק בַּמָּעוֹת אַף אִי כַּהֲדָדֵי נִינְהוּ וְלִיכָּא רֻבָּא דְּזָבְנִי לְרַדְיָא.

ג"כ יָכוֹל לוֹמַר דִּלְרִדְיָא זָבִין. וְהִקְשָׁה הַפְּרִישָׁה דהו"ל לְמֵימַר רְבוּתָא טְפֵי דְּאַף אִי רֵוְבָא זָבְנִי לִשְׁחִיטָה ג"כ אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ דְּהָא אֵין הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב.

ומ"ש הַפְּרִישָׁה לְתָרֵץ כְּבָר הִקְשָׁה עָלָיו בִּנְתִיבוֹת שָׁם. אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּאִי רֵוְבָא זָבְנִי לִשְׁחִיטָה אֵין יָכוֹל לְבַטֵּל הַמֶּכֶר כְּלָל אַף אִם יֹאמַר שֶׁקָּנָה לְרִדְיָא.

דהו"ל לְפָרֵשׁ שֶׁקּוֹנָה לִרְדְיָא כֵּינָן דְּלָא הָוֵי מוּם בְּמִקָּח כְּלָל. וע' תוס' כְּתֻבּוֹת דַּף ע"ו ד"ה עַל שֶׁכָּתְבוּ ג"כ סְבָרָא זוֹ וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּדִבְרֵיהֶם ואכ"מ.

אָכֵן אִי כַּהֲדָדֵי נִינְהוּ שׁוּב יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּהָוֵי כְּמוּם כֵּינָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְרוֹב אֲנָשִׁים. וּלְזֶה אִי הָוֵי מֻחְזָק יָכוֹל לִטְעוֹן דהו"ל לַמּוֹכֵר לְאַסּוֹקֵי אַדַּעְתָּא שֶׁקּוֹנָה לִרְדְיָא וּלְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא נַגְחָן.

וּנְהִי דְּשָׁמוּאֵל לָא ס"ל הַאי סְבָרָא דְּמִיקְרֵי מוּם בכה"ג. מ"מ אֵין הַמּוֹכֵר יָכוֹל לְהוֹצִיא מִן הַלּוֹקֵחַ.

דְּכֵינָן שֶׁלֹּא הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא נַגְחָן יָכוֹל הַלּוֹקֵחַ לִטְעוֹן שע"ז סָמַךְ וְקָנָהוּ לִרְדְיָא ואכמ"ל בָּזֶה: יח) [ועפ"ז מְיֻשָּׁב קֻשְׁיַּית הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת ס"ז ע"ב שֶׁהִקְשׁוּ אַהָא דְּקָאָמַר שָׁם דר' יוֹסֵי ס"ל דְּחָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא דְּהָא ר"י ס"ל בב"ב צ"ג דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֵוְבָא דִּזְרִיעָה בְּקוֹנָה זֶרַע פִּשְׁתָּן.

ולפמ"ש א"ש דְּשָׁם אֵין הַטַּעַם מִצַּד רֹוב רַק מִצַּד דְּכֵינָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְרֹוב קוֹנִים הָוֵי כְּמוּם בְּמִקָּח. אֲבָל בְּעָלְמָא שַׁפִּיר חָיְישׁ לְמִיעוּטָא.

וְאֶפְשָׁר לָזֶה כִּיְוָונוּ הַתּוֹסָ' שָׁם במש"ש שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק. אַדְּ עֲדַיִן קָשֶׁה עָלָה מֵהָא דְּתָנַן בפ"ד דמע"ש וּבִיבָמוֹת קט"ו ע"ב דס"ל לר' יוֹסֵי שֶׁהַמּוֹצֵא חָבִית פֵּירוֹת וְכָתוּב עָלֶיהָ תְּרוּמָה.

מ"מ הָוֵי חֲזָקִין. ופירש"י שָׁם בִּיבָמוֹת מִשּׁוּם דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֵוְבָא וצ"ל הַטַּעַם כמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם ד"ה וּמִי חָיְישִׁינַן שֶׁרְגִילוּת לְפַנּוֹת הַכְּלִי.

וּלְזֶה הָוֵי כְּמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא דְּלָא חָיְישִׁינַן לָהּ וַאֲקַצֵּר]: יט) עכ"פ נִתְבָּאֵר דְּהָא דְּלָא אָמִיד הָוֵי כְּרֹוב חָשׁוּב נֶגֶד מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא. ועפ"ז מְבֹאָר הָא דקיי"ל בסי' ע"ה סי"ט וסי' צ' ס"א וסי' רצ"ח וסי' שפ"ח ס"א דְּמְחֻוָּיב שְׁבוּעָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לִישָׁבַע אוֹ נִגְזָל וְנִזְדַּק שֶׁנִּשְׁבָּע וְנוֹטֵל הַיְינוּ רַק אִי אָמִיד.

אֲבָל אִם טוֹעֵן דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אָמִיד אֵינוֹ נוֹטֵל. וְהִקְשָׁה הב"ח ס"ס רצ"ז הָא הָאִידָּנָא אֵין דָּנִין ע"פ אֹומֶד דַּעַת הַדַּיָּנִין כדקיי"ל בסי' ט"ו.

וְתֵירֵץ דְּהָא דְּנִגְזָל וְנִזְדַּק נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל הוּא רַק תַּקָּנַת חֲכָמִים. לָזֶה אָזְלִינַן בָּזֶה בָּתַר אֹומֶד.

וְקָשֶׁה טוּבָא דְּהָא בסי' ע"ה וְכֵן בסי' רצ"ח הָוֵי משואי"ל שֶׁנּוֹטֵל מִדְּאוֹרַיְיתָא. אֲבָל הַדָּבָר פָּשׁוּט דְּרַק לְהוֹצִיא וּכְהָא דס"ס רצ"ז אֵין דָּנִין ע"פ אֹומֶד דְּכֵינָן שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁקוֹל הֵיטֵב אִם הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא אוֹ לֹא.

אֵין אָנוּ מַעֲמִידִין עַל דַּעְתֵּינוּ. אָכֵן לְהַחֲזִיק וּבְכָל הָנָהוּ שֶׁהִזְכַּרְנוּ שַׁפִּיר דָּנִין גַּם בזה"ז.

וכ"כ הָרֹא"ש הוּבָא בַּשָּׁ"דּ סי' צ' שֶׁהַקּשָׁה אַהָא דְּאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי פ' הַכּוֹנֵס שֶׁאִם הִפְקִיד אָרִיס חֵפֶץ וּמֵת וְאֵינוֹ אֲמִיד לְחֵפֶץ כְּזֶה שַׁיָּיךְ לְיוֹרְשָׁיו וְלֹא לבעה"ב שֶׁלּוֹ. וְהַקּשָׁה דְּהָא בְּנִיזָק וְנִגְזָל קיי"ל שֶׁאֵין יָכוֹל לִטְעוֹן דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אֲמִיד.

וְתֵירֵץ דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁהוּא לְהוֹצִיא משא"כ הָכָא דְּהָוֵי לְהַחְזִיק כִּי הַנִּפְקָד הוּא מַחֲזִיק בְּחֶזְקַת הָאָרִיס וְיוֹרְשָׁיו. הֲרֵי הַסְּבָרָא כמ"ש.

וכ"כ המהרי"ט ח"א סי'קי"ב. ועב"ח ר"ס רצ"ח שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הַנַּ"ל ומש"ש ואכמ"ל בָּזֶה: כ) ולפ"ז נִרְאֶה דה"ה הֵיכָא שְׁגִילָה דַּעְתּוֹ מִקּוֹדֶם שֶׁמּוֹכֵר הַקַּרְקַע בִּשְׁבִיל אֵיזֶה טַעַם וְכֵן בְּקוֹנֶה יָפוֹת וְכַדּוֹמֶה.

נְהִי דְּנַדַּאי אִיכָּא אֻמְדָּנָא שֶׁרַק בִּשְׁבִיל זֶה הוּא מוֹכֵר. אוֹ קוֹנֶה דַּוְוקָא שֶׁיִּהוּ יָפוֹת.

מ"מ לָא הָוֵי הַךְ אֻמְדָּנָא כַּאֲנַן סָהֲדֵי שֶׁיִּהֶא בֵּירוּר גָּמוּר. דא"כ לֹא הָיָה צָרִיךְ גִּילּוּי דַּעְתּוֹ כְּלָל וכדקיי"ל בְּכָל אֻמְדָּנָא דְּמוֹכְחָא טוּבָא.

וְרַק דִּבְזֶה הָוֵי אֻמְדָּנָא כְּהָא דְּלָא אֲמִיד שֶׁהִזְכִּירוּ דְּהָוֵי כְּרוֹב חָשׁוּב. ומ"מ אִיכָּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא אֲשֶׁר אֵין גִּילּוּי דַּעְתָּם מְעַכֵּב אֶצְלָם.

וְאַף אִם יִשְׁתַּנֶּה הַדָּבָר אֵין דַּעְתָּם לְבַטֵּל הַמֶּכֶר. וְלָזֶה כְּשֶׁחוֹזֵר בּוֹ אַחַ"כ אָמְרִינַן שֶׁהוֹכִיחַ עַל תְּחִילָּתוֹ שֶׁדַּעְתּוֹ הָיָה שֶׁיִּהְיֶה גִּילּוּי דַּעְתּוֹ כִּתְנַאי גָּמוּר.

אֲבָל אִם אֵינוֹ חוֹזֵר בּוֹ. הֲרֵי הוּא כְּאוֹמֵר עַל עַצְמוֹ שֶׁהוּא מִן הַמִּיעוּט שֶׁמּוֹכְרִים בְּהֶחְלֵט וְאֵין מַקְפִּידִים עַל הַדָּבָר שֶׁגִּילּוּ דַּעְתָּם קוֹדֶם הַמֶּכֶר.

וְהוֹכִיחַ עַל תְּחִילָּתוֹ שֶׁהַמֶּכֶר קַיָּם. וְכֵן בְּקוֹנֶה יָפוֹת מְגַלֶּה דַּעְתּוֹ בָּזֶה שֶׁלֹּא הָיָה זֶה אֶצְלוֹ לְעִיכּוּבָא רַק הָיָה חוֹשֵׁב שֶׁאִם יַשִּׂיג יָפוֹת יְהִי יוֹתֵר טוֹב: כא) וע"פ סְבָרָתֵינוּ לְחַלֵּק בֵּין אֻמְדָּנָא לְאֻמְדָּנָא יֵשׁ לְיַיּשֵׁב מ"ש הָרָ"ן בפ"ג דְּקִדּוּשִׁין שֶׁאִם שִׁיְּדַךְ אֶת הַגְּדוֹלָה וְאַחַ"כ אָמַר סְתָם בִּתְּךָ מְקֻדֶּשֶׁת לִי שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת וְהַקּשָׁה דְּהָא בַּתּוֹסָפְתָּא אִיתָא שֶׁאִם הָיוּ עֲסוּקִין בִּגְדוֹלָה לַגָּדוֹל וּקְטַנָּה לַקָּטָן אָמְרִינַן דְּמִסְתָּמָא כֵּן קִיְּדְשׁוּ ג"כ.

וְתֵירֵץ דְּהָתָם אַיְירִי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁקִּיְּדְשׁוּ יָדְעוּ לְאֵיזֶה קִיְּדְשׁוּ רַק אַחַ"כ שָׁכְחוּ. אֲבָל הָכָא אַיְירִי בְּקִיְּדֵשׁ סְתָם.

וְהַקּשָׁה לִי חָכָם אֶחָד דְּכֵינָן דְּמוֹעִיל הָאֻמְדָּנָא שֶׁקִּיְּדֵשׁ אוֹתָהּ שֶׁעָסַק בָּהּ לְבָרֵר אֵיךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה. מכ"ש שֶׁיּוֹעִיל לְבָרֵר אֵיךְ הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ בִּשְׁעַת קִדּוּשִׁין אִם קִיְּדֵשׁ סְתָם.

דְּמָצִינוּ בְּכַמָּה דִּוכְתֵי דְּאָמְרִינַן אֻמְדָּנָא לְעִנְיַן דְּדָבָרִים שֶׁבַּלֵּב יִהְיוּ דְּבָרִים. ולפמש"ל א"ש דְּאֻמְדָּנָא זוֹ הָוְיָא רַק כְּרוֹב חָשׁוּב וְלֹא כַּאֲנַן סָהֲדֵי.

וְלָזֶה בְּאִם יָדְעוּ בְּעֵת הַקִּידּוּשִׁין אֶת מִי קִדְּשׁוּ. שַׁפִּיר אֻמְדָּנָא כָּזוֹ הָוְיָא בֵּירוּר דְּתָלֵינַן שֶׁהֵם מִן הָרוֹב.

אֲבָל כְּשֶׁקִּיְּדְשׁוּ סְתָם. אֵין מוֹעִיל אֻמְדָּנָא כָּזוֹ לְבָרֵר הַכַּוָּנָה.

דְּלַעֲשׂוֹת דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב כִּדְבָרִים צָרִיךְ אֻמְדָּנָא דְּמוֹכְחָא טוּבָא שֶׁיִּהֶא כַּאֲנַן סָהֲדֵי וכמש"ל: כב) וְכֵן מוּכָח מֵהָא דְּאִיתָא בִּמְנָחוֹת ק"ח ע"ב הָאוֹמֵר אֶחָד מִשְּׁנֵי הֶקְדֵּשׁ הַגָּדוֹל הֶקְדֵּשׁ שְׁלֹשָׁה הַבֵּינוֹנִי קָדוֹשׁ.

פֵּירַשְׁתִּי וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי הַגָּדוֹל הֶקְדֵּשׁ. וּמַסְקִינַן בַּשַּׁ"ס שָׁם דְּבִשְׁלֹשָׁה הָוֵי הַגָּדוֹל וְאַף הַבֵּינוֹנִי הֶקְדֵּשׁ דְּהָוֵי סָפֵק שָׁמָּא כֵּיוָן לְבֵינוֹנִי דְּהָוֵי גָּדוֹל לְגַבֵּי קָטָן ע"ש בְּרַשַׁ"י.

וּמַשְׁמַע דְּבְפֵירַשְׁתִּי וא"י מַה פֵּירַשְׁתִּי אַף בִּשְׁלֹשָׁה הָוֵי רַק הַגָּדוֹל הֶקְדֵּשׁ. וכ"כ הרע"ב בַּמִּשְׁנָה שָׁם לְהֶדְיָא דְּהֵיכָא דְּפֵירֵשׁ אָמְרִינַן שֶׁנִּדַּאי פֵּירֵשׁ הַגָּדוֹל.

וכ"נ לְהֶדְיָא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם פט"ז מה' מעה"ק ה"ט יעו"ש [וּלְשׁוֹנוֹ שָׁם קָשֶׁה שֶׁכָּתַב שֶׁמַּקְדִּישׁ הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן וְאַחַ"כ יֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ. וצ"ב דְּלָמָּה יַקְדִּישֶׁנּוּ הֲרֵי כְּבָר הִקְדִּישׁוֹ כֵּיוָן דְּנָקְטִינַן שֶׁהִקְדִּישׁ הַגָּדוֹל.

וְגַם מַה שַּׁיָּיךְ שאח"כ יָצָא י"ח וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב ואכ"מ] וְקָשֶׁה טוּבָא דְּכֵיוָן דְּבְפֵירֵשׁ אָמְרִינַן שֶׁפֵּירֵשׁ הַגָּדוֹל שֶׁבִּשְׁלֹשָׁה. מכ"ש דְּנִימָא הָכִי בְּהַקְדִּישׁ סְתָם.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּנַדַּאי יֵשׁ שֶׁמַּקְדִּישִׁים הַבֵּינוֹנִי. וְרַק רֹוב בנ"א אֵומְדָנָא הוּא שֶׁמַּקְדִּישִׁים הַגָּדוֹל.

וְלָזֶה בְּשֶׁפֵּירֵשׁ אָמְרִינַן שֶׁהוּא מִן הָרוֹב. אֲבָל בְּהַקְדִּישׁ סְתָם דְּהָוֵי דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב.

בָּעֵינַן אֵומְדָנָא גְּדוֹלָה שֶׁתְּהֵא כַּאֲנַן סָהֲדֵי וכמש"ל: כג) וּבְאֵמֶת בְּהָא דְּעָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי ע"כ צ"ל ג"כ שֶׁהוּא מִצַּד הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ וכמש"ל שֶׁמִּזֶּה שֶׁתּוֹבֵעַ כַּמָּה פְּעָמִים מוּכָח שֶׁתַּשְׁלוּם הַמְחִיר הָיָה אָצְלוֹ כִּתְנַאי לְעִיכּוּבָא.

וא"כ ה"ה בְּגִילּוּי דַּעַת נַיְמָא שֶׁהַחֲזָרָה מוֹכִיחַ עַל תְּחִלָּתוֹ וכמש"ל. וּכְעֵין זֶה קיי"ל בִּנְדָרִים כ"ג לְעִנְיַן נִדְרֵי זֵרוּזִין שֶׁאֵומְדָנָא דְּמוּכָח הוּא שֶׁאֵינוֹ נוֹדֵר רַק לְזָרֵז.

ומ"מ בְּמַעֲמִיד דְּבָרָיו וְאוֹמֵר שֶׁנָּדַר בְּהֶחְלֵט וַדַּאי שֶׁאָסוּר וכמ"ש בָּךְ"ן. וְכֵן קיי"ל בְּגִיטִּין דַּף ס"ו וּבִנְדָרִים דַּף מ"ח דְּאָמְרִינַן הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ ע"ש.

וְאַף דְּבִנְדָרִים שָׁם אֵיירֵי שֶׁסּוֹף לְשׁוֹנוֹ מוֹכִיחַ עַל תְּחִלָּתוֹ וְהַכֹּל קוֹדֶם הַמַּעֲשֶׂה. מ"מ מַסִּיק שָׁם דְּסַגִּי אִם סְעֻנָּתוֹ מוֹכַחַת עָלָיו.

וכ"פ הָרַמְבַּ"ם ובטוש"ע סי' רכ"א ס"ט ע"ש. וּלְעִנְיַן שָׁתַק וּלְבַסּוֹף צָוַח יֵשׁ מַחֲלוֹקֶת בֵּין הַפּוֹסְקִים.

וע' טוש"ע בח"מ סי' רמ"ה וש"פ שָׁם. וּכְבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים חִילּוּקִים בָּזֶה וע' יו"ד סי' ד' לְעִנְיַן שְׁחִיטָה לָעַפּוּ"ם אִי אָמְרִינַן הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ.

וּקְצָת פּוֹסְקִים כָּתְבוּ שָׁם דְּהָוֵי סְפֵיקָא דְּדִינָא מִדְּאָמְרִינַן בְּחֻלִּין ל"ט ע"ב שֶׁאִם שָׁחַט סְתָם וְחָשַׁב בִּזְרִיקָה לַעַ"ז זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּקֵיסָרִי וְלֹא אָמְרוּ בָּהּ אִיסּוּר וְלֹא הָיְתָה מְשׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּרַשְׁבָּ"ג דס"ל הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ.

וְזֶה קָשֶׁה בֶּאֱמֶת עַל הַפּוֹסְקִים דס"ל בָּזֶה דְּלָא כְּרַשְׁבָּ"ג. והנלע"ד בָּזֶה דְּבֶאֱמֶת קָשֶׁה לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס דְּנָקְטִ מְשׁוּם כְּבוֹדוֹ.

דהול"ל בִּפְשׁוּטוֹ שֶׁהָיָה לָהֶם סָפֵק הֲלָכָה כְּמִי. וְכֵן כִּדְקָאָמַר שָׁם רַב חִסְדָּא דְּקָאֵי אַפְּלוּגְתָּא דר"א וְרַבָּנָן.

ג"כ קָשֶׁה כַּנַ"ל. וְגַם דְּשָׁם וַדַּאי שֶׁאֵין הֲלָכָה כר"א דְּשַׁמּוּתִי הוּא.

וְאַף דְּאִיתָא בְּחֻלִּין קט"ז ע"ב דר"י ס"ל כר"א. מ"מ אֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ.

וע"ק לָמָּה חָשְׁשׁוּ דַּוְוקָא בַּהֲלָכוֹת אֵלּוּ לִכְבוֹד הַתְּנָאִים הַחוֹלְקִים עַל חֲכָמִים וְלֹא בְּכָל מָקוֹם. ובבע"ה אוֹת זִיכּוּי כָּתַב בֶּאֱמֶת בְּשֵׁם רַב שַׁר שָׁלוֹם גְּאוֹן שֶׁהֶחְמִירוּ לִכְבוֹדוֹ שֶׁל רַשְׁבָּ"ג רַק מִשּׁוּם חוּמְרָא בְּעָלְמָא אֲבָל בֶּאֱמֶת הֲלָכָה כְּרַבָּנָן.

וּלְפָלֵא שֶׁהַפּוֹסְקִים לֹא הֵבִיאוּ דַּעְתּוֹ. ועכ"פ קָשֶׁה לָמָּה הֶחְמִירוּ אָז בְּהִלְכוֹת הַלֵּלוּ: כד) וְלָזֶה נלע"ד שֶׁלָּזֶה קָאָמַר הַשַּׁ"ס שֶׁהָיָה מַעֲשֶׂה בְּקַסְרִי.

לְפִי שר"א הָיָה מְקוֹמוֹ בְּקַסְרִי כִּדְאִיתָא בְּסֵוכָּה כ"ו ע"ב שר"א שָׁבַת בְּקַסְרִי וְכֵן אִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין ס"ח ע"א שר"א מֵת בְּקַסְרִי. וְאַף שֶׁעִיקַּר מְקוֹמוֹ הָיָה בְּלוֹד כִּדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין ל"ב ע"ב.

מ"מ הָיָה נִמְצָא גַּם בְּקַסְרִי. וְכֵן רַשְׁבָּ"ג הָיָה מָצוּי בְּקַסְרִי כִּדְאִיתָא בְּסֵוכָּה כ"ו ע"א שֶׁרַשְׁבָּ"ג חָשׁ בְּעֵינָיו בְּקַסְרִי וְהָיָה שָׁם בְּחַג הַסֻּכּוֹת.

וְאַף שֶׁמְּקוֹמוֹ הַקָּבוּעַ וַדַּאי לֹא הָיָה בְּקַסְרִי שֶׁהֲרֵי הָיָה נָשִׂיא וּמְקוֹם הַחֲכָמִים הָיָה בְּיַבְנֶה. וּבְרֹאשׁ"י ר"ה ל"א ע"ב מְבֹאָר לְפִי הַגָּהַת הב"ח שָׁם שְׁבִימֵי רַשְׁבָּ"ג הָיוּ בַּאֲוֹשָׁא.

וּבֶאֱמֶת הָיוּ תְּרֵי רַשְׁבָּ"ג ואכמ"ל בָּזֶה. וּבִירוּשַׁלְמִי פ"ג דְּדַמַּאי אִיתָא וְהוּבָא בתו' חֻלִּין דַּף ו' ע"ב שר"י שָׁלַח אִתְרוֹג לָרַשְׁבָּ"ג וא"ל שֶׁמְּקַסְרִי הוּא מַשְׁמַע שֶׁהוּא לֹא הָיָה בְּקַסְרִי.

מ"מ מוּכָח מֵהָא דְּסֵוכָּה הַנַּ"ל שֶׁהָיָה מָצוּי שָׁם. וְלָזֶה חָשׁוּ שָׁם אִי לִדר"א אִי לְדִרַשְׁבָּ"ג מִשּׁוּם דְּאַתְרִיְיהוּ הָוֵי וְחָשׁוּ שָׁם לִכְבוֹדָן שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת נֶגֶד דַּעְתָּם.

וְכִדְמָצִינוּ בַּשַּׁ"ס בְּכַמָּה דֻּכְתֵי שֶׁבִּמְקוֹמוֹ חָשְׁשׁוּ וְנָהֲגוּ כְּדִבְרֵי אֶחָד אַף דְּלָא קיי"ל לְדִינָא כְּמוֹתוֹ. וְהַיְינוּ כְּדַעַת הבעה"ע בְּשֵׁם רַב ש"ש גְּאוֹן שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

וכ"נ דַּעַת הָרִי"ף שֶׁלֹּא הִזְכִּיר כְּלָל הָא דְּהֶחְמִירוּ בְּקַסְרִי. והרי"ו והיש"ש כָּתְבוּ בְּטַעְמוֹ דס"ל דְּלַהֲלָכָה קיי"ל כְּרַבָּנָן.

רַק מ"מ אָסוּר בַּאֲכִילָה מִשּׁוּם שֶׁחוֹשְׁשִׁין לְהַחְמִיר לִכְבוֹדוֹ שֶׁל רַשְׁבָּ"ג. וַעֲדַיִין קָשֶׁה דמ"מ הו"ל לְהָבִיא זֶה כְּדֵי שֶׁנֵּדַע שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה.

אֲבָל לפמ"ש א"ש בס"ד שֶׁרַק בְּקַסְרִי חָשְׁשׁוּ לָזֶה וְלֹא בְּעָלְמָא. וְאַף שֶׁלֹּא שְׁעָרוֹ זֶה הַפּוֹסְקִים.

בכ"ז נלע"ד שֶׁהוּא בע"ה פֵּירוּשׁ אֲמִיתִּי בַּשַּׁ"ס בָּזֶה. וע' יְרוּשַׁלְמִי פ"ו דְּגִיטִּין ה"ו שֶׁמְּפֹרָשׁ שָׁם שֶׁלַּהֲלָכָה לֹא חָשְׁשׁוּ לִדְרַשְׁבָּ"ג וְהֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה וּבְבֵיאוּר הַיְרוּשַׁלְמִי ואכ"מ: כה) וְהִנֵּה בַּגּוּף דִּין אִי אָמְרִינַן הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ יֵשׁ לִי אֲרִיכוּת בס"ד בְּמָקוֹם אַחֵר ואכ"מ.

אֲבָל עכ"פ נִמְצָאִים מְקוֹמוֹת דְּאָמְרִינַן הָכִי וּכְמוֹ בְּהַהִ דְּגִיטִּין ס"ו וּנְדָרִים דַּף מ"ח ע"א וּזְבָחִים דַּף ב' ע"ב. וּבְחִי' רַמְבַּ"ן וְרַשְׁבָּ"א חֻלִּין ל"ט חִילְקוּ בֵּין הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה כְּנֶגֶד אוֹ לֹא.

וּלְזֶה בנ"ד כ"ע מוֹדוֹ דְּאָמְרִינַן שֶׁחֲזָרָתוֹ מוֹכִיחַ שֶׁמַּה שֶׁגִּילָּה דַּעְתּוֹ הָיָה כְּעֵין תְּנַאי לְעִיכּוּבָא בְּגוּף הַדָּבָר. וּכְמוֹ דְּאָמְרִינַן הָכָא בְּעָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי וכמש"ל.

וְזֶה בְּוַדַּאי אֵין לוֹמַר דִּבְהָא דְּעָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי אַיְירֵי רַשְׁבָּ"ג בב"מ ע"ז ע"ב. וְרַשְׁבָּ"ג לְטַעְמוֹ דס"ל בְּחֻלִּין ל"ט וּבְכַמָּה דֻּכְתֵי הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִילָּתוֹ.

דְּהָא כָּל הַפּוֹסְקִים פָּסְקוּ הַךְ דִּינָא דְּעָיֵיל וְנָפֵיק בְּלִי שׁוּם חוֹלֵק. וּבְהַךְ דְּרַשְׁבָּ"ג נֶחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים בַּיּוֹ"ד סִי' ד' ובח"מ סִי' רמ"ה.

וע"כ צ"ל דְּבָזֶה כ"ע מוֹדוֹ דְּאָמְרִינַן הָכִי מִפְּנֵי שֶׁמְּצָרְפִין הָאַוְמָדָנָא לָזֶה שע"ד כֵּן מָכַר הַחֵפֶץ וכמש"ל: וְנִרְאֶה שֶׁלָּזֶה פָּסְקוּ ג"כ כָּרַשְׁבָּ"ג בְּהָא דְּגִיטִּין ס"ו בְּאוֹמֵר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי וְנָפַל מִן הַגָּג וָמֵת.

דְּכֵיוָן שֶׁגִּילָּהדַּעְתּוֹ וְאָמַר כִּתְבוּ שׁוּב יֵשׁ לָנוּ לְצָרֵף אַוְמָדַן דַּעְתֵּינוּ. וּכְמוֹ דְּמְהַנֵּי כָּתְבוּ בְּמִפָּרֵשׁ בַּיָּם וְיוֹצֵא בְּשִׁיירָא שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם אַוְמָדָנָא כִּדְאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת נ"ה ע"א.

משא"כ בְּהַךְ דְּחֻלִּין ל"ט שֶׁשָּׁחַט סְתָם וְאַחַ"כ חָשַׁב וְלֹא גִּילָּה דַּעְתּוֹ כְּלָל בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה. לָזֶה לָא אָמְרִינַן הוֹכִיחַ סוֹפוֹ.

וְכֵן מַדְּהָה הַשַּׁ"ס בְּחֻלִּין ל"ט שָׁאנֵי הָתָם דְּקָאָמַר כִּתְבוּ. וְכַסְּבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה שֶׁלַּעֲשׂוֹת דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב שְׁיִהְיוּ דְּבָרִים בְּלִי שׁוּם גִּילּוּי דַּעַת.

צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה אַוְמָדָנָא חֲזָקָה כְּמוֹ אֲנַן סָהֲדֵי. וּסְבָרָא דְּהוֹכִיחַ סוֹפוֹ אֵינָהּ רַק כְּרוֹב חָשׁוּב וְכַנַ"ל.

וְלָזֶה צָרִיךְ גִּילּוּי דַּעַת. וְלָזֶה נֶחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים בח"מ סִי' רמ"ה בְּשָׁתַק וּלְבַסּוֹף צִוָּה.

כִּי שָׁם ג"כ לֹא גִּילָּה דַּעְתּוֹ כְּלָל בְּעֵת שֶׁזִּיכָּה לוֹ. לָזֶה פָּסְקוּ הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ שָׁם כְּרַבָּנָן דְּרַשְׁבָּ"ג.

וּמַה שֶּׁהֻקְשָׁה הַשַּׁ"ס בְּחֻלִּין ל"ט וב"ב קל"ח לִסְבָרָא דְּכֵיוָן דְּלָא אָתָא לְיָדֵי אַמַּאי אַצִּוָּחַ הַיְינוּ דְּלָא נַיְמָא דְּהָוֵי אַוְמָדָנָא שֶׁנִּתְרַצָּה מִצַּד שֶׁשָּׁתַק בְּעֵת שֶׁזִּיכָּה. וְכֵן פֵּירֵשׁ הַשַּׁ"ס שָׁם בֶּאֱמֶת טַעְמָא דְּרַבָּנָן מִדִּשְׁתֵּיק קָנָנָהוּ.

דס"ל דְּהָוֵי אַוְמָדָנָא גְּדוֹלָה שֶׁאֵין אָדָם עָשׂוּי לִשְׁתּוֹק בְּשָׁעָה שֶׁעוֹשִׂים עֲבוּרוֹ דָּבָר שֶׁלֹּא כִּרְצוֹנוֹ. וְכֵן בִּזְבָחִים דַּף ב' קָאָמְרִינַן לכ"ע הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִילָּתוֹ מִשּׁוּם שֶׁשָּׁחָטוֹ בָּעַזָּרָה הָוֵי כְּמַגָּלָה דַּעְתּוֹ שֶׁשּׁוֹחֲטוֹ לְשֵׁם קָרְבָּן וְלָזֶה כָּתְבוּ התו' שָׁם דְּאַיְירֵי אַף בִּשְׁנֵי עֲבוֹדוֹת ע"ש.

וּמְיֻשָּׁב בָּזֶה קֻושְׁיַית הישׁ"ש פ"ב דְּחֻלִּין סִי' כ' עַל הַטּוּר שֶׁפּוֹסֵק בַּיּוֹ"ד סִי' ד' דְּהָוֵי סָפֵק ובח"מ סִי' רמ"ה מַיְיתֵי דַּעַת הָרֹא"שׁ דַּהֲלָכָה כְּרַבָּנָן וְהוּבָא בט"ז י"ד סִי' ד'. דְּהָתָם הַטַּעַם מִדִּשְׁתֵּיק קָנָנָהוּ.

וע' שטמ"ק ב"ב קל"ח בְּשֵׁם הָרָ"ן בָּזֶה וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר. וע' בתב"ש סִי' ד' שֶׁכָּתַב דְּהוֹכִיחַ סוֹפוֹ ע"ת אָמְרִינַן אַף לְאַחַר כְּדֵי דִּיבּוּר.

דתכ"ד בלא"ה אָמְרִינַן תכ"ד כְּדִיבּוּר. ובמק"א הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה בע"ה.

וע' חִיבּוּרִי ח"א סִי' פ"ד אוֹת ט' ואכמ"ל בָּזֶה: כו) נָשׁוּב לְעִנְיָנֵינוּ לפמש"ל דְּאַף הֵיכָא דְּהַגִּילּוּי דַּעַת מְהַנֵּי לְבַטֵּל הַמִּקָּח. הַיְינוּ רַק כְּשֶׁחוֹזֵר בּוֹ אַחַ"כ.

וּבַאֲרנוּ שֶׁיֵּשׁ לָזֶה יְסוֹד מֵהַהּ דְּגִיטִין ס"ו דְּהוֹכִיחַ סוֹפוֹ ע"ת וְאָמְרינַן בְּחֻלִּין ל"ט מִשּׁוּם דְּגִילָּה דַּעְתּוֹ וְאָמַר כָּתְבוּ. א"כ בנ"ד כָּל זְמַן שֶׁלֹּא חָזַר בּוֹ מִמְּכִירָתוֹ לְנָכְרִי הַמָּקָח בְּמָקוֹמוֹ עוֹמֵד.

וּבְפָרָט דבנ"ד הָוֵי מְטַלְטְלִין דס"ל לְכַמָּה פּוֹסְקִים שֶׁאֵין מְבַטְּלִים מִקָּחָם בִּשְׁבִיל גִּילּוּי דַּעַת. וְאַף לְהַסּוֹבְרִים דְּהָוֵי סָפֵק.

מ"מ וַדַּאי שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזוֹר בּוֹ בְּפֵירוּשׁ וְאָז נִימָא שֶׁחֲזָרָתוֹ חֲזָרָה מִצַּד שֶׁהוּא מֻוחְזָק בּוֹ. כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לִזְכּוֹת בּוֹ כְּלָל.

וּלְבַד זֶה הָא כְּבָר כָּתַבְנוּ שֶׁהָאוֹמְדָנָא בנ"ד אֵינָהּ בְּרוּרָה כ"כ. דְּבֶאֱמֶת כֵּיוָן שֶׁחָפְצוֹ לְהַפְקִיעַ מִמֶּנָּה אִיסּוּר בְּכוֹרָה.

וַדַּאי נִיחָא לוֹ לְמָכְרָהּ עכ"פ וכמש"ל. וְלָזֶה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא חָזַר בּוֹ בְּפֵירוּשׁ בְּוַדַּאי אֵין לְבַטֵּל מְכִירָה רִאשׁוֹנָה.

וע"ל סי' פ"ו עוֹד בָּזֶה: סִימָן פו כז) אָכֵן בנ"ד שֶׁמָּכַר אַחַ"כ לְנָכְרִי אַחֵר. א"כ גִּילָה דַּעְתּוֹ שֶׁחָזַר בּוֹ מִמְּכִירָה רִאשׁוֹנָה.

וְאֵין לְךָ חֲזָרָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ. וּכְעֵין זֶה אָמְרינַן בִּיבָמוֹת ק"ח ע"א שֶׁאִם עָמְדָה וְנִתְקַדְּשָׁה אֵין לְךָ מֵיאוּן גָּדוֹל מִזֶּה וּכְעֵין זֶה אִיתָא בְּכַמָּה דּוּכְתֵי שֶׁזֶּה הָוֵי כַּחֲזָרָה.

וְכֵיוָן שֶׁחָזַר בּוֹ מִקִּנְיָן רִאשׁוֹן. וּמָכַר הַשֵּׁנִי לֹא נַעֲשָׂה כַּדִּין מִמֵּילָא הו"ל בְּכוֹר.

אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּיוֹתֵר נִרְאֶה שֶׁזֶּה שֶׁמָּכַר לְאַחֵר לֹא הָיָה מִצַּד חֲזָרָה. רַק מִצַּד שֶׁחָשַׁב שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּמְשַׁךְ כ"כ זְמַן אָרוֹךְ עַד שֶׁנִּתְעַבְּרָה בָּטֵל הַמֶּכֶר הָרִאשׁוֹן.

וּכְבָר אִירַע לִי כָּאֵלֶּה וְנִתְבָּרֵר לִי שֶׁכֵּן סוֹבְרִים אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים אֲשֶׁר בְּהֶמְשֵׁךְ זְמַן גָּדוֹל אַחַר הַמְּכִירָה חוֹשְׁבִים שֶׁכְּבָר בָּטְלָה הַמְּכִירָה. אֲבָל אִם הָיָה יוֹדֵעַ שע"פ דִּין הַמְּכִירָה בְּתָקְפָּה.

וַדַּאי לֹא הָיָה חוֹזֵר בּוֹ. וְלֹא הָיָה מוֹכְרָהּ לְאַחֵר.

וּכְעֵין זֶה כָּתַב הָרָן"ן רפ"ג דְּקִדּוּשִׁין הֵיכָא שֶׁקִּדְּשָׁהּ אֶחָד לְאַחַר שְׁלֹשִׁים וְאַחַ"כ נִתְקַדְּשָׁה לְאַחֵר י"ל דְּלָא הָוֵי חֲזָרָה גְּמוּרָה. וְאִם מֵת הַשֵּׁנִי חָלוּ קִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא הָיָה דַּעְתָּהּ לְבַטֵּל קִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן לְגַמְרֵי רַק בְּאוֹפֶן אִם יִתְקַיְּמוּ קִדּוּשֵׁי הַשֵּׁנִי ע"ש.

וְאַף הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיאוּ הָרָן"ן שָׁם דס"ל דְּהָוֵי חֲזָרָה גְּמוּרָה. הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּלָא מִסְתַּבֵּר שֶׁחֲזָרָה בָּהּ לַחֲצָאִין.

אֲבָל הֵיכָא שֶׁלֹּא חָזְרָה בָּהּ רַק שֶׁחִשְּׁבָה שֶׁקִּדּוּשִׁין רִאשׁוֹנִים אֵינָם כְּלוּם. בָּזֶה וַדַּאי לָא הָוֵי חֲזָרָה כְּלָל וְקִדּוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים קַיָּמִים.

וה"ה בנ"ד מֶכֶר הָרִאשׁוֹן קַיָּם. וּנְהִי דְּוַדַּאי אִם הָיָה עוֹשֶׂה מֶכֶר הַשֵּׁנִי כַּדִּין.

הָיָה מֶכֶר שֵׁנִי קַיָּם כִּי הַשֵּׁנִי הָיָה יָכוֹל לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִינוֹ בָּזֶה. ובכה"ג דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב לָא הָוֵי דְּבָרִים לְבַטֵּל מַעֲשֶׂה גָּמוּר.

אֲבָל בנ"ד שֶׁמָּכַר הַשֵּׁנִי לֹא נַעֲשָׂה כַּדִּין. וְאֵין לַקּוֹנֶה הַשֵּׁנִי שׁוּם טַעֲנָה עַל הַמּוֹכֵר בלא"ה.

וְרַק שֶׁנּוֹגֵעַ לְאִיסּוּר בְּכוֹר. בָּזֶה נֶאֱמָן עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לַחֲזוֹר בּוֹ: כח) וְאַף דְּגַבֵּי קִדּוּשִׁין קִיי"ל בְּקִדּוּשִׁין דַּף נ' ע"א דִּבְאוֹמֶרֶת בְּלִבִּי הָיָה לְהִתְקַדֵּשׁ לוֹ בְּלִי תְּנַאי.

מ"מ הַקִּדּוּשִׁין בְּטֵלִים מִשּׁוּם דְּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב לָא הָוֵי דְּבָרִים. וּמְבֹאָר דְּאַף שֶׁיּוֹדַעַת בְּעַצְמָהּ שֶׁבְּדַעְתָּהּ הָיָה כֵּן.

מ"מ אֵין עָלֶיהָ אִיסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ כְּלָל וְאֵין לָהּ לָחוּשׁ כְּלָל. וְכֵן בְּאוֹמֵר כְּסָבוּר הָיִיתִי שֶׁהִיא כֹּהֶנֶת ג"כ אִיתָא שָׁם שֶׁקִּדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין.

וקיי"ל שֶׁאֵין לָחוּשׁ אַף אִם קִבְּלָה קִדּוּשִׁין מֵאַחֵר. וע"ש בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם וּבְחִיבּוּרִי ח"א סי' פ"ד בָּזֶה.

הַטַּעַם בָּזֶה כמ"ש בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' פ"ו אוֹת י"ב י"ג שֶׁכֵּיוָן שֶׁעוֹשֶׂה פְּעֻלָּה שְׁלֵימָה לְפָנֵינוּ אוֹ מַתָּנָה תְּנַאי מְפוֹרָשׁ עִמָּהּ אֵין מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק כְּלָל שֶׁחוֹשֵׁב הוּא אוֹ הִיא בְּלִבָּם נֶגֶד הַפְּעֻלָּה אוֹ הַדְּבָרִים הַמְפוֹרָשִׁים הֵהֵם.

וּמִמֵּילָא אַף אִם חָשְׁבוּ כְּנֶגֶד זֶה הו"ל דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב וְאֵינָן דְּבָרִים. אֲבָל הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק בְּגוּף הַפְּעֻלָּה מַה כַּוָּנָתוֹ.

וַדַּאי שֶׁיָּכוֹל לְפָרֵשׁ אַחַ"כ כַּוָּנָתוֹ. וּנְהִי שֶׁאִם נוֹגֵעַ לְאָדָם אַחֵר אֵינוֹ יָכוֹל לְפָרֵשׁ בְּדָרָךְ רָחוֹק רַק כְּפִי הַמּוּבָן לְרֹוב בנ"א.

וּכְמוֹ בְּעוֹבֵד ע"ז שֶׁאֵין יָכוֹל לוֹמַר שֶׁלִּבּוֹ הָיָה לַשָּׁמַיִם כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִם הִתְרוּ בּוֹ וְעָשׂוּ כַּדִּין. מ"מ כְּשֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ לְשׁוּם אָדָם רַק לִדְבַר אִיסּוּר בְּוַדַּאי נֶאֱמָן בכה"ג.

וּכְמוֹ בְּנִדָּרִים דקיי"ל בִּנְדָרִים דַּף כ' שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר כְּשֶׁנִּדַּר בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא בְּעֶצֶם שֶׁהִנִּיחַ בְּבֵיתוֹ וּבְחֵרֶם בְּחֶרְמוֹ שֶׁל יָם ע"ש. וְכֵן כָּתַב הָרַ"ן רפ"ג דְּקִדּוּשִׁין לְהֶדְיָא לְעִנְיַן אִם קִיְּדָשָׁהּ סְתָם שֶׁאִם הָיָה תָּלוּי רַק בְּדַעְתָּהּ הָיְתָה נֶאֱמֶנֶת לְפָרֵשׁ כַּוָּנָתָהּ בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה אַף נֶגֶד מַשְׁמָעוּת הָעִנְיָן.

וּמַיְיתִי שָׁם ג"כ רְאָיָה מֵהָא דִּנְדָרִים. וּמִמֵּילָא בנ"ד שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁמָּכַר הָעֵז לַשֵּׁנִי יֵשׁ מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק אִם הוּא מוֹכֵר מִצַּד שֶׁחוֹזֵר בּוֹ אוֹ מִצַּד שֶׁסּוֹבֵר שֶׁבָּטְלָה מְכִירָה רִאשׁוֹנָה מֵעַצְמָהּ.

וְאֵין כָּאן נ"מ רַק לְעִנְיַן אִיסּוּר בְּכוֹר. בָּזֶה נִרְאֶה דְּוַדַּאי נֶאֱמָן לְפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ וְלוֹמַר מָה הָיְתָה מַחֲשַׁבְתּוֹ וְדַעְתּוֹ בְּעֵת שֶׁמָּכַר לַשֵּׁנִי.

וּכְעֵין הָא דְּקִדּוּשִׁין תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים שֶׁהִזְכַּרְנוּ לְעֵיל בְּשֵׁם הָרַ"ן פ"ג דְּקִדּוּשִׁין דְּאָמְרִינַן שֶׁלֹּא הָיְתָה חֲזָרָה גְּמוּרָה: כט) ובנ"ד יֵשׁ עוֹד מָקוֹם לְצַדֵּד דְּהַמְּכִירָה הָרִאשׁוֹנָה בְּדִינֵיהֶם הִיא קַיֶּמֶת דְּאָצְלָם וַדַּאי אֵין שַׁיָּיךְ לְבַטֵּל קִנְיָן מִשּׁוּם אֻמְדָּנָא וְגִילּוּי דַּעַת.

וּמִמֵּילָא יֵשׁ יַד נָכְרִי בָּאֶמְצַע וְלֹא פָּקַע זְכוּתוֹ מִזֶּה. דְּהָא חָזִינַן שֶׁהַקּוֹנֶה לֹא חָזַר בּוֹ וְלֹא קִיבֵּל עֲרֵבוֹנוֹ בַּחֲזָרָה וכמ"ש הַמַּשְׂאֵת בִּנְיָמִין הוּבָא בָּאַחֲרוֹנִים דִּמְהַנֵּי בְּדִינֵיהֶם לְעִנְיַן אִיסּוּרֵי תּוֹרָה.

וכ"כ הָרַמְבַּ"ן בִּתְשׁוּבָה סי' רכ"ה לְהֶדְיָא. וְגַם יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה מֵהָא דְּחֻלִּין ל"ט ע"ב דְּאַף אִלֵּם ג"כ אָמְרִינַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְכוּת בְּבְהֵמָה.

וְכֵן הִסְכִּים הח"ס בחי"ד סי' שט"ז רַק כָּתַב שָׁם דְּבִמְכִירַת בְּכוֹר כֵּיוָן שֶׁבֶּאֱמֶת אֵינָהּ מְכִירָה גְּמוּרָה רַק לִפְנִים לְהַפְקִיעַ מִבְּכוֹרָה. לָזֶה אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁיֵּשׁ לְנָכְרִי זְכוּת בְּדִינֵיהֶם יָוְפְקַע מִבְּכוֹרָה.

אֲבָל הוּא עַצְמוֹ בסי' שי"ח כָּתַב דְּרַק אִם הִקְנָה אָוְזֶן הַפָּרָה בָּזֶה אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר קִנְיָן בְּדִינֵיהֶם כִּי אֶצְלָם אֵין מְכִירוֹת כָּאֵלֶּה. אֲבָל אִם מָכַר כָּל הַפָּרָה מַשְׁמַע דַּעְתּוֹ שָׁם דְּשַׁפִּיר דָּנִין מַה שֶׁיֵּשׁ לא"י קִנְיָן בְּדִינֵיהֶם לְהַפְקִיעַ מִבְּכוֹרָה.

וְכֵן מִסְתַּבֵּר דְּוַדַּאי חָלִילָה לִתְפּוֹס שֶׁהַמְּכִירָה הִיא רַק לְפָנִים. דא"כ אַף בְּדִינֵינוּ יִתְבַּטֵּל הַקִּנְיָן.

וּכְבָר צוֹוַח התב"ש בְּבְכוֹר שׁוֹר עַל מְכִירַת חָמֵץ שֶׁלֹּא יוֹעִיל בְּדָאוֹרָיְיתָא בִּשְׁבִיל שֶׁבֶּאֱמֶת אֵינָהּ רַק הַעֲרָמָה בְּעָלְמָא. אֲבָל הָאַחֲרוֹנִים חָלְקוּ עָלָיו וְכָתְבוּ דְּהָוְיָא מְכִירָה גְּמוּרָה.

ועכ"פ בנ"ד יֵשׁ לְצָרֵף זֶה לַסְּבָרָא הַקּוֹדֶמֶת שֶׁהַזְכַּרְנוּ שֶׁהַקִּנְיָן הָרִאשׁוֹן בִּמְקוֹמוֹ עוֹמֵד: ל) וְעוֹד רָאָה דבנ"ד גַּם הח"ס יוֹדֶה. דְּהָא גּוּף הַקִּנְיָן נַעֲשָׂה כְּדִין תּוֹרָה רַק שֶׁיָּכוֹל לְבַטֵּל מִצַּד אֻמְדָּנָאוּגְילּוּי דַּעַת.

וְכֵיוָן שֶׁבְּדִינֵיהֶם אֵין שַׁיָּיךְ זֶה. שׁוּב מִמֵּילָא מְיָיאֵשׁ א"ע מִזֶּה וּמוֹכֵר לַחֲלוּטִין.

וְקָרוֹב לוֹמַר שֶׁבְּמוֹכֵר לְנָכְרִי לֹא יְהֵא שַׁיָּיךְ דִּין זֶה דְּגִילּוּי דַּעַת כְּלָל מִטַּעַם הַנַּ"ל. לְפִי שֶׁהַקּוֹנֶה אֵינוֹ חוֹשֵׁב זֶה כְּלָל לְתַנַּאי.

וּמֻכָּר תָּלוּי בְּדַעַת שְׁנֵיהֶם. וְכֵיוָן שֶׁיּוֹדֵעַ הַמּוֹכֵר שֶׁאֵין זֶה כְּלוּם אֵצֶל הַנָּכְרִי הו"ל לְהַתְנוֹת תְּנַאי מְפוֹרָשׁ.

וְעוֹד נִרְאֶה דבנ"ד יוֹדֶה הח"ס ג"כ כִּי נִרְאֶה מִמִּכְתָּב מעכ"ת שֶׁאַף שֶׁאַחַר הַלֵּידָה תָּשׁוּב הָעֵז לִהְיוֹת שֶׁל בַּעַל הָעֵז כִּי הַנָּכְרִי יַנִּיחֶנָּה אֶצְלוֹ בְּתַשְׁלוּם דְּמֵי הַמְּכִירָה. מ"מ הַוָּלָד יְהֵא שַׁיָּיךְ לְהַקּוֹנֶה.

וּבָזֶה וַדַּאי יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר שֶׁהַנָּכְרִי לֹא יְוַותֵּר עַל זְכוּתוֹ זֶה וַיִּדְרוֹשׁ זֶה אַף בְּדִינֵיהֶם. וְאֵינוֹ לִפְנִים כְּלָל.

וְעוֹד יֵשׁ לְצָרֵף בנ"ד קִנְיַן כֶּסֶף שֶׁל קוֹנֶה הַשֵּׁנִי שֶׁהַרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל דִּמְהַנֵּי. אַף הָכָא גָּרַע שֶׁכֵּיוָן שֶׁצִּוָּה לוֹ לִמְשׁוֹךְ מַשְׁמַע שֶׁלֹּא סָמְכָא דַּעְתּוֹ וְלֹא הִקְנָה לוֹ רַק כְּשֶׁיִּמְשׁוֹךְ.

וְזֶה תָּלוּי אִם אָמַר לוֹ שֶׁיִּמְשׁוֹךְ קוֹדֶם שֶׁקִּיבֵּל הַדְּמֵי קְדִימָה אוֹ אַחַ"כ. וְעוֹד יֵשׁ לָדוּן מִצַּד קִנְיָן מְסִירָה שֶׁתָּפְסָה הַקּוֹנֶה הַשֵּׁנִי וְהוֹלִיכָהּ עַד הַפֶּתַח וּכְמוֹ שֶׁצִּיְּדָד כְּגוֹן זֶה הח"ס חי"ד סי' שי"ח יעו"ש.

אַף ז"א לענ"ד וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה אֲבָל א"צ לָזֶה כִּי לענ"ד מֵעִיקַּר הַדִּין הַמְּכִירָה הָרִאשׁוֹנָה קַיֶּימֶת אִם לֹא חָזַר בּוֹ בְּעֵת הַמְּכִירָה הַשֵּׁנִית. וּבַאֲשֶׁר אִיסּוּר בְּכוֹר הוּא אִיסּוּר חָמוּר וְגַם גּוּף סְבָרָא זוֹ מִילְּתָא חַדְתָּא שֶׁלֹּא רָאִיתִי לע"ע בַּפּוֹסְקִים שֶׁיְּדַבְּרוּ בָּזֶה.

לְזֹאת יֵשׁ לְהַחְמִיר וּלְצַוּוֹת לְגוֹי קָטָן שֶׁיַּעֲשֶׂה מוּם בַּבְּכוֹר זֶה וכמ"ש כַּמָּה אַחֲרוֹנִים כְּעֵין זֶה. וְטוֹב יוֹתֵר אִם אֶפְשָׁר שֶׁיְּצַוֶּה אַחֵר וְלֹא בַּעַל הַבְּכוֹר בְּעַצְמוֹ.

וְגַם יוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת שֶׁהַנָּכְרִי הַקּוֹנֶה יְצַוֶּה לְנָכְרִי קָטָן שֶׁיַּעֲשֶׂה בּוֹ מוּם: לא) וְהִנֵּה חָכָם אֶחָד הֵעִיר לְהָבִיא רְאָיָה דְּאִם גִּילָּה דַּעַת שא"צ אַחַ"כ חֲזָרָה רַק בָּטֵל מִמֵּילָא ממ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו בְּגִיטִּין דַּף מ"ו שֶׁאִם גִּילָּה דַּעְתּוֹ שֶׁמְּגָרְשָׁהּ מִשּׁוּם שֵׁם רַע אַף שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים לוֹ שֶׁאָסוּר לוֹ לְהַחֲזִירָהּ.

מ"מ כְּשֶׁיִּתְבָּרֵר שהש"ר הָיָה שֶׁקֶר הֵיכִי שָׁתְקִינַן הֲלֹא הַגֵּט בָּטֵל. וַהֲרֵי הָכָא אֵינוֹ חוֹזֵר דְּהָא הִגִּידוּ לוֹ שֶׁיְּהֵא אָסוּר לְהַחֲזִירָהּ בְּכָל אוֹפֶן.

אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵין מִכָּאן שׁוּם רְאָיָה דְּהָא כְּבָר כָּתַבְנוּ שֶׁהַחֲזָרָה אַחַ"כ הוּא רַק בֵּירוּר לְהוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ שֶׁהַגִּילּוּי דַּעַת הוּא אֶצְלוֹ לְעִיכּוּבָא. וְלָזֶה הָכָא שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיְּהֵא אָסוּר לְהַחֲזִירָהּ וְגוֹדְרִים בַּעֲדוֹ שֶׁלֹּא יוּכַל לַחֲזוֹר.

הֲרֵי נִשְׁאַר הַדָּבָר בְּסָפֵק אִם הָיָה גִּילּוּי דַּעְתּוֹ לְעִיכּוּבָא אוֹ לֹא. וּבִכְרָט לפמש"ל דְּאֻמְדָּנָא כָּזוֹ הָוֵי כְּרֵרוּבָּא וּבְאִיסּוּרָא אָזְלִינַן בָּתַר רֵרוּבָּא.

א"כ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר הַהֵיפּוּךְ עָלֵינוּ לָדוּן שֶׁגִּילּוּי דַּעְתּוֹ הָיָה לְעִיכּוּבָא וְנֵיזַל בָּתַר רֵרוּבָּא. וּמַה שֶּׁאֵינוֹ חוֹזֵר בּוֹ אֵין מִזֶּה ראי' כִּי זֶה לְפִי שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַחֲזִירָהּ כְּפִי שֶׁהִתְרוּ בּוֹ קוֹדֶם שֶׁגֵּרְשָׁהּ.

וה"ה אִם מֵת קוֹדֶם שֶׁנִּתְבָּרֵר דַּעְתּוֹ אִם הוּא לְעִיכּוּבָא אוֹ לֹא. נִרְאֶה דג"כ תָּלוּי לְפִי הָעִנְיָן אִי נֵיזַל בָּתַר רֵרוּבָּא בְּזֶה אוֹ לֹא.

ועפמ"ש מִבֹּוָאָר הֵיטֵיב סְבָרַת רַשׁ"י בְּגִיטִּין שָׁם שֶׁפֵּירֵשׁ דְּהוֹאִיל וְגֵירְשָׁהּ אַף שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁאָסוּר לוֹ לְהַחֲזִירָהּ וְלֹא חָקַר הֵיטֵיב מוּכָח שֶׁנִּתְרַצָּה לְגָרְשָׁהּ בְּכָל אוֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה. וְכָתַב הָרַשְׁבָּ"א ע"ז שֶׁדּוֹחֵק הוּא כִּי הֲלֹא חָקַר כְּפִי יְכָלְתּוֹ.

ולפמ"ש י"ל דְּכַוָּנַת רַשׁ"י דְּכֵיוָן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַחֲזִירָהּ. מִמֵּילָא מוּכָח שֶׁגִּילּוּי דַּעְתּוֹ אֵינוֹ לְעִיכּוּבָא.

כִּי מַה שַּׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיְּהֵי לְעִיכּוּבָא כֵּיוָן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל גַּוְונָא אָסוּרָה לוֹ. וּסְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א נִרְאֶה דְּבֶאֱמֶת מִי שֶׁמְּגַלֶּה דַּעְתּוֹ בְּעֵת שֶׁעוֹשֶׂה אֵיזֶה פְּעֻלָּה שֶׁמּוֹכֵר אוֹ קוֹנֶה אוֹ מְגָרֵשׁ שֶׁעוֹשֶׂה זֶה בִּשְׁבִיל אֵיזֶה דָּבָר שֶׁמַּכְרִיחוֹ לְכָךְ.

אֵין עוֹלֶה אָז עַל דַּעְתּוֹ כְּלָל שֶׁהַדָּבָר הַהוּא יִתְבַּטֵּל וְלֹא יִצְטָרֵךְ לוֹ אוֹ שֶׁלֹּא יַעֲלֶה בְּיָדוֹ. וְרַק אַחַ"כ כְּשֶׁנִּזְדַּמֵּן שֶׁבָּטְלָה הַסִּיבָּה שֶׁגִּילָּה דַּעְתּוֹ שֶׁבִּשְׁבִילָהּ עוֹשֶׂה דָּבָר זֶה.

אָנוּ דָּנִין שֶׁאִילּוּ הָיָה יוֹדֵעַ כֵּן לֹא הָיָה עוֹשֶׂה דָּבָר זֶה וְהָוֵי כְּאִלּוּ הִתְנָה בְּפֵירוּשׁ. וא"כ אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁבְּעֵת שֶׁגֵּירֵשׁ גָּמַר בְּדַעְתּוֹ לְגָרֵשׁ בְּכָל אוֹפֶן.

דְּהָא לֹא עָלָה בְּדַעְתּוֹ כְּלָל שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַדָּבָר. וְרַשׁ"י ס"ל דְּהָא אָנוּ אוֹמְרִים לוֹ בְּפֵירוּשׁ שֶׁאַף שֶׁיִּתְבָּרֵר שהש"ר שֶׁקֶר ג"כ לֹא יַחֲזִיר.

והו"ל לְבָרֵר וְלַחְקוֹר הֵיטֵיב וַאֲקַצֵּר בָּזֶה. ועמ"ש בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' פ"ו אות ה': לב) ועכ"פ אֵין מִזֶּה שׁוּם רְאָיָה כְּנֶגֶד סְבָרָתֵינוּ וְלָזֶה נלע"ד עִיקָּר כמ"ש בס"ד וּרְאָיָתֵינוּ מֵהָא דְּעֻיֵּל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי הֵיא רְאָיָה בְּרוּרָה וּבִכְרָט לְשִׁיטַת ר"ח שָׁם הוּבָא בשטמ"ק וּבַפּוֹסְקִים

דס"ל דְּגַבֵּי עֲיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי בָּעֵינַן ג"כ שֶׁגִּילָה דַּעְתּוֹ מִקּוֹדֶם שֶׁמּוֹכֵר בִּשְׁבִיל שֶׁצָּרִיךְ לְמָעוֹת וְגַם כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שָׁם דְּאַיְירֵי שֶׁיָּדוּעַ שֶׁדָּחוּק לַמָּעוֹת.

ומ"מ בָּעֵינַן שֶׁיְּהֵא עֲיֵיל וְנָפֵיק. הֲרֵי מְבֹאָר שֶׁמַּעֲצָמוֹ אֵינוֹ בָּטֵל.

רַק דִּבְעָיֵיל וְנָפֵיק שׁוּב א"צ שֶׁיַּחֲזוֹר בְּפֵירוּשׁ רַק מִמֵּילָא בָּטֵל וְגַם הַלּוֹקֵחַ יָכוֹל לַחֲזוֹר וְכַנַּ"ל. וע' חִיבּוּרֵי סי' צ"ב אוֹת ד' ה' ו' מ"ש בָּזֶה: לג) מַסְקָנָא דְּמִילְּתָא שֶׁיִּשְׁאֲלוּ אֶת בַּעַל הָעֵז מָה הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ בְּעֵת שֶׁמְּכָרָהּ שֵׁנִית.

וְאִם יֹאמַר שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה רַק מִצַּד שֶׁחָשַׁב שֶׁמְּכִירָה רִאשׁוֹנָה בְּטֵלָה מֵעַצְמָהּ. אֲזַי יֵשׁ לְהַתִּיר הַבְּכוֹר בְּפְשִׁיטוּת וכמ"ש שֶׁלְּיֶתֶר עוֹז יְצַוּוּ לְנָכְרִי קָטָן שֶׁיַּעֲשֶׂה מוּם בִּבְכוֹר זֶה וַיַּתִּירוּהוּ ע"י שְׁלִשָּׁה כַּדִּין.

וְאִם יַגִּיד שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה מִצַּד שֶׁחָזַר בּוֹ וְלֹא רָצָה לְקַיֵּם מְכִירָה רִאשׁוֹנָה. אֲזַי אַף שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לוֹמַר שבכ"ז הַקָּנְיָן הָרִאשׁוֹן קַיָּם וכמש"ל מִכַּמָּה טְעָמִים.

בכ"ז יוֹדִיעֵנִי וְאֶתְיַשֵּׁב עוֹד בְּדָבָר. כִּי בַּאֲשֶׁר אֲנִי טָרוּד כָּעֵת לֹא אֶחְפֹּץ לע"ע לְהַחֲלִיט זֶה: לד) ומ"ש כת"ר לְהַקְשׁוֹת לְשִׁיטַת הָאַחֲרוֹנִים בח"מ סי' ל' הַסּוֹבְרִים שֶׁעֵדוּת מְיֻחֶדֶת מוֹעֶלֶת בְּקָנָס מב"ק מ"א ע"ב דְּאִיתָא שָׁם דר"א אָמַר שֶׁשּׁוֹר תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי כֹּפֶר ע"פ בְּעָלִים וּמַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס הָא הָוֵי מוֹדֶה בְּקָנָס וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר כֻּלְּהוּ כַּפָּרָה.

וּלְשִׁיטָתָם הָוֵי מָצֵי לְאוֹקְמֵי בְּעֵדוּת מְיֻחֶדֶת שֶׁמְּחַיְּבָתוּ קָנָס וְלֹא סְקִילַתְּ הַשּׁוֹר דִּכְמִיתַת בְּעָלִים בָּעֵינַן. הִנֵּה י"ל פָּשׁוּט דְּקוּשְׁטָא מְשַׁנֵּי דְּכֻלְּהוּ כַּפָּרָה דבלא"ה תְּמָהוּ הָרִאשׁוֹנִים ע"ז דְּלֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר דְּכוֻלְּהוּ קָנָס.

וְגוֹרְסִים בִּשְׁבִיל זֶה גִּירְסָא אַחֶרֶת וע"ש בשטמ"ק בָּזֶה. ועכ"פ לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁיִּתָּרֵץ בְּאוֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה לְמַסְקָנָא כּוֹפֵר קָנָס.

אֲבָל בֶּאֱמֶת לק"מ דְּהָא ר"א קָאָמַר ע"פ ע"א אוֹ ע"פ בְּעָלִים וְשַׁפִּיר מַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס דְּמוֹדֶה בְּקָנָס. וּמַה שַּׁיָּךְ לוֹמַר וּלְתָרֵץ בְּעֵדוּת מְיֻחֶדֶת.

אַדְּרַבָּא מִזֶּה בְּעַצְמוֹ מוּכָח דר"א ס"ל כֻּלְּהוּ כַּפָּרָה מִדְּנָקְטִי ע"פ בְּעָלִים. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת ל"ל נָקְטִי ר"א עֵדוּת מְיֻחֶדֶת.

דְּבֶאֱמֶת אִיכָּא גַּוְונֵי טוּבָא וְכִדְקָאָמַר הַשַּׁ"ס שָׁם עָלָה מַשְׁכַּח זוּטְרֵי שְׁקִיל. וּבְגוּף הַדָּבָר יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּגַם לְעִנְיַן סְקִילַת הַשּׁוֹר יְקַבְּלוּ עֵדוּת מְיֻחֶדֶת.

וּמִטְּרִדוֹתַי הַהֻכְרָחַ לְקַצֵּר. ומ"ש דִּבְשׁוֹר יְהֵא שַׁיָּךְ הַכְנָסָה לְכִיפָּה.

זֶה לֹא מָצִינוּ. וְיֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה מִסַּנְהֶדְרִין ע"ט ע"ב דְּאִיתָא שָׁם שֶׁשּׁוֹר שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ שֶׁנִּתְעָרֵב בְּשׁוֹרִים שֶׁנִּגְמַר דִּינָם מַכְנִיסִים אוֹתָם לְכִיפָּה לר' יְהוּדָה.

וְרַבָּנָן ס"ל דְּפְטוּרִים מִשּׁוּם שֶׁאֵין גּוֹמְרִים דִּינוֹ אֶלָּא בְּפָנָיו. הֲרֵי דְּאַף שֶׁיֵּשׁ עֵדִים שֶׁהָרַג.

מ"מ פָּטוּר מִכִּיפָּה. וְרַק מִשּׁוּם שֶׁרֻבָּם נִגְמַר דִּינָם ס"ל לר"י שֶׁמַּכְנִיסִין לְכִיפָּה וְרַבָּנָן פְּלִיגִי עֲלָהּ.

וע"ש בתו' שֶׁיֵּשׁ לָהֶם גִּירְסָא אַחֶרֶת. אֲבָל בְּגוּף הַדִּין לָא פְּלִיגִי.

וּמַה שֶּׁיֵּשׁ לְדַקְדֵּק בַּסַּוְגְיָא שָׁם ע' שוּ"ת רעק"א סי' קצ"ו וַאֲקַצֵּר. ומ"ש כת"ר מַחְיְדוּשֵׁי הָרָן"ן דְּכִיפָּה הָוֵי הל"מ.

כֵּן הוּא בפירש"י בְּמָקוֹמוֹ בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם. וּבֶאֱמֶת כִּיפָּה דִּבְהֵמָה לָא דָּמֵי לְכִיפָּה דְּאָדָם דִּבְאָדָם מַאֲכִילִין שְׁעוֹרִין וּבִבְהֵמָה מֵתָה בְּרָעָב כפירש"י שָׁם: לה) וְהִנֵּה לפמש"ל יִקְשֶׁה טוּבָא לָמָּה אָמְרִינַן שָׁם גַּבֵּי אָדָם רוֹצֵחַ שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ שֶׁנִּתְעָרֵב בְּרוֹצְחִים שֶׁנִּגְמַר דִּינָן שֶׁכֻּלָּם פְּטוּרִים שֶׁאֵין גּוֹמְרִים דִּינוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו.

וְקָשֶׁה דְּהָא עכ"פ יֵשׁ כָּאן עֵדִים עַל רְצִיחָתָם וּמְחֻיָּבִים כִּיפָּה בלא"ה. וע"כ צ"ל דְּגַם לְגַבֵּי כִּיפָּה צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶ' עכ"פ ב"ד וְשֶׁיִּהְי הַגְּמָר דִּין בְּפָנָיו.

וא"כ ה"ה בְּשׁוֹר נָמֵי וְנִדְחָה רְאָיָתִי. וְלִכְאוֹרָה רָצִיתִי לוֹמַר שֶׁלָּזֶה פָּסַק הָרַמְבַּ"ם בפ"ד מה' רוֹצֵחַ ה"ז שֶׁבְּנִתְעָרֵב אוֹסְרִים כֻּלָּם מִשּׁוּם דְּס"ל דְּהַיְינוּ כִּיפָּה וס"ל דְּחַיָּבִים כִּיפָּה בכה"ג.

אֲבָל ז"א דהול"ל כִּיפָּה לְהֶדְיָא. וְגַם אֵיךְ פָּסַק נָגֶד סוּגְיַית הַשַּׁ"ס בְּסַנְהֶדְרִין דִּלְרַבָּנָן לָא בָּעֵי כִּיפָּה.

וע"כ צ"ל הַכַּוָּנָה כמ"ש הכ"מ שָׁם שֶׁאוֹסְרִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּתְבָּרֵר מִי הוּא זֶה שֶׁנִּתְעָרֵב. וע' בפי"ד מה' סַנְהֶדְרִין שֶׁלֹּא הִזְכִּיר כְּלָל הָא דְּאוֹסְרִין אוֹתוֹ ואכמ"ל בָּזֶה.

ועכ"פ נִדְחָה רְאָיָתִי לְעִנְיַן דְּשׁוֹר א"צ כִּיפָּה. וְאַדְּרַבָּא מֵהָא דר' יְהוּדָה מַצְרִיךְ כִּיפָּה מַשְׁמַע דְּשַׁיָּךְ כִּיפָּה בְּשׁוֹר: לו) אָכֵן נִרְאֶה דְּבֶאֱמֶת לֹא מִסְתַּבֵּר שֶׁיִּצְטָרְכוּ לְכִיפָּה גמ"ד בְּפָנָיו וְכֵן כָּל פְּרָטִים הַדְּרוּשִׁים לְחִיּוּב מִיתַת ב"ד.

דְּהָא נִרְאֶהשֶּׁעִיקַּר טַעַם הַכְּנָסַת כִּיפָּה כְּדֵי לְבַעֵר עוֹשֵׁי הָרַע מִיִּשְׂרָאֵל. וְלָזֶה כֵּיוָן שֶׁנִּתְבָּרֵר שֶׁהָאֱמֶת שֶׁחָטָא בְּמֵזִיד רַק שֶׁמִּפְּנֵי אֵיזֶה צַד א"א לַהֲמִיתוֹ בב"ד בְּיָדַיִם.

לָזֶה נֶאֱמְרָה הל"מ לַהֲמִיתוֹ ע"י גֶּרֶם מִיתָה לְהַכְנִיסוֹ לְכִיפָּה וּלְהַאֲכִילוֹ לְחֶם צָר וכו'. וְהִנֵּה בֶּאֱמֶת מִיתַת כִּיפָּה קָשֶׁה מִשְּׁאָר מִיתוֹת ב"ד כִּי מִיתָתוֹ הִיא ע"י יִסּוּרִים מְמוֹשְׁכִים וְכִדְאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת ל"ג אִלְמָלֵא נִגְּדוּהוּ כו'.

וְלָזֶה נִרְאֶה שֶׁמִּי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ לְמִיתַת ב"ד אֵין אָנוּ רַשָּׁאִים לַהֲמִיתוֹ בְּהַכְנָסָה לְכִיפָּה. כִּי אָסוּר לְהַחְמִיר עָלָיו וּכְהָא דְּנִתְעָרְבוּ נִשְׂרָפִים בְּנִסְקָלִין שֶׁנִּידּוֹנִים בְּקַלָּה.

וְלָזֶה הָכָא שֶׁנִּתְעָרֵב מִי שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ בֵּין מִי שֶׁנִּגְמַר דִּינָם לְמִיתַת ב"ד. וְנִדְאֵי שֶׁאָסוּר לְהַחְמִיר עֲלֵיהֶם וּלְהַכְנִיסָם לְכִיפָּה.

דההל"מ לֹא נֶאֱמְרָה רַק עַל אוֹתָם שב"ד אֵין יְכוֹלִים לְחַיְּבָם בְּדִין מִיתָה. וְאַף דקיי"ל בְּסַנְהֶדְרִין מ"ה שֶׁאִם א"א לַהֲמִיתוֹ בְּמִיתָה שֶׁמְּחֻיָּב בָּהּ מְמִיתִים אוֹתוֹ בְּכָל מִיתָה שֶׁאֶפְשָׁר לַהֲמִיתוֹ וְאַף בַּחֲמוּרָה.

כְּבָר כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בפי"ד מה"ס ה"ח דְּהַיְינוּ דַּוְקָא שֶׁהָיָה זֶה בְּסִיבָּתוֹ כְּגוֹן שֶׁעָמַד עַל נַפְשׁוֹ וְלֹא הִנִּיחַ שֶׁיְּמִיתוּהוּ בְּמִיתָה שֶׁמְּחַיֶּיב בַּדִּין. אֲבָל הָכָא שֶׁאֵינוֹ אָשֵׁם בַּדָּבָר.

רַק בְּמִקְרֶה נִתְעָרֵב יַחַד עִם מִי שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ. וְאַף אִם עוֹמֵד וְצוֹוֵחַ שֶׁהוּא נִגְמַר דִּינוֹ.

אֵין אָנוּ מַאֲמִינִים לוֹ. שֶׁאֵין אָדָם מֵת ע"פ עַצְמוֹ.

א"כ נִדַּאי שֶׁאָסוּר לְהַכְנִיסוֹ לְכִיפָּה וְלֶהֱמִיתוֹ בְּמִיתָה הַחֲמוּרָה יוֹתֵר כַּנַּ"ל. וְדָמֵי לְנִקְטָעָה יַד הָעֵדִים שֶׁפָּטוּר לְגַמְרֵי.

ולפ"ז אִם בְּכַוָּנָה הִתְבּוֹלְלוּ אֲנָשִׁים שֶׁנִּגְמַר דִּינָם עִם מִי שֶׁאֵינוֹ נִגְמַר כְּדֵי שֶׁיִּפָּטְרוּ י"ל שֶׁפִּיר שֶׁיַּכְנִיסוּם לְכִיפָּה אַף שֶׁחֲמוּרָה יוֹתֵר. וצ"ע בָּזֶה אִם נִתְעָרְבוּ חַיָּיבֵי מִיתוֹת ב"ד וא"א לְהַכִּיר מִי הֵם עֵידֵי כָּל אֶחָד כְּדֵי לְקַיֵּים יַד הָעֵדִים תְּהִי בּוֹ.

וּבִשְׁעַת הַדִּין הֶבִיאוּהוּ הָעֵדִים לב"ד תֵּיכֶף וְאָמְרוּ שֶׁרָאוּ שֶׁזֶּה הָרַג וְכַדּוֹמֶה וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכמ"ל]. וְלָזֶה קיי"ל בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם שֶׁאִם נִתְעָרֵב אָדָם שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ בֵּין שֶׁנִּגְמַר דִּינָם כֻּלָּם פְּטוּרִים.

אֲבָל שׁוֹר שֶׁאֵין קַפְּדָא כ"כ בָּמָה שֶׁנַּחְמִיר בְּמִיתָתָן ע"י כִּיפָּה. וְכֵן מָצִינוּ בִּזְבָחִים ע"א שֶׁאִם נִתְעָרֵב שׁוֹר הַנִּסְקָל בִּזְבָחִים יָמוּתוּ כֻּלָּן וְלֹא הִקְפִּידוּ עַל צעב"ח וְהֶפְסֵד קָדָשִׁים.

וע' תוּ' בִּזְבָחִים שָׁם וּבְסַנְהֶדְרִין ע"ט ע"ב ד"ה בְּשׁוֹר מ"ש בָּזֶה. א"כ אִם נֵימָא שֶׁיֵּשׁ דִּין כִּיפָּה בַּבְּהֵמָה.

וַדַּאי שֶׁאִם נִתְעָרֵב שׁוֹר שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ בֵּין שֶׁנִּגְמַר דִּינָם יֵשׁ לְהַכְנִיס כֻּלָּם לְכִיפָּה כְּדֵי לְבַעֵר הָרָע. וְקָרָא וּבְעַרְתָּ הָרָע שַׁיָּיךְ גַּם בִּבְהֵמָה כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין קל"ט גַּבֵּי עוֹף והמ"מ כָּתַב בפ"י מה' נִזְקֵי מָמוֹן ה"ז שֶׁאֵין בִּבְהֵמָה דִּין וּבְעַרְתָּ הָרָע.

וְהוּא נִפְלָא מִשַּׁ"ס הַנַּ"ל. וּמָצָאתִי שֶׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה בח"ס חא"ח סי' ק"פ וּבְתִשׁוּבָה בְּאַרְתִּי זֶה בס"ד] וּמִדְּקָאָמְרִינַן שָׁם שֶׁכֻּלָּם פְּטוּרִים מוּכָח שֶׁאֵין דִּין כִּיפָּה בַּבְּהֵמָה.

וְאַף התו' שָׁם לֹא הִקְשׁוּ מִדִּין כִּיפָּה רַק הִקְשׁוּ שֶׁהָיָה לָנוּ לְהַחְמִיר וּלְהָמִית כֻּלָּם. וּמִטַּרְדוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: לז) ומ"ש כת"ר לְהַקְשׁוֹת בִּשְׁבוּעוֹת ח' ע"א דְּקָאָמַר שֶׁהַשָּׁעִיר מְכַפֵּר עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים בְּמֵזִיד וְלָא אַתְרוֹ בֵּיהּ.

הָא בכה"ג מַכְנִיסִים לְכִיפָּה כִּדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין פ"א. הִנֵּה כָּזֶה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת גַּם בִּזְבָחִים פ"ח ע"ב דְּאִיתָא שֶׁהַכַּתּוֹנֶת מְכַפֵּר עַל שפ"ד בְּמֵזִיד וְלָא אַתְרוֹ בֵּיהּ.

אָכֵן טָפֵי הו"ל לְהַקְשׁוֹת לָמָּה לֹא מוּקֵי הַשַּׁ"ס בִּפְשִׁיטוּת שֶׁאֵין שָׁם עֵדִים כְּלָל. וְדוֹחֵק לוֹמַר דכה"ג יוה"כ לְחוּדֵיהּ מְכַפֵּר כִּדְאִיתָא בִּכְרִיתוּת כ"ו שֶׁמְּכַפֵּר חֵטְא שֶׁאֵין מַכִּיר בּוֹ אֶלָּא ד'.

דז"א דמ"מ אֵין מְכַפֵּר חֵטְא חָמוּר כָּזֶה וְכִדְאִיתָא בְּיוֹמָא פ"ו. ומכ"ש בְּהָא דִּזְבָחִים וַדַּאי דְּלֹא שַׁיָּיךְ לְתָרֵץ כֵּן.

וְנִרְאֶה שֶׁבְּאֶמֶת הַשַּׁ"ס לָאו דַּוְוקָא נָקִיט וְלָא אַתְרוֹ. רַק הַכַּוָּנָה שֶׁאֵין שָׁם עֵדִים וְלֹא הָיָה מִי שֶׁיִּתְרָה בּוֹ.

וּמִמֵּילָא מְיֻשָּׁב קֻשְׁיַית כת"ר ג"כ. וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּרַק בְּעֵדִים וְהַתְרָאָה פָּרִיךְ הַשַּׁ"ס בַּר קְטָלָא הוּא.

דְּשָׁם מִצְוָה עַל הָעֵדִים לַהֲבִיאוֹ לב"ד וּלְהָעִיד עָלָיו לְקַיֵּים מִצְוַת וּבְעַרְתָּ הָרָע מִקְּרֵבֶךָ. וְלָזֶה אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּלֵיהֱוֵי בַּר כַּפָּרָה.

אֲבָל בְּכִיפָּה נִרְאֶה דְּהָוֵי הל"מ. אֲבָל אֵין מִצְוָה לְדוּנוֹ וְלַהֲבִיאוֹ לִידֵי כָּךְ.

וּלְזֶה שַׁפִּיר שַׁיָּיךְ בֵּיהּ כַּפָּרָה. אֲבָל ז"א דְּנוֹקְבֵי מַכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָּה אַף אִם עָבַר עָלָיו יוה"כ.

וְלָא אָמְרִינַן שיה"כ מְכַפֵּר לוֹ. וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: סִימָן פז ע"ד שֶׁהִקְשָׁה מעכ"ת עַל התו' בַּעֲרָכִין י"ח ע"ב שֶׁכָּתְבוּ אַהָא דְּאִיתָא שָׁם דרא"א שֶׁצָּרִיךְ בַּעֲרָכִין שֶׁיִּהוּ יְתֵירוֹת עַל הַשָּׁנִים חוֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד נֶאֱמַר כָּאן לְמַעְלָה וְנֶאֱמַר לְהַלָּן חוֹדֶשׁ וַמַּעְלָה מַה לְהַלָּן מִבֶּן חוֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד אַף כָּאן מב"ח ויו"א.

וְגִירְסַת התו' שָׁם הוּא דְּיָלִיף מִופְדוּיו מִבֶּן חוֹדֶשׁ וּמַעְלָה. וע"ז הִקְשׁוּ דְּבִקְרָא לָא כְּתִיב וּמַעְלָה.

וְתֵירְצוּ דְּמִדְּכְתִיב מִבֶּן חוֹדֶשׁ וְלֹא בֶּן חוֹדֶשׁ הָוֵי כְּאִלּוּ כְּתִיב וּמַעְלָה. וְהִקְשָׁה כְּבוֹדוֹ דְּהָא בִּבְכוֹרוֹת מ"ט ע"א אִיתָא דְּרַבָּנָן ס"ל דִּבְכוֹר יוֹם ל' כְּלָפָנָיו מִשּׁוּם דְּיָלְפִינַן חוֹדֶשׁ חוֹדֶשׁ מִמִּדְבָּר דִּכְתִיב הָתָם וּמַעְלָה.

אַלְמָא דְּמִדְּכְתִיב מִבֶּן חוֹדֶשׁ לָא הָוֵי כְּאִלּוּ כְּתִיב וּמַעְלָה. וְרַשְׁ"י פי' בַּעֲרָכִין י"ח דְּיָלִיף מוֹמַעְלָה דִּכְתִיב בִּלְוִיִּם.

וע"ז הִקְשָׁה כת"ר דְּהָא אִיתָא בִּבְכוֹרוֹת שָׁם דר"ע מְסַפְקָא לֵיהּ אִי יָלְפִינַן מִמִּדְבָּר דְּכֵינָן דְּאִיצְטְרִיךְ וּמַעְלֶה בַּעֲרָכִין וְלָא יָלְפִינַן מִמִּדְבָּר הָוֵי שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד וְאֵין מְלַמְּדִין לִבְכוֹר. אוֹ דִּילְמָא כִּי אֵין מְלַמְּדִין לְעָלְמָא אֲבָל לְגוּפַיְיהוּ מְלַמְּדִין.

ופירש"י דְּהָכָא מִיקְּרֵי גּוּפַיְיהוּ דְּיָלְפִינַן בִּכוֹרֵי דּוֹרוֹת מִבִּכוֹרֵי מִדְבָּר. הֵרֵי מְבוֹאָר דְּלָא יָלְפִינַן מִקְּרָא דִּלְוִיִּם.

רַק מִקְּרָא דִּבְכוֹרֵי מִדְבָּר: דְּגַם לְרַבָּנָן דר"ע ס"ל דְּיָלְפִי מִבְּכוֹר דְּהָוֵי מִגּוּפֵיהּ דְּיָלְפִינַן אַף מִשְּׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד. וא"כ הֵיכִי מָצֵי לְמֵילַף מַלְוִים הָא הָוֵי ב"כ הבכ"א.

וְלָזֶה כָּתַב כת"ר לְפָרֵשׁ דְּיָלְפִינַן מִופְדוּיו מִבֶּן חוֹדֶשׁ כמ"ש התו'. וְרַק כַּנָּונַת הַשַּׁ"ס דְּכֵינָן דְּיָלְפִינַן בְּכוֹרֵי דּוֹרוֹת מִבְּכוֹרֵי מִדְבָּר דְּהָוֵי מִבֶּן חוֹדֶשׁ וּמַעְלָה מִשּׁוּם דְּהָוֵי מִגּוּפֵיהּ כַּנַ"ל.

מִמֵּילָא הָוֵי כְּאִלּוּ כְּתִיב בֵּיהּ וּמַעְלֶה וַהֲדַר יָלְפִינַן מִינָּהּ לַעֲרָכִין: וְהִנֵּה קֻוּשְׁיָתוֹ עַל רַשְׁ"י וַדַּאי דלק"מ דלר"א דס"ל דְּבָעֵינַן בַּעֲרָכִין יוֹתֵר עַל שְׁנוֹתָיו חוֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד לָא הָוֵי עֲרָכִין וּמְדַבֵּר שְׁנֵי כְּתוּבִים.

דְּלָא דָּמוּ כְּלָל. וְאִיצְטְרִיךְ בַּעֲרָכִין לְמֵילַף מִמִּדְבָּר שֶׁצָּרִיךְ עוֹד חוֹדֶשׁ וְכִדְאָמְרִינַן בַּעֲרָכִין שָׁם דאלת"ה ג"ש מַאי אַהֲנֵי.

וְגַבֵּי בֶּן חוֹדֶשׁ בַּעֲרָכִין בֶּאֱמֶת לָא כְּתִיב וּמַעְלָה רַק גַּבֵּי שְׁנַיִם וע' בַּעֲרָכִין שָׁם בַּמִּשְׁנָה י"ח ע"א וּבְרַשְׁ"י בִּכוֹרוֹת מ"ט ע"א בָּזֶה. וְדִנְקִיט רַשְׁ"י בַּעֲרָכִין דְּיָלִיף מַלְוִים וְלֹא מִבִּכוֹרֵי מִדְבָּר.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דִּלְוִיִּם כְּתִיבִי מִקּוֹדֶם שָׁם. וְגַם דר"א לְטַעְמֵיהּ דס"ל בְּמִנָחוֹת דַּף פ"ב דְּיָלְפִינַן דּוֹרוֹת מִשָּׁעָה ע"ש וּלְהָכִי פירש"י דְּיָלִיף מַלְוִים אַף דִּבְלְוִיִּם הָיָה זֶה רַק לְשָׁעָה.

אֲבָל בִּבְכוֹרוֹת דַּף מ"ט לָא חֲשִׁיב לְוִיִּם מִשּׁוּם דְּאַיְירִי לְרַבָּנָן דס"ל דְּלָא יָלְפִינַן מִשָּׁעָה. אֲבָל בִּכּוּרֵי מִדְבָּר לָא מִיקְרֵי שָׁעָה דְּהָא קְדֻשַּׁת בִּכּוּרוֹת הוּא לְדוֹרוֹת ור"ע י"ל ג"כ דס"ל דְּלָא יָלְפִינַן וּבְמָנָחוֹת פ"ב קָאָמַר לְדִבְרֵי ר"א.

אוֹ דְּלָא נָקִיט לְוִיִּם מִשּׁוּם רַבָּנָן וע' תוּ' מְנָחוֹת דַּף י"ט ע"ב בָּזֶה: וְקֻוְשְׁיָיתוֹ עַל התו' אַף כִּי יָפֶה הִקְשָׁה בכ"ז נִרְאֶה דְּהַתּוֹ' צָדְקוּ בְּדִבְרֵיהֶם לְפִי גִּירְסָתָם. ומ"ש כת"ר לְפָרֵשׁ דְּסִמִיךְ עַל הָא דְּיָלִיף לָהּ בִּבְכוֹרוֹת מ"ט מִמִּדְבָּר.

דְּמִמִּדְבָּר לָא מָצֵי הָכָא לְמֵילַף מִשּׁוּם דְּהָוֵי ב"כ הבכ"א. לפמש"ל א"א לוֹמַר כֵּן דְּבַעֲרָכִין אִצְטְרִיכָא לר"א לְגוּפָהּ וְלֵיכָּא שְׁנֵי כְּתוּבִים.

וְאַף לפמש"ל דלר"א אֶפְשָׁר לְמֵילַף מַלְוִים. מ"מ לֵיכָּא לְמֵימַר דְּלְוִיִּם וּבְכוּרֵי מִדְבָּר הָוֵי ב"כ.

דְּתַרְוַיְיהוּ עִנְיָן אֶחָד הוּא לְפִי שֶׁהַלְוִיִּם נִיתְּנוּ תְּמוּרַת הַבְּכוֹרוֹת. וְכֵן כְּתִיב בַּלְוִיִּם גּוּפָא תְּרֵי זִימְנֵי מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה ע"ש.

וְזֶה בְּכְלַל הָא דקיי"ל כָּל פָּרָשָׁה שֶׁנִּשְׁנֵית לֹא נִשְׁנֵית אֶלָּא בִּשְׁבִיל דָּבָר שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהּ וְלָא יָלְפִינַן מִינָּהּ מִידִי וע' תְּמוּרָה כ"ח ע"ב: וא"כ אֵינֵימָא דְּסִמִיךְ אַהָא דְּיָלְפִינַן וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ מִבְּכוֹרֵי מִדְבָּר תֵּיקְשֵׁי דהו"ל טְפֵי לְמֵילַף מִמִּדְבָּר גּוּפָא.

ועו"ק לְפֵירוּשׁ כְּבוֹדוֹ דְּכֵינָן דְּלָא יָלְפִינַן מִבְּכוֹרֵי מִדְבָּר מִשּׁוּם דְּהָוֵי ב"כ הבכ"א. וְרַק בְּכוֹרֵי דוֹרוֹת יָלְפִינַן מִינָּהּ מִשּׁוּם דְּהָוֵי גּוּפַיְיהוּ וְחַד עִנְיָנָא.

א"כ גַּם מִוּפַדְוִיו מִבֶּן חֹדֶשׁ א"א לִלְמוֹד בג"ש דְּהָוֵי ב"כ הבכ"א. כֵּינָן דְּקָרָא דּוּפְדֵוִיו וּקְרָא דְּבִכּוּרֵי מִדְבָּר הָוֵי חַד עִנְיָנָא.

וע"כ צ"ל כמש"ל דלר"א לָא הָוֵי כְּלָל ב"כ כֵּינָן דְּקָרָא דַּעֲרָכִין אִצְטְרִיךְ וְכַנַ"ל. וְלָזֶה פֵּירְשׁוּ התו' דס"ל לר"א דְּמִבֶּן חֹדֶשׁ מַשְׁמָעוּתוֹ לְמַעְלָה מֵחֹדֶשׁ.

וְאַף דְּבַעֲרָכִין גּוּפָא כְּתִיב ג"כ מִבֶּן חֹדֶשׁ וְתֵיקְשֵׁי ל"ל יָלִיף מֵעֲרָכִין גּוּפָא. י"ל דְּשָׁם כְּתִיב וְאִם מִבֶּן חֹדֶשׁ וְעַד בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים.

וְאוֹרְחֵיהּ דְּקָרָא לְכְתּוֹב כֵּן כַּמּוּבָן וּכְדִכְתִיב מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד יוֹם הַשְּׁבִיעִי וע' בְּסַוְגְיָא עֲרָכִין י"חע"א בָּזֶה וְכֵן מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה. אֲבָל גַּבֵּי וּפְדוּיָו שַׁפִּיר הו"מ לְמִיכְתַּב בֶּן חֹדֶשׁ תִּפָּדֶה.

ומוּכָח שֶׁהַכַּוָּנָה לְמַעְלָה מֵחֹדֶשׁ. וּפְלִיג ר"א בָּזֶה עִם סַוְגְיָא דִּבְכוֹרוֹת.

וְסַוְגְיָא דִּבְכוֹרוֹת ס"ל דִּלְשׁוֹן מִבֶּן חֹדֶשׁ הַכַּוָּנָה שֶׁכָּל בֶּן חֹדֶשׁ יִפָּדוּ וְכַיָּדוּעַ שֶׁיֵּשׁ מֵם הַיַּחַס וּמֵם הַמִּקָּצָת וּמֵם הַיִּתְרוֹן. וכמ"ש הָרַמְבַּ"ן בפ' בְּרָכָה ע"פ בָּרוּךְ מִבָּנִים אָשֵׁר וּמַיְיתִי שָׁם ג"כ קְרָא דְּהַנֶּחְמָדִים מִזָּהָב.

וְכֵן כָּתוּב מִיַּד כָּל חַיָּה אֲדָרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם וגו'. וְכֵן מִכֹּל יוֹצְאֵי הַתֵּבָה לְכֹל חַיַּת הָאָרֶץ: וְיסוֹד פְּלוּגְתָּא דר"א וְסַוְגְיָא דִּבְכוֹרוֹת הִיא דר"א ס"ל דָּמָם דִּבְמָבָּן חֹדֶשׁ הָוֵי מֵם הַיִּתְרוֹן.

וְסַוְגְיָא דִּבְכוֹרוֹת ס"ל דְּהָוֵי מֵם הַיַּחַס. וְכֵן מָצִינוּ דִּפְלִיגִי בָּזֶה הס"ד וְהַמַּסְקָנָא בְּנָזִיר דַּף כ"ג ע"ב וְהוֹרָיוֹת י' ע"ב.

דְּאִיתָא שָׁם ארנב"י גְּדוֹלָה עֲבֵירָה לִשְׁמָהּ מִמִּצְוָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ דִּכְתִיב תְּבוֹרַךְ מְנָשִׁים וגו' מַאן נִינְהוּ שָׂרָה רִבְקָה וכו'. וּפָרִיךְ וְהָאַר"י א"ר לְעוֹלָם יַעֲסוֹק בתו"מ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בָּא לִשְׁמָהּ וּמְשַׁנֵּי אֵימָא כְּמִצְוָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ.

וְהַכַּוָּנָה בָּזֶה דְּבַתְּחִלָּה מְפָרֵשׁ מֵם דְּמְנָשִׁים מֵם הַיּוֹתֵר שֶׁתְּבוֹרַךְ יוֹתֵר מְנָשִׁים בְּאוֹהֶל. וּלְמַסְקָנָא מְפָרֵשׁ הַמֵּם לְמֵם הַיַּחַס שֶׁתְּבוֹרַךְ מִבִּרְכַּת הַנָּשִׁים וּכְמוֹתָם וכפירש"י והשטמ"ק בְּנָזִיר שָׁם.

וּבְסַנְהֶדְרִין ק"ה ע"ב אִיתָא דְּרַבָּה בַּר מָרִי מְפָרֵשׁ לִקְרָא דִּתְבוֹרַךְ מְנָשִׁים מֵעֵין נָשִׁים בְּאוֹהֶל יעו"ש לְהֶדְיָא וְהַיְינוּ כְּמַסְקָנָא דְּנָזִיר הַנָּ"ל. וְלָזֶה שַׁפִּיר י"ל דר"א ס"ל לְפָרֵשׁ הַמֵּם דְּמִבֶּן חֹדֶשׁ לְיוֹתֵר מִבֶּן חֹדֶשׁ.

וְשַׁפִּיר פֵּירְשׁוּ התו' לְפִי גִּירְסָתָם בַּשַּׁ"ס דַּעֲרָכִין שָׁם. וּלְפָלְא עַל הָרַמְבַּ"ן עַל הַתּוֹרָה פ' בְּרָכָה בַּפָּסוּק בָּרוּךְ מִבָּנִים שֶׁכָּתַב שָׁם לְפָרֵשׁ פָּסוּק מְנָשִׁים בְּאוֹהֶל יוֹתֵר מְנָשִׁים בְּאוֹהֶל.

וְהוּא נֶגֶד מַסְקָנָא דְּשַׁ"ס בְּנָזִיר כ"ג וְהוֹרָיוֹת י' וְסַוּגְיָא דְּסַנְהֶדְרִין ק"ה שֶׁהִזְכַּרְנוּ. וְאוּלַי נָקִיט שָׁם לְפִי פַּשְׁטוּת הַפָּסוּק.

אוֹ דס"ל דְּכִדְקָאָמַר הַשַּׁ"ס בְּסַנְהֶדְרִין ק"ה ע"ב דריב"ח דְּאָמַר בַּכֹּל אָדָם מִתְקַנֵּא חוּץ מִבְּנוֹ וְתַלְמִידוֹ מְפָרֵשׁ קְרָא דְּיִגְדַּל כִּסְאוֹ מִכִּסְאֲךָ כְּפִשׁוּטוֹ יוֹתֵר מִכִּסְאֲךָ וּפְלִיג עַל רַבָּה בַּר מָרִי שָׁם דְּמְפָרֵשׁ לָהּ מֵעֵין כִּסְאֲךָ.

וּמִמֵּילָא דְּגַם קְרָא דְּמְנָשִׁים בְּאוֹהֶל דְּמַיְירֵי שָׁם רַבָּה ב"מ. מְפָרֵשׁ לֵיהּ ריב"ח ג"כ יוֹתֵר מִבֶּן חֹדֶשׁ.

וּנְקַט הָרַמְבַּ"ן שָׁם פֵּירוּשׁוֹ כריב"ח דְּהוּא פַּשְׁטוּת הַפָּסוּק. וּבְיַלְקוּט פ' שׁוֹפְטִים מַשְׁמַע דְּלָא גָּרִיס קַוֹּשְׁיַית הַשַּׁ"ס מֵהָא דְּמִתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בָּא לִשְׁמָהּ.

וּמַיְירֵי רַק הָא דרנב"י שֶׁגְּדוֹלָה עֲבֵירָה לִשְׁמָהּ מִמִּצְוָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ ע"ש. וּמַשְׁמַע דרנב"י בָּאֵמֶת מְפָרֵשׁ מְנָשִׁים יוֹתֵר מִבֶּן חֹדֶשׁ.

וּבָאֵמֶת קַוֹּשְׁיַית הַשַּׁ"ס שָׁם צְרִיכָה בֵּיאוּר וע"ש בְּנָזִיר בתו' ובב"ש שֶׁנִּדְחֲקוּ בָּזֶה. וע' תוס' יְבָמוֹת ק"ג ע"א ד"ה וְהָא שֶׁנִּרְאָה שֶׁהָיָה לָהֶם גִּירְסָא אַחֶרֶת וַאֲקַצֵּר: ועוי"ל לפמ"ש המהרי"ט אֶלְגָּזִי בִּבְכוֹרוֹת שָׁם דג"ש דְּיָלִיף שָׁם אֵינָהּ ג"ש גְּמוּרָה רַק גִּילּוּי מִילְּתָא יעו"ש שֶׁהִכְרִיחַ כֵּן מִכַּמָּה דְּוּכְתֵי דקיי"ל דְּיָלְפִינַן ג"ש מב"כ הבכ"א.

ולפ"ז י"ל שֶׁהַתּוֹ' מְפָרְשִׁי דְּהַגִּילּוּי מִילְּתָא הוּא דְּכָל הֵיכָא דִּכְתִיב מִבֶּן חֹדֶשׁ הַמֵּם אֵינוֹ מֵם הַיַּחַס רַק מֵם הַיּוֹתֵר. וּכְמוֹ הֵיכָא דִּכְתִיב וּמַעְלָה.

וְרַק בַּעֲרָכִין דִּכְתִיב בָּתְרֵיהּ וְעַד בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים. תּוּ לֵיכָא הוֹכָחָה זוֹ.

וְלָזֶה כָּתְבוּ התו' בַּעֲרָכִין דְּמִדִּכְתִיב מִבֶּן חֹדֶשׁ דָּיֵיק דְּהָוֵי כְּאִלּוּ כְּתִיב וּמַעְלָה. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּגַלִּי קְרָא בַּמִּדְבָּר.

וּנְהִי דְּבְבְכוֹרוֹת שָׁם צָרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּגַלִּי קְרָא רַק עַל בְּכוֹר דְּהָא קָאָמַר שָׁם דְּלָא יָלְפִינַן מִינָּהּ דְּהָוֵי ב"כ הבכ"א. מ"מ לר"א דְּלָא הָוֵי ב"כ וכמש"ל.

שֶׁפִּיר י"ל דְּגַלִּי קְרָא לְכָל מָקוֹם דִּכְתִיב מִבֶּן דְּהָוֵי כְּמוֹ וּמַעֲלָה. וע' כ"מ פ"א מה"ע ה"ג שֶׁכָּתַב ג"כ סְבָרָא דְּגִילּוּי מִילְּתָא וַאֲקַצֵּר: וַעֲדַיִן קָשֶׁה לְגִירְסַת התו' לָמָּה בֶּאֱמֶת לָא יָלִיף בַּעֲרָכִין מִמִּדְבָּר דִּכְתִיב קוֹדֶם קְרָא דְּנָפְדָּיו.

וְגַם כָּתוּב שָׁם וּמַעֲלָה בְּהֶדְיָא וְהַנִּרְאֶה דס"ל לר"א דְּמִמִּדְבָּר לֵיכָּא לְמֵילַף כְּלָל. דְּהָתָם דִּכְתִיב שֶׁיִּפְקְדוּ כָּל בְּכוֹר מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה י"ל שֶׁאֵין הַכַּוָּנָה שֶׁהַבְּכוֹר יִהְיֶה יוֹם אֶחָד אַחַר חֹדֶשׁ.

רַק הַכַּוָּנָה דְּאִלּוּ הָוֵי כָּתַב כָּל בְּכוֹר בֶּן חֹדֶשׁ. הו"א שֶׁיִּסְפּוֹר רַק אֶת בְּנֵי חֹדֶשׁ אֲבָל הַיְתֵירִים מֵחֹדֶשׁ לֹא יִסְפְּרֵם כְּלָל.

לָזֶה הֻזְקַרְךְ לִכְתּוֹב מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה. אֲבָל בִּקְרָא דִּפְקִדְוִיו מִבֶּן חֹדֶשׁ אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּנָקִיט מִבֶּן חֹדֶשׁ מִפְּנֵי שֶׁאִם עָבַר וְלֹא פָּדָה בִּהְיוֹתוֹ בֶּן חֹדֶשׁ חַיָּיב לִפְדּוֹת אַחַ"כ.

דמ"מ כֵּיוָן שֶׁעִיקַּר זְמַן הַפִּדְיוֹן הוּא בְּבֶן חֹדֶשׁ הו"ל לְמִיכְתַּב סְתָמָא בֶּן חֹדֶשׁ תִּפָּדֶה. וּמִמֵּילָא נֵדַע שֶׁאַף שֶׁעָבַר הַחֹדֶשׁ מ"מ לֹא נִפְטַר עי"ז מִמִּצְוֹת פְּדְיָיתוֹ רַק שֶׁלֹּא עָשָׂה הַמִּצְוָה בִּזְמַנָּהּ.

וּמִדִּכְתִיב מִבֶּן חֹדֶשׁ מוּכָח שֶׁמִּצְוַת פִּדְיוֹן הוּא בְּיוֹם שֶׁאַחַר הַחֹדֶשׁ. וְלָזֶה יָלִיף ר"א בג"ש מִפִּקְדוּיו וְלֹא מִמִּדְבָּר.

אֲבָל סְוָגְיָא דִּבְכוֹרוֹת לָא ס"ל הָכִי. וס"ל דְּמַשְׁמָעוּת וּמַעֲלָה הוּא שֶׁמַּתְחִיל מִיּוֹם שֶׁאַחַר הַחֹדֶשׁ.

כֵּן נלע"ד בְּיִשּׁוּב גִּירְסַת התו': וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דלפ"ז מַאי קָאָמַר בַּעֲרָכִין שָׁם לר"א וְנֵימָא מַה לְהַלָּן יוֹם אֶחָד אַף כָּאן יוֹם אֶחָד וּמְשַׁנֵּי א"כ ג"ש מַאי אַהֲנֵי. ולפמש"ל קָשֶׁה דְּהָא מִמַּעֲלָה דְּגַבֵּי עֲרָכִין דִּכְתִיב מִבֶּן שִׁשִּׁים וּמַעֲלָה לָא יָדְעִינַן אַף יוֹם אֶחָד.

דְּשָׁם הַכַּוָּנָה דְּלָא נֵימָא דְּאַיְירִי רַק בְּבֶן שִׁשִּׁים לְחוּד וְלֹא יוֹתֵר. וי"ל דְּהִנֵּה בַּעֲרָכִין י"ח ע"א יָלְפִינַן בג"ש שָׁנָה שָׁנָה מִבֶּן שִׁשִּׁים לְבֶן עֶשְׂרִים דִּכְמוֹ דְּשָׁנַת שִׁשִּׁים כְּלִמְטֵה כֵּן שְׁנַת עֶשְׂרִים כְּלִמְטֵה וְאִיתָא שָׁם בַּסֶּוְגְיָא דְּשָׁנָה שָׁנָה הֵם מְיֻוָּתָרִים לג"ש זוֹ דְּאִי אִינָם מְיֻוָּתָרִים אֵיכָא לְמֵיפְרַךְ ע"ז.

וּמִמֵּילָא מוּכָח דְּשָׁנַת שִׁשִּׁים כְּלִמְטֵה דְּאִי הָוֵי כְּלִמְעָלָה. א"כ א"צ יִתּוּר לג"ש זוֹ.

וְיֵשׁ עוֹד לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וְאֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק לָזֶה. אַחַר כּוֹתְבִי כָּל זֶה מָצָאתִי בתו' חֻלִּין בַּמִּשְׁנָיוֹת ספ"ד דַּעֲרָכִין שֶׁהִקְשָׁה קֻוֻשְׁיַית כְּבוֹדוֹ עַל התו' דַּעֲרָכִין הַנַּ"ל וְנִשְׁאַר בְּקֻוֻשְׁיָא.

וְשָׁם הִקְשָׁה לָמָּה לֹא יָלְפִינַן לְרַבָּנָן בֶּאֱמֶת מַלְוִים. ולפמש"ל מְיֻוָּשָׁב זֶה בס"ד.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ עוֹד בְּדִבְרָיו שָׁם וּבְדִבְרֵי הכ"מ פ"א מה' עֲרָכִין שֶׁהֵבֵאנוּ לְמַעְלָה וּבְדִבְרֵי הלח"מ שָׁם. וּבַאֲשֶׁר לֹא בָאתִי רַק לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי רַשְׁ"י ותו' הַנַּ"ל לְזֹאת אֲקַצֵּר: וּלְעִנְיַן מש"ל דְּהַלִּימּוּד מִבְּכוֹרֵי מִדְבָּר מִיקְרֵי דּוֹרוֹת מִדּוֹרוֹת.

וְהִקְשָׁה כְּבוֹדוֹ ע"ז דְּהָא מִנַּיִן הַבְּכוֹרוֹת בַּמִּדְבָּר הָיָה רַק לְשָׁעָה. לְדַעְתִּי לק"מ דְּהָא שָׁם הָיָה הַמִּנְיָן כְּדֵי לִפְדּוֹתָם וְלָזֶה מָנוּ רַק אוֹתָם שֶׁהֵם בְּנֵי חִיּוּב לְפִדְיוֹן.

וְזֶה הָוֵי קְדֻוּשָׁה לְדוֹרוֹת. וּבְזֶה מְיֻשָּׁב ג"כ מַה שֶּׁקָּשָׁה דְּהָא אָז הָיוּ עֲדַיִן הַבְּכוֹרוֹת בְּעַצְמָם קְדוֹשִׁים וְזֶה הָוֵי רַק קְדֻוּשָׁה לְשָׁעָה.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּכֵיוָן שֶׁהַמְּנָן הָיָה אָז כְּדֵי לְפְדוֹתָם. א"כ נִקְבַּע אָז דִּין פִּדְיוֹן לְדוֹרוֹת.

וְשַׁפִּיר מִיקְרֵי דָּבָר הַנּוֹהֵג לְדוֹרוֹת. וְאַף לָמַ"ד בִּבְכוֹרוֹת דַּף ה' ע"א שֶׁקִּדְּשׁוּ וּפָסְקוּ וְלֹא קִדְּשׁוּ עוֹד בְּכוֹרוֹת רַק בְּבוֹאָם לָאָרֶץ.

מ"מ גּוּף דִּין קִידּוּשׁ בְּכוֹרוֹת וּפִדְיוֹנָן שֶׁנִּצְטַוּוּ בַּמִּדְבָּר הֲרֵי הוּא נוֹהֵג לְדוֹרוֹת רַק בַּמִּדְבָּר לֹא נָהֲגוּ לְדַעַת ר"ל שָׁם בִּקְדֻוּשַׁת בְּכוֹרוֹת: סִיָּמָן פּח הִנֵּה הָרַמְבַּ"ם בְּפֵ"ה מה' בְּכוֹרוֹת פָּסַק גַּבֵּי בְּכוֹר שא"א לְצַמְצֵם וְאִם יָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים א"א שֶׁלֹּא קָדַם אֶחָד וְנוֹטֵל הַכֹּהֵן אֶחָד.

וְכֵן פירש"י בִּבְכוֹרוֹת ט' ע"א ד"ה בְּשִׁלְמָא. וְכֵן מוּכָח לְהֶדְיָא בפירש"י שָׁם ד"ה אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁכָתַב דריה"ג יָלִיף מִקְּרָא דְּאֶפְשָׁר לְצַמְצֵם.

מַשְׁמַע דִּלְרַבָּנָן א"א כְּלָל לְצַמְצֵם כֵּיוָן דְּלָא ס"ל הַהּ דְּרָשָׁא. אָכֵן הַתּוֹס' בִּבְכוֹרוֹת דַּף י"ז וּבְעֵירוּבִין דַּף ה' כָּתְבוּ דִּלְרַבָּנָן הָוֵי סָפֵק אִם יָצְאוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד אִם לֹא.

וריה"ג ס"ל שֶׁאֶפְשָׁר לְהַבְחִין אִם יָצְאוּ כְּאֶחָד. וְקָשֶׁה לִי טוּבָא דְּהִנֵּה בִּבְכוֹרוֹת דַּף ט' תְּנַן חֲמוֹרָה שֶׁלֹּא בִּיכְּרָה וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים נוֹתֵן טָלֶה אֶחָד לַכֹּהֵן זָכָר וּנְקֵיבָה מַפְרִישׁ טָלֶה אֶחָד לְעַצְמוֹ.

וְאִיתָא שָׁם בַּסְּוּגְיָא דר' יִרְמְיָה אָמַר דְּאָתְיָא דְּלָא כריה"ג דְּאִי כריה"ג הָא ס"ל דְּאֶפְשָׁר לְצַמְצֵם. וְהִקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּהָא לָא קָתָנֵי הָכָא שֶׁיָּצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶן כְּאֶחָד.

וע"כ אַיְירֵי שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם נוֹלְדוּ כְּאֶחָד אוֹ זא"ז. ובכה"ג אַף לריה"ג נוֹתֵן רַק אֶחָד לַכֹּהֵן.

וְתֵירְצוּ דמ"מ הו"ל לְהַחְמִיר מִסָּפֵק וּלְהַפְרִישׁ עוֹד טָלֶה לְעַצְמוֹ. וכ"כ הָרֹא"שׁ שָׁם לְהֶדְיָא בְּכַנָּוֹנַת הַשַּׁ"ס.

הֲרֵי מְבֹאָר דְּמִשְׁנָתֵינוּ אַיְירֵי שֶׁלֹּא רָאוּ בְּאֵיזֶה אוֹפָן נוֹלְדוּ. וא"כ בֵּין לריה"ג בֵּין לְרַבָּנָן הָוֵי סָפֵק שֶׁמָּא נוֹלְדוּ בְּבַתאַחַת.

וְגַם לְרַבָּנָן תִּיקְשֵׁי שֶׁיַּפְרִישׁ טָלֶה לְעַצְמוֹ. וע"כ צ"ל כמ"ש הָרֹא"שׁ שָׁם עַל הָא דְּשְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵיבָה דְּכֵיוָן דְּקָתָנֵי טָלֶה אֶחָד לַכֹּהֵן שׁוּב אֵינוֹ מְדַקְדֵּק לְשַׁנּוֹת גַּם הָא דְּטָלֶה אֶחָד לְעַצְמוֹ וְרַק הֵיכָא דְּלֵיכָּא נְתִינָה לְכֹהֵן קָתָנֵי הָא דִּלְעַצְמוֹ ע"ש.

וה"ה הָכָא נִימָא דִּלְהָכִי לָא קָתָנֵי הָא דְּטָלֶה לְעַצְמוֹ. וא"כ שַׁפִּיר אָתְיָא מַתְנִיתִין אַף כריה"ג.

שׁוּב מָצָאתִי בְּשׁו"ת רעק"א ס"ס קס"ז שֶׁהִקְשָׁה קֻוּשְׁיָא זוֹ וְנִשְׁאַר בצע"ג וְרַק לֹא בֵּיאֵר הַדָּבָר שָׁם דלהרא"ש א"ש הָא דְּלָא קָתָנֵי טָלֶה לְעַצְמוֹ. וְעוֹד קָשֶׁה לִי טוּבָא עַל הָרֹא"שׁ שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁהוֹכָחַת הַשַּׁ"ס דְּמַתְנִיתִין לָא אַתְיָא כריה"ג הִוא מֵהָא דְּלָא קָתָנֵי שֶׁיַּפְרִישׁ טָלֶה לְעַצְמוֹ.

וְקָשֶׁה טוּבָא דְּהָא כָּתַב הָרֹא"שׁ שָׁם בְּשִׁינּוּיָא קַמָּא דְּהֵיכָא דְּקָתָנֵי נְתִינַת טָלֶה לַכֹּהֵן. לָא קָפִיד לְמִיתְנֵי גַּם הַפְרָשַׁת טָלֶה לְעַצְמוֹ.

וא"כ דִּילְמָא אַתְיָא כריה"ג וְלָא קָתָנֵי טָלֶה לְעַצְמוֹ מִשּׁוּם דְּקָתָנֵי טָלֶה לַכֹּהֵן. וּלְפָלֶא שָׁלֹא הִרְגִּישׁ הרעק"א שָׁם בְּקֻוֹשְׁיָתֵינוּ זוֹ: וְהִנֵּה קֻוֹשְׁיָתֵינוּ עַל התו' דִּבְכוֹרוֹת דַּף י"ז נִרְאֶה לְיַשֵּׁב בִּפְשִׁיטוּת דס"ל שֶׁהוֹכָחַת הַשַּׁ"ס דְּלָא אַתְיָא כריה"ג הִוא מִדְּלָא קָתָנֵי בַּמִּשְׁנָה הַדִּין אִם יָצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶם כְּאַחַת דְּכֵיוָן דִּנְחֵית הַתִּנָּא לְפָרֵשׁ כָּל אָוְפְנֵי דִּינֵי פָּטֵר חֲמוֹר הו"ל לְמֵיתְנֵי גַּם אוֹפֶן זֶה דְּהָוֵי רְבוּתָא דְּאֶפְשָׁר לְצַמְצֵם.

וְכֵן מְדַקְדֵּק הַשַּׁ"ס שָׁם בְּסֻוגְיַין לְקַמָּן דלר' יִרְמְיָה א"ש דל"ק יָצְאוּ רָאשֵׁיהֶן כְּאֶחָד. רַק שָׁם מְדַקְדֵּק זֶה הַשַּׁ"ס לְאַבַּיֵי דס"ל דְּגַם לריה"ג אֵינוֹ נוֹתֵן רַק טָלֶה אֶחָד לַכֹּהֵן דְּלִיתְנֵי רְבוּתָא לריה"ג.

וְהָכָא מְדַקְדֵּק בְּאוֹפֶן אַחֵר דְּלִיתְנֵי דִּינוֹ שֶׁל ריה"ג מְפוֹרָשׁ וְכַנַּ"ל. וְהַתּוֹ' שֶׁפֵּירְשׁוּ בְּדַף ט' הוֹכָחַת הַשַּׁ"ס מִדְּלָא קָתָנֵי טָלֶה לְעַצְמוֹ.

ס"ל כִּסְבָרַת הָרַמְבַּ"ם דִּלְרַבָּנַן א"א לְצַמְצֵם כְּלָל. וּמֵיוָשָׁב קֻוֹשְׁיַית הרעק"א הַנַּ"ל.

אָכֵן קֻוֹשְׁיָתֵינוּ עַל הָרֹא"ש עֲדַיִן תִּקְשֶׁה דְּהָא הָרֹא"ש פֵּירֵשׁ שָׁם בְּעַצְמוֹ הַהוֹכָחָה מדל"ק טָלֶה לְעַצְמוֹ. וצ"ל דְּהָא שֶׁכָּתַב הָרֹא"ש שֶׁהַהוֹכָחָה מדל"ק טָלֶה לְעַצְמוֹ הוּא רַק לְתֵירוּצוֹ הָרִאשׁוֹן שָׁם דִּלְהָכִי ל"ק גַּבֵּי שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵיבָה שֶׁיַּפְרִישׁ טָלֶה לְעַצְמוֹ מִשּׁוּם דְּסָמִיךְ אַרֵישָׁא ע"ש.

אֲבָל לְתֵירוּצוֹ הַשֵּׁנִי ס"ל שֶׁהוֹכָחַת הַשַּׁ"ס הוּא מדל"ק יָצְאוּ רָאשֵׁיהֶם כְּאֶחָד וכמש"ל. אֲבָל זֶה דּוֹחֵק דְּהָא הָרֹא"ש מַיְיתֵי שָׁם מֵהוֹכָחַת הַשַּׁ"ס רְאָיָה שֶׁצָּרִיךְ טָלֶה לְעַצְמוֹ אַף בְּמָקוֹם רֹוב.

וְאִם יָדַע הָרֹא"ש שֶׁאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ הַהוֹכָחָה מדל"ק רָאשֵׁיהֶם כְּאֶחָד. א"כ אֵין כָּאן הוֹכָחָה.

וע"כ צ"ל דס"ל לְהָרֹא"ש שֶׁמְּזֶה לֵיכָּא הוֹכָחָה. מִשּׁוּם דלריה"ג לֹא הָוֵי רְבוּתָא כְּלָל.

וּכְמוֹ דְּלָא קָתָנֵי יָלְדָה זָכָר אֶחָד נוֹתְנוֹ לַכֹּהֵן. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהָוֵי מִילְתָא דִּפְשִׁיטָא.

וְהָא דְּדַיֵּיק הַשַּׁ"ס לָמָּה ל"ק רָאשֵׁיהֶן כְּאֶחָד. הַיְינוּ רַק לְאַבַּיֵי דס"ל דְּאַף לריה"ג נוֹתֵן רַק טָלֶה אֶחָד לַכֹּהֵן וְשַׁפִּיר הָוֵי רְבוּתָא בָּזֶה וּבְמַעֲדַנֵי יו"ט אוֹת ע' כָּתַב דִּלְמַסְקָנָא אָתְיָא מַתְנִיתִין אַף כריה"ג.

וּתְמֵהֵנִי דְּהָא אַבַּיֵי דְּקָאָמַר הָכִי אִיתּוֹתַב בַּשַּׁ"ס שָׁם] וְהָא דְּקָתָנֵי שְׁתֵּי חֲמוֹרָיו שֶׁלֹּא בִּכְּרוּ וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים נוֹתֵן שְׁנֵי טְלָאִים לַכֹּהֵן. אַף דְּמִילְתָא דִּפְשִׁיטָא הִיא.

כְּבָר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' ד"ה שְׁתֵּי שֶׁיֵּשׁ רְבוּתָא בָּזֶה. וְרַק נִתְקַשּׁוּ שָׁם מַהָא דְּזָכָר וּנְקֵיבָה ע"ש.

ולענ"ד י"ל דְּהָרְבוּתָא הִיא דְּלָא נֵימָא שֶׁשְּׁנֵיהֶם מֻחֲמוֹרָה אַחַת. וְהַשֵּׁנִית טִנְּפָה וכמ"ש התו' שָׁם.

אַף ז"א דְּהָא זֶה נֵדַע כְּבָר מַהָא דִּשְׁנֵי זְכָרִים כמ"ש הַתּוֹסָ'. וּמָצָאתִי שֶׁהִקְשָׁה כֵּן הַמַּהַרְשָׁ"א וְכָתַב שֶׁיֵּשׁ לְיַשֵּׁב.

וְהַיְינוּ כמש"ל. וְנִרְאֶה דקמ"ל דְּלָא נֵימָא דְּהָוֵי סָפֵק שֶׁמָּא שְׁנֵיהֶם מֻחֲמוֹרָה אַחַת וְהַוָּלָד מַהַשֵּׁנִית אָזַיל לְעָלְמָא וּכְעֵין דְּאָמְרִינַן בְּבֵיצָה דַּף י' גַּבֵּי יוֹנֵי שׁוֹבָךְ.

אֲבָל חֲמוֹר אֶחָד שֶׁיָּלַד זָכָר אֶחָד בָּזֶה לָא הָוֵי רִבּוּתָא כְּלָל. כִּי רָחוֹק לוֹמַר שֶׁהַוָּלָד אָזִיל לְעָלְמָא וְהַאי אַחֵר הוּא.

אַף דִּבְיוֹנִים אָמְרִינַן בְּבֵיצָה דַּף י' כה"ג. הַיְינוּ רַק לְפִי דְּיוֹנִים דִּרְכָּם לִפְרוֹחַ לַשּׁוֹבָךְ.

אֲבָל הָכָא נְהִי דְּהַוָּלָד אֶפְשָׁר שֶׁיִּגְנְבוּהוּ אוֹ שֶׁיֵּצֵא מֵעַצְמוֹ. אֲבָל מִי יָבִיא לְכָאן וָלָד אַחֵר.

עכ"פ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ קָשִׁים: וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּהִנֵּה מ"ש הָרֹא"שׁ דְּהֵיכָא דְּקָתָנֵי טָלֶה לְכֹהֵן תּוּ לָא תָּנֵי הָא דְּטָלֶה לְעַצְמוֹ צָרִיךְ לְהָבִין מַה סְּבָרָא הִיא זוֹ. וְנִרְאֶה כַּוָּנָתוֹ דְּהָא קִיי"ל שְׁפוֹדִין בְּשֶׂה אֶחָד כַּמָּה פִּטְרֵי חֲמוֹרִים.

וְכָתְבוּ התו' בִּבְכוֹרוֹת ד' ע"ב דְּהַיְינוּ רַק סָפֵק פִּטְרֵי חֲמוֹרִים דְּנַדַּאי כֵּיוָן שֶׁפָּדָהוּ הֲרֵי הַשֶּׂה שַׁיָּיךְ לַכֹּהֵן. וְאֵיךְ יִפְדֶּה בּוֹ.

וְרַשְׁ"י פֵּירֵשׁ שָׁם דְּאַיְירֵי בְּנַדַּאי וְהַכֹּהֵן הִקְנָה לוֹ בַּחֲזָרָה. וְהִנֵּה אַף לְדַעַת הַתּוֹסָ' נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁאִם פָּדָה בּוֹ סָפֵק פ"ח יוּכַל לִפְדּוֹת בּוֹ אַחַ"כ וַדַּאי פ"ח כֵּיוָן שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ.

וְרַק לִפְדּוֹת וַדַּאי וְאַחַ"כ סָפֵק אֵינוֹ יָכוֹל. וְהִנֵּה לפ"ז הֵיכָא שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְרִישׁ אֶחָד לַכֹּהֵן.

שׁוּב א"צ לְהֻפְרַשׁ טָלֶה לְעַצְמוֹ. כִּי יוּכַל מְקוֹדָם לְהַפְרִישׁ לְעַצְמוֹ עֻבּוּר הַסָּפֵק וְאַחַ"כ לִיתְּנוֹ לְכֹהֵן עֻבּוּר הַוַּדַּאי פ"ח.

וְלָזֶה כָּתַב הָרֹא"שׁ דְּהֵיכָא דְּקָתָנֵי לְכֹהֵן ל"ק לְעַצְמוֹ: וְהִנֵּה זֶה שַׁיָּיךְ בִּשְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה. וְרוֹאִים אֲנַחְנוּ שֶׁזָּכַר וּנְקֵבָה כְּרוּכִים לַחֲמוֹרָה אַחַת וְזָכָר לְהַשֵּׁנִית וְיוֹדְעִים אֲנַחְנוּ שֶׁזֶּה הַזָּכָר הוּא סָפֵק פ"ח וְהַשֵּׁנִי וַדַּאי פ"ח.

וְשַׁפִּיר יִפְדֶּה מְקוֹדָם הַסָּפֵק וְאַחַ"כ הַוַּדַּאי בְּאוֹתוֹ טָלֶה בְּעַצְמוֹ כַּנַ"ל. וְאַף לָמַ"ד שֶׁאֵין סוֹמְכִין עַל כְּרִיכָה.

מ"מ בנ"ד דבלא"ה הָוֵי רַק מַחֲמַת סָפֵק אֵין לָחוּשׁ לָזֶה. אֲבָל בִּשְׁנֵי זְכָרִים אַלִּיבָּא דריה"ג שֶׁאֵין יָדוּעַ אֵיזֶהוּ הַסָּפֵק וְאֵיזֶהוּ וַדַּאי דְּהָא הַסָּפֵק הוּא אִם נוֹלְדוּ בְּבַת אַחַת אוֹ בזאח"ז.

א"כ בע"כ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ טָלֶה לַכֹּהֵן וְלִפְדּוֹת סְתָם אֶת הפ"ח שֶׁיֵּשׁ בְּכָאן אֵיזֶה שֶׁהוּא. וְעוֹד טָלֶה לְעַצְמוֹ לְהַתְּנוֹת עַל הַסָּפֵק שֶׁמָּא נוֹלְדוּ בב"א.

וא"א לַעֲשׂוֹת זֶה בְּטָלֶה אֶחָד כַּמּוּבָן. וְשַׁפִּיר מוֹכִיחַ הַשַּׁ"ס דְּאִי אָתְיָא כריה"ג הו"ל לְמֵיתְנֵי שֶׁיַּפְרִישׁ טָלֶה לְעַצְמוֹ.

ומ"ש הָרֹא"שׁ דְּמַפְרִישׁ טָלֶה לְעַצְמוֹ בב' זְכָרִים וּנְקֵבָה. כַּוָּנָתוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְרִישׁ אִם הִפְרִישׁ הַוַּדַּאי תְּחִילָּה.

אוֹ שעכ"פ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ עַל הַסָּפֵק וְאַחַ"כ עַל הַוַּדַּאי וְכַנַ"ל. וְכֵן מ"ש בטוש"ע י"ד סי' שכ"א שֶׁמַּפְרִישׁ טָלֶה לְעַצְמוֹ.

צ"ל ג"כ עַל דֶּרֶךְ זֶה. וְהִנֵּה רַשְׁ"י פֵּירֵשׁ גַּבֵּי שְׁנֵי זְכָרִים וב' נְקֵבוֹת שֶׁמַּפְרִישׁ שְׁנֵי טְלָאִים לְעַצְמוֹ.

וְקָשֶׁה דְּסַגִּי בְּאֶחָד כֵּינָן שֶׁהוּא שְׁלוֹ. וצ"ל דְּרַשִׁ"י לְטַעְמַיְהוּ דס"ל בְּדַף י"א ע"א דְּרַק כְּשֶׁחָזַר הַכֹּהֵן וְהִקְנָה לוֹ אֲזַי חוֹזֵר וּפוֹדֶה וע"ש בתד"ה שֶׁהָיוּ דְּמַשְׁמַע דְּאַף בְּסָפֵק ס"ל לְרַשִׁ"י שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר וּפוֹדֶה בְּאוֹתוֹ שֶׁה עַצְמוֹ.

אֲבָל לְהַתּוֹסָ' שָׁם נִרְאֶה דְּנַדַּאי סַגִּי בְּאֶחָד כַּנַ"ל. וּבֶאֱמֶת מְפֹרָשׁ בַּתּוֹסָפְתָּא ספ"ק דְּבְכוֹרוֹת דב' זְכָרִים וב' נְקֵבוֹת מַפְרִישׁ אֶחָד לְעַצְמוֹ.

וּמָצָאתִי ברי"ט אַלְגְּאזִי שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם תו' חִיצוֹנִיּוֹת ג"כ דְּרַשִׁ"י אָזַיל לְשִׁיטָתוֹ וכמש"ל. וָתָ"ל שֶׁכְּבָר נִתְּי לְדַעַת הָרִאשׁוֹנִים.

וּבְדַעַת הָרַמְבַּ"ם יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וע' פי"ב מה' בְּכוּרִים וּבָאַחֲרוֹנִים שָׁם ואכ"מ. עכ"פ יֵשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הָרִא"שׁ הַנַּ"ל בְּזֶה וכמ"ש: וְלִכְאוֹרָה ז"א דְּהָא אַף לריה"ג יָכוֹל לִפְדּוֹת מִקּוֹדֶם אֶחָד וְיֹאמַר שֶׁאִם הוּא הַפֶּטֶר רֶחֶם יְהֵא פָּדוּי בְּשֶׁה זֶה.

ומ"מ הוּא עֲדַיִן שְׁלוֹ שֶׁהֲרֵי הוּא סָפֵק פ"ח. וְאַח"כ יִפָּדֶה בּוֹ אֶת הַשֵּׁנִי וְיֹאמַר שֶׁאִם הוּא הַפֶּטֶר רֶחֶם אוֹ גַּם אִם שְׁנֵיהֶם נוֹלְדוּ כְּאַחַת יְהֵא פָּדוּי בָּזֶה.

וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּכֵינָן דְּהָוֵי סְפֵק סְפֵקָא עַל הָרִאשׁוֹן שֶׁיְּהֵא לַכֹּהֵן דְּשָׁמָא נוֹלְדוּ שְׁנֵיהֶם בב"א וְהָוֵי וַדַּאי לַכֹּהֵן. וְאַף אִם לֹא נוֹלְדוּ כְּאַחַת שֶׁמָּא הָרִאשׁוֹן הוּא הפ"ח וְהָוֵי לַכֹּהֵן.

וְאַף דְּשְׁנֵיהֶם כְּאַחַת הָוֵי מִיעוּטָא כמ"ש הָרִא"שׁ. מ"מ שַׁפִּיר הָוֵי ס"ס כמ"ש הַתּוֹסָ' בְּכְתֻבּוֹת דַּף ט' דְּאַף שֶׁסָּפֵק אֶחָד הוּא נֶגֶד הָרֹוב מ"מ מְצָטָרֵף לס"ס.

ובס"ס יֵשׁ דַּעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים שֶׁמּוֹצִיאִין מָמוֹן. וע' מל"מ ספי"ב מה' בְּכוּרִים מ"ש בָּזֶה.

וא"כ הָוֵי הָרִאשׁוֹן וַדַּאי לַכֹּהֵן. וְשׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לִפְדּוֹת בּוֹ אֶת הַשֵּׁנִי: וְעוֹד נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְפָרֵשׁ הוֹכָחַת הַשַּׁ"ס כִּפְשׁוּטוֹ דְּמַשְׁמַע לְהַשַּׁ"ס דְּמַתְנִיתִין אַיְירֵי בְּכָל גַּוְונָא וְאַף אִם רָאִינוּ שֶׁיָּלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים אוֹ זָכָר וּנְקֵבָה.

מ"מ נוֹתֵן טָלֶה לַכֹּהֵן מֵחֲמַת סָפֵק. וְשַׁפִּיר דָּיֵיק דְּאָתְיָא דְּלָא כריה"ג.

וּמְיֻשָּׁב דִּבְרֵי התו' דִּבְכוֹרוֹת ד' י"ז בִּפְשִׁיטוּת מִקֻּשְׁיַת רעק"א הַנַּ"ל. וְזֶה יוֹתֵר נָכוֹן מִתֵּירוּצֵינוּ שֶׁהִזְכַּרְנוּ לְמַעְלָה שֶׁהוּא דָּחוּק קָצָת.

וּבְיִשּׁוּב דַּעַת הָרִא"שׁ אֶפְשָׁר לוֹמַר בִּפְשִׁיטוּת דְּאַף דְּהֵיכִי דְּאִיכָּא לְכֹהֵן ל"ק הָא דִּלְעַצְמוֹ. הַיְינוּ רַק הֵיכָא שֶׁאֵין מָקוֹם לִטְעוֹת.

אֲבָל בב' זְכָרִים שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לִטְעוֹת דְּאָתְיָא דְּלָא כריה"ג. לְזֶה אִי אָתְיָא כריה"ג הו"ל לְמֵיתְנֵי שֶׁיַּפְרִישׁ טָלֶה לְעַצְמוֹ.

וּבִפְרָט דְּגַם לריה"ג יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶם קְדוֹשִׁים וכדס"ל לְאַבַּיֵי בְּסֻוגְיַין. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּדִבְרֵי הָרִא"שׁ הַלָּלוּ וְכֵן מֻהָא דב' זְכָרִים וב' נְקֵבוֹת.

וּמֵרֹוב הַטִּרְדָּה הַהֻכְרַחַ לְקַצֵּר:וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא עַל שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם וְרַשִׁ"י שֶׁהִזְכַּרְנוּ דִּלְרַבָּנָן א"א כְּלָל שֶׁיִּוָּלְדוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד דא"כ ל"ל לְרַבָּנָן קְרָא דְּהַזְּכָרִים דְּמִינֵּיהּ יָלִיף לריה"ג בְּסֻוגְיַין.

וּבִשְׁלָמָא לְהַתּוֹסָ' דְּדַף י"ז דְּגַם לְרַבָּנָן אָנוּ מְסִתַּפְקִים שֶׁמָּא יָלְדָה בב"א א"ש דִּלְהָכִי אִיצְטְרִיךְ קְרָא. וְכֵן אִם יָבוֹא אֵלִיָּהוּ וְיֹאמַר שֶׁנּוֹלְדוּ בב"א.

אֲזַי שְׁנֵיהֶם קְדוֹשִׁים. אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם קָשֶׁה כַּנַ"ל.

וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה דריה"ג אָזֵיל לְטַעְמֵיהּ דס"ל בִּזְבָחִים ל"ז דְּדָרְשִׁינַן דָּמָם וַחֲלָבָם דִּכְתִיב גַּבֵּי בְּכוֹר דְּקָאֵי לְרַבּוֹת פֶּסַח וּמַעֲשֵׂר וּבְשָׂרָם קָאֵי עַל תָּם ובע"מ. וְלָא אָמְרִינַן דְּקָאֵי עַל בְּכוֹרוֹת דְּעָלְמָא כִּדְאָמְרִינַן בִּבְכוֹרוֹת דַּף כ"ח ע"א וע"ש בתוד"ה וְאִידָךְ.

וְלָזֶה דָּרַשׁ הַזְּכָרִים שְׁנַיִם מַשְׁמַע. אָכֵן עֲדַיִין יִקָּשֶׁה דְּהָא ר"ע ס"ל בְּדַף י"ז כְּרַבָּנָן דריה"ג.

וּבִזְבָחִים דַּף נ"ז ס"ל דִּבְשָׂרָם תַּרְתֵּי מַשְׁמַע. וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּבָאֶמֶת פְּלִיג ר"ע עַל רַבָּנָן בָּזֶה וס"ל דְּדָרְשִׁינַן הַזְּכָרִים לְעִנְיָן זֶה שֶׁאִם יָבוֹא אֵלִיָּהוּ וְיֹאמַר שֶׁנּוֹלְדוּ בב"א.

אֲזַי שְׁנֵיהֶם קְדוֹשִׁים. דמנ"ל לְחַדֵּשׁ פְּלֻגְתָּא חֲדָשָׁה בָּזֶה.

וּפַשְׁטוּת הַמִּשְׁנָה בְּדַף י"ז מַשְׁמַע דְּכוּלְּהוּ תַּנָּאֵי ס"ל כְּרַבָּנָן דריה"ג. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר לְפִי מַה שֶׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' בִּזְבָחִים ל"ז דר"ע אדר"ע ע"ש סד"ה תְּרֵי.

וע"כ צ"ל דִּתְרֵי תַּנָּאֵי אַלִּיבָּא דר"ע וּכְמוֹ דְּאָמְרִינַן בַּסֶּוּגְיָא שָׁם תְּרֵי תַּנָּאֵי אַלִּיבָּא דר' יִשְׁמָעֵאל. וא"כ א"ש גַּם קֻוּשְׁיָתֵינוּ.

וְעוֹד נִרְאֶה שֶׁעִיקַּר דְּקְדּוּק ריה"ג וְרַבָּנָן הוּא מִדְּנָקְטִי בַּתְּחִילָּה פֶּטֶר רֶחֶם לְשׁוֹן יָחִיד וְאַחַ"כ נָקְטִי הַזְּכָרִים לְשׁוֹן רַבִּים. לָזֶה ס"ל לריה"ג דְּקָאֵי עַל שְׁנַיִם שֶׁנּוֹלְדוּ בב"א.

וּכְעֵין זֶה דָּיֵיק הַשַּׁ"ס בְּנִדָּה דַּף ח' ע"א מִדְּקָתָנֵי בְּרֵישָׁא אִשָּׁה וּבְסֵיפָא קְטַנּוֹת לָזֶה לָא אָמְרִינַן קְטַנּוֹת דְּעָלְמָא ע"ש. וע' מְנָחוֹת דַּף ס"ה ע"א וְיוֹמָא דַּף מ"ג ע"א בתוד"ה וְנָתַן.

וע' בְּכוֹרוֹת דַּף ד' ע"ב. וְרַבָּנָן ס"ל לְדָרוֹשׁ לְהֵיפּוּךְ דְּאַף שֶׁנּוֹלְדוּ בְּיַחַד.

מ"מ קָדוֹשׁ רַק אֶחָד מִשּׁוּם שא"א לְצַמְצֵם. אֲבָל הוּא דּוֹחֵק מְשׁוּם דְּלִישָׁנָא דְּקְרָא הַזְּכָרִים לד' מַשְׁמַע שֶׁשְּׁנֵיהֶם קְדוֹשִׁים.

וע"כ צ"ל דְּרַבָּנָן ס"ל דְּקָאֵי אַבְּכוֹרוֹת דְּעָלְמָא. וְנִרְאֶה דְּהָכָא ס"ל לר"ע דְּמִשּׁוּם דִּכְתִיב בְּקְרָא בפ' בָּא וְהַעֲבַרְתָּ כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לד' וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לד'.

והו"א דְּכֹל פֶּטֶר רֶחֶם קָאֵי אַף עַל נְקֵיבָה. לָזֶה כָּתַב בָּתַר הָכִי הַזְּכָרִים לְשׁוֹן רַבִּים דְּקָאֵי גַּם אַרִישָׁא דְּדַוְקָא זָכָר קָדוֹשׁ.

וּבְגוּף סְבָרָא אִי קָאֵי לְשׁוֹן רַבִּים שֶׁבַּתּוֹרָה עַל רַבִּים דְּעָלְמָא אוֹ עַל אֵיזֶה דְּרָשָׁה יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת בַּשַׁ"ס ואכ"מ. וע"ל ס"ס קל"ח בָּזֶה: וְהִנֵּה הָרֹא"ש שָׁם בִּבְכוֹרוֹת כָּתַב דְּלָהָכִי קָתָנֵי בְּסֵיפָא גַּבֵּי א' בִּיכְרָה וא' לֹא בִּיכְרָה וְיָלְדוּ זָכָר וּנְקֵיבָה שֶׁמַּפְרִישׁ טָלֶה לְעַצְמוֹ אַף דְּשָׁמְעִינַן לָהּ מֵרֵישָׁא מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְאַסּוֹקֵי מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה.

וְהוּא תָּמוּהַּ דְּאַטּוּ דְּרָשָׁא זוֹ מֻוכְרַחַת בְּמָקוֹם זֶה עַד שֶׁנֶּאֱמַר דְּלָהָכִי קָתָנֵי הָא דְּטָלֶה לְעַצְמוֹ. וְהֵיא גּוּפָא קַשְׁיָא שהו"ל לִכְתּוֹב פָּסוּק זֶה בִּתְחִילַּת הַמִּשְׁנָה.

דְּהָא בלא"ה פירש"י דְּקָאֵי אַרִישָׁא ע"ש. וְגַם גּוּף דָּרַשׁ זֶה צָרִיךְ בֵּיאוּר לָמָּה מַיְיתֵי הַמִּשְׁנָה פָּסוּק מְפוֹרָשׁ זֶה שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם חִידּוּשׁ.

וְנִרְאֶה לוֹמַר דְּמַיְיתֵי רְאָיָה שֶׁאֵין הַנְּתִינָה לַכֹּהֵן מְעַכֶּבֶת בּוֹ מִדִּכְתִיב בפ' בָּא שֶׁיִּפְדּוּ פ"ח בְּשֶׂה. וְהִנֵּה זֶה נֶאֱמַר בְּמִצְרַיִם וְאָז עֲדַיִן לֹא נִיתְּנוּ כ"ד מַתָּנוֹת לַכֹּהֲנִים.

וְקָרְבָּנוֹת הָיוּ בִּבְכוֹרוֹת כִּדְאִיתָא בִּזְבָחִים קי"ב וּבִבְכוֹרוֹת דַּף ד'. וכ"ד מַתָּנוֹת לֹא נִיתְּנוּ לִבְכוֹרוֹת.

וְרַק אַחַר שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים נִיתְּנוּ לָהֶם הַמַּתָּנוֹת. וא"כ הָיָה מַפְרִישׁ הַטָּלֶה לְעַצְמוֹ.

וּלְזֶה שַׁפִּיר מַיְיתֵי רְאָיָה שהפ"ח נִיתַּר בַּהֲנָאָה בָּזֶה שֶׁמַּפְרִישׁ לְעַצְמוֹ וְאֵין הַנְּתִינָה לַכֹּהֵן מְעַכֵּב. וְאַף דִּבְאָדָם כָּתַב שָׁם ג"כ תִּפְדֶּה.

ומ"מ הַנְּתִינָה מְעַכֶּבֶת. הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּיָלִיף זֶה מִקְּרָא בִּבְכוֹרוֹת דַּף נ"א ע"ש.

וְאַף דר"א ס"ל בְּדַף י"ב דְּאַף בפ"ח חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. ור"מ ס"ל דִּבְסָפֵק מַפְרִישׁ וְהוּא שֶׁלּוֹ.

אֶפְשָׁר לוֹמַר דס"ל כר"ל דס"ל בְּדַף ד' ע"ב דְּלֹא קָדְשׁוּ בְּכוֹרוֹת בַּמִּדְבָּר. וּקְרָא קָאֵי לֶעָתִיד כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לָאָרֶץ וְאָז שַׁפִּיר כְּבָר קִדְּשׁוּ כֹּהֲנִים.

וְהָא דְּמַפְרִישׁ לְעַצְמוֹ בְּסָפֵק. הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּכֵיוָן שֶׁמַּחֲזִיקוֹ עַל מְנָת שֶׁאִם יְבוֹרַר הַדָּבָר יִתְּנֶנּוּ לַכֹּהֵן.

הו"ל כְּאִלּוּ הוּא בִּרְשׁוּת הַכֹּהֵן. שׁוּב רָאִיתִי ברי"ט אַלְגָּאזִי שֶׁנִּתְקַשָּׁה בָּזֶה עַל ר"א.

וְכָתַב דְּהָוֵי כְּיִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרַשׁ מֵאֲבִי אִמּוֹ כֹּהֵן. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בִּדְבָרָיו ואכ"מ.

וּבְחִידּוּשֵׁי לִבְכוֹרוֹת הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה וּבְבֵיאוּר דִּבְרֵי ר"י ור"ל הַנָּ"ל: ועפמש"ל בְּאַרְתִּי לְשׁוֹן הַכָּתוּב בְּסוֹף פ' בָּא עַל כֵּן אֲנִי זוֹבֵחַ לד' כָּל פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים וְכָל בְּכוֹר בָּנַי אֶפְדֶּה. וּשְׁאָלַנִי חָכָם אֶחָד לָמָּה כָּתוּב גַּבֵּי בְּכוֹר אָדָם לְשׁוֹן עָתִיד וְגַבֵּי בְּכוֹר בְּהֵמָה לְשׁוֹן בֵּינוֹנִי.

וְהִשְׁבַּתִּיו דְּהִנֵּה עוֹד קָשֶׁה טוּבָא בִּלְשׁוֹן הַפָּסוּק שֶׁאוֹמֵר אֲנִי זוֹבֵחַ. וַהֲלֹא מִצְוַת בְּכוֹר בְּהֵמָה הוּא לִיתְּנוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן זוֹבְחוֹ.

וְאֵיךְ יֹאמְרוּ הַבְּעָלִים שֶׁהֵם זוֹבְחִים אוֹתוֹ לד'. וְאֵין לוֹמַר שֶׁהַכֹּהֵן זוֹבְחוֹ מִכֹּחַ נְתִינַת הַבְּעָלִים וּשְׁלִיחוּתָם.

ז"א דְּהָא מְשֻׁוָּלְחָן גָּבוֹהַּ קָנָכוּ כִּדְאִיתָא בב"ק דַּף י"ב ע"ב. וְתֵיכֶף בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם הָוֵי מָמוֹנוֹ שֶׁל כֹּהֵן כִּדְאִיתָא בב"מ דַּף ו' ע"ב וּבְכַמָּה דּוּכְתֵי.

אֲבָל הַכַּוָּנָה דְּהָא פָּרָשָׁה זוֹ נֶאֱמְרָה קוֹדֶם מ"ת שֶׁאָז עֲדַיִן לֹא קָדְשׁוּ הַכֹּהֲנִים. וְאַף שֶׁקִּדְּשׁוּ הַבְּכוֹרוֹת מ"מ לֹא הָיוּ נוֹתָנִים לָהֶם מַתָּנוֹת כְּהֵוָנָה דְּהָא לֹא נִצְטַוּוּ כְּלָל עֲדַיִן עַל כ"ד מַתָּנוֹת כְּהֵוָנָה וכמש"ל.

וא"כ כְּשֶׁנִּצְטַוּוּ עַל קְדֻשַּׁת בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה. הָיוּ הַבְּעָלִים מַקְרִיבִים אֶת הַבְּכוֹר לְעַצְמָם.

וְלָזֶה שַׁפִּיר קָאָמַר אֲנִי זוֹבֵחַ. וּמִצְוָה זוֹ נֶהֱנָה בָּהֶם תֵּיכֶף.

לָזֶה אוֹמֵר בִּלְשׁוֹן בֵּינוֹנִי. אֲבָל פִּדְיוֹן בְּכוֹר אָדָם עֲדַיִן לֹא נָהֵג אָז רַק אַחַר חֵטְא הָעֵגֶל שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְנִצְטַוּוּ לִפְדּוֹת הַבְּכוֹרִים.

וְלָזֶה אוֹמֵר בִּלְשׁוֹן עָתִיד וּבְכוֹר בְּנִי אֶפְדֶּה. לְפִי שֶׁמְּצִנָּה זוֹ נֶאֱמְרָה עַל שֵׁם הֶעָתִיד וכמש"ל: סִימָן פט ע"ד אֲשֶׁר הִקְשָׁה כְּבוֹדוֹ עַל הָרַמְבַּ"ן וְהָרָ"ן פ"ג דְּסֵנְהֶדְרִין שֶׁכָּתְבוּ דִּתְרוּמָה טְמֵאָה דְּמַאי מֻוּתֶּרֶת לְעָנִי.

וְהַקּשָׁה דא"כ מַה מַּקְשֶׁה בִּירוּשַׁלְמִי פ"ז דְּדְמַאי אַהָא דִּמְטַלְטֵל תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁל דְּמַאי בְּשַׁבָּת דְּהָא אָסוּר לְטַלְטֵל תְּרוּמָה טְמֵאָה. וּלְדִבְרֵיהֶם לק"מ דְּהָא חָזֵי לַעֲנִיִּים וכדקיי"ל ר"פ מְפַנִּין דְּמִטַּלְטְלִין דְּמַאי בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם דַּחֲזֵי לַעֲנִיִּים.

הִנֵּה כְּבָר הִרְגִּישׁ בָּזֶה בְּסֵפֶר הַנִּיר עַל יְרוּשַׁלְמִי בפ"ז דְּדְמַאי. וְתֵירֵץ דְּמַקְשֶׁה לָמָּ"ד בִּירוּשַׁלְמִי בפ"ג דְּדְמַאי שֶׁעָנִי אָסוּר לֶאֱכֹל דְּמַאי.

וְהוּא דּוֹחֵק. וְגַם דִּמְבֹאָר שָׁם בִּירוּשַׁלְמִי שְׁלֹאַלְתַּר אִם לֹא לָן מֻוּתָּר לֶאֱכֹל לכ"ע.

וּכְבוֹדוֹ כָּתַב לְתָרֵץ דְּרַק בִּתְרוּמַת פֵּירוֹת דְּרַבָּנָן כָּתַב הָרָ"ן לְהָקֵל. וז"א שֶׁלֹּא מָצִינוּ חִילּוּק בְּזֶה בְּדִבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים בְּסֵנְהֶדְרִין שָׁם.

רַק כָּתְבוּ בִּפְשִׁיטוּת שת"ט נֶאֱכֶלֶת לַעֲנִיִּים כְּמוֹ בְּכָל דְּמַאי: וּמַה שֶּׁנִּרְאֶה לוֹמַר בָּזֶה לְחַוְּמֶר הַקֻּוּשְׁיָא דְּהָא קיי"ל דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא לִבְרוּרֵי לָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻוָּבָא. וְהָכָא אִיכָּא לִבְרוּרֵי שֶׁיִּשְׁאֲלוּ אֶת הע"ה וְהוּא יַגִּיד אִם עִישְּׂרָן.

דְּהָא קיי"ל ברפ"ד דְּדְמַאי שְׁבְּשַׁבָּת הע"ה נֶאֱמָן דְּאֵימַת שַׁבָּת עָלָיו. וּנְהִי דקיי"ל שָׁם דְּלִכַתְּחִילָּה אֵין לִסְמֹךְ ע"ז בְּעֶרֶב שַׁבָּת.

וְצָרִיךְ לְהַפְרִישׁ בִּתְנַאי כִּדְאִיתָא שָׁם בִּירוּשַׁלְמִי. מ"מ הָכָא לְעִנְיַן טִילְטוּל הַתְּרוּמָה טְמֵאָה כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְשָׁאֲלוֹ.

הו"ל אֶפְשָׁר לְבָרֵר. וְאָסוּר לְטַלְטֵל בִּשְׁבִיל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לְהַאֲכִיל לְעָנִי וְלִסְמֹךְ עַל רֹוב ע"ה מְעַשְּׂרִין.

וְהָא דְּאִיתָא בר"פ מְפַנִּין ובשא"ד לְהָקֵל בִּדְמַאי מִשּׁוּם דְּרֹוב ע"ה מְעַשְּׂרִין. צ"ל שֶׁאֵין הע"ה לְפָנֵינוּ.

אוֹ דְּאִיְּירִי בָּאֻפָנִים הַמְּבֹאָרִים בַּיְרוּשַׁלְמִי רפ"ד דְּדְמַאי שֶׁאֵין סוֹמְכִין ע"ז שְׁיִשְׁאֲלוּ הע"ה ע"ש. אֲבָל בפ"ז דְּדְמַאי הָא מַיְּירֵי שע"ה לְפָנֵינוּ וְיָכוֹל לְשָׁאֲלוֹ.

וְאַף שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְשָׁאֲלוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּישׁ הע"ה שֶׁחוֹשְׁדוֹ וְכִדְאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם ורפ"ד דְּדְמַאי. מ"מ שַׁפִּיר מִיקְרֵי אֶפְשָׁר לְבָרֵר.

וְשַׁפִּיר פָּרִיךְ הַיְרוּשַׁלְמִי דְּאָסוּר לְטַלְטֵל תְּרוּמָה טְמֵאָה בכה"ג: וְעוֹד נִרְאֶה לוֹמַר דְּהָרָ"ן לְטַעְמֵיהּ שֶׁכָּתַב בפ' כִּירָה דְּדָבָר שֶׁאָסוּר לִבְעָלָיו וּמֻוּתָּר לַאֲחֵרִים אָסוּר לְטַלְטְלוֹ וּכְגוֹן בְּנֵדֶר הֲנָאָה מִכֹּךְ ע"ש.

וּלְשִׁיטָה זוֹ א"ש הָא דְּאָמְרִינַן בְּשַׁבָּת דַּף קכ"ז דִּלְהָכִי שָׁרֵי לְטַלְטֵל דְּמַאי מִיגּוֹ דְּאִי בָּעֵי מַפְקִיר לְנָכְסָיו. וְלָא קָאָמַר מִשּׁוּם שֶׁמֻּוּתָּר לִיתְּנוֹ לְעָנִי.

וְהַתּוֹ' כָּתְבוּ שָׁם דְּבָאֳמֶת לָאו דַּוְקָא הוּא. וְזֶה דּוֹחֵק.

אָכֵן לְדַעַת הָרָ"ן א"ש. וכ"כהָרִיטְבָ"א בפ' מְפַנִּין שָׁם.

וע"ש מַה שֶׁחִילֵק בֵּין תְּרוּמָה לְדָמַאי. ועשעה"מ פ"ז מה' לוֹלָב ה"י מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה.

וְהִנֵּה בנ"ד בִּתְרוּמָה טְמֵאָה שֶׁל דָּמַאי נִרְאֶה דְּאַף לְהַסּוֹבְרִים שֶׁעָנִי מֻוּתָּר לְאָכְלָהּ. מ"מ בַּעַל הַתְּרוּמָה וַודַּאי אַף אִם יַפְקִיר נְכָסָיו אָסוּר לְאָכְלָהּ.

דְּהָא פירש"י בְּסוֹטָה דַּף מ"ח דְּלָהָכִי תִּקְּנוּ שֶׁיִּתְּנוּ התרומ"ע דְּדָמַאי לְכֹהֵן בְּחִנָּם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׂהֶה. וא"כ ה"ה בְּזֶה אִם יְהֵא מֻוּתָּר להבעה"ב לְאָוְכְלָהּ כְּשֶׁיַּעֲנִי.

יִשְׂהֶה אוֹתָהּ וְלֹא יְמַהֵר לְתִתָּהּ לַכֹּהֵן. וְכֵן למ"ש הַתּוֹסָ' בְּיוֹמָא ט' מִשּׁוּם דְּהָוֵי דָּבָר מוּעָט תִּקְּנוּ שֶׁיִּתְּנָה לְכֹהֵן בְּחִנָּם.

ג"כ אֵין אַחַר תַּקָּנַת חֲז"ל כְּלוּם. וּמְחֻיָּב לְיִתְּנָה וְחָל עָלָיו חוֹבַת נְתִינָה וְהָוֵי מָמוֹן כֹּהֵן.

וכמ"ש השעה"מ בפ"ט מה' מַעֲשֵׂר ה"ב לְהוֹכִיחַ זֶה מִמִּשְׁנָה מְפוֹרֶשֶׁת דְּמִיקְּרֵי מָמוֹן כֹּהֵן. וְאָסוּר לוֹ לְאָכְלָהּ אַף אִם יַעֲנִי.

וְאַף לְיִתְּנָה לְעָנִי נִרְאֶה שֶׁאָסוּר לוֹ. רַק הַכֹּהֵן יוּכַל לְתִתָּהּ לְעָנִי.

ועכ"פ כֵּינָן שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהִיא אֵצֶל הבעה"ב לֹא שַׁיָּיךְ מִיגּוֹ שֶׁיִּהְא רָאוּי לְעַצְמוֹ וְכַנַ"ל. א"כ וּודַּאי אָסוּר לְטַלְטְלָהּ וכמש"ל בְּשֵׁם הָרָ"ן וְרִיטְבָ"א.

וכ"כ הָרַמְבַּ"ן בְּחִידּוּשָׁיו פ' מְפַנִּין כְּהָרָ"ן וְרִיטְבָ"א הַנַּ"ל. וְרַק שֶׁהֵבִיא שָׁם גַּם דַּעַת התו' ע"ש.

וּמַשְׁמַע דְּלְעִיקַּר ס"ל כְּהָרִיטְבָ"א וְרָ"ן מִפְּנֵי שכ"נ פַּשְׁטוּת הַשַּ"ס. וְשַׁפִּיר הָרַמְבַּ"ן וְרָ"ן וְרִיטְבָ"א לְטַעְמַיְיהוּ אָזְלִי.

וכ"כ הָרַמְבַּ"ן בפ' כִּירָה שְׁמָהּ שֶׁמְּוּקְצֶה מֵחֲמַת אִיסּוּר לִבְעָלָיו הָוֵי מֻוּקְצֶה אַף שֶׁרָאוּי לְאַחֵר ע"ש בְּדַף מ"ז: וְעוֹד יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר שֶׁזֶּה תָּלוּי בְּמַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים אִם תרומ"ע שֶׁל דָּמַאי נִמְכָּרֶת לְכֹהֵן אוֹ נִיתֶּנֶת בְּחִנָּם.

וע' מל"מ ושעה"מ ה' מַעֲשֵׂר מ"ש בָּזֶה. וּסְבָרָא זוֹ נִזְכֶּרֶת בִּירוּשַׁלְמִי לְעִנְיַן חַלָּה שֶׁתִּמָּכֵר וְהוּבָא בשעה"מ שָׁם.

אַף עִנְיָן זֶה דּוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: וּבֶאֳמֶת בְּהַהּ דִּירוּשַׁלְמִי פ"ז דְּדָמַאי בְּהָא דְּמִזְמִין חֲבֵירוֹ לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּחָזֵי לְעָנִי. דְּהָא הָאוֹרֵחַ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְתִתּוֹ בְּלִי רְשׁוּת בעה"ב.

והבעה"ב הֲלֹא אֲצָלוֹ אֵינוֹ סָפֵק כִּי הֲלֹא הוּא יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ אִם עִישֵּׂר פֵּירוֹתָיו אוֹ לֹא. וְלָא מִיקְּרֵי דְּמַאי רַק לְמִי שֶׁקָּנָה מִמֶּנּוּ הַפֵּירוֹת אוֹ שֶׁאוֹכֵל אֲצָלוֹ.

וּכְשֶׁיּוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא עִישְׂרָם וּודַּאי אֵינוֹ רַשַּׁאי לְתִתָּם לְעָנִי. זֶה עָלָה בְּרַעְיוֹנִי בְּהַשְׁקָפָה בְּיִשּׁוּב קַוּשְׁיָא זוֹ.

וּמֵעוֹצֶם טִרְדוֹתַי לֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כָּרָאוּי: סִימָן צ בַּאֲשֶׁר בְּעֵת הַזֹּאת נִרְאֲתָה בעוה"ר בְּכַמָּה עֲיָרוֹת מַחֲלָה הַנִּקְרֵאת חֲלִי רָע וְגַם בְּעִירֵנוּ קָרָה אֵיזֶה מִקְרִים אַךְ מְעַטִּים הֵמָּה וּמֵתוּ מִזֶּה בְּעִיר רַק שְׁלֹשָׁה נְפָשׁוֹת בְּמֶשֶׁךְ שִׁשָּׁה שְׁבוּעוֹת.

וְאֶחָד מֵהֶם הָיָה זָקֵן יוֹתֵר מִשִּׁבְעִים שָׁנָה. רַק בַּכֹּפֶר הַסָּמוּךְ לָפָה כִּתְחוּם שַׁבָּת חָלוּ הַרְבֵּה וּמֵתוּ מֵהֶם כִּשְׁמוֹנָה אֲנָשִׁים.

וּבְאֵיזֶה עֲיָרוֹת הַסְּמוּכוֹת הָיְתָה הַמַּחֲלָה בְּזַעַף ר"ל. וְנִשְׁאַלְתִּי לְמַעֲשֶׂה אִם צְרִיכִים לְהִתְאַבֵּל.

כִּי בש"ע סי' שע"ד אִיתָא שי"א שֶׁבִּשְׁעַת הַדָּבָר אֵין מִתְאַבְּלִין מִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא. וְאָמַרְתִּי לְבָרֵר דִּין זֶה בע"ה בְּכָל הַפְּרָטִים הַשַּׁיָּכִים לָזֶה: הִנֵּה מְקוֹר הַדִּין הוּא בִּתְשׁוּבַת מַהֲרִי"ל סי' נ' שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ בִּתְשׁוּבָה דִּבְעִידָּן רִיתְחָא אֵין מִתְאַבְּלִין מִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא.

וְנִרְאֶה הַכַּוָּנָה דִּבְעִידָּן רִיתְחָא יֵשׁ הַרְבֵּה מֵתִים ר"ל. וְאִם יִתְאַבְּלוּ כָּל קְרוֹבֵי הַמֵּתִים אֲזַי יִפּוֹל הַפַּחַד מְאוֹד עַל הַחַיִּים כִּי יְהֵא נִיכָּר שֶׁמֵּתוּ כְּבָר הַרְבֵּה.

אֲבָל כְּשֶׁלֹּא יִתְאַבְּלוּ. לֹא יְהֵא נִיכָּר הַדָּבָר כ"כ.

וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּאוֹפֶן אַחֵר שֶׁהָאֲבֵלִים בְּעַצְמָם יְהִי לָהֶם בִּיעֲתוּתָא וּפָחַד בְּשֶׁבִּתָּם עֲצוּרִים בְּבֵיתָם וְיוּכַל לְהַזִּיק לִבְרִיאוּתָם. אֲבָל ז"א דא"כ לֹא שַׁיָּךְ לְשׁוֹן בִּיעֲתוּתָא רַק מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה אוֹ מִפְּנֵי חֲשַׁשׁ חֹולִי וְכַדּוֹמֶה.

וכ"נ מוּכָח בִּתְשׁוּבַת מַהֲרִי"ל שָׁם שֶׁכָּתַב שֶׁלָּזֶה יֵשׁ לִבְרֹוחַ מִן עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דֶּבֶר ר"ל מִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא וה"נ נִמְצָא בַּתְּשׁוּבָה שֶׁלֹּא לְהִתְאַבֵּל בְּעִידָּן רִיתְחָא מִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא. הֲרֵי מְבֹאָר הַכַּוָּנָה שֶׁהַבִּיעֲתוּתָא הוּא מִפְּנֵי שֶׁרוֹאֶה שֶׁהַדָּבָר מִתְהַלֵּךְ וּמֵתִים הַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם ר"ל.

וה"נ אֵין מִתְאַבְּלִין כְּדֵי שֶׁלֹּא לְפַרְסֵם רִיבּוּי הַמֵּתִים. וּמוּכָח כְּפֵירוּשׁ הָרִאשׁוֹן: ונ"מ בֵּין הַפֵּירוּשִׁים לְדִינָא הֵיכָא שֶׁנִּגְלָה בְּעִיר מַחֲלַת הַדָּבָר ר"ל וְנָחֲלוּ הַרְבֵּה בְּחֹולִי זֶה ר"ל.

אֲבָל לֹא מֵתוּ רַק אֲחָדִים בְּאוֹפֶן שֶׁלֹּא שַׁיָּךְ כְּלָל שֶׁיִּפְחֲדוּ מֵרִיבּוּי הַמֵּתִים. דִּלְפֵירוּשׁ הַשֵּׁנִי שַׁיָּךְ גַּם בָּזֶה שֶׁלֹּא יִתְאַבֵּל מִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא שֶׁל הָאֲבֵלִים בְּעַצְמָן.

וּלְפֵירוּשׁ הָרִאשׁוֹן לֹא שַׁיָּךְ זֶה וְצָרִיךְ לְהִתְאַבֵּל. וְעוֹד נ"מ אִם אֶחָד רוֹצֶה לְקַיֵּם מִצְוַת אֲבֵילוּת.

דִּלְפֵירוּשׁ הָרִאשׁוֹן שַׁפִּיר שָׁרֵי אִם יוֹדֵעַ בְּבֵירוּר שֶׁהָאֲבֵלִים מִשְּׁאָר הַמֵּתִים אֵינָם מִתְאַבְּלִין. דְּמֵאֶחָד לֹא יְהִי בְּעִיתּוּתָא.

אֲבָל לְפֵירוּשׁ הב' אָסוּר לוֹ לְהָבִיא א"ע לִידֵי סַכָּנָה. ולפמ"ש לְהוֹכִיחַ כְּפֵירוּשׁ הָרִאשׁוֹן.

מִמֵּילָא מוּכָח לַעֲשׂוֹת לְדִינָא כֵּן כמש"ל. וְטַעַם הַדִּין נִרְאֶה כְּעֵין מ"ש בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁאִם אֶחָד מֵהַקְּרוֹבִים חוֹלֶה מֻוָּתָר לְהַשֵּׁנִי שֶׁלֹּא לִנְהֹוג אֲבֵילוּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יָדַע הַחוֹלֶה מִמִּיתַת קְרוֹבוֹ וְיַזִּיק לוֹ.

וה"נ רַשָּׁאִים שֶׁלֹּא לִנְהֹוג אֲבֵילוּת כְּדֵי שֶׁלֹּא לְפַרְסֵם מִיתַת קְרוֹבֵיהֶם: וְהִנֵּה לפ"ז צָרִיךְ לְבָאֵר כַּמָּה הוּא שִׁיעוּר הַמֵּתִים שֶׁיִּהְיֶה מֻוָּתָר שֶׁלֹּא לִנְהֹוג אֲבֵילוּת. וּלְכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּהַיְינוּ כְּהָא דקיי"ל בְּתַעֲנִית כ"ב ובא"ח סי' תקע"ו דְּדָבָר נִקְרָא כְּשֶׁמֵּתוּ ג' אֲנָשִׁים בג' יָמִים זא"ז בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ ת"ק רַגְלֵי וְכֵן לְפִי עֵרֶךְ ע"ש.

וא"כ ה"ה בָּזֶה כָּל עוֹד שֶׁלֹּא נִקְרָא דָּבָר. לֹא נִקְרָא עִידָּן רִיתְחָא לְעִנְיַן שֶׁלֹּא יִתְאַבְּלוּ.

ולפ"ז צָרִיךְ ג"כ הַשְׁעִיעוּר כַּמְּוַכָּר שָׁם שֶׁאִם מֵתוּ הָרַבֵּה בְּיוֹם אֶחָד אוֹ ג' בד' יָמִים לֹא נִקְרָא דָּבָר. וְכֵן שֶׁאֵין מַכְנִיסִין בְּחֶשְׁבּוֹן קְטַנִּים נָשִׁים וּזְקֵנִים לְדַעַת הלח"מ בפ"ב מה' תַּעֲנִית.

וְכֵן מוּכָח בַּיְרוּשַׁלְמִי וְהוּבָא בכ"מ ולח"מ שָׁם וע' בְּרָכֵי יוֹסֵף סי' תקע"ו מ"ש בְּעִנְיָן זֶה. אָכֵן נִרְאֶה דְּזֶה אֵינוֹ דְּכֵינָן שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא שֶׁיִּפּוֹל פַּחַד הַמַּגֵּפָה עַל הָעָם מִצַּד שֶׁיִּרְאוּ שֶׁמֵּתוּ אֲנָשִׁים הַרְבֵּה.

בָּזֶה לֹא שַׁיָּיךְ חִילּוּק בֵּין בַּחוּרִים לִזְקֵנִים אוֹ לָנָשִׁים וּקְטַנִּים כִּי רֻבָּם כְּכֻלָּם אֵין יוֹדְעִים חִילּוּק כְּלָל בָּזֶה. וְכֵינָן שֶׁרוֹאִים שֶׁהַחוֹלִי מִתְפָּרֵץ בָּעִיר נוֹפֵל הַפַּחַד עֲלֵיהֶם.

וְרַק לְעִנְיַן לִגְזוֹר תַּעֲנִית וְהַתְרָעָה שַׁיָּיךְ הַחִילּוּק דְּכֵינָן שֶׁמֵּתוּ זְקֵנִים אוֹ קְטַנִּים שֶׁהֵם חֲלָשִׁים בְּטִבְעָם אֵין זֶה נִקְרָא דָּבָר לִגְזוֹר תַּעֲנִית. כִּי חִיּוּתָם מוּעֶטֶת וּבְמַחֲלָה קַלָּה הֵם מֵתִים וְכַמְבֹאָר הַטַּעַם בַּפּוֹסְקִים שָׁם מֵהַיְרוּשַׁלְמִי.

ולפ"ז נלענ"ד דְּאַף שֶׁמֵּתוּ ג' בְּיוֹם אֶחָד כֵּינָן שֶׁמֵּתוּ מִמַּחֲלַת הַדָּבָר נוֹפֵל פַּחַד עַל הָעָם וְאֵיכָא בִּיעֲתוּתָא. וְלִכְאוֹרָה י"ל דְּהַפַּחַד אֵינוֹ מַזִּיק רַק כְּשֶׁכְּבָר יֵשׁ הַדָּבָר שֶׁהוּא בָּא מֵחֲמַת שִׁינּוּי הָאֲוִיר.

וּבַאֲוִיר הַמְּשֻׁנֶּה הַהוּא מַזִּיק לָאָדָם כָּל פַּחַד וּדְאָגָה. אֲבָל כֵּינָן שֶׁלֹּא מֵתוּ עֲדַיִן ג' מֵתִים כְּדִין הַקָּבוּעַ לְעִנְיַן תַּעֲנִית וְהַתְרָעָה.

א"כ עֲדַיִן אֵין דָּבָר בָּעִיר. וּמַה לָּנוּ אִם יִפֹּחַד.

וַהֲרֵי בִּשְׁאָר מַחֲלוֹת אֵין אָנוּ חוֹשְׁשִׁים לְבִיעֲתוּתָא אַף אִם יָמוּתוּ הַרְבֵּה ח"ו. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁהַפַּחַד מַזִּיק רַק בִּשְׁעַת הַדָּבָר.

וא"כ ה"ה דְּנִימָא דְּבָעֵינַן רַק אֲנָשִׁים בַּחוּרִים וְלֹא זְקֵנִים וּקְטַנִּים וכמש"ל. אָכֵן נִרְאֶה דְּהֵיכָא שֶׁיֵּשׁ ג' מֵתִים בג' יָמִים וְהֶחְזַק שֶׁהוּא דָּבָר אָמְרִינַן דִּלְמַפְרֵעַ מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן נִשְׁתַּנָּה הָאֲוִיר וְהָיָה כְּבָר דָּבָר.

רַק עַל הַסָּפֵק לֹא תִּקְּנוּ הַתְרָעָה תְּיכֶף. וְאַף דְּגַבֵּי שׁוֹר הַמּוּעָד הָוֵי תָּם עַד נָגִיחָה ג'.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן שֶׁהַשּׁוֹר מַרְגִּיל א"ע לְיִגַּח בג"פ לָמָּ"ד אִיַּיעַד תּוֹרָא. וְלָמָּ"ד לְאִיַּיעוֹדֵי גַּבְרָא הַיְינוּ ג"כ בִּשְׁבִיל שֶׁעָבַר עַל ג' הַתְרָאוֹת וְלֹא שָׁמַר שׁוֹרוֹ.

אֲבָל בנ"ד דְּהָוֵי מִשּׁוּם שִׁינּוּי אֲוִיר. א"כ שַׁפִּיר נִימָא שֶׁהָרִאשׁוֹן מֵת מִפְּנֵי שִׁינּוּי הָאֲוִיר.

ולפ"ז י"ל דְּאַף בְּמֵתוּ אֵיזֶה אֲנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד מִמַּחֲלַת הַדָּבָר נִיחוּשׁ שֶׁמָּא הוּא בִּשְׁבִיל הַדָּבָר וְשִׁינּוּי אֲוִיר. וּבַאֲבִילוּת הָוֵי סְפֵיקָא לְקֻלָּא.

וְגַם דְּכֵינָן דְּהָוֵי מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ סַכָּנָה. א"כ ג"כ יֵשׁ לְהָקֵל בְּסָפֵק: וְכֵן אִיתָא בִּיבָמוֹת ס"ה ע"א דְּאִיבַּעְיָא לְהוּ גַּבֵּי נְשֵׁאת לִשְׁלֹשָׁה וְלֹא יָלְדָה אִי אָמְרִינַן דְּהַשְׁתָּא הוּא דִּכְחָשָׁה אוֹ אִיגְּלֵי מִילְתָא דְּמֵעִיקָּרָא לֹא הָיְתָה בַּת בָּנִים וְיִגְבֶּה הָרִאשׁוֹן מִמָּנָּה כְּתֻבָּתָהּ שֶׁנָּתַן לָהּ.

וְאָמְרִינַן שָׁם דְּמָצְיָא אָמְרָה הַשְׁתָּא הוּא דִּכְחָשִׁי. וְהַיְינוּ רַק מֵחֲמַת שֶׁהִיא מֻוְחֶזֶקֶת בְּכָסֶף כְּתֻבָּתָהּ.

אֲבָל אִם לֹא גָּבְתָה עֲדַיִן אֵינָהּ יְכוֹלָה לִגְבוֹת כדקיי"ל באה"ע סי' קנ"ד ס"ח. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהָוֵי סָפֵק.

וא"כ ה"ה הָכָא הָוֵי סָפֵק לְקֻלָּא. וּבִפְרָט דְּהָכָא אִיכָּא אֻמְדָּנָא וְהוֹכָחָה שֶׁנִּשְׁתַּנָּה הָאֲוִיר שֶׁהֲרֵי נִיכָּר שֶׁהַחוֹלִי הוּא מִמַּחֲלַת הַמַּגֵּפָה ר"ל.

וְדָמֵי לְהֵיכָא שֶׁנִּרְאוּ בָּהּ סִימָנֵיאַיְילוֹנִית דְּוַדַּאי אֵין לָהּ כְּתֻבָּה וא"צ חֲזָקָה ג"פ. וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לָדוּן גַּבֵּי וֶסֶת שֶׁל אִשָּׁה שֶׁאִם קָבְעָה ג"פ וְיֵשׁ טְהָרוֹת שֶׁעָסְקָה בָּהֶם תּוֹךְ מעל"ע קוֹדֶם רְאִיָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה.

דְּנִימָא דַּיָּה שְׁעָתָהּ דְּאִיגְּלִי מִילְּתָא שֶׁגַּם הַפַּעַם הָרִאשׁוֹן הָוָה מִצַּד קְבִיעוּת הַוֶּסֶת וְדַיָּהּ שְׁעָתָהּ. וְאַף דְּהָוֵי סָפֵק הָא הָוֵי סְפֵיקָא דְּרַבָּנָן.

אֲבָל ז"א דְּבַשּׁ"ס מוּכָח דְּהָוֵי טָמֵא לְגַמְרֵי. וְהַטַּעַם דְּהָא עִיקַּר טֻמְאַת מעל"ע הוּא מִשּׁוּם סָפֵק וא"כ אֵין שַׁיָּיךְ לְטַהֵר בִּשְׁבִיל סָפֵק שֶׁמָּא הוּא וְוֶסְתָּהּ.

וּבִפְרָט דְּאִיכָּא חֲזָקָה דְּמֵעִיקָּרָא שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ וֶסֶת. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בִּפְרָט זֶה בְּכָל מָקוֹם דְּאִתְחַזִּיק תְּלָתָא זִימְנֵי אִי הָוֵי לְמַפְרֵעַ אוֹ לֹא ואכ"מ.

וּבְתוֹסְ' בִּיבָמוֹת שָׁם ד"ה אִי אִיהִי מְבוֹאָר בְּשֵׁם הר"ש מִדָּרְיָוֵשׁ דְּמַחְזְקִינַן לְמַפְרֵעַ גַּבֵּי אֵין לָהּ וֶסֶת ע"ש אַף יֵשׁ לְחַלֵּק דְּגַבֵּי וֶסֶת שָׁאנֵי דְּמוּכָח מִילְּתָא שֶׁשִּׁנְּתָה וְקָבְעָה בְּיוֹם זֶה. וע' יְבָמוֹת פ' ע"ב ד"ה עַד דְּאָמְרִינַן בכה"ג אִיגְּלִי מִילְּתָא לְמַפְרֵעַ וְיֵשׁ לְחַלֵּק.

וְלִכְאוֹרָה י"ל דְּשַׁיְיכָא בְּהָא דְּהוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִילָּתוֹ בְּחֻלִּין ל"ט. אַף בֶּאֱמֶת אֵינוֹ דּוֹמֶה כְּלָל לנ"ד וע"ל סי' פ"ה בָּזֶה.

ועוי"ל דְּוֶסֶת שָׁאנֵי שֶׁרֹוב נָשִׁים יֵשׁ לָהֶם וֶסֶת קָבוּעַ: אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דמ"מ אִם לְמָחָר לֹא יָמוּת שׁוּם אִישׁ. א"כ יְהֵא אִיגְּלִי מִילְּתָא לְמַפְרֵעַ שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנְּתָה הָאֲוִיר וְיִצְטָרְכוּ לַחֲזוֹר וּלְהִתְאַבֵּל כָּל עוֹד שֶׁלֹּא עָבַר כָּל ז'.

ועי"ד סי' שצ"ו בָּזֶה. וְגַם די"ל דְּגַם בִּיעָתוּתָא לֵיכָּא כָּל זְמַן שֶׁלֹּא רָאוּ שֶׁשָּׁלַט הַדָּבָר ג' יָמִים דְּבְיוֹם אֶחָד אֵין מְשִׁימִין לֵב כ"כ.

וְלָזֶה נִרְאֶה שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאֵין בּוֹ דִּין דָּבָר לָא מִיקְרֵי עִידָּן רִיתְחָא וְלֹא שַׁיָּיךְ דִּין זֶה לְפָטוֹר מֵאֲבֵילוּת. וַעֲדַיִן יֵשׁ לוֹמַר דְּרַק בִּזְמַן הַשַּׁ"ס שֶׁהַדָּבָר הָיָה לֹא מִצַּד שִׁינּוּי אֲוִיר.

שֶׁהֲרֵי הָיוּ גּוֹזְרִים תַּעֲנִית. עַל הַדָּבָר.

וְרַק כָּל שֶׁמֵּתוּ ג' מֵתִים בג' יָמִים בֵּין ת"ק רַגְלֵי הָיוּ גּוֹזְרִים תַּעֲנִית אַף שֶׁמֵּתוּ מֵחֲלָאִים שׁוֹנִים. אָכֵן בב"י סי' תקע"ו וּבְרַמ"א שָׁם סְעִיף ה' מְבוֹאָר שֶׁגַּם בְּשִׁינּוּי אֲוִיר צָרִיךְ ג' מֵתִים בג' יָמִים.

ובלא"ה אָמְרִינַן דְּהָוֵי אַקְרַאי בְּעָלְמָא ע"ש. וְאֶצְלֵינוּ כָּתְבוּ המג"א וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים שֶׁבְּשִׁינּוּי אֲוִיר אֵין גּוֹזְרִים תַּעֲנִית מִפְּנֵי שֶׁהַתַּעֲנִית מַזִּיק ע"ש.

וְלָזֶה אֶצְלֵינוּ י"ל דִּבְיוֹם רִאשׁוֹן כְּשֶׁנִּרְאָה הַחוֹלִי נִיכָּר שֶׁנִּשְׁתַּנָּה וְנִתְקַלְקֵל הָאֲוִיר. וְהוּא דָּבָר נָכוֹן בִּסְבָרָא רַק שֶׁקָּשֶׁה לְחַדֵּשׁ נֶגֶד סְתִימוֹת הש"ע סי' תקע"ו ס"ב שֶׁלֹּא חִילֵּק בָּזֶה.

אֲבָל עכ"פ לְמַעֲשֶׂה יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל הֵיכָא שֶׁלִּפְנֵי רְאוּת עֵינֵי הַדַּיָּן כְּבָר הֶחְזַק שָׁם דָּבָר בָּעִיר בְּפִי כָּל וְאֵיכָא בֵּיעֲתוּתָא כְּשֶׁיֵּדְעוּ מִן הַמֵּתִים הָרַבִּים. וּבְפָרָט אִם הָרוֹפְאִים יֹאמְרוּ שֶׁיֵּשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁיַּזִּיק הַפַּחַד אֲזַי יֵשׁ לְהָקֵל אַף שֶׁהַמֵּתִים לֹא הָיוּ בְּמִסְפָּר מְכֻוָּן כְּפִי הַדִּין הַנִּצְרָךְ לְהַתְרָעָה וכמש"ל: וְעִיקַּר נִרְאֶה דְּרַק הַדָּבָר שֶׁנִּזְכַּר בַּשַּׁ"ס שֶׁלֹּא הָיָה חוֹלִי מְיֻחָד רַק שֶׁהָיוּ מֵתִים אֲנָשִׁים פִּתְאוֹם יוֹתֵר מִכְּפִי הַהֶרְגֵּל.

בָּזֶה צָרִיךְ שִׁיעוּר ג' בג' יָמִים לת"ק רַגְלֵי שֶׁזֶּה מוֹכִיחַ שֶׁהַחְזַק הַדָּבָר וְנִשְׁתַּנָּה הָאֲוִיר. וכ"כ הב"י סי' תקע"ו ע"ש.

אָכֵן הַחוֹלִי שֶׁנִּקְרָא אֶצְלֵינוּ חֳלִי רָע. כֵּיוָן שֶׁנִּרְאָתָה מַחֲלָה זוֹ בְּאֵיזֶה בְּנֵי אָדָם נִיכָּר שֶׁנִּשְׁתַּנָּה וְנִתְקַלְקֵל הָאֲוִיר.

וְאַף שֶׁלֹּא מֵתוּ הַחוֹלִים בכ"ז מַה שֶּׁנֶּחֱלוּ הָרְבֵּה בנ"א עַל מַחֲלָה זוֹ מוֹרֶה עַל שִׁינּוּי הָאֲוִיר וְקִלְקוּלוֹ. וְלָזֶה נִרְאֶה שֶׁאִם חָלוּ הָרְבֵּה בנ"א עַל מַחֲלָה זוֹ שֶׁפִּיר מִיקְרֵי שֶׁהֶחְזִיקָה מַחֲלָה זוֹ.

וְיֵשׁ לְפַטֵּר מֵאֲבֵילוּת בִּשְׁבִיל בִּיעֲתוּתָא. וְאַף שֶׁאֵין כָּאן רַק חֲשָׁשׁ חוֹלִי שֶׁרֻבָּן לְחַיִּים כֵּינָן דְּחָזֵינַן שֶׁרוֹב חוֹלִים בְּמַחֲלָה זוֹ לֹא מֵתוּ.

מ"מ הֲרֵי הֵיא מַחֲלָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סַכָּנָה. וְהָא חוֹלִים שיב"ס הָוֵי רֻבָּן לַחַיִּים ובכ"ז דּוֹחֶה כָּל אִיסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה.

וּבְפָרָט אֲבֵילוּת דקיי"ל דְּבִמְקוֹם חוֹלִי לֹא גָּזְרוּ רַבָּנָן אַף בְּחוֹלִי שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה. וכ"נ לְעִנְיַן תַּעֲנִית צִיבּוּר שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל שֶׁלֹּא לְהִתְעַנּוֹת בכה"ג לפמ"ש המג"א שֶׁהַתַּעֲנִית מַזִּיק בְּעֵת הַדָּבָר.

דְּהָא גַּם בת"צ מְקִילִים אַף גַּבֵּי חוֹלִי שאב"ס. ומכ"ש בנ"ד דְּהָוֵי חוֹלִי שיב"ס.

וְכֵן מוּכָח מֵהָא דקיי"ל בס' תקע"ו ס"ה שֶׁמַּתְרִיעִין עַל כָּל חֲלָאִים שֶׁבָּאִים עַל הַצִּיבּוּר וְעַל הַחִיכּוּךְ. וּמְפֹרָשׁ שָׁם בָּרַמָ"א וְהוּא מהב"י שָׁם שא"צ שֶׁיָּמוּתוּ מִזֶּה ג' מֵתִים בג"י.

וְאַף שֶׁנִּתְבָּאֵר שָׁם שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיָּמוּתוּ מִזֶּה עכ"פ. וְכָתַב הב"י שָׁם הַטַּעַם דְּרַק בְּדָבָר שֶׁמֵּתִים פִּתְאוֹם צָרִיךְ שִׁיעוּר זֶה ע"ש וְהַיְינוּ כמש"ל בס"ד.

וְהַמָּקוֹר מֵהָא דְּאִיתָא בְּתַעֲנִית י"ט ע"ב שֶׁמַּתְרִיעִין עַל אַסְכָּרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִיתָה ע"ש. וְנִרְאֶה דְּהַיְינוּ רַק לְעִנְיַן הַתְרָעָה שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא מֵת אָדָם מֵחוֹלִי זֶה אֵין כְּדַאי לְהַרְעִישׁ הַצִּיבּוּר ע"י הַתְרָעָה.

רַק כָּל אֶחָד יִתְפַּלֵּל עַל עַצְמוֹ. אֲבָל לְעִנְיָן לָחוּשׁ לְסַכָּנָה שֶׁלֹּא לִנְהֹג אֲבֵילוּת אוֹ שֶׁלֹּא לְהִתְעַנּוֹת.

בְּוַדַּאי יֵשׁ לָחוּשׁ. וַהֲרֵי קיי"ל בסי' שפ"א שֶׁאִם כַּאֲשֶׁר לֹא יִרְחַץ יָבוֹא לִידֵי מֵיחוֹשׁ.

מֻוָּתָר לְרַחְצָן בַּאֲבֵילוּת. ועכ"פ בנ"ד כְּבָר מֵתוּ אֲנָשִׁים ג"כ מֵחוֹלִי זֶה.

וּמָצָאתִי בלח"מ פ"ב מה' תַּעֲנִית הי"ג שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא כמש"ל שֶׁאִם חָלוּ הָרְבֵּה אֲנָשִׁים בְּמַחֲלַת הַדָּבָר א"צ שֶׁיָּמוּתוּ ג' בג' יָמִים רַק אִם מֵת אֶחָד מֵהֶם אוֹ שְׁנַיִם: וְהִנֵּה שִׁיעוּר

כַּמָּה יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהֵיא מַכָּה מְהַלֶּכֶת וְכוֹלֶלֶת.

וְזֶה קָאֵי גַּם עַל שְׁאָרֵי חֲלָאִים דְּבָעֵינַן שֶׁהָאֲנָשִׁים הַרְבֵּה שֶׁנִּתְחַלּוּ יִהְיוּ מְפֻזָּרִים בֵּין רֹוב הַצִּיבּוּר. וְנָקִיט בְּחִיכּוּךְ וה"ה לְכוֹלְהוּ.

וְאֵין טַעְמוֹ כְּלָל מִלְּשׁוֹן בָּאוֹת עַל הַצִּיבּוּר. רַק מִסְבָּרָא הוּא דְּהָא עַל שֶׁל יָחִיד אֵין מַתְרִיעִין וְלָזֶה בֵּיאֵר אִיהּ נִקְרָא צָרָה שֶׁל רַבִּים.

ולענ"ד זֶה בָּרוּר בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם: וְשִׁיעוּר אֲנָשִׁים הַרְבֵּה לְכָאוֹרָה יֵשׁ לָדוּן דְּסַגִּי בִּשְׁלֹשָׁה כדקיי"ל בִּנְדָה ע"ג וְגִיטִּין מ"ו כַּמָּה רַבִּים שְׁלֹשָׁה. אַדְּ יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין רַבִּים לְהַרְבֵּה.

כַּמָּה יֵחֲלוּ עַד שֶׁיִּקָּרֵא שֶׁהַוְחִזְקָה הַמַּחֲלָה מְבֹלְאָר בָּרַמְבַּ"ם וש"ע סי' תקע"ו ס"ה שֶׁחָלוּ אֲנָשִׁים הַרְבֵּה.

וְכַמָּה מִיקְרֵי הַרְבֵּה לֹא נִתְבָּאֵר. וְגַבֵּי חִיכּוּךְ אִיתָא בש"ע שָׁם שֶׁפָּשַׁט בְּרֹוב הַצִּיבּוּר.

וְכָתַב הב"י הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאִיתָא בב"ק דַּף פ' פֶּוּרְעָנִיּוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת וּבָאוֹת עַל הַצִּיבּוּר. מַשְׁמַע שֶׁבָּא עַל הַצִּיבּוּר דְּהַיְינוּ רֹוב צִיבּוּר [וּבְתַעֲנִית י"ד ע"א לֵיתָא בֶּאֱמֶת תֵּיבוֹת וּבָאוֹת עַל הַצִּיבּוּר ע"ש] וְהוּא תָּמוּהַּ שֶׁיִּצְטָרֵךְ דַּוְוקָא שֶׁיֵּחָלוּ רֹוב צִיבּוּר.

וְגַם מַאי שְׁנָא שְׁאָר חוֹלְאִים דְּסַגִּי בַּאֲנָשִׁים הַרְבֵּה וְלָא בָּעֵי רֹוב צִיבּוּר. וְאִי נִימָא מִשּׁוּם דְּתָלִינַן שֶׁהִיא מַכָּה מְהַלֶּכֶת.

משא"כ חִיכּוּךְ מִדְּקָאָמַר בַּשַּׁ"ס בָּאוֹת עַל הַצִּיבּוּר מוּכָח שֶׁאֵינָהּ מְהַלֶּכֶת כ"כ. אֲבָל ז"א דא"כ מנ"ל לְהָרַמְבַּ"ם וש"ע לִפְסֹוק כֵּן בְּכָל הַחֲלָאִים.

דְּהָא בְּתַעֲנִית י"ט נִזְכַּר רַק אַסְכָּרָה. אֲבָל שְׁאָר חֲלָאִים י"ל שֶׁנִּכְלְלוּ בִּלְשׁוֹן שְׁאָר מִינֵי פֶּוּרְעָנִיּוֹת שֶׁהַוְזְכְּרוּ בב"ק דַּף פ' שֶׁצָּרִיךְ רֹוב צִיבּוּר.

ועו"ק לִי עַל רְאִיַּית הב"י דְּהָא בב"ק שָׁם גַּבֵּי הָא שֶׁמַּתְרִיעִין עַל הַחִיכּוּךְ לֹא נִזְכַּר כְּלָל שֶׁבָּא עַל הַצִּיבּוּר וְרַק גַּבֵּי הָא שֶׁאֵין מַתְרִיעִין אֶלָּא צוֹעֲקִין נִזְכַּר זֶה. וא"כ י"ל דִּרְבוּתָא קמ"ל דַּאֲפִילּוּ פָּשַׁט בְּרֹוב צִיבּוּר ג"כ אֵין מַתְרִיעִין.

וּבְיוֹתֵר קָשֶׁה שֶׁבִּסְעִיף ז' וּסְעִיף ט' דְּמַיְיתֵי הָנָהוּ שֶׁאֵין מַתְרִיעִין לֹא הִזְכִּירוּ הָא דַּאֲפִילּוּ פָּשַׁט בְּרֹוב צִיבּוּר. וְצָרִיךְ לוֹמַר שֶׁסָּמַךְ אַהָא דְּאַיְירֵי בָּהּ בִּסְעִיף ה' שֶׁפָּשַׁט בְּרֹוב צִיבּוּר אֲבָל ז"א דְּהָא בִּסְעִיף ט' אַיְירֵי נָמֵי בְּגוֹבַאי כָּל שֶׁהוּ ע"ש.

וְגַם דְּדֶרֶךְ הָרַמְבַּ"ם לְהַעְתִּיק כְּפִי לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס. ובלח"מ פ"ב מה' תַּעֲנִית הי"ג רָאִיתִי שֶׁמְּסֻקָּק בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם גַּבֵּי אַסְכָּרָה וּשְׁאָר חֲלָאִים אִי בָּעֵי רֹוב צִיבּוּר אוֹ סַגִּי בַּאֲנָשִׁים הַרְבֵּה ע"ש.

וּכְבָר בֵּאֲרְנוּ דְּמוּכָח דְּסַגִּי בַּאֲנָשִׁים הַרְבֵּה: והנלע"ד שמ"ש הָרַמְבַּ"ם שֶׁפָּשַׁט בְּרֹוב צִיבּוּר אֵין כַּוָּנָתוֹ שֶׁיֵּחָלוּ רֹוב הַצִּיבּוּר בְּמַחֲלָה זוֹ. רַק הַכַּוָּנָה שֶׁהָאֲנָשִׁים שֶׁחָלוּ בְּמַחֲלָה זוֹ אֵינָם בִּשְׁכוּנָה אַחַת רַק מְפֻזָּרִים בֵּין רֹוב הָעִיר.

וּכְעֵין זֶה אִיתָא בב"ב ק"ג גַּבֵּי טָרָשִׁים וְהוּא שֶׁמְּבֻלְבָּלִים בְּרֹוב שֶׁל שָׂדֶה. וְהַיְינוּ שֶׁמְּפֻזָּרִים כָּאן מְעַט וְכָאן מְעַט עַד שֶׁנִּמְצָאִים בְּרֹוב הַשָּׂדֶה.

וְלָזֶה נָקִיט הַלָּשׁוֹן שֶׁפָּשַׁט בְּרֹוב צִיבּוּר וְלֹא כָּתַב שֶׁנֶּחְלוּ רֹוב הַצִּיבּוּר בְּמַחֲלָה זוֹ. וְהַטַּעַם

וְנִרְאֶה עִיקָּר שֶׁאֵין בְּזֶה שִׁיעוּר קָצוּב רַק כְּשֶׁרוֹאִין שֶׁחָלוּ אֲנָשִׁים הַרְבֵּה בְּמַחֲלָה אַחַת יוֹתֵר מִכְּפִי הָרָגִיל וְגַם פָּשְׁטוּ הַחוֹלִים בְּרוֹב רְחוֹבוֹת שֶׁבָּעִיר. אֲזַי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהִיא מַכָּה מְהַלֶּכֶת וּמַתְרִיעִין עָלֶיהָ.

כִּי לָתֵת שִׁיעוּר בָּזֶה אֵין שַׁיָּיךְ לְפִי שֶׁזֶּה תָּלוּי בְּגוֹדֶל הָעִיר וְרִבּוּי עִם הַנִּמְצָאִים בָּהּ. כֵּן נִרְאֶה עִיקָּר בָּזֶה.

ובש"ק בִּירוּשַׁלְמִי פ"ג דְּתַעֲנִית ה"ה ד"ה אַסְכָּרָה הֲבִיא בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א שֶׁנִּתְקַשָּׁה בָּזֶה כַּמָּה אֲנָשִׁים יָמוּתוּ. וְכָתַב שֶׁבְּעִנְיָן זֶה שֶׁהַחוֹלִי נִתְפַּשֵּׁט בְּעִיר סַגִּי בג' מֵתִים אַף שֶׁמֵּתוּ בְּיוֹם אֶחָד.

וְדִבְעֵי בְּדָבָר בג' יָמִים הַיְינוּ כְּשֶׁאֵין חוֹלִי שֶׁלָּהֶם שָׁוֶה. והש"ק תַּמָּה עָלָיו דְּבַשֵּׁ"ס מַשְׁמַע דְּסַגִּי בְּמֵת אֶחָד.

וכ"ה בַּיְרוּשַׁלְמִי שָׁם‌אַסְכָּרָה כָּל שֶׁהוּ. וְהִנֵּה לענ"ד עִיקַּר סְבָרַת הָרִיטְבָ"א שֶׁבְּדָבָר אֵין הַחוֹלִי שֶׁלָּהֶם שָׁוֶה הוּא תָּמוּהַּ דמנ"ל זֶה.

וְדָבָר מַשְׁמַע שֶׁכֻּלָּם מֵתִים בָּעִנְיָן אֶחָד. וְנִרְאֶה שֶׁהֶחְקַשָּׁה לוֹ דְּאִם מֵתוּ מֵחוֹלִי אֶחָד א"כ הַיְינוּ מִינֵי חֲלָאִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מִיתָה.

ול"ל הַשִּׁיעוּר ג' בג"י. אֲבָל לפמש"ל א"ש שֶׁדִּבֵּר הַיְינוּ שֶׁמֵּתִים פִּתְאוֹם וכמ"ש הב"י סי' תקע"ו.

וְגַם כְּבָר כָּתַב הלח"מ בפ"ב מה' תַּעֲנִית הי"ג לְיַשֵּׁב זֶה דְּאַיְירִי שֶׁלֹּא חָלוּ אֲנָשִׁים יוֹתֵר רַק אֵלֶּה שֶׁמֵּתוּ. ובָזֶה צָרִיךְ ג' בג"י וְהָעִיקָּר נלע"ד כמש"ל בָּזֶה.

וּמַחֲזִלְשַׁת כֹּחִי כָּעֵת לֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר: וְנִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בָּזֶה אֲזַי אַף אִם מֵת שֶׁלֹּא מֵחוֹלִי הַדָּבָר בכ"ז ג"כ א"צ לְהִתְאַבֵּל. דמ"מ אֵיכָא בִּיעֲתוּתָא.

כִּי כְּשֶׁיִּרְאוּ שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה מִתְאַבְּלִים עַל מֵתִים. יַחְשְׁבוּ שֶׁכֻּלָּם מֵתוּ בְּמַגֵּפָה.

וכ"נ הַלָּשׁוֹן שֶׁכָּתַב הַמָּהָרִי"ל שֶׁלֹּא לְהִתְאַבֵּל בְּעִדָּן רִיתְחָא. וְכֵן בָּרַמָ"א בִּשְׁעַת הַדָּבָר.

מְבֹאָר דְּבְעֵת הַהִיא א"צ לְהִתְאַבֵּל עַל שׁוּם מֵת. וְאִם נִפָּרֵשׁ מִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא דְּקָאֵי עַל הָאָבֵל בְּעַצְמוֹ שֶׁתַּזִּיק לוֹ הָאֲבֵילוּת.

י"ל ג"כ שֶׁלֹּא יִתְאַבְּלוּ עַל שׁוּם מֵת דמ"מ הָאֲבֵילוּת תַּזִּיק לוֹ. וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּרַק כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁמֵּת מֵחֲמַת חוֹלִי הַדָּבָר אָז יֵשׁ בִּיעֲתוּתָא: והמג"א בסי' תקע"ו סק"ב כָּתַב שֶׁלֹּא יִתְעַנּוּ בְּעֵת הַדָּבָר מִפְּנֵי שֶׁמִּי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה קוֹלֵט הָאֲוִיר הַמְּשֻׁוָּנֶה בְּעֵת הַדָּבָר ועי"ד ס"ס שע"ד.

נִרְאֶה שֶׁצְּיֵין לַיו"ד ס"ס שע"ד דְּכְמוֹ כֵן הֵקִילוּ שָׁם לְעִנְיַן אֲבֵילוּת מִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא. וה"נ נָקֵל בְּתַעֲנִית שֶׁלֹּא יַזִּיק.

וּמַשְׁמַע קְצָת מִזֶּה שֶׁהֶבְיֵן הַכַּוָּנָה דְּמִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא תַּזִּיק הָאֲבֵילוּת לְהַמִּתְאַבֵּל וּכְמוֹ הַתַּעֲנִית לְהַמִּתְעַנֶּה. אֲבָל אֵינוֹ מֻכְרָח.

רַק דְּמַיְתִּי שֶׁכְּעֵין זֶה הֵקִילוּ בִּשְׁעַת הַדָּבָר בַּאֲבֵילוּת. וְרָאִיתִי בבה"ט סי' תקע"ו סק"ב שֶׁכָּתַב וְז"ל ובי"ד ס"ס שע"ד כָּתַב שֶׁמִּטַּעַם זֶה אֵין מִתְאַבְּלִין בִּשְׁעַת הַדָּבָר.

נִרְאֶה שֶׁהֵבִין כמ"ש מִקּוֹדֶם שֶׁהָאֲבֵילוּת תַּזִּיק לְהָאָבֵל. אֲבָל אֵינוֹ מֻוכְרָח כמש"ל.

וְגַם דִּלְשׁוֹנוֹ שֶׁמִּטַּעַם זֶה אֵין מִתְאַבְּלִין תָּמוּהַּ דְּהָכָא הַשִּׁינּוּי אֲוִיר מַזִּיק לְמִי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל. אֲבָל בַּאֲבֵילוּת אֵין הָאֲוִיר מַזִּיק לְהַמִּתְאַבֵּל.

רַק שֶׁחוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא יֶחֱלֶה מִבִּיעֲתוּתָא. וְאֵין זֶה טַעַם אֶחָד כְּלָל.

והמג"א הֵבִיא זֶה רַק בִּשְׁבִיל שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּמְיוֹן קְצָת וְהַכַּוָּנָה בֶּאֱמֶת מִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא דַּאֲחֵרִים וכמש"ל: וְהִנֵּה פָּשׁוּט שֶׁאִם מֵת אֶחָד בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דֶּבֶר ר"ל וְיֵשׁ לוֹ קְרוֹבִים בְּעִיר אַחֶרֶת שֶׁאֵין שָׁם דָּבָר.

וַדַּאי שֶׁמְּחֻיָּבִים לְהִתְאַבֵּל דְּהָא אֶצְלָם לֹא שַׁיָּךְ טַעַם בִּיעֲתוּתָא. וְאַף אִם סְמוּכָה לְהָעִיר הַהִיא בְּאוֹפֶן שֶׁיֵּשׁ שַׁיָּרוֹת מִזּוֹ לְזוֹ שֶׁצְּרִיכִין לְהַתְרִיעַ כדקיי"ל בְּתַעֲנִית כ"א וּבְסִי' תקע"ו ס"ב.

בכ"ז צְרִיכִים לְהִתְאַבֵּל. דְּמֵעִיר זוֹ לְזוֹ לֹא שַׁיָּךְ בִּיעֲתוּתָא.

וא"ל דְּהָוֵי כְּחוּכָא וְאִיטְלוּלָא שֶׁהַקְּרוֹבִים שֶׁבְּעִיר זוֹ יִתְאַבְּלוּ וּבְשֵׁנִית לֹא יִתְאַבְּלוּ. דְּהָכָא הָוֵי כְּמוֹ אִם אָבֵל אֶחָד חוֹלֶה שֶׁפָּטוּר מֵאֲבֵילוּת וְלֹא שַׁיָּךְ חוּכָא כְּלָל.

וּבִפְרָט בִּשְׁנֵי עֲיָרוֹת. וע' חִיבּוּרִי ח"א סי' כ"ג מ"ש בְּעִנְיָן זֶה.

וְאִם יֵשׁ הַרְבֵּה מֵתִים בֵּין הַנָּכְרִים וְלֹא בֵּין יִשְׂרָאֵל. נִרְאֶה דְּאַף דְּלְעִנְיַן הַתְרָעָה קיי"ל בסי' תקע"ו כְּהַפּוֹסְקִים דס"ל שֶׁצָּרִיךְ לְהַתְרִיעַ ע"ש בב"י מ"מ צָרִיךְ לְהִתְאַבֵּל עַל הַמֵּתִים דְּלֹא שַׁיָּךְ טַעַם בִּיעֲתוּתָא.

וְרַק אִם נִפְרַשׁ שֶׁהָאֲבֵילוּת מַזִּיק בְּעִיבּוּן רֵיתְחָא. יֵשׁ מָקוֹם לִפְטוֹר.

אֲבָל לענ"ד זֶה אֵינוֹ עִיקָּר. וּבִפְרָט שֶׁגּוּף הַדִּין אֵין לוֹ יְסוֹד בַּשַּׁ"ס וְרִאשׁוֹנִים.

וְאַף הָרַמָ"א שֶׁהֵבִיאוּ בי"ד סי' שע"ד כָּתַב שֶׁשָּׁמַע שֶׁקְּצָת נוֹהֲגִים כֵּן. וּמַשְׁמַע שֶׁלֹּא תָּפַס זֶה לַהֲלָכָה.

וְאִם הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁהָאֲבֵילוּת מַזִּיק. הָיָה רָאוּי לְמִסּוֹר זֶה עַל דַּעַת הָרוֹפְאִים אִם הוּא מַזִּיק.

וְגַם לֹא כָּל הָאֲנָשִׁים שָׁוִים וְלֹא כָּל הַבָּתִּים שָׁוִים שֶׁאִם יֵשׁ לוֹ דִּירָה מְרֻוַּחַת וּבְנֵי בַּיִת הַרְבֵּה אָז גַּם הַיְשִׁיבָה בְּבֵיתוֹ לֹא שַׁיָּךְ שֶׁיְּהִי לוֹ בִּיעֲתוּתָא. אֲבָל לפמ"ש שֶׁהַבִּיעֲתוּתָא הוּא לַאֲחֵרִים א"ש.

וְגַם לְשׁוֹן בִּיעֲתוּתָא מוּכָח כֵּן: וּבְמָקוֹם שֶׁפּוֹטְרִים מִלְּהִתְאַבֵּל בְּעִיבּוּן רֵיתְחָא ר"ל. פָּשׁוּט שֶׁנּוֹהֵג דְּבָרִים שֶׁבְּצִינְעָא דְּלָא עָדִיף מֵרָגֵל.

וְגַם נִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲסֹק בְּסַחוֹרָה הַרְבֵּה וְלֹא גָּרַע מֵאֲבֵילוּת יְשֵׁינָה דת"ב שֶׁמְּמַעֲטִין בְּמַשָּׂא וּמַתָּן מִשֶּׁנִּכְנַס אָב. וְרוֹב הַמּוֹרִים אֵין מְשִׁימִין לֵב כְּלָל וּפוֹטְרִים מִלְּהִתְאַבֵּל סְתָם.

וְהַשּׁוֹאֵל סוֹבֵר שֶׁאֵין עָלָיו חִיּוּב אֲבֵילוּת בְּשׁוּם דָּבָר אַף בִּדְבָרִים שֶׁבְּצִינְעָא וּבָאִים לִידֵי מִכְשׁוֹל. וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה שֶׁנּוֹהֵג ג"כ דִּין תַּנְחוּמֵי אֲבֵלִים וכדקיי"ל בְּרֶגֶל שֶׁבָּאִים לְנַחֲמוֹ כִּדְאִיתָא במ"ק דַּף כ' ובש"ע סי' שצ"ט.

אָכֵן לפמ"ש שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם בִּיעֻתּוּתָא דְּאַחֲרִינִי. א"כ גַּם בָּזֶה יִתְפָּרְסֵם שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה מֵתִים אִם יֵלְכוּ לְנַחֵם הָאֲבֵלִים.

וְלָזֶה יֵשׁ לִמְנוֹעַ מִכָּל דָּבָר שֶׁגּוֹרֵם לְפָרְסֵם הָאֲבֵילוּת. וְדֶרֶךְ כְּלָל הַרְבֵּה מוֹרִים פּוֹטְרִים מֵאֲבֵילוּת בָּעֵת שְׁמֵת אֶחָד מִמַּחֲלַת הַדָּבָר ר"ל.

וְאֵין מְשִׂימִים לֵב שֶׁיֵּשׁ בְּזֶה כַּמָּה חִילּוּקִים וְשֶׁגּוּף הַדִּין עֲדַיִן אֵינוֹ מֻוְחָלָט. וְזֶה גָּרַם מִפְּנֵי שֶׁכָּעֵת מְחַפְּשִׂים קוֹלוֹת לְהַרְאוֹת כּוֹחָם לַהֲמוֹן.

וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל טַעַם וְיסוֹד הַדִּין וְלֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יִכָּשְׁלוּ. וְלֹא עַל נָקְלָה הוּא לְבַטֵּל מ"ע מִדִּבְרֵי קַבָּלָה שֶׁהִסְמִיכוּהוּ חֲזַ"ל עַל פָּסוּק בַּתּוֹרָה במד"ר פ' וַיְחִי.

וּקְצָת רְאשׁוֹנִים סוֹבְרִים דְּהָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא: שׁוּב רָאִיתִי ביש"ש ב"ק פ"ו סִימָן כ"ו שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ לִבְרֹחַ בְּשָׁעַת הַדָּבָר מֵחֲמַת בִּיעֻתּוּתָא ומה"ט נִמְצָא בַּתְּשׁוּבָה שא"צ לְהִתְאַבֵּל וְלָיְשֵׁב עַל הָאָרֶץ בְּשִׁינּוּי הָאֲוִיר.

נִרְאֶה מִזֶּה שֶׁהַכַּוָּנָה מִפְּנֵי שֶׁהָאֲבֵילוּת וְהַיְשִׁיבָה עַל הָאָרֶץ מַזִּיקִים בְּעֵת הַהִיא כִּי נוֹפֵל עָלָיו פַּחַד וּבִיעֻתּוּתָא וּכְפֵירוּשׁ הָרִאשׁוֹן שֶׁהִזְכַּרְנוּ. וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר זִכּוֹר לְאַבְרָהָם ח"א בחי"ד בְּדִינֵי אָבֵל אוֹת ד שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַלְּבוּשׁ שֶׁכָּתַב הַטַּעַם שֶׁהַדְּמְיוֹן פּוֹעֵל בְּשָׁעַת הַסַּכָּנָה לְפִיכָךְ בָּעֵי צִילּוּתָא.

וְהִנֵּה טַעַם זֶה שַׁיָּיךְ בֵּין לְפֵירוּשׁ רִאשׁוֹן בֵּין לְפֵירוּשׁ שֵׁנִי. וְרָאִיתִי שֶׁהֵבִיא שָׁם בְּשֵׁם גָּדוֹל אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה מֵיקֵל בַּאֲבֵילוּת רַק כְּשֶׁנִּתְחַזֵּק הַדָּבָר בְּעִיר ר"ל.

וְאַף כְּשֶׁנִּתְחַזֵּק הָיָה מֵיקֵל רַק בִּישִׁיבָה בַּאֲבֵילוּת. אֲבָל גִּילּוּחַ וְצִפָּרְנַיִם וְכַדּוֹמֶה לֹא הָיָה מַתִּיר.

וּבָאוֹת אוֹנֵן וְכֵן בח"ב ה' אֵבֶל אוֹת ד' מֵבִיא בְּשֵׁם סֵפֶר שַׁלְמֵי יָחִיד שֶׁמֻּתָּר בְּעֵת הַמַּגֵּפָה ר"ל לְכַבֵּס וְלִרְחוֹץ אַף בְּעֵת שֶׁהוּא אוֹנֵן מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ סַכָּנָה שֶׁלֹּא יִדְבַּק בּוֹ הַחוֹלִי ר"ל. וְהֵבִיא שָׁם עוֹד בְּשֵׁם סֵפֶר כִּסֵּא אֵלִיָּהוּ סי' שצ"ד שֶׁכָּתַב שֶׁמַּעוֹלָם לֹא נָהֲגוּ הֶחְלֵט בְּקוֹלָא זוֹ.

ומ"מ הַמֵּיקֵל בְּמִקְצָת דְּבָרִים כְּגוֹן שֶׁלּוֹבֵשׁ מִנְעָל אִם מַזִּיק לוֹ לֵילֵךְ יָחֵף. לָא מִיקָּרֵי עוֹבֵר ע"ד חֲזַ"ל.

וְכֵן מִי שֶׁמֵּיצֵר לֶאֱכוֹל ע"ג קַרְקַע בז"י אֲבֵילוּת יֵשׁ לוֹ לְהָקֵל עכ"ל. וְהִנֵּה הַסְּפָרִים הַנַּ"ל אֵינָם ת"י וְרַק הָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁאֵין הַקּוֹלָא מֻוְחֶלֶטֶת וְשֶׁאֵין לְהָקֵל בְּכָל דִּינֵי אֲבֵילוּת.

ומ"ש בְּשֵׁם ס' כס"א תָּמוּהַּ קְצָת דְּהָא אִם מַזִּיק לוֹ לֵילֵךְ יָחֵף שָׁרֵי לִנְעֹל אַף שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַמַּגֵּפָה ר"ל דְּבִמְקוֹם חוֹלִי הִתִּירוּ כמ"ש הַשָּׁ"ךְ בי"ד ר"ס שפ"ב וְכִדְאִיתָא בא"ח סי' תרי"ד ס"ג. וצ"ל כַּוָּנָתוֹ שֶׁבְּעֵת הַמַּגֵּפָה ר"ל סְתָמָא מַזִּיק לֵילֵךְ יָחֵף וְשָׁרֵי לִנְעֹל.

וּבְשׁוּ"ת כְּתוֹנֶת יוֹסֵף חי"ד סי' ה' הֵבִיא ג"כ לְהָקֵל בִּשְׁעַת הַמַּגֵּפָה ר"ל בִּרְחִיצָה וְכִיבּוּס. וע"ש שֶׁנִּתְחַבֵּט לְמְצֹוא טְעָמִים לָזֶה.

וּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו שָׁם ג"כ שֶׁאֵין לְהָקֵל בָּזֶה בְּהֶחְלֵט בְּכָל דִּינֵי אֲבֵילוּת וְכַנַּ"ל ד' יִגְדֹּור פְּרָצוֹת עַמּוֹ ב"י וְיֵבוֹלַע הַמָּוֶת לָנֶצַח בבי"א: סִימָן צא בְּהִיוֹתִי אָבֵל עַל אִמִּי מוֹרָתִי הַצַּדִּיקֶת מ' אֶסְתֵּר לֵאָה ע"ה.

שֶׁנִּפְטְרָה כ"ח אֱלוּל תַּרְל"ח. נִסְתַּפַּקְתִּי אִם לִלְבּוֹשׁ בְּרֶגֶל בִּגְדֵי שַׁבָּת.

וְגַם הָיָה אָז כְּבָר אַחַר שְׁלֹשִׁים כִּי הַחַגִּים בָּטְלוּ גְּזֵירַת ל'. וְהִנֵּה בְּרַמָ"א בַּיּוֹ"ד סי' שפ"ט מְבֹאָר שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִלְבּוֹשׁ בִּגְדֵי שַׁבָּת כָּל י"ב חוֹדֶשׁ.

וְהַטַּעַם בָּזֶה נִרְאֶה מִמ"ש בִּירוּשַׁלְמִי הוּבָא בַּטּוּר שָׁם שֶׁעַל אָב וְאֵם אֲסוּרִים בְּגִיהוּץ כָּל י"ב חוֹדֶשׁ. וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרֹא"שׁ פָּסְקוּ שֶׁאָסוּר בְּגִיהוּץ עַד שֶׁיַּגִּיעַ הָרֶגֶל וְיִגְעֲרוּ בּוֹ חֲבֵירָיו שֶׁיִּלְבֹּשׁ מְגוֹהָצִים לִכְבוֹד הָרֶגֶל ע"ש.

וְהוּבָא בשו"ע סי' שפ"ט. וְיָדוּעַ דְּאִיסּוּר בִּגְדֵי שַׁבָּת הוּא מִשּׁוּם הָא דְּגִיהוּץ וע' שַׁ"ךְ סי' שפ"ט סק"ב.

וּמִמֵּילָא יֵשׁ לֶאֱסֹור אַף בָּרֶגֶל. וְכִדְמוּכָח לְהֶדְיָא מִדַּעַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרֹא"שׁ דְּדַוְוקָא כְּשֶׁיִּגְעֲרוּ בּוֹ חֲבֵירָיו שָׁרִי.

אֲבָל בלא"ה אָסוּר אַף בָּרֶגֶל בִּמְגוֹהָצִים: אֲבָל בֶּאֱמֶת נִרְאֶה דְּשָׁרִי דְּהָא כָּתַב הַמָּהָרִי"ל וְהוּבָא בָּרַמָ"א סי' שפ"ט שֶׁאָבֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּרִית מִילָה מֻוָתָּר לִלְבֹּשׁ בִּגְדֵישַׁבָּת מִפְּנֵי שיו"ט שֶׁלּוֹ הוּא. וכדקיי"ל ס"פ בַּכֹּל מְעָרְבִין שֶׁיּוֹם שֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מִצְוָה הָוֵי יו"ט שֶׁלּוֹ.

וע' נו"ב מ"ת חי"ד ס' רי"ג שֶׁהֶאֱרִיךְ לְבָאֵר דְּהָוֵי כְּרֶגֶל. א"כ מוּכָח מִזֶּה דִּבְרֶגֶל מֻוָתָּר לִלְבֹּשׁ בִּגְדֵי שַׁבָּת.

וְאַף דְּמוּכָח מֵהָרַמְבַּ"ן וְרֹא"שׁ שֶׁגִּיהוּץ אָסוּר בָּרֶגֶל. הַיְינוּ גִּיהוּץ מַמָּשׁ שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא בִּלְבָנִים וַחֲדָשִׁים.

אֲבָל בִּגְדֵי שַׁבָּת שֶׁהוּא רַק חוּמְרָא בְּעָלְמָא מִשּׁוּם דְּדָמֵי לְגִיהוּץ שַׁפִּיר הֵקִילוּ בָּרֶגֶל כֵּינָן שֶׁמִּצְוָה לִשְׁמֹוחַ בּוֹ. וְאַף בְּשַׁבָּת נִרְאֶה דְּשָׁרֵי מֵעִיקַּר הַדִּין לְהַחֲלִיף בְּגָדָיו.

דְּהָא חִילּוּף בְּגָדִים בְּשַׁבָּת ויו"ט הוּא דִּינָא דִּגְמָרָא בְּשַׁבָּת קי"ד. וּבַאֲבֵילוּת הוּא רַק חוּמְרָא בְּעָלְמָא.

וְרַק בְּשַׁבָּת מַחְמִיר הָרַמָ"א לְפִי שֶׁאֵין בּוֹ מִצְוַת שִׂמְחָה אֲבָל בָּרֶגֶל שְׁצָרִיךְ לִשְׂמֹוחַ בּוֹ וַדַּאי דְּשָׁרֵי. וכ"כ הנו"ב שָׁם דִּלְהָכִי מֵיקֵל מָהָרי"ל בְּבִגְדֵי שַׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ גִּיהוּץ מַמָּשׁ.

וְהָוֵי רַק חוּמְרָא בְּעָלְמָא. ולפ"ז מֻוָתָּר אַף בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים וּכְהָא דְּהַמָּהָרי"ל שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

וּבְמַעֲשֶׂה רַב סִימָן קצ"ז הֵבִיא שֶׁהַגְּרָ"א הִתִּיר לְאָבֵל לִלְבֹּשׁ בִּגְדֵי שַׁבָּת אַף בְּכָל שַׁבָּת. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דס"ל דְּהָוֵי חוּמְרָא בְּעָלְמָא וכמש"ל.

ועכ"פ בְּרֶגֶל נִרְאֶה דְּאַף לְהָרַמָ"א שָׂרֵי מִשּׁוּם מִצְוַת שִׂמְחָה וכמש"ל: וּמִזֶּה קָשֶׁה לִי טוּבָא עַל הָא דקיי"ל בא"ח סי' תר"ס שֶׁאָבֵל לֹא יַקִּיף הַבִּימָה בְּאֶתְרוֹג וְלוּלָב. וְכָתַב שָׁם הַגְּרָ"א הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהַהַקָּפָה הִיא מִשּׁוּם שִׂמְחָה דִּכְתִיב וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ד'.

וְאָבֵל אָסוּר בְּשִׂמְחָה. וּתְמַהֲנִי דְּהֵיכָן מָצִינוּ שֶׁיְּהֵא אָבֵל אָסוּר בְּשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה כָּזוֹ.

וְאַטוּ נֵימָא שֶׁאָבֵל יְהֵא פָּטוּר מִלֶּאֱכֹל בְּיוֹ"ט בָּשָׂר וְיַיִן שֶׁחִיּוּבוֹ הוּא מִשּׁוּם שִׂמְחָה כִּדְאִיתָא בְּפֶסָחִים ק"ט. וְכֵן בִּזְמַן שביהמ"ק קַיָּים מְשַׁלְּמִי שִׂמְחָה.

וְזֶה בְּנוֹגֵעַ אֵינוֹ. וּבִזְבָחִים צ"ט ע"ב דְּאִיתָא שֶׁיָּבִיא קָרְבָּן בִּזְמַן שֶׁהוּא שָׁלֵם וְנָא בַּזְמַן שֶׁהוּא אָבֵל.

הַיְינוּ רַק בְּאוֹנֵן כִּדְאִיתָא שָׁם. ובמו"ק ט"ו ע"ב אִיתָא אָבֵל וְזֶה הָוֵי רַק כָּל ז' כִּדְאִיתָא בַּתּוֹסֶפְתָּא וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם ספ"ב מה' בִּיאַת מִקְדָּשׁ.

והמל"מ תָּמַהּ שָׁם עַל הכ"מ שֶׁהֶרְאָה מְקוֹרוֹ מֵהַתּוֹסֶפְתָּא דְּהָא הוּא מְפוֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס בִּזְבָחִים. וְהַדָּבָר פָּשׁוּט שֶׁהֵבִיא הַתּוֹסֶפְתָּא לְפִי שֶׁשָּׁם מְפוֹרָשׁ שֶׁאָסוּר לְשַׁלֵּחַ קָרְבְּנוֹתָיו כָּל ז וְגַם זֶה נִרְאֶה דְּהָוֵי רַק דְּרַבָּנָן לְמַאי דקיי"ל דַּאֲבֵילוּת שִׁבְעָה הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן ואכמ"ל בָּזֶה.

ועכ"פ מִשִּׁבְעָה וְאֵילָךְ וַדַּאי שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּכֹל חַיָּיב שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה. וּמַה שֶּׁהֶחְמִירוּ בִּסְעוּדַת מִצְוָה בַּאֲבֵל לְפִי שֶׁאֲכִילָה בְּחֶבְרַת מְרֵעִים אֶפְשָׁר שֶׁיִּמָּשְׁכוּ בִּדְבָרִים בְּטֵלִים וְקַלּוּת רֹאשׁ.

וְגַם בַּאֲכִילָה לֹא הֶחְמִירוּ רַק בְּמִצְוָה רְצוֹנִית שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּתֵּף בִּסְעוּדַת מִצְוָה הַהִיא. אֲבָל בִּסְעוּדַת מִצְוָה הַקְּבוּעָ לָהּ זְמַן וּמְחֻיָּב בָּהּ.

פָּשׁוּט שֶׁגַּם אָבֵל חַיָּיב בָּהּ. וְיוֹתֵר מִזֶּה קיי"ל בסי' שצ"א שֶׁאִם יְבַטֵּל הָעָנָן בִּשְׁבִיל זֶה מֻוָּתָּר לוֹ לִהְיוֹת עַל סְעוּדַת נִישׂוּאִין וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּכֵינָן דא"א בלא"ה הֲרֵי זוֹ כְּמִצְוָה חִיּוּבִית עָלָיו.

וְכֵן מְבֹאָר בִּכְתֻבּוֹת דַּף ד' שֶׁהַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה כְּשֶׁהוּא אָבֵל נוֹהֵג שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה. וּמַשְׁמַע לְהֶדְיָא שֶׁמְּחֻיָּב בְּמִצְוֹת שִׂמְחַת נִישׂוּאִין וּמֻוָּתָּר לוֹ לִשְׁמוֹחַ בז' יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה.

וכ"כ הח"ס חי"ד סי' שמ"א בְּאוֹרֶךְ שֶׁאִם נוֹשֵׂא אִשָּׁה בִּימֵי אֲבֵלוּתָיו מִצְוַת שִׂמְחָה וְדָחֲיָא הָאֲבֵילוּת ע"ש. וכ"כ הנו"ב סי' רי"ג שֶׁאִם מִצְוַת הַשִּׂמְחָה בָּאָה עָלָיו מִמֵּילָא אַזַי מֻוָּתָּר לַעֲשׂוֹתָהּ אַף בִּימֵי אֲבֵלוּתוֹ.

וְרַק אִם הוּא מֵבִיא אֶת עַצְמוֹ לִידֵי שִׂמְחָה זוֹ. אֲזַי הוּא אָסוּר בְּשִׂמְחָה אַף שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִצְוָה ע"ש: עכ"פ קָשֶׁה לוֹמַר שֶׁיְּהֵא אָבֵל אָסוּר בַּהַקָּפָה בִּשְׁבִיל שֶׁאָסוּר בְּשִׂמְחָה.

וְעוֹד דא"כ יְהֵא אָבֵל פָּטוּר מִמִּצְוֹת לוּלָב בִּשְׁאָר יְמֵי הֶחָג שֶׁמִּצְוָתָם בַּמִּקְדָּשׁ הִיא רַק מִקְרָא וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ד' אֱלֹקֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים. וּבְגִבּוּלִין הוּא מִדְּרַבָּנָן זָכָר לַמִּקְדָּשׁ כִּדְאִיתָא בְּסֻכָּה מ"א.

וא"כ בְּאָבֵל שֶׁאָסוּר בְּשִׂמְחָה יְהֵא פָּטוּר מִלּוּלָב. דְּכָל דְּתֵיקוּן כְּעֵין דְּאוֹרָיְיתָא תֵּיקוּן.

וְתִקְנוּ רַק מִשּׁוּם שִׂמְחָה וּבְמֵי שֶׁיְּשָׁנוּ בְּשִׂמְחָה וּכְמוֹ בַּמִּקְדָּשׁ. וְאַף שי"ל דְּכֵינָן דְּמִדְאוֹרָיְיתָא מֻוָּתָּר בְּשִׂמְחָה כָּל יב"ח.

לֹא תִקְּנוּ חֲזַ"ל לַעֲקֹר ד"ת בָּזֶה. מ"מ הָא בַּגִּבּוּלִין הָוֵי דְּרַבָּנָן וְשַׁפִּיר תִּדְחֶה בַּאֲבֵילוּת כְּמוֹ הַקָּפוֹת.

וְגַם מנ"ל שֶׁלֹּא תִקְּנוּ בָּזֶה לַעֲקֹר בשוא"ת כֵּיוָן דס"ל סְבָרָא זוֹ דְּאָבֵל אָסוּר בְּשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה. ועו"ק לפמ"ש הַיְרוּשַׁלְמִי טַעַם הַהַקָּפוֹת שֶׁהוּא רוֹמֵז לְהַקָּפוֹת שֶׁהִקִּיפוּ אֶת יְרִיחוֹ וְהוּבָא בְּהַגְרָ"א ג"כ טַעַם זֶה.

א"כ לָמָּה יְבַטְּלוּ אֶת הָאָבֵל מִמִּצְוָה זוֹ. והב"ח כָּתַב שֶׁלָּזֶה אֲבָל לֹא הָיָה מַקִּיף מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּרוּעַ רֹאשׁ וְאֵינוֹ נִכְנָס לַמִּזְבֵּחַ וְאָבֵל הוּא פְּרוּעַ רֹאשׁ שֶׁאֵינוֹ מְגַלֵּחַ.

וְהַקָּפִידוּ עַל פְּרוּעַ רֹאשׁ מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִיכָּר טְפֵי משא"כ בַּעַל מוּם וְזָר. וּתְמַהֲנִי דְּהָא מוּם גָּדוֹל וַדַּאי נִיכָּר טְפֵי מִפְּרוּעַ רֹאשׁ.

וְעוֹד דא"כ מִי שֶׁהוּא פְּרוּעַ רֹאשׁ אַף שֶׁאֵינוֹ אָבֵל יְהֵא אָסוּר לְהַקִּיף. וְאָבֵל שֶׁאֵינוֹ פְּרוּעַ רֹאשׁ כְּגוֹן שֶׁלֹּא עָבְרוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם מִתִּגְלַחְתּוֹ.

אוֹ שֶׁגִּילַּח מִפְּנֵי שֶׁגָּעֲרוּ בּוֹ חֲבֵירָיו יְהֵא מֻתָּר לְהַקִּיף. וְנִרְאֶה לְיַשֵּׁב טַעַם דְּשִׂמְחָה שֶׁכָּתַב הַגְרָ"א וכ"כ הַבַּ"ח שָׁם ג"כ טַעַם זֶה.

דְּאֶפְשָׁר אַף שֶׁהוּא מֻתָּר בְּשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה. מ"מ כֵּיוָן שֶׁהוּא אָבֵל וְעָצֵב אֵינוֹ שָׂמֵחַ כ"כ וְאֵין שִׂמְחַת הַהַקָּפוֹת שְׁלֵימָה כָּרָאוּי.

שֶׁמִּצְוַת הַהַקָּפוֹת שֶׁיִּשְׂמְחוּ יַחַד לִפְנֵי ד'. וְהָאָבֵל גּוֹרֵם עַצְבוּת גַּם לַחֲבֵירָיו.

אֲבָל הוּא דּוֹחֵק כַּמּוּבָן. וּכְבָר כָּתַב הב"י ס"ס תר"ס לְחַלֵּק עַל מִנְהָג זֶה: וְאֶפְשָׁר לוֹמַר טַעַם הַמִּנְהָג בָּזֶה דְּהִנֵּה ברפ"ג דְּמִדּוֹת אִיתָא שֶׁבְּהַר הַבַּיִת הַכֹּל מַקִּיפִין לְיָמִין.

מִי שֶׁאֵירַע לוֹ אָבֵל מַקִּיף לַשְּׂמֹאל. מַה לְּךָ מַקִּיף לִשְׂמֹאל מִפְּנֵי שֶׁאֲנִי אָבֵל הַשּׁוֹכֵן בַּבַּיִת הַזֶּה יְנַחֲמֶךָ.

הֲרֵי מְבֹאָר שֶׁהָאָבֵל הָיָה מַקִּיף הֵיפּוּךְ מִשְּׁאָרֵי מַקִּיפִים. וּמִמֵּילָא מוּכָח דְּבְהַקָּפַת הַמִּזְבֵּחַ בְּחַג לֹא הָיָה הָאָבֵל מַקִּיף כְּלָל.

כִּי אִם יַקִּיף לִשְׂמֹאל וְהַשְּׂאָר לְיָמִין יִתְרָאֶה כִּשְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת ח"ו. וּכְעֵין הָא דְּאִיתָא בַּבְּרָכוֹת דַּף ו' ע"ב בכה"ג בְּמֵי שֶׁמְּהַפֵּךְ פָּנָיו בִּתְפִלָּתוֹ לְצַד אַחֵר מביהכ"נ ע"ש.

וְרַק בְּהַר הַבַּיִת הָיָה שַׁיָּךְ זֶה שֶׁלֹּא הָיְתָה הַהַקָּפָה שֶׁל כֻּלָּם בְּבַת אַחַת. וְגַם אֵינָהּ לְצוֹרֶךְ עֵסֶק מִצְוָה.

משא"כ בְּהַקָּפָה בְּלוּלָב. וְאַף שֶׁדַּעַת רַב הַאי גָּאוֹן הוּבָא בַּטּוּר סי' תר"ס לְהַקִּיף שְׁנֵי פְּעָמִים אֶחָד לְיָמִין וְאֶחָד לִשְׂמֹאל.

וְכָתַב הַבַּ"ח שָׁם דס"ל שֶׁכֵּן הָיוּ מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ ג"כ. מ"מ הָאָבֵל הָיָה צָרִיךְ לְהַקִּיף לְהֵיפּוּךְ.

חַי עכ"פ כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה מַקִּיף לְיָמִין שׁוּב לֹא הָיָה מַקִּיף כְּלָל. וּבְפֶרֶט לְדִידַן שֶׁאָנוּ נוֹהֲגִין לְהַקִּיף רַק לְיָמִין וְכַמְּבֹאָר שָׁם.

עכ"פ כֵּיוָן שבביהמ"ק לֹא הָיָה הָאָבֵל מַקִּיף לָזֶה גַּם אֶצְלֵנוּ אֵינוֹ מַקִּיף דְּהָא הַהַקָּפוֹת הֵם רַק זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ וְכִמְבֹוָאָר בַּפּוֹסְקִים שָׁם. וְאַף דְּבַעַל מוּם וְזָר וְטָמֵא מַקִּיפִים וּבַמִּקְדָּשׁ לֹא הָיוּ מַקִּיפִים הַיְינוּ מִשּׁוּם דִּבְמִקְדָּשׁ הָיוּ אֲסוּרִים לִיכָּנֵס לַמָּקוֹם הַהוּא.

מַה שֶּׁאֵין שַׁיָּיְךְ אֶצְלֵנוּ. אֲבָל בְּאָבֵל שֶׁמְּנִיעַת הַקָּפָתוֹ הָיְתָה מִצַּד טַעַם אַחֵר לָזֶה גַּם לְדִידַן נָהֲגוּ כֵּן.

כ"נ אאא בְּטַעַם הַמְּנָהָג. אָכֵן מ"ש הַכֹּלְבּוֹ הוּבָא בב"י סי' תר"ס שֶׁגַּם הַיּוֹשְׁבִים עִם הָאָבֵל אֵין מַקִּיפִין בַּלּוּלָב קָשֶׁה לְהָבִין הַטַּעַם.

וְאֶפְשָׁר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַצֵּב בְּהֶבְדֵּלוֹ מִתּוֹךְ הַקָּהָל. וְדוֹחַק.

וְהָרַמ"א לֹא הֵבִיא מִנְהָג שֶׁל הַיּוֹשְׁבִים עִמּוֹ כְּלָל: סִימָן צב רוֹב מִמַּה שֶׁכָּתוּב לְהַלָּן בְּהִלְכוֹת אֲבֵילוּת נִרְשָׁמוֹ אֶצְלִי מַה שֶּׁעָלוּ בְּרַעְיוֹנִי בְּעֵת עוֹלֵל בְּעָפָר קַרְנִי בִּפְטִירַת בִּתִּי הַיְקָרָה מ' חַשָׁא ע"ה בַּת הַצַּדֶּקֶת מ' מִרְיָם ע"ה אֲשֶׁר מֵתָה אַחֲרֵי לִידָתָהּ בְּיוֹם כ"ג מנ"א תרנ"ג.

וְלָזֶה אַף כִּי אֵין בָּזֶה כ"כ חִידּוּשִׁים בכ"ז כְּתַבְתִּים הִנֵּה לִהְיוֹת לָהּ לְמַזְכֶּרֶת בְּהֵיכַל ה'. וְרַק הָעֲרוֹת הַקְּצָרוֹת מְאוֹד אוֹ שֶׁמָּצָאתִי בְּאֵיזֶה סֵפֶר לֹא הוּבְאוּ הִנֵּה.

ד' יְרַחֵם עָלַי וְלֹא יוֹסִיף לְדַאֲבָה עוֹד: בַּיּוֹ"ד סי' שמ"א ס"א אִיתָא דְּאוֹנֵן אֵינוֹ מֵיסֵב וְאוֹכֵל. וּפֵירֵשׁ הט"ז וְהַשָּׁ"ךְ שֶׁאֵינוֹ מֵיסֵב עַל הַשֻּׁלְחָן אוֹ עַל הַמִּטָּה.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּהָא בלא"ה קיי"ל בְּאֵבֶל רַבָּתִי ובש"ע לְקַמָּן סָעִיף ה' שֶׁאָסוּר לָאוֹנֵן לֵישֵׁב ע"ג מִטָּה אֲפִילּוּ כְּפוּיָה וְאִיתָא בַּטּוּר שֶׁיָּשַׁב ע"ג קַרְקַע וְאַף ע"ג סַפְסָל אָסוּר לוֹ לֵישֵׁב. וצ"ל דקמ"ל דְּאַף דִּבְאֵבֶל קיי"ל בסי' שפ"ז ס"א דְּבִשְׁעַת אֲכִילָה שָׁרֵי לֵישֵׁב עַל מִטָּה כְּפוּיָה.

מ"מ אוֹנֵן אַף בִּשְׁעַת אֲכִילָה אָסוּר. אֲבָל הַדָּבָר צ"ע דמנ"ל זֶה דְּהָא רַשִׁ"י ותר"י והשטמ"ק פֵּירְשׁוּ בר"פמי שֶׁמֵּתוֹ דְּאֵינוֹ מֵיסֵב הַיְינוּ כְּדֶרֶךְ הַמְּסֻבִּין ופירש"י שָׁם בַּחֲשִׁיבוּת עַל צִדּוֹ הַשְּׂמָאלִית וּבְמַטָּה.

וּמַשְׁמַע לְהָדְיָא דְּלֵישֵׁב עַל מִטָּה שָׁרֵי בִּשְׁעַת אֲכִילָה. ובתר"י ושטמ"ק לֹא הִזְכִּירוּ כְּלָל בְּמִטָּה.

וצ"ל שֶׁכַּוָּנַת הט"ז וְהַשָּׁ"ךְ דְּרַק ע"ג מִטָּה אָסוּר בַּהֲסִיבָּה. אֲבָל עַל הַקַּרְקַע מֻוָּתָּר דמ"מ אֵינוֹ דֶּרֶךְ חֲשִׁיבוּת.

אֶלָּא דלפ"ז אֵין מוּבָן מ"ש עַל הַשֻּׁלְחָן דְּמַה שַׁיָּיְךְ הֲסִיבָּה עַל הַשֻּׁלְחָן וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיפוֹא לָקְחוּ דִּין זֶה וְאוּלַי צ"ל אֶל הַשֻּׁלְחָן וְעַל הַמִּטָּה. וְהַכַּוָּנָה כְּדֶרֶךְ הַמְּסֻבִּין עַל הַמִּטָּה אֵצֶל שֻׁלְחָנָם.

וְאַף שֶׁלֹּא נִזְכַּר בַּמְּפָרְשִׁים שֻׁלְחָן. מ"מ כֵּיוָן שֶׁכָּתְבוּ כְּדֶרֶךְ הַמְּסֻבִּים מִמֵּילָא מוּבָן שֶׁהוּא אֵצֶל הַשֻּׁלְחָן.

וּבְפָרָט לפמ"ש התר"י והשטמ"ק הַטַּעַם דְּבַהֲסִיבָּה הָוֵי טְפֵי כְּקֶבִיעוּת סְעוּדָה וְאָתֵי לְהַמְשִׁיךְ סְעֻדָּתוֹ. וּבְלֹא שֻׁלְחָן נוֹדַאי שֶׁאֵינוֹ דֶּרֶךְ קְבִיעוּת כ"כ.

וע' בְּרָכוֹת מ"ב ע"ב שֶׁתַּלְמִידֵי רַב לֹא הֵסַבּוּ בַּחֲזִירָתָן מִן הַקְּבוּרָה. מַשְׁמַע הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁאָכְלוּ עַל הַקֶּרְקַע וּבְלֹא שֻׁלְחָן.

דְּהָא אַחַר הַקְּבוּרָה שָׁרֵי לְהָסֵב וְכִדְאִיתָא לְהֶדְיָא בִּמ"ק דַּף כ"ח ע"א: וְהִנֵּה בְּתוֹרַת הָאָדָם שַׁעַר מִי שֶׁמֵּתוֹ מֻנָּח לְפָנָיו הֵבִיא בָּרַיְיתָא דִּפְי"א דְּאֵבֶל רַבָּתִי שֶׁאוֹנֵן לֹא יֵישַׁן עַל מִטָּה. וּמַסִּיק ע"ז אֶלָּא יָשֵׁן ע"ג קַרְקַע וְכִדְאָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת י"ז שֶׁאֵינוֹ מֵיסֵב.

וְהוּא תָּמוּהַּ לְכְאוֹרָה דְּמַה שַּׁיָּיךְ זֶה לָזֶה דְּהָתָם אַיְירֵי בְּאִיסּוּר הַסִּיבָּה דֶּרֶךְ חֲשִׁיבוּת. וְאוּלַי מְדַמֶּה שִׁינָּה ע"ג מָטָּה לְהַסִּיבָּה דַּאֲכִילָה שֶׁהוּא ג"כ ע"ג מָטָּה.

דְּהָא חָזֵינַן דְּאָבֵל שֶׁמֻּוּתָּר לְהָסֵב וְלֶאֱכוֹל ע"ג מִטָּה. מֻוּתָּר לוֹ לִישֹׁן ע"ג מָטָּה ג"כ כדקיי"ל בסי' שפ"ז.

וְאָזַיִל לְשִׁיטָתֵיהּ בַּשַּׁעַר הָאֲבֵילוּת דס"ל שָׁם שֶׁאֵין חִיּוּב לִישֹׁן עַל מִטָּה כְּפוּיָה. רַק כֵּיוָן שֶׁכָּפָה מִטָּתוֹ.

מֻוּתָּר לוֹ לִישֹׁן אַף עַל הַסַּפְסָל ע"ש. אֲבָל ז"א דְּהָא מַשְׁמַע דְּבַאֲכִילָה רַק לְהָסֵב אָסוּר אֲבָל לְיַשֵּׁב ע"ג סַפְסָל וְכֵן ע"ג מִטָּה מֻוּתָּר.

וא"כ יְהֵא מֻוּתָּר לִישֹׁן ג"כ ע"ג מַטֶּה כְּמוֹ בְּאָבֵל. דְּהָא בְּדִינָא דסי' שפ"ז לֹא נִזְכַּר הַסִּיבָּה רַק יְשִׁיבָה וְשִׁינָה ומנ"ל לְדַמּוֹת שִׁינָּה לְהַסִּיבָּה.

וְאָפְשָׁר כַּוָּנָתוֹ דִּכְמוֹ דְּאָסוּר לְהָסֵב מִפְּנֵי שֶׁהוּא דֶּרֶךְ קְבִיעוּת וְיֵרָמְשֵׁךְ בִּסְעֻדָּתוֹ וכמ"ש בתהר"י. ה"ה בְּשִׁינָה כְּשֶׁיָּשֵׁן ע"ג מַטֶּה הָוֵי דֶּרֶךְ קְבִיעוּת וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּמְשׁוֹךְ בְּשִׁינָה וְכִדְאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי פ"ג דמ"ק ה"ה גַּבֵּי אֲבֵל דִּלְהָכִי יָשֵׁן עַל מִטָּה כְּפוּיָה כְּדֵי שֶׁיִּנָּעֵר בַּלַּיְלָה וְיִזְכּוֹר שֶׁהוּא אָבֵל ע"ש: וְהָעוֹלָם אֵינָם נִזְהָרִים בְּדִין זֶה שֶׁלֹּא יֵשֵׁב אוֹנֵן עַל סַפְסָל וְלֹא יִישַׁן עַל מִטָּה וְסַפְסָל.

וּבְשִׁינָּה אֶפְשָׁר שֶׁסּוֹמְכִים עַל מ"ש הַשָּׁ"ךְ סי' שפ"ז שֶׁכָּתַב לְעִנְיַן אֲבֵילוּת שֶׁעַכְשָׁיו יְשֵׁנִים עַל מִטָּה שֶׁטִּבְעָם חָלוּשׁ. אֲבָל לְדַעְתִּי אֵין שַׁיָּיךְ זֶה בַּאֲנִינוּת דְּהָוֵי רַק לַיְלָה אַחַת ע"פ רוֹב.

וְגַם דַּאֲבֵילוּת שָׁאנֵי שֶׁמָּצִינוּ שֶׁהֶקֵּילוּ חַז"ל בְּמִצְטַעֵר וְכִדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת ט"ז ע"ב דְּאִסְטְנִיס מֻוּתָּר בִּרְחִיצָה. משא"כ בַּאֲנִינוּת לֹא מָצִינוּ זֶה.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּשָׁם הַטַּעַם מִשּׁוּם כְּבוֹד הַמֵּת וְאֵין שַׁיָּיךְ לְחַלֵּק בָּזֶה. וכ"כ התו' בִּבְרָכוֹת ט"ז ע"ב וּשְׁאָר רִאשׁוֹנִים שֶׁלָּזֶה הֶקֵּילוּ בְּאָבֵל בְּאִסְטְנִיס שֶׁלֹּא אָסְרוּ עָלָיו רַק רְחִיצָה שֶׁל תַּעֲנוּג ע"ש מַה שֶּׁהֵבִיאוּ מֵהַיְרוּשַׁלְמִי.

אֲבָל אֵין לְהוֹכִיחַ דְּאוֹנֵן אָסוּר אַף בְּאִסְטְנִיס מִדְּקָאָמַר הַשַּׁ"ס שָׁם דְּסָבַר ר"ג אֲנִינוּת לַיְלָה דְּרַבָּנָן. מַשְׁמַע דְּבַאֲנִינוּת יוֹם אָסוּר אַף אִסְטְנִיס.

ז"א דְּשָׁם קָאֵי עַל אֲנִינוּת שֶׁלְּאַחַר קְבוּרָה. אֲבָל לֹא עַל קוֹדֶם קְבוּרָה.

וַהֲרֵי דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרָ"צ גִּיאוּת שֶׁקּוֹדֶם הַקְּבוּרָה מֻוּתָּר לְרָחְצָן וְלָסוּךְ וְהוּבָא בַּטּוּר סי' שמ"א. אֲבָל מ"מ נִרְאֶה דַּאי דְּבִדְבָרִים הָאֲסוּרִים לְאוֹנֵן אֵין לְהָקֵל בְּאִסְטְנִיס וכמש"ל: וְהִנֵּה בסי' שפ"ז קיי"ל דְּאָבֵל רַשַּׁאי לַעֲמוֹד אוֹ לֵילֵךְ.

רַק בְּעֵת שֶׁהַמְנַחֲמִים אֲצָלוֹ צָרִיךְ לֵישֵׁב עַל הַקַּרְקַע בִּשְׁבִיל כְּבוֹד הַמְנַחֲמִים. וְנִרְאֶה פָּשׁוּט דְּבְאוֹנֵן לֹא שַׁיָּיךְ זֶה דְּהָא תְּנַן אֶל תְּנַחֲמֵהוּ בְּשָׁעָה שֶׁמֵּתוֹ מֻטָּל לְפָנָיו.

וּלְזֶה אַף שֶׁלִּפְעָמִים בָּאִים אֵלָיו אֲנָשִׁים לִכְבוֹדוֹ קוֹדֶם הַקְּבוּרָה וְיוֹשְׁבִים עִמּוֹ. מ"מ אֵינוֹ מְחֻיָּב לֵישֵׁב דַּוְוקָא.

כֵּיוָן שֶׁבִּיאָתָם אֵינוֹ מִדִּין מְנַחֲמִים. וְרַשַּׁאי לַעֲמוֹד אוֹ לֵילֵךְ אָנָה וָאָנָה.

וּבִפְרָט דְּהָאִיסּוּר בְּאוֹנֵן שֶׁלֹּא לֵישֵׁב ע"ג סַפְסָל אֵינוֹ מִשּׁוּם אֲבֵילוּת. רַק שֶׁלֹּא יִמָּשֵׁךְ וְיִשְׁכַּח מִלַּעֲסֹק בְּצָרְכֵי הַמֵּת.

וְלָזֶה אִם יֵשֵׁב עִם הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלָיו אַף שֶׁיָּשַׁב עַל הַקַּרְקַע יִמָּשֵׁךְ ג"כ וְיִתְבַּטֵּל מִכְּבוֹד הַמֵּת. וקו"ח בְּנוֹ שֶׁל קו"ח הוּא אִם אָסְרוּ לוֹ לְהִתְפַּלֵּל וּלְבָרֵךְ נַתִּיר לוֹ לֵישֵׁב עִם אֲנָשִׁים וּלְדַבֵּר עִמָּם.

וְאַדְרַבָּא לֹא טוֹב עוֹשִׂים הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלָיו בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. אִם לֹא שֶׁבָּאִים לְסַיְּעוֹ בְּצָרְכֵי הַמֵּת בְּעֵצָה אוֹ בַּפְּעֻלָּה: וְגַם בְּאָבֵל נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁאִם הַמְנַחֲמִים מוֹחֲלִים עַל כְּבוֹדָם.

רַשַּׁאי לֵילֵךְ אוֹ לַעֲמוֹד כִּי לִפְעָמִים מְצַוִּים מְנַחֲמִים אֲצָלוֹ כָּל הַיּוֹם. וְקָשֶׁה מְאוֹד לֵישֵׁב עַל הַקַּרְקַע כָּל הַיּוֹם.

וְיִתְקַיֵּים בָּהֶם מַאֲמַר הַשַּׁ"ס בִּכְתֻבּוֹת ח' אֲתָא לְנַחוֹמֵי צַעוֹרֵי קָמְצַעַר לֵיהּ. וְכֵן קיי"ל בסי' שפ"ז שָׁם שֶׁאַף דְּמִדִּינָא צְרִיכִים הַמְנַחֲמִים לֵישֵׁב עַל הָאָרֶץ לִכְבוֹדוֹ שֶׁל אָבֵל.

מ"מ מִסְתָּמָא מוֹחֵל הָאָבֵל עַל כְּבוֹדוֹ. וּלְזֶה נָהֲגוּ הַמְנַחֲמִים לֵישֵׁב עַל הַסַּפְסָל ע"ש.

וא"כ ה"ה דְּמַהֲנֵי שֶׁיִּמְחֲלוּ הַמְנַחֲמִים עַל כְּבוֹדָם. וּנְהִי שֶׁאֵין לוֹמַר דְּמִסְתָּמָא מוֹחֲלִים עַל כְּבוֹדָם כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִזְכַּר בַּפּוֹסְקִים.

מ"מ כְּשֶׁמּוֹחֲלִים בְּפֵירוּשׁ. וַדַּאי דְּשָׁרֵי לָאָבֵל לַעֲמוֹד אוֹ לָלֶכֶת אָנָה וָאָנָה בַּבַּיִת.

וְרָאוּי לְכָל בְּנֵי דַּעַת לוֹמַר כֵּן לְהָאָבֵל כְּשֶׁבָּאִים לְנַחֲמוֹ. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגְרְמוּ לוֹ צַעַר בְּמַה שֶׁמְּוֻכָּרַח לֵישֵׁב וְיִהְיוּ תַּנְחוּמֵיהֶם עָלָיו לְמַשָּׂא.

וְאֶפְשָׁר שִׁבְעָתַיִם הַלָּלוּ שֶׁגָּבְרָה הַחֲלִישׁוּת י"ל ג"כ שֶׁמִּן הַסְּתָם מוֹחֲלִים עַל כְּבוֹדָם. וְלָאו כ"ע דִּינָא גְּמִירִי לוֹמַר כֵּן בְּפֵירוּשׁ.

וְכֵן מַה שֶּׁמְּבוֹאָר בסי' שפ"ו בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁצָּרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ הַכּוֹבַע קְצָת לְצַד הָעֵינַיִם. וְהוּא אֶצְלֵינוּ כְּמוֹ עֲטִיפָה בִּזְמַן הַשַּׁ"ס.

פָּשׁוּט שֶׁבְּעֵת שֶׁמְּנַחֲמִים אֶצְלוֹ הוּא פָּטוּר מִזֶּה. דְּהָא גַּם מֵעֲטִיפָה פָּטוּר אָז לִכְבוֹד הַמְנַחֲמִים כדקיי"ל בסי' שפ"ו שָׁם.

וְאַף דִּבְהַמְשָׁכַת הַכּוֹבַע אֶפְשָׁר דְּלֹא שַׁיָּיךְ כ"כ כְּבוֹד הַמְנַחֲמִים. מ"מ לָא חֲמִירָא מִגּוּף דִּין עֲטִיפָה.

וְגַם דְּבָזֶה יֵשׁ ג"כ קְצָת כָּבוֹד הַמְנַחֲמִים שֶׁיּוּכַל לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם. וְרָשַׁמְתִּי כ"ז אַף שֶׁאֵין בְּזֶה חִידּוּשׁ רַק בַּאֲשֶׁר לֹא נִתְבָּאֵר יָפֶה בָּאַחֲרוֹנִים לְמַעֲשֶׂה בָּזֶה: וְאַגַּב אַזְכִּיר שְׁמָהּ שֶׁנֶּחֱלַק

הַשָּׁ"ךְ עִם הב"ח בסי' שמ"ב סק"א בְּאִם לֹא הֵכִין כָּל צָרְכֵי חֲוּפָּתוֹ אִם שַׁיָּיךְ קוֹלָא דְּמַכְנִיסִין הַמֵּת לְחֶדֶר.

כְּבָר נָחְלְקוּ בָּזֶה הָרַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א וְהוּבְאוּ דִּבְרֵיהֶם ג"כ בשטמ"ק בִּכְתֻבּוֹת דַּף ד'. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ: סִימָן צג הִנֵּה במ"ק דַּף כ"ז כ"ח ובשו"ע סי' שנ"ה קיי"ל שֶׁאֵין מַנִּיחִין מָטָה שֶׁל אִשָּׁה בִּרְחוֹב לְהֶסְפֵּד מִפְּנֵי הַכָּבוֹד.

וְאִיתָא שָׁם עוֹד שֶׁאֵין עוֹלִין בְּחֶבֶר עִיר עַל הָאִשָּׁה. וּפֵירֵשׁ שָׁם הט"ז דְּהַיְינוּ מַה שֶּׁמִּתְאַסְּפִים הָעָם בַּחֲבוּרָה בִּרְחוֹב לִכְבוֹד הַמֵּת.

וְהַשָּׁ"ךְ כָּתַב שֶׁאֵין כָּבוֹד לת"ח מַנְהִיג הָעִיר שֶׁיֵּילֵךְ לִלְוָת אִשָּׁה. וע' בִּפְרִישָׁה בָּזֶה.

וְהִנֵּה בִּזְמַנֵּינוּ נָהֲגוּ לְהַסְפִּיד אִשָּׁה בִּרְחוֹב וְאַף יוֹלֶדֶת וְכֵן עוֹשִׂים שׁוּרָה לְאִשָּׁה. וְקָשָׁה אֵיךְ עוֹשִׂים נֶגֶד דִּין הַמְפֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס.

וְאֶפְשָׁר לְצַדֵּד דְּהִנֵּה הַטַּעַם שֶׁאֵין מַנִּיחִין הוּא מִפְּנֵי הַכָּבוֹד שֶׁלֹּא תָּבוֹא לִידֵי נִיוּוּל ופירש"י שֶׁשּׁוֹפַעַת זִיבָה. וס"ל לִנְהַרְדָּעֵי בַּשַּׁ"ס בֶּאֱמֶת דְּרַק שֶׁל יוֹלֶדֶת אָסוּר לְפִי שֶׁהִיא שׁוֹפַעַת דָּם אֲבָל שֶׁל שְׁאָר נָשִׁים שָׁרִי.

וְרַק ר"א ס"ל דְּאַף שְׁאָר נָשִׁים אָסוּר וְיָלִיף מִמִּרְיָם שֶׁסָּמוּךְ לְמִיתָה קְבוּרָה. וצ"ל דס"ל דמ"מ אֶפְשָׁר שֶׁגַּם שְׁאָר נָשִׁים יָצָא מֵהֶם זִיבָה אַחַר מִיתָה.

אֲבָל א"ל שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם גְּזֵרָה אַטו יוֹלֶדֶת. דא"כ לֹא שַׁיָּיךְ לְמֵילַף זֶה מִמִּרְיָם כֵּינָן דְּהָוֵי רַק גְּזֵרָה דְּרַבָּנָן.

וְלָזֶה נִרְאֶה שֶׁחָשַׁשׁ זֶה הָיָה שַׁיָּיךְ רַק בִּימֵיהֶם שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִין הַמֵּת בִּכְלִיכָה. וְהַיְינוּ מִטָּה מְסֹרָגֶת בַּחֲבָלִים וְכִדְמַשְׁמַע בתו' שָׁם ד"ה כְּלִיכָה שֶׁהָיוּ הַחֲבָלִים קְצָת רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה ע"ש.

וְכֵן אִיתָא במ"ק דַּף י' ע"א וּבִכְתֻבּוֹת ס"ד שֶׁמִּטּוֹתֵיהֶם הָיוּ בַּחֲבָלִים. וְלָזֶה אִם הָיְתָה שׁוֹפַעַת הַדָּם הָיָה יוֹצֵא לָאָרֶץ דֶּרֶךְ הַחֲבָלִים.

וְהָיְתָה בָּאָה לִידֵי נִיוּוּל. אֲבָל אָצְלֵינוּ שֶׁנּוֹשְׂאִים בַּמִּטָּה שֶׁהַמֵּת מֻנָּשָׁכָב עַל נְסָרִים וְאֵין חֲשָׁשׁ שֶׁיָּזוּב לָאָרֶץ.

מֻתָּר לְהַנִּיחָהּ בִּרְחוֹב כִּי בְּוַדַּאי לֹא תָּבוֹא לִידֵי נִיוּוּל. וְאֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּכֵינָן שֶׁנֶּאֱסַר בְּמִנְיָן שׁוּב אֵין לְהַתִּיר אַף אִם בָּטֵל הַטַּעַם.

ז"א דְּהָא מַשְׁמַע לְהֶדְיָא דִּשְׁלָא בִּרְחוֹב הָעִיר שָׁרֵי לְהַנִּיחָהּ. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּנִיוּוּל לֵיכָּא רַק בִּרְחוֹב אֲבָל בְּבֵיתָהּ דַּרְכָּהּ בְּכָךְ וְלֵיכָּא נִיוּוּל.

וְכֵינָן שֶׁהַוְתַּר בְּפִירוּשׁ בִּשְׁעַת תַּקָּנָה זוֹ הֵיכָא דְּלֹא שַׁיָּיךְ הַטַּעַם. מִמֵּילָא נִיתַּן רְשׁוּת לְהַתִּיר הֵיכָא שֶׁבָּטֵל הַטַּעַם וכמ"ש בס"ד בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' כ"ח יעו"ש בְּאוֹרֶךְ בָּזֶה.

וְאַף דְּיָלְפִינַן לָהּ מִקְּרָא דְּמִרְיָם. מ"מ פָּשׁוּט שֶׁאֵין בְּזֶה אִיסּוּר תּוֹרָה דְּהָא מְפֹרָשׁ בַּמִּשְׁנָה הַטַּעַם מִפְּנֵי הַכָּבוֹד.

ול"ל טַעְמָא. .

וְזֶה בְּוַדַּאי אֵין לוֹמַר דְּתָלֵי אִי דָּרְשִׁינַן טַעֲמָא דְּקְרָא. ועכצ"ל דְּזֶה הָוֵי רַק אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.

וְכֵן מוּכָח מֵהָא דְּאִיתָא במ"ק דַּף כ"ב ע"א שֶׁהַמַּדְחֶה מִטַּת אָבִיו וְאִמּוֹ ה"ז מְגֻנֶּה. הֲרֵי מְפֹרָשׁ שֶׁמִּצְוָה לְהַשְׁהוֹת מִטַּת אִמּוֹ לִכְבוֹדָהּ.

וע"כ צ"ל דִּבְבַיִת אוֹ בְּחָצֵר שָׁרִי לְהַשְׁהוֹת. וּקְרָא דְּמִרְיָם הָוֵי רַק אַסְמַכְתָּא.

וּמִמֵּילָא לְדִידַן שֶׁהַמִּת מֻוּשְׁכָּב עַל מִטָּה שֶׁל נְסָרִים שָׁרִי לְהַנִּיחָהּ אַף בְּרְחוֹב. כ"נ לְצַדֵּד בְּזְכוּת הַמְּנָהָג: וּלְעִנְיַן הָא דְּאֵין עוֹלִין בְּחֶבֶר עִיר פֵּירֵשׁ הט"ז דְּהַיְינוּ לְהִתְאַסֵּף הַצִּיבּוּר בַּחֲבוּרָה בְּרְחוֹב כְּהָא שֶׁכָּתַב הַטּוּר סי' שע"ו.

דְּלִלְוּוֹת קיי"ל בסי' שד"מ ס"ב דְּאִשָּׁה דִּינָהּ כְּאִישׁ. וְהִנֵּה מ"ש מסי' שד"מ תָּמוּהַּ דְּשָׁם לָא אַיְירִי לְעִנְיַן לִלְוּוֹת רַק לְעִנְיַן הֶסְפֵּד וְאַיְירִי שָׁם בְּהֶסְפֵּד שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַמֵּת דְּהָא אִיתָא שָׁם שֶׁמַּסְפִּידִים אוֹתָהּ בביהכ"נ וביהמ"ד וְכִדְאִיתָא בִּמְגִלָּה כ"ח.

וּבְוַדַּאי אֵין מַכְנִיסִין מִטָּתָהּ לביהכ"נ. וְרַק בְּחָכָם אַלּוּף וְגָאוֹן אִיתָא בַּטּוּר שֶׁמַּכְנִיסִין מִטָּתוֹ לביהמ"ד.

וְלֹא מִטַּת אִשָּׁה וְאַף אִם הִיא אֵשֶׁת חָבֵר. [וּבְעִתִּים הַלָּלוּ הֲוָרְגְלוּ לְהַכְנִיס מִטּוֹת אֲנָשִׁים בֵּינוֹנִים לביהמ"ד לְהַסְפִּידָם.

וְהוּא שֶׁלֹּא כַּדִּין וּבְזָיוֹן לְמָקוֹם קָדוֹשׁ וַאֲנִי קוֹרֵא עֲלֵיהֶם וְיִטַּמְּאוּ אֶת מִקְדָּשִׁי. וְכֵן רָאִיתִי בְּסֵפֶר זִכּוֹר לְאַבְרָהָם שֶׁהֵבִיא מִפְּאֵר הַדּוֹר סי' ע"ז שֶׁאֵין לְהַכְנִיס מֵת לַחֲצַר ביהכ"נ ע"ש] וע"כ אַיְירִי שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הָאִשָּׁה אֲזַי שַׁפִּיר מַסְפִּידִין.

אֲבָל לִלְוּוֹת מִטָּתָהּ אֶפְשָׁר שֶׁאֵין רָאוּי שֶׁיְּלַוֶּה הַצִּיבּוּר. וכ"כ בְּסֵפֶר זִכּוֹר לְאַבְרָהָם ח"ג בה' אֵבֶל אוֹת ה' בְּשֵׁם שוּ"ת חֶסֶד לְאַבְרָהָם שֶׁמַּסְפִּידִין אִשָּׁה רַק שֶׁלֹּא בִּפְנֵיהָ וְכָתַב שָׁם דְּאַף בביה"ק אֵין לְהַסְפִּיד אִשָּׁה בְּפָנֶיהָ ע"ש.

וְאָצְלֵינוּ הַמְּנָהָג לְהַסְפִּיד אִשָּׁה בביה"ק אוֹ בְּרְחוֹב בְּפָנֶיהָ וכמש"ל. אָכֵן בלא"ה נְכוֹנִים דִּבְרֵי הַטַּ"ז בָּזֶה דִּלְשׁוֹן אֵין עוֹלִין לֹא מַשְׁמַע דְּקָאֵי עַל לְוָיָה.

וְגַם דְּפַשְׁטוּת הַשַּׁ"ס וּפוֹסְקִים דְּאִיתָא שֶׁרוֹאֶה הַמֵּת וְאֵינוֹ מָלוּהוּ וכו' מַשְׁמַע דְּאֵין חִילּוּק בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה. וְאַף שי"ל שֶׁסָּמְכוּ הַפּוֹסְקִים עַל הָא דְּמַסְקוּ בְּדִבְרֵיהֶם שֶׁזֶּה רַק עַד שֶׁיְּהֵא לוֹ כְּשִׁיעוּר כָּל צָרְכּוֹ.

וּמִמֵּילָא נֵדַע דְּכָל מֵת הוּא לְפִי דִּינוֹ. וע' סי' שס"א ס"א כַּמָּה הַשִּׁיעוּר לְאִשָּׁה.

בכ"ז בְּפַשְׁטוּת הַדָּבָר מַשְׁמַע דְּאַיְירִי אַף בְּאִשָּׁה: ומ"ש הַטַּ"ז דְּקָאֵי עַל אֲסִיפָה בַּחֲבוּרָה הַמֻּזְכָּר בַּטּוּר סי' שע"ו. קָשֶׁה טוּבָא דְּהָא שָׁם אַיְירִי בְּשׁוּרָה שֶׁעוֹשִׂין אַחַר הַקְּבוּרָה ע"ש.

וּבָזֶה בְּוַדַּאי אֵין חִילּוּק בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה. וְהִנֵּה בְּגוּף הַבָּרַיְיתָא דְּאֵבֶל רַבָּתִי וְהוּבְאָה בתוה"א שַׁעַר הַהוֹצָאָה יֵשׁ לְפָרֵשׁ הַכַּוָּנָה שֶׁאִם הָאָבֵל הוּא אִשָּׁה אֲזַי אֵין עוֹשִׂין שׁוּרָה.

וְהָכִי אִיתָא שָׁם מַנִּיחִין הָאִישׁ בָּרְחוֹב וְלֹא הָאִשָּׁה עוֹלִין בִּרְחוֹב עִיר עַל הָאִישׁ וְלֹא עַל הָאִשָּׁה מַבְרִין אֵצֶל הָאִישׁ וְלֹא אֵצֶל הָאִשָּׁה. וא"כ כְּמוֹ דְּדִין דְּהַבְרָאָה קָאֵי אִם הָאָבֵל הוּא אִשָּׁה.

ה"ה הָכָא הָא דְּחֶבֶר עִיר אַיְירֵי ג"כ בָּזֶה. אֲבָל הט"ז שָׁם מְפָרֵשׁ לָהּ דְּקָאֵי אִם הַמֵּת הוּא אִשָּׁה וְזֶה תָּמוּהַּ כַּנַ"ל.

שׁוּב רָאִיתִי בִּפְרִישָׁה סִי' שנ"ה שֶׁכָּתַב לְהֲדָיָא לְפָרֵשׁ כמ"ש דְּקָאֵי עַל הָאָבֵל שֶׁאִם הוּא אִשָּׁה אֵין עוֹשִׂין שׁוּרָה בְּחֶבֶר עִיר. וְצָרִיךְ לִדְחוֹק שֶׁגַּם הַט"ז כַּוָּנָתוֹ כֵּן ע"ש.

והב"ח וְהַשָּׁ"ךְ פֵּירְשׁוּ עַל מַנְהִיג הַצִּיבּוּר וְהוּא דּוֹחֵק שֶׁלְּשׁוֹן עוֹלִין לְשׁוֹן רַבִּים לֹא מַשְׁמַע כֵּן. והול"ל אֵין חֶבֶר עִיר עוֹלֶה: סְיָמָן צד וְהִנֵּה אֲצָלֵינוּ הַמִּנְהָג לְקַבֵּר יוֹלְדוֹת בְּשׁוּרָה מְיֻחֶדֶת וְלֹא יַחַד עִם שְׁאָר נָשִׁים.

וְלֹא נוֹדַע טַעַם הַדָּבָר. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר ע"פ הָא דְּאִיתָא בַּשַּׁ"ס דמ"ק שֶׁהִזְכִּירוּ דְּאֵין מַנִּיחִין מָטָה שֶׁל אִשָּׁה בְּרְחוֹב מִפְּנֵי הַכָּבוֹד שֶׁשּׁוֹפַעַת דָּם.

וְאִיתָא בַּשַּׁ"ס דְּבְיוֹלֶדֶת הַחֲשָׁשׁ הוּא טְפֵי. וְהִנֵּה בֵּין קֶבֶר לַקֶּבֶר קיי"ל בסי' שס"ב שֶׁצָּרִיךְ שִׁשָּׁה טְפָחִים.

וְהַטַּעַם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב הַלֵּיחוֹת מְשֶׁל מֵת זֶה עִם שֶׁל מֵת אַחֵר. וְזֶהוּ שִׁיעוּר הַרְחָקָה בְּכָל דָּבָר כדקיי"ל ר"פ לֹא יַחְפּוֹר ובח"מ סי' קנ"ה.

וְלָזֶה בְּיוֹלֶדֶת שע"פ רֹוב שׁוֹפַעַת דָּם חֲשָׁשׁוּ שע"י רִיבּוּי הַדָּם יַגִּיעַ הַלֵּיחוֹת לַקֶּבֶר הַשֵּׁנִי וְתָבוֹא לִידֵי נִיווּל. וּבְפָרָט לפמ"ש הָאַחֲרוֹנִים וְהוּבְאוּ קָצָתָם בפ"ת סִי' שס"ב דִּבְמָקוֹם שֶׁבֵּית הַקְּבָרוֹת דָּחוּק מֻוָּתָר לִקְבּוֹר גַּם בְּפָחוֹת מִשִּׁשָּׁה טְפָחִים בֵּין קֶבֶר לַקֶּבֶר.

וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁסּוֹמְכִים ע"ז וְאֵין מַקְפִּידִין כ"כ עַל דִּין הַרְחָקָה בְּצִמְצוּם. לְזֶה נָהֲגוּ לַעֲשׂוֹת לִיוֹלְדוֹת שׁוּרָה מְיֻחֶדֶת.

כִּי כַּאֲשֶׁר יַגִּיעַ הַלֵּיחוֹת מִקֶּבֶר לַקֶּבֶר לֹא יְהִי זֶה נִיווּל כֵּיוָן שֶׁשְּׁנֵיהֶן יוֹלְדוֹת. וּלְתַקֵּן שֶׁבְּיוֹלְדוֹת יַקְפִּידוּ עַל שִׁיעוּר הַהַרְחָקָה אוֹ שֶׁיַּרְחִיקוּ יוֹתֵר.

יָבוֹאוּ לִידֵי טָעוּת וְשִׁכְחָה. וְלָזֶה תִּקְּנוּ שֶׁיַּעֲשׂוּ לָהֶן שׁוּרָה בפ"ע.

כֵּן הָיָה נִרְאֶה לְצַדֵּד בְּזֹכוּת מִנְהָג זֶה וְהוּא דּוֹחֵק: וְיוֹתֵר נִרְאֶה דְּהִנֵּה קיי"ל בְּסַנְהֶדְרִין מ"ז ובש"ע סִי' שס"ב שֶׁאֵין קוֹבְרִין רָשָׁע אֵצֶל צַדִּיק וַאֲפִילּוּ רָשָׁע חָמוּר אֵצֶל רָשָׁע קַל. וְכֵן אִיתָא בִּיבָמוֹת ל"ב.

וְהִנֵּה אָנוּ קוֹבְרִים בנ"א זֶה אֵצֶל זֶה כִּי אֵין אָנוּ יוֹדְעִים מַעֲשֵׂיהֶם וְאַף אִם רָאִינוּ אֵיזֶה חֵטְא בְּחַיָּיו הִנֵּה אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ וגו' וְאֶפְשָׁר שֶׁב בַּתְּשׁוּבָה. וּמִמִּיתָתוֹ אֵין רְאָיָה דְּהָא קיי"ל בְּשַׁבָּת נ"ה ע"ב דְּיֵשׁ מִיתָה בְּלֹא חֵטְא.

אָכֵן יוֹלֶדֶת קיי"ל בְּשַׁבָּת ל"א שֶׁמֵּתוֹת בִּשְׁעַת לֵידָתָן בַּשְּׁבִיל ג' עֲבֵירוֹת. וא"כ ה"ז כְּאִלּוּ יָדוּעַ לָנוּ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן שֶׁמֶץ חֵטְא.

וְלָזֶה נִמְנָעִין מִלְּקוֹבְרָן אֵצֶל שְׁאָרֵי נָשִׁים שֶׁאֵין חַטָּאן יָדוּעַ לָנוּ אָכֵן קָשֶׁה לוֹמַר כֵּן בְּהֶחְלֵט דְּהָא חָזִינַן שֶׁיֵּשׁ נָשִׁים שֶׁיָּדַעְנוּ בְּבֵירוּר שֶׁנִּזְהֲרוּ בג' דְּבָרִים הַלָּלוּ ומ"מ מֵתוּ מֵחֲמַת לֵידָה. וְרָאִיתִי לְצַדֵּד וְלוֹמַר דְּרַק בִּשְׁעַת לֵידָה מַמָּשׁ אָמְרִינַן שֶׁמֵּתוֹת בִּשְׁבִיל ג' דְּבָרִים.

אֲבָל כְּשֶׁמֵּתוֹת יוֹם אוֹ יוֹמַיִם אַחַר הַלֵּידָה שׁוּב אֵין זֶה שְׁעַת לֵידָה וּכְפַשְׁטוּת לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה בִּשְׁעַת לֵידָתָן. וְלָא קָאָמַר מֵחֲמַת לֵידָתָן.

אֲבָל פַּשְׁטוּת הַסְּוּגְיָא בְּשַׁבָּת לֹא מַשְׁמַע כֵּן יעו"ש. וְגַם דְּמָצִינוּ נָשִׁים צַדְקָנִיּוֹת שֶׁמֵּתוּ בִּשְׁעַת לֵידָתָן וְכֵן אִמֵּנוּ רָחֵל ע"ה.

וְלָזֶה נִרְאֶה דְּכַוָּנַת הַמִּשְׁנָה שע"י ג' עֲבֵירוֹת הַלָּלוּ אֶפְשָׁר שֶׁיֵּעָנְשׁוּ בִּשְׁעַת לֵידָתָן. אֲבָל וַדַּאי אֶפְשָׁר שֶׁיָּמוּתוּ בִּשְׁעַת לֵידָתָן גַּם מִפְּנֵי חֲטָאִים אֲחֵרִים אוֹ אַף בְּלֹא חֵטְא וּכְמוֹ כָּל מִיתָה שֶׁיִּשְׁנֶה בְּלֹא חֵטְא כִּדְאִיתָא בְּשַׁבָּת דַּף נ"ה: וְלָזֶה אֶפְשָׁר לוֹמַר בְּטַעַם הַמִּנְהָג מְשׁוּם דְּאִיתָא בְּשַׁבָּת קי"ח דא"ר יוֹסֵי יְהֵא חֶלְקִי מִמֵּתֵי בְּדֶרֶךְ מִצְוָה.

וְהַמַּהַרְשָׁ"א בח"א הִקְשָׁה שָׁם דְּהָא שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִיזּוֹקִין וְתֵירֵץ דְּאַיְירִי שֶׁמֵּתוּ מִסִּיבָּה אַחֶרֶת וְלֹא בִּשְׁבִיל עֵסֶק הַמִּצְוָה. וְקָשֶׁה טוּבָא דא"כ מַאי מְעַלְיוּתָא שֶׁמֵּת בִּדְבַר מִצְוָה.

וְאִי מְשׁוּם שֶׁהָיָה עוֹסֵק בְּמִצְוָה בִּשְׁעַת מִיתָה. א"כ לָמָּה נִקַּט דֶּרֶךְ מִצְוָה נֵימָא יְהֵא חֶלְקִי מִמִּי שֶׁמֵּת בְּתוֹךְ עִסְקוֹ בַּמִּצְוָה.

וְלָזֶה נִרְאֶה דְּבֶאֱמֶת אַיְירִי שֶׁמֵּת בְּדֶרֶךְ מִצְוָה מְסִיבַּת הַדֶּרֶךְ. וְאַף דִּשְׁלוּחֵי מִצְוָה א"נ.

מ"מ הָא אִיכָּא גַּוְונָא שֶׁנִּיזּוֹקִין כְּגוֹן דִּשְׁכִיחַ הֶזֵּיקָא וְכַדּוֹמֶה כִּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין ל"ט ע"ב. וְהָעִנְיָן בְּזֶה נִרְאֶה דְּהָוֵי כְּאִלּוּ מָסַר נַפְשׁוֹ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם שְׁהֲרֵי מֵת ע"י עֵסֶק מִצְוָה.

וּכְעֵין הָא דְּאָמְרוּ בב"ב ד' י' דַּהֲרוּגֵי לוֹד אֵין בְּרִיָּה יְכוֹלָה לַעֲמֹד בִּמְחִיצָתָן. וְהַיְינוּ מְשׁוּם שְׁנֶּהֱרְגוּ עַל קִידּוּשׁ הַשֵּׁם ע"ש בפירש"י.

וְהִנֵּה לֵידַת בָּנִים הוּא בֶּאֱמֶת עֵסֶק מִצְוָה. וְאַף שֶׁאִשָּׁה אֵינָהּ מְצֻוָּה עַל פו"ר.

מ"מ כְּבָר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין מ"א ובכ"מ דְּעַל שַׁבָּת מְצֻוָּוה. וְאַף אֵינִימָא שֶׁאֵינָהּ מַטָּוָה.

מ"מ הָוֵי דְּבַר מִצְוָה לְהַעֲמִיד דּוֹר יְשָׁרִים. וְהָוְיָא כְּאֵינָהּ מְצֻוָּוה וְעוֹשָׂה.

וְכֵן אָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת י"ז הָנֵי נָשֵׁי בְּמַאי זָכְיָין בְּאַקְרוֹיֵי בְּנַיְיהוּ לְבֵי כְּנִישְׁתָּא. ולפ"ז הָאִשָּׁה שֶׁמֵּתָה מֵחֲמַת לֵידָה.

הֲרֵי מֵתָה בְּדֶרֶךְ מִצְוָה. וְהָוֵי כְּאִלּוּ מְסָרָהּ א"ע עַל קדה"ש.

כִּי הִכְנִיסָה א"ע לְסַכָּנָה בָּמָה שֶׁנִּתְרַצְּתָה לְהִתְעַבֵּר וְלֵילֵד וְכִדְאִיתָא בְּשַׁבָּת ד' ל"ב דְּמַדֶּמֶה לָהּ לְקִיר נָטוּי שֶׁהוּא מְקוֹם סַכָּנָה. וּלְזֶה נָהֲגוּ לַעֲשׂוֹת לָהֶם שׁוּרָה מְיֻחֶדֶת לְפִי שֶׁזְּכוּתָן גָּדוֹל מִשְּׁאָר נָשִׁים וּכְהָא דב"ב י' שֶׁאֵין אֲחֵרוֹת נִכְנָסוֹת בִּמְחִיצָתָן וכמש"ל.

וְזֶה נִרְאֶה נָכוֹן בְּטַעַם מִנְהָגָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל:סִימָן צה תַּנְיָא בְּאֵבֶל רַבָּתִי רפי"א וְהוּבָא לַהֲלָכָה בטוש"ע סי' שנ"ז ס"א שֶׁמֻּוָתָּר לְהָלִין הַמֵּת כְּדֵי שֶׁיָּבוֹאוּ קְרוֹבִים אוֹ לְהַשְׁמִיעַ עֲיָרוֹת. וְהַטַּעַם נִרְאֶה דְּזֶה מִיקָרֵי לִכְבוֹדוֹ דקיי"ל שָׁם דְּשָׁרֵי לַהֲלִינוֹ וְכִדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין מ"ו.

וְנִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁזֶּה שַׁיָּךְ דַּוְקָא כְּשֶׁאֵין אֶצְלוֹ שׁוּם קָרוֹב שֶׁנּוֹדַאי זֶהוּ כְּבוֹדוֹ שֶׁיִּמָּצֵא אֶצְלוֹ קָרוֹב בְּעֵת קְבוּרָתוֹ. אֲבָל אִם יֵשׁ כָּאן קָרוֹב וַחֲפֵצִים לַהֲלִינוֹ כְּדֵי שֶׁיָּבוֹאוּ עוֹד קְרוֹבִים.

נִרְאֶה דְּאָסוּר דְּאֵין בְּזֶה כָּבוֹד כ"כ. דְּמֻוָתָּר לַהֲלִינוֹ כְּדֵי לְהַשְׁמִיעַ עֲיָרוֹת.

וְהַיְינוּ אַף שֶׁכְּבָר יֵשׁ אֲנָשִׁים אֶצְלוֹ כָּעֵת. הַיְינוּ מְשׁוּם שֶׁיָּבוֹאוּ מֵהַרְבֵּה עֲיָרוֹת הוּא כָּבוֹד גָּדוֹל וְנִיכָּר מְאוֹד.

משא"כ מַה שֶּׁיָּבוֹאוּ עוֹד קְרוֹבִים אֵין זֶה כָּבוֹד גָּדוֹל וְנִיכָּר כ"כ. וכ"נ לְשׁוֹן הַבָּרַיְיתָא כְּדֵי שֶׁיָּבוֹאוּ קְרוֹבִים.

מַשְׁמַע שֶׁכָּעֵת אֵין אֶצְלוֹ שׁוּם קָרוֹב. וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק קְצָת דְּבִשְׁבִיל קָרוֹב אֶחָד אֵין לַהֲלִינוֹ.

אַךְ זֶה י"ל דְּהָא דִּנְקֵט קְרוֹבִים לְשׁוֹן רַבִּים הוּא קְרוֹבִים דְּעָלְמָא וּכְעֵין דְּאִיתָא בְּנִדָּה דַּף ח' ובכ"מ. אֲבָל בָּאֱמֶת מֻוָתָּר אַף בִּשְׁבִיל קָרוֹב אֶחָד שֶׁזֶּה כְּבוֹדוֹ שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלוֹ אֶחָד מִקְּרוֹבָיו.

וְכֵן מִסְתַּבֵּר: וּבְגוּף דִּין דְּמֻוָתָּר לַהֲלִינוֹ לִכְבוֹדוֹ נלע"ד שֶׁזֶּה רַק לִינַת לַיְלָה. אֲבָל לְהַשְׁהוֹתוֹ כ"ד שָׁעוֹת אָסוּר.

דְּהִנֵּה בְּזוֹהַר פ' תְּרוּמָה דַּף קמ"א ור"פ אֱמוֹר הֶחֱמִירוּ מְאוֹד בְּאִיסּוּר הֲלָנַת מֵת שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה פְּגָם גָּדוֹל. וְאִיתָא שָׁם בפ' אֱמוֹר שֶׁאָסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ כ"ד שָׁעוֹת.

וְקָשֶׁה דְּהָא קיי"ל שֶׁאָסוּר לַהֲלִינוֹ אַף שֶׁאֵינוֹ כ"ד שָׁעוֹת. וְאֵין לוֹמַר שֶׁהַכַּוָּנָה שֶׁאַף אִם מֵת בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה שֶׁאָסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ כ"ד שָׁעוֹת אַף שֶׁאֵין כָּאן לַיְלָה שְׁלֵימָה דְּזֶה אֵינוֹ דְּהָא עִיקַּר לִינָה קיי"ל דְּמִיקְּרֵי בְּעַמּוּד הַשַּׁחַר כִּדְאִיתָא בִּזְבָחִים דַּף כ' לְעִנְיַן קָדָשִׁים.

וע' ב"מ ק"י ע"ב ד"ה יָצָא מַה שֶּׁנִּתְקַשּׁוּ שָׁם לָמָּה גַּבֵּי שָׂכִיר לָא מִיקְּרֵי לִינָה בְּעַמּוּד הַשַּׁחַר רַק בְּכָל הַלַּיְלָה. וּבָאֱמֶת הוּא פְּלוּגְתָּא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל שָׁם בְּדַף קי"א ע"א.

וס"ל לְרַב שָׁם דְּעִיקַּר הַהֲלָנָה הוּא בְּעַמּוּד הַשַּׁחַר. וּשְׁמוּאֵל דס"ל שָׁם דְּשָׂכִיר שָׁעוֹת דְּלַיְלָה דְּגוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם.

אֵינוֹ מִצַּד דס"ל דִּבְעַמּוּד הַשַּׁחַר לָא מִיקְּרֵי הֲלָנָה. רַק מֵרִיבּוּיָא דְּקְרָאֵי יָלִיף לָהּ וע"ש בַּמִּלְחָמוֹת מ"ש בָּזֶה.

וּבָאֱמֶת קיי"ל שָׁם לַהֲלָכָה כְּרַב בָּזֶה. וכ"כ הָרַדְבַּ"ז סי' שי"א דִּבַהֲלָנַת הַמֵּת הָוֵי עִיקַּר הַלָּנָה בְּעַמּוּד הַשַּׁחַר.

וְאַף הַגְּיָנַתְּ וְוָרְדִים בחי"ד כְּלָל ה' סי' ג' שֶׁחוֹלֵק עַל הָרַדְבַּ"ז בָּזֶה וס"ל דִּבְשְׁקִיעַת הַחַמָּה הָוֵי לִינָה בְּמֵת. מ"מ הֲרֵי מוֹדֶה שָׁם דְּגַם בְּעַמּוּד הַשַּׁחַר הָוֵי לִינָה ע"ש שכ"כ לְהֶדְיָא ואכמ"ל בְּגוּף דִּין זֶה מַה מִּיקְּרֵי לִינָה לְעִנְיַן מֵת.

ועכ"פ קָשֶׁה לָמָּה מַצְרִיךְ הַזּוֹהַר כ"ד שָׁעוֹת. וְגַם גּוּף דִּבְרֵי הַזּוֹהַר שָׁם נִרְאִים כְּסוֹתְרִים שֶׁמְּקוֹדָם כָּתַב שָׁם שֶׁעִיקַּר הָאִיסּוּר הוּא הַלַּיְלָה ע"ש: וְלָזֶה נִרְאֶה דְּהַזּוֹהַר קָאֵי אַהֵיכָא שֶׁמֻּוָתָּר לַהֲלִינוֹ כְּגוֹן שֶׁמְּלִינִים אוֹתוֹ לִכְבוֹדוֹ.

מ"מ אָסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ כ"ד שָׁעוֹת. וכ"נ לְהֶדְיָא בְּמַעֲבַר יַבּוֹק מֵאֲמַר שְׂפָתַי רְנָנוֹת פי"ג דכ"ד שָׁעוֹת אָסוּר אַף בְּמַשֶּׂהוּ לִכְבוֹדוֹ.

וּלְזֶה צָרִיךְ לְיַזֵּהֵר אַף כְּשֶׁמְּלִינִים לִכְבוֹד הַמֵּת שֶׁלֹּא יִשְׁהוּ כ"ד שָׁעוֹת. וּבְעִיקַּר הַהֲלָנָה צָרִיךְ לְיַזֵּהֵר בְּאוֹפֶן הָאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לְהָלִין אַף לִכְבוֹדוֹ כִּי הַזּוֹהַר מַחְמִיר מְאוֹד בָּזֶה.

וכ"נ מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה בְּסַנְהֶדְרִין דַּף מ"ו וּבְשַׁ"ס דַּף מ"ז דְּאִם הֶלִינוֹ לִכְבוֹדוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. מַשְׁמַע דְּרַק אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו.

אֲבָל מִצְוָה לֵיכָּא. וְאַדְרַבָּא לְכַתְּחִלָּה אֵין רָאוּי לַהֲלִינוֹ וְרַק בְּדִיעֲבַד אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו.

וְאַף דברפי"א בְּאֵבֶל רַבָּתִי הַלָּשׁוֹן מְלִינוֹ וְאֵין בְּכָךְ כְּלוּם. מַשְׁמַע שֶׁמְּוּתָּר לְכַתְּחִלָּה.

מ"מ מוּכָח דעכ"פ אֵין מִצְוָה לַהֲלִינוֹ לִכְבוֹדוֹ. וְעוֹד דִּבְסַנְהֶדְרִין מ"ז ע"א מַיְיתֵי לְהָא בָּרַיְיתָא בְּלָשׁוֹן שֶׁאֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו ע"ש.

וּבְמָקוֹם שֶׁנִּרְאֶה שֶׁהַשַּׁ"ס חוֹלֵק עַל בָּרַיְיתָא דְּמַסֶּכְתּוֹת קְטַנּוֹת יָדוּעַ דְּאָזְלִינַן לַהֲלָכָה בָּתַר שַׁ"ס דִּילַן: וּבֶאֱמֶת צָרִיךְ לְהָבִין כֵּינָן דְּמִקְרָא מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה שֶׁאָסוּר לְהָלִין. מנ"ל לְהַתִּיר לַהֲלִינוֹ לִכְבוֹדוֹ.

וְנִרְאֶה הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּמַסִּיק בַּקְרָא כִּי קִלְלַת אֱלֹקִים תָּלוּי. וּמְפוֹרָשׁ הַטַּעַם בְּקְרָא מִשּׁוּם בִּזָּיוֹן.

וּמִמֵּילָא מוּכָח דְּהֵיכָא דְּלֵיכָּא בִּזָּיוֹן שָׁרֵי וְכִדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין כ"א דְּהֵיכָא דְּהַטַּעַם מְפוֹרָשׁ בְּקְרָא שַׁפִּיר אָזְלִינַן בָּתַר הַטַּעַם. וְהִנֵּה בְּדַף מ"ז ע"א שָׁם אִיתָא דְּבָעֵי לְמִיפְשַׁט דְּהֶסְפֵּד יְקָרָא דְּשָׁכְבָא מִדְּשָׁרֵי לַהֲלִינוֹ לִכְבוֹדוֹ.

וְדָחֵי דְּכִי אָמַר רַחֲמָנָא לֹא תָלִין דַּוְקָא דְּתָלוּי דְּאִית בֵּיהּ בִּזָּיוֹן אֲבָל הָכָא דְּלֵית בֵּיהּ בִּזָּיוֹן לָא. וּמַשְׁמַע מִזֶּה שֶׁאֵין הַטַּעַם כמ"ש מִדְּמַסִּיק בְּקְרָא הַטַּעַם.

אֲבָל לפ"ז יִקָּשֶׁה לְהַמְקַשֶּׁה דְּלָא יָדַע הַאי סְבָרָא דְּדַוְקָא דְּתָלוּי לָמָּה שָׁרֵי לַהֲלִינוֹ לִכְבוֹד הַמֵּת כֵּיוָן דגזה"כ הוּא שֶׁלֹּא לְהָלִין. וְנִרְאֶה דְּמִכִּי קִלְלַת יֵשׁ לִלְמוֹד דְּאַף הֵיכָא שֶׁמַּשְׁהֶה אוֹתוֹ סְתָם אָסוּר מִשּׁוּם דְּהָוֵי מְמֵילָא בִּזָּיוֹן לַמֵּת.

וְרַק הֵיכָא שֶׁמַּשְׁהֶה לִכְבוֹד הַמֵּת שָׁרֵי. וְלָזֶה מַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס דְּאִי הֶסְפֵּדָא יְקָרָא דְּחַיֵּי א"כ אֵין זֶה לִכְבוֹדוֹ רַק כְּמַשְׁהֶה סְתָם וְאָסוּר.

וּמְשַׁנֵּי דְּמַקְשִׁינַן לִתְלוּי דִּכְמוֹ דְּתָלוּי כְּשֶׁמַּשְׁהֶהוּ סְתָם הָוֵי בִּזָּיוֹן לְפִי שֶׁבְּזֶה נִזְכָּר עֲוֹנוֹ וְשֶׁנֶּהֱרַג בב"ד. כֵּן שְׁאָרֵי מֵתִים אֵין אָסוּר לְהַשְׁהוֹתָם רַק כְּשֶׁמַּשְׁהֶהוּ בְּדֶרֶךְ בִּזָּיוֹן וְהַיְינוּ שֶׁמּוּכָח הַבִּזָּיוֹן מִתּוֹךְ זֶה שֶׁלֹּא נִקְבַּר.

אֲבָל כְּשֶׁמַּשְׁהֶהוּ לִכְבוֹד הַחַיִּים. אַף שֶׁאֵינוֹ לִכְבוֹדוֹ שֶׁל מֵת מ"מ אֵינוֹ בִּזָּיוֹן לוֹ וְלָזֶה שָׁרֵי.

כֵּן צ"ל בְּיִשּׁוּב הַסֵּוֹגְיָא שָׁם: עכ"פ מִזֶּה נִרְאֶה דְּרַק לְעִנְיַן לָאו דְּלָא תָּלִין גַּלִּי קְרָא דְּלִכְבוֹדוֹ לֵיכָּא לָאו זֶה. אֲבָל מ"מ רָאוּי לִמְנוֹעַ שֶׁלֹּא לַהֲלִינוֹ בִּשְׁבִיל הַטְּעָמִים הַמְבוֹאָרִים בַּזֹּהַר שָׁם.

וְלָזֶה נִרְאֶה דְּהֵיכָא שֶׁאִם לֹא יָבוֹאוּ הַקְּרוֹבִים אוֹ לֹא יַשְׁמִיעוּ עָלָיו עֲיָרוֹת יְהִי זֶה בִּזָּיוֹן לְהַמֵּת אֲזַי רָאוּי לְהַשְׁהוֹתוֹ. כִּי בְּוַדַּאי אָסוּר לִגְרוֹם בִּזָּיוֹן לַמֵּת.

וּכְעֵין זֶה אָמְרִינַן במ"ק כ"ב שֶׁהַמַּדְחֶה מִטַּת אָבִיו וְאִמּוֹ ה"ז מְגֻנֶּה. אֲבָל אִם הַהֲלָנָה הוּא רַק לְהַרְבּוֹת בְּיוֹתֵר כְּבוֹד הַמֵּת.

בְּוַדַּאי אֵין רָאוּי לַהֲלִינוֹ כִּי יֵשׁ בָּזֶה פְּגָם גָּדוֹל כַּמְבוֹאָר בַּזֹּהַר וּבְמַעֲבַר יַבּוֹק: וְזֶה תָּלוּי כְּפִי רְאוּת עֵינֵי הַמּוֹרֶה בָּזֶה: סִימָן צו ע"ד אִשָּׁה שֶׁדָּרָה עִם בַּעֲלָהּ בְּעִיר אַחַת וְחָלְתָה וְנָסְעָה לְעִיר אַחֶרֶת אֲשֶׁר יֵשׁ לָהּ שָׁם אָח גָּדוֹל מִמֶּנָּה וּמֵתָה שָׁם.

וְהוֹרָה כְּבוֹדוֹ שֶׁזֶּה הָאָח נִקְרָא גְּדוֹל הַבַּיִת לְעִנְיָן שֶׁהַבַּעַל שֶׁבָּא אַחַ"כ לִמְקוֹם מִיתַת אִשְׁתּוֹ יְמָנֶה עִם אָחִיהָ. וְכָתַב הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁהָאָח הָיָה עוֹזֵר וְתוֹמֵךְ לַאֲחוֹתוֹ בְּכָל הִצְטָרְכוּתָהּ בַּאֲשֶׁר הָיְתָה מַדְלֵי הַמַּצָּב.

וְיֵשׁ מְעָרְעָרִים עָלָיו. וְחָפֵץ לָדַעַת דַּעְתִּי בָּזֶה: הִנֵּה בְּעִיקַּר דִּין זֶה כְּבָר כָּתַב בְּעִקְּרֵי הד"ט הִלְכוֹת אֲבֵילוּת שְׁגָדוֹל אָחָד רָצָה לְהוֹרוֹת כֵּן שֶׁהָאָח הַגָּדוֹל יְהֵא גְּדוֹל הַבַּיִת לְגַבֵּי בַּעַל.

אֲבָל כְּבָר כָּתַב שָׁם שֶׁכָּל גְּדוֹלֵי דּוֹרוֹ חָלְקוּ עָלָיו. וְכֵן עִיקַּר דְּהָא עִיקַּר מִצְוַת קְבוּרָתָהּ מוּטָל עַל בַּעְלָהּ.

וּכְבָר הוֹרָה ר"ת הוּבָא בְּתוֹסְ' בְּרָכוֹת י"ח וּבַפּוֹסְקִים לְהַתִּיר לְאָח אַף בָּשָׂר וְיַיִן כְּשֶׁבַּעֲלָהּ נִמְצָא בִּמְקוֹם מִיתָתָהּ. וְאֵיךְ שַׁיָּיךְ לִקְרוֹא אֶת הָאָח עִיקַּר בְּדִינֵי הָאֲבֵילוּת.

ומ"ש כ"ת לְצַדֵּד בִּשְׁבִיל שֶׁהוּא הָיָה עוֹזֵר לָהּ בְּפַרְנָסָה. זֶה וּוַדַּאי אֵינוֹ דְּאֵינוֹ שַׁיָּיךְ לנ"ד.

וְנָתַתָּ דְּבָרֶיךָ לְשַׁעוּרִין כַּמָּה יְהֵא הָעֵזֶר וְהַתְּמִיכָה לְעִנְיָן זֶה. וְאַף דְּכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים וטוש"ע סי' שע"ה ס"ב דְּגְדוֹל הַבַּיִת מִיקְּרֵי מַאן דְּכָל בֵּיתָא גְּרִיר בָּתְרֵיהּ וַאֲפִילּוּ הוּא קָטָן בְּשָׁנִים.

מ"מ פָּשׁוּט דְּהָכָא וַוַדַּאי כָּל בֵּיתָא גְּרִיר אַחַר הַבַּעַל. וּבִשְׁבִיל שֶׁהָאָח הָיָה עוֹזְרָהּ בְּאֵיזֶה סָךְ לֹא שַׁיָּיךְ לְתַפּוֹס שֶׁהַבַּיִת נִגְרָר אַחֲרָיו.

וּבְפֵירוּשׁ כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּתְשׁוּבָה סי' תע"ט שֶׁהָאָח גָּדוֹל מִיקְּרֵי קָטָן לְגַבֵּי בַּעַל ע"ש. וְכָתַב שָׁם הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁהַבַּעַל חַיָּיב בִּקְבוּרָתָהּ.

וְהַיְינוּ כמש"ל בס"ד. וְהוּבָא זֶה בְּדְרִישָׁה ובד"מ ר"ס שע"ה וּבַשָּׁ"ךְ שָׁם סס"ק י"ב [וְשָׁם ובב"י בבד"ה שָׁם כָּתוּב תע"ח.

וצ"ל תע"ט. וְגַם מַה שֶּׁהֵבִיאוּ הַדְּרִישָׁה והד"מ מסי' תקל"ב ג"כ צ"ע דְּלֹא נִמְצָא שָׁם זֶה רַק דְּאָזְלִינַן בָּתַר מִי שֶׁהוּא עִיקַּר הַבַּיִת ע"ש וּכְמוֹ שֶׁהֶעְתִּיק ג"כ הב"י בבד"ה שָׁם בס"ס שע"ה] וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לָדוּן הֵיכָא שֶׁמֵּתָה בְּבֵית אָחִיהָ וְהַבַּעַל לֹא הָיָה שָׁם.

א"כ עִיקַּר מִצְוַת קְבוּרָה הָיָה מוּטָל עַל הָאָח וְגַם כָּל הַבַּיִת בַּבַּיִת שֶׁמֵּתָה בּוֹ נִגְרָר אַחֲרָיו. א"כ שַׁפִּיר נִימָא שֶׁהוּא מִיקְּרֵי גְּדוֹל הַבַּיִת.

וְאַף דבנ"ד לֹא שַׁיָּיךְ זֶה. כִּי לֹא מֵתָה בְּבֵית הָאָח רַק בְּבֵית הַחוֹלִים.

מ"מ יֵשׁ לָדוּן כֵּן לְהִתְלַמֵּד בְּמָקוֹם אַחֵר. וְגַם בנ"ד י"ל דמ"מ טוֹרַח עֵסֶק הַקְּבוּרָה הָיָה מֻוָּטָל עַל הָאָח.

וְנִרְאֶה דְּלָא אָזְלִינַן בָּתַר שְׁעַת וּמְקוֹם מִיתָתָהּ. רַק אָזְלִינַן בָּתַר מִי שֶׁהוּא גְּדוֹל הַבַּיִת בַּנּוֹגֵעַ לְהַמֵּת בְּחַיָּיו: וְכֵן מוּכָח מִשִּׁיטַת כַּמָּה רֹאשׁוֹנִים וְהָרֹא"שׁ וְהַטּוּר וב"י סי' שע"ה שֶׁאִם לֹא הָיָה גְּדוֹל הַבַּיִת כְּלָל בְּעֵת מִיתָה וּקְבוּרָה וְרַק הַקְּרוֹבִים הָאֲחֵרִים הָיוּ שָׁם.

אֲזַי כָּל אֶחָד מוֹנֶה לְעַצְמוֹ. וְקָשֶׁה דְּכֵינָן שֶׁהַגָּדוֹל לֹא הָיָה בְּבֵית א"כ הָיְתָה קְבוּרַת הַמֵּת מֻוָּטֶלֶת עַל הַקְּרוֹב שְׁנִּשְׁאַר שָׁם וְכֵן כָּל צָרְכֵי הַבַּיִת שְׁמֵּת הַמֵּת שָׁם.

וא"כ נִדּוֹן בּוֹ דִּין גְּדוֹל הַבַּיִת דְּהָא אַף קָטָן בַּשָּׁנִים מִיקְּרֵי גְּדוֹל הַבַּיִת. וע"כ צ"ל דְּלָא אָזְלִינַן בָּתַר שְׁעַת מִיתָה רַק בָּתַר מִי שֶׁהוּא עִיקַּר הַבַּיִת בְּחַיֵּי הַמֵּת הַזֶּה בְּמָקוֹם דִּירָתוֹ.

וְאַף שֶׁעַכְשָׁיו אֵין גְּדוֹל הַבַּיִת בְּבֵיתוֹ וּמֵוְטָל צָרְכֵי הַבַּיִת וְהַקְּבוּרָה עַל קָרוֹב אַחֵר. ה"ז כְּעוֹשֶׂה שְׁלִיחוּת שֶׁל גְּדוֹל הַבַּיִת.

וְאֵינוֹ נִקְרָא גְּדוֹל הַבַּיִת בִּשְׁבִיל זֶה. וה"ה הָכָא בנ"ד נִרְאֶה דְּגְדוֹל הַבַּיִת מִיקְרֵי רַק הַבַּעַל וְלֹא הָאָח.

ועש"ך סי' שע"ה סקי"ב בְּזֶה אִי אָזְלִינַן בָּתַר מְקוֹם דִּירָה וַאֲקַצֵּר: ומ"ש כְּבוֹדוֹ שֶׁתָּלָה הוֹרָאָתוֹ במ"ש בס' זָכוּר לְאַבְרָהָם בְּשֵׁם סֵפֶר מָגֵן שָׁאוּל שֶׁכָּתַב שֶׁהֲלָכָה כְּהָרַשְׁבָּ"א שֶׁאַף אִם בָּא גְּדוֹל הַבַּיִת אֵצֶל הַקָּטָן ג"כ נִגְרָר אַחַר הַקָּטָן.

הִנֵּה סֵפֶר מג"ש הַנַּ"ל אֵינוֹ ת"י וְאֵין לָנוּ לִסְמוֹךְ עַל הַקִּיצּוּרִים לַעֲקוֹר הֲלָכוֹת קְבוּעוֹת בש"ע וְכָל הַפּוֹסְקִים. וְגַם מ"ש בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א הוּא תָּמוּהַּ.

דְּהִנֵּה כַּוָּנָתוֹ הוּא לְתִשׁוּבַת רַשְׁבָּ"א סי' תקל"ב שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁגְּדוֹל שֶׁבָּא מִמָּקוֹם קָרוֹב מוֹנֶה עִם הַקְּטַנִּים. וַהֲרֵי שָׁם בְּסוֹף הַתְּשׁוּבָה בֵּיאֵר מַה נִקְרָא גְּדוֹל הַבַּיִת.

וְלִדְבָרָיו מַה נ"מ בָּזֶה כֵּינָן שֶׁאַף בָּתַר קָטָן נִגְרָרִים. וְעוֹד דְּהָא בסי' תע"ט כָּתַב מְפוֹרָשׁ דְּבָעֵינַן דַּוְוקָא גְּדוֹל הַבַּיִת.

אֲבָל כַּוָּנַת הָרַשְׁבָּ"א שָׁם הוּא לְהָא דְּאִם בָּא גְּדוֹל הַבַּיִת מִבֵּית הַקְּבָרוֹת מִמָּקוֹם קָרוֹב אֲזַי מוֹנֶה עִם הַקְּטַנִּים שֶׁהִתְחִילוּ לִמְנוֹת מֵעֵת שֶׁהָפְכוּ פְּנֵיהֶם וכמ"ש הב"י סי' שע"ה שִׁיטוֹת הַפּוֹסְקִים בָּזֶה. וכ"כ בַּטּוּר שָׁם בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וז"ב.

וְאוּלַי גַּם הַמָּגֵן שָׁאוּל אַיְירֵי בכה"ג כִּי בְּוַדַּאי לֹא יָקֵל נֶגֶד כָּל הַפּוֹסְקִים: עכ"פ אַף שֶׁהֲרֵאיתִי פָּנִים שֶׁיֵּשׁ לְהוֹרָאָתוֹ יָתֵד לְתְלוֹת בּוֹ. מ"מ לַהֲלָכָה צָרִיךְ הַבַּעַל וְהָאָח הַקָּטָן הַבָּאִים לִמְקוֹם הַמִּיתָה לֵישֵׁב כָּל שִׁבְעָה בְּלִי שׁוּם פְּקָפּוּק.

וע' חִידּוּשֵׁי רעק"א סי' שע"ה שֶׁהֶחְמִיר לְהַצְרִיךְ דְּלֹא נִקְרָא גְּדוֹל הַבַּיִת רַק כְּשֶׁהֵם יַחַד בְּתִפּוּסַת הַבַּיִת. וע' עִיקְרֵי הד"ט מַה שֶׁהֵבִיא בְּעִנְיָן זֶה [וְהִנֵּה בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א סי' תקל"ב שֶׁהִזְכַּרְנוּ מְפוֹרָשׁ לְהֶדְיָא דְּגַם אִשָּׁה יֵשׁ לָהּ דִּין גְּדוֹל הַבַּיִת אִם הַבַּיִת נִגְרָר אַחֲרֶיהָ.

וּבְחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א במ"ק דַּף כ"א נִסְתַּפֵּק בָּזֶה. וְלָא שָׁבְקִינַן וַדַּאי דְּהָרַשְׁבָּ"א מְשׁוּם סְפֵיקָא דְּהָרִיטְבָ"א.

וּבְפָרָט דְּמִסְתַּבֵּר כְּהָרַשְׁבָּ"א]: וְאַגַּב אַזְכִּיר שְׁמָהּ שֶׁפָּסַק בשו"ע סי' שע"ה ס"ט שֶׁאִם נוֹדַע לוֹ קוֹדֶם שֶׁבָּא לִמְקוֹם הָאֲבֵלִים מוֹנֶה לְעַצְמוֹ. הָרַמְבַּ"ן וְהָרָאָבָ"ד פְּלִיגִי ע"ז וס"ל שֶׁאֵינוֹ מוֹנֶה לְעַצְמוֹ וְלָזֶה יֵשׁ מָקוֹם לְצַדֵּד לְהָקֵל בָּזֶה בְּעֵת הַצּוֹרֶךְ כְּשֶׁיֵּשׁ עוֹד סָבָרָא לְצָרֵף לְקֻלָּא.

וְאַף שֶׁבִּרֹאשׁ"ש נִרְאֶה שֶׁהָרָאָבָ"ד ס"ל ג"כ דְּבָעֵינַן שֶׁלֹּא יָדַע עַד בּוֹאוֹ לִמְקוֹם הָאֲבֵלִים. מ"מ מִדִּבְרֵי הָרַאֲבַ"ד מְבֹאָר לענ"ד לְהֶדְיָא דס"ל כְּהָרַמְבַּ"ן ע"ש.

וע' בְּעִיקְרֵי הד"ט שֶׁקִּצֵּת אַחֲרוֹנִים צִידְּדוּ לְהָקֵל בָּזֶה. וְכֵן צִידְּדוּ שָׁם דְּאַף אִי בָּעֵי שֶׁלֹּא יָדַע עַד בּוֹאוֹ לִמְקוֹם הַמִּיתָה.

בכ"ז סַגִי כְּשֶׁנּוֹדַע לוֹ בְּבוֹאוֹ לָעִיר שֶׁדָּרִים שָׁם. וְיֵשׁ חוֹלְקִים ע"ש.

וְהַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר בָּזֶה: סִימָן צז נִסְתַּפֵּקְתִּי בְּהָא דקיי"ל במ"ק כ"ז ובש"ע סי' שע"ח שֶׁאָבֵל אָסוּר לֶאֱכֹל סְעוּדָה רִאשׁוֹנָה מִשֶּׁלּוֹ. אִם רַשַּׁאי לֶאֱכֹל פֵּירוֹת אוֹ לִשְׁתּוֹת אֵיזֶה מַשְׁקֶה מִשֶּׁלּוֹ קוֹדֶם הַסְּעוּדָה.

וְלִכְאוֹרָה מַשְׁמַע דְּשָׁרֵי דְּהָא הַשַּׁ"ס יָלִיף לָהּ שֵׁם מִקְּרָא דְּלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכַל. וּמַשְׁמַע דְּדַוְוקָא לֶחֶם וְלֹא שְׁאָר דְּבָרִים.

וכ"ה לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס שָׁם אֲבָל יוֹם רִאשׁוֹן אָסוּר לֶאֱכֹל לֶחֶם מִשֶּׁלּוֹ. הֲרֵי דְּדַיְיק דַּוְוקָא לֶחֶם.

וְאַף דְּאִיתָא בטוש"ע סי' שע"ח שֶׁמַּבְרִין בְּבֵצִים וַעֲדָשִׁים וּמְקוֹרוֹ מִסֵּוּגְיָא דב"ב ט"ז ע"ב וּמֵאֵבֶל רַבָּתִי פי"ד מַשְׁמַע מִזֶּה דְּהַבְרָאָה הָוְיָא אַף בְּבֵצִים וַעֲדָשִׁים וְלָאו דַּוְוקָא לֶחֶם. וּמִמֵּילָא נִימָא דְּאָסוּר לְהָאָבֵל לֶאֱכֹל אַף פֵּירוֹת וְכַדּוֹמֶה.

מ"מ י"ל דְּגַם לֶחֶם הָיוּ מְבִיאִין. רַק לְלַפֵּת הַפַּת נָהֲגוּ לְהָבִיא בֵּיצִים וַעֲדָשִׁים וּשְׁאָר דְּבָרִים שֶׁמְּוַוְכָּר בַּפּוֹסְקִים שָׁם.

וְכֵן אִיתָא לְהֶדְיָא שָׁם שֶׁאוֹכְלִים כָּל צָרְכָם אַחַר שֶׁהֵבִיאוּ הַבֵּיצִים וְהָעֲדָשִׁים. וְכֵן קָרֵי לָהּ בְּשַׁ"ס וּפוֹסְקִים סְעוּדָה.

אַלְמָא דְּהָוֵי סְעוּדָה שְׁלֵימָה עִם לֶחֶם: אָכֵן לְמַעֲשֶׂה נִרְאֶה שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל אַף פֵּירוֹת דְּהָא הַפּוֹסְקִים כֻּלָּם כָּתְבוּ סְתָם אָסוּר לָאָבֵל בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן לֶאֱכֹל מִשֶּׁלּוֹ וְהִשְׁמִיטוּ תֵּיבַת לֶחֶם. וְטַעְמָם נִרְאֶה דְּלָא גָּרְסוּ בַּשַּׁ"ס ג"כ תֵּיבַת לֶחֶם וכ"ה הַגִּירְסָא לְהֶדְיָא בְּרִי"ף וְרֹא"שׁ פ"ג דמ"ק וכ"ה הַגִּירְסָא בתוה"א לְהָרַמְבַּ"ן שַׁעַר הָאֲבֵילוּת.

וְכֵן מוּכָח ממ"ש הַפּוֹסְקִים בסי' שע"ח שֶׁמְּוַותָּר לָאָבֵל לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְלֹא לְקַבֵּל הַבְרָאָה ע"ש. וּמְקוֹרָם מֵהַיְרוּשַׁלְמִי פ"ג דִּבְרָכוֹת וְהוּבָא שָׁם בב"י שֶׁהָרִיבָ"א הִתְעַנָּה בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא רָצָה לֶאֱכֹל מִשֶּׁל אֲחֵרִים.

וְקָשֶׁה ל"ל לְהִתְעַנּוֹת יֹאכְלוּ פֵּירוֹת וְכַדּוֹמֶה. וע"כ צ"ל כמ"ש דְּאַף פֵּירוֹת אָסוּר.

וכ"ה הַלָּשׁוֹן בַּיְרוּשַׁלְמִי שָׁם שֶׁאָמַר ר"ז שֶׁלֹּא יִתְּנוּ לוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֲכִילָה. מַשְׁמַע כָּל דְּמִיקְרֵי אֲכִילָה וְכֵן מוּכָח לְהֶדְיָא בתוה"א לְהָרַמְבַּ"ן שַׁעַר אֲבֵילוּת שֶׁהָיָה מִנְהָג קָצָת מְקוֹמוֹת לְהַבְרוֹת בַּעֲדָשִׁים וְכוֹסוֹת יַיִן בְּלֹא לֶחֶם ע"ש.

הֲרֵי דְּלֶחֶם אֵינוֹ מְעַכֵּב. וּמִמֵּילָא אָסוּר לֶאֱכֹל מִשֶּׁלּוֹ אַף פֵּירוֹת.

וְאַף דְּבַכּוֹסוֹת שֶׁבְּבֵית הָאָבֵל נִכְלְלוּ גַּם כּוֹס בהמ"ז כִּדְאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת דַּף ח' ע"ב. מ"מ בָּרַמְבַּ"ן שָׁם מַשְׁמַע שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ לֶחֶם לְהַבְרוֹתוֹ ע"ש.

וְרַק מַיִם נִרְאֶה דְּשָׁרֵי לִשְׁתּוֹת מִשֶּׁלּוֹ. דְּלָא עֲדִיפָא מִקּוֹדֶם הַבְדָּלָה דקיי"ל בְּפֶסָחִים ק"ה ובש"ע סי' רצ"ט דְּשָׁרֵי לִשְׁתּוֹת מַיִם.

וְדִנְקִיט קְרָא לֶחֶם הַכָּנְוָנָה סְעוּדָה לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ הָעוֹלָם לְהַבְרוֹת סְעוּדָה שְׁלֵימָה. וכ"כ רַשַּׁ"י בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁסְּעוּדָה קְרוּיָה לֶחֶם.

וי"ל שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁרֹוב סְעוּדוֹת הֵם עִם לֶחֶם. וְלָזֶה נָקִיט לָהּ קְרָא מִפְּנֵי שֶׁהַמִּנְהָג הָיָה אָז כֵּן לְהַאֲכִיל סְעוּדָה שְׁלֵימָה עִם לֶחֶם וְכִדְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ אֵיכָה ד' י' שֶׁהָיוּ מַבְרִין בְּכִכָּר.

כ"נ לְכְאוֹרָה. וַעֲדַיִן צ"ע לְפִי שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ זֶה הַפּוֹסְקִים.

וּטְעִימָה בְּעָלְמָא אֶפְשָׁר שֶׁמֻּתָּר דַּהֲרֵי אָמְרוּ חֲז"ל אָסוּר לֶאֱכֹל וְלֹא אָמְרוּ אָסוּר לִטְעֹם. וּכְעֵין זֶה כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת לְחַלֵּק בֵּין אָסוּר לֶאֱכֹל לֶאֱסוֹר לִטְעֹם.

ובכ"ז יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵם וְנוֹהֲגִים שֶׁאֵין טוֹעֲמִים מְאוּמָה אַחַר הַקְּבוּרָה רַק אוֹכְלִים תֵּיכֶף סְעוּדַת הַמִּבְרָאָה: וְאַגַּב אַזְכִּיר שבבה"ט סי' שע"ט סק"ב כָּתַב עַל נוֹסַח בְּרָכָה רְבִיעִית שֶׁבְּבֵית הָאָבֵל לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם הָרַחֲמָן וכו' וְהוּא ט"ס וצ"ל לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם הוּא גְּמָלָנוּ וכו' הָרַחֲמָן וכו'.

וכ"ה בַּשָּׁ"ך: סִימָן צח הִנֵּה רָאִיתִי בְּסֵפֶר תַּנְיָא רַבְּתָא בְּעִנְיַן גְּזֵרַת שִׁבְעָה שֶׁהֵבִיא מִנְהָג שֶׁלֹּא לְהִתְאַבֵּל עַל תִּינוֹק עַד יֵיוֹתוֹ בֶּן שָׁנָה. וְכָתַב שֶׁהוּא מִנְהָג בְּטָעוּת כִּי אֵין לָזֶה שׁוּם טַעַם וְרַק נִמְשָׁךְ מִצַּד שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַבְרוֹת עַל תִּינוֹק פָּחוֹת מִבֶּן שָׁנָה כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַטְרִיחַ שְׁכֵנָיו וּקְרוֹבָיו יעו"ש.

ובכ"ז לֹא הִזְהִיר לְהִתְאַבֵּל רַק כָּתַב שֶׁהַמִּתְאַבֵּל אֵין לִתְפֹּס עָלָיו. וְהוּא בֶּאֱמֶת תָּמוּהַּ אֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁיִּשְׁתַּרְבֵּב מִנְהָג בְּלִי שׁוּם יְסוֹד.

וְגַם מ"ש הוּא שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַבְרוֹת הוּא נֶגֶד הַשַּׁ"ס בְּשַׁבָּת קל"ו ע"א דְּקָאָמַר שָׁם צוּדָּנְיֵיתָא בָּעֵית לְמֵיכַל ע"ש בְּרַשִׁ"י. אַף זֶה י"ל שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁיִּתְעַנּוּ הַיּוֹם כְּדֵי לִפְטוֹר מֵהַבְרָאָה כדקיי"ל בסי' שע"ח.

אֲבָל ז"א דְּלָא נָזְכַּר שָׁם כְּלָל בְּתַנְיָא שָׁם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁיִּתְעַנּוּ. וְאֶפְשָׁר לְצַדֵּד הַטַּעַם דְּהִנֵּה בֶּאֱמֶת גַּם בְּתִינוֹק פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם יֵשׁ לֵילֵךְ אַחַר הָרוֹב דְּרוֹב נָשִׁים יָלַד מְעַלְיָא יוֹלְדוֹת.

וְרַק בַּאֲבִילוּת הַקִּילּוּ וְחוֹשְׁשִׁין לַמִּיעוּט וכמ"ש התו' בִּיבָמוֹת ל"ו ע"ב ד"ה הָא לֹא שָׁהָה. וא"כ אַף כְּשֶׁהוּא יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם נִיחוּשׁ שֶׁמָּא טְרֵיפָה הוּא דְּהָוֵי כְּגַבְרָא קְטִילָא כדקיי"ל בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ע"ח וְחֻלִּין י"א.

וְאַף דְּנוֹדַאי מִתְאַבְּלִין עַל הַטְּרֵיפָה. הַיְינוּ כְּשֶׁהָיָה מְקוֹדָם שָׁלֵם.

וא"כ מֵת אָדָם שָׁלֵם. וְרַק שֶׁנִּמְשְׁכָה מִיתָתוֹ מֵעֵת שֶׁנִּטְרַף עַד שֶׁמֵּת.

וְלֹא גָּרַע מֵאִם כְּבָר מֵת וְנִשְׁתַּהָה עַד קְבוּרָתוֹ הַרְבֵּה דִּכְשֶׁנִּקְבַּר מִתְאַבְּלִין עָלָיו. אֲבָל הָכָא אֶפְשָׁר.

נוֹלַד כְּשֶׁהוּא טְרֵיפָה כֵּיוָן שֶׁלֹּא שָׁהָה עֲדַיִן י"ב חוֹדֶשׁ: וְאַף שֶׁיֵּשׁ לֵילֵךְ אַחַר הָרוֹב שֶׁרוֹב בנ"א שְׁלֵימִים הֵם כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין י"א. מ"מ הָא בַּאֲבִילוּת חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא ג"כ.

וְאַף שֶׁכָּתְבוּ התו' בִּיבָמוֹת שָׁם דְּמִיעוּט נָפָלִים הָוֵי מִיעוּט הַמָּצוּי. מ"מ הָא חָזִינַן דְּמִקִּילִינַן בַּאֲבִילוּת לָחוּשׁ לַמִּיעוּט וְהַיְינוּ דְּאָמְרִינַן סְמֹךְ מִיעוּטָא לְחֻזְקַת פָּטוּר מֵאֲבִילוּת.

וכ"כ התו' בב"ק כ"ז דְּלְהָכִי אֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרוֹב דְּאָמְרִינַן סְמֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה. וא"כ ה"ה גַּבֵּי טְרֵיפָה נַיְמָא הָכִי.

וְאַף דְּגַבֵּי פִּדְיוֹן בְּכוֹר מְקִילִין בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים ומ"מ אַחַר שְׁלֹשִׁים חַיָּיב לְפָדוֹת. וְלָא אָמְרִינַן לָחוּשׁ לַמִּיעוּט טְרֵיפָה דְּאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרוֹב דְּטְרֵיפָה פָּטוּר מִפִּדְיוֹן כמ"ש התו' בב"ק י"א ע"ב ד"ה בְּכוֹר.

י"ל דְּשָׁם גְּזֵרַת הַכָּתוּב הוּא מִבֶּן חוֹדֶשׁ תִּפְדֶּה וְאֵין לוֹ לְהַמְתִּין עַד יב"ח שֶׁיֵּצֵא מִסְפֵּק טְרֵיפָה. אֲבָל גַּבֵּי אֲבֵילוּת שַׁפִּיר י"ל כַּנַ"ל.

וְאֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר דְּלְהָכִי דָּמֵי אֲבֵילוּת לְמָמוֹן לְעִנְיָן זֶה דְּלָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא. לְפִי שֶׁעִנְיַן הָאֲבֵילוּת הוּא בִּשְׁבִיל כְּבוֹד הַמֵּת לְהַרְאוֹת שֶׁמִּצְטַעֵר עָלָיו.

וא"כ הֲרֵי זֶה כְּחִיּוּב הַגּוּף לְקָרוֹבָיו. וְחִיּוּב הַגּוּף הָוֵי כְּחִיּוּב מָמוֹן וּכְמוֹ פְּדְיוֹן בְּכוֹר שֶׁחַיָּיבַתּוּ תּוֹרָה.

כֵּינָן שֶׁחִיּוּב הַגּוּף הוּא לִכְבוֹד קְרוֹבָיו. וְדוֹחֵק: וְאַף דְּמִפּוֹרָשׁ בְּשַׁבָּת דַּף קל"ו דְּרַב דִּימִי בר"י וְרַב כָּהֲנָא הִתְאַבְּלוּ אַף בְּפָחוֹת מִבֶּן שָׁנָה.

וְכֵן קיי"ל בְּנִדָּה דַּף מ"ד ע"ב. אֶפְשָׁר סָבְרוּ הַמַּנְהִיגִים מִנְהָג הַנַּ"ל דְּכָל הָנְהוּ ס"ל כְּרַב דְּגַם בְּמָמוֹן אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא.

ומ"מ בְּפָחוֹת מִבֶּן שְׁלֹשִׁים בְּפִיקֵּחַ וּמֵת ס"ל דְּהָוֵי הוֹכָחָה שֶׁהוּא נֵפֶל וְלֹא מִצַּד שֶׁחוֹשְׁשִׁין לַמִּיעוּט וְכִדְאִיתָא בְּשַׁבָּת קל"ו וע"ש בתו'. וְלָזֶה הִצְרִיכוּ שָׁם בְּשַׁבָּת וּבְנִדָּה שֶׁכָּלוּ חֲדָשָׁיו.

וְכֵן הָא דְּקָאָמַר רַב אַשִׁי בִּבְכוֹרוֹת מ"ט ע"א שֶׁבְּיוֹם ל' לְעִנְיַן אֲבֵילוּת הָוֵי לכ"ע כְּלָפָנָיו כָּתְבוּ התו' שָׁם ג"כ דְּאַיְירֵי בְּפִיקֵּחַ וּמֵת. אֲבָל לְדִידַן דקיי"ל שֶׁאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרֹוב.

ה"ה שֶׁהֵקִילוּ בַּאֲבֵילוּת בְּזֶה לוֹמַר סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה. וְלָזֶה הִנְהִיגוּ שֶׁלֹּא לְהִתְאַבֵּל עַד הֱיוֹתוֹ בֶּן שָׁנָה שֶׁכְּבָר יָצָא מִכְּלַל טְרֵיפָה: וְאֵינֶנִּי מְצַדֵּד כֵּן לְהָקֵל לְמַעֲשֶׂה ח"ו וְאַף לְצָרֵף צֵירוּף כָּל שֶׁהוּ לְהָקֵל בָּזֶה.

כִּי בְּוַדַּאי הַדִּין פָּשׁוּט כַּמְּפוֹרָשׁ בְּשַׁ"ס וּפוֹסְקִים לְהִתְאַבֵּל אַחַר שְׁלֹשִׁים. וְרַק קוֹדֶם שְׁלֹשִׁים קיי"ל כָּרַשְׁבָּ"ג וְחָיְישִׁינַן לְמִיעוּט הַמָּצוּי כמ"ש התו' בִּיבָמוֹת ל"ו [ועוי"ל הַסְּבָרָא דְּבַאֲבֵילוּת בְּעִינַן שֶׁיְּהֵא לִבּוֹ דָּוֶה עָלָיו.

וְלָזֶה קוֹדֶם שְׁלֹשִׁים שֶׁמָּצוּי שֶׁיְּהֵי עוֹד נֵפֶל. אֲזַי כְּשֶׁמֵּת אֵין לִבּוֹ דָּוֶה עָלָיו כִּי תּוֹלֶה שֶׁהוּא נֵפֶל.

משא"כ אַחַר ל' לָא סָלֵיק אַדַּעְתַּיְיהּ כְּלָל לָחוּשׁ שֶׁהָיָה טְרֵיפָה וּבְוַדַּאי לִבּוֹ דָּוֶה עָלָיו. אַף ז"א וַאֲקַצֵּר] וְרַק בָּאתִי לְהַרְאוֹת שֶׁיֵּשׁ קְצָת מָקוֹם לְמַנְהָג זֶה.

כִּי נִרְאֶה בְּסֵפֶר הַתַּנְיָא שָׁם שֶׁבִּזְמַנּוֹ הָיוּ נוֹהֲגִים כֵּן. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בִּפְרָט זֶה בְּאֵיזֶה דָּבָר חוֹשְׁשִׁין לַמִּיעוּט בַּאֲבֵילוּת.

אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לִי לָזֶה כָּעֵת. וְגַם כִּי בְּעִיקַּר דִּין זֶה נִרְאֶה בָּרוּר דְּאַף עַל טְרֵיפָה וַדַּאי צָרִיךְ לְהִתְאַבֵּל.

וְרַק נֵפֶל שֶׁאֵינוֹ בַּר קַיְימָא כְּלָל הָוֵי כַּמֵּת. אֲבָל טְרֵיפָה שַׁפִּיר הָוֵי כְּחַי לְכָל דְּבָרָיו.

וְגַם לְעִנְיַן יְרֻשָּׁה פָּשׁוּט דְּהָוֵי כְּחַי לְכָל דְּבָרָיו וְכֵן לְעִנְיַן יִבּוּם וּשְׁאָר דְּבָרִים שֶׁבַּתּוֹרָה. וְאֵין מָקוֹם כְּלָל מֵעִיקַּר הַדִּין לַחֲשֹׁשׁ טְרֵיפָה לְעִנְיַן אֲבֵילוּת.

וְרַק לְעִנְיַן פִּדְיוֹן לְשִׁיטַת ר"ת בב"ק י"א וּמְנָחוֹת ל"ז אִימַּעַט טְרֵיפָה מִקְרָא שא"צ לִפְדּוֹתוֹ. אֲבָל לִשְׁאָר מִילֵּי הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם לְכָל דְּבָרָיו.

וְהָא דְּהוֹרֵג טְרֵיפָה פָּטוּר הַטַּעַם כמ"ש התו' בְּסַנְהֶדְרִין ע"ח דמ"מ אֵין סוֹפוֹ לְחַיּוֹת וְכָתְבוּ שָׁם דה"ה אַף לָמַ"ד טְרֵיפָה חַיָּה ע"ש. וְהַתּוֹרָה חִיְּבָה רַק הֵיכָא שֶׁהָרוֹצֵחַ גָּרַם לוֹ מִיתָתוֹ.

וּבִלְעָדָיו הָיָה אֶפְשָׁרוּת שֶׁיִּחְיֶה כִּשְׁאָרֵי בנ"א: סִימָן צט א) הִנֵּה קיי"ל במ"ק כ"א ובטוש"ע סי' שע"ה שֶׁאִם בָּא מִמָּקוֹם קָרוֹב וּמְצָאָן אֲבֵלִים מוֹנֶה עִמָּהֶם. וְשִׁיעוּר מָקוֹם קָרוֹב בֵּאֲרוּ שָׁם הָרֹאשׁוֹנִים דְּהַיְינוּ עֲשָׂרָה פַּרְסָה כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לָבוֹא בְּיוֹם אֶחָד.

וְנִסְתַּפַּקְתִּי אִם מֵת וְנִקְבַּר ע"ש עִם חֲשֵׁיכָה שֶׁאָז לֹא יוּכַל לֵילֵךְ לְשָׁם בְּיוֹם שַׁבָּת אִם מוֹנֶה עִמָּהֶם. דְּהִנֵּה הָרֹא"ש כָּתַב בפ"ג דמ"ק בְּשֵׁם הָרָאָבָ"ד דְּהַטַּעַם דְּמָקוֹם קָרוֹב מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן שֶׁיּוּכַל לָבוֹא לְמָקוֹם הָאֲבֵלִים בְּיוֹם ג' לִקְבוּרָה.

וְלָזֶה אַף אִם נִקְבַּר עִם חֲשֵׁיכָה יוּכְלוּ לִשְׁלוֹחַ לוֹ שָׁלִיחַ בְּיוֹם הַמֻּחָרָת. וְהוּא יָבוֹא בְּיוֹם ג': אֲבָל אִם הוּא בְּמָקוֹם רָחוֹק יוֹתֵר מִמַּהֲלַךְ יוֹם אֶחָד שׁוּב לֹא יוּכַל לְהַגִּיעַ לְיוֹם ג' יעו"ש.

וא"כ כְּשֶׁיּוֹם שַׁבָּת בְּאֶמְצַע. לֹא יוּכַל לֵילֵךְ בְּשַׁבָּת חוּץ לַתְּחוּם.

וְאַף לִשְׁלוֹחַ נָכְרִי בְּפֵירוּשׁ שֶׁיֵּלֵךְ בְּשַׁבָּת אָסוּר. וְגַם דנ"מ אִם יוֹם הַשְּׁלִישִׁי הוּא שַׁבָּת שֶׁלֹּא יוּכַל לָלֶכֶת חוּץ לַתְּחוּם: ב) אָכֵן פַּשְׁטוּת לְשׁוֹנוֹת שַׁ"ס וּפוֹסְקִים נִרְאֶה שֶׁאֵין חִילּוּק בָּזֶה וְאַף אִם שַׁבָּת אוֹ יו"ט בְּאֶמְצַע אִם בָּא מִמָּקוֹם קָרוֹב מוֹנֶה עִמָּהֶם.

וְנִרְאֶה הַטַּעַם דס"ל דְּבָעֵינַן שֶׁיְּהֵא רָאוּי לִמְנוֹת עִמָּהֶם בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרֹאשׁוֹנִים. וְכֵן מֻכְרָח לוֹמַר לְפִי מַה שפירש"י בְּחֻלִּין דַּף נ' ע"א הַטַּעַם כְּדֵי שֶׁיּוּכַל הָאָבֵל לָדַעַת מִזֶּה בְּאוֹתוֹ יוֹם.

וְקָשֶׁה דא"כ אִם מֵת סָמוּךְ לַחֲשֵׁיכָה לֹא יְמַנֶּה עִמָּהֶם אַף אִם בָּא בְּתוֹךְ ז'. וְנָתַתָּ דְּבָרֶיךָ לְשִׁיעוּרִין שֶׁיְּהֵא מָקוֹם קָרוֹב לְכָל אֶחָד לְפִי הָעֵת שֶׁמֵּת הַמֵּת.

ועו"ק דא"כ הֵיכָא שֶׁנִּמְשַׁךְ מִן הַמִּיתָה עַד הַקְּבוּרָה אֵיזֶה יָמִים. נֵימָא דְּלָא בָּעֵינַן מָקוֹם קָרוֹב דְּהָא שַׁפִּיר הָיוּ יְכוֹלִים לְהוֹדִיעוֹ וְהָיָה יָכוֹל לָבוֹא תּוֹךְ ג"י אַף מִמָּקוֹם רָחוֹק.

וְכֵן לפירש"י הָיָה יָכוֹל לָבוֹא עַד הַקְּבוּרָה אַף מִמָּקוֹם רָחוֹק. וּבֶאֱמֶת לֹא מָצִינוּ זֶה.

וע"כ צ"ל שא"צ שֶׁיָּבֹאוּ מַמָּשׁ. רַק שֶׁכְּדֵי שִׁיְּעֵרוּ חֲכָמִים שֶׁמִּי שֶׁהוּא דָּר בְּמָקוֹם קָרוֹב אֵצֶל קְרוֹבָיו וּגְדוֹל הַבַּיִת שָׁם.

הוּא מְעֹרָב בְּדַעְתּוֹ עִמָּם וְנֶחְשָׁב כְּאֶחָד מִבְּנֵי בֵּיתָם. כִּי בְּוַדַּאי כְּשֶׁיֵּאָרַע ח"ו אֵיזֶה צַעַר חוֹשְׁבִים לְהוֹדִיעוֹ מִזֶּה.

וְאַף שֶׁלֹּא הוֹדִיעוּהוּ מֵאֵיזֶה טַעַם. מ"מ הָוֵי כְּאִלּוּ הוֹדִיעוּהוּ.

וּלְרַשְׁ"י ס"ל הַטַּעַם שֶׁכָּל שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיָּדַע תּוֹךְ מעל"ע הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ הוּא אֶחָד מב"ב. וְהָרֹא"ש וְהָרָאָבָ"ד ס"ל שֶׁהַטַּעַם שֶׁכָּל שֶׁיָּכוֹל לָבוֹא בְּיוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא עִיקַּר הָאֲבֵילוּת הוּא נִגְרָר עִמָּם.

לְפִי שֶׁבְּוַדַּאי חוֹשְׁבִים וּמִתְיַשְּׁבִים אִם לְהוֹדִיעוֹ אוֹ לֹא. וּלְזֶה אַף שֶׁנִּמְנְעוּ מִלְּהוֹדִיעוֹ מֵאֵיזֶה טַעַם.

אוֹ שֶׁיּוֹם שַׁבָּת בְּאֶמְצַע. בכ"ז הֲרֵי הוּא כְּאֶחָד מֵהֶם.

אָכֵן אִם הוּא דָּר בְּמָקוֹם רָחוֹק. הוּא מְרֻוָּחָק מֵהֶם וְאֵין חוֹשְׁבִין אוֹדוֹתָיו.

וְאַף אִם הָיָה יוֹם הַקְּבוּרָה רָחוֹק מִיּוֹם הַמִּיתָה. מ"מ אֵין טָבַע בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה לְהוֹדִיעַ אֶת קְרוֹבֵיהֶם הָרְחוֹקִים.

וּלְזֶה אֵינוֹ מִצְטָרֵף לָהֶם: ג) וְכֵן מוּכָח ממ"ש הָרַמְבַּ"ן בתוה"א שַׁעַר הַהַתְחָלָה בְּשֵׁם בה"ג דְּמָקוֹם קָרוֹב הָוֵי דֶּרֶךְ יוֹם אֶחָד שֶׁהוּא עֲשָׂרָה פַּרְסָאוֹת כְּדֵי שֶׁאִם הָיָה יוֹדֵעַ מִזֶּה תֵּיכֶף הָיָה יָכוֹל לָבוֹא בְּאוֹתוֹ יוֹם.

וּלְזֶה אַף שֶׁלֹּא יָדַע וְלֹא בָּא דָּנִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ בָּא לְשָׁם ע"ש. וְקָשֶׁה טוּבָא דא"כ אֵיךְ נָדִין כְּשֶׁמֵּת סָמוּךְ לַחֲשֵׁיכָה.

וְלָזֶה צ"ל הָעִיקָּר כמש"ל שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא רָחוֹק בְּתוֹךְ מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד הֲרֵי הוּא כְּאֶחָד מִבְּנֵי בֵּיתָם דְּוַדַּאי כְּשֶׁשּׁוֹמְעַ אֵיזֶה צַעַר מִקְּרוֹבָיו הוֹלֵךְ תֵּיכֶף אֲלֵיהֶם אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵיזֶה מְנִיעָה וְסִיבָּה שֶׁלֹּא יוּכַל לָבוֹא: ד) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ שֶׁדַּעַת רַב נַטְרוּנַאי גָּאוֹן אֵינוֹ כֵּן שֶׁהֲרֵי הוּבָא דַּעְתּוֹ בתוה"א לְהָרַמְבַּ"ן וּבַטּוּר ס"ס שע"ה שֶׁאִם נִכְנַס בְּיוֹם שֵׁנִי לְתוֹךְ מָקוֹם קָרוֹב וְשָׁהָה שָׁם ג' או ד' יָמִים וּלְאַחַר מִכָּאן בָּא לִמְקוֹמוֹ כֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס בְּמָקוֹם קָרוֹב כְּמָקוֹם קָרוֹב עָבְדִינַן לֵיהּ וּמוֹנֶה עִמָּהֶם דַּהֲלָכָה כְּר"ש דְּמֵיקֵל בְּאָבֵל וְתָמַהּ עָלָיו הָרַמְבַּ"ן שָׁם וְז"ל וַאֲנִי תָּמַהּ לְדָבָרָיו בָּא מִמָּקוֹם רָחוֹק בְּתוֹךְ ג' לְרַבָּנַן הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ.

הֲרֵי וַדַּאי נִכְנַס לְמָקוֹם קָרוֹב בְּשֵׁנִי אוֹ בַּשְּׁלִישִׁי. וְעוֹד לר"ש דְּלָא קָפֵיד בְּיוֹמֵי מַה לִי נִכְנַס לְמָקוֹם קָרוֹב מַה לִי בְּשֵׁנִי מַה לִי בַּשְּׁבִיעִי וא"כ מִמָּקוֹם רָחוֹק לָא מַשְׁכַּחַת לַהּ לְעוֹלָם עכ"ל.

ונלענ"ד בְּדַעַת ר"נ גָּאוֹן דס"ל בְּטַעַם שִׁיעוּר קָרוֹב כמ"ש הָרָאָבָ"ד כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לָבוֹא בְּיוֹם ג'. וס"ל דְּבָעֵינַן שֶׁיּוּכַל לָבוֹא מַמָּשׁ.

וְלֹא מִצַּד דְּכֵיוָן שֶׁהוּא קָרוֹב ה"ז כְּאִלּוּ בָּא אֶצְלָם וְלָזֶה ס"ל דְּכֵיוָן שֶׁבָּא בְּיוֹם ב' לְתוֹךְ מָקוֹם קָרוֹב. הֲרֵי הוּא יָכוֹל לָבוֹא לְשָׁם בְּיוֹם ג'.

וְלָזֶה בָּטֵל אֶצְלָם וּמוֹנֶה עִמָּהֶם. אָכֵן הֲרֵי כְּבָר חָלְקוּ עָלָיו הָרַמְבַּ"ן וְהָרֹא"ש וְהַטּוּר וְכָל הַפּוֹסְקִים לֹא פָּסְקוּ כְּמוֹתוֹ.

וְלָזֶה הָעִיקָּר כמש"ל שֶׁתָּלוּי רַק בִּקְרֵבוּת מָקוֹם שֶׁנִּמְצָאבְּעֵת קְבוּרַת הַמֵּת. כִּי אָז הוּא בָּטֵל אֶצְלָם.

וְנִרְאֶה שֶׁאַף אִם נִמְצָא בְּעֵת הַמִּיתָה בְּמָקוֹם קָרוֹב. אִם יָצָא קוֹדֶם הַקְּבוּרָה לְמָקוֹם רָחוֹק וְאַחַ"כ בָּא אֶצְלָם מוֹנֶה לְעַצְמוֹ.

כִּי מַה שֶּׁבִּטֵּל אֶצְלָם בִּשְׁעַת מִיתָה אֵין תּוֹעֶלֶת כֵּיוָן שֶׁאָז לֹא הִתְחִילָה כְּלָל הָאֲבֵילוּת. וּכְעֵין זֶה אִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי פ"ט דְּפִסְחִים ה"ב שֶׁאִם הָיָה קוֹדֶם שֵׁשׁ מִן הַמּוֹדִיעִים וְלִפְנִים וְיָצָא לְחוּץ קוֹדֶם שֵׁשׁ מִיקְרֵי אָז שֶׁהָיָה בַּדֶּרֶךְ רָחוֹקָה.

וְאַף שֶׁהָיָה יָכוֹל לָבוֹא לִירוּשָׁלַיִם בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה אוֹ אֲכִילָה וּכְדִפְלִיגִי שָׁם בְּהָכִי. מ"מ כֵּיוָן שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהִתְחִיל חִיּוּב שְׁחִיטַת הַפֶּסַח הָיָה בַּדֶּרֶךְ רְחוֹקָה הֲרֵי הוּא פָּטוּר ע"ש דְּיָלִיף לָהּ מִקְּרָא וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הֶחָדֵל בִּשְׁעַת עֲשִׂיָּיה חַיָּיב שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת עֲשִׂיָּיה פָּטוּר.

וא"כ ה"ה הָכָא. אַף יֵשׁ לְחַלֵּק וַעֲדַיִין צ"ע בָּזֶה: ה) ולפ"ז נִרְאֶה דְּאַף שֶׁעַתָּה שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ הַטַּעַלְעַגְרָאף אֶפְשָׁר לְהוֹדִיעַ לוֹ מִמִּיתַת הַמֵּת בְּשָׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם אַף אִם יְהִי בְּמֶרְחָק עָצוּם מְאוֹד.

וא"כ נִימָא דלפירש"י הַנַּ"ל יְהֵא נִקְרָא מָקוֹם קָרוֹב בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. דְּהָא בְּמֶשֶׁךְ יוֹם אֶפְשָׁר לְהוֹדִיעַ אַף לִקְצֵה הָעוֹלָם.

וְאַף לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים שֶׁהַטַּעַם הוּא שֶׁיּוּכַל לָבוֹא בְּיוֹם ג'. הֲרֵי יוּכְלוּ לְהוֹדִיעוֹ ע"י ט"ג.

וּבְמִסְילַת הַבַּרְזֶל יוּכַל לָבוֹא בְּיוֹם ג' מִמֶּרְחָק עָצוּם. מ"מ וַדַּאי שֶׁלֹּא נָתְנוּ חֲכָמִים דִּבְרֵיהֶם לְשִׁיעוּרִים.

וַהֲרֵי גַּם בִּימֵי חַז"ל הָיָה גַּמְלָא פָּרְחָא שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לָבוֹא בִּמְהִירוּת וְכִדְאִיתָא בְּמַכּוֹת דַּף ה' וְכֵן הָיָה אֶפְשָׁר לְהוֹדִיעַ ע"י רָץ מְמַהֵר וְכֵן ע"י יוֹנִים אוֹ צְבָאִים שֶׁהָיוּ שׁוֹלְחִים מִכְּתָבִים בְּיָמִים הַקַּדְמוֹנִים וכמ"ש הָרַמְבַּ"ן בפ' וַיְחִי עַל פָּסוּק נַפְתָּלִי אַיָּלָה שְׁלוּחָה וע' יְרוּשַׁלְמִי פ"ט דִּשְׁבִיעִית ה"ב.

ובכ"ז כָּתְבוּ כָּל הָרַאשׁוֹנִים הַשִּׁיעוּר עֲשָׂרָה פַּרְסָה. וע"כ צ"ל כמש"ל שֶׁהַכַּוָּנָה דְּכֵיוָן שֶׁהוּא מֵהֶם בְּמֶרְחָק מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד כְּפִי הִילּוּךְ אָדָם בֵּינוֹנִי אֲזַי דַּעְתָּם מְעוֹרֶבֶת בְּיוֹתֵר וְהוּא נֶחְשָׁב כְּאֶחָד מִבְּנֵי בֵּיתָם.

משא"כ כְּשֶׁהוּא בְּמָקוֹם רָחוֹק מִזֶּה אַף שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹא לְשָׁם בְּאֵיזֶה אוֹפֶן וְתַחְבּוּלָה. בכ"ז הוּא מְרֻחָק מֵהֶם וְאֵינוֹ בָּטֵל לְגַבֵּי גְּדוֹל הַבַּיִת שְׁלָהֶם.

וּכְעֵין זֶה קיי"ל בִּפְסָחִים צ"ד שֶׁאַף שֶׁיָּכוֹל לִיכָּנֵס בְּסוּסִים וּבַפְּרָדִים מ"מ מִיקְרֵי דֶּרֶךְ רְחוֹקָה. וְכֵן אִם הָיָה לִפְנִים מִן הַמּוֹדִיעִים וְלֹא יָכוֹל לִיכָּנֵס מִפְּנֵי גְּמַלִּים וּקְרוֹנוֹת הַמְעַכְּבִים אוֹתוֹ מ"מ מִיקְרֵי שֶׁלֹּא הָיָה בַּדֶּרֶךְ רְחוֹקָה ע"ש וכ"ה בִּירוּשַׁלְמִי פֶּ"ה דִּפְסָחִים ה"ב.

וע' רַמְבַּ"ם ספ"ה מה' ק"פ וּבְרָאָבָ"ד וכ"מ שָׁם בָּזֶה ואכמ"ל בָּזֶה. וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בָּזֶה.

מ"מ נִרְאֶה עִיקָּר כַּנַּ"ל: ו) וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ עִיקַּר סְבָרָתֵינוּ מֵהָא דִּפְסָחִים. דְּהָא אִיתָא שָׁם הַטַּעַם דְּבָעֵינַן שֶׁיּוּכַל לָבוֹא בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה.

ופירש"י שָׁם שֶׁיַּתְחִיל לֵילֵךְ אַחַר חֲצוֹת שֶׁאָז הַתְחָלַת זְמַן חִיּוּב שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וְיוּכַל לָבוֹא בְּסוֹף זְמַן הַשְׁחִיטָה. וּמְבֹאָר שֶׁאַף שֶׁשּׁוֹחֲטִין עָלָיו הַפֶּסַח בְּשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָבוֹא עוֹד עַד הַלַּיְלָה לִירוּשָׁלַיִם.

מ"מ כֵּיוָן שֶׁבִּשְׁעַת הַתְחָלַת חִיּוּב זְמַן שְׁחִיטָה הָיָה יָכוֹל לָבוֹא. שַׁפִּיר דָּמֵי וה"ז כְּאִלּוּ הוּא בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה.

וְהָרַמְבַּ"ם ספ"ה מהק"פ מְפָרֵשׁ שֶׁעִם עֲלוֹת הַשֶּׁמֶשׁ בע"פ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה תּוֹךְ ט"ו מִיל מִירוּשָׁלַיִם וְהַיְינוּ מִן הַמּוֹדִיעִים וּלְפָנִים שֶׁיּוּכַל לָבוֹא אַחַר חֲצוֹת לִירוּשָׁלַיִם שֶׁהוּא הַתְחָלַת זְמַן שְׁחִיטָה. וּמְבֹאָר כִּי אַף שֶׁשּׁוֹחֲטִים עָלָיו הַפֶּסַח שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת אַחַר חֲצוֹת.

מ"מ לָא מְהַנֵּי מַה שֶׁיָּכוֹל לָבוֹא מִן עֲלוֹת הַשַּׁמָּשׁ עַד שְׁעַת שְׁחִיטַת הַפֶּסַח. דְּעִיקַּר הַסְּבָרָא הוּא שֶׁאִם הוּא בְּמֶרְחָק כָּזֶה שֶׁיּוּכַל לָבוֹא בִּתְחִילַת זְמַן הַשְּׁחִיטָה.

אֲזַי דַּעְתּוֹ בְּלִי סָפֵק לָבוֹא לִירוּשָׁלַיִם וה"ז כְּאִלּוּ הוּא בִּירוּשָׁלַיִם. וע' בְּפֵירוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת לְהָרַמְבַּ"ם בפ"ט דִּפְסָחִים שָׁם שֶׁפֵּירֵשׁ דְּהַיְינוּ פְּלוּגְתָּא דר"ע ור"א.

דר"א ס"ל שֶׁאִם אֵינוֹ יָכוֹל לָבוֹא לִשְׁחִיטַת הַפֶּסַח מֵאֵיזֶה סִיבָּה שֶׁתִּהְיֶה וּכְגוֹן שֶׁחָלָה אוֹ תָּעָה בַּדֶּרֶךְ. מִיקְרֵי דֶּרֶךְ רְחוֹקָה.

ור"ע ס"ל שֶׁתָּלוּי רַק בְּמֶרְחָק הַמָּקוֹם. ולפ"ז אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּרַב נַטְרוּנַאי גָּאוֹן שֶׁהִזְכִּירוּ ס"ל דַּהֲלָכָה כר"א בִּפְסָחִים שָׁם מִשּׁוּם דר' יוֹסֵי וריה"ג ס"ל שָׁם כְּוָותֵיהּ דר"א.

וְלָזֶה גַּם גְּבִי אֲבֵילוּת הָעִיקָּר תָּלוּי בְּאֶפְשָׁרוּתוֹ לָבוֹא בְּיוֹם ג' וְלֹא בְּמֶרְחָק הַמָּקוֹם וַאֲקַצֵּר בָּזֶה: ז) וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת ע"ז מֵהָא דְּאִיתָא שָׁם דְּרַב יְהוּדָה ס"ל דְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה הָוֵי כְּשֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָבוֹא בִּשְׁעַת אֲכִילָה.

וְכָתְבוּ התו' שָׁם וְכֵן הוּא בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיּוּכַל לָבוֹא לְתוֹךְ הַתְּחוּם קוֹדֶם שֶׁתֶּחְשַׁךְ. שֶׁאִם יְהִי חוּץ לַתְּחוּם שׁוּב לֹא יוּכַל לָבוֹא לִשְׁעַת אֲכִילָה לר"ע דס"ל תְּחוּמִין דְּאוֹרָיְיתָא.

וְקָשֶׁה דְּכֵיוָן שֶׁהוּא בְּמָקוֹם קָרוֹב וְהַמְּנִיעָה הִיא רַק מִצַּד אִיסּוּר תְּחוּמִין ביו"ט. שַׁפִּיר לָא הָוֵי דֶּרֶךְ רְחוֹקָה דְּהָוֵי כְּאָנוּס וְחוֹלֶה וכמש"ל.

וּמוּכָח מִזֶּה דבכה"ג מִיקְרֵי דֶּרֶךְ רְחוֹקָה. וה"ה בְּאָבֵל בְּשַׁבָּת וי"ט מִיקְרֵי חוּץ לַתְּחוּם מָקוֹם רָחוֹק.

ועו"ק דְּאִיתָא שָׁם בַּסֶּוּגְיָא דְּרַבָּה הִקְשָׁה לְעֻלָּא דס"ל שֶׁיּוּכַל לָבוֹא בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה. דא"כ הַאֵיךְ שׁוֹחֲטִין עַל טְמֵא שְׁרֵץ הָא אֵינוֹ יָכוֹל לָבוֹא בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה.

וּמְשַׁנֵּי דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לַטָּהוֹר וְאֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לַטָּמֵא. וְאִינִימָא כמש"ל דְּהֵיכָא שֶׁהוּא בְּמָקוֹם קָרוֹב וְרַק שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָבוֹא מִצַּד אִיסּוּר שַׁבָּת וְכַדּוֹמֶה לָא מִיקְרֵי שֶׁהוּא בְּמָקוֹם רָחוֹק.

א"כ מַה מַּקְשֶׁה רַבָּה לְעֻלָּא מִטַּמֵּא שְׁרֵץ. דְּכֵיוָן שֶׁהַמְּנִיעָה הִיא רַק מִצַּד אִיסּוּר טֻמְאָה לָא מִיקְרֵי דֶּרֶךְ רְחוֹקָה.

וע"כ צ"ל דבכה"ג מִיקְרֵי ג"כ דֶּרֶךְ רְחוֹקָה. וּמַהָא דקיי"ל שֶׁאִם מְעַכְּבִים אוֹתוֹ גְּמַלִּים וּקְרוֹנוֹת לָא הָוֵי דֶּרֶךְ רְחוֹקָה אֵין לְהַקְשׁוֹת ע"ז.

די"ל דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁהַמְּנִיעָה הוּא מִדָּבָר חִיצוֹנִי וְאֶפְשָׁר לְהַסִּירָם מִשָּׁם וְיוּכַל לָבוֹא. משא"כ אִי רְבִיעַ עֲלֵיהּ אִיסּוּר שַׁבָּת אוֹ טֻמְאָה שא"א לְהַסִּירוֹ מֵעָלָיו.

וְכֵן מַהָא דְּרַגְלָיו רָעוֹת דְּבִירוּשַׁלְמִי י"ל ג"כ דְּאֶפְשָׁר לְרַפְּאוֹתוֹ וְכֵן במ"ש הָרַמְבַּ"ם לְעִנְיַן אִם חָלָה. אַךְ זֶה דּוֹחֵק דְּהָא רְפוּאָתוֹ אֵינוֹ בְּיָדֵינוּ: ח) והנלע"ד בָּזֶה דְּבָאֱמֶת בְּהָא פְּלִיגִי רַב יְהוּדָה וְעֻלָּא דְּעֻלָּא ס"ל דְּסַגִּי רַק שֶׁיְּהֵי בְּמָקוֹם קָרוֹב וְאַף שֶׁיֵּשׁ דָּבָר הַמּוֹנְעוֹ מִלָּבוֹא.

ור"י ס"ל דְּבָעֵינַן שֶׁיּוּכַל לָבוֹא בְּלִי שׁוּם מְנִיעָה. וְהַחִילּוּק דְּלִשְׁחִיטָה סַגִּי אִם הוּא בְּמָקוֹם קָרוֹב כִּי יָכוֹל לְשׁוֹחֲטוֹ ע"י אַחֵר.

ובכה"ג לֹא שַׁיָּיךְ אִיהוּ לָא מָצֵי עָבֵיד שָׁלִיחַ לָא מָצֵי מְשַׁוֵּי. אֲבָל בַּאֲכִילָה לֹא שַׁיָּיךְ שֶׁיֹּאכַל אַחַר בִּשְׁבִילוֹ.

וְלָזֶה בָּעִי שֶׁיּוּכַל לָבוֹא בְּלִי מוֹנֵעַ. וּלְזֶה אִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי דְּלָמָ"ד שְׁעַת אֲכִילָה בָּעֵינַן שֶׁיּוּכַל לָבוֹא קוֹדֶם שֶׁתֶּחְשַׁךְ לְתוֹךְ הַתְּחוּם.

מִשּׁוּם דִּלְדִידֵיהּ בָּעֵינַן שֶׁלֹּא יְהֵא לוֹ שׁוּם מוֹנֵעַ מִלָּבוֹא. וְרַבָּה דְּפָרִיךְ לְעֵילָּא מִטַּמֵּא שֶׁרֶץ סָלְקָא דַּעְתֵּיהּ דס"ל לְעֵילָּא ג"כ כר"י בִּסְבָרָא זוֹ דְּכָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵיזֶה מְנִיעָה מִיקְרֵי דֶּרֶךְ רְחוֹקָה.

וּמְשַׁנֵּי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לְטָמֵא. ופירש"י שֶׁטַּעַם אִיסּוּר טֻמְאָה הוּא רַק מִשּׁוּם אֲכִילָה וְלֹא מִשּׁוּם עֲשִׂיָּיה דְּהָא יָכוֹל לְשַׁלֵּח קָרְבְּנוֹתָיו וְעוֹד מִדְּכָתַב טְמֵא נָפֶשׁ וְלֹא טָמֵא שֶׁרֶץ.

שָׁמְעִינַן דְּלָא פְּטִיר רַק בְּטֻמְאָה אֲרִיכְתָּא דְּלָא חָזֵי לְאוֹרְתָּא עכ"ל. נִרְאֶה מפירש"י שְׁמִפְּרֵשׁ הַכַּוָּנָה שֶׁבֶּאֱמֶת מֵהָכָא יָלְפִינַן דְּטָמֵא לָא הָוֵי כְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה כֵּינָן שֶׁהוּא בְּמָקוֹם קָרוֹב וְהָוֵי כְּאוֹנֶס מַה שא"י לִשְׁחוֹט בְּעַצְמוֹ.

וְרַק כשא"י לֵאֶכֹל אָז הוּא פָּטוּר כִּי אֲכִילָה א"א כְּלָל ע"י אַחֵר. וְעִיקַּר הַסְּבָרָא שֶׁאִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁיָּכוֹל לָבוֹא הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הוּא בֵּירוּשָׁלַיִם וְלָזֶה חַיָּיב וְיָכוֹל לִשְׁחוֹט ע"י אַחֵר.

אֲבָל בְּמָקוֹם רָחוֹק אַף שֶׁיָּכוֹל לָבוֹא ע"י סוּסִים וּפְרָדִים. מ"מ לֹא חִיְּבַתּוּ תּוֹרָה בְּזֶה וּמְמֵילָא הוּא פָּטוּר.

וְאַף אִם שָׁחַט ע"י אַחֵר לֹא הֻזְרְקָה לְרַב שֵׁשֶׁת בְּדַף צ"ב ע"ב. אֲבָל אִם בָּא בְּעַצְמוֹ לִירוּשָׁלַיִם וַדַּאי מִתְחַיֵּיב אַף שֶׁבְּתְחִילַּת שֵׁשׁ הָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה: ט) וְהַתּוֹ' מְפָרְשִׁים בְּדַף פ' ע"א ד"ה מְשַׁלְּחִין שֶׁאֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לְטָמֵא שֶׁאַף אִם הָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה יָכוֹל לִשְׁחוֹט ע"י אַחֵר.

וּכְבָר הִרְגִּישׁוּ בְּעַצְמָם בְּדַף צ"ד ע"ב ד"ה וְאֵין שֶׁזֶּה תָּמוּהַּ שֶׁאִם הוּא טָהוֹר הוּא פָּטוּר וְאִם הוּא טָמֵא יִתְחַיֵּיב. ומ"ש התו' שָׁם דְּדָמֵי לְהָא דְּכָל הָרָאוּי לְבִילָּה צ"ע טוּבָא.

דְּהָכָא אָמְרִינַן שֶׁהוּא פָּטוּר לְגַמְרֵי מִמִּצְוָה זוֹ. וּכְבָר כָּתְבוּ התו' בְּמָנָחוֹת י"ח ובכ"מ דְּרַק בִּפְרָטֵי הַמִּצְוָה שַׁיָּיךְ זֶה וְלֹא בַּמִּצְוָה גּוּפָא.

וּנְהִי דְּבַדַּף צ"ד ע"ב צָדְקוּ דִּבְרֵי התו' דְּשָׁם לְאַבַּיֵּי אַלִּיבָּא דר"א דס"ל דְּחוּץ לָעֲזָרָה מִיקְרֵי דֶּרֶךְ רְחוֹקָה מֻכְרָח לְפָרֵשׁ כֵּן. דְּהָא טָמֵא אָסוּר לִיכָּנֵס לָעֲזָרָה וע"כ הוּא חוּץ לָעֲזָרָה.

וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּאַיְירִי אִם עָבַר וְנִכְנַס שֶׁחַיָּיב בְּפֶסַח. אֲבָל הָא רָבָא פְּלִיג עֲלֵיהּ הָתָם וּמְשַׁנֵּי שְׁינּוּיָא אַחֲרִינָא.

וְנִרְאֶה שֶׁגַּם התו' בְּדַף צ"ד ס"ל הָכִי דְּהָא קָשֶׁה לָמָּה לֹא הִקְדִּימוּ התו' לְהַקְשׁוֹת קֻושְׁיָיתָם בְּדַף צ"ג ע"ב. אֲבָל לפמ"ש א"ש.

דְּשָׁם יֵשׁ לְפָרֵשׁ כפירש"י וכמש"ל שֶׁהַכַּוָּנָה שֶׁטֻּמְאָתִינָהּ כְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. וְלָזֶה הִקְשׁוּ בְּדַף צ"ד דְּשָׁם ע"כ צ"ל הַכַּוָּנָה שֶׁאַף בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה חַיָּיב: י) ועפ"ז מְיֻישָּׁב מַה שֶּׁקָּשָׁה טוּבָא עַל הָרַמְבַּ"ם שֶׁלֹּא הֵבִיא דִּין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לְטָמֵא.

וַהֲרֵי הוּא פָּסַק בספ"ה מהק"פ כְּעֵוְלָא דְּבָעֵינַן שָׁיוּכַל לָבוֹא בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה. וּלְדִידֵיהּ עכצ"ל שֶׁאֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לִטָּמֵא וְכִדְאִיתָא בְּדַף צ"ג ע"ב.

אֲבָל לפמש"ל א"ש דִּמְפָרֵשׁ כפירש"י שֶׁהַכַּוָּנָה שֶׁטִּוְמְאָה לָא מִיקְּרֵי דֶּרֶךְ רְחוֹקָה וּדְלֹא כְּהַתּוֹ' בְּדַף פ' ע"א ד"ה מְשַׁלְּחִין. וְאַף שֶׁהַתּוֹ' שָׁם תֵּרְצוּ בָּזֶה קֻושְׁיָיתָם שָׁם לְעֵוְלָא.

מ"מ הֲרֵי מַסְקוּ התו' בְּדִבְרֵיהֶם שֶׁאֵינוֹ מֻוכְרָח ע"ש. וּלְבַד זֶה כְּבָר תֵּרְצוּ הַמְפָרְשִׁים קֻושְׁיָיתָם שָׁם בְּאוֹפֶן אַחֵר ע"ש בצל"ח בָּזֶה וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּדִבְרֵיהֶם שָׁם ואכ"מ.

וְלָזֶה לֹא הֵבִיא דִּין זֶה דְּאֵין נ"מ לְדִינָא בָּזֶה דִּכְבָר כָּתַב בספ"ה שָׁם שֶׁאִם הוּא אָנוּס מֵאֵיזֶה סִיבָּה אַחֶרֶת אֵינוֹ כְּמוֹ דֶּרֶךְ רְחוֹקָה: יא) וְנִרְאֶה דְּאַף לְהַתּוֹ' בִּפְסָחִים דַּף פ' שֶׁמְּפָרְשִׁים הָא דְּאֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לְטַמֵּא כִּפְשׁוּטוֹ שֶׁאַף אִם הָלַךְ הַטָּמֵא בַּדֶּרֶךְ רְחוֹקָה חַיָּיב.

מ"מ מוֹדוֹ התו' דִּבְשְׁבִיל מְנִיעָה צְדָדִית שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵין זֶה נִקְרָא דֶּרֶךְ רְחוֹקָה. וְכִדְמוּכָח פַּשְׁטוּת הַסּוּגְיָא דִּירוּשַׁלְמִי בְּמֵי שְׁרַגְלָיו רָעוֹת.

וְכֵן בַּשַּׁ"ס דִּילַן גַּבֵּי עִיכְּבוּהוּ גְּמַלִּים. וס"ל דְּרַבָּה הִקְשָׁה דְּנִילִיף מִטַּמֵּא שֶׁרֶץ שֶׁדֶּרֶךְ רְחוֹקָה מִיקְּרֵי רַק הֵיכָא שֶׁאֵין יָכוֹל לָבוֹא בִּשְׁעַת אֲכִילָה.

ומנ"ל לְחַלֵּק בֵּין מְנִיעָה צְדָדִית לְרֵיחוּק מָקוֹם. וּמְשַׁנֵּי דְּמִטַּמֵּא אֵין שַׁיָּיךְ לִלְמוֹד מִשּׁוּם דְּשָׁם הָוֵי גזה"כ שֶׁתָּלוּי בַּאֲכִילָה וְאֵין לוֹ דִּין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה כְּלָל.

וְאַדְּרַבָּא מוּכָח מִזֶּה מִדְּאִיצְטְרִיךְ לְמַעֵט טָמֵא מִדֶּרֶךְ רְחוֹקָה דְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה הָוֵי כְּשֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָבוֹא בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה. דְּאִי כשא"י לָבוֹא בִּשְׁעַת אֲכִילָה.

א"כ ה"ה בְּטָמֵא נָמֵי דְּהָא עִיקַּר טַעַם שֶׁשּׁוֹחֲטִין עַל טָמֵא שֶׁרֶץ הוּא מִשּׁוּם דְּחָזֵי לַאֲכִילַת הַפֶּסַח בַּלַּיְלָה. וכ"כ התו' צ"ג ע"ב ד"ה דֶּרֶךְ בְּכַוָּנַת תֵּירוּץ הַשַּׁ"ס שֶׁאֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לְטַמֵּא מִשּׁוּם דִּבְטָמֵא תָּלוּי הַכֹּל בַּאֲכִילָה.

וְכֵיוָן שֶׁשָּׁמַעְנוּ שֶׁדֶּרֶךְ רְחוֹקָה הָוֵי מַה שא"י לָבוֹא בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה וְכִדְמוּכָח מֵהָא דְּאִימְעִיט טָמֵא מִדִּין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה. מִמֵּילָא ע"כ צְרִיכִים אָנוּ לְחַלֵּק בֵּין רִיחוּק מָקוֹם לִמְנִיעָה מִצַּד אִיסּוּר אוֹ מִסִּיבָּה אַחֶרֶת.

דְּהָא חָזֵינַן שֶׁשּׁוֹחֲטִין עַל טָמֵא שֶׁרֶץ אוֹ טְבוּל יוֹם אַף שא"י לָבוֹא בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה. וְנִתְבָּאֵר מִזֶּה דְּאַלִּיבָּא דְּהַתּוֹ' מֻוכְרָח עוֹד יוֹתֵר לוֹמַר שֶׁהַמְּנִיעָה מִצַּד אִיסּוּר לָא מִיקְּרֵי רִיחוּק מָקוֹם.

וּלְהָרַמְבַּ"ם כְּבָר כָּתַבְנוּ דע"כ צ"ל שֶׁאֵינוֹ מְפָרֵשׁ כְּהַתּוֹ' בָּזֶה. דְּהָא לֹא הֵבִיא כְּלָל דִּין דְּאֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לְטַמֵּא: יב) וְלִכְאוֹרָה י"ל בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁלָּזֶה לֹא פָּסַק כְּעֵוְלָא בְּהָא דְּאֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לְטַמֵּא מִשּׁוּם דְּחָזֵינַן בְּדַף צ"ד ע"ב דְּאַבַּיֵּי מְשַׁנֵּי הָכִי וְרָבָא פְּלִיג עֲלֵיהּ.

וּמַשְׁמַע דְּרָבָא לָא ס"ל זֶה. וְאַבַּיֵּי וְרָבָא הֲלָכָה כְּרָבָא.

וְהָא דְּמְשַׁנֵּי עֵוְלָא בְּדַף צ"ג ע"ב דְּאֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לְטָמֵא הוּא מִשּׁוּם דְּאָזֵיל לְטַעְמֵיהּ בְּדַף פ' דס"ל מְשַׁלְּחִין אֶחָד מִן הַטְּהוֹרִין בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה כְּשֶׁמֻּחֲצָה טְהוֹרִים וּמֻחֲצָה טְמֵאִים. וְהִקְשׁוּ התו' שָׁם לָמָּה לֹא קָאָמַר שֶׁיְּשַׁלְּחוּ אֶחָד מִן הַטְּמֵאִים וְיַעֲשׂוּ הַפֶּסַח בְּטָהֳרָה.

וְתֵרְצוּ דס"ל אֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לְטַמֵּא. וּלְזֶה מְשַׁנֵּי הָכָא ג"כ הָכִי.

אֲבָל לְדִידַן דקיי"ל כְּרָבָא דְּלָא ס"ל דִּין זֶה וכמש"ל. צְרִיכִין אָנוּ לְתָרֵץ קֻוּשְׁיַּית רַבָּה מִטַּמֵּא שֶׁרֶץ בְּאוֹנֶן אַחַר וּלְחַלֵּק בֵּין מְנִיעָה מִצַּד אִיסּוּר וּבֵין רֵיחוּק מָקוֹם.

וּלְהָכִי לָא הָוֵי טָמֵא כְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. אַף קָשֶׁה לוֹמַר שֶׁהָרַמְבַּ"ם יְחַדֵּשׁ סְבָרָא שֶׁלֹּא נִזְכְּרָה בַּשַּׁ"ס וְלָזֶה יוֹתֵר נָכוֹן שֶׁמְּפָרֵשׁ כמש"ל.

וּבְפֶרֶט דְּבָאֱמֶת מֵהָא דְּדַף פ' אֵינוֹ מֻכְרָח כ"כ דִּין זֶה אַלִּיבָּא דְּעַוְלָא וְכִדְמַסְקוּ התו' שָׁם בְּעַצְמָם ג"כ: יג) [וּבְגוּף הַדָּבָר דְּקָרֵי הַשַּׁ"ס טָמֵא שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָבוֹא בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה צל"ע דְּהָא בַּסַּוְגְיָא מַשְׁמַע שֶׁדַּי שֶׁיּוּכַל לָבוֹא לִירוּשָׁלַיִם וְלֹא לָעֲזָרָה.

דְּהָא שְׁיָעוּר ט"ו מִילִין שֶׁיֵּשׁ מְמוֹדִיעִים הוּא לִירוּשָׁלַיִם וְלֹא לָעֲזָרָה וְכִלְשׁוֹן הַשַּׁ"ס בָּזֶה. וכ"ה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם סִפ"ה מהק"פ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיּוּכַל לָבוֹא לִירוּשָׁלַיִם בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה.

וע' חֲגִיגָה כ"ה ע"ב בְּרַשִׁ"י שֶׁכָּתַב ג"כ כֵּן. וְלִירוּשָׁלַיִם יָכוֹל טָמֵא שֶׁרֶץ לִיכָּנֵס.

וּבֶאֱמֶת צָרִיךְ לְהָבִין לָמָּה נָקְטוּ הַשִּׁיעוּר לִירוּשָׁלַיִם דְּהָא מְקוֹם עֲשִׂיַּית הַפֶּסַח הוּא בָּעֲזָרָה. וע' פְּסָחִים צ"ד ע"ב דִּפְלִיגִי תַּנָּאֵי אַלִּיבָּא דר"א בְּלָשׁוֹן רֵיחוּק מָקוֹם אִם הוּא מִמְּקוֹם אֲכִילָתוֹ אוֹ עֲשִׂיָּיתוֹ ע"ש ובפירש"י שָׁם.

וא"כ י"ל דה"נ ס"ל לר"ע דְּרֵיחוּק מָקוֹם יָלְפִינַן מִמַּעֲשֵׂר דְּהָוֵי מִמְּקוֹם אֲכִילָתוֹ דְּהַיְינוּ מִירוּשָׁלַיִם. ולפ"ז י"ל דְּעִיקַּר קֻוּשְׁיַּית רַבָּה לְעַוְלָא הוּא לָמָּ"ד בְּדַף צ"ד ע"ב דְּרֵיחוּק מָקוֹם הוּא מִמְּקוֹם עֲשִׂיָּיתוֹ.

וְלָזֶה מַקְשֶׁה דְּהָא טָמֵא אֵינוֹ יָכוֹל לִיכָּנֵס לִמְקוֹם עֲשִׂיָּיתוֹ. וְהֶוְצְרֵךְ לְתָרֵץ שֶׁאֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לְטָמֵא.

אֲבָל לְמַאי דקיי"ל שֶׁרֵיחוּק מָקוֹם הוּא מִמְּקוֹם אֲכִילָתוֹ. שׁוּב לֹא קָשֶׁה כְּלָל מִטַּמֵּא שֶׁרֶץ וא"צ לָזֶה שֶׁחִידֵּשׁ שֶׁאֵין ד"ר לְטַמֵּא.

וְלָזֶה לֹא הֵבִיא הָרַמְבַּ"ם דִּין זֶה. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ]: יד) מַסְקָנָא דְּמִילְתָא אֲשֶׁר לענ"ד לֹא נָתְנוּ חֲז"ל דִּבְרֵיהֶם לְשַׁיעוּרִין וְאַף בַּזְמַנֵּינוּ שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ הַטַּעַלְעֶגְרַאפִין וּמְסִילַת הַבַּרְזֶל.

בכ"ז מִיקְרֵי מָקוֹם קָרוֹב רַק שִׁיעוּר עֲשָׂרָה פַּרְסָאוֹת. וְכֵן אַף שֶׁמֵּת הַמֵּת בע"ש עִם חֲשֵׁיכָה מ"מ אִם בָּא מִמָּקוֹם קָרוֹב מוֹנֶה עִמָּהֶם וְכַנַּ"ל.

ומכ"ש אִם הָיָה חוֹלֶה וְכַדּוֹמֶה אַף שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לָבוֹא תּוֹךְ ג'י. מ"מ מוֹנֶה עִמָּהֶם אִם הוּא מִמָּקוֹם קָרוֹב.

וְהִנֵּה יֵשׁ לְעוֹרֵר בְּעִנְיָן זֶה עוֹד בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת בַּשַּׁ"ס. אַךְ הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר.

וע' עֵירוּבִין כ"ז וע' שַׁבָּת ק"ד ע"ב גַּבֵּי מְחֻוַסֶּר קְרִיבָה: טו) אַחֲרֵי כּוֹתְבִי כ"ז רָאִיתִי בְּסֵפֶר נַחַל אֶשְׁכּוֹל בה' אֲבֵילוּת סִימָן מ"ט שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם שוּ"ת חָכְמַת שְׁלֹמֹה שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּדִין זֶה בְּיָכוֹל לָבוֹא בְּמְסִילַת הַבַּרְזֶל וְהֵבִיא ג"כ רְאָיָה מֵהָא דִּפְסָחִים שֶׁאַף שֶׁיָּכוֹל לָבוֹא בְּסוּסִים וּפְרָדִים בכ"ז הָוֵי דֶּרֶךְ רְחוֹקָה.

וְהוּא דָּחָה דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּחָזֵינַן שֶׁתָּלוּי בַּהֲלִיכָה בְּרַגְלָיו דְּהָא מִי שא"י לַעֲלוֹת בְּרַגְלָיו פָּטוּר מֵרָאָיָה. וְכָתְבוּ התו' בִּפְסָחִים דַּף ג' דה"ה דְּפָטוּר מִפֶּסַח.

אֲבָל הָכָא תָּלוּי רַק אִם יָכוֹל לָבוֹא בְּיוֹם אֶחָד. וְרָאִיתִי בִּתְשׁוּבַת ח"ש הַנַּ"ל שֶׁעוֹרֵר בְּקִיצּוּר מַהָא דִּפְסָחִים וְכָתַב שמ"מ יֵשׁ רַבָּנִים מְקִילִים וַהֲלָכָה כַּמַּיקֵל בְּאָבֵל.

וְלֹא עוֹרֵר שָׁם מִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁכָּתַבְנוּ בס"ד וְכֵן יֶתֶר הַסְּפֵיקוֹת שֶׁעוֹרַרְנוּ בָּזֶה לְפִי סְבָרָא זוֹ. ולענ"ד הָעִיקָּר כמש"ל.

דמ"ש שֶׁמִּי שא"י לַעֲלוֹת בְּרַגְלָיו פָּטוּר מִפֶּסַח. הוּא תָּמוּהַּ דְּהָא מְפוֹרָשׁ בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהִזְכִּירוּ שֶׁמִּי שֶׁרַגְלָיו רָעוֹת לָא הָוֵי בִּכְלַל דֶּרֶךְ רְחוֹקָה.

וְגַבֵּי רְאִיָּה הוּא נִלְמַד רַק מִקְּרָא דִּרְגָלִים וּפְעָמִים כִּדְאִיתָא בַּחֲגִיגָה דַּף ג' ומ"ש התו' רֵישׁ פְּסָחִים שֶׁמִּי שא"י לֵילֵךְ בְּרַגְלָיו פָּטוּר מִפֶּסַח. כְּבָר תָּמַהּ ע"ז המל"מ רֵישׁ ה' ק"פ דמנ"ל זֶה וְנִשְׁאַר בְּקֻשְׁיָא וּבֶאֱמֶת מְפוֹרָשׁ בִּירוּשַׁלְמִי לְהֵיפּוּךְ כמש"ל.

אֲבָל כַּוָּנַת התו' לענ"ד פָּשׁוּט דְּהָא ריב"ב הָיָה בַּדֶּרֶךְ רְחוֹקָה בַּנִּצְיבִין וּפָטוּר מִפֶּסַח. וְרַק הֲוָקְשָׁה לָהֶם דמ"מ הָיָה חַיָּיב לַעֲלוֹת לְרֶגֶל.

וְלָזֶה תֵּרְצוּ שֶׁהָיָה פָּטוּר מֵרָאָיָה בִּשְׁבִיל שֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע מִמֵּילָא פָּטוּר מִפֶּסַח מִשּׁוּם ד"ר. שׁוּב מָצָאתִי שכ"כ הצל"ח בִּפְסָחִים שָׁם וב"ה שֶׁכִּוַּנְתִּי לְדַעְתּוֹ הק' ואכמ"ל בָּזֶה.

עכ"פ חִיּוּב פֶּסַח אֵין שַׁיָּיךְ כְּלָל לַהֲלִיכָה בְּרַגְלָיו. וְתָמַהּ אָנֹכִי אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן דְּהָא הבה"ג כָּתַב לְהֶדְיָא הַשִּׁיעוּר עֶשְׂרָה פַּרְסָאוֹת וְהֶבְיאוֹ לָשׁוֹן זֶה כָּל הָרֹאשׁוֹנִים.

וְאִינִימָא שֶׁאַף אִם אֶפְשָׁר לָבוֹא בְּסוּסִים וּפְרָדִים מִיקֵּרֵי ג"כ מָקוֹם קָרוֹב. א"כ לָמָּה נְקִיט שִׁיעוּר י"פ וְאַטוּ בִּימֵיהֶם לֹא הָיוּ סוּסִים וּפְרָדִים וְכַדּוֹמֶה.

והול"ל הַשִּׁיעוּר סְתָם כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לָבוֹא לְשָׁם בְּיוֹם אֶחָד. וע"כ צ"ל שֶׁשִּׁיעוּר עֶשֶׂר פַּרְסָה הוּא דַּוְוקָא וכמש"ל בְּהַסַּבָּר הַדָּבָר.

וְאֵין בְּכוֹחֵינוּ לְחַדֵּשׁ קֻלָּא מַה שֶּׁלֹּא נִזְכַּר כְּלָל בְּדִבְרֵי הָרֹאשׁוֹנִים. וְלוּלֵא דִּבְרֵי הבה"ג הָיִינוּ אוֹמְרִים דְּמָקוֹם קָרוֹב הָוֵי תּוֹךְ הַתְּחוּם כִּדְאִיתָא בְּשַׁבָּת קנ"א ע"א לָשׁוֹן זֶה ע"ש.

וְרַק שֶׁחִיְּדְּשׁוּ לָנוּ הָרֹאשׁוֹנִים בְּשֵׁם בה"ג שֶׁהַשִּׁיעוּר י' פַּרְסָה. וְהָבוּ דְּלָא לְהוֹסִיף עֲלָהּ: סִימָן ק כַּמָּה פְּעָמִים בָּא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי בְּאָבֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲנוּת אוֹ עֵסֶק אַחֵר אוֹ סוּסִים וְכַדּוֹמֶה וְלֹא נִתָּנָם לְאַחֵר קוֹדֶם מִיתַּהַמֵּת.

וַעֲתָּה הוּא הֶפְסֵד גָּדוֹל לוֹ. וְכֵן לִפְעָמִים הוּא בע"ח וְצָרִיךְ לִמְכּוֹר סְחוֹרָתוֹ לְשַׁלֵּם חוֹבוֹתָיו בְּמוֹעֲדָם וּכְמִנְהַג הַסּוֹחֲרִים בְּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁאִם יַעֲבוֹר הַמּוֹעֵד יָצָא עָלָיו קוֹל שֶׁהוּא אֵינוֹ מְשַׁלֵּם לְנוֹשָׁיו וְלִיתֵּן עַתָּה לְאַחֵר הִתְבָּאֵר בְּאַחֲרוֹנִים שֶׁאֵין מוֹעִיל רַק קוֹדֶם הַמִּיתָה.

וכ"כ בח"ס סי' שכ"ד וּבֵיאֵר שָׁם שֶׁאַף בַּאֲנִינוּת אָסוּר אַף שֶׁעֲדַיִין לֹא חָלָה אֲבֵילוּת עָלָיו. וְאָמַרְתִּי לְבָרֵר בְּקֻוָּצֶר אֶת הנלע"ד בָּעִנְיָן זֶה לְמַעֲשֶׂה וְאַף שֶׁאֵין בּוֹ חִיּדּוּשִׁים בכ"ז הוּא דָּבָר הַנִּצְרָךְ לְמַעֲשֶׂה בְּכָל עֵת כְּמַעַט: הִנֵּה בְּגֶדֶר דָּבָר הָאָבֵד כְּבָר הִגְבִּילוּ הַפּוֹסְקִים גַּבֵּי חוה"מ וְגַבֵּי אָבֵל שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהִי חֲשַׁשׁ פְּסִידָא מִן הַקֶּרֶן וְלֹא מִנִּיעַת הֲרִיוַח וְכִדְאִיתָא בש"ע או"ח סי' תקל"ט ובי"ד סי' ש"פ.

וְלָזֶה נלע"ד שִׁשְׁכִירוּת הַחֲנוּת אוֹ בֵּית מְכִירַת י"ש גָּדוֹל מְאוֹד וְכֵן הָרְשָׁיוֹן ע"ז מֵהַמֶּמְשָׁלָה יר"ה עוֹלֶה לְדָמִים הַרְבֵּה. וְעוֹד יֵשׁ הוֹצָאוֹת קְבוּעוֹת וּתְמִידִיּוֹת עַל עֶסֶק כָּאֵלֶּה.

א"כ אִם לֹא יַעֲסֹק בְּשִׁבְעַת יְמֵי אֵבְלוֹ בְּעֵסֶק שֶׁלּוֹ וַדַּאי שֶׁיַּפְסִיד מֵהַקֶּרֶן שֶׁיְּשַׁלֵּם בְּעַד שָׁבוּעַ שְׁכַר הַחֲנוּת וּלְהַמֶּמְשָׁלָה בְּלִי תּוֹעֶלֶת. וַהֲרֵי בִּשְׁבִיעִית שֶׁלֹּא מָצִינוּ שֶׁיְּקַיְּלוּ בְּדָבָר הָאָבֵד.

בכ"ז הִתִּירוּ מְשׁוּם אַרְנוֹנָא כִּדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין כ"ו. וְכֵן גַּבֵּי סְחוֹרָה בִּדְבָרִים אֲסוּרִים אִיכָּא מ"ד שֶׁהַוָּתֵר מְשׁוּם מַס כִּדְאִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי פ"ז דִּשְׁבִיעִית.

ומכ"ש בנ"ד דַּאֲבִילוּת קִילָא טוּבָא וְגַם דְּהָוֵי דָּבָר הָאָבֵד מַמָּשׁ. וכ"כ הט"ז לְהֶדְיָא בסי' תקל"ט סק"ב וּבְסִי' תקנ"א סק"א בְּשֵׁם הַמָּהַרְשָׁ"ל דְּהָאִידָּנָא שְׁיֵּשׁ עָלֵינוּ מַס מֶלֶךְ וְשָׂרִים יֵשׁ לְהָקֵל בְּמַשָּׂא וּמַתָּן בחוה"מ וְכֵן מִשֶּׁנִּכְנַס אָב.

מְשׁוּם דְּהָוֵי כְּדֵי חַיָּיו אִם לֹא שֶׁהוּא עָשִׁיר מֻפְלָג. וְעוֹד דְּהָא אַף סְפֵק דָּבָר הָאָבֵד מֻוָּתָּר כמ"ש המג"א ר"ס תקל"ז.

וכ"כ הט"ז סי' תקל"ט סק"א. וכ"כ המג"א סי' תקל"ט סק"ז בְּשֵׁם מַהֲרִיבָ"ל שֶׁאִיסּוּר מְכִירַת סְחוֹרָה הוּא רַק כְּשֶׁיּוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁלֹּא יַפְסִיד עי"ז מֵהַקֶּרֶן.

וּבְעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁהַשְּׁעָרִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בְּכָל יוֹם וְאֵין אָדָם יוֹדֵעַ בְּמַה מִשְׁתַּכֵּר וּבְמַה מַפְסִיד אַף לְיוֹם מָחָר. בְּוַדַּאי לָא גָּרַע מִסְּפֵק דָּבָר הָאָבֵד: וְכֵן מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְשָׂרְתִים בְּעִסְקוֹ שֶׁמְּשַׁלֵּם לָהֶם שְׂכִירוּת קָבוּעַ הֲרֵי הוּא דָּבָר הָאָבֵד.

וְכֵן אִם יֵשׁ בְּעִסְקוֹ בַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁאוֹכְלִים וְאִם לֹא יַעֲשׂוּ יְהִי אֲכִילָתָם דָּבָר הָאָבֵד. וּמָצָאתִי בפ"ת בְּשֵׁם הַחֲמוּדִי דָּנִיֵּאל שֶׁהִתִּיר ג"כ בְּסוּסִים שֶׁצְּרִיכִים לֶאֱכֹל וְלֹא כָּתַב לָזֶה שׁוּם רְאָיָה.

וּלְדַעְתִּי יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה מֵהָא דְּאִיתָא במ"ק י"א ע"ב דְּמָרְיוֹן בְּרֵיהּ דְּרָבִין וּמָר בְּרֵיהּ דְּרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא הֲוָה לְהוּ גַּמְלֵי דְּתוֹרָא בַּהֲדֵי וְאִיתְּרַע מִילְּתָא בְּמַר בְּרֵיהּ דר"א ב"ד וּפַסְקֵיהּ לְגַמְלֵיהּ וּפָרִיךְ רַב אַשִׁי נְהִי דְּלָא חָיֵישׁ לְפִסְדָא דִּידֵיהּ לִפְסִידָא דְּאַחֲרָנֵי הו"ל לְמִיחַשׁ וּמְשַׁנֵּי אָדָם חָשׁוּב שָׁאנֵי.

וְקָשֶׁה טוּבָא מַאי קָאָמַר דְּלָא חָיֵישׁ לְפִסְדָא דִּידֵיהּ. דְּמַשְׁמַע דְּאִי בָּעֵי הָוֵי מָצֵי לְמִיחַשׁ.

וְהָא הָוֵי רַק מְנִיעַת הֶרְוִיחַ וכפירש"י שֶׁלֹּא חָרַשׁ הַשָּׂדֶה אָז. אֲבָל לפמ"ש דְּהֵיכָא שֶׁצָּרִיךְ לְהַאֲכִילָם הָוֵי דָּבָר הָאָבֵד.

מְבֹאָר לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס דְּמֵעִיקַּר הַדִּין הָוֵי שָׂרֵי לַעֲבוֹד בָּהֶם ע"י אֲחֵרִים דְּהָוֵי דָּבָר הָאָבֵד. רַק שֶׁהֶחְמִיר עַל עַצְמוֹ.

אֲבָל אֵיךְ גָּרַם הֶפְסֵד לַאֲחֵרִים עי"ז. וּמְשַׁנֵּי אָדָם חָשׁוּב שָׁאנֵי שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְרַחֵק מִן הַכִּיעוּר וּמִן הַדּוֹמֶה לוֹ.

וצ"ל הַכַּוָּונָה שֶׁלְּכַתְּחִלָּה כְּשֶׁנִּשְׁתַּתֵּף עִם אָדָם חָשׁוּב נִתְרַצָּה שֶׁאִם יֵאָרַע לוֹ אֲבָל יַחְמִיר עַל עַצְמוֹ. וכ"כ הַפּוֹסְקִים לְעִנְיַן חִיּוּבֵי אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ שֶׁכְּשֶׁנִּשֵּׂאת לת"ח נִתְרַצִּיתָ שֶׁיִּנָּהֵג בְּקִלָּוֹשָׁה וּפְרִישׁוּת כָּרָאוּי לת"ח.

וְאַף דְּאִיתָא במ"ק שָׁם שֶׁהַחַמָּרִין וְהַגַּמָּלִין לֹא יַעֲשׂוּ. צ"ל דְּאַיְירֵי בְּגַוְונָא שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא עַל אֲכִילָתָם וּכְגוֹן שֶׁרוֹעִים בְּמִרְעֶה.

אוֹ שֶׁהַהוֹצָאָה ע"ז הִיא רַק דָּבָר מוּעָט. וְרָאִיתִי בְּעִיקְרֵי הד"ט שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם סֵפֶר פְּרִי הָאֲדָמָה שֶׁאָסַר לְמִי שֶׁשָּׂכַר הַגַּאֲבִילָה שֶׁהוּא לְבַדּוֹ יִסְחוֹר בְּעֵסֶק מְיֻחָד לַעֲסוֹק בְּזֶה ע"י אֲחֵרִים בִּימֵי אָבְלוֹ דְּהָוֵי רַק מְנִיעַת הַרְוָח.

ולענ"ד דְּבָרָיו צ"ע דְּכֵיוָן שֶׁמְּשַׁלֵּם דָּבָר קָצוּב לַשָּׁנָה בְּעַד זֶה. הֲרֵי זֶה דָּבָר הָאָבֵד כְּשֶׁיַּעֲבֹור עֵת וְלֹא יַעֲסוֹק בָּזֶה.

וכ"כ הָרֹאשׁ"ש וְהַמָּרְדְּכַי גַּבֵּי שָׂדֶה מֻחְכֶּרֶת שֶׁכֵּיוָן שֶׁמְּשַׁלֵּם דְּמֵי חֲכִירָה בְּעַד זְמַן הָאֲבֵילוּת הָוֵי דָּבָר הָאָבֵד ע"ש וְהוּבְאוּ בסי' ש"פ בב"י וד"מ סק"ו ע"ש. וּבַאֲשֶׁר אֵין ת"י ס' פה"א לְזֹאת אֲקַצֵּר: וְכֵן אִם צָרִיךְ לַכֶּסֶף לְשַׁלֵּם לְבַעַל חוֹב נִרְאֶה דְּוַדַּאי שָׂרִי לְמִכּוֹר כִּי פְּרִיעַת בע"ח מִצְוָה.

וְאַף שֶׁהוּא אָנוּס מִתַּקָּנַת חֲכָמִים שֶׁלֹּא לַעֲסוֹק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן. מ"מ אֵין לְךָ דָּבָר הָאָבֵד יוֹתֵר מִזֶּה שֶׁיָּצָא עָלָיו קוֹל שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם לְנוֹשָׁיו וְלֹא יַקִּיפוּ לוֹ עוֹד.

וְעוֹד דעכ"פ הֲרֵי אֶפְשָׁר שֶׁיִּקְחוּ הבע"ח סְחוֹרָתוֹ. וְיִקְחוּ כְּפִי הַשּׁוּמָא אוֹ יִמְכְּרוּם בְּדִינֵיהֶם ועי"ז יַפְסִיד הַרְבֵּה מִמְּקֻחָם כַּיָּדוּעַ.

וְעוֹד דְּהָא כְּבָר כָּתַב הָרַמָ"א בסי' תקל"ט ס"ה בְּשֵׁם הַכְּלְבּוֹ שֶׁתַּגָּר שֶׁקּוֹנֶה מִזֶּה וּמוֹכֵר לָזֶה וְחוֹזֵר וְקוֹנֶה וּמוֹכֵר מֻוָּתָר דְּהָוֵי דָּבָר הָאָבֵד. וּדְבָרָיו נְכוֹנִים דְּכֵיוָן דְּאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי בְּשֶׁיֵּרָא שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה אַחַ"כ אוֹ בְּיָרִיד מֻוָּתָר לְמִכּוֹר כִּי אַחַ"כ לֹא יִמְצְאוּ הַקּוֹנִים הַלָּלוּ.

וְכֵן קיי"ל שָׁם סָעִיף ה'. וא"כ ה"ה זֶה שֶׁקּוֹנֶה וּמוֹכֵר תָּמִיד הֲרֵי עי"ז שֶׁאֵינוֹ מוֹכֵר כָּעֵת לֹא יוּכַל עוֹד הַפַּעַם לְמִכּוֹר כִּי יִצְטָרֵךְ לְמִכּוֹר סְחוֹרָה רִאשׁוֹנָה וְהָוֵי כְּדָבָר הָאָבֵד.

וְדוֹמֶה זֶה לַסְּבָרָא שֶׁכָּתַב הנו"ב במ"ת חאה"ע סי' ל"ח שֶׁדָּבָר שֶׁהוּא לְצוֹרֶךְ תַּשְׁמִישׁ וְטַלְטוּל לָא מִיקְרֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין ע"י מַה שֶּׁיְּהֵא מֻוָּתָר לְמָחָר. כִּי עכ"פ הַתַּשְׁמִישׁ שֶׁצָּרִיךְ לוֹ הַיּוֹם לֹא יַשְׁלִימֶנּוּ לְמָחָר ע"ש.

והמג"א נִתְקַשָּׁה שָׁם בסק"ח בָּזֶה וְכָתַב הַחִילּוּק בֵּין מוֹכֵר בְּבֵיתוֹ לַחֲנוּת. וּדְבָרָיו דְּחוּקִים לענ"ד דְּכָל כה"ג הו"ל לְהַכְלְבּוֹ וְהָרַמָ"א לְפָרוֹשֵׁי.

ומש"ש מִתְּשׁוּבַת מָהַרְשָׁ"ל שכ"כ. הִנֵּה הַטַּ"ז בסק"ג כָּתַב בְּשֵׁם מָהַרְשָׁ"ל שֶׁהַתִּיר זֶה רַק כְּדֵי לְהוֹצִיא לְשַׁמְּחַת י"ט.

וְהָרָאָיָה שֶׁלֹּא הִזְכִּיר כְּלָל לְחַלֵּק בֵּין תַּגָּר לְמִי שֶׁמּוֹכֵר פֵּירוֹת גִּינָּתוֹ אוֹ שֶׁקּוֹנֶה בְּמִקָּרֶה אֵיזֶה סְחוֹרָה וּמוֹכְרָהּ כָּעֵת. וּמָצָאתִי בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁהִרְגִּישׁ בָּזֶה וְכָתַב שֶׁהוּא ט"ס במג"א וּמַיְירְתִי דְּבְרֵי מָהַרְשָׁ"ל עַל יוֹם הַשּׁוּק וְלֹא עַל תַּגָּר ע"ש.

וּבֶאֱמֶת בְּכַלְבּוֹ ה' חש"מ מְפֹרָשׁ דְּתַגָּר מֻוָּתָר וְלֹא חִילֵּק בֵּין בֵּיתוֹ לַחֲנוּת. וְכֵן הֵבִיא הָרַמְבַּ"ן בתוה"א דַּעַת הָרָאָבָ"ד דְּעִבּוּרֵי רַוָּחָא הָוֵי דָּבָר הָאָבֵד ע"ש וְהוּבָא בב"י סי' ש"פ ג"כ: וּבְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל סי' תקל"ט סקי"ז הֵבִיא בְּשֵׁם הא"ר דְּהָאִיךָנָא שֶׁפְּתוּחִים כַּמָּה חֲנוּיוֹת וְאִם לֹא יִמְכֹּור סְחוֹרָתוֹ כַּמָּה יָמִים יַרְגִּילוּ הַקּוֹנִים אֶצְלוֹ תָּמִיד לִקָּנוֹת בְּמָקוֹם אַחֵר

הָוֵי דָּבָר הָאָבֵד וּכְמוֹ בְּהַלָּנָאָה דקיי"ל בסי' תקל"ט סי"ג דְּשָׁרֵי לְהַלְוֹות לְהָרְגִילִים לְלוּת אֶצְלוֹ דְּהָוֵי דָּבָר הָאָבֵד כְּשֶׁיֵּלְכוּ אֵצֶל אַחֵר וה"ה הָכָא.

וא"כ ה"ה גַּבֵּי אֲבָל. וכדקיי"ל בסי' ש"פ ס"ז וכמ"ש הָרֹא"שׁ וְהַטּוּר שָׁם טַעַם זֶה לְהֶדְיָא.

וְאַף שהמחה"ש פְּקָפֵק שָׁם דמ"מ אָסוּר לַחְתּוֹךְ הַסְּחוֹרוֹת וְכַדּוֹמֶה מִן הַמְּלָאכוֹת הַגְּמוּרוֹת דְּלָא הֲוֵתַר בְּזֶה רַק מַשָּׂא וּמַתָּן וְלֹא מְלָאכוֹת גְּמוּרוֹת. מ"מ בְּאָבֵל קִיל יוֹתֵר לְעִנְיָן זֶה דְּהָא בְּאָבֵל לֹא הֲוֵתַר דָּבָר הָאָבֵד רַק ע"י אֲחֵרִים כדקיי"ל בי"ד סי' ש"פ ס"ה וס"ו.

וּלְגַבֵּי אֲחֵרִים שׁוּב אֵין לְחַלֵּק בֵּין מוּ"מ וּבֵין מְלָאכָה. וכמ"ש בתוה"א לְהָרַמְבַּ"ן וְהָרֹא"שׁ וְהַטּוּר סי' ש"פ דְּרַק בְּמוֹעֵד שֶׁהֲוֵתַר בְּדָבָר הָאָבֵד לַעֲסֹק בְּעַצְמוֹ יֵשׁ חִילּוּק בֵּין דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ טֹרַח לְדָבָר שְׁיֵּשׁ בּוֹ טֹרַח וּמְלָאכָה.

אֲבָל בְּאָבֵל שֶׁאַף דָּבָר הָאָבֵד לֹא הֲוֵתַר לוֹ רַק שֶׁאֲחֵרִים יַעֲשׂוּ לוֹ לֹא אִיכְפַּת לָן בְּטֹרַח שֶׁל אֲחֵרִים: וּבָאֱמֶת יֵשׁ לָדוּן בְּמַה שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לָתֵת לְאַחֵר אֶת שֶׁלּוֹ רַק קוֹדֶם מִיתָה וְלֹא כְּשֶׁכְּבָר הִתְחִיל אֲבֵילוּתוֹ.

דְּהֵיכָן מָצִינוּ שֶׁאָסוּר לִיתֵּן מַתָּנָה בִּימֵי אֲבֵלוֹ. וְאַף בְּשַׁבָּת מַשְׁמַע בתו' עֵירוּבִין דַּף ס"ו ד"ה יָפֶה שֶׁמָּוָתָר לָתֵת מַתָּנָה.

ובחוה"מ וַדַּאי דְּשָׁרֵי וְהֵיכָן מָצִינוּ לֶאֱסוֹר בִּימֵי אֲבֵלוֹ. וְאַף דע"י קִנְיָן סוּדָר י"ל שֶׁאָסוּר לְהַקְנוֹת דְּהָוֵי כְּמֶכֶר וכ"כ הב"י סי' תקכ"ז שֶׁאָסוּר לְהַקְנוֹת מַתָּנָה בְּשַׁבָּת וי"ט ע"י ק"ס.

מ"מ הָא שַׁפִּיר יָכוֹל לוֹמַר לוֹ שֶׁנּוֹתֵן אֶת סְחוֹרָתוֹ בְּמַתָּנָה וְהַלָּה יְקַנֶּה אוֹתָהּ בִּמְשִׁיכָה וְהַגְבָּהָה וְכַדּוֹמֶה. וְאַף לפמ"ש בשטמ"ק כְּתֻבּוֹת דַּף ז' בְּשֵׁם כַּמָּה רֹאשׁוֹנִים הָרַמְבַּ"ן וְרַשְׁבָּ"א ורא"ה וְרִיטְבָ"א שֶׁאָסוּר לָתֵת מַתָּנָה בְּשַׁבָּת מ"מ בִּימֵי אֲבֵלוֹ וַדַּאי דְּקִיל טְפֵי וּבְמָקוֹם אַחֵר הֶאֱרַכְתִּי בְּעִנְיָן זֶה וּבֵיאַרְתִּי שֶׁעִיקַּר הָאִיסּוּר בְּשַׁבָּת וי"ט בְּמַתָּנָה הוּא עַל הַזּוֹכֶה מִשּׁוּם מְמַצֵּא חֻפְצָךְ.

וּלְגַבֵּי נוֹתֵן לֹא שַׁיָּיךְ מְמַצֵּא חֻפְצָךְ דְּהָא דְּיָהֵיב לֵיהּ הוּא מִשּׁוּם דַּעֲבַד לֵיהּ נִיחָא נַפְשֵׁיהּ כִּדְאִיתָא בב"מ ט"ז ובכ"מ. ועכ"פ בִּימֵי אֲבֵלוֹ וַדַּאי מֻוָתָּר לָתֵת מַתָּנָה.

וְשַׁפִּיר יִתֵּן לְאַחֵר סְחוֹרָתוֹ בְּמַתָּנָה שֶׁהוּא יַעֲסֹק בָּהּ. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּכֵינָן שֶׁיְּדוּעַ לְכָל שֶׁנּוֹתֵן הַסְּחוֹרָה כְּדֵי שֶׁיַּעֲסֹק בָּהּ אֵין לְךָ עֵסֶק גָּדוֹל מִזֶּהוְדַי לָנוּ לְהַתִּיר הַעֲרָמָה זוֹ כְּשֶׁנּוֹתֵן קוֹדֶם הַמִּיתָה וְהָבוּ דְּלָא לְהוֹסִיף עָלָּה לְהַתִּיר בִּימֵי אֲבֵלוֹ: וּבְגוּף עִנְיַן הַנְּתִינָה לְאַחַר קוֹדֶם מִיתָה צ"ע טוּבָא דְּהָוֵי כְּחוֹכֶא וְאִיטְלוּלָא וּבְנַדַּאי בְּטֵילָה הַמַּתָּנָה דְּגָלוּי לְכָל הָעוֹלָם שֶׁנָּתַן לוֹ רַק בְּתוֹרַת עֲרָמָה וְאֵין לְךָ אֻמְדָּנָא דְּמוּכָח יוֹתֵר מִזֶּה.

וְדָמֵי לִשְׁטַר מַבְרַחַת דקיי"ל בִּכְתֻבּוֹת ע"ט ע"א שֶׁבָּטֵל. וּבִפְרָט שאח"כ נוֹתֵן לוֹ הַקֶּרֶן וְהָרֶיוַח.

וה"נ אָמְרִינַן בִּנְדָרִים דַּף מ"ח שֶׁמּוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ וְלֹא הָוְיָא מַתָּנָה. ובח"ס סי' שכ"ד נִזְכַּר רַק הַמִּנְהָג לִמְכֹּר לְאַחֵר וְלֹא לִיתֵּן בְּמַתָּנָה.

וְרָאוּי לְהַנְהִיג כֵּן שֶׁיִּמְכֹּור לוֹ בְּמִקָּח כְּפִי שֶׁיָּשׁוּמוּ בְּקִיאִים וּכְעֵין שֶׁמּוֹכְרִים חָמֵץ קוֹדֶם פֶּסַח. וְנִרְאֶה לְצַדֵּד בִּזְכוּת הַמִּנְהָג דְּבֶאֱמֶת עִיקַּר אִיסּוּר מְלָאכָה וּמוּ"מ לָאָבֵל כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁהוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִן הָאֲבֵילוּת.

וְהָא שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת גַּם ע"י אֲחֵרִים הוּא מִצַּד שֶׁאִם נַתִּיר לוֹ יְהֵא טָרוּד בָּזֶה לִשְׁכֹּור אֲנָשִׁים לְעִסְקוֹ. וְכֵן לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם שֶׁיַּעֲשׂוּ כָּרָאוּי: וְהִנֵּה בְּמִלֶּאכֶת הָאָבֵל בְּיַד אֲחֵרִים בְּקִיבּוֹלֶת קיי"ל במ"ק י"א ע"ב דְּשָׁרֵי וְהוּא שֶׁנָּתְנוּ בְּקִיבּוֹלֶת קוֹדֶם שֶׁנַּעֲשָׂה אָבֵל וְכִדְאִיתָא בש"ע סי' ש"פ סי"ח.

וּבְבֵיתוֹ אָסוּר ופירש"י הַטַּעַם שֶׁיִּחְשְׁדוּהוּ שֶׁמְּסַיֵּעַ בְּמְלַאכְתּוֹ אוֹ שֶׁשְּׁכָרוֹ בְּתוֹךְ יְמֵי אֲבֵילוּתוֹ. וּבְשָׂדֶה יֵשׁ מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים בָּזֶה וְהוּבְאוּ בטוש"ע סי' ש"פ ס"ב.

וְטַעַם הַמַּתִּירִין שָׁם מִפְּנֵי שֶׁשָּׂדֶה דַּרְכָּהּ לְמָסְרָהּ לְאָרִיס וְהַיְינוּ ג"כ כְּשֶׁמְּסָרָהּ קוֹדֶם אֲבֵילוּתוֹ וְכִדְאִיתָא שָׁם סְעִיף י"ח וע"ש סָעִיף י"א וּסְעִיף י"ד. וּבְשָׂכִיר יוֹם קיי"ל שָׁם בְּסְעִיף י"ח שֶׁאַף שֶׁנִּתְּנוּ קוֹדֶם הָאֲבֵילוּת אָסוּר לַעֲשׂוֹת אֶצְלוֹ.

וְהִנֵּה רַשְׁ"י במ"ק י"א ע"ב פֵּירֵשׁ הַטַּעַם מִשּׁוּם דבלא"ה יָכוֹל הַשָּׂכִיר יוֹם לַחֲזוֹר בּוֹ בַּחֲצִי הַיּוֹם וְלָא הָוֵי פְּסִידָא כ"כ. וְנִרְאֶה שֶׁרַשְׁ"י פי' כַּוָּנַת הַשַּׁ"ס שֶׁהָאָבֵל מֻשְׂכָּר לַיּוֹם אֵצֶל אַחֵר יעו"ש בְּרַשְׁ"י שֶׁמְּפֹרָשׁ כֵּן וְלָזֶה כָּתַב שֶׁגַּם לְהַשּׂוֹכֵר לָא הָוֵי פְּסִידָא כ"כ דבלא"ה יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ.

וְרַשְׁ"י מְחַלֵּק שָׁם בֵּין שָׂכִיר לְיוֹם אֶחָד לְשָׂכִיר לְחוֹדֶשׁ אוֹ חֳדָשִׁים. וּמַתִּיר אַף לְהָאָבֵל עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶת אֲחֵרִים כְּשֶׁהוּא מֻשְׂכָּר לַחוֹדֶשׁ.

וְאַף דְּנַדַּאי יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ גַּם בְּשָׂכִיר חוֹדֶשׁ אוֹ שָׁנָה דְּמַאי שְׁנָא. מ"מ הָוֵי הֶפְסֵד גָּדוֹל לְשָׂכִיר וּלְשׂוֹכֵר.

וְכָתַב ההג"א בְּשֵׁם הרא"מ וְהוּבָא בב"י סי' ש"פ בְּטַעַם הַדָּבָר דְּכֵיוָן שעי"ז יַפְסִיד הַשְׂכִּירוּת אַף אַחַר הָאֲבֵילוּת לָזֶה הֵקֵילוּ: וּמִמֵּילָא לִשִׁיטַת רַשְׁ"י והרא"מ אֵין רְאָיָה לָאֲסוֹר מְלֶאכֶת שָׂכִיר יוֹם בְּשֶׁל אָבֵל. וּמְפֹרָשׁ הָא דְּהָיְתָה מְלַאכְתּוֹ אֵצֶל אֲחֵרִים דְּאַיְירֵי אַף בְּשָׂכִיר יוֹם.

וְרַק בְּבֵיתוֹ אָסוּר מִשּׁוּם טְעָמִים הַנַּ"ל. וכ"נ לְשׁוֹן רַשְׁ"י שָׁם שֶׁהִזְכִּיר פּוֹעֵל וְלֹא קַבְּלָן ע"ש: וְהַיְינוּ שָׂכִיר יוֹם כִּדְאִיתָא בב"מ ע"ו שֶׁסְּתָם לְשׁוֹן פּוֹעֵל הוּא שָׂכִיר יוֹם.

וכ"נ פְּשָׁטוּת לְשׁוֹן הַבָּרַיְיתָא דְּאִיתָא שָׁם בְּמְלֶאכֶת אֲחֵרִים בְּיָדוֹ בֵּין בְּקִיבּוֹלֶת בֵּין שֶׁלֹּא בְּקִיבּוֹלֶת אָסוּר. וְאַחַ"כ סָתַם בְּמְלַאכְתּוֹ בְּיַד אֲחֵרִים שֶׁלֹּא בְּבֵיתוֹ מֻתָּר.

מַשְׁמַע בְּכָל גַּוְונָא שָׂרֵי אַף בְּשָׂכִיר יוֹם. וְגַם הָרָאָבָ"ד וְהָרֹא"שׁ שֶׁכָּתְבוּ דְּבְשָׂכִיר יוֹם אָסוּר כָּתְבוּ לְהַדְיָא דְּהַיְינוּ רַק בְּמְלֶאכֶת קַרְקַע דְּהָוֵי כְּדָבָר שֶׁבְּפַרְהֶסְיָא שֶׁיָּדוּעַ לְכָל שֶׁהוּא שֶׁל הָאָבֵל וְשֶׁהוּא שְׂכִירוֹ יעו"ש.

וּמְבֹאָר דְּמוֹדוֹ דְּבְתָלוּשׁ מֻתָּר אַף בְּשָׂכִיר יוֹם בְּבֵית אֲחֵרִים כֵּיוָן שֶׁאֵין יָדוּעַ דְּהָוֵי שֶׁל הָאָבֵל. וּלְשִׁיטַת רַשְׁ"י והרא"מ נִרְאֶה דְּשָׁרֵי אַף בְּקַרְקַע וכמש"ל.

ועכ"פ מוּכָח דְּבָתָלוּשׁ כ"ע מוֹדוֹ דְּשָׁרֵי אַף בִּשְׁכִיר יוֹם הֵיכִי שֶׁאֵין לָחוּשׁ לַחֲשָׁד שֶׁמְּסַיְּעַ אוֹ שֶׁשְּׂכָרוֹ בַּאֲבִילוּתוֹ. וְלָזֶה אֶצְלֵינוּ שֶׁיָּדוּעַ וּמְפֻרְסָם הַמִּנְהָג לְמָסוֹר עִסְקוֹ לְאַחֵר קוֹדֶם הַמִּיתָה.

שׁוּב לֵיכָא חֲשָׁד. כִּי לֹא יֹאמְרוּ שֶׁשְּׂכָרוֹ בַּאֲבִילוּתוֹ לְפִי שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהַמִּנְהָג לְמָסוֹר מִקּוֹדֶם.

וְגַם חֲשַׁד סִיּוּעַ אֵין כָּאן כִּי יָדוּעַ הַמִּנְהָג שֶׁנּוֹתֵן לוֹ בְּמַתָּנָה. וְאַף כִּי ע"פ עִיקַּר הַדִּין הַמַּתָּנָה בְּטֵילָה וכמש"ל.

מ"מ יָדוּעַ שֶׁהָאָבֵל אֵינוֹ מְסַיֵּעַ כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיתְחֲזֵי שֶׁלֹּא נִתְּנָה בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה. וּבְעֵת נְתִינָה מְסַלֵּק א"ע מִזֶּה מִכֹּל וָכֹל וְאֵין בָּזֶה חֲשַׁד כ"נ לְלַמֵּד זְכוּת עַל הַמִּנְהָג.

וּמִמֵּילָא נִתְבָּאֵר דְּבַאֲבִילוּת פָּשׁוּט דְּאָסוּר לָתֵת לְאַחֵר וְכַמּוּבָן: אָכֵן בְּכָל הַפָּרָטִים שֶׁהִזְכַּרְנוּ יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל ע"י אֲחֵרִים בְּמִקָּח וּמִמְכָּר הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵד נִיכָּר לְפִי רְאוֹת עֵינֵי הַמּוֹרֶה. וְהַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁהוּא אָדָם כִּי לְאִישׁ אֲמִיד אֵין לָחוּשׁ לְהֶפְסֵד מוּעָט וְשַׁפִּיר יֵשׁ לַחְשׁוֹב הֶפְסֵד הוֹצָאוֹת רִשְׁיוֹן הַמֶּמְשָׁלָה לַעֲסֹק בְּעֵסֶק זֶה וְהֶפְסֵד שְׂכַר דִּירָה שֶׁהָעֵסֶק מֻנָּח בָּהּ.

וְהֶפְסֵד שְׂכִירוּת מְשָׂרְתֵי הָעֵסֶק אוֹ אֲכִילַת בַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁשַּׁיָּכִים לְהָעֵסֶק. אוֹ שעי"ז יַרְגִּילוּ הַקּוֹנִים לְקָנוֹת בְּמָקוֹם אַחֵר.

וּכְגוֹן זֶה נֶאֱמַר הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ בְּאֵיזֶה מָקוֹם לְהָקֵל וְלָחוּס עַל מָמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבִלְבַד שֶׁיְּכַוְּנוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם: וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שֶּׁקָּשָׁה לִי עַל פירש"י שֶׁפֵּירֵשׁ בְּשַׁבָּת דַּף ק"ג ע"א וּבְפֶסָחִים מ"ח ע"ב קְפִיזָא הַיְינוּ שָׁלֹשׁ לֻוְגִין וכ"כ הָרַשְׁבָּ"ם בב"ב דַּף צ'.

וְקָשֶׁה טוּבָא דִּבְגִיטִּין דַּף ע' ע"א פירש"י שָׁלֹשׁ רְבִיעִיּוֹת. וְהַיְינוּ רְבִיעִיּוֹת הַלּוֹג.

וְאֶפְשָׁר לְדָחוֹק דְּכַוָּנַת רַשְׁ"י רְבִיעִיּוֹת הַקַּב וּכְלָשׁוֹן רִאשׁוֹן שפירש"י בכה"ג בְּשַׁבָּת דַּף ע"ז ע"א ע"ש. וְאַף שֶׁדָּחָה זֶה רַשְׁ"י שָׁם.

מ"מ הָכָא פירש"י אַלִּיבָּא דְּלָשׁוֹן זֶה. וְכֵן מָצִינוּ בְּרַשְׁ"י בְּעֵירוּבִין דַּף כ"ט ע"א לְפָרֵשׁ דִּרְבִיעִית הַיְינוּ לוֹג ע"ש.

אֲבָל עֲדַיִן קָשֶׁה לִי עַל רַשְׁ"י בִּמְנָחוֹת דַּף ע"ח ע"א שֶׁפֵּירֵשׁ רַשְׁ"י דִּקְפִיזָא הַיְינוּ חֲצִי קַב. וְאֶפְשָׁר הָיוּ קוֹרְאִים אֶצְלָם לִפְעָמִים גַּם חֲצִי קַב בְּשֵׁם קְפִיזָא.

וּמַה שֶּׁתָּפַס רַשְׁ"י בִּמְנָחוֹת חֲצִי קַב אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּבָאֱמֶת צָרִיךְ לְהָבִין לָמָּה נָקַט הַשַּׁ"ס שָׁם עֲשָׂרָה קְפִיזֵי וְלָא נָקַט לֻוְגִים אוֹ רְבִיעִיּוֹת שֶׁזֶּה יוֹתֵר מָצוּי בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים. וְנִרְאֶה מִשּׁוּם דְּסָלְקָא דַּעְתַּיְהּ דְּהַמַּקְשֶׁה דְּמִסְתַּבְּרָא לוֹמַר שֶׁלַּחְמֵי תּוֹדָה לֹא יִהְיוּ יוֹתֵר מִן מִנְחַת נְסָכִים הַיּוֹתֵר גְּדוֹלָה שֶׁמָּצִינוּ.

וְהַיְינוּ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לְפַר. וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים בְּמִדַּת מִדְבָּר הָיוּ אֶחָד וְעֶשְׂרִים לוֹג כַּיָּדוּעַ וְכִדְאִיתָא בְּעֵירוּבִין פ"ב.

וְלָזֶה פירש"י קְפִיזָא חֲצִי קַב דְּהָוֵי עֲשָׂרָה קְפִיזֵי חֲמִשָּׁה קַבִּים וְהַיְינוּ עֶשְׂרִים לֻוְגִים. אֲבָל אִם נָפְרֵשׁ קְפִיזָא שְׁלֹשָׁה לֻוְגִים.

הָיוּ עֲשָׂרָה שְׁלֹשִׁים לֻוְגִים. וְיִקָּשֶׁה לָמָּה נָקַט הַשַּׁ"ס דַּוְוקָא עֲשָׂרָה קְפִיזֵי.

וְלָא נְקִיט שְׁאָר מִדּוֹת הַמְּצוּיוֹת יוֹתֵר. וְלֹא שַׁיָּיךְ הָכָא הָא דְּתָפְסָה מְרֻבֶּה לֹא תָפַסְתָּ.

אוֹ הָא דִּלְחוּמְרָא מַקְשִׁינַן. דְּהָא יֵשׁ מִדּוֹת קְטַנּוֹת מְאוֹד וְכֵן גְּדוֹלוֹת מְאוֹד כְּמוֹ כּוֹר וְלֶתֶךְ וְכַדּוֹמֶה.

ולפמש"ל א"ש בס"ד דִּבְכַוָּונָה נָקִיט קְפִיזֵי. ומ"מ בְּעָלְמָא מְפָרֵשׁ רַשִׁ"י שְׁלֹשָׁה לוֹג לְפִי שֶׁאָצְלָם הָיָה מָצוּי יוֹתֵר לִקְרוֹת שָׁם קְפִיזָא לִשְׁלֹשָׁה לוֹג: סִימָן קא אֲשֶׁר כָּתַב מעכ"ת לְהָעִיר במ"ש בְּחִיבּוּרִי סִי' א' דמ"ש בַּשַׁ"ס שמרע"ה תִּיקֵּן ג"פ נֶגֶד תָּנָ"ךְ דִּנְבִיאִים הַיְינוּ נְבִיאִים שֶׁבֵּינֵיהֶם.

וְכָתַב מעכ"ת שֶׁכַּוָּונָתִי למ"ש התו"ח בב"ק שֶׁנְּבִיאִים שֶׁאַחַר מרע"ה תִּיקְּנוּ קה"ת. וע"ז הִקְשָׁה כת"ר דִּבְרַמְבַּ"ם מְפֹרָשׁ שמרע"ה תִּיקֵּן.

ומרע"ה כָּתַב פ' בִּלְעָם וּנְבִיאֵי אוה"ע עכ"ד. וְהִנֵּה בֶּאֱמֶת אָנֹכִי כָּתַבְתִּי שֶׁתִּקְנוּ נְבִיאִים שֶׁבְּדוֹר מרע"ה וּכְפַשְׁטוּת לְשׁוֹן הַשַׁ"ס בב"ק פ"ב.

והתו"ח כָּתַב הַנְּבִיאִים שֶׁאַחַר מרע"ה. וְהוּא דָּחוּק דְּבַשַׁ"ס אֵין מְבֹאָר כֵּן.

ומ"ש הָרַמְבַּ"ם שמרע"ה תִּיקֵּן. ע"כ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּכֵינָן שֶׁתִּיקְּנוּ נְבִיאִים שֶׁבְּדוֹרוֹ בְּנוֹגֵעַ לֹא תִּקְנוּ בְּלִי הַסְכָּמָתוֹ.

וכ"כ הכ"מ בפי"ב מה' תְּפִלָּה לְהֶדְיָא בְּכַוָּונַת הָרַמְבַּ"ם. ומ"ש כת"ר נֶגֶד נְבִיאֵי או"ה.

תָּמוּהַּ לַחֲשׁוֹב כֵּן שֶׁיִּתַּקְנוּ קה"ת נֶגֶד נְבִיאֵי או"ה. וְהָעִיקָּר לענ"ד כמש"ש שֶׁהוּא נֶגֶד נְבִיאִים שֶׁבֵּינֵיהֶם: ומ"ש מעכ"ת לְהַקְשׁוֹת עַל מ"ש הַבַּ"ח בסי' תרפ"ה דְּכֵינָן דמרע"ה תִּיקֵּן קה"ת הָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא וְהִקְשָׁה מעכ"ת דמ"מ הָוֵי רַק תַּקָּנָה דְּרַבָּנָן.

הב"ח יָפֶה הִקְשָׁה שָׁם מֵהַיְרוּשַׁלְמִי פ"ד דִּמְגִילָּה דְּיָלִיף לָהּ שָׁם מִקְּרָא דְּוַיְדַבֵּר מֹשֶׁה. וְכֵינָן דְּנִלְמַד מִקְּרָא א"כ הָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא.

וּלְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן צ"ל דְּהָוֵי רַק אַסְמַכְתָּא וְהוּא דּוֹחֵק. אָכֵן בֶּאֱמֶת נִרְאֶה דִּלְעִנְיַן שַׁבָּת בְּנוֹגֵעַ הָוֵי רַק אַסְמַכְתָּא דְּהָא מְפֹרָשׁ בִּנְדָרִים ע"ח וב"ב קכ"א דִּבְהַאי קְרָא דְּוַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לֹא נִכְלְלָה שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וּבְדִבְרֵי הַשְּׁאֵילְתּוֹת שְׁאֵילְתָא כ"ו וקס"א שֶׁתָּפַס ג"כ כְּהַיְרוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל אַךְ אכמ"ל בָּזֶה:ומ"ש מעכ"ת דְּכֵינָן שֶׁיֵּשׁ דְּעוֹת בְּלֹא קְרָא י"פ שֶׁלֹּא יַחֲזוֹר וְיִקְרָא א"כ הָוֵי סְפֵיקָא דְּרַבָּנָן וא"צ לְבָרֵךְ וְהָאֲרִיךְ בְּעִנְיַן בְּרָכָה עַל מִצְוַת סָפֵק.

יְמְחוֹל מעכ"ת לִרְאוֹת בְּחִיבּוּרִי כִּי לֹא כָּתַבְתִּי לְבָרֵךְ מִצַּד סָפֵק רַק מִצַּד שֶׁלְּדַעְתִּי אֵין שׁוּם סָפֵק שֶׁלֹּא יָצָא יְדֵי קְרִיאָה וְתַ"ל בֵּרַרְתִּי זֶה שָׁם בִּרְאָיוֹת בְּרוּרוֹת וְהֵבֵאתִי שֶׁכֵּן דַּעַת הַגְּרָ"א זַ"ל וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים.

וּבְעִנְיַן בְּרָכָה עַל סָפֵק אכמ"ל בָּזֶה וּבְחִיבּוּרִי ח"א סִי' ל"ב דִּבַּרְתִּי בָּזֶה בעז"ה: סִימָן קב בְּדִבַּר מ"ש בְּחִיבּוּרִי סִי' א' אוֹת ו' דְּעָזְרָא תִּיקֵּן עֲשָׂרָה פְּסוּקִים נֶגֶד עֲשָׂרָה בַּטָּלָנִים וְדִבְּרוֹת וּמַאֲמָרוֹת רַק בב' וה' וּמִנְחָה בְּשַׁבָּת.

אֲבָל בְּפוּרִים שֶׁהַקְּרִיאָה אֵינָהּ מִתַּקָּנַת עֶזְרָא א"צ יוֹד פְּסוּקִים. וְהֵעִיר כְּבוֹדוֹ דְּהָא אַף כְּשֶׁחָל פּוּרִים בְּיוֹם ה' ג"כ אֵין קוֹרִים י"פ.

לק"מ דמ"מ אֵין קְרִיאַת פ' עֲמָלֵק בְּשַׁבִּיל תַּקָּנַת עֶזְרָא. וְעַל יוֹם זֶה לֹא תִּיקֵּן עֶזְרָא לְהַפְקִיעַ תַּקָּנַת מָרְדְּכַי וּבֵית דִּינוֹ הַקּוֹדְמִים לוֹ.

וּכְעֵין זֶה כָּתַבְתִּי שָׁם סוֹף אוֹת ח' לְעִנְיַן מַעֲמָדוֹת ע"ש [וּלְפִי הַמְּנָהָג שֶׁמִּתְעַנִּין בי"ג בַּאֲדָר. בלא"ה מִתְקַיֶּימֶת תַּקָּנַת עֶזְרָא בְּמַה שֶׁקּוֹרְאִים אָז וַיְחַל.

וְאֵין הוֹלְכִים שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּלֹא קְרִיאָה בַּתּוֹרָה י' פְּסוּקִים אַף כְּשֶׁחָל פּוּרִים בְּיוֹם ה']: סִימָן קג מ"ש כת"ר עַל מ"ש בְּחִיבּוּרִי רס"י ג' דבמג"א מְבוֹאָר דְּקָאֵי שֶׁנַּעֲשָׂה ב"מ בְּאוֹתוֹ יוֹם. הָרוֹאֶה יִרְאֶה שָׁם שֶׁאֵינוֹ מְבוֹאָר.

וְנִרְאֶה שֶׁכְּבוֹדוֹ דְּקָדֵק דְּקָאֵי שָׁם עַל הַקּוֹדֶם. אֲבָל ז"א וְכָל כה"ג הו"ל לְפָרוּשֵׁי.

ומ"ש כְּבוֹדוֹ דלהיש"ש אַף בְּחִינּוּךְ הַבַּיִת אִם דּוֹרְשִׁין מֵאוֹתוֹ עִנְיָן הָוֵי סעו"מ אַף שֶׁחִינּוּךְ הַבַּיִת מִכָּבָר. יְעַיֵּן כְּבוֹדוֹ בְּפָנִים בישי"ש וְיִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ כֵּן.

וּבֵיאֵר שָׁם שֶׁהַשִּׂמְחָה הִיא שֶׁמְּחַנֵּךְ בֵּיתוֹ עִם דִּבְרֵי תוֹרָה וְלֹא בְּקַלּוּת רֹאשׁ ע"ש. וּלְדִבְרֵי מכ"ת אֵין זֶה שַׁיָּיךְ לְחִינּוּךְ כְּלָל וְכָל סְעוּדַת רְשׁוּת שֶׁיִּדְרְשׁוּ בָּהּ תֶּיהֱוֵי סעו"מ.

ומ"ש כְּבוֹדוֹ עַל מש"ש בָּאוֹת ג' לָמָּה יִדְחֶה יה"כ דְּהָא אֶפְשָׁר לִדְחוֹת עַד אַחַר יה"כ וּלְקַיֵּים שְׁנֵיהֶם. וְכָתַב כ"ת דְּהָכָא הָוֵי הֶיתֵּר ול"ש אֶפְשָׁר לְקַיֵּים כמ"ש התו' בְּמָנָחוֹת מ'.

כְּוַונָתִי דְּלִכְתְּחִילָּה אֵין לְהָבִיא עַצְמוֹ לִידֵי כָּךְ וכמ"ש התו' בְּמָנָחוֹת שָׁם דמ"מ גָּזְרוּ רַבָּנַן ע"ז. וְכֵן בפקו"נ לְדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים הֲוֻתְּרָה שַׁבָּת ובכ"ז אָסוּר לְהָבִיא א"ע לִידֵי כָּךְ וכמ"ש הָרַאשׁוֹנִים לְעִנְיַן הַפְלָגָה בְּסִפִינָה ג' יָמִים קוֹדֶם שַׁבָּת.

וּבְיוֹמָא ו' ע"ב לל"ק ג"כ טְהוֹרִים עָבְדִי. וללל"ב ס"ל שֶׁעִיקַּר אַזְהָרַת טֻמְאָה נֶאֱמְרָה רַק בְּיָחִיד וְלֹא בְּצִיבּוּר.

וְזֶהוּ כַּוָּנַת רַשׁ"י שָׁם ז ע"א ד"ה כָּל טֻמְאַת שֶׁהֵבִיא קְרָא דְּאִישׁ אִישׁ אַף שֶׁכְּבָר הֵבִיא בְּדַף ו' ע"ב אַהָא דְּטֻמְאָה הֲוֻתְּרָה. רַק שֶׁהוֹסִיף כָּאן לְבָאֵר שֶׁעִיקַּר אַזְהָרָה שֶׁלֹּא יָבִיאוּ טְמֵאִים הַפֶּסַח נֶאֱמְרָה רַק עַל יְחִידִים ואכמ"ל בָּזֶה.

וּבְגוּף דִּבְרֵי התו' דִּמְנָחוֹת הַנַּ"ל בָּאֱמֶת הַכַּוָּנָה מִשּׁוּם דִּבְצִיצִית אִיכָּא קְרָא מְיֻוָּתָר לְהַתִּיר אַף דְּאֶפְשָׁר לְקַיֵּים שְׁנֵיהֶם ע' כְּתֻבּוֹת מ בתו' וְנָזִיר נ"ח וע' בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' ו' אוֹת ט"ו בָּזֶה ואכמ"ל: ומ"ש בְּהָא דְּפָרִיךְ במ"ק ט' נְשַׁיֵּיר פּוּרְתָּא שי"ל מִשּׁוּם דְּמִיחְזֵי כְּמַשּׁוֹי.

אֵין רְצוֹנִי לְפַלְפֵּל בִּסְבָרוֹת אַחֲרֵי שֶׁאֵין זֶה בְּתוֹרַת הַשָּׁגָה לִדְבָרַי. יְהִי לוֹ אֲשֶׁר לוֹ.

אַךְ בֶּאֱמֶת אֵינוֹ שַׁיָּיךְ כָּאן דְּהָא טַעַם דְּאֵין מְעָרְבִין שמב"ש הוּא מִפְּנֵי מִצְוֹת חֲבִילוֹת כמ"ש התו' במ"ק ח' ע"ב וְהַיְינוּ דְּבָעֵינַן לְמֵילַף מִינָּהּ. וְרַק דְּמִשְּׁנֵי שֶׁלְּהַמְתִּין הֵיכָא שֶׁהַמִּצְוָה מוּכָנָה לְפָנֵינוּ אֵין מַמְתִּינִים.

אֲבָל הֵיכָא שֶׁאֵין הַמִּצְוָה מוּכָנָה שָׁצְרִיךְ גְּמַר כְּגוֹן הַכְנָסַת כֵּלִים וַדַּאי הַיְינוּ הָךְ דְּנִשַּׁיֵּיר פּוּרְתָּא. וְגַם דְּהָכָא יֵשׁ טַעַם מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ ביה"כ: סִימָן קד ע"ד שֶׁהַקְּשָׁה עמ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' ה' לְהַקְשׁוֹת עַל מְפָרְשֵׁי הַיְרוּשַׁלְמִי פ"ו דְּפְסָחִים מֵעֵירוּבִין ק"ג.

וְכָתַב כת"ר דְּדִילְמָא הַיְרוּשַׁלְמִי פְּלִיג עַל שַׁ"ס דִּילַן וס"ל דְּאַף דר"א קָרֵי לֵהּ שְׁבוּת מ"מ רַבָּנָן ס"ל שָׁם דְּהָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא. יְדִידִי לִבַּד שֶׁהוּא דּוֹחֵק כַּמְבוֹאָר בַּמִּשְׁנָה שֶׁמַּחְלְקוֹתָם הוּא אִם מְבַטְּלִים מִצְוַת פֶּסַח מִשּׁוּם שְׁבוּת.

הֲלֹא ר"ע קָרֵי לֵהּ שָׁם בַּמִּשְׁנָה לְהֶדְיָא שְׁבוּת כְּמוֹ ר"א ע"ש. וְאִם לוֹמַר דְּקָאֵי עַל חוּץ לַתְּחוּם דְּהוּא דְּרַבָּנָן.

ז"א דְּהָא ר"ע ס"ל תְּחוּמִין דְּאוֹרָיְיתָא. וְגַם מִשּׁוּם חֲדָא לֹא שַׁיָּיךְ שֶׁיֹּאמַר לְשׁוֹן רַבִּים ע"ש: וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה בְּעֵירוּבִין ק"ג מַה פָּרִיךְ מִקּוֹרֵא בַּסֵּפֶר הָא ע"כ צָרִיךְ לְאוֹקְמָא בְּאַסְקֻוְפָּה כַּרְמְלִית כִּדְאִיתָא בְּדַף צ"ז ע"ב.

לֹא יָדַעְתִּי מַה קָּשָׁה לוֹ דְּהַיְינוּ דְּמִשַּׁנֵּי הַשַּׁ"ס וְלָאו מִי אוֹקִימְנָא בְּאַסְקֻוְפָּה כַּרְמְלִית. וכה"ג אִיתָא בַּשַּׁ"ס בְּכַמָּה דּוּכְתֵי: וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה כְּבוֹדוֹ לְמַאי דְּאָמְרִינַן דְּמְעַבְּרִין הַחוֹדֶשׁ מִשּׁוּם מַתְנָיָא וְיַרְקָיָא א"כ הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ יו"ט הַסָּמוּךְ לַשַּׁבָּת.

אֲנִי תָּמֵהַּ עַל כְּבוֹדוֹ וְכִי הוּא כְּלָל שֶׁהָיוּ מְעַבְּרִים שֶׁלֹּא יְהֵא יו"ט סָמוּךְ לְשַׁבָּת לְעוֹלָם. וַהֲלֹא זֶה הָיָה תָּלוּי בְּכַמָּה טְעָמִים וְלִפְעָמִים לֹא יָכְלוּ לְעַבֵּר הַחוֹדֶשׁ מִפְּנֵי טְעָמִים הָאֲחֵרִים.

וְגַם נִרְאֶה שֶׁהָיָה תָּלוּי לְפִי הָאֲוִיר שֶׁבְּאוֹתוֹ שָׁנָה. וּבְשָׁנָה מְעֻבֶּרֶת אָז הַחֹם בְּחַג הַפֶּסַח יוֹתֵר גָּדוֹל וע' סַנְהֶדְרִין י"ח ע"ב.

וּבְשָׁנָה פְּשׁוּטָה הַחֹם בחה"ס יוֹתֵר גָּדוֹל. וְגַם לִפְעָמִים הַהֶכְרֵחַ לְעַבֵּר הַחוֹדֶשׁ מִפְּנֵי הַתְּקוּפָה כִּדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין י"ג ע"ב.

וְיִקָּרֶה שֶׁאָז יְהִי י"ט סָמוּךְ לְשַׁבָּת. וְגַם דִּכְשֶׁמְּעַבְּרִין הַשָּׁנָה וַאֲדָר לְעוֹלָם חָסֵר שׁוּב אֵין בְּיָדָם לַעֲשׂוֹת שֶׁלֹּא יְהִי יו"ט סָמוּךְ לְשַׁבָּת.

וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי התו' בר"ה כ' ד"ה מַאי שֶׁכָּתְבוּ דְּמוּטָב שֶׁלֹּא יַעַבְּרוּ שֶׁלֹּא יִהְיוּ שְׁנֵי יָמִים מְסֻפָּק. וְקָשֶׁה דְּהָא אִם יָחוֹל יו"ט סָמוּךְ לְשַׁבָּת יַעַבְּרוּ הַחוֹדֶשׁ.

אע"כ צ"ל כמ"ש שֶׁלֹּא הָיְתָה תַּקָּנָה קְבוּעָה רַק הוּא לְפִי רְאוֹת עֵינַי ב"ד בְּצֵירוּף טְעָמִים אֲחֵרִים: סִימָן קה מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' ו' אוֹת ג' שֶׁהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק שֶׁאִם לֹא מָצָא מִן הַחוֹדֶשׁ מְבִיאִין הָעוֹמֶר מִן הַיָּשָׁן. שְׁאָלַנִי אֶחָד הֵיכָן הוּא בָּרַמְבַּ"ם.

וְהִשַּׁבְתִּיו שֶׁהוּא בפ"ח מהל' תו"מ ה"ב וכמ"ש הכ"מ שָׁם. וּלְעִנְיַן מ"ש בסי' ו' אוֹת י"ד לְעִנְיַן דשיל"מ אִי הָוֵי מִן הַתּוֹרָה.

ע' שְׁאֵילַת יַעַבֵּ"ץ ח"א סי' קנ"ח מ"ש לְעִנְיַן דָּבָר חָשׁוּב: כְּבוֹד ש"ב יְדִידִי הָרַב הַגָּאוֹן הַמְפֻרְסָם וכו' מו"ה יוֹסֵף שְׁרָגָא נ"י סִימָן קו ע"ד אֲשֶׁר הֵעִיר במ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' ז' שֶׁהַמְעָרֵב ע"ח ביה"ש צָרִיךְ לְבָרֵךְ כֵּיוָן שעי"ז עכ"פ מְתַקֵּן אִיסּוּר הַטִּילְטוּל.

וע"ז כָּתַב מעכ"ת דְּהָא גַּם סָפֵק טָבֵל אָסוּר לְאָכְלוֹ בְּלֹא הַפְרָשַׁת תְּרוּמָה ובכ"ז א"צ לְבָרֵךְ מִסָּפֵק אַף שעי"ז נִתְקַן שֶׁמְּוָתָּר לְאָכְלוֹ. וה"ה הָכָא הַטִּלְטוּל נִיתָּר מִסָּפֵק עכת"ד.

הִנֵּה לענ"ד סְבָרָתִי עוֹדָנָּה בְּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת דְּהָא מְבוֹאָר בְּדִבְרֵי שָׁם בַּאֵר הֵיטֵיב הַחִילּוּק דְּשָׁם מִצְוַת הַהַפְרָשָׁה הוּא רַק מִסָּפֵק שֶׁאִם אֵינוֹ טָבֵל א"צ לְהַפְרִישׁ. אֲבָל בנ"ד תַּקָּנַת ע"ח

נִתְקָנָה בְּאוֹפֶן זֶה דְּסַגִּי לְעָרֵב בה"ש וְאֵין זֶה מִצַּד סָפֵק דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא דְּהָא ע"ת אָסוּר לְכַתְּחִלָּה לְעָרֵב אַף דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן.

וְהֵבֵאתִי שָׁם ממ"ש בְּחִיבּוּרִי סִימָן כ"ג אוֹת י"ב דְּהָכִי הָוְיָא תַּקָּנַת אִיסּוּר טַלְטוּל בְּחָצֵר דְּתִיסְגֵּי בְּעֵירוּב ביה"ש. וא"כ שַׁפִּיר מְבָרֵךְ עַל הַמִּצְוָה.

יִמְחֹל לְעַיֵּן בְּדִבְרֵי וְיִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ יְסוֹד דִּבְרֵי שָׁם. וכ"כ הָרֹא"ש בפ' כִּיסּוּי הַדָּם בְּשֵׁם הר"י שֶׁעִיקַּר הַסְּבָרָא בְּשַׁבָּת דַּף כ"ג הוּא שֶׁאֵין לְבָרֵךְ עַל מִצְוָה שֶׁנַּעֲשֵׂית מִצַּד סָפֵק.

אֲבָל עַל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּתוֹרַת וַודַּאי שַׁפִּיר מְבָרְכִים. וְרָאִיתִי שכת"ר הִקְשָׁה עַל הר"י הַנַּ"ל מַאי מַיְיתֵי רְאָיָה מֵאַבַּיֵּי הָא הָלָכָה כְּרָבָא.

ולק"מ דְּהָא הָרַמְבַּ"ם וְעוֹד פּוֹסְקִים פָּסְקוּ כְּאַבַּיֵּי. ומַה שֶּׁהִקְשָׁה עוֹד עַל מ"ש דְּמַאי הָוֵי סָפֵק דְּרַבָּנָן דְּהָא טָבֵל הָוֵי סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא.

כְּבָר בֵּאַרְתִּי בְּחִיבּוּרִי ח"א ס"ס ל"ב דְּהָוֵי סָפֵק דְּרַבָּנָן מִשּׁוּם דְּלָקוּחַ פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר. ומ"ש מעכ"ת דְּדִמַאי הָוֵי רַק תִּיקּוּן הָאִיסּוּר כֵּיוָן דְּמַפְרִישׁ וְהֵן שֶׁלּוֹ.

וְלָזֶה אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ כמ"ש האו"ה דִּלְהָכִי אֵין מְבָרְכִים עַל נִיקּוּר חֵלֶב. במחכ"ת ז"א דבתרומ"ע יֵשׁ שְׁנֵי מִצְוֹות.

מִצְוַת הַפְרָשָׁה וּמִצְוַת נְתִינָה כַּיָּדוּעַ. וְהָרַמְבַּ"ן מוֹנֶה אוֹתָם לִשְׁנֵי מִצְוֹות רַק הָרַמְבַּ"ם ס"ל דִּנְתִינָה הוּא עָנָף מִן הַמִּצְוָה.

ומ"מ אִם נֶאֱבָדָה הַתְּרוּמָה קֹדֶם שֶׁפִּיר מִצְוַת הַפְרָשָׁה. וְכֵן אִם עִיכֵּב הַתְּרוּמָה לְעַצְמוֹ קֹדֶם מִצְוַת הַפְרָשָׁה וְלֹא נְתִינָה וְשַׁפִּיר מְבָרֵךְ עַל הַהַפְרָשָׁה: מ"ש בְּחִיבּוּרִי ס"ס ז לְעִנְיַן אִם בִּזְמַן עֲזָרָא הָיָה כ"ג תִּשְׁרֵי בַּשַּׁבָּת דְּתָלֵי אִי מְעַבְּרִין כְּדֵי דְּלָא יָחוּלוּ תְּרֵי שְׁבֵי בְּהַדְּדֵיהוּא מְפוֹרָשׁ בִּירוּשַׁלְמִי פ"ק דע"ז סוֹף.

הֵ"א.

וּמַסִּיק שָׁם דר' יוֹחָנָן בַּר מַדַּיָּא חָשַׁב וּמָצָא שֶׁלֹּא חָל אָז בְּשַׁבָּת. וְהַתּוֹ' דר"ה י"ט שֶׁהֵבֵאתִי בְּחִיבּוּרִי שָׁם נִרְאֶה שֶׁלֹּא רָאוּ הַיְרוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל.

וּכְבָר הִתְעוֹרֵר ע"ז במה"פ שָׁם: כְּבוֹד יְדִידִי הָרַב הַגָּאוֹן הַמְפֻרְסָם וכו' מו"ה יוֹסֵף דָּוִד נ"י אבד"ק הָאַרְאֶדִישְׁץ: סִימָן ק"ז ע"ד מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' י"ח לְבָאֵר דְּלְהָכִי פירש"י בְּשַׁבָּת פ"א דְּלְהָכִי נָזִיר אָסוּר לְסָרוֹק מִשּׁוּם דְּהָוֵי פְּסִיק רֵישָׁא.

וּבְנָזִיר מ"ב מְבֹאָר הַטַּעַם שֶׁרוֹצֶה לְהַשִּׁיר נִימִין הַמְדֻלְדָּלוֹת. וּבֵאַרְתִּי מִשּׁוּם דְּמַשְׁמַע לְרַשְׁ"י דְּחוֹפֵף הָוֵי ג"כ פס"ר וְרַק שָׁרֵי מִשּׁוּם דְּלָא נִיחָא לִי' לְתִלּוֹשׁ הַמְחֻבָּרִים.

וְהָא דְּפֵירֵשׁ רַשְׁ"י בְּדַף נ' דְּלָא הָוֵי פס"ר. הַיְינוּ רַק לס"ד שָׁם.

וְהִקְשָׁה כת"ר דְּהָא בְּדַף פ"א פירש"י ג"כ דְּחוֹפֵף לָא הָוֵי פס"ר: הִנֵּה דִּבְרֵי שָׁם נֶאֱמְרוּ בְּקֻוָּצָר וְהַלָּשׁוֹן מְגֻמְגָּם שָׁם קָצַת וְאֵין מוּבָן ג"כ מש"ש אַחַ"כ מַהָא דרי"א לֹא יְחוּף בַּאֲדָמָה ע"ש. וְהַכַּוָּונָה כָּךְ הִיא.

דְּהַנָּה בְּנָזִיר מ"ב אִיכָּא תְּרֵי פֵּירוּשֵׁי בדר' יִשְׁמָעֵאל מִפְּנֵי שֶׁמַּשָּׁרַת אוֹ הַמַּשְׁרַת ע"ש. וְהַנָּה לְפֵירוּשָׁא דְּמִפְּנֵי שֶׁמַּשָּׁרַת מְבוֹאָר דְּהָוֵי פס"ר.

וְקָשֶׁה בְּמַאי פְּלִיג עַל ת"ק דְּהָא נָזִיר חוֹפֵף פירש"י ותו' בְּשַׁבָּת נ' וּבְנָזִיר שָׁם דְּהַיְינוּ בְּנָתָר וְחוֹל וכ"כ התו' בְּשַׁבָּת שָׁם דר"י חוֹלֵק עַל ת"ק. וְזֶה דּוֹחֵק לוֹמַר שֶׁיְּחַלְּוקוּ בִּמְצִיאוּת וְשֶׁיְּסְבּוֹר ת"ק דְּלָא הָוֵי פס"ר.

וכ"כ הַמְּאִירִי בְּנָזִיר שָׁם שֶׁנָּתָר דַּרְכּוֹ לְהַשִּׁיר שַׁעַר. וע"כ צ"ל דת"ק ס"ל דשא"מ מֻוָתָּר וְלָזֶה שָׁרֵי בפס"ר דְּלֹא נִיחָא.

וּלְפֵירוּשׁ זֶה הֶוְצְרַךְ הַשַּׁ"ס בְּנָזִיר שָׁם לוֹמַר טַעַם אִיסּוּר סוֹרֵק מִפְּנֵי שֶׁמִּתְכַּוֵּין לְהַשִּׁיר הַמְּדֻלְדָּלוֹת. דְּאִי אֵינוֹ מִתְכַּוֵּין ע"כ מִסְתָּמָא לָא נִיחָא לֵיהּ מִדְּשָׁרֵי לְחוֹף כַּנַ"ל.

ור"י ס"ל דְּאָסוּר פס"ר דְּלֹא נִיחָא. וּלְפֵירוּשָׁא דְּמִפְּנֵי הַמַּשְׁרַת מַשְׁמַע דת"ק שָׁרֵי לָהּ מִשּׁוּם דְּלָא הָוֵי פס"ר ודשא"מ מֻוָתָּר.

ור"י אָסַר גְּזֵרָה אַטּוּ הַמְּשָׁרַת. ולפ"ז י"ל דִּבְסוֹרֵק הָוֵי הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהָוֵי פס"ר דְּנִיחָא לֵיהּ.

וְאַצ"ל שֶׁמִּתְכַּוֵּין בְּפֵירוּשׁ: וְהַנָּה בְּשַׁבָּת פ"א דְּדָיֵיק מִנָּזִיר חוֹפֵף דִּסְתָמָא דשא"מ מֻוָתָּר. קָשֶׁה דְּהָא מַחֲלֹקְתּוֹ בְּצִידּוֹ דר"י ס"ל לֹא יְחוּף.

וע"כ צ"ל דְּהַהּ סֻגְיָא ס"ל כְּלִישָׁנָא דְּמִפְּנֵי הַמַּשְׁרַת. וכ"ע ס"ל דשא"מ מֻוָתָּר.

וא"כ שַׁפִּיר בְּסוֹרֵק הָוֵי הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהָוֵי פס"ר וְלֹא שֶׁמִּתְכַּוֵּין לְכָךְ. וְלָזֶה פירש"י שָׁם כֵּן: וְהַנָּה הָנֵי ב' לְשׁוֹנוֹת קָשֶׁה שֶׁיְּחַלְּוקוּ בִּמְצִיאוּת אִי הָוֵי פס"ר דְּנִיחָא לֵיהּ בְּהַשָּׁרַת שְׂעָרוֹ אוֹ לֹא.

וְלָזֶה נִרְאֶה דְּנִימִין מְחֻבָּרוֹת לָא נִיחָא בְּהַשָּׁרָתָן. וּמְדֻלְדָּלוֹת נִיחָא.

וְלָזֶה פְּלִיגִי אִי נִיחָא לֵיהּ בְּהַשָּׁרַת הַמְּחֻבָּרוֹת כְּדֵי שֶׁיִּשְׁרוּ גַּם הַמְּדֻלְדָּלוֹת אוֹ לֹא. וּבְשַׁבָּת נ' כָּתְבוּ התו' דְּכַד ס"ד דְּהַשַּ"ס דְּלָא יְחוּף שְׂעָרוֹ אָתְיָא כר"ש הָוֵי הַטַּעַם מִפְּנֵי דְּהָוֵי פס"ר.

וצ"ל דְּהַיְינוּ כְּלִישָׁנָא דְּמִפְּנֵי שֶׁמַּשָּׁרַת כמש"ל. וְכֵן הֵבִיאוּ התו' בְּשַׁבָּת שָׁם לְשׁוֹן זֶה ע"ש.

רַק רַשְׁ"י פי' שָׁם דְּלָא הָוֵי פס"ר מְשׁוּם דק"ל דְּאֵינִימָא דְּהָוֵי פס"ר א"כ נֵימָא דִּתְרֵי תַּנָּאֵי אַלִּיבָּא דר"ש וּפְלִיגִי אִי נִיחָא לֵיהּ בְּהַשָּׁרַת שַׂעַר אוֹ לֹא וּכְדִפְלִיגִי לִישָׁנֵי דְּשַׁמְשָׁרַת וְהַמְּשָׁרַת כַּנַ"ל. וְלֹא נִצְטָרֵךְ לְדָחוֹק דִּפְלִיגִי אַלִּיבָּא דר"י בִּמְצִיאוּת אִי גָּרִיד אוֹ לָא גָּרִיד וְכֵן לְהַעֲמִיד בָּרַיְיתָא בְּאִשָּׁה קָטָן וְסָרִיס ע"ש וּבַתּוֹ'.

וְלָזֶה פירש"י דְּלָא הָוֵי פס"ר. וְזֶה נִרְאֶה דּוֹחֵק לְהַעֲמִיד שֶׁיְּחַלְּוקוּ אַלִּיבָּא דר"ש בִּמְצִיאוּת אִי הָוֵי פס"ר.

לְפִי שֶׁזֶּה אֶפְשָׁר לְבָרֵר וְלִבְחוֹן אִי הָוֵי פס"ר. וְגַם דִּלְלִישָׁנָא דְּהַמַּשְׁרַת יִהְיוּ שָׁלֹשׁ מַחֲלֹקוֹת בַּדָּבָר.

אֲבָל כְּדִמְשַׁנֵּי דִּפְלִיגֵי אַלִּיבָּא דר"י אִי גָּרִיד. א"א לִבְחוֹן וּלְבָרֵר בְּמַשֶּׁהוּ כָּזֶה: וְהִנֵּה רַשִׁ"י בְּשַׁבָּת פ"א פֵּירֵשׁ לְלִישָׁנָא דְּסַעֲמָא דְּסוֹרֵק מְשׁוּם פס"ר וכמש"ל דְּהָכִי מַשְׁמַע פַּשְׁטוּת הַשַּׁ"ס שָׁם.

וּלְטַעְמִיהּ שָׁגַם בְּדַף נ' פֵּירֵשׁ דְּאָזִיל לְלָשׁוֹן זֶה. אֲבָל לְהַתּוֹ' דס"ל בְּדַף נ' דְּהַשַּׁ"ס אָזִיל שָׁם אַלִּיבָּא דְּלִישָׁנָא דְּשַׁמַּשְׁרַת וְהָוֵי פס"ר שַׁפִּיר י"ל דְּגַם בְּדַף פ"א מָצֵי אָזִיל הַשַּׁ"ס גַּם לְלָשׁוֹן זֶה.

וס"ל דר"י לָא פְּלִיג לְגַמְרֵי פס"ר דל"נ לֵיהּ רַק בִּשְׁאָר אִיסּוּרִים וּכְדַעַת הַשְּׁאִילְתּוֹת והר"נ שֶׁבְּאַרְתִּי בְּחִיבּוּרִי שָׁם. וּמַיְיתִי מִנָּזִיר דפס"ר דְּלֹא נִיחָא שָׁרֵי בְּשַׁבָּת לכ"ע.

וְזוֹהִי דַּעַת הָרָ"ן שֶׁהֵבֵאתִי בִּתְשׁוּבָה שָׁם. זֶה תּוֹכֶן דְּבָרֵי שָׁם רַק הַלָּשׁוֹן מְגֻמְגָּם כִּי מֵרֹב טִרְדוֹתַי לֹא הִסְפִּיקָה לִי הָעֵת לְהַעְתִּיק בְּעַצְמִי וּלְתַקֵּן הַלָּשׁוֹן וְנִמְצָא כֵּן בְּמָקוֹמוֹת הַרְבֵּה אֲשֶׁר הַלָּשׁוֹן אֵינוֹ מְתֻקָּן: וַאֲשֶׁר הִקְשָׁה מעכ"ת בְּשַׁבָּת קי"ד מִתְּמוּרָה י"ד דל"ל קְרָא דְּעוֹלַת שַׁבָּת קְרֵיבָה ביו"ט הָא יָלְפִינַן לָהּ מִקְּרָא דְּדַבֵּר יוֹם בְּיוֹמוֹ כדפירש"י בִּתְמוּרָה דַּף י"ד.

לְדַעְתִּי לק"מ. דְּהִנֵּה רַשִׁ"י פֵּירֵשׁ בִּתְמוּרָה שָׁם דְּדָרְשִׁינַן סְמוּכִים דִּסְמִיךְ לִקְרָא דְּמִלְּבַד שַׁבָּתוֹת ע"ש.

וְהַיְינוּ עַל נְסָכִים דִּסְמִיךְ לָהּ וְלֹא עַל זֶבַח שֶׁכָּתוּב שָׁם מִקֹּדֶם. וא"כ מכ"ש דְּלָא קָאֵי עַל עוֹלָה וּמִנְחָה שֶׁכָּתוּב שָׁם מִקֹּדֶם.

וְהָא דקיי"ל דְּמִנְחַת נְסָכִים קְרֵיבָה לְאַחַר זְמַן הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּהֶוְקֵּשָׁה בְּכָל מָקוֹם לְנִסְכֵּי יַיִן שֶׁל הַקָּרְבָּן. אֲבָל לְהַקְרִיב שֶׁל שַׁבָּת ביו"ט לֹא נוֹכַל לִלְמֹד מִקְּרָא דְּשַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ רַק עַל נִסְכֵּי יַיִן וְלֹא עַל מִנְחַת נְסָכִים שֶׁיֵּשׁ בְּהַקָּרָבָתָהּ מְלָאכָה גְּמוּרָה ביו"ט וע' יוֹמָא ל"ד.

כנלענ"ד בָּרוּר בָּזֶה דְּשַׁפִּיר צָרִיכִי תְּרֵי קְרָאֵי לָזֶה: כְּבוֹד יְדִידִי הָרַב הַגָּאוֹן הַמְפֻרְסָם וכו' מו"ה יוֹסֵף נ"י אבד"ק סעראצק סִימָן קח מ"ש מעכ"ת לְתָרֵץ קֻושְׁיָתִי בְּחִיבּוּרִי סי' כ' אוֹת ג' עַל התו' דִּפְסָחִים שֶׁכָּתְבוּ דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא הוֹכָחָה אָמְרִינַן אֵין מֻקְדָּם וּמְאֻחָר אַף בְּחַד עִנְיָנָא.

וְהִקְשֵׁיתִי דא"כ בִּכְלָל וּפְרָט הֵיכִי דְּאִיכָּא הוֹכָחָה לְהֵיפוּךְ דְּהָוֵי פְּרָט וּכְלָל. וְכָתַב מעכ"ת דַּהֲרֵי כָּתְבוּ התו' בְּנָזִיר ל"ה ע"ב ד"ה אִיכָּא דְּבִכְלָל וּפְרָט צָרִיךְ הַכְּלָל מִשּׁוּם דְּאִיכָּא אֵיזֶה ג"ש אוֹ הֶיקֵּשׁ לִלְמֹד מֵהַפְּרָט לְהוֹסִיף עַל הַפְּרָט.

לְהָכִי כְּתִיב הַכְּלָל דְּלָא נֵילִיף מִינָּהּ. וְלֵיהֲוֵי רַק כְּעֵין הַפְּרָט.

וא"כ אֵינְיָמָא לַהֲפוֹךְ לִלְמֹד בְּפְרָט וּכְלָל יֵקֶשֶׁה ל"ל הַפְּרָט. וּלְדַעְתִּי לֹא תֵּירֵץ עֲדַיִין כְּלוּם דְּהָא הֵיכָא שֶׁאָנוּ רוֹאִים הוֹכָחָה לִדְרוֹשׁ לְהֵיפוּךְ.

נִימָא דְּהָוֵי פְּרָט וּכְלָל. וְהַפְּרָט אִצְטְרִיךְ דְּלָא נֵילִיף מֵהַכְּלָל בְּאֵיזֶה ג"ש לְמַעֵט קְצָת מֵהַכְּלָל וכמ"ש התו' בְּנָזִיר שָׁם וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה: מ"ש עַל מש"ש בְּחִיבּוּרִי אוֹת ח' דְּלְהָכִי פָּסַק הָרַמְבַּ"ם כר"מ דְּאַמַּת כֵּלִים בַּת שִׁשָּׁה מִשּׁוּם דִּפְלִיגִי בָּזֶה ר"י ור"ל בִּירוּשַׁלְמִי וַהֲלָכָה כר"י.

וְהַקּוּשָׁה מעכ"ת דַּהֲרֵי המהרי"ק כָּתַב דְּבִירוּשַׁלְמִי לֵיכָּא כְּלָל זֶה. הִנֵּה בַּעֲנִיּוּתִי לֹא יָדַעְתִּי אֵיפוֹא הוּא במהרי"ק.

אֲבָל הֲלֹא כָּתַבְתִּי שָׁם דְּגַם בְּבַבְלִי פְּלִיגִי בָּזֶה. וְאֶפְשָׁר כֵּיוָן מעכ"ת למ"ש המהרי"ק בְּשׁוּרֵשׁ קס"ה דְּבִדְבָרִים שֶׁאֵין נוֹהֲגִים בזה"ז אֵין שַׁיָּיךְ כְּלָל זֶה.

וכ"כ התו' בְּשַׁבָּת דַּף ע' ע"ב. אֲבָל כְּבָר כָּתְבוּ הַמְפָרְשִׁים דְּהָרַמְבַּ"ם לָא ס"ל סְבָרָא זוֹ.

וְכָל פִּסְקֵי הָרַמְבַּ"ם בְּקִדָּשִׁים וּטְהָרוֹת בְּנוּיִים עַל כְּלָלֵי הַהֲלָכוֹת שֶׁבַּשַׁ"ס וְכֵן קיי"ל. וּבְפָרָט בנ"ד לפמ"ש דנ"מ לְעִנְיַן אֵין דָּנִין כו"פ הַמְרֻוָחָקִין וְזֶה נ"מ לְכַמָּה הֲלָכוֹת שֶׁבַּשַׁ"ס: ומ"ש מעכ"ת דְּהָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק כמ"ד תּוֹרָה חֲתוּמָה נִיתְּנָה שֶׁכָּתַב בפ"ז מהס"ת שֶׁחַיָּיב לִכְתּוֹב ס"ת מִדִּכְתִיב כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה וְהוּא מֵימְרָא דְּרַבָּא בְּסַנְהֶדְרִין כ"א וְהוֹכִיחַ זֶה דְּאִי מְגִילָּה נִיתְּנָה אֶפְשָׁר דְּקָאֵי עַל הַשִּׁירָה לְחוּדָהּ.

ובמחכ"ת ז"א דְּהָא קיי"ל בְּגִיטִּין ס' שֶׁאֵין כּוֹתְבִין מְגִילָּה מְגִילָּה וְאַף לָמֶ"ד מְגִילָּה מְגִילָּה נִיתְּנָה כֵּיוָן דְּאִיתְּבַק אִיתְּבַק וכ"פ הָרַמְבַּ"ם בפ"ז מה' ס"ת ה"א והי"ד. וּכְבָר תָּמְהוּ הָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן עַל הָרִי"ף שֶׁהִתִּיר לִכְתּוֹב מְגִילָּה.

וְהַדְּרִישָׁה בסי' רפ"ג כָּתַב מִקּוֹר ע"ז מִיְּמוֹת ק"ו דְּפַשְׁטוּת הַסֵּוּגְיָא אַתְיָא כר"י דְּמְגִילָּה מְגִילָּה נִיתְּנָה דְּלָא כפירש"י שָׁם. וְאַף שֶׁהָרֹא"שׁ כָּתַב דְּהָרִי"ף לָא ס"ל סְבָרָא דְּכֵיוָן דְּאִיתְּבַק.

כְּבָר תָּמַהּ עָלָיו הישׁ"ש פ"ה דְּגִיטִּין סי' כ"ט וְכֵן שְׁאָר פּוֹסְקִים. וְהָא דְּלָא מְפָרְשִׁינַן דְּקָרָא קָאֵי עַל הַשִּׁירָה לְחוּד.

הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁאָז כְּבָר נִכְתְּבָה כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ וְנִדְבְּקָה וְכִדְאָמְרִינַן בְּגִיטִּין ס' לר"י דְּהָא דִּכְתִיב לָקוֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַיְינוּ בָּתַר דְּאִיתְּבַק. וּקְרָא דְּלָקוֹחַ נָאֱמַר קוֹדֶם שֶׁנֶּאֶמְרָה פ' הַאֲזִינוּ ע"ש.

וְכָתְבוּ הַשִּׁירָה קָאֵי לִכְשֶׁתֹּאמַר מִפִּי מרע"ה. וְאָז כְּבָר נִגְמְרָה בָּזֶה כה"ת.

וא"כ כֵּיוָן דְּאִיתְּבַק אִיתְּבַק וְאָסוּר לִכְתּוֹבמְגִילָּה כִּדְאִיתָא בְּגִיטִּין שָׁם. וְגַם דְּהָא בְּסַנְהֶדְרִין כ"א ע"ב הוֹגָה רַבָּה ע"ש וְרַבָּה הוּא דְּאָמַר בְּגִיטִּין שֶׁאֵין כּוֹתְבִין מְגִילָּה.

וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ פֵּירוּשׁ הָא דְּאִיתָא שָׁם שֶׁהֵשִׁיב לְאַבַּיֵי אֵין כּוֹתְבִין וא"ל מַה טַּעַם וא"ל לְפִי שֶׁאֵין כּוֹתְבִין. ופירש"י אַף לר"י מ"מ כֵּיוָן דְּאִיתְּבַק אִיתְּבַק ע"ש.

כַּנּוֹנָתוֹ נִרְאֶה דְּהָא לָשׁוֹן זֶה צָרִיךְ בֵּיאוּר. וּכְבָר הִרְגִּישׁ בָּזֶה בְּעָרוּךְ הוּבָא בְּגִלְיוֹן שָׁם.

וְכָתַב שֶׁהֵשִׁיב לוֹ שֶׁקִּבְּלָהּ בְּיָדוֹ בְּלֹא טַעַם. וַעֲדַיִין חָסֵר מוּבָן.

וְנִרְאֶה שֶׁאַבַּיֵי שְׁאָלוּ מ"ט אי מִשּׁוּם דס"ל חֲתוּמָה נִיתְּנָה אֲבָל לָמֶ"ד מְגִילָּה נִיתְּנָה מֻוָתָּר אוֹ לכ"ע אָסוּר כֵּיוָן דְּאִיתְּבַק. וְהֵשִׁיב לוֹ לְפִי שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כמ"ש הֶעָרוּךְ שֶׁקִּבְּלָהּ בְּיָדוֹ דִּין זֶה.

פֵּירוּשׁ דלכ"ע אֵין כּוֹתְבִין בְּלִי שׁוּם חִילּוּק. שׁוּב מָצָאתִי במהרי"ט חא"ח סי' ג' שֶׁבֵּיאֵר ג"כ כְּעֵין זֶה ע"פ פירש"י הַנַּ"ל ע"ש [וְאִי גָּרְסִינַן רָבָא הִנֵּה כָּתַבְתִּי בְּחִיבּוּרִי שָׁם אוֹת ט' דס"ל חֲתוּמָה נִיתְּנָה].

וְעוֹד י"ל דְּמוֹכִיחַ דְּכָתְבוּ הַשִּׁירָה קָאֵי עַל כָּל הַתּוֹרָה כִּדְאִיתָא בִּנְדָרִים ל"ח ע"א דִּבְשִׁירָה לְחוּדָהּ לֹא שַׁיָּיךְ שֶׁתְּהֵי לְעֵדוּת בְּיִשְׂרָאֵל ע"ש בָּרָ"ן. אַךְ לְפִי פֵּירוּשׁ הָרַא"שׁ שָׁם בְּפֵירוּשׁוֹ לָא מוּכָח מִידִי מֵהָתָם.

וצ"ל הַטַּעַם כמ"ש שֶׁאָז כְּבָר נִדְבְּקָה כָּל הַתּוֹרָה וְנֶאֱסַר לִכְתּוֹב מְגִילָה מְגִילָה. וְכֵן מֻוכָרָח בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב שָׁם דְּלָהָכִי א"א לִכְתּוֹב הַשִּׁירָה בְּעַצְמָהּ מִשּׁוּם דְּאֵין כּוֹתְבִין פָּרָשִׁיּוֹת פָּרָשִׁיּוֹת.

וּבֶאֱמֶת אֵין צָרִיךְ כְּלָל למש"ל דִּכְבָר נֶאֱמַר קָרָא דְּלָקוּחַ. דְּהָא הַךְ דְּכָתְבוּ הַשִּׁירָה הוּא מִצְוָה לְדוֹרוֹת.

וּלְדוֹרוֹת וַדַּאי שֶׁאֵין כּוֹתְבִין פָּרָשִׁיּוֹת כֵּינָן דְּאִיתַּבַּק וכמש"ל. וע"כ צ"ל שֶׁיִּכְתּוֹב כ"א כָּל הַתּוֹרָה: סִימָן קט ומ"ש עַל התו' בִּמְנָחוֹת י"ט שֶׁכָּתְבוּ דְּהָא דְּיָלִיף בְּסַנְהֶדְרִין ט"ו שׁוֹר סִינַי מִשּׁוֹר הַנִּסְקָל הוּא מִשּׁוּם דְּבִגְילּוּי מִילְּתָא בְּעָלְמָא יָלְפִינַן שָׁעָה מִדּוֹרוֹת תֵּדַע דְּיָלִיף מֵאִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ לְהַקִּישׁ לְאִישׁ דְּבָעֵי כ"ג.

וְקָשֶׁה דְּהָא הָא גּוּפָא לֹא נֶאֱמַר אָז עֲדַיִן רַק צָרִיךְ לִלְמֹד מִדּוֹרוֹת וּמוּכָח דְּיָלִיף לָהּ מִשּׁוּם דְּהָוֵי גִּילּוּי מִילְּתָא. וְהִקְשָׁה מעכ"ת שֶׁזֶּה סוֹתֵר דִּבְרֵיהֶם שֶׁכָּתְבוּ בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם דְּלָהָכִי פְּשִׁיטָא לֵיהּ בְּאִישׁ מִשּׁוּם שֶׁיִּתְרוּ תִּיקֵּן סַנְהֶדְרָאוֹת וּבְנוֹדַּאי תִּיקֵּן כְּדִין כ"ג לְדִינֵי נְפָשׁוֹת עכ"ד.

הִנֵּה זֶה לֹא נִפְלָאת הִיא שֶׁהַתּוֹ' יִסְתְּרוּ זא"ז וּכְבָר צִיֵּין בָּזֶה בְּגִלָּיוֹן בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם לתו' דִּמְנָחוֹת. וְגַם דְּהַתּוֹ' בְּסַנְהֶדְרִין תָּפְסוּ כפירש"י שָׁם שֶׁפֵּירֵשׁ כֵּן.

וְיוֹתֵר נִרְאֶה דְּדִבְרֵי התו' דִּמְנָחוֹת מֻכְרָחִין לָמֶ"ד בִּזְבָחִים קט"ז ע"א דְּיִתְרוֹ בָּא לְאַחַר מ"ת. א"כ אֵין הוֹכָחָה מִסַּנְהֶדְרָאוֹת שֶׁתִּיקֵּן.

וְאַף לָמֶ"ד שֶׁבָּא קוֹדֶם מ"ת הִנֵּה לפמ"ש הָרָ"ן בע"ז כ"ד ע"ב דמ"מ תִּיקוּן סַנְהֶדְרָאוֹת הָיָה אַחַר מ"ת ע"ש. א"כ ע"כ צ"ל הָכָא מִשּׁוּם גִּילּוּי מִילְּתָא כמ"ש התו' בִּמְנָחוֹת.

וְהַתּוֹ' בְּסַנְהֶדְרִין כָּתְבוּ זֶה לְדַעַת רַשְׁ"י שָׁם. וּבֶאֱמֶת צ"ע טוּבָא דְּהָא רַשְׁ"י בְּעַצְמוֹ כָּתַב בפי' הַתּוֹרָה בפ' יִתְרוֹ שֶׁתִּיקוּן סַנְהֶדְרָאוֹת הָיָה אַחַר מ"ת ע"ש.

וְאֶפְשָׁר ס"ל לְרַשְׁ"י שָׁם שֶׁיִּתְרוֹ לְאַחַר מ"ת הָיָה אַף שפי' שָׁם שֶׁשָּׁמַע מִלְחֶמֶת עֲמָלֵק מ"מ ס"ל שֶׁהָיָה לְאַחַר מ"ת וע' זְבָחִים קט"ז כְּתַנָּאֵי וכו' דְּלָא מַשְׁמַע כֵּן וַאֲקַצֵּר. אָכֵן לְדַעְתִּי עֲדַיִן סוֹתְרִים דִּבְרֵיהֶם בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם ד"ה מִי גָּמְרִינַן שֶׁהִקְשׁוּ דְּהָא דּוֹרוֹת מִדּוֹרוֹת ג"כ לָא יָלְפִינַן לְעִנְיַן זֶה.

וְתֵרְצוּ דְּהָכָא אִית לָן לְמֵילַף טְפֵי מִשּׁוּם שֶׁכָּל דִּינֵי סְקִילָה יָלְפִינַן מִסִּינַי כִּדְאִיתָא בְּדַף מ"ה. וְדִבְרֵיהֶם מְבֹאָרִים דְּשָׁם מַיְיתֵי הַשַּׁ"ס לִימּוּד מְיֻחָד דְּנֵילֵיף מִינָּהּ לְדוֹרוֹת.

וא"כ מִמֵּילָא י"ל דה"ה דְּנֵילֵיף מִדּוֹרוֹת לְהָכָא. ולפ"ז לק"מ קַוּשְׁיַית התו' הֵיכִי יָלְפִינַן שָׁעָה מִדּוֹרוֹת דְּשָׁאנֵי הָכָא דְּיָלְפִינַן מִינָּהּ לְדוֹרוֹת.

וּבְיוֹתֵר קָשֶׁה עַל הַתּוֹ' דִּמְנָחוֹת י"ט שָׁם שֶׁמְּקוֹדָם הֵבִיאוּ הָא דְּסַנְהֶדְרִין מ"ה דְּאִיכָּא קָרָא דְּיָלְפִינַן מִינָּהּ לְדוֹרוֹת וְאַחַ"כ כָּתְבוּ הַסְּבָרָא דְּגִילּוּי מִילְּתָא הִיא. וְגַם גּוּף דִּבְרֵי הַתּוֹ' דִּמְנָחוֹת מֻקָּשִׁים וְדִבְרֵי הַתּוֹ' דְּסַנְהֶדְרִין מֻכְרָחִים.

דְּאִינְיָמָא דְּהָא דְּאִישׁ דְּסִינַי בכ"ג הוּא ג"כ נִלְמַד מִדּוֹרוֹת בְּגִילּוּי מִילְּתָא כמ"ש הַתּוֹ' בִּמְנָחוֹת. א"כ לָמָּה בָּעֵי הַשַּׁ"ס בְּסַנְהֶדְרִין עַל שׁוֹר וְלֹא עַל אִישׁ.

וְזֶהוּ קֻוּשְׁיַית הַתּוֹ' בְּסַנְהֶדְרִין בֶּאֱמֶת. וע"כ צ"ל דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ מֵהָא דְּתָקוּן יִתְרוֹ סַנְהֶדְרָאוֹת כְּרַשׁ"י ותו' שָׁם.

וע"ק לָמָּה לִי הֶקֵּישָׁא דְּאִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ דְּהָא כְּמוֹ דְּיָלִיף אִישׁ שָׁעָה מִדּוֹרוֹת בְּגִילּוּי מִילְּתָא ה"ה דְּנִילִיף בְּהֵמַת שָׁעָה מִדּוֹרוֹת בְּגִילּוּי מִילְּתָא וכמ"ש התו' בִּמְנָחוֹת. ולפמ"ש התו' בְּסַנְהֶדְרִין א"ש: וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה דְּבֶאֱמֶת תֵּירוּץ רַשׁ"י ותו' אַהָא דְּלָא מיבע"ל בָּאָדָם קָשֶׁה טוּבָא דְּמַה בְּכָךְ שֶׁתִּיקֵּן סַנְהֶדְרָאוֹת.

הֲלֹא ג"ז נַעֲשָׂה לְדוֹרוֹת וְנִמְלַךְ בִּשְׁכִינָה ע"ז וכמ"ש וְצִוּוּ אֱלוֹקִים וְיָכָלְתָּ עָמוֹד. וְדָנוּ בָּהֶם דִּינִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ לְדוֹרוֹת.

ומנ"ל שֶׁגַּם אִישׁ שָׁעָלָה לְהַר סִינַי יִדּוֹן בְּסַנְהֶדְרִין אֵינְיָמָא דְּשָׁעָה מִדּוֹרוֹת לָא יָלְפִינַן. וע"ק דְּהִנֵּה נִרְאֶה בְּיִשּׁוּב מַה שֶׁהִקְשִׁינוּ לְמַעְלָה דְּהָא יִתְרוֹ עָשָׂה סַנְהֶדְרָאוֹת אַחַר מ"ת.

דְּבֶאֱמֶת דִּין הָאֲנָשִׁים אוֹ בְּהֵמוֹת שֶׁעָלוּ לְסִינַי הָיָה אַחַר מ"ת כִּי הָאִיסּוּר לַעֲלוֹת הִתְחִיל בִּשְׁעַת מ"ת שֶׁאָז יָרְדָה שְׁכִינָה לָהָר וְכַמְפֹרָשׁ בַּמְּכִילְתָּא פ' יִתְרוֹ וְהוּבָא בְּרַשׁ"י בֵּיצָה ה' ע"ב שֶׁהָאִיסּוּר הָיָה בְּשָׁעָה שֶׁהָיְתָה הַשְׁכִינָה בָּהָר.

וְנִרְאֶה שֶׁלֹּא עָמְדוּ בַּדִּין עַד אַחַר יהכ"פ לפמ"ש בַּמְּכִילְתָּא וְהוּבָא בְּרַשׁ"י פ' יִתְרוֹ שֶׁמֹּשֶׁה יָשַׁב לִשְׁפּוֹט אַחַר יה"כ וּמִקּוֹדֶם לֹא דָּנוּ בִּלְעָדֵי מֹשֶׁה דְּהָא אַחַ"כ תִּיקֵּן יִתְרוֹ סַנְהֶדְרָאוֹת. וא"כ אָז בלא"ה כְּבָר נִיתְּנָה תּוֹרָה וּכְבָר נֶאֱמַר בְּכַמָּה יָדוּנוּ ד"נ.

ול"ל לְרַשׁ"י ותו' לְהָבִיא מִיִּתְרוֹ. וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ שֶׁדִּקְדְּקוּ התו' בְּסַנְהֶדְרִין בִּלְשׁוֹנָם.

אע"ג דְּאַכַּתִּי לֹא מִכְּתָב קָרָא דּוֹשְׁפְּטוּ הָעֵדָה וְהִצִּילוּ הָעֵדָה עכ"ל. דִּקְדְּקוּ בִּלְשׁוֹנָם לְתַפּוֹס פָּסוּק זֶה לְפִי שֶׁזֶּה נֶאֱמַר בְּעַרְבוֹת מוֹאָב לְסוֹף מ' שָׁנִים כְּדִכְתִיב בפ' מַסְעֵי וְלֹא נֶאֱמַר בְּסִינַי.

וּלְזֶה שַׁפִּיר הִקְשׁוּ דְּאַף לְאַחַר מ"ת ג"כ עֲדַיִן לֹא נֶאֱמַר פָּסוּק זֶה שֶׁמִּמֶּנּוּ לְמַדִּין בְּכַמָּה דָּנִין ד"נ. וְתֵירְצוּ דמ"מ כֵּיוָן שֶׁתִּקְנוּ סַנְהֶדְרָאוֹת שַׁפִּיר יָדְעוּ זֶה דְּנוֹדַאי תִּיקֵּן סַנְהֶדְרִין כְּדִין כֵּיוָן שֶׁהִסְכִּימָה שְׁכִינָה עַל יָדוֹ.

וא"כ מְיֻשָּׁבִים דִּבְרֵי רַשׁ"י ותו' שַׁפִּיר אַף לָמָּ"ד יִתְרוֹ לְאַחַר מ"ת הָיָה. וצ"ל שֶׁרוֹצִים לְיַשֵּׁב לָמָּ"ד בַּחֲגִיגָה ו' וּזְבָחִים קט"ו ע"ב דִּכְלָלוֹת נֶאֶמְרוּ בְּסִינַי וּפָרָטוֹת בְּאוֹהֶל מוֹעֵד.

דְּלָמָּ"ד שָׁם דִּפָּרָטוֹת נֶאֶמְרוּ ג"כ בְּסִינַי רַק שֶׁנִּשְׁנוּ באוה"מ וּבְעַרְבוֹת מוֹאָב. א"כ ע"כ שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר הָא דְּוֹשְׁפְּטוּ הָעֵדָה גַּם בְּסִינַי.

וְנִרְאֶה שֶׁהוֹכִיחוּ התו' דְּאִיְירֵי הָכָא לָמָּ"ד כְּלָלוֹת נֶאֶמְרוּ בְּסִינַי. דְּלָמָּ"ד פְּרָטוֹת ג"כ נֶאֶמְרוּ.

א"כ כְּבָר נֶאֱמְרָה כה"ת כְּוֹלָּה וְנֶאֱמַר גַּם דִּין שׁוֹר הַנִּסְקָל וּכְמִיתַת בְּעָלִים כָּךְ מִיתַת הַשּׁוֹר בכ"ג וא"כ לָמָּה פְּשִׁיטָא לוֹ אִישׁ טְפֵי מִבְּהֵמָה. לָזֶה מַשְׁמַע לְהוּ דְּקָאֵי לָמֵ"ד כְּלָלוּת נֶאֱמְרוּ.

וא"כ לֹא נֶאֱמַר עֲדַיִן דִּין שוה"נ וּבְכַמָּה דִּינוֹ וְכֵן בְּכַמָּה דִּין אָדָם. וְרַק מִצַּד שֶׁיִּתְרוּ תִּיקֵּן סַנְהֶדְרָאוֹת.

אֲבָל בְּסַנְהֶדְרָאוֹת הַלָּלוּ לֹא דָּנוּ דִּין שוה"נ כֵּינָן שֶׁלֹּא נֶאֱמְרוּ עֲדַיִן פְּרָטֵי דִּינוֹ: ולפ"ז נִרְאֶה שֶׁעִיקַּר הַסָּפֵק שֶׁנִּסְתַּפֵּק הַשַּׁ"ס בְּשׁוֹר סִינַי הוּא דְּנִרְאֶה דְּבְשׁוֹר סִינַי הָיָה חַיָּיב ג"כ שׁוֹר שֶׁל הֶפְקֵר דִּסְתָמָא כְּתִיב אִם בְּהֵמָה וגו' לֹא יִחְיֶה.

וְלֹא נִזְכְּרוּ הַבְּעָלִים בַּהֲדֵי. וְלָזֶה נָהֲי דְּאִישׁ שַׁפִּיר יָלְפִינַן מִדּוֹרוֹת דְּהָוֵי בכ"ג דְּהָוֵי גִּילּוּי מִילְּתָא בְּעָלְמָא כמ"ש התו' בִּמְנָחוֹת.

וְאַף שֶׁעֲדַיִן לֹא נֶאֱמַר וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה לָמֵ"ד כְּלָלוּת נֶאֱמְרוּ. מ"מ כְּבָר נִתְקְנוּ סַנְהֶדְרָאוֹת וְכַנַ"ל.

ומכ"ש לָמֵ"ד פְּרָטוֹת ג"כ נֶאֱמְרוּ בְּסִינַי דִּכְבָר נֶאֱמַר הַכֹּל. מ"מ מיבע"ל בְּשׁוֹר סִינַי אִי יָלְפִינַן ג"כ מִדּוֹרוֹת.

וְלָמֵ"ד פְּרָטוֹת ג"כ נֶאֱמְרוּ בְּסִינַי. מ"מ לָא דָּמֵי כ"כ דְּשָׁם אָמְרִינַן כְּמִיתַת בְּעָלִים כָּךְ מִיתַת הַשּׁוֹר מְשׁוּם שֶׁהַחֵטְא הוּא עַל הַבְּעָלִים.

אֲבָל כָּאן דְּחַיָּיב גַּם שׁוֹר הֶפְקֵר אֶפְשָׁר דְּסַגִּי בב"ד שֶׁל ג'. אוֹ דִּילְמָא מ"מ יָלְפִינַן דשוה"נ דִּינוֹ בכ"מ בכ"ג.

וְלָמֵ"ד כְּלָלוּת נֶאֱמְרוּ צ"ל דְּהַבַּעְיָא הוּא כֵּינָן שֶׁהִסְכִּימָה שְׁכִינָה עַל יְדֵי יִתְרוֹ בְּתִיקּוּן סַנְהֶדְרָאוֹת שד"נ יִהְיוּ בכ"ג. הָוֵי זֶה גַּם עַל שוה"נ.

וְיָלְפִינַן לְסִינַי ג"כ דְּהָוֵי רַק גִּילּוּי מִילְּתָא בְּעָלְמָא. וְלָזֶה פְּשִׁיט מִקְּרָא דְּאִם בְּהֵמָה שֶׁהֻזַּק לְאִישׁ בְּכָל גַּוְונָא.

וּמְיֻוָּשָׁב שַׁפִּיר שֶׁהֻצְרַךְ לְהֻיְקַּשׁ דְּאִם בְּהֵמָה. דְּאַף דְּאִישׁ יָלְפִינַן מִדּוֹרוֹת.

מ"מ בְּהֵמָה שֶׁל הֶפְקֵר אֶפְשָׁר דְּלָא נִילִיף דְּלָא מִיקְּרֵי גִּילּוּי מִילְּתָא וכמש"ל. וּמִמֵּילָא מְיֻוָּשָׁב שַׁפִּיר מַה שֶּׁהֻקְשׁוּ דהו"ל לְהַתּוֹ' לְמֵימַר דִּלְהָכִי בָּעֵי לְמֵילַף שָׁעָה מִדּוֹרוֹת מְשׁוּם דְּדִינֵי סְקִילָה לְדוֹרוֹת מֵהָכָא יָלְפִינַן.

די"ל דְּקוֹדֶם דְּיָדַע הֻיְקַּשׁ בְּהֵמָה לְאִישׁ י"ל דִּבְהֵמָה אֵינָהּ בִּסְקִילָה. כִּי סְקִילָה נֶאֱמְרָה בְּסִינַי עַל אָדָם.

וּבְהֵמָה כְּתִיבָא אַחַ"כ. וּלְזֶה י"ל דְּרַק אִישׁ הָוֵי יָלְפִינַן מִדּוֹרוֹת מְשׁוּם דְּיָלְפִינַן סְקִילָה דִּידֵיהּ לְדוֹרוֹת מֵהָכָא.

אֲבָל בְּהֵמָה לָא יָלְפִינַן מִדּוֹרוֹת. וּלְזֶה פְּשִׁיטָא לוֹ אִישׁ טְפֵי.

אָכֵן עַל תו' דְּמְנָחוֹת יְקֻשֶׁה עֲדַיִן דְּלָמָּה הֻצְרְכוּ בְּאִישׁ לִסְבָרָא דְּגִילּוּי מִילְּתָא. וְנִרְאֶה בְּדַעַת התו' דְּלָמֵ"ד דּוֹרוֹת מִשָּׁעָה לָא יָלְפִינַן.

ס"ל דְּנָהִי דְּיָלְפִינַן דִּינֵי סְקִילָה לְדוֹרוֹת מֵהָכָא מִדִּכְתִיב יִסָּקֵל כִּדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין מ"ה. מ"מ אֵין לְמֵדִין סִינֵי מִדּוֹרוֹת.

דְּרַק זֶה גַּלִּי קְרָא לְלַמֵּד למק"א אֲבָל לֹא לְלָמּוֹד מִדּוֹרוֹת. וְלָזֶה הֲוְצְרְכוּ לְגִילּוּי מִילְּתָא.

וְרַק דְּלָא נֵימָא דְּלָא נִילִּיף כְּלָל מִמָּקוֹם אַחֵר. לְהָכִי מַיְיתֵי התו' שַׁפִּיר דְּכֵינָן דְּחָזִינַן שֶׁלְּמֵדִין מִכָּאן למק"א.

לָמַדְנוּ שֶׁיֵּשׁ לְדַמּוֹת זֶה לְדָבָר הַדּוֹמֶה לוֹ. וְרַק שָׁעָה מִדּוֹרוֹת כֵּינָן דְּלָא דָּמֵי מיבע"ל אִי יָלְפִינַן מִשּׁוּם דְּהָוֵי גִּילּוּי מִילְּתָא אוֹ לֹא.

וּמְיֻוָּשָׁב הַכֹּל בס"ד: ולפ"ז א"ש שֶׁאֵין התו' דְּמָנָחוֹת סוֹתְרִים כְּלָל דִּבְרֵי תו' דְּסַנְהֶדְרִין. דִּבְסַנְהֶדְרִין הִקְשׁוּ התו' מֵהֵיכָא פְּשִׁיטָא לֵיהּ בְּאִישׁ טְפֵי וְתֵרְצוּ מִשּׁוּם דְּסַנְהֶדְרָאוֹת לד"נ כְּבָר נִתְקָנוּ.

רַק עֲדַיִין קָשֶׁה הֵיכִי נִילִּיף שָׁעָה מִדּוֹרוֹת וע"ז תֵּרְצוּ התו' בְּמָנָחוֹת דְּגִילּוּי מִילְּתָא הוּא. וּבְשׁוֹר סִינֵי מיבע"ל מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק.

אוֹ מִשּׁוּם דשוה"נ לֹא נָאֲמַר עֲדַיִין. אוֹ מִשּׁוּם דְּחַיָּיב אַף בְּהֶמָּה שֶׁל הֶפְקֵר וכמש"ל.

וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דְּנִילִּיף שוה"נ מִשּׁוֹר סִינַי ול"ל קְרָא דִּכְמִיתַת בְּעָלִים כָּךְ מִיתַת הַשּׁוֹר. די"ל דהו"א לְהֵיפּוּךְ שֶׁכְּשֶׁהָרג אָדָם חֲמִיר וְנַהֲרָגְנוּ אַף בב"ד שֶׁל ג': סְיָמָן קי מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' כ"א אוֹת ט' בְּיִשּׁוּב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם.

מָצָאתִי אַחַ"פ שכ"כ השעה"מ פ"ו מה' מ"א וְהֵבִיא שָׁם ג"כ רְאָיָה מִדִּבְרֵי המג"א סי' שכ"א שֶׁמְּוָתָּר לְהַצָּמִית בְּחוֹמֶץ בְּשַׁבָּת וכמ"ש בְּחִיבּוּרִי שָׁם אוֹת י'. וְחָכָם אֶחָד הַעִירַנִי דהמג"א הִתִּיר רַק לְדִידַן דְּשָׁרֵי לֶאֱכוֹל אֲוִמְצָא.

אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם שֶׁצָּרִיךְ מְלִיחָה הָוֵי הַחֲלִיטָה תִּיקּוּן וְאָסוּר בְּשַׁבָּת. וְהִשְׁבַּתִּיו דְּפַשְׁטוּת דִּבְרֵי המג"א שָׁם מַשְׁמַע דלכ"ע שָׁרֵי דְּמִדַּמֶּה לָהּ לַהֲדָחַת בָּשָׂר בְּשַׁבָּת לְהַתִּירוֹ בְּאֲוִמְצָא ע"ש.

וְאַף דְּמַסִּיק דְּשָׁם מֻוָּתָּר מִצַּד שֶׁאֵין אִיסּוּר בְּגוּף הַבָּשָׂר רַק מִצַּד הַדָּם שע"ג. מ"מ גַּם בָּזֶה י"ל שֶׁאֵין הָאִיסּוּר מִצַּד הַבָּשָׂר רַק מִצַּד הַדָּם שֶׁבּוֹ שֶׁסּוֹפוֹ לָצֵאת וכמ"ש השעה"מ שָׁם: להגאבד"ק סעראצק הַנָּ"ל: סְיָמָן קיא מ"ש מעכ"ת לְהָעִיר עַל מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' כ"ז מִתְּשׁוּבַת הַבַּ"ח הַחֲדָשׁוֹת.

אֵין סֵפֶר הַזֶּה ת"י. ומ"ש רְאָיָה מתו' עֲרָכִין ד' ע"א דְּנָזִיר לָא הָוֵי אִיסּוּר מֵחֲמַת עַצְמוֹ ממ"ש התו' שָׁם דְּמֻוָּדָר הֲנָאָה קִיל מִתְּרוּמָה מִפְּנֵי שֶׁיֵּשְׁנוֹ בִּשְׁאֵלָה.

תְּמַהֲנִי דְּשָׁם הַסְּבָרָא מִפְּנֵי שֶׁאֶפְשָׁר בִּשְׁאֵלָה וְשַׁפִּיר יוּכְלוּ לִישָׁאֵל עַל נִדְרָם וְיוּכְלוּ שְׁלָשְׁתָּן לֶאֱכוֹל זֶה מִשֶּׁל זֶה. וְלָזֶה מְצְטָרְפִין לִזְמַן.

דְּשָׁם עִיקַּר הַסְּבָרָא דְּבָעֵינַן שֶׁיּוּכְלוּ לֶאֱכוֹל זֶה מִשֶּׁל זֶה. וְסָבַרְתִּי בְּחִיבּוּרִי לְחַלֵּק בֵּין יוה"כ לְנָזִיר בְּרוּרָה בס"ד: ומ"ש מעכ"ת לְהַקְשׁוֹת עַל מ"ש שָׁם דִּלְהָכִי אֵין מְבָרְכִין עַל אִיסּוּר מִשּׁוּם דְּלָאו אֲכִילָה הִיא.

דְּהָא מְבֹרָאָר בסי' קצ"ו דְּאַף אִיסּוּר דְּרַבָּנָן אֵין מְבָרְכִין עָלָיו. וּבִדְרַבָּנָן שַׁפִּיר הָוֵי אֲכִילָה כַּמְּבֹרָאָר בח"מ סי' רל"ד.

יְמְחוֹל כתר"ה לְעַיֵּין בט"ז שָׁם סק"א שֶׁכָּתַב דִּלְעִנְיַן בְּרָכָה הֶחְמִירוּ אַף בִּדְרַבָּנָן. וּכְבָר רָשַׁמְתִּי זֶה בְּגִלְיוֹן חִיבּוּרִי בַּאֲשֶׁר קִצַּרְתִּי בְּפָנִים יוֹתֵר מִדַּאי.

וְכֵן במש"ש בְּחִיבּוּרִי לְחֵלֶק דִּבְחוֹלָה קֵץ בָּהּ אֲבָל אוֹכֵל אִיסּוּר בְּמַזִּיד גַּלֵּי דַּעְתֵּיהּ שֶׁאֵינוֹ קֵץ בָּהּ. לְכְאוֹרָה יִקָּשֶׁה דְּהָא בסי' קצ"ו שָׁם מְבֹאָר שֶׁאַף בְּמֵזִיד לֹא יְבָרֵךְ.

אֲבָל יְסוֹד דְּבְרֵי שָׁם עפמ"ש הַטַּ"ז שָׁם דְּבְמֵזִיד הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְנָאֵץ וְרַק בְּשׁוֹגֵג הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּלָא מִיקְרֵי אֲכִילָה. וכ"כ בְּשׁוּ"ת פמ"א הוּבָא בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סי' קצ"ו סק"ב וְגוּף הפמ"א אֵינוֹ ת"י: ומ"ש מעכ"ת לְהַקְשׁוֹת מִמְּעִילָה אַמַּאי מְשַׁלֵּם וּמַבְיא קָרְבָּן הָא אֵינוֹ נֶהֱנָה.

לְדַבְרָיו יִקָּשֶׁה עַל כָּל אִיסּוּרִים לָמָּה מַבְיא קָרְבָּן נִימָא דְּהָוֵי שְׁלֹא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתָן. וְאִי נִימָא דְּהָוֵי גזה"כ א"כ נֵילֵיף מִינָּהּ דְּחַיָּיב אַף שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתָן.

אֲבָל הַדָּבָר פָּשׁוּט דִּבְאִיסּוּרִים הַחִיּוּב עַל הֲנָאַת גְּרוֹנוֹ שֶׁבִּשְׁעַת אֲכִילָה כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין ק"ג. וְאַף שאח"כ כְּשֶׁנּוֹדַע לוֹ שֶׁאָכַל אִיסּוּר נַפְשׁוֹ חוֹתָה עָלָיו וְיָצָא שְׂכַר הֲנָאַת אֲכִילָתוֹ בְּהֶפְסֵד מַה שֶּׁנַּפְשׁוֹ חוֹתָה עָלָיו אַח"כ.

בכ"ז בְּעֵת אֲכִילָה אָכַל כְּדֶרֶךְ אֲכִילָה וְנֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ בָּזֶה. אֲבָל לְעִנְיַן תַּשְׁלוּמִים צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא הַהֲנָאָה נִשְׁאֶרֶת בְּגוּפוֹ.

וְזֶה כְּשֶׁנּוֹדַע לוֹ נַפְשׁוֹ חוֹתָה עָלָיו וְאֵין לוֹ הֲנָאָה מֵאֲכִילָתוֹ. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ.

וע' בָּזֶה בִּכְתֻבּוֹת ל' ע"ב ובתד"ה ל"צ: ומ"ש מעכ"ת בְּדִבְרֵי הַנְּתִיבוֹת סי' ל"ד מֵהָרַדְבָ"ז והתה"ד. כְּבָר נִתְבָּאֵר זֶה בס"ד בְּחִיבּוּרִי סי' ע"ו ע"ש.

וע"ש עוֹד בסי' ע"א אוֹת ה': סִימָן קִיב ומ"ש מעכ"ת לְעִנְיַן דִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ ס' קי"ט שֶׁכָּתַב דְּלָא הֶעֱמִידוּ חֲזַ"ל דִּבְרֵיהֶם בִּמְקוֹם הֶפְסֵד מָמוֹן. וּבְחִיבּוּרִי סי' כ"ח אוֹת ז הִקְשֵׁיתִי עָלָיו.

וְכָתַב מעכ"ת רְאָיָה לְהַשָּׁ"ךְ מֵחֻלִּין מ"ט דְּאָמַר ר"פ רַב וְאִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא וְאַתְּ אָמְרַתְּ הַתּוֹרָה חָסָה וכו'. הֲרֵי דְּאִי הָוֵי דְּרַבָּנָן שַׁפִּיר דָּמֵי לְהָקֵל בִּשְׁבִיל הֶפְסֵד.

וְכֵן הֵבִיא מִפְּסָחִים מ"ו דְּאָמְרִינַן וּמְשׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹנוֹ שָׁרִינַן אִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא וכו'. וְלָזֶה הֶחְלִיט כת"ר דְּהָכִי הִתְנוּ בְּתַקָּנָתָם לִהְיוֹת בְּיַד חָכָם הַדּוֹר לְהָקֵל בִּדְרַבָּנָן בִּמְקוֹם הֶפְסֵד עכ"ד.

תָּמַהּ אֲנִי עַל גָּדוֹל שֶׁכְּמוֹתוֹ שֶׁיֹּאמַר דָּבָר כָּזֶה. דא"כ נָתַתָּ תּוֹרַת כָּל אֶחָד בְּיָדוֹ לְהָקֵל וְלִפְרֹץ גָּדֵר בִּדְבְרֵי חֲזַ"ל וּלְדַעַת מעכ"ת אֵיךְ שַׁיָּיךְ טְרִיפָה מִדְּרַבָּנָן.

הָא הָוֵי הֶפְסֵד. וּבְהַשַּׁ"ס דְּחֻלִּין כְּבָר הִרְגִּישׁוּ הַמְפָרְשִׁים יעו"ש בס' לֵב ארי' וּדְבָרָיו דְּחוּקִים קְצָת.

וְנִרְאֶה דְּרָבָא הָוֵי סָבַר דְּלָא אִיתְמַר הִילְכְתָא לָא כְּמָר וְלָא כְּמַר וּלְזֶה מְשׁוּם הֶפְסֵד רָאוּי לְהָקֵל כְּרַב שֵׁשֶׁת. וּדְקָאָמַר חֲדָא וְעוֹד.

הַיְינוּ דְּבָעֵינַן תַּרְוַיְיהוּ. וּכְעֵין זֶה כָּתְבוּ התו' בִּכְתֻבּוֹת פ"ה ע"ב ד"ה וְעוֹד וּיבָמוֹת קט"ו ע"ב ד"ה וְכֵן ע"ש וכ"כ כַּמָּה רִאשׁוֹנִים.

ור"פ מַדְחֶה דַּחֲדָא דְּאַף בִּדְרַבָּנָן אֵין רָאוּי לְהָקֵל נֶגֶד רַב שֶׁהוּא קוֹדֵם בִּזְמַן מֵרַב שֵׁשֶׁת. וַהֲלָכָה כְּבָתְרַאי נֶאֱמַר רַק מֵאַבַּיֵי וְרָבָא וְאֵילָךְ.

וְעוֹד דְּהָא הָוֵי אִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא וְרָאוּי לְהַחְמִיר בְּסְפֵיקוֹ: ומ"ש מעכת"ה מִפְּסָחִים מ"ו. בֵּיאוּר הַשַּׁ"ס שָׁם דִּלְמַאן דס"ל הוֹאִיל ג"כ אָסוּר מִדְּרַבָּנָן וְרַק מִשּׁוּם פְּסִידָא הִתִּירוּ.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁמָּצִינוּ שֶׁחִילְּקָה תּוֹרָה לְהָקֵל בְּמְלֶאכֶת יו"ט לְעִנְיַן אוֹכֶל נֶפֶשׁ לָזֶה הֶקֵילוּ חֲזַ"ל בִּדְרַבָּנָן בְּמָקוֹם הֶפְסֵד. וּלְהָכִי קָאָמַר שָׁם דִּלְמַאן דְּלֵית לֵיהּ הוֹאִיל א"כ הָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא וְלֹא שַׁיָּיךְ לְהַתִּיר מִשּׁוּם הֶפְסֵד.

ומ"מ בֵּאַרְתִּי בְּחִיבּוּרִי סי' כ"ח אוֹת ו' דִּלְמַסְקָנָא אַף לְמַאן דס"ל הוֹאִיל ג"כ לֹא הִתִּירוּ מִשּׁוּם הֶפְסֵד ע"ש דְּבָרִים נְכוֹנִים בס"ד: ומ"ש מעכ"ת נִידּוֹן קְטָנִיּוֹת בְּפֶסַח וְהֵבִיא דַּעַת כַּמָּה אַחֲרוֹנִים שֶׁצִּוְּוחוּ עַל חוּמְרָא זוֹ.

וְאִם מְצַד שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם אִיסּוּר זֶה הו"ל רַק כְּחֶרְמֵי צִיבּוּר שֶׁנִּיתָּרִים בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא. וּבְסוֹף דְּבָרָיו הֵבִיא שהטו"ט מ"ק בְּהַקְדָּמָה הִתִּיר לֶאֱפוֹת פַּת מְטִירְקַשַּׁעַ וַוִיץ וּמִגְרִיקָא וּלְכָתְשָׁם אַחַ"כ לְקֶמַח.

וּבִיקֵּשׁ בְּעַנְוָתָנוּתוֹ לָדַעַת דַּעְתִּי הַקְּלוּשָׁה בָּזֶה לְמַעֲשֶׂה. וְגַם אִם אֶפְשָׁר לְהַתִּיר הַקֶּמַח מֵהֶם אַף שֶׁלֹּא נֶאֱפָה.

וְהֵבִיא מַה שֶּׁנּוֹהֲגִים אֲצָלֵינוּ הֶיתֵּר בְּקֶמַח שֶׁל תַּפּוּחֵי אֲדָמָה. וע"כ הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁבָּאִים עִם הֶכְשֵׁר מֵרַבָּנִים וְסָמְכִינַן אַדַּיְסְקִי כִּדְאִיתָא בְּמְנָחוֹת מ' וְאָמְרִינַן דעי"ז לֹא יָבוֹאוּ לְהַתִּיר שְׁאָר קְמָחִים.

וְלֹא אָסְרוּ כְּלָל תַּפּוּחֵי אֲדָמָה בְּפֶסַח עכת"ד הִנֵּה מִצַּד גּוּף הָאִיסּוּר אֵין לִי מַה לְהוֹסִיף עַל מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר בס"ד בְּחִיבּוּרִי סי' כ"ח. וּלְעִנְיַן אִם אֶפְשָׁר בְּהַתָּרָה.

לְדַעְתִּי א"א לַעֲשׂוֹת הַתָּרָה בְּקִיבּוּץ כָּל הַמְּדִינוֹת שֶׁנּוֹהֲגִים בָּהֶם חוּמְרָא זוֹ. וְגַם דְּנֶדֶר שֶׁנַּעֲשָׂה מִשּׁוּם סְיָיג לְמִצְוָה אֵין לְהַתִּירוֹ.

וכ"כ לְהֶדְיָא הח"ס חאו"ח סי' קכ"ב בְּאוֹרֶךְ ע"ש. וְסֵפֶר שוּ"ת טוטו"ד מ"ק אֵינוֹ ת"י.

רַק בח"ס סי' קכ"א רָאִיתִי שֶׁהִתִּיר לֶאֱפוֹת מַצּוֹת עָבִים מִטִּירְקַשַּׁעַ וַוִיץ וְאַחַ"כ לִכְתָּשָׁם. וְזֶה פָּשׁוּט לְהַתִּיר.

אָכֵן לְהַתִּיר הַקֶּמַח קוֹדֶם שֶׁנֶּאֱפָה אֵין בְּיָדִי דְּקֶמַח גְּרִיקָא כְּבָר נָהֲגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לֶאֱסוֹר וְקֶמַח מִטִּירְקַשַּׁע וַוִיץ אֵינוֹ מָצוּי בִּמְדִינָתֵינוּ. אָכֵן בח"ס שָׁם בֵּיאֵר דְּהָוֵי בִּכְלַל קְטָנִיּוֹת וא"כ וַדַּאי דְּאָסוּר: ומ"ש מעכ"ת דִּלְהָכִי שָׁרֵי קֶמַח תַּפּוּחֵי אֲדָמָה מִשּׁוּם שֶׁבָּאִים עִם הֶכְשֵׁר.

תְּמֵהֲנִי דְּאַטּוּ הַהֶכְשֵׁר מְעַכֵּב. וַהֲלֹא כָּל אִישׁעוֹשֶׂה הַקֶּמַח מִתַּפּוּחֵי אֲדָמָה בְּבֵיתוֹ בְּלִי שׁוּם שְׁאֵלָה וְהֶיתֵּר מֵרַבָּנִים וא"כ נִיחוּשׁ לְאִיחַלּוּפֵי.

וְגַם מ"ש מַהָא דִּמְנָחוֹת דְּסָמְכִינַן אַדַּיְסְקִי לֹא שַׁיָּיךְ לְכָאן כְּלָל דא"כ כָּל הֵיכָא דְּאִיכָּא תַּקָּנָה בַּשַּׁ"ס דְּלָא לֵיתֵי לְאִיחַלּוּפֵי נֵימָא דְּנִסְמוֹךְ אַדַּיְסְקִי. וע"כ צ"ל דִּלְעִנְיַן אִיחַלּוּפֵי אֵין תַּקָּנָה כְּלָל בְּדַיְסְקִי.

וְרַק בִּמְנָחוֹת שָׁם אִיתָא שֶׁסּוֹמְכִים עַל דַּיְסְקִי שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ הִיפּוּךְ מֵהָאָמוּר בְּדַיְסְקִי. כְּגוֹן הָא דְּהָתָם שֶׁיִּכְתְּבוּ שֶׁטְּעִימָה פְּסוּלָה לְצִיצִית שׁוּב לֹא יַעֲשׂוּ תְּכֵלֶת מִטְּעִימָה.

וְגַם כִּי זֶה אֵינוֹ מָסוּר לְכָל אָדָם רַק לְאֻמָּנֵי הַתְּכֵלֶת. וּלְבַד זֶה הָעִיקָּר שֶׁאֵין לְדַמּוֹת גְּזֵירוֹת חַז"ל זֶה לָזֶה רַק הֵיכָא שֶׁהַשַּׁ"ס בְּעַצְמוֹ מְדַמֶּה.

וְעִיקָּר טַעַם שֶׁלֹּא גָּזְרוּ בְּקֶמַח תַּפּוּחֵי אֲדָמָה מִשּׁוּם דְּלָא דָּמֵי כְּלָל לְקֶמַח תְּבוּאָה. שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה כְּלָל ע"י טְחִינַת רֵחַיִם.

משא"כ קְטָנִיּוֹת הֵם נְדוֹשִׁים וְנִטְחָנִים מַמָּשׁ כִּתְבוּאָה. וְגַם הֲרֵי לר"מ בִּנְדָרִים נ"ה נוֹדֵר מִדָּגָן אָסוּר בְּכָל וּמֵזוֹתָר בְּיָרָק.

וְתַפּוּחֵי אֲדָמָה הוּא מִין יָרָק. וְקִטְנִיּוֹת הָוֵי מִידֵי דְּמִידַּגַּן וַאֲקַצַּר: סִימָן קיג א) בְּחִיבּוּרִי סי' כ"ט אוֹת ה' לְעִנְיַן דִּבְרֵי הנוב"י מ"ק חא"ח סי' ל"ד שֶׁכָּתַב דְּאַף דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל אָסוּר בַּהֲנָאָה מ"מ מִיקְרֵי חֵלֶב חָמוּר טְפֵי שֶׁהוּא בְּכָרֵת.

הֲוֶשְׁמַט מַה שֶּׁהָיָה כָּתוּב אֶצְלִי בָּזֶה. דְּקָשֶׁה טוּבָא דְּהָא מְפוֹרָשׁ בִּכְרִיתוּת דַּף י"ד דְּאִיסּוּר מְעִילָה דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה חָל עַל חֵלֶב.

אַלְמָא דאה"נ חֲמִירָא טְפֵי. וְהַסְּבָרָא נִרְאֶה דְּהִנֵּה בְּחֻלִּין ק"א ע"א אִיתָא מַאי דְּטֵוְמָאַת הַגּוּף חֲמִירָא דִּילְמָא טֵוְמָאַת בָּשָׂר חֲמִירָא דִּלְית לֵהּ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה.

וְזֶה אֵינוֹ מוּבָן לִכְאוֹרָה דא"כ לֹא נִמְצָא לְעוֹלָם אִיסּוּר חָמוּר דְּבָכָל דָּבָר נִמְצָא כְּנֶגְדּוֹ אֵיזֶה צַד חוּמְרָא. וְכֵן בְּהָא דְּאִיתָא שָׁם דגה"נ שֶׁל עוֹלָה וְשֶׁל שוה"נ אָמְרִינַן שָׁם דְּחָל אִיסּוּר עוֹלָה ושוה"נ אַף לַחֲכָמִים מִשּׁוּם דְּהָוֵי אִיסּוּר חָמוּר שֶׁאָסוּר בַּהֲנָאָה.

וע"ש בתו' סד"ה אִיסּוּר. וְקָשֶׁה דְּהָא גַּם בְּגִיד אִיכָּא סְבָרָא דְּנֶאֱסַר לִבְנֵי נֹחַ דְּחָשִׁיב לָהּ חוּמְרָא בְּדַף צ'.

וְנִרְאֶה הַפֵּרוּשׁ שֶׁהַשַּׁ"ס מְחַדֵּשׁ לָנוּ שֶׁחֻמְרָא שֶׁהִיא בְּגוּף הַדָּבָר הִיא יוֹתֵר חֲשׁוּבָה מֵחֻמְרָא עוֹנֶשׁ הָעֲבֵירָה [וּכְבָר כָּתַב הַסְּמָ"ג דְּהָא דְּאֵין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין הַטַּעַם הוּא מִפְּנֵי שֶׁזֶּה קַל יוֹתֵר לָזֶה מִתְכַּפֵּר בְּעוֹנֶשׁ.

וְזֶה חָמוּר וְאֵין מוֹעִיל לוֹ כַּפָּרָה] וּלְזֶה קָאָמַר דְּטֵוְמָאַת בָּשָׂר חָמוּר לְפִי שֶׁבְּעַצְמוּתָהּ הִיא טֵוְמָאָה חֲמוּרָה שֶׁאֵין לָהּ הֶיתֵּר. אֲבָל טוה"ג יֵשׁ לוֹ הֶיתֵּר וְטָהֳרָה בְּטְבִילָה.

וְאַף שֶׁהוּא בְּכָרֵת מ"מ אֵין זֶה חֹמֶר בְּעֶצֶם הָאִיסּוּר. וְכֵן בְּגִיד אַף שֶׁנֶּאֱסַר לב"נ.

מ"מ אה"נ חֲמִיר שֶׁזֶּה חֹמֶר בְּעֶצֶם הָאִיסּוּר. וּמַה שֶּׁנֶּאֱסַר לב"נ אֵינוֹ חוּמְרָא כָּעֵת רַק לִבְנֵי יַעֲקֹב כמ"ש התו' בְּחֻלִּין דַּף צ' ע"א ע"ש.

וּלְהָכִי קָאָמַר שָׁם דְּקָדָשִׁים שֶׁבְּכָרֵת חֲמִירִי מִגִּיד: ב) וְהַתּוֹ' בִּיבָמוֹת ל"ג ע"ב ד"ה אָמַר כָּתְבוּ לְהַקְשׁוֹת לָמָּה אָמְרוּ בְּחֻלִּין ק"ג דְּחָל אִיסּוּר נְבֵילָה עַל חֵלֶב הָא הָוֵי קַל עַל חָמוּר. וְתֵירְצוּ בְּתֵירוּץ הַשֵּׁנִי דִּנְבֵילָה חֲמוּרָה דִּמְטַמְּאָה.

וְאַף שֶׁיֵּשׁ חוּמְרָא בְּחֶלֶב שֶׁאֵין בַּנְּבֵילָה אֵין לָחוֹשׁ לְכָךְ כִּדְאָמְרִינַן בפ' גה"נ דַּף ק"א מַאי חֲזִית דטוה"ג חֲמִיר דִּילְמָא טֵוְמָאַת בָּשָׂר חֲמִירָא עכ"ד. וְקָשֶׁה טוּבָא דְּאַדְּרַבָּא מִכָּאן רְאָיָה דְּכֵינָן שֶׁיֵּשׁ חוּמְרָא כְּנֶגֶד שׁוּב לָא הָוֵי אִיסּוּר חָמוּר.

וְרָצִיתִי לוֹמַר דְּכַוָּנַת הַשַּׁ"ס דְּכֵינָן שֶׁגַּם בְּאִיסּוּר הַשֵּׁנִי יֵשׁ חוּמְרָא שׁוּב הָוֵי שְׁנֵיהֶם שָׁוִים. וְהַיְינוּ דְּמַיְיתִי הַתּוֹ' דְּכֵינָן דְּחֵלֶב וּנְבֵילָה שָׁוִים מִמֵּילָא חָל אִיסּוּר נְבֵילָה דְּהָוֵי אִיסּוּר כּוֹלֵל כַּמְבֹאָר שָׁם.

וְשׁוּב מָצָאתִי בשעה"מ פי"ז מהא"ב שֶׁבֵּיאֵר כֵּן דִּבְרֵי הַתּוֹ' הַלָּלוּ. אֲבָל לפמש"ל א"א לוֹמַר כֵּן דְּתִיקְשֵׁי מִכָּל אִיסּוּר חָמוּר ומגה"נ שֶׁל שוה"נ לַחֲכָמִים שָׁם דְּלָא ס"ל אִיסּוּר כּוֹלֵל רַק בַּחֲמוֹר עַל קַל.

אֲבָל לפמש"ל בְּכַוָּנַת הַשַּׁ"ס שֶׁהַחֲזָקָה שֶׁבְּגוּף הַדָּבָר עֲדִיפָא. א"ש דִּבְרֵי התו'.

דְּמַה שֶּׁנְּבֵילָה מְטַמְּאָה עֲדִיפָא מֵחֲזָקָה דְּכָרֵת. וְכֵן מ"ש התו' שָׁם דִּטְרֵיפָה חֲמִירָא מאמה"ח לְפִי שאמה"ח יֵשׁ לוֹ הֶיתֵּר בִּשְׁחִיטָה.

הוּא ג"כ מִצַּד שֶׁהָאִיסּוּר בְּעַצְמוֹ חָמוּר יוֹתֵר: ג) ועפ"ז מֻיָּוָשַׁב מַה שֶּׁהִקְשָׁה שָׁם השעה"מ עַל התו' זָבָחִים ע' ע"א ד"ה יָבוֹא שֶׁהִקְשׁוּ דל"ל קָרָא שֶׁנְּבֵילָה חָל עַל חֵלֶב הָא הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף לָמָּ"ד דְּחָל. וא"ל דְּמַהָכָא יָלִיף לָהּ דְּאִיסּוּר מוֹסִיף חָל דְּהָא חֵלֶב קִיל שֶׁהֻתַּר מִכְּלָלוֹ.

וְהִקְשָׁה השעה"מ מַה בְּכָךְ דְּהָא גַּם בְּחָלָב יֵשׁ חוֹמֶר שֶׁהוּא בִּכְרֵת. ועכ"פ הו"ל כְּשָׁוִים.

וְהוֹכִיחַ מִזֶּה דְּקֻוְשְׁיַית התו' לְמָאן דס"ל דְּאִיסּוּר מוֹסִיף חָל אַף בְּקַל עַל חָמוּר ע"ש. וּמִזֶּה הִקְשָׁה עַל התו' בִּזְבָחִים ס"ט ע"ב ד"ה ר"י שֶׁהִקְשׁוּ דלר"י דס"ל אֵין אחע"א לֹא לֵיחוֹל אִיסּוּר נְבֵילָה עַל אִיסּוּר קָדָשִׁים.

וְהִקְשָׁה השעה"מ דְּהָא נְבֵילָה הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף כמ"ש התו' בְּדַף ע' וְכֵן בְּחֻלִּין דַּף צ' וְדַף ק"א דְּנִיתְנוֹסֵף אִיסּוּר לַגָּבוֹהַּ וּמִמֵּילָא חָל אַף בְּקַל עַל חָמוּר. ולפמש"ל לק"מ דְּבָאֱמֶת אִיסּוּר נְבֵילָה שֶׁמְּטַמֵּא חָמוּר מֵחֵלֶב שֶׁחֻמְרָתוֹ הִיא רַק מִצַּד הָעוֹנֶשׁ וכמש"ל.

וְלָזֶה נֵדַע מִזֶּה רַק חָמוּר עַל קַל אֲבָל בְּשָׁוִין לֹא נֵדַע. אָכֵן נְבֵילָה עַל קָדָשִׁים שַׁפִּיר הִקְשׁוּ התו' שֶׁלֹּא יָחוֹל דְּקָדָשִׁים גּוּף אִיסּוּרָם חָמוּר שֶׁאָסוּר בַּהֲנָאָה וכמש"ל.

וְזֶה הָוֵי חוּמְרָא טְפֵי מֵהָא דִּנְבֵילָה מְטַמְּאָה. וְגַם גּוּף דִּבְרֵי השעה"מ שֶׁכָּתַב שָׁם שֶׁדִּבְרֵי התו' דִּיבָמוֹת אָזְלִי לָמָּ"ד דְּכוֹלֵל חָל אַף בְּאִיסּוּרִים שָׁוִים.

צ"ע דְּהָא התו' מַיְיתוּ שָׁם מֵחֻלִּין ק' ע"ש וְשָׁם אַיְירִי לריה"ג דס"ל דְּאֵין חָל בְּשָׁוִים רַק בַּחֲמוֹר עַל קַל ע"ש וכמ"ש השעה"מ בְּעַצְמוֹ שָׁם. וע"כ צ"ל כמש"ל דְּטֻמְאַת בָּשָׂר חֲמִירָא: ד) וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה מֵהָא דְּאִיתָא בִּכְרִיתוּת דַּף כ"ג דְּאֵימוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מְעִילָה לְאַחַר זְרִיקָה.

הָוֵי לְגַבֵּי חֵלֶב אִיסּוּר קַל עַל חָמוּר. אַלְמָא דְּחֵלֶב דִּבְכָרֵת חֲמִיר טְפֵי.

אֲבָל בֶּאֱמֶת לק"מ דְּהָא קָדָשִׁים קַלִּים אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה מִדְּאוֹרַיְיתָא כִּדְאִיתָא בר"ה דַּף כ"ח וּבִפְסָחִים דַּף כ"ז ע"ב ע"ש בְּרַשְׁ"י וכ"כ התו' בִּתְמוּרָה ג' ע"א ד"ה לֹא. וְרַק שֶׁאֵין בּוֹ מְעִילָה.

לָזֶה אִיסּוּר מְעִילָה שֶׁהוּא בְּמִיתָה וְחִיּוּב קָרְבָּן הָוֵי אִיסּוּר קַל לְגַבֵּי חֵלֶב שֶׁבִּכְרֵת. אֲבָל בִּכְרִיתוּת בְּדַף י"ד אַיְירִי בְּקָדָשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁתֵּיכֶף כְּשֶׁמַּקְדִּישׁ חָל אִיסּוּר הֲנָאָה וְחִיּוּב מְעִילָה וְאָתֵי בַּהֲדֵי כְּדִתְנַן ספ"ק דִּמְעִילָה וְכִדְאִיתָא בִּכְרִיתוּת שָׁם בָּזֶה וַדַּאי דְּהָאִיסּוּר בְּעַצְמוּתוֹ

חֲמִיר מֵאִיסּוּר חֵלֶב וכמש"ל: ה) וְהִנֵּה התו' בִּיבָמוֹת ל"ג כְּשֶׁהִקְשׁוּ דְּהָא נְבֵילָה עַל חֵלֶב הָוֵי קַל עַל חָמוּר.

תִּרְצוּ דְּחֵלֶב הָוֵי קַל שֶׁהַוּתַּר מִכְּלָלוֹ אֲצָל חַיָּה וּנְבֵילָה שֶׁהַוּתְּרָה לַכֹּהֲנִים מִשֻּׁלְחַן גָּבוֹהַּ קָזָכוּ כִּדְאִיתָא בְּחַוְלִין ק"כ. וְקָשֶׁה טוּבָא דְּהָא אִיתָא בְּחַוְלִין דַּף ק"ג שָׁם דִּפְלִיגִי בָּזֶה רחב"א וְרַב אַמִּי אַלִּיבָּא דר' יוֹחָנָן ולר"א ור' אַבָּהוּ יָלְפִינַן בָּאֶמֶת מֵהָא דִּנְבֵילָה חָל עַל חֵלֶב וְלָא ס"ל פִּירְכָא דְּהַוַּתַּר מִכְּלָלוֹ ורחב"א ס"ל פִּירְכָא דְּהַוַּתַּר מִכְּלָלוֹ ע"ש.

וא"כ מַה מְּתָרְצוּ התו' לר"א דלרחב"א בלא"ה לק"מ דְּהַיְינוּ דִּמְשַׁנֵּי הַשַּׁ"ס שָׁם דְּלָא יָלְפִינַן מֵהָכָא. וְגַם לָמָּה בְּאֵרוֹ דִּנְבֵילָה לָא הָוֵי הֶוַּתַּר מִכְּלָלוֹ כֵּיוָן דְּאִיתָא דִּיחוּי זֶה בַּשַּׁ"ס לְהֶדְיָא.

א"כ שַׁיָּיךְ בֵּיאוּר זֶה בְּחַוְלִין שָׁם דַּף ק"ג וְלֹא הָכָא. אֲבָל בָּאֱמֶת צָרִיךְ לְהָבִין בָּאֱמֶת הֵיכִי יָלִיף שָׁם מִנְּבֵילָה הָא הֶוַּתַּר מִכְּלָלוֹ כִּדְדָחֵי הַשַּׁ"ס שָׁם.

וצ"ל דס"ל כריה"ג בִּכְסָחִים כ"ג ע"ב דְּאִיתָא שָׁם דְּלָא ס"ל פִּרְכָא זוֹ גַּבֵּי קְרָא דְּחֵלֶב נְבֵילָה מִשּׁוּם דִּקְרָא אַיְירִי בִּבְהֵמָה וְלֹא בְּחַיָּה ע"ש. וְהַיְינוּ כִּדְאִיתָא בִּזְבָחִים ע' ע"ב דִּקְרָא דַּאֲכוּל לֹא תֹאכְלוּהוּ מְמַעֵט חַיָּה.

וְאִידָךְ ס"ל כְּתֵירוּצָא קַמָּא שָׁם לריה"ג דמ"מ שֵׁם חֵלֶב בְּעָלְמָא הֶוַּתַּר מִכְּלָלוֹ. וְכֵן הוּא סֵוּגְיַית הַשַּׁ"ס בְּעָלְמָא.

וס"ל לְהַתּוֹ' דִּנְהִי דְּלָא הָוֵי קִיל כ"כ כְּדֵי לִדְחוֹת שֶׁלֹּא נִלְמוֹד מִמֶּנּוּ לְעָלְמָא דְּאִיסּוּר כּוֹלֵל חָל. מ"מ יֵשׁ בְּחֵלֶב צַד קַוּלָא לְעִנְיַן דְּלָא הָוֵי אִיסּוּר חָמוּר לְגַבֵּי נְבֵילָה.

וְלָזֶה בְּאֵרוֹ דְּהָא דִּנְבֵילָה שָׁרֵי בְּמִלֵּיקָה לַכֹּהֲנִים לָא הָוֵי צַד קַוּלָא כְּלָל מִשּׁוּם דְּמִשֻּׁלְחַן גָּבוֹהַּ קָזָכוּ. וּפְלוּגְתָּא דרחב"א ור"א הוּא בָּזֶה אִי הָא דְּהֶוַּתַּר מִכְּלָלוֹ הָוֵי קַוּלָא בְּעַצְמוֹת הָאִיסּוּר בְּאוֹפֶן שֶׁהוּא יוֹתֵר קַל מִנְּבֵילָה בְּהֶחְלֵט וְאֵין לִלְמוֹד שְׁאָר אִיסּוּרִים מִזֶּה.

אוֹ דְּהָוֵי רַק צַד קַוּלָא אֲבָל לֹא בְּעַצְמוֹת הָאִיסּוּר. וְרַק דְּמִיקְּרֵי קַוּלָא לְעִנְיַן שֶׁלֹּא יְהֵא חָמוּר מִנְּבֵילָה וְהָוֵי כְּאִיסּוּרִים שָׁוִים וְכִסְבָרַת השעה"מ שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

ולפ"ז צ"ל דְּאַף שֶׁהִזְכִּירוּ התו' בִּיבָמוֹת הָא דריה"ג. מ"מ לָא ס"ל לְגַמְרֵי כריה"ג.

דריה"ג ס"ל דְּבָעֵינַן דַּוְוקָא חָמוּר עַל קַל. וְאִיהוּ ס"ל דְּאַף בְּשָׁוִים חָל.

וַאֲקַצֵּר. ולפ"ז הָא דְּמַסְקוּ התו' בִּיבָמוֹת שָׁם וְאַף שֶׁיֵּשׁ חוּמְרָא בְּחָלָב וכו' קָאֵי גַּם עַל תֵּירוּצָם הָרִאשׁוֹן יעו"ש: ו) וְהִנֵּה השעה"מ שָׁם הִקְשָׁה עַל התו' דִּיבָמוֹת דַּף ל"ג שֶׁכָּתְבוּ דִּנְבֵילָה עַל חֵלֶב הָוֵי אִיסּוּר כּוֹלֵל וְהָא הָוֵי אִיסּוּרמוֹסִיף שֶׁנֶּאֱסַר לְגָבוֹהַּ וכמ"ש התו' בְּחַוְלִין דַּף צ' וק"א.

וְכָתַב דְּבָאֱמֶת חוֹלְקִים התו' דִּיבָמוֹת עַל תו' דְּחַוְלִין וְכֵן בִּזְבָחִים דַּף ע' וס"ל בִּיבָמוֹת דְּכֵיוָן דְּסָתָם שְׁוָורִים לָאו לַמִּזְבֵּחַ קַיְימִי אֵין שַׁיָּיךְ לִקְרֹאוֹ אִיסּוּר מוֹסִיף. וְלָזֶה נִשְׁאַר בְּקֻוּשְׁיָא עַל התו' דִּזְבָחִים ס"ט ע"ב שֶׁהִקְשׁוּ דְּלָא לֵיחוּל נְבֵילָה עַל קָדָשִׁים וְהָא הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף לְגָבוֹהַּ.

והנלע"ד דְּבָאֱמֶת סְבָרַת השעה"מ דְּחוּקָה דְּמַה בְּכָךְ דְּלָאו לַמִּזְבֵּחַ קָיְימִי. מ"מ נִיתְנַסֵּף אִיסּוּר לְגָבוֹהַּ.

וְכֵן מוּכָח בתו' כְּרִיתוֹת י"ד ע"ב ד"ה נִיטְּאתָ שֶׁכָּתְבוּ שָׁם בְּתֵירוּצָם הַשֵּׁנִי דְּנִיטְּאת לְאָחְיו הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף שֶׁנֶּאֱסְרָה בְּאִיסּוּר אֵשֶׁת אָח עַל שְׁאָר אַחִין אַף שֶׁהִיא מַמְזֶרֶת וְהֵם כְּשֵׁרִים מ"מ חָל אִיסּוּר חָמוּר עַל הַקַּל ע"ש.

וְקָשֶׁה דְּהָא כֵּיוָן שֶׁאֲסוּרָה לָהֶם מֵחֲמַת אִיסּוּר מַמְזֵרוּת א"כ דַּאי אֵינָהּ עוֹמֶדֶת לִינָּשֵׂא וְלָמָּה קָרֵי לָהּ אִיסּוּר מוֹסִיף. וע"כ צ"ל דְּאַף דְּאֵינָהּ עוֹמֶדֶת מ"מ כֵּיוָן דְּחָל הָאִיסּוּר מִיקְּרֵי מוֹסִיף.

וְכֵן אִיתָא שָׁם בַּמִּשְׁנָה שֶׁאִם עָבַר זָקֵן וּנְשָׂאָהּ חַיָּיב מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב וּמְפָרֵשׁ בַּשַּׁ"ס שָׁם דְּאִית לֵיהּ בְּרָא לְסָבָא וְהָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף. וְקָשֶׁה דְּהָא אַיְירֵי שָׁם בַּמִּשְׁנָה שֶׁנִּפְלָה לִפְנֵי הַזָּקֵן לְיִבּוּם מֵאָחִיו וּכְדִמְפָרֵשׁ הַשַּׁ"ס שָׁם.

וא"כ הָוְיָא לִבְנוֹ אֲסוּרָה מֵחֲמַת אִיסּוּר אֵשֶׁת אֲחִי הָאָב וְכִדְקָתָנֵי בַּמִּשְׁנָה שָׁם. וצ"ל כמ"ש הַגֵּר תָּמִיד שָׁם בְּשֵׁם הבה"ז דְּאַיְירֵי שֶׁהוּא קָטָן וְחָל הָאִיסּוּר בְּבַת אַחַת עָלָיו ע"ש.

וְקָשֶׁה דמ"מ הָא אֵינָהּ עוֹמֶדֶת לִינָּשֵׂא לוֹ וְלָמָּה קָרֵי לָהּ אִיסּוּר מוֹסִיף. וע"כ צ"ל דְּגַם בכה"ג הָוֵי מוֹסִיף וּדְלֹא כהשעה"מ וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

וְגַם לוֹמַר שֶׁהַתּוֹ' דְּיָבָמוֹת יַחֲלוֹקוּ עַל תו' דְּחֻלִּין הוּא דָּחוּק מְאוֹד: ז) וְלָזֶה נלע"ד דְּהָא דְּקָאָמַר הַשַּׁ"ס בְּחֻלִּין דְּיָלִיף דְּיָבוֹא אִיסּוּר נְבֵילָה וְיָחוֹל עַל אִיסּוּר חֵלֶב הַכָּתוּב דְּקָרָא סְתָמָא אַיְירֵי וְאַף בְּבַעַל מוּם שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַמִּזְבֵּחַ.

ומ"מ חַיָּיב עַל חֶלְבּוֹ מִשּׁוּם נְבֵילָה. וּמוֹכִיחַ הַשַּׁ"ס דְּקָרָא אַיְירֵי אַף בְּבַעַל מוּם.

מִשּׁוּם דְּבָתָם שְׁרָאוּי לְגָבוֹהַּ וּנְבֵילָה הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף. לָא אִיצְטְרִיךְ קָרָא לָזֶה שֶׁיָּחוֹל עַל חֶלֶב.

וְכִדְפָרִיךְ הַשַּׁ"ס בִּפְשִׁיטוּת בְּחֻלִּין דַּף ק"ב ל"ל קָרָא לר"י שאמה"ח נוֹהֵג בַּטְּמֵאָה הָא אמה"ח חָל עַל טְמֵאָה שֶׁכֵּן נוֹהֵג בב"נ וְכָתְבוּ התו' שָׁם דְּהָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף. וא"ל שֶׁבֶּאֱמֶת סוֹמֵךְ הַשַּׁ"ס שָׁם עַל הַפָּסוּק דְּנְבֵילָה חָל עַל חֵלֶב.

ז"א דְּשָׁם יֵשׁ לִדְחוֹת דְּחֵלֶב הֶוּתַּר מִכְּלָלוֹ וְכִדְאִיתָא שָׁם דַּף ק"ג וכמ"ש התו' בַּזְּבָחִים דַּף ע' לְהֶדְיָא. וּמִקֶּוֹשְׁיַית התו' דְּזְבָחִים הַנַּ"ל דל"ל קָרָא לְזֶה מוּכָח דְּאַיְירֵי קָרָא בְּבַעַל מוּם.

וְכֵן מוּכָח שָׁם בְּדַף ק"ג דְּמַדְמֶה לָזֶה שֶׁיָּחוֹל טְרֵיפָה עַל אמה"ח דְּלָא הָוֵי מוֹסִיף. אַלְמָא דְּנְבֵילָה נָמֵי אַיְירֵי בְּגַוְונָא דְּלָא הָוֵי מוֹסִיף.

אֲבָל בְּחֻלִּין ק"א שַׁפִּיר הִקְשׁוּ התו' שֶׁיָּחוֹל נְבֵילָה עַל גִּיד דְּהָוֵי מוֹסִיף. דע"כ אַיְירֵי אַף בְּרָאוּי לְגָבוֹהַּ.

דְּאִי אַיְירֵי דַּוְוקָא בְּאֵינוֹ רָאוּי ל"ל לְמֵימַר בְּסֵיפָא וּמוֹדִים בְּגִיד שֶׁל עוֹלָה. הול"ל שֶׁמּוֹדִים בְּגִיד שֶׁל נְבֵילָה מִבְּהֵמָה הָרְאוּיָה לַמִּזְבֵּחַ.

וע"כ צ"ל דְּאַיְירֵי בְּכָל גַּוְונָא. וְהַתּוֹ' בַּזְּבָחִים ס"ט ע"ב שֶׁהִקְשׁוּ עַל ר"י שֶׁלֹּא יָחוֹל נְבֵילָה עַל קָדָשִׁים.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּשָׁם קָאֵי עַל עוֹף קָדָשִׁים שֶׁמְּלָקָה וְנִמְצֵאת טְרֵיפָה. וּנְבֵילָה כִּי הַאי לָא נָאֶסְרָה לְגָבוֹהַּ כְּלָל דְּאַדְרַבָּא הָא אִישְׁתְּרִי מְלִיקָה וְלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דִּנְבֵילָה לְיֶהֱוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף.

וְאִי מִשּׁוּם שֶׁהָיְתָה טְרֵיפָה. א"כ בלא"ה אֵינָהּ רְאוּיָה לְגָבוֹהַּ וְלָא הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף וכמש"ל.

לְזֶה שַׁפִּיר הִקְשׁוּ התו' לָמָּה מְטַמֵּא לר"י בְּבֵית הַבְּלִיעָה. וְאַף אִם מַתָּה עוֹף קָדָשִׁים וְנַעֲשָׂה נְבֵילָה גְּמוּרָה ג"כ ס"ל לְהַתּוֹ' דְּלָא מִיקְּרֵי מוֹסִיף אִיסּוּר לְגָבוֹהַּ.

כֵּינָן דִּנְבֵילָה הֲוָתְרָה בָּעוֹף זֶה לְגָבוֹהַּ. וְכִדְאִיתָא בְּחֻלִּין דַּף ק"כ ע"א דְּאִישְׁתְּרִי נְבֵילָה לְגָבוֹהַּ ע"ש.

וז"ב בְּכַוָּנַת התו' בִּזְבָחִים שָׁם. ולפ"ז צ"ל דְּהַתּוֹ' דִּיבָמוֹת אֵינָם חוֹלְקִים עַל התו' דִּזְבָחִים בְּגוּף הַסְּבָרָא דִּנְבֵילָה הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף כמ"ש השעה"מ דְּזֶה לֹא מִסְתַּבֵּר כְּלָל וכמש"ל.

וְרַק שֶׁמַּה שֶׁנִּשְׁאֲרוּ התו' בִּזְבָחִים בְּקֻלְּשְׁיָא ס"ל לְהַתּוֹ' דִּיבָמוֹת לְתָרֵץ דְּקָרָא אַיְירֵי בְּבַעַל מוּם דְּלָא הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף כַּנַ"ל. וְזֶה מָצוּי בַּשַּׁ"ס שֶׁהַתּוֹ' נִשְׁאֲרוּ בְּתֵימָא וּבְמָקוֹם אַחֵר מְתָרְצִים אוֹתָהּ קֻלְּשְׁיָא: ח) וְעוֹד אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁלֹּא יִסְתְּרוּ התו' דִּבְרֵיהֶם כְּלָל.

וְנִישַׁב ג"כ לָמָּה נָקְטוּ התו' בִּיבָמוֹת סֻוגְיָא דְּחֻלִּין ק"ג וְלֹא נָקְטוּ סֻוגְיָא דִּזְבָחִים דַּף ע' דְּהָא זְבָחִים הָוֵי קוֹדֶם חֻלִּין. וְגַם דִּבְזָבְחִים הוּא עִיקַּר הַסֻּוגְיָא בְּקָרָא דְּחֵלֶב נְבֵילָה ע"ש.

וְנִרְאֶה דְּהִנֵּה בְּחֻלִּין דַּף ל"ז אִיתָא דְּכָל נְבֵילָה הָוְיָא מִקּוֹדֶם מְסֻוָּכֶנֶת וע"ש בתו' שֶׁכָּתְבוּ כֵּן לְהֶדְיָא בִּיאוּר הַסֻּוגְיָא שָׁם. ולפ"ז קָשֶׁה עַל התו' שֶׁכָּתְבוּ דִּנְבֵילָה הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף.

דְּהָא מְסֻוָּכֶנֶת לָא עֲדִיפָא מֵחוֹלֶה. וְחוֹלֶה קיי"ל בִּתְמוּרָה כ"ח וּבְכַמָּה דֻּכְתֵי שֶׁפָּסוּל לְקָרְבָּן.

וא"כ הֲרֵי הִיא אֲסוּרָה לְגָבוֹהַּ עוֹד קוֹדֶם שֶׁנַּעֲשֵׂית נְבֵילָה וכמש"ל לְעִנְיַן בַּעַל מוּם. וְנִרְאֶה דְּהִנֵּה בְּחֻלִּין שָׁם דַּף ל"ז ע"ב אִיתָא דְּמוֹכִיחַ מִקְּרָא דְּחֵלֶב נְבֵילָה וְחֵלֶב טְרֵיפָה דְּמְסֻוָּכֶנֶת מֻתֶּרֶת וְלָא הָוֵי נְבֵילָה רַק עַד אַחַר מִיתָתָהּ.

וּפָרִיךְ מָר בַּר רַב אָשֵׁי וְדִילְמָא אַיְירֵי קְרָא דְּשָׁוְיָא גִּיסְטְרָא וּמַתָּה פִּתְאוֹם וְלֹא הָיְתָה כְּלָל מְסֻוָּכֶנֶת קוֹדֶם מִיתָתָהּ. וּמְשַׁנֵּי מ"מ א"א דְּלָא הָוְיָא מְסֻוָּכֶנֶת פֻּרְתָּא מִקַּמֵּי דְּלִיפְסַק רֻבָּא.

ואבע"א א"כ חֵלֶב חֵלֶב לָמָּה לִי ע"ש. נִמְצָא דְּמָר בר"א וְכֵן תֵּירוּץ ואבע"א ס"ל דִּקְרָא דְּחֵלֶב נְבֵילָה אַיְירֵי בְּגַוְונָא שֶׁנַּעֲשָׂה נְבֵילָה בְּאוֹפָן שֶׁלֹּא הָיְתָה מְסֻוָּכֶנֶת מִקּוֹדֶם.

וּלְתֵירוּצָא קַמָּא א"א שֶׁתִּהֵא נְבֵילָה אִם לֹא שֶׁהָיְתָה מִקּוֹדֶם מְסֻוָּכֶנֶת. וא"כ לְפִי תֵּירוּץ זֶה לָא הָוֵי נְבֵילָה אִיסּוּר מוֹסִיף לְגָבוֹהַּ כֵּינָן שֶׁכְּבָר נָאֶסְרָה לְגָבוֹהַּ בִּהְיוֹתָהּ מְסֻוָּכֶנֶת מִצַּד אִיסּוּר חוֹלֶה.

וּכְבָר כָּתַב המל"מ בפ"ב מהא"מ דְּחוֹלֶה זָקֵן וּמְזוֹהָם פָּסוּל אַף בְּדִיעֲבַד וע"ש בשעה"מ בָּזֶה. וְרַק שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם שָׁם בפ"ג שֶׁאֵינוֹ לוֹקֶה עַל חוֹלֶה זו"מ ע"ש: ט) ולפ"ז י"ל דִּבְחֻלִּין דַּף ק"א שַׁפִּיר מַקְשׁוּ התו' דִּנְבֵילָה הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף דִּסְתָמָא קָתָנֵי שָׁם גִּיד שֶׁל נְבֵילָה וְאַף בְּגַוְונָא שֶׁלֹּא הָיְתָה מְסֻוָּכֶנֶת מִקּוֹדֶם.

דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי. הו"ל לְפָרוּשֵׁי דבכה"ג מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁלּוֹקֶה שְׁתַּיִם וְכִדְקָאָמַר בְּגִיד שֶׁל עוֹלָה ושוה"נ.

וא"ל דא"א שֶׁלֹּא תְּהֵא מְסֻכֶּנֶת מִקּוֹדֶם. דא"כ תִּיקְשֵׁי מֵהָכָא לְתֵירוּצָא בָּתְרָא וּלְמָר בר"א דְּלָא ס"ל הָכִי.

וּבִיבָמוֹת שַׁפִּיר הִקְשׁוּ עַל סֻוגְיָא דְּחֻלִּין ק"ג דְּשָׁם מוּכָח דס"ל דְּאַיְירֵי קָרָא בְּגַוְונָא שֶׁאֵינוֹ אִיסּוּר מוֹסִיף. דְּאִי הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף א"כ הֵיכִי יָלִיף שָׁם מִזֶּה שֶׁיָּחוּל אִיסּוּר טְרֵיפָה עַל אמה"ח דְּלָא הָוֵי מוֹסִיף.

אֲבָל בִּזְבָחִים דַּף ע' הִקְשׁוּ התו' דמ"מ תִּיקְשֵׁי לְמָר בר"א וְתֵירוּץ בָּתְרָא דְּבַחֻלִּין נ"ז דס"ל דְּקָרָא אַיְירֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה מְסֻכֶּנֶת מִקּוֹדֶם. דלפ"ז הָוֵי נְבֵילָה אִיסּוּר מוֹסִיף לְגָבוֹהַּ.

וְקָשֶׁה ל"ל קָרָא דִּנְבֵילָה חָל עַל אִיסּוּר חֵלֶב. וּבְזֶה שַׁפִּיר נִשְׁאֲרוּ בְּקֻוְשְׁיָא וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה אֲבָל אֵין הָעֵת מַסְפֶּקֶת מִטִּרְדוֹתַי: י) ועפ"ז אֶפְשָׁר לְבָאֵר הָא דְּאִיתָא בִּזְבָחִים שָׁם דַּף ע' דִּלְהָכִי אִצְטְרִיךְ נְבֵילָה מִשּׁוּם דְּמִטְרִיפָה אִיכָּא לְמֵידְחֵי דְּשָׁאנֵי טְרֵיפָה שֶׁנֶּאֱסְרָה מֵחַיִּים.

וְזֶה צָרִיךְ בֵּיאוּר דְּמַה חוּמְרָא הִיא זוֹ. כֵּינָן שֶׁמִּיתַת הַבְּהֵמָה זֶהוּ בְּעַצְמוֹ אִיסּוּר נְבֵילָה וּמַה שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיֵּאָסֵר מֵחַיִּים.

וְעוֹד דְּאִי הָוְיָא זֶה חוּמְרָא. הול"ל דְּלָא יָחוּל נְבֵילָה עַל חֵלֶב מִשּׁוּם שֶׁחֶלֶב אָסוּר מֵחַיִּים.

וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּהַיְינוּ דְּקָאָמַר הַשַּׁ"ס דִּלְהָכִי חָל טְרֵיפָה עַל חֵלֶב מִשּׁוּם שֶׁשְּׁנֵיהֶם חָלִים מֵחַיִּים. אָכַל לפמ"ש מִסְּבָרָא דְּמֻסְכֶּנֶת.

י"ל דְּהִנֵּה בְּחֻלִּין ל"ז ס"ד דְּהַשַּׁ"ס דְּמֻסְכֶּנֶת אֲסִירָא מִשּׁוּם נְבֵילָה. וּפָרִיךְ הַשַּׁ"ס ל"ל קָרָא לִנְבֵילָה הַשְׁתָּא מֵחַיִּים אֲסִירָא לְאַחַר מִיתָה מִיבַּעְיָא.

וּמַסְקִינַן דְּמֻסְכֶּנֶת שָׁרְיָא וְיָלִיף לָהּ מִקָּרָא דְּחֵלֶב נְבֵילָה וְחֵלֶב טְרֵיפָה ע"ש. ולפ"ז נִתְבָּאֵר דְּבָאֳמֶת הָיָה רָאוּי שֶׁמְּסֻכֶּנֶת תֵּיאָסֵר מֵחַיִּים מִשּׁוּם נְבֵילָה כֵּינָן שֶׁאֵין סוֹפָהּ לְחַיּוֹת וּכְמוֹ נִיטַל הַיָּרֵךְ וְחָלָל שֶׁלָּהּ דְּהָוֵי נְבֵילָה מֵחַיִּים כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין ל"ב ע"ב.

רַק דְּגַלִּי קָרָא דְּמֻסְכֶּנֶת מֻוּתֶּרֶת. וְהַיְינוּ דְּקָאָמַר הַשַּׁ"ס בִּזְבָחִים שְׁטְרֵיפָה אֲסוּרָה אַף מֵחַיִּים תֵּיכָף כְּשֶׁנִּטְרְפָה.

אֲבָל נְבֵילָה אַף שֶׁהִיא מְסֻכֶּנֶת וְהָוְיָא כִּנְבֵילָה מֵחַיִּים מ"מ מֻוּתֶּרֶת. וְאַף שֶׁבַּאַרְנוּ דִּלְתֵירוּצָא בָּתְרָא דְּחֻלִּין שָׁם אַיְירֵי קָרָא בְּגַוְונָא שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה מְסֻכֶּנֶת מִקּוֹדֶם.

מ"מ יֵשׁ קֻוְלָא בְּאִיסּוּר נְבֵילָה נָגֵד אִיסּוּר טְרֵיפָה: יא) ועפמש"ל דְּכֵינָן דְּהָוֵי חוֹלֶה מֵחַיִּים וְאֵינָהּ רְאוּיָה לְמִזְבֵּחַ תּוּ לָא הָוֵי נְבֵילָה אִיסּוּר מוֹסִיף. יֵשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הנו"ב שֶׁהִזְכַּרְנוּ בִּתְחִילַּת דְּבָרֵינוּ שֶׁאֵין אִיסּוּר שוה"נ חָל עַל חֵלֶב.

וְקָשֶׁה לִי עָלָיו טוּבָא דְּהָא הָוֵי שוה"נ אִיסּוּר מוֹסִיף שֶׁאָסוּר לְגָבוֹהַּ. וּלְפִי מש"ל א"ש דְּהָא לְגָבוֹהַּ נֶאֱסַר תֵּיכֶף כְּשֶׁנִּגַּחְדְּהָא נוֹגֵחַ אָסוּר לְגָבוֹהַּ אַף ע"פ עַד אֶחָד אוֹ בְּעָלִים כִּדְאִיתָא בב"ק דַּף מ' וּתְמוּרָה דַּף כ"ח ע"ב.

וּבַהֲנָאָה מִשּׁוּם אִיסּוּר שוה"נ אֵינוֹ נֶאֱסָר עַד אַחַר גְּמַר דִּין. וא"כ לָא הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף כֵּינָן שֶׁהָאִיסּוּר לְגָבוֹהַּ חָל שָׁעָה אַחַת קוֹדֶם אִיסּוּר שוה"נ.

וּבָאֱמֶת קָשֶׁה עַל הנו"ב מִסְּוּגְיָא דִּזְבָחִים דַּף ע' ע"ב דְּמַשְׁמַע שָׁם דְּיָלְפִינַן מִקְּרָא דְּאִיסּוּר שוה"נ חָל עַל חָלָב ע"ש וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב ואכמ"ל בָּזֶה: יב) וְלִכְאוֹרָה י"ל לפמש"ל דְּמִיקְּרֵי אִיסּוּר מוֹסִיף אַף שֶׁיֵּשׁ עָלָיו מִכְּבָר אִיסּוּר קַל וְאֵינוֹ עוֹמֵד לְכָךְ.

א"כ אַף כְּשֶׁהַבְּהֵמָה בַּעֲלַת מוּם וְאֵין רְאוּיָה לַמִּזְבֵּחַ מ"מ הָוֵי נְבֵילָה אִיסּוּר מוֹסִיף דְּהָא הָוֵי אִיסּוּר אַחֵר מִבַּעַל מוּם. אֲבָל ז"א דְּבָאֱמֶת אֵינוֹ חָל כְּלָל עַל בַּעַל מוּם.

אַךְ י"ל דִּנְבֵילָה חֲמִיר מִבַּעַל מוּם דְּבַעַל מוּם כָּשֵׁר בָּעוֹף וּלְהָכִי ס"ל לר"ע דְּאִם עָלָה לֹא יֵרֵד בִּזְבָחִים דַּף פ"ד וע' תוּ' זְבָחִים ע"ז ע"ב ד"ה הָכָא. ולפ"ז נִימָא דִּנְבֵילָה יָחוּל עַל אִיסּוּר חוֹלֶה לְגָבוֹהַּ ג"כ דְּחוֹלֶה אֵינוֹ בְּלָאו וכמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ"ג מהא"מ.

וּנְבֵילָה הָוֵי בְּלָאו. אָכֵן בֶּאֱמֶת לֹא מָצִינוּ כְּלָל גַּבֵּי גָּבוֹהַּ אִיסּוּר נְבֵילָה רַק מַה שֶּׁאֵין מַקְרִיבִים בָּשָׂר לְגָבוֹהַּ אִם לֹא שֶׁהוּא מִקָּרְבָּן שֶׁנִּשְׁחַט כַּדִּין בְּפָנִים וא"כ אֵין אִיסּוּר זֶה מִצַּד נְבֵילָה.

וְכֵן מַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס בִּפְשִׁיטוּת בְּחֻלִּין כ' ע"ב וְכִי מֻתָּה עוֹמֵד וּמוֹלֵק. וא"כ אֵין זֶה מִצַּד אִיסּוּר נְבֵילָה.

וְזֶה יִקָּשֶׁה ג"כ עַל התו' שֶׁכָּתְבוּ דִּנְבֵילָה הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף לְגָבוֹהַּ. אַךְ י"ל דמ"מ הָוֵי מוֹסִיף דְּהָא כְּבָר כָּתְבוּ התו' בִּיבָמוֹת ל"ב ע"ב ד"ה אִיסּוּר דְּאַף בִּשְׁנֵי שֵׁמוֹת מִיקְּרֵי אִיסּוּר מוֹסִיף.

וה"ה הָכָא כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱסַר לַגָּבוֹהַּ מִצַּד שֶׁלֹּא נִשְׁחַט כַּדִּין מִמֵּילָא חָל אִיסּוּר נְבֵילָה עַל אִיסּוּר גִּיד לְהֶדְיוֹט. ועכ"פ שוב א"א לוֹמַר שֶׁנִּבֵילָה יָחוּל עַל אִיסּוּר חוֹלֶה לְגָבוֹהַּ.

כֵּיוָן דְּלֹא שַׁיָּךְ כְּלָל בְּגָבוֹהַּ לָאו דִּנְבֵילָה וְאִיסּוּרוֹ רַק מִצַּד שֶׁלֹּא נִשְׁחַט כַּדִּין וכמש"ל. ולפ"ז י"ל בְּיִשּׁוּב קֻושְׁיַּית התו' דְּחֻלִּין עפמ"ש הַגֵּר תָּמִיד בִּכְרִיתוּת י"ד ע"ב שֶׁדַּעַת התו' יְשֵׁנִים שָׁם דר' יוֹסִי ס"ל דִּבְשְׁנֵי שֵׁמוֹת לָא הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף.

א"כ י"ל ה"נ דְּהָכִי ס"ל לַחֲכָמִים דר"מ בְּחֻלִּין ק"א. וּמִטִּרְדוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: סִימָן קִיד הֻוְשְׁמַט בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' כ"ט אוֹת א' לְעִנְיַן דִּבְרֵי התו' שֶׁהֵבֵאתִי שֶׁכָּתְבוּ בִּפְסָחִים דַּף כ"ח ע"א דַּחֲכָמִים ס"ל דִּמְמַעֲטִינַן חָמֵץ דְּלָא בָּעֵי שְׁרִיפָה מִקְּרָא דְּהַנּוֹתָר.

צ"ע לִכְאוֹרָה דבתו"כ פ' צו סי' קכ"ז דְּרִישׁ הַנּוֹתָר לְרִבּוּיֵי נוֹתָר דְּשְׁאָר קָדָשִׁים ע"ש דְּקָאָמְרִי לָהּ רַבָּנָן דר"י דְּהָכָא וּמְקֻדָּשׁ הוּא מְמַעֵט קָדָשִׁים שֶׁמֵּתוּ וְשֶׁהִפִּילוּ וְשֶׁנִּטְמְאוּ בַּחוּץ. ור"י מְמַעֵט אָשָׁם תָּלוּי וחטה"ע וחשנב"ע כַּנַ"ל.

וּבָזֶה מְבוֹאָר מַה שֶּׁקָּשֶׁה לְהָנֵי דְּיָלְפִי אה"נ מְלֹא תֹאכַל וּפְלִיגִי אַדְּרִיבָּ"ל ור' יוֹנָתָן בִּפְסָחִים כ"ד א"כ ל"ל הַנּוֹתָר ולפמ"ש א"ש. וע"ש בתו"כ שֶׁיֵּשׁ עוֹד חִילּוּק בֵּין סֻוגְיָא דִּפְסָחִים כ"ד דְּהָכָא יָלִיף לְרַבּוֹת שְׁאָר קָדָשִׁים מִבְּקֻדָּשׁ בְּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף.

וְגַם ל"ל מַיְיתֵי סַיְיעְתָּא לר' יוֹנָתָן שָׁם מֵרַבָּנָן דְּהָכָא. וְגַם תַּמָּה אָנֹכִי דְּעִיקַּר חָסֵר מִן הַסֵּפֶר דממ"נ אִם עִיקַּר הַפָּסוּק אָתֵי רַק לְחָמֵץ בְּפֶסַח א"כ ל"ל לְדָחוֹת קו"ח שֶׁלּוֹ כְּלָל מֵעִיקָּרָא.

וְשָׁם א"ל לְדָבָרָיו דְּלִדְבָרָיו שַׁפִּיר ס"ל קו"ח שֶׁסּוֹפוֹ לְהָקֵל וכמש"ל וּלְדִבְרֵיהֶם א"צ לָזֶה כְּלָל. וְאִם מַמְעִיט גַּם שְׁאָר אִיסּוּרִים א"כ עֲדַיִן נִימָא דְּחָמֵץ נִילִיף בקו"ח אוֹ בְּמַה מָּצִינוּ וּקְרָא אִצְטְרִיךְ לִשְׁאָר אִיסּוּרִים.

וע' תו' כ"ז ע"ב ד"ה מַה שֶּׁהִקְשׁוּ לְמָאֵן דְּמְמַעֵט מֵהַנּוֹתָר וְתֵירְצוּ דמ"מ כְּעֵין נוֹתָר מִרַבֵּינָן. וְהַיְינוּ כַּנַ"ל.

וְגַם תִּקְשֶׁה קֻושְׁיָתָם הַשְּׁנִיָּה דְּדִילְמָא אָתֵי קָרָא רַק לְחַמֵּץ. ומ"ש דל"צ קָרָא דְּנִילִיף במ"מ מִנּוֹתָר.

קָשֶׁה דא"כ נִילִיף גַּם לִשְׁרִיפָה וְלָזֶה אִצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוּטֵי מִשְּׁרִיפָה דְּהָא יֵשׁ חֹמֶר בִּקְבוּרָה שֶׁהַנִּשְׂרָפִין אֶפְרָן מֻוָתָּר וְנִקְבָּרִים אֶפְרָן אָסוּר. אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת קָשֶׁה דִּלְיתְפּוֹס ג"ז דְּהָוֵי סוֹפוֹ לְהָקֵל וּכְבָר הִרְגִּישׁוּ הַמְפָרְשִׁים בָּזֶה.

וּבְסֻוכָּה ל"ז אִיתָא דַּחֲכָמִים הָיְינוּ ר"מ. ור"מ ס"ל בְּדַף כ"א דְּאִיסּוּר הֲנָאָה יָלִיף מִלֹּא תֹאכַל גּוּפֵיהּ.

וא"כ לָא ס"ל דְּרָשָׁא דְּהַנּוֹתָר כַּמְבֹאָר בַּסֻּוגְיָא שָׁם: סִימָן קטו מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' ל' דְּבִירִיעָה שְׁנִקְרָעָה תּוֹךְ ג' שִׁיטִין ס"ל לְהט"ז שְׁצְרִיכָה תְּפִירָה וְהַשָּׁ"ךְ ס"ל שא"צ תְּפִירָה. הוּא ט"ס וצ"ל שֶׁאִם נִקְרָעָה בְּתוֹךְ ב' שִׁיטִין ס"ל לְהַשָּׁ"ךְ שְׁצָרִיךְ תְּפִירָה והט"ז ס"ל שא"צ.

ומש"ש לְחַלֵּק דההג"א אַיְירֵי בִּפְסוּל שֶׁבְּגוּף הָאֶתְרוֹג וְהָרֹא"ש אַיְירֵי בַּחֲזָזִית שֶׁעוֹמֶדֶת עַל הָאֶתְרוֹג מִבַּחוּץ. הִקְשָׁה לִי חָכָם אֶחָד דְּהָא הָרֹא"ש הֵבִיא בְּדִבָּרָיו גַּם מְגִלָּמָר וההג"א הֵבִיא ג"כ מְגִלָּמָר.

ולק"מ די"ל דְּהָרֹא"ש אַיְירֵי שֶׁאִם יְקַלְּפוּ הַגְּמִוּר יִשָּׁאֵר מַרְאֶה אֶתְרוֹג וא"כ הַפָּסוּל עוֹמֵד עַל הָאֶתְרוֹג וְכַמְּפֹרָשׁ בְּדִבְרֵי הָרֹא"ש שָׁם דְּאַיְירֵי בכה"ג. אֲבָל ההג"א אַיְירֵי שֶׁהַגְּמִוּר נִכְנָס לַגּוּף הָאֶתְרוֹג.

וְלַהֲסִירוֹ צָרִיךְ לַחְתּוֹךְ מִגּוּף הָאֶתְרוֹג. וְכֵן הוּא הַלָּשׁוֹן בָּרֹא"ש מְגִלָּמָר שֶׁנִּקְלַף ובהג"א מְגִלָּמָר שֶׁחָתָכוֹ.

וְהוּא כִּדְבָרֵינוּ בס"ד: סִימָן קטז מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' ל"א לְעִנְיַן אִי בָּעֵינַן סֻוכָּה הָרְאוּיָה לְשִׁבְעָה. אֵין לְהָבִיא רְאָיָה מִפְּסָחִים ל"ח ע"ב דִּפְלִיגִי שָׁם רַבָּה וְרַב יוֹסֵף אִי בָּעֵינַן מַצָּה הָרְאוּיָה לז' וּבְכָל דֻּכְתָּא קיי"ל כְּרַבָּה לְגַבֵּי ר"י כִּדְאִיתָא בב"ב קי"ד וע"ש בתו'.

דְּלָא דָּמֵי דְּשָׁם פְּשָׁטָא דְּקְרָא מַשְׁמַע שֶׁיֹּאכְלוּ מִצַּוֹת שִׁבְעָה יָמִים וְלֹא שֶׁתְּהֵא רְאוּיָה לז'. אֲבָל בַּסֻּוכָּה כְּתִיב תַּעֲשֶׂה שִׁבְעַת יָמִים מַשְׁמַע שֶׁעַשְׂיַת הַסֻּוכָּה יְהִי בְּאוֹפֶן שֶׁיְּהֵא רְאוּיָה לז'.

וְאַף לפמ"ש שָׁם שר"י יָלִיף לָהּ מִקְּרָא דְּבְסֻוכּוֹת תֵּשְׁבוּ. הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּמְיַוֵּתָר דְּהָא מַסִּיק קְרָא כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּוכּוֹת.

וְגַם מִקּוֹדֶם כְּתִיב שָׁם חַג הַסֻּוכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים: סִימָן קיז מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' ל"ב דְּלֹא שַׁיָּיךְ בַּל תּוֹסִיף רַק אִם עָשָׂה הָעִיקָּר. שׁוּב רָאִיתִי שכ"כ הַמַּהַרְשָׁ"א בר"ה דַּף ל"ג עַל רַשִׁ"י.

והפנ"י שָׁם הִקְשָׁה עָלָיו דְּהַתּו' בְּעֵירוּבִין צ"ו כָּתְבוּ דְּשַׁיָּיךְ בַּל תּוֹסִיף בכה"ג רַק דְּהָוֵי כְּמוֹ שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ. ובמחכ"ת לק"מ דְּהַתּו' כָּתְבוּ שָׁם זֶה אַלִּיבָּא דְּרַשִׁ"י.

אֲבָל הַתּוֹסָ' בְּעַצְמָם מְבֹאָר שָׁם דס"ל דְּלֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה ב"ת וּכְהַמַּהַרְשָׁ"א. וע' טו"א מש"ש בָּזֶה וּדְבָרָיו קצ"ע ואכמ"ל בָּזֶה.

וע' בפמ"ג לאו"ח בִּפְתִיחָה כּוֹלֶלֶת בְּחֵלֶק א' אוֹת ל"ט מ"ש בָּזֶה: שָׁם בסי' ל"ב מ"ש בְּסוֹף הַסִּימָן שֶׁהָרַמְבַּ"ן בחי' כָּתַב שֶׁאַף אִם וַדַּאי עִישֵּׂר אֵינוֹ רַק מִדִּבְרֵיהֶם. שׁוּב רָאִיתִי שְׁכַּוָּנָתוֹ שָׁם דְּהָוֵי סָפֵק דְּדִבְרֵיהֶם מִשּׁוּם דְּהַבְּרָכָה הָוֵי דְּרַבָּנָן וכמו"ש הָרַ"ן בחי' שָׁם: בסי' ל"ה אוֹת ג' לְעִנְיַן דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי.

ע' שְׁאֵילַת יַעֲבֵ"ץ ח"א סי' קנ"ז מ"ש בָּזֶה: סִיָּמָן קיח מ"ש כְּבוֹדוֹ לְהַקְשׁוֹת עַל מַה שֶּׁבַּאַרְתִּי בְּחִיבּוּרִי סי' מ' דְּחוֹבָה לְחוּד וּנְדָרִים וּנְדָבוֹת לְחוּד וְהִקְשָׁה דְּהָא נָדָר מִיקְרֵי ג"כ דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה כִּדְאִיתָא בִּמְנָחוֹת פ"א לְעִנְיַן דְּדָבָר שֶׁבְּחוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין.

יְדִידִי.

הֲלֹא יְסוֹדִי מִדִּבְרֵי הַשַּׁ"ס יוֹמָא ל"ד ע"ב וע' ע"ב וְשָׁם מַיְתִי קְרָא דְּמִבְחַר נִדְרֵיכֶם וְקָרֵי לָהּ נְדָבָה וְלֹא חוֹבָה אַף דְּאַיְירֵי בִּנְדָר. וְהַכַּוָּנָה פָּשׁוּט שֶׁעִיקַּר הַחִילּוּק בֵּין חוֹב שֶׁקְּבָעָה תּוֹרָה וּבֵין חוֹב שֶׁמְּחַיֵּיב הָאָדָם א"ע בִּנְדָר אוֹ נְדָבָה.

וְקָרֵי לָהּ נְדָבָה מִשּׁוּם שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהוּא נוֹדֵר הוּא נָדִיב לִבּוֹ בְּאֵין מַכְרִיחַ. וע' רֵישׁ זְבָחִים דְּמַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס הַאי נְדָבָה נָדֶר הוּא וּבַתּוֹ' שָׁם.

וּבְמָקוֹם אַחֵר הֶאֱרַכְתִּי בס"ד בְּעִנְיָן זֶה אִי קָרֵי לִנְדָבָה נָדֶר ואכמ"ל כִּי בנ"ד הַדָּבָר בָּרוּר כמש"ל. וְכֵן פירש"י שָׁם הַסְּבָרָא בִּצְרִיכוּתָא ע"ש.

וְכֵן בְּבֵיצָה כ' לְעִנְיַן סְמִיכָה קָרֵי לְנָדָר נְדָבָה לְגַבֵּי חוֹבָה ע"ש לְהֶדְיָא. וְכֵן בכ"מ בַּשַּׁ"ס.

וּלְגַבֵּי לָבוֹא מִן הַחֻלִּין שַׁפִּיר קָרֵי לָהּ חוֹבָה דְּכֵינָן שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּיב. א"כ אֵין יָכוֹל לִפְטוֹר א"ע בְּמַה שֶּׁיָּבִיא דָּבָר שֶׁמְּחֻיָּב לַהֲבִיאוֹ בלא"ה.

וַהֲרֵי הוּא חַיָּיב א"ע לְהָבִיא דָּבָר שֶׁבִּלֹּא זֶה לֹא הָיָה מְחֻיָּב. וְתָמַהּ אֲנִי עַל חָכָם שֶׁכְּמוֹתוֹ שֶׁיַּעֲלֶה עַל דַּעְתּוֹ לְהַשְׁוֹוֹת זֶה לָזֶה.

וע' קִינְיָן פ"א מ"א בָּזֶה: ומ"ש כְּבוֹדוֹ דִּלְהָכִי תְּנַן רֵישׁ פָּרָה דנו"נ מַקְרִיבִים בְּנֵי ח' מִשּׁוּם דְּאָתְיָא כְּרַבִּי דְּנָדַר קָטָן וְהֵבִיא גָּדוֹל לֹא יָצָא וְלָזֶה לֹא יַמְתִּין עַד שֶׁיִּגְדַּל. דְּבָרָיו נִפְלְאוּ אֶצְלִי דִּלְפִי דְּבָרָיו אִם נָדַב עֵגֶל אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַשְׁהוֹתוֹ דְּהָא הָוֵי לי' קָטָן וְהֵבִיא גָּדוֹל.

וְלִדְבָרָיו הֵיכִי דָּמֵי בַּל תְּאַחֵר דְּשָׁלֹשׁ רְגָלִים. וְהַכַּוָּנָה הוּא רַק אִם נָדַר בְּפֵירוּשׁ לְהָבִיא קָטָן וְלֹא הִפְרִישׁוֹ עֲדַיִן.

בָּזֶה ס"ל לְרַבִּי דְּלֹא יָבִיא גָּדוֹל כִּי לֹא זֶה נָדַר. אֲבָל אִם הִפְרִישׁ קָטָן שַׁפִּיר יוּכַל לַהֲבִיאוֹ כְּשֶׁיִּגְדַּלְדְּשֶׁבַח הֶקְדֵּשׁ הוּא.

וְאִם כַּוָּנַת כְּבוֹדוֹ לְהֵיכָא שֶׁנָּדַר בְּפֵירוּשׁ לְהָבִיא בֶּן ח' שֶׁלֹּא יוּכַל לְהָבִיא בֶּן ל'. זֶה א"צ לְהַשְׁמִיעֵנוּ לְרַבִּי דס"ל קָטָן וְהֵבִיא גָּדוֹל לֹא יָצָא.

וְהָכָא אַף גַּבֵּי חוֹבָה רַק לְכַתְּחִילָּה בָּעֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר בְּבֶן ח' ג"כ. וְעוֹד דבכה"ג וַדַּאי אַף לְרַבָּנָן דְּהֵבִיא גָּדוֹל יָצָא מ"מ לְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ לְהָבִיא קָטָן.

וה"ה הָכָא לְכַתְּחִלָּה יָבִיא בֶּן ח' כְּנִדְרוֹ. והו"ל לְהָרַמְבַּ"ם לְהָבִיא מִשְׁנָה דְּפָרָה אַף דס"ל דְּהֵבִיא גָּדוֹל יָצָא.

וּבֶאֱמֶת עִיקָּר דְּקָטָן וְגָדוֹל הוּא לְעִנְיַן עֶגֶל וּפַר אוֹ כֶּבֶשׂ וְאַיִל כמ"ש הָרַמְבַּ"ם רפט"ז מה' מעה"ק. וע' מָנָחוֹת ק"ו ע"ב וק"ז ע"ב דְּלָא מַשְׁמַע הָכִי וַאֲקַצֵּר כִּי אֵין זֶה נוֹגֵעַ לִדְבָרַי: ומ"ש כְּבוֹדוֹ דלפמ"ש הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מה' מעה"ק דְּיוֹתֵר מג' שָׁנִים הָוֵי זָקֵן.

הַיְינוּ שֶׁאִם נָדַר לְהָבִיא גָּדוֹל אֵינוֹ מֵבִיא יוֹתֵר מג' דְּלָא הָוֵי בִּכְלַל לְשׁוֹן גָּדוֹל רַק בִּכְלַל לְשׁוֹן זָקֵן. ייטיב נָא לִרְאוֹת בְּפָנִים לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם וְיִרְאֶה שא"א לוֹמַר כֵּן דְּשָׁם מְבָאֵר מִמַּה מְבִיאִים שְׁלָמִים וְגַם כָּתַב שָׁם שֶׁזָּקֵן אֵין מַקְרִיבִים אוֹתוֹ וְלֹא מִצַּד שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל לָשׁוֹן גָּדוֹל.

וּבִפְרָט כִּי מְקוֹרוֹ מִמִּשְׁנָה דְּפֵ"א דְּפָרָה וְשָׁם מְפוֹרָשׁ דְּלָא קָאֵי עַל לְשׁוֹן נָדָר וכ"פ שָׁם בפי' הַמִּשְׁנָה כְּרַבָּנָן. וּלְדִבְרֵי כת"ר הו"ל לְהָרַמְבַּ"ם לַחְשׁוֹב שָׁם שֶׁהַשְּׁלָמִים בָּאִים גַּם מִזְּקֵנִים וְהַיְינוּ אִם נָדַר בְּפֵירוּשׁ לְהָבִיא זָקֵן יָבִיא יוֹתֵר מג' שָׁנִים.

מַה שֶּׁשַּׂיָּךְ לְחִיבּוּרֵי סי' מ"א. מְבֹאָר לְמַעְלָה סי' ד' קָחֻנּוּ מִשָּׁם: סִימָן קיט לְעִנְיָן מ"ש בסי' מ"ג לְכַלְכֵּל בְּהָא דקיי"ל דְּמֵילְתָא דְּלָא רַמְיָא לָאו אַדַּעְתַּיְיהּ.

ע' א"ח סי' תמ"ז ס"ה ובמג"א שָׁם ס"ק כ"ג. וע' בַּיּוֹ"ד סי' ק"צ בט"ז ס"ק מ' שֶׁחִלֵּק בֵּין זְמַן מְרֻבֶּה לְמוּעָט.

וע"ש בנה"כ. וְהַשָּׁ"ךְ שָׁם לְטַעְמוֹ בסי' צ"ד ס"ק כ"ח ע"ש.

וע' שוּ"ת צ"צ סי' ס"ה מ"ש לְחַלֵּק בָּזֶה: סִימָן קכ לְעִנְיָן מ"ש בְּחִיבּוּרִי ס"ס ס"ב לְהַקְשׁוֹת עַל הַתּוֹסָ' יוֹמָא מ"ז כְּבָר כָּתַבְתִּי בַּהַשְׁמָטוֹת שָׁם שֶׁמָּצָאתִי שהנו"ב מ"ת חא"ח סי' קי"ד נִשְׁאַל ע"ז וְשֶׁתֵּירוּצוֹ תָּמוּהַּ. וַאֲבָאֵר דְּבָרַי כִּי הנו"ב תֵּירֵץ שָׁם דְּלָהָכִי טָבֵל שֶׁל מִנְחָה לָא בָּטִיל מִשּׁוּם דר' חֲנִינָא ס"ל בִּמְנָחוֹת דַּף כ"ו ע"ב שֶׁהַקֹּמֶץ מַתִּיר שִׁירִים לַאֲכִילָה מִשֶּׁתִּמְשׁוֹל הָאוֹר בְּמִקְצָתוֹ כפירש"י שָׁם.

וא"כ הֵיתֵּר טָבֵל שֶׁל מִנְחָה הוּא ג"כ בְּמַשֶּׁהוּ וּלְזֶה אֵינוֹ בָּטֵל. וְסָוְגְיָא דְּיוֹמָא ס"ל כר' חֲנִינָא בָּזֶה ע"ש.

וּדְבָרָיו תְּמוּהִים דְּהַשִּׁירִים אֵין נִקְרָאִים טָבֵל שֶׁכְּבָר הֻוּתַּר טְבָלָן ע"י הַקְּמִיצָה. רַק שֶׁאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה עַד שֶׁיַּקְטִירוּ הַקֹּמֶץ.

וְגַם דְּהָא פָּרִיךְ הַשַּׁ"ס בִּמְנָחוֹת כ"ג בִּפְשִׁיטוּת שֶׁיִּבַּטֵּל טָבֵל אוֹ שִׁירִים דְּמִנְחָה וְלֹא הֻזְכַּר כְּלָל דלר' חֲנִינָא אֵינוֹ בָּטֵל כְּלָל. וּבִפְרָט דְּסֻוְגְיָא דְּבִמְנָחוֹת שָׁם אַיְירֵי בָּהּ ר' חֲנִינָא ע"ש דְּמִסַּיֵּעַ לר' חֲנִינָא וּמַקְשֶׁה לְרַב חִסְדָּא דְּלִיבְטְלוּ שִׁירִים לְטִיבְלָא.

ולהנו"ב מַה מַּקְשֶׁה לֵימָא דְּבָהָא ס"ל לְרַב חִסְדָּא כר' חֲנִינָא דְּמִשֶּׁתִּמְשׁוֹל הָאוּר בַּקֹּמֶץ הֻוְתְּרוּ הַשִּׁירִים: וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה בְּיִשּׁוּב דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּיוֹמָא דמ"ז הַנָּ"ל. דְּהִנֵּה אִיתָא בִּמְנָחוֹת כ"ג ע"ב דְּמַקְשֶׁה עַל רַב חִסְדָּא דְּאָמַר שָׁם בָּתַר מְבַטֵּל אָזְלִינַן שֶׁיִּבַּטְּלוּ הַשִּׁירִים אֶת הַטָּבֵל בִּשְׁתֵּי מְנָחוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ וְקֹמֶץ אַחַת מֵהֶן והו"ל מִנְחָה שֶׁחָסְרָה וּמְשַׁנֵּי כדר' זֵירָא דאר"ז נֶאֱמְרָה הַקְּטָרָה בַּקֹּמֶץ וְנֶאֱמְרָה הַקְּטָרָה בַּשִּׁירִים מַה קֹּמֶץ אֵינוֹ מְבַטֵּל קֹמֶץ חֲבֵירוֹ אַף שִׁירִים אֵינָם מְבַטְּלִים ע"ש.

נִרְאֶה מִזֶּה לְהֶדְיָא דְּיָלְפִינַן מִקְרָא שָׁשִׁירִים אֵינָם מְבַטְּלִים וְאֵינָם בְּטֵלִים דְּהָא קוֹמֶץ אֵינוֹ מְבַטֵּל וְאֵינוֹ בָּטֵל. וּמִמֵּילָא ה"ה לְטַבֵּל דְּמִנְחָה דְּגַם הַטָּבֵל יֵשׁ בּוֹ הַקְּטָרָה אַחַר הַקְּמִיצָה דממ"נ יְהֵא מִקְצָת זֶה אוֹ קוֹמֶץ אוֹ שִׁירִים.

וּלְזֶה אֵינוֹ בָּטֵל. ומ"ש הַתּוֹסָ' בִּלְשׁוֹנָם שָׁם וְטָבֵל בְּמַשֶּׁהוּ אֵין הַכַּוָּונָה עַל דִּין דְּטָבֵל שֶׁל תְּרוּמָה רַק עַל טָבֵל שֶׁל מִנְחָה וְשִׁיגְרָא דְּלִישָׁנָא נָקְטוּ.

וְאַף דְּטָבֵל שֶׁבֵּין הָאֻצְבָּעוֹת אֵין עוֹמֵד לִהְיוֹת שִׁירַיִם. מ"מ יֵשׁ לוֹ דִּין כָּל הַטָּבֵל שֶׁל הַמִּנְחָה שֶׁעוֹמֵד לִהְיוֹת קוֹמֶץ אוֹ שִׁירַיִם וְכַנַ"ל.

וְכֵן צ"ל לְהָרַמְבַּ"ם שֶׁפּוֹסֵק דְּמִין בְּמִינוֹ בָּטֵל וּמַיְיתִי ג"כ בפי"א מה' פה"מ הָא דְּשָׁתֵי מְנָחוֹת שֶׁלֹּא נִקְמְצוּ וְנִתְעָרְבוּ. וְקָשֶׁה טוּבָא דְּהָא מוֹקְמִינַן לָהּ בִּמְנָחוֹת כ"ג ע"ב כר"י דס"ל מב"מ לֹא בָּטֵל.

וְלֹא הִרְגִּישׁוּ בָּזֶה מְפָרְשֵׁי הָרַמְבַּ"ם. וע"כ צ"ל שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ם דִּלְבָתַר דְּמִשַּׁנֵּי הַשַּׁ"ס שָׁם כדר' זֵירָא דְּיָלֵיף הַקְּטָרָה לְשִׁירַיִם.

שַׁפִּיר אָתְיָא מַתְנִיתִין אַף כִּרְבָנָן ומ"מ אֵין הַשִּׁירִים מְבַטְּלִים. וּבֶאֱמֶת נִרְאֶה דִּלְמַסְקָנָא אָתְיָא דַּוְוקָא כִּרְבָנָן.

דְּהָא ר"י ס"ל דְּעוֹלִין מְבַטְּלִין זא"ז וְרַק מִשּׁוּם מב"מ אֵין קוֹמֶץ מְבַטֵּל חֲבֵירוֹ כִּדְאִיתָא בִּמְנָחוֹת דַּף כ"ב. וצ"ע עַל פירש"י שֶׁפֵּירֵשׁ שָׁם דְּשִׁינּוּיָא כדר"ז אָזֵיל אַלִיבָּא דר"י.

וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב וּלְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ. וּלְזֶה שַׁפִּיר כָּתְבוּ התו' בְּיוֹמָא מ"ז לַהֲלָכָה.

וּבְפָרָט דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל בספ"א מה' אֲבוֹת הַטֻּמְאָה כְּרַב חִסְדָּא דְּבָתַר מְבַטֵּל אָזְלִינַן וע"ש בכ"מ מ"ש בָּזֶה. וא"כ מֻכְרָח לְדִידֵיהּ לְתָרֵץ כדר"ז כִּדְאִיתָא בַּסּוּגְיָא שָׁם.

וְכֵן מוּכָח שָׁם בַּסּוּגְיָא דְּגַם טָבֵל דִּמְנָחוֹת יָלְפִינַן מג"ש דר"ז דְּהָא קָשֶׁה בְּהַהִיא מִשְׁנָה דִּשְׁתֵּי מְנָחוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ שֶׁיְּבַטֵּל טָבֵל מִנְחָה זוֹ בְּטָבֵל מִנְחָה הַשֵּׁנִית לְרַבָּנָן דס"ל מב"מ בָּטֵל. וא"ל דְּמִיקְרֵי עוֹלִין וְאֵין מְבַטְּלִין זא"ז דְּהָא רַק הַקּוֹמֶץ מִיקְרֵי עוֹלִין לְרַבָּנָן.

וע"כ צ"ל דִּלְמַסְקָנָא דְּיָלֵיף הַקְּטָרָה הַוִי גַּם טָבֵל בִּכְלָל. וכ"מ בחי' הָרַשְׁבָּ"א בִּמְנָחוֹת שָׁם.

וְכֵן מְבֹאָר שָׁם לְקַמָּן בַּסּוּגְיָא דְּמַיְיתִי הָא דר"ז גַּם עַל טָבֵל ע"ש: אֲבָל בֶּאֱמֶת דִּבְרֵי התו' עֲדַיִן קָשִׁים דְּהָא כָּתְבוּ שָׁם דנ"מ לְעִנְיַן אִם יִתְעָרֵב הַטָּבֵל בְּחֻלִּין. וּבְחֻלִּין וַדַּאי בָּטֵל דְּגַם קוֹמֶץ גּוּפֵיהּ אִם נִתְעָרֵב בְּחֻלִּין הוּא בָּטֵל.

דְּרַק אֶת חֲבֵירוֹ אֵינוֹ מְבַטֵּל מִשּׁוּם דְּעוֹלִין אֵין מְבַטְּלִין זא"ז. אֲבָל בְּחֻלִּין בָּטֵל וְכִדְאִיתָא בְּדַף כ"ב דְּדָם הָעוֹמֵד לִזְרוֹק בָּטֵל בְּדַם חֻלִּין ע"ש וַאֲקַצֵּר בָּזֶה: סִימָן קכא לְעִנְיַן מ"ש בסי' ס"ו דְּנֶהֱרָג לֹא מֵת ע"י מה"מ.

כָּתַב לִי גָּדוֹל אֶחָד שֶׁהַתּוֹרוֹת חַיִּים בְּסַנְהֶדְרִין דַּף קי"ב כָּתַב שֶׁגַּם הַנֶּהֱרָג עִיקַּר מִיתָתוֹ ע"י המה"מ. ובמחכ"ת לֹא רָאָה דִּבְרֵי הַזּוֹהַר שֶׁהֵבֵאתִי בְּחִיבּוּרִי שָׁם שֶׁמְּפוֹרָשׁ לְהִיפּוּךְ.

וּבְדָרְךְ כְּלָל בְּעִנְיַן שְׁפִיכוּת הַמַּיִם רָאִיתִי בתשב"ץ הַקָּטָן סי' תמ"ז שֶׁכָּתַב טַעַם שֶׁשּׁוֹפְכִין הַמַּיִם לִכְבוֹד הַמֵּת לְרַמֵּז שֶׁהוּא גָּדוֹל וְרָאוּי שֶׁיִּפְסְקוּ הַמַּיִם בִּשְׁבִילוֹ כְּמוֹ בְּמִיתַת מְרָיָם שֶׁפָּסַק הַבְּאֵר.

ולפ"ז צ"ל דְּהָא שֶׁצָּרִיךְ שְׁכוּנָה כְּדֵי שעי"ז יְפֻרְסַם יוֹתֵר. ולפ"ז אֵין נ"מ בֵּין שַׁבָּת לָחוֹל וְכֵן נ"מ בִּשְׁאָר פְּרָטִים לְדִינָא.

אֲבָל אֵין לָדוּן מִזֶּה לְמַעֲשֶׂה כִּי כָּל הַפּוֹסְקִים לֹא הֵבִיאוּ טַעַם זֶה וְגַם כִּי הוּא דָּחוּק מְאוֹד לוֹמַר שֶׁיִּרְמְזוּ עַל כָּל הַמֵּתִים שֶׁהֵם גְּדוֹלִים כְּמֵרָיָם. והתשב"ץ בְּעַצְמוֹ שָׁם בסי' תמ"ב כָּתַב הַטַּעַם מִשּׁוּם סַכָּנָה ע"ש: סִימָן קכב במ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' ס"ט דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּדָרְשִׁינַן טד"ק וּבְמַשְׁכּוֹן אַלְמָנָה ס"ל הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁלִּבָּהּ שָׁבוּר.

הִנֵּה בפי' הַמִּשְׁנָה לְהָרַמְבַּ"ם בב"מ ס"פ הַמְקַבֵּל כָּתַב הַטַּעַם מִשּׁוּם חֲשָׁד כְּשֶׁתִּתְעַכֵּב בִּשְׁבִיל הַמַּשְׁכּוֹן וְלָזֶה בֵּין עני' בֵּין עֲשִׁירָה אֵין מְמַשְׁכְּנִין. הֲרֵי שֶׁכָּתַב טַעַם אַחֵר.

אֲבָל הֲרֵי עכ"פ מְבֹאָר שֶׁהָאֱמֶת בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם כִּדְבָרֵינוּ שָׁם דס"ל דְּגַם סְתָם מִשְׁנָה דְּהָתָם ס"ל דְּדָרְשִׁינַן עד"ק. וּבֶאֱמֶת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם צְרִיכִים בֵּיאוּר דְּהָא בַּשַּׁ"ס מַשְׁמַע דְּרַק בְּעָנִי' אִיכָּא חֲשַׁשׁ חֲשָׁדָא וְלֹא בַּעֲשִׁירָה.

וְאֶפְשָׁר דִּלְהָכִי מוֹסִיף הָרַמְבַּ"ם שָׁם בְּטַעַם הַדָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר יָבוֹאוּ לִידֵי קִלְקוּל ע"ש ואכמ"ל בָּזֶה. וע' שוּ"ת מָקוֹם שְׁמוּאֵל סי' ל"ב בָּזֶה: סי' קכג לְעִנְיַן מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' ע'.

מַה שֶּׁהִקְשָׁה כת"ר דִּלְדִבְרֵי התו' דִּשְׁאָר נָשִׁים מֻזְהָרוֹת לְשַׁמֵּשׁ בְּמוֹךְ. א"כ לָמָּה לר"מ בְּנָשָׂא מְעֻבֶּרֶת חֲבֵירוֹ יוֹצִיא.

יְשַׁמֵּשׁ בְּמוֹךְ. הִנֵּה לְדִבְרֵי כְּבוֹדוֹ הו"ל לְהַקְשׁוֹת עַל עִיקַּר תַּקָּנַת הַבָּחָנָה לר"מ.

אֲבָל לְבַד שֶׁאֵין זֶה תַּקָּנָה מִכַּמָּה טְעָמִים. הִנֵּה התו' לֹא הִתִּירוּ רַק בְּמוֹךְ אַחַר תַּשְׁמִישׁ.

וְאַחַר תַּשְׁמִישׁ אֵין נַוַּאי כ"כ שֶׁלֹּא תִּתְעַבֵּר כמ"ש הרעק"א סי' ע"ב וח"ס חי"ד סי' קע"ב. וּבְהַבָּחָנָה הֶחְמִירוּ בְּיוֹתֵר כַּיָּדוּעַ וּבִפְרָט ר"מ מַחְמִיר טְפֵי.

אֲבָל קוֹדֶם תַּשְׁמִישׁ לֹא הַזּוֹתֵר רַק בְּמָקוֹם סַכָּנָה כמ"ש בִּתְשׁוּבָתִי שָׁם. ולר"מ בִּמְעֻבֶּרֶת כֵּיוָן שֶׁנָּשָׂא בְּאִיסּוּר הָוֵי כְּנוֹשֵׂא לְכַתְּחִלָּה שֶׁאָסוּר וְקָנְסִינַן לֵיהּ.

וַאֲקַצֵּר בַּאֲשֶׁר כִּי יְסוֹד הַדְּבָרִים מְבֹאָר בִּתְשׁוּבָתִי שָׁם בס"ד: בסי' הַנַּ"ל לְעִנְיַן הָא דְּיָבְמוֹת דַּף ע"ו ע"א. ע' שְׁאֵילַת יַעֲבֵ"ץ ח"א סי' מ"ג מ"ש בְּעִנְיָן זֶה:סִימָן קכד לְעִנְיַן מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' פ' אוֹת א' שהתו"ג לֹא רָאָה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן בְּחִידּוּשָׁיו.

שׁוּב הֶרְאוּ לִי שֶׁבְּסִי' ק"כ סק"א הֵבִיא אֶת הָרַמְבַּ"ן. וְנִרְאֶה שֶׁהֵבִין בָּזֶה פֵּירוּשׁ אַחֵר.

אֲבָל הָעִקָּר נלע"ד כמ"ש בְּחִיבּוּרִי שָׁם וַאֲקַצֵּר: לְעִנְיַן מַה שֶּׁהִקְשֵׁיתִי בְּחִיבּוּרִי ס"ס צ"א עַל התו' נְדָה דַּף ע"א. עַתָּה זָכִיתִי לִקְנוֹת ס' עָרוּךְ לְנֵר עַל נְדָה וּמָצָאתִי שֶׁהִרְגִּישׁ בְּקֻוֹשְׁיָיתֵינוּ.

וְכָתַב לְיַשֵּׁב דְּהַתּוֹ' ס"ל כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בחי' בִּיבָמוֹת שָׁם דר"י ס"ל טַוְמָאַת מַשְׁקִין דְּאוֹרַיְיתָא ע"ש: בְּחִיבּוּרִי בסי' צ"ב אוֹת ב' הֵבֵאתִי מהסמ"ע סי' קע"ה וְהוּא ט"ס וצ"ל סי' ק"צ: מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' ק"ב אוֹת א' דְּהָא דִּכְתֻבוֹת ס"ז דִּלְאַחַר מִיתָה שָׁאנֵי.

הַכַּוָּנָה עַל שְׁעַת מִיתָה שֶׁיִּהְיֶא לוֹ לְכַפָּרָה. נִתְיַשַּׁבְתִּי שז"א כִּי לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס שָׁם ה"מ מֵחַיִּים וכו' לָא מַשְׁמַע הָכִי.

וְלָזֶה הָעִיקָּר כמש"ש אוֹת ב' בָּזֶה בס"ד: בַּלּוּחַ הַתִּיקוּנִים לְדַף ס"ו ע"א שׁוּרָה ד' כָּתוּב ולת"מ. הוּא ר"ת וְלָא תָּלֵי מִידֵי.

וּלְדַף ק"ג ע"א שנ"ז כָּתוּב שֶׁכָּתַב דְּלָא הָוֵי. תֵּיבוֹת דְּלָא הָוֵי.

מְיֻוָּתָרִים: סִימָן קכה א) ע"ד מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' פ"א אוֹת ח' ע"ד הַקּוֹשְׁיָא שֶׁהוּבְאָה בְּשוּ"ת שו"מ לָמָּה נֶאֱמָנָת אִשָּׁה בְּמִגּוֹ דְּגַרְשָׁתַנִי. הָא רֹוב אֲנָשִׁים אֵינָם מְגָרְשִׁים והו"ל מִגּוֹ נֶגֶד רֹוב.

וע"ז תֵּרַצְתִּי שָׁם בְּקִוצֶר דְּהָוֵי רֹוב הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה. וְכָתַב כְּבוֹדוֹ שֶׁאֵינוֹ מֵבִין זֶה דְּהָא הָרֹוב הֵם אֵין מְגָרְשִׁים וְאֵין עוֹשִׂין כְּלוּם.

משא"כ בְּבְכוֹרוֹת כ' אַיְירִי בְּרֹוב מִתְעַבְּרֶת שְׁצָרִיךְ לַמַּעֲשֶׂה כפירש"י שָׁם. יָדַע כְּבוֹדוֹ כִּי בֶּאֱמֶת הַכֹּל אֶחָד דְּבָדָבָר הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה לָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא אַף בכה"ג.

דִּלְכְאוֹרָה צָרִיךְ לְהָבִין הַסְּבָרָא דל"א בָּתַר רֻבָּא דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה. וְאֵין לוֹמַר הַטַּעַם דְּאוֹקְמִינַן אַחֲזָקָה שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה הַמַּעֲשֶׂה.

הָא רֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עָדִיף. וְלָזֶה נִרְאֶה הַסְּבָרָא דְּכֵינָן שֶׁתָּלוּי בִּבְחִירַת הָאָדָם אוֹ הבע"ח אִם לַעֲשׂוֹת זֶה אוֹ לֹא.

אֵין שַׁיָּיךְ לְלֶכֶת בָּזֶה אַחַר הָרֹוב. דְּלָא דָּמֵי לְכָל הָנָהוּ דְּיָלְפִינַן מִינָּהּ בְּחֻלִּין י"א דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא.

ולפ"ז ה"ה הֵיכָא שֶׁהָרֹוב אֵינוֹ עוֹשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה וְהַמִּיעוּט עוֹשֶׂה ג"כ לָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא כֵּינָן שֶׁתָּלוּי בִּבְחִירָה וְכַנ"ל וּמְדֻיָּקָּק לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס רֻבָּא דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה וְלָא קָאָמַר רֹוב ע"י מַעֲשֶׂה. אוֹ הַצָּרִיךְ לְמַעֲשֶׂה: ב) וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דא"כ לָמָּה קָרֵי הַשַּׁ"ס בב"ב צ"ב רֹוב הָא דְּרֻבָּא לְרַדְיָא זָבְנִי.

דַּהֲלֹא זֶה תָּלוּי בִּרְצוֹן הַקּוֹנֶה. ז"א דְּשָׁם אֵין תָּלוּי בִּרְצוֹן הַקּוֹנֶה רַק בְּצָוְרְכוֹ.

כִּי רֹוב אֲנָשִׁים הַנִּצְרָכִים לִקְנוֹת שְׁוָוִרִים צָוְרְכָם הוּא לְרַדְיָא. וְהָא דְּרֻבָּא קָרוּ לְכַדָּא כַּדָּא בב"ק כ"ז נִרְאֶה דִּנְהִי שֶׁתָּלוּי בִּבְחִירַת הָאָדָם אֵיךְ לִקְרוֹא הַדָּבָר.

בכ"ז כֵּינָן שֶׁהָרֹוב קוֹרְאִים לְכַדָּא כַּדָּא. כָּל אֶחָד רוֹצֶה לִקְרוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁקּוֹרְאִים הָרֹוב כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ בְּכַוָּנָתוֹ.

וְעוֹד נִרְאֶה דִּלְעִנְיַן לְשׁוֹן בנ"א לֹא שַׁיָּיךְ בְּחִירָה. דְּכָל אֶחָד בְּטֶבַע נִמְשָׁךְ בִּלְשׁוֹנוֹ אַחַר מִבְטָא רֹוב בְּנֵי מְדִינָתוֹ אוֹ עִירוֹ וְכַיָּדוּעַ.

וְזוֹהִי סְבָרַת התו' בְּבְכוֹרוֹת כ' וִיבָמוֹת קי"ט שֶׁכָּתְבוּ דִּבְאָדָם שֶׁדַּרְכּוֹ לְשַׁמֵּשׁ לָא מִיקְרֵי רֹוב מִתְעַבְּרוֹת רֻבָּא דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּכֵינָן שֶׁהוּא דָּבָר טִבְעִי כָּל אָדָם נִמְשָׁךְ אַחַר הַטֶּבַע וְאֵין זֶה נִקְרָא שֶׁתָּלוּי בְּרָצוֹן.

וְהַחִילּוּק בֵּין אָדָם לִבְהֵמָה נִרְאֶה לְדַעַת הַתּוֹ' שָׁם דְּאָדָם טִבְעוֹ כֵּן תָּמִיד. אֲבָל בִּבְהֵמָה יֵשׁ לָהּ רַק זְמַן מְיֻחָד.

וְגַם דְּכָל אָדָם יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה מְיֻחֶדֶת. אֲבָל בִּבְהֵמָה אֶפְשָׁר שֶׁכַּמָּה זְכָרִים יָבוֹאוּ עַל נְקֵבָה אַחַת.

וְהָרַבֵּה יְשָׁאֲרוּ בְּלִי עִיבּוּר. וּלְזֶה אִיתָא בַּשַּׁ"ס ב"מ דַּף צ' שֶׁלִּפְעָמִים צָרִיךְ לְהַרְבִּיעַ בְּיָדַיִם וְהוּבָא בַּתּוֹסָ' הַנַּ"ל ג"כ: ג) וְלִכְאוֹרָה סְבָרָא זוֹ מְבֹאָרֶת בָּרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת פ"ב דְּקִדּוּשִׁין וּבָרִיטְבָ"א שָׁם דַּף נ' ע"ב גַּבֵּי רֵוָבָא מְסַבְּלִי וַהֲדַר מְקַדְּשִׁי.

שֶׁכָּתְבוּ שָׁם דְּלָהָכִי חָיְישִׁינַן לַמִּיעוּט דְּמְקַדְּשִׁי וַהֲדַר מְסַבְּלִי מִשּׁוּם דְּתָלִי בְּמַעֲשֶׂה וּבְמִנְהָג בְּנֵי אָדָם וּרְצוֹנָם ע"ש. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּהָא כְּבָר בֵּאַרְנוּ דְּטָבַע הָאָדָם לְהִמָּשֵׁךְ אַחַר הַמִּנְהָג וְשַׁפִּיר הָוֵי רֵוָבָא.

וְכַנּוֹנָתָם שָׁם רַק דְּבְחֻמְרָא דא"א יֵשׁ לְהַחְמִיר אַף בכה"ג כֵּיוָן דמ"מ תָּלוּי בְּרָצוֹן. אֲבָל הַךְ דְּבכוֹרוֹת דַּף כ' דְּרֵוָבָא דְּתָלִי בְּמַעֲשֶׂה לָא אָזְלִינַן בָּתְרֵיהּ.

הַכַּוָּנָה בְּמָקוֹם שֶׁאֵין שַׁיָּךְ מִנְהָג וְתָלוּי רַק בְּרָצוֹן כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְלָזֶה לֹא אָזְלִינַן כְּלָל בָּתַר רֵוָבָא.

וְרָאִיתִי בְּשֵׁב שְׁמַעְתָּתָא ש"ד פ"ו שֶׁהֵבִין שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרִיטְבָ"א הַנַּ"ל דְּהָא אָזְלִינַן בָּתַר רֵוָבָא דְּתָלִי בְּמַעֲשֶׂה הוּא רַק חוּמְרָא בְּעָלְמָא. וְרוֹצֶה לִלְמוֹד מִזֶּה ג"כ לְהָא דְּרֵוָבָא לְרַדְיָא זָבְנִי דְּהָוֵי ג"כ רוֹב הַתָּלוּי בְּרָצוֹן.

ולפמש"ל ז"א וְגַם כְּבָר בֵּאַרְנוּ בס"ד דְּהָא דְּרֵוָבָא לְרַדְיָא לָא מִיקָרֵי תָּלוּי בְּרָצוֹן כְּלָל: ד) וְהִנֵּה הָרַשְׁבָּ"א בחי' בְּחֻלִּין דַּף י"א ע"ב וּבְרַ"ן פ"ק דְּחֻלִּין כָּתְבוּ דְּהֵיכָא דְּהָרוֹב וְהַמִּיעוּט תַּרְוַוְיְיהוּ תְּלוּ בְּמַעֲשֶׂה אָזְלִינַן בָּתַר רֵוָבָא.

ומכ"ש הֵיכָא דְּהַמִּיעוּט תָּלֵי בְּמַעֲשֶׂה. וְרַק הֵיכָא דְּהָרוֹב תָּלוּי בַּמַּעֲשֶׂה וְהַמִּיעוּט אָתֵי מִמֵּילָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא לְפִי דְּהָא דְּאָתֵי מִמֵּילָא שְׁכִיחֵי טְפֵי.

וְלִכְאוֹרָה מִתְבָּאֵר מִדְּבְרֵיהֶם דְּלָא כמש"ל רַק שֶׁהָעִיקָּר תָּלוּי אִם צָרִיךְ מַעֲשֶׂה אוֹ לֹא אֲבָל אִם תָּלוּי בְּרָצוֹן וא"צ מַעֲשֶׂה הָוֵי רוֹב כֵּיוָן שֶׁגַּם הַמִּיעוּט הוּא כֵּן. ולפ"ז חוֹלְקִים עַל הָרַמְבַּ"ן וְרִיטְבָ"א שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

אֲבָל הֲלֹא הָרַ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א כָּתְבוּ בְּעַצְמָם בפ"ב דְּקִדּוּשִׁין כְּהָרִיטְבָ"א וְרַמְבַּ"ן שֶׁהִזְכַּרְנוּ שֶׁבְּרוֹב שֶׁתָּלוּי בְּמִנְהָג חוֹשְׁשִׁין לַמִּיעוּט לְפִי שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁנָּהַג כְּמִנְהָג הַמִּיעוּט. וּמַהָרַ"ן שָׁם יֵשׁ לִדְחוֹת שֶׁכָּתַב שָׁם הַטַּעַם דְּהָוֵי רוֹב הֶעָשׂוּי לְהִשְׁתַּנּוֹת לְפִי שֶׁמִּנְהָג עָשׂוּי לְהִשְׁתַּנּוֹת.

אֲבָל הָרַשְׁבָּ"א כָּתַב שָׁם מַמָּשׁ כְּהָרִיטְבָ"א. וא"כ קָשׁוּ דְּבָרָיו אַהֲדָדֵי.

וְגַם לְהָרַ"ן קָשֶׁה כֵּיוָן דְּמִנְהָג קָבוּעַ עָשׂוּי לְהִשְׁתַּנּוֹת. קו"ח דָּבָר הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה בְּעָלְמָא שֶׁעָשׂוּי לְהִשְׁתַּנּוֹת: ה) וְהַנִּרְאֶה בְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א וְרַ"ן בָּזֶה דִּבְקִדּוּשִׁין כָּתְבוּ רַק שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ לְחוּמְרָא מִדְּרַבָּנָן בְּרוֹב שֶׁהוּא מִצַּד מִנְהָג וְכַמְבֹאָר בַּמִּלְחָמוֹת וּבָרִיטְבָ"א שָׁם שֶׁהוּא רַק לְחוּמְרָא.

וְכֵן הֵבִיא הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו שָׁם דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁחָשְׁשׁוּ לַמִּיעוּט בְּמָקוֹם אִיסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ. וּבְחֻלִּין שָׁם כָּתְבוּ מֵעִיקַּר הַדִּין.

וְגַם דְּהָא בְּקִדּוּשִׁין אַיְירֵי שָׁם בְּרֵוָבָא מְסַבְּלִי וַהֲדַר מְקַדְּשִׁי וְזֶה אֵינוֹ מְחֻוַּסָּר מַעֲשֶׂה. וְאַדְּרַבָּא הַמִּיעוּט תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה שֶׁצָּרִיךְ לְקַדֵּשׁ קוֹדֶם הַסְּבָלוֹנוֹת.

ובכ"ז כָּתְבוּ לָחוּשׁ לַמִּיעוּט לְחוּמְרָא מִדְּרַבָּנָן: הַסְּבָרָא דְּרֵוָבָא דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה שֶׁכָּתַבְנוּ דְּהַיְינוּ ו) וּבְגוּף הַתָּלוּי בְּרָצוֹן וּבָרַשְׁבָּ"א וְרָ"ן דְּחֻלִּין הַנָּ"ל מְבֹאָר לְהִיפּוּךְ. נִרְאֶה דְּזֶה תָּלוּי בְּמַחֲלוֹקֶת רַשְׁ"י ותו' וּשְׁאָר רִאשׁוֹנִים בפ"ק דְּחֻלִּין.

דְּלְרַשְׁ"י שֶׁפֵּירֵשׁ שָׁם בְּדַף י"ב ע"א דִּלְמַסְקָנָא יָלְפִינַן דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֵוָבָא מהל"מ. א"כ יֵשׁ לִילֵךְ אַחַר רֹוב אַף אִי תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה דְּלֹא מָצִינוּ חִילּוּק בָּזֶה.

וְרַק כְּשֶׁתָּלוּי בְּרָצוֹן י"ל שֶׁזֶּה אֵינוֹ רֹוב גָּמוּר וכמש"ל. אֲבָל אֵינִימָא דְּיָלְפִינַן רֵוָבָא מִקְרָא.

י"ל דְּלָא יָלְפִינַן רַק דְּוֹמְיָא דְּאַיְירִי בַּתּוֹרָה בְּרֵוָבָא דְּלָא תְּלִי בְּמַעֲשֶׂה. אֲבָל רֹוב הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה אֵין לָנוּ וְאֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא חִיּדּוּשׁוֹ: ז) אָכֵן הָרַשְׁבָּ"א בחי' בפ"ק דְּחֻלִּין כְּתַב הַסְּבָרָא דְּמִיעוּטָא דְּאָתֵי מִמֵּילָא שְׁכִיחַ טְפֵי מֵרֵוָבָא דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה.

מַשְׁמַע דְּיֵלִיף לָהּ מִסְּבָרָא. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דִּנְהִי דְּיָלְפִינַן לָהּ מִקְרָא כַּנַ"ל.

מ"מ צָרִיךְ אֵיזֶה סְבָרָא לְחַלֵּק בָּזֶה. וְלָזֶה כָּתַב הַסְּבָרָא דִּשְׁכִיחַ טְפֵי והו"ל מִיעוּט הַמָּצוּי וְחָיְישִׁינַן לָהּ טְפֵי.

רַק לְשׁוֹן הָרַשְׁבָּ"א שָׁם שֶׁכָּתַב דְּמִיעוּט דְּאָתֵי מִמֵּילָא שְׁכִיחַ טְפֵי מֵרֹוב הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה: אֵינוֹ מְדֻיָּק קָצַת דִּנְהִי דְּהָוֵי מִיעוּט הַמָּצוּי. מ"מ לָא הָוֵי מָצוּי טְפֵי מֵהָרֹוב שֶׁכְּנֶגְדּוֹ: ח) וְלִכְאוֹרָה רָצִיתִי לוֹמַר הַסַּבָּר הַדָּבָר דְּכֵינָן שֶׁהָרוֹב דְּמִתְעַבְּרוֹת תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה דְּשִׁימּוּשׁ.

א"כ יֵשׁ מִיעוּט שֶׁלֹּא נִזְקְקוּ לָהֶם זְכָרִים כְּלָל. וּמִיעוּט שֶׁנִּזְקְקוּ וְלֹא נִתְעַבְּרוּ והו"ל תְּרֵי מִיעוּטֵי דְּמִצְטָרְפִי וְהָוֵי כַּלְגָּא וּפַלְגָּא כִּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין דַּף ע"ג ע"א.

וע' בחי' הָרַשְׁבָּ"א בִּיבָמוֹת קי"ט בָּזֶה. וּלְזֶה שַׁפִּיר כָּתְבוּ הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן דְּהֵיכָא שֶׁהַמִּיעוּט תָּלוּי ג"כ בְּמַעֲשֶׂה.

א"כ שׁוּב אֵין שַׁיָּךְ סְבָרָא זוֹ דְּהָא לֵיכָּא הָכָא תְּרֵי מִיעוּטֵי. ועפ"ז מְבֹאָר דִּבְרֵי המג"א סי' ח' סקי"א שֶׁכָּתַב דִּלְהָכִי אָמְרִינַן בִּבְכוֹרוֹת כ' דְּהָוֵי רֵוָבָא דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה מִשּׁוּם דְּהָוֵי ס"ס שֶׁמָּא לֹא נִזְקְקָה וְשֶׁמָּא לֹא נִתְעַבְּרָה.

וְהוּא תְּמוּהַּ דְּהֵיכָן מָצִינוּ בָּזֶה בַּשַּׁ"ס שָׁם. וְגַם דְּהָא הָוֵי רֹוב נֶגֶד הַסְּפֵיקוֹת וְלָא הָוֵי ס"ס בכה"ג כַּמְּבֹאָר בָּרִאשׁוֹנִים.

וע' תּוּ' כְּתֻבּוֹת דַּף ט'. ולפמ"ש מְבֹאָרִים דִּבְרֵי המג"א בִּפְשִׁיטוּת וז"ב בְּכַוָּנָתוֹ: ט) ועפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁקָּשֶׁה לִי טוּבָא מַהָא דקיי"ל רֹוב ע"ה מְעַשְּׂרִין הֵן וְכֵן מַהָא דְּקִדּוּשִׁין דַּף פ' וּשְׁאָר דֻּכְתֵי רֹוב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין הֵן וּבְחֻלִּין דַּף נ"ג רֹוב אֲרָיוֹת דּוֹרְסִים וְרֹוב שְׁוָורִים מִתְחַכְּכִים הֵן.

דְּהָא כָּל הָנְהוּ הָוֵי רֵוָבָא דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה. וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּרָבִינָא דס"ל בִּבְכוֹרוֹת שָׁם דְּלָא אָזְלִינַן בָּתַר רֹוב כָּזֶה פְּלִיג בָּאֻמָּת עַל כָּל הָנְהוּ סֻגְיוֹת.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דִּבְכָל הָנְהוּ שֶׁהִזְכַּרְנוּ לֵיכָּא תְּרֵי מִיעוּטֵי. וְהָוֵי הָרֹוב רֹוב גָּמוּר: י) וּבְהָא דְּרֹוב ע"ה מְעַשְּׂרִין י"ל דְּכֵינָן דְּהָוֵי מִצְוָה לְעַשֵּׂר.

לָא מִיקְּרֵי תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה. דִּבְנַדַּאי יַעֲשֶׂה זֹאת.

וּכְעֵין הָא דְּאִיתָא בִּמְנָחוֹת דַּף ק"ב דְּהֵיכָא דְּמִצְוָה לִפְדּוֹת אָמְרִינַן כָּל הָעוֹמֵד לִפְדּוֹת כְּפָדוּי דָּמֵי וְאִם אֵין מִצְוָה לִפְדּוֹת אֵינוֹ כְּפָדוּי דְּהָוֵי מְחֻוסַּר מַעֲשֶׂה. וְכֵן קיי"ל בִּנְדָרִים דַּף נ"ט דְּהֵיכָא דְּהָוֵי מִצְוָה לַעֲשׂוֹת זֹאת כְּגוֹן לִשְׁאוֹל עַל הַנֶּדֶר מִיקְּרֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין.

אַף דְּכָל דשיל"מ בָּעֵינַן שֶׁיָּבוֹא הַהֶיתֵּר מִמֵּילָא. מ"מ כֵּינָן שֶׁמִּצְוָה הִיא.

אָנוּ תּוֹפְסִין כְּאִלּוּ הוּא נַעֲשָׂה מִמֵּילָא. וה"ה הָכָא בִּמְקוֹם מִצְוָה לָא מִיקְּרֵי תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה.

וּבְהָא דְּרוֹב אֲרָיוֹת דּוֹרְסִים וּשְׁנָוָרִים מִתְחַכְּכִים י"ל דְּכֵינָן דְּהָוֵי דָּבָר טִבְעִי לָא מִיקְּרֵי תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה. וּכְעֵין שֶׁכָּתְבוּ התו' בִּבְכוֹרוֹת דַּף כ' וְיבָמוֹת קי"ט דְּאָדָם שֶׁמִּמֵּילָא נִזְקָק לְאִשְׁתּוֹ לָא מִיקְּרֵי תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה.

משא"כ בְּהֵמָה שֶׁצָּרִיךְ לִפְעָמִים לְהַרְבִּיעַ. כַּנָּנָתָם נִרְאֶה דִּבְאָדָם הָוֵי דָּבָר טִבְעִי שֶׁמִּזְדַּקֵּק לְאִשְׁתּוֹ.

אֲבָל בְּהֵמָה אֵין לָהֶם אִישׁוּת מְיֻחֶדֶת. וְאֶפְשָׁר שֶׁהַרְבֵּה בְּהֵמוֹת אֵין אֶצְלָם שְׁוָרִים שֶׁיִּזְדַּקְּקוּ לָהֶם.

וְצָרִיךְ לָזֶה הִשְׁתַּדְּלוּת בַּעֲלֵיהֶם לְהַרְבִּיעָם. וְזֶה אֵינוֹ בְּטֶבַע רַק בְּרָצוֹן.

אָכֵן לְתֵירוּץ קַמָּא שֶׁבַּתּוֹסְ' בִּיבָמוֹת קי"ט ע"א שֶׁתֵּירְצוּ דִּלְרַבִּינָא דִּבְכוֹרוֹת ס"ל בֶּאֱמֶת דְּגַם גַּבֵּי אָדָם לָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻוְבָּא דְּמִתְעַבְּרוֹת וְיוֹלְדוֹת. מוּכָח דְּלָא ס"ל סְבָרָא דְּדָבָר טִבְעִי לָא מִיקְּרֵי תָּלוּי בַּמַּעֲשֶׂה וְכֵן סְבָרָא דְּדָבָר מִצְוָה שֶׁהִזְכַּרְנוּ.

דְּהָא עוֹנָה הָוֵי מִצְוַת עֲשֵׂה ומ"מ כָּתְבוּ דְּמִיקְּרֵי תָּלוּי בַּמַּעֲשֶׂה. וְלִכְאוֹרָה מוּכָח גַּם מִתֵּירוּץ שֵׁנִי שֶׁל הַתּוֹסְ' דְּלָא ס"ל סְבָרָא דְּמִצְוָה מִדְּלָא תֵּירְצוּ כֵּן וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּהָאֱמֶת נָקְטוּ דְּאַף אִי לָא הָוֵי מִצְוָה.

מ"מ כֵּינָן שֶׁהוּא דָּבָר טִבְעִי לָא מִיקְּרֵי תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה. אֲבָל לְתֵירוּץ רִאשׁוֹן שֶׁבַּתּוֹסְ' מוּכָח דְּלָא ס"ל סְבָרוֹת הַנַּ"ל: יא) וְנִרְאֶה דַּעְתָּם כמש"ל דְּסְבָרָא דְּרוֹב הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה הוּא מִפְּנֵי שֶׁתָּלוּי בִּרְצוֹן הָאָדָם וּלְזֶה אַף שֶׁבְּטֶבַע הוּא מִתְאַוֶּה לָזֶה.

מ"מ תָּלוּי זֶה בִּרְצוֹנוֹ וּרְצוֹן הָאִשָּׁה. וְאַף שֶׁמֻּכְרָח לָזֶה מִצַּד מִצְוַת עוֹנָה.

מ"מ הָא אֶפְשָׁר שֶׁתִּמְחֹל הָאִשָּׁה עַל עוֹנָתָהּ. וְאַף דְּבִיבָמוֹת שָׁם אֲיִירֵי שֶׁלֹּא קַיָּים עֲדַיִן פו"ר.

וקיי"ל באה"ע סי' ע"ו ס"ו דְּבָזֶה לֹא מְהַנֵּי מְחִילָה. מ"מ י"ל שֶׁאוּלַי הִשִּׂיג מְלָאכָה כָּזוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְרַחֵק מֵאִשְׁתּוֹ עַל כָּל הַמֻּשָּׁךְ וְכַדּוֹמֶה שֶׁאָז מֻוָתָּר לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּהֶסְכֵּם אִשְׁתּוֹ.

וְאֶפְשָׁר ס"ל לְהַתּוֹסְ' דְּאַף דְּהָוֵי מִצְוָה. מ"מ כֵּינָן שֶׁתָּלוּי בִּרְצוֹנוֹ לֹא הָוֵי רֹוב.

וְהָוֵי רַק חֲזָקָה דְּאוֹקְמִינַן לִיהּ בְּחֶזְקַת כַּשְׁרוּת שֵׁיקִּיִּים מִצְוָה זוֹ. וְאַף דְּמָצִינוּ דְּאָמְרִינַן חֲזָקָה דְּתַלְיָא בְּמַעֲשֶׂה וּכְגוֹן הָא דקיי"ל חֲזָקָה עַל חָבֵר שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא מת"י דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻוָּקָן וְכֵן חֲזָקָה שָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ לְרַב שֵׁשֶׁת בְּעֵירוּבִין דַּף ל"ב דס"ל דְּאַף בִּדְאוֹרָיְיתָא אָמְרִינַן לָהּ.

וְכֵן מָצָאתִי בִּרְאֹשׁ יוֹסֵף בְּחֻלִּין י"ב שֶׁכָּתַב דְּאָזְלִינַן בָּתַר חֲזָקָה דְּתָלְיָא בְּמַעֲשֶׂה. וְכֵן חֲזָקָה אֵין ב"ד מִתְעַצְּלִין יעו"ש.

עכ"פ בנ"ד אֵין לוֹ רַק דִּין חֲזָקָה וְלֹא דִּין רֹוב כֵּינָן דְּתָלְיָא בְּמַעֲשֶׂה: יב) וְהָא דְּרֹוב ע"ה מְעַשְּׂרִין י"ל דס"ל לְהַתּוֹ' דְּבֶאֱמֶת אֵינוֹ רַק מִצַּד חֲזָקָה. וכ"כ התו' בִּבְכוֹרוֹת דַּף כ' ע"א סד"ה ואבע"א שֶׁהִקְשׁוּ ל"ל נֵימָא לר"מ סָמוּךְ מִיעוּט ע"ה שֶׁאֵין מְעַשְּׂרִין לְחֲזָקַת טָבֶל וְהָוֵי פַּלְגָא וּפַלְגָא.

וְתֵרְצוּ דְּאֶפְשָׁר עֲשָׂה כדר' אוֹשַׁעְיָא לְפִטּוּר מִמַּעֲשֵׂר. וְעוֹד דְּהָא יֵשׁ לְהע"ה חֲזָקַת כַּשְׁרוּת וְאֵין לְהַחֲזִיקוֹ בְּרָשָׁע בִּשְׁבִיל הַמִּיעוּט וכ"כ התו' בְּיִבָמוֹת קי"ט ע"א ע"ש.

וְכַוָּנָתָם דְּכֵינָן דְּרֻבָּם מְעַשְּׂרִים. אַפַּתִי לָא אִיתְּרַע חֲזָקַת כַּשְׁרוּת דִּידְהוּ.

וְשַׁפִּיר אוֹקְמָא נָגֵד חֲזָקַת טָבֶל. ומ"מ לָא הָוֵי סָפֵק הַשָּׁקוּל אַף אֵינִימָא דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא לָא אָזְלִינַן.

מִשּׁוּם דְּחֲזָקַת טָבֶל אֵינָהּ כְּלָל כֵּינָן שֶׁעוֹמֶדֶת לְהִשְׁתַּנּוֹת ע"י הַפְרָשָׁה. וְכֵינָן שֶׁמָּכַר הע"ה אֶת הַפֵּירוֹת אִיתְּרַע חֲזָקַת טָבֶל בְּזֶה כִּי מִזֶּה יֵשׁ הוֹכָחָה שֶׁהִפְרִישׁ מַעֲשְׂרוֹת.

וְאֵין זֶה חֲזָקָה נָגֵד חֲזָקָה כְּלָל כַּמּוּבָן. וּכְעֵין זֶה י"ל שֶׁחֲזָקָה שֶׁהַמֻּחְזָקָה לִשְׁחִיטָה שָׁחַט יָפֶה אֵינוֹ מִתְנַגֵּד לְחֲזָקַת אִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ זָבוּחַ בַּאֲשֶׁר אִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ זָבוּחַ לְכָךְ הוּא עוֹמֵד שֶׁיִּפְקַע הָאִיסּוּר ע"י הַשְׁחִיטָה.

וְזֶה עָדִיף מֵחֲזָקָה הָעֲשׂוּיָ' לְהִשְׁתַּנּוֹת שֶׁנֶּחְלְקוּ הָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה. וּכְעֵין זֶה נִרְאֶה לוֹמַר גַּבֵּי טָמֵא שֶׁטָּבַל בְּמִקְוֶה וְיֵשׁ סָפֵק בְּהֶכְשֵׁר הַמִּקְוֶה שֶׁחֲזָקַת כַּשְׁרוּת הַמִּקְוֶה אֵינוֹ עוֹמֵד כְּנֶגֶד חֲזָקַת טֻמְאַת הָאָדָם כִּי לְכָךְ הוּא עוֹמֵד הָאִישׁ הַטָּמֵא שֶׁיִּטְבֹּל בַּמִּקְוֶה וְיִטְהַר.

וְכָל אֵלּוּ הַחֲזָקוֹת אֵינָן סוֹתְרוֹת זא"ז כְּלָל. וּבָזֶה מוּבָן סְבָרַת תִּירוּץ הַשַּׁ"ס בְּחֻלִּין דַּף י' סַכִּין אַתַּרְעֵי בְּהֵמָה לָא אַתַּרְעֵי שֶׁהַכַּוָּנָה כַּנַ"ל שֶׁחֲזָקַת הַבְּהֵמָה אֵינָהּ סוֹתֶרֶת חֲזָקַת הַסַּכִּין.

וּמַה שֶּׁקָּשָׁה ע"ז מֵהָא דְּמִקְוֶה. כְּבָר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' שָׁם לְתָרֵץ מִשּׁוּם דְּשָׁם י"ל דְּחָסֵר וַאֲתַאי ע"ש.

וּכְעֵין זֶה כ' הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו ס"פ הַמַּפֶּלֶת דְּאַף שֶׁהָאִשָּׁה יֵשׁ לָהּ חֲזָקַת טָהֳרָה. מ"מ אִם הִפִּילָה אֵיזֶה דָּבָר וְאֵין יָדוּעַ מָה הִפִּילָה דָּבָר טָהוֹר אוֹ טָמֵא.

הָוֵי סָפֵק הַשָּׁקוּל. וְלֹא שַׁיָּיךְ לְאוֹקְמָא עַל חֲזָקַת טָהֳרָתָהּ.

לְפִי שֶׁדַּרְכָּהּ בְּכָךְ לְהִיטַמֵּא ע"י הַפָּלָה ע"ש. וּבְיאוּר סְבָרָא זוֹ דִּוְרַשְׁתָּ אֲרִיכוּת רַב בְּכַמָּה דֻּכְתֵי בַּשַּׁ"ס וּבְדִבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לְבָנוֹת וְלִסְתּוֹר בָּזֶה אַדְּ אכ"מ.

ועכ"פ בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' י"ל כֵּן דְּחֲזָקַת טָבֶל הוּא רַק חֲזָקַת אִיסּוּר כמ"ש הָאַחֲרוֹנִים. וְחֲזָקַת כַּשְׁרוּת הָוֵי חֲזָקַת הַגּוּף.

וּכְבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בכ"מ דְּחֲזָקַת הַגּוּף עֲדִיפָא מֵחֲזָקַת אִיסּוּר. ומ"ש הָרַשְׁבָּ"א בפ"ק דְּחֻלִּין גַּבֵּי לֹא בָּדַק בְּסִימָנִים דְּהָוֵי רֹוב הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה.

לֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה חֶזְקַת כַּשְׁרוּת וְגַם מִצַּד שֶׁמְּצָנָה לִשְׁחֹוט כָּרָאוּי. לְפִי שֶׁהַסָּפֵק אֵינוֹ עַל רָצוֹן הַשּׁוֹחֵט.

רַק שֶׁמָּא חָשַׁב שֶׁכְּבָר נִשְׁחַט כָּרָאוּי. וּבֶאֱמֶת לֹא נִשְׁחַט.

וּבָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ סְבָרוֹת הַלָּלוּ: יג) עכ"פ נִתְיַשְּׁבוּ בע"ה דְּבָרֵינוּ בְּחִיבּוּרִי דְּשַׁפִּיר מַקְשׁוּ התו' דְּנִיהֲמָנָה בְּמִיגּוֹ דְּגַרְשִׁתַּנִי וְלָא הָוֵי נָגֶד רֹוב דְּאֵין מְגָרְשִׁין. כֵּיוָן דְּתַלְיָא בְּרָצוֹן וּבְמַעֲשֶׂה.

וּלְטַעְמַיְיהוּ אָזְלִי דְּמָפָרְשִׁי הָכִי הַטַּעַם דְּלָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה וכמש"ל. וּבְיוֹתֵר הַקְשׁוּ זֶה לְתֵירוּצָם הָרִאשׁוֹן בִּיבָמוֹת קי"ט שָׁם וכמש"ל.

וּמָצָאתִי בחי' הָרַמְבַּ"ן בִּיבָמוֹת שָׁם שֶׁכָּתַב ג"כ דְּלְרָבִינָא גַּם בָּאָדָם לָא אָמְרִינַן רֹוב מִתְעַבְּרוֹת וְיוֹלְדוֹת מִשּׁוּם דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה. וּמַיְיתִי שָׁם ג"כ הַאי דְּרוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין שֶׁהִזְכִּירָנוּ וְכָתַב שָׁם דְּלְהָכִי בֶּאֱמֶת אֵין שׁוֹרְפִין עָלָיו תְּרוּמָה כִּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין דַּף פ'.

מִשּׁוּם דְּהָוֵי רֻבָּא דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה. וי"ל דלפ"ז ס"ל ג"כ הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּתָלֵי בִּרְצוֹן הָאָדָם כַּנַ"ל אַף אַהַ"כ מַסִּיק בְּאוֹפֶן אַחֵר יעו"ש.

וּלְטַעְמֵיהּ אָזִיל דס"ל בַּמִּלְחָמוֹת בפ"ב דְּקִדּוּשִׁין דְּלָא מִיקְרֵי תָּלֵי בְּמַעֲשֶׂה רַק כְּשֶׁמְּחַוְסָר מַעֲשֶׂה מַמָּשׁ וְלֹא בָּמָה שֶׁתָּלוּי בְּרָצוֹן וכמש"ל. אֲבָל בְּדַעַת הַתּוֹסָ' וּבְפָרָט לְתֵירוּצָם הָרִאשׁוֹן שָׁם שַׁפִּיר י"ל כַּנַ"ל: יד) וּבָהָא דְּרוֹב ע"ה מְעַשְּׂרִין לְשִׁיטַת הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן שֶׁמְּפָרְשִׁים הַטַּעַם דְּלָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה מִפְּנֵי שֶׁמְּחַוְסָר מַעֲשֶׂה.

י"ל שֶׁפִּירוּשׁ הָרֹוב הוּא שֶׁרֹוב ע"ה אֵין מוֹכְרִים אוֹ אוֹכְלִים עַד שֶׁיְּעַשְּׂרוּ. וא"כ הָוֵי רֹוב בשוא"ת וְלֹא בְּמַעֲשֶׂה.

וּבָזֶה יֵשׁ לְיַשֵּׁב כַּמָּה קֻשְׁיוֹת בְּעִנְיָן זֶה. אָכֵן בַּמִּלְחָמוֹת פ"ב דְּקִדּוּשִׁין מוּכָח דְּלָא ס"ל סְבָרָא זוֹ.

שֶׁהֲרֵי כָּתַב שָׁם דְּרֻבָּא מְקַדְּשִׁי וַהֲדַר מְסַבְּלִי מִיקְרֵי רֹוב הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה. ולפמ"ש י"ל שֶׁהָרֹוב הוּא שֶׁאֵין נוֹתְנִין סְבָלוֹנוֹת אִם לֹא קִיְּדְּשׁוּ מִקּוֹדֶם.

וְהָוֵי הָרֹוב עַל שוא"ת. וע"כ צ"ל דְּלָא ס"ל סְבָרָא זוֹ.

ועוי"ל גַּבֵּי מַעֲשֵׂר דְּלָא מִיקְרֵי תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה לְפִי דְּסַגִּי בְּדִיבּוּר בָּעָלְמָא וכ"ש אֵינִימָא דְּסַגִּי בְּמַחֲשָׁבָה ע' תוס' גִּיטִּין דַּף ל"א ד"ה בְּמַחֲשָׁבָה בָּזֶה. וְכֵן לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּהָא דְּלָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן.

י"ל דְּלְהָכִי בֶּאֱמֶת הֶחְמִירוּ בִּדְמַאי מִשּׁוּם דְּתָלֵי בְּמַעֲשֶׂה. וְהַיְינוּ פְּלוּגְתָּא דְּאַבַּיֵי וְרָבָא בכ"מ.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ הַרְבֵּה בִּפְרָטִים אֵלּוּ אַךְ אֵין הָעֵת מַסְפֶּמֶת לָזֶה כָּעֵת:סִימָן קכו ע"ד מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' ס"ז לְהַקְשׁוֹת לָמָּה אָמְרִינַן בְּסַנְהֶדְרִין מ"ז ע"ב דְּקֶבֶר מֵוֹתָר בַּהֲנָאָה מִשּׁוּם דְּהֶוְקֵּשׁ לַעַ"ז. וע"ז בְּמֻחְלָט מֵוֹתָר.

וְהִקְשֵׁיתִי דְּהָא גַּם בע"ז אִם חָפַר אָסוּר הַקַּרְקַע. וְכָתַב כְּבוֹדוֹ דְּכֵיוָן דְּקָרָא מַקִּישׁ עֲפַר ע"ז לְקֶבֶר בְּנֵי הָעָם ע"כ צ"ל שֶׁהַכַּוָּנָה לְהַתִּיר הַקְּבָרִים אַף שֶׁנֶּחְפְּרוּ לְצוֹרֶךְ הַמֵּת כְּדֶרֶךְ רֹוב הַקְּבָרִים.

דְּלֶאֱסוֹר נֵדַע מִסְּבָרָא כֵּינָן שֶׁקֶּבַר הוּא צוֹרֶךְ הַמֵּת עכ"ד. וּדְבָרָיו תְּמוּהִים דְּאֵיךְ שַׁיָּיךְ לְהַקִּישׁ קֶבֶר לַעַ"ז לְהַתִּירוֹ בַּהֲנָאָה בְּדָבָר שבע"ז אָסוּר.

וּבֶאֱמֶת פַּשְׁטוּת הַכָּתוּב הוּא דְּאַיְירֵי שָׁם בַּאֲשֵׁירָה שְׁנִּטְּעָה מִתְּחִלָּה לְכָךְ כִּדְאִיתָא שָׁם שֶׁהוֹצִיא אֶת הָאֲשֵׁירָה שֶׁהֶעֱמִיד מְנַשֶּׁה בביהמ"ק וּשְׂרָפָהּ. וא"כ אֶפְרָהּ אָסוּר כדקיי"ל בְּסוֹף תְּמוּרָה.

וּלְזֶה נָתַן הָאֶפֶר עַל הַקְּבָרִים שג"כ אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה מִצַּד שֶׁעָשָׂה מַעֲשֶׂה בַּחֲפִירָה. וכ"כ הָרַלְבַּ"ג שָׁם בְּפַשְׁטוּת הַכָּתוּב שֶׁהִנִּיחַ דָּבָר הָאָסוּר בַּהֲנָאָה אֵצֶל דָּבָר הָאָסוּר.

וְנִרְאֶה דְּקָאָמַר הַשַּׁ"ס דְּמִמֵּילָא יָלְפִינַן דְּהֵיכָא שֶׁאֵין בּוֹ תְּפִיסַת יָד אָדָם מֻוָתָּר אַף בַּקֶּבֶר. וְצוֹרֶךְ הַהֶיקֵּשׁ נִרְאֶה דְּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר לָהּ שָׁם לְטַעְמֵיהּ אָזִיל דס"ל בִּמְנָחוֹת מ"ב דְּבָעֵינַן טָוְיָה לִשְׁמָהּ.

וְאִיתָא שָׁם דס"ל כְּרַשְׁבָּ"ג דְּבָעֵי עִיבּוּד לִשְׁמָהּ. וּבְסַנְהֶדְרִין מ"ח אִיתָא דְּרַשְׁבָּ"ג ס"ל הַזְמָנָה מִילְתָא ע"ש בפירש"י.

וא"כ ס"ל לִשְׁמוּאֵל הַזְמָנָה מִילְתָא. וְאִיתָא שָׁם דְּלְאַבַּיֵי דס"ל הַזְמָנָה מִילְתָא יָלִיף מְשַׁמְּשֵׁי ע"ז מֵעֶגְלָה עֲרוּפָה.

וּמִמֵּילָא י"ל דְּאַף מְחַוָּבָר אָסוּר כְּמוֹ דע"ע אוֹסֶרֶת הַקַּרְקַע שְׁנֶּעֶרְפָה שָׁם כדקיי"ל בְּסוֹטָה דַּף מ"ו. וְלָזֶה הֲוָצְרַךְ לְהַקִּישׁ לַעַ"ז לְהַתִּיר בְּמְחַוָּבָר.

אֲבָל לְרָבָא שָׁם דְּיָלִיף מְשַׁמְּשֵׁי מֵת מִמְּשַׁמְּשֵׁי ע"ז. שַׁפִּיר נֵדַע מִזֶּה גּוּפָא לְמַעֵט מְחַוָּבָר.

ומ"מ י"ל דְּכֵינָן דְּעִיקַּר אִיסּוּר מֵת יָלְפִינַן שָׁם שֶׁם מע"ע לכ"ע וכמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם. א"כ י"ל דְּנֵילַף מִזֶּה לֶאֱסוֹר מְחַוָּבָר.

וּלְקוֹלָא וּלְחוּמְרָא לְחוּמְרָא יָלְפִינַן. לָזֶה אִצְטְרִיךְ הֶקֵּישָׁא לַעַ"ז דְּאִיכָּא הֶיקֵּשׁ וג"ש.

וְיֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּזֶה הַרְבֵּה וּבְעִנְיַן אִי הֶיקֵּשׁ עָדִיף מג"ש ואכ"מ. וּבְזֶה מְיֻשָּׁב קְצָת מַה שֶּׁקָּשָׁה דְּהָא אָדָם עַצְמוֹ הָוֵי כְּקַרְקַע כִּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין י"ג וּמְגִילָּה וּבְכַמָּה דֻּכְתֵי.

אָכֵן לפמ"ש א"ש דְּרַק לְעִנְיַן מְשַׁמְּשֵׁי מֵת מַמְעִיט מְחַוָּבָר דְּוֹמְיָא דע"ז. אֲבָל לְעִנְיַן גּוּף הַמֵּת נִלְמַד מע"ע לֶאֱסוֹר אַף מְחַוָּבָר.

ועכ"פ דִּבְרֵי בְּחִיבּוּרִי בְּרוּרִים בס"ד וּמִטַּרְדוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: וּבֶאֱמֶת עפמש"ל יֵשׁ לְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיָיתֵינוּ הַנַּ"ל שֶׁבְּחִיבּוּרִי די"ל דְּרַק בע"ז מַמָּשׁ מוֹעִיל מַעֲשֶׂה דַּחֲפִירָה. אֲבָל לֹא בְּמְשַׁמְּשֵׁים.

לְפִי שֶׁאֵין אֲסוּרִים עַד שֶׁיַּעַבְדוּ. וְלָזֶה ה"ה בְּמְשַׁמְּשֵׁי מֵת וְהַיְינוּ קֶבֶר.

כֵּינָן דְּיָלְפִינַן מְשַׁמְּשֵׁי מֵת מִמְּשַׁמְּשֵׁי ע"ז. אַךְ לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ן שֶׁהוּבְאוּ בְּרִיטְבָ"א וַהֲבֵאתִים בְּחִיבּוּרִי שָׁם יִקֶּשֶׁה יעו"ש: סִיָּמָן קכז לְעִנְיַן מ"ש בס"ס מ"ו לְהָקֵל בְּסִירְכָא עַל נִגְלַד כְּשֶׁהַסִּירְכָא קְלָטָה קְרוּם הָעֶלְיוֹן בְּשָׁעָה שֶׁהֶעֱבִיר הַסִּירְכָא.

וְהִנֵּה עַתָּה נִתְיַשְּׁבְתִּי אֲשֶׁר אַף שֶׁבְּגוּף הַדִּין שֶׁהוֹרִיתִי בִּתְשׁוּבָה שָׁם שֶׁנִּגְלַד לָא מִיקְרֵי רֵיעוּתָא יָפָה הוֹרִיתִי בע"ה. וְהֻוְצַד לִי שֶׁכַּמָּה גְּדוֹלִים כָּתְבוּ כֵּן בְּחִיבּוּרֵיהֶם.

רַק הַטַּעַם שֶׁחִדַּשְׁתִּי שָׁם בע"ה לֹא הֵבִיאוּ. אָכֵן הֵיכָא שֶׁהַסִּרְכָא קוֹלֶטֶת קִרּוּם הָעֶלְיוֹן אֵין לְהָקֵל כִּי אֵין אָנוּ סוֹמְכִים עַל שִׁיטַת בעה"ע וְכִמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים.

וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה בַּאֲשֶׁר מָלֵא מִזֶּה בְּדִבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים. רַק כָּתַבְתִּי זֶה בַּאֲשֶׁר שָׁם פָּלְטָה קוּלְמָסִי זֶה דֶּרֶךְ אַגַּב: וּבְחִיבּוּרִי שָׁם בסי' נ"ג כָּתוּב בְּזֶה הַלָּשׁוֹן.

כָּתַב הט"ז סִימָן ל"ט סקי"א בְּשֵׁם ר"י דְּאוּנוֹת הַמַּוְבְּלָעוֹת בַּשֻּׁעָמָן א"צ כְּלָל לְקַלּוֹף הַשֻּׁעָמָן. וְיֵשׁ בָּזֶה ט"ס וְכֵן צָרִיךְ לִהְיוֹת.

דְּאוּנוֹת הַמַּוְבְּלָעוֹת בַּשֻּׁעָמָן צָרִיךְ רַק לְקַלּוֹף הַשֻּׁעָמָן. וּבְזֶה יְהֵא מוּבָן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם אַחַ"כ שֶׁנִּרְאֶה שא"צ בְּדִיקַת פּוֹשְׁרִין כְּלָל.

כִּי אִם נֹאמַר שא"צ לְקַלּוֹף כְּלָל מִמֵּילָא אֵין שַׁיָּיךְ כָּאן בְּדִיקַת פּוֹשְׁרִין. וְחָכָם אֶחָד הִקְשָׁה דבאו"ז סי' תי"א מַשְׁמַע דְּלְרַבֵּינוּ יוֹאֵל צָרִיךְ בְּדִיקַת פּוֹשְׁרִין.

וּלְדַעְתִּי לָא מוּכָח שָׁם מִידִי. והאו"ז מַיְיתֵי שָׁם דִּבְרֵי רַבֵּינוּ יוֹאֵל וְדִבְרֵי הַגְּאוֹנִים דְּבִדְבוּקָה לְשֻׁעָמָן יֵשׁ לְהָקֵל בִּבְדִיקָה.

אֲבָל בְּגוּף הַבְּדִיקָה חוֹלְקִים בָּזֶה. דְּרַבֵּינוּ יוֹאֵל ס"ל דִּבְמֻוְבְּלָע בְּשֻׁעָמָן סַגִּי בִּנְפִיחָה בְּלֹא פּוֹשְׁרִין.

וְהַגְּאוֹנִים ס"ל דְּבָעֵי פּוֹשְׁרִין. וְכֵן מֻכְרָח מִדְּלֹא הִזְכִּיר רַבֵּינוּ יוֹאֵל שֶׁצָּרִיךְ פּוֹשְׁרִין.

וְאֶפְשָׁר דִּבְמֻוְבְּלָע בְּשֻׁעָמָן מוֹדִים גַּם הַגְּאוֹנִים וְכֵן הֵבִינוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּדַעַת רַבֵּינוּ יוֹאֵל שא"צ פּוֹשְׁרִין. ע' בב"א בקוה"ת לסי' ל"ט סי' י"ז י"ח: וּלְעִנְיַן מ"ש בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' נ"ב בְּדִין הַמְּעַטְלִיצָעס.

קְצָרְתִּי שָׁם קְצָת. וע"ל בְּחִיבּוּר זֶה סי' י"ג שֶׁבֵּאַרְנוּ בָּזֶה יוֹתֵר בס"ד: וּלְעִנְיַן מ"ש בְּחִיבּוּרִי שָׁם וּבְסִי' נ"ד בְּשֵׁם הַשְּׁאִילַת יַעֲבֵ"ץ סי' קמ"ו לְצַדֵּד לְהָקֵל בְּסִירְכָא לְשׁוּמָן הַלֵּב.

רָאִיתִי כָּעֵת בְּסֵפֶר דַּלְתֵי תְּשׁוּבָה ח"ב להגאבד"ק פיעקלי בְּהוֹסָפָה לסי' ל"ט שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי שָׁם וְכָתַב שֶׁאָפְשָׁר כָּתַבְתִּי זֶה מִצַּד שֶׁרָאִיתִי כֵּן בס' עִיקְרֵי דִּינִים בה' טְרֵיפוֹת סי' ג' שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הַשְּׁאִילַת יַעֲבֵ"ץ סי' קמ"ה שֶׁמֻּוְתָּר לְנַתֵּק סִירְכוֹת שֶׁהֵם לְשׁוּמָן הַלֵּב.

וְזֶה אֵינוֹ דִּבְשְׁאִילַת יַעֲבֵ"ץ אַיְירֵי שָׁם בְּסִירְכָא מֵהַשֻּׁעָמָן לְלֵב וְלֹא מֵהָרִיאָה לְשׁוּמָן הַלֵּב. וְהִנֵּה במחכ"ת לֹא רָאָה דִּבְרֵי הַשְּׁאִילַת יַעֲבֵ"ץ בסי' קמ"ו שֶׁמְּפֹרָשׁ שָׁם כְּדִבְרֵי שֶׁסִּירְכָא מֵהָרִיאָה לְשֻׁעָמָן הַלֵּב כְּשֶׁיָּרָה מֵעִיקַּר הַדִּין וְרַק הַמַּנָּהָג לְהַחְמִיר.

והעק"ד הֵבִיא מִסִּימָן קמ"ה וְכָתַב שֶׁיֵּשׁ לְהַכְשִׁיר לְגַמְרֵי. וְזֶה טָעוּת בֶּאֱמֶת וכמ"ש הד"ת שָׁם בְּשֵׁם סֵפֶר עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל.

וְכָתַב לִי הַמְחַבֵּר בְּעַצְמוֹ שֶׁהִרְגִּישׁ אַחַ"כ שְׁטָעָה בִּדְבָרֵי. וְרַק כְּבָר נִדְפַּס אָז חִיבּוּרוֹ וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְתַקֵּן זֶה.

וְרָאִיתִי עוֹד שָׁם שֶׁהָעִתִּיק דִּבְרֵי שָׁבְסִי' נ"ג כְּהַנָּיָתָן. וְלֹא הִרְגִּישׁ שֶׁיֵּשׁ שָׁם ט"ס בַּהֶעְתֵּק דִּבְרֵי הַטַּ"ז וכמ"ש לְמַעְלָה: וּלְעִנְיַן מ"ש בְּחִיבּוּרִי סי' ע"א אוֹת י"ב שא"צ לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַנּוֹשֵׂא ע"י הֶיְתֵּר מֵאָה רַבָּנִים רַק אִם כְּפִי רְאוּת עֵינֵי הַדַּיָּן יֵשׁ לְחָשְׁדוֹ שֶׁמַּעֲלִים רְכוּשׁוֹ.

הִנֵּה יָצָא לָאוֹר שו"ת עֵין יִצְחָק להגאבד"ק קַאֲווּנָא שְׁלִיטָ"א. וְרָאִיתִי שָׁם בְּסִימָן ע"ד שֶׁמַּצְרִיךְ לְהַשְׁבִּיעוֹ.

וְהִנֵּה כָּל רְאָיָיתוֹ שָׁם הוּא מהנו"ב סי' ק"ד. וּכְבָר בֵּאַרְתִּי בְּחִיבּוּרִי שָׁם שֶׁאֵין רְאָיָה מִשָּׁם וּבֵאַרְתִּי בְּטַעַם נָכוֹן בע"ה שֶׁאֵין לְהַשְׁבִּיעוֹ בְּזֶה וְרַק לְהַטִּיל עָלָיו בח' שֶׁיַּגִּיד הָאֱמֶת כַּמָּה יֵשׁ לוֹ.

וע' טוּר ח"מ סי' צ"ט בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם דְּאַף בבע"ח אֵין לְהַשְׁבִּיעוֹ שֶׁאֵין לוֹ רַק כְּשֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְחָשְׁדוֹ ע"ש. ובמק"א הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה בס"ד.

וְלָזֶה אַף כִּי רַב גּוּבְרִיהּ דְּהַגָּאוֹן הַנָּ"ל. בכ"ז הַמְעַיֵּן בְּצֶדֶק יִשְׁפּוֹט וְיִרְאֶה לְהֵיכָן הַדַּעַת דַּעַת תּוֹרָה מַכְרַעַת: סִימָן קכח ע"ד הַתַּרְנְגוֹלֶת שֶׁנִּשְׁחֲטָה וְאָמַר השו"ב שֶׁשְּׁחָטָהּ בַּסַּכִּין יָפֶה ושו"ב אַחֵר אָמַר שֶׁהָיָה בּוֹ פְּגִימָה קוֹדֶם שְׁחִיטָה.

הִנֵּה חָלִילָה לְהַתִּיר הַתַּרְנְגוֹלֶת כִּי לְבַד שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים הַמַּחְמִירִים בְּזֶה מִצַּד חֻזְקַת אִיסּוּר עיו"ד סס"י א' וסי' קכ"ז בַּשָּׁ"ך ס"ק י"ד. הִנֵּה הַבָּרִי בנ"ד גָּרוּעַ כִּי שְׁגִיאוֹת מִיָּבִין וְהַרְבֵּה פְּעָמִים מָצוּי שֶׁאַף שו"ב אֱוֻמָּן לֹא יַרְגִּישׁ לִפְעָמִים בַּפְּגִימָה דַּקָּה.

ועמש"ל סי' י' אוֹת ו' בָּזֶה. וּכְעֵין זֶה קיי"ל בְּסַנְהֶדְרִין דַּף מ"א ע"ב ובח"מ סי' מ"ג ס"ח ע"ש בַּשָּׁ"ך דְּבָרָיו דַּעֲבִידִי לְמִיטְעֵי אֵין הָעֵדִים מֻוְכָּחִים וְאֵין הַשְׁטָר נִפְסָל יעו"ש.

וע' חִבּוּרִי ח"א סי' ק"א אוֹת ה' בָּזֶה. וְגַם שֶׁהָרִי פָּשַׁע השו"ב שֶׁהָיָה לוֹ לְתַקֵּן סַכִּינוֹ וְלֹא לִשְׁחוֹט לְכַתְּחִלָּה בְּסַכִּין זֶה.

אַךְ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נֶאֱכַל נִרְאֶה דִּלְעִנְיַן הַכֵּלִים יֵשׁ לְהָקֵל וְלִסְמוֹךְ עַל הַמַּתִּירִים בִּכְגוֹן זֶה לְפִי שֶׁזֶּה מָסוּר לְהָאִישׁ שֶׁשּׁוֹחֵט הָעוֹף וְהָוֵי כְּדָבָר שֶׁבְּיָדוֹ שֶׁהוּא נֶאֱמָן טְפֵי. וּבִכְרָט שֶׁאַף לְפִי דִּבְרֵי השו"ב הַשֵּׁנִי לֹא הָיְתָה הַפְּגִימָה כַּחֲגִירַת הַצִּפּוֹרֶן.

וְיָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים בָּזֶה. וא"כ הו"ל ס"ס.

וּבִכְרָט שֶׁכְּבָר עָבְרוּ עַל הַכֵּלִים מעל"ע. וא"כ נוֹדַע הַסָּפֵק כְּשֶׁהָיָה כְּבָר רַק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן.

וְאַף להשו"ב בְּעַצְמוֹ שֶׁיֵּדַע מִזֶּה יֵשׁ לְהָקֵל ג"כ לְהַתִּיר כֵּלָיו כֵּיוָן דְּהָוֵי ס"ס כַּנַּ"ל. וְגַם דְּהָא בָּרִי לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה פָּגוּם.

וְרַק מִי שֶׁמַּאֲמִין יוֹתֵר לְדִבְרֵי השו"ב הַשֵּׁנִי אָסוּר לוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהַכֵּלִים כדקיי"ל בְּקִדּוּשִׁין ס"ו וּבַיּו"ד סי' קכ"ז. וְאַף שֶׁנּוֹדַע לְאַחַר מעל"ע וְהַפְּגִימָה לֹא הָיְתָה כַּחֲגִירַת הַצִּפּוֹרֶן.

מ"מ אָנוּ נוֹהֲגִין לְהַחְמִיר אַף בִּפְגִימָה שֶׁאֵינָהּ כַּחֲגִירַת הַצִּיפּוֹרֶן. וּבִכְרָט שֶׁבָּאֱמֶת קָשֶׁה לְהַבְחִין בָּזֶה.

וּלְזֶה רָאוּי שֶׁכֻּלָּם יַגְעִילוּ הַכֵּלִים שֶׁאָפְשָׁר לָהֶם בְּהַגְעָלָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְהִזָּהֵר אִישׁ מִכְּלֵי אָחִיו. כִּי יָדַעְתִּי אֲשֶׁר בְּנַדַּאי יִהְיוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁיְּאַמִּינוּלְדִבְרֵי השו"ב הַשֵּׁנִי.

וְרַק בִּכְלֵי חֶרֶס יֵשׁ לְהָקֵל דְּהָא יֵשׁ דֵּיעוֹת אֵיזֶה רִאשׁוֹנִים שֶׁמְּקִילִים בִּכְלֵי חֶרֶס בְּאֵינָן בְּנֵי יוֹמָן דס"ל דְּהָוֵי כְּדִיעֲבַד וְכַיָּדוּעַ. אָכֵן הָאֲנָשִׁים הַמַּאֲמִינִים לשו"ב הַשֵּׁנִי יֵאָסְרוּ אַף כְּלֵי חֶרֶס שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶם מִבָּשָׂר זֶה: וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לָדוּן דבנ"ד אָסוּר אַלִּיבָּא דכו"ע.

דְּכֵינָן שֶׁהַהַכְחָשָׁה בֵּין הַשּׁוֹחֵט אאא רה קוֹדֶם הַשְׁחִיטָה שׁוּב לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁהָיָה נֶאֱמָן כְּשָׁנַיִם. אֶאא ע עֲדַיִן לֹא שָׁחַט.

אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א כִּי הָעִיקָּר הוּא שֶׁהַשּׁוֹחֵט שֶׁבָּאוּ אֵלָיו שֶׁהוּא יִשְׂחוֹט הֲרֵי הוּא בְּיָדוֹ וְהוּא נֶאֱמָן עַל הַדָּבָר. דִּכְבָר כָּתְבוּ הָרַבֵּה פּוֹסְקִים שֶׁטַּעַם שֶׁמִּי שֶׁבְּיָדוֹ נֶאֱמָן הוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי כִּבְעָלִים.

וה"נ בנ"ד שֶׁנִּשְׁלְחָה הַתַּרְנְגוֹלֶת אֵלָיו לִשְׁחִיטָה הֲרֵי הוּא כִּבְעָלִים. וְהִנֵּה הַשָּׁ"ךְ בסי' קכ"ז סקי"ד כָּתַב דְּאַף לְהַמְהֲרִי"ק וּדְעִימֵיהּ אֵינוֹ נֶאֱמָן כְּשֶׁבָּאוּ בְּבַת אַחַת.

וְרַק בְּשׁוֹחֵט הִתִּיר הַמְהֲרִי"ק אַף בב"א מִשּׁוּם סְבָרָא דְּרוֹב מְצַוְּיִין. ולפ"ז בנ"ד יֵשׁ לֶאֱסוֹר דְּהָא בנ"ד לֹא שַׁיָּיךְ סְבָרָא דְּרוֹב מְצַוְּיִין.

דְּהָא גַּם הַשֵּׁנִי הוּא שו"ב מֻמְחֶה. אֲבָל לענ"ד דִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ צ"ע דבמהרי"ק מְפֹרָשׁ שֶׁמַּתִּיר בְּנִידּוֹן דִּידֵיהּ.

מִשּׁוּם טַעְמָא דְּבְיָדוֹ לְחוּד בְּלֹא סְבָרָא דְּרוֹב וכמש"ל. וכ"נ דַּעַת שְׁאָר פּוֹסְקִים שֶׁעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ.

וכ"כ הַטַּ"ז בסי' א' ס"ק כ"ג טַעַם הַהֶיתֵּר רַק מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמָן כְּבֵי תְּרֵי ע"ש. שׁוּב מָצָאתִי בְּחַוַּת דַּעַת שָׁם בסי' קכ"ז שכ"כ לְהֶדְיָא דִּבְדָבָר שְׁבְיָדוֹ נֶאֱמָן אַף בב"א.

וְגַם דבנ"ד י"ל דְּשַׁפִּיר מִיקְרֵי שֶׁבָּא הָעֵד הַמַּתִּיר מִקּוֹדֶם. כִּי הֲרֵי הַתַּרְנְגוֹלֶת נִמְסְרָה לְהַבְּעָלִים בְּחֶזְקַת כַּשְׁרוּת וְנֶאֱכְלָה וְאַחַ"כ נוֹדַע לוֹ מֵהַכְחָשַׁת הַשֵּׁנִי.

וְרַק לְעִנְיַן מַה שֶּׁאָכַל הַשּׁוֹחֵט בְּעַצְמוֹ יֵשׁ לָדוּן דְּהָוֵי כב"א. אֲבָל הֲלֹא הוּא אוֹמֵר בָּרִי שֶׁנִּשְׁחַט בְּסַכִּין יָפָה וכמש"ל.

וְעִנְיָן זֶה דּוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת וְיֵשׁ לִי בע"ה קֻנְטְרֵס מְיֻחָד בְּעִנְיַן נֶאֱמָנוּת בְּאִיסּוּרִין. ואכמ"ל דבנ"ד בלא"ה יֵשׁ לְהָקֵל כֵּינָן דְּהָוֵי ס"ס וְגַם כְּבָר עָבַר מעל"ע וכמש"ל.

וְרַק הֶחֱמַרְנוּ לְהַגְעִיל מַה שֶּׁמּוֹעִיל הַגְעָלָה שֶׁדַּעְתִּי נוֹטָה לָחוּשׁ שֶׁהָרִאשׁוֹן טָעָה בְּהַרְגָּשָׁתוֹ וכמש"ל. וְגַם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְהַזָּהֵר אוֹתָם שֶׁמַּאֲמִינִים לְהַשֵּׁנִי מִכְּלֵי חֲבֵירֵיהֶם.

וְאַף דְּגַם בָּזֶה יֵשׁ לָדוּן דְּהָא טַעַם שֶׁאָסוּר אב"י הוּא אַטּוּ בֶּן יוֹמוֹ. ובנ"ד לֹא שַׁיָּיךְ זֶה כ"כ דְּהָא אֵינָם יוֹדְעִים שֶׁהַכֵּלִים הֵם אוֹתָם שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ מֵהַתַּרְנְגוֹלֶת.

אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א. וְיֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּזֶה מַהָא דְּיָבְמוֹת דַּף י"ג אִי עָשׂוּ ב"ש כְּדִבְרֵיהֶם לְפִי פירש"י שָׁם שֶׁהָיוּ מוֹדִיעִים אוֹתָם.

וּמִטִּרְדוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: וְגוּף סְבָרַת המהרי"ק וְהַשָּׁ"ךְ שֶׁהִזְכַּרְנוּ בְּהַהִ דְּשׁוֹחֵט מַהָא דְּרוֹב מְצַוְּיִין א"ש מֻמְחִין הֵן צ"ע לענ"ד. דְּהִנֵּה מַה שֶּׁמֻּוָתָּר לֶאֱכוֹל דָּבָר הַנִּמְצָא שָׁחוּט הוּא מִפְּנֵי צֵירוּף שְׁנֵי דְּבָרִים.

הָאֶחָד שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הַשּׁוֹחֵט לֹא הָיָה מֻמְחֶה וּבָקִי בְּהִלְכוֹת שְׁחִיטָה לְפִי שֶׁרוֹב מְצַוְּיִין א"ש מֻמְחִין הֵן. וְהַשֵּׁנִית שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא אֵירַע לוֹ שֶׁשָּׁחַט שֶׁלֹּא כַּהוֹגֶן אוֹ שֶׁמָּצָא פְּגִימָה בְּסַכִּינוֹ וְכַדּוֹמֶה לְפִי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתוֹ עַל חֶזְקַת אוֹמָנְתּוֹ שֶׁבְּוַדַּאי עָשָׂה מְלַאכְתּוֹ כַּהוֹגֶן.

וְגַם עַל חֶזְקַת כַּשְׁרוּתוֹ שֶׁבְּנַדַּאי אִם הָיְתָה אֲסוּרָה הי' מְפַרְסֵם זֶה וְלֹא הָיָה מַנִּיחָהּ כָּךְ. וְלָזֶה בָּהָא דהמהרי"ק אִלּוּ הָיָה הָעֵד אוֹמֵר שהשו"ב לֹא הָיָה מֻמְחֶה.

אָז הָיָה זֶה נֶגֶד רֹוב מְצוּיִן. אֲבָל הֲלֹא הָעֵד מוֹדָה שֶׁהַשּׁוֹחֵט הוּא מֻמְחֶה.

רַק אוֹמֵר שֶׁבַּפַּעַם זֶה שָׁחַט שֶׁלֹּא כַּהֲוָגָן וְהִכְשִׁירָהּ בְּמִזִּיד. א"כ אֵין זֶה נֶגֶד הָרֹוב רַק נֶגֶד חֶזְקַת כַּשְׁרוּת הַשּׁוֹחֵט.

וְנֶגֶד זֶה יֵשׁ חֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁל הַבְּהֵמָה. וע"כ צ"ל כמש"ל שֶׁעִיקַּר טַעַם המהרי"ק בְּזֶה הוּא כִּדְמַסִּיק מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמָן עַל מַה שֶּׁבְּיָדוֹ.

וּסְבָרָא דְּרוֹב מְצוּיִין הֵבִיא רַק לְסָנִיף בְּעָלְמָא. וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁכַּוָּנָתוֹ דְּרוֹב מְצוּיִין א"ש הֵם יִרְאֵי שָׁמַיִם וְלֹא יַכְשִׁילוּ.

דְּזֶה לֹא מָצִינוּ וְאֵין בָּזֶה רַק חֶזְקַת כַּשְׁרוּת וְכִמְבֹאָר בְּכַמָּה פּוֹסְקִים. דא"כ נִימָא בְּכָל אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ רֹוב וַחֲזָקָה דְּנַדַּאי רֹוב יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁרִים הֵם.

וְהָרֹוב הַזֶּה הוּא ג"כ מִצַּד הַחֲזָקָה. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ דלנ"ד אֵין נ"מ כמש"ל: סִימָן קכט בָּא לְפָנַי רֵיאָה שֶׁהָיְתָה סְרוּכָה בְּסִירְכָא רְחָבָה לְבָשָׂר שֶׁעַל הַצֵּלָע מִן גַּג הָאוּמָא שֶׁנֶּגֶד הַשִּׁדְרָה וּבְעֶצֶם הַצֵּלָע שָׁם הָיָה מָקוֹם גָּבוֹהַּ בְּאֹופֶן שֶׁנִּיכָּר שֶׁהָיָה שָׁם נִשְׁבַּר וְנִקְשַׁר.

וְהַמָּקוֹם הַהוּא הָיָה גָּבוֹהַּ קְצָת. אֲבָל לֹא הָיָה שָׁם עֹוקֶץ וְהַסִּירְכָא עָבְרָה בְּנָקֵל.

וּבָדְקוּ הַמָּקוֹם בְּפוֹשְׁרִין וְלֹא בְּצָבֵץ. רַק הָיָה תַּחַת הַסִּירְכָא קְצָת נִגְלַד בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת.

וּמְקוֹם הַנִּגְלָדִים הַנ"ל הָיָה שָׁלֵם וְיָפֶה וְיֶתֶר מְקוֹם הַסִּירְכָא הָיָה שָׁלֵם וְיָפֶה כָּרָאוּי וּבַאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ מוֹרִים שֶׁרָצוּ לְהַטְרִיף כְּגוֹן זֶה. אָמַרְתִּי לְרַשּׁוֹם אֶת אֲשֶׁר עָלָה בִּרְעִיוֹנִי בָּזֶה: הִנֵּה עִיקַּר דִּין זֶה פָּשׁוּט בטוש"ע סי' ל"ט סכ"ג שֶׁאִם נִשְׁבַּר וְנִקְשַׁר מִיקָּרֵי זֶה מַכָּה בַּדֹּופֶן וְאִם נִסְרַךְ שָׁם לְאוּמָא כְּשֵׁרָה מִדִּינָא.

וְדַעַת הָרַבֵּה רִאשׁוֹנִים הוּבְאוּ בַּטּוּר ובב"י שֶׁאַף שֶׁיֵּשׁ רֵיעוּתָא שָׁם בְּרִיאָה כְּגוֹן שֶׁהֶעֱלְתָה צְמָחִים וְכַדּוֹמֶה. מ"מ תָּלִינַן בְּדֹופֶן וּכְשֵׁרָה.

וְהָכִי קיי"ל כמ"ש הב"י שָׁם. וְאַף שֶׁהָיָה כָּאן בָּשָׂר וְשֶׁוָּמָן עַל מָקוֹם הַנִּשְׁבָּר מ"מ מִיקָּרֵי זֶה מַכָּה בַּדֹּופֶן דְּשַׁפִּיר י"ל שֶׁמַּחֲמַת הַמַּכָּה נַעֲשָׂה הַסִּירְכָא.

וְאָז הָיְתָה הַמַּכָּה גַּם בַּבָּשָׂר שֶׁעַל הַצֵּלָע. וְרַק אַחַ"כ כְּשֶׁנִּקְשָׁר נִתְרַפֵּא הַבָּשָׂר וְהַסִּירְכָא נִשְׁאֲרָה.

וַהֲרֵי כַּמָּה אַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ שֶׁאַף אִם יֵשׁ מַכָּה בַּדֹּופֶן מִבַּחוּץ ג"כ תָּלִינַן הַסִּירְכָא בָּהּ. וּנְהִי שֶׁבְּדִין זֶה חוֹלְקִים הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים.

אֲבָל בנ"ד נַדַּאי כ"ע מוֹדוֹ. וּבִפְרָט שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהַמַּכָּה הָיְתָה גַּם בְּבָשָׂר וְכַנַ"ל.

וּבִפְרָט בנ"ד שֶׁבָּדַקְנוּ בְּמָקוֹם זֶה וְנִמְצָא יָפֶה. וְאַף לְמַנְהָגֵינוּ שֶׁכָּתַב הָרַמָ"א בְּסָעִיף י"ח שָׁם שֶׁלֹּא לִסְמֹוךְ עַל קֻלְּא דְּמַכָּה בַּדֹּופֶן.

מ"מ הֲרֵי עָבְרָה הַסִּירְכָא בְּמִיעוּטִ הַנָּהוּג. וְלָא גָּרַע מִשְּׁאָר סִירְכוֹת הָאֲסוּרִים מִדִּינָא דְּגְמָרָא.

וְאַף שֶׁכָּתַב הַתב"ש דִּלְמִנָּהֲגִינוּ י"ל דְּגָרַע בְּמָקוֹם מַכָּה וְלָא מְהַנֵּי מִיעוּטֵי מִפְּנֵי שֶׁהַמַּכָּה מַרְכֶּכֶת מְקוֹם הַסִּירְכָא כִּדְאִיתָא בְּזִבָחִים דַּף צ"ד. בכ"ז כְּתָבוּ הַגִּבְעַת שָׁאוּל סי' נ"ז והח"ס סי' מ"א שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בָּזֶה.

וכ"כ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים. וְעוֹד נִרְאֶה דבנ"ד שֶׁכְּבָר נִקְשַׁר הַצֶּלַע שׁוּב לֹא שַׁיָּיךְ סְבָרָא שֶׁנִּתְרַכְּכָה הַסִּירְכָא מֵחֲמַת מַכָּה.

כִּי הֲלֹא כְּבָר נִרְפְּאָה הַמַּכָּה. וְהַסִּירְכָא נֶעֱשְׂתָה קוֹדֶם שֶׁנִּרְפְּאָה.

וְשׁוּב מָצָאתִי בב"א סי' ל"ט ס"ק קפ"ד שכ"כ. וב"ה שֶׁכִּוַּנְתִּי לְדַעְתּוֹ הק': וְאִם מִצַּד הַנִּגְלָד.

הִנֵּה אַף בְּשְׁאָרֵי סִירְכוֹת כְּבָר צִדַּדְנוּ בְּחִיבּוּרֵינוּ ח"א סי' מ"ו לְהָקֵל בְּנִגְלַד וְכֵן רָאִיתִי אַחַ"כ בְּכַמָּה אַחֲרוֹנִים. ומכ"ש בנ"ד דְּשָׁרֵי מִדִּינָא אַף בְּשֶׁיֵּשׁ רֵיעוּתָא בְּרִיאָה.

וְאַף שהתב"ש בסי' ל"ט ס"ק פ"ח כָּתַב לְהַכְרִיעַ כְּדַעַת הָרָן"ן שֶׁלֹּא הֵזַהַר רַק בְּרֵיעוּתָא כְּמוֹ צָמָחִים שֶׁדַּרְכָּן לְהִתְהַוּוֹת מֵחֲמַת הַמַּכָּה שֶׁבַּדּוֹפֶן יעו"ש. מ"מ לענ"ד כָּל הָרְאשׁוֹנִים חוֹלְקִים עַל הָרָן"ן וּכְמוּבָא דִּבְרֵיהֶם בַּטּוּר וב"י שֶׁסָּתְמוּ לִכְתּוֹב שֶׁאַף שֶׁיֵּשׁ רֵיעוּתָא בְּרִיאָה כְּשֵׁירָה.

וְלֹא חִילְקוּ בֵּין רֵיעוּתָא לְרֵיעוּתָא. וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא התב"ש שָׁם בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּתַב שֶׁכָּל שֶׁהָרֵיעוּתָא כְּשֵׁירָה בפ"ע.

אֵין לָחוּשׁ לָהּ וְתָלְיָנן בְּדוֹפֶן. וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁהֵבִיא התב"ש שָׁם ע"ש.

וּלְפֶלֶא שֶׁתָּפַס לְחוּמְרָא כְּדַעַת יָחִיד. וְעוֹד דְּאַף הָרָן"ן שָׁם לֹא כָּתַב זֶה רַק לְשִׁיטַת התו' שֶׁטַּעַם אִיסּוּר הַסִּירְכָא הוּא שֶׁסּוֹפָהּ לְהִתְפָּרֵק וְכָתַב שָׁם הָרָן"ן לפ"ז דִּלְהָכִי אוֹסֵר אֲבִימִי בִּסְרוּכָה לַדּוֹפֶן אַף בְּלֹא הֶעָלְתָה צְמָחִים דס"ל שֶׁתּוֹלִין הַסִּירְכָא בְּרִיאָה לְפִי שֶׁרְגִילָה בְּסִירְכוֹת.

ור"נ ס"ל שֶׁמָּצוּי יוֹתֵר שֶׁהַדּוֹפֶן יִמְשׁוֹךְ אֶת הָרֵיאָה אֵלָיו ע"ש. [וּבֶאֱמֶת צל"ע לָמָּה לְהָרָן"ן לִכְתּוֹב דְּהָרֵיאָה רְגִילָה בְּסִירְכוֹת.

דְּהָא אַף בְּסָפֵק הַשָּׁקוּל אָסוּר וכמש"ש הָרָן"ן מִקּוֹדֶם לְשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּאִיסּוּר סִירְכָא מְשׁוּם נֶקֶב דְּטָרֵיפָה מֵחֲמַת סָפֵק ע"ש וכ"כ בפ"ק דְּחֻלִּין לְהֶדְיָא. וְאוּלַי גַּם שָׁם ס"ל שֶׁיּוֹתֵר רָגִיל שֶׁיִּהְיֶה נֶקֶב וְלָזֶה הֶחְמִירוּ בִּסְפֵיקוֹ וְלָא אָמְרִינַן אוֹקֵי אַחֲזָקַת כַּשְׁרוּת וכמ"ש הָרַן"ן בפ"ק דְּחֻלִּין בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יוֹנָה דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא לְמֵיתְלֵי שַׁפִּיר מְקִילִינַן בִּסְפֵק טְרֵיפָה ע"ש.

וה"ה הָכָא אִיכָּא לְמֵיתְלֵי סִירְכָא זוֹ בַּדּוֹפֶן. ועש"ך וְאַחֲרוֹנִים בסי' נ' בָּזֶה ואכמ"ל] וּלְזֶה שַׁפִּיר מַקְשֶׁה דְּהֵיכָא דְּכִי הֲדָדֵי נִינְהוּ שֶׁיֵּשׁ מַכָּה בַּדּוֹפֶן וּצְמָחִים בְּרִיאָה לָמָּה נִתְלֶה בַּדּוֹפֶן.

וּמִשֶּׁנֵּי שֶׁתּוֹלִים הַצְּמָחִים ג"כ בַּדּוֹפֶן. אֲבָל לפמ"ש הָרָן"ן שָׁם לְשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּאִיסּוּר סִירְכָא מְשׁוּם נֶקֶב שֶׁאֲבִימִי אוֹסֵר מְשׁוּם שֶׁסִּירְכָא הוּא וַדַּאי נֶקֶב ע"ש.

א"כ אַף שֶׁיֵּשׁ צְמָחִים בְּרִיאָה. מ"מ אֵין זֶה הוֹכָחָה עַל נֶקֶב.

דְּהָא צְמָחִים בְּעַצְמָם כְּשֵׁירִים. וא"כ שַׁפִּיר יֵשׁ לִתְלוֹת הַסִּירְכָא בַּדּוֹפֶן.

וְאֵינָם שֶׁמַּחֲמַת הַצְּמָחִים אֶפְשָׁר שֶׁתִּתְהַוֶּה סִירְכָא. א"כ הֵיא כְּשֵׁירָה בלא"ה דְּהָא אֵין הַסִּירְכָא מֵחֲמַת נֶקֶב רַק מֵחֲמַת הַצְּמָחִים [וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִזֶּה נֶגֶד סְבָרַת התב"ש שֶׁכְּתַבלְהַחְמִיר מִשּׁוּם שֶׁהַמַּכָּה מַרְכֶּכֶת הַסִּירְכָא.

דא"כ לְשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים בְּטַעַם טְרֵיפוּת הַסִּירְכָא מִפְּנֵי שֶׁסּוֹפָהּ לְהִתְפָּרֵק לָמָּה אוֹסְרִים בְּהֶעְלְתָה צְמָחִים. נֵימָא שֶׁהַמַּכָּה שֶׁבָּרִיאָה מַרְכֶּכֶת הַסִּירְכָא וְלֹא תִּתְפָּרֵק.

וצ"ל דמ"מ גַּם קְרוּם הָרִיאָה מִתְרַכֵּךְ וּמִתְפָּרֵק בְּנָקֵל וּבֶאֱמֶת מֵהָא דְּזָבְחִים צ"ד מוּכָח רַק שֶׁגּוּף הַדָּבָר שֶׁהַמַּכָּה בּוֹ מִתְרַכֵּךְ וְלֹא שֶׁהַסִּירְכָא הַיּוֹצֵאת מִמֶּנּוּ תְּהִי רַכָּה ע"ש. וְכֵן מִסְתַּבֵּר לענ"ד.

וְאַזָּדָא לָהּ רְאָיִית התב"ש. וּכְדַעַת הַפּוֹסְקִים הַחוֹלְקִים עָלָיו בָּזֶה]: עכ"פ לענ"ד יֵשׁ לְהָקֵל בנ"ד בִּפְשִׁיטוּת.

וְאַף הָאוֹסְרִים בְּכָל סִירְכָא עַל נִגְלַד. מ"מ בנ"ד מוֹדוֹ כֵּינָן דבלא"ה כְּשֵׁירָה סִירְכָא זוֹ מִדִּינָא דִּגְמָרָא וְרַאשׁוֹנִים.

וּמַה שֶׁהַצֶּלַע גָּבוֹהַּ קְצָת אֵין בָּזֶה חֶשָּׁשׁ כֵּינָן שֶׁאֵין כָּאן עֹקֶץ וכ"כ הָאַחֲרוֹנִים. וּכְבָר כָּתַבְנוּ בָּזֶה בס"ד בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' מ"ד ע"ש.

וּבִפְרָט שֶׁהַסִּירְכָא עֲבָרָה בְּנָקֵל. וְגַם בְּעִתִּים הַלָּלוּ הָוֵי הפ"מ לְהַטְרִיף שׁוֹר גָּדוֹל [ולענ"ד כָּעֵת אַף מְנִיעַת הֲרִיוּחַ מִיקְרֵי הפ"מ.

וְאַף שֶׁכָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאֵין לַחְשׁוֹב מְנִיעַת הֲרִיוּחַ להפ"מ. נִרְאֶה שֶׁזֶּה שַׁיָּךְ רַק כְּשֶׁקּוֹנֶה סְחוֹרָה לְהַרְוִיחַ.

וְעַתָּה יִמְכְּרֶנָּה תֵּיכֶף בְּלִי רִיוַח וְיִסְחוֹר בִּסְחוֹרָה אַחֶרֶת. אֲבָל בְּעִתִּים הַלָּלוּ הַמּוֹכֵר בָּשָׂר אִם לֹא יְהִי לוֹ כָּעֵת בָּשָׂר כָּשֵׁר לֹא יְהִי לוֹ מַה לִּמְכּוֹר הַיּוֹם הַזֶּה לְהַקּוֹנִים הַתְּדִירִים אֲצָלוֹ אֲשֶׁר מִזֶּה מְקוֹר פַּרְנָסָתוֹ.

וַהֲלֹא הוּא צָרִיךְ לְהִתְפָּרְנֵס מִזֶּה בְּיוֹם זֶה עכ"פ הוּא וב"ב וְגַם לְשַׁלֵּם מַס הַמֻּוטָּל עָלָיו וּשְׂכִירוּת הַחֲנוּת וְכַדּוֹמֶה. וְאֵין לְךָ הֶפְסֵד גָּדוֹל מִזֶּה.

ועמש"ל בָּזֶה בסי' ק' וּבַאֲרנוּ שָׁם דְּשָׁלָא לְהַרְחִיק הַקּוֹנִים מִמֶּנּוּ מִיקְרֵי ג"כ הֶפְסֵד. וְאַף שֶׁבְּעִנְיָן שֶׁבָּאָה הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל לְפָנַי לֹא הָיָה שַׁיָּךְ כ"כ טְעָמִים הַלָּלוּ.

בכ"ז כָּתַבְתִּי זֶה לְעוֹרֵר לֵב הַמּוֹרִים לָחוּס עַל מָמוֹן יִשְׂרָאֵל בָּזֶה. וְגַם לענ"ד יֵשׁ לַחְשׁוֹב עֲמָלוֹ וְטָרְחוֹ בָּזֶה ג"כ בְּחֶשְׁבּוֹן הַקֶּרֶן.

כִּי לָא גָּרַע מִשָּׁכִיר בְּעָלְמָא וְאֶל זֶה הוּא נוֹשֵׂא נַפְשׁוֹ. וע' חִיבּוּרִי ח"א סי' מ"ז אוֹת ט' בָּזֶה.

ובלא"ה כְּבָר כָּתַב הַשבו"י ח"ב סי' ס"ד וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים שֶׁאָצְלֵינוּ כָּל בְּהֵמָה גַּסָּה הָוֵי הפ"מ] וְלָזֶה הוֹרֵיתִי לְהָקֵל בנ"ד: סִימָן קַל נִשְׁאַלְתִּי מֵחו"ל בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ שָׁם מְקֻוֶּה עֲשׂוּיָה מִלְּבֵנִים וְצִימֵאנְט וַעֲמֻקָּה כְּשִׁיעוּר הֶכְשֵׁר לְכָל הַדֵּיעוֹת.

וְהַמַּיִם בָּאִים לַמְּקֻוֶּה דֶּרֶךְ סִילוֹנוֹת שֶׁתַּחַת הַקַּרְקַע מֵהַנָּהָר שֶׁקּוֹרִים וואדיצאנג. וְסָמוּךְ לַנָּהָר יֵשׁ מְכוֹנָה שֶׁמְּנַקִּים שָׁם אֶת הַמַּיִם שֶׁנִּמְשָׁכִים אַחַ"כ מִשָּׁם לְעִיר.

וּלְהַמְקָוֶה בָּאִים הַמַּיִם ע"י בַּרְזָא שֶׁקּוֹרִין קָרָאן שֶׁל נְחֹשֶׁת הַקָּבוּעַ בַּכֹּותֶל וּכְשֶׁפּוֹתְחִין אוֹתוֹ מְקַלְּחַ מַיִם וְחָלָל הַקֶּרָאן מַחְזִיק אֲגוּדָל לְכָל צְדָדָיו. וּלְהוֹצִיא הַמַּיִם מֵהַמְקָוֶה יֵשׁ חוֹר בְּתַחְתִּית הַמְקָוֶה.

וְשׁוּב מַכְנִיסִים דֶּרֶךְ הַבַּרְזָא מַיִם חֲדָשִׁים. וּבַאֲשֶׁר יֵשׁ שָׁם מְתֵי מִסְפָּר א"א לָהֶם לַעֲשׂוֹת מְקָוֶה אַחֶרֶת.

רַק זוֹ שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֵצֶל א"י לִרְחִיצַת הַגּוּף: וְאֶרְשׁוֹם בְּקוֹצֶר מַה שנלע"ד בָּזֶה. דְּהִנֵּה מַה שֶּׁהוֹלְכִים הַמַּיִם ע"י סִילוֹנוֹת בְּזֶה וַדַּאי אֵין חֲשָׁשׁ כֵּיוָן שֶׁמְּחֻבָּרִים לַקַּרְקַע כדקיי"ל בסי' ר"א סמ"ח.

וּמַה שֶּׁעוֹבְרִים הַמַּיִם דֶּרֶךְ הַמְּכוֹנָה שֶׁמְּנַקִּים שָׁם הַמַּיִם. נִרְאֶה שֶׁאִם אֵין הַמַּיִם נִכְנָסִים בַּכְּלִי קִיבּוּל אֵין בָּזֶה שׁוּם חֲשָׁשׁ.

דְּהָא לֹא נַעֲשׂוּ שְׁאוּבִים בָּזֶה. וְרַק יֵשׁ חֲשָׁשׁ מִצַּד שֶׁיּוֹרְדִים הַמַּיִם דֶּרֶךְ קָרָאן.

וּכְבָר בֵּאַרְנוּ לְמַעְלָה סי' ס"ד שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ בָּזֶה דְּהָוֵי כְּלִי קִיבּוּל וְלָא מְהַנֵּי אַף אִם נַעֲשָׂה מִתְּחִילָּה לַחֲבֵרוֹ לַקַּרְקַע. ומכ"ש בנ"ד דְּאָפְשָׁר שֶׁלֹּא עֲשָׂאוּהוּ מִתְּחִילָּה לַחֲבֵרוֹ לַקַּרְקַע.

וְהִנֵּה אִם אָפְשָׁר לְפָעוֹל אֵצֶל בַּעַל הַמְקָוֶה שֶׁיּוֹצִיא הַקֶּרָאן וְיַעֲשֶׂה בַּרְזָא שֶׁל נְחוֹשֶׁת בְּלִי שׁוּם כְּלִי קִיבּוּל וְיַעֲשׂוּהָ מִתְּחִילָּה ע"מ לְחַבְּרָהּ לַכֹּותֶל וְיַחַבְּרוּ הַבַּרְזָא לַכֹּותֶל ע"י שַׁלְשֶׁלֶת בַּרְזֶל כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהָסִירוֹ בְּעֵת שֶׁיִּרְצוּ.

זֶה וַדַּאי כָּשֵׁר וְטוֹב בְּלִי שׁוּם חֲשָׁשׁ. וְכֵן הַבַּרְזָא שֶׁסּוֹתְמִים הַנֶּקֶב שֶׁבַּקַּרְקַע שֶׁדֶּרֶךְ שָׁם מוֹצִיאִין הַמַּיִם לַחוּץ.

צָרִיךְ ג"כ לְחַבְּרָהּ לְהָרִצְפָּה אוֹ לַכֹּותֶל הַמְקָוֶה ע"י שַׁלְשֶׁלֶת שֶׁל בַּרְזֶל וכמש"ל בסי' ס"ז. וְגַם לִרְאוֹת שֶׁלֹּא יְהֵא בָּהּ שׁוּם מָקוֹם לְקַבֵּל וכמש"ש: אָכֵן אִם בִּלְתִּי אֶפְשָׁר לְהַחֲלִיף הַקֶּרָאן בְּבַרְזָא שֶׁל נְחוֹשֶׁת פְּשׁוּטָה.

נלענ"ד לְצַדֵּד לְהָקֵל כֵּיוָן שא"א לְהַשִּׂיג מְקָוֶה אַחֶרֶת ואחב"י הַדָּרִים שָׁם הֵם מְתֵי מִסְפָּר וְאֵין בְּיכָלְתָּם לַעֲשׂוֹת מְקָוֶה מְיֻחֶדֶת בְּשׁוּם עִנְיָן. וְאִם נֶאֱסֹר לָהֶם מְקָוֶה הַנָּ"ל יֵשׁ לָחוּשׁ לְמַכְשׁוֹלִים גְּדוֹלִים ר"ל כַּמּוּבָן.

וְהַיְינוּ כִּי אַף אִם נִתְפֹּס לְעִיקַּר שֶׁהַקֶּרָאן הָוֵי כְּלִי וּמְקַבֵּל טֻמְאָה. מ"מ הֲרֵי כְּבָר כָּתְבוּ הַבַּיִת אֶפְרַיִם חי"ד סי' נ"ג והח"ס סי' ר"ו שֶׁכְּלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּרְזָא אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹצִיא הַבַּרְזָא וְאַף שֶׁסּוֹפוֹ לְהַחֲזִירוֹ דמ"מ עַכְשָׁיו הוּא נָקוּב ע"ש.

וא"כ הָכָא בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹרִידִים הַמַּיִם לְתוֹךְ הַמְקָוֶה הֲרֵי הַקֶּרָאן פָּתוּחַ וְנִתְבַּטֵּל מִתּוֹרַת כְּלִי קִיבּוּל וְלָא הָוֵי הֲוָיָתוֹ ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. וְאַף מִשּׁוּם פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת אֵין לָחוּשׁ דְּהָא הוּא קָבוּעַ בַּכֹּותֶל וכמש"ל סי' ס"ד דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ כְּלִי שַׁפִּיר בָּטֵל לְקַרְקַע אִם נַעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ אֶת הַקַּרְקַע וְחִבְּרוֹ לַקַּרְקַע.

וְאַף שֶׁהַמַּיִם שֶׁנִּתְקַבְּצוּ בְּקֶרָאן קוֹדֶם שֶׁפְּתָחוּהוּ הֵם שְׁאוּבִים. מ"מ אֵין בָּהֶם כַּשִּׁעוּר לִפְסֹול הַמְקָוֶה.

וְעוֹד דְּהַמַּיִם הַלָּלוּ נִכְשָׁרִים בְּהַשָּׁקָה שֶׁהֲרֵי מְחֻוָּבָרִים לְמֵי הַנָּהָר ע"י הַסִּילוֹנוֹת וְכֵן מְחֻוָּבָרִים לַמַּיִם שֶׁבְּסִילוֹנוֹת שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים. וּנְהִי דְּכָל זְמַן שֶׁהַקַּרְקַע סָתוּם לֹא נִטְהֲרוּ בְּהַשָּׁקָה דַּהֲרֵי עכ"פ הֵם עֲדַיִן בִּכְלִי וכדקיי"ל בסי' ר"א ס"ח וכמ"ש הב"י הוּבָא בַּשָּׁ"ך ס"ק ק"ו דִּשְׁאוּבִין אֵין נִטְהָרִים בכה"ג.

מ"מ תֵּיכֶף כְּשֶׁנִּפְתַּח הַקַּרְקַע נִטְהֲרוּ הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ ע"י הַשָּׁקָה בְּחִיבּוּרָם לְמֵי הַנָּהָר כַּנַ"ל. וְכֵן הֶחֱלַטְנוּ בע"ה בסי' ס"ד אוֹת ט"ז שֶׁכְּשֶׁנִּפְתָּח הַקַּרְקַע שׁוּב לָא מִיקְרֵי כְּלִי ע"ש.

וְאַף אִם אֵין בְּנֶקֶב הַקַּרְקַע כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. מ"מ נִרְאֶה דְּבָטֵל מִתּוֹרַת כְּלִי בְּשָׁעָה שֶׁהוּא פָּתוּחַ.

דְּאַף לְהַסּוֹבְרִים בסי' ר"א ס"ז וס"מ דְּבָעִי נֶקֶב כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. זֶה רַק בִּכְלִי שֶׁנִּשְׁאַר בּוֹ עוֹד קֶצֶת מִצִּדֵּי הַנֶּקֶב.

אֲבָל הָכָא שֶׁהַקַּרְקַע פָּרוּץ בִּמְלוֹאוֹ וַדַּאי דְּבָטֵל מִתּוֹרַת כְּלִי בְּשָׁעָה שֶׁהוּא פָּתוּחַ. וְאַף אִם בְּקָנֶה שֶׁפָּתוּחַ בְּהַקַּרְקַע לִסְתּוֹם הַנֶּקֶב אֵין הַנֶּקֶב בִּמְלוֹאוֹ כִּי נִשְׁאֲרוּ כֻּוָּתֵלֵי הַנֶּקֶב עֲבִים כְּמוֹ שֶׁמָּצוּי בְּרוֹב הַקַּרְקָעוֹת.

מ"מ פָּשׁוּט שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל וְלִסְמוֹךְ אַף עַל נֶקֶב מַשֶּׁהוּ כדקיי"ל בְּסָעִיף מ' שָׁם דְּבְדִיעֲבַד סַגִּי בְּכָל שֶׁהוּ. וְאֵין לָנוּ דִּיעֲבַד יוֹתֵר גָּדוֹל מֵהָא דנ"ד.

וְגַם דְּהָא כְּבָר כָּתַב בתה"ד סי' קצ"ז וּבְשָׁאָר פּוֹסְקִים דְּכָל שְׁעַת הַדְּחָק כְּדִיעֲבַד דְּמִי וע' שׁוּ"ת רעק"א סי' מ' ובח"ס סי' רט"ו שֶׁכָּתַב דְּלְעִנְיַן שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַמַּיִם שְׁאוּבִין סַגִּי בְּנֶקֶב כָּל שֶׁהוּ ע"ש: וְאִם אֵין יָדוּעַ אִם הַקַּרְקַע נַעֲשָׂה מִתְּחִלָּה לָזֶה לַחֲבֵרוֹ בְּסִילוֹן שֶׁבַּכּוֹתֶל.

אִם א"א לַעֲשׂוֹת אַחֵר נלע"ד ג"כ שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל. כִּי בְּמָקוֹמוֹת שֶׁיֵּשׁ וואדיצאנג וְהַמַּיִם נִמְשָׁכִים לְכָל בֵּית דֶּרֶךְ סִילוֹנוֹת תַּחַת הַקַּרְקַע.

בְּוַדַּאי עָשׂוּ אָז בְּמָכְנָן בְּרָזוֹת לְכָל סִילוֹן שֶׁנִּכְנָס לַבַּיִת וְלֹא לָקְחוּ בְּרָזוֹת מִן הַבָּא בְּיָדָם. וה"ז דּוֹמֶה לְהָא דקיי"ל בַּתּוֹסֶפְתָּא פ"ח דְּכֵלִים.

וּבָרַמְבַּ"ם פ"ח מה' כֵּלִים הי"ג שֶׁזּוּגִים הַנִּמְצָאִים בַּכַּרְכִּים טְהוֹרִים מִפְּנֵי שֶׁרֻבָּן נַעֲשׂוֹת לְדָלָתוֹת. וה"ה הָכָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא דְּוַדַּאי רֹוב הַבְּרָזוֹת שֶׁבְּבָתִּים שָׁם נַעֲשׂוּ מִתְּחִלָּה לְכָךְ.

וְאֵין שַׁיָּיךְ לְכָאן דִּין כָּל קָבוּעַ כַּמַּע"מ דָּמֵי. וְעוֹד דְּהָכָא עָדִיף מֵרֻבָּא כִּי נִרְאֶה שֶׁהוּא וַדַּאי גָּמוּר.

וְעוֹד נִרְאֶה דְּאַף אִם לֹא נַעֲשָׂה מִתְּחִלָּה לְכָךְ. מ"מ אִם אַף בְּלֹא הַקַּרְקַע הָיוּ הַמַּיִם יוֹרְדִים לַמְּקוֹם דֶּרֶךְ הַסִּילוֹן שֶׁמַּגִּיעַ שָׁם עַד חוֹר שֶׁבַּכּוֹתֶל.

שַׁפִּיר הַמְּקוֹם כְּשֵׁרָה דבכה"ג לָא הָוֵי הֲוָיָתוֹ ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה וכדקיי"ל בסי' ר"א סל"ה. ועמש"ל בְּזֶה בסי' ס"ה אוֹת י"ח.

וּכְבָר בֵּאַרְנוּ בסי' ס"ד שֶׁאֵין לָחוּשׁ לְדַעַת הח"ס שֶׁמַּצְרִיךְ שֶׁיְּהֵא עֲשִׂיָּיתוֹ מוֹכַחַת שֶׁנַּעֲשָׂה לְשַׁמֵּשׁ אֶת הַקַּרְקַע: וְכֵן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שֶׁהַבַּרְזָא שֶׁסּוֹתְמִים בּוֹ הַנֶּקֶב שֶׁדֶּרֶךְ שָׁם יוֹצְאִים הַמַּיִם צָרִיךְ לַחֲבֵרוֹ לַכּוֹתֶל ע"י שַׁלְשֶׁלֶת וְכַדּוֹמֶה.

נִרְאֶה ג"כ שֶׁאִם אֵין בְּאֶפְשָׁרוּתָם לַעֲשׂוֹת זֹאת יֵשׁ לְהָקֵל. שֶׁעִיקָּר מַה שֶּׁהֶחְמִירוּ בָּזֶה.

כְּבָר בֵּאַרְנוּ בסי' ס"ד וס"ז הַטַּעַם כְּדֵי לָצֵאת יְדֵי דַּעַת הַיֵּשׁ גְּדוֹלִים שֶׁהוּבָא בָּרֹאשׁ"ש ושכ"נ בש"ע סמ"ח שֶׁהַסִּילוֹנוֹת שֶׁל בַּרְזֶל שֶׁיּוֹרְדִים בָּהֶם הַמַּיִם לַמִּקְוֶה מְחֻבָּרִים לְקַרְקַע אוֹ מֻנָּחִים בְּתוֹךְ הַקַּרְקַע.

אֲבָל בֶּאֱמֶת יֵשׁ לְחַלֵּק דְּשָׁאנֵי סִילוֹן שֶׁאֵינוֹ שַׁיָּיְךְ כְּלָל לְכָאן. וְלָזֶה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא חִיבְּרוֹ לַקַּרְקַע לֹא נִבְטַל לַקַּרְקַע.

אֲבָל הַבַּרְזֶא בְּטֵילָה אַף בְּלִי חִיבּוּר כֵּינָן שֶׁהִיא שַׁיֶּכֶת לְהַכּוֹתֶל לְסָתְּמוֹם אֶת הַחוֹר שֶׁבָּהּ. וְכֵן מוּכָח מֵהָא דְּתָנַן בפי"א דְּכֵלִים וּבְשַׁבָּת דַּף קכ"ו שַׁדַּלְתוֹת שֶׁל בִּנְיָן הֵם כְּקַרְקַע.

וְאַף כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנַּעֲשִׂים לְצוֹרֶךְ דֶּלֶת קָרֵי לָהּ שֵׁם צוֹרֶךְ מְחֻבָּר כִּדְאִיתָא בְּכֵלִים שָׁם וּבְשַׁבָּתדַּף נ"ח. וְאַף שֶׁדַּלְתוֹת אֵינָם מְחֻבָּרִים לַכּוֹתֶל רַק אֶפְשָׁר לַהֲסִירָם כַּיָּדוּעַ וְכִדְאִיתָא בְּשַׁבָּת שָׁם.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁהַדֶּלֶת שַׁיָּיְךְ לְהַכּוֹתֶל וּבְיַחַד הוּא כּוֹתֶל שָׁלֵם. וְכֵן הַבַּרְזָא שַׁיֶּכֶת לְהָרִצְפָּה לְהַשְׁלִימָהּ שֶׁלֹּא יְהֵא בָּהּ נֶקֶב.

וְלָזֶה נִרְאֶה דְּרַק בְּסִילוֹן שֶׁאֵינוֹ שַׁיָּיְךְ כְּלָל לְהַקַּרְקַע רַק שֶׁרוֹצֶה לְהַנִּיחוֹ עַל הַקַּרְקַע ס"ל לְהַיֵּשׁ גְּדוֹלִים שֶׁהוּבְאוּ בָּרֹאשׁ"ש שֶׁצָּרִיךְ לַחֲבֵרוֹ לְקַרְקַע. אֲבָל בְּבַרְזָא כְּהָא דנ"ד מוֹדוֹ הַיֵּשׁ גְּדוֹלִים שֶׁהוּבְאוּ בָּרֹאשׁ"ש הַנַּ"ל שא"צ חִיבּוּר.

וּבְפָרָט שֶׁרֹּוב הַפּוֹסְקִים ס"ל שא"צ חִיבּוּר. וְלָזֶה אֵין לְהַקְפִּיד ע"ז בנ"ד בשעה"ד וְהַמִּקְוֶה כְּשֵׁרָה.

וְכֵן מָצִינוּ שֶׁהָאַחֲרוֹנִים סָתְמוּ לְהַכְשִׁיר בְּבַרְזָא וְלֹא הִזְכִּירוּ חוּמְרָא זוֹ. וע' שוּ"ת רעק"א סי' ל"ט שֶׁדָּן לוֹמַר שֶׁיֵּהָא אָסוּר לִסְתּוֹם הַבַּרְזָא בְּשַׁבָּת דְּהָוֵי כְּבִנְיָן.

וְהַיְינוּ כמש"ל שֶׁבָּטֵל לְהַבִּנְיָן: ולפמש"ל יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּאַף בִּכְלִי קִיבּוּל שֶׁקָּבָעוֹ בְּקַרְקַע אִם הוּא שַׁיָּיְךְ לַקַּרְקַע לְהַשְׁלָמַת הַבִּנְיָן סַגִּי בִּקְבִיעוּת לְחוּד. וְהָא דְּתָנַן בפ"כ דְּכֵלִים דְּבָעֵינַן שֶׁיִּקָּבַע וְשֶׁיִּבָּנֶה עָלָיו.

זֶה רַק בִּכְסֵא וַעֲרִיבָה שֶׁאֵינוֹ שַׁיָּיְךְ כ"כ לְהַבִּנְיָן. אֲבָל דָּבָר שֶׁשַּׁיָּיְךְ לְהַבִּנְיָן לְהַשְׁלִימוֹ סַגִּי בְּקִבָּעוֹ לְחוּד אַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִיבּוּל.

אַךְ יֵשׁ לְחַלֵּק דִּנְהִי שֶׁיֵּשׁ שָׁם חוֹר בַּכּוֹתֶל וְצָרִיךְ לְהַשְׁלִימוֹ. אֲבָל אֵין זֶה דּוֹרֵשׁ שֶׁיַּעֲשֶׂה בֵּית קִיבּוּל לְסָתְמוֹ.

דְּהָא סַגִּי לְסָתְמוֹ בְּבַרְזָא פְּשׁוּטָה. וְעוֹד נִרְאֶה שֶׁאִם הַקַּרְאָן קָבוּעַ קְצָתוֹ בַּכּוֹתֶל בְּחֹוזֶק י"ל דְּהָוֵי כְּקָבָעוֹ וּבָנָה עָלָיו לפמש"ל סי' ס"ד אוֹת ט' שֶׁאִם תּוֹחֵב מִקְצַת הַדָּבָר בַּכּוֹתֶל בְּאוֹפֶן שֶׁיֵּשׁ כּוֹתֶל עַל קְצָתוֹ מִיקְרֵי זֶה קָבָעוֹ וּבָנָה עָלָיו ע"ש.

אַךְ ע"פ רֹוב הַקַּרְאָן אֵינוֹ נִקְבָּע בַּכּוֹתֶל בְּדֹוחַק כְּמוֹ מַסְמֵר רַק מְשִׁימִים אוֹתוֹ בְּפִי הַסִּילוֹן שֶׁתָּחוּב בַּכּוֹתֶל: וְעוֹד נִרְאֶה לָדוּן דְּבָאֱמֶת הַקַּרְאָן כְּמוֹ שֶׁהוּא שׁוֹכֵב אֵינוֹ מְקַבֵּל שׁוּם דָּבָר שֶׁהֲרֵי הוּא נָקוּב בְּמִלּוֹאוֹ לְצַד הַסִּילוֹן.

וְהַסִּילוֹן הוּא פָּרוּץ וְנָקוּב בְּקָצֵהוּ הַשֵּׁנִי. וְאַף שֶׁאִם יִזְקוֹף הַקַּרְקַע יְהִי כְּלִי קִיבּוּל מ"מ הָא קיי"ל בפ"כ דְּכֵלִים מ"ה שֶׁאִם קָבַע קַעֲרָה בְּשִׁיָּדָה תֵּיבָה וּמִגְדָּל בְּאוֹפֶן שֶׁמְּקוֹם קִיבּוּלוֹ הוּא מִן הַצַּד וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְקַבֵּל הֲרֵי הִיא טְהוֹרָה.

וא"כ ה"ה הָכָא שֶׁהַסִּילוֹן טָמוּן בַּקַּרְקַע וַהֲרֵי הוּא מְחֻבָּר לְקַרְקַע וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה מִמֵּילָא כְּשֶׁמְּחַבֵּר הַקַּרְקַע לְהַסִּילוֹן בִּשְׁכִיבָה שא"א שֶׁיְּקַבֵּל דָּבָר. שׁוּב אֵינוֹ מְטַמֵּא וּבָטַל מִתּוֹרַת כְּלִי.

וְזֶה בָּרוּר לענ"ד. רַק שֶׁצָּרִיךְ לְרָאוֹת שֶׁלִּפְעָמִים תָּחוּב הַקַּרְקַע קָצָת בַּאֲלַכְסוֹן וְנוֹטָה קָצָת לְמַטָּה.

וּמִמֵּילָא הוּא מְקַבֵּל מַיִם קָצָת אַף בִּשְׁכִיבָה. וְגַם צָרִיךְ לְרָאוֹת שֶׁיְּהֵא הַקַּרְקַע מְחֻבָּר לְכוֹתֶל אוֹ לְסִילוֹן וְלֹא תָּחוּב ע"י מַה שֶּׁקּוֹרִין שרויף שֶׁאֵין זֶה קֶבוּעַ רַק תָּחוּב בְּאוֹפֶן שֶׁאֶפְשָׁר לַהֲסִירוֹ בְּכָל רֶגַע וְשׁוּב לֹא בָּטֵל מִמֶּנּוּ שָׁם כְּלִי.

וַעֲדַיִן יֵשׁ לָדוּן מִצַּד שֶׁהַקַּרְקַע לֹא נַעֲשָׂה מִתְּחִלָּתוֹ לְקַבֵּל. כִּי אַף שֶׁנַּעֲשָׂה שֶׁיַּעֲצֹר הַמַּיִם מ"מ לֹא נַעֲשָׂה לְקַבֵּל.

וְהָא קיי"ל דְּכֹל שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה לְקַבָּלָה לָא מִיקְרֵי כְּלִי קִיבּוּל וְכַמְבֹאָר בָּרַמְבַּ"ם פ"ג ורפי"ח מה' כֵּלִים ופ"ו מה' מִקְוָאוֹת. אַדְּ אֶפְשָׁר לְפִי שֶׁדַּרְךְ לְקַבְּעַ הַקַּרְקַע מְעַט בָּאֲלַכְסוֹן לְמַטָּה כְּמוֹ שֶׁיָּרְדוּ מֵהַר הַמַּיִם דֶּרֶךְ הַקַּרְקַע י"ל.

דְּמִיקְרֵי עָשׂוּי לְקַבָּלָה וכמש"ל דבכה"ג מְקַבֵּל מְעַט מַיִם. וְיֵשׁ לִדְחוֹת דמ"מ אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁיְּקַבֵּל הַקַּרְקַע אֶת הַמַּיִם רַק הַכַּוָּנָה שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ הַמַּיִם מְהֵרָה: סִיּוּמָא דְּמִילְתָא שֶׁהַמְּקוֹם הַנַּ"ל שֶׁהוֹלְכִים לָהּ הַמַּיִם דֶּרֶךְ סִילוֹנוֹת וּבָאִים ע"י בַּרְזָא שֶׁקּוֹרִין קָרַאן מֻוָּתָּר לְטָבְלוֹ בָּהּ כֵּיוָן שא"א לַעֲשׂוֹת הִידּוּרִים וְחֻמְרוֹת.

וְאַף לְבַעַל נֶפֶשׁ אָסוּר לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ דְּהָוֵי חֻמְרָא דְּאָתֵי לִידֵי קֻלְקָא כַּמּוּבָן. וְגַם אִם יוֹצִיאוּ לַעַז עַל הַמְּקוֹם שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲשַׁשׁ פְּסוּל.

יֹאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֲמוֹנִים שֶׁנִּמְצָאִים שָׁם כִּי הַכֹּל אֶחָד אִם יִטְבְּלוּ שָׁם אוֹ לֹא אַחֲרֵי שֶׁהִיא מְקֻוֶּה פְּסוּלָה. ועי"ז יִכָּשְׁלוּ ח"ו בְּאִיסּוּר נִדָּה.

וּלְזֹאת חָלִילָה לְפַקְפֵּק בְּמְקֻוֶּה זוֹ כְּלָל וּבִפְרָט שֶׁכְּבָר בֵּיאַרְנוּ שֶׁגַּם לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לָדוּן לְהַכְשִׁירָהּ: [וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שֶּׁרָאִיתִי בְּשׁוּ"ת מֹשִׁיב דָּבָר שֶׁנִּדְפַּס מֵחָדָשׁ בסי' ל"ח שֶׁכָּתַב שֶׁאִם הַמַּיִם יוֹרְדִים לְמְקֻוֶּה ע"י דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה אִם לֹא נִפְסַק הַקִּילּוּחַ מֵהַמַּעְיָן כָּשֵׁר וְהֵבִיא רְאָיָה מֵהָא דסי' ר"א סְעִיף י'.

ולע"ד ז"א דְּשָׁם אֲיֵירֵי לְעִנְיַן שֶׁיְּהֵא דִּינוֹ כְּמַעְיָן לְטַהֵר בְּזוֹחֲלִין וְלָא אֲיֵירֵי שָׁם כְּלָל לְעִנְיַן הֲוָיָתוֹ ע"י דָּבָר המקב"ט. וְגַם שָׁם כָּתַב הט"ז דְּאֲיֵירֵי שֶׁהַמַּעְיָן הָיָה נִמְשָׁךְ שָׁם מִתְּחִלָּה ע"ש.

אֲבָל בנ"ד לְעִנְיַן דָּבָר המקב"ט בְּמַחֲלֹקֶת הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"ש הִיא שְׁנוּיָה בְּסָעִיף מ"ט יעו"ש וּבָאַחֲרוֹנִים. וְגַם דִּלְשִׁיטַת הַמַּתִּיר כָּתַב שָׁם הַשָּׁ"דּ בס"ק ק"ה שֶׁמֻּוָּתָּר אַף בְּנִפְסַק הַקִּילּוּחַ ע"ש.

וְעוֹד תְּמַהֲנִי דְּלָמָּה כָּתַב דְּהָוֵי שְׁאוּבִין שֶׁהוּא רַק פְּסוּל דְּרַבָּנָן לְכַמָּה פּוֹסְקִים. והו"ל לְכְתּוֹב דְּהָוֵי הֶוָיָתוֹ ע"י דָּבָר המקב"ט שֶׁזֶּהוּ פָּסוּל מִדְּאוֹרַיְיתָא.

וְגַם דְּבָאֳמֶת לָא הָוֵי כְּלָל שְׁאוּבִין. דְּהָא הַסִּילוֹנוֹת אֵין לָהֶם בֵּית קִיבּוּל.

וְגַם בַּגּוּף הַדִּין נלע"ד שֶׁאֵין לְהוֹרוֹת נֶגֶד דַּעַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א וְהַמָּרְדְּכַי שֶׁמַּחְמִירִין בָּזֶה. וכ"כ הַבַּ"ח לְהֶדְיָא בסי' ר"א סנ"ב שֶׁכֵּן רָאוּי לְהוֹרוֹת וְשֶׁכֵּן נִרְאֶה דַּעַת הב"י בשו"ע שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה ע"ש.

וכ"נ בד"מ שָׁם ע"ש. וּבִפְרָט שֶׁהוּא אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא ועח"ס סי' קצ"ט בָּזֶה.

ועכ"פ הו"ל לְהַזְכִּיר שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּוָתָא. וְהִזְכַּרְתִּי זֶה לֹא כְּדֵי לְהַשְׁיגוֹ.

רַק כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשׁוֹב הָרוֹאֶה שֶׁהִיא הוֹרָאָה פְּשׁוּטָה וְיָבוֹא לְהָקֵל בָּזֶה בִּפְשִׁיטוּת. לָזֶה בָּאתִי לְעוֹרֵר שֶׁאֵין לְמַהֵר לְהָקֵל בָּזֶה כִּי מִי יָרוּם רֹאשׁ לְהַכְרִיעַ בָּזֶה.

וְגַם הַמֵּשִׁיב דָּבָר נִרְאֶה שֶׁלֹּא הִכְרִיעַ בָּזֶה שֶׁלֹּא בָּא לָדוּן בָּזֶה רַק מִצַּד שְׁאוּבִין וְלֹא מִצַּד הֲוָיָה ע"י דָּבָר המקב"ט. וְרַק ע"י שְׁאֵלָה לִגְדוֹלֵי הַדּוֹר בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ צוֹרֶךְ אֶפְשָׁר לְהָקֵל בָּזֶה.

בַּאֲשֶׁר פַּשְׁטוּת הַשַּׁ"ס מוֹרֶה כְּהַמַּחְמִירִים. וְאַף שבשו"ע הֵבִיא דַּעְתָּם בִּלְשׁוֹן וְיֵשׁ מִי שֶׁאֵינוֹ מְחַלֵּק.

וְיָדוּעַ מ"ש הָאַחֲרוֹנִים שֶׁבְּכָל כה"ג מוּכָח שֶׁתָּפַס הַמְחַבֵּר לַהֲלָכָה כְּדֵיעָה רִאשׁוֹנָה. וע' שַׁ"ךְ סי' רמ"ב.

מ"מ הֲרֵי כְּבָר כָּתְבוּ הַבַּ"ח והד"מ לְהַחְמִיר וכ"כ הָאַחֲרוֹנִים בִּתְשׁוּבוֹתֵיהֶם. וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי הָרַמָ"א בְּסָעִיף ל"ו יעו"ש וְהוּא מֵהַמָּרְדְּכַי בְּשֵׁם רשב"ב וכ"כ הַבַּ"ח בסנ"ב לְהוֹכִיחַ מִזֶּה.

וְרַק מ"ש הַבַּ"ח שֶׁמַּשְׁמַע דַּעַת הב"י בשו"ע לְהַחְמִיר צ"ע. וצ"ל שֶׁדַּעְתּוֹ דְּכָל הֵיכָא דְּמַיְיתֵי בשו"ע שְׁנֵי דֵּיעוֹת אָזְלִינַן לְחוּמְרָא בִּדְאוֹרַיְיתָא.

וְגַם אוּלַי סָמַךְ עַל הָא דְּסָעִיף נ' דְּמַשְׁמַע שָׁם שֶׁהַמְחַבֵּר מַחְמִיר בָּזֶה וכמ"ש הח"ס סי' קצ"ט אוֹת ד. וע"ש שֶׁתָּפַס שֶׁדַּעַת הַמְחַבֵּר כְּדֵיעָה רִאשׁוֹנָה.

וּלְפָלָא שֶׁלֹּא הֵבִיא דִּבְרֵי הַבַּ"ח הַנַּ"ל. וְרָאִיתִי בְּשׁוּ"ת מהר"מ שִׁיק סי' קצ"ז שֶׁכָּתַב דְּלְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּכֻלּוֹ שָׁאוּב הוּא מִדְּרַבָּנָן ס"ל דְּגַם הָא דְּבָעֵינַן הֶוָיָתוֹ ע"י טָהֳרָה הוּא ג"כ דְּרַבָּנָן.

ולע"ד ז"א וכמ"ש הח"ס בסי' קצ"ט לְהֶדְיָא ע"ש בד"ה וַאֲנִי תָּמַהְתִּי. וְרַק דַּעַת הָרַמְבַּ"ם הוּא דְּרַק לְעִנְיַן מַיִם חַיִּים בָּעֵינַן הֶוָיָה ע"י טָהֳרָה וְכָל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עָלָיו כמ"ש הח"ס שָׁם.

וְהַחִילּוּק פָּשׁוּט לְעִנְיַן אִם בָּא ע"י הַמְשָׁכָה כָּל שֶׁהוּ דְּזֶה מִיקְרֵי הֶוָיָה ע"י טָהֳרָה כִּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים וְהוּבָא לְעֵיל סי' ס"ו. וּלְעִנְיַן שְׁאִיבָה לָא מְהַנֵּי ואכמ"ל בָּזֶה] אָכֵן צָרִיךְ לְבָרֵר אֵיךְ הַמַּיִם בָּאִים מֵהַנָּהָר דֶּרֶךְ הַמְּכוֹנָה שֶׁנִּקְרָא וואדיצאנג.

אם בָּאִים ע"י פְּלוּמְפָּף. אוֹ ע"י גַּלְגַּל הַמַּוְזָכָר במהרי"ט חי"ד סי' י"ז.

כִּי בפלומפף יֵשׁ מַחֲלוֹקֶת בֵּין הָאַחֲרוֹנִים אִם כָּשֵׁר לַעֲשׂוֹת מִקְוֶה עַל יָדוֹ וְרָאִיתִי שֶׁהֵבִיאוּ בְּשֵׁם שׁוּ"ת גִּידּוּלֵי טָהֳרָה סי' י"ד שֶׁמַּחְמִיר בָּזֶה וְאֵין ת"י סֵפֶר הַנַּ"ל. וּבְגַלְגַּל הִתִּיר המהרי"ט שָׁם.

וְרָאִיתִי בְּשׁוּ"ת מהר"מ שִׁיק סי' קצ"ו שֶׁהֶאֱרִיךְ לְהַתִּיר בְּמִקְוֶה ע"י גַּלְגַּל וּבְכֹחַ הַקִּיטוֹר ע"ש. וְלֹא אַאֲרִיךְ בָּזֶה עַד שֶׁיִּתְבָּרֵר לִי הֵיטֵב אֵיךְ נֶעֶשְׂתָה הַמְּכוֹנָה אֶצְלָם.

וְאַחֲרֵי כְּתְבִי רָאִיתִי בְּשׁוּ"ת מַהֲר"י אַסָּאד סי' רי"ג שֶׁחָשַׁשׁ אִם הַבַּרְזָא אֵינָהּ מְחֻוָּבֶרֶת כָּרָאוּי לָרְצָפָה שֶׁהַמַּיִם מְנַטְּפִים דֶּרֶךְ שָׁם וְיֵשׁ חֲשַׁשׁ זְחִילָה. וּלְמַעְלָה הֵקַלְנוּ בָּזֶה.

וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דלענ"ד זֶה מִיקְרֵי זְחִילָה שֶׁאֵינָהּ נִיכֶּרֶת וּכְהָא דסי' ר"א סְעִיף נ"א. וְהַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן.

עוֹד רָאִיתִי שָׁם בסי' ר"ז שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם גִּידּוּלֵי טָהֳרָה לְהַחְמִיר בְּבַרְזָא הַמְּחֻוָּבֶרֶת ע"י שַׁלְשֶׁלֶת שֶׁל בַּרְזֶל. וּלְמַעְלָה הֵקַלְנוּ בָּזֶה וּכְבָר הֵיקֵל גַּם בִּתְשׁוּבָה הַנַּ"ל אַךְ קָצָת דְּבָרָיו שָׁם צ"ע ועמש"ל סי' ס"ד מִזֶּה.

וע' בְּסֵפֶר נַחַל אֶשְׁכּוֹל לְעִנְיַן פלומפף: כְּבוֹד הרה"ג הַמְּפֻוָּרְסָם וכו' מהו' נָתָן נָטַע הַכֹּהֵן נ"י הָרַב דק' קאליבעל: סִימָן קלא ע"ד אֲשֶׁר בְּעִירוֹ רֹוב הַנּוֹלָדִים בְּעֵת הַזֹּאת נִמְצָא בְּעֵינֵיהֶם רִיר וְלֵיחָה. וְלָזֶה הַמּוֹהֲלִים מַשְׁהִים הַמִּילָה כַּמְּפֻוָּרָשׁ בש"ע בִּכְאֵב עֵינַיִם.

וְיֵשׁ שֶׁמְּעָרְעֲרִים ע"זוֹאוֹמְרִים שֶׁהַלֵּיחָה הַזֹּאת אֵינָהּ מִגּוּף הָעֵינַיִם וְרַק הוּא כְּאֵב בָּעַפְעַפַּיִם וְלֹא מָצִינוּ כְּלָל שֶׁלֹּא יָמוּלוּ בִּשְׁבִיל זֶה. וּמִקְצָתָם אוֹמְרִים שֶׁאֵין זֶה כְּאֵב כְּלָל.

וְרַק נַעֲשָׂה זֹאת מִצַּד מַה שֶּׁמִּסְתַּכֵּל עַל אוֹר הָעוֹלָם יוֹתֵר מִדַּאי. וּכְמוֹ בַּאֲנָשִׁים גְּדוֹלִים כְּשֶׁיִּסְתַּכְּלוּ בַּחַמָּה יְהִי שִׁינּוּי קָצָת בְּעֵינֵיהֶם.

וְהֵבִיא בְּשֵׁם סֵפֶר דְּבַר אלי' שֶׁכָּתַב שֶׁצָּרִיךְ בְּקִיאוּת לְחַלֵּק בֵּין דְּמָעוֹת לַדְּמָעוֹת. אֲבָל אֵין סֵפֶר זֶה ת"י.

וּבִיקֵּשׁ כת"ר לָדַעַת דַּעְתִּי בָּזֶה לְמַעֲשֶׂה וְהִנֵּה מִטִּרְדוֹתַי לֹא אוּכַל לְהַאֲרִיךְ וְגַם כִּי קָרְבוּ יְמֵי הֶחָג הבע"ל. לְזֹאת אֲשִׁיבֶנּוּ רַק הנלע"ד בְּעִיקַּר הַדִּין בְּלִי פְּלְפּוּלִים צְדָדִיִּים: א) הִנֵּה מְקוֹר הַדִּין הוּא בִּיבָמוֹת דַּף ע"א דְּאִיתָא שָׁם שֶׁאִם כּוֹאֵב לוֹ עֵינוֹ אָסוּר לְמוּלוֹ.

וְכָתַב הנ"י וּבְחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א שָׁם דְּרַק בִּכְאֵב מוּעָט מֻוָּתָּר לְמוּלוֹ מִיָּד. אֲבָל בִּכְאֵב עֵינַיִם גָּדוֹל שֶׁמְּחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת צָרִיךְ לְהַמְתִּין מִשְּׁיִּבְרִיא ז' יָמִים כְּדִין חֲלָצָתוּ חַמָּה.

דְּזֶה גָּרַע מֵחֲלָצָתוּ חַמָּה כִּדְאָמְרִינַן בע"ז כ"ח דְּשֻׁוְרְיָנָא דְּעֵינָא בְּלִיבָּא תָּלְיָא ע"ש. וכ"פ הָרַמְ"א בַּיּוֹ"ד סי' רס"ב ס"ב.

וְהִנֵּה בְּשַׁבָּת קל"ז תְּנַן קָטָן הַחוֹלֶה אֵין מוֹהֲלִים אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּבְרִיא. וּבַשּׁ"ס אִיתָא עֲלָהּ אָמַר שְׁמוּאֵל חֲלָצָתוּ חַמָּה נוֹתְנִין לוֹ כָּל שִׁבְעָה לְהַבְרוֹתוֹ.

וְקָשֶׁה דְּהָא בַּמִּשְׁנָה סְתָמָא תְּנַן עַד שֶׁיִּבְרִיא וְלֹא כָּל ז'. וצ"ל דְּהַיְינוּ דְּמְפָרֵשׁ שְׁמוּאֵל שִׁיעוּרָא דְּעַד שֶׁיִּבְרִיא הוּא ז' יָמִים.

וְהָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מה' מִילָה הט"ז כָּתַב חוֹלֶה אֵין מָלִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיַּבְרִיא וּמוֹנִין לוֹ מֵעֵת שֶׁיַּבְרִיא מֵחֲוָלָיו ז"י מעל"ע וְאַחַ"כ מָלִין אוֹתוֹ. בד"א כְּשֶׁחָלָצוּ חַמָּה וְכַיּוֹצֵא בְּחוֹלִי זֶה אֲבָל אִם כָּאֲבוּ לוֹ עֵינָיו בְּעֵת שֶׁיִּפְתְּחוּ עֵינָיו וירַפְּאוּ מָלִין אוֹתוֹ מִיָּד וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה עכ"ל.

וְלִכְאוֹרָה לְשׁוֹנוֹ אֵינוֹ מוּבָן שֶׁבַּתְּחִלָּה כָּתַב שֶׁאֵין מָלִין עַד שֶׁיַּבְרִיא. וּמַשְׁמַע שֶׁמִּשֶּׁיַּבְרִיא מָלִין אוֹתוֹ מִיָּד.

וְאַחַ"כ כָּתַב שֶׁיַּמְתִּינוּ ז"י. וְגַם קָשֶׁה עָלָיו מַהַשַּ"ס דְּמַשְׁמַע שֶׁשִּׁיעוּר ז"י הוּא הַשִּׁיעוּר עַד שֶׁיַּבְרִיא.

וּלְשׁוֹן הטוש"ע סי' רס"ב מְתַוְקָנִים יוֹתֵר שֶׁכָּתְבוּ שִׁיעוּר ז"י מִשֶּׁנִּתְרַפֵּא מֵחֲוָלָיו וְכַוָּנָתָם דְּאַף שֶׁנִּתְרַפֵּא מֵהַחוֹלִי מ"מ עוֹדֶנּוּ חַלָּשׁ וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיִּתְחַזֵּק וְיהֵא בָּרִיא כָּרָאוּי וְהַשִּׁיעוּר בָּזֶה ז"י.

וצ"ל שֶׁגַּם כַּוָּנַת הָרַמְבַּ"ם כֵּן כִּי לָשׁוֹן יַבְרִיא יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי פֵּירוּשִׁים. הַפֵּירוּשׁ הָאֶחָד לְשׁוֹן רְפוּאָה וּכְמוֹ הַלָּשׁוֹן בַּשַּ"ס בְּחֻלִּין דַּף מ"ג ע"ב שֶׁמָּא הִבְרִיא לְפֵירוּשׁ הָרִאשׁוֹן שֶׁבְּרַשִּׁ"י שָׁם שֶׁהַכַּוָּנָה נִתְרַפֵּא וְשָׁם לָא הָוֵי בָּרִיא גְּמוּר דְּהָא הָוֵי רַק קָרוֹם מֵחֲמַת מַכָּה שֶׁאֵינוֹ קָרוּם וכפירש"י שָׁם.

וְעוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ יַבְרִיא שֶׁיִּהְיֶ' בָּרִיא וְחָזָק כְּאַחַד הָאָדָם. וע' עָרוּךְ עֵרֶךְ בָּר מ"ש בָּזֶה.

וְכֵן הַלָּשׁוֹן בִּשְׁמוּאֵל ב' ג' לְהַבְרוֹתוֹ וּבַשַּ"ס מַבְרִין וּסְעוּדַת הַבְּרָאָה. וְהַיְינוּ לְשׁוֹן חִיזּוּק שֶׁכְּשֶׁהָאָדָם רָעֵב הוּא נֶחֱלָשׁ וְהָאֲכִילָה מֵחֶזְקָתוֹ.

וְנִרְאֶה דִּשְׁמוּאֵל דָּיֵיק לְדִינוֹ זֶה מִדְּקָתָנֵי עַד שֶׁיַּבְרִיא דְּהָא סַגִּי דְּלֵיתָנֵי קָטָן הַחוֹלֶה אֵין מוֹהֲלִין אוֹתוֹ. וּמִמֵּילָא נֵדַע שֶׁאֵין מָלִין קוֹדֶם שֶׁיַּבְרִיא דְּהָא הוּא עֲדַיִן חוֹלֶה.

וּלְזֶה מְפָרֵשׁ לָהּ שְׁמוּאֵל שֶׁהַכַּוָּנָה שֶׁאַף שֶׁנִּתְרַפֵּא מֵהַחוֹלִי מ"מ עוֹדֶנּוּ חָלוּשׁ וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיַּבְרִיא וְיִתְחַזֵּק כֹּחוֹ כָּרָאוּי. וּפֵירֵשׁ שְׁמוּאֵל שֶׁהַשִּׁיעוּר לָזֶה ז' יָמִים.

וּמִזֶּה שַׁפִּיר דִּיְיקוּ הַפּוֹסְקִים דה"ה בְּכָל חוֹלִי הַכּוֹלֵל כָּל הַגּוּף צָרִיךְ לְהַמְתִּין ז' יָמִים כִּי הַגּוּף נֶחֱלָשׁ מִכָּל חוֹלִי שֶׁיֵּאָרַע לוֹ. וכ"כ הטוש"ע סי' רס"ב דְּהַיְינוּ חוֹלִי שֶׁכּוֹלֵל כָּל הַגּוּף.

וכ"כ הָאֶשְׁכּוֹל והאו"ז בְּהִלְכוֹת מִילָה: ב) וּבָזֶה יֵשׁ לְיַשֵּׁב מ"ש הָאֶשְׁכּוֹל ה' מִילָה בְּשֵׁם גָּאוֹן שֶׁאַף אִם הַתִּינוֹק כָּחוּשׁ אֵין לְמוּלוֹ וכ"כ הָרַמְבַּ"ן בְּחִידּוּשָׁיו בִּיבָמוֹת דַּף ע"א ע"ב. וְקָשֶׁה טוּבָא דמנ"ל זֶה.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּמִדְּחָזֵינַן שֶׁאַף שֶׁכְּבָר נִתְרַפֵּא מֵחֳלָיוֹ אָסוּר לְמוּלוֹ בְּשִׁבְיל שֶׁהוּא חָלוּשׁ עֲדַיִן. מִמֵּילָא מוּכָח שֶׁכְּשֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁהַתִּינוֹק כָּחוּשׁ וְחַלָּשׁ אָסוּר לְמוּלוֹ עַד שֶׁיַּבְרִיא.

אַךְ יֵשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵיהֶם בִּפְשִׁיטוּת ע"פ הָא דְּאִיתָא בִּמְנָחוֹת דַּף ס"ד שֶׁכָּחוּשׁ פָּסוּל לְקָרְבָּן. ופירש"י מְשׁוּם הַקְרֵיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ.

וְקָשֶׁה דְּהֵיכָן מָצִינוּ זֶה שֶׁכַּחוּשׁ פָּסוּל. וצ"ל שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּין חוֹלֶה.

וְחוֹלֶה כְּתִיב בִּקְרָא דְּהַקְרֵיבֵהוּ נָא בְּמַלְאֲכֵי ע"ש. וְאַף דְּיָלְפִינַן חוֹלֶה מִקְּרָא אַחֲרִינָא בְּתוֹרָה כ"ח ע"ב.

מ"מ נָקִיט רַשִׁ"י הַאי קְרָא שֶׁפָּשׁוּט טְפֵי וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דס"ל דְּהָוֵי רַק מִדְּרַבָּנָן. וכ"כ רַשִׁ"י בְּזְבָחִים ל"ה ע"ב גַּבֵּי מְחֻוַסֵּר אֵבָר מִשּׁוּם הַקְרִיבֵהוּ וע"ש בתו' שֶׁהִקְשׁוּ ע"ז וע' בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' ס"ג שֶׁכָּתַבְתִּי לְיַשֵּׁב זֶה דס"ל דְּהָוֵי מִדְּרַבָּנָן.

וכ"כ הכ"מ בפ"ב מהא"מ דְּלְהָכִי נָקִיט הָרַמְבַּ"ם גַּבֵּי טְרֵיפָה טַעְמָא דְּהַקְרִיבָהוּ מִשּׁוּם דס"ל דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן ע"ש. וע' רַמְבַּ"ם פ"ב מה' שְׁגָגוֹת הט"ו דְּמַשְׁמַע דְּמָפָרֵשׁ כְּחוּשָׁה הַיְינוּ טְרֵיפָה.

דְּעַל כְּחוּשָׁה בִּבְנֵי מֵעַיִם כָּתַב שָׁם טְרֵיפָה. אֲבָל בְּרַשִׁ"י שָׁם לֹא מַשְׁמַע כֵּן יעו"ש.

וְגַם הָרַמְבַּ"ם אֶפְשָׁר שֶׁהָיָה גּוֹרֵס בְּפֵירוּשׁ טְרֵיפָה וע"ש בלח"מ. וּבִירוּשַׁלְמִי פֵּ"ה דְּגִיטִּין ה"ו מַשְׁמַע דְּלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר כָּחוּשׁ בב"מ דְּקָאָמַר שָׁם מַה חוֹלֶה בְּגָלוּי ע"ש.

אַךְ י"ל דְּכַנְוָנַת הַיְרוּשַׁלְמִי דְּקָרָא אַיְירֵי שָׁם בְּחוֹלֶה שֶׁבְּגָלוּי דְּהָא קָאָמַר קְרָא שֶׁלֹּא יָבִיא קָרְבַּן חוֹלֶה לְכַתְּחִלָּה. וּמוּכָח דְּאַיְירֵי שְׁרוֹאִים שֶׁהוּא חוֹלֶה.

וּבְשַׁאֲגַת ארי' סי' נ' הוֹכִיחַ מִסֶּוּגְיָא זוֹ דְּמִשּׁוּם הִידּוּר מִצְוָה מֻוָּתָר לְחַלֵּל שַׁבָּת וכ"כ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם ע"ש. וצ"ע דְּהָא הָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ לָהּ טְרֵיפָה.

וְעוֹד דְּאִיךְ שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיִּשְׁחֹט קָרְבָּן אַחַר מִשּׁוּם הִידּוּר מִצְוָה הֵיכָא שֶׁמֵּעִיקַּר הַדִּין כָּשֵׁר קָרְבָּן הָרִאשׁוֹן וּכְבָר נֶעֱשְׂתָה מִצְוָתוֹ. וְגַם אֵיךְ נִפְסוֹל קָרְבָּן שֶׁנַּעֲשָׂה בְּהֶכְשֵׁר.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ: ג) עכ"פ לפ"ז קָשֶׁה טוּבָא עַל הנ"י וְרִיטְבָ"א שֶׁהִזְכִּירוּ דְּהָא עִיקַּר הַטַּעַם שֶׁצָּרִיךְ לְהַמְתִּין ז"י הוּא מִפְּנֵי שֶׁנֶּחְלַשׁ וְהַיְינוּ כְּשֶׁהָיָה חוֹלֶה בְּכָל גּוּפוֹ כמש"ל. אֲבָל בִּכְאֵב עֵינַיִם נְהִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה מ"מ הֲרֵי לֹא חָלָה כָּל גּוּפוֹ וְלֹא נֶחְלַשׁ עי"ז.

ועו"ק דְּהָא כָּתְבוּ הָרָ"ן פ' שְׁמוֹנָה שְׁרָצִים והמ"מ בפ"ב מה' שַׁבָּת ה"י בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וכ"ה בש"ע או"ח סי' שכ"ח ס"א וסי"ז דְּלִשּׁוֹן חוֹלֶה הוּא שֶׁחָלָה כָּל גּוּפוֹ וְנוֹפֵל לְמִשְׁכָּב ע"ש. וכ"כ הָרִיטְבָ"א בְּחִידּוּשָׁיו בְּשַׁבָּת דַּף קכ"ט ע"ב.

וא"כ כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ רַק כְּאֵב בְּעָלְמָא אֵין זֶה בִּכְלַל חוֹלֶה הַמֻּוְתָּר בַּמִּשְׁנָה שֶׁצָּרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיַּבְרִיא. וְלִכְאוֹרָה י"ל דְּהַיְינוּ כמ"ש המ"מ בפ"ב מה' שַׁבָּת בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן שֶׁאַף בִּכְאֵב אֵבֶר אֶחָד אִם כּוֹאֵב לוֹ מְאוֹד עַד שֶׁנּוֹפֵל לְמִשְׁכָּב מַחֲמַת כְּאֵב הָוֵי כְּחוֹלִי כָּל הַגּוּף ע"ש.

וכ"כ שְׁאָר פּוֹסְקִים. וע' ב"י סי' שכ"ח בָּזֶה.

וה"נ ס"ל להנ"י וְהָרִיטְבָ"א דְּבִכְאֵב גָּדוֹל הָוֵי כְּחוֹלִי כָּל הַגּוּף. אָכֵן לפ"ז עִיקַּר חָסֵר מִן הַסֵּפֶר והו"ל לְפָרֵשׁ דְּאַיְירֵי שֶׁנּוֹפֵל לְמִשְׁכָּב מֵחֲמַת הַכְּאֵב.

וצ"ל דס"ל להנ"י וְהָרִיטְבָ"א דְּכֵיוָן דְּמְבוֹאָר בַּשַּׁ"ס דְּחוֹלִי עֵינַיִם יֵשׁ בּוֹ סַכָּנָה מִשּׁוּם שֶׁזֶּה נוֹגֵעַ לַלֵּב. מִמֵּילָא מַשְׁמַע שֶׁגּוֹרֵם חֲלִישׁוּת לְכָל הַגּוּף.

כִּי הַלֵּב מֶלֶךְ בָּאֵבָרִים וּמִמֶּנּוּ תּוֹצָאוֹת חַיִּים לְכָל הַגּוּף. וְאַף שֶׁאֵינוֹ נוֹפֵל לְמִשְׁכָּב.

בכ"ז כֵּיוָן שֶׁכָּל הַגּוּף נֶחְלַשׁ. אָסוּר לְמוּלוֹ עַד שֶׁיַּבְרִיא וכמש"ל.

וּלְדַעַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּבִלְשׁוֹן חוֹלֶה נִכְלָל גַּם מִי שֶׁחוֹלֶה עַל אֵבֶר אֶחָד וְהוּבְאוּ בֵּיתָהּ יוֹסֵף בסי' שכ"ח א"ש בִּפְשִׁיטוּת. אַךְ דַּעַת הָרִיטְבָ"א בְּעַצְמוֹ בְּשַׁבָּת קכ"ט אֵינוֹ כֵּן וכמש"ל.

וּבֶאֱמֶת מָצִינוּ בְּסֵוָכָה דַּף כ"ו ע"א דְּקָרֵי שָׁם חוֹלֶה אַף אִם חָשׁ רַק בְּעֵינוֹ אוֹ בְּרֹאשׁוֹ יעו"ש וע"ש בתוד"ה וַאֲפִילּוּ: ד) וְהִנֵּה בְּהָא דקיי"ל בְּבֵיצָה כ"ב ובע"ז כ"ח דְּרִירָא וְדִמְעַתָּא בְּעַיִן הָוֵי סַכָּנָה וּמְחַלְּלִין הַשַּׁבָּת.

לְכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּהָא חָזִינַן הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁעֵינֵיהֶם דּוֹמְעוֹת תָּמִיד. ובכ"ז הֵם מַאֲרִיכִים יָמִים.

וְכֵן מָצִינוּ בִּבְכוֹרוֹת דַּף מ"ג ע"ב דְּזַבְלָגָן הָוֵי מוּם. וְאַף דְּרַשִׁ"י פֵּירֵשׁ שָׁם שֶׁדּוֹלְפוֹת מַיִם. נִרְאֶה דה"ה דּוֹמְעוֹת. וכ"כ הָרַמְבַּ"ם בפ"ח.

מהב"מ.

וְכֵן אִיתָא שָׁם בְּדַף מ"ד ע"א עֵינָיו תְּרוּטוֹת וְצִירָנְיוֹת דּוֹמְעוֹת דּוֹלְפוֹת טוֹרְדוֹת. ופירש"י דּוֹמְעוֹת מְעַט דּוֹלְפוֹת יוֹתֵר מְדַּוָּמָעוֹת טוֹרְדוֹת יוֹתֵר מִדּוֹלְפוֹת.

וכ"כ הָרַמְבַּ"ם בפי' הַמִּשְׁנָה שָׁם אַהָא דְּתָנַן צִירָן דְּהַיְינוּ מִי שֶׁעֵינָיו דּוֹמְעוֹת וכ"כ הָרַמְבַּ"ם בפ"ח מהב"מ ה"ו מִי שֶׁדָּמָעָיו זוֹלְפוֹת תָּמִיד וּמִי שֶׁלַּחְלוּחִית נִמְשֶׁכֶת מֵאַחַת מִקְּצוֹת עֵינָיו ע"ש. וְנִרְאֶה דְּמָפָרֵשׁ צִירָן לְשׁוֹן צִיר שֶׁנִּמְצָא צִיר בְּעֵינָיו.

ועכ"פ הֲרֵי מְבֹאָר שֶׁיֵּשׁ אֲנָשִׁים שֶׁכֵּן טֶבַע עֵינֵיהֶם שֶׁדּוֹמְעוֹת תָּמִיד. וְהָוֵי רַק מוּם אֲבָל לֹא חוֹלִי מְסֻכָּן.

וְגִירְסַת הָרַמְבַּ"ם בְּהַהוּא דְּבֵיצָה כ"ב ג"כ צִירָא כמ"ש הַפּוֹסְקִים וְהוּבָא בְּהַגְרָ"א סי' שכ"ח ס"ט. וצ"ל שֶׁיֵּשׁ חִילּוּקִים בָּזֶה וְלֹא כָּל הַדְּמָעוֹת וְהַלֵּיחוֹת שָׁווֹת.

כִּי יֵשׁ דִּמְעָה וְרִיר שֶׁהוּא מֵחֲמַת חוֹלִי הָעַיִן וְזֶה הָוֵי דָּבָר מְסֻכָּן וְצָרִיךְ לְמַהֵר לְרַפְּאוֹתוֹ. וְיֵשׁ אֲשֶׁר טֶבַע הָעַיִן כֵּן.

וְאַף שֶׁבְּנַדַּאי הוּא מֵאֵיזֶה חֻלְשָׁה בְּעַיִן וְהָא קיי"ל דְּאַף בִּכְאֵב מוּעָט בְּעַיִן ג"כ אָסוּר לָמוּל. בכ"ז כֵּיוָן שֶׁכֵּן טֶבַע הָעַיִן שֶׁל אָדָם זֶה.

כְּבָר הֶזְרַגֵּל גּוּפוֹ בָּזֶה. וְאֵין זֶה פּוֹעֵל עַל הַגּוּף.

וְשַׁפִּיר אֶפְשָׁר לְמוּלוֹ. דְּהָא לֹא מָצִינוּ שֶׁמִּי שֶׁעֵינָיו דּוֹמְעוֹת יְהֵא אָסוּר לְמוּלוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו.

דְּהָא חָשִׁיב לָהּ בֵּין מוּמֵיכְּהֲנִים. וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּהָוֵי עָרֵל.

וְאַף שֶׁיֵּשׁ לִדְחוֹת שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ לוֹ זֶה אַחַר שֶׁכְּבָר נִימּוֹל. מ"מ פַּשְׁטוּת הָעִנְיָן לֹא מַשְׁמַע כֵּן.

וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לוֹמַר דְּרַק כְּשֶׁכּוֹאֵב לוֹ עֵינוֹ אָסוּר לְמוּלוֹ וְאַף בִּכְאֵב מוּעָט. אֲבָל אִם עֵינָיו דּוֹמְעוֹת בְּאוֹפֶן שֶׁאֵינוֹ סַכָּנָה רַק מְצַד טֶבַע הָעַיִן וְחֻלְשָׁתוֹ קָצַת מֻוָּתָּר לְמוּלוֹ.

אֲבָל בְּדִבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים מַשְׁמַע לְהֶדְיָא שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַתִּינוֹק סוֹבֵל אֵיזֶה חֲלִישׁוּת בְּאֵבֶר אֶחָד אָסוּר לְמוּלוֹ. וְעוֹד נִרְאֶה דְּהִנֵּה בְּמֵתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה כָּתְבוּ הָרַמְבַּ"ם וְכָל הַפּוֹסְקִים ובש"ע סי' רס"ג שֶׁכְּשֶׁיִּגְדַּל וְיִתְחַזֵּק כּוֹחוֹ.

מֻוָתָּר לְמוּלוֹ. וּכְבָר בֵּאֲרוּ הנוב"י מ"ת ס' קס"ה והח"ס סי' רמ"ה טַעַם הַדָּבָר.

נִמְצָא דְּנָהִי שֶׁחָזַינַן שֶׁיֵּשׁ חֻלְשָׁה בְּבָנָיו שֶׁל זֶה שֶׁהַמִּילָה מַזֶּקֶת לָהֶם. בכ"ז כְּשֶׁגָּדַל וְנִתְחַזֵּק שַׁפִּיר מְלִים.

וה"ה הָכָא אַף שֶׁעֵינָיו דּוֹמְעוֹת מֵאֵיזֶה חֻלְשָׁה. מ"מ כֵּיוָן שֶׁגָּדַל כְּבָר וְנִתְחַזֵּק כּוֹחוֹ מְלִים אוֹתוֹ.

וְהַיְינוּ כמש"ל שֶׁהַגּוּף הֶוֹרְגַּל עִם חֻלְשָׁה זוֹ וְכוֹחוֹ מִתְחַזֵּק כְּאַחַד הָאָדָם. וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק קְצָת בָּזֶה מ"מ מִסְתַּבֵּר הַדָּבָר כמ"ש: ה) וְהִנֵּה כְּשֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁעֵינֵי הַתִּינוֹק דּוֹמְעוֹת נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁאֵין לְמוּלוֹ דְּהָא אַף אִם הוּא מֻחֲמַת כְּאֵב מוּעָט ג"כ אָסוּר לְמוּלוֹ כמ"ש כָּל הַפּוֹסְקִים וְכִדְמוּכָח מֵהָא דִּיבָמוֹת דַּף ע"א.

וּמַה שֶּׁאוֹמְרִים הָעוֹלָם שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל מִצַּד שֶׁזֶּה נַעֲשֶׂה ע"י הִסְתַּכְּלוּתוֹ עַל אוֹר הָעוֹלָם. הוּא טָעוּת דמ"מ הֲרֵי נֶחְלְשׁוּ קְצָת עֵינָיו בִּשְׁבִיל זֶה.

וְשׁוּב אָסוּר לְמוּלוֹ. וְיֵשׁ מָקוֹם לְהַחְמִיר לְהַמְתִּין ז' יָמִים מֵעֵת שֶׁנִּתְרַפְּאוּ עֵינָיו דְּשָׁמָא הַדְּמָעוֹת הָאֵלֶּה הֵם מֵחֻלְשׁוֹ גָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ בְּעַיִן שֶׁהוּא סַכָּנָה כִּדְאִיתָא בע"ז כ"ח וכדקיי"ל בסי' רס"ב.

רַק שֶׁבְּזֶה נִרְאֶה שֶׁנֶּאֱמָנִים הָרוֹפְאִים לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ חֻלְשִׁי מְסֻכָּן. וַהֲרֵי בְּכָל דָּבָר הַנּוֹגֵעַ לפקו"נ קיי"ל שֶׁשּׁוֹמְעִין לְדִבְרֵי הָרוֹפְאִים אִם לֹא הֵיכָא שֶׁהַחוֹלֶה אוֹמֵר צָרִיךְ אֲנִי וְגַם בָּזֶה יֵשׁ חִילּוּקֵי דִּינִים ע' או"ח סי' שכ"ח וסי' תרי"ח בָּזֶה.

וה"ה הָכָא. אֲבָל כְּשֶׁאוֹמֵר הָרוֹפֵא שֶׁמֻּוָתָּר לְמוּלוֹ תֵּיכֶף וְלֹא יַזִּיק לוֹ.

נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁאֵין שׁוֹמְעִין לוֹ נֶגֶד דִּין מְפֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס שֶׁהֶחְמִירוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. וּכְבָר הֶאֱרִיכוּ הָאַחֲרוֹנִים אִם יֵשׁ לְהַאֲמִין לָרוֹפְאִים בְּדִינֵי הַתּוֹרָה ואכ"מ.

וְאַף דקיי"ל באו"ח סי' שכ"ח ס"ד דְּאַף בְּמַכָּה שֶׁל חָלָל אִם יָדוּעַ שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה אוֹ שֶׁהָרוֹפֵא וְהַחוֹלֶה אוֹמְרִים שא"צ אֵין מְחַלְּלִים הַשַּׁבָּת עָלָיו ע"ש וּבָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה. מ"מ לָא דָּמֵי דְּהָתָם מְבֹאָר בַּשַּׁ"ס שֶׁיִּסְמְכוּ עַל הַחוֹלֶה וְהָרוֹפֵא בְּדָבָר שֶׁנּוֹגֵעַ לְפִקּוּחַ נֶפֶשׁ לְעִנְיַן חִילּוּל שַׁבָּת.

וְרַק הַשַּׁ"ס גִּלִּי לָן בְּאֵיזֶה חוֹלִי יֵשׁ לָחוּשׁ לְסַכָּנָה בְּמָקוֹם שֶׁאֵין רוֹפֵא וְהַחוֹלֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ. אֲבָל בנ"ד לֹא מָצִינוּ שֶׁמָּסְרוּ חַז"ל דָּבָר זֶה לָרוֹפְאִים.

רַק סָתְמוּ שֶׁבִּכְאֵב מוּעָט אָסוּר לָמוּל. וּבְחוֹלִי צָרִיךְ לְהַמְתִּין ז"י מִשֶּׁנִּתְרַפֵּא.

וְנִרְאֶה דְּמִשּׁוּם שֶׁאָנוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת דָּבָר בְּקוּם וַעֲשֵׂה. אֵין לָנוּ לִסְמוֹךְ בְּדָבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְהָבִיא הַתִּינוֹק לִידֵי סַכָּנָה.

וְגַם אֶפְשָׁר דְּקִים לְהוּ שֶׁאֶפְשָׁר לָבוֹא לִידֵי סַכָּנָה בכה"ג. ועוי"ל דְּבָזֶה אֵין הָרוֹפֵא יָכוֹל לוֹמַר דַּעְתּוֹ ע"פ נִסָּיוֹן וַאֲקַצֵּר.

וְאֵין לוֹמַר שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ הַטְּבָעִים בְּמֶשֶׁךְ הַדּוֹרוֹת. חָלִילָה לוֹמַר כֵּן כִּי אִם נָבוֹא לָדוּן ע"פ סְבָרָא זוֹ.

נִיתֵּן יָד לַפּוֹשְׁעִים לָסוּר מִדַּרְכָּם הַתּוֹרָה. וְאַף שֶׁכָּתְבוּ התו' סְבָרָא זוֹ בַּע"ז דַּף כ"ד וְעוֹד בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת.

הַיְינוּ בְּדָבָר שֶׁנִּרְאֶה בְּחוּשׁ. אֲבָל לֹא בְּמִילְתָא דְתַלְיָא בִּסְבָרָא.

וְיָדוּעַ כְּבָר מ"ש הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה לְעִנְיַן טְרֵיפוֹת שֶׁאֵין לִסְמֹךְ עַל מַה שֶּׁרוֹאִים שְׁחִיטוֹת י"ב חוֹדֶשׁ וְהוּבָא זֶה בַּפּוֹסְקִים. וַהֲרֵי קיי"ל בִּירוּשַׁלְמִי פ' הֶעֱרֵל שֶׁאַף אִם אֲחָזָתוּ חַמָּה שָׁעָה אַחַת וַחֲלָצָתוּ צָרִיךְ לְהַמְתִּין אַחַ"כ ל' יוֹם.

וּמְמֵילָא לְשַׁ"ס דִּילַן צָרִיךְ לְהַמְתִּין ז'". וַאֲטוּ אִם הָרוֹפְאִים יָקִילוּ לְמוּלוֹ תּוֹךְ ז' יָמִים כֵּינָן שֶׁלֹּא אֲחָזָתוּ רַק שָׁעָה אַחַת.

נִשְׁמַע לָהֶם לַעֲשׂוֹת נֶגֶד הַדִּין. וְנִרְאֶה רְאָיָה לָזֶה דא"כ הָוֵי לְהוּ לְהַפּוֹסְקִים לְפָרוֹשֵׁי שֶׁאִם רוֹאִים בְּהַתִּינוֹק אֵיזֶה מֵיחוֹשׁ בְּעֵינָיו אוֹ בְּגוּפוֹ יִשְׁאֲלוּ פִּי הָרוֹפְאִים.

וְרַק הֵיכִי שֶׁאֵין שָׁם רוֹפֵא אָז לֹא יָמוּלוּ. וע"כ צ"ל שֶׁהוּא דִּין גָּמוּר שֶׁלֹּא יָמוּלוּ בִּמְקוֹם כְּאֵב וְחוֹלִי וְאֵין שׁוֹמְעִין כְּלָל לְהָרוֹפְאִים בָּזֶה.

וַעֲדַיִין י"ל דמ"מ נַאֲמִין לְהָרוֹפְאִים אִם אָמְרוּ שֶׁעֵינָיו דּוֹמְעוֹת בְּטֶבַע וְלֹא יִתְרַפֵּא מִזֶּה לְעוֹלָם. אֲבָל בֶּאֱמֶת נִרְאֶה שא"א לְהָרוֹפְאִים לְדַעַת זֹאת תֵּיכֶף בְּיָמִים אֲחָדִים לְלֵידָתוֹ רַק אַחַר שֶׁיְּנַסּוּ לְרַפְּאוֹתוֹ אָז יַכִּירוּ שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל רְפוּאָה.

וְעוֹד דְּהָא כְּבָר כָּתַבְנוּ דְּאַף בכה"ג צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיִּתְחַזֵּק כֹּחוֹ. וְאֶפְשָׁר שֶׁלְּאַחַר שֶׁיִּבְלְרֵר שֶׁהַדְּמָעוֹת הֵם תְּדִירוֹת אָצְלוֹ נַאֲמִין לְרוֹפֵא כְּשֶׁיֹּאמַר שֶׁאֵין זֶה מַחֲמַת חֻלְשָׁה שֶׁבָּעַיִן רַק טֶבַע עֵינָיו שֶׁל זֶה הֵם כָּךְ: ו) וְעוֹד נִרְאֶה רְאָיָה מֵהָא דְּאִיתָא בִּיבָמוֹת דַּף ע"א דְּמַשְׁכַּחַת לָהּ שֶׁיִּתְחַיֵּיב בְּמִילַת בְּנוֹ בִּשְׁעַת אֲכִילַת הַפֶּסַח וְלֹא בִּשְׁעַת עֲשִׂיָּתוֹ כְּגוֹן שֶׁחֲלָצָתוּ חַמָּה וּפָרִיךְ וְנִיתֵּיב לֵיהּ כָּל שִׁבְעָה וּשְׁקִיל וְטָרֵי טוּבָא בָּזֶה.

וְקָשֶׁה טוּבָא דְּלִישַׁנִּי בִּפְשִׁיטוּת כְּגוֹן שֶׁבָּא רוֹפֵא אַחַר עֲשִׂיַּית הַפֶּסַח בְּעֵת שֶׁחֲלָצָתוּ חַמָּה וְאָמַר שֶׁאֵין סַכָּנָה לְמוּלוֹ תֵּיכֶף אוֹ כְּגוֹן שֶׁהָיוּ עֵינָיו דּוֹמְעוֹת וְאָמַר הָרוֹפֵא שֶׁאֵין סַכָּנָה לְמוּלוֹ. וע"כ צ"ל שֶׁאֵין שׁוֹמְעִין לְרוֹפֵא בָּזֶה.

וא"ל דְּאִם לֹא הָיָה רוֹפֵא מִקּוֹדֶם א"כ הי' זֶה סָפֵק עָרֵל גַּם בִּשְׁעַת עֲשִׂיָּיה דְּאֶפְשָׁר אִם הָיָה רוֹפֵא לְפָנֵינוּ הָיָה אוֹמֵר שֶׁאֵין סַכָּנָה. ז"א דנלע"ד דְּכָל הֵיכָא שֶׁאָסוּר לְמוּלוֹ מִשּׁוּם סָפֵק סַכָּנָה.

שׁוּב אֵינוֹ מְעַכְּבוֹ מִלַּעֲשׂוֹת הַפֶּסַח. דְּהָא עכ"פ הוּא פָּטוּר מִלְּמוּלוֹ.

וַהֲרֵי וַדַּאי גַּם בְּחוֹלֶה אוֹ בַּחֲלָצָתוּ חַמָּה תּוֹךְ ז'" אֵינוֹ בָּרִי שָׁיְּמוּת ע"י הַמִּילָה וְרַק מִשּׁוּם סָפֵק נְפָשׁוֹת אָסוּר לְמוּלוֹ. וְדוֹחֵק לוֹמַר דע"פ רֹוב הָוֵי סַכָּנָה.

וַהֲרֵי בַּמִּדְבָּר שֶׁלֹּא מָלוּ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נֶשֶׁב לָהֶם רוּחַ צְפוֹנִית כָּתְבוּ התו' בִּיבָמוֹת דַּף ע"ב ד"ה מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הָיְתָה מְעַכֶּבֶת הַפֶּסַח. וּבְוַדַּאי בַּזֶּה אֵין לוֹמַר דע"פ רֹוב הָוֵי סַכָּנָה.

דְּבָזֶה לֹא הָיְינוּ מְקִילִים מִשּׁוּם סְבָרָא דְּשׁוֹמֵר פְּתָאִים ד' כִּדְאִיתָא בַּשַּׁ"ס שָׁם. וע"כ צ"ל דְּרַק מִיעוּטָא הָוֵי סַכָּנָה.

ובכ"ז אָסוּר מִשּׁוּם דבפקו"נ אֵין הוֹלְכִים אַחַר הָרֹוב. ומ"מ כֵּינָן שֶׁאָסוּר לָמוּל מִן הַדִּין שׁוּב אֵינוֹ מְעַכֵּב הַפֶּסַח.

וְאַף דְּהָכָא אֶפְשָׁר לְבָרֵר ע"י שְׁאֵלַת רוֹפֵא כֵּינָן שא"א לוֹ לְהַשִּׂיג הַיּוֹם רוֹפֵא לְשָׁאֲלוֹ שַׁפִּיר אָסוּר לְמוּלוֹ וְאֵין מְעַכְּבוֹ מִן הַפֶּסַח. וְאֵין שַׁיָּיךְ בָּזֶה לְחַלֵּק מִצַּד סָפֵק מֻחָסְרוֹן יְדִיעָה וּבְקִיאוּת וְכַמּוּבָן.

ומ"מ אַחַ"כ כְּשֶׁבָּא בְּמִקֹּרֶה רוֹפֵא וְאָמַר שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה אֵין נִפְסָל הַפֶּסַח לְמַפְרֵעַ כֵּינָן שֶׁשְּׁחָטוֹ כַּדִּין. ובלא"ה לפמש"ל דְּנוֹקֵי כְּשֶׁחֲלָצָתוּ חַמָּה אַחַר עֲשִׂיָּיה וְאָז אָמַר הָרוֹפֵא שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה.

שׁוּב לק"מ דְּבִשְׁעַת עֲשִׂיָּיה עֲדַיִן לֹא חֲלָצָתוּ חַמָּה. [וּבָזֶה יִתְיַשֵּׁב ג"כ מַה שֶּׁיֵּשׁ לְדַקְדֵּק עַל דְּבָרֵינוּ הַקּוֹדְמִים דְּהָא אַיְירִינַן בִּירוּשָׁלַיִם בְּמָקוֹם עֲשִׂיַּית הַפֶּסַח אוֹ שֶׁהַיֶּלֶד עכ"פ קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם.

וְשָׁם בְּלִי סָפֵק מְצוּיִם רוֹפְאִים וְלָא בָּעֵי לְאוֹקְמָא בְּמִילְתָא דְּלָא שְׁכִיחָא]. וְאַף שֶׁיֵּשׁ לִדְחוֹת דְּהַשַּׁ"ס קוּשְׁטָא מְשַׁנֵּי דְּבָעֵי מעל"ע בַּחֲלָצָתוּ חַמָּה.

מ"מ הָא חָזֵינַן דר"פ מוּקֵי לָהּ בְּאוֹקִימְתָּא אַחֲרִיתָא. והו"ל לְאוֹקֵמֵי בכה"ג: ז) וְעוֹד י"ל דְּהִנֵּה אִיתָא בפירש"י בְּבֵיצָה דַּף כ"ב ע"א דְּהָא דְּרִירָא וְדִמְעָתָא סַכַּנְתָּא הַיְינוּ רַק בִּתְחִילַּת הַחֹולִי.

אֲבָל בְּסוֹף הַחֹולִי שׁוּב אֵין סַכָּנָה ע"ש דְּלֹא גָּרַס וּתְחִילַּת אוּכְלָא רַק תְּחִילַּת אוּכְלָא בְּלֹא וָיו [ובע"ז כ"ח ע"ב מַשְׁמַע בפירש"י דְּקָאֵי רַק אַקִּדְחָתָא. אֲבָל בְּבֵיצָה מְפֹרָשׁ דְּקָאֵי אַכֻּלְּהוּ] ולפ"ז י"ל שֶׁבַּסּוֹף הַחֹולִי כְּבָר עָבְרָה הַסַּכָּנָה.

וְאֶפְשָׁר שֶׁהָעַיִן יוֹצִיא לֵיחָה זְמַן רַב ובכ"ז אֵינוֹ חוֹלֶה כְּלָל כִּי עָבַר הַחֹולִי. וְאֶפְשָׁר שֶׁיִּשָּׁאֵר זֶה בְּטֶבַע הָעַיִן שֶׁיּוֹצִיא דִּמְעָה וְלֵיחוֹת ובכ"ז הָעַיִן בָּרִיא וְשָׁלֵם.

ובכה"ג אַיְירֵי הָא דִּבְכוֹרוֹת דְּהָוֵי מוּם. וְלָזֶה בְּתִינוֹק כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר שֶׁעָבַר הַחֹולִי.

חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הוּא עֲדַיִן תְּחִילַּת אוּכְלָא. וְאִם יֹאמַר הָרוֹפֵא שֶׁבְּתְחִילָּה הָיָה מֻחֲמַת חֹולִי וּכְבָר עָבַר הַחֹולִי.

י"ל שֶׁהוּא נֶאֱמָן ע"ז. אַדְּ יִצְטָרְכוּ לְהַמְתִּין ז"י מִיּוֹם שֶׁעָבַר הַחֹולִי וּכְדַעַת הנ"י וְרִיטְבָ"א שֶׁהִזְכִּירוּ.

וכ"נ לְהָקֵל לְמַעֲשֶׂה שֶׁאִם יַעַבְרוּ ז"י מִיּוֹם שֶׁיַּגִּיד הָרוֹפֵא שֶׁעָבַר הַחֹולִי. מֻתָּר לָמוּל אַף שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ לֵיחוֹת בְּעֵינָיו.

ולפ"ז יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר שֶׁנֶּאֱמִין לְהָרוֹפֵא כְּשֶׁיֹּאמַר שֶׁהַלֵּיחוֹת שֶׁבָּעַיִן אֵינוֹ מֻחֲמַת אוּכְלָא רַק מִצַּד סִיבָּה אַחֶרֶת שֶׁנּוֹלְדָה בְּעֵינָיו שֶׁל זֶה. אֲבָל כְּבָר כָּתַבְנוּ שֶׁקָּשֶׁה לְהַעֲמִיד ע"ז לִיכָּנֵס בִּסְפֵק נְפָשׁוֹת וְנֶגֶד דִּין מְפֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס.

כִּי הָרוֹפֵא אֵינוֹ אוֹמֵר זֶה רַק בְּאֻמְדָּנָא. וּבִפְרָט בְּתִינוֹק קָטָן שֶׁאֵינוֹ מַגִּיד לָנוּ אִם סוֹבֵל אֵיזֶה כְּאֵב אוֹ לֹא.

וּבִפְרָט דִּלְגִירְסַת וּתְחִילַת אוּכְלָא מְבוֹאָר לְהֶדְיָא דִּבְרִירָא וְדִמְעַתָּא הָוֵי סָפֵק אַף בְּלֹא אוּכְלָא. וְגַם לפמש"ל מוּכָח מִסֵּוּגְיָא דִּיבָמוֹת שֶׁאֵין לְהַאֲמִין לְרוֹפֵא עַל זֶה.

וּכְבָר כָּתַב הח"ס בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בִּתְשׁוּבוֹתָיו שֶׁאֵין לְהַאֲמִין לָרוֹפְאִים עַל גּוּף מְיֻחָד רַק יֵשׁ לְהַאֲמִינָם בְּדֶרֶךְ כְּלָל שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה כָּךְ יעו"ש. וְרַק לְעִנְיַן מַכָּה שֶׁל חָלָל אַף שֶׁהִתִּירוּ חַז"ל לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁצָּרִיךְ לוֹ.

מ"מהֲרֵי מָסְרוּ זֶה לִבְקִיאִים לָדַעַת מַה צָּרִיךְ לוֹ. וּמִמֵּילָא נָאֱמָן הָרוֹפֵא לוֹמַר שֶׁאִבָּר זֶה אֵינוֹ מֻזְכָּרָח כ"כ לִרְפוּאוֹתוֹ לְשָׁעָה וְאָסוּר לְחַלֵּל שַׁבָּת בִּשְׁבִיל זֶה.

אֲבָל בנ"ד וַדַּאי אֵין לְהַאֲמִינוֹ כַּנַ"ל: ח) וְהִנֵּה מעכ"ת כָּתַב שֶׁיֵּשׁ שֶׁמְּצַדְּדִים לְהָיְתֵר לְפִי שֶׁהַלֵּיחוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּעַיִן הוּא בִּשְׁבִיל כְּאֵב שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּעַפְעַפָּיו וְלֹא בְּגוּף הָעַיִן. וז"א דִּכְבָר כָּתַב הָאֶשְׁכּוֹל בה' מִילָה וְהָרַמְבַּ"ן בחי' ובנ"י ר"פ הֶעָרֵל בְּשֵׁם גָּאוֹן ובאו"ז הַגָּדוֹל הִלְכוֹת מִילָה סי' ק' וּשְׁאָר פּוֹסְקִים שֶׁאַף אִם יֵשׁ לוֹ כְּאֵב בְּאֵיזֶה אֵבֶר בְּיָד אוֹ בְּלֶחִי אוֹ בְּרֶגֶל אֵין לְמוּלוֹ עַד שֶׁיִּתְרַפֵּא.

ומכ"ש בְּעַפְעַפָּיו שֶׁהֵם אֵצֶל הָעֵינַיִם מָקוֹם חָלוּשׁ מְאוֹד. וּלְבַד זֶה נִרְאֶה דְּחוֹלִי בָּעַפְעַפַּיִם לְפִי דִּבְרֵי הָרוֹפְאִים הוּא כְּמוֹ חוֹלִי גּוּף הָעֵינַיִם.

וּדְקָאָמַר בַּשַּׁ"ס רֵירָא דִּמְעָתָא קָדַחְתָּא וכו' בֶּאֱמֶת לֹא מָצִינוּ חִילּוּק אִם הַדִּמְעָה הוּא מֵחֲמַת הָעַפְעַפַּיִם אוֹ מֵחֲמַת גּוּף הָעַיִן וּמִי הוּא זֶה אֲשֶׁר יָרִים רֹאשׁ לְחַלֵּק בָּזֶה בְּמָקוֹם סַכָּנַת נֶפֶשׁ. וְכֵן מ"ש שֶׁרוֹפֵא אָמַר שֶׁנַּעֲשָׂה מֵחֲמַת שֶׁעַפְעַפִּים שׁוֹכְבִים זע"ז.

ג"ז אֵינוֹ דמ"מ הֲרֵי יֵשׁ לוֹ אֵיזֶה כְּאֵב עי"ז שֶׁהֲרֵי רוֹאִים אָנוּ שִׁינּוּי בְּעֵינָיו: ט) וְעוֹד כָּתַב מעכ"ת שֶׁיֵּשׁ מְצַדְּדִים שֶׁאֵינוֹ מֵחֲמַת כְּאֵב כִּי אִלּוּ הָיָה כּוֹאֵב לוֹ עֵינוֹ הָיָה נִיכָּר שָׁם אַדְמִימוּת. וז"א כִּי מִי הִגִּיד לָהֶם זֹאת.

וְעוֹד דְּהָא אִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי פי"ד דְּשַׁבָּת ה"ד אר"א בְּשֵׁם ר"י הָהֵן סִימוּקָא יֵשׁ בּוֹ סַכָּנָה וּפֵירֵשׁ הק"ע אַדְמִימוּת שֶׁבָּעַיִן. הֲרֵי שֶׁאַדְמִימוּת בְּעַיִן הָוֵי סַכָּנָה.

וּמִמֵּילָא מוּכָח דְּהָא דְּאִיתָא בִּיבָמוֹת דַּף ע"א שֶׁאִם כּוֹאֵב לוֹ עֵינוֹ אָסוּר לְמוּלוֹ עַד שֶׁיִּתְרַפֵּא. הַיְינוּ בְּלֹא אַדְמִימוּת.

דְּהָא כָּתְבוּ הָאֶשְׁכּוֹל וְהָרַמְבַּ"ן והנ"י וְרִיטְבָ"א דְּאַיְירֵי הָתָם בִּכְאֵב מוּעָט וְלֹא בְּאוֹפֶן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה וכמש"ל. וא"כ ע"כ אַיְירֵי שֶׁאֵין בּוֹ אַדְמִימוּת.

דְּהָא כָּתְבוּ הָאֶשְׁכּוֹל וְהָרַמְבַּ"ן והנ"י וְרִיטְבָ"א דְּאַיְירֵי הָתָם בִּכְאֵב מוּעָט וְלֹא בְּאוֹפֶן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה וכמש"ל. וא"כ ע"כ אַיְירֵי שֶׁאֵין בּוֹ אַדְמִימוּת.

וְאַף שֶׁגּוּף דִּבְרֵי הק"ע צ"ע מנ"ל לְפָרֵשׁ כֵּן וּלְחַדֵּשׁ דִּין כָּזֶה. והפ"מ פֵּירֵשׁ שָׁם בְּאוֹפֶן אַחֵר ע"ש.

וְגַם פֵּירוּשׁוֹ אֵינוֹ מֻזְכָּרָח. וְהָעִיקָּר נלע"ד שֶׁהָיְתָה אֶצְלָם מַחֲלָה יְדוּעָה בְּשֵׁם סימוקא.

וְאוּלַי צ"ל סִימְטָא כְּדְאִיתָא בע"ז כ"ח ע"א. אוֹ אוּלַי קָאֵי עַל חוֹלִי הַטְּחוֹל שֶׁנִּקְרָא סֶנּוֹמָקָא בְּגִיטִּין דַּף ס"ט ע"ב וּבַשַּׁבָּת קכ"ט ע"א.

מ"מ מוּכָח מִדַּעַת הק"ע דְּבִכְאֵב עַיִן בְּלֹא אַדְמִימוּת ג"כ אָסוּר לָמוּל: וְאֵין לְפָרֵשׁ הַיְרוּשַׁלְמִי דְּקָאֵי עַל מִי שֶׁהוּא אָדֹם שֶׁהוּא סַכָּנָה דְּהָא חָזִינַן שֶׁאָסוּר לְמוּלוֹ. דז"א דְּהָאַדְמִימוּת בְּעַצְמָהּ אֵינָהּ סַכָּנָה וְרַק לָמוּל יֵשׁ סַכָּנָה שֶׁלֹּא יָצָא דָּמוֹ וכפירש"י בְּשַׁבָּת קל"ד ע"א.

וּבִירוּשַׁלְמִי שָׁם לָא אַיְירִי כְּלָל בְּדִינֵי מִילָה. רַק לְעִנְיַן חִילּוּל שַׁבָּת בְּמָקוֹם סַכָּנָה.

וּבָאֱמֶת בְּגָדוֹל יֵשׁ לָדוּן דִּלְאו שַׁיָּיךְ כְּלָל הָא דְּאָדוֹם דְּכֵינָן שֶׁנִּתְגַּדֵּל י"ל שֶׁטָּבַע בְּשָׂרוֹ כֵּן לִהְיוֹת אָדוֹם וכמש"ל גַּבֵּי אִם עֵינָיו דּוֹמְעוֹת. וְכֵן מַשְׁמַע בח"ס ס"ס רמ"ה שֶׁכָּתַב דְּעָשׂוּ הי' אָדוֹם וְלֹא נִימּוֹל לִשְׁמוֹנָה.

אֲבָל אַח"כ נִימּוֹל כִּדְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ פ' וַיִּשְׁלַח. וּפַשְׁטוּת הַמִּדְרָשִׁים מַשְׁמַע שֶׁהָיָה אָדוֹם כָּל יָמָיו עב"ר פ' תּוֹלְדוֹת.

וּמוּכָח שֶׁמֻּוָתָּר לָמוּל כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל וְרוֹאִים שֶׁטָּבְעוֹ הוּא כֵּן. ולפמ"ש רַשְׁ"י בְּחֻלִּין מ"ז ע"ב שֶׁלֹּזֶה אֵין מָלִין אָדוֹם לְפִי שֶׁדָּמוֹ הוֹלֵךְ בֵּין עוֹר לַבָּשָׂר וְהָוֵי כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ דָּם וְחַיּוּתוֹ מוּעָט וּמֵת בְּמַכָּה קַלָּה.

י"ל ג"כ דְּכֵינָן שֶׁכְּבָר גָּדַל וְנִתְחַזֵּק כֹּחוֹ מֻוָּתָר לָמוּלוֹ. וכדקיי"ל גַּבֵּי מֵתוּ אֶחָיו מַחֲמַת מִילָה שֶׁמֻּוָּתָר לָמוּל כְּשֶׁגָּדַל וְנִתְחַזֵּק כּוֹחוֹ: י) [וּבָאֱמֶת צל"ע טוּבָא עַל הָרַאשׁוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ שֶׁאֵין לָמוּל הַתִּינוֹק אִם יֵשׁ לוֹ שׁוּם כְּאֵב בְּאֵיזֶה אֵבֶר וְהוֹכִיחוּ זֶה מִדְּאָמְרִינַן בִּיבָמוֹת דְּאִי כְּאֵיב לוֹ עֵינָא אֵין לְמוּלוֹ וכמש"ל.

דְּהָא י"ל דִּכְאֵב עַיִן שָׁאנֵי וְכִדְאָמְרִינַן בע"ז כ"ט ע"א אִישְׁתָּא וְסִיכּוּרָא סַכַּנְתָּא. כְּאֵיב עֵינָא וְסִיכּוּרָא סַכַּנְתָּא.

אַלְמָא שֶׁהַקָּזַת דָּם מַזִּיק לָאָדָם בְּשָׁעָה שֶׁכּוֹאֵב לוֹ עֵינוֹ. וּמַשְׁמַע לְהָדְיָא דְּאַיְירִי אַף בִּכְאֵב מוּעָט.

וְלָזֶה אָסְרוּ ג"כ לָמוּל בִּכְאֵב עַיִן לְפִי שע"י הַמִּילָה יוֹצֵא דָּם הַרְבֵּה. וְכֵן הִשְׁוָה הַשַּׁ"ס מִילָה וְסִיכּוּרָא אַהֲדָדֵי בִּיבָמוֹת דַּף ע"ב דְּאִיתָא שָׁם בְּיוֹמָא דְּעִיבָּא לָא מָהֲלִינַן וְלָא מְסוֹכְרִינַן בֵּיהּ.

וְאַף דְּרַשְׁ"י פֵּירֵשׁ בע"ז שָׁם וּבְפָסָחִים קי"ב דְּסִיכּוּרִי הוּא הַקָּזַת דָּם מִן הַכְּתֵפַיִם. וא"כ יֵשׁ מָקוֹם לְחַלֵּק דְּרַק הוֹצָאַת דָּם מִן הַכָּתֵף קָשֶׁה לָעַיִן יוֹתֵר בִּשְׁבִיל שֶׁקָּרוֹב לָעַיִן.

אֲבָל בִּשְׁאָר הוֹצָאַת דָּם אֵין לְחַלֵּק בֵּין כְּאֵב עַיִן לִשְׁאָר אֵבָרִים. מ"מ הָא חָזִינַן בִּיבָמוֹת שָׁם דְּמַדְּמָה מִילָה לְסִיכּוּרִי.

וְעוֹד הֶעָרוּךְ בְּעֵרֶךְ סָבַר מְפָרֵשׁ לָהּ סְתָם הַקָּזַת דָּם וְלֹא דַּוְוקָא מִכָּתֵף ע"ש. ולפ"ז יֵשׁ לָדוּן דְּהָא שֶׁצָּרִיךְ לְהַמְתִּין ז"י מִשֶּׁנִּתְרַפֵּא הַיְינוּ רַק בַּחֲלָצוֹתוּ חַמָּה מִשּׁוּם דְּלִאְיִשְׁתָּא מַזִּיק הוֹצָאַת דָּם כִּדְאִיתָא בע"ז כ"ט.

וכ"נ מפירש"י בִּיבָמוֹת דַּף ע"א ע"ב דְּרַק בַּחֲלָצוֹתוּ חַמָּה נוֹתְנִין לוֹ ז"י וְלֹא בִּשְׁאָר חוֹלִי ע"ש. וכ"כ באו"ז הל' מִילָה בְּדַעַת רַשְׁ"י וְהֵבִיא ג"כ מִתְּשׁוּבַת הַגְּאוֹנִים דְּרַק בְּאִיְשְׁתָּא נוֹתְנִים ז"י מִשֶּׁנִּתְרַפֵּא וְלֹא בִּשְׁאָר חוֹלִי.

וְנִרְאֶה הַטַּעַם כמש"ל. וכ"נ בבה"ג ה' מִילָה וּבַשְּׁאֵילְתּוֹת פ' אַחֲרֵי שֶׁכָּתְבוּ דְּבְאִיְשְׁתָּא צָרִיךְ לְהַמְתִּין ז"י מִשֶּׁחֲלָצוֹתוּ וְלֹא הִזְכִּירוּ כְּלָל מֵחוֹלִי אַחֵר.

וּלְפִי סְבָרָא זוֹ שׁוּב אֵין כָּאן הוֹכָחָה מִסֻּגְיָא דִּיבָמוֹת דְּאַף בִּכְאֵב בְּאֵבֶר אֶחָד אֵין מָלִין. דְּאֶפְשָׁר שַׁפִּיר דְּאַיְירִי דִּכְאַיב עֵינוֹ בְּאוֹפֶן דְּהָוֵי סַכָּנָה.

ומ"מ א"צ לְהַמְתִּין ז"י מִשֶּׁנִּתְרַפֵּא דְּהָא דִּין דז"י אֵינוֹ רַק בַּאֲחָזָתוּ חַמָּה כַּנַ"ל. אֲבָל מִי יָרוּם רֹאשׁ לְצַדֵּד בְּזֶה אַחֲרֵי כִּי רֹוב הָרֹאשׁוֹנִים וְכֵן כָּל הָאַחֲרוֹנִים סָתְמוּ דִּבְרֵיהֶם דְּבָעֵי ז"י בְּכָל חוֹלִי גָּדוֹל.

וְשָׁאסוּר לָמוּל אַף בִּכְאֵב אֲבָר אֶחָד. וּבִפְרָט שֶׁהֵבִיאוּ כֵּן בְּשֵׁם גָּאוֹן.

וּלְזֹאת אֲקַצֵּר בְּזֶה]: יא) הַיּוֹצֵא לָנוּ מִזֶּה לַהֲלָכָה דְּכֹל שֶׁרוֹאִין בְּתִינוֹק שֶׁיֵּשׁ לֵיחָה בְּעֵינָיו אָסוּר לָמוּל וְאֵין לְהַעֲמִיד בְּזֶה עַל דִּבְרֵי הָרוֹפְאִים נֶגֶד דִּין מְפוֹרָשׁ בְּשַׁ"ס וּפוֹסְקִים. רַק אִם נִמְשָׁךְ אֵיזֶה שְׁבוּעוֹת וְרוֹאִים שֶׁהַתִּינוֹק בָּרִיא בְּכָל דָּבָר כְּרָאוּי ובכ"ז עֵינָיו נוֹטְפוֹת בְּזֶה יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הָרוֹפֵא אִם יֹאמַר שֶׁטָּבַע עֵינָיו כָּךְ.

אוֹ שֶׁאֵינוֹ מֻחַמַּת חוֹלִי וּכְאֵב כְּלָל וכמש"ל. וְכֵן בְּכָל שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁהַתִּינוֹק סוֹבֵל אֵיזֶה כְּאֵב בְּאֵיזֶה אֵבֶר שֶׁיִּהְיֶה אָסוּר לָמוּלוֹ עַד שֶׁיִּתְרַפֵּא.

וּכְשֶׁיֵּשׁ לֵיחוֹת בְּעֵינָיו אַף שֶׁנִּתְרַפֵּא בכ"ז יֵשׁ לְהַמְתִּין ז"י כדקיי"ל בשו"ע סי' רס"ב וְכַנַ"ל. רַק אִם הָרוֹפְאִים יֹאמְרוּ שֶׁלֹּא הָיְתָה הַלֵּיחוֹת מִפְּאַת חוֹלִי שֶׁבָּעַיִן אָז א"צ לְהַמְתִּין ז"י וכמש"ל: יב) וּמַה שֶּׁנִּסְתַּפֵּק כת"ר בְּנוֹלָד מָהוּל וְיֵשׁ לוֹ כְּאֵב עֵינַיִם אִם מֻוָּתָר לְהַטִּיף מִמְּנוּ דַּם בְּרִית.

לענ"ד נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁאָסוּר כִּי עִיקַּר הַטַּעַם נִרְאֶה שֶׁמַּזִּיק לוֹ עֲשַׂיִת חֲבוּרָה [וּבִפְרָט לפמש"ל לְהָבִיא רְאָיָה מֵהָא דע"ז כ"ט ע"א דְּהוֹצָאַת דָּם מַזִּיק לִכְאֵב עֵינַיִם. מִמֵּילָא דה"ה בְּהַטָּפַת דַּם בְּרִית] וְגַם הָא הַטָּפַת דָּם רַק מִדְּרַבָּנָן הֵיכָא שֶׁאֵין שָׁם עָרְלָה כְּבוּשָׁה.

לָזֶה בְּנַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר בִּמְקוֹם חֲשַׁשׁ חוֹלִי וּכְאֵב. וּבִפְרָט דבלא"ה כָּתְבוּ הָרֹאשׁוֹנִים דְּבְהַטָּפַת דַּם בְּרִית צָרִיךְ לְיַזֵּהֵר מְאוֹד שֶׁלֹּא לְהַזִּיק לְהַתִּינוֹק וְשֶׁאֵין לְהַשְׁגִּיחַ בָּזֶה עַל יוֹם שְׁמִינִי דַּוְוקָא.

וכ"פ בסי' רס"ג ס"ד. וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִלְּשׁוֹן רַשְׁ"י בְּחֻלִּין מ"ז ע"ב דְּשָׁרֵי לְהַטִּיף בִּכְאֵב מוּעָט.

דְּהָא פירש"י שָׁם דְּלְהָכִי אֵין מָלִין תִּינוֹק אָדוֹם לְפִי שֶׁאֵין דָּמוֹ בָּלוּעַ בּוֹ וְחַיּוּתוֹ מוּעָטֶת לָזֶה אֲפִלּוּ שֶׁיָּמוּת אַף בְּמַכָּה קַלָּה. וּמִשְּׁמַע מִזֶּה שֶׁאִם חַיּוּתוֹ כָּרָאוּי רַק יֵשׁ לוֹ כְּאֵב בְּאֵיזֶה אֵבֶר אֵין מַזִּיק לוֹ מַכָּה קַלָּה.

וְהַטָּפַת דָּם הִיא רַק מַכָּה קַלָּה. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דבלא"ה פירש"י צ"ע שֶׁקּוֹרֵא לְמִילָה מַכָּה קַלָּה וַהֲרֵי הַשַּׁ"ס תּוֹפֵס שֶׁהוּא סַכָּנָה אִם יֵשׁ לוֹ אֵיזֶה כְּאֵב.

וּבְגִיטִּין דַּף נ"ז ע"ב אִיתָא כִּי עָלֶיךָ הוֹרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם זֶה מִילָה שֶׁנִּיתְּנָה בַּשְּׁמִינִי. וצ"ל בְּכַוָּנַת רַשְׁ"י דְּהָא שֶׁאֵין לָמוּל חוֹלֶה הַיְינוּ מִפְּנֵי שֶׁמַּכַּת הַמִּילָה תַּגְדִּיל הַחֹלִי וְיָבוֹא לִידֵי סַכָּנָה.

אֲבָל בְּאָדוֹם שֶׁאֵינוֹ חוֹלֶה רַק שֶׁעֲדַיִן לֹא נִבְלַע דָּמוֹ. אֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁהַמַּכָּה תַּגְדִּיל הַחֹלִי וּלְגַבֵּי זֶה שַׁפִּיר מִיקְרֵי רַק מַכָּה קַלָּה.

וְלָזֶה פירש"י דמ"מ כֵּינָן שֶׁחַיּוּתוֹ מוּעָט אֲפִלּוּ שֶׁיָּמוּת עי"ז. וְאֲפִלּוּ דְּבֶאֱמֶת כַּוָּנַת רַשְׁ"י לְרַמּוֹז דְּאַף לְהַטִּיף בְּרִית אָסוּר בְּאָדוֹם.

וע' ח"ס ס"ס רמ"ה דְּמַשְׁמַע דס"ל שֶׁמְּוַתָּר לְהַטִּיף דַּם בְּרִית בְּאָדוֹם. וְיֵשׁ לִדְחוֹת דְּכַוָּנָתוֹ שָׁם שֶׁלֹּא הֶוְצְרַךְ לְמִילָה מה"ת ע"ש: סִימָן קלב ומ"ש כתר"ה לְהַסְתַּפֵּק בְּיֶלֶד שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁיעוּל אִם מָלִין אוֹתוֹ כְּבָר כָּתַבְנוּ שְׁדַעַת הָרַאשׁוֹנִים שֶׁאַף בִּכְאֵב אֵבֶר אֶחָד אָסוּר לְמוּלוֹ.

ומכ"ש שִׁיעוּל שֶׁהוּא מִצַּד חֻלְשַׁת אֵבָרִים הַפְּנִימִים: ומ"ש לְהַסְתַּפֵּק אִם נִתְעַכְּבָה הַמִּילָה עַד אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם אִם יֵשׁ לָחוּשׁ אָז לִכְאֵב קָטָן. דְּאֶפְשָׁר לֹא חָשְׁשׁוּ לָזֶה רַק בִּכְלוֹמַן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו חֲשַׁשׁ נֶפֶל וְלֹא אַחַ"כ.

נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁאֵין לְחַלֵּק כְּלָל דממ"נ אִם כָּלוּ חֲדָשָׁיו הֲרֵי הוּא כְּאָדָם גָּדוֹל כִּדְאִיתָא בְּנִדָּה דַּף מ"ד. וְאִם לֹא כָּלוּ חֲדָשָׁיו שׁוּב לֹא שַׁיָּיךְ לָחוּשׁ שֶׁתַּזִּיק לוֹ הַמִּילָה דְּהָוֵי כְּמֵת כִּדְאִיתָא בְּשַׁבָּת דַּף קל"ו דְּהָוֵי כְּמַחַתֵּךְ בָּשָׂר בְּעָלְמָא: וע' ח"ס חי"ד סי' רצ"ד בְּעִנְיָן זֶה.

וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְצַדֵּד בְּזֶה מֵהָא דְּאִיתָא בַּעֲרָכִין דַּף ז' דְּוַלַד זוּטָרָא חַיּוּתֵיהּ מַשְׁמַע מִזֶּה דְּתִיכֵף בְּעֵת הַלֵּידָה עוֹד חַיּוּתוֹ מוּעָטֶת. וַהֲרֵי שָׁם אַיְירֵי שֶׁכָּלוּ חֲדָשָׁיו דְּהָא אַיְירֵי שָׁם דֵּומְיָא דְּתִינוֹק בֶּן יוֹמוֹ דְּמַיְירֵי שָׁם וְהוּא מִשְׁנָה בְּנִדָּה מ"ד ומוּקִי לָהּ שָׁם בְּכֻלּוֹ חֲדָשָׁיו.

וְאַף דְּגַבֵּי נַחֲלָה א"צ זֶה הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא דְּכָלוּ חֲדָשָׁיו. וְאַף דְּשָׁם אַיְירֵי בְּעוֹדוֹ בְּמֵעֵי אִמּוֹ וי"ל דְּאָז מִיקְרֵי זוּטַר חַיּוּתוֹ טְפֵי משא"כ בְּשֶׁכְּבָר נוֹלַד.

מ"מ מַשְׁמַע שֶׁאֵין חִילּוּק. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּאַף דְּנַדַּאי בְּיֶלֶד קָטָן זוּטַר חַיּוּתוֹ טְפֵי מֵאָדָם גָּדוֹל וּכְדִתְנַן בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ע"ט ע"א.

מ"מ אֵין שַׁיָּיךְ לְהַגְבִּיל וְלוֹמַר עַד אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְרַק כָּל מַה שֶּׁמִּתְגַּדֵּל מִתְחַזֵּק כּוֹחוֹ וְחַיּוּתוֹ וְכִדְמוּכָח בַּמִּשְׁנָה שָׁם.

וא"כ עַד הֵיכָן הוּא שִׁיעוּר קָטָן וְגָדוֹל בָּזֶה. וע"כ צ"ל שֶׁאֵין חִילּוּק.

וּקְצָת יֵשׁ לְהוֹכִיחַ כֵּן מִסֶּוגְיָא דִּיבָמוֹת דַּף ע"א שֶׁהִזְכִּירוּ לְמַעְלָה רַק בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ לִדְחוֹת אֲקַצֵּר בָּזֶה. וְכֵן רָאִיתִי בְּסִידּוּר יַעֲבֵ"ץ שֶׁכָּתַב בִּפְשִׁיטוּת שֶׁאֵין חִילּוּק בֵּין קָטָן לַגָּדוֹל ומ"ש כתר"ה לְהַסְתַּפֵּק לפמ"ש רַשְׁ"י בְּשַׁבָּת דַּף קל"ד דִּבְאָדוֹם בָּעֵינַן שֶׁיְּהֵא כֻּלּוֹ אָדוֹם אִם בְּיָרוֹק ג"כ הַדִּין כֵּן דְּאֶפְשָׁר יָרוֹק שֶׁלֹּא נוֹצַר בּוֹ שׁוּם דָּם חָמִיר טְפֵי.

הִנֵּה בִּפְשׁוּטוֹ נִרְאֶה דְּגַם בִּיָרוֹק בָּעֵינַן כָּל גּוּפוֹ דְּנִרְאֶה סְבָרַת רַשְׁ"י שֶׁאֵין סְבָרָא לוֹמַר שֶׁנִּבְלַע בְּמִקְצָת הַגּוּף וּבְמִקְצָת לֹא נִבְלַע וע"כ שֶׁהָאַדְמִימוּת הוּא מִסִּיבָּה אַחֶרֶת. וּמִמֵּילָא גַּם בַּיָּרוֹק אֵין לוֹמַר שֶׁבְּמִקְצָת נָפַל דָּמוֹ וּבְמִקְצָת לֹא נָפַל.

אַךְ קָשֶׁה לִי מֵהָא דְּאִיתָא בְּחֻלִּין דַּף מ"ז דְּרִיאָה אֲדֻמָּה אוֹ יְרֻקָּה כְּשֵׁירָה מִשּׁוּם דְּהָדְרָא בָּרִיא. וּמוֹכִיחַ זֶה מֵהָא דְּמִילָה.

וְקָשֶׁה דְּיִלְמָא דַּוְקָא כְּשֶׁהָאַדְמִימוּת מֵחֲמַת שֶׁלֹּא נִבְלַע הַדָּם אָמְרִינַן דַּהֲדַר בָּרִיא שֶׁסּוֹף הַדָּם לְיִבָּלַע. אֲבָל כְּשֶׁהָאַדְמִימוּת בְּאֵבֶר אֶחָד הֲרֵי מוּכָח שֶׁנִּבְלַע בּוֹ דָּמוֹ רַק שֶׁיֵּשׁ כָּאן אֵיזֶה חוֹלִי אַחֵר וְזֶה אֶפְשָׁר לָא הֲדַר בָּרִיא.

וע"כ צ"ל דְּגַם בְּאֵבֶר אֶחָד שַׁיָּיךְ סְבָרָא דְּלָא נִבְלַע וְלֹא נָפַל הַדָּם. וְשָׁם בְּדַף מ"ו ע"ב מַשְׁמַע דְּאַף בְּמִקְצָת מִן הָרִיאָה שַׁיָּיךְ ג"כ סְבָרָא שֶׁלֹּא נִבְלַע דָּמוֹ ע"ש ובפירש"י.

ומכ"ש לְהַגִּירְסָא שֶׁהֲבִיאוּ התו' שָׁם לִגְרֹס אֶלָּא לָא שְׁנָא וּטְרִיפָה ע"ש. וכ"כ הפמ"ג לְהֶדְיָא בסי' ל"ח בְּמִשְׁבְּצוֹת סק"א.

וְהַנִּרְאֶה בְּדַעַת רַשְׁ"י דִּנְהִי דְּשַׁפִּיר שַׁיָּיךְ סְבָרָא דְּלָא נִבְלַע דָּמוֹ אַף בְּמִקָּצָת. מ"מ לָא מִיקָּרֵי חוֹלִי לְעִנְיַן מִילָּה רַק כְּשֶׁכֻּלּוֹ אָדֹום.

וּמַשְׁמַע לִיהּ הָכִי מִלְּשׁוֹן הַשַּׁ"ס בְּשַׁבָּת שָׁם הַאי יָנוֹקָא דְּסַוְמָק דְּאַבְּתִי לָא אִיבְּלַע בֵּיהּ דְּמָא. מַשְׁמַע דְּקָאֵי עַל כָּל גּוּף הַתִּינוֹק.

וְכֵן גַּבֵּי הָא דר"נ אִיתָא רְאִיתִיו שֶׁהוּא אָדֹום. מַשְׁמַע דְּקָאֵי עַל כָּל הַתִּינוֹק.

וּמִמֵּילָא דה"ה בְּיָרוֹק. דִּלְשׁוֹן זֶה אִיתָא שָׁם גַּם גַּבֵּי יָרוֹק.

וְאַף דְּרַשְׁ"י כָּתַב שָׁם אַהָא דְּהֶצְטִּיבּוֹ וְלֹא רָאִיתִי בּוֹ דַּם בְּרִית שֶׁהוּא עוֹד טַעַם שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְקַיְּים בּוֹ מִצְוַת הַטָּפַת דַּם בְּרִית. וא"כ גַּם כְּשֶׁיָּרוֹק מָקוֹם הַגִּיד לְחוּד ג"כ אֵין לָמוּל.

מ"מ נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה לְבַד אֵין לִדְחוֹת הַמִּילָה. וכ"כ בְּלֵב ארי' בְּחֻלִּין דַּף מ"ז ע"ב.

וְכֵן מוּכָח ממ"ש רַשְׁ"י וְהָרָ"ן בְּשַׁבָּת פר"א דְּמִילָה דִּלְהָכִי אֵין לָמוּל אָדֹום לְפִי שע"י הַמִּילָה יָצָא כָּל דָּמוֹ. הֲרֵי מְפֹרָשׁ דס"ל דְּאַיְירִי בְּכָל הַגּוּף.

דִּבְמָקוֹם אֶחָד מַשְׁמַע דְּאֵין חֲשָׁשׁ אִם יָצָא הַדָּם שֶׁבְּמָקוֹם הַהוּא. וְדוֹחֵק לוֹמַר שֶׁהַכַּוָּנָה עַל כָּל הַדָּם שֶׁבְּאֵבֶר זֶה.

וְכֵן גַּבֵּי יָרוֹק כָּתְבוּ שָׁם לְפִי שֶׁאֵין בּוֹ דָּם חַיּוּתוֹ מוּעָט וְיָמוּת ע"י מַכַּת הַמִּילָה. וְזֶה שַׁיָּיךְ ג"כ רַק כְּשֶׁכֻּלּוֹ יָרוֹק וְלֹא אִם הוּא יָרוֹק רַק בְּמָקוֹם אֶחָד.

וְלָזֶה נלע"ד עִיקָּר שֶׁצָּרִיךְ כֻּלּוֹ אָדֹום אוֹ יָרֹוק. וְנִרְאֶה דְּאַף אִם נִמְצָא מָקוֹם אֶחָד שֶׁאֵינוֹ אָדֹום.

בכ"ז אָסוּר לְמוּלוֹ דְּאֶפְשָׁר נִשְׁתַּנָּה מֵרְאֶה אַדְמִימוּת הַמָּקוֹם הַהוּא ע"י אֵיזֶה סִיבָּה חִיצוֹנִית: וְעוֹד דְּכֵיוָן שֶׁהַחֲשָׁשׁ הוּא שֶׁיָּצָא כָּל דָּמוֹ. א"כ אַף בִּיצִיאַת רֹוב דָּמוֹ יֵשׁ ג"כ סַכָּנָה.

וּבִפְרָט בְּקָטָן שֶׁאִם יָצָא רֹוב דָּמוֹ אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בּוֹ רְבִיעִית דָּם. וְכֵן גַּבֵּי יָרוֹק כֵּיוָן שֶׁלֹּא נָפַל הַדָּם בְּרֹוב גּוּפוֹ.

וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חַיּוּת מוּעָט וְיֵשׁ סַכָּנָה לְמוּלוֹ. אָכֵן מִצַּד רֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ נִרְאֶה שֶׁאֵין שַׁיָּיךְ לָדוּן בנ"ד דְּכֵיוָן דְּהַטַּעַם הוּא שֶׁחוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא יָצָא כָּל הַדָּם: א"כ אַף אִם יָצָא רֻבּוֹ אִם רַק יִשָּׁאֵר בּוֹ רְבִיעִית דָּם סַגִּי.

וְכֵן מָצִינוּ בְּשַׁבָּת דַּף קכ"ט ע"א שֶׁלִּפְעָמִים הָיוּ מוֹצִיאִין הַדָּם בְּהַקָּזָה וְלֹא הָיָה נִשְׁאָר בּוֹ רַק רְבִיעִית ע"ש. וְרַק מ"מ נִרְאֶה דְּאָסוּר לָמוּל אַף אִם רֻבּוֹ אָדֹום מִשּׁוּם דְּאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בּוֹ רְבִיעִית דָּם וְכַנַ"ל.

וְגַם די"ל שֶׁאַף אִם יִשָּׁאֵר יוֹתֵר מֵרְבִיעִית. מ"מ כֵּיוָן שֶׁנִּטַּל רֹוב דָּמוֹ תַּזִּיק לוֹ מַכַּת הַמִּילָה בְּיוֹתֵר.

וּבְחֻלִּין דַּף מ"ז פירש"י בַּטַּעַם דְּאָדָם שֶׁחַיּוּתוֹ מוּעָט דְּהָוֵי כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ דָּם כִּי הַדָּם הוֹלֵךְ בֵּין עוֹר לַבָּשָׂר. וְנִרְאֶה ג"כ דְּזֶה שַׁיָּךְ רַק כְּשֶׁכֻּלּוֹ אָדֹם וְלֹא בְּמִקְצָת וְכַמּוּבָן.

ועמ"ש בסי' הַקּוֹדֵם אוֹת ט' לְעִנְיַן גָּדוֹל אָדֹום אִם מֻוָתָּר לְמוּלוֹ וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ וּלְבָאֵר לָמָּה שִׁינָּה רַשְׁ"י פֵּירוּשׁוֹ מִשַּׁבָּת לְחֻלִּין וּמִטַּרְדוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר: סִימָן קלג וּמַה שֶּׁנִּסְתַּפֵּק כת"ר אִם סָמְכוּ עַל הַדַּיָּן לְפַשֵּׁר קָרוֹב לְדִין וע"פ ד"ת צָרִיךְ הַנִּתְבָּע לִיְשָׁבַע וְלִיְפָטֵר.

מַה נִּקְרָא בְּזֶה קָרוֹב לַדִּין. ומ"ש הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב דְּקָרוֹב לְדִין הַיְינוּ שְׁלִישׁ פָּחוֹת.

לֹא שַׁיָּךְ כָּאן. דְּשָׁם אַיְירֵי בְּלֹא שְׁבוּעָה.

וְהִנֵּה מִנְהַג הַדַּיָּנִים הַזְּקֵנִים לָתֵת בְּעַד שְׁבוּעָה עֵרֶךְ שְׁלִישׁ מִכְּפִי הַטַּעֲנָה. וְנִרְאֶה שֶׁהַמָּקוֹר לָזֶה הוּא מהשבו"י הַנַּ"ל.

אֲבָל בֶּאֱמֶת לֹא דָּמֵי דְּשָׁם אַיְירֵי בְּלֹא שְׁבוּעָה וְכַנַּ"ל. וְהִנֵּה מֵאָז נִיתְּנָה עָלַי מַשָּׂא הַהוֹרָאָה אֲנִי נוֹהֵג בְּאׇפְנָן כָּזֶה.

דְּהִנֵּה בִּפְשָׁרָה כָּזוֹ יֵשׁ שְׁנֵי דְּרָכִים. הַדֶּרֶךְ הָאֶחָד לָשׂוּם כַּמָּה שָׁוֶה הַשְּׁבוּעָה לְאִישׁ זֶה הַיְינוּ כַּמָּה הָיָה נוֹתֵן כְּדֵי לְהִיפָּטֵר מִמֶּנָּה.

וְזֶה תָּלוּי בְּעֵרֶךְ הָאִישׁ הַמְחֻיָּב הַשְּׁבוּעָה. וּבְעֵרֶךְ הַשְּׁבוּעָה אִם לְפִי אֻמְדָּנָא טַעֲנָתוֹ חֲזָקָה וְיָכוֹל לִיְשָׁבַע אוֹ לֹא.

וְהַדֶּרֶךְ הַשֵּׁנִי לְפִי הָעִנְיָן כִּי לִפְעָמִים נִיכָּר שֶׁהוּא דִּין מְרֻמֶּה וְהַתְּבִיעָה אֵין בָּהּ מַמָּשׁ אוֹ לְהִיפּוּךְ שֶׁהַנִּתְבָּע כּוֹפֵר בְּשֶׁקֶר. וּבַדִּין הַהֶכְרֵחַ לָדוּן כְּפִי טַעֲנוֹת הב"ד וכמו"ש הָרַמְבַּ"ם ובח"מ סי' ט"ו שבזה"ז אָסוּר לָדוּן ע"פ אֻמְדָּנָא.

אֲבָל כְּשֶׁהַדַּיָּן מְפַשֵּׁר בֵּינֵיהֶם אָסוּר לוֹ לְחַיֵּב אֶת הַזַּכַּאי בֶּאֱמֶת. וּמֻוָטָּל עָלָיו לָתֵת לְהַתּוֹבֵעַ רַק דָּבָר מוּעָט בְּעַד תְּבִיעָתוֹ אִם נִרְאֶה לַדַּיָּן שֶׁאֵין בָּהּ מַמָּשׁ.

אוֹ אִם דִּבְרֵי הַנִּתְבָּע אֵין בָּהֶם מַמָּשׁ צָרִיךְ לְנַוְתֵּר לוֹ רַק דָּבָר מוּעָט מֵהַתְּבִיעָה. ובכה"ג שַׁיָּךְ גַּם סְבָרַת הַדֶּרֶךְ הָרִאשׁוֹן.

כִּי כֵּיוָן שֶׁהַדַּיָּן מַרְגִּישׁ שֶׁהָאֱמֶת עִם הַתּוֹבֵעַ א"כ הַנִּתְבָּע אֵין יָכוֹל לִיְשָׁבַע הַשְּׁבוּעָה הַמֻּוָטֶלֶת עָלָיו כִּי תְּהֵא לַשֶּׁקֶר. וְשַׁפִּיר הַשְּׁבוּעָה שָׁוֶה הַרְבֵּה.

כִּי בְּעַד כָּל הוֹן אֵין רָאוּי שֶׁיִּשָּׁבַע אִישׁ לַשֶּׁקֶר ח"ו. וְלָזֶה בְּאׇפְנָן כָּזֶה בְּנִדְאֵי צָרִיךְ כָּל דַּיָּן יָרֵא ד' לְפַשֵּׁר ע"פ דֶּרֶךְ הַשֵּׁנִי.

וּבְפָרָט אִם הִתְנוּ שֶׁהַפְּשָׁרָה תְּהֵא קָרוֹב לד"ת דְּנִדְאֵי בְּאׇפְנָן כָּזֶה הוּא קָרוֹב לד"ת וְכַנַּ"ל. וְאִם דִּבְרֵי הַתּוֹבֵעַ אֵין בָּהֶם מַמָּשׁ וְהִתְנָה שֶׁתְּהֵי הַפְּשָׁרָה קָרוֹב לד"ת.

יֵשׁ לְצַדֵּד שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא יִדּוֹן לְפִי אֻמְדַּן דַּעְתּוֹ רַק לְפִי הַדִּין. וְהַיְינוּ שֶׁיְּשַׁוּם אֶת עֵרֶךְ שְׁבוּעַת הַנִּתְבָּע לְפִי כְּבוֹד הָאִישׁ.

אֲבָל הָעִיקָּר נִרְאֶה שֶׁאַף בְּאׇפְנָן זֶה צָרִיךְ לְפַשֵּׁר בְּאׇפְנָן שֶׁיִּתְּנוּ לְהַתּוֹבֵעַ דָּבָר מוּעָט לְפִי שֶׁזֶּהוּ הַדִּין הָאֱמִתִּי לְהַצִּיל עָשׁוּק מִיָּד עוֹשְׁקוֹ וְלָדוּן דִּין אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וּבְאׇפְנָן כָּזֶה כְּשֶׁהַתּוֹבֵעַ אֵינוֹ רוֹצֶה לְהִתְפַּשֵּׁר בְּדָבָר מוּעָט.

אֲזַי מִצְוָה לְחַזֵּק אֶת הַנִּתְבָּע שֶׁיִּשָּׁבַע כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא חוֹטֵא נִשְׁכָּר: וְעַל כְּגוֹן זֶה בַּאַרְתִּי בע"ה הָא דְּאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ו' ע"ב רַמ"א לֹא נֶאֱמַר בּוֹצֵעַ אֶלָּא כְּנֶגֶד יְהוּדָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל אֶחָיו מַה בֶּצַע וגו' וְכָל הַמְבָרֵךְ אֶת יְהוּדָה ה"ז מְנָאָץ וע"ז נֶאֱמַר בּוֹצֵעַ בֵּרַךְ נִיאֵץ ד'.

וְהוּא תְּמוּהַּ דְּמַה שַׁיָּיכוּת יְהוּדָה לְהָא דְּבוֹצֵעַ בָּרַךְ. וּמָה הַכַּוָּנָה בָּזֶה.

וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה דְּהִנֵּה יָדוּעַ דֶּרֶךְ הַדַּיָּנִים שֶׁמְּצַדְּדִים תָּמִיד לְפַשֵּׁר בְּכָל דָּבָר אֲשֶׁר יָבוֹא לִפְנֵיהֶם וְהִנֵּה כְּשֶׁיָּבוֹא אֶחָד לִפְנֵי ב"ד וְיִתְבַּע אֶת אֶחָד שֶׁגָּנַב אֶצְלוֹ אוֹ גְּזָלוֹ בְּפַרְהֶסְיָא וְהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁהָאֱמֶת אָתּוֹ.

וְרוֹצֶה שֶׁיְּשַׁיֵּב לוֹ אֶת גְּזֵילָתוֹ. וְהַדַּיָּן יֹאמַר לַעֲשׂוֹת פְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶם.

הֲלֹא כָּל הַשּׁוֹמֵעַ יִצְחָק לוֹ. בְּאָמְרוֹ כִּי לֹא דַּי שֶׁאֵין קוֹנְסִין אוֹתוֹ בְּעַד גְּנֵיבָתוֹ וְעַל שֶׁצִּיְּעֵר אֶת חֲבֵירוֹ.

עוֹד רוֹצֶה הַדַּיָּן שֶׁיִּשָּׁאֵר מִן הַגְּזֵילָה ת"י וְיִהְיֶה חוֹטֵא נִשְׁכָּר. וּפְשָׁרָה שַׁיָּיכָת רַק הֵיכָא שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם חוֹשֵׁב שֶׁהַצֶּדֶק אִתּוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה כְּלָל לִגְזוֹל אֶת חֲבֵירוֹ.

בָּזֶה יֵשׁ מָקוֹם לְפַשֵּׁר בֵּינֵיהֶם. וְהִנֵּה הַשְּׁבָטִים חָפְצוּ לַהֲרוֹג אֶת יוֹסֵף וּרְאוּבֵן אָמַר שֶׁיְּשִׁיבוּהוּ לְאָבִיו.

וּבָא יְהוּדָה וְעָשָׂה פְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶם שֶׁיִּמְכְּרוּהוּ לְעֶבֶד. וּפְשָׁרָה כָּזוֹ בְּוַדַּאי אֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת.

כִּי הָיָה רָאוּי לוֹ לַעֲמוֹד בְּיָד חֲזָקָה וְלַעֲזוֹר לִרְאוּבֵן לַהֲשִׁיבוֹ אֶל אָבִיו. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר ר"מ דְּהָא דְּדָרְשִׁינַן מִקְרָא דְּבוֹצֵעַ בָּרַךְ שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת פְּשָׁרָה קָאֵי עַל פְּשָׁרָה כְּעֵין שֶׁל יְהוּדָה וְעַל פְּשָׁרָה כָּזוֹ בְּוַדַּאי נִקְרָא מְנָאֵץ.

וְדָנְקִיט לָשׁוֹן מַה בֶּצַע אֵינוֹ רַק דֶּרֶךְ רֶמֶז מִשּׁוּם דִּכְתִיב בֵּיהּ לְשׁוֹן בָּצַע לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן. וְגַם בִּקְרָא דְּבוֹצֵעַ בָּרַךְ בֶּאֱמֶת אֵינוֹ דּוֹרֵשׁ בּוֹצֵעַ לְשׁוֹן פְּשָׁרָה.

רַק עִיקַּר כַּוָּנַת הַדָּרָשׁ הוּא שֶׁמִּי שֶׁמְּבָרֵךְ הַגַּזְלָן הֲרֵי הוּא מְנָאֵץ שֶׁגּוֹרֵם לְהַרְבּוֹת גַּזְלָנִים כֵּינָן שֶׁרוֹאִים שֶׁאֵין בְּזָיוֹן לִגְזוֹל. וּמִמֵּילָא ה"ה בְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה פְּשָׁרָה בֵּין גַּזְלָן גָּמוּר לְנָגְדּוֹ.

הֲרֵי זֶה מוֹרֶה שֶׁגְּזֵילָה אֵינוֹ עוֹל גָּדוֹל בְּעֵינֵי הַפַּשְׁרָן אַחֲרֵי שֶׁנּוֹתֵן בְּמִקְצָת צֶדֶק לְפָעֳלוֹ ועי"ז הוּא מְנָאֵץ וּמַרְבֶּה גַּזְלָנִים: עכ"פ שָׁמַעְנוּ שֶׁהַפְּשָׁרָה רָאוּי לְצַדֵּד בְּאׇפְנָן כָּזֶה שֶׁיְּהֵא קָרוֹב לְדִין אֱמֶת לַאֲמִיתּוֹ שֶׁזֶּהוּ עִיקַּר מִצְוַת דִּין וּמִשְׁפָּט לְהַעֲמִיד הָאֱמֶת עַל תָּלוּ.

וְגַם אִם לֹא הִתְנָה קָרוֹב לְדִין רָאוּי לְפַשֵּׁר בְּאׇפְנָן זֶה. וְלָשׁוֹן קָרוֹב לַדִּין בָּא לְמַעֵט לְפִי שֶׁיֵּשׁ עוֹד דֶּרֶךְ שְׁלִישִׁי לְפַשֵּׁר ע"פ יוֹשֶׁר כְּגוֹן שע"פ דִּין מַגִּיעַ לוֹ הַכֶּסֶף אֲבָל ע"פ יוֹשֶׁר אֵין רָאוּי שֶׁיִּקָּחֶנּוּ.

וּכְעֵין הָא דְּאִיתָא בב"מ דַּף פ"ג ע"א שֶׁאָמַר רַב לרבב"ח שֶׁיִּמְחוֹל לִשְׁכִירָיו דְּמֵי הֶיזֵּקוֹ וְיִשְׁלֹם לָהֶם שְׂכַר פְּעֻלָּתָם מִשּׁוּם לְמַעַן תֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וְאׇרְחוֹת צַדִּיקִים תִּשְׁמוֹר. וְזֶה יֵשׁ לְצָרֵף בִּפְשָׁרָה.

אָכֵן כְּשֶׁמַּתְנָה בְּפֵירוּשׁ קָרוֹב לד"ת אֵין לְצָרֵף זֶה. וְדַרְכִּי בַּמָּקוֹם שֶׁאֲנִי רוֹאֶה שֶׁהַיּוֹשֶׁר רָחוֹק מִן הַדִּין אֲנִי אוֹמֵר לָהֶם שֶׁיִּסְמְכוּ שֶׁאַגִּיד לָהֶם דַּעְתִּי ע"פ יוֹשֶׁר וְלֹא בִּלְשׁוֹן פְּשָׁרָה.

בַּאֲשֶׁר אֲנִי חוֹשֵׁשׁ כִּי בִּפְשָׁרָה הוּא לְשׁוֹן פּוֹשְׁרִין וְהַיְינוּ אוֹפֶן מְמֻצָּע בֵּין שְׁנֵי הַצְּדָדִים ולפ"ז אֵין רְשׁוּת לְהִתְרַחֵק הַרְבֵּה מִטַּעֲנַת אֶחָד וּלְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁנִי. אֲבָל כְּשֶׁאוֹמְרִים ע"פ יוֹשֶׁר שַׁפִּיר יֵשׁ לַעֲשׂוֹת כִּפְי שֶׁיּוֹרֶה יוֹשֶׁר הָעִנְיָן.

וּבְכִגּוֹן זֶה הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ אֵיךְ לְכַלְכֵּל הָעִנְיָן. וּבִשְׁבוּת יַעֲקֹב ח"ב סי' קמ"ה כָּתַב דְּבְתְשׁוּבַת הָרֹא"שׁ שֶׁהוּבָא בב"י סי' י"ב מְבֹאָר דִּפְשָׁרָה הָוֵי כְּעֵין שׁוּדָא.

וּתְמֵהֲנִי דְּאַדְּרַבָּא מְפֹרָשׁ שָׁם לְהֵיפּוּךְ דִּפְשָׁרָה לָאו הַיְינוּ שׁוּדָא שֶׁכָּתַב מִקּוֹדֶם שׁוּדָא וְאַחַ"כ כָּתַב א"נ פְּשָׁרָה ע"ש. וְגַם מ"ש השבו"י שָׁם דְּרֻבָּא דְּמִינָּכַר הַיְינוּ שְׁנֵי שְׁלִישִׁים.

לענ"ד אֵינוֹ מֻכְרָח דְּהָא גַּבֵּי שְׁחִיטָה אַף לְהַפּוֹסְקִים דס"ל בסי' כ"א דְּבָעֵי רֹוב הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם מ"מ לָא בָּעֵי שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי שְׁלִישִׁים וְסַגִּי כְּשֶׁנִּיכָּר לָעַיִן שֶׁהוּא רֹוב אַף בְּלֹא מְדִידָה וְכִמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים שָׁם בסי' כ"א.

וְכֵן פירש"י בַּע"ז דַּף ל"ז ע"ב עַל רֻבָּא דְּמִינָּכַר ע"ש. וְהָא דְּבָעֵינַן בִּבְרָכוֹת דַּף מ"ח שִׁבְעָה מִתּוֹךְ עֲשָׂרָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ רֻבָּא דְּמִינָּכַר.

הַיְינוּ שֶׁכֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה יוֹתֵר מֵרֹוב מְצֻוָּמָצָם. מִמֵּילָא צָרִיךְ שִׁבְעָה.

אֲבָל לֹא מִצַּד שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי שְׁלִישִׁים. וע' רַדְבָּ"ז סי' י"ב מ"ש לְחַלֵּק בֵּין רֻבָּא דְּמִינָּכַר לְרֹוב הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם וּדְבָרָיו בְּרוּרִים.

ומ"ש בפירש"י בְּחֻלִּין כ"א ע"א ובע"ז ל"ז לְשׁוֹן רֹוב הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם. צ"ל דְּלָשׁוֹן זֶה יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי בִּיאוֹרִים.

דְּהָא בְּחֻלִּין כ"ט ע"א מְפֹרָשׁ דְּרֹוב הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם הוּא רֹוב מְצֻוָּמָצָם ע"ש. וְגַם יֵתֶר רְאָיוֹת השבו"י שָׁם יֵשׁ לְדָחוֹתָם וּכְבָר כָּתַב בְּעַצְמוֹ שְׁאֵינָם רַק סְמוּכוֹת.

וְלָזֶה נלע"ד הָעִיקָּר שֶׁקָּרוֹב מִיקָּרֵי כָּל שֶׁהוּא פָּחוֹת מִמֶּחֱצָה וּכְמוֹ גַּבֵּי גֵּט בְּגִיטִּין דַּף ע"ח וְכֵן רֹוב וְקָרוֹב דבב"ב דַּף כ"ג ע"ב דְּסַגִּי בְּכָל שֶׁהוּא. וּלְזֶה שַׁפִּיר הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ לִפְחוֹת מִן הַמֶּחֱצָה כַּמָּה שֶׁיִּתְרָאֶה לוֹ לְפִי הָעִנְיָן.

כֵּינָן שֶׁהַכֹּל נִקְרָא קָרוֹב. וע"ל סי' י"ז אוֹת א': וּבָאֱמֶת יֵשׁ שְׁנֵי אָפְנֵי קֵרוּב.

קֵרוּב בְּמִיָּדָה וְקֵרוּב בְּאֵיכוּת וּכְמוֹ קָרוֹב ד' לְנִשְׁבְּרֵי לֵב קָרוֹב לְכָל קוֹרְאָיו. הַקְּרוֹבִים אֵלַי נְאֻם ד' (יְחֶזְקֵאל מ"ג) וְכַדּוֹמֶה יֵשׁ הַרְבֵּה שֶׁאֵין זֶה בְּמִיָּדָה רַק בְּקֵרוּב הַמַּחֲשָׁבָה וְהָרָצוֹן לְמַלֹּאוֹת רָצוֹן הַקָּרוֹב אֵלָיו.

וּכְעֵין מ"ש טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק וְכֵן קיי"ל בִּכְתֻבּוֹת פ"ה ע"ב וְכָתַב הָרֹא"שׁ דְּהַיְינוּ שֶׁקָּרוֹב אֵלָיו בְּקֵרוּב דַּעַת ע"ש וְכֵן קיי"ל בח"מ סי' רנ"ג סכ"ט וע"ש בָּאַחֲרוֹנִים. וּלְזֶה אַף שֶׁאָמְרוּ קָרוֹב לְדִין.

מ"מ שַׁפִּיר יוּכְלוּ לְפַשֵּׁר בְּאוֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה קָרוֹב לַדִּין אֱמֶת לַאֲמִיתּוֹ שֶׁזֶּהוּ קָרוֹב בְּאֵיכוּת הַדָּבָר וּמַטְרַת מִצְוַת הַדִּין לְהַעֲמִיד הָאֱמֶת עַל מְכוֹנוֹ. וּבָזֶה נִרְאֶה לְבָאֵר הָא דְּאִיתָא בְּשַׁבָּת דַּף ק"ה חָכָם שֶׁמֵּת הַכֹּל קְרוֹבָיו ס"ד אֶלָּא הַכֹּל כִּקְרוֹבָיו.

וְקָשֶׁה הֵיכִי תָּנֵי מִקֹּדֶם הַכֹּל קָרוֹבָיו אַחֲרֵי שֶׁהוּא הִיפּוּךְ הַחוּשׁ. אֲבָל הָעִנְיָן שֶׁבֶּאֱמֶת הוּא קָרוֹב שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאֵיכוּת לְפִי שֶׁהֶחָכָם נַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה אֶל נְפָשׁוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל לְהוֹרוֹת לָהֶם הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלְכוּ בָהּ וּלְהֵיטִיב עִמָּם בְּכָל אֶפְשָׁרוּתוֹ.

וְכֵן הַחוֹב עַל כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל לִהְיוֹת קָשׁוּר אֶל הֶחָכָם לִלְמֹד מִמֶּנּוּ דֶּרֶךְ הַתּוֹרָה וּמִדּוֹת טוֹבוֹת. וּכְמוֹ דְּקִיְּ"ל בב"מ דַּף ל"ג דְּרַבּוֹ קוֹדֵם לְאָבִיו וְקוֹרֵעַ עַל רַבּוֹ שֶׁזֶּה הֵבִיאוּ לְחַיֵּי עוה"ז וְזֶה הֵבִיאוּ לְחַיֵּי העוה"ב ע"ש.

וּלְזֶה שַׁפִּיר קָתָנֵי הַכֹּל קָרוֹבָיו הַכֹּל קוֹרְעִין עָלָיו. ומ"מ פָּרִיךְ הַשַּׁ"ס ס"ד לְפִי שֶׁלֹּא מָצִינוּ בְּלִשּׁוֹן בנ"א שֶׁיִּקְרְאוּ בִּשְׁבִיל קְרֵבוּת הָרוּחַ קָרוֹב בְּהֶחְלֵט.

וּמְשַׁנֵּי אֵימָא הַכֹּל כְּקָרוֹבָיו. פֵּירֵשׁ שֶׁלְּעִנְיַן דִּינֵי הַתּוֹרָה יֵשׁ לוֹ דִּין קָרוֹב הַמְּוֹרָגָּל בְּלִשּׁוֹן בנ"א.

[וְכֵן נלע"ד עִיקָּר שֶׁבְּכָל מָקוֹם דְּאִיתָא בַּשַּׁ"ס שֶׁמִּתָּמֵהַּ עַל אֵיזֶה מַאֲמָר וּמְתָרֵץ לְשַׁבֵּשׁ הַלָּשׁוֹן. עַל כָּרְחֵינוּ לוֹמַר שֶׁגַּם הַלָּשׁוֹן הָרִאשׁוֹן יֵשׁ לוֹ אֵיזֶה מְכַוָּן כְּדֵי שֶׁנִּלְמוֹד מִמֶּנּוּ אֵיזֶה דָּבָר.

אוֹ שֶׁיֵּשׁ לִלְמֹד מִקֻּשְׁיַּית הַשַּׁ"ס אֵיזֶה דָּבָר. כִּי כָּל דִּבְרֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ וְאַף מִלָּה אַחַת לֹא נֶאֱמְרָה בְּחִנָּם.

וּכְעֵין קֻרֵי וּכְתִיב שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁנִּדְרָשִׁים שְׁנֵיהֶם ואכמ"ל בָּזֶה]. וְכֵן קיי"ל בח"מ ס"ס רמ"ז שֶׁאִם אָמַר נָכְסָיו לְקָרוֹבָיו הַיְינוּ הָרְאוּיִם לְיוֹרְשׁוֹ וְלָא אָמְרִינַן שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְמִי שֶׁקָּרוֹב אֵלָיו בְּדַעַת וּכְהָא דִּכְתֻבּוֹת דַּף פ"ה שֶׁהִזְכִּירוּ וְהַיְינוּ מִפְּנֵי שֶׁבִּלְשׁוֹן בנ"א נִקְרָא קָרוֹב רַק בְּקֵרוּב מִשְׁפָּחָה: וּמַה שֶּׁהֵבִיא מעכ"ת רְאָיָה שֶׁפְּשָׁרָה בְּעַד שְׁבוּעָה הִיא שְׁלִישׁ וְשָׁפוּפִין עַל הַפְּשָׁרָה מִדִּבְרֵי השבו"י ח"ג סי' קפ"ב.

יִמְחוֹל לְעַיֵּן שָׁם בַּגּוּף הַתְּשׁוּבָה וְיִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ שַׁיָּיךְ כְּלָל לנ"ד דְּשָׁם אַיְירֵי בִּשְׁטָר יָשָׁן וְהָיָה אֲוּמְדָּנָא שֶׁהוּא פָּרוּעַ. לָזֶה כָּתַב שָׁם לְפַשֵּׁר בַּעַל כָּרְחָן שֶׁל הבע"ד.

וְהֵבִיא שָׁם שכ"כ המהרשד"ם. וְלָזֶה עָשָׂה שָׁם הַפְּשָׁרָה כְּפִי רְאוּת עֵינָיו.

וַהֲרֵי כָּתַב שָׁם שֶׁאַף שֶׁהַשְּׁבוּעָה מֻטֶּלֶת עַל בַּעַל הַשְּׁטָר. מ"מ בְּלֹא שְׁבוּעָה אֵינוֹ יָכוֹל לָכֻוף לְשַׁלֵּם לוֹ רַק שְׁלִישׁ מִן הַחוֹב ע"ש.

וְהַיְינוּ כמ"ש דבכה"ג שָׁאנֵי שֶׁאֵין הַפְּשָׁרָה עַל שִׁיּוּרֵי הַשְּׁבוּעָה רַק עַל אֲוּמְדַּן הַדַּעַת בְּגוּף הַחוֹב. וּמִצַּד הָאֲוּמְדָּנָא פָּסַק ג"כ לְפַשֵּׁר אַף בְּלֹא הֶסְכֵּם הבע"ד וְכַנַּ"ל: ומ"ש לְבָאֵר לוֹ דִּבְרֵי מָהַרְשָׁ"ל בְּשַׁבָּת דַּף ל' ע"ב אַהָא דְּאִיתָא שָׁם כָּל תַּלְמִיד שֶׁיּוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבּוֹ וְאֵין שִׂפְתוֹתָיו נוֹטְפוֹת מַר תְּכָנֵינָה שֶׁנֶּאֱמַר שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים נוֹטְפוֹת מוֹר עוֹבֵר.

וְכָתַב הַמָּהַרְשָׁ"ל דְּתַכְוִינָה יָלִיף מִקְּרָא דְּבָתְרֵיהּ יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב וגו'. נִרְאֶה כַּוָּנָתוֹ כִּי זָהָב הוּא רוֹמֵז לְמִדָּה"ד כמ"ש הַזֹּהַר פ' תְּרוּמָה.

ובפ' פְּקוּדֵי דַּף רל"ו אִיתָא שֶׁזָּהָב רוֹמֵז לָאֵשׁ שֶׁהוּא דִּין וכ"כ הָרַמְבַּ"ן בפ' כִּי תִשָּׂא עַל פָּסוּק פָּרְקוּ אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב. וְכִיְוּן מִדַּעְתּוֹ לְדִבְרֵי הַזֹּהַר הַנַּ"ל ע"ש.

וְכֵן אִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי יוֹמָא פ"ד ה"ד שֶׁזָּהָב מוּפָז דּוֹמֶה לִגְפְרִית מֻוצֶּתֶת בָּאֵשׁ. וְלָזֶה דָּרַשׁ מִינָּהּ שֶׁתְּכַוִּינָה בְּאֵשׁ דִּין שֶׁל מַעְלָה.

וּדְקָאָמַר וְגוֹמֵר נִרְאֶה שֶׁכַּוָּנָתוֹ עַל מ"ש אַחַ"כ מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻוָּלֶפֶת סַפִּירִים כִּי סַפִּיר וְתַרְשִׁישׁ הוּא ג"כ מוֹרֶה עַל מדה"ד וְכַמְבֹאָר בְּסֵפֶר שַׁעֲרֵי אוֹרָה. וְסַפִּיר הוּא מִדַּת תִּכְלֶת.

וַאֲקַצֵּר בָּזֶה: וּמַה שֶּׁנִּתְקַשָּׁה עוֹד בְּבֵיאוּר הַמְּהַרְשָׁ"ל אַהָא דְּאִיתָא שָׁם שֶׁאֶחָד אָמַר לְרַבִּי בָּנָיִךְ בְּנֵי וא"ל רְצוֹנְךָ שֶׁתִּשְׁתֶּה כּוֹס שֶׁל יַיִן. וְכָתַב הַמְּהַרְשָׁ"ל ע"ד הַפָּסוּק אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ וגו' כִּי גֶּחָלִים אַתָּה חוֹתֶה עַל רֹאשׁוֹ וגו'.

כֵּן נִמְצָא בְּפֵירוּשׁ ממהר"א מִפְּרָאג. וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁאֵין דּוֹמֶה דִּבְרֵי הַכְּסִיל לְדִבְרֵי יצה"ר שֶׁנִּקְרָא חָכָם עכ"ד.

נִרְאֶה כַּוָּנָתוֹ דִּבְסָמוְכָה דַּף נ"ב ע"א וּבַזּוֹהַר ח"א דַּף קע"ד דָּרַשׁ לִקְרָא דְּאִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ עַל היצה"ר. אֲבָל בָּאָדָם אֵין שַׁיָּיךְ זֶה.

וְקָרָא לוֹ כְּסִיל דְּהָכִי קָרֵי לֵיהּ בַּשַּׁ"ס שָׁם דְּמַיְיתֵי עֲלָהּ קְרָא דְּאַל תַּעַן כְּסִיל וגו'. והיצה"ר אַף שֶׁנִּקְרָא ג"כ מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל מ"מ נִקְרָא חָכָם נָגֵד בְּנֵי אָדָם וְכַמְבֹאָר בַּזּוֹהַר ר"פ וַיָּשַׁב שהיצה"ר הוּא רָשָׁע עָרוּם רַק נִקְרָא כְּסִיל בִּשְׁבִיל שֶׁמְּפַתֶּהוּ לָסוּר מִדֶּרֶךְ הַתּוֹרָה.

אֲבָל בֶּאֱמֶת הוּא נִקְרָא רָשָׁע עָרוּם ע"ש. וְעִיקַּר דְּחִיַּית הַמְּהַרְשָׁ"ל דִּבְרֵי הר"א מִפְּרָאג הוּא שֶׁאֵין זֶה שַׁיָּיךְ כְּלָל לְהַהוּ דְּהָכָא וְכַמּוּבָן: סִימָן קלד ע"ד רֵיאָה שֶׁהָיָה יוֹצֵא מִן אֻוְנָא עֶלְיוֹנָה שֶׁל יָמִין מִן הַחֹוד שֶׁלְּצַד הָאֶמְצָעִית כְּעֵין יְתֶרֶת וְהָיָה בְּאֻוְרְכֵּהּ־יוֹתֵר מִטָּרְפָא דְּאָסָא וְכֵן בְּרָוְחְבָּהּ בְּסוֹפָהּ.

וְרַק בִּתְחִילָּתָהּ הָיְתָה קְצָרָה. וְהַיְתֶרֶת אוֹ הַבְּלִיטָה הַזֹּאת הָיְתָה דַּקָּה מְאוֹד רַק הי' עָלֶיהָ מַרְאֶה בְּשֵׂר הָרֵיאָה וְהָיְתָה כְּפוּפָה וּמֻשְׁכֶּבֶת עַל גַּב הָאֻוְנָא וּדְבוּקָה שָׁם.

וְגַב הָאֻוְנָא עִם הַיְתֶרֶת הָיוּ דְּבוּקִים שָׁם לְשׁוּמָן הַגַּרְגֶּרֶת כְּדֶרֶךְ אֻוְנָא עֶלְיוֹנָה שֶׁשּׁוֹכֶבֶת אֵצֶל הַשֶּׁוּמָן שָׁם. וְהִפְרִידוּ הַשֶּׁוּמָן מִן הָאֻוְנָא וְנִשְׁאַר שָׁלֵם וְיָפֶה.

וְהַבְּלִיטָה נִשְׁאֲרָה דְּבוּקָה לָאֻוְנָא. וְהִפְרִידוּ הַבְּלִיטָה מִן הָאֻוְנָא וְנִתְפַּשְׁטָה הֵיטֵיב רַק לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרִי לָדַעַת אִם הַסִּירְכָא לֹא קְלָטָהּ קְרוּם הָרֵיאָה מִן קָצֶה הַיְתֶרֶת הַנַּ"ל.

כִּי לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרוּת לְהַכְנִיס רוּחַ לְתוֹכָהּ לְבָדְקָהּ. וְגַם הָיָה נִרְאֶה בְּרֹאשָׁהּ כְּמוֹ שָׁרְשֵׁי קְרוּם.

וְכַאֲשֶׁר הָסִירוּ אוֹתָם הָיוּ מִתְרָאִים שָׁרָשִׁים אֲחֵרִים. וְכַיָּדוּעַ שֶׁכֵּן הַדֶּרֶךְ בִּמְקוֹמוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁאֵין שָׁם בָּשָׂר רַק קְרוּמֵי הָרֵיאָה דְּבוּקִים יַחַד.

וְאֶפְשָׁר שֶׁהָיָה שָׁם מַשֶּׁהוּ בָּשָׂר לְפִי שֶׁהָיָה שָׁם מַרְאֶה בָּשָׂר: הִנֵּה מִצַּד שא"א לִבְדּוֹק בִּבְדִיקַת פּוֹשְׁרִין לְפִי שֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה בִּנְפִיחָה אֵין חֲשָׁשׁ. כִּי כְּבָר מְבֹאָר בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁכֵּינָן שֶׁעָבְרָה הַסִּירְכָא שׁוּב אֵין בְּדִיקַת פּוֹשְׁרִין מְעַכֵּב כִּי הַבְּדִיקָה אֵינָהּ אֶלָּא לְחוּמְרָא.

כִּי כֵּינָן שֶׁעָבְרָה הַסִּירְכָא מוֹכִיחַ הַדָּבָר שֶׁאֵינָהּ רַק הִתְפַּשְׁטוּת לֵיחוֹת וְכִקְרוּם דְּרִיְינוּס. [וּבְפֶרֶט בכה"ג דנ"ד כְּבָר הֵיקֵל בְּשו"ת עוֹנֶג יו"ט סי' ע"ב.

אָכֵן דְּבָרָיו צ"ע לענ"ד ואכמ"ל בָּזֶה]. אָכֵן דָּא עָקָא שֶׁאֵין יָדוּעַ לָנוּ אִם עָבְרָה הַסִּירְכָא וכמש"ל שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם הַשָּׂרָשִׁים הֵם מֵהַסִּירְכָא.

אוֹ מִקְרוֹם הָרֵיאָה שֶׁנִּמְשָׁךְ עִם הַסִּירְכָא. וְאַף שֶׁכָּתַבְתִּי בְּחִיבּוּרִי ח"א סי' נ' נ"א שֶׁבְּסִירְכָא לְשֶׁוְמָן יֵשׁ לְצַדֵּד לְהָקֵל בְּסָפֵק אִם עָבְרָה הַסִּירְכָא.

מ"מ בנ"ד גָּרַע טְפֵי דְּהָכָא הָוֵי סִירְכָא שֶׁלֹּא כְּסִידְרָן שֶׁהַיְתֶרֶת סְרוּכָה לְהָאֲוִנָּא מִגַּב לְגַב וּבְפָרָט שֶׁהַיְתֶרֶת אֵינָהּ עוֹמֶדֶת בִּדְרִי עִם הָאֲוִנָּא רַק יוֹצֵאת מִמֶּנָּה מִצִּידָהּ: וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לָדוּן דְּאֶפְשָׁר אֵינָהּ יְתֶרֶת רַק הוּא בְּלִיטָה וּפִיצּוּל מִגּוּף הָאֲוִנָּא וְכִדְאִיתָא בַּיּוֹ"ד סי' ל"ה ס"ה שֶׁאֲוִנָּא עֶלְיוֹנָה דַּרְכָּהּ לְהִתְפַּצֵּל.

וא"כ הָוֵי רַק כְּסִירְכָא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וַעֲדִיפָא מִסִּירְכָא כְּסִדְרָן לְדִידַן שֶׁאָנוּ מַכְשִׁירִים בְּמִינָהּ וּבָהּ כְּמוֹ בְּסִירְכָא תְּלוּיָה.

ועכ"פ הָוֵי ס"ס שֶׁמָּא אֵינָהּ יְתֶרֶת. וְאַף אִם הִיא יְתֶרֶת שֶׁמָּא עָבְרָה הַסִּירְכָא כָּרָאוּי.

וְאֵין לוֹמַר דעכ"פ הו"ל תַּרְתֵּי לְרֵיעוּתָא הַסִּירְכָא עִם הַיְתֶרֶת. ז"א דִּכְבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דבכה"ג לָא הָוֵי תר"ל.

וּבְפָרָט בְּאֲוִנָּא עֶלְיוֹנָה שֶׁדַּרְכָּהּ לְהִתְפַּצֵּל וכמ"ש הַגְּבָעָתִ שָׁאוּל סי' נ"ו דְּלָא הָוֵי תר"ל: אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּאַף אִם אֵינוֹ יְתֶרֶת. מ"מ הֲרֵי יֵשׁ כָּאן קמט שֶׁחוֹזֵר לִבְרִיָּתוֹ כְּשֶׁמְּסִירִים הַסִּירְכָא.

וּבָזֶה קיי"ל בסי' ל"ט ס"ט דְּטָרִיפָה אִם לֹא עָבְרָה הַסִּירְכָא ע"י מִיעוּךְ וּמְשֻׁמּוּשׁ וע"ש בפרמ"ג וע' בנו"ב מ"ק סי' י"ב שֶׁכָּתְבוּ כֵּן. וא"כ בנ"ד שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם עָבְרָה הַסִּירְכָא הו"ל סָפֵק טְרֵיפָה וְלֵיכָּא ס"ס.

וְאַף דְּעִיקַּר טַעַם הַטְּרֵיפוּת שָׁם הוּא מִפְּנֵי שֶׁהַקֶּמֶט אֵין מַנִּיחַ אֶת הָרֵיאָה לְהִתְנַשֵּׁם כָּרָאוּי. מ"מ אֵין סְבָרָא לוֹמַר דבנ"ד לֹא שַׁיָּךְ זֶה כֵּיוָן דְּחָזֵינַן שֶׁאֵין הָרוּחַ יָכוֹל לִיכָּנֵס בִּיתֶרֶת זֶה אַף לְאַחַר שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט הַקֶּמֶט.

דז"א דמ"מ אֶפְשָׁר בַּחַיִּים הָיָה נִכְנָס רוּחַ לְשָׁם. וְגַם עַתָּה אֶפְשָׁר שֶׁמְּעַט נִכְנָס הָרוּחַ לְשָׁם רַק לֹא נִכְנַס כָּרָאוּי.

וע"כ נֹאמַר כֵּן. דְּהָא לֹא מָצִינוּ כְּלָל לְחַלֵּק בְּדִין קמט בֵּין אִם הַמָּקוֹם הוּא צָמוּק אוֹ לֹא.

וּכְבָר כָּתַב הד"ק בתר"ל סָר דִּבְמִינָהּ וּבָהּ עִם קמט בָּעֵינַן שֶׁיַּעַבְרוּ שְׁנֵי צִדֵּי הַסִּירְכָא. וְאַף שֶׁבַּמָּק"מ שֹׁם הֵבִיא בְּשֵׁם טו"ט מהדו"ת דְּסַגִּי כְּשֶׁיַּעֲבֹר מִצַּד אֶחָד.

מ"מ הֲרֵי כָּתַב הַמָּק"מ שָׁם שֶׁהָעִיקָּר כהד"ק דְּהָא כְּבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּלְדַעַת רַשׁ"י שֶׁאֵין סִירְכָא בְּלֹא נֶקֶב יֵשׁ בְּסִירְכָא כָּזוֹ חֲשַׁשׁ נֶקֶב. וא"כ צָרִיךְ שֶׁתַּעֲבֹר מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים.

וְלִכְאוֹרָה י"ל דְּאַף הטו"ט מוֹדֶה בנ"ד דְּהָכָא נִיכָּר שֶׁעִיקַּר הַסִּירְכָא יָצְאָה מֵהַיְתֶרֶת הַזֹּאת דַּהֲלֹא הַיְתֶרֶת נִכְפָּפָה עַל הָאֲוִנָּא. וע"כ צ"ל שֶׁהִיא הִתְחִילָה לְהִסְתָּרֵךְ וּלְהִתְקָרֵב אֶל הָאֲוִנָּא.

דְּאִם הַסִּירְכָא יָצְאָה מֵהָאֲוִנָּא תְּחִילָּה אַיְ הָיְתָה הָאֲוִנָּא מִתְקַמֶּטֶת קְצָת לְצַד הַיְתֶרֶת. ובנ"ד הָיְתָה הָאֲוִנָּא כְּתִיקוּנָהּ.

אֲבָל ז"א די"ל לְפִי שֶׁהַיְתֵרֶת הִיא דַּקָּה וְקַלָּה נִמְשְׁכָה בְּנָקֵל ע"י הַסִּירְכָא לְצַד הָאֲוִנָּא וְאַף שֶׁהַסִּירְכָא יָצְאָה מֵהָאֲוִנָּא. וְגַם די"ל שֶׁהַגַּרְגֶּרֶת דְּחִקָּתָה וְהִשְׁכִּיבַתָּה עַל הָאֲוִנָּא.

וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְדַיֵּן עפמ"ש הַדַּעַת קְדוֹשִׁים בסי' ל"ט ס"ק נ"ד שֶׁאִם נִקְמְטוּ חֶלְקֵי הָאֲוִנָּא זע"ז בְּלִי חַלּוֹן כָּשֵׁר ע"ש. וא"כ ה"ה בנ"ד.

אֲבָל ז"א דְּהָא כָּתַב הד"ק בְּעַצְמוֹ בתר"ל סַר הַטַּעַם בְּזֶה מִשּׁוּם דְּהַיְינוּ רִיבִּיתֵיהּ וְנַעֲשָׂה בַּטֵּבַע הָרִיאָה כָּךְ. וְהוּא מֻכְרָח דבלא"ה יִקָּשֶׁה מַאי שְׁנָא סִירְכָא מִדִּיבּוּק.

ובנ"ד לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר כֵּן דְּהָא חָזֵינַן שֶׁיֵּשׁ כָּאן יְתֵרֶת שֶׁנִּתְהַפְּכָה וְנִדְבְּקָה עַל הָאֲוִנָּא. וְגַם בלא"ה כָּתַב שָׁם הַמָּקָ"מ דמהח"ס מַשְׁמַע דְּלָא כהד"ק בָּזֶה: וְעוֹד נִרְאֶה שא"ל דְּהָוֵי מִינָהּ וּבָהּ.

רַק הָוֵי יְתֵרֶת גְּמוּרָה כֵּיוָן דְּחָזֵינַן דְּהָוֵי יוֹתֵר מִכְּטַרְפָּא דְּאָסָא וְגַם יוֹצֵאת מִצַּד הָאֲוִנָּא בְּאֹפֶן שֶׁאֵינוֹ שַׁיָּיךְ כְּלָל לְהָאֲוִנָּא וְאֵינוֹ נִרְאֶה כְּלָל כְּפִיצּוּל מִן הָאֲוִנָּא. וע' בְּגִבְעַת שָׁאוּל סי' נ"ו שֶׁתָּפַס ג"כ דְּהָוֵי יְתֵרֶת אַף שֶׁלֹּא הָיָה כט"ד וְגַם לֹא נִתְעַקְּמָה כְּלָל.

ומכ"ש בנ"ד שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יוֹתֵר מט"ד וְגַם אֵינָהּ עוֹמֶדֶת לְאוֹרֶךְ הָאֲוִנָּא. רַק אָרְכָּהּ בּוֹלֵט לְרוֹחַב הָאֲוִנָּא.

וְאֵין זֶה דּוֹמֶה לְמַה שֶׁהוּבָא בְּסִפְרֵי הָאַחֲרוֹנִים שֶׁקּוֹרִים השו"ב קאפעליוש. דְּשָׁם הוּא מִגּוּף הָאֲוִנָּא.

אֲבָל בנ"ד הוּא יוֹתֶרֶת מַמָּשׁ כַּנַ"ל. וּבֶאֱמֶת גַּם בְּהָנְהוּ שֶׁנִּקְרָא קאפעליוש צָרִיךְ ג"כ שֶׁתַּעֲבֹור הַסִּירְכָא כָּרָאוּי.

וְעוֹד דְּהָא כָּתַב הב"א סי' ל"ט ס"ק קל"ב בְּשֵׁם הַמְּזָרְחִי דְּאֲוִנָּא שֶׁנִּתְפַּצְּלָה אַף שֶׁהַשְּׁוָרֵשׁ אֶחָד. מ"מ מִגַּב לְגַב הָוֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן ע"ש.

והב"א הֶחְמִיר שָׁם דְּבְאֲוִנָּא עֶלְיוֹנָה אַף מֵחִיתּוּךְ לְחִיתּוּךְ הָוֵי כְּשֶׁלֹּא כְּסִדְרָן ע"ש: וַעֲדַיִן יֵשׁ לָדוּן דְּכֵיוָן דְּהָאֲוִנָּא דְּבוּקָה לְשֶׁוְמָן הַגַּרְגֶּרֶת הו"ל סְתִימָה. דְּהָא כְּבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּלְהָכִי הַקָּנָה אֵינוֹ סוֹתֵם נֶקֶב הָרִיאָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָשֶׁה.

וא"כ הַשֶּׁוְמָן שֶׁעַל הַגַּרְגֶּרֶת שֶׁהוּא רַךְ נִימָא שֶׁהוּא סוֹתֵם וכמש"ל סי' כ"ח שֶׁאֶפְשָׁר לְצַדֵּד כֵּן לְדַעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים. וּבִפְרָט בַּדְּבוּקָה.

וּכְבָר כָּתַב הב"א סי' ל"ט סָעִיף ע"ד שֶׁאִם יֵשׁ תַּחַת הַדִּיבּוּק יְתֵרֶת מַגַּבָּהּ כְּשֵׁירָה ע"ש. אֲבָל בֶּאֱמֶת נלע"ד דז"א דִּלְבַד שֶׁבְּמָרְדְּכִי סוֹף חֻלִּין מְבֹואָר שֶׁסִּירְכָא לְשֶׁוְמָן הַגַּרְגֶּרֶת טְרֵיפָה.

הִנֵּה אַף לְדַעַת ש"פ הֲלֹא עִיקַּר הַטַּעַם הוּא מִשּׁוּם דְּהַיְינוּ רִיבִּיתָא דְּאֲוִנָּא עֶלְיוֹנָה לִהְיוֹת סְמוּכָה לְשֶׁוְמָן הַגַּרְגֶּרֶת. וְזֶה שַׁיָּיךְ רַק לִמְקוֹם הָאֲוִנָּא שֶׁדַּרְכּוֹ בְּכָךְ.

אֲבָל אִם יִדְבַּק חֵלֶק אֲוִנָּא אַחֶרֶת לְשֶׁוְמָן הַגַּרְגֶּרֶת וְכֵן אִם יִדְבַּק מֵהָאֲוִנָּא הָעֶלְיוֹנָה לְהַשֶּׁוְמָן אֵיזֶה חֵלֶק שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ וּמְקוֹמוֹ לְיָסֵּמֵךְ שָׁם דְּוַדַּאי טְרֵיפָה לכ"ע אִם לֹא יַעֲבֹור בְּמִיעוּךְ וּמְשָׁמוּשׁ.

וּמִמֵּילָא ה"ה בנ"ד יְתֵרַת זוֹ אֵין מְקוֹמָהּ כְּלָל אֵצֶל הַשַּׁוְמָן בְּמָקוֹם הַזֶּה וְסוֹפָהּ לְהִתְפָּרֵק כְּשֶׁיִּתְגַּבֵּר כֹּחַ הָרְחִיפָה בַּיִּתֶרֶת זוֹ. וא"כ אֵין כָּאן סְתִימָה לִמְקוֹם הַסִּירְכָא שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן.

וְזֶה כָּל עִיקַּר טַעַם שֶׁמַּחְמִירִים בְּסִירְכָא מִינָּהּ וּבָהּ עִם קמט וְלֹא עֻבְרָה הַסִּירְכָא בְּמִיעוּטָהּ. לְפִי שֶׁחוֹשְׁשִׁין שֶׁמִּצַּד רְחִיפַת הָרֵיאָה יִתְפַּשֵּׁט הַקֶּמֶט וְתִתְפָּרֵק הַסִּירְכָא.

וְאַף לְהַפּוֹסְקִים שֶׁכָּתְבוּ הַטַּעַם בִּשְׁבִיל שֶׁהַסִּירְכָא מְעַכֶּבֶת הָרֵיאָה מִלְּרַחֹף כָּרָאוּי וְהָוֵי כְּאָטוּם. גַּם בנ"ד שַׁיָּיךְ זֶה דְּאִם נֹאמַר שֶׁהַדִּיבּוּק לְשַׁוְמָן הָוֵי סְתִימָה דְּהַיְינוּ רִיבִּיתָא וְאֵין סוֹפָהּ לְהִתְפָּרֵק רַק מִתְחַזֶּקֶת וְהוֹלֶכֶת.

א"כ דִּיבּוּק זֶה מְעַכֵּב רְחִיפַת הָרֵיאָה בְּמָקוֹם זֶה. וּסְבָרָא זוֹ שַׁיָּיךְ אַף אֵינִימָא דְּלָא הָוֵי יְתֵרַת רַק בְּלִיטָה מִגּוּף הָאֲוָנָא דמ"מ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁתְּעַכֵּב רְחִיפַת הָרֵיאָה: אָכֵן נִרְאֶה לָדוּן לְהָקֵל דְּכֵינָן שֶׁהַיְתֶרֶת הָיְתָה דְּבוּקָה לְהָאֲוָנָא וְלֹא הָיָה שׁוּם הֶפְרֵשׁ בֵּינָהּ לְהָאֲוָנָא.

א"כ כְּשֶׁהִפְרִידוּ הַיְתֶרֶת מִן הָאֲוָנָא וְנִמְצֵאת שְׁלִימָה הֲרֵי מִיקְרֵי עֻבְרָה הַסִּירְכָא מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים. וְאַף שֶׁנִּמְצְאוּ רָאשֵׁי קְרוּמִים תְּלוּיִים עַל חֹוד הַיְתֶרֶת כְּעֵין סִירְכָא.

עַל כָּרְחֵינוּ לוֹמַר שֶׁהַקְּרוּמִים הַלָּלוּ הָיוּ דְּבוּקִים לְאַוָּנָא לְהַלָּן מִמְּקוֹם הַיְתֶרֶת וְנִדְבְּקוּ לְחוּד הַיְתֶרֶת. וּכְשֶׁהִפְרִידוּ הַיְתֶרֶת מִן הָאֲוָנָא נִקְלְפוּ גַּם הַקְּרוּמִים הַלָּלוּ מִן הָאֲוָנָא.

וא"כ אֵין זֶה סִירְכָא רַק הוּא קְרוּם שֶׁהָיָה פָּרוּס וְדָבוּק עַל הָאֲוָנָא וְנִדְבַּק לְהַיְתֶרֶת. וְזֶה נִקְרָא רַק הִתְפַּשְּׁטוּת הַסִּירְכָא.

דְּסִירְכָא נִקְרָא גּוּף דִּיבּוּק הַיְתֶרֶת לְהָאֲוָנָא. וְשׁוּב אֵין קֵפִידָא בְּמַה שֶׁאִפְשָׁר שֶׁלֹּא עָבְרוּ כָּרָאוּי.

וכ"נ בְּאֲוָנָא שֶׁהָיְתָה דְּבוּקָה לְאַוָּנָא שֶׁאָצְלָהּ וּכְשֶׁהִפְרִידוּם הָיָה שָׁלֵם וְיָפֶה. רַק שֶׁבַּקָּצֶה הָאֲוָנָא נִקְלַף אֵיזֶה קְרוּם מֵאַוָּנָא שֶׁאָצְלָהּ.

יֵשׁ לְצַדֵּד ג"כ ע"פ סְבָרָא הַנַּ"ל לְהָקֵל וּאכ"מ. וּנְהִי שֶׁאִם הָיָה וַדַּאי שֶׁלֹּא עָבְרָה הַסִּירְכָא.

אֲזַי יֵשׁ מָקוֹם לָחוּשׁ שֶׁבְּמָקוֹם זֶה בְּחוּד הַיְתֶרֶת הָיָה עִיקַּר סִיבַּת הַדֶּבֶק לְהָאֲוָנָא. אֲבָל עַתָּה שֶׁיֵּשׁ סָפֵק לְפָנֵינוּ אֵין לָחוּשׁ לָזֶה.

וְגַם דְּיֵשׁ לְצַדֵּד דְּלָא הָוֵי יְתֶרֶת. דבנ"ד עֲדִיפָא מִשְּׁאָר יְתֶרֶת כֵּינָן שֶׁאֵינָהּ עוֹמֶדֶת כְּדַרְכָּהּ הַפִּיצּוּלִים הָרְגִילִיםבְּאֲוָנָא הָעֶלְיוֹנָה.

וְאָפְשָׁר הוּא רַק בְּלִיטָה וְתַלְתַּל בָּשָׂר שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט בְּמָקוֹם זֶה לְרוֹחַב הָאֲוָנָא. וְכֵן מִסְתַּבֵּר טְפֵי: ולפ"ז יֵשׁ בנ"ד סְפֵיקֵי טוּבָא שֶׁמָּא עֻבְרָה הַסִּירְכָא גַּם מִן הַחוּד.

וְאַף אִם לֹא עֻבְרָה. שֶׁמָּא אֵין זֶה עִיקַּר הַסִּירְכָא רַק הִתְפַּשְּׁטוּת קְרוּם שֶׁהָיָה מִכְּבָר עַל הָאֲוָנָא.

וְיָדוּעַ שֶׁסִּירְכָא לִקְרוֹם נוֹסָף כְּשֵׁרָה ועמש"ל סי' כ"ח בָּזֶה בס"ד. וְאַף אִם זֶהוּ מֵעִיקַּר הַסִּירְכָא.

שֶׁמָּא טַעַם טְרֵיפוּת סִירְכָא זוֹ כְּהַתּוֹ' מִשּׁוּם שֶׁמָּא תִּתְפָּרֵק וְשׁוּב יֵשׁ מָקוֹם לִסְבָרַת הטו"ט הַנַּ"ל לְהָקֵל כְּשֶׁעָבְרָה מִצַּד אֶחָד. וְגַם שֶׁמָּא אֵינָהּ יְתֶרֶת וְלָא הָוֵי שְׁלֹא כְּסִדְרָן לְגַבֵּי הָאֲוָנָא.

וְאַף דִּלְגַבֵּי הַשַּׁוְמָן הָוֵי שְׁלֹא כְּסִדְרָן כמש"ל מ"מ הֲרֵי עָבַר הַשַּׁוְמָן כָּרָאוּי. וּבֶאֱמֶת יֵשׁ מָקוֹם לְדַעַת הטו"ט הַנַּ"ל וְלוֹמַר דְּהָוֵי ס"ס וַאֲקַצֵּר בַּאֲשֶׁר אֵין סֵפֶר זֶה ת"י.

וְעוֹד יֵשׁ לָדוּן קָצֶת דְּהָא כְּבָר הִקְשׁוּ הַפּוֹסְקִים דְּלָמָּה מִטְּרִיפִין סִירְכָא שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. דִּלְמָא הָיְתָה סִירְכָא תְּלוּיָה.

וְנִדְבְּקָה אַחַ"כ. וְתֵירְצוּ שֶׁתְּלוּיָה אֵין דַּרְכָּהּ לְהִסְתָּרֵךְ.

ולפ"ז בנ"ד י"ל שֶׁהָיְתָה עַל הַיְתֶרֶת סִירְכָא תְּלוּיָה. וְאַחַר שֶׁנִּדְבְּקָה הַיְתֶרֶת לְהָאֲוֶנָא וְגַם נִדְבַּק הַשַּׁוְמָן שָׁם רָבְתָה שָׁם הַלֵּיחוֹת וְהַדּוֹחַק.

ועי"ז נִדְבְּקָה הַסִּירְכָא תְּלוּיָה לְהָאֲוֶנָא. וְעַתָּה נִקְלְפָה יַחַד עִם הַיְתֶרֶת.

וּמֵעוֹצֶם טִרְדּוֹתַי הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר. ועכ"פ לְמַעֲשֶׂה נִרְאֶה שֶׁאִם הָיָה הַיְתֶרֶת סָרוּחַ בְּסִרְכָא קָצָרָה לְהָאֲוֶנָא אֲזַי יֵשׁ לְהַחְמִיר בנ"ד וכמש"ל.

וְגַם דְּנִרְאֶה וַדַּאי שֶׁהַסִּירְכָא הַזֹּאת הָיְתָה סְרוּכָה גַּם לְהַשַּׁוְמָן שֶׁהָיָה דָּבוּק כָּאן. וא"כ הֲרֵי לֹא עָבְרָה סִירְכַת הַשַּׁוְמָן כָּרָאוּי.

וְאָנוּ מַטְרִיפִים בִּכְגוֹן זֶה. וְגַם דְּיוֹתֵר נִרְאֶה שֶׁלֹּא עָבְרָה הַסִּירְכָא.

וְאִם הָיָה דָּבוּק מַמָּשׁ לְהָאֲוֶנָא רַק שֶׁנִּקְלְפוּ עִם הַיְתֶרֶת קְרוּמִים שֶׁהָיוּ דְּבוּקִים לְהָאֲוֶנָא לְהַלָּן מִמְּקוֹם דְּיִבּוּק הַיְתֶרֶת כַּנַּ"ל. יֵשׁ לְהָקֵל: סִימָן קַלָּה וְהִנֵּה בָּא לְפָנַי שֶׁעַל הַבְּלִיטָה שֶׁיָּצְאָה מֵרוֹחַב אֶוֶנָא הָעֶלְיוֹנָה כַּנַּ"ל בְּסִימָן הַקּוֹדֵם הָיָה סָבִיב לוֹ חוּט כְּעֵין חֲגוֹרָה וְהָיָה מִקְמִיט אֶת הַבְּלִיטָה הַנַּ"ל בְּמָקוֹם שֶׁיָּצְאָה מִן הָרִיאָה.

וְהַחוּט הַזֶּה הָיָה דָּבוּק בְּצַד אֶחָד בִּקְצֵה הַבְּלִיטָה מֵרָחוֹק. וּבְצַד הַשֵּׁנִי הָיָה דָּבוּק קָרוֹב לְמָקוֹם שֶׁנִּקְמָט.

והשו"ב הִפְסִיק אֶת אֶמְצָעוּת הַחוּט וְנִתְפַּשֵּׁט הַקֶּמֶט כָּרָאוּי. וְהַחוּט עָבַר מִצַּד אֶחָד בְּנָקֵל.

וּמִצַּד הַשֵּׁנִי נִשְׁאַר עוֹד קָצֶת שׁוֹרֶשׁ. וְכַאֲשֶׁר נִיסָּה לֶאֱחֹז בְּרִיאָה לְקַלֵּף קְרוּם סָמוּךְ לוֹ לְמַעַן הֶעֱבִיר הַשׁוֹרֶשׁ יַחַד עִם הַקְּרוּם.

נִקְרְעָה הָרִיאָה בַּמָּקוֹם הַהוּא. וְשׁוּב לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָדַעַת אִם אֶפְשָׁר לְהַעֲבִיר גַּם אֶת הַשׁוֹרֶשׁ אוֹ לֹא.

וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה. דְּאַף דְּהָוְיָא סִירְכָא מִינָּהּ וּבָהּ.

מ"מ הָא יֵשׁ כָּאן קמט. וְהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים מַחְמִירִים כְּשֶׁעָבְרָה הַסִּירְכָא וְנִתְפַּשֵּׁט הַקֶּמֶט.

ומכ"ש בנ"ד שֶׁלֹּא עָבְרָה הַסִּירְכָא רַק מִצַּד אֶחָד. וּכְבָר כָּתַב הד"ק וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתַּעֲבוֹר מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים.

וְגַם דְּהָוְיָא סִירְכָא עַל יְתֶרֶת וְהָוֵי תר"ל: וְהַנִּרְאֶה לְצַדֵּד לְהָקֵל בָּזֶה דְּהִנֵּה בְּסִירְכָא מִינָּהּ יָבֶה עִם קמט אִיתָא בַּפּוֹסְקִים ג' טְעָמִים לְאֶסּוֹר. מִשּׁוּם תר"ל.

וּמִשּׁוּם חֲשַׁשׁ אָטוּם שֶׁהַמָּקוֹם הַהוּא אֵינֶנּוּ מְרַחֵף כָּרָאוּי. וּמִשּׁוּם שֶׁמָּא תִּתְפָּרֵק הַסִּירְכָא ע"י שֶׁהָרוּחַ יְמַשְּׁוֵךְ אֶת צַדְדֵי הַסִּירְכָא.

וְהִנֵּה בנ"ד מִשּׁוּם תר"ל לֹא שַׁיָּיךְ דתר"ל רַק בַּקֶּמֶט שֶׁהוּא בְּאֶוְנָא בְּעֶצֶם מֵחֲמַת חֻלְיוֹ וְהָוֵי רֵיעוּתָא. אֲבָל הָכָא שֶׁאֵין כָּאן קמט בְּעֶצֶם.

רַק הַחוּט שֶׁסּוֹבֵב אֶת הַמָּקוֹם הַהוּא גּוֹרֵם שֶׁיִּתְקַמֵּט. אֵין זֶה תְּרֵי רֵיעוּתוֹת רַק אַחַת.

וכ"כ הפמ"ג בסי' ל"ט בש"ד ס"ק כ"ח. וּמִצַּד שֶׁמָּא תִּתְפָּרֵק י"ל דְּכֵיוָן שֶׁבְּצַד אֶחָד נִתְפָּרְקָה בְּמִיעוּטָ.

א"כ יֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁהָיְתָה מִתְפָּרֶקֶת בְּצַד זֶה שֶׁעָבְרָה כָּעֵת. דְּכֵיוָן שֶׁבְּצַד זֶה עוֹבֶרֶת בְּנָקֵל בְּוַדַּאי יֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁהָיְתָה מִתְפָּרֶקֶת מִצַּד זֶה וְלֹא מִצַּד הַשֵּׁנִי: ומה"ט נָמֵי אֵין שַׁיָּיךְ כָּאן חֲשַׁשׁ אָטוּם.

דְּאָמְרִינַן שֶׁסּוֹפָהּ הָיָה לְהִתְפָּרֵק וּלְהִתְפַּשֵּׁט הַקֶּמֶט כָּרָאוּי. דְּזֶהוּ טַעַם הַמְּקִילִים כְּשֶׁעָבְרָה הַסִּירְכָא.

וְרַק נִשְׁאַר לָנוּ לָחוּשׁ לְשִׁיטַת רַשְׁ"י שֶׁאֵין סִירְכָא בְּלֹא נָקֵב. דְּכָאן שֶׁמַּקְמִיט אֵין סְתִימַת הַסִּירְכָא מוֹעֶלֶת וכמ"ש הלב"ש ס"ק קכ"ו ובד"ק בתר"ל סָר.

אָכֵן בנ"ד יֵשׁ כָּאן סְפֵיקֵי טוֹבֵי דְּהָא אֵין. כָּאן וַדַּאי נָקֵב דְּאֶפְשָׁר שֶׁהָיְתָה הַסִּירְכָא עוֹבֶרֶת גַּם בְּצַד הַשֵּׁנִי.

וא"כ הָוֵי הַסִּירְכָא רַק לְיִחוּת בְּעָלְמָא. וְהָוֵי ס"ס שֶׁמָּא הֲלָכָה כתו'.

וְאַף לְרַשְׁ"י שֶׁמָּא הָיְתָה הַסִּירְכָא עוֹבֶרֶת. וּבְפָרָט לפמ"ש קְצָת אַחֲרוֹנִים דְּסָפֵק בְּסִירְכָא עַל הַקֶּמֶט הוּא סָפֵק דְּרַבָּנָן.

ועמש"ל סי' י"א: וְעוֹד דְּהָא אַף לְדַעַת רַשְׁ"י כָּתְבוּ הב"י וְעוֹד פּוֹסְקִים דְּרַק בְּסִירְכָא שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן אָמְרִינַן שֶׁבָּאָה מֵחֲמַת נָקֵב אֲבָל לֹא בְּמִינָהּ וּבָהּ. וע' תב"ש סי' ל"ט ס"ק מ"ח בָּזֶה.

וּלְדַעַת הַמַּחְמִירִים בְּזֶה לְדַעַת רַשְׁ"י. כָּתַב התב"ש שָׁם לְדַעַת הָרָן"ן שֶׁמַּתִּיר סִירְכָא מִינָהּ וּבָהּ.

דְּמִשּׁוּם דִּשְׁכִיחָא טוּבָא סָמְכוּ בשעה"ד עַל שִׁיטַת התו' ע"ש. וכ"נ לְהוֹכִיחַ לְדַעַת רוֹב הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּגַם בְּשֶׁאָר אֲבָרִים קְרוּם מֵחֲמַת מַכָּה אֵינוֹ קְרוּם א"כ לָמָּה מִכְּשֶׁיְּרִינַן סִירְכָא מִינָהּ וּבָהּ לְשִׁיטַת רַשְׁ"י דְּאֵין סִירְכָא בְּלֹא נָקֵב.

דְּהָא ע"כ צ"ל דְּרַק בִּכְסָדְרָן שֶׁהָאוּנוֹת שׁוֹכְבוֹת זע"ז וְהַסִּירְכָא מִתְחַזֶּקֶת וְהוֹלֶכֶת. לָזֶה מַכְשִׁירִין דַּעֲדִיפָא מִשְׁאָר קְרוּם מֵחֲמַת מַכָּה וכמ"ש התו' בְּחֻלִּין דַּף מ"ו ד"ה הַיְינוּ.

אֲבָל בְּמִינָהּ וּבָהּ לֹא שַׁיָּיךְ זֶה. וע"כ צ"ל אוֹ דִּלְדַעַת רַשְׁ"י בֶּאֱמֶת מִינָהּ וּבָהּ טָרִיפָה דְּהָוֵי קְרוּם מֵחֲמַת מַכָּה.

אוֹ כְּשִׁיטַת הב"י דְּסִירְכָא מִינָהּ וּבָהּ אֵינָהּ מֵחֲמַת נָקֵב אַף לְרַשְׁ"י כִּי מֵחֲמַת נָקֵב דַּרְכָּהּ לְהִסְתָּרֵךְ לְמָקוֹם אַחֵר. וא"כ לְדִידַן דְּנָהֲגִינַן לְהָקֵל בְּסִירְכָא מִינָהּ וּבָהּ.

עַל כָּרְחֵינוּ נָאֲמַר דְּמַכְשִׁירִינַן בָּזֶה אַף לְדַעַת רַשְׁ"י אוֹ שֶׁסּוֹמְכִין בָּזֶה עַל דַּעַת התו' וש"פ. וא"כ סַגִּי גַּם כְּשֶׁתַּעֲבוֹר הַסִּירְכָא מִצַּד אֶחָד כְּשֶׁיֵּשׁ קמט וכמש"ל.

וּבְפָרָט בנ"ד שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהָיְתָה עוֹבֶרֶת גַּם מִצַּד הַשֵּׁנִי וכמש"ל [וְלִכְאוֹרָה רָצִיתִי לְצַדֵּד מִצַּד שֶׁהַבְּלִיטָה מֻוּנַּחַת תַּחַת שֻׁוְמָן הַגַּרְגֶּרֶת וְהָרוּחַ אֵינוֹ יָכוֹל לִכָּנֵס לְשָׁם כָּרָאוּי. וּלְזֶה אֵין חֲשָׁשׁ שֶׁתִּתְפָּרֵק הַסְּיָרְכָא ע"י רְחִיפַת הַיְתֶרֶת.

וְהַשֻּׁוְמָן הוּא שָׁם מְקוֹם רְבִיתָא. אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דְּאִי נַיְמָא הָכִי א"כ יֵשׁ כָּאן חֲשָׁשׁ אָטוּם בַּבְּלִיטָה הַזֹּאת.

וע"כ צ"ל כמ"ש בְּסִימָן הַקּוֹדֶם דְּכֵינָן שֶׁהַבְּלִיטָה מֻוּנַּחַת תַּחַת הַשֻּׁוְמָן. שׁוּב לָאו הַיְינוּ רִיבִּיתֵיהּ וְסוֹפוֹ לְהִתְפָּרֵק.

וְגַם דְּהָכָא הַמָּקוֹם שֶׁהָיָה מְסֻבָּב בְּהַסְּיָרְכָא לֹא הָיָה מֻנָּח תַּחַת הַשֻּׁוְמָן. וְשַׁפִּיר נִכְנַס לְשָׁם הָרוּחַ] עכ"פ בנ"ד שֶׁמִּצַּד אֶחָד עָבְרָה הַסְּיָרְכָא מִינָּהּ וּבָהּ הַמִּסְתַּבֶּבֶת אֶת הַבְּלִיטָה וּמִצַּד הַשֵּׁנִי יֵשׁ סָפֵק וְאֶפְשָׁר שֶׁהָיְתָה עוֹבֶרֶת ג"כ.

שַׁפִּיר יֵשׁ לְהָקֵל בהפ"מ. וְאַף אִם לֹא הָיְתָה עוֹבֶרֶת בְּצַד הַשֵּׁנִי יֵשׁ מָקוֹם לְצַדֵּד לְהָקֵל בשעה"ד וכמש"ל.

דְּהָא כָּל עִיקָּר מַה שֶּׁהֶחְמִיר הד"ק בְּזֶה הוּא לִשִׁיטַת רַשְׁ"י. ולפמש"ל נִתְבָּאֵר שֶׁאֵין לָחוּשׁ לָזֶה: וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה שֶּׁהֻזְקַשָּׁה לִי בְּדָרְךְ לִימּוּדִי בהרע"ב בִּשְׁקָלִים פ"ד מ"ב שֶׁכָּתַב דְּלְהָכִי מְבִיאִין שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה לְפִי שֶׁאֵין יָדוּעַ עַל אֵיזֶה יַעֲלֶה הַגּוֹרָל לד'.

וּתְמַהֲנִי דְּהָא מְפוֹרָשׁ בַּקְּרָא וּמֵאֵת עֲדַת בנ"י יִקַּח שְׁנֵי שְׂעִירִים. וּמִזֶּה דָּרְשׁוּ בתו"כ שֶׁבָּאִים מִשֶּׁל צִיבּוּר.

וְכֵן אִיתָא בִּשְׁבוּעוֹת דַּף י"ד ע"א וע"ש בתו'. וְאֵין לוֹמַר שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְבָאֵר טַעְמָא דִּקְרָא.

דְּלְבַד שֶׁאֵין זֶה מִדֶּרֶךְ הַמְפָרְשִׁים לְכְתּוֹב טְעָמִים עַל דִּינֵי הַתּוֹרָה. הִנֵּה בספ"ק דִּשְׁבוּעוֹת מְבֹאָר הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל מִתְכַּפְּרִים בּוֹ ואכמ"ל בָּזֶה: סִימָן קלו ע"ד אוּמָא שֶׁהָיְתָה סְרוּכָה לְטַרְפֵּשׁ בְּסִירְכָא רְחָבָה וְתַחַת הַסִּירְכָא הָיָה עַל הָרֵיאָה קְרוּם.

עָב מְאוֹד כְּעֵין בָּשָׂר בָּלוּי וְהָיָה דָּבוּק עַל שֶׁטַח הָרֵיאָה קְצָת יוֹתֵר מִמָּקוֹם הַסִּירְכָא. וּכְשֶׁהַסִּיר הַקְּרוּם עִם הַסִּירְכָא נִמְצָא שֶׁהָיָה כְּעֵין פְּגִימָה וְחִסָּרוֹן בִּקְצֵה הָאוּמָא שָׁם.

וּבְמָקוֹם אֶחָד הָיְתָה גַּוּמָא עֲמֻקָּה קְצָת וְהָיָה שָׁם מַרְאֶה מֻגְלָא. וּכְשֶׁבָּדְקוּ הַמָּקוֹם הַהוּא נִמְצָא שֶׁהָיָה שָׁם מֻגְלָא כְּעֵין מֻרְסָא.

וּכְשֶׁהֵסִירוּ הַמֻּגְלָא נִשְׁאַר בְּמָקוֹם הַגַּוּמָא רַק קְרוּם הָעֶלְיוֹן וּקְרוּם הַתַּחְתּוֹן הָיָה חָסֵר וְהַקְּרוּם הָעֶלְיוֹן הָיָה שָׁלֵם וְיָפֶה וְהָיָה לוֹ מַרְאֶה קְרוּם הָרֵיאָה כָּרָאוּי. הִנֵּה לִכְאוֹרָה יֵשׁ כָּאן חֲמִשָּׁה רֵיעוּתוֹת.

סִירְכָא וּבָשָׂר בְּלוּי וְגַוּמָא וְנִגְלָד עוֹר הַתַּחְתּוֹן וּמֻגְלָא. וְעוֹד יֵשׁ לָדוּן לפמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפי"א מה' שְׁחִיטָה שֶׁבְּסִירְכָא לְטַרְפֵּשׁ יֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁבָּאָהַסְּיָרְכָא בִּשְׁבִיל שֶׁנִּיקַּב קְרוּם הָעֶלְיוֹן.

וע' בב"א בקו"ה לסי' ל"ו סי' כ' שֶׁקָּבַע בָּזֶה מַסְמְרוֹת. וא"כ בנ"ד שֶׁנִּגְלַד קְרוּם הַתַּחְתּוֹן הו"ל כְּאִלּוּ נִדַּאי נִיקְּבָה הָרֵיאָה.

וְגַם הַפְּגִימָה הָוְיָא כְּחֶסְרוֹן מִבַּחוּץ וְהָוְיָא רֵיעוּתָא וְיֵשׁ לְהַטְרִיחַ בָּזֶה: אָכֵן נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְצַדֵּד לְהָקֵל בָּזֶה דְּהִנֵּה בָּשָׂר בְּלֵוִי כָּתְבוּ הַט"ז ס"ס ל"ט והפר"ח דְּלָא הָוֵי רֵיעוּתָא. וְאַף שֶׁקְּצָת אַחֲרוֹנִים מְצַדְּדִים לְהַחְמִיר בכ"ז הָעִיקָּר כהט"ז כְּמוֹ שֶׁהִכְרִיעוּ הָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה.

וְהַסִּירְכָא עִם הַגַּוְמָא אַף דְּהָוְיָא מֻחָמֶת חוֹלִי מ"מ אֵין מִצְטָרְפִין לתר"ל כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּשָׂר בָּלוּי שֶׁמַּפְסִיק בֵּינֵיהֶם. וּכְבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים וְנִתְבָּאֵר בִּדְבָרֵינוּ לְעֵיל סי' כ"ח דְּסִירְכָא עַל בָּשָׂר בְּלֵוִי קִיל טְפֵי.

כִּי זֶה מוּכָח שֶׁהַסִּירְכָא אֵינָהּ מִגּוּף הָרִיאָה רַק מִצַּד הַבָּשָׂר בָּלוּי וְהָוֵי כִּקְרוּם דְּרִיְינוּס. וְעַל הָאֻמּוֹת מָצוּי לִהְיוֹת בָּשָׂר בְּלֵוִי וּבִפְרָט בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם מֻגְלָא וְכַיָּדוּעַ.

וְאַף שֶׁלֹּא עָבְרָה הַסִּירְכָא כָּרָאוּי מֵעַל הַבָּשָׂר בְּלֵוִי. בכ"ז מוּכָח לְהֶדְיָא שֶׁבָּאָה מֵהַבָּשָׂר בְּלֵוִי וְלֹא מִגּוּף הָרִיאָה.

וְהַבָּשָׂר בְּלֵוִי עָבַר כָּרָאוּי. וּמִמֵּילָא נִדְחָה מש"ל לָחוּשׁ שֶׁהַסִּירְכָא בָּאָה מִנֶּקֶב שֶׁבִּקְרוּם הָעֶלְיוֹן.

דְּהָכָא חָזֵינַן שֶׁלֹּא בָּאָה מִן הָרִיאָה כְּלָל רַק הַבָּשָׂר בְּלֵוִי נִסְרַךְ לְהַטַּרְפֵּשׁ. וע' בב"א סי' ל"ט ס"ק קכ"ד שֶׁכָּתַב שֶׁאֵין בכה"ג שׁוּם רֵיעוּתָא וַחֲשַׁשׁ.

וַעֲדִיפָא מִמִּינָהּ וּבָהּ. וּמִצַּד הַפְּגִימָה שֶׁנִּמְצָא שָׁם אֵין חֲשָׁשׁ כִּי כְּבָר כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁבְּאוּמָא מָצוּי לִהְיוֹת פְּגִימוֹת כְּעֵין חִסָּרוֹן וְאֵין לָחוּשׁ לָזֶה: וא"ל דמ"מ הָוֵי תר"ל הַגַּוְמָא שֶׁמַּחֲמַת חוֹלִי וְהַנֶּגֶלְד קְרוּם הַתַּחְתּוֹן.

דז"א דְּבֶאֱמֶת נִרְאֶה שֶׁהַגַּוְמָא וְהַנֶּגֶלְד חֲדָא מִילְּתָא הִיא. דְּהִנֵּה כָּתַב הַכְּלְבּוֹ וְהוּבָא בב"א סי' ל"ט טַעַם לְהַכְשִׁיר בְּסִירְכָא תְּלוּיָה.

שֶׁהָיָה שָׁם נֶגֶלְד קְרוּם הַתַּחְתּוֹן וְלָזֶה נִמְשַׁךְ קְצָת קְרוּם הָעֶלְיוֹן לְמַטָּה לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ בְּמָה לְהִתְחַזֵּק לִבְשַׂר הָרִיאָה ע"ש. וא"כ ה"ה הָכָא נִרְאֶה לָעַיִן שע"י שֶׁחָסַר שָׁם קְרוּם הַתַּחְתּוֹן לֹא הָיָה לִקְרוּם הָעֶלְיוֹן בְּמָה לְהִתְחַזֵּק וְנִמְשַׁךְ קְצָת כַּנַ"ל.

וְלֹא נִמְשַׁךְ לַחוּץ רַק נִדְחַק לְפָנִים. בַּאֲשֶׁר הַמָּקוֹם הָיָה שָׁם רֵיקָן מֵחֲמַת הַמֻּגְלָא שֶׁהָיְתָה שָׁם.

לָזֶה נִדְחַק לְפָנִים וְנַעֲשָׂה גַּוְמָא. וּבִפְרָט שֶׁטָּבַע מֻגְלָא וּמַכָּה לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַקְּרוּם.

וַהֲרֵי אַף בְּמַכָּה בְּדוֹקָן אָמְרִינַן שֶׁהַמַּכָּה קָלְטָה אֶת הָרִיאָה בִּשְׁבִיל הַלֵּיחוֹת שֶׁיֵּשׁ בַּמַּכָּה. ומכ"ש בְּמֻגְלָא שֶׁיֵּשׁ בַּגּוּף הָרִיאָה.

רַק שֶׁכְּשֶׁהַמֻּגְלָא רַבָּה מְאוֹד הִיא דּוֹחֶקֶת הַקְּרוּם לַחוּץ וְנַעֲשָׂה בוּעָא. וּכְשֶׁאֵין הַמֻּגְלָא רַבָּה וְנֶגֶלְד קְרוּם הַתַּחְתּוֹן.

מוֹשֶׁכֶת אֶת הַקְּרוּם הָעֶלְיוֹן לְפָנִים כַּנַ"ל. וְזֶה לָא מִיקְּרֵי גַּוְמָא כְּלָל.

וְנִרְאֶה כְּגַוְמָא בִּשְׁבִיל חֶסְרוֹן קְרוּם הַתַּחְתּוֹן וּדְחִיקַת הַקְּרוּם לְהַמֻּגְלָא. וע' ב"א סי' ל"ו ס"ק ל"ה שֶׁכָּתַב כְּעֵין סְבָרָא זוֹ לְדַעַת הפמ"ג לְעִנְיַן בוּעָא בְּמָקוֹם שֶׁמַּשְׁמַעַת קוֹל.

וְאַף דְּשָׁם חוֹלֵק עַל הפמ"ג בָּזֶה. מ"מ בנ"ד מוֹדָה גַּם הב"א וְכַמּוּבָן לְמְעַיֵּן שָׁם שֶׁדָּחָה דִּבְרֵי הפמ"ג.

רַק מִשּׁוּם דְּלָא מְסְתַּבַּר לֵיהּ לוֹמַר שֶׁכָּל בּוּעָא חָסֵר שֵׁם קְרוּם הַתַּחְתּוֹן. אֲבָל אִי הָוֵי יָדוּעַ זֶה.

מוֹדָה הב"א דְּלָא הָוֵי רַק חֲדָא רֵיעוּתָא ע"ש. וּבְפָרָט דְּהָא חָזִינַן בנ"ד שֶׁנִּשְׁאַר קְרוּם הָעֶלְיוֹן שָׁלֵם וְיָפֶה בְּלִי שׁוּם שִׁינּוּי מַרְאֶה כְּלָל.

וְגַם דְּהָא כַּמָּה אַחֲרוֹנִים צִדְּדוּ לוֹמַר דְּנִגְלַד פּוּרְתָּא לָא הָוֵי רֵיעוּתָא: וְעוֹד דְּבֶאֱמֶת א"א לְהַבְחִין הֵיטֵיב שֶׁחָסַר קְרוּם הַתַּחְתּוֹן וְאֶפְשָׁר ע"י הַמֶּוּרְסָא נַעֲשָׂה קְרוּם הַתַּחְתּוֹן דַּק מְאוֹד וְנִדְבָּק לְהָעֶלְיוֹן עַד שא"א לְהַפְרִידוֹ.

וּבְפָרָט שֶׁיָּדוּעַ שֶׁקְּרוּמֵי הָרִיאָה אֶפְשָׁר לְהַפְרִיד לְכַמָּה קְרוּמִים וּבְיִחוּד עַל הָאוּמָא שֶׁשָּׁם הַקְּרוּם עָב. וא"א לְהַבְחִין אִם גּוּף קְרוּם הָעֶלְיוֹן נִתְחַלֵּק לִשְׁנַיִם.

אוֹ שֶׁזֶּהוּ קְרוּם הַתַּחְתּוֹן. וְגַם בנ"ד הַקְּרוּם עב בִּמְקוֹם הַגֶּוּמָא.

רַק שא"א לְהַפְרִידוֹ לְפִי שֶׁאֵין בָּשָׂר בָּרִיא תַּחְתָּיו וְאֵין לוֹ בָּמָה לְהִתְחַזֵּק וְכַיָּדוּעַ שֶׁבְּאוֹפֶן כָּזֶה א"א לְהַפְרִיד הַקְּרוּמִים. וא"כ הו"ל סָפֵק תר"ל שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל כַּמְּבוֹאָר בָּאַחֲרוֹנִים.

וְהַמֶּוּרְסָא וְהַנִּגְלָד אֵינוֹ תר"ל כמ"ש הב"א בסי' ל"ו סְעִיף כ"ב לְהַכְשִׁיר מֶוּרְסָא תַּחַת נִגְלַד קְרוּם הַתַּחְתּוֹן ע"ש. וּמָצָאתִי בד"ק בתר"ל מְרַס שֶׁכָּתַב לְהַתִּיר עַל מֶוּרְסָא מִצַּד שֶׁהַקֶּמֶט נַעֲשָׂה ע"י הַמֶּוּרְסָא.

וְהַיְינוּ כְּעֵין מש"ל. וְשָׁם הֵקֵיל עוֹד בְּסִירְכָא עַל נִגְלַד וּמֶוּרְסָא וְעָבְרָה בַּמִּיעוּךְ וּמִשְׁמוּשׁ ע"ש.

וְהַיְינוּ כְּעֵין מש"ל בס"ד. וע"ש עוֹד בתר"ל נִגְלַד מ"ש בְּעִנְיַן קמט וְנִגְלַד.

וּלְזֶה בַּאֲשֶׁר הוּא הפ"מ וְגַם צוֹרֶךְ יו"ט אֶפְשָׁר לְהָקֵל. וְיֵשׁ לָדוּן בָּזֶה לענ"ד לְהָקֵל אַף בְּלֹא הַךְ סְבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ לְהָעִיר דְּשָׁמָּא יֵשׁ כָּאן גַּם קְרוּם הַתַּחְתּוֹן.

רַק שֶׁצָּרִיךְ לְעַיֵּן הֵיטֵיב אִם הַקְּרוּם הָעֶלְיוֹן בָּרִיא כָּרָאוּי וְשֶׁאֵינוֹ קְרוּם נוֹסָף מֵחֲמַת מַכָּה. כִּי אֶפְשָׁר יֵשׁ שָׁם קְרוּם נוֹסָף וַחֲסֵירִים שְׁנֵי הַקְּרוּמִים.

וְאִם נִתְבָּרֵר שֶׁיֵּשׁ קְרוּם הָעֶלְיוֹן כָּרָאוּי יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל בהפ"מ וְצוֹרֶךְ יו"ט כַּנַ"ל. וּמַה שֶּׁהָיָה שִׁינּוּי מַרְאֶה בִּקְרוּם.

זֶה פָּשׁוּט דְּלָא הָוֵי רֵיעוּתָא דְּהָא כְּבָר כָּתַב הנו"ב סי' י' וְכַמָּה אַחֲרוֹנִים דְּמַרְאָה כְּשֵׁירָה לָא הָוֵי רֵיעוּתָא. וְגַם הֲרֵי כָּתַב הפמ"ג בתר"ל ד"ה וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים דְּמַרְאֶה בַּקֶּמֶט לָא הָוֵי רֵיעוּתָא כִּי דַּרְכּוֹ בְּכָךְ.

ובנ"ד שֶׁכְּשֶׁהֶסִירוֹ הַמֶּוּרְסָא סָרָה הַמַּרְאָה. לכ"ע לָא הָוֵי שׁוּם רֵיעוּתָא כַּמְּבוֹאָר בָּאַחֲרוֹנִים בָּזֶה: אַחֲרֵי כּוֹתְבִי זֶה רָאִיתִי בְּסֵפֶר דַּעַת קְדוֹשִׁים ס"ס ל"ט שֶׁהֶעְתִּיק שָׁם תְּשׁוּבַת הַגָּאוֹן בַּעַל חוו"ד לְעִנְיַן בּוּעָא עַל נִגְלַד קְרוּם הַתַּחְתּוֹן.

וְכָתַב שָׁם דְּלָא הָוֵי רֵיעוּתָא מִשּׁוּם שֶׁלֹּא מָצִינוּ כְּלָל בַּשַּׁ"ס מִי שֶׁיִּסְבּוֹר לְהַטְרִיף בְּנִגְלַד הַתַּחְתּוֹן. וּתְמַהֲנִי דְּהָא מְפוֹרָשׁ בַּשַּׁ"ס חֻלִּין מ"ו ע"ב דִּפְלִיגִי בָּזֶה ר"א וְרַבִּינָא חַד אָמַר לָא מַגִּין וח"א מַגִּין ע"ש.

ומש"ש דבכה"ג א"א לְבַדּוֹק אִם שָׁלֵם קֵרוּם הָעֶלְיוֹן. כְּבָר הִקְשָׁה עָלָיו שָׁם בַּעַל ג"ה דְּשַׁפִּיר אָפְשָׁר לְבַדּוֹק בַּהֲסָרַת הַמַּוּגְלָא.

וּלְפָלֵא שֶׁלֹּא הֵבִיא דִּכְן מוּכָח מהפמ"ג והב"א שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל. ובנ"ד גַּם החו"ד מוֹדֶה.

דְּשָׁם כָּתַב שֶׁהָיָה מַרְאֶה הַקֵּרוּם כְּמַרְאֵה הַלֵּיחָה וְנִיכָּר שֶׁשָּׁלַט הַחוֹלִי גַּם בִּקְרוּם עֶלְיוֹן. ובנ"ד הָיָה מַרְאֶה הַקֵּרוּם כָּרָאוּי אַחַר הֲסָרַת הַמַּוּגְלָא: סִימָן קלז ב"ה כִּסְלֵו תרל"ה א) הִנֵּה רָאִיתִי בנו"ב במ"ת חֵלֶק אֶבֶן הָעֵזֶר סי' מ"ה שֶׁנִּשְׁאַל שָׁם בְּמִי שֶׁאָבִיו צִוָּהוּ דָּבָר לִפְנֵי מוֹתוֹ וְאַחַר מִיתָה צִוְּתָה אִמּוֹ עָלָיו לְהֵיפוּךְ אִם מְחֻיָּב לְקַיֵּים דִּבְרֵי אָבִיו.

וְהוֹכִיחַ הנו"ב דִּלְאָחֵ"מ מְחֻיָּב לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל אִמּוֹ מֵהָא דְּאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין ל"א שֶׁאָחֵד שָׁאַל אֶת ר"י בְּאָבִיו וְאִמּוֹ מִי קוֹדֵם וא"ל מִבֵּין רִיסֵי עֵינֶיךָ נִיכָּר שֶׁבֶּן אַלְמָנָה אַתָּה וְאֵינְךָ צָרִיךְ בָּזֶה לְמַעֲשֶׂה.

וְקָשֶׁה דְּדִילְמָא צָרִיךְ לַמַּעֲשֶׂה בְּגַוְונָא שֶׁאָבִיו צִוָּה לוֹ דָּבָר לִפְנֵי מוֹתוֹ וְאִמּוֹ צִוְּתָה לְהֵיפוּךְ. וע"כ צ"ל שֶׁזֶּה פָּשׁוּט דִּלְאָחֵ"מ אִמּוֹ קוֹדֶמֶת.

ולענ"ד אֵינָהּ רְאָיָה דִּלְהֵיפוּךְ י"ל דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ דבכה"ג אָבִיו קוֹדֵם. דְּבֶאֱמֶת הַךְ בַּעְיָא דְּאָבִיו וְאִמּוֹ ע"כ צ"ל דְּאַיְירִי שֶׁשְּׁנֵיהֶם א"ל בְּבַת אַחַת שֶׁיַּשְׁקֵם מַיִם.

דְּאִם אָבִיו א"ל קוֹדֶם. וַדַּאי שֶׁהוּא קוֹדֵם כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּיב בְּכִיבּוּדוֹ בְּרֶגַע שֶׁצִּוָּהוּ.

וּמֵהֵיכִי תֵּיתִי שֶׁתּוּכַל אִמּוֹ לְפָטְרוֹ מִזֶּה. וה"ז דּוֹמֶה לְאוֹמֶרֶת לוֹ הִיטָּמֵא וְאַל תַּחֲזִיר אֲבֵידָה שֶׁלֹּא יִשְׁמַע לָהּ.

וכ"כ התו' בְּכְתֻבּוֹת דַּף מ' ע"א שֶׁכֵּיוָן שֶׁהָאָב צִוָּה לוֹ לַעֲשׂוֹת דָּבָר הָוֵי מ"ע לַעֲשׂוֹת מִצְוָתוֹ. וא"ל דמ"מ נ"מ אִם קוֹדֶם מִיתַת אָבִיו צִוְּתָה אִמּוֹ תֶּיכֶף לְהֵיפוּךְ מִדִּבְרֵי אָבִיו.

ומיבע"ל לְמִי יִשְׁמַע. דז"א דְּכֵיוָן שֶׁבִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה הִיא חַיֶּיבֶת ג"כ בִּכְבוֹד אָבִיו.

מִמֵּילָא בָּטְלוּ דְּבָרֶיהָ וְחָל עָלָיו מִצְוַת כִּיבּוּד אָב: ב) וְעוֹד הֵבִיא הנו"ב רְאָיָה מֵהָא דְּאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין ל"א דר"א שָׁמַע שְׁאִמּוֹ בָּאָה לא"י וְיָצָא לִקְרָאתָהּ. וּכְשֶׁהִגִּיעַ לוֹ שָׁמְתָה וַאֲרוֹנָה בָּא הִתְחָרֵט עַל שֶׁיָּצָא לִקְרָאתָהּ.

אַלְמָא דִּכְבוֹד שֶׁלָּאָחֵ"מ קִיל מִכְּבוֹד שֶׁבַּחַיִּים. ולענ"ד אֵינָהּ רְאָיָה כְּלָל דְּהָא שָׁם אֵיירִי שֶׁבָּרַח מִמָּנָּה לא"י וְהֶזֵּק לוֹ שֶׁהוֹלֶכֶת וְרוֹדֶפֶת אַחֲרָיו.

וא"כ לָא נִיחָא לָהּ בְּמַה שֶׁהָלַךְ מִמָּנָּה לָזֶה הָלַךְ לִקְרָאתָהּ לְמַלֹּאוֹת חֶפְצָהּ לִהְיוֹת אָצְלָהּ. וְלָזֶה כְּשֶׁנּוֹדַע לוֹ שֶׁאֲרוֹנָה בָּא הִתְחָרֵט עַל יְצִיאָתוֹ.

וְכֵן מוּכָח שָׁם בפירש"י שֶׁפֵּירֵשׁ שֶׁהָיָה חָפֵץ ר"א לָשׁוּב לְבָבֶל לְגַמְרֵי לִמְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן ע"ש. וְקָשֶׁה דְּדִילְמָא יָצָא רַק לִקְרָאתָהּ לְקַבֵּל פני' לִכְבוֹדָהּ וְאַחַ"כ יָשׁוּב לא"י.

אֲבָל לפמ"ש א"ש שֶׁבֶּאֱמֶת לֹא הָיָה זֶה כַּוָּנָתוֹ. רַק כַּוָּנָתוֹ הָיָה לְמַלֹּאוֹת חֻפְצָהּ לִהְיוֹת בִּמְקוֹמָהּ.

וְזֶה הוֹכָחָה בְּרוּרָה שֶׁלֹּא הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ בִּיצִיאָתוֹ כְּדֵי לְכַבְּדָהּ בְּקַבָּלַת פָּנֶיהָ וּדְלֹא כהנוב"י. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה בֶּאֱמֶת מנ"ל לְרַשֹּׁ"י זֶה.

דְּיֵלְמָא בֶּאֱמֶת הַכַּוָּנָה כְּדֵי לְקַבֵּל פָּנֶיהָ. וּדְקָאָמַר לֵיהּ ר"י הַמָּקוֹם יַחֲזִירְךָ לְשָׁלוֹם הַכַּוָּנָה שֶׁיַּחֲזִירוּ לא"י.

וְנִרְאֶהDְּמִשְּׁמַע לְרַשֹּׁ"י שֶׁעַל יְצִיאָה לְצוֹרֶךְ מִצְוָה ע"מ לַחֲזוֹר לֹא הָיָה סָפֵק כְּלָל לר"א שֶׁמֻּתָּר וְלֹא הָיָה סָבוּר כְּלָל שר"י מַקְפִּיד ע"ז כִּדְאִיתָא בַּסֶּוגְיָא שָׁם שֶׁעָלָה ע"ד דר"י רָתַח עָלָיו: ג) וּבֶאֱמֶת עֲדַיִן צ"ע דְּהָא ר"א הָיָה כֹּהֵן כִּדְאִיתָא בְּגִיטִּין נ"ט וּבְכַמָּה דֻּכְתֵי וקיי"ל.

בַּע"ז דַּף י"ג שֶׁכֹּהֵן אָסוּר לָצֵאת לַחוּ"ל אַף ע"מ לַחֲזוֹר רַק לְלַמּוֹד תּוֹרָה וְלִישָּׂא אִשָּׁה אוֹ לָדוּן וּלְעַרְעֵר עַל עַפּוּ"ם. אוֹ לְנַחֵם אָבֵל כִּדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת דַּף י"ט.

וְכֵן קיי"ל בַּיּוֹ"ד סי' שע"ב ס"א. וּלְזֶה נִסְתַּפֵּק ר"א אִם מֻתָּר לוֹ לָצֵאת בִּשְׁבִיל מִצְוָה זוֹ דְּהָא קיי"ל בטוש"ע סי' ר"מ סי"ב דְּאַף מִצְוָה דְּרַבָּנַן אָסוּר לַעֲבֹר בִּשְׁבִיל כִּיבּוּד אָב.

וצ"ל דס"ל לְרַשֹּׁ"י דְּזֶה לָא הָוֵי מִיבַּעְיָא לֵיהּ דְּכֵינָן דְּשָׁרוּ רַבָּנָן לִכְבוֹד הָאָבֵל מכ"ש דְּשָׁרֵי לִכְבוֹד אִמּוֹ. וע"כ צ"ל שֶׁהַסָּפֵק הָיָה אֶצְלוֹ לְעִנְיַן עֲקִירַת דִּירָה מא"י לְבָבֶל.

[וְכֵן הֶחְמִיר ר"י בָּזֶה בִּכְתֻבּוֹת קי"א ע"א אַף מְשׁוּם מִצְוַת יִבּוּם ע"ש. אַף שָׁם י"ל מְשׁוּם שֶׁהִיא מְחֻיֶּבֶת לֵילֵךְ אַחֲרָיו כדקיי"ל בפ' מִצְוַת חֲלִיצָה.

וְכֵן מֻכְרָח דְּהָא לְצוֹרֶךְ מִצְוָה שָׁרִי לָצֵאת לַחוּ"ל וע' יְרוּשַׁלְמִי מוע"ק פ"ג ה"א דְּמָבֹאָר דְּאַיְירִי בְּכֹהֵן וַאֲקַצֵּר] אָכֵן בִּירוּשַׁלְמִי פ"ק דְּבָרָכוֹת ה"א מְפֹרָשׁ שֶׁסְּפֵקוֹ שֶׁל ר"א הָיָה מִצַּד כְּהֻנָּתוֹ. וכ"פ שָׁם הַחֲרֵדִים שֶׁיָּצָא רַק לְקַבֵּל פָּנֶיהָ.

וְכָתַב דצ"ל דְּלָא שְׁמִיעָא לְהוּ הַבָּרַיְיתָא שֶׁמֻּתָּר לָצֵאת לַדִּין וּלְקִידּוּשׁ הַחוֹדֶשׁ. וְהוּא דּוֹחֵק גָּדוֹל.

אֲבָל לענ"ד פָּשׁוּט כמש"ל דְּהָכָא עַדִיפָא לְפִי שֶׁכִּיבּוּד אָב אֵינוֹ דּוֹחֶה שׁוּם מִצְוָה והו"א שֶׁיְּהֵא אָסוּר לָצֵאת לִכְבוֹד אִמּוֹ. וְשָׁם הַגֵּירְסָא שא"ל ר"י תָּבוֹא בַּשָּׁלוֹם.

וְזֶה מַשְׁמַע יוֹתֵר כפירש"י שֶׁבֵּירְכוּ עַל בִּיאָתוֹ לְבָבֶל וּמַשְׁמַע שֶׁיָּרַד לְהִשְׁתַּקֵּעַ שָׁם וְכַנַ"ל. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה ואכ"מ.

וּמַה שֶּׁנִּתְחָרֵט ר"א עַל שֶׁיָּצָא נִרְאֶה ג"כ דְּהַיְינוּ עַל מַה שֶּׁיָּצָא לַחוּ"ל דְּאַף דְּנִדְאִי כְּבוֹד הַמֵּת הוּא שֶׁיֵּצְאוּ לְקָרַאת אֲרוֹנוֹ אִם שְׁלִדּוֹ קַיֶּימֶת כִּדְאִיתָא במ"ק דַּף כ"ה דר"א גּוּפֵיהּ עָשָׂה כֵּן ע"ש. מ"מ י"ל דְּלְטַמְּא עַצְמוֹ בַּחוּ"ל אָסוּר.

וצ"ל דְּגָרַע זֶה מֵהָא דְּלָלֶכֶת עִם הָאָבֵל דְּשָׁרֵי כמש"ל. וְאֶפְשָׁר עוֹד לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיְתָה שְׁלִדָּה קַיֶּימֶת שא"צ לָצֵאת לִקְרָאתוֹ כִּדְאִיתָא הָתָם.

אַךְ דא"כ הו"ל לְהַשֹּׁ"ס לְפָרוֹשֵׁי זֶה בְּהֶדְיָא: ד) וְיוֹתֵר נִרְאֶה שֶׁמִּזֶּה הוֹכִיחַ רַשֹּׁ"י שֶׁרָצָה לָצֵאת לְגַמְרֵי לַחוּ"ל בִּשְׁבִיל אִמּוֹ. כִּי אִם הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ רַק לְקַבֵּל פָּנֶיהָ לִכְבוֹדָהּ.

א"כ לָמָּה נִתְחָרֵט כְּשֶׁנּוֹדַע לוֹ שֶׁמֻּתָּה דְּהָא מְחֻוַּיָּב בִּכְבוֹדָהּ גַּם לָאָחֵ"מ. וּדְלֹא כהנו"ב שֶׁמְּחַלֵּק בֵּין מֻתָּיִם לָאָחֵ"מ דְּפַשְׁטוּת לְשׁוֹן שַׁ"ס וּפוֹסְקִים מַשְׁמַע שֶׁאֵין חִילּוּק כְּלָל.

וע"כ צ"ל דְּבָאֱמֶת לִכְבוֹדָהּ לֹא הָיָה מִיטַּמֵּא בְּטֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים כֵּינָן שֶׁלֹּא דָּרְשָׁה אִמּוֹ זֹאת מִמֶּנּוּ. וְדַי הָיָה שֶׁיֵּצֵא לִקְרָאתָהּ עַד גְּבוּל א"י.

וְרַק יָצָא בִּשְׁבִיל שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁרוֹדֶפֶת אַחֲרָיו לַהֲשִׁיבוֹ לִמְקוֹמָהּ. וּבָזֶה נִסְתַּפֵּק אִם מֻוָּתָּר לָצֵאת לַחו"ל.

וְלָזֶה בִּירוּשַׁלְמִי פ"ג דְּבָרָכוֹת דְּמְפָרֵשׁ שֶׁסְּפֵיקוֹ שֶׁל ר"א הָיָה בִּשְׁבִיל טֻמְאַת חו"ל לִכְבוֹדָהּ. וְהַיְינוּ לָצֵאת לִקְרָאתָהּ כמ"ש הַמְפָרְשִׁים שָׁם.

לָזֶה לֵיתָא שָׁם כְּלָל שֶׁנִּתְחָרֵט אַחַ"כ כְּשֶׁנּוֹדַע לוֹ שֶׁמֻּתָּה. וְהַיְינוּ כמש"ל שֶׁלִּכְבָדָהּ שַׁיָּיךְ אַף לָאָחֵ"מ: ה) וְרָאִיתִי ברעק"א בִּתְשׁוּבָה סי' ס"ח שֶׁהִקְשָׁה עַל הנו"ב הַנָּ"ל מִדִּבְרֵי הב"י סי' שע"ו שֶׁכָּתַב שֶׁאִם צִוְּתָה אִמּוֹ לוֹמַר קַדִּישׁ וְאָבִיו מַקְפִּיד.

כְּבוֹד אָבִיו קוֹדֵם. הֲרֵי דְּאַף לָאָחֵ"מ אִי לָאו דְּאָבִיו קוֹדֵם הָיָה שָׁוֶה כְּבוֹד אִמּוֹ לִכְבוֹדוֹ.

דאלת"ה הו"ל לְאַשְׁמוֹעִינַן רַבּוּתָא שֶׁאַף אִם צִוָּה אָבִיו וּמֵת יִשְׁמַע לְאִמּוֹ. אַדְּ הִקְשָׁה עַל הב"י דְּמַאי שְׁנָא מִיתָה מִגֵּירוּשִׁין.

ולענ"ד לק"מ דְּכֵינָן שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁצִּוְּתָה אִמּוֹ הָיְתָה מְחֻוַּיֶּבֶת גַּם הִיא בִּכְבוֹד אָבִיו. מִמֵּילָא בָּטֵל צִיּוּוְיָהּ וְצָרִיךְ לִשְׁמוֹעַ לְאָבִיו.

וְאַף אִם הָאָב שָׁמַע בְּצַוָּאָתָהּ וְשָׁתַק אָז. י"ל שֶׁלֹּא רָצָה לְצַעֲרָהּ וכדקיי"ל בסי' רל"ב סי"ז שֶׁאַף אִם נָדַר דָּבָר לְחוֹלֶה יוּכַל לוֹמַר כֵּן ע"ש.

וע' ח"מ סי' פ"א ס"ב דְּגַבֵּי הוֹדָאָה אֵין הַדִּין כֵּן וְיֵשׁ לְחַלֵּק ואכ"מ. ומכ"ש אִם מָחָה אַחַ"כ דְּאָמְרִינַן הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִילָּתוֹ.

וּדְשָׁתַק בְּשָׁעַת מַעֲשֶׂה י"ל דְּסָבַר לָמָּה יִמְחֶה כִּי אוּלַי לֹא תָּמוּת וְכִדְאָמְרִינַן כה"ג בב"ב דַּף קל"ח אַפְּתִּי לָא אָתָא לְיָדֵי אַמַּאי אַצְוּוֹחַ. וְהָכָא עֲדִיפָא מֵהָתָם.

וְאַף רַבָּנָן דְּרַשְׁבָּ"ג דְּהָתָם מוֹדוֹ בנ"ד. דְּשָׁם הָאַחֵר זוֹכֶה בִּשְׁבִילוֹ.

אֲבָל כָּאן הָוֵי סָפֵק גְּמוּר שֶׁמָּא לֹא תָּמוּת. וְעוֹד נִרְאֶה דְּמַשְׁמָעוּת הַפּוֹסְקִים הוּא דַּאֲמִירַת קַדִּישׁ בְּחַיֵּי הָאָב הוּא צַעַר לְאָבִיו וּכְעֵין בִּזָּיוֹן.

ובכה"ג וַדַּאי שֶׁאַף לְאַחַר גֵּירוּשִׁין אֵין אִמּוֹ יְכוֹלָה לְצַוּוֹת עָלָיו שֶׁיְּצַעֵר אֶת אָבִיו. וּמַה שֶׁהִקְשָׁה הרעק"א עַל הנו"ב מהב"י.

יֵשׁ לְדָחוֹת דְּנִרְאֶה עִיקָּר דְּרַק כְּשֶׁהָאָב קַיָּים יֵשׁ מָקוֹם שֶׁיְּקַפִּיד הָאָב בַּאֲמִירַת קַדִּישׁ. אֲבָל כְּשֶׁמֵּת הָאָב אֵין שַׁיָּיךְ שֶׁתְּקַפִּיד הָאֵם כִּי זֶה עִיקַּר מִנְהַג הַקַּדִּישׁ בַּאֲשֶׁר בְּרָא כַּרְעָא דְּאַבּוֹהּ וּבְרָא מְזַכֶּה אַבָּא.

וְעִיקַּר שֵׁם יָתוֹם מֻוָּנָּח עַל יָתוֹם מִן הָאָב כְּדִכְתִיב יְתוֹמִים הָיִינוּ וְאֵין אָב. וְאֵין בַּאֲמִירַת הַקַּדִּישׁ צַעַר וּבִזָּיוֹן לְאִמּוֹ כְּלָל.

וְזֶה מוּכָח מִגּוּף דִּבְרֵי הב"י לפמ"ש שֶׁאֲמִירַת קִדּוּשׁ הָוֵי צַעַר לְאָבִיו. דְּתִיקְשֵׁי לָמָּה לֹא אַשְׁמוֹעִינַן הב"י רְבוּתָא טְפֵי שֶׁאִם מֵת אָבִיו וְאִמּוֹ מַקְפֶּדֶת שֶׁלֹּא יִשְׁמַע לְאָבִיו.

דְּנַדאי אֵין רְשׁוּת בְּיַד הָאָב לְצַוּוֹת עַל בְּנוֹ שֶׁיְצַעֵר אֶת אִמּוֹ. אֲבָל לפמ"ש א"ש דִּלְאִם לֹא הָוֵי צַעַר כְּלָל: ו) ועכ"פ אַף דְּלָא קָשֶׁה מהב"י עַל הנו"ב.

מ"מ בְּעִיקַּר הַדִּין כְּבָר בֵּאֲרנוּ בס"ד שֶׁהָעִיקָּר לענ"ד שֶׁכְּבוֹד דִּלְאָחָ"מ דָּמֵי לִכְבוֹדָם מַחַיִּים. וְכֵן מַשְׁמַע בְּסַנְהֶדְרִין פ"ה ע"ב דְּקָאָמַר הַשַּׁ"ס דִּלְהָכִי צָרִיךְ קְרָא שֶׁמְּקַלֵּל או"א לָאָחָ"מ חַיָּיב דְּלָא נֵילַף בק"ו מִמַּכָּה שֶׁפָּטוּר.

וְקָשֶׁה דְּתִיפּוֹק לֵיהּ דהו"א דִּלְאָחָ"מ קִיל כִּי הֵיכִי דְּקִיל לְעִנְיַן כָּבוֹד. ועכצ"ל שֶׁאֵין חִילּוּק כַּנַ"ל וּכְפַשְׁטוּת לְשׁוֹן הַשַּׁ"ס מְכַבְּדוֹ בְּחַיָּיו מְכַבְּדוֹ לָאָחָ"מ [וְלִכְאוֹ' עַדַיִן קָשֶׁה קַוּשְׁיַת הרעק"א עַל הב"י דִּנְהִי שֶׁבָּטְלָה צַוָּאַת הָאֵם מִצַּד שֶׁהָיְתָה מְחֻוַּיֶּבֶת בִּכְבוֹד הָאָב.

מ"מ הָא גַּם בְּלֹא צוֹאָה מְחֻוַּיָּב לְכַבֵּד אִמּוֹ לָאָחָ"מ. וְאָז דָּמֵי לְגֵירוּשִׁין דִּשְׁנֵיהֶם שָׁוִים.

וַאֲמִירַת קִדּוּשׁ הָוֵי כְּבוֹדָהּ. אַף בְּלֹא צוֹאָה וכמ"ש הב"י שָׁם שֶׁמִּצְוָה לוֹמַר קִדּוּשׁ עַל אִמּוֹ ע"ש.

אֲבָל בֶּאֱמֶת ז"א דִּבְעֵית שֶׁהָאָב מְצַוֶּה אוֹתוֹ עַל אֵיזֶה דָּבָר. זֶה עָדִיף טְפֵי מֵהֵיכָא שֶׁאֵין מִצְוָה בְּפֵירוּשׁ.

רַק שֶׁעוֹשֶׂה מֵעַצְמוֹ דָּבָר וְלִכְבוֹדוֹ. וּלְזֶה אַף שֶׁשְּׁנֵיהֶם שָׁוִים הַיְינוּ רַק כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מְצַוִּים אוֹתוֹ.

אֲבָל לֹא כְּשֶׁאֶחָד מְצַוֵּהוּ וְיֵשׁ לְפָנָיו אָז לַעֲשׂוֹת דָּבָר לִכְבוֹד הַשֵּׁנִי בְּלִי צַוָּאָה. וַעֲדַיִן צָרִיךְ בֵּירוּר דְּיֵשׁ לְצַדֵּד דְּגַם בְּלֹא צִיּוּוִי מִיקָּרֵי כִּיבּוּד כְּמוֹ בְּצִיּוּוִי.

וְזֶה דּוֹרֵשׁ אֲרִיכוּת ואכ"מ]: סִימָן קלח כְּבוֹד יְדִידִי הה"ג הַמְפֻרְסָם וכו' מו"ה חַיִּים רָאוּבֵן נ"י הָרַב דק' שניידאוווא: א) ע"ד אֲשֶׁר הֵעִיר מעכ"ת עַל מַה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּחִיבּוּרִי סִימָן ק"ג לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי התו' בב"מ דַּף י' ע"ב דִּלְהָכִי הַמְקַדֵּשׁ גְּרוּשָׁה לְכֹהֵן עוֹבֵר עַל לִפְנֵי עִוֵּר אַף דְּהָוֵי כְּחַד עִיבְרָא דְּנַהֲרָא.

מ"מ כֵּיוָן שֶׁעוֹשֶׂה לוֹ גּוּף הָאִיסּוּר עוֹבֵר עַל לפ"ע. וְהִקְשָׁה מעכ"ת דְּהָא קִידֵּשׁ וְלֹא בָּעַל אֵינוֹ לוֹקֶה וא"כ כ"ז שֶׁלֹּא בָּעַל לֹא עָשָׂה אִיסּוּר.

וְגַם דְּאוֹקְמָא בְּחֶזְקַת כַּשְׁרוּת שֶׁלֹּא יִבְעֹל עכ"ד. וּבֶאֱמֶת קַוּשְׁיָתוֹ אֵינָהּ עָלַי רַק עַל התו' בְּעַצְמָם שֶׁכָּתְבוּ שֶׁעוֹבֵר עַל לפ"ע.

וְקָשֶׁה דְּהָא בְּקִידּוּשִׁין לֹא עָשָׂה אִיסּוּר כְּלָל. וְכֵן הִרְגִּישׁ כת"ר בְּעַצְמוֹ בְּמִכְתָּבוֹ אַחַ"כ לְהַקְשׁוֹת עַל התו' דְּהָא אֵין עוֹבֵר עַל לפ"ע רַק הֵיכָא שֶׁקָּרוֹב לְנִוּוּאֵי שֶׁיַּעֲבֹור הָאִיסּוּר וכמ"ש התו' בע"ז ו' ע"ב גַּבֵּי כּוֹס יַיִן לְנָזִיר וְכֵן גַּבֵּי מוּמָר שָׁם.

ושכ"נ בתו' ע"ז ט"ו ע"ב ד"ה רַבָּה וּבְבְכוֹרוֹת כ"א ע"ב ד"ה הָתָם שֶׁאִם הוּא סָפֵק אִם יַעֲבֹור אֵין עוֹבֵר עַל לפ"ע מִדְּאוֹרַיְיתָא וְכֵן כָּתַב הָרִיטְבָ"א בע"ז ט"ו עכת"ד. הֲרֵי הִרְגִּישׁ שֶׁזֶּה קָשֶׁה עַל התו' בְּעַצְמָם: ב) אָכֵן פָּשׁוּט הַדָּבָר שֶׁהַתּוֹ' רוֹצִים לְיַשֵּׁב הַסּוּגְיָא לכ"ע בֵּין לְאַבָּיֵי בֵּין לְרָבָא.

וְלָזֶה מִקּוֹדֶם כָּתְבוּ לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁיִּקָּשֶׁה לְאַבַּיֵי דְּעוֹבֵר עַל לפ"ע. וְאַחַ"כ כָּתְבוּ לְיַשֵּׁב אַלִּיבָּא דְּרָבָא מַה שֶּׁקָּשֶׁה דְּהָא אֵינוֹ עוֹבֵר כְּלָל עַל הַקִּידּוּשִׁין.

וּבָאֱמֶת יָכְלוּ לְתָרֵץ דְּסֻגְיָא אָזְלָא אַלִּיבָּא דְּרָבָא: ועפ"ז א"ש דְּבָעֵי שְׁנֵי נִפְקוּתוֹת הַךְ דְּגִרוּשָׁה אַלִּיבָּא דְּרָבָא וְהַךְ דְּאַקְפֵי לִי קָטָן אַלִּיבָּא דְּאַבַּיֵי. וא"ש דְּהַךְ דְּאַקְפֵי לִי אָזְלָא רַק לְרַב הוּנָא כמ"ש התו' בְּנָזִיר נ"ז ע"ב.

וּלְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה שָׁם נָקִיט נַפְקוּתָא דְּגִרוּשָׁה. שׁוּב רָאִיתִי שהשטמ"ק כָּתַב בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א לְתָרֵץ בֶּאֱמֶת עַל קַשְׁיַית התו' דְּסֻגְיָא אָזְלָא אַלִּיבָּא דְּרָבָא וְלִיכָּא בְּקִדּוּשִׁין לפ"ע.

וְשָׁם מַיְיתֵי ג"כ בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן לְתָרֵץ קַוּשְׁיַית התו' הַשֵּׁנִית דְּנַפְקוּתָא דְּגִרוּשָׁה אָזְלָא לְאַבַּיֵי וּדְאַקְפֵי לִי אָזְלָא לְרָבָא. וְהַיְינוּ כְּעֵין מש"ל.

וְהַתּוֹ' שֶׁלֹּא תִּרְצוּ כֵּן בְּקַוְשְׁיָיתָם הַשֵּׁנִית נִרְאֶה פָּשׁוּט מִשּׁוּם דס"ל לְדִינָא דְּאַף לְרָבָא הָוֵי שלד"ע בכה"ג וּכְתִירוּצָם. וְלָזֶה תִּרְצוּ הָאֱמֶת.

וְכֵן גַּבֵּי לפ"ע כָּתְבוּ לְיַשֵּׁב גַּם לְאַבַּיֵי כַּנַ"ל: ג) וּקְצָת י"ל דְּלְהָכִי לָא תֵּירְצוּ דְּהָנֵי נַפְקוּתוֹת אָזְלוּ לְאַבַּיֵי מִשּׁוּם דְּהַךְ דְּאַקְפֵי לִי קָטָן לָא מָצֵי אָזְלָא לְאַבַּיֵי כְּמוֹ שֶׁיִּבְוַאר. וְלוֹמַר דַּחֲדָא הָוֵי אַלִּיבָּא דְּרָבָא.

לָא מַשְׁמַע לְהוּ. וכ"נ דַּעְתָּם בְּנָזִיר נ"ז וּשְׁבוּעוֹת ג' שֶׁהוֹכִיחוּ מִסֻּגְיָין דַּהֲלָכָה כר"ה.

וְקָשֶׁה דִּילְמָא בֶּאֱמֶת נָקִיט נַפְקוּתָא דְּגִרוּשָׁה לראב"א וְאַקְפֵי לְרַב הוּנָא. וּמְנָא לְהוּ דְּהַסֻּגְיָא אָזְלָא רַק לר"ה.

ועכצ"ל דְּמַשְׁמַע לְהוּ דְּתַרְוַיְיהוּ נָאֶמְרוּ אַלִּיבָּא דְּחַד כֵּיוָן דְּסְתָמָא דְּשַׁ"ס קָאָמַר לָהּ. וּלְהָכִי מוּקֵי דְּתַרְוַיְיהוּ אַלִּיבָּא דְּרָבָא.

ומ"מ בָּעוּ לְאוֹקְמָא נַפְקוּתָא קַמַּיְיתָא לְאַבַּיֵי כִּי הֵיכִי דעכ"פ יְהֵי חֲדָא נַפְקוּתָא גַּם לְאַבַּיֵי. וְלָזֶה כָּתְבוּ דְּאַף דְּאִיכָּא לְפָנֵי עִוֵּר לְאַבַּיֵי מ"מ אָתֵי שַׁפִּיר.

וְאַחַ"כ כָּתְבוּ לְבָאֵר דא"ש גַּם לְרָבָא כִּי הֵיכִי שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי הַנַּפְקוּתוֹת גַּם אַלִּיבָּא דְּחַד וכמש"ל: ד) וַאֲבָאֵר דְּבְרֵי דְּהִנָּה בְּלָאו דְּלָא תַּקִּיפוּ קיי"ל אֶחָד הַמַּקִּיף וְאֶחָד הַנִּיקָּף בַּמַּשְׁמָע וס"ל לראב"א בְּנָזִיר נ"ז ע"ב דְּמַקְשִׁינַן מַקִּיף לַנִּיקָּף שֶׁאִם הַנִּיקָּף אֵינוֹ בַּר חִיּוּב גַּם הַמַּקִּיף פָּטוּר.

וְרַב הוּנָא לָא ס"ל הָכִי ע"ש. וְצָרִיךְ לְהָבִין בְּמַאי פְּלִיגִי כֵּיוָן דְּגַם רַב הוּנָא ס"ל שֶׁהַנִּיקָּף וּמַקִּיף חַיָּיבִים ע"ש בתו'.

וְנִרְאֶה דְּהִנֵּה רַשְׁ"י פֵּירֵשׁ בְּמַכּוֹת כ' ע"ב דְּמַשְׁמַע לֹא תַּקִּיפוּ לֹא תַּנִּיחוּ לְהַקִּיף. אִי נָמֵי מִדְּאָפְקֵיהּ רַחֲמָנָא בִּלְשׁוֹן רַבִּים מַשְׁמַע דִּלְמַקִּיף וְלַנִּיקָּף אַזְהַר רַחֲמָנָא ע"ש.

וְהַתּוֹ' בְּנָזִיר נ"ז ע"ב כָּתְבוּ הַטַּעַם מִדְּלָא כְּתִיב לֹא תּוֹקְפוּ. וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ לְפֵירוּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁבְּרַשְׁ"י דְּמַכּוֹת שָׁם דִּפְשׁוּטוֹ הָוֵי לְנִיקָּף וְרַק מִדְּאָפְקֵיהּ בִּלְשׁוֹן הַקָּפָה יָלְפִינַן אַזְהָרָה לַמַּקִּיף וְדוֹחֵק.

וְנִרְאֶה דַּעְתָּם דְּדָרְשִׁינַן קְרֵי וּכְתִיב לֹא תּוֹקְפוּ וְלֹא תַּקִּיפוּ כִּי בַּמִּקְרָא כָּתוּב חָסֵר. וּכְמוֹ יִתֵּן וְיִוָּתֵן עֶבֶד וְעוֹבֵד וְכַדּוֹמֶה רַבִּים בַּשַׁ"ס.

וְנִרְאֶה שֶׁזֶּה שַׁיָּיךְ דַּוְוקָא אִי כְּתִיב לִשְׁוֹן רַבִּים. דְּאִי הָוֵי כְּתַב לֹא תַּקִּיף פְּאַת רֹאשְׁךָ לָא הָוֵי יָדְעִינַן אַזְהָרָה לְמַקִּיף אִם אֵינוֹ נִיקָּף דְּהָא כְּתִיב פְּאַת רֹאשְׁךָ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הַנִּיקָּף: ה) וְנִרְאֶה דִּבְהָכִי פְּלִיגִי ר"ה וראב"א.

דראב"א יָלִיף מִדִּשְׁנֵי קְרָא דִּכְתַב הַקָּפָה בִּלְשׁוֹן רַבִּים וְהַשְׁחָתָה בִּלְשׁוֹן יָחִיד דְּאָתֵי לְאוֹרוֹיֵי לְחַיֵּיב נִיקָּף כַּנַ"ל וּדְרִישׁ לֹא תוֹקִפוּ וְלֹא תַּקִּיפוּ וּמִמֵּילָא דְּרִישׁ לְהַקִּישׁ מַקִּיף לַנִּיקָּף כֵּינָן דְּמֵחַד קְרָא אָתָא וְכִדְדָרְשִׁינַן יֵ֫וֹתֵן דֻּומְיָא דְּיִתֵּן וְעוֹבֵד דֻּומְיָא דְּעֶבֶד ע' ב"מ כ"ב וְדַף ל': אֲבָל ר"ה ס"ל דְּיָלְפִינַן נִיקָּף מִפַּשְׁטוּת הַכָּתוּב כפירש"י דְּמַשְׁמָעוּתוֹ לֹא תַּנִּיחוּ לְהַקִּיף.

וּמִמֵּילָא לֹא הֻזְקְשׁוּ כְּלָל. וּבֶאֱמֶת בלא"ה נִרְאֶה דְּאִי הָוֵי כְּתִיב בִּלְשׁוֹן יָחִיד אֵין מָקוֹם לִלְמוֹד כְּלָל לְנִיקָּף וּמַקִּיף כֵּינָן דְּמַיְירִי בְּאֶחָד שֶׁהוּא מַקִּיף וְנִיקָּף.

אֲבָל כְּדִכְתִיב בִּלְשׁוֹן רַבִּים שַׁפִּיר י"ל דְּאַיְירִי בְּמַקִּיף חֲבֵירוֹ וְיֵשׁ כָּאן מַקִּיף וְנִיקָּף וְאִיתַּקְשׁוּ אַהֲדָדֵי כמש"ל וּכְעֵין זֶה כָּתְבוּ התו' בע"ז כ"ו ע"ב ד"ה אֲנִי דְּמַקְשִׁינַן לֹא תַּשִּׁיךְ לְלֹא תְּשׁוֹךְ דִּבְמָקוֹם שֶׁאֵין חַיָּיב ע"ז אֵין חַיָּיב ע"ז ע"ש.

וע' יְבָמוֹת פ"ד ע"ב דְּאֵין הָאִשָּׁה מֻזְהֶרֶת רַק בְּמָקוֹם שֶׁהוּא מֻזְהָר. וע' סַנְהֶדְרִין ס"ו ע"ב בְּפִלּוּגְתָּא דר"י ור' יוֹנָתָן ואכמ"ל בָּזֶה.

וְרַב הוּנָא יָלִיף מִפַּשְׁטוּת הַכָּתוּב וּלְהָכִי לָא מַקִּישׁ אַהֲדָדֵי. וְהָא דְּשַׁנֵּי וְכָתַב קְרָא בִּלְשׁוֹן רַבִּים דְּרִישׁ לָהּ לִדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין ל"ה ע"ב לְמַעֵט נָשִׁים בְּהַשְׁחָתָה וַהֲדַר יָלִיף בְּהֶיקֵּשׁ לְהַקָּפָה ע"ש: ו) ועפ"ז נִרְאֶה לְבָאֵר סֻוגְיָא דְּקִדּוּשִׁין ל"ה ע"ב דְּיָלִיף דְּנָשִׁים אֵינָם בְּהַשְׁחָתָה מִדִּשְׁנֵי קְרָא וְכָתַב זְקָנְךָ לְשׁוֹן יָחִיד לְמַעֵט זְקַן אִשָּׁה וּפְרִיךְ מִדְּתַנְיָא דְּזָקֵן אִשָּׁה הֲרֵי הוּא כְּזָקֵן לכ"ד מַאי לָאו לְהַשְׁחָתָה אָמַר אַבָּיֵי לְהַשְׁחָתָה לָא מָצֵית אָמְרַתְּ דְּיָלְפִינַן פְּאַת פְּאַת מִבְּנֵי אַהֲרֹן וּמַסִּיק דִּפְאַת מְיֻוָתָּר הוּא לג"ש זוֹ דבלא"ה הו"א דְּהִפְסִיק הָעִנְיָן וְגַם נָשִׁים חַיָּיבוֹת ע"ש.

וְקָשֶׁה טוּבָא דְּמַאי פָּרִיךְ מֵהַבָּרַיְיתָא כֵּינָן דְּבִמְשָׁנָה שָׁם תְּנַן דְּנָשִׁים פְּטוּרוֹת וּדְרִישׁ לָהּ מִקְרָא דְּזָקְנְךָ והו"ל לְמֵירְמֵי מַתְנִיתִין אַבָּרַיְיתָא. וְגַם כְּבָר הִקְשׁוּ התו' ל"ל ג"ש דִּפְאַת הָא כְּבָר דָּרְשִׁינַן לָהּ מִזְּקָנְךָ.

וְתֵירוּצָם דָּחוּק מְאוֹד לִכְאוֹרָה. וְהָרֹא"ש שָׁם כָּתַב בֶּאֱמֶת הַטַּעַם מִדִּכְתִיב זְקָנְךָ לְשׁוֹן יָחִיד.

וּכְבָר הִקְשָׁה הפנ"י שָׁם דְּהָא בְּמַסְקָנָא יָלְפִינַן לָהּ מג"ש דִּפְאַת: ז) וְהִנֵּרְאֶה בָּזֶה דְּאַבַּיֵי ס"ל כראב"א דְּנָזִיר נ"ז דְּמַקִּישׁ מַקִּיף לְנִיקָּף וּכְבָר בֵּאַרְנוּ דְּיָלִיף מִדִּשְׁנֵי קְרָא. ולפ"ז הָכָא דס"ד לְמֵילַף לְמַעֵט אִשָּׁה מִדִּשַּׁנֵּי קְרָא.

לָאו דַּוְוקָא מִדִּשְׁנֵי קְרָא לְחוּד דְּזֶה מָצִינַן לְאוֹקְמָא לְמַקִּיף וְנִיקָּף וכמש"ל לראב"א וְרַק לְמַאי דס"ד דְּהַשַּׁ"ס שָׁם שְׁאִשָּׁה אֵין לָהּ זָקָן מִמֵּילָא קְרָא דְּלָא תַּשְׁחִית פְּאַת זְקָנְךָ לָא מָצֵי אַיְירֵי בְּאִשָּׁה כֵּינָן דְּמַשְׁמָעוּתוֹ שֶׁהַמַּשְׁחִית מַשְׁחִית זָקָן עַצְמוֹ וְאִשָּׁה אֵין לָהּ זָקָן.

וּמִמֵּילָא מְבֹאָר שִׁינּוּי הַכָּתוּב ג"כ. אֲבָל כִּדְמַיְיתֵי מֵהַבָּרַיְיתָא שֶׁגַּם שַׂעַר אִשָּׁה מִיקְרֵי שַׁפִּיר זָקָן שׁוּב אֵין רְאָיָה מִדִּשַּׁנֵּי קְרָא לְמַעֵט אִשָּׁה די"ל דְּאָתֵי לַאֲקוּשֵׁי מַקִּיף לַנִּיקָּף כראב"א וְכַנַ"ל.

וּבְזֶה שַׁפִּיר מְיֻיָּשָׁב קֻוּשְׁיַת הַתּו' דִּלְהָכִי אִצְטְרִיךְ אַבַּיֵי לַאֲתוּיֵי ג"ש דִּפְאַת מִשּׁוּם דְּמִדְּשַׁיְּנָה הַכָּתוּב שׁוּב אֵין רְאָיָה. וּמְיֻיָּשָׁב ג"כ מַה שֶּׁהִקְשִׁינוּ.

דִּלְהָכִי מַיְיתֵי הַבָּרַיְיתָא שְׁשַׁעַר אִשָּׁה נִקְרָא זָקֵן וּמִמֵּילָא לֵיכָּא לְמֵילַף מִזְּקָנְךָ לְמַעֵט אִשָּׁה וְכַנַ"ל: ח) וְנִרְאֶה דְּאַבַּיֵי לְטַעְמֵיהּ דס"ל בְּקִדּוּשִׁין ל"ו ע"א דג"ש דְּקֶרְחָה גַּלִּי לָן דְּלָא נֵימָא הִפְסִיק הָעִנְיָן ע"ש.

וה"ה הָכָא ס"ל דג"ש דִּפְאַת גַּלִּי זֶה. אֲבָל רָבָא דִּפְלִיג עֲלֵיהּ שָׁם.

גַּם הָכָא לָא ס"ל הַהּ סְבָרָא. וּדְקָאָמַר שָׁם קֶרַח קָרְחָה לָא מַשְׁמַע לֵיהּ.

י"ל כְּעֵין מ"ש התו' בְּמְנָחוֹת מ"ג ע"ב ד"ה וּר"ש דְּלָא מַשְׁמַע לֵיהּ לְמֵידְרַשׁ לְהַהּ דְּרָשָׁא ע"ש וכה"ג כָּתְבוּ התו' בכ"מ. וע"כ צ"ל כֵּן הָכָא דְּהָא בְּדָרָשׁ יִתּוּר אוֹת הָא אֵיכָּא פְּלוּגְתָּא בַּשַּׁ"ס בְּכַמָּה דְּוּכְתֵי גַּם בֵּין תְּנָאִים וּמַאי קָאָמַר דְּרָבָא לָא מַשְׁמַע לֵיהּ.

אֲבָל הַדָּבָר כמ"ש דְּלָא מַשְׁמַע לֵיהּ לְמֵידְרַשׁ לְהַהּ דְּרָשָׁא. וְהַיְינוּ דְּלָא נִיחָא לֵיהּ לְחַדֵּשׁ דִּין חָדָשׁ בַּלָּמֵד וּמְלַמֵּד בִּשְׁבִיל יִתּוּר לג"ש.

וא"כ לפ"ז פְּשִׁיטָא דְּלָא ס"ל לְרָבָא ג"ש דִּפְאַת לִפְטוֹר נָשִׁים. וּבִפְרָט לְמִשְׁנָתֵינוּ שָׁם דס"ל דְּנָשִׁים חַיָּיבוֹת בְּקָרְחָה.

ועכצ"ל דְּהִפְסִיק הָעִנְיָן וּכְמוֹ שֶׁהִקְשׁוּ בָּאֱמֶת התו' שָׁם ל"ו ע"א יעו"ש: ט) וְלָזֶה נִרְאֶה דְּרָבָא ס"ל כְּרַב הוּנָא דְּנָזִיר נ"ז דְּלָא מַקִּישׁ מַקִּיף לְנִיקָּף וּדְרִישׁ מַקִּיף וְנִיקָּף מִפַּשְׁטוּת הַכָּתוּב וְלָא מִדְּשַׁנִּי קְרָא וְכָתַב בִּלְשׁוֹן רַבִּים וכמש"ל.

וְלָזֶה ס"ל דְּאִצְטְרִיךְ הָא דְּשִׁיְּנָה הַכָּתוּב לְמַעֵט נָשִׁים. וְאַף שֶׁבַּאַרְנוּ דְּמִמַּשְׁמָעוּת הַכָּתוּב אֵין לְמַעֵט כֵּיוָן שֶׁגַּם לָאִשָּׁה אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶא זָקֵן.

מ"מ מִדְּשִׁיְּנָה הַכָּתוּב נֵימָא דְּבָא לְמַעֵט זְקָנְךָ וְלֹא זָקֵן אִשְׁתְּךָ. וְנִרְאֶה דְּמְמַעֵט מִשּׁוּם דְּבִזְקָנְךָ יֵשׁ חִילּוּק בֵּין לִשּׁוֹן זָכָר לְלָשׁוֹן נְקֵיבָה דְּבִנְקֵיבָה נָקוּד צֵירֶה עַל הַנּוּן כַּיָּדוּעַ והומ"ל פְּאַת זָקֵן.

וא"ל דא"כ הו"א דְּחַיָּיב אַף הַמַּקִּיף אֶת הָעִכּוּ"ם וכמ"ש התו' בְּנָזִיר נ"ז ע"ב דְּמְמַעֲטִינַן עִכּוּ"ם מֵהַקָּפָה מִדִּכְתִיב פְּאַת רֹאשְׁכֶם ע"ש וה"ה הָכָא. ז"א דְּהָא כְּבָר כְּתִיב וּפְאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ.

וְהָוֵי יָלְפִינַן בג"ש דִּפְאַת דְּאַיְירִי רַק בְּזָקֵן שֶׁל יִשְׂרְאֵלִים וּבְנֵי חִיּוּבָא ועכ"פ דַּאֲתוּ לְכְלַל חִיּוּבָא ע' תוס' נָזִיר נ"ז ע"ב. וּמִדִּכְתִיב הָכָא זְקָנְךָ מְמַעֲטִינַן אִשָּׁה כַּנַ"ל.

אֲבָל אִי לָא כְּתִיב לְשׁוֹן יָחִיד וְלָא שָׁנֵי קְרָא לָא הָוֵי מְמַעֲטִינַן נָשִׁים. דהו"א אוֹרְחָא דְּקְרָא הוּא לְכְתּוֹב בִּלְשׁוֹן זָכָר וּלְשׁוֹן רַבִּים דכה"ת נֶאֱמְרָה בִּלְשׁוֹן זָכָר: י) וּכְעֵין זֶה נִרְאֶה בְּכַוָּנַת הַשַּׁ"ס יוֹמָא י"א ע"ב דְּתַנְיָא בֵּית הָאִשָּׁה וְהַשֻּׁוָּתָפִין חַיָּיב בִּמְזוּזָה.

וּפָרִיךְ הַשַּׁ"ס פְּשִׁיטָא וּמְשַׁנֵּי דְּהֵ"א בֵּיתְךָ וְלֹא בֵּיתָהּ וְלֹא בֵּיתְכֶם קמ"ל דִּכְתִיב לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וְהָנֵי נָמֵי בָּעוּ חַיֵּי. וְהִקְשָׁה הרעק"א דְּזֶה הָוֵי לִימּוּד רַק עַל אִשָּׁה אֲבָל שֻׁוָּתָפִים יְכוֹלִים לִקְנוֹת כ"א בַּיִת לְעַצְמוֹ וְנִשְׁאַר בְּקֻוּשְׁיָא.

וְנִרְאֶה דְּהַנָּה צָרִיךְ לְהָבִין מִנ"ל לְמַעֵט אִשָּׁה מִבֵּיתְךָ הָא אִצְטְרִיךְ לְמַעֵט שֻׁתָּפִים. וּבְתוֹ' יְשֵׁינִים שָׁם כָּתְבוּ דִּמְמַעֵט מִדִּכְתִיב בֵּיתְךָ בִּלְשׁוֹן זָכָר וְלֹא בֵּיתָהּ.

אֲבָל עֲדַיִין קָשֶׁה דְּאִי הָוֵי כְּתִיב לְשׁוֹן נְקֵיבָה הו"א דַּוְוקָא שֶׁל נְקֵיבָה וְלֹא שֶׁל זָכָר. וְגַם מִלְּשׁוֹן זָכָר אֵין רְאָיָה דְּהָא כה"ת בִּלְשׁוֹן זָכָר נֶאֱמְרָה.

ובכה"ג הַשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ כמ"ש התו' בב"ק ט"ו ע"א ובכ"ד בַּשַּׁ"ס. וכ"נ בְּקִדּוּשִׁין ל"ה דְּבָעֵי לְמַעֵט אִשָּׁה מִדְּשַׁנֵּי קְרָא וְלֹא מִגּוּף לְשׁוֹן זְקֵנְךָ וְלֹא זְקֵנָה.

וּדְיָלִיף בר"ה ו' בְּךָ וְלֹא בְּאִשְׁתְּךָ הַיְינוּ מִיתּוּרָא כַּמּוּבָן. וְעוֹד קָשֶׁה דִּבְיוֹמָא שָׁם קָאָמַר טַעְמָא דְּהָנֵי לָא בָּעוּ חַיֵּי.

וּבְחֻלִּין קל"ה ע"ב בָּעֵי לְמַעֵט שֻׁתָּפִים מִבֵּיתְךָ וּמְשַׁנֵּי כְּתִיב לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם. וְלָא מַסִּיק כְּלָל הַסְּבָרָא דְּהָנֵי לָא בָּעוּ חַיֵּי:יא) וְלָזֶה נִרְאֶה שֶׁעִיקַּר דְּיוּק הַשַּׁ"ס בְּיוֹמָא הוּא מִבֵּיתְךָ בָּתְרָא מִדְּשַׁנֵּי קְרָא דְּוִקְשַׁרְתָּם כְּתִיב בִּלְשׁוֹן רַבִּים וּכְתַבְתָּם בִּלְשׁוֹן יָחִיד.

וּלְזֶה מוֹכִיחַ דְּבָא לְמַעֵט אוֹ אִשָּׁה אוֹ שֻׁתָּפִין. דְּכֵיוָן דְּשִׁינָּה הַכָּתוּב הו"ל לְמִיכְתַּב וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזַת בֵּית.

וְאַף דְּבָעֵי בֵּית דִּירָה וּבַיִת שֶׁלּוֹ. זֶה נָדַע מִבֵּיתְךָ קָמָא כמ"ש התו' בִּמְנָחוֹת מ"ד ע"א.

וְנִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ כַּוָּנַת התו' יְשֵׁינִים שֶׁהִזְכִּירוּ. דְּאִי הָוֵי כְּתִיב בַּיִת סְתָם אֵין נ"מ בֵּין זָכָר לִנְקֵיבָה אֲבָל בֵּיתְךָ יֵשׁ נ"מ דְּבִלְשׁוֹן נְקֵיבָה קָרֵינַן הַתָּיו בְּצֵירָה כַּיָּדוּעַ.

וְלָזֶה מְמַעֵיטָא מִזֶּה אִשָּׁה. וְיוֹתֵר נִרְאֶה דס"ד דְּהַשַּׁ"ס לְמַעֵט שֻׁתָּפִים מִבֵּיתְךָ קָמָא וְאִשָּׁה מִבֵּיתְךָ בָּתְרָא מִדְּשַׁנֵּי קְרָא כמש"ל.

וְנִרְאֶה שֶׁזֶּה תָּלוּי בִּשְׁנֵי סְבָרוֹת התו' בִּמְנָחוֹת מ"ד אִי בָּעֵינַן בֵּיתְךָ מַמָּשׁ לְעִנְיַן מְזוּזָה ועשו"ת רעק"א סי' ס"ו ואכמ"ל בָּזֶה. וע"ז מְשַׁנֵּי הַשַּׁ"ס דְּהָא כְּתִיב לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם לְשׁוֹן רַבִּים וּמְבוֹאָר דְּשֻׁתָּפִים נָמֵי חַיָּיבִים.

וּכְעֵין זֶה מְשַׁנֵּי הַשַּׁ"ס בְּחֻלִּין קל"ה ע"ב עַל כַּמָּה דְּבָרִים. וּדְמַסִּיק הָנֵי בָּעֵי חַיֵּי וכו' הַיְינוּ רַק לְרַבּוֹת אִשָּׁה.

ומ"מ לָא נָקֵיט לְשׁוֹן גַּבְרֵי בָּעוּ חַיֵּי כִּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין ל"ד ע"א מִשּׁוּם דְּאַיְירִי גַּם בְּשֻׁתָּפִין. וְאַף שֶׁעִיקַּר הוֹכָחָה זוֹ הִיא רַק לְעִנְיַן נָשִׁים וכמש"ל.

וְלָזֶה בְּחֻלִּין קל"ה ע"ב דְּמַיְיתֵי לָהּ רַק לְעִנְיַן שֻׁתָּפִים לָא מַסִּיק הָא דְּהָנֵי בָּעוּ חַיֵּי מִשּׁוּם דִּלְעִנְיַן שֻׁתָּפִים א"צ זֶה וְגַם לֹא שַׁיָּיךְ זֶה כמ"ש הרעק"א. וכ"נ בתו' שָׁם קל"ו ע"א שֶׁהִקְשׁוּ דְּלוֹקְמָא לְמַעֵט שֻׁתָּפוּת עַכּוּ"ם.

וְקָשֶׁה דְּזֶה ג"כ יֵשׁ לְרַבּוֹת מִלְּמַעַן יִרְבּוּ דְּהָנֵי בָּעוּ חַיֵּי וכו'. וְאַף שהט"ז בי"ד סי' רפ"ו הֵבִיא בְּשֵׁם הַלְּבוּשׁ לְהוֹכִיחַ דְּשֻׁתָּפוּת עַכּוּ"ם פָּטוּר מִלְּמַעַן יִרְבּוּ ע"ש.

אֲבָל הוּא תְּמוּהַּ וכמש"ש הַשָּׁ"ךְ. וּבְמָרְדְּכַי הוּא רַק סָלְקָא דַּעְתַּיְהוּ שֶׁל הַשּׁוֹאֵל שָׁם אֲבָל בִּתְשׁוּבָה שָׁם לֹא הִזְכִּיר טַעַם זֶה ע"ש.

וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה ואכ"מ. ועכ"פ דִּבְרֵי התו' קָשִׁים.

אֲבָל לפמ"ש א"ש דְּהַשַּׁ"ס מַיְתֵי מֵימַיכֶם דְּהָוֵי לְשׁוֹן רַבִּים וְלֹא מִצַּד סְבָרָא דְּבָעוּ חַיַּי דְּמִזֶּה אֵין לְרַבּוֹת שֶׁוְּתָפִים וכמ"ש הרעק"א בְּקֻוְשְׁיָיתוֹ. וּבְיַלְקוּט פ' וָאֶתְחַנַּן מְבֹאָר דְּגַם בְּיוֹמָא לָא גָּרִיס מַסְקָנָא דְּהָנֵי בָּעוּ חַיַּי וכו' ע"ש.

וְהַיְינוּ כמש"ל מִשּׁוּם דִּלְעִנְיַן שֶׁוְּתָפִים מַיְתֵי רַק מִדִּכְתִיב יְמֵיכֶם לְשׁוֹן רַבִּים. וּלְעִנְיַן נָשִׁים מִצַּד טַעַם דְּבָעוּ חַיַּי.

לָזֶה לָא מַסִּיק לָהּ כְּלָל וּכְמוֹ בְּחֻלִּין שָׁם וְסָמַךְ עַל הַמְּבִין. כ"נ בָּרוּר: יב) עכ"פ שָׁמַעְנוּ דְּמִמַּעֲטִינַן נָשִׁים מִדְּשִׁינָּה הַכָּתוּב לִכְתּוֹב לְשׁוֹן יָחִיד.

וה"נ ס"ל לְרָבָא בְּהַהִ דְּקִדּוּשִׁין ל"ה ע"ב. ועפ"ז מְיֻשָּׁבִים שַׁפִּיר דִּבְרֵי הָרֹא"ש שֶׁהִזְכַּרְנוּ דְּנָקִיט טַעַם דְּשִׁינָּה הַכָּתוּב מִשּׁוּם דְּאַבַּיֵי וְרָבָא הֲלָכָה כְּרָבָא.

וְגַם כִּי זֶה תָּלוּי בִּפְלֻגְתָּא דר"ה וראב"א דִּבְנָזִיר נ"ז ע"ב וְשָׁם קיי"ל כר"ה כמ"ש התו' וְכָל הַפּוֹסְקִים. וְהַיְינוּ כְּרָבָא דְּמַעֲט אִשָּׁה מִדְּשַׁנִּי קְרָא וּלְהָכִי כְּתִיב לְשׁוֹן רַבִּים בְּהַקָּפָה וּלְשׁוֹן יָחִיד בְּהַשְׁחָתָה וְלֹא לְאֻקּוּשֵׁי מַקִּיף לְנִיקֵּף.

וְלָא אִצְטְרִיךְ כְּלָל לְיִתּוּרָא דְּפִאַת בִּשְׂבִיל פְּטוּר נָשִׁים. וְשַׁפִּיר מַיְתֵי הָרֹא"ש הַדָּרָשׁ אַלִּיבָּא דְּהִילְכְתָא וַאֲקַצֵּר: יג) עכ"פ שָׁמַעְנוּ דְּרָבָא ס"ל כר"ה וְאַבַּיֵי ס"ל כראב"א.

וא"כ הַאי אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּאַקְפֵי לִי קָטָן בב"מ י' דְּאָתְיָא כר"ה כמ"ש התו' בְּנָזִיר נ"ז וּשְׁבוּעוֹת ג' ע"כ אָזְלָא לְרָבָא. וא"כ א"ב דִּגְרוּשָׁה לְכֹהֵן אָתֵי לְאַבַּיֵי כִּי הֵיכִי דְּלֵיהֱוֵי נַפְקוּתָא גַּם לְאַבַּיֵי.

וְלָזֶה בֵּיְאֲרוּ התו' לְאַבַּיֵי דְּעוֹבֵר עַל לפ"ע. ומ"מ בְּאֵרוֹ ג"כ אַלִּיבָּא דְּרָבָא כִּי הֵיכִי דְּנִיהְוֹוּ תַּרְוַוְיְיהוּ הַנַּפְקוּתוֹת שַׁיָּיכִים גַּם לְרָבָא.

דְּלָא מְסַתַּבֵּר שֶׁתְּהֵא אַחַת לְחַד וְאִידָךְ דַּוְוקָא לְאִידָךְ. וְגַם הָא דְּאַקְפֵי לִי ס"ל לְהַתּוֹ' דְּנָקִיט לָהּ מִשּׁוּם דְּהִלְכְתָא כְּרַב הוּנָא וכמ"ש התו' בְּנָזִיר נ"ז ע"ש וּשְׁבוּעוֹת ג': יד) וּמִמֵּילָא נִתְיַשְּׁבוּ דִּבְרֵי בְּחִיבּוּרִי בע"ה.

וְיֵשׁ לִי אֲרִיכוּת דְּבָרִים בְּעִנְיַן לפ"ע בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם יַעֲבוֹר ואכ"מ. אַחֲרֵי כּוֹתְבִי הַרְאֵנִי חָכָם אֶחָד בְּאֶשְׁכּוֹל ה' מְזוּזָה שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא דְּשֶׁוְּתָפִין מְרַבֶּה מִדִּכְתִיב יְמֵיכֶם לְשׁוֹן רַבִּים וְנָשִׁים מִסְּבָרָא דְּגַבְרֵי בָּעוּ חַיַּי וכו'.

וְשָׂמַחְתִּי מְאוֹד שֶׁזָּכִיתִי לְכַוֵּן לְדַעַת גָּאוֹן קַדְמוֹן כְּמוֹתוֹ. וּבְנַחַל אֶשְׁכּוֹל שָׁם כָּתַב ג"כ שֶׁפֵּירֵשׁ בְּסֵוְגְיָא דְּיוֹמָא כמש"ל דְּסְבָרָא דְּהָנֵי בָּעוּ חַיַּי מַיְתֵי הַשַּׁ"ס בִּשְׂבִיל נָשִׁים.

וּלְדַעְתִּי הָיְתָה גִּירְסַת הַיַּלְקוּט שֶׁהִזְכַּרְנוּ וּכְגִירְסָתֵינוּ בְּחֻלִּין קל"ה וכמש"ל וַאֲקַצֵּר: טו) וּלְעִנְיַן שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה דְּיָלִיף מִדְּשַׁנִּי קְרָא מִלְּשׁוֹן רַבִּים לִלְשׁוֹן יָחִיד. הִנֵּה כה"ג אִיתָא בְּיוֹמָא מ"ג ע"א דְּיָלִיף ר"י לְמַעֵט אִשָּׁה מוֹנָתָן וְלֹא מִנָּתְנָה וְכָתְבוּ התו' דְּאַף דכה"ת נֶאֱמְרָה בִּלְשׁוֹן זָכָר מ"מ יָלִיף מִדִּכְתִיב מִקּוֹדָם וְלָקְחוּ לְשׁוֹן רַבִּים וְאַחַ"כ וְנָתַן בִּלְשׁוֹן יָחִיד ע"כ דַּאֲתָא לְמַעוּטֵי אִשָּׁה.

אָכֵן התו' יְשֵׁנִים שָׁם וְכֵן התו' בִּיבָמוֹת ע"ב ע"ב כָּתְבוּ דְּיָלִיף לָהּ מִיִּתּוּרָא דִּקְרָא. נִרְאֶה דְּלָא מַשְׁמַע לְהוּ דְּנִילַף מִשִּׁינּוּיָא דִּקְרָא.

וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דס"ל דְּשִׁינּוּי כָּזֶה לָא מוּכָח לְמַעֵט אִשָּׁה רַק הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ עוֹד סְבָרָא וכמ"ש התו' בְּקִדּוּשִׁין ל"ה ע"ב דְּבָתַר דְּמַסִּיק דְּאִשָּׁה יֵשׁ לָהּ זָקָן תּוּ לָא מְמַעֲטִינַן אִשָּׁה מִדְּשִׁינָּה הַכָּתוּב. וְהַתּוֹ' דְּיוֹמָא ס"ל כמש"ל לְדַעַת הָרֹא"שׁ דְּלְמַסְקָנָא שַׁפִּיר מְמַעֲטִינַן אִשָּׁה מִדְּשִׁינָּה הַכָּתוּב.

אָכֵן לפ"ז יִסְתְּרוּ דִּבְרֵי התו' יְשֵׁנִים זא"ז לפמש"ל דְּכַנָּוָנַת התוס"י בְּיוֹמָא י"א הוּא ג"כ מִדְּשִׁנָּה הַכָּתוּב: טז) לָזֶה נִרְאֶה שֶׁדַּעַת התו"י וְהַתּוֹ' דִּיבָמוֹת דְּהָכָא לֵיכָּא לְמֵימַר דִּמְמַעֵט מִשִּׁינּוּי הַכָּתוּב. דְּהָכָא לָא הָוֵי מָצֵי לְמִיכְתַּב וְנָתְנוּ לְשׁוֹן רַבִּים כֵּינָן דלר"י וּלְקָחוֹ אָתֵי לְרִבּוּיֵי הָנָךְ דִּפְסִילִי בַּאֲסִיפַת הָאֵפֶר.

וא"כ הו"ל רִיבּוּי אַחַר רִיבּוּי וְאֵינוֹ אֶלָּא לְמַעֵט וא"ל דְּוַלְקָחוּ אַיְרֵי בִּלְקִיחַת הָאֵפֶר. וְנָתְנוּ אַיְרֵי בַּמַּיִם.

ז"א דְּהָא חָזֵינַן דלר"י דְּמְמַעֵט אִשָּׁה מִוֹּנָתָן פּוֹסֵל אִשָּׁה אַף לִנְתִינַת הָאֵפֶר. וְהַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁכָּל עֵסֶק הַקִּידּוּשׁ חָדָא מִילְּתָא.

וְגַם כִּי וְנָתַן קָאֵי עַל הָאֵפֶר כדקיי"ל בְּסוֹטָה ט"ז ע"ב שֶׁצָּרִיךְ לִיתֵּן הָאֵפֶר עַל הַמַּיִם וּלְעָרְבָן וְיָלִיף לָהּ שָׁם מִוֹּנָתָן עָלָיו ע"ש. הֲרֵי מוּכָח דס"ל לר"י דִּלְקִיחָה וּנְתִינָה חָדָא מִילְּתָא הִיא.

וּלְזֶה הוּא"א דְּלְיֶהֱוֵי כְּרִיבּוּי אַחַר רִיבּוּי. וְגַם דְּהָא שַׁפִּיר דָּחוּ לָהּ רַבָּנָן דְּאִי כְּתִיב וְנָתְנוּ הו"א עַד דְּיהַבוּ תְּרֵי.

וְלָזֶה הֲוָצְרְכוּ לוֹמַר דר"י מְמַעֵט אִשָּׁה מִיתּוֹרָא דהו"מ לְמִיכְתַּב וְעָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי. וּלְרַבָּנָן צ"ל דְּמַשְׁמַע לְהוּ דְּאִי לָא כְּתִיב וְנָתַן הו"א ג"כ דְּבָעֵינַן דִּיהַבוּ תְּרֵי כֵּינָן דְּקָאֵי עַל וְלָקְחוּ.

וְיֵשׁ לִי לְהַאֲרִיךְ עוֹד בָּזֶה דְּתָלֵי בִּפְלוּגְתָּא דְּר"ש וְרַבָּנָן בְּסוֹטָה ט"ז ע"ב. וְאֵין הָעֵת מַסְפֶּמֶת לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

ועמש"ל סי' ס"ה בְּעִנְיָן זֶה וע' מְנָחוֹת ס"ה ע"א כְּעֵין זֶה וע"ל סי' פ"ח: